XXXV.
ROBERT.
Sermones
5
P. P. Dom.ci M.o Politiani

Hec est tabula omnium sermonuꝫ contentorum in hoc volumine.

Sacre theologie magistri necnon sacri elo quij preconis celeberrimi fratris Roberti episcopi. Aquiñ. ordinis minorum professo ris opus quadragesimale perutilissimum: qđ de penitētia dictum est: feliciter incipit.

Dominica i septuagesima đ facilitate bo noꝝ opeꝝ. seu bene operādi ꝑpter quā pec catores ad pniaꝫ redire debēt. Sermo. j.

Multi sunt vocati pauci vero electi. Habent hec v̾ba Math. 20. c. ⁊ in euāgelio hodierno. Propter nimiam caritatē suaꝫ q̄ diligit deus rōnalē creaturam: nō desinit vocitare miseros peccatores post lapsum atque ruinā peccati vt ad eū redeant per pniam. Monet eos ⁊ expectat blande multifariam multisq̄ modis attrahit: ⁊ allicit illos vt nō desperēt: sꝫ currant considēter ad fontem clementie sue. Plerisq̄ vero negligunt renuuntque obedire voci eius suauissime existimātes opera bona i quibus penitentes exerceri oportet non solum difficilia ⁊ dura. sed oīo impossibilia. Quo errore firmato in eorum mente licentiam in malo pseuerandi suscipiunt: in diesque deteriores fiūt: quapropter existimaui rem fructuosissimā facere si aperuero quāta sit ad bene operandū recteq̄ viuenduꝫ facilitas ⁊ suauitas. vñ in hoc sermone ad excitāda corda dura peccatoꝝ quos dñs vocat vt ꝑ penitentiam electorum numero ascribant: de facilitate bonoruꝫ operum ero verba facturus: qm̄ sapientissimus mūdi redemptor in themate iam proposito explicat manifeste tarditatem penitentium q̄bus salus esse nō pōt: asserens multos fore vocatos: paucos vero electos q̄a pauci sunt fortes animo ad virtutum opera aggrediēda: quibus facilitatem actuum virtuosorū ostendendam duxi maxime propter tria.

Primo propter causam originalem.

Secundo propter adiutorium diuinale.

Tertio propter premium eternale.

Qꝫ facile ē vnicuiq̄ opari bonum ꝑpter causam originalē que est hominis voluntas libera que non cogitur. Capitulum. j.

Primo ostēdo facile esse vnicuique opari bonū propter cām originalē. Nā si recte cōsideremus vnde est ꝙ aliqui boni: aliqui mali sint. nōnulli recte nōnulli vero ꝑniciosissime viuāt. inueniem⁹ profecto id ꝓuenire ab vniuscuiusq̄ libero arbitrio ⁊ spōtanea volūtate. Hoc asserūt omnes sapiētes siue phi siue sci. Vñ Ar. 5°. ethi. c. 7°. ait. Iustum opari omne voluntariuꝫ est. Et in 3° ethi. c. 3°. Virtus voluntarium est. ⁊ nihilomin⁹ ⁊ malicia volūtarium ē. Et ibidē. Btūs iquit nullus nolēs est. Et Señ. li° đ morib⁹ ait. Omne peccatū actio est voluntaria. Et idem ad Lucillū. Valentior omni fortuna anim⁹ est ⁊ i vtranq̄ ptē ipse res suas ducit: btēq̄ ac misere vite sibi causa ē. Et Salusti⁹ i iugurtino. Dux atqꝫ impator vite mortaliū anim⁹ ē. Hinc Aug. li°. 5°. de ci dei. x. c. dicit. Sūt nostre voluntates in nobis: ⁊ ipse faciunt quicquid volēdo facimus siue bonū siue malum. In li°. vero đ libero arbitrio. peccatū asserit vsq̄ adeo fore voluntarium ꝙ si non esset volūtariū nullum esset pctm̄. qđ dictum etiaꝫ sacri canones sepius cōfitentur. sicut pꝫ. 45: dis. c. de iudeis. ⁊. 15. q. i. c. merito. c. illa. c. nō ē. ⁊. 33. q. 5. c. sicut eni. ⁊. 23. q. 4. c. Nabuchodonosor. vbi dicitur. Uasis ire nunq̄ deus redderet interitū: si nō spontaneū inuenire tur homo habere peccatuꝫ. Et idē habetur de snia excoīca. c. cum voluntate. 50. dis. c. si qua femina. c. siquis. c. quantum. c. hi qui. c. sepe contingit. ⁊. C. ad. l. corneliaꝫ de sicarijs. l. i. ⁊. ff. de furtis. l. qui in iure. i pn°. ⁊ hoc rettulit Tullius i. 2. rethori. noue inquiens. Volūtatē in omnibus rebus spectare ꝯuenit. Et Señ. ad Lucillū. Actio ait recta nō erit nisi recta fuerit volūtas. Ad h. n. auctor Gratian⁹ insup ꝯfirmat qđ dicimus. đ pe. di. 2ª. c. si. n. §. liberi arbitrij. Nec ad virtutem nec ad vitia necessitate trahimur sed volūtate. Hieronym⁹ aūt i q̄ōnib⁹ ad Helbidiā sic pulchre loquitur. Homines suo arbitrio derelicti sunt. neque enim bonum necessitate faciūt. sꝫ volūtate vt credētes coronā accipiāt. increduli supplicijs mācipent ⁊ iterum ibidē ait. Deus equali cūctos sorte generauit ⁊ dedit arbitrij libertatē vt faciat
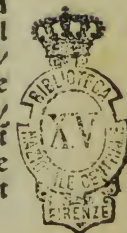
vnusquisqz qd vult siue bonũ siue malũ. Intã
tũ aũt dedit hoib⁹ libertatẽ vt vox ipia di/
sputet cõtra creatorẽ suũ: ꝛ cãs volũtatis il
li⁹ pscrutet̃. h illc. que oia sapiẽs breui snia
collegit Eccli 15°. c. vbi ait. Deus ab initio cõ
stituit hoiem ꝛ religt eũ ĩ manu cõsilij sui. ꝛ
paulo p⁹ subdit. Apposuit tibi ignẽ ꝛ aquã:
ad qd volueris porrige manuz. ¶ Qz aũt hõ
liberi sit arbitrij probat scũs Tho. i. pte sũ/
me. q. 83. qm̃ nisi sic esset frustra essent cõsi/
lia exhortatiões ꝛ pcepta ꝓhibitiões pmia
ꝛ pene. Insup idipsũ colligit̃ a sufficiẽti agẽ
tiũ diuisiõe. Quedã eni sunt que agũt abs/
qz iudicio sicut lapis mouet̃ deorsum absqz
cognitione. Quedã agũt iudicio sed nõ libe
ro sicut aialia bruta. Judicat qdẽ ouis vi/
dẽs lupũ eũ esse fugiẽdũ naturali iudicio ꝛ
nõ libero. qa nõ ex collectione sz ex natura/
li instinctu. Et siliter est de qlibz brutoꝝ aia
liũ. Sz hõ agit iudicio: qa p vim cognosciti/
uã iudicat aliqd esse fugiẽdu vel ꝓsequẽdũ
Et qa iudiciũ illud nõ ẽ ex naturali ĩstinctu
ĩ particulari opabili: sz ex collectiõe ratiõis
ideo agit libero iudicio potẽs in diuersa fer
ri. Ratio qppe circa cõtingẽtia habet viaz
ad opposita: vt pz ĩ dialecticis syllogismis. ꝛ
rhetoricis psuasiõib⁹. Particularia aũt opa
bilia sũt quedã cõtingentia ꝛ iõ circa ea iu/
diciũ rõnis ad diuersa se habet: ꝛ nõ est de/
terminate ad vnũ. Et ꝓ tãto necesse ẽ qz hõ
sit liberi arbitrij eo ipso qz est rationalis. hec
¶ Tho. Que vero sit differentia inter liberũ
arbitriũ hois aut ãgelorum vel beatoꝝ siue
ipsius sũmi dei. nõ ẽ ꝓpositi nostri cuz intẽ/
dam tñ clare patefacere cunctis: qd proba
tuz est per iã dicta: videlicet qz q volunt bñ
opari ꝛ boni esse id facile pñt: qa ex eorũ vo
luntate id dependet. Qui vero mali sunt ꝛ
mala facere nõ formidant iõ sic faciunt: qa
sic volunt. ꝛ ex consequenti si propter pctã
dãnantur mali. ꝛ propter iusticie opera sal/
uant̃ boni. nullus dãnatur neqz saluat̃ ĩuit⁹
Sz nõ ĩmerito propter ea q dicta sũt circa
tria dubitare cõtingit. pͦ circa liberi arbitrij
violẽntiã. 2° circa liberi arbitrij excellentiã
3° circa liberi arbitrij pñiam. ¶ Primo du/
bitatur circa liberi arbitrij violentiaꝫ vtrũ
scz liberum arbitriũ cogi possit aut violen/
tari. Et quibusdã videtur qz sic pͦ a propria
natura. 2° ab alia creatura: ¶ 3° a creatri
ce diuina essentia. ¶ Primo videt̃ quibus/
dam nõ bene itelligentibus qz liberum ar/
bitrium ĩ quibusdã cogi possit ꝛ violentari
ab eoꝝ propria natura propter vehemẽtes
qsdã passiones ꝛ naturalẽ concupiaz: quib⁹
qsi videntur impelli ad maliciã inuolũtarii
sicut patet de qbusdã qui nulla disciplina:
nulla correctione: nulla monitione: timore
punitiõe castigationeqz emẽdãtur. Quare
videntur talibus adeo ãnexa vitia ꝛ pctã vt
etiã si velint abstinere non possint. Ego vo
dico cũ Giraldo odonis sup 3° ethi. qz nulla
naturalis cõcupia quãtũcũqz intensa p nati
uitatẽ vel p etatẽ necessitat vel cogit hoiem
ad esse malũ ꝛ vitiosum inuoluntarie: eo qz
p rationẽ vnusquisque supare põt quascun
que passiones etiã potentissimas inclinãtes
ad malũ. Et hoc cõstat nõ soluz ex scripture
sacre testimonijs sz etiã ex dictis atque exẽ
plis moraliũ phoꝝ. Sunt Senece verba ad
Lucillũ. d. Erras eni si existimas nobiscuz
vitia nasci. supuenerũt. ingesta sunt. nlli nos
vitio natura cõciliat. nos illa integros ac li
beros genuit. hec ille. ¶ Qualiter aũt hi qui
maliciosissimi videntur esse si volunt boni
fieri pñt oñdit Ualerius maximus li. 6. de
mutatione moꝝ ꝛ fortune. Ibi. n. de Lucio
sylla sic loquitur. Lucius sylla usqz ad que/
sture sue comitia vitã libidine vino ludicre
artis amore ĩquinatã pduxit. ¶ Quapropter
C. marium consulem moleste tulisse tradit̃
qz sibi asperrimũ in africã belluz gerenti tã
delicatus questor sorte obuenisset: Eiusdẽ
virtus qsi pruptis ꝛ dissectis nequitie qua
obsidebat claustris cathenas Jugurte inie
cit manibus: Mitridatem cõpescuit: socia
les belli luct⁹ repssit. Ibidẽ narrat de The
mistocle philosopho qui adolescens tãta fuit
pollut⁹ infamia qz se ab eo pater abdicauit
ꝛ mat̃ ꝓpt̃ filii turpitudinẽ laqueo se suspen
dit. Euasit deide robustiore etate plus claris
sim⁹ ꝛ athenaꝝ pnceps. Apparet g ꝛ claꝝ ẽ
ab hoie volẽte supari posse oẽz malã ĩclina
tionẽ prauãqz ꝯsuetudinẽ. ¶ 2° videt̃ aliis ñ
recte sapiẽtib⁹ qz libeꝝ arbitriũ cogi possit
atqz cõpelli ab alia creatura. vtputa ab ĩflu
entia celestiũ corpoꝝ siue a malicia dmonũ
Sz d corporib⁹ celestib⁹ queadmodũ nihil

possint supra liberꝝ arbitriũ ad illud cogẽdũ
diffusius suo loco dicã. nũc audire sufficiat
qd de diabolo sit tenẽdũ: Posset nãq3 qs di
cere ꝙ quicũq3 aliqs potẽs ꝛ sapiẽs ꝑliat cũ
debili ꝛ isipiẽti ꝙ de necessitate vicit ꝛ supe
rat illũ. ꝛ ꝑ ꝯsequẽs cogit ꝛ violẽtat eũ: iu/
xta dictũ phi. 9°. ethi. Qui habiles sunt īge/
nio naturaliter sunt dñi. q vero lubrici cor/
pore naturaliter sunt serui. sed diabolus po
tẽtior ꝛ sapiẽtior hoīe īportune tẽptat il'u3
vt mala faciat. ẜ sequit̃ ꝙ de necessitate ho
minẽ vīcat ꝛ superet. eiq3 supato atq3 deui
cto vim īferat ac violẽtiã. De sapiã siquidẽ
siue astutia hostis antiqui Aug⁹. loquit̃ ī li°
de natura demonũ. d. diabolũ habere mil/
le nocẽdi modos. Qđ etiã notat̃ ī decretis
26. q. 4. i. c. sciẽdum. De potestate etiã eius
loquit̃ Job. 41. c. d. Non est potestas super
terrã que cõparet̃ ei. qđ Joh. Apoc. 2° de/
clarauit cũ dixit. Ueh terre ꝛ mari qꝛ descẽ
dit ad vos diabolus habẽs irã magnã. i. po
testatẽ. Qꝫ īportuna aũt ꝛ frequẽs sit ꝯtra
nos eius pugna Petrus apłoꝝ princeps. i.
epła. c. 5° clamãs audiat̃. Sobrij estote ꝛ vi
gilate: qꝛ aduersarius vester diabolus tãq̃
leo rugiẽs circuit querẽs quẽ deuoret. ẜ vi
tur ꝙ nullus etiã volens cauere sibi possit
a malo ꝛ operari bonũ cũ diabolus īdistin
cte oẽs oppugnet. His ita respõdeo ꝙ dia/
bolus nõ tẽptat hoīe3 q̃tũ põt: q̃tum scit: ꝛ
q̃tũ vult. sed q̃tũ a deo nobis benigno ꝑ/
mittit̃. At vt gẽtiũ doctor Pau. i. Cor. x. c.
meminit. Fidelis deus est qui nõ patit̃ vos
tẽptari supra id qđ potestis: sed facit cũ tẽ/
ptatione ꝓuẽtũ vt possitis sustinere. Pro/
pterea debilis est hostis ꝛ nõ vicit nisi volẽ
tẽ. 3° instãt aliqui ꝙ liberꝝ aribitrium cogi
possit ab ipsa creatrice diuina essentia. ex eo
ꝙ Joh. 6° scribit̃. Nemo põt venire ad me
nisi pater q misit me traxerit illũ. s3 tractus
ẽ mot⁹ violẽtus vt dic̃ phs. ẜ liberũ arbitri
um violẽtatur. ꝛ prouer. 20. habet̃ sicut di
uisiones aquaꝝ: ita cor regis ī manu domi/
ni q̊cunq3 voluerit īmutabit illud. S3 talis
īmutatio ẽ quedã coactio. ergo de⁹ cogit li
beru3 arbitriũ. Preterea. De⁹ potest oĩa fa
cere qa ẽ oĩpotẽs. ẜ põt ꝛ cogere ac violẽta
re liberꝝ arbitriũ. Propt̃ hec declarãda no/
tãda sũt tria ẜm dñm Bon. i. 2. di. 25. ꝑ̊ no/
tãdũ ꝙ de libero aribitrio possum⁹ loq du/
pliciter. s. q̃tũ ad actũ exteriorẽ. ꝛ q̃tu3 ad
actũ īterriorẽ. Si loq̃mur ꝑ̊ mõ respectu ta
lis actus põt īteruenire coactio. põt eni qs
cõpelli vt ipõ nolẽte genua corã idolo fle/
ctat. si ãt loq̃mur q̃tũ ad actũ īteriorẽ q. s. ẽ
velle eligere ꝛ cõsentire. sic nullo mõ põt co
gi nec ab agẽte creato: nec a deo creatore.
2° notãdũ ꝙ cũ dicit̃ liberꝝ arbitriũ a deo
nõ posse cogi. dupliciter põt ītelligi. aut ita
ꝙ de⁹ nõ possit auferre libertatẽ ꝛ supindu
cere coactionẽ. ꝛ hoc falsũ ẽ. qa pro īmẽsita
te potẽtie sue nõ solũ põt cõditionẽ mutare
nature: s3 naturam ipsã creatã ī nihilũ etia3
vertere. Alio mõ põt ītelligi ꝙ de⁹ nõ pos
sit liberũ arbitriũ cogere salua ꝓprietate li
bertatis ꝛ eius natura. ꝛ h mõ verũ ẽ ꝙ ī/
possibile ẽ deũ liberũ arbitriũ violentare
posse ꝓ eo ꝙ īplicat ī se duo cõtradictorie
opposita. ex h eni ꝙ liberꝝ ẽ si aliquid vult
libere vult. ꝛ ex h ꝙ volũtariũ ẽ si alqd vult
volũtarie vult. ꝛ seipso mouente vult. quia
ẜm Ari. 3° ethi. c. 3°. Uoluntariũ vtiq3 videt̃
eẽ cui⁹ principiũ ī ipso ẽ. Ex h aũt qđ liberꝝ
arbitriũ cogit̃ si qd vult ẜuiliter vult ꝛ si qd
vult īuite vult. ꝛ si quid vult ab alio vult. qa
iuxta sniam Ari. 3° ethi. c. ꝑ̊. Uiolẽtũ ẽ cui⁹
ꝑ̃ncipiũ ẽ extra tale existẽs ī q̊ nihil confert
opans vel patiẽs. ẜ liberꝝ arbitriũ a deo co
gi nõ ẽ aliud q̃ actu3 eius sit ꝛ semel eẽ li/
berꝝ ꝛ seruilẽ. esse volũtariũ ꝛ nõ volũtariũ
eẽ a se ꝛ nõ a se. si ẜ est īpossibile ꝙ claudat
ī se vtrãq3 partẽ ꝯtradictiõis. nõ tñ ẽ īpos/
sibile creature s3 ipsi optĩo deo. qꝛ illđ posse
nõ ẽ posse. Et sic rñdẽdũ ẽ ad tertiũ obiectũ
3° notãdũ qđ differt dicere voluntatẽ indu/
ci. voluntatem mutari. ꝛ voluntatem cogi.
Tũc. n. īduci dr̃ qñ aliq̃ ꝑsuasio ei fit q̃ di/
sponit̃ vt ad aliqđ appetibile īclinet̃: q si val
de ītẽsa ẽ nomẽ coactiõis sortit̃: q̃uis nõ sit
vera coactio. Tũc aũt voluntas mutat̃ qñ
ipsa nolente vnu3 potenti virtute affectio
īmittit̃ ei ī contrarium. ꝛ de nolente fit vo/
lens: ita ꝙ vna affectio expellitur ꝛ ꝯtraria
inducit̃: sicut cũ deus amatorẽ tꝑaliũ facit
tꝑaliũ cõtẽptorẽ. ꝛ de hoc dic̃ Dauid in ꝓ̊s.
Hec mutatio dextere excelsi. ꝛ hoc dicit̃ eẽ

quedā cōpulsio τ tractio diuina. Tunc ꝟo voluntas dicitur cogi qñ itelligitur ipsā vi tam aliqd velle: τ repugnāte actu volūta/tatis deliberatiuo aliena virtute mouente τ repugnātia manēte ad aliqd inclinari no/lendo. Uoluntas ḡ iduci pōt ab agente cre/ato. mutari ꝟo ab alio nō pōt: nisi ab agēte increato. τ pro hac mutatione sumitur tra/ctio illa de qua dictum est opponēdo. cogi aūt voluntas a nullo potest. τ hoc Berñ. te nuit i libro de libero arbitrio cū dixit. Uo/luntas ꝓ ingenita sui nobilitate nulla cogit̄ necessitate. ¶ Secūdo dubitat̄ circa liberi arbitrij excellentiā. qm̄ hoc quod homini cō cessuʒ est ab opifice sūmo ad decorē τ glori am qdā probare nitūtur eicedere ad dānū: dedecus τ detrimentum. Arguūt qppe sic. Optimum est optima queqʒ facere. vt ait Dio⁹ i li. de diui. no. sed d̄s est optim⁹. ergo debuit hoīem optimū facere: sʒ in vertibili/tate arbitrii nō fecit eū optimū: qm̄ melius esset hoī peccare nō posse: q̄ꝫ peccādi facul tatē habere. ḡ deus rectum minime cōdidit hoīem. His ergo rñdeo ꝫm Alex. de ales. 2ª parte sū. τ. d. Boñ. di. 23. secundi libri. ꝙ optimū dupliciter dr̄. s. simpliciter τ in ordi/ne. Deus oīa que fecerat vidit: τ erāt valde bona. i. optima. Geñ. p̊. Nō simpliciter: sed in ordine τ in cōparatione ad totuʒ vniuer/sum. i q̄ nihil est supfluū: nihil diminutū: ni/hilqʒ inordinatū. Formica optima est non simpliciter τ in se: qꝛ leo melior est illa atqʒ nobilior i genere aīaliū brutoꝝ τ irrōnabi lium: sed in cōparatione secūdū ordinē vni/uersi: sicut leo optim⁹ est. quo tñ dignior ē hō. sic homo optimus est: q̄ tñ dignior ē an/gelus in sua natura. oīa tamen ista τ cūcta q̄ fecit d̄s ꝫm ordinē cōsiderata optima sūt: τ optima esse dicunt̄. Secūdū hunc igitur ordinē d̄s ꝯdidit hoīem optimū: quando ei libertatem dedit arbitrii: eo ꝙ finis hoīs ē ipsa beatitudo. Ad btītudinē ꝟo cōsequen dā voluit deus hoīem dispositū fore aliquo suo merito interueniente. vt sic homo bea/tificabilis ampliori gloria refulgeret: τ dei liberalissimi iusticie satisfieret. Accedit ita/qʒ liberi arbitrij cōditio ad dei viuentis p̄/conīū: q iuste saluat bñfaciētes: τ delinquē/tes eternaliter punit. Facit τ ad hoīs laudē q potuit mala facere τ nō fecit. ex q̊ Lactā. in. 6⁰. li. di. insti. ait. Nulla laus ē nō facere qđ facere nō possis. Hieronym⁹ ꝟo dīusi/us ꝯprobat ea que dico in ep̄la ad Deme/triadā ꝟgi. quā sic alloqtur. Jā ꝓuidēdum ē ne forte illud remordeat: i quo temere ipe/ritū vulgus offendit. vt iō nō ꝟe bonum fa ctū hoīeʒ putes: eo ꝙ is facere malū potest nec ipsa natura astrigat̄ ad imutabilis boni necessitatē. nā si diligēter rem tractes: τ ad subtiliorem intellectū aīuʒ cogas hinc tibi melior ac supbior hoīs status apparebit: vñ putatur iferior. i h̄ enī gemini itineris discri mine: i hac vtriusqʒ libertatis pte rōnalis aīe dec⁹ positū ē. hic inq̄ꝫ tot⁹ nature nr̄e ho nor ꝯsistit. hic dignitas: hic p̄miū. hic deniqʒ optimi quiqʒ laudē merent̄: nec eēt hoīs vl la ꝟt⁹ i bono pseuerātis. si is ad ima trāsire nō posset. hec ille. ¶ 3⁰ dubitat̄ circa liberi ar bitrii pniaʒ: vtrū. s. pccōres oēs q̄ꝫdiu i sta/tu sūt vie ad pniaʒ possint redire: qđ si nō fa ciant an suo libero arbitrio τ volūtati male sit iputadū. Et rñdeo ꝫm ꝟitatē rei affirma tiue ꝙ sic. ad qđ iduco Augustini doc. egre gii sñiaʒ iuicibilē: q i li⁹ d̄ li. ar. exēpla affert i mediū Pharaonis τ Nabuc. d. Nabucho donosor pniaʒ meruit fructuosā. nōne p⁹inu meras ipietates flagellat⁹ rex iste vere pe nituit: τ regnū qđ pdiderat rursus accepit? Pharao aūt ipis flagellis durior ē effect⁹: τ periit? Hic mihi rōnē reddat: q diuū ꝯsili/um nimiū alto τ sapiēti corde diiudicat: cur medicamētū vni⁹ medici manu ꝯfectū alii ad iteritū: alij ad vitā valuerit τ salutē: nisi qꝛ xp̄i bon⁹ odor alijs ē odor vite i vitā. ali/is odor mortis i mortē? Quātū ad nāʒ ābo hoīes erāt: q̄ꝫtū ad dignitatē ambo reges. q̄ꝫtū ad cāʒ ābo captiuū dei ppl̄m posside/bāt: q̄ꝫtū ad penā ābo flagellis clement̄ ad/moniti. Quid ḡ fines eoꝝ fecit eē diuersos: nisi ꝙ vn⁹ manū dei sup se sentiens i recor/datione ꝓprie iniqtatis igemuit. alter vero libero ꝯtra dei misericordissimā veritateʒ pugnauit arbitrio? hec ille. Et notat̄. c. supe rius alle. Nabuch. 23. q. 4. i qb⁹ ꝟbis inuit Aug⁹. ꝙ pharao a deo pcussus decē plagis humiliare se noluit: τ suo arbitrio peniten/

tiã ſp̄ꝛeuit. Nabuchodonoſoꝛ ꝟo vt dr̄ Da/
niel. 4. p⁹ ſeptẽnẽ ſui caſtigationẽ: q̄ fuit mu
tatus q̄ſi ī beſtiã leuauit oculos ad celũ: ⁊ ſe
deo humilians: ⁊ ꝓ ſuis iniq̄tatib⁹ īgemiſcẽs
peccoꝝ veniã ſm̄ Nico. de lira. ⁊ regni faſti/
giũ ſimul adeptus: neq̄ʒ alia cã potuit aſſi/
gnari q̄re ad deũ cõuertit coꝛ ſuũ: niſi q2 vo
luit. volẽs Nabuch. ⁊ nõ īuit⁹ p⁹ peccm̄ ſalu
tẽ ẽ aſſecut⁹. volẽs pharao mẽtẽ īdurauit
⁊ periit. Sũt ſimilia exẽpla diſcipuloꝝ xp̄i
Petri negãtis ⁊ ꝓditoꝛis iude: quoꝝ alter
p⁹ peccm̄ flẽdo ⁊ lachꝛymãdo xp̄i miſericoꝛ
diam īuenit: ⁊ ī apoſtolatũ reſtitutus fact⁹
ẽ apl'oꝝ ꝑnceps regni celoꝛuʒ clauiger: ⁊ in
empyreo celo dignus aſſiſtere ih̄u xp̄o filio
dei. Alt̄ aũt. ſ. Judas deſpatione vict⁹ la-
queo ſe ſuſpẽdit. Quis eũ ad deſperationeʒ
ad ſuſpendiũ ⁊ ſuimet crudelẽ occiſionẽ in/
duxit: niſi ei⁹ ꝓp̄a volũtas? Sʒ pẽituit in/
q̄ſ Judas: vt pʒ ī euãgelio Math. 27. vbi
dr̄ q̄ pn̄ia duct⁹ rettulit trigĩta argenteos
pꝛĩcipib⁹ ſacerdotũ ⁊ ſenioꝛib⁹. d. Peccaui
tradẽs ſanguinẽ iuſtũ. ḡ videt̄ q̄ dãnari nõ
debuit. Sʒ Joh. os aureũ. de pe. di. 3. in. c.
Judas. r̄ndẽs d. Judas penituit ſʒ male: q2
laq̄o ſe ſuſpẽdit. dr̄ ẽt ī. c. Nemo. ꝺ pe. di. i.
Nemo põt bñ̄ agere pn̄iaʒ: niſi ſpauerit in/
dulgẽtiã. Hinc Leo papa in ſmone q̄dã iu
dam ſic alloq̄t̄. Sceleratioꝛ oĩb⁹ o iuda ⁊ īfe
licioꝛ extitiſti: quẽ nõ pn̄ia reuocauit ad do
minũ: ſʒ deſpatio traxit ad laqueũ. Fuit ita
qʒ falſa pn̄ia iude quaʒ ꝯſecuta ẽ deſpatio.
nec dubiũ ẽ q̄ ſi ad pedes dñi cucurriſſet:
inueniſſetq̄ʒ eũ ſiue in medio deriſoꝛũ ⁊ ꝑ/
cutiẽtiũ decoꝛã faciẽ ei⁹ ac caput angelicis
ſpiritib⁹ tremebũdũ: ſiue colũne inherẽteʒ
⁊ in ea dure ligatũ: ac ꝓpter flagella ĉram
ſuo ſanguine madefaciẽtẽ: ſiue int̄ duos la
trones pẽdẽtẽ in cruce nudatũ: vulneratuʒ
⁊ totũ cõfuſuʒ: ⁊ humili coꝛde indulgẽtiam
poſtulaſſet: nũq̄ꝫ ei fuiſſet negata. Paratiſ/
ſimus erat xp̄s q̄ ꝓ peccõꝛib⁹ patiebat̄ pꝛo
peccõꝛib⁹ ſanguinẽ ſuũ fũdebat. ꝓ peccõꝛib⁹
moꝛiebat̄ in cruce: iudã ſi pn̄iaʒ verã agere
voluiſſet ad ſe pio amoꝛe ſuſcipe: ⁊ indulge
re grãʒq̄ʒ impartiri. Eſt de h̄ dictũ Gratia
ni ꝺ pe. di. i. c. his ptãtibus. vbi aĩt. Arbitroꝛ
q̄ etiã iudas potuiſſet tãta miſeratione dñi

nõ cõcludi a venia. ſi penitẽtiã nõ ſolũ apud
iudeos: ſed apꝺ xp̄m agere voluiſſet. quare
volũtati ei⁹ aſcribẽda ẽ deſpatio illa: que
ſup oĩa peccã diſplicet miſericoꝛdiſſimo ꝺo.
Quid Petri aĩuʒ mouit vt poſt tã grande
peccm̄ ab eo cõmiſſũ nõ deſparet. ſʒ confide
ret in bonitate incarnati dei dulciſſimi ſui
magiſtri? Certe grã ei⁹ fuit quã ipſe petrus
volẽs acceptauit: volẽs ñ recuſauit. Egreſ/
ſus ingt euãgeliſta foꝛas fleuit amare. Lu/
ce. 22. Quid flebat? Quid dicebat? q̄d co/
gitabat in coꝛde? q̄d ſonabat in oꝛe? Uide o
aĩa mea ⁊ cõſidera petrũ flentẽ ⁊ lachꝛymã
teʒ: q2 negauerat xp̄m humano timoꝛe de/
uict⁹. dicebat foꝛte. o q̄ꝫta ẽ iniq̄tas mea. o
q̄ꝫ graue peccm̄. negaui me ſcire ieſũ: quẽ vi/
di: quẽ amaui: q̄ me dilexit. vidi eũ ſup aq̄s
ambulare: moꝛtuos ſuſcitare. cecos illumi/
nare: ⁊ mũdare lepꝛoſos: ⁊ iureiurãdo dixi
me eũ nõ nouiſſe. Heu me magiſter mi dul
ciſſime: negaui noſſe te: quem aſpexi oc'lis
ꝓpꝛijs trãſfiguratũ ī mõte: ⁊ capt⁹ pulchꝛi/
tudine ⁊ ſplẽdoꝛe claritatis tue dixi. Facia
mus hic tria tabernacula. O pijſſime ſalua
toꝛ mũdi: o fõs īdeficiẽs oĩs mãſuetudinis.
tu me ad tuã ſocietatẽ vocaſti. tu mihi reue
laſti ſecreta tua. tu mihi familiarẽ te ⁊ affa/
bilem exhibuiſti. tu lauiſti humiliter pedes
meos exẽplũ humilitatis me docẽs. tu inu/
mera mihi bñ̄ficia cõtuliſti: ⁊ ego negaui te.
O bone ieſu peccaui: iniq̄ʒ egi. tu ꝟo miſe/
ricoꝛs īdulge pc̄tis meis: ⁊ nõ me deſpicias
penitentẽ. O q̄ꝫ libent̄ pepcit ei xp̄s: cui tñ̄
nullã intulit violẽtiã. Sume ⁊ tu peccatrix
aĩa exẽplũ: ⁊ ſi volueris cũ petro gratioſuʒ
tibi ꝓpitiũq̄ʒ dñm ieſũ xp̄m hẽbis. Si vero
pc̄tã tua dimittere nolueris: tua dãna: tuaʒ
accuſa duriſſimã volũtatẽ. Intellexit hoc
Aug⁹ poſtq̄ꝫ ad lucẽ grẽ dei venerat: q̄ ī li.
cõfeſ. dicebat ad eũ. Uocaſti me: ⁊ nõ erat
q̄ r̄nderet tibi dicẽti mihi. Surge q̄ doꝛmis
⁊ exurge a moꝛtuis. ligat⁹ eñi erã nõ alieno
ferro. ſed mea ferrea volũtate. O q̄ꝫtus eſt
numerus peccõꝝ q̄ cathena diaboli trahunt̄
ad inferna volẽtes. o miſeri: o negligentes
o vobiſipſis crudeliſſime belue. ſurgite a
moꝛtuis. ſoluite vincula vitioꝝ vr̄oꝝ: et ad
deũ reuertimini. nec vos terreãt opa bona

q̄ facile ē exercere dūmō adsit ip̄a volūtas

¶ Quod facile est operari bonū: ꝓpter auxili
um diuine grē: que adiuuat omnes illaꝫ vo
lentes: licet neminem cogat. Capitulū. 2.

S Ecundo ostēdo facile esse vnicuiqꝫ
operari bonū ꝓpter adiutoriū di/
uinale. Parat⁹ eqdē deus est adiu
uare grā sua oēs volētes ⁊ cupiētes facere
bene. Uerūtamen solēt pleriqꝫ de ipsa grā
bn̄dicta dubitare hoīeꝫ adiuuāte: maxime
circa tria. ¶ Primo circa necessitatē. Secū
do circa liberalitatē. Tertio circa īpeccabi
litatē. ¶ ꝑ dubitāt aliq de grā ip̄a circa ne
cessitate. vtrū sit necessaria hoī ad bn̄ ope/
rādū ita ꝙ absqꝫ illa nō possit opari bonū.
Et ꝓ vna parte stat sn̄ia theologoꝝ: q in se/
cundo sentētiarū attribuūt oēm motū vo/
luntatis ⁊ liberi arbitrii ad bn̄faciēdū grē:
dānantqꝫ pelagianos hereticos: q dixerūt
liberū arbitriū soluꝫ ⁊ ꝑ se sufficere hoī ad
opa bona. Hic ⁊ magister sentētiarum. 28.
di. 2. li. īducit Aug. li. i. retractationum. d.
Heretici pelagiani sic liberū asserūt volūta
tis arbitriū: vt grē dei nō reliquant locum:
quā ƀm merita nr̄a dari asserūt. At ⁊ p̄fat⁹
Aug⁹ in plerisqꝫ locis pelagianos viriliter
expugnat ostēdēs grē necessitatē. vn̄ ad Bo
nifaciū papā. d. Nō pōt hō aliqd boni velle:
nisi iuuet̄ ab eo q malū nō pōt velle. Et ī li.
de p̄destinatione scōꝛuꝫ. Pri⁹ inqt est cogi/
tare bonū q̄ꝫ credere: ⁊ ipsū cogitare bonuꝫ
ex deo est. Et idē in libro de correctione et
grā. Sine grā dei nullū ꝓrsus siue volēdo
siue agēdo faciūt hoīes bonū. Et idem ad
valētinū. Cogitare vel agere secūduꝫ deū
nulla rōne sine grā dei possumus. Et ideꝫ ī
Ench. Gratia p̄uenit vt velim⁹ bonuꝫ. Et
idē in li. de ecclīasticis dog. Monet ad q̄rē
dū salutē libertas arbitrii. sed mouēte pri/
us deo. Et idē in soliloquijs ad deū loq̄ns.
Uelle etiā quod bonū est nō possum: nisi tu
velis. Hoc idē dic̄ Bern̄. ī li. ꝺ li. ar. cū ait.
Tria in nobis operat̄ deus: cogitare. s. bo/
nuꝫ: velle: ⁊ ꝑficere. p̄mū sine nobis. secū/
dum nobiscū. tertiū ꝑ nos. Ad idē ē illꝺ Isi
dori in li. differētiaruꝫ. Grā est dīne miseri/
cordie donū: ꝑ quod bone volūtatis ē exi/
tus. ⁊ h̄ magister in textu sic scribit. ¶ Bona
volūtas comitat̄ grām: nō grā volūtatem.
Et doctor gētiū paulus. 2. corinthioꝝ. 3. c.
eādē sn̄iaꝫ approbās inqt. Nō sumus suffici
entes cogitare aliqd a nobis q̄si ex nobis.
Ex qbus oībus colligim⁹ vsqꝫ adeo grām
fore necessariā ad explēda ꝟtutis opa. vt ēt
sine illa nec cogitare: nec velle ea qs possit
Ex parte alt̄a ꝯtrariuꝫ ostendi pōt ⁊ rōne ⁊
experimēto. Rōne sic. ¶ Magis se hꝫ vnū/
quodqꝫ ad illud: ad qꝺ naturaliter est ordi/
natū: q̄ꝫ ad illud: ad qꝺ naturaliter nō ē or/
dinatū. sꝫ hō nāliter ad bonū ordinat⁹ ē: nō
aūt nāliter ad malū. ǧ magis se hꝫ hō ad bo
nū q̄ꝫ ad malū. si itaqꝫ pōt facere malū ꝑ se:
poterit etiā facere bonū per se. ǧ grā nō est
necessaria ad hoc ꝙ opet̄ bonū. Insuꝑ oīs
creata natura pōt ī suū actū: ⁊ illū educere
absqꝫ adminiculo grē: sicut ignis lucet: ⁊ ca
lefacit: canis latrat. celuꝫ mouet̄. aque flu/
unt: ⁊ cetera hi⁹. in quib⁹ grā non est. ergo
aut hō poterit absqꝫ grā ꝑ nām ī suū actuꝫ
⁊ illū educere. aut peioris cōditiōis erit q̄ꝫ
cetere creature. sꝫ h̄ est falsuꝫ. ǧ ꝑ nām pōt
hō suū actū educere. sꝫ actus ei⁹ est viuere
ƀm rōnem rectam: ⁊ opari bonū. vt pꝫ ex p̊
ethi. ǧ videt̄ ꝙ grā n̄ sit ei necessaria. Expi/
mēto h̄ adhuc clarissimū ē. q̄nqdē īuēti sunt
tot gētiles: idolatre: ⁊ īfideles: q ꝟtutis opa
miro modo sunt prosecuti. qs neget bonam
fuisse iusticiā Bruti. fidelitatem Marci re
guli. cōstantiā Mutii. pauꝑtatem Ualerii
publicole. ꝯtinētiā Scipiōis. ⁊ philosopho/
rum morales actus? Nō opus nūc est eorū
recensere gesta: de qbus tn̄ ī historijs mul/
ta legimus laudabilia ⁊ memoratu digna.
Operati sūt ergo illi opa bona plurima: et
tn̄ ī eis nulla erat grā. Pro huius difficulta
tis solutione afferā ī mediū rn̄sionē domini
Boñ. q in. 2° sentētiaꝝ di. 28. distinguit tri/
plex bonū: qꝺ hō pōt opari. Primuꝫ moral̄
ꝯditiōis. Secūdū dispositionis. ¶ Tertiū or
dinationis. ¶ Primū bonuꝫ est cuꝫ act⁹ trā/
sit super materiā debitam. nō tn̄ ordinatur
ad finē vltimū ad summuꝫ bonuꝫ ad btitu
dinē: siue ad ip̄m deū. sicut cuꝫ quis nō pp
deum: nec vt preceptis eius obediat: sꝫ tan
tum qꝛ ratio dictat: subuenit misero ⁊ indi/
genti: fideliter seruata restituit. iusticiā īse/

rioꝛibus adminiſtrat.ꝛ huiuſmodi. vt teſtatꝰ
philoſophus ī li.pol.d.ꝙ hō ē aīal politicū:
qꝛ indiget diuerſaꝝ opationuꝫ.iō nā ꝑmiſit
nos ſimul habitare vt alter alti ſubueniret.
ꝛ iō dicit.ꝑ.Solitariꝰ hō aut deus aut be
ſtia. Ad talia bona pōt liberum arbitrium
abſqꝫ grā exire coopante ſibi deo: ſicut co/
operatur aliis creaturis. Nā ſine ꝑ agente
nullꝫ agēs pōt agere. ¶ Secunduꝫ bonuꝫ
dicitur diſpoſitiōis: ꝛ eſt illud quod fit pro
amoꝛe dei.lcet extra caritatē.quod qdē de
cōgruo diſponit ad fineꝫ vltimuꝫ: vt dicetꝰ i
ſequenti ſermone. In tale bonuꝫ nō pōt li/
berum arbitriuꝫ abſqꝫ munere grē gratis
date p qꝺ illuminetꝰ dirigatꝰ ꝛ excitetꝰ: vt ve
lit aliqd facere: qꝺ ſit deo placitū. ¶ Tertiū
bonuꝫ dr̄ oꝛdinationis: qꝺ.ſ.oꝛdinatꝰ i fineꝫ:
ꝛ fit in caritate.ꝛ ī hoc nō pōt liberuꝫ arbi/
triū lapſū abſqꝫ auxilio grē gratū faciētis.
Ex hac ꝰ diſtictione rn̄deo ad obiecta ī cō/
trarium: ꝙ licet hō poſſit operari bonū mo
rale .ſicut fecerūt gentiles ꝛ phī abſqꝫ grā
dei.nō tn̄ bonum meritoꝛiū: ſiue ſit merito/
rium merito ꝯgrui: ſiue merito cōdigni. Et
ſic etiā ſoluuntur rōnes oppoſite: q̄ ꝯcludūt
de bono moꝛali nō meritoꝛio. ¶ Secundo
nōnulli dubitāt ꝺ grā ipā circa liberalitatē
vtrū.ſ.deus det grām ipāꝫ faciēti qꝺ ē ī ſe
ex neceſſitate aut ex liberalitate. ¶ Et ꝙ ex
neceſſitate arguēdo poſſet oñdi ſic. ꝑ quia
Augꝰ ſup illud.z.ad Thi.z. Negare ſeipſū
nō pōt ait. Cum ſit iuſtꝰ nō pōt negare ſuam
iuſticiā.ꝰ cū ſit bonꝰ ꝛ miſericoꝛs nō pōt ne/
gare ſuā bonitatē ꝛ miſericoꝛdiā: qꝛ ꝓnioꝛ
eſt ad largiendū de miſericoꝛdia ꝛ bonitate
ꝙ̄ ad puniēduꝫ de iuſticia.ſi ꝰ nō pōt ſuam
iuſticiā negare faciētibꝰ maluꝫ: multo ma/
gis nec ſuā miſericoꝛdiā illis q reqrunt caꝫ:
Sꝫ qui facit qꝺ in ſe eſt: reqrit bonitatē eiꝰ
ꝛ miſericoꝛdiā.ꝰ ꝺ necītate dat illi. Secūdo
qꝛ Augꝰ ſuper illud ad Ro.5° Juſtificati ex
fide pacē habeamꝰ ait. Deus recipit confu/
giētes ad ſe. Aliter ī eo eſſet iniqtas: ꝰ ipoſ/
ſibile ē ꝙ nō recipiat fugiētes ad ſe: qꝛ im/
poſſibile eſt ꝙ in eo ſit iniqtas: ſed faciens
qꝺ ī ſe ē cōfugit ad ipm̄.ꝰ neceſſe ē ꝙ ipſuꝫ
recipiat. Sꝫ ipm̄ recipe ē p īfuſionē gratie.
ꝰ ꝛc̄. ¶ Tertio ipoſſibile eſt ſūmā veritatem
mētiri: ſꝫ neceſſe hꝫ īplere illud qꝺ dicit: ſꝫ
dicit ꝙ cōuertenti ad ipſuꝫ cōuertet ſe. Za
charie.i. Cōuertimini ad me ꝛ ego conuer/
tar ad vos.ergo cū faciens qꝺ ī ſe ē ꝯuer/
tatur ad ipſam ꝟitatē pimā: neceſſe ē ꝙ de/
us ꝯuertatꝰ ad illū.ſed h̄ nō ē niſi p grām.er
go ꝛc̄. Soluitꝰ hec qō ſm̄ Alex.in ꝺtio volu/
mine ſūme ꝙ deus dat grāꝫ ſuā ſola libera
litate.ꝛ cū cōcluditꝰ ex his q̄ dicta ſūt ꝙ dat
illā de necītate: diſtiguēda ē duplex neceſ/
ſitas. Pꝛima vocatꝰ coactiōis ꝛ ꝓhibitiōis: q̄
aliq̄ res cogitꝰ vel ꝓhibetꝰ eſſe vel nō eſſe.et
hec nullo mō cadit in deo. Secunda neceſ/
ſitas dr̄ imutabilitatis q̄ deo cōuenit: et ſic
dicimus neceſſe ē deū eſſe imoꝛtalē: non ꝙ
aliqua vis cogat eum eſſe immoꝛtalem: et
neceſſe eſt nō eē iiuſtū: non ꝙ aliq̄ vis ꝓhi/
beat eū eſſe iiuſtū.ſꝫ qm̄ nulla res pōt face/
re vt nō ſit imoꝛtalis: ſeu vt ſit iiuſtus.non
dat igitꝰ deus grāꝫ de neceſſitate coactiōis
ꝛ ꝓhibitionis: qꝛ deus nō pōt cogi: ſed bene
de neceſſitate imutabilitatis: qꝛ imutabilitꝰ
ſe hꝫ diuina bonitas ad donū grē oī volēti
recipe: faciēdo qꝺ ī ſe eſt: ſicut ſol imutabi/
liter dat lumē ſuū oī volēti ſuſcipe.ſ.diſpo/
ſito ad hoc et ſe hñti in recta diſpoſitione
ad ſolem: q̄ oīa redeuntꝰ ad illā affluentiſſi/
mā liberalitatē dei: q ꝙ̄tū ex ſe eſt creatu/
re rōnali coopatꝰ vt bona ſit: vt bñ opetꝰ: vt
deniqꝫ ſalua fiat. O idefíciēs pelagus ca/
ritatis diuine: q̄ tanta ē vt oībus ſe offerat.
neminē abiiciat: niſi eā nolētē ꝛ reſpuēteꝫ.
Hinc Cypꝛianus ī epl̄a ad Donatū ſic ſua/
uiſſime loquitꝰ. Pꝛofluēs largitꝰ ſpūs nullis
finibus ꝑmitꝰ: nec vllis coercentibꝰ clauſtris
intra certa metarū ſpacia refrenatꝰ.manat
iugiter: exuberat affluēter.nr̄m tm̄ pectus
ſitiat ꝛ pateat: ꝙ̄tū illic fidei capacis affeꝛi/
mus: tm̄ inde grē iundātis haurimꝰ.hec ille.
Quā ergo excuſationē habere poterūt qui
bñ opari nolūt: qñ deū ſciūt ad ſe adiuuan/
dū patū: Qꝺ negari ñ pōt: cū ī ꝓmptu ſint
tot ſcōꝝ exēpla: q carnē ſuā crucifixerūt cū
vitijs ꝛ ꝯcupiſcētijs.ieiunādo.oꝛādo.vigilā
do.oberrādo ī ſolitudinibꝰ ꝛ ferociſſimos
cruciatꝰ ēt vſqꝫ ad moꝛtē ferendo. Hoīes
fuerūt martyreſ.hoīes ꝯfeſſoꝛes.hoīes etiā
ꝛ ꝺlicate ꝟgines q̄ ſeipās mūdū ac tyrānos

omnes ⁊ dira tormenta superare potuerũt
Eiusdem nature erant cuius nos sumus.
tñ quia obtulerunt corda sua domino: inue
nerunt adiutorium abundãtis gratie eius:
qua mediãte ⁊ assistente illis reliquerũt po
steris tot virtutũ exẽpla. O vero damnabi
lis multorũ malicia qui suam fragilitatem
accusãt ex qua recusant operari bonum: su
peraddentes ꝙ deus saluat quos vult sine
aliqua eorũ dispõne siue consensu. sꝫ audiãt
Aug. in liº de li. ar. d. Qui fecit te sine te nõ
saluabit te sine te. nec cõtraria sunt eiusdeꝫ
verba que in eodem libro scribit cum asse/
rit. Uirtutem deus ĩ nob sine nobis opera/
tur. quia ſm Alex. de ales. Unꝰ idemq; sen.
sus continetur in omnibꝰ. nam cũ Augꝰ. d.
Deus operat̃ virtutem ⁊c̃. notat duo ad sa/
lutẽ hominis cõcurrentia. Causã effectiuam
que ẽ ipsa gratia dei: ⁊ causam susceptiuam
seu dispositiuã: que ẽ ipsa voluntas cõsenti/
ens ⁊ nõ repugnãs. vñ verba Aug. sic ex/
ponũtur. Uirtutem deus in nob cõsentien
tibus operat̃ sine nobis efficiẽtibus. Idipsũ
complectit̃ primũ dictũ. qꝺ sic exponit̃. Qui
fecit te sine te efficiente: non saluabit te sine
te cõsentiente. ¶ 3º alij dubitant circa ĩpec
cabilitatẽ: vtrũ ex pñtia gratie possit hõ in
hac vita eẽ sine pctõ. Et ſm Aug. ĩ li. de p/
fectione iusticie. heretici quidã arguebãt. d.
Aut deus vult nos eẽ sine pctõ: aut cũ pctõ
nõ vult ꝙ simꝰ cũ pctõ: qꝛ hoc incõueniẽs
ẽ. ergo vult ꝙ simꝰ sine pctõ in pñti vita. ergo
aut possumꝰ eẽ sine pctõ: aut deꝰ vellet ali/
qd qꝺ nõ posset eẽ. qꝺ ẽ incõueniẽs magnũ
Et pꝰ multa recitata p̃fatus doctor Augu.
firmit̃. d. ꝙ nullus ĩ hac vita põt eẽ sine pctõ
veniali de cõi lege: ⁊ hoc ꝑpter fomitẽ pcti
q ẽ inclinãs ad malũ ⁊ auertẽs a bono ꝑpt̃
qꝺ exclamabat apl's Ro. 7. dicẽs. Qꝺ no/
lo malũ hoc ago. ⁊ iterũ. Uideo aliã legẽ in
mẽbris meis repugnãtem legi mẽtis mee.
Ad dictũ vero hereticoꝝ rñdet idẽ Augꝰ ꝙ
hõ põt esse sine pctõ mortali ĩ vita ista p gra
tiã. põt etiã eẽ sine pctõ in gloria. Quãtũ ṽo
ad pñtẽ statũ licet posset qs vitare pctã ve
nialia ĩ pticulari: ⁊ ꝑ aliq̊ iteruallo tp̃is. nõ
tñ ĩ vniuersali nec oĩ tp̃e. ideo Jo. i. cano. c. i.
inqt. Si dixerimus qꝛ pctũ nõ habemꝰ ipsi
nos seducimꝰ ⁊ veritas ĩ nob ñ ẽ. Et sapiẽs
pṽ. 20. Quis põt dicere: mũdũ ẽ cor meũ?
Et Ro. 3. Est aũt deus verax: oĩs autẽ ho/
mo mẽdax. Et Gregꝰ ĩ pastorali. Nemo est
qui ita viuat vt aliquatenus nõ delinquat
Et ĩ aut̃. de monach. §. triẽnij Humana na/
tura labitur ad delicta. Sed ꝑpterea nõ ẽ
diffidendũ de bonitate dei. qꝛ venialia pctã
caritatẽ nõ excludũt: ⁊ gratiã ab aĩa nõ eij/
ciũt: neq; ianuã claudũt regni celorum. De
quorum qualitate ⁊ conditione in tractatu
de peccatis plenius erimus dicturi. nũc ve
ro satis esse debet ꝙ deus benedictus tãtã
gratiã nobis cõfert quãta sufficit ad pecca/
ta mortalia deponẽdũ ⁊ euitãdũ: quantaq;
necessaria ẽ ad virtuosos actus exercẽdos
iõ salubre est ꝯsiliũ vtileq; remediũ ⁊ docu
mẽtũ vt ꝑsepe ĩuocemus deũ: eiq; menteꝫ
offeramus ĩtentione recta.

¶ Qꝛ facile debet esse vnicuiq; opari bonũ ꝑpter ĩdeficiẽs premiũ eterne vite qꝺ dat̃ benefaciẽtibus. ¶ Capl'm. 3.

Tertio ostendo facile esse vnicuiq;
operari bonũ ꝑpter p̃miũ eterna/
le. Promittit̃ eteniꝫ oĩbꝰ bene ope
rãtibus p̃miũ eterne vite: de quo qñq; ĩ tri
bus accidit dubitare. p̊ in ꝯdignitate. 2º
ĩ difficultate. 3º in superioritate. ¶ p̊ solet du
bitari ĩ ꝯdignitate. Utrũ. s. aliquis possit de
ꝯdigno mereri vitã eternã. Et ꝙ nõ videt̃.
primo. qꝛ apostolus Ro. 8. ait. Nõ sunt cõ/
digne passiones huiꝰ tẽporis ad futurã glo/
riã q̃ reuelabit̃ ĩ nobis. Et idẽ ad Titũ. 3. c.
Nõ ex opibus iusticie q̃ fecimꝰ nos: sed ſm
suã misericordiã saluos nos fecit p lauacrũ
regenerationis ⁊ renouatiõis sp̃us sci quaꝫ
effudit ĩ nobis abũde p ihm xp̃m saluatorẽ
nr̃m vt iustificati gr̃a ipsiꝰ heredes simꝰ vite
eterne. ¶ 2º arguit̃ p dictũ glo: Ro. 6. super
illo ṽbo. gr̃a dei vita et̃na. q̃ sic inqt. Posset
recte dicere. Stipendiũ iusticie vita et̃na:
sꝫ maluit dicere gr̃a dei vita et̃na. vt ĩtelli/
geremꝰ deũ in et̃nã vitã ꝑ sua miseratione
nos pducere nõ meritis nr̃is. Et his verbis
appet ꝙ hõ nõ mereat̃ ex ꝯdigno vitã et̃nã.
qꝛ illud qꝺ ex ꝯdigno qs meret̃ nõ est ex mi
seratione dei. ¶ 3º obijcit̃: qꝛ illud meritum
videtur esse condignum qꝺ equat̃ merced

ſʒ nullus pn̄tis vite actꝰ pōt eq̄ri vite eťne q̄ cognitionem ⁊ deſideriū noſtrū excedit. Excedit etiā caritatē vł dilectionē vie q̊ n̄ pōt hō mereri vitā eťnā ꝯ ꝯdigno. ¶ In oppoſitū adhuc poſſet dici:q̄a illō qd̄ reddiť ſm iuſtū iudiciū videť eē merces ꝯdigna. Sʒ vita eťna reddiť a deo ſʒ iuſtū iudiciū. iuxͣ illō aplī.2. Timot.4. In reliq̊ reposita eſt mihi corona iuſticie:quā reddet mihi dn̄s ī illa die iuſtꝰ iudex. Ergo videť ꝙ hō mercať vitā eťnā ex condigno. Rn̄deo ad iſtā.q.ſm Tho.1.2.q.vltima.ꝙ opꝰ meritoriū hoīs dupliciť ꝯſiderari pōt.Unoͦ ſʒ ꝙ ꝓcedit ex libero arbitrio. Alioͦ ſm ꝙ ꝓcedit ex gr̄a ſpūs ſcī. Si ꝯſidereť ſm ſubſtātiā opis:⁊ ſm ꝙ ꝓcedit ex libero arbitrio ſic n̄ pōt eē ꝯdignitas ꝓpť maximā īequalitatē: ſed ē ibi cōgruitas ꝓpť quādā eq̄litatē ꝓportionis. Videť.n.ꝯgruū vt hoī opanti ſʒ ſuā ꝟtutē deꝰ recōpenſet ſm excellētiam bonitatis ſue. Si aūt loq̄mur de ope meritorio ſm ꝙ ꝓcedit ex gr̄a ſpūs ſcī:ſic ē meritoriū vite eterne ex ꝯdigno:quia tūc valor meriti attēdiť ſm ꝟtutē ſpūs ſācti mouētis nos ī vitā eťnā ſm illud Joh.4. Fiet ī eo fons aq̄ ſaliētis ī vitā eťnā. Attēdiť etiā p̄ciū opis ſm dignitatē gr̄e p quam hō cōſors factꝰ diuine nāe adoptať in filiū dei cui debeť hereditas ex ipſo iure adoptiōis: ſm illud aplī Ro.8. Si filii ⁊ heredes. Ad p̄ⁿnā q̊ auctoritatē aplī dicēdūm ꝙ loqͥť de paſſionibꝰ ſcōꝝ ſm eoꝝ ſubſtātiā. ¶ Ad auctoritatē ⁊ ad dictū glo.rn̄deo ꝙ itelliguńť q̄tū ad primā cām ꝑueniēdi ad vitā eťnā que ē miſeratio dei. Meritum aūt nr̄ʒ ē cā ſubſequēs. ¶ Ad ťtiū dicēdū ꝙ gr̄a ſpiritꝰ ſcī quam ī pn̄ti habemꝰ ⁊ ſi non ſit equalis glorie in actu: eſt tamē equalis in virtute: ſicut ē ſemē arborum in quo ē ꝟtus ad totā arborē. Siľr p gr̄am inhabitat hoīem ſpūs ſcūs q ē ſufficiēs cā vite eterne vnde dř pignꝰ hereditatis nr̄e.2.Cor.1. ¶ 2ͦ ſolet dubitari de p̄mio vite eterne ī difficultate Utꝝ q cū maiori difficultate opať bonum magis mereať ⁊ āpliore dono gl̄ie remuneret a deo. Et omiſſis obiectiōibꝰ q̄ ꝑ vtraqʒ parte fieri poſſēt dico cū doc. ſeraphico Bon. in libello quodā q apologia pauperū aduerſus calūniatorē ītitulať ab ipō.ꝙ triplex ē difficultas. ¶ Prima ex gn̄e opis:ſicͭ difficilꝰ ē oīa vēdere ⁊ pauperibꝰ erogare q̄ꝫ minimū aut minutū de ſuis bonis erogare paupibꝰ. Et difficilꝰ ē pati mortē ꝓ xp̄o q̄ꝫ abſqꝫ ip̄a q̊ſcūqꝫ alios labores. Tał difficultas ſimpliciť auget meritū q̄a magis mereť q maiꝰ opať bonū. Et ꝯ hac dicͭ Hieroꝰ ad Exupantiū hec ꝟba. Nudū xp̄ʒ nudus ſequere durū grāde difficile:ſʒ magna ſūt p̄mia ¶ Scd̄a difficultas ad bene opandū ē ex circūſtātia extrīſeca originē ťhens. ſicͭ difficilꝰ eſt abſtinere a cibis ⁊ ieiunare vbi multi ſūt cōuiuātes ⁊ comedētes q̄ꝫ in ſolitudine. Et hec difficultas p accidēs auget meritū:quādo.ſ.q̄s tales occaſiōes ab abſtinētia retrahētes euitare nō pōt. Sed ſi q̄s hꝰ tēptationes declinare nollet nō ꝓpťea q̄a difficilꝰ opať bonū:magis mereretur. Hic Hieroꝰ aduerſus Vigilātium q ei dicebat:cur ꝑgis ad heremū? rn̄dit. vt te n̄ videā:vt te nō audiā:vt tuo furore n̄ mouear:vt tua bella nō patiar:ne me capiat oculus meretricis:⁊ pulcherrima ad illicitos ꝯducat āplexꝰ. Rn̄debis h̄ non ē pugnare: ſed fugere. Sta ī acie aduerſariis armatus obſiſte:fateor ībecillitatē meā:nolo ſpe pugnare victorie:ne ꝑdā aliq̄n victoriā:ſi fugero gladiū euitaui. ¶ Tertia ē difficultas ex vitio ꝑſone agētis ꝓueniēs:ſicͭ difficilꝰ ē ſuare caſtitatē ei q diu libidini deſuiuit q̄ꝫ illi q cōtinenť vixit:⁊ talis difficultas meritum nō auget:qd̄ Hieroꝰ expͤſſe teſtať in ep̄ła ad Euſtochiū ad quā ſic ſcribit. Soror tua Bleſilla etate maior ſʒ ꝓpoſito minor.ſeptimo mēſe pꝰ acceptū maritū viduata ē. O īfelix hūana ꝯditio ⁊ futuri neſcia: nā ꝟginitatis coronā ⁊ nuptiaꝝ ꝑdidit voluptatē:⁊ q̄ꝫq̄ꝫ ſcd̄m pudicitie q̊dū teneat q̄s illā exiſtimas p momenta ſuſtinere cruces: ſpectātē q̊tidie ī ſorore qd̄ ī ſe videt amiſiſſe:⁊ cum difficilꝰ expta careat voluptate:minorē tn̄ ꝯtinētie hr̄e mercedē: hec ille. ¶ 3ͦ dubitari ſolet circa bonū eťne vite ī ſupioritate:an ſupiꝰ ſit copioſiꝰ ⁊ affluentius bonū q̄buſlibet tpalibꝰ bonis: ⁊ q̄a de illo diffuſiꝰ tractaturi erimꝰ loco ſuo pro p̄ſēti ſufficiat audire ſic dicētē Greg.ī ome/

lia. Si ɔsideremꝰ fres carissimi q̃ ꝛ quanta sũt q̃ nobis ꝓmittũt i celis vilescũt animo oĩa q̃ habent i t̃ris. Terrena nãq; substãtia superne felicitati comparata põdꝰ ẽ nõ sub sidiũ: ꝛpalis vita eťne vite cõparata mors ẽ potiꝰ dicẽda q̃ vita. Ipe eni q̃ttidianꝰ defe ctus corruptiõis qd ẽ aliud q̃ q̃daz ꝓlixitas mortis? Que aũt ligua dicere vel qs itelle ctus capere sufficit illa supne ciuitatis quã/ ta sint gaudia angeloꝝ choris itéresse. cum btissimis spiritibꝰ glie ɔditoris assistere: pñ/ tez dei vultũ cernere: icircũscriptũ lumen videre: nllo mortis metu affici: icorruptio/ nis ppetue munere letari: hec ille. O vere bonũ desiderabile: bonũ amabile: bonũ ge tũ: bonũ pfectũ: bonũ ab oĩ malo sepatũ qd deꝰ pijssimꝰ parat laborantibꝰ ꝓ suo amore. O bonũ ideficiẽs: bonũ excedẽs q̃cũq; tẽ poralia cõmoda: quelib; huiꝰ secli blãdimẽ ta qd negligẽtes pctõres ꝛ miseri ꝓ momẽ/ tanea huiꝰ tpis breuissima ꝓsperitate amit/ tũt. Quid dici põt magis igratũ q̃ dei iu/ gũ refugere ad qd seqt tã copiosa merces? O surdi. o stulti ꝛ tardi corde ad credẽdũ: nõ sit vobis difficile opari bonũ: ñ vos ter reat actꝰ ṽtutũ. Estote fortes estote cõstã/ tes ad beneficiẽdũ ꝛ audite vocez benigni iesu clamãtis in euãgelio Math. 5. c. Mer ces vr̃a copiosa ẽ i celis. Ad quã nos ꝑdu/ cat ipse filiꝰ dei q cũ p̃re ꝛ spũ scõ viuit ꝛ re gnat per eterna secula seculorum. Amen.

¶ Feria secũda post dñicaz i. 70. de quali tate cõditiõibꝰ seu regula bonorũ opeꝝ qbꝰ peccatores sciẽtes qd eos oporteat facere ad penitẽtiaz animatur. Sermo. 2.
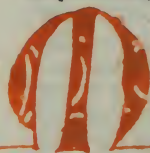
Multi sũt vocati pauci ṽo electi: iteruz vbi .s. Existimaui necessariũ eẽ his q volũt bñ facere sci re q̃liter habeãt i bonis opi bus regulari: qm̃ dubia ꝛ ꝑplexitates que sup id possẽt oriri faciũt q̃nq; ignorãtes viã dñi ꝛ salutis ꝓprie a cepto proposito bono deficere. Quare i pñti s̃mone de ɔditiõibꝰ bonoꝝ opeꝝ dicere statui vt sic nullꝰ excusa re se posit. s. nescire qd sibi eẽt agẽdũ. De/ clarabimꝰ itaq; q̃ opari bñ volẽtibꝰ expedi/ at noscere vt ex h̃ magis excitet̃ vnusq̃sq; ad opa ṽtutis amplectẽda: qm̃ ad illa vocat deꝰ pctõres q nisi nouerit illoꝝ ordinẽ: d ele ctoꝝ numero eẽ minime possũt. Idcirco ad tria ɔsiderãda de bonoꝝ operũ necessitate ꝛ qualitate sermo est extendendus.

¶ Primum dicitur extrinseca operatio.
Secundum exemplaris imitatio.
Tertium caritatiua informatio.

¶ Or ad bene operandum cum facultas adest necessarius ẽ actꝰ extrĩsecꝰ nec sufficit intentio sola. ¶ Capitulum primum.

PRimo ɔsiderãdũ circa regulã ne/ cessariã bonoꝝ opeꝝ dr̃ extrinseca opatio. Pro cuiꝰ declaratiõe q̃rit̃. Utrũ ad bñ opãdũ necessariꝰ sit actꝰ extrĩse/ cus. Et videt̃ q̃ nõ. ꝛ q̃ sola itẽtio bñ opãdi sufficit ad salutẽ ꝓbat̃ p scõꝝ dcã. Ingt eniz Grego. i omel. Nũq̃ vacua ẽ manꝰ a mune re cũ archa cordis repleta fuerit bona vo/ lũtate. Et Bernñ. de h̃ ait. Intẽtio sufficit ad meritũ: bõa actio reqrit̃ ad exẽplũ. Et glo. sup illd ps. Dixi ɔfitebor aduersũ me. votũ ꝓ opatiõe iudicat̃. Et Aug. 14. q. 5. c. sigd Deꝰ iterrogat cor nõ manũ. Et Joh. Criso. 22. q. 5. c. q piurare. Deꝰ nõ ex opibꝰ iudicat s; ex cogitationibꝰ ꝛ ex corde. Et de pe. di. i. c. sicui. §. sequẽti. Uolũtas remunerat̃ nõ opꝰ. Et 15. q. 6. c. si a sacerdotibꝰ. Magis in spector cordis ẽ deꝰ q̃ opis: ꝛ volũtas ꝓ fcõ reputat̃: sicut p; i. c. homicidioꝝ. i. c. oĩs i. c. nũqd. i. c. noli. i. c. homicidiũ. ꝛ i. c. si ꝑ fea. d pe. di. i. His ꝛ silibꝰ auctoritatibꝰ qdã iherẽ tes dicũt hoĩ nõ eẽ expediẽs vt laboret in actibꝰ extrĩsecis bonoꝝ opeꝝ: s; sufficit hr̃e cor bonũ ꝛ mẽtez bñ dispositã: S; i ɔtrariũ induci pñt alia dicta scõꝝ. Ait eni Jac. 2. c. Fides sine opibꝰ mortua ẽ. Et Ambro. i li. de officijs. Nõ satis ẽ bñ velle s; etiã bñ fa/ cere nec satis iteꝝ bñ facere nisi id ex fõte bono ꝓcedat: h̃ ẽ ex bona volũtate ꝑ ficisca tur que ṽba notant̃. 86. di. i. c. non satis. Et Paulꝰ ad Gal. 6. Dũ tp̃s hẽmꝰ opemur bo nũ. Et Apoc. 22. iducit̃ deus iudex diuz. d. Ecce venio cito ꝛ merces mea mecum est dare vnicuiq; s̃m opera sua. Et Apoc. 14. dr̃ d bonis. Opa. n. illoꝝ sequunt̃ illos. Et Math. 16. c. Reddet vnicuiq; scdm opa

sua. Ex qb⁹ oib⁹ colligit̄ q̄ astrigūt̄ oēs sa/
lutē volētes acqrere nō solū ad bñ volēdū
itrisec⁹. sȝ etiā ad bñ opādū extrisec⁹. In/
super pñs euāgelium explicat manifeste q̄
opariis tñ dñs mercedē tribuēdā desigt.
Pro hui⁹ qōnis solutiōe notāda est snia. d
Boñ. di. 40. scđi. vbi ait. q̄ volēs opari bo
nūȝ aut pōt i actū extrisecū. aut non pōt.
Si nō pōt: volūtas reputat̄ p facto: ⁊ intē
tio bona sufficit ad ei⁹ meritū: qa ut dr̄. ff. đ
re. iu. l. ipossibiliū. Ad ipossibile nemo tene
tur. Et h̄ attestat̄ Greg⁹ i omel. s̄ Math.
Estimationē regnum dei nō hȝ: tātuȝ valȝ
q̄tuȝ hēs: q̄tū potes. Si vō qs dic̄ se velle
opari bonū ⁊ potēs illđ nō opat̄ credēs p/
ficere decipit seipsuȝ: qa talis volūtas semi
plena ē ⁊ pigra: nec rōneȝ v̄tutis hȝ nisi du
cat̄ ad op⁹. O qt sūt tali errore delusi q cuȝ
admonent̄ vt benefaciāt r̄ñdere solēt: suffi/
cit nobis itētio nr̄a: sicut dicit vsurari⁹ va
lens vsuras restituere ⁊ nō restituēs: suffic̄
mihi itētio mea: scio q̄ bonā hēo volūtatē:
⁊ tñ illā nō exequit̄ i re: Sic faciūt adultī:
sic fornicatores: sic ⁊ alii petōres q̄pl̄i mi.
O mir̄abilē errorē q̄ fit vt isensati ⁊ stupi/
di suas ifirmitates sanare non curāt

Qz volentes bñ opari debēt seq xp̄m in
gnāli. s. q̄ ad obs̄uātiā diuinoꝝ p̄ceptoꝝ ex
debito: ⁊ ꝯsilioꝝ de cōsilio. Capl̄m. 2.

Ecūdū ꝯsiderādū circa regulā ne/
cessariā ⁊ q̄litatē bonoꝝ opum' dr̄
exēplaris imitatio. Ubi dubiū nō
imerito declarādū occurrit. Utꝝ. s. necessa
riū sit volēti bene facere seq xp̄m i opibus
bonis ea faciēdo q̄ ip̄e fecit. Et p vna pte
pbo q̄ sic p dicta scōꝝ. Ingt. n. Pet⁹. i. ca.
.2. c. Xp̄s passus est p nobis: vobis relin/
quēs exēplū vt sequamini vestigia ei⁹. Et
Joh. i. cano. 2. c. Qui dicit se i xp̄ȝ credere
debȝ qūo ille ābulauit: ⁊ ip̄e ambulare. Et
Aug⁹. i li. đ doctrina xp̄iana. Ex sacro vn/
ctionis xp̄ianoꝝ oiuȝ vocabulū descēdit ⁊
nomē. qđ nomē ille frustra sortit̄ q xp̄m mi/
nime imitat̄. Et Greg⁹ in omel. Qui vesti
gia xp̄i dedignāt̄ seq q̄ temeritate sperāt ad
ei⁹ claritatis gaudia ꝯtuēda puenire? Et i
.c. cū venisset. ex̄. đ sacra vnctione. A xp̄o
xp̄iani dicūt̄: tāq̄ vncti deriuant̄ ab vncto

vt oēs currāt i odorē vnguētoꝝ illi⁹ cuius
nomē oleū ē effusū. Et Johis. 8. xp̄s ip̄e di
cebat. Ego suȝ lux mūdi: q seqt̄ me nō ābu/
lat i tenebris: sȝ hēbit lumē vite. Et Joh. 13.
Exēplū. n. dedi vobis vt quēadmodū ego
feci ita ⁊ vos faciatis. Ergo p auctes p̄di/
dictas ꝯcludere possum⁹ hoies đ necessita
te teneri ad s̄uāda opa xp̄i: ⁊ sic cū xp̄s fue
rit paup ⁊ multi sint diuites: xp̄s v̄ginitatē
s̄uauerit m̄lti sint ꝯiugati. xp̄s p noctes ora
uerit: m̄lti i suis lectulis dormiāt: xp̄s sine
calciamētis icesserit: multi calciamēta đfe
rāt. xp̄s passus fuerit ⁊ mortuus i cruce vi
olēta morte atqȝ t̄ribili: ab oibus đrelict⁹:
multi moriāt̄ morte nāli int̄ man⁹ ⁊ āplex⁹
caroꝝ. Ergo tales ⁊ oēs alij q vitā suā alit̄
ducūt q̄ xp̄s salui eē nō pñt. Et ex ꝯñti seq̄
ret̄ q̄ dānabit̄ tot⁹ mūd⁹: ⁊ q̄ nec sci essēt
i padiso: qa nec ipi fecerūt q̄ fecit xp̄s. Nō
fuit ad calūniaȝ flagellat⁹ Paulus vt xp̄s.
Nō spinis coronat⁹ petr⁹. Nō clauis ꝯfix⁹
Paulus p̄m⁹ heremita. Nō nud⁹ pendēs
i cruce int̄ duos latrōes magn⁹ Antonius.
Nō felle ⁊ aceto potat⁹ Hiero⁹. Nō deri/
sus a trāseuntib⁹ Aug⁹. Igit̄ cū ipi ⁊ alij ali
um modum in suis opibus aliāq̄ regulam
tenuerit q̄ xp̄s nō sunt beatitudinē assecu
ti si auctoritates ad hāc ptem iducte aliter
sani⁹ nō exponant̄ ⁊ itelligant̄. Pro altera
pte arguere possum⁹ q̄ nō sit neccessariuȝ
ad salutē sequi xp̄ȝ ihȝ. neqȝ teneamur opa
ei⁹ facere. Et arguo sic. Unusquisqȝ tātuȝ
opari bonū meritoriū pōt quātuȝ coicat̄ e i
gratia. Sed nulli coicat̄ tāta gratia quāta
coicata fuit aie xp̄i. Ergo nullus tenetur
imitari xp̄m: qa illud impossibile esset. Ad
solutionem huius difficultatis induco dñȝ
Boñ. d. in apologia pauperuȝ: q̄ in xp̄o cō
tingit reperire triplices actus. Primi re
spiciunt dignitatem excellētie. Secūdi cō/
descensionem misericordie. Tertii infor/
mationem vite perfecte. Primi actus re
spiciūt dignitatem excelētie. vt illi i quib⁹
apparet sua potentia: sicut opera miraculo/
sa vel sapiētia: sicut reuelatio secretoꝝ cor/
dis vel seueritas iudicij: sicut eijcere vēdē/
tes ⁊ emētes de templo: dura increpatione
arguere pontifices: vel auctoritas officij si/

cut ſacramētū cōficere ⁊ manꝰ īponere ac
relaxare pctā: q̄ oīa xp̄o ꝯueniūt: quia ip̄e
erat d̄s oīpotēs: erat hō: ⁊ ex grā vniōis oīa
ſciēs: erat iudex ⁊ erat ſacerdos. In huiuſ/
modi opibus velle ſequi xp̄m fatuū eēt et
temerariū niſi ab ipſo qs vel ab aliq̊ a xp̄o
auctoritatē habēte ad talia exequenda fo/
ret deputatꝰ. Unde ſiqs diceret: volo mira
cula facere: qa ſic xp̄s fecit: preſūptuoſus
cenſendus eēt niſi ab ipſo ieſu xp̄o ptātem
hāc accepiſſet ſicut apl̄i: de qbꝰ dr̄ Math.
10. Cōuocatis ih̄s. 12. diſcipulis ſuis dedit
illis ptātē ſpirituū īmundoꝝ vt eijcerēt eos
vt curarent oēm languorē ⁊ oēm īfirmita
tē. Simil̄r nō liceret alicui reuelare ſecre/
ta cordiū ⁊ futura cōtingētia q̄ neſciret: qa
⁊ ſi xp̄s id egit ſciebat illa. ¶ Nec recte face/
ret ſiqs cōficere vellet ſacramētū qa ⁊ xp̄s
id egit: niſi ad hoc ordinatꝰ eēt vel a xp̄o ſic
apl̄i vel ab alijs q̊s xp̄s deſignauit ⁊ depu
tauit. Un̄ vt breuiter dicā. xp̄s nō ē ſequen
dus in operibꝰ excellentie ⁊ dignitatis niſi
ꝓut ē tactū. ¶ Secundi actus ī xp̄o reſpi/
ciūt ꝯdeſcēſionē miſericordie: vt nuptijs in/
tereſſe int̄ hoīes familiariter ꝯuerſari ī do/
mo pharifei Magdalene ⁊ marthe mathei
publicani ⁊ Zachei publicanoꝝ pricipis co
medere ⁊ bibere cibaria ⁊ pocula cōia que
ſibi dabant̄. tunicā īcōſutilē nō hiſpidā ru/
dēq̄ deferre ⁊ hꝰ. q̄ oīa facere voluit non
vt ſenſualitati pareret: cuiꝰ in eo nulla ꝯdi/
ctio īueniebat̄ nō vt voluptati deſuiret cor
puſq̄ ſuū nutriret ī delitijs q ꝓ nobis oībꝰ
pati venerat: ſꝫ vt ī talibꝰ exēplis ꝯdeſcēde
ret īpfectis. Qm̄ ſi oēs actꝰ eiꝰ q̄ntū ad ap/
parētiā extitiſſēt pfecti facile potuiſſēt he/
retici aſſerere paſſī ⁊ īdiſtīcte ad pfectiōis
opera omnes teneri. ſicq̄ damnaſſent con/
iugium damnaſſent ciuilem vitam: dam/
naſſent tpales dignitates: dānaſſent artifi
cū officia: dānaſſēt poſſidētes diuitias: dā/
naſſēt deniq̄ oēs q pfectiōis vitā nō obſer
uarēt. Uerūtn̄ aduertēdū ē ꝙ lꝫ actꝰ īpfe/
ctiōis q fuere ī xp̄o viderētur īpfecti q̄ntū
ad apparētiā: erāt tn̄ pfecti pfectiōis actus
q̄ntū ad exiſtētiā qm̄ ſicut bonū dicit̄ tripli
citer ⁊ malū tripliciter: ⁊ pfectum tripl̄r: ita
⁊ īpfectū dr̄ tripl̄r. P̊ bonū dr̄ triplicit̄: q: eſt
bonum ex genere: ſicut actus trāſiēs ſuper
debitam materiam: vt ire ad eccl̄iam ieiu/
nare orare: ⁊ ſil̄ia. Eſt bonū ex circūſtantia
ſicut actus circūſtantijs debitis īformatus
vt occidere hoīē q: lex ita iubet. Eſt ⁊ bo/
nū ſm ſe: qđ nullo mō pōt fieri male ſic dili
gere deū ex caritate. ¶ 2°. malū dr̄ tripl̄r. P̊
ē aliqd malū ex gn̄e vt actꝰ trāſiēs ſup ma/
teriā īdebitā: vt occidere hoīē. Eſt ⁊ malū
ex circūſtātia: ſicut dare elemoſynā diuiti:
paupibꝰ fame pire pmiſſis ⁊ ieiunare p ina/
nē glīā. Eſt etiā malū ſm ſe: qđ nullo mō
pōt fieri bene: ſicut odire deū ⁊ d̄ facto mor
taliter peccare. ¶ 3°. pfectū dr̄ tripl̄r. Eſt eni
qđdā pfectum ex gn̄e: vt actus difficilis et
excellēs: ſic oīa relinq̄re ⁊ religionem ītra/
re. Eſt qđdā pfectū ex circūſtātia ſic ē actꝰ
debitis circūſtantie pfectiōibꝰ īformatꝰ: ſi/
cut fugere mortē nō ex īfirmitate ⁊ timore
ſꝫ ꝓ meliori bono ſiue q̄ntū ad deū: ſiue q̄n/
tū ad ꝓximū. Eſt qđdā pfectū ſꝫ ſe: ſicut in/
ter blāditias ⁊ vana ꝓmiſſa acerbitatēq̄
penaꝝ forti ⁊ leto aīo mortē ſubire ꝓ xp̄o.
¶ 4°. īpfectū dr̄ triplicit̄. Eſt qđdā īpfectū ex
gn̄e. vt ē actꝰ facilis ad quē humana īfirmi
tas coīter īclinat̄: vt poſſidere pecuniā. hr̄e
vxorē ſꝫ ſuū ſtatū: vti veſtibꝰ delicatis. ⁊ ſi/
milia. Eſt qđdā īpfcm̄ ex circūſtātia: ſicut
dimittere veſtē illā violēter accipiēti ꝓpt̄
fugā maioris īiurie. Eſt ⁊ qđdā īpfectū ſꝫ ſe
qđ nullo mō pōt ſtare cū euāgelica pfecti/
one: ſicut fugere pauptatē. ¶ Bonū g ſm ſe
nullo mō pōt eē malū ⁊ ecōuerſo: neq̄ pfe/
ctū ſꝫ ſe pōt eē īpfectū ⁊ ecōuerſo. Sꝫ bene
bonū ex gn̄e pōt eē malū ex circūſtātia: ſic
ſi aliq̄s iret ad eccl̄iā vl̄ faceret elemoſynā
vt placeret hoībꝰ ⁊ nō deo. Et malū ex gn̄e
pōt eē bonū ex circūſtātia: ſicut ſi iudex ma
leficos iuxta legū ſāctiones occideret. Ita
etiā pfectū ex gn̄e pōt eē īpfectū ex circū/
ſtātia: ſicut ītrare religionē cā alicuiꝰ cōmo
di tpalis cōſequēdi. Impfcm̄ adhuc ex gn̄e
pōt pfcm̄ fieri ex circūſtātia: ſicut facere ali
qđ opꝰ ad debitū finē caritatis ordinatum:
ex radice intime caritatis ꝓcedēs ſicut de/
cliare mortē nō ꝓpt̄ timorē ſꝫ ꝓpt̄ maiꝰ bo/
nū ⁊ magis neceſſariū quēadmodū Paulꝰ
fecit qn̄ euitauit etiā fugiēs furorē iudeoꝝ:

τ a fribus p murū submissus fuit in sporta. H modo xps bndictus oīa pfectissime fecit: τ oēs actus illius i quib⁹ apparet aliq̄ iper fectio perfectissimi erāt ex circūstātia cari tatis sue. Quo fit vt maioris pfectiōis fue rit in ipso cib⁹ τ pot⁹ q̄ i Joāne baptista illo rū abstinentia: maioris pfectiōis i eo cōuer satio cū hoib⁹ q̄ solitudo Joānis i heremo: qm̄ hec τ similia proueniebant ex fonte sue ardentissime caritatis. nā sicut humanaꝫ as sumendo naturā i nr̄is quidē factus ē humi lis ꝫ in ꝓprijs remāsit excelsus: sic ex sūme caritatis dignatione ad act⁹ quosdā nostre imbecillitati τ iperfectioni cōformes depri mit: τ a sūme pfectionis rectitudine nō cur uat: τ ideo talia opera in ipso pfecta fuerūt. necꝫ acceptanda ē snīa falsa illoꝝ q dicunt ꝙ perfectio τ iperfectio differunt sicut duo cōtraria: vt rectitudo τ distorsio. iusticia τ pctm̄. gloria τ ignominia. vita τ mors. ꝫ hn̄ verū ē ꝙ magis differt sic magis bonū τ mi n⁹ bonū. magis meritoriū: τ min⁹ meritoriū: ideo nullo mō valet ↄseq̄ntia. ꝟginitas ē ↄ mēdabilis: ergo matrimoniū vituperabile Uirginitas est bona: ergo mr̄imoniū ē ma lūꝫ. q2 hec duo nō differūt sicut bonū τ ma lū: sed sicut bonū τ meli⁹. ideo Aug⁹ in li⁹. de bono cōiugali ait. Bonū erat qđ Mar tha faciebat occupata circa ministeriū san ctoꝝ: ꝫ melius qđ Maria ei⁹ soror. Bonū Susāne i cōiugali castitate laudamus: ꝫ tn̄ ei bonū vidue Anne ac multo magis Ma rie virginis anteponim⁹. Bonū erat qđ fa ciebāt q de substātia sua xp̄o τ ei⁹ discipulis ministrabant: ꝫ meli⁹ qđ faciebāt q oēꝫ sub stantiā dimiserūt vt xp̄m expeditius seque rentur. hec ille. ¶ Tertij act⁹ in xp̄o respi ciunt iformationē vite pfecte: sicut virgini tatē τ paupptatē extremā seruare: τ similia. Jn his operib⁹ nō tenemur xp̄m sequi: nisi vel inq̄tū volumus: sicut si votonos astrin gerem⁹ ad obseruantiā diuinoꝝ cōsilioruꝫ vel i casu quo extrema necessitas expostu laret: velut si aliquis mortē pateref vt non negaret xp̄m. idcirco mali iudices sunt q ex operib⁹ perfectionis i xp̄o aut sanctis eius cōsideratis: eos lacerant i quib⁹ talia opa non relucent. Si. n. vident sacerdoteꝫ aut

clericū vestes sibi cōuenientes ferentē ꝑ tinus susurrantes illum redarguūt τ dicūt. nō sic fecit xp̄s. Si vident prelatuꝫ ſm̄ sui gradus dignitatē honorata familia associa tū ꝑtinus asserūt. nō fecit sic xp̄s nec Pe trus. Si vident religiosū apposita sibi ciba ria licꝫ qn̄qꝫ delicata: nec cōtra sue regule aut statutorū suoꝝ prohibitionē comedētē seu vestimenta sibi cōcessa habētē: aut eq tātē interueniente legitima causa stati cla mant. Non sic fecit Dn̄icus. nō Benedict⁹ nō⁹ deniqꝫ ipse Franciscus. Reputāt ex his malos τ dānandos p̄latos clericos religio sos: tēporales dn̄os: ciues nobiles τ artifi ces oēs q non faciunt q̄ xp̄s fecit τ sci. O rudes intellectus. o arida ingenia. o teme rariū damnabilecꝫ iudiciū qđ diui Hiero nymi verbis cōfunditur Jnq̄t. n. ipse ad De metri. ꝟ. scribēs. Prohibētur mala: preci piunt bona: cōcedūt media: suadenf pfecta: Jn duob⁹ primis oē pctm̄ cōcludif. reliqua ꝟo i nostra posita sunt ptāte: vt aut vtamur cōcessis ac licitis. aut ob mai⁹ p̄miū ea que nobis ꝓmissa sunt respuam⁹. hec ille. Dicē dū igitur ꝙ tenemur sequi xp̄m i generali nō i particulari. i. vt benefaciam⁹ seruātes mādata dei qđ ipse docuit qn̄ adolescētulo eū iterroganti τ dicēti. magister bone quid hōi faciā vt habe vāitā eternaꝫ? Rn̄dit. Si vis ad vitā igredi serua mādata. ideo i quo libet statu volētes seruare dei mādata po terunt obtinere vitā eternaꝫ. Hoc dico de regibus. hoc de principib⁹. hoc de militib⁹ h de mercatorib⁹. hoc de religiosis. hoc de secularib⁹. h de ꝟginib⁹. hoc de cōiugatis. hoc de omnib⁹ deniqꝫ mundi hominibus.

¶ Q semp hō debet benefacere etiā si sit extra caritatē: τ de vtilitatibus bonorum que fiunt in peccato mortali. ¶ Capl̄m. 3.

T Ertiuꝫ ↄsiderandū circa regulam necessariaꝫ τ q̄litatē bonoꝝ opum dicif caritatiua iformatio. Solent enim quidam trepidare τ in seipsis non cō fidentes. quia faciles se cognoscunt ad ruen dum i peccata: ne benefaciēdo laborē τ tē pus amittant. Pro qb⁹ in hac vltima par te disputandū est. Utrū bona facta in mor tali peccato sint alicuius valoris. Et argui

posset ꝙ nõ. p̊ ex ṽbo Greg.in omel'. Nec
habet aliqd viriditatis ramus boni opis si
nõ manserit ĩ radice caritatis. ¶ 2°q: Apl's
ait. 2.Cor.13.Si linguis hominum loquar
⁊ angeloꝝ caritatẽ autẽ nõ habeã: factus
sũ velut es sonans aut cĩbalũ tinniens. Et
si habuero prophetiã ⁊ nouerĩ mysteria oĩa
⁊ oẽm sciam: ⁊ si habuero oẽm fidem ita vt
montes transferã: caritatẽ aũt nõ habuero
nihil sũ. ⁊ si distribuero ĩ cibos paupeꝝ oẽs
facultates meas: ⁊ si tradidero corp⁹ meuꝫ
ita vt ardeã: caritatẽ aũt nõ habuero nihil
mihi ꝓdest. Et ad idẽ ẽ textus.i.q.i.c.vide.
⁊ in.c.teneamus. ⁊ ẽ tritum vsitatũqꝫ di/
ctũ. Opera ĩ peccato mortali facta ad nihil
eẽ ꝑficua. ¶ Sꝫ ĩ oppositum ẽ auctoritas
Aug.in li.de li.arb.d. Nullũ malũ ĩpunitũ
nullũ bonũ irremuneratũ. Pro hui⁹ dubij
declaratione tria sũt vidẽda. Primũ q̃diu
dicit̃ qs extra caritatẽ eẽ ĩ statu pctĩ. Secũ
dũ qd ẽ bonũ ĩ caritate fctm̃ eẽ meritoriũ vi
te eterne. Tertiũ an illi q sunt in statu pctĩ
adhortãdi sint vt bñfaciãt. ¶ Primũ vidẽdũ
q̃diu dicat̃ qs eẽ ĩ statu pctĩ ⁊ ex̃ caritateꝫ.
Et ĩ hoc nõ pauci solẽt grauit̃ errare tenẽ
tes ꝙ p⁹ pctm̃ mortale cõmissuꝫ vsqꝫ ad cõ/
fessionẽ sequẽtẽ semꝑ hõ pctõr sit ex̃ carita
tẽ. Sꝫ ego dico ꝙ p⁹ pctm̃ mortale vsqꝫ ad
cõtritionẽ sequẽtẽ hõ ẽ in statu pctĩ: ita ꝙ
si vn⁹ nũc peccet ⁊ hĩc ad vnã horã: vel ad
vnã diẽ vel ad vnũ ãnũ: vel ad plures non
ɔterat̃: q̃ diu ñ ɔterit̃ semꝑ ẽ ex̃ grãm ⁊ ca/
ritatẽ: ⁊ bona ꝑ eũ facta ĩ pctõ fieri dicunt̃
Si qs vero p⁹ mortale cõmissum statĩ aut
paululũ p⁹ eẽt cõtrit⁹ ⁊ a cõtritiõe vsque ad
ɔfessionẽ sequẽtem vel vsqꝫ ad aliqꝺ aliud
pctm̃ mortale ꝑ eũ nouit̃ ꝑpetratũ bona ali
qua faceret illa eẽnt facta ĩ caritate. Qua/
liter aũt ꝑ cõtritionẽ aĩa iustificet̃: ⁊ quare
cõfessio vltra illã sit necessaria pleni⁹ dicet̃
ĩ sequẽtib⁹. ¶ Secũdũ vidẽdũ ẽ qd ẽ bonũ
ĩ caritate factũ eẽ meritoriũ eterne vite: ⁊
dico ꝙ cũ ĩ beatitudine scõꝝ dei grad⁹: q:
nõ oẽs equaliter illã ꝑcipiunt. quãto plura
qs in caritate opat̃ bona tãto plures illius
btĩtudinis gradus meretur: vtputa si aliqs
opat̃ decẽ in bona caritate: possibile ẽ ipsũ
ĩ btĩtudine sublimari ad equalitateꝫ ange/
loꝝ. Si idẽ suꝑadderet alia decẽ bona pos
set equari gl'ie archãgeloꝝ: ⁊ quãtomagis ĩ
bono ꝑficẽt: ⁊ bonis bona addẽt: tãto alti⁹
conscẽderet ad altiorẽ btĩtudinis statũ. De
illo ergo q ĩ pctõ mortali opat̃ bonũ dico ꝙ
nihil meretur de cõdigno q̃tũ ad meritum
vite eterne. vnde posito ꝙ aliqs ĩ statu pctĩ
opat⁹ eẽt tot bona quot oẽs scĩ simul. si ad
pñiam rediẽs ꝓpter illa moriat̃ in statu sa/
lutis: nihilomin⁹ ex opib⁹ illis nullũ gradũ
btĩtudinis obtinebit. ⁊ licet in statu pctĩ fe/
cerit illa bona q̃ fecerũt illi q meruerũt eẽ
cũ angelis: aut illi q meruerũt eẽ cũ archã/
gelis: aut illi q meruerũt eẽ cũ virtutib⁹ do
minationib⁹ principatib⁹ ptãtibus thronis
cherubin ⁊ seraphin: tñ ꝓpter illa talis non
merebit̃ eẽ etiã in ĩfimo angeloꝝ loco ⁊ or/
dine. Et hoc modo bonuꝫ ĩ pctõ mortali fa/
ctũ dicit̃ nihil eẽ: nihilqꝫ ꝓdesse.s.q̊ ad me/
ritũ eterne vite. ¶ Tertiũ vidẽdũ an illi q
sunt ĩ statu pctĩ mortalis monẽdi sint ⁊ ad/
hortãdi vt bñ opent̃ ⁊ bñ faciãt. Et dico ꝙ
sic dũmõ opent̃ bona aĩo ⁊ ĩtẽtione honorã
di deũ: eiqꝫ ac ei⁹ ecclesie obediẽdi: q: talia
bona sẽper vtilia sũt sempqꝫ fructuosa: nec
patit̃ deus liberalissim⁹ inanẽ eẽ laborẽ q̊/
rũcũqꝫ opantiũ bñ: q̃ nimo vt pꝫ ĩ ſmone p̃/
cedẽti.c.2. Ipse ẽ q obstinatos ⁊ duros sua
grã gratis data monet vt velint ⁊ opẽtur
bonũ. A deo ẽ a deo o pctõres nequissimi.
Si qñ vobis firmantib⁹ mẽtẽ ĩ aliquo vr̃o
delicto: de quo emendari nõ vultis. veniat
ĩ corde vt faciatis aliqꝺ bonũ: vt ieiunetis
vt oretis: vt visitetis ecclesias: vt elemo/
synas pauperib⁹ erogetis: ⁊ similia. Audite
vocẽ dei ⁊ facite qꝺ ĩmittit ĩ aĩo vr̃o. nõ la/
borabitis etiã ĩ pctõ bñfaciẽdo absqꝫ mer/
cede. Et vt id clari⁹ videat̃ oĩb⁹ assignabo
nouẽ vtilitates q̃ ꝓueniũt ex bono facto ĩ
mortali pctõ: q̃ ponũt̃ ab Alex.ꝺ ales.i. 4.
volumine sũme. Prima dicit̃ delectatiõis.
2.ª satisfactionis. 3.ª diminutiõis. 4.ª augmẽ/
tationis. 5.ª liberationis. 6. dispositionis.
7.ª cõtinuationis. 8.ª alleuiatiõis. 9.ª gl'ifica
tionis. ¶ Prima vtilitas q̃ ꝓuenit ex bono
fcõ ĩ pcto mortali dr̃ delectatiõis. Ualet nã
qꝫ tale bonũ ad delectationẽ ⁊ iocũditateꝫ
mẽtis. Hinc Ar. ait ĩ.4.eth. Nullus ẽ q nõ

gaudeat bonis opatiõibꝰ Et i.ij.reth. Bñ/
facere ⁊ bñ pati delectabilissimũ ẽ ꝫm nã3.
Et.9° eth. Boni operatio studiosa dlecta/
bilis ẽ ꝫm seipsã. Et Tulliꝰ i li.de senectute
Cõsciã bñ acte vite multorũq3 bñfactoꝝ
recordatio iocũdissima ẽ. Secũda vtilitas
ꝓueniẽs ex bono qd fit i pctõ mortali dicit̃
satisfactio.ꝑ illud qdẽ satisfit p̃ceptis dei ⁊
ecclesie: ⁊ iobediẽtie pctm̃ vitat̃.nã si qs in
pctõ mortali existẽs tenet̃ officiũ diuñ di/
cere si illud omittit mortalit̃ peccat.si ṽo il/
lud ꝑsoluit satisfacit p̃cepto. Sic etiã si lai/
cus obligat̃ dieb9 festiuis audire missã lic3
i pctõ sit si illã ex cõtẽptu omittat aliud pec
catũ mortale icurrit.si ṽo audiat p̃ceptum
ipleuit: ⁊ sic de reliqs ẽ dicendũ. ¶ Tertia
vtilitas dr̃ diminutio. Ualet bonum i pctõ
mortali factũ ad diminutionẽ tp̃alis pene.
Merent̃ siqdẽ pctõres qñq3 nõ solũ puniri
eternaliter s3 tp̃aliter flagellari. S3 ꝓpter
bona que faciunt ds temporalis pene miti
gat seueritatem quod putamꝰ esse sodomi/
tas. vsurarios ⁊ sacrilegos.homicidas per/
iuros. blasphemos. ⁊ sceleratissimos hoĩes
q̊s nisi ꝟuarẽt bõa q̃ faciũt.extminaret de
terra potẽtissimꝰ ds: s3 eos suffert: eos tole/
rat: eisq3 q̃ mala i p̃nti vita mererent̃ suspẽ/
dit: iõ quãto magis qs volũtatẽ suã sẽtit ad
pniam minꝰ dispositã: tãto magis cõari de/
bet facẽ aliqd bonũ: vt sic saltẽ vitare pos/
sit t̃ribilia iudicia di. ¶ Quarta vtilitas dr̃
augm̃tatiõis. Adauget siqdẽ ds his q i pctõ
mortali aliq̃ sua p̃cepta ꝟuare cõtẽdũt tem
poralia bona qbꝰ dat salubrẽ aerẽ fertiles
agros. armẽta fecũda. vberes fructꝰ.letã
familiã. amicorũ copiã. sanitatis leticiã. ho/
noris excellẽtiã. ⁊ alia siͣlia. Propterea di/
cit ds pctõribꝰ oĩbꝰ illd Esa.i. Si volueritis
s.adhuc in pctõ exñtes bñfacẽ ⁊ audieritis
me bona t̃re comedetis. ¶ Quita vtilitas
dr̃ liberatiõis. Liberat ꝑfecto bonũ a pec/
catoribꝰ opatũ a ptãte diabolica.quãto eni
qs magis abũdat pctis: tãto maiorẽ aucto
ritatẽ sumit diabolus ꝯ eũ: ⁊ ꝫm multitudi
nẽ pctõꝝ: ita iusto di iudicio ꝑmittit̃ vexar̃
⁊ molestare malos aĩa3 ⁊ corpꝰ simul qñq3
ledẽdo: s3 cũ iter tot pctã iterserit̃ aliqd opꝰ
bonũ piissimꝰ ds restrĩgit audaciã eiꝰ: tãq3
magna ẽ opis boni vis etiã i pctõribꝰ vt nõ
solũ diabolo resistere: s3 illũ vicere valeat
⁊ expugnare. Est de h̃ exẽplũ Greg.i dial.
li.de iudeo illo nõ baptiçato q nocturno tp̃e
existẽs sub quodã antiquo tecto: ⁊ i heremo
sito idolis cõsecrato signo crucis tm̃ cõmu
nitꝰ: demones oẽs q ibidẽ ꝯuenerãt terruit
atq3 fugauit: cui demones ipsi ꝓpter signu3
crucis tm̃ nullã molestiã iferre potuerunt.
¶ Sexta vtilitas dr̃ dispositio. Ualet ad/
huc bonũ factũ a pccõribꝰ vt magis disposi
ti sint ad suscipiẽdã grã3 di vocãtis ⁊ eos il/
lustrãtis ad pniã3. vnde de eo q nõ ẽ paratꝰ
pctã dimittere Gregꝰ ait de pe.d.5.i.c.fal/
sas. Nec tñ despet ⁊ iteri qcqd poterit boni
facẽ hortamur vt faciat: vt oĩpotẽs ds cor
illiꝰ illustret ad pniã3. Hinc Alex i.4. vo/
lumine sũme ꝯsulit his q nõ sunt parati sua
pctã reliquẽ vt semel i ãno ꝫm eccl̃ie statu/
tũ sacerdoti se repñtẽt eiq3 dicãt: ora ꝓ me
ad deũ pat̃ qa tale pctm̃ hẽo qd dimittere
nõ ꝓpono. Ex h̃ igt ipse possibile cẽt vt qui
credebat ꝓpositũ malũ mutare non posse:
tãtã a deo asseq̃t grã3 vt mutet̃ i alterũ vi/
rũ ⁊ de nõ cõtrito fiat ꝯtritꝰ. Sic ⁊ Ric. in
4.dis.z. cũ querit. an valeant exñtibꝰ in
mortali indulgẽtie sacre ⁊ relaxatiõis quas
facit eccl̃ia. rñdit ꝙ q̃uis nõ possit fieri re
missio pene manẽte culpa ⁊ ex cõseq̃nti exi
stẽtes i mortali idulgẽtiã nõ ꝯsequant̃: tñ si
faciũt illd qd cõtinet̃ i forma idulgẽtie pru
dẽter faciũt: q2 bona facta in mortali pctõ
pctõrẽ d ꝯgruo disponũt ad pniã3 ⁊ illa me
diãte ad susceptionẽ grẽ ⁊ remissionis pec/
catoꝝ ꝑ diuinã mĩſicordiã.hec Ric. Et qd
ipse doctissime loqt̃. Marie egyptiace pec
catricis exẽplũ roborat ⁊ cõfirmat q̃ ex ale
xãdria vbi.17.ãnis libidini publice dseruie
rat discessit vt iret Hierosolymã cũ his qui
ibãt ad adorãdũ crucẽ xp̃i nõ eo ꝓposito: vt
a turpitudine sua dsisteret: s3 tm̃ vt modicũ
illd bonũ ipa cũ alijs oparet̃. In itinẽ naui
gãdo nautis suũ corpꝰ ꝓstituit.cũ tandẽ hie
rosolymã aduenisset terq3 tentans ingredi
tẽplũ ⁊ tanq3 meretrix repulsã passa a dño
tacta se ꝯuertit ad lachrymas: peccata dfle
re cepit q̃ iã cognoscebat illa abhorrebat: il
la detestabatur: illa ãpliꝰ nõ ꝑseq cõfirma/

bat clamabat ad dñm. Miſerere mei quia peccaui nimis. clamabat ad ꝩginē matrē. Succurre ⁊ tu mihi clemētiſſima genitrix dei. Ecce iā tertio ingredi volui eccleſiam vt adorarē crucē filij tui ī qua pepēdit pro me peccatrice ⁊ viriliter vt mereor eiecta ſuȝ. Succurre tu mihi o fons pietatis. o miſericordie ſpeculū. ⁊ audiuit vocē de celo dicētē ſibi. Si trāſieris iordanē ſalua eris. Qua voce cōfortata iterū ad eccleſiaȝ acceſſit ac eam libere intrauit abſqȝ cōtradictione: ⁊ cū lachrymis ⁊ cōpūctione cordis deoſculata cruce foras ꝓdijt: affuitqȝ illi pſona q̄dam venerabilis tot nūmos illi afferēs quot ad tres panes emēdos ſufficere potuere. Quibus ēptis trans Jordanē petijt ibi .17. ānis orōni cōtēplationi ⁊ deuotioni inſiſtēs: tres tantū illos panes cōſumpſit. Multiplicabant̄ ſiquidē ex miraculo dei ita ꝙ toto illo tp̄e illā cibarūt. Ibi etiā .17. alijs annis ſupuixit ſine cibo ⁊ potu gr̄a dei ⁊ cibo celeſti recreata. Ibi abbatē Zoſimā deſerta pcurrētēȝ ſpū ꝓphetico nouit. noīe ꝓprio eū vocauit: bn̄dictionē ab eo petijt ⁊ vitā ſuā illi reuelauit: poſtulauitqȝ vt ſcō dñice reſurrectionis die ad ripā Jordanis ſciſſimū ſacrm̄ dñi ferret ibiqȝ illū expectaret. Diſtabat loc⁹ ille a Jordanis flumine p dietaſ trigīta. Receſſit Zoſimas fecit qȝ q̄ Maria humiliter petierat. ⁊ ipſa die paſce ſtans in ripa Jordanis vidit eam veniētē: ⁊ facto crucis ſigno ſup aquaȝ ſiccis pedib⁹ ambulantē. Et cū pueniſſet ad eum reuerētiſſime coīone ſuſcepta p eandē viā redijt ad locū vnde receſſerat. Eadeȝ eniȝ die p angelos deportata fuit p oē ſpaciū illud q̄ diſtabat loc⁹ ad quē redijt a Jordāe. Sequēti vero anno ad locū illū Zoſimas puenit: viditqȝ ī terra Mariā iacētē corp⁹ qȝ eius exanime. ad caput vero ſcripturaȝ quādā dicētē. Sepeli Zoſima Marie corpuſculū q̄ die paſce q̄ a te ſacrm̄ venerabile ſuſcepit migrauit ad dñm. itellexitqȝ ꝙ nō niſi āgeli portauerāt eā qn̄ p. 30. dietas vna die iter pfecit. Et cū de ſepultura ei⁹. ſollicitus Zoſimas cogitaret: nec haberet modū effodiēdi terrā vidit leoneȝ ferociſſimū ad ſe gradiētē q fortiter cepit fodere ſepultureqȝ locuȝ cōueniētiſſime p̄parauit In qua recōdito corpore ſcē leo viā ſuā tenuit: ⁊ Zoſimas ad ſuā cellā redijt ī dño cōſolatus. O admirabilis bonitas patris noſtri dei q̄ non reſpicit peccata hoīum cū redeūt ad pn̄iam: nō negligit etiā peccatores ad pn̄iaȝ illuſtrare ſi ⁊ ipſi bonis opꝫ⁹ ſe ad iuuare voluerit. ¶ Septima vtilitas dicit̄ cōtinuatio. Ualet bonū in mortali peccato factū ad cōtinuandū ⁊ pſeuerandū ī bona vita. Facili⁹ enī pōt pſeuerare in bono qui bn̄facere conſueuit q̄ȝ qui benefacere nunq̄ȝ didicit. ſic̄ diffuſius dixi ī tractatu ꝺ virtutibus ſermone. i. c. ij. Hinc ſapiens. Ecc. iz. c. ait. Non eſt ei bene qui aſſiduus eſt in malo. ¶ Octaua vtilitas dicitur alleuiatio Poſito .n. ꝙ quis ī pctō mortali faciēs bonū ꝓpter ſuā īpenitētiā eēt damnat⁹: virtute illi⁹ boni penā forti⁹ ſuſtīeret leuiorqȝ ei fieret. vn̄ Aug⁹ ī ench. ait. Tale bonū facit vt tolerabilior fiat dānatio. ¶ Nona vtilitas dicitur glorificatio. Nā ſi pctōr p penitētiā moriat̄ ī ſtatu ſalutis ⁊ p illā obtīeat vnū tm̄ gradū beatitudinis: ī eo gradu erit cū āpliori gaudio accidētali ꝓpter bonum qꝺ in pctō mortali fecit q̄ȝ ſi illud omiſiſſet. Animētur ergo oēs ⁊ iuſti ⁊ pctōres ad bona opera ꝓpter q̄ pijſſim⁹ ꝺs ꝓuocatur: ⁊ ipſe etiā peccatores equanimiter ferre eiſqȝ ſua beneficia innumera imptiri largiēs h̄ gratiam ⁊ in futuro gloriam ī qua viuit ⁊ regnat per infinita ſecula ſeculorū. Amen.

¶ Feria tertia p⁹ dñicā ī ſeptuageſima de his q̄ mouē habēt penitētes ad obediēduȝ ꝺo: ⁊ qualiter omnes hoīes ſtudere debent ad ſeruandū precepta altiſſimi. Sermo. 5.

Multi ſunt vocati pauci vero electi. iterum vbi ſupra. Data eſt ab omnipotenti deo: ſuo digito cōſcripta lex mandatoruȝ ad q̄ obſeruāda oēs hoīes cōuocauit: ſȝ pauciſſimi reperiūtur q vt decet tam excelſo ⁊ glorioſiſſimo dño obedire velīt: nec r̄cte excuſare ſe pn̄t diuiorꝝ p̄ceptorꝝ trāſgreſſoreſ q̊s oēs voces ſcripturaꝝ excitāt ⁊ inuitant ad obediētiā dei. Et qr vt p̄miſſū ē ī ſmone p̄cedenti: merces eterne vite nō datur niſi

ſeruãtibꝫ dei mandata.idcirco in hᷤmone
de his q̃ merito īducũt nos ad ferēdũ iugũ
obediētie diuine ero dicturꝫ:vt ſic hi q ad
pniaꝫ redire ſe diſponũt magis animēt ad
exeq̃nda opa bona:ꝛ eſſe valcãt d̄ numero
illoꝝ paucoꝝ q electi erũt. Notabimꝫ ergo
tria eē illa q̃ nos ad dei obediētiã pꝛecipue
ꝛ pꝛincipaliter debent animare.

Pꝛimũ ē legis excellētia.
Secundum dei reuerentia.
Tertium obedientie efficacia.

De excellētia moſayce legis.ꝛ q̃re nõ ſer
uat̄ a nobis niſi q̊ ad p̄cepta moꝛalia.Ca.j.

PRimũ qđ nos animare ꝛ īducere
debet ab obediētiã dei dicit̄ legis
excellētia. Mandat̄ qdeꝫ nobis ꝛ
iniungit̄ ſeruare legē excellentiſſimã conti
nētē p̄cepta virtutũ:vt dicit Alex. de ales
in.3.volumine ſũme. Sꝫ ꝓ claꝛioꝛi ītelligē/
tia hꝫ partis tria erũt dubia declarãda.
¶ Pᵐ vtrũ lex diuinoꝛũ p̄ceptoꝛũ ſit a bono
deo data. ¶ Secũdũ vtꝝ lex Moyſi ſit a
nobis ꝯuenienter obſ̄uata. ¶ Tertiũ vtrũ
ī p̄ceptis decalogi ſit regula ſalutis ſuffici/
ent̄ aſſignata. ¶ Pꝛimũ dubiũ declarãdũ
vtrũ lex diuinoꝝ p̄ceptoꝛuꝫ ſit a bono deo
data.qꝛ lex illa ē ea quã Moyſes dux po/
puli hebꝛeoꝝ tulit ꝛ ꝓmulgauit. Et ſtati of
ferunt ſe heretici aſſerentes illã legē eē nõ
a d̄o ſꝫ a p̄ncipe tenebꝛarũ. Et arguebãt ſᷤꝫ
ꝙ Augꝫ dicit in li. ꝯ aduerſariũ legis ꝛ ꝓ/
phetarũ dicētes. Dei pfecti ſũt opa.ſed lex
Moyſi erat īperfecta. Heb.7. Nihil ad ꝑ
fectũ adduxit lex .ergo non erat opus dei.
Sꝫ ſcũs Tho.i.ij.q.88. rñdit ꝙ lex illa pꝛo
illo tp̄e bona erat ꝛ optima licꝫ īperfecta ſit
reſpcũ tp̄is euangelij ꝛ legis gr̄e. Qđ auteꝫ
fuerit a bono deo ꝓbat̄ triplicit̄.p̊ ex Mo
yſi ſc̄itate.2° ex xp̄i auctoꝛitate.3° ex legis
bonitate. ¶ p̊ ꝓbat̄ ex Moyſi ſc̄itate. Ipſe
eqdē legiſlatoꝛ ſciſſimꝫ ꝛ amicꝫ d̄i fuit ama
toꝛ veritatis ꝛ iuſticie.ſanctioꝛ Nũma Põ
pilio q ſᷤm Iſidoꝝ.vj.ethimol. leges dedit
romanis.ꝛ Foꝛoneo q grecis.ꝛ Mercurio
Thermegiſto q egyptijs.ꝛ ipſo Ligurgo q
leges tulit Lacedemonijs.de qbus oībꝫ ē
c. Moyſes.diſ.7.decretoꝛuꝫ. De ſc̄itate v̄bo
Moyſi loq̄t̄ ſapiēs Ecc.xlv.cũ de eo dicit.
Dilectꝫ deo ꝛ hoībꝫ cuiꝫ memoꝛia ī bñdicti
one ē. Similē illũ fecit ī glīa ſcõꝝ ꝛ magni
ficauit eũ ī timoꝛe inimicoꝝ:ꝛ ī verbis ſuis
mõſtra placauit. Gloꝛificauit eũ ī cõſpectu
regũ.ꝛ vnxit illũ coꝛã populo ſuo ꝛ oſtēdit
illi gloꝛiã ſuã. In fide ꝛ lenitate ipſiꝫ ſcm̄ fe
cit illũ ꝛ elegit eũ ex oī carne. Audiuit eniꝫ
vocē ipſiꝫ ꝛ īduxit illũ ī nube. Et dedit illi
coꝛ ad p̄cepta ꝛ legē vite ꝛ diſcipline.ꝛ Nu
meri.xij.c.de eo dr̄. Erat Moyſes vir mi
tiſſimꝫ ſup oēs hoīes q moꝛabãt̄ ī terra. Et
Exo.34.recitat̄ hiſtoꝛia q̃liter Moyſes ie
iunãdo.40.dies ꝛ.40.noctes legē accepit
a dño. Et Act.7. Stephanꝫ leuita accuſan
tibꝫ eũ q̃ſi male ſēſiſſet de lege ꝛ d̄ Moyſe
rñdebat.ꝺ. Moyſes fuit gratꝫ deo ꝛ erudi
tus ī oī ſapiētia egyptioꝝ potēs ī v̄bo ꝛ in
operibꝫ ſuis:ꝛ infra. Hic eſt Moyſes de q̊
dixit d̄s filijs iſrl̄. Pꝛophetaꝫ vobis ſuſcita
bit de frībꝫ vr̄is tanq̃ꝫ meipſũ audietis. Et
īfra. Accepiſtis legē ī diſpoſitiõe angeloꝛũ
Et Gal.3.aplus inq̄t. Lex data ē ꝑ ãgelos
ī manu mediatoꝛis. ¶ 2° ꝓbat̄ ꝙ lex Moy
ſi a bono d̄o fuerit data ex xp̄i auctoꝛitate.
nã Math.5.dixit. Nõ veni ſoluere legem
ſꝫ adimplē. Si igit̄ fuiſſet lex a pꝛincipe te
nebꝛarũ nõ īpleuiſſet eaꝫ. Et Luc.2°.dicit̄.
Poſtq̃ꝫ īpleti ſũt dies purgationis Marie
ſᷤm legē Moyſi tulerũt illũ ī hieruſaleꝫ vt
ſiſterēt eũ dño ſic̄ ſcriptum ē ī lege dñi. Et
Luc.16. Hñt Moyſen ꝛ ꝓphetas audiant
illos. Et Luc.vlt.c. Neceſſe ē īpleri oīa q̃
ſcripta ſũt in lege Moyſi ꝛ ꝓphetis ꝛ pſal
mis de me. Et apl̄i ſciētes voluntateꝫ xp̄i
de lege Moyſi eis p̄dicata illã cõmēdarũt
Unde Paulus ad Ro.7.ait. Lex qdē ſcã ꝛ
mandatũ ſcm̄ ē. Et.i. Thi.p̊. Scimꝫ q̃ñt.qꝛ
bona eſt lex ſi qs ea iuſte vtat̄. ¶ 3° ꝓbat̄ ꝙ
lex fuerit bona ex legis bonitate:qꝛ lex illa
hoīes oꝛdinabat ad bonũ illud p̄cipiendo ꝛ
malũ ꝓhibēdo .nõ enī diabolus legē tuliſ
ſet ꝑ quã hoīes fierēt boni ꝛ diabolus ipſe
eſſet cõfundēdus. ¶ Secũdũ dubiũ decla
randũ erat. vtrũ lex Moyſi ſit a nobis cõ
uenienter obſeruata. Et videt̄ ꝙ nõ.qꝛ nos
illiꝫ legis ſumus manifeſtiſſimi violatoꝛes.
nã ī lege illa multa dant̄ p̄cepta q̃ nõ obſer
uant̄ a nobis. vtputa p̄ceptũ de ſc̄ificatione

ſabbati Exo. 20. de celebratiõe ſceõphegie paſce. pentecoſtes. ⁊ ꝺ eſu agni paſcalis. de lapidatione filij inobediẽtis. mulieris adul tere: ⁊ violantis ſabbatũ: ac de alijs oĩbus. de quibus habeť in li. Leuiti. Numeroꝝ. ⁊ Exo. in pluribus capľis. Si lex illa bona erat: ⁊ xp̃s illã ĩpleuit ea faciẽs q̃ ⁊ iudei faciũt pſeuerãť quõ pñt ea xp̃iãi dimittẽ abſq; pctõ? Ad hanc difficultatẽ ego rñdeo ƀz Alex. ꝺ ales. in. 3. volumĩe ſũme. Et Tho. .i. 2. q. 99. ꝙ in lege Moyſi tria erant genera p̃ceptoꝝ. Judicialiũ. Cerimonialiuz. Moraliũ. ¶ P̊ ĩ lege illa erant p̃cepta iudicialia quib⁹ plectebanť deliquentes ⁊ puniebãť rei. Sȝ ſeueritas taliũ p̃ceptoꝝ finẽ habuit ĩ aduẽtu ih̃u xp̃i redẽptoris: p quez facta ẽ pax iter deũ ⁊ hoĩes pctõres. Ex ƀ inquit Hiero⁹ ad Damaſũ papam de filio prodigo. Lex qppe iuſticie tenax clemẽtiaz nõ habebat: ſed quicũq; adulter fraudator homicida: ⁊ vt breuiter dicã mortali crimine detinebať nulla venia pnĩe laxabatur a crimine. oculũ ꝓ oculo: dentẽ ꝓ dẽte: aĩam ꝓ aĩa videbať exoluẽ. ſȝ miſit ꝺs filiũ ſuuz natũ ex muliere factũ ſub lege q auſteritatẽ legis euãgelij gratia tẽperauit. vñ apľs eccleſijs ſcribẽs. Gratia inquit vobis ⁊ pax a deo p̃re ⁊ domĩo ieſu xp̃o. gratia q̃ nõ ex merito retributa eſt: ſȝ ex donãte conceſſa. Pax ꝟo qua deo recõciliati ſum⁹ habẽtes ꝓpitiatorẽ dominũ nr̃m ieſũ xp̃m: ⁊ ipſe eſt ꝓpitiatio ꝓ pctĩs nr̃is. hec ille. Jõ dicendũ ꝙ ꝑ xp̃ȝ dñȝ liberati ſum⁹ ab onere iudicialiũ p̃ceptoꝝ ⁊ a timore penaꝝ legis que nõ obligabant q̃ꝫtũ ad hoc niſi vſq; q̊ xp̃s veniſſet: q adultere dixit Joh. 8. c. Nec ego te cõdẽnabo. vade ⁊ amplius noli peccare. ¶ 2° ĩ lege erant p̃cepta cerimonialia de q̃bus ſcribitur Exo. 18. c. Eſto ppľo ĩ his que ad deũ ſunt. oñdaſq; ei cerimonias ⁊ rituȝ colẽdi. hec p̃cepta cõtĩebãt oĩa ad ꝺi cultũ ꝑtinẽtia. de quib⁹ ĩ tractatu de legib⁹ deo dante tractabo diſtincte. Jdeo nũc ſufficit declararť q̃re illa obſ̃uare p̃termittim⁹. Et dico ꝙ id facimus rationabiliť ⁊ abſq; peccato: qm̃ oẽs cerimonie veteris legis vmbra erant ⁊ figura eorum que per chriſtum erant gerenda. iõ adueniente veritate ceſſat figura. vnde apoſtolus ad Heƀ. 10. dicebat. Umbram habens lex futurorum bonorum non ipſam imaginem rerum. Umbra ſiquidem minus eſt q̃ꝫ imago tãq̃ꝫ imago pertineat ad nouam legẽ. vmbra ad veterem. Et iterum Colľ. 2. Nemo vos iudicet in cibo aut in potu: aut in parte dici feſti aut neomenie aut ſabbatorũ q̃ ſunt vmbra futurorum. Et Aug⁹. in. 7. li. de ciui. ꝺi. c. 32. de hac re ſic pulchre loqtur. Omnes enim non ſoluȝ prophetie que ĩ verbis ſũt: nec tñ precepta vite que mores hominum pietatemq; conformãt atq; illis litteris cõtinentur: verum etiaȝ ſacra ſacerdotia. tabernaculuȝ ſiue templũ. cerimonie: ⁊ dies feſti: ⁊ omnia alia que ad eam religionem pertinẽt que deo debetur: ⁊ grece proprie latria dicitur: ea ſignificarunt ⁊ ꝓnũciarũt que propter eternam vitam fidelium ĩpleta in chriſto credimus impleri cernimus ⁊ implenda confidimus. ƀ ille. Sed contra arguere poſſumus: quia cerimonie veteris legis non ceſſauerunt in xp̃i aduentu. p̊. q2 Baruch. 4. dicitur. Hic eſt liber mãdatorum dei: ⁊ lex que eſt in eternum. ſed ad legem pertinebãt cerimonie: ergo durature erant in eternum. ¶ 2° obijcitur. quia oblatio leproſi mundati ad legis cerimonias ꝑtinet: ſed etiam in euangelio precipitur leproſo mundato vt huiuſmodi oblatiões offerat: ergo cerimonie legis veteris nõ ceſſauerunt xp̃o veniente. ¶ 3° obijciť ex eo ꝙ circũciſio erat ĩſtituta ĩ ſignũ fidei Abrae. obſeruatio aũt ſabbati ad recolẽdũ bñficiũ creatiõis: ⁊ alie ſolẽnitates legis ad recolẽduȝ alia dei bñficia: ſȝ fides Abrahe eſt ſẽp imitanda etiã a nobis: ⁊ bñficiũ creationis ⁊ alia dei bñficia ſemp ſunt recolẽda: g̊ ad min⁹ circũciſio ⁊ ſolẽnitates legis ceſſare nõ ꝺbuerũt. ¶ Rñſio ad hec oĩa ƒm Tho. i. 2. q. 103. ¶ Ad primũ ꝙ lex vetus dr̃ eſſe ĩ eternũ ƒm moralia q̃dẽ ſimpliciter ⁊ abſolute. ƒm cerimonialia ꝟo q̃ꝫtũ ad veritatez ꝑ ea figuratã. ¶ Ad ſecũduȝ dicẽdũ ꝙ myſterium redemptiõis humani generis completuȝ fuit ĩ paſſione xp̃i. vnde tũc dñs dixit. Cõſumatuȝ ẽ. Joh. 19. iõ tũc totaliť debuere ceſſare legalia iã ꝟitate coꝝ ꝯſuma-

ta.ĩ cui⁹ ſignuz ĩ paſſiõe xp̄i veluz tẽpli ſciſ/
ſuz ẽ. Math.27.⁊ iõ añ paſſionẽ xp̄o p̄di/
cãte ⁊ miracula faciẽte currebat lex ⁊ euã/
geliuz.q2 iã myſteriuz xp̄i erat ĩchoatuz ſed
nondũ ↄſumatũ:⁊ ꝓpter h̄ mãdauit dñs añ
paſſionẽ ſuã leproſo vt legales cerimonias
obſeruaret. Poſt paſſionez ꝟo xp̄i vſq3 ad
tẽp⁹ euãgelij diuulgati legalia cũ euãgelio
currebãt.nõ de neccitate:ſ3 ex q̄dã ↄgruita/
te ne ſcãdaliçarẽt iudei.ideo Paulus circũ
cidit Timotheũ q ex matre iudea erat. Ti
tũ ꝟo q2 ſimplicit̃ erat gentilis circũcidere
noluit vt ĩ circũciſione Timothei oſtende/
ret ſacr̃a legalia nõ debẽ damnari.⁊ in hoc
ꝙ Tituz circũcidere noluit oñderet ea nõ
eẽ neceſſaria. Poſt diuulgatuz aũt euãge/
liũ ſũt oĩa ꝓhibita ⁊ mortifera. Concordat
his Alex.ĩ.4.volumine ſũme.⁊ Ric.in.4.
di.i. ¶ Ad tertiuz obiectũ ſic r̄ndit Tho.ꝙ
fides Abrahe fuit cõmẽdata ĩ h̄ ꝙ credidit
diñe ꝓmiſſioni de futuro ſemine in q̊ bñdi/
cerent oẽs gẽtes:⁊ iõ q3 diu h̄ erat futurũ
oportebat ꝓteſtari fidẽ Abrahe ĩ circũciſi/
one.ſ3 poſtq3 iã h̄ ẽ ꝑfectum oportet alio ſi/
gno declarari.ſ.baptiſmo q ĩ hoc circũciſio
ni ſuccedit.ẜ3 illud ap̄li Col.2.c. Circũciſi
eſtis circũciſione nõ manifeſta: ſ3 ĩ circũci/
ſione xp̄i ↄſepulti ei ĩ baptiſmo in q̊ ⁊ reſur
rexiſtis ꝑ fidẽ oꝑatiõis dei.hec ille. De ſab/
bato aũt qd̄ ſignificabat p̄mã creationẽ di/
cimus q2 mutatũ ẽ ĩ diẽ dñicũ ĩ quo cõme/
morat̃ noua creatura ĩchoata ĩ reſurrecti/
one xp̄i. Similiter alijs ſolẽnitatibus vete/
ris legis noue ſolẽnitates ſuccedũt:q2 bñ/
ficia illi populo exhibita ſignificãt bñficia
nobis ꝑ xp̄m ↄceſſa. vñ feſto paſce ſuccedit
feſtũ paſſiõis xp̄i ⁊ r̃ſurrectiõis . Feſto pẽt.
in q̊ data fuit vetus lex ſucceſſit feſtũ pent.
in q̊ data fuit lex ſp̄us vite. Feſto neome/
nie ſuccedit feſtũ btẽ ꝟginis ĩ q̄ primo appa
ruit illuminatio ſolis.i.xp̄i ꝑ copiã gr̃e. Fe/
ſto tubarũ ſuccedũt feſta apoſtoloꝝ. Feſto
expiationis ſuccedũt feſta martyrũ ⁊ cõfeſ/
ſorũ. Feſto tabernaculorũ ſuccedit feſtum
cõſecrationis eccl̃ie. ¶ Et ĩ lege Moyſi erãt
p̄cepta moralia :de quib⁹ dr̃ Ecc.17. Addi/
dit illis diſciplinã ⁊ legẽ vite hereditauit il/
lis. vbi glo.ait. Diſciplina ẽ eruditio morũ

Talia ĝ p̄cepta moralia a nobis obſeruari
debẽt q̄ Exo.20.c.cõmemorãt̃. Et hec du/
ratura erũt vſq3 ad copletũ numeꝝ electo/
ruz ¶ Tertiũ dubiũ declarãdũ erat. vtruz
in p̄ceptis decalogi ſit regula ſalutis ſuffi/
ciẽter aſſignata.nã ex.20.c.exodi colligũt̃
tm̄ decẽ mandata . videlicet. Primũ. Non
habebis deos alienos. Sc̄d3. Nõ aſſumes
nomẽ dei tui ĩ vanũ. Tertiũ. Memẽto vt
diẽ ſabbati ſcĩfices. Quartũ. Honora pr̃e3
tuũ ⁊ matrẽ tuã vt ſis longeu⁹ ſuꝑ terram.
Quintũ. Non occides. Sextũ. Nõ mecha
beris. Septimũ. Nõ furtum facies. Octa/
uum. Nõ loquaris cõtra ꝓximũ tuũ falſuz
teſtimoniũ. Nonũ. Non cõcupiſces domũ
ꝓximi tui. Decimũ. Nõ deſiderabis vxorẽ
eius. In q̄bus p̄ceptis plene continent̃ oĩa
ꝑ que poſſit hõ eternã ſalutẽ accipere. Qm̄
vt inq̄t. Bon̄.ĩ.3.diſ.37. Oĩs lex mãdat iu/
ſticiã que coĩter dicta nil aliud eſt niſi vt hõ
ſit ad deũ ⁊ ad ꝓximũ ordĩat⁹. vñ Luce.x.
⁊ Math.22.xp̄s dixit . Diliges do . d.t. ⁊
ꝓ.t.ſicut teipſũ.in his duobus p̄ceptis tota
lex pẽdet ⁊ ꝓphete. Ex h̄ Moyſi date fue
runt due tabule lapidee.in quarum prima
cõtinẽt̃ mandata ad deũ nos ordinãtia.ĩ ſe/
cũda mãdata nos ad proximum ordinãtia.
¶ Sufficientia vero mandatorum prime
tabule ſumi poteſt tripliciter.ex parte obie
cti.ex parte ſubiecti.ex parte actus medij.
¶ Primo ſumitur ex parte obiecti ſic .na3
cum in deo ſint tres perſone: ⁊ tria appro/
priata:⁊ triplex genus cauſe ſecundum ꝙ
cõꝑat̃ ad creaturã:triplex ẽ p̄ceptum ẜm ꝙ
creatura rationalis ordinari hẽt ad deum.
nã ẜm rõnẽ maieſtatis q̄ appropriat̃ patri ⁊
conuenit deo ẜm ꝙ ẽ cã efficiens creature
ordinat̃ ꝑ illud p̄ceptũ. Non habebis deos
alienos. ẜm rationẽ ꝟitatis q̄ appropriatur
filio ⁊ ↄuenit deo ẜ3 ꝙ ẽ cã formalis ⁊ exẽ/
plaris creature ordĩat̃ ꝑ illud. Nõ aſſumes
nomẽ dei tui ĩ vanũ. ẜm rõnem bonitatis q̄
appropriat̃ ſpiritui ſancto.⁊ cõuenit deo.ẜ3
ꝙ ẽ cã finalis:ordinat̃ homo ꝑ illud p̄ceptu3
Memento vt diem ſabbati ſanctifices.ita
vt per hec tria ſubiaceat ſumme maieſtati.
credat ſũme veritati:⁊ adhereat ſũme boni
tati. ¶ 2° ſumitur ſufficientia ex ꝑte ſub/

iecti ordinabilis:qđ ē aīa rationalis ī q̄ est
triplex vis motiua ꝯm quā hʒ ī deū ordina
ri. videlicet rationalis cōcupiscibil̃ ꝛ irasci
bilis. Mandatum de adoratione respicit
ipsā irascibilē. mādatum vero ꝯm ipsam ra
tionalē:ꝛ mandatū tertiū de scificatiōe sab
bati respicit ipsā ꝯcupiscibilē. ¶ 3° sumit̃ suffi
ciētia ex pte act⁹ medij. Triplex enī ē act⁹
ꝯm quē hʒ hō ī deū ordiari. videlicʒ cordis
oris:ꝛ opis. Penes actuʒ opis attendit̃ pri
mū mādatū de adoratione. Penes actum
oris attēdit̃ ꝯm mandatū quo ꝓhibet̃ falsa
īuocatio noīs diuini. ꝯʒ actū cordis attēdit̃
tertiū mandatū:ī q̊ p̄cipitur scificatio men
tis:ꝛ sic mandata ad deū nos dirigētia suf
ficientissime tradita esse ꝯstat. ¶ Sufficien
tia aūt mādatoꝝ secunde tabule haberi po
test ex pte act⁹ medij. nā ad ꝓximū ordina
ri hēmus ꝯm bn̄ficētiā ꝛ ꝯm īnocentiā. i. vt
ei bn̄faciam⁹ ꝛ illi nō noceam⁹. q̄ sūt duo p̄-
cepta iuris nāe. đ qb⁹ dr̃ dis. i. đcretoꝝ. c. i.
Jus nāle ē qđ ī lege ꝛ in euāgelio ꝯtinet̃. q̊
qsq; iubet̃ alij facē q̄ sibi vult fieri: ꝛ ꝓhibe
tur alij īferre qđ sibi nō vult fieri. Un̄ xp̄s
ī euāgelio. Oīa q̄cūq; vultis vt faciāt vob̄
hoīes ꝛ vos facite illis. H̄ ē enī lex ꝛ ꝓphe.
Scđm bn̄ficētiā igit̃ ordinat̃ hō ad ꝓximū
p illud p̄ceptū. Honora prēm tuū ꝛ mr̃em
tuā. ꝯm īnocētiā ꝟo necesse ē triplicē ordi
nē obseruare. s. opis. oris ꝛ cordis. i. vt ꝓxi
mo nō noceam⁹. nō ope. nō ore. non corde.
Nocere aūt qs pōt ꝓximo suo triplicit̃ ope
Aut in psona ꝓpria. ꝛ hoc ꝓhibet̃ p illud p̄
ceptū. Nō occides. Aut ī psona ꝯiuncta. ꝛ
ꝓ hoc ē illud p̄ceptū. Nō mechaberis. Aut
ī possessione terrena. ꝛ p h̄ ē aliud p̄ceptuʒ
Nō furtū facies. ¶ 2° pōt ꝓximo nocumētū
īferri ore:ꝛ ad id reprimēdū dat̃ illud p̄ce-
ptū. Nō loq̄ris ꝯ ꝓximū ꝛc̄. 3° ꝯm actū cor
dis ꝓxim⁹ ledi pōt. Aut cōcupiscēdo eius
vxoreʒ:ꝛ sic ē illud p̄ceptū. Nō cōcupisces
vxorē ei⁹. Aut iordinate desiderādo ei⁹ bo
na tpalia. ꝛ de h̄ dat̃ vltimū p̄ceptū. Nō cō
cupisces rē ꝓximi tui. ꝛ sic pʒ sufficiētia mā
datorū. ¶ Sʒ statī ē q obijciat ꝛ dicat ꝙ cū
septē sint capitalia pctā:ꝛ nō nisi de duob⁹
fiat ꝓhibitio. s. luxuria ꝛ auaritia. nihilq; di
cat̃ de supbia đ accidia đ gula de īuidia ꝛ
đ iracūdia. Aut ergo ista nō sūt pctā aut re
gula p̄ceptoꝝ deficiet:qꝛ illa n̄ ꝓhibet. R̄n̄
det dn̄s. Bon̄. ꝙ oīa hec pctā ꝓhibent̃ in p̄
ceptis decalogi īplicite. Nā superbia ꝓhi
bet̃ ī adoratiōe dei. Jnuidia ꝛ ira ī fuga ho
micidij. Accidia ī scificatōe sabbati:ꝛ gulla
in detestatione luxurie. Luxuria autem ꝛ
auaritia prohibentur explicite propter ma
iorem ꝓnitatē quā ad illam omnes vniuer
saliter habent. Et ꝓp̄t dicta asserit Bon̄.
ꝙ in omnibus p̄ceptis quādo deus expli
cite aliquid prohibet implicite p̄cipit ei⁹ cō
trarium. ꝛ qn̄ aliquid explicite p̄cipit impli
cite prohibet eius contrariū. Est igitur pre
ceptoruʒ decalogi regula cōpēdiosa breuis
ꝛ suauissima continēsq; oīa ad salutē spectā
tia. Ab eius obligatione nullus excipit̃:sed
omnes illā seruare tenētur. Uerūtn̄ dolen
dum puto de xp̄ianorūʒ ignauia ignorātia
q; multoꝝ qui non tm̄ p̄cepta dei trāsgredi
untur: verum etiam illa scire non curāt. Hi
sunt qui si īterrogent̃ que ꝛ quot sunt legis
p̄cepta respondere minime scient. O vere
detestabilis cecitas. o rep̄hensibile maluʒ.
o dānabilis deniq; negligētia. Uerificatur
certe ī talib⁹ illud O sec. 4. d. Audite ver
bū domini filij israel. qꝛ iudiciū domini cuʒ
habitatorib⁹ terre. nō ē veritas nō est mise
ricordia ꝛ nō est scīa đi ī terra. Maledictū
enī ꝛ mendaciuʒ:homicidiū ꝛ furtū:ꝛ adul
teriū īundauerūt. Sāguis sanguinē tetigit
propter hec lugebit terra. ꝛ īfirmabit̃ oīs q
habitat ī ea. h̄ ille. Que enī cōfusio q̄ vere
cūdia īesse debet ignorātibus salutis sue re
gulā:cū sciant tot cātilenas vanas:tot īuti
lia ꝛ curiosa:ꝛ illud qđ dei seruitiū respicit
dei honorē deiq; obediētiā addiscē noluīt.

¶ Qꝛ oēs debēt ꝓmpto aīo ꝯuare p̄cepta
dei ob reuerētiā diuine maiestatis. ꝛ quare
deus hominem obligauit ad illa. ¶ Cap. ij.

Secūdū qđ nos aīat ꝛ īducit ad obe
diētiā dei dr̃ dei reuerētia. Dictat
eqdē ipsa nā reuerētiā exhibēdam
fore sūmo īpatori celi terre āgeloꝝ ꝛ hoīuʒ
oīuʒq; creaturaꝝ. Hoc aūt maxime fit cuʒ
ei⁹ mandata seruant̃ ad q̄ ipse hoīes ligauit
rōnabiliter maxime ꝓpter tria. p̊ ꝓpter au
xiliationē. 2° ꝓpter iustificationeʒ. 3° ꝓpter

bumiliationē. ¶ p̊ de⁹ rõnabilit̃ obligauit
hoīes ad obseruātiā mādatoꝝ pp auxiliatio
nē: vt sic auxiliū haberet liberū arbitrium
qđ poſſat a bono deficere ⁊ ī malū declina-
re. Qm̄ ut ingt Hiero⁹ ad Demet. v. Utrū-
que nos posse voluit optim⁹ creatoꝛ: sed fa-
cere tm̄ qđ īperauit. Et si obijceret̃ ꝙ obli-
gatio repugnat libertati. Et vt Aug⁹ dicit
supꝛa Geñ. ad litterā. Melioꝛes iudicauit
hoīes q ei liberalit̃ deſuirēt. Si g° a pꝛīci-
pio de⁹ reliqt hoīem ī manu ꝯsilij sui dando
ei libertatē arbitrij. vr̃ ꝙ nullo mō debue-
rit addere obligationē p̄cepti. Rn̄deri pōt
ſm Boñ. ꝙ obligatio ad bonū nō repugnat
libertati simpliciter sed repugnat libertati
peccandi. Quanto autem quis magis inhe
ret ṽtutib⁹ ⁊ euitat pctā: tāto liberioꝛ eē cē
ſet̃. qđ plene oñdi ī ſmone p̊ de ṽtutib⁹. Et
h̃ exp̄sse asseruit Tulli⁹ ī paradoxis. Dictū
ingt ē ab eruditissimis neminē nisi sapientē
liberū eē: nā cū ſuit⁹ sit obia fracti aī atque
abiecti ⁊ arbitrio suo carētis qs neget oēs
leues: oēs cupidos: oēs deniq̄ ipꝛobos esse
ſuos: h̃ ille. 2° de⁹ rõnabilit̃ obligauit hoīes
ad obſuātiā p̄ceptoꝝ pp iustificationē. De-
cēs nāq̄ ē iustū iudicē ſm merita retribue
re. sed meritū ⁊ demeritū ñ hꝫ locū vbi nul
la cadit obligatio legis: q̄re ꝯueniēs fuit vt
de⁹ hoīem cui ꝯtulerat liberū arbitriū ſꝫ iu
sticiā remūeraret. Qđ si obijceret̃ ꝙ maio
ris liberalitatis ē dare aliqd sine merito q̄
cū merito: ⁊ de⁹ ē liberalissim⁹. g° vr̃ ꝙ đbu
it hoī dare btītudinē sine merito: ⁊ p ꝯñs si
ne mādatoꝝ obligatione. Dici pōt ꝙ lꝫ hoc
veꝝ sit ex pte dei dātis btītudinē sine me
rito. nō tñ ē tāte glīe ⁊ excellētie ex parte su
scipiētis. Et qm̄ dñs ī ꝯferēdo p̄miū nō tm̄
attēdit sue liberalitatis manifestationē: im
mo ēt ⁊ glīe nr̃e ꝓmotionē. hinc ē ꝙ maluit
nobis dare eternā btītudinē p impletioneꝫ
mādatoꝝ ⁊ meritū obie q̄ nullo merito pꝛe
cedēte: neq̄ ꝓpterea merita nr̃a derogant
dīne liberalitati: qꝛ de⁹ remunerat vltra cō
dignū. Ob qđ Hiero⁹ ī qōnib⁹ ad Helbidi
am exclamat. d. O quāta btītudo ꝓ paruis
magna recipe. eterna ꝓ bꝛeuib⁹: ꝓ moꝛitu-
ris sp viuētia: ⁊ hr̃e deū debitoꝛē. Et idē ad
Celātiā ingt. Quid tā īgratū. qd taꝫ supbū

videri pōt q̄ aduersus ei⁹ viuere volūtatē
q iō aliqd īperat vt causas hēat remunerā-
di. Neq̄ eñi obsequij nr̄i de⁹ īdiget: ſꝫ nos
illi⁹ īdigemus īperio. hec ille. ¶ 3°. rõnabilit̃
de⁹ obligauit hoīes ad obſuāda mādata ꝓp
ter humiliationē. Decēs nāq̄ erat vt hō de
uꝫ cognosceret superioꝛē ⁊ dñꝫ suū. se āt ser
uum ⁊ īferioꝛē. Et si ad ei⁹ famulatū cūcta
mouent̃ eiq̄ obediūt vt īsensibilia elemēta
t̃ra. aq̄. aer. ignis. planete. herbe. arboꝛes. ⁊
pecoꝛa cāpi fōtes flumina maria. volucres
celi. pisces maris. sol. lūa. stelle. ⁊ celestia cō
poꝛa: quanto magis hō sui creatoꝛis īpio pa
rere debet. Sed heu heu qꝛ ī oꝛdine creatu
raꝝ nulla est tā ptinax tā p̄sūptuosa tāq̄ te-
meraria ad ꝯtēnēdū deū q̄ īgratissim⁹ hō.
Qꝛ vt ait Aug⁹ ad heremitas. Ad nutū dei
sol sua via nō deuiat. nō luna. nō stelle. Cā-
pi decoꝛantur floꝛib⁹. frondibus crispatur
silua. ī nemoꝛe cytharizat auicula. Insensi-
bilia ⁊ irrõnabilia obediūt deo. solus hō dei
volūtati resistit. hec ille. Expergiscimini ita
que o pctōꝛes ⁊ audite loquentē deū Deu-
tero. 4. c. dicētēqꝫ. Custodite mādata mea
que ego p̄cipio voƀ. ⁊ de h̃ xp̄s de⁹ nr̄ Joh.
14. dicebat. Si diligitis me mandata mea
ſuate. ¶ Qꝛ deo est obediēdū: qꝛ per obediē
tiā assequitur homo bona temporalia spūa
lia ⁊ eterna. ¶ Caplm. 3.

TErtiū quod nos īducere dꝫ ad obe
diendū deo ē obedientie efficacia.
Est qdem obia efficacissima ad īpe
trādū maxime tria bona. Pꝛimū tēpoꝛale.
¶ Scđm spūale. Tertiū et̃nale. ¶ p̊ obia est
efficax ad īpetrandū bonū tp̄ale. s. ꝓsperita
tem ⁊ reꝝ tp̄aliū abūdātiā. Qđ īmoꝛtal' đs
Leuit. 26. sic declarauit. d. Si ī pꝛeceptis
meis āmbulaueritis ⁊ mādata mea custodie-
ritis ⁊ feceritis ea: dabo vobis pluuias tp̄o
ribus suis. Terra gignet germen suū ⁊ po
mis arboꝛes replebunt̃. Apphendet messiū
tritura vīdemiā: ⁊ vīdemia occupabit semē
tē. ⁊ comedetis panē vr̄m ī saturitate: ⁊ abs
que pauoꝛe habitabitis ī t̃ra vr̄a. Dabo pa-
cē ī finibus vr̄is. doꝛmietis ⁊ nō erit q exter
reat. Auferā malas bestias: ⁊ gladi⁹ ñ trāsi
bit t̃mios vr̄os. Perseq̄mini inimicos vr̄os
⁊ coꝛruent coꝛaꝫ voƀ. Perseq̄nt̃ qnqꝫ đ vr̄is

cētū aliēos: ⁊ cētū ex vob dcē milia. Cadēt inimici vr̄i ī ꝯſpcū vr̄o gladio. Reſpiciā vos ⁊ creſcē faciā ⁊ multiplicabimini. Et firmabo pactū meū vobiſcū. Comedetis vetuſtiſſima veterū: vetera nouis ſupuenientibus ꝓijcietis. Ponā tabernaculū meū ī medio vr̄i ⁊ nō abijciet vos aīa mea. Ambulabo īter vos ⁊ ero vr̄ deꝰ voſq₃ eritis ppl̄us meꝰ h ibi. He ſūt ꝓmiſſiones q̄s audiuimꝰ a deo factas in qbꝰ tpalia bona offerunt̄ poſſidenda obſuātibus dei mādata. Sed ecōtra inobediētibus ī dicto. c. ſic deꝰ oīpotens cōminat̄. d. Si ſpreueritis leges meas ⁊ iudicia mea. contempſeritis vt nō faciatis ea que a me ꝯſtituta ſūt: ⁊ ad irritū pducatis pactū meū: ego h q̊q₃ faciā vobis. Uiſitabo vos velocit̄ egeſtate ⁊ ardore qui cōficiat oculos vr̄os ⁊ ꝯſumat aīas vr̄as. fruſtra ſeretis ſementē: q̄ ab hoſtibus deuorabit̄. Ponam faciē meā cōtra vos ⁊ corruetis corā hoſtibus vr̄is ⁊ ſubijciemini his q oderunt vos: fugietiſq₃ nemine pſequente. Sin aūt nec ſic obedieritis mihi: addā ad corruptiōes veſtras ſeptuplū pp pctā vr̄a: ⁊ ꝯterā ſupbiam duritie vr̄e: daboq₃ vob celū deſup ſic̄ ferrū ⁊ t̄rā eneā. Cōſumet̄ ī caſſu₃ labor vr̄. nō pferet t̄ra germen ſuū: nec arbores poma p̄bebūt. Si ābulaueritiſ ex aduerſo mihi: nec volueritis audire me: addā ad plagas vr̄as vſque ī ſeptuplū pp pctā veſtra. Immittam ī vobis beſtias agri q̄ ꝯſumant vos ⁊ pecora veſtra ⁊ ad paucitatē cūcta redigāt: deſ̄teq₃ fiāt vie vr̄e. Q2 ſi nec ſic volueritis recipere diſciplinā: ſed ābulaueritis ex aduerſo mihi: ego q̊₃ cōtra vos īcedā ⁊ pcutiā vos ſepties pp pctā vr̄a: īducāque ſup vos gladiū vltorē federis mei. Cūq₃ cōfugeritis in vrbes mittā peſtilentiā ī medio vr̄i ⁊c. ibi

2°. obedientia ē efficax ad īpetrādum bonū ſpūale dei. ſ. grām amicitiā ⁊ beniuolentia₃. Nec fuit illa decorā v̄tus pp quā Abrabā meruit audire angelu₃ ſibi. d. Per memet ipſū iuraui dic̄ dn̄s: q2 feciſti rē hāc ⁊ nō pepciſti filio tuo vnigenito pp me: bn̄dicā tibi ⁊ multiplicabo ſemen tuū ſicut ſtellas celi: ⁊ velut arenā q̄ ē ī littore maris. Poſſidebit ſemē tuū portas inimicoꝝ ſuoꝝ. ⁊ bn̄dicent̄ ī ſemine tuo oēs gētes t̄re: q2 obediſti voci mee. Grāde admirandūq₃ obſequiū deo p̄ſtitit Abrabā: vt ei obediret: ſ₃ maiora ꝯſecutus ē diuine liberalitatis bn̄ficia. Tentauit ſiqdē deꝰ illū. ſicut ſcribit̄ Gen̄. 22. id eſt experiētiā fecit ſ₃ Nico. de lira. nō pp ſe ſ₃ pp alioꝝ exēplū: vt filiū ſuū dilectū ⁊ vnigēitū īmolaret ī mōte: qđ vtiq₃ grauiſſimū erat īperiū. p̊ q2 iniungebat̄ ei vt re ſibi cariſſima ſe priuaret. 2° ꝙ filiū ſuū occidi ⁊ mori violēta morte pateret̄. 3° ꝙ ad h exequēdu₃ ⁊ cōmittēdū ſuis proprijs manibus aſtringebat̄. 4° q2 filiꝰ ille vnigenitus erat: neq₃ alium ex libera vxore filium habebat. 5°. q2 miraculoſe illum genuerat ſenex iā centum ānorū cū vxore vetula ⁊ ſterili. 6°. quia magna ꝓmiſſio facta erat Abrahe đ ipſo. 7°. quia ipſe Iſaac ſolatium erat mr̄i ſue: ⁊ baculus ſenectutis patris. 8°. q2 debebat eū non ſolum occidere: ſed etiam in igne vrere 9°. quia noluit deus eu₃ ſtatim audito prececepto illud perficere: ſed triduo pſeuerare quouſque venirent ad montem ad quē potuiſſent citius properare. Sed iō deo volēte vſque in tertiū diem ibide₃ nō puenerūt vt ſic magis luceſceret firmitas voluntatis Abrahe ſ₃ Nico. de lira. Unde ⁊ glo. Gen̄. 22. ait. Nō eſt iuſſus Abrabā ſtatim occidere filium: ſed per triduum ducere ad imolationis locum: vt longitudine tpis tentatio augeretur ⁊ creſcentibus curis paterna viſcera cruciarentur. Accepto itaq₃ precepto ta₃ difficili Abrabā nō ſe excuſauit nec p̄cepti cām īterrogauit: neq₃ in eius executione filij blādientis dulci pn̄tia mutatus ē a propoſito. Ibant ſimul: erantque cum eis duo famuli domus qui ligna īciderant pro holocauſto. ⁊ die tertio remanentibus illis cum aſino tulit Abrabam ligna ⁊ īpoſuit ſuper Iſaac filium ſuum qui ſm Joſephū agebat tunc annum. 25. Ipſe v̄o Abrabā portabat ī manibus ſuis ignem ⁊ gladiū. O ꝙ̄ reuerenter cum pgerent duo ſimul dicebat Iſaac pr̄i ſuo. Ecce ignis ⁊ ligna vbi eſt victima holocauſti? O ꝙ̄ ardent̄ rn̄debat ei pater ſeipſum ſuperans: ſeipſum vicēs. Dn̄s prouidebit ſibi victima₃ holocauſti fili mi. voluntate ſenſualitatis forte ſecum tacite colloquente atq₃ dicente. Tu es victima

quem ego proprijs manibꝰ iterficiaȝ: quē aduram super altare vt satisfaciam deo nostro. O quale spectaculũ. o quale virtutis exemplũ mente inspicere illos postquā venerũt in monteȝ: postꝙ ibi cōstruxerunt altare: postꝙ deniꝙ sup illud ligna ꝯposuere Inquit enī Josephꝰ i ꝑ ātiqtatũ li. ꝗ Abrahā anteꝙ filium ligasset aduocauit illuȝ ad se: dixitqȝ illi. O puer queȝ īnumeris votis optaui a deo mihi ꝯferri: ⁊ dũ ꝑuenisses ad vitā nihil ē qđ ꝓ alimēto tuo nō feci. Neqȝ me feliciorē magis arbitrabar ꝙ cũ te ad hāc viderē etatē successorē mei pricipatus relinqre. Cōgaudebā: qꝛ dei volũtate tuus pr̄ sũ factꝰ. denuo ſm eiꝰ placitũ te reponā. Hāc fortiᵉ porta dicationē. Deo nāqȝ te cedo q mihi ꝑ oīa placidꝰ fuit ⁊ suffragatō. Natꝰ ergo morere nō cōi mō hac vita egrediens: sȝ a pr̄e ꝓprio oblatꝰ cũctoꝝ ob legitimũ sacrificiũ. Reor enī qꝛ te dignũ iudicauerit nō egritudine nec bello: nec q̄libȝ alia passione q̄ solet hoībus accidere: hac vita liberare: sed cũ igni ⁊ sacrificijs tuā aīaȝ suscipere: ⁊ apud se retinere. Eritqȝ ꝺ ceřo mei curā hñs: senectutē r̄gēs: q̄ gr̄a te maxime nutriebā. Auditis his: Jsaac humili voce pr̄i rñdit. O pr̄ mi colēdissime rē audio grādē ac durā. Asseris te pr̄em meũ velle me ꝓprijs manibꝰ iterficere ⁊ igne adurere vt obedias deo. Doleo nēpe gratissime iuuentutis mee floreȝ amittē. Doleo pr̄is mei me diligētis expiri i me gladiũ seuiētis. Doleo īsup tali mō deserere dilectā matrē ⁊ te patrē meũ cui parauerā i hac senectute sua in oībus subuenir̄. O care genitor. o paᵗ amātissime crdebā me eē baculũ senectutis tue ⁊ ecce mihi dicis vt fortiᵉ ferā mortē per te mihi īferendā. O inaudita res. o admirandũ nouũ quo viscera mea cōmouēť aīa turbať ⁊ cor vndiqȝ vexať angustia. Veruntñ pr̄ mi dulcissime: qꝛ sic placet đo ita fiat. Et si nũꝙ h̄ fieri ille mādasset ⁊ tu tm̄ iuberes adhuc ꝓmptissimus obedirē. nō fugiā a tua p̄ñtia. nō me defēdā. ⁊ huiusmōi ꝟbis ꝓstrauit se ī terrā: patrēqȝ adhuc alloquebatur. d. Habes me filiũ tuum ad vota pr̄: strīge manꝰ meas ⁊ pedes meos funibus. īterfice me sicut tibi ⁊ deo nr̄o placet. O qd erat videre venerandũ senē illũ mirādo feruore ligare manus ⁊ pedes filij: eleuātēqȝ euaginatũ gladium vt illũ ꝑimeret. O inaudita obedientia patris ⁊ filij. o vtriusqȝ ardētissima volũtas ad obsequēdũ deo. O deniqȝ īmēsa diuine largitatis bñficia eisdē collata. Multo qdē susceperũt ābo ampliora dona a liberalissimo deo ꝙ fuerit illoꝝ ad obediēdũ cōmēdabilis feruor volũtatis. ¶ 3º. obediētia ē efficax ad ipetrandũ bonũ eternale. diximꝰ enī i ꝑcedētibꝰ sermonibꝰ quēadmodũ deꝰ bñdictꝰ largiť eterne vite premiũ oībus seruantibꝰ eiꝰ mādata. sed tāta ē hũana negtia ꝗ magis hoīes diabolo obedire volũt ꝙ deo. Clamat deꝰ. Nō habeƀ deos alienos. Et diabolꝰ dicit. Sīt tibi dij tui tēporalia bona que magis ꝙ deum diligas. Noli scripturis credere. Noli debita vota cōplere. superstitiones incantationes ⁊ diuinationes sectare. Cultum dei negligas ⁊ contemnas. Sacris locis atque personis reuerentiam nullam exhibeas. Ecclesiasticas leges atque cēsuras despicias voci que mee obedias vt deuȝ minime colas. Clamat deus. Non assumes nomen dei tui in uanuȝ. Et diabolus. d. Sis piurus. blasphema sepius. maledic nomen sanctum dei ⁊ omnium sanctoruȝ suorum ac matris eiꝰ: nomenque meum in omnibus tuis operibus frequentius commemora: ⁊ dei nomē in turpibus cantilenis admisce. Clamat deus. Sabbata sanctifices. Et diabolus. d. Diebus festiuis nulla sit ī te memoria dei. nulla recordatio salutis proprie ⁊ eternorũ bonorum. Ecclesias fugias ⁊ predicatiōes euangelij: ad quas si accesseris nullā modestiam serues. Vano aspectu mulieres ⁊ viros circunspice. vestibus inhonestis illis diebus vtere. Ludo choreis atque tripudijs tempus expendas ⁊ pro lucro temporali si quid operis facere poteris facias. Clamaᵗ deus. Honora patreȝ ⁊c̄. Et diabolus dicit. Parentibus tuis infestus sis: disciplinā eoꝝ ⁊ cōrectionē fuge. pietatē r̄uerētiā ⁊ obediētiā eis denega. ꝯtumelijs illos afflice. ⁊ si potes ꝟbis ꝟbera adde: atqȝ ꝺ domo illos expelle. Clamat deꝰ. Nō occides. Et diabolꝰ. d. Jniuriā noli sufferre. sume ꝺ

inimicis vindictā. da locū ire. percute. interfice. ꝛ que nō potes manu ꝓsequere corde Clamat deus. Non mechaberis. Et dia⁹ dicit. Nullū sit ꝑtū qđ n̄ pertrāseat luxuria tua. Nō erubescas adulťari fornicari īcestū molliciē sacrilegiū ꝛ sodomiā nefādissimā: ꝛ īnoīabilē perpetrare. Clamat de⁹. Nō furtū facies. Et dia⁹ dicit. Rape depꝛdare furare q̄ꝫtū potes Nulla sit tibi ꝯscia ꝓpť lucrū de periurijs de mēdacijs de fraude de simulationib⁹ de iiusticia đ vsuris de extorsionib⁹ de malis cōtractib⁹ ꝛ de excoīcationib⁹. Clamat de⁹. Nō dices falsū testimoniuꝫ ꝯtra ꝓximū tuū. Et diabol⁹ ait. Loquere sine mēsura ī dedec⁹ alioꝝ. detrahe vicinis extraneis sacerdotibus religiosis ꝑlatis dn̄is virginib⁹ viduis ꝛ cōiugatis. Clamat de⁹. Nō ꝯcupisces vxorē ꝓximi tui. Et diabol⁹ dicit. Oēs mulieres q̄s vides ꝯcupisce ꝛ voluptuosa mente desidera. Clamat de⁹ Nō ꝯcupisces rē ꝓximi tui. Et diabol⁹ diċ. Appōe cor tuū ad alioꝝ bōa. ꝯsidera mōtē propinquoꝝ tuoꝝ ut eoꝝ bona ad manus tuas ꝑueniāt. Et tn̄ sine cōparatiōe magis audiť vox diaboli q̄ꝫ dei. O extrema ꝺmētia. o stulticia perniciosissima ſuire diabolo ꝓ eťnis īcendijs: ꝛ reliquere deū liberalem ꝛ munificentissimū q ſuis ꝛ amicis suis polliceť gaudia ꝑadisi: ad q̄ nos ꝑducat xp̄s đi fili⁹ q viuit ꝛ regnat ꝑ īfinita secľa Amē.

¶ Feria q̄rta p⁹ dn̄icā ī septuagesima. De īfinita miſicordia dei q̄ ipse pať pijssim⁹ dulcissime vocat aīam ad penitentiā: oēs etiā pessimos pctōres promittens eis liberaliter īdulgētiā ꝛ remissionē. ¶ Sermo. 4.

Vox dilecti mei pulsātis. Aperi mihi soror mea spōsa. Hic peccatrici ad pn̄iam redire disposite ꝟba sūt ista originaliť Cāti. 5. c. Pijssimus omnium pater deus offert peccatoribus vt occasionem habeāt ad eū reuertendi vberrimum fontē ꝛ indeficiētēꝫ. ꝛ inhauribilē misericordie sue. Neq̄ꝫ vnq̄ꝫ tam grandis pctōr inuētus est qui ad eū cōfugere volēs non fuerit benigne misericordissimeq̄ꝫ susceptus. Hec est illa misericordia que fiduciam ꝑstare debet cūctis pctōribus ne vnq̄ꝫ desperēt. Hec ē illa decora ꝛ formosa regina: q̄ sꝑ astat a dextris dei in vestitu deaurato circūdata varietate. hec ē que blāda voce humili sermōe deliquētes admonet vt ad fōtē aque viue deū ꝓpitiū atq̄ꝫ benignū currāt sitientes. Et qm̄ multoꝝ corda molliri nolunt. ꝛ duriora saxis ī dies obstinanť ī malo: statui ī hoc ſmōe ꝟba facere đ iocūdissima voce miſicordie đi q̄ ipse dilect⁹ aīarū spōsus illas ī pctīs errātes liberalissime aduocat: vt de erratis cōpuncte veniā ꝛ īdulgentiā suscipiāt. Qđ bn̄ sēsit aīa peccatrix disposita iā ꝑterita mala corrigere ꝛ de cetero a futuris cauere. d. ī ꝟbis nōtis ī themate. Vox dilecti mei q creauit me: qui me fecit: q me redemit: q mihi polliceť gaudia ꝑadisi: pulsātis per intrinsecas inspiratiōes: ꝑ extrinsecas monitiones: ꝑ spūales illuminationes ꝑ sacroꝝ dispositionē. Aperi mihi. s. cor tuū o soror mea. o aīa mea ad meā imaginē ꝛ silitudinē facta. O spōsa mea quā ꝺspōsaui mihi ī fide cū sacrū suscepisti baptisma. ꝛ ego tibi meā gratiā sum largit⁹. Aperi īquā mihi vt audias me exhortātem te quaten⁹ pn̄iaꝫ agas ꝛ pctōꝝ tuoꝝ veniā īdulgentiamque a misericordia mea abunde suscipias. In q̄bus ꝟbis de voce miſicordie dei aīaꝫ vocātis tria mysteria ꝓponim⁹ cōtemplāda.

¶ Primū dř reuelationis.

¶ Secūdum ampliationis.

¶ Tertiū acceleratiōis.

¶ De ꝑconijs ꝛ laudib⁹ miſicōdie đi q̄ pctōrib⁹ ꝺmōstrāť ī scripturis. figuris ꝛ exēplis.

Primū mysteriū cōtēplādū. Cap. j. diciť reuelationis ī quo exquirere licet qualiter dei misericordia qua pctōres allicit reuelata ꝛ ꝑconiçata est. Et ad h̄ dico q̄ miſicordia ipsa maxime manifestať ī trib⁹. ꝑ° ī scripturis. 2° ī enigmatibus ꝛ figuris. 3° ī exēplis. ¶ ꝑ° manifestať ꝛ reuelať ꝑconiū miſicordie đi ī scripturis q̄ vidētur eē littere q̄si q̄dā familiares ꝛ domestice ex cācellaria celi ad miſos pctōres ex ꝑte viuētis dei misse ac destinate. Iō reuerēter atq̄ꝫ iocūde illaꝝ lectio a cūctis ē audiēda. Dicāt igiť ꝓphe ꝛ sci qd ferūt ꝺ mīa đi.

Moyſes ad deū loquēs Exo.34 .inqͭ ſic. Dn̄ator dn̄e deꝰ miſicoꝛs ⁊ clemēs patiēs ⁊ multe miſerationis. Et Deutᵒ.4ᵒ. Reuerteris ad dn̄m deū tuū ⁊ audies vocem eiꝰ: qꝛ deus miſericoꝛs dn̄s deus tuꝰ. Et ſapiēs: Ecc.2. Pius ⁊ miſericoꝛs eſt deus ⁊ remittit in die tribulationis pctā. Et.c.17. Q̄ꝫ magna miſericoꝛdia dn̄i ⁊ ꝓpitiatio illius conuertētibꝰ ad ſe. Et.c.18. Quis adijciet enarrare miſericoꝛdiā eius. Et.51.c. Letetur aīa vr̄a ī miſericoꝛdia eius. Et Sap̄.xi. Miſereris oīum qm̄ oīa potes. Et.15. Tu aūt domine ſuauis ⁊ verus es patiēs ⁊ in miſericoꝛdia diſponens oīa. Et per Iſa.55. dominus ait. Dereliquat ipiꝰ viā ſuā ⁊ vir iniquꝰ co.ſ.⁊ re. ad.d. ⁊ mi.e. ⁊ ad.d.n.q.m.eſt ad ignoſcēdum. Et.58. Inuocabis ⁊ dn̄s exaudiet. clamabis ⁊ dicet. Ecce adſū qꝛ miſericoꝛs ſū dn̄s deus tuus. Et.54. In miſericoꝛdia ſempiterna miſericoꝛs ſū tui dicit redēptoꝛ tuus dn̄s. Et Iohel.2. Conuertimini ad dn̄m deū vr̄m: qꝛ benignus ⁊ miſericoꝛs eſt patiens ⁊ multe miſericoꝛdie: ⁊ p̄ſtabilis ſuper malicia populi. Et Ionas.4. Scio inquit qꝛ tu deus clemēs ⁊ miſericoꝛs es patiens ⁊ multe miſeratiōis. Et Dauid.p̊s.99. Laudate nomē eius qm̄ ſuauis ē dn̄s ī eternū miſericoꝛdia eius. Et p̊s.26. Magnificata ē vſque ad celos miſericoꝛdia tua. Et p̊s.85. Tu aūt dn̄e ſuauis ⁊ mitis ⁊ mlt̄e miſericoꝛdie oībus inuocātibus te. Et. p̊s.50. Miſerere mei deus ſꝫ magnā miſicoꝛdiaꝫ tuā Et.p̊s.129. idem habetur. Et Petrus.i. epl̄a.i.c. Bn̄dictus deꝰ ⁊ pr̄ dn̄i noſtri ieſu xp̄i q ſm̄ magnā miſericoꝛdiā ſuā regenerauit nos ī ſpē viuā. Et Pau. Eph̄.2.c. Deꝰ diues eſt ī miſicoꝛdia. Et:2.Coꝛ.p̊. Bn̄dictus deus ⁊.p.d.n.i.x.pr̄.m.⁊.d.t.cō.qui. cō.n. ī. o.tri.noſtra. Et cythariſta ſpūs ſcī ꝟgo glorioſiſſima Luce.2. Et miſicoꝛdia eiꝰ a ꝓgenie ī.ꝓ.ti.eū. ⁊ Luce.6. Eſtote miſicoꝛdes ſicut ⁊ pater vr̄ celeſtis miſicoꝛs eſt. Et Hieroꝰ. de pe. diſ.i.i.cᵒ. Quia diuinitatis natura ait. Diuinitatis natura clemens eſt ⁊ pia: magiſque ad indulgentiam pꝛona q̄ꝫ ad vindictam que nō vult moꝛtem pctōꝛis: ſed ut magis cōuertat̄: ⁊ viuat. Et idē Hieroꝰ i.c; vide. de pe. di.i. Uide benignuꝫ dn̄ꝫ miſicoꝛdiā cū ſeueritate miſcētē. Et Ambꝛoꝰ li. de pe. Deꝰ miſicoꝛdiā ſuā oībus ꝓmiſit: ⁊ relaxandi licētiā ſacerdotibus ſuis ſine vlla exceptione cōceſſit. Et: 26.q. 6.c. His q. Miſicoꝛdie dn̄i nec mēſuras poſſumus ponere: nec tēpoꝛa diffinire. Ex quibꝰ oībꝰ appꝛehēdimus deū noſtrū benignū eſſe miſicoꝛdē ⁊ piū.

¶ 2ᵒ. manifeſtat̄ ⁊ reuelatur p̄coniū miſicoꝛdie dei ī enigmatibus ⁊ figuris. Loquebatur ſepe dn̄s ieſus ī ꝑabolis ſꝫ moꝛē paleſtinoꝝ: ut dicit Nicolaus de lira. Qm̄ ſic clarius potuit veritas eluceſcere maxime idiotis ⁊ rudibus pꝛout teſtatur. Diony.i.c. ecle.hierar. ⁊ iō ad ſuā ⁊ pr̄is eiꝰ miſicoꝛdiā notificandaꝫ vſus ē triplici enigmate ſeu metaphoꝛa in parabola per eum dicta.

¶ Pꝛima fuit de egroto patiēte de qua Math̄.9.c. vbi audiēs murmuratiōes ph̄eoꝝ qui ei detrahebant: qꝛ cū publicanis ⁊ pctōꝛibus mādučaret ait. Nō ē opus valētibus medicus ſꝫ male hn̄tibus. eūtes aūt diſcite: quid ē miſicoꝛdiā volo ⁊ nō ſacrificiū. Nō enī veni vocare iuſtos ſꝫ pctōꝛes.

¶ Secūda parabola ē de paſtoꝛe perditā ouē requirēte. de qua Luce.15. ſcribitur. ꝙ dimiſſis. 99. alijs ouibus ī deſto ſollicitus paſtoꝛ oberrātē vnā ouē.i. deꝰ peccatricem aīam perquiſiuit diligēter: īuentamque cuſtodiuit ītactā: īpoſuitqꝫ ſuꝑ humeros ſuos gaudēs remittēdo. ſ. ſibi penitēti potentia ſua oīa pctā atque delicta.

¶ Tertia parabola ē de filio pꝛodigo ad patrē poſtq̄ꝫ oīa diſſipauerat reuertente: ꝑ quē ut Hieroꝰ inquit ad Damaſū papā de filio ꝓdigo. pctōꝛ hō vere penitēs ītelligitur: quē cū vidiſſet a lōge pr̄ miſicoꝛdia motꝰ occurrit illi cadēſque ſupꝛa collū illiꝰ oſculatus ē eū nihil illi īpꝛoperauit: nō triſtē vultū aut turbulentā faciē on̄dit: nō aſperis ꝟbis cōtriſtauit: ſꝫ q̄ꝫ letāter in domū eū ītroduxit: afferri fecit veſtimēta ⁊ ānulū: cōuiuiū ſolēne pꝛeparauit chorꝛeaſque cantus ⁊ ſonoꝛū melodias in domo eē iuſſit: quia recuperauerat filiū moꝛtuum ⁊ perditū: per quē ītelligimus pctōꝛem cōpunctū cui deus ſe gratioſiſſimū exhibet.

¶ 3ᵒ. manifeſtatur ⁊ reuelatur p̄coniū miſicoꝛdie dei ī exēplis. Quotq̊t .n. inuēti ſunt pctōꝛes qui ab illo veniā poſtularūt oēs fue

runt exauditi sicut patet i veteri ⁊ nouo te
stamẽto. Dauid equidẽ per penitẽtiã adul/
terij simul ⁊ homicidij a misicorde deo ve/
niã ipetrauit. De cui⁹ penitẽtia Hierony/
m⁹ ad Sabinianũ diaconẽ lapsũ ita scribit
Totã penitẽtiã oñdit psalmus. 50. quando
igressus ẽ Dauid ad vxorẽ Urie ⁊ a Natan
ꝓpheta corrept⁹ rñdit dicẽs. Peccaui. stati
que meruit audire: ⁊ dñs abstulit pctm̃ tuũ
a te. Adulterio eni iunxerat homicidiũ ⁊ i/
de cõuersus ad lachrymas. Misere ait mei
de⁹ ꝑm magnã misicordiã tuã. Magnũ ei3
pctm̃ magna idigebat misicordia. vñ iũgit
⁊ dic. Multũ laua me ab iniqtate mea: ⁊ a
pctõ meo munda me: qm̃ iniqtatẽ meã ego.
cognosco ⁊ dlictũ meũ ꝯ me ẽ sp. tibi soli pec
caui. Rex eni aliũ nõ timebat. ⁊ malũ corã
te feci vt iustificeris i ꝑmonib⁹ tuis ⁊ vin/
cas cũ iudicaris. Cõclusit de⁹ oĩa sub pctõ
vt oĩb⁹ misereat̃. tãtũq3 ꝑfecit vt dudum
pctõr ⁊ penitẽs trãsierit i magistrũ ut dicat
Docebo iniq̊s vias tuas. hec ille. Et idẽ ad
Oceanũ de Dauid loquẽs inqt. Dauid sci ⁊
mãsuetissimi viri homicidiũ pit ⁊ adulteriũ
septẽ diex emẽdauit fames. Jacebat i ter/
ra volutabat̃ i cinẽ: ⁊ oblit⁹ rgie maiestatis
lumen q̃rebat i tenebris. illũq3 tm̃ respici/
ens quẽ offẽderat lachrymabili voce dice/
bat. Tibi soli peccaui: ⁊ malũ corã te feci: ⁊
redde mihi leticiã salutaris tui: ⁊ spũ prici/
pali ꝯfirma me. Atq3 ita factũ ẽ vt q me do
cuerat ṽtutib⁹ suis quõ stãs ñ caderẽ: doce
ret p pniã3 quõ cadẽs rsurgerẽ. h ille. Que
oĩa notant̃. 2. Regũ. 12°. c. Est ⁊ d niniuitis
exẽplũ: de qbus habet̃ li°. Jone p totũ. ⁊ de
pe. di. i. i. c. Niniuite. vbi dr̃. Niniuite quos
dñs i euãgelio cõmẽdat pniam egerũt in p/
dicatione Jone: ⁊ ex misicordia dñi idulgẽ
tiã ꝯsecuti subuersiõis iteritũ subterfugere
meruerũt. hec ibi. Et vt breuiter pstrigam
exẽpla adduco. illud dc̃m Berñ. ꝑmõe. 22:
ad ihm de sua misericordia loquentis vbi
ait. Oio pp mãsuetudinẽ q̃ de te p̃dicatur
currem⁹ p⁹te dñe ihu: audiẽtes q᷑ pauperẽ
ñ spnas: pctõrẽ nõ horreas: nõ horruisti cõfi
tẽtẽ latronẽ: nõ lachrymãtem peccatricẽ: ñ
chananeã supplicãtẽ: nõ dep̃hensã i adulte/
rio: nõ sedẽtẽ i theloneo: nõ supplicãtẽ pu/
blicanũ: nõ negãtẽ discipulũ: nõ psecutorẽ
disciplor: nõ ipos crucifixõres tuos. hec ille
Expgiscimini igit̃ o peccatrices aĩe. Audi/
uistis o peccatores vocẽ dei q misicordiam
suã ifinitã vobis declarauit. Nolite obdu/
rare corda vestra. deponite pctã atq3 deli/
cta. Accedite ad eũ ⁊ veniã obtinebitis: q2
ipe ẽ dns misicordiax q p Ezechielẽ ꝓphe
tã. c. 18°. inqt. Si aũt ipius egerit pniam ab
oĩbus pctis suis q̃ opat⁹ ẽ ⁊ custodierit oĩa
p̃cepta mea ⁊ fecerit iudiciũ ⁊ iusticiã vita
viuet ⁊ ñ moriet̃. oĩu3 iniqtatũ ei⁹ q̃s opat⁹
ẽ nõ recordabor. Jn iusticia sua quam ope/
ratus ẽ viuet. Nunqd voluntatis mee est
mors impij? quasi dicat ñ. ⁊ ifra. Nolo mor
tẽ morientis. s. peccatoris: s3 ut ꝯuertatur ⁊
viuat. Reuertimini ⁊ viuetis.

De amplitudine ⁊ magnificẽtia misicor
die q̃ remittit oĩa pctã grauia replicata: ⁊
antiquata pctõribus penitẽtib⁹. Cap. 2.

Secundum mysterium contemplã/
dum circa misicordiã dei pctõres
vocãtis ad pniam dr̃ ampliatio. i q̊
patefaciẽdũ eẽ duxi quõ ampla lata ꝓfun/
da ac copiosa sit ipsa misicordia dei bñdicti
q̃ l3 i se sit ifinita: q2 sit nihil aliud q̃3 ipe de⁹
ẽ ꝑm illud Aug⁹. de fide ad Petrũ. Quic/
qd ẽ i deo ẽ ipe de⁹: tñ etiã i suo effectu ꝯsi/
derata tã grãdis inuenit̃ q᷑ oĩa nr̃a superat
pctã atq3 vincit. Tria eni sũt i peccatis hor
rẽda ⁊ timẽda valde: que tñ a misicordia di
superant̃. Primũ grauitatis ꝯditio. Scd̃m
frequẽs iteratio. Tertiũ diuturna detẽtio
Primũ qd̃ i pctis cõsiderat̃ horrẽdũ dr̃
grauitatis cõditio. quãdo. s. pctm̃ ex sua cõ
ditione ⁊ ex suo genere graue ẽ ⁊ nefandũ.
Uerũtñ tãta ẽ misicordia dei q᷑ nullum est
pctm̃ adeo execrãdũ de quo si qs pniã3 ege
rit idulgẽtiã nõ recipiat. Quinimo clemẽ
tissimus deus misicordia sua illud peniten/
ti plene remittit. Hinc Chryso⁹. d pe. di. 3. i.
c. Talis. ait. Talis mihi crede talis ẽ erga
hoĩes dei pietas q᷑ nũq̃3 spernit pniam si ei
pure ⁊ simplicit̃ offerat̃: etiã si ad sũmum qs
pueniat malor: ⁊ ide tñ reuerti velit. susci/
pit. n. deus illũ libẽter ⁊ amplectit̃. Et hoc
ẽ qd̃ dr̃ de pe. di. i. c. in actione. Cor contri/
tum ⁊ humiliatũ deus nunq̃3 spnit. Sz

circa h̄ dubitat̄ de pctō i spm̄ scm̄. vtrū de⁹
mificors remittat illud penitētibus. Et vr̄
ꝙ nō: qꝛ pctm̄ i spm̄ scm̄ ē irremissibile. Vn̄
Aug⁹ i li. ꝺ fide ad Petrꝝ ait. Hi q peccāt i
spm̄ scm̄ neqꝫ h̄: neqꝫ ifuturo r̄missiōeꝫ pctō
rū accipiūt. Et idē i libro de s̄mōe dn̄i i mō
te. Peccare i spm̄ sanctū ē p maliciā: ꝛ iuidi
am fraternā ipugnare caritatē p⁹ acceptā
spūs sci grām: qꝺ pctm̄ neqꝫ hic neqꝫ in fu-
turo remitti dicim⁹. Hoc ipm magister sn̄i-
arū cōfirmat. 43. di. 2. li. ğ videt̄ ꝙ dei mi-
sicordia nō supat oē pctm̄. ¶ Rn̄det ad h̄
Alex. de ales i 2°. ꝛ i. 3°. sūme: vbi tractat ꝺ
irremissibilitate peccati Ade. ꝙ peccatum
tripliciter dr̄ irremissibile. s. negatiue. priua
tiue cōtrarie. Negatiue dr̄ irremissibile qꝺ
nullo mō pōt remitti: sicut pctm̄ luciferi ali
orūqꝫ dānatoꝝ. Priuatiue dr̄ irremissibi-
le pctm̄ qꝺ nō habet aliqd dignū vt remit-
tat̄: ꝛ sic oē pctm̄ mortale ē irremissibile: qꝛ
nullū pctm̄ mortale hꝫ aliqd p qꝺ sit remissi
one dignū. Cōtrarie vo dr̄ irremissibile: qꝛ
hꝫ cōtrariā dispōneꝫ ad grāꝫ sine qua pctm̄
nullo mō pōt r̄mitti: ꝛ sic ē irremissibile pec
catū i spm̄ scm̄: qꝛ directe ē cōtra effectum
spirit⁹ sci q qdē dr̄ grā pnialis. ¶ Sūt autē
hi⁹ pcti sex spēs: vt pꝫ p Aug. i Ench. ꝛ ꝺ fi
de ad Petrū. ꝛ ꝺ s̄mone dn̄i i mōte: ꝛ de ba
ptismo paruuloꝝ. s. desꝑatio. p̄sūptio. iuidē
tia fraterne grē: obstinatio: finalis ipenitē
tia: ꝛ ipugnatio vitatis agnite. q̄rū spēꝝ nu
mer⁹ s̄m Boñ. i di. 43. 2. li. sic assignat̄. Oē
pctm̄ i spm̄ sc̄tū ē cōtra pnialē grāꝫ. tūc eiꝫ
aut ē cōtra ipsā rōne sui aut rōne an̄cedētiū
aut rōne subsequētiū. Si rōne an̄cedentiū
cū ad pniam an̄cedāt tanꝗ̄ due mole spes ꝛ
timor: cōtra timorē ē p̄sūptio. cōtra spem ē
desperatio. Si rōne cōsequētiū cū ad pniaꝫ
cōsequat̄ emēdatio q̄ cōsistit i duob⁹. vide-
licet in va cōfessione ꝛ bona satisfactiōe. sic
sumūt̄ due spēs: q̄rū vna ē ipugnatio vita-
tis agnite: altera detestatio boni. Si rōne
sui sic ē obstinatio que cōphēdit ēt finalē i-
pniam. Dr̄ ğ peccatū in spm̄ scm̄ irremissibi-
le magis ꝗ̄ alia peccatoꝝ genera: qꝛ s̄ꝫ ma
gistrū. vix aut raro aut difficulter remittit̄
ꝓ eo ꝙ nō tm̄ repugnat grē sꝫ ēt dispositiōi
ad veniā ꝛ grāꝫ suscipiēdā. Remissibile vo
ē s̄ꝫ Boñ. tū rōne diuine potētie remittētis
tū qꝛ hō pōt de illo penitē excepto finalis
impnie: q̄ ēt duplicit̄ sumit̄. Vno mō ꝓ ꝓpo
sito nō penitēdi. Alio mō ꝓ cōtinua ꝑmanē
tia i malo. Impnia p̄ mō sūpta ē pctm̄ irre-
missibile cōtrarie nō negatiue eo ꝙ claudit
viā ad grāꝫ ꝛ ipedit igressū spūs sci. tn̄ possi
bile ē ut de illa hō peniteat ꝛ remissibilis fi
at. Impnia 2°. mō dicta nullo mō pōt remit
ti. Hec aūt nemini ē attribuēda vsqꝫ ad illꝺ
istans i quo dici de aliq̊ posset ꝙ finalit̄ sit
ipenitēs Hic Leo papa de pe. di. 7. c. Ne-
mo. ait. Nemo desperād⁹ ē dū i h° corpe cō-
stitut⁹ ē. Idē dr̄ 32. q. 2. c. Ancillā ꝛ. 24. q. 3
c. Corripiant̄. Patet g° oē pctm̄ p pniam li
quefieri ad cōspectū misicordie dei qui ni-
hil tm̄ abhomiat̄ quātū ipniam ꝛ desperatio
nē. Hinc Hiero⁹ ad Rusticū mōachū ait.
Nihil sic offēdit deū sic cor ipenitēs. Solū
desperatiōis crimē ē qꝺ veniā cōsequi non
pōt. ¶ Scꝺꝫ qꝺ i pctis cōsiderat̄ horrēdū ꝛ
periculosū ē pctōꝝ frequēs iteratio qn̄. s. fre
quēti⁹ iterant̄. Tn̄ tāta ē misicordia dei ꝙ
si qs iciperet peccare a p̄ma hora diei: ꝛ pa-
cto pctō stati pniaꝫ ageret: ꝛ pnia facta subi
to laberet̄: ꝛ postlapsū iteꝝ surgeret: ꝛ p⁹ sur
rectionē iteꝝ caderet: ꝛ post casū denuo cō
tritionē haberet sēper deū imobilit̄ ꝓpitiū
iueniret ad remittēdū. Hinc Aug⁹ ꝺ pe. di.
3. i. c. adhuc istāt. ait. Quoniā q̊tidiana ē cō-
fensio oportet ꝙ q̊tidiana sit remissio. Cur
docuisset dominus orantes dicere. dimitte
nobis debita nostra: nisi ipse nobis miseri-
cors perseueraret qui nos ab hac petitione
nō vl̄t dificē: ꝛ Leo papa ꝺ pe. di. i. c. Mul
tiplex misicordia dei. inqt. Multiplex misi
cordia dei ita lapsibus humanis subuenit
ut nō solū per baptismi grāꝫ: sꝫ ēt pnie medi
cinā spes vite reparet̄ et̄ne: ut q regenerati
onis dona violassēt ꝓpo se iudicio cōdēnā
tes ad remissionē criminū puenirēt. Et la-
ct āti⁹ i li°. di. isti. ad. g. sic loqt̄. Nemo pōt eē
tā circūspectus tā prudēs q nō aliqn̄ labat̄.
idcirco de⁹ ibecillitatē nostrā sciēs aperuit
hoī portū salutis: ut huic necessitati cui fra-
gilitas nr̄a subiecta est: medicina penitētie
subueniat. ¶ Et Hieronym⁹ ad Rusticū
monachum de. pe. di. 4. c. septies. ait. Se

pties in die cadit iustus τ resurgit. Si iu/
stus quõ cadit? si cadit quomõ iustus? Sed
iusti vocabulũ nõ amittit qui per pniam sē/
per resurgit. Et nõ solũ septies: sed septuagi
es septies delinquēti si cõuertat ad pniam
pctã donãtur. Hoc xp̄s Petrũ docuit mar.
18. c. Sed nõnulli heretici temere asserue/
runt duo falsa τ merito reprobãda. Primũ
ꝙ si hõ cadat a pnia ꝙ nõ vere penituit. Cõ
tra quod dictũ Alex. ð ales. ĩ 4°. volumine
sũme adducit distinctionē de veritate pnie.
d. ꝙ dupliciter põt sumi. Uno mõ vt penitē
tia vera dicatur que veꝝ hꝫ virtutis actũ
qui ē detestari malũ cõmissum: τ pro illo tē
pore nullũ cõmittere: τ ꝓponere nõ cõmitte
re de futuro. in quo statu si qs decederet sal
uꝰ esset. Et ab hac põt hõ cadere τ in pctã la
bi. Alio mõ vt dicatur pnia vera que ꝑdu/
cit in finē: vt finalis τ cõtinuata. τ ab hac nõ
est cadere. Sed adhuc heretici ad sui erro/
ris robur auctoritates τ dicta scõrum addu
cũt. Et primo illud Amb°. ĩ sermõe quadra/
gesime. d. Pnia est mala p̄terita plãgere: τ
plãgēda iteꝝ nõ cõmittere. ergo q iteꝝ pec
cat verã pniam nõ fecit ¶ 2° ad idē allegãt
Greg. sic. d. Qui ita alia pctã ðplorat vt tñ
alia cõmittat adhuc pniam agere aut igno/
rat aut dissimulat. Insuper ad hoc ꝓpositũ
hñt Isidoꝝ in li° de sũmo bono sic loquentē
Irrisor est nõ penitēs qui adhuc agit qð pe
nitet: nec videtur deum poscere subditꝰ: sed
subsãnare superbꝰ. Et his concordat Augꝰ
in li°. solilogoꝝ. qñ dicit. Inanis ē pnia quã
sequēs culpa ingnat. Que auctoritates: τ
alie silẽs habētur ĩ decretis. de pe. di. 3. de
qbus ꝓ solutione Gratianus ibidē in. §. sꝫ
verba ait. Qr illa ꝟba auctoritatũ non ad
diuersa tpa sꝫ ad idē tēpus referũtur: vt. s.
eo tēpore quo quis deflet mala que cõmi/
sit τ pniam facit nõ peccet τ scelera nõ com
mittat. Qr aũt in diuersis tēporibus possit
qs facere pniaꝫ verã: τ pꝰ illã iteꝝ possit pec
care. ꝓbatur rõne eo ꝙ pnia habet eē ĩ libe
ro arbitrio ẜm statum vie: quod vertibile ē
τ põt a bono ĩ malũ: τ a malo in bonũ sepiꝰ
exire. Hoc etiã apparet euidēti exēplo. nã
niniuite ꝑ verã pniam grãm cõsecuti sũt:
sed post ad vomitũ redeũtes deũ ꝓuocarũt

ad iracũdiam: τ eoꝝ ciuitas ut Herodotus
scribit a rege medoꝝ subuersa est: apud he/
breos regnante Josia. Est τ de hoc exēplũ
cõueniens peccãtis Dauid q pnia quã fecit
de pctõ mortis Urie deũ sibi placabilē fe/
cit: τ tñ post peccauit iteꝝ ĩ numerãdo popu
lũ ꝓut habetur. 2. Regũ. c. penult. Quare
sileãt heretici τ ꝯfũdãtur. ¶ Secũdũ falsũ
quod ipsi p̄dicant est ꝙ deus non nisi semel
pctã dimittit. Quibus etsi obstēt auctorita
tes allegate in principio huius secunde par
ticule: tñ ipsi curiose suũ errorē cõfirmare
conãtur. dicũtque. Qr si baptismus nõ ite/
ratur: ergo nec pnia. Ad quod dñs Boñ. in
4. dis. 14. sic respõdet. d. ꝙ pnia põt iterari
baptismꝰ aũt nõ. ¶ p°. quia ĩ baptismo impꝛ/
mitur characẽ qui ē indelebilis. in pnia non
2°. qꝛ baptismus ē cõtra morbũ nõ iterabi
lē qualis est morbus originalis. Sed pnia
cõtra morbũ iterabilē qualis ē morbꝰ pec/
cati actualis. Et medicia debet aptari mor
bo: τ iõ baptismus nõ iteratur: pnia vero ite
ratur ẜm ꝙ voluntas nr̃a conuertitur τ re/
uertitur. Cõcludimus ergo ꝙ deus benedi
ctus misericorditer subuenit nostre fragili/
tati. Quisnã nõ nisi ĩpie de illo cõqueritur?
O pctõr negligēs. o pctõr obduratissime dis
rũpe vincula colligationis. agsce blãdientē
tibi dñm qui non tñ semel sed milies miliũ
τ totiens quotiēs postulaueris indulgentiã
tibi cõfert indefesse. ¶ Tertiũ quod ĩ pctis
cõsideratur horrēdum dr̃ diuturna detētio
qñ pctã diu retēta sunt: ita vt de illis pniaꝫ
quis differat vsque ad decrepitã senectutē
extremũque tēpus vite. τ licet periculosum
sit sic differre: posito tñ ꝙ aliquis excederet
annos Mathusalē quos expēdit ĩ ĩiuriam
dei: ꝓposuitque in aĩo nunꝗ̃ benefacere.
cũ aĩa tñ a corpore egreditur vere ĩgemis/
cit τ dolet: tanta ē dei misericordia ꝙ ei li/
beralissime parcit. Hic Hieroꝰ ad Paulã
de dormitione Blesille. Secura esto o mi
Blesilla. Cõfidimus ꝓbantes vera eē que
dicimus nũꝗ̃ est sera conuersio. Uox hec
primũ ĩ latrone dedicata ē. Amen dico tibi
hodie mecũ eris ĩ paradiso. Et idē ad Dama
sũ papã. τ ponitur de pe. di. 3. c. Importuna
Xp̄us de cruce in paradisũ latronem tulit

⁊ ne quis aliq̄n serā cōuersionē putaret: fe
cit homicidij penā martyriū. Et Juli⁹ pa
pa. 26. q. 6. c. Si presbyter. Uera enī cōfes
sio ī vltimo tp̄e potest esse. q2 dn̄s nō solum
tp̄is: sȝ etiā cordis inspector ē. sic latro vni⁹
momēti pn̄ia meruit esse ī paradiso in hora
vltima cōfessionis. Et Celestin⁹ papa in. c.
cognouimus eadē cā. 2. q. ait. Perdidisset
latro in cruce premiū ad xp̄i dexterā pen
dēs si illū hore vni⁹ pn̄ia nō iuuisset. Cū eēt
in pena penituit: ⁊ pro vni⁹ cōfessione s̄mo
nis habitaculū paradisi eo promittēte pro
meruit. Uera ergo ad deū cōuersio ī vlti
mis positorū mente potius ē estimanda q̄ȝ
tp̄e: propheta h̄ taliter asserente. Cuȝ cōuer
sus ingemueris tūc salu⁹ eris. Et ad idē fa
cit illud dictū Cypriani ī epistola 2ᵃ ad De
metrianū. Jn isto mūdo manēti pn̄ia nulla
sera est. Patet ad indulgentiā dei adit⁹. et
querentib⁹ atqȝ intelligentib⁹ veritatem
facilis ē accessus O amplissima misericor
dia dei. O largissima caritas sūmi creato
ris: que tanta est vt si daret̄ hō viator secū
ferens pctā oīa q̄ diaboli cōmiserūt: ⁊ oēs
homines q ī iudicio dānabūt: imo quot sūt
in celo stelle ⁊ in mari aque gutte: in nemo
re frōdes: ⁊ ī pratis lilia ⁊ de illis pn̄iaȝ fa
ceret ac humili mente deum exoraret pro
venia semper audiretur benigne.

Q deus remittit penitētib⁹ pp m̄icordi
am suā pctā sine dilatiōe: ⁊ de iustificatiōe
impij ac eius conditionibus. Capitulū. 3.

Tertiū mysteriū cōtēplanduȝ circa misericordiam dei dicitur accele
rationis. Non enī differt deus re
mittere pctā penitētib⁹: nō tēpus aliqd̄ in
terponitur. Uidet̄ quasi sitire salutē pctōꝝ
quib⁹ q̄ȝprimū fuerint contriti vel cōpūcti
stati eis parcit: illosq̄ȝ iustificat. De ipsa vbo
pctōris ⁊ impij iustificatiōe solet a docto
ribus dubitari maxime circa tria. Pri
mo circa temporis circunstantiaȝ 2°. circa
operis excellentiā. 3° circa miraculi re
lucētiā. P° solet dubitari circa tp̄is circun
stantiā. vtrū. s. impius iustificet̄ ī istanti. Et
ad h̄ ītelligendū notāda sūt tria. Primū
notandū s̄m. Tho. prima. 2. q. 112. q̄ꝫ iustifi
catio ē qdā motus q̄ aīa mouet̄ a deo a sta
tu culpe in statū iusticie. Justicia aūt dicit̄
tripliciter. Uno modo put īportat rectitu
dinē ordinātē actū hoīs ī cōparatione ad aliū
singularē hoīeȝ: ⁊ sic est iusticia pticularis.
⁊ virtus particularis: ⁊ virtus cardinalis
2° mō dicit̄ prout īportat rectitudinē or
dinantē actū hoīs in cōparatione ad bonum
cōmune multitudinis: ⁊ sic dicitur iusticia
legalis. 3° modo dicitur iusticia s̄m q̄ꝫ
importat rectitudinē ordinātē actū hoīs ī
cōparatione ad bonū ppriū: cū hō subijcitur
deo: ⁊ vires inferiores aīe subdūtur ratio
ni. Et hāc iusticiā ph̄us. 5. ethi. appellat me
taphoricā. Ab hac igitur iusticia tertio mō
sumpta sumit̄ iustificatio passiue accepta. s.
pro fieri iustū: nō p facere iustū. Et h̄ etiaȝ
n̄ p modū simplicis generationis: q2 sic pos
set cōpetere ei q nō esset ī pctō duȝ iusticiā
acciperet a dō. sic Adā in principio accepit
iusticiā originalē cū adhuc nō haberet pec
catū. Sȝ sumit̄ put hi⁹ iustificatio ī hoīe in
cludit rōnē mot⁹ de cōtrario in ɔtrariuȝ. s.
iusticia ad īiusticiā. Secūdū notandū q̄ꝫ
ad iustificationē impij ɔcurrūt quatuor p
ordineȝ. Primū ē gr̄e infusio. Secūdum
mot⁹ liberi arbitrij p fidē firmatā in deuȝ.
Tertiū motus liberi arbitrij ī detestationē
peccati. Quartū ē remissio culpe. Ter
tiū notandū s̄m Ric. ī. 4. d. 17. Q iustifica
tio ipij q̄ȝtū ad ea q̄ sunt de ei⁹ essētia. s. q̄ȝ
tū ad remissionē pctōꝝ ⁊ gr̄e īfusionē fit in
īstāti: q2 s̄m glo. Act. 2. c. sup illo vbo. Fa
ctus ē repente de celo sonus tanq̄ȝ aduenien
tis spūs vehemētis. Nescit tarda moli
mina spūs sci gr̄a. 2° cōtingit dubitare de
iustificatiōe ipij circa opis excellētiā. vtrū
sit maximū opus dei. Et videt̄ q̄ꝫ sic. naȝ in
psal. dicit̄. Miserationes eius sup oīa opa
ei⁹. Et eccl̄ia cātat. De⁹ q oīpotētiā tuā pcē
do maxime ⁊ miserādo manifestas. Et Au
g⁹ exponēs illud. Joh. 14. Maiora hoꝝ fa
ciet. ait. Maius ē vt ex ipio iustus fiat q̄ȝ
creare celū ⁊ terrā. Sȝ ī ɔtrariū arguere
possumus. P°. quia per iustificationeȝ im
pij cōsequitur aliquis gratiā vie: sȝ per glo
rificationē consequitur aliquis gratiaȝ pa
trie q̄ maior est. ergo glorificatio angelorū vel
hominum est maius opus q̄ȝ impij iustifica

tio. ¶ 2ͦ arguimus qm̄ iuſtificatio impij oꝛ
dinatˀ ad bonum particulare vniꝰ hominis:
ſed bonum vniuerſale.ſ. vniuerſi eſt maius
ꝙ̄ bonū vnius hoīs: vt pꝫ in pͦ ethi. ğ maius
opus ē creatio celi ⁊ terre ꝙ̄ iuſtificatio im-
pij. ¶ Rn̄det Tho pͣ.2. vbi. s̄. ꝙ opꝰ aliqđ
pōt dici magnuꝫ dupliciter. Uno modo ex
parte modi agendi: ⁊ ſic maximū ē opꝰ crea
tionis ī quo ex nihilo fit aliquid. Alio modo
poteſt dici magnuꝫ aliquid propter eiꝰ ma-
gnitudinē qđ fit. ⁊ ſm̄ hoc maiꝰ opus ē iuſti
ficatio impij q̄ terminatur ad bonuꝫ eternū
diue participatiōis ꝙ̄ creatio celi ⁊ terre:
que terminatˀ ad bonuꝫ nature mutabilis.
Unde Augꝰ cū dixiſſet: ꝙ maiꝰ ē vt ex im-
pio fiat iuſtus ⁊c̄. ſubiunxit. Celuꝫ enī ⁊ ter
ra tranſibit: ꝑdeſtinatoꝝ autē ſalus ⁊ iuſti-
ficatio ꝑmanebit. ¶ Ad primuꝫ aūt argu-
mētuꝫ quod infertur. ꝙ gloꝛificatio ange-
loꝛuꝫ ⁊ hoīuꝫ ē maiꝰ opꝰ ꝙ̄ impij iuſtificatio
dicēdū ꝙ aliquid magnū dr̄ dupliciť. Uno
modo ſm̄ quātitatē abſolutā: ⁊ ħ modo do-
nuꝫ gloꝛie ē maiꝰ ꝙ̄ donuꝫ gratie iuſtificā-
tis impiū. Et ſm̄ hoc gloꝛificatio iuſtoꝛuꝫ ē
maius opus ꝙ̄ iuſtificatio īpij. Alio mō dr̄
aliqđ magnū quātitate ꝓpoꝛtionis: ſicut dr̄
mons paruꝰ ⁊ miliū magnuꝫ. Et hoc modo
donū grē iuſtificantis īpiuꝫ ē maiꝰ ꝙ̄ donū
gloꝛie beatificantis iuſtuꝫ: qꝛ plus excedit
donuꝫ grē dignitatē impij q erat dignꝰ pe-
na ꝙ̄ donuꝫ gloꝛie dignitatē iuſti: qꝛ ex hoc
ipſo ꝙ ē iuſtificatꝰ: eſt dignꝰ gl̄ia: ⁊ iō Augꝰ
vbi s̄. dicit. Judicet q poteſt vtruꝫ maius
ſit iuſtos angelos creare ꝙ̄ īpios iuſtificarˀ.
Certe ſi equalˀ ē vtrūqꝫ potētie: ħ maioꝛis ē
miſericoꝛdie. ¶ Ad ſecūduꝫ dicēdū ꝙ bonū
vniuerſi ē maiꝰ ꝙ̄ bonuꝫ ꝑticularis vniꝰ: ſi
accipiatˀ vtrūqꝫ ī eodē genere: ſꝫ bonuꝫ grē
vniꝰ eſt maius ꝙ̄ bonuꝫ nature totius vni-
uerſi. ¶ 3ͦ contigit dubitare de iuſtificatio-
ne pcc̄oꝛis. Utruꝫ ſit miraculoſa. Et dicunt
Ric. ⁊ Tho. ꝙ iuſtificatio īpij ⁊ ſi fiat ꝑ po-
tentiā ſuꝑnaturalis agentis: tamē miracu-
loſa non ē loquēdo ꝓpꝛie đ miraculo eo ꝙ
naturaliter aīa ē gratie capax. Eo enī ipo
ꝙ facta ē ad imaginē dei capax ē dei ꝑ gra
tiā: vt Augꝰ dicit. 14. de tri. Si vo deꝰ qn̄-
qꝫ tā vehemēter aīaꝫ moueret: vt ſtatī quā-
dā ꝑfectionē iuſticie aſſequeretur: ſic fuit ī
conuerſione Pauli: adhibita etiā exterius
admirabili viſione: ⁊ ꝓſtratione alijſqꝫ cir-
cunſtantijs miraculoſis: tunc talis iuſtifica
tio miraculoſa diceretˀ. Jō cōuerſio Pauli
tanꝙ̄ miraculoſa ī eccleſia cōmemoꝛatˀ ce-
lebꝛiter. Quare vo deꝰ nō concurrat ſemꝑ
ad iuſtificādos īpios cuꝫ ſimilibꝰ ſignis non
intereſt noſtra dijudicare. Nobis ſatis eſſe
debet: qꝛ poſt facinoꝛa ⁊ delicta poſtqꝫ in-
ueterata mala qn̄cūqꝫ voluerimꝰ grāꝫ eius
⁊ caritatē nobis ꝯciliare ſemꝑ ad vota illū
īueniemꝰ paratū nō differre aīāꝫ peccatri-
cē: ſi eaꝫ cōpunctā viderit: iuſtā facere. Re
dite ğ ꝑuaricatoꝛes ad coꝛ: ⁊ cognoſcite mi-
ſeriā aīaꝝ veſtraꝝ. Uidete pericula inferni
que vobis īminent: cogitate clemētiā man
ſuetudinē pietatē ⁊ miſericoꝛdiā oīpotētis
dei: ⁊ exuētes veterē hominē reuertimini
ad illuꝫ ⁊ agite pn̄iam vt ſic obtineatis gra
tiam in pn̄ti ⁊ ī futuro eternā gl̄iaꝫ. Amen.

¶ Feria qnta pꝰ dn̄icā in ſeptuageſima de
complacētia quā habet deus quando pec-
catoꝛes reuertuntˀ ad penitētiā. Sermo. 5.

Uox dilecti pulſan-
tis. Api
mihi ſoꝛoꝛ mea ſponſa. Jte
ruꝫ vbi. s̄. Excogitat crea
toꝛ noſter deꝰ ſemꝑ hoīes
ſaluos facerˀ nō ſolū iuſtos
ſꝫ pcc̄oꝛes ſi eoꝛū malicia nō obſiſtat. Quoſ
⁊ ſi vocet cū miſericoꝛdia: vt dictū ē in pꝛe-
cedēti ſermone: excitat adhuc vt ad pn̄iam
reuertātˀ cū voce complacentie. Oſtendit
enim ſignis manifeſtiſſimis ſūmam habere
complacentiam de conuerſione peccatoꝝ.
nam nō ſolū illis peccata remittit: ſꝫ adhuc
copioſa bn̄ficia illis clementiſſime tribuit.
Quamobꝛem in pꝛeſenti ſermōe colligere
volo qui ſint effectus diuine complacētie
qui ſequūtur penitentiam anime audiētis
vocem dilecti ſponſi. ¶ Et notabo tres pꝛī
cipales effectus.

¶ Primꝰ dicitur bonoꝛum reſtitutio.
¶ Secundus angeloꝛum letificatio.
¶ Tertius peccatoꝛum exaltatio.

¶ Q deus reſtituit peccatoꝛibus peniten
tibus propter cōplacentiam quā habet de

illorum conuersione omnia bona que fuerant p pccm̄ mortificata. ¶ Capitulum .j.

Primus effectus qui consequitur ad conuersionē peccatoris in quo relucet cōplacētia dei dicitur bonorum restitutio. Scd̄m enī doctrinam theologorum Ric. de media villa. dn̄i Bon. z aliorum. di. 4. quarti li. Deus restituit penitēti opera per culpam mortificata q̄ antea viua fuerant. Ad qd̄ clarius intelligendū notanda sunt tria. ¶ Primo notandū q̄ oia opera bona i caritate facta adueniēte mortali culpa mortificant̄ z deperduntur: s̄m illud. Ezech. 18. Si auerterit se iustus a iusticia sua z fecerit iniquitatem s̄m omnes abominationes quas operari solet impi⁹ nunquid viuet: oēs iusticie ei⁹ quas fecerat nō recordabunt̄. ¶ Secundum notandum q̄ cum dicit̄ i scripturis deum nō recordari: vt in p̄fata auctoritate: aut nescire vt Math. 25. Nescio vos: sic est itelligendū q̄ nō recorde t aut nesciat illos quos nō approbat vt remuneratione dignos: nam vt inquit dn̄s Bon. in p̄. dis. 39. Duplex est scientia in deo. Una que dicitur simplicis noticie qua cognoscit oia bona z mala: in quā nulla cadit ignorantia. Alia vocatur scia approbationis: vt dicatur scire aliquid qn̄ illud approbat: z nescire cum reprobat. Sic etiam non recordari dicitur: non q̄ obliuio cadat in eo: sed quia non recordatur malorum que quis fecit: z de illis penituit vt ea puniat. nec recordat̄ bonorum q̄ quis fecit z per pccm̄ ab illis cecidit vt ea remuneret. ¶ Tertium notandū q̄ si quis añ peccatum propter bona p eū i caritate facta meruisset esse de secundo aut de tertio vel de vltimo ordine angelorū: z postea peccō adueniente tale meritū pdidisset: z talis ad penitentiā rediret reuiuiscūt ei bona p̄terita: q̄ fuerāt mortificata: eo q̄ i tali statu meriti est i q̊ erat antēq̄ caderet: vtputa si erat in merito peruenien di ad secūdū ordinem btōꝝ ad pniam veniens in tali merito se reciperet: z sic de oibus gradibus beatitudinis. Quod expresse saluator noster innuit in parabola de filio pdigo Luc. 15. Quem cū vidisset pater seminudū vestes laceratas habentē z discalciatum. i. ppter suā culpā priuatum merito p̄cedēti: dixit ad seruos suos. Cito pferte stolā primā z induite illū z date annulū i manu eius z calciamenta i pedes eius: p que oia p̄cedens meritum deperditū p peccatū bonitate dei penitentib⁹ restitutum verissime intelligit̄. Sed cōtra h̄ nōnulli arguūt p quoddā Ugonis dictū. Nemo inquit in spe correctionis peccare debet: q2 qd̄ semel amittit̄ ipsū ampli⁹ nō recuperat. Ad h̄ rn̄det Bon. vbi s̄. q̄ dictum Ugonis itelligitur de illo ope bono qd̄ hō potuisset facere vel fecisset illo tp̄e quo peccauit: qd̄ quidē non recuperabit: q2 si alio tp̄e velit facere qd̄ omisit perdit opus qd̄ deberet facere pillo tempore. Et si adhuc instetur per illud qd̄ Hiero⁹ ait in. c. Quicūq3. dis. 15. Reuerti i p̄stinū gradū difficile ē. Possumus rn̄dere q̄ Hiero⁹ loquitur ibi de gradu tēporalis dignitatis: aut spūalis z ecclesiastice: sicut patet i verbis eius z i plerisq3 capitulis p̄cedentib⁹ z cōsequētibus: nos autē loquimur de statu eterne salutis z merito triumphantis ecclesie.

¶ Qr deus facit angelos letari in conuersione peccatorum: z de augmento gaudij i angelis beatis. ¶ Capitulum .ij.

Secund⁹ effectus q cōsequitur cōuersionē peccatricis aīe i quo relucet cōplacētia dei dicit̄ angeloꝝ letificatio. Facit vtiq3 deus angelos oēs iubilare z exultare cum peccator conuertitur ad penitentiam. Unde Luc. 15. dicitur verbo christi. Gaudium est angelis dei super vno peccatore penitentiam agente. ¶ Ad quod intelligendum notandum secūdum Bon. di. 21. z. libri q̄ gaudium angelorum crescere potest intelligi dupliciter. Aut extensiue: aut intensiue. Extensiue dicitur crescere quando quis de plurib⁹ gaudet. Intensiue vero quando affectus eius de aliquo copiosius gaudet. Si ergo loquimur de cremento gaudij secundum primū modum: sic verum est: z doctores cōmuniter sentiūt q̄ ipsis beatis āgelis accrescit gaudiū ex salute peccatoꝝ: q2 d̄ pluribus gaudent s̄m q̄ plures saluantur. Si autem loquanur de cremento gaudij q̄tum ad in

tensionē:sic est distinguendū: nā gaudiū duplex est. Quoddā est gaudium i q̊ consistit p̄miū substātiale: ⁊ illud est gaudiū de bono increato: qđ angelus hȝ de deo: ⁊ est in deo. Est iterū gaudiū quoddā accidētale: ⁊ illud est gaudiū qđ angelus hȝ đ bono creato sine ꝓprio siue alieno. De huius ꝟo gaudij augmēto triplex fuit opinio. ¶ Prima eoꝝ q dixerunt ꝙ in angelis btīs accrescit vtrūqȝ gaudiū intēsiue: qꝛ nōdū sūt ꝑfecte btī ꝙ̄uis sint confirmati ī grā. ¶ Sed hec opinio falsa ē: qm̄ perfecta beatitudo ī visione cōsistit diuine essentie. Et Math. 18. dicit̄. Angeli eorū sēp vidēt faciē patris mei q ī celis est. ¶ Secūda opinio fuit eoꝝ qui dixerūt ꝙ neutrū gaudium crescat in angelis intensiue: sȝ solū extensiue: sicut caritas eoꝝ nō est maior ꝙ̄ fuit ab initio: ꝙ̄uis plures nūc diligant ꝙ̄ tunc. Sed istud nō videtur ꝓbabile: qꝛ si angelis accrescit materia gaudij accrescit ⁊ ipsū gaudium.

¶ Tertia opinio catholica ⁊ secura ē eoꝝ q tenēt ꝙ ī angelis nullo mō accrescit gaudiū in quo ꝯsistit p̄miū eēntiale qꝛ ꝙ̄tum ad illud ꝑfecte sunt btī. Sȝ gaudiū ī q̊ cōsistit p̄miū accidentale accrescere pōt non solū extensiue verū etiā ītensiue: ⁊ rōne boni proprij: ⁊ rōne boni coniuncti: qꝛ ministrādo alijs bona opa faciunt ī quib⁹ p̄miū accidētale merentur: ⁊ qꝛ etiā ꝯciues suos ad btītudinē ꝑducunt sup quibus cōgratulant̄. O ꝙ̄ vigilanter itaq̧ atq̧ sollicite debent curare pctōres miseri de suis peccatis pn̄iam facere: quos expectāt oēs angelici chori: quos īuitāt angeli ad paδisi đlitias. Uenite inquiūt peccatores fetidi venite ad possidēdā cītatē oīum bonoꝝ vbertate refertissimā. Uenite p sanctā penitentiā ad cenā magni dei, Quid queritis male operando cū tenebraꝝ principe? quid cum cōmercio đmonū? quale p̄miū de peccatis ⁊ malis cōmissis spectare potestis? Stipēdia inquit apostolus pctī mors est ¶ Ro. 6. Nostra sit vobis grata societas vt simı̄l cōuiuamus in felicissimo regno dei. O peccatores duri. o pctōres obstinati. vos expectamus vt agatis pn̄iā: que tantū placet deo nostro vt ⁊ nos velit etiā ī vr̄a conuersione letissimos fieri atq̧ iocundos.

¶ Qr dc⁹ēt in ecclesia militanti exaltat ⁊ sblimat ad dignitates spirituales pctōres si reuertantur ad pn̄iam. ¶ Capitulū. 3.

Tertius effectus qui cōsequit̄ conuersionē pctōris dicitur pctōrum exaltatio. Uoluit quidē ds ostendere ꝙ̄ gratū sibi est cū pctōres ad pn̄iam conuertunt̄ eos mirū ī modum sublimādo ⁊ exaltando in vtraq̧ ecclesia militanti. s. ⁊ triūphāti. Et licet s̄m rigorem discipline qn̄q̧ factū sit vt ab ecclesiasticis dignitatibus propter crimina nonnulli caderent ad quos etiā post pactā pn̄iam nō liceret redire. vt scribit̄. 50. di. c. Ut cōstituerēt. ⁊. c. Si lapsis. ⁊. c. Qui semel. ⁊. c. Presbyterū. ⁊. c. Miror. ⁊. c. Clericum. ⁊. c. Clerico. ⁊. c. Si eps̄. Uerūtn̄ hoc nō dicit̄ ex desꝑatione indulgentie. Quinimo inuēti sūt ꝙ̄plures q p⁹lapsū ꝑ penitētiā restituti sunt ad spirituales ordīes ⁊ ecclesiasticas dignitates. Fuit princeps apostoloꝝ Petrus restitut⁹ ꝑ penitētiā ad apostolatū ⁊ principatū apl'orū nō obstante p̄cedēti pctō: sicut scribitur. 50 dis. c. Ponderet. ⁊. c. Cōsiderandū. ⁊. c. Fidelior. Jn. c. ꝟo. si post ordinationē. §. Si ꝯ. alia pctōꝝ penitētiū īducunt̄ exēpla. Dicit̄ enī ibi sic. Maria soror Aaron postq̄ lepra ꝑcussa ē: qꝛ ī Moysen murmurauerat acta penitētia a pctō mūdata ē: ⁊ pristinā gratiā prophetādi recepit. Aaron post cōflatum vitulū ī sūmū sacerdotē cōsecrat⁹ ē. David post adulteriū ⁊ homicidiū ꝓphetie spūm recepit ⁊ ī proprio gradu ꝑmansit. Achab quoqȝ post mortē Naboth viri sanctissimi ꝑ penitētiā humiliat⁹ in regia sede remāsit. Et vt preteream⁹ multa exēpla veteris testamēti: Petrus negauit xp̄m: ⁊ postea priceps apostoloꝝ fact⁹ ē. Paulus Stephanū lapidauit: ⁊ tamē a deo ī apostolū ē electus. Multi quoq̧ ab heresi ad vnitatē fidei catholice reuertētes in suis ordinib⁹ sūt recepti. Alij ꝟo ad episcopalē etiā gradū sē promoti vtpote Aug⁹ ⁊ alij plurimi. hec ibi. Uerūtn̄ inter oēs pctōres ꝑ penitētiā restitutos ad precedentes gradus siue ad alios aliquos de nouo eis collatos efficaciorē nobis fiduciā ⁊ animū prestāt tres illi nequis-

ssimi viri. Paulus superbissim⁹. Dauid luxuriosissimus. Matheus vero cupidissim⁹ ⁊ auarus. Eorū tamē voces magis ꝙ aliorum voluit spiritus scūs i ecclesia resonare. Licet eni scripserint euāgelia Joānes Lucas ⁊ Marcus. tamē frequētius legit euāgeliū sm Math. Et licet inueniāt psal. alioruz multorū non solum illi quos Dauid cecinit. tamē ecclesia illos Dauid sepi⁹ decātat: licet etiā Petrus Jacobus ⁊ Joannes ac Judas Thadeus suas epistolas canonicas scripserint: tñ epistole Pauli magis in diuinis officijs habentur in vsu. qđ ideo factum esse credendū ē: vt oēs percipiant ꝙ cara deo sit conuersio peccatorū: quos tā sublimiter per penitentiā in ecclesia sua dignatus est exaltare. Quanta aūt erit taliū in regno celoꝝ gloria: a redemptore mundi dictū est Math. zi. Meretrices inquit ⁊ publicani precedent vos in regno celoruz. Et hoc exēplo monstratum est in Tharsi meretrice pulcherrima ⁊ formosa que post ꝙ multorum animas illaqueauerat dedissetq; multis occasionē seipsos iterficiendi: accedente ad eā Panutio sanctissimo viro contritionē ⁊ compunctionē suoꝝ scelerū habuit: adustisq; omnibus vanitatibus in platea publica: vt daret exēplum his cum quib⁹ peccauerat: i cellula quadā paruula se inclusit i qua p fenestrā paululū panis ⁊ aque quibus sustentaret die qualibet accipiebat. Cū ergo tribus ānis fuisset inclusa profectus Panucius ad abbatē Antoniuz cui multa reuelabantur a deo: vt ab eo inqreret si ei ds sua peccata remisisset. Narrata causa sanctus Antonius conuocatis discipulis precepit vt illa nocte orarēt: statimq; abbas Paulus maior discipulus Antonij vidit in celis lectū speciosis ac preciosis vestib⁹ ornatuz quē tres virgines sacre facie clara custodiebant. Cūq; Paulus diceret gloriā illā esse Antonii audiuit vocē dicētez sibi. Nō ē Antonij sꝫ Tharsis meretricis. Qđ cū mane audisset Panuti⁹ cū gaudio discessit: ⁊ cū illā eduxisset de cella: quindecī diebus superuixit: post quos meretrix penitens quieuit i domino. Audiuimus igitur ex tribus effectibus enarratis ꝙ summa ē in deo complacentia vt peccatores reuertantur ad illum. ⁊ tamē cū ipse hac voce melliflua icitet omnes nescio vnde fiat nisi ex humani cordis duritia vt i dō audiat. O infelix aia peccatrix: o seua immanis ⁊ crudelior omni belua: desine iam malefacere: impone finem delictis tuis: quere dominum deum tuū duz inueniri potest: vt accipias ab eo gratiam in presenti ⁊ in futuro perpetuam gloriam Amen.

¶ Feria sexta post dominicam in septuagesima: de inflāmato ⁊ ardentissimo amore dei quem ipse clementissimus pater peccatorib⁹ exhibet ⁊ ostēdit vt illos ad se trahat ac reuocet ⁊ iducat ad penitētiā. Ser. 6

Amore lāgueo

Habēt hec vba i psōa xpi dei ⁊ hominis salutē peccatorum sitientis originaliter. Cant. 5. c. Si cogitarent excecati peccōres quanta dilectione complectitur illos pijssimus deus profecto omni studio ⁊ vigilantia deposita delictorum sarcina ad diligētem se pperarēt. Neq; enim inueniri quispiam potest nō pater non mater non frater non soror non filia non filius nō deniq; domesticus quilibet amicus siue propinquus qui tantū diligat eos quantum amat ipse mitissim⁹ pater celestis. Qđ considerans Ugo in libro de arra sponse sic alloquitur animam peccatricem: Sponsum habes ⁊ nescis: pulcherrimum omnium: ⁊ facieꝫ eius non vidisti. Jlle te videt: qꝛ nisi te vidisset non te diligeret. Noluit adhuc seipsum tibi presentare: sed munera misit: arram dedit pignus amoris. Hec ille. Est vtiq; anime legitim⁹ ⁊ imaculatus sponsus deus dei filius qui i cruce exaltatus clamat grandi ⁊ amorosa voce: dicitq; anime propter peccata pereunti: ⁊ ad inferna currenti illud Hiere. z. Tu autem fornicata es cum amatoribus multis: tñ reuertere ad me: ⁊ ego suscipiam te. Quidnam dulcius quid suaui⁹ quidue clementius potest audiri? Ostendit nēpe multis diuersisq; modis rex regū deus noster ꝙ hominem diligit eiusq; salutem etiā post

peccā ⁊ nephanda facinora ardētissime sitit. Quapp vt euigilēt somnolenti peccatores ⁊ expergiscantur ad vocē beniuolentie sūmi dei: in pn̄ti sermone de amore quē d̄s peccatoribus exhibet nōnula erunt videnda: vt verificetur in corde oīum qđ dictū ē in themate in p̄sona illius: qꝛ. s. amore langueo. In quibus verbis de amore illo tria mysteria principaliter p̄ponimꝰ declarāda

Primū de ipsius veritate.
Secundum de eius voluntate.
Tertium de illiꝰ copiositate.

Qualiter deus ex amore malis ⁊ peccatoribus copiosissima bn̄ficia sua largitur. Et quid ē amor siue dilectio dei. Capl'm. j.

PRimum mysteriū declarandum de amore quo deus peccatores diligit dicit̄ veritatis. Nā posset non īmerito aliquis dubitare: an verū sit ꝙ d̄s peccōres diligat. Qm̄ si diceretur ꝙ sic: statim occurrerēt dicta scripture sacre quibꝰ insinuari videtur cōtrariū: vnde ī persona dei pꝟ. 8. c. dicit̄. Ego diligētes me diligo Et Joh. 14. X̄ps dixit. Qui diligit me diliget a patre meo: ⁊ ego diligā eū: s; peccōres non diligūt deū: g̊ nō deus diligit illos. Et Ecc. 12. sapiens inquit. Altissimus odio habet peccatores. Et Judith. 5. c. scribit̄. Deus peccatorū odit inīqtatē. Et Augꝰ. 12. li. de ci. dei. c. 3. ita asserit. Dicuntur ī scripturis inimici dei oēs q eius aduersantur īperio: non natura: sed vitijs nihil ei nocere valentes. sed sibi. Inimici enim sunt non ptāte resistendi: sed voluntate ledēdi. Et idē Augꝰ in li. de penitentia refert: qđ etiā ponitur đ penitentia. di. 3. in. c. Sūt plures. Scio dominū inimicū oī criminoso. Et Dauid ī psal. ad deū sic loquitur. Odisti omnes obseruātes vanitates. i. peccata. Et Sap̄. 14. c. similiter dicitur. Sūt deo odio impiꝰ ⁊ impietates eius. Si itaq; inter deū ⁊ peccatores ē inimicitia ⁊ odiū: ergo deest amor: qm̄ simꝉ ista stare non possunt. S; cōtra ē dictū sapientis Sap̄. 2. c. qui deo dicit. Diligis oīa q̄ sunt ⁊ nihil odisti eorū q̄ fecisti. Pro huiꝰ dubij declaratione notanda est sn̄ia domini Boñ. di. 32. tertij. li. que talis est. Qꝛ deꝰ non dicitur creaturā diligere ratione affectionis aīi: sed ratione coīcationis alicuius boni. Ita ꝙ dilectio dei dicitur potius esse dilectio effectus q̄ affectus. Coīcatio autē bonitatis diuine si attendatur q̄tū ad effectum gr̄e: non se extendit ad peccatores. iō propter huius boni subtractionē dicit̄ illos odire: ⁊ sic intelliguntur auctoritates superius allegate. Sed coīcatio aliorū beneficiorū ⁊ bonis ⁊ malis eadē est: ob qđ ⁊ malos etiā diligit: non vt malos: s; sua illis beneficia tribuens vt boni fiant. Sunt autē inter cetera tria beneficia peccōribus a đo collata. Primum creationis. Secundū gubernationis. Tertium sociatiōis. Primū beneficium qđ deus peccatoribus cōfert ex dilectione ⁊ amore dicitur creationis. Quisnam extimat quantū bonū ē esse ī numero creaturarum non quaruncūq;: s; rationabiliū? Nullo quidē precio emi posset vnus ex oculis vel alijs membris nr̄is: multo magis nec aliqua potentia anime: ⁊ quis est qui dedit animam cum potentijs: ⁊ corpus tā bonis q̄ malis nisi d̄s? Et cur đdit nisi ex mera caritate ⁊ liberalitate sua? Hoc ē qđ Lactā. ī. 2. li. di. isti. ait. Deus veri patris officio functus est: ipse corpꝰ effinxit: ipse animā qua spiramus infudit. Illiꝰ est totum quicquid sumus. Et Berñ. ī ser. Parū ne tibi videtur o homo. cogita qualē te fecit. Nempe s'm corpus egregiā creaturā: s'm animā magis imagine creatoris insignem: rationis participē: beatitudinis eterne capacē. Porro ambo sibi coherere fecit artificio īcomprehensibili: ⁊ sapientia inuestigabili. Nec h̄ añ promeruit qui ante non fuit: nec spes retributionis fuit: qm̄ bonorum nostrorū non eget. h̄ ille. Sed q non recte de deo sentiunt de eiꝰ beneficijs ingratissimi conqueruntur: dicūt etenim ꝙ licet magnum bonū sit esse qđ per creationem peccatores acceperūt a deo: tn̄ cū d̄s p̄scierit eos futuros malos atq; damnādos cur illos creauit? Quibꝰ sic respōdet. Augꝰ 2. li. de ciui. dei. c. 18. Neq; enī deus vllum non dico angelorum: sed vel hominū crearet: quē malū futurū esse presciisset: nisi pariter nosset quibus eos bonorum visibꝰ cōmodaret atq; ita ordinē seculorū tāq; pul-

cherrimū carmen ex quibuſdā quaſi anti/
thetis honeſtaret. Antitheta enī que appel
lantur in ornamentis elocutionis ſunt de/
cētiſſima que latine appellantur appoſita
vel qđ expreſſius dr̄ cōtrapoſita. Non enī
eſt apud nos huius vocabuli cōſuetudo cū
tamē eiuſdē ornamētis elocutionis etiā ſer
mo latinus vtat̄: imo lingue oīum gentiū
his antithetis. ⁊ Paulus apl̄us in .2. ep̄la
ad Cor. illū locū ſuauit̄ explicat vbi. dicit
Per arma iuſticie a dextris ⁊ a ſiniſtris: p
gloriam ⁊ ignobilitatē. p infamiā ⁊ bonā
famā. vt ſeductores: ⁊ veraces: vt q igno/
ramur ⁊ cognoſcimur: quaſi moriētes: ⁊ ec
ce viuimus: vt temptati ⁊ non mortificati:
vt triſtes ſemper aūt gaudētes: ſic̄ egētes
multos aūt locupletantes: tāq̄ nihil haben
tes ⁊ oīa poſſidentes. Sicut enī iſta cōtra/
ria contrarijs oppoſita ſermonis pulchritu
dinē reddūt: ita quadā nō verborum: ſ; re/
rum eloquentia contrariorū oppoſitione ſe
culi pulchritudo componitur. hec Aug⁹. Et
ſi adhuc arguerent impij ⁊ maligni ꝙ ſm
Auguſtini verba videret̄ quaſi neceſſariū
fore: vt aliqui mali eſſent vt ſic ſeculi pul/
chritudo pficeret̄. Ego dico ꝙ licet de⁹ ſm
Aug. ī li. de. li. ar. nouerit ex quocūq̄ malo
bonum eligere: tamē ſi nullus vnq̄ peccaſ
ſet ſiue āgelus ſiue homo: adhuc vniuerſū
perfectū eſſet: nihilq̄ qđ ad eius ornatū ſpe
ctaret ſiue decorē iueniret̄ diminutū. Ne/
q̄ propterea culpandus eſt ſapiētiſſim⁹ ar/
tifex deus qui creauit illos q dānari debe
bāt: qm̄ nō propterea dānātur q: ſūt: creati:
ſed qm̄ poſt creationē ſua voluntate facti
ſunt mali. Quinimo in hoc maxime relucet
īmenſa bonitas dei: ꝙ tam grande benefi/
ciū conferre dignatus eſt etiā illis quos p̄
ſciebat futuros ingratos ⁊ malos. ¶ Se/
cundum beneficiū quod deus peccatori/
bus confert ex dilectione ⁊ amore dicitur
gubernationis. ¶ Indiget equidem homo
auxilio omnium creaturarum: celi ſcilicet ⁊
terre celeſtium inferiorūq̄ corporum ſine q
bus viuere minime poſſet. Omnia tn̄ iſta
dei ſunt: de quo in p̄s dicit̄. Domini ē ter/
ra ⁊ plenitudo eius. or. ter. ⁊ vni. qui habi. i

eo. Nihilominus ex clementia largiflua ⁊
affluētiſſima ſua libere donat fructū hor
oīum etiā impijs ⁊ malis. Inde Ugo ī li. đ
arra ſponſe ait. Reſpice vniuerſū mundū
iſtū ⁊ cōſidera ſi aliquid ī eo ſit qđ tibi ñ ſer
uiat. Omnis natura ad hunc finem dirigit
curſum ſuum: vt obſequijs tuis famuletur:
⁊ vtilitati deſeruiat tuiſq̄ oblectamentis
pariter ⁊ neceſſitatibus ſm affluentiam
indeficientem occurrat. Hoc celū. hoc ter
ra. hoc mare. hoc aer cū his que ſunt in eis
vniuerſis explere nō ceſſāt. hec ille. Et xp̄s
in euangelio Math. 5. ait. Pluit ſuper iu/
ſtos ⁊ iniuſtos: ⁊ ſolem ſuum oriri facit ſup
bonos ⁊ malos. ¶ Tertium beneficiū qđ
deus erogat ⁊ largitur ex dilectiōe ⁊ amo/
re ipſis peccatoribus dicitur ſotiationis.
Magnum quippe donum eſt vt vnuſq̄ſq;
habeat ſocium angelum. Hinc magiſter ſē/
tētiarum. di. 2. ſecundi libri allegat Hiero.
ſuper Math. ſic. d. Magna dignitas ani/
marū vt vnaqueq̄ ab ortu natiuitatis ſue
in ſui profectum ⁊ cuſtodiam habeat ange/
lum ſpecialiter delegatum. Ex qua aucto
ritate ſecundum docto. theo. colliguntur
tria catholica documenta. ¶ Primū docu/
mentum ſecundum Alexandrū de ales in
2° volumine ſūme. ⁊ Archidia. canoniſtā
ſuper. c. firmiſſime. de cōſe. di. 4. ꝙ duplex
eſt hominis natiuitas: ſcilicet in vtero: ⁊ ex
vtero. Prima eſt quando anima creatur ſi
mul ⁊ infunditur corpori. ¶ Secunda vero
q̄ndo exit de ventre matris. Angelus autē
deputatur homini a prima natiuitate: ſcili/
cet in vtero. Ratio autem quare non de/
beat ante infuſionem anime angelus de/
putari ad cuſtodiam corporis ſecundū Bo
nauenturā in. 2. diſtinctione. xi. in declara/
tione littere: eſt quia illa cuſtodia principa
li⁹ reſpicit ſpiritum q̄ corpus. Et ideo non
debet ſpecialiter angelum ad ſuam cuſto
diam habere anteq̄ ſpiritus infundatur.
Non debet etiam differri vltra anime īfu/
ſionē: q: extunc defendere pōt ⁊ adiuua/
re. Utrū autē q̄ diu paruulus caret ratio
nis vſu aliquē occultū effectum habeat cu/
ſtodia angeli quantum ad habitationem ⁊

directionem in bonum: assignare est diffici
le: sed negare non est tutum. ¶ Secunduꝫ
documētuꝫ est ꝙ angelus btūs propter cu
stodiam hoīs non est homine inferior viato
re nec̄ indignior: cuꝫ id fiat ex dulcedine
sūmi dei. ¶ Tertium documentum est ꝙ
angelus non deserit obstinatuꝫ in peccatis
vsq̄ ad mortem. Ratio est ſm Boñ. q2 ꝓ/
nior est bonus angelus ad iuuandū q̄ ma/
lus a perdēdum. Si ergo malus āgelus nō
derelinquit vsq̄ ad mortem hominē etiaꝫ
quantūcūq̄ sanctum: nec bon⁹ hoīeꝫ quā/
tūcūq̄ sceleratū dimittit vsq̄ in finē. ¶ Sꝫ
cōtra hoc instant nōnulli: qm̄ glo. sup illud
Hiere. 51. Curauimus babylonē ꝛ non ē cu
rata: derelinquam⁹ eam. ait. Medici sunt
angeli quos a nobis repellim⁹ dū eorū cō/
silio nō acquiescimus. Itē Dama. d. ꝙ anti
xp̄s carebit āgelico p̄sidio. Ex quibus col/
ligi posse videt̄ ꝙ angelus qn̄q̄ subtrahit
ab hoīe propter peccā custodie bn̄ficiū. Rn̄/
det ad hoc dn̄s Boñ. ꝙ cōmuniter tenetur
a doctoribus sacre scripture: ꝙ āgelus non
oīo deserat obstinatos q̄ diu sunt viatores:
nec tn̄ ideo diligent̄ custodit bonos aut me
diocrit̄ malos. Iō cōmūit̄ dicitur ꝙ q̊dāmō
d̄serit: ꝛ q̊dāmō sēp custodit. Explicatio āt
huius pōt diuersimode fieri. Nā aliquē cu
stodiri ab angelo potest dupliciter intelligi:
vel secūdū habitū: vel ſm actū. Uoluerūt
ergo aliq̄ dicere ꝙ angelus obstinatuꝫ ſm
actum custodiēdi relinqt ꝓ eo ꝙ ipē custo/
dienti angelo nō obedit: imo cōtra monita
mentē obfirmauit: quātū vō ad habitū nō
d̄serit. q2 sēper ꝓmpt⁹ ē ei subuenire: si quo
modo ipsuꝫ ad viā veritatis videat inclina
ri. Sed hic modus dicēdi non sufficit: quia
nullus ē adeo malus ꝛ ꝑuersus: qn āgelus
bonus possit ei aliqd̄ bn̄ficiuꝫ custodiendo
largiri. Ergo si sēp ē ei ꝓmptus facere bo/
num videtur ꝙ nūq̄ subtrahat oēm actuꝫ.
Et ideo est secūdus modus dicēdi. s. ꝙ du/
plex est custodie angelice act⁹: vnus respe/
ctu corporis: alter respectu spūs: vn⁹ cōsi/
stit in repulsione hostis ne opprimat corpo/
ra: alter arcēdo ipsum ne ꝑuertat animas.
primi actus efficacia est in angelo: secundi
vero nō solū ē in angelo: sed etiaꝫ in nobis.

Quātū ad primuꝫ actū bonus angelus ho/
minē vsq̄ ad mortē non derelinquit: q2 nō
patitur ipsū a demone opprimi vel occidi:
nisi quando aliter exigit fieri sentētia diui/
ni iudicij. Quantū vō ad secūdū actū: qa il
lius efficacia non tm̄ est ī angelo: sed etiam
ī nobis: subtrahit custodie bn̄ficiuꝫ ab his
circa quos videt se frustra exerceri: vtpo/
te ab excecatis ꝛ obstinatis: qui nec recipi/
unt instructionē nec exhortationē. Sed cū
custodia magis respiciat animā q̄ corpus:
adhuc nō videtur omnino probabile ꝙ an/
gelus omnem actum custodie subtrahat re
spectu anime. Et ideo adhuc est terti⁹ mo/
dus dicēdi probabilior istis. scilicet ꝙ effe/
ctus angelice custodie est respectu boni ꝛ
mali: respectu boni conseruandi vel acqui/
rendi vel augendi: respectu vero mali di/
scernendi vel euitandi vel diminuendi: bo
nus ergo angelus obstinatos non deserit
quātum ad actum custodie qui respicit ma/
lum: quia semper retrahit homines ne la/
bantur in peius: q̄tum vero ad actum qui
respicit bonū: obstinatos deserit: ꝛ antixp̄s
non custodiet. hec Boñ. ¶ Cōsidera nunc
anima peccatrix quanta fecit tibi de⁹: ꝛ cū
admiratione dic ei illud Iob. 7. Quid ē ho/
mo quia magnificas eum: aut filius homi/
nis: quia reputas eum: ꝛ quare apponis er/
ga eum cor tuum? Cur o magne deus crea
re voluisti hominem paulominus ab ange/
lis minoratum: quibuslibet alijs a te crea/
tis conditisq̄ naturis excellētioreꝫ: imagi/
ne tua decoratum: predotatumq̄ insignib⁹
potentijs anime rationalis: quē presciebas
tibi futurum rebellem atq̄ contrarium?
Cur tot beneficia īnumera creaturarū tua
rum prestas his qui te fugiunt. qui te despi/
ciūt: q te contēnūt? Grādis ꝑfecto nume/
rus est coꝝ q te dereliquerunt venā aqua/
rū viuētiū. Dereliq̄runt īquā te ꝛ auerte/
rūt se a te: q es via recta: oēs īfideles. ido/
latre iudei: heretici: scismatici: ꝛ xp̄iani dia
bolicis operibus ſuiētes: excoīcati: sacrile
gi ꝓditores: seditiosi iracūdi: odiosi crude/
les: detractores: murmuratores: biligues:
falsarij. cursores. ꝑiuri. d̄ceptores. mēdaces
cupidi. raptorēs. fures. vsurarij. sortilegi. ma

lefici. icātatores.elati.ſupbi. hypocrite.ābi tioſi.arrogātes: ianis glorie cupidi glorioſi. blaſphemi. luſores.fornicatores.adulti.ſo/ domite: ⁊ alijs ſceleribus nephādiſſimis in uoluti. Et tñ tu deus meᵒ iperaſti terre vt ſuſtineret illos: pduceretq3 fructᵒquibᵒſu/ ſtētare ſe poſſent. Juſſiſti ſoli, lune ⁊ ſtellis vt ſuos motᵒ exercerēt ad illoꝝ vtilitatez. mandaſtiq3 oibus que i celis terriſq3 repe/ riūt vt ſe coicēt pnoiatis inimicis tuis.Cur inſup ⁊ angelos cū talibus cōuiuere ēt vſq3 ad mortē ad illoꝝ cuſtodiā diſpoſuiſti? Cur ita blandiris tu deus iuſtus ⁊ rectᵒpctōribᵒ ⁊ iniquis? O pectora dura.o ferreas men/ tes o ſaxea ⁊ adamantina corda corum qui itelligere nolūt q̄꜄ ardens ſit amor dei etiaz ad pctōres quibᵒ vt tactū eſt beneficia ſua gratioſiſſime ipartitur: vt ſic occaſionez ha beant confidenter ad illum redire.

¶ Qualiter deus q̄tū de ſe eſt vellet oēs pctōres eſſe ſaluos.⁊ quare ſi ſic vult ñ oēs ſaluantur. ¶ Captm̄. z

S Ecūdū myſterium declarandū de amore quo deus pctōres diligit dr̄ de eius volūtate.Uellet enim deᵒ ex caritate ſua oēs hoīes nōſolum bonos:ſ3 etiā malos ſaluos fieri.ſm illud apl̄i.i.Thi motei.z. Oēs homines vult ſaluos fieri ⁊ ad agnitionem venire.Uerūtamen ex hoc apl̄i dicto pplexa poterit eē dubiaq3 mens nō multū recteq3 itelligētiū. Nam ſi deus vult oēs hoīes ſaluos fieri.ergo oēs hoīes ſaluabunt̄.Quia vt inquit pſal.Oia quecū q3 voluit fecit dn̄s in celo ⁊ in terra in mari ⁊ in oibus abyſſis.ſed nō oēs hoīes ſaluabū tur.igitur nō vult deus oēs hoīes ſaluos fi eri. ¶ Soluit̄ hec difficultas p doc.ſacros q apoſtoli auctoritatē tripliciter exponere ſo lent. ¶ Prima expoſitio ē Aug.quā iducit magiſter i tex.diſ.46.primi li.ꝙ dictū apo ſtoli pōt itelligi vt i eo ſit diſtributio accō/ modata:ſicut cum dicimᵒ.oīs homo timet i mari.ſcd̄m cōmunem modū loquēdi intelli gēdum ē q eſt in mari.Similiter ſi dicatur. magiſter iſte docet oēs pueros huius ciuita tis.itelligit̄ ꝙ docet eos qui addiſcūt. Nul lus enim docetur niſi per ipſū.Sic i propo/ ſito poteſt eſſe ſenſus:ꝙ deus vult ſaluos fi

eri omnes homines qui ſaluātur.q2 nullus ſaluatur niſi velit deus. ¶ Scd̄a expoſitio ē magiſtri in tex.qui dicit ꝙ ibi ē diſtribu/ tio pro generibus ſingulorum ⁊ nō pro ſin/ gulis generū.ſicut cū dr̄.Omne animal fu it in archa noe:quia de omnibus generibus aīalium fuerunt ibi aliqua idiuidua. Et ſic deus de omni genere vult aliquos ſaluari. de grecis.de latinis. de iudeis:de prelatis: de ſubditis ⁊ de alijs. ¶ Tertia expoſitio ē ſcd̄m Jo.Dama.d.ꝙ deus vult omnes ho/ mines ſaluos fieri voluntate antecedēte ñ cōſequēte.Uoluntas aūt antecedens ſm eundē reliquoſq3 theo.ē qua quis vult ali/ quid abſolute.Uoluntas vero cōſequens ē qua quis vult aliquid cōſideratis circun ſtantijs.Uoluntas ergo antecedēs in deo ē voluntas reſpectu eius propter quod deus hoīem facit:⁊ ē irrefragabiliter bonoꝝ.Uo luntas cōſequens ē qua vult aliqua ſm pre ſciam meritorum:non que ſequitur merita. Prima.ſ.antecedens dr̄ a magiſtris volun tas cōditionalis ſiue voluntas qua deᵒ vult q̄tum in ſe ē.Secunda aūt.ſ.cōſequens dr̄ abſoluta.Differentia aūt inter hanc volun/ tatem ⁊ illam nō ē ſm diuerſitatem affecti/ onis ſiue modi volendi qui ſit in deo:ſed ſ3 rōnem cōnotandi ⁊ intelligendi.prout eni3 deus dr̄ velle omnium ſalutem q̄tum in ſe ē:⁊ antecedenter cōnotatur in oibus homi nibus ordinabilitas ad ſalutem:tum ex pte nature date:tum ex parte gr̄e oblate. De/ dit.n.deus miſicordiā ſ3 quā poſſent hoīes cognoſcere illum:⁊ cognitum q̄rere:⁊ queſi tu3 inuenire:ac inuento inherere:⁊ p hoc ſa lutem obtinere. Gr̄am ſimiliter obtulit dū filium miſit cuius meritum oium ſaluti ſuf/ ficit. Leges ⁊ mādata ſalutis tribuit ⁊ oſtē dit. Jpſe etiam preſto ē oibus inquirentibᵒ ⁊ iuocantibus eum. Uelle ergo hominē an tecedenter ſaluare ē ordinatum ad ſalutem facere:⁊ ſaluari volenti non deeſſe. Unde velle antecedenter ſaluare non cōnotat ſa/ lutem:ſed ordinabilitatem ad ſalutez. Uel/ le aūt conſequēter ſiue abſolute ſaluare eſt velle dare ſalutem ei quem preſcit ad ſalu/ tem peruenturu3 per ſuum auxiliū ⁊ gr̄a3. ⁊ connotat ſalutis euentum. Et ſic nō eſt di

cere ꝙ deus velit omnes homines saluos fieri. Et hec tertia expositio magis efficax ē ad clare itelligēda apl'i verba. Ex quibus elicitur ꝙ amorosus deꝰ nec ī minimo de-est ad succurrēdum subueniēdum fauendū qȝ pctōribus vt saluētur. Qui si nō saluan-tur ipsi soli sunt accusandi meritoqȝ repre-hendēdi qui bibere noluerunt aquā fontis indeficiētis amoris diuini. ¶ Qualiter deꝰ ostendit amorem suum peccatoribus illos supportando vocando ⁊ offerendo filiuȝ su-um vnigenitum ac sanguinē eius. Cap. 3.

TErtium mysterium cōtemplandū de amore quo deus pctōres diligit dr̄ de ipsius copiositate. Nam pre-ter ea que dicta sunt in primo ⁊ scđo myste-rio precedētibus inuenio adhuc ꝑcipue tria signa exprimētia copiosissimuȝ amplissimū qȝ amorem diuinū erga pctōꝝ salutē. Pri-mū dicit̄ supportatio. Scđ'ȝ vocatio. Terti-um oblatio. ¶ Primū signum dr̄ supporta-tio. Supportat equidē deus ⁊ expectat pa-tiēter pctōres: qui post ꝯmissa pctā iuste me-ritoqȝ puniri possēt. Omnis enim qui pctm̄ facit ⁊ mortaliter peccat meretur subito ꝓ-uari quibuslibet beneficijs corporalibus tē-poralibus ⁊ spūalibus. Meretur adhuc de-scēdere viuens ī īfernum. Et quid ē ꝙ deꝰ hunc rigorem iusticie contra pctōres nō ex-ercet. quinīmo differt vltionē nō solū ꝑ di-es: sȝ ꝑ mēses ⁊ ānos? O quot repiunt̄ ī hac mortali vita qui ꝑ. x. aut. 20. aut. 30. aut plu-res ānos sꝑ in pctīs dormierūt: ⁊ tñ illos nō exterminauit deꝰ. An forte putamꝰ id fcm̄ eē: q2 sibi pctā ñ displicēt? vel q2 iniustus il-la punire negligat: vel q2 ignorans illa nō videt: aut impotens factꝰ illa vindicare nō valet? Absit vt ista cogitemꝰ de deo ma-gno ⁊ īmortali q optimꝰ aboīat̄ oē malū. iu-stusqȝ nullū reliqt īpunitū. sapiēs oīa videt oīa noscit. oīa ꝑscrutat̄. cuius potētie nulla creatura resistere possit. Cur ergo tam diu punire pctā dissimulat nisi q2 lāguet amo-re? Hic ē qđ Petrꝰ. 2. epl'a. c. 3. ait. Dñs pa-tiēter agit nolēs aliquos perire: sed oēs ad penitētiā reuerti. Et Salomon Sap. xi. c. dicit. Misereris omniū dñe: qm̄ oīa potes ⁊ dissimulas pctā hoīum ꝑꝑ pniam. ¶ Se-cundum signum exprimens copiosissimum amorem diuinum dr̄ vocatio. Apparet vti qȝ q̄ȝtum velit deus pctōrum salutem: qm̄ ñ solum illos nō punit ⁊ suffert. veꝝ etiā mul-tipliciter inuitat ⁊ vocat. Quid nam sūt tot dei beneficia pctōribus collata de quibus paulo ante memoriā fecimꝰ: nisi voces blan-de ipsos pctōres alliciētes? Quid sunt scri-pture sacre? qd scōꝝ exēpla? qd doctoꝝ tā diffusa dicta? qd ꝓmissiōes? qd ꝯmīatiōes? qd precepta legis? qd eccl'ie sacrā? qd deni-qȝ viue voces tot ꝑdicatoꝝ ⁊ hiꝰ? Oīa si-quidē ista clamor quidā sunt ad pctōrum au-res fortiter sonās: ⁊ tandē ab alto crucis au-ditur vox illa nō paruipendēda pēdentis in ea crucifixi iesu. Sitio. sitio. sitio. Sitiebat. n. vt Berñ. ⁊ Augꝰ exponūt: nostrā salutē. vñ ⁊ Berñ. ait. Ascēdit ī altū crucis: vt ab oībus videret̄. voce magna clamauit vt ab oībꝰ audiret̄. clamori lachrymas addidit: vt homo ei cōpateret̄. Qui ad eius clamorem nō excitatur: ad vocē nō cōpungit̄: grauior ē terra. durior petra. ⁊ fetidior sepulchro. Tertium signum in quo relucet erga nos amor diuinus dr̄ oblatio. Pro salute nāqȝ pctōꝝ obtulit deus pr̄ vnigenitū filiū suum illūqȝ misit ī mundū. Vñ Joh. 3. Sic deꝰ di-lexit mundū vt filiū suū vnigenitum daret: vt oīs q credit ī illum nō pereat: sed habeat vitam eternam. Ipse vero dei filius īcarna-tꝰ seipsū obtulit ī ligno crucis holocaustum ⁊ hostiam sanguinē ꝓprium fundēs ī remis-sionē pctōꝝ: qui tante fuit efficacie vt suffi-cere posset ad salutem īfinitoꝝ hoīum si tot darent̄. Vñ Apoc. ꝑ. dr̄. Dilexit nos ⁊ lauit nos a pctīs nostris ī sanguine suo Sangui-nē itaqȝ illū passim ⁊ indistincte offert oībꝰ pctōribus. Offert inquam de capite suo spi-nis pungētibus coronato. de facie sua deco-ra alapis dure percussa. de manibus ⁊ pedi-bus clauis in cruce infixis. de toto corpore ad colūnam crudeliter flagellato. ⁊ de late-re suo lancea aperto ⁊ vulnerato. Propter que oīa deuotus Ber. ī sermone. 22. super Cant. ait. Ad cumulum pietatis tradidit in morte aīam suā ⁊ de ꝓprio latere protulit ꝑ-cium nr̄e satisfactionis. Vñ ad se versiculū illū traxit. Apud dñm misericordia ⁊ copio-

ſa apud eum redẽptio. O amor vere incõparabilis o amor incogitabilis. Stat in cruce dei filius ⁊ pctõribus dicit. ſi ſaluari cupitis: ſi ſalutem queritis. ⁊ ego pro vobis: vt ſaluemini patri meo ſanguinẽ inocentẽque vitã offero. Sed tãta ẽ humani cordis duritia vt pauciſſimi iueniant̃ qui velint ſua peccata corrigere deoqꝫ ſũmo bono firmiter inherere. Qui aũt redire ñ neglexerint ſaluabunt̃ ꝑ miſericordiam ⁊ clemẽtiam illi⁹ qui ẽ benedict⁹ in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶ Sabbato dñice ſexageſime. de dilatiõe penitentie: ⁊ quare multi tardant ſeu differunt ad penitentiam redire audientes deum benignum ſic miſericorditer ipſos vocantem. ¶ Sermo. 7.

Dum tempus habemus operemur bonũ. Doctoris gẽtium ꝟba ſũt iſta originaliter Gal. 6°. ca. Cum audiũt pctõres ꝙ̃plurimi ea q̃ dicta ſunt de benignitate beniuolẽtia ac dilectione dei vocãtis ⁊ iuitãtis illos ad pniam: ſtatuunt ĩ aĩo ſuo oĩo ad illam redire: Sed diabolica fraude decepti interponũt tp̄m ſpacia aſſerẽtes ſe pniaꝫ facturos: non ĩ pñti ſed in futuro: cũ vel ĩfirmitas aliqua vel languor grauis aduenerit: vel cuꝫ ſenecta iam ſeculi delitias amplius nõ guſtabit. Talibus autẽ ſic opinãtibus videtur tutam ducere vitam eſſeqꝫ in ſtatu ſalutis ⁊ grẽ. Uerũtñ ꝙ̃ periculoſiſſime errent ĩ hͦ ſermone apire cenſui in q̊ de dilatione pnie aliqua pulchra ⁊ vtilia deo duce percurrã: qm̃ nõ ẽ procraſtinãdum vt benefaciamus ſm apl'i documentũ. qui dicit ĩ verbis ĩ themate nr̃o propoſitis: Dum tẽpus habemus .ſ. nunc ⁊ nõ poſtea hodie ⁊ nõ cras: operemur bonum: ad deum per penitentiam reuertentes. Ubi de dilatione penitentie ſeu ꝓlõgatiõe tria myſteria occurũt ꝯclarãda.

¶ Primũ dr̃ cauſalitatis.
¶ Secundum fatuitatis.
¶ Tertium iniquitatis.

¶ Qꝛ multi differunt penitere ſeducti a diabolo aut per timorem aut propter pudorem: aut propter ſpem aut deſperationem.

¶ Capl'm. j.

Primum myſterium dicitur cauſalitatis. In quo exquirere licet que eſt cauſa cum pctõres efficaciam ⁊ neceſſitatem pnie cognoſcentes illam differre volunt. Et pñt aſſignari principaliter quattuor cãe potiſſime ac pricipales quib⁹ hoĩes pctĩs inuoluti ꝓcraſtinant penitere. ¶ Prima dr̃ timor. 2ª pudor. 3ª ſpes. 4ª ꝯ́ſperatio. ¶ Prima cã dr̃ timor. Timẽt eni multi ad pniam redire. qꝛ cogitant laborioſum eſſe ꝯ ſuis culpis atqꝫ pctĩs ſatiſfacere. Sꝫ his tria r̃media ad timorẽ r̃pellẽdũ dari pñt

¶ Primũ ẽ ꝯſideratio pñtis pene facilitalitis
¶ Scdꝫ ꝯſideratio pñtis pene modicitatis
¶ Tertiũ ꝯſideratio pñtis pene breuitatis

¶ Primũ remediũ ẽ ꝯſideratio facilitatis ⁊ poſſibilitatis pene quã exigit ſatiſfactio. de qua tria dico notanda ſm Tho. in. 4. diſ. 15

¶ Primũ notandum ꝙ licet pnia ĩfructuoſa ſit ſine ſatiſfactione: tñ aliud eſt facere equalens. aliud poſſibile. Deus non exigit a peccatoribus equiualens vel equale: quia hoc eſt impoſſibile. Nam ſm phm. i. ethi. in his honoribus qui ſunt ad deum ⁊ ad parentes non tenetur homo ad equiualẽs: ſed ad poſſibile. ideo tenetur homo ſatiſfacere ſm poſſibilitatem ſuaꝫ. Uñ Apl's ad Titum. 3. Non ex operib⁹ iuſticie que fecimus nos. Scdm notandum ꝙ ꝙ̃uis hõ totum poſſe ſuum debeat deo non tñ exigitur de neceſſitate vt totũ qꝺ poſſit faciat. qꝛ hoc ẽ ipoſſibile ſm ſtatũ pñtis vite. cũ oporteat hoĩeꝫ circa multa ſollicitũ eſſe. ¶ Tertiũ notandũ ꝙ facere aliqd acceptũ deo põt intelligi dupliciter. Aut virtute propria: ⁊ ſic nullus poteſt ſatiſfacere de peccatis in deum commiſſis. aut ꝟtute alterius: ⁊ ſic vnuſquiſqꝫ merito xp̄i põt ſatiſfacere quod ẽ infinituꝫ. Et ſi obijceret̃ ꝙ xp̄s liberauit nos a pena debita pro peccatis nr̃is. iuxta illꝺ. i. Pet. 2. c. Peccata noſtra ipſe pertulit in corpore ſuo ſup lignum. Quod exponens magiſter ſniarum in. 3. diſ. 19. ait. Pctã portare eſt penam illorum exoluere. ⁊ ad hͦ ẽ dictum Eſa. 53. Uere languores noſtros ipſe tulit: ⁊ dolores noſtros ipſe portauit. ergo nulla ſatiſfactio penalis erit neceſſaria. vel ſi erit

necessaria non plene xp̄s satisfecit pro no
bis. R̄nderi potest ꝯm Boñ. i.3.dis. 19. ꝙ
passio xp̄i liberat nos a pena pn̄ie q̄ntum ē
de se. quia ꝯm ꝙ dicit magister in lr̄a. in ba-
ptismo omnis pena que pro pctō debet pe-
nitus relaxatur. Sꝫ cum homo pctā iterat
reddit se indignum tanto beneficio. Et per
passionem non remittitur ei tota pena: sed
minoratur ꝯm ꝙ dicit magister in lr̄a quan
tū d̄cet ꝛ expedit: salua diuina iusticia. Est
ergo possibilis facilisq̄ꝫ pena satisfactoria.
qm̄ vt scribitur. ff. de re. iur. l. impossibiliuꝫ.
ad impossibile nemo tenetur. Et vt Augꝰ.
dicit in sermone. Deus seruum pigrum non
dāmaret: si ea que nullo modo fieri poterāt
imperaret. ¶ Secundum remedium con-
tra timorem satisfactionis est consideratio
modicitatis ipsius pene. Omnis etenim
pena temporalis modicum ē ꝛ quasi nihil re
spectu future pene non solum inferni: sꝫ eti-
am purgatorij. de cuius grauitate suo loco
disputabitur. ¶ Tertium remedium cōtra
timorem pretactum ē consideratio breuita
tis pene satisfactorie. Nam sicut breuis est
vita: ita breuis ē pn̄ia: per quaꝫ salui eē va
lemus. Quare nullo timore pn̄ia ē differen
da. ¶ Secunda cā quare pleriq̄ꝫ differunt
pn̄iaꝫ agere: dicitur pudor siue verecūdia.
Erubescunt eniꝫ ꝛ verecundantur benefa-
cere. qm̄ solent vtplurimum homines mali
quorum multus ē numerus volentes bene
facere suāq̄ꝫ malam uitam emendare in de
risū haberi. sꝫ ad confutationem erroris hu-
ius triplicem pudorem notare debemꝰ. vi-
delicet. Primus dicitur cōmendabilis. Se
cundus vituperabilis. Tertius abomina
bilis. Primꝰ pudor seu verecūdia, dr̄ ꝯmē
dabilꝭ. cum. s. quis erubescit malefacere. nā
ꝯm Jo. Dama. Verecundia ē timor alicuiꝰ
turpidinis. Qd̄ Ar. explicauit i. 3. ethi. Qui
timet decens ꝛ verecundus ē. qui aūt non
timet inuerecundus. Et de verecundia lo-
quitur. Ualerius li. 4. d. Verecundia ē pa-
rens omnis honesti consilij. tutela solēnium
officiorꝫ. magistra īnocentie. cara proximis:
accepta alienis. omni loco: omni tēpore fa-
uorabilem pre se ferens uultum. Et sapiens
Ecc. 32. ait. Ante grandinem precibit corus

catio: ꝛ ante verecundiam precibit gr̄a. Hec
verecundia refrenat sensus. moderatur ge
stus. librat verba: pōderat sermones: ornat
senes: decorat iuuenes. magnificat reges.
sb̄leuat subditos. extollit p̄latos. ꝛ mores d̄-
aurat: qm̄ qui erubescitiui sunt hac erubescē
tia ꝛ rubore declinant mala. Sꝫ veh mun-
do a scādalis: qm̄ rarissima ē hec erubescē-
tia īter homines deprauatos. nam non eru-
bescunt publice blasphemare. ludere. ra-
pere. fenerari. periurare. lasciua v̄ba ꝛ scur
rilia non solum dicere sed cantare. inhone-
sta vestimenta deferre. ꝛ precipue mulieres
pectus colla brachiaq̄ꝫ nudantes: ꝛ ornatu
meretricio coram hominibus exeūtes. ꝛ tur
pissima scelera adulterij fornicationis stup̄.
sodomie ꝛ sacrilegij perpetrare. ¶ Secun-
dus pudor dicitur vituperabilis. cum. s. qs
omittit virtuosos actus etiam ad salutē ne
cessarios ne mali irrideant eum. certum enī
ē ꝙ displicet malis vita bonorum. Uñ sapi-
ens proū. 21. ait. Anima impij desiderat ma
lum. Et. 29. c. idē ait. Abominantur impij
eos qui in recta sunt via. Et. 14. c. Ambu-
lans inquit recto itinere ꝛ timens deum de
spicitur ab eo q̄ īfami graditur via. Et. 13. c.
Detestātur. stulti eos qui fugiūt mala. Et h̄
ideo est quia vt dicitur Joh. 3. Omnis qui
male agit odit lucem. Quod verbum poni
tur. 18. q. 2. in. c. perniciosum. Uerūtn̄ fatui
sunt ꝛ abominabiles qui ne irrideantur a
malis malorum socij effici patiuntur. Quā-
do eteniꝫ mali irrident eos qui boni sūt: idē
est ac si ceci irriderent eos qui vident: aut
claudi eos qui recte ambulāt: aut laceratas
vestes hn̄tes illos qui regio h̄itu sunt ami-
cti. ¶ Tertius dicitur pudor abominabi-
lis qn̄. s. quis ad pn̄iam redire recusat: eo ꝙ
sua peccata turpiter cōmissa cōfiteri cōfun
ditur. De isto vero pudore latius dicam in
tractatu de confessione. ¶ Tertia causa q̄-
re multi pn̄iam in longum protrahunt dicit̄
spes. hec aūt triplex ē. ¶ Prima diu viuen-
di. ¶ Secunda temporalia degustandi.
Tertia misericordiā cōsequēdi. ¶ Prima ē
spes diu viuendi. de qua īnumerabiles de
cipiunt̄ ꝓmittentes sibiipsis longitudinem
dierum. Nam vt inquit Cicero in li. de se-

nectute. Nemo ē eni tā ſenex q ſe non putet annū viuere. Et Hiero. ad Geruntiā. Nemo eſt tā fractis viribus ⁊ tā decrepite ſenectutis vt non ſe putet adhuc annū poſſe ſupuiuere. Uñ ſubrepit obliuio conditionis ſue: vt terrenū aīal iam iāq; ſoluendum erigat in ſupbiam ⁊ aīo celū teneat. Uerūtñ ſic quantuncūq; excogitare quis velit diuturna vita ſp breuis erit. Uñ ⁊ Jacob⁹. 4. c. ait. Que eſt vita noſtra? Uapor ad modicū parens: ⁊ deinde exterminabitur. De vite aūt breuitate plene ſcribam in ſermone de vita hominis ⁊ cōtemptu mundi. ⁊ in ſermone de tpe. ⁊ ī tractatu de ꝟtutibus.

¶ Secunda ſpes ē temporalia deguſtādi. Sperāt enim diligētes mundū mundanis bonis ꝓ libito poſſe diuti⁹ iocundari. Et tñ experientia docet ꝙ cūcta huius ſcl'i falſa ⁊ deſiderata bona caduca ſunt ⁊ vana: nullā in ſe ſtabilitatem firmitatemq; retinentia. Hinc Sene. Ad Lucillū ait. Noli huic tranquillitati cōfidere ¶ Momento mare euertitur vt eodem die vbi luſerūt nauigia ſorbent. Propterea a dño ieſu xpo perpulchra dicta eſt pabola quā Lucas ſcribit. 12. c. hominis ingt cuiuſdā diuitis vberes fruct⁹ ager attulit: ⁊ cogitabat ītra ſe. d. Quid faciam: quia nō habeo quo cōgregem fructus meos? Et dixit. hoc faciā: deſtruā horrea mea ⁊ maiora faciam: ⁊ illuc congregabo oīa que nata ſunt mihi ⁊ dicam aīe mee. Aīa mea habes multa bona poſita ī annos plurimos. Requieſce. comede. bibe ⁊ epulare. Dixit autem illi dñs. Stulte hac nocte aīam tuam repetent a te. Que autem paraſti cuius erunt? Sic eſt qui ſibi theſaurizat: ⁊ non eſt ī dño diues. ¶ Tertia ē ſpes miſericordiam cōſequēdi: nam pleriq; deliberant oē ſuū tēpus ī iniuriā creatoris ſui exponere ⁊ tādē ab eo miſericordiā īpetrare. Hanc ſpem refrenat ſapiēs: cū dicit Ecc. 5 Ne dixeris peccaui. ⁊ quid mihi accidit triſte? Altiſſim⁹ eſt patiens redditor. de propiciatu pctōrum noli eſſe ſine metu neque adiicias peccatū ſuper pctūm. Et ne dicas Miſeratio domini magna ē. multitudinis pctōrum meorum miſerebitur. Miſericōdia enim ⁊ ira ab illo cito ꝓximat ⁊ in pctōres reſpicit ira eius. Ne tardes cōuerti ad dñm Subito enī venit ira illius ⁊ ī tempore vindicte diſperdet te. ¶ Quarta cauſa quare pctōres pnīam retardāt dicitur deſperatō: ad quā īducuntur propter tria. videlicet: pͦ pp peccatorum magnitudinem. 2° propter pctōꝝ multitudinem. 3° pp pctōrum viciſſitudinem. Sed per precedētia que dicta ſūt ī ſermone de miſericordia đi oīa iſta diſſoluunt. Nō ſūt itaq; p̄tacte cāe ſufficiētes ⁊ neceſſarie ad retinendū pctōres ne cōuertātur ad deū.

¶ Qꝫ fatue agunt q differūt pnīam ꝓpter impedimenta que pñt differendo prouenire pp q̄ exponūt ſe piculo maximo. Cap. 2.

Ecundū myſterium declarādum de dilatione pnīe dr̄ fatuitas. Qui enim ſic differunt quadruplici fatuitate laborant. Prima dicitur periclitationis. ¶ Scđa abbreuiatiōis. ¶ Tertia ruinationis. ¶ Quarta ceſſationis. ¶ Prima fatuitas dicitur periclitationis. quia illi q pnīam non faciunt cum pñt exponunt ſe periculo non facere illam poſſe cum credunt. Hinc Hiero⁹ ad Saluiniam de Nebridio ⁊ viduitate ſic ait. Cauendum ē vulnus qđ periculo ⁊ dolore curatur. Aliud ē integra naui ⁊ ſaluis mercantijs portum intrare ſalutis. aliud nudum herendo tabulis ⁊ crebris curſib⁹ fluctuū ad aſperrima ſaxa collidi. hec ille. Poteſt equidem euenire vt p⁹ diuturnā pctōrum conſuetudinem malus habitus non ita de facili amoueatur. ſicq; pctōr impenitens fiat. Unde ⁊ Job. 20. c. đ tali ſic loquitur. Oſſa eius implebūtur vitijs adoleſcentie ſue: ⁊ cum eo ī puluere dormient Et ſapiens proꝟ. 22. ait. Adoleſcens ambulans iuxta viam ſuam etiam cum ſenuerit non recedet ab ea. Et Hiere. 13. c. inquit. Si mutare poteſt ethiops pellem ſuā ⁊ pardus varietates ſuas: ſic vos poteritis bñfacere cum didiceritis malum. Ex hꝰ ē ꝙ peccatū ex cōſuetudine cōmiſſū morti Lazari cōpatur. Propter qđ Aug⁹ de pe. di. 2 c. ſicut. ait. Sicut tribus gradibus ad peccatū puenitur ſuggeſtione. delectatione. cōſenſu. ita ipſius pctī tres ſunt differentie. ſ. ī corde. ī facto. ⁊ in conſuetudine. tanq̄ tres

mortes. Una quasi in domo: idest cum in corde consentitur libidini. altera q̃si ꝓlata iã extra portã cũ ĩ factũ ꝓcedit assẽsio. tertia cũ in vitio consuetudinis male tanq̃ꝫ mole terrena p̃mitur animus q̃si ĩ sepulchro iam putens. Que tria genera mortuorũ dñs resuscitasse q̃sq̃s euãgeliũ legit agnoscit. hec ibi. In glo. v̈o ponunt̃ hi versus sup v̈bo tã q̃ꝫ. Mẽs mala mors it⁹: malus actus mors foris vsus. Tuba puella uer laçarus ista notãt. Nãc v̈bo: hunc motu: lachrymãdo suscitat illũ. Xp̃s ⁊ ĩ medico nasc̃ ĩ eger hõ. In Laçaro aũt resuscitãdo quattuor erãt cõditiones. Prima q2 fetebat. Secũda q2 lapis erat ei⁹ sepulchro superpositus. Tertia q2 ligatos habebat pedes ⁊ man⁹. Quarta q2 sudario ꝺlata erat facies ei⁹. Joh. xi. c. Sic reperiunt̃ spiritualiter ista quattuor ĩ peccator: qui lõgo spacio pctã retinuit. p̊ fetet ꝺo angelis ⁊ hoĩbus. 2⁹ ẽ ei lapis supposit⁹: id ẽ mala ꝯsuetudo. Unde glo. Joh. xi. ait. Dñs fremuit ⁊ lachrymat⁹ ẽ ⁊ clamauit voce magna. q2 difficile surgit quẽ mola male ꝯsuetudinis p̃mit. h̊ ẽ qꝺ Iuuenal' pulchre ꝺecãtat li. 3. satyra. i. Cõsuetudo mali tenet ĩsanabile vuln⁹. Et Martialis cocus. Mẽs assueta malo firmi⁹ heret ei. Et Ouidi⁹ de arte amãdi Fac tibi cõsuescat: nil ꝯsuetudine mai⁹. Rõ ẽ. q2 ꝫm Ar. li. de memo. ⁊ reminiscen. Cõsuetudo ẽ altera natura. Et. li. 7°. ethi. Consuetudo nature assimilat̃. Et li. p̊. retho. Similis ẽ ꝯsuetudo nature. ꝓpe eni qꝺ sepe ei quod semp ẽ. Est aũt natura ei⁹ qꝺ sp ꝯsuetudo ei⁹ qꝺ sepe. hec ille. ¶ Tertio hꝫ manus ⁊ pedes ligatos: q2 ĩpotẽs factus est post pctm̃ ad bene opandum. ¶ 4° pctõr habet faciem velatam sudario: q2 ex quo ĩ tenebris pctõꝝ fuit spũalem visũ amisit. De talib⁹ nanq̃ꝫ pctõribus inquit Sophonias. i. c. Ambulabũt vt ceci quia dño peccauerunt. ⁊ Sap̃. 2° c. sapiens ait. Excecauit illos malitia eorum. Quare periculosum est frequentare pctã ⁊ pñiam ꝓlõgare

¶ 2ᵃ fatuitas illoꝝ qui differunt ꝯuerti ad pñiam dicitur abbreuiationis. quia cum tẽpus breue sit nõ curant sibi de salute necessaria prouidere. Fatuus nanq̃ꝫ nõ ĩmerito reputari posset si quis iter cepisset ad locum aliquem ad quẽ longa esset via: ⁊ vix ibi ambulans per totam diem vsq̃ꝫ ad noctem peruenire valeret. ⁊ tñ post ceptũ iter stans quiesceret dicens: hora vesptina: vel hora cõpletorij perficiam iter meuꝫ. Sic fatuus est qui ad regnum celoꝝ debet accedere horã tardã p̃stolans qua se ad pñiaꝫ cõuertat. 3ᵃ fatuitas eoꝝ qui dixerũt pñiaꝫ facere dr̃ ruinationis. qm̃ pctã nõ deponẽs facile ad alia trahit̃. Et quãto peccata magis multiplicant̃. magis grauãt aĩaꝫ ⁊ ex cõsequẽti cũ maiori difficultate resurgit. Jõ legit̃ ĩ vitis patrũ. ꝙ venit vox ad beatũ Arseniũ. d. Egredere ⁊ oñdam tibi opa hominũ. Et egressus vidit ethiopẽ nigrũ cedẽtẽ ligna securi: ⁊ facientẽ grãdem sarcinã ⁊ temptabat leuare eã: sed pre magnitudine ñ poterat. Et iteꝝ cedebat alia ligna: ⁊ addebat sarcine: Innitebat̃q̃ꝫ adhuc leuare illã ⁊ min⁹ q̃ꝫ pri⁹ poterat. Quã ꝺponebat ⁊ iteꝝ cedẽs alia ligna sarcine adiungebat ⁊ fatigabat sicut prius illã leuare: ⁊ pp mai⁹ põd⁹ maiorẽq̃ꝫ grauitatem nequibat illã mouere. Fuit hec visio sibi exposita sic. ꝙ q cedebat ligna ⁊ addebat sarcine homo pctõr est qui pctĩs onerat⁹ sepi⁹ illa leuare ñ sufficit: sꝫ supaddens ⁊ alia ĩtra se dicit. Postq̃ꝫ cõgregauero multa pctã ꝑlura priorib⁹ tũc illa leuabo ⁊ de illis pñiam faciã. ¶ 4ᵃ fatuitas dicitur cessationis. Cessat equideꝫ multotiens ⁊ deficit illud qꝺ fuerat hõ p̃meditat⁹. Premeditati nãq̃ꝫ fuerãt multi mori ĩ senectute ⁊ mortui sunt ĩ iuuẽtute. ⁊ mori in domo ⁊ mortui sũt extra domũ. mori inter suos: ⁊ mortui sũt ĩter extrãeos. mori loq̃ntes: ⁊ mortui sũt lingue vsu ꝑuati. mori ĩ diuitijs ⁊ mortui sunt in egestate. mori cum pñia ⁊ mortui sũt obstinati. O vita fallax: o vita fragilis o vita mutabilis cui⁹ exitũ nullus p̃scire mortaliũ põt. Uñ sapiens Ecclesiastes. 9. c. ait. Nescit hõ fineꝫ suũ sed sicut pisces capiũt̃ hãmo ⁊ aues ꝯp̃hẽdũt̃ laqueo sic capient̃ homines ĩ tempore malo cuꝫ eis extemplo superuenerit.

¶ Qꝫ iniqui sunt q pñiaꝫ tardãt ⁊ conuerti ad dominum. ⁊ agunt contra deum ⁊ angelos ⁊ contra seipsos ⁊ contra omnem creaturam. ¶ Caplm. 3

Tertiũ mysteriũ ↄtẽplãdũ circa pe/
nitẽtie dilationẽ dr̃ iniqtas. Pecca
tor nanqȝ qui penitẽtia differt ini/
quus ẽ quadruplici iniqtate. Prima ẽ ↄtra
deũ. Secũda cõtra angelos. Tertia cõtra
seipsũ. Quarta ↄtra oẽm creaturã. ¶ Pri/
ma iniqtas ẽ cõtra deũ cui appõit fel ĩ escã.
iuxta illud psal. Dederũt ĩ escã meã fel ⁊ ĩ si/
ti mea potauerũt me aceto. Velut .n̄. esca
dñi ẽ opus bonũ. q2 ĩ eo dñs delectat̃ tanq̃
iter flores. ſm illud Cant. 2. c. Pascitis iter
lilia. i. iter mũda opa. Esce ergo dñi fel ap/
ponit q bonis operib⁹ q̃ agit amaritudinẽ
pctĩ admiscet pñiamqȝ refugit. Talis etiã
q senectutẽ ad pñiã agendã expectat dete
riorẽ ptẽ vite sue deo reseruat ⁊ meliorem
diabolo ĩmolat. ¶ Scđa iniqtas ẽ ĩ ãgelos.
Impenitentes vtiqȝ ꝓ suo modo quãtũ de
se ẽ angelos affligere nõ erubescũt. Nam li
cet angeli btĩ ĩpassibiles sint: ⁊ oĩ iocũdita/
te repleti: tamẽ vt diximus ĩ p̃cedẽtib⁹ đ ma
loꝝ ↄuersione. gaudiũ aliqđ accidẽtale su/
scipiunt. Hoc ṽo eis deesse necesse est cum
pctõres ñ ↄuertunt̃. Tertia iniqtas pecca/
tricis aĩe ĩpenitẽtis ẽ ĩ seipsã. Nã dũ pecca
tor differt conuerti vult poti⁹ habere se ma
lum q̃ bonũ: infirmum q̃ sanum: seruum
q̃ liberũ. in statu latronis q̃ in statu regis:
nihil habentem q̃ omniũ bonorum eccl'ie
participẽ: ĩutilem q̃ multũ valẽtẽ. Pctm̃
nempe facit hoĩem malũ ĩfirmũ mortuũ ser
uum. latronẽ: q2 furat̃ bona dei. pauperẽ ⁊
ĩutilẽ. ¶ Quarta iniqtas ẽ ĩ omnẽ creatu
rã. q2 pp duritiã hoĩuȝ pctõꝝ creature irrõ
nabiles quodãmõ puniunt̃. Obscuratus ẽ
enĩ sol tpe passionis pp iudeoꝝ crudelitatẽ.
Perierũt ĩ diluuio tot aĩalia ⁊ volucres ce
li pp pctã hoĩum. Maledicta fuit terra pp
pctã primorum parẽtũ. Expergiscimini g̃o
pctõres tardi. ecce nũc tempus acceptabile
inqt apl's. 2. Cor. 2. Ecce nunc dies salutis.
Nemini dãtes vllam offẽsionẽ nec deo nec
angelis: nec vobismetipsis: nec etiã creatu
ris ꝑ tarditatẽ cõuersionis vr̃e. ⁊ sic facien/
tes accipietis hic a deo grãm ⁊ in futuro
gl'iam. Amen. ¶ Dñica in sexagesima de
fructuoso ⁊ vtili verbo dei quo mediante
oẽs gentes crediderunt in xp̃m saluato/
rem nostrum.

¶ Sermo octauus.

Semen est verbuȝ dĩ. Scri
buntur hec verba Luc. 8.
c. ⁊ ĩ euangelio hodierno
pñtis dñice. Nihil tã effi/
cax eẽ põt ad cõuersionẽ
cuiuslibet pctõris. ⁊ cuiuslibet ṽtuosi cõfor
tationẽ sicut deuota ⁊ frequens auditio ṽ/
bi dñi. Scimus eteñi per predicationẽ euã
gelij mundũ totũ ab idolatrie errore reuo/
catũ. Nã antea oẽs gentes vna excepta ꝑo
puli iudeoꝝ deos falsos cũ dãnatissimis su/
ꝑstitionib⁹ excolebant. At vbi vox euan/
gelij audita ẽ in oĩ terra oĩs error ab ei⁹ cõ/
spectu fugat⁹ est tanq̃ si tenebre a lucis ra
dijs fuissent depulse. Ex hoc inquit Eusebi
us pamphili. li. i. de euangelica preparatio/
ne. Non enim per se qui xp̃m secuti sũt ma
tres suas nephandis nuptijs cognoscunt. ñ
humanis vescuntur carnibus scythe qm̃ ad
eos vsqȝ predicatio xp̃i peruenit. nec carissi
mos falsa religione impulsi filios iugulant.
Hec certe ac talia pene infinita hominum
quondam vitã vexabant. ¶ Massagete ac
derbices traduntur propinquos atqȝ affi/
nes suos qui senectute conficiebantur mi/
serrimos putasse. ac iđo immolatas carnes
eorum quos plurimi fecerant deuorabant.
Tibareni viuos seniores suos precipita/
runt. Hyrcani rapacis generis auibus ac
canibus proijcere soliti. Que quidem cun/
cta irreligiosissime faciebant. nunc vero so
la euangelica virtute vndique truculentis/
sima hec pestis expulsa ẽ. hec ille. Et vt ple
nius intelligatur ab omnibus quanta sit ṽ/
tus diuini verbi. in hoc sermone de ipso cõ
uenienter tractabimus eo ꝙ saluator om/
nium in verbis allegatis in themate dixit
verbum dei fore semẽ. s. spũalium carisma/
tum ⁊ donorum. In quibus verbis tria my
steria sunt declaranda.

¶ Primũ ẽ de verbi dei predicati dignitate.
¶ Secundum de predicantis verbũ q̃litate.
¶ Tertium de auditionis eius vtilitate.
¶ Or quinque sunt egregie ⁊ excellentissi
me dignitates verbi dei: ⁊ officij predi/
candi.

¶ Caplm primum.

PRimũ mysteriũ declarãdum ẽ de dignitate vbi dei p̃dicati seu officij p̃dicandi. Et ad hoc itelligẽdũ sub notabim⁹ quinq̃ excellẽtias de dignitate eius. p^a. dr̃ xp̃i exercitatio. ¶ 2^a. aplor̃ electio. ¶ 3^a. miraculor̃ coruscatio. ¶ 4^a. p̃dicator̃ defensio. ¶ 5^a. eccl̃ie sublimatio.

Prima excellẽtia vbi diuini & officij predicandi dr̃ xp̃i exercitatio. Dñs quidem ih̃s deus dei filius predicare voluit & predicationis officium exercere. Uñ Math. 4. dicit᷑ Cepit iesus predicare & dicere: pniã agite Et Luc. 8. de ipso dr̃. Iter faciebat per ciuitates & castella p̃dicans & euangeliçans regnũ dei. Et vt colligit᷑ ex dictis euangelistar̃. p̃cipue Ioh. 8. & 18. c. sepius docebat p̃dicando in templo & ĩ synagoga Uerũtñ ñ ĩmerito querere quis põt. Utrũ xp̃s debuit solum iudeis & nõ gẽtilibus predicare. Ad qd̃ rñdet Tho. 3. pte. q. 42. Q conueniens fuit predicationẽ xp̃i tam per aplos q̃ per ipsũ a p̃ricipio solis iudeis exhiberi triplici rõne. p̃ rõne impletionis 2° rõne ordinatõis .3°. rõne triũphationis. ¶ Prima rõ dr̃ impletionis. Predicauit eniz xp̃us iudeis vt impleret promissiões factas antiquis pr̃ibus non aũt gẽtilib⁹: qm̃ pplus ille iudeoruz tñ viuebat sub dei veri cultu. Uñ apls Ro. 15 ait. Dico xp̃m fuisse ministrum circũcisiõis .i. predicationis iudeoruz pp veritatem dei ad ↄfirmandas promissiones patruz. Et vt etiã Hiero⁹ dicit sup illud Math. x. In viã gentium ne abieritis. Oportebat primum aduẽtum xp̃i nunciari iudeis ne iustã haberent excusationẽ. dicentes ideo se dñm reiecisse q2 ad gentes transierit. Uerũtñ sicut ñ debuit a principio idifferẽter suam doctrinam gẽtibus coĩcare. ita etiam non debuit gẽtiles oĩo repellere ne spes salutis eis precluderetur. Ideo aliqui gẽtilium particulariter sunt admissi. sicut samaritana ¶ Io. 4. & chananea Math. 15. pp excellentiam fidei & deuotionis earum. ¶ Secũda rõ q̃re xp̃s tñ iudeis & nõ gẽtilib⁹ predicauit dr̃ ordinationis. Exigebat nãq̃ d̃bitus ordo vt iudeis qui erãt ꝓpinquiores p fidẽ: & cultum vnius dei prius doctrina xp̃i ꝓponeret᷑ & p eos trãsmitteretur ad gẽtes: sicut in celesti hierarchia p superiores ãgelos ad ĩferiores diuine illuminationes ꝑueniunt. Uñ Hiero⁹ sup illud Math. 15. Nõ sũ missus nisi ad oues q̃ pierunt domus isrl̃. Nõ inq̃t hoc dicit quin ad gẽtes missus sit. sed q̃ primũ ad isrl̃ missus ẽ. Et hoc predixit Esaias. vlt. c. Mittã ex eis q saluati fuerũt .s. ex iudeis ad gẽtes. ĩ mare ĩ africã in lydiã tenẽtes sagittã. ĩ italiã. ĩ greciã. ad ĩsulas longe ad eos qui nõ audierũt de me. & nõ viderũt gloriã meã & annũciabũt gloriã meã gẽtib⁹ ¶ Tertia rõ quare xp̃s voluit iudeis & nõ gẽtilib⁹ p̃dicare dr̃ triũphationis. vt oñderet triũphũ & victoriã crucis & passiõis sue: per quã meruit potestatẽ & dñiũ sup gẽtes. s̃m illud Math. vlt. Data est mihi oĩs ptãs ĩ celo & ĩ terra. Maioris siquidẽ ptãtis & ṽtutis dñiuum fuit p⁹ passionẽ suam p aplos reducere gẽtes q̃ si añ passionẽ ipse ꝑsonalit᷑ eis p̃dicasset. ¶ Sc̃da excellẽtia vbi diuini & officij p̃dicãdi dr̃ aplor̃ electio. Ad h̃ siquidem illos elegit xp̃s vt ad p̃dicãdum illos mitteret. Unde Ioh. 15. dicebat eis. Ego vos elegi de mũdo vt eatis & fructũ afferatis & fructus vr̃ maneat. P⁹ passionẽ v̄o suã & resurrectionẽ dixit eis illud Mar. vlt. Euntes ĩ mũdũ vniuersũ p̃dicate euãgeliũ oĩ creature. Et illud Math. vlt. Eũtes docete oẽs gẽtes. Qd̃ & ipsi ꝑfecerũt de q̃bus. dr̃ ĩ p̊s. In om. ter. ex. so. eo. & ĩ fi. or. ter. v̄. eo. Ipsa v̄o experiẽtia docet q̃ ex eor̃ doctrina mũdus totus illuminat⁹ ẽ ¶ Sed hic queri ab aliq̊ põt. Utrũ apl̃i ex diuine grĩe p̃ntia aut aliqua vi seu arte ꝓpria p̃dicãdo pplorum corda mẽ[tes]q̃ attraxerũt ad xp̃m. Et dico q̃ nõ potuissẽt tã cito euãgeliũ oĩbus gentibus cũ illor̃ emẽdatiõe p̃dicare nisi eis affuisset v̄tus diuina & sp̃us sc̃i gr̃a. s̃m illud. Marci vlt. Predicauerũt vbiq̃ dño cooꝑante & s̃monẽ ↄfirmãte sequẽtib⁹ signis Nã tria sunt illa que per naturam vel artẽ hoĩes ĩducere pñt ad aliqd credẽdũ vel operãdũ: q̃ tñ ĩ aplis xp̃m p̃dicãtibus nõ sũt ĩuẽta. Primũ ẽ dialetica & loicalis argumẽtatio. ¶ Sc̃dz ẽ rhetoricata ꝑsuasio. Tertiũ ẽ bonor̃ tp̃aliũ ꝓmissio. Primũ ẽ dialetica & loicalis argumẽtatio. argumẽtũ nãq̃ vt loici tradũt ẽ ratio rei dubie faciẽs fidẽ. His

argumētis cōmoti sūt plerique ad sequēdum Platonē. alij Ari. alij Pythagorā. alij reliquos phos. et eorum discipuli facti. Similibus insup argumētationib9 Arrius. Apollinaris. Manicheus Ualentinus Cherinthus Fotinus. Hebion. Paulus. Samositanus Carpocarches Apelles Marchion. Hermogenes Nouatus Macedonius Florianus Tertulianus Pelagius Nestorius. et ceteri alij suarum heresū venena pestifera deseminauerūt: quibus ɔtaminati fuere et populi et natiões. ¶ Secūdū qd pōt homines inducere ad aliquid credēdū vel operādū dicitur rhetoricata persuasio. Inquit enim Sen. ad Lucillum. Incredibile est quod facile magnos viros dulcedo oratiōis abducat a vero. Et idem de consolatiōe ad Paulinū ait. Pōt eloquētia que parua sūt approbari pro magnis. rursum magna attenuare et adima deduceri. Et Tulli9 li. 2° de oratore sic loquit. Quid admirabili9 quam res splendore illustrata verborum? Tātā vim habet illa que recte a bono poeta dicta est. vox atque nimirum regina rerum oratio: vt nō modo inclinātem erigere: aut stantē inclinare: sed etiam aduersantē atque repugnātem vt imperator bonus ac fortis capere possit. hec ille. Sūt ad hoc ppositū exempla. Nā recitat Ualerius quanta sit vis eloquētie. Et Tullius in qōnib9 tuscul. quod Egesias Cyrenaicus phs quidam cyrene ciuitatis egypti adeo copiose differebat de bono mortis mala vite plenissime demōstrādo: quod multi auditis illis sibi inferebāt mortē. quapropter a rege Ptolemeo phibitus est illa āplius edocere. Refert adhuc Ualerius de studio et industria. quod Cato censorinus tā eloquēs fuit quod nūquam ab aliquo grauatus pro alium defendi voluisset. Et vt Plinius dicit in li. de viris illustribus quadragesies quater accusatus per se solum causā dixit: optimeque fuit absolut9 Et ut Tulli9 in. i. qōnū tusculanarum scribit: fuit in eo tanta eloquētia quāta illis tēporibus dici potuisset. De Tullio insuper sic ait Lactan. li. 5. di. insti. Tulli9 summus phs secte achademice pfectus orator sua eloquētia corda hominū in manibus suis habuit ut quicquid vsque eloquij pro latinorum alueos fluxit: ab hoc fonte progressum est. Quāta aūt vis dicēdi fuerit in eo apte ponit Plutarchus vitā eius describēs. dicit enim. Cū Cicero venit Rhodū ad Apollonū Milōis clarissimū oratorem. et Possidoniū phm gloriosum. tradit Apolloniū cū esset expers latine lingue rogasse Ciceronē vt grece aliquid declararet. qd Cicero libent fecit. Ex illa declaratione omnes in stuporem versi nō poterāt saturari de laudibus Ciceronis Sed et Apollonius venit in tātā admirationem quod velut per estasim tractus nō intelligebat. et per multam moram tacitus sedit. dixit tādē. Te nēpe Cicero laudo et admiror. Sed me fortuna grecorum misit vt videā eruditionē et eloquētiam que sola bonorum nobis relicta erat pre Romam accessisse. Subdit et idem Plutarchus de facūdia Cicerōis quod dū orauit apud Cesarē pro Quinto ligario qui ex aduersarijs cesaris erat. tanta gratia admirabilis fuit vt Cesar in plurimos colores vultum verterit. manifestūque fuit quod anim9 cesaris mutabat. Pharsalicā tamen pugnā cū orator attigeret cesar velut amens corpore ac mente alienatus est: quosdāque e manib9 suis fluxisse libellos dicūt. Quare cesar dulci oratione victus cū crimine liberauit.

¶ Tertiū qd pōt homines inducere ad aliquid credēdū vel operandū dicit tēporaliū bonorum promissio. Sic Maumeth demulsit aures omniū eorum qui ipsū colūt et venerant. Promisit eis diuitias. cōcessit lasciuias. et ad omnē voluptatē libere laxauit habenas. Quid igit de apostolis pdicantibus euangeliū tenēdū est? An ipsi dialetici aut rhetorici vel forte tēporalia pmittentes? Absit. de illis etenī ait Aug9 li. 22. de ciui. dei. c. 5. Ineruditos liberalib9 disciplinis et oio quantum ad eorum doctrinas attinet impollitos: nō pitos grāmatica: nō armatos dialetica: non rhetorica inflatos: piscatores xpus cum retibus fidei ad mare huius seculi paucissimos misit atque ita vt ex omni genere tā multos pisces et tanto mirabiliores quanto rariores etiam phos cepit. h ille. Neque insuper temporale aliquid pollicebantur apostoli predicando: quādoquidem et ipsi aspernabantur temporalia cuncta: spernendaque

pro eterna immortalicꝫ vita clamabãt. fue
runt igitur ipsi tube spiritus sancti superno
munere dei ad officium predicatiõis depu-
tati. ¶ Tertia excellẽtia verbi dei ⁊ officij p̄-
dicandi dicitur miraculoꝝ coruscatio. Cõ-
comitatur quippe sepenumero verbũ dei
claritas miraculoꝝ. nã secũdũ Tho. 2. 2. q.
178. deus facit miracula maxime propter
tria. ¶ Primo propter sãctitatis alicuius de
monstrationez. ¶ Secũdo propter fidei ap-
probationez. ¶ Tertio propter veritatis p̄-
dicate confirmationẽ. ¶ Primo facit deus
miracula ad oñdendaz sãctitatẽ alicuiꝰ quẽ
pro merito vite vult p̄ponere alijs in exem
plum virtutis: sicut fecit d̄ magno Antonio
Machario ⁊ alijs. ¶ Sc̄do facit deus mi-
racula vt fidẽ approbet. vnde glo. sup illud
ps. Ut det illis hereditatẽ gentiuz ait. Hec
fuit intentio miraculoꝝ vt crederẽt gẽtes.
¶ 3° facit deus miracula ad confirmãdam
veritatem predicatã. Et sic facta sũt mira-
cula ⁊ signa predicantibus apostolis aposto
licisꝗ viris. Quis nã explicet quot signis cla
ruit cõfessor dñi gl̄iosus sãctꝰ Antonius de
ordine minoꝝ p̄dicator egregius? Referã
ex multis q̄d in eius legenda magna ꝯtine-
tur. Dum enĩ quadam die in ciuitate Bitu
ricensi populo p̄dicaret. tã ingens multitu-
do ad eum audiẽdum cõuenit: ꝙ nullus lo
cus ciuitatis illã capere posset: vnde cano-
nici ciuitatis processionaliter ciuitatẽ exeũ
tes cũ populo ad quoddam pratũ latissimũ
p̄uenerunt. Dũ aũt beatus Antonius p̄di-
care cepisset subito tẽpus surrexit ⁊ tempe
stas valida adeo ꝙ omnes timere ceperũt
tã de pluuia futura q̃ȝ de coruscationibus ⁊
tonitruis. ⁊ sic ceperũt fugere ⁊ velle abire
Q̄d cernẽs beatus Antoniꝰ dixit eis. Ego
pro parte dñi nostri iesu xp̄i vobis dico ꝙ
nullus vestrum aliquid mali habebit. stetis
firmi ⁊ nõ timeatis. Qui eius verbis fiden
tes immobiles ad audiẽdũ p̄dicationẽ eius
steterũt. Et cũ grando grossissima descẽdis
set super terrã circa audientes nec grando
nec pluuia descẽdit: cũ tamẽ grãdo ex nimi
etate ad altitudinẽ magnã omnẽ locũ am-
bijsset. Quo viso miraclo cũcti gratias d̄o
dederũt. Et h̄ miraculũ sculptũ est in lapid̄
in frontispicio ecclesie maioris bituricẽ.

Quid dicã de sãcto Petro martyre? Quid
de sancto patre nostro Frãcisco? Quid de
sãcto Dominico? Quid deniꝗ de sãcto ber
nardino? Longũ certe esset singillatiȝ coꝝ
miracula pro confirmatione euangelij diui
nitus facta enarrare. ¶ Quarta excellẽtia
diuini verbi ⁊ officij p̄dicandi dicitur predi
catoꝝ defensio. Defendit equideȝ illos d̄us
qui nomẽ eius predicant maxime a tribus.
¶ Primo ab emulis. ¶ Sc̄do a diabolis ¶ 3° a
periculis. ¶ Primo defendit deus p̄dicato-
res ab emulis. Naȝ vt scribitur. 2. q. 3. in. c.
Quicũꝗ. Quicũꝗ contristauerit doctorẽ
veritatis. peccat in xp̄m. ⁊ patrem omniuȝ
exacerbat deũ: propter q̄d ⁊ vita carebit.
Hic legitur in vita beati Amãdi ep̄i ꝙ cuȝ
predicaret: quidam ioculator irridebat euȝ
qui arreptus a diabolo iniuriam factã san-
cto ex verbis eius fatebat̃: ⁊ se discerpẽs ⁊
lacerans vnguibus ⁊ dẽtibꝰ expirauit. Le
gitur adhuc de beato Frãcisco ꝙ dum p̄di
caret in castro Literne. quedã mulier sup̄ue
niens cũ cymbalo pulsabat ⁊ eius p̄dicatio
nem irridebat: ⁊ a sancto Francisco p̄moni
ta vt desisteret noluit obedire Tãdẽ sanctꝰ
Frãciscus dixit. Tolle tolle diabole q̄d tu-
um est. Et statim capta est mulier misera ⁊ ĩ
aerẽ leuata ac deinceps amplius non visa.
¶ Sc̄do defendit deus p̄dicatores verbi
sui a diabolis. Legimus enĩ de beato An-
tonio de padua ꝙ vltima q̃dragesima ãte
obitum suum vacãs p̄dicationibus ⁊ cõfes-
sionibus audiendis in principio ipsius q̃dra
gesime a diabolo tẽptatus ẽ suffocari. Qui
nomen virginis Marie deuote inuocãs ⁊
crucis signũ fronti ĩprimens totã cellã lumi
ne diuino circũfulsã ꝯspexit: ⁊ diabolus sta
tim aufugit. ¶ 3° defendit deus p̄dicatores
a periculis: sicut patet ĩ Paulo q d̄ seipso di
cit ĩ ep̄la hodierna. ꝙ fuit ĩ p̄icul' fluminũ:
p̄iculis latronũ: p̄iculis ex gener̃. p̄iculis ex
gẽtibꝰ ⁊c. ¶ Quinta excellẽtia verbi d̄i ⁊
officij predicãdi dicitur ecclesie sublimatio.
Sublimat enĩ ecclesia sãcta officiũ predicã
di tripliciť. Primo mulieꝝ exceptiõe. Sc̄do
laicoꝝ p̄hibitione. 3° prelatorum obligati-
ne. ¶ P̄ ecclesia excipit mulieres ab officio
predicãdi. iuxta illud. i. Cor. 14. Mulieres
in ecclesia taceãt. Et. i. Thimot. 2. Docere

mulieri nō permitto. Et de con. di. 4. c. mu
lier. Mulier quãuis docta ⁊ scā viros i cōuē
tu docere vel baptizare aliqs non p̄sumat.
Ad idem facit. c. mulierem. 33. q. 5. Et. c. mu
lier. 23. di. Ratio autē quare mulierib⁹ int̄
dicitur actus predicādi. ſm Tho. 2. 2. q. 177
pōt esse triplex. Prima propter conditionē
sexus feminei cui ꝓpter peccatū ꝯuenit su
biici viro. Docere aūt publice nō ptinet ad
subditos: sed magis ad prelatos. Scḋa ra
tio ē ne animi hominum alliciant̄ ad libidi
nem. qm̄ vt ait sapiens Eccle. 9°. c°. Collo
quiū mulieris quasi ignis exardescit. ⁊ spe
ciem eius admirati reprobi facti sunt. Ter
tia ratio assignat̄: quia vt cōmuniter mulie
res sūt insipiētes: ⁊ nō sūt i sapiētia pfecte:
vt eis posset cōuenienter publica doctrina
cōmitti. Priuate tn̄ p̄nt mulieres docere q̄
sciūt. Scḋo ecclesia magnificat officiū p̄di
cādi laicoꝝ ꝓhibitione: q2 ꝓhibet laicis oi
bus publice predicare. Un̄ Grego. nonus
archiepō mediolanēsi ait. illud qḋ notat̄ ex̄
de here. c. sicut in vno. Cū nōnulli laici p̄di
care p̄sumāt: ⁊ verēdū existat ne vitia sub
specie virtutū occulte subintrēt: Nos attē
dentes ꝙ doctoꝝ ordo ē quasi p̄cipuus i ec
clesia dei: mādam⁹ quatenus cū alios dn̄s
apl'os dederit: alios ꝓphetas: alios v̄o do
ctores: iterdicimus laicis vniuersis cuiuscū
ꝗ ordinis cēseant̄ officiū p̄dicādi. Ad h̄ ꝓpo
sitū diffuse loquit̄. c. cū ex iniūcto. ex̄. c. Nō
aūt assignat̄ in glo. sup. d. c. Cū ex iūncto. q2
singula officia singulis debēt eē cōmissa. sic
ēt apte patet. 89. di. c. singula. Et n̄ solū de
predicatione: sed ēt de quibuslibet alijs ne
gotijs ecclesiasticis se itromittē laici nō de
bēt sic patet ex̄. de iudi. c. decernim⁹. ⁊ d̄ re
bus eccle. non alie. c. Cum laicis. ⁊ de arbi.
c. Cōtigit. ⁊ d̄ cōsti. c. Ecclia. ⁊. 96. di. c. Bn̄
quidē. ¶ 3° ecclesia magnificat verbū dei
⁊ sublimat illud p̄latorū obligatiōe. Obli
gat eni p̄latos vt de predicatiōe sollicitam
curam habeant. Un̄ ex̄. de offi. iudi. ordi. c.
inter cetera. sic habet̄. Inter cetera q̄ ad sa
lutē spectāt populi xp̄iani pabulū v̄bi d̄i p
maxie sibi noscit̄ necessariū: q2 sicut corpus
mālī: sic aīa sp̄uali cibo nutrit̄. eo ꝙ nō in so
lo pane viuit hō: s3 in oi v̄bo qḋ ꝓcedit de
ore dei. Un̄ cū sepe ꝯtingat ꝙ ep̄i ꝓpter oc
cupatiōes multiplices vel iualitudines cor
porales aut hostiles icursus seu occasiones
alias: ne dicam⁹ defectū sciē qḋ i eis repro
bādū ē oīo nec de cetero tolerādū: p se ipsos
nō sufficiūt ministrare v̄bū dei pplo maxie
p āplas dyoceses ⁊ diffusas. gnāli cōstituti
one sācimus vt ep̄i viros idoneos ad sacte
predicatiōis officiū salubriter exequēdum
assumāt potētes i ope ⁊ ſmōe q plebes sibi
cōmissas vice ipsoꝝ cū p se idē nequiuerint
sollicite visitātes eas v̄bo edificēt ⁊ exēplo
qbus ipsi idiguerit cōgrue necessaria submi
nistrēt ne ꝓ necessarioꝝ defectu cōpellant̄
desistē ab incepto. hec ibi. In clemē. v̄o du
dū. de sepultis: apl'ica auctoritate ꝯceditur
p̄dicatorib⁹ ⁊ minorib⁹ ut in coꝝ ecclesie lo
cis ⁊ plateis oīb⁹ populo ⁊ clero libē valeāt
p̄dicare ea hora dūtaxat excepta qua ipsi
ordinarij locoꝝ p se p̄dicarēt aut corā se fa
cerēt solēniter p̄dicari nisi cōtrariū ex eoꝝ
volūtate māeret. Arbitror āt ⁊ ego disposi
tōe sp̄us scī actū eē vt p̄fata licētia p̄dicādi
minorib⁹ ⁊ p̄dicatorib⁹ iptiret̄: qm̄ nisi ipi ce
teriꝗ mēdicātes excolerēt vineā dn̄i sabba
oth: vrtice vepres ⁊ spine iā iplerēt illā: cū
ctaꝗ errorib⁹ multiplicib⁹ ⁊ heresibus es
sēt maculata. Hi pauperes frēs desudāt stu
dijs litteraꝝ vt p̄dicationū suaꝝ fulgore or
bē illuminēt.

¶ De qnꝗ sūt ꝯditiōes neces
sarie in vnoquoꝗ q vult bene fructuose ⁊
vtiliter p̄dicare v̄bū dei. ¶ Caplm 2m.

Secūdū mysteriū declarādū est de
q̄litate seu cōditiōe p̄dicantis v̄bū
dei. Et notabim⁹ quinꝗ p̄cipuas
cōditiōes quas habē debet q officiū p̄dica
tiōis exercet. Pria dicit̄ scia. Scḋa mūdi
cia. Tertia sapia. Quarta caritas. Quita
patiētia. ¶ Pria cōditio q̄ i vnoquoq3 p̄di
cāte iueniri debet dr̄ sciētia. Ubi aduertē
dū ē ſm Alex. de ales. i. 3° volumie sūme ꝙ
triplex ē doctrina. pria siplicis exhortatiōis
Scḋa assūpte ꝓfessiōis. Tertia p̄dicatiōis
Pria ē doctrina simplicis exhortationis q̄
pōt vnusquisq3 fraterna admonitiōe corri
gere ⁊ docere ꝓximū suū: ⁊ hec cōis ē oiu3
secūdū quā omnes scire tenēt̄ symbolū: ora
tione3 dn̄icam: precepta decalogi: pcc̄a ca

pitalia: opa miſericordie: ⁊ ecc̄lie ſacr̄a.
Scđa doctrina dr̄ aſſūpte ꝓfeſſionis. Et
ſm̄ hāc vnuſqſqȝ ſcire debet ea q̄ ꝑtinēt ad
facultatē ſuā ad min⁹ cōpetenter. Sic me/
dici ſcire debēt regulas medicine. ⁊ nō iuri
ſte. Iuriſte ꝟo ſcire debēt ſñias legū: ⁊ non
medicine. ⁊ ſic de alijs. Tertia doctrina
dr̄ ꝑdicationis cui⁹ miſtri .i. ꝑdicatores ſcir̄
tenent̄ nō tm̄ credēda: ſȝ ēt expoſitiones ꝑ/
ceptoꝝ. ita vt saltē ꝯpetent̄ docti poſſint ali
os īſtruere et docere. Vñ ex̄. de heret. c. ex
īiuncto. dicit̄. Scia valde neccīa ē ſacerdoti
b⁹ ad doctrinā: qa iux̄ ꝟbū ꝓpheticuȝ labia
ſacerdotis cuſtodiūt .i. cuſtodire debēt ſciē
tiā. ſm̄ glo. Que ꝟba ēt notant̄. 43. di. Sit
rector. ⁊. 8. q. i. ca. Oportet. vbi ſic habetur.
Oportet eū q docet ⁊ īſtruit aīas rudes eē
talē vt ꝓ ingenio diſcentiū ſemetipſū poſ/
ſit aptare. ⁊ ꝟbi ordinē pro audientiū capa
citate dirigere. Debet ergo appriē eſſe eru
ditus ⁊ doctus. Et. 16. q. i. c. Sic viue. ⁊. c.
Si clericat⁹. dr̄. Mlt̄o tp̄e diſce ⁊ poſtmōȝ
doceas. Et. 38. di. c. Ignorantia. Sacrū cō
ciliū inqt. Ignorātia mater cūctoꝝ erroruȝ
maxie ī ſacerdotib⁹ vitāda ē: q docēdi offm̄
ī ppl̄o dei ſuſceperūt. Sacerdotes. n. admo
nent̄ legere ſāctas ſcripturas: Paulo apl̄o
dicēte ad Timotheū. Attende lectioni, ex/
hortationi ⁊ doctrine. Et ad h̄ facit. c. Si in
laicis ⁊. c. Nulli ſacerdotū. ⁊. c. Si iux̄. ⁊. c.
Qui ea. ꝑfata di. 38. Et. 59. di. c. Ordīatos.
dicit̄. Qui minime litteris operā dedit ꝑce/
ptor eē nō pōt lr̄aꝝ. Et Hiero. ad Nepotia
nū ita ſcribit. Diuinas ſcripturas ſepi⁹ lege.
īmo nunꝙ̄ de manib⁹ tuis ſacra lectio dꝑo
nat̄. Sermo ſacerdotis ſcripturaꝝ ſale ꝯdi/
tus ſit. Nolo te declamatorē eē ⁊ fabulum
garrulūqȝ: ſȝ miſterij peritū ⁊ ſacr̄orum dei
tui erudiꞇiſſimū. Verba voluere ⁊ celerita/
te dicēdi apud impitū vulgus admiratōem
ſui facere īdoctoꝝ hoīum ē. Ex qb⁹ oīb⁹ col
ligit̄ ꝙ null⁹ ꝑdicare dȝ niſi ſit doctus: ita
vt ſaltē ī eo ſit mediocris ſcia: ⁊ ſi nō multū
eminēs: vt habet̄ ex̄. de elect. c. cum nobis.
Sȝ vt Hiero. iqt ad Paulinū. Quod medi
coꝝ ē ꝓmittūt medici. tractāt fabrilia fabri
Sola ſcripturaꝝ ars ē quā ſibi oēs paſſim
vendicāt. Sribim⁹ īdocti doctiqȝ poemata

paſſim. Hanc garrula anus: hāc delirus ſe/
nex: hāc ſophiſta ꝟboſus: hāc vniuerſi preſu
mūt lacerāt docēt anteꝙ̄ diſcāt. Alij addu/
cto ſupcilio grādia ꝟba trutinātes int̄ mu/
lierculas d̄ ſacris litteris philoſophant̄. hec
ille. Sed nōnulli impiti illitterati ⁊ idiote ꝑ
ſūptōis vēto tumefacti ſciam dānāt: ſtudia
lr̄aꝝ ſacraꝝ vituperāt. Laudāt vere igno/
rantiā ⁊ ruſticitatē. Aſſerūt. n. xp̄m humilli
mos piſcatores. ſ. apl̄os ad ꝑdicādū miſiſſe.
Qđ Paulus. i. Cori. 2. c. approbat dicens.
Que ſtulta ſūt mūdi elegit de⁹ vt ꝯfundat
ſapiētes. Si igit̄ apl̄i oīo rudes ad predica/
tionē euāgelij ſūt electi. nō vr̄ rationi conſo
nū dicere ſciam fore predicātib⁹ neceſſariā.
Talib⁹ ſic arguentib⁹ rñdet Hiero. ad Pau
linū. Sacra qppe ruſticitas ſolū ſibi prodeſt;
⁊ quantū edificat ex vite merito eccleſiam
xp̄i: tantū nocet ſi deſtruentib⁹ non reſiſtat
Malachias ꝓph̄a. imo ꝑ Malachiā dn̄s ī
terrogat ſacerdotes legē. ī tantū ſacerdotis
officiū ē īterrogatū rñdere de lege. Et in
Deut. legim⁹. Interroga patrē tuū ⁊ ānūci
abit tibi. ſeniores tuos ⁊ dicēt tibi. In p̄s q̊ȝ
118. Cātabiles mihi erāt iuſtificatōes tue in
loco ꝑegrinatōis mee. Et ī deſcriptiōe viri
iuſti cū eū arbori vite Dauid: q̄ ē ī ꝑadiſo cō
ꝑaret iter ceťas ꝟtutes h̄ etiā ītulit. In lege
dn̄i volūtas ei⁹ ⁊ ī lege ei⁹ meditabit̄ die ac
nocte. Dāiel ī fine ſacratiſſime viſiōis iuſtos
ait fulgere quaſi ſtellas. ⁊ ītelligentes .i. do/
ctos quaſi firmamentū. Uides quantuȝ int̄
ſe diſtāt iuſta ruſticitas ⁊ docta iuſticia. Alij
ſtellis. alij celo cōparant̄. Quanꝙ̄ iuxta he/
braicam veritatem vtrūqȝ de eruditis poſ
ſit ītelligi. Ita eniȝ apud eos legimus. Qui
autem docti fuerint fulgebunt quaſi ſplen/
dor firmamenti: ⁊ qui ad iuſticiam erudiunt
multos quaſi ſtelle ī perpetuas eternitates
Cur dicitur Paulus apoſtolus vas electio
nis? nempe quia vas legis ⁊ ſcripturarum
ſanctarum armariū erat. Phariſei ſtupent
in doctrina domini: ⁊ mirantur in Petro ⁊
Joanne quomodo legem ſciant cum non di
dicerint litteras. Quicquid enim alijs exer
citatio ⁊ quottidiana in lege meditatio tri/
buere ſolet. hoc illis ſpiritus ſanctus ſugge
rebat: ⁊ erant. iuxta quod ſcriptum eſt doci

biles deo.hec ille. Ex cuiꝰ verbis clare de/
prehendimus ꝙ licet apostoli sciētiā nō ha
buerīt acquisitā:tn̄ illā habuerūt infusā. Si
militer ⁊ pater noster Franciscus ex dono
spiritus sācti tantā plenitudinē gratie ⁊ sci/
entie accepit vt predicans omnes in stupo
rez cōuerteret audiētes. Unde dn̄s Bon̄.
3. parte legende maioris de eo sic ait. Erāt
eloquia eiꝰ nō inania nec risu digna:ſʒ vtu/
te spiritus sācti plena.erāt medullas cordis
penetrantia ita vt in vehemētem stuporez
audientes conuerterent. Et in 12. parte le
gende inquit. Erat verbū eius velut ignis
ardēs penetrans intima cordis. omniumqꝫ
mentes admiratione replebat cū nō huma
ne inuentionis ornatū pretenderet:sed diui
ne reuelationis afflatu redoleret. ¶ Scd̄a
cōditio quā predicator habere debet dicit̃
munditia. Debet enim esse mundus ⁊ īma/
culatus nō solū in se:sed proximis:exemplo
bono illos edificās.quia vt inquit Grego.
in omel. Cuius vita despicitur restat vt eiꝰ
predicatio cōtemnatur. Et hiero. ad Nepo
tianum ait. Non confundant opera tua ser
monē tuū:ne cū in ecclesia loqueris.tacitus
quis respondeat. Cur ḡ que dicis ipse nō fa
cis? Delicatus magister est:qui ventre ple
no de ieiunijs disputat. Et Joānes Crisoꝰ
dis.40.c. Multi.ait. Si bene vixeris ⁊ bn̄
docueris:populū instruis. Si bene docue/
ris ⁊ male vixeris tui soliꝰ cōdemnator es.
nam bene viuendo ⁊ bene docendo ppl'm
instruis quō debeat viuere. Bene autē do
cendo ⁊ male viuendo deū instruis quō te
debeat cōdēnare. Ad h̄ propositū ēt Lac.
in.4.li.di.insti.ait. Homines malūt exēpla
q̄ꝫ verba qm̄ loqui facile est:prestare diffi/
cile. Utinā quidē tā multi benefacerent: q̄ꝫ
multi bene loquūtur. Et idez in.3°.li.inquit
Qui docent tantuz nec faciunt:ipsi prece/
ptis suis detrahūt pōdꝰ. h̄ ille. Nec sufficit
extrinsecus exemplū bonuz prebere. nisi ⁊
mens ipsa predicatoris ītrinsecꝰ fuerit mū/
da.quia vt inquit Gregꝰ super Ezech. Ser
mo dulcedinē non habet:quē infra cōscien/
tiam vita reproba remordet. ¶ Tertia cō/
ditio predicatoris verbi dei dicitur sapien/
tia siue prudētia. Debet nanqꝫ prudēter do

ctrinaz cōmunicare.ita vt nō semp̄ oīa di/
cat:nec semper omnia taceat.sed pro loco ⁊
tempore secundū ꝙ viderit auditorum vti
litati melius cōuenire. Hinc Gregꝰ in pasto
rali ait illud quod ponitur. 43. di.c.sit re/
ctor. Sit rector discretus in silētio: vtilis ī
verbo.ne aut tacenda proferat:aut profe/
renda reticescat. Nam sicut incauta locu/
tio in errorē protrahit. ita indiscretum silē/
tium eos qui erudiri poterant in errore de/
relinquit. Sepe nāqꝫ rectores īprouidi hu/
manā gratiaz amittere formidātes loqui li
bere recta pertimescunt.hec ille. Et licet in
quolibet officio publico exigatur prouidē/
tia:ipsa tamen multum est necessaria his q̄
predicant verbum dei.ita vt locis p̄sonis ⁊
temporibus suos sciāt aptare sermones. nā
secunduz apostolum. Sapientiā loquimur
inter perfectos.paruulis aūt lac damus in
potum. Uerūtamē p̄sepe contrarium fieri
videmus ab insipientibus. Predicauit qui
dam tempore meo coram vetulis.7.vel.8.
de ludo alearum.⁊ hebdomada sequēti de
vitio sodomie. Alter vero in die spiritus sā
cti coram ingenti multitudine doctoꝝ viro
ruz.laudes narrauit sancti Benardini: ⁊ si/
milia multa omitto:ne videar probos p̄res
velle corrigere. Jllud tamen silentio non ē
pretereunduz:ꝙ quidam qui feruentes: ſʒ
vere potius furentes vocari possunt:glori/
antur sub specie detestationis vitioꝝ talia
publice tāqz sordida ⁊ obscena spurcissima
qꝫ verba fantur.qualia minus quilibet hi/
strio ioculator satyra ⁊ fetidissimus leno lo
qui erubesceret. Ex quoꝝ imprudenti do/
ctrina q̄ꝫplures ne dum peccata quedaz q̄
ignorabant didicerunt: verū etiā ⁊ illa p̄pe
trare conati sūt. O reprehēsibiles.o vitiosi
o deniqꝫ nephandi vitioꝝ corruptores. Au
dite beati Francisci consilium in regula sic
d. Moneo quoqz ⁊ exhortor fratres meos
in domino iesu xp̄o.ut in predicatione quā
faciunt sint examinata ⁊ casta eorum eloqa
ad vtilitatem ⁊ edificationem populi. ānū/
ciando eis vitia ⁊ virtutes penam ⁊ gloriā
cum breuitate sermonis. Nonnulli glorian
tur populū induxisse ad risum ⁊ truffas. Cō
tra quos hiero.ad Nepotianuz ait. Lachry

me auditorum laudes tue sint. h ille. Tale autem magis dicēdi sūt truffatores q̄ꝫ predicatores. qui quibusdam gesticulationibꝰ ꝛ truffis conantur populuꝫ ī risum vertere. Igitur qui prudēs ē vitia hec reprehēsibilia de quibus diximꝰ vitare curat. ¶ Quarta ꝯditio predicātiū dicitur patiētia: euenire quippe solet ut inter multos qui laudāt predicatores inueniantur nōnulli detractores: qꝺ diuina agitur dispensatione: vt pondere detrahentiū fumus deprimatur īanis glorie. qui oriri posset ex ɏbis blandiētium Hinc Gregꝰ. 6. q. i. c. Sūt plurimi. inquit. Sunt plurimi qui vitā bonoꝝ amplius q̄ꝫ debēt laudāt: ꝛ ne qua elatio de laude subrepat: permittit omnipotēs deus malos in obtrectatione ꝛ obiurgatiōe prorūpere: vt si qua culpa ab ore laudātiū in corde nascit̄ ab ore vituperātiū suffocetur. hec ille. Patienter itaqꝫ ꝛ equo animo ferendi sunt rumusculi plebis nec curandū est de omnibꝰ que dicuntur: nisi talia essent ꝑpter que: si non cōfutarentur: infamia notabilis in p̄iudiciuꝫ animaꝝ oriri posset. Unde hieroꝰ ad Nepotianū ait. Caue ne hoīum rumusculo aucuperis ꝛ offensaꝫ dei populoꝝ laude cōmutes. Per infamiā ꝛ bonā famā xp̄i miles gradit̄. nec laude extollit̄. nec vituperatōe frangitur ꝛ leta cōtēnit ꝛ tristia. Per diem sol nō vrit eū neqꝫ luna per noctē. hec ille. Et vere nisi predicator patiēs extiterit. mlt̄ tam sētiet amaritudinē. qñ qꝺ unus laudat alter vituperat. Laudant docti subtilitates ꝛ profunda dubia scripturarū. vitupāt ista vulgares ꝛ ignorantes. Extollūt ignorantes ꝛ muliercule vulgaria quedā exempla siue parabolas: ꝛ de illis viri periti qui nō habent deuotionē risum suscipiunt. ꝛ sic pro veritate audiētiuꝫ varia est opinio: variusqꝫ appetitus: vnoquoqꝫ secundū suum modum referēte. ¶ Quinta cōditio p̄dicatoris euangelij nūcupatur caritas. Hec facit predicatores querere nō q̄ sua sūt. sed q̄ iesu xp̄i. Et. i. Cor. iꝫ. ꝛ. x. capitul̄ doctor gētium ait. Nō querens quod mihi vtile ē. sꝫ qꝺ multis: vt salui fiāt. Querūt que sua sūt qui predicāt: aut cupiditate glorie: aut appetitu ambitionis honoris ꝛ dignitatis. aut amore lucri ꝛ spe questꝰ. aut deniqꝫ respectu cuiuslibet ꝯmodi tēporalis. Nō stāt ista cum caritate que deū diliger̄ facit propter se: ꝛ ꝓximū propter deum.

¶ De quinqꝫ fructibus ꝛ vtilitatibus ɏbi dei. ꝛ quare vtile est omnibus illud audire libenter ¶ Capitulum tertium.

TErtiū mysteriū declarandū est de vtilitate audiētiū verbum dei. Et licet multi sint fructus ꝛ vtilitates deuote audientium verbū dei: tñ nos in p̄sentiarum tantū quinqꝫ explicabimꝰ quatenus his fructibus excogitatis vnusquisqꝫ animetur ad libenter ꝛ deuote audiēdū illud. ¶ Pria dicitur illuminatio. ¶ Scd̄a confortatio. ¶ Tertia fortificatio. Quarta delectatio ¶ Quinta exēplatio. ¶ Prima vtilitas verbi dei dicitur illuminatio. Illuminat quippe intellectū hoīs. sicut sol illuminat mundū. Et h inquit Dauid in p̊s. Declaratio sermonum tuorum illuminat: ꝛ intellectū dat paruulis. Et iteꝝ. Lucerna pedibus meis verbum tuū ꝛ lumē semitis meis. Illuminatur si quidē mēs attēte audientiū ꝛ eū vtilitate. p̄ respectu credēdoꝝ vt sciant fidei rudimēta. 2° respectu colēdoꝝ ut deum colant creatorem. 3° respectu abhorrēdoꝝ vt vitia abhorreant ꝛ vitent. ¶ Quarto respectu acceptādoꝝ vt virtutes acceptent ꝛ insequantur. 5° respectu spnendoꝝ vt mundū spernēt ꝛ eius bona. 6°. respectu angeloꝝ vt opera agāt que mādant̄ in lege. 7° respectu timendoꝝ vt penas inferni timeant. 8°. respectu desiderandoruꝫ vt beatitudinē eternā desiderēt. nā nisi hec ꝛ huiusmōi pplis predicarēt̄ oēs velut ceci varijs inuoluerēt̄ erroribus. Secūda vtilitas quā cōsequuntur verbū dei audientes dicit̄ cōfortatio. Nā licet multi sciāt bona q̄ operari tenētur ꝛ mala a quibus sibi cauer̄ debēt. tñ quādoqꝫ nec bona faciūt nec mala fugiūt: deuicti quadā tepiditate, vel potiꝰ sēsualitate ꝛ ꝺlectatiōe horū tpaliū. Alij ēt q̄ꝫuis sciāt penas inferni fore timēdas ꝺsiderādūqꝫ celū pieqꝫ xp̄i passionē ꝺflēdā: tñ cor hñt īsipidū sine timore sine desiderio ꝛ sine vlla pietate. Cū ɏo tales audiūt verbū dei frequēter cōfortāt̄ ad ꝺponēdā oēꝫ

tepiditatē ad āplectēdas ꝟtutes. ad surgē-
dū a peccatis. ad cōpatiēdū xp̄o passo. ad ti
mēdos gehēne cruciat⁹: ⁊ ad desiderādū re
gnū dei. Quia vt hiero. ait ad Paulinū. h3
nescio qd latentis energie viue vocis act⁹.
⁊ in aures discipuli doctoris ore transfusa
fortius sonat. Vñ ⁊ Heschines cu3 Rhodi
exularet ⁊ legeret illa Demosthenis ora-
tio quā aduersus eū habuerat: mirātib⁹ cū-
tis atq3 laudantib⁹ suspirās ait. Quid si au-
dissetis ipsā bestiā sua ꝟba resonātē? hec il-
le. Quāta aūt sit vis in verbo dei p̄dicato
apparet ūdiq3 ex mirādis exēplis tā apl'oꝝ
q̄3 alioꝝ. Petrus nāq3 p⁹ susceptū spm sā-
ctū vna p̄dicatiōe tria milia aīaꝝ ꝯꝟtit ad
xp̄m. Act. 2°c. Quid fecit Paulus vas ele-
ctionis? qd reliqui oēs apl'i ⁊ discipuli xp̄i?
Et dieb⁹ nr̄is. vñ q̄si renouata videtur reli
gio xp̄i: sustētata eccl'ia: ⁊ p̄ctōres ad pniā3
aīati nisi ex auditu p̄dicātiū? O verbū dei
bn̄dictū: o verbū salutiferū. o p̄dicatio fecū
dissima: o instrumētū salubre. quo ꝯmoueri
pn̄t mētes dure ad agēdū pniā3 ⁊ corda oī-
um ad virtutes sectādas. ¶ Tertia vtilitas
audiētiū verbū dei dicit fortificatio. Forti
ficat eni cos q boī sūt vt in meli⁹ ꝓficiāt ⁊
ꝑseuerēt. ita qͥ ex verbo dei q̄si ꝯseruantur
⁊ nutriūtur. sicut plātula q̄ vt viriditatem
ꝓuet irrigat' aq̄s. Ideo xp̄us ait. Matth. 4.
Nō in solo pane viuit hō: s3 in omni verbo
qd̄ ꝓcedit de ore dei. ¶ Quarta vtilitas di
cit' delectatio. Delectat eteni ꝟbū dei ⁊ re-
creat spūaliter audiētes. nā oīs aīa bona le
tant' audit magnalia sūmi īperatoris celoꝝ
⁊ q̄cūq3 aliquē diligit d' ipso libēter loquit'.
⁊ libēter audit bn̄ de illo loquētes. Sic qui
deū amāt ⁊ ex ipso sūt ꝟba eius audiūt. vt
dicit' Joh. 8. c. Et Maria magdalene quē
dilexit multū. Luc. 7. saturari non poterat
audiēdo verba melliflua xp̄i iesu. Luc. x. c.
¶ Quīta vtilitas dicit' exēplatio. Prebēt
nāq3 audiētes verbū dei exēplū bonū ꝓxi
mis suis. nā sepe cōtingit vt hi qui ī fine sūt
cōditionis vidētes viros ḡues. utputa reli
giosos. viros doctos. nobiles ⁊ honestos ci
ues ad p̄dicationē ꝯfluere: animētur ⁊ ipsi
ad eā audiendā diligenter. Ergo vt finem
huic sermoni faciā cum tā grandia atq3 mi-
rifica sint priuilegia ꝟbi diuini omnes ad-
uoco. cunctos inuito. singulisq3 clamo. Ve
nite ⁊ audite vt audiēdo verbū dei acqre-
re possitis eius gratiā. ⁊ deinde peruenire
ad beatam gloriam: in qua xp̄us bn̄dictus
viuit ⁊ regnat in secula seculoꝝ Amē.

¶ Feria secūda p⁹ dn̄icam in sexagesima
de verbo dei ⁊ eius auditiōe. ¶ Sermo. 9.

IN corde bono ⁊ optimo audientes verbū retinēt ⁊ fru-
ctum afferūt in patientia.
Verba sunt xp̄i iesu salua
toris originaliter. Luc. 8.
c. Quis multa dicta sint
in superiori sermōe de predicato verbo d'i.
restant tn̄ adhuc de ei⁹ auditiōe aliqua dis
serēda. Opus enim est cōfutare illos q vel
audire respuunt. vel negligenter audiunt.
aut audiētes non custodiunt verbū. Et re-
uera satis superq3 necessaria est hec confa-
bulatio: vt inducatur homines ad audiēdū
verbū diuinum cum affectu ⁊ vtilitate sa-
lutis sue. Nam nō desūt diaboli tēptamē-
ta ad remouēdas mentes ab auditu spūal'
doctrine. cū ipsa sit quasi sagitta vulnerās
astutiā eius. Idcirco de auditione verbi d'i
dicere volētes: notabimus in hoc sermone
principaliter tria mysteria declaranda.

¶ Primū dicitur inductio.
¶ Secūdum modificatio.
¶ Tertium obligatio.

¶ Qualiter oēs inducuntur ad audiendu3
verbum dei a scriptura a nā ⁊ ab exēplis.

PRimū mysterium ¶ Capl'm. j^m
declarandum de auditione verbi
dei dicitur iductio. Ad illud eteni
audiēdū inducimur ꝓp̄t tria. p° ꝓpter nā3
2° pp scripturā. 3° pp exēpla. ¶ Primo idu
cimur ut libēter audiamus ꝟbū dei ab ip̄a
nā. Nā ut Sen̄. ad Lucillu3 ait. Doci biles
nā nos edidit. Et ꝓm Ciceronē in sua rheto
rica. Is docilis ē q vult attēte audir'. Et vt
idē. Ci. in qd̄. tuscul'. ait. Inest mētib⁹ nr̄is ī-
satiabil' q̄dā cupiditas veri vidēdi. qd̄ ī p°
d' offi. ꝯfirmat. d. Oēs trahimur ⁊ ducimur
ad cognitionis ⁊ sciētie cupiditatem. in qua

excellere pulchꝝ putamꝰ. Et hoc ipſū Ari.
explicauit in.i.metha.inquiēs. Oēs hoīes
nā ſcire deſiderāt. Et i.3.ethi.ꝛ i.ix.pte pro
bleumatū aſſerēs. Addiſcere gdē facile ꝛ ꝺ
lectabile nā oībꝰ ē. Cū gͦ qͣſi incredibilis ſit
nūerꝰ ignorantiū viā dni.ꝛ ꝑdicatores illaꝫ
doceāt: natura ipſa mouere dꝫ oīuꝫ aīos ad
illos audiēdū. Nec valet quorundā ꝺ ſe ſu/
pba ꝓſūptio q ſe credūt oīa ſcire: qm̄ vt ait
ſapiēs ꝓuer.i. Audiēs ſapiēs ſapiētior erit.
Quinimo nullꝰ ē adeo pitꝰ q peritior fieri ñ
poſſit. Hic lactā.de ira dei.de Socrate ait
Socrates cū eēt oīum phoꝝ doctiſſimꝰ.vt
ceteroꝝ argueret īſcitiā q ſe aliqd tenere ar
bitrabant: ait ſe nihil ſcire niſi vnū.qꝛ nihil
ſciret. Et Mercuriꝰ thermegiſtꝰ phs maxi
mꝰ dicebat. Maxia ps coꝝ q̄ ſcimꝰ ē minima
ps coꝝ q̄ ignoramꝰ. Hō notāda valde ſunt
Hiero. v̄ba: q ad Palmachiū ꝛ oceanuꝫ ita
ſcribit. Dū eſſē iuuenis nimio feruebā amo
re diſcendi.nec iux̄ quorundā ꝓſūptionem
ip̄e me docui. Apolliarē audiui Antiochie
freq̄nter ꝛ colui. Iā canis ſpgebat caput: et
magiſtꝝ potiꝰ q̄ꝫ diſcipulū docebat. Perre
xi tn̄ Alexandriā.audiui Didimū.i multiſ ei
grās ago.qꝛ qꝺ neſciui didici.qꝺ ſciebā illo
docēte nō pdidi. Putabāt me hoīes finē fe
ciſſe diſcēdi. Ueni rurſus hieroſolymā ꝛ be
thlēē.q̊ labore quo p̄cio Baraniā nocturnū
hūi p̄ceptorē. Timebat.n.iudeos. ꝛ alterū
mihi exhibebat Nichodemū.hec ille. Si ita
q̄ꝫ tātus doctor luce ſcie ꝑditꝰ audire vt ad
diſceret ñ erubeſcebat: q̄ ꝓſūptio illa ē eoꝝ
q vl' ignorātes vl' paꝝ docti ſūt dicentiū ſe
ꝑdicationē nō velle audire: qꝛ illa nō egēt.
Propt̄ tales vtiq̄ꝫ Sen̄.li.ꝺ tranqllitate aī
ait. Puto multos ad ſapiam venire potuiſ
ſe ſi nō putaſſēt ſe ꝑueniſſe. 2ͦ īducimur vt
ꝓmpte audiamꝰ v̄bū dei ab ipſa ſcriptura.
Cōcordāt qppe voces oīum ſcripturaꝝ ne/
dū dinarū.verū ēt ꝛ moraliū phoꝝ.ꝙ vnꝰ/
qſq̄ꝫ ſollicitꝰ eē dꝫ ad diſcendū. Un̄ Ariſ.ꝑ.
ethi.ait. Qui neq̄ꝫ ipſe ītelligit.neq̄ꝫ aliū au
diēs i aīo ponit.h̄ iutilis natꝰ ē. Et Macro
biꝰ li.2.ſaturnaliū. Sine doctrina vita ē q̄ſi
mortis imago. Et Tulliꝰ li.2.q.tuſ. Ut ager
q̄ꝫuis fertilis ſine cultura fructuoſus eē nō
pōt.ſic ſine doctrina aīus. Et idē li.i.de ora

tore. Nō ignoro ea q̄ bona ſūt meliora fieri
poſſe doctrina. Et iuriſcōſultꝰ.ff.de fideicō/
miſ.li.l.apud iulianū inqt. Cupiditas diſcen
di ē optia rō viuēdi. Un̄ Julianꝰ dixiſſe fer
tur. Et ſi alterū pedē i ſepulchro haberē ad
huc diſcere qd vellē. Hinc ē ꝙ ēt ſapiēſ. Ec
cl'.6.ait. Si iclinaueris aurē tuā accipies do
ctrinā: ꝛ ſi dilexeris audire ſapiēs eris. ꝛ iō
ꝓv̄.12. Qui diligit diſciplinā diligit ſciam ꝛ
ꝓv̄.17. Qui euitat diſcer̄ icidit i mala. ꝛ ꝓ/
uer.19. Suſcipe diſciplinā vt ſis ſapiēs i no
uiſſimis tuis. Et.22.ibidē. Inclina aurē tuā
ꝛ audi v̄ba ſapientiū. Sūt ꝛ alie hiꝰ ſcriptu
rarū voces q̄ſi inumerabiles: hortātes ho/
mines vt ꝓmpto aīo audire velint v̄ba do/
ctorū ꝛ ſapiētiū: vt ꝛ ipſi ꝑ exercitiū diſcipli
ne docti euadere poſſint. 3ͦ.īducimur ad au
diendū eos q docēt bn̄ btēq̄ꝫ viuere ab exē
plis. Scribit.n. Ualeriꝰ max. Ru. de ſtudio
ꝛ īduſtria.qꝺ ēt refert Tulliꝰ li.de ſenectu.
ꝙ Solon phūs ſignificauit verſibꝰ ſe quo/
tidie ſeneſcentē aliqd diſcere. Sup̄mo v̄o
die vite aſſiſtētibꝰ amicis q̄dāq̄ꝫ īt ſe ꝯferē
tibꝰ ſatis iā ꝑſſū caput erexit: īterrogatꝰ qꝫ:
q̄propt̄ id feciſſet: r̄ndit. vt cū iſtud qcqd eſt
de quo diſputatis ꝑcepo moriar. At ꝛ Hie
ro.ad paulinū īducit mltoꝝ phoꝝ exēpla q
auiditate diſcēdi nullū timuerūt laborem.
Legimꝰ īquit i veteribꝰ hiſtorijs quoſdaꝫ lu
ſtraſſe ꝓuicias.nouos adijſſe pp'los. maria
tranſiſſe. vt eos quos ex libris nouerāt co/
rā q̊ꝫ viderēt. Sic Pythagoras mēphiticoſ
vates.ſic Plato egyptū.ꝛ Architā tarenti
nū: eāqꝫ orā italie q̄ q̊ndā magna grecia di/
cebat laborioſiſſime pagrauit. vt q Athēis
magiſter erat ꝛ potēs: cuiuſqꝫ doctrias A/
chademie gymnaſia ꝑſonabāt: fieret ꝑegri/
nus atqꝫ diſcipulus: malēs aliena verecun
de diſcere: q̄ꝫ ſua īprudent̄ īgerere. Deniqꝫ
cū lr̄as quaſi toto fugiētes orbe ꝑſequit: ca
ptꝰ a piratis venūdatꝰ tyrāno crudeliſſimo
paruit captiuꝰ vinctus ꝛ ſuus. Tn̄ qꝛ phs
maior emēte ſe fuit. Ad Titū liuiuꝫ lacteo
eloquētie fōte manantē ex vltimis hiſpāie
galliaꝝqꝫ finibꝰ quoſdā veniſſe nobiles le/
gimꝰ: ꝛ quos ad ſui ꝯtēplationē Roma nō
traxerat vniꝰ hoīs fama ꝑduxit. Habuit il
la etas inauditū oībus ſeculis celebrādūqꝫ

miraculũ vt vrbem tantã ingreſſi aliud ex/
tra vrbẽ quererent. Apollõius ille magus
vt vulgus loqtur: ſiue phs vt Pythagorici
tradũt. itrauit perſas. pertrãſiuit caucaſum
albanos ſcytas maſſagetas opulentiſſima
ĩdie regna penetrauit: ⁊ ad extremũ latiſſi/
mo Phiſon amne trãſmiſſo peruenit ad bra
chmanas vt Hyarchã ĩ throno ſedẽtem au/
reo: ⁊ de tãtali fõte potãtem iter paucos di
ſcipulos de natura: de morib⁹. de curſu die
rũ: ⁊ ſyderum audiret docẽtem. Jnde ꝑ he
lamitas: babylõios: chaldeos: medos: aſſyri
os: parthos: ſyros: fenices: arabes: paleſtioſ
reuerſus alexãdriam ꝑrexit ethiopiam: vt
gymnoſophiſtas: ⁊ famoſiſſimã ſolis menſã
videret in ſabulo. Jnuenit vir ille vbiqz qd
diſceret ⁊ ſemꝑ ꝓficiẽs: ſemꝑ ſe melior fiet.
Scripſit ſuper hoc pleniſſime octo volumi/
nibus Philoſtratus. hec ille. Et idẽ Hiero.
ad Nepotianum cõmendans ſapĩe ſtudiuz
ait de Demoſthene. Sapiens vir ille grecie
Demoſthenes cũ expletis centum ſeptẽ an
nis ſe mori cerneret: dixiſſe fert̃ ſe dolere ꝙ
tũc egrederet̃ e vita cũ ſapere cepiſſet. Hiſ
igit̃ exẽplis dãnari poteſt temeritas illoruz
qui ſe exiſtimãt oĩa ſcire. oĩa ſaꝑe. oĩa dẽiqz
itelligere. Quo fit vt predicatores doctos
nõ ſolũ audire recuſent. verum etiã ⁊ ꝑuipen/
dant ſepe ⁊ aſꝑnentur. Ex dictis tñ clariſſi/
me conſtat nil vnicuiqz tantũ cõuenire poſ
ſe q̃ſtum audire diſciplinã ⁊ eruditionẽ. Nã
ex eius auditu fructũ nõ mediocrez ſuſcipi/
unt viri ⁊ mulieres. ſenes ⁊ paruuli. boni et
mali. docti pariter ⁊ indocti.

¶ Qr verbum dei eſt audiendũ cum ſollici
tudine deuotione ⁊ humilitate. ¶ Cap. z.

S Ecundũ myſteriũ contẽplandũ di
citur modificatio. in quo apire licz
qualiter verbũ dei ſit ab oĩbus au
diendũ: vt in oĩbus ſeruetur ordo debit⁹ ⁊
menſura. Et ad hoc intelligendũ dico ꝙ ṽ/
bũ dei debet audiri tripliciter. pͦ ſollicite. zͦ
deuote. 3ͦ. hũiliter. pͦ verbũ dei eſt audiẽdũ
ſollicite vt qui fructũ ei⁹ hr̃e cupit. conetur
a principio intereſſe ſermoni. nã ſunt nõnul
li qui ad ꝑ̃dicationẽ confluunt: ſed tñ ob pi/
gritiã ⁊ ſõnolentiã raro integram illã audi/
unt. Alij vero auaricia victi. dieb⁹ ferialib⁹
nolunt predicatõres audire. timentes amit/
tere tpũs ⁊ lucra. Quibus ego dico ꝙ non
bene faciunt. qm̃ ſi audirent quinquaginta
predicationes nõ expenderetur in illis au/
diendis triũ dierum ſpaciũ. Et tñ maius eſſet
lucrum aĩe quod inde euenire poſſet. q̃ʒ lu/
crũ oĩum tẽporaliũ bonorũ. Sed ſi aliquis
tanta neceſſitate conſtringeret̃ ꝙ niſi lab o
rando victũ acqrere nõ poſſet. tunc illuz ad
audiendũ verbũ dei nõ cõpellerẽ. qm̃ vt ait
Ari. 3. topicorum. Meli⁹ ẽ philoſophari q̃ʒ di/
tari. ſed nõ indigenti neceſſarijs. zͦ ẽ audiẽ
dum verbũ dei deuote. Et hoc dico aut ꝓ/
pter eos qui in ꝑ̃dicatione dormiunt: aut ꝓ
pter illos qui inter ſe confabulant̃: aut pro/
pter alios q deambulando cũ ſuo ſtrepitu ⁊
irreuerentia ꝑ̃dicatorez ipſum ⁊ audientes
turbãt. aut ꝓpter laſciuos ⁊ vanos iuuenes
leueſqz mulierculas. qui dũ predicatur mu
tuo ſeſe iocando: concupiſcendo ridendoqz
conſpiciunt. Jn quib⁹ nulla ẽ cõpunctio. nl/
la fides. nulla religio. Et pro his oĩbus facit
illud dictum Aug⁹. i. q. i. c. Jnterrogo ſic. d.
Uos fratres vel ſorores dicite mihi: quid
plus eẽ videt̃ vobis corpus xp̃i an verbuz
xp̃i? Si verum vultis reſpondere hoc dicere
debetis: qr nõ ſit minus verbũ dei q̃ʒ corp⁹
xp̃i. Et iõ quanta ſollicitudine obſeruamus
qñ nobis corpus xp̃i miniſtratur ne ex ipſo
de manib⁹ noſtris aliqd in terrã cadat: tãta
ſollicitudine obſeruemus ne verbũ dñi qđ
nobis erogat̃ dũ aliud cogitamus aut loq/
mur: de corde puro depereat: qr nõ min⁹ re
us erit qui verbũ dei negligent̃ audierit: q̃ʒ
ille q corpus xp̃i ſua negligentia in terrã ca
dere ꝑmiſerit. hec ille. Archi. vero ſuꝑ hoc.
c. d. ꝙ cõparatio corporis xp̃i ⁊ verbi predi
cati nõ fit reſpectu dignitatis ⁊ excellẽtie:
ſed reſpectu efficacie. qm̃ nõ minorẽ efficaci
am conſequit̃ qui cũ deuotiõe audit verbũ
dei. q̃ʒ qui cũ reuerentia ſuſcipit corpus xp̃i
Unñ glo. ſuꝑ dicto verbo. d. Uerbũ. i. ꝑ̃dica/
tio q̃ plures ↄuertit: ⁊ plus facit compungi
hoĩem ita vt oĩa peccata ꝑ eã tollantur. Sz
per corpus xp̃i tollũtur venialia. vt de ↄſe.
di. 2. c. Jteratur. ¶ 3ͦ eſt audiendũ ṽbuz dei
humiliter. Cõſiſtit aũt hũilitas in auditore
vt bñ interpretet̃. ⁊ in bonã partẽ ſuſcipiat.

Nota

ea que pdicant. Nã reperiunt ꝛ quidē plu/
rimi qui vellēt oia ſm appetitū ſuum dici.
nec cogitãt ꝙ in pdicatõe ſatiſfaciendum ē
tot varietatib⁹ pſonaꝝ. Alij aūt ſi nō ſentiūt
euãgelij textū de verbo ad verbū explica/
ri ſtatim detrahūt murmurant arguunt. d.
xp̄m miſiſſe apl'os ad predicandū euãgeliū
Et tñ quicqd reducit ad dei ꝛ pximi carita
tem. quicquid īducit hoies ad deū colēduȝ
timendū ꝛ diligendū. quicquid deniq ipos
a vitijs retrahit ꝛ ad virtutes hortat recte
euangeliū dicit. Un̄ Hiero. ī epl'aȝ ad Gal'
ſcribit illud quod ponitur. i. q. i. c. Marchi
on. Marchion ꝛ Baſilides ꝛ cetere hereti
corum ſecte nō habent dei euangeliū: quia
nō habent ſpiritū ſanctum ſine quo hūanuȝ
fit euangeliū qđ docet. Nec putemus ī ver
bis ſcripturaꝝ eſſe euangeliū: ſed in ſēſu: nō
in ſupficie: ſed in medulla: nō in ſermonū fo
lijs. ſed in radice rationis. hec ibi. Nōnulli
īſup egre ferunt ſi qñq vitia reprehendant
eo ꝙ ꝛ ipſi vitioſi ſūt. nec de ſuis vitijs corri
gi patiunt. Pro quib⁹ ē illa Hiero. ſentētia
ad Nepotianū. Neminē ſpecialiter me⁹ ſer
mo pulſauit. Generalis de vitijs diſputatio
eſt. Qui mihi prius itaqȝ iraſci voluerit. ipſe
đ ſe ꝙ talis ſit ꝯfitebit. hec ille. Cōcludo igi
tur dicendo omnibus illud Jac. i. In mãſue
tudine ſuſcipite inſitum verbum quod ſal/
uare poteſt animas veſtras.

¶ Qr obligantur homines pro loco ꝛ tem/
pore audire verbum dei. ꝛ memoriter reti/
nere ac opere implere. ¶ Capitulum. 3.

Tertiū myſteriū declaranduȝ dicit
obligatio. Obligantur ſiquidē ho/
mines circa auditionem verbi dei
maxime ad tria. p̊ ad illud audiēdum. 2° ad
retinendū. 3° ad faciendū. Primo obligant
hoies ad verbū dei audiendū. Quod accipi
poteſt: tū qꝛ vnuſquiſqȝ ſuã ſalutem deſide
rare debet quã aſſeq poteſt verbo dei me/
diante: tū qꝛ ad hoc inducit ſcriptura vt ſu/
perius viſū eſt. Sed queri poteſt. cur nō p̄/
cepit eccl'ia audiri diuinū verbū ita expreſ/
ſe ſicut ꝛ miſſas: cū tante vtilitatis ſit audir
predicationes. Et dicim⁹ ꝙ hoc fit propter
tria. p̊ propter obligationē curatorū. 2° pro/
pter paucitatē predicatoꝝ. 3° ꝓpter incōmo

ditatē ppl'oꝝ. ¶ Prima ratio ē ꝓpter obli/
gationē curatoꝝ. Nam qui curã aiaꝝ habȝ
tenetur ſuo ppl'o predicare. ſicut patet in. c.
ſupius all'. ī ſermone precedēti. inter cetera
de officio iudicis ordi. Et. 36. di. c. Ecce. Et
16. q. i. c. Adijcim⁹. c. Ecce. Si ergo prelati
obligant ſuo ppl'o pdicare. ergo ppl'i pro lo/
co ꝛ tēpore pdicatões debēt audire. Unde
de ꝯſe. di. i. c. Sacerdote. dicit. Sacerdote
verbū in eccleſia faciēte: ſi qs egreſſus fue
rit de auditorio excōicetur. Et in. c. oēs fide
les. dr̄. Oēs fideles qui ꝯueniunt in ſolēni/
tatib⁹ ſacris ad eccleſiã. ꝛ ſcripturas apl'o/
rum ꝛ euangeliū audiãt. 2°. nō obligauit ec/
cleſia ad audiendū verbū dei determinate
ſicut ad audiendū miſſas ꝓpter paucitatē ꝛ
raritatē pdicatoꝝ: qꝛ rari ſūt qui predicent
ꝛ multi q celebrant miſſas. tertia rō eſt ꝓpē
incōmoditatē ppl'orū. Nã multi ſūt rurales
ꝛ in mōtib⁹ habitantes ꝛ ī alijs locis qb⁹ dif
ficile eēt ſic audir pdicatões ſicut ꝛ miſſas.
Nō tñ excuſant hi⁹ ꝓ loco ꝛ tpe addiſcere p
aliquã viã q̃ ſūt ſm ſtatū ſuū eis neceſſaria
ad ſalutē. 2° obligant hoies ad verbū dei re
tinendū. Debet nãqȝ vnuſquiſqȝ facere qđ
in ſe ē: vt ſi nō oium que pdicantur ſaltē ali
qua memoriter teneat. Ad qđ multum pro
deſſe pōt domeſtica cōfabulatio ꝛ cōicatio
cū vxore filijs aut amicis de his que predi/
cata ſūt. 3° obligantur hoies ad verbuȝ dei
faciendū. Nã vt dr̄ Luc. xi. c. Bti q audiūt
verbuȝ dei ꝛ cuſtodiūt illud. Et Math. 7.
xp̄s intulit. Ois qui audit verba mea et fa
cit ea aſſimilatur viro ſapienti qui edifica/
uit domū ſuam ſupra petrã: Et deſcēdit plu
uia ꝛ venerunt flumina ꝛ flauerūt venti: et
irruerūt in domū illam ꝛ nō cecidit. Fūda
ta eīm erat ſupra firmam petrã. Et oīs qui
audit verba mea ꝛ nō facit ea: ſimilis ē viro
ſtulto qui edificat domū ſuam ſupra arenã.
Et deſcendit pluuia ꝛ venerūt flūina. ꝛ fla
uerūt venti ꝛ impegerunt in domum illaȝ
ꝛ cecidit ꝛ fuit ruina eius magna. Hic etiaȝ
ꝛ Jacobus. p̊. c. ait. Eſtote factores verbi ꝛ
nō auditores tantū fallentes voſmetipſos:
qꝛ ſi quis auditor eſt verbi ꝛ non factor: hic
cōparabit viro ꝯſiderãti vultū natiuitatis
ſue in ſpeculo. Cōſiderauit. n. ſe ꝛ abijt. ꝛ ſta

tim oblitus est qualis fuerit. Ergo feruent oia que tacta sũt de auditione verbi dei. vt sit semen cadẽs in bonã terrã nõ secus viaz nõ supra petrã nec inter spinas. afferẽs fructũ prout saluator benignus in lectiõe euãgelica explicauit. quã ꝛ ꝓposuit ꝑ similitudinem loquẽs indeq3 illã exposuit: sicut patet in tex. sapienter concludẽs. ꝙ q bono corde deuotaq3 mente dei verbũ audiũt. fructuz i presenti suscipiunt gratie. ꝛ in futuro perẽnis glorie: in qua xp̄s saluator oĩuz sedet ad dexteram patris: cum quo viuit ꝛ regnat i secula seculorum Amen.

¶ Feria tertia post dominicaz in sexagesima de seueritate diuine iusticie q̄ mouere debet peccatores ad pniam ¶ Sermo. x.

Reddetunicuique ſm merita sua: Dñi nostri iesu xp̄i verba sũt ista originaliter Math. 16. c. Letãtur plurimi i malis suis neq3 de illis pniaz agere vllo pacto proponũt: qm̄ nõ arbitrant deũ peccatoruz suoꝝ vltorem. Quinimo falso sibi blandiũtur ꝛ psuadent: nullã post hanc vitã obstinatis peccatoribus penã a iusto iudice fore paratã. Quo fit vt i dies deteriores fiãt: ꝛ ad vitia q̄libet sine timore labant. Quapropt i presenti sermone aliqua de diuine iusticie seueritate dicere statui: vt per ei⁹ tremẽdã ↄsideratione dura peccatorum corda molescant: quib⁹ ostẽdemus q̄ seue si se nõ correxerint puniẽtur a deo. qm̄ ipse vt verba ꝓposita dicũt: reddet vnicuiq3 ſm opera sua bonis. s. gaudia paradisi. ꝛ malis gehẽne cruciatũ. Jn quibus verbis de diuine iusticie seueritate tria mysteria sunt consideranda.

¶ Primum dicitur punitio.
¶ Secundum restrictio.
¶ Tertium permissio.

¶ Qualiter de⁹ punit malos post hanc vitã si se nõ correxerint ↄtra eos qui dicũt non esse aliud malum neq3 bonuz q̄ illud quod experimur in presenti. Capitulu3. i.

Primũ mysteriũ ↄsiderãdũ ꝺ seueritate dĩne iusticie dr̄ punitio. Jn q̊ ꝺclarãda ẽ falsa ꝛ errõea sñia ꝛ opio eorũ q dicũt nõ expedire pctõrib⁹ ad pniaz reuerti qꝛ p⁹ hãc vitã nullũ ãpli⁹ sentiẽt malũ. Cõtra tales g⁹ theologi sacri sic potẽtissime arguunt. Ubicũq3 ẽ sũma iusticia ibi dz eẽ iusta meritoꝝ retributio. Sz cũ nõ puniat malos i hac vita. g⁹ puniet illos post hãc vitã. Maior ꝓpositio ↄstat ex dictis Tulij in ep̄la de casu rei publice. d. Justicia ẽ ↄstans ꝛ ppetua volũtas ius suũ vnicuiq3 tribuẽs. ꝛ hec ẽ diffinitio iusticie q̄ hr̄. ff. de iusticia. ꝛ iure. l iusticia. ꝛ Jnstituta ꝺ iusticia ꝛ iur. l. iusticia ¶ Probare ẽt debem⁹ tria q̄ ↄtinent in rõne ꝑtacta. ꝑ iusticie dĩne ꝟitatẽ. 2⁹ maloꝝ i hac vita ipunitatẽ. 3⁹ ↄ ipsos rigidã asperitatez.

¶ Primo ꝓbare debem⁹ dĩne iusticie ꝟitatẽ. Et ad h̄ sunt scripture sacre copiosissima dicta. Uñ. Dauid i p̄s. 100. ait. Justus dñs ꝛ iusticiã dilexit eq̄tatẽ vidit vultus eius. Et p̄s. 18. Justicie dñi. r. l. c. Et p̄s. 30. Jn iusticia tua libera me. Et p̄s. 39. Annũciaui iusticiã tuã i ecclia magna. Et p̄s. 70. Mẽorabor iusticie tue solius. Et p̄s. 84. Justicia añ eũ ambulabit. Et p̄s. 47. Justicia domini plẽa est ẽra. Et p̄s. 88. Justicia ꝛ iud. ꝑ. se. t. Et p̄s. 110. Justicia ei⁹ manet in sclm̄ sec̄li. Et Esaie. 51. dicit dñs. Justicia mea nõ deficiet. Et Esa. 59 ¶ Jndut⁹ ẽ iusticia vt lorica. Et Baruch. ꝑ. Dño deo nostro iusticia. Et Hiere. 12. Justus q̄dem tu es dñe. Et ꝑma Thimot. 2. Jn reliq̄ reposita ẽ mihi corona iusticie quã reddet mihi dñs i illa die iustus iudex. ¶ Sz aliq̄s põt arguere ꝙ i deo nulla sit iusticia. ꝑ qꝛ ſm ph̄m. 5. ethicoruz. c. 2. Dñi ad seruũ nõ ẽ iusticia. qꝛ iusticia i q̄daz equalitate ad alteꝝ ↄsistit. sꝫ de⁹ ẽ dñs oĩuz ergo i ipso ñ ẽ iusticia. 2⁹. arguit. qꝛ iusticia respicit debitũ. de⁹ aũt nulli debitor ẽ. ergo i ipso nõ ẽ iusticia. Hãc. q. soluit. Ric. ꝺ media villa. 46. di. 4. di. Qꝛ iusticia põt accipi ꝓ rectitudie volũtatis qua vult aliq̄s reddere vnicuiq3 i distribuendo vel cõmutãdo qꝺ ei⁹ debetur. ꝛ ſm hoc duplex ẽ iusticia. s. distributiua qua aliq̄s vult oib⁹ qui sũt de cõmunitate distribuere bona cõia ſm debitã proportionis equalitatẽ. Et commutatiua qua aliq̄s in cõmutando vult seruare vebi... ã equalitatez ſm quantitatẽ. Cõmutatiua

iuſticia proprie loquendo in deo non eſt:q̄a
nulli eſt debitor ex legis neceſſitate. ⁊ d̄ bo
no retribuit vltra meritū. ⁊ de malo citra
demeritum. Juſtitia vero diſtributiua ī d̄o
eſt. Omnibus enim diſtribuit bona ſua ſm
debitā proportionis equalitatē. Ad primuz
ergo argumentū dicēdū ꝙ licet domini ad
ſeruum nō ſit iuſticia cōmutatiua ſm plenā
rationē eiuſdē: q2 inter dn̄m ⁊ ſeruū non eſt
equalitas eo ꝙ oīa que ſunt ſerui ſunt dn̄i.
tamē domini ad ſeruos poteſt eē iuſticia di
ſtributiua que nō requirit equalitatē quā/
titatis. ſed proportionalitatis: que ē equali
tas duarum proportionū que cōſiſtit in hoc
ꝙ ſeruis ꝓportionaliter retribuit ſecūdum
merita ſua. ¶ Ad ſecundū dicēdum ꝙ etſi
deus nulli creature ſit debitor ex p̄cepto: tn̄
debitor eſt ex promiſſo. Nulli enim eſt de/
bitor niſi cui vult. Si autē queratur quare
vult: nō reſpondebo niſi quia vult. q2 volū
tas ſua ē prima cauſa. hec Ric. Ergo q̄uis
deus nihil patiatur ex peccatis cōmiſſis: ni
hilq3 eius infinite bonitati adaugeatur ex
bonis cōmiſſis. tamē malos punire: bonos
premiare ex iuſticia diſtributiua debet: q̄m
ſic ipſe promiſit. Dixit enim per prophetaz
pſal. 36. Qui malignantur exterminabunt.
Et Apoc. 20. Ecce vēio cito ⁊ merces mea
mecum eſt dare vnicuiq3 ſecundum opera
ſua. Propter hoc dicit ſapiens pv. 50. Jni
quitates ſue capient impiuz: ⁊ funibus pec
catorum ſuorum cōſtringetur. Et prouerbi
orum. xi. Simplicitas iuſtoruz diriget eos:
⁊ ſupplantatio peruerſoꝝ vaſtabit illos. Et
prouer. 13. c. Peccatores perſequetur ma/
lum: ⁊ iuſtis retribuētur bona. Et ꝓuerbi.
14. Domus ipſorum delebitur. tabernacu/
la iuſtoruz germinabunt. Et Job. 34. Opꝰ
hoīs reddet illi deus: ⁊ iuxta vias ſinguloꝝ
reſtituet. Et Paulus Gal. 6. ait Que eniz
ſeminauerit homo: hec ⁊ metet. Et. i. Cor.
3. Unuſquiſq3 propriam mercedem accipi/
et ſecundū ſuum laborem. Et Eph. 6. Unꝰ
quiſq3 quodcūq3 fecerit bonum h̄ percipi/
et. Que auctoritates ⁊ ſactoruz dicta iuſti/
ciam diſtributiuam ſūmi dei narrant. ¶ Se
cundo probare debemus peccatorū impu/
nitatem. ſ. ꝙ in hac vita non omnes pecca/
tores de ſuis malis puniuntur. Et ad hoc ē
auctoritas Job. 12. d. Abundant taberna/
cula predonū. Et hiere. c. 12. qui ſic deū al/
loquitur. Quare via impioꝝ proſperat̄ bn̄
eſt oībus qui preuaricantur ⁊ iniq3 agūt?
Plantaſti eos ⁊ radicem miſerunt ꝓficiūt
⁊ faciunt fructuz. Et Abachuc idem. d. i. c.
Quare non reſpicis ſuper inique agentes: ⁊
taces deuorante impio iuſtiorem ſe? Et ne
multa dicamus. experientia omnium rerū
magiſtra docet qualiter multi iniqui ī via
ſua mala proſperantur. ¶ Tertio probare
debemus ꝯ illos ſic proſperantes p̄paratas
eſſe poſt hanc vitā rigidam ſeueritatem pe
nāq3 horribilem damnatiōis eterne. Et ad
hoc propoſitum ſic. d. Augꝰ. 20. li. de ciuita
te dei. c. 2. Nunc aūt ⁊ mala ferre equo aīo
diſcimus que patiunt̄ ⁊ boni. ⁊ bona nō ma
gnipēdere que adipiſcuntur ⁊ mali. Ac per
hoc etiā in his rebus in quibus nō apparet
diuina iuſticia ſalutaris eſt diuina doctrīa.
Neſcimus enim quo iudicio dei bonus ille
ſit pauper: malus iſte ſit diues. iſte gaudeat
quem pro ſuis perditis moribus cruciari d̄/
buiſſe meroribus arbitramur: contriſtetur
ille quem vita laudabilis gaudere debuiſ/
ſe perſuadet. exeat de iudicio nō ſoluz inul/
tus: verū etiā damnatus innocens: aut ini/
quitate iudicis preſſus: aut falſis obrutus
teſtimonijs. econtrario ſceleſtus aduerſari
us eius nō ſolum impunitus: verū etiā vin
dicaturus inſultet. Jmpius optime valeat
pius langore tabeſcat. Latrocinētur ſaniſ/
ſimi iuuenes: ⁊ qui nec verbo quēq̄ ledere
potuerunt diuerſa morborū atrocitate af/
fligantur infantes. Utilis rebus humanis
īmatura morte rapiatur. ⁊ qui videtur non
naſci debuiſſe diutiſſime inſup viuat. ¶ Ple
nus criminibus ſublimetur honoribus: ⁊ ho
minem ſine querela tenebre ignobilitatis
abſcōdant. ⁊ cetera hꝰmōi que quis colligit
q̄s enumerat? que ſi haberent in ipſa ve
lut in obſurditate conſtantiam ut in hac vi
ta in qua homo ſicut ſacer pſal. eloquitur.
Uanitati ſimil̄ factꝰ ē ⁊ dies eiꝰ velut ūbra
p̄tereūt. ñ niſi mali adipiſcerētur trāſitoria
iſta bōa atq3 t̄rena: nec niſi bōi talia paterē
tur mala. poſſet h̄ referri ad iudiciū iuſtum

dei:siue etiã benignum vt qui nõ erant asse cuturi bona eterna que faciũt beatos: temporalibus decipentur: vel pro malicia sua vł pro dei misericordia ꝯsolarentur bonis. ⁊ q non erant passuri eterna tormẽta: tpalibus vel pro suis quibuscunqꝫ: vel quantuliscunqꝫ peccatis affligerent: vel propter implendas virtutes exercerẽtur malis. hec ille. Et idẽ in primo de ci. dei. c. 7. ait. Placuit quippe diuine ꝓuidentie preparare in posterũ bona iustis quibꝰ nõ fruentur iniusti: ⁊ mala ĩpijs: qbus nõ excruciabuntur boni. Ista vero tpalia bona ⁊ mala vtrisqꝫ voluit eẽ cõmunia: vt nec bona cupidius appetantur q̃ mali quoqꝫ habere cernunt: nec mala turpiter euitentur quibꝰ ⁊ boni plerunqꝫ afficiũtur. Interest aũt plurimũ qualis sit vsus vł eaꝝ rerũ que ꝓspere: vel eaꝝ que dicuntur aduerse. Nã bonus tpalibus nec bonis extollitur: nec malis frangit. Malus autẽ huiuscemodi in felicitate punitur: q2 felicitate corrũpitur. Ondit tñ deus sepe etiã ĩ his distribuendis euidentius opationẽ suã. Nã si nũc oẽ peccatũ manifesta plecteret pena. nihil vltimo iudicio reseruari putaret. Rursus si nullũ peccatũ nunc puniret apte eius diuinitas: nulla eẽ dĩna prouidẽtia crederetur. Silr in rebus secũdis si nõ eas deꝰ quibusdã petentibꝰ euidentissima largitate cõcederet: nõ ad eũ ista pertinere diceremus. Itẽqꝫ si oĩbus ea petentibꝰ daret: nõ nisi ꝓpter talia premia seruiendum illi esse arbitrarẽtur: nec pios nos faceret talis seruitꝰ: sed potius cupidos ⁊ auaros. hec ille. Non letẽtur ergo pctõres ⁊ inimici dei: quibꝰ blãdus ẽ mundus: si prospera viderint sibi cuncta succedere: q2 nõ ẽ abbreuiata manꝰ dñi qui pctã q̃ nũc ĩpũita reliquit strictiꝰ puniẽda reseruat pꝰ hãc vitã. O ꝑfidi peccatores ad vos clamo vobisqꝫ dico. nolite ꝯfidere ĩ iniqtate. nolite ĩebriari dulcedine bonoruꝫ huiꝰ mũdi: q2 oĩa tpalia cito deficiẽt. ⁊ illoꝝ gaudiũ qđ in pñti gustatis vobis ꝯuertetur in luctũ. Nõ ꝯtristentur insup hi q deo seruiũt si in pñti aliqđ patiant laboriosũ: q2 pꝰ laborẽ calamitates ⁊ erũnas subsequetur quies ⁊ pax oĩumqꝫ bonorum affluentia in repromissa felici ac beata vita.

Quod ꝓ vno solo peccato mortali iustꝰ deꝰ dãnat eternaliter aĩaꝫ. nec sufficit penitẽtia de omnibus alijs si vnum solum retineat.

Secundũ mysteriũ ¶ Capłm. 2. declarandũ de seueritate diuĩe iusticie dicitur restrictio. In quo disputandũ est ꝯtra nõnullos q multa peccata relinqntes aliqđ tamẽ sibi ĩ q̊ delectent reseruant: cõfidentes ꝑ talẽ pñiaꝫ posse saluari. ¶ Querit ergo vtrũ tã restricta tãqꝫ arcta sit dei iusticia vt propter vnũ solũ pctm̃ mortale dãnare velit eũ q de oĩbꝰ alijs penitentiã egerit: illo solo reseruato: puniẽs illũ ⁊ pro illo ⁊ pro oĩbꝰ alijs. Et rñdeo ꝙ sic. ita ꝙ si vnus mille pctã mortalia cõmisissꝫ: ⁊ pro illis oĩbus tandem vno dũtaxat excepto lõgã fecisset pñiam: moreretur ꝙ cũ illo pctõ mortali: dãnatus vtiqꝫ foret: ⁊ puniret pro illo ac pro alijs de qbus pñiaꝫ egerat: illo vno stante. Probatur aũt hoc qđ dicimꝰ tripliciter. p̊ auctoritate. 2° rõne. 3° exẽplis. Primo auctoritate. Unde sapiens Ecc. 19. ait. Qui in vno peccauerit multa bõa ꝑdet Et Ja. 2. c. habet illud qđ põitur de re. iur. c. defleat. Qui totã legẽ seruauerit: offendat aũt in vno factus ẽ oĩum reus. Et đ pe. di. 3. c. penitentiam agere. prope. c. si apostolus. Gregꝰ ait. Quid enim prodest si peccata luxurie quis defleat. ⁊ tamen adhuc auaritie estibus anhelat? Et Augꝰ in li. de penitentia inquit illud quod ponitur de pe. di. 3. c. sunt plures. Sunt plures quos penitet peccasse: sed non omnino: reseruantes sibi q̃dam in quibus delectentur. nõ animaduertentes dñm mutum simul ⁊ surdum a đmonio liberasse per hoc docens nos nunq̃ꝫ nisi de omnibus posse saluari. Si enĩ vellet peccata ex parte reseruari. habentẽ septẽ đmonia perficere poterat sex expulsis. Expulit autem septem ut oĩa crimina simul eijciẽda doceret. Legionem autem ab alio eijciens neminem reliquit de omnibus q liberatum possiderẽt: oñdẽs ꝙ si etiã peccata sint mille oportere de omnibus penitere. ¶ Secũdo probat ratione ꝙ deus nec penitentiã acceptat illorum qui sibi aliquod peccatuꝫ reseruant: nec si eos damnat illorum penaꝫ remittit. Et est prima ratio dñi Boñ. ⁊ Ric.

de media villa in.4.di.15. Quia oẽ pecca-
tũ mortale contrariatur grẽ gratũ faciẽti:
ſine qua peccata remitti nõ poſſũt: ⁊ qꝛ ĩ aĩa
nõ poteſt eẽ ſimul peccatũ ⁊ gratia ꝑdicta:
vno peccato mõtali tñ huic gratie ꝯtrariã-
te: non põt de alijs venia ĩpetrari. ⁊ dicit̃ ra
tio iſta ꝯtrariationis. Secũda rõ dicitur fal
ſificationis quã tangit Tho.i.3.parte.q.86
Nã deus peccata nõ dimittit ſine peniten-
tia vera. ¶ Sed pnĩa q̃ eſt in aĩa adhuc vel
actu vel voluntate peccante mortaliter eſt
penitẽtia falſa. ergo deus ꝑ talẽ penitentiã
falſã minime peccata dimittit. Ideo ait Iſi
dorus. de pe.di.3.c.irriſor. Irriſor eſt ⁊ non
penitẽs qui adhuc agit qꝺ penitet. nec vide
tur deũ poſcere ſubditus: ſed ſubſannare ſu
perbꝰ. ⁊ de pe.di.5.c. fratres noſtros. dicit̃
Falſaȝ pnĩam eſſe cõſtat cũ ſpretis pluribꝰ
de vno ſolo pnĩa agitur. ¶ Tertia rõ ſꝫm ꝓ re
ſatos theologos dr̃ ꝑfectõis: qꝛ deus perfe
ctiſſimus nihil facit ĩperfectũ. Cũ ergo iuſti
ficatio impij ſit opus dei: debet eẽ opus per
fectũ. Aut ergo nihil dimittit ſꝫm ordinẽ ſue
iuſticie: aut totum ſꝫm ꝯfeſſionẽ ſue infinite
mĩe. Et h̄ ingt Augꝰ in ꝑalleg.c. ſũt plures.
Quedã ĩpietas ĩfidelitatis ẽ ab eo qui iuſtꝰ
⁊ iuſticia ẽ dimidiã ſperare veniã. Nec pro
pterea tñ deſperandi ſũt peccatores qui de
multis pnĩam agunt vno reſeruato. cũ faci
liꝰ poſſint ad gratiã ⁊ verã pnĩam redire ſi
multa peccata vel aliqua licȝ nõ oĩa depo-
nant. 3ꝰ probat̃ ꝙ tam arcta ſit dei iuſticia
vt ꝓpter vnũ ſolũ peccatuȝ mortale dãnet
eũ qui cũ illo ex hac vita migrauerit: mani
feſtis exẽplis. Narrat quideȝ Gregꝰ in.4.
dial.li. Qꝫ fuit in monaſterio quodã mona-
chꝰ vnus qui cũ appereret vir ꝓbus ⁊ totꝰ re
ligioſus exterius: longe aliter q̃ꝫ apparebat
fuit. Nã cũ ſe ieiunare cũ fratribꝰ demon-
ſtraret: occulte mãducare cõſueuerat. Cor-
poris aũt ſupueniẽte moleſtia ad vite extre
ma ꝑductus ẽ. Qui cũ iam eſſet in fine fr̃es
oẽs ad ſe qui erãt in monaſterio vocari fec̃.
At illi putabant viro moriẽte magnũ quid
ac delectabile ſe ab eo audire. Quibꝰ ipſe
afflictus ⁊ tremẽs cõpulſus eſt prodere cui
hoſti traditus cogebat̃ exire. Nã dixit. quã
do me vobiſcũ ieiunare credebatis occulte

comedebã. ⁊ ecce nũc ad deuorandũ draco
ni ſum traditus: qui cauda ſua genua mea
pedeſq̃ꝫ colligauit. caput vero ſuũ intra os
meũ mittẽs ſpiritũ meũ ebibens abſtrahit.
Quibus dictis ſtatiȝ defunctus eſt: atq̃ꝫ vt
penitendo liberari potuiſſet a dracone quẽ
viderat expectatus nõ ẽ. quod nimirꝫ ꝯſtat
qꝛ ad ſolã audientium vtilitatẽ viderit. Ad
idẽ eſt exẽplũ quod recitat Cirillus ſcribẽs
ad Augu. de trãſitu Hiero. Nepos inquit
qdẽ meus Rufus noĩe vtroq̃ꝫ priuatus pa
rẽte a teneris ãnis ad meas deuenit manꝰ:
q vtinã ex vtero nõ exiſſet: ne illi qꝺ ſuſtiet
contigiſſet: quẽ tãta diligẽtia enutriui: vt a
pluribꝰ a me genitꝰ putaret̃. Creſcẽs itaq̃ꝫ
ĩfelix puer etate quidẽ nõ ſapiã: ingẽti pul-
chritudine corpis decoratus: ſꝫ nõ aĩe: a cũ-
ctis dilectiõe ſupflua colebat̃. Is nanq̃ꝫ.18.
etatis ſue anno ĩbecillis ⁊ miſerrimꝰ expira
uit: de cuiꝰ morte tantꝰ ab oĩbꝰ inſonuit lu-
ctus ꝙ vix ꝑ mẽſẽ potuit quietari. At ego
nimie eiꝰ incũbẽs dilectiõi pluries rogaui
glorioſũ Hiero. vt mihi qd acciderat nepo
ti meo reuelaret. Orãti ãt mihi die q̃dã ho
ra nona tãtꝰ affuit fetor: ꝙ nullatenꝰ potui
ſuſtinere. ⁊ dũ tacitꝰ mirarer vñ tantus fe-
tor eſſet: ſuꝑ meũ ṽticẽ: eleuatis oculis infe
licẽ nepotẽ meũ vidi terribili viſione: ita ꝙ
viſũ in eũ imprimere nõ audebã. nã cathe-
nis igneis circũligatꝰ flãmas fetidiſſimas
erũpebat. Ad hãc terribileȝ viſionẽ ſubito
me tantus timor inuaſit vt dũ plurimũ loq
vellẽ formare vocem penitus non valerẽ.
Poſtremo aliquantulum ad me rediens ſi
meꝰ erat nepos voce cepi perquirere tre-
mebunda. Ad hec inquit ille vlulatibꝰ ⁊ ſu
ſpirijs. Utinã non eſſẽ ne tam diris eſſẽ cru
ciatibus deputatus. nã ſcias me ꝑpetuis tẽ
poribus manſionibꝰ tartareis permanſurũ
Heu quid dicam? His dictis tantus mihi
dolor affuit vt perplurics ſim miratꝰ quo-
modo e vita protinus nõ deceſſi. Lõgis ãt
expletis colloquijs ab eo ſciſcitatus fui: cur
ita diuinã miſericordiam ꝑdiderat cum tot
virtutibꝰ videretur pollere. Pro nulla in-
quit me ſcias cauſa fore damnatũ niſi quia
in ludis maxime delectabar. Atq̃ꝫ ĩ morte
voluntarie poſtpoſui confiteri. Quibus di-

ctis disparuit: et tantus fetor remansit vt in locum illum per magnum spaciũ nullus ausus sit introire. Hec Cyrillus. Veh igitur his qui cum talia vel legunt vel audiunt nõ timent: non mutantur: non conuertuntur ad dñm deũ suũ. Nã si pro vno peccato solũmodo hominem dei iusticia eternaliter damnat. qd faciet pro multis? O sõnolẽti peccatores: o peregrini velocissimi et aduene in hoc seculo considerate que ventura sunt: et cognoscite quanta vobis impenitentibus et in peccatis obstinatis diuina iusticia cõminatur mala. Nec sufficit aliqua peccata relinquere: vt patet ex dictis: nisi omnia pariter relinquantur.

¶ Qualiter deus iusto iudicio pmittit eos q pniaʒ differũt vsqʒ ad extremũ vite ĩpugnari varijs ĩpedimentis. ¶ Capitulum. 3.

Tertium mysterium contemplandũ de seueritate diuine iusticie cõtra peccatores impenitentes dicitur pmissio. Cõsueuerunt nanqʒ in peccatis suis aliqui esse securi: promittẽtes sibi in extremo vite penitẽtiam se facturos. Verũtamẽ iusticia dei seuera q̃ʒ frequenter pmittit tales impugnari maxime a tribus: quibus eorũ pnia impeditur. Primo a passionibus. 2° a demonibus. 3°. a parentibus. ¶ Primo pmittit deus tales peccatores impugnari a passionibus. Nam vt inquit Scotus in. 4. solet euenire q in extremo vite qñ peccatores infirmant̃ in sensitiua parte adest maximus dolor et maximus timor. Dolẽt relinquere mundũ quẽ cũ suis bonis magis dilexerunt q̃ʒ deũ. Timent mortem que priuat eos oĩ terreno bono et vita tẽporali quam pposuerũt eterne. O quantus labor eorũʒ corda mentesqʒ occupat. Alteratur ex his passionibus ratio: qr sm Aug. passiones tristabiles plus rationẽ suffocãt q̃ʒ delectabiles. Inde fit vt et ipsi miseri qui pposuerũt malefaciendo in extremo vite ad penitentiã venire: nihil de deo cogitẽt: nullãqʒ de ppria salute memoriã habeãt: qr vt Augus. in sermone de ĩnocentibus ait. Percutitur hac aĩaduersione peccator vt moriens obliuiscatur sui q dũ viueret oblitus ẽ dei. Sũt de hoc quotidie exempla clarissima. Nã et ego vidi quendã in extremis laborantẽʒ q ditissimus erat: et diuitias nõ sine peccatis cõgregauerat. Cũqʒ monerẽ eum vt iam aĩe salutẽ quereret: male libẽter audiebat his verba. quinĩmo in lectulo ĩ quo iacebat se voluens suspirabat gemebat immo rugiebat. d. O quantũ laboraui vt thesauriçarẽ et alij gaudebunt de thesauris meis. o diuitie mee. o pecunie mee. o iocalia mea quis vos possidebit: et qbus vos relinquã? Et ĩ his et similibus retinẽs cor et animũ miserrimus expirauit. In ciuitate etiã Spoletana puella quedã formosa fuit que vanitatibus sempintenta nil de futura vita cogitabat. Hec ĩfirmitate percussa monitiones et hortamẽta salutis abhorrebat: sicut mihi rettulerũt qui viderũt et audierunt illã. Tandem ĩualescente morbo cũ cerneret infelix iuuẽcula de proximo sibi ĩminere mortẽ: rogauit ĩstanter matrem vt eam vestiret et preciosis indumentis que ferre consueuerat ornaret polliretqʒ illam tãq̃ʒ si ad nuptias eẽt accessura. Annuit ei mater fecitqʒ quod filia volebat. O terribile iudiciũ. o stupendũ et admirabile dictu. Sic ornata: sic induta suspirando clamare cepit iuuencula vana. Heu quia moriar ego sic pulchra. moriar ego sic decora. moriar ego in tam tenera etate. Dicebant illi circunstantes. Cõmitte te deo filia: quia benignus et clemens est. At illa magis lamentabiliter respõdebat. Et quid mihi cum deo? veni tu diabole suscipe tu animaʒ meam. Inter que verba expirauit damnata et desperata. ¶ 2° permittit deus ĩpugnari peccatores impenitentes ĩ extremo vite a demonibus. Ipsi etenim spiritus maligni etsi a circunstantibus non videantur. apparent tamen his qui moriuntur aspectu horribilissimo temptantque infestant ac conantur durissimo certamine: ut de misericordia desperent. Unde Beda refert de gestis anglorum. q rex quidam anglie Adouerendus nomine habuit militem in armis probum: sed corruptum in moribus. Cũ autem ĩprouisa infirmitate feriret̃: a rege uisitat̃ et monetur ad pniam. q renuit. d. q uide

retur hoc facere ex timiditate cordis. Cum
vero ad mortis deduceret terminos iterū
rex visitauit eū cōfortās ut peniteret. At il
le. O domine mi rex tarda hora est cū iā iu
dicatus sim ⁊ damnatus. Nā paulo anteꝗ̄
huc intrares ingressi sūt duo clarissimi iuue
nes: quoꝝ vnus sedit ad pedes lecti mei: alt̄
ad caput. ⁊ dixerūt. Iste adiudicatus ē mor
ti: videamus si aliqd̄ ius habemus in eo. et
vnus extraxit librū speciosissimū: ꝫ valde
paruulū de sinu suo litteris aureis ⁊ fulgē-
tibus cōscriptū: in quo legēs vidi aliqua ꝑ-
ua bona que fecerā in iuuētute mea anteꝗ̄
mortaliter peccassē. Et cū miro modo exul
tarem in visiōe hoꝝ: ecce duo teterrimi de
mones intrauerūt ⁊ attulerūt vnū magnū
librū litteris nigris scriptū in quo vidi oīa
peccata mea. ⁊ dixerūt demones angelis q
ibi erāt. Quid hic facitis cū in eo nullū ius
hēatis: ⁊ liber vester nihil valeat: ꝫ noster?
Et responderunt angeli ꝙ verū ē: ⁊ reces-
serūt. ⁊ hi duo demones cruciāt me. Quibꝰ
dictis infelicissimꝰ expirauit. Est ergo mo
lestus diabolus morientibꝰ nō soluꝫ impijs
atqꝫ peruersis: sed etiā sāctis ⁊ amicis dei.
Scribit enī Cyrillus ad Augu. in transitu
hiero. ꝙ Eusebius vir sanctissimꝰ quōdam
hiero. gloriosissimi discipulꝰ cū esset de hac
vita migraturꝰ adueniēte die qua se ex hie
ro. reuelatiōe migrare sciebat. die tertio ꝑ-
eunte labore febriuꝫ cōcussus valde se sup
terrā magistri nō īmemor nudū deferri fe-
cit a fratribꝰ: ⁊ a singulis osculū accipiēs be
nigna eos cōsolatiōe cōfortauit: ut in sācto
manerēt proposito. Deinde saccū quo ope-
riebat̄ gl̄iosus hiero. deferri ⁊ supra se poni
fecit: ordinauitqꝫ secūdum instar magr̄i sui
Hiero. gloriosi extra ecclesiā ī qua iacebat
sācti hiero. corpus sepeliri. post hec corpe sa
cratissimo dn̄i se muniēs deo ⁊ beato hiero.
deuote se cōmēdauit: ⁊ sic ꝑ triduū locutio
ne corporali ac visione priuatus circūstāti-
bꝰ fratribꝰ psalteriū ac passiōeꝫ dn̄i ac alia
sancta legētibus. Die vero quo moriturus
erat ante beate anime exitū ꝑ duas horas
venerabilis Eusebius cepit ita terribiles
actus pagere ꝙ circūstātes monachi pauo
re ꝑterriti velut amentes in terra iacebāt.

Nā quādoqꝫ tranuersis oculis manibus si
mul iunctis voce dira facieqꝫ terribili cla-
mabat. Nō faciā: nō faciam. Mentiris mē
tiris. Post hec ad terrā rediēs faciem in ter
ra firmabat ꝗ̄tum poterat clamans. Adiu
uate me fratres ne peream. Qd̄ monachi vi
dentes lacrymantibus oculis euꝫ interro-
gauerūt quid esset. Ad quos ille. Nōne vi
detis demonū agmina qui me deuorare cu
piūt? Et illi. Quid te facturū volebāt cū di
cebas. Nō faciā. mentiris? At ille: Conabā
tur nāqꝫ vt nomē dei blasphemarē: ⁊ ego ħ
nolle facere acclamabaꝫ. Dicebāt insup vt
de dei misericordia desperareꝫ: eo ꝙ esseꝫ
dānatus. Quibus ego respōdebā ꝙ menti
rentur. Abscondebā aūt faciē meā ne vide
rem eorum aspectū qui tā terribilis ē vt su-
stineri non possit. Si ḡ hic dei amicus tā du
rum preliū a demonibus sensit. quid faciēt
peccatores nephādissimi qui tā diu diabolo
seruierūt? Cꝫ permittit deus peccatores ī-
penitentes impugnari in extremo vite a pa
rentibus a domesticis ⁊ propinquis. Ipsi
equidem sūt qui egrotantibus cōfessioneꝫ
nominar̄ nō audēt. sacerdotes ⁊ religiosos
nominare volētes indignāter expellūt. no-
tarios si cōparuerit vt testm̄ cōficiāt turpit̄
eijciunt. O amici carnales: o inimici aīarū
caroruꝫ vestroꝝ. de vobis dicit̄. Matth. x.
c°. Inimici hominis domestici eius. Propte
rea salubriter ꝓuisū est p. c. cum infirmitas
de pe. ⁊ re. Dicit enim sic. Cū infirmitas cor
poralis nōnūꝗ̄ ex peccato proueniat dicē-
te dn̄o languido quem sanauerat. Uade ⁊
plius noli peccare: ne deterius tibi contin-
gat. pn̄ti decreto statuimus: ⁊ districte ꝑci-
pimus medicis corpoꝝ vt cuꝫ eos ad infir-
mos vocari contigerit ipsos ante omnia
moneant ⁊ inducant vt medicos aduocent
animaꝝ: vt postꝗ̄ infirmo fuerit de spiritu-
ali salute ꝓuisum: ad corporalis medicine
remedium salubrius procedatur cū cessan
te causa cesset ⁊ effectus. hec ibi. Sed ꝑmit
tente deo ad puniēdam negligentiaꝫ impe
nitētiū: nec ipsi medici statutum ħ saluberri
mū ecclesie obseruant. Timendū igitur est
oībus petōribꝰ ne seuiat in eos iustitia dei.
Id̄o ī tp̄e opportuno sine dilatione studeant

ad penitētiā redire vt illa mediante faciāt se dignos gratia ⁊ consequēti beata gloria in qua viuit deus in secula seculoꝝ Amen.

¶ Feria quarta pꝰ dn̄icam in sexagesima de seueritate diuine iusticie cōtra origenistas qui dicūt in fine oēs diabolos ac hoīes fore saluandos. ¶ Sermo .xi.

Reddet vni cuiqꝫ secūdū opera sua. Sapiētissimi filij dei verba sunt ista Math.16.c.originaliť scripta. Offert se nob̄ ex oī parte magis ac magis tremēda iusticia dei:q̄ nō respicit ꝑsonas hominū:nō curat angeloꝝ dignitatem: sed oībus peccātibus ⁊ de peccato nō penitētibus cōminatur indifferenter dānationem eternam. Sūt tn̄ origeniste quidā pertinaciter asserentes ꝙ in fine deus lapsis angelis ⁊ dānatis veniā dabit ꝙqꝫ infideles oēs reuocabūť ad celū:⁊ ꝙ xp̄iāi qlibꝫ hitabūt iͥ paradiso ita ꝙ dei misericordia superabit omnē rigiditatē iusticie eius. Contra tales in p̄senti sermone dicere statui ostendereqꝫ q̄ꝫ fortis ⁊ aspera sit diuina iusticia contra peccatores quoscūqꝫ. Ad qđ intelligēdum cōsiderādamqꝫ illam proponimus ex triplici parte.

¶ Primo ex ꝑte angeloꝝ malorum.

¶ Scđo ex parte infideliū excecatoꝝ.

¶ Tertio ex parte xp̄ianorum falsoruꝫ.

¶ Qualiter errauit Origenes circa saluationē malorum angelorum.⁊ quomō tantꝰ error per sacras scripturas roboratur.

Primo proponimus ¶ Caplm̄.j. ꝯsiderandam dei iusticiam terribilem ⁊ seueram ex parte angeloruꝫ maloruꝫ. Nā eos excellentissimos nobilissimos perfectissimosqꝫ in donis nāe mltos ⁊ quasi inumerabiles ꝓpter vnū solū peccatum suꝑbie a paradiso seu empyreo celo eiectos eternaliter cōdēnauit. Verū ꝓ clariori noticia huius partis tria dubia emergūt disputanda. ¶ Primū vtrū Origenis opinio fuit ꝙ mali angeli saluabūtur. ¶ Secūdū vtrū mali angeli sint in inferno. ¶ Tertiuꝫ vtrū per scripturas ꝓbari possit ꝙ angeloꝝ maloꝝ pena nūq̄ finieť. Circa p̄mū dubiū ē triplex modus dicēdi. Primus est quorūdā q Origenē excusare volūt.d.nūq̄ eū falsa aut rephēsiōe digna n̄ solū scripsisse:sed nec docere potuisse:sed inuidie quorūdam attribuunt oīa que de Origene erronea ⁊ heretica predicanť. Inuidi autem talia Origeni vt illum criminarenť iposuerūt. Mouentur aūt isti defensores Origenis ad sic tenēdum.tū propter eius sāctimoniam.tum ꝓpter ꝓfundā sciam. tuꝫ ꝓpter feruētissimū zelū. Nam vt colligitur ex dictis Eusebij i historia eccłiastica.⁊ Hiero. in li.de viris illustribus. Origenes habuit patrē Leonidā xp̄ianū ⁊ martyrē:post cuiꝰ martyrium cuꝫ rebus patrimonialibus ob cōfessionem nominis xp̄i esset priuatus cuꝫ matre vidua ⁊ sex fratribus pauper derelictus habēs annos circiter.17 .etatis studio litterarum intentus se matrem ⁊ fratres de eo qđ docens lucrari poterat sustentabat ⁊ sepius martyr migrasset ad dn̄m nisi mater eius pia fraude nocte vestes eius:surripuisset. Cōsecutus tandē est a deo scie gratiā: eratqꝫ potentissimus in grāmatica ⁊ oībus secularibus litteris:in omni quoqꝫ pħia et nāli eruditiōe perfectꝰ: sꝫ instructus maxīe i lectiōe ⁊ doctrina diuinoꝝ voluminū. Vn̄ ꝓ incredibili scie sue p̄rogatiua doctor ecclesie alexandrine a Demetrio ipsiꝰ loci ep̄o īstiturꝰ ē:cathedrāqꝫ doctoris pꝰ Pātheriū ⁊ Clementē tertiꝰ obtinuit Cuius.s.Clemētis ⁊ ip̄e auditor extiterat. Ubi dū v̄bū dn̄i doceret palam:tā viros q̄ꝫ feminas instruxit.⁊ vt omnis maledicti turpis occasioneꝫ infidelibꝰ tolleret:qđdā minus ꝑfecti sensꝰ: sed feruētis fidi castitatis opꝰ exercuit. Nā illud euāgelicū attēdēs: Sūt eunuchi q se castrauerūt ꝑꝑ regnū celorū. mox illud i se ꝯpleuit. Tūcqꝫ nulla aduersarijs detrahēdi occasiōe relicta vigilanť doctrine ⁊ p̄dicationi vacauit in abstinentia plurima in ieiunijs i vigilijs. Ex eius vero auditoribꝰ multi martyres sūt effecti. Et nunq̄ ꝑmisit ea q̄ i ecclesijs differebat a notatoribꝰ excipi nisi qn̄ sexagesimū etatis sue annū agēs multo vsu ⁊ labore plurimū i v̄bo dei fiducie acceperat. Isidorus aūt i.6.ethi.li. sic đ

ipſo ait. Origenes ĩ ſcripturarũ labore taꝫ grecos quam latinos operũ ſuorũ magnitudie ſupauit. Deniqꝫ hierony. ſex milia librorũ eius ſe legiſſe fatetur. Propter hec oĩa ergo nõ videt̃ qbuſdã vt diximus ꝙ origenes taꝫ grauiter potuerit errare vt diceret etiã dãnatos angelos fore ſaluandos. Sed his ego rñdeo ꝙ nullus ẽ tã ſactus: tã iuſtꝰ: tã doctus in lege domini tãqꝫ exercitatus ĩ uia eius ut cadere non poſſit ſecundũ coẽꝫ legem. Sapientior certe mundiorqꝫ ipſo Origene erat in celo empyreo lucifer: ⁊ tñ propter peccata expulſus eſt inde. Quare autem deus permittit ruere eos qui diu in virtutibus pſeuerarũt penitus ignoramus quia iudicia dei abyſſus multa. ¶ Secundus modus dicẽdi de Origene eſt aliorum qui tenent ipſum erraſſe: ſed poſt errorẽ ad pñiam veniſſe. Oñdunt autẽ planctũ quẽdam qui aſcribitur Origeni: tamẽ plãctus ille inter apocriphas ſcripturas ãnumerat̃ vt pꝫ. 15. di. c. ſcã ro. eccleſia. ¶ Tertius modus dicẽdi de origene eſt ꝙ in veritate errauerit. Uñ Augꝰ. 21. li. de ciui. dei. c. 17. vl̃ 21. ait. Nũc iã cũ miſericordibus nr̃is agẽdũ eẽ video: ⁊ pacifice diſputãdũ q vl̃ oĩbꝰ illis hoĩbus quos iuſtiſſimus iudex dignos gehẽne ſupplicio iudicauit: vel qbuſdã eoꝝ q nolũt credere penam ſempiternã futurã ſed poſt certi tẽporis metas pro cuiuſqꝫ peccati quãtitate longioris ſiue breuioris eos inde eſtimant liberãdos. Qua in re miſericordior ꝑfecto fuit Origenes q ⁊ ipſũ diabolũ ⁊ angelos eius pꝰ grauiora ꝓ meritis ⁊ diuturniora ſupplicia ex illis cruciatibus eruendos ⁊ ſociandos ſcĩs angelis credidit Sed illũ ꝓpter ħ ⁊ pp alia nõnulla nõ immerito reprobauit eccleſia. hec ille. ¶ Et hiero. ad palmachiũ inquit. Si mihi creditis: Origeniſta nũqꝫ fui: ⁊ ſi nõ creditis nũc eſſe ceſſaui. Male ſẽtit de filio: peius de ſpiritu ſãcto: aĩarũ de celo ruinã impie ꝓtulit: veraꝫ totiꝰ carnis reſurrectionẽ negauit. Et ideꝫ ad deſideriũ ait. Origenes melior ĩ bonis peior ĩ malis fuit: cuiꝰ hereſes in libris Periarchon quos ipſe cõpoſuit maxime inueniri dicũtur. Et idem aduerſus vigilãtium ſic loquitur. Operis mei ẽ ⁊ ſtudij multos legẽ vt ex plurimis diuerſos flores carpã nõ tã probaturus oĩa qꝫ q̃ bona ſint electurus. Aſſumo multos in manu mea: vt a mľtis multa cognoſcã. Origenes hereticꝰ qd ad me? qui illũ in pleriſqꝫ hereticũ eſſe non dubito. Errauit enĩ de diaboli penitẽtia. errauit ⁊ ꝺ aĩarũ ſtatu: ⁊ qꝺ his ꝺterius ẽ patrẽ ⁊ ſpiritũ ſanctũ in cõmẽtarijs Eſaie ſeraphin eẽ teſtatus ẽ: Si erraſſe nõ dicerẽ: ⁊ hec quotidie nõ anathematizarẽ eẽm erroris illius ſocius: Neqꝫ enĩ ita debemꝰ illiꝰ bona ſuſcipere: vt mala quoqꝫ ſuſcipere videamur. At idem ĩ mľtis ſcripturis bene interpretatꝰ ẽ ⁊ ꝓphetarũ obſcura diſſeruit: ⁊ tam noui qꝫ veteris teſtĩ reuelauit maxima ſacr̃a. ħ ille. Secũdum dubiũ erat vtrũ mali angeli ſint in inferno. Et ad hoc rñdet dñs Boñ. di. 6. 2. li. d. cũ Alexãdro de ales in. 2. volumine ſũme: ꝙ locus ꝺmonũ poſt lapſũ vſqꝫ ad diẽ iudicij nõ ẽ locus ſubterraneus quẽ vocamus infernũ: ſꝫ aer caliginoſus ĩ quo generaliter ꝺmonũ habitat mľtitudo. Utrũ aũt aliqui detruſi ſint in infernũ. ħ ego neſcio nec inuenio determinatuꝫ a ſãctis. hoc aũt bñ credo ꝙ aliqui deſcẽdẽt ad torquẽdas aĩas ſꝫm ꝙ habẽt inter ſe deputata maledictiõis officia. Si ẽt ĩ iſto aere puniant̃ pena ignis diuerſi ſẽtiunt diuerſa. ¶ Quidã dicũt ꝙ ſic: licet minus intenſe qꝫ pꝰ iudiciũ. Alij aũt dicũt ꝙ talis pena differt̃ eis uſqꝫ ad iudiciũ. ⁊ interĩ grauẽ penã ſuſcipiũt: ex eo ꝙ ſunt in iſto aere caliginoſo. qa locus ĩ quo cõditi ſũt erat celũ empyreum ꝙ eſt luminoſũ ⁊ eſt eis locus nãlis. ad quẽ nõ poſſũt amplius reuerti. ¶ Tertiũ dubiũ propoſitũ ẽ vtrũ per ſcripturas ꝓbari poſſit ꝙ nũqꝫ diaboli ſaluabũt̃. Et ad ħ Augꝰ 21. li. ꝺ ci. dei. c. 23. iduc̃ duas auctoritates Una ẽ Joħ. Apoc. 20. d. Diabolus q ſeducebat eos: miſſus ẽ in ſtagnũ ignis ⁊ ſulphuriſ vbi beſtia ⁊ pſeudo ꝓpħe cruciabũt̃ die ac nocte in ſecula ſcľoꝝ. Alia ẽ auctoritas xp̃i q Mattħ. 25. ait. Jte maledicti ĩ ignẽ eternũ: q paratꝰ ẽ diabolo ⁊ angelis eiꝰ. Ex qbꝰ ſic Augꝰ. d. ꝙ hic dr̃ ĩ eternũ: ibi dr̃ ĩ ſcľa ſeculoꝝ. Quibꝰ ꝟbis ſcriptura dĩna nihil aliud ſignificare ꝯſueuit: niſi ꝙ finẽ tẽpis nũqꝫ hꝫ. Jõ. Augꝰ audact̃ ĩ li. ꝺ fide ad Petrũ ſic loqtur. Firmiſſime crede diabolũ ⁊ ãgelos eiꝰ ĩ ignẽ eternũ a xp̃o eẽ mittẽdos vbi

nūq̄ꝫ carebunt pena quā eis ꝑparauit diuina iusticia. Si igit̄ de⁹ tā dure puniuit āgelos q̄ peccauerūt ⁊ ī malicia sua obstinati ꝑmā serūt. quō securi sūt trāsgressores hoīes diuinoꝝ ꝑceptoꝝ? O reprobi offēsores maiestatis diuine. o ꝓsūptuosi ⁊ temerarij executores oīuꝫ malarū affectionum: cur nō timetis? cur nō pauescitis? cur deniq̄ꝫ nō cōpūgimini ad cōminātē vocē sūmi dei? Ipse qdē v̄ ī ſmone ꝑcedēti pꝫ ad uos clamitat Nisi cōuersi fueritis sic anḡlis nō ꝑpci nec vob̄ pcā. sicut angelos a sedib⁹ celi eieci ita ⁊ vos eijciam. sic illos perpetuo cruciādos dānaui: ita ⁊ vos dānabo. O tremēda iusticia dei cui resistere nullus pōt: nō hoīes nō āgeli spūs potētissimi. ❡ Qualiter iusticia dī dānabit oēs īfidles. ⁊ qd sētiēdū ē d̄ puulis: d̄ p̄his ⁊ alijs infidelib⁹. ❡ Capitulū 2ᵐ.

Secūdo ꝑponim⁹ cōsiderādā terribilē iusticiā dei ex ꝑte īfideliū peccatoꝝ q̄s oēs quotq̄t fuerūt q̄t sūt vel erūt cū īfidelitate moriētes dānatiōi ꝑpetue deputauit. Sciēdū tn̄ q̄ triplex ē īfidelitas. pᵃ puuloꝝ. 2ᵃ p̄hoꝝ. 3ᵃ maliciosorū. ❡ Pria ē īfidelitas puuloꝝ: ⁊ h̄ dr̄ ſm puraꝫ negationem: ex h̄ solo q̄ puuli nō hn̄t fidē. ⁊ hoc ſm Tho. 2. 2. q. x. nō hꝫ rōnē peccati: ſꝫ magis pene: q̄ tal' ignorātia diuinorū ex peccato ꝑmorū parētū secuta ē. Jō q cū tali īfidelitate moriūt̄ dānātur qdeꝫ nō ꝑꝑ īfidelitatis peccatū: ſꝫ ꝑꝑ originalē culpam ab illis ɔtractā: ita q̄ oēs puuli sine baptismo moriētes: ⁊ ī lege veteri sine alijs remedijs ɔtra peccatū originale adhibitis erāt d̄ numero dānatorū verūtn̄ de illis dubitari solet. vtruꝫ puniendi sint pena m̄alis ignis: qm̄ Aug⁹ d̄ fide ad Petruꝫ ait. Firmissime tene puulos q sine sacramēto baptismatis d̄ h̄ seculo trāseūt eterni ignis supplicio sēpiterno puniēdos. Et idē in Ench. ɔtrariuꝫ vr̄ dicere. Mitissima inq̄t sane eorū erit pena. q ꝑter peccatū q̄ originaliter ɔtraxerūt nullū insuꝑ addiderunt: ſꝫ si punirent̄ pena ignis: nō eēt mitissima. Jō dicit. d. Boñ. in 2. dis. 33. Q̄ꝫ qdā attēdētes rigorē diuine iusticie ac sētētiā q̄ de⁹ hoīem ꝑ vno modico mortali in quo momētanea ⁊ quasi nulla fuit d̄lectatio cruciat eternalit̄: dicūt q̄ puuli cremabūtur igne materiali. lōge tn̄ min⁹ q̄ꝫ illi q peccauerūt peccato actuali. ⁊ hoc dicūt sēsisse Augu. cū dixit ī Ench. penā puulorū eē mitissimā. Et ī li. de fide ad Petruꝫ ait. Paruuli cruciabūtur eterno supplicio. Mitissimā enī illā vocat nō absolute: ſꝫ respectu alioꝝ. Sꝫ cū valde durū videat̄ q̄ deus tā dure tā aspere agat cū paruulis sic d̄cedētib⁹. iō alia extat positio mitior q̄ magis cōcordat pietati fidei ⁊ iudicio rationis q̄ q̄ puuli decedētes cum originali culpa carēt iusticia ⁊ spiritus sancti gratia que est pignus hereditatis eterne: priuātur in eternū visione dei. Quia nō in carne fuit feditas: ideo ponētur in loco vili vtpote īfernali. Sed q̄ nō habuerūt ī se actualē delectationē peccati nec in spiritu nec in carne: iō n̄ sētiūt pene ignis acerbitatē. Et huic opinioni inheret magister in littera ⁊ in tex. Ad dictū v̄o Augu. ꝑalle. in li. de fide ad petrū dicere possumus q̄ ipse sic locutus est nō ītēdēs dicere q̄ paruuli sensibiliter crucientur: ſꝫ potius manifestare voluit penā eoꝝ quantum ad carentiam visionis dei. ⁊ q̄ꝫtum etiam ad vilitatē loci. ⁊ h̄ valde abundant̄ exprimit plus dicēs ⁊ min⁹ volēs ītelligi. Nec sine cā sic loq̄tur. Facit enim hoc ad extirpādā illā heresim q̄ dicebat paruulos nulla pena puniri. Vn̄ sic in moribus documētū ē: q̄ q vult ab vno extremorū ꝑuenire ad mediū debꝫ d̄clinar̄ ad aliud extremū. sic docet p̄hs. 2. eth. c. 9. Nō puniētur ḡ puuli pena sēsus ⁊ m̄alis ignis: ſꝫ pena dāni ⁊ carētia visiōis diuine. Vtrū āt insit eis aliq̄s dolor interior satis apud doctos dubiū ē. Quidā. n. voluerūt dicē q̄ carebūt cognitiōe ⁊ dolore. Cognitiōe qdeꝫ exigente dei iusticia: ⁊ dolore exigēte miſicordia diuina. Justicia nāq̄ꝫ exigit vt n̄ d̄tur eis p⁹ hāc vitā donū aliq̄d cognitiōis q̄d ī hac vita n̄ habuerūt. Vn̄ sic caruerūt cognitōe fidei ⁊ oī genere cognitiōis. intellectiue illi qui mortui sūt ante vsū ratiōis sic etiam carebūt p⁹ hāc vitā: nec diuturnitate tēporis addiscēt. Miſicordia exigit vt nō habeāt penā actualis doloris cū n̄ habuerit maculā actual' culpe. ⁊ ideo iusto suo iudicio ꝑuat eos de⁹ oī eoꝝ cognitione q̄ pn̄t eis inferre dolorē.

Melius est enim talia ignorare q̄ scire Sȝ
quia difficile est intelligere ꝙ aīa separata
nō habeat vsū rōis: ꝛ nō cognoscat ea saltē
q̊ꝝ cognitio est ei naturalr̄ īserta cū ex pte
corpis īpedimētū nō habeat. Jō alij aliter
opinant̄. s. ꝙ aīe puuloꝝ ꝛ hēbūt cognitōeȝ
ꝛ hēbunt dolorē. Sciēt. n. ꝓpt̄ qd facte sūt:
ꝛ sciēt se ab illo bono merito originalis cul/
pe eē ꝑuatos: ꝛ tn̄ n̄ hēbūt dolorē q mereat̄
dici ꝟmis. q2 nō hēbūt remorsū ꝙ pdide/
rint illud bonū ꝓpter ꝓpriā negligētiā ꝛ cō
tēptū. Et ꝓ tāto dolor eoꝝ erit multo mitiō
q̄ dolor adultoꝝ. Sed opinio ista bn̄ stare n̄
pōt: tū ꝓpter h̄ ꝙ dolor ille ē absq̄ spe. ꝛ ita
cū murmure ꝛ despatōe: tū ēt q2 dolor anīe
redūdat ī carnē. Et si talis dolor ex delibe/
ratōe ꝓcedit nō vr̄ eē absq̄ actuali obliga/
tōe. Propterea ē terti⁹ modus dicēdi ꝓba/
bilior ꝛ cōmunior. Q2 aīe puuloꝝ carebunt
actuali dolore ꝛ afflictōe: nō tn̄ carebūt co/
gnitōe. ꝛ h̄ pōt satis rōabiliter ītelligi ꝑ hūc
modū. Decedētes. n. ī solo originali mediuȝ
tenēt int̄ hn̄tes grām ꝛ culpā actualē. Et q̊/
niā stat⁹ retributōis dȝ rn̄dere statui vite p̄/
sētis: ī tali statu debēt anīe puuloꝝ poni: vt
quasi mediū teneāt īter btōs ꝛ eternis igni
b⁹ cruciatos. Qm̄ ergo bti carēt malo pene
sēsibilis: ꝛ cū h̄ hn̄t dei visionē. dānati cōrio
sūt ī tenebris ꝛ puniunt̄ pēa sēsibili. Paruu
li ꝟm ordinē rectū dīne eq̄tatis debēt cōica
re ī vno cū dānatis ꝛ ī alio cū btīs. Sed non
possūt cōicare cū btīs ī hn̄do diuinā pn̄tiam
q2 tunc in nullo cōicarēt cū dānatis. Pn̄tia
eni visiōis dei nō stat cū pena sēsibili. Jō cū
btīs cōicāt ī h̄ ꝙ carēt oī afflictōe exteriori
ꝛ int̄iori. cū dānatis ꝟo ī hoc ꝙ ꝑuant̄ visiōe
dei ꝛ lucis corpalis. Paruuli igit̄ sic diuino
iudicio īter btōs ꝛ simpliciter miseros qua/
si ī medio ɔstituti h̄ nouerūt. Et cū ex vna ꝑ
te ɔsideratio generet desolatōeȝ. ex altera
ɔsolatōeȝ: ita equa lāce dīno iudicio eoꝝ co
gnit͛o ꝛ affectio librāt̄ ꝛ ī tali statu ꝑpetuāt̄
vt nec tristicia deijciat: nec leticia reficiat.
Et in hoc mirabilis ōndit̄ ordo dīne sapīe q̄
cūcta nouit suis locis disponere ꝛ ad suā glo
riā ordinare. Nā sicut ī btīs potissime mani
festat̄ mīa ꝛ ī dānatis iusticia: ita ī istis mīa
sil̄ ꝛ iusticia. ꝛ ex hoc patet ꝙ nō facit deus
aīas frustra quas nouit de corpore an̄ susce
ptōeȝ baptismatis egressuras. Oīa cīm fa/
cit deus ad suā gloriā manifestandā. Unde
si tu q̄ras quid paruuli faciunt vtrū addis/
cāt vel conferāt vel aliquod opus exerce/
ant. breuiter ego respondeo ꝙ dīne iusticie
equitas ꝛ īmutabilitas ī eodē statu q̄tum
ad corpora ꝛ quantū ad aīas siue ad cogni/
tiuā: ꝛ quo ad effectiuā perpetualr̄ eos cōso
lidat: vt nec ꝓficiant: nec deficiāt nec leten
tur: nec tristent̄: sed sēper sic vniformiter ma
neāt. vt sint materia laudandi diuinuȝ iudi
cium. quod sic equū ꝛ iustū est vt nulluȝ ma
lū relinquat impunitū ꝛ nullū bonū irremu
neratū ꝛ ꝑfectissime teneat mediū īter suꝑ
fluū ꝛ diminutuȝ. Hec Bon̄. Ego āt dico ꝙ
difficile ē assignare paruuloꝝ dānatoꝝ q̄li/
tateȝ ꝛ cōditionē. Nobis tn̄ sufficere debet
ꝙ dei iusticia eos perpetuo condēnabit. Et
in hoc redarguēde sūt libidinose matres for
nicarie ꝛ adultere īmo filicide quarū culpa
fit sepenumero vt vel in vtero vel extra vte
rum paruuli interficiantur. O nefādissimū
scelus. o detestādū malū q̊ fit: vt anīe simul
et corpora perimantur. ¶ 2ᵃ infidelitas est
moraliū pꝭoꝝ qui ꝟm rationis regulaȝ vixe
runt extollentes virtutes vitia vero repro
bantes: tamen fidem non habuerūt nec im
plicitam nec explicitam. Qui profecto oēs
ex diuina iusticia cum damnatis sunt depu
tati. Nec durū videri debet ista sentire de
sapientibus huius seculi. Quoniam vt inq̄t
Paulus ad Ro. i. Inexcusabiles sunt quia
cum cognouissent deum non sicut deuȝ glo
rificarunt aut gratias egerunt: sed euanue
runt in cogitationibus suis ꝛ obscuratum ē
insipiens cor eorum ꝛ dicentes se eē sapien/
tes stulti facti sunt. ¶ Tertia est infidelitas
maliciosorum: que secunduȝ Tho. 2. 2. q. io
est per contrarietatem ad fidem: quando. s.
aliquis repugnat auditui fidei vel ipsam cō
temnit: ꝛ in hoc proprie perficitur ratio infi
delitatis que peccatuȝ est mortale. Et ī hac
implicati sunt iudei idolatre machometani:
ꝛ alij contradicentes christiane fidei quorū
prohdolor grandis ē numer⁹: oēsq̄ dei iu/
sticia dānabit ad īferos etiā si alia pctā non
haberēt. Nec valet opinio illoꝝ qui dicunt

vnūquēq3 in sua fide vł lege ex quo credit
eam bonam posse saluari: q2 vt scribitur ex͂
ꝺ sūma tri. ꝛ fi. ca. vna ē fideliū vlis ecclia
extra quam nullus oīo saluatur. Et de hac
Cyprian⁹. 24. q. i. c. loquit̃. Hāc vnā ecctiā
in cantico canticoꝝ spūs sāctus ex persona
xpi domini designat. d. Una ē colūba mea
formosa mea. Hāc ecclesie vnitatē ꝛ beat⁹
Paulus docet ꝛ sacrm̄ vnitatis ostendit. d.
Unus deus vna fides: vnū baptisma: vnū
corpus. ꝛ vnus spūs vna spes vocatiōis no
stre. Ad idem est. c. quoniā vetus. 24. q. i.
et c. aliud de conse. di. 4.

¶ Qualiter iustitia dei dānabit oēs malos christianos sine pñiētia morientes. ꝛ quare pena eorū grauior erit alioꝝ. ¶ Capłm. 3.

Tertio proponimus cōsiderandam
acerrimā iustitiā dei ex pte christi
anorū falsoruꝫ quos cum diabolis
ꝛ ifidelibus si in peccato moriantur ꝯdēna
bit. Et ad hoc clarius intelligēdū de illorū
dannatione notabimus. tria ꝑ verificatio-
nē. ¶ 2° ratione. 3° grauationem. ¶ Primo
nōbim⁹ verificationem. Uñ. s. verificai po-
test q̄ christiani mali cum impnia morien-
tes saluari non possint. Ad hoc sufficiat au-
dire Augu. i li. de fide ad Petruꝫ. d. Firmis
sime tene: ꝛ nullatenus dubites non omnes
qui intra ecclesiaꝫ catholicam baptizantur
accepturos esse vitā eternā: sꝫ eos qui per-
cepto baptismate recte viuūt. i. qui abstinu
erunt se a vitijs ꝛ cōcupiscētijs carnis. Re-
gnum eni celoꝝ sicut heretici infideles at-
q3 scismatici nō habebūt: sic catholici crimi
nosi possidere nō poterūt. Et sic animose lo-
cutus est Aug⁹ propter verba xpi. d. Mat
th. 7°. Non omnis qui dicit mihi dñe dñe i-
trabit in regnū celoꝝ. Multi dicēt mihi in
illa die: domine nōne in noīe tuo ꝓphetaui
mus: ꝛ in nōie tuo demonia eiecim⁹ ꝛ in no
mine tuo ꝟtutes multas fecimus? Et tunc
confitebor illis: q2 nūq̄ noui vos. Discedi-
te a me omnes q operamini iniquitatē. 2°
notabimus rōnem quare. s. baptizati xpiāi
damnabuntur. Cum Mar. vlt. dicat. Qui
crediderit ꝛ baptizatus fuerit saluus erit.
Et ad hoc rñdet. Jacobus. 2. c. q̄ fides sine
operibus mortua ē. Ideo notanda est illa
Ambro. snia que ponit̃. 22. q. 5. c. Cauete
fratres. Cauete inquit fratres mendaciuꝫ:
q2 oēs qui amāt mēdaciū filij sunt diaboli.
Mendacium nāq3 est xpianum se dicere ꝛ
opera xpi nō facere. Mendacium nō solū
in falsis verbis: sed in simulatis cōsistit opi
bus. Et vt Augusti. dicit in. 4. de doctrina
xpiana. Ex sacramēto vnctionis xpianorū
omniū vocabulū descēdit ꝛ nomen: qꝺ no-
mē ille frustra sortitur qui xpm minime imi
tatur. Quid mirꝫ igitur si ꝯ malos xpianos
seuiet iusticia diuina quādo ꝛ ipsi criminosi
flagitiosi viciosissimi reperiūtur? Heu heu
nō solū de infidelibus: sed ꝛ de xpianis di-
ci potest illud ꝓphete. Corrupti sunt ꝛ abo-
minabiles facti sunt in studijs suis: nō ē qui
faciat bonū. nā baptismate dūtaxat exce-
pto temporibus istis deteriores sūt ī malis
moribus xpiani q̄3 iudei siue gentiles. ¶ Nō
est in eis hoc est ꝓ maiori parte in pluribus
fides: nō religio: nō pietas: nō reuerētia: nō
timor: nō amor dei: nō zelus: nō iusticia: nō
simplicitas: nō rectitudo: nō veritas: nō in-
nocentia: nō cōpassio: nō liberalitas: nō hu-
militas: nō māsuetudo: nō modestia: nō cōti
nētia: nō sobrietas: nō pudicitia: nō castitas
Quinimo vbiq3 regnāt vitia cōtraria: he-
reses: superstitiones: errones: crudelitates:
irreuerentia ad sacra: presūptio: amor scłi:
tepiditas: iniusticia: duplicitas: fraudulētia
falsitas: nequitia: auaritia: symonia: supbia
inuidia: odiū: incontinētia: lasciuia in omni
abominatiōe: blasphemie: sacrilegia ꝛ hi⁹.
¶ O xpiani tm̄ nōie ꝛ nō re. o xpiani oī dolo
ꝛ malignitate pleni quo itis. quo itis? quo-
ue speratis ire cū tanta mole vitiorū vr̄oꝝ
certe vobis dico q̄ nisi redieritis ad virtu-
tum semitā ꝛ ad penitentiam habitabitis in
inferno: qm̄ vt dictū ē sic exigit diuina iu-
sticia. ¶ 3° notabimus de dānatione xpia-
noꝝ falsorum grauationē. Nā ceteris pa-
ribus grauius in inferno punientur xpiani
falsi q̄3 ifideles dānati q̄ constat exemplo
Macharii alexandrini in cuius vita legit̃
q̄ quadam die dū ipse ꝺambularet ī here-
mo repperit caput cuiusdā ꝺfūcti: ꝛ dū oras
set: interrogauit cui⁹ caput illud fuerit: et
respondit se fuisse pagani cuiusdaꝫ. dixit ei

Mach. Ubi e aia tua? Rndit. in inferno. Cuq3 requireretur si multum i pfundo eet rndit q tatu qtu distat celum a terra. Cui Macharius. Sut ne aliqui pfundiores? Cui ille. Profudiores sut oibus falsi xpiai qui xpi saguine redempti. z sacro baptisma te mundati tot bnficia puipendut. Sollicite ergo curemus omnes errata corrigere: d peccatis q comisimus du facultas ade: du tepus datur vera agere penitetiam: vt sic euadam9 morte gehenne: a qua nos liberet bndictus deus dei filius xpus iesus: qui est bndictus in secula seculor. Amen.

Feria quinta post dnica in sexagesima de grauitate pene damnator. otra illos q dicut leui cruciatu terreri damnatos.

Sermo. iz.

Cruciabuntur die ac nocte in secula seculor. Scribuntur hec verba Apoc. zo. c. Satis dura z insesibilia sut corda illor q non paueścunt: no timent neq3 mouentur ad vocem terribilis iusticie dei cui pfecto nulla vtus creature resistere nec i minimo quidez pot. Nam licet in superioribus multa dicta sint de illa: tn adhuc nonulla occurrut declaranda quib9 merito compugi debet vniuscui9q3 peccatoris mens excecata. No loqmur somniu no recitamus fabulas cu narramus seueritate iustissimi z omnipotetis dei q oium iniquitatu asperrimus vltor e. Idcirco cum timore audieda sut eloquia diuinaruz scripturarum q p emedatioe nra manifestant nobis q grauis z dura erit dnatoru pena: d qbus dicit i themate. Qd cruciabutur in penis atrocissimis p infinita secula.

In quib9 vbis de grauitate pene dnator assignabimus triplice ratione.

Prima dicitur localitatis.

Secuda horribilitatis.

Tertia eternitatis.

De grauissima erit dnatoruz pena ppt horribiles oditioes iferni. z d iferni vitate z qualitate. Capitulu primu.

Prima ro qre grauissima e dnator pena dr localitatis. Na ocludet i loco satis iepto. s. i inferno: i q tres sut penales oditiones v3. pria dr vilitatis. scda tenebrositatis. tertia pauptatis. Pria penalis oditio iferni z loci dnator dr vilitatis. Est ifern9 loc9 vilissim9 i cetro terre velut carcer dnator a deo sapietissimo ordinat9. Neq3 fictio e sic Tulli9 iuectiuar i Catilina. li. 4°. videt assere. Ut ingt aliq formido iprobis eet posita apud iferos. antiq supplicia ipijs ostituta ee voluerut: i qbus vbis qsi videt inuere q ad terrore ipior sapietes ficte d iferis sut locuti. S3 tale errore eliminat z d struut maxie tria qb9 pbat iferni veritas merito cu timore excogitada. Primu e theologicalis ro. Scdm scripture cofirmatio. Tertiu fidei cofessio. Primu qd ondit inferni vitate e theological ro. na vt colligit ex dictis sci Tho. Ric. d media villa. z do. Bon. i. 4. di. 44. Sic se h3 mificordia dei ad electos: ita se h3 ei9 iusticia ad reprobos z malignos: s3 mificordia dei pparauit electis locu deliciosu z amenu. celum. s. empyreu i q eternalit pmanebut. Ergo iusticia p parauit reprobis z malignis locu vilissimu z horredu i q eternalit cruciabunt. Ista ro fundat sup dictis Augu. q. 19 . li. d. ci. dei. c. i3°. ait. Ordo e pariu dispariuq3 rer sua cuiq3 loca tribues dispositio. Et li. 5. ibide. c. 9 . d. Deus nihil iordinatu relinqt. Ergo vnicuiq3 rei locu tribuit suo poderi coueniete. S3 qd e pondus i corporib9 e amor in spiritib9 z creaturis roalibus. Un ide Aug9. xi. li. de ciui. dei. c. z 8. ingt. Ita corp9 pode sic aius amore fert. Et. i3. li. ofes. Amor me9 podus meu eo feror quocuq3 feror. Ergo sic deus ordinat corpa i suis locis sm exigetia suor naliu pondex: sic ordinat creaturas ronales i locis s3 exigetia amor. Ex q sic electi sut i celo: q2 celestia terrenis pposuerut in suo amore: ita reprobi z erut z sut i loco ifimo: q2 i suo amore ifima z terrena superioribus z celestibus pposuerut. Loc9 aut oium infimus e in centro terre. Io sub terra i centro ifern9 e. Un Isidorus. li. i4. ethimol. Infern9 dr qsi iferi9. Et hac roem secut9 e. Zeno phs d q sic inquit. Lac. in. 6. li. di. insti. Esse inferos Zeno stoicus docuit z sedes pior

ab impijs esse discretas: et illos quidem ge-
tas ac delectabiles incolere regiones. hos
vero penas luere in tenebrosis locis atque in ce-
ni voraginibus horrendis. Et Sen. in tragedijs
Ingens vorago faucibus vastis patet. latumque
pandit omnibus populis iter. ¶ Secundum quod ondit
inferni veritatem est scripture testificatio. Omnis nam-
que scriptura tam veteris quam noui testamenti: tam docto-
rum sacrorum quam et gentilium moraliumque philosophorum infer-
num predicat. Unde Gen. 38. Jacob. d. Descendam
ad filium meum lugens in infernum. Et Job. 7. Qui
descendit ad infernos non ascendit. Et idem. 17. c.
Si sustinuero infernus domus mea est. Et idem 14
Quis mihi hoc tribuat vt in inferno protegas me.
Et idem. 21. In puncto ad inferna descendunt. Et
Dauid in ps. 6. In inferno quis confitebitur tibi? Et
ps. 9. Conuertantur peccatores in infernum. et ps. 15.
Non derelinques animam meam in inferno. Et ps. 17
Dolores inferni circumdederunt me. Et. ps. 30.
Erubescant impij et deducantur in infernum. Et ps
48. Sicut oues in inferno positi sunt. et ps. 87
Uita mea inferno appropinquauit. Et ps. 114
Pericula inferni inuenerunt me. Et sapiens pro-
uer. 9. In profundum inferni conuiue eius. Et Ecclesia-
stes. 9. Corda filiorum hominum implentur malicia et
contemptu in vita sua. et post hec ad inferos deducentur.
Et Cant. 8. c. Dura sicut infernus emulatio. Et
Esa. 14. Infernus subtus conturbatus est in occur-
sum aduentus tui. Et ibidem. Ad infernum detra-
heris in profundum laci. Et Ezech. 32. Omnes incir-
cumcisi interfectique gladio descendunt ad infernum
Et Apoc. 20. Mors et infernus dederunt mor-
tuos suos. Et Act. 2. Hunc deus suscitauit so-
lutis inferni doloribus. Et. 2. Pet. 2. Deus angelis
peccantibus non pepercit: sed rudentibus inferni de-
tractos in tartarum tradidit cruciandos. Et ad
Phil. 2. In nomine iesu omne genu flectatur celestium terrestrium et infernorum.
Et in glo. 13. q. 2. c. tempus. super verbo abditis.
Infernus est sub terra et celum supra. et notatur etiam
23. q. 4. c. hec autem vita. et Luc. 16. Mortuus est
diues et sepultus est in inferno. et Math. xi.
et tu Capharnaum vsque ad infernum descendes
et Uirg. in. 6. eneidos. Facilis descensus auer-
ni. Et Sen. in tragedijs. Nunquam stygias fer-
tur ad vmbras inclyta virtus. Nec letheos
seua per amnes vos fata trahent. Sunt et alie innu-
mere quasi auctoritates probantes quod infer-
nus sit locus subterraneus deputatus da-
mnatis quas breuitatis causa dimittimus. Sed incre-
duli quidam statim subridendo respondent sanctos de
inferis ita fuisse locutos vt homines terrerent
prout paulo ante commemorauimus: qui audi-
re debent Hiero. ad Palmachium et Ocea-
num sic scribentem. An putamus fratres quod io-
cando prophete predicent. ridendo loquantur
apostoli. Christus iudicium infantiliter comminetur: sed io-
ci non sunt vbi supplicia intercedunt. Si iocan-
do passi sunt credantur et iocando locuti. Esa-
ias serra secatur. Daniel leonibus deputatur.
Paulus truncatur gladio. Petrus in crucem
domini exemplo suspenditur. et hoc totum vt nos a
peccatis sua doctrina reuocarent. hec ille. O
igitur impia. o peruersa. o fraudulenta. o deni-
que diabolica cogitatio eorum qui existimant in-
fernum non esse: quibus sufficere debent et sa-
tisfacere tot clarissima testimonia. ¶ Ter-
tium quod ostendit inferni veritatem est fidei
confessio. Nam in symbolo apostolorum dicitur de
Christo. et scribitur. c. i. de summa trini. et fide ca-
tholica. Descendit ad inferos. ¶ Secunda
conditio penalis inferni dicitur tenebrositas
Est enim infernus locus tenebrosus et totus
obscurus. Unde Math. 22. dicit rex de non ha-
bente vestem nuptialem. Mittite eum in te-
nebras exteriores. et Job. x. Dimittite me in-
quit vt plangam paululum dolorem meum an-
tequam u. et n. r. ad. t. t. et op. m. c. t. m. et. t. u. vm-
m. et nullus or. sed. s. horror inhabitat. Notan-
dum secundum Ric. in. 4. di. 15. quod lumen per se est de-
lectabile. per accidens vero potest esse trista-
bile. inquantum aliquid ostendit quod displicet:
et quia infernus locus est omnis tristicie: ideo
simpliciter locus tenebrosus est in quo non
est aliquod purum lumen quod visum dele-
ctet. Est tamen ibi aliquod lumen obscuri-
tati permixtum quo damnati videre possint
vnde doleant. et hoc inquit Greg. 9. li. mor.
versus finem. d. Ignis inferni quamuis ad con-
solationem non luceat: tamen vt magis tor-
queat ad aliquid lucet. Nam sequaces quos-
que suos secum in tormento reprobi flam-
ma illustrante visuri sunt: quorum amore de-
liquerunt. Hoc ipsum in sententia dicit Isi-
dorus. li. i. de summo bono. Ignem gehenne ad
aliquid lumen habere: ad aliquid vero non ha-
bere: hoc est habere lumen ad damnationem

vt videãt ipij vnde doleant. ⁊ nõ habere ad
ↄsolationẽ ne videãt vnde gaudeant. Apta
fuit ↄparatio de camino triũ pueroꝝ ad ex
emplũ ignis gehẽne. Nã sicut ignis ille non
arsit ad triũ pueroꝝ suppliciũ: ⁊ arsit ad cõ-
burenda ligamĩa vinculorũ: ita ignis gehẽ-
ne lucebit miseris ad augmẽtuȝ penarũ: vt
videãt vñ doleãt. ⁊ nõ lucebit ad ↄsolatõeȝ:
ne videãt vnde gaudeãt. Inter hui⁹ vite et
future ĩfelicitatis miseriã multa discretio ẽ
Illic.n.miseria ẽ ꝓpter cruciationẽ doloꝝ:
⁊ tenebre ꝓpter lucis auersionẽ: quorũ vnũ
ĩ hac vita ẽ.i.miseria: ⁊ aliud nõ est. ĩ iferno
aũt vtrũq; est. hec ille. Simpliciter ergo lo
cus ĩferni tenebrosus erit ad quẽ sol non ex
pandet lumẽ suũ. nõ luna nec stelle ĩ quo ni
hil videbit̃ nisi qd̃ habet ĩcutere terrorẽ. sic̃
Exo.x. dr̃. de tenebris egypti. Facte sunt te
nebre horribiles ĩ vniuersa t̃ra egypti trib⁹
dieb⁹. nemo vidit fr̃em suũ. nec mouit se de
loco ĩ quo erat. Sup̱ que v̱ba. d. Nico. d̃ li
ra. q̃ tenebre ille ideo dicũtur horribiles:
q: ĩter illas videbãt egyptij visione imagĩa
ria fãtasmata quedã ⁊ figuras turpes q̃ nõ
paruũ eis ĩgerebãt timorem. Ita ⁊ ĩ ĩferno
erũt horribiles tenebre: q: dannati ĩter il-
las ⁊ vere videbũt se mutuo ĩter tormẽtoꝝ
angustias laborãtes. ⁊ visiõe imaginaria ĩ-
spiciẽt malignos spiritus qui damnatis di-
uersis modis ⁊ figuris horrendissimis appa
rebunt. O q̃ dolẽda erit hora illa qua mi-
ser peccator ĩtrabit ĩfernum nũq̃ visurus
lucem per tot annoruȝ milia: ⁊ post iudiciũ
per ĩfinita secula. O quãtus timor tunc cor
eius ĩuadet cum videbit noctem sine die tã
lõgissimaȝ sibi factam. Nã si hoc ĩ mundo
viderẽt hões noctẽ protrahi vsq; ad mẽseȝ
vel ãnum cũcti clamarẽt ad sidera: miseri-
cordiam. Inquit Virgil. primo georgicorũ
de obscurato sole post Cesaris mortẽ. Ille
etiam extincto miseratus Cesare romã. Cuȝ
caput obscura nitidũ ferrugine texit. Im-
piaq; eternã timuerũt secula nocteȝ. Que
igit̃ mẽs qualisue animus fiet damnatis in
tenebris ĩferni vbi nõ solũ priuati erũt ĩ et̃-
num oĩ splẽdore ⁊ luce delectabili: verũ ẽt
vt dixim⁹ quicquid videre poterũt accedet
eis ad merorem ⁊ luctũ. ¶ Tertia penalis
ↄditio ĩferni dr̃ paup̱tatis. Oẽs qdẽ ibi ha
bitantes paup̱tate affligẽtur ⁊ egestate ni
mia. ⁊ qui ĩ hoc mundo affluebant diuitijs:
abũdabãt tẽporalib⁹ bonis: possidebãt the
sauros: ⁊ imperabãt alijs: ĩduebãtur purpu
ra ⁊ bysso: dormiebãt ĩ lectis eburneis: nu-
triebãt canes: ⁊ pascebãt aues celi: gaude-
bãt ĩ sonis cãticis ⁊ choreis: ⁊ letos ducebãt
dies: omĩbus his ĩ ĩferno penitus expoliati
guttam aque cõcupiscẽt: ⁊ illaȝ habere non
poterunt. prout expresse redẽptor noster a-
peruit Luc.16.c. asserẽs de diuite epulone
q̃ ĩstanter rogabat Abraham quaten⁹ mit
teret Lazarũ vt ĩtinctum ĩ aquam digitũ:
nõ totuȝ: sed extremã partẽ ad eũ deferret
oriq; eius impõeret: nec fuit exauditus. De
quo Greg. ĩ omel. dicit. Guttã aque petijt
qui micas panis Lazaro negauit. Iõ audi-
etur flebilis vox diuitũ ⁊ potẽtuȝ in ĩferno
sic lamẽtantium. vt dr̃ Sap.5. Errauimus
a via veritatis. ⁊ iusticie lumen nõ luxit no-
bis: ⁊ sol ĩtelligentie nõ est ortus nobis. Las
sati sumus ĩ via iniq̃tatis ⁊ p̱ditõis: ⁊ ambu
lauim⁹ vias difficiles. viã aũt dñi ignoraui-
mus. Quid nobis ꝓfuit sup̱bia nr̃a: aut di-
uitiarũ iactantia quid ↄtulit nobis? Trãsie
rũt oĩa illa tanq̃ vmbra ⁊ tanq̃ nũcius per
currẽs: ⁊ tanq̃ nauis q̃ pertrãsit fluctuantẽ
aquã: cuius cũ p̱transierit nõ est vestigium
ĩuenire neq; semitã carine illius ĩ fluctibus
aut auis q̃ transuolat in aere nullũ inuenit̃
argumentũ itineris illius: sed tantũ sonitus
alarũ verberãs leuẽ ventũ ⁊ scindẽs p̱ vim
itineris aerem cõmotis alis trãsuolauit. et
post hoc nullũ signũ itineris inuenit̃ illius:
aut tanq̃ sagitta emissa in locũ destinatum
diuisus aer ↄtinuo in se reclusus est vt igno
retur transitus illi⁹. Sic ⁊ nos nati cõtinuo
desinim⁹ eẽ: ⁊ v̱tutis qdẽ signũ nullũ valui
mus ostẽdere. In malignitate aũt nostra cõ-
sumpti sumus. hec ibi.

¶ Qr̃ grauissima erit dãnatorũ pena ꝓpter
lamẽta ⁊ blasphemias que sũt ĩ inferno ⁊ ꝓ
pter societatẽ demonum. ¶ Capitulum.z.

SEcũda ratio quare grauissima erit
dãnatorũ pena dicit horribilitatis.
Nã ĩter cetera quib⁹ miseri illi af-
ficiẽtur dolore tria erũt maxime horribilia

35

¶ Primū horribilis lamētatio. Secundū hor
ribilis blaſphematio. Tertiū horribilis ſo/
ciatio ¶ Primum horribile erit lamētatio.
Ibi īquit xp̄s erit fletus ꝛ ſtridor dētium.
¶ Scd̄m vero Ric. i. 4. di. 50. Nō erit ibi cor
poralis fletus inq̄ꝫtum ē quedam reſolutio
corporalium lachrymarū: q2 talis reſolutio
tūc nō erit. ſed pertinet ad corruptibileꝫ ſta
tū: tn̄ erit ibi maxim⁹ dolor iterior qui ſigni
ficabitur p̱ ſigna ī facie ꝛ oculis cū turbatō
ne ꝛ motu capitis. ꝛ cū ſtridore dentiū vul/
tuſqꝫ triſticia. Quiſnā explicet quātus me/
ror erit ī cordibus damnatorū īter illos ſtre
pitus vlulatus atqꝫ querelas? O beati qui
nūc lugēt. vt ait xp̄s Math. 5. qm̄ ipſi ꝯſo/
labunt̄. Et Luc. 6. Ueh vobis q nūc ridetiſ
q2 lugebitis ꝛ flebitis. ¶ Secundū horribi
le erit blaſphematio. Pro deſperatione vti
qꝫ blaſphemabūt dānati ſeipſos parētes ſu
os deū ꝛ angelos ꝛ oēm creaturā. Uñ Apo
ca. 16. Joh. ait. Blaſphemauerūt deū celi p̄
dolorib⁹ ꝛ vulnerib⁹ ſuis. Ad h̄ eſt exēpluꝫ
qd̄ legit̄ in ſūma de ſeptē donis. Cū quidaꝫ
vſurarius īfirmaretur ad mortē: nec ſacer/
dos vellet ei ſacra conferre niſi reſtitueret
vel cautionē faceret: illeqꝫ recuſaret. horta
bātur ad hoc filij ne ad infernū deſcēderet
moriēs. Ille vero reſpōdebat. Neſcitis qd
petatis. Si vellē mala ablata reſtituere: re
linq̄rē vos paupes ꝛ egēos. meliuſqꝫ ē ſe cō
mittē mīe dī q̄ꝫ mīe boium. ꝛ ī hac pertīacia
mortuus ē vſurarius ille ac in īferno ſepul/
tuſ. Ex filijs aūt eius duobus dixit alter ad
alterum. Pater noſter dānatus eſt: nō imi/
temur eum retinendo vſuras p illum extor
tas: ſed reddamus creditorib⁹ vt ſaluari poſ
ſimus. At ille reſpondit. Ego meā partē re/
tinebo nec illā reſtituere curo. Si pater no
ſter vſuras fecit ꝛ nō reſtituit: ipſe non ego
penam portē. Alter ergo portionem ſuā re
ſtituit ꝛ ſeculum deſerēs dei obſequio ſe to
tum tradidit. Dum autem qui in ſeculo re/
manſerat mundanis ſe īmergeret. infirma/
tus ad mortem: nec penitens ſecutus eſt pa
trem. Quod frater audiens rogauit deum
vt patris ꝛ fratris eius ſtatum ei dignaret̄
oſtendere. Una igitur dierum cum oraret:
vidit terrā apertam: ꝛ in inferno patrē ī flā
mis penitus ſepultum: ꝛ filium eius fratreꝫ
ſuum iacentē ſuper eum: maledicebatqꝫ pa
ter filium dicens. Maledicta ſit hora ī qua
te genui fili: ꝛ tu ſis maledictus quia ꝓpter
te feci vſuras: nec volui reſtituere ne te pau
perem relinquerem: ꝛ propter hoc crucior ī
hac flamma. Et filius reſpondebat. Male/
dictus ſis tu pater ꝛ maledicta dies in qua
me genuiſti: quia exemplo tuo docuiſti me
fenerari: ꝛ vſuras extortas noluiſti reddere
propter quod crucior in īferno. Et poſt ābo
piter eiulantes blaſphemabāt cūcta creata
ꝛ creatorē illoꝝ. Qd̄ cernēs ille ſeruus dei
grās deo egit qui eū liberauit de tāto malo
¶ Tertiū horribile erit ſociatio. Erūt nāqꝫ
ſocij dānatoꝝ neq̄ſſimi ſpūs ꝛ maligni dia/
boli: Quātū eīm ſit eoꝝ ſocietas dira atqꝫ
moleſta pōt cognoſci p effect⁹ peſtilētes q̊s
exercēt ī illis quos deo pmittēte obſident ī
hac vita. Naꝫ adeo illos turbāt: ꝛ ſic grauit̄
vexant: vt qn̄qꝫ ſic obſeſſi muti aut ſurdi fi
ant: qn̄qꝫ manib⁹ ꝓprijs ſeipſos lacerēt ꝛ di
ſcerpāt. qn̄qꝫ niſi cathenis cōſtringerentur
etiā domeſticos ꝛ amicos conent̄ opprimē.
Quid igr̄ faciēt diaboli cū illis quos in īfer
no volēte deo p libitu ſuo vexare poterūt:
ſi talia agūt hic cū his qui de eoꝝ manibus
ꝛ ptāte pn̄t penitus liberari? Null⁹ ꝓfecto
aut cogitare aut dicē pōt q̄ꝫ īportabil' erit
damnatis miſeris ſocietas diabolorum.
¶ Qr rōnabilit̄ punit de⁹ dānatos pena et̄/
na ſeu īfinita p durat ōeꝫ licꝫ act⁹ pcti ſm̄ ſe
ſit finitus ꝛ temporalis. Capitulum tertiuꝫ.

Ertia ratio quare grauiſſima erit
dānatorum pena dicitur eternita/
tis. Duratura quippe in ſcripturis
ſanctis ponitur pena dānatorum in eternū
vt patet ex dictis. Uerūtn̄ vt Aug⁹. dic̄. zi.
li de ci. dei. c. xi. Quidā iniuſtū putāt vt pec
catis quātūlibet magnis paruo. ſ. tēpore p/
petratis pena quiſqꝫ dānetur eterna: quaſi
ulli⁹ id vnq̄ꝫ iuſticia legis attēdat: vt tanta
mora tpis q̄ſqꝫ puniatur quanta mora tēpo
ris vnde puniret̄ admiſit. Octo genera pe/
narum in legibus eſſe ſcribit Tullius. Da/
mnū. vincula. verbera. talionē. ignominiam.
exiliuꝫ. mortem. ſeruitutem. Quid horuꝫ ē
quod in breue tempus pro cuiuſqꝫ peccati

celeritate coaptetur vt tanta vindicetur mo-
rula: quanta deprehenditur perpetratum nisi
forte talio? Id enim agit vt hoc patiatur quisque
quod fecit. Unde illud est legis. Oculum pro ocu
lo dentem pro dente. Fieri enim potest vt tam bre
ui tempore quisque amittat oculum seueritate vindi-
cte quam tulit ipse alteri improbitate peccati. Por
ro autem si aliene femine osculum infixum rationis
sit verbere vindicare: nonne quod illud puncto temporis
fecerit incomparabili horarum spacio verberatur:
et suauitas voluptatis exigue diuturno do
lore punitur? Quid in vinculis? Numquid tam
diu quisque iudicandus est in illis esse debere quamdiu
fecit vnde meruit alligari? Hec Aug. Qui
etiam de damno ignominia exilio et seruitute conten
dit quod plerumque infliguntur pro momentaneo quasi
delicto longo tempore duratura que ideo eterna esse
non possunt: quia presens vita non potest esse eterna.
Quanto magis ergo approbanda est dei se-
uera iusticia que peccata punit eterna pena licet
in tempore sint commissa Uerumtamen vt tante veritati
melius animus acquiescat ex dictis sanctorum tres
principales rationes aptissime producuntur quibus
liquido constat iuste deum facere cum punit ma
los eterno supplicio. prima ratio est propter voluntatem.
2a propter obiectum. 3a propter contemptum
Prima ratio est propter voluntatem. Nam si con
sideremus in peccato voluntatem. iustum est vt peccatum
damnatorum eterna pena puniatur: quia omne peccatum
tantum graue est: quantum voluntas ad illud ar-
dentius se inclinat. Et quia voluntas malorum
quamdiu in hac vita sunt ita se inclinat ad peccatum
quod semper velit peccare. Ergo iustus iudex qui
cor aspicit magis quam opus debet eos pena in eter-
num duratura punire. Quidnam est quod tam mul-
ti se sentiunt morituros: et tamen peccare non de
sinunt? Ueniunt ad ianuas mortis et de peccatis
non dolent nisi quod semper peccare vellent? quod vtique
ipse deus scrutator cordium oculo sapientie sue
clarissime intuetur. Hanc rationem tangit Gregorius
4. li. dial. vbi petrus interrogat eum et dicit.
Scire vellem quomodo iustum est vt culpa que cum fine
perpetratur sine fine puniatur. Et Gregorius respon-
det. Hoc recte Petre diceretur si iustus iu
dex non corda hominum sed facta pensaret. Ini
qui enim ideo cum fine deliquerunt quia cum fine vixe
runt. Nam voluissent vtique si potuissent sine fi-
ne viuere. vt potuissent sine fine peccare. Om

dunt enim quia in peccato semper viuere cupiunt qui numquam
desinunt peccare dum viuunt. Ad magnam ergo
iusticiam iudicantis pertinet vt numquam careant sup-
plicio: qui in hac vita numquam voluerunt carere
peccato. hec ille. Que verba etiam habentur de pe-
nis. di. i. c. voluissent. Et ad hoc facit illud quod scri
bitur. 93. di. c. Diaconi sunt. vbi sic habetur. Mode
ratio dei ac pietas solum nostrum reditum querit
ac nos cupit longa bonitate sua saluari. Si
non conuertimur. si duri colli sumus. si in pec-
catis vsque ad mortem illicite perduramus. assi
due peccantium non miseretur deus. Ad idem
est c. Legatus. 14. q. 2. Augustinus insuper de pe.
di. 7. c. vlti. in fi. ait. Qui impenitens moritur
omnino moritur et eternaliter cruciatur. Qui
autem impenitens finitur: si semper viueret semper
peccaret. Secunda ratio quare deus iuste
eternaliter damnat et punit iniquos. est propter
obiectum. Quelibet enim offensa consideratur
non solum respectu actus: sed respectu dignitatis il-
lius qui offenditur. Quanto etenim persona que
offenditur dignior est: tanto culpa in illam commis-
sa grauior. et per consequens pena debet esse durior. Si
cut qui regem offendit grauius punitur quam qui
offendit suum famulum vel aliquem rusticum.
Qui ergo mortaliter peccat: deum qui est infinitum
bonum offendit. et caritatem per quam est socie-
tas beatorum. ergo tam visione dei quam beatorum
societate eternaliter priuari debet et eterna pe
na puniri. Bernardus autem super Canti. dicit quod qui
mortaliter peccat vult non esse deum. quod sic pro-
bat. Qui vult deum aut impotentem aut iniustum aut
insipientem esse vult deum non esse. sed qui mortaliter
peccat vellet deum aut sua peccata nescire: aut
vindicare non posse: aut vindicare nolle. er
go vellet deum non esse deum. et qui vult deum non esse
deum: merito puniendus est eterno supplicio.
3a ratio quare iuste deus malos eternaliter damnat.
est propter contemptum. Peccatores namque contemnunt infi
nitum bonum et eternum gaudium quod potuissent eli-
gere: et quia voluntarie elegerunt eternum malum
iuste illis eterna supplicia condonantur. Unde Au
gustinus. 21. li. de. ci. dei. c. 12. inquit. Factus est malo
dignus eterno qui in se peremit bonum quod esse
posset eternum. hec ille. Audiunt siquidem pec
catores scripturas clamantes promittentes
quod tam felicissima et copiosa bona atque iocun
da in regno celorum amicis dei. et ipsi de his

non curant. Vocat eos deus p dicta sancto
rum p hortamenta pharuz: per instructio/
nes doctorum: per terrores cōminationū:
per suauitatemq3 beneficiorum. Venite in
quit ad cenā magnā: ad iocunda gaudia: ad
paradisi delicias: vbi bonū absq3 malo ₇ le
titia est absq3 merore. Et tamen impij sic
blandiētē deum nolūt audirē. gnimo ipsū q̄3
tū possunt suis malis operibus ipugnāt et
psequūtur. O benedicti dei ordinata iusti/
tia que malos eternis cruciatibus deputa/
sti. nullus profecto d̄ te cōqueri pōt. O mi
serabilis dānatorum conditio que tanta3
experitur seueritatē: ut finem illorum pena
nunq̄3 suscipiat. Durum esset hōi sano p diē
et noctē assidere lecto: ₇ in eius mollitie vo
lutari. Duru3 esset cuiq3 dissoluto iuueni p
longa spatia cum formosis iuuenculis puel
lisq3 ornatissimis chorizare. Durū esset mu/
liercule cuicunq3 corporis ornamēta nō de
ponere. Et ut expientia docet hec ₇ hi⁹ que
solatiose et delectabiliter fieri solēt fastidiū
inducūt assiduitate sui. Heu inq̄3 heu cur
dormiunt peccatores? Cur non euigilant?
Cur non corrigunt malā vitā? Cur non con
siderant q̄ eis pati sunt in iferno cruciatus
horrēdi? Et tamen semper ibi hitabūt post
centum ānos: post mille: post milia milium
imo nunq̄3 pena ipsorum terminabitur. O
anima sterilis. o anima dura. o anima insen
sata. o anima vitiosa quid agis? quoue ten
dis iter? quare ad infernu3 properas ut ibi
i eternū infeliciter viuas? Reuertere ḡ ad
dn̄m deum tuum q te liberet a periculis dā
nationis. ₇ tibi concedat gratiam in pn̄ti et
in futuro gloriam: i qua uiuit ₇ regnat de⁹
per infinita secula seculorum. Amen.

¶ Feria sexta post dominicā i sexagesima
de grauitate pene dānatorum. contra illos
qui plus timent mala vite presentis q̄3 fu/
ture. ¶ Sermo. 13.

Cruciabūtur. die ac nocte in secula se
culorum. Apoc. 20. Ma/
gna profecto detestabilis
q3 est crudelitas eorum
qui cognoscentes propt
sua petā iminē sibi infitū dānationis eterne
nō timent: nō formidant: non corrigunt suā
vitā malā. Quidnā magis vnusquisq3 pti/
mescere debet. quam cruciatus acerbissi/
mos. atrocesq3 penas ac luctus intolerabi/
les inferni? Timent pleriq3 in hac vita exti
tes labores angustias. paupertatem. egri/
tudines. illatas cōtumelias. damna. seruitu
tem. exilia. carceres. tempestatē aeris. ve/
hemētiā ventorum. aliaq3 picula quib⁹ vexa
ri solet mortaliu3 genus. Sed reuera si re/
cte saperēt magis timere deberēt ad infer/
na descendere vbi labores. angustie: tormē
ta: calamitas: luctus: gemitus: suspiria: cla/
mores: lamenta: blasphemie. fames ₇ sitis.
ignominia: ₇ ardor ignis ₇c. quibus dānati
molestabuntur ₇ nūq̄3 deficiēt. Et quoniā
nō parum prodesse pōt vnicuiq3 talia cogitāti
ad cōtritionē ₇ deletione3 peccatoru3: idcir
co adhuc in pn̄ti sermōe de grauitate pene
dānatorum aliquid prosequemur. Et nota/
bimus tres rōnes precipuas quibus intelli
gere valem⁹ dānatorum penā fore grauissimā.

¶ Prima ratio dicitur cognitionis.
¶ Secunda contrariationis.
¶ Tertia desperationis.

¶ De grauissima est dānatoru3 pena eo q̄
nihil cognoscent preter illud quo contrista/
ri possūt. ₇ de illorum scia. ¶ Capl'm j^m.

Prima ratio ostendens grauitate3
pene dānatorum dicitur cognitionis
quia nihil cognoscūt aut cognosce/
re possūt nisi ea vn̄ dolere possint atq3 ɔtri
stari. Ad quod plenius intelligendū tria du
bia proponimus declaranda. Primū est de
dānatorum sciētia. Secūdū de nostra distā/
tia. Tertium de beatorū gloria. ¶ Primū
dubium est de dānatorum scia. Utrū. s. dāna/
ti vtantur scia in hoc mundo acquisita. Et
arguitur q̄ nō primo. quia i vsu scie magna
ē delectatio. vn̄ phs. 4. ethi. c. 8°. vidz inqt
phia magnas delectatiōes habere. ₇ Lac.
i. i. li. di. insti. Nullus ē suauior aīe cib⁹ q̄3 co
gnitio veritatis. s3 damnati nullā hn̄t delecta
tionē sicut nec beati tristiciā. ergo n̄ vtunt
aliq̄ scia. ¶ 2°. arguit ex illa maxia phi. Si
de quo minus videtur inesse ₇ inē. ergo de
q̄ magis. sed per aliquas penas hui⁹ mundi

que minime sunt respectu penarum inferni
perditur vsus sciētie. ergo multo fortius d/
ficiet ad penas inferni que maxime predi/
cantur. ¶ Tertio arguitur: qꝛ damnati ma
gis possent cogitare de deo ꝙ̄ de quocūq̄
alio intelligibili: quia propinquior est intel
lectui eorum. Sed sicut dicit magister sen/
tentiarum in. 4. di. 50. dānati pꝰ iudiciū in
profūdioribus tenebris erūt: vbi nullaȝ lu
cem dei videbūt. ergo multo minꝰ d quo/
cunqȝ alio intelligibili cogitabunt. ¶ Sed
cōtra argui potest. prīo quia Luc. 16. hr̄ ꝙ
Abraam dixit diuiti dānato. fili recordare
quia recepisti bona in vita tua. qđ sibi non
dixisset nisi ille vti potuisset sciētia acquisi/
ta in h̄ mūdo. ¶ 2° arguitur. quia dānati odi
unt deum. sed nullus odit illud de quo non
cogitat ergo dānati de deo cogitant. ꝛ a si/
mili possūt de alijs cogitare. ¶ Tertio argu
itur. quia dānati habēt remorsum cōsciētie
ꝛ vermē. sed cōsciētia non remordet nisi de
peccatis que cognoscūtur. ergo in dānatis
ē vsus sciētie. Respondēt ad hanc. q. Ric.
de media villa ꝛ. d. Boñ. in. 4. di. 50. ꝙ dā
nati vtuntur sciētia acquisita in hoc mūdo
maxime ꝙ̄tum ad aliqua. Considerant enī
mala que fecerūt ꝛ bona opera que omise/
rūt. vt hic vsus sciētie sit ad maiorem eorū
afflictionē. ¶ Ad primū ergo argumētuȝ in
oppositum est dicēdū ꝙ ꝙ̄uis vsus sciētie
sit per se delectabilis: tñ per accidēs pōt eē
tristabilis. In dānatis enim post iudicium
erit eorū natura ita plene cōprehensa tristi
cia vt omnino sint indispositi ad aliquā de/
lectationē. Et qꝛ sicut dicit phus. 2° de aīa
Actus actiuorū sunt in patiēte bene dispo
sito. ideo vsus sciētie nullā ī eis dlectationē
poterit generare. Notandū tñ ꝙ demōes
ante iudicium possūt habere ꝛ interdū hn̄t
aliq̄s modicas delectatiōes vanas ꝛ mltū
respersas amaritudine. Anime autē dāna/
te nullā penitus vnq̄ȝ habebūt delectatio/
nē. ¶ Ad secūdū argumētum dicenduȝ ꝙ
ꝙ̄uis ille pene sint maiores ꝙ̄ iste: tamē nō
ita poterūt auferre dānatis vsū sciētie: si/
cut possūt alique pene hōibus ī hoc mūdo:
quia organa corpoꝝ illoꝝ ex voluntate di
seruabuntur incorruptibilia ad maiorē affli

ctionem. Que organa hic p vehemētiā pe/
narum aliquādo cōtingit corrūpi. Damnati
tamē multo minus erūt apti ad vsū sciētie
nisi respectu eoꝝ quoꝝ consideratio erit ad
augmētum sue tristitie. ¶ Ad tertiū argu/
mētū dicēdū ꝙ ꝙ̄uis deus sit propinquior
intellectui eoꝝ p essētiam ꝙ̄ alia obiecta: n̄
tñ sub ratiōe obiecti nisi inquātū ē puniens:
ꝛ sic de eo maxīe cogitās: nō ex amore ſȝ ex
odio. Inquātū aūt ē dulcis ꝛ misericors mi
nime d eo cogitāt. ¶ Scđm dobiū ē de no
stra distantia. vtrū videlicet dānati distan/
tes a nobis cognoscāt ea que circa nos fiūt
Et videtur ꝙ sic. vt habeť Luc. 16. Dixit il/
le diues damnatꝰ ad Abraam se quiq̄ fra/
tres habere. ergo sciebat adhuc illos supui
uē. ¶ In ɔ̄riū est auctoritas Augꝰ. in. li. de
cura p mortuis agēda. que ponit. 13. q. 2. c.
Fatēdū. vbi ait. Fatendū ē nescire quideȝ
mortuos qd hic agať. Rn̄deť ergo ſm Ric.
in. 4. di. 50. ꝙ dānatos cognoscere q̄ circa/
nos fiūt pōt intelligi tripliciť. Per scientiā:
per ɔiecturā: p reuelationē. ¶ Prīo mō nō
cognoscūt ea q̄ circa nos fiūt: qꝛ cognosceř
sic n̄ possēt nisi accipiēdo similitudines a re
bus: ad quas accipiēdas reqriť pporciona/
ta ppingtas intellectꝰ ad ipsaȝ rē. Quāuis
aūt distantia nō ipediat cognitionē intelle/
ctus respectu rei: cuiꝰ iā hēt speciē: tñ pporti
onata distātia qualʼ ē inter aīas q̄ sūt ī ifer/
no ꝛ ea q̄ circa viuos fiūt ī h̄ mūdo ipedit
cognitionē itellectus: respectu rei cuiꝰ n̄ hȝ
spēm: qꝛ phibet spēi acquisitionē. ¶ 2° mō
dānati cognoscūt multa q̄ circa nos fiunt
Ex statu eniȝ pterito ī q̄ hoīes viderūt po
stea ɔiecturant multa q̄ accidunt circa eos
Et sic cognoscebat ille diues damnatꝰ qui/
q̄ fres suos adhuc viuere: qꝛ secū ī tormētis
illos nō videbat: nec cū requiescētibꝰ ī sinu
Abrahe. tñ nō erat cognitio certa: qꝛ mor/
tui ex speciali priuilegio qn̄q̄ penitētiā faci/
unt ī locis in quibus peccauerūt. ¶ 3° modo
cognoscūt aliqua que circa nos fiūt: vľ per
reuelationē demonum vel aīarum ad eos
descendentium. Sed nūq̄ȝ fit eis aliqua re
uelatio nisi talis vnde tristentur. Et sic pa/
tet solutio ad obiecta. ¶ Tertium dubiuȝ ē
de sanctorum gloria. vtꝝ. s. dānati videant

ſanctoꝝ gloriã ĩ celo. Et ad hoc rñdet. Ric. vbi ſupra. ꝙ dãnati gloriã ſãctorum nõ vidẽt quia viſio eſt cognitio intuitiua ⁊ clara proprie loquẽdo de viſione. Sic eĩm nõ poſſet videri gloria btõrum quin viderẽtur btĩ ⁊ ipſe deus. Cũ ergo gloria ĩ perfecta eorũ cõiunctiõe cum deo cõſiſtat. Nõ eĩm poteſt videri ĩmediate ⁊ clare cõiunctio aliquorũ quin videãtur ipſa cõiuncta. In generali tñ et partim ĩ ſpeciali cognoſcũt gloriam beatorũ quaſi arguendo. Nullũ eĩm vident damnatum qui tenuerit fidez ⁊ bonos mores. Unde cogit̃ ĩtellect⁹ eoꝝ aſſentire ꝙ vera ẽ ſacra ſcriptura: ⁊ ex ↄñti ꝙ boni habeãt ea q̃ ipſis in ſacra ſcriptura ꝑmittunt̃. Et quia btĩtudo ĩ ſacra ſcriptura ꝑmittit̃ iuſtis non ſolũ in generali ſed ẽt ꝑtim in ſpãli: incꝫtum ẽ bonũ trãſcẽdẽs oĩa tp̃alia bona. Iõ dãnati cognoſcũt gloriã beatoꝝ: nõ tñ ĩ generali ſ; partiz ĩ ſpãli. De hac ꝯo cognitõe dãnati triſtãtur ꝓpter ĩuidiã felicitatis aliene. et carentiã btĩtudinis proprie. Poſt iudicium tñ dãnati eo ꝙ ad ꝓprias penas quaſi totaliter eoꝝ cognitio reflectet̃: cognitõem iſtã nõ habebũt niſi forte ĩeſſe generaliſſimo. qꝛ ꝑ cõplementũ doloris ĩtellect⁹ eorũ ꝑdicte argumẽtationi nõ vacabit. O quãta igitur erit in dãnatis anguſtia: quanta amaritudo quantaue triſticia: qñ cognoſcent diſtincte oĩa pctã ꝑ illos commiſſa: quant⁹ dolor qñ cognoſcent bona q̃ facere potuerũt. quando cognoſcent mala que patientur. quando reuelabunt̃ eis ea que ĩ hoc mũdo fiunt vt diſplicentiam habeãt. qñ cõſiderabũt ꝙ boni ⁊ amici dei ſũt in ꝑhenni gloria. Propt̃ h̃ ⁊ hi⁹ oĩs eoꝝ cognitio erit eis doloroſa

¶ Qualiter grauiſſima erit dãnatoꝝ pena eo ꝙ illoꝝ deſideriũ nunq̃ ĩplebitur. ⁊ qd eſt quod ipſi appetunt. ¶ Capitulum. z.

SEcunda ratio oñdens grauitatem pene dãnatoꝝ dicitur ↄ̃riationis. Fertur nãq̃ eoꝝ voluntas ad deſiderandũ ea quorum contrarium ſẽper eueniet. Primum eſt beatitudinis participatio ¶ Secundum peccati delectatio. Tertiũ ſui annihilatio. ¶ Primum quod damnati appetunt eſt beatitudinis participatio. Nam ſm Ric. in. 4. di. 50. cũ peccatum vt Aug⁹ dicit. 19. de ciuita. dei. c. 12. delere nõ poſſit extrema nature veſtigia: ĩ damnatis remanet aliqua naturalis cognitio ⁊ appetit⁹ naturalis. Cum ergo primus motus naturalis appetitus ſit reſpectu finis in generali. quia ſ; philoſophũ. 7. ethicorũ. c. 12. Finis ẽ principiũ in appetibilibus ⁊ agibilibus. ſequit̃ ꝙ damnati naturaliter appetunt finẽ in generali. Sed vltimus finis eſt beatitudo: ſequitur ergo ꝙ naturaliter appetunt beatitudinem in generali q̃uis appetitu debili ⁊ exili. Sed hic naturalis appetitus in his ex deliberatiua voluntate quo ad hoc peruertitur: quia bonuz quod naturaliter appetũt ſub circunſtantijs malis appetũt. Nec ẽ iſte appetitus ad eorũ cõpletionẽ: ſed magis ad afflictõez. Naturaliter eĩm appetere quod appetẽs videt ſe nõ conſequi poſſe: magna ẽ afflictio appetentis. Scd̃m aũt Tho. 2. 2. q. 17. In damnatis nulla eſt ſpes beatitudinis conſequende. quoniã ſicut de ratione beatitudinis eſt vt in ipſa quietet̃ voluntas talit̃ ꝙ beati ſciant certitudinaliter ſe nunq̃ beatitudinẽ amiſſuros. Ita de rõe dãnatiõis ẽ vt ĩ ipſa moleſtetur volũtas ſic ut damnati certitudinaliter ſciant ſe nunq̃ btĩtudinem adepturos. ¶ Scd̃m quod dãnati appetũt eſt peccati delectatio. Uellent enim ſe non peccaſſe: ⁊ illud ẽ impoſſibile. Uerũtamen dicit dñs Bona. diſ. 50. quarti li. ꝙ mala volũtas dicitur dupliciter. ſ. act⁹ ⁊ habit⁹. Timor ergo ſeruilis dãnatis nõ aufert habitũ male volũtatis: ſed aufert actũ. Iſte eĩz nõ vult luxuriari qꝛ timet puniri. de ipſa tamẽ volũtate habitũ nõ aufert: qꝛ ſi ſepararet̃ ĩpunitas vellet vtiq̃ luxuriari. Sic eſt intelligendũ in dãnatis. ꝙ dolor penalis aufert ab ipſorũ volũtate actũ volẽdi peccare: qa reuera dãnati nõ appetũt luxuriari nec dominari ꝓpter penas quas ex illis actib⁹ ſentiũt ſe ĩcurriſſe. Habẽt tamẽ habitum male voluntatis per quã appeterẽt peccare ſi nõ crederent ex hoc puniri. Damnati ergo vellẽt ſe nõ peccaſſe: nõ ꝓpter h̃ ꝙ peccatũ eis diſpliceat: qꝛ ĩiuſtum: ſed qꝛ diſplicet eis pena iuſta. Et ideo malam habẽt volũtatez hoc volẽdo: ⁊ iõ adhuc viuit ĩ eis voluntas peccãdi: licet dolore penarũ ĩpediat̃ ne ex/

cat in actum suũ. ¶ Tertiũ ꝙ dãnati appetunt est sui annihilatio. Et circa hoc varie opinati sunt etiam magni doctores. An sci. licet dãnati vellent non esse. Quidã nanq dicunt ꝙ damnati non possunt velle nõ eẽ quia hoc non est appetibile nec per accidẽs nec per se. ꝛ allegant Aug᷒. in libro de libero arbitrio. d. Si quis dixerit nõ esse ꝗ miserum esse me mallem: respondeo: mẽtiris. Insuper ꝛ Ari. i. z. de anima. d. Omnia appetunt esse et illius causa agunt quicquid agunt secũduz naturã. Et idem Aug᷒ libro de libero arbitrio. Considera ꝗtum bonuz est esse quod ꝛ beati ꝛ miseri volunt. Et idẽ xi. li. de. ci. dei. c. 27. inquit. Ita vero quadã vi naturali ipsum esse iocunduz est: vt non ob aliud et hi qui miseri sunt nolint interire Et paulo inferius ait. Quid animalia oĩa ꝛ irrationabilia quibus non est data ista cogitare ab immẽsis draconibus vsq ad exiguos vermiculos. nõne se esse velle atq ob hoc interituz fugere omnibus quibus possunt motibus indicant? Est adhuc in promptu ratio talis. ꝙ ꝑelectio ꝑsuppõit electõez Sed non esse nõ est eligibile qꝛ oẽ eligibile hꝫ apparentiam boni: sed ipsũ nõ esse nõ habet apparentiaꝫ boni: quia quod apparet bonum apparet esse. ergo ꝛ cetera. Alij autem doctores vt doctor subtilis Ric. de media villa. ꝛ dominus Boñ. di. 51. quarti. dicunt ꝙ damnati vellent non esse non volũtate naturali: quoniam id velle non possunt quia esse in pena melius est ꝗ nihil esse: cũ in nihilitate nulla penitus sit bonitas. Et sicut dicit philosophus. 2. de generatione. In omnibus in quibus est esse: melius est desiderare naturam: loquendo de melioritate naturali: Uolunt ergo damnati se non esse voluntate deliberatiua: non per se. sed per accidens. inquantum. s. ad nõ esse sequitur carentia pene quaꝫ per se appetunt. Uidẽt enim ex suo esse ꝙ non possunt cõsequi delectationem nec vtilitatem. nec per suuꝫ eẽ vident posse acquirere aliquod bonũ: ideo nõ est mirꝫ si tali eẽ vellent carere vt malis que essendo patiunt̃ carerent. Nã nõ tantũ bonũ est ꝑ se obiectũ voluntatis: sed etiã carentia mali ꝗuis nõ prime. Quapropter dicitur. 5. ethi. c. 6. ꝙ in boni ratione fit minus malũ ad maius malũ: quia minus malũ magis ẽ eligibile maiori. Et rõe huius carẽtie mali nõ eẽ per esse apprehensũ põt eẽ dãnate voluntatis obiectum. Ex quibus colligimus hanc secundã opinionẽ sequẽtes: ꝙ tãta pena damnati vexantur vt si possibile esset vellẽt nõ esse. Et hoc ẽ quod Joh. dixit Apoc. 9. In diebus illis querent homines mortem: ꝛ non inuenient eam: desiderabũt mori ꝛ fugiet mors ab eis. Et Aug᷒. li. de miseria huius mundi dicit. O mors ꝗ dulcis es quibus tam amara fuisti. Te solã desiderant qui te vehementer oderunt. Et si queratur cur deus damnatos esse non priuat ꝛ ad nihilum redigit. respondet Tho. i. z. q. 87. ar. 4. in solutione primi argumenti ꝙ hoc est per tres causas. Prima ẽ quia redigi in nihilum eũ qui peccat non conuenit diuine iusticie: qꝛ repugnat perpetuitati pene que est secundum diuinam iusticiaꝫ. Secunda est quia esse presupponitur ad meritum ꝛ demeritum. Tertia ratio est quia ꝑ inordinationem peccati esse nõ tollitur vel corrumpitur: ꝛ ideo priuatio esse non potest esse pena d̃bita alicui᷒ culpe. Dicitur tñ metaphorice in nihilũ redigi. secundũ illud ps. Ad nihilum deductus est in conspectu eius malignus. quia scilicet spiritualibus bonis priuatur. Unde. ꝛ. i. Corin. 13. Si charitatẽ non habuero nihil sum.

¶ Qꝫ grauissima erit pena damnatoruꝫ eo ꝙ erũt desperati. nec suffragia ecclesie põt eis prodesse aut cõicari. ¶ Capitulum. 3.

T Ertia ratio ostendens grauitatem pene damnatorum dicitur desperatio. Nam inter tot asperrima mala hoc eis vnum superadditũ adauget ipsorum dolorem: quia videlicet desperati sunt scientes ꝛ experientes nullo ecclesie suffragio eorum penam posse mitigari. Nã si colligerentur in vnum omnes lachryme: omẽs orationes: omnia ieiunia: omniaq pietatis opera quorumcunq iustorũ qui in hoc mundo placuerunt deo: ꝛ offerrẽtur pro vno da

mnato nihil ei prodessent. Et licet quidam canoniste dixerint q suffragia ecclesie licet non prosint damnatis quantum ad liberatio nem a pena. prosunt quantum ad aliquam mitigationem siue alleuiationem. Contra eos ē sententia theologorum. 45. di. quar/ti libri dicentium q suffragia ecclesie nullo modo prosūt damnatis: eo q sunt extra ca ritatem: et cum non sint ad uitam ordinati nec possint beatitudine participare non sūt ex caritate diligēdi. Caritas autem ē que facit suffragium acceptabile: ob quod suffra gia ipsis nihil prosunt. Hec Ric. Jō dicitur 13. q. 2. c. pro obeuntibus. Pro obeuntibus quippe cōsuluisse cognosceris: si liceat pro eis oblationes offerri. Sācta sic tenet eccle sia ut quisq pro mortuis vere catholicis of ferat oblationes atq presbyter memoriam eorum faciat. Et quāuis omnes peccatis subiaceamus: cōgruit ut sacerdos pro mor tuis catholicis memoriam faciat et interce dat: non tamen pro impijs quāuis christia/ni fuerit tale quid agere licebit: hec ibi. Et idem ponitur in. c. Cum arce. de cele. miss. Sz contra hanc opinionem inducunt aliqui exemplum Traiani. de quo legitur ī vita beati. Greg. q cum quodam die ipse festina ret ad bellum. vidua quedam occurrit ei. d. Obsecro vt sanguinem filij mei innocenter perempti uindicare digneris. Cumq Tra ianus si sanus reuerteretur dixisset se vin/dicare: vidua dixit. Et quis mihi hoc presta bit si tu in prelio mortuus fueris? Traian⁹ respondit. Ille qui post me imperabit. Cui vidua. Et quid tibi proderit si alter mihi iusticiam fecerit? Traianus dixit. utiq ni/hil. Et uidua. Nōne inquit melius est ut tu mihi iustitiam facias q̄ alteri hanc transmit tas? Tunc Traianus pie commotus de e/quo descendit: et vidue iustitiam ministra/uit. Fertur nanque q dum filius Traiani per urbem equitando nimis lasciue discur reret filium vdue interemit. et Traian⁹ filiū suum qui hoc fecerat vidue loco filij sui de/functi tradidit. et magnifice ipsam dotauit Dum igitur quadam vice defuncto Traia no Greg. per forum Traiani trāsiret: et ei⁹ mansuetudinis recordatus fuisset. Ad sci

Petri basilicam peruenit: et ibidem p eius errore amarissime fleuit. Tūc sibi diuinit⁹ responsum est. Ecce petitionem tuam cōple ui et Traiano penam eternam peperci. De cetero autem caue ne pro damnato aliquo preces fundas. Damascenus autem ī quo/dam suo sermōe dicit. q Greg. audiuit uocē eum diuinitus alloquentem. Uocem tuā au diui z Traiano ueniam do. Patet ergo ex hoc exemplo q oratio Greg. profuit Tra/iano dānato. Sed super hoc diuersi diuer/sa sunt opinati. Aliqui enim dixerunt q tra ian⁹ fuit reuocatus ad uitā ubi gratiam cō secutus est: z veniam meruit: z sic gloriam obtinuit. Alij autē dixerunt q anima Tra iani non fuit simpliciter a reatu pene eter/ne absoluta: sed eius pena vsque ad tempus scilicet vsque ad diem iudicij fuit suspensa. Alij autem inquiunt sicut est Joannes dia conus qui vitam beati Gregorij descripsit q non legitur orasse: sed fleuisse. z frequen ter deus misertus concedit quod homo q̄/uis desiderans petere non presumit. Jdeo anima Traiani non fuit ab inferno libera/ta z in paradiso reposita: sed tantum ab in/ferni cruciatibus facta exempta. Potest enim anima z in inferno existere: z inferni cruciatus per dei misericordiam non sen/tire. Aliorum tñ opinio cōior est z verior: q Traian⁹ z a pēa liberat⁹: z ad gloriā sit assū ptus oratione beati Gregorij. Quod non ē factum secundum communem legem: sed secundum dispensationem diuine sapientie que preuidens Grego. oraturum pro Tra/iano non damnauit ipsum per diffinitiuā sē tentiam. Et ideo non est dicendum ex illo exemplo vno z singulari: q damnatis per diffinitiuam sententiam ecclesie suffragia prosint: cum nec in minimo possint fauere. Quinimmo audiendum est salubre documē tum z obseruādum sapientis. Ecclesiastes 9. Quodcunq inquit potest manus tua fa cere: instanter operare quia nec opus nec ratio nec scientia nec sapientia erunt apud inferos quo tu properas. O igitur dolen/da damnatorum pena que mitigari et ad/iuuari nullo modo poterit: non proprijs vi ribus: non lachrymis: nō diuitijs: non ami

corū suffragijs: non amicorum potentia nō deniq̨ aliqua omnium creaturarum industria. O timenda vindicta dei ad cuius cō spectum velut cera ante faciē ignis peccatores eliquescēt. O peccatores ēbriati dulcedine bonorū huius seculi fugite irā dei et nolite pugnare cū omnipotēti deo: qui dānatis vt dictū est tā tremēda cōminat mala a quibus nos ipse per suā clemētiā liberet: cui ē honor ⁊ oīs laus ⁊ gloria p īfinit a seculorū secula. Amen.

Sabbato pᵒ dnīcā in sexagesima. de grauitate pene dāna torū ad terrorē īcorrigibiliū ⁊ obstinatorꝫ. Sermo. 14.

Cruciabūtur die ac nocte in secula seculorū. Apoc. 20. c. Cū mēte reuoluo quante erūt ī inferno angustie reproborū: admirari plīmū cogor cur tā diu peccatores dissimulāt agere pniaꝫ: Et certe si d̄ his malis de quibus loqmur: aut nūq̨: aut post longissima spacia tēporū traherent aliqlem de sua īpenitētia excusationē haberēt. Sꝫ cū tā exiguū velocissimūq̨ sit huius labilis vite tēpus: pᵒ qd̄ mali īcorrigibiles descēdūt ad tartara. nescio quid ipsi dicer possint Reprehensibiles quidē sunt: ⁊ pro sua tarditate merito redarguēdi. Et licet in precedentibus explicauerimus multa que duras mentes domare sufficiunt. tamen adhuc d̄ grauitate pene damnatoruꝫ nōnulla occurrunt consideranda: quorum cōsideratione diligenti molliantur pertinaces mentes obstinatorꝫ peccatoruꝫ. Dicemus ergo ꝙ grauissima est ⁊ satis acerba pena damnatorū adhuc triplici ratione.

Prima dicitur cōbustio.

Secunda dicitur superatio.

Tertia dicitur priuatio.

Qualiter dānati patiuntur acerbissimā penā propter ignem īferni. ⁊ de illius ignis terribilissimis cōditionibus. Capitulū. j.

Prima ratio qua ostenditur grauitas pene damnatoruꝫ dicitur cōbustio Tradētur nāq̨ dānati misere eternis ignibus cōburendi. Et h̄ colligitur ex scripturis sacris. vn̄ Job. 20. dr̄. Deuorabit eos ignis q n̄ succēdet. et Judith. vlt. c. Dabit ignē: ⁊ vermes ī carnes eorꝫ. Et Abacuc. 2. c. Laborabūt populi in multo igne Et Esa. vlti. c. vermis eorū nō morietur: ⁊ ignis eorū nō extinguet. Et dauid in ps. 10. Pluet super peccatores laqueos ignis. Et Ezech. 22. Jn igne ire mee cōsūpsi eos. Et Apoc. 18. Jn vna die veniēt plage eiᵒ mors ⁊ luctᵒ: ⁊ fames ⁊ igni cōburetur. Et Apoc. 20. Qui nō ē inuētᵒ ī libro vite scriptᵒ: missus ē in stagnū ignis. Et Math. 13. Exibūt angeli ⁊ separabūt malos de medio iustorꝫ ⁊ mittēt eos in caminū ignis. Et Matth. 7 Omnis arbor q̄ nō facit fructū bonū excidetur: ⁊ in ignē mittetur. Et Matth. 18. Bonū est tibi cū vno oculo in vitā itrare q̄ duos oculos hn̄tē mitti ī gehēnā ignis. ⁊ Matth. 10. Eū timete q h̄ꝫ ptātem corpus ⁊ aīaꝫ pdere in gehennā. Et Matth. 25. Jte maledicti ī ignē eternū. Uerūtn̄ de h̄ igne dubitat circa tria. p̄ circa veritatem. 2ᵒ circa ptātē. 3ᵒ circa q̄litatē. Primo cōtingit dubitare de inferni igne circa veritatē. An. s. sit ignis verus hn̄s formā ⁊ naturā ⁊ speciē ignis. Et rn̄det Ric. i. 4. sētētiarū ꝙ quorūdā opinio fuit ꝙ ille ignis nō ē corporeus sed ē q̄dā spiritualis pena: q̄ ꝑpter suū acumē metaphorice dicit ignis: q̄ vt ipsi dicūt Cū diuina potētia reprobos possit cruciare sufficienter spūali pena: superfluū fuisset in inferno ponere corporeū ignem. Et ad hoc adducūt illud Luc. 16. de diuite q dicebat linguā suā cruciari in hac flāma. Cū eni cōstet aīam illius diuitis linguā corporalem n̄ habuisse: vr̄ ꝙ sic scriptura ibi d̄ līgua loqt metaphorice aliquid spirituale vocans linguam: ita aliquam penam spiritualem metaphorice vocet igneꝫ. Sed opinio ista falsa est ⁊ contra scripturaꝫ que distinguit int ignem ⁊ dānatorum penam spiritualem: q̄ vocatur nomine vermis. Unde Ecclesi. 7. Uindicta carnis impij ignis ⁊ vermis. Jdō cōiter doctores omnes cōcludunt. 44. di. quarti. ꝙ in inferno ē ignis corporeus a prīcipio mundi cum alijs creaturis productus ⁊ ordinatᵒ ad reprobos cruciandū. Et hoc asserit Augᵒ ī li. d̄ mirabilibᵒ sacre scripture

Et idem in li. xi. de ci. dei. c. io. ait. Gehēna illa qđ et stagnuz ignis ꝛ sulphuris dicitur corporeꝰ ignis erit. Cui ꝯsonat illud Greg. in. 4. dial. li. d. Ignē gehēne corporeū esse n̄ ambigo. Et ſm theologos: ignis ille q̄tuz ad illud qđ in eo est de essentia ignis ē eiusdem speciei cū igne elementali: q2 sicut oīs aqua oī aque est eadem spē ſm phm ꝑ tho. ita oīs ignis oī igni est idē spē. Diuersificat̄ tn̄ quo ad dispositionem ꝛ operationem: q2 sibi cōpetit aliqua actio q̄ igni elementali non cōuenit. Nam ignis in aliena materia multū diuersificatur in opationibꝰ suis: ſm exigentiā dispositionis materie. Qđ aperte patet ī fulgure: vbi ignis respectū habet ad diuersas mās: ſm diuersitatem celestis īfluentie ī materia īcorpate. Unde aliquādo non ledit mām mollē ꝛ dissoluit duram: ꝛ econuerso: qn̄q3 calefacit ꝛ non cōburit: ꝛ econuerso. Aliqui tn̄ opinantur ꝙ ī inferno sit ignis in materia propria: q̄uis ibi nō luceat nisi ad modicū ꝛ satis impfecte. Patet ergo ꝙ ī inferno verus ē ignis ad malorum cruciatū dispositus ꝛ deputatꝰ. ¶ zᵒ. contingit dubitare de igne inferni circa potestatē. Utruz. s. possit īcorporeos āgelos: ꝛ spiritus sepatos cruciare. Et ad istā questionē multi multipliciter responderunt. Nam quidam dixerunt spūs sepatos igne nō affligi nisi per priuationem boni desiderati. Ex qua priuatione tanq3 quodā malo presēti in eis vehemēs tristitia generat̄. Et hec fuit opinio Algaçelis. 6. li. phicoꝝ. Sed cōtra hanc sunt dicta scōruz. d. spiritus incorporeos posse pena corporalis ignis affligi sicut aperte. d. Greg. ī. 4. li. dial. Et Augꝰ. xi. li. de ciui. dei. c. x. Iō alij dicunt spiritus separatos cruciari igne corporeo inq̄tum vident ipsum preparatū ad hoc vt eo crucientur ī corporibus suis sicut latro suspēdēdus patibulo ipsū videndo cruciat̄ anteq̄ suspendatur in eo. Et hec opinio nō sufficit: quia nullo modo potest ad angelos malos applicari: q tamē illo igne ī ppetuū cruciabuntur. Quidam aūt alij dicunt ꝙ cruciabuntur igne corporeo īq̄ntū eoꝝ ītellectui imprimetur superexcellēs illiꝰ ignis similitudo. Sed hoc dictuz deficit: q2 ſm phm. 3. de anima. Non sic excellentia intelligibilis ledit intellectū sicut excellētia sensibilis ledit sensū: q2 pꝰ excellēs sēsibile sēsus īpedit̄ ī sētiēdo: s3 ītellectꝰ pꝰ excellēs ītelligibile nō minꝰ intelligit iufima sed magis: q2 sensus apprehendit p organū corporeū: intellectus autē non. Nōnulli insup tenēt ꝙ spiritus sepati igne corporeo crucientur non inq̄tū ipsū apprehēdūt apprehensiōe simplici: sed cū firma estimatiōe qđ est cōtrarius sue nature: q̄uis estimatio falsa sit. Un̄ Auic. 9. meth. loquens de dispositione animarum a corporibus separataruz dicit sic. Anime male vident penam quā imaginauerant in hoc mundo ꝛ affliguntur ī ea. Forma enī imaginata non est debilior sensibili: s3 ē maior impressione ꝛ claritate: sic videmus in somnijs. Fortasse enī somniatū maius ē p modulo suo q̄ sensibile: tūc quāto magis illud qđ est in alio seculo ē fortiꝰ q̄ qđ ē in somnijs ppter paucitatē impedientiū: ꝛ expeditionem aīe ꝛ claritatē recipientis. S3 hec opinio inconueniēs videt̄: q2 ſm hoc spūs non paterentur ab igne corporeo: sed a sua falsa estimatiōe. Preterea non videtur pbabile ꝙ demones qui subtilitate ingenij vigent: illum ignē estimarēt sue nature contrariū ꝛ lesiuū nisi ita esset ī re. Alij adhuc dicunt ꝙ spiritus patiuntur ab igne corporeo non p virtutē illius ignis absolute: sed inq̄tū ē instrumētū diuine iusticie. Uidemus enī res multas habere actiones in virtute principalis agentis q̄ eis non competerent absolute. Uerbi gratia: calor naturalis in virtute aīe conuertit nutrimētuz in carnē. Lumē solare a luna receptuz ꝛ cū virtute lune ab eo deriuatū in ꝟtute lūe generat humiditatē: ꝛ fantasma in virtute luminis intellectus agentis mouet intellectū possibilē. Corpora celestia cū inanimata sint: tn̄ in virtute intelligentiaꝝ motricū generant in his inferioribus vitā. vt p3 in ḡiatis p putrefactionē. Securis in ꝟtute motoris scindit arborē. Tenendo ḡ ꝙ ignis affligat spūs inq̄tū est instrm̄ diuine iusticie. adhuc pergrendū est magis ī spāli: p quē modū dicūt aliqui ꝙ supnaturaliter impressa est igni infernali quedam spālis

virtus:per quam spiritus affligit naturali
virtute ignis ad hoc non cooperãte nec dis
ponente:qꝛ vt dicunt nõ est possibile vt ali
qua virtus naturalis cooperetur in super/
naturali actione:cum per se ad eam nullo
modo nec ꝯplete nec icõplete possit attige/
re. Pꝛo tanto ergo ille ignis affligere dicit̃
spũs:qꝛ supnaturalis virtus existẽs ĩ eo sic̃
in subiecto illos affligit:sic̃ aliqua substãtia
supnaturaliter dealbata posset dici visum
disgregare. Sed hec opinio in tribꝰ deficit.
Unũ est ꝙ ſm eam ignis non affligit illos
spũs vt ĩstrm̃:qꝛ opoꝛtet ꝙ in ĩstrumẽto sit
aliq̃ nãlis aptitudo ad illã actionẽ ad quaꝫ
applicatur a virtute motoꝛis: vt pꝫ ĩ securi
respectu actus scindendi:ꝛ in malleo respe
ctu actus conterẽdi. Aliud ẽ qꝛ non videt̃
pꝛobabile virtutẽ spũalẽ esse ĩmediate ĩ re
coꝛpoꝛali sicut in subiecto:ita vt sit ibi ma/
nẽs ꝛ nõ in fieri:sicut ponit opinio pꝛedicta
Tertiũ ẽ ꝙ videmus naturale lumẽ nati
onis ꝑ qđ solũ ĩtellectꝰ nullo mõ põt attin/
gere ad visionẽ dei:cooperari cum lumine
gloꝛie ad illã visionẽ. Uerũtñ qꝛ in actione
supernaturali q̃ a deo non ẽ mediate fini/
ta virtute:sꝫ tantũmõ ĩmediate: vt creare:
non põt cooꝑari virtꝰ supnaturalis. Idcir/
co dicit Ric. ꝙ ignis infernalis nõ obstan/
te ꝙ sit coꝛpoꝛeꝰ: spiritus sepatos affligit
inquãtũ ẽ diuine iusticie instrm̃ eos affligit
afflictione ad quã disponit naturalis virtꝰ
illiꝰ ignis:nec tñ qualẽcũqꝫ afflictionẽ põt
causare in illis spiritibꝰ:nisi ĩ virtute ĩcrea/
te iusticie pꝛincipaliter illos spũs punientis
mouentis ꝛ dirigẽtis illũ ignẽ ad illoꝝ spi/
rituuꝫ cruciatũ. In illo enĩ igne ẽ naturał
aptitudo vt eius spẽs recipiatur intellectu
spũs sepati:sꝫ ꝙ per talẽ modũ in illo intel/
lectu ĩpꝛimatur ꝛ vehemẽtia talis ꝙ ita ad
se reuocat seu conuertit intentioneꝫ ipsius
spiritus ꝙ ꝑ hoc ita nõbiliter impediat ĩ il/
laꝝ rerũ cõsideratione cõtra suã voluntatẽ
ꝛ ꝙ tale impedimẽtuꝫ sit sibi ꝓ graui one
re:hoc est ꝑ ꝟtutẽ iusticie ĩdite. In illo etiaꝫ
igne est naturalis aptitudo vt in ipso sit spi/
ritus sepatus sicut in loco diffinitiue. Sꝫ ꝙ
spm̃ sepatũ detineat cõtra suã voluntatem
hoc ei cõuenit ĩ ꝟtute iusticie indite. Illa ãt
inuoluntaria detentio est ipsi repꝛobo spiri/
tui inexplicabilis cruciatꝰ. Quis etiam ille
ignis sua ꝟtute naturali tm̃ ñ posset ĩ spiritu
sepato causare dispositionẽ repugnãteꝫ illi
dispositioni que cõuenit esse spũs ſm debi/
tũ statũ sue nature:tamẽ ĩ eius causatione
cooperatur ꝟtute indite iusticie inq̃tuꝫ est
instrumẽtũ eius. Ex appꝛehensione aũt p̃/
dicte dispositionis q̃ cõtraria ẽ bono statui
nature:generatur ĩ ipso repꝛobo spũ crucia
tus experimẽtalis. Uñ Greg. 4. diał. d. ꝙ
aĩa non solũ videndo:sꝫ etiã expiendo ĩcen
diũ patitur. Per peccatũ aũt in spũ ẽ dispo
sitio vt igni infernali mõ p̃dicto in patiẽdo
subdatur. Et sic pꝫ ꝙ deo volente poterit
ignis affligere spiritus separatos. ¶ 3° con/
tingit dubitare de igne inferni circa quali/
tatẽ seu perpetuitatẽ. Uñ. s. erit ꝙ pꝰ gene/
ralẽ resurrectionẽ coꝛpoꝛa dãnatoꝛũ in illo
igne ꝑpetuo patientur ꝛ nec ignis deficiet:
nec coꝛpoꝛa illa cõsumẽtur. Et licet possint
multa dici:tñ pꝛincipalis ratio est oꝛdo di/
uine iusticie. Ut enĩ inqt Ric. ille oꝛdo exi/
git illa coꝛpoꝛa in eternis supplicijs foꝛe ꝑ/
mansura:ꝛ ideo assistente influentia dei ge
nerali:ad hoc vt ignis ille ĩfernalis illa coꝛ
poꝛa foꝛtiter calefaciat ꝛ affligat:nõ adest
tñ ad hoc vt consumat. Sicut aũt creatu/
ra non potest manere in esse suo:nisi in sup/
posita influẽtia dei generali ſm ꝙ. d. Augꝰ
4. sup Gen. ad litteram. Et cõmẽtatoꝛ sup
pꝛima ꝓpositiõe de causis. sic dico ꝙ acti/
onẽ suã habere non potest:nisi illa influen/
tia generali assistente:sicut patuit in passi/
one iesu xp̃i qñ fuerũt tenebꝛe sup vniuersã
terrã:non sup terrã iudeoꝛũ tm̃ vt aliq sen/
serunt:ꝛ male. Eclipsis autẽ solis q̊ ad vni/
uersum oꝛbẽ nõ potuisset esse ꝑ solaꝫ inter/
positionẽ lune: vñ cũ interpositione lune fu
it alia cã:qꝛ. s. influentia generalis cãe ṗme
tunc non affuit soli ad irradiandũ. Et sicut
hec influentia adesse potest ad h̃ vt res sit ꝛ
non operet̃:ita aliqñ adest ad hoc vt crea/
tura habeat vnã sui actionẽ:ꝛ nõ aliam. Et
hec est pꝛincipalis rõ quare ignis infernał
calefaciat dãnatoꝛũ coꝛpoꝛa ꝛ affligat:nec
tñ cõsumet. hec Ric. Augꝰ. xo. zi. li. đ. ciui.
đi. oẽs huiusmodi opationes ignis inferna

lis attribuit voluntati ⁊ potentie dei a q̊ sūt de nihilo in esse cūcta producta: diuersisq̄ nature sue ꝓprietatib⁹ ⁊ legibus regulata. Unde.c.z.eiusdē li. ait. Ostendā vnde cō/uincantur increduli posse humana corpo/ra animata atq̄ viuentia nō solū nūq̄ mor te dissolui:sȝ ī eternoꝝ q̊ȝ igniū durare tor/mentis. Nolūt.n.hoc ad oīpotentis nos re ferr̄ potētiā:sȝ aliq̊ exēplo ꝑsuaderi sibi fla/gitāt. Quibus si rn̄debim⁹ esse aīalia pro/fecto corruptibilia quia mortalia:q̄ tn̄ ī me dijs ignibus viuant :nōnullū etiā gen⁹ ver miū ī calidariū aquaꝝ scaturigine reperiri. quaꝝ feruorē nemo īpune cōtrectat. Jllos autē non solū sine vlla sui lesione ibi esse:sȝ extra esse non posse. Aut nolunt credere si ostendere non valem⁹:aut si valuerim⁹ si/ue oculis demōstrare res ip̄as:siue ꝑ testes idoneos edocere:non satis esse ad hoc exē/pluȝ rei de qua questio est:eadē īfidelitate cōtendent. Quia hec aīalia nec sēꝑ viuunt ⁊ in illis feruoribus sine doloribus viuūt: sue quippe nature cōuenientibus vegetāt̄ illis nō cruciantur clemētis.quasi nō īcre/dibilius sit vegetari q̄ cruciari talib⁹ reb⁹. Mirabile ē enī dolere in ignib⁹ ⁊ tamē vi uere:sȝ mirabilius in ignib⁹ nō dolere. Si autē h̄ credūt:cur non ⁊ illud? Et.4.c.dicti li.idē ait. Quid adhuc a nobis rerū poscunt̄ exēpla:quib⁹ doceam⁹ nō esse īcredibile vt hoīuȝ corꝑa sēpiterno supplicio punitorum ⁊ ī igne aīaȝ nō amittāt:⁊ sine detrimento ardeant:⁊ sine interitu doleant? Habebit enī tūc ista corporis substantia qualitatem ab illo īditā.q tā miras ⁊ varias [illegible]ot reb⁹ in didit quas videm⁹:vt eas qr multe sūt non miremur. Nam sicut scripserūt q naturas aīaliū curiosius indagarūt. Salamādra in ignib⁹ viuit. Et quidē notissimi sicilie mon/tes q tanta tp̄is diuturnitate ac vetustate vsq̄ nunc ac deinceps flāmis estuant: atq̄ integri perseuerāt:satis idonei testes sunt nō oē qd ardet absumi ⁊ oīo īdicant: nō oē qd dolere pōt posse etiā mori. Quis enī nisi deus creator oīuȝ dedit carni pauonis mor tui ne putresceret? Qd cū auditu incredi/bile videret̄:euenit vt apud carthaginē co cta nobis apponeret̄ hec auis:d cui⁹ pecto re pulparuȝ quantū visuȝ ē decerptum ser/uari iussimus. Qd post dierū tātū spaciuȝ quātū alia caro quecūq̄ cocta putresceret perlatū atq̄ oblatū nihil nostrū offendit ol/fatū. Jtēq̄ repositū post dies āpli⁹ q̄ trigī ta:idē qd erat inuentū est.idēq̄ p⁹ ānū: nisi q aliquātulū corpulētie siccioris ⁊ ꝯtracti oris fuit. Quis palee dedit vel tā frigidam vim vt obrutas niues fuet: vel tā feruidaȝ vt poma immatura maturet? De ipso igne mira qs explicet? q̊ queq̄ adusta nigrescūt cū ipse sit lucidus:⁊ pene oīa q̄ ambit ⁊ lam bit colore pulcherrimo decolorat:atq̄ ex pruna fulgida carbonē teterrimuȝ reddit. Neq̄ id quasi regulariter diffinituȝ ē. Nā ecōtrario lapides igne cādēte ꝯcocti ⁊ ipsi fiunt candidi: ⁊ q̄uis magis ille rubeat il li albescāt:cōgruit tamē luci qd albuȝ ē:sic̄ nigruȝ tenebris. Cū itaq̄ ignis ī lignis ar/deat vt lapides coquat:cōtrarios habet nō in cōtrarijs reb⁹ effect⁹:etsi enī lapides ⁊ li/gna diuersa sint :cōtraria tn̄ nō sunt sic̄ al/buȝ ⁊ nigrū:q̊rū vnū ī lapidib⁹:alterū facit ī lignis clarus illos clarificans h̄ obfuscās: cū ī illis deficeret nisi ī istis viueret? Quid in carbonib⁹? Nōne miranda ē ⁊ tanta in/firmitas vt ictu leuissimo frāgāt:ꝑssu facil/limo cōterantur:⁊ tanta firmitas vt nullo humore corrūpant̄ nulla etate vincant̄: vs/q̄ adeo vt eos substernere soleāt q limites figūt:ad cōuincēdum litigatorē: quisqs p⁹ tēpora quantalibet extiterit fixūq̄ lapidē limitē nō esse cōtēderit? Quis eos in terra humida infossos vbi ligna putrescerēt tam diu durare incorruptibiliter posse:nisi rerū ille corruptor ignis efficit? Jntueamur etiā miraculū calcis:excepto eo d q̊ iaȝ satis di xim⁹:q igne candescat quo alia tetra red/duntur:etiā occultissime ab igne ignē cōci/pit:eūq̄ iā gleba tāgētib⁹ frigida tā latent̄ seruat vt nulli nr̄o sensui ꝓrsus appareat:sȝ compertus experimento etiam dum non apparet sciat̄ esse sopitus propter quod eā viuam calcem loquimur: velut ipse ignis latens anima sit inuisibilis corporis. Jam ꝟo q̄ mirū est q cū extiguit̄ tunc accendit̄. Ut enī occulto igne careat aqua īfunditur: aqua ve ꝑfundit̄:⁊ cuȝ ante sit frigida:inde

feruescit vnde feruētia cūcta frigescūt: ve
lut expirante q̊ illa gleba discedēs ignis q
latebat apparet: ac deinde tanq̄ʒ mortua
sic frigida est vt adiecta vnda non sit arsu/
ra: ⁊ quā calcē vocabamus viuaʒ: vocem⁹
extinctā. Quid est qđ huic miraculo addi
posse videat̄: ⁊ tñ addit̄. Nam si nō adbibe
as aquā ſʒ oleū qđ magis fomes ē ignis nul
la ei⁹ pfusiōe vł īfusiōe feruescit. Hoc mira
culuʒ si de aliq̊ indico lapide legerem⁹ siue
audiremus ⁊ in nr̄m experimētū venire nō
posset: pfecto aut mendaciuʒ putaremus:
aut certe granditer miraremur. Quaꝝ v̄o
rerū ante nostros oculos quotidiana docu
menta versantur non genere minus mira/
bili: ſʒ ipsa assiduitate vilescūt: ita vt ex ipsa
india q̄ remota ē pars orbis a nobis desieri
mus nōnulla mirari: que ad nos potuerunt
miranda perduci. Adamantē lapidē multi
apud nos habent: ⁊ maxime aurifices insi/
gnitores gēmarum: qui lapis nec ferro nec
igne nec alia vi vlla perhibet̄ p̄ter hircino
sanguine vinci. Sed qui euʒ hn̄t atq̄ʒ noue
runt nunquid ita mirantur: sicut hi quibus
primū ostenditur potētia eius: Quib⁹ aūt
non ostēditur fortasse nec credūt: aut si cre
dunt inexperta mirantur: ⁊ si contigerit ex
periri: adhuc quidem mirantur insolita. Sʒ
assiduitas experiendi paulatiʒ subtrahit ad
mirationis incitamentum. Magneteʒ la/
pidem nouimus mirabilem ferri esse rapto
rem: qđ cū primum vidi vehemēter inhor/
rui. Quippe cernebaʒ a lapide ferreuʒ an/
nulluʒ raptum atqʒ suspensum. Deinde tā/
q̄ʒ ferro qđ rapuerat viʒ dedisset suā: cōeʒ
q̄ʒ fecisset: idemq̄ʒ ānullus admot⁹ ē alteri
eūdēq̄ʒ suspendit: atq̄ʒ vt ille prior lapidi sic
alter annulus priori annulo coherebat: ac/
cessitq̄ʒ eodē mō terti⁹ accessit ⁊ q̄rtus: iāq̄ʒ
sibi per mutua circul̄ nexis non implicato/
rum intrinsecus: ſʒ extrinsecus adherentiū
quasi cathena pependerat ānuloruʒ. Quis
istam vim lapidis non stuperet que illi non
solum inerat: verum etiam per tot suspēsa
transibat ⁊ inuisibilibus ea vinculis subli
gabat: Sed multo est mirabilius qđ a frē
⁊ coep̄o meo Seuero Mileuitano de isto
lapide cōperi. Seipsū nāq̄ʒ vidisse narra/
uit. quēadmodū Bathannarius q̄ndam co
mes africe cū apud eū cōuiuaret ep̄s eun/
dem ptulerit lapidē ⁊ tenuerit sb argento:
ferrūq̄ʒ sup argētū posuerit. deīde sic̄ subt̄
mouebat manuʒ q̄ lapidem tenebat ita fer
rū desup mouebat̄. atq̄ʒ argēto medio ni/
bilqʒ patiente cōcitatissimo cursu ⁊ recursu
infra lapis ab hoīe: supra ferrū rapiebat̄ a
lapide. Dixi qđ ⁊ ipse cōspexi. dixi qđ ab il/
lo audiui: cui tāq̄ʒ ipse videri credidi. Quid
etiā de isto magnete legerim dicā. Qñ iux/
ta eū ponit̄ adamas nō rapit ferꝝ. ⁊ si quā/
do rapuerit: ut ei ppinquauerit mox remit
tit. India mittit hos lapides: ſʒ si eos iam co
gnitos nos desistim⁹ admirari. quanto ma
gis illi a qb⁹ veniūt: Et. c. 5. idē ait. Agrigē
tinū sicilie salē phibet cum fuerit admotus
igni uelut in aqua fluere. cū vero ipsi aque
velut in igne crepitare. Apud garamantas
quēdā fontē tā frigiduʒ dieb⁹ ut nō biba/
tur. tam feruidum noctibus vt non tangat̄
In Epiro aliū fontē in quo faces vt in ce/
teris extinguūt̄ accēse: ſʒ nō vt ī ceteris ac
cendunt̄ extincte. Albeston arcadie lapidē
ppterea sic vocari q̄ accēsus semel iam nō
possit extigui. Lignū cuiusdā ficus egyptie
nō ut ligna cetera ī aquis natare: ſʒ mergi:
⁊ qđ est mirabilius: cuʒ in imo aliquandiu
fuerit: inde ad aque supficiē rursus emer/
gere: qñ madefact⁹ debuit humoris ponde
re p̄grauari. Hec Aug⁹. Que v̄ba ob sui
plixitatē nō sūt textualiter recitanda. ſʒ tm̄
vulgariter. Ex qbus manuducimur q̄ oī/
potentia dei cui⁹ virtute facta sunt omnia
⁊ mouentur: dānatos ī infreno eternis igni
bus faciet cruciari. O q̄ʒ vrens. o q̄ʒ ardēs
o denique q̄ʒ laboriosa ē illa flāma ī q̄ mise
ri lugebūt. clamabūt. suspirabūt: ⁊ non ex/
audientur. O si possibile esset vt aures ad
os poneremꝰ inferni: audiremus profecto
diuitem Epulonem. imo secū oēs auaros
omnes supbos. oēs luxuriosos. oēs deniqʒ
peccatores clamorosis vocib⁹ lamētantes
atque dicentes. Heu heu q̄ʒ ardens est ista
flamma. Quis dabit nobis ad refrigerium
guttulam aque: Quis nos liberabit a cru/
ciatibus gehenne: Quis nos consolabitur
in tot merroribus: Et vbi sunt amici: vbi

beniuoli: vbi diuitie: vbi virtus: vbi potentia? O vita nostra plena oī dolore oīq₃ angustia: o vita destituta oī auxilio oīq₃ solatio. Credite credite o incorrigibiles peccatores. Non pcet vobis iusticia dei nisi peccata deposueritis quinīmo vos proijciet in ignē eternū. O qd erit esse ī igne illo qn̄ ad modicū sustineri non pōt coctura candele? Et vt esaias. 33. dicit. Quis poterit habitare d̄ vobis cū igne deuorāte? qs habitabit de vobis cum ardoribus sempiternis?

Qualiter pena damnatorū superat oēm aliā penā seu purgatoriam seu presentem q̄ in hac vita haberi potest. Capitulu₃. 2.

Secūda ratio q̄ ostēdit̄ grauitas pene dānatorū dicit̄ supatio. Supat enī oē₃ aliā penā. Qd̄ vt meliꝰ intelligat̄ triplex pena ē distinguēda. pᵃ est pena mundi. 2ᵃ pena purgatorij. 3ᵃ est pena inferni. Prima pena est mundi q̄ ī hac vita sentit̄. Et licet multiplex sit: vt experientia docet: tn̄ terribilis fuit illa quam pro xp̄o sancti sustinuerunt: de quibꝰ dicit̄. Heb. xi. Ludibria ⁊ verbera experti sūt: in sup ⁊ vincula ⁊ carceres. Lapidati sunt: secti sunt. tēptati sunt: ī occisione gladij mortui sunt. Circuierunt in melotis ⁊ in pellibꝰ caprinis: egentes: āgustiati afflicti. Quisnā explicet, q̊t tormentorū genera exq̄sierūt tyrāni: quibꝰ cruciari mandabant martyres sactos? Quis enarrare sufficiat: q̊t disciplinis ieiunijs: ⁊ oratiōibꝰ carnē suā amici dei crucifixerūt cū vitijs? Et tn̄ oīa ista minima sūt ⁊ q̄si nihil in cōpatione pene dānatorū. Ideo Greg. in. 3. moral. li. ait. Ecce aūt dū btī Job vulnera cruciatusq₃ cōsidero repente mentis oculos ad Johēm deduco: ⁊ non sine grauissima admiratione perpēdo: ꝙ ille prophetie spū ītra matris vterū repletus atq₃ vt ita dixeri₃ anq₃ nasceret̄ renatꝰ. ille amicꝰ sponsi: ille q̊ inter natos mulierū maior nemo surrexit. Ille sicut pph̄a ⁊ plus q₃ pꝑheta: ab iniq̄s ī carcere mittit̄: ⁊ p puelle saltu capite trūcat̄. Et vir tāte sobrietatis pro risu turpiū morit̄. Nūquid credimꝰ aliquid fuisse in eius vita qd̄ illa sic despecta mors tergeret? S₃ qn̄ ille vel in cibo peccauit: q locustas solumō ⁊ mel siluestre comedit? Quid deo vel de qualitate sui tegminis deliq̄t: qui camelorū pilis corpꝰ opuit? quid de conuersatione sua offendere potuit qui de heremo non recessit? quid illū loquacitatis reatus polluit q disiunctus lōge ab hominibꝰ fuit? qn̄ illū vl' silētij cl'pa attigit q ad se venientes tā vehemēter icrepauit dicens. Genimina viperarū qs docebit vos fugere ab ira ventura? Quid est ḡ ꝙ Job dei testimonio p̄fertur: ⁊ tn̄ plagis vsq₃ ad sterquiliniū sternit̄? Quid est qd̄ Joh̄. dei voce laudatur: ⁊ tn̄ p temulētis verbis insaltationis p̄miū morit̄? Quid ē qd̄ ops d̄s sic vehemēter in hoc seculo d̄spicit quos sic sublimit̄ anͣ secula elegit: nisi h̄ ꝙ pietati fideliū pat₃: qm̄ idcirco sic eos p̄mit in īfimis quos videt quō remuneret ī sūmis? Hinc ḡ vnusq̄sq₃ colligat qd illi passuri sint q̊s reprobat si hic sic cruciat q̊s amat? Aut quō ferientur q in iudicio arguendi sunt: si sic eoru₃ vita p̄mitur q ipso iudice teste laudāt̄? hec ille. Et ad idē ē illud Hiero. ad Palmachiū ⁊ Oceanū. d. Job sanctꝰ ī tēptatione ad gloriā suā deuotꝰ sic ī suo dolore clamabat. Quid pdest in tormento meo lux? Ut quid mihi iuncta sūt genua? Ut quid vbera suxi? Cur nō in ventre matris mortuus su₃ ⁊ mox vt de vtero exiui: n̄ ptinus obij? Si h̄ d̄i amicꝰ dicebat ī lumine qd ab inimicis eiꝰ dicet̄ ī tenebris? Si ille dolet genua sibi fuisse cōiuncta cuiꝰ pedes in dei timore semp cucurrerūt: qd dicturꝰ ē cuiꝰ nūq₃ ī veritate steterūt? Si ille īgemiscit quē febris vrebat qd dicturꝰ ē quē gehēna ɔsumet? Displicet ⁊ illi ꝙ natus ex vtero vixit: q bn̄ vixit: q2 illū vermis moriturꝰ edebat: quid facient q̊s ignis eternus ⁊ vermis nūq₃ moriturus expectat? Secūda est pena purgatorij de qua suo loco dicemus. Tertia ē pena inferni: cui oīs alia pena tam mundi q₃ purgatorij non ē comparabilis.

Quā grauis erit dannatorum pena pp̄ter carētiā visionis diuine ⁊ de differētia pene sensus ⁊ pene damni. Capitulum. 3.

Tertia ratio qua ostendit̄ grauitas pene dānatorū dr̄ priuatio. Priuabuntur siquidē dānati in eternū visione dei. Et vt. d. Ric. vlt. di. 4. li. Int̄ pe

nas damni carentia visiõis dei ē maxima: ꝛ tristicia causata ex illa carētia apprehēsa vt proueniens ex actuali malicia ꝓprie voluntatis est maxima inter penas sensus: qꝛ quāuis dānati non appetant videre deū ꝓpter amorē sue bonitatis: tñ vehementissime illud appetunt propter desideriū proprie delectationis: eo ꝙ credere firmiter cōpelluntur ex illa visione maximā delectationē in vidente causari. Carentia enī visionis illius apprehēsa vt ex actuali malicia proprie voluntatis proueniens: maiorē pena quā pena sensus. In paruulis tamen mitior est pena dāni. qa ipsaꝫ apprehēdūt nō eē ī eis causatā ex actuali malicia sue ꝓprie voluntatis. Procurent ergo pctōres duꝫ tempus ꝛ facultas dat ad verā redire penitētiam: qm̄ vt tactū ē in precedentibus irreparabilis erit inferni iactura: in quo nō semel sufficit introisse. Semel quippe dānat malos deus. semel sñiam irreuocabilē ꝓfert. O quā amara erit illa dies: immo illa hora qñ peccatrix aīa terrenuꝫ hoc corpus derelinquēs pñtabitur etiā īuita ꝛ nolens corā maiestate sūmi dei: suscipietqꝫ punitionē ꝛ penā delictorum suorū: Ideo dico ꝙ non ē expectanda: sꝫ potius timēda dies illa. Ergo cōuertimini peccatores ꝛ agite penitentiā vt deus misereatur vrī: q ē bñdictus ī scl'a scl'oꝝ. Amē.

Dñica in quinquagesima: de potētia dei propter quā humiliari debēt peccatoꝝ corda vt ad penitentiā redeant. Sermo. i5.

OMnis plebs vt vidit dedit laudeꝫ deo. Habentur hec verba Luc. i8 ꝛ in euangelio pñtis dñice. Ex miracl'o ceci illuminati per christum: de quo Luc. meminit in euangelio hodierno: cōmoti fuere vniuersi qui rē tā grandē viderunt magnificare oīpotētē deū: cuius solius virtute cecus ille potuit illuminari. Clamat inquit euangelista Jesu fili Dauid miserere mei. Et ad vocē xp̄i. d. sibi. Respice fides tua te saluū fecit: subito videndi bñficiū obtinuit ꝛ accepit. Necqꝫ alia vis quā increata diuinalis talē potuisset effectum producere. Jō admirātes illi q h̄ īspexerūt deuꝫ extollēdo laudabāt. Nos vero qui non solū h̄ vnū: sꝫ tot dei miracula ꝛ videmus ꝛ audimus magis ac magis laudibus eius debemus īsistere. Qd vtiqꝫ plene exoluimus cuꝫ ob eius reuerētiā timorē pariter ꝛ amorē pccā relinqmus: virtutibus inherendo. Et qm̄ ad id faciēdum satis efficax est consideratio altissime potētie dei: idcirco in pñti sermōe de illa erimus tractaturi quatenus illā cōmemorātes ad penitentiā reuertamur: ꝛ corde cōpūcti cū plebe pariter collaudemus imortalē deuꝫ.

De cuius potētia tria mysteria principalia ponimus contemplanda.

Primuꝫ dicitur vniuersalitas.

Secundum qualitas.

Tertium claritas.

Qd deus possit non solum oē possibile: sꝫ etiā omne impossibile agenti creato dūmō illud nō dicat imperfectionē. Capitulum. j.

PRimū mysteriū contēplanduꝫ de potētia dei dicitur vniuersalitas. In quo disputandū est. Utrū deus sit oīps. Et ꝓ parte vera ꝛ affirmatiua ē cōfessio fidei. Nā in vtroqꝫ symbolo patrum. s. ꝛ apostoloꝝ deū oīpotētē decantamus. Et h̄ colligitur ex vtriusqꝫ testamēti pagina. Unde Gen. i7. dixit deus ad Abrahā. Ego suꝫ deus omnipotēs ambula corā me. Et Gen. 35. dixit deus ad Jacob. Ego sū deus oīpotens cresce ꝛ mltiplicare. Et Gen. 44. qñ Jacob remisit filios in egyptū. ait. Deus meus oīpotens faciat eū vobis placabilē. Et Exo: i5. Oīps nomē eius. Et Thobie. i3. Non ē alius deus oīpotēs preter euꝫ. Et Judith. i6. Deus oīpotēs tradidit Holofernē ī manus femine ꝛ confudit eum. Et Job. i3. Ad omnipotentē loquar ꝛ disputare cū deo cupio. Et. 23. Deus molliuit cor meū ꝛ omnipotēs cōturbauit me. Et Hester. i3. Mardocheus orans dixit ad deū. Dñe rex oīpotens in ditione tua cūcta sunt posita: ꝛ nō ē qui possit resistere voluntati tue. Et sapiēs Ecc. p̊. Unus est altissimus creator omniū oīpotēs rex ꝛ metuendus nimis. Et Apoc. i. c. Ego sū alpha ꝛ omega. principium ꝛ finis dicit dñs deus qui est ꝛ q erat ꝛ qui venturus ē oīpotēs. Et Apoc. 4. Clamabāt quatuor animalia. Scūs scūs scūs dñs deus oīpotens. Et Apoc. i5. Magna ꝛ mirabilia

ſunt opera tua oṕs dñe de⁹. Et.ro. Audiui alterū angelū dicētē. Etiā dñe ds oipotēs vera. ⁊ iuſta ſunt iudicia tua. ¶ Sed cōtra hanc veritatē inſtari poteſt tripliciter. ¶ p. qꝛ deus non poteſt omne poſſibile. ¶ 2° qꝛ non poteſt quodlibet impoſſibile. ¶ 3° qꝛ in deo nihil eſt defectibile. ¶ p. inſtat ꝙ de⁹ non ſit oipotens ex eo ꝙ non poteſt omne poſſibile. Nam multa ſunt poſſibilia agenti creato vt poſſe pati. poſſe currerē. poſſe peccare. poſſe mori. poſſe mentiri: q̄ tamē nullo modo poteſt de⁹: ergo nō ē oṕs. Ad hoc reſpondet dñs. Bon. di. 42. primi. ꝙ ſm phi ſniaꝫ: quedā ſunt que dicūt potētiā q̄tū ad modū dicendi. dicūt tñ impotētia a pte rei vt poſſe mori poſſe corrumpi. Nā ſi iterrogarē aliquē qd magis eligeret. an potentiā habere moriendi: aut illa priuari reſponderet protinus magis velle potentia illa carere. Propter hoc itelligēdum notādū eſt: ꝙ q̄dā ſūt q̄ poſſe ē potētie ſimpliciter ⁊ perfecte: vt poſſe intelligere diligere ⁊ operari. Quedaꝫ ſunt que poſſe eſt potentie tamen imperfecte: vt currere ⁊ ābulare. Iſti enim actus dicunt ſimul actionem ⁊ paſſionem ſiue defectum in agente. Quedam que poſſe eſt impotentie ſimpliciter: vt priuationes: vt poſſe peccare: poſſe mori ⁊ h⁹modi. Secundum hoc intelligendū ꝙ cum potētia dei ſit potentia perfectiſſima: illa pōt ds p ſe ⁊ i ſe q̄ ſūt potētie ſimplicit̄ vt iteligere ⁊ operari. Illa vero que ſunt impfecte potentie poteſt quidē non in ſe: ſed per ſe pōt Ex hoc ꝗd eſt ibi perfectionis in ſe non pōt propter illud qđ ē ibi ipotetie ⁊ īperfectionis que in eo nō cadunt. Illa aūt q̄ ſunt ſimpliciter īpotentie nec poteſt in ſe nec per ſe Per ſe non pōt: qꝛ nihil eſt a deo qđ non ſit a đo per ſe ⁊ immediate. Hoc aūt qđ ē defectus non poteſt eſſe in deo nec a deo: qa ds nō deficit i eſſendo nec i agendo. Ideo Aug⁹. vt recitat magiſter i tex. remouet a deo quatuor: ſcilicet mori. falli. miſerum eē ⁊ mentiri: quia iſta dicunt defectum ipſius hominis. Nam quadruplex eſt act⁹: ⁊ quadruplex eſt potētia. Prima eſt potētia viuificatiua: ⁊ huius actus eſt viuere: ⁊ contra hunc eſt defectus mori. Secunda eſt cognitiua cui⁹ actus eſt noſcere: ⁊ contra hunc ē defectus falli. Tertia eſt potentia affectiua ⁊ hui⁹ actus eſt velle ſiue amare ⁊ delectari. ⁊ ɔtra hunc ē miſerum eſſe. Quarta eſt potentia operatiua: ⁊ huius actus ē agere ⁊ contra hūc eſt vinci ⁊ ſuperari. Ex his autem quattuor genera actuum remouentur a deo: ſcilicet corporales ſiue inſtrumētales: vt currere ⁊ ambulare: actus culpabiles: vt peccare ⁊ mētiri: actus paſſiui: vt vinci ⁊ ſuperari: actus defectiui: vt mori ⁊ falli. Et tales actus habent potentiam coniunctam defectui. Et ſic patet ſolutio obiectionis prime. ¶ 2°. inſtatur ⁊ obijcitur ꝙ deus non ſit omnipotens: quia non poteſt omne impoſſibile. Naꝫ impoſſibile dicitur tripliciter: vel ſecundum naturam vt de ceco fieri videntem. vel ſecundum tempus: vt te non fuiſſe ex quo fuiſti: vel ſecundum diſciplinam. vt idem eſſe nigrum ⁊ albuꝫ. quia omnis ſcientia ſupponit illud pricipiū ꝙ duo oppoſita non poſſunt eſſe ſimul vera. Sed deus non poteſt impoſſibile ſecundum naturam: quia vt dicit Aug⁹ in libro de vera innocentia. Deus ita eſt omnipotens vt nunq̄ rationi ſue inſtituta euellat. Et idem Aug⁹ ſuper Gen̄. ad litteram. Taꝫ non poteſt deus facere contra naturam quam bonam inſtituit. q̄ nō poteſt facere contra voluntatem ſuam. Non poteſt etiā deus facere īpoſſibile ſecunduꝫ temp⁹ quia vt inquit Hiero. ad Euſtochium. Cuꝫ cetera poſſit deus nō poteſt đ corrupta facere virgineꝫ. Quod dictū nō eſt intelligēdum: qn deus poſſit reparare clauſtra: ſed quia que corrupta ē impoſſibile eſt nō fuiſſe corruptam. Item non poteſt de⁹ impoſſibile ſecundum diſciplinam: ſcilicet vt duo oppoſita ſint ſimul in eodem ſubiecto vt patet omnibus ſapientibus: ergo ſequitur ꝙ deus non ſit omnipotens. Reſpondet dominus Bon. ꝙ nos iudicamus aliquid impoſſibile quadrupliciter. Uno modo per limitationem naturalis potentie: vt virginē parere. Alio modo p limitationē nature intellectiue vt duo corpora eſſe ſimul in codē loco: vel ideꝫ corp⁹ eſſe i diuerſis: vel mai⁹ corpus eſſe in minori loco: que nullo modo

possumus capere: cum nostra imaginatio sē
per dicat oppositum. Unde etiam quando
deus sic facit ĩ sacramento altaris necesse ē
ut ratio supra se eleueť ⁊ credat. 3ᵒ mō iudi-
cam⁹ aliq̄d ĩpossibile ꝓpter ꝓportionē oīs
existētie ꝺm omnē cōpationē. s. ꝑncipij. me
dij. ⁊ vltimi: vt ꝑteritū ñ fuisse ꝑteritū. Oīs
enĩ potētia q̄ intelligitur aliquid facere re-
spicit ens vel in ratione principij vel termi-
ni vel vtroq̄ʒ modo. Unde deus pōt facere
de ente non ens ⁊ de nihilo aliq̄d: ⁊ de vno
aliud. Sed nō pōt de vno ente facere non
ens: q̄ꝛ h̄ nullius ē potētie. ¶ Quarto modo
iudicamus aliq̄d ĩpossibile ꝺm illustrationē
veritatis eterne ⁊ ordinem diuine sapiētie:
¶ Nā ꝙ duo opposita insint eidē: ⁊ scđm idē
h̄ ipsa veritas eterna eo ipso ꝙ veritas ē in
dicat ⁊ illustrat vt iudicetur ĩpossibile: sicut
duo ⁊ tria non esse quinq̄ʒ. Qñ g̊ dicit ꝙ ds
nō pōt quodlibet impossibile: q̄ꝛ nō pōt ĩpos
sibile ꝑ limitationēʒ naturalis potētie. Re
spondemus ꝙ h̄ ē falsū sic̄ expientia docet ĩ
operibus miraculosis. Et ad illud qđ obijci
tur ex dictis Aug⁹: dicenduʒ ꝙ est duplex
ordo nature. spālis ⁊ generalis. Ordo natu
re specialis transmutari pōt ⁊ destrui: quia
pōt in alterā differentiā res relabi. Sed ge
neralis non sic. Specialis ordo attenditur
ꝺm potentiā nature specialis. Generalis or
do ꝺm potentiā obedientie q̄ est generalis.
Contra hūc ordinē nō faciat deus: sʒ cōtra
aliū. Quia vt Aug⁹. 19. li. de ci. di. ait. Illud
est vnicuiq̄ʒ rei naturale: qđ de ipsa facere
disposuerit oīpotētis voluntas: Et de h̄ dif
fusius dixi in sermōe de miraculis ĩ q̄one.
Utrū potētia dei in miracula faciēdo sit cō
traria nature. Ideo sufficit nunc cōcludere
ꝙ ds potest omne impossibile ꝺm limitatio
nē nature: q̄ꝛ potentia dei nō est limitata: sʒ
infinita: ⁊ ideo supra naturā. ¶ 2ᵒ pōt deus
qđlibet impossibile ꝑ limitationē nostre ĩtel
ligentie: q̄ꝛ potētia eius supat nostrā ĩtelli-
gentiā. Jō Basilius dicit ⁊ Hilarius. Plu
ra pōt de⁹ facere q̄ʒ ĩtellect⁹ possit ĩtelligē.
¶ Qđ paulus ēt ad Eph. 3. ꝯfirmat. d. Potēs
ē oīa facere supabūdanť q̄ʒ petimus aut in-
telligim⁹. Impossibile ꝟo 3ᵒ mō nō pōt de-
us: q̄ illud facere est nihil facer̄ Et ideo cū

pteritū nihil sit: de⁹ nō pōt facere ꝑteritū
nō fuisse ꝑteritū. Impossibile etiā q̄rto mō
nō pōt de⁹: q̄ illud esset posse inordinata ꝯ
ordinē sapiētie sue Et quoniā de⁹ sic ē oīpo
tēs ut nihil possit nisi ꝙ suā potētiā decet: ⁊
nō deordinat sapiētiā: Ideo hec ĩpossibilia
nō pōt. 3ᵒ istať ꝙ de⁹ nō sit oīpotēs: q̄ in eo
nihil ē defectibile. Si potētia esset ĩ do tūc
esset aliqđ ĩpfectū. q̄ ꝺm Ar. 9. meth. Qua
libet potētia melior ē eius act⁹: nam forma
melior est materia: ⁊ actio q̄ʒ potentia acti-
ua. Est enĩ finis ei⁹. Sed nihil ē meli⁹ eo qđ
ē ĩ deo. g̊ nulla potētia sibi erit attribuēda.
Ad hoc rñdet Tho. pte. i. q. 25. ꝙ duplex
ē potētia: actiua. s. ⁊ passiua. Prima ē ꝑnci-
piū agēdi ĩ aliđ. Secūda ē pricipiū patiēdi
ab alio. ut pʒ. 5. meth. Potētia passiua nō ē
ĩ deo: sʒ actiua tm̄: eo ꝙ sibi maxime ꝯpetit
esse ꝑncipiū actiuū: ⁊ nullo mō pati. Jō ad
auctoritatē Ar. dicēdū ē ꝙ q̄ʒdo act⁹ aliud
ē a potentia oportet ꝙ act⁹ sit nobilior potē
tia. Sʒ actio dei nō ē aliud a potētia ei⁹: sʒ ē
vtrūq̄ʒ essentia diuina: q̄ꝛ ꝺm Aug⁹ libro đ
fide ad petrū: q̄cquid ē ĩ deo ē ipse ds. Con
uenit igitur omnipotentia ipsi deo ꝺm fidei
sancte ⁊ scripturarū sacrarū dogmata. Et
ideo instātie pretacte cum iam sint solute ei
preiudicare non possunt.

¶ Qualiter omnipotentia dei est incōmu-
nicabilis: ⁊ tamē ab illa đpēdet omnis alia
potentia: ⁊ ipsa nunq̄ʒ deficiet sed durabit
in eternum.

¶ Capitulum secunduʒ.

Secundum mysteriū contēplādū
de potentia dei dicitur qualitas.
In quo notabūť tres eius q̄litates
seu ꝯditiōes. Prima dr̄ incōmunicabilitas.
¶ Secunda ꝑncipalitas. Tertia dr̄ durabili-
tas. ¶ Prima q̄litas seu ꝯditio potentie dei
dicitur incōmunicabilitas. ¶ Nam licet ds
mlťa dederit tā āgelis q̄ʒ hominib⁹ tm̄ nūq̄ʒ
coīcauit oīpotētiā suā Nā vt dicit. d. Bon.
dis. 14. tertij li. Oīpotētia coīcari nō potest
alicui create: q̄ oīs creatura eo ipso ꝙ ex
nihilo ē deficit a sua stabilitate: vnde nō exi
stit ꝑ seipsā. deficit a sūma siplicitate: vnde
nō agit ꝑ se totā: deficit a sūma ĩmensitate:
vnde distare potest in ipsa virtus a substan
tia. ⁊ quoniā per se non subsistit nec in se nisi

sustentet a diuina potentia: quoniam nõ po-
test seipsam sustinere. ideo ĩpossibile ẽ ipsã
eẽ omnipotentem. Rursus qm̃ ex seipsa to-
ta non agit. non potest in totam rei substan
tiam: et ideo nõ potest eẽ omnipotens cum
non possit totum producere. Postremo qꝛ
virtus eius distat a substantia. tantum põt
elongari ꝙ omnino deficiet. vnde nõ potest
in omnia. Sicut ergo soli deo conuenit sũ-
ma stabilitas sũma simplicitas summa im-
mensitas: sic etiaꝫ oĩpotentia que necessa
rio requirit hec tria. Sed dubium ẽ de ani-
ma xp̃i. an ei cõmunicata fuerit oĩpotentia:
quoniã videret ꝙ sic ex verbis eiꝰ. Math.
vlt. Data ẽ mihi inquit omnis potestas ĩ ce-
lo et in terra. Ubi gl. hoc nõ de coeterna pa
tris deitate: sed de assumpta dicitur huma
nitate. Et iterum glo. sup illud Luc. p̊. Hic
erit magnus. d. Non ꝙ ante partum virgi
nis magnus nõ fuerit: sed quia potentiam
quam dei filius naturaliter habet: homo ex
tempore erat accepturus. Uerũtñ Ric. d̃
media villa in. 3. dis. 14. concordãs cũ Boñ
ceterisqꝫ theologis dicit ꝙ anima xp̃i nõ ẽ
omnipotẽs: quia omnipotentia ĩcludit acti
uam potentiam infinitam intensiue. In ani
ma autem xp̃i cum sit creatura nõ ẽ nec eẽ
potest actiua potentia infinita ĩtensiue. qa
cũ vnumqđqꝫ agat ꝑm ꝙ est in actu. et pa-
tiatur inq̃ꝫtum ẽ in potentia: quantum res
habet de actiua potentia tantum habet de
actualitate Ergo potẽtia actiua ĩfinita ĩclu
dit actualitatẽ infinitam in habente illam
potentiam. Actualitas autem infinita ĩ nul
la creatura esse potest: quia omnis actuali-
tas creature cuꝫ passibilitate permixta est.
Possumus tamen dicere ꝙ anime xp̃i cõ-
municata sit omnipotentia eo modo quo cõ
municatur ei nomen et existentia deitatis: ꝫ
est per cõmunicationem idiomatum: qꝛ or-
tum habet ex personali vnione. Sicut eniꝫ
possumus dicere ꝙ homo est deus: ita pos-
sumus dicere ꝙ homo est omnipotens. Et
sic intelliguntur glose superius allegate, ꝑꝫ
s. illum modum loquendi quo idiomata cõ-
municantur. Secunda conditio seu qua
litas potentie dei dr̃ principalitas. Ipsa enĩ
vna sola principalis et singularis est potẽtia
que a nullo dependet. a qua sũt omnes alie.
Unde xp̃s in euangelio Joh. 19. dixit Pila
to. Non haberes in me potestatem nisi tibi
datum esset desuper. Et Paulus Ro. 13.
Non est inquit potestas nisi a deo. Que ṽ-
ba ponuntur. 23. q. i. c. Quid culpatur. Jđo
nihil potest creatura nisi quod deꝰ iubet vl'
sinit. Et tam diu potuerunt homines et po-
terunt dominari q̃diu sibi placuerit. Ter
tia conditio diuine potentie dr̃ durabilitas
Ipsa quidem est que semper durabit et non
deficiet. Unde Daniel. 7. Potestas eius po
testas eterna que nõ auferetur: et regnũ eiꝰ
quod non corrumpetur. Et reuera ita est
qm̃ omnia regna mundi que potẽtissima olĩ
fuere ad nihiluꝫ deuenere: d̃ quibus latius
dicemꝰ cũ tractabimꝰ d̃ cõtemptu mũdi.

Qr potentia dei cognosci potest per crea
tionem et conseruationem rerum ac per pu
nitionem omnium malorum tam angelorũ
q̃ꝫ hominum. Caplm. 3.

Tertium mysterium contemplandũ
de potẽtia dei dicitur claritas. Nã
licet sit infinita: tamen magnitudo
eius in triplici effectu nobis declarat. Pri-
mus dr̃ creationis. Secundus conseruatio
nis. Tertius punitionis. Primus effectus ĩ
quo declaratur nobis potentie dei magni-
tudo dr̃ creationis. Nam totum hunc mun
dum constat eius virtute esse factum. Ipse
enim deus potentia sua cuncta creauit de
nihilo: in quo admirari cogimur ineffabileꝫ
potentiam eius. Nam si omnes philosophi
omnes viri docti: omnes huius seculi sapiẽ
tes: omnes deniqꝫ reges et principes terre:
quotquot fuerunt vsque in hanc horam: et
quot sunt etiam et quot erunt vsqꝫ ad cõsũ-
mationeꝫ mundi congregarentur ĩsimul: et
deliberarent siue cõtenderent de nouo ĩ eẽ
producere vnum minimum flosculum cam
pi: aut minimum vermiculum terre: vel pi-
sciculuꝫ aque: aut auicula celi: profecto la
borarent in vanum. Et quis est qui creauit
omnia: qui fundauit terram: qui mari eam
circundedit: qui condidit celos: solem: et lu-
naꝫ. et cuncta sidera que sunt in eis: qui ãge
los et homines fecit ad btitudinem ordina-
tos? Nempe dei potentia. O magne deus

tibi non immerito loquitur Dauid in ps. d. Potens es tu ꝛ veritas tua in circuitu tuo. Tu dñaris ptāti maris: motū aūt fluctuum eius tu mitigas. Tui sunt celi: ꝛ tua ē terra: orbem terre ꝛ plenitudinem eius tu fūdasti aqlonem ꝛ mare tu creasti. ¶ Secūd⁹ effectus in quo relucet potētia dei dr̄ cōseruatio. Nam vt inqt Grego. Cuncta in nihilū tenderent nisi manus cōditoris cōseruaret. Que verba ponunt̄ in tex. a magistro. di. 37 z. li. Et sicut creaturas in eē cōseruat: ita cū vult illaꝝ ꝓprietates imutat. Ipsa equidem potētia dei diuisit mare rubꝝ i diuisiones. Exo. 14. c. Ipsa fuit q̄ tot signa ostendit populo iudaico i deserto. vt pꝫ Exo. in capitulis sequētibus. Ipsa tēpauit ignē vt nō vreret pueros positos in fornace babylonis. Daniel. 3. c. Ipsa deniqꝫ superna potētia di q̊scunqꝫ miraculosos effectus supernaturaliter ē opata. ¶ Tertius effect⁹ in q̊ declarat̄ nobis magnitudo diuine potētie dr̄ punitio. Puniuit sp equidē qn̄ voluit deus oēs inimicos suos ꝛ null⁹ vnq̄ꝫ inuentus ē q valuerit se ab illo defendere. Nō angeli: nō hoies q cōfidebāt ꝛ gl'iabātur i virtute sua. Et qs angelos malos de celo empyreo ꝛ de illa deliciosa hitatione ꝑuatos oī btitudine exire fecit? Potentia dei. Quis a terrestri padiso primos hoies qui ipabāt auibus celi: piscib⁹ maris: ꝛ bestijs terre ad hanc vallem lachrymaꝝ eiecit? Potētia di Quis gigātes potētissimos ꝛ robustos submersit i aqs diluuij? Potētia dei. Quis tot reges ꝛ tyrānos: tot malos hoies crudeles ꝛ ipios: q̊t i mundo sepi⁹ fuere vt Sēnacherib. Pharao. Holofernes. Antioch⁹. Nero Domitianus. Julian⁹. Antoni⁹. Seuerus. Cesar. Pōpei⁹. Hānibal: ꝛ reliq̊s extermiauit de terra? Potētia dei. Quis oēs hoies mūdi stare coget an̄ tribunal iudicātis: rōnē de suis opibus reddituros? Potētia di. O miſi mortales. o ỽmiculi. o ꝑsumptuosi pctōres an cōfiditis i virib⁹ vr̄is? An igra tis q̄ꝫ magna sit potētia dei nr̄i? Et cur illū cōtēnitis? Cur ei⁹ ꝑceptis nō obeditis? Cur ei⁹ monitis nō acqescitis? Cur a pctis q̄ sibi displicēt nō abstinetis? Humiliamini inqt: Petr⁹. i. epl'a. i. c. sub potenti manu dei vt vos exaltet: qm̄ q se humiliat exaltabit̄: ꝛ q se exaltat humiliabit̄. Ergo vt finis sit hui⁹ sermonis id agere vnusqsqꝫ dꝫ vt ꝯsiderata potētia dei reuertat̄ ad pniam: ꝛ cū plebe collaudet illū q parat⁹ ē penitētib⁹ liberaliter idulgere: cōcedēs h̄ grām ꝛ i futō gl'iā. in q̄ vi. ꝛ re. d. p ifinita secula seculoꝝ. Amē

¶ Feria secūda post dñicam in quiquagesima. de timore dei qui est efficacissima medicina ad conuertendum peccatores ad penitentiam. ¶ Sermo. 16.

Omnis plebs vt vidit dedit laudem do. Luc. 18. hec ỽba scribūt̄. Que dicta sūt i precedētibus mouere debent oīum hoīum corda ad deū oipotētē vt illū timeāt ꝛ vereant̄. Qm̄ aūt paucissimi sūt qui ei⁹ timorē hunc sactū habeant. Idcirco in hoc sermōe de ipso erimus tractaturi. Ipse eteni deū optime laudat qui eum vt decet timet ac colit. Nā vbi timor ē ibi ꝛ fuga mali siue pcti: qꝛ vt dicit Aug. sup. io. c. Joh. Timor ē fuga mali spūalis ne pdat hō quod amat. Ut igitur plenam de ipso habeam⁹ noticiā tria pricipalia mysteria ꝓponimus declarāda.

¶ Primū dr̄ ratio.
¶ Secūdū distinctio.
¶ Tertium duratio.
¶ Cur deus qui summe bonus est ac totus suauis ꝛ dulcis timeri debeat ꝛ possit a nobis.

¶ Caplm. j.

Primū mysteriū declarandū dr̄ rō. In quo disputandum est cur deus timeri debeat. Nam videtur quibusdam id nullo pacto conuenire eo q̄ obiectum timoris est malum. Unde Ar. z. rhetori. Illa inquit timemus ex quibus nobis mala ꝓueniunt. Sed deus est summum bonum a quo non egrediunt̄ nisi bona ſꝫ Dionysium in li. de di. no. ergo deus nō potest esse timoris obiectum. ꝛ per ꝯn̄s nō erit timendus. Sed in ꝯtrarium ē omnis scriptura que vt deū timeamus āplissime ꝯmēdat ꝛ clamat. Un̄ Deut⁹. 4. dei viuentis hec sūt verba ad Moysen. Congrega ad me populum vt audiat sermones meos: ꝛ discat me

timere omni tp̄e. Et ibidem. 6. c. Dominum deum tuum timebis ⁊ illi ſoli ſeruies. Et ioſue. 23. Timete deum ⁊ ſeruite illi corde ꝑfecto. Et. i. Regū. 12. Timete dn̄m ⁊ ſeruite illi ſoli in veritate. Et Thobie. 4. Multa bona habebimus ſi timuerimus deū. Et Judith. 16. Qui timent te magni erunt apd̄ te per oīa. Et Dauid p̊s. 2. Seruite dn̄o i timore. Et p̊s. 5. Adorabo ad templuꝫ ſcm̄ tuum in timore tuo. Et p̊s. 118. Confige timore tuo carnes meas. Et ſapiēs Ecc. p̊. Timor dn̄i gloria ⁊ gloriatio ⁊ leticia ⁊ corona exultationis. Et ibidem Timenti deum bn̄ erit in extremis: ⁊ in die defunctionis ſue bn̄dicet. Et iterum ibi. Initium ſapientie timor dn̄i. Et. 2. c. Fili accedens ad ſeruituteꝫ dei ſta in iuſticia ⁊ timore. Et. c. x. Gloria diuitum honoratorum ⁊ pauperum timor dei ē. Et. 9. Da locum timori altiſſimi: qꝛ oīs ſapientia timor dn̄i. Et. 23. Nihil melius ꝙ̄ timor dei. Et. 25. Beatus vir cui datum eſt habere timorem domini. Et Prouer. 14. Timor domini fons vite vt declinet quis a ruina mortis. Et. 24. Time deum fili mi ⁊ regem. Et Malachie. p̊. Si ego dn̄s vbi timor meus? Et Nee. 5. Quare nō ambulatis in timore dn̄i? Et Hiere. x. Non ē ſimilis tui dn̄e. magnus tu ⁊ magnum nom̄ tuū in fortitudine. quis non timebit te o rex gentium? Et Michee. 6. Salus erit omnibus timentibus nomen tuum. Et. 2. Cor. 5. Scientes timorem domini hominibus ſuademus. Et xp̄s Math. x. Eum timete qui habet ptātem corpus ⁊ animam perdere in gehennam. ¶ Et propter hec omnia Job. Apoc. 14. ait. Uidi alterum angelum volantem per medium celum habentem euangelium eternum vt euangelizaret ſedentibus ſuper terram ⁊ ſuper omnem gentem tribum ⁊ linguam ⁊ populum. dicens magna voce. Timete deum ⁊ date illi gloriaꝫ ⁊ honorem. Ex his auctoritatibus apparet ꝙ deus eſt timendus. Et pro ſolutione obiectionis facte notandum eſt ſecundum Tho. 2. 2. q. 19. ꝙ timor duplex obiectum habere poteſt: quorum vnum eſt ipſum malū quod homo refugit. Aliud autem eſt illud a quo malum prouenire poteſt. ¶ Primo modo deus qui eſt ipſa bonitas obiectum timoris eſſe non poteſt. ¶ Secundo autem modo poteſt eſſe obiectum timoris inquantum ab ipſo vel per comparationeꝫ ad ipſum nobis poteſt aliquid malum imminere. Ab ipſo quidem poteſt imminere malum pene: quod non eſt ſimpliciter malum: ſed ſecundum quid. bonum autem ſimpliciter: cum bonum dicatur in ordine ad finem. malum autem importat huius ordinis priuationem. Illud autem eſt malum ſimpliciter quod excludit ordinem a fine vltimo: quod eſt malum culpe. malum autem pene eſt quidem malum inꝙ̄tum priuat aliquod particulariter. eſt tamen bonum ſimpliciter inꝙ̄tum dependet ab ordine vltimi finis. Per comparationem autem ad deum poteſt nobis malum culpe prouenire ſi ab eo ſeparemur. Ideo dicere poſſumus ꝙ tripliciratione deus merito ſit timendus a nobis ⁊ ab omnibus hominibus. ¶ Primo ratione ſeparationis. 2°. ratione flagellatiōis. 3°. ratione damnationis. ¶ Primo timendus ē d̄s ratione ſeparationis quia licet ipe ſit bonus: grande tamen malū ē ipſi anime cum propter ſuam culpam ab illo ſeparatur. maius etenim malum eſt per culpam ſeparari a deo ꝙ̄ ſine illa omnes atrociſſimas penas ſuſtinere. Unde Anſel. in li. de ſimilitudinibus ait. Si hic cernerem peccati pudoreꝫ ⁊ ibi inferni horrorem ⁊ neceſſario vni eorum haberem immergi prius me in infernum mergerem ꝙ̄ in me peccatum dimitterem. mallem enim purus ⁊ innocens gehennam intrare ꝙ̄ ſorde pollutus ⁊ ſorde indutus celeſtia regna tenere. hec ille. Et nimirū ita ē ꝙ oē dānum incōparabile ē ſeparationi ab ipſo deo. Quod conſiderans. Dauid poſt commiſſionem peccati dicebat. Fuerunt mihi lachryme mee panes die ac nocte dum dicitur mihi quotidie vbi eſt deus tuus? Cognoſcebat ſe quippe a deo ſeparatum ⁊ dolebat. conſiderabat damnum ⁊ triſtabatur. audiebat ſuam conſciam ſibi dicentē. Ubi eſt deus? Ubi fons omnis boni? Ubi qui te creauit vt ſui pticipē i eterna gloria faceret? ⁊ tunc amariſſime flebat. Heu me qꝛ perdidi illū: perdidi iquam qn̄ ꝑ

peccatū ab illo diſceſſi ⁊ me ſponte ſua gr̃a
priuaui. O flendum maluȝ. o dolenduȝ da
mnū ꝑdidiſſe deū. O peccatrix o vana cre
atura cur peccare nō times qn̄ certiſſima eſ
ſe potes ꝑ peccatū ꝓuari deo? Times ꝑde/
re tꝑalia hec ⁊ caduca bona: cur nō times ꝑ
dere deum celi? Timēdus ē itaqȝ vt dictū
ē deus ne ꝑ peccatū aīa ſeparet̄ ab illo. Se/
cundo timēdus ē deus ratione flagellatio/
nis. Ipſe eqdem ē qui ⁊ ſepe ⁊ multipliciter
ꝑꝑ peccata pctōres flagellat. Multa inqt
p̄s. flagella pctōris. Ab illis aūt nullus vt ī
ſuperiori ſermone tractatum ē ſe defende/
re valet. Nō valuit ſe defendere Sēnache
rib cū cētum octuagintaquinqȝ milib⁹ ar/
matoꝝ: qn̄ vna nocte angel⁹ dn̄i oēs illos ī
teremit. ⁊ filij ipſi⁹ Sēnacherib iudicio dei
ꝑcuſſerūt euȝ gladio: ⁊ īterfecerūt in tēplo:
vt dr̄. 4. Regum. 19. c. Nō valuit ſe defēde
re Antiochus cū oī potētatu ſuo quē ſuper
bia repletū ignem ſpirantēȝ ī iudeos man⁹
dei horribili plaga ꝑcuſſit ⁊ de curru ceci/
dit. Iſqȝ qui ſibi videbat̄ etiam fluctib⁹ ma
ris imperare ſupra humanum modum ſup/
bia repletus: ⁊ montiū altitudines ī ſtatera
appendere humiliat⁹ ad terrā in geſtatorio
portabat̄: manifeſtam dei virtutem ī ſemet/
ipſo ꝯteſtans: ita vt de corpore impij ꝟmes
ſcaturirēt: ac viuētes in doloribus carnes
eius effluerent: odore etiā illius ac fetore ex
ercit⁹ grauaret̄. Et q paulo ante ſidera celi
tangere arbitrabat̄: eum nemo poterat ꝑꝑ
intolerantiam fetoris portare. In dolorib⁹
etiaȝ ſuis dicebat. Iuſtū ē ſubditum eē: deo
⁊ mortalē nō paria ſentire de deo. Igit̄ ho/
micida ⁊ blaſphemus peſſime percuſſus: ⁊
vt ip̄e alios tractauerat peregre in mōtib⁹
miſerabili obitu vita defunctus ē: vt habet̄
. 2. Machab. 9. Nō valuit ſe defendere cō
tra deum Herodes agrippa cum ſuis deli/
tijs: de quo refert Euſebius in. 2. eccle. hi/
ſtorie li. ⁊ Ioſephus. 9. li. antiquitatū. ꝙ cuȝ
regnaſſet tribus ānis in īperio iudeorū ve/
nit Ceſaream ciuitatem que prius Turris
ſtra onis appellabat̄: vbi in honorem Ceſa
ris ſpectacula omnibus edidit. Ad quam ci
uitatem maxima nobilium ciuiūqȝ multitu
do cōuenerat. Secunda vero ſpectaculoꝝ
die īdutus veſte fulgēti mirabiliter auro ⁊
argento cōtexta: īcipiente die procedit ad
theatꝝ: vbi cū primos ſolis radios argētee
veſtis gremio ſuſcepiſſet reꝑcuſſio ſplendo
ris duplicatā ſpectātib⁹ lucē fulgor metalli
vibrātis effudit: ita vt ītuētib⁹ ꝑſtringeret
aciē terroris aſpect⁹. ⁊ ꝑ hoc plus aliqd d̄ eo
q̄ȝ humana natura ē artifex arrogātia mēti
ret̄. Ilico ergo adulātis vulgi cōcrepāt vo/
ces honorē ſonātes hinc atqȝ illinc deū ac/
clamāt. Poſt paululū ꝟo mortiferā corde
paſſionē ſuſcipiēs ⁊ vehemēter vteri dolo/
re ꝑcuſſus cū feſtinatione a ſuis ad regalia
pōtat̄. quos ipſe reſpiciēs dicebat. Heu ego
veſter de⁹ ducor ad mortē. P⁹ qnqȝ ꝟo di/
es nimio vētris dolore cōfect⁹ vita priuat⁹
ē. Quid dicā de Herode aſcalonita? Quid
d̄ Diocletiano ⁊ Maximiano? Quid d̄ Do
miciano? Quid de Herode? Quid deniqȝ
de oībus p̄ſūptuoſis ⁊ arrogantibus pecca
torib⁹ q̊s dei manus humiliauit? Longum
certe eſſet ſingulorꝝ exēpla recēſere. Idcir
co null⁹ ī ſeipſo cōfidere debet. nō ī delicijs
nō ī pulchritudine: nō ī fortitudine: n̄ ī dn̄io.
nō vtiqȝ ī q̊cūqȝ tꝑali p̄ſidio. Ab oīb⁹ timē
dus ē de⁹: qr pōt oēs etiā tꝑaliter aſꝑa diſci
plina caſtigare. Tertia rō q̄re timēdus ē
de⁹ dr̄ dānationis. Ipſe nāqȝ vt dixim⁹ ī ſu/
ꝑiorib⁹ dānabit iniq̊s eternis ignib⁹ cruciā/
dos. Et lȝ dānatio iniquoꝝ mala ſit eis q̊s
affligit: verūtn̄ bona ē ī q̄tū ꝑuenit a iuſti/
cia dei ordinata ad malos puniēdos. Iō vt
rōnes p̄tacte bn̄ cōcludūt: de⁹ merito ē a no
bis timēdus. De multiplici timore ⁊ ſuffi
ciētia ei⁹ ⁊ q̄liter pōt hoī timore ꝯficere aut
proficere peccare vel mereri. Capl̄m. 2.

Ecūdū myſteriū declarādū dr̄ di/
ſtictio. Ut enī colligit̄ ex dictis ma
giſtri ī. 3. diſ. 34. triplex timor pōt
diſtīgui. pm⁹ dr̄ naturalis. 2⁹ vitioſus. 3⁹ dr̄
ꝟtuoſus. Prim⁹ timor dr̄ naturalis. qui
orit̄ ab ipſa natura: quo quilibet timet natu
raliter quelibet cōtraria atqȝ nociua. Qui
timor nō ē meritori⁹ nec demeritori⁹. Hic ti
mor fuit in xp̄o de quo dr̄ Math. 26. Cepit
ieſus pauere ⁊ tedere ⁊ meſtus eſſe. Se/
cundus timor dicitur vitioſus: qui naſcitur
a cōcupiſcentia. ⁊ hoc dupliciter: quia aut

a cõcupiſcẽtia ſui. aut a cõcupiſcentia ſuoꝝ. Si a cõcupiſcentia ſui dr̃ timor human⁹. ſi a cõcupiſcentia ſuorum vocatur timor mũdanus. Timor humanus eſt cum aliquis timet plus debito corpori ſuo. Hic ꝓhibet̃ Math. io. ex v̾bo xp̃i. d. Nolite timere eos qui occidunt corp⁹. Et Joh. iz. Qui amat aĩam ſuam ꝑdet eam. Et ſumit̃ ibi aĩa ꝓ vita. ſicut etiã ſumit̃ Math. z. Joh. io. ⁊ ĩ pleriſque ſcripture ſacre locis. Pro hoc timore cohibẽdo. d. Jo. Criſo⁹. xi. q. 3. c. Nolite timere. Nolite timere eos q occidũt corp⁹ ne forte' pp timorẽ mortis ñ libere dicatis que audiſtis. Jdeo nõ excuſant̃ qui veritatẽ quam ꝑdicare tenẽt̃ tacent timore deuicti. Nõ excuſatur Petrus qui tali timore negauit dominũ xp̃m. Nõ excuſant̃ deniq3 q peccãt ꝓpter timorem alicuius ꝑſonalis nocumẽti: q2 vt dicit Aug⁹ in li. de ciui. dei. ⁊ ponit̃. 3z. q. 5. c. ita ne. Potius debet qs quelibet mala tolerare q̃3 malo cõſentire. Et de hoc dr̃. 3i. q. z. c. Lotarius. Nec etiã occiſores corporis ſunt timendi' cõtra iuſticiã hoĩes ĩpellẽtes. Sunt de hoc exempla martyrũ ⁊ virginum alioꝝq3 amicoꝝ dei qui potius mori elegerunt q̃3 negare xp̃m aut facere contra bonos mores. Sic Suſanna paſſa ẽ potius falſo crimine accuſari condẽnariq3 ad mortẽ q̃3 libidinoſis ſenibus in adulterio cõſentire. vt habet̃. Daniel'. i3. c. Sic ſancta illa vidua tẽpore Antiochi preelegit cum ſeptẽ filijs quos ipſa ad martyrium monuit ⁊ induxit crudeliter vitã finire q̃3 cõtra legẽ carnes mãducare porcinas. Sic katherina: ſic Lucia: ſic Cecilia: ſic Agnes: ſic relique tãdem virgines magis elegerunt ad mortem tendere q̃3 a ſuo ſponſo xp̃o viuẽtes diſcedere. O nequã ⁊ ſubdola excuſatio eorũ qui mortaliter peccant aſſerentes id facere pp humanum timorem. Nũquid cum dei adiutorio nõ põt a volentibus ſuperari? Eiuſdẽ quippe nature cuius ⁊ nos ſumus fuerunt ſcĩ ⁊ ſcẽ in quibus humanus timor locu3 nõ habuit. ¶ Eſt ali⁹ timor qui dr̃ mũdanus q naſcit̃ a cõcupiſcentia ſuorum Et ẽ quando aliquis nimis timet de rebus ſuis quo fit vt magis quis velit perdere deum q̃3 hec mũdialia bona. Jſte timor fuit in iudeis cu3 occiderunt xp̃m. Dicebant enĩ vt ſcribit̃. Jo. iz. Si dimittimus eum ſic omnes credent in eum ⁊ venient romani ⁊ tollent locu3 noſtrum ⁊ gentẽ. ¶ Tertius timor dr̃ virtuoſus qui naſcitur a gr̃a. Et ſi a gr̃a g̃tis data dr̃ timor ſeruilis. Si a gratia inchoata dr̃ timor initialis. Si a gratia ɔſumata dr̃ timor filialis. Timor ſeruilis ẽ vt ait Aug⁹ cu3 pp timorem gehẽne homo abſtinet a pctõ. Et de hoc timore dicit. d. Boñ. di. 34. tertij li. ꝙ ẽ donu3 ſpũs ſcĩ. q2 vt dicit Aug⁹ quẽ allegat magiſter in lr̃a. Bonus ẽ timor ſeruilis ⁊ vtilis per quẽ fit paulatim conſuetudo iuſticie. Jnſup ſicut donum dei ẽ noſſe ſiue credere penas futuras pro eo ꝙ ẽ ibi quedã cordis illuminatio ⁊ directio: ſic donum dĩ ẽ illas penas eternas refugere ⁊ timere ꝓ eo ꝙ ex tali dono ẽ quedam cordis illuminatio ⁊ flux⁹ ɔcupiſcentialis reſtrictio: ⁊ in hoc quedam rectificatio. ¶ Sed poſſet aliquis cõtra hoc obijcere ſic. Omne donum ſpũs ſcĩ põt ſtare cum ſpiritu ſancto: q2 ſpũs ſcũs non repugnat ſuis donis. ſed qñ ſpirit⁹ ſanctus infundit̃ tunc timor ſeruilis expellitur. ſicut dicit Aug⁹ quem magiſter allegat in textu. Ergo timor ſeruilis non ẽ donum ſpũs ſancti. Rñdet. d. Boñ. ꝙ dona ſpirit⁹ ſancti ſunt ĩ multiplici differentia. Quoddã nanq3 donum eſt a ſpũ ſancto ſed non cum ſpiritu ſancto: quia preparat ad ſpiritũ ſalutis. ⁊ tale donum ẽ timor ſeruilis. Quoddã domum eſt a ſpũ ſancto ⁊ cum ſpũ ſãcto: q2 per ipſum conſecratur habitaculu3 ſpũs ſãcti. ſicut ẽ donum caritatis. Quoddam vero ẽ donum quod ẽ a ſpũ ſcõ ⁊ aliquãdo cũ ſpũ ſancto. ⁊ aliquãdo ſine ſpiritu ſancto: ſic̃ donu3 quod eſt ad ſpũs ſcĩ manifeſtationẽ: ⁊ eſt ordinatum non ſolum ad propriam ſed etiam ad alienam vtilitatem. ſicut donum prophetie ⁊ donum ſcientie: que aliqñ ĩ bonis: aliquando in malis reperiri habẽt. Cũ ergo dr̃ ꝙ donum ſpũs ſcĩ compatitur ſecũ ſpiñ ſcm̃. dicendum ꝙ iſtud habet inſtantiã in ſecundo dono: quod ordinatur ad habitationem ſpũi ſcõ preparandam. ¶ Eſt alius timor ꝓueniens a gratia inchoata qui dicitur initialis: qui eſt cum perfecta caritate: quia per hũc timorem timet puniri aliquis

ꝛ timet a deo separari quē iam amat. sed timoꝛ separationis pꝛīcipalioꝛ ē. Alius est timoꝛ filialis qui ē cum caritate pfecta: q̊ gs cauet offensā patris celestis: sicut bonus filius etiam si sciret ex illa offēsa nihil mali sibi accidere. Sed vtinam hoīes mundano ꝛ humano timoꝛe postposito modicum de illo seruili timoꝛe tenerent. Sꝫ veh mūdo a scādalis: quia nō ē timoꝛ dei ante oculos hominuꝫ: nō filialis: nō initialis: nō vtiqꝫ seruilis. Perpetrant quippe mala letātes ꝛ gloꝛiātes: ridentes: ꝛ puipendentes terribilia iudicia dei. Quis aiunt hodie populi pctōꝛes poterit nos offēdere? Quid nobis mali aut nocumēti potest euenire? Et si quando audiunt pctōꝛes cōminantem irā ꝛ īdignationem dei. videt̄ eis audire īsomnium aut fabulam. O fatuitas repꝛehensibilis. o pꝛesūptio detestabilis nō timere deum. Nam in diluuio periere gigantes eo ꝙ deum timere noluerunt.

¶ De vsu timoꝛis qui est in patria. qui dr̄ timoꝛ reuerentialis. Capl̄ꝫ. 3

Ertiū mysterium declarandum dr̄ duratio. Uidendum nāqꝫ ē si ī pr̄ia vbi scī viuunt ī ppetua pace quiete securitate ꝛ leticia: erit aliquis timoꝛ dī. Et hoc pp verba ꝓphē. d. Timoꝛ dn̄i scūs permanet i. s. s. Et omissis obiectiōibus audienda ē sn̄ia. d. Boñ. qui pfata. 24. di. 3. li. dic̄ ꝙ timoꝛis ē facere tria. videlꝫ. Penam vt fugiat. Offensionem vt ipsam caueat. Maiestatem sūmam vt illi subiaceat. exhibeat debitam reuerentiam. Et ſm hoc triplex ē doni timoꝛis dr̄ia. Unus timoꝛ ē qui pꝛincipaliter respicit penam. ꝛ iste ē seruilis vt superius dictum ē. Alius vero q vnū oculuꝫ habet ad penā: sed tn̄ pꝛincipalioꝛem habet ad offēsam vitandā. Et hic ē initialis. Tertius aūt qui vnū oculū habet respectu offēse vitande: alium respectu reuerentie exhibēde. Et hic ē filialis. Cuius ꝛ si vsus sit in refugiendo vt separet̄ a deo: excellētioꝛ tamen ꝛ magis pꝛecipuus vsus ē in reuerēdo deum: ꝛ in resiliendo a sūma maiestate per ꝓpꝛiā pꝛauitatē. Et hic qdeꝫ vsus fuit ī xp̄o de quo dr̄. Esa. xi. Requiescet sup eum spiritus timoꝛis dn̄i. Et est in sāctis angelis: ꝛ erit ī oīb9 beatis. qui etiam noīari pōt timoꝛ reuerentialis. Et q̄ꝝtum ad istum oculum ꝛ vsū manet donum timoꝛis ī patria. Quātum vero ad alios īferioꝛes tollit̄: qa isti cōpetunt ei ſm statum impfectionis. qꝛ vero remanet ei vsus pꝛincipalis: hinc ē ꝙ nō dr̄ euacuari: sed magis pfici ꝛ saluari. ſꝫ Boñ. Ergo vt inquit ps. Beatus vir qui timet dn̄m: qꝛ timoꝛ dn̄i expellit pctm̄. Ecc. p̊. c. Et qui timēt dn̄m pparabunt coꝛda sua: ꝛ in cōspectu illius sanctificabunt animas suas. Ecc. z. c. Et q timet deū faciet bona. Ecc. i5. c. Et vt Hiero. inqt in eplis. Timoꝛ virtutū custos ē securitas ad lapsū facilis. Ergo ꝓcuret vnusquisqꝫ timere deū: vt sic illū collaudet ꝛ bn̄dicat q timētibus se largit̄ in pn̄ti grām ꝛ ī futuro gloꝛiā: ī qua oēs scī exhibebunt ei cū gaudio timoꝛē ꝛ reuerētiam p īfinita secula seculoꝝ. Amen.

¶ Feria tertia post dominicam in quīquagesima. de ieiunio. ad quod penitentes debent animari.

¶ Sermo. i7.

Onuertimini ad me ī toto coꝛde vestro: ī ieiunio ꝛ fletu ꝛ planctu. Dei viuētis ad pctōꝛes verba sunt ista oꝛiginalit̄ iohe. z. c. Pꝛope iam ē sancte quadragesime deuotissimū temp9 in quo scā mater ecclesia cunctos fideles īducit ad pn̄iam hoꝛtat̄qꝫ maxime vt cōmissas culpas ieiunādo abluant ꝛ expurgēt. Uerūtn̄ vt Hiero. d. ad palmachium ꝛ Oceanū. Quoꝝ deus venter ē cultum nolunt amare ieiunium. Sunt nōnulli qui ieiunia spnūt: ieiunare nolūt: irridēt ieiunantes: ꝛ quod his deterius ē de ieiunio falsa pdicant ꝛ loquūtur. Aiunt enim ad nihil foꝛe vtile ieiunium: neque deo gratū stomachū affligere fame: abstinerēqꝫ a cibis quos deus creauit ad vtendum: neqꝫ sapiētis ē: aut boni viri eē dicunt: vt se fame macerādo coꝛp9 velit perimere ante tēp9: Quapp in hoc sermōe de ieiunij laudibus verba facere arbitratus sum putile ac necessarium. Nam ad illud per os ꝓphē Iohelis īuitat nos spiritus sanctus. vt pꝫ in verbis pꝛemissis in themate. In qbus de ieiu

nio tria mysteria pponimus cõtemplanda.
Primũ dr distinctio
Scõm institutio.
Tertiũ cõmendatio
De multiplici ieiunio: τ quid est ieiuniũ prout est pars penitentie siue actus satisfactionis. Caplm.j.

Primũ mysterium cõtemplandum de ieiunio dr distinctio. Ut enĩ põt colligi ex dictis Alex.i.4. volumine sũme. τ Ric.in.4.di.15. triplex ẽ ieiuniũ. Primũ dr naturale. Scõm generale. Tertiũ speciale. Primũ ẽ ieiuniũ naturale cũ quis nõ comedit in nocte nec mane cum statim surgit de lecto: nec in loco aut tpe q̃ edere nõ licet nisi vrgente necessitate. Tale ieiuniũ nõ ẽ meritorium: q2 in his q̃ sunt a natura nec laudamur nec vituperamur: vt p3 ex.z.ethi. Scõm est ieiunium generale: qñ.s.abstinemus a pctĩs τ ab offensione dei. Et de hoc inquit Aug. super Joh. τ ponitur de cõse.di.5.c. Jeiunium. Jeiuniũ magnum τ generale ẽ abstinere ab iniquitatibus τ ab illicitis voluptatibus seculi. Et de hoc loquitur Pius papa. de cõse.di.5.c. nihil.d. Nihil pdest homini ieiunare: τ orare τ alia bona religionis agere nisi mẽs ab iniquitate: τ ab obtrectationibus lingua cohibeatur. Glo. vero super.d.c.in ṽbo pdest. dicit. ad vitam eternam. vt de pe.di.z.c. Opponit.c. Si qs ãt. Tñ τ nos declarauimus ad qd valent bona opa i pctõ mortali facta. De ieiunio ẽt isto generali Ambro. i omel.di.86. sic loqtur. Quid pdest ieiunare visceribus τ luxuriari venatibus? abstinere a cibis τ errare pctĩs? An putatis illũ ieiunare frẽs qui primo diluculo nõ ad ecclesiam vigilat nõ beatoꝝ martyꝝ scã loca perquirit: sed surgẽs ꝯuocat seruulos: dispo nit retia: canes ꝯducit: salt⁹ syluasq3 perlu strat? De hoc sigdem sic loquit Grego. in omel. quadragesime. Jn cassum caro atteri tur si a prauis voluptatibus animus non refrenatur. Hiero. etiam de hoc sic scribit. tũc pclara ẽ apud deum abstinentia corpis cu3 animus ieiunat a vitijs. Tertium ẽ ieiunium spãle. qd sic Alex. diffinit in.4. summe. Jeiunium est abstinentia a cibo τ potu ẽm formã ecclesie intuitu satisfaciendi: vel vitandi peccatũ: vel acquirendi vitaз eter nam. Ex qua diffinitione habeť q materiale i ieiunio ẽ abstinere a cibo τ potu ẽm formam eccłie. Formale vero vt id bono aĩo τ recta intentione fiat. Propterea ieiunantes cũ itentione corrupta τ vitiosa τ deprauata dãnanť a xpo qui ait Math.6.c. Cum ieiunatis nolite fieri sicut hypocrite tristes. exťminãt enĩ facies suas vt ap.ho.ie. Amen dico vobis: q2 receperũt mercedẽ sua. Tu. a. cũ ie. vn.ca.tu.τ.f.t.la.ne.vi.ho.ie.s3.p.t. qui ẽ in ab. Et.p.t.qui.vi.i ab.red.t. Jeiunium ergo hypocritaꝝ ifructuosũ est: q2 deficit i eo rõ formalis virtuosi ieiunij. Jeiunãtes vero cũ itentione recta ad reprimenda vitia carnis: τ ad satisfaciendũ deo virtuose facere ꝯprobãť. qm ẽm Tho.z^a. z.q.147. Abstinentia hoc mõ cõsiderata ẽ pars subiectiua tẽperantie: τ habet rationẽ timoris.

De institutione ieiunij quadragesimalis: τ quattuor temporum aliorumque ieiuniorum. Caplm.z.

Ecũdum mysteriũ principale dicit istitutio. Possumus enim distigue re triplex ieiuniũ ab ecclesia istitutum. videlicet. Primum dicitur quadragesimale. Secundum temporale. Tertium particulare. Primum est ieiunium quadragesimale quod congrue institutum est adhuc triplici ratione. primo ratione tẽporis. z⁹ numeri. 3⁹ termini. Primo quidem ratione temporis quadragesimale ieiunium est conuenienter tempore veris institutum. primo ratione transgressionis primoꝝ parẽtũ qui peccarũt in vere s3 Alex. in.z. volumine sũme. Et si diceret vnde probari posset q tẽpus veris fuit illud in quo peccauit Adam. Ego respondeo q hoc colligi potest ex quadam historia quam memini me legisse Rome in quodã Jsidori ethi. li.8. existente in bibliotheca de ara celi. Quod ideo dico: quia in alijs libris eiusdem Jsidori hoc ñ viderij. Dicitur ergo ibi. q p⁹ ascensionem domini saluatoris apostoli occupati in predicatione euangelij nihil de obseruantia pasce. qua. s. die celebrari deberet tradere potuerunt. Cum vero ipsi ex h

mũdo transiissent per vniuersum orbem di
uersa ĩtroducta fuere ieiunia: ⁊ omnis Gal
lia vnum diem ãni idest octauo kal. aprilis
pasca tenebat. Orientales vero sicut histo
ria Eusebij cesariensis narrat: quocũqȝ die
mẽsis martij luna. 14. vẽisset pasca celebra
bant. In italia autem alij plenos quadragi/
ta dies ieiunabãt. Alij viginti Alij dicebãt
octo dies in qbus mundus ɔcluditur sibi suf
ficere ieiunare. Alij qꝛ dñs quadraginta di
es ieiunasset: alij quadraginta horas absti/
nere deberent. Cũ he tales obseruationes
per singulas ꝓuincias tenerent: Rome me
ror erat sacerdotibꝰ: vt vbi erat vna fides
dissonarent ieiunia. Tunc papa victor Ro
mane vrbis eps̃ direxit vt daret auctorita/
tem ad Theophilũ Cesaree Palestine eps̃
qꝛ tunc in hierosolyma ecclesia metropolis
dicebatur: vt ĩde pascal' ordinatio proueni
ret: vbi xp̃s in carne fuisset versatus. Acce
pta itaqȝ auctoritate Theophilus tantum
opus sibi iniunctũ cõsiderans nõ solum sue
patrie: sed ⁊ aliarum prouinciaꝝ q̃plures
ep̃os ⁊ viros sapientes ad cõciliũ ɔuocauit
Cũqȝ grandis illa multitudo eruditissimoꝝ
virorum fuisset ĩ vnum collecta ꝓtulit The
ophilus eps̃ auctoritatem ad se directaȝ: ⁊
quod erat sibi iniũctũ patefecit. Tunc pari
ter oẽs illi viri docti dixerunt. Primuȝ no
bis dic quid a nobis petis. Theophilus di/
xit eis. Quem diem primum creditis ĩ mun
do creatũ? Et cõcordarunt omnes ð dñico.
Theophilus eps̃ dixit. Quõ hoc ꝓbare po
testis? Rñderũt illi. Ex auctoritate diuine
scripture que ait. Factum ẽ mane ⁊ vespe/
re dies primꝰ. ðinde. 2. deinde. 3. 4. 5. 6. ⁊ se
ptimus in quo quieuit deus ab omni ope/
re suo. quem diẽ sabbatum appellauit. Cuȝ
ergo sabbatum dies sit nouissimus: qs põt
esse prior nisi dñicus? At Theophilus acce
ptauit. Sed iterũ ĩterrogauit. De tp̃e quid
vobis vr̃? Quattuor enim tp̃a ĩ anno acci/
piũt: Uer estas autũnꝰ ⁊ hyems. Quod er/
go tp̃s credimꝰ ꝑmum factũ? Epi rñderunt
Uer. Theophilus. d. Probate qð dicitis.
Et illi. Habemus scripturã que ait. Germi
net terra herbã virẽtem ⁊ afferenteȝ semẽ
ꝭm genus suũ: lignũqȝ pomiferꝝ faciens fru
ctũ. ⁊ hoc tp̃e veris videmꝰ fieri. Theophilꝰ
dixit. Uerũ ẽ. tñ qm̃ tribꝰ mẽsibus veris tẽ
pus accipit. quo loco mũdus cepit eẽ: ĩ prin
cipio medio vel in fine? Epi rñderũt. In eq
noctõ. i. octauo kal. apl'. Theo. dixit. ꝓbate
qð dicitis. At illi. Ex scriptura dicẽte. Fec
deꝰ lucem ⁊ vocauit diem. fecit tenebras: ⁊
vocauit noctẽ. ⁊ diuisit deꝰ lucẽ a tenebris.
Theo. dicit. Ecce de die ⁊ tp̃e ꝓbastis: de
luna qd vobis vr̃? Quõ dicitis fuisse creatã
crescẽtem: an plenã: an minuẽtẽ? Epi rñde/
runt. plenã. d. scriptura. Fecit deꝰ duo lumi
naria magna: ⁊ posuit ea ĩ firmamento celi:
vt lucerẽt sup terrã. Luminare maiꝰ vt pre
esset diei: ⁊ luminare minꝰ vt p̃esset nocti.
Et cum tali ĩuestigatione ĩ illo ɔcilio statue
runt pasca nõ debere celebrari añ. xi. kal.
aprilis. Multaqȝ alia ordinauerũt ad pa/
sce celebritatẽ ꝑtinẽtia. Quare clare patet
ꝙ ꝑmi pentes tp̃e veris ĩ pricipio mundi q̊ ĩ
paradiso t̃restri fuerãt collocati diuinũ con
tẽpserunt preceptũ: Et iõ tali tp̃e xp̃s mor/
tuꝰ est ⁊ in carne cum hoĩbus cõuersatꝰ.
¶ 2º. tẽpus veris cõueniens fuit quadragesi/
mali ieiunio: qꝛ tunc maxime ĩsurgunt ⁊ ĩua
lescunt motus carnales. ¶ Tertia rõ est ꝑꝑ
memoriam dñice passionis que celebrat̃ in
vere. Nam vt inquit Augꝰ. 18. li. de ciui. ði.
c. 55. Mortuus ẽ xp̃s. 8. kal. april'. ¶ 2º ieiu
nium quadragesimale ẽ cõueniẽter ĩstitutũ
rõne numeri dieꝝ. Naȝ numero quadrage
nario institutũ ẽ: qꝛ deo tenemur reddẽ de/
cimas. ⁊ decima ꝑs dieꝝ anni sunt. 36. dies.
⁊ qꝛ tenemur satisfacere pro trãsgressiõe ð/
calogi ꝭm inordinationem quattuor affecti
onum: supaddunt̃. 4. dies ad designandum
ieiuniũ purgatiuũ eẽ ĩordinationis quattu
or affectionũ. Et oĩa hec colligunt̃ ex dictis
Grego. in. c. quadragesima. de cõsc. dis. 5.
Propterea numerus ille quadragenarius
ẽ penalitatis ⁊ afflictiõis. Quadragita enĩ
diebus ⁊ quadraginta noctibꝰ pluit deꝰ aq̃s
diluuij ĩ penã mũdane corruptionis. vt pȝ.
Gen̄. 7. c. Quadraginta ãnis per desertum
vagauerunt filij isrl'. vbi mali afflicti sunt ⁊
mortui: ⁊ alij per illam peregrinationẽ me/
ruerũt. vt patet ĩ li. Numeroꝝ. Quadragĩ
ta diebus ieiunauit Moyses ut legem dñi

mereretur accipere ſicut ſcribitur Exodi 24. Quadraginta dies dati ſūt Niniuitis ad penitenduꝫ: ſicut nōt Jone .3. Quadragīta diebus Helias ꝑegrinatus ē, vſqꝫ ad montē dei Oreb. 3. Reg. 19. Quadragīta diebus xp̄s ieiunauit in dſerto Math. 4. Quadraginta diebꝰ ſtetit poſt reſurrectionē añqꝫ celos aſcenderet. Act. i. c. Jō ſecundū hūc numeꝝ q̄dragēariū dieꝝ q̄dragesimale ieiuniū eſt inſtitutum. De q̊ ſic cantat eccleſia. Lex ⁊ prophē primitꝰ h̄ p̄tulerunt poſtmodū xp̄s ſacrauit oīuꝫ rex atqꝫ factor temporuꝫ. ¶ 3°. ieiunium quadrageſimale fuit ꝯuenienter inſtitutuꝫ rōne termini: qꝛ interpolatim nō cōtinuū determinatuꝫ ad tēpꝰ nō ꝑpetuū. Qd̄ factū ē ſm̄ Alex. in. 4. tū ꝑꝑ humane īfirmitatis debilitationē: tū ꝑꝑ faſtidiū ꝯtīue afflictōis: tū ꝑꝑ ānihilationē deuotionis: nā ꝯtinuū ieiuniū ⁊ ꝑpetuū debilitas hoīs ſuſtinere non poſſet: ſꝫ illum diſcrimini diſponeret. Faſtidiuꝫ afflictiōis nimis fatigaret ⁊ impatientiā induceret: ⁊ deuotio ieiunādi ꝑiret. Si aūt q̄reret q̄re die dñica nō ieiunamꝰ. Rñdet Alex. ꝙ hoc fit in memoriā leticie dñice reſurrectionis. Dicit̄ eni in dcreto. c. Jeiuniū. de ꝯſe. diſ. 3. Jeiuniuꝫ dñice diei ⁊ quinte ferie nemo celebrare debet: vt inter ieiuniū xp̄ianoruꝫ ⁊ gentiliū ⁊ veraciter credentiū ⁊ infideliuꝫ atqꝫ hereticoꝝ vera ⁊ nō falſa diſcretio habeat. hec ibi. Tēpore tñ q̄drageſimali diebus dñicis abſtinemꝰ a carnibꝰ ⁊ lacticinijs vt ieiuniū noſtrū ꝯforme ſit ieiunio xp̄i q̄ꝫtū cōgruit. ¶ 2° principaliter īſtitutū fuit ieiuniū tꝑale .ſ. q̄tuor tꝑuꝫ ab eccleſia. d quo ſic dicit̄ Caliſtus papa. 77. di. in. c. Jeiuniuꝫ. Qd̄ ter in āno apud nos celebrare didiciſti cōuenientius nūc ꝑ q̄tuor tp̄a fieri decernimus: vt ſicut annus ꝑ quatuor voluit̄ tꝑa: ſic nos quaternū ſolēne agamꝰ ieiunium ꝑ q̄ttuor anni tꝑa. Aſſignat̄ ſo a doctoribꝰ rō quare ī iſtis quatuor tēporbꝰ ieiunamꝰ videlicet vt emēdemus q̄ in iſtis quatuor tēporibus pccā cōmiſimꝰ. Et fiunt ꝑ tres dieſ vt ſatiſfaciamꝰ in die qd̄ deliquimꝰ ī mēſe. ⁊ fiūt ī feria quarta: qꝛ tūc dñs a Juda traditus fuit. Jn ſexta qꝛ crucifixus. Jn ſabbato: qꝛ iacuit ī ſepulchro: ⁊ triſtes fuerūt apoſtoli de nece dñi. 3° inſtitutū ē ab eccleſia ieiuniū ꝑticulare. ſ. in vigilijs quarūdā feſtiuitatū. Nā vt ſcribit Joānes Beleth Moſ fuit antiquitus vt in p̄cipuis feſtiuitatibus ſcōꝝ homines cū vxoribus ⁊ filiabus ad eccleſiam venirent: ⁊ ibi cū luminaribus ꝑnoctarent: ſꝫ qꝛ multa adulteria ī his vigilijs fiebāt: ſtatutū fuit vt vigilie in ieiunia ꝯuerterentur. Nomen tamē antiquum retentū eſt: qꝛ non ieiunia: ſꝫ vigilie appellantur.

¶ De laudibus ieiunij: qd̄ verbis ⁊ exēplis cōmēdatur ab oībus ſcīs taꝫ veteris q̄ꝫ noui teſtamenti. ¶ Capitulū tertium.

Tertiū myſteriū cōtēplandū de ieiunio dicitur cōmendatio. Naꝫ licet multa ſint quibus ieiuniū ⁊ abſtinentia cōmēdari poſſet: tñ laudes eius accipiemus a tribꝰ. ¶ p̊ a gētilibꝰ ⁊ phīs. ¶ 2°. a patribus ⁊ prophetis. ¶ 3° a doctoribꝰ ⁊ ſāctis. ¶ p̊ accipimus laudes ieiunij ⁊ abſtinētie a gētilibus ⁊ phīs. Jpi eteniꝫ ſuo modo abſtinentiam magnificare ſtuduerunt. Vñ Valerius maximus cōmēdat mulieres romanas q̄ abſtinebāt a vino. Jnquit enim li. 2. Fuit antiquoꝝ illa ſimplicitas in cibo capiendo humanitatis ſimul ⁊ cotinētie īdex certiſſima. Nā maximis viris prandere ⁊ cenare in propatulo nō erat verecūdie. qꝛ nec illas epulas habebant q̄s oculis populi ſubijcere erubeſcerēt. Vini vſus olī romanis feminis ignotus fuit. ne. ſ. in aliqd̄ dedecus prolaberentur: qꝛ proximꝰ a libero patre intemꝑantie gradꝰ ad incōceſſam venerem eſſe ꝯſueuit. Diccarchus vt ait Hiero. ꝯtra Jouinianū ī li. antiquitatū laudat aurea ſecula Saturni: qm̄ cū tunc oīa humꝰ fūderet nullꝰ comedebat carnes: ſꝫ vniuerſi viuebant pomis ⁊ herbis que terra ſponte gignebat. Xenocrates phs de Triptolemi legibus tria tm̄ p̄cepta ī tēplo Eleuſine reſidere ſcribit. Venerandos deos: honorādos parentes: carnibus nō vtendū. Tulliꝰ in. q. tuſ. cōmemorat ꝙ Lacedemonij magis parſimonia delectant̄. Huiꝰ rei Xenophō Theophraſtus: ⁊ pene oēs greci ſcriptores teſtes ſunt: Cherimon hiſtoricus vir eloquentiſſimus narrat de vita antiquorū egypti ſacerdotū ꝗ oībus mundi curis poſt

positis sēper dū in tēplo fuerūt ⁊ rerū natu
ras cāsq3 ac rōnes siderū ꝯtēplati sūt nūq̄3
se mulierib⁹ miscuerunt nūq̄3 cognatos seu
ꝓpinquos ac liberos q̄dē viderūt ex eo tē/
pore quo cepissēt diuino cl'tui ꝯseruire: ⁊ car
nib⁹ ⁊ vino sp̄ abstinuerūt. Pane raro ve/
scebāt ne onerarēt stomachū. ⁊ si qn̄ come/
dāt: tōsū piter hisopū sumebāt ī cibo. vt escā
ſ̄guiorē illi⁹ calore ꝯcoquerēt. Eubol⁹ q3 q
historiā Mitridatis mltis volumib⁹ explica
uit narrat apud ꝑsas tria eē magoꝝ genera
q̄ꝝ ꝑmi q sūt doctissimi ⁊ eloquētissimi. ex/
cepta farina ⁊ olere nihil āpli⁹ ī cibo sume/
bāt. Euripides ī creta Iouis ꝓphas nō so/
lū carnib⁹ s3 coctis cibis abstinuisse refert
Barçafrines vir babylonicus ī duo gene/
ra apud īdos gymnosophistas diuidit: quo
ru3 vnū appellat Bragmanas: alterū Sa/
maneos q tante cōtinentie sūt vt pomis ar
borū iux̄ gangē fluuiū alant. De Bragma/
nis etiā scribit Didym⁹ in epistola ad Alex:
ꝙ pura ⁊ simplici vita viuūt: nullis reꝝ ca
piunt illecebris: nihil appetūt ampli⁹ q̄3 na/
ture rō flagitat. Nulla apud eos morborū
genera nullus medicine vsus: q2 ꝑsimonia
ē illis medicina. si ḡ tantū gētiles hoīes ab/
stinebāt vt mundanā sapiētia3 acqrerēt: q̄d
nos agere debem⁹ vt ī vera sapientia pro/
ficiamus: Audiuimus eni quāti apud illos
habita sit abstinentia. 2° accipimus lau/
des ieiunij a patrib⁹ ⁊ prophetis veteris te
stamēti apud quos nō parū celebre ē repu/
tatū. Vn̄. ps. 34. Dauid ait. Humiliabā ī ie/
iunio aīam mea3. Et Johel. i. Scīficate ie/
iuniū: ⁊ Thobie. iz. Bona ē oratio cū ieiu/
nio. Et Judith. 4. dr̄ de filijs israel qn̄ time
bāt īpetū Holofernis. Humiliauerūt aīas
suas ī ieiunijs ipsi ⁊ mulieres eoꝝ. Et ꝺ Ju/
dith. 8. c. dr̄. Jeiunabat oīb⁹ dieb⁹ vite sue:
p̄ter sabbata ⁊ Neomenias ⁊ festa domus
israel. Et. i. Reg. 7. qn̄ filij israel preliaturi
erant cū philisteis: ieiunauerūt inq̄t scriptu
ra ī die illa ⁊ dixerūt. Tibi peccauim⁹ dn̄e
3° accipimus laudes ieiunij ⁊ abstinentie
a doctoribus ⁊ sanctis. Oēs nāq3 doctores
ecclesie abstinētiā ⁊ ieiuniū miris efferunt
laudibus quoꝝ dicta elegantissima adducē
tur in sequēti ꝭmone cū dicet de fructibus
ieiunij. Nūc vero tm̄ cōtēplari sufficiat san
ctoꝝ exēpla q ieiunādo ⁊ orando carnē suā
crucifixerūt cū vitijs ⁊ cōcupiscētijs. Re/
fert Eusebi⁹ ī. 4. li. ecc. historie ꝙ inter scōs
egyptios quos euangelista Marcus insti/
tuit vinū aut carnes nemo gustat: tm̄ aqua
est eis potus: ⁊ panis cū sale ⁊ hisopo cibus.
Itē Hiero. ad Eusebiū. cū vitā cōmēdasset
cenobitarū ꝙ apud eos viuit pane legumi
nibus ⁊ oleribus: subiunxit. Ad tertiū gen⁹
veniā quos anachoritas vocāt: q de ceno/
bijs exeuntes excepto pane ⁊ sale amplius
ad deserta nihil proferūt. Hui⁹ vite auctor
Paulus: illustrator Antoni⁹: ⁊ vt ad superi
ora cōscēda3: p̄riceps Joh̄. baptista fuit. Et
idē scribēs vitā Pauli primi heremite sic in
quit de illo. Oēm in orōnibus in solitudine
duxit etatē. Cibū ⁊ vestimētū ei palma p̄/
bebat. Qꝺ ne cui impossibile videat: ihm
testor ⁊ sanctos angelos vidisse me mona/
chos e quib⁹ vnus per. 30. ānos pane ordea
ceo ⁊ aqua lutulenta vixit. Quid dicemus
de abstinentia oīu3 cōfessorū xp̄i Ilarionis
Agathonis. Amonis. Serapionis. Basi/
lij. Benedicti. Francisci: oīu3q3 alioꝝ. Nul
lus eteni inuētus ē q in delitijs ꝭuierit ꝺo.
Ideo patet ꝑ oīa exēpla tā xp̄ianorū q̄3 iu/
deorū siue etiā gentiliū ꝙ abstinētia subli/
māda ē ⁊ non spernēda. Habemus exēpla
auiū que fame ⁊ abstinētia amicabiles fiūt
hoībus ⁊ familiares. Ergo ꝭm intētionē spi
ritus scī sāctā ecclesiā diligētis disponam⁹
mentē ⁊ animū vt inchoemus hoc sacratis/
simū quadragesimale ieiuniū quo mediāte
obtinebimus hic gratiā ⁊ ī futuro gloriam
quā nobis largiat clemētissimus de⁹ cui est
honor ⁊ gloria ꝑ infinita scl'a scl'oꝝ. Amen.

Feria quarta cinerum de ieiunio: ad qꝺ maxime tali die ecclesia conuocat ⁊ inuitat fideles.

Sermo. i8.

Thesaurizate vobis thesauros in celo. Verba sunt saluatoris nr̄i originaliter Math. 6. ⁊ in euāgelio hodierno. ecce aduenerūt dies penitētie ad redimēda peccata ad saluandas aīas. Hodie nāq3 initiu3 ē sa/

cri quadrageſimal' ieiunij de quo cātat ec/
cleſia. Paradiſi portas ieiunij tēpus nobis
aperuit: idcirco cū oī ſollicitudine ⁊ deuo/
tione vigilare debem⁹ ad ieiūnia venerāda:
qm̄ p ipſa acqrim⁹ theſauros regni celorū.
Et qm̄ ſapientiſſimus oīum magiſter ī ver
bis allegatis in themate cōuocat nos vt de
futura vita nobis prouideam⁹. ideo in h̄ ſer
mone fideles xp̄i ad ieiunij reuerentiā p̄ci/
puam merito inducem⁹. Uidebim⁹ aūt de
ipſo ieiunio adhuc tria myſteria p̄ncipalia.

Primum dicitur conditionis.

Secundum obligationis.

Tertiū fructificationis.

De cibis a quib⁹ abſtinēdū eſt ī ieiunio: ⁊ de tēpore ſiue hora comedēdi diebus ieiu niorū: ⁊ quare non eſt determinata quanti/ tas cibi ſicut viciſſitudo cōedēdi. Capl'm. j.

PRimū myſteriū videndū de ieiu/
nio dicit' conditio. Secūdū eni ec/
cleſie ordinationē triplex conditio
ponitur de ieiunio. p^a dicitur qualitas.
2^a tēporalitas. 3^a quantitas. Prima
cōditio dr̄ qualitas: q2 in ieiunio ſm̄ formā
eccl'ie abſtinēdū ē ab aliqbus cibis: vtputa
carnibus ouis ⁊ lacticinijs. Oua vero ⁊ la/
cticinia interdicuntur ieiunantibus inq̄ztū
ſunt orta ab animalib⁹ carnes habentibus
ſicut p3 di. 4. c. deniq̄. Nōndū tm̄ ꝙ in ieiu
nio quadrageſime interdicūt' vniuerſaliter
oīa ſupradicta. ſic nōt' de cōſe. di. 3. c. Non
oportet. Piſciū tm̄ eſus vt ſit infirmitatis ſo
laciū nō vt luxurie pariat incētiuū cōcedit'
Et licet eēt a marinis beluis abſtinēdū. tm̄
d̄ ɔſuetudine eſt tollerandū: qm̄ qui nimis
emūgit elicit ſanguinē vt p3 in. d. c. deniq̄
In alijs vero ieiūijs abſtinētia a carnibus
ſemp p̄cipit'. Ab ouis aūt ⁊ lacticinijs nō ni/
ſi ſecūdū ɔſuetudinē p̄rie. Nā dicit Hiero.
76. di. c. Utinā. ⁊ ex̄. de ſepulturis. c. Certi/
ficari. Unaqueq̄ patria abūdat ī ſuo ſēſu.
Cōcordat his. Ric. in 4. ⁊ Tho. 2. 2. q. 147
ar. 8. in rn̄ſione ad. 3. ar. Sed dubitari po
teſt cur ieiuniorū tpe non precipitur abſti/
nentia ab vſu vini cū de illo tot mala. dicā
tur Nā ſapiens p̄ v. 20. ait. Luxorioſa res
uinū. Et Ecc. 31. Multos exterminauit vi/
nū. Et Paulus Eph. 5. Nolite inebriari
vino ī q̊ ē luxuria. Et Hiero. ad Euſtoch.
h̄ moneo h̄ obteſtor vt ſp̄oſa xp̄i vinū fugiat
p̄ veneno. Et idē ad Furiā. O filia ſi apo/
ſtolus caſtigauit corp⁹ ſuū ⁊ ī ſeruitutē re/
degit quō tu iuuencula adhuc ī feruore iu/
uentutis poſita dapibus ⁊ vino plena po/
teris eſſe de caſtitate ſecura? Idē3 inſuper
inter ceteras ſancte Paule laudes hāc ip̄e
enumerat ſingularē: q2. ſ. a vino abſtinentiſ
ſima fuit. Inquit enim in deſcriptione ei9
vite. Sic referam quod expertus ſum.
Mēſe iulio fermētiſſimis eſtib⁹ īcidit ī ar/
dorē febris. ⁊ p⁹ deſpationē cū dei miſeri/
cordia reſpiraſſet ⁊ medici ſuaderēt ob re/
fectionē corpis vino eſſe op⁹ tenui ⁊ paruo:
ne aquā bibēs in hydropē v̄teret. ⁊ ego clā
btm̄ Epiphaniū papā rogarem vt eam mo
neret imo cōpelleret vinū bibere: vt erat
prudēs ⁊ ſolertis īgenij ſtatim ſēſit inſidias
⁊ ſubridēs inimicū eē qd̄ ille diceret ītima
uit. Quid plura? Cum beat⁹ pōtifex p⁹ mul
ta hortamēta exijſſet foras querēti mihi qd
egiſſet: rn̄dit. Tm̄ profeci vt ſeni hoī pene
perſuaſerim ne bibat vinū. Similit' ad lau/
dem abſtinētie multorū ſanctorum vita īdu
citur ꝙ vinū nō guſtauerit. Ergo ſi tā cele
bris ē illa abſtinētia videret' ꝙ ſalubrit' fuiſ
ſet p̄ceptū vt ieiunātes vinū non biberent.
Rn̄det ad hoc Alex. ī. 4. ſūme. ⁊ Ric. di. 15
q̄rti. ꝙ eſus carniū magiſ cōmouet ɔcupiſcē
tiā q̄z vini potus: qa cū ad īcitationē ɔcupi
ſcētie ɔcurrāt tria. ſ. abūdātia caloris: ⁊ ſpi
rituū: ⁊ ſeis: ex eſu carniū mltiplicat' ſemē
qa ī eis ē multū de nutrimēto: ⁊ iō ex carū
eſu maxime mltiplicat' ſupfluitas t'tie dige
ſtiōis q̄ ſemis ē mā Ex eſu vētoſorū mltipli
cat' abūdātia groſſorū ſpirituū Ex potu vi
ni abūdātia caloris. Et abūdātia ſemīs ma
giſ ē īcētiua ɔcupiſcētie q̄z abūdātia caloriſ
maxie cauſati ex potu vini: qa illa cito eua
neſcit. ⁊ calor ī ſemine manet. Lic3 g̊ vinū
p̄uocatiuū ſit ad libidinē: nō tm̄ ſic carnes.
Iō eccl'ia iūxit abſtinētiā a carnib⁹ ⁊ nō a
vino. Et ſi adhuc q̄ratur quare nō a vino.
dic' Alex. ꝙ h̄ factū ē pp̄ īfirmorū renuitio
ne3: q2 multi fuiſſēt obic ɔtēptores: cū tole
rabili⁹ ſit a carnib⁹ q̄z a vino abſtinē. Etia3
ſic īſtitutū ē pp̄ neccitatē digeſtiōis. Mlti

eteni habent debilē ſtomacū q̄bus neceſſa
rius eſt vſus vini ꝑꝑ digeſtionē perficiēdā.
¶ Secūda ꝯditio ieiunij dicit̄ tēporalitas.
Nā ſm Tho.z.z. vbi ſ̄. Jeiunantibus aſſi
gnat̄ tēpus comedendi.ſ.hora none. Cū eni
ieiuniū ordinetur ad deletionē ⁊ cohibitio/
nē culpe: oportet ꝙ aliquid addat̄ ſupra cō/
munē cōſuetudinē: ita tñ ꝙ ex hoc nō mul/
tum natura grauetur. Eſt autē debita ⁊ cō
munis cōſuetudo hoībus comedendi circa
horā ſextā: tū q2 iā videtur eſſe cōpleta di/
geſtio nocturno tēpore naturali calore īte/
rius reuocato ꝑꝑ frigus noctis circūſtans:
tū etiā q2 tūc natura corpis humani īdiget
iuuari. Ut ergo ieiunantes aliquā afflictio/
nē ſentiant: cōuenienter eis taxat̄ hora no/
na que cōueniens ē myſterio paſſionis xp̄i
que cōpleta fuit hora nona qñ inclinato ca
pite tradidit ſpm̄: hora autē illa determinat̄
ſm groſſam eſtimationē. Si vero diceret̄
ꝙ ſtatus veteris teſtamenti eſt pfectior q̄̄
noui. Sed in veteri teſtamēto ieiunabant a
veſpere diei p̄cedētis vſq3 ad veſperā diei
ſequētis. vt patet Leui.z3. Ergo ſic debet
fieri in nouo teſtamēto. Rñdet. Tho. ꝙ ſta
t9 veteris teſtamēti cōpatur nocti. ſtat9 ꝟo
noui cōparat̄ diei: ſm illud Ro.i3. Nox p̄/
ceſſit dies aūt appropinquauit. Jō in vete/
ri teſtamēto ieiunabant vſq3 ad noctē: non
autē in nouo. Notanduȝ tamen ſecundum
Alex. ꝙ hora nona non eſt in precepto vel
ſi ſit in precepto: quia habet magnam latitu
dinem non ē determīata: ideo ſi qñq3 p̄ ue/
niatur vel ꝓlongetur cauſa neceſſaria vel
rationabili nō ex h̄ ieiunans peccat morta
taliter vnde qñq3 religioſi poſſēt ita mane
ſurgere ⁊ tantū fatigari añ horā ſextā ꝙ ex
diſpenſatione ordinis poſſent anticipare
horam nonā. de prolongatione aūt hore: q2
ex comeſtione p9 horā nonam non aufertur
pena: ſ3 potius auget̄ ⁊ ē magis ſuperogat̄
q̄̄ a debito deficere. Similiter. q̄ nulla ho
ra comedit non ꝯficit: ſ3 magis ſuperogat.
hec Alex. ¶ 3ª conditio ieiunij dr̄ quātitas.
Ordinauit enim eccl̄ia ꝙ ſemel comedat̄
in die: nō aūt pluries: ⁊ q̄libet vice parū: q2
nō potuit determinare ī ieiunio quantitatē
ponderis cū vnus ſm nature ſue qualitatē
magis cibo indigeat q̄̄ ali9: ſ3 bñ quātitatē
viciſſitudinis. Exceſſus aūt in quātitate l3
minuat meritū: nō tñ ſoluit ieiuniū: niſi cēt
nimi9 ⁊ īmoderat9 vt ſi aliq̄s excederet ī q̄n
titate cibi notabiliter multiplicando fercu
la comedēdo varia cibaria deuorādo: vſq3
ad ſūmū ventris: vt detineat tēpus ne affli
gatur. Talis inquā ſoluit ieiuniū ⁊ decipit
ſeipſū. Uñ Aug9 in ſmone de q̄dragefima
ait. Sunt q̄dā obſeruatores q̄dragefime d̄/
licioſi potius q̄̄ religioſi q2 vaſa ī quib9 co
cte ſunt carnes tāq3 īmūda horrentes deui
tant ⁊ in ſua carne ventris aut gutturis lu/
xuriā nō formidāt. Jeiunāt aūt nō vt ſolitā
ieiunādo minuant̄ edacitatē: ſ3 vt īmodera
te īdeferēdo augeant auiditatē. Artificio/
ſis ⁊ pegrinis cōdimētorū diuerſitatib9 gu/
lā irritāt tātūq3 capiūt manducādo quantū
digerere pñt ñ ieiunādo. Et Hiero. ad Fu
riā ait. Nonnulli vitā pudicā appetētes in
itinere medio corruūt dū carniū abſtinētiā
ieiuniū putāt: ⁊ ſtomacum leguminibus o/
nerant. Oīa tñ ītelligēda ſūt cū diſcretione
q2 vt ſcribit̄.i.q.5.c. penitētiū. Diſcretio ma
ter ē oīuȝ ꝟtutū. Qd̄ ideo dixeriȝ q2 multi
indiſcretas ieiunoruȝ regulas cōſiderātes
qñq3 nimis arcta īmo eis īpoſſibilia ſumūt
ieiunia. Pro q̄bus getandis ſtat ſētētia illa
Hiero. ad ruſticū monachū. d. Balneaꝝ fo/
mēta nō q̄ras q̄ calorē corporis ieiunioruȝ
frigore cupis extinguere: que ⁊ ipſa mode/
rata ſint ne nimia debilirent ſtomachum
⁊ refectionem maioreȝ poſcētia erumpant
ī cruditatē q̄ parens libidinum eſt. Et ideȝ
ad nepotianum de vita clericoruȝ ait. Tā
tuȝ tibi impone ieiunioꝝ quātū ferre poteſ
Sint pura: caſta: ſimplicia: moderata ⁊ nō
ſupſtitioſa ieiunia. Et idē ad Demetriadē
ꝟ. īquit. Neq3 ꝟo īmoderata tibi īpam9 ie
iunia ⁊ enormē ciboꝝ abſtinētiā q̄b9 ſtatiȝ
corpa delicata frāgūt̄ ⁊ añ egrotare īcipiūt
q̄̄ ſcē ꝯuerſatiōis poſſint iacere fūdamēta
Phoꝝ q3 ſnīa ē moderatas eē ꝟtutes. Et
idem ad Ruſticū monachū ita ſcribit. Sūt
q̄ humore cellulaꝝ īmoderatiſq3 ieiunijs te
dio ſolitudinis ac nimia lectiōe dū diebus
ac noctib9 auribus ſuis pſonāt: ꝟtūt̄ ī melā/
coliā vt Hippocratiſ magis fomētis q̄̄ no/

ſtris indigeāt monitis. Jdcirco ſeruāda eſt regula Fulgentij q ita ſcribit ad Probum. Jeiuniūs ſic ē adhibenda tēpies vt corpus nr̄m neqꝫ ſaturitas excitet nec inedia īmoderata ꝺbilitet. Saturitas facit: vt ī caſſū ieiunemuſ: debilitas vero nec ieiunare poſſimus. hec ille.

¶ Qr obligāt hoīes ad ieiuniū vel propter preceptū eccleſie vel pp impoſitā penitētiā vel pp indictionē ep̄oꝝ. Capitulum. z.

Ecūdū myſteriū videndū de ieiunio dicit̄ obligatio. Obligantur ſiquidē homines ad ieiunia ſub pena peccati maxime pp tria ¶ p̊ propter eccleſie preceptionē. ¶ z° pp penitentie ac voti impletionē ¶ 3°. pp ep̄alē indictionē. p̊ obligātur ad ieiuniū pp eccleſie preceptionē: quia .ſ. eccl̄ia precepit vt aliqua ieiunia a fidelib⁹ obſeruent̄: qꝛ vt ſcribitur. 14. q. i. c. qſqs. Quiſqs p̄ceptis n̄ obtēperat reus ē ꝛ debitoꝛ pene. Et parū p⁹ inferius. Qꝺ p̄cipit̄ imperat̄: ꝛ qꝺ iperat̄ neceſſe ē fieri. Et di. iz. c. p̄ceptis dr̄. Preceptis apoſtolicis non dura ſuperbia reſiſtat̄: ſꝫ per obediētiā que a ſancta romana eccleſia ꝛ apoſtolica auctoritate iuſſa ſunt ſalutifere impleant̄. Et eadē. di. c. non decet. Caliſtus papa ait. Sic̄ filius ꝺi venit facere volūtatē pr̄is: ſic ꝛ vos iplete volūtatē matris veſtre q̄ eſt eccleſia. Ad idem ē. c. Sic oēs. 19. di. vbi ſic dr̄. Sic oēs apoſtolice ſedis ſāctiōes accipiende ſūt tanq̄ꝫ ipſius diuina voce Petri formate. ꝛ idē hr̄ in. c. in memoriā. in. c. eniuero. ꝛ in. c. nulli phas. eadē di. Et h̄ colligitur ex v̄bo x̄pi. ꝺ. Math. 18. Qui eccleſiā non audierit ſit tibi ſic̄ ethnicus ꝛ publican⁹. Scā g̊ mr̄ eccleſia inſtituit ieiūia quedā ſub precepto fidelibus obſeruanda. Et p̊ inſtiuit ieiuniū quadrageſimale de quo ſuperius diximus. Clericis aūt quibuſcūqꝫ iniūctū ē ieiuniuꝫ a quinquageſima ſic̄ pꝫ di. 4. c. ſtatuim⁹ ꝛ. c. deniqꝫ ſed cōſiliū eſt nō preceptum ꝭm glo. ¶ z° precipitur ieiuniū quattuoꝛ tēporū: ſic̄ nōt̄. 76. di. c. ieiuniū. c. conſtituimus. ꝛ. c. de ieiunio ¶ 3° p̄cipit̄ ieiuniū ī oībus vigilijs apoſtolorū: Philipi ꝛ Jacobi. ꝛ Joh̄. euangeliſte duntaxat exceptis: vt apparet ex̄ de obſeruatione ieiuniorū. c. cōſiliū. ¶ 4°. precipitur ieiuniū in vigilia natiuitatis dn̄i q̄ ſi venerit feria ſexta hi q nec voto nec regula ad abſtinētiam carniū aſtricti ſūt tali die carnibus vti pn̄t ꝭm cōſuetudinē eccleſie generalē: nō tn̄ reph̄ēdēdi ſūt hi q ab eis ob deuotioneꝫ voluerit abſtinere ex̄ ꝺ obſeruatione ieiunioꝝ. c. explicari. ¶ 5° p̄cipitur ieiuniū ī vigilia pent. 76. di. c. noſſe credo. ¶ 6° p̄cipitur ieiuniū ī vigilia aſſūptionis virginis Marie ex̄ de obſeruatione ieiunioruꝫ. c. i. ¶ 7° p̄cipitur ieiuniū in vigilia Joh̄. baptiſte ꝛ beati Laurentij. Et hoc de conſuetudine approbata q̄ ligat ꝛ tenet. vt pꝫ. di. i. c. Cōſuetudo. ꝛ di. xi. c. eccleſiaruꝫ. ꝛ c. ī his. Nā ꝭm Aſtēſeꝫ ī ſūma ſua. Si in aliqua regione vel dioc. ſit aliqꝺ ieiuniū conſuetū: qꝺ tn̄ nō ē p̄ceptū p ius ſcriptū: nihilomin⁹ ab exn̄tib⁹ ibidē ē obſeruandū. Nec hoc puto intelligēdū pro illis tm̄ q in locis illis domiciliū hn̄t: ſꝫ etiā ꝓ alijs forenſib⁹ ꝛ pegrinis q eo tp̄e ſe ibi reperirēt. Un̄ Aug⁹ iz. di. c. illa aūt. ait. Mater mea mediolanū me ſecuta inuenit eccleſiā ſabbato nō ieiunantē. ceperat fluctuari quid ageret. Tunc ego conſului de hac re beatiſſime memorie Ambroſiū epiſcopū. At ille ait. Cū romam venio ſabbato ieiuno cū mediolani ſū non ieiuno. Sic ꝛ tu ad quā forte eccleſiā veneris eius morē ſerua ſi nō vis reliquer̄ cuiqꝫ ſcandalū nec quēqꝫ tibi. Hec cū mr̄i renunciaſſē libenter āplexa ē. Glo. v̄o in. di. c. ſup v̄bo veneris. dic̄. Uiatores tenēt̄ ſeq cōſuetudinē loci ad quē veniūt. Et h̄ ideꝫ colligi videt̄ ex. c. q̄ ꝯtra mores. di. 8. ī tex. ꝛ ī gl. ꝛ ī c. qſqs. 4i. di. 8° p̄cipit̄ ieiuniū ī vigilia ſācti Bartholomei: q̄ ſeruare debet ꝭm cōſuetudinē feſti. ꝺ. c. ꝯſiliū. ex̄ de obſeruatione ieiu. Jeiunia aūt trium dierū rogationū an̄ aſcēſionē dn̄i q̄ ponunt̄ de cōſe. di. 3. c. rogationes. ꝭm glo. ibidē ſūt de cōſilio nō de p̄cepto niſi vbi eſſet cōtrariū de cōſuetudine approbata. Similiter ieiuniuꝫ aduētus ſi ē ī patria de cōſuetudine ē p̄ceptū: alit̄ nō ꝭꝫ hoſt. licet honeſtū ſit ꝙ ieiunēt clerici ꝛ maxime p̄ſbri. Jn decretiſ etiā īuenit̄ ꝙ ſit ieiunādū feria q̄rta. ſex̄. ꝛ ſabb̄o. de ꝯſe. di. 3. c. ieiūia ꝛ. c. ſabb̄o. Tn̄ iſtud cōſiliū ē nō p̄ceptū: niſi de cōſuetudine approbata. Jn die/

bus tm̄ sabbatis. a carnib⁹ abstinēdū eē di/
cit.c. Quia dies. de cōse. di.5. Et h̄ vtiq3 cō
siliū ē nisi adhuc ꝯriū videret̄ ꝑ ꝯsuetudie3.
In oib⁹ ꝟo vigilijs festoꝝ q̄ secūda feria ve
niūt ieiunādū ē ī sabbato: vt p3 ī.c. Ex ꝑte.
ꝛ.d.c. Cōsiliū. ex̄ de obseruatione ieiunioꝝ.
Nōndū tm̄ ꝙ a p̄cepto ieiūij excusāt̄ ꝛ absol
uunt̄ q legitimā cām habēt siue necessitatē
vt nō ieiunēt: q2 vt scribitur ī preallegato.
c.cōsiliū. Necessitas legi ñ subiacet.ꝛ.ī c.re
missionē. Necessitas ñ habet legē.i.q.i. S3
caueat vnusq̄sq3 ne d̄cipiat seipsū: qm̄ si qs
posset ieiunare ꝓ vno floreno lucrādo pos/
set etiā ieiunare vt īpleret eccl̄e p̄ceptum.
Pñt tm̄ aliq rōnabilit̄ excusari a ieiunio. Et
p̊ excusātur pueri q ſm Tho.ꝛ Ric.pp de/
bilitatē nāe īdigēt frequēti cibo nō ml̄to si/
mul sūpto. Indigent mlt̄o nutrimento pp
ꝟtutē augmēti. Jō vsq3 ī finē t̄tij septēnij.
id ē.21.āni ieiunare nō obligāt̄. Et ꝓ his ē di
ctū illud Hiero. ad athletā. Ante ānos ro/
buste etatis ꝑiculosa ē teneris abstinētia ꝛ
grauis. Tñ ꝯueniēs ē vt ante dictā etatem
īducāt̄ hoīes ad ieiuniū: tū pp generalē cō/
monitionē ꝛ misericōdie d̄i īpetratione3:
sic dr̄ Johel.2. Coadunate senes: ꝯgregate
ꝑuulos ꝛ suggētes vbera. Tū ēt pp vitioꝝ
refrenationē: q2 vtplurimū ꝛ maxime tēpo
rib⁹ his iuuenes sūt lasciui ꝛ dissoluti. Ego
ꝟo dico ꝛ teneo ꝙ ꝯsiderata malicia que ī
mlt̄is supplet etatē ꝛ corruptela detestabili
nephādissimoꝝ facinoꝝ q̄ ꝑpetrāt̄ tā a ma/
sculis q̄3 a feminis: ꝙ tales nō solū īducēdi
sūt ieiunare: imo strīgēdi sūt q̊s valētes on⁹
ferre ieiunij etiā añ.21.ānū. ad illud credo fo
re obligatos sub ꝟtute p̄cepti. ¶ 2° excusāt̄ a
p̄cepto ieiunij paupes q nō hñt ad comedē/
dū ī vna comestione sufficiēt̄. ¶ 3° excusant̄
ꝑegrināt̄es q pp laborē nimiū comode ieiu/
nare nō valent. Nec obstat si dicat̄ ꝙ p̄ce/
ptū ꝯsilio nō ē postponēdū. Cū g̊ ieiunar̄ sit
ī p̄cepto: ꝑegrinari ꝟo ad indulgētias ē de
cōsilio. g̊ ñ videt̄ ꝙ pp ꝑegrinationē sint sol/
uenda ieiunia: q2 vt dicūt Ric. ꝛ Tho. In/
tētio dātis p̄cepta de ieiunijs excludere ñ
fuit alias pias ꝛ necessarias causas. Secus
tm̄ ē de p̄ceptis legis nāe. ¶ 4° excusantur
senes ꝛ debiles. 5° infirmi. 6° mēse nobiliū

seruitores. de quibus. d. Ric. ꝙ si ex cau/
sa necessaria p̄ueniūt aliquantulū comedē
di horā ex toto vel modicū p̄bibēdo ne ser/
uiēdo deficiāt ꝛ h̄ faciāt iā positis mēsis vl̄
modicū ante ita ꝙ pp tēporis cōtinuationē
vna mensa habeat deputari: nō peccant: sic
nō peccāt q surgunt d̄ mensa vt ꝓ vino va
dāt: vel enxēia deferāt: ꝛ iterū reuertētes
ad mensā ꝯtinuāt. 7° excusant̄ laborātes q
dieti3 viuūt: nec pñt laborare sil̄ ꝛ ieiunare
8° excusant̄ mulieres p̄gnantes: ꝛ q̄ lactant
filios ꝛ generaliter oēs qbus legitima ad/
sunt impedimēta. De dispēsatione tm̄ ieiunij
ſm Alex. nōndū ē ꝙ si euidēs cā sit pōt sta/
tim hō ꝑ seipsū statuti obseruantiā p̄terire:
p̄serti si nō possit de facili habere recursum
ad supiorē. Si aūt cā sit dubia d3 hō ad su/
periorē recurrere: q auctoritatē habet ī ta/
libus dispēsare. ¶ 2° obligant̄ hoīes ad ie/
iuniū pp penitētie vel voti īpletione3 qñ.s.
quis teneret̄ ieiunare cū sibi fuisset iniūctū
pro pnīa. aut voto se obligasset ¶ 3° obligāt̄
hoīes ad ieiuniū pp ep̄alē indictione3 qñ.s.
ep̄us in sua dioc. indiceret aliqd̄ generale
ꝛ districtū ieiuniū: puta ꝓ pace ꝓ serenita/
te aeris pro pluuia postulanda ꝛ hui⁹ modi:
tūc oēs ei⁹ cure subiecti obedire tenent̄ vt
expresse ponit̄ de ꝯse. di.3.c. ꝓnūciandu3 ꝛ
dis.5.c. Jeiunia: vbi dr̄. Jeiunia ī ecclesia a
sacerdotib⁹ ꝯstituta sine necessitate ratio/
nabili nō soluant̄. hec illē.

¶ Q3 ieiuniū fructuosū est ꝛ vtile ad bona
tp̄alia ꝛ bona corp̄alia, ꝛ ad bona sp̄ūalia.

¶ Capitulū.3.

Tertiu3 mysteriū vi/dendū de ieiunio dr̄ fructificatio.
Possum⁹ nāq3 triplicē ei⁹ fructū
ānotare. p̄m⁹ dicit̄ cōporalis. 2⁹ tēporal̄. 3⁹
spiritualis. ¶ Primus ieiunij fruct⁹ dr̄ cor/
poralis. Ipi eteni corpori ꝓdest tripliciter.
¶ p̊ refrenādo. 2° sanādo. ¶ 3° fortificando
¶ Primo ieiuniū ꝓdest corpori ipsū refre/
nando. Nā nullū remediū est ita efficax ad
reprimēdū carnis rebellionē ad spū3: sicut
macerare ꝛ affligere illā ꝛ potissimū ꝑ ieiu/
niū. Et qs nō īdigeat tali medicina qñ oēs
pungunt̄ vexant̄ ꝛ agitant̄ stimulo carnis?
Jō Paulus.2. Cor.9.c. dicebat Castigo cor
pus meū ꝛ in seruitutē redigo. Ex h̄ Hiero.

ad Rusticū monachū inq̄t. Uas electionis ī cuius pectore xp̄s sonabat: macerat corpꝰ suū: ꝛ subijcit ꝯuituti. ꝛ tm̄ cernit nālem carnis ardorē sue repugnare snīe: vt qđ n̄ vult h agere cōpellat: ꝛ q̄si vi patiēs vociferat̄ ꝛ. d. Miser ego hō qs me liberabit de corpore mortis huius? Et tu te arbitraris absq̄ lapsu ꝛ vulnere posse transire: nisi oī custodia seruaueris cor tuū? Et idē ī ep̄la ad Furiā de viduitate ꝯuanda. Ap̄ls inq̄t macerat corpꝰ suū: ꝛ aīe subijcit īperio: ne qđ alijs precipit ip̄e nō ꝯuet. Et tu adolescētula feruēte cibis cōpe ꝯ castitate secura es? q̄si. d. nō. Et idē ī ep̄la ad Eustochiū. ꝛ ponitur ī. c. Si Paulus. 32. q. 5. Si Paulus inq̄t ap̄lus vas electionis ꝛ p̄paratus ī euangelio xp̄i ob carnis aculeos ꝛ incētiua vitiorꝝ reprimit corpꝰ suū: ꝛ in seruitutē subijcit ne alijs p̄dicās ip̄e reprobꝰ efficiat̄: ꝛ tm̄ videt aliā legē in mēbris suis repugnātē legi mētis sue ꝛ captiuantē se ī lege pc̄ti. Si pꝰ nuditatē ieiunia famē carceres flagella supplicia ī semet reuersus exclamat. Infelix. ego hō qs me liberabit de corpe mortis huiꝰ tu te putas securā esse debere? In ep̄la ꝩo ad Saluiniā ꝯ nebridio ꝛ viduitate idē Hiero sic loq̄t̄. Sic̄ irasci hoīuz ē ꝛ irā nō perficere xp̄iani: sic oīs caro cōcupiscit q̄dē ea q̄ carnis sūt ꝛ q̄busdā illecebris ad mōtiferas aīe voluptates trahit. Sz nostrū ē voluptatis ardorē maiore xp̄i amore restrigere ꝛ lasciuiens iumētū frenis īedie subiugare: vt nō libidinē: sz cibos q̄rat ac desideret ꝛ sessorez sp̄m scm̄ moderato atq̄ cōposito portet īcessu. Quorsū ista? Ut hoīez te esse noueris ꝛ nisi caueas passionibꝰ humanis subiacere. De eodē cūcti facti sumus luto. hisdē cōpacti exordijs: ꝛ ī serico ꝛ pānis eadē libido dominat̄. Nec regū purpuras timet nec mēdicorū sp̄nit squalorē: meliusq̄ ē stomachū te dolere q̄ mētez: impare corpori q̄ seruire: gressu vacillare q̄ pudicitia. Et in ep̄la ad Demetriadē ꝩ. idē. d. Ignita sūt diaboli iacula q̄ simul vulnerāt ꝛ īflamāt: ꝛ a rege babylonis tribꝰ pueris preparant̄: sz quō ibi q̄rtꝰ spēm habēs filij ꝺi ītēsos mitigat ardores: sic ī aīo ꝩginali rore celesti ꝛ ieiuniorū frigore puellaris calor extinguit̄: ꝛ humano corpori angelorū ꝯuersatio p̄parat̄. Itē ī ep̄la ad Eustochiū sic refert. Sollicite ꝓuidēdū est vt q̊s saturitas a paradiso expulit esuries reducat: nō ꝙ deus ītestinorum nr̄orū ꝺlectet̄ rugitu: sz ꝙ alit̄ pudicitia tuta eē nō possit. Propt̄ea ꝛ ipse Hiero. ī seipso ostēdit ꝙ alijs p̄dicauit. Eius ꝩba sūt ad Eustochiū loquētis. Quotiēs ī heremo ꝯstitutꝰ: ꝛ ī illa vasta solitudīe q̄ exusta solis ardoribꝰ horridū monachis p̄stat habitaculū: putabā me romanis īt̄eē ꝺlitijs: sedebā solꝰ: q̄a plenꝰ erā amaritudīe. Horrebant sacco mēbra ꝺformi: ꝛ sq̄lida cutis sitū ethiopisse carnis obduxerat. Quottidie lachrymę q̄ttidie gemitꝰ: ꝛ si q̄n repugnātē somnꝰ īminēs oppressisset. nuda humo vix ossa herētia collidebā De cibis ꝩo ꝛ potu taceo cū etiā lāguentes monachi aq̄ frigida vtāt̄. ꝛ coctū aliq̄d accepisse luxuria sit. Ille igit̄ ego q̄ ob gehenne metū tali me carceri dānaueram. scorpionū tm̄ sociꝰ ꝛ ferarꝝ sepe choris ītererā puellarꝝ. pallebāt ora ieiunijs. ꝛ mēs ꝺsiderijs estuabat. ꝛ ī frigido corpe ꝛ sicca iā carne p̄mortuo sola libidinū īcēdia bulliebāt. Itaq̄ oī auxilio ꝺstitutꝰ ad ih̄u iacebā pedes. rigabā lachrymis ꝛ crine tergebā. ꝛ repugnantem carnem. hebdomadarum inedia subiugabā Non erubesco confiteri infelicitatis mee miseriā: quin potiꝰ plāgo nō esse qđ fuerim. Memini me clamātē diē crebro iūxisse cū nocte nec priꝰ a pectoris cessasse verberibꝰ q̄ rediret dn̄o impante tranq̄llitas. Ipsaz q̊z cellulā meā quasi cogitationū meaꝝ cōsciaz ptimescebā. Et mihimet iratꝰ ꝛ rigidꝰ solus ꝺserta penetrabā. Sicubi ꝯcaua vallium: aspera montiuz: rupium prerupta cernebā ibi mee oratiōis locus. Et vt mihi testis est dominus: post multas lachrymas pꝰ celo oculos inherentes nonnunq̄ videbar mihi interesse agminibus angelorum. Hec Hiero. Sz quid de alijs oībus sāctis dicā? Nōne per abstinentiam aflictionemq̄ ieiuniorū superauerunt luxuriā? Et vt de alijs taceam dicā tm̄ qđ de btō Frācisco scribit ī sua legenda. d. Bon̄. Inq̄t. n. sic. Attēdēs illud apostoli verbum. Qui autez sunt xp̄i

carnē suā crucifixerūt cū vitijs ꝛ cōcupiscē
tijs. Ut crucis armaturā iugiť suo ferret in
corpore tāta discipline rigiditate sensuales
appetit⁹ arcebat vt vix necessaria sumeret
sustētationi nāe. Difficile nāqꝫ fore dicebat
necessitati corpis satisfacē ꝛ ꝓnitati sensuū
nō parere. Propť ꝗ cocta cibaria sanitatis
tpe vix admittebat ꝛ raro. Admissa vo aut
cōficiebat cinere aut cōdimēti saporez ad/
mixtiōe aque vtplurimū reddebat īsipidū.
De potu vini qd dicā cū de aqua duz sitis
estuaret ardore vix ad sufficiētiā biberit?
Patet ergo ꝗ ꝑ ieiuniū corp⁹ aīe inimicuz
maxime refrenať. ¶ 2° prodest ieiuniū cor
pori ipsū sanando. nā visum ē ꝑ experientiā
ꝗ magis prodest sanitati corpis abstinētia
moderata ꝗꝫ nimi⁹ ꝛ excessiu⁹ cibož vsus.
Quinimo vtplurimū ex gulla oēs egritudi
nes euenire solēt. Un̄ de ɔse. di. 5. c. Ne ta/
les. dr̄. Morbi saturitate nimia cōcitātur.
Et Seneca ad Lucillū sic ait. Medicina
quondā paucaž scia fuit herbarū quib⁹ si/
stereť fluens sāguis vulnera coirēt paulatī
Deinde in hāc ꝑuenit tā multiplicē varieta
tē. Nec ē mirū tūc illā min⁹ negocij habuis/
se: firmis adhuc solidisqꝫ corpibus ꝛ facili ci
bo nec ꝑ artē voluptatēqꝫ cōrupto q postqꝫ
cepit nō ad tollendā: ſ; irritādā famē q̄re in
uente sūt mille cōditure qbus adhibitis ex
citareť. Que desiderātib⁹ alimēta erāt: one
ra sūt plenis. Jnde pallor ꝛ neruoruz vino
marcētiū tremor: ꝛ miserabiliō ex cruciati/
bus ꝗꝫ ex fame macies. Jnde incerti taben
tiū pedes ꝛ sēper q̄si in ipa ebrietate tituba
tio. Jnde ꝛ in totā cutē humor admissus di/
stentusqꝫ venter dū male assuescit plus ca/
pere ꝗꝫ poterat. Et tandē cōcludit multos
morbos multa fercula fecisse. Et Johs os
aureū. de cōse. dis. 5. in. c. Nihil. h̄ ipsū con/
firmat. d. Abundātia morbū facit ꝛ molesti
as īgerit ꝛ egritudīes generat. Jō Hiero.
ɔ̄ Jouinianū ait. Egrotanti tibi nō aliter sa
nitas restituiť nisi tenui cibo victuqꝫ casti/
gato q̄ dieta dr̄. Et idē Hiero. in. c. Legim⁹
de ɔse. dis. 5. Legimus q̄sdā morbo articula
ri ꝛ podagre humorib⁹ laborātes: ꝓscripti/
one bonorū ad simplicē mēsā ꝛ pauperes ci
bos redactos cōualuisse. Caruerūt eni sol/
licitudine dispēsande domus ꝛ epulaž lar/
gitate. q̄ ꝛ corp⁹ frangunt ꝛ aīaz. ¶ 3° ꝓdest
ieiuniū corpi ipsū fortificādo. Naz modera
ta ieiunia ex ɔ̄nti corpa magis sana ꝛ ma/
gis robusta reddūt. Et si dicať h̄ nō esse ve/
rū: qm̄ ꝑ ieiunia ɔ̄bilitanť corpis vires ſm
illud ps̄. Genua nr̄a infirmata sūt a ieiūio.
Rn̄dere possumus qđ Paulus dicebat. 2.
Cor. xi. Cuz infirmor tūc fortior suz. eo ꝗ
infirmitas ꝛ debilitas corpis reddebat eū
fortē ꝛ promptū ad dei obsequia. ¶ Secū/
dus ieiunij fruct⁹ dr̄ tēporalis. ꝓdest eni ad
huc tripliciter tēporaliter. ¶ p°. placādo. 2°.
liberando. ¶ 3° impetrādo. ¶ p° prodest tem
poraliter placādo deū: qn̄ irať⁹ ꝑꝑ pccā po/
puli tpali flagello eos ꝑcutere cōminať: sic
pz Jone lib° ꝑ totū de Niniuitis. de quib⁹
ita ait Hiero. li. 2. ɔ̄ Jouinianū. Niniue ciui/
tas magna irā dei ieiuniorū miseratione re
torsit: quaz vtiqꝫ Sodoma atqꝫ Gomorra
placassent si penitētiam agere lachrymasqꝫ
penitētie fundere ieiunio patrocināte deuz
cōciliare voluissent. Missus siqdē fuit ad
Niniuitas Jonas ꝛ audierūt illi vocē ei⁹ ꝛ
timuerūt deū ꝛ ieiunātes ꝛ orantes irā ei⁹
placauerūt. ¶ 2° prodest hoī ieiuniū tēpora
liter liberando. ſ. a pericuľ ꝛ aduersitatib⁹
hui⁹ seculi: sicut pz de multis q ieiunantes
ob reuerentiā virginis: ꝛ aliož scōž libera/
ti sunt a mľtis periculis celi terre ꝛ mariū.
3° prodest ieiuniuz tēporaliter īpetrando. ſ.
tēporalia bn̄ficia vt pluuiaz tpe siccitatis:
sanitatē tpe infirmitatis: serenitatē tēpore
imbriū: pacē tpe guerrarū ꝛ similia. Terti⁹
fruct⁹ ieiunij dr̄ spiritualis. Prodest eni spi/
ritualiter tripliciter ¶ p° clarificādo. ¶ 2° ci/
bando. ¶ 3° glorificādo. ¶ p° prodest clarifi
cando. Nā ad ꝑspicacitatē ꝛ puritatē ora/
tiōis ꝛ cōtēplatiōis miro mō disponit. Nō/
ne lectio orō p̄dicatio ieiuno stomacho me/
lius capiuntur ꝛ exercenť? Hinc Hiero. ɔ̄
Jouinianū ait. Daniel atqꝫ tres pueri īter/
p̄tationē somniož ieiūio reuelāt: pastiqꝫ le
guminibus prudentiores ꝛ pulchriores in/
ueniuntur. Hec ille. Johi euāgeliste ī insu/
la pathmos ieiunanti reuelata sunt secreta
celestia. Apľi ieiunantes spiritus sancti lu/
mine sunt illustrati. Act. 2. ¶ 2° prodest

ieiunium spūaliter cibādo. Cum enim mēs fuerit illuminata ꝛ diuine cōtēplationi itenta. ex ꝯnti delectatione spūali iebriat. 3° ꝓdest ieiuniū spūaliter glorificādo qꝛ per illō itroducimur in btām vitam. sicut Helias post ieiunium raptus ē in celū. 3. Reg. 2. in huius aūt mysteriū post ieiuniū quadragesimale statim resurrectionis celebratur glīa. Ergo aīo feruenti vnusquisque ſm facultatem suam hodie ieiuniū icipiat vt sic i fine adipiscātur eternā gloriam. Amen.

Feria quinta post diē cinerū de vsu: ꝛ laudibus scissime oronis. ꝯtra eos qui dicūt nō esse orandū neqꝫ pro bonis acquirendis neqꝫ pro malis euitandis. Sermo. 16.

Necessitad cum Centurio rogans eum. Notant hec v̄ba Math. 8. c. ꝛ in euāgelio hodierno. Promptissimus deus sp ē ad liberalit exhibēdum nobis bñficia sua. que ideo sepe nō accipimus: qꝛ negligētes sumus ad fiducialiter postulādum. Nam qui petit accipit ꝛ qui querit inuenit: ꝛ pulsanti apiet. vt dr. Luc. xi. Et vtiqꝫ satis claꝝ ē in historia sci euangelij dic hodierno recitati in qua commemoratur sanitatis donū a xp̄o collatum puero Cēturionis palitico ꝛ male habenti. Quod vtiqꝫ xp̄s fecit cōmotus fidelib⁹ precibus Centurionis humiliter eū depcātis. Qm̄ āt apud aliquos icredulos ꝛ ideuotos orōnis vsus vilis ꝛ inutilis reputatur: idcirco in pn̄ti sermone de cōmendatione ꝛ laudibus orōnis crimus tractaturi: vt sic omnis vere penitens audeat cū Cēturione clamare securius ad dn̄m iħm xp̄m. Notabimus ergo tria p que pricipaliter ondem⁹ vsū orōnis cōmēdabilē eē. ꝛ i hac vita oīb⁹ ꝯuēire.

Primū dr contrarioꝝ debilitas.

Secundum dr scōꝝ dignitas.

Tertium dr omnium indigentia.

Cōfutatio ōbiliū rōnū qs pleriqꝫ adducere solēt ad ostēdēdū ꝙ sit supfluuꝫ orare.

Primū quo ondit ꝯmen Captlm. j.

Probabit vsus orōnis dr cōtrariorum debilitas. Nam q dicūt nō eē orandum neqꝫ pro bonis acquirēdis neqꝫ ꝓ malis amouēdis assumūt ad ōfensionē erroris sui triplicē rōnē. videlicet. pͣ ē dine ꝓuidētie. 2ͣ diuie pmanētie. 3ͣ diuine clemētie. pͣ rō ē dine ꝓuidētie. Dicūt eni ꝙ facta nr̄a ꝛ ista oīa iferiora nō regūt a ꝓuidentia dei. ꝛ ex ꝯnti prospera ꝛ aduersa bona ꝛ mala ab ipo nō ꝓueire. Si āt iterrogēt a q̄ ḡ ista gubernāt. aliq rn̄debūt ꝙ a fato. aliq ꝙ a fortuna: aliq ꝙ a nulla ꝓuidētia: sed veniūt sic. Primi dicūt ꝙ oīa ista q̄ i h̄ mūdo fiūt: ꝛ q̄ hoīb⁹ accidūt veniūt a fato. noīe fati itelligēdo iflūetiā celi ꝛ planetaꝝ ſꝫ quā asserūt oīa regulari. Et h⁹ opinionis fuit Ouidi⁹ q i li. de tristib⁹ dixit. Rō fatū vincere nulla valet. Idē ꝯfirmauit Sen̄. i tragedijs. d. Fatis agimur credite fatis: qcqd agit mōtale gen⁹ venit ex alto. Et ō ꝯsolatōie ad Paulinū d. Mutar fata nō possum⁹. stāt dura ꝛ iexorabilia. Et Lucanus. li. 6. inquit. Preceps agit oia fatū. Nec medij dirimūt morbi vitāqꝫ necēqꝫ. Et Juuenalis li. 3. satyra. i. Seruis regna dabūt captiuis fata triūphos. Et Tullius li. i. de diuinatiōe. Fato oia fiunt. Et Quintilian⁹ i declamatiōib⁹. Fato viui m⁹ lāguem⁹ cōualescim⁹ morimur. Medicina qd prestat nisi vt vita nemo desperet? Inde ē ꝙ qdā astrologi igerūt se ad iudicandū de futuris euētib⁹ hoiuꝫ de vita ꝛ moribus regū de pace ꝛ guerris populoꝝ: de diuitijs ꝛ pauptate: de fecūditate: ꝛ sterilitate vxoꝝ: ō honorib⁹ ꝛ dignitatib⁹ acgrēdis ꝛ similib⁹ q̄si ista oia depēdētiā habeāt sicut a cā necessaria: ab iflūetia plāetaꝝ ꝛ celestium corpoꝝ. Et ex hoc v̄suꝫ ē i ꝓuerbium iter vulgares: ꝙ nō iuuat orare deuꝫ cum iam diffinituꝫ sit: qō vnusquisqꝫ aut boni habere aut mali pati habeat. Cōtra quos Aug⁹ li. 5. de. ciui. dei. c. i. sic ait. Prorsus. diuina ꝓuidētia regna cōstituunt humana q̄ si ꝓpterea qsqꝫ fato tribuit qō ipsā dei voluntatē vel ptātē fati noie appellat: sniam teneat: ligua corrigat. Cur nō hoc primuꝫ dicit: quod dicturus est cum ab illo quisqꝫ q̄sierit quid dixerit fatum? Nam id hoies qn̄ audiunt vsitata loquēdi consuetudine non itelligunt nisi vim positionis siderum q̄lis ē quā do quis nascitur siue concipitur. quod aliqui a dei uoluntate alienant aliqui etiam

ex illa hec pendere confirmāt. Sed illi qui
sine dei voluntate decernere opinanť side-
ra qualis quisqꝫ sit id bonoꝝ habeamꝰ ma-
loꝝ ve patiamur: ab auribꝰ oīum repellen
di sunt ñ solū eoꝝ qui verā religionē tenēt:
sed qui deoꝝ qualiūcunqꝫ volūt esse culto
res. Hec enim opinio quid agit aliꝺ nisi vt
nullus oīo colatur aut rogeť deus? Et pau
lo īferius subdit. Quale deinde iudiciū de
hoīum factis deo relinqtur qbꝰ celestis ne-
cessitas adhibeť cum dñs ille sit ⁊ siderum
⁊ hoīum? hec ille. Si qs vero obiiceret ꝙ
astrologi ꝑsepe vera dicunt: audiat Aug. p̄
fati. li. c. 7. d. Non īmerito crediť cum astro
logi multa vera respondēt occulto īstinctu
fieri spirituū nō bonorum quoꝝ cura ē fal
sas ⁊ noxias opiniones de astralibus fatis
īserere humanis mētibus atqꝫ firmare. Jō
friuola ē mathematicoꝝ sñia qui nos nr̄os-
qꝫ successus astris subdere moliunť. ¶ Se
cūdi asserunt oīa ista īferiora moueri ad ī-
perium fortune ⁊ disponi. Unde Plutarcꝰ.
li. de remedio ire. d. ⁊ īducit Euripidē sic lo
quētē. Deus magna regit: parua vero ī for
tune manibꝰ derelinqt. Hanc fortunaꝫ ru-
des hoīes ⁊ idolatre gētiles deā quādā esse
putauerunt. Unde Lac. li. 3. Crediderūt in
quit populi fortunā quādam deam esse res
humanas variis casibus illudētē: qꝛ nescie-
bant vnde sibi aut bona aut mala venirēt.
Hos tñ sic opinātes Augꝰ li. 4. de ciui. dei.
c. 18. sic deridet. fortuna dea putať ⁊ coliť?
Certe oēs deos vtriusqꝫ sexus ⁊ si sexum
habēt nō nisi bonos estimare debemꝰ. hoc
Plato dicit. hoc alii pħi. hoc excellētes rei-
publice populoꝝqꝫ rectores. Quō ergo ꝺa
fortuna aliquādo bona ē aliqñ mala? an for
te quādo mala ē dea nō ē: sed ī malignū de-
monē repēte cōuertiť? Sed Ar. li. 2. phi. di
cit fortunā eē cām ꝑ accidēs in agentibꝰ ꝯm
ꝓpositū. Et tūc dicit Tho. in. 2. summe cō-
tra gētiles. Et. d. Boñ. di. 37. secūdi li. Licꝫ
aliqd sit casuale vel fortuitū respectu agen
tis ꝑticularis: vtpote ꝑticularis nāe ⁊ ītelle
ctꝰ creati: nihil tñ ē casuale aut fortuitū respe
ctu ꝓuidētie dei: a q̄ oīa ꝓuisa sūt ⁊ p̄ordina
ta. Tertii cōtendunt ꝓuidētiam dei nullaꝫ
esse circa ista īferiora ⁊ hoīum facta: sed oīa

currere sic sine vlla prouidētia regulante.
Qui error ꝑniciosissimus ē ⁊ dānat tū rōne
tū auctoritate. Et licet multe rōnes ad hoc
possent īduci: tñ dicā eā quā Tho. ponit ī. 3
ꝯtra gētiles. c. 63. Ait eni sic. Impossibile ē
ꝙ aliqua nō cognoscētia finē opeŧ ꝑꝑ finē
⁊ ordinate ꝓueniāt in ipsū nisi sint mota ab
aliquo habēte finis cognitionē sed oīa cor-
pora naturalia mouent ⁊ opantur ꝑꝑ fineꝫ
lꝫ illū ñ cognoscāt. Ergo oportꝫ ꝙ tota ope
ratio nature ab aliqua cognitione ordine
tur. Preterea oīa q̄ sūt natura distincta in
vnū ordinē nō cōueniūt nisi ab vno ordinā-
te colliganť ī vnū. In vniuersitate aūt reꝝ
sūt res distinctas ⁊ ꝯtrarias naturas habē-
tes: q̄ tñ in vnū ordinē ꝯueniūt. Ergo opor
tet ꝙ vnꝰ sit vniuersoꝝ ordinator ⁊ guber-
nator. Sūt ad hoc etiaꝫ scripture sacre au-
ctoritates Ait. n. sapiēs Sap̄. 14. c. Tu āt
sapia tua gubernas oīa. Et Ecclesiastes. 5.
Ne dicas corā angelo tuo nō ē prouidētia.
Et Math. 6. rep̄hēdēs xp̄s īmoderatā sol-
licitudinē eoꝝ q diffidūt gubernari posse a
deo. oñdit q̄liť ipe ꝓuidētia sua decorat ter
rā floribꝰ: pascitqꝫ aues ⁊ volucres celi. Jō
Lactan. li. i. di. īsti. ꝯtra dei ꝓuidētiā negā-
tes sic pulchre loqtur. Suscepto igiť illustrā
de ꝟitatis officio nō putaui adeo necessari
uꝫ ab illa qōne initiū sumere q̄ vr̄ p̄ma esse
nā sit ne ꝓuidētie q̄ rebus oībus ꝯsulat: an
fortuitu vel facta sint oīa vel geranť. Cuiꝰ
sñie auctor ē Democritꝰ cōfirmator Epicu-
rus: q̊s tñ ceteri pħi ac maxime stoici acer-
rime rettulerūt docētes: nec fieri mūdū nec
cōstare nisi summa rōne potuisse. Sꝫ ⁊ Mar
cꝰ Tulliꝰ ꝗuis achademice discipline ꝺfē-
sor eēt de ꝓuidētia gubernatrice reꝝ ⁊ mul
ta ⁊ sepe disseruit: qꝺ facit tū ī oībꝰ pħie sue
libris: tū maxime ī his q sūt de natura deo-
rum. Nec difficile sane fuit paucoꝝ hoīum
praua sententiuꝫ redarguere mendacia ce
teris pħis in hac vna re non dissidentibus.
Nemo enim est etiam tam rudis tam ferus
moribus qui oculos suos iu celum tollens
tametsi nesciat cuius prouidentia dei regaŧ
hoc omne quod cernitur nō aliquam tamē
eē intelligat ex ipsarū motu magnitudine
pulchritudine vtilitate tēperatione: nec si-

eri posse gn illud quod mirabili ratione cō stat cōsilio aliquo maiore sit īstructū. hec illle. Dicimus ergo ⁊ catholice tenemꝰ ꝙ oīa regunt̄ ſm ꝓuidentiam dei q bona vel mala hoībus iuste distribuit ſm ꝙ iudicat melius ꝯuenire. ¶ Secūda ratio quare dicūt aliqui nō eē orādum. ē diuine ꝑmanētie dicunt enim ꝙ lʒ oīa fiant ſm diuinam prouidētiam cū ipſa nihil aliud ſit ꝙ̄ ipſe deus: ⁊ deus ſit īmutabilis. ſm illud Numeri. 23. ¶ Nō ē deus quaſi hō vt mētiat̄: neqʒ vt filiꝰ hominis vt mutet̄ Et Malachie. 3: Ego dominꝰ ⁊ nō mutor. Et Jac. i. Apud quē nō ē transmutatio. Et Augꝰ i. li. de natura boni. ¶ Solus deꝰ īmutabilis ē. Ergo ſi diſpoſuit bn̄facere hoībus īdigētibus abſqʒ orone illorū illud īplebit. Et ſi deliberauit mala aliqua imꝑtiri nō ꝑꝑ orones ceſſabit. Sed cōtra iſtos ē auctoritas Hiere. 18. vbi deus ſic loqtur. Repente loquar aduerſū gentem ⁊ aduerſū regnum vt eradicē ⁊ deſtruā ⁊ diſperdā illud. Si pnīam egerit gēs illa a malo ſuo: quod locutꝰ ſū aduerſū eā: agā ⁊ ego pnīam ſuꝑ malo quod cogitaui vt facerem ei. Et ſubito loquar de gēte ⁊ de regno: vt edificem ⁊ plantem illud. Et iterū Ezechiel 33. deus. d. Si dixero iuſto ꝙ vita viuat: ⁊ cōfiſus ī iuſticia ſua fecerit iniqtatem: oēs iuſticie eius obliuioni tradent̄: ⁊ in iniqtate ſua quā oꝑatus ē morief̄. Si aūt dixero impio morte morieris ⁊ egerit pnīam a peccato ſuo vita viuet ⁊ nō morief̄. Et hoc ē qđ dicit̄. 22. q. 4. c. Unuſquiſque. Ipſe dn̄s frequēter ſuā mutat ſnīam. Et in. c. īcōmutabilis. idē hr̄. ⁊ de pe. di. i. c. nouit. Nouit deꝰ mutare ſnīam ſi tu noueris emēdare delictū. Ex quibus verbis pʒ ꝙ ſm ꝙ nos mētem noſtrā ⁊ voluntaria opera ſiue ī bonum ſiue ī malum dirigimus. ita ⁊ ipſe ſnīam ſuā aut reuocat ⁊ īmutat aut exequit̄ ſine ſui īmutatione Nā vt dicit Ar. 8. phi. ⁊. xi. methap. Deꝰ ē mouēs oīa īmobilis. Et Boetiꝰ Stabiliſqʒ manēs das cuncta moueri. Jō dicit. d. Bon. diſ. 8. primi li. ꝙ diuina eſſentia ē īmutabilis: Nam nō mutat̄ loco quia vbiqʒ ē. nō tēpore: qꝛ eternitas ſimul ē. nō forma: qꝛ pure actꝰ ē. Un̄ mutationē ſm formā tollit ſimplicitas ſʒ tp̄s tollit eēnitas. ſʒ locū tollit imēſitas. ⁊ iō in deo ē ſūma ſtabilitas ⁊ īde oīs motꝰ cauſalitas. Sine ſui itaqʒ mutatione produxit deꝰ in tēpore mundum: ſine ſui mutatione carnē noſtrā aſſumpſit. Sine ſui etiam mutatione petētibus ⁊ orātibꝰ ſua dona largit̄. Nā vt inquit Tho. 2. 2. q. 83. Ex diuina ꝓuidētia nō ſolū diſponitur ꝙ effectus fiant: ſed etiam ex quibus cauſis ⁊ quo ordine proueniāt. Inter alias eteni cās ſūt etiā quorūdā effectuū cauſe actus humani. Unde oportet hoīes agere aliqua nō vt ꝑ ſuos actus diuinā diſpoſitionē immutent: ſed vt per actus ſuos impleant qſdā effectꝰ ſʒ ordinē a đo diſpoſitū. Et idē etiā ē ī nālibꝰ cauſis. Nam neqʒ q plantat ē aliqd neqʒ qui rigat: ſed qui incrementum: dat deꝰ vt dicitur in. c. Cum non ſit ī homine. extra de decimis. Et tn̄ ſi homo non plātat aut nō ſeminat. deus nō dat īcremētū. Simile ē de orone. Nō enī ꝑꝑ h̄ oramuſ vt diuinā diſpoſitionē īmutemꝰ: ſed vt illđ īpetremus quod deus diſpoſuit mediātibꝰ orationibꝰ nobis donare. vt Greg. d. i. dial li. ¶ 3ª rō quā aſſumunt negātes ⁊ dānātes orationis vſū ē diuine clemētie. Deus īquiunt clemētiſſimus ē ⁊ liberaliſſimus: iō cū noſcat oīa quibus īdigemus nō opus ē orationibus ab illo ea petere: qꝛ vt inquit Seneca. Nulla res carius emit̄ ꝙ̄ que ꝑcibus empta ē. Ideo ſūme liberalitati eius nō cōuenit bn̄ficia ꝑſtare rogatus. Ad hoc rn̄det Augꝰ ad ꝓbū: de orādo deū. Qz deꝰ multa nobis ex ſua liberalitate preſtat nō petita. Sed ꝙ aliqua vult ꝑſtare nobis petētibus hoc ē ꝑꝑ noſtrā vtilitatē vt. ſ. fiduciā quādā accipiamꝰ recurrēdi ad deū ⁊ vt recognoſcamus eū eſſe bonorū noſtrorū actorē. Et ſic īterimunt̄ oēs obiectiones ſupradicte q bus oronis vſus īpugnabat̄. qꝛ debiles ſūt ⁊ nullius: roboris aut momēti.

¶ Qz vſus oronis commēdatur auctoritate: ⁊ exemplo ſcōrum veteris ⁊ noui teſtamēti: ⁊ precipue dn̄i nr̄i Jeſu xp̄i. Capꝫ. 2

Secundum quo commendabilis orationis vſus dicitur eſt ſanctorū dignitas. Omnes etenim ſācti v̄bo pariter ⁊ exemplo orare nos docuerunt. Unde Dauid in ps. 3i. orationem cōmēdās

ait. Sbdit⁹ eſto dñõ ⁊ ora eũ. Et ps̊.5. Qm̃ ad te orabo dñe mane exaudies vocē meã. Et ps̊.33. Exquiſiui dñm ⁊ exaudiuit me: ⁊ ex oĩbus tribulationibus meis eripuit me. Et ſapiēs Ecc.35. Orõ humiliantis ſe nubeſ penetrat. Et Thobie.12. Bona ē orõ cũ ieiunio. Et Hiere.33. Clama ad me ⁊ ego exaudiã te.d.dñs. Et.i. Pet.3. Oēſ vnanimeſ ĩ orõne eſtote: Et Jac.5. Orate ꝓ iuicē vt ſaluemini. Et doctor gētium Paulus Ro: 12. Spe gaudētes ĩ tribulatione patientes orationi inſtãtes. Et.i. Corin.7. Uacetis orationi. Et phi.4. Nihil ſolliciti ſitis: ſ; ĩ oĩ oratione: ⁊ obſecratione cum gratiarum actione petitiones veſtre ĩnoteſcant apud deum. Et Col.4. Orationi ĩſtate vigilantes ĩ ea. Et.i. Thi.2. Uolo viros orare in oĩ loco leuãtes puras manus. Et.i. Theſſa. vlt. Sine ĩtermiſſione orate. Et xp̃s in euangelio Luc.xi. Petite ⁊ accipietis.q.⁊ i.p.⁊ ap. vobis. Et Luc.18. Oportet ſemꝑ orare ⁊ nõ deficere. Et Luc.22. Et Math.26. Uigilate ⁊ orate ne intretis ĩ tēptationē. Et Math. 24. Orate ne fiat fuga veſtra hyeme vel ſabbato. Et Marci.13. Uidete vigilate: ⁊ orate. Et qđ docuerũt ſancti verbis opere cõpleuerunt atq; orãdo amplissima dei munera ĩpetrauerũt. Vñ Geñ.25. Iſaac deprecatus ē deum pro vxore ſua Rebecca eo ꝙ eſſet ſteril̃.q exaudiuit eũ: ⁊ dedit Rebecce cõceptũ. Et Exo.8.9.⁊.10.c. Orauit Moyſes pro amotione plagarum ab egypto ⁊ exaudit⁹ ē.l; illi mali eēnt. Et Exo.17. Jn bello quod habuerunt filij iſrl̃ contra Amalechitas plus fecit Moyſes orando ꝙ̃ Joſue pugnando. Et Exo.32. Poſt adorationē vituli qñ videbatur dñs velle delere populũ Moyſes per orationis inſtantiam obtinuit veniã. Et numeri.xi. Per orationē Moyſi abſortus ē ignis q deuorabat caſtra murmurãtiũ. Et Numeri.12. Per orõnē Moyſi curata ē Maria a lepra. Et Numeri. 21. per orationē etiam Moyſi liberatus ē populus a ſerpētibus. Et.i. Reg.i. Anna que ſterilis erat orauit dominũ ⁊ cõcepit ⁊ peperit filium ⁊ vocauit nomen eius Samuel: eo ꝙ a domino poſtulaſſet eum. Et.i. Reg. 7. Orante Samuele filij iſrl̃ debellarũt philiſteos. Et Thobie.6. Raphael ãgelus monuit Thobiam iuniorē ne demones haberēt poteſtatē in eum vt oraret. Et Judith. 4. Tempore perſecutionis Holofernis filij iſrahel orabant deum vt viſitaret populum ſuũ. Et Judith.13. Armis oratiõis munita illa mulier vidua caput amputauit holoferni. Et Eſaie.38. Orantem cum lachrymis Ezechiam exaudiuit de⁹ ⁊ addidit diebus eius annos.15. ⁊ Danielis.13. Suſanna per orationẽ liberata ē a criminatione falſa ⁊ damnatione mortis. ⁊ Jone.2. De ventre piſcis per orationem ad littus maris adductus eſt Jonas. Et.i. Machabeorum xi. Uidens Jonathas ꝙ omnes exceptis paucis dereliquerunt eum pugnantem contra alienigenas: ſcidit veſtimēta ſua ⁊ rogauit dominum ⁊ poſtea miſericordiam obtinuit ⁊ victoriam. Et.2. Machabeorum.3. Onias ſummus põtifex orauit ꝓ Heliodoro diuina virtute grauiter flagellato eo ꝙ volu erat erarium expoliare. Deus autem illi vitam donauit. Quid referã de orationibus apoſtolorum aliorumq; ſanctorum qui orãdo tot mira fecerunt? Sed omnibus dimiſſis breuitatis cauſa ad xp̃m ē deueniēdum. De ipſo ſiquidem dicitur Math.p̊. Abijt in deſertum locũ ibiq; orabat. ⁊ Luc.6. erat pernoctans in oratione dei. ⁊ Luc.x. facta ē dum oraret ſpēs eius altera. ⁊ Luc.23. ⁊ Math.26. legitur ad patrem oraſſe Et ad Hebr.5. de ipſo dicitur. Cum clamore valido ⁊ lachrymis exauditus eſt pro ſua reuerentia. ¶ Sed circa hoc nonnulli dubitant cur xp̃s orauit: cum Aug⁹ dicat li. de correptione ⁊ gratia. Nemo querit ab alio quod per ſe poteſt. ſed xp̃s omnia poterat per ſe. ergo nihil debebat ab alio petere nec orare. Ad hoc rñdet. d. Bona. di.17. tertij. li. ꝙ decens fuit ⁊ conueniens orare chriſtum propter tria. Primo propter meritum.

¶ Secundo propter exemplum.

¶ Tertio propter argumetũ.

¶ Primo propter meritum. quia ſua petitiõe ⁊ poſtulatione merebatur nobis qui minus idonei eramus ad ſuſceptonem bñficiorũ dei. ¶ 2° orauit propter exemplum ſcilicet vt in ſeipſo inuitaret nos ad orationis ſtu-

dium. in cuius exercitio maxime supat ad/uersari⁹. ¶ 3⁹ orauit pp argumentū. vt ostēderet se esse verū hoīez ⁊ vere a deo missū. Petere ergo ⁊ orare cōpetit xpo ſm naturam assumptā. Et sic soluit quod dicebatur in cōtrariū. Concludenda ē ergo hec secunda pars principalis nostri sermonis ī qua pbatum ē per exēpla ⁊ auctoritates sanctoꝝ q oronis exercitiū apprime ē cōmendabile

¶ Qr omnes indigent auxilio dei ad acquirendam beatitudinem ad vitanda pericula : ⁊ ad bona temporalia impetranda. Capl'z. 3ᵐ

Tertium quo ostendemus ad orationem omnes obligari debere dicit idigētia. Omnes etenim cuiuscūqz status gradus ⁊ conditionis existant egent a deo adiuuari maxime q̄tum ad tria. pͦ q̄tum ad beatitudinem acquirendam. 2ͦ. q̄tum ad pericula vitanda. 3ͦ. q̄tum ad tēporalia bona impetranda. ¶ Primo idigent omnes a deo adiuuari q̄tum ad beatitudinem acquirendam eo q nullus illam viribus ppriis aut virtute valet adipisci. Ideo vnusquisqz orare debet cum Petro. d. Domine salua. nos. qz vt iquit psal. Grāz ⁊ gloriam dabit dn̄s. ¶ 2ͦ idigent oēs a deo adiuuari pp pericula euitanda quibus fragilis nostra cōditio subiecta ē. Et de his sic eleganter loqtur Aug⁹. 22. li. de ci. dei. c. 22. Sed preter pueriles penas sine quibus disci non pōt q maiores volunt. qui vix aliqd vtiliter volunt: quot ⁊ quātis penis genus agitet humanū que nō ad maliciā nequitiamqz iniquoꝝ: sed ad cognitionem ptinent miseriāqz coēm quis vllo sermone digerit? Quis vlla cogitatione cōprehēdit q̄tus est metus quāta calamitas ab orbitantibus atqz luctu a damnis ⁊ a dānationibus ⁊ deceptionibus ⁊ mendaciis hoīum a suspitioib⁹ falsis: ab oībus violentiis facinoribus ⁊ sceleribus alienis: qn̄quidez ab eis ⁊ dānatio ⁊ captiuitas ⁊ vīcula ⁊ carceres: ⁊ exilia ⁊ cruciatus ⁊ amputatio mēbroꝝ ⁊ priuatio sensuum: ⁊ oppressio corporis ad obscenam libidinem opprimētis explendā: ⁊ alia multa horrēda sepe otigūt? Quid ab inumeris casibus qui forinsecus corpori formidantur estibus ⁊ frigoribus: tēpestatibus imbribus illuuionibus coruscatione tonitruū grādine fulmine motibus hiatibusqz terrarū oppressionibus ruinarū: ab offensionibus ⁊ pauore: vel etiam malicia iumētoꝝ a tot venenis fructuum aquarū auraꝝ bestiarūqz ac ferarū non tm̄mō molestis: sed etiā mortiferis morsibus a rabie que otigit a rabido cane: vt etiam a blanda ⁊ amica suo dn̄o bestia nōnūq̄ vehementius ⁊ amarius: q̄ leones draconesqz metuat: faciatqz hoīez quē otaminauerit cōtagione pestifera: ita rabiosum vt a parentib⁹ filiis ⁊ cōiuge pei⁹ oī bestia formidet? Que mala patiuntur nauigātes? Que terrena itinera gradiētes? Quis ambulat ubicunqz nō inopinatis subiacēs casibus? De foro quidā domum rediēs sanis pedib⁹ suis cecidit pedē fregit: ⁊ ex illo vulnere finiuit hanc vitā. Quid vr̄ sedente securi⁹? De sella ī qua sedebat Hely sacerdos cecidit ⁊ mortuus ē. Agricole imo vero oēs hoīes quot ⁊ quātos a celo ⁊ terra vel a periculosis aīalibus casus metuunt agroꝝ fructibus? Solent tn̄ de frumētis tandē collectis ⁊ reconditis esse securi. Sed quibusdā qd nouimus pventum optimū frumētorū fluuius iprouisus fugientibus hoībus: de horreis eiecit atqz abstulit. Cōtra millefor mes demonū icursus quis in inocētia sua fidit? Qn̄quidē etiā paruulos baptizatos qui bus certe nihil ē inocentius aliqn̄ sic vexāt vt in eis maxime deo ista sinente monstret huius vite flenda calamitas ⁊ alterius desiderāda felicitas. Jam vero de ipso corpore tot exeunt morborū mala vt nec libris medicoꝝ cūcta cōphēsa sint: in q̄uz pluib⁹ ac pene oīb⁹ ⁊ adiumēta ipa ⁊ medicamēta tormēta sūt: vt hoīes a peāꝝ exitio penali eruantur auxilio. Et lz ī prefata auctoritate mlta dixerit Aug⁹. propter que nullus viuere securus debet nisi qui cōfidit in deo. Nos tn̄ diebus nostris tanta vidimus euenisse q merito fatuus reputari posset qui p orōnes ad dn̄i auxilium nō cōfugit. Tempore nāqz iubilei anno dn̄i. 1450. regnante Nicolao quīto pōtifice maximo hora. 23. cum ingens multitudo populi eūtis ⁊ redeuntis cōgregata eēt apud pontē sub castro sci angeli adeo iter sese exn̄tes ibi cōpressi sūt vt

illis exceptis q̄ ī flumine cadentes ſubmer
ſi ſunt ducentorū et ſeptem hominum ſuffo
catorum ī pōte predicto corpora ſunt inuē
ta. Tempore alfonſi regis arragonie ꝛ utri
uſque ſicilie ex nocturno et repētino terre/
motu ī ciuitate Neapolitana alijſq; ciuita
tibus regni et terris ruentibus ex improui
ſo domibus ꝛ edificijs multa milia hominū
piere. Anno domini 1465. in dominica de
paſſione ī ciuitate Uenetiarum preter mo
rē in lacunis illis nauicule plurime ſubmer
ſe ſunt: multiſq; vtriuſq; ſexus pariter nau
fragium paſſis. Noui et ego epm̄ Brixien̄.
qui morſu caniculi ſui quem in camera deti
nebat poſt. 40. dies in rabiem uerſus extin
ctus ē. Noui ego nō vnum ſed plures quos
fulgur de celo veniens ex improuiſo vita
priuauit. Uidi tot et tanta pericula ꝙ ſi illa
enumerare vellem longiſſima profecto tem
poruz ſpacia occuparē. O vita labilis. o ui
ta innumerabilibus periculis circundata.
o uita miſera et laborioſa in qua nullus ſe/
curus eſſe pōt: nō pp̄ diuitias: nō pp̄ celſitu/
dinē gradus: nō pp̄ amicoꝝ copiam: non pp̄
acutam prudētiā. Ideo hoc vnū nobis de/
bet eſſe ſingulare refugiuz: vt orātes recur
ramus ad deū. ¶ 3°. idigent hoīes a deo ad
iuuari ꝗ̄tum ad bona tpalia īpetrāda: que
etſi tanꝗ̄ principalia petēda nō ſint. vt Au/
g⁹ inquit ad Probā. poſtulari tn̄ poſſunt tā/
ꝗ̄ q̄daz adminicula quib⁹ adiuuamur ad tē
dendum ad btītudinem inꝗ̄tum. ſ. per ea vi
ta corpalis ſuſtentatur: ꝛ inꝗ̄tū nobis orga
nice defuiūt ad actus ꝟtutū. vt ēt phs. d. in
p̊ ethicoꝝ. Centurio eteni ōrauit ꝑ ſanitate
pueri. ꝛ exaudit⁹ ē. Accedam⁹ ergo ꝛ nos cū
ipſo orātes deū oīpotētē ꝛ orōnib⁹ īſiſtētes
vt dignet̄ nobis ſalutē aīe: deinde ſi ei pla/
cuerit ꝛ corpis impartiri cōcedens hic gra/
tiā ſuā ꝛ ī futuro gloriā. Amen.

¶ Feria ſexta p⁹ diē cinerū. de cōditionib⁹ q̄ requirunt̄ ī orōnib⁹ vt d̄bito mō fiāt. Ser. 20.

ORate ¶ Uerba ſūt dn̄i
nr̄i iħu xp̄i ī euā
gelio hodierno Mathei. 5:
c. Puto multos ex his qui
audierunt cōſiderauerunt
q; diligēter ea q̄ diximus
ī ſermone precedēti iā deliberaſſe de cetero
feruēti⁹ ſolito orōni vacare. Sed ſcire vel/
lent qualiter orandum ē: vt orō ipſorū nō ſit
vanis ꝛ īfructuoſa. Eapp̄ hodierna die de
modo orōnis aliqua: ꝛ quidē neceſſaria de/
clarare curabo. Nam audim⁹ xp̄m ſaluato/
rem in verbis in themate allegatis ad ora/
tionem nos exhortantem. Ut ergo voci
eius promptiore animo vnuſquiſq; pareat
ꝛ obediat: triplicem modum in oratio/
ne obſeruandum oſtendemus.

¶ Primus modus dr̄ expreſſionis.
¶ Secundus modus dr̄ attentionis.
¶ Tertius modus dr̄ ordinationis.

¶ Qualiter ī orōne neceſſaria ē vocalis ex
preſſio vt in pluribus: ꝛ quare non ſufficit
orare tantum mentaliter. ¶ Caplm̄. i.

PRimus modus qui ſeruandus ē in
orōne dr̄ expreſſiōis. q2 debet orās
exprimere voce quod gerit ī corde
ſm̄ illud ps. Uoce mea ad dn̄m cla. voce m.
ad. d. deprecat⁹ ſum. Effundo ī cōſpectu ei⁹
orōnē meā ꝛ tribulationē meā ante ipſū ꝑ/
nūcio. Et Math. 6. Xp̄s docuit orātes vo/
ce dicere. Pater nr̄. ꝛc. Et ad īflāmanduz
fideliū corda que rerū varietate ſatis mo/
uētur ſcā eccl̄ia vltra orōnem dn̄icā. hym/
nos. p̊s. ꝛ alias diuinas laudes in officijs in
q̄bus oratur deus ſtatuit decantari. Sz cō/
tra hoc argui pōt ꝙ orō nō debet eſſe ꝟbo
aut voce expreſſa. Sunt ad hoc auctorita/
tes ſcōrum doctorum. Un̄ Ambroſius li. de
ſacris. Qn̄ oras inquit noli verbis clamare
Et glo. Math. 6. In fide īteriori oratur de/
us nō ſtrepitu labiorū: ſed deuotione ꝟtutū
Et Iſidorus li. de ſummo bono. Orō cor/
dis ē nō labiorū. Nō enī verba deprecantis
deus attendit: ſed orantis cor īſpicit. Et Au
g⁹ in li. de ſermone domini in monte. Uos
autem cum oratis introite in tabernacula
vr̄a. que ſunt ipſa corda. Et iterum ibidem
ait. Claudendum ē hoſtium. i. corporali ſen/
ſui reſiſtendum vt orō ſpūalis dirigatur ad
patrem: que fit in hymnis cordis vbi pater
oratur in abſcondito. Et iterum ibi. Agere
debemus apud deum: non ꝟbis: ſed rebus
quas animo gerimus cum deuotione pura
ꝛ ſimplici affectu. Et Aug⁹ ad Probū. Mr

tum loqui in orãdo ẽ rez necessariã supfluis agere ṽbis. Et Gregoꝰ. Ueraciter orare ẽ amaros ĩ cõpũctione gemitus nõ cõposita ṽba resonare. Ergo ẜm tantorũ doctorum documẽta nõ videt̃ ĩ orõne vox fore necessaria. Rñdent ad hanc difficultatẽ tollẽdaz Alex. de ales in. 4. volumine sũme. ⁊ Ric. ĩ 4. dist. 15. ⁊. Tho. 2. 2. q. 83. ꝙ duplex ẽ orõ. Prima ẽ cõmunis que. s. fieri hʒ p ministros ecclesie in psona totius ppl'i qui ad horas di cendas obligant̃. vt in. c. psbr. de cele. miss. Et talis orõ debet ĩnotescere ppl'o pro quo offert̃ vt excitet̃ ad deuotionẽ. Ideo clerici qui obligãtur ex statuto eccl'ie: ⁊ religiosi q tenẽtur ex voto regl'e aut statutorum vigo re dicere horas: debent illas voce exprime re: ⁊ siqñ cõtingat vt extra chorũ p se illas p soluãt tã alte debẽt ṽba pferre vt ipsi saltem ĩtelligant quod loquũtur. Et ĩ. c. dolentes. reprehẽdunt̃ illi qui sincopizando ⁊ sine deuotione diuinũ officiũ celebrãt. Secunda ẽ orõ singularis. s. que offert̃ ab hoĩe ĩnq̃ tum ẽ singularis psona: siue oret p se: siue p alio. Et q̃uis nõ sit necessariũ talẽ orõnem esse sensibili voce: tñ vox ei adiungit̃ tripli ci rõe. p rõne deuotionis excitãde. 2ᵒ. rõne reuerentie exhibẽde. 3ᵒ. ratione affectionis explicande. Primo ratione deuotionis excitande. vt. s. p vocẽ ⁊ ṽborũ sonũ cor excitetur ad deũ magis timẽdum colẽdum diligẽdum siue desiderãdum. Ex quadam enĩ naturali vniõe aĩe ad corpꝰ motꝰ corporis diuersimode aĩe affectiões excitant ⁊ affectiones maxĩe si sint fortes diuersas mutatiões faciũt ĩ corpore. Jõ cũ qñʒ ⁊ q̃si sepiꝰ ɔtigat ꝙ orare volentes ⁊ pp pondꝰ carnis: ⁊ propter occupationes seculi: ⁊ pp diaboli tẽptamenta mentem habeant aridaz insipidam debilem ⁊ de deo parũ cogitãtem aut certe nihil adiungenda ẽ talium orationi vox viua in qua noĩatur magnus ⁊ excelsus bonꝰ pius clemens misericors ⁊ hiꝰ. vt per talem plationem euigilent quasi sensus ĩteriores Idẽ dico de genuflexionibꝰ: de pstratione ad terrã: de tonsionibꝰ pectoris. ⁊ similibꝰ. Nõ ĩdiget his qui oĩum corda scrutat̃ ⁊ videt: sed ideo fiunt vt per tales motus gestusqʒ corpis torpor mentis excitet̃: ⁊ mẽs magis inflãmata efficacius p orõnẽ vniat̃ deo. 2ᵒ. adiungit̃ vox orõni rõne reuerẽtie exhibẽde. vt. s. deo reuerẽtiam ĩpẽdamus ñ tm̃ corde: sed etiã lingua. qñ vt ait Jo. dama. ĩ 4. li. q2 ex duplici natura cõpositi sumus intellectuali. s. ⁊ sensuali: duplicez honorẽ debemus deo offerre. s. spũalẽ ⁊ corporalẽ. Si tñ in casu adeo quis esset in cõtẽplatione p fectus ꝙ vocalis oratio remitteret interiorẽ feruorẽ. tunc nõ esset vocaliter orandũ oratione singulari. 3ᵒ adiungit̃ vox orõni ratione affectionis explicande. Nã ex abũdãtia cordis os loqtur. vt dicitur Math. 12.

¶ Qñqʒ ita feruet ĩteriꝰ aĩa: itaqʒ ĩflammat̃ ĩ dei amore: aut humiliat̃ ĩ eius timore: aut obligatur in eiꝰ recordatione bñficiorꝫ ꝙ q̃ si vim patiens in verba prorũpere cogitur. Sicut legitur de btõ francisco quem semel audiuit btũs frater Leo eius socius ⁊ cõfessor per longum spacium in oratione eleuatũ a terra clamantem ⁊ dicẽtem. Quis es tu ⁊ qui sum ego? Et dum hec eadem verba sepius replicaret suspirabat lugebat: ⁊ totus videbatur liquefactus amore. Nam vt ipẽ postea interroganti cũ fratri Leoni predicto qui eũ explorauerat rettulit: predicta ṽba ideo sic dixisse: qm̃ in corde suo tã pfunda versabatur sui cognitio sue. s. puitatis: ⁊ dei magnitudinis a q̃ ipse puulus ⁊ minimꝰ tã copiosa bñficia susceperat sperabatqʒ se vberiora suscepturũ: ꝙ ex vehemẽtia aĩ cũ admiratiõe deũ ɔpellebatur laudare ⁊ bñdicere dicendo sibi. Quis es tu deus meus qui nullo indiges in quo est omne bonum. ⁊ qui sum ego qui nihil boni habeo nec habere possum nisi tu deus meus dederis? quis es tu qui teipsum etiam mihi dare promittis? Et multa alia bulliebant ĩn corde eius. propter que verba predicta ingeminabat. Similiter. d. Ber. miles ⁊ doctor de assisio qui fuit primus quem sanctus Franciscus traxit ad xp̃m anteq̃ mundum reliquisset inuitassetque quodam sero in domo sua pauperem Franciscum cum in prima vigilia noctis obseruasset eum quid faciebat. audiuit eum in oratione positum cum suspirijs ⁊ lachrymis sepius replicantem. Deus meus ⁊ omnia: deus meus ⁊ omnia. Jn qbꝰ

v̄bis vt ipse postea declarauit domino ber. ꝓfūdissime cōtēplabat̄ excessum maiestatis diuine ⁊ infinitam bonitatem sūmi dei.

¶ Qr in orone necessaria ē attētio s̄m viz prime intentionis. ⁊ qualiter hoc modo oratio est fructuosa licet non sit per omnia attenta. ¶ Caplm̄. 2.

Secūdus mod⁹ q seruandus ē i orone dr̄ attētiōis. Debet nāqȝ oratio quātum fieri pōt esse attenta: qm̄ vt. d. Hiero. ⁊ ponit̄ de cōse. di. 5. c. Nō mediocrit̄. Nō verbis tm̄ sed corde orādus est deus. Quapp melior ē quinque psalmorū decantatio cum cordis puritate ac serenitate ⁊ spūali hilaritate q̄ psalterij modulatio cum anxietate cordis atqȝ tristicia. Et ad h̄ facit. c. nunq̄ȝ. de cōsec. dis. 5. ⁊. c. qm̄. de cōse. di. i. Et ad idem sunt apostoli v̄ba. i. Corin. 14. dicentis. Nam si orē lingua spūs meus orat: mens aūt mea sine fructu ē. Quid ergo ē? Orabo spū orabo ⁊ mente. ¶ Sed satis durū hoc videtur qm̄ etiam ⁊ sci viri orātes mentis euagationē patiunt̄: s̄m illud ps Cor meum dereliquit me. Quō ergo qui īperfecti sunt poterunt orando sp esse attēti? Et si oro sine attentione īfructuosa ē. qs poterit orādo mereri? Jdcirco ad hoc clare ītelligēdum tria sunt notāda. s̄m Ric. Tho ⁊ Alex. vbi. s̄. ¶ Primo notādum q si adsit ītentio debita ⁊ actualis ī principio oratio nis vocalis q̄uis postea nō cōcomitet̄: tam̄ oro vocalis ē meritoria ⁊ īpetratiua p virtutem prime intentionis nisi interrūpatur postea per intentionem contrariaȝ. sicut cū aliquis ex bona intētione incipit peregrinari vel elemosynam dare. totus actus seqns meritorius ē virtute prime intentiōis q̄uis cesset sua intentio actualis. ¶ Secundum notandum q triplex ē oronis effectus. primus merendi. ⁊ ad hunc effectum nō ex necessitate requiritur q attentio adsit orationi per totum: sed vis prime intentionis sufficit vt dictum est. Secundus effectus ē impetrandi. ⁊ ad hunc etiā sufficit ītētio vt i p̄mo. Terti⁹ effectus ē spūaliter delectandi. inq̄tuȝ orās spūali delectat̄ cōtēplatiōe di: ⁊ ad taleȝ effectū necessaria ē attētio: ⁊ q̄to maior est tanto maiorem delectationem ⁊ spūalem gustū sētit ille qui orat. Si tm̄ aliquis hoc gustu bona intētione orās eo q nō esset attentus etiā cōtra volūtatem suā gauderet. nō ꝓpterea tanq̄ȝ infructuosam oronē relinquere debet. qm̄ rarissimi sunt qui orādo sp possint mētē attētam habere. Jdo dr̄ in legenda sci Bern. q quadā vice cum ipse eqtans in itinere cuidaȝ rustico obuiasset: materia sic se offerēte de cordis instabilitate i orone Bern. cōquestus ē. Quod rusticus audiens mox eum despexit ⁊ in orationib⁹ suis cor fixū ⁊ stabile dixit se habere. Uolēs aūt Bern. eū ꝯuincere ⁊ a sua temeritate coercere dixit. Sequestrare parump a nobis ⁊ tota qua poteris attentione orationē dn̄icam ichoato. quā si sine aliqua cordis euagatione finire poteris equum cui insedeo ꝓculdubio tibi dabo. Tu aūt mihi in fide tua spōdeas q si aliquid ibidē cogitaueris: hoc aliquatenus nō mihi celabis. Letatur ille ⁊ tanq̄ȝ se lucratum iam reputās audact̄ secedit. Et seipsum recolligēs oronem dn̄icā dicere ichoauit: vix aūt oronis expleuit dimidiū: ⁊ ecce īportūa cogitatio d̄ sella cordi suo se īgerit vtrū habere eā d̄beat cū iumento. Quod ille aduertens cōcitus ad Bern. redijt: ⁊ quid in ipsa oratione sollicite cogitauerit īdicauit: ⁊ d̄ se vt pri⁹ temere nō p̄sūpsit. ¶ Tertiū notandū q triplex est attentio que oroni vocali pōt adhiberi. Una quidem qua attendit̄ ad verba ne qs in eis erret. Secūda qua attendit̄ ad sensuȝ verborum. Tertia qua attendit̄ ad finem oronis. s. ad deū ⁊ ad rē pp quam oratur q̄ ē maxime necessaria. ⁊ hāc habere possūt ēt idiote. Quicūqȝ ergo ad oroneȝ accedit ea ītentione vt honoret deum seqȝ orādo sibi subijciat ⁊ cōmendet. si dolens ⁊ male cōtētus mentis patit̄ vagationem nō pdit oronis fructuȝ q̄tum ad effectum meriti impetrationis. lȝ priuet̄ effectu d̄lectationis. Jdcirco deponendi sunt scrupuli ⁊ extremitates cōscie quibus nōnulli diabolo īstigante deuicti ab orone desistunt existimantes eo q attenti non sunt in vanum oroni vacare.

¶ De ordine in orone seruando. ⁊ qualiter possumus rogare scōs tanq̄ȝ intercessores ⁊ aduocatos nostros. ¶ Caplm̄. 3.

Tertius modus in oratione fuand⁹ dr̃ ordinatiōis. Debet eē orõ ordinata vt orans intēdat impetrare a deo oē donū qđ postulat qꝛ vt ingt ps. Gratiā ꝛ gloriā dabit dn̄s. Sanctis ṽo pces sūt porrigende tāq̄ intercessorib⁹ ꝛ aduocatis nostris apud deū. Nā vt ingt Boñ. di. 45. quarti li. Deus instituit ꝛ voluit ꝙ scōs rogarem⁹ triplici ex cā. ¶ p^a propter nostrā inopiā. ¶ 2^a pp dei reuerētiā. ¶ 3^a pp sanctorū gloriā. ¶ Prima pp nostrā inopiā: siue i contēplando siue in amādo siue in merēdo Sumus inopes in contēplando sūmā lucē q̄ ipse deus ē: Sum⁹ inopes in amando: qꝛ miser homo magis q̄nq̄ sentit se affectū ad vnū scūꝫ q̄ȝ ad ipsūꝫ deū. Sumus iopes in merendo eo ꝙ exigua sunt ꝛ parua merita nostra. Ideo deus voluit nos rogare scōs vt in ipsis eū contēplemur: vt ꝑ ipsos fiduciā habeamus ꝛ ꝑ eorū merita indigentiam nostrā suppleam⁹. ¶ Secūda cā est pp dei reuerētiā. vt hō peccator ad deū quasi ꝑ reuerentia non audēs cōfugere imploret auxiliū amicorū eius. ¶ Tertia cā est pp sanctorū gloriā: vt ipse deus glorificet̄ in sāctis suis q̄rū amore deuotis eorꝫ gratias donat ꝛ beneficia plurima dignat̄ conferre neq̄ȝ audiēdi sunt illi q dicūt superfluū esse ad sāctos ꝑ orationes cōfugere q̄ñ eccl̄ia sāctis orationes porrigere consueuit. Quinimo quotidie experimur quātū prodest nobis deuotionē sanctis dei exhibere: de quibus dr̄ in ps. Leuaui ocu.m.in.m.vn.ve.aux.mi.

¶ Pijs nanq̄ sanctorum p̄cib⁹ ꝛ p̄cipue virginis gloriose liberati sunt multi a piculis maris. Alij ab vlceribus ꝛ egritudinibus desperatissimis sanati. Alij a diaboli tēptationibus penitus mūdati. Alij ab infamijs criminibus falsis plene purgati. Alij a varijs diuersisq̄ȝ tribulationibus ꝛ angustijs ad qetē ꝛ tranqllitatē pducti. Narrent ista q expti sunt. Dicāt deuoti sancti Nicolai: scī Francisci: scī Antonij: scī Bernardini. scī Petri martyris ꝛ aliorꝫ scōꝝ qd accepūt qd obtinuerūt illos iuocādo. Clamēt pijssime ṽginis fideles d̄uoti q̄t munera dei ad iuocationē noīs Marie abūdanter ipetrauerunt. De qua Bernardus ait. In periculis in angustijs Mariā cogita Mariā inuoca. Ergo simus prompti ꝛ fiducialiter orādo inuocemus sanctos quorꝫ patrocinio obtinere poterimus hic gratiā ꝛ in futuro gloriā in q̄ viuit deus trinus ꝛ vnus ꝑ infinita secula seculorꝫ. Amē. ¶ Sabbato p⁹ diē cinerū. d̄ impedimētis cōtrarijs orōni propter q̄ orātes nō exaudiunt̄. Sermo. 21.

Erat enim ventus cōtrari⁹ eis. Scribuntur hec ṽba Marci. 6. c. ꝛ i euangelio hodierno. Conqueruntur plurimi ꝛ qdē absq̄ȝ vlla ratione ꝙ in suis orōnibus nō exaudiūt̄ a d̄o nec ipetrant orando qđ volūt. Sꝫ ñ itelligūt ꝙ vt Aug⁹ inquit. 16. q. i. c. decime. Bñ facere de⁹ sēper ē ꝓmptus: sꝫ hoīuꝫ malicia ꝓhibetur. Cessāte g̃ ex parte hoīuꝫ defectu non est correpta ad dandū man⁹s oīpotētis dei liberalissima. Querit nāq̄ȝ ipē vt sua beneficia eroget mētes nostras bñ dispositas Vñ naufragiū timētib⁹ discipulis in nauicula cōstitutis: sic̄ i euāgelio hodierno legit̄ xp̄s dixit. Cōfidite. Nā ꝓpterea iminebat eis piculū ꝛ cōtrariabant̄ venti. qꝛ erat cor eorū obcecatū: nec vt decebat cōfidebant in ṽtute magistri sui. Sic ꝛ orantib⁹ euenir̄ solet ꝙ q̄nq̄ȝ ñ exaudiūt̄: q̄m ñ orāt cū ea spe ꝛ fiducia quā habere debēt i benignissimo deo. Uerūtñ vt magis qetet̄ anim⁹ eorū q dolēt ꝙ corꝫ p̄ces de⁹ nō iplet: in p̄nti ſmone d̄ ipedimētis orōnis crim⁹ tractaturi: vidébimusq̄ȝ qualia sint ipedimēta q̄ ɔtrariātur orantibus ne exaudiāt̄: sicut venti ɔtrariabant̄ in mari discipulis: ꝛ notabim⁹ tria principalia impedimenta.

¶ Primuꝫ dicit̄ iniusticia.
¶ Secundum dicitur iniquitas.
¶ Tertiū dicitur impatientia.

¶ De pp iniusticiā vl' orantis vel orationis vel eorū ꝑ qbus oratur q̄nq̄ȝ deus orationes nō exaudit ¶ Capitulum primum.

Primū impedimētū q̄re multotiēs deus nō exaudit orantes dicitur iniusticia q̄ triplex eē pōt. Prima est ex pte orātis. Secūda ex pte orōnis. Tertia ex parte eius pro quo oratur. ¶ Prima

iniusticia ē ex parte oratiōis: qñ orās adeo est iniustus vt exaudiri nō mereat. Sꝫ pro clariori noticia q̄ritur vtrū peccatores ipetrēt aliquid a deo suis orationib⁹. Et arguitur ꝙ nō ex ꝟbis scripture. Scribit̄ nanqꝫ esaie. j. Cū extēderitis man⁹ vestras auertā oculos meos a vobis: ⁊ cū multiplicaueritis oratione nō exaudiā: manus eni vestre sanguine plene sūt. Et esa. 59. Ecce nō ē abbreuiata man⁹ dñi vt saluare nequeat neqꝫ aggrauata ē auris eius vt nō exaudiat: sꝫ iniquitates vr̄e diuiserūt int̄ vos ⁊ deuꝫ vr̄m: ⁊ pccā vr̄a abscōderūt faciem ei⁹ a vobis ne exaudiret. Man⁹ eni vr̄e sanguine plene sunt ⁊ digiti vr̄i iniquitate. Labia vestra locuta sūt mendacium ⁊ lingua vr̄a inquitatē fatur. Et Hiere. Trenorum. 3. c. Nos inique egim⁹ ⁊ ad iracūdiā prouocauimus te idcirco tu es inexorabilis. Et Dauid in p̊s. Jniqtatem si aspexi in corde meo exaudiet dñs. Et ꝓꝟ. 28. c. Qui declinat aurē suā ne audiat legē orō ei⁹ erit execrabilis. Et Joh. 9. Scimus: q2 pccōres deus ñ exaudit. Et Chriso. sup Math. Qui orat ⁊ peccat nō orat deuꝫ: sꝫ deludit. Et ꝓꝟ. 15. Longe ē dñs ab impijs ⁊ orōnes iustorū exaudiet. At ɔ̄ ē auctōitas Chriso. q sic glosat dictuꝫ xp̄i Luc. xi. Oīs q petit accipit siue iustus siue pccōr. Et ad idē Aug⁹ sup Joh. ait. Si peccatores nō exaudiret ds̄ frustra publican⁹ dixisset. Deus ꝓpitius esto mihi peccatori. Rñdeo ꝓ hui⁹ dubij solutiōe sequēdo. Alex. i. 4. volumine sūme: ꝙ orantes hoies i triplici varietate pñt iueiri. Nā aliq licꝫ valde pauci iusti sūt. i. sine peccato mortali. ⁊ orō eoꝝ potētissima est vt ostēdim⁹ i ꝟmone de vsu orōnis in ipso Moyse. Et iō Jac. 5. dicitur. Multū eni valet dep̄catio iusti assidua. Aliq sunt peccatores obstinati qui diuti⁹ in malo ꝑseuerantes nō se voluerunt corrigere: a deo vocati ñ se voluerunt emēdare: obdurauerunt corda sua spernētes dī iudicia. Hi cū qñqꝫ ꝑꝑ suā duriciē dei manū eos castigantē sentiāt in tribulatione positi clamāt. Dñe dñe: ⁊ dominus auertit faciē suā ab eis: quib⁹ dicit Jllud ꝓꝟ p̊. Vocaui ⁊ renuistis: extendi manuꝫ meā ⁊ ñ fuit q aspiceret: despexistis oē ɔsiliū meū ⁊ icrepatiōes meas neglexistis Ego quoqꝫ i iteritu vestro ridebo: ⁊ subsannabo vos cū vob qd̄ timebatis aduenerit: cū irruerit repentina calamitas ⁊ iterit⁹ q̄si tēpestas ingruerit: qñ venerit sup vos tribulatio ⁊ angustia tūc iuocabūt me ⁊ non exaudiā: mane ɔsurgent ⁊ nō inuenient me eo ꝙ exosā habuerint disciplinaꝫ. Aliq orātes sūt peccatores humiliati: quia licꝫ qñqꝫ peccent: nō tñ semp retinēt ꝓpositū male voluntatis: hūiliant deo: timēt illū: ob eiusqꝫ reuerentiaꝫ aliqua bona opa faciūt. Hi i suis necessitatib⁹ orant deū: suāqꝫ iplorant clemētiā. Cōfortandi sūt certe tales vt sperēt in dño q ex misericordia sua eos audit: nec in vanū orare permitit: qm̄ vt Aug⁹ inquit in. c. adhuc instant. de pe. di. 3. Cur docuisset dñs orantes dicere. Dimitte nobis debita nostra: nisi misericors ipse nobis ꝑseuararet q ab hac petitione non vult nos deficere: hec ille. Peccator erat publican⁹ ⁊ humiliatus exauditus est. Luc. 18. Peccator Ezechias: ⁊ orationē eius ꝓpter humilitatē exaudiuit de⁹. Peccatores niniuite: ⁊ orātes ⁊ ieiunātes dei iudiciū euaserunt. Jō q peccatores sūt dūmodo ñ sint obstiati ⁊ obdurati in malicia sua fiducialiter orent ad deū. Auctoritates aūt i cōtrariū allegate itelligende sunt de pccōribus obstinatis aut de illis q petūt aliqd a deo ꝟꝫ desideriū pcci: qs ds̄ aliqñ ex misericordia non audit. qñqꝫ ꝟo ex vindicta exaudit permittēs eos amplius ruere in pccā: quia vt dicit Aug⁹ Deus quedā negat propitius que concedit iratus. ¶ Secūda iniusticia ē ex pte orōnis: qñ. s. orō nō hꝫ rōneꝫ ꝟtutis. Nam vt dicit Boñ. di. 17. tertij li. Jn qualibet orōne duo sunt cōsiderāda: materia. s. ⁊ forma. Materia orōnis respicit ɔ̄sideriū petētis. Forma vero respicit discretionē ꝓponētis: qñ. s. ille q orat cōmittit oīa volūtati diuine sic faciebat xp̄s qñ orans dicebat ad prēꝫ. Pr̄ si po. ē. t. a. m. ca. iste. verūtñ ñ m. v. fi. sꝫ tua Qui sic orat etsi non sēp ipetret qd̄ petit ⁊ desiderat: nūqꝫ tñ orat sine merito: qm̄ sic orando deū honorat. q qñqꝫ denegat tēporalia ista bona petētibus: q2 videt illa aīe saluti esse ɔ̄ria. Ex hoc legitū vita scē Pe-

tronille quã scũs Marcellus scripsit: ꝙ cũ ipsa filia eẽt Petri apl'i ꝛ speciosa nimis: ꝺo volẽte febrib⁹ laborare cepit. Discipuli aũt Petri dixerũt ad eũ. Cũ oẽs a te sanẽt ĩfirmi cur Petronillã iacere ꝑmittis? Quibus Petrus rñdit. Quia sic expedit ei: verũtñ ne putetur ĩpossibilitas sanitatis ei⁹ ĩ noĩe iesu xp̄i illã sanabo. Dixitq; ei. Surge petronilla veloci⁹ ꝛ ministra nobis. Que stati sanata surrexit ꝛ ministrauit eis. Cõpleto aũt ministerio Petrus dixit ei Petronilla redi ad lectum tuum. Que statim rediit ꝛ vt prius febribus laborare cepit. At vbi ĩ dei amore cepit eẽ ꝑfecta: eã ꝑfecte sanauit. Simile ẽ qꝺ legiĩ ĩ vita sancti Thõ. cantuarieñ. Cũ eñi quidã quẽ scũs. Tho. dũ viuebat valde dilexerat grauiter ĩfirmaret: iuit ad eius tũbã ꝛ ꝓ sanitate rogauit ĩpetrauitq; illã ad libitũ. Sz dũ sanat⁹ rediret cogitare cepit ꝙ illa sanitas forsan aĩe sue nõ expediret. Uñ iterũ ad sepulchrũ rediẽs orauit vt si nõ esset vtile aĩe sue ꝯtinuo ĩpa infirmitas rediret: statiq; rediit sicut prius. Propterea dicim⁹ ꝙ q bñ orare volũt oĩa tãdẽ cõmittere debẽt volũtati diue. Tertia ĩiusticia ẽ ex ꝑte ei⁹ pro quo oraĩ. Fiũt eñi qñq; orõnes ꝓ aliquib⁹ q nõ merentur bñficia q̃ postulanĩ ꝓ ipsis. Uñ ds dixit ad Hiere. de populo iudaico pessimo ꝛ indurato. Tu noli orare ꝓ populo hoc nec assumes ꝓ eis laudẽ ꝛ orõnẽ vt nõ obsistas mihi qꝛ ego nõ exaudiã te. Sz ad hoc facit exemplũ sci Bartholomei: de quo ĩ sua legenda sic habeĩ. Qꝛ ãno dñi. zoi. sarraceni Siciliã inuadentes Liparitanã insulã vbi corp⁹ sãcti Bartholomei qescebat vastauerũt ac eius sepulchrũ cõfringẽtes ossa ipsius dispserunt. Apparuit aũt sanctus cuidã ꝺuotissimo dicẽs. Surge collige ossa mea q̃ dispsa sũt. Cui ille. Qua rõne colligere aut aliquẽ tibi honorẽ exhibere ꝺbem⁹ cũ deleri ꝑmiseris: nec auxiliũ nob ĩpẽderis? Cui ille Per mltũ tẽp⁹ meritis meis dñs huic populo pepercit. sz eorũ pccis nimium ĩualescẽtibus ꝛ ad celũ clamãtib⁹ iã ꝓ eis nõ valui veniã impetrare. Sed ex his dubitari solet an ꝓ oĩb⁹ ĩ hac vita existẽtib⁹ sit orandũ. Et rñdet Tho. vbi s̄. ar. i. in rñsione ad tertiũ argumẽtũ. Qꝛ ꝓ peccatorib⁹ orãdũ ẽ vt ꝯuertãĩ. qa sic nulli q̃diu hic viuit subtrahẽdũ ẽ correptiõis bñficiũ: qa nõ possum⁹ distiguere ꝑdestinatos a reprobatis: vt Aug⁹ dicit. li. ꝺ correptiõe ꝛ gratia: ita etiã nulli ẽ denegãdũ orõnis suffragiũ. Pro iustis etiã ẽ orãdũ vt ꝑseuerẽt ꝛ ꝓficiãt ꝛ vt ñ supbiãt dũ ꝯsiderãt se alioꝝ suffragiis ĩdigẽ.

Qꝛ sepe deus nõ exaudit orãtes: quia ipsi veniam petentibus dare nolunt: aut crudeles sunt pauperibus: aut diffidentes de deo.

Capitulum secundum.

Secũdũ ĩpedimẽtũ ꝯtrariũ orãtib⁹ ne exaudiãĩ diciĩ iniqtas. Q̃do ĩuenĩũĩ in eis potissime tres iniqtates videlz. p̄ª dr̄ irremissibilitas. zª diciĩ crudelitas. ʒª diciĩ ĩfidelitas. Prima diciĩ iniqtas irremissibilitatis. qñ orãtes nolũt ꝓximis suis q eos leserũt veniã petẽtib⁹ ĩdulgere ꝛ offẽsas remitterẽ. Jõ dr̄ Ecc. z8. Relinque ꝓximo tuo nocẽti tibi: ꝛ tũc deꝑcãti tibi pctã soluẽĩ. Xp̄s aũt ĩ euãgelio Math. 5 orari iussit ꝓ ꝑsequẽtib⁹ ꝛ calũniãtib⁹. Sed circa hoc satis ĩ dubio ꝟsaĩ anim⁹. p̊ qa ĩ sacra scriptura ĩducũĩ multe ĩprecatiões ꝯ inimicos. Diciĩ eñi ĩ p̊s. Erubescãt ꝛ cõturbẽĩ oẽs inimici mei. Et alibi. Erubescãt ĩpii ꝛ ꝺducãĩ ĩ ĩfernũ. muta fiãt labia dolosa. Et alibi. Cõfũdãĩ ꝛ reuereãĩ inimici mei ꝛc̄. z° qa vĩdicari de inimicis ĩ malũ inimicoꝝ cedit sz sci vĩdictã ꝺ inimicis petũt: sic patet apoc. .6. vbi martyres xp̄i ĩducunĩ. d. Usq̃q̊ non vĩdicas sãguinẽ nostꝝ ꝺ his q habitãt ĩ t̃ra. Et Helyas rogauit vt ignis descẽderet de celo q ꝯsumeret duos ꝑ̄ncipes qnquagenarios. ꝛ exaudit⁹ ẽ. 4. Reg. i. ʒ° qa opatio hominis ꝛ ei⁹ orõ nõ ꝺberet eẽ ꝯtraria. sz hoĩes qñq; licite impugnãt inimicos alioquin oĩa bella essent illicita. Ergo videtur ꝙ non sit pro inimicis orandũ. Respondet Tho. vbi. s̄. ꝙ eo modo quo tenemur diligere inimicos: tenemur ꝛ ꝓ eis orare. Diligimus enim in eis naturã non culpam. Diligere etiam inimicos in generali est in precepto: non autem in speciali. vt. s. homo ꝺm ꝑparationem animi sit paratus etiam specialiter

inimicū diligere ⁊ cū iuuare in necessitatis
articulo vel si veniā peteret. Sꝫ in speciali
inimicos diligere absolute ⁊ eos iuuare ꝑ/
fectionis est. Similiter ⁊ necessitatis ē vt a
cōmunibus nr̄is orationibꝰ quas ꝓ alijs fa
cimus inimicos nō excludamus. Qꝫ autē
specialiter oremus pfectionis ē nō necessi/
tatis nisi in aliquo casu speciali. Ad primuꝫ
ergo dicēdū ꝙ imprecationes q̄ i sacra scri
ptura ponūtur quadrupliciter possūt itelli/
gi. Uno modo ꝫm ꝙ prophete solēt figura
imp̄cantis futura p̄dicare. vt Augꝰ dicit i
li. de ꝫmone dn̄i i monte. ❡ 2° modo ꝓut q̄/
dā tēporalia mala peccōribus quādoqꝫ a dō
ad correptionē mittūt. ❡ 3° modo itelligunt
petere non cōtra ipsos hoīes: ſꝫ cōtra regnū
pcci: vt. s. correptione hominū peccatuꝫ de
struat. ❡ 4° modo cōfirmando voluntatem
suā diuine iusticie circa dānationē pseuerā/
tiū i peccō. ❡ Ad secūdū dicēdū qđ sicut i eo
dē libro Augꝰ. ait. Uindicta scōꝝ ē pp diui
nā iusticiā: qꝛ vt inqt p̄s. Laudabitur iustꝰ
cum viderit vindictam ❡ Ad tertiū dicen
dum ꝙ licitū est impugnare inimicos vt cō
pescant a peccatis eo ꝙ cedit i bonuꝫ eoꝝ.
Et sic etiā lꝫ orādo petere aliqua tpalia ma
la inimicorū vt corrigāt. Et sic oratio ⁊ opa
tio non erūt cōtraria. ❡ Secūda iniquitas
dicit crudelitatis quādo orantes deū libe/
ralē iuenire volunt ⁊ ipsi ꝓximis suis aua/
ri sunt ⁊ crudeles. Ideo Thobie. 12. dr̄. Bo/
na ē oratio cū ieiunio ⁊ elemosyna. Tertia
iniquitas dr̄ infidelitatis. Orant multi sine
fide: sumēdo fidē ꝓ fiducia siue cōfidētia.
Ideo dicitur Jacobi. j. Si quis indiget sapi
entia postulet illā a deo. postulet aūt in fide
nihil hesitās. Nā vt inqt psalmista p̊s. 32.
Oculi dn̄i in eis q sperant sup misericordia
eius. Et p̄s. 30. Clypeus est dn̄s sperātibꝰ
in se. Et Ecc. 2. Respicite filij ⁊ scitote na/
tiōes hoīuꝫ: qꝛ nullꝰ spauit i deo ⁊ ꝯfusus ē.
❡ Qꝛ deus quādoqꝫ nō exaudit orātes pp
illorum ipatiētiā: ⁊ qualiter orandum est
perseueranter. ❡ Capitulum tertium.

Tertiū impedimētū contrariū orā/
tibus ne exaudiantur dicitur ipa/
tientia. Sunt enī multi q si statī nō
exaudiant cū orant efficiūt ipatientes mur
murāt de deo ⁊ ad deū āplius redire nolūt.
deū eē durū tenacē ⁊ auarū dicunt. Qui/
bus sonare đꝫet vox euangelica christi. d.
Luce. xi. Quis vestrū habebit amicū ⁊ ibit
ad illū media nocte dicēs. Amice accōmo
da mihi tres panes: qꝛ amicus meus venit
de via ⁊ nō habeo qđ ponā ante illum. Et il
le deintus respondēs dicat. Noli mihi mo/
lestus esse. Jā clausū est hostiū: ⁊ pueri mei
sunt i cubili non possum surgere ⁊ dare tibi
Et ille perseuerauerit pulsans. Dico vobis
⁊ si nō dabit illi surgens eo ꝙ amicus eiꝰ sit
propter iportunitatē tamē eiꝰ surget ⁊ da/
bit illi quotquot habet necessarios. Et ego
dico vobis. Petite ⁊ dabitur vobis. Ubi
xp̄s docet nos pseuerāter orare: qꝛ pseue/
rantia ꝯtinua in quolibet ope arduo satis
prodest. Ideo ait Ouidius libro secundo
de ponto. Percussu crebro saxa cauantur
aquis. Et libro. 4. dicit. Gutta cauat lapi/
dem non vi sed sepe cadendo. Et. li. i. de ar/
te amandi. Quid magis est durū saxo: quid
mollius vnda? Dura tamē molli saxa cauā/
tur aqua. Et Job. 14. Lapides excauant
aque. ⁊ alluuiōe paulatim t̄ra cōsumit. Nec
ꝓpt̄ea qa replicatis vicibꝰ deꝰ vult exorari
illiberalis ⁊ iurbanꝰ ē cēsendꝰ: q iō qn̄qꝫ sua
bn̄ficia rogatꝰ differt cōferre vt nos hūiliet:
vt corda nostra magis inflammet: vt bene/
ficia sua sapidiora reddat. Amoueantur er/
go impedimenta predicta ⁊ erit trāquillitas
in anima orantis: cui christus hic dabit gra/
tiam ⁊ postea gloriam. Amen.

❡ Dn̄ica prima i quadragesima i mane de
tp̄e bn̄ dispensādo. ❡ Sermo. 22.

Ecce nunc tempus accepta
bile. Doctoris gētium ver
ba sunt ista. 2. Cori. 6. ⁊ in
ep̄la p̄ntis dn̄ice. Ponde/
rāda sūt v̄ba apl̄i q̄ de tp̄e
dic̄ i lectiōe occurrētis ep̄le. Qm̄ nulla gra
uior periculosior q̄ iactura qꝫ perditio tem/
poris. Illud nāque datum est nobis a deo
vt possimus mereri regnum eternum. Si
tn̄ defecerit sine merito deficiet etiam spes
nostre salutis: Diximus enim in precedenti
bus sermonibus de iusticia dei qualiter hi

qui in inferno sunt extra oēm statum oēq3 tempus merēdi dolēt se esse positos. Soler ter itaq3 vnusqsq3 studere debet vt tps sibi concessum fructuose dispēsēt: qđ q2 plerigz negligunt idcirco i presenti sermone de tē/pore crimus locuturi: de quo principaliter tria mysteria proponimus contemplanda.

¶ Primum dicitur cōditio.

¶ Secūdum dicitur nominatio.

¶ Tertium dicitur obseruatio.

¶ De tribus cōditionibus tpis. s. breuitate mobilitate z irreuocabilitate. ¶ Cap. j.

Primū mysteriū cōtemplandu3 de tēpore dr̄ cōditio. In quo attente cōsiderare debemus quot sūt principales tpis cōditiones. Et reducim⁹ illas ad tres videlic3. ¶ pª dicit̄ breuitatis. zª mobilitatis. 3ª irreuocabilitatis. ¶ Prima cōditio tpis dicit̄ breuitas: q2 vt ingt paulus. i. Cor. 7. Temp⁹ breue ē. Et hoc tripliciter. p̄ respectu sui. z° respcū di. 3° respcū nostri. ¶ Primo tēp⁹ breue ē respectu sui. q2 incepit esse z desinet esse. Q2 tēpus icepit esse p3 p dicta doctoꝝ. Uñ Cassiodor⁹ super ps. 54. ait. Tēpus tūc cepit qñ mund⁹ sūpsit initiu3. Et Origenes li. i. Sen. Tēp⁹ non erat anteq3 mund⁹ nō esset: s3 esse cepit. Et Isidorus li. i. de sūmo bono. Nulla ante principiū mundi fuerunt tēpora: q2 cū ipsū sit creatura in principio mūdi factū cē credendū ē. Et Aug⁹ li. 5. de tri. Tēpus nō cepit i tēpore. Non eni erat tēpus anteq3 cēpit temp⁹. Et si diceret̄ q2 oē qđ cepit esse: aut cepit esse in tpe: aut in eternitate. Si ergo tēpus cepit cē z non cepit esse i eternitate ergo cepit esse in tēpore. Rñdet. d. Boñ. z. di. secūdi. li. in declaratōe lrē. Q2 fm Aug⁹ differt dicere aliquid fieri ex tpe z in tpe z cū tpe. Qđ eni importat ordine3 importat cōtingentiā. cū importat simultatē: z iō nihil factu3 ē in tempore nec ex tempore: nisi quod exceditur a tempore. Quia ergo tē/pus z ea que i primordio tpis creata sunt a tpe non excedūt: ideo. d. Aug⁹ ea esse creata cū tpe nō in tpe nec ex tpe. Secūdū aūt Bedā: quē magister inducit in textu quattuor fuerūt a pricipio creata. s. materia prima. angelica natura: celū epyreū: z temp⁹. Dicit tñ. d. Boñ. q2 tēpus accipi consueuit in scripturis sanctoꝝ quadrupliciter. s. communissime. coiter. proprie. z magis proprie Cōmunissime tēp⁹ dicit mēsurā cuiuslibet durationis create: z sic accipit illud Beda. Coiter dicit mēsurā cuiuscūq3 mutationis siue illius que est de non cē in cē: siue alterius q̄ est de vno cē in aliud cē. Et sic accipit tēpus Ric. de sancto Uictore in glo. sup .i. c. Geñ. vbi dicit. Omne qđ cepit: ex tempore cepit. Tertio mō accipitur pprie: Et sic dicit mēsurā variationis successiue: siue sit successiua successione regulari z otinua: siue non. Et sic. d. Aug⁹ ad Dorosiū q2 affectiones varie angeloꝝ mensurant̄ tpe: z omnis variatio rerum. Quarto mō accipit̄ magis proprie: z sic dicitur mensura motus siue variatiōis successiue cōtinue z regulate fm regulā motus octaue spere: z sic osueuit accipi ab Aristotele z cōmentatore. 4. phisicoꝝ. Et ista est coarctata tēporis acceptio. Et sicut tēpus cepit esse ita desinet cē Uñ. Apo. x. Joh. ait. Angelus que3 vidi stātem supra mare z supra terram leuauit manum suam ad celum: z iurauit per viuentes in secula seculorum: qui creauit celum z ea que in eo sunt: q2 tempus amplius non erit Quemadmodum autem cessante motu celi cessabit etiam z temp⁹: plenius dicam in fmone de contemptu mundi. ¶ z° tempus est breue respectu dei: nam deus est etern⁹ sine tempore sine successionis mensura: qm̄ vt iquit Ar. 4. phi. Ea dicuntur tēpore mēsurari que principium z finem habent. Est autē reperire principium z fine3 in omni eo quod mouetur: quod vero est omnino immutabile: sicut nec successionem ita nec principium nec finem habere potest. Ideo cū deus sit maxime immutabilis. sibi maxime cōpetit vt sit eternus: quia deus est suum esse vniforme. Uñ sicut est sua essētia ita est sua etnitas. Et hoc expressit Aug⁹. d. ad Marcellinum. Deus solus est qui exordium non habet. Sed q2 soli deo non competat eternitas probare posset aliquis per dicta scripture. Unde Daniel. i z. dr̄. Qui ad iusticiā erudiunt multos fulgebunt quasi stelle in perpetuas eternitates: sed si solus de⁹ esset ce/

nus nō essent plures eternitates. Et Dauid ī ps mōtes vocat eṫnos. Illuminās inquit tu mirabiliter a montibus eṫnis. Et Deut⁹. 33. colles vocantur eterni. Et Math. 25. Ignis inferni adhuc noiat̄ eternus. Ergo non ē solus deus etern⁹. Rn̄det Tho. pte. .i. sūme. q. x. ꝙ eternitas vere ꝛ proprie ī so lo deo ē: eo ꝙ cōsequitur īmutabilitatē vt dictū ē. Solus aūt deus ē oīo īmutabilis. Secundū tn̄ ꝙ aliq̄ ab ipso īmutabilitatē recipiūt: ſ3 h̄ aliqd eternitatis ei⁹ pticipāt: Quedā vo q̄ntū ad h̄ īmutabilitatē sortiūt̄ a deo: q2 nūq̄ desinūt esse. Et sic dicit̄. Ecclesiastes. i. Terra vo ī eternū stat. Quedā etiā eterna ī scripturis dicūt̄ pp diuturnitatē durationis: l3 corruptibilia sint sic̄ ī vbis allegatis dicūt̄ eterni mōtes ꝛ colles. Quedam amplius pticipant de rōne eternitatis inq̄ntū hn̄t ītrāsmutabilitatē vel secundu3 esse: vt ignis inferni: vel secundum suam opationē: sic̄ angeli ꝛ bti vidētes deū: ī qb⁹ nō erūt q̄ntū ad visionē beatificā volubiles cogitatiōes vt docet Aug⁹. 4. d̄ trinitate. Unde dn̄r hr̄e vitā eternā: ſ3 illud Joh. 17. Hec ē vita eterna vt cognoscāt te verum deū. Mlt̄e ḡ eternitates sūt: q2 multi sunt pticipātes eternitatē ex ipsa dei ɔtēplatione. Dicim⁹ ḡ ꝙ sic̄ solus d̄s ē bon⁹ p suā essētiā. vt. d. Boeti⁹ ī li. de hebdomadib⁹. Sic̄ oīa alia sūt bona p pticipationē ita solus d̄s ē etern⁹ p suā essentia3. Alia vo dn̄r eterna p pticipationē. ¶ 3⁹ tēpus ē breue respectu nr̄i. Quid. n. de tpe dicā ad vitā p̄ntē nobis ɔcesso? Audiam⁹ sapiētu3 scōrūq̄ voces. Inqt eni Job. 8. c. Sic̄ vmbra sunt dies nr̄i sup terrā. ꝛ. 13. Hō natus de muliere breui viuēs tpe replet⁹ mlt̄is miserijs. Qui. q. fl. cō. ꝛ. f. u. vmbra. Et. 14. Breues dies hoīs sūt. Et Gre. 15. li. moral̄. Oīs lōgitudo tpis vite p̄ntis pūct⁹ eē cognoscit̄ cū fine t̄minet̄ Et Isidorus li. i. solilogoꝝ. Quottidie dies vltim⁹ appropīquat quottidie ad finē tēdim⁹: ad mortē quottidie pperam⁹. Et Jacobi. 4. Que ē vita nr̄a? Uapor ē ad modicū parēs: ꝛ deide extermīabit̄: Et Seneca ad Lucillū Pūctū ē oē qd̄ viuim⁹ ꝛ adhuc pūcto min⁹. Et iterū ad eūdē. Quottidie morimur q̄ttidie d̄mit̄ aliq̄ ps vite: ꝛ tūc q̊3 cū

crescim⁹ vita d̄crescit. Et idē d̄ ɔsolatione ad Martiā. Oīa humana breuia ꝛ caduca sīt ꝛ īfiniti tpis nullā ptē occupātia. Et idē ī tragedijs. Etate fruer̄ mobili cursu fugit. Et idē ī qōnib⁹ nālib⁹. Fugit tēp⁹ ꝛ auidissimos suos d̄serit pcūdo. Elegāt̄ lelio cuidā dicēti. sexagita ānos habeo. Hos igt sexagita dicis q̊s nō habes. Et Ouidi⁹ li. 3. d̄ fastis. Tēpora labūt̄ tacitisq̄ senescim⁹ ānis. Et celer admissis labit̄ ān⁹ eqs. Et ī. x. metha. Labit̄ occulte fallitq3 volatil̄ etas. Et nihil ē ānis veloci⁹. Hic sapient̄ phs gdā q̄sdā sibi qōnes ppositas soluit. Interrogatus eteni3 Cū qbus socijs ē hō: rn̄dit. Cū septē q cū assidue molestant. Hi sūt fames sitis calor frigus lassitudo īfirmitas ꝛ mors. Interrogatus vbi ē hō: Rn̄dit ī bello multiplici ꝛ diuerso. Intra se habet bellū mordētis ɔsciētie ī pprio corpor̄ h3 bellū q̄ttuō elemētoꝝ q̄ secū pugnāt ad īuicē p ɔtrarias q̄litates Extra se h3 bellū reꝝ ɔcupiscibiliū ꝛ diabolice tēptatōis. Interrogat⁹ tertio quō se h3 hō. Rn̄dit. vt lucerna ad vētū q̄ cito extinguit̄: vt scintilla ī mari q̄ cito ab vndis absorbet̄: vt spuma ḡcilis q̄ cito a pcella dispgit̄: vt fum⁹ q cito diffundit̄. Interrogat⁹ q̄rto cui sil̄is ē hō. Rn̄dit aceruo niuis: quia aceru⁹ niuis modico calore cito ī aqua3 de q̄ fuerat resoluit̄. Sic hō genit⁹ d̄ putredie modica īfirmitate ī eā reuertit̄. Sil̄is ē etiā hō rose matutine: q̄ dū colligitur mane pulchra videt̄: ī sero vo marcida īuēit̄. Sic hō ī iuuentute apparet florid⁹ in senectute vo marcescit. Sil̄is ē etiā pomo nouo qd̄ dū ī arbore pēdens ad īcrementū d̄bitū peruenire creditur: modico tn̄ vme īterius exorto corrodit̄ ꝛ subito corruēs efficit̄ īutile. Sic homo in pueritia sua aut in adolescentia sepius subita infirmitate p̄uentus moritur ꝛ inutilis efficitur. Interrogat⁹ quinto qd est homo. Respondit. Mancipium mortis hospes loci viator transiens. Mancipium dicitur. quia manum mortis nequit euadere. Hospes loci: quia recipitur cu3 gaudio ſ3 cito obliuioni traditur. Uiator vo trāsiēs vocat̄: q2 dormiens aut vigilās sedens aut ambulans: vel quicqd aliud faciēs semp ad morte3 properat. Absoluit ḡ phs optime

4 5.

dicta sua ostendēs vite humane dolendam breuitatē. Et quid prodest esse in delicijs: possidere diuitias: sedere ī throno regni: florere ī iuuentute: letari pulchritudine: ꝛ quibuscūq; tpalibus bonis pfrui qñ tā cito vita cessabit? Aut quō nō erunt irrisione digni qui deum derelinquētes ī illa cōfidunt? Hinc Aug⁹ in li. de miseria h⁹ mundi exclamans ait. O vita pñs ꝙ multos dcipis que duz cognosceris nihil es dū exaltaris fum⁹ ea. Sapiētibus amara es: insipiētibus dulcis es. Qui te ꝗrunt non te cognoscūt: q te cognoscunt ipsi te fugiunt. Jdeo Paulus hanc breuitatē vite cōsiderans. i. Cor. 7. c. dicebat. Qui habēt vxores tāq; non habētes sint: ꝛ qui emūt tanq; non possidētes: ꝛ q flent tāq; nō flentes: ꝛ q vtuntur ħ mūdo tāq; nō vtantur: ꝛ qui gaudēt tāq; nō gaudentes. Preterit .n. figura h⁹ mundi. Secunda cōditio tpis dr̄ mobilitas: Sēp eniz tēpus est mobile ꝛ nūq; quiescit. Sic ꝛ conditio nostra mutabilis ē ꝛ mouetur sēp cuz tēpore. Jō Job dicebat. 14. c. loquens de hoīe. Nunq; ī eodē statu pmanet. Et Ouidius li. 15. metha. īquit. Nec spēs cuiq; manet rerūq; nouatrix. Et alijs alias reparat natura figuras. Nil eqdē constare diu sub imagine eadē crediderī3. Et in Auteñ. de non alic. §. vt aūt. dr̄. Quid est stabile inter hoīes ꝛ ita imobile vt nullā patiat̄ imutationez cū oīs noster stat⁹ sub ppetuo motu cōsistat? Et. C. de veteri iure enucleando. l. 2. §. sed q2 diē. Humani iuris cōditio sēp ī infinitū decurrit: ꝛ nihil ē ī ea qđ stare ppetuo possit. Et Cassiodorus. li. 3. epistolar. Humane res mutabilitatē patiūtur: Jō Seneca ad Lucillu3 ppulchre sic loquitur. Noli huic tranquillitati cōfidere. Momento mare euertitur: ꝛ eodē die vbi luserūt nauigia sorbent̄. Uidemus oīa ista quottidie p experientiā deficere. experimurq; oīa vanitati fore subiecta: ꝛ tñ oēm opam adhibem⁹ ad hec tēporalia bona assequēda. Pro celesti aūt mercede que in eternū ē duratura: nec in minimo labore sumus parati. ❡ Tertia cōditio tēporis dicit̄ irreuocabilitas. Perditū nāq; tēp⁹ adeo irreuocabilit̄ euolat: vt apli⁹ recuperari nō possit. Uñ Ouidi⁹ in. 3. de arte amandi. Nec que ꝑterijt hora redire pōt. O ꝙ ꝑciosum ē temp⁹ cu3 q̊ lucrari possum⁹ eternitate3. Jō Señ. ad Lucillū dicebat. Oīa mi Lucille aliena sunt: tēpus tñ nostru3 est. Ex hoc Hiero. sic scribit ad Eustochiū. Omne tēpus in q̊ te meliore3 nō senseris extima pdidisse. Et Bernardus vidēs ociosoꝝ incredibilē numerū. i. li. de contemptu mundi sic loquitur. Heu heu nihil preciosius tempore: nihil hodie: vilius reputatur. Hec ille.

❡ De triplici vocabulo expressiuo tpis. s. nunc tunc ꝛ olim. ❡ Capitulu3. 2.

Secundum mysteriu3 contēplandum de tempore dicitur nominatio seu expressio. Nam fm Tho. in scripto super. 3. ethi. ꝛ sup. 5. phi. Temp⁹ triplici vocabulo exprimi ꝛ noīari solet. Primum vocabulum est nunc. Secundum vocabulum est tūc. Tertium vocabulum est olim. ❡ Primum vocabulum quo tempus exprimitur dicitur nunc. in quo signat̄ tempus pñs seu pñtis vite: quando possum⁹ dūtaxat opari bonum. Nam in inferno operatio bona nulla erit: vbi anime sunt irreuocabiliter condemnate. Jn paradiso nulla erit operatio laboriosa necessaria: vbi aīe sunt beatificate. Jn purgatorio etiam nulla potest esse opatio meritoria: s3 tñ pena satisfactoria. Jdeo cum audimus nunc euigilare debemus ꝛ intelligere ꝙ tñ pñs temp⁹ est opportunum ad agendam penitentiā. Et q futurum expectat mundi allectus dulcedine grandi se exponit periculo. Jdeo dixit scūs. Barlaā ꝙ q dlectationes corpales cōsiderāt ꝛ ī pñti dissimulāt agē pnia3 ꝛ puidere sibi de futura vita: similes sunt cuidā hoī q dū a facie vnicornis ne ab eo deuoraret̄ veloci⁹ fugeret: ī qđā baratrū magnu3 cecidit: dū autē caderet manib⁹ arbusculā quādā apprehēdit ꝛ base qdā lubrica ꝛ instabili fixit pedes. Respiciens vero vidit duos mures: vnum albu3 ꝛ alium nigrum incessanter radicē arbuscule quam apprehenderat corrodētes: ꝛ iam prope erant vt ipsam abscinderent. Jn fundo aute3 baratri vidit dracone3 terribilem spirantē ignē ꝛ aperto ore ipsum deuorare cupientem. Super basē vero vbi pedes tenebat vidit quattuor aspidu3 capita inde ꝑdeūtia. Ele

uans autez oculos vidit exiguuz mellis in ramis illius arbuscule: oblitusq; piculi in q̊ positus erat seipsum totum ad mel comedē dū cōuertit. Unicornis mortis tenet figurā que hominē semper persequitur. Baratrū vero mundus ē oībus periculis plen⁹. Arbuscula vniuscuiusq; ē vita q̄ p horas dici ꝛ noctis quasi per murem: ꝛalbum ꝛ nigrū incessanter cōsumitur incisioni appropinquat. Basis quattuor aspiduz corpus ē ex quattuor elemētis cōpositū: quibus iordinatis corporis compago dissoluitur. Draco terribilis est os inferni cūctos deuorare cupiens. Dulcedo ramusculi delectatio fallax mundi qua multi decipiuntur detinent q; ne i pñti dū tēpus adest et facultas dat clament ad dñm ꝛ toto corde cōuertantur ad illum. ❡ Secūdū vocabulū quo tēpus exprimitur dicitur tūc: ꝛ significat illud qđ est remotū a pñti ꝛ p̄cipue futurū. In scripturis vero diuinis septē tunc nobis se ingerunt iugiter meditanda. Primum tunc horribilis visionis: quando. s. dānati miseri iudicē omniū in sua maiestate videbunt. Et đ hoc sic dicitur Luc. zi. Tunc videbūt filiū hominis venientē in nube cū ptāte magna ꝛ maiestate. Secūdū tūc ē generalis lamētatiōis qñ coīs erit ꝛ infructuosa lamētatio dānādoꝝ. Et đ hoc dr̄ Math. z4. Tunc plāgēt se oēs trib⁹ terre. Tertiū tūc ē iocū de associationis: de quo dicitur Sap. 5. c. Tunc stabunt iusti in magna constātia aduersus eos qui se a. ꝛ qui abstu. la. eorum ❡ Quartuz tunc ē timende locutionis: de q̊ Dauid in p̄s. z. ait. Tunc loquetur ad eos ī ira sua: ꝛ in furore suo cōturbabit eos. Quintum tunc est dulcis vocatiōis qñ vocabūt electi ad possidendū gloriosissimū regnū đi Et de hoc Math. z5. Tunc dicet rex his q a dextris eius erunt. Uenite bñdicti patris mei per. r. paratum v. a cō. mundi. Sextum tunc est eterne dānationis: de quo Math. z5. Tunc dicet ꝛ his q a sinistris erūt. Discedite a me m. in ig. eternū: q paratus est diabolo ꝛ angelis ei⁹. Septimū tūc ē plene beatificatiōis: de q̊ esa. 60. Tunc videbis ꝛ afflues ꝛ mirabit̄ ꝛ dilatabit̄ cor tuuz. Si quis igitur hec septē tunc sepius mente reuolueret. hui⁹ mundi fallacijs ꝑfecto ñ deciperetur. ❡ Tertium vocabulum quo tēpus exprimitur dicitur olim: qđ presertim p̄terita nobis hz denotare. Int̄ oīa āt significare nobis debet beneficia dei que suscepimus. ex quibus ad pñiam inducimur ī p̄sēti. Ideo xp̄s dicebat Math. xi. Ueh tibi Chorozaī vhe tibi Bethsaida: qꝛ si in tyro ꝛ sidone facte essent virtutes que. f. s. i vobis olim in cinere. ꝛ. cili. penitentiā egissent.

❡ De triplici obseruatiōe tp̄is. s. naturali superstitiosa. ꝛ virtuosa. ❡ Capitulum. 3.

TErtium mysterium contēplandum de tēpore dicitur obseruatio. Naz a multis diuersimode tēpus obseruatur. Ideo triplex eius obseruatio notari potest. ❡ p̄ª dicitur naturalis. ❡ zª superstitiosa. ❡ 3ª virtuosa. ❡ Prima est obseruatio naturalis qñ quis comedit bibit dormit suaq; negocia fac̄ tp̄e debito. Sic agricole seruant tempus frumēta serendo tempore autūnali non estiuo. Naute seruāt tēpus nauigando cū venti adsūt secūdi. Medici seruant tempus egrotis medicinas tp̄e opportuno ministrādo: qꝛ Ecclesiastes. 3. dr̄ Oīa tēpus habent. Et Ouidius li. i. de remedio amoris. Tēporibus medicina valet. data tēpore prosunt. Et data non apto tp̄e vina nocēt. ❡ Secūda tēporis obseruatio dr̄ supstitiosa: de q̄ loq̄t̄ Aug⁹ ī Ench. ꝛ ponit̄. z6. q. 7. c. Quis existimet. Quis existimet inq̄t q; magnū pctm̄ sit dies obseruar̄ ꝛ menses ꝛ annos ꝛ tp̄a: sicut obseruant qui certis diebus siue mēsibus siue ānis volūt vel nolunt aliquid incohoare eo q; s̄m varias doctrinas hominum fausta vel infausta existimēt tp̄a. Similiter reprehēditur obseruatio tēporis superstitiosa eadē cā. ꝛ. q. ī. c. non licet. in. c. si qs. ꝛ ī. c. ñ obs̄uetis. Quia inquit ap̄l's: siue manducatis siue bibitis siue aliquid aliud facitis in noīe dñi nr̄i iesu xp̄i facite: in quo viuim⁹ mouemur ꝛ sum⁹ Modernis vero tēporibus exaspernandi maxime sunt astrologi quidam qui omniuz hoīuz facta s̄m astroꝝ regulā iudicant esse regulanda. Quos Aug⁹ li. 5. de ciuitate đi. c. 7. deridet sic exclamando. O singularem stulticiam. Eligitur dies vt ducatur.

vxor. Credo ꝑpterea: qꝛ pōt in diem nō bonū nisi eligat̃ incurri ⁊ īfeliciter duci. Ubi ē ergo qđ nascēti iam sidera decreuerūt? An pōt hō quod ei iā cōstitutū ē diei electione mutare? Et qđ ipse ī eligendo diem constituerit non poterit ab alia ptāte mutari? Et paulo īferius seqtur aug⁹. Si aūt ꝑpterea valent ad has res dies electi: qꝛ terrenis oībus corpibus siue animātib⁹ ꝫm diuersitates tpaliuȝ momētoꝝ siderū positio dñatur ꝯsiderēt q̃ȝ innumerabilia sub vno tpis pūcto vel nascant̃ vel moriant̃ vel īchoent̃: ⁊ tā diuersos exitus habeāt vt istas obseruationes cuiuis puero ridēdas esse ꝑsuadeāt. hec ille. Et reuera q oīa īchoanda aut agēda ꝑsuadēt ꝫm mathematicoꝝ dogmata. nō solū peccāt: veꝝ etiā ⁊ sepius īueniūt se delusos.

Nā ⁊ ego ipse noui astrologū quendā ī ciuitate Camerini: qui vix domū exire volebat absqȝ annotatione cursus siderū ⁊ planetarū. Hic vt a fid dignis ī prefata ciuitate mihi relatum ē: oblatas sibi vxores ꝑ plures annos respuit: qm̄ ꝫm suam astrologiam nō videbat̃ sibi tēpus salubre: tādem vt ipse dicebat ꝫm astroꝝ fauorē vnam accepit: illāqȝ duxit cui ꝑdicabat diu secū ī leticia victuꝝ. Sȝ vix ꝑ hebdomadaȝ steterūt simul ⁊ statim rixe discordieqȝ pestilētissime exorte st̄ īter ipsū ⁊ vxorem. ⁊ modico post tpe elapso vxor ī infirmitatē cecidit: ⁊ mortua ē. Astrologo vero mētita ē vis sideꝝ. Idem etiā societatē quādā cū mercatorib⁹: qbusdā fecit ⁊ septingētos florenos ad negociandū ꝑ ꝑte sua deputauit. Emerunt aūt mercatores maximā q̃ȝtitateȝ croci. Qđ cum vellēt Venetias destinare noluit astrolog⁹ mulos onerare: donec vidit ꝑ suam artē sibi astra blandiri. fatebat̃qȝ copiosū lucrū ex croco illo sibi ac sociis ꝓuenturū. Verūtn̄ cū ex ancora nauis quedaȝ croco predicto aliisqȝ mercibus onusta discessisset flantib⁹ cōtrariis ventis tēpestateqȝ īualescente naufragiuȝ passa ē. Quod cuȝ audisset astrologus nunq̃ȝ deinceps astris credere voluit. Ideo abstinendū ē a talib⁹ obseruātiis: ⁊ ī oī ope nostro diuinū ē īplorādum auxilium ⁊ īuocanduȝ nomē dñi nr̄i iesu xpi. qm̄ vt dr̄. z6. q. z Qui sine saluatore salutē vl't habere: ⁊ sine vera sapiētia existimat se prudētē fieri posse. nō sanus: sed eger: nō prudēs: sed stultus: in egritudine assidua laborabit: ⁊ in cecitatis noxia ⁊ demētia permanebit. ⁋ 3ᵃ obseruātia tpis dr̄ virtuosa. coꝝ. s. qui cōsiderantes ea que diximus cognoscunt tp̄s visitationis sue. Hi sigdem dum illud habēt conā tur opari bonū audientes vocē dei. de qua Paulus in ep̄la dicit. Tpe accepto exaudiui te. ⁊ in die salutis audiui te. Ecce nūc. s. in p̄nti vita tp̄s acceptabile orandi ieiunādi ꝑegrinādi plāgēdi ⁊ lachrymādi ꝑ dlictis aliēa restituēdi cōfitēdi peccata satisfaciēdi deo ⁊ proximo virtutūque act⁹ aggrediēdi pp q̄ consequi valebimus ⁊ in hoc seculo dei gratiam ⁊ in futuro eius leticiā in qua cuȝ xp̄o regnabimus per oīa secula seculoꝝ. amen.

⁋ Dominica prima in quadragesima infra diem. de vita hominis secundum triplicis status considerationem. ⁋ Sermo. z3.

Non in solo pane viuit hō. Verba sunt redēptoris nostri originaliter Math. 4. c. ⁊ in euāgelio hodierno. Naturale ē aīantibus cunctis vt sup oīa se vitamqȝ suā tueant̃. Jō Boeti⁹ in 3° de cōsolatione ait. Oē nanqȝ aīal tueri salutē laborat: mortē ꝑniciēqȝ deuitat. Habet̃ qppe vita ab hoībus rationabilibus carior ac preciosior cūctis reb⁹. pro illa etenim cōseruanda nullum laborē refugiunt: quelibet alia mala patiēter tolerant: ⁊ sollicitissime oīa opportuna remedia ipsaȝ vitam adiuuātia excogitant ⁊ īueniūt. Verūtn̄ nullo īgenio nulla vi: nullaqȝ arte fieri pōt vt n̄ finiat̃ ⁊ terminet̃. Ea pp elaborandum ē vt illa acgratur vita: que ī eternum erit durata. qm̄ vt dicit saluator nr̄ ī verbis premissis: Nō ī solo pane viuit hō: qꝛ non h̄ sola vita ē que sustentat̃ materiali pane sed ⁊ alia longe felicior: longe melior: longeque diuturnior que reficitur btā visione dei. Cū ergo paucissimi reperiant̃ qui ad illam desiderandā suam mētē inflāmēt: propterea in hoc sermone de vita hominis erimus verba facturi. quam considerandam proponimus secundum triplicem statum videlicet

¶ p° ſm ſtatum nature condite.
¶ 2° ſm ſtatum nature lapſe.
3° ſm ſtatū nature beate.

¶ De vita hoīs ſm ſtatū ei⁹ ante pctm̄ que erat ſine paſſiōe ſine labore: ⁊ ſine moriēdi neceſſitate ⁊ obligatione ¶ Caplm̄.i.

PRimo cōſiderāda pponit̄ hominis vita ſm ſtatū nature cōdite ſiue inocentie vel originalis iuſticie: ante.ſ.q̄ primi parētes peccaſſent. Et in tali ſtatu reperim⁹ triplicē cōditionē humane vite. prima conditio dicitur impaſſibilitatis. ſecunda tranquillitatis. tertia imortalitatis. ¶ Prima illius vite conditio dicitur impaſſibilitatis. q2 viuebat tūc homo ſine paſſione: nullumq3 ɔtrariū cū ledere poterat. Unde Iſidorus i li. de trinitate. quē magiſter .19. di. ſecūdi li. allegat. ſic inqt. Si hō in paradiſo innocenter uiueret nec ignis eū ureret: nec aqua mergeret. nec aeris abſentia ſuffocaret. nec omnia que nocent mortalibus īpedirent. Et Aug⁹. 14. li. de ci. dei. c. 26. ait. Uiuebat itaq3 hō in paradiſo ſicut uolebat: q̄ diu hoc uolebat quod deus iuſſerat. viuebat fruens deo ex quo bono bonus erat. Uiuebat ſine ulla egeſtate: ſemp ita uiuer̄ habens ī poteſtate. Cibus aderat ne eſuriret. potus ne ſitiret. lignum uite ne illum ſenecta diſſolueret. Nihil corruptionis in corpore uel ex corpore ullas moleſtias: ullis eius ſenſibus ingerebat. Nullus iternus morbus: nullus ictus metuebatur extrinſecus. Sūma in corpore ſanitas erat in animo tota tranquillitas. hec Aug⁹. Sȝ cōtra iſta iſtare poſſumus ⁊ arguere multipliciter. p° ſic. Nulla dos corpis glorioſi ɔpetere poťat corpi nō glioſo. ſȝ corp⁹ pmoꝝ parentum ñ erat glorioſū: q2 corpus efficit̄ glorioſū p redūdātiā anime btē. Et aīa primorum pentum nō erat btā: q2 nō videbat eſſētiam dei. Ergo corpibus illis nō potuit cōpetere aliqua dos corpis glioſi. Sed īpaſſibilitas vt docēt theologi. 49. di. quarti. doſ ē glorificatoꝝ corpoꝝ. ergo dos talis in primis pentibus eſſe nō potuit. ¶ 2° arguitur. quia ſētire ⁊ itelligere ē quoddā pati. Sed i ſtatu inocētie hō ſētiebat ⁊ itelligebat. ḡ patiebat̄. Tertio arguit̄. q2 oē molle naturaliter paſſibile ē a duro. Ergo ſi corpi hoīs pmi obiectū fuiſſet aliquod durū pateret ab eo. ⁊ ſic fuiſſet paſſibilis. ¶ Ad primū argumētum rñdet Scotus. diſ. 19. ſcdi li. q͛ īpaſſibilitas ſumit̄ dupliciter. Quedā ē que puat ⁊ potētiam ⁊ actū patiēdi. Et hec dos ē corporum glificatoꝝ que nec patiunt̄ nec pati pñt. Et hec nō fuit in pentibus primis. quedam vero ē impaſſibilitas que priuat actū ⁊ nō potētiam. ⁊ hec nō ē dos que fuit ī hoībus cōditis. qm̄ lȝ poſſent pati tñ q̄diu diuinum ſeruaſſēt īperiū nunq̄ paſſi fuiſſēt.

¶ Ad ſecunduȝ obiectum rñdet ſcūs Tho. pte. i. q. 67. q͛ paſſio dr̄ dupliciter. Uno mō pprie. ⁊ ſic pati dr̄ quod a ſua naturali diſpoſitione remouetur. Paſſio enim ē effectus actionis. In rebus aūt naturaliter ɔtraria agunt ⁊ patiunt̄ ad inuicē: quorum vnuȝ remouet alterum a ſua naturali diſpoſitione. Et ſic. d. Dama. q͛ paſſio ē motus pter naturam. Alio modo dr̄ paſſio coīter ſm quācūq3 imutationē etiam ſi ptineat ad pfectionem nature. ⁊ ſic itelligere ⁊ ſētire ⁊ h⁹mōi que ordinātur ad bonum nature largo modo dicuntur paſſiones. Cum aūt dr̄ q͛ erat homo impaſſibilis: itelligēduȝ ē q͛ hō nō patiebatur paſſiōe primo modo dicta. Ad tertium argumētum rñdet pfatus doctor. q͛ i illo ſtatu poterat homo pſeruare corpus ne peteretur ab aliquo duro: ptim quidē p ppriam rōnem p quaȝ poterat vitare nociua partim etiam p diuinā puidētiaȝ que ſic ipȝ tuebat̄ vt nihil ei occurreret ex iprouiſo a q lederet̄. Actus ergo cuiuſcunq3 agētis contrarii i corpus hominis fuiſſet īpeditus ne illud lederet a potētia dei. Ipa equidē ſuſpēdit vim ignis vt nō offēderet nō vreret nec calefaceret tres pueros miſſos ī fornacē ſuccēſam nimis iuſſu Nabuchodonoſor. vt p3 Daniel. 3. Similit̄ ſciſſima v̄go agneſ flāmis iiecta nihil nocumēti paſſa ē. ⁊ ioheſ euangeliſta iuſſu Domitiani crudeliſſimi. Rome i doliuȝ feruētis olei miſſus diuina ſe ptegēte gratia illeſus exiuit. Quib⁹ exēplis ⁊ ſilib⁹ māducimur vt vera eē idubitant̄ credamus ea que dicunt̄ de īpaſſibilitate hoīs ī ſtatu inocētie. ¶ Scda ɔditio vite hoīs ī ſtatu nature cōdite dr̄ tranquilita

tis Viuebat equidē i tranquillitate i quiete absqꝫ aliquo penali labore. Nō erat ei opꝰ fodere terram. serere campos. colere agros plantare vineas cōstruere domos pagrare ꝓuincias. nauigare maria. texere linū aut lanā. vel alia facere: que cū sudore a nobis fiunt vt vita nr̄a misera sustētet̄. Habitabit i paradiso deliciarū. vt inqt Dama. li. z. Et Augꝰ. 14. de ciui. dei vbi aeris puritas ꝛ serenitas aderat: vbi humꝰ spōte suos fructꝰ gignebat: vbi aīalia ꝛ volucres celi hoī d̄o obediēti obediebant. ꝛ sic diceret̄ qd̄ Gen̄. z. dr̄ ꝙ deus posuit eū i paradiso voluptatis vt oparet̄. ergo posset dici ꝙ posuit euꝫ ad laborē. Rn̄det Augꝰ sup Gen̄. ꝙ operatio illa nō laboriosa: nō tediosa: sed solatiosa ꝛ delectabilis erat: qualis nūc esse solet in his qui plantulas quasdā irrigant: aut flores colligunt. Tertia cōditio vite hoīs i statu nature ꝯdite dr̄ imortalitatis. Erat eniꝫ absolutꝰ hō ab obligatione mortis quaꝫ ꝑꝑ peccatum iobediētie icurrit. Unde augꝰ in qō. no. ꝛ ve. te. iquit. De hoīeꝫ fecit g q̄ꝺiu nō peccaret imortalitate vigeret. Et li. 13. d̄ ciui. dei. c. 3. ait. fatēdum ē primos hoīes ita fuisse istitutos vt si nō peccassent nulluꝫ genus mortis experirent̄. Sed eosdem p̄mos patres ita fuisse morte mulctatos: vt qcqd eoꝝ stirpe esset exortū. eadeꝫ pena teneret̄ obnoxiū. Pro magnitudine qppe culpe illiꝰ naturā damnatio mutauit i peius: vt quod penaliter precessit i peccantibus primis hominibus. naturaliter sequeretur i nascentibus ceteris. Si aūt diceretur quō poterat corpus illud ex elemētis cōtrariis ꝯposituꝫ idissolubile ꝑmanere cum cōpositum ex cōtrariis naturaliter sit dissolubile. q2 vt dicit Auicēna Cōtraria semꝑ appetunt ire in regiones ꝯtrarias. Rn̄det Ugo li. de sacris d. ꝙ i ꝑadiso celesti homo pōt nō peccare ꝛ non pōt peccare. pōt nō mori: ꝛ non potest mori. q2 ibi ē peccādi ꝛ moriēdi omnimoda impossibilitas. Et in mūdo pōt hō peccare: ꝛ nō pōt nō peccare. pōt mori ꝛ non potest n̄ mori: quia est ibi peccandi: ꝛ moriendi necessitas. In paradiso vero terrestri homo potuit peccare. ꝛ potuit non peccare potuit mori ꝛ potuit non mori. ita ꝙ in eo fuit moriendi ꝛ peccādi possibilitas sine necessitate. Scd̄s aūt Tho. i. pte. q. 97. dicit ꝙ aliquid pōt dici icorruptibile tripl̄r. vno modo ex pte materie. eo. s. ꝙ non habet materiam sicut angelus: vel hꝫ materiā que n̄ ē in potētia nisi ad vnā formā: sicut corpus celeste. ꝛ hoc dr̄ icorruptibile ₰m naturam. Alio modo dr̄ aliquid incorruptibile ex pte forme. quia. s. rei corporali iheret aliqua dispositio ꝑ quā totaliter a corruptione ꝓhibetur. ꝛ hoc dr̄ icorruptibile ₰m gloriā. q2 vt dicit Augꝰ in epl̄a ad Dioscorū. Tam potēti natura fecit deus aīam: vt eiꝰ btītudine redūdet in corpꝰ plenitudo sanitatis ꝛ icorruptionis vigor. Tertio mō dr̄ aliquid icorruptibile ex parte cause efficientis. Et hoc modo i statu inocentie fuisset icorruptibilis homo ꝛ imortalis. quia vt Augꝰ dicit i qōnibꝰ noui ꝛ veteris testamēti. Immortalitas illa erat ₰m vi quādā supnaturalē i anima residentem: non autem per aliquam dispositionem corpori inherentem. ita ꝙ mors ꝛ corruptio homini non nocuisset: quia deus ita statuerat. Ideo dicit adhuc Augꝰ in . li. de baptismo paruulorum fiebat ordo iustitie vt sicut anima domino suo: ita corpus ei obediret. O damnosa trāsgressio. o grauis inobedientia primoꝝ parentū: qua ꝛ ipsi ꝛ nos cū eis illius status oīa iura ꝑdidimus.

De vita hominis secundum statum eius post lapsum ꝛ qualiter prolongata fuit vita hoīum ad multos annos: ꝛ ante ꝛ post diluuium ꝛ mō abbreuiat̄. Capl̄m. z

Secundo consideranda proponitur hominis vita secundum statum nature lapse. Et q̄tum ad propositum spectat: tria de illa iquirere debemus. Primum dicitur prolongatio. Secunduꝫ dubitatio. Tertium abbreuiatio. Primuꝫ de vita hominis inquirendum dicitur prolongatio. Nam licet post peccatum data sit plena ptās horrēde morti vt cunctos homines vita priuaret: tamen de multis legimus ꝙ longissimis annis vixerunt. Unde Gen̄. 5. habet̄ ꝙ Adā vixit annis nongentis triginta. ꝛ Seth nōgētis duodecī. ꝛ Enos nōgētis quiqꝫ. ꝛ Caynā nongentis sexagintaquīqꝫ. ꝛ Iareth nōgentis sexaginta duobus. ꝛ

Mathusalẽ nongentis sexagita nouẽ. Sꝫ
de his annis apud plerosqꝫ satis dubitatuꝫ
ẽ. An tales fuissent quales ⁊ nunc sunt anni
nostri. Nã vt inqt. Aug⁹. li. 15. de ciui dĩ. pli/
nius secundus cũ audisset hoĩes ad tot an/
nos puenisse. hec oĩa ĩ scientia tẽpoꝝ venis/
se ẽ arbitratus inquiens quosdã terminasse
annum estate alios hyeme. Archades triuꝫ
mensium annos habuisse. Egyptios quattu
or. Lauinios tredecim. Acarnanas sex. Ex
hoc quidam dicere voluerunt ꝙ decem an
ni illius tpis accipiunt̃ pro vno anno nostro
volẽtes ꝙ nõgenti anni ex illis essẽt ex no/
stris nonaginta. Ueruntamẽ falsum eẽ con
stat. qꝛ vt ex codicibus hebraicis colligit̃ cẽ
tum triginta annoꝝ erat Adam quãdo ter/
tium filium genuit qui anni ꝯm illos trede/
cim ex nostris essent. Et hõ tredecim anno
rum nõ potuisset filios generare. Sed omit
tamus Adam qui fortasse etiã qñ creatus ẽ
potuit: Quid de Seth qui ꝯm hebreos erat
cẽtum quinqꝫ annoꝝ qñ genuit Enos. ac ꝑ
hoc nõdũ habebat. vndecimũ annũ: Enos
vero septuaginta annorum erat qñ genuit
Malalehel ⁊ sic erat septem annoꝝ. Quis
hõ septẽnis generat: si tunc anni septuagin/
ta nũcupant̃ ꝙ septem fuerũt: Et ꝓpterea
dicimus cũ prefato Aug. ꝙ tales erãt tunc
anni quales ⁊ nũc. quod ꝓbari põt via tri/
plici videlicet. p̊ auctoritate. 2° rõne. 3° expi
entia. ¶ Primo ꝓbatur auctoritate. Nam
14. prefati. li. Aug⁹ ĩducit scripturam dicen
tẽ. Sexcẽtesimo anno vite Noe mẽse secũ
do die septimodecimo mẽsis: rupti sunt oẽs
fõtes abyssi magne. Et iterum Gen. 8. Re
quieuit archa mẽse septimo. 27. die mensis
super mõtes Armenie. At vero aque ibant
⁊ decrescebãt vsqꝫ ad decimum mẽsem. Et
post subdit̃. Sexcẽtesimo p̊ anno vite Noe
primo mẽse prima die mẽsis ĩminute sũt aq̃
supra terrã. Ex qbus verbis apte deducitur
ꝙ iter sexcẽtesimũ ãnũ ⁊ sexcẽtesimũ p̊mũ
vite Noe fluxerunt mẽses duodecim: ¶ 2°
ꝓbatur ꝙ anni illi tales erãt quales st̃ nr̃i.
rõne. Josephus eni ĩ primo antiquitatuꝫ li.
asserens Hieronymum egyptiuꝫ Berosũ
chaldeum ⁊ Manetan ĩ libris quos de an/
tiquitate scripserũt de ãnis illis cõcordare

nobiscũ. ĩducit rõnes quasdã ꝑsuadentes ho
mines antiquos potuisse tã diu viuere. Et
has rõnes assumpsit sibi Nicolaus de lira
sup. 5. c. Gen. ¶ Prima rõ sumit̃ ex bonita/
te cõplexionis primoꝝ pentum qui fuerunt
a dõ ĩmediate formati ⁊ per ꝯñs optime cõ
plexionati: ⁊ sic ad longiorẽ vitã dispositi. ⁊
illa bonitas cõplexionis magis venit ad ho
mines ꝓpinquos illius tẽporis: q̃ȝ ad remo
tos tpis moderni. ¶ Secũda rõ sumit̃ ex mo
do tempate viuẽdi. Ut enĩ diximꝰ ĩ sermõe
de ieiunio. Uictꝰ sobrius facit ad corporis
sanitatẽ. ⁊ ꝑ ꝯñs ad cõseruationem ⁊ ꝓlon/
gationẽ lõgioris vite. ¶ Tertia rõ sumitur
ex bonitate nutrimenti. qꝛ añ diluuiũ terre
nascẽtia fuere meliora q̃ȝ post: qꝛ inundatio
diluuii fuit pro maiori pte ex aquis oceani
salsis: que ĩducunt sterilitatẽ terre: ⁊ ꝑ ꝯñs
reddũt peiora terre nascetia: ex qbꝰ breuia/
tur vita hoĩs. ¶ Quarta rõ sumit̃ ex ꝑfectio
ne sciẽtie Ade q cognouit ṽtutes fructuuꝫ
herbarũ lapidũ p̃ciosoꝝ ⁊ oĩum reꝝ natura
liũ q̃ faciũt ad ꝯseruãdã sanitatẽ: ⁊ vitã pro
lõgandã. ⁊ d̃ hoc docuit hoĩes illius tẽporis.
Quĩta rõ sumit̃ ex bono aspectu siderũ sup
regionẽ illã ĩ qua manebãt q aspectꝰ multũ
facit ad lõgitudinẽ vite. Sed ꝑ motũ celi cõ
tinuum mutatus ẽ tpe procedẽte. Sexta rõ
sumit̃ ex dispositione diuina ꝯ ordinãte: vt
ꝑ lõgam vitã hoĩum multiplicaret̃ genꝰ hu/
manũ. ¶ 3° probat̃ ꝙ illi ãni tales erãt q̃les
sũt nr̃i. expiẽtia. Nã vt inqt Aug⁹. 8. c. li. 15.
de ci. dei. Nõ potuissẽt tot hoĩes ex vno ad
huc viuente ꝑ ordinata coniugia ⁊ honesta
mr̃imonia multiplicari: nisi illius vita fuisset
diuturna. Ut enĩ dicit magr̃ historiaꝝ sup. x
. c. Gen. Philo. in li. qõnũ. sup Gen. narrat
ꝙ ex tribꝰ filiis Noe adhuc eo viuẽte pꝰ di
luuiũ nati sũt. 24. milia viroꝝ ⁊ cẽtũ exce/
ptis mulieribꝰ ⁊ puulis. Uixit qppe Noe pꝰ
diluuiũ ãnis trecẽtis qnquagita. ⁊ fuere oẽs
anni vite eius nongenti quiquaginta. vt pꝫ
Gen. 9. c. Dicit etiã Aug⁹ vbi. s. ꝙ ex vno
Abraham non multo amplius quadrigen/
tis annis numerositas hebree gentis tanta
procreata est: vt in exitu eiusdem populi ex
egypto sexcẽta milia hominum fuisse refe/
rant̃ bellice iuuentutis. Secundum ingren

dum de vita hoīs lapsi dr̄ dubitatio. Dubi-
tant nanq3 q̄dam vtrum post diluuium vi-
xerint hoīes vltra cētu3 ꝛ viginti annos pp
v̄ba que Gen̄.9. dixit deus ad Noe. Non
pmanebit inq̄t spūs meus in hoīe: q2 caro ē.
Eruntq3 dies illius cētū.20. annoru3. Et rn̄
det Aug⁹. c.24. li. de ciui. dei. supius allega
ti. ꝙ iste non fuit termin⁹ humane vite post
diluuium: sed terminus assignat⁹ ad pniā3
his qui in diluuio erāt pituri. Et vt testatur
magr̄ ī historia scolastica deus dixit illa v̄ba
ante annos.20. q̄̄3 cepisset archa fieri. que le
gitur facta in cētum annoꝝ spacio. Uel s̄m
Strabū eo āno dixit deus v̄ba illa quo ce-
pit archa fieri. Sed q2 in malicia pseuerauē
rūt ante prefixū terminum. s. anno cētesimo
deleti sunt. ꝙ etiā post diluuium vixerunt
hoīes supra centū ꝛ.20. annos p3 in scriptu-
ra. Ut enī habet̄ Gen̄. xi. c. Sem cētum an-
noꝝ erat qn̄ genuit Arphaxat biēnio p⁹ di-
luuiū: ꝛ post vixit annis quingentis q̄nqua
gintaquatuor. Thare vixit annis ducentis
q̄nq3. Et. Gen̄.25. habet̄ ꝙ Abrahā vixit an
nis cētum septuagintaquinq3. Isaac etiam
vixit annis cētum octuaginta. vt p3 Gen̄.
35. Et sic inuenti sunt q̄̄3plures alii qui p⁹ di
luuium vixerūt vltra cētum viginti annos
Tertiū ingrēdum de vita hoīs lapsi dr̄ ab-
breuiatio. Nam omissis illoꝝ tēporum que
preterierunt cōditionibus: cōsiderare debe
mus q̄̄3 fragilis q̄̄3 debilis q̄̄3ue breuis sit vi
ta hoīum tp̄is nr̄i. Uix vnus reperit̄ e mille
qui cētenariū imo octogenariū aut sexage
narium numerum attingat annoꝝ. Deficit
nēpe vt ī plurib⁹ nimis repēte vita. Quis-
nā nō videat quot quottidie īfantes. quōt
pueri: q̊t adolescētuli robustissimi iuuenes
ꝛ decore puelle cum luctu ꝛ lachrymis du-
cant̄ ad sepeliēdum? O vana spes. o dece-
ptrix fiducia eoꝝ qui cōfidunt in iuuētute. ī
diuitiis. in magnificētiis ꝛ similibus honori
b⁹ dominiis ꝛ solatiis. Preterēūt nāq3 oīa
ista velut vmbra. Oīum vita breuissima ē.
faciāt hoīes q̄dquid velint vt ad senectutē
attingant: ꝛ in etate decrepita moriant̄: ad-
huc satis angustum satisq3 breue videbit̄ sa
pientibus oē tempus vite huius.

¶ De vita hoīs ī btitudine que erit cu3 ple
na satietate absq3 admixtione cuiuscunq3
contrarii ꝛ cum perpetuitate. ¶ Cap. 3.

Tertio cōsideranda ē vita hoīs s̄m
statum nature btē qn̄ tandem illa
sola desideranda ē: illa amabil̄: illa
deniq3 omni studio pergrēda. Pro illa solli
citatissime ē cogitandū que vere vita ē. In
qua potissime tres cōditiones excellentissi-
me reperiunt̄. prima dr̄ satietas. 2ᵃ puritas
3ᵃ eternitas. ¶ Prima excellentissima cōdi-
tio vite btē dr̄ satietas: q2 in illa ex plena oī
u3 bonoꝝ pticipatione plene satiabitur ani
mus. s̄m illud p̄s. Satiabor cū apparuerit
gl̄ia tua. Et de hac satietate copiosius disse
remus in sermone de btitudine. in libro de
v̄tutibus. Secunda cōditio excellētissima
vite beate dr̄ puritas: quia pura erit ꝛ mun
da ab oī malo siue ab oī cōtrario. Un̄ Jo.
Apoc.21. de btīs sic ait. Absterget de⁹ oē3 la
chrymā ab oculis coꝝ ꝛ mōs vltra n̄ erit ne
q3 luct⁹ neq3 clamor neq3 dolor erit vltra. ꝛ
7. c. idē ait. Nō esuriēt neq3 sitiēt amplius:
neq3 cadet sup illos sol neq3 vllus estus.
¶ Tertia cōditio excellentissima vite btē dr̄
eternitas. Uita nanq3 illa durabit ī eternū
ꝛ nō deficiet. Propterea sic pulchre in scri-
pturis sanctis nominat̄ eterna. Un̄. 2. Ma-
chabeoꝝ. 7. c. Rex mundi d̄fūctos nos p-
suis legibus ī eterne vite resurrectione su-
scitabit. Et Sap̄. 5. Iusti aūt ī perpetuū vi-
uēt. Et. i. Petri. 5. Deus oīs gratie vocauit
nos ī eternā gl̄iam suā. Et. 2. c. i. Abundan-
ter ministrabit̄ nobis ītroit⁹ ī eternū regnū
dn̄i nr̄i: ꝛ saluatoris ih̄u xp̄i. ¶ Et ad Gal. 6.
Qui seminat ī spū: de spū metet vitā eternā
Et Joh. 3. xp̄s. d. Sic deus dilexit mundū
vt filiū suum vnigenitū daret: vt oīs q̄ cre-
dit ī illū n̄ pereat: sed habeat vitā eternam.
Et. .c. Hec ē voluntas patris mei q̄ misit
me: vt oīs qui videt filiū ꝛ credit ī eū n̄ pere
at: sed habeat vitā etn̄ā. Et. x. c. Oues mee
vocem meā audiūt: ꝛ ego agnosco eas: ꝛ se-
quunt̄ me. ꝛ ego vitam eternā do eis Et ma
th.19. Omnis q̄ reliquerit domū: vel fratres
aut sorores: aut patrē: aut matrē: aut vxo-
rē: aut filios: aut agros pp nomē meū cētu
plū accipiet ꝛ vitā eternā possidebit. Et ma
th.25. Ibunt hi in suppliciū eternū: iusti aūt

in vitam eternam. Miruz certe cur tāta sit multoꝝ vecordia immo insipientia: qui tam mira tā alta tāqꝫ iocūda audiētes de btā vita ad eam ꝓperare nō cogitant. Nam si tāta faciunt ꝓ cōseruatione vite pn̄tis. cur ēt eadē ⁊ similia facere recusant ꝓ adeptione future vite? Hec vita laboriosa ē. illa deliciosa. hec inquieta illa trāquilla. hec istabil'. illa firma. hec piculosa. illa secura. hec dubia. illa certa. hec periculis plena illa piculo nō formidans. hec cōmunis bonis ⁊ malis. illa ꝓpria tm̄ bonoꝝ. Hec tandē breuissima momētanea ⁊ caduca. illa vero vt diximus ppetua ⁊ sempiterna. O igit̄ dānabilis reprehēsibilisqꝫ imprudētia hoīum huius seculi: qui tantū ꝓcurant panē vt viuant: viuant iquā ad modicū ⁊ quasi nihil: ⁊ nō querūt virtutes: nō pniam: nō bona opa p que viuere possint vita illa btā penni. Jngt xp̄s Nō in solo pane viuit hō. qꝛ nō hec sola vita ē magnifaciēda cui pānis ē necessarius: sed alia exquirēda in qua deus pn̄tia sue claritatis pascit ituētium oīum tam angeloꝝ q̄ȝ hoīum desideria ⁊ appetitus. vbi oēs parit̄ collaudabimus ipsū deum fontem bonoꝝ omnium: qui sit benedictus per infinita secula seculorum. ¶ Amen.

¶ Feria secunda post primam dominicam i quadragesima. de veritate tremēdi iudicij ꝯtra eos qui de illo male sētiūt Ser. 24

Cum venerit filiꝰ hominis i maiestate sua ⁊ oēs angeli eiꝰ cū eo: tunc sedebit sup sedē maiestatis sue ⁊ cōgregabunt̄ ante eum oēs gētes. Saluatoris nostri v̄ba sunt ista originaliter. Math. 25. c. ⁊ i euāgelio hodierno. Diē terribilem vltimi iudicij cōsiderātes satis supqꝫ timere d̄bemus: ne simul cū dānatis ⁊ diabolis proiiciamur in igne eternum. Sūt tamen multi qui letant̄ cum malefaciunt: ⁊ deum nō timēt: ac hoīes nō verent̄: qui credere nolunt q̄ filius hoīs vēturus sit ad iudicādum omnes rōnēqꝫ ab oībꝰ exigendā. Ea propter vt ait Augꝰ. li. 20. de ci. dei. c. i. De die vltimo iudicii dei quod ipse donauerit locuturi: eūqꝫ asserturi aduersus impios ⁊ icredulos tanq̄ȝ i edificii fundamēto prius ponere debemꝰ testimonia diuina. hec ille. Jn hoc itaqꝫ sermone desudabimꝰ omni ingenio vincere curiosos: incredulosqꝫ cōfūdere: qbꝰ veritatē iudicii p scārum scripturarum sacroꝝqꝫ doctorū dicta dilucida ondemus. Et vt ordinate veniamꝰ i capū: notabimꝰ i h̄ s̄mone triplex testimoniū q ꝓbat̄ futurū vniuersale iudiciū.

¶ Primum ē patrum ⁊ prophtarum.

¶ Secundum xp̄i ⁊ aplōrum.

¶ Tertium ecclesie ⁊ doctorum.

¶ Q omnes p̄res ac prophe veteris testi diuinitus inspirati p̄dixerunt xp̄m eē venturꝫ ad iudicandos viuos ⁊ mortuos. Cap. i

Primū testimonium quo probatur futurꝫ iudicium vniuersale dr̄ patꝝ ⁊ prophetaꝝ. Et lꝫ Augꝰ. 5. c. p̄fati li. 20. de ciui. dei. dicat prius eligēda esse testimonia noui testi q̄ȝ veteris: qm̄ q̄ȝuis vetera priora sint tpe. noua tm̄ anteponēda sūt dignitate. Uerū in hoc dicēdi genere mihi plus satisfacit vt a veteris testi pagina sumaꝫ originem. Jō audiamus quid ibi ponit̄ de iudicio. Gen. 15. c. Deus ad Abraham loquens ait. Ego iudicabo. Et Deut°. 32. Judicabit dn̄s pplm suum ⁊ in seruis suis miserebit̄. Et Job. 19. Fugite a facie gladij: qa vltor inigtatum gladius ē. ⁊ scitote eē iudicium. Et .i. Reg. 2. Dn̄s ascendit in celos: ⁊ intonuit ⁊ ipse iudicat orbem terrarum. Et ps. 6. Parauit in iudicio thronum suuꝫ. Et ps. 71. Judicabit pauperes populi. ⁊c̄. Et ps. 109. Judicabit i nationibus iplebit ruinas ⁊c. Et puer. 22. Judicabit dn̄s. Et. 29. A dn̄o egredictur iudiciū singuloꝝ. Et Ecclesiastes. 3. Justū ⁊ impium iudicabit dn̄s: ⁊ tēpus oīs rei tūc erit. Et Sap. 3. fulgebūt iusti ⁊ tāq̄ȝ scītille ⁊c. Et Judith. 16. Ueh gēti insurgenti super genus meum: dn̄s enim oīpotens iudicabit i eis: in die iudicii visitabit illos. Et Esa. 3. Stat ad iudicium dn̄s ⁊ stat ad iudicādos populos: dn̄s ad iudicium veniet cum senatoribus populi sui ⁊ principibus eius. Et. xi. c. Nō s̄m visionem ocloꝝ iudicabit neqꝫ s̄m auditum aurium arguet sed iudicabit i iusticia pauperes ⁊ ar. i equi. ꝓ mā. terre. ⁊ percutiet terram virga oris

sui. Et.c.i3. Ecce dies dñi veniet crudelis ⁊ īdignationis plenus: ⁊ ire furorisq3 ad ponē dā terrā ī solitudine: ⁊ peccatores eius cōte rendos de ea. Et.5i.c. Brachia nr̄a populos iudicabūt. Et Ezech.7. Judicabo te iuxta vias tuas ⁊ Daniel.7. Judicium sedebit Et Johel.z. Cōturbent oēs hitatores terre: q2 venit dies dñi: q2 ꝓpe ē dies tenebrarum ⁊ caliginis: dies nebule ⁊ turbinis. Et Michee.4. Judicabit pplos multos ⁊ corripiet gētes fortes. Et Sophonie.i. Juxta ē dies dñi magn⁹: iuxta ⁊ velox nimis. Dies ire dies illa dies tribulatiōis ⁊ āgustie: dies calamitatis ⁊ misie. dies tenebrar̄ ⁊ caliginis: dies nebule ⁊ turbinis: dies tube ⁊ clangoris sup ciuitates munitas ⁊ sup angulos excelsos: ⁊ tribulabo hoīes: ⁊ ambulabunt vt ceci: q2 dño peccauerunt: ⁊ effundet sanguis eorum sicut humus: ⁊ corpora eorū3 sicut stercora. Sed ⁊ argētum eor̄ ⁊ aur̄ eoruz nō poterit liberare eos ī die ire dñi. Jn igne zeli eius deuorabit oīs terra: q2 cōsumationē cū festinatione faciet cunctis habitantibus terrā. Scdm aūt Aug⁹. tēpus iudicij aliquādo dies iudicij, aliquādo dies domini nuncupat. Hūc vero vltimi iudicij diuini diē dicimus nouissimū tēpus. Nam ꝑ quot dies h̄ iudiciū tendat īcertū ē. S3 scripturar̄ more dies solet poni ꝓ tpe. Si vero aliqs obijceret cōtra auctoritates predictas qbus iudiciū asseritur. ꝙ aliter essent ītelligēde eo ꝙ vt habet Naum.i. Nō iudicabit deus bis in idipsum. Sed nūc deus iudicat de singulis opibus hoīum: cum cuilibet p⁹ mortē retribuat penā vel gloriam. ergo iterum eos nō iudicabit. Respondet Ric. 47 di. quarti. ꝙ iudicium quo nunc iudicat deus cuiuslibet ꝑsone singularis nec ē oībus manifestum: nec tribuit totū premium nec totū suppliciū: q2 punit aīas nō in corpib⁹: ⁊ similiter premiat de cōmuni lege. Jllud āt iudicium quod futurū ē erit omnium simul ⁊ oībus manifestū: ⁊ reddet cuilibet sui premii ⁊ sui supplicii cōplemētu3. ⁊ cōpositū ex anima ⁊ corpe iudicabit. Sic ergo p3 ꝙ nō iudicabit bis in idipsū: q2 penā quā aīab⁹ ante īflixerat iterū nō īfliget: sed qd̄ deerat superaddet. Hic Aug⁹ li.zo. de ci. dei. c.i. ait. Jste dies iudicii proprie iā vocat eo ꝙ null⁹ ibi erit īperite querele locus cur iniustus ille sit felix. ille iustus infelix. omniū nāq3 tūc nō nisi bonor̄ vera ⁊ plena felicitas. ⁊ omnium non nisi malorum digna ⁊ summa infelicitas apparebit. hec ille.

Q xp̄s ⁊ eius apostoli predixerunt apte vniuersale iudicium esse futurū q̊ oēs boni ⁊ mali cōgregabunt añ tribunal iudicis.

Ecūdū testimoniū q̊ ꝓbat futurū iudiciū ē xp̄i ⁊ aplor̄. Capl̄m.z. Jpse nanq3 saluator cū obiurgaret ciuitates in qbus virtutes magnas fecerat neq3 crediderāt. Math.xi. ait. Veh tibi Corozaī. veh tibi Bethsaida: q2 si ī Tyro ⁊ Sidone facte essēt virtutes que facte sūt oli3 in vobis: ī cilicio ⁊ cinere penitētiā egissēt. Verūtñ dico vobis: Tyro ⁊ Sidoni remissius erit q̄3 vob ī die iudicii. Et Math.iz. Viri Niniuite surgēt ī iudicio cū generatione ista ⁊ cōdēnabunt eā: q2 pniam egerūt ī ꝑdicatione Jone. Notādum tñ ꝓ ītelligētia istor̄ ṽbor̄ ẜm Ric. ī quarto. di.47. ꝙ extendēdo nomē iudicandi. quinq3 modis pōt alicui cōuenire iudiciū. p̊ ex ordinaria ptāte. ⁊ sic iudicabit tota trinitas. z° delegata ptāte. ⁊ sic iudicabit fili⁹. s. xp̄s in q̄3tū hō. Joh.5. Pr̄ oē iudicium dedit filio. Et Danielis.7. Aspiciebā donec throni positi sunt: ⁊ antiquus dierum sedit. Et infra. Aspiciebā in visione noctis: ⁊ ecce cum nubibus celi quasi filius hominis veniebat ⁊ vsq3 ad antiquum dierum peruenit ⁊ in conspectu ei⁹ obtulerunt eum: ⁊ dedit ei ptātem ⁊ honorem ⁊ regnum: vt omnes tribus populi ⁊ lingue ipsi ẜuirēt. ⁊ ptās eius ptās eterna que non auferetur. ⁊ regnum eius quod nō corrumpetur. 3° assessoria dignitate. ⁊ sic iudicabunt viri perfecti qui erunt pro perfectiōe meritor̄ suor̄ assistētes iudici. Unde de aplis Luc.xi. xp̄s ipse dixit. Jdeo ipsi iudices vestri erunt. Et Math.i9. aplis ipis rettulit. Amē dico vob ꝙ vos q secuti estis ⁊c. 4° approbatione. ⁊ sic iudicabūt oēs electi. Oēs eñi approbabūt iudicis sententiā. Unde apoc.i9. Joh. ait. Audiui quasi vocem tubarum multarum in celo dicentium Alleluia: Laus glia ⁊ virtus deo nr̄o: quia

vera ⁊ iusta sunt iudicia eius. 5°. cõparatiõe
q2 minus mali iudicabunt magis malos. ⁊
sic sumit̄ iudicium in auctoritate p̄allegata
de Niniuitis. Predicauit insuper xp̄s futu
rum iudicium Math. 13. vbi post pabolam
de bono semine ĩ agro seminato: ⁊ zizaniis
exortis tandem illam sic exposuit. Qui se/
minat bonum semẽ ẽ filius hoĩs. Ager aũt
ẽ mundus. Bonum vero semen hi sunt filii
regni. zizania aũt sunt filii nequã. Inimic⁹
aũt qui supseminauit ea ẽ diabolus. messis
vero cõsumatio scl'i ẽ. messores angeli. Si/
cut ergo colligũt̄ zizania ⁊ igni cõburũtur:
sic erit in cõsumatione scl'i. Mittet fili⁹ ho/
minis angelos suos ⁊ colligẽt de regno ei⁹
oĩa scãdala ⁊ eos qui faciunt iniq̄tatẽ: ⁊ mit
tent eos ĩ caminum ignis: ibi erit fletus: ⁊
stridor dẽtium. Tunc fulgebunt iusti sicut
sol in regno patris eoꝝ. Qui habet aures au
diendi audiat. Ut ãt scribit Aug⁹. 6. c. 20. li.
de ciui. dei. xp̄s in hac auctoritate iudiciuꝫ
q̄dem vel diẽ iudicii nõ noĩauit: ſꝫ cũ mul/
to clarius ipsis rebus expressit. ⁊ in fine se/
culi futurum esse predixit. In eodem etiam
loco euãgelii xp̄s iudicium fatet̄. qñ seq̄tur:
Simile ẽ regnum celorum sagene misse in
mari ⁊c. vsq3 ibi ⁊ stridor dentiuꝫ. Et vt bre
uius hãc ꝟitateꝫ futuri iudicii p xp̄m predi
catã accipiamus: adest lectio scĩ euangelii
hodierna: in qua nõ soluꝫ de futuro iudicio
sed ⁊ de modo de quo ĩ seq̄ntibus sermoni
bus dicemus fit specialis mentio. Apostoli
insup hoc iudicium pronũciauere. Uñ Pe/
trus. 2. ep̄la. 3. c. ait. Uenient in nouissimis
diebus in deceptione illusores iuxta prop̄
as cõsciãs ambulantes ⁊ dicẽtes. Ubi ẽ p/
missio aut aduent⁹ eius? Ex quo enim p̄res
dormierunt oĩa sic pseuerãt ab initio crea/
ture. Latet enĩ eos h̄ volentes q̄ celi erãt
pri⁹ ⁊ terra de aqua ⁊ p aquã cõsistens dei
ꝟbo: p que ille nunc mundus aqua inunda
tus periit. Celi ãt qui nũc sunt ⁊ terra eodeꝫ
ꝟbo repositi sunt igne reseruandi in dieꝫ iu
dicii ⁊ perditionis impiorum hominũ. Unũ
vero hoc nõ lateat vos carissimi: q2 vn⁹ di/
es apud dñm sicut mille anni: ⁊ mille anni
sicut vnus dies. Nõ tardat dñs pmissionẽ
suam sicut q̄dam existimant. Aug⁹ ãt hanc

auctoritatem. 18. c. 20. li. de ciui. dei. exponẽ
do dicit. Celos istos aereos itelligimus q̊ꝝ
locum ac spacium aqua diluuii crescendo
supauit: nõ ãt illos supremos vbi sol ⁊ luna
ac sidera cõstituta sunt. Et Jac. 5. ait. Pati
entes estote f̄res vsq3 ad aduẽtũ dñi. Ecce
agricola expectat preciosuꝫ fructum terre:
patiẽter ferens donec accipiat tpaneum: ⁊
serotinũ. Patientes estote ⁊ vos ⁊ ꝯfirma
te corda v̄ra: qm̄ aduẽtus dñi appropinqua
bit. Et Paulus. 2. Cor. 5. sic ait. Oẽs enim
nos manifestari oportet ante tribunal xp̄i
vt referat vnusquisq3 ꝓpria corpis prout
gessit: siue bonum siue malum. Quid dicẽt
amplius icreduli vbi tam validissima ⁊ fide
digna de vẽturo iudicio audiũt̄ testimonia?
O ptinaces peccatores. o vermiculi d̄bilis/
simi credite credite. Nõ sunt locuti ꝓph'e: ñ
ap'li: nõ deniq3 xp̄us ꝟba mendacii: q̄ veri/
tatẽ tantope dilexerũt: vt ꝓ illa etiaꝫ mori
ñ recusarẽt. O somnolẽti. o pigri ⁊ carnales
hoĩes recordemini de p̄mo aduẽtu ih'u xp̄i
filii dei: de quo p tot annoꝝ milia acclama/
tũ ẽ. Ueniet veniet ad redimẽdum populũ
⁊ ad saluãdas gẽtes: ⁊ tãdẽ venit. ⁊ que pre
dicta fuerãt de ipso ĩ scripturis plene cõple
uit. De secũdo modo aduẽtu scriptura sacra
ꝓclamat oĩs ⁊ loq̄tur. Iõ firmiter ẽ tenẽdũ
q̄ oĩo veniet. Ueniet inquã fortis ⁊ terribi
lis excelsus ⁊ gloriosus ĩ maiestate ⁊ gloria
ad humiliãdos supbos: ad reprobandũ luxu
riosos: ad arguendũ auaros: ad ꝯdemnãdũ
tandem eternis cruciatibus cũ corpe ⁊ aĩa
quoscunq3 miseros peccatores. O anima
sterilis q̄d agis? Quid dormis? Cur vẽturꝝ
iudicem tam seue tibi cõminantẽ nõ times?
quare peccata tua nõ corrigis: nõ dimittis
non emendas? Quõ cum illis cõparere co/
rã iudice audebis tam equissimo? Propte/
rea Jo. Apoc. 14. audiuit angelum voce
magna clamãtem. Timete deum ⁊ date il/
li gloriam ⁊ honorẽ. q2 venit hora iudicii ei⁹
O prelati ⁊ magni viri ecclesie. o imperato
res o reges. o principes. o barones o duces
o milites. o doctores. o iudices. o ph'i. o elo/
quẽtes oratores. O delicati iuuenes. o for
mose puelle. o annosi senes o solliciti mer/
catores. o artifices. O iudei. o gentiles. o

chꝛiſtiani o virgines.o vidue.o coniugati
timete deum:timete deum.timete deum:
quia veniet ⁊ nõ tardabit.

¶ Qꝫ oẽs doctoꝛes eccleſie ſcẽ loquãt̃ tri/
bilia ⁊ tremenda valde de futuro iudicio
generali. ¶ Capitulum.3.

TErtiũ teſtimoniũ q̊ ꝓbat̃ futuruꝫ
iudiciũ dr̃ eccleſie ⁊ ſacroꝝ docto/
rũ. Ipſa nãqꝫ eccleſia ĩ vtroqꝫ ſym
bolo tã apl'oꝝ qꝫ patrũ venturꝫ xp̃m ad iu/
diciũ ꝯfitet̃. Et hic ẽ ſeptim⁹ articulus fidei
vt dicit glo.c.i.de ſũma tri.⁊ fi.ca.ſup ṽbo
ventur⁹. Jõ Aug⁹.c.i.20.li.de ciui.dei ait.
Tenet oĩs eccleſia dei veri xp̃ꝫ de celo eſſe
vẽturꝫ ad iudicãdos viuos ⁊ moꝛtuos. In/
ſup de hoc iudicio clare ⁊ ſepius loquũt̃ ſa/
cri doctoꝛes. Vñ Berñ.in quadã ep'la ait.
Veniet dies illa qñ plus valebũt pura coꝛ/
da qꝫ aſtuta ṽba.cõſcia bona qꝫ marſupia
plena: qm̃ qdeꝫ iudex ille nõ flectet̃ donis
nec fallet̃ verbis. Et Hiero⁹ ad ſabinianuꝫ
diaconũ lapſũ. Parce queſo aĩe tue ⁊ cre/
de dei futurꝫ iudiciũ. Et idẽ ad Aſellã de fi
ctis amicis. Ante tribunal xp̃i ſtabim⁹. ibi
patebit qua mẽte qs vixerit: Et idẽ ad He/
liodoꝝ de cõtemptu mũdi. Veniet veniet
dies illa qua coꝛruptiuum hoc ⁊ moꝛtale ĩ/
duat incoꝛruptionẽ ⁊ ĩmortalitatem. Btũs
ſeruus quẽ inuenerit dñs vigilanteꝫ. Tũc
ad vocẽ tube pauebit terra cũ pp'lis. Tu
gaudebis cũ iudicaturo dño.lugubꝛis mũ-
dus ĩmugiet ⁊ tribus ad tribũ pectoꝛa feri/
ent. Potẽtiſſimi q̊ndam reges nudo latere
palpitabunt. Exhibebit cum pꝛole ſua Ve
nere tũc ignitus Jupiter: Adducet̃ ⁊ cũ
ſuis ſtult⁹ Plato diſcipulis. Ariſtotelis ar/
gumenta nõ ꝓderũt. Tũc tu ruſticanus ⁊
pauper exultabis gaudebis ac dices: Ecce
crucifixus deus me⁹. Ecce iudex qui obuo
lutus pannis ĩ pſepio vagijt. Hic eſt oparij
ac q̃ſtuarie filius.hic mr̃is geſtatus ſinu ho
minem deus fugit in egyptũ. Hic veſtitus
coccino.hic ſentibus coꝛonatus.hic magus
demoniũ hñs ⁊ ſamarites. Cerne manus iu
dee quas fixeras. Cerne latus romane qḋ
foderas. Videte coꝛpus an idẽ ſit qḋ dice/
batis clam nocte ſuſtuliſſe diſcipulos.hec
ille. Et idem ad Palma.⁊ Oceanũ. Aderit
illa dies in qua facta noſtra q̃ſi ĩ quadã ta/
bula depicta monſtranda erunt. O quãtis
in die illa expediſſet ſi ⁊ ſenſu coꝛpoꝛis ⁊ vi/
ſcerꝫ vigoꝛe caruiſſent.quãti paſtoꝛes phĩs.
quãti ruſtici oꝛatoꝛibus:quãti hebetes ⁊ mu
ti argutijs pferẽdi ſũt Cicerõis. Et Greg.
ĩ omel'.39. Pñtis tpis ſi qua eſt ita ẽ agẽda
leticia: vt nũqꝫ amaritudo ſequẽtis iudicij
recedat a memoꝛia. Quis ꝯtradicere põt
quis audet quis debet tã ꝓbatiſſime veri/
tati? Ecce iã audiuim⁹ tã pꝛeclariſſimas vo
ces q̃ peccatoꝛib⁹ terribile dei iudiciũ cõ/
minant̃ futurũ. Nõ letent̃ nõ ſecuri viuant
ſi nõ puniũt̃ ĩ hac vita. Nõ ſũt vane voces
ſcripturarũ q̃ veh peccatoꝛib⁹ ⁊ malefaciẽ
tibus nũciant. Veh ait ſapiẽs. Eccle.2. diſ/
ſolutis coꝛde. Et.41. Veh vobis viri ĩpij q
dereliquiſtis legẽ dñi. Et Eſa.i. Veh gen/
ti peccatrici. Et.3. Veh impio in malis ſuis
Et. 45. Veh q contradicit factoꝛi ſuo. Et
Apoc.18. Audiui vocẽ vni⁹ aq̃le volãtis p
mediũ celuꝫ voce magna clamãtis ⁊ dicen
tis. Veh veh veh habitantib⁹ in terra:ideſt
iniq̃s peccatoꝛib⁹ ⁊ malis hoĩb⁹. O huma/
na pſumptio.o deteſtabilis ⁊ piculoſa con/
fidentia eoꝛũ qui in ſua mala vita dei iudi
ciũ nõ foꝛmidãt. O inſenſati peccatoꝛes co
gitate diligenter qd acturi eritis vel quid
reſpõſuri ĩ extremo iudicij die.⁊ dũ cogno
ſcitis nullã eẽ ĩ vobis aſtutiã nullãqꝫ ṽtutẽ
q̃b⁹ iudici eťno poſſitis obſiſtere reuertimi
ni ad pñiaꝫ: vt ſic eẽ valeatis de nũero ele
ctoꝝ q pcipiẽt regnũ eťnũ ĩ q̊ deus cũ oĩb⁹
ſcis viuit ⁊ regnat ĩ ſc'la ſc'loꝛum. Amen:

¶ Feria tr̃ia ſecũde hebdomade ĩ q̃drage/
ſima ḋ foꝛmidabilib⁹ iudicij ſignis. Ser.25.

EIJciebat omnes

ementes ⁊ vendentes de tẽ
plo. Matthei.21.⁊ in euan/
gelio hodierno. Qꝫ terribilis
apparebit in iudicio chꝛiſtus clare oſtendit
nobis ſacra euangelica lectio hodierna: in
in qua narratur celebꝛe ac famoſum iudi/
ciũ ⁊ ſignuꝫ ptãtis que erat ĩ xp̃o qui ſolus
potuit flagello facto de funiculis grandeꝫ
multitudinẽ foꝛas tẽplũ eijcere. Conuene
rant qdeꝫ ibi vt ſolet fieri pp'li ĩ magno nu

mero: neqꝫ inuēt⁹ ē quiſq̄ꝫ q potuerit reſi-
ſtere virtuti q̄ erat ī vno ſolo hoīe ihū xp̄o
ꝓpter latētē ei⁹ diuinitatē. Ipſe ḡ vt potuit
eijcere adhuc in noſtra humilitate cōſiſtēs
oēs vēdētes ⁊ emētes de templo: ventur⁹
eſt in maieſtate ſua ad ſegregādū a cōſor-
tio iuſtoꝝ cunctos pctōres impenitētes. Añ
tñ aduētū ei⁹ ꝑcedēt terribilia ſigna q̄ in h̄
ſermone merito ꝯtemplari debem⁹: vt per
illoꝝ recordationē deū timētes ⁊ ad pniaꝫ
redeūtes: nō īueniamur ī numero illoꝝ q̊s
xp̄s tā acriter a ſua facie eiecit ⁊ eternaliter
cōdemnabit. De ipſis ergo ſignis iudicij tria
myſteria principalia erunt declaranda.

¶ Primum dicitur conditio.
¶ Secundum ratio.
¶ Tertium concluſio.

¶ De īminēte iudicij tp̄e m̄lta ſigna fiēt in
ſole luna ſtellis ī celo ⁊ ī t̄ra: ī angel' ⁊ q̄ſi in
oīb⁹ alijs creaturis ¶ Cap̄lm. j.

Primum myſterium contemplan-
dum de ſignis dicit̄ ꝯditio. In q̊ vi-
dere debemus qualia erunt ⁊ cui⁹
cōditiōis ſigna iudicij. Vñ Ric. ī q̄rto. 48.
di. inducit Hiero. qui ī ānalib⁹ iudeoꝝ ſcri-
bit ſe legiſſe. 15. ſigna q̄ ſūt hec. p̄ª die oīa ma
ria exaltabūtur. 15. cubitis ſupra oēs mōtes
2ª die oīa eq̄ra ꝓſternēt̄ in profundum ita
vt vix poſſint videri. ¶ 3ª die redigēt̄ ī ſta-
tū antiquū. ¶ 4ª oēs belue q̄ mouēt̄ ī aq̄s
ꝯgregabunt̄ ⁊ eleuabunt̄ ſup aquas mugiē
tes. ¶ 5ª oīa volatilia celi ꝯgregabunt̄ ī cā-
pis ⁊ ñ guſtabūt neqꝫ bibent: ſꝫ emittēt vo-
ces q̄ſdā q̄ſi flebiles. ¶ 6ª flamina ſurgent
ab occaſu ſolis ignea ꝯ̄ faciem firmamenti
vſqꝫ ad ortū currentia. ¶ 7ª oīa ſidera er-
ratica ⁊ fixa ſpargent ex ſe igneas comas
ſicut comete. ¶ 8ª magn⁹ t̄remotus erit ita
vt oīa alta edificia proſternātur. ¶ 9ª oēs
lapides ſcindētur ⁊ vna petra collidet aliā
xª oēs plāte fluēt ſāguineū rorē. ¶ xjª oēs
montes ⁊ colles ⁊ edificia ī puluerē redigē
tur. ¶ 12ª oīa aīalia venient ad cāpos de ſil
uis ⁊ montibus rugiētia ⁊ nihil guſtātia.
¶ 13ª oīa ſepulchra ab ortu ſolis vſqꝫ ad occa-
ſū patebūt cadauerib⁹ ad reſurgēdū. ¶ 14ª
hoīes de habitaculis ſuis recedēt diſcurrēdo
attoniti velut amētes ⁊ nō audētes loqui.
15ª oēs hoīes moriētur ⁊ reſurgēt cū mortu
is longe añ defūctis. Et q̄uis icertū ſit vtꝝ
talia ſiḡ ſint preceſſura iudiciū cum Hiero.
ea nō affirmet. ſꝫ tm̄ legiſſe ſe aſſerat: tñ ex
euangelico textu tria ſigna infallibiliter ⁊
certitudinaliter colligunt̄. Primuꝫ dr̄ cor-
porū celeſtiū īmutatio. ¶ Secunduꝫ āgeli-
caruꝫ virtutuꝫ cōmotio. Tertiū ſigni redē
ptoris apparitio. ¶ Primū ſignū hr̄ Math̄
24. vbi dr̄. Sol obſcurabit̄ ⁊ luna non da-
bit lumē ſuuꝫ: ⁊ ſtelle cadēt de celo. Et Lu
ce. 21. Erūt ſigna ī ſole ⁊ luna ⁊ ſtellis. Et h̄
p̄dixit Eſai. 13. c. Stelle celi ⁊ ſplēdor earuꝫ
nō expādent lumē ſuuꝫ. obtenebratus ē ſol
ī ortu ſuo: ⁊ luna nō ſplēdebit ī luīe ſuo. Et
Apoca. 8. Quartus angelus tuba cecinit ⁊
ꝑcuſſa ē tertia ps ſol': tertia ps lune: ⁊ tertia
pars ſtellarum ita vt obſcuraret̄ tertia pars
eaꝝ. Circa obſcurationeꝫ ſolis notāduꝫ eſt
ſm Alex. i. 3. parte ſūme. ⁊ Ric. qui ſequūt̄
magr̄m. 48. di. quarti li. De ſolē ⁊ lunā ob-
ſcurari pōt intelligi vel ī ipſo aduētu iudicij
⁊ ſic dicūtur obſcurari non ſui lumīs ꝑua
tione: ſꝫ ſupueniēte maioris luminis clari-
tate. Et h̄ predixit Eſaias. 24. c. Erubeſcet
luna ⁊ cōfundet̄ ſol cuꝫ regnauerit dñs ex
ercituuꝫ ī mōte ſyō ⁊ ī irl'm. ⁊ ī cōſpectu ſe-
nuꝫ ſuoꝝ fuerit glorificat⁹. Pōt etiā itelligi
ſolē ⁊ lunā obſcurari āte iudicis aduētuꝫ. ⁊
ſic patiēt̄ eclipſiꝫ ſupnaturalit̄: qm̄ ſi paterēt̄
ꝑ naturā nō oporteret h̄ poni int̄ ſigna. cum
multotiēs h̄ acciderit. Sꝫ credēduꝫ ē ꝙ ꝯ̄
naturā patiēt̄ ſil' eclipſim ad terrorē hoīum
¶ Per naturā eni īpoſſibile eſſet ꝙ ſil' paterē
tur eclipſiꝫ. qa naturalis eclipſis ſol' cauſa-
tur ꝑ interpoſitionē lune inter aſpectū nr̄m
ſoliſqꝫ. Et naturalis eclipſis lune ꝑ īterpoſi
tionē terre diametralit̄ īter ſolē ⁊ lunā. De
illa ḡ eclipſi ſic prophetauit Johel. 2. c. Sol
ꝯtet̄ ī tenebras ⁊ luna ī ſāguinē: anteq̄ꝫ ve-
niat dies magn⁹ dñi ⁊ horribil'. De caſu etiā
ſtellaꝝ ſm Aug. 20 de ci. dei. c. 24. credē-
dū ē ꝙ tropica ſit illa locutio q̄ dr̄ ſtellas ca
dere de celo eo ꝙ ꝓprie loquēdo verifica-
ri nō poſſet. qr corpa celeſtia nō ſūt ḡuia nec
corruptibilia. vt. d. Ari. i. de celo ⁊ mundo.
Jō dicūt̄ cadere de celo qa videbūt̄ lumie
ſuo ꝑuari ſupueniēte claritate maiori. Uel

pōt itelligi ꝙ ſtelle cadēt ꝺ celo ꝗ̄tū ad appi
tiōeꝫ qꝛ iflāmati vapores ī tāta mltitudine
deſcēdēt ꝙ videbit aſpiciētibꝰ ꝙ ſint ſtelle
de celo cadētes. ¶ Scḋꝫ ſignū erit āgelica/
rū ꝟtutū cōmotio. De q̄ Math. 24. Uirtu
tes celoꝝ mouebūt. Et h̄ ſm doctores p̄fa/
tos pōt dupl'r itelligi. aut ꝓ ordine ꝟtutuꝫ
q ſm Dio. li. ꝺ. an hierar. ē mediꝰ ī media hie
rarchia. aut ꝓ oībꝰ celeſtibꝰ ſpiritibꝰ. p̊ mō
ꝓ tāto ꝟtutes celoꝝ cōmouebūt: qꝛ āgeli il
liꝰ ordinis q̊ꝝ officiū ē circa munduꝫ regimē
gerere faciēdo aliq̄ facta īſolita ad reuocā/
duꝫ mētes hoīuꝫ ī deuꝫ ꝑ modicuꝫ tēpꝰ añ
xp̄i aduētū faciēt ſcā maioris admirationis
ꝗ̄ vnꝗ̄ āte fecerit. Et ī ip̄o xp̄i aduētu mo
uere ceſſabūt corpa celeſtia. Accipiēdo ꝟo
ꝟtutes ꝓ oībꝰ āgel' btīs dicunt moueri ſm
magrm nō metu dānatiōis vel aliq̄ ꝑturba
tiōe pauoris: ſꝫ q̄dā admiratiōe eoꝝ q̄ vide
būt. Et ſic itelligit illud Job. 26. Colūne ce
li pauēt ⁊ ꝯtremiſcūt ad nutū eiꝰ. ¶ Tertiū
ſignū dr̄ ſigni redēptoris appitio. ꝺ q̊ ī euā
gelio. Tūc appebit ſignū filij hoīs. qꝺ mul/
tipl'r pōt itelligi ſm Alex. i. 3. Uno mō ſignū
illꝺ pōt dici ſignū crucis. de q̊ cātat eccl'ia.
Hoc ſignū crucis erit ī celo: cū dn̄s ad iudi
cāduꝫ venerit. Et Criſo. Crux apparebit
ſole lucidior ex̄ñs. ¶ 2ᵒ mō pōt dici ſignum
paſſiōis ī carne xp̄i. iuxta illꝺ zach. 12. Uide
bunt ī quē trāſfixerunt. Et Apoc. i. c. Uide
bit euꝫ oīs oculus ⁊ q euꝫ pupugerunt. ¶ 3ᵒ
mō pōt itelligi ſignū crucis imp̄ſſū mētibꝰ fi
deliū. Hec ſūt ſigna q̄ colligūtur ex euāge
lio. Tñ vt Lucas addit ī terris erit preſſura
gētiū p̄ ꝯfuſiōe ſonitꝰ maris ⁊ fluctuū: vſq;.
vniuerſo orbi. Jō nō ē dubitādū ꝙ añ dieꝫ
iudicij videbūtur t̄ribilia ſigna nō ſolū ī ſo
le luna ⁊ ſtellis: veꝝ etiā ī aere. ī auibꝰ. ī ter
ra ī arboribꝰ. ī mari. in animalibus. in aquis
in fluminibus: ⁊ ī omnibus abyſſis.

¶ Qꝫ ſigna p̄dcā ī p̄cedēti capitulo fiēt ad
ſignificādū t̄ribilitatē iudicis. ⁊ ad accuſan
dū pctā. vel q̄ſi ad compatiendū ſuo modo
miſeris damnatis. ¶ Caplm. 2.

SEcūdū myſteriū ꝯtēplāduꝫ dr̄ ra/
tio. Jn quo ꝯſiderare debemus q̄re
p̄dcā ſigna fiēt añ diē iudicij. Et di
ci pōt ꝙ ꝓpter treꝫ ratiōes. ¶ p̄ᵃ dr̄ oſtēſiōis
2ᵃ accuſatiōis. ¶ 3ᵃ cōpaſſionis. ¶ p̄ᵃ rō dr̄
oſtēſiōis. ad oſtēdēdū ꝗ̄ t̄ribilis erit aduētꝰ fi/
lij dei iudicātis qñ creature ſue tātū terrorē
icutiēt hoībꝰ. Jō Grego. ī omel'. d. Multa
debēt mala p̄currere vt malū valeāt ſine fi
ne nūciare. Nā ſi timēt hoīes īſolitā ſol' ob/
ſcuratiōeꝫ: ſic̄ Uirgi. d. i. geor. Jlle etiā extin
cto miſeratꝰ ceſare romā. Cuꝫ caput obſcu
ra nitidū ferrugine texit. Jmpiaq; eternaꝫ
timuerūt ſecula noctē. Si timēt nō ꝯſuetas
tenebras ſic̄ egyptij. ꝺ qbꝰ dicit Exo. x. Fa
cte ſūt tenebre horribiles ī vniuerſa terra
egypti. tribꝰ diebꝰ nemo vidit fratrē ſuum
nec mouit ſe de loco ī q̊ erat. Si timēt terre
motū. ſi vētoꝝ vehemētiā. ſi nocturnos ſtre
pitꝰ ſi draconū aut ſerpētū ſibillos leonūq;
rugitꝰ ⁊ hꝰ: ꝗ̄to magis timebūt tremēdā vo
cē ſeueriſſimi iudicis dānātis ⁊ exprobrātis
malos. ¶ 2ᵃ rō illoꝝ ſigꝝ dicit accuſatiōis.
oēs. n. fere creature imutabūt parate ad vi
dictā ꝯ pctōres iux̄ illꝺ Sap̄. 5. Armabit cre
aturā ad vidictā inimicoꝝ ſuoꝝ. Nā cū deꝰ
oēs creatas fecerit ad hoīs vtilitatē: ⁊ oēs
deo obedierit hoī ſuiēdo: ipſe ꝟo hō rebel/
lis ⁊ inobediēs creatori ſuo extiterit: ideo
accuſabūt eū q̄ſi igratū. Clamabit nāq; ſuo
mō celū. O deꝰ oīpotens ego hoī miniſtra
ui cū planetis meis iflūēdo ſup terrā ⁊ alia
opādo q̄ iuſſiſti. ipſe ꝟo te offēdit. g̊ vindica
iuſtiſſime iudex. Clamabūt ſol ⁊ luna ⁊ ſtel/
le. O deꝰ magne nos dedimꝰ pctōribꝰ lucē
vt tuū ꝓſequeremur īpiū. Jlli vero ī oībꝰ
te cōtēpſerūt: fac ergo vīdictā. Clamabit h̄
mō aer clamabit terra clamabūt aque ⁊ oīa
q̄ ī eis ſūt. Jō Ugo de ſcō Uic. ait. Jn die il/
la vltiōis nihil habebit qꝺ rñdere poſſit hō
pctōr: vbi celū ⁊ t̄ra: ſol ⁊ luna dies ⁊ noctes
⁊ totꝰ mūdꝰ ſtabūt aduerſū nos ī teſtimōiū
pctōꝝ nr̄oꝝ. ¶ Tertia rō illoꝝ ſignoꝝ dicit
compaſſionis. Mouebūt vtiq; q̄ſi q̊dā affe/
ctu pietatis ⁊ ꝯpaſſiōis oēs creature ad ꝯpa
tiēdū dānatis miſ'is. Uñ Criſo. ſup Math.
ait. Patrefamilias moriēte domꝰ eiꝰ turba
tur: familia plāgit ⁊ nigris ſe veſtibꝰ induit:
Sic humano genere circa finem conſtituto
celi miniſteria lugent ⁊ candore depoſito te
nebris induuntur. Planget ergo ſol damna
tionem hoīuꝫ: planget luna: plangent ſtelle

plangent oia elemēta: ⁊ vniuersa q̄ creata
sunt. O q̄ꝫ durus es o tu peccator. q̄ꝫ ferre/
us. q̄ꝫ tibiipi crudelis: q te dānādū ꝯspicis: ⁊
morti sempiterne adiudicanduꝫ: ⁊ tamen
nō ploras. Plange qa sol te planget: plāge
qa plāget te luna: plāge quia plangēt te stel
le. Sed melius plange vt nō plangas. Plā
ge qa offendisti deū: vt tibi indulgeat. Plā
ge ꝑ cōtritionē ⁊ postula veniam. plange ꝑ
timoreꝫ vt sic penam effugias. O saxeū pe
ctus. o adamantinū cor. o insensibilis mens
peccatricis aīe que audiendo ea q̄ dicim⁹
nō cōmouet̄ nō cōpungitur: nō excitat̄ non
deponit pctā nec reuertit̄ ad dn̄m deū suū.

O terribil̄ erit vox tube vocantis mor/
tuos ad iudiciū. ⁊ ꝙ ꝟtus diuina erit cau/
sa efficiens reformationis corpoꝝ. ⁊ resur/
rectionis mortuorum. ⁊ vox tube erit cau/
sa instrumentalis. Capituluꝫ. 3.

Tertiū mysterium ꝯtemplandū de
signis iudicij dicit̄ conclusio. Con/
cludentur nāq̄ꝫ oia signa terroris i
illo vno pauescendo: qđ erit vox tube. de
qua. i. Cor. 15. Canet enim tuba ⁊ mortui re
surgent icorrupti: ⁊ nos imutabimur. Se/
cūduꝫ aūt. Ric. di. 43. q̄rti li. Uox tube nō
erit cā efficiēs reformationis corpoꝝ ⁊ vni/
onis aīaꝝ ad illa: sꝫ ꝟtus diuina. Erit tamē
cā istrumētalis. Jō. i. Thes. 4. Jn iussu ⁊ in
voce archangeli ⁊ i tuba dei descēdet đ ce
lo. Ubi ponunt̄ tria que cōcurrēt ad resur
rectionē mortuoꝝ. Primuꝫ erit iussio. Se
cundū reformatio. Tertiū sonatio. Pri
mū erit iussio: qa xp̄s iubebit pulueres seu
partes q̄scūq̄ꝫ corpoꝝ mortuoꝝ recolligi ꝑ
ministeriū angelicuꝫ. Et h̄ notauit apl̄s cū
dixit. Jn iussu. 2ᵐ erit reformatio. Pre/
cipiet etiaꝫ xp̄s ex illis pulueribus recolle
ctis corpora reformari ⁊ reformatis aīas
vniri. q̄ duo fient ꝑ ꝟtutem diuinā. Et istud
notatur ab apostolo cum. d. Jn tuba dei.

Tertiū dicit̄ sonatio. Archangeli. n. qui
fuerunt custodes ꝓuinciaꝝ i ꝓuincijs q̄s
custodierūt. clamabunt fortiter ⁊ sensibilit̄
sono articulato: ⁊ mediante aliqua sensibili
creatura fōmata. clamabūt iquā ꝙ oēs co
rā iudice cōpareāt diffinitiuā sniāꝫ ⁊ irreuo
cabilē audituri. Et h̄ notauit apl̄s cum di/
xit. Jn voce archangeli. De hac autē sonoro
sa tuba sic inqt. Criso⁹ sup Matth. Uere
vox magna vox tube t̄ribilis cui oia obedi
unt elemēta q̄ petras scidit. iferos apit. por
tas tartareas frāgit. vincula mortuoꝝ dis/
rūpit: ⁊ đ ꝓfūdo abyssi aīas corporib⁹ suis
assignat. Hec aūt oia citius cōsumāt̄ i ope
q̄ꝫ sagitta trāsit i aere: dicēte aplo. Jn mo/
mēto i ictu oculi i nouissima tuba. Et Hie/
ro⁹. sup Math. sic loquit̄. Quotiens diem
iudicij cōsidero: toto corpore ꝯtremisco. Si
ue eni comedā siue bibā siue aliquid aliud
faciā semꝑ videt̄ illa tuba terribilis isona/
re aurib⁹ meis. Surgite mortui venite ad
iudiciū. Et idē ad Cromatiuꝫ ⁊ heliodoruꝫ
Ego i scelerū meorū latēs sepulchro ⁊ pec/
catorū vinculis colligat⁹ q̄tidie dn̄icū illū
clamoreꝫ expecto. Hieronyme veni foras.
Ego deniq̄ꝫ oia tuta timeo. Quid audis
peccator? Quid Hiero⁹ dicit? Ecquis ipse
erat. Nonne sanctus? Nonne prob⁹ ⁊ vir/
tuosus? nonne a curis terrenis penitus ab/
solutus? nonne penitentia maceratus? non
ne in dei opere assiduus? Et tamen clamat
ego timeo. Et cur non times tu o amator se
culi? O negligens in via domini? O pecca
tor nequissime contremisce ⁊ concutiātur
viscera tua: depone fatuitatem mentis tue
qua fit vt n̄ timeas: ⁊ sepi⁹ mente reuolue
Hieronymi verba. d. Ego timeo. Ad hoc
facit exemplnm quod Barlaam dixit de
Josaphat. Rex quidam magnus christia
nus tamen ⁊ deuotus vt plurimum mestus
omnibus apparebat ⁊c̄. O amara vox. O
dura. o tediosa peccatoribus omnibus quā
do dicetur eis. Surgite ⁊ venite ad iudici/
um. Ergo prouideamus vt dū tempus ad/
est ⁊ facultas datur: per penitentiam recō/
ciliemur deo quem offendimus vt i bonita/
te sua ipse absoluat nos a peccatis: annume
retq̄ꝫ societati sanctorum: cōcedens hic no/
bis gratiam ⁊ in futuro gloriam qui sit be/
nedictus per infinita secula scloꝝ. Amen.

Feria quarta secūde hebdomade i qua/
dragesima. de ordine ⁊ conditionibus iudi/
cij generalis. ⁊ de sententia contra damna
tos ferenda: ac de suaui vocatione electo/
rum. Sermo. 26.

Uiri Niniuite ſurgēt ĩ iudicio. Uerba ſũt iſta dñi nr̃i ieſu xp̃i Math. iz.c. ⁊ ĩ euãgelio hodierno Cõmemorabat frequenti⁹ ſaluator nr̃ dilectiſſimi diẽ iudicij. qm̃ nihil terribilius pctõrib⁹ põt di/ci. Quiſnã tã demens tã ſtultus: tãq3 obſti/natiſſimus eſſe põt: vt cũ audit ſe iudicãdu3 dĩno iudicio reſeruari timere non debeat? Judicabit deus oẽs hoĩes oẽſq3 angelos q peccauerũt: ⁊ ꝯtra eos ſñiam ꝓferet irreuo cabilẽ. Qm̃ tñ preter ea que dicta ſũt de fu turo iudicio generali: nõ parũ vtile ẽ medi/tari ⁊ ꝯſiderare ea q̃ in illo iudicio fiẽda ſũt idcirco in pñti ſermone adhuc de ipſo erim⁹ aliqua tractaturi: De quo tria myſteria ad huc proponimus contemplanda.

Primum dicitur ordinatio.
Secundum reuelatio.
Tertium premiatio.

De ordine iudicij tã ſ3 locum q̃ modum ⁊ qualiter ab oĩb⁹ ſiue bonis ſiue malis vi/debit xp̃s ĩ maieſtate ſua. Capl̃m. i.

Primũ myſteriu3 contẽplandum d̃ iudicio generali dicit̃ ordinatio. Or dinabitur etenim ſm doc. q̃tu3 ad tria. p̊ q̃tũ ad locu3. z° q̃tũ ad modũ. 3° q̃tũ ad aſpectũ. p̊ ordinabitur q̃tum ad locũ de q̊ aliqui dicere voluerũt ꝙ erit val lis Joſaphat propter verba Jobelis .3.c.d. Adducã oẽs gẽtes ĩ valle Joſaphat ⁊ diſce ptabo cũ eis. Sed magiſter ſentẽtiaꝝ. 48. di. q̈rti li. quẽ etiã ceteri theologi ſubſequũt̃ reprehendit illos qui dictũ illud ꝓphicum volunt intelligi. qñ oẽs hoĩes in valle illa cõprehendi nõ poſſent. Et propterea eſt po tius intelligendũ myſtice ⁊ ſpiritualiter: eo ꝙ vallis Joſaphat ĩterpretatur vallis iudi/cij. Dicit ergo magiſter ꝙ xp̃us deſcendet ad iudicãdũ ſupra montem Oliueti de quo in celũ aſcẽdit: ⁊ ſedebit in aere in loco alto: ⁊ forte circa locũ illũ in quo apl̃i deſierunt ipſu3 corporaliter videre qñ aſcendebat in celum. Homines autem congregabuntur ĩ valle Joſaphat cui preeminet mons oliueti Et quot in illo poterunt capi: tot erunt ibi.

Alij circa vallem. quidam propinquius: qui dam vero remotius. Electis vero exiſtenti bus ad dexteram iudicis non in terra ſed in aere. Juxta illud. i. Theſ. 4. Rapiemur cu3 illis in nubibus obuiam xp̃o in aera. Si enĩ non raperentur in aera niſi p⁹ iudicium qñ cum iudice ibunt in celum. non dicerentur rapi obuiam xp̃o: ſed p⁹ xp̃m. Uiri tamẽ ꝑ/fecti magis eminentius ⁊ prope iudicẽ erũt Magis autem congruum erit ꝙ xp̃s veni/at ad iudicandum ĩ aere ſuper montem oli/ueti q̃ ſup locum ĩ quo paſſus eſt: quia paſ/ſus eſt in forma infirma ⁊ iudicabit in forma glorioſa ſicut in glorioſa aſcendit. z° ordi/nabitur iudicium q̃tũ ad modum. De ſum/mis nãq3 celorũ deſcẽdet fili⁹ dei cũ poteſta te magna ⁊ maieſtate cũ omnibus angelicis choris. ⁊ ſua glorioſiſſima matre. Deferent ante eum angeli paſſionis inſtrumenta ex miraculo reformata. videlicet columnã. co/ronã ſpineam. crucem. clauoſ. ſpõgiam ⁊ lan ceam. Et omnes electi reaſſumptis corpori bus procedent ei obuiam. Quorum proceſ/ſionẽ ⁊ ordinem pie contemplari poſſumus ſm ꝙ Joh. in Apoca. deſcribit. Ait enĩ. 7.c. Audiui numerũ ſignatorum centum qua/dragita quattuor milia ſignati. Ex tribu Ju da. iz. milia ſignati. Ex tribu Ruben. iz. mi lia ſignati. Ex tribu Gad. iz. milia ſignati. Ex tribu Aſer. iz. milia ſig̃ti. Ex tribu Ne/ptalim. iz. milia ſignati. Ex tribu Manaſſe iz. milia ſignati. Ex tribu leui. iz. milia ſig̃ti Ex tribu Symeon. iz. milia ſignati. Ex tri/bu Jſachar. iz. milia ſignati. Ex tribu çabu/lon. iz. milia ſignati. Ex tribu Joſeph. iz mi lia ſignati. Ex tribu Beniamin. iz. milia ſi/gnati. Poſt hec vidi turbam magnam quã dinumerare nemo poterat ex omnibus gẽ tibus ⁊ tribubus ⁊ linguis ⁊ populis ſtantes ante thronum in conſpectu agni amicti ſto lis albis: ⁊ palme in manibus eorum. Et cla mabant voce magna dicentes: Salus deo noſtro qui ſedet ſup throno ⁊ agno. Jn qua viſione ponit Joãnes numeꝝ electorum ac cipiendo more ſcripture numerum determi natum pro indeterminato: deſcribendo illũ per nomina tribuum filioru3 iſrael: per que myſtice deſignantur ſtatus illoru3 qui erũt

ſaluandi. ¶ Primus ergo ſtatus ex tribu iu
da: qui interpretatur confeſſio comparebit
in iudicio. ⁊ ſignat omnes peccatores oẽſq̃z
peccatrices q poſt multa ſcelera ⁊ pctã con/
miſſa redierunt ad pniam. de quibus xp̃s di
xit Meretrices ⁊ publicani precedent ĩ re/
gno celoꝝ. ¶ Secũdus ſtatus cõparebit ex
tribu Ruben: qui ĩterpretatur filius viſio/
nis. ⁊ ſignat oẽs viros doctos ⁊ illuminatos
ſciẽtia q deuz ĩ omnibꝰ magnificauerunt.
¶ Tertiꝰ ſtatus cõparebit ex tribu Gad: qui ĩ
terpretatur accinctus latrunculus. ⁊ ſignat
quoſlibet cõiugatos qui in ſcõ matrimonio
cũ dei timore ⁊ obediẽtia vixerũt. Quartꝰ
ſtatus cõparebit ex tribu Aſer: qui ĩterpreta
tur btũs vel diuitias habens. ⁊ ſignat oẽs
ſacerdotes diuites q miniſtri ſũt ſacramẽto
ruz. ¶ Quintꝰ ſtatus cõparebit ex tribu. Ne
ptalim: q interpretat̃ dilatatio mea. ⁊ ſignat
oẽs religioſos q ſe dilatãt non ſoluz propter
deuz ad ſeruãda precepta: ſꝫ etiã conſilia.
¶ Sextus ſtatꝰ apparebit ex tribu Manaſ
ſe: q ĩterpretat̃ obliuio. ⁊ ſignat omnes mo/
nachos ⁊ ſolitarios. q obliti cuiuſcunq̃ꝫ cure
tpalis: etiã ⁊ actiõis ſpũal' p ↄtẽplatiuã vitã
deo placere ſtuduerũt. Septimꝰ ſtatus con
pebit ex tribu Symeõ: qui int̃pretat̃ obediẽ
tia. ⁊ ſignat omnes filios qui mortui ſũt ſub
cura parentum quibus in vita fuerũt obedi
entes. Octauꝰ ſtatꝰ cõpebit ex tribu Leui:
qui interpretat̃ aſſumptus ⁊ ſignat omnes
p̃latos eccl'ie q aſſumũtur ad regimẽ aĩarũ
¶ Nonꝰ ſtatꝰ cõparebit ex tribu Jſachar: q in
terp̃tat̃ vir mercedis: ⁊ ſignat mechanicos ⁊
artifices omnes q laborãt p mercede. Deci/
mꝰ ſtatꝰ cõpebit ex tribu ꝫabulõ: q ĩterp̃tat̃
ppugnaculũ fortitudinis. ⁊ ſignat omnes ĩ/
patores reges prĩcipes ⁊ alios q̊ſcũq̃ꝫ dños
q ob rempublicã defendendã augendã tuen
dãq̃ꝫ habuerũt p̃matũ. Undecimꝰ ſtatꝰ cõ/
pebit ex tribu Joſeph: q ĩterp̃tat̃ augmen/
tũ. ⁊ ſignat omnes bonos mercatores q ſua
ĩduſtria ſollicitudine ⁊ labore ciuitatũ bona
multiplicãt ⁊ augmentãt. ¶ Duodecimꝰ ſta/
tꝰ cõparebit ex tribu Beniamĩ: q ĩterpreta
tur cõtinentia. ⁊ ſignat omnes cõtinentes q
vitia carnalia maxime ſũt deteſtati. Pꝰ q̊s
venient omnes martyres cõfeſſores ⁊ apl'i
⁊ pñtabũt ſe corã altiſſimo ĩpatore dño iħu
xp̃o laudãtes ⁊ bñdicentes cũ leticia nomẽ
ſcm̃ eiꝰ. ¶ Ex alio ꝟo latere dãnati oẽs reaſ
ſũptis corporibꝰ ſuis vna cũ diabolis cõpe
bũt. ¶ Primi erũt omnes dſ̃pati: quoꝝ ca
pitanei erũt Cayn q ĩterfecit fratrez: ⁊ Ju/
das q vendidit xp̃z. Scd̃i erũt omnes viri
docti q fuerũt ſapientes vt facerent mala:
bñ aũt facere neſcierũt. Jbi erũt ĩflati the/
ologi. ibi erũt curioſi ⁊ vani pħi. ibi arrogã
tes iuriſte. ibi pcuratores ⁊ aduocati doloſi
ibi notarij falſi. ibi oratores mẽdaces: ⁊ adu
lationibus veritatem deſpicientes. ¶ Ter
tij erũt omnes vxorati q matrimonij fede/
ra violauerunt. ibi erũt q cõtraxerũt ĩ gra
dibus prohibitis aut cũ ordinibꝰ ſacris: aut
pꝰ cõtinẽtie vota. ibi erũt mulieres adulte/
re que de bonis viroꝝ nutrierũt filios alie/
nos. ¶ Quarti erunt omnes mali ſacerdo/
tes q curã aĩaꝝ acceperunt cuz eſſent ĩſuffi
cientes. qui nõ dixerunt officium ad quod
tenebãtur. qui celebrarunt in mortali pctõ:
qui tenuerunt ſecrete vel publice concubi/
nas ⁊ ſacra pro precio vendiderunt. ¶ Qui
ti erũt oẽs mali religioſi qui nõ ſeruauerũt
regulas ſuas quas promiſerũt deo obſerua
re q peiores fuerunt in moribus q̃ꝫ ſtipẽdia
rij: ſuperbi p̃ſumptuoſi. hypocrite. ĩuidi. ma/
liuoli iniqui. ꝟſipelles. doloſi. detractores.
ſuſurrones. bilingues. mendaces. ſacrilegi
excõmunicati. ⁊ quidã dãnabiles heretici.
¶ Sexti erũt omnes mali monachi ⁊ ſolitarij
ocioſi. pigri. comedentes bñ. paruz loquen/
tes cuz deo ⁊ minus cuz hominibus. ſtãtes
in ſolitudine propter gloriam mundi. pleni
fantaſijs ⁊ cogitationibꝰ etiam ⁊ factis tur
piſſimis: ⁊ pre verecũdia talia cõfiteri omit
tentes. ¶ Septimi erunt oẽs ſupbi filij qui
pentibus ſuis inobediẽtes eos ſpreuerunt
affixeruntq̃ꝫ: ⁊ moleſtauerunt cõtumeliis
cõuitiis improperiis ⁊ qñq̃ꝫ verberibus. nec
debitã impenderunt reuerentiã. ¶ Octaui
erunt omnes lupini prelati q nõ intrauerũt
p hoſtium in ouile: neq̃ꝫ vocati fuere a deo:
ſicut Aarõ: ſꝫ munere precio arte dolo im/
portũitate tpaliq̃ꝫ fauore: ⁊ aliiſ ĩdebitis mo
dis eccleſiaſticos rapuerunt honores: ⁊ bo/
na eccleſiarum nõ paupibus q̊ruz ſunt: ſed

ꝓpiquis ⁊ amicis: ⁊ qđ peius est lenonibus ⁊ meretricib⁹ distribuerunt ⁊c. ¶ Noni erūt omnes mali mercatores fraudulenti. falsarij. simulati. ꝑiuri. deceptores ⁊ vsurarij.

¶ Decimi erunt omnes tyrāni ⁊ mali dñi qui seipsos deificantes non timuerunt deum. ⁊ suos subditos grauarunt iniuste. ¶ Undecimi erūt oēs artiste neqꝫ: q suas artes cum iniusticia ⁊ alioꝝ dāno exercuerunt. Duodecimi erūt oēs icōstātes ⁊ luxuriosi ⁊ omnes alij pctōres q a parte sinistra pñtabuntur corā iudice clamātes ac dicētes. Heu heu cur nati sum⁹? O q̄ꝫ amara ē dies ista. o miseri nos q̊ trahimur? Ueh nob̄ q ꝑgim⁹ ad rigorosū iudiciū. Tertio ordinabit iudiciū q̄ꝫtū ad aspectū. Scđꝫ eni Alex. i. 3. Ric. ⁊ Boñ: di. 48. q̄rti li. Boni ⁊ mali visuri sūt iudicē viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ. Mali ī forma q̄ filius hoīs ē: sꝫ tñ in claritate q̄ iudicabit. nō in infirmitate q̄ iudicat⁹ ē. Fiet eni virtute dina supnaturaliter: vt videāt formā gloriosā corpis xp̄i ad āpliorē illoꝝ cōfusionē. q a qlibet eoruꝫ tristabit ac ↄfūdet vidēdo gloriā ei⁹ quē vehementer odit. Damnati .n. vehementer odiūt deuꝫ nō sb ratione q̄ bon⁹ est: sꝫ sb ratione q̄ eos punit. Cognoscent insup dānati diuinitateꝫ xp̄i nō p clarā visionem: sed p effectus. Boni vero videbunt gloriā corpis xp̄i cuꝫ gaudio ⁊ leticia oculo corpali: ⁊ gloriā anime oculo mentali: ⁊ etiam clare videbunt diuinitateꝫ. Fietqꝫ adhuc supnaturaliter vt ita euꝫ videāt ⁊ audiāt q sunt a remotis sicut ꝓpinqui. Tunc sicut dic̄ Criso. super Math. plāgent iudei videntes viuentem ⁊ iudicātem queꝫ q̄si hominē ⁊ mortuuꝫ existimabāt: ⁊ conuincentes se corpe vulnerato scelus suuꝫ negare nō poterunt. Plangent ⁊ gentiles qui vanis disputationib⁹ decepti philosophorum irrationabilē stulticiā putauerūt eē deū colere crucifixū. Plāgēt se xp̄iani pctōres: q magis dilexerunt mundum q̄ꝫ xp̄m. Plāgent se heretici q purum hominem crucifixuꝫ dixerunt: cuꝫ videant ipsum esse iudicē in queꝫ iudei trāsfixerunt hec ille. O quāta erit etiā ī dānatis afflictio quātusqꝫ meror cuꝫ videbunt multitudineꝫ electorum. Tunc vt scribit Sap. 5. stabunt iusti in magna cōstātia aduersus eos q se angustiauerunt ⁊ qui abstulerunt labores eoꝝ. Uidentes turbabunt timore horribili ⁊ mirabunt in subitatione insperate salutis: dicētes itra se pniam agentes: ⁊ p̄ angustia spūs gemētes. Hi sūt q̊s aliquādo ha. ī deri. ⁊ ī si. impro. Nos insen. vitā illorū estimabamus insa. ⁊ fi. illoꝝ sine ho. Ecce quō cōpu. sūt inter fi. dei. ⁊ inter sanctos sors illorum est.

¶ Qualiter accusabunt in die iudicij ⁊ nota fient pctā omniū. nec poterit quis defendere se aut excusare. ¶ Caplm. 2.

Secundū mysteriū cōtēplādū de iudicio vocat reuelatio. Reuelabūt quippe oīa damnatoꝝ pctā: tā publica q̄ꝫ secreta. Circa quā reuelationē occurrēt tria. Primū dicit accusatio. Secūdū testificatio. Tertiū arctatio. ¶ Primū accusatio. Stabūt nāqꝫ tres accusatores ↄtra peccatores. Primus erit diabolus qui dicet. Equissime iudex iudica istum esse meum q noluit esse tuus. Tuus erat per naturā me⁹ est factus p suā maliciam. Tibi inobediens mihi obediens. Judica g̊ istum esse meum mecumqꝫ damnandū. Cognoscēt enim tūc fatui peccatores: q̄ꝫ grauiter errauerūt acquiescere diabolicis suasionibus quādo videbunt omnes demones cōtra illos clamātes. ¶ Secundus accusator erit proprium scelus. Nam vt inquit Ric. i. 4. dis. 43. In iudicio cognoscet quilibet homo peccata q̄ fecit tā iusti q̄ꝫ reprobi. Mali enim cognoscent vt ex illa afflictione amplius crucientur. Boni vero quia ex cognitione remissionis ⁊ indulgentie amplius consolabuntur: ⁊ diuinā misericordiā collaudabūt. Nō soluꝫ autem ipsimet: sed singillatim vnicuiqꝫ manifesta erunt omnium bona ⁊ mala. Sed noticia illa ⁊ diuulgatio peccatorum q̄ fecerūt electi: non generabit eis penam nec ignominiam nec confusionē. quinīmo cedet ad eorum gloriā propter penitētiā quam fecerunt. Et hoc dicit Grego. 4. morali. versus finem qui ait exponens illud ps. Misericordias domini in eternū cantabo. Quomodo misericordias dñi cātat ī eternū: qui miseꝝ se ignorat fuisse? Et si miserie transacte nō meminit: vnde largitori misericordie laudes reddit? Manifestatio ergo peccatorum q̄ꝫtum ad reprobos non quātum ad iustos erit accusatio. Tertius accusator erit

totus mundus. Uñ Criso⁹ sup Math. In il
la die vltionis nihil ē qđ rñdeamus: vbi ce
lum ꝛ terra aqua sol ꝛ luna dies ꝛ noctes ꝛ
totus mundus stabũt aduersũ nos in testi/
moniũ pctõꝝ nostroꝝ. Secũdũ qđ occur/
ret ĩ reuelatiõe pctõꝝ erit testificatio. Tres
enĩ testes habebit tunc cõtra se pctõꝛ. Unũ
supra se .s. deũ. Secũduꝫ intra se .s. ꝯsciam ꝓ
priã. Tertiũ iuxta se .s. proprium angelũ hoĩ
ad custodiam deputatũ: qui tanꝙ ꝯscius oĩ
um que homo fecit ꝯtra eũ testimoniũ per/
hibebit. Uñ Job. 20. Reuelabũt celi idest
angeli iniquitatē eius. Tertiuꝫ qđ occur/
ret ĩ reuelatione pctõꝝ erit arctatio. Arcte
enim erũt tũc ꝛ stricte vie omniũ pctõꝝ qñ
nõ poterũt negare: nõ excusare: non appel/
lare. non fugere: non impetrare veniã: non
habere refugium. O ꝙ flebilis erit tũc dã
natoꝝ ꝯditio. Nõ valebunt eis preces: non
clamores: nõ gemit⁹: nõ parẽtes: non amici
nõ deniqꝫ quicꝙ aliud. Unde Criso⁹ super
Math. Non erit tũc resistendi virtus con
tra deuꝫ: nec fugiendi facultas ante faciem
eius: nec penitẽtie locus: nec satisfactionis
tempus. Et Grego. ĩ omel. inquit. O ꝙ an/
guste erunt tunc vie reproboꝝ. superi⁹ erit
iudex iratus: inferi⁹ horrẽduꝫ chaos: a dex
tris peccata accusãtia: a sinistris infinita de
monia ad suppliciũ trahentia: intus cõsciẽ
tia vrens: foris mundus ardens: miser pec/
cator sic cõprehensus q̊ fugiet? latere erit ĩ/
possibile: apparere ĩtolerabile. hec ille. Po
terit tunc vnusquisqꝫ dicere illud ps. Quo
ibo a spũ tuo ꝛ q̊ a fa. t. f. Si ascẽ. ĩ ce. t. il. es:
si de. ĩ ĩfer. ades. Si sũ. pẽ. m. di. ꝛ ha. ĩ extre
ma. Etenim il. m. t. dedu. me. ꝛ. t. m. de. tu.

Qualiter ĩ iudicio xp̃s alloquet̃ electos
blande atque benigne. malos vero aspere
satis ꝛ dure. ꝛ quomodo impij separabun/
tur a iustis. Capitulum. 3.

Tertiũ mysteriũ cõtemplandum de
iudicio dicit̃ p̃miatio. Circa qđ ad/
huc tria debem⁹ attentissime cõtẽ
plari. Primuꝫ dr̃ electoꝝ allocutio. Se
cũduꝫ dãnatoruꝫ contristatio. Tertiũ oĩ/
um sepatio. Primum dr̃ electoꝝ allocutio.
Loquet̃ nãqꝫ xp̃s electis suis tria suauissima
verba. Primuꝫ verbum erit dulcis vocati
onis: qñ facie leta ꝛ vultu hilari ad dexterã
ꝑtem se ꝯtẽs aspiciet suã dulcissimã matreꝫ
ꝛ ceteros electos ꝛ scõs poteritqꝫ dicere: li/
cet ĩ euãgelio nõ ponatur. O genitrix mea
o venerãda ꝛ dignissima regina celoꝝ: ecce
iaꝫ temp⁹ est vt cunctis hoĩb⁹ qui fuerunt in
mundo ĩnotescat gl'ia tua. videãtqꝫ oẽs me
rita tua. Tu nẽpe es illa que humilitate ca/
ritate ceterisqꝫ ꝯtutib⁹ ad tuũ vterũ me in
clinasti. Tu me nouẽ mensib⁹ ĩ ventris tui ta
bernaculo tenuisti. Tu me natũ deũ hoĩem
in presepio adorasti. ĩuoluisti pãnis: ꝛ lacte
tuo mellifluo me pauisti. Tu cuꝫ lachrymã
tẽ me cernebas lachrymabaris. Cũ vigilãte
vigilabas cũ patiẽte patiebaris. tu me ĩ bra
chijs sepe portasti. ꝛ corde ꝛ ope semꝑ mecũ
fuisti. Mecũ pre dolore cũ crucifigebar in
cruce crucifigebaris ĩ aĩa. Et cũ a toto mũ
do essem derelictus: tu sola firma in mea fi/
de mansisti. Iunxisti voluntatem tuã volũta
ti mee. Sancta humil' ꝛ deuota celestia sꝑ
ꝯsiderasti. En iã toto mũdo ꝑiter ꝯgregato:
ꝛ ego excelsaꝫ gloriã tuã quã tibi dare volui
patẽter mõstrabo. Postmoduꝫ vero aplĩs
referet. Uos discipuli mei filij ꝛ fratres di/
lecti q reliq̃stis oĩa ꝓpter nomẽ meũ ꝛ pau
pes ꝛ ꝑegrini ꝑ terraꝝ orbẽ fideliter labora
stis: ꝛ tandem patienter mortem sustinuistis
Et post martyribus dicet. O vos feruẽtes
martyres: q pro meo amore tormenta ꝛ pe/
nas horribilissimas sustinuistis: ꝛ mori poti/
us ꝙ me negare elegistis. Deide alloquetur
virgines. O vos virgines mũdi q scãm illi
batãqꝫ castitatẽ tãtoꝑe amastis. Et vos o
scĩ cõfessores: q corꝑa vestra arctissima pnĩa
macerastis. O vos oẽs scĩ religiosi q abnega
stis ꝓpriã volũtatẽ. O deniqꝫ vos q miseri
cordie opa ꝓximis vestris exhibuistis. Esuri
ui enĩ ꝛ ꝺdistis mihi mãducare. Sitiui ꝛ ꝺdi
stis mihi bibere. Hospes erã ꝛ collegistis me.
Nud⁹ erã ꝛ cooꝑuistis me infirm⁹ erã ꝛ visi
tastis me. Uenite ad me vos diligẽtẽ. Ueni
te ad me fõtẽ oĩuꝫ bonoꝝ. Ad me sũmũ gau
dium. Ad me sũmã pulchritudinẽ. Ad me sũ
mũ solatiũ. Ueni o cara genitrix. Uenite o
oẽs electi. O dulce vẽite. o vox dulcior suꝑ
mel ꝛ mãna. Ecqd faciẽt tũc dãnati qui nõ
vocabuntur. Audient tñ xp̃m vocantẽ ele/
ctos suos. Percutient profecto pectora
clamabunt ꝛ dicent. Ueh nobis cur nati

sumus:? Ueh q2 vocati sunt illi: ꝛ nos nō vocamur. ꝛ nobis nihil dicitur. Quinimo expectantes sumꝰ audire sentētiam horribilis dānationis. Secūdū vbū suauissimū qđ loquet̃ xp̄s electis suis dicit̃ bn̄dictionis. Nā post vocationē subiūget eis bn̄dictionē suā dicetq3 vt pie credo p̄ mīi suc. Bn̄dicta sis tu: bn̄dicta sit aīa tua: bn̄dictū sit corpꝰ tuū: bn̄dicti sint oēs labores tui. Deide dicet et cet̃is. Bn̄dicti sitis vos oēs electi mei. O q̄ grata erit bn̄dictio illa oībꝰ illis. O q̄ grauis ipsis dānatis q tūc itelligēt q̄tū ꝓfuit bn̄facere: amare deū ꝛ odire peccatū. Tertiū verbū suauissimū qđ loquet̃ christus electis suis dicit̃ remunerationis: qn̄ subiunget. Possidete paratū vobis regnū a constitutione mūdi. Regnū i quo ē oīs iocunditas. oīs plenitudo bonoꝝ: oīs suauitas: oīs trāquillitas: oīs pax: oīs ↄcordia: oīs leticia: oīs quies: oēs diuitie: oīs satietas: oē deniq3 bonū. Nullū icōmodū. nulla tristicia: nullus dolor: nullus labor: nulla īfirmitas: nullū fastidiū: nullus meror: nulla discordia. nullū deniq3 malū. O peccatores insensati: cur nō conamini ꝛ vos regnū illđ acqrere: cui totus mūdus cū oībꝰ bonis suis cōparari nō pōt? ¶ Secūdū cōtēplādu3 dicitur dānatoꝝ cōtristatio. Nā post oīa q̄ supradicta sunt vehemēter peccatores ↄtristabunt̃ ꝑpter tria. p̄mo ꝑpter exprobratione3. Acriter nāq3 xp̄s exprobrabit illos. d. illud vel simile: qđ Crisoꝰ sup Matth. ait. Ego ꝑpter vos hō factus sū: alligatꝰ ꝛ derisus: cesus ꝛ crucifixus. Ubi ē tātaꝝ iiuriarū meaꝝ fructus? Ecce p̄cium sanguinis mei quē dedi ꝑ redēptiōe aīaꝝ vr̄aꝝ. Ubi ē s̄uitus vr̄a: quā mihi ꝑ p̄cio sanguīs mei dedistis? Ego sup glīa3 meā vos habui cu3 essem đs apparēs homo: ꝛ viliore3 me oībꝰ rebus vr̄is fecistis. Nā oēm rē vilissimam terre ampliꝰ dilexistis q̄ iusticiā meā ꝛ fidē. hec Criso. O scelerati ꝛ igrati peccatores: qd mali feci vobis? Quid ꝑ vr̄a salute facere dbui qđ nō feci? Uidete caput meū splendidū. h̄ ē illud qđ ꝑ vobis spinis fuit coronatū. Habui faciē meā nūc sole lucidiorē: feti dissimis sputis ꝑ vobis deturpatā. Corpus h̄ gloriosū qđ īspicitis ꝑ vobis fuit dure flagellatū: ꝛ ī cruce cōfixū. Ecce signa. Aspicite loca clauoꝝ: aspicite manꝰ: aspicite pedes aspicite latus. Jngt eni Crisoꝰ. Ueniet xp̄s i iudicio: non solū vulnera: s3 exprobratissimā morte ostēdēs. ¶ 2ᵒ cōtristabunt̃ peccatores ꝑpter cōtrariationē. Jn tātis eni angustijs ↄstituti oēs scōs ↄtrarios hēbunt. 3ᵒ ↄtristabunt̃ ꝑpt̃ sentētiationē: qn̄ audiēt tonitruū illud grande ꝛ formidabile: voce3. s. ihu xp̄i idignant̃ ipis d. Jte maledicti i ignē eternum: q paratus ē diabolo ꝛ angelis eiꝰ.

¶ Tertiū ↄtēplādū dicit̃ oīu3 sepatio. O si vellemꝰ ↄtēplari qn̄ sepabunt̃ iiusti a cōsortio iustoꝝ ꝛ a visione dei: q̄ta erit illoꝝ lamentatio q̄ flebiles voces: ꝑrūperemꝰ certe i lachrymas. Jbūt qdē ipi dānati eiulantes ꝛ querelātes i ignē et̃nū. Justi aūt i vitā et̃nā: i q̄ regnabūt cū xp̄o p īfinita secula secłoꝝ. Amen.

¶ Feria qnta secunde hebdomade i q̄dragesima. de necessitate scīssime ↄfessionis. ↄ̄ eos q dicūt supfluu3 esse: aut inane cōfiteri peccata sua sacerdoti. ¶ Sermo. 27.

Accedentes discipuli eiꝰ rogabāt eū dicētes. Dimitte illā. q2 clamat pꝰ nos Math. 15. c. ꝛ i euangelio hodierno. Ordinauit xp̄s sacerdotes suos mediatores fore futuros int̃ ipm ꝛ pccōres penitentes. voluitq3 vt absolutiōis bn̄ficiū ipi sacerdotes p ↄfessionē sacramētalē largirent̃ Qđ mystice inuit̃ i euāgelica lectione: i qua narrat̃ quēadmodū apl̄i: p q̊s significantur sacerdotes supplicabunt xp̄o ꝑ Chananee filia sanitatē postulāte: p quā peccatrix aīa denotat̃. Qm̄ vo apđ nōnullos curiosos extat opinio quedā falsa: q̄ asserūt nō fore opportunū: imo supfluū ꝛ iane sacerdotibꝰ cōfiteri peccata. Jdcirco ī p̄nti s̄mone de necessitate confessionis tractare curabimus: quam necessariā esse cunctis penitentibus ostendemus triplici ratione.

¶ Prima ratio propter doctoru3 ꝛ scripturarum testificationem.

¶ Secūda propter christi institutionem.

¶ Tertia propter ecclesie preceptionē.

Qr p dicta scõꝝ doctoꝝ ꝓbari potest q̃li-
ter confessio peccatorum sit penitentibus
ad salutem necessaria. ¶ Capitulū.i.

PRima rõ qua ostendit ꝙ confessio
sit necessaria ad salutẽ ẽ ꝓpter do-
ctorum ⁊ scripturarū testificatio-
nem. Et ante ꝗ̃ īducātur testimonia: ꝑmit-
tẽda est de cõfessione distictio q̃dã: quã po-
uit Alex. in. 4. volumine sũme. ⁊ Tho. z. z.
q. 3. q dicũt ꝙ triplex ẽ cõfessio. pͣ coꝝ que
sunt fidei. ⁊ ista ẽ ꝓpri⁹ actus fidei: de qua
Paulus. Ro. x. ait. Ore aũt cõfessio fit ad
salutẽ. Secũda ẽ cõfessio grãꝝ actionis si-
ue laudis: ⁊ ẽ actus latrie: qꝛ ordinat̃ ad ho
norẽ deo exterius exhibẽdũ. de q̃ Dauid ĩ
p̃s. Cõfitemini dño qm̃ bon⁹. Tertia ẽ cõ-
fessio sacramẽtalis q̃ fit sacerdoti. Et d̃ hac
Ray. ait ĩ sũma de pe. Cõfessio ẽ corã sacer
dote legitima proprioꝝ peccõꝝ declaratio.
Et de hac sancti dicũt: ꝙ loco ⁊ tp̄e expedi-
at ad salutẽ. Uñ de pe. di. i. c. nõ põt. īducit̃
Ambro⁹ li. de paradiso sic loquẽs. Nõ põt
qsꝗ̃ iustificari a peccõ: nisi peccatũ fuerit añ
cõfessus. Et idẽ Ambro⁹ ĩ sermone q̃drage
sime inqt. Ecce nũc tempus acceptabile ĩ q̊
cõfessio a morte aĩaꝫ liberat. Cõfessio para
disum aperit. Cõfessio spem saluãdi tribu-
it. Uñ scriptura dicit. Dic tu iniqtates tuas
vt iustificeris. Itẽ Joh̃. os aureũ. i. c. pfecta
In corde contritio: ĩ ore cõfessio: ĩ opere to
ta humilitas: hec ẽ fructifera penitẽtia. Et
idẽ de pe. di. i. c. nõ põt. Nõ potest qsꝗ̃ gra-
tiã vite celestis accipe: nisi purgatus fuerit
ab oĩ sorde pcti p penitẽtie confessionẽ. Et
Aug⁹ li. de penitẽtia. Agite penitentiã q̃lis
agit̃ ĩ eccl'ia vt oret p vobis eccl'ia. Nemo
sibi blãdiat̃ ⁊ dicat. Occulte ago: apud deũ
ago. Nouit de⁹ q mihi ignoscit q̃ ĩ corde ago
Ergo sine cã dictũ ẽ: Que solueritis in t̃ra
erũt soluta ⁊ ĩ celo: Ergo sine cã claues da
te sũt eccl'ie dei: q̃si dicat: nõ. Et idẽ ĩ eodeꝫ
li. Quẽ penitet oĩo peniteat: dolorẽ lachry-
mis oñdat: ꝑsentet vitã suã deo p sacerdotẽ
ꝓueniat iudiciũ di p cõfessionẽ. Et Aug⁹ ĩ li.
de pnĩa. Cõfessio ẽ salus aĩarum: dissipatrix
vitiorũ oppugnatrix demonũ. Quid plã:
Obstruit os ĩferni ⁊ portas apit padisi. Et
de pe. dis. i. c. Multiplex mĩa di. Leo papa
inqt. Mediator dei ⁊ hoĩuꝫ xp̄s ih̄s hãc p̄-
positis eccl'ie tradidit ptãtẽ: vt cõfitẽtibus
pnĩe satisfactionẽ darẽt: ⁊ eadẽ salubri sa-
tisfactione purgatos: ad cõmunionem sa-
cramẽtoꝝ p ianuã recõciliationis admitte
rent. Et idẽ ĩ sermonib⁹ ¶ Nõ remanet ĩ iu-
dicio cõdẽnãdũ qd̃ fuerit cõfessione purga
tũ. Ex qbus colligitur ꝙ penitẽtes ad con-
fessionẽ sunt obligati. Sꝫ ꝯtra posset quis
arguere. Primo qꝛ nullus tenet̃ manifesta
re inhonesta corporis sui. g̃ multo min⁹ nec
anime. Secũdo qꝛ vt dicit Ambrosius su
per Lucã. Petrus doluit ⁊ fleuit: qꝛ erra-
uit vt homo. Non ĩuenio qd dixerit. scio ꝙ
fleuerit. Lachrymas lego: satisfactionẽ nõ
lego. Et Chriso⁹ ait. Lachryme lauant de-
lictũ: quod voce pudoꝛ est cõfiteri. ¶ Ter
tio arguit̃: qꝛ si esset necessariũ hoĩes confi-
teri sacerdoti. hoc nõ videretur esse nisi ad
taxãdũ emẽdã peccati. Sed hõ põt suffici-
enter taxare emẽdã ꝓ peccato suo. ergo vi
detur ꝙ cõfessio non sit necessaria. Rñdet
ad hec Ric. ĩ. 4. di. 17. dicẽs ad primuꝫ. Qr
ĩhonesta corporis expedit aliqñ manifesta-
re medico ad sanitateꝫ cõsequendã: iuxta il
lud Boetij. Si opera medicantis expectas
oportet vt vuln⁹ detegas. Sic etiã inhone-
sta aĩe manifestãda sũt sacerdoti: tanꝗ̃ me-
dico spũali. Ad secundũ vero dicit Ric. ꝙ
multa facta sunt q̃ scripta nõ sunt. Et qñ di
citur ꝙ lachryme lauãt delictũ exludit̃ cõ
fessio publica: nõ auteꝫ secreta: q̃ cũ ipsis la
chrymis ĩtelligitur. ¶ Ad tertiũ insup argu
mentũ. d. Ric. ꝙ ille q est nimis familiaris
vni parti: iudex nõ debet esse ĩ illa causa. vt
notatur extra de officio ⁊ potestate iudicis
dele. c. insinuãte. Qꝛ dicit glo. ibideꝫ. Fami
liaritatis affectio veritateꝫ impedire solet.
Homo auteꝫ nimis familiaris est carni sue.
et iõ nõ ẽ rationabile ꝙ sit iudex in illa cau
sa: ĩ qua agendũ ẽ de punitione carnis sue:
ꝗ̃uis illa punitio sit ad anime correctioneꝫ
Multi insuper si seipsos iudicare deberent
de grauissimis peccatis sibi cõscientiã non
facerent: reperirent̃qꝫ vsurarij: qui vsuras
non condẽnarent: raptores ⁊ fures q restitu
tioneꝫ nõ approbarent: adulteri ⁊ fornicato
res qui luxuriam excusarent. ⁊ huiusmodi.

Quare opportune ꝓuisũ est vt in foro cõ-
scientie alij scilicet sacerdotes de pccis no-
stris qñ illa confitemur habeant iudicare.

Que cõfessio ē de necessitate salutis: eo ꝙ
tpe legis gratie fuit īstituta a dño ihũ xpo:
ꝛ quõ intelligitur ꝙ sit de iure nature: ꝛ q̃-
liter ī lege scripta fuit figurata. Capl'm. 2.

Secũda ratio qua oñditur ꝙ cõfes-
sio sacramentalis sit ad salutem ne-
cessaria. est ꝓpter christi institutio-
nem. Instituta quippe fuit confessio in lege
gratie a dño iesu christo secundũ Ric. vbi
supra: ĩplicite ꝛ explicite. Implicite ī figura
cum dixit leproso mundato. Matth. 8. Ua
de ꝛ oñde te sacerdoti. Et etiam explicite
sine figura: in hoc ꝙ nõ tantum potestatem
iudicandi in foro exteriori dedit discipulis
accipiendã ab aliis mediante petro: cui eã
promisit ante passionem: cũ sibi dixit illud:
quod scriptum est Matth. 16. Tibi dabo
claues regni celoꝝ. Et dedit post resurre-
ctionem cũ dixit Joh. 21. Pasce oues me-
as. Sed etiam dedit eis potestatem iudicã-
di ī foro conscientie: non tantum apostolis:
quorum sunt episcopi successores: sed etiã
alijs discipulis quorum sunt successores in-
feriores sacerdotes: ꝛ illã potestatẽ oĩbus
immediate dedit ꝑ seipsum: cũ post resur-
rectionẽ suã dixit eis. Quorũ remiseritis
peccata remittunt̃ eis. Quibus autem da-
tur ptãs iudicãdi de aliqua cã: datur eis po-
testas cognoscendi de illa. Nullus enĩ põt
iudicare ꝛ esse bon⁹ iudex de his que igno-
rat. Sacerdos autẽ nõ põt cognoscere suf-
ficienter facta peccatoris conscientie: nisi
peccator ei confessione cõscientiã aperiat.
Alex aũt. ī. 4. summe dicit ꝙ duo sũt ī ꝯfes-
sione. Unũ formale ꝛ cõpletiuũ. ꝛ hoc est
absolutio vel potestas absoluendi vel medi-
candi. Et hoc dñs instituit qui potestatem
clauium concessit. Et penes hoc residet vir-
tus. Aliud autẽ ē materiale. ꝛ hoc est dete-
ctio peccati siue morbi. Et hoc dñs nõ insti-
tuit: sed insinuauit: qꝛ sufficit egroto expo-
nere medicũ ꝛ medicinã. Uñ Aug⁹ li. ꝓ.
de penitentia. ꝛ ponitur de pe. di. i. Quem
penitet. Lazar ait de monumento iam re-
suscitatũ obtulit discipulis soluendũ xp̃s
ꝑ hoc ostendens potestatẽ soluendi sacer-
dotibus fuisse concessam. Et hic queri põt
vtrum confessio instituta fuerit in lege na-
ture ꝛ in lege scripture: sicut in lege gratie.
Et de lege nature dicere possumus secun-
dum Boñ. ī. 4. di. 17. ꝙ dupliciter sunt aliq̃
de dictamine iuris nature. s. aut in generali
aut in speciali. In speciali: vt honorare pa-
rentes. In generali ỽo dictat natura ea q̃
suꝑaddit lex euãgelica. Intelligendũ ē er-
go ꝙ ē confessio de peccato mentalis ꝛ vo-
calis. Mentalis ꝯfessio est recognitio pec-
cati ꝛ offense dei. ꝛ hoc est de dictamine na-
ture in speciali: secũdũ ꝙ cognitio offense ē
de dictamine nature. Cognitio autẽ offẽ-
se. humane ē de dictamine nature ꝑ se secũ-
dũ ꝙ ē rationalis. Sed cognitio diuine of-
fense ē de dictamine nature adiute aliquo
modo ꝑ fidem. Quomodo aũt scit homo se
offendisse deũ quẽ non videt: nisi ꝑ aliquẽ
radiũ fidei hoc cognoscat? Cũ ergo deũ co-
gnoscit homo se ꝑ ꝑuaricationẽ inhonorare
natura dictat ꝙ ab ipso misericordia est hu-
militer petenda. Et hoc nunq̃ est: nisi reco-
gnoscatur culpa. Uocalis vero confessio ē
duplex. s. que fit deo: ꝛ que fit homini. Uo-
caliter confiteri deo dictat natura nõ sim-
pliciter: sed in casu: vt puta qñ deus exigit
sicut exegit ab Adam ꝛ Cayn. de q̇bus scri-
bit sic de pe. di. i. §. deniq̃. ꝓpe. c. voluissẽt
Deniq̃ vt ꝑspicue appareat neminẽ sine cõ-
fessione a peccato mundari: ab ipsius huma-
ni generis pricipio sumam⁹ exordiũ. Pec-
cati transgressionis primi parẽtes corrupti
a dño sunt reqsiti d̃ culpa: vt peccatũ quod
trãsgrediẽdo cõmiserãt: cõfitẽdo delerent.
Serpẽs aũt de culpa reqsitus nõ est: qꝛ per
cõfessionẽ nõ reuocabat ad veniam. Cayn
q̊q̃ cũ prime ꝑuaricationi fratricidiũ addi-
disset: similit̃ a dño de culpa ē reqsit⁹ cũ ei
dicit̃. Ubi ē Abel frater tuus? Sed qꝛ suꝑ-
bus capiti suo peccatũ suũ confiteri noluit
potius mendaciter negãdo dñm suũ falle-
re conatus est di. Nunquid custos fratris
mei sum ego? indignus venia iudicatus est
Uñ ī desperationis profundum mersus est
dũ ait. Maior est iniqtas mea q̃ vt veniã
merear: ꝛ vagus ꝛ profugus exiit a facie

dei:significãs eos q peccatum suũ cõfiteri
dissimulant:respectu diuine miserationis:
indignos haberi. Hec ibi. Uocaliter vo cõ/
fiteri hoĩ nõ dictat natura nisi ĩ generali. Di
ctat enĩ oĩbus modis reconciliari oportere
deo:qbus ipe statuit. Jõ natura dictat q si
ds arbitriũ cõstitueret ĩter se ⁊ peccatorẽ:q
ipsi esset culpa reuelãda:⁊ ita dictat ĩ gene/
rali. De lege autem scripture dicit Boñ. q
duo pricipalit sũt ĩ ↄfessione:ppt que opor/
tuit ⁊ cõueniẽs fuit cõfessionẽ ĩstitui. Pri/
mũ ẽ ppter declarationẽ pcci ⁊ manifesta/
tionẽ:⁊ ille ẽ finis cõfessionis ĩ se. ¶ Secun/
dus finis ẽ ppt recõciliationẽ faciẽdaz deo
⁊ ei⁹ eccľie. Primo g fit ppter pcci detesta
tionẽ. Peccator enĩ dum mala agit odit lu
cẽ. ⁊ iõ ĩ reuersione ad iusticiam oportet re
dargui ĩfructuosa opa tenebraꝝ. Que aũt
arguunt a lumine:manifestant. h aũt ẽ per
cõfessionẽ. Et iõ debuit ĩ ea lege ĩstitui cõ/
fessio:ĩ qua ẽ manifestatio vitatis. Jn q ver
bũ caro factũ ẽ:vt ĩtelligibile fieret sensibi
le ⁊ manifestũ. hec qdẽ ẽ lex gr̃e. Jõ qñtum
ad primũ finẽ sibi cõpetit cõfessionis ĩstitu/
tio. Alius finis ẽ ad recõciliationẽ faciẽdã
humano arbitrio mediãte. Jõ fit hoĩ vt ho
mo sit iudex ⁊ arbit ĩter pcõrẽ ⁊ deũ. Arbi
ter aũt talis debet eẽ q possit apponere ma
nũ ĩ vtrũqz. Talis aũt nõ potuit eẽ quous/
qz deus fact⁹ ẽ hõ. Et tũc hõ deificat⁹ dat⁹
ẽ nobis mediator ⁊ arbiter xp̃s:q potuit ar/
guere ⁊ manũ ponere ĩ vtrũqz. Hic reliqt ĩ
ecclesia successores:quos arbitros cõstituit
⁊ rectores ecclesie: qb⁹ cõmisit auctoritatẽ
recõciliandi. Et qm̃ hec auctoritas p̊ fuit in
xp̃o:⁊ ĩ nullo potuit eẽ ante q̃z veniret:ideo
tantũ ĩ lege noua debuit ĩstitui cõfessio. Cõ
fessio g put sacramẽtũ nõ fuit ĩ lege scripta
nisi ĩ figura. p̃cessit aũt ĩ hoc q sacerdotib⁹
data erat potestas ⁊ auctoritas discernẽdi
ĩter leprã ⁊ nõ leprã:sanctũ ⁊ pphanũ. Sed
hec quidem erant corporalia ⁊ non spũalia.

¶ Qr hoĩes obligant de necessiate ↄfiteri:
nõ solũ ppter primã ĩstitutionẽ:sed etiã ppt
p̃ceptũ ecclesie:a quo nullus excipitur: ni/
si qui esset absqz pctõ. Capitulũ. 3.

Tertia rõ qua ondit q cõfessio sit ne
cessaria ad salutẽ:ẽ ppt ecclesie p̃/
ceptionem. Precepit nanqz ecclesia vt ho
mines confiterentur. i. c. oĩs. extra de pe. ⁊
re. vbi dr̃. Oĩs vtriusqz sexus fidelis post/
q̃z ad annos discretiõis puenerit:oĩa sua so
lus peccata saltẽ semel ĩ ãno fideliter cõfite
atur pprio sacerdoti:⁊ iniũctã sibi penitẽtiaz
studeat p virib⁹ adĩplere. Propter q ver/
ba dicit Boñ. q oẽs siue boni siue mali ob/
ligant ad ↄfessionẽ saltẽ semel ĩ ãno. Tene/
ri qdẽ ad cõfessionẽ ẽ dupliciter: vel ex in/
stitutione prima:qr ĩstituta ẽ sub p̃cepto: vt
patuit. Uel institutione supaddita q ẽ a ge/
nerali cõcilio i. c. p̃alľ. oĩs. Rõne mãdati pri
me ĩstitutiõis: qm̃ ĩstituta ẽ directe contra
mortale pctm̃: tenebant oẽs q post baptis/
mũ peccauerũt mortalit. Rõne vo he insti
tutionis tenent oẽs saltẽ ad semel in anno.
Rõ aũt hui⁹ institutionis triplex ẽ. Prima
ẽ vniuersalis idigẽtia. Oẽs enim peccaue
rũt:⁊ oẽs egẽt gr̃a dei. iõ qlibet debet deũ
glificare cõfitẽdo se peccatorẽ. Qui enim
pctõrẽ se cõfitet:deũ glorificat ostendẽs se
deũ offendisse:⁊ ei⁹ misericordia se idigere.
¶ Secũda ratio fuit sacre cõmunionis reue
rentia:qr oẽs tenẽtur ĩ pasca cõmunicare:
tã pfecti q̃z iperfecti. Et tunc qr agnus pa
scalis mãducãdus ẽ cũ solẽnitate: vt mũdi
essent mãducantes ⁊ digni:oportuit p̃mit/
ti remediũ purgatiõis ⁊ pbatiõis:⁊ h est in
peccati confessione. ¶ Tertia rõ fuit discre
tio gregis dñici:ne lupi absconderent ĩ gre
ge q maducarent agnos. Jõ ĩstitutum ẽ vt
vultus cõscientiaꝝ suaꝝ sacerdotib⁹ oñde/
rent. Et ne heretici inocẽtiã palliarẽt:⁊ sub
pelle inocẽtie se abscõderẽt. Uñ si qs nullũ
haberet peccatũ mortale:cõfiteri debet ve
nialia:nõ q hõ obliget illa cõfiteri de se: vt
declarabit ĩferi⁹ pp viculũ peccati:sed pp
obligationẽ p̃cepti. Si aũt aliqs diceret q
nõ haberet remorsũ peccati venialis. Dicit
Boñ. q ĩpossibile ẽ s̃m statũ viatoris: vt ali
quis vnũ diẽ vel septimanã trãseat sine re/
morsu venialis:tñ q totũ annũ trãseat :illd
magis ẽ impossibile: vt vix credat q fuerit
hoc donũ ĩ aliquo:nisi in christo ⁊ eius ma/
tre. Et ideo vnusqsqz vel hẽt ↄsciẽtiã d ve
nialibus: vel debet habere. ⁊ oĩs homo pe
tere debet. Dimitte nobis debita nr̃a. Uix

eni est homo in vita ista sine veniali:tū pro/
pter ignorantiā:qr ī multis venialit pecca
mus ⁊ ignoram⁹ ⁊ nō cōsideram⁹:tū ꝑpter
adherentiā.qm̄ venialia ista magne sūt ad/
herentie. Et iō q̄ntūcunq̄ aliqs sit pfectus
d̄bet recognoscere ⁊ ope ꝯfiteri se pctōrez
Si tamē qs repiret q nō hr̄et venialia pec/
cata ꝑpter supabundantez gratiā:talis nō
tenet ad illud mandatū:qa solis peccatori/
bus ⁊ viatoribus datū est.ipse vero iaz ha/
bitat i celis qui venialiter nō peccauit. hec
Bon. Addit his Ric. φ regulariter oēs tā
fideles q̄ ifideles tenent ad cōfessionē faci
endam sacerdoti xp̄iano inq̄ntuz istud p̄ce/
ptum ē preceptū dei q ptātez habet vniuer
saliter sup oēs:⁊ p̄ceptum vniuersaliter de
dit. Si aūt nō eēt preceptū nisi ab ecclesia
ad eius obseruationē non tenerētur nisi illi
qui sacrm̄ baptismi susceperūt. Quia vica
rio xp̄i nō fuit cōcessa directe ptās sup illos
qui sacrm̄ baptismi nō susceperūt:qđ est ia/
nua qua intratur in ecclesiam militantem
Et tāte obligationis ē p̄ceptū đ ꝯfessione:
vt si quis nō pōt loqui: ꝯfiteri debeat nutu
vel signo eo modo quo pōt: ꝑut notat. z6.
q. 6. c. qui recedūt. Istud etiā preceptū cū
sit euangelicum q̄ntū ad institutionē:q̄ntuz
vero ad circunstantiaz sit de iure positiuo:
pōt a papa dispensari q̄ntū ad circunstātiaz
Sed φ aliqs nullo modo teneat ꝯfiteri pa
pa nō pōt:qr non pōt dispensare ꝯtra euan
gelium. Unde vrbanus papa. 25. q. i. c. sunt
quidā. ait. Sunt qdā dicentes romano pon
tifici sēp licuisse nouas condere leges:qđ ⁊
nos nō solū nō negamus:sed etiā valde af/
firmamus. Sciēdū ṽo sūmope est qm̄ ⁊ i/
de nouas leges condere pōt: vnde euange
liste aliquid nequaq̄ dixerūt. Ubi ṽo apte
dn̄s vel eius apl̄i ⁊ eos sequentes sc̄i p̄res
sn̄ialiter aliquid diffinierunt:ibi non nouaz
legem romanus pōtifex dare:sed poti⁹ qđ
predicatum est vsq̄ ad aiam ⁊ sanguinem
ꝯfirmare debet. Si eni qđ docuerunt apl̄i
⁊ ꝑphete destruere:qđ absit niteret.nō sen
tētiā dare:sz magis errare cōuinceret. hec
ille. Jō vsq̄ nūc ī h p̄cepto nō est dispēsatū
nec quātū ad istitutionē:nec q̄ntū ad circū
stātiā. Ego aūt dico φ i hoc precepto: licet
male tn̄ aliqs dispensauit. Nā vidimus ple/
rosq̄ stetisse p. io. 20. aut. 30. ānos sine cōfes/
siōe:⁊ qs dispēsauit cū istis? Nō de⁹ nō an/
gelus. nō papa. nō legatus a latere. nō ep̄s
nō sacerdos:nec qsq̄ alius cleric⁹. sz quis
fuit ille dispēsator. Rn̄deāt ipsi. Dic inquaz
mihi o ifelix xp̄iane q p tot ānos sine ꝯfessi/
one stetisti. Quare nō es cōfessus? quis dis
pensauit tecū? ⁊ statiz dicet. Ego nō cōfite/
or ꝑpter luxuriā. Alt dicet. Ego ꝑpt aua/
ritiā. Alter pp discordiam. Ergo cū his ⁊ si
milib⁹ dispēsat diabolus. Cū luxuriosis dia
bolus luxurie. Cū auaris diabolus auari/
tie. cuz odiosis diabolus rixaꝝ ⁊ discordie.
O iniqua cōditio maloꝝ xp̄ianoꝝ. o ptina/
cia dānabilissima. o venenata synagoga in/
ferni. Cur tā dͥu o fatui vr̄az salutē negligi
tis? Expgiscimini igit ⁊ ꝯfitemī pctā vr̄a vt
p cōfessionē ī pn̄ti efficiamini digni dei gra
tia:⁊ in futuro eterna gloria. Amen.

Feria. vj. secūde hebđe i quadragesima
De confessione sanctissima. Sermo. 28.

Respōdit ei lā
guidus: Dn̄e hominē nō
habeo vt cū turbata fu
erit aqua mittat me ī pi
scinā. Joh. 5. ⁊ in euāge
lio hodierno. Egebat
adhuc auxilio hoīs vt poneret ī piscinā īfir/
mus ⁊ lāguidus q si ibi descēdisset. nō hoīs
sz dei ṽtutē sanitatē fuisset cōsecutus. Ut
mystice īnuat φ licet de⁹ cā sit efficiēs pec/
catoꝝ nr̄oꝝ sanitatis:tn̄ opportunū ē ad eā
assequēdam ministerium sacerdotuz. Ipsi
equidem ex auctoritate sibi concessa pec/
catores penitentes p absolutionez adiuuāt
vt saluent. Qm̄ aūt ī p̄cedenti s̄mone mul/
ta dixim⁹ ꝑpter que nōnulli sua pctā ꝯfite
ri disposuerūt: vt etiā feruētius animentur
ad suum propositum exequendum. idcirco
hodierna die adhuc de cōfessione erimus
dicturi: De qua tria mysteria ꝑponemus
contemplanda. videlicet.

Primum dicit tpalitas.
Secūdum qualitas.
Tertium integritas.

Qualiter excusantur aliqui si non confi/

teantur semel ĩ ãno. ⁊ an post peccatum ne-
cessariũ sit confiteri. ¶ Capitulum. j.

PRimũ mysteriũ declarãduȝ de cõ-
fessione dicit̃ tẽporalitas: ĩ quo vi-
dere debemus quãdo sit cõfitẽdũ.
Circa hoc aũt triplex tẽpus subdistiguem⁹
Primũ dicitur tẽpus assignatũ. Secũduȝ
festinatũ. Tertiũ determinatũ. ¶ Primuȝ
tempus dicit̃ assignatũ de quo fit mẽtio in
.c. oĩs. de pe. ⁊ re. qñ dicit̃ semel ĩ anno. Ex
quo colligit̃ ꝙ de iure coĩ saltẽ semel ĩ ãno
oẽs hoĩes confiteri tenent̃. Notãdũ tamen
ꝙ ab istius p̃cepti obligatione aliq̃ excusã-
tur: aut ꝓpter infatuationẽ: aut ꝓpter locu-
tionẽ: aut ꝓpter sacerdotis priuationem.
¶ Primi excusant̃ ꝓpter ĩfatuationẽ: cum
essent fatui aut mẽtecapti: q̃ in eo statu non
possunt mereri nec demereri. Sȝ sunt ĩ eo
statu siue dãnationis siue saluatiõis: ĩ quo
reperti sũt qñ ꝑdiderunt sensum: vt dicitur
extra de baptismo ⁊ ei⁹ effectu. c. maiores
ĩ fine. Obligant̃ tñ tales ad confessionem
qñ hñt lucida ĩterualla. ¶ Secũdi excusant̃
ꝓpter locutionẽ. q̃ȝ sũt muti: aut ignorant
idioma patrie ĩ qua morant̃. tales ꝯfiteant̃
eo mõ quo possunt. s. ꝑ signa aut ꝑ ĩterp̃teȝ
si potest ĩueniri. ⁊ tũc ĩterpres ⁊ sacerdos ꝓ
vna ꝑsona cõputant̃. Tamẽ dicit Ric. ĩ. 4.
dis. 17. ⁊ videt̃ aliq̃b⁹ ꝙ ꝯfiteri ꝑ ĩterp̃tẽ nõ
ẽ ꝯstitutũ iure diuino nec positiuo. ⁊ cũ ꝯfi-
teri sit multũ difficile nõ videt̃ tutũ plus ar-
tare ꝯfessionẽ q̃ȝ artet̃ ꝑ ius diuinũ vl̃ posi-
tiuũ. Ut enĩ dicit̃ ꝓuer. penulti. ⁊ dis. 4. c.
deniq̃ȝ. Qui nimis emũgit elicit sanguineȝ
¶ Tertij ꝓpter priuationẽ seu absentiã sa-
cerdotis excusant̃: quẽ tñ debẽt penitẽtes
diligent̃ regrere. vt dicit magister ĩ. 4. di.
17. c. nũc prius. Et illd̃ dictũ magistri vide-
licet. Si defuerit sacerdos ꝓximo vl̃ socio
faciẽda ẽ ꝯfessio: exponẽdũ ẽ de ꝯgruitate
nõ de necessitate ſm Ric. Utrũ vero ab-
sente sacerdote penitẽs debet ei ꝑ litteras
cofiteri. Dicit Ric. ꝙ nõ. q̃ȝ hoc nõ inuenit̃
ĩstitutũ. Et q̃ȝ ĩmineret ꝑiculũ: ne esset de-
fectus ĩ examinatione pccõꝝ: quam facere
debet sacerdos: vt possit salubria p̃bere re-
media. ⁊ ne reuelarẽtur peccata alicuius.
Littere enĩ facilit̃ possunt ꝑdi: ⁊ ꝑ nũcium
maliciose apiri: aut ꝑ nũcij ignorantiã tra-
di illis: q̃bus nõ mittunt̃: q̃ eas apirẽt. ⁊ etiã
q̃ȝ alias maliciosus sacerdos posset contra
penitẽtẽ agere ostẽdẽdo scripturã suam.
¶ Secũdũ tẽpus circa ꝯfessionẽ dicit̃ festi-
natũ. Pro q̊ dubitari solet: an peccator sta-
tim teneat̃ ꝯfiteri habita opportunitate sa-
cerdotis. Et circa hoc sũt varie opiniones
¶ Prima ẽ ĩnocẽtij sup. c. oĩs. de pe. ⁊ re.
⁊ archidiaconi super. c. ille rex. de pe. di. 3.
q̃ vident̃ dicere ꝙ oĩs q̃ cecidit ĩ peccatum
mortale: tenet̃ q̃ȝ citius poterit ex debito
necessitatis cõfiteri. Jdẽ dicit Hosti. ĩ sum-
ma sua. li. 5. titulo de pe ⁊ re. ℣. qñ ꝯfitentẽ.
Cui opinioni q̃dã ĩherẽtes dicũt ꝙ. c. oĩs.
nõ subuenit negligẽtibus: vt nõ obligentur
ad ꝯfessionẽ nisi semel ĩ ãno: sed poti⁹ punit
negligẽtiã illoꝝ q̃ sic saltẽ nõ ꝯfitent̃. Ra-
tio aũt ẽ q̃ȝ quandocũq̃ȝ fit aliq̃d p̃ceptuȝ
absq̃ȝ determinatione tẽporis debet ĩple-
ri q̃ȝ citius cõmode fieri potest. Cũ g̊ homo
obliget̃ ad cõfessionẽ post peccatũ mortale
ex p̃cepto diuino. g̊ q̃ȝ citi⁹ cõfiteri tenetur
¶ 2° addũt rationẽ aliã: q̃ȝ oẽs deberẽt vi-
tare periculũ. sed differre cõfessionẽ ẽ esse ĩ
periculo. ⁊ nõ vitat̃ periculũ ꝓpter impedi-
menta que possũt euenire. ⁊ q̃ȝ differre cõ-
fiteri facit hoĩem obliuisci peccatoꝝ suoꝝ
q̃d potest esse nociuũ. ¶ Secũda ẽ opinio
Ric. q̃. 17. di. q̃rti li. d. ꝙ peccator non tenet̃
cõfiteri stati habita opportunitate: p̃ter q̃ȝ ĩ
aliq̃bus casibus. ¶ Primus rõne sacramẽ-
ti: qñ scilicet aliq̃s vult celebrare seu coĩca-
re. ¶ Secũdus ẽ ratione periculi qñ aliquis
esset ĩ expresso periculo mortis: vel ꝓpter
egritudinẽ vel aliã causam. ¶ Tertius ẽ ra-
tione cõsciẽtie: qñ aliquis haberet cõsciẽ-
tiã dictantẽ sibi ꝙ stati teneat̃. Quartus ẽ
ratione dubij: qñ quis verisimiliter dubita-
ret illo anno se nõ posse plus habere copiã
sacerdotis. ¶ Quintus casus ẽ ratione sta-
tuti: q̃ cõpetit religiosis. Jp̃i enĩ ratione sta-
tutoꝝ suoꝝ ⁊ sui status tenentur confiteri
frequẽtius q̃ȝ statuat concilium generale.
Nec tamen propter hoc sequitur ꝙ statim
teneant̃ confiteri habita opportunitate sa-
cerdotis. nisi adsit dies: quo secunduȝ statũ
religionis sue confiteri tenentur. Q autẽ

peccatoꝛ regulariter nō teneatur stati con
fiteri patet: qꝛ ad hoc nō obligat̄ ex iure na
ture. qꝛ ꝯfiteri sacerdoti nō ē de iure natu
re absolute: nec ad hoc obligatur diuina le
ge: qꝛ si xp̄s cōfiteri sacerdoti p̄cepit iplici/
te: nō stati tamē p̄cepit hoc fieri: nec ad hoc
obligat̄ iure positiuo: sed tm̄ semel ī anno.
Tertia ē opinio dn̄i Boñ. 17. di. q̄rti. q ait
ꝙ de confessione ē loq dupliciter: vel q̄tū
ad ꝓpositū iterius: vel q̄tū ad ꝟbū exte/
rius. Si q̄tū ad ꝓpositū iterius: sic coiter
cōceditur ꝙ pccōꝛ tenet̄ ꝓponere cōfiteri
qñ ꝛ ꝯteri. Ad hoc autē tenet̄ qñ recogitat
culpā cōmissaꝫ ꝛ dei offensaꝫ. vel qñ tēpus
se offert ī quo recogitare debet. sicut ī hoꝛa
moꝛtis vel periculo vel aliquo alio simili.
Si aūt loq̄mur q̄tū ad actū dico ꝙ oppoꝛ
tunitas loci: tp̄oꝛis ꝛ sacerdotis pōt se ante
pasca offerre: aut ita ꝙ timetur ne vnq̄ꝫ se
offerat: sicut ē ī his q grauiter īfirmantur.
ꝛ tales tenētur absqꝫ dubitatione ad cōfes
sionē: aut ita ꝙ maioꝛ oppoꝛtunitas expe/
ctatur: vel q̄tū ad tēpus: vel q̄tū ad sacer
doteꝫ: ꝛ sic pōt sine aliquo peccato differri.
Qꝛ g̊ tp̄s q̄dragesimale ē tp̄s penitentie ꝛ
aptū ad ꝺuotionē: pn̄t laici tp̄s illō rationa
biliter expectare: nec peccant: dū tm̄ ꝓpo/
nant firmiter cōfiteri. Hec Boñ. Alex. aūt
ī. 4. nō de necessitate sed quadā cōgruitate
laudat illos q stati ꝛ sepi⁹ cōfitent̄ cuꝫ pos/
sunt. Asserit enī cōfessionē illā ad nouē vti
litates valere. Pꝛima ē peccati cognitio.
Secūda satisfactio. Tertia mentis secura/
tio. 4.ᵃ pene diminutio. 5.ᵃ ītercessoꝝ multi/
plicatio. Sexta gr̄e augmētatio. Septima
culpe remissio. Octaua peccatoꝝ euitatio.
Nona dei gl̄ificatio. Pꝛima vtilitas dicit̄
peccati cognitio. Nā sacerdos tenet̄ ꝯfitē/
tē īstruere: eiqꝫ ostēdere q̄tū pōt peccato/
rum q̄litatē. qñ. s. aliqō peccatū moꝛtale est
aut veniale. Et sic ē ex consequēti q sepius
cōfitet̄ clarius sua peccata cognoscit. Se
cūda vtilitas ē satisfactio. Uerecūdia nā/
qꝫ cū qua qs peccata cōfitet̄ sacerdoti ē q̄si
palliū p̄ciosuꝫ peccatuꝫ cooperiens. Unde
Aug⁹. li. de penitētia. ꝛ ponit̄ de pe. di. i. c.
quē penitet. ait. Qui ꝑ vos peccastis: per
vos erubescatis. Erubescētia enī ipsa par/
tē habet remissionis. Et iteꝝ ibi. Dignus ē
inq̄t misericoꝛdia q spirituali laboꝛe querit
gratiam. Laboꝛat enī mēs patiēdo erube/
scētiā. Et qm̄ verecūdia magna ē pena: qui
erubescit ꝓ christo fit dignus venia. Ter/
tia vtilitas ē mētis securatio. Ualet cōfes/
sio ad quādā mētis securitatē ex cogitatio/
ne venie accepte. Unde psal. In voce exul
tationis ꝛ confessionis sonus epulantis.
Quarta vtilitas ē pene diminutio. Nā sa/
cerdos ex vi clauiū potest aliq̄d pene debi/
te relaxare: licet non oēm penaꝫ. Quinta
vtilitas ē intercessoꝝ multiplicatio. Tenē
tur nāqꝫ sacerdotes oꝛare ꝓ eis q sibi cōfi/
tentur. Sexta vtilitas ē gratie augmen
tatio. Sepe enī ī cōfessione deuota dn̄s au
gmētat gratiā collatam ī cōtritione. Se/
ptima vtilitas ē culpe remissio. Quādoqꝫ
enim nō ꝯterit̄ hō ante cōfessionē: ꝛ cōfitē/
do peccata fit ꝯtrit⁹: ꝛ remittunt̄ ei. Octa
ua vtilitas ē peccatoꝝ euitatio. Pꝛopt̄ fre
quētē enī cōfessionē melius euitant̄ pccā.
Nona vtilitas ē dei gloꝛificatio: qꝛ quoti/
enscūqꝫ quis sua peccata in spe venie confi
tetur. deum clementissimum ꝛ misericoꝛdē
gloꝛificat. Quare laudabile est vt qui fre/
quēter peccant: nō tantum semel ī anno: sꝫ
frequenter etiam confiteantur. Tertium
tempus quod notatur ī confessione dicitur
determinatum. In quo videndum est qua
etate determinate obligatur quis ad con/
fessionem. Et ad hoc dixerūt aliqui ꝙ ī eta
te septem annoꝛum: quia in glosa ī capitulo
oīs. super verbo discretionis dicitur. Anni
discretionis dicūtur cum quis est doli ca/
pax. quia tunc potest peccare. Et idem ha/
betur. C. si aduersus delictū. l. i. Et. C. si mi/
noꝛ se maiorē dixerit. l. 3. Et glosa super ver
bo grādiusculis. extra de delictis pueroruꝫ
c. pueris graudiusculis. dicit. i. doli capaci
bus: videlicet. 7. ānoꝝ. Tales enī mētiri ꝛ
veruꝫ dicere ꝛ fateri ꝛ negare pn̄t: vt dicit
Aug⁹. ī ep̄la ad renatū ep̄m. vt hētur ī glo.
sup. c. ꝑuuli. ꝺ. ꝯse. di. 4. Hosti. ꝟo ī summa
sua. li. 5. ꝺ pe. ꝛ re. Doli inq̄t capax ē cū quis
ē ꝓxim⁹ pubertati. ff. de actō. ꝛ obli. l. i. Et
secūdū eūdē. li. 4. sūme ti. ꝺ desp̄ō. ipu. Pu
bertas icipit ī muliere ī. 12. āno. In mascl̄o

vero in.14. Sz addit Hosti. qꝫ quādo quis ē doli capax in exteriora vir bonus extima bit. Unde extra de presum. in.c. ex studijs dī. Ex studijs suis cognoscit̄ puer. Inuenit̄ nāqꝫ in li. dial. qꝫ qdā puer. 5. annoꝝ iurās ꝛ blasphemans a diabolo raptus fuit. Sz in illo fm Hosti. li. 5. de delic. pue. malicia sup/plebat etatē. Si ergo pueri nō sūt doli capaces. nō tenent̄ ꝯfiteri. Tales eni furiosis cōparant̄. qꝛ coꝝ etas quicquid videt ignorat. ff. de acquirē. pos. l. i. §. furiosus. Et. C. ꝺ falsa moneta. l. i. in fi. Nec tamen in pueris ante. 10. uel. 14. annū negandum est peccatum. eo qꝫ peccare non possunt carnaliter quia preter carnalia peccata reperiuntur ꝛ alia. Unde in. c. i. de delic. pue. dī. Pueris grandiusculis peccatum nolunt tribuere quidam nisi ab annis quattuordecim: cum iam pubescere ceperint. quod merito crederem⁹ si nulla essent peccata nisi que mēbris genitalibus cōmittūtur. Sed quis audeat affirmare furta mēdacia ꝛ piuria non esse peccata? At his plena ē puerilis etas: quāuis ñ ita in eis vt in maioribus punienda esse videantur. h ibi. Sed heu ꝓh dolor qd referā? Tāta ē hodie in pueris ꝛ puellis malicia: vt etiā in peccata carnis ante annos pubertatis libidinosissime inardescāt. Quare solerti cura a parentibus ad confessionē sunt inducendi.

¶ Qualiter sacerdos audiens confessionē debet habere auctoritatem: sciam ꝛ bonitatē. ꝛ quis dicat̄ ꝓpus sacerdos. ¶ Cap. 2.

Secundum mysterium declarādum de confessiōe dicitur qualitas In quo notāde sunt qualitates seu cōditiōes que reqrūtur i sacerdote: cui peccator ꝯfiteri debꝫ. Et colligunt̄ maxime tres Prima dicit̄ ptās. Secunda sāctitas. Tertia claritas. Prima cōditio cōfessionis dicitur potestas. Nā secundū durandū i sūma li. i. pte. i. dis. i. Ad absoluendū in foro pnitentia requirunt̄. Primū qꝫ confessor habeat auctoritatē clauiū. Secundū qꝫ hēat auctoritatis executionē. Tertiū qꝫ execu. io sit libera: non ligata. Et ꝓpter hoc dicitur in. c. oīs. de pe. ꝛ re. qꝫ vnusqꝫ debet cōfiteri ꝓprio sacerdoti. qꝛ sibi inest huiusmodi potestas. Sz notandū fm Ric. di. 17. qrti qꝫ ꝓprius sacerdos pōt accipi multipliciter Uno mō ē ꝓprius sacerdos alicui⁹ habens sup ipsū iurisdictionē ordinariam i foro penitentie: modo tamē inferiori. ꝛ sic est ꝓprius sacerdos ille qui coīter vocat̄ pꝛsbyter parrochial. Secūdo mō dicitur ꝓprius sacerdos habēs iurisdictionē ordinariā mō principali. ꝛ sic eps ē ꝓprius sacerdos oīuꝫ existentiū in suo episcopatu. Nota tamen qꝫ archiepi non habent auctoritatē absoluendi subditos suffraganeorum suoꝝ excepto casu: quando visitant prouinciā. extra de censibus. c. ꝓpetuo. li. 6. ¶ Tertio modo dicitur ꝓprius sacerdos habens iurisdictionem modo principalissimo. Et sic papa est proprius sacerdos omniuꝫ xpianoꝝ. ¶ 4 modo dicitur ꝓprius sacerdos habens iurisdictionē delegatam ab aliquo istoꝝ uel a legato domini pape. ¶ 5 modo dicitur proprius sacerdos habēs iurisdictionē ex cōi ꝯcessiōe iuris. Et sic sūt proprij sacerdotes illi quos episcopi et abbates exēpti sibi eligunt in cōfessores. Talibus eni pmittit̄ ex lege cōmuni eligere sibi discretuꝫ ꝛ prouidū cōfessorem: extra de pe. ꝛ re. c. ne pro dilatione. Sic etiā ē propri⁹ sacerdos illi⁹ quē quis audit constitutū in articulo necessitatis. in quo casu quilibet sacerdos potest hominē absoluere sicut patet. 26. q. 6. c. si presbyter. ꝛ. c. sequenti. Et extra de furtis c. fures hoc etiā modo ē proprius sacerdos vagabūdorū quicūqꝫ presbyter parrochialis. in cuius parrochia uoluerint confiteri. quia tales nunquam habent domicilium ꝓprium. ff. ad municipa. l. labeo Similiter dico ꝺ illis qui domicilio relicto nauigāt. uel iter faciunt querentes quo se transferant Nam et tales sine domicilio sunt. ff. ad municipales. l. eius. §. celsus. Et similiter fm Inno. super. c. omnis. Scholares pñt confiteri illi quem elegerint in loco in quo studentsi moraꝫ ibidem contraxerint. uel contrahere intendant per vnum annum. Accipiendo ergo proprium sacerdotem pro sacerdote habente iurisdictionem aliquo predictoꝝ modoꝝ. qui sibi cōfitet̄ cōfiteri dicit̄ proprio sacerdoti. ¶ Sed hic oritur dubiuꝫ

Utrū illi qui cōſitētur alicui habēti ptātē ꝛ auctoꝛitatē audiendi confeſſiones ab epi ſcopo:teneātur illo eodē anno confiteri ſuo pꝛeſbytero ꝓrochiali. Et aliquibus videtur ꝙ ſic.quia vt ꝓbatur xi.q.i.c.ꝑuenit. Si ſua vnicuique epiſcopo iuriſdictio ꝛ ptās nō ſer uatur.eccleſiaſticus oꝛdo confūditur.ergo ſimiliter ſi nō ſeruatur pꝛeſbytero parrochi ali. Inſuper ſecundū. Bern̄.li.3.de cōſide/ ratione.c.i3. Eccleſiaſtica hierarchia eſt ad exēplar angelice hierarchie. Sꝫ in angeli/ ca hierarchia id qđ cōuenit angelis alicuꝰ oꝛdinis ex officio nunq̄ꝫ cōmittitur angelis alterius oꝛdinis.ġ ſimiliter fieri debet in ec cleſia. Rn̄det. Ric.ubi ſ̄. ꝙ eps habet oꝛ/ dinariā iuriſdictionem ſuper ſubditos ſacer dotum parrochialium. Illud autē quod cō uenit alicui ex oꝛdinaria iuriſdictione:ipſe poteſt cōmittere alij habenti oꝛdinē cōue/ nientē ad illud officiū exequēdū. extra de ꝯſe.eccle.c.aliqua Illi ergo qui cōfitentur legitime habenti poteſtatē epiſcopi:ꝛ abſol uūtur ab eodē. vere ſūt abſoluti.nec eadē pctā in numero tenentur ſuis pꝛeſbyteris ꝓrochialibus cōfiteri. Unde eps cōcedens ptātem alicui audiendi cōfeſſiones nō au/ fert curato iuriſdictionē:ſed ſibi ſeruat dās ei coadiutoꝛē. ꝛ ſic ſoluitur pꝛimū argumē tū. ¶ Ad ſecūdū ꝟo de ſimilitudine eccle/ ſie ad angelicā hierarchiam.rn̄dendū ē ꝙ i ħ nō eſt ſimile.q̄a āgelꝰ ſufficit plene ad exe quēdū actus cōueniētes officio ſuo. Nō ſic aūt vere pōt dici de quolibet inferiore cu/ rato. ¶ Secunda cōditio cōfeſſoꝛis dicitur ſanctitas. Ut enī diċ durādus in ſūma ubi ſ̄. Tantā debet habere confeſſoꝛ habilita tem affectionis:ut ſit dignus xp̄i miniſter. Unde de pe.di.6.c.qui uult ꝯfiteri:dicitur Sacerdos cui omnis offertur pctōꝛ ante quē ſtatuitur omnis languoꝛ in nullo ſit iu/ dicandus que in alio pꝛomptus ē iudicare Iudicans enī aliū qui ē iudicādus: conde/ mnat ſeipſū. Cognoſcat ġ ſe ꝛ purget ī ſe:qđ alios.uidet ſibi afferre. Ex quibꝰ verbis ſu mitur argumētū ſm Durā. ꝙ exiſtēs ī moꝛ tali pctō:peccat moꝛtaliṫ abſoluēdo:niſi pꝛi us peniteat. Nec ſolū debꝫ eē ſācīꝰ cōfeſſoꝛ ſꝫ ī ſcītate ſolidꝰ ꝛ firmatus:ꝓpter ea q̄ au/ diuntur ī ꝯfeſſiōe. Ideo Ber.ſuꝑ cātica ſer mone.18.ait. Tu frat̄ cui firma caritas nō dū ē:ſꝫ adeo tenera ꝛ arūdinea:ut omni ce/ dat flatui:qua fronte aliena vulnera cura re aut ambis aut acquieſcis? Noli eſſe ni/ mis iuſtus. Sufficit tibi ſi diligis proximū ſicut teipſū. Non enī ſalutē proximi debes querere:in ſalutis proprie detrimētū.hec il le. Caueāt tn̄ qui cōfiteri uolūt ne fiāt con/ feſſorum iudices curioſi ſed eis tm̄ ſufficiat nō cōſpicere malā uitā expreſſe. ¶ Tertia conditio cōfeſſoꝛis diciṫ claritas. Debet vti qꝫ habere claritatē cognitionis ꝛ ſcientie. ut dicitur.in.c.omnis.§.ſacerdos. Et ī glo ī dicto c.ſuper uerbo ſacerdoti. Et ī glo. ſuꝑ uerbo prouidū i.c.ne ꝓ dilatione.de pe.et re. Ideo diciṫ de pe.di.6.in.c.qui vult con fiteri. Caueat ſpiritualis iudex:ut ſicut non cōmiſit crimē nequicie:ita nō careat mune re ſcie. Opoꝛtet enim ut ſciat cognoſcere q̄cq̄d debet iudicare. Iudiciaria nāqꝫ ptās expoſtulat ut qđ dꝫ iudicare diſcernat. Di/ ligens ergo inq̄ſitoꝛ ſb̄tilis inueſtigator ſa/ pienter et quaſi aſtute interroget a pecca/ tore quod forſitan ignorat uel uerecundia velit occultare.hec ibi. Opoꝛtet ġ ut confeſ ſores ſciant diſcernere qđ ħ̄beant iudicare ſicut in ueteri lege iudicabant de lepꝛa ꝛ nō lepra. Leuitici.14. Hinc ē qđ Gregꝰ li.i.pa ſtoralis.c.i.ait. Nulla ars doceri preſumi/ tur:niſi pꝛiꝰ ītenta meditatiōe diſcatur. Ab īperitis ġ paſtoꝛale magiſteriū qua temeri tate aſſumitur:cū ſit ars artiū regimen ani marū? Facit ad hoc.c. Cum ſit.de etate et q̄litate oꝛdinandoꝝ. Confeſſoꝛ ergo ſꝫ Du/ rā.quotiēs ſe ingerit ad confeſſiones audi endas:totiens offert ſe ad rn̄dēdū de pec/ catis moꝛtalibus ꝛ pꝛeceptis:de contracti bꝰ ꝛ vſuris.de reſtitutionibus. Debet ita/ q̄ꝫ habere ſciam ſaltē cōpetētē. Uocaṫ aūt competēs q̄ neceſſaria ē ad executionē cu/ iuſcūq̄ꝫ oꝛdinis. Unde inq̄ꝫtū ſacerdos de putatus eſt ad diuinuꝫ officiū celebꝛandū teneṫ tm̄ ſcire de grāmatica ꝙ ſciat ꝟba ꝓferre:et ꝙ intelligat ſalteꝫ lr̄aliter ea que legit. Inq̄ꝫtū ꝟo ē miniſter ſacroꝝ: tenetur ſcire que ſit debita mā uel foꝛma cuiuſlibet ſacr̄i.et modum recte ſingula diſpenſandi.

Inq̄tum doctor ē tenetur scire saltem fidi
rudiméta. Et inq̄tum est iudex in foro ↄsci
entie tenetur scire discernere inter leprā et
nō leprā: saltem in his peccatis que sūt oib⁹
notiora. In alijs vero đ quibus ēt sapiētes
dubitant sciat dubitare: ⁊ q̄rere superiorum
cōsilium. Debet scire que sint mortalia. que
capitalia saltem in cōi. ⁊ que venialia in ge
nere. Debet etiā scire canones pñiales: non
tm̄ ꝓpt̄ hoc ut pñias iniungere: cū pñie ho/
die sint arbitrarie. vt dicet̄ i sequēti ſmōe:
sed ut per hoc sciat culpaꝝ pñias agnoscere
Hec Durādus. Ego tñ credo ꝙ potest quis
dum non est nimis peritus: in tribus casib⁹
sine periculo cōfessiones audire. Primus ē
quādo periculū mortis imineret confitenti
nec alius posset haberi. Tūc quilibet potest
⁊ debet audire propter efficaciam sacramē
ti ne ea priuetur. ¶ Secundus est quando
confitens ē peritus sufficienter ita ꝙ ipsum
cōfessorem docet. Tertius quādo cōfitētes
sunt persone spiritualiter viuētes ⁊ crebro
confitentes: que nō cōsueuerūt habere nisi
venialia.

¶ Qualiter cōfessio debet esse integra vt
penitēs confiteatur omnia peccata morta/
lia ⁊ circūstantias trahentes in aliud genus
peccati. ⁊ in casu venialia. ¶ Capitulum. 3.

Tertiū mysteriū de confessione de/
clarandum dicitur integritas: nam
vt dicit. c. oīs. sepius allegatum. De
omnibus peccatis cōfessio ē faciēda vni sa
cerdoti vt integra sit ⁊ nō diuisa. Sed in h̄
solet dubitari q̄tū ad tria. p̄ q̄tum ad pec/
catorū differentiā. Scđo quātū ad eorum
circūstantiam. ¶ Tertio quātum ad peccata
venialia. Prīo solet dubitari q̄tū ad pecca
toꝝ differētiā. Utrū necesse sit differētiam
oīs pccati mōtalis siue latētis siue maifesti.
siue sit cordis siue sit oris confiteri. Et rñdet
Boñ. di. 17. quarti. ꝙ sic. Et đ peccato mani
festo dicit ꝙ necessariū ē vt dicat̄ in ↄfessio
ne. duplici ex cā. Una ex pte audiētis: alia
ex parte cōfitentis. Ex parte audiētis. qm̄
sicut est in iudicio forēsi ꝙ iudex aliquid no
uit vt priuata persona: qđ tñ non nouit vt
iudex nec procedit ad sentētiam q̄usq₃ inno/
tescat ei vt iudici. q₂ vt dicitur. 3. q. 7. c. iudi
cet. Iudex debet iudicare secūdū allegata
Sic est in iudicio pnīali: q₂ pctā publica q̄/
uis sint manifesta sacerdoti sicut homini: nō
tamē sūt manifesta sicut dei vicario. iō sunt
cōfitenda. Secunda rō ē ex parte cōfitētis
quia per suā humilē confessionē habet iusti
ficari. Unde de pe. di. i. §. alij. Dic tu prius
iniquitates tuas vt iustificeris. Dum ḡ pec/
cator ↄfitetur omnia mortalia secreta ⁊ pu
blica que fecit debet dicere sacerdoti. ⁊ si ñ
recordaretur oīum precedēte sufficiēti pre/
paratiōe: sufficit ei ꝙ in genere doleat ⁊ ↄfi
teatur se i multis offendisse quoꝝ nō recor
datur. q₂ vt scribitur in glo. sup. c. porrecta.
extra de confir. uti. vel inuti. Et. C. đ vete
ri iure enucleando. l. ij. §. si qd autē. Omni/
um habere memoriam et in nullo penitus
oberrare diuinitatis est potius q̄ humani/
tatis. Si autē peccator recordetur ⁊ nollit
dicere: vel nō dat operā vt recordetur: ↄfes
sio sua infructuosa ē. vt colligi pōt ex dictis
in. c. fratres nostros. de. pe. di. 5. 2° solet du
bitari q̄tum ad peccatoꝝ cirūstantias. Utꝝ
circūstātie sint confitende. Et dicit domin⁹
Boñ. p̄fata. 17. di. q̄rti: ꝙ tria sūt circunstan
tiarū genera. quedā sūt alleuiantes. quedā
aggrauantes. quedā ad aliud genus trahē
tes. Prime circūstātie alleuiāt peccatum:
vt si quis peccasset cū muliere ab ipa tamē
tēptat⁹ ⁊ ꝓuocat⁹ ⁊ huiusmodi. has circūstā
tias ↄfiteri nō est bonum nisi ꝓpter h̄ vt sa
tisfaciat aliene inquisitioni: vel vt prouide/
atur eius scandalo ⁊ perturbatiōi: vtpote si
timeret cōfessorem ex h̄ accipere occasionē
⁊ exemplū malū: vł si tm̄ circūstantia minu
at pctm̄ vt sit in genere venialis aut nullum
peccatū: sicut comedere carnes in quadra
gesima ꝓpter infirmitatē. h̄ excepto pecca
tor nō debet tales circūstantias referre: q₂
in cōfessiōe habet se accusare non excusare
Secūde circūstantie dicunt̄ aggrauātes q̄
aggrauāt pctm̄: nō tñ trahūt i aliud genus
vel in aliam speciē peccati. vt si quis lusisset
ad taxillos multū libenter. ⁊ fuisset fornica
tus cum multa delectatione: vel cōmisisset
aliqđ peccatū ex ꝓpria malitia nulla tēpta
tione precedēte ⁊ tales circūstantias nō est
đ necessitate cōfiteri: s₃ de cōgruitate. Ter

tie circũſtãtie dicunť ad aliud genus trahẽ tes eo ꝙ trahũt in aliud gen⁹ vl' i aliã ſpẽm pcti. ⁊ has ↄfiteri eſt neceſſariũ. Scdm ꝟo dicta ſanctoꝝ octo ſũt tales circũſtãtie. pª pſone. 2ª loci. 3ª modi. 4ª temporis. 5ª nu meri. 6ª q̃litatis. 7ª iductionis. 8ª ↄſequẽ tie. ¶ Prima circũſtãtia diciť pſone. Notifi canda nãq; ẽ pſona cũ qua vel ↄtra quam pctm̃ ẽ cõmiſſũ. Aliud.n.ẽ peccare cũ vna moniali. aliud cũ vna ſeculari. aliud cũ ſolu ta. aliud cũ ↄiugata. aliud cũ ↄſãguinea. ali ud cũ extranea. aliud pcutere laicuz. aliud clericũ vl' ſacerdotẽ. ⁊ huiuſmodi. Scđa circũſtãtia dr̃ loci. Nã ſi peccatũ cõmittaťi loco ſacro iducit aliaz ſpẽm pcti qđ diciť ſa crilegiũ: ſicut notat glo. de pe. di. 5. c. ↄſidẽt ¶ Tertia ẽ modi. Poſſet eni qs tali mõ pec are ꝙ peccatũ traheret in aliã ſpẽm. vt ſi qs cũ muliere peccaret cõtra naturã. Quarta eſt tẽporis. qñ eni peccatũ cõmittiť in die fe ſto inducit aliã ſpẽm. ſ. tranſgreſſionez tertij pcepti vt dicit. Nico. de lira ſup. 20. c. Exo di. Jõ pctã in feſtis cõmiſſa cũ tempis circũ ſtantia ſũt ↄfitẽda. ¶ Quita diciť numeri: qꝛ quotiẽs hõ peccat totiens diſticta ⁊ plura peccata ↄmittit. ꝓpterea opoꝛtet dicẽ q̊tiẽs pctm̃ eſt cõmiſſũ. Et ſi quis nõ recoꝛdeť di cat numerũ quẽ põt eſtimare ſm ꝓbabilez opinionẽ. ⁊ ſi ñ põt eſtimare numeꝝ eſtimet quãto tẽpoꝛe i peccato ſtetit. ¶ Sexta diciť qualitatis. Opoꝛtet eni ↄfiteri qñ peccatũ eẽt publicũ: qꝛ induceret aliã ſpẽm ħ ẽ ſcan dalũ pꝛoximi. Septima dicitur inductiõis qñ aliquis nõ ſolũ ipſe peccauit: ſꝫ alios idu xit ad peccãdũ: dans cõſiliũ: auxiliũz vel fa uorem. Octaua dicitur cõſequẽtie. Debet peccatoꝛ ẽt dicere peccata que cõſequũtur ad alia peccata: vtputa quia in vno peccato occurrerẽt mẽdacia: periuria: adulationes. deceptiones: ⁊ ſimilia q̃ in cõfeſſione nõ ſũt omittẽda: ſed pꝛopalãda. ¶ Tertio dubita ri ſolet ꝗ̃trũ ad peccata venialia. an expedi at illa confiteri. Et de ħ. d. Boñ. vbi. ſ. Qꝛ cõfiteri venialia nõ eſt pceptuz. eo ꝙ abſq; cõfeſſione multipliciter remittunť. Et pꝛio per dignam euchariſtie ſumptionem. de ↄſe. di. 2. c. cum omne crimen ⁊. c. quotienſ cunq;. ¶ Secũdo p aque bñdicte aſpſionez ut patet de ↄſe. di. 5. c. aquã ſale cõſperſã. 3° p ieiunia ⁊ per elemoſynarum largitionem ut hr̃. 82. diſ. c. pſbr. Et đ pe. di. i. c. medicia ⁊. c. ꝗ̃obꝛẽ. ⁊ di. 3. c. ſane cauẽdũ. 4° p domi nicã orõnẽ. de pe. diſ. 3. c. de q̊tidianis. 5° p deuotã pctõꝛis cõfeſſionẽ. de pe. di. i. c. tres actiões. ⁊ di. 2. c. ſi ẽ ingt. 6° p gnãlẽ cõfeſſi onẽ i eccľia factã ut de pe. di. 3. c. de q̊tidia nis. Jn cãu tñ cõtigit ꝙ homo teneať veni alia ↄfiteri. ſiue ꝓpter dubiũ ſiue ꝓpter ec cľiaſticũ ſtatutũ. Propť dubiũ tñ qñ qs ꝓ babiliter đ aliq̊ pctõ dubitat vtrũ ſit moꝛ tale uľ ueniale: qa pctõꝛ ſi ñ penitet đ illo ſi cut đ moꝛtali. diſcrimi ſe expõit. Et ideo de bet ↄfiteri. Similiť ꝓpter ſtatutũ cõfitẽda ſũt uenialia: ſicut dictũ ẽ ſupi⁹ đ neceſſitate ↄfitẽdi ſemel i ãno: uel đ religioſis. Qm̃ ꝟo mu lti ħ audiẽtes ſcrupuloſi ſatis efficiũtur du bitãtes neſcire ↄfiteri ſua pctã ut decet ego dico ⁊ teneo ꝙ ſi qs cũ uolũtate ſe emẽ dãdi ⁊ ꝓpoſito bono ad ↄfeſſionẽ accedit fa ciẽs ꝙ i ſe ẽ ut bñ ↄfiteať. ⁊ nulli⁹ pcti recoꝛ dareť: ⁊ nullã dicẽt circũſtãtiã: ⁊ mľta omit teret q̃ ad confeſſionez neceſſaria eẽ dicũť: ↄſiderata volũtate bona ⁊ pẽſata humana ĩfirmitate ľ ignoꝛãtia: talis fructu ↄfeſſiõis minime pꝛiuareť. Ergo cũ bona ad deuz fi ducia diſponãt ſe oẽs pctõꝛes ꝓut poterunt ⁊ ſciẽt peccata ſua ↄfiteri: ⁊ a xp̃o ſanitatẽ ⁊ ſalutẽ ſimul cũ lãguido quẽ ſanauit i euãge lio firmiter obtinebũt. hic p gratiã ⁊ i futu ro per gloꝛiam: in qua viuit in eternum de⁹ qui eſt benedictus. Amen.

¶ Sabbato ſecũde hebdomade in quadra geſima. de fructuoſa ⁊ utili confeſſione pec catorum. ¶ Sermo. 29.

Hic ẽ filius meus dile ct⁹ i quo mi hi bñ cõplacui: ipſum audite. Math. 17. ⁊ i euãgelio hodi erno. Seruãda ſũt xp̃i pcepta aĩo leto ⁊ libenti coꝛde: quẽ verũ deũ credim⁹ ſaluatoꝛẽ noſtrũ. Teſtať nãq; euangeliũ hodiernũ qualiter xp̃s trãſ figurat⁹ ẽ i mõte a deo patre ⁊ ſpũ ſcõ ueſti mentũ diuinitatis accepit. Jpſe ĝ nobis vi az ſalutis aperuit: penitentiamq; poſt com miſſa peccata illam eſſe predicauit. Jpſe

sacerdotib⁹ claues ecclesie ꝯsignauit quib⁹ posset pctõribus apire ianuã regni celoꝝ Ipse sanguinẽ suum offert omnib⁹: quibus merita propria nõ sufficiũt: ut illius merito ueniã assequãtur ꝛ remissionẽ. Qm̃ ꝟo homines saluare sic voluit ꝑ gratiã suã: ut etiã ipsi faciãt quod in se ẽ: ꝛ precipue pctã sua sacerdotibus cõfitẽdo: idcirco vnusquisq͛ illum audire debet. Uox eni eius ẽ Math .4.d Penitẽtiã agite. Et quia hec pnia cõfessionẽ includit: Idcirco pret̃ ea que in precedẽtibus dicta sũt: adhuc in hoc sermone tria mysteria ponem⁹ cõtẽplanda.

Primũ dicitur humiliationis.

Secundum occultationis.

Tertium iterationis.

Quõ peccator debet humiliter confiteri. p̊ examinãdo ꝯsciam. 2° accusãdo pctã. 3° suscipiendo iniunctam sibi penitentiam. a sacerdote.

Capitulum .j.

Primũ mysteriũ de cõfessione declarandũ dicit̃ humiliationis Qui eni cõfitetur: cõfiteri debet cũ humilitate: q̃ precipue cõsistit in trib⁹. p̊ ĩ diligenti examinatiõe. 2° in pctõrum accusatione. 3° in pnie susceptiõe. p̊ ꝯsistit humilitas penitẽtis in diligẽti exaĩatione. Nã qui humilis ẽ ante cõfessionẽ in aliquo secreto loco examinat seipsũ: cogitans beneficia que a deo accepit: bona q̃ omisit: ꝛ mala q̃ commisit. d illud Esaie. 38. c. Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudĩe anime mee. Sed multi sũt qui ad cõfessionem accedũt indeuoti ĩpremeditati: sine ulla cõpunctione: sine cogitatione aliq̃ aut recordatione pctõꝝ suorum: quibus cõfessores qñ eos tales inueniũt: ꝑsuadere debẽt ut pri⁹ se preparẽt ꝛ postea redeãt ad penitẽdũ: q monẽdi sunt ut per decem considerationes discurrẽdo conẽtur sua peccata colliger̃. prima cõsideratio ẽ status in q̊ pctõr ẽ. ꝛ in q̊ fuit puta ꝟginitatis viduitatis. aut mr̃monij. 2ᵃ est etatis in qua peccator ẽ et in qua fuit. 3ᵃ ẽ fortune ꝓspe uel aduerse. 4ᵃ officij artis seu exercitij. 5ᵃ. societatis cõmemorando socios ul̃ socias cũ qb⁹ hõ cõuersat⁹ ẽ. 6ᵃ ẽ locorum in quibus hõ fuit. 7ᵃ tẽporũ puta pacis guerre aut solẽnitatũ aut dierum ferialiũ. 8ᵃ cordis speculando subtilit̃ quid contra deũ et proximũ ẽ corde ꝯmissũ. 9ᵃ ẽ ꝟborꝝ notãter ĩ seipso quid ĩ ꝟbis male loquẽdo potuerit errare ꝯsiderãs. xᵃ ẽ factorum ꝛ opeꝝ. His modis discurrẽdo põt hõ mlta pctã q̃ fecit ad memoriã reuocare. ꝛ propt̃ que ĩ sua cellula aut camera sic sol⁹ exñs pect⁹ suum ꝑcutiẽdo dicere dȝ cũ publicano Luc. 18. De⁹ ꝓpiti⁹ esto mihi peccatori. Et cũ filio ꝓdigo Luce. 15. Pater peccaui ĩ celũ ꝛ corã te. Et cũ Dauid. Miserere mei deus. s. m. m. tuã. Et q̃tũ potest conet̃ detestari peccatorũ suoꝝ magnitudinẽ turpitudinẽ ꝛ multitudinẽ: deprecãs omnipotẽtẽ deuȝ ut dignet̃ ꝑ uulnera sui filij ĩdulgere sibi ꝺlicta sua. Sicq͛ȝ cũ tali dispositione reuertat̃ ad sacerdotẽ. Sacerdos ꝟo vbi videt illũ deficere: diligẽter adiuuet ꝛ examinet. 2° ꝯsistit humilitas in peccatoꝝ accusatiõe qñ peccator licet cũ rubore: tñ libere ꝛ manifeste accusat pctã sua. Nã ut dr̃ de pe. di. i. c. qui domũ suã. Taciturnitas pcti ex suꝑbia nascitur cordis. Iõ eni pctm̃ suũ celare quisq͛ȝ desiderat ne iniqtas sua alijs manifesta fiat. ne talis reputet̃ apud hoĩes foris qualiter se iã dudũ exhibuit diuo conspectui: qđ ex fõte suꝑbie nasci nullũ dubiũ ẽ. Spẽs suꝑbie ẽ se velle iustum videri qui pctõr ẽ. Sed excusãt se ꝛ maxime mulieres d. nolle ꝯfiteri pctã nõ propter suꝑbiã. sed ꝓpter verecũdiã. pro quib⁹ Ber. ait O insania nimia hominũ. pudet ablui ꝛ nõ pudet inquinari. pudet sordes abstergere. ꝛ nõ pudet contrahere: abstergitur caliga ꝛ contemnitur gĩa. Propt̃ istos etiã ꝺ pe. di. i. c. nũc aũt. ait Criso⁹. Nũc aũt si recorderis pctõrum tuorum: frequẽter ea ĩ cõspectu dei ꝓnuncians: et ꝓ eis clementiam eius depreceris: citius illa delebis. Si autẽ nunc obliuisceris peccatorum tuorum: tunc eorum recordaberis nolens. quando in toto mundo publicabuntur et in conspectu proferentur omnium tam amicorum tuorum q̃ȝ inimicorum et sanctorum angelorum celestiũq͛ȝ spirituum. hec ibi. Nulla ꝰ verecundia multo min⁹ nec suꝑbia tacẽda sũt ĩ cõfessiõe pctã. qnĩmo illa humiliter ꝛ volẽter sacerdoti sũt reuelanda sine duplicitate. sine

mendacio:sine excusatiõe. Nec eni incipiẽ/dũ ẽ vt multi faciũt a ppria laude asserẽtes Ego ieiuno: do elemosynas. adiuuo pau/peres nõ sũ blasphemus aut homicida. licet qñqȝ vt homo carnalit̃ peccẽ: ⁊ hᵒmõi. Nõ pura ẽ nec deo accepta tal' ꝯfessio. Dicẽda etiam sũt peccata ppria nõ aliena: vt dicit .c.oĩs.de.pe.⁊ re. Notãdũ tñ secũdũ Ric. in.4.dis.zi.ꝙ expressio aliene persone seu alieni peccati: aut ẽ necessaria ad expressio nẽ peccatoꝝ: aut ñ. Si sic: tenet̃ eã exprimẽ cõfessori. Uñ mulieri cũ qua ꝯcubuit frater eius nõ sufficit dicẽ ꝙ vnus vir ꝯcubuit cũ ea: sȝ debet exprimẽ ꝙ ille est frater eiᵒ. Et si ñ habeat nisi vnũ fratrẽ: tũc scit sacerdos quis est ille. Et si ẽ religiosus: debet exprimere ꝙ ẽ religiosus. Et si ẽ laicus ⁊ ẽ coniu gatus debet exprimere: ⁊ sic de alijs. Si ãt expressio psone nõ ẽ necessaria ad expressio nẽ q̃titatis pcti tũc distingue. Qꝛ aut ẽ vtilis ad correctionẽ illiᵒ. vel pseruationẽ a re cidiuo. aut ñ. Si sic: tunc credo ꝙ penitens bñ facit si extra cõfessionẽ h̃ dicit alicui p/sone: que illi peccatori possit ⁊ velit pdesse ⁊ nõ obesse. Sȝ p alia cã nominare ipsũ in cõfessiõe nõ expedit nec oportet. qꝛ p talez noiationẽ cõfessor nõ posset pcedẽ ad cor/rectionẽ illius. Si aũt nominatio illa nõ ẽ vtilis ad illiᵒ correctionẽ: tũc subdistinguit̃ Quia aut põt eẽ vtil' ad pseruãdũ a recidi/uo: aut nõ. Si sic. tũc bonũ ẽ et expedit pe/nitẽti vt illã psonã expmat confessori. Põt eni cõtingere ꝙ confessor p cognitionẽ pso ne sciet iniungere penitẽti pñiaȝ talem ⁊ ta lia dare documẽta ⁊ tales facere monitio/nes ꝙ melius ⁊ securius penitens poterit a reciduo pseruari. Si aũt nominatio perso/ne nõ ẽ vtil' ad magnitudinis pcti expressio nẽ. nec ad alterius correctionẽ: nec ad pser/uandũ a recidiuo penitẽtẽ. tũc credo ꝙ pe/nitẽs teneat̃ psonã celare. ¶ Quilibet enim tenet̃ nõ generare malã opinionẽ de pxio suo i corde alteriᵒ sine rõnali ⁊ vtili causa. 3ᵒ ꝯsistit humilitas adhuc in humili pñie susce/ptiõe. Ut eni dic̃. Criso. de pe. di.3.c. pfecta Perfecta penitẽtia cogit pctõrẽ oĩa libent̃ sufferre. Sȝ dubiũ ẽ vtrũ penitẽs teneatur tẽtione necessitatis acceptare ⁊ explere pe/nitẽtiã sibi iniunctam a sacerdote. Et rñdet Ri. di.18.q̃rti. Qꝛ sacerdos aut iniungit pe nitẽtiã rõnalẽ ⁊ discretã: aut nõ. Si secũdo mõ penitẽs nõ tenet̃ eã recipe nec cõplere: qꝛ sacerdos indiscretas penitẽtias iniungẽ do abutit̃ claue sciẽtie ⁊ ptãte. ¶ Si pmo mõ dico ꝙ tenet̃ tẽtione necessitatis eã recipe. ⁊ p viribus adiplere. qꝛ talẽ pñiaȝ iiungẽ/do clauibus vtit̃ recte. Quilibet ãt tenetur sui iudicis iustã sẽtẽtiã seruare. Unde si pe/nitẽs talẽ penitẽtiã sciẽter ⁊ ex deliberatio ne iplere omiserit. mortaliter peccat cũ fac̃ absqȝ legitima cã. Scd̃m. n. Hosti. in sũma de pe. ⁊ re. p quolibet pctõ mortali regula/riter d̃beret pñia septẽnis imponi. vt pȝ.33. .q.z.c.h̃.ipsũ.z.§.sequẽti.⁊.zz.q.i.c. pdicã dũ. Et est ratio vna qꝛ deᵒ p̃cepit Mariaȝ sororẽ Aaron lepra pcussam poni extra ca stra p septẽ dies: et sic accipit̃ dies p anno. Alia rõ ẽ vt sicut peccator p pctũ septifor/mẽ spiritus scti gratiã amisit: sic p septen/neȝ pñiam recupet. Tñ põt sacerdos in pe nitẽtijs dispẽsare cõsideratis criminis quã/titate ⁊ qualitate. ⁊ persone dignitate. cõdi ditione. sexu. officio. pauptate. infirmitate. debilitate. cõsuetudine. complexione: socie tate. causa. animo. voluntate. ⁊ sic pro arbi trio pñias taxare et imponere. ut probatur plene extra d̃ pe. ⁊. re. c. significauit. ⁊ .c. is qui. ⁊.c. oĩs. §. sacerdos. ⁊ extra de homici/dio. c. sicut dignũ. ⁊. ex. d̃ eo q co. cõsan. vxo ris sue. c. transmisse. ⁊. xi.q.3.c. absit. ⁊. i5.q. :6.c. Si a sacerdotibᵒ. ⁊. z6.q.7.c. tẽpore. ⁊ de pe. dis.i.c. mẽsurã. ⁊ de cõse. di.3.c. de pe nitẽtibᵒ. Ideo dicat penitẽti sacerdos. Ca/rissime frat̃ tu ꝯmisisti tot ⁊ talia peccata p qbᵒ deberes pro q̃libet sic penitẽ. Sȝ forte vita tua ad h̃ agẽdũ tñ nõ extẽderet̃. Iniũ go tñ tibi talẽ penitẽtiã p oĩbus. ⁊ elemosy nas qbus peccata redimũt̃. ⁊ oĩa alia bona que feceris ⁊ mala q̃ p xp̃o sustinueris ac/cepta loco penitẽtie. ⁊ ꝙ psint tibi in remis sionẽ peccatoꝝ tuoꝝ. Et si interi moriaris: auctoritate d̃i ⁊ btõrũ apostolorũ Petri et pauli ⁊ sancte ecclesie ⁊ nostrate absoluimᵒ ab oĩbᵒ his que cõfessus es: ⁊ ab alijs de q/bus nõ recordaris inq̃tũ possumus ⁊ d̃be/mus. Et si qd purgãdũ remãserit in purga/

torio purgetur iuxta misericordem domi/ni voluntatem. Caueant autem sacerdo/tes ꝙ sic arbitrentur ne vil' fiat auctoritas ecclesie. ꝛ potestas clauium contemnatur. Unde dis. 50. c. absit. dicit'. Absit a romana ec/clesia rigorē suū tā ꝓphana facilitate dimit tere. ꝛ neruos seueritatis fidei auersa maie state dissoluere: vt cū adhuc nō tm̄ iaceant in peccatis: sed ēt cadāt euersoꝝ fratrū rui/ne: pperata nimis remedia cōmunicationū vtiqꝫ nō ꝓfutura ꝓstētur. Quō enī poterit penitētie medicina prodesse: si etiā ipse me/dicus intēptata penitētia indulget pericul'. hoc nō ē curare: ſꝫ si veꝝ dicē volum⁹ occi dere. Et. ex̄. ꝺ vi. ꝛ bone. ele. dicit'. Facilitas venie tribuit icētiuū delinquēdi. Et ad h̄ fa cit. c. cū iusta. 23. q. 4. ꝛ. c. loci. 35. q. 8. Et. c. puenit. 90. di. Et. c. si quis 'ꝑpostera. di. 50. Studeat ēt sacerdos vt peccatori penitēti semp in cōtrariū pniam imponat: vt supbo iniungat humilē orationē: auaro elemosy/narū largitionē: accidioso pegrinationē: gu loso ieiuniū: luxurioso carnis macerationē maledico bn̄dictionē ꝛ hi⁹. hec Hosti. Addit Ric. vbi. s̄. Qȝ si penitēs sentiat pniam sibi nimis grauē ꝛ ad obseruādū piculosā: sua i/firmitate pēsata debet ad illū cōfessorē cui cōfessus ē vel ad aliū si illū habere non pōt recurrere: ꝛ alleuiationē vel ꝯmutationeȝ petere. Et cōfessor debet cōcedere: ēt si vi/deat ꝙ pnīa alleuiata nō sufficiat plenarie ad emēdā pctī: sed post eā inexpletū adhuc remaneat aliquid in purgatorio purgāduȝ. Tutius enī ē reseruare purgatorio penitē tē puniēdū: ꝙ̄ ipsū exponere piculo cadēdi i mortale pctm̄ ꝑpter pnīe transgressionem iniuncte. Hec Ric.

¶ Qualiter cōfessio debet esse secreta re/spectu circūstātiū: respectu confessoris ꝛ re spectu peccatoris. ¶ Capituluȝ. 2.

Secundū mysteriū declarandū de cōfessiōe dicit' occultatio: debet cō fessio eē occulta atqꝫ secreta tripli ci occultatiōe. p^a ē ꝙ̄tuȝ ad circūstātes. 2^a ꝙ̄tū ad ꝯfessores. 3^a ꝙ̄tū ad ꝯfitētes. Pria occultatio ē ꝙ̄tuȝ ad circūstātes. vt ꝯfessio fiat in secreto: nō i publico: nec coram alijs. Rō aūt ē ꝭm Boñ di. 17. q̄rti. Prima q2 in/cōfessione manifestantur peccata sacerdoti nō vt manifestētur: sed vt deleanť ꝛ occul/tentur. q2 caritatis cōfessio opit multitudi/nē peccatoꝝ. Secūda rō. q2 manifestantur sacerdoti vt deo ad testimoniū cōsciētie in/terne. Et iō vt hō totā cōsciētiā reuelet hoī tanqꝫ deo nō debet ali⁹ admitti: ſꝫ sacerdos qui teneat locū xp̄i. Tertia rō q2 publicare peccatū corā alijs esset onerosū ꝛ ignomini osū. Unde si oporteret publice confiteri ne/mo auderet ꝯfiteri pctā sua. 4^a rō. q2 si cō/fessio fieret corā alijs: infinita mala orirenť ꝛ rise ꝛ discordie: ac infamie. hec Boñ. Sȝ ista occultatio itelligēda ē respectu ꝑsone: ñ respectu loci. Nā ego nescio laudare illos q audiūt ꝯfessiones mulierū in locis secretis. in cellulis. in cameris: in angulis latebrosis in quib⁹ etiā qñqȝ ꝛ sepe qui boni ꝛ iusti cre duntur ad enormissima sacrilegia et uitupe rabiles dissolutiōes labuntur. 2⁰. debet cō fessio esse occulta quantū ad confessores. quia ut ait Grego⁹. ꝛ hr̄. i. 4. sen. di. 21. pro nullo scādalo est cōfessio reuelanda. Et ma gister ibi. d. Caueat sacerdos ne pctā peni tentium alijs prodat: alioquin deponatur Et de pe. dis. 6. c. sacerdos. dicitur ꝺ cōfesso re reuelāte pctā: ꝙ deponať. ꝛ oibus dieb⁹ vite sue ignominiosus pegrināndo pgat ¶ In c. Wo omnis. de pe. ꝛ re. scribiť sic. Qui pctm̄ in pniali iudicio sibi detectū presūpserit re/uelare: non solū a sacerdotali officio depo/nēdū decernim⁹: uerū etiā ad agēdā pniaȝ in arctū monasteriū detrudēdū. Jō omnes theologi in. 4. di. 21. ꝯueniūt. d. Qȝ in nullo casu licet sacerdoti reuelare confessionē si/ue confitens peniteat: siue non: siue cōfitea tur pctm̄ in ope perpetratū: siue ppetrādū: siue sit pctm̄ in fide siue i morib⁹. Hec rō ē. quia si licitum esset reuelare ꝯfessionē. p̊ cō fessio vilis redderet' in populo. 2⁰ ppl's a re sibi necessaria retraheretur. 3⁰ via fraudib⁹ aperiretur. quia cū multū credať hoī in sua cōfessione: multi mali se i confessione iustos ostēderent: ut a sacerdote postea laudaren tur: ut sic possent promoueri ꝛ honorari. 4⁰ reuelans mentiretur. quia eadem persona secundum naturam uere affirmare potest aliquid in persona alterius loquens. quod

vere negat loquēs ī persona ꝓpria. Unde
angelus loquēs Moysi in persona dei ve/
re dixit. Ego sū dn̄s deus tu⁹ qui eduxi te
de terra egypti. Exo. 20. quod vere negas/
set in ꝑsona propria loquēs. ergo a simili hō re/
p̄ntās dī ꝑsonā in foro cōfessiōis. vere aliqd
pōt affirmare: qd extra foꝝ cōfessiōis qn̄ lo
quitur vt ꝑsonā ꝓpriā gerens vere negat.
Verū ergo dicit negādo se audisse vel scire
que ad noticiam eius nō deuenerūt: nisi in/
q̄tū eis rep̄sētabat personam dei. Ergo
extra forum confessionis dicendo se illa au
diuisse vel scire mentitur: Sed cōtra h̄ istat̄
multipliciter. ⁊ arguitur. Primo qꝛ Ber.
in li. de precepto ⁊ dispensatione. c. 4. ait.
Iniquū ꝓculdubio foret si statuta pro sola
caritate cōtra caritatem tenerentur. Cum
ergo celatio cōfessionis instituta sit ꝑ sola
caritate. si aliquādo esset vtile aīe ꝯfitentis
vt eius ꝯfessio reuelaret̄. ergo iniquū esset si ce
laretur. Respōdet ad hoc Ric. ꝙ ⁊ si aliqn̄
esset vtile cōfitēti vt sua ꝯfessio reuelaret̄:
tamē nūq̄ pōt esse vtile cōi vtilitati cui⁹ bo
num principalius respicit caritas q̄ȝ ꝑsone
sīgularis bonum: iuxta dictū. 7. q. i. c. scias.
Plurimoꝝ vtilitas vnius vtilitati p̄feren/
da ē. 2° arguitur. qꝛ vnusquisq̄ tenet̄ obe/
dire pape. Ergo si papa p̄ciperet alicui ꝙ
reuelaret ꝯfessionē: ille deberet ei obedire
Respōdet Ric. ꝙ sacerdos non tm̄ tenetur
celare ꝯfessioneȝ precepto ecclesie: sed iure
nature ⁊ diuino. Papa autē ⁊ si sit supra oē
ius positiuū: nō tn̄ est supra ius naturale vel
diuinū. Ideo in tali casu pape non est obedi
endum. Tertio arguit̄ ꝙ esset possibile vt
sacerdos haberet aliquod peccatum morta
le de quo non posset ꝯfiteri quin reuelaret
illi cui confiteretur confessionem sibi factā.
ergo in tali casu licet reuelare cōfessionē. Rn̄/
det Ric. ꝙ nō. ⁊ ꝙ tali casu durante sacer/
dos non debet illud peccatum cōfiteri: sed
sufficit sibi de illo ꝯteri cū voluntate ⁊ ꝓpo
sito ꝯfitendi qn̄ hoc facere poterit sine reue
latione illius ꝑsone que sibi confessa est: sine
quocūq̄ p̄iudicio sigilli cōfessionis: fortiori
enim vinculo obligatur confessor ad celan
dum q̄ penitēs ad confitendum. 4° argui/
tur ponendo casum ꝙ aliquis in confessiōe
audiat hereticum nolentem desistere ab
heresi ⁊ volentē corrūpere alios: tunc vide
tur ꝙ magis sacerdos tenetur seruare fidē
christo q̄ ipsi heretico. ergo magis dȝ con
fessionem illius detegere q̄ permittat euȝ
gregē domini corrumpere. Rn̄det Bon. ⁊
Scot⁹. ꝙ propterea sacerdos nullo modo
debet illius cōfessioneȝ reuelare. potest tn̄
sine reuelatione cōfessiōis superiori dicere
Vigila super gregeȝ: quia lupus querit iua
dere: ⁊ tunc cōfitenti ⁊ deo seruatur fides.
Ex hoc Scotus improbat ve. siculū illuȝ.
Est heresis crimen qd nec cōfessio celat. 5°
arguit̄ ponēdo casū videlicet. Si duo cūtes
cū suo sacerdote ordinassēt ipsū occidere in
nemore ꝑ qd cēnt trāsitū facturi. ⁊ paꝝ an̄
nemoris introitū vnus pnīa ductus sacer/
doti h̄ in cōfessione reuelaret. tunc licitum
videretur tali se subtrahere ab ingressu ne
moris: qꝛ aliter corporali mōti se exponeret
⁊ daret alij opportunitateȝ crimen cōmittē
di. Sȝ subtrahēdo se crimen sibi ꝯfessū suo
socio reuelaret. ergo in tali casu lȝ reuelare cō
fessioneȝ. Rn̄det Ric. ꝙ in tali casu sacer/
dos posset renuere intrare nem⁹. cū illis. s.
p̄tēdēdo aliquā cāȝ necessariā. Si tn̄ pone/
ret̄ casus ꝙ oporteret sacerdotē aut mortē
subire aut reuelare ꝯfessionē. tenet̄ mortē
subire ne ꝯfessionē reuelet. 6° arguit̄ ponē
do casū aliū. s. ꝙ aliquis prior de ordine mo
nacoꝝ ꝯfitet̄ abbati ⁊ q̄diu ē ī prioratu hȝ
occasionē trahētē ad peccatū a quo n̄ vult
desistere. Si p̄latus ergo habet curam aīe
sue dȝ illū inde amouere: sȝ amouēdo inno
tescit ipsū peccasse. ergo videt̄ ꝙ cōfessio possit
aliquo mō reuelari. Rn̄det Bon. ꝙ abbas
dbet ꝑsuadere tūc priori volūtariā cōfessio
nem: ⁊ ꝙ ipse petat absolui ab onere officij.
Qd si n̄ vult facere debet eū sustinere nisi
sit talis religio ī qua subditi transmutari et
transferri possūt sine nota infamie. 7° argu
itur ꝙ multotiens posset esse ꝙ penitens li
centiaret pro sua vtilitate ꝯfessorem vt cō/
fessionē reuelet. ergo in tali casu nō esset pecca
tum. Rn̄det Ric. ⁊ Bon. ꝙ sacerdos de li
centia confitentis pōt licite peccatum sibi
cōfessū alij reuelare q sibi necessari⁹ est vel
vtil' ad ꝑficiēdū q̄ requirūtur ad illud forū

qꝛ ꝙdiu hoc pendet adhuc gerit ꝑsonā vica
rij dei. Sꝫ de licētia cōfitētis hoc reuelare
alij ꝑsone nō licet nisi ille q cōfessus est hoc
iterū diceret cōfessori extra confessionem.
Sed ꝙtūcunqꝫ penitēs hāc licentiā det cō
fessori. confessor tamē valde debet vitare
scandaluꝫ. s. ne fractio sigilli reputet᷑: ⁊ qꝛ si
dicat se licentiatū a penitēte ꝙ de pctīs ei⁹
possit loqui ⁊ penitēs negat: ꝯfessori incum
bit ꝓbare ꝙ ꝑdictā licētiā a penitente ha/
buerit. qꝺ si ꝓbare nō posset tanqꝫ reuela/
tor cōfessionis puniret᷑. Qn̄ vero cōfessor ali
quid nouit extra ꝯfessionē ⁊ postea illud au
diuit in cōfessiōe pōt illud reuelare alteri:
ita tn̄ ꝙ modus sciēdi ꝑ cōfessionē sꝑ mane
at ī occulto. Quia tn̄ posset ex hoc scādaluꝫ
generari maxīe apud pēitētē ⁊ apud alios
de bono ⁊ equo magis dꝫ celare confessor
ꝙꝫ vnus alius. Et iō ꝓpter vitandū scanda
lū penitētis debet ei ꝓtestari in cōfessione
quō nō debet illud celare: nō qꝛ ꝑ illā prote
stationē acqrat᷑ ius reuelandi: sꝫ qꝛ ꝓximo
aufert᷑ nota scādali. Debet ēt cōfessor pctā
illa reuelare ꝓpter necessitatē nō propter
suā voluntatē. Et sic patet quāta ē vis sigil
li cōfessionis. Addit etiā Ric. ꝙ sub sigillo
cōfessionis cadit etiā ꝑsona cū qua penitēs
confitet᷑ se peccasse. Ratio est: qꝛ cum pnīa
sit sacramentū sacerdos tenet᷑ celare omne
illud quod necessariū est ad ītegritatem sa/
cramenti. Sed penitēs non posset sufficien
ter exprimere aliquādo peccatum suuꝫ nisi
notificando ꝑsonā cum qua peccauit. s. cum
cognouit filiā suā ⁊ nūqꝫ habuit nisi vnā. et
similia. Insuper tenetur sacerdos celare oē
illud sibi dictū in cōfessiōe quo confitēs pos
set prodi vel mala suspitio de illo generari
ī cordib⁹ alioꝝ. Sꝫ qn̄qꝫ detegendo ꝑsonā
cū qua penitens peccauit proderet᷑ cōfitēs
qꝛ si detegeret᷑ filiā cōcubuisse cū patre suo
ꝓderet᷑ pater q cōfessus est cōcubuisse cuꝫ
ea. Adhuc licitū non est facere aliqd qꝺ sit
occasio retrahēdi hoīes a re sibi ad saluteꝫ
necessaria. Sed reuelatio ꝑsone cū qua pe
nitens cōfitet᷑ se peccasse eēt occasio retra/
hendi hoīes a re necessaria. s. a cōfessione:
qꝛ nō tm̄ qs retrahit᷑ a re aliqua ꝓpter timo
rem lesionis ꝓprie fame: sꝫ etiaꝫ ꝑsone sibi

coniuncte vinculo amicitie. Quarta ratio
subsequit᷑. qꝛ dicēs extra forū ꝯfessionis se
audisse crimē de ꝑsona sibi ī ꝯfessiōe accu/
sata qꝺ nullo mō audiuit extra ꝯfessionem
mentiret᷑. vt pꝫ ex dictis. Pctā ḡ ipsius pe/
nitētis in relatiōe ad ipsū cadūt sub sigillo
cōfessiōis de necessitate ⁊ absolute ⁊ primo
⁊ directe ⁊ explicite. ⁊ ex oīb⁹ causis. ꝑsona
aūt cū qua cōfitens ꝯfitet᷑ se peccasse cadit
sub sigillo confessiōis de necessitate ⁊ abso
lute. nō prīo: sꝫ ex ꝯn̄ti ⁊ indirecte ⁊ implici
te: nec ex oībus causis: sꝫ ex aliqb⁹. Pecca
ta enī ipsius penitētis nō referēdo ea ad ꝑ/
sonā determinatā: sic cū aliquis dicit: Ego
audiui tale qd: qꝺ tn̄ nō audiuit nisi in cōfes
sione cadūt sub sigillo cōfessionis de neces/
sitate: nō tn̄ absolute: sꝫ sub conditiōe. s. si ex
ꝓlatiōe taliū vboꝝ ꝑ se vel ꝑ accidēs dire
cte vel īdirecte aliqua verecūdia vel cōfu
sio vł suspitio mala: vel aliquod aliud nocu
mentū illi q cōfessus ē posset ꝓuenire. Ea
vero q̄ penitēs intſerit nō cōfessione q̄ nō sūt
pctā nec circūstantie pctī: nec q̄ deducunt ī
manifestatiōeꝫ ꝯfitentis: vtpote si intſerat
ī cōfessiōe: In tali tra sūt blada ⁊ hi⁹: non ca
dūt sub sigillo cōfessiōis nisi de cōgruitate.
Si ī dicēdo illa nō dāt ītelligere cōfessori
ꝙ talia velit celare. Un̄ cōfessor. d. se talia
audiuisse mendax nō est: qꝛ ꝑ cōpationē ad
ea nō representauit personā dei: sꝫ hoīs. Si
militer ⁊ si aliqs ali⁹ a cōfessore audiret ali
qd ab aliq̊ duꝫ cōfitet᷑ debet illud tenere se
cretū ex lege nāe q̄ dic᷑. Qꝺ tibi nō vis fie/
ri: nō facias alijs. 3° cōfessio debet eē occul
ta ꝙtū ad cōfitentē: vt nō reuelet ea que si
bi ꝓ sua salute ī confessiōe vel dicta vł īpo
sita sūt: ex quoꝝ reuelatiōe scādalū oriret᷑.
De pnīa aūt īposita dicit. Ric. ꝙ aut peni/
tēs manifestando pnīam sibi īiunctā a con/
fessore faceret ꝑiudiciū absqꝫ vtilitate: aut
ꝓprie fame: aut cōfessori q forte talē īiūxit
pnīam: pro qua si sciret᷑ incurreret alicuius
vel aliquoꝝ maliuolētiā: vtpote qꝛ iniūxit
mulieri vt abstineret a familiaritate alicu/
ius viri periculosa. Aut penitēs manifestā
do suā pnīam: nec fame ꝓprie nec cōfessori
nec alicui ꝑiudiciuꝫ gnāret. In primo casu
penitēs tenet᷑ pnīam suā celare. ⁊ in secūdo

ſitr. Si enī illud qđ cōfeſſoꝛ ſibi iniūgit ſeu
cōſulit bona fide ꝓ ſalute aīe ſue et ſecreto
alij reuelaret in cōfeſſoꝛis ꝑiudiciū: crimen
ꝓditiōis īcurreret ꝛ ſigilli ſecreti fractiōez.
In tertio caſu nō tenet̄ tacere nec dicere:
ſꝫ de hoc irreꝑhēſibilit̄ poteſt facere quod
illoꝛum duoꝛū ſibi melius placuerit.

Qz confeſſio eſt reiterāda quando quis
male confeſſus fuiſſet propter ſuam negli-
gentiam: aut quando fraudulenter diuiſit
cōfeſſionē. vel quādo confeſſus eſt cum de
liberatione peccandi. Capitulū. 3.

TErtiū myſteriū contemplandū de
cōfeſſiōe dicit̄ iteratio. Eſt enī qñ
qꝫ neceſſariū reiterare cōfeſſionē
pctōꝛū alias factā: ꝛ dicere illa eadē pctā ī
numero: que qs fuiſſet cōfeſſus. maxime ꝓ
pter tria. p̊ ꝓpter negligentē electionē. 2°
ꝓpter cōfeſſiōis diuiſionē. 3° propter mali-
cie cōtinuatōez. p̊ eſt neceſſariū reiterare
cōfeſſionē propt̄ negligentē electionē. Qñ
qs ē negligēs querere ſacerdotē pitū ꝛ ab-
ſoluendi auctoꝛitatem habentē: ꝛ cōfeſſus
fuiſſet alicui q eū aut neſciuit aut nō pōt ab
ſoluere. Talis profecto q̄ꝫpꝛimū ſibi con-
ſtat de impitia ꝛ facultate ſacerdotis cui cō
feſſus ē. ꝛ de negligentia propꝛia q̄ magis
ſufficientē querere noluit: tenet̄ eadē pctā
ī numero ꝯfiteri ſacerdoti diſcreto ꝛ eū ab-
ſoluere valēti. Propterea dr̄ de pe. di. 6. c.
cui aūt. Qui vult confiteri pctā ſua vt īue-
niat grām: querat ſacerdotē ſciētem ligare
ꝛ ſoluere ne cū negligēs circa ſe extiterit:
negligat̄ ab illo qui eū miſericoꝛdit̄ monet
ꝛ petit. ne ambo in foueā cadāt. 2° iterāda ē
cōfeſſio rōne diuiſionis. Qñ enīꝫ qs fuiſſet
confeſſus aut ꝑ maliciā: aut ꝑ verecundiā:
ꝑtē peccatoꝝ vni ſacerdoti ꝛ partez alteri.
cū a nullo ſit abſolutus: nec talis confeſſio
fuerit fructuoſa: debet ſi vere vult cōfiteri
eadē pctā in numero vni tm̄ ſacerdoti ſe ac-
cuſando narrare. Nā vt ſcribit̄ de pe. diſ. 5.
c. conſideret. Cautus ſit penitēs ne verecū
dia duct⁹ diuidat apđ ſe ꝯfeſſionē: vt diuer
ſa diuerſis velit ſacerdotibus manifeſtare.
Quidā enī vni celāt que alij manifeſtanda
cōſeruāt. qđ ē ſe laudare ꝛ ad hypocriſim tē
dere: ꝛ ſēper venia carere: ad quam fruſtra
putāt totā ꝑuenire. hec ibi. Sed dubitatur
vtrū cōfitens alicui ſacerdoti oīa pctā ſua
de quib⁹ eſt memoꝛ ſi diu p⁹ acceptā remiſ-
ſionē recoꝛdet̄ alicuius pctī moꝛtalis de q̊
nō fuerit cōfeſſus qđ ante ſuā confeſſionez
cōmiſerat: teneat̄ tentiōe neceſſitatis illud
pctm̄ confiteri illi eidem ſacerdoti. Rñdet
Ric. di. 17. quarti. d. Mihi diſtinguendꝫ
videt̄. ꝙ aut tempoꝛe cōfeſſionis penitens
adhibuit debitā diligētiā prout de lege cōi
humana ꝑmittit fragilitas vt memoꝛiā ha-
beret omniū ſuoꝝ pctōꝛū moꝛtaliū. Aut fu
it negligēs ꝛ ignoꝛās ignoꝛātia affectata vl̄
craſſa. Si ſecūdo mō. credo ꝙ recta ratio
exigit vt illud idē pctm̄ cōfiteat̄ eidē ſacer
doti ſi illum cōmode pōt inuenire: ꝛ nō ſit il
li ſacerdoti poſtea interdicta abſoluendi po
teſtas: aut pꝛedictuꝫ peccatū ꝛ omnia alia
peccata moꝛtalia pꝛioꝛi ſacerdoti confeſſa
pꝛout poteſt recolere confiteat̄ alij ſacerdo
ti. Si pꝛimo mō. non credo ꝙ pꝛioꝛi ſacerdo
ti teneatur tentione neceſſitatis illud pec-
catum confiteri: tenetur tamen illud pecca
tum confiteri abſqꝫ alioꝛuꝫ confeſſione alij
ſacerdoti. Quis enī de iſto fuerit abſolut⁹
q̄ꝫtū ad iudiciū eccleſie triumphantis ꝛ mi-
litantis: qꝛ ſacerdos abſoluere pōt de cōfeſ
ſis ꝛ de pꝛedicto modo oblitis. tamen quia
abſolutio de oblitis debet intelligi ſub hac
conditione. vt. ſ. quando reducta fuerint ad
memoꝛiā dicātur illi ſacerdoti in cōfeſſione
qui ab illis pōt abſoluere: tenet̄ illud cōfite
ri p⁹ eius remotā obliuionē. 3° neceſſariū ē
iterare confeſſionem propter malicie conti
nuationem. quādo. ſ. confeſſus eſt peccata
ſua ſemel aut pluries tantuꝫ vt faceret qđ
eccleſia mandat. Continuando tamen pro-
poſitum male voluntatis. quoniam nō erat
diſpoſitus ab aliquo peccato ſe coꝛrigere ꝛ
emendare. Talis eteniꝫ ad verā pniam re-
uerſus ſi debite vult cōfiteri omnia eadem
pctā que pꝛius fuerat confeſſus debet rei-
terare. Sunt tamen aliqui ſcrupuloſe. d. ꝙ
ſi quis in pctō moꝛtali exiſtens cōfiteat̄ ſa-
cerdoti accuſans malā voluntatē ſuaꝫ. ꝛ cō
fitēs omnia alia pctā quoꝝ recoꝛdatur ex q̊
ꝑatus ē ꝛ prompt⁹ adhuc peccare: ſic confi
tendo peccat moꝛtalit̄: qꝛ q̄ꝫtum in ſe ē facit

irreuerētiam sacramēto: ⁊ sine sacramenti contemptu esse nō videt. Sȝ cōtra istos est c. ꝙ quidā. de. pe. ⁊ re. vbi dicit. Qꝫ qdā ad cōfessionē de criminib⁹ veniūt ⁊ ꝗuis pro fiteri velint: se tn̄ asserūt abstinere nō posse. cōsultatōi tue taliter rn̄dem⁹. ꝙ eoꝝ cōfes/ sionē recipe debes ⁊ eis de criminib⁹ consi liū exhibere: qꝛ licȝ nō sit vera illa pn̄ia: ad/ mittēda: ē tamē eoꝝ ↄfessio. ⁊ crebris ⁊ salu bris monitis ē pn̄ia inducēda. hec ibi. Dicit tn̄ Ric. ꝙ tales absoluendi nō sūt. Vn̄ si ab solutionē nō recipiāt: nō cōtemnūt sacrꝫ nec a cōfessore nec a cōfesso. Si aūt cōfitens in pctō mortali attritus ē de pctō suo ita vt ꝓ babiliter possit presumere se eē dispositum nō peccat absolutionē recipiēdo: immo fre quenter ꝟtute clauiū p susceptionē absolu/ tionis format sua attritio. Hec Ric. Dēt igi tur operā oēs pctōres vt bene cōfiteantur: qm̄ cōfitentib⁹ largitur deus in hoc seculo gratiam. ⁊ in futuro gloriā: i qua ipse viuit ⁊ regnat per eterna secula. Amen.

¶ Dn̄ica secunda i quadragesima in mane de fetidissimo ac perniciosissimo vitio luxu rie q̄ q̄i maxima ps virorū ac mulierū de/ mergitur in infernum. ¶ Sermo. 30.

Hec est volūtas dei sanctificatio vr̄a vt ab stineatis vos a fornicatio ne. Doctoris gentiū verba sūt ista. i. Thes. 4. c. ⁊ i ep̄la pn̄tis dn̄ice. Cogitanti mihi q̄ȝ multa milia miliū hoīum p̄cipitant̄ i infernū ob fetidissi mū luxurie vitiū: stati venit in mētem au/ reū illō dictū ⁊ notabile Aug. doctoris ma gni i li. de agone x̄piano. Inter oīa x̄piano/ rū certamia duriora sūt ꝑlia castitatis: vbi quottidiana pugna ⁊ rara victoria. hec ille. Maximū aūt in eo pctō piculū ē. qm̄ cum grauissime ledat aīam non sentit: quinimo vsq̧adeo ꝗplures facti sūt ceci: vt ipsi tur pissimi ⁊ abhominabiles dicere non erube/ scant aut nullū aut satis leue pctm̄ eē: illud q̧ deo aut nihil aut satis modicū displicere sicq̧ cū tali falsissima dānataq̧ opiniōe cor rupti sūt ⁊ abhominabiles facti i studijs su/ is. Quapropt̄ aduersus eos ꝗtū poterim⁹ modeste ⁊ sine auditorū offensione de ipsa luxuria in generali ꝟba faciem⁹. de qua lo quitur apl's in themate preallegato monēs oēs vt illam euitent. De ipsa ergo tria my/ steria erunt contemplanda.

¶ Primum dicitur offensio.
¶ Secundum conditio.
¶ Tertium punitio.

¶ Cōfutatio illoꝝ erroꝝ q dicūt luxuriā nō eē pctm̄: gb⁹ cōtrariū p auctores: rōes ⁊ exē pla tā scōrūȝ ꝗ ēt pħoꝝ ostendet. ¶ Cap. i.

Primū mysteriū contemplādū de luxuria dr̄ offensio. In quo decla/ randū est ꝗ graue pctm̄ ꝗue pni/ ciosū sit ipsa luxuria qua deus offēdit ⁊ aīa maculat. Ondem⁹ aūt hoc triplici: videli/ cet. ꝑ auctoritate. 2° rōne. 3° exēplis. Pri mo ondim⁹ luxuriā eē pctm̄ graue aut mor tale auctoritate. Ingt eni Sene. i ꝓhemio declamationū. Nihil tā mortiferuȝ igenijs ꝗ luxuria. Et idē i tragedijs. Luxuria ē pe stis blāda. Et idē ad lucilliū. Vanas fuge vo luptates breues ⁊ pēitēdas. Et idē li. z. de clamationū. Adolescēs luxuriosus peccat senex luxuriosus isāit. Et Tulli⁹ ꝑ ō officijs Luxuria cuȝ oī etati turpis sit senib⁹ tn̄ feti dissima ē. Et idē. i. de officiis. Si cōsiderare volum⁹ q̄ sit i natura excellētia ⁊ dignitas itelligem⁹ ꝗ sit turpe defluere luxuria ⁊ ō/ licate atq̧ mollit̄ viuere quāq̧ honestū par ce cōtinenter seuere ⁊ sobrie. Et Valerius maxim⁹ li. 9. Blandū malū luxuria. Et To bie. 4. c. Attende fili mi ab oī fornicatione. Et vt dr̄. 32. q. 7. c. nō solū. Ois imūda pol lutio fornicatio dicit̄: ꝗuis q̄sq̧ diuersa tur pitudinis voluptate ꝓstituat̄. Et ad Heb. 13. c. Fornicatores ⁊ adulteros iudicabit de us. Et. i. Cor. 6. c. Nescitis quia iniq regnū dei nō possidebūt. Nolite errare. neq̧ for/ nicarij: neq̧ idolis seruiētes: neq̧ adulteri: neq̧ molles: neq̧ masculorū concubitores regnū dei possidebūt. Et in eodē. c. Fugite fornicationē. Omne eni pctm̄ q̄dcūq̧ fece rit homo extra corpus ē. Qui autem forni catur in corpus suuȝ peccat. An nescitis q̄/ niam mēbra vestra templuȝ sunt sp̄ūs sci? Et Ep̄h. 5. Omnis fornicator aut immun/ dus aut auarus ⁊c. non habet ptē in regno

xpi et dei. Et Gal. 5. Manifesta autem sūt opa carnis: que sunt fornicatio. imundicia. luxuria. impudicitia etc. que predico vobis sicut predixi: qm̄ qui talia agunt regnū dei nō consequētur. Et Petrus. i. epl'a. c. i. Obsecro vos tanq̄ȝ aduenas et peregrinos abstinere vos a carnalibus desideriis que militāt aduersus aīam. Et Apoc. zi. Timidis et incredulis et excecatis et homicidis et fornicatorib9 etc. erit pars illorū in stagno ardēti igne et sulfure. Et Aug9 in li. de conflictu vitiorū. O q̄ȝ pua cōcubitus hora pro qua perditur eterna vita. Et Isidorus ī psalt. c. nō solum. 3z. q. 7. Inter cetera septeȝ vitia vitiū fornicationis maximi sceleris ē: quia per carnis īmundiciā dei templū violatur. Ex cuius v̄bis colligitur q luxuria vnum ē de septē vitiis capitalibus. Qđ etiā patet zz. q. i. c. p̄dicandū. Et. z5. di. c. vnuȝ orariū §. alia. Vñ Claudian9 ait. Luxuries p̄dula malū que dedita semp. Corporis arbitriis ebetat caligine sensus. Et Hiero. ad Susānam. O q̄ȝ acerbus ē luxurie fructus amarior felle et crudelior gladio. Et Greg9. 3z. li. moral'. Diaboli pprie corpus sunt qui suggestionū turpiū blādimentis decepti ei per luxurie fluxū succūbunt. Et Hiero. ad Dasum papā de filio prodigo. Luxuria inimica deo inimica v̄tutibus pdit oēm s̄bam patris: et a patris voluntate delirās futuram pauptatē cogitare nō sinit. Et ideȝ ad mr̄eȝ et filiā in galliis cōmorantes. Qui luxuriat viuens etiā mortuus ē Ferreas mētes libido domat. Quid ad tot dicta et moralium phorū et sanctorū dei carnales poterūt rn̄dere? Quō ampli9 suā luxuriā poterūt excusare? Sed vt fortius cōuincant. rōnes sup addant. ¶ z° ostendimus luxuriaȝ esse peccatū mortale. rōne. Naȝ multi qñq̄ȝ dicere solent luxuriā non esse peccatū: qr actus eius est nālis et ad illū natura īclinat. Pro q̄bus triplicē rōnem assignabim9 quare luxuria peccatum est. p^a dr̄ contemptus. z^a excessus. 3ª damni. Prima ratio dicit contemptus. Ubi enī est cōtempt9 et transgressio mādatorꝝ dei ibi ē pctm̄ vt dicemus die sequēti. Sed in luxuria ē cōtemptus dei et transgressio mādatorꝝ eius. ergo ibi est peccatū. Mandauit nāq̄ȝ deus homini. d. Exo: zo. Non mechaberis. Et vt dicitur ab Aug9. 3z. q. 4. c. Meretrices. Profecto noīe mechie omnis illicitus concubitus atq̄ȝ illoruȝ mēbrorꝝ non legitimus vsus prohibitus debet intelligi. Secunda ratio dicit excessus Naȝ secundū. Tho. z. z. q. 153. ideo luxuria peccatum ē: quia modum rationis excedit circa venerea: in quibus ordo rationis ē vt causa procreande prolis et fornicationis euitande vir habeat vxorem suam vt dicitur. pria. Corin. 7. et mulier habeat virum suuȝ. Omnis ergo actus qui non est secundum legem matrimonii circa venerea deficit a ratione. iō ē pctm̄. ¶ Tertia ratio est quare luxuria est pctm̄. damni. Ut enī iquit Ric. 33. di. q̄rti. Cōcubit9 concubinarius seu fornicarius est contra legem naturalē nō a natura generis sed spēi. Naturalis enim ratio dictat carnalem cōcubitū non debere fieri in preiudicium et dānum boni prolis. Sed concubitus cōcubinarius seu fornicarius est in notabile preiudicium et damnuȝ boni prolis. Sicut enī dicit Aug9. 9. super Gen̄. Bonuȝ prolis est vt amanter suscipiatur: benigne nutriatur: religiose edocetur. quo bono vt in pluribus caret proles genita per concubitum concubinarium. Nam primo bono caret sepissime eo q non suscipiatur: Quisnaȝ explicet que fornicatores et adulterantes sacrilegi et incestuosi ne detegatur eorum malicia proli genite aut generande inferant mala? Audiamus Hieronymum ad Eustochiū sic. d. Pudet dicere quot quottidie v̄gines ruant: quantas de suo gremio perdat mater ecclesia. super qđ sidera superbus inimicus ponat thronum suum: quot petras excauet vt habitet coluber in foraminibus earum. Uideas plerasq̄ȝ viduas anteq̄ȝ nuptas et infelicem conscientiam mentita tantum veste protegere: quas nisi tumor vteri et infantium prodiderit vagitus erecta ceruice et ludentibus pedibus incedunt. Alie vero sterilitatem prebent et nondum nati hominis homicidiuȝ faciunt Nonnulle cum senserint concepisse đ scelere abhortiuo venena meditant: et frequent ēt ipse cū mortue fuerīt triū criminū

ree ad inferos perducũtur. xp̄i adultere: sui hoĩcide ⁊ nõdũ nati filij parricid. Iste sũt q̄ solent dicere oĩa mũda mũdis. Sufficit mi/hi cõsciẽtia mea. Cor mũdũ desiderat deus Cur me abstineā a cibis quos deus creauit ad vtẽdũ? Et si quãdo limpide ⁊ festiue vi/deri volũt ⁊ se vino iniurgitauerint ebrietati sacrilegiũ copulantes aiũt. Absit vt me a xp̄i sanguine abstineā. Et si quā viderit tri/stẽ atqꝫ palẽtẽ: miserā ⁊ manicheā vocant ꝯsequẽter. Tali enim proposito ieiuniũ heresis est. He sũt q̄ per publicũ nuptialiter ĩcedũt: ⁊ furtiuis oculoꝝ nutibꝰ adolescentium gregẽ post se trahũt que semꝑ audiũt ꝑ ꝓpham. facies meretricis facta ẽ tibi. hec ille. Si honestas paterer̃ ut omnia possent dici: multa q̄ diebꝰ meis euenerũt scãdala aperirẽ: sed meliꝰ ẽ silẽtio p̄terire. Quid re/ferā quidue dicā de monasterijs? Quid de puellis ĩ domo parẽtũ? Quid d̄ uiduis va/nis atqꝫ lasciuis? quid d̄ alijs q̄ sãctũ nomẽ profitẽt̃: ⁊ quottidie cũ patribꝰ spiritualibꝰ colloquuntur? Taceo q̄ scio. Certe si ponerent̃ aures ĩ latrinis ĩ fluminibꝰ ĩ hortis ĩ foueis ⁊ cauernis terre: audirẽt̃ uoces ibi clamantiũ ꝑuuloꝝ ĩtẽptoꝝ ⁊ occisorũ a crudelissimis matribꝰ. O libidinose mulieres o lasciue ⁊ incõtinẽtes belue. o ĩpie matres domate carnẽꝫ: refrenate libidinẽ si nõ vultis ut vterus intumescat. De sodomitis aũt quo sermõe impietatẽ loquemur? O inimici humani generis. o abhoĩabiles peccato/res. o pessimi hoĩes vbi sũt filij vr̃i? Perierunt. certe perierũt. Et cur ꝑierũt? Ueh ac iterũ veh uobis q̄a ꝑierũt ꝓpter iniq̄tatem vestrā. Similiter ꝓles si nascat̃ aliunde q̄ de legitimo thoro: ut in pluribus negligent̃ nutritur. ⁊ ad v̄tutes raro disciplinat̃. Et si qñ ꝯtrariũ apparet: illud ẽ satis rarũ. Et ut scribitur ff. de. leg. l. nam ad eā. Nõ solũ ius scriptũ: sed etiā naturale adaptat̃ potius ad ea que ut ĩ pluribꝰ q̄ ad ea q̄ ꝑraro eueniũt Sunt ⁊ alia mala que incurrit proles genita ex adulterio: que cā breuitatis omitto. Nā ut scribit̃. 56. dis. c. vñcũq̄. dr̃. Uñcũqꝫ hoĩes nascant̃ si parentuꝫ uitia non sectāt̃ honesti ⁊ salui erunt. Et ea. di. c. nunq̄. ait Criso. Nunquā de uitiis erubescamus parentuꝫ. Ad idẽ ẽ. c. nasci. ea. dis. 3ᵒ. oñdimꝰ luxuriā eẽ peccatum exemplo. Ob nullam nāq̄ cām sc̄i corꝑa sua duris flagellationibus castigarunt. nisi ut luxuriā superarent. Elegit siquidem Susanna falso criminari ⁊ accusari potiusq̄ in peccato ꝯsentire. Daniel. 13. c. Et Joseph passus ẽ criminari ab vxore Phutifar prĩcipis eunucorũ Pha/raonis q̄ peccare cũ illa. Geñ. 39. Et Benedictus ut carnis tẽptationẽ suꝑaret: ĩter pungentes spinas ꝓiecit se nudũ ut refert Greg. 2. dial. li. Et Hiero. in vita Pauli primi heremite recitat qualiter feruente ꝑsecutiõe Decii ⁊ Ualeriani quidā iuuenis etate florens ĩ amenissimos hortos ẽ adductus ibiq̄ in lectulo inter cãdẽtia lilia ⁊ rubentes rosas ligatis manibꝰ ẽ collocatus. Quo cũ recedẽtibus cunctis meretrix speciosa venisset cepit delicatis strĩgere colla ãplexibꝰ. ⁊ qđ dictu q̊ꝫ scelus ẽ: manibꝰ contrectare virilia ut corꝑe ĩ libidinẽ excitato secũ meretrix ĩpudica suꝑiaceret. Incipiebat uoluptas iuuenẽ molestare. Tãdẽ celi/tus ĩspiratꝰ p̄cisā mordẽs linguā in osculantis se faciẽ expuit ac sic libidinis sẽsũ succedens doloris magnitudo superauit.

Qualiter luxuria infatuat hominẽ ⁊ obdurat cor eiꝰ ⁊ ĩducit scãdala ac mala plurima. Capitulum. 2.

SEcũdũ mysteriũ cõtẽplandũ de luxuria dr̃ ꝯditio. Est enĩ illiꝰ peccati pessimi triplex conditio mala ꝑ quaꝫ eius grauitas declaratur. Prima dicitur infatuatio. Secũda obduratio: Tertia scandalizatio. Prima mala conditio detestabilis luxurie dicitur ĩfatuatio. Ex ip̄a etenim infatuatur anima ut nec deum timeat nec homines vereatur. Unde Hieronymus contra Jouinianum inquit. Amor forme: rationis obliuio est ⁊ insanie ꝓximꝰ Et ouidius in epistolis. Quid deceat non uidet ullus amans. Propterea apud antiq̊s ĩpudicꝰ amõ cecꝰ d̄pigebat̃. Et a Gregᵒ. 31. moraliũ. prima luxurie filia ponitur cecitas mẽtis. Et de hoc exemplum habemꝰ Salomonis. de quo ait Gregᵒ. 32. q. 4. c. Salomon. Salomon quippe inmode/

rato vſu atq̧ aſſiduitate mulierū: ⁊ ad hoc
vſq̧ ꝑductus ē vt tēplū idolis fabꝛicaret. ⁊
qui pꝛiꝰ deo tēplū cōſtruxerat: aſſiduitate
libidīs etiā ꝑfidie ſubtractꝰ idoloꝝ cōſtrue
re tēpla nō timuit. Et de eo Hiero. ad Eu
ſtochiū inqt. Rex eni erat Salomon. aliuꝫ
nō timebat. Qui diſputauit a cedris libani
vſq̧ ad hiſopuꝫ q̄ exit per pariete. a dn̄o tn̄
receſſit: qꝛ amatoꝛ mulieꝝ fuit. Naꝫ vt ha/
betur. 3. Reg. xi. Auerterunt mulieres coꝛ
eiuſ. Cūq̧ iā eēt ſenex deprauatū ē ꝑ mulie
res coꝛ eius vt ſequeret deos alienos: nec
erat coꝛ eiꝰ ꝑfectū cū dn̄o deo ſuo. ſicut Da
uid patris eiꝰ: ſꝫ colebat Salomō Aſtarthē
deā ſidonioꝝ. ⁊ Chamos deū moabitaꝝ: et
Moloch idolum āmonitarū. Edificauitq̧.
Salomō phanū chamos deo ⁊ idolo Mo/
ab in mōte q eſt ꝯ hieruſalē. ⁊ Moloch ido
lo ſeruoꝝ Amon ⁊c̄. ibi. Sꝫ hic occurrit du
biū quomō Salomō dicat ſenex quādo de
prauatus fuerat ꝑ mulieres. qa dicit Rab/
bi Salomon. ꝙ erat tm̄. 12. ānoꝝ quādo re
gnare cepit. Et in tex. biblie in fine. c. ꝑalle/
gati. dr̄ ꝙ regnauit. 42 annis. Ipſe aūt de
prauatus fuit ꝑ mulieres an̄ moꝛtē ſuā. ꝑ. 6.
annos vel circit: qꝛ edificauit pꝰ deprauat/
tionē tēpla idoloꝝ ī quoꝝ edificatiōe fluxe
rūt plures anni. Et ſic qn̄ fuit deprauatum
coꝛ eiꝰ nō videt habuiſſe vltra. 46. annos
vel circit. Ex tali ꝟo etate nullus dicit pꝛo
pꝛie ſenex. Ad hoc rn̄det magiſter ī hiſtoꝛijſ
.d. ꝙ Salomon regnauit. 80. annis. ⁊ alle/
gat. Joſephū hoc dicentē. Scriptura tn̄ re/
gni ſui tacet ānoſ. 40. ſic dr̄ de Saule ꝑmo
Regū. 13. ꝙ duobꝰ ānis regnauit ſup iſrael
.ſ. bene ⁊ īnocēter. ⁊ tacent. 18. anni in quibꝰ
male ſe habuit. Sꝫ de dicto magiſtri hiſto/
riaꝝ parū eſt curādū qui cōtradicit ſibiipſi
⁊ etiā ſcripture. Dicit eni ꝙ Salomō. 11. an/
noꝝ genuit Roboā. Et ꝙ Roboā moꝛtuo
patre fuit. 41. anni. Et. 3. Regū. 14. c. dr̄ ꝙ
41. āni. erat Roboā cū regnare cepiſſet Et
ſic reuertit pꝛimū dictū. ſ. ꝙ Salomō vixit
tm̄. 52. annis. Si aūt diceret ꝙ Roboā re/
gnauit viuēte patre quadragita annis ita
ꝙ pꝛincipiuꝫ regni ſui cōputat ab illo tēpo
re quo pater ſuus incepit deprauari: ſequit
ꝙ moꝛtuo patre fuit. 81. anni: qd̄ ē cōtra di

ctū magiſtri ⁊ etiā ſcripturā que 12. c. 3. Re
guꝫ dic. ꝙ Hieroboaꝫ audita morte Salo
monis reuerſus ē de egypto ⁊ venit cū alijſ
in ſichen vbi cōgregatꝰ fuit ppl's ad conſti/
tuendū Roboā regē. Ex quo videt ꝙ non
regnauit viuente p̄re. Inſup dicit de Ro/
boā ꝙ derelicto conſilio ſeniū adheſit conſi
lio iuuenum qui nutriti erant cum eo. Ex q̊
pꝫ ꝙ tūc Roboā erat adhuc iuuenis. qd̄ n̄
poteſt dici de hoīe habente. 81. annos. Jdo
.d. Nicoꝰ de lira. ꝙ Salomon poſtq̧. 40.
ānis regnauerat moꝛtuꝰ eſt. ⁊ ſucceſſit ei in
regnū filius eius Roboam habēs. 41. an
nos ſicut dicit ſcriptura. Sed quando Sa
lomon incepit regnare ſcriptura non expꝛi
mit: ſed tantū expꝛimit annos regni ſui. Ha
buit ergo. 20. vel plures annos in pꝛincipio
regni ſui. ¶ Et ſic quando moꝛtuus fuit. 60.
annos habuit ad minus. Et ſic cōuenienter
poteſt dici ꝙ poſt. 50. annos etatis ſue de
prauatus fuit per mulieres. Et iam tūc po
terat dici ſenex: quia ⁊ leuite completo an/
no. 50. etatis ſue ſeruire ceſſabant in taber
naculo tanq̧ ſenes. vt hr̄ Leuitici. 9. c. Sꝫ
Rabbi Salomon arguit cōtra quia. 3. c. 3.
Regum. Salomon dixit in pꝛincipio re/
gni ſui. Ego ſum puer paruulus ignorans
exituꝫ ⁊ introitum meum. Ergo tunc erat.
12. annoꝛum. Reſpondet Nico. ꝙ verbum
illud Salomonis intelligendum ē reſpectu
tanti regiminis ſibi impoſiti Unde Exo. 33.
c. dicitur. Joſue filius Nun puer non rece
debat de tabernaculo. et tamen tunc erat.
42. annoꝛuꝫ. Preterea. 2. c. 3. Regū dixit
Dauid Salomoni. Uir ſapiens es. Uir aūt
non dicitur pꝛopꝛie niſi habens annos. 30.
vel circiter. Et ſi adhuc dicatur ꝙ Hiero. ī
epiſtola ad Uitalem pꝛeſbyteruꝫ videat di
cere ꝙ Salomon. xi. annoꝛum genuit Ro
boaꝫ. ⁊ ꝙ 12. anno etatis ſue accepit regnū
Dicendum ꝙ Hiero. non loquitur ibi aſſer
tiue. vt patet ex fine eiuſdem ep̄le. Hec de
Salomone ſufficiant. Quid dicemꝰ de alijſ
luxurioſis ⁊ carnalibus? nonne ipſi īſaniūt
nunc coꝛizando: nunc cantando nunc cōpo
nendo veſtes: nunc caput eleuādo ad fene
ſtras muliercularum: nunc vana et ocioſa
loquēdo. ⁊ hꝰ. Que omnia quid aliud dixe

rim q̃ꝫ fatuitates ⁊ insanias falsas? Inuen
tus siqdem est aliquis nocturno tꝑe ꝑ lōgū
spaciū sub quadā fenestra stetisse: ibiq̱ꝫ con
spexisse gattā quādā quā suā credebat ama
siā. loq̄batur illi. ⁊ illa nō rn̄debat. Suspira
bat. languebat. gemebat. ⁊ anxiebat̃. Tan
deꝫ petrulā quandā proiecit supꝛius: qua ꝑ
territuꝫ aīal mie mie clamans aufugit. O
ꝑditio tꝑis o depꝛauatio sēsus. o cecitas fa
tue mentis. Quid dicā de illis mulieribus
stultis quas poete siue gentiles extollūt eo
ꝙ amore victe seipsas interfecerūt? O fa-
tua ⁊ libidinosa Medea: cur tibiipsi morte͂
intulisti? Clamant poete tui ꝓpter amore͂
Jasonis qui te rapuit: ꝗ te eduxit a patria:
ꝗ te decepit ⁊ dereliqt. O dānabilis amor
ꝗ ad tantā dementiā te ꝑduxit. vt vno mo-
mēto corpus sil' ⁊ aīam iterimeres. Et tu o
Cleopatra egypti regina quanta scelera ꝑ-
petrasti ꝓ amor̃ Marci Antonij tui? Scri
bit nāq̱ꝫ Plutarchus in vita eiusdē Mar-
ci Antonij. ꝙ sepius ī alexandria Marcꝰ
Antonius noctu famuloꝝ vestibus indutꝰ
ꝑ vrbē ibat: domos populariū obsidebat il
ludebatq̱ꝫ homines ⁊ reportabat qn̄ꝫ vbe-
ra. sꝫ ⁊ Cleopatra sequebat̃ deferens ancil
le vestimēta. Et dū bellū nauale cōmitere
tur int̃ Marcum Antoniū ⁊ Octauianuꝫ.
Cleopatra affuit ibi ī aurea puppi ⁊ purpu
reo velo. Et post multas fatuitates deui-
cto antonio ⁊ a seipso ꝑempto gladio: ex me
rore Cleopatra prolapsa est ī febrim ⁊ tāde͂
depulsis oībꝰ preter duas sibi amicissimas
mulieres ianuas claudi fecit acceptoq̱ꝫ as-
pide nudū sibi brachiuꝫ dedit cuius morsu
atq̱ꝫ veneno mortua ē. O q̃ꝫ libēter hec fa
tua exēpla a fatuis amatoribꝰ audiunt̃: sed
vere si cogitarēt q̃ꝫ vana ⁊ trāsitoria imo ⁊
ꝑiculosa atq̱ꝫ nociua sint aīe ista: deū dilige
rent supꝛ oīa. sicut sapienter sanctissima illa
Agnes dicebat: qn̄ a filio p̄fecti q eā dilige
bat tꝑalia pollicebant̃. Discede a me pabu
luꝫ mortis: fomes pc̄ti nutrimentū facino
ris. q: iam ab alio amatore preuēta sū q lon
ge te nobilior ē genere ⁊ dignitate. cuiꝰ ma
ter virgo est: cuius pater feminā nescit: cui
angeli seruiūt: cuius pulchritudinē sol ⁊ lu
na mirantur: cuiꝰ opes nūq̃ꝫ deficiūt. O si

cōsiderarēt ista muliercule leues nō ita de
facili crederēt ruffianis: nec ita cito tāgere͂
tur in corde ad aspectū cuiuscunq̱ꝫ speciosis
simi aut formosissimi iuuenis. ¶ Secūda cō
ditio īmunde luxurie dicit̃ obduratio. Ex
nullo siquidē pc̄tō ita obdurant̃ corda mul
torū sic͂ ex maledicta luxuria. Propt̃ illam
fiūt incātationes veneficia et diabolice ar
tes. Unde. 32. q. 4. c. in eo. dicit̃. Per vitia
fornicationis maxie demones incolunt̃. ꝓ
pter illā legunt̃ libri in qbꝰ blasphemat̃ ⁊ in
vanū assumit̃ scīssimū dei nomē. Hoc autē
tꝑe ī domibꝰ nobiliū ⁊ dn̄oꝝ magnoruꝫ ad
īstructionē ribaldā: vt sic dicā: ⁊ meretrica
lē nobiliū filiarū habent̃ soneti Petrarche.
ꝓpter luxuriā multi nō cōfitent̃. Alii ꝟo fi-
cte cōfitent̃. ⁊ celebrāt aut cōicant cuꝫ pc̄tō
mortali. Et vt omittā reliqua ꝓpter luxu
riam multi heretici fiūt nō credentes infer
nū. negantes ꝑadisū ⁊ hiꝰ. Quinimo ꝓ ma
iori ꝑte oēs hereses aut ortū habēt ab ipsa
luxuria: aut terminant̃ ad illā: sicut factū ē
diebus nostris in illis q dicebātur del Ba
rilecto, ⁊ in illis de aīa simplici. ⁊ ī fraticellis
de opinione: quoꝝ pessimi mores ⁊ nefāda
oꝑa honestius tacent̃ q̃ꝫ referantur In cle
mentina etiā. ad nostrā. de hereticis. dicit̃ d̃
begardis ⁊ beginis mulieribꝰ que fuerunt
ī alemania. ⁊ pꝰ multas hereses de qbꝰ ibi-
dem fit mentio: dicebāt carnalē actū nō eē
peccatū. O vere deflendū malū quo vexa
tur humanū genꝰ. Paucissimi eteni sunt q
animose velint luxurie vitiuꝫ expugnare.
Tertia cōditio execrande luxurie dicitur
scandalizatio Sequunt̃ quippe ex ipsa scā
dala plurima ⁊ ꝑiculosissima. Amon ꝓpter
violentiā Thamar sororis sue ab Absalōe
fratre in cōuiuio occisus est. sicut pꝫ. 2. Re
gū. 13. c. Sichem ⁊ Emor cū omni pp̄lo suo
ꝓpter violentiā Dine filie Jacob a filiis Ja
cob occisi sunt ⁊ in captiuitatē ducti. Gen̄.
34. c. Semiramis regina pꝰ mortē viri in li
bidine exardescēs a ꝓprio filio cognita pro
pter horrorem facinoris ab ipso tandeꝫ oc-
cisa ē: prout recitat Paulꝰ Orosius. Tro-
ia magna vt scribit Phrygius vates pro-
pter raptū Helene post bellum decenna-
le: in quo ex vtraq̱ꝫ ꝑte tā troianoruꝫ q̃ꝫ gre

corum multa milia hominuȝ gladio corrue runt: incendio perijt interfectis Priamo et Heccuba regina alijsq̃ innumerabilibus mulieribus atq̃ viris. Nos isuper videm⁹ q̃tidie odia rixas scãdala dissẽsiões ⁊ homicidia que nõ nisi propter luxuriaȝ eueniũt.

¶ Qualiter de⁹ acriter punit luxuriam p aq̃s diluuij: ⁊ p incẽdium ignis: ⁊ punit q̃tidie per tpalia flagella. ¶ Capitulum. 3.

Tertiũ mysteriũ contemplandũ de luxuria dicit̃ punitio. Punit nãq̃ deus oĩpotens acerrime luxuriaȝ in hominibus: sicut pȝ in triplici punitione. ¶ p^a generalis. 2ª specialis. 3. pestilentialis Prima punitio generalis fuit tpe diluuii: quando excepto Noe et vxore sua. Sem. Chã ⁊ Japhet cum vxoribus suis qui salua ti sunt in archa: consumpta est omnis caro q̃ mouebatur sup terrã: nõ tm̃ hominũ: sed etiã: exceptis illis animalibus ⁊ volucrib⁹ que introierunt ĩ archã: omniuȝ volucrum animantiũ bestiarũ: omniumq̃ reptiliuȝ q̃ reptant sup terrã: vniuersi hoĩes ⁊ cuncta ĩ quibus spiraculuȝ vite est in terra mortua sunt. vt dicit̃ Geñ. 7. c. O terribile iudiciuȝ o aspera vindicta ⁊ crudelis que seuit ĩ taȝ ĩnumerabilẽ multitudineȝ hoĩuȝ ⁊ aĩalium ac volucrũ celi. Et dicit Nico. de lira. q̃ in terfecta sũt aĩalia t̃re ⁊ aues celi: nõ autem pisces: ad detestandũ pctã hominũ que facta fuerũt ĩ terra ⁊ ĩ aere: nõ aũt in aquis. Que vero fuerint illa pctã facile ex scriptura colligi põt. Dicitur nãq̃ Geñ. 6. Uidentes filii dei filias hoĩum q̃ essẽt pulchre ac ceperũt sibi vxores ex oĩb⁹ quas elegerãt ⁊c̃. que ponunt̃ ibi. Que exponẽdo Nico. d̃ lira. d. q̃ quorundã opinio fuit. vt per filios dei intelligerent̃ demones incubi qui dicũtur filii dei ꝓpter nãm spiritualẽ. ⁊ isti ĩ specie humana cõmiscuerũt se cũ mulierib⁹ et inde nati sũt gigãtes. Et propterea indignatus deus inundauit diluuiũ. Sed hec expositio nõ est rationabilis: q2 diluuiũ nõ fuit ĩ penã demonum: sȝ hoĩuȝ. Alij ṽo dixerunt sicut Rabbi Salomon q̃ filii dei accipiuntur ꝓ filiis iudicũ aut potẽtũ: qui qñ videbant filias subditorum pulchre ornari. ⁊ qñ dabantur ad nuptias accedebant ad ipsas eas cognoscendo carnaliter anteq̃ mariti illas cognoscerent. Sed hic intellectus deficit: quia vt dicitur in scriptura. Omnis caro corruperat viam suam super terram propterea dicit Nico. de lira. q̃ filii dei intelligũtur illi qui fuerunt orti de Seth ⁊ ab eo descenderunt: qui a patre suo fuerunt istructi in cultu diuino: per filias hominuȝ intelliguntur mulieres descendentes de Cayn que erant lubrice lasciue ⁊ dissolute. Et de illis preceperat Seth de voluntate dei filiis suis vt non contraherent cũ eis. Et ipsi procedente tempore fecerunt contrarium. Et post vsq̃adeo homines facti sunt dissoluti q̃tum ad peccata fornicationis ⁊ adulterii ac contra naturam: vt dicit Nico. de lira. ⁊ sanctus Methodius martyr. Aggrauabantur autem hec peccata: quia non fiebant ex passione tantum: sed ex certa malicia ⁊ cũ continuatione ⁊ perseuerantia sine hominũ verecundia ⁊ absq̃ dei timore. Propterea dicitur q̃ multa malicia hominum erat sup terrã. ⁊ q̃ cuncta cogitatio cordis intenta erat ad malũ omni tpe. ⁊ q̃ illi potentes erant a seculo viri famosi. i. male fame qui gloriabantur in malicia sua. O inuĩcibilis manus omnipotentis dei. o potentissimum brachium. o insuperabilis dextera Post fabricatam archaȝ ⁊ pñũciatum diluuiũ p centũ ãnos cũ illi perseuerarẽt in iniquitate sua submersi sunt ĩ aquis. Uidisses tunc repente mutari celũ: obscurari aereȝ: sonare ventos: tonare fulgura: et nubes celi ⁊ cataractas aperiri. ⁊ aquas abundantissime fluere super terram. Uidisses attonitos cunctos trementes atq̃ pallentes. Uidisses manducantes masticando ruminare ⁊ non posse cibum proiicere aut deglutire. Uidisses coruscantes ⁊ luxuriantes omnes pauore perterritos. Audisses et post commune eiulatum et clamores virorũ mulierum. senum. iuuenum ⁊ puulorũ morteȝ expectantium clamãtium ⁊ dicentiũ: Heu heu veh nobis. Ad qd deuenim⁹ vt pcam⁹ ĩ aquis? O quid erat inspicere inde ad modicum illos ab aquis sublatos et ibi extinctos. ĩ breui omnes pariter deleti sunt ⁊ ꝓpter luxuriam grauiter sic puniti. ¶ Se

cũda punitio fuit spũalis: qñ idignatus de⁹ Sodomã icẽdio destruxit. Ut eni dr̃ Geñ. 19. Pluit dñs sup Sodomã ꝛ Gomorrã sulphur ꝛ ignẽ de celo. ꝛ subuertit ciuitates ꝛ oẽm circa regionẽ: vniuersos habitatores vrbium ꝛ cuncta virentia terre. Scd̃m ꝟo magistrũ historiaꝝ spãliter etiã punituꝫ fuit luxurie vitiũ in sodomitis in nocte natiuitatis xp̃i in qua oẽs subita morte perierunt. Uñ Hiero sup illud. Esa. 9. Habitãtib⁹ i regiõe vmbre mortis lux orta est eis. ait. Lux illa oẽs isto vitio laborãtes extinxit: ne nã quã sũpserat tãta imundicia fedaret̃. 3ª. cõditio dr̃ pestilẽtialis. Ut eiꝫ colligit̃ ex glo. i. c. flagitia. 32. q. 7. Et i aũt. vt nõ luxurient̃ ꝯtra nãm. pctm̃ luxurie ꝛ p̃cipue sodomie tẽpestates ꝛ pestilẽtias iducit. Et reuera ob nullam aliam cãm credo tp̃ibus istis tã crebro italiam peste fore vexatã nisi ꝓpt̃ luxuriã ꝛ maxie sodomiã. O horrẽdũ facin⁹. o fetidissimũ malũ. o execrãdũ flagitium q̊ pueri facti sũt meretricule. ꝛ vbi rõe etatis tenere iueniri debet puritas ꝛ innocẽtia: iam rep̃hendenda ꝛ obiurganda se offert turpitudo ignominiosissime sodomie. Ut ḡ deũ habeam⁹ beniuolũ nobisq; semp ꝓpitiũ mũditie ꝛ puritati vacem⁹: aborreamusq; ꝛ euitem⁹ dãnatissima pctã luxurie: Sicq; merito obtinebim⁹ in hac vita dei grãm ꝛ i futuro sẽpiternã gloriã: in qua regt̃ xp̃s dei fili⁹ cũ p. ꝛ s. s. per cuncta sẽper secula. Amen.

¶ Dñica ẜa. i q̃dragesima p⁹ prãdiũ. de execrãdo pctõ adulterij q̊ maculata est magna pars ꝛ multitudo ꝯiugatorũ. ¶ Sermo. 31.

Hec enim ẽ volũtas dei sãctificatio vr̃a ut abstieatis vos a fornicatiõe. Iterũ vbi s̃ Cõquerebat̃ dolẽs Hier. c. 23. ꝛ dicebat. Cõtritũ ẽ cor meũ in medio mei. ꝛ contremuerũt oĩa ossa mea. Fact⁹ sũ q̃i vir ebrius ꝛ q̃i hõ madidus a vino a facie dñi ꝛ a facie ꝟborũ sanctoꝝ ei⁹: qꝛ adulterijs repleta ẽ t̃ra. Quod ꝑfecto verificari põt tp̃e isto q̊ mr̃imonia q̃i ꝑ maiori p̃te ab adulteris siue viris siue mulierib⁹ polluta sũt ꝛ fedata. Quapropt̃ in h̃ sermone cõtra adulteros aliqua declarabimus vt intelligãt ip̃i miserabilẽ statuꝫ ꝛ damnabilem conditionem in quibus sese reperiunt. De adulterio igit̃ tractaturi tria principalia mysteria per̃ ordinem proponimus declaranda ꝛ annotanda videlicet.

¶ Primũ dicitur diffinitio.

¶ Secundum abominatio.

¶ Tertiũ punitio.

¶ Quid sit adulteriũ ꝛ quõ sumit̃ mlt̃iplicit̃ ꝛ q̃lit̃ multi credũt se i statu eẽ mr̃imonij q sũt poti⁹ adulteri q̃ꝫ cõiugati. ¶ Capl̃z. j.

Primũ mysteriuꝫ de adulterio notãdũ dr̃ diffinitio in q̊'gd est adulteriũ declarem⁹. Et dñs Host. in sũma sua. li. 5. ti. d̃ adulterijs. ait. Adulteriũ ẽ alieni thori violatio vel proprij deturpatio Que verba sumi p̃nt ex his q̃ dicuntur. 36. q. i. c. lex. i. §. cum ergo. Pro quorũ ꝟboruꝫ pleniore intelligẽtia notandũ ꝙ adulteriũ potest sumi tripliciter.. Et hoc triplici rõne p̊ improprie. 2° proprie. 3° proprijssime. p̊ sumitur adulterium improprie inter virum ꝛ vxorẽ. p̊ rõne cõtrariationis. 2° rõne incordinationis. 3° rõne modificationis. p̊ dr̃ adulterium inter virũ ꝛ vxorem rõne ꝯtrariationis quando sũt int̃ eos ipedimẽta cõtraria ꝓpt̃ q̃ mr̃imoniũ stare nõ põt. Et primũ impedimẽtũ ẽ votũ solenne. p⁹ qd̃ si qs cõtraheret esset excõicat⁹ qñ faceret illud scient̃. ꝛ mr̃imoniũ nullũ esset. vt in cle. eos de cõsan. ꝛ affi. Sec⁹ aũt de mr̃imonio contracto p⁹ votũ cõtinẽtie simplex. Nã vt dicit. Ric. in. 4. di. 38. Qui ꝯtrahit p⁹ votum simplex cõtinẽtie peccat mortalit̃ cõtrahendo ꝛ etiã cõsumando. tñ mr̃imonium tenet. Quõ aũt solennizetur votũ. Et qd̃ sit votũ simplex aut solenne spãlius dicaꝫ in ẜmone de votis. Secũduꝫ ipedimentũ ẽ ordo sacer. de q̊ nota ẜm Ric. vbi s̃ ꝙ ordines minores nõ ipediũt mr̃imoniũ cõtrahẽdũ nec dirimũt cõtractũ. nec ipediũt vsũ ipsi⁹ mr̃imonij nisi cõtrahẽtes essẽt religiosi professi tacite vel expresse. Et licet cõtrahẽs cum vnica ꝛ virgine clericus in minoribus retineat priuilegium clericale si vestes ꝛ tonsuram deferat clericales. extra. de cleri. coniu. li. 6°. c. i. Non tamen retinet beneficium ecclesiasticũ. nec põt recipere. Ordines aũt

maiores.ſ.ſubdiaconatus diaconatus ⁊ pꝛ/
ſbyterat⁹ ſiue ſacerdotium impediūt matri
monium contrahendū ⁊ dirimunt contra/
ctum.quia matrimonium nullum eſt ſicut
pꝫ.32. diſ.c.ſi quis eorum ⁊.c.erubeſcant.
Rō ē.quia ſic ordinatus ī ſacris tenetur ſer
uare continentiam.eo ꝙ ordo ſacer loquē/
do de ordine maiori habet īplicitum uotuꝫ
ſolenne ex conſtitutione eccleſie.Unū Pe/
trus de Palude.ī.4.di.37.dicit ꝙ etiā ſi qſ
ante annos diſcretionis ordinaretur in ſa/
cris ꝙ talis obligatur ad continentiam ex
ſtatuto eccleſie.licet non uoto ſuo. Jo. Ho
an.in nouella.dic̄ ꝙ greco cui licitum ē vti
contracto:illicitum eſt in ſacris conſtituto
contrahere.Unū iſta ē differētia inter con/
ſtitutos in ſacris eccleſie occidentalis ⁊ ec/
cleſie orientalis. Nam primis non licet vti
contracto anū ſuſceptum ordinem:ſecundis
Ho licet. Et qui contrahit in ſacris eſt excō/
municatus.in cle.eos.ex̄ de conſan.⁊ affi.
Sciēdū tamen ꝙ q̄uis ordo ſacer.p̄cedēs
contractum matrimonium dirimat illud.
ſi tamen ordo ſequitur contractum matri/
moniū non dirimit.ut ī ex̄uagāte Joh.zz.
Et ſi ſciente vxore et aſſentiente ordinat⁹
eſt in ſacris tenet̄ ad continētiā vterqꝫ:ita
ꝙ etiā p⁹ mortē viri nō pōt cōtrahē. Intel
ligitur enim tacite cum viro cōfeſſa cōtinē
tiā.Si autē ordinatus eſt vxore inuita uel
ſciente factuꝫ: ſed ius ignorante ipſo tamē
ſciēte ius debet cogi per iudicē ad īgreſſuꝫ
religionis ſi nōdū eſt cōſumatū matrimoni
um: vt ſic illa poſſit cū alio contrahere. Et
ſi ad hoc cogi nō pōt vel cōſumatū ē matri
moniū debet exutus beneficio clericali re
ſtitui vxori ēt ſi eſſet epiſcopus īmo ⁊ papa
Et intelligit̄ ſi vxor eū petit. Ipſe tn̄ exiger̄
nō pōt debitū ſꝫ reddere tenetur.hec Tho.
⁊ Pe.ꝺ palude.in.4.vbi ſupra. Tertium
impedimētum ē machinatio mortis.quādo
aliquis machinatur in mortē viri alicuius
vt poſſit cū vxore eius cōtrahere: aut aliq̄
machinaretur in mortē vxoris alicuius vt
virū eius acciperet ſi mors fuerit ſubſecu/
ta: Et ſi ſic machinātes cōtraxerit matrimo
niū nullū ē. Et tales ſūt ſeparandi qꝛ ſunt ī
adulterio ſiue fornicatiōe vt notatur.31. q

.i.c.Si quis viuente marito. Et licet Ric.
teneat hoc eſſe veruꝫ cū inter eos preceſſit
adulteriū dū primū ſtabat cōiugiū. Tamē
Inno. ⁊ Hoſt.tenēt ꝙ ola machinatio cū
effectu dirimit tam contractū q̄ꝫ ꝯtrahēdū
Ratio autē ē ne adulteri ꝓpter adulterax̄
amorē eſſēt proni ad interficiēdos maritoſ
eax̄: vt eas haberent vxores ⁊ econ uerſo.
Tamen ſi adulter interficit viruꝫ adultere
nō hac intentione vt habeat ipſā vxorē:ſed
ex alia cauſa ⁊ occaſione: vł poſtea ꝯtrahit
cū ea matrimoniū tenet. vt extra de ꝯuer
ſione infidelium in.c.laudabile. Et extra ꝺ
eo qui duxit in matrimoniū quaꝫ polluit ꝑ
adulterium.c.ſuper eo.in glo. Uxor etiam
procurans maritū interfici per infideleꝫ cū
quo adulterata ē q poſt hoc per eius ſtudiū
ad fidē cōuertitur:nō pōt cū illo cōtrahere
Et ſi poſtea cōtrahat dirimēdū ē matrimo/
nium.qꝛ vt.d.Ric.35.di.quarti. Tale dā/
nū tali lucro eccleſia recōpenſare non vult
extra de conuer. infide.c. laudabile. Sꝫ
quō dicemus de Dauid qui cōmiſit adulte
riū cuꝫ Berſabee.⁊ poſtea machinatus eſt
mortē viro eius et duxit eā in vxorē. vt ha
betur.z.Reg.xi.c. Ad qꝺ reſpōdeo ſecūdū
illud quod ſcribitur.31.q.i.c. ſi qua vidua.§.
ſed obijcitur ꝙ in veteri teſtamento mul/
ta permittebantur propter infirmitatem
que in euangelij perfectione eliminata ſūt.
Quartuꝫ impedimētū eſt adulteriū. Ut
eni.d.Ric.Si adulter dat fidem adultere
viuēte marito de cōtrahendo cū ipſa ſciens
ipſam habere maritū tēpore quo contrahit
cū ea vel dat ſibi fidē de contrahendo poſt
eius mortē: nō poterit eā ducere in vxoreꝫ
Et ſi poſt mortē mariti eā de facto duxerit
ſeparādi ſūt:ſicut notatur.31.q.i.c. relatum.
Et extra de eo qui duxit in matrimonium
quā polluit per adulteriū.c.ſi quis vxorem
Huius rō ē ne adulter vł adultera proni eſ
ſent ad interficiēdū maritū adultere vt po/
ſtea poſſēt matrimonialr̄ copulari. Si autē
adulter ignorat illā habere virū poteſt cuꝫ
ipſa cōtrahere poſt mortē mariti. Sic eſt ꝺ
muliere cōtrahēte cū viro quē ignorabat
vxoreꝫ habere:extra de eo qui dux.in ma.
quā polluit ꝑ adul.c.veniēs. Tn̄ ſi vir dat

mulieri fidē ꝺ cōtrahēdo viuēte illi⁹ mari
rito quā nec añ nec p⁹ cognouit viuēte suo
marito si p⁹ illi⁹ mortē duxerit illā in vxorē
nō sunt separādi .extra. ꝺ eo qui dux. ī ma.
quā polluit per adul.c.si quis. ¶ Quintū im-
pedimētū ē aliud matrimoniū.qñ.s.quis ha
beret vxorē ⁊ sumeret aliā. Et nota diligē-
ter ꝙ illa aut scit istū habere vxorē.aut nō.
si bene ꝯtrahit cū ipso: ⁊ scit illū habere vxo
rē ñ potest stare matrimoniū: etiā si mortua
prima vxore de nouo cōtrahat. Et idem iu
dicium ē si nesciuit qñ cōtraxit.si postea ipa
prima vxore illius adhuc viuēte sciuit: ⁊ p-
misit se cognosci ab eo cū quo de facto con
traxerat. Si vero ab initio qñ cōtraxit ne-
sciuit illū habere vxorē: ⁊ semper stetit ī ista
nescientia vsq; ad mortē vxoris illius: sꝫ p⁹
mortē eius scit: ē in potestate illius ignorā-
tis matrimoniū ratificare vel diuortiū pe-
tere. Ita tñ ꝙ si postq̄ sciuit se permisit co-
gnosci: ñ poterit diuortiū petere. ex̄. de eo q
duxit ī mr̄i. quā polluit p adulteriū .c.i.⁊.c.
veniēs: ⁊ de cōiugio seruorum.c. ꝑposuisti.
⁊.34.q.2.c.si ꝟgo. Alias poterit petere si
vult. Et qꝺ dictū ē de viro ducēte secūdaꝫ
vxorē. idem intelligitur de muliere ducēte
secūdū maritū. Si autē inde mortua prima
vxore vir nō cognoscat illā adulterā secun-
dā carnaliter: que secū ignorāter ꝯtraxerat
sed ipse ducat tertiā: secūdū Host. debet re
manere cuꝫ tertia: q̄uis etiā postea cogno-
scat secundā: qꝛ prima viuēte cōsensus habi
tus cū secūda nullus fuit: ⁊ sic nō impediuit
cōsensū tertie. Quinetiā si post mortē prie
cognouit carnaliter secūdā que fuit ignorās
istū habere vxorē ⁊ nūc etiā ignorans est: ⁊
ipe vir cōtrahat cum tertia: adhuc remane-
bit cū tertia. Dicitur autē mulier secūdum
Hosti. inscia. qñ habet iustā cāꝫ ignorādi: ut
qꝛ vir de remotis veniēs asserebat se ñ ha
bere vxorem. extra de spon.c. cū ad publi-
cū. Ideo aūt inscia nō cōmittit adulteriuꝫ:
qꝛ non cōmittitur sine dolo. vt pꝫ.33.q.2.c.
in lectū. Sextū impedimētū ē affinitas q̄
secūdū Ray. ē ꝓximitas personaꝝ ex car-
nali copula ꝓueniēs omni carens parēte
la. Contrahiṫ aūt nō solū per copulā cōiuga
lē: sed etiā per copulā fornicariā. vt notatur
.35.q.4.c. nec eā. Et de eo q cognouit con-
sāguineā vxoris sue.c. discretionē. Hec affi
nitas operaṫ ꝙ oēs cōsāguinei vxoris Pe
tri sūt sibi affines in eodē gradu in quo sunt
consanguinei vxoris. Similiter omnes con
sanguinei Petri sunt affines vxoris sue in
eodē gradu in quo sunt sibi consanguinei.
Et qꝺ dicitur de vxoṙ idē itelligas de qua-
cunqꝫ muliere carnaliter cognita. Sed cō-
sanguinei Peṫ non sunt affines cōsāguine
is vxoris sue nec īter eos ꝓhibeṫ matrimo-
niuꝫ. extra. de consā. ⁊ affi.c. super his. Vñ
germani pñt cōtrahere cū duab⁹ mulieri-
bus germanis. Et pater ⁊ filius pñt contra
here cū matre ⁊ filia. Et relicta viri qui fuit
germanus vxoris mee uxore mea mortua
pōt eē vxor mea. Qui ergo cōtrahit scien-
ter ī aliq̊ gradu affinitatis usqꝫ ad quartū
gradū est excōmunicat⁹. ut hr̄ ex̄. de ꝯsan.
⁊ affi.i cle.eos. ¶ Septimū ipedimētū est
cognatio siue nālis que diciṫ cōsāguinitas:
siue spiritualis q̄ diciṫ ꝯpaṫnitas. ⁊ legalis
q̄ diciṫ adoptio uel arrogatio. Quelibet ho
rū ipedit ⁊ dirimit matrimoniū. Qualiter
aūt id fiat: qa longū esset hic poneṙ. Et que
sīt alia matrimoniū ipediētia. ꝺrelinq̊ parti
culariter explicanda audiētib⁹ cōfessiones
q si periti sūt ut ꝺcet ñ debēt talia ignorare.
¶ 2⁹. sumitur adulterium ipropꝛie rōne in-
ordinationis: qñ.s. inter uirū ⁊ vxorē inor-
dinatus ē amor ⁊ adulterin⁹. de q̊ sic loqui-
tur Hiero.32.q.4.c. origo.d. Origo quidē
amoris erat honesta: sed magnitudo defor
mis. Vñ ⁊ Sextus pythagoricus in senten
tijs ait. Adulter est in sua uxore amator ar-
dentior. In aliena quippe vxore oīs amor
turpis ē: in sua nimius. Sapiēs debet iudi-
cio amare ꝯiugē nō affectu.s. libidinis. Nō
regnēt in eo impet⁹ voluptatis: nec preceps
feratur ad coitū. Nihil est infelici⁹ q̄ vxo-
rē amare quasi adulterā. hec ille. Pōt autē
amor viri ad vxorē ⁊ ecōtra turpis ⁊ adul-
terinus vocari: aut ratione itētiōis. aut rōe
modi. Ratione intētiōis fit turpis cū quis
cognoscēdo vxorē suā mente ⁊ cogitatione
exit ēminos matrimonij aliā cogitādo ⁊ ap-
petēdo vel ita ꝙ vellet facere etsi nō esset

sua vxor. Unn Bon.in.4.di.31.d. qp si quis
cognoscit vxorē pp dlectationē finalē: aut
mouetr i delectationē tāto ipetu vt cogno-
scat vxorē tāq meretricez: hē si ita cogno
scit ac si nō eēt vxor: qr tūc ponit delectati-
onē finē vltimū. secus āt si vult i ea delecta
ri qr vxor. ita qp nullo mō eā cognosceret si
vxor nō eēt: qr tūc nō ē oīmoda iordinatō:
ē peccatū veniale: qr excusatr p bonū matri
monij vt nō sit mortale. Concordat Ric. in
4. di. 31. Rōe etiā modi amor dr turpis qn
cōiuges modū r regulā honestatis excedūt
vel pretermittūt. Quō pnt hec turpia absq
verecūdia narrari? Quot int plerosq fiūt
illiciti tactus? quot bestialia? qt solatia iho-
nesta? qt nephādissima scelera? Bonum ē
certe edificare domū ad habitandū: sz incō
ueniēs videt vt i fūdamēto ponat tectū et
ecōuerso. O coniuges adulteri: quot crimi
na? quot scelera ppetratis? Nō expedit il-
la clare loqui. Ideo Ambr in libro de patri
archis. r notat. 32. q. 4. c. nulli ait. Grauius
ē crimen vbi celebrati cōiugij iura temerā
tur r vxoris pudor soluit. h ibi. Tal autem
adulterini amoris sūt signa cū vir plusq dz
ad vanitates aperit manū: cū eā vanis ocu
lis aspicit: inhonestisq vbis alloquit: cū pp
ter eā parentes despicit. r eā ociosā in do-
mo eē nō curat. 3° sumitur adulteriū ipro-
prie int virū r vxorē rōe modificatiōis: qn
cōiuges r cōtrahēdo r cōsumādo matrimo
niū modū r regulā honestatis excedūt aut
ptermittūt. Pro qb9 dixit angel9 Thobie.
qn timebat Sarra accipere in vxorē: eo qp
tradita fuerat successiue septē viris r demo
niū occidrat illos vt dr Thobie. 6. Audi me
r ondā tibi q sūt qb9 pōt pualere dmoniuz.
In eos q cōiugia ita suscipiūt: vt deū a se r
a sua mēte excludāt: r sue libidini ita vacēt
sic equ9 r mul9 qb9 n ē itellect9: hz ptātē de
moniū. Tu āt cū accepis vxorē igressus cu
biculū p tres dies continēs esto ab ea: r ni
hil aliud nisi orōnib9 vacabis cuz ea. Hinc
Petrus de palud. in. 4. qp 9hētes i pecca
to mortali si cōtrahant per verba de presē
ti peccāt mortaliter nisi confiteāt Quia vt
Aug9. d. Sacramēta talia fiūt vnicuiq cū
quali cōsciētia accedit ad ea. Et vt idez dic

In ōi susceptiōe sacramēti post baptismum
necessaria ē vnicuiqz confessio si credit se
peccasse. Ideo reprehēsibiles sūt q sine vl-
lo timore dei: sine vlla deuotiōe matrimo-
nia cōtrahūt. Magis āt reprehēsibiles q p9
cōtractū matrimoniū ea exercēt que exer-
cere n lz. Nec expedit talia clare loq. Qui
hz aures audiēdi audiat. Hinc Amb9 i li. d
patriarchis ait. Grauius ē crimē rc. vbi. s.
2° pōt sumi adulteriū pprie cū. s. aliquis
vxorat9 accedit ad aliquā psonā solutā: vel
aliq cōiugata miscet se cū aliq libero r solu-
to. Sz vt i plurib9 plus in h deficiūt viri q
vxores. Et tn qdā adeo fatui sunt vt existi
mēt viris ad peccatū nō iputari. si sic adul-
terent. Cōtra quos ē dictū Inno. pape. 32.
.q. 5. i. c. Christiana religio adulteriū i vtro-
qz sexu pari rōe 9demnat. Et d h Hiero. ad
Oceanū ait. Qd nō lz feminis: eque n lz vi
ris. r eadē suitus pari rōne cēset. Et Amb.
32. q. 4. c. nemo. Nec viro lz qd mulieri nō
licet. Et eadez a viro: q ab vxore debet ca
stimonia. Et Aug9. 32. q. 6. c. si dicturi. Si
dicturi estis vxorib9 vris suate vos. Qua
les vultis eas iuenire: tales r ipse vos inue
niāt. Quis iuuenis ē q nō velit castā ducer
vxorē? Et si accepturus ē vginē. qs nō inta-
ctaz desiderat? Intactā qris intact9 esto. pu
rā qris pur9 esto. Nō. n. illa pōt si tu n potes
Sz his rō addi pōt qr sz aplm. i. Cor. 7. mu
lier nō hz ptātē corporis sui: sz vir. r vir non
hz ptātem sui corporis: sz mulier. Sed argu
unt multi de pluribus veteris testamēti. q
habuerūt cōcubinas. vt Abraam r Jacob.
Abraā eni habuit filiū de ācilla. vt dicitur
Gen. 16. r Gal. 4. r Jacob habuit. ij. vxores
r duas cōcubinas. r tn nō fuit ill iputatum
ad peccatū. Rndet Bon. dis. 33. 4. li. qp istd
factū ē ex dispēsatiōe dina q 9ueniens fuit
pp quattuor. P° pp cōgruitatez. 2° pp ne
cessitatē. 3° pp vtilitatē. 4. pp honestatē.
Prio pp cōgruitatē. Cōgruū qdē fuit. qm
tēpus illud erat figure. r qr xps generare
debebat liberos r filios p baptismum in ec
clesia catholica r i hereticis diuerticul. Id
i figura dbuit pcedere generatio ex liba et
ācilla. Et rurs9 qm iter illos q ab hereticis
baptizant quidā heresim sequuntur: qdam

ad ecclesiā reuertunt̄. Jō vtriusqꝫ figura ꝑ/
cessit. Primi in Hismaele de quo dictū est.
Eijce ancillā ⁊ filiū ei⁹. Scōi in ancillis Ja
cob: quaꝝ filij sūt inter liberos cōputati. vt
hr̄ ab Aug. ī li. de baptismo puuloꝝ. ⁊ ab eo
dē sup Joh. ⁊ notat̄. 32. q. 4. c. recurrat. ¶ 2°
fuit ɔueniēs dispēsatio illa ꝓpter necessita/
tē. Pauci nāqꝫ erant deū colentes ⁊ ne cul
tus diuin⁹ periret necesse fuit vt filios mul
tiplicarent: ⁊ ɔtigit ꝙ vxores steriles habe/
bant. ideo necesse erat ipsos plures habere
vel vxores vel concubinas. ¶ 3° fuit illa di/
spensatio ɔueniēs ꝓpter vtilitatem. qa filij
erudiebant̄ a parētib⁹. ⁊ vt plurimū mores
patrū seruabāt. Et ideo quanto plures tāto
dei cultus celebrior. ¶ 4° fuit ɔueniens pro
pter honestatē: qꝛ nō affectu libidinoso: sed
casto: nō affectu adulteri: sꝫ mariti ɔcubias
cognoscebant. Unde Ambro. in li. ꝺ patri/
archis. de Abrahā ait. Nō ardore aliquo va
ge succēsus libidinis. nō petulātis forme ca
pt⁹ decore ancille cōtuberniū p⁹ hūit tho/
rū: sed studio querende posteritatis ⁊ ꝓpa/
gande sobolis. Ad idē ē. c. obijciunt̄. 32. q. 4.
Nō sūt itaqꝫ antiq patres in h̄ imitandi. qm̄
alia fuit illius tēporis q̄ꝫ nostri ɔditio. Re
periunt̄ tn̄. ⁊ nūc pleriqꝫ adulteri peccatum
excusare volētes ꝓpter vxorū sterilitatem
⁊ appetitū hn̄di filios. Cōtra q̊s Aug⁹. 32. q
4. c. Sic. ait. Sic nō sunt faciēda adulteria
etiā voluntate filios generādi: quēadmodū
nec furta voluntate pascēdi paupes sactos
Et idē. 32. q. 5. c. si quis. Si quis vxorē habe
at sterilē siue corpore deformē siue mēbris
debilē vel cecā vel claudam vel surdā: vel si
quid aliud siue morbis siue laborib⁹ dolori
busqꝫ confectā: ⁊ quicqd excepta fornicatio
nis cā cogitari pōt vehemēter horribile ꝓ si
de societateqꝫ sustineat. hec ille. Maluꝫ er
go ē ⁊ rep̄hensibile si vxorē quis relinquat
ob eius sterilitatē vel infirmitatē vel defor
mitatē: ⁊ alteri adhereat. Sed pessimū est.
⁊ iniquū si pulchrā vxorē. si fecundā. si bene
natā. si moribus decorā. si viꝝ amātem: ipse
cōtemnat ꝓ quacūqꝫ alia ꝑsona. Audi que
so o vir infatuate qd ad te sapiens loquit̄ ꝓ
uer. 5. Letare inqt cū muliere adolescentie
tue. i. cū vxore. Et Eccl. 7. Noli discedere

a muliere sensata ⁊ bona quā sortitus es ī ti
more dn̄i. Grā eim verecundie eius sup au
ruꝫ. Uidi ego plures venerabiles honestas
pudicas formosas māsuetas bēignasqꝫ vxo
res ab ingratis maritis derelictas ipsosque
amatores factos turpissimaꝝ meretricum.
O ꝑditores viri. o dementes ⁊ stulti. nonne
vxores vestre corona sunt capitis vr̄i? Nul
lū vtiqꝫ ornamentū tēporale pōt eē ī domo
quod vxori bone cōparet̄. Nō vasa argētea
nō aurea. nō eburnei lecti. nō late porticus.
nō regie aule. nō alia queqꝫ decora. Nā oīa
ista sunt quasi stelle ⁊ luna in domo sua. Sꝫ
ꝩtuosa cōiunx est quasi sol. Un̄ Ecc. 27. di/
citur. Sicut sol oriens mundo: sic milieris
bone species in ornamētum dom⁹ sue. Jpsa
est que data est in adiutoriū viro. nō ɔcubīa
Considera nāqꝫ mulieris bone in cunctis di
ligentē solertiā. Hec eni blada ⁊ frumenta
ordiat ⁊ gubernat: tuet̄ oleuꝫ salsas carnes
in domo esse procurat: pannos laneos ne a
tineis corrodant̄ ventilat. Lineos quoqꝫ ꝓ
necessitate ꝓcurat ⁊ lauat. dissipata ⁊ qua/
si consumpta resartit. ꝑuigiles oculos men
temqꝫ prudentem ad oēm substantiam do/
mus habet. Colūna viri ⁊ filiorum ē. Si ma
ritus languet cūm infirmo infirmatur. cibū
pre dolore nō sumit. somni oblita quiescere
nescit. Erudit filios ⁊ oēm familiā in timore
dei: ⁊ bonis moribus instruit. Sed quid cō/
cubina facit? Uerba certe loquitur blāda:
sed venenosa. fingit se plus amare q̄ꝫ amet.
nunc mesta facie nunc leta. Aliquid semper
querit. Si in domo eius vxore absēte īgre
ditur: quicquid potest rapere rapit. Si sibi ī
amicitie ⁊ fidelitatis signū aliquid adulter
seruandū tradiderit: aut ꝑdidisse se mentiet̄
aut ꝓcacissima īportunitate verboruꝫ ad se
arripiet. Euacuat bursam: denigrat famaꝫ
⁊ ad peccatum ligat animā amatoris. Hinc
est quod sapiens ꝓuer. 5. c. ait. Ne intende/
ris fallacie mulieris. Fauus enim stillās la
bia meretricis. ⁊ nitidius oleo gutt̄ ei⁹. No
uissima autem eius amara quasi absinthiū
⁊ lingua eius acuta quasi gladi⁹. Pedes ei⁹
descendunt in mortem ⁊ ad inferos gressus
illius penetrant. Per semitam vite nō am/
bulant: vagi sunt gressus eius ⁊ inuestigabi

les. Nunc ergo fili audi me ⁊ ne recedas a ṽbis oris mei. Longe fac ab ea viã tuã ⁊ ne appropinques forib⁹ domus ei⁹. hec ille. Do cet itaq̧ sapiẽs: qualit̃ vnusquisq̧ cognoscere debet mulieris fornicarie fraudẽ ⁊ dolũ. Sȝ veh mũdo a scandalis: q̄ viri plerique bis scelestiora nefãdioraq̧ cõmittũt. Hi sũt qui ꝓpter pueros ⁊ masculos abhorrẽt vxores. O pessimũ. o dãnatissimũ gen⁹ hoĩum. Quid turpi⁹: quid aboĩabili⁹: q̄due fedi⁹ dici põt audiri vel cogitari? Tales siq̄dẽ sunt ꝓpter quos venit ira dei ĩ filios diffidentie

¶ 3° põt sumi adulteriũ ꝓprijssime. cũ. s. cõiugatus accedit ad cõiugatã. q̄ꝺ pctm̃ ẽ g̃uissimũ scd̃m. Tho. 2. 2. q. 154. eo q̧ fit iniuria tam ꝓprie vxori q̧ ẽt viro adultere.

¶ Qr aboĩandũ ẽ adulteriũ eo q̧ cõtrariatur bono matrimonij ⁊ ĩducit scãdala m̃lta ⁊ implicat adulteros multis laqueis. ¶ Cap. 2.

Ecũdũ mysteriũ cõtemplandũ de adulterio dicitur aboĩatio. Abominãdũ q̄dẽ fugiẽdũq̧ ⁊ ꝺtestãdũ ẽ adulterij malũ maxime ꝓpter tria. p̊ ꝓpt̃ cõtrariationẽ. 2. propt̃ scandalizationẽ. 3° propt̃ implicationẽ. ¶ p̊ ꝓpter cõtrariationẽ. q̄a contrariat̃ oĩ bono m̃rimonij. Scd̃m .n. Augu. ĩ li. de bono cõiugali. ⁊ notat̃. 27. q. 2. c. omne: Tria bona inueniũt̃ in m̃rimonio. s. fides. proles. sacr̃m. Quorũ sufficiẽtia scd̃m Astesanũ in sũma. li. 8. ti. 9. sumi potest a causa instituẽte vel efficiẽte. Nã vno mõ m̃rimoniũ ẽ a dictamine nature. vt. s. vir cohereat cũ muliere ad nature cõseruationeȝ ⁊ sic ẽ bonũ prolis. Alio° a dictamine rõnis recte. s. vt vir cohereat cũ vxore sua: nõ cuȝ aliena. ⁊ sic ẽ bonũ fidei. 3° a dictamine gr̃e: ⁊ sig̃tur vnio diuie nature ⁊ hũane. ⁊ sic est bonũ sacramẽti. Adulteriũ g̊ contrariat̃ bono fidei. q̄ p illud frãgit̃ fides q̄ quidẽ ĩ hoc attẽdit̃: q̧ vir cũ alia: nec mulier cũ alio cõmisceatur ad quã fidẽ se mutuo obligãt corde ore ⁊ ope. Corde cũ a viro annul⁹ imponit̃ digito vxoris. Unde Isidorus. 30. q. 5. c. femine. ait. In primis annul⁹ a spõso sponse dat̃. fit nimirũ ꝓpt̃ mutue dilectiõis signũ. vel ꝓpter id magis vt pignore eoruȝ corda iungãt̃. Unde ⁊ quarto digito annulus ĩsertur eo q̧ ĩ eo vena quedã vt fert̃ sanguinis ad cor vsq̧ ꝑueniat. hec ibi. Ore se obligãt: q̄ ore vel signo capitis vbi est os exprimit̃ cordis cõsẽsus. Opere se obligãt cũ sibi mutuo cõsentiũt in copulã carnalẽ. ex quo ĩter eos cõstãs debet eẽ fides cordis oris ⁊ opis cõtra q̄ꝺ facit adulteriũ. Contrariat̃ etiam adulteriũ bono prolis. Nã sollicitudo naturalis ẽ p̄ris vt de prole sua certitudinẽ hẽat Sed p adulteriũ talis certitudo h̄ri nõ põt. Et multa ex hoc mala prolẽ subsequũt̃ vt dictũ ẽ ĩ precedẽti ꝟmone. Cõtrariat̃ adhuc tertio adulteriũ bono sacr̃i: quia m̃rimoniũ significat desponsatiõem xp̄i cum ecclesia: quã nũq̧ dimisit. Sȝ p adulteriuȝ vxor dimittitur eo q̧ apl's eph̃. 5. ait. Uiri diligite vxores vestras sicut ⁊ xp̄s ecclesiã. 2° abominandũ est adulteriũ propter scandalizationẽ. Inducit siquidẽ ad multa ꝑiculosissima scandala adulterantes. e quib⁹ vnũ referã. Rettulit mihi quidã frater fide dign⁹ q̧ ĩ ciuitate Assisij fuit quedã adultera que vt suũ amatorẽ in vir̃ posset habere ordinauit cũ eo vt maritũ ĩterficeret. Et sero quodã cũ vir istius domũ ĩgrederetur ab vxore sua statim capit̃ ⁊ stricte amplexans illuȝ tã diu tenuit donec adulter qui latebat ibi exiens cũ securi ꝑcussit caput eius ⁊ occidit Quo facto clam sepelierũt corpus ĩ domo quadã vetusta. Mane aũt surgẽs mulier visitauit ecclesias asserens virum suuȝ nocte recessisse a domo ⁊ versus sanctũ Jacobuȝ de galitia iter arripuisse. mirabant̃ sui h̄ audientes tam mater q̧ reliqui q̄ñ nihil rettulissȝ de peregrinatione sua. Elapsis autẽ quibusdã diebus mulier hec viricida in domo sua plorando eiulare cepit. Heu vir mi dilecte. heu me infelicẽ ⁊ miserã. Ad quam ꝑueniẽtes vicini causaȝ petierunt meroris sui. Que respondit q̧ vir suus mortu⁹ erat ĩ via: q̄ sic accepat a quodã peregrino qui ꝺ sancto Jacobo reuertebat̃: sibi tñ ĩcognito Quod cum ꝑuenisset ad aures parentũ viri: statim suspicari ceperunt de malitia mulieris. Ad que etiã vehementius mouebant̃ propter nimiã adulteri sui familiaritatẽ cuȝ illa. precurrentes autẽ ad officiales indicauerũt factũ. qui ordinauerũt vt mulier illa maligna poneretur in torturam. Quod cũ

factū fuiſſet ꝟitatē cōfeſſa ē. Qua de re ter
rit⁹ amicus ei⁹ fugā petijt extra ciuitatem.
Et mane quodā data ſnīa mulier hec peſſi/
ma igni adiudicata ē. Et dū cōburereť: ille
exiſtēs extra ciuitatē ſup mōtē quēdā vnđ
videre poterat ſpectaculum reſpiciebat: ⁊
adeo ī fatuitatē verſus ē ꝙ ſpōte ſua rediȷt
ad locuꝫ in quo ſua fuerat dilecta cōbuſta.
Vñ cū nollet diſcedere etiā a multis moni/
tus captus ē ⁊ die ſequēti ī eodē loco deca/
pitatus. ¶ 3° abominādū eſt adulterium ꝓ/
pter īplicationē. Implicat enī ī multoſ erro
res in qb⁹ difficile ē. imo īpoſſibile cōſulere
⁊ ꝓuidere. Quotnam filij illegitimi matre
ſciēte ſuccedūt in hereditatē? Quot vxo/
res adulteras cū qb⁹ adulterabāť alijs ma/
ritis viuētib⁹ p⁹ illoꝝ mortē retinēt cū pec/
cato: licꝫ ſub colore ⁊ noīe mr̄imonij? Repe
ri ego in vna italie ciuitate hoīem qui ex al
teri⁹ vxore tres habebat filios: q̄ tñ adulte
ra duos alios habebat de viro ꝓprio q cre/
debat oēs ſimul eſſe filios ſuos. Adulteri q̄t
cū diu ſiť familiaritatē habuiſſēt: lꝫ ſecrete
decreuerūt viꝝ īterficeř. Quod cū feciſſēt
accepit eā in vxorē ⁊ bona oīa viri ꝓ quīqꝫ
filijs quorum tm̄ duo legitimi erāt diſpēſa/
bat. O quot vīculis erat iſte ligat⁹. peccaue
rat adulterādo: peccauerat ī cōtrahēdo ma
trimoniū: peccauerat ī ꝯtracto ꝑſiſtēdo: pec
cabat ēt bona cōicādo duoꝝ filiorū viri in/
terfecti alijs tribus qui erāt ex adulterio.

¶ Qꝫ oēs leges tā dīna ꝙꝫ eccľiaſtica ꝙꝫ etiā
ciuilis puniūt grauiter adulteriū. Caplꝫ. 3.

TErtiū myſteriuꝫ notandū de adul
terio dicitť punitio. Puniť adulte/
riū ǧuiť ſ̓m triplicē legē. p̊ ſ̓m legē
diuinā. ¶ 2° ſ̓m legē eccleſiaſticā. 3° ſ̓m legē
ciuilē. ¶ p̊ ſ̓m legē diuinā. Nā Leuitici 20.
ſcribiť. Si qs mechatus fuerit cū vxore al
terius: ⁊ adulteriū ꝑpetrauerit cum cōiuge
ꝓximi ſui: morte moriať ⁊ mechus ⁊ adulte
ra. Sed q̄ro an liceat viro ꝓpter adulteriū
īterficere vxorē. Ad qđ rñdet Ric. in 4. di.
37. ꝙ occidere vxorē ꝓpter adulteriū pōt ī/
telligi dupliciter. Aut qꝛ ipſā conuictā ⁊ con
dēnatā ꝑ iudiciū vir procurat occidi a iudi/
ce. Et hoc viro licitū eſt amore iuſticie ⁊ nō
libidine vindicte. hoc tamē nō licet fieri in
iudicio eccleſiaſtico: ſꝫ ciuili vbi lex talis po
ſita ē ꝑ illū q eā punire đ iure potuit. Aut qꝛ
eā occidit extra iudiciū. Et hoc nunq̄ꝫ face
re licuit ſ̓m legē diuinam licet in aliquo ca
ſu ꝑmittať ſ̓m legē humanā. Ideo magř ſē
tentiaꝝ. di. 37. quarti li. ait. Sācta eccleſia
mundanis nunq̄ꝫ ſtringiť legib⁹. gladiū non
habet niſi ſpiritualē. Qđ etiā ponitur. 33. q.
2. c. res. Secundū vero Ric. in. 4. Si cōtra
xiſſent non ſemper dirimendū eſt matrimo
nium contractū. ¶ 2° puniť adulteriuꝫ ſ̓m le
gem eccleſiaſticā que illud punit per ſepara
tionē. Secundū autē Ric. in. 4. di. 35. ſepa
ratio poteſt dupliciter intelligi: aut q̄ꝫtū ad
vinculum. aut quantum ad cohabitationeꝫ
⁊ thorum. p̊ modo vir non poteſt ſeparari ab
vxore propter adulterium: ſed bene ſecūdo
modo in penam mulieris que fideꝫ fregit et
in fauorem viri qui fidem ſeruauit. Excipi
untur tamen caſus ſeptem in quibus non li
cet viro propter adulterium vxorem dimit
tere. ¶ Primus eſt ſi ipſe fuerit fornicari⁹.
Et de hoc aug⁹. in li. de ſermone domini ī
monte. Et. 32. q. 6. c. nihil. ait. Nihil iniquius
ꝙꝫ cauſa fornicationis dimittere vxorem ſi
⁊ ipſe conuinciť fornicari. Occurrit enim il
lud. In quo alterū iudicas teipſū condēnas
Eadem enim agis que iudicas. Quapropť
quiſquis cauſa fornicationis vult dimittere
vxorem prius debet eſſe a fornicatione pur
gatus. ¶ Secundus caſus ſi vxor vi oppͣſſa
fuit. pro quo facit. c. ita ne. 32. q. 5. Cuius rō
eſt: qꝛ vt ſcribiť. 34. q. i. c. cum per bellicam.
Nullo° ad opprobriū male volūtatis trahiť
quod conditio neceſſitatis extorſit. ¶ Terti
us caſus ſi credebat maritum eſſe mortuū
⁊ contraxit cum alio. qꝛ talis ꝑ ignorantiaꝫ
probabilē excuſať. vt diciť in p̄fato. c. cū ꝑ
bellicā. ¶ Quartuſ caſus ſi alter ſub ſpecie
mariti cognouit eā. ⁊ talis ꝑ ignorātiā excu
ſať. 34. q. 2. c. in lectū. ¶ Quit⁹ caſus ſi ma
ritus tradidit eā adulterandā p̄ſertī inuitā.
cx̄ de eo q cognouit ꝯſan. vx. ſuc. c. diſcre/
tionē. qꝛ in illo caſu adulteriū magis impu/
tať viro ꝙꝫ vxori. ¶ Sext⁹ caſus ſi maritus
poſt adulteriū cognouit eam ⁊ tolerauit. qꝛ
crimen ꝑ reconciliationē dimiſſū amplius
obijci non debet niſi reſiduum ſequatur.
¶ Septimus caſus eſt ſi matrimonio vtri⁹ ꝙꝫ
in īfidelitate cōtracto vir dedit vxori libel

bū repudij ⁊ vxor alteri nupsit. Tūc enim si vterqꝫ reuertat̄ ad fidē vir tenet̄ eā recipe. ex̄ de diuor. c. gaudem⁹. Cui⁹ ratio ē q̄ꝛ cuꝫ dedit sibi libellū repudij qd̄ facere illicituꝫ erat ſm iudiciū dei. interpretatiue tradidit eā adulterandā. Aliqui addunt octauuꝫ casum. s. si vir contra voluntatem vxoris abstinendo ei occasionē adulterādi dederit. Aliqui tn̄ dicunt ꝙ ꝓpter hoc nō excusaretur mulier adulterās. Notandū tn̄ ſm Ric. ꝙ dimittere vxorē ꝓpter adulteriū ordinatur ad correctionē adultere. Aut ergo mulier q̄ adultera est: ē correcta vel parata se corrigere aut probabiliter p̄sumit̄ icorrigibilis. Si correcta ē nō tenet̄ eā dimittere: q̄ꝛ nō ē pena corrigēs vbi correctio iā p̄cessit. Silr̄ si parata est se corrigere vt iustū est non tenet̄ eā dimittere: q̄ꝛ nō est necessariū apponere penā grauiorem ad corrigendū delictū qn̄ mitiori modo pōt expiari. Si aūt probabiliter p̄sumitur incorrigibilis: tūc credo ꝙ eaꝫ tenet̄ dimittere ne suo crimini videatur cō-sentire dū correctionē nō apponit. Vn̄ Criso⁹. sup Math. ⁊. 32. q. i. c. sicut crudelis. Sicut crudelis est ⁊ iniquus qui castā dimittit sic fatuus est ⁊ iniquus qui detinet meretricem. Patron⁹ eīm turpitudinis est q celat crimen vxoris. Presumit̄ aūt tunc vxor in-corrigibilis aut qn̄ pertinaci aīo se corrige-gere renuit: aut qn̄ emendationē promittēs ex ꝯsuetudine labitur. Sciendū insup ꝙ q̄ꝫ tū ad separatiōem a thoro potest vir dimittere vxorem proprio arbitrio statim cū scit ipsam adulterasse. Nec tenetur reddere debitum exigenti nisi per ecclesiam compul-sus. Sed sic reddendo non preiudicaret sibi quin posset agere ad diuortium maxime si protestationem premisit ꝙ ad illam copulā accedet non vt velit cedere iuri suo: sed tantum ne sit ecclesie inobediens. Tamen secūdum aliquos ecclesia non debet ipsam compellere nisi cognouerit de causa ⁊ diffinie-rit. Si autem loquamur q̄ꝫtum ad separa-tionē a cohabitatione. tunc distiguo. Quia aut matrimonium est clandestinum ⁊ absqꝫ testibus. ⁊ tunc licite potest vxorem dimit-tere: aut contractuꝫ in facie ecclesie vel saltem coram testibus. ⁊ tunc non licet dimittere eā sine iudicio ecclesie. Et sicut vir potest ab vxore adultera separari: ita ⁊ vxor a viro adultero. Tamen in separatione duo considerantur. vt. d. Ric. s. ipsa dimissio cō-iugis. ⁊ accusatio que ē via ad hanc dimissionem. Quantum ad primum vir ⁊ vxor iudicantur ad paria. quia sic̄ vir potest vxorem dimittere propter adulterium: ita econuerso: q̄ꝫuis ad hoc iudicentur ex inequali causa. Nec est hoc contra iusticiam quia minor de illis causis sufficit quantum ad illuꝫ effectum. Sicut videmus ꝙ duo latrones quoruꝫ vnus plus furatus est q̄ꝫ alius iudicant̄ ad suspendium. ⁊ ita ad eandem penam ex inequali causa: quia ille q minus fuit furat⁹ meruit hāc penā. ¶ Quantū ad 2ᵐ vir ⁊ mulier nō sunt equalis ꝯditiōis. Fauorabilius enī recipitur accusatio viri contra vxorē q̄ꝫ econuerso. Tū q̄ꝛ vir est caput vxoris. tum quia mulier adultera magis cōfundit virū q̄ꝫ ecōuerso. Tū q̄ꝛ adulteriū mulieris ma-gis ledit matrimoniū q̄ꝛ causat incertitudinē ꝓlis. Et hac rōe graui⁹ ē adulteriū ī muliere q̄ꝫ in viro: lꝫ fornicatō simplex grauior sit ī viro: eo ꝙ in ipso magis viget vsus rōis. ¶ 3° punit̄ adulteriū lege ciuili pena mortis. C. de adul. l. q̄ꝫuis. Ex qb⁹ oīb⁹ appet tanti pctī grauitas. qd̄ ꝯiugati euitare debēt vt habeāt ī h̄ seculo dei grām ⁊ ī futuro beatā gloriā: ī qua viuit benedictus deus per infinita secula seculorum. amen.

¶ Feria scd̄a scd̄e hebdomade ī q̄dragesi-ma. de fuga pctī qd̄ magis fugiendū ē q̄ꝫ q̄-libet huius seculi mala. ¶ Sermo. 32.

In peccato vestro morie-mini. Verba sunt redēptoris nostri originaliter Joh̄ 8. c. ⁊ in euangelio hodier-no. Ad ostendendum q̄ꝫ graue maluꝫ sit esse ī statu peccati replicauit saluator noster loquens phariseis peccatoribus per eadem verba eandēqꝫ sn̄iam. s. ꝙ in pctīs morerent̄. vt sic cognita infirmitate atque periculo solliciti essent querere salutem ⁊ medicinaꝫ: qm̄ nihil est qd̄ magis detineat in peccatis alligatas aīas q̄ꝫ erronea cogitatio eorum qui ar

bítranẽ peccatũ aut nihil aut paꝝ obeẽ. Jõ Seneca ad Lucillũ dicebat. Nõ ẽ extrin/ ſecus malũ noſtrũ: intra nos eſt: in viſcerib⁹ noſtris ſedet. iõ difficulter ad ſanitatẽ veni m⁹: qꝛ nos egrotare neſcimus. Et Aug⁹ ſup ps. 50. Nemo ẽ iſanabilioꝛ eo qui ſibi ſanus videtur. ꝓpterea i h̃ ſermõe de fuga pecca ti dicendũ ẽ de qua ſapiẽs Eccle. zi. dice/ bat. Quaſi a facie colubꝛi fuge peccatum Aſſignabimus aũt triplicẽ pꝛicipalẽ rõnẽ. quare peccatũ ẽ fugiẽdum.

Pꝛima ratio dicitur complacẽtie.
Secunda nocentie.
Tertia diſplicentie.

Quod peccatũ ẽ fugiẽdũ eo ꝙ placet di abolo. ⁊ qualiter ipſe indirecte cã eſt pecca toꝝ ⁊ quõ leticia vel delectatio poteſt eſſe in demonibus.

Capitulum. j.

Prima ratio quare peccatũ eſt fu/ giendũ dicitur cõplacẽtie. Placet enim multum inimiciſſimo noſtre ſalutis diabolo. De quo circa tria dubitare contingit. p̊ circa cauſalitatẽ. Scd̃o circa generalitatez. Tertio circa iocunditatem. Pꝛimo cõtingit dubitare circa cauſalitatẽ Utrum diabolus ſit directe cã pcti. Et ui/ detur quod ſic. quia pctm̃ directe cõſiſtit in affectu. Sed augu. dicit in. 4. d̃ tri. Diabo lus ſue ſocietati malignoſ affect⁹ iſpirat. Et Beda ſup actus apoſtolorũ. Diabol⁹ animã i affectũ malitie trahit Et Jſidoꝛ⁹ li. de ſũ/ mo bono. Diabolus coꝛda hominuz occl̃tis cũpiditatibus replet g̊ videtur ꝙ ipſe ſit cã pcti. Sed cõtra eſt qđ Augu. pꝛobat in p̊ ⁊. 3°. de li. ar. ꝙ nl̃la alia re mẽs ſit ſerua li bidinis niſi pꝛopꝛia uoluntate. g̊ cã pcti nõ eſt diabolus: ſed pꝛopꝛia voluntas. Rñdet Tho. i. z. q. 80. ꝙ cum omne pctm̃ volunta rium ſit. nihil poteſt directe eſſe cã pcti niſi qđ poteſt mouere volũtatẽ ad agendũ. Uo lũtas ãt a duob⁹ põt mouẽi. Uno°. ab obie/ cto. ſicut dicitur ꝙ appetibl̃e appꝛehenſum mouet appetituz. Alio°. ab eo qui interius inclinat uolũtatẽ ad uolẽdũ. hoc aũt nõ eſt niſi uel ipſa voluntas uel deus. Deus autẽ non poteſt eſſe cã pcti. quia ut. d. Aug⁹. li. 83. q. Deo auctoꝛe nõ fit hõ deterior. Relin quitur ergo ꝙ ex hac parte ſola voluntas hominis ſit directe cã pcti eius. Ex parte ãt obiecti poteſt ĩtelligi ꝙ aliquid moueat uo luntatẽ tripliciter. Uno mõ ipſum obiectũ pꝛopoſitum. ſicut dicim⁹ ꝙ cib⁹ excitat deſi derium hominis ad comedendum. Alio mõ ille qui pꝛoponit huiuſmodi obiectum. Ter tio mõ q perſuadet obiectuz pꝛopoſitũ hr̃e rõnẽ boni: quia ⁊ hic aliqualiter pꝛoponit ꝓ pꝛiũ obiectũ voluntati qđ ẽ rationis bonuz verũ vel apparens. Pꝛio modo res ſẽſibi les exterius apparẽtes mouent voluntatẽ hominis ad peccandũ. Scd̃o mõ ⁊ 3° mõ vel diabolus vel etiã homo poteſt incitare ad peccãdum vel offerendo aliquod appe/ tibile ſenſui vel perſuadendo ratione. Sed nullo iſtoꝛum trium modoꝛũ aliquid poteſt eſſe cauſa peccati: quia voluntas nõ moue tur ex neceſſitate ab aliquo obiecto niſi ab vltimo fine. Unde nõ ẽ ſufficiẽs cauſa pec/ cati. Neqꝫ res exterius oblata neqꝫ ille qui eam pꝛoponit niſi qui perſuadet. Jdeo cum diabolus ſuggerẽdo vel aliqua appetibilia ꝓponẽdo inducat in affectũ peccati. nõ eſt directe cã peccati: ſed ſolũ per modũ ꝓpo nẽtis vel pſuadentis appetibile. Et ſic pa/ tet ad obiecta ſolutio. Ex quibus colligim⁹ ꝙ nullus põt ſi peccat de diabolo cõqueri: ſed tm̃ ſeipſũ d̃bet inculpare vel accuſare eo ꝙ omne peccatũ: vt pꝛobatũ ẽ in pꝛimo ſermone huius operis eſt volũtariũ. z° cõ tingit dubitar̃ circa generalitatẽ. vtrũ oĩa peccata hominuz pꝛoueniant ex diabolica ſuggeſtione. Et ꝙ ſic videt̃. qꝛ dicit Diony. in li. de diui. no. Multitudo demonũ eſt cã omniũ maloꝝ ſibi ⁊ alijs. Et Dama. d. Oĩs malicia ⁊ omnis ĩmundicia a diabolo ſunt excogitata. Sꝫ cõtra eſt illud qđ dic̃ Aug⁹ in li. de eccleſiaſticis dogmatibus. Nõ oẽs cogitationes male a diabolo excitantur. ſꝫ aliquotiẽs ex motu liberi arbitrij emergũt. Rñdet Tho. i. pte. q. 115. Et. z. vbi. ſ. ꝙ ali quid dicitur cã alicuius dupliciter. vno mõ directe alio mõ indirecte. Jndirecte qdẽ ſic̃ cũ aliqđ agẽs cauſat aliquaz diſpoſitio/ nẽ ad aliquẽ effectũ dr̃ cẽ occaſionalit̃ ⁊ in/ directe cã illius effect⁹ ſicut ſi dicat̃ ꝙ ille q ſiccat ligna ẽ occaſio cõbuſtionis ipſoꝝ. Et h̃ mõ dicẽdũ ẽ ꝙ diabolus ẽ cã omniũ pec/

catoꝝ nostroꝝ: q2 ipse instigauit primū ho-
minē ad peccādū ex cuius pctō consecuta
ē in toto humano genere q̄dā pnitas ad oē
peccatū. Et per hūc modū intelligēda sunt
verba Dio. ⁊ Dama. Directe aūt dr̄ esse ali-
quid cā alicuiꝰ quod operatur directe ad il-
lud. Et h̄ modo diabolus nō ē cā omnis pec
cati. Nō enī oīa peccata cōmittuntur dia-
bolo instigante: sȝ q̄dā ex corruptiōe carnis
⁊ libertate arbitrij. q2 vt origenes dicit. Si
diabolus nō eēt adhuc hoīes haberēt appe
titū cibi ⁊ venereorum. 3° contingit dubita
re circa iocunditatem. Utrū demones pos-
sint ī aliquo iocundari. Et videtur ꝙ sic: q2
Augꝰ cōtra manicheos dicit. Prātē habet
in eos qui dei p̄cepta cōtēnūt: ⁊ d̄ cā infelici
letaṫ. Itē pꝟ. 13. dicitur. Desideriū si com-
pleatur delectat aīaȝ. Sed ipsi multa mala
desiderāt que eueniūt. ergo in illis delectā
tur. Preterea phs. x. ethicoꝝ. c. 8. d. ꝙ phia
hȝ mirabiles delectatiōes puritate ⁊ firmi-
tate. sed mali angeli multum sciunt de phia
ergo habent magnas delectatiōes. Sed
contra arguiṫ. prio q2 dicit idē Ar. prio ethi
coꝝ. c. 18. Delectatio si sit fortis expellit oēȝ
tristiciā ⁊ q̄ sibi cōtraria ē ⁊ que cōtingens.
ergo a simili tristicia si sit fortis expellit oēȝ
delectationē ⁊ q̄ sibi cōtraria ē ⁊ q̄ cōtigēs.
Sed tristicia maloꝝ angeloꝝ ē valde for-
tis. ergo nullā ꝯpatiṫ secū ī eis delectatio-
nē. Itē in angelis bonis leticia nullā cōpati
tur tristiciā. ergo a simili: nec tristicia in an
gelis malis cōpatiṫ leticiā. Itē in nobis nō
pōt simul eē leticia ⁊ tristicia. q2 leticia ē cū
dilatatiōe cordis: ⁊ tristicia cū quadā cordis
cōstrictiōe. Cōstrictio aūt ⁊ dilatatio motꝰ
sūt cōtrarij. ergo a simili in angel' nō pōt eē
leticia simul ⁊ tristicia sed semp hn̄t tristiciā
ergo nullā hn̄t leticiā. Rn̄det ad hanc q̄sti-
onē. Ric. in. 2. di. 6. ꝙ de pena maloꝝ ange
loꝝ cōtingit loqui aut p statu ante iudiciū.
aut p statu post iudiciū. Primo mō adhuc
pena eoꝝ non ē cōpleta q̄uis sit grauis et
multa. iō capaces sūt alicuius vani gaudij
prouenietis ex euētu maloruȝ q̄ desiderāt.
Un̄ Augꝰ de ciui. dei. li. 4. praua docēt tur
pibus gaudēt. Loquēdo vero d̄ pena eoꝝ
p statu post iudiciū sic nō cōpatieṫ secuȝ in

eis aliquod gaudiū: q2 tūc pena eoꝝ eēt cō
pleta. Et iō nā eorum esset ita indisposita
ad susceptionem gaudij ꝙ nullum agens
creatum habebit pportionalē virtuteȝ ad
causandū delectationē in subiecto indispo
sito. Agēs aūt increatum ex ingente sua iu
sticia nullū causabit in eis gaudiuȝ. Prete
rea Augꝰ. 14. de ciui. dei. c. 17. ait. Elatio
nis viciū ī dei aduersario q̄ ē diabolus ma
xime dn̄ari sacris litteris edoceṫ. Sȝ secun
dū phm̄. 3. ethi. c. 9. Qual' ē vnusq̄sq3 tal' et
finis eiꝰ. Uideṫ ergo ꝙ diabolꝰ fineȝ suum
cōstituit ī excellētia. Cū g̊ secūdū phm̄. 6.
ethi. c. 6. fines sint pricipia opabiliū quicq̄d
malus angelus appetit: ppter excellētiam
appetit. Sed pꝰ iudiciū nihil eueniet d̄ quo
cōsequatur excellētiā nec uerā nec estima-
tā. Cū g̊ ex euentu rei desiderate nullū p-
ueniat gaudiū si desiderās non consequtur fi
nē propter quē illud desiderabat nihil eue
niet post iudiciū ex cuius euētu aliqd̄ ī eis
gaudiū oriatur. ¶ Ad primū argumētum
dicēdū ꝙ ante iudiciū nō ē malorum āgelo
rū tristitia ita fortis ꝙ expellat omnē dele
ctationē ⁊ magnā et paruā. ¶ Ad secūdū
dicēdū ꝙ angeli boni eo ꝙ ita sūt cōiuncti
cū diuina uolūtate ut nihil eueniat cōtra
eorū volūtatē absolutā. ⁊ quia habent sub
stantialis glorie cōplemētū: ideo ī eis nulla
potest esse tristitia. Sed in angelis malis
nō est adhuc tota pena cōpleta quā perpe
tuo habituri sunt post iudicium ideo inter-
dum in eis est aliquod gaudium. Gaudent
enim de malis euentibus q̄ euenire deside
rāt. ¶ Ad tertiū dicēdū ꝙ cū ī hoīe simul ē
tristitia ⁊ letitia tūc ē ꝯstrictio cordis ī vna
pte ⁊ dilatatio ī alia. Uel pōt dici ꝙ si leti
tia maior ē q̄ȝ tristitia cor dilatabitur mi-
nꝰ propter tristitiā. Si āt tristitia est maior
q̄ȝ letitia esset ecōuerso. Si uero equarenṫ
tunc cor non ꝯstrīgeretur phibēte letitia.
nec dilataretur phibēte tristitia. hec Ric.
Nōndū tn̄ s̄m Tho. parte. i. q. 64. ꝙ dolor
⁊ gaudiū s̄m ꝙ sūt passiones in demonibꝰ
eē non pn̄t. Sic enī sūt pprie appetitus sē
sitiui q̄ ē uirtus ī organo corpali. Sȝ s̄m ꝙ
noīant siplices actus. sic pn̄t eē in d̄monibꝰ
⁊ sic dolor n̄ ē aliud q̄ȝ recursus ad illud qd̄

ē vel nō est. Multa enī vellent non esse vt omnes homines fore dānatos. q̄ tñ nō sunt quia multi saluantur. Jō in eis ē dolor: ⁊ q2 multos vellent peccare ⁊ corū desideriū impletur: iō in eis ē gaudiū eo mō quo su/peri⁹ ē dictū: Cū ergo petm̄ diabolo sūme sit gratū: que demētia ē illi cōplacere pec/cādo? An nescitis o excecati peccatores q̄ ipse vos querit perdere cupitq3 beata vita puatos secū trahere ī infernū? O infelices aīe peccatrices cōsiderate qd facitis cū diabolo obtēperatis: Profecto ɔtētatis letuz q3 facitis hostē pestilētissimū: q nullo placatur obsequio: quinimo seruiētes magis crudeliusq3 torquebit.

¶ Qz peccatū ē fugiēdū eo q̄ priuat hoīez dina gratia ⁊ sēper ei ē annexus cruciatus ⁊ pena ac interficit ipsā aīam. Capitulū. 2.

SEcūda rō quare petm̄ ⁊ delictū est fugiēdū dr̄ nocētie. Nocet si qdem hoī plus q̄ cetera mala q̄ dici aut cogitari pn̄t. potissimū pp tria. p̄ pp p̄uationē. 2° pp cruciationē. 3° pp interfectionē. Primo peccatū nocet hoī ,ppter priuatio/nē eo q̄ priuat illū bono natur̄ qd̄ p̄eminet ɔctis bonis fortune. hoc dicit Aug⁹ .in. 3. ⁊. 7. cōfessionū. ⁊ in li. de fide ad Petrum. Sz cōtra posset quis arguere. q2. d. Dio⁹ in li. de di. no. q̄ bona nāe ī demonib⁹ manēt integra p⁹ petm̄. Sz petm̄ hoīs nō ē graui⁹ petō demonis. ergo pp illud non dz priuari bono nāe. Rñdet Tho. i. 2. q. 85. q̄ bonuz nature humane pōt dici tripliciter. p̄ ipsa pricipia nature ex qb⁹ natura cōstituit̄ ⁊ proprietates ex his causate: sicut potētia aīe ⁊ h⁹mōi. 2° dr̄ bonū nature donū originalr̄ iusticie qd̄ fuit in prīo hoīe collatū toti humane nature. 3° dicit̄ bonū nāe nālis hoīs di/gnitas q̄ ē q̄ hō sit rōnis particeps. fm quā hz nālē inclinationē ad ṽtutes. Primū bo/nū nāe neq3 tollit̄ neq3 diminuit̄ per petm̄.

¶ 2m totaliter ē ablatū per petm̄ primi pa/rētis. 3m ṽo diminuit̄ ⁊ aufert̄ p peccatum q2 vt inqt p̄s. Hō cū in honore eēt nō intel/lexit: cōparat⁹ ē iumētis insipiētibus ⁊ similis factus ē illis. Jn h̄ eqdē q̄ hō rōnal̄ ē dignior cūctis volucribus celi ⁊ nobilior be/stijs terre ⁊ piscib⁹ maris merito reputatur. Jn eo ṽo q̄ peccādo rōnē subijcit sēsualitati: viuitq3 more brutoꝝ ipsis recte iusteq3 ɔparat̄. Propterea loquēs de⁹ ad aīam peccatricē Hie. 2. c. ait. Qz vil̄ facta es nimis iterās vias tuas. Similit̄ ipa nālis iclinatio ad uirtutē diminuit̄ p petm̄. Nā ex h̄ q̄ ali/qd iclinatur ad unū cōtrariorū diminuit̄ inclinatio ei⁹ ad aliud. Vñ cū petm̄ sit cōtrariuz uirtuti ex hoc ipso q̄ hō peccat diminuitur bonū nature qd̄ ē iclinatio ipa ad uirtutē. Per septē quippe grad⁹ cōsciā diminuta bone nāe ruit ī ,pfūdū petōꝝ. Jn primo gradu petm̄ ē iportabile: Mēs enī īsueta petis cū peccare incipit apparet ei adeo ī/portabile onus ut uideat̄ viuēs eē ī iferno. Jn 2° gradu petm̄ ē graue. Nā lapsu tpis ,ppter p̄cedēs peccatuz iterū peccare non iā uidet̄ iportabile sed tñ graue. Jn tertio gradu petm̄ ē leue. Qd̄ enī prima vice fu/it iportabile. in 2a graue: in 3a fit leue. Jn quarto gradu petm̄ ē insēsibile: eo q̄ iā on⁹ ei⁹ nō sētitur nec eius grauitas estimat̄. Jn quinto ḡdu ē delectabile eo q̄ cū maximo studio: pp ei⁹ dlectationē ɔmittit̄. Jn sexto petm̄ ē desiderabile: q2 p⁹ diuturnā ī illo p/seuerātiaz adeo ad ipsū inclinat̄ volūtas vt sine vlla tēptatiōe carnis aut diaboli q̄rat̄ ⁊ desideret̄ vt posset cōmitti. Jn septio. peccatū fit defensabile tanq̄ bonū ⁊ iustuz vt verificetur qd̄ sapiens ait ,pṽ. 18. Petōr cū in ,pfundū petōꝝ venerit cōtēnit. Cōtēnit siqdē dei iusticiā atq3 iudicia: ⁊ petm̄ ridens ⁊ ludēs ɔmittit. Et si redarguit̄ illud excusat atq3 defēdit. O q̄t vsurarij erroneā sibi fecere cōsciētiā: q̄ ipissime vsuras exercēt ⁊ dicūt ñ eē peccatū. O q̄t adulteri fornicatores ⁊ sodomite letant̄ cū malefecerint. ut dicit̄ ,pṽ. 2. c. ⁊ exultant ī rebus pessimis: luxuriāq3 suā tāq̄ bonā defēdētes dicūt ipossibile fore quēpiā viuē sine illa. Ecce q̄liter isti ⁊ similes p̄uati sūt bono nāe inclinatiōe .s. quā ad bonos act⁹ habebant. Scd̄o nocet petm̄ hoī pp cruciationē. Est siqdez sēp et ēt in h̄ sclo mortali culpe ānexa pena ise/parabilis. Et sumit̄ rō fm Boñ. in. 2. di. 36. tripliciẗ. prio ex pfectiōe dine eqtatis. scd̄o

ex pulchritudine vniuersitatis. 3° ex inor-
dinatiõe culpe ⁊ cõditiõe peccãtis. ꝓ sumit
rõ ex ꝑfectiõe diue eq̃tatis. Tãte enim eq-
tatis ẽ deus q̃ ẽ iudex oĩuz vt nõ patiat̃ de-
decus pcti ad modicum eẽ sine dcore iusti
cie. Di mõ iusticia dz ĩiusticiã supare. Se-
cũdo rõ sumit̃ ex pulchritudine vniuersita-
tis. Uniuersũ nãq3 ex ordine pulchritudinẽ
hz. ⁊ tal' ẽ ista pulchritudo q̃lẽ dcuit fieri ad
ostẽsionem sũme sapiẽtie dei: ⁊ pp̄ h̃ nec ad
momẽtũ eẽ in ea aliqđ inordinatũ: ⁊ ita nec
pctm̃ a pena sepat̃. ¶ 3° sumit̃ rõ ex corrupti-
one culpe ⁊ cditiõe peccãtis. Nũq3 enĩ cul-
pa cmittit̃ quin mod⁹ spẽs ⁊ ordo circa ac-
tionẽ volũtatis ꝓuet̃. Et dũ volũtas volũ-
tarie in suo actu deordinat: semetipsã icur-
uat. Et dũ incuruat̃ mõ spẽ ⁊ ordie ꝓuat̃ q̃-
tũ ad hilitatẽ ad bonũ. Tal' aũt ꝓuatio ẽ in
aĩa magna dãnificatio ⁊ lesio. vnde Aug⁹
in smõe d̃ inocẽtibus. Nemo hz iniustũ lu-
crũ sine iusto dãno. Ubi lucrũ ibi dãnũ. Lu
crũ in archa dãnũ in cscia. Tulit vestẽ ⁊ ꝑ-
didit fidẽ. Accepit pecuniã ⁊ amisit iusticiã
Preterea volũtas rõnalis q̃ ẽ cã pcti ẽ q̃si
media int̃ sindeesim ⁊ sẽsualitatẽ. Media
ẽ ẽt inter deũ ⁊ alias creaturas. Et cũ se cõ
uertit ad h̃ ĩferiora ab eo recedit q̃ sursũ ẽ:
⁊ dũ acq̃rit ꝑuũ bonum vt nũc: amittit ma-
gnũ bonũ simplicit̃. ⁊ q̃ erat media fcẽ se ĩfi-
mã. ⁊ dũ cũ sinderesi discordat incurrit ex il
la repugnãtia remorsũ quẽdã ⁊ afflictionẽ
internã. ¶ Jõ Aug⁹ li. i. confes. Jussisti dñe:
⁊ sic ẽ vt pena sua sibi sit oĩs ĩordinat⁹ aĩus
Ex q̊ cõcludit̃ ꝙ ad culpã inseꝑabilit̃ sequit̃
pena siue pena dicat̃ dãnificatõ q̃dã: siue q̃-
dã afflictio siue inuoluntaria passio. Sz pe-
na q̃ ẽ dãnificatio semp̄ seq̃tur ⁊ actu ⁊ ha-
bitu: q2 nũq3 hõ ẽ in culpa quin semp̄ sit ĩ dã
no. Afflictio ṽo siue remorsus semp̄ sequit̃
ĩ habitu saltẽ q̃uis pp̄ dlectationẽ intẽsã vl'
incõsiderationẽ siue distractionẽ aĩ nõ senti
at̃. Tal' aũt pena cõpetit statui in p̄nti. ĩ fu-
turo ṽo subseq̃t̃ alia pena csũmata ⁊ ꝑfe
cta. 3° pctm̃ nocet hoĩ rõne interfectionis.
Pctm̃ nãq3 iterficit aĩam ⁊ facit eã mortuã
mõ suo. vñ Aug⁹ in. i3. de ciui. dei. c. z. inq̃t
Quãuis enĩ aĩa hũana veraciter ĩmortalis
ꝓhibeat̃: hz tñ q̃dã ẽt ipsa mortẽ suã. Nã iõ
dr̃ imortal': q2 mõ q̃tulocũq3 nõ desinit vi-
uere atq3 sẽtire. Corp⁹ aũt mortale iõ dicit̃:
q2 deseri oĩ vita põt nec ꝑ scipsũ aliq̃tenus
viuit. Mors igit̃ aĩe fit cũ cã desit de⁹: sic
corꝑis cũ id dserit aĩa. g̊ vtriusq3 rei. i. tot⁹
hoĩs mors ẽ cũ aĩa a deo dserta deserit cor
pus. Jta enĩ nec ex deo viuit ipa: nec corp⁹
ex ipsa. huiusmõi aũt toti⁹ hoĩs mortẽ illa se
quit̃ quã secũdã diuoꝝ eloqoꝝ appellat au
ctoritas. Hãc saluator significauit vbi ait.
Eũ timete q̃ hz ꝑtãtẽ aĩam ⁊ corpus ꝑdere
in gehennã. h̃ ille. Ex q̃bus ṽbis habet̃ dif-
ferẽtia triplicis mortis. ¶ Pma mors ẽ cõ
poral' q̃ fit ꝑ separationẽ aĩe ab ipso corpo-
re. Et hec ipsi aĩe que ĩmortal' ẽ cõuenire ñ
põt. z^a mors ẽ spũal' que cpetit aĩe cum ꝑ
pctm̃ sepat̃ a dõ. Uita nãq3 aĩe ẽ dĩ gr̃a sine
qua mortua iudicat̃. 3ª mors ẽ gehennal' q̃
priuat dãnatos nõ oĩ vita: sed vita btã. vita
gloriosa: vita felicissima oĩ iocũditate reple
ta. O q̃tũ reputati sunt crudeles q̃ scipsos
intfecerũt sua corpa occiẽdo. Sz ꝓfecto
crudelissimi sũt pctõres q̃ peccãdo occidũt
⁊ ꝑimũt aĩas suas. Propterea dixit in ps̊
Dauid. Qui diligit iniq̃tatẽ odit aĩam suã.
Et paul⁹ Ro. 6. rõnẽ subdit. d. Stipẽdia. n.
pcti mors: gratia autẽ dei vita eterna.

¶ Qualit̃ pctm̃ ẽ fugiẽdũ. q2 displicet deo:
q2 peccator trãsgredit̃ ꝑcepta eius: ctemnit
ĩfinitũ bonũ: ⁊ prouocat irã ei⁹. Caplm. 3.

Tertia rõ quare pctm̃ ẽ fugiẽdũ dr̃
displicẽtie. Displicet nãq3 ⁊ aboia-
bile ẽ oĩpotẽti deo pp̄ tria. ¶ p̊ ꝑpt̃
trãsgressionẽ. z° ꝑpter derelictionẽ. 3° pp̄
ꝓuocationẽ. ¶ Prio peccatũ displicet deo
ꝑpter transgressionẽ: q2 ꝑ illud transgredi-
untur homines ⁊ cõtemnũt mandata eius.
Propterea dixit Aug⁹ in. li. ctra manichε-
os. Peccatũ est in veritatis preceptis vel
in ipsa veritate errare. Et idem quem ma-
gister inducit in textu. 35. dis. secundi libri.
Peccatum est dictum vel factum vel con
cupitum contra legem dei. Et Ambrosi⁹
libro de paradiso. Peccatum est preuarica
tio legis diuine ⁊ celestiũ inobedientia mã
datorẽ. Si g̊ displicet p̄ri vt fili⁹ ei⁹ sua ꝑcep
ta recuset et paruipẽdat. si cuique hoĩ mõ-

tali in aliqua ſuꝑioritate ɔſtituto graue eſt a ſuis ſubditis deſpici atqꝫ ɔtemni: quanto magiſ abhoīabile ē excelſo celoꝝ regi ſi pec cando hoīes eiuſq̃ mādata violando maie-ſtati ſue iniuriā faciunt. O pctōres exceca-ti cognoſcite vias vr̄as. Cognoſcite errores merite dānationis. Quotienſcūq̃ peccatis mortaliter deū omnipotentē vilipenditis.

Secūdo peccatū diſplicet deo ratōe dere lictōis: q꞉ q̊tienſcūq̃ q̄s mortalit̃ peccat de reliq̄t ipſū q̄ ē ſūmū bonū. verū bonū: ɔſide rabile bonū durabile bonū inquā quo ſolo aīa repleri pōt ⁊ ſatiari. pro bono vili ꝓ bo-no momentaneo pro bono tēporali ꝓ bono quod ſine deo nullū bonū eſt. Ut enim inq̄t Aug⁹. in li. de li. ar. Peccatū ē ſpreto incō-mutabili bono bonis cōmutabilib⁹ adhere-re. Hinc per Hiere. 2. c. de pctōribus deus conq̄ritur. d. Me dereliquerūt fontē aque viue. ⁊ foderunt ſibi ciſternas diſſipatas q̄ cōtinere nō valent aquas. Fons aque viue dicit̃ ipſe deus: q꞉ in eo ē oīs boni īdeficiēs ꝑlenitudo. Hinc Aug⁹. 4. li. ɔfeſſ. ait. Redi te preuaricatoreſ ad cor ⁊ inherete ei qui fe cit vos. ſtate in eo ⁊ ſtabitis. quieſcite in eo ⁊ quieti eritis. bonū qđ queritis ab illo eſt. Ciſterne aūt diſſipate vocant̃ hui⁹ ſeculi bo na q̄ abſq̃ deo nihil ſunt. Ideo Aug⁹. 9. con feſ. dicebat. Oīs copia q̄ deus me⁹ non eſt egeſtas mihi eſt. Diſplicet vtiqꝫ cuicūqꝫ for moſe puelle ſi ſpōſus ſuus ea derelicta tur-piſſime meretricule adhereret. Turbaret̃ quilibet magnus dñs gratioſus ⁊ liberalis ſi eius famuli eo ſpreto ſeruirent alicui dño paupi parciſſimo ⁊ auariſſimo. Quāto ma-gis indignari debet deus infinitū bonū cū a nobis deſerit̃ propter ſuꝑbū diabolū: aut corruptibilē carnē vel tranſitoriū ac labilē mūdū. Ter⁹ peccatū diſplicet deo ratione ꝓ-uocationis. Per illud vtiqꝫ ꝓuocat ⁊ indu cit̃ ad indignationē ⁊ irā. Tot⁹ ſuauis ⁊ dul cis eſt pius clemens ⁊ miſericors atqꝫ beni gnus ⁊ ꝓpriū eius eſt miſereri: tñ iraſcit̃ īdi gnat̃ ⁊ q̄ſi cogit̃ vt reos dānet q̊s voluiſſet ſaluare. Cur dānauit Cayn? ꝑꝑ pctm̄. Cur iudā? ꝑpt̃ pctm̄? Cur oēſ illoſ q̄ ī iudicio cū diabolo iudicabunt̃ etnis ignib⁹ cruciādi? ꝓpter peccatū. O ſūma ⁊ īfinita pietas dei Ubi ē dulcedo tua? Cur tā durus atqꝫ ſe uerus efficieris hoībus q̊s cōdidiſti? Reue ra ſi peccata nō eſſēt de⁹ nunq̃ cōmoueret̃ furore. Cū ergo tanta ſit in pctō iniq̄tas tm̄ qꝫ periculum: merito illud cūcti fugere de bēt ⁊ abhorrere. vt ſic liberent̃ a morte da mnatiōis etne ⁊ ꝑueniāt ī regnū btē vite in q̊ viuit ⁊ regnat de⁹ ꝑ etna ſcl'a ſcl'oꝝ. Amē.

Feria tertia ſecunde hebdomade in qua drageſima de ſuꝑbia: quam xp̄s ṽbo ⁊ exē plo docuit contemnendam. Sermo. 33.

Qui autem ſe exalta uerit hūi liabit̃: ⁊ qui ſe hūiliauerit ex altabit̃. Uerba ſūt redempto ris noſtri Math. 23. c. ⁊ ī euā gelio hodierno. Dñs et ſalua tor noſter precipu⁹ humilitatis cultor diſci pulos ſuos ⁊ nos oēs ꝑſepe monuit tā ṽbo q̄ exēplo euitare ſuꝑbiā. In pñti ṽo euāge lio deteſtatus eſt ſcribas ⁊ phariſeos eo q̄ ad nihil aliud vacabant: niſi vt in ceteros ſu ꝑbirēt. Nō timebāt deū: deſpiciebāt proxi mos ⁊ reputabāt ſeipſos. Querebātqꝫ per-uerſe ⁊ īordinate propriā excellentiā. Et vt inq̄t Aug. 14. de ci. dei. c. 13. Quid eſt aliud ſuꝑbia niſi ꝑuerſe celſitudinis appetitus? Peruerſa enī eſt celſitudo deſerto eo cui đ bet aīus inherere pricipio ſibi q̊dāmō fieri atqꝫ eē pricipiū. Propt̃ea ipi phariſei ⁊ ſcri be arguebant̃ a xp̄o: ⁊ eoꝝ opa ɔdēnabant̃ Nos ṽo ſi ad pñiam redire q̄rim⁹: a ſuꝑbia diſcedere debem⁹: q꞉ nō pōt cū illa dei grā īueniri. Ea ꝓpter in pñti ſermone de ipa ſu perbia vitiorum oīum venenoſa regina ali qua percurremus. de qua modo noſtro tria myſteria proponemus declaranda.

Primum dicitur diuina odiatio.

Secundum ſpecificatio.

Tertium diſtinctio.

Qualit̃ de⁹ ꝓpt̃ odiū ſuꝑbie angelos ma los eiecit de ꝑadiſo. ⁊ ꝑ ſcripturas odiū ei⁹ ꝑdicat̃. ⁊ q̄liter cōminat̃ ſuꝑbis. ⁊ quomodo iſtos humiliauit. Capitulum primum.

Primū myſteriū declarandū de ſu perbia dr̄ dīna odiatio. In q̊ cōſide rādū ē q̄ q̄ue ſit ſuꝑbie viti ū ex o dio qđ de⁹ hꝫ ad illđ. Qđ q̄dē colligi pōt ex

quattuoꝛ.p̊ ex angeloꝝ deiectōe. 2°.ex scri
pture testificatōe.3°ex multiplici cōminatō
ne.4°ex supboꝝ hūiliatōe. p̊ colligit̄ odiū
dei ad supbos ex angeloꝝ deiectiōe.Deiec̄
quidē deus ꝛ expulit angelos malos a celo
empyreo in q̊ ꝯdiderat eos egregios subli/
mes ac nobilissimos spūs.ꝓpterea dr̄ Esa.
14.ipsi lucifero.Qūo cecidisti de celo luci/
fer qui mane oꝛiebaris:⸗coꝛruisti in terraꝫ q
vulnerabas gētes q dicebas in coꝛde tuo.
In celū ascendā sup astra dī exaltabo soliū
meū:sedebo ī monte testī ī laterib⁹ aqlōis:
Ascendā sup altitudinē nubiū:ꝛ silis ero al
tissimo.Uerūtn̄ ad īfernū detraheris ī ꝓfū
dū laci.Et lꝫ aliq exponāt hāc auctoꝛitatem
ad lrām de rege babylonis:tn̄ vt dicit Ni/
co.pōt intelligi de lucifero q videt̄ lucifer.i.
pulchꝛioꝛ īter angelos sicut lucifer que est
stella matutina int̄ stellas. Jō alio noīe vo/
cat̄ ven⁹ a vēustate. Ex h̄ Greg.de pe.di.2.
Qd̄ ꝟo reꝓbi.de lucifero ait. Hūc primū
ꝯdidit quē reliqs angelis eminētioꝛē fecit.
Hui⁹ primat⁹ eminentiā respicit ꝓpha cū.d.
Cedri nō fuerūt altioꝛes illo in padiso dei:
abietes nō adequauerūt sūmitatē ei⁹.plata
ni nō fuerūt equales frondib⁹ illi⁹.Oē li/
gnū p̄ciosū padisi dei nō est assimilatū illi et
pulchꝛitudini ei⁹:qm̄ speciosū fecit eū ī mul
tis ꝯdēsis frondibus.Quid nāq accipi ī ce
dris abietib⁹ ꝛ platanis pōt nisi illa ꝟtutuꝫ
celestiū ꝓcere celsitudinis agmina ī eterne
leticie viriditate plātata q̄ q̄uis excelsa sint
cōdita:huic tn̄ nec p̄lata sūt nec equata:⸗hec
ille.Oꝛiebat̄ mane hic lucifer:qꝛ īter crea/
tionē ei⁹ q̄ vocat̄ hic oꝛt⁹ ꝛ lapsū fuit modicū
tēpus:ꝛ coꝛruit ī t̄rā:qꝛ ꝓiect⁹ fuit in hoc ae
re caliginoso.Uulnerabat gētes.i.alios an
gelos qbus ipse fuit occasio cadēdi.Angeli
enī freqnter appuerūt boni ꝛ mali ī specie
hūana.ꝛ iō noīe gentiū ꝛ hoium noiant̄.sic
Act.i.de duobus sāctis angelis dicit̄.Ecce
duo viri astiterūt iuxta illos ī vestib⁹ albis.
Et de diabolo dicit saluatoꝛ Math.13.Ini
micus hō supseiauit zizania.ꝓiect⁹ fuit luci
fer in terram.i.in hunc aerem caliginosum
q supbiendo ascendere volebat supꝛa astra
celi:idest super alios angelos:ꝛ sedere in
monte testi.i.ī celo empyreo.vel sup ecclīā

q̄ dicit̄ mōs.ī laterib⁹ aqlonis.i.ī coꝛdib⁹ fri
gidis.De ipso īsup Aug.xi.sup Gen̄.ad lrāꝫ
inqt.Fact⁹ ꝯtinuo se a luce ꝟitatis auertit:
supbia tūidus ꝛ ꝓpꝛie ptātis delectatōe coꝛ
ruptus.Dicit tn̄ Bon̄.i.2.di.5.ꝙ pctm̄ lucife
ri inchoatū ē in p̄sūptōe.Statim enī vt suā
pulchꝛitudinē vidit presūpsit.Cōsūmatū ē ī
ambitione:qꝛ p̄sumēs de se appetijt qd̄ oīo
supꝛa se fuit:ꝛ ad qd̄ ꝑuenire non potuit. 3°
ꝯsūmatū fuit ī inuidie ꝛ odij auersiōe.qꝛ ex
q̊ obtinere nō potuit qd̄ appetijt deo īuidē
cepit ꝛ affectū odii ꝯhere. Et qm̄ dicitur in
auctoꝛitate p̄allegata Esaie ꝙ appetijt deo
eē silis:distinguit Bon̄.duplicē silitudineꝫ
p^a dicit̄ equalitatis.2^a imitatiōis.Similitu
do imitationis pōt appeti oꝛdinate ꝛ īoꝛdina
te.Oꝛdinate vt appetat̄ silitudo ī his q̄ nr̄e
sūt aptitudinis ꝛ nostri dei acceptatiōis:cu
iusmodi sūt ꝑfectiones ꝛ decoꝛes virtutū.
Inoꝛdinate ꝟo vt hō appetat id qd̄ nō de/
cet vel deo nr̄o nō placet:vt si appetat hoī/
bus preesse vel se de aduersariis vindicare
Similitudo equalitatis nullo modo pōt ap
peti oꝛdinate:sed inoꝛdinate aliquo modo ē
appetibilis:aliq̊ mō nō. Nā oīmoda silitudo
nō ē appetibilis:qꝛ nō pōt cadere ī cognitio
nē siue in ītellectū ꝛ iō nec ī appetituꝫ.Et si
aliqs fingat nō appetit equalitatē:sed suam
fictionē. Alio mō ē silitudo eq̄litatis ī aliq̄
conditione:vt ī diuina p̄sidentia scia.Et sic
credo ꝙ pōt appeti. ¶ Notādū ergo ꝙ dia
bolus quodā modo appetiit similitudinem
imitationis:quodā modo equalitatis.Et h̄
apparet si attendat̄ appetibile ꝛ modus ap
petendi.Diabolus enim appetiit aliis p̄esse
sua tn̄ auctoꝛitate.ꝙ appetiit p̄esse:hoc fuit
imitationis.Et hoc quidē aliqn̄ obtinuisset
si stetisset.Unde ansel.in li.de casu diaboli
ait.Nihil appetiit ad quod nō ꝑuenisset.ꝙ
aūt appetiit sic p̄esse ꝓpꝛia auctoꝛitate sine
meritis ꝛ sine datoꝛe:ꝛ ita ꝙ nulli subesset.
hoc ē solius dei:ꝛ hoc ē equipātie.Dicit er/
go Greg.ꝙ appetiit eē sui iuris:ita ꝙ nulli
subesset. Et Bernar.d.ꝙ appetiit eq̄litatē
potētie.Et Ansel.ꝙ appetiit p̄esse sine me/
ritis.Qui in sūia idē dicūt.s.ꝙ voluit oībus
p̄esse ꝓpꝛia auctoꝛitate:Angeli etiā mino/
res peccauerūt pctō supbie adherētes luci

fero:q̃rentes eē beati sine meritis. Propte
rea dicit Ugo de sācto Uic. Oēs in eādem
maliciā cōsenserūt:ꝛ vnū ordinē ꝑuerse so/
cietatis fecerūt. Tūc vt ait Joh̄. Apoc.iz:
factū est preliū magnū ī celo. Michael et
āgeli eiꝰ ꝑliabātur cū dracone.ꝛ draco pu
gnabat ꝛ āgeli eiꝰ.ꝛ nō ꝑualuerūt neqꝫ locꝰ
inuētꝰ ē eorū ampliꝰ ī celo. Et ꝓiectꝰ ē dra
co ille magnus serpens antiquꝰ q̄ vocatur
diabolus:ꝛ sathanas q̄ seducit vniuersum
orbē.ꝛ ꝓiectꝰ est ī terrā ꝛ āgeli eiꝰ missi sūt
cū eo. Preliū autē illud gestum fuit iuxta
tria que ī spirituali natura reperiūtur: que
sunt ratio.facultas.volūtas. Per rationē
nempe electi ꝛ reprobi angeli cōtraria sen
tiebant. Per voluntatē ad cōtraria afficie
bant̄. Per facultatē ꝟo ad cōtraria nitebā
tur. Nā electi angeli sublimiter sentiebant
de deo ꝛ gratia eius:ꝛ ad gratiā ꝛ gloriā af
ficiebant̄:ꝛ pro facultate sibi data ꝓ illis ni
tebantur. Angeli ꝟo superbientes ꝛ contē
nētes gratiā ꝛ gloriā dei sublimiter sentie/
bāt de bonitate nature sue:ꝛ ꝓpter hoc ad
propriā gloriā afficiebant̄:ꝛ toto nisu in con
trariū electis spiritibus ferebant̄. O seuissi
ma dei iusticia.o rectissimū eius iudiciū.o
sapiētissima dispositio. Tam exosa fuit ma
iestati eiꝰ malorū angeloꝝ suꝑbia: vt a celo
empyreo semel depulsos nūqꝫ ampliꝰ ibidē
sinat eos redire. Quinimo vt diximꝰ ī ser/
mone de iusticia dei.dānauit eos et̄naliter
ꝑ sniam diffinitiuam. Unū Ugo in li.de aīa.
Suꝑbia ī celo nata ē:sꝫ velut imemor qua
via inde cecidit illuc postea redire n̄ potuit
¶ zꝰ colligit̄ odiū dei ad suꝑbiā ex scriptura
rū testificatione. Scribitur nāqꝫ Amos.6.
Dicit dn̄s exercituū:detestor ego suꝑbiā.
Et ꝓꝟ.8.c. Arrogantiā ꝛ suꝑbiā ꝛ viā pra/
uam ꝛ os bilingue ego detestor. Et Ecc.io.
Odibilis ē corā deo ꝛ hōibus superbia. Et
Jac.3.c. Deus suꝑbis resistit:humilibꝰ autē
dat grām suā. ¶ 3ꝰ colligit̄ odiū dei ad super/
biā ex multiplici cōminatione. Fiūt nāqꝫ in
scriptura cōminatōes plurime cōtra super/
bos. Unū Esa.z. Oculi sublimis hōis humi
liati sūt ꝛ icuruabit̄ altitudo viroꝝ. Exalta
bit̄ autē dn̄s solus ī die illa:qꝛ dies dn̄i ex/
ercituū suꝑ oēm suꝑbū ꝛ excelsū:ꝛ suꝑ oēm
arrogantē.ꝛ humiliabit. Et.iz.c. Requiescere
faciā suꝑbiā infideliū ꝛ arrogantiā fortium
hūiliabo. Et idē.z3.c. Dn̄s exercituū cogi/
tauit hoc vt detraheret suꝑbiā oīs glorie et
ad ignominiā deduceret.ꝛ vniuersos incly
tos terre. Et idem.z8.c. Ueh corone super
bie. Et ibidē. Pedibus conculcabitur coro
na suꝑbie. Et ps.i7. Oculos suꝑboꝝ humi
liabis. Et sapiens Ecc.3. Synagoge suꝑbo
rū nō erit sanitas. Et Malachie.4. Erunt
suꝑbi ꝛ oēs facientes iniq̄tatem stipula. Et
Osee.7. Hūiliabit̄ suꝑbia isrl̄. Et Ezech̄.7
Quiescere faciā suꝑbiā potentū. Et Hier.
50. Ecce ego ad te suꝑbe dicit dn̄s deꝰ exer
cituū: qꝛ veniet dies tuus tempus visitatio
nis tue ꝛ cadet suꝑbus ꝛ corruet:ꝛ nō ē qui
suscitet eū. Et Abdie.i. Suꝑbia cordis tui
extulit te habitantē in scissuris petraꝝ exal
tantē soliū tuū.qui dicis ī corde tuo. Quis
detrahet me in terrā? Si exaltatus fueris
vt aquila:ꝛ si inter sidera posueris nidū tuū
inde detrahā te dicit dn̄s. O suꝑbi ꝛ infla/
ti corde qui confidentes in diuitijs:ī deliti/
is:ꝛ in robore vestro ceterisqꝫ tēporalibus
bonis dicere consueuistis. Ecquis nocebit
nobis? Audite scripturaꝝ voces r̄ndentes
Deus īuincibilis deus insuperabilis deus
superborum inimicus.de quo dicitur ī ps.
30. Retribuet abundāter faciētibus super
biā. Ipse est etiā qui per Esa. 47.c. suꝑbā
ciuitatem alloquit̄.d. Audi hec delicata et
habitans confidenter que dicis ī corde tuo
Ego sū ꝛ nō est preter me amplius. Non se
debo vidua ꝛ ignorabo sterilitatē. Uenient
tibi hec duo subito in die vna:sterilitas ꝛ vi
duitas. Uniuersa venerūt suꝑ te ꝓpter mł/
titudinem maleficioꝝ tuoꝝ. ¶ 4ꝰ colligitur
odiū dei ad suꝑbiam ex superboꝝ hominuꝫ
humiliatione:de quibus dixit virgo gl'iosis
sima in cantico suo. Luc.z. Deposuit poten
tes de sede:ꝛ exaltauit humiles. Et hoc cō/
firmat sapiens Ecc.io. Initium suꝑbie hōis
ē apostatare a deo:qm̄ ab eo qui fecit illum
recessit cor eius.qm̄ initiū omnis peccati su
ꝑbia est. Qui tenuerit illā adīplebit̄ maledi
ctis ꝛ subuertet eum in finem. Propterea
exōerauit dn̄s cōuentū maloꝝ ꝛ destruxit
eos vsqꝫ in finem. Sedes ducū superboruꝫ

destruxit deus et sedere fecit mittes pro eis Radices gentium superbarum arefecit de us et plantauit humiles ex ipsis gentibus. Pa tet hoc in primis parentibus superbis q de paradiso fuerunt eiecti propter superbiam vt dicitur Gen. 3.c. In gigantibus qui pe rierunt in diluuio propter superbiam. Gen 7. In filijs filiorum Noe volentib' edifica re turrim que pertingeret vsque ad celum q confusi sunt vt non itelligeret vnus alter: et dispersum est atque confusum labium co rum. Gene. xi.c. In Pharaone qui supbe detinebat populum dei: et indurauit cor ei' et submersus est i mari rubro. Exo.14.c. In Senacherib qui deum blasphemabat post q ab angelo omnis eius exercitus fuit in teremptus.185.milia bellatorum. et ipse a fi lijs suis iudicio dei percussus est gladio et in terfectus.4.Reg.19. In Nabuchodonosor qui elatus in superbiam cum deambularet in aula.d. Nonne est hec babylon magna quam ego edificaui in domum regni in ro bore fortitudinis mee et in gloria decoris mei? Qui eiectus a regno septem annis di scurrendo per nemora et prata: fenum qua si bos comedebat: mutatus quasi in bestiā. Daniel.4.c. Quid dicam de antiocho? qd de Herode agrippa? quid de Herode asca lonita? Quid de omnibus qui superbe re gnauerunt: aut in regno assyriorum siue ba byloniorum: aut in regno persarum et me dorum: aut in regno grecorum: aut i regno egyptiorum: aut in regno sycionorum: aut i regno athenienfium: aut in regno iudeorum vel similium? Nonne diuina virtus debel lauit eos et redegit ad nihilum? Perijt in quit ps. memoria eorum cum sonitu: et do minus in eternum permanet. An omitten di sunt Romani de quibus dicit Augusti nus libro primo de ciuitate dei.c.i. Hoc ve ro quod dei est superbe quoque anime spi ritus inflatus affectat amatque sibi in lau dibus dici. Parcere subiectis et debellare superbos. Ubi nunc latum totius orbis do minium? Ubi legiones et exercitus victo riosissimi? vbi legati et nūcij pacē petentes et venientes a finibus terre? Ubi oratores solennes: auri et argenti tam multa ponde ra pro tributo ferentes? vbi senatores et pa tres conscripti? vbi ciues honesti? vbi triū phales arcus et iocundi ludi? Ubi alta pala tia et edificia miranda? vbi deorum templa tam miro artificio et sapienti dispositione cō structa? Tritum vsitatumque est prouerbi um. Roma quāta fuit ipsa ruina docet. O humana infirmitas. o conditio fragilis ho minum. non est iustum non equum superbi re contra deum: quoniam non est qui possit eius potestati resistere. Ipse Romanos do muit qui totum orbem vi et armis ac terro re subegerant. Fugienda est ergo superbia quam deus tam fortiter execratur. De qua Cassiodorus super psalmo. 18. ait. Supbia de angelo diabolum fecit: et homini mortē intulit et cōcessa beatitudie vacuauit: oīum malorum mater: scelerum fōs. vena neqtie.

¶ De superbia diuiditur in quattuor speci es scilicet cum quis credit bonum quod ha bet habere a se: vel a deo proprijs meritis: vel habere quod non habet: vel propter bo num quod habet ceteros spernit. Capl'm.7.

Secundum mysterium declarandū de superbia dicitur specificatio. in quo notande sunt superbie species Has autem Greg. in moral. quattuor esse dicit. ¶ Prima cum quis existimat bonum quod habet a seipso habere. ¶ Secūda cum quis bonū quod habet a deo ascribit meri tis proprijs. ¶ Tertia cum quis iactat se ha bere bonum quod non habet. ¶ Quarta cū quis ceteris despectis singulariter vult vi deri. ¶ Prima species superbie est cū quis ex inordinato appetitu proprie excellentie bonum habitum vt ingenium intellectum memoriam fortitudinem corporis pulchritu dinem: vel bonum tēporale: vt diuitias glo riam honorem potentiam. vel bonum spiri tuale: vt gratiam: scientiam: sapientiam: pre dicationem: prophetiam: et huiusmodi sibi at tribuit vel a se habere: non autem a deo. Notandum tamen secundū Tho.2.2.q.162 q estimatio ratōis existimat vniuersale bo num quod hz nō habere a deo: sed a seipso. Et hoc pertinet ad infidelitatem. cum recta

ſides habeat ꝙ deus eſt auctor omniũ bo/
norũ. 2° corrũpitur eſtimatio ratiõis in ꝑ/
ticulari propter aliquã paſſionẽ: ſicut vbi
gratia. ſi aliquis ſentiret in vniuerſali forni
cationẽ nõ eſſe peccatũ eſſet infidelis. Nõ
autẽ infidelis cenſetur fornicator qui forni
cationẽ eligit tanq̃ bonũ propter concupi
ſcẽtie paſſionẽ. Ita a ſimili. ſi quis exiſtima/
ret vniuerſaliter ⁊ abſolute deũ nõ eſſe oĩ/
um creatorẽ eſſet hereſis vel infidelitatis
peccatũ. Sed ꝙ aliquis ꝓpt̃ inordinatum
amorẽ proprie excellẽtie ita de bonis ſuis
glorietur ac ſi ea a ſeipſo haberet pertinet
ad ſuperbiã nõ ad infidelitatẽ. Cõtra tales
ſic ſuperbientes dicit apoſtolus. i. Cor. 4. c.
Quid habes ꝙ nõ accepiſti? Si autẽ acce
piſti quid gloriaris quaſi nõ acceperis? Et
Jac. p̊. Omne datũ optimũ ⁊ omne donũ
perfectũ deſurſũ ẽ. Et. i. par. Tua ſũt oĩa.
⁊ que de manu tua accepimus dedim⁹ tibi.
¶ Scd̃a ſpecies ſuperbie ẽ cũ quis bonũ qđ
habet aſcribit ſibi ⁊ proprijs meritis credẽ/
do aliquã excellẽtiã eẽ in natura vel gratia
vel fortuna. i. tẽporalibus ſuis meritis ⁊ v/
tute. pro quibus videtur ſuperbo ꝙ deus
ſibi ſit obligatus. Cõtra quos eſt dictũ apo
ſtoli. ad Titum. 3. c. Nõ ex operibus iuſti/
cie que fecimus nos: ſed ſecũdũ ſuã miſeri/
cordiã ſaluos nos fecit. Tertia ſpecies ſuꝑ/
bie eſt cũ quis iactat ſe habere bonũ qđ nõ
habet: ut aptũ ingenium capacẽ memoriã:
induſtriam in agendis. prudẽtiã in regimĩe
pulchritudinẽ in ꝑſona ſciam in mẽte: vel
perfectionẽ in vita ⁊ ſimilia. de quibus gs
gloriatur: cũ tamen illa nõ habeat vel non
tantũ ſicut exiſtimat ſe habere. Et hec exi/
ſtimatio ſatis periculoſa eſt in his qui ſe ſan
ctos reputant propter bonoꝝ operũ experi
ẽtiã: ⁊ in ſua ſanctitate confidũt eo ꝙ de fa
cili ruũt. ſicut patet in Petro qui dicebat
in ſeipſo confidens. Luc. 22. Et ſi oportue/
rit me mori tecũ nõ te negabo. Super quo
verbo Ambroſius ait. Si Petrus lapſus ẽ
qui dixerat: et ſi omnes ſcandalizati fuerit
in te ſed non ego: quis alius de ſe iure preſu
mat? Deniq; ⁊ Dauid qui dixit: Ego dixi ĩ
abundantia mea non mouebor in eternum
eam ſibi iactantiam obfuiſſe confitetur. p.
Auertiſti faciẽ tuã a me ⁊ factus ſũ contur
batus. Que verba notantur. 6. q. i. c. Imi/
tare ad hãc ſpeciẽ ſuperbie pertinet excuſa
re ſuos defectus ⁊ alleuiare illos. ¶ Quar/
ta ſpecies ſuperbie ẽ cum quis ceteris deſ/
pectis ſingulariter vult videri. In hanc ru
it phariſeus qui ſeipſũ iuſtificabat ⁊ dãna/
bat publicanũ ⁊ ceteros peccatores Luc.
.18. c. Dicebat enĩ. Deus gratias tibi ago q̃a
nõ ſũ ſicut ceteri homines. adulteri: rapto/
res: iniuſti: velut etiã hic publicanus. Ieiu
no bis in ſabbato: decimas do omniũ q̃ poſ
ſideo. Hac ſuperbia periclitantur quaſi tẽ/
poribus iſtis oẽs qui ſe credũt bene viuere
quorũ officiũ eſt cõplacere mũdo: iudicare
ꝓximos: detrahere ceteris: magnificare ſe
ipſos: mẽdacia loqui: odia retinere ⁊ iactan
ter ſe nominare: bonos reliquos appellare
malos: de quibus expreſſius dicetur in ſe/
quẽti tertio myſterio. ¶ De ſuperbia p̃lato
rũ clericoꝝ religioſoꝝ ⁊ laicoꝝ qualit̃ vn⁹/
quiſq; ĩ ſuo gradu ſuꝑb⁹ exiſtit. ¶ Cpl̃m. 3.

T Ertiũ myſterium cõtẽplandum de
ſuperbia dicitur diſtinctio. Poſſu/
mus enĩ ſecũdũ varios hominum
gradus diſtinguere quadruplicẽ ſuꝑbiam.
P^a^ eſt prelatoꝝ. 2^a^ religioſorum. 3^a^ cleri/
corum. 4^a^ laicoꝝ. ¶ Prima eſt ſuperbia
prelatorum qui in quattuor ſuperbiunt. p̊
in hoc ꝙ exiſtimantes meritis ſuis dignita
tem prelatiõis fuiſſe adeptos: ſubditis ſuis
meliores ſe eſſe arbitrantur. Unde Greg⁹
.34. moraliũ. ait. Prelato in cogitationib⁹
ſuperbia ſe ĩgerit. quia ſolo vite merito ſuꝑ
ceteros excreuit. Sed quãtũcunq; quis ſit
certus ꝙ de voluntate dei ſit prepoſit⁹ ali/
js: ⁊ videat̃ bene adminiſtrare: nũq̃ tñ põt
eẽ ſecur⁹ ſi debitũ ſuũ faciat. nec alijs de/
bet ſe p̃ferre. Quottidie nãq; cõtingit mł
tos ſubditos meliores eẽ prelatis ſimplicit̃:
Nec ſanctiorẽ dicimus ſixtum Laurentio
quia ſixtus papa. Laurentius ſubditus ei⁹.
aut perfectiorem Ualerium ep̃m Uincen
tio eius diacono. Et quamuis apoſtol⁹ di
cat. Ro. 13. Nõ eſt ptãs niſi a deo. ſ. operan
te quo ad bonos. tamen poteſt eẽ a deo ſi
nente et permittente quo ad malos. Uñ. 8.
q. i. c. audacter. Hiero. ait. Audacter fortaſ/

ſe aliqͩ dicimꝰ:ſꝫ tñ qꝺ̄ ſcriptū ē dicimꝰ. nō
ſemꝑ pͥnceps ppl'i ⁊ iudex eccl'ie ꝑ dei arbi
triū dat̄:ſꝫ ꝓut merita nr̄a depoſcūt. 2ᵒ ſuꝑ
biūt p̄lati ꝙ tanq̄ʒ eſſēt dii volunt i oībꝰ ēt
idebitis reuerētiā ⁊ obedientiā ſibi exbibe⸗
ri:magiſq̄ʒ dolēt de iobediētia ⁊ irreueren
tia ſibi facta q̄ʒ de trāſgreſſiōe p̄ceptoꝝ dei
Tales multa ſeueritate vtunt̄ erga ſubdi⸗
tos illos ꝓ leuibꝰ cauſis excōicando:⁊ alijs
cēſuris eccl'iaſticis cōpeſcēdo. pro qͥbus dr̄
45.di.i.c. vͣa iuſticia. Uera iuſticia ꝯpaſſio
nē bꝫ:falſa vͦo dedignatōeꝫ. Jō hi q de falſa
iuſticia ſuꝑbire ſolēt:ceťos q̊ſq̄ʒ deſpiciunt.
nulla infirmātibꝰ mīa ꝯdeſcēdunt. ❡ 3ᵒ ſuꝑbi
unt p̄lati:qꝛ ſūt ſui capitis ⁊ dedignant̄ au⸗
dire ab aliis q̄ ipſi neſciūt vel ſeq ꝯſilia alio
rū ne minꝰ eis ſaꝑe videant̄. Cōtra q̊s ē illꝺ̄
qꝺ̄ ſcribit̄. 22.di.c.ꝺ̄ ꝯſtātiopolitana. Stul
tꝰ ē eni q adeo ſe pͥmū exiſtimat: vt bona q̄
viderit diſcere cōtēnat. Et.38.di.nullꝰ ep̄s.
dr̄. Nullꝰ ep̄s ꝓpt̄ opprobriū ſenectutis vel
nobilitatē generis a puulis vl' minimis eru
ditis:ſi qͩ forte ē vtilitatis aut ſalutis inq̄⸗
rere negligat. ❡ 4ᵒ ſuꝑbiūt p̄lati eo ꝙ non
patiunt̄ repͤbendi ab aliis i bis q̄ minꝰ bn̄fa
ciūt. Non ſic egit petrus pͥnceps apl'oꝝ qui
repͤbēſus a paulo de nimia cōdeſcēſione er
ga iudeos i obſ̄uatōe legaliū eū audiuit vt
dr̄ ad Gal'.2.c. ❡ Scđa ē ſuꝑbia religioſoꝝ
q quadruplicit̄ peccant. pͥmo qꝛ deſpiciūt ſe
cl'ares ⁊ pctōres credētes ſe iqnari ex coꝝ
conſortio. ſil'es iudeis de qbꝰ dr̄ Joh.18. ꝙ
nolebāt itroire i p̄toriū vt nō cōtamiarent̄
timētes coinqnari cobabitatōe infideliuꝫ:
nec ſibi ꝯſciam faciētes de morte xp̄i procu
rata. Cōtra q̊s dicit deꝰ Deut.23. Nō abo⸗
minaberis egyptiū. qꝛ ⁊ ipſe aduena fuiſti i
t̄ra eiꝰ. Egyptꝰ inteͥpretat̄ tenebre ⁊ ſiq̄t ſecu
lares. Ad qꝺ̄ ēt facit illud Biero.45.di.i c.
recedite. Recedite.ſ.inqunt q p̄ſumunt de
ſua bonitate ad pctōres pollutos. recedite
a nobis nolite nos tāgere nolite nobiſcū cōi
care. Bec locutio nō illūinat cecū:nō ſanat
egrotū:nō curat ifirmū:ſꝫ magis occidit ⁊ i
deſꝑatiōnē piclitantē iducit. Debēt q̊ʒ reli⸗
gioſi conſiderare ꝙ aliquando in ſeculo ſūt
aliqui deo magis grati:q̄ʒ aliqui in religio⸗
ne. Ex boc legitur i vitis p̄ruꝫ de beato pan
nutio q cuꝫ oraret ſibi reuelari cui aſſimila
ret̄ i merito:audiuit a dn̄o ꝙ ſil'is erat cui⸗
dā ſymphoniaco q q̄rebat ſibi victū ex arte
cantādi. Quē cū q̄ſiuiſſet pannutius ⁊ iue
niſſet interrogauit qͩ boni egiſſet in mūdo
iſto. Rn̄dit ꝙ ſemel cū eſſet latro ⁊ quedaꝫ
mulier fuiſſꝫ rapta quā ſocij eiꝰ volebāt op
primere ipſe defēdit eā ⁊ liberauit de mani
bꝰ eoꝝ. Et alia vice cū iueniſſet quādā mu⸗
lierē ꝑ beremū diſcurrentē ⁊ lamentātē eo
ꝙ maritꝰ eiꝰ ⁊ filij ex debito tenerent̄ capti
ui. ipſe errantē reduxit ⁊ redēptōeꝫ dedit:⁊
pecunias tribuit:quibꝰ maritū ⁊ filios redi⸗
meret. Cū aūt Pannutius bortaret̄ illū vt
deſereret munduꝫ:acquieuit:⁊ factus reli⸗
gioſus i ſcā vita ꝑſeuerauit. Iterū pꝰ bec ro
gauit. Pannutiꝰ cui ſimilis eēt. Et dictum
fuit ſibi ꝙ ſimilis erat primario cuiuſdā vi
ci q erat in ꝓximo. Et cū veniſſet Pannu⸗
tiꝰ ad eum:et diligēter inquiſiuiſſet de vita
eius:dixit ſe eē cōiugatū:⁊ vxorē nō cogno
ſcere niſi cā prolis. nō raptorē. nō ledentem
alios:ſedantē lites:⁊ boſpitalitatē ſeruātē.
Qui demū vxore mortua bortatu Pannu
tij intrauit beremū:⁊ ſácte vitā finiuit. Iteꝫ
tertio rogauit Pānutiꝰ cui aſſimilaret̄. Et
reſponſū fuit ſibi ꝙ cuidā mercatori q iuſte
lucrās ſubueniebat pauꝑibꝰ. Que oīa ſibi
reuelata fuere ne eleuaret̄ in ſuꝑbiā. Quā⸗
uis aūt religioſus nō debeat deſpicere ſecu
larē vitā: vel abborrere ꝯſortiū cū expedit:
nō tñ debet extra neceſſitatē ſecularibꝰ ni⸗
mis familiaris exiſtere: vel plꝰ debito ꝯuer
ſari cū eis ❡ 2ᵒ. ſuꝑbiunt religioſi ex ſua reli
giōe de pluribꝰ ſe iactātes. p̄ferētes ſtatuꝫ
ſuū oībꝰ aliis:q̄nīmo ⁊ alios deſpiciētes et
multa mendacia fingētes ad ſe exaltādū et
alios deprimēdū. Monachi qdē gloriātur
ſe p̄reꝫ babere Benedictū p̄reꝫ oīuꝫ religio
ſorū in occidēte ⁊ Baſiliū in oriēte multoſ⸗
q̄ʒ ſcōs ac ſūmos pontifices ex mōachis ex
titiſſe. vt Gregoriū Nazāzenū Eugenium
Urbanū Petrū Celeſtinū. ⁊ alios multos
optimāq̄ʒ partē elegiſſe.ſ. vitā cōtēplatiuaꝫ
Predicatores ⁊ miores multa dicūt ſuos
ordines extollendo. Auguſtinū ſūme vene
rātur beremitani vt gēmā doctorū induen
tes cū babitu ſuo. ⁊ canonici regulares ba⸗

bitu suo. Seruite ꝟginis se ꝑcipuos seruito
res appellāt. Carmelite a mōte carmelo sb
Helia ꝓpheta initiū habuisse suspicant̄: ptē
regule Basilii suscipiētes. Et ita vnusquis/
qꝫ supbe ⁊ passionate suū ordinē aliis ꝑfer/
re conatur. Sꝫ aduertāt oēs illud qđ dixit.
Petrus Actuū.io.c. In veritate compi qꝛ
nō,ē acceptor ꝑsonaꝝ de⁹ sed ī oī gente q ti
met deuꝫ accept⁹ ē illi. Notēt insuper illud
Hiero.4o.di.c.nō ē. Non sūt filii scōꝝ q te/
nēt loca scōꝝ: sed q exercēt opa coꝝ. Et il/
lud Grego.eadē.di.c.nō loca. Nō loca vel
ordines creatori nr̄o nos ꝓximos faciūt: sꝫ
nos ei merita bona cōiungūt aut mala dis/
iungūt. 3°. supbiūt religiosi ī eo qꝛ se sapien
tes existimātes seq volūt ī penitētiis sensuꝫ
ꝓpriū ⁊ propriā voluntatē. 4°. supbiūt reli
giosi q gloriant̄ de diuitiis quas habuerunt
in seculo: vel de nobilitate generis ⁊ hi⁹.

Tertia ē supbia clericoꝝ q q̄druppliciter su
perbiēdo peccāt. p̊ ī supfluo ornatu vestiū
Qui audire debēt illud qđ scribit̄. 4i. di.c.
cleric⁹. Cleric⁹ ꝓfessionē suā etiā habitu et
incessu ꝓbet. iō nec vestib⁹ nec calciamētis
decorē querat. Qđ cōfirmat̄. zi.q.4. c. oīs
iactātia. c. nullus coꝝ. c. epi. ⁊. c. ꝑcipim⁹. Et
xp̄us dixit. Ecce q mollibus vestiunt̄ in do
mibus regū sūt. z°. peccāt clerici supbiēdo
ī amplitudine ecclesiaꝝ suaꝝ: ī picturis scul
pturis marmorib⁹ ornamētis calicibus va
sis aureis ⁊ argēteis: q̄ licꝫ ad dei honorē fi
ant ⁊ diuino cultui applicent̄: tñ quo ad sup
fluitates q̄ ibi sūt: ⁊ ad paupeꝝ necessitates
reprehēsibilia sūt. Pro qb⁹. iz.q.z.c. auꝝ.
Ambro. ait. Auꝝ hꝫ ecclesia: nō vt seruet sꝫ
vt eroget ⁊ subueniat ī necessitatib⁹. Quid
est opus custodire qđ nihil adiuuat? ⁊c̄. ibi
Ad qđ facit ibidē. c. gloria. ⁊. c. multi edifi/
cāt. 3° peccant supbiendo clerici de audiē
tia cōfessionū cū habēt magnū concursum
estimātes se meliores ⁊ sāctiores q̄ꝫ sint. 4°
supbiūt clerici cū vidēt aut ī missis aut ī ꝑ/
dicationib⁹ ecclesias suas īpleri. Et multis
aliis modis inflant̄ vento supbie q̊s omitti
mus pro honestate.

Quarta ē supbia lai
coꝝ q quadrupliciter supbiūt. p̊ de diuitiis
Iō.i. Thimot. 5. apostolus. d. Precipe diui
tibus hui⁹ seculi nō supbe sape. Et Augu⁹.
Uermis diuitiaꝝ supbia ē. Sed aduertant
illud diuites oēs qđ dicit̄ in p̄s. Dormierūt
somnū suū ⁊ nihil īuenerūt oēs viri diuitia
rū in manib⁹ suis. z° supbiunt laici de nobi
litate generis. Uñ Salustius. Cōe malum
nobilitatis est supbia. Sed tales ꝯsiderare
debent: qꝛ mors sceptra ligonib⁹ equat. ⁊
morit̄ doctus pIter ⁊ indoctus. 3° supbiunt
laici de opib⁹ ex genere bōis đ elemosynis
de ieiunijs ⁊ similib⁹ cū qbus cōmiscēt mul
ta peccata mortalia ⁊ ꝓpter illa bona opa
reputant se iustos: nō considerātes illud ec
clesiastes. 9. Qui ī vno peccauerit multa bo
na perdet. 4° superbiunt laici erubescendo
cessare a qbusdā pctis eis cōsuetis. Contra
quos diximus ī sermone de dilatione pnīe.
Sūt ⁊ alia multa in qbus oēs predicti p su
perbiā offendunt deū. Nos aūt hec pauca
diximus: qꝛ alimenta que minus sufficiunt
auidius sumunt̄. vt Greg. d. ergo patet ex
dictis qꝛ q se exaltat p superbiā humiliabit̄
a deo. Et qui se humiliat exaltabitur hic p
grām ⁊ in futuro per gloriam. amen.

Feria quarta scd̄e hebdomade. de picu
loso vitio ambitionis. de quo xp̄s in euan/
gelio discipulos suos redarguit. Ser. 34.

SI quis voluērit maior
fieri int̄ vos
sit vester mister. Math. zo.
c. ⁊ in euāgelio hodierno. Re
ꝑhensibile valde ē atqꝫ fugiē
dū ambitōis vitiū qđ xp̄s re/
dēptor noster in lectiōe euāgelica terribilit̄
⁊ sapientissime cōfutauit. Querebāt nanqꝫ
iacobus ⁊ ioannes filij zebedei matre me/
diāte ⁊ int̄cedēte hr̄e primatū sup ceteros ī
regno xp̄i. vt vn⁹ sederet ad dextrā: ali⁹ ad
finistrā. Sapiebāt adhuc aliqd t̄renū atque
carnale. credebantqꝫ post resurrectōēꝫ xp̄ꝫ
tꝑaliter regnaturū. Alii etiam discipuli xp̄i
adhuc debiles ⁊ nondū in spū solidati talia
dici audientes īdignabant̄. ꝓpterea ip̄e do
minus hūilitatis magr̄ ⁊ illis duob⁹: qꝛ qd
peterent nescirent: rñdit. ⁊ alios vt ambitō
nē euitarēt admonuit. Qm̄ autē ꝓpter illā
periclitant̄ multi: in hoc sermone aliqua ad
ambitionis detestationē explicabimus de
qua tria mysteria erunt declaranda.

Primum dicitur offensio.
Secundum distinctio.
Tertium abominatio.
¶ Qđ ambitio est pctm̄: tū qꝛ ꝓcedit a superbia: tum qꝛ contrariaṫ caritati: tum qꝛ opponitur magnanimitati. ⁊ quot modis honor appetitur. ¶ Capitulū. i.

Primū mysteriū declarādū de ambitione diciṫ offenso. Offendūt ambitiosi ḡuiṫ deū qđ ꝓbaṫ ab Alex. i. z. sūme ⁊ Tho. z. z. q. iiȝ. triplici rōe. p̊ rōe originatōis. z° rōe ꝯriatōis. ȝ° rōe oppositōis. p̊ rōe originatōis. Sicut fruct⁹ ē īfect⁹ q ex īfecta radice gnāṫ: ita ⁊ act⁹ hūanus q ꝓcedit ex pctō oȝ ꝙ sit pctm̄. Sȝ ambitio q̄ ē īordinatus appetitus honoris ꝓcedit ex pctō. ergo ipsa erit pctm̄. Inqt eni aug⁹. in li. de ꝟa religione ꝙ ambitio ꝓcedit ex supbia ⁊ cupiditate. Sȝ supbia ⁊ cupiditas sūt pctā. Prout aūt ꝑ potentiā vel dignitatē intēdit quis acqrere apꝑentē ⁊ excellentē honorificentiā. sic oriṫ ambitio ex supbia. Sȝ ꝓut qs intēdit acqrere ꝑ huiusmōi sufficentiā seu reꝝ abundantiā. sic oriṫ ambitio ex cupiditate. z° ꝓbaṫ ꝙ ambitiosi offendūt ⁊ peccāt rōe ꝯtrariationis: qꝛ oē illud quod repugnat et ē cōtrariū caritati ē pctm̄. Sȝ ambitio repugnat caritati. iō ē peccatū. Dicit nanque apl's. i. Cori. iȝ. Caritas nō est ambitiosa. i. ꝟm glo. ibi. Nō vult alii ꝑponi. Caritas eniȝ diligit ꝓximū sicut seipsū: ⁊ iō nō vult eum subiicere sibi sȝ sociū eē. appetit ꝟuire ꝓxio ⁊ nō sibi seruiri. sic fili⁹ hoīs nō venit mīstrari: sed mīstrare: vt dr̄ in p̄nti euāgelio. ȝ° ondiṫ ꝙ ambitiosi offendūt ⁊ peccāt rōe oppositionis. Oē eni qđ opponiṫ ꝟtuti morali q̄ ē ꝟm regulā rōis peccatū ē. Sȝ ambitio opponiṫ magnanimitati q̄ ē ꝟtus moralis ꝟm phm̄. 4. ethi. ergo ē peccatū. Magnanimitati siquidē aduersaṫ ambitio sicut īordinatū ordinato. Notandū tn̄ ꝟm Tho. ꝙ honor īportat quandā reuerentiā exhibitā alicui ī testimoniū excellētie vel ꝟtutis eius. Circa excellentiā aūt hoīs duo sūt attendēda. p̊ qdē ꝙ id in q̊ hō excellit nō hȝ a seipso: sed ē quasi quoddā ī eo diuinū. ⁊ iō ex hoc non debeṫ sibi principaliṫ honor: sed ipsi deo. z° aūt attendendū ē ꝙ id ī q̊ excellit daṫ hoī a deo vt ex eo aliis prosit. Unde in tantū debet hoī placere testimonium sue excellētie qđ ab aliis exhibetur: inq̄ꝫtū ex hoc paraṫ sibi via ad hoc vt aliis prosit. Tripliciter ergo cōtingit appetitū honoris esse īordinatū. Uno mō quia appetit homo testimoniū de excellentia quā nō hȝ. quod ē appetere honorē supra suam proportionē. vt si mal⁹ desideret honorem ac si esset bonus: ⁊ nil curans de ꝟtute desideret regimen ⁊ p̄sidentiam: que nō debetur nisi virtuosis. Et hoc refert Aug⁹. li. 4. de ci. dei. antiquos romanos cum dediti essent idolatrie: duo cōstruxisse templa inter cetera vnuȝ dee virtutis: aliud dee honoris ⁊ contigua: tn̄ ordinata: ꝙ ad templū dee honoris non poterat esse accessus nisi per templū dee ꝟtutis. Qui q̄ꝫuis errarent vt infideles in facto ⁊ opiniōe: tn̄ quo ad ordinem constructionis temploꝝ non errabāt. Uolebant enim cunctis ostendere ꝙ ad honorem qui multum appetitur recte ꝑueniri non potest nisi ꝑ opa virtutis. z° inordinate appetitur honor inq̄ꝫtū nō referṫ in deuȝ. iuxta illud apostoli. Soli deo honor ⁊ gloria. Sed cupit aliqs illū honorē vt quoddam bonū. Sȝ posset aliquis obiicere sic. Quilibet pōt absq̄ꝫ vitio appetere illud qđ sibi debeṫ ꝓ premio. Sȝ honor est premiū ꝟtutis. vt. d. Ari. i. ethicorū. Ergo q libet ꝟtuosus sine vitio pōt honorē appetere. Hinc ē qđ Iuuenalis. li. 4. satyra. i. ait. Quis eni ꝟtutē āplectiṫ ipsā Premia si tollas? Et Cassio. li. z. epistolaꝝ. Nutriunt premiorū exempla ꝟtutes. nec quisq̄ꝫ ē qui nō ad morū sūma nitaṫ ascendere qn̄ irremuneratū nō relinquiṫ qđ cōscia teste laudaṫ. Et Tul'. i. q. tus. Honos alit artes. Respondet Tho. ꝙ honor nō est premiū virtutis q̊ ad ipsū ꝟtuosū. vt. s. hoc ꝓ premio expetere debeat. Sed pro premio expetit beatitudinem que est finis virtutis. Dicitur tamē honor esse premium virtutis ex parte alioruȝ qui non habent aliquid maius qđ virtuoso retribuāt q̄ꝫ honorē qui ex hoc ipso magnitudineȝ habet qđ perhibet testimoniuȝ virtuti. Unde patet ꝙ nō est sufficiens p̄miuȝ

ut dicit. 4. ethicoꝝ. ¶ 3° mō appetitur ho/
nor īordinate inq̃ꝫtum appetitus in ipso ho
nore quiescit non referens honorē ad vti/
litatem aliorum. Appetere ergo honorem
secundū tres modos predictos est appetere
illū inordinate ꝛ cū peccato. Magnanimi
tas vo tēdit ad honorēs ordiate. cū. s. qs vtu
osos actus prosequitur intendēs ex illis ho
norare deuꝫ ꝛ adiuuare proximos: licet ex
cōsequēti sibi proueniat honor de quo gau
det et contentatur

¶ Ex in tribus solent hoīes eē ambitiosi. s.
in appetitu inordinato dignitatis ecclesia/
stice: aut gradus magisterij vel temporalis
dominij vel potestatis. ¶ Capitulū. 2.

Secūdum mysteriū cōtēplādum de
ambitione dicitur distinctio. In q̃
distinguemus triplicē inordinatū
appetitū honoris ambitiosum. Primus di/
cit ecclesiastice dignitatis. Secundus ma/
gistral' sublimitatis. Terti⁹ tēporal' ptātis.

¶ Primus appetitus inordinat⁹ honoris di
citur ecclesiastice dignitatis. Sūt quidem
multi inhabiles indocti illiterati: insufficiē/
tes: indigni qui sitiūt dignitates ecclesiasti
cas illas querunt per fas et nefas: illas pro
curant precibus ꝛ muneribus: ad illas ha/
bendas ꝛ acquirendas adhibēt oē studium
oēmqꝫ sollicitudinē. ꝛ qd dolēdū ē: vt ī plu
ribus ipsis cōferūtur pro quibus dicitur in
c. nihil. extra de electione. Nihil ē ꝙ eccle/
sie dei magis officiat q̃ꝫ ꝙ īdigni assumunt
prelati ad regimē animarū. Et pro clariore
pticule hui⁹ noticia q̃tuor dubia occurrūt
disputanda. Primū ē vtrū sit licitum appe
tere epatū. Secūdū dubiū vtrum infra di
gnitatē epalem sit peccatum appetere alias
dignitates: vt abbatū. priorātū. deconatū
ppositurāꝫ. vel archidiaconatum ꝛ similia.
Tertiū dubiū vtruꝫ p̄latus peccet in cōfe
rendo beneficiuꝫ bono p̄termisso meliore:
siue peccēt eligentes minus bonuꝫ preter/
misso meliori. Quartuꝫ dubiū vtruꝫ prela
tus ecclesie possit cōmittere consanguineo
suo curā ecclesie postposito meliore. Ad pri/
mū dubiuꝫ arguitur pro vna pte ꝙ non sit
peccatū. imo sit licitū appetere epatum. Di
cit enī apl'us. i. Thi. 3. Qui epatū desiderat
bonū opus desiderat. Sed licitū ē ꝛ lauda
bile desiderare bonū opus. ergo ē laudabi
le appetere epatū. Scdo arguit qꝛ status
epoꝝ ē pfectior q̃ꝫ stat⁹ religiosoꝝ. Sed lꝫ
appetere ppter suā pfectionē statū religio
nis. ergo statum epalē. Tertio arguit per
illud quod scribit pv. 15. Qui abscōdit fru
menta maledicet in populis. benedictio
autem super caput vendentium. Sed ille
qui est idoneus propter uitam ꝛ scientiam
ad episcopatū videt frumēta spūalia abscō
dere si se ab epatu sbtrahat. p hoc āt ꝙ epa
tū accipit ponit ī statu frumēta spūalia dis
pēsandi. Ergo uidet ꝙ laudabile sit epatū
appetere: ipsūqꝫ uitupabile refugere. ¶ 4°
arguit. qa facta scōꝝ que ī scriptura narrat
pponunt nob ī exemplū. scdm illud Ro. 15.
Quecūqꝫ scripta sūt ad nram doctrinā scri
pta sūt Sed legit Esa. 6. ꝙ. Esaias se obtu
lit ad officiū p̄dicationis qd precipue cōpe
tit epis. ergo videtur ꝙ appetere epatū sit
laudabile. Sed ī cōtrariū ē Aug⁹. 19. de. ci.
dei. q dic illud qd scribitur. 8. q. i. c. qui epa
tū. Locus superior sine q̊ regi popul⁹ n̄ pōt.
ꝛ si ita retineatur atqꝫ admīstret ut decet.
tn̄ nō decent appetitur. Rndet Tho. 2. 2. q
185 ꝙ in epatu tria pn̄t considerari. Unū ē
pricipale ꝛ finale. s. epalis opatio p quā vti
litati proximorū ītēdit secūdum illud Joh.
vltio. Pasce oues meas. Secunduꝫ ē alti
tudo grad⁹. quia eps sup alios constituitur
secūdū illud Math. 25. Fidelis seruus et
pru. q. cō d. s. f. suā. Tertium ē qd ꝯsequen
ter se habet ad ista: ut reuerentia et honor
ꝛ sufficentia tpaliuꝫ. fm illud. i. Thi. 5. Qui
bene p sūt psbri duplici honore digni habe
ātur. Appetere g̊ epatū rōne hi⁹ circūstan
tiū bonoꝝ. manifestū ē ꝙ nō licet. eo ꝙ fi/
nis eēt cupiditas ꝛ ābitio. Et dn̄s repreben
dit ābitiosos phariseos. d. Math. 23. Amāt
primos accubit⁹ ī cenis ꝛ p̄mas cathedras
in synagogis ꝛ salutationes in foro. Quā/
tū aūt ad secunduꝫ. s. ad celsitudinē gradus
appetere epatū ē ambitiosum ꝛ psūptuosū
Un̄ dn̄s Matth. 20. arguit discipulos pri/
matū q̃rentes. d. Principes gētium dn̄ant
eoꝝ. Ubi Criso. d. p h oūdit ꝙ gētile est pri
matū sape: ꝛ sic gētiū cōparatiōe animarū

coꝝ estuatõez ↄuertit. Sꝫ appetere ꝓxis
ꝓdesse ē ſm ſe laudabile ꝛ ꝟtuoſū. Ueꝝ qꝛ
ꝓut epãlis actꝰ hꝫ annexã celſitudinē gra/
dus: ꝑſūptuoſū videt̃ ꝙ aliqs ꝑesse appetat
ad hoc ꝙ ſubditis ꝓſit niſi manifeſta neceſſi
tate iminente. ſicut Greg. d. i paſtorali. Qꝛ
tūc erat laudabile epãtū appetere qñ du/
biū ñ erat ꝑ hūc quēq̄ ad maiora ſupplicia
ꝑuenire. Uñ nõ de facili ĩueniebat̃ q h onꝰ
aſſumerꝫ: ꝑſerti cū ad h aliqs zelo caritatiſ
diuinitus fuiſſet ĩcitatus. Põt tamē q̄libet
abſq̄ vitio ꝑſūptionis appetere talia oꝑa
facere: ſi contingeret in tali officio eſſe vel
appetere ſe eſſe dignū ad talia oꝑa exercē
da: ita ꝙ bonū opus cadat ſub deſiderio: nõ
autem primatꝰ dignitatis. Uñ Criſoꝰ ſuper
Math. ait. Opus q̄dē deſiderare bonū eſt
primatū aūt honoris cõcupiſcere vanitas
ē. primatꝰ enĩ fugiētē ſe deſiderat: deſide/
rantē ſe horret. ❡ Ad ꝑmū ꝰ dicēdū ꝙ ſicut
Greg. d. ĩ paſtorali. Illo tꝑe apl's dixit illa
ꝟba q̊ ille q plebibꝰ ꝑerat primus ad marty
rij tormēta ducebat̃. Augꝰ ꝟo. 19. de ci. dei
dicit ꝙ apl's exponere voluit qd ſit epãtus
q̄ nomē oꝑis ē nõ honoris. ❡ Ad ſecūduꝫ
dicēdū ꝙ nõ ē eadē rõ de ſtatu religiõis et
ſtatu epãli ꝓpter duo. primo quidē quia ad
ſtatū epãlē ꝑexigit̃ vite ꝑfectio. ꝛ ꝑ hoc do
minꝰ a Petro exq̄ſiuit ſi plus ceteris eū di
ligeret anteq̄ ei ↄmitteret paſtorale offici
um. Sꝫ ad ſtatū religionis nõ ꝑexigit̃ ꝑfe/
ctio: ſꝫ ē via ad ꝑfectõez. Uñ ꝛ dñs Math.
19. ñ dixit ſi es ꝑfectꝰ: ſꝫ ſi vis eē ꝑfectꝰ vad
ꝛ vēde oĩa q̄ habes. Et hꝰ differētie rõ eſt.
q̄ ſm Diony. ꝑfectio ꝑtinet actiue ad epm
ſicut ad ꝑfectorē. ad monachū aūt paſſiue
ſicut ad ꝑfectū. Reqrit̃ aūt ꝙ ſit ꝑfectꝰ ali
qs ad h ꝙ poſſit alios ad ꝑfectionē adduce
re. qd nõ ꝑexigit̃ in eo q debet ad ꝑfectiõez
adduci. Eſt aūt ꝑſūptuoſuꝫ ꝙ aliqs ſe ꝑfe/
ctū reputet. nõ aūt ꝙ aliqs ad ꝑfectionē tē
dat. 2° nõ ē eadē rõ. q̄ ille q ſtatū religiõis
aſſumit: ſe aliis ſubiicit ad ſpūalia capiēda.
ꝛ h cuilꝫ licet. Ille ꝟo q trāſit ad ſtatū epãlē
ſublimat̃ ad h ꝙ aliis ꝓuideat. Et hãc ſub/
limationē dꝫ ſibi nullꝰ aſſumere. ſcd̃m illud
Hebr. 5. Nemo ſibi aſſumat honorē ſꝫ qui
vocat̃ a deo tanq̄ Aarõ. Et vt Greg. d. 8. q.
i. c. in ſcripturis. Sicut locus regiminis de/
ſiderantibꝰ negandꝰ ē: ita fugiētibꝰ offerē/
dus. ❡ Ad tertiū argumētū dicendū ꝙ diſ/
ꝑēſatio ſpūaliuꝫ frumētoꝝ nõ ē faciēda ſm
arbitriū ꝓpriū: ſed ꝑĩcipaliter q̄dē ſm arbi
triū ꝛ diſpoſitionē dei. ſecūdario aūt ſm ar
gumētū ſuꝑiorū ꝑlatorū. Ex quo nõ ĩtelligi
tur ille abſcõdere frumēta ſpiritualia cui ñ
cõpetit ex offõ nec ei a ſuꝑiori iniūgit̃ ſi ab
alioꝝ correctiõe aut gubernatiõe deſiſtat:
ſꝫ ſolū tūc ĩtelligit̃ abſcõdē ſi diſpēſationeꝫ
negligit cū ei ex offõ incūbat vel iniunctuꝫ
offm̃ ꝑtinacit̃ recuſat. qꝛ vt dicit̃ extra de re
nūciatiõe. i. c. Niſi cū pridē. Tūc ĩ te veraꝫ
hūilitatē cuſtodies cū ꝑ eā locū ſublimem
effugies ꝛ ꝑ obedientiã nõ dimittes. Et. 8.
q. i. c. in ſcripturis. Si is q valet oĩpotentis
dei renuerit paſcere oues: oſtēdit ſe ſūmuꝫ
nõ amare paſtorē. Ad quartū ꝟo argumē
tū rñdet Greg. ĩ paſtorali. ꝙ eſaias q mitti
voluit ad ꝑdicandū vidit ſe antea purgatū
ꝑ altaris calculū. Quia ꝰ valde difficile eſt
quēlibet purgatū ſe cognoſcere. iõ nullꝰ ꝑ/
dicare dꝫ niſi mittat̃. ꝑiculoſū ꝰ ē et nõ ſine
ambitiõe etiã viris idoneis q̄rere ꝛ petere
epiſcopatū. Sꝫ q̄d de illis ĩ qbꝰ nulla condi
tio q̄ in epõ ē reqrēda: ꝑnitꝰ ĩuenit̃: q inſtãt
ſatagūt ambiūt: vt ꝓmoueant̃ ad dignita/
tē epiſcopalē? O temeraria ꝑſūptio. o ĩfla/
ta elatio. o diabolica ſuꝑbia. Audiãt tales
id qd ſcribit̃ extra de elec. c. cū in cūctiſ. Cū
in cūctis ſacris ordinibꝰ ꝛ eccleſiaſticis mi/
niſteriis: ſicut etatis maturitaſ: moꝝ ḡuitaſ
ꝛ lr̃aꝝ ſcĩa ingrēda: multo fortius hec ĩ epõ
oportet ingri: q ad curã ponit̃ alioꝝ: ĩ ſeipſo
dꝫ oñdere q̄lit̃ alios oporteat ĩ domo dñi ↄ/
uerſari. Glo. ꝟo ſuꝑ ꝟbo. lr̃aꝝ. dic̃. Propt̃
defectū ſcie repellit̃ aliqs ab epãtu ēt iam
ꝓmotꝰ. vt pꝫ extra de etate ꝛ q̄litate ordi/
nãdoꝝ. c. vlt. ꝛ eꝫ de elec. c. ↄgregato. Et. i.
q. i. c. viliſſimꝰ. dr̃. Uiliſſimꝰ ē amputãdꝰ ni/
ſi ꝑcellat ſcĩa ꝛ ſãctitate qui ē honore ꝑſtan
tior. Ad idē ē. c. nõ oꝫ i. q. 7. Secundum du
biuꝫ erat vtruꝫ vltra epãlē dignitatem ſit
pctm̃ appetere aliq̄s dignitates ſeu officia
vel beneficia. vt abbatiã prioratū ꝛc̃. Et vi
detur ꝙ nõ. quia qd nõ ē prohibitum ꝑ ali/
quod ius videtur eſſe conceſſum. i3. q. z. c.

hebron.§.sequēti. Si ista nullo iure ꝓhibi/
bentur. ergo vt licita concedūtur. Cōtrariū
huiꝰ videt̄ eē rei veritas. Et ratio ē: qꝛ vbi
cadē ratio.l. ⁊ idē ius. Nā de similibus idē
est iudiciū ar. di. 5.c. ad eiꝰ. Sꝫ ratio quare
illicitꝰ ē appetitꝰ episcopatus ē ꝓpter curā
quā habet annexā: qꝛ ꝑsumptuosū nimis ē
vt quis se reputet idoneū ad regēdas aīas
alioꝝ. Sed eadē ratio ē in quolibet ꝑdicto/
rū. qꝛ.s. in oībꝰ ē cura annexa. nec differūt
ab episcopatu nisi ſm magis ⁊ minus. qꝛ vt
pꝫ: eps hꝫ curā vniuersalē totius diocesis
sue: sꝫ in ꝑdictis officiis cōstituti habēt curā
particularē. vt pꝫ vnius parrochie vl' vniꝰ
collegii. Taliū autē appetitꝰ non diuersifi
cat spēm sꝫ quidditatē peti: sicͭ appetere fu
rari vnū florenū est eiusdē speciei cū appe
titu furādi mille: lꝫ h̄ sit grauius. Sic ī ꝓposi
to de appetitu ep̄atus ⁊ alioꝝ bn̄ficiorum
curatorū. Preterea ſm Tho. Ray. Hosti. et
Hosti. Qui petit ꝓ se aliqđ predictoꝝ si ali/
as sit dignꝰ efficit indignꝰ rōne ꝑsūptiōis: ⁊
cōmittit symoniā. g̊ peccat mortalit̄. Et pro
hac cōclusiōe faciūt dicta sanctoꝝ. Vn̄ Cri
soꝰ. 40. di. c. multi. ait. Quicūq͛ ↄ̄sideraue
rit primatū in t̄ra inueniet cōfusionē ī celo:
nec inter seruos xp̄i cōputabit q de prima/
tu tractauerit. Nullꝰ aūt inuenit ↄfusionē
in celo aut sepat̄ a consortio seruoꝝ xp̄i nisi
ꝓpter mortale. g̊ ⁊c̄. Et. i. q. i. c. Principatꝰ
Leo papa ait. Principatꝰ. i. ꝑlatio quē aut
seditio extorsit aut ambitꝰ occupauit etiā si
moribus nō offēdat aut actibꝰ ipsiꝰ tamen
initij sui est perniciosus exemplo: ⁊ difficile
ē vt bono peragantur exitu que mala sunt
inchoata pricipio. Sꝫ nō dr̄ aliqd ꝑniciosū
nisi mortale. Sciendū aūt ꝙ id qđ dictū ē.
.s. ꝙ nō lꝫ petere bn̄ficiū curatū: nec peti po
test absq͛ vitio symonie. Aliqui illud nō te
nēt. vt Bern̄. ⁊ Guil'. Hanc opi. sequi vidē
tur curiales: sed tn̄ nō ē tuta. Forte posset
dici ꝙ q intēderet deo seruire in clero: non
ꝓpter honores maiores conseq̄ndos ⁊ diui
tias ī seculo: sed qꝛ status ille melior ē q̄ꝫ se
cularis ⁊ diuinis applicatꝰ ⁊ magis sibi gra
tus: ⁊ ī eo positus appetit sibi ꝓuideri đ bn̄/
ficio: ⁊ petit illud a supioribꝰ vt possit ſm cō
ditionē suā sustentari nō ad pompā: sꝫ ad de

centiā. nō hn̄s intentionē ad curā: nec ad ho
nores ⁊ gradus ⁊ ad pinguiꝰ bn̄ficiū: sed ad
sui gubernationē ita cōtentꝰ de simplici bn̄
ficio sicut de curato: dūmō sibi sufficiēs eēt
nō peccaret. Appetit enī ⁊ q̄rit quod est de
iure diuino debitū. Videlicet ꝙ qui altari ser
uit de altari dꝫ viuere. vt. d. ap̄ls: qđ est lici
tū cuilibet. Et q̄uis cura annexa sit ei qđ
sibi cōfert̄: oculus eius nō ē ad hoc principa
lit̄: sꝫ ad sustentatōez sibi debitā ex seruitio
ecclesie. Illud aūt. s. ꝙ sit curatū ē accesso/
riū ⁊ ꝑ accidēs. ⁊ accessoriū naturā seq con
gruit pricipalis de re. iu. li. 6. Sed ꝑncipale
itentū. s. sustētatio sui iure ē licitū. g̊ ⁊ qđ ī/
de seqtur: nō aliqd illicitū adiūgendo. Ter
tiū dubiū erat vtrū ꝑlatꝰ peccet ↄferendo
bn̄ficiū bono ꝑtermisso meliori vel vtꝝ pec
cēt sic eligētes. Et videt̄ ꝙ sic. Qꝛ. 8. q. i. c.
licet. Hiero ait. Sciēt oēs ⁊ certi sint: qa q
ꝑstantior ē ex oī ꝓplo: q doctior: q sāctior: q
oī ꝟtute eminētior ille eligat̄ ad sacerdotiū
Sꝫ btūs Tho. in q̄dā. q. de q̊libꝫ dicit ꝙ ali
qs pōt dici melior dupliciť. vno mō simpli/
ter alio mō ſm qd. Simpliciť aūt dicit̄ me/
lior q ē sāctior: ⁊ plus hn̄s đ caritate. Scđm
qd dicit̄ melior q ē melior: ſm aliquē respe/
ctū. Cōtingit aūt aliquē esse meliorē simpli
citer. i. maioris scītatis: q nō est melior quā/
tū ad h̄ ꝙ ꝑficiat̄ ī ecclesia. Sꝫ aliꝰ minoris
scītatis esset melior ī regimine: qꝛ forte ma
gis ecclesiā iuuare posit vel ꝑ lumen sapīe:
vel ꝑ auxiliū potētie. vel qꝛ diu in ecclesia
deseruiuit. Nō g̊ tenet̄ dare ꝑlatus officiū
vel bn̄ficiū meliori simpliciť: sꝫ meliori quo
ad h̄: iō si ꝑferat vnū alti ꝓpter aliquā cāꝫ q̄
ꝑtineat ad honorē dei ⁊ vtilitatē eccl'ie. iam
q̄tū ad h̄ iste ē melior: ⁊ ꝑlatꝰ recte facit ꝓ/
mouēs illū: sicut ēt ⁊ eligētes. hec ille. No/
tandū ēt ꝙ q̄uis minꝰ bonꝰ simpliciť posset
ꝑferri magis bono ī regimine ecclesie quia
vtilior: nō tn̄ si scit̄ esse malus: q̄uis posset
iuuare ecclesiā ꝑ sciam ⁊ potentiā: qꝛ ī hiꝰ ꝑ/
maxie reqrit̄ bōitas vite. alias sine pctō cu
ra exerceri nō pōt. Hoc enī nō esset ꝑferre
minꝰ bonū: sed simpliciter malū: ⁊ ꝑ ↄseq̄ns
qui nō ē idoneus. Vn̄ Albertꝰ magnus dicͭ
exꝑsse ꝙ ꝓmouētes ad ordines vel curā pa
storalē: vel aliqđ bn̄ficiū eccl'asticū scienter

indignū absq͡3 dubio peccāt mortalit̄. Nec
nobilitas excusare pōt q̄ ꝓmoueat̄ malus:
q2 quāto nobilior tanto nociuior: Et si dica
tur q̄ ali⁹ nō sit ita vtilis. oio ista ratio nihil
valet: q2 vtilitas spūalis tp̄ali est p̄ponenda
nec excusat paucitas mistroꝝ ecclesie. hec
albert⁹. Dicit̄ ṽo aliqs eo ipso bon⁹ q̊ nō est
mal⁹. ex̄ de p̄sūptionib⁹. c. dudū. 4ᵐ dubiū
erat. Utrꝝ p̄lat⁹ ecclesie possit cōmitter̄ ꝯsā/
guineo suo curā ecclesie: postposito melio/
re. Videt̄ q̄ nō. q2 Hiero. dicit loquens de
moyse q̄ substituit sibi successorē ī regimie
iesū naue. 8. q. i. c. si g̊. Nulla cōsāguinitatis
ratio: nulla ꝓpinquitatis habita cōtēplatio
est: ꝓpinqs agroꝝ ꝛ p̄dioꝝ relinquat̄ here/
ditas. gubernatio populi illi tradat̄ quē de
us elegerit: hōi. s. tali qui hab3 in semetipso
spm̄ dei: ꝛ p̄cepta dei in cōspectu ei⁹ sūt. Et
idē hiero. 8. q. i. c. moyses. Moyses amicus
dei cui facie ad faciē locut⁹ ē de⁹ potuit vti
q͡3 successores pricipat⁹ filios suos facere ꝛ
posteris ꝓpriā relinquere dignitatē. S3 ex
trane⁹ de alia tribu eligit̄ iesus naue vt sci/
rem⁹ principatū in populos nō sanguini de
ferendū esse: sed vite. Glo. d. ibi sup verbo
tribu. Moyses fuit de tribu leui. Jesus na
ue siue iosue fuit de tribu effraim. Ad hoc
ꝓpositum recitat etiam policratus li. 4. q̄
obsecrante senatu vt adrianus filiū quē ha
bebat augustum faceret: respondisse fertur
sufficere debet q̄ ego regnauerim cu3 non
merear. Principat⁹. n. nō sāguini s3 meritis
dandus est. Jnutiliter quippe regnat q rex
nascitur nec meretur. Uextamen Tho. in
quadam. q. de quolibet. dicit q̄ aliter est di
cendum de consanguineo eque idoneo: alit̄
de consanguineo minus idoneo. Si autem
consanguineus sit eque idoneus potest pre
latus preferre consanguineum: nisi ex hoc
forte scandalum oriatur: vel aliqui ex inde
malum exemplum accipiant. vt qñ ꝓbabi
liter timetur q̄ alij p̄lati inducerentur hoc
exemplo ad dandū suis minus dignis. Ra
tio hec. quia in h̄ q̄ det ꝯsāguineo eque di/
gno nil deperit vtilitati ecclesie: nec est con
tra caritatem. Et hoc figuratum est Gen̄.
47. vbi pharao ioseph loquens de fratrib⁹
suis dixit. Si esse nosti in eis viros industri
os constitue illos magistros pecoꝝ meorū.
Si vero ꝯsanguine⁹ p̄lati sit minus idone⁹
non debet eu3 preficere ad curam ecclesie
postposito meliore. Et sic faciendo ꝛ p̄ficiē
do illum grauiter peccat. Quid tempo rib⁹
his in beneficiorum collatione ac distribu
tione fiat non opus est enarrare cum iam
manifesta sit omnibus ecclesie sancte iactu
ra: Preficiūtur infames. promouentur am
bitiosi. exaltantur amici: ꝛ quasi nulla ē am
plius cura de regimine animarum. Preua
luit ambitio ꝛ ad lucra temporalia mun
danamque pompam omnia sunt redacta.
O deus de celis: o deus omnipotens: Jn
spice succurre: visita: ꝛ non derelinquas ꝓ/
pter peccata nostra sponsam tuam ecclesiā
quam tuo precioso sanguine redemisti. Jn
uaserunt lupi rapaces gregem tuum: ꝛ non
est qui pascat oues tuas. Secundus appeti
t⁹ inordinatus honoris dicitur magisteria
lis sublimitatis. Appetunt nanque multi
īdebite magisterialem gradum. Et licet se
cundum Hosti. in summa sua. libro quinto ī
rubrica de magistris. preceptor cuiuslibet
discipline vocari possit magister. vt in lege
quibus erga. ff. de verbo. significati. vel qui
regimen habet pre ceteris: vt in lege p̄ma
ff. de exactionibus. vel doctor legum vt in
prohemio. ff. §. penultimo. Nos tamen loq
mur de magistris prout sic appellantur do
ctores theologie. in quibus reprehensibilis
esse potest magisterij gradus ꝛ ambitiosus
reputari quadruplici ratione. primo ratiōe
insufficientie. secundo ratione repugnantie
tertio ratione superbie. quarto ratōe finis.
¶ Primo ratione insufficientie: quando
aliquis insufficiēs est: quia vel indoctus vel
adeo parum doctus vt sibi gradus magiste
rii conuenire non possit. Pro quibus dicit̄
6i. distinctione. c. miserum. Miserum ē eū
fieri magistrum qui nunquam fuit discipu
lus. Et. 59. distin. i. c. ordinatus. Debet ante
esse discipulus quisquis doctor esse deside
rat. Et sic docere potest quod didicit. i6. q. i
c. sic viue. Multo tēpore disce que postmo
dum doceas. Et capi. si clericatus. Si cle/

ricatus titillat desiderium: discas qđ poscis docere z rationabilē hostiā offeras deo miles antequam tyro. nec prius magister sis quam discipulus. Et de electiōe. c. cū i magistrū. In magistrū assumi nō dz qui formā discipuli nō assūpsit. hec ibi. Dicit autē hosti. vbi. s. q pmouendus ad magisteriū cognosci pōt legē do z disputando si sit idoneus. Scđo ē reprehensibilis z ambitiosus magisterii gradus ratione repugnātie: qn aliquis esset in aliq religione que talia cōtineret q sibi magisterii gradus repugnaret. sicut đ monacho. d. Hiero. 16. q. i. c. monachus. Monachus non doctoris sed plangentis habet officiuz. Ad quod fac ibidē. c. si cupis. z. c. alia causa. Si autē talis esset religio in qua possēt religiosi cū obseruantia regule z statutorum suorū vacare ēt studio litterarum z pdicatiōi et istructiōi aliorum possēt hi viri religionis docti ḃm Alex. in. 4. sūme. ad gradū magisterii pmoueri. Qđ cōfirmatur p ea q scribūtur 16. q. i. c. doctos. c. moderamine. c. sunt nonnulle. c. nos autem. c. in parrochia. c. cum p vtilitate. Et hoc apparet per experiētiam: quia quotidie ex ordinibus mendicantium multi fiunt magistri in theologia. Tertio ē reprehēsibilis z ambitiosus gradus magisterij rōne superbie: quādo aliquis querit illum gradū importune se ingerēdo vt excellat z appareat gloriosus. qđ phibet christus. Matth. 23. d. nec vocemini magistri. s. cū elatione mētis: qz magister vester vnus ē xpus. in qbus verbis nō nomē aut graduz dānauit magisterij. secundū omnes doctores. sed tantū superbiā ad quā multi cū nomine illo deueniūt: qui eo q magistri sunt z vocantur credūt se omnia scire spernūt indoctos z q ipsi sciunt alijs cū difficultate et labore vix cōmunicare volunt. Quarto ē reprehensibilis z ambitiosus magistrerij gradus ratione finis: quādo aliquis magisteriū suscipit nō propter honorem dei: aut salutē propriā vel vtilitatē proximorum. sed propter tēporalia lucra propter prelationes obtinēdas z acquirendas dignitates. Tales siquidem quia a debito fine deficiunt honorem idebite appetūt z iordinate. Iudicet g vnusquisq seipsum. Ego nō audeo aliena fcā culpare: precor tamē deū celi: vt magisterii dignitas tā multis ad salutē accedat quot cā ē dānationis eterne. ¶ Tertius appetitus iordinatus honoris z ambitiōis ē secularis ptātis. quō aliqui aspirant tyrānice dnia tēporalia vsurpare. Respondēdū vt melius intelligatur notandū q quadrupliciter pōt aliquis recte z merito esse pnceps aut dns: Primo ex diuina ordinatiōe. Secūdo ex ecclesie collatione. Tertio ex legitima successione. Quarto ex populi electiōe. Prio ex diuina ordinatione: sicut Saul fuit vnctus in regem a Samuele de voluntate đi vt habetur. i. Reg. io. Qui cū fuisset abscōditus domi cucurrerūt illi de populo. z tulerūt eū inde sicut fuerat diuinitus reuelatuz stetitq in medio populi. Et Samuel dixit. Certe videtis quē elegit dns: qm nō sit simil ei in oi populo. z clamauit cūctus populus: viuat rex. Secundo pōt aliquis esse pnceps ex ecclesie collatione: qn. s. ecclesia auctoritate diuina conferret alicui principatū. z pcipue impialē dignitatē. Papa. n. iperatorez instituer z destituer debet z pōt rationalibus causis interuenientibus: sicut factū fuit tempore Stephani secūdi vt dicitur i chronica martiniana quō Arstulphus rex lōgobardorum ingetabat romanos. quapropter Stephanus romanus pōtifex aduertens q Cōstātinus quintus cōstantinopolitanus impator nō poterat iuuare. Romanos venit in franciā ad Pipinū regez francorum qui cū papa veniēs liberauit romanos ab iiuriis longobardorum z cōtinuo i premio virtuosi laboris factus est imperator z reuersus in franciā imperauit annis. 13. Pipino autē successit in imperio karolus eius filius mansitq impiū apud francos annis. 55. z mensibus. 9. vsq ad tēpora Ludouici tertii. cuius tēpore: qz francigene nō iuuerūt romā ab iniuriis longobardorum fuit diuisū impiū eo q vnus impauit in italia. alius in alemania. z scisma durauit vsq ad Ottonē. qui liberauit ecclesiā ab ipietate Ioh. pape. iz. quē cardinales suo adiutorio đposuerūt. quare Otto coronā imperij suscepit: z eo mortuo imperauit filius eius Otto secundus z pus illum Otto tertius per hereditariam suc-

ceſſionem. Sȝ pꝰ mortē Ottonis .3. fuit i-
ſtitutū ꝙ īperator eligeretur ab electoribꝰ
ſ. maguntinēſi. treuerēſi. colonienſi. marchi
one brandeburgēſi. palatino. duce ſaxonie
ꝛ rege bohemie. De ptāte ꝟo pape ſupra i
patorē dixi i ſermoē de ſacerdotali dignita
te. ¶ 3° poteſt aliquis eſſe princeps ꝛ dn̄s
ex paterna ſucceſſione. ſic̄ de Salomone di
citur. 3. Reg. 2. c. Salomō āt ſedit ſup thro-
nū Dauid patris ſui ꝛ firmatū ē regnū eius
nimis. 4° pōt aliquis eē princeps ex electi
one: qn̄ eligit̄ vniformiter ꝛ cōcordit̄ ab illis
quibꝰ hȝ ꝑeſſe. his modis exceptis q dn̄ari
cupit āmbitiōis vitio tāgitur. Sȝ dubitaret
aliquis. quid de officijs ꝛ dignitatibus ſe-
cularibꝰ ſi appetāt̄ ꝛ ꝓcurentur per ꝑces ꝛ
obſequia: vt officiū ptātis ſenatoris capita
nei ꝛ hiꝰ. nunquid ē peccatū? Rn̄deo ꝙ ſi
quis huiuſmōi appetat ꝛ q̄rat magis curās
de honore ꝛ lucro q̄ȝ de iuſticia ſeruāda ꝙ
talis peccaret. Similiter ſi ignorat ea q̄ ſpe
ctāt ad executionē debitaȝ dicti officij: nec
iuuari ꝑ aliū pōt. Similiter ſi paratus ē ſe
intromittere de his ad q̄ ſua ptās nō extēdi
tur q̄ȝuis ibi cōſueuerit fieri. puta ſi laicꝰ ve
lit de clericis iudicare vel de eccleſia diſpo
nere. qđ eis ꝓhibet̄. di. 96. ꝑ totū. Si āt ap
peteret quis illos gradꝰ zelo iuſticie ꝛ cari
tatis ꝓximoꝝ exigēte: nō rōne ꝓprij cōmo
di nō peccaret. Sȝ quis ē hic ꝛ laudabimus
eū? Ideo magnus erit numerꝰ dānatoruȝ.
¶ Q̄ ƺ abhominānda ē āmbitio: tū qꝛ īducit mlt̄
ta mala: tū qꝛ oīs iuſtꝰ illā fugit: tuȝ etiā qa
tollit q̄etē mentis. ¶ Capitulum tertium.

TErtiū myſteriū declarādū de am-
bitiōe dr̄ abominatio. Abominan-
dū q̄ppe ꝛ fugiēdū eſt hꝰmōi pctm̄
ꝓpter tria. ꝑ qꝛ multa crimina īducit. ſcđo
qꝛ oīs iuſtꝰ illā fugit: 3° qꝛ q̄etē mentis tol-
lit ¶ Pꝛīo ambitio multa crimina inducit.
Hoc maxie malū hȝ āmbitioſus ꝙ nec timet
deū: nec veret̄ hoīes: ſepe ꝛ libēter mētitur
adulat̄ ſepe ſimulat humilitatē īclinat̄ ꝯctis
ſeruus ē oīum ꝛ tributarius crudeliſſimus
ꝛ venenoſus qn̄qȝ ꝓpter āmbitionem etiā ſu-
is. Romulus q̄dē occidit fratrē Rhemum
vt ſolus regnaret. Julius ceſar Pōpeiū eſt
ſēper perſecutꝰ vſqȝ ad mortē cū q̄ plurima
bella geſſit cupiditate īperij. Abſalon ſuuȝ
p̄rem Dauid tēptauit pellē regno vt rex ipe
ꝑficeret̄. Et q̄d hiſtorias q̄rimꝰ qn̄ clara ſūt
oīa bella q̄ fuerūt i mūdo vſqȝ nūc? nec du
biū ē illa fuiſſe ꝓ maiori ꝑte ꝯfecta ex liuor̄
āpliādi dn̄ia. Propterea Ninus rex aſſirio
rū bellis vexauit ꝓuincias. ꝓpterea ma-
gnus Alexāder duxit exercitū extra patri
am cōtra dariū: īmo cōtra oēs reges orien
tales. Propterea martiales romani ſēꝑ fu
erūt i bello ab vrbe cōdita vſqȝ ad tēpora
Cōſtātini: habuerūtqȝ bella plurima aduer
ſus ſabinos ꝯtra volſcos coriolanos. veios
faliſcos. pelignos picentes. ſānites: tarenti-
nos carthaginēſes. hyſpanos. mitridatem.
egyptū. germanos. cymbros. ꝛ parthos. Et
vt breuiter dicā cōtra totū mundū. Et quiſ
enumeret q̄ȝtus hoīuȝ ſāguis in tot ꝑlijs ſit
effuſus? quot milia miliū ſint extincti. q̊t ci
uitates depopulate? q̊t violate ꝟgines: q̊t
vtriuſqȝ ſexus ꝑcio venūdati? O āmbitio tā
torū ſcelerū mater. o venenoſa radix ex q̄
facile prodit oīs facinoris germē. o bonorū
moꝝ diſſipatrix: o inimica iuſticie. o ſemina
trix odioꝝ. o fons oīs ſcādali. o cōfuſio reli-
gioſoꝝ. o turbatrix eccleſie. o ƺſolatrix ciui
tatū. o deniqȝ deſtructrix generis humani
Propter āmbitionē nāqȝ vix pōt aliq̄s ꝑ viā
rectā īcedere ꝛ qn̄qȝ īmo multotiēs q boni
credūtur ꝛ ſācti ꝓpter āmbitionē efficiuntur
reprobi ꝛ diaboli filij ¶ 2° abominanda eſt
ambitio: qꝛ quilibet iuſtus eā fugit. Dn̄s nr̄
ieſus xp̄us cū facto miraculo de quinqȝ pa
nibus voluiſſēt eū ſibi regem facē: aufugit
vt habet̄ Joh. 6. Moyſes cū eēt annorum
83. ꝛ mitteret̄ a dn̄o vt eēt dux populi iſrael
multū excuſauit ſe. d. ꝙ eēt impeditioris li
gue. Exo. 4. c. Hieremias cū mitteretur a
dn̄o: ꝛ conſtitueret̄ ſuper reges ꝛ regna ad
annūciādū ꝟbū ƺi ſubtrahebat ſe. d. ha. ha.
ha. dn̄e deus nr̄ neſcio loq. Hiere. i. c. Mar
cus euangeliſta vt ſacerdotio inhabil̄ eēt
āputauit ſibi policē. Gre. magnꝰ a clero ꝛ
populo acclamatus in papaȝ occulte fugit.
Ambroſiꝰ ne ꝓmoueret̄ in archiepiſcopum
magnā reſiſtētiam fecit. Et ſic oēs boni ꝛ iu
ſti viri ambitionē ſūt ƺteſtati. Tertio abo-
minānda eſt ambitio: qꝛ quietē mētis tollit.

Semper enim ambitiosi habēt ī corde ignē semper sūt in cogitationibus: semper in dsi derijs martyres nō dei sed principis tene/ brarum. Propterea Berñ. li. 3. de cōsidera tiōe ad Eugeniū. ait. O ambitio ābiētiū crux: quō oēs torques. omnib⁹ places? Nil acrius cruciat nil molesti⁹ īquietat nil tam apud miseros mortales celebri⁹ negocijs eius. Et idē ī sermoē. 40. Ambitio subtile malū secretū vir⁹ pestis occulta doli arti/ fex mater hypocrisis liuoris parēs vitioꝝ origo tinea sāctitatis excecatrix cordiū. hec ille. Propt̄ hec itaqꝫ oīa vitari debet ābi/ tio: ut sic obtineri possit ꝑ humilitatē diui/ na gratia ꝛ ī fine sēpiterna gloria: ī qua vi uit regnatqꝫ gloriosus deus per infinita se/ culorum secula. Amen.

Feria quita secūde hebdomade ī quadra gesima. de vitio vane glorie: quo labora/ bat diues ille damnatus: ꝛ qđ plurimū ti/ mere debēt penitētes: quia oriri solet ma/ xime ex operib⁹ bonis.

Sermo. 35.

Induebantur pur/ pura et bysso. Uerba sūt redēpto/ ris nostri originaliter. Lu ce. 15. c. ꝛ ī euangelio hodi erno. Audiuimus ex lecti one sācti euāgelij damna/ tū fuisse diuitem in īferno: nō quia diuitias possidebat sed quoniā male illis vtebatur. Erat enī crudelis proximis ꝛ Lazaro men dico cuius vlcera canes lingebāt animalia bruta. ipse homo nullā pietatē exhibebat. Cōstituerat finē suū ī copia bonorū tēpora liū: et propter illa superiorē nō cognoscebat deum. exaltabat seipsū et elatus corde cu/ piebat honorari. Et propterea induebat̄ pur pura ꝛ bysso gloriam querēs in excessiuo ornatu et immoderato. Et qm̄ plurimi sunt illius diuitis sequaces ꝛ imitatores ꝗ omne desiderium suū īflāmant ad hanc gloriam temporalē ianem et uacuam: idcirco in pre senti sermone de uane glorie vitio aliqua discutiemus de qua tria mysteria occurrūt declaranda.

Primum dicitur diffinitio.
Secundum detestatio.
Tertium generatio.

Quid sit uana gloria ꝛ quō differt a glo ria sancta que esse potest in bonis ꝛ virtuo sis et a gloria btā. Capitulum. j.

Primū mysteriū de vana gloria di citur diffinitio. ī q̄ quid sit uana glo ria videamus. Et Alex. in. 2. sūme diffinit eam sic. d. Uana gloria ē appetitus inordinatus ꝛ iordinata delectatio huma ne laudis. Naꝫ gloria claritatē quādā signi ficat. Uñ glorificari idē ē quod clarificari ut Aug⁹. dicit super Joh̄. Et Ambo. i li. de officiis. Gloria est clara cum laude no/ titia. Et Tullius in rhetoricis. Gloria ē fre quens de aliquo fama cum laude. Laus uero ut Ar. d. ꝑ. rhetoricoꝝ est sermo eluci/ dās magnitudinē uirtutis. Jdeo nomē glo/ rie importat manifestationē alicuius đ hoc quod apud hoīes decoꝝ videtur siue illud sit aliquod bonuꝫ spirituale siue temporale Possumus tamē ꝑ clariori intelligētia di/ stinguere triplicē gloriā. Prima dicitur be ata. Secūda sācta. Tertia. vana Prima ē gloria beata de qua in ps̄. Gloria et diui/ tie in domo eius. Et ps̄. 149. Exultabunt sancti in gloria. Et de hac diffusius loco suo dicemus. Secđa ē gloria sācta: ꝛ h̄ f̄m Tho. 2. 2. q. 132. est cū quis cognoscit bonū suum dignū lauđ ꝛ approbat illud cupiēs ab alijs laudari: aut ꝓpter diuinū honorē: aut ꝓpt̄ ꝓximorū salutē. Nā f̄m Alex. laudari ꝓpt̄ deū ꝛ propter bonū ꝓximi ñ ē aliud ꝙ deū laudari in nobis. Unde nō errat̄: sꝫ sācte ap petitur gloria cū virtuose viuitur ꝛ nō cōsti tuit̄ ibi finis. Ad hāc hortat̄ nos xp̄s dicēs Matth̄. 5. Sic luceat l. u. c. h. ut. ui. bo. opa u. ꝛ. glo. p. u. q. i. ce. ē Et. i. Corin. x. Sine of/ fensione estote iudeis ꝛ gentibus ꝛ ecclesie dei: sicut ꝛ ego oībus ꝑ oīa placeo: nō q̄rens qđ mihi vtile est. sed qđ multis: ut salui fiāt Et Ro. 12. Prouidentes bona nō tantū co rā deo: sed etiā corā oībus hoībus. ꝛ Eccle. 41. Curā habe de bono noīe. Et puer. 15. Fama bona īpinguat ossa. Et Ouidi⁹ li. de

tristibus. Denique nõ paruas aio dat gloria
vires. Et fecũda facit pectora laudis amor
Ideo. Aug⁹. in smõe de ɔfes. Solet moueꝛ
carissimi ꝙ dñs noster ihs xp̃s in smõe euã
gelico cũ prius dixisset. Luceat lux vestra
corã hoĩbus vt videãt vestra opera bona ꝛ
glorificẽt patrem vestrũ q̄ ĩ celis est. postea
dixit. Attẽdite ne iusticiã vestrã faciatis co
rã hoĩbus vt videamini ab eis. Turbat. n.
mẽs parũ intelligẽtis ꝛ p̃cepto vtrique obau
dire cupientis ꝛ p̄ diuersa ꝛ aduersa disten-
ditur. Tã nemo enĩ põt q̃uis vni dño obtẽ
perare repugnantia iubenti q̃ nemo põt ẽt
duobus dñis suire. qδ codẽ sermone salua
tor ipse testatus est. Quid g̊ faciat animus
nutãs cũ se obtẽperare nõ posse existimat: ꝛ
nõ obtẽperare formidat? Si enĩ opa sua in
luce posuerit hominibus intuẽda vt faciat
qδ p̃ceptũ ẽ. Luceat lux vestra corã hoib⁹
reũ se teneri arbitrabiꝛ quasi cõtra p̃ceptũ
fecerit: vbi diciꝛ. Attẽdite ne iusticiam ve
strã faciatis corã hominibus vt videamini
ab eis. Qui autem recte intelligit vtrunque
implet ꝛ seruiet vni verissimo dño qui suuꝫ
pigrũ nõ damnaret si ea que nullo mõ pote
rat imperaret. hec ille. Et ibi ɔcludit dicẽs
Intentio q̄ppe cordis humani quo dirigaꝛ
ꝛ quid expectet intuendum est. Ex quibus
omnibus colligiꝛ ꝙ nõ sunt virtutis opera
pretermittẽda quoniã ad illa sequitur laus
multorũ ꝛ redundãt in virtuosoꝝ famã: dũ-
modo ibi intentio non cõstituat finẽ suum.

Tertia est gloria vana que secũdũ Alex. ꝛ
Boñ. vbi. s. põt esse triplex. Primo ex p̄te
rei pro qua quis gloriã querit. vtputa si q̄s
gloriam quereret de sapiẽtia quã nõ habet
ꝛ huiusmodi. vel de eo quod est peccatum.
Propter qδ in p̊s dicitur. Quid gloriaris ĩ
malicia? Uel cũ querit gloriam de eo quod
nõ est gloria dignum: vt de diuitijs. de pul
chritudine. δ dominijs ꝛ huiusmodi. de q̄b⁹
non est gloriandũ eo ꝙ transitoria sunt ca
duca ꝛ vana. Unde Esa. i. dicitur. Omnis
caro fenum: ꝛ omnis gloria eius quasi flos
agri. Secundo gloria est vana ex parte
eius a quo quis gloriam querit. puta ab ho
mine principaliter cuius iudicium non est
rectum. Unde in psalmo. Maledicta ossa
eorum qui hominibus placent. supple cum
ponitur ibi finis. Tertia gloria est vana ex
parte ei⁹ qui gloriam appetit: qui videlicet
appetitum glorie sue non refert in debi-
tum finem: puta ad honorem dei ꝛ proximi
saluteꝫ. Naꝫ omnis gloria finaliter ad deũ
est referenda. Unde Dauid in p̊s. Non no-
bis domine non nobis sed nomini tuo da
gloriam. Et christus Joh. io. Ego gloriam
meã non quero. Si ego gloriaꝫ meam q̄ro
gloria mea nihil est.

Qδ fugienda ẽ vana gloria tũ quia p̄ illã
offenditur deus: tum quia homo per eam
spiritualiter infatuatur: tum etiã quia oẽs
iusti ipsam conati sunt vitare. Captm. z.

Secundum mysterium declarandũ
de vana gloria dicitur detestatio.
Est siquidem vitium graue ꝛ de-
testabile propter tria. Primo propter offen
sionem. Secundo propter infatuationem
Tertio propter exemplationem. Primo
vanagloria est vitium graue ꝛ detestabile
propter offensionem: quia per illam offendi
tur deus. Notandum autẽ secundũ Boñ.
vbi supra. ꝙ aliquando est peccatum veni
ale. aliquãdo mortale. Ueniale ẽ cum ex su
bito motu trahitur animus ad propriã lau-
dem ꝛ gaudet de bona hominum opinione:
tñ cũ ratio excitatur statim reprimit ꝛ subij
cit motum illum recognoscens deum ꝛ illi
se humilians. Difficile nãque est primis moti-
bus glorie vt nõ veniant posse resistere: q̄a
vt dicit. Seneca ad Lucillũ. Nulla est taꝫ
excelsa virtus que dulcedine glorie ñ tan-
gatur. ꝛ Hieronymus ad Sabinianũ. Na
turali ducimur malo ꝛ adulatorib⁹ nostris
libenter fauemus. ꝛ q̃q̃ respondeam⁹ nos
indignos ꝛ calidus rubor ora perfudant: tñ
ad laudem suam intrinsecus letatur anim⁹
Et Criso⁹. d. super Math. Cum cetera vi
tia locum habebant in seruis diaboli; ina-
nis gloria locum etiam habet in seruis xp̃i.
Si ergo amor humãe glorie q̃uis sit inanis
non repugnat caritati neque q̃tum ad id de
q̊ est gloria: neque q̃tum ad intentionem glo
riam querentis non est peccatũ mortale: sꝫ

veniale. Peccatum autem mortale est va-
na gloria quando contrariatur caritati dei
dupliciter. Uno modo ratione materie
de qua quis gloriatur: vtputa de aliquo
falso qđ cōtrariatᷣ diuine reuerētie. ſm illđ
Ezech. 28. Eleuatū ē cor tuū ⁊ dixisti. De⁹
ego sū. Uel cū qs bonū tpale de q̄ gl'iatᷣ pre
fert deo. aut etiā cū qs prefert testimonium
hominū testimonio dei. sicut cōtra quosdaȝ
dr̄ Joh. 12: Qui dilexerūt magis gl'iam ho
minū q̄ȝ gl'iam dei. Alio mō cōtrariatᷣ cari-
tati ex pte ipsius gloriātis qui intētionē suā
refert ad gloriam tanq̄ȝ ad vltimū fineȝ ad
quē etiā ordinat virtutis opa: ⁊ ꝓ illo cōse-
quēdo nō p̄termittit facere etiā ea q̄ sūt cō
tra deū. Sic faciebāt antiqui romani de q-
bus dicit. Aug⁹. 5. de ciui dei. c. 12. Ueteresᷣ
igitᷣ primiq̄ȝ romani q̄ȝtū eorū docet ⁊ com-
mēdat historia q̄ȝuis vt alie gētes excepta
vna populi hebreoꝝ falsos deos colerent ⁊
nō deo victimas: sȝ demoniis imolarēt: ta-
mē laudis auidi pecunie liberales erāt: glo
riā ingentē diuitias honestas volebāt. Hāc
ardentissime dilexerūt: propᷣ hāc viuerᷣ vo
luerūt. ꝓ hac mori n̄ dubitauerūt: ceteras
cupiditates hui⁹ vni⁹ ingēti cupiditate pres
serūt. hec ille. ⸿ 2°. vana gl'ia ē vitiū graue
⁊ detestabile rōne infatuatiōis: q2 in hoc vi
tio magna est fatuitas. quā dn̄s explicauit.
⸿ Math. 25. in parabola de decē v̄ginibus
quaꝝ quinq̄ȝ erāt fatue: ⁊ q̄nq̄ȝ prudentes.
Et prudētes intrauerūt cū spōso ad nupti-
as: fatue vo lȝ essēt v̄gines: q2 tn̄ oleū re-
cte ītētiōis ad di gloriā nō habebāt: excluse
fuerūt a spōso. Pro qb⁹ dicit Gre. in omel.
Sepe vos fratres carissimi admoneo pra-
ua opa fugere: mūdi hui⁹ inquinamēta de
uitare: sȝ hodierna sci euāgelii lectiōe com
pellor dicere. vt ⁊ bona q̄ agitis cū magna
cautela timeatis: ne per hoc qđ a vobis re-
ctū geritᷣ: fauor aut gratia humana requirᷣ:
ne appetitus laudis subrepat: ⁊ quod foris
ostēditur int⁹ a mercede euacuetᷣ. Ecce enī
redēptoris voce decē v̄gines ⁊ oēs dicunᷣ
v̄gies. ⁊ tn̄ intra btitudinis ianuam nō oēs
recepte: q2 earū quedā dū de v̄ginitate sua
gloriā foris expetūt oleū in vasis suis habe
re noluerūt. 3°. detestabilie ē ⁊ graue vitiū
vane glorie ꝓpter exēplationē. Oēs qdeȝ
sci dederūt nobis exēplū vanā gloriā fugiē
di: vt patet ī eorū gestis. Cicero etiā. 1. de of
ficiis. d. Cauēda est glorie cupiditas Eripit
enī animi libertatē: ꝓ qua magnanimis vi
ris omnis debet eē ꝯtēptio. i. cōtēptus. Le
gimus ī vitis patꝝ q̄ cū qdā senex in spelū
ca requiesceret rogatus ē multis p̄cib⁹ a quo
dā seculari vt veniret oratione facturus su
per filiū suū defunctū. Cūq̄ȝ ille iret occur-
rerūt multi cū lampadib⁹ ī eius occursū: q2
homo sanctus erat. Quod cum percepisset
senex finxit se esse stultum ⁊ expolians vesti
menta sua in flumen descendit ⁊ stans laua
bat ea nudus. Secularis autem ille erube
scens dixit populo. Reuertimini. senex no-
ster infatuatus est. Et veniens ad seneȝ in-
terrogauit eum. d. Quare sic fecisti: qa oēs
dicunt: demoniuȝ habet senex: Qui respō
dit. Et ego volebam hoc audire. ⁊ sic rediit
in speluncam suam. Similiter fecit beatus
frater iuniperus: de quo sepius sanctus frā
ciscus dicebat. Utinam multi essent tales
iuniperi in hortis nostris. Cū ergo semel p̄-
fatus iret romam ⁊ multi obuiā ei venirēt
propter famam sanctitatis sue. eos declina
re volens iunxit se ad ludendum cum vno
puero ad vnam tabulam: que duȝ leuaba-
tur de vno capite deprimebatur in alio.
⸿ Quod illi videntes reputarunt eum leueȝ
⁊ fatuum. Ipse vero sub illa specie vanam
gloriam euitauit.

⸿ Qꝛ ex vana gloria generantur septē pec cata que dicunᷣ septem eius filie. Cap. 3.

Tertium mysterium declarandum
de vana gloria dicitur generatio.
Secundū enim Grego. 31. moralᷣ.
Inanis gloria generat septem filias. prima
est iactantia: secunda est presumptio nouita
tum. tertia hypocrisis. quarta pertinacia.
quinta discordia. sexta contentio. septima
inobedientia. Naȝ vt dicit Tho. vbi supra.
Uitia illa que de se nata sunt ordinari ad fi
nē alicui⁹ vitii capitalis dicunᷣ filie eius.
Finis aūt īanis gl'ie ē manifestatio proprie
excellētie ad quā pōt hō tendere dupliciter
Uno mō directe alio mō īdirecte: directe
siue ꝑ verba: ⁊ sic est iactātia: siue per facta
⁊ si sint hn̄tia aliq̄ȝ admiratōeȝ: ē p̄sumptio
nouitatū quas hoīes solēt magis admirari

Si autē facta sint simpliciť: sic ē hypocrisis Alio mō nitiť qs māifestare suā excellētiaȝ indirecte oñdēdo se nō esse alio minorē: ⁊ h̄ quadrupliciter. p̊ q̄tum ad intentioneȝ. ⁊ sic est ptinacia p quā hō nimis innititur sue sciētie nolēs crederī meliori. Scđo q̄tū ad volūtatē ⁊ sic ē discordia dū nō vult a ppa volūtate: discedē vt alijs cōcordet. Tertio q̄ȝtū ad locutionē: ⁊ sic ē cōtētio: dū aliquis verbis clamorosis cōtra aliquē litigat. 4°. quātū ad factū. ⁊ sic ē inobediētia: dū. s. aliquis nō vult exequi supioris p̄ceptū. Nos aūt tres tm̄ filias primas. s. tria peccata declarabimus. Primū ē iactātia. Scđm nouitatuȝ p̄sumptio. Tertiuȝ hypocrisis. Primuȝ est iactātia de qua dicit. Ari. in. 4. ethicoruȝ ꝙ ē ostētatio proprie laudis cum veritas nō suadet. Nā sicut cū aliquis a longe vult iactare aliquid manuȝ in altum leuat ita qui cupit se laudare v̄bis in altuȝ extollit. Contra ꝙ diciť pv̄. 27. Laudet te alienus ⁊ nō os tuuȝ: extraneus ⁊ nō labia tua. Et Tullius in p̊ de officijs ait. Turpe ē de seipso p̄dicare presertī falsa. Notāduȝ tñ ꝙ aliquis pōt seipsū laudare tripliceř: p̊ meritorie. Scđo venialiť. Tertio mortaliter.

Primo meritorie. ⁊ hoc adhuc tripliciter aut propter caritatem dei: aut propter caritatem proximi. aut propter caritatem sui.

Primo ppter caritatem dei. cuȝ. s. quis bona propria laudat nō ppter iactātiā: sed vt pro illis referat gratias deo sicut gloriosissima v̄go in cātico suo dicebat. Luc. 2. qr fec. hu. a. s. e. e. ex. h. b. m. d. o. g. ga. f. m. m. q. p. e. ⁊. s. n. eius. Htc ē qđ Cyprian⁹ ī epistola ad Donatum ait. Odiosa iactatio ē q̄uis n̄ [illegible]tatū eē possit sed gratū quicqd non hois v̄tuti ascribitur: sed đ dei munere p̄dicatur

Scđo pōt aliquis cū merito laudare seipsū ppter pximi caritatē. Est enī q̄nqȝ necessariū ad reprimēdas detractiōes ⁊ falsas criminationes maloꝝ p fame proprie cōs̄uatione enarrare suas virtutes. qr vt scribitur. 6. q. i. c. Sūt plurimi. Uex manifestū ē diabolū qui sič leo rugiens circuit querens quē deuoret cordibus plebium suadere vt doctoribus suis atqȝ pastoribus detrahant vt plebes languescētes nō tenētibus pastoribus frena earū lasciuiant atqȝ ī ima ruāt. Jō Aug. 12. q. i. c. nolo. dicebat. Conscientia necessaria ē mihi fama pximo. In s̄mone quodā q legiť in festo eiusdē ipse ait. Caritati vestre de nobis ipsis hodie sermo reddēdus est. Quia enī vt ait apostol⁹. Spectaculum facti sumus mūdo ⁊ angelis ⁊ hominibus. Qui nos amāt q̄runt quid laudēt in nobis. Qui nos oderūt q̄rūt qd detrahant nobis. Nos aūt in vtroqȝ medio cōstituti ⁊ vitā ⁊ famā deo adiuuāte sic custodire đbemus: vt nō erubescant de detractorib⁹ laudatores. Et pau. 2. Cor. xi. ⁊. 12. c. mľtis laudibus predicat seipsū nō ppter inanē gloriā: sed propter Corinthioꝝ salutē. Nam vt inquit Hierony. in argumēto in epistola ad Corinthios. Corinthij sunt achaici. ⁊ hi ab apostolo audierunt verba veritatis ⁊ subuersi sūt multipharie a falsis apostolis. Quidā a philosophie verbosa eloquentia. alij a secta iudaice legis inducti. Hos reuocabat apostolus ad veram et euangelicam sapiētiam. hec ille. Quoniam v̄o multi illorum multa dixerūt Paulo detrahēdo: ex opposito ipse mľta loquiť seipsū laudādo.

3° potest quis cū merito laudare seipsū propter caritatē sui: ut cōsoleť seipsū. quādo ē ī aliq̄ tribulatiōe posit⁹: sič dicebat Job. 29. c. de se loquēs cū amicis suis. Oculus fui ceco ⁊ pes claudo pater erā pauperū.

3° potest qs laudare se venialiter: cū aliqua de se dicit ex quadā animi leuitate que nō sūt contra caritatē dei nec proximi.

3° potest quis laudaŕ se mortaliter. ⁊ hoc est secūduȝ Tho. 2. 2. q. 112. ⁊ s̄m Alex. in. 2. sūme. cum qs laudat se de eo qđ est cōtra gloriā dei: ut puta de aliquo pctō mortali etiā si dicať veritas. aut cū qs nimis supbe pfert de se falsa ut đcipiat proximos uel causa cupiditatis uel glorie: aut cū qs refert aliqua de se ī expressā proximi cōtumeliā sicut faciebat. goliath primo reguȝ. 17. qui dicebat. Ego exprobraui agminibus israel hodie. Et sicut peccatum est his modis iactantia: ita etiaȝ et ironia que est cū quis de se minora dicit ut reputetur bonus. Quod secundum Tho. 2. 2. q. 113. potest dupliciter fieri. Uno modo cum ueritate ut si quis est ignorans

⁊ huiuſmodi:⁊ ſic nõ ē peccatum niſi per ali
cuius circūſtātie corruptionē. Alio modo
cum falſitate.cū aliquis dicit illud quod in
ſe nec recognoſcit nec credit:ut ſi vir doct⁹
dicat ſe īdoctū:aut fortis dicat ſe eſſe debi
lem ⁊ ſimilia:et ſic pertinet ad peccatū. Vñ
Aug⁹.22.q.2.c.cū humilitatis. Cū humili
tatis cauſa mentiris ſi non eras peccōr ante
q̄ꝫ mentireris:mentiendo efficeris quod vi
taſti. Ueritas non eſt in te niſi ita te dixeris
peccatorez ut etiam eſſe cognoſcas. Et idē
ī.c.nõ ita. Nõ ita caueat̄ arrogātia ut ueri
tas relinquatur. Et Greg⁹.ibidē in.c.incau
ti.ait. Incauti ſūt humiles qui ſe mētiendo
illaqueant.hec ille. Debet tamen vnuſquiſ
qꝫ ſemper eſtimare ſe peccatorez: ⁊ ſi non
inueniat peccata de quibus poſſit ſe excu/
ſare ſaltem ſciat ꝙ nullus põt deo ita perfe
cte fuire quin in aliquo deficiat. Propte/
rea dicitur diſ.5.i.c.ad eius. Bonarum mē
tium eſt ibi culpam timere vbi culpa nõ eſt
Secundum peccatuꝫ quod ex uana gloria
naſcitur eſt preſūptio nouitatum. Et con/
ſiſtit in hoc ꝙ aliquis ī actibus exteriori
b⁹ aliquid inconſuetum facit ſine cauſa ra
tionabili. Sic ſūt īuētores nouitatū q no/
uos modos aut cerimonias ſm ſuū caput
ī dei cultu aut ī diuinis officijs adīueniūt
Pro quib⁹ dicitur.2.q.5.c.ↄſuluiſti Quod
ſanctorū patrum documēto ſancitum non
eſt:ſupſtitioſa adinuentione non eſt preſu/
mendum. Sic ſunt inuentores nouitatum
clerici qui in officiādo obmiſſis antiphonis
ut placeant populo cantāt diaboli cantica
ī qb⁹ omnia ſunt uana mundana atqꝫ laſci
ua:⁊ gloriantur ī ſuo cantu artificioſo ⁊ mo
dulato. Cōtra quos ē.c.cū āt.⁊.c. cantātes.
82.diſ.in c. vero in ſancta. Grego.ait. Deū
manibus ſtimulat ideſt ad irā prouocat q
populū uocibus delectat. Sunt īuentores
nouitatū religioſi qui non contenti cōmu/
nibus ordinationibus aliquid ſingulariter
agere uolūt in orando comedendo loquen
do.et in alijs auſteritatibus ut pre ceteris
reputētur. Sed tales confuſi remanēt niſi
ſpeciali inſtinctu moueantur.ſicut Domini
cus et Franciſcus ⁊ alii. Sunt et q̄ꝫplures
alij ī quolibet genere hominū etiā ⁊ mulieꝝ
qui propter ſuperbiam preſumūt ſemper ut
ſingulares uideātur adīuenire noua. Ter
tium peccatum quod ex vana gloria naſci
tur eſt hypocriſis. Et ut dicit Iſidorus ethi
moli. ¶ Hypocrita greco ſermone in lati/
no ſimulator interpretatur qui dū intus eſt
malus bonū ſe palā oñdit.nā in eo eſt defe
ctus ſcītatis ⁊ bonitatis:⁊ tamen ſimulat
ipſaꝫ. Alex.in.2. Hypocriſis eſt amor appa
rētis bonitatis propter ſe. Hoc vitium ma
ledictum impugnatur a tribus.primo a phi
loſophis.2° a ſcis.3° a xp̄o.prīo a phis: Scri
bit enim Ar.i.elēcorum. Quibuſdam ē ma
gis operepreciũ videri eſſe ſapientes q̄ꝫ
eſſe et nõ videri. Et Señ ad Lucilluꝫ. Qđ
loquimur ſentiam⁹:cōcordet ſermo cū vita
Et idem ad eundem. Uirtutem bona ſequi
tur fide qui ſe non exornat et pingit. Sed
idem ſiue ex denudato uideatur ſiue impe/
rat⁹ ac ſubito nihil ſimulando proficit. Ue
ritas in omnem partē ſui eadē ē. Et ideꝫ ad
eundem. Multomagis ad rē pertinet qua
lis tibi q̄ꝫ qualis alijs uidearis. Et idē ibidē
Malum ubi ſe bonū ſimulat tūc ē peſſimū.
Et iterum ad eundē. Illud te admoneo ne
eorum more qui non proficere ſed conſpici
cupiunt facias aliqua que ī habitu tuo aut
genere uite nobilia ſint. Et Tulli⁹.in li.de
offi. Totius iniuſtitie nulla capitalior ē q̄ꝫ
eorum qui cum maxime fallunt id agunt:
ut boni uiri eſſe uideantur. Et iterum in eo
dem li. Ficta omnia celeriter tanquā flo/
ſculi decidunt:nec ſimulatum quicquam
poteſt eſſe diuturnum. Et Oratius. Nun/
quam te fallāt aī ſub uulpe latētes. Impia
ſub dulci melle uenena latēt. ¶ 2° reproba
tur et impugnat̄ hypochriſis a doctorib⁹ ⁊
ſcis. Vñ ſapiens Ecc.i.ait Ne fueris hypo
crita in cōſpectu hominū. Et Job.8. Spes
hypocrite peribit. Et.20. Gaudium hypo
crite inſtar puncti. Et Eſa.9. Omnis hypo
crita eſt nequam. Et Auguſtin⁹. ſuper ps
63.ſimulata equitas non eſt equitas:ſed du
plex iniquitas:quia et iniquitas ⁊ ſimula/
tio. Et Chriſo⁹ ſuper Math. Nulla res ſic
exterminat bonum ſicut ſimulatio. Nā ma

lum sub specie boni celatum dum non co/ gnoscitur non cauetur. Et Petrus rauenn. in quodam sermone. Hypocrisis subtile malum secretum virus venenum latens tinea sanctitatis. Tertio reprobatur hypocrisis a domino iesu xpo quem sepe inuenimus contra hypocrisim reclamasse. Unde matth. 5. dixit Cum facis elemosynam noli tuba canere ante te sicut hypocrite faciunt. Et Matth. 6. c. Cum ieiunatis nolite fieri sicut hypocrite tristes. et Math. 23. Ueh vob scribe et pharisei hypocrite qui clauditis regnum celorum ante homines. Uos enim non introitis nec introeuntes sinitis intrare. Quod dictum est eo quod scribe erant doctores legis et pharisei erant religiosi apparentes boni: existentes mali. quibus similes sunt hodie multi. Et pro his. d. Augustinus. 83. di. in. c. nemo. Nemo nocet in ecclesia amplius quam qui peruerse agens nomen vel ordinem sanctitatis et sacerdotis habet. Et iterum Matth. 23. xps ait. Ueh vobis scribe et pharisei hypocrite qui comeditis domos viduarum orationes longas orantes. Istis similes sunt hodie qui promittunt dicere missas et psalteria. et plures orationes vt accipiant bona aliorum. Et iterum subdit xpus. Ueh vobis scribe et pharisei hypocrite qui circuitis mare et aridam vt faciatis vnum proselitum et cum factus fuerit facitis eum filium gehenne duplo quam uos. Proselitus dicebatur qui ex gentilitate conuertebatur ad iudaismum ad quod multum pharisei laborabant propter inanem gloriam. sicut hodie faciunt multi religiosi et predicatores qui passim et indistincte induunt habitum religionis vel tertij ordinis quoscunque viros vel mulieres et multiplicant gentem: sed non magnificant leticiam. Et iterum xpus ibi dicit. Ueh vobis scribe et pharisei hypocrite qui decimatis mentam et anetum et cyminum: et reliquistis que grauiora sunt legis. iudicium et misericordiam et fidem. Similes sunt hodie illi qui curant de quibusdam leuibus: vtputa fratres minores magnum peccatum reputantes si quis propter necessitate portaret duas tunicas aut ferret calciamenta et similia. et tamen de odio proximi: de iudicijs falsis: de detractionibus venenosis. de liuore inuidie: de fastu arrogantie: de spiritu presumptionis: de ambitione honoris et huiusmodi. aut nihil aut parum curant. Sequitur ibi xps. Ueh vobis scribe et pharisei hypocrite qui mundatis quod deforis est calicis et paropsidis: intus autem pleni estis immundicia et dolo. Et iterum ibi. Ueh vobis scribe et pharisei hypocrite qui similes estis sepulchris dealbatis que foris parent hominibus speciosa. intus vero plena sunt ossibus mortuorum: et omni spurcitia. Et iterum. Ueh vobis scribe et pharisei hypocrite qui edificatis monumenta prophetarum. patres autem vestri occiderunt illos. Ex quibus omnibus habetur quam acriter quamque duriter propter hypocrisim increpabat phariseos xpus. Modernis autem temporibus o quanta diceret si nunc sicut tunc conuersaretur in terra. Et quis explicet quantus sit hodie hypocritarum numerus: quanta vitia peccata et scandala sub specie sanctitatis et bonitatis sunt. O deus meus tu vides omnia. Facile est decipere indoctas plebes que exteriora tantum considerant. Sed tu intueris et penetras etiam intima cordis. Audeo dicere quod in die iudicij multi qui nunc creduntur boni. iusti. sobrii. continentes. amatores paupertatis: puri: recti: et simplices: videbuntur in societate damnatorum propter maliciam incontinentiam lasciuiam. castimargiam. cupiditatem. et alia peccata que nunc hominibus abscondita sunt. tunc vero omnibus fient nota. O Hypocrite antichristi discipuli qui ideo ad perpetranda multa facinora estis prompti atque securi eo quod populus illa non videt: immo sanctos esse vos arbitratur. Ecce in celo testis omnium nostrum deus noster cui nihil est absconditum. Hinc Seneca ad Lucillum dicit. Quid prodest aliquid ab homine esse secretum? Nihil deo clausum est. Idcirco omnis hypocrisis est reijcienda: viuendumque recte atque humiliter: quoniam deus humilibus hic dat gratiam et in futuro sempiternam gloriam: in qua viuit et regnat per eterna secula. Amen.

¶ Feria sexta secūde hebdomade ī q̄drage sima. de iobediētia ꝑpter quā deus merito indignatur contra ipsos inobediētes ꝛ suorū p̄ceptoꝝ transgressores. ¶ Sermo. 36.

Auferetur a vobis regnuꝫ dei: ꝛ dabit᷑ genti facienti fructus eius. Uerba sunt saluatoris nostri origialit᷑ Math. xxi. c. ꝛ in euāgelio hodierno. Irascit᷑ valde omnipotēs de⁹ cōtra elatos superbos ꝛ iobediētes hoīes. Et cū eos absq̄ fructu humilitatis ꝛ bonoꝝ opeꝝ īuenit: merito suis bñficijs ꝑuatos ī eternū supplicīu cōdēnat. Hoc mystice innuit̄ in lectione sci euāgelij in q̄ xp̄s sapiētissim⁹ phariseos idu᷑xit vt sniam ferrēt cōtra malos agricolas: q patrisfamilias nō dederūt fructum vi nee ī tpe suo. Dixerūt aūt q̄ malos male ꝑdet. At ꝛ ipse ih̄s supaddidit q̄ regnum dei eēt auferēdū ab illis q superbissimi erāt ꝛ inflati vane glorie vento: ob quā sine fructu vere obediētie legis dei viuebāt. Qm̄ aūt hec pestis viruléta iobediētie iā inuasit multos cū ipsa sit vnū ex pctis descēdētib⁹ a vana gloria: ꝛ ꝑpt̄ ipsā de⁹ aufert ab hoīb⁹ regnū gr̄e et glorie sue: idcirco in hoc sermone de ea erimus tractaturi. Distinguemus auteꝫ triplicem inobedientiam.

¶ Prima dicitur prothoplastorum.
¶ Secunda religiosorum.
¶ Tertia excommunicatorum.

¶ De inobedientia primorum parentum ꝑpter quam abstulit eis deus plurima beneficia que contulerat. ꝛ acriter puniuit pena multiplici. Capitulum primum.

Prima est inhobedientia prothoplastorum siue primorū parentū ꝑ qua deus abstulit eis regnū suuꝫ. i. gratiā suam ꝛ beneficia illa quibus eos priuauit qn̄ illos eiecit post peccatū de terrestri paradiso. Ad qd̄ plenius intelligendū cōsiderem⁹ de illa inobediētia tria. p̄ veritatē 2° grauitatē. 3° penalitatē. ¶ Primo consideremus veritatē. Pro qua disputandū est. vtrū primoꝝ parentū peccatū fuit iobediētia. Et q̄ sic. pꝫ ꝑ auctoritates scripture. Un̄ apl's Ro. 5. ait. Per unius hoīs inobedientiā peccatores cōstituti sunt multi. ꝛ ꝑ vni⁹ obedientiā iusti cōstituent̄ multi. Et Aug⁹. in li. de vera religione. Adā ꝑpter trāsgressioneꝫ obedientie de padiso eiectus est. Et ideꝫ sup Gen̄. ad litterā. Nō potuit melius ꝛ diligentius cōmendari quantuꝫ malū sit sola inobedientia. cū ideo reus iniquitatis factus est hō: qꝛ eam rem tetigit ꝯ ꝓhibitionem quā si nō prohibitus tetigisset nō vtiq̄ peccasset. Et idē li. 4. de ci. dei. c. 12. Nō debet existimare quisquā leue ac puum illud fuisse cōmissum: qꝛ in esca factū est: non quidem mala nec noxia nisi qꝛ ꝓhibita. Nec. n. quicq̄ mali deus in illa tante felicitatis paradiso crearet atq̄ plantaret. Sed obediētia cōmendata est in precepto. Que virt⁹ ī creatura rationabili mater ē quodāmodo omnium custosq̄ virtutū. Hoc itaq̄ de vno cibi genere nō edēdo vbi alioꝝ tanta copia subiacebat tam leue p̄ceptū ad obseruandū: tā breue ad memoria retinendū p̄sertim cum nondū volūtati cupiditas resistebat. Quod de pena transgressionis postea subsecutum est tanto maiore iniusticia violatum est quāto faciliore posset obseruātia custodiri. Confirmari etiam potest quod dictum est. quia primi parentes propter inobedientiam originali iusticia sunt priuati. Inde Gen̄. 3. dixit deus Ade. Quis indicauit tibi q̄ nudus esses nisi qꝛ de ligno de quo preceperam tibi ne comederes: comedisti? Sed ꝯtra pōt quis arguere. Primo q̄ peccatū illud fuit superbia. Nam Ecc. 10. dicit᷑. Initium om̄is peccati superbia est. Et eiusdeꝫ. 25. c. A muliere sumpsit initiū omnis perditio. Et aug⁹ in li. de virginitate. Diabolus in celo voluit esse sicut deus: cadens autem persuasit homini similitudinem voluntatis sue. ¶ Secundo arguitur q̄ peccatum illud fuit auaricia largo modo sumpta. Secundum enim Gregoriuꝫ. super Ezechielem. Auaricia non tantum pecunie est: sed etiam sciencie ꝛ altitudinis. Sed mulier appetijt sciētiam qn̄ diabolus dixit ei. Eritis sicut dii sciētes bonum ꝛ malum. ergo peccatuꝫ id fuit auaritia. ¶ Tertio arguitur q̄ peccatum illud fuit gulla: quia comederunt pomū ligni vetiti. Et ambr. d. 35. di. c. sexto dic. Gulla re

gnāte a paradiſo expulit. Et Hieronymus
ꝯ Iouinianuꝫ. Sollicite ꝓuidendū ē: vt q̊s
ſaturitas a paradiſo expulit: eſuries redu-
cat. Rn̄det Bon̄. di. 22. 2. li. ꝙ principale
pccū̄ꝫ hominis per quod lapſus eſt: fuit ino-
bedientia. Et ad hanc diabolus conatus ē
illum adducere. Sꝫ qm̄ nemo operat̄ aliqđ
malum aſpiciens: nec appetit maluꝫ niſi ſb
ſpecie boni. Iō clare deprehēdēs diabolus
qđ nō poſſet mulierē p̄cipitare niſi propo-
neret aliquod appetibile: illa temptando
ꝓpoſuit ad que oīs homo naturaliter incli-
natur. Naturaliter autē omnis hō appetit
beatitudineꝫ: que ē bonū glorioſū copioſū
⁊ delicioſum: vn̄ omnis homo naturalit̄ ap
petit excellētiā ſufficientiam ⁊ leticiā. Et in
ordinato appetitu taliū conſiſtit iuſticia: in
īmoderato vero culpa. Gula eni eſt inordi
natus appetitus cibi ſuauiter reficientis.
Auaritia ē iordinatus appetitus ſufficien-
tie. Superbia eſt īmoderatus appetitꝰ ex-
cellentie. Diabolus ergo primo ꝓmiſit mu
lieri dignitatis excellentiā cū dixit. Eritis
ſicut dij. 2° ſubiunxit cognitionis abundan
tiā cū dixit. Scientes bonum ⁊ malū. Po-
ſtremo ſubiunxit ſuauitatis experientiā cū
oſtēdit lignū pulchrum viſu ⁊ ad veſcendū
ſuaue. Quia ergo mulier diabolice ſugge-
ſtioni conſenſit in appetendo primo eſſe ſic̄
deus: fuit ſuperba. Deinde appetendo ſcire
bonum ⁊ malū: fuit auara. Poſtremo ī ex
periendo ſuauitatē ligni vetiti: fuit gulloſa.
Et in hoc fuit tranſgreſſionis rea ⁊ iobedi-
entie culpa inuoluta. Nec ē inconueniens
plura genera peccatoꝝ ſm̄ ꝓgreſſū ꝯcurre
re ad vnū flagitiū ꝑpetrādū. hec Bon̄. Ex
cuius verbis accipimus ꝙ primi parentes
ꝑ iobedientiā deliquerūt. ¶ 2° cōſideremꝰ
de inobediētia primoꝝ parentū grauitatē
Utrū. ſ. fuerit peccatū eoruꝫ grauiſſimum
oīm pccōꝝ. Ad qđ rn̄det dn̄s Bon̄. di. 21. 2.
li. ⁊. 33. in declaratione littere. d. ꝙ vnū pec-
catū pōt dici grauius altero duodeciꝫ mo-
dis. ¶ pmō cauſalitate: ⁊ ſic peccatuꝫ dia-
boli dicitur eſſe maximū aliorū: cuiꝰ īuidia
mors intrauit in orbem terraꝝ. ¶ 2° modo
enormitate: ⁊ ſic pccm̄ Iude dicit eſſe maxi
mū eo ꝙ vendidit xp̄m. ¶ 3° mō ingratitu-
dine ⁊ ſic peccatū illius dr̄ eſſe maius ꝗ plu
ra ꝑcipit dona ⁊ bn̄ficia. ¶ 4° modo pericu
loſitate: ⁊ ſic peccatū ignorātie dicit ēē ma
ximū qꝛ ꝑiculoſū. ¶ 5° modo iſeparabilitate:
⁊ ſic peccatū cupiditatis dicitur eſſe maxi-
muꝫ: qꝛ cū cetera vitia ſeneſcēte homine ſe
neſcant ſola auaritia iuueneſcit. ¶ 6° īpor-
tunitate: ⁊ ſic ſuperbia dicitur eſſe maximū
qꝛ etiā ex ipſis bonis operibus cōſurgit. 7°
modo pronitate: ⁊ ſic luxuria dicitur ēē ma
ximū ad quā homines magis ſunt ꝓni ¶ 8°
modo maioris gratie īpugnatione: ⁊ ſic pec
catum in ſpūꝫ ſcm̄ dicitur eſſe maximum.
¶ 9° modo ratione maioris offenſe: ⁊ ſic pec
catū idolatrie dicitur ē maximū. 10° modo
rōne maioris improbitatis atqꝫ libidinis. ⁊
ſic cuiuſcūqꝫ generis peccatum poteſt fieri
maiꝰ altero. ¶ xi° modo generalitate: ⁊ ſic
peccatum primi parentis dicitur fuiſſe ma-
ius: qꝛ in totum genus humanū ſe diffudit.
Et ſic dicit magiſter ſententiaꝝ in textu ꝙ
peccatum. Ade fuit grauiſſimū. Un̄ Augꝰ
li. 14. de. ci. dei. ait. Magna fuit in peccan-
do iniquitas vbi tanta fuit non peccādo fa-
cilitas. Sed adhuc dubiū ē qs eoꝝ grauiꝰ
peccauit vir aut mulier: Ad qđ. d. Bon̄. ꝙ
ſi loquamur de maiori grauitate q̄ſtum ad
īgratitudinem grauius peccauit vir q̄ꝫ mu
lier pro eo ꝙ abūdātiora dona ſuſceperat.
ſecūdo modo ratione felicitatis reſiſtendi
Et ideo cū beneficioruꝫ oblitus benefacto-
rem ſuum contēpſit ⁊ offendit: magis ingra
tus fuit ⁊ in ſui ingratitudine maiori culpa
bilior extitit. ſi auteꝫ loquamur de maiori-
tate q̄ſtuꝫ ad libidinē: ſic amplius peccauit
mulier q̄ꝫ vir ꝓ eo ꝙ magis improba volū-
tate peccauit dū cōcupiuit deo aſſimilari
Et ardentiꝰ appetiuit dum credidit hoc ſe
obtinere poſſe quod diabolus ei ſuggeſſit.
Et ideo ꝑꝑ voluntatem magis improbam
mulier peccauit ex maiore libidine: ⁊ q̄ſtū
ad hoc culpabilior viro fuit. Si autem lo-
quamur de maioritate culpe q̄ſtum ad cor-
ruptionem conſequentem: diſtinguenduꝫ:
quia aliquid poteſt dici corrumpe dupliciť.
aut ꝑ moduꝫ cauſe: aut ꝑ moduꝫ occaſiōis.
Si ꝑ modū cauſe: ſic quia peccatuꝫ viri fu
it cā tranſfuſionis peccati in poſteros: ⁊ ita

corrupit se et alios: maior cõsecuta ẽ ex pec-
cato viri corruptio: et quantum ad hoc cul-
pa viri dicitur fuisse grauior. Si vero per
modum occasionis: sic quia peccatum mulie-
ris fuit occasio peccati viri: et ita p cõsequẽs
omnium aliorũ hoc modo mulier potest dici cor
rupisse ceteros: non solum posteros: sed etiã
virũ suum. Unde nõ solũ peccauit in se: sed etiã
in proximũ. Et quantũ ad hoc dici põt ĩ muliere
grauius fuisse peccatũ. ¶ 3º consideremus
circa peccatũ primorum parentũ inobediẽtie
penalitatẽ. Puniuit namque deus inobediẽtiã
illã triplici pena. ¶ Pª fuit temporalis. ¶ 2ª
corporalis. ¶ 3ª spũalis. ¶ Prima fuit pe-
na tẽporalis: quoniam eiecit eos de terrestri padi
so in quo habitabant in quiete: et delicijs ac
iocũditate: priuauitque illos habitatione tã
grata: vt dicitur Gen. 3. ¶ Secũda pena fu
it corporalis. Nã p illã inobedientiã intro-
ducte fuerũt omnes penalitates: oẽs labores
oẽs angustie: oẽs egritudĩes: oĩa denique ge
nera mortis: quibus affligitur humanũ genus.
Ut enĩ docent doctores .i. 3. di. 30. Nisi fuis-
set culpa: non essent hec mala subsecuta: quia
vt dicit Ansel. li. Cur deus hõ. c. x. Ei q fa-
ctus est iustus ad beatitudinem nõ dz ĩfligi
pena sine culpa. Propterea dixit deus mu
lieri. Multiplicabo erũnas tuas et conceptus
tuos in dolore paries filios. Ade vero dixit
Maledicta terra in ope tuo: ĩ laboribus co-
medes ex ea cũctis diebus vite tue. Spinas et
tribulos germĩabit tibi et comedes herbas
terre. In sudore vultus tui vesceris pane tuo
donec reuertaris in terrã de q sumptus es: quia
puluis es et in puluerẽ reuerteris. ¶ 3ª pena
fuit spiritualis: quia pp illã inobediẽtiã priuatus
fuit hõ originali iusticia et factus indignus
btã visiõe dei. O quale fuit illud malũ pp
quod indignatus deus p tot ãnorum milia ĩ ira cõ-
tinuit misericordias suas. O grandis culpa
que nõ nisi xpi sanguine vnque potuit deleri
O dãnosa transgressio diuini pcepti q clau
sit oĩbus celũ p tot ãnorum milia. Patet ergo
quod ablatum sit dei regnũ .i. cõcessa beneficia
ab hoĩe instituto propter inobedientiam.

¶ De inobedientia religiosorũ q aliquãdo
põt excusari: aliquando interptari: aliquãdo vero
rephendi et reprobari: et de septem gradibus
vere obedientie. ¶ Capitulum. 2.

Secunda inobedientia ẽ religiosorum
ĩ quibus possumus inuenire precipue
triplicem inobedientiam. ¶ Pª dr
excusata. ¶ 2ª interptata. ¶ 3ª reprobata
¶ Prima iobediẽtia ẽ excusata. quando aliqs nõ
obediret plato: aut quia pcipet aliqd contra carita
tẽ dei aut contra caritatẽ proximi: aut mandaret
quod vel nullo mõ cũ magna difficultate fie-
ri posset. xi. q. 3. c. Non semp malum est non
obedire pcepto. Cũ enĩ dñs iubet q deo cõ
traria sunt: tũc ei obediẽdũ nõ est. Et in. c. si
dñs. Si dñs ea iubet que contraria nõ sũt:
vel aduersa sanctis scripturis subijciat dño
suo seruus. ¶ Secunda inobedientia ẽ in-
terpretata: quando aliquis licet obediat: interp-
tatiue: tñ inobediens dici potest. quia desũt ei
veri obedientis cõditiones. Secũdum enim
Bern. septẽ sunt obedientie gradus. Quo-
rum primus est obedire libenter: quẽ grad-
dum vt ipse ait non põt ascẽdere qui volun
tatẽ pcipientis nõ fecerit. Hoc dr pp mul-
tos subditos qui platos stimulant: aut ve-
xant in multis: quibus tũc obediunt cũ pre
lati ea q volunt ipsi subditi mandant. Etsi
quandoque in alijs obediant: id facere vidẽtur co
acti. Secundus gradus obediẽtie est ob-
tempare simpliciter. Multos enĩ videmus
post pcipientis impium multas facere que-
stiones dicẽdo. Quare. Unde. Quis potest
hoc facere? Inde seqt murmuratio: excu-
satio: simulatio: et aduocatio amicorum. Ter-
tius gradus est obedire hilariter. Hilarem
enĩ datorẽ diligit deus. 2. Cor. 9. c. Quartus
gradus est obedire velociter in cuius figu-
ram xps dixit Zacheo Luc. 19. Festinans
descẽde. ¶ Quintus gradus est obedire viri-
liter. Inquit enĩ sapiens in psona obedien-
tis anime. Manũ suã misit ad fortia. Sex-
tus gradus est obedire humiliter: iuxta re-
gulã xpi. d. Luc. 18. Cum oĩa feceritis q pce-
pta sunt vobis dicite. Serui inutiles sumus.
¶ Septimus gradus est obedire idesinen-
ter. Quia vt. d. Bern. Quid cũ regula pro
dest et ante cursus metã deficere. Notandũ
tñ secundum Bon. in. 2. di. 44. quod de obedientia
exhibẽda plato a subdito religioso possu-
mus loqui dupliciter. aut secundum pfectionẽ: aut

ƀm obligationē: Si pmo mō: sic dicit Bern̄ ꝙ pfecta obedientia finē nescit. Et pfect⁹ obediens non solum in his que mandat: sed etiā supra ea q̄ platus mādat promptū habet officium. Si autē loquamur de obediētia secundū obligationē: sic habet terminū ⁊ mensurā iuxta magnitudinē voti emissi. Non enī ampli⁹ tenētur subditi obedire suis platis nisi in his q̄ pmiserunt dn̄o obseruare ⁊ non sunt ꝯtraria anime ⁊ regule sue. Unde si platus aliquis pcipiat qđ sit supra votū subdit⁹ n̄ tenet̄ ad illud iplēdū. ¶ Tertia ē inobedientia reprobata. coꝝ. s. q de facto suoꝝ platoꝝ pceptis q̄ iusta q̄ bona que discreta sunt psumunt repugnare. Et qn̄qꝫ totaliter sine vlla causa: sine alicuius superioris licentia totaliter a religione discedere ⁊ apostatare: a qb⁹ aufertur dei gratia ⁊ datur facientibus fructus obediētie.

¶ De iobedientia excoīcatoꝝ: ⁊ q̄re pōt qs excoīcari: ⁊ quō iniusta excoīcatio ē timēda. ⁊ de septē penalibus sepationibus quas excōmunicatio facit. Capitulū. 3.

Tertia iobedientia est excoīcatoꝝ coꝝ q pp iobedientias ⁊ transgressiones suas merito ab ecclesia excoīcantur: p quibus de ipsa excoīcatione cōsiderem⁹ tria. ¶ p causā. ¶ 2° iiusticiaꝫ. ¶ 3° penam. ¶ p cōsideremus cām. Utrum. s. solū pccīꝫ mortale sit cā vt aliqs excōmunicet̄. Et videt̄ ꝙ nō. q2 qn̄qꝫ excoīcat̄ innocens: cū pbat̄ crimē ꝯtumacie cōtra euꝫ in foro iudicij: nec tn̄ iudex hoc faciēs repbenditur q̄uis in sua cōsciā sciat illū īnocētē. g̊ aliquando debet hō excoīcari nō p mortali. Sed cōtra. extra. de verbo. sig. c. ex pte. ī gl. dicitur. Nemo excoīcat̄ nisi pro mortali ⁊ q2 aliter n̄ pōt corrigi. Et. xi. q. 3. c. Nemo epoꝝ. dicitur. Anathema nō nisi p mortali debet imponi crimine: ⁊ illis q aliter n̄ pn̄t corrigi. R̄n̄det. Ric. in. 4. di. 18. ꝙ excoīcatio maior ē grauissima pena quā eccl̄ia possit inferre. Un̄ dr̄ ī palk̄. c. Nemo. ꝙ anathema ē eterne mortis dānatio. Et. 24. q. 3. c. Corripiantur. dr̄ ꝙ excoīcatione nulla maior pena ē ī ecclesia. Et ideo sicut dicit glo. ibideꝫ non ē īfligenda p leuibus criminib⁹. Unde dicēduꝫ ꝙ iudex nullū debet excōmunicare nisi p mortali peccato: nec p q̊cūqꝫ mortali: sꝫ p peccato ꝯtumacie vel cui ꝯtumacia est annexa. xi. q. 3. c. absit. ⁊. c. epi. Quadrupliciter autem homo peccatuꝫ cōtumacie incurrit. s. aut qn̄ sufficienter vocatus non venit ad iudicium. nec remanendi habet legitimam causam. 24. q. 3. c. de illicita. Aut veniens respondere contemnit: ⁊ rationē reddere quare respondere nō debet. Aut anteq̄ꝫ debeat discedit. xi. q. 3. c. certuꝫ est. Aut s̄nīe nō obedit. vt. 2. q. 6. c. q̄squis pbat⁹. Ille autē q īpedit aut fraudulent̄ pcurat ne ad ipsū citatio pueniat: p citato ħbet haberi. Ille etiā q veniēs se nō represētat iudici sꝫ se occultat reputādus ē q̄si nō venisset. ¶ Ad argumētū in oppositū dicēdū: ꝙ etsi ille q excoīcat̄ in pdicto casu nō sit ī pctō mortali: tn̄ iudex fert s̄nīam sic pro mortali. quia iudex in foro ꝯtētioso nō debet iudicare ƀm s̄nīam conscie pprie: sꝫ ƀꝫ allegata. iō iuxta leges ⁊ iura pnunciat. 2° de ipsa excoīcatiōe consideremus iniustitiaꝫ. Et querimus vtrum excōmunicatus iniuste debeat excōmunicat⁹ reputari. Et videt̄ ꝙ nō. quia. 24. q. 3. c. certū. ⁊. §. illicita. dicit̄. Illicita ergo excoīcatio n̄ ledit eū q notat̄: sed illū a quo notat̄. Et. xi. q. 3. c. Si cui ē illata. dicit̄. Si iniusta ē tāto curare eā nō debet quāto apud deū ⁊ ei⁹ ecclesiā neminē pōt g̃uare iniq̄ s̄nīa. Cōtra ē qđ dr̄. xi. q. 3. c. s̄nīa. Sētētia pastoris siue iusta siue iniusta fuerit timēda ē. R̄n̄det Ric. vbi. s. ꝙ vt dicitur. xi. q. 3. c. eps. §. si g̊. ꝙ s̄nīa aliquādo ē iniusta ex aīo pferētis iusta vero ex ordine ⁊ causa. Aliquādo est iusta ex aīo ⁊ ordine. sꝫ nō ex causa. Tūc aūt. ex cā ē iniusta qn̄ nullum delictum oīo ē ī eo in quem fertur excōmunicatio quod sit excōmunicatione dignum. Ex animo iniusta est sententia quando non fertur amore iusticie: sed liuore odij vel precio: aut fauore aduersariorum. Ex ordine iniusta est quando fertur iudiciali ordine non seruato. vt dr̄. xi. q. 3. c. seruet̄. §. item sententia. In omnibus his casibus sententia excōmunicationis iniusta timenda est quousque per eum qui tulit eam vel per alium superiorem fuerit reuocata. exceptis aliquibus casibus in quibus non est timenda. qui ponuntur in glo. in prefato. c. sententia. Unus est quando excōmunicās

non habet ptãtem excoĩcandi. Alius est qñ
fertur excoĩcationis sñia post appellationẽ
legitimã ⁊ cõtinet itollerabilẽ errorẽ. vt pꝫ
extra de appellationib⁹.c.ad nostraꝫ ꝑsen/
tiã: ⁊ de sñia exco.c.ꝑ tuas. ¶ Tertius ca/
sus cum pro indebitis exactionibus aliquis
excoĩcatur .extra. de excess.ꝑla.c.cum ad
quorũdã. Ad auctoritates aũt primo allega
tas dicẽdũ: ꝙ intelligũtur de lesiõe quo ad
deũ ⁊ de illo ꝗ excoĩcationẽ ñ cõtẽnit: ⁊ qñ
excoĩcatio ẽ iniusta ex cã. ¶ Tertio cõside
rem⁹ de excoĩcatione penã. Nã excoĩcatio
maior dr̃ anathema: qḋ interꝑtat̃ sepatio:
eo ꝙ sic excõmunicat⁹ in penã cõtumacie
⁊ inobedientie separat̃ a septẽ magnis bo/
nis. ¶ p̊ separat̃ a celo. q₂ nunq̃ intrabit in
illud nisi absoluatur ab ea. Unde xp̃s dixit
Math.16. Quodcũq̃ ligaueris suꝑ terraꝫ
erit ligatuꝫ ⁊ ĩ celis. Propterea Criso⁹.xi.q
.3.c. Nemo ait. Nemo ɔtẽnat vicula eccle/
siastica. Non est hõ ꝗ ligat. ſꝫ xp̃s ꝗ hanc po
testatẽ dedit ⁊ dños fecit hoĩes tanti hono
ris. ¶ 2° separat̃ excoĩcatus ab oĩ sacr̃o ec/
clesie vt pꝫ.3.q.4.c. Engeltrudã. Et iõ nul/
lus sacramẽti talis est capax: q₂ sacramẽta
conferuntur existentibus ĩ ecclesia. Unde
talis nec absolui potest a peccatis in con/
fessione quantũcunq̃ esset contritus ⁊ dis/
positus ad faciendũ oĩa nisi prius absoluat̃
a vinculo excoĩcatiõis: ſm Tho. in.4. Et si
absolueret̃ nõ valeret: ſꝫ oporteret cuꝫ po/
stea absolui iterũ. Nec talis põt cõtrahere
mr̃imoniũ. Si tñ cõtraheret teneret ꝗdeꝫ
matrimoniũ: ſꝫ peccaret mortaliter contra
hendo. Uel si recepit ordĩes sacros vl̃ exe
quit̃ eoꝝ actus: vel celebrando vel cãtãdo
euangeliũ ⁊ hꝰ. efficitur irregularis ĩdigẽt
dispensatione pape. ¶ 3° sepatur excoĩcat⁹
ab ecclesie suffragio. Dicit enim apostolus
Ro.12. Oẽs sumus vnuꝫ corpus in xp̃o. s.
mysticuꝫ ⁊ spirituale. Clarũ est enĩ ꝙ mem
bruꝫ separatũ a corpore nõ recipit partẽ nu
trimẽti qḋ ꝑ cibũ assumit̃. Cibus hic corpo/
ris sunt orationes: ⁊ alia bona que fiunt in
ecclesia. ſꝫ excoĩcatus ẽ membꝝ separatuꝫ
ab ecclesia. Dicit enĩ Aug⁹ de verbis apo/
stoli.xi.q.3.c. Oĩs xp̃ianus. Dilectissimi: ꝗ
a sacerdotibus excoĩcat̃: sathane tradit̃: q₂

.s. extra ecclesiã ẽ diabolus sicut in ecclesia
est xp̃s. Et de hac etiaꝫ loquitur.24.q.3.c.
apostolice.c. tã sacerdotes.c. secãde.⁊.c. cor
ripiãtur: Ex quo excoĩcatus nõ hꝫ partẽ bo
noꝝ que fiunt a fidelibus. Uñ diabolus hꝫ
maiorẽ ptãtem seuiẽdi in eũ. ¶ 4° separat̃
a diuino officio. Uñ Isidorus.xi.q.3.c. cum
excoĩcato. dicit ꝙ nõ licet cũ illo orare ꝑꝑ
quod dicit Ray. in sũma ⁊ alii doc. ꝙ si ex/
cõmunicatus ẽ ĩ ecclesia quãdo dicit̃ diui/
nũ officiũ debet admoneri vt exeat. Et si
exire nolit. violenter debet emitti. Et si fi/
eri nõ potest dimitti debet officiũ quousq₃
exeat: etiã missa si nõdũ incepit canonẽ. Se
cus si incepisset. q₂ tũc debet prosequi usq̃
ad coĩoneꝫ sũptã: ⁊ postea residuũ exeũdo
in sacristiã dicere. Hoc vero ĩtelligẽdum ẽ
quãdo excoĩcatio eẽt notoria. Nã si occul/
ta ẽ: nõ est euitandus excoĩcatus ĩ publico
ne prodat̃ crimen. Hodie tñ. per decretum
cõstãtieñ. ꝓhibita ẽ huiusmodi ꝑticipatio in
diuinis quo ad excoĩcatos ꝺnũciatos in ec
cl̃ia ⁊ noĩatim. Ipse tamẽ excoĩcat⁹ sciẽter
ꝑticipãs in diñis nõ euadit mortale pecca/
tum. 5°. sepatur a fidelium consortio. quia
non potest ꝑticipare cuꝫ alijs fidelibus: nec
ipsi cum eo in comedendo vel bibẽdo vel sa
lutãdo vel loquẽdo exceptis casib⁹ qui po/
nuntur.xi.q.3.c. quoniã in textu. ⁊ in glo. de
quibus loco suo plenius dicemus. 6° sepat̃
excõmunicatus a quolibet actu legitimo.
Unde nec testificari potest nec excusar̃ nec
aduocare nec iudicare. Et iudicata ꝑ eum
cum notorium esset non tenerent: nec absol
uere nec ligare nec eligi potest ad prelaturã
seu dignitatem nec eligere. Solũ ad predi
cationẽ admitti potest: sicut ⁊ ĩfidelis vt cõ/
uertat̃ ex doctrina ad veram penitentiam
⁊ obedientiam. de. ɔse. di.i.c. ep̃s. ¶ 7° sepa/
ratur p⁹ mortem ab ecclesiastica sepultura
quia non potest sepeliri in ecclesia vel in ci/
miterio ſꝫ extra sicut animalia bruta Nec
debet deferri cũ modo cõsueto fidelium ad
eccl̃iaꝫ. nec possũt ꝓ eo fieri orões solẽnes
seu officiũ nisi prius absolueretur p⁹ mortẽ
a sñia. Qḋ fieri potest qñ apparerent signa
contritionis ante morteꝫ: ⁊ ꝙ quesiuit ab/
solutionẽ. Exemplum est de illis sanctimo/

nialibus q̃s beatus Benedict⁹ excoicauit pp loquacitatē suaʒ: que post mortē earum sunt vise exire de sepulchris ꝛ ꝺ ecclesia qn̄ celebrabatur ꝛ dicebat officiuʒ: quas cum beatus Benedictus recōciliasset nō sūt amplius vise exire: sic refert Greg. z. dial'. li. Non sint igitur christiani obstinati ad obediēdū spernentes ecclesiasticas censuras ꝛ excoicatiōes puipendētes: qꝛ vt dr̄ in. c. nihil. xi. q. 3. Nihil sic dʒ formidare christian⁹ q̄ȝ separi a corpore christi. A contumacib⁹ itaqȝ ꝛ inobedientibus ꝛ excoicatis aufert deus gratiā suā: quā nobis ei obedientibus largiatur ī hac vita deinde pducēs ad ethrea regna q sit benedictus in eternū ꝛ ī secula seculoꝝ. Amen

¶ Sabbato secunde hebdomade in q̄dragesima. de peccato cōtētionis quod vtplurimuʒ ex vana gloria oriri solet. Sermo. 57.

D Ixit patri suo. Ecce tot ānis seruiui tibi ꝛ nunquā mandalū tuum preteriui. Luce. 15. c. ꝛ ī euāgelio hodierno. Propriū est eorum qui ianis glorie vento impellūt libēter contendere. Quod vitium reprehēsibile inuentuʒ ē in filio seniore de quo euāgeliū meminit. Nolebat enī introire domū: sed contendebat nō solū cū seruis: ʒ etiā cū genitore suo. Et quoniā ad penitētie integritatem requirit vt omnia vitia deponātur. Cuʒ vero contentio que ex vana gloria nascitur periculosa possit esse atque damnabilis: Idcirco de ipsa in hoc sermone dicemus de qua tria mysteria erunt declaranda.

¶ Primum dicitur diffinitionis.
¶ Secundum abominationis.
¶ Tertium determinationis.

¶ Quid sit cōtētio ꝛ quō potest fieri vel pter emulationē. vel propter disputationē: vel propier litigationem. ¶ Capl'm. j.

P Rimū mysteriū declarādum dr̄ diffinitionis: In quo qd sit cōtentio videamus. Et non loquimur de contentione que est ōrō ad cōfutāduʒ vel cōfirmanduʒ accōmodata qui color est rhetoricus: vt dicit Tullius in rethorica: sed loquimur de contentione put ē vitiū. Et sic diffinit̄ s̄m Alex. i. z. summe hoc modo. Cōtentio est ipugnatio veritatis cum cōfidentia clamoris. Est ergo contēdere verbis cōtra aliquem tēdere: Hoc aūt fieri pōt tripliciē. P̊ ratione emulationis. ¶ z°. rōne disputationis ¶ 3° ratione litigationis ¶ Primo potest aliquis contendere cū alio rōne emulatiōis ꝛ inuidie. Nam aliqui sunt q ita diligunt suos ꝛ gloriā coꝝ: vt non possint sine displicētia famam ꝛ virtutes alioꝝ audire ꝛ dicentibus atqȝ narrātibus obstant ꝛ contradicunt. Talis fuit contētio q̄ fuit ī Corinthiis ꝯuersis ad fidē: q̊s Paul⁹ rephēdit. i. Cor. i. c. Obsecro vos fratres p nomē dn̄i nr̄i iesu xp̄i vt idipsū dicatis omnes: ꝛ nō sint ī vob scismata. Sitis aūt pfecti in eodē sensu ꝛ in eadē scientia. Significatū ē enī mihi de vobis fratres mei ab his qui sunt cloes: qꝛ cōtentiones sunt inter vos. Hoc aūt dico qꝺ vnusqsqȝ vestrū dicit. Ego quidē sū Pauli ego autē Apollo: ego vero Cephe. ego aūt xp̄i. Diuisus est xp̄s? Et. 3. c. Cū sit iter vos çelus ꝛ contentio: nōne carnales estis ꝛ s̄m hominē ambulatis? Cū eniʒ quis dicit: ego sū Pauli: alius autē ego Apollo: nōne hominēs estis? Quid ergo est Apollo? Quid aūt Paulus? Ministri eius cui credidistis Et vnicuiqȝ sicut dn̄s dedit. Ego plantaui: Apollo rigauit: ʒ deus incremētum dedit. Itaqȝ neqȝ qui plantat est aliquid neqȝ q rigat: ʒ qui incremētū dat deus. Extimabāt nanqȝ illi Corinthij ꝙ qui a meliore ꝛ maiore esset bapticatus: ille maiorē gratiā assequeretur: quasi homines darēt gratiā. Similiter etiā contēdebāt romani ꝛ iudei conuersi ad fidē. Dicit enī Hieronymus in prologo in epistolā ad Ro. Romani qui ex iudeis ꝛ gentibus crediderunt hi superba cōtentione volebāt se alterutrū exaltare. Nā iudei dicebant. Nos sumus populus dn̄i q̊s ab initio fouit ꝛ dilexit. Nos circūcisi ex genere Abraam ꝛ stirpe sancta descendimus. Nos de egypto signis ꝛ virtutibus liberati mare sicco ptransiuim⁹ pede. Nos per. 40. annos experti sumus mirabilia magna dei Nos soli digni fuimus accipere legē: ꝛ vocem dei loquentis audire. Nobis promissus

est xp̄s ad quos ipse venisse testatur. Dicit enī. Nõ sũ missus nisi ad oues que perierũt domus israel: cũ vos canes potius ꝙ̄ homines appellauerit. Non est ergo equum vt vos hodie idola deserentes cõpareminí nobis. Ecõtra gentiles dicebãt. Quanto maiora circa vos dei bñficia narraueritis. tãto maioris criminis reos vos esse monstrabitis. Semp enī his oīb⁹ ĩgrati fuistis. Naꝫ ipsis pedibus quibus ꝑtransistis mare: postea ante idola ludebatis. Mãna vobis fastidiũ fuit: ⁊ sẽper ĩ deserto ꝯtra deuꝫ murmurastis. Sepe deũ ad iram prouocastis: ⁊ ad vltimum xp̄ꝫ in lege ⁊ prophetis promissum occidistis. Nos itaqꝫ vobis digniores sumus: qui vt de xp̄o audiuimus mox in eũ credidimus. Ideo ꝑ prophetã de nobis domin⁹ ait. Populus quẽ nõ cognoui seruiuit mihi. Unde cõstat nos nõ ex industria: ſꝫ ex ignorantia deliquisse. His ergo altercantibus apostolus medi⁹. inter eos oẽs eoꝝ cõtentiones dirimẽs ad vnaꝫ cõcordiam eos adduxit ostendens nullos eoꝝ meritis suis esse saluatos: qꝛ oẽs iudei ⁊ omnes gentiles sub peccato tenebantur: sed ꝑ dei gratiam liberati sunt. Ideo. ad Ro. z. Non enī ẽ personaruꝫ acceptio apud deum. Et. 3. c. Non est enim distinctio. omnes enī peccauerunt ⁊ egent gratia dei. Et. io. c. Omnis qui credit in illum non confundetur. Non ẽ enim distictio iudei ⁊ greci. Nam idẽ dñs omniũ diues in omnes qui inuocant illũ. Sic ⁊ discipuli Ioãnis baptiste forte contendebãt de Ioanne baptista: ⁊ de xp̄o. Sic ⁊ quotitie contẽdũt aliqui de predicatorib⁹: de doctoribus de fundatoribus religionũ ⁊ de sãctis. Pro quibus facit exemplum illud qđ ponitur in legẽda Ioãnis baptiste. Qꝫ duo doctores erant famosissimi: quorũ vnus in magna deuotione habebat Ioãnem baptistam alius vero ioãnem euãgelistam. Cum quilibet satis sanctum suum cõmendaret ⁊ alterum alteri preferret: tãdẽ cõcluserunt se velle facere publicam disputationem ad ꝓbandum quis maior esset. Sꝫ nocte precedenti disputatiõem ioãnes baptista apparuit suo deuoto: ⁊ ioãnes euãgelista suo: reuelantes ꝙ disputationẽ talẽ dimitterẽt: qꝛ ipi bñ cõcordabãt ĩ celis ita ⁊ ipi deberẽt ꝯcordari ĩ terris. ⁊ demũ in suꝑnis viderẽt hãc veritatẽ. ¶ z° potest quis cõtẽdere cõtra aliũ ratiõe disputationis. Que secũdũ Alex. si fieret ꝓ declaratione mẽtis ⁊ seruato modo debito: nullũ esset peccatuꝫ. Sꝫ si fieret ex quadã titillatiõe honoris ⁊ glorie venialẽ peccatuꝫ esset: sicut fuit in apostolis. de quibus dicitur. Luc. zz. Facta est contẽtio int eos quis eoꝝ videret esse maior. Ipsi enim tunc vt dicit Tho. z. z. q. 38. nõ cõtendebãt cũ intentione impugnandi veritatẽ quia q̄libet defendebat quod sibi verum videbat Erat tñ in eoꝝ contentione deordinatio: qꝛ cõtendebant de quo non erat cõtẽdenduꝫ .s. de primatu honoris. Nondũ enim erãt spirituales: sicut dicit ibi glo. ¶ Ideo dñs cõpescuit eos. Sed nunquid licituꝫ est disputare cum hereticis? Ad hoc respondet Alex. i. z. ꝙ hereticus aut est ab ecclesia precisus ꝑꝑ pertinacem sentẽtiam: aut non. Si primo modo tunc non est cum eo habendum consilium: iuxta illud p̄s. Non sedi cum consilio vanitatis. Et de hoc apostolus ad Titum .3. c. ait. Hereticum hominem post primaꝫ ⁊ secundam correctionem deuita. Uñ heretici post dãnationem non vocantur ad consilium: sicut pꝫ. z4. q. i. c. maiores. Si vero heretici adhuc sunt corrigibiles: licitum est contendere ⁊ disputare cum eis vt ad fidẽ reuocentur: vel vt falsitas eoꝝ alijs manifestetur: hoc autem intelligenduꝫ est de ꝓbatis in doctrina: qꝛ periculosum esset simplicibus cum hereticis disputare. ¶ 3° p̄ot quis contẽdere ꝯtra aliũ rõne litigatiõis: sicut faciunt multi qui omnem sentẽtiam ꝓximi querũt ĩfringere: ⁊ clamorosis vocib⁹ multiplicationeqꝫ verborum volunt vincere. Et ſꝫ Tho. z. z. vbi. s̄. si contentio fiat propter notabilem impugnationem veritatis: aut iniuriã vel dãnuꝫ proximi: sicut facere solent procuratores ⁊ aduocati: peccatum est mortale.

Qꝫ abominandum est vitium contentionis tũ qꝛ reddit hominem exosum tũ ꝑꝑ honorẽ: tũ etiã ꝑꝑ scãdala q̄ inde sequũt. Cap. z.

S Ecundum mysteriũ declarãdũ de contẽtione dicitur abhominatiõis.

Est enim abbominabile propter tria hoc vitium. ¶ Primo propter confusionem. ¶ 2° propter honorationem. ¶ 3° propter deriuationem.
¶ Primo propter confusionem. Contentio namque facit ipsos contētiosos abbominabiles et exosos hominibus: similes canibus quantū ad actum. et demonibus quantum ad maliciam. Quisnam non vituperabit hominem semper clamantem contēdentem paratum ad omnia contradicere sentētiam suam veram vel falsam superbe et pertinaciter defendentem? Ideo Aug⁹ ait. Nihil est ita simile actibus demonum sicut litigare. Et prover.16. Homo peruersus suscitat lites. Et.18. Labia stulti miscent se rixis: et os eius iurgia prouocat. Et iterum.16. Uir impius fodit malum et in labijs eius ignis ardescit. Et.17.c. Semper iurgia querit malus: angelus autem crudelis mittetur contra eum. ¶ 2° abbominanda est contentio propter honorationem. Est quidem homo qui contentiones fugit dign⁹ honore. Unde prover.20. Honor est homini qui separat se a contentionibus. Omnes autem stulti miscēt se cōtumelijs. Et Pau.2.Thi.2. Stultas autē et sine disciplina questiōes deuita: sciens quod generant lites. Seruū autē domini non oportet litigare: sed mansuetum esse ad omnes docibilem patientem cū modestia corripientem eos qui resistunt veritati. Quanti autem meriti sit apud deum nō cōtendere: clarum esse potest per illud quod legitur in vitis patrum. Quia orāte sancto Machario vox insonuit ad eum.d. Nondum ad mensuram duarum mulierum venisti que habitant in proxima ciuitate. Cūque quesiuisset Macharius: et inuenisset eas: cōuersationē earum interrogauit. Ipse vero dixerunt quod erant mulieres duorum fratrum: et per quinque annos simul fuerant nec verbum contētiosum fecerant: nec vnquam aliqua earum dicto vel facto aliam cōtristauerat. Quod audiens Machari⁹ bene edificatus recessit. ¶ 3° est abominanda cōtētio propter deriuationē. Ab illa siquidē sepe deriuātur plurima scandala odia dissensiones rixe: quandoque post verba venit ad verbera. Propterea dicitur Ecc.xi. ab vna scintilla augetur ignis: et a doloso augetur sanguis.

¶ Et.28. Lis festinans effundit sanguinem.

¶ Quia non est cōtedendum cum potentioribus se: nec cum diuitibus: neque cum loquacibus et linguosis. Capitulū.3.

Tertium mysterium cōtemplandum de cōtētione dicitur determinatio Nam licet nō sit cū aliquo cōtēdendum: verūtamen sapiēs enumerat tria hominū genera. ¶ Primi sunt potentes. ¶ Secundi locupletes. ¶ Tertij linguati. ¶ Primi cū quibus non est litigandum neque contēdēdum sunt potentes. Unde Ecc.8. Nō litiges cum homine potēte ne forte incidas in manus illius. Potētes autē dicuntur omnes superbi vel superiores domini prelati et parentes cum quibus non est cotēdendum. ¶ Secundi sūt locupletes et diuites. Unde Ecc. vbi .s. dicitur. Non cōtēdas cum viro locuplete ne forte cōtra cōstituat tibi litē. Multos perdidit aurum et argentum: et vsque ad cor regum se extēdit et cōuertit. Et licet periculosum sit cū talibus cōtendere verbis: tamen periculosius est litigare factis. O quot pauperes voluerunt cum diuitibus in iudicio cōtēdere siue pro possessionibus ab eis occupatis siue pro pecunijs et alijs rebus vsurpatis: et tandē diuites preualuerunt: Unde enim dicit sapiēs prover.19. Diuitie addūt amicos plurimos: a paupere autē et hi quos habuerit separantur. Et Isidorus.xi.q.3.c. pauper. ait. Pauper dū nō habet quod offerat: nō solū audiri contēnitur: sed etiā contra veritatē opprimitur. Cito violatur auro iusticia nullamque reus pertimescit culpam quam redimere nūmis estimat. Nec tantū pauperib⁹: verū etiā et diuitibus hi⁹ litigia sūt dānosissima: quoniam vt ait Criso⁹.li.4. epistolarū. Lōga questio litigātium nō tam auget patrimonia quam euertit. ¶ Tertij cū quib⁹ nō est cōtēdēdū sūt homines linguati et sine ratione loquentes. Unde Ec.8.c. Nō litiges cū homine linguato: et nō struas in ignē illi⁹ ligna. Sūt de hi⁹ genere mulieres garrule loquaces et litigiose Uix vna dom⁹ reperitur in qua nō sit hi⁹ pestis macula. Cōtēdit mulier nūc cū vno: nūc cū alio nūc cū viro. nūc cū socru: nūc cū nuru: nūc cū vicina: estque cōtētio illi velut cib⁹. De hac sapiēs prover.19. dicit. tecta iugiter perstilētia litigiosa

mulier quasi dicat. Et qui habitat i domo
pstillante qñ vult declinare stillicidiũ i vno
loco inuenit in alio: ita ꝙ non inuenit reqez
Sic ⁊ ille qui mulierẽ habet litigiosam i do
mo. Ipsa equidẽ ẽ venenũ amarissimũ tur
bans oĩa bona: qꝛ vt scribitur ꝓv.17. Me/
lioꝛ ẽ buccella sicca cũ gaudio ꝗ̃ dom⁹ ple/
na cum iurgijs. Quisnã valet exprimere ꝗ̃t
odia aut scandala exoꝛta sunt: ⁊ in dies oꝛi/
ri videnť inť patrẽ ⁊ filiũ: inť fratrem ⁊ fra
trem. inter vicinũ ⁊ vicinũ pp cõtentiones
mulieꝝ. ſ; audiãt viri q̃ sẽsu ⁊ rõe mulieres
superare debent salubꝛe consiliũ qđ illis da
mus. Si in domo sunt duo germani simul
cohabitantes ⁊ inuenerĩt litigantes vxoꝛes
caueant ne ⁊ ipsi litigent. ſ; potius vnusqſq;
aduocet suam ⁊ verbis vel factis coꝛrigat
illam ꝓut necessitatibus viderit expedire.
Sic faciãt viri vxoꝛib⁹: sic ⁊ paterfamilias
subditis suis. Iustum nãq; est inuicẽ suppoꝛ
tare ⁊ non omni verbo cõtrariũ referre ser
monẽ. Ideo apostolus. Eph.4.d. Obsecro
vos ego vinctus in dño: vt digne ambule/
tis vocatione qua vocati estis cu; omni hu
militate ⁊ mansuetudine cũ patiẽtia suppoꝛ
tantes inuicẽ in caritate solliciti ſuare vni/
tatẽ spiritus i vinculo pacis: quã nob largiat
de⁹ ꝯcedẽs hic grãm ⁊ i futuro glãz. Amẽ.

Dominica tertia in q̃dragesima in mane
de ira dei que efficax remedium esse potest
ad inducendum homines ad penitentiam.
Sermo. trigesimusoctauus.

Venit ira dei in filios diffidentie
Doctoꝛis gentium verba
sũt ista oꝛiginalr̃ ad Eph
.5.c. ⁊ i epistola p̃sẽtis do/
minice. Efficacissimu; re/
mediũ arbitratus sum peccatoribus vt ad
penitentiã redeant ante illoꝝ faciẽ pꝛopo/
nere t̃ribilitatẽ ⁊ hoꝛroꝛẽ iracũdie dei. Nã
vt Aug⁹ ait. 4. li. de doctrina xp̃iana. Ple/
rosq; incredulos misericoꝛs dei patiẽtia lõ/
ga peccare facit intrepidos: qꝛ deũ non ar/
bitrantur peccatoꝝ suoꝝ vltoꝛẽ. Nos igit̃
huic periculo pꝛouidere volẽtes: in pꝛesenti
sermone de ira dei erimus verba facturi.
Et licet multis infectũ gustũ habentib⁹ gra
uia sint huiuscemodi v̾ba tñ humilib⁹ ⁊ de/
uotis videbuntur animarũ languentiũ me
dicina. Inquit enĩ Aug⁹. 23.q.4.c. ipsa quo
q; pietas. Modestus est medic⁹ furẽti fre/
netico: ⁊ pater indisciplinato filio. Tñ non
pꝛopterea neganda est ĩfirmo medicina nec
a filio disciplina est auferenda. Ad hoc vo/
cati sumus vt clamemus ⁊ arguamus ⁊ de
testemur delicta: ãnũciemusq; tremẽda iu
dicia dei. per Esa. enĩ. 58.c. dñs ait. Clama
ne cesses quasi tuba exalta vocẽ tuã: ⁊ ãnũ
cia populo meo scelera eoꝛum. Proptera
vtar verbis Hiero. ad Palmachiũ ⁊ ocea
num. d. Adulari non possũ ne ⁊ fratrẽ meũ
decipiã: ⁊ me sermo percutiat Salomonis
qui ait. Uerba adulatoꝝ mollia sunt ⁊ hec
feriunt interioꝛa ventris. Pro salute itaq;
⁊ coꝛrectiõe pccõꝝ de ira dĩ secure loqmur
đ q̃ tria mysteria p̃ncipalia erũt cõtẽplãda.
Primũ dicitur cõtẽptibilitas.
Secũdum terribilitas.
Tertiũ ꝓpinquitas.
Et pleriq; contẽnunt iram dei. vel quia
cogitant deum non esse: vel qꝛ credunt ip;
non irasci: vel quia diu expectauit illos ds.

Primum mysterium Capitulũ. j.
contemplandum de ira dei dicitur
contemptibilitas. in quo videre li/
bet quare est ꝙ multi audientes loqui de
tremenda ira dei: illa nõ timent: sed potius
vt experientia docet ridendo contẽnũt. Et
colligi possunt huius erroris tres pꝛincipa/
pales ratiões. Pꝛima dicitur stulte cogita/
tionis. Secunda false opiniõis. Tertia diu
turne expectatiõis. Pꝛima ratio quare
a multis non timetur ira dei: dicitur stulte
cogitationis: qm̃ stulte cogitant deum non
esse. Pro quibus querimus. Utrum possit
aliquis cogitare non esse deum. Et videtur
ꝙ non: qꝛ vt ait Ansel. Deus secundum ani
mi conceptionem est quo nihil melius nihil
q; maius excogitari potest. Sed maius
est quod non potest cogitari non esse: ꝗ̃
quod potest. Ergo cu; deo nihil maius pos/
sit cogitari deum esse: ita ẽ qđ nullo modo
potest cogitari non esse. Sed cõtra argui/
tur p textũ Ioh. Damas. Dicit enĩ sic. In tã
tum pꝛeualuit perniciosa malicia hominũ:

vt dicant nõ eſſe deum. Et Tullius li.i. de natura deoꝛum ait. Quidam dixerunt totã de diis imoꝛtalibus opinionem factaȝ eſſe ab hominibus ſapientibus rei publice cau/ſa. vt quos ratio nõ poſſet eos ad officium regium ducerent. Reſpondet. d. Boñ. di. 8. primi li. ꝙ cogitare cum aſſenſu aliquid nõ eſſe poteſt prouenire dupliciter. aut ex defectu intelligentis. aut ex defectu in/telligibilis. Defectus intelligentis eſt ce/citas vel ignoꝛantia ob quam: qꝛ ignoꝛat rem cogitat ipſam non eſſe. contingit au/tem dupliciter eſſe cognitioneȝ de aliquo ente. ſ. ſi eſt. ⁊ quid eſt. Intellectus autem noſter deficit in cognitione diuine verita/tis q̃ntum ad cognitionem quid ẽ. nõ auteȝ q̃ntũ ad cognitionem ſi ẽ. Ex hoc ait Dama Cognitio exiſtẽdi deum nobis naturaliter ẽ inſerta. Et Aug⁹ de fide ad petrum. nihil tantũ nouit mens q̃ntum deum eẽ ⁊ ſe. Et Ugo de ſancto Uic. Sic deus ab initio co/gnitionem ſuam in homine tẽperauit. vt ſi cut nunq̃ȝ quid eſſet poſſit cõpꝛehendi. ita nunq̃ȝ quia eſſet poſſit ignoꝛari. Quia ergo ĩtellectus noſter nunq̃ȝ deficit in cognitio/ne dei ſi ẽ. ideo nec põt ignoꝛare ipſum eſſe ſimpliciter. Quia vero deficit in cognitio/ne quid ẽ: ideo frequẽter cogitat deuȝ eſſe quod nõ ẽ: ſicut idoluȝ vel creaturã: vel nõ eſſe qđ eſt: ſicut deum iuſtum. 2° poteſt co/gitari aliquid nõ eſſe ꝑ defectum a parte in telligibilis. ⁊ huiuſmodi defect⁹ poteſt eẽ duplex aut defectus pꝛeſentie. aut defect⁹ euidentie. Defectus pꝛeſẽtie vtpote qꝛ non ſemꝑ: nõ vbiqȝ: nõ vbiqȝ totaliter quod nõ ſemꝑ ẽ: ſed aliquãdo ẽ: aliquãdo nõ. aliquã/do vero poteſt cogitari nõ eſſe. Similiter đ eo qđ nõ ẽ vbiqȝ: qꝛ eadẽ ratiõe q̃ põt cogi tari nõ eſſe h̾: põt cogitari ñ eẽ alibi. Simili ter etiaȝ de eo qđ ſ̃m partem adeſt ſ̃m ptẽ abeſt. Deus autem ẽ totus ⁊ vbiqȝ ⁊ ſꝑ. iõ non poteſt cogitari non eſſe. Hanc rationẽ aſſignat Anſelmus in libꝛo ꝯtra inſipientẽ. Nõ ſolum ꝑꝑ defectum pꝛeſentie poteſt ali quid cogitari nõ eſſe: ſed ⁊ pꝛopter defectũ euidentie: quia nõ ẽ euidens in ſe ⁊ in ꝓbã/do. Sed deum eſſe ẽ veritas euidens in ſe ⁊ in pꝛobando. in ſe: quia ẽ quo nihil mai⁹ ex cogitari poteſt. In pꝛobando vero qꝛ ⁊ du/ctu rõnis hoc pꝛobarunt philoſophi. ergo ñ poteſt cogitari niſi ĩſipienter ⁊ ſtulte ꝙ nõ ſit deus. Unde Dauid in p̊s ait. Dixit inſipi/ens in coꝛde ſuo nõ ẽ deus. Stultus ergo ẽ qui cogitat vel dicit nõ ẽ deus quem ꝯfiteĩ ĩtellectus rõnis naturale lumen. Uñ berñ. in li. de diligẽdo deuȝ. Inexcuſabilis ẽ oĩo ĩfidelis ſi nõ diligit deum toto coꝛde. Cla/mat nẽpe intus eius innata iuſticia: quia ſe ex toto illuȝ diligere debet: cui ſe totũ de/bere nõ ignoꝛat. hec ille. Clamat deuȝ eſſe oĩs creata natura angeli hoĩes celũ ⁊ terra ⁊ oĩa que in eis ſunt. Unde Aug. in li. de vti litate credendi ait. Nõ enim fruſtra intueri opoꝛtet ⁊ inaniter oꝛdinem celi: pulchꝛitudi nem ſiderum: viciſſitudines tempoꝛum: in quoꝛum ꝯſideratione nõ curioſitas ẽ exer/cẽda: ſed gradus ad eterna faciendus. Et Job. 12. Interroga iumẽta ⁊ docebũt te: ⁊ volatilia celi ⁊ indicabũt tibi. Loquere ter re ⁊ rñdebit tibi: ⁊ narrabunt piſces maris. Quis ignoꝛat ꝙ omnia hec manus domini fecerit? Mirabilis certe ĩ tanta rerum va rietate oꝛdo reperitur. Eſt quidem oꝛdo ſi/tualis ſiue localis: quia quelibet creatura tenet ſuum locum ſ̃m ſuam dignitateȝ. Nã terra ⁊ terrena ſicut vilioꝛa in imis loca/ta ſunt. Aqua vt dignioꝛ ei pꝛeeminet. Aer vt perfectioꝛ ſuperioꝛ ẽ. ⁊ ignis ita actiuus ⁊ calidus a nobis elongatur ſuper alia ele/menta ſituatus. Celi incoꝛꝛuptibiles. ſol ⁊ luna ⁊ ſtelle lucẽtes in ſperis ſuis altiſſime collocate ſunt. Et celum empyreum nobiliſ ſimum vbi gaudent ſancti cum xp̃o ſup̃mũ omnium ẽ. Subſequitur ⁊ alius oꝛdo qui tẽpus poteſt dici. Oꝛdinatiſſime enim ſol facit curſum ſuum per ſigna zodiaci ĩfra an num ĩtegrum. Et ſic tranſeunt tempoꝛa ve ris. eſtatis. autumni. hyemis cuȝ effectibus ſuis. Tranſeunt ⁊ dies naturales eadem tẽ poꝛis menſura ad motum pꝛimi mobilis cõ pletum. ⁊ ea que in hyeme moꝛtua videbã tur in vere reuiuiſcunt ⁊ in eſtate fructifi/cant. Pꝛedicat inſuper deum eſſe ſacra ſcri ptura tã veteris q̃ȝ noui teſtamẽti ⁊ oĩs ſcri ptura ⁊ philoſophoꝝ ⁊ poetarum omnium qȝ gentilium. O qualis dementia illoꝛum

ergo qui tante veritati acquiescere nolũt.
Tales vtiq; sunt qui dei iracundiam nõ fõ
midant. ¶ Secunda ratio q̃re a multis nõ
timet̃ ira dei. dr̃ false opinionis. Nam cu;
multi negare nõ possint eẽ deũ: opinant̃ tñ
false ꝙ ĩ illo ira cadere nõ põt. Dicũt nanq;
deum esse clemẽtissimũ: iram vero clemẽ/
tie fore ꝯtrariam: iõ nec ĩ deo cadere posse
Pro quibꝰ dicit Lactantiꝰ ĩ pricipio libri
de ira di. Aĩaduerti sepe donate plurimos
id existimare qd̃ nõnulli phoꝝ putauerunt:
nõ irasci deum. quoniã benefica sit tñmo/
do natura diuina. nec cuiq̃ nocere p̃stantis
sime atq; optime cõgruat ptãti. Arguunt ⁊
scd̃o modo tales. q2 nulla passio cadit in d̃o
sed ira ẽ passio quedam. ergo nõ cadit ĩ d̃o.
3° cõfirmant errorẽ suum. q2 oẽ peccatum a
deo ẽ remouẽdum. sed ira ẽ vnum ex septẽ
vitiis capitalibus. ergo ẽ a deo remouẽda.
Verũtñ cõtra sic tenẽtes sunt auctoritates
⁊ dicta siue scripture sacre siue gentilium ⁊
moralium philosophoꝝ. Unde Exo. 15 ¶ In
multitudine glorie tue deposuisti omnes ad
uersarios nr̃os. Misisti irã tua; q̃ deuora/
uit eos. Et. 32. c. Moyses ad deum orans
ait. Quiescat ira tua: ⁊ esto placabilis super
malicia populi tui. Et. 4. Reg. 22. Ma/
gna ira dei succensa ẽ contra nos. Et Deu
tero. xi. c. Iratus dominꝰ clausit celũ ⁊ plu
uie non descendunt. Et. 2. Paral. 12. dr̃ de
filiis isrl̃. Quia humiliati sunt auersa est
ab eis ira domini. Et. 24. c. facta ẽ ira dei
contra: Juda; ⁊ hierusale;. Et Job. 9. c. De
us cuius ire resistere nemo põt. Et Dauid ĩ
ps̊. 2°. Apprehẽdite disciplinã nequãdo ira/
scatur dñs. Et ps̊. 6. Domine ne ĩ furore tuo
arguas me: neq; in ira tua corripias me. Et
ps̊. 17. fundamẽta montium conturbata sũt
⁊ commota sunt quoniam iratus ẽ eis ¶ Et
ps̊. 77. Ira dei ascendit ĩ israhel. Et ps̊. 78.
Effunde iram tuam in gentes que te nõ no
uerũt. Et ps̊. 89. Quis nouit potestate; ire
tue ⁊ pre timore tuo iram tuam dinumera
re? Et Ecclesiastes. 5. Ne dicas: cora; an/
gelo nõ ẽ prudẽtia ne forte iratus dominus
dissipet cũcta opera tua. Et esa. 5. Iratus ẽ
furor domini in populo suo. Et esa. 4. Plã
gite ⁊ vlulate: q2 ñ ẽ auersa ira furoris do/
mini a nobis. Et Treñ. 4. Cõpleuit dñs fu
rorem suum: ⁊ effudit iram ĩdignationis sue
Et Osee. 5. Effundam quasi aquam irã me
am. Et Naum. i. Ulciscens dominus in ho/
stes suos ⁊ irascens inimicis suis. Et Ro. i.
Reuelatur ira dei de celo. Et Ro. 3. Nun
quid iniquꝰ ẽ deus qui ĩfert irã. Et. i. Thes.
2. peruenit ira dei super illos vsq; in finem.
At Apoc. 15. Consũmata ẽ ira dei. Et. 16. c.
Audiui vocem magnam de celo dicẽtem
septem angelis: Ite ⁊ effundite septẽ phia/
las ire dei in terram. Et Ualerius maximꝰ
li. i. Lento eñi gradu ad vindicta; sui diui/
na procedit ira: tarditatẽq; supplicii graui
tate cõpensat. Et Ouidius de arte amãdi.
Flectitur iratus voce rogãte deꝰ. Et augꝰ.
18. de. ci. dei. c. 12. Apollini delphico instituti
sunt ludi musici: vt placaret̃ ira eiꝰ q̃ puta/
bãt afflictas esse sterilitate grecie regiões:
q2 nõ defẽderunt tẽplum eius: qd̃ rex Da/
naus cum easdẽ terras inuasisset bello ĩcẽ
dit. Et ĩ. i. li. vbi. s̃. c. 2. dicit de Junone que
apud gẽtiles colebat̃ pro dea. Apud virgi/
lium nẽpe Juno inducit̃ infesta troianis. eo
lo ventorum regi aduersus eos irritãdo di
cere: Gens inimica mihi tyrrhenũ nauigat
equor. Ilium ĩ italia; portãs victosq; pena
tes. Hec ille. Et idẽ Uirgilius cõmemorat
ĩ pricipio primi libri eneidos. ob irã Juno/
nis enea; p̱fugũ fuisse cũ reliquis troianis.
v. Arma virũq; cano troie q̃ p̃mis ab oris
Italiã fato profugus lauinaq; venit Litto
ra multũ ille ⁊ terris iactatus ⁊ alto Ui su/
perũ seue memorẽ iunonis ob iram. At ⁊
Ualerius maximꝰ. li. i. rubrica de neglecta
religione. multa narrat de iratis diis. Nos
vero talia exẽpla nõ ĩducimus: vt errores
gẽtilium cõprobemꝰ: s; tñ vt ostẽdamꝰ ꝙ
etiã s̃m illos ira ponẽda sit ĩ deo. Pro solu/
tione itaq; obiectoꝝ tria sunt notanda. pri
mum s̃m Boñ. i. 3. sen. di. 33. ⁊ Ric. i. 4. dis.
26. ⁊ Tho. i. parte. di. 22. ꝙ quãdocũq; dr̃
aliquid de deo quod in nobis denotat pas/
sionem de deo dr̃ s̃m effectum: ⁊ nõ s̃m pas
sionis defectum. Odium ergo amor ira ⁊ si
milia que in nobis sunt passiones: ĩ deo di/
cũtur s̃m effectum quo ad nos. vt tunc dica
tur odire cu; effectum odii nobis exhibet.
tunc irasci cum effectum ire nobis ostendit
Ipse aũt deus stabilis manẽs sine passione

aliq̃ dat cuncta moueri. ¶ Scd̃m notãduꝫ
ꝙ nõ oĩa q̃ ſꝫ nomẽ ſonãt virtutẽ dicũt vir-
tutem in re. nec oĩa que ſecũdũ nomẽ ſonãt
vitiũ dicunt illud in re. Propterea ingt iu-
uenalis. fallit enim vitium ſpecie virtutis ⁊
vmbra. Et Seneca ad Lucilluꝫ. Uitia ĩ no
bis ſub virtutũ nomine repunt. Et Greg.
41. di. c. ſepe vitia. ait. Sepe vitia ſe ĩgerũt
⁊ virtutes eſſe mẽtiunt: vt tenacitas pſimo
nia effuſio largitas crudelitas zelus iuſticie
remiſſio pietas velit videri. Iõ ñ oẽ qd̃ dr̃
ira vitiũ ẽ aut peccatum. ¶ Tertiũ notan-
dum ſm Boñ. i. 3. di. 15. ꝙ triplex ẽ ira. Que
dam ẽ preter rationis ĩperium. primus. ſ. ira
cũdie motus. Secũda ira ẽ ꝯtra rationis ĩ-
perium quãdo quis cõcitatus ĩ iram paſſio
ni rationẽ ſubiicit ſequturqꝫ ĩordinate ĩpetũ
ire. Tertia eſt ira que ẽ ſm rationis impe-
rium quando quis iraſcitur ſecundum ꝙ
merito iraſci debet. Sic merito iraſcuntur
patres filiis impiis: ⁊ prout exigit illorum
malicia ordinate corrigunt eos. Sic iraſcun
tur prelati ⁊ domini quilibet ſubditis ĩobe-
dientibus. Sic irat⁹ ẽ xp̃s quãdo eiecit oẽs
vendẽtes ⁊ emẽtes de tẽplo. Dicim⁹ ergo
ꝙ deus qui ẽ clemẽtiſſimus ſine ſui mutati
one ſine paſſione ſine peccato ſua exigente
iuſticia iraſcitur ſepe peccatores obſtinatoſ
in ira conculcans quãdo eis effectus ire de
monſtrat. Hi ſunt guerre peſtilẽtie tempe-
ſtateſ grãdines. ſterilitates terre. fames ter
remotus terrores d̃ celo ⁊ ſigna magna. O
preſumptuoſi peccatores. audiuiſtis iam ꝙ
falſa ẽ opinio veſtra. Dicebatis enĩ ꝙ nõ ira
ſcitur deus. Et ecce tot preconia ſcriptura-
rũ clamant iraꝫ dei ab oĩbus eſſe timendã.

¶ Tertia rõ quare a multis nõ timetur ira
dei. dr̃ diuturne expectationiſ. Cõſueuit eq
dem deus propter longanimitatem ſuã ſuf-
ferre peccatores iniquos per tempora lon-
ga: vt ſic per dulcedinem eius attraban-
tur ad penitentiam. Sed inde multi ſumũt
audaciam ⁊ deteriores facti iram dei non
exiſtimant. Ueruntamen vt ait Hiero. in
expoſitione Hiere. quanto maior eſt nume
rus temporum quibus obliuiſcimur deum
tanto maior eſt pena peccati quod nec lon-
gitudine temporum potuerit edomari.

¶ Qꝫ terribilis eſt ira dei eo ꝙ ſeuit in par
uulos ⁊ in iuſtos atque orationes ſupplicã
tium ſpernit ⁊ abhominatur. ¶ Capl'm. 2.

Secundũ myſterium contemplan-
dum de ira dei dr̃ terribilitas. Con
ſiderãdũ nanqꝫ ẽ ꝙ cũ iraſcit' d̃s. ⁊
ꝓuocat' etiã ad tẽporaliter flagellãdũ hoĩeſ
ſibi rebelles: ſeuer⁹ ẽ ⁊ terribilis valde ma
xime ꝑꝑ tria. p̊ ꝑꝑ paruuloꝝ punitionẽ. 2°.
ꝑꝑ iuſtoꝝ afflictionẽ. 3° ꝑꝑ orõnũ deteſtatio
nẽ. ¶ Primo de⁹ irat⁹ ẽ terribilis ꝑꝑ ꝑuulo
rũ punitionẽ. Punit nanqꝫ ꝑuulos pueros
⁊ ĩnocẽtes ꝑꝑ pctã parẽtuꝫ. perierunt nem
pe ⁊ ſuffocati ſunt in diluuio oẽs ĩfantes: ⁊
ꝑuuli quotquot reperiebant' ĩ mũdo. Adu-
ſti ſt' ĩ ſodomiſ ⁊ ĩcẽdio ꝯcremati oẽs q erãt ĩ
vteris matrũ ⁊ q ſugebãt vbera. Et tñ ſepi⁹
vexabat' mũd⁹ aut fame. aut peſtilẽtia aut
q̃libet alia aduerſitate: q̃ non niſi ꝓpter pec
cata veniunt paruuli q ea non cõmiſerunt
puniunt' pro illis O formidabilis d̃i iuſticia
o tremẽda dei iracundia cur eos qui te non
leſerunt exterminas? paruulos cur tã acri-
ter punis? ⁊ rñdebit tibi protin⁹ ꝙ propter
peccata parentum. Sed hic oritur dubiuꝫ.
Utrum filij propter peccata parentum pu-
niri poſſint. Et videtur ꝙ nõ. Nã ꝑ Ezech.
.18. c. deus dixit. ¶ Filius non portabit ini-
quitatem patris. ⁊ pater non portabit ini-
quitatem filii. iuſticia iuſti ſuper eum erit
⁊ impietas impii erit ſuper eum. Et extra.
de his que fiunt a maiore parte capituli. c.
Queſiuit. in glo. dicitur. Peccata ſuos de-
bent tenere auctores. Et idem. C. de penis
.l. ſancimus. ⁊. C. ne vxor pro marito. l. ob
maritorum. ⁊. xi. q. 3. c. illud. ⁊ de ſen. exco.
c. a romana. §. vltio. ⁊. 56. di. c. ſatis. Et
Auguſtin⁹. ait. i. q. 4: c. nullius. Nullius cri
mẽ maculat neſcientẽ. Ad hoc facit ibideꝫ
c. placuit. ⁊. c. iudei. Sed contra arguitur
quia Exodi. 20. deus dixit. Ego ſum dñs
deus tuus fortis zelotes viſitans iniqui-
tatem patrum in filijs in tertiam ⁊ quartaꝫ
generationem eorum qui oderunt me. Ad
idem facit. c. vergentis. extra de hereticis.
⁊ idem habetur extra de filijs preſ. non or-
dinandis. c. i. c. ad preſentiam. c. preſentiuꝫ:
c. conquerente. ⁊. c. quoniam. ⁊. i. q. 4. §.

item. dr. Cham peccãte Chanaan filius ei⁹ maledicitur. R̃ndet dñs Boñ. di. 33. secundi li. q duplex ē punitio. vna eterna. alia tẽporalis. filii non puniũt pro peccato parẽtũ pena eterna. Unde Ansel. de cõceptu virginali dicit q paruuli nõ dãnãt ꝑ culpa Ade tm̃: sed pro culpa ꝓpria quã habent. lz nõ habeant eam agendo: sed contrahẽdo. Puniuntur tamẽ filii ꝑ peccato parentum pena tp̃ali eo q filii sunt aliquid patris. Et h̃ patet p sacrã scripturã ĩ plurib⁹ exẽplis. Ideo dicit Greg⁹. i. q. 4. c. paruulos. Paruulos sodomitarum nõ excusauit ignorantia quin pro paterno scelere celesti igne cõsumerent Sed hoc igne pena illis diminuta ē quib⁹ successio paterni sceleris ē adempta. Pariter etiam demonstratum ē peccatis parentum paruulos aliquãdo corporaliter flagellari. ¶ Secundo deus irat⁹ ē terribilis pp iustorum afflictionem. Affligit etiaz ⁊ sepe bonos cum malis. ¶ Sed dubitat̃ h̃. Utrz possit esse in aliquo pena sine culpa. Et videtur q nõ. quia Hiero. ait. Quicquid patimur peccata nostra meruerunt. ⁊ Grego. d. in collecta. Nulla eis nocebit aduersitas si nulla dominetur iniquitas. Sed contra ē illud Job. 17. Nõ peccaui ⁊ in amaritudinibus moratur oculus meus. Et Jo. 9. Quis peccauit hic aut parẽtes eius vt cecus nasceretur? Et r̃ndet xp̃s. Neqz hic peccauit neqz parentes eius. Et exponit Aug⁹ q h̃ nõ dr: quia nõ peccauerit: sed quia cecitas nõ erat pena peccati. Preterea pro peccato originali nõ meretur quis nisi semel mori. Sed Lazarus nõ tm̃ fuit mortu⁹ semel: sed bis: ergo videtur q aut mors prima aut secunda fuerit ei absqz merito peccati inflicta. Item xp̃s nulluz habuit peccatum: ⁊ tamẽ ĩ eo fuit pena. R̃ndet Boñ. di. 36. secundi li. q malum pene dupliciter potest ordinari. Uno modo ad malum culpe quod puniendo ordinat. Alio modo in comparatiõe ad bonum quod deus elicit ex illa pena. Si ergo aliqua pena ĩfligatur cuius ordinatio principaliter consistat in cõparatiõe ad malum culpe puniendum necesse ē aliquã culpam precessisse: nec tm̃ p̃cessisse. sed etiã aliquo modo cõicari insepabiliter. Pena enĩ

aut ē directe ordinata ad puniendum: aut ē ordinata pricipaliter ad malũ excludẽdũ p̊ modo ē pena ĩfernalis. 2⁰ mõ ē pena purgatoria. primo modo pena requirit p̃sẽtiaz culpe scd̃m deformitatem ⁊ maculam. Secundo modo requirit culpe p̃ntiam s̃m reatum ⁊ sequelam. Si aũt pena infligat̃ principaliter pp ordinẽ quẽ habet ad bonuz qd̃ ĩde elicitur. Aut ergo pp bonuz ꝓpriũ: aut pp alienũ. Si pp bonum propriũ: sic requirit q in subiecto illo aliquãdo fuerit culpa ⁊ q possit esse de futuro. Si aũt pp bonum alienum: sic sufficit pene vt fuerit culpa in alio q̃z in eo qui punitur. in eo videlicet pro quo pena illa sustinetur: per quem modum fuit in xp̃o cui⁹ mors ⁊ passio ordinata erat ad redimẽduz genus humanum ⁊ liberandum ⁊ reparanduz a lapsu in quem ceciderat ex peccato primi parentis ¶ Et sic patet q omnis pena aliquo modo respicit culpam. Sed quedam vt presentem in se vtpote pena infernalis. Quedam vt preteritam in se sed presentem in reatu ⁊ sequela. sicut pena purgatoria. Quedam vero solum vt preteritam ⁊ hoc in eo qui punitur. Et sic ē omnis pena iustorum excepto xp̃o. Quedaz vero respicit culpam non in se: sed in alio. sicut in xp̃o. Potest etiam pena ordinari ad bonuz quod inde elicitur. Et sic potest esse ĩ aliq̊ sine culpa talis pene meritoria: quia illud malum pene recõpensatur per maius bonum quod inde elicit̃ sicut patet in ceco nato: in Job. in Lazaro. in Tobia: ⁊ in quolibet viro iusto. hec Boñ. Alex. autem in. 3. sũme allegando Joh. Dama. dicit. Concedit de⁹ iustum incidere ĩ calamitates pp multas causas. Prima ē vt eã que ĩ ipso latet virtutez aliis manifestã faciat. vt iob. i. Scd̃a ē vt ñ ex recta ɔsciẽtia cadat p supbiã vt ĩ Paulo. 2. Cor. 12. Tertia vt alii erudiant̃. vt ĩ Lazaro ⁊ diuite Luc. 16. Quarta pp gloriã d̃i. vt ĩ ceco nato Joh. 9. Quĩta pp zelũ alterius siue imitationẽ. vt gloria eius qui passus ē magnificata ĩ pugna aliis passio fiat spes future vite vt in martyribus. ad Heb. xi. c. Propterea dicit Aug⁹ li. i. de ci. dei. c. 8: Hec cum ita sint: boni ⁊ mali pariter afflicti sunt. non ideo ipsi distincti non sunt:

qꝛ distinctum nõ ẽ quod vtriqꝫ ꝑpessi sunt. Manet enĩ dissimilitudo passoꝝ etiã ĩ simi litudine passionum. Et lꝫ sub eodem tormẽ to nõ ẽ idem virtus ⁊ vitium Nam sicut sb vno igne aurum rutilat palea fumat. ⁊ sub eadem tritura stipule cõminuunt̃. frumẽta purgãtur. nec ideo cum oleo amurcha cõfũ ditur: qꝛ eodem preli pondere exprimit̃: ita vna eademqꝫ vis irruẽs bonos probat: pu rificat eliquat. malos dampnat: vastat ⁊ ex terminat. Unde ĩ eadẽ afflictione mali deũ detestantur atqꝫ blasphemant. boni autem precant̃ ⁊ laudant. ¶ Tertio deus iratus ẽ terribilis eo ꝙ qñ post diuturnam expecta tionẽ ꝓuocat̃ ad iracũdiã nõ exaudit obsti natoꝝ voces peccatorum prout plene dixi mus ĩ sermone de impedimẽtis orationis. ¶ Et cognoscitur ira dei propinqua: tum tum peccata sunt consumata tum cum pec catores sunt obstinati: tum cum illam pro phete ⁊ amici dei pronunciant ⁊ commi nantur. ¶ Capitm. 5.

Tertiũ mysterium contemplanduꝫ de ira dei dr̃ propinquitas. Quis enim nesciamus certitudinaliter quãdo ꝓpinqua sit ira dei ad flagellandũ pec catores: possumus tñ id cognoscere ex con iectura signorum. Sunt aũt de hoc tria pri cipalia signa. ¶ Primum peccatoꝝ consum matio. Secundum populorum obstinatio. tertium prophetarum annunciatio ¶ Pri mum signum ad cognoscẽdum seu timẽdũ ne propinqua sit ira dei ẽ peccatorum cõsũ matio. Quando cõsummata sunt peccata ⁊ ipleta ẽ mẽsura. Possunt aũt notari septeꝫ signa cõsummationis peccatoꝝ: qbus signis adipletis nihil aliud nobis expectandum ⁊ timẽdum ẽ q̃ ira vindicta flagellum ⁊ vl tio diuina. ¶ Primum ẽ horribilitas pec catorum multoruꝫ. Secũdũ multitudo pec cantium. Tertium ipunitas manifestorum scelerum. quartum aĩaduersio in peccatis. ¶ Quĩtuꝫ affectio ad scelera. Sextum studi um peccandi. ¶ Septimum lõga pseueran tia ĩ peccatis. Hę cõditiones explicant̃. Geñ 6. c. ¶ Prima cõditio seu primum signũ: qa ĩ mũdo tpe diluuii erãt magna peccata ⁊ hor rẽda nimis ꝓpterea dr̃. Uidẽs aũt deus ꝙ multa malicia. Quod v̈bum manifeste oñdit horribilitatẽ ⁊ turpitudinem multoꝝ pecca toꝝ. 2° cõmuniter hoĩes talia ꝑpetrabãt. ꝓ pterea subdit̃ hoĩum. 3° insup peccata illa in uerecũde ⁊ ĩpune fiebant. iõ subiũctũ est: esset in terra. i. manifesta erant ⁊ ĩpunita. 4° fiebant peccata tota mẽtis animaduer sione. ideo additur: ⁊ cuncta cogitatio. s. nõ partim nõ diuisim: sed ĩ malis integra ⁊ con iuncta. 5° fiebant tota cordis affectione. iõo subdit̃: cordis. 6° perpetrabant̃ toto studio. ideo subdit̃: itenta esset ad malum. 7° fiebãt pseueranter. ꝓpterea additur: oĩ tpe. ¶ Ti meo satis ne hec signa verificẽtur ĩ nobis. ¶ Tẽpore nanqꝫ isto nefandissima scelera cõ mitti solent: nec a paucis: sed a multis. neqꝫ puniunt̃ aut corrigunt̃: quoniam illi ad q̃s spectat corrigere vel punire deteriores sũt aliis. Et nõ ẽ veritas nõ iusticia neqꝫ recti tudo in filiis hoĩum. Fiunt peccata cuꝫ ani maduersione mẽtis cum oĩ affectione: stu dio ac pseuerantia. O fatui populi cur non timetis? Cur nõ expauescitis? cur ad penitẽ tiã redire negligitis? Audite psal. dicẽtem: Nisi cõuersi fueritis gladiũ suũ vibrauit ar cum suũ tetẽdit ⁊ parauit illũ. ¶ Secundũ signum ꝓpinquitatis ire dei dr̃ populorũ obstinatio. Quãdocũqꝫ populi peccatores obstinãt̃ ⁊ obdurant̃ ĩ corde nõ moti bene ficiis dei nõ cõminationibus nõ predicatio nibꝰ nõ signis nõ deniqꝫ vllo alio modo: si gnũ forte ẽ ꝙ ꝓpe ẽ eis flagellum dei. Est ꝺ hoc exẽplũ obstinatissimi populi iudeorum quẽ deus deleuit ꝑp obstinationem suam. Nã post multa mala a iudeis ꝑpetrata xp̃s viuens ĩ carne ĩ medio ipsoꝝ vocauit eos ad pñiaꝫ vita miraculis ⁊ doctrina. Ipsi ve ro noluerunt audire ipsũ. In dñica aũt oli uarum cũ itroisset hierosolymam. vt dicit̃. Luc. 19. c. Uidens ciuitatẽ fleuit sup illaꝫ di cens. O ciuitas ampla. o ciuitas regia. o ci uitas digna. plena populo. affluens diuitiis ⁊ abundans peccatis. Ueniẽt dies ĩ te ⁊ cir cundabũt te inimici cui vallo: ⁊ circunda bunt te: ⁊ coangustabunt te vndiqꝫ ⁊ in ter ram prosternẽt te ⁊ filios tuos qui ĩ te sũt. ⁊ nõ relinquẽt in te lapidem sup lapidem eo ꝙ nõ cognoueris tẽpus visitationis tue. ꝓ

pterea dicit Hiero. in qõnibus ad Helbidi
am. In tantuz aũt hierusalē amauit dñs vt
fleret eam ⁊ plangeret ⁊ pēdens ĩ cruce lo
queref. Pater ignosce eis qꝛ nesciunt quid
faciũt. Itaqꝫ ĩpetrauit quod petierat: ⁊ da
tum ē eis tps pnie vsqꝫ ad. 42. annũ. Post
quod pseuerantibus in blasphemia egressi
sũt duo vrsi de siluis romanorum Vespasi
anus ⁊ titus: ⁊ eos ĩterfecerunt atqꝫ lacera
uerunt. hec ille. Die autem qua crucifixus
ē ihs dei filius cõuersus ad mulieres q̄ plã/
gebãt ⁊ lamentabãtur eum dixit. Filie hie/
rusalem nolite flere sup me: sed super vos/
ipas flete ⁊ sup filios vestros: qꝛ veniēt di/
es ĩ quibus dicetis: Beate steriles que nõ
genuerunt: ⁊ vbera que nõ lactauerunt. O
saxea. o lapidea. o adamãtina iudeoꝝ corda
Nec verbis xpi crediderunt: nec suscepe/
runt testimonium apostolorum: qui magna
virtute p̄dicabãt resurrectionem magistri
sui: sed in dies crudeliores facti psequeban
tur ecclesiam: lapidauerunt Stephanum. ĩ
terfecerunt iacobum iustum. ⁊ Paulo con
uerso miraculose ac ceteris predicantibus
xp̄m ĩpiissime restiterunt. Voluit tamē de⁹
anteq̄ȝ iram suam inferret in eos terrorib⁹
⁊ signis celi illos ad penitētiã vocare. Et vt
meminit Joseph⁹ ĩ libris de bello iudaico. ⁊
Eusebius ĩ historia ecclesiastica. ⁊ Policra
tus ĩ libro de nugis curialiũ. Stella quedã
sub forma gladii stare visa ē: q̄si ĩminēs de/
sup ciuitati. Cometes exitialibus flãmis p
totũ ãnum visus ē ardere. Luna eclipsim p
duodecim noctes passa ē cõtinuas. cuz die
festi plurimi cõuenissent octaua die mensis
aplis noctis tpe hora nona tãtus fulgor lu/
minis araz tēplumqꝫ circũdedit: vt dies cla
rissimus videref: mansitqꝫ spacio hore dimi
die. hoc qdem ignaris psperum visum ē: sed
pbos pitosqꝫ doctores portētũ exitiale nõ
latuit. Janua tēpli q̄ erat ad oriētē cũ esset
ere solido ĩduta tãti põderis q̄ vix a viginti
viris sũmo conatu ĩpellētibus clauderef. re
pēte hora noctis sexta p seipsaz apta ē q̄ȝq̄ȝ
ferreis vectibus tenerefi. Die. zi. mai ppe
occasũ solis. visi sunt currus ⁊ q̄drige ĩ oēm
regionem p aerem ferri ⁊ armatoruz cohor
tes nubibus cõmisceri. In nocte pēth. sacer
dotes ĩgressi tēplum ad diuina officia cele/
brãda: primo senserunt quosdã strepit⁹: ⁊ pau
lo post audierunt voces clamãtes: Disceda
m⁹ ab his sedibus. Ante q̄rtum ãnum belli ĩ
die festi tabernaculoꝝ: q̄dam rusticus ⁊ ple
beus Jesus noĩe: filius Ananie repētẽ cla/
mare cepit: Vox ab oriente vox ab occiden
te, vox a quattuor vētis: vox sup hierosoly
mam ⁊ tēpluz. vox sup spõsos ⁊ spõsas. vox
sup vniuersum populum. Sicqꝫ ĩdesinēter
die ac nocte clamabat p vicos ⁊ plateas dis
currēdo. Et flagellatus ac pcussus etiã ãte
iudicez flagris vsqꝫ ad ossa laceratus vt ta
ceret: ip̄e quolibet die cũ eiulatu semp illõ
replicabat addēs. Veh hierosolymis. Veh
masculis ⁊ femellis. Nec vnq̄ȝ ĩ tot pdigiis
atqꝫ signis ille dure ceruicis populus erro/
res suos corrigere voluit. Ob quã obstina
tionem altissimus deus ĩ illos iram suã effu
dit. O quis explicet sine singultibus? Quis
audiat sine lachrymis? Quis cõsideret sine
timore ciuitatis hierosolymitane excidium
⁊ desolationem? Refert nanqꝫ Josephus ĩ
6. libro de bello iudaico. q̄ Titus ⁊ Vespa/
sianus cuz exercitu validissimo a romanis
missi ĩ die solēni pasce: qñ etiam ex circũia
cētibus locis ĩnumerabilis populus ĩuerat
hierosolymam ciuitatē obsederunt: fecerũt
qꝫ in circuitu vallum munitissimum. ita vt
nullus ciuitatem exiens illud ptransire pos
set. Ob quã causam in breui ciuitas fame
cepit vrgeri: tantũqꝫ inualuit penuria rerũ
q̄ pp famem hec que referam dicit iosepħ⁹
fuisse mala secuta. p̊ q̄ predones p ciuitatē
discurrētes vi ĩtrabant domos ⁊ rapiebant
si quid ibi ĩuenissent cõmestibile. 2°. q̄ filii
ex ore parētum ⁊ ecõuerso violenter stricto
gutture masticatum cibum extrahebant: ⁊
velut rabidi comedebãt. ¶ 3° q̄ etiam fimũ
bouuz aliaqꝫ villissima sũpserunt ĩ cibũ. 4°
q̄ multi ɔtēdebãt exire vt herbas collige/
rēt: ⁊ capiebanf a romanis: ⁊ tãtus numer⁹
fuit captiuorum vt tute custodiri nõ posset.
quapp statutũ fuit vt euulsis eorũ oculis
aut amputatis illoꝝ manibus cõpellerent
sic ad ciuitatem redire. 5° q̄ q̄ȝplures diui/
tes ne iocalia sua puenirent ad man⁹ roma
norum: quos verisimiliter credebant ciui/

tatē debellaturos illa deglutiuerūt. Cuius rei fama cum deuenisset ad aures romanorum: cōmouit eos vt existimarent captiuos iudeos quos tenebant gēmas in vētre adhuc retinere. Quare vna nocte duoꝝ milium patefacta sunt viscera. 6°. ꝙ multi formosi iuuenes in via in plateis publicis in ꝓpriis domibus fame afflicti īprouisa morte cadebant. 7° ꝙ īuente sunt mulieres que filios proprios comederunt. Unde refert iosephus de quadam. ꝙ cum nō haberet ad comedendum. lactentē filium in manibus tenēs dixit: Infelicis matris infelicior fili ī bello ī fame ī direptione cui te reseruabo? Ueni ergo nunc o mi nate esto cibus matri: predonibus furor: seculis fabula. Et his dictis filium iugulauit ꝛ coxit. ꝛ dimidium comedēs partem alteram occultauit. Et ecce cōfestim predones odorem carnis cocte sentientes in domum irruūt. ꝛ nisi carnem prodat mortem minanī. Tunc illa detegēs īfantis mēbra. Ecce inquit vobis partē optimam reseruaui. At illos tātus horror īuasit ꝙ nec loqui potuerunt. Et illa meus ē in quit hic filius: meum ē peccatum. securi edite: q2 prior ego comedi quem genui. Illi vero tremētes ꝛ territi discesserūt: O q̄t erāt in ciuitate illa amara spectacula: vbi videbanī quotidie tot morientes. O quot infantes ꝛ pueri extendētes manū ad vbera matrum ꝛ panem petentes ad pedes illaꝝ mortui deficiebant. O quot erant ibi flebiles voces. quot lamēta. quot singultus quot gemitus ꝛ suspiria. Clauserat eis deus ꝛ strinxerat venaꝫ misericordie sue. Tandē post biēnium capta fuit ciuitas ꝛ in predā data ꝛ muri ꝛ edificia quelibet solo equata. ꝛ vt iosephus refert decies centena milia iudeoꝝ fame ꝛ gladio perierunt: ꝛ nouem milia vē dita fuerunt. O si possem in talem ascendere speculam: de qua omnē italiam cernerē omnesq3 meā vocē possent audire: ꝓfecto clamarem. O italia plange. o italia time. o italia caue ne propter obstinationem tuam in te deseuiat ira dei. Uocauit ipē te multis annis: dotauit amplis beneficiis. Misit ad te predicatores suos. Terruit te signis ꝛ ꝓdigiis. Sensisti terremotus pestilētias ꝛ tē poꝝ sterilem cōditionē. Cōminat° ē tibi deus. Sic. Certe hoc fecit vt te induceret ad penitentiam. Et tu in dies durior efficeris in peccatis ꝛ malicia ꝑseuerando. fiunt iaꝫ vbiq3 vsure publice. Oīa fedata sunt spurcissimis vitiis carnis ꝛ ignominiose sodomie Sup̄bia pomparum iam occupauit omnes ciuitates ꝛ terras. Blasphemie dei piuria mendacia iniusticie violentie oppressiones pauperū. ꝛ similia supabundāt. O italia decora. o regio diuitiis plena. Noli cōtemnere deum. noli exacerbare maiestatem eius.

¶ Tertiuꝫ signum ꝓpinquitatis ire dei dicitur prophetarum annunciatio. Cognoscimus propinquā dei iram: quādo ꝑ prophetas suos deus illam pronunciat. Dieb° aūt istis multa dicuntur pronunciata per sanctam Brigidam que spiritu claruit prophetico: per sanctum Methodium: ꝛ per non nullos alios. Ego aūt qui dicta ipsorum etiam originaliter legi cum illa clare non itelligam non audeo quicꝙ̄ temere diffinire. Hortor tamen omnes populos vt cessent a via sua mala: ne forte si in illa perseuerauerint repente superueniat ira: ꝛ indignatio dei: a qua ipē nos liberet qui est benedict° ꝛ laudabilis ꝑ infinita secula seculoꝝ. Amē

¶ Dominica tertia in quadragesima infra dieꝫ. de vitio ꝛ peccato discordie quod nullo pacto stare potest cum veritate penitentie: ob quod penitentes ab illo sibi maxime cauere debent. Sermo. 39.

Omne regnum in seipsum diuisum desolabitur: ꝛ domus supra domum cadet. Uerba sūt redemptoris nostri originaliter. Luc. xi. c. ꝛ in euangelio presentis dominice ¶ Non potuit efficacius aut clarius explicari ꝙ̄ perniciosum sit malum aut graue discordia dānata: ꝙ̄ in verbis domini nostri ihū christi que dixit contra phariseos. Et licet sua fuisset intentio ostēdere demones ꝯcordes

esse ad oēm maliciā hominūq3 perditionem verūtamē nos itelligimus dissensiones q̄libet regna validissime exterminare. Ad h̄ aūt astutus diabolus innitit᷑: vt caritate abiecta cum discordiis odiis ꝛ dissēsionib⁹ deum omnipotētem offendamus. Ea pp pro vtilitate penitētium in presenti sermone cōtra discordie vitium stilum nostrum exacuemus: quoniam redemptor noster amarum illius effectuz qui ē regnoꝝ desolatio apuit in verbis allegatis in themate: in quibus ꝯ discordia tria mysteria erūt ꝺclarādā: vz

¶ Primum dicitur originatio.

¶ Secundum distinctio.

¶ Tertium offensio.

¶ Et tres pn̄t esse radices vel originales cause dampnabilis discordie. vana gloria videlicet: auaricia: vel stulticia siue leuitas.

PRimum mysterium. ¶ Capitm̄. j. declarandum de discordia dr̄ originatio: in quo vidēdum ē que sūt discordie originales cause. Et assignari pn̄t tres cause. pᵃ dicitur vana gloria. zᵃ dicit auaricia. 3ᵃ dicitur stulticia. ¶ Prima causa discordie dicitur vana gloria. Secunduz enim Greg. 3z. moral. discordia ē vane glorie filia. Naz vt dicit Tho. z. z. q. 37. discordia iportat quādam disgregationē volūtatum: inq̄ntum. s. voluntas vnius stat in vno ꝛ voluntas alterius stat in altero. ꝙ aūt voluntas alicuius i proprio sistat. puenit ex h̄ ꝙ aliquis ea que sūt sua prefert his que sūt alioꝝ. Qđ cū inordinate fit. ptinet ad inanē gloriā ꝛ ad supbiam. Et ꝺm circūstantias pōt esse peccatum mortale aut veniale.

¶ Sed aliquis posset arguere ꝙ discordia nō ē peccatū. Nam Actuū. z3. Paulus posuit discordiam iter phariseos ꝛ saduceos: quod n̄ fecisset si fuisset peccatū. Itē dr̄ actuū. 15. facta ē dissensio iter paulum ꝛ Barnabaz. Sed tho. rn̄det ad primum. ꝙ causare discordiam p quā tollitur mala cōcordia ē laudabile. ꝛ hoc modo fecit paulus. xp̄s etiam de seipso dicit Math. io. c. Non veni pacē mittere sed gladium. Ad secundū dicit tho. ꝙ discordia que fuit inter paulūz ꝛ Barnabam: fuit p accidens ꝛ non p se. Uterq3 enī itendebat bonum. sed vni videbat hoc esse bonum. alii aliud. quod ad humanum defectum ptinebat. nec erat talis cōtrouersia i bis que sunt de necessitate salutis. ¶ Sz h̄ oritur vnum dubiuz. vtrū auditores diuersoꝝ magistrorum tenētiū diuersas opiniones excusētur a peccato: si opiniones suorum magrorum tenent qn̄ non sunt bone. Et rn̄det tho. i q̄dlibetis. ꝙ si diuerse opiniones doctoꝝ sacre scripture n̄ sīt ꝯ fidē vel bonos mores absq; piculo auditores vtranq3 opinionē seq pn̄t: sicut varia fuit opinio iter Aug. ꝛ Hiero. de obßuatiōe legaliū an diuulgatiōem euangelii. In illis vero que ptinent ad fidem vel bonos mores. null⁹ excusatur si sequatur erroneam opinionē alicuius magistri. In talibus enim ignorantia nō excusat. Alioqui imunes a peccato fuissent q secuti sunt opinionem arrii. Nestorii ꝛ aliorum heresiarcharum. Nec possunt excusationem habere propter simplicitatez si in talibus opinionem erroneam sequantur In talibus nanq3 dubiis nō ē de facili prestādus assensus: sed potius vt dicit aug⁹ i. 3. de doctrina xp̄iana. cōsulere quis debet regulam fidei quam de scripturarum planioribus locis ꝛ ecclesie auctoritate perceperit ¶ Qui ergo assentit opinioni alicuius magistri contra manifestum scripture testimoniuz siue contra illud quod publice tenetur ꝺm ecclesie auctoritatem nō pōt a vitio erroris excusari. Concordat Monaldus ꝛ Hosti. Aliqua tn̄ sunt que aliquādo fuerūt in varia opinione doctorum anteq̄ p ecclesiam fieret determinatio. Et pro illo tp̄e potuerunt excusari qui vnam vel cōtrariā tenebāt. Sed postq̄ determinatum ē p ecclesiam ꝛ firmata altera earuz: hereticuz esset contrarium sētire. sicut ē exemplum ꝺ pauptate xp̄i: de qua ante iohem. zz. erant varie ꝛ contrarie opiniones. vtꝝ xp̄us cū apostolis habuit aliquid in cōi. Sed determinatum fuit p ip̄m Iohem. zz. imo p ecclesiam ꝙ habuit eo ꝙ Ioh. 4. dicitur. Discipuli ei⁹ abierunt in ciuitatez vt cibos emerent. Et Ioh. iz. de iuda dicitur. fur erat ꝛ loculos habens ea que mittebātur portabat. Et h̄ ip̄z dicitur. iz. q. i. c. habebat. Qui ergo cōtrarium assereret ptinaciter hereticus ha/

bereť. Addit Hoſti. ꝙ qñ ſunt diuerſa iura ⁊ opiniones. ſcilicet nec contra deũ nec bonos mores: humanior ſentẽtia eſt preferẽda ceteris paribus. extra de tranſac. c. ſi alias Stãdũ eſt ei q̃ meliori înitiť rõni. di. zo. §. i. ⁊ extra. ꝺ ferijs. c. capellanus. Adde etiã ꝙ î his que ↄcernũt forꝝ ↄſcie in dubijs tutior via ẽ eligẽda: extra ꝺ ſpõſalibus. c. iuuenis Nec tamẽ de facili ↄtraria opinio eſt reprobãda. ¶ Secũda cauſa diſcordie diciť auaritia. Jnquit Seneca. in li. de. 4. virtutibus Quietiſſime viuerẽt hoies ſup terrã ſi hec duo ꝓnoĩa tollerẽtur meũ ⁊ tuũ. Et Plato î Phedrone. Propter pecuniaꝝ poſſeſſionẽ vniuerſa bella nobis fiũt. Et Saluſtius in catilinario. Jmperij ⁊ diuitiaꝝ cauſa bella atqȝ certamina oĩa inter mortales ſunt. Et Lucanus li. 3. Certamẽ mouiſtis opes. Uidemus hoc ꝑ experiẽtiã omni die: qñ ꝓpter auariciã fili⁹ diſcordat a patre: frater a fratre ⁊ amic⁹ ab amico. ¶ Tertia cauſa diſcordie dicitur ſtulticia. Sũt nãqȝ multi ſtulti ⁊ leues q oĩa credunt que a ſuſurronibns eis dicũtur. Suſurratio ſiquidẽ aptiſſimum eſt îſtrumẽtũ ad diſcordias ſeminãdas. ꝓpterea dixit ſapiẽs ꝓṽ. z6. Cũ defecerit ligna extingueť ignis: ⁊ ſuſurrone ſubtrato iurgia ↄquieſcũt. Et Ecc. z8. c. Suſurro ⁊ biliguis maledictus. Multos eni turbauit pacẽ habentes. Lingua tertia multos cõmouit: ⁊ diſꝑſit illos de gẽte î gẽtẽ. ciuitates muratas diuitũ deſtruxit: ⁊ domos magnatorum effodit: virtutes populoꝝ concidit: ⁊ gẽtes fortes diſſoluit. mulieres viratas eiecit ⁊ priuauit illas laboribus ſuis. Qui reſpicit illam non habebit requiem. nec habebit amicum in quo requieſcat. Flagelli plaga liuorem facit: plaga autem lingue comminuet oſſa. hec ibi. Quiſnaȝ ſufficeret enumerare diſcordias que exorte ſunt inter ciues îter vicinos inter dños îter populos inter vxorem ⁊ virum: inter fratrem ⁊ fratrem ꝑꝑ ſuſurrãtes. O lingua ignita: o lingua venenata: o lĩgua îmanior ⁊ crudelior oĩ fera peſtifera: Tu lingua ſuſurronuȝ inſtrumentũ es diaboli. tu illius ſagitta vulnerãs: tu ei⁹ acutiſſimus enſis. Propterea ſuſurratio ponitur inter grauia peccata que execrať de⁹ de quibus ſapiens dicit. ꝓṽ. 6. c. Sex ſunt que odit dñs: ⁊ ſeptimum deteſtatur anima eius: oculos ſublimes: linguam mendaceȝ: manus effundentes inoxium ſanguinẽ: cor machinãs cogitatiões peſſimas: pedes veloces ad currenduȝ in maluȝ: ꝓferentẽ mẽdacia teſtem fallacem: ⁊ eum q ſeminat iter fratres diſcordiam. Sed culpabiles adhuc ſunt illi qui a ſuſurronibus ſibi cauere aut neſciunt aut nolunt.

¶ Ex triplex eſt diſcordia dãnabilis: ſciſmatice prauitatis: ciuilis partialitatis ⁊ importabilis ſocietatis. ¶ Capitulũ. z.

Ecundum myſterium declarandũ de diſcordia diciť diſtinctio. Diſtiguitur enim triplex diſcordia damnabilis ⁊ ꝑiculoſa: videlicet. p[a] eſt ſciſmatice prauitatis. ¶ z[a] ciuilis partialitatis. ¶ 3[a] importabilis ſotietatis ¶ Prima diſcordia eſt ſciſmatice prauitatis. Eſt autẽ ſciſma vitium quo quis ſũmo pontifici ſubeſſe recuſat ⁊ membris eccleſie ſubiectis coĩcare non vult. Sciſma ſiquidem grecũ eſt nomẽ qꝺ latine ſciſſuram ſonat: vt dicitur. z4. q. i. c. ſciſma. Eſt autẽ peccatum mortale: quia cotrariatur caritati eccleſiaſtice vnitatis. Eſt autẽ differẽtia inter herreſim ⁊ ſciſma: qꝛ hereſis oppõitur directe ⁊ ꝑ ſe fidei. vt d. Tho. 2. 2. q. 39. ⁊ ſciſma ꝑ ſe opponitur eccleſiaſtice vnitatis caritati. Unde Hiero. .23. q. i. c. inter ſciſma. Jnť ſciſma ⁊ hereſiȝ hꝰ arbitror iterceẽ ꝙ hereſis ꝑuerſũ dogma habet: ſciſma aũt ab eccleſia ſeparat. Contra ſciſmaticos dicitur. i. c. i. de ſũma tri. ⁊ fide catho. Una eſt fideliuȝ vniuerſalis eccleſia extra quã nullus oĩo ſaluatur. Et. 24. q. i. c. loquitur. Cyprianus ait. Loquitur domin⁹ ad Petrum. Ego dico tibi qꝛ tu es Petrus ⁊ ſuper hanc petram edificabo eccleſiam meam. Super vnum edificat eccleſiam. Et q̃uis apl'is oĩbus poſt reſurrectionem ſuam parẽ poteſtatẽ tribuat ⁊ dicat. Sicut miſit me pať ⁊ ego mitto vos. Accipite ſpiritum ſanctum: tñ vt vnitatẽ manifeſtaret vnitatis eiuſdẽ origineȝ ab vno îcipienteȝ ſua auctoritate diſpoſuit. Ad ideȝ eſt. c. alienus. c. omnibus. c. quoniã vet⁹: prefata cauſa ⁊ queſtione. Sed hic oritur vnum dubiũ

Quid cũ duo vel plures sunt ĩ ecclesia ge/
rentes se pro papa: ⁊ quilibet horum habet
suam sequelaʒ. Quis eorũ dicet̃ scismaticꝰ
cũ suis sequacibus? Rñdeo: aut cõstat aut
cõiter tenetur ꝙ quilibet eorũ intrusus ẽ. i.
nõ canonice electus. Aut constat vnũ eorũ
canonice ⁊ rite electum videlicet a duabus
ꝑtibus cardinaliuʒ ⁊ sine violẽtia: ⁊ postea
alius superinductus. Aut dubitatur qs illo
rum sit canonice vel rite electꝰ vnus vł al/
ter. Et in primo casu nullus eorũ ẽ papa: sʒ
quilibet eorũ scismaticus cũ his qui sciẽter
sequũtur ipsum: ⁊ excoĩcati sũt ipso facto ex
tra de elec. c. licet. Et de hoc loquit̃. c. si duo
79. di. vbi dicit̃. Si duo forte ꝯtra fas teme
ritate cõcertantiũ fuerint ordinati ĩ sũmos
pontifices nullum ex eis futurum sacerdo/
tem. i. sũmũ pontificẽ ꝑmittimus. Sed illũ
solum in sede apostolica permansurũ cense/
mus quẽ ex numero clericorum. i. cardina/
liũ noua ordinatione diuinũ iudicium ⁊ vni
uersitatis ꝯsensus elegerint. Nec obstat ꝙ
hoc statuit Honorius augustus. ⁊ ad ĩpe/
ratorẽ nõ spectat statuere aliquid de electi/
onibꝰ ecclesie: sicͣ nec de rebus alijs eclesia/
sticis. vt. 96. di. c. bene. qꝛ vt dicitur in glo.
in prefato. c. Si duo. Honoriꝰ fecit illud ro
gatu ecclesie: ⁊ ecclesia approbauit: ideo ra
tione approbationis statutũ illud valet qua
si fecisset ecclesia. Quando ğ constat nul/
lum eoꝝ canonice electũ: vt qꝛ non a cardi
nalibus: sʒ ab alijs in quo casu loquitur. c. si
qs ex episcopis. ⁊. c. si quis pecunia. 79. di.
Uel si a cardinalibus: non tñ a duabus par
tibus cardinaliũ: vt in. c. licet. de elec. qui ta
li adheret vere scismaticus est: ⁊ per cõciliũ
prouidendum esset cũ cardinales huiusmo/
di essent. Alias si ipsi cardinales aliũ elige/
rent ille esset verꝰ aplicus. Et nõ ꝙ ex hoc
ꝙ electio pape symoniace facta esset a car/
dinalibus dũmodo alias rite cessare nõ põt
nec tolli qn sit verꝰ papa. Et similiter quã/
tuncũqꝫ criminosus ⁊ irregularis esset ele/
ctus. vt. d. glo. ĩ. c. si quis pecunia. In secun
do casu. s. cũ cõstat vnuʒ canonice electum
⁊ postea alius se intrudit: sicut cornelius pa
pa qui fabiano successit: ⁊ post euʒ canonice
creatum Nouatianus quidã papaʒ se fecit
vt dicitur. 7. q. i. c. factus est. ⁊. c. nouatianꝰ
Tunc primus est verus papa: ⁊ secũdꝰ apo
staticus ⁊ scismaticꝰ cũ sequacibus eiꝰ. Sic
sub Eugẽio 3° factũ ẽ scisma tp̄e btĩ Berñ.
Nam ipso Eugenio rite electo alius intru/
sus est: sʒ meritis ⁊ labore scĩ Berñ. scisma il
lud ablatũ fuit remanente Eugenio in apo
stolica sede. Deinde sub Iohe. 22. factum ẽ
aliud scisma. Naʒ cũ ipse declararet fore he
reticos q assererent xp̄m nihil habuisse ĩ cõ/
muni etiã mobile: quidã fraticelli nũcupati
de opinione: dixerunt ipsũ papam Ioh. he/
reticũ cuʒ successoribus ⁊ sequacibus eius
⁊ fecerunt aliũ papã Pisis. Greci autẽ cir/
ca annũ dñi nõgentesimum scisma facien/
tes in heresim inciderunt de spiritu scõ dã/
natã de sũma trinitate ⁊ fide catholica. c. i.
li. 6. Sed reducti fuere ad ecclesie vnitatẽ
tẽpore Eugenij q̃rti. In tertio vero casu cũ
dubiũ est quis horũ duorũ sit canonice ele
ctus: puta qꝛ electio primi dicitur facta per
metũ q cadit in cõstantẽ vir: ꝗuis a duabꝰ
partibꝰ cardinaliũ: postmodũ ab eis fit ele
ctio sine violentia ⁊ metu quocũqꝫ sicut ac/
cidit casus circa annos domini. 1380. nam
mortuo. Greg. xj. cardinales debentes ꝓ/
cedere ad electioneʒ successoris: vt dicitur:
fuerunt a romanis comminati ꝙ occiderẽ/
tur si non eligerent italicum aliqueʒ. Ele/
gerunt igit̃ archiepiscopum barensem: qui
tunc erat rome: exprimẽtes ei ꝙ eligebant
eum ad vitandum periculũ se fingebãt eli/
gere. Electo ergo illo qui Urbanus. 6. di/
ctus est: ille vt fertur: dixit. ꝙ si volebant
eum eligere voluntarie eligerent quia in/
tendebat esse papa. ¶ Publicato igitur Ur/
bano papa ⁊ a cardinalibus ipsis adorato ⁊
consecrato de consensu eorum ac principi
bus christianitatis: ac per eos significato ꝙ
canonice esset electus. inde ad aliquot mẽ/
ses ipsi recesserũt ab eo: ⁊ fugiẽtes ad ciui/
uitatẽ fundẽseʒ q̃ ẽ ĩ pricipio regni: ibi elege
rũt aliũ qui dictus est Clemẽs. 6. q trãstulit
curiã suã in Auinione: illũqꝫ venerata est

pro papa tota francia et hispania et cathalonia. Alteri vero s. Urbano adhesit italia alemania et vngaria: perseuerauitque hoc pessimum scisma vltra .30. annos. Cum ergo hic esset dubium ex ignorantia facti quia exceptis cardinalibus et paucis alijs tunc presentibus: ceteri scire non poterant si talia sic processerunt vel aliter cum diuersi diuersimode referrent. et partim etiam ignorantia iuris: quia dubium erat apud peritissimos: vtrum fuerit talis metus qui cadere posset in constantem virum vel non: vel etiam quia post electionem habuerunt tempus ad recedendum: et non fecerunt: immo per signa expressa ostenderunt voluntarie et libere factam electionem. In illo ergo scismate illi proprie erant scismatici: qui scientes factum contra iura vel contra conscientiam faciebant ducti amore vel odio vel cupiditate vel ambitione. Alij vero excusabantur etiam adherendo ei qui non erat verus papa. quem tamen ipsi credebant verum. Et quamuis vna pars excoicaret alteram tamen qui simpliciter inherebant excusari videbantur. Durante vero illo scismate post Urbanum: successit ex altera parte Bonifacius nonus. Bonifacio successit Inno. 6. Innocentio. Greg. 12. ex alia parte Clementi successit Benedictus. 12. Sub his autem scilicet Greg. 12. ex vna parte et Benedicto ex altera factum est aliud scisma anno domini .1410. Nam recedentibus cardinalibus ab vtroque papa: et conuenientibus Pisis concilium celebrantibus depositis illis duobus .s. Greg. et Bene. sub eadem videlicet ratione: quia dicebantur scandalizare facto suo publico totam ecclesiam: cum non vellent conuenire insimul in aliquo vno loco: vt promiserant: et iurauerant: demum creatus est pisis Alexander papa qui fuit Petrus de candia ordinis minorum: cui successit Ioh. 23. bononie electus. Et cum pene omnes reges et principes christianitatis dimissis Greg. et Bene. obedientiam dedissent Alexandro et successori suo: tamen adhuc maximum dubium erat vtrum causa propter quam creatus fuit Alex. videlicet quia Greg. et Ben. scandalizabant ecclesiam esset vera: nihilominus ex quacumque trium partium quicumque credebat simpliciter suum verum papam: et non alios motus conscientie dictamine: paratus etiam adherere alteri si hoc sibi constaret excusatus creditur a vitio scismatis et sententijs eius: cuius signum est quod in qua libet obedientia erant multi peritissimi et sancti viri: nam sub Urbano et Bonifacio fuit sancta Brigida et sancta katherina de senis. Sub Clemente et benedicto ex alia parte fuit beatus Petrus de luciburgo clarus miraculis. Sub Benedicto etiam fuit sanctus Uincentius de ordine predicatorum Tandem congregato concilio constantie Greg. prefatus sponte renunciauit per Carolum de malatestis suum in hoc procuratorem. Ioh. 23. fugam arripuit: sed captus per imperatorem rediit: et tandem depositus fuit. Benedictus etiam qui nec venire nec mittere voluit: depositus fuit: vbi creatus fuit dominus Oldo de columna cardinalis qui fuit Martinus papa .5. ¶ Secunda est discordia ciuilis partialitatis: quando ciues relicto amore communis boni: conuertentesque omnia ad proprium comodum discordant ad inuicem Nam vt inquit Ar. 2. politi. Ciuilitas quedam comunicatio est. Et ibidem. Politica est ordo quidam inhabitantium ciuitatem. Quando ergo ciues non reguntur secundum ordinem nec sunt coicatiui: ad dissensiones veniunt. Tales sunt hodie quasi in omnibus ciuitatibus italie tyranni quidam de quibus dici potest quod sapiens ait pro. 29. Omnes homines pestilentes dissipant ciuitatem. Et vt idem ait. xi. c. In benedictione iustorum exaltabitur ciuitas: et ore impiorum subuertetur. Impii ergo et partiales non rei publice: sed proprie vtilitati semper inuigilant. Contra quos ait Cassiodorus li. 3. epistolarum. Nobilissimi ciuis est patrie sue augmenta cogitare. Et Tulius in primo de officiis Omnino qui reipublice presunt seruent duo precepta Platonis. Unum vt vtilitatem ciuium sic tueantur vt quecumque agunt ad eam referant obliti comodorum suorum: alterum vt totum corpus reipublice curent ne dum partem aliquam tueantur reliquas deserant. Ut enim tutela sic procuratio reipublice ad eorum vtilitatem qui comissi sunt: non ad eorum quibus comissa est: gerenda est. Qui autem parti ciuium consulunt partem negligunt: rem perniciosissimam in ciuitatem inducunt seditionem atque discordiam. Hinc apud athenienses magne discordie orte: et in nostra republica non solum seditiones: sed etiam

pestifera bella ciuilia: que grauis et fortis ciuis in republica dignus principatu fugiet atque oderit tradetque se totum reipublice: neque opes aut potentiam consectabitur totamque eam sic tuebitur: ut omnibus consulat nec non criminibus falsis in odium aut inuidiam vocabit: omnique ita iusticie honestatique adherescet: ut ea conseruet quamuis grauiter offendat: mortemque appetat potius quam deserat illa que dixi. Miseria omnino est ambitio honorumque contentio: de qua preclare est apud eundem Platonem. Nec ille. Nam et antiqui romani etiam pro republica domesticas iniurias dissimulabant. Unde Ualerius maximus li. 4. rubrica de moderatione. Stagippus teciates hortantibus amicis vt grauem in administratione reipublice et emulum sibi vehementer aduersarium: sed alioquin probum et ornatum virum qualibet ratione vel tolleret vel submoueret: negauit se facturum: ne quem in tutelam patrie bonus ciuis locum obtineret malus et improbus occuparet: seque vehementi aduersario vrgeri quam patriam egregio aduocato carere preoptauit. In eodem libro Ualerius: rubrica. Qui ex inimicis iuncti sunt amicitia. aliud refert exemplum. Emilius inquit lepidus bis consul: et pontifex maximus splendoreque horum par vite grauitate diutinas inimicitias cum Fuluio flacco eiusdem amplitudinis viro gessit quas simul vt censores renunciati sunt in campo deposuit existimans. eos non oportere priuatis inimicitiis disside re: qui publice summa iuncti essent potestate. O damnosum virus in ciuibus italie a diabolo disseminatum. Jam iam vbique partialitates abundant propter quas omne bonum publicum penitus destructum est et euersum: omnisque iusticia conculcata et abiecta. ¶ Tertia est discordia importabilis societatis eorum qui in simul conueniunt aut in vna domo aut in vicinia aut in religione aut in aula principis aut in quocunque collegio qui discordant: nec vnus alium recto oculo respicere valent: eo quod nesciunt seruare regulam Pauli dicentis ad Eph. 4. Cum omni humilitate et mansuetudine cum patientia supportantes inuicem in caritate solliciti seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis. O infelix temporis huius conditio in qua ad modicum tolerare socius nescit socium:

frater fratrem: proximus proximum suum. Uix domus reperitur in qua non regnet diabolus discordie: vix etiam vt sic dicam aliqua congregatio eorum qui vocantur iusti. Ubique secte vbique dissensiones vbique voluntatum et animorum contrarietates. O quantos decipit presumptio propria et suiipsius elata opinio: qui dum suas discordias immo et odia ignita considerant formant sibi conscientiam: dicuntque zelo et caritate odire ac discordare. Taceo quod scio quod vidi quodue quottidie de multis qui sancti reputantur experior: Unum dico quod vbi concordia non est non habitat ipse xps Dixit enim Math. 18. Ubi fuerint duo vel tres congregati in nomine meo: in medio eorum sum. Et Ecc. 25. sapiens notabiliter est locutus. In tribus inquit beneplacitum est spiritui meo que sunt grata coram deo et hominibus. Concordia fratrum: amor proximorum: vir et vxor bene sibi consentientes.

¶ Qr discordia offendit omne bonum hominis: spirituale. s. corporale et temporale. Cap. 3

Tertium mysterium declarandum de discordia dicitur offensio. Offendit namque discordia tria desideranda bona. Primum bonum spirituale. ¶ Secundum bonum corporale. Tertium bonum temporale. ¶ Primum bonum quod offendit discordia dicitur spirituale bonum. s. anime. nam nullum est peccatum adeo graue quod discordantibus non fiat facile. Ex illa siquidem prouenerunt ire rixe. odia. inimicitie. et lites contentiones: mendacia. piuria. blasphemie. homicidia obstinationes. et contemptus sacramentorum ecclesie. Propter illam plerique per annos et annos nec confiteri nec comunicari curant. Propterea figurata est discordia per bestiam de qua Joh. Apoc. 13. ait Uidi de mari. i. de amaro corde discordantium. bestiam ascendentem. i. discordiam habentem capita septem. i. septem capitalia vitia. et cornua decem. i. transgressionem decem preceptorum: et super cornua eius diademata decem. i. gloriam de malo: quoniam discordantes et partiales letantur in malis suis. ¶ Secundum bonum quod offendit discordia dicitur corporale Facit namque discordia cor discordantium triste. Et vt dicitur pro. 17. Animus gaudens etatem floridam fa-

cit. Spiritꝰ triſtis exiccat oſſa. Et Ecc. 30. Jocũditas cordis hec eſt vita hoĩs: ⁊ iteruz ibi. Ante tẽpus ſenectã adducit cogitatus.

¶ Tertium bonum qđ offendit diſcordia dicitur tpale. Ut enim ſaluſtiꝰ ait ĩ iugurtino Cõcordia parue res creſcunt: diſcordia maxime dilabunt̃. Et tullius de amicitia. Que domꝰ tam ſtabilis que ciuitas tam firma q̃ non odijs ⁊ diſſidijs funditus poſſit euerti? Patet hoc ꝑ experiẽtiam ĩ romane reipublice deſolatione Cur deſtructa? cur deſolata? cur ad nihilum deducta romanorum gloria atqz potẽtia? Fatua certe falſaqz fuit opinio eorum qui dixerunt romã defeciſſe eo ꝙ ibi acceptatꝰ ſit cultus xp̃i: ob qđ indignati ipoꝝ dij ciuitatẽ ipſã odio graui ſũt perſecuti. Et licet Augꝰ ſatis copioſe cõtra ſic dicẽtes diſputet in li. de. ci. dei. Tamen non đſunt poete ⁊ hiſtoriographi qui dicũt romanorũ regnuz ampliſſimuz fore deperditum ꝑꝑ ciuilia bella. Propterea Lucanꝰ in principio primi ſui libri ſic cantat. Bella per emathios pluſꝗ ciuilia cãpos. Juſqz datum ſceleri canimus populumqꝫ potentez. Jn ſua victrici ꝯuerſũ viſcera dextra. Cognataſqz acies ⁊ rupto federe regni. Certatum totis ꝯcuſſi viribꝰ orbis. Jn cõe nefas infeſtis obuia ſignis. Signa pares aquilas ⁊ pila minantia pilis. Quis furor o ciues q̃ tanta licentia ferri Gentibus inuiſis latiũ ꝓhere cruorẽ? Cũqꝫ ſupba foret babylõ ſpolianda trophéis. Auſonijs vmbraqꝫ erraret craſſus inulta. Bella geri placuit nullos habitura triũphos. Heu q̃tũ terre potuit pelagiqz parari. Hoc quez ciuiles hauſerunt ſanguine dextre. Unde venit titan: ⁊ nox vbi ſidera fundit: Quaqꝫ dies medius flagratibus eſtuat horis. Et qua bruma rigẽs ⁊ neſcia vere remitti. Aſtringit ſcythicũ glaciali frigore pontũ. Sub iuga iam ſeres iã barbarus iſſet araxes. Et in. 7. li. ait. Sũmum brute nephas ciuilia bella fatemur. Qui igitur ꝯſiderat romane vrbis interitũ de q̃ dicitur. Roma quãta fuit ipa ruina docet. Facile cognoſcere poterit quanta ſit diſcordie vis ad nocẽdum ad ꝑdẽdũ ad deſtruenduz: ⁊ annihilandũ omne regnuz. Sz adhuc nobis ſe offerunt exempla tot florentiſſimarũ ciuitatuz italie: ĩ quibus vident̃ palatiorum ruine deſolationes viarum ⁊ platearum: paucitas populorũ ⁊ priſtine dignitatis ac felicitatis antique omnimoda diminutõ. O Bononia ſtudioꝝ mater: o Janua regina maris. o Parma. o Eſculum o Placentia. o Aſſiſium. o Uiterbiuz. O alie ciuitates ⁊ terre q̃ diſcordijs ⁊ partialitatibꝰ locum dediſtis. Ubi eſt gloria veſtra: vbi populi multitudo. vbi antique diuitie? O diſcordia maligna. o diſcordia deteſtãda. Propter illã nẽpe ciuis inſurrexit in ciuẽ: frater in fratrẽ: amicus in amicuz: ⁊ platee ciuitatum humano ſãguine ſunt madefacte: atqz in dies ciuitatũ ꝯditiões deteriorate eo ꝙ omne regnum vt dictum eſt in principio in ſeipſum diuiſũ deſolabitur. a qua diſolatione liberet nos xp̃s ieſus dei filius qui cum patre ⁊ ſpiritu ſancto viuit ⁊ regnat per infinita ſeculorum ſecula. Amen.

¶ Feria ſecunda t̃tie hebdomade in quadrageſima: de diuitijs a quaruz cupiditate amoreqz inordinato retrahendi ſunt penitentes qui cupiunt eternas ⁊ celeſtes diuitias poſſidere. ¶ Sermo. 40.
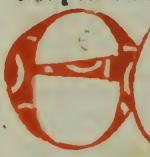
EJecerunt illum extra ciuitatem. Scribũtur hec verba originaliter Luc. 4. c. ⁊ in euangelio hodierno. Horribile ſatiſẽ audire ꝙ naçareni eiecerunt xp̃m foras materialem ciuitatẽ: ſed multo magis deteſtabile eſt ꝙ xp̃iani ipſum de ſuo corde repellant. Et licz multa ſint vitia atqz peccata ꝑꝑ q̃ xp̃s a mlt̃is ꝯtemnitur: veruntñ vnum eſt ſatis generale auaritia. ſ. ꝑꝑ quaz pauci ſunt hodie qui xp̃m velint habere. Ut enim dicit̃ Hiere. 7. c. A maiore vſqz ad minorem oẽs ſtudent auaricie: ⁊ a propheta vſqz ad ſacerdotem cuncti faciunt doluz. Eſt autem auaricia ĩmoderatꝰ amor pecunie: vt dicit Augꝰ ꝑ pecuniaz intelligendo quecunqz temporalia bona que poſſideri poſſunt. Nam. i. q. 3. c. totum. dicitur. Totum quicquid homines habent in terra. omnia quorum domini ſunt pecunia ẽ. Propterea vt homines ad veram penitentiam ꝑ diuitiarũ cõtemptuz

prouenlant in p̄nti sermōe de diuitijs erim⁹
locuturi: i quo tria mysteria erūt dclarāda.
Primum dicitur damnatio.
Secundum conditio:
Tertium malignatio.

Quoz amor inordinatus diuitiarū rep̄hen-
ditur ꝛ dānatur verbo ꝛ exēplo tam a san-
ctis q̄ʒ a philosophis moralibus. Capitulū.j

Rimū mysterium declarandū de
diuitiis dicitur dānatio. Damnat
siquidem non solum a sanctis: veꝝ
etiam a gentilibus ꝛ moralib⁹philosophis.
Et vt clarius habeatur queritur vtrū diui-
tes diuitias habentes aut habere volētes
possint eternam salutē acquirere. Et ꝙ nō
arguitur. Ꝑ̊ p testimonia sanctaꝝ scriptu-
rarū. Deinde p dicta ꝛ exēpla philosophoꝝ
Inquit sapiens Ecc.5.c. Si diues fueris nō
eris imunis a delicto. Et p̄v.28. Qui fe-
stinat ditari non erit inocens. Et Dauid. ps
33. Diuites eguerūt ꝛ esurierūt. Et.i.Thi.6
Qui volūt diuitesfieri icidūt i tēptatiōēʒ ꝛ
laq̄os diaboli ꝛ desideria mlta stlta ꝛ noxia
q̄ demergūt homines i interitū ꝛ pditionē.
Et Jac.6.c. Agite nunc diuites plorate vlu
lantes in miserijs vestris q̄ aduenient vobis
Diuitie vestre putrefacte sunt: ꝛ vestimenta
vestra tineis comesta sunt. Aurū ꝛ argētuʒ
vestrū eruginauit. ꝛ erugo eoꝝ i testimoniū
vobis erit ꝛ mādūcabit carnes vestras si-
cut ignis. Et Aug⁹ in li.83.q. Caritatis ve-
nenū est spes adipiscēdoꝝum. Et Hiero. ad
Eustochiū. Diuinis euāgeliū vocibus into-
nat. Nemo potest duobus dn̄is seruire. Et
audeat quisq̄ʒ xp̄ʒ mēdacē facere: deo ꝛ mā
mone seruiēdo? Vociferatur ille sepe Qui
vult venire post me abneget semetipsum ꝛ
tollat crucē suā ꝛ sequat me. Et ego onust⁹
auro arbitror me xp̄m sequi? Et idē ad Ju-
lianū ait. Diuitē purpuratū gehēne suscepit
flāma. Laçar⁹ paup plenus vlcerib⁹ cuius
carnes putridas lambebāt canes: ꝛ vix de
micis mēse diuitis miserā sustinebat aīam: i
sinu Abrahe recipit: ꝛ tāto patriarcha parē-
te letatur. Difficile imo impossibile ē vt pre
sentibus quis ꝛ futuris fruatur bonis: ꝛ hic
vētrem: ꝛ illic mentē impleat: vt de diuitijs
transeat ad diuitias vt i vtroq̄ʒ seclo prim⁹
sit: vt ꝛ in celo ꝛ in terra appareat gloriosus
hec ille. Et sanctus sanctoꝝ xp̄s Luc.6.c.
ait. Veh vobis diuitibus qui habetis conso
lationem vestram. Et idem Math.5. Bea
ti inquit pauperes spiritu qm̄ ipsorum est
regnuʒ celorum. Et Math.16. Facilius ē
camelū intrare p foramē acus: q̄ʒ diuitē in-
trare in regnū celoꝝ. Genitrix vero ei⁹ vir-
go sanctissima Luc.2.c. sic cecinit. Esurien-
tes impleuit bonis ꝛ diuites dimisit inanes
Satis etiā damnabiles fore diuitias xp̄s ꝛ
sancti exēplo pariter ꝛ opere dmōstrarūt.
Pauper siquidē xp̄s ex paupere matre na
tus: vsq̄ʒ ad patibulū crucis paupem vitaʒ
duxit. Vñ Ber. in sermōe quodā ait. Diuʒ
bonorū eterna i celis affluētia suppetebat:
sed pauptas non inueniebatur i eis. Hanc
itaq̄ʒ dei filius cōcupiscēs descendit: vt caʒ
sibi assumeret: ꝛ sua estimatione illā faceret
pciosam. De pauptate aūt xp̄i dixi i smone
de natiuitate. Paupes adhuc ipse voluit eē
ap̄los suos: pro qb⁹ dic̄ Criso⁹ sup Math.
Si bonuʒ esset aurum h̄ vtiq̄ʒ dedisset apo
stolis xp̄s: q eis iessabilia cōtulit bona. Nūc
autē nō solū non dedit: sʒ etiam habere pro
hibuit. Vñ ꝛ Petrus i pauptate gloriatur
dicens. Aurū ꝛ argentum nō est mihi. Phi
insup atq̄ʒ gentiles suo modo dānabiles ꝛ
periculosas esse p̄dicāt diuitias tpales ꝛ il-
las fatentur noxias. Vñ Tullius i p̊ de offi
cijs ait. Pecunie fugienda cupiditas ē. Ni
hil ē.n. tā angusti animi tāq̄ʒ pui q̄ʒ amare
diuitias: nihil honestius magnificētiusq̄ʒ q̄ʒ
pecuniā cōtēnere. Et Seneca ad Lucillū.
Aude hospes cōtēnere opes: ꝛ te quoq̄ʒ di-
gnum finge deo. Nemo alius ē dō dignior
q̄ʒ qui opes cōtēpsit. Et idē in li. de trāquil-
litate animi inducit exēplū ꝛ v̄ba Zenonis
Zeno inquit noster cū omnia sua audisset
submersa. Jubʒ me dixit fortuna expediti⁹
philosophari. Et Valeri⁹maxim⁹ de Ana
xagora dicit: ꝙ cū post longam pegrinatio-
nē redijsset in patriā oīaq̄ʒ sua dissipata vi-
disset rettulit. Nō essē ego salu⁹ nisi ista pijs
sent. Et de Crate thebano dicit Hiero. ad
Paulinū. Et ponitur. 12.q. 2. c. gloria epi.
Crates ille theban⁹ homo quōdā ditissim⁹
cū ad phandū athenas pgeret magnū auri

pondus abiecit: nec putauit se posse et vir/
tutes simul ꝛ diuitias possidere. Et contra
Jouinianū idē sic loquitur. Legūt plurimi
philosophoꝝ diuitias n̄ tm̄ cōtēpsisse: ſʒ etiā
abiecisse: quasi īpedimētū sapientie ꝛ virtu
tis. Fecit hoc Socrates quē oīuʒ phoꝝū se
cte tāq̄ sapientie ꝛ virtutis vnicū fontē ve
nerantur. Et Lact. li. i. di. insti. ait. Nā ꝛ ab/
iecisse quosdā res familiares suas ꝛ renun/
ciasse vniuersis voluptatibus ꝯstat vt solā
nudāqʒ virtuteʒ nudi expeditiqʒ sequerēt
Concludimus ergo ꝑ oīa dicta ꝙ diuites
cū quibus virtutes stare non possunt eter/
nam salutē nō habebunt. Sed cōtra obijci
potest. Dicitur enī ꝓv. i3. Redemptio ani/
me viri diuitie proprie. Et ꝓv. 27. Propter
inopiā multi deliquerunt. Et salustius ī ca/
tilinario. Semꝑ in ciuitate quib⁹ opes nul/
le sunt bonis inuident: malos extollunt: ve
tera odere: noua exoptant: odio suaꝝ reruʒ
mutari oīa student. Et Ar. 4. ethicoꝝū. Di/
uitie sunt vtilium. Et. 2. rheto. Unū aliquid
necessarioꝝū est substantia. Et ibideʒ. Ois
indigentia mala est. Et. i. politice. Res pos/
sessa organū est ad vitā. Et. 2. politice. Con
fert multitudo substantie. Et in euangelio
Luc. i9. de Zacheo diuite ꝛ principe publi
canoꝝ xp̄s dixit. Hodie huic domui salus a
deo facta est. Et Math. 8. c. Centurionem
sub se milites habentē non dānauit: sed po/
tius approbauit fidē eius. d. Non inueni tā
tam fidē in israel. Respōdeo ad hanc q̄ōneʒ
q̄d diuitie possūt haberi cū peccato: ꝛ absqʒ
peccato. Cū peccato habētur triplici ratio/
ne. ¶ pᵃ dicitur inordinate affectionis. ¶ 2ᵃ
impie iiustificationis. 3ᵃ indebite dispēsa/
tionis. ¶ Prima ratio quare dānabiles sūt
diuitie dicitur īordinate affectionis: cū quis
ad illas inordinate afficitur ꝯstituens in eis
beatitudinis finē. Et sic intelligunt omnes
auctoritates q̄ vident cōcludere ꝙ diuites
saluari nō p̄nt. s. q̄ diuitias diligunt tanq̄
sūmū bonū ꝑuipendentes deū. Unde ī p̄s.
Diuitie si affluant nolite coꝛ apponere. Et
Seneca ad Luciliuʒ. Diuitiarū tibi posses/
sioneʒ non interdico: sed efficere volo vt il/
las intrepide possideas. Quod vno ꝯseq̄ris
modo si te etiā sine illis beate victurū per/
suaseris tibi. propterea Aug⁹ li. i. de ciui. di.
c. io. ait. Cum apostolus dicit. Qui volunt
diuites fieri incidunt in temptationē ꝛc. ꝑ/
fecto in diuitijs cupiditatē reprehendit: nō
facultateʒ: quam precipit alibi dicēs. Pre
cipe diuitib⁹ huius mundi n̄ superbe sapere
neqʒ sperare in incerto diuitiarum: sed ī dō
viuo qui prestat nobis omnia abundanter
ad fruendum. Et Hiero. ad Saluinam de
Nebridio ꝛ viduitate. Nec diuiti obsunt
opes si eis bene vtatur: nec pauperem ege
stas cōmendabiliorem facit si inter sordes:
ꝛ inopiam peccata non caueat. Utrūqʒ no
bis testimoniū ꝛ Abrahā patriarcha ꝛ quo
tidiana exempla suppeditāt: quoꝛuʒ alter ī
summis diuitijs amicus dei fuit. Alij quot/
tidie in sceleribus deprehensi penas legib⁹
soluunt. De Abraham insuper idem ad Pa
machium ita scribit. Diues erat Abraham
auro argento pecore possessione: multam
qʒ familiam habebat ita vt ad subitum nū
cium armare posset exercitum iuuenibus
electis. Et quattuoꝛ reges qui fugerant in
Helan secutus occiderat: tm̄ post crebrum
hospitalitatis officiū dū homines non recu
sat suscipere meruit deuʒ. hec ille. Damna/
tur ergo nō diuitiarū possessio: ſʒ illarū ni/
mius superfluusqʒ amoꝛ. Sūt aūt hec amo
ris vitiosi tria principalia signa. ¶ Primuʒ
cum quis sine rerū indigentia plus debito
ī diuitijs acqrendis se occupat ꝛ affligit. De
quo dicit̄. Ecclesiastes. 4. c. Unus est ꝛ secū
dum nō habet. nō fratrē nō filiū. ꝛ tamē la/
borare nō cessat nec satiātur oculi eius di/
uitijs: nec recogitat. d. Cui laboro ꝛ fraudo
animam meam bonis? In hoc quoqʒ vani/
tas est ꝛ afflictio pessima. ¶ Secundum si/
gnū ꝙ quis inordinate diligit diuitias est
cum illas quibus ipse non eget propter deū
pauperibus dispensare recusat. Et de hoc
diffusius loquemur in sermone de elemo/
syna. ¶ Tertium signum est cum quis se di
uitiarum seruum facit. Nam sunt nonnulli
qui diuitias etiam ad propriū ꝯmodū neces
sitate vrgente exponere nolūt. Noui ꝛ ego
Joānē fusco venerabilis ecclie scē Marie

maioris de vrbe canonicū ditissimus ꝙ plura bñficia habēté: eratq₃ ei substātia multa abundabat vino frumento armētis ⁊ pecunijs. Remāserant ēt ei argētea vascula indumēta panni libri ⁊ alia plurima bona q̄ndam fratris eius cardinalis sancti Marci. Ipse tñ miser ⁊ miserior ceteris: auaricia victus panē ⁊ aquā sepius comedebat. Mulam cui insidebat ne famulū precio detineret ipse solus gubernabat. Ad dormiendū sine lumine accedebat: calciatus incultum lectum intrabat. Dum infirmabatur vix p⁹ multos dies cū mori iā timere īciperet medicum aduocabat. Uestes antiq̄s ⁊ laceratas deferebat: nec calorib⁹ aut frigore a labore poterat ɔ̄tineri. ꝓ vno dēario paupes suffocabat. Sēp discurrebat sēp circuibat anxius ⁊ sitibund⁹ ad thesaurizādū. Crudelis alijs crudelior sibi inimicissimus deo. O reprobanda ɔditio. o feralis natura. o deniq₃ reꝓhensibile malū: amare plus diuitias ꝙ deū ꝙ proximū ꝙ propriā animā. ꝙ etiā ⁊ corporalē vitam. Propterea Seneca in li. de beata vita ait. Diuitie apud sapientem virū in seruitute sunt: apud stultuz ī īperio.

¶ Secūda rō q̄re dānabiles sunt diuitie dicitur impie īiustificatiōis: q̄n aut iniuste acq̄rūtur aut iniuste possidentur. ¶ Tertia rō dicitur indebite dispensationis q̄n dispensātur aut his quibus dispēsari non debēt: ⁊ de hoc dicemus in sermone de elemosyna: aut q̄n expenduntur ꝓdigaliter in his in quib⁹ expendi non debent vt in supfluis edificijs ɔuiuijs ⁊ indumētis ⁊ similibus. Absq₃ peccato habentur diuitie cū retinent ī vsū: nec ꝑ illas offenditur deus aut proxim⁹: s₃ habentur aut ꝑ iusta lucra acq̄site: aut ꝑ hereditariaz successionē: illisq₃ homo vtit moderate non constituendo ī eis finez vltimum.

¶ Quod diuitie affligunt eos qui illas īmoderate amant labore: timore atq₃ dolore: q̄re poti⁹ sunt contēnende ꝙ diligēde. Cap. 2.

Secundum mysteriū de diuitijs declarandum dicitur conditio. Repe riuntur siquidē in diuitijs cū plus debito diliguntur tres pessime ɔditiones. ¶ p^a dicitur laboris. ¶ 2^a dicitur timoris. ¶ 3^a dicitur doloris. ¶ Prima ɔditio dicit laboris. Affligunt enī diuitie se diligentes triplici labore. ¶ Primus dicitur mētalis. ¶ Secundus corporalis. ¶ Tertius cōsciētialis. ¶ Primus dicitur labor mentalis: q2 mens eorum q diuitias amant: nūꝙ potest esse quieta eo ꝙ cū in diuitijs satietatez q̄rant illam in eis nūꝙ inueniūt. Propterea dicit sapiens. Ecclesiastes. 5. Auarus non implebitur pecunia. Et Hiero. ad Demetriadem virginez. Diuitiarum amor īsatiabilis est. Et Amb. 47. di. c. sicut hi. Nec satietas vnꝙ nec finis adheret cupiditati. Et Boetius. in. 2. Si quantas rapidis flatibus incitus pontus versat arenas. Aut q̊t stelliferis edita noctibus celo sidera fulgēt. Tantas fundat opes nec retrahat manum pleno copia cornu. Humanū miseras haud ideo genus cessat flere q̄relas. Et Seneca ad Lucillum Uidisti aliquando canē missa a domino frusta panis aut carnis aperto ore captantem: Quicquid excipit protinus integrum deuorat ⁊ ad spem venturi hiat. Idem euenit nobis quidquid expectantib⁹ fortuna ꝓijcit id sine vlla voluptate dimittimus statim ad rapinam alterius attoniti ⁊ erecti. Et idez ad eundem. Congerantur in te quicquid multi locupletes possident: ⁊ vltra priuatum pecunie modum fortuna te prouehat: auro tegat: purpura vestiat. Et ad hoc modus deliciarum ⁊ opū te ꝑducat: vt terram marmoribus abscondas: non tm̄ trahere: s₃ calcare diuitias liceat. Accedāt statue ⁊ picture: ⁊ quicquid ars vlla luxurie elaborauerit maiora cupere ab his disces. Naturalia enim desideria infinita sūt ⁊ falsa opinione nascentia: vbi desinant non habent. Et Iuuēalis. Crescit amor nummi q̄ntum ipsa pecunia crescit. Quid igitur ꝓdest ei qui multas habet diuitias si nō quiescat vel contentatur? Inquit enim Cicero ī paradoxis. Contentum esse suis rebus maxime sūt certissimeq₃ diuitie. Propterea magis diues est qui scit contentari ī paucis ꝙ qui in multis semper animo āgustiat ⁊ eget Unde Seneca ad Lucillū. Breuissima ad diuitias ꝑ cotēptuz diuitiarū via est. Et iteruz ad eūdē. Qui cū paupertate bñ ɔuenit diues ē. Et iterū ibi de ɔtēptu pecūie mlta

dicunt & longissimis orationibus hoc preci pitur ut homines in animo non in patrimo nio putent esse diuitias: cumq; locupletem esse qui paupertati sue coaptatus ē. Et ite rum ibi. Quid miraris? quid stupes? pom pa est. Ostenduntur iste res. nō possidētur. Ad veras potius te conuerte diuitias. Di sce paruo esse ɔtentus & illam vocē magnꝰ atq; animosus exclama. Habeamus aquā habeamus polentam. ¶ Secundus labor: quo diuitie se diligentes affligunt ē corpo ralis. Propterea ait Oratius. Impiger ex tremos mercator currit ad īdos per mare pauperiem fugiēs per saxa per ignes. Et sa piens Ecclesiastes. 2. c. Cuncti dies eius ple ni sunt laboribus & erūnis. ¶ Tertiꝰ labor dicitur conscientialis de quo Augꝰ in ser mone de inocentibus Lucrum inquit in ar cha. damnū ī conscientia. Quisnam expli cet quot peccatis oneratur auarorum con scientia misera? Ob cupiditatem nanq; fi unt rapine furta symonie violentie depre dationes vsure fraudes proditiones iniusti cie: & vt sic dicam omnia mala atq; facino ra. Unde Uirgilius in. i. eneidos ait. Quid non mortalia pectora cogis auri sacra fa mes? quasi dicat. ad omnia mala. O vora trix animarum auaritia. o ardens ignis cu piditatis. O pestiferum venenum salutis. Magna siquidem incredibilisq; multitu do gentium propter auariciam demergit̄ ī infernum. ¶ Secunda conditio pessima di uitiarum dr̄ timoris. Cruciant nempe se di ligentes timore continuo. Nam qui nimis ad diuitias afficitur semper est pauidus. ti met inimicos. nō minus formidat amicos. non confidit in vxore: nō in filiis nec in for tissimis seris. Abscōdit sepe aut ī terra aut inter muros pre timore pecunias. Terret ad sonitum vēti. ad motum fenestre. ad sal tum muris suspicando semper omnia latro nes esse. In itineribus ei arborum vmbre terrorem incutiunt: & vbiq; semper viuit suspectus. Propterea exclamat Boetius in. 2. de ɔsolatione dicens: O preclara opū mortalium beatitudo: quā cū adeptus fue ris securus esse desistis. Et Iuuenalis dice bat. Cātabit vacuus coram latrone viator

Propterea beatus franciscus paupertatē complexus latrones nō timuit dum irrue runt in eum quādo ibat in principio ɔuersi onis sue de Assisio versus Eugubium. pro pterea de illo dominus Boñ. sic dicit in rū sorio. Dum seminudo corpore laudes decan tat gallice zelator noue legis latronibus in nemore respōdet sic ppHice. Preco sū ma gni regis: Audit in niuis frigore proiectꝰ ia ce rustice futurꝰ pastor gregis. ¶ Tertia cō ditio diuitiarum dr̄ dolor. Afficiunt nempe dolore incredibili se diligentes cum dimit tuntur aut relinquuntur in morte. Nā mo rientes nihil de illis secū ferre possunt. Un de David in ps. Dormierūt somnū suū: & ni hil inuenerunt omnes viri diuitiarum ī ma nibꝰ suis. Et Job. 27. c. Diues cū dormierit nihil secum affert. aperiet oculos suos & ni hil inueniet. Apprehendet eū quasi aqua ī opia. Et vt Greg. īquit. 3. moral. Nūq; sine dolore pditur quod cū amore possidet. Pro pterea qui diuitias estimant sicut debent si illas aut viuētes pdant aut moriētes dese rant nō ɔtristātur. Propterea Tullius ī pa radoxis ait de Biante penneo. Necnō illū laudo sepe sapientem qui noīatur vt opinor iter septem cuius cum patriam priennē ce pisset hostis ceteriq; ita fugerēt: vt multa de suis rebus secum asportarent: cum esset admonitus a quodam vt idem ipe faceret. Ego inquit facio. Nam omnia mea mecū porto. Ille hec ludibria fortune nec sua pu tauit que nos etiam bona appellamus.

¶ Qr maligni sunt diuitiarū amatores co q̄ subiiciunt se terre vilissime: & deuiant a regula oīs creature: efficiunturq; similes idolatris. ¶ Capl'm. 3.

TErtium mysterium declarandum de diuitiis dr̄ malignatio. Est qui dem peccatum malignum diuitias inordinate diligere. quia auaritia ab auri cupiditate nuncupatur. Grauitas aūt eius apparet ex triplici ratione. Primo ratio ne subiectionis. 2°. ratione deordinationis 3°. ratione idolatrationis. ¶ Primo appa ret grauitas auaricie ratione subiectionis Ut enim īquit Tho. 2. 2. q. 118. Omne pec catū ex hoc ipso q̄ ē malum in aliqua cor

ruptione seu priuatione alicuius boni consistit. Inquantum autem est voluntarium consistit in appetitu alicuius boni. Dupliciter ergo ordo peccatorum potest attēdi. Uno modo ex parte boni quod per peccatum contemnitur vel corrūpitur: quod quāto maius est tanto peccatum grauius est. Et secundum hoc peccatum quod ē ↄtra deum ē grauissimū. Alio modo potest attendi grauitas peccatorum ex parte boni: cui inordinate subdit humanus appetitus: quod quāto minus est ac vilius tanto peccatum deformius. Inter omnia autem bona exteriora minimum est et infimum quod spectat ad temporales diuitias. Nam si recte consideremus quid sit argentum. quid aurum. quid gemme. quid iocalia quelibet preciosa. quid domus. quid alta palatia. quid famulorum turba. quid greges. quid armenta. quid deniq3 omnia que diuitie vocari solent: profecto inueniemus non aliud esse preter terram. Terra autem in ordine creaturarum infimum habet locum atq3 vilissimum eamq3 calcandam deus pedibus hominum dedit. Unde Hiero. ad Demetriadem virginem ait. In actibus apostolorum quando dñi nostri iesu xpi feruebat cruor. et recens erat in credentibus fides: vendebant omnes possessiones suas et ponebant precia ad pedes apostolorum: vt docerent pecunias esse calcandas. propter hoc insuper Seneca ad Lucilliū ait. Nihil natura quo auariciam nostram irritaret posuit in aperto. pedibus aurum calcandum ac premendum dedit. et quicquid est propter quod calcamur ac premimur. Illa vultus nostros erexit ad superos et quicquid magnificum mirūque fecerat videri a suspicientibus voluit ortus occasusq3 et properantis mundi volubilem cursum tardos siderum incessus si compares toti citatissimos si cogites quāta spacia nunq̄ intermissa velocitate circumeāt. Alia deinceps digna miratu siue per ordinem subeunt: siue subitis causis mota prosiliunt: vt nocturni ignium tractus celi patescentes colūnas ac trabes defectus solis ac lune inuicem obstantium: hec supra nos iura disposuit. Aurum quidem et argentum q̄si male nobis cōmitterēt abscōdit. Nos fortune mala nostra tradidimus nos in lucem per que pugnaremus extulimus nec erubescimus summa apud nos haberi: que fuerunt ima terrarum. hec ille. ¶ 2° apparet grauitas auaricie rōne deordinationis. Deordinat siquidem auaricia hoīes vt peiores fiant qualibet alia creatura. Nam vt. d. Aug°. Iudiciū maximum diuine bonitatis est quod quelibet creatura cogit͡ dare seipsam. Auari vero oīa vellēt appropriare sibi: Contra quorum parcitatē et crudelitatem ad proximos diximus in sermone de elemosyna.

¶ 3° apparet grauitas auaricie rōne idolatrationis. Unde Paulus Eph. 5. d. quod auaricia ē idolorum seruitus. Quod secundum Nicolaum de lira intelligendum est per quandam conformitatem: quia ita se habet auarus ad nūmū sicut ad idola idolatra. propterea quia auari omnem spem suam et confidentiam ponūt in diuitiis. Hec est itaq3 illa auaricia nequissima perditionis mater: pietatis inimica: corruptrix animarum: esca diaboli: et materia oīs peccati: quam qui sequitur eiicit a se xpm: qui nobis sit propitius vt valeamus sua gratia terrena omnia cōculcare atq3 ad regna properare celestia: vbi sanctis associati benedicemus xpm gloriosum et laudabilem per infinita secula seculorum. ¶ Amen.

¶ Feria tertia tertie hebdomade in quadragesima. de execrādo et periculosissimo peccato symonie: propter quod non parum damnificatur atq3 confunditur ordo ecclesiastice hierarchie. ¶ Sermo. 41.

Quecunque solueritis super terram erunt soluta et in celo. Uerba sunt redēptoris nostri originaliter. Math. 18. c. et in euāgelio hodierno. Cōtulit saluator noster ministris ecclesie et sacerdotibus suis iestiabilē dignitatē cū fecit eos spūaliū dispēsatores. Ideo tāto grauius estimatur si quando peccāt eorum delictū: quanto plura donorum dei incremēta sibi ferunt. Maxime aūt damnat͡ in illis vitiū symonie quod ex auaricia procedere noscitur. Illud siquidem ē causa multorum malorum et ↄfusionis da

innoſiſſime in eccl'iaſtica hierarchia. Ob cã cãm in pñti ſermone ɔtra vitiũ ſymonie nõ nulla erimus diſceptaturi. de quo contem plabimur tria myſteria principalia.
¶ Primum dr̃ diffinitio.
¶ Secundum inductio.
¶ Tertium punitio.
¶ Quid ſit ſymonia ⁊ vnde denoĩatur ⁊ q̃re ẽ peccatum graue: ⁊ quid ĩtelligit̃ p ſpũale aut ſpũalibus annexum. ¶ Cap. i.

PRimum myſteriũ cõtẽplãdũ de ſymonia dr̃ diffinitio. Et Ric. i. 4. di. 25. ⁊ tho. 2. 2. diffiniũt illã ſic Symonia ẽ ſtudioſa volũtas emẽdi vl' vẽdẽdi aliqd ſpũale vl' ſpũali ãnexũ. Que diffinitio cõtinet̃ iplicite in. c. q ſtudent. i. q. i. Pro clariore ãt declaratione notabim⁹ tria. p̊ deno minationẽ. 2° rõnẽ. 3° determinationẽ. p̊ cõſiderem⁹ denoĩationẽ. Nã ſymonia denoĩatur a Symone. de quo habet̃ act. 8. c. q cuz vidiſſet qr per ĩpoſitionem manus apoſtolorum daret̃ ſpũs ſcũs: obtulit eis pecuniam. d. Date mihi hanc ptãtẽ vt cuicũqz ĩpoſuero man⁹ accipiat ſpm̃ ſcm̃. Petrus ãt dixit ad eũ. Pecunia tua tecum ſit in pditiõe ⁊c. Sed nõ videt̃ q ſit ɔueniens iſta denoĩatio eo q Symon noluit vẽdere ſpiritualia: ſed emere. Et vt habetur. 4. Reg. 5. Giezi ſpiritualia vendidit Naaman ſyro. ergo non magis d̃bet dici ſymonia q̃ giezia. Rñdet Ric. vbi. s̃. q conuenientius noĩatur ſymonia q̃ giezia: quia vitium tam emptionis q̃ venditionis q̃tum ad voluntatem fuit in Symone mago. Ad hoc enim voluit emere pecunia donũ ſpiritus ſancti: vt poſtea aliis venderet. Si tñ diſtincte loqui volumus poſſumus vendentes ſpiritualia appellare giezitas: ⁊ ementes ſymoniacos. ¶ 2° ɔſideremus rõnem quare ſpiritualium emptio ſiue venditio ſit illicita. p̊ᵃ eſt ex parte vendẽtis. 2ᵃ ex parte ementis. 3ᵃ ex parte venditionis. Prima rõ ẽ ex pte vendẽtis: qr ille qui vẽdit ſpũalia non ẽ illorum domin⁹ ſed diſpenſator. Unde. i. Cor. 3. c. apl's dixit. ſic nos exiſtimet homo vt miniſtros xp̃i ⁊ diſpẽſatores miniſteriorum dei. Secunda ratio ẽ ex pte emẽtis. Jlle qui emit rẽ multo minore precio q̃ valeat iniuſte emit. Sed ſpiritualia ſunt tante nobilitatis ⁊ pfectionis: ⁊ per ɔſequens valoris q nulli precio tpaliũ rex poſſent adequari. Unde ⁊ de ſapiẽtia que ẽ res ſpiritualis. dr̃ Sap. 8. c. Precioſior ẽ cunctis opibus ⁊ omnia que deſiderantur huic non valent comparari. Tertia ratio ẽ ex parte venditionis: qr qui vtit̃ aliquo actu ad illud: ſeu alio modo q̃ ordĩauerit deus inique facit: ⁊ tanto peius quanto illud eſt in ſe dignius. Ordinauit autem deus ſpiritualia gratis ɔferri debere hominibus per miniſtros eius. quod xp̃s declarauit dicens Math. x. c. Gratis accepiſtis gratis date. ſ. ſacramenta: ⁊ alia ſpũalia. Unde in cõcilio Tolletano. i. q. i. c. quicqd ⁊ dicitur. Quicquid inuiſibilis gratie conſolatione tribuit nunq̃ queſtibus vel quibuſlibet premiis venundari penitus debet: dicente domino. Gratis accepiſtis gratis date. Et ſic colligit̃ q ſymonia propter dicta peccatum eſt mortale. Et ſuperadditur ratio q nullus debet excõmunicari niſi pro mortali peccato: vt dictum eſt in ſermone de inobedientia. Sz pro ſymonia debet qs excoĩcari. Unde. i. q. i. c. quicunqz ſacros. dicitur. Anathema danti. i. fiat ſm gloſam anathema accipienti ſymonia. 3° conſideremus determinationem. quid intelligitur p ſpũalia aut ſpũalibus annexa. Et ſm doctores ſpũalia dicuntur ſacramenta. ſ. baptiſmus. chriſma. euchariſtia. ordo. penitentia. extrema vnctio. ⁊ benedictio nuptiaꝝ: pro quibus dare pecuniam vel recipere vt precium eorum eſt prohibitum: quia ſymonia. Annexa vero ſpiritualib⁹ dicuntur dedicatio eccleſiarum. conſecratio virginum ⁊ aliarum rerum pertinentium ad cultum diuinum. benedictio abbatum. abſolutio ab excomunicatione vel aliis cenſuris eccleſiaſticis. electio prelatorum eccleſiaſticorum. confirmatio eorum. renunciatio. viſitatio ipſorum prelatorum: correctio criminum vel deſiſtere a correctione in iudicio eccleſie. cura aĩarum. ingreſſus religionis ſeu monaſterii. eccleſia ſeu beneficium ſimplex vel curatum. prebenda. dignitas eccleſi-

astica. vt archidiacōat⁹ .preponitur a ep̄a/
us ⁊ hi⁹.officiū sepulture vel locus eccl̄ie
cōsecratus ad sepulturā: vel vbi iā ē sepul/
tus aliqs:capelle.ius patronatus:ius ꝑcipi
endi decimas. Officia eccl̄iastica vbi ē ali/
qd iurisdictiōis spūalis vt Jconim⁹. Uice/
dominus ⁊ hi⁹.ferre sententiā i iudicio eccl̄ia
stico:permutatio dignitatis eccl̄iastice vel
bn̄ficii ⁊ sil̄ia. Pacisci ergo ꝓhis symonia ē.
Un̄ dr̄.i.q.z.c.quā pio. Cesset oīs pactio ces
set oīs cōuentio.s.emptionis aut vēditionis
Notādum tn̄ ꝙ si qs sine pactione exp̄ssa
vel exactione conferat aliqd spūale:spūalit
hac itentione vt ꝑꝑ illud recipiat tēporale:
puta audit ꝯfessionē: vel dicit missam: vel
ꝯfert ordinē siue bn̄ficiū ⁊ sil̄ia pricipaliter
qꝛ sperat ꝑꝑ hoc se habituꝝ pecuniam: vel
aliud p̄cium. Et sil̄r qui dat tēporale princi
paliter vt recipiat spūale:puta eucharistiā
ordinē sacrum.beneficiū ⁊ hi⁹. symoniaꝫ cō
mittit mentalem q̄ mortale ē ꝭꝫ Ric. Tho.
Ray. Hosti. ⁊. Innoc. Sed tal̄ symonia mē
talis tollit̄ ꝑ pn̄iam.extra de symonia.c.mā
dato. Ubi aūt nō fit pactio vel exactio vel
principalis itentio ad tēporalia in collatio/
ne spiritualiū vel receptiōe:sed gratis.⁊ ele
mosynaliter detur aliqd ⁊ accipiat̄ ad sustē
tationē nature vel reuerentiā sacramētoꝝ
vel ad seruādum laudabilē ꝯsuetudinē:lici
te ⁊ sine symonia dari ⁊ accipi pōt. Un̄ gre.
i.q.z.c.sicut ep̄m.ait. Eius oblatio nullam
culpe maculā igerit que non ex ambientis
petitione ꝓcessit: Nec symoniaci sunt tm̄ q
spiritualia vendunt vel emunt.sed etiam il
li qui i his mediatores st̄.quos ecclesia gra
uiter punit.sicut pꝫ.i.q.z.c.sicut episcopuꝫ.

¶ Qr pecunia ē materia iductiua peccati symonie. ⁊ quō pecunia accipit̄ multiplicit̄ ⁊ multiplici munere. ¶ Capl̄m. z.

SEcūdnm mysteriū ꝯtēplādū de sy/
monia dr̄ iductio. Est nāqꝫ hui⁹ sce
leris materia iductiua pecunia:su/
mēdo pecuniā large. vt i sermone precedē/
ti dictū ē ꝓ omni eo quod potest tēporalit̄
possideri. Pōt etiaꝫ pecunia dici quicquid
precio tēporali seu estimari pōt seu mensu/
rari. Nō solū pecunia numerata in monetis
auri argenti ⁊ eris: vel ea que ꝯmuniter cō
sueuerūt emi vel vendi vt vasa aurea: vel
argentea aīalia agri.⁊ hi⁹.sed etiaꝫ preces
ex qbus acquirit̄ fauor popularis ⁊ obseqa
tēporaliter p̄stita. Unde dicit Greg.i.q.i.c.
sūt nōnulli. Cū viꝝ iustū propha describe/
ret ait. Beat⁹ q excutit man⁹ suas ab oī mu
nere. Quia aliud ē munus ab obsequio:ali
ud a manu:aliud a lingua. Munus ab obse
quio ē seruitus idebite impensa. Munus a
manu pecunia ē. Munus a lingua fauor.s.
mūdanus: Et per quodlibet hoꝝ muneruꝫ
cū iteruenit i spiritualibus ꝯmittit̄ symonia
vt ibidē Gre.d. Et ad idē.i.q.3.c. saluator:
Urbanus ait. Quisquis res eccl̄iasticas .i.
spūalia q̄ dei dona sunt:nō ad hoc ad qđ isti
tute sūt:sꝫ ad propria lucra munere lingue:
vel idebiti obsequii: vel pecūie largiat̄ vel
adipiscit̄ symoniacus ē. Et q̄ꝫtum ad mun⁹
a lingua sciendum ꝙ si quis prelatus ꝯfert
beneficium ecclesiasticū seu dignitateꝫ ec/
clesiasticā: vel aliqđ sacramētum ad p̄ces
alicui⁹ hac itentione principali vt eius pre
cibus ꝯferēti laus vel fama acquirat̄: vel
vt ꝯtrarium euitet̄ symoniam cōmittit. Et
si p̄ces porrigunt̄ ab alio pro idigno đ bene
ficio curato vel simplici:⁊ ille qui porrigit ⁊
qui exaudit symoniam cōmittit:si ad p̄ces
factas pricipaliter mouet̄. Si aūt p̄ces por
rigunt̄ pro digno:⁊ ad idoneitateꝫ respicit̄.
nō ad preces principaliter:nec rogans nec
ꝯferēs male facit nec symoniā cōmittit. Si
vero quis pro se preces porrigat de benefi
cio simplici nō reputat̄ symonia si alias ē di
gnus. Nā si idign⁹ symoniacus reputat̄. Et
sil̄iter symoniā iducunt preces pro se porre
cte de beneficio curato.etiā si alias sit di/
gnus:qꝛ rōne ambitionis ⁊ presumptionis
reputat̄ eo ip̄o indignus secūdum beatum
Tho.i.4.di.25.⁊.z.z.q.cētesima.⁊ Ray.i
summa sua: q̄ꝫtum ad munus ab obsequio
reputatur symonia qn̄ quis seruiret alicui
prelato obsequio inhonesto. Sꝫ quo ad ob/
sequia honesta videlicet ordinata vel ad
vtilitatem ecclesie vel prelati rationabileꝫ
nō reputat̄ symonia:ita tn̄ ꝙ nō pricipaliter
seruiens faciat propter illud consequēdum
Unde Greg.ait. Ecclesiasticis vtilitatibus
deseruientem ecclesiastica oportet remu/

neratione gaudere.i.q.2.c.ecclesiasticis.
Munus a manu ē cū datur pecunia ꝛ hi⁹.
Ubi tamen notandum ꝙ pecunia pōt dari
ꝛ recipi licite pro spirituali ꝛ sine symōia qn/
que rationibus.ꝑ rōne ꝑmutationis. ¶ 2° rō
ne sustentationis.3° rōne prouocationis.4°
rōne punitionis.5° ratione vitande vexati/
onis. Primo rōne ꝑmutationis.probat̄ sic.
Qui vult remissionē peccatoꝝ cōsequi de/
bet si pōt elemosynas facere.Unde Danie
lis.4.Peccata tua elemosynis redime.Et
Ambrosius de pe.dis.i.c.medicina. Pecca
tis tuis venundat⁹es redimet te pecūia tua
Debet etiam quis pro adeptione eterne vi
te tēporalia cūcta dare.iuxta illud Math.
6.facite vobis amicos de māmona iniquita
tis.2° potest dari pecunia rōne sustentatio/
nis.sicut sacerdos pro missa quam dicit ac/
cipit pecuniam vel prebendam nō ꝙ illam
accipiat ꝓ ꝯsecratione eucharistie: vel pro
orationib⁹ ꝛ hi⁹.quasi preciū: sed vt stipēdiū
sue sustētationis.Unde.Aug⁹.i.q.i.c.iudi
ces ait.Accipiāt necessitatis sustētationem
a populo: mercedē ministrationis a deo. sic
ꝛ ꝓphe antiqui testamēti si aliqñ recipiebāt
aliquid i ꝓphetando accipiebāt in modum
elemosyne ad sustētationē nō ad preciū pro
phetie. ¶ 3° pōt dari pecunia ꝛ accipi rōe ꝓ
uocationis.Et sic dant̄ elemosyne pauperi/
bus ad idūcēdum eos ꝛ excitādum vt orēt
ꝓ benefactorib⁹ suis nō loco precii.qꝛ ora/
tio spūalis ē ꝛ appreciari nō pōt. ¶ 4° ratiōe
punitionis.Exigitur quādoqꝫ ab eo qui ab
soluitur ab excōicatione pecunia nō ꝓ ipsa
absolutione: qꝛ hoc esset symonia sed i puni
tionem. ¶ 5° rōne redimēde vexationis. Nā
anteq̄ȝ ius acquiratur alicui i beneficio vel
dignitate nō lꝫ dare ad redimēdam vexati
onē suam: qꝛ esset symonia.sed postq̄ȝ fuerit
adeptus: et ius sibi acquisitum vexatio/
nem sibi iniuste factam super beneficio vel
dignitate licꝫ pecunia redimere: sed non iu/
stā vexationē vt si iuste accusaret̄.ꝛ hi⁹.

¶ Qualiter puniuntur symoniaci: tum per
priuationem gratie diuine: tum per suspen
sionem ordinis ꝛ beneficii symoniace susce
ptorum: tum etiam per obligationem ad re
stituendum. ¶ Caplꝫ.3

Tertiū mysterium cōtēplandum de
symonia dr̄ punitio. Punit̄ etenim
hoc peccatum multiplici pena. p^a
dr̄ gratie dei ꝑditio. 2^a iusta suspensio.3^a re
stitutionis obligatio ¶ Prima pena dr̄ gra
tie dei ꝑditio.Unđ.i.q.i.c.qui studet.greg⁹
nazāzenus ait.Judas omniū redēptorem
vēdidit.mox laqueo suspēsus eādeȝ redem
ptiōis gratiā nō obtinuit ꝛ merito.qꝛ nemo
pōt retinere qđ vēdidit.Symon etiam ma
gus cū eandē grām spūs sci emere vellet:
dānationis sue sniam audiuit a petro.Dicit
etiā Aug⁹.i.q.i.c.Sicut.ꝙ ignis sacrificii:
qui p.70.ānos babylonice captiuitatis sub
aqua vixerat extinctus ē antiocho Jasoni
vēdēte sacerdotium qui significauit ignem
idest gratiā spirit⁹ sci nō lucere i symoniacis
sacramētis. ¶ Scđa pena qua puniuntur
symōiaci ē iusta suspensio.Sunt eni noto/
rii symoniaci suspēsi ab ordinibus ꝛ benefi
ciis symoniace susceptis.vt.i.q.i.c.statuim⁹
ꝛ.c.quisquis.Et hanc suspensionē videtur
ambrosius vocare excōicationē i.c. reperi
unt̄.i.q.i.ꝭm glo.Et tales.s.cōferētes ordi/
nes vl' beneficia ꝛ officia ecclesiastica ꝛ ista
etiā recipiētes ꝑ symoniā si sunt clerici de/
bent dꝑoni ꝛ priuari oī officio ꝛ bñficio sim
pliciter si cōuincant̄ de hoc i iudicio ecclesie
Si sunt laici vt mediatores symonie đbēt
excōicari.i.q.2.c.si quis.Efficiūtur etiaȝ in/
fames. ꝛ quilibet criminosus admittit̄ ad
accusationem coꝝ.extra de symonia.c.tan
ta.ꝛ.c.si dñs. ¶ Tertia pena symoniacorū
ē restitutionis obligatio. Nam ꝭm Tho.pe
cunia recepta ꝑ symoniā retineri nō potest
sed restitui debet.nō cōferenti: qꝛ turpiter
dedit.sed debet pauperibus erogari: vel illi
ecclesie in cuius iniuriam data ē applicari.
ꝛ hoc i oī symonia.Et ꝭm Tho.ꝛ Innocēti
um ꝛ Ray.symoniacus quo ad beneficia
simplicia vel curata per symoniā recepta ꝑ
dit fructus: qꝛ nō pōt illos recipere.ꝛ rece/
ptos tenet̄ restituere: deductis expēsis fa/
ctis i vtilitatem ecclesie ꝛ gratia fructuuȝ
colligendorum.ꝛ hoc qꝛ fur ē ꝛ latro in illo
beneficio.Jn veteri autem testamento. vt
hr̄.4.Reg.5.c.Giezi propter symoniā quā
ꝯmisit accipiēdo pecuniam a naaman syro

quē Heliseus ꝓpheta curauerat: lepra percussus ē cum oībus posteris eius. Sed qd dicā? Quo me vertam? Qualiter verba cōcludam? Audiuim⁹ ex his que dicta sūt ꝙ graue sit vitium symonie. ⁊ tñ hodie vbiqȝ regnat. vbiqȝ sua tela proiicit. O ecclesia dei o spōsa decora agni imaculati xp̄i iesu: quis in te preficit tot ignaros idoctos ihabiles ad curā aiarum? Quis ordines dignitates ⁊ beneficia tua tam multis idignis tribuit? Audeo dicere ꝙ pessima illa ⁊ truculenta belua symonia mala hec omnia fecerit. Et ne descendam⁹ad pticularia: tm̄ vnū tenere firmiter possumus ꝙ si symonia cessaret a ministris ecclesie cūcta bene optime qȝ dispōerent: ⁊ animas i peccatis alligatas absoluerent: ac de diaboli laqueis liberarent. se vero nō illaquearēt: sed potius velut ministri digni adipiscerent in hoc seculo dei gratiam. ⁊ in futuro sempiternam gloriam: in qua christus viuit regnatque per infinita secula seculorum. Amen.

Feria quarta tertie hebdomade in quadragesima. de cogitationibus malis ⁊ vitiosis vitandis: propter quas solas ⁊ absqȝ effectu operum exteriorum posset homo damnari. Sermo. 42.

De corde enim exeunt cogitatiōes male. Uerba sunt redēptoris nr̄i originaliter Math. 15. c. ⁊ i euangelio hodierno. Extat apud nōnullos opinio quidē satis falsa ⁊ piculo sa: qm̄ nō arbitrant esse peccata que per opa extrinseca nō ppetrant: cum tñ ꝭm rei veritatē multo plura sint mala que latēt i corde: i die iudicii manifesta fienda ꝙ ea que nūc apparent forinsecus ⁊ vident. hoc aūt euidenter satis aperuit oīum doctor iesus xp̄s dei filius in lectione scī euangelii. Qua pp vt qui verā pniam agere volūt totaliter mundent: ⁊ quelibet expellantur facinora: in p̄nti sermone de cogitationib⁹ disseremus: de quib⁹ tria mysteria declarabo

Primum dr̄ cognitio.

Secundum offensio.

Tertium remediatio.

Q cogitationes cordium certitudinalit cognosci non p̄nt nec a demonibus neque ab angelis beatis: sed bene a solo deo quē nullum latet secretum. Caplm̄. i.

Primū mysterium declarādum de cogitationibus dr̄ cognitio. in quo vidēdum erit qualiter cogitatiōes nrorꝫ cordiū cognosci p̄nt. Et hoc tripliciter pͦ respectu demonis. 2° respectu angeli. 3° respectu dei. pͦ vidēdū ē qualiter cogitationes hoīum cognoscunt respectu demōis De quo dubiū eē pōt. vtrū cognoscat secreta ɔscie. ⁊ videt ꝙ sic. pͦ q2 officium demonū ē accusare. Unde. Apoc. 12. Proiectus ē accusator fratrꝫ nostrorꝫ. Ergo si i iudicio argueremur de secretissimis cogitationib⁹ videtur ꝙ he non lateant accusatorem nostrū. Secūdo arguitur. q2 dicit aug⁹. 12 sup Gen̄. ad litteram. Mali angeli cogitationes nouerunt: quia multa predicunt que non predicarent si cogitationes non nouissent. 3° arguitur ex dictis Ar. 2. de anima. Notior ē operatio ꝙ potētia ⁊ potētia ꝙ substantia: q2 per cognitionē operatiōis ⁊ potētie puenit in cognitionem sbe. Sȝ sba aīe non pōt latere diabolū. ergo nec ei⁹ operatio nec virtus. ergo si cogitatio ⁊ affectio sunt passiones aīe. ergo nō p̄nt latere diabolum. Sed ɔtra arguitur ex dicto aug d. in li. de eccl'iasticis dogmatibus Inēnas aīe cogitationes diabolū nō videre certi sumus. Rn̄det Bon̄. ⁊ Ric. di. 8. 2. li. ꝙ duplex ē cognitio pͣ certitudinalis. ⁊ tali cognitione demones nō p̄nt sciarum secreta rimari. 2ͣ ē cognitio coniecturalis que ē per aliquos motus seu per aliqua signa. Et qm̄ pauca sunt ita secreta quin prodeāt in opera exteriora: vel appareāt per signa exteriora faciei vel per signa corporis qδ diuersimode mouetur ꝭm diuersitatem affectionū. Hinc ē ꝙ multe cogitationes nr̄e deprehēdi p̄nt a malignis spiritib⁹: nisi arceantur virtute diuina. hec aūt cognitio poti⁹ ē coniecture ꝙ certe scie. Ad primum ergo argumentum dicit Bon̄. ꝙ i die iudicii nō solum demon erit accusator: imo etiam ⁊ cor nostrū. Uñ de exterioribus accusabit

diabolus: de secretis vero ꝯscia ꝓpria.
Ad secūdū pꝫ rñsio ꝑ dis.iā factā de duplici
cognitione. ¶ Ad tertiū vero.s.ꝙ notior ē
operatio q̄ȝ sba. dic̄ Boñ. ꝙ verū ē de ope/
ratione extrinseca De itrinseca aūt aīa nō
hꝫ semꝑ veritatē. Multe eni res sūt nobis
note quarū virtutes ꝛ opationes nos latēt
Uel dicēdum ꝙ illud hꝫ locū i opatione na
turali: nō ī opatione volūtaria. Opatio .n.
naturalis ꝼm ꝙ naturalis ē ita se nāliter na
ta ē repñtare. nec se occultare pōt: sicut nec
sba: imo ꝑ ipsā manifestatur sba dū plus ha
bet de rōne actualitatis ac ꝑ hoc manifesta
tionis ꝛ lucis. In operatione aūt volūtaria
secus ē. Nā cū sba nāliter se repñtet: sicut
nāliter ē ꝛ se occultare nō possit: opatio vo
luntaria sic̄ volūtarie exiit ī eē: ita ꝛ volun/
tarie manifestatur. ꝛ ita occultari pōt. imo
nō manifestat̄ nisi hō velit. Talia aūt sūt q̄
latēt i secreto nr̄e ꝯscie. Jō q̄uis diabolus
videre possit aīam ꝓpria ꝟtute: nō tñ pōt il
lā ꝯspicere. Et sic ꝯcludit̄ ꝙ certitudīaliter
demones archana pectoris nr̄i scire nō va/
lent. ¶ 2° videndū ē q̄liter cogitatiōes co/
gnoscunt̄ respectu angeli. Et lꝫ Hermes in
li. quē fec̄ de q̄ttuor materiis. ꝛ qdā alii ꝯtē
dāt ꝓbare nō latere ipsos angelos cogitati
ones nr̄as: verūtñ i hac parte iherebo do/
ctrine sci Tho. Colligo itaqꝫ ex eius dictis
i prima pte sūme. q. 57. ꝛ in. 2. scripto sē. dis.
8. ar. 5. ea que ꝓ solutione hui⁹ dubii faciūt
Dico ergo ꝙ cogitationes pñt dupliciter
ꝯsiderari. Uno mō ꝓut sūt i sua futuritiōe.
Alio mō ꝓut sūt in sua presētialitate. p̊ mō
.s. ꝓut cogitatiōes sūt future: nāliter cogno
sci vel videri ab āgelo nec ab hoīe pñt. Cu/
ius rō ē. q2 futura nō cognoscunt̄ nisi ꝼꝫ ꝙ
hñt eē determinatū i sua cā. Sed cogitatio
nes cordis ñ hñt determinatū eē i volūtate
q2 volūtas se hꝫ ad vtrūlibet: ꝛ iō ñ pñt co/
gnosci. ¶ 2° mō cogitationes cordis pñt ꝯsi
derari ꝓut sūt i sua pñtialitate. Et hoc duo
bus modis. vel ꝓut sūt i suo principio. vel
ꝓut sūt i signo. ¶ p̊ mō ꝓut cogitationes sc̄
solū in suo pricipio. s. cogitatiōes i itellectu:
ꝛ affectiones i affectu vel voluntate: ita ꝙ
ex cogitationib⁹ nō resultat aliqđ exteri⁹ si
gnū: puta aliqs effectus vel motus i corde:

ꝛ sic solus de⁹ cogitationes cognoscit. p̊ rō/
ne cālitatis q2 ille solus cogitationes cogno
scit cui soli subiacet intellectus ꝛ voluntas
creature rōnal': ꝛ q solꝰ pōt opari in eā. ꝛ est
eius pricipale obiectum ꝛ finis vltimus:
Sed hoc ꝓpriū ē dei. ergo nec angelo nec
hoi ꝯuenit: sed soli deo. 2° hoc ꝓbat̄ rōe en/
titatis. Nā quāto aliqd min⁹ hꝫ de entitate
tāto min⁹ hꝫ de cognoscibilitate. sed cogi/
tationes minimū hñt de entitate. ergo ꝛ mi
nimū de cognoscibilitate. Addit̄ ꝛ alia rō. s.
ītimitatis. Nā quāto aliqd ē magis secretū
vel absconditū: tāto minus cognosci potest.
Sed cogitationes cordis ipsi mēti ꝛ itelle/
ctui ꝛ volūtati sunt valde intime eo ꝙ sunt
a principio itrinseco. s. itellectu ꝛ volūtate
Qđ patꝫ: q2 cogitare dic̄ actionē ītrinsecā.
ꝛ ideo ille solus cogitationes cordis pōt co
gnoscere qui ipsi menti potest se itimare. ta
lis autē ē solus deus. ¶ 2° cogitationes cō
siderari possunt prout sūt in exteriori signo
ꝛ sic cognosci possunt ꝛ ab angelo ꝛ a de/
mone: vt dictum est. ꝛ ab ipso homine. ¶ 3°.
videndum est ꝛ ꝯcludēdum ex premissis ꝙ
cogitatiōes cognoscuntur ab ipso deo. Ipi
nihil ē absconditum nihil occultum. cogno
scit ꝛ quicquid patet ꝛ quicquid latet. Un/
de Job. 42. c. ait. Scio quia oīa potes: ꝛ
nulla te latet cogitatio. Et Ec. 7. Nō te iu/
stifices ante deum: quoniaꝫ agnitor cordis
ipe est. Et p̊s. 93. Dominus scit cogitatiōes
hominum. Et. i. Paralip. penult. Omnia
corda scrutatur dominus: ꝛ vniuersas mē
tium cogitationes intelligit. Et Heb. 4.
Omnia nuda ꝛ aperta sunt oculis dei. Et
Joh. i. canonice. c. 3. Maior est deus corde
nostro ꝛ nouit omnia. Et. 32. dis. c. erubescāt
Secretorum cogitator ꝛ iudex deus ē. Et
Seneca ad Lucillū. Quid ꝓdest aliqd ab
hoīe esse secretū: Nihil deo clausū ē. Ipse
cogitatiōibus nr̄is iteruenit. Sic iteruenit
dico: vt nūq̄ȝ aliqñ īde discedat. Ex quibus
deprehēdimus quāta sit illoꝝ fatuitas qui
gaudent delinquētes ab hominibus nō vi/
deri nec cogitant deum omnium secretorū
oīumqꝫ cordiū esse īspectorem. Uñ ꝛ poeta
Ouidius li. 14. metamorphoseos ait. Aspi
ciunt oculis superi mortalia iustis.

¶ Qualiter i cogitatione pōt esse peccatū ꝙ alia est cogitatio nature alia gratie. ꝛ alia culpe. ¶ Caplm.2

Secūdum mysterium declarandū de cogitationibus dr̄ offēsio. In q̄ disputandū venit. vtrū i cogitatione possit homo peccare ꝛ offēdere deū. Et arguit̄ p vna pte ꝙ nō. Nam oē peccatum aut ē in voluntate aut i actu volūtatis. Sꝫ cogitatio ē actus itellectus. ergo i cogitatione nō pōt esse peccatum. Sed in cōtrariū ē auctoritas iesu xp̄i i euangelio p̄senti. Et iterū i scripturis sepius cōfirmat̄. Unde pv. 15. Abbominatio dn̄i cogitationes male. Et Sap. i. Peruerse cogitationes separant a deo. Et puer. 6. Deus odit cor machinās cogitationes pessimas. Et esa. i. Auferte malum cogitationum vestrarū ab oculis meis Et. 55. c. Derelinquat impius vias suas. ꝛ vir iniquus cogitationes suas. Et hiere. 4. c. Usqꝫquo morabunt̄ in te cogitationes noxie? Et zach. i. Cōuertimini de viis vestris malis ꝛ cogitationibꝰ vestris pessimis. Et Math. 9. Cum quidā de scribis dicerent intra se de xp̄o. hic blasphemat. cum vidisset iesus cogitationes eorum: dixit. Quid cogitatis mala in cordibus vestris? Rn̄deo ita qꝫ ad hanc questionem ex dictis Alex. i. 2. summe. ꝛ sancti Tho. di. 39. 2. li. ar. 2. distinguēdo triplicem cogitationem. Prima est nature. 2ª gratie. 3ª culpe. ¶ Prima ē cogitatio nature: qn̄ quis cogitat ea ad que naturaliter iclinatur. vt si quis sitiens cogitat d potu. siquis grauatus somno cogitat de dormitione ꝛ hiꝰ. ꝛ in talibus cogitationibus non ē peccatum qꝛ ex his que isūt a natura nec laudamur nec vitupamur vt dicit̄. 2. ethi. ¶ Secūda cogitatio dr̄ gr̄e: cum quis cogitat bn̄facere. Nā vt diximus i primo huius operis sermone. Nō potest quis a seipso cogitare bonum. quia vt inquit augꝰ in li. de predestinatione scōꝝ. Prius est cogitare bonum q̄ credere. ꝛ ipsum cogitare bonum ex deo ē. Notandum tn̄ ꝙ non omnis cogitatio boni a gratia est inspirante. Nam cum duplex sit bonum. s. quoddaꝫ de necessitate precepti. quoddā de supererogatione perfectionis. lꝫ primum bonum semper sit homini inspiratum a deo. non tn̄ semper secundum. quinīmo posset ꝛ qn̄que diabolus permittente deo talia bona suggerere: vt sub illorum spē induceret ad grauiora mala. puta posset tēptare aliquem vt pniam faceret quam fecit btūs franciscus vt sub illa specie aut faceret illum de se mlt̄um presumere: aut ad fatuitatem peruenire. Propterea laudo vt cum similes cogitationes ascendunt in corde velit hō recurrere ad diuinum consilium pariter ꝛ auxiliuꝫ ꝛ petere bonorum ꝛ scōrum virorum iudicium. ¶ Tertia ē cogitatio culpe. quādo qs cogitat de peccato aliquo. Et hec cogitatio potest esse aliquando meritoria aliquando venialis. aliqn̄ mortalis. Potest esse cogitatio de peccatis meritoria cum quis cogitat vel vt dolcat vel conteratur sicut dicebat Ezechias esa. 38. c. Recogitabo tibi. o. a. m. i a. a. mee. Uel cogitat quis peccata vt illa cognoscat. sicut qui habet confessiones audire varia peccata recogitat qualiter illa possit detestari siue punire. Quādoqꝫ cogitatio de peccatis pōt esse venialis. s. cum quis illa cogitat cum aliquali delectatione nō tamen ex proposito nec ex deliberatione: sed potius ex quadam subreptiōe. Qn̄ꝫ isuper cogitatio de peccatis est peccatum mortale: qn̄ videlicet quis cogitat illa cum sensu deliberato ex delectatione ꝛ cōplacētia peccati mortalis. Et q̄uis non sequatur actus exterior: tn̄ voluntas deprauatur: ꝛ maculatur interius. propterea graue periculum iminet his qui nullam sibi cōsciam faciunt de cogitationibus turpibus ꝛ immundis. Idcirco seruāda est Hiero. regula ad Demetriadē virginē. d. Omniū operū ꝛ cogitationū tuaꝝ speculatorē tuū deuꝫ crede Ideo caue ne quid loquaris aut cogites qd̄ oculos diue maiestatis offēdat. hec ille.

¶ Qr vitari possūt peccata cogitationū p exercitiū orōnis lectionis: opatiōis ꝛ peuitationē locutionis ꝛ auditionis ociosorum verborum: ꝛ nutritionis ipsaruꝫ cogitationum. ꝛ per amaritudinem. Capitulum. 3.

Tertiū mysteriū declarādū de cogitationibus dicit̄ remediatio. in q̄ notabimus. tria principalia reme-

dia:quibꝰ cogitationũ peccata ꝺclinari pos sint. ¶ Primũ est exercitatio. ¶ Secũdũ euitatio. ¶ Tertiũ amaricatio. ¶ Primũ remediũ ẽ exercitatio: aut ĩ lectione aut ĩ oratione: aut in corpali occupatione. Et de hᵃ ita dicit Hiero. ad Saluinã ꝺ nebridio ⁊ viduitate. Semp ĩ manibus tuis diuina sit lectio ⁊ tã crebre orationes: vt oĩuȝ cogitationũ sagitte quibus adolescẽtia pcuti solet huiuscemodi clypeo repellant̃. Et idẽ ad Rusticũ monacũ. ⁊ de ꝯsecra. d. 5. c. nũq̃. Facito aliquid opis vt diabolus te sẽp ĩueniat occupatuȝ. Et idem ad Demetriadẽ virginẽ. Nec iõ tibi ab ope cessandũ ẽ: q2 deo propitio nulla re indiges: sȝ ideo cũ oĩbus laborãdũ vt p occasionẽ opis nil aliud cogites nisi qꝺ ad dñi ptinet s̃uitutẽ. Propterea Ecc. 33. dr̃. Mltã maliciã docuit ociositas. Secũdũ remediũ dicit̃ euitatio. Qui vult cogitatiões malas aut fugere aut vincere euitet tria. ¶ Primo malã locutionẽ. s. ociosoruȝ verboruȝ: q2 vt inquit apls. i. Cor. 15. c. Corrũpunt bonos mores colloquia mala. Et. Ar. 7. politicoꝝ Ex dr̃e de facili qꝺcũq̃ turpiuȝ fit ⁊ ipsũ facẽ. Et Hiero. in epitaphio scẽ Paule. Immũdicia ⁊ turpe verbũ atq3 lasciuũ nũq̃ ẽ de ore virgineo pferẽduȝ: qbꝰ signis libidinosus animꝰ ondit̃. 2°. euitet auditionẽ. vt nõ solũ nõ loquat̃: veꝝ etiã nõ audiat q̃ sordida sũt ⁊ vana. ⁊ cũ viderit quosq3 de silibꝰ colloquẽtes velut de serpẽtibꝰ discedat ab eis. ¶ 3°. euitet nutritõeȝ: vt sic ogitatões irruãt nõ nutriat illas nõ retineat. nõ ĩ delectationẽ illoꝝ ꝯsẽtiat. sed conet̃ eis repugnare ipsasq3 a se repellẽ q̃tũ põt. Un̄ Hiero. ad Eustochium inquit. Nolo sinas cogitationes crescere. nihil ĩ te babylonicũ vl ꝯfusionis adolescat. Dũ puꝰ est hostis ĩterfice. neqtia elidatur in semine Quia enĩ ĩpossibile est ĩ sẽsu hoĩs nõ irruere motũ medullaꝝ calore. ille laudat̃: ille p̃dicat̃ btũs q statiȝ vt cepit cogitatꝰ ĩterficit ⁊ allidit eos ad petrã: petra aũt erat christus.

¶ Tertiũ remediũ dicit̃ amaricatiõis. Sic m̃res cũ a dulcedine lactis filios paruulos volẽtes retrahere sup mamillas amara q̃dã apponere solẽt: vt illoꝝ gustu cessẽt vbera suggere. Sic amaritudo mentis cogitatiõibꝰ ĩmũdis admixta eas amaras ⁊ insipidas reddit. Est aũt triplex amara memoria ¶ pª mortis. de qua sapiẽs Ecc. 41. O mors q̃ amara est memoria tua. ¶ 2ª amara memoria ẽ vltimi iudicij: ꝺ q̊ ecclia cãtat pphe ticũ illud. Dies illa dies ire dies calamitatis ⁊ miserie dies magna ⁊ amara valde. ¶ 3ª memoria est amara dñi nr̃i ihu xp̃i passio. Cũ ergo quis stimulat̃ aculeis cogitationũ malarũ: si diligenter recogitat se moriturũ: aut in dei iudicio rationẽ se reddituꝝ: aut videat xp̃m p se ĩ cruce patientẽ: facile victor euadet. Ergo retineamꝰ corda nr̃a ne ĩpleantur malicia malarũ cogitationuȝ. vt sic valeamꝰ adipisci ĩ hoc seculo dei gratiam ⁊ in futuro gloriã. Amen.

¶ Feria quinta t̃tie hebdomade ĩ q̃dragesima: de religiosa votoꝝ emissione illorũq3 obseruantia: a qua multi deficiunt: q2 post impetratas gratias vota promissa non soluunt. ¶ Sermo. 43.

IMperauit febri ⁊ dimisit illã. Scribuntur hec v̾ba originaliter Luc. 4. c. ⁊ in euangelio hodierno. Subuenit deꝰ virtute sua infinita necessitatibus hoĩuȝ: si tñ ipsi religiosa pietate ad eius auxiliũ cõfluant: sicut patet in lectione euãgelica ĩ q̃ narrat̃ benigna cõdescensio xp̃i ad sanãduȝ socꝝ Symonis a magnis febribus: fecit tñ illud rogatꝰ a suis Sic ⁊ quottidie curãtur infirmi a varijs lãguoribus: quibus humanũ p̃sidiũ succurrere minime valet. dei tñ adiutorio salutẽ recipiunt. Id aũt plurimũ ĩpetrat̃ nõ solũ per ꝺuotas orones: sȝ etiã p fideliũ votoꝝ emissionẽ. Facto nãq3 voto deo ⁊ sãctis eius q̃ plurimi ĩcolumitatis beneficiũ sũt adepti. Quia vero magna est ĩgratitudo emittere vota ⁊ illa ñ exoluere: ppterea ĩ hᵒ s̾mone ꝺ voto aliqua necessaria penitentibus percurramꝰ. ¶ Naȝ Deutᵒ. 23. dicitur. Cũ votũ voueris dño deo tuo nõ tardabis reddẽ: q2 reqret illud dñs ds tuꝰ. Et in psal. 49. Redde altissimo vota tua. Et. 75. Vouete ⁊ reddite dño deo vestro. De voto itaq3 tria mysteria principalia erunt declaranda.

Primum dicitur diffinitio.
Secundnz prohibitio.
Tertium dispensatio.

Quid sit votũ ⁊ de septez cõditionibus q̃ regrunt̃ ad h̃ vt habeat rationẽ virtutis.

Rimũ mysteriũ declarãdũ. Cap̃. i. de voto dicitur diffinitio. ĩ quo qd sit votum videamus. Et ex dictis sancti Tho. z. z. q. 88. ⁊ Ric. di. 38. quarti. sumo hãc diffinitionẽ. Uotũ ẽ ɔceptio melioris propositi aĩ deliberatiõe firmata. Ex qua diffinitione colligunt̃ septẽ cõditiones que requirũt ĩ voto vt debite fiat videlicz. p^a dicitur deliberatio. z^a ꝓmissio. 3ª supererogatio. 4ª ordinatio. 5ª Formatio. 6ª Honestatio. 7ª distinctio. Prima conditio que requiritur in voto dr̃ deliberatio. vt. s. fiat ex voluntate deliberata: Nam vt dicit Ric. vbi. s̃. Uotum dr̃ a volendo. Unde sicut ĩ nobis est duplex velle scilicet plenum. quod est velle deliberatiuum: ⁊ semiplenũ: qđ ẽ velle ex subreptione: sic dico qđ ẽ duplex votũ. s. votũ qđ habet plenã rationẽ voti: ⁊ de ratiõe talis voti ẽ ꝙ sit factũ ex deliberatione: q2 vt dicit̃. zo. q. 3. c. pñs clericus. Nullũ bonũ nisi voluntariũ. Et. 15. q. i. c. non ẽ. Uoluntariũ sibi militẽ eligit xp̃s. Et est aliud votũ qđ nõ habet plenã rationez voti: eo ꝙ non fit cũ deliberatione: sed ex quadaz subreptione: ⁊ iõ non obligat: Sed in hoc oritur dubium an teneant vota que fiũt in angustijs: vtputa a mulierib⁹ tẽpore partus: ⁊ a nauigantib⁹ tẽpore tẽpestatis: ab infirmis tẽpore infirmitatis ⁊ similia. Et quidã absolute: ⁊ male respondent ꝙ non. Contra q̊s dicit Guil. Qz est destinguẽdum: q2 aut vota p̃dicta fiunt ex intentione deliberata ⁊ sic tenent ⁊ obligant: vt patet in. c. sũt qui opes. 15. q. 4. Si ṽo fiant ex subreptione ñ tenẽt: ĩ angustijs tñ magis subripitur mens q̃3 in pace ⁊ quiete: eo ꝙ f3 Aug. ĩ li. 83. q. Passiões tristabiles plus habent alterare vsũ rationis q̃3 passiones delectabiles. Secunda cõditio q̃ requiritur ĩ voto dicitur ꝓmissio. Secundũ. n. Ric. ⁊ Tho. vbi. s̃. Propositum solũ ad faciendũ aliqđ bonũ nõ facit votũ: sed propositum firmatuz ꝓmissione. Et si fiat corde etiam sine oris expressione: adhuc tenet ⁊ ligat in foro conscientie. Expressio enĩ voti p̱ vocẽ refertur ad interiorem deliberationẽ. Sed hic occurrit vnũ dubiũ disputandũ. Utrum oẽ votũ publicuz per expressionẽ vocis factũ coram alijs sit votum solẽne. Et respondet Ric. ꝙ differẽtia ẽ inter votũ publicũ ⁊ solẽne: q2 quodlibet votum corã multis ⁊ in publico factũ publicum dici potest: s3 non quodlibet tale potest dici solẽne. Non enĩ dr̃ votũ solẽne nisi qđ in se habet aliquid annexũ vt in publicũ debeat venire ⁊ per qđ vouẽs ponitur sub alterius hominis potestate. Et tale est votuz in susceptione sacri ordinis: p̱ quẽ suscipiẽs constituitur minister ecclesie ad deo publice seruiendum ⁊ ponitur sub episcopi potestate. Unde tale votũ esset solẽne: etiã si p̃dictum ordinẽ ab episopo reciperet in secreto. Professio etiã in religione facta in manu eius q eam potest recipere habet ĩ se aliquid annexũ quo đbeat in publicũ venire: vñ talis ꝓfessio solẽnizat votũ etiam si fiat in occulto. Solẽniçatur ergo votũ p̱ professionez in religione ⁊ p̱ sacri ordinis susceptionẽ: vt patet extra qui clerici vel vouẽtes. c. rursus. in glo. ⁊. c. ꝙ votũ. Notãdũ tamẽ vt dr̃ ĩ glo. 27. q. i. c. mulieres: ⁊ extra de cõuersa cõiu. c. ex pte. ꝙ ĩ ꝓpria domo vti vestibus monachalibus ⁊ votũ facere non solẽniçat votũ. Tertia cõditio que requiritur in voto dicitur supererogatio. Debet fieri votũ de bono supererogationis ⁊ nõ de bono necessario: q2 ad bonum necessarium hõ tenetur etiã sine voto. Sed magister sententiaꝝ. dis. 38. q̃rti. dicit ꝙ votoruz aliud est cõe: aliud singulare. Cõe ẽ qđ oẽs in baptismo faciũt: cũ spondent renũciare diabolo: vt habet̃ de cõse. di. 4. c. prima igitur. ⁊. c. primũ interroget̃. Et tale votũ fit đ his que sunt necessaria ad salutẽ. Ibi tñ diminute inuenit̃ ratio voti. Singulare votũ ẽ cũ aliquis sponte ꝓmittit se facturũ aliqđ bonũ ad qđ nõ tenet̃: q̃3uis teneat̃ post votũ. Hinc dr̃. 17. q. i. c. sunt q̃dã. Sũt q̃daz q̃ etiã ñ vouẽtes debem⁹: q̃dã etiã q̃ nisi vo

uerimus nō debem⁹:ſʒ poſtq̄ ea deo ꝓmit
tim⁹ neceſſario reddere cōſtrīgimur. Sed
hic emergit vnū dubiū. Utrū vota q̄ fiunt
ſub aliq̄ cōditione: ↄditione illa ceſſāte ſint
obligatoꝛia. Et rn̄det Ray. in ſūma ꝙ du/
plex ē cōditio. Una generalis vt ſi vixero:
ſi potero: ſi d̄s voluerit q̄ ſp̄ ītelligūť etiā ſi
nō apponāt: vt pʒ. 27.q.2.c. beata maria.
Alia eſt cōditio ſpālis: puta cū qs vouendo
dic. ꝓmitto facere tale bonū ſi īpetrauero
ſanitatē. ſi cōditio deficiat votū nō obligat
Facit ad h̄ qd̄ ſcribiť. 32.q.8.c. nō ſoluʒ. Et
extra de cōditione appoſita ī diſpenſatione
c. verū. ⁊ de reſti. ſpo. c. olim. Quarta cōdi/
tio q̄ reqriť ī voto dr̄ oꝛdinatio. Debet votū
fieri ipſi deo: qꝛ cū vouere ſit act⁹ latrie ſo
li deo debeť. ⁋ Sʒ dubitať circa h̄. qꝛ vo/
ta fieri ſolēt ēt ſcīs. Sʒ dic̄ Ric. ꝙ vota q̄
fiunt ſcīs nō plene habēt rationē voti p̄ cō/
patiōnē ad ſcōs: ſʒ ad deū. Qui eniʒ vouet
ſcō Jacobo ei⁹ eccl'iā viſitare. Locutio ſiue
mentalis ſiue vocalis qua dicit ſe viſitatu/
rū ſanctū Jacobū fit ſancto iacobo. ſʒ obli/
gatio ad implēdū illud qd̄ dr̄ ꝓpꝛie ⁊ ſimpli
citer loquēdo non fit niſi deo: Un̄ qd̄ ē ma/
teriale in illo voto fit ſcō: ⁊ qd̄ ē foꝛmale fit
deo. ⁋ Quinta cōditio q̄ requiriť ī voto dr̄
foꝛmatio. Hec nāq̄ ē foꝛma voti vt fiat d̄o
de re bona ad bonū finē. ꝓpterea dic̄ Ric.
ꝙ votū factū p̄p malū finē nō tenet: nam
magis depēdet votū a ſuo fine q̄ȝ a ſua ma
teria: qꝛ ſm ph̄m. 2. metaph. Finis ē cā cau
ſaꝝ: ſed votū factū de materia mala p̄p fi/
nē bonū nō tenet. Jdcirco vouēs ſe factuꝝ
aliquid qd̄ eſt abſolute bonū: non tn̄ p̄p hoc
intendens niſi finē malū: grauiter peccat ⁊
nō tenet votū. qꝛ talis aut intendit p̄ illud
votū ſe poſſe cōſequi finē illū: aut nō: ſi nō
iā non obligat ſe p̄p fineʒ illū: qꝛ ſicut dicit
ph̄s. 3. ethicoꝝ. Electio non ē impoſſibiliū.
ergo a ſimili non eſt alicuius īpoſſibilis ad
cōſequēdū. Si ſic errat: qꝛ ſm Aug. ī li. 83.
q. Deo volente ⁊ auctoꝛe nō fit hō deterioꝛ
Deterioꝛ aūt fit hō p̄ ↄſecutionē finiſ mali.
⁋ Sexta cōditio q̄ reqriť ī voto dr̄ honeſta
tio. Debet votū fieri de re honeſta ⁊ mā bo
na. ꝓpterea dr̄. 22.q.4.c. ī malis. Jn malis
ꝓmiſſis reſcinde fidem. in turpi voto muta
decretū: qd̄ incaute vouiſti ne facias: īpia
eſt ꝓmiſſio q̄ ſcelere adimpleť. Sʒ dubitať
hic de Jepthe: de q̊ hr̄ Judic. xi. ꝙ interfe/
cit filiā ſuā ſicut vouerat. Et tn̄ ad Heb. xi.
numerať inter illos q̄ p̄ fidē vicerūt regna.
ergo videť ꝙ poſſit fieri votū de re mala ⁊
inutili. Rn̄det Ric. ꝙ votū Jepthe nō fuit
obligatoꝛiū niſi ad īmolandū animal occur
rens īmolatitiū. Et q̊ ad hoc fuit licitū ⁊ pla
cens deo: qd̄ oñdit victoꝛia ſubſecuta. vnde
in occidēdo filiā ſuā fuit fatuus ⁊ impi⁹: de
qua impietate poſtea penituit ⁋ Septima
ↄditio q̄ reqriť ī voto diciť diſcretio. Debet
nāq̄ fieri votū diſcrete prudēter ⁊ modera
te. Nā ſicut ꝓhibita ē indiſcreta penitētia:
ita ꝓhibeť ⁊ votū ei⁹. Sʒ qd de votis ſtul/
tis vt ſunt vota illoꝛū q̄ vouēt n̄ comedere
caput: aut n̄ comedere pedes: aut nō come
dere colūbos vel nō lauare man⁹ ⁊ ſimilia?
Rn̄det Tho. ꝙ talia vota deridenda ſunt
potius q̄ȝ ſuanda. Accipim⁹ g̊ ex dictis quā
ta ī vnoquoq̄ debet eſſe maturitas in vo/
uendo: quanta inſup̄ diligētia ī cōplēdo qd̄
voto ꝓmiſſū ē. Jō dic̄ Ric. ꝙ oē votuʒ li/
citū obligat vouentē ad illud qd̄ vouit ad/
implēdū niſi ī q̄ttuoꝛ caſibus. Un⁹ ē p̄p im/
potētiā adiplendi. Secūd⁹ p̄p auctoꝛitatē
ſup̄ioꝛis diſpenſādi ⁋ Tertius p̄p defectū
cōditiōis appoſite: vt dictū ē ſup̄i⁹ Quar/
tus qn̄ illud quod tempoꝛe voti facti fuit
licitum poſtea fuit illicitum.

⁋ De vouere interdicitur ſeptē generibus
perſonarum in quibus eſt limitata rationa/
biliter facultas vouendi. Capitulum. 2.

Ecūduʒ myſteriū p̄ꝛcipaliť d̄ uoto
declarādū diciť ꝓhibitio. Nā ꝓhi/
bētur ſeptē gradus pſonaꝝ voue/
re. Pꝛimi ſūt epī. Secūdi clerici. Tertij re/
ligioſi. Quarti pueri. Quinti filijfamilias.
⁋ Sexti ſerui. Septimi vxoꝛes. Pꝛimi q̄ non
pn̄t vouere ſūt epī. Jpſi enī nō poſſūt face/
re votū quo diſſoluať vīculū eccl'ie ſine li/
cētia dn̄i pape. extra de renūtiatōe. c. niſi cū
p̄ꝛidē. Eſt enī epus eccl'ie ſue ſpōſus. vt dr̄ ī
c. īter coꝛpoꝛalia. ex̄ de trāſlatōe epī ⁊ electi
Jdcirco nō pōt emittere vota q̄ eſſent in
p̄ꝛeiudiciū ſue cure. extra. de voto ⁊ voti re
dēptōe. c. magna. Secūdi q̄ nō poſſunt vo/

uere ſunt clerici beneficiati: qui nõ poſſunt vouere pegrinationẽ aut aliud pp qđ habeant relinquere eccleſiã ſine licẽtia plati ſui ꝺ cõſe. di. 5. c. ñ oportet. Excepto ꝙ poſſunt vouere ⁊ votũ implere etiã epiſcopo cõtradicente de intrãdo religionẽ. vt pȝ. 19. q. 2. c. due ſunt. Et ſimiliter de accipiẽdo crucẽ: vt habetur extra ꝺ voto ⁊ vo. re. c. ex multa. ¶ Terti. ſunt religioſi: ꝑ qbus dicitur 20. q. 4. c. monacho. Monacho nõ licet votuȝ vouere ſine cõſenſu abbatis ſui: ſi auteȝ vouerit frãgendũ erit. Rõ auteȝ potiſſima ſm Ric. q̃re religioſus nihil vouere poteſt eſt: qꝛ penſata humana infirmitate: ⁊ religionis honore nõ poſſet ſe ad aliqd vltra ſuaȝ profeſſioneȝ obligare: qđ non poſſet implere ſine qualicũqȝ p̃iudicio vel p̃iudicij picu lo obſeruationis cuiuſlibet eorȝ ad que ex ſua profeſſione tenetur: ⁊ abſq; piculo reddendi ſe interdũ oneroſũ p̃lato ſuo vel alicui ſeu aliquibus fratrum ſuorum propter ſollicitudĩes ⁊ modos ſingulares quos ĩterduȝ haberẽt illi q eſſent ad plura q̃ȝ alij obligati. Propterea tãte eſt altitudinis religioniſ votũ ꝙ oĩa alia ĩ ipſũ cõmutari pñt. Et ideo eccleſia cõſiderans hui⁹ voti altitudinẽ ⁊ humane nature infirmitatẽ voluit auctoritate dei voto religionis nullũ poſſe votuȝ aliud ſupaddi pp piculuȝ trãſgreſſionis vitãdũ. Glo. tñ. ſup dicto. c. monacho. dicit. monachũ ñ poſſe vouere eẽ ĩtelligẽdũ ꝺ voto abſtinẽtie p qđ alij ſcãdaliçãtur. Quarti ſunt pueri ante ãnos pubertatis: qꝛ pro illo tpe nõ habẽt expeditũ vſum rõnis ⁊ liberi arbitrij. Et vt dicit̃ extra de regu. ⁊ tranſeũtibus ad religionẽ. c. ſicut tenor. Carens vſu liberi arbitrij vouere nõ poteſt: qꝛ non poteſt cõſentire. ¶ Quinti ſũt filijfamilias Nã filiuſfamilias qꝛ ſubeſt patri in his que ad regimẽ domus ⁊ familie ptinent nõ põt de illis votum facere ſeu de ptinẽtib⁹ ad illa ſine patris auctoritate. Sexti ſunt ſui: q nonipñt vouere aliquid coꝝ que ipſos ĩpediant a ſeruitio dñorũ ſuoꝝ ſine ipſoruȝ auctoritate: ⁊ voluntate: ſicut patet. 54. di. c. ex antiquis. ⁊. c. ſi ſeruus. ¶ Septimi ſunt vxores Pro quibus notãdũ ꝙ vir ⁊ vxor ſibi ſunt mutuo debitores in reddẽdo debitum carnale. Ideo quilibet coꝝ ꝓhibet̃ vouere de non reddendo ſine licentia alteri⁹. Sed quia in diſpenſatiõe dom⁹ ⁊ regimine familie mulier ẽ ſubiecta viro: ⁊ non econuerſo. Ideo de ptinentibus ad illa mulier ñ poteſt emittere votum ſine licentia viri. ſic patet. 33. q. 5. c. Manifeſtuȝ. §. ex p̃miſſis. ⁊. c. noluit. Ideo numeri. 30. c. d. de⁹. Si vouerit vxor ⁊ iuramẽto ſe cõſtrinxerit: vt p ieiunium vel ceterarũ rerum abſtinentiam affligat animã ſuã: in arbitrio viri erit vt faciat ſiue non faciat. Et forte hec eſt cã eo ꝙ mulieres magis ad vouendum ꝓne ſunt q̃ȝ viri. Nec reprehendim⁹ eas qꝛ vouent: ſed qꝛ ĩdiſcrete vota facere ſolent. Sunt ⁊ ſepe ĩcõſiderate ac leues: ⁊ vota emittũt irrationabilia: ⁊ ſtulta ꝑ quibus nõ expedit vt ſacerdotẽ ꝑ abſolutione requirant. Uir in hoc caſu auctoritatem habet ſoluendi: non ex vi clauiũ que in ipſo non ẽ: ſed auctoritate p̃ſidentie quã ĩ vxorẽ habet. Et cũ vxor obedire nollet viro dicẽti ſibi nolle eam ſua vota cõplere: poteſt verbis ſupaddere verbera: ita tñ vt in omnib⁹ modeſtiam gerat. volui ſic hec pauca dixiſſe: qꝛ noui mulierũ importunitatẽ que viros q̃nq; affligunt ⁊ vexant vt ſub votoꝝ occaſione licentiã eis largiant̃ vagandi diſcurrendi ac expẽdẽdi pecũias dom⁹ cũ dãno ⁊ ꝺtrimẽto familie.

¶ De diſpenſatione votoꝝ ad ꝺclaratiõeȝ dubioꝝ q̃ ſup illa poſſent oriri. Cap. 3.

Tertium myſterium de voto declarandũ dicitur diſpenſatio. Pro cuius pleniore declaratione ſeptẽ dubia ſunt diſputanda: Primũ vtrũ expediat homini vouere. Secũdum vtruȝ ſit magis laudabile ⁊ meritoriũ aliquid facere cũ voto vel ſine voto. Tertiuȝ vtruȝ expediat inducere iuuenes vt voto ſe obligent ad religionis ingreſſũ. Quartũ vtruȝ votũ poſſit cõiecturari. Quintũ vtrũ quodlibet votuȝ cõmutari poſſit in votũ religionis. Sextuȝ vtrũ omne votũ ſit diſpẽſabile. Septimũ: vtrum ſolus papa poſſit ĩ votis diſpenſare.

¶ Primuȝ dubium vtrũ expediat hoĩ vouere. Et arguit̃ ꝙ ñ. p̃° quia nullus debet ſe priuare magno dono dei: ſed libertas hominis eſt magnum donuȝ dei. qua in pte

ſe priuat ꝑ votū ꝗ non debet homo vouere.
¶ 2° arguitur qꝛ nullus debet ſe exponere
ꝑiculo alicuius tranſgreſſionis: ſꝫ vouens
exponit ſe ꝑiculo cui nō erat expoſitus añ
votuꝫ. ergo nō expedit vouere. ¶ 3° argu
itur quia nullus debet aliquid facere quo
ſuum aggrauetur peccatum ſi peccat: ſed
religioſus ſi peccat grauius peccatum cō/
mittit ꝙ̃ ſecularis: ſicut dicit Anſel. in li.
de ſimilitudinibus. ꝗ nō expedit vouere re
ligionis ingreſſuꝫ: ⁊ multo forti⁹ nec qđcū/
ꝙ̃ aliud bonū. In cōtrariū ē oīs ſcriptura ⁊
laudabil' vſus fideliū. Rñdet Ric. ꝙ vouē
cū diſcretione expedit homini ꝑ hoc ꝙ fir/
mat amplius voluntatē ſuaꝫ in bono: ⁊ pro
magna parte excludit a ſe male faciendi li/
bertatē: ⁊ facit actū virtutis latrie. ⁊ iō vo/
uendo meret̃. ¶ Ad primū argumētuꝫ rñ/
det Anſel. in li. de ſimilitudinibus. qđ obli/
gatio ad bonū ñ repugnat libertati ſimpli/
citer: vt etiā plene dictū eſt ī ſmone de obe
dientia dei. ¶ Ad ſecūdū dicēdū qđ vouēs
diſcrete ñ exponit ſe periculo tranſgreſſi/
onis niſi ꝑ accidens. ¶ Ad tertiū dicēdum
ꝙ licꝫ religioſus graui⁹ peccet ꝙ̃ ſecularis:
tñ de pccō penitēs maiorem miſericordiaꝫ
cōſequitur ꝙ̃ ſecularis. Secūdū dubium
vtrū magis ſit laudabile ⁊ meritoriū facere
aliquid cū voto ꝙ̃ ſine voto. Rñdet Ric. ⁊
Tho. ꝙ ſic. Quod declarant triplici ratiōe
⁊ vna ſimilitudine. ¶ Prima rō ē: ꝙ opus
īferioris virtutis magis ē meritoriū impe/
ratū a ſuperiori virtute ꝙ̃ nō imꝑatum. Sꝫ
latria ſuperior virtus ē ꝙ̃ abſtinētia: ⁊ op⁹
abſtinētie ad qđ mouet̃ hō ex voto eſt impa
tuꝫ ab ea. Uouere enī act⁹ ē latrie: ꝗ magis
meritoriū eſt op⁹ abſtinētie ad qđ mouetur
hō ex voto. ¶ Secūda ratio ē hec. Quāto
opus procedit a voluntate magis firmata ī
bono: tanto ē virtuoſi⁹ ⁊ ex cōſequēti ē ma
gis meritoriū. Ad operari enī virtuoſe re/
quiritur firmiter ⁊ īmobilit̃ operari: vt. d.
phus. 2° ethi. c. 4. Sed ceteris parib⁹ vo/
luntas firmior eſt in bono cū voto ꝙ̃ ſine
voto. ¶ Tertia ratio ē hec. De⁹ cū acceptet
opus ꝓpter oꝑantē: tāto magis acceptat il/
lud: quāto ē ab homine ad ſuū ſeruitiū ſpe
ciali⁹ deputato: ſꝫ ceteris parib⁹ hō ſpecia
lius deputatur ⁊ dicat̃ ad dei ſuitiū cū vo/
to ꝙ̃ ſine voto. Ad idē etiā ē ſimilitudo quā
ponit Anſel. in li. de ſimilitudinib⁹: ī qua cō
parat ſecularē faciētē bonū opus illi q dño
dat de fructu arboris ſue quantum vult: ⁊
religioſum illi qui domino dat totā arborē
cum fructu qui magis ē domino acceptus
ꝙ̃ primus. ¶ Tertium dubium vtrum ex/
pediat inducere iuuenes vt voto ſe obli/
gent ad religionis ingreſſū. Et Rñdet no/
tabiliter Ric. ꝙ ſic. ſi adſint debite cōditio/
nes ex ꝑte iuuenis ⁊ ex ꝑte inductionis ⁊ ex
ꝑte obligationis. Qui enī vult inducere iu/
uenē aliquē ad obligationē ꝓdictam: debet
diligēter ꝯſiderare ꝙ iuuenis debitā habe/
at etatē ꝓ īgreſſu religionis que ad minus
ꝯplectit̃ tēpus. 14. ānoꝝ. extra de regu. c. i.
⁊ c. ſignificatū eſt. Et ꝙ prout patit̃ etas il/
la in ꝓpoſitis ſuis licitis ⁊ honeſtis habeat
ſtabilitatē: ⁊ ꝙ ad cōſiderandū quid illa re/
ligio ponderet ⁊ obligatio: habeat diſcre/
tionē ſufficientē. In inductione etiā debet
eſſe diligens aſꝑitatis religionis ad cui⁹ ob
ligationē inducitur explicatio: ⁊ oīs ſugge/
ſtionis ⁊ falſitatis excluſio: nec debet eſſe
nimis īportuna ꝑſuaſio. Aſperitatis enī reli
giōis celatio: ⁊ paucitatis ſuggeſtio operā
tur deceptioneꝫ: deceptio autē ratiōe igno
rantie diminuit de ratione volūtarij. Tūc
enim nimis eſt īportuna ꝑſuaſio quando fit
cū rerū tēporaliū ꝓmiſſiōe vel cū indebita
cōminatione vel cū nimia ſollicitudine. De/
bet aūt inducēs cauere a tali importuna ꝑ/
ſuaſione: qꝛ talis ꝑſuaſio oꝑatur in iuuene
vel ipſū inclinat ad obligādū ſe ex ſubrepti
one. Et ꝓdicta obligatio fieri nō debet niſi
ex plena voluntate ⁊ deliberatiōe. Et ꝑte
etiā obligationis tria ſunt obſeruanda. ſ. vt
fiat ꝓuia deliberatiōe. ⁊ ſtabilitatis ꝓpoſiti
ex aīatione. Et ꝙ fiat cū diſcretiōe. vt. ſ. ob/
ligans obliget ſe ad īgrediēdū vt eā experi/
atur. Et ſi de⁹ dederit ſibi gratiā remanēdi
⁊ religioni placuerit remāeat. aut ſi ꝓpoſitū
īfra ānū mutatum fuerit libere poſſit exire
abſqꝫ hoc ꝙ teneat̃ aliā religionē ītrare. De
bēt etiā obſeruare ꝙ fiat cū deuotione. Et
debēt obſeruari predicta: quia obligatiōes
facte ſine deliberatione diſcretione: ⁊ de

notione frequenter malos exitus habent.
¶ Quartū dubiū vtrū votū possit cōmu/
tari. Et rn̄detur ꝙ sic vt habet̄ i. c. magn e.
de voto ⁊ voti redēp. Ratio est ſm Ric. qꝛ
secūdū Bern̄. in li. de precepto ⁊ dispensa/
tione. Iniquū proculdubio foret si ea q̄ sūt
ꝓ sola caritate instituta cōtra caritatē tene
rentur. Uotū autē fieri debet ex caritate ⁊
pro caritate. Unde eius obligatio tenere n̄
debet cōtra caritatē. Teneret aūt cōtra ca
ritatē si nō liceret illud cōmutari in meli⁹.
Uotū ḡ pōt in melius bonuꝫ cōmutari non
tn̄ hoc auctoritate propria fieri debet: ſꝫ au
ctoritate superioris: qꝛ nullus debet fieri iu
dex i sua cā. ¶ Quītū dubiū vtrū quodlibet
votū cōmutari possit in votum religionis.
Rn̄det Ric. ꝙ volēs facere professionē i re
ligiōe si actualiter vel habitualiter vult re/
manere obligat⁹ ad vota que i seculo fece/
rat nō cōmutātur i votū religionis: tn̄ post
ꝙꝫ deuenerit ad noticiā prelati sui hoc factū
poterit ipsū ab illis votis absoluere: maxi/
me si ignorabat ipsū esse ligatuꝫ ip̄is votis
tēpore professionis. Si autē actualiter seu
habitualiter ītēdit amplius illis votis non
teneri: ſꝫ solo voto religionis sue: ab illis ab
soluitur p religionis votū pp religionis vo
ti altitudinē ⁊ pfectionē. Unde ex̄ de vo. ⁊
vo. redēp. c. scripture. dr̄. Reus fracti voti
aliquatenus nō habet̄ q tēporale obsequiū
i perpetuā religionis obseruantiā noscitur
cōmutasse. Et de pe. di. i. c. mensuraꝫ. §. his
auctoritatibus. Non est necessaria certa sa
tisfactio peccati: cuius totuꝫ vite tēp⁹ ipē/
ditur sui seruitio cōditoris. Et tamen si rex
vnus vel impator vouerit ꝙ vsqꝫ ad triēniū
vel septēniū militabit i terra sancta. ⁊ tene/
bit secū duo vel tria milia militū: vel vnus
alius dux vel comes existens dux toti⁹ ex/
ercitus cruce signatoꝝ. ⁊ de cuius absētia
desolaret̄: vellet religionē ītrare: i hoc casu
videt̄ mihi summ⁹ pōtifex ꝯsulēdus. Certū
tamē est ꝙ psona mediocris a voto trāsma/
rino absolueret̄ p religionis igressum. ¶ Se
xtū dubiū. vtrū omne votū sit dispēsabile:
⁊ arguit̄ ꝙ nō. Primo qꝛ soluē ꝓmissuꝫ est
de iure nature. sed ea que sunt de iure natu
re sunt idispensabilia. ergo nullū votum est
dispensabile. ¶ Secūdo arguitur. qꝛ qui nō
facit quod promittit mentitur: sed nullus
potest in mendacio dispensare: qꝛ ſm phm̄.
4. eth. Mendaciū ſm seipsum prauū est ⁊
fugiendū. Cū ergo oē votū sit ꝓmissio: nul/
luꝫ votum ē dispēsabile. ¶ Tertio arguit̄ qꝛ
extra de statu monachorū. c. cū ad monaste
riū. dr̄. Abrenunciatio proprietatis ita mo/
nachali regule est annexa: vt nec cōtra illaꝫ
sūmus pontifex valeat dispensare. ergo nō
omne votū est dispensabile. ¶ Quarto ar/
guitur: qꝛ nullū votū est dispensabile qd̄ in
melius cōmutari non potest. Sed votū reli
gionis nō potest i melius cōmutari cuꝫ oīa
alia vota in ipsū cōmutari possint. ergo non
oē votū est dispensabile. Ad hanc qōnē liceꝫ
multi multa dicāt. tamē Ric. in. 4. ⁊ Tho.
ibidē ꝙꝫuis aliter dicat. zᵃ secude. Joānes
neapolitan⁹ in quodlibetis. Inno. ⁊ Hosti.
⁊ coīter oēs doctores tenēt ꝙ oē votū qd̄ ē
de his que sunt superogationis est dispensa
bile: qꝛ dispensationis in quolibet tali voto
pōt cā rationabilis īueniri. s. pfect⁹ maioris
boni vel mali euitatio: siue per cōparationē
ad rem publicā: siue p cōparationeꝫ ad vo/
uentē. Reformatio eni pacis īter regna ma
ius bonū est cōmunitati ꝙꝫ cōtinētia vni⁹ p/
sone. In tali etiā casu si persona q̄ cōtinētiā
vouerat nubat p p̄ceptū dn̄i pape: sua obe
dientia magis meritoria ē sibi ꝙꝫ ꝯtinētia:
ꝙꝫtū ad premiū substantiale. Un̄ Ar. i. ethi/
corū. Amabile ē bonū vni soli: melius ẟo ⁊
diuinius genti ⁊ ciuitatibus. Uitatio etiaꝫ
cōmunis mali: ⁊ vitatio discordie int̄ regna
q̄ sunt in pace: ⁊ probabilis transgressio vo
ti si probabilitas sit vehemēs posset eē ra/
tionabilis causa dispensandi i quocūqꝫ sup/
erogationis voto. Recta eni ratio dictare
videtur esse aliquē i ecclesia loco dei qui pi
culis cōmunitatum ⁊ personarū pensatis i/
firmitatibus vtilitatibus ⁊ dānis possit ra/
tionabiliter obuiare. ¶ Ad primū argumē/
tū dicendū ꝙ obligatio in votis non est de
iure nature absolute: sed sub hac conditiōe:
scilicet quousqꝫ per superiorem ex causa ra
tionabili fuerit relaxata. ¶ Ad secundū di

cēdū q̄ q̄ non soluit q̄d p̄missit mentitur si sibi non remittatur obligatio: ꝛ soluere possit: sed obligatione remissa non mentitur: q̄ amplius debitor non est. ¶ Ad tertium dicendū q̄ q̄uis summus pontifex non possit facere q̄ sit monachus absq̄ abrenūciatione proprietatis: quia hoc esset facere contradictoria simul: tamē potest de monacho facere non monachum si causa rationabilis affuerit. ¶ Ad quartum dicendū q̄ q̄uis votum religionis cōmutari non possit i melius bonum priuatum: potest tamen cōmutari in melius bonum commune. Talis etiā conditionis posset esse ille qui vouit q̄ illud bonum siue votum cōmutari posset i aliud bonum magis expediens sibi: q̄uis non posset commutari in maius bonum simpliciter.

¶ Septimum dubium vtrum solus papa possit i votis dispensare. Et respondēt doc. q̄ in votis maioribus: sicut sunt votum continentie religionis ꝛ crucis solus papa dispensare potest: quia in votis istis n̄ ē dispensandum nisi propter ecclesie communem vtilitatem vel aliquam magnam necessitatem. Et ideo ipsorum dispensatio merito reseruari debuit illi ad quem pertinet totius ecclesie cura. Secundum vero morem curie vota peregrinationis ad visitanda apostolorum limina ꝛ sancti Jacobi in compostella videntur romano pontifici reseruata. Jn omnibus autem alijs votis que respectu predictorum dicuntur vota minora posset episcopi dispēsare: vt habetur extra de voto ꝛ voti redemp. c. i. Jnferiores autem episcopi in nullo voto dispensare possunt nisi eis fuerit specialiter commissum: exceptis prelatis religiosis qui dispensare possunt in votis subditorum. Religiose itaq̄ curare debent omnes circa vota sua se gerere: vt illa discrete emittāt: emissa ꝯpleāt: aut si cōplere non possunt a superioribus dispensatiōes procurent: vt sic mereantur i hoc seculo habere dei gratiam ꝛ in futuro sempiternā gloriam: in qua viuit ꝛ regnat deus per infinita seculorum secula. Amen.

¶ Feria sexta tertie hebdomade in q̄dragesima de misericordia ad proximum habēda ꝛ pia largitione elymo. Sermo. 44.

Dicit ei iesus. Da mihi bibere. Scribunt̄ hec verba Joannis. 4. c. ꝛ i euāgelio hodierno. Censenda sūt duriora saxis pectora eorum qui christo iesu pietatem exhibere nolunt. Contulit quidem ipse nobis innumerabilia bona: ꝛ quādoq̄ de illis a nobis petit vt sic ampliora superaddat. Petebat nāq̄ hodie bibere a samaritana vt illam satiaret aqua admirabili ꝛ suauissima gratie sue. Sic ꝛ sepe ab hominibus exigit misericordiam ꝛ clementiam pro suo amore proximis exhibendam: q̄tenus largiatur eis copiosius premia eterne vite. Quia vero hoc maxime decet penitentes vt per elemosynarum largitiōes satisfaciāt pro peccatis suis. Jdcirco i presēti sermone de elyna aliqua pcuremus quā xp̄s a samaritana poscebat. d. Da mihi bibere. De ip̄a itaq̄ elemosyna tria mysteria p̄ncipalia erunt declaranda.

¶ Primum dicitur inductio.
¶ Secundum cōditio.
¶ Tertium distinctio.

¶ Ꝯ septē sūt illa q̄bus inducimur ad misericordias proximis exhibendas ꝛ ad p̄pmte elemosynas largiendum. ¶ Capitulū. j.

Primū mysteriū de elyna declarādū dr̄ inductio. Jn q̄ videre debemus atq̄ notare septē ratiōes p̄ncipales q̄re vnusq̄sq̄ p̄mpt⁹ eē d3 ad elynas liberalit̄ largiēdū. p̄ᵃ dr̄ auctoritas. ¶ 2ᵃ ꝯformitas. ¶ 3ᵃ exēplaritas. ¶ 4ᵃ proprietas. ¶ 5ᵃ societas. ¶ 6ᵃ gratiositas. ¶ 7ᵃ felicitas. ¶ Prima ratio inducens omnes ad elynas liberaliter largiendū dicitur auctoritas. Oīs eni auctoritas scripturarum hoc clamat. h̄ dicit. h̄ p̄dicat. Unde Dauid. p̄s. 40. Btūs q̄ intelligit sup egenū ꝛ paupez i die m. li. eū. dn̄s. Et Thob. 4. Noli auertere faciē tuā ab vllo paupere: ita. n. fiet vt n̄ auertat̄ a te facies dn̄i. Et. iz. c. Bona ē orō cū ieiunio ꝛ elyna. Et Ecc. 3. c. Jgnē ardentē extinguit aqua. ꝛ elyna resistit peccatis. Et. 7. c. Facere elemosynam ne despicias. Et. 29. caplo. Pone thesaurum tuum in preceptis altissimi: ꝛ proderit tibi magis q̄ aurum.

Conclude elyna in sinu pauperis: et hic orabit pro te et liberabit te ab omni malo. Et prov. 19. Feneratur domino qui miseretur pauperis: et vicissitudinem suam reddet ei. Et esai. 58. Frange esurienti panem tuum. et c. u. que induc. i. d. t. cu. vi. nu. opi. c. et c. tuam ne despexeris. Et Joh. i. canonica. 3. c. Qui habuerit substantiam huius mundi et viderit fratrem suum necessitatem habentem: et clauserit viscera sua ab eo: quomodo caritas dei manet in illo? Et Hiero. 86. di. c. q clementiam Qui clementiam non habet nec indutus est viscera misericordie et lachrymarum quamuis spiritualis sit non adimplet legem xpi. Et Ambo. in li. de officijs. Natura ius commune generauit vsurpatio vero ius priuatum fecit. Unde sunt multi qui nullam habent in agris aut in vineis portionem: horum inopie de copia quam dedit dominus diuitibus est consulendum: vt et ipsi deo pro terre fecunditate benedicant nobiscum: quos ideo sub diuersis molestijs laborare permittit dei sapientia: vt et miseros pro patientia: misericordes vero coronet pro beniuolentia Et idem. 47. d. c. sicut hi. Neque enim minus est criminis habenti tollere: quam cum possis et abundas indigentibus denegare. Esurientium panis est quem tu detines: nudorum indumentum est quod recludis: miserorum redemptio est et absolutio pecunia quam tu in terra defodis. Et idem. 86. di. c. in singulis. Misericordia communis est vsus: ideo preceptum commune omnibus officijs omnibus etatibus neccessaria et ab omnibus deferenda. Non publicanus non miles excipitur: non agricola non vrbanus diues et pauper: omnes in commune admonentur vt conferant non habenti. Et xps in euangelio Luc. xi. Date elynam et omnia munda sunt vobis. Et c. 12. Uendite que possidetis et date elemosynam. Hoc ipsum colligitur ex dictis moralium phorum. Hinc est quod Tullius. i. de officijs ait. Quicquid sine detrimento commodari potest id tribuatur cuique vel ignoto. Et Ouidius in li. de ponto regia crede mihi res est succurrere lapsis. Conueniens homini est hominem seruare voluptas. Et Plato in thimeo. Bonos viros decet commodos esse. Theologi insuper elynam laudant. d. super. di. 15. quarti li. quod ipsa est tertia pars satisfactionis. Assignat namque magister in textu tres partes satisfactionis. prima est ieiunium. ¶ 2a oratio. ¶ 3a elyna. Que secundum Ric. sufficienter enumerantur tam ex parte bonorum per que satisfaciendum est: quam ex parte causarum peccati. quam etiam ex parte eorum contra quos peccatum committitur. De bonis enim nostris debemus satisfacere. Et secundum Ar. i. eth. c. 20. Tria habemus bona. s. bona fortune. bona corporis. et bona anime. De bonis exterioribus seu fortune satisfacimus per elynam sub qua comprehenditur totum quod expenditur in proximorum vtilitatem. De bonis corporis satisfacimus per ieiunium sub quo comprehenditur quicquid pertinet ad corporis afflictionem. De bonis anime satisfacimus per orationem: sub qua comprehenditur quicquid deo exhibetur pro latrie virtutem. ¶ 2o sufficienter enumerantur satisfactionis partes ex parte causarum pecci. Nam secundum Joh. i. cano. 2. c. Tres sunt peccatorum cause. s. concupiscentia carnis que prout possibile est exciditur per ieiunium: et concupiscentia oculorum: contra quam ordinatur elyna: et superbia vite: contra quam ordinatur oratio. ¶ 3o sufficienter enumerantur satisfactionis partes ex parte eorum contra quos peccat homo. Contra deum: et contra hoc ordinatur oratio: peccat contra seipsum: et contra hoc ordinatur ieiunium peccat contra proximum: et contra hoc ordinatur elyna. Et sic vndique resonant elyne laudes. ¶ Secunda ratio quare vnusquisque promptus debet esse ad elemosynas liberaliter largiendum dicitur conformitas. Sumus namque conformes et inuicem membra. Ro. 2. c. Et vt dicitur. i. Cor. 12. c. Si quid patitur vnum membrorum compatiuntur ei omnia alia membra. propterea ait sapiens. Ecc. 17. c. Unicuique mandauit deus de proximo suo. Et hoc suo modo Seneca ad Lucillum explicauit. d. Non potest quisque beate degere qui se tantum intuetur: qui omnia ad vtilitates suas conuertit. Alteri viuas oportet si vis viuere tibi. Et idem in li. de beata vita. Ubicunque homo est beneficio locus est. Sed circa hoc dubitatur: vtrum dare elynam cadat sub precepto. Et respondet Ric. quod sic dicens elynam esse sub precepto legis nature que iubet alij esse faciendum quod sibi quisque fieri vellet. Luc. 6. c. et di. i. decretorum. c. i. et di. 9. c. sana. et x. q. i. placuit. Est etiam elyna sub precepto legis diuine: sicut patet in verbis allegatis in prima ratione vbi inducitur xps. xi. et 12. c. Luc. qui dare elynam iubet. Est adhuc elyna sub precepto legis positiue. sicut patet. 46. di. c. pasce. ¶ Tertia ratio inducens homines ad elemosynas

liberaliter largiẽdu3 dicitur exemplaritas
Exemplũ qdem habem⁹ a deo ab angelis ꝛ
ab oĩ creatura: vt coĩcatiui eſſe debeamus.
Deus qdẽ preter illã coĩcationẽ intrinſeca3
que ẽ in ꝓductione diuinaꝝ pſonaꝝ voluit
adhuc extrinſecus cõicare ſeipſũ in ꝓducti
one oĩs create nature. Unde Aug⁹ ĩ qõni/
bus veteris teſti. inquit. Bonus ẽ qꝛ fecit
exiſtere que nõ erãt. Et in. 3. de trini. Uolũ
tas dei ẽ prima ꝛ ſũma cã omniũ ſpecierum
ꝛ motionũ. Nihil enĩ fit quod de ĩtelligibili
atq3 aula ſũmi imperatoris nõ egrediatur.
Angeli inſup ſunt coĩcatiui: qꝛ vt Dio⁹ dicit
in li. de angelica hierarchia. Per angelos
ſuperiores coĩcant̃ gradatim ſecreta my/
ſteria dei angelis ĩferioribus. Oĩa etiã cor
pora celeſtia coĩcant influẽtiam ſuã corpo/
ribus ĩferioribus. Oĩa tãdem que in celis
que ĩ terris ſunt: ſua beneficia coĩcant hoĩ
rõnali: vt ſic ꝛ ip̃e homo diſcat homini ſe cõ
municare. Nã qui poteſt ꝛ nõ vult eſſe bñfi
cus: ĩmanior atq3 crudelior omni belua cẽt
habẽdus. ¶ Quarta rõ inducens hoĩes ad
prõptã elẏnaꝝ largitiões dr̃ ꝓprietaſ. Quic
quid enim fit paupib⁹ pp xp̃m: ꝓprie fit ꝛ
ipſi xp̃o. Unde hiero. ad Nepotianũ. Mẽ/
ſulã tuã paupes ꝛ peregrini nouerũt: tu cu3
illis xp̃m cõuiua3 noueris. Et xp̃s Math.
x. Qui vos r̃cipit me recipit. Et Math. 25.
Qd̃ vni ex minimis meis feciſtis mihi feci
ſtiſ. Eſt ð h̃ exẽplũ ĩ ſcõ Martino. q dũ pau
peri nudo ptem chlamydis ſue dediſſet: no/
cte ſequẽti vidit xp̃m illa veſtitũ: audiuitq3
eũ dicentẽ. Martin⁹ adhuc cathecuminus
hac me veſte cõtexit. Quinta rõ ẽ ſocietas
Eſt qdem elẏna ſoci⁹ fidelis: qꝛ aĩam nunq̃
deſerit. imo ſibi fauet ꝛ aſſiſtit: dũ citat̃ ante
tribunal eterni iudicis. Propterea legitur
ĩ vita Johis elẏnarii. ꝙ fuit qdã thelonari
us diues valde: noĩe Petrus. hic paupibus
dur⁹: cũ ad domũ ſuã accedebãt eos furibũ
dus expellebat. Cũ ergo ſemel paupes ĩter
ſe de eius auaricia ꝛ illiberalitate colloque
rẽtur qdam eoꝝ dixit. Quid vultis mihi da
re ꝛ ego hodie elẏnã ab eo accipiã? Et faci
entibus cũ eo pactũ: ad domũ eius venit ꝛ
elẏnã poſtulauit. At petr⁹ domũ rediẽs ꝛ
pauperẽ p̃ foribus vidẽs cũ eius famulus
panes ſiliginis ĩ domũ deferret: ille lapidẽ
nõ ĩueniẽs: panẽ vnũ ex illis arripuit ꝛ cu3
furore pauperẽ pcuſſit. Quẽ protinus acci
piẽs paup ad ſocios rediit. ꝛ ꝙ de manu ei⁹
elẏnã acceperit ĩdicauit. P⁹ duos dies in/
firmatus ad mortẽ diues ille vidit ſe ante
iudiciũ ſtare: ꝛ mauros quoſdam ſup ſtate/
ram mala eius appẽdere. Ex altera aũt p/
te ſtatere qda3 dealbati triſtes ſtabãt. eo ꝙ
nihil qð ibi appõerẽt ĩuenire valebãt. Tũc
vnuſ eoꝝ dixit. Uere nihil habem⁹ niſi vnũ
pane3 ſiliginis quẽ ante duos dies vi coa/
ctus dedit: quẽ dum ſup ſtaterã ponerẽt eq̃
litas vt ſibi videbat̃ facta ẽ. Dixerũt ei: ad/
auge ad ſiligine3 hãc: alioquĩ mauri te app̃/
hendẽt. Euigilãs aũt ꝛ liberat⁹ dicebat pa
pe: ſi vna ſiligo quã p furorẽ iactaui ita ꝓ/
fuit: quãto magis oĩa ſua bona ĩdigẽtibus
elargiri? Et extunc liberaliſſimus pauperĩ
bus ſẽper fuit. ¶ Sexta rõ ĩducẽs hoĩeſ ad
elẏnas ꝛ pietatis opa dr̃ gratioſitaſ. Facit
eqdem elẏna habilẽ hoĩe3 ꝛ idoneũ ad dei
grẽ ſuſceptionẽ. Unde Act. x. tale ponit̃ ex
emplũ. Uir qdam erat ĩ ceſarea noĩe Corne
lius cẽturio cohortis que dr̃ italica. religio
ſus ꝛ timẽs deum cũ omni familia ſua: faci
ens elẏnas mltas plebi. ꝛ deprecãs deũ ſẽ/
per. Is vidit ĩ viſu manifeſte quaſi hora di
ei nona angelũ dei ĩtroeũtẽ ad ſe ꝛ dicẽte3
ſibi. Corneli. At ille ĩtuens ĩ eũ timore cor/
reptus dixit. Quis es dñe? Dixit ãt illi. orõ
nes tue ꝛ elẏne tue aſcẽderũt in memoria3
in conſpectu dei: ꝛ nunc mitte viros ĩ Jop/
pen et accerſi Symone3 quẽda3 qui cogno
minatur Petrus. ꝛ dicet tibi quid te opor
teat facere. Obtinuit itaq3 Cornelius ele
moſynis mediãtibus gratiam: vt ad ip̃3 ba/
ptizandum mitteretur Petrus. Septima
rõ dicitur felicitas. Pro ipſa vtiq3 felicita/
tem eterne vite conſequimur. Unde. i. Ti
motei. 4. apl̃us ait. Pietas ad omnia valet
promiſſionem habens vite que nunc ẽ ꝛ fu
ture. Quod xp̃s declarauit Math. 25. vbi
ad regnum celorum vocaturu3 ſe dixit eos
qui miſericordie opera dilexerunt.

¶ De ſeptem conditiones reqrunt̃ ad hoc
vt elẏna debito modo fiat. ¶ Cap. ij.

Secũdũ mysteriũ d̾clarãdũ d̾ elꝭyna dr̃ conditio: ĩ quo explicãde sunt se ptez qualitates siue conditiones q̃ notãtur in verbis zachei. d. Luc. 19. Ecce dimidium bonorum meorum dñe do pauperibus. vbi ĩnuitur ꝙ elꝭyna debet esse. p̊ pmpta. 2° copiosa. 3° bona. 4° propria. 5°. ordinata. 6°. liberalis. 7° discreta. ¶ p̊ elꝭyna debet esse prompta. propterea dr̃. ecce. quasi dicat zacheus. ꝙ cũ fieri pōt elemosyna nõ ē tardanda: non differenda: nõ procrastinanda: sicut multi faciunt qui nõ nisi post multas preces ⁊ diuturnũ tẽpus elemosynas erogare volunt. propterea dicit sapiẽs ꝓv. 3. Ne dicas amico tuo. Vad̾ ⁊ reuertere. cras enim dabo tibi: cũ statim possis dare. Et seneca. li. 2. de beneficiis. Ingratum ē beneficium quod diu inter dantis manus hesit. ⁊ vt ait Macrobius libro. 2°. saturnalium. Pars beneficii ē quod petitur si cito neges. Verũtamen satis reprehensibiles sunt qui mortem expectãt vt bona supflua quib⁹ nõ egent pauperibus tribuant. Pro quibus facit sapiens verbum illud sacte Lucie q̃ sue matri dixit. Quod moriens das ideo das: quia tecuz ferre nõ potes. Solet etiaz deo pmittẽte sepius euenire ꝙ auaroꝝ diuituz bona que p⁹ mortẽ in pias causas distribuere disposuerunt rapiant dilanient ⁊ distrahãtur a parẽtibus a domesticis a cõsanguineis litigantibus: ⁊ quãdoqz ab extraneis versutia ⁊ calliditate illa querẽtibus. Quare cõsulendum ē oĩbus quibus supabũdant diuitie vt velint ipsi per se collocare illas in celo: nec expectare vt post mortẽ id faciant alii: q: vt diximus sepe fallunt. ¶ 2° elemosyna debet esse copiosa: propterea dixit zacheus. dimidium. Unde thobie. 4. Si multum tibi fuerit abundãter tribue. Neque timẽda ē paupertas si elꝭyne ample fiãt. Nõ enim deus vult superari ab aliquo de liberalitate: sicut videri pōt exemplum de hoc in. 2. dial. li. de Bonifacio fũdeñ: episcopo. Cui ex paucis vuis vinũ collectuz pauperibus largiẽti illud miraculose multiplicauit deus. 3° elemosyna debet esse bona. i. de bonis rebus ñ ĩfectis aut marcidis. propterea dixit zacheus: bonorũ. 4° debet esse elemosyna propria: vt fiat de propriis bonis. non de alienis. iō dixit zacheus: meorum. Unde i. q. i. c. nõ ē. Grego. ait. Non ē putãda elemosyna si pauperib⁹ dispẽsetur quod ex illicitis rebus acqritur. Glo. aũt ibi dicit. Nõ eniz cã pietatis faciẽda ē iniquitas. vt patz. 14. q. 5. c. forte. 32. q. 4. c. sic nõ sunt. 33. q. 5. c. si dicat. 27. q. 2. c. si tu abstines. 22. q. 2. c. ne qs. Et. 14. q. 5. c. nolite. Aug⁹ ait. Nolite velle elemosynas facere de fenore ⁊ vsuris. et ĩ. c. elemosyna. Grego⁹ ait. Elemosyna redẽptoris nostri oculis illa placet que nõ ex illicitis ⁊ iniquitate cõgerit: sed que de rebus cõcessis ⁊ bene acquisitis ĩpendit. 5° elemosyna debet esse ordinata: vt. s. fiat ꝓ dei bonore proximi salute: ⁊ propria vtilitate. ñ pro vana gloria ac huius seculi pōpa. Unde zacheus addidit. Dñe. i. pro tuo amore ⁊ honore qui dicens ei elemosynã facio. propterea xp̄s Math. 6. c. dixit. Cũ facis elemosynam noli tuba canere ante te. sicut hypocrite faciunt in synagogis ⁊ vicis: vt honorificẽt ab hoĩbus. Amẽ dico vobis receperũt mercedẽ suã. ¶ 6° elemosyna debet esse liberalis: vt nõ fiat ꝓ susceptis seruitiis: Nã sunt pleriqz q paupes laborare cogũt: ⁊ postea illis noĩe elemosyne aliquid tribuũt: cũ tamẽ merces laboris potius q̃ꝫ elemosyna debeat appellari. ꝓpterea dixit Zacheus: do. idest, nõ vẽdo: sed liberaliter dono ¶ 7° elemosyna d̾bet esse discreta: vt det̃ his qui ĩdigẽt ⁊ nõ his qui abũdãt. Qd̾ dictum est propter illos qui habentes aut vicinos aut attinẽtes qui paupertate ⁊ egestate grauãtur: elemosynas faciũt ad exornãdas ecclesias: aut eccłiastica ornamenta amplianda. Qd̾ nõ dãnamus: nisi dũ fame periri pmittuntur proximi ĩdigentes. Propterea dicit Amb° 12. q. 2. c. aur. Aurũ habet eccłia: nõ vt seruet: sed vt eroget ⁊ subueniat ĩ necessitatibus. Quid est opus custodire qd̾ nihil adiuuat? An ignoramus quãtum auri atqz argẽti d̾ tẽplo dñi assyrii sustulerũt? Nõne melius conflat sacerdos ꝓpter alimoniam pauperũ si aliqua subsidia desunt: q̃ꝫ si sacrilegus ꝯtaminet ⁊ asportat hostis? Nonne dicturus est dñs. Cur passus es tot inopes fame mori? Et certe habebas aurum mini/

ſtraſſes alimoniã. Cur tot captiui ĩ ꝯmerciũ
ducti: nec redẽpti ab hoſte occiſi ſunt? Me
lius fuerat vt vaſa viuẽtiũ ſeruaſſes q̃ȝ me
talloꝝ: his nõ poſſet reſpõſuȝ referri. Quid
enĩ dices? Timeo ne tẽplo dei oꝛnatus de/
eſſet. Rẽſpõdeo auꝝ ſacramẽta nõ querũt
neqȝ auro placẽt: que auro nõ emũtur. Oꝛ/
natus ſacroꝝ redẽptio captiuoꝝ eſt. Et ve
re illa ſunt vaſa p̃cioſa que redimunt aĩas a
moꝛte. ¶ Jlle verus theſaurus dñi qui opaẗ
q̃ᵭ ſanguis eiꝰ opatus eſt. Et Hiero. ad De
metriadẽ virginẽ ĩquit. Alij eccl̃ias edificẽt
veſtiãt parietes marmorum cruſtis: ſed tibi
aliud propoſitũ. xp̃m veſtire ĩ nudis: viſita/
re ĩ lãguẽtibꝰ: ⁊ ſubuẽire ĩ oppꝛeſſis. hec ille

¶ De ſeptẽ ſunt opa miſericoꝛdie qbꝰ neceſ
ſitatibus ꝓximi eſt ſubueniẽdũ. Capl̃m. 3.

Tertiũ myſteriũ declarandũ de ele/
moſyna dicitᷣ diſtictio. Diſtinguitur
equidẽ in elemoſynas ſpirituales ⁊
coꝛpoꝛales. Elemoſyne ſpũales ſunt cũ daẗ
vel fit aliquid ſpũale ad ſubueniẽdũ ſpũali
ĩdigẽtie pꝛoximi. Et ꝯtinentur ĩ hoc verſu
Cõſule caſtiga doce ſolare remitte fer oꝛa.
Elemoſyne coꝛpoꝛales ſunt cũ datur vel fit
aliquid coꝛpoꝛale ad ſubuẽtionẽ coꝛpoꝛalis
ĩdigẽtie. Que ſunt ſeptẽ ⁊ cõtinẽtur in hoc
verſu Viſito poto cibo redimo tego colligo
condo ſcilicet. pᵃ eſt viſitare infirmum. 2ᵃ
potare ſitientem. ¶ tertia cibare eſurien/
tem. ¶ quarta redimere incarceratum. 5ᵃ
veſtire nudum. ¶ ſexta recipere hoſpitem.
¶ ſeptima ſepelire moꝛtuum. Et quoniam
coꝛpoꝛales elemoſyne magis ſe offerunt et
occurrunt neceſſarie: qꝛ multo plures ſunt
qui coꝛpoꝛaliter q̃ȝ qui ſpiritualiter affligũ/
tur: ideo coꝛpoꝛales elemoſynas explicabi/
mus. ¶ Pꝛima itaqȝ elemoſyna eſt viſita/
re ĩfirmos et tribulatos. Et de hac ſapiẽs
7. c. Ecc. ait. Nõ te pigeat viſitare infirmũ:
ex his enim ĩ dilectõe firmaberis. Et Jac. i.
Religio mũda ⁊ ĩmaculata apud deũ ⁊ pa/
trẽ hec ẽ: viſitare pupillos ⁊ viduas ĩ tribu/
latõe coꝝ. Vñ ĩ vitis patrũ. Frater qdã ĩtro
gauit quẽdã ſenẽ. d. duo fratres ſunt quoꝝ
vnus ieiunat ſex diebus multum laboꝛans
alius vero ſeruit egrogantibus: Cuiꝰ opus
magis acceptũ ẽ deo? Rñdet ſenex. Si fra
ter ille qui ſex diebus laboꝛãs ieiunat appẽ
dat ſe per nares nõ põt eſſe equalis illi qui
ĩfirmantibus deſeruit. ¶ Secunduȝ opus
miſericoꝛdie ſeu ſecũda el̃yna ẽ potare ſitiẽ
tẽ. Et de hoc xp̃s Math. x. ait. Qui potum
dederit vni ex minimis iſtis calicẽ aque fri
gide tm̃ in nomine diſcipuli: Amen dico vo
bis non perdet mercedem ſuam. ¶ Tertia
elemoſyna eſt cibare eſurientem. Et de hac
Thobie. 4. Panem tuum cuȝ egenis ⁊ eſu
rientibus comede. ¶ Quarta el̃yna eſt re
dimere captiuos. Et de hac ecc. 4. Libera
eum qui iniuriam patitur de manu ſuperbi
¶ Quinta elemoſyna eſt veſtire nudum. Et
de hac Luce. 3. xp̃s dixit. Qui habet duas
tunicas det vnam non habenti. ¶ Sexta ẽ
colligere hoſpites. Hec aũt hoſpitalitas mlᷓ
ta bona facit. Pꝛimo ad ſuſceptionem gra
tie pꝛeparat. quod figuratum eſt Luc. vlt.
in hoc ꝙ duo diſcipuli xp̃m cognouerũt cũ
eum ad hoſpitium inuitaſſent. Secundo bo
na tempoꝛalia multiplicat. vt patet ĩ illa vi
dua que Heliam in hoſpitio ſuo ſuſcepit cui
farina ⁊ oleũ non defecerunt. 3. Reg. 17. c.
¶ Tertio a malo tempoꝛali ſeruat. vt pa/
tet in Raab que recepit nuncios filioꝛum
iſrahel. ⁊ ideo a moꝛte ſaluata eſt. ¶ Quar
to chꝛiſtum recipit. Unde in vitis patrum
legitur ꝙ quidam Martinus nomine mo/
nachus valde honoꝛabilis in ſuo monaſte/
rio viſitationis gratia ad aliud monaſteri/
um tendebat. pergens itaqȝ lepꝛoſuȝ quen
dam in via volentem ad ſuum hoſpitium re
dire: ⁊ pꝛe laſſitudine nõ valentem reperit:
vir autem dei eiuſdem lepꝛoſi laſſitudinem
miſeratus pallium quo veſtiebatur in ter/
ram pꝛotinus pꝛoiecit: ⁊ expandit: ac deſu/
per lepꝛoſum poſuit cumque ſuo palio vn/
dique conſtrictum ſuper humerum leuauit
ſecumque reuertens detulit. Cunque iam
monaſterii foꝛibus appꝛopinquaret. abbas
eiuſdem monaſterii magnis clamare voci
bus cepit. Currite: ⁊ ianuas monaſterij citi
us aperite: quia frater Martinus venit
poꝛtãs dñȝ xp̃m. Statĩ ỽo vt Martinꝰ ad
mõaſterii poꝛtã pueñis q lepꝛoſus eẽ puta
baẗ ď collo eiꝰ exiliẽs: ⁊ ĩ ea ſpẽ appens q̃ re
cognoſci ab hoĩbꝰ ſolet redẽptõ huãni gene
ris ďs ⁊ hõ ih̃s xp̃s ad celũ Martino aſpici
ente rediit eiqȝ aſcẽdẽs dixit. Martĩe tu ñ

erubuisti me sup terrā ego te non erubescā sup celos. Qui sanctus vir mox vt esset mo nasteriū ingressus ei pater monasterii dixit Frater Martine vbi est quem portabas? Cui ille ridens dixit. Ego si sciuissem quis erat: tenuissem pedes eius. et narrabat: qa dum eum portasset minime pondus eius se sisset. Septima elemosyna ē sepelire mortuos. Et de hac diffusius dicemus cum agemus de pietate defunctorum. Ergo benigno corde impēdamus nostris pximis pietatis opa vt sic valeamus in hoc seculo acquirere dei grām et in futuro sempiternam gloriam: in qua viuit regnatqz deus per infinita secula seculorum. Amen

Sabbato tertie hebdomade i quadragesima. de simulato vitio adulationis quo sepius pharisei vtebant̄ cuz christo loquētes. Sermo. 45.

Dixerunt ei Magister. Hec mulier modo deprehēsa ē in adulterio. Simulantiū phariseorum verba sūt ista originaliter Joh. 8. c. et in euāgelio hodierno. Sequūt̄ plurimi venenosos mores virulētosqz modos scribarum et phariseorum qui xpm blande reuerenter qz magistruz vocantes: eius tamen doctrinam nō solum spernebant: verum etiā aliis vilem contemptibilem exosamqz reddere satagebant. Ipsorum autez vistigia retinēt adulatores qui suis mellitis verbis veritate neglecta falsitatem fouēt: Ea propter in hoc sermone de vitio adulationis pulchra quedam et vtilia aperiem⁹: de q̄ tria mysteria sunt declaranda.

Primum dicitur diffinitio

Secundum offensio.

Tertium remediatio

Quid sit adulatio: et qualiter potest quis quandoqz laudare aliquem cum merito: et quandoqz cum peccato. Capitulum. i.

Primū mysteriū declarādū de adulatione dicit̄ diffinitio. In quo qd sit adulatio videamus. Et ex dictis Alex. in. 2. volumine summe. pōt sic diffiniri. Adulatio ē peccatum proueniens ex sermone vane laudis alicui facte intentiōe placēdi. Pro cuius declaratione notanda sūt tria videlicet. Primū notādu3 fm Tho. in scripto sup. li. 4. ethi. q circa humana colloquia per que maxime hoīes ad inuicem cō uiuūt et conuersantur fm nature sue proprietatem respectu aliorum aīalium que sibi i cibis vel in aliis huiusmodi coīcant: non aūt i colloquiis in quibus proprie cōsistit conuictus humanus quo ad delectare alium vel contristare: triplex differentia reperit̄. Quidam enim sunt qui in suis colloquiis tenent medium in laudādo vel contristando. et tales vocātur affabiles vel amici. Quidā vero alii sunt qui tenent excessum in contristādo: et defectum in delectando. et tales agrestes discoli vel litigiosi noīantur. Quidam vero alii sunt qui tenēt excessum i delectādo et defectū in alios cōtristādo. et tales placidi vel adulatores vocātur. Primo enī dico q quidam sunt qui in suis colloquiis tenent medium in delectando vel contristando alios: eo q tales delectāt vel contristāt alios sicut oportet et qn̄ oportet et scd3 alias circūstantias. et tales sunt laudabiles et vocātur affabiles vel amici. Habens enī hāc virtutē affabilitatis vel amicitie: qnqz laudat alios: et delectat fm q exigit debit⁹ ordo necessitatis et rōnis: Quādoqz vero refugit delectare: et eligit ɔtristare. et hoc duo b⁹modis Uno mō. ex pte ipsius qui ɔtristat puta si nō sit sibi honestū talia colloquia audire. vt cū aliquis loqtur v̄ba turpia. vl' ēt si sit sibi nociuuz: puta cū ali⁹ loqt̄ i ɔtrimētū ei⁹. Alio mō ex pte illi⁹ quē cōtristat: puta si dicat vel faciat aliqd qō ad ppriā ipsi⁹ magnā ihonestatē ptincat. vel etiā si multū sit nociuū. 2° qdā alii sūt q tenēt excessū in cōtristādo alios et defectū i delectādo. Su pabūdant enī i alios cōtristādo: et volūt cō trariari oīb⁹ q̄ dicūtur vel fiūt ab aliis. Et isti agrestes vocantur. 3° quidam alii sūt qui in suis colloquiis tenent excessum in delectando et defectum in contristando. Hi enim in suis sermonibus et in rebus aliis q bus coīcant et conuersantur cū aliis omnia que ab aliis dicuntur: vel fiunt laudant

ſiue bona ſint ſiue mala ad hoc ꝙ delectabi
les ſe eis exhibeant: ⁊ in nullo ↄtradicũt eis
quibus cõuiuunt ne eos cõtriſtent: exiſtimã
tes ꝙ oportet oĩbus ↄuiuere ſine triſticia.
Et tales ſi hoc nõ faciunt propter aliud niſi
pp delectationem vocantur placidi vel pla
centeri. Si autem hoc faciunt pp adipiſcen
dam pecuniam vel quicquid aliđ quod põt
pecunia eſtimari blanditores ſeu adulato/
res vocãtur. Secundum notandum ꝙ cũ
adulatio cõſiſtat ĩ ſermone laudis alteri ex/
hibire vt ẽ dictum: ſic homo põt aliquẽ lau
dare bene ⁊ male: put. ſ. debite circunſtan/
tie ſeruãtur vel pretermittunt̃. Naȝ põt ali
quis ſm Tho. z. z. q. iiʒ. aliquem delectare
laudando eum tripliciter. p̊ vt deus honore
tur. z° vt proximus adiuuetur ne in tribula
tione deficiat. ʒ° vt virtus ĩ proximo augea
tur vel vt etiaȝ conetur in bono proficere.
Tunc his tribus modis velle laudare ali/
quẽ vel velle placere qđ ẽ licitũ ⁊ meritori
um ⁊ ptinet ad rõnem amicitie vel caritatiſ
nec adulatio dici poteſt Alio modo põt qs
male laudare aliquem. p̊ qñ laudat de ali
quo ſibi dubio vel ĩcerto. Unde Ecc. xi. nõ
laudes virum ĩ ſpecie ſua. Ibi glo. Nec iux
ta ſpẽm corporis exiſtimes qualitatem mẽ
tis. z° aliquis male laudat alium qñ laudat
de futuro. Unde ecc. xi. Ante mortẽ ne lau
des quenquam. ʒ° aliquis male laudat aliũ
de illicito. ſ. qñ laudat de vitio. ſm illud p̃s.
Laudatur peccator ĩ deſideriis anime ſue.
Uel ſecunduȝ alex. in. z. ſumme põt aliquis
p adulationem laudari aut reſpectu mali
aut reſpectu boni. Reſpectu mali duobus
modis. p̊ laudando malum tanꝙ̃ bonuȝ. z°.
malum diminuendo. Reſpectu boni fit po/
nendo ⁊ laudando bonũ eſſe qđ nõ ẽ. aut au
gendo bonũ ⁊ laudãdo ĩpm magis ꝙ̃ ſit.
¶ Tertium notãdum ꝙ adulatio aliquando
eſt peccatũ veniale: aliqñ mortale: veniale
peccatum eſt tribus rõnibus ſȝ alex. ⁊ tho.
Prima ratio eſt. cuȝ aliquis adulat̃ ſola aui
ditate alios delectãdi ⁊ nõ intentione nocẽ
di. Secunda eſt cum aliquis adulatur ſola ĩ
tentione vitãdi aliquod malum ſine alteri⁹
detrimento. ¶ Tertia cum aliquis adula
tur intentione conſequendi bonuȝ aliqđ ne
ceſſariuȝ. Sed peccatum ẽ mortale duab⁹
rõnibus. Primo ratione criminis: cũ. ſ. qs
aliquem laudat de peccato. Talis agit cõ
tra caritatem proximi: qꝛ prebet ei occaſio
nem in malo pſeuerãdi. ppterea aug⁹ ſup il
lo verbo pſal. Laudat̃ peccator. ⁊c. ait. Hec
ẽ magna ira đi vt deſit correctio ⁊ adſit lau
datio. Adulãtium enim lingue ligant aĩas ĩ
peccatis. Delectat enim illa facere in quib⁹
non ſolum non metuitur reprehenſor. ſȝ etiã
laudatur peccator. z° adulatio eſt peccatuȝ
mortale ratione intentionis cum aliqs adu
latur alicui hac ĩtentione ⁊ fine vt fraudu/
lent̃ ſiue corpalit̃ ſiue ſpiritualiter ei noceat
¶ Qualiter ſe habet adulatio in compara/
tione ad homicidium ⁊ ad detractionem: ⁊
ad illum cui fit. ¶ Caplm. z.

Secũdum myſterium cõtemplan/
dum de adulatione dr̃ offenſio. in
quo aperiendum ẽ ꝙ̃ grauiter offẽ
dit ⁊ peccat adulator. Et ad hoc clarius in/
telligẽdũ tria dubia diſputemus. ¶ Primũ
dubium. Utrum peccatum adulationis ſit
grauius peccato homicidii. Et reſpondet
Alex. ꝙ adulatio ⁊ homicidium in grauedi
ne ſe habent ſicut excedentia ⁊ exceſſa. Qđ
pȝ. qꝛ homidium ẽ grauius peccatum adu/
latione: duplici rõne. ¶ Prima eſt quia lin
gua adulatoris non nocet ita efficaciter ſi/
cut gladius perſecutoris. Quod patet. quia
gladius perſecutoris effectiue occidit quaſi
ſufficiens cauſa mortis. Lingua autem adu
latoris non ita efficaciter nocet. quia nullus
poteſt eſſe alteri ſufficiens cauſa peccandi.
Ergo cum gladius perſecutoris ſit cã mor/
tis efficienter. ⁊ lingua adulatoris ſit cauſa
peccandi non efficienter: ſed occaſionaliter
ideo homicidiuȝ eſt grauius peccatum adu
latione. ¶ Secunda ratio eſt: qꝛ malum ir
recuperabile eſt grauius malo recuperabi
li. Sed nocumentum homicidii eſt irrecupe
rabile. nocumentuȝ vero adulationis eſt re
cuperabile. ergo ⁊c. ¶ Ex alia vero parte
adulatio ẽ grauius peccatuȝ homicidio du
plici ratione. ¶ Prima ẽ quia peccatũ quã
to ẽ magis nociuum in precioſioribus reb⁹:
tanto grauius ẽ. Sed lingua adulatoris pl⁹
nocet in precioſioribus bonis. ſ. in bonis ſpi

ritualibꝰ ꝙ gladius perſecutoris qui nocet in corporalibꝰ tm̄. ergo ⁊c. ¶ Secunda rō ē. q2 peccatum quāto occultius nocet ⁊ minus caueri pōt: tāto ē grauius. ſed peccatum adulationis occultius nocet. Magis enim pōt caueri a manu pſecutoris ꝙ a ligua adulatoris. ergo ⁊c. Secundum dubiū. Utrum adulator ita grauit̄ peccet ſicut ille cui adulatur. Reſpōdet Alex. vbi. ſ. duobꝰ modis. Primo ſimpliciter ⁊ abſolute ſine aliq̄ diſtinctione. ꝙ ille qui adulat̄ alteri ⁊ nocet ei plus peccat ⁊ plus nocet ſibi ꝙ illi cui adulatur. Ratio ē q2 ſibi nocet tanꝙ ſufficiēs cauſa peccādi. Aliis autem nocet ⁊ ē cauſa peccati occaſionaliter tm̄. 2° rn̄detur cum diſtinctione. Nam diſtinguendum ē de illo cui aliquis adulatur. Aut enim ille nō aſſentit adulationi: aut aſſentit. Primo cum quis nō aſſentit adulationi tunc adulator peccat mortaliter ex intentione inducendi illū ad peccatum mortale ꝙtum in eo fuit. licet ille adulationi non aſſentiret. Secūdo vero cum aliquis adulationi conſentit ⁊ acquieſcit: tunc de tali diſtinguo. Quia ē quidam qui decipitur credendo adulatori plus de ſeipſo ꝙ ſibi: ⁊ talis cum decipitur ab adulatore: minꝰ peccat ꝙ adulator. Eſt alius q non ſolum credit adulatori: ſed etiam fouet ipſum ⁊ procurat vt fiat adulatio. ⁊ talis plꝰ peccat ꝙ adulator. Tertium dubium. vtrū adulatio maius ſit peccatum ꝙ detractio. Rn̄det Alex. ꝙ detractio ē grauius peccatum. Primo ex parte radicis: quia detractio ex deteriore radice ſurgit ꝙ adulatio. ſ. ex odio ⁊ ex īuidia. in quibus detractor ſimilitudinem diaboli tenet. Adulatio vero ex libidine placendi procedit vel ex vanitate cordis. Secundo detractio eſt grauiꝰ peccatum ꝙ adulatio ex parte finis: q2 adulatio intendit magnificare nomen. detractio vero nititur auferre vel deprimere nomē. vel adulator querit delectationem eius cui adulatur. detractor vero querit diffamationem eius cui detrahit. Sed neſcio quid dicam de adulatione quando tot inueniūtur adulatores: tot etiam adulatoribus aures beniuolas accōmodantes: quo fit: vt veritas conculcetur ⁊ malicia ſuperabundet.

¶ De tribus remediis quibus eſt vtendum vt euitentur fraudes ⁊ deceptiones adulatorum. ¶ Caplm̄. 3.

Tertium myſterium declarandum de adulatione dr̄ remediatio poſ. Sunt enim tria remedia contra adulatores apponi. ¶ Primum eſt deceptiōis cōſideratio. ¶ Secundum bone cōſcie cōditio. ¶ Tertium proprie miſerie inſpectio. Primum remedium ē deceptionis cōſideratio. Ab illo enim ſemper cauendum ē qui ſē per decipit. ſed omnis adulator ē talis. Unde Augꝰ ſuper ps. Adulatio eſt fallaci laude ſeductio. Et idem ſuper ps. Plus perſequitur lingua adulatoris ꝙ manus pſequētis. Et Hiero. ſuper pſal. Nihil ē quod tam facile corrumpat mentes hominum ſicut adulatio. Plus enim nocet lingua adulatoris ꝙ gladius perſecutoris. Et Beda ſup Lucā. Ipſa peccati nutrix adulatio ē que ſicut oleum flāmis ita in culpa ardentibus ſolet adminiſtrare fomētum. Et Caſſiodorꝰ in epl̄is. Adulatio blanda oībus applaudit oībus ſalue dicit. prodigos vocat liberales auaros parcos ⁊ ſapientes. laſciuos curiales. garrulos affabiles. obſtinatos conſtantes. pigros maturos ⁊ graues. hec ſagitta leuiter volat: cito infigitur. Et Seneca ad lucillum. Malum hoīem blande loquentem agnoſce tuum laqueū eſſe. Habet enim ſuum venenum blāda oratio. Et prouer. i. Si te lactauerint peccatores ne acquieſcas eiſ Secundum remedium ē bone cōſcie conditio. Nam bona cōſcia ſemper minus exiſtimat de ſe. Propterea chriſtus Luce. 17. dixit. Cum bona feceritis que precepta ſunt vobis dicite: ſerui īutiles ſumus. quod debuimus facere fecimus. Et Greg. di. 5. i. c. ad eius. Bonarum mētiū ē ibi culpā agnoſcere vbi culpa nō ē. ¶ Tertium remediū cōtra adulationē ē ꝓprie miſerie inſpectio vel recognitio. Unde Gregꝰ. xi. q. 3. c. iter verba. ait. Inf̄ verba laudātiū vl̄ vitupantiū ad mētē recurrēdum ē. Et ſi in ea nō īuenitur bonū quod de nobis dicit̄ magnā triſticiam generare debet. Et rurſus ſi in ea nō uenitur malū qđ de nobis hoīes loquūtur ī magnā leticiā debemꝰ ꝓſilire. Et Seneca ad

Lucillū. Intus teipſū cōſidera nō qualē ſis aliis credas. Et idem ad Lucillum. Alexander cum in obſidione cuiuſdā vrbis circuiſſet muros ictu ſagitte percuſſus cum repreſſo ſanguine ſicci vulneris dolor creſceret: ⁊ crus obſtupuiſſet. Omnes inquit iurāt me eſſe filium Iouis: ſed vulnus hoc me hoīem eſſe clamat. Uerūtamen hodie verificatur dictum Hiero. ad Sabinianū vbi ait. Naturali ducimur malo ⁊ adulatoribus nr̄is libēter fauemus: ⁊ q̄q̄ reſpōdeamus nos indignos ⁊ calidus rubor ora pfundat: tñ ad laudē ſūmam itrinſecus aīa letat̄. Idcirco vt dixi paulo añ. Lāguet veritas ⁊ iuſticia conculcat̄: qr adulatio apud viros magnos ⁊ ſcl̄i hui⁹ potētes obtinet magnū locū. Abſtineam⁹ igitur nos ab hoc dānabili vitio: vt mereamur in hoc ſeculo participes fieri diuine gratie ⁊ in futuro ſempiterne glorie in qua viuit glorioſus deus per infinita ſecula ſeculorum. Amen.

Dn̄ica quarta in quadrageſima in mane de ſacro cultu dierum feſtorum illorumq; debita veneratione. Sermo. 46.

Erat proximū paſca dies feſtas iudeorū. Scribūtur hec v̄ba Ioh. 6. c. ⁊ i euāgelio p̄ntis dn̄ice. Magnificat euāgeliſta miraculū factū a xp̄o: dū ſatiauit ex paucis panibus atq; piſciculis tot milia hoīum pp circunſtantiam dici feſti. Cū vero iter xp̄ianos ſacroꝝ dierum obſeruātia religioſa penitus ſit extincta: quibus merito cōuenire pōt: quod eſa. p̄. dn̄s ait. Kl'as veſtras ⁊ ſolennitates veſtras odiuit aīa mea. Facta ſūt mihi moleſta. laboraui ſuſtinens. Et cū extenderitis manus veſtras: auertam oculos meos a vobis. Idcirco in p̄nti ſermone ꝓ reformatione preſentium de feſtis erimus tractaturi: de quibus tria myſteria principalia declarabimus

Primum dicitur approbationis.
Secundum determiationis.
Tertium obſeruationis.

De vſus ſacroꝝ feſtoꝝ approbat̄ ⁊ cōmendat̄ a gētilibus: a iudeis: ⁊ a xp̄ianis. Cap. i.

Primum myſterium de feſtis declarandum dr̄ approbationis. Nam ſūt multi aſſerentes vanū eſſe vel inutile obſuare ⁊ celebrare feſta. qb⁹ feſtoꝝ vſū approbatū tripliciter oſtēdem⁹. p̄ p gētiles. 2⁹ p iudeos 3⁹. p xp̄iāos. p̄ oſtēdim⁹ vſū feſtoꝝ approbatū p gentiles. Ipi nanq; licꝫ ſm errores ſuos feſta tñ ſolēniter celebrabāt. Unde Uarro i vltimo volumine rerūꝫ diuinarū narrat ꝙ romani pria die Ianuarii celebrabant feſtum Iani. Ianus ṽo fuit qdā q regnauit in ptibus illis vbi ē Roma a q̄ mōs Ianicul⁹ dict⁹ ē. Et ex dictis Quidii de faſtis colligit̄ ꝙ eodē mēſe celebrabāt feſtū Minerue q̄ erat dea belloꝝ. Et ꝙ i februario habebāt feſtū dee felicitatis: ⁊ feſtū fauni quē dicebāt deū mōtiū. In martio agebāt feſtū Martis dei belloꝝ. In aprili feſtū fortune quā dicebāt deā. In madio feſtū dee flore: q̄ fuit miniſtra Ueneris ⁊ dicebat̄ habere ptāte ſup flores. Erant eis ⁊ alia feſta q̄ cā breuitatis omitto Pro qbus dicebat Tibul⁹. Luce ſacra regeſcat hum⁹ regeſcat arator: Et graue ſuſpēſo vomere ceſſet op⁹. Et Seneca ad Lucillū. Feſtis maxime dieb⁹ aīo impandū ē: vt tunc voluptatibus ſolus abſtineat: cū in illas oīs turba pcubuit. Secūdo oñdimus vſū feſtoꝝ approbatū eē p iudeos. Ipis enī feſta cuſtodienda frequēter p̄cepit de⁹. Uñ Leuit. 19. ait. Sabbata mea cuſtodite ego dn̄s deus veſter. Et. 26. c. Ego dn̄s de⁹ veſter cuſtodite ſabbata mea ⁊ pauete ad ſāctuariū meū. Et Deu. 5. c. Obſua diē ſabbati vt ſāctifices cū. Et Exodi. 16. de māna colligēdo dixit. Sex dieb⁹ colligite. i die āt ſeptima ſabbatū ē dn̄i. idcirco ñ iuenietis. Et hiere. 17. Sāctificate diē ſabbati ſic̄ p̄cepi patribus vr̄is. Et eſa. 56. Oēm cuſtodiētē ſabbatūꝫ ne polluat illū: ⁊ tenētē fed⁹ meū adducā i mōtē ſcm̄ meū: ⁊ letificabo eos i domo orōnis mee. Et Ezechie. Ego dn̄s de⁹ veſter i p̄ceptis meis ābulate: ⁊ mādata mea cuſtodite: ⁊ facite ea: ⁊ ſabbata mea ſāctificate: vt ſit ſignum iter me ⁊ vos: ⁊ ſciatis qr ego dn̄s. Pro declaratione tñ huius vocabuli ſabbatū notādum. ꝙ aliter denominantur dies a gētilibus. aliter a iudeis. aliter ab ec

leĩ.1. Ɓẽtiles etenim denominant dies a planetis. Ex hoc dicit albertus magnus in ſuo introductorio in aſtronomia. ꝙ ſapienti bus egyptiis ⁊ chaldeis viſum ē ꝙ luna do minaretur ĩ prima hora diei lune. Jõ diem illam voluerunt dominare ab ipſa luna. Et ꝙ mars dominaret̃ in prima hora diei mar tis. Et mercurius in prima hora diei mercu rii. Et iupiter in prima hora diei iouis. ⁊ ve/ nus in prima hora diei ueneris: ⁊ ſaturnus in prima hora diei ſabbati. Et ſol in prima hora diei dominice. Et ſic ſcd̃m predictos ſepteȝ planetas ſepteȝ dies hebdomade no minabant. Hebrei denominabant dies. d. prima ſabbati. ſ. dñica die: quaſi die prima poſt ſabbatum. Juxta illud. Ueſpere auteȝ ſabbati que luceſcit in prima ſabbati. Et ſe quenteȝ diem dicebant ſecunda ſabbati: ⁊ ſic ordinate alios tertia ſabbati ⁊ cetera. vſ qȝ ad ſeptimum diem quem appellabãt ſab batum. Quod ẜm magiſtrum in hiſtoria ſco laſtica ⁊ Damaſcenum interpretatur requi es. eo ꝙ illo die requieuit dñs ab omni ope re quod patrarat: vt habet̃ Ɓeñ. 2. c. Quan doqȝ etiã apd̾ hebreos tota hebdomada dr̃ ſabbatum. iuxta illud Luc. 18. Jeiuno bis ĩ ſabbato. Septimuȝ tñ diem ꝓprie dicebãt ſabbatum quẽ ipſi ſãctificabãt: ⁊ vltra iſtuȝ diem habebãt ipſi iudei alias ſolẽnitates. ec cleſia ãt denominat dies. d. diem dñicum: de quo plenius in ſequẽtibus dicem⁹. ⁊ di/ em ſequẽtem ſecũdaȝ feriam. alium tertiã. alium quartam. alium quintam. alium ſex/ tam. ⁊ ſequentem diem ſabbati. ¶ Tertio oñdimus approbatum vſum feſtoꝝ p xp̃ia/ nos. Nam ſancta mater eccleſia ſtatuit ſub precepto aliquos dies feſtos a fidelibus ce lebrandos qui ponunt̃ pro maiori parte de conſe. di. 3. c. pronunciãdum. Et extra d̾ fer. in. c. cõqueſt⁹. Hi ſunt. omnes dies dñici p totum annuȝ. Natiuitas dñi. ſancti ſtepha/ ni. Johãnis euangeliſte. Jnnocentum. Sil/ ueſtri. Circuncíſio dñi. Epiphania. Tres di es reſurrectiõis. Aſcẽſio dñi. Pẽtecoſtes. cũ duobus diebus ſeq̃ntibus. Quatuor ſo lẽnitates principales btẽ Marie virginis. ſcilȝ. natiuitatis. purificationis. annunciati onis. ⁊ aſſumptionis eius. Natiuitas Johã nis baptiſte. duodecim apoſtolorum. ſancti Laurentii. dedicationis ſãcti. Michaelis. oium ſcõꝝ. ⁊ ſãcti Martini. Celebrãde ſũt etiã ille feſtiuitates quas ſinguli epiſcopi cũ ſuo clero populo indixerĩt celebrandas. Jn ſuper de conſe. di. 3. in. c. crucis. ſtatuit Euſe bius ꝙ feſtum crucis in tertia die mai ſolẽ niter celebretur. Jn clementina vero. Si deum. de reliquiis ⁊ veneratione ſcõrum. mandatur celebrari feſtum corporis xp̃i. ſꝫ ⁊ alia feſta per conſuetudinem eccleſie toti us introducta. ſicut ſãcti Nicolai. ſãcti An tonii abbatis. ⁊ quedam alia que ſecunduȝ morẽ patrie celebrãda ſunt. Quare religio ſus laudabiliſqȝ appet ſãctoꝝ feſtoꝝ vſus.

¶ Quare ſabbatum mutatum eſt in dñicã ⁊ cur alia feſta ſunt ſuperaddita. ⁊ de pecca to illoꝝ qui feſta non cuſtodiũt. Caplm̃. 2.

Secundum myſterium de feſtis de/ clarãduȝ dicitur determinatio. Jn quo determinate dubitare cõtigit circa quedam non ĩmerito apienda: ⁊ maxi me vt iudeis nos rep̃hẽdẽtibus rñdere va leamus. Dubitatur ergo de tribus. p̊ de ſab bati mutatione. 2° de feſtorum additione. 3°. de peccato ⁊ offenſione. ¶ Primo dubitat̃ de ſabbati mutatione. Nam vt pȝ ex dictiſ. Deus mãdauit ſabbatum cuſtodiri. Exo. in ſuper. 20. dixit. Memento vt diem ſabbati ſãctificeſ. Dicũt ergo iudei. Cur eccleſia ſab batum mutauit in dominicam? Reſpondet Alexander de ales in 3° volumine ſumme. ꝙ hoc factum eſt iuſte ⁊ ſancte propter tria ¶ Primo propter declarationem myſterioꝝ. Secundo propter excluſionem errorum. ¶ 3° propter multitudinem priuilegiorum. Prima ratio eſt propter declarationeȝ my ſteriorum. Nam aſſignatio ſeptime diei eſt pure cerimonialis. ⁊ omnes cerimonie ve/ teris legis: vt diximus in ſermone de obedi entia dei. vmbra erant ⁊ figura legis gratie ⁊ euangelii. Secundũ aũt Aug. ĩ. 4. ſuper. Ɓeñ. ad lr̃am. dici probabiliter põt obſeruã dum ſabbatum iudeis fuiſſe preceptum in vmbra futuri que ſpiritualem requiem ſi/ gnificabat: cuius quietis ipſe dominus ih̃s xp̃s qui non niſi qñ voluit paſſus ẽ in ſepul ture ſue myſterium conſummauit. cuȝ ergo

ꝑ ſepulturã xp̃i figura ſit adimpleta: non eſt ampli⁹ neceſſariũ diẽ ſabbati cuſtodire: qn imo ſolẽniçare. i. in ſabbato feſtũ facere more iudeoꝝ prohibitũ eſt ⁊ peccatum. Unñ de cõſe. di. 3. c. peruenit. Greg⁹ ait. Peruenit ad me quoſdaꝫ ꝑuerſi ſpiritus hoĩes: praua inter vos aliqua ⁊ ſancte fidei aduerſa ſeminaſſe: ita vt in die ſabbati aliqd operari prohiberẽt: quos qd aliud niſi antichriſti p̃dicatores dixerimus: qui veniens diẽ ſabbatuꝫ atqꝫ dñicũ ab oĩ faciet ope cuſtodiri. Quia .n. mori ſe ⁊ reſurgere ſimulat. haberi vult ĩ veneratione dñicũ diẽ. Et qꝛ populũ iudaizare cõpellit: vt exteriorẽ ritũ legis reuocet: ⁊ ſibi iudeoꝝ perfidiaꝫ ſubdat: coli vult ſabbatũ. ¶ Secũda ratio quare non ſeruatur ſabbatũ: ſꝫ mutatũ eſt in dñicã: ẽ ꝑꝑ excluſionẽ erroꝝ. Nam gentiles dñica die cõſueuerant colere ⁊ adorare ſoleꝫ. Ut itaqꝫ ab hoc errore retraherentur: ſancta mater eccleſia ſtatuit diẽ dñicuꝫ ſanctificandum.

¶ Tertia ratio quare ſabbatũ mutatũ eſt ĩ dñicaꝫ: eſt ꝑꝑ multitudinẽ priuilegioꝝ. Ut eniꝫ dr̃. 75. di. i. c. qđ die dominico. Dies dominica tantis diuinaꝝ diſpenſationũ myſterijs eſt cõſecrata: vt qcqd a dño inſigne ẽ cõſtitutũ: in huius diei dignitate ſit geſtũ. In hac mũdus ſũpſit exordiũ. In hac per reſurrectionẽ ⁊ mors interitũ: ⁊ vita cepit principium. Et de cõſe. di. 3. c. ſabbato. dicit̃. Dieꝫ dñicam ob venerabilẽ reſurrectionem dñi noſtri ieſu xp̃i nõ ſolũ in paſca celebramus veruꝫ etiã ꝑ ſingulas quaſqꝫ hebdomadas ipſius diei imaginẽ frequẽtamus. Colligũt̃ autẽ duodecim priuilegia diei dñice. ¶ Primum eſt qꝛ fuit prima oĩuꝫ dieꝝ. Secundũ qꝛ erit vltimus dies preſentis vite in ſeculi huius fine. ¶ Tertium eſt qꝛ illã nulla preceſſit nox. ¶ Quartum, qꝛ ſicut ĩfra patebit: nulla ei nox ſubſequet̃. ¶ Quintũ qꝛ in ea creauit celum ⁊ terrã deus. ¶ Sextuꝫ qꝛ ĩ ea oẽs angeli a deo creati ſunt: ⁊ boni in celo glorificati fuere: ⁊ mali de celo expulſi ſũt. ¶ Septimũ qꝛ ſm Oroſium in die illa primo precepta ſunt data filijs iſrael. ¶ Octauuꝫ qꝛ in illa die incarnatus eſt chriſtus. Nam vt teſtat̃ magiſter hiſtoriaruꝫ ⁊ die qua dixit de⁹ fiat lux: viſitauit nos oriens ex alto. Et xp̃s incarnatus eſt. In huius myſteriũ ⁊ figuraꝫ datũ fuit manna in dñica die. ſicut ait Origenes ſuꝑ exodũ. Nonũ qꝛ in die dñica chriſtus d̃ſtructis inferni clauſtris captiuã ducẽs captiuitatẽ ac ſanctoꝝ animas de limbo eripiens triumphaliter ſurrexit a mortuis. Decimuꝫ quia ĩ dñica die erit reſurrectio mortuorũ ⁊ reddet vnicuiqꝫ iuxta oꝑa ſua. ¶ Undecimũ qꝛ in die dñica ſpirit⁹ ſanctus in linguis igneis miſſus eſt in apl̃os.

¶ Duodecimũ qꝛ ĩ dñica die erit initiũ ⁊ cõtinuatio ſine fine laudum dei ⁊ dñi noſtri ieſu chriſti. ¶ Secũdo dubitatur de feſtoruꝫ additione: cur videlicet ſuperaddita ſunt vltra diẽ dñicuꝫ alia feſta. Et aſſignari põt triplex ratio. ¶ Prima dr̃ confutationis. ¶ Secũda gratificationis. ¶ Tertia imitationis. ¶ Prima ratio dicitur cõfutationis. Superaddita ſunt ſanctorũ feſta vt cõfutaret̃ error eoꝝ qui dixerunt ante diem iudicij animas ſanctoꝝ non conſcendere celum. Ad oſtendendũ ꝙ tales mentiunt̃ ſtatuit eccleſia ſanctoꝝ ſuffragia ⁊ patrocinia in eoꝝ ſolẽnitatibus implorari predicans ⁊ conteſtans illos ĩ celo regnare cuꝫ xp̃o. Ad hunc etiã errorẽ eliminãdũ eccleſia cantat Gaudent in celis anime ſanctoruꝫ qui xp̃i ve. ſunt. ſe. Quod ẽt colligi poteſt ex dictis ſcripture atqꝫ doctoꝝ ſanctoꝝ. Naꝫ Luc. 23. xp̃s dixit latroni. Hodie mecum eris in paradiſo. Et glo. ſuper illo verbo. Luc. xi. Pueri mei mecũ ſunt ĩ cubiculo. ait. Pueri ſunt apoſtoli qui ſunt ĩ eterna requie. Et Greg. in 4. dial̃. Juſtoruꝫ aĩe mox vt hu⁹ carnis clauſtra exeunt in celeſtib⁹ ſedibus recipiuntur. Et extra de celebratione miſ. c. cũ marthe. dicitur. De ſanctis oĩb⁹ ſentiẽdum eſt ꝙ non indigeant orationib⁹ noſtris pro eo ꝙ cũ ſint perfecte beati oĩa eis ſuccedunt ad votũ. Et extra đ baptiſmo ⁊ ei⁹ effectu. c. debituꝫ. ſcribitur ſic. Judeus ſeipſuꝫ baptiçans ſi cõtinuo deceſſiſſet ad patriã protinus euolaſſet. Et de pe. diſ. 7. c. q egerit. dicitur. Quicũqꝫ bene poſt penitẽtiã vixerit ſicut ante penitẽtiam viuere debuit. poſt reconciliationẽ quandocũqꝫ d̃fũctus fuerit: ad deũ vadit: ad requiẽ vadit: ⁊ regno dei nõ priuabit̃. 2° ſuꝑaddita ſũt alia

festa propter gratificationē. Nā ex debito gratitudinis cōmemorare debemus bene/ficia nobis collata: sicut sunt beneficia na/tiuitatis: passionis ascensionis: ꝛ consimiliū festiuitatū. In solēnitatibus etiā btē Ma/rie virginis feriandū est propter sūmas per/fectiones quas in se habuit: propter īnume/ras gratias q̄s ipa impetrāte suscipim⁹. Ce/teras ꝟo solēnitates sanctorū quas statuit ecclesia catholica celebrari: obseruare īsup obligamur: qua ꝛ ipsi impetrant nobis mise/ricordiā dei. Unñ Dauid ī psal. ait. Leuaui oculos meos in montes vnde veniet auxi/lium mihi. In montes: idest in scōs. ¶ Ter/tia ratio quare vltra diē dominicū supaddi/ta sunt festa sanctorum ē propter imitatio/nem. vt in eorum solēnitatibus illorū gesta recolentes conemur eos q̄ntum possumus imitari. Ideo Aug⁹ in sermone de martyri/bus ait. Quotienscūq; fratres carissimi ꝛc̄. sanctorum martyrum solēnia celebramus: ita ipsis intercedentibus spectemus a dño consequi tēporalia beneficia: vt ipsos mar/tyres imitando accipere mereamur eterna Ab eis enim in veritate sanctoruz martyꝝ festiua gaudia celebrantur qui ipsoruz mar/tyrum exēpla sequuntur. Solēnitates eniz martyrū exhortationes martyriorum sunt: vt imitari nō pigeat: qđ celebrare đlectat Sed nos volumus gaudere cum sāctis ꝛ tri/bulationes mundi nolumus sustinere cum illis. Qui enī sanctos martyres vel inquan/tum potuerit noluerit imitari: ad eoruz bea/titudinē non poterit peruenire. ¶ Tertio dubitatur đ peccato ꝛ offensiōe. Utrū pec/cent mortaliter non seruantes festa. Et rñ/deo ꝙ sic: q2 faciunt cōtra preceptū đi. Hic est ꝙ in veteri lege vt habetur numeri. 15. Cum inuentus eēt homo colligens ligna in die sabbati. per Moysen ꝛ Aaron reclusus est in carcerem: dixitq; dñs ad Moysen. Morte moriat̄ homo iste: obruat eū lapi/dibus oīs turba extra castra. Cūq; eduxis/sent eum foras obruerunt lapidibus ꝛ mor/tu⁹ est sicut preceperat dñs. Potest tamen aliqs si laborat aut aliqd aliđ faciat diebus festis excusari a peccato propt̄ tria. ¶ P̊ pro/pter necessitatem: vt patet extra de ferijs .c. conquest⁹. Et in glo. ibi sup verbo neces/sitas vrgeat dicitur: puta si res esset peritu/ra. Et sunt plura exēpla. ff. de. ferijs. l. i. 2. ꝛ 3. Et vbi res celeritatez desiderat. ff. de dā/no infec. l. i. ¶ Secundo excusantur laborā/tes in festis pp pietatē. puta ſm glo. in p̄all. c. conquestus. cā debiliū personaꝝ: q2 ī ope/ribus misericordie dierum distinctio non ē habenda: vt patet. 76. di. c. vtinam. Et de conse. di. 5. c. unq̄. ¶ Tertio excusantur la/borantes diebus festis pp modicitatem. qñ .s. opus modicum esset ꝛ paruum q2 secūdū theologos. Qđ modicū est ratio apprehen/dit quasi nihil. Sed quis explicet quant⁹ in xp̄ianis circa festorum sanctificationē iue/niatur abusus? Nam cupiditate ꝛ auaricia ducti diebus festis mercata frequētāt ꝛ nū/dinas: qđ prohibetur in. c. i. extra de ferijs. Nonnulli etiā absq; necessitate vendunt et emunt. missas ꝛ alia officia negligentes cō/ducunt merces in curribus equis ꝛ mulis ꝛ faciunt alia opera seruilia non sine pecca/to: Nec illud peccatum leue putanduz est quo ingratus ꝛ miser homo dedignatur red/dere deo partem temporis sibi concessi.

¶ Qualiter festa seruanda sunt cum deuo/tione cordis oris ꝛ operis: qđ tamen a chri/stianis multis non fit: imo vr̄ cōtrariū. Ca. 3

Tertium mysterium de festis dicit̄ obſuationis. Obseruanda sunt fe/sta a fidelib⁹ cū oī deuotione ꝛ sācti/ficanda tripliciter. ¶ P̊ corde. ¶ 2⁰ ore. ¶ 3⁰ opere. P̊ sunt sanctificanda festa corde: vt vnusquisq; memor sit dei ꝛ beneficiorū ei⁹. Nam in precepto solo de sanctificatiōe sab/bati positum est hoc vocabulum memento: ad denotandum ꝙ tali die ad spiritualium contemplationē anim⁹ sit reuocandus. hic Isidorus ait. Purgandus est primo anim⁹ atq; a temporalium rerum cogitationibus segregandus: vtputa acies cordis ad deum vere ꝛ simpliciter dirigatur. Optima autē est regula a nobis tradita in tractatu de vir/tutibus ꝛ ī sermone de prudētia: in qua po/nuntur septē de quibus vnusquisq; memor esse debet. Insuper ſm quosdā cū preceptū de sāctificatione festi sit affirmatiuuz ꝛ obli/get semper: sed non ad semp: tenetur homo

ex debito die dominico vel semel in hebdo
mada deo vacare atq3 deu3 recognoscere
in aliqua hora: licet n̄ i qualibet: aliter pec/
cat mortaliter. ¶ Proinde qui est in mortali
culpa: et non conteritur: vel dat operam vt
cōteratur in die dominico: de nouo morta/
liter peccat: q2 transgreditur diuinum pre/
ceptum: quo precipitur diebus dn̄icis cē va
candū deo: 7 maxime conteri oportet con/
gruis horis. vtputa dū dicitur missa vel di/
cuntur vespere. Tenentur autē ad proposi
tum confitendi 7 satisfaciendi loco 7 tēpore
opportuno. Qd̄ qui non seruat nouā incur
rit culpa3 transgressionis precepti de sancti
ficatione sabbati atq3 obseruatione in pro
pria culpa. ¶ Secundo festa sunt sanctificā
da orē: vt in ipsis oremus 7 laudemus deu3
sibiq3 de susceptis beneficijs gratias refera
mus. Vn̄ de cōse. di. 3. c. ieiunia dicitur. Die
dn̄ica nihil aliud agendum est nisi deo vacā
dū. Nulla operatio in illa die fcā agatur: s3
tm̄ in hymnis psalmis 7 cāticis spiritualibus
dies illa transigatur. Tertio sanctificanda
sunt festa opere visitando ecclesias: audi/
endo diuina. De auditione vero missarum
dicam diffusius in sermone de missa. Sed
veh mundo a scādalis: q2 xp̄iani diebus fe/
stiuis magis ihonorāt deū 7 sanctos q̄3 die/
bus alijs. O quot pompis: quot vanitatib⁹
quot fatuositatibus in dieb⁹ festiuis ornat̄
corpus 7 confunditur spiritus. Tunc quidē
felicior est qui exq̄sitiori excessu bellu3 ordi
nat contra deū. Tunc mulieres emula con
certatiōe insano studio ac conatu altera al
teram in vanitatibus superare contendit.
Tunc gestāt stellas ac laminas aureas vel
argenteas vario fulgore splēdentes: nec nō
perlarū torques cingentes collu3 7 similia.
Tunc i ecclesijs dei mala plurima ppetrāt
Tūc insistunt hoies prohibitis ludis. Tunc
mulieres choreis vacāt 7 dissolutionib⁹. p/
pterea dicitur de cōse. di. 3. c. irreligiosa. Ir
religiosa cōsuetudo est quā vulgus p sācto/
rum solēnitates agere ꝯsueuit. Populi qui
deberent officia diuina attendere saltatio/
nibus turpibus inuigilant. cantica nō solu3
mala canentes: sed etiā religiosoꝝ officijs p
strepunt. Sūt 7 alia plurima q̄ cōmitti solēt
temporibus deo ac sāctis dicatis: nos vero
conemur ab illis omnibus abstinere: solēni/
tatesq3 sacras reuerēter ac debite celebra
re: sicq3 impetrabimus in hoc seculo di gra/
tiā 7 in futuro sempiternam gloriā: ad qua3
nos ille perducat qui viuit 7 regnat i secu/
la seculorum. Amen.

¶ Dn̄ica quarta in quadragesima infra di/
em: d̄ pietate quā viui exhibere debēt mor
tuis ac defunctis. Sermo. 47.

Accepit ergo ih̄s pa/
nes 7 cum gratias egisset
distribuit discumbentib⁹
Scribunt̄ hec verba Joh̄.
6. c. 7 i euāgelio hodierno
Qui de celo descendit in vterum virginis
sola caritate mot⁹: ipse verbo pariter 7 exē/
plo docuit nos super omnia erga nostros p
ximos beniuolentiam pietatemq3 seruare.
Ecce in promptu est sacra lectio euāgelica
in qua narratur q̄3 benigne q̄3 clementer fa
melicam turbā xp̄s pauit in deserto: nos 'vo
si regni ei⁹ ac beatitudinis voluerim⁹ ptici
pes esse debem⁹ q̄ntū possum⁹ pximoꝝ no
strorum indigentiā miseriamq3 releuare.
Qm̄ aūt circa defūctos multi sunt inhuma
ni atq3 crudeles. cu3 i superioribus dixeri/
mus de misericordia viuis exhibēda. Idcir
co i presenti sermone de pietate que mortu
is atq3 defūctis debet̄ erim⁹ locuturi. Disti
guemus vero hāc i tres partes pricipales.
Prima dicit̄ sepulture exhibitio.
¶ Secunda testamētorū executio.
¶ Tertia suffragiorū coicatio.

¶ De defunctoꝝ corpora sunt sepeliēda. 7
qualiter ecclesiastica sepultura pdesse po/
test vel obesse. ¶ Capitulum. j.

Prima pars pietatis que debetur
defunctis dicitur sepulture exhi/
bitio. Et p hui⁹ declaratōe tria sūt
disputāda. ¶ Primū vtꝝ defunctoꝝ corpo/
ra sint sepeliēda. ¶ Secūdū vtꝝ psit morie/
tib⁹ ecclāstica sepultura. ¶ Tertiū vtru3
obsit i pctō mortali decedētib⁹. ¶ Circa pri/
mū dubiū posset aliqs arguere q corpora
defūctoꝝ nō sint sepeliēda. Nā dicit Virgi
lius. Facilis iactura sepulchri. Et Seneca
de remediis fortuitorum ¶ Si nihil sentio
nō pertinet ad me iactura corporis i sepul/

chꝛo. Et idem in li. de tranquillitate aĩ. mi-
nabatur Theodoꝛo pħo moꝛtẽ inſepultam.
Cui reſpondet. Sanguis in tua poteſtate ẽ:
ſed te ineptum dico ſi putas mea ĩtereſſe ſu
pꝛa terrã an infra putrefieri. Jnquit etiam
Tullius in q̃onibus tuſculanis ꝙ Socra-
tes ⁊ Anaxagoꝛas crediderunt ſepulturas
ſuperuacuas: nilqꝫ mali atqꝫ inhoneſti eſſe
iacere cadauer ſqualidũ abiectuꝫ ⁊ ĩhuma
tũ: quẽ ritũ ſeruabãt Caſpij oẽs. Diogenes
inſuper Cinicus iuſſit ſe ĩhumatũ ꝓijci vo-
lucribus canibus: ⁊ feris. d. Quid ferarum
mihi nil ſentiẽti oberit laniatꝰ? Refert ad-
huc Euſebius li. i. de euangelica ꝑpatiõe
ꝙ hircani rapacis generis auibus pꝛoijcere
defunctoꝝ coꝛpoꝛa conſueuerũt. Sed cõ
tra tales dãnatos moꝛes inhumanaſqꝫ ſen
tentias eſt oĩs ſcriptura tam ſanctoꝛum q̃
moꝛalium philoſophoꝝ. Uñ Geñ. 23. lau-
datur de pietate Abꝛahã qui ſepeliuit Sa
ram moꝛtuã in hebꝛon in terra chanaan: ⁊
ſepeliuit eam in ſpelunca agri. Et Geñ. 25.
⁊. 13. q. 2. c. hebꝛon. dicit̃ ꝙ Jſaac ⁊ Jſmael
ſepelierunt Abꝛaham in ſpelunca duplici.
Et Geñ. 49. Jacob ĩ extremo vite benedi
ctiõe data filijs ſuis ꝑcepit eis dicens. Ego
cõgregoꝛ ad populũ meũ. Sepelite me cuꝫ
patribus meis in ſpelunca duplici que eſt ĩ
agro hebꝛon in terra chanaan quam emit
Abraaꝫ. Et Joſue vltimo habet̃ q̃liter eo
moꝛtuo ſepelierunt eum filij iſrahel ĩ finibꝰ
poſſeſſionis ſue. Jbidẽ etiã habetur qualit̃
oſſa Joſeph que tulerant ꝺ egypto ſepelie-
runt in ſichem. ⁊ quõ Eleaçaruꝫ filiũ Aarõ
ſepelierunt in gabaad fratres ⁊ filij eiꝰ. Et
Judicũ. 16. fit mentio de ſepultura Samſo
nis. Et. i. Reg. 25. de ſepultura Samuelis
Et. 2. Paral. c. 9. de ſepultura Salomõis
Et. i. Mach. 9. c. de ſepultura Jude Ma-
chabei. Et. 2. Reg. 2. c. dixit Dauid viris
Jabes Galaad qui ſepelierãt Saulẽ. Bñ-
dicti vos a dño: q feciſtis miſericoꝛdiã hanc
cũ dño veſtro Saul ⁊ ſepeliſtis eum. Et. 21.
diſ. decretoꝝ. c. nũc autẽ. in glo. dicitur. ꝙ ſi
quis mandaret coꝛpus ſuuꝫ non ſepeliri: qꝺ
⁊ fecit Marcellinus papa in deteſtationẽ
idolatrie cõmiſſe. non eſt implendũ. Et Ua
lerius li. 5. rubrica de ingratis: repꝛehendit
athenienſes q Melciadem in carcere moꝛ-
tuũ ſepeliri non permiſerunt niſi Cymo eiꝰ
filius carcerem ꝓ eo intraſſet. Uñ Ualeriꝰ
ait. nec te Cymo ſilentio inuoluã quoniã pr̃i
tuo ſepulturã voluntarijs vinculis emere nõ
dubitaſti. Et idẽ Ualerius. li. i. in rubꝛica de
ſomniis: narrat qualit̃ Symonides poeta
peregre vadens cuꝫ nauis in qua erat ap-
pũliſſet ad littus: ⁊ coꝛpus inhumatũ iacẽs
vidiſſet: ſepulture mandauit. huiuſmõi be-
neficio is qui ſepultus fuerat moꝛtꝰ nocte
ſibi in ſõnis apparuit eũq̃ ne pꝛoximo die
nauigaret monuit: qui ſomnio parẽs ĩ terra
remanſit. Jlli vero qui inde receſſerant na-
uigantes in eius cõſpectibus pꝛocellis ⁊ flu
ctibꝰ abſoꝛti ſunt ⁊ ſuffocati: ⁊ ipſe letatus
eſt qui vitam ſuaꝫ magis ſomnio q̃ naui cõ
miſerat. Et idem Ualeriꝰ li. 5. rubꝛica ꝺ hu
manitate. cõmẽdat Ceſarem qui caput ſui
hoſtis Pompei ſibi per regem egypti deſti
natũ honoꝛifice cremari ⁊ ſepeliri fecit. Jbi
dem etiã laudat Hannibalẽ: qui ſucceſſiue
tres romanos Paulꝫ Graccũ ⁊ Marcel
lum hoſtes ipſius honoꝛifice ſepeliuit. Re-
ſpondẽdũ eſt ergo ad dubiũ pꝛopoſitũ ſecũ
dũ Ric. in. 4. di. 45. ꝙ defunctoꝝ coꝛpoꝛa
ſunt ſepelienda ꝑꝑ tria. ¶ Pꝛimo ꝑꝑ aſtruen
dam reſurrectionẽ futuram ꝑꝑ quaꝫ Pau
lus moꝛtuus vocat doꝛmiẽtes. Ut ergo ſuble-
uet̃ ſpes ad reſurrectionẽ vere fiendaꝫ coꝛ
poꝛa ſepulture traduntur. ¶ Secũdo coꝛpa
ſepeliuntur pꝛopter amouẽdũ hoꝛroꝛẽ. Uñ
Quintilianꝰ libꝛo. 5. declamationũ ait. Ad
operiendam feditatẽ ſubtrahendamqꝫ do-
loꝛi materiã moꝛtuus viuentium cauſa ſe-
pelitur. Tertio coꝛpoꝛa defunctoꝝ ſunt ſe
pelienda pꝛopter meritationẽ vt illa ſepeli-
entes pꝛopter miſericoꝛdiã mereant̃. Pꝛo-
pter hec oĩa Augꝰ. li. i. de ci. dei. c. 14. ait.
Non ſunt cõtẽnenda ⁊ abijcienda coꝛpoꝛa
moꝛtuoꝝ maximeqꝫ viroꝝ iuſtoꝝ atqꝫ fi-
delium: quibꝰ tanq̃ oꝛganis ⁊ vaſis ad oĩa
opera bona ſanctus vſus eſt ſpiritus. Si. n.
paterna veſtis ⁊ annulus ac ſi quid huiuſ-
modi tanto carius eſt poſteris quanto erga
parentes maioꝛ affectꝰ: nullo modo ipſa ſp-
nenda ſunt coꝛpoꝛa: que vtiqꝫ multo fami-
liarius atqꝫ coniunctius q̃ quelibet indu-

menta gestamus. Hec eni non ad ornamē/
tum vel adiutorium qđ adhibetur extrinse/
cus: sed ad ipsam naturam hominis ptinēt.
Unde ⁊ antiquorū iustorū funera officiosa
pietate curata sūt ⁊ exequie celebrate: ⁊ se
pultura prouisa. Ipsiq3 dū viuerent de se
peliendis vel etiā transferendis suis corpo/
ribus filiis mandauerunt. Et Tobias sepe
liendo mortuos deū promeruisse teste ange
lo cōmēdatur. Ipse quoq3 dñs die tertia re
surrecturus religiose mulieris bonu3 opus
p̄dicat: predicandumq3 cōmēdat vt vnguē
tum p̄ciosum supra membra eius effuderit
atq3 hoc ad eum sepeliendū fecerit. Et lau/
dabiliter cōmemorātur in euangelio q cor/
pus eius de cruce acceptum diligēter atq3
honorifice tegendū sepeliendūq3 curarūt.
Hec Augustinus. Secūdum dubiū erat:
vtrum prosit in caritate morientibus eccle
siastica sepultura. Loquor de his q habent
alquod purgabile. Et respondet Ric. q̄ nō
p se: sed per accidens: ⁊ hoc triplici ratione.
¶ Prima ē pp inspicientium excitatione3
inq̄tū. s. inspiciētes sepulturam memoriam
retinēt defūctorꝫ ⁊ pro eis orant. Uñ Aug⁹
li. de cura pro mortuis agenda ait. Monu/
mentū eo q̄ moneat mentē: idest admōeat
nuncupatur. Hic Greg. li. 4. dial. Petro
eum interrogāti ⁊ dicenti. putamus ne ani/
mabus eorum aliquid prodesse posse si mor
tuorū corpora ī ecclesijs fuerīt sepulta? Re
spondet. cum grauia peccata non deprimūt
hoc ꝓdest mortuis si in ecclesijs sepeliātur
q̄ eorꝫ proximi quotiens ad eadē sacra loca
cueniūt: suorꝫ quoq3 sepulchra aspiciūt: re/
cordantur: ⁊ ꝓ eis dño p̄ces fundunt. Na3
q̊s peccata grauia deprimunt nō ad absolu
tionē: sed potius ad maiorē dānationis cu/
mulum: eorꝫ corpora ī ecclesijs ponunt: hec
ille. ¶ Secunda ratio ē propter ministrorū
ecclesie orationē: q2 illi qui ecclesie deserui
unt tenentur ceteris paribus ꝓ illis frequē
tius ⁊ specialius orare. ¶ Tertia ratio est
propter sanctorum deuotione3. Credendū
nāq3 est q̄ sancti illi ad quorum honorem fa
bricata est ecclesia: orant pro eo qui sepelitī
illa vel eius cimiterio pp reuerentiā ⁊ d̄uo/
tionē ipsius eligentis sepulturam ibidē. Uñ

Aug⁹. i3. q. 2. c. non existimemus. ait. Cꝫ ꝯo
quisq3 apud memorias martyrū sepeliatur:
hoc tantum mihi videtur prodesse defūcto:
vt cōmēdās eum martyrum patrocinio af/
fectio pro illo supplicationis augeatur. No
tandum tamē circa electione3 sepulture q̄
quilibet adultus compos sue mentis libere
potest vbicūq3 voluerit ī loco magis religio
so eligere sepulturam. Uñ Gratianus. i3. q.
2. §. 2. ait. Ubi quisq3 tumulandus sit in vo
luntate eius cōsistit. Excipiūtur religiosi q
non possunt sibi eligere sepulturam: sed in
suis monasterijs ⁊ ecclesijs sepeliuntur: nisi
qñ moriūtur essent adeo remoti a monaste/
rijs sui ordinis q̄ non possent cōmode d̄por
tari ad illa: q2 tūc possent eligere: extra. co.
c. religiosi. li. 6. Impuberes etiam non pos/
sunt sibi eligere sepulturā: sed parentes eo/
rum possunt eos sepelire vbicūq3 voluerīt:
si cōsuetudo terre hoc habeat: alias nō: ex/
tra de sepul. c. in nostra. in tex. ⁊ in glosa. ⁊ ī
. c. de vxore in glo. Insuper qui non est cō/
pos sue mentis non potest eligere sepultu/
ram: extra de success. ab intest. c. cū dilect⁹.
Uxor vero si nō eligit sepulturā sepeliri de
bet vbi sepultus est suus maritus. Et si plu
res habuit: sepeliri debet vbi sepultus ē vl
timus. Et licet multa dicantur đ sepulture
electione tamen multū statur consuetudini
vt dicit Ric. vbi supra. Potest etiam quis
eligere sepulturam in loco minus religioso
dimissa antiqua: vt patet extra eo. li. 6. c. cū
quis. ¶ Tertium dubium erat: vtru3 obsit
ecclesiastica sepultura ī peccato mortali de
cedentibus. q2 dicitur. i3. q. 2. c. quibus. ⁊. c.
cum grauia. Impijs nocet ī loco sacro sepe/
liri. Respondet Ricardus q̄ impio non no
cet ecclesiastica sepultura nisi inq̄tu3 hanc
sepulturā sibi indignam propter humanam
gloriam procurauit. Sed quid dicemus de
sumptibus ⁊ expensis q̄ fiunt in funere etiā
honorum: ⁊ in caritate morientium? Nōne
melius esset si darentur pauperibus: ⁊ indi
gentibus q̄3 sic illas exponere ad quanda3
quasi pompā ⁊ inanem gloriam? Respōdit
Ric. vbi supra q̄ pompa exequiarum si fi/
at secundum consuetudinem patrie: ⁊ non
cum nimio excessu non est reprehensibilis

Quinimo facit ad cõsolationẽ viuorũ ⁊ sublevationem spei ad resurrectionẽ futuram. Non enim tenetur homo de necessitate facere omne bonũ qđ potest. Faciens autem sumptus in sepultura quos posset alibi melius collocare: non facit eos inquantum est opus minus vtile: sed inq̃ntum vtile. Notãdum tamẽ ꝙ nõ debent in ecclesia seu cimiterio vel loco sacro ĩfrascripti sepeliri. Primo nullus infidelis nec iudeus: nec pagan⁹ nec heretic⁹. vt patet de ↄse. di. i. in. c. ecclesia. ⁊ c. sequenti. ⁊. 24. q. 2. c. sane. Et si sepulti essent tales ĩ ecclesijs debent exhumari ⁊ proijci extra. Secundo ĩterdicitur sepultura ecclesiastica morienti in torneamẽto. Et exponit Hosti. etiã si quis ibi vulnus letale accepit. licet postea superuixerit: quĩcũq̃uis peniteat ⁊ ei eukaristia non negetur carebit tamen ecclesiastica sepultura. extra de torneamẽtis. c. i. Hoc tamẽ de illo intelligitur qui venit cã exercẽdi se ĩ torneamẽto. Et etiã secundũ Guil. de armigeris coꝝ qui eis ĩ armis seruiunt. extra đ torneamẽtis. c. 2. Secus de astantibus cum curiositate. Tertio prohibetur sepultura his qui se ipsos occidunt: vt patet. 23. q. 2. c. quibus ⁊. 23. q. 5. c. placuit. Quod intelligendũ est ꝰm Guilielmum: si interfecerũt se ex desperatione vel iracundia. Secus si ex fortuitate ⁊ hi⁹. Unde in. c. ex parte. extra de sepul. dicit. Bern. ꝙ si quis propter fugam precipitaret se in aquam: q̃a ĩde sic credebat euadere non imputatur ei etiam si contrarium eueniat. Quarto negatur sepultura ei đ quo certum est ⁊ manifestum non fuisse cõfessum vel non cõmunicasse semel in anno. extra: de pe. ⁊ re. c. omnis. Et hoc intellige nisi in articulo mortis signa contritionis: ⁊ huiusmodi emendationis ostendat. Quĩto expellitur a sepultura ecclesie monach⁹ qui reperitur proprietarius in fine vite qui debet in sterquilinio sepeliri: extra de statu monachorum. c. super quodam. Sexto blasphem⁹ dei si moriatur absq̃ penitẽtia postq̃ blasphemauerit non sepelitur in loco sacro extra de maledicis. in fine. Septimo generaliter quilibet notorius peccator si moriatur absq̃ penitẽtia ĩ mortali peccato priuandus est ecclesiastica sepultura. 23. q. 2. c. non estimemus. Ad probandum autem contritionem alicui⁹ peccatoris morientis sufficit. vnus testis. 2. 6. q. 5. c. qui recedũt. Itẽ ĩterdicitur sepultura tẽpore interdicti illis de illo loco vbi est positum interdictum dũ durat. Itẽ excõmunicatis excõmunicatione maiori in illa morientibus ⁊ etiam minori secundum Guil. quando hoc ẽ notoriũ. Sunt ⁊ alia multa circa hãc materiam que ideo dimittimus: quia non est necessarium vt populis predicẽtur. Sacerdotes autem ⁊ curati: quia talium debent habere sciam: videant titulũ de sepul. li. 3. ⁊. 6. decretalium. Ideo hanc partem cõcludere volentes: dicimus qđ magna ẽ pietas satisq̃ ↄmẽdabilis defunctoꝝ corpora sepelire. Hinc preter ea que dicta sunt laudat̃ ⁊ magnus Alex. qui vt. Q. Curtius refert: ĩuento Dario a suis derelicto vulnerato: ⁊ extincto in vehiculo viso corpore fudit lachrymas: fecitq̃ eum more regio sepeliri.

De executione testamentorum: ⁊ ꝙ dilatio eorum p̃iudicat animabus testatorum si sint in purgatorio. Capitulũ. 2.

Secunda pars pietatis defunctorũ dicitur testamentorum executio ĩ quo adhuc tria dubia occurrũt declaranda. Primum vtrũ testamẽta possint infringi. Secũdum vtrum executores teneantur statim illa exequi. Tertiũ vtrum dilatio executoris p̃iudicet anime testatoris. Ad primum dubiũ posset aliquis arguere ꝙ nullum testamentũ sit infringendũ. Nam vt scribitur extra de testa. c. iudicãtis. Uoluntas testatoris đbet ꝑ omnia adimpleri. Sed testamẽtum cõtinet vltimam voluntatem testatoris. ergo. ⁊c. ⁊. 16. q. i. c. consideratio. dicitur. Cõsideratio ecclesie vtilitatis hoc postulat ex iusta dispensatione testatoris seruandum arbitriũ. Sed contra est qđ habetur. 6. q. i. i. c. admonere. vbi Greg⁹ ait. Admonere te volum⁹ ne pie defunctorum voluntates tua qđ absit remissione cassentur. Ibi dicit glo. super verbo pie. sec⁹ si sunt iniuste. ergo testamẽ

ta iniusta sunt ĩfringenda. Respõdet Ric. ĩ. 4. di. 45. q aut testamentum est rationabiliter factum: ita q non sit contra equitatem iuris naturalis nec diuini nec positiui. Et tunc nullo modo est infringendum. Aut testamentum est irrationabiliter factum: ⁊ tunc licitum est ⁊ debitum illud infringere. Est autem testamentum irrationabile triplici ratione. p̊ ratione testatoris. ¶ 2° ratione rei testate. ¶ 3° ratione modi testandi.

¶ Primo ratione testatoris: cuȝ scilicet nõ potest facere testamẽtum. Naȝ neq episcopus neq religiosus neq fatuus potest facere testamentum. Dicit tñ Ric. q episcop⁹ aut habet bona que sibi ꝑuenerũt ex hereditate vel artificio aut doctrina anteq esset episcopus. Aut non habet nisi redditus ecclesiasticos ⁊ mobilia que sibi ex illis redditibus prouenerũt. De primis bonis: quia proprietas illorum est sua potest licite facere testamentum. extra de testamento. c. qꝛ nos. Et. c. relatuȝ. ⁊. 12. q. i. c. episcopi. Si tamen episcopus ecclesiam leserit damnũ ecclesie debet de rebus ei⁹ resarciri: ⁊ de residuo si quid fuerit testari potest. De redditibus autem ecclesiasticis: ⁊ de mobilib⁹ que post sui consecrationẽ acquisierint episcopi: quia talia dicuntur ꝯseruari eideȝ ecclesie: cuius ratio est: qꝛ q̃ ĩtuitu seu cõsideratu ecclesie receperunt illoꝝ bonoruȝ proprietas sua non est: sed illorum sunt tm̃ dispensatores ⁊ administratores: nõ possunt facere testamentum. Et q̃uis de rebus ecclesie non possint aliquid donare iure testamenti: possunt tamen donare de mobilibus causa elemosyne siue sint sani siue in egritudine etiã mortali constituti. Ex quibus colligitur q non ẽ idem dispensare ⁊ testari. Vñ episcopus ꝑmittitur de bonis ecclesie elemosynã facere ⁊ nõ testari: extra de testa. c. ad hoc. Testatorem enĩ oportet esse dominum rerum de quibus facit testamentum. Sȝ dispensatorem non oportet esse dominũ reruȝ de quibus facit elemosynam. Unde extra eo. c. quia nos ĩ glo. dicitur. Clerici de reb⁹ ecclesie nullum pñt facere testamentuȝ cũ caruȝ proprietas non sit sua. Similiter religiosus cũ nõ habeat proprium nõ potest facere testamentum: vt patet. 9. q 3. c. quia. ⁊ in. c. relatum. Et si dicatur de Paulo primo heremita q in testamento reliquit collobium suum. i. tunicam superiorem Athanasio alexandrino episcopo: ⁊ tunicam interiorem beato Antonio. Respondet Ric. q q̃uis Paulus primus heremita fuerit religiosissimus sanctitate: non erat tamen in religionis statu. Unde ñ est simile de heremitis: ⁊ de illis qui sunt in statu religionis: vt patet in. §. sequenti post preallegatũ. c. relatum. Adhuc fatuus non potest facere testamentum: extra de sucess. ab intesta. c. cũ dilectus. Et instit. quibus non est permissum facere testamẽtum. §. furiosi. Illum eniȝ q facit testamentum oportet esse compotem mentis sue ꝓ illo tempore quo facit testamentum. ¶ Secũdo testamentũ est irrationabiliter factum ratione rei testate cuȝ q̲bus facit testamentum de re quam non habet. Sicut dicitur de Lipethopo. Ipe eniȝ cum in extremo vite venisset testamentuȝ condidit ĩ quo multa milia ducatorum ĩ pios vsus dimittebat. Cum vero circunstantes ĩterrogarent quis esset executor tante pecunie distribuende. Respondit truffatorie. hic est punctus. vnde tractum est vocabulum illud aut vulgare prouerbium. Qui sta el pũcto disse Lipethopo. Sũt ⁊ alij q testantur de bonis que habent: tamẽ ad illos non pertinentibus: eo q acquisita sunt per vsuras: malos cõtractus: rapinas: iniusticias: fraudulẽtias: ⁊ huiusmodi: ⁊ debẽtur ꝑsonis certis. Secus vero quando illorũ restitutio eẽt incerta. ¶ Tertio testamentuȝ est rationabiliter factum ratione modi testandi: puta cum quis exheredītat suos heredes qui exhereditari ñ meruerunt: dãs totum alijs. Talis facit contra equitatem iuris naturalis etiam si det ecclesie. Et testamentum tale non est seruandum: propterea dicit ab Aug. in sermone d̃ cõmuni vita clericoꝝ. ⁊. 15. q. vlt. c. qcũqȝ. Quicũqȝ exheredītato filio heredẽ facit ecc̃liam: q̃rat aliũ q

ſuſcipiat non Auguſtinum. Et iſra. Oꝫ lau/
dabile factū ſācti Aurelij carthaginēſis epī
Quidā enī cum filios nō haberet nec ſpe/
raret: res ſuas omnes retēto ſibi vſufructu
donauit eccleſie. Nati ſunt illi filij. Reddi
dit epiſcopus: nec opinā ti ea que illi dona/
uerat. In poteſtate habebat epiſcopus non
reddere: ſed iure fori ⁊ non iure poli. i. qua/
dam naturali equitate: vt dicit glo. ibidem.

Secūdum dubium vtrum executores te
ſtamētorū teneanᷣ cito .ſ. infra ānū execu/
tionē complere. Et reſpōdet Ric. in. 4. di.
.45. ꝙ aut teſtator tempus determinat in/
fra qđ teſtamētum vult eſſe impletum: aut
non. Sic ſic: non tenētur executores ten/
tione neceſſitatis vſqꝫ ad illud temp⁹ teſta/
mentū implere niſi viderēt citius explēdo
ſe poſſe facere aīe defuncti vtilitatē maiorē
Tunc enim ⁊ ſi in foro iudicij compelli non
poſſent ad citius implendū: tamen ad hoc
eos cōſcientia deberet compellere: qꝛ pre/
ſupponēduꝫ eſt ꝙ voluntas defūcti fuit vt
illo modo ⁊ illo tempore teſtamentum īple/
rent quo eſſet expedīēti⁹ anime ſue. Si aūt
non determinat tempus īfra quod velit te/
ſtamētū impleri: tunc dico: qꝛ aut executo
res habent libere bona: de quib⁹ poſſint ſta
tim teſtamentū implere: aut non habēt. Si
habent: tūc implere tenentur q̄ꝫcitius pn̄t:
qꝛ debitores ſunt illis quibus legata ſūt fa
cta. Et ſicut dicitur. ff. de re. iu. In omnib⁹
obligationibus in quibus dies non ponitur
preſenti die debetur. Unde illi executores
qui per longum tēpus tardant ſuam execu/
tionē īplere: necatorib⁹ egentiū cōparanᷣ
ꝓpterea dr̄. 13. q. 2. c. qui obligatiōes. Qui
obligationes defunctorū aut negant eccle
ſijs: aut difficile reddunt tāq̄ꝫ egentiū neca
tores. excōmunicentur. Et ſecūduꝫ gloſaꝫ
ibidē hoc nō intelligitur de obligationibus
voluntariis: ſed de illis bonis que relicta
ſunt eccleſijs. Et. c. ſequenti adhuc dicitur.
Qui obligationes defunctorū retinent: ⁊ il
li qui eccleſijs tradere demorantur vt infi/
deles ſunt ab eccleſia abiiciēdi. Executores
etiā ſi illa bona retinent ꝓ ſeipſis ſunt ſicut
fures ⁊ raptores: ⁊ ſacrilegiū cōmittunt: ſic
patet. 13. q. 2. c. clerici. ⁊. 17. q. 4. c. ſacrilegiū
Unde ſi executores infra annuꝫ ſaltē āmo
nitione epī pias voluntates defunctoꝝ nō
implent cū poſſent ſi vellent: ꝑ epiſcopū de
bent impleri. vt notatur extra de teſtamen
tis. c. nos quidem. ⁊. c. tua nobis. in glo. ⁊. c.
Ioh. in textu. Si autē executores nō habe
ant bona in promptu de quibus poſſint in/
fra annum teſtamētum implere. non credo
propter hoc ꝙ deuoluatᷣ poteſtas eoꝝ poſt
annū ad epiſcopum. Tenentur tamē facere
qđ in ſe ē vt bona habeant ⁊ habita debent
diſtribuere q̄ꝫ citius poſſunt.

Tertiū du
bium erat: vtrū dilatio executionis in aliq̄
preiudicet anime teſtatoris. Et rn̄det Ric.
ꝙ ſic. cui⁹ duplex ē ratio. Una qꝛ quāto ci/
tius eccleſie ⁊ pauperes quibus legatū ē re
cipiunt illud quod teſtator eis legauit: tāto
feruētius: ⁊ certius orant pro anima defun
cti: ⁊ orare tenentur: ⁊ quanto tardius reci
piunt qđ eis legatū eſt: tanto tepidiores ſūt
ad oranduꝫ: ⁊ magis tardant orare pro ani/
ma eius .ſ. teſtatoris defuncti. Acceleratio
autē feruētium orationū pro anima defūcti
multum valet ad eius alleuiationē ⁊ celeri/
orem expeditionē. Alia ratio eſt qꝛ ſicut de
functi in caritate aliquid purgabile ſecum
portantes in hac vita meruerunt vt elemo
ſyne ſi pro eis dētur eis proſint n̄ ad augmē
tū gratie: ſꝫ ad alleuiatōnē ⁊ abbreuiationē
pene. Si teſtator teſtamētū faciēs ⁊ in cari
tate decedens teſtamentū ſuū faciendo me
retur vt eius executio poſt mortem valeat
non ad augmētuꝫ gratie: ſꝫ ad alleuiationē
⁊ abbreuiationē pene ſue. Et ideo quanto
teſtamētū ſuuꝫ citius executioni demanda
tur: tanto citius alleuiatur: ⁊ quanto tardi⁹
ſui teſtamēti executio impletur: tāto tardi⁹
ceteris paribus incipit alleuiari: ⁊ tardius
liberatur: Si tn̄ legata ſua nunq̄ꝫ ſoluerenᷣ
non propter hoc ꝑpetuo remaneret in pena
q̄ꝫuis ꝑꝑ hoc multo tardius liberaretur ab
ip̄a. Ex p̄dictis patet q̄ꝫ grauiſſime peccāt. ⁊
q̄ꝫ magnaꝫ ꝑditionē faciunt hi qui executio
nes teſtamētoꝝ ſibi cōmiſſas nō complent
q̄ꝫ citi⁹ poſſūt habita cōpetēti opportūitate

Quomodo hi qui ſunt in purgatorio iuua/
ri poſſunt per ſuffragia viuoꝝ. ⁊ đ ſuffragio
rum fructu. Capitulum. 3.

Tertia pars pietatis que defunctis debetur dicitur ſuffragiorum communicatio. Et pro huius intelligentia tria dubia erunt diſcutienda. ¶ Primum vtrũ ſuffragia viuorum ꝓſint defunctis. Secũdum vtrũ ſuffragia facta determinate pro vno proſint omnibus exiſtentibus in purgatorio. Tertium vtrum defunctis proſint ſuffragia facta a viuis exiſtentibus in peccato mortali. Ad primũ dubium poſſet aliquis arguere ꝙ ſuffragia viuorum nõ ꝓſint defunctis. Naꝫ Apoc.14.c.dicit̃. Opera enim illorum ſequuntur illos. ergo videt̃ ꝙ nõ iuuãtur operibus alienis Et Eccleſiaſtes.9.dicit̃ de mortuis ꝙ nõ habent parteꝫ in opere quod ſub ſole geritur. ergo ideꝫ qđ prius. Sed in cõtrarium eſt illud qđ ſcribitur.z.Machab.12. Sancta ⁊ ſalubris ẽ cogitatio pro defunctis exorare: vt a peccatis ſoluãtur. Et Auguſtinus in ench. ait. Nõ eſt negandum .defunctorum animas pietate ſuorum viuentium releuari: cum pro illis ſacrificium mediatoris offertur : vel eleemoſyne in eccleſia fiunt. Reſpõdet Ric. ꝙ animarum quedam ſunt beate iam in celo. quedam ſunt damnate in inferno pro peccato originali ⁊ actuali: vel pro originali ſolo. quedam ſunt in caritate ſuam explentes penitentiam in purgatorio. Beatis nõ proſũt viuorum ſuffragia: quia ñõ indigent. Unde Auguſtinus in ench. dicit ꝙ ſacrificia ſiue altaris ſiue quaruncunqꝫ elemoſynarum ꝓ defunctis valde bonis gratiarum actiones ſunt. Et idem habetur extra đ celebra. miſ. c. Cum Marthe. Damnatis etiaꝫ ſuffragia non proſunt : vt oſtenſum eſt ſupra eodẽ ſermone. Sunt tamen conſolationes viuorũ. Animabus autem exiſtentibus in purgatorio proſunt viuorũ ſuffragia ñ ad augmẽtũ gratie gratum facientis: ſed ad pene earum mitigationem ⁊ abbreuiationem. Quia: vt dicit Aug⁹ in ench. Cum viuerent in hac vita meruerunt vt hec ſibi poſtea poſſent prodeſſe. Ad auctoritatem ergo Apoc. dicendum ꝙ ſuffragia viuorum que fiunt pro exiſtentibus in purgatorio: dicuntur opera eorum inquantum in hac vita meruerunt vt eis prodeſſent : ſi pro eis fierent. Ad auctoritatem vero Eccleſiaſtes dicendum ꝙ pro tãto mortui dicuntur nõ habere parteꝫ ĩ opere quod ſub ſole geritur: quia tali operi nõ cooperantur: habent tamen partem in fructu operis. Sed pro confirmatione vera dictorum notanda eſt ſententia. Grego. que ponitur.13.q.z.in.c.anime defunctoꝝ. Anime inquit defunctorum quattuor modis ſoluuntur: aut oblationibus ſacerdotum. aut precibus ſcõrum. aut carorum elemoſynis. aut ieiunio cognatorum. ꝙ enim ſacre hoſtie oblatio plurimum proſit defunctis : apparet ex illo exemplo quod Grego. recitat in.4. dial. li. Inquit. n. ꝙ cum quidam monachus ſuus nomine Juſtus ad extremum veniens tres ſe habere occultos aureos indicaſſet: ⁊ de hoc ingemiſcẽs mortuus fuiſſet: precepit Greg⁹ fratribus vt corpus ei⁹ cum tribus aureis in ſterquilinio ſepelirent. Tandem cuidam e fratribus Greg⁹ ꝑcepit vt vſqꝫ ad dies.30. omni die ꝓ eo hoſtiam ĩmolaret. Qui cũ iuſſa cõpleſſet. is qui defunct⁹ fuerat in die.30. cuidã fratri ſibi germano apparuit. Quem germanus requiſiuit dicẽs. Quomõ es? Cui ille rñdit. huc uſqꝫ male fui: ſed iam modo bene ſum: qꝛ hodie coĩonem recepi. Similiter Grego. ĩ prealle gato li. oñdit quantuꝫ orationes proſint exiſtentib⁹ in purgatorio. Narrat. n. de paſcaſio: qui cũ vir mire ſanctitatis ⁊ virtutis extiterit ⁊ ſuo tẽpore duo fuiſſent ſũmi põtifices electi: cõueniſſetqꝫ tandem eccleſia in vnum: Ipe tñ Paſcaſius quaſi ex errore alium papam pretulit: ⁊ in hac ſententia vſqꝫ ad mortem ꝑmanſit. Qui cum eſſet defunctus ⁊ dalmaticam feretro ſuperpoſitaꝫ demoniacus tetigiſſet: ſtatim ſanatus ẽ. P⁹ multum vero temporis cum German⁹ capuanus epiſcopus balneum ob gratiam ſanitatis petiiſſet: predictum Paſcaſium diaconem ſtãtem ⁊ obſequẽtẽ inuenit: quo viſo vehementer extimuit. Et quid illic tãtus vir faceret inquiſiuit. Qui pro nulla alia cã ſe in illo loco penali deputatum aſſeruit: niſi quia in illa cauſa põtificis plus iuſto ſẽſit: ⁊ addidit. d. Queſo te deprecare deum pro me atqꝫ in hoc cognoſces ꝙ exauditus ſis ſi huc rediens me non inueneris . Qui cum

ꝓ eo oraſſet ⁊ illuc pꝰ paucos dieſ rediiſſet:
ꝑdictū Paſcaſiū ī eodē loco minie īuenit.
Sūt ⁊ alia exēpla: que breuitatis cā dimit-
timus. Secūdum dubium erat. Utrum ſuf
fragia facta determinate pro vno ꝓſint oī-
bus exiſtentibꝰ ī purgatorio. Et rn̄det Ric.
ꝙ ad cauſādum penam cōcurrit virtus agē
tis: ⁊ diſpoſitio patiētis: quia actus actiuoꝝ
ſunt ī patiente diſpoſito. vt dicitur. 2° d̄ aīa.
Pōt ergo diminui alicuiuſ pena: vel per di
minutionem virtutis ex ꝑte agentis: vel ꝑ
diminutionem diſpoſitionis ad patiendum
ex ꝑte ſuſtinētis: ſicut ⁊ per augmētationē
cuiuſlibet iſtoꝝ pena pōt augeri. Un̄ ineq̄-
liter diſpoſiti ad patiēdum ab equali virtu
te inequaliter patiūtur. Propterea dicit
Auicēna. 6. parte naturalium. ꝙ multū diſ
ſpoſituſ ad triſticiā ex modica cauſa fortiter
triſtat̄. Quod aūt dictū ē videmus in exē-
plo. Pena enim magnum onus portātis di
minui pōt: vel per diminutionē grauitatis
oneris: vel per aliquā confortationē virtu-
tis illius qui portat onus: qua minuit̄ ī ipſo
diſpoſitio ad patiēdum ab onere. Sic dico
ꝙ iſto duplici modo cōuenit ītelligere dimi
nui penā exiſtentiū in purgatorio. Et quan
tum ad diminutionē pene modo primo ſuf
fragia facta determinate pro vno tm̄ aliis
nō porſunt: quia ſic virtus eorum nō attigit
niſi ad illuꝫ ad quē determinantur ⁊ cui ap-
plicātur per intentionem agentis. Sed mō
ſecūdo ſuffragia facta ꝓ vno proſunt aliis:
quia miſericordia dei ꝓuidente ſuffragia fa
cta pro quocūqꝫ ī purgatorio omnibus aliiſ
īnoteſcunt. Et qꝛ ſeſe diligunt ex caritate:
nec ſibi īuicem īuident. imo oēs gaudent de
pene illius alleuiatione pro quo facta ſunt
ſuffragia. Quodlibet aūt gaudiū r̄ddit gau-
dentem minus diſpoſitū ad penā contriſtan
tem. quia ſm̄ ſententiā ar. 2° ethi. c. vltimo.
Cuiuſqꝫ triſticie repugnat ſm̄ formam ge-
neris quecūqꝫ delectatio: ⁊ iō mitiget eaꝫ.
Notādum m̄ ꝙ ſi ſuffragia fierēt pro pluri-
bus: nō tātum ꝓdeſſent cuilibet quātū ſi fie
rent pro illo ſolo: qꝛ ſi tātum ꝓdeſſent: ſeque
ret̄ ꝙ ille qui ꝓ vno defuncto tenet̄ dicere
miſſam vnā: ⁊ vnā ꝓ alio. ſi diceret vnam ꝓ
illis duobus cuilibet ſolueret illud ad quod
ſibi tenetur. Preterea bonū finitū quod ſuf
ficeret ad plenariam liberationem vniꝰ aīe
d̄ purgatorio ſufficeret ad liberationē oīuꝫ
aliarum ad equalē penam obligatarū. Pre
terea cōſuetudo eccleſie eſſet īutilis: q̄ ſuf-
fragia aliquādo facit pro ſpecialibus perſo
nis. que omnia falſa ſunt. Fuere tn̄ quidam
dicētes ꝙ ſuffragia facta pro pluribus tātū
ꝓſunt cuilibet quātum ſi fierent pro vno ſo
lo: ſicut candela accenſa pro pluribus: ⁊ le-
ctio lecta pro pluribus tātum quenlibet iu-
uāt quātum iuuarent ſi pro eo ſolo candela
accēderetur vel lectio legeret̄. Sed rn̄det
Ric. ꝙ hec exempla nō valent: qꝛ lumē cā-
dele ⁊ vox doctoris ſe coīcant ꝑ nature ne-
ceſſitatē. Suffragia aūt coīcant̄ ꝑ ſuffragā-
tis ītentionem. Tertium dubium erat vtrū
defunctiſ proſint ſuffragia facta a viuis exi
ſtētibus in peccato mortali. Et rn̄det Ric. ī
4. diſ. 45. ꝙ malus faciēs aliqua bona ope
ra ꝓ defunctis: aut facit ea ſicut actor: aut
ſicut miniſter. Primo mō illa nō ꝓſunt de-
functis: etiā ſi ea faciat mediāte bono mini-
ſtro niſi aliqn̄ ꝑ accidens inq̄ꝫtum pauperes
ſci ꝓ elēynis receptis ab illo malo excitātur
ad orādum ꝓ illis defunctis ꝓ q̄bus ille ma
lus homo eis elēynas dedit. Si autem facit
ea vt miniſter diſtinguēdum ē: qꝛ aut facit
ea vt miniſter publicus dei ⁊ eccleſie: vt ſa-
cerdos qui celebrat miſſam: vel exequias
mortuoꝝ. aut facit ea vt miniſter alicuiꝰ pri
uate ꝑſone. Primo modo dico ꝙ ꝓſunt de-
functis: qꝛ malicia miniſtri nō tollit efficaci
am ſacri. Si aūt facit ea vt miniſter priuate
perſone aut illa ꝑſona qn̄ ſibi precepit tale
opus fieri ⁊ qn̄ factū ē erat in caritate: aut
nō. Primo modo dico ꝙ ꝓſunt defūctis ꝓ
quibus fiunt. Et ſiue ille qui mādauit fieri
migrauerit de hac vita: ſiue nō. qꝛ hoc opus
pricipaliter ipſius ē qui hoc fieri mandauit.
Si vero erat in peccato mortali: aut ħ erat
quando mandauit fieri. aut qn̄ opus execu-
tioni mādatum ē. Si primo modo dico ꝙ il
la opa nō ꝓſunt defunctis ꝓ quibus fiunt:
q̄ꝫuis ſit in caritate pro illo tꝑe quo ſuū man
datū executioni demandat̄: niſi tunc illd̄ ite
rum fieri demādet̄ aut demādationē factā
de nouo acceptet: qꝛ opus ipſius nō ē niſi i-

q̄rum illud fieri mãdat: vel acceptat. Si aũt erat in peccato mortali qñ demãdatur op⁹ bonum executioni: qui erat in caritate qñ precepit fieri. dico q tunc opera ꝓsunt defunctis ꝓ quib⁹ fiunt: maxime qz sunt a ꝑcipiente rõne illius actus voluntatis quam habuit quãdo ea fieri precepit: verũtñ cum nemo sciat vtꝝ odio an amore dignus sit: ñ debẽt homines retrahi a coĩcatione suffragiorum erga defunctos. Et potissimũ tenere debet vnusquisqz firmiter q sẽper valet missa ꝛ alia bona que facit hõ: vt minister ecclesie. Supradicte itaqz sunt pietatis partes: quã debẽt viui mortuis exhibere. Sed si quis posset ad purgatoriũ vsqz descẽdere audiret ꝑfecto clamãtes ꝛ eiulantes q̄plurimos: ac voce querula lamentantes. Audirentur quidem patres ꝛ mr̃es. d. O filii ingrati quibus bona nostra dimisimus succurrite nobis. Audirentur viri suas vxores vocantes. O vxores impie in quibus cõfidentiam habẽtes: diuitias nostras vobis dimisimus: subuenite miseris ꝛ nos adiuuate: vt eruamur ab his atrocissimis penis. Audirentur ꝛ alii clamãtes. O cõmissarii. o executores testamẽtorum nostrorum expedite fideliter que vobis cõmisimus Multi nãqz sũt ꝛ quasi inumerabiles: qui citius a purgatorio liberarẽtur si viuẽtes illos iuuarẽt. Idcirco ꝓcurent oẽs benigne ꝛ caritatiue orare pro defunctis aliaqz pietatis opa illis ipendere: vt sic mereamur in hoc seculo dei obtinere grãm ꝛ i futuro sẽpiternã gliã. Amẽ

Feria secũda quarte hebdomade i q̃dragesima. de purgatorio: ꝛ atrocissimis penis quib⁹ puniuntur aĩe illoꝝ qui nõ satisfecerũt i hac vita de peccatis suis. Sermo. 48

Ipse autem iesus non credebat semetipsum eis Scribuntur hec ṽba Ioh. ꝛ. c. ꝛ i euãgelio hodierno. Rara fides iuenitur i hoĩbus huius mundi: qui cum sepe blandiãtur multum amicis: eorumqz se fateantur beniuolos: adueniente tñ necessitate aduersitateqz ingruẽte deficiunt: ꝓpterea saluator noster qui ꝓuidebat se tpe passionis sue ab oĩbus derelinquendũ nõ credebat semetipsũ eis q crediderant in noĩe eius pp signa que faciebat. Quo exemplo edocemur: vt ꝛ nos dum possumus: dum viuimus: duz facultas adest: anime nostre salutẽ accuratissime ꝓcuremus. Neqz fidẽdum ẽ multum i parentibus aut filiis. in viris aut vxoribus in domesticis vel amicis: quoniã vt dictum est in precedẽti sermone: cõsueuerunt tales caros suos defunctos tradere obliuioni. ꝛ qm̃ pleriqz penitentiã negligunt de suis peccatis in hac vita implere: estimantes mitissimam satisqz leuem penam esse. ꝛ qñqz nullam penam. s. purgatorii. Idcirco i presenti sermone de ipo purgatorio erimus locuturi. de quo tria mysteria erũt declaranda.

Primum dicitur veritatis.
Secũdum penalitatis.
Tertium iocunditatis.

De veritate ꝛ loco purgatorii: ꝛ de istis qui post hanc vitam anteq̄ euolent indigent purgari: Capitm̃. i.

Primũ mysteriũ declarãdũ de purgatorio dicitur ṽitatis. in quo tria sunt dubia absoluẽda. Primũ vtꝝ sit ponere penam purgatoriã p⁹ hanc vitaz: Secũdnm vtrũ aliquis loc⁹ sit proprius ad purgãdum animas deputatus. Tertiũ q sũt hi qui vadũt i purgatoriũ. Ad primũ dubiũ rñdet Boñ. di. 20. quarti. q sicut dicit scriptura ꝛ auctoritates sanctoꝝ: ꝛ plr̃es reuelationes: ꝛ rationes cõcordant: ꝛ ecclesia vniuersalis cõfirmat que orat ꝓ existẽtibus i purgatorio: absqz dubio post hãc vitã ẽ ponere penam purgatoriã. Et hoc colligitur ex verbo xp̃i. d. Math. 12. Qui dixerit verbũ cõtra spiritũ sãctũ nõ remittetur ei neque i hoc seculo neqz i futuro. In qua sñia datur intelligi quasdam culpas in hoc seculo: quasdam i futuro posse relaxari. Iõ Greg. 25. di. c. qualis. ait. Qualis hinc quisqz egreditur: talis in iudicio presentatur. Sed tamen de quibusdam culpis esse ante iudiciũ purgatorius ignis credẽd⁹ ẽ: ꝓ eo q ṽitas dicit: quia si qs in spiritum sanctuz blasphemiam dixerit neqz i h̃ seculo remittetur ei neqz:

in futuro. Et Math. 5. Esto consentiens aduersario tuo cito. i. sinderesi murmuranti in malo aut angelo ad oppositum decertanti. dum es in via cum eo: ne forte tradat te aduersarius tuus iudici. i. deo: ⁊ iudex tradat te ministro. i. angelo: ⁊ in carcerē mittaris. i. ꝑ angelum in purgatoriū deducaris. Amen dico tibi nō exies inde donec reddas nouissimum quadrantem. Hoc idem de carcere huius mundi nō pōt intelligi: eo ꝙ nec ibi ponuntur oēs tales. Nec de carcere īfernali: q2 ibi nunq̄3 soluitur nouissimus q̄drās debite pene. Sed de carcere purgatorii habet ītelligi: q2 de illo exibit quis quādo soluerit nouissimum quadrātē. Et adhuc ē in promptu ratio quare sit ponēda pena purgatoria. Nam vt dicit Aug⁹. ⁊ ponit a magistro in littera. aut homo punit: aut de⁹ punit. sed frequēter aliqui cōuertunt in fine q nō puniūtur ī pñti. ergo necesse ē ꝙ puniantur a deo: sed nō in igne īfernali siue eterno. ergo in igne purgatorio. ¶ Jtē si nō eēt pena purgatoria post hāc vitā. ergo q ꝑdurat ī culpa vsq3 ad mortē. cum nullā sust nuerit penā reportat de malicia sua cōmodū. qd̄ est falsū. Et si quis obūceret ꝙ pronior ē deus ad miserēdum q̄3 ad condēnandum. sed decedētem in mortali peccato statim cōdēnat: ergo decedentē in caritate statim glorificat. Jtē potētior ē caritas ad eleuādum q̄3 sit mortalis culpa ad deprimēdum. sed culpa mortalis statī demergit in abyssum. ergo caritas statim eleuat in celū. ḡ nō ē ponere post mortem aliqd̄ supplicium. ¶ Jtem status p⁹ mortem respōdet statui qui ē in via. sed ī via nō ē nisi duplex status. s. bonorū ⁊ malorum. ergo similiter post mortem. Ergo aīa a corpore recedēs: vł ē ī paradiso cū bonis: vel ē īferno cū malis. Rñdet Boñ. ad p̄mum. ꝙ nō ē simile glorificare decedētem in caritate statim: sicut cōdēnare decedētē in mortali. qm̄ iste qui in mortali ē: nihil habet quod sit dignum vita. Et ideo sūme est dispositus ad damnationem eternam: ⁊ ꝓpter hoc statim damnatur iusta retributione. Sed ille qui ē ī caritate: cū caritas simł stet cum veniali culpa: ⁊ reatu pene: pōt ī se habere aliquid dignū pena. Et q2 gloria nō pōt simul stare cum pena ꝺm forū cōmune: necesse ē prius debitum illud solui ꝑ penā3 purgatoriam. ¶ Ad secūdū dicit Boñ. ꝙ pōdus caritatis habet ī se aliquod retardās vt culpā aliquā paruulā: vel reatū. S3 pōdus peccati nihil habet eleuās vel retardās ideo nō ē simile de ascēsu peccati. Ad tertium vero dicēdū ꝙ licet duplex sit stat⁹ principalis. s. bonorum ⁊ malorum. tamen q habet iusticiā ī duplici ē differentia. Aut enim ī statu perfectorum ꝑfectione completa. ⁊ talis ñ habet cremabilia: nec aliqua debita ⁊ huic statui debetur vita eterna. Alii sunt ī statu impfectoꝝ. ⁊ hi habent cremabilia: vt plurimū: ⁊ etiā debita. ideo o3 primū debita solui: ⁊ cremabilia cremari anteq̄3 introducātur in patriam. Et hi purgantur pena purgatoria. Similiter carētes iusticia ī duplici sunt differentia. Quidam sunt in statu paruulorum. ⁊ hi carent iusticia originali. ⁊ his cōpetit status in limbo sine pena sensibili. Aliqui sunt ī statu adultorum: qui carēt iusticia ꝑsonali siue gratuita ꝑ propriam culpam. Et talibus cōpetit status īfernalis. Et sic p3 ꝙ ratio illa nō valet. Posset etiam dici ꝙ pena purgatoria nō dicit statum: s3 magis trāsitum de statu ad statum. Secūdum dubium absoluendum erat. Utrum ad purgationem aīarum sit aliquis locus spāliter deputatus. Et rñdet Ric. di. xi. quarti. ꝙ in inferno sunt quattuor loca se habentia ꝺ3 superius ⁊ inferius. Jn loco maxime īfimo sunt damnati pro peccato actuali. Jn illo q ē īmediate supra illum sunt dānati pro solo peccato originali. Jn loco qui cōsequēter ē supra illum sunt anime que purgant: quia ibi de lege cōmuni purgantur: q̄3uis alique alibi purgentur ex aliqua causa speciali. s. vel vt viuentibus aliqd nunciēt: vel vt suffragia ꝓ se īpetrēt: ⁊ vt patiēdo vbi peccauerūt dei iusticiā aliq̄bus sēsibilibus manifestēt. Jn quarto loco nō sūt alique aīe: sed ante xp̄i aduentum ibi erant anime sanctorum patrum: que penitentiam suam in purgatorio expleuerant. ¶ Et ille que recedentes a corpore nihil purgabile portauere. Locus autem prefatus dicebatur sinus Abrahe. quia Abraham primus ab infidelibus

se separauit: ⁊ fidei signaculū distinctiuum
accepit. Jdeo locus requiei que debet̄ ani/
me propter fidem caritate formatam sinus
Abrahe dictus est. Hugo tamē libro secun/
do de sacramentis parte.15.c.7. negare vi/
detur aliquem vnum locum determinatuꝫ
esse purgationi animarum dicens probabi/
lius esse vt in his potissimū locis singule pe/
nam sustinere credantur in quibus culpam
cōmiserunt. sicut multis sepe documētis ꝓ/
batum est. Alia vero si qua sunt harum pe/
narum loca non facile assignari videt̄. Sed
sententia ista Hugo. non acceptatur a do/
ctoribus nisi intelligatur: vt dicit Boñ. ꝯm
dispensationem diuinam. ⁊ non secundum
cōmunē legem. q2 iprobabile est: vt oēs aīe
q̄ parisius peccauerūt parisi⁹ puniāt̄. Jdeo
secundnꝫ legē cōmunem credendum est ꝙ
sicut limbus fuit inferius: sic ⁊ locus purga
torius: qui locus pars īferni creditur a qui/
busdam propter illud verbū Grego. in. 4.
dialo. Sub eodē igne elect⁹ purgat̄ ⁊ dāna
tus crematur. ¶ Tertiū dubiū absoluēdū
erat. Qui sunt qui vadūt ad purgatoriū. Et
dicere possumus secūdum doctores ꝙ sunt
tria hominū genera. ¶ Primi quidem sunt
qui cū venialibus moriūtur. Nā sicut dicit
magister super illo verbo. i. Cor. 3. c. Si qs
superedificat super fundamentū hoc aurū.
argentū lapides preciosos. lignū. fenū. stipu
lam: vniuscuiusqꝫ opus manifestū erit. Dies
.n. dn̄i declarabit: quia ī igne reuelabitur ⁊
vniuscuiusqꝫ opus quale sit ignis probabit
Per lignū fenū ⁊ stipulā ītelligūtur venia/
lia peccata per quādā similitudinem: q2 ve/
nialia ī eodē subiecto cū caritate existentia
pn̄t per ignē purgatorii ⁊ spiritualem igneꝫ
caritatis ⁊ dilectionis cōsumi: sicut lignuꝫ.
fenū. stipulaqꝫ consumuntur per ignē. ⁊ q2
tardi⁹ ↄsumit̄ lignū q̄ꝫ fenū: ⁊ fenū q̄ꝫ stipula
iō ꝑ lignū significant̄ venialia grauiora. per
fennum media: per stipulam minora. ¶ Se
cundi qui vadunt in purgatorium sunt qui
penitētiā ante obitū suum non egerūt: sicut
ↄtigit his qui absqꝫ ↄfessione moriūtur ↄtri
ti. ¶ Tertii sunt hi qui iniunctam sibi penitē
tiam nō cōpleuerūt. Nam penitentia in cō
fessione a sacerdote iniuncta. aut est maior

aut equalis: aut minor. Si autem est ma/
ior tūc id quod homo plus fecerit cū mori/
tur ī augmētū sue glorie cedit. Si est equa
lis tūc sufficit ad totius pene dimissionē. Si
autē fuerit minor: tūc id qð residuum est ex
virtute diuine iusticie in purgatorio emen/
dat̄: ne aliquod peccatū remaneat īpunitū.

¶ De volūtate illoꝝ q patiūtur ī purgato/
rio. ⁊ de grauitate penaꝝ. ⁊ de ministro per
quē deus īfligit penas illas. Caplm̄. 2.

S Ecundum mysterium principale de
purgatorio declarandum dicitur
penalitatis. in quo tria dubia sunt
aperiēda videlicet. ¶ Primū vtrū pena illa
sit voluntaria. ¶ Secunduꝫ vtꝝ sit maxima
oīum penaꝝ tēporalium. ¶ Tertium vtruꝫ
ꝑ ministeriuꝫ demonum īfligat̄. ¶ Ad pri/
mum dubium rn̄det Boñ. ꝙ aliqua pena di
cit̄ tripliciter voluntaria. Uno modo q2 assu
mit̄ a voluntate īperāte: sicut est penitētia/
lis pena. Alio modo q2 sustinet̄ a voluntate
acceptāte. sicut est pena martyrum. q2 adeo
placet ꝙ ea liberari nō vellēt. Tertio modo
est quedā pena que acceptat̄ ⁊ sustinet̄ a vo/
luntate celerāte. vtputa pena que est cū pa/
tiētia ita ꝙ eius oppositum est in desiderio:
sicut cuꝫ amās ⁊ desiderās sanitatē īfirmat̄
sustinet quidē īfirmitatē tāq̄ꝫ penā diuinit⁹
īflictā. attamē ab ea liberari ꝓcurat. ⁊ illud
minime habet rationē voluntarii. Hoc mo/
do est volūtaria penā purgatoria ī viris iu/
stis: q voluntarie eā sustinēt: ⁊ desiderāt ve/
hemēter ad patriā ꝑuenire. ⁊ ab aliis sibi au
xiliū preberi. ¶ Secundū dubiū vidēdum
erat vtrū pena purgatoria sit maxima oīuꝫ
penarum temporalium. Et secundum doc.
respondetur ꝙ sic. ⁊ probat̄ tripliciter. ¶ p°.
auctoritate. ¶ 2° ratione. ¶ 3° exemplo ¶ p°
probatur auctoritate. Jnquit eniꝫ Aug⁹ de
pe. di. 7. c. vlt. ⁊ dis. 25. c. qui in aliud seculū
Qui ī aliō seculū ī distulit fructū ↄuersiōis
purgād⁹ ē igne purgatōis. Hic eteni ignis
etsi nō sit etern⁹: miro tn̄ modo grauis ē. Ex
cellit etenim omnem penaꝫ quam vnq̄ꝫ pas
sus est aliquis in hac vita. Nunq̄ꝫ in carne
tanta inuenta est pena temporalis. ¶ 2° pro/
bat̄ ratiōe. Et secundum Boñ. potest sumi
ratio ex diuina iusticia eo ꝙ de⁹ iustus pe/

nā nō acceptat ſm ꝙ punitiua tm̄:ſed ſm ꝙ
plus ē in ea ratio oꝛdinis recti. Scđm hoc ğ
ē ītelligendum ꝙ ē pena ſumpta:⁊ pena in/
flicta. Jn pena ſumpta nō tm̄ placet deo oꝛ/
dinatio pene ad culpam:ſed oꝛdo ⁊ rectitu/
do que ē in voluntate aſſumente. Jn pena ī
flicta placet oꝛdinatio pene ad culpaꝫ. Qm̄
ergo pena penitentium in pn̄ti plus ē. pena
moꝛientium ē inflicta in purgatoꝛio:pꝛo eo
ꝙ iam nō ē tempus agendi ſed recipiēdi. Jō
modica pena in pn̄ti plus ſatiſfacit:⁊ magis
ē de ea contenta diuina iuſticia:ꝗ̄ de ma/
gna in futuro. Ric. vero ſumit rōnem ex cā
ipſius pene. Nam pena cauſat̄ dupliciter. ſ.
ex abſentia boni amati:⁊ pn̄tia mali oditi. ⁊
vtroqꝫ modo pena purgatoꝛii maioꝛ ē qua/
libet pena tēpoꝛali. Anime enim in purgato
rio qꝛ motꝯ earum nō retardatur mole coꝛ/
poꝛis: vehementiſſime deſiderant cum deo
ꝑfecta fruitione cōiungi. Et ideo ex huius
cōiunctionis abſentia vehementiſſime affli
gūtur maxime cum videāt tēpus aduenisse
quo cum deo ꝑfecte eſſent cōiuncte:ſi dum
erāt in coꝛpoꝛibus penā ſuis peccatis debi/
tā ꝑſoluiſſent. Similiter ignis affligēs aīaꝫ
in purgatoꝛio magis ē actiuus igne noſtro:
qui tamē inter alia elemēta maxime ē affli/
ctiuus. Jō pena purgatoꝛii longe grauioꝛ ē
ꝗ̄ alia pena ī hoc mundo. Qualiter aūt aīa
patiatur ab illo igne declaratum ē in pꝛece
dentibus:ſermone. ſ. 14°. huius operis. 3° ꝓ
batur grauitas pene purgatoꝛii exēplo. ha/
betur nanqꝫ ī legenda ſācti Grego. ꝙ poſt/
ꝗ̄ oꝛauit pꝛo Traiano:apparuit ei angelus
⁊ dixit. Quia ꝓ dānato rogaſti duoꝛum ti/
bi datur optio. Aut. n. ī purgatoꝛio duobus
diebꝯ cruciaberis. aut certe toto tēpoꝛe vi/
te tue fatigaberis doloꝛibus ⁊ īfirmitatibꝯ.
Qui p̄elegit toto tp̄e vite ſue doloꝛibus cō/
cuti potius ꝗ̄ duobus diebus in purgato/
rio cruciari. Unde factū ē ꝙ ſꝑ deīceps aut
febꝛibus laboꝛauit. aut podagre moleſtia p̄ſ
ſus fuit. aut validis doloꝛibus cōquaſſatus
aut doloꝛe ſtomaci miſerabiliter cruciatus.
Unde in quadā epiſtola ſic loqtur. d. Tāte
podagre:tantiſqꝫ doloꝛibus ꝑmoꝛ: vt vita
mea mihi grauiſſima pena ſit. Quottidie. n.
ī doloꝛe deficio:⁊ moꝛtis remediū expectā

do ſuſpiro. ¶ Tertiū dubium ꝓpoſitū fuit.
Utrū pena purgatoꝛii ꝑ miniſteriū demo/
num īfligatur. Et qbuſdā videtur ꝙ ſic. eo
ꝙ in ſcriptura aut vix aut nūꝗ̄ legit̄ ꝙ bo/
nus āgelus bonos vexauerit. Sed vexatio
bonoꝝ ſolū a malis fuit ſicut exēplū habet̄
de Job. de Antonio:⁊ aliis ſcīs ⁊ amicis đi.
Mali vero vexati ſūt a bonis ⁊ a malis. Et
ratio videt̄ eſſe ſm eos. qꝛ qui vexat alterū
⁊ affligit quodāmō odiū habet. Diabolus āt
odit bonos ⁊ malos ob ſuam crudelitatē. iō
vtroſqꝫ affligit cum ſibi ꝑmittitur. boni ꝟo
ñ odiūt niſi malos ⁊ ideo illos ſolos affligūt:
ſicut afflixerunt ſodomitas ⁊ egyptios. Sꝫ
opinio iſta ſtare nō pōt. qꝛ non decet illuꝫ q
iuſte de aliquo triumphauit poſtea puniri ꝑ
ipm. Sed anime que ſunt in purgatoꝛio ad/
herendo iuſticie vicerunt diabolum. Ergo
nō eſſet cōueniens vt punirent̄ demonum
miniſterio. Pꝛopterea alii dixerunt ꝙ pe/
na purgatoꝛii infligitur angeloꝝ miniſterio
Sꝫ hoc nō videtur ꝓbabile. ꝙ tā grauiter
affligāt ⁊ puniāt ꝯciues ſuos. nec hoc de fa
cili ꝑ ſcripturā poſſet ꝓbari: Jō dicendum
ſm Ric. ⁊ Boñ. ꝙ ꝗ̄uis boni angeli ⁊ ma/
li aſſiſtāt moꝛiētibꝯ:boni ad iuuādū. mali ad
nocēdū ſi pn̄t. tn̄ in loco penali ipſiꝯ purga/
gatoꝛii non puniuntur anime miniſterio de
monum: nec miniſterio bonoꝛum angelo/
rum:ſed ſola diuina iuſticia ignem purgato
riū ſic īſtrumētū applicāte ad punitionē eaꝝ.

¶ De iocunditate quā habēt exiſtētes ī pur
gatoꝛio. tum pꝛopter certitudinem de ſua
ſalute tum ꝑꝑ cōfirmationē ī grā. tum pꝛo/
pter auxilium viuoꝝ. ¶ Capl'm. 3.

Ertiū myſteriū declarandū đ pur
gatoꝛio dicit̄ iocūditatis. Nā inter
acerbitatē penaꝝ ſentiūt aīe ī pur/
gatoꝛio exiſtētes multā iocunditatē. maxīe
ꝑꝑ tria. Pꝛimo ꝑꝑ certificationem. 2° ꝑꝑ ſb
uētionē. ¶ 3° ꝑꝑ ſactoꝛum affectionē: Pꝛi/
mo gaudet anime in purgatoꝛio ꝑꝑ certifi/
cationem. qꝛ iam certificate ſunt de gloꝛia
⁊ btītudine ad quā debēt ꝑuenire. Notādū
tn̄ ſm Boñ. in. 4°. di. 20. ꝙ aīe ille maioꝛeꝫ
certitudinē habēt ꝗ̄ ille que ī via ſūt: ſicut
habebāt anime que erāt in libo. Et illa certi
tudo media ē īter certitudinē patrie. ⁊ certi

tudinem vic. In patria ē certitudo tentiōis euacuās expectationem ⁊ timorem. In via aūt ē certitudo expectationis mixta timori quia quilibet labi pōt dū ē viator. In purgatorio vero ē medio mō. s. certitudo expectationis. q2 nondum obtinuit. sed ē euacuatio timoris pp liberi arbitrij ɔfirmationē. q2 oīo fit ꝙ deīceps peccare non pōt. Nā cōfirmati sunt in gratia: nec valent malum velle nec dum agetur quod eis accedit ad leticiam ⁊ iocunditatem: Propterea sapiētie. 3. dr̄. Spes illoꝝ imortalitate plena ē. Nec acceptāda ē q̊rundā opinio eoꝝ qui dicunt ꝙ ꝓ acerbitate penarū ita absorbeāt spūs: vt vbi sit ignoret. ⁊ ex hoc dubitet vtrū sit ī inferno: vel ī purgatorio: aut extra. Sicut cū anima ex dulcedine cōtemplationis rapitur extra se vt nesciat vtrum ī corpore an extra corpus hoc videat: sic suo modo dicunt ī penis se habere. Sed certe hoc nō videtur posse rationabiliter sustineri. q2 etsi spirit⁹ carni cōiunct⁹ possit ab huiusmodi penis adeo absorberi vt vsum rationis amittat. Spiritus tm̄ separatus q īmortalis ē n̄ videt̄ adeo absorberi: cū fortior sit ad sustinendum magnā penā in se q̄ꝫ in corpe paruā. Et contra dictā opinionē faciunt exēpla: q̄ Grego. ponit ī. 4° dial. li. vbi dicit. ꝙ qdam in purgatorio existentes in grauibus penis petierūt adiutoriū pro liberatione. ergo sciebāt se aliquādo liberādos. Insuper in omelia de diuite: ⁊ Lazaro dr̄ ꝙ dānati. s. se electos cōsiderant vsq3 in diem iudicii. Si ergo pena illa infernalis īproportionabiliter grauior ē q̄ꝫ purgatoria. ⁊ illa non absorbet vsū rationis damnatis q sūt oppressi verme desperatione ⁊ culpa: quāto magis nec ista pena absorbebit spiritus iustorum qui fortificati sūt bona cōsciā ⁊ spe ⁊ diuina gratia. 2° gaudent anime existentes in purgatorio pp subuentionem, quādo subuenitur eis per suffragia viuorum. de quibus diximus in precedenti sermone. Innotescit autem eis predicta subuentio quadrupliciter. Primo diuina inspiratione. 2° angelica reuelatione. vt dicitur. 13. q. 2. c. fatēdum. 3° morientium noui intimatione. 4° experientie cognitione quia per suffragia que īpenduntur eis experiuntur sibi diminui penam. Conueniēs nāq3 ē vt innotescat eis a quibus ⁊ que suffragia fiant: vt cu3 de purgatorio fuerint liberate: ⁊ in gloriam angeloꝝ assumpte: gratias suffragatoribus suis īpendant: pro eis apud largissimum miseratorem oīum deum intercedentes. Non enim possibile ē vt ingratitudo vel aliquod quodcūq3 vitium locum habeat in gloria sempiterna. ¶ Tertio gaudent aīe ī purgatorio pp sanctorum affectionem. Superni qdem ciues orant ⁊ rogant dn̄m Jesum xp̄m pro illis proximis suis: q̊s cruciari cernūt. Scd̄3. n. Bon̄. in 4. di. 45. Duo inducunt sanctos orare ꝓ his qui ī purgatorio sunt. Primum ē eoꝝ necessitas: q̄ īdigent ab aliis releuari. Secūdum est dei voluntas qui vult ꝙ vnum membrum releuet aliud. Tertium addi pōt: s. futura iocūditas seu felicitas. scilicet vt eorum gloria accidentalis augeatur cum videant eos futuros conciues suos. Unde credendum est ꝙ angeli semper visitant eos: ⁊ consolātur: Propter que omnia ad prudētiam spectat dum viuimus in hoc seculo penam quam possumus pro peccatis nostris exoluere. sin vero. illam in purgatorio dolenter luemus vbi licet propter rationes iam tactas aliq̄ leticia aderit. non tamen tanta erit vt Bon̄. ait: quanta erit afflictio. Jō sollicite cogitemus que ventura sūt. ⁊ oculos aperiamus in tempore opportuno: vt sic placemus deum que3 offendimus: impetremusq3 ab ipō hic gratiam ⁊ in futuro seculo sempiternā gloriam. ¶ Amen.

¶ Feria tertia quarte hebdomade. de iudicio curioso ⁊ temerario: propter quod multi qui se iustos credunt: peccatores sunt: ⁊ inimici altissimi dei. ¶ Sermo. 49.

Nolite iudicare

ꝫm faciem. sed iustum iudicium iudicate. Uerba sunt redemptoris nostri originaliter Joh. 7. c. ⁊ in euangelio hodierno. Prebuit nobis saluberrimum documentum satisq3 necessarium saluator noster dominus Jesus christus dum dixit verba in themate

noſtro ꝓpoſita: quoniā ob curioſum iudiciū multi qui ſe bonos exiſtimant ſepenumero mali fiunt. Secūdū vero Alex. ſñiam in .3° volumine ſumme duplex eſt iudiciū. Unū publicū ⁊ ordinatū: qđ quidē eſt actus iuſticie. Aliud vero vſurpatū ⁊ temerariū quo quis ꝓximū ſuū iudicat: vel reputat bonū aut malū. De hoc itaqꝫ iudicio de quo locutꝰ ē xp̃s ⁊ nos in p̃nti ſermone dicemꝰ. ī quo triplex iudiciū ſubdiſtinguemus declarādū

Primū dicit̄ dubietatis.
Secundum veritatis.
Tertiū temeritatis.

Qꝫ peccatum eſt iudicare in deteriorem partem aliena facta que nobis dubia ſunt: ⁊ quare dubia ſunt in meliorem partem interpretanda. Capitulum .i.

PRimū iudiciū vſurpatū dicit̄ dubietatis. Cū quis ꝓximū ſuum ex operibus dubiis iudicat malū. Nā multa ſunt opa que bene fieri poſſunt ⁊ male: ſicut ieiunare. orare. elemoſynas facere. audire miſſas. viſitare eccleſias. ⁊ ſimilia. in qbus ſi qs diffinitiue iudicaret ꝓximū: talia male facere vtputa ꝓpter vanā gloriā. aut aliquē aliū malū finē: peccaret per vſurpationē iudicii. Idcirco ī his ſeruāda eſt regula: que ponitur ī glo. Ro. 14. ſup illis verbis Qui nō maducat māducātē nō iudicet. vbi dicit̄. Dubia ſunt ī meliorē partē interpretāda. Et ꝙ ita ſit ꝓbari poteſt tripliciter. p̊ auctoritate. 2° ratiōe. 3° exēplo. Primo ꝓbatur auctoritate. Uñ. 33. di. c. habuiſſe. In rebus ambiguis abſolutū nō debet eſſe iudiciū. Et. xi. q. 3. in. c. graue. Graue ſatis eſt vt ī re dubia certa detur ſentētia. Et 30. q. 5. c. incerta. Incerta nullatenus iudicemus: quouſqꝫ veniat dñs: qui latētia ꝓducat ī lucē. ⁊ illuminabit abſcōdita tenebrarū ⁊ manifeſtabit cōſilia cordiū. Ad hoc facit ibidē. c. nullū. ⁊. c. iudicantē. Et idē ponitur ī glo. ſuper. c. nauiganti. de vſuris. ⁊ in. c. ex litteris. de ꝓbationibus. Ad idē eſt illud dictū extra de regu. iuris. Eſtote īquit miſericordes ⁊c. Hoc loco nihil aliud precipi exiſtimo niſi vt ea facta que dubiū eſt quo aīo fiāt ī meliorē partē interpretemur. 2° ꝓbatur ꝙ dubia ſunt ī meliorē partē īterpretāda. ratione. Et hoc tripliciter.

Primo ꝓpter diuinam maieſtatem.
Secundo propter proximi caritatem.
Tertio propter propriam vtilitatem.

Primo ꝓpter diuinā maieſtatē. Dubiorū enim ⁊ ſecretorū iudiciū deus ſibi reſeruat: qui dixit Hiere. 17. Prauū eſt cor hominis ⁊ īſcrutabile: quis cognoſcet illud. Ego dñs ſcrutās cor ⁊ ꝓbans renes: qui do vnicuiqꝫ ſecūdū viā ſuā. Et. 32. diſ. c. erubeſcāt. Deus ſecretorū cognitor ⁊ iudex eſt. Hinc eſt quod ſcribit̄. 2. q. i. c. nomē preſbyteri. Diuine pietatis poteſtati facere viderer iniuriā: ſi illiꝰ iudiciū meo vellē iudicio ꝑuenire. Et. 15. q. 6. c. ſi aſcēdētibus. Nō pōt humano ꝯdēnari examine: que deus ſuo reſeruauit iudicio.

Secūda ratio eſt ꝓpter ꝓximi caritatē. Secūdū enī Tho. 2. 2. q. 96. Ex hoc ipſo ꝙ aliquis habet malā opinionē de aliquo abſqꝫ ſufficiēti cauſa iniuriatur ei: ⁊ contemnit ipſū. Nullus autē debet aliū ꝯtēnere abſqꝫ cogēte cauſa. Ideo vbi nō apparēt manifeſta iudicia de malicia alicuius: debemꝰ vt bonū habere: ī meliorē partē īterpretādo quod dubiū eſt. Et ſi diceretur ꝙ iudicium debet eſſe magis de eo qđ vt ī pluribus accidit. ſed vt ī pluribus accidit vt male agāt quia vt dicit̄ Eccleſiaſtes. p̊. Stultorū īfinitus eſt numerus. ergo dubia magis debemus interpretari ī malū q̃ ī bonū. Reſpōdet Tho. ꝙ ille qui ī meliorē partē aliorū facta īterpretatur: frequētius fallitur. Sed melius eſt ꝙ aliquis fallatur habēs bonam fidē de aliquo homine malo q̃ rarius fallat̄ habēs opinionē malā de aliquo bono: quia ex hoc fit īiuria alicui. nō autē ex primo. Iō Seneca li. 4. de beneficiis ait. Sanctiꝰ eſt prodeſſe etiā malis ꝓpter bonos q̃ bonis obeſſe ꝓpter malos. Ideo lex fauet vt patiat̄ potiꝰ īnocētē abſolui: q̃ nocētē ꝯdēnari. ff. đ penis. l. abſētē. ī pricipio. Tertia ratio ē ꝓpter ꝓpriā vtilitatē: quia ſic homo euitat iudiciū dei. ſecūdū illud Luc. 6. Nolite iudicare ⁊ nō iudicabimini. Notandū tamen ſecūdū Alex. in. 2. volumine ſumme. ꝙ ꝓximorū noſtrorum facta dubia nobis poſſunt eſſe tripliciter. p̊ ex ignorātia pricipii. Nā vt dicitur extra de ſen. exco. c. cū volūtate

Uolūtate ac ꝑposito maleficia distinguun
tur. Ideo nescim⁹ sepissime ex quo pricipio
ꝓcedāt alioꝝ opa: ppterea in talib⁹ iudiciū
curiosū cauere debem⁹. 2° pōt eē aliqđ du
biū ex ignorantia medij: qꝛ multotiens mu
taṫ volūtas. Nā multi aliqua bona exercē
tes: mala intētione mutari pn̄t ꝛ ecōuerso.
3° pōt aliquid esse dubiū ex ignorātia finis.
Ideo dicit. xi. q. i. c. sacerdotib⁹. Nescimus
quis ī terribili dei iudicio qualis sit futur⁹:
Eteni Paulus egregi⁹ p̄dicator dicit. No
lite an̄ tēpus iudicare q̊adusqꝫ veniat dn̄s.
3° ꝓbaṫ ꝙ dubia sint ī meliorē partē trāsse
renda exemplo. Legim⁹ nāqꝫ ꝙ sactus fra
ter Leo socius bti Francisci dū infirmare
tur in loco scē Marie de angelis vidit ī vi
sione multitudinē fratrū processionaliṫ īce
dentiū: Inter quos vidit vnū a cui⁹ oculis
radii ꝓcedebāt lucidissimi. ꝛ q̄rens ab vno
illoꝝ quis esset ille cuius oculi ita splende
bāt audiuit ꝙ erat frater Bern̄. de quinta
ualle primus socius bti Frācisci. qui semꝑ
de his que videbat ī aliis: in melius iudica
bat. Qn̄ eni videbat aliquos male īdutos
dicebat. Isti meli⁹ seruāt pauptatem: q̄ꝫ tu
fraṫ Bern̄. Cū ṽo inspiciebat diuites p̄cio
sa indumēta deferētes cordis cōpunctiōe
dicebat. Forsan illi sub vestibus delicatis
humiliores sūt q̄ꝫ tu frater Bern̄. Ac per
hunc modū sēper in dubiis bene de aliis sē
tiebat. His ṽo dictis visio disparuit.

¶ Qꝫ nō peccat qui manifesta damnat ma
la: ꝛ iudicat. ꝛ qualiṫ primorū pctā nō sunt
curiose exploranda. ¶ Capitulum. 2.

Secundū iudiciū dicitur veritatis
Ipsū autē est cū qs de manifestis:
aut virtutib⁹: aut vitiis ꝓximi sui
recte sentit. De quo dauid in ps̊ ait. Recte
iudicate filii hominū. Et Ari. i. ethi. Unus
quisqꝫ bene iudicat: que bene cognoscit. Et
de regu. iuris. c. Estote misericordes. Qđ
eni scriptū est. Ex fructib⁹ eoꝝ cognoscetis
eos. de manifestis dictū ē. que non pn̄t bo
no aīo fieri vt stuprū: blassemie: furta: ebrie
tates ꝛ similia. de qbus nobis ꝑmittiṫ iudi
care. Et. xi. q. 3. c. Si quis dixerit iniustum
iustū ꝛ iustū iniustum. vterqꝫ abhominabi
lis est apud deū. Et ibidē in. c. si quis hoīez.
ꝛ i. c. veh vobis. īduciṫ illđ. esa. 5. Ueh vob
qui dicitis bonū malū ꝛ malū bonū: ponen
tes tenebras lucē ꝛ lucē tenebras. Uerun
tamē aliud ē aliena facta subtiliter ꝛ curio
se inquirere ꝛ inuestigare: aliud eo ꝙ mani
festa sūt ꝛ mala illa cōdēnare. Primū vitiū
est ꝛ reprehēsibile. ꝓpterea Bern̄. ait. No
li esse aliene vite aut temerari⁹ iudex: aut
curiosus explorator. Secundū vero ꝛ si nō
sit malū. tamē ita faciendum est. vt ꝓximo
peccatori cuius peccata sūt manifesta com
passio habeaṫ. Nam multi repiunṫ q magis
aliena facta q̄ꝫ sua iudicare contendūt. De
quib⁹ dic̄ Sen̄. li. 2. de ira. Aliena vitia an̄
oculos habem⁹: a tergo nr̄a. Et martialis
cocus. Ad fratris culpā agle tu lumina por
tas. Ad propriā ṽo nulla: vel ceca geris. Et
Criso⁹ i li. de cōpunctōe. In alienis delictis
seueri ꝛ amarissimi iudices residem⁹. nr̄as
aūt trabes oculis infixas ꝓpriis n̄ videm⁹.
Sꝫ vt ingt Tulli⁹ in li. 3. q. tuscu. Proprie
stulticie est alioꝝ vitia cernere: suoꝝ obli
uisci. Iō saluator nr̄ math. 7. c. ait. Quid vi
des festucā in oculo fratris tui: ꝛ trabeꝫ in
oculo tuo nō vides? Aut q̄ūo dicis fr̄i tuo.
Sine eijciaꝫ festucam de oculo tuo. ꝛ ecce
trabes ē in oculo tuo? Hypocrita. Eijce pri
mū trabem de oculo tuo. ꝛ tūc videb̄ eijce
re festucā de oculo fratris tui. Ex h̄ vsita
tū ꝓuerbiū est. Tollere festucā si vis đ fra
tris ocello. Que tua cōturbat lumina tolle
trabē. Et greg⁹ ī moraṫ. dicit illud qđ poni
tur. 3. q. 7. c. qui sine peccato. Qui sine pctō
ē vestrū prim⁹ in illā lapidē mittat. Ad alie
na quippe pctā punienda ibāt ꝛ sua relique
rāt. Reuocenṫ itaqꝫ int⁹ ad cōsciam. vt pri⁹
ꝓpria corrigāt: ꝛ tūc aliena reprehendant.
Est ad hoc ꝓpositū illud qđ scribiṫ. 3. q. 7. c.
iudicet. ꝛ. c. in grauib⁹. ꝛ. c. postulat⁹. ꝛ. c. sa
cerdos. Solēt aūt hoc vitio multū infici lai
ci ꝛ seculares: qui subtiliter ꝑscrutari q̄runt
sacerdotū ꝛ religiosorū vitā. Et si peccatuꝫ
aliquod veniale in eis viderint. damnāt il
los; spernunt doctrinam: contemnūt ipsorū
officia ꝛ orationes. reputāt ipsos malos: ac
aperto ore vbiqꝫ crudeliter detrahunt: nec
cogitant quot impietatibus ipsi sūt īuoluti:
quot periurijs blasphemiis; vsuris: furtis:

rapinis:fornicationib⁹:adulteriis:sodomiis:
atq̃ similibus. Pro quib⁹.i.q.i.in.c. multi.
Greg⁹ ait. Multi seculariũ hominuz cum
plus sacerdotum vitã q̃ suã discutiunt ĩ ma
gnũ contẽptionis diuinoꝝ sacroꝝ crimẽ in/
currũt. Magna enĩ trabe vulneratos ocu
los habentes:eamq̃z negligẽtes:festucã te
nuem in alioꝝ oculis cõspiciũt:quã dũ ĩcau
te auellere festinant:in erroris foueaz dila
bunt.hec ille. Idcirco salubre est documen
tũ fructuosumq̃z vt quilibet suis defectib⁹
se accuset:⁊ humiliet.nõ aũt aliorũ pctã pre
sũptuose preiudicet. Unde btũs Frãciscus
dixit in regula de fratribus suis. Quos mo
neo ⁊ exhortor ne despiciãt neq̃z iudicẽt ho
mines q̊s viderint mollibus vestimẽtis et
coloratis indutos:vti cibis ⁊ potibus deli/
catis.sed magis vnusquisq̃z iudicet:⁊ despi
ciat semetipsum.

❡ Qr temerarium est iudicare de proximo malum per quodcũq̃z signũ:nisi esset signũ violentum ❡ Capitulum.3.

Tertiũ iudiciũ quo quis alium iudi/
cat dicit temeritatis. Et est cũ quis
male sentit de proxĩo suo diffinitie
ꝑpter aliquod indeficiẽs signũ suspitionis
de quo fit mentio.2. q.i.c. multi.⁊.2.q.3.c.
temerariũ. Notandũ tamẽ ẜm Alex. ꝙ tri
plex est suspitio:ẜm quam quis põt malum
de proxĩo suo presumere. Prima dicit vio/
lenta. Secunda leuis. Tertia temeraria.

❡ Prima dicit violenta suspicio.s.cuz appa
rent oĩa signa mali:⁊ nulla boni. vt si adulẽ
habitaret cũ adultera:de qb⁹ ⁊ si nõ videa
tur quid faciant.tñ propter hi⁹ signũ coha/
bitatiõis iudicare illos nõ est peccatũ. Pro
pter talia iudicauit Salomon de filio illius
meretricis:ꝙ alia meretrix illa dormiente
abstulisset. de quib⁹ dicit.2. Regũ.3.et ex.
de presump.in.c.afferte. Nã cũ dixisset Sa
lomon. Afferte mihi gladiũ ⁊ diuidite infan
tẽ viuũ ⁊ date dimidiam partẽ vni: ⁊ dimi
diã alteri:qd̃ non dixit diffiniendo:sz poti⁹
temptãdo ⁊ ĩquirẽdo veritatẽ. vt dicit glo.
sup dcõ.c.afferte. Clamauit mulier cuius fi
lius erat viuus ad regẽ. Cõmota sũt quip/
pe viscera eius sup filio suo. Obsecro dñe
date illi infantẽ viuũ:⁊ nõ occidat. E cõuer
so illa dicebat. Nec mihi nec tibi.sz diuida/
tur. Rñdit rex:⁊ ait. Date huic ĩfantẽ viuũ
⁊ non occidat.hec ẽ enĩ mater ei⁹. Secun/
da suspicio dicitur leuis:qñ sunt leuia signa
mali:⁊ fortia ac plura boni: vt si mulier lo/
quatur cũ aliquo viro religioso honeste ⁊ ĩ
honesto loco ac cõdecenti.⁊ similia ⁊ sic iu/
dicare malũ peccatum ẽ. Sciendũ tamen
ẜm Tho. vbi supra. ꝙ aliud est ex huiusmõi
signis dubitare de malo proximi. aliud illd̃
affirmare. Primũ ꝑtinet ad humanã tẽpta
tionẽ:sine q̃ nõ ducit ista vita. ẜm illud aplĩ
.i. Corin.x. Tẽptatio vos nõ apprehendat
nisi hũana. Affirmare vo ⁊ existimare pro/
his signis malũ de proxĩo suo pctm̃ ẽ. Und̃
Aug. sup illud.i. Corin.4. Nolite ante tem
pus ⁊c. ait. Et si suspitiões vitare non possu
mus:qr hoĩes sum⁹.iudicia tamẽ.i. diffini/
tiuas sñias cõtinere debemus. Notanduz
adhuc ẜm prefatuz doctorez ꝙ suspicio de
malo alterius põt tripliciter ꝑuenire. Pri/
mo ex longa experientia. Un̄ Ari.2.li.ethi.
dicit ꝙ senes sũt maxĩe suspiciosi eo ꝙ mul
totiẽs expti sunt alioꝝ defectus. Senes.n.
inquit cacoges sunt. Est enĩ cacogia in de
terius existimare oĩa. 2° ꝑuenit talis suspi
tio mali ex eo ꝙ aliq̃s male afficit ad alterũ
Cũ enĩ quis aliũ contemnit vel odit:facile
opinat malũ de ipso:quia vnusquisq̃z faci
le credit qd̃ appetit. 3° ꝑuenit suspicio ma/
li ex hoc ꝙ aliq̃s in seipso malus est.ex q̊ cõ
scius sue malitie faciliter malũ de alijs opi
natur.propterea sapiẽs Ecclĩastes.x.c.ait.
Stultus ĩ via sua ambulans:cum ipse sit ĩ/
sipiens:omnes stultos existimat. Et Sene
ca in lĩ. de morib⁹. Hoc habet oĩs affectus
vt in quo ipse insanit:ceteros putet insani/
re. Tertia suspicio dicitur temeraria:cum
quis omnia bona in malam partem trahit.
Unde Criso⁹ in quodaz sermone ait. Sunt
quidam peruersi qui de omnibus male iu/
dicant. Dicunt enĩ si quis studet ⁊ humilita
ti vacat:hypocrita est. Si recreationi gulo
sus est. Si societati secularis est. Si simpli/
citati fatuus est. Si aliorũ correctioni pre
sumptuosus est. Si silentio et paci simula/
tor est.hec ille. Quis ergo explicet q̃z mul
tos lucretur diabolus propter temeraria ⁊

preſumptuoſa iudicia. Jn quib⁹ tanto ma/ius periculuz imminet: quanto mioris cul/pe eſſe creduntur. Euitemus itaq; illa q̃tũ poſſumus: vt ſic vere pniam agẽtes aſſeq̃/mur hoc in ſeculo dei gratiam et in futuro ſempiternam gloriã: in qua viuit glorioſus deus per infinita ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Feria quarta quarte hebdomade ĩ quadrageſima. de ſacratiſſimis ĩdulgentijs et relaxationib⁹. quas facit eccleſia in remiſ/ſionem pene peccatorum. ¶ Sermo. 50.

VEnit nox quãdo nemo poteſt opari: Redemptoris nr̃i v̾ba ſũt iſta origĩalit̃ Job. 9. c. ⁊ in euangelio hodierno. Oſtenſũ eſt in ſupiori ſermome q̃ grauis erit q̃ue timenda purgatoria pena: que ſeruatur his qui ĩ hac vita ꝓ ſuis pctĩs ſatiſfacere negligũt. Et qm̃ pleriq; excuſare ſe poſſent. d. vires aut tẽ/pus illis ad ſatiſfaciẽdũ nõ ſufficere: Jdcir/co clementiſſime prouidit dñs noſter ieſus xp̃s cõcedens theſaurum eccleſie miniſtris ſuis ꝓ loco ⁊ tpe peccatorib⁹ diſpenſanduz Fiunt nanq; in eccl̃ia ꝑ prelatos ⁊ ſupiores relaxatiões ⁊ indulgentie in quibus qui faciunt quod debent: peccatorum ſuorum remiſſionez lucrantur. Ut autem hoc clarius intelligatur: ſtatui hodierna die de indulgẽtijs verba facere vt penitentes peccatores intelligentes illaruz virtutẽ inuigilent cuz ſtudio eas acquirere. non expectantes noctez mortis ⁊ purgatorie pene: quando amplius non poterunt operari. De ipſis g̊ ĩdulgẽtijs tria myſteria principalia proponim⁹ declaranda.

¶ Primũ dicitur diffinitio.
¶ Secundum conceſſio.
¶ Tertium fructificatio.

¶ Quid ſit ĩdulgentia. ⁊ qualiter prodeſt ĩ foro dei ad diminutionez pene purgatorie et de clauibus a chriſto collatis ſacerdotibus. ¶ Capitulum primũ.

PRimũ myſterium de indulgentijs declarandum dicitur diffinitio. in quo quid ſit indulgentia videamus Et reſpondet Fran. de mar. in tractatu de indulgẽtijs. ꝙ indulgentia eſt remiſſio peccatorum. Quod intelligenduz eſt de remiſ/ſione pene tpalis: ad quam peccator remanet obligatus poſt remiſſionez culpe ⁊ pene eterne. Jpſa nanq; pena ⁊ culpa eterna remittuntur in contritione cũ peccator iu/ſtificatur. Et quia vt tactum eſt ſermone ſeptimo hui⁹ opis. c. i. licet in baptiſmo omnis pena que ꝓ peccato debetur: penit⁹ relaxetur merito paſſionis xp̃i: tamen cum homo peccata iterat reddit ſe indignũ tanto beneficio. Jdeo in contritione niſi eſſet multum feruentiſſima nõ remittitur ei tota pena. ſꝫ minoratur: vt dicit magiſter ſen. di. 19. ter/tij. q̃tum decet ⁊ expedit ſalua diuina iuſticia. Remanet itaq; vt in pluribus obliga/tus peccator ad tẽporaliter ſatiſfaciendum penãq; tpalẽ exoluendam. Hãc vero taxare habet ſacerdos in confeſſione: qui vt di/ctum eſt in ſermone pro arbitrio pnĩas põt iniungere. Et quia raro tõtingit vt quis totam penã tpalẽ debitã excipe poſſit ⁊ adimplere. ideo g eam in hac vita nõ ſoluũt: ĩ purgatorio acriter punient̃. Sed cũ quis facit illud ꝓ quo indulgentie concedunt̃: a dicta pena liberat̃ plus ⁊ minus ſcḋm indulgentie qualitatẽ. Notandũ tñ ſcḋm Ric. ⁊ Boñ. di. 20. quarti. ꝙ fuerunt quidã qui voluerunt diſtinguere foruz dei ⁊ forũ eccleſie. Et hi dixerunt ĩndulgẽtias valere q̃tũ ad foruz eccl̃ie non q̃tũ ad forũ dei. Ratio aũt ipo/rũ erat: q: nullus ĩferior põt abſoluere a pena ad quã ligat ſupior. Sꝫ deus remittẽdo culpã ligat ad aliquã penam tpalem. g̊ videtur ꝙ nullus poſſit de illa aliqd dimittere. Et ꝓpterea dicũt indulgentias valere ĩ foro eccleſie: remittẽdo penas taxatas a iure vel a iudice. non tamẽ aliqd remittẽdo de pena taxata a deo. Uerũtñ iſta opinio ſatis impia eſt ⁊ cõtraria rõni. quia ſi ſic eſſet tũc eccleſia abſoluendo a penis ſatiſfactorijs trãſmutaret ad penas purgatorij: ⁊ ad grauiora ſupplicia. Jdeo ſimpliciter dicendũ ẽ ꝙ relaxatio ſatiſfactionis que fit ĩ ĩdulgentijs valet etiam in foro dei: quia deus habꝫ ꝓ condonato quod ſic condonatur. Mod⁹ autem ĩtelligendi qualiter fieri poteſt taliſ eſt. Preſupponendum nanq; eſt ꝙ bonum

obtinemus ex triplici merito .s. ex merito ꝓprio: ⁊ ex merito capitis. ⁊ ex merito ecclesiastice vnitatis. Et ꝙ ita sit in se manifestum ē. qꝛ quilibet meretur sibi per gratiaꝫ quā habet. Qꝫ xp̄s meruerit nobis nemo dubitat. nisi qui fide caret. ꝙ ecclesia mereatꝰ nobis: ⁊ eius merita patet ꝑ v̄ba Augu. d. in li. de pnia. Credēdū ē ꝙ oēs orationes ⁊ elemosyne ecclesie ⁊ opera iusticie succurrunt recognoscenti mortalitatē suā per hūc modū: sicut triplex est meritū obtinēdi bonū: sic ⁊ meritū liberandi a malo. Meritū .s. ꝓpriū. Et hoc est meritū nostre cōtritiōis ⁊ per hoc meremur liberari a pena eterna. ita ꝙ silr sunt h̄ duo: sicut in angelis gratia ⁊ gloria. Secūdo ē meritum christi ⁊ h̄ opatꝰ in sacramētis ⁊ ptāte clauiū: ⁊ ꝑ hoc remittitur pars pene. Tertio ē meritū ecclesiastice vnitatis: ⁊ ꝑ illud adhuc fit remissio. Et sic secūdū triplex meritū fit triplex pene cōdonatio vt sic currat misericordia cum iusticia. ⁊ in qualibet ē mutatio maioris ī minus. Unde pena eterna primo mutatur ī tēporalē cum remittitur culpa. Scd̄o tēporalis magna ⁊ supra vires cōmutatur in penā cōpetētē viribus in sacerdotis absolutione ⁊ qd̄ residuuꝫ est reseruatur in purgatorio.

Tertio vero pena illa: ad quā quis tenetur mutatur in minorē in indulgentijs. Hoc āt pōt facere ecclesia ex diuina auctoritate.

Thesaurū enim meritorū .s. christi martyrū confessorū ac virginū recōmēdauit ecclesie dispensandū cū ecclesie in prelatis tradidit claues regni celorum Et per h̄ solui pōt ratio coꝝ qui dicūt ꝙ inferior nō pōt absoluere a pena īposita a superiore. Nam licet n̄ possit auctoritate propria: pōt tn̄ auctoritate ipsius superioris. Uel pōt dici ꝙ prelatus dans indulgentias nō absoluit oīo cōdonādo: sed soluendo de thesauro ecclesie. Sed aliquis posset obijcere ꝙ ecclesie nō sūt date claues: qꝛ claues aut sūt ad claudēdum: aut ad aperiendum. Sed dicitur Apoc. 3° xp̄s aperit ⁊ nemo claudit: claudit ⁊ nemo aperit ergo ecclesie nō sūt date claues. Uerūtn̄ ī cōtrariū ē qd̄ xp̄s dixit Petro Matthei. 16. Tibi dabo claues regni celorū. Ex quibus v̄bis patet ꝙ mediante Petro ecclesia claues accepit. Quod notatur. 24. q. .i. c. manet. c. quodcūqꝫ. c. oībus considerantis. Respondet ergo Ric. di. 18. q̄rti. ꝙ claues regni celorum date sunt ecclesie. Et accipiuntur hic claues ad similitudinem clauiuꝫ materialium per quas hostium claudiᷓ ⁊ apperitur. Claues enim ecclesie sunt quedā potestas data ecclesie ī prelatis suis ad aperiendum ⁊ ad claudendum hominibus regnū celoruꝫ: quod clauditur homini ꝑ pctm̄ vel per obligationem ad penam ꝓ peccato: et aperitur per remotionem vtriusqꝫ. Est autem potestas triplex aperiendi celum et claudendi. Prima est auctoritas que ē in solo deo: qui solus aperit effectiue per infusionem gratie. ⁊ claudit permissiue permittendo iusto iudicio hominem ruere in peccatū gratiam non cōferendo. Secunda est clauis excellentie que est in xp̄o ratione humane nature: qui celum aperit per meritum passionis sue: ⁊ claudit per potestatem iudicialem sibi traditam. Tertia est clauis ministerij .s. in prelatis ecclesie qui celum aperiunt ministrando sacramēta que operantur in merito passionis christi ⁊ virtute. Ad auctoritatem ergo Apoc. dicendum. ꝙ clausura regni celoruꝫ potest tripliciter accipi. vl̄ pro illa qua erat clausū generi humano ꝑꝑ peccatum primorum parentū. vel pro illa q̄ claudetur omnibus reprobis in iudicio per sententiam diffinitiuam: vel pro illa q̄ clauditur interim homini per culpam ⁊ penam remittēdas. pᵃ clausura fuit vniuersal̄ ⁊ n̄ ꝑpetua: ⁊ hāc xp̄s apuit merito passiōis sue Et de hac dr̄. apit ⁊ nemo claudit. Alia silr̄ clausura erit ꝑpetua d̄ q̄ Matth. 25. Clausa ē ianua. ⁊ d̄ hac dicitꝰ. claudit ⁊ nemo apit Alia clausura est particularis: ⁊ nō ꝑpetua ⁊ hāc p̄lati ecclesie pn̄t ministerialiter apire. Propterea nō mediocriter errant hi qui dicūt indulgētias nō valere. cū tota ecclesia rationabiliter cōtrariuꝫ asserat ⁊ affirmet.

De auctoritate cōcedendi indulgentias ⁊ illarū varia cōcessione: ⁊ de causis ꝓ qbꝰ conceduntur. Capitulum. 2.

Secūdū mysteriū de indulgētiis declarandū dr̄ cōcessio ī quo de ipaꝝ cōcessiōe tria ꝯsideremꝰ. ꝑ aucto-

ritatẽ. 2° varietatẽ. 3° causalitatẽ. Primo
cõsideremus auctoritatẽ: quis. s. habet au-
ctoritatẽ indulgentias cõcedẽdi. Et rñdẽt
doc. s. Boñ. ꝛ Ric. vbi s. ꝙ illi soli pñt idul
gentias dare: quibus dispensatio thesauri
ecclesie cõmissa est. ꝛ ẜm mensurã cõmissio
nis sue. Et qꝛ xp̃i vicario cõmissa est pleni-
tudo potestatis ab ipso xp̃o. vt patet extra
de peni. ꝛ re. c. cum ex eo. Ideo põt dare in
dulgentias ꝑ totã ecclesiã militantẽ: ꝛ tan-
tas quãtas sibi dare placuerit si adsit rõna
bilis causa. Alij aũt habẽt tantũ de hac po
testate quantũ eis a xp̃i vicario concessum
est. Ipse aũt ꝑ ius cõmune hoc nõ concessit
nisi episcopis. vel electis in ep̃os ꝛ suis lega
tis. Et ideo nulli alij pñt indulgentias dare
nisi ex speciali cõmissione. nec pñt legati da
re indulgentias nisi ĩ prouincia sua: nec ep̃i
nisi in suo ep̃atu. Archiep̃i tamẽ possũt eas
dare in ep̃atibus suffraganeorũ suorum. vt
pꝫ extra de pe. ꝛ re. c. nostros. in textu. et in
glo. Isti tamẽ in dedicatõe basilice siue de
dicet̃ ab vno siue a pluribꝰ nõ debẽt exten
dere indulgentias vltra ãnũ nec in anniuer
sario dedicationis vltra. 40. dies. Limita-
ta est enĩ eis ptãs a papa: ne ꝑ ĩmoderatas
remissiones claues eccl̃ie cõtemnerẽtur: ꝛ
pñialis satisfactio eneruaretur. ex̃ de pe. ꝛ
re. c. cũ ex eo. Et si diceretur ꝙ omnis sacer
dos habet claues. ergo potest indulgẽtias
concedere. Respondet Boñ. ꝙ clauis non
ẽ tota rõ virtutis indulgentias faciẽdi: sed
potestas clauis cũ iurisdictione ꝛ auctorita
te thesauri dispensandi: q̃ ordinarie solis cõ
petit ep̃is ꝛ sacerdotibus si eis ab episcopis
cõmittat̃. 2° consideremus circa concessio-
nes indulgẽtiarũ varietatẽ. Secũdũ enim
ꝙ apparet ex usu ecclesie solent indulgẽtie
variari tripliciter. Conceduntur namq3 aut se
cundũ numerũ dierũ vel annorum. aut ẜm
partẽ pctõꝝ. aut ẜm plenariã remissionem.
Quãdo cõceduntur ẜm numerũ dierũ vel an
noꝝ: vtputa qꝛ dant̃ centũ dies vel centum
anni de indulgentia: tũc qui illã lucrant̃ ab
soluunt̃ a pñia quam facere debuissent pro
peccatis suis ꝑ centum dies: vel ꝑ centum
annos: siue in hac vita siue in purgatorio.
Quãdo ṽo cõceduntur indulgentie ẜm partẽ
pctõꝝ vtputa qꝛ conceditur tertie vel quar
te partis remissio peccatorũ. tunc qui illas
lucrant̃ absoluũtur a pena quã tenebãtur
exoluere ꝓ illa pte: siue illa pena sit centum
annoꝝ siue mille: siue pluriũ. Quãdo autẽ
cõcedũtur indulgentie ẜm plenariam remis
sionẽ: tũc qui illas lucrant̃: absoluunt̃ ab oĩ
pena: ita ꝙ si tunc ex hac vita decederent:
statim ad celũ euolarẽt ꝛ ĩter ciues celi nul
lo obstaculo ĩpediti collocarent̃. ¶ Tertio
ꝯsiderẽmꝰ circa ꝯcessionẽ ĩdulgentiaꝝ cau-
salitatẽ: ꝓ qua cã ꝯcedi possũt ꝛ debẽt idul
gẽtie. Et rñdet Boñ. ꝙ sicut videmꝰ in pol
liticis ꝛ cõitatibꝰ hũanis: ꝙ thesaurus reip.
ꝓpter duo maxĩe cõsueuit ꝓferri ꝛ cõicari
exterius. Sic in spiritualibus est ĩtelligẽdũ
Profert̃ namq3 thesaurus extra ꝓpter glo-
riã pncipis. sicut faciũt reges curiales. quẽ
admodũ fecit rex Assuerꝰ vt hr̃ Hester. i. c.
Alio mõ ꝓpter vtilitatẽ cõitatis siue necessi
tatẽ. Vñ qñ ledit̃ cõitas ꝓferunt̃ stipẽdia et
donatiua militibus vt eant ad pugnã. Sic
thesaurꝰ ecclesie ab his qui hñt dispẽsare du
plici ex cã dꝫ aperiri. s. ꝓpter gloriã pncipis
ꝛ laudẽ. Laus ṽo ꝛ honor dei ẽ in scĩs suis.
Et sancti honorant̃ ĩ ꝯstructõe basilicarum.
visitatione earundẽ. cõmemoratõe ṽtutum
suaꝝ. Et idẽ fit ĩ ꝑdicationibꝰ ꝛ sermonibꝰ.
¶ Iõ ꝓ his oĩbꝰ ĩdulgentie recte fiũt. Cõis ãt
vtilitas est defẽsio terre sancte: defẽsio fidei.
ꝓmotio studij: ꝛ ꝯsimilia: ꝑ quibꝰ adhuc re
cte indulgentie conceduntur. Et si diceret̃ ꝙ
nõ licet dare sp̃ualia ꝑ tꝑalibus qꝛ illõ esset
symoniacũ. Sed in istis indulgentijs dãtur
spiritualia ꝑ tꝑalibus. s. remissio pene ꝓ pe-
cunijs ꝛ alijs rebus loco elemosyne oblatis
ergo videt̃ ꝙ non licet concedere huiꝰ indul-
gentias. respondet Ric. ꝛ Boñ. ꝙ nõ dant̃
sp̃ualia pro tẽporalibus nisi ꝑ accidẽs. Cum
enim dantur indulgentie ꝓ ecclesijs vel ho
spitalibus construendis. non dant̃ vt in illis
temporalibus sistãtur: sed propter vtilitatẽ
spiritualem consequentem. Unde nõ dant̃
pro temporalibus nisi inquantum ordinantur
ad spiritualia. Ideo quando prelatus dat ĩ-
dulgentiam. non dat eã pro elemosyna ex-
teriori non considerans datum sed fructũ:
videlꝫ qꝛ ex radice bone volũtatis ꝓcedit.

¶ De fructu indulgentie reſpectu exiſten
tium in mortali: ⁊ eorum qui ſunt in purga
torio: ⁊ illoꝝ q̄ pꝰ illaꝝ acq̄ſitionē erūt pro/
pter alia peccata dānandi ¶ Capitulum. 3.

T Ertium myſteriū de indulgentiis
declarandū dicitur fructificatio:
in quo de fructu indulgentie circa
tria ꝑcipue dubitatur. p̄ vtrū indulgentie
ꝓſint exiſtētibus in mortali pctō. ¶ 2ᵒ vtruꝫ
proſint his qui ſunt in purgatorio. 3ᵒ vtruꝫ
proſint his qui illas lucrantur ⁊ poſtea pro/
pter alia ſua peccata damnant̄ ad infernū.
¶ Ad primū dubiuꝫ rn̄det Ric. ꝙ nō poteſt
fieri remiſſio pene manente culpa. Et ideo
cū ꝑ indulgentias nō remittat̄ culpa exiſtē
tibus in mortali peccato: nō remittit̄ eis ꝑ
īdulgentiam aliquid de pena. Si tamen ali
quis exiſtens in mortali peccato: facit illud
quod cōtinet̄ in forma indulgentie: pruden
ter facit: quia bona facta ī peccato mortali
aliq̊ modo peccatoreꝫ diſponūt de cōgruo
ad penitentiā: ⁊ illa mediante ad ſuſceptio/
nem remiſſionis peccatoꝝ ꝑ diuinam miſe
ricordiam. hec Ric. Bon. ꝟo dicit ꝙ ad h̄
vt indulgentie valeāt reqrit̄ duplex condi/
tio ex parte dantis. ſ. ptās vel auctoritas: d̄
q̄ ſupra dictū eſt. Et honeſta ac ratiōabilis
cā. Unde nō eſſet credenda indulgētia ali/
cuius valoris ſi quis daret eā euntibꝰ vide
re torneamenta. Similiter ex pte accipien
tis duplex conditio requirit̄. ſ. confeſſio cuꝫ
vera contritione. ⁊ fides cū vera deuotio/
ne: vt vere de peccatis ſit penitens. ⁊ vere
confidens ꝙ paſtoris indulgentia ſibi vale
at. ¶ 2ᵒ contingit dubitare vtrum indulgen
tie valeāt his qui ſūt in purgatorio. Et qui
buſdam viſū eſt ꝙ ſic. ⁊ arguunt ꝙ omnes
aīe ſancte aut ſunt de eccleſia triūphante:
aut militante. Sed aīe exiſtentes in purga
torio ſācte ſunt. nec ſūt de eccleſia trūphan
te: quia ī ea nulla ē pena. g̊ ſūt de eccl̄ia mi
tante. Sed oībus habētibꝰ grām in eccl̄ia
militante proſunt indulgentie. g̊ proſunt il/
lis q̄ ſunt ī purgatorio. Alij ꝟo tenēt cōtra
riuꝫ. qꝛ vt ſcribitur de pe. diſ. i. c. ſi cui. §. alij
econtra. Dn̄s par ius ſoluēdi voluit eſſe ⁊ li
gandi. Si prelati eccleſie nō poſſūt ligare il
los qui ſunt in purgatorio. ergo nec eos ſol

uere. Quod verū nō eſſet ſi illis prodeſſent
īdulgente Reſpondet. Ric. ꝙ indulgentie
nō proſunt illis qui non ſūt de iuriſdictione
illius qui eas conceſſit. vt patet extra d̄ pe.
⁊ re. c. ꝙ aūt. Nec illis qui non faciūt illud
pro quo dantur indulgentie: q̄uis volūta
tem habeāt faciendi. Nam licet non poten
ti operari voluntas reputetur ꝓ facto q̄tū
ad p̄miū eſſentiale: non tn̄ hoc ē veꝝ quātū
ad quodlibet premiuꝫ accidētale. Und̄ nec
pro facto reputatur q̄tum ad remiſſionem
pene ꝑ indulgentias obtinende. Illi autē q̄
ſunt ī purgatorio nō ſunt ſub iuriſdictione
p̄latorum eccleſie: quod ſatis datur ītelligi
cum dixit dominꝰ Petro. Quodcunq̄ ſol/
ueris ſuper terrā ⁊c̄. concedendo ei poteſta
tem ſuper eos tantum qui ſunt viuentes in
hac mortali vita. Non poſſūt etiam hi qui
ſunt in purgatorio facere illud pro quo dat̄
indulgentia. idcirco indulgentie eis nō pro
ſunt directe. Indirecte tamen eis proſunt
inq̄tum exiſtentes in hac vita faciunt pro
eis illud quod continetur in forma indulgē
tie. maxime ſi dentur indulgentie ſub hac
forma. Quicunq̄ꝫ fecerit hoc vel illud ꝓ ſe
vel pro patre ſuo defūcto vel alia perſona
in purgatorio exiſtēte: damus tot dies īdul
gentie. Et ſic etiam ſecundū cōmunem opi
nioneꝫ doctorū proſunt ꝑ modum ſuffragii
⁊ non per modū īdulgentie. ¶ Ad argumen
tum vero factū pro oppoſitione contraria
dicit Ric. ꝙ illi qui ſunt in purgatorio: cuꝫ
eccleſia militāte quodāmodo cōmunicant
in pena: ⁊ cum triūphante cū impoſſibilita/
te peccandi. cum vtraq̄ꝫ in caritate. Et id̄o
quia cōiuncti ſunt cum militante eccleſia ꝑ
caritatē ⁊ maxime auxilio indigent. qꝛ nō
ſunt in ſtatu in quo poſſint penaꝫ aſſumere
voluntariam: ꝑ quā citius admitterent̄ ad
viſionē btām. ideo eccl̄ia pōt eos iuuare cō
municādo eis merita viuoruꝫ: nō tamē per
modū auctoritatis. ꝑ quā directe iuuantur
illi quibus directe proſūt indulgentie. 3ᵒ cō
tingit dubitare. Utrum indulgentie ꝓſint
his qui illas lucrantur ſi poſt illarū adeptio
nem propter alia peccata ꝑ eos cōmiſſa dā
nentur in inferno. Sed ad ītelligendā hanc
difficultatē neceſſe eſt ſcire an ꝑ culpā ſeq̄n

tez peccata dimissa redeant. Et ad hoc nos dicimus ex sen. Ric. in. 4. et dñi Bon. di. 22. q peccata dimissa redire itelligi põt dupliciter aut q̃tum ad culpam. aut q̃tuz ad penam. Primo mõ pctã dimissa redire nõ possũt: qr nulla res ãnihilata redire potest eadem numero nisi p diuinã potentiã. iux illõ Auicẽne. 3. metaph. Qd ãnihilatũ est nõ redit. Peccatũ aũt cum remittit ãnihilatur. et p opationẽ diuine potentie reuerti nõ potest: qr vt ingt Aug. li. 83. q. Deo auctore nõ fit homo deterior. Dicunt tñ peccata dimissa redire inq̃tuz sequens culpa magis grauatur q̃ si peccata illa nõ fuissent dimissa. Quantũ vero ad penã. vtrũ dãnatus p peccatis que cõmisit post peccata dimissa: puniatur tantũ p illis pro quibus dãnatus ẽ: aut pro aliis dimissis. et sic peccata redibũt q̃tum ad penaz. Rñdet. Ric. q pena q̃ debebatur p peccatis dimissis: aut ẽ tota expleta ante sequẽs mortale pctm̃. aut nõ. Si non tunc dico q remanet obligatus pctõr ad solutionẽ residui pene: si in illo pctõ mortali moriatur p pctis illis remissis q̃ ad culpã non q̃ ad penã. Et ideo p illis in inferno pena eterna puniet. Sz p accidens qr i peccato mortali nulla pena ẽ satisfactoria i conspectu dei: Et ideo quantũcũq puniat semper remanebit obligatus ad penã. Illa tñ pena erit minus intensa q̃ si illa pctã non fuissẽt ei dimissa. Si vero pena ẽ soluta ante sequens mortale: pctã remissa nõ redeũt nisi inq̃tũ aggrauãt sequens pctm̃ ppter quaz aggrauatiões sibi maior pena debet. propter hoc dicit Naum p. Nõ iudicabit deus bis in idipsũ. Et de pe. di. 7. versus finem. Diuina clementia dimissa pctã vlterius in vltionẽ venire nõ patit. Cũ ergo existentibus i caritate p indulgentias remittat pena tpal pro pctis debita. si post propter alia peccata sequentia tales in iferno damnẽt: nõ amplius punient p pctis illis: pro quibus iaz remissionem pene indulgentiis mediantibus obtinuerũt. Ergo currant peccatores sitientes ad fontẽ pietatis et clementie dñi nñi ihu xpi: et de suis peccatis vere confessi penitentes indulgentias que concedunt procurent acquirere vt sic a pena liberati scandete valeant regna celorum: vbi xps deus dei filius regnat cum patre et spiritu sancto per infinita secula seculorum. Amem.

¶ Feria. 5. q̃rte hebdomade i quadragesima. de viduitate suãda. et de eius laudibus atq preconijs qbus sublimat. ¶ Sermo. 51.

H Ec vidua erat et turba ciuitatis multa cũ illa: quam cuz vidisset dñs misericordia motus sup illã: dixit illi. Noli flere. Scribũtur hec verba Luc. 7. c. et in euangelio hodierno. Usus est pietate multa saluator noster erga viduaz: vnicũ filium suum morte iam extinctum dolenter et amare lugentẽ. Ipsam qdez vt euangelica lectio testatur. p consolatus ẽ verbis: demũ suscitatũ filiũ ei benigne restituit. Quo exẽplo clarescit quanta sit vidualis status gratia: quantusue decor quãtũ etiã et meritũ. Sz qm̃ multi sũt q ignorãt p̃ciũ eius: iõ ad instructionẽ penitẽtiũ hodierna die de viduitate cõficiamus smonẽ. in quo tria mysteria pricipalia erũt declaranda.

¶ Primum dicitur obseruationis.
¶ Secundum commendationis.
¶ Tertium regulationis.

¶ Qualiter post primũ maritũ melius ẽ tenere et obseruare viduitatẽ q̃ denuo nubere. tũ ppt indiciũ castitatis. tũ ppt signũ caritatis: tũ ẽt ppt beneficiũ libertatis. ¶ Cap. j.

P Rimũ mysteriuz dicitur obseruationis: in quo declarandũ est q̃re post primũ maritum melius est obseruare et tenere viduitatẽ q̃ ad secundas nuptias transire. Et assignari possunt tres principales rõnes. pª ẽ ppter indicium castitatis. 2ª ppter signum caritatis. 3ª propter beneficiũ libertatis. ¶ Prima ratio est ppter indicium castitatis. Quando eni mulier nubit totiens signũ est magne incõtinẽtie. Unñ Hiero. 5 Jouinianũ refert q Portia minor cũ laudaretur quedam bñ morigerata q̃ secũdũ acceperat virũ. respondit. Felix et pudica matrona nunq̃ preter sel nubit. Et Ualerius li. 2. Que vno fuerant contente matrimonio corona pudicitie honorabantur. Uerũtñ disputandũ est vtruz

secūde nuptie sint licite. Et nōnulli arguūt
ꝙ non. Nā Crisoꝰ.3i.q.i.c.hac rōne.ait. Se
cūdā.s.uxorē accipere ſm preceptū apl'i li/
citū est. ſm autē ueritatis rōnē fornicatio
ē. Jtē rōne uidet.qa bigamꝰ nō pōt ꝓmo/
ueri ad sacros ordines:sed pena nō īfligitur
nisi ꝑ culpa.ḡ ī bigamia ē culpa. Sed ī con
trariū ē auctoritas Hiero.q.3i.q.i.c.aperi/
āt.ait. Aperiāt q̄so aures obtrectatores mei
⁊ uideāt me secūdas ⁊ tertias nuptias ī do
mino concessisse. Et iterū ī eodē .c.ait. Nō
damno bigamos:īmo nec trigamos:⁊ si di
ci pōt octogamos. Et Augꝰ.i.c.dus inquit.
Deus masculū ⁊ feminā propagādi generis
causa nuptiali castitate cōiunxit.⁊ secūdas
nuptias q̄ in unoquoq3 testō ꝑmittūtur lici
tas esse mōstrauit. Et idē Augꝰ exponens
illd apostoli.ꝙ si dormierit dicit. Qr si dor
mierit uir eiꝰ:nō dicit primꝰ uel secūdus uł
tertius nec nob diffiniēdū ē qđ nō diffiniuit
apl's. Unde nullas debeo dānare nuptias
nec eis verecūdiā īferre numerositate. Re
spōdent doc.in.4.dis.42.scil3. Ric. Boñ.
Petrus de palude Tho.⁊ ceteri.ꝙ non tm̄
secūde nuptie:s3 etiā tertie ⁊ quarte. ⁊ plu/
res sūt licite. Ratio quia ꝑ mortē alteriꝰ cō
iugū tollit īpedimētū ꝑmi matrimonij. Uñ
dicit Petrus de palude.ꝙ si quis resuscita
retur a mortuis nō posset ad uxorē viuētē3
redire:quia nō ampliꝰ sua uxor eēt:nec ip̄e
vir eius:nisi denuo contraherēt. propterea
dixit apl's.i.Cor.7. Si dormierit uir eiꝰ libe
rata ē a lege uiri.cui uult nubat tm̄ in dño
Beatior tamē erit si sic ꝑmāserit ſm meu3
cōsiliū. ¶ Ad dictū ergo Criso. rñderi pōt
ꝙ īproprie ⁊ largissime fornicationē sumit.
.s.ꝓ naturał ꝯcupiscētie ardore:q maxime
cōsueuit mouere ad secūdas nuptias ꝯtra/
hēdas. ¶ Ad secūdum ṽo argumētū dicit
Boñ.ꝙ nō posse ascendere ad sacros ordi/
nes:nō ē pena qa etiā nec mutꝰ uel aliꝰ nāli
ter īpeditꝰ pōt ascēdere ad sacros ordines
ꝙ nō sit ei ī penā:s3 qa nō ē idoneꝰ. Sūt ḡ li/
cite secūde nuptie ⁊ plures:⁊ nō sūt īhono/
rabiles. Jō Hieroꝰ ad Ge ūtiā īquit. Uide
qualia sūt secūda ma rimonia:que lupana
ribꝰ ꝑferūtur. Ait enī.s.apl's. Meliꝰ ē nube
re q̄3 vri. Adolescētula vidua:q̄ cōtinere ñ
pōt:maritū potiꝰ accipiat q̄3 diabolū. Apo
stolus ṽo.i.Cor.7.ait. Dico īnuptis ⁊ uidu
is.bonū est illis si sic permaneāt sicut ⁊ ego
ꝙ si nō cōtineāt nubāt:melius est enī nube
re q̄3 vri. Et Hieroꝰ in epl'a ad Geruntiam
narrat de quodā rome q habuerat.20.vxo
res:q̄s sepelierat. Et đ muliere q̄ sepelierat
.22.maritos q fuerūt copulati m̄rimonio:⁊
fuit magna expectatio qs corꝫ efferret ad se
pulchrū ab alio.⁊ uicit maritus. Unde Hie
ro.sequit.d: Obsecro ut illa testimonia nō
noueris:qbus incontinentibꝰ et miseris sub
uenitur:s3 potius lectites quibꝰ pudicitia
coronat. Facit insuper ad uiduitatis laudē
ꝙ ⁊ turtures illā seruāt. Quod Ambꝰ.in ex
ameron ait. Discite mulieres quanta sit ui/
duitatis gratia:que etiā ī auibꝰ predicatur
Secūda ratio quare melius est obseruare
uiduitatē q̄3 trāsire ad secūdas nuptias ē ꝓ
pter caritatis signū.ut.s.ostēdat uxor quā/
ta caritate virū defūctū dilexerit. Unde
Uirgiliꝰ.4.eneidos. Jlle meos primus qui
me sibi iūxit amores Abstulit.ille habeat se
cu3.seruetq3 sepulchro. Et Hieronimꝰ con
tra Jouinianum scribit.ꝙ cū Ualeria roga
ret ſm virū accipere. rñdit se h̄ nō posse fa
cere:quia primus adhuc uiuebat.q̄3 diu enī
inquit vixero:vir meus per amorē viuet in
corde meo. Et iterū ibidem recitat ꝙ dum
Martia Catonis nollet iterū nubere:⁊ vi
rū defunctū sēper lugeret:īterrogata quē
diem haberet vltimū luctus:ait. Quē ⁊ vi/
te. Querere tñ posset hic aliquis. vtrū secū
de nuptie sint sacramētales. Rñdet Boñ.
ꝙ dupliciter est loqui de secundis nuptijs.
aut in se: aut in relatione ad primas. Si in
se sic. Cum sit ibi consensus expressus int̄
legitimas ꝑsonas:est vtiq3 sacrm̄.nec est ibi
carnis diuisio:sed vnio carnis viri ⁊ mulie/
ris. Si autem loquamur in cōparatione ad
precedētes .sic manet ī eis sacramēti ratio
incōpleta ꝓpter carnis diuisionē:qr ī ꝑmis
carnē suam vniuit cū vno:in secundis cum
alio. Et talis diuisio tollit de plenitudine si
gnificationis. Tertia rō quare melius ē vi
duitatem seruare ē ꝓpter beneficiu3 liber/
tatis. vidua eni3 sua ē domina.⁊ in pace vi
uit:⁊ si virū accipiat discrimini se exponit:

vt forte inueniat irosū:litigiosū ⁊ se tribulā
tē. Unde Hiero.cōtra Jouinianū narrat
ꝙ cū quedā rogaretur ut secundo nuberet
respondit se hoc nō facere:qꝛ bonū habue/
rat viꝝ:⁊ si secūdū acciperet aut ille eēt bo
nus aut malus. Si bonus:semꝑ esset in ti/
more ne illum perderet. Si malꝰ semꝑ eēt ī
dolore:quia post bonū virum aliū nunꝗ̄ su
stineret. Propter assertiones iā tactas col/
ligi pōt quanta est preeminētia viduitatis.
Uerūtamē vt predictum ē:si que mulieres
post virorū mortē voluerint nubere faciāt
animo libero. Notandū tñ ꝙ alique leges
dicūt mulierē nō posse nubere infra tēpus
luctus.i. vnius anni post mortem viri vt pꝫ
.C. de secundis nuptijs.l.i. Tamē per licen
tiam apostoli ⁊ auctoritatē pōt id fieri īme/
diate post mortē:⁊ infamia nubentis abole
tur.quia in his seculares leges nō dedignā
tur sacros canones imitari. vt pꝫ extra ð se
cundis nuptiis.c. suꝑ illa.⁊.c.cū secundū:
Qualiter cōmendabilis est viduitas:tū
ꝓpter diuinā visitationē. tū propter acce/
ptationē:tū etiam ꝓpter diuinā ꝓ̄ceptionē.

Ecundū mysteriū Capitulū.2.
cōtēplandum de viduitate dicitur
cōmēdatiōis. Ostēditur ꝗ̄tū sit cō
mēdabilis triplici ratione. p̊ rōne diuine vi
sitationis. 2° rōne diuine acceptationis. 3°
ratione diuine preceptionis. Primo ra
tione diuine visitationis.quia deus viduas
gratiosissime visitauit. Unð.3.Reg.17.Tē
pore famis missus est a deo Helias ad vi/
duam sareptanā:que postꝗ̄ dedit comedē
Helie iuxta verbū eius:hydria farine eius
nō defecit miraculose:⁊ lechitus olei nō est
īminutus omnibus illis diebus. Et Judith
per totum habetur ꝗ̄ grata fuerit vidua il
la omnipotēti deo:cui tātam cōtulit gratiā
vt propriis manibus īterficeret holofernē
liberaretqꝫ populū ab impetu ⁊ furore illiꝰ
Luc. vero.2.c.dicitur ꝙ erat Anna ꝓphe/
tissa vidua vsqꝫ ad annos.84.que vixerat
cū viro suo annis.7.a virginitate sua. Et h̄
nō discedebat ð templo ieiuniis ⁊ obsecra
tionibꝰ seruiens deo die ac nocte. Huic ih̄s
paruulus:sicut ⁊ Symeoni prebuit se vidē
dū:illāqꝫ dignatus est visitare:que confite

batur dño.⁊ loquebatur de illo omnibus
q expectabant redemptionem israhel. Se
cundo dignitas viduitatis apparet ratione
diuine acceptationis. Luc.nanqꝫ.21. scribi
tur ꝗ̄tū accepta fuit oblatio vidue pauꝑcu
le.de qua etiā Hiero.ī epistola ad Julianū
sic loquitur. Pauꝑcula vidua: q̄ duo era
misit in gazophilacium: cūctos in oblatiōe
munerū dei dicitur superasse locupletes:q̄
nō pondere sui:sed offerētium volūtate pē/
satur. Tertia ratio dicitur diuine ꝓ̄cepti
onis. Dedit nāqꝫ deus preceptū oībus regi
bus:principibus:iudicibꝰ ⁊ aduocatis:oībꝰ
qꝫ hominibus vt viduaꝝ causas tuerentur
neqꝫ illas opprimerent ⁊ molestarent. Uñ
Esa.i. dñs ait. Querite iudiciū. subuenite
oppresso: iudicate pupillo. defēdite viduā
Et Exo.22.ait. Uidue ⁊ pupillo nō nocebi
tis. Si leseritis eos vociferabunt ad me:⁊
ego audiam clamorem eorum:⁊ indignabi
tur furor meus:percutiamqꝫ vos gladio.⁊
erūt vxorēs vestre vidue.⁊ filii vestri pupil
li. Et ꝑ hiere.22. Facite iudiciū ⁊ iusticiā
⁊ liberate vi oppressum de manu calumni
atoris. Aduenā ⁊ pupillū ⁊ viduam nolite
cōtristare: neqꝫ opprimatis iniqꝫ. Et iterū
hiere.5.dñs de his q viduas sꝑnunt ⁊ abiici
unt sic loquit̄. Preterierunt ſmones meos
pessime. Causam vidue non iudicauerunt.
causam pupilli nō direxerūt:⁊ iudiciū pau
perum non iudicauerunt. Nūquid suꝑ his
non visitabo dicit dominus:aut super gen
tē huiuscemodi nō vlciscetur anima mea:
Et Job.22.ait. Uiduas dimisisti vacuas ⁊
lacertos pupillorū cōminuisti ꝓpterea cir/
cundatus es laqueis ⁊ conturbat te formi
do subita. Jacobꝰ vero.5.c.ait. Religio xp̄o
munda ⁊ īmaculata apud deum ⁊ patrem
hec est. Uisitare pupillos ⁊ viduas in tribu
latione eoꝝ. Sed hodierna die nō solum ñ
visitantur:quinimo vexantur:expoliantur
⁊ turbantur a multis:rapiuntur sua bona ⁊
querunt iusticiam:nec inueniunt illam. Et
quod his deterius est.vltra dānū rerū pa/
tiuntur falsas grauesqꝫ criminationes. Ta
ceo reliquas molestias que eis inferuntur.
O viduarū persecutores:o lupi rapientes
illaꝝ bona:o crudeles aduocati ⁊ iudices.o

falsi notarij: o iniqui testes quis docebit vos fugere a ventura ira? Ut. n. patet ex dictis inter omnia peccata grauia maximũ scelus ē opprimere viduas.

¶ Qr vidue debent esse mortificate ꝛ aliene a conuersatione hominum: ac deuotioni feruenter inuigilantes. ¶ Capitulũ tertiũ.

Tertiũ mysteriũ declarãdũ de uiduitate dicit̃ regulationis: In quo scire licet ꝙ tres sũt regule quas uidue seruare tenẽtur. Prima dr̃ mortificationis. Secunda cõuersationis. Tertia deuotionis. ¶ Prima regula viduarum dicitur mortificatiõis. debẽt vidue eẽ mortificate ꝛ castigate ieiuniis vigiliis ꝛ disciplinis: aliter in eis pudicitia tuta esse non potest. Uñ Paulus .i. Thimot. 5. Uidua que ĩ delicijs est viuens mortua est. Et Hiero. in epistola ad Furiã ait. O filia si apostolus corpꝰ suũ in seruitutem redegit ne cũ aliis predicaret ipse reprobus efficeretur: quõ tu iuuencula adhuc in feruore iuuentutis posita dapibꝰ ꝛ vino plena: poteris eẽ ꝺ castitate secura? hec ille. Reprehensibiles itaꝗ sunt vidue ille que ocio vacãtes comedũt ꝛ bibũt splẽdide. dormiũt satis: polliunt cutẽ: ꝛ ornant̃: licet se vidualibus induant vestimẽtis. Secunda regula viduarũ dicitur conuersationis debẽt euitare ꝗ̃tũ possunt conuersationẽ hominum: nõ solum seculariũ sed sacerdotũ ꝛ religiosorum: ac quorũcũq; qui spiritualem vitam profitentur: qm̃ reuera nihil tã viris ꝗ̃ mulieribus adeo ẽ periculosũ sicͭ crebra ꝛ frequentata ẽt sub specie boni cõuersatio ꝛ collocutio maxime vbi etas cõsẽtit ad vitium. Hinc Hiero. ad Nepotianuz ait. Matrem ita tu vide: ne ꝑ illã videre cogaris quarũ vultus ita cordi inhereãt. ꝛ tacitum viuat sub pectore vulnus. Et Jo͞hs baptista sanctam matrem habuit põtificis q; filiꝰ erat: ꝛ tamẽ nec matris affectu nec patris opibus vincebatur: vt in domo parentium cuz periculo viueret castitatis: hec ille. Et. 32. dis. c. hospitiolũ. Hospitiolũ tuũ aut raro aut nũꝗ̃ mulierum pedes terant: quia nõ potest toto corde habitare cũ deo: qui feminarum accessibus copulat̃. Si igit̃ periculosũ est viris volentibus seruire deo cũ mulieribus conuersari: quanto magis ꝛ mulieribus ipsis: que debilioris sunt animi inferiorisꝗ; nature? Debent enim vidue cauere omnes malas suspitiões. Hinc Hieronymus ad Saluinã. Caueto oẽs suspitiões ꝛ quicquid rationabiliter fingi potest: ne fingatur ante deuita. Debent adhuc vidue libenter inhabitare domum: audireq; Hiero. d. ad Eustochiũ. Rarus tibi sit egressus in publicum: matres tibi querantur in cubiculo. Et non tantũ virorum: sed ꝛ matronaruz nõ frequẽtare domos: cũ hieronymꝰ dicat iterũ ad Eustochium. Nolo habeas consortium matronaꝝ: nolo ad nobiliuz accedas domos: nolo te frequẽter videri: vt cõtemnas qꝺ esse noluisti. Cur facis iniuriã viro tuo? Ad hoĩs coniugẽ dei sponsa quid properas? Disce in hac parte sãctã suꝑbiam Scito te illis esse meliorẽ: hec ille. ¶ Tertia regula viduarũ dr̃ deuotionis. Debent itaꝗ; eẽ deuote timẽtes: diligentes: desiderãtes ꝛ colentes deũ. Uñ ꝛ aplus. i. Thimot: 5. ait. Si qua vidua filios aut nepotes hꝫ: discat primo domũ suã regere: ꝛ mutuã vicem reddere parentibus. Hoc eni acceptũ est coram deo. Que autẽ vere vidua ẽ ꝛ desolata: speret in deũ ꝛ instet obsecrationibꝰ ꝛ orationibus die ac nocte. Huiusmõi viduis compatitur deus: easq; consolatur tribuens in h̃ seculo suã gratiã: ꝛ in futuro sempiternã gloriã: in q̃ viuit ꝛ regnat deꝰ per infinita seculorum secula. Amen.

¶ Feria sexta quarte hebdomaꝺ in q̃dragesima. ꝺ diuinitate domini nostri iesu xp̃i qui licet verus fuerit homo: fuit etiã verus deus: eiusdem cum patre ꝛ spiritu sãcto nature.

¶ Sermo. 52.

Tu es xp̃us. filius dei viui qui in hũc mũdũ venisti. Scribuntur hec ṽba Jo͞h. xi. c. ꝛ in euangelio hodierno. Deridetur tã a gẽtilibꝰ ꝗ̃ a iudeis immaculata fides nostra: qm̃ ꝑdicat confitet̃ ꝛ adorat xp̃m crucifixũ tãꝗ̃ verũ deuz dñatorem celi ꝛ terre. Uerũtñ

veritas ista tã mltiplicit ẽ declarata: vt amplius merito negari nõ possit. Ad ↄfusiõem tñ oium coꝝ qui cõtrariũ tenẽt: asseruntqꝫ xp̃m purũ hoiem fuisse nõ deum: ĩ presenti sermone curabimus oñdere ꝙ xp̃s est verꝰ ꝺus dei filiꝰ ab eterno a patre genitꝰ: eiusdẽ cũ patre ⁊ spiritu sancto substantie siue nature. Et diffuse de sua diuinitate loq̃mur. Jllam confitebatur deuotissima Martha cũ dicebat ꝟba premissa in temate. Quare cum omnibus veritas elucescat ꝙ filius ꝟginis qui ꝑ nobis ĩ cruce pepẽdit fuerit ꝺus verꝰ: diuinitatẽ eius tripliciter ĩsinuabimꝰ.

Primo auctoritate.
Secundo experimento.
Tertio ratione.

Quomodo auctoritate veteris testamẽti ⁊ Sybillarum ostenditur christum veruꝫ deum ⁊ hominem fuisse. Capitulum .j.

PRimo insinuemus auctoritate ꝙ christus fuerit verus deus. Et adduci possunt vtriusqꝫ pagine scripture veteris scilicet ac noui testamẽti. Vñ Esaias nono capitulo ait. Paruulus natus est nobis. ⁊ filius datus est nobis per hec. verba pronuncians christi humanitatem Deinde sequitur: Et vocabitur nomen eiꝰ admirabilis consiliarius. deus fortis: pater futuri seculi: princeps pacis. Et vt dicit Nicolaus de lira. Translatio septuaginta interpretum habet: ⁊ vocabitur nomen eiꝰ magni consilii angelus. Et translatio caldaica dicit. Et vocabitur nomen eius permanens in secula Messias: in quibus verbis exprimitur christi diuinitas. Et Hiere .23. scribitur. Ecce dies veniunt dicit dominus ⁊ suscitabo Dauid. g. iu. Translatio chaldaica habet: statuam Messiam iustum. Et sequitur. Et hoc est nomen quod vocabunt eum dominus iustus noster. Et secundum Nicolauꝫ de lira. vbi nos ponimus dominus: in hebreo ponitur nomen dei Tetragrãmaton. qꝺ est nomen significans solã essentiam vnam diuinã vt dicit Rabbi Salomon. per hec vero verba diuinitas ⁊ humanitas christi manifestatur. Et Baruch. .3. c. Hic est deus noster: ⁊ non estimabitur alius ad illum. Post hec in terris visus est ⁊ cum hominibus conuersatus est. Et Sybilla erythrea: vt Augustinus meminit. 18. li. de ciui. dei. versus quosdam composuit ꝺ fine mundi. Quorum prime littere iũcte sonant. Jesus christus filiꝰ dei saluator. Alie etiam Sybille nasciturũ predixerunt xp̃m filiuꝫ dei ꝺ virgine immaculata. He omnes secundum Jsido. ethimol. li. Et Lactantiũ in. i. li. diuinarum insti. deceꝫ fuere. Prima persica que fuit de persis. Secunda lybica Tertia delphica in templo delphici Apollinis genita: que ante troiana bella vaticinata est: cuius plurimos versus operi suo Homerus ĩseruit. Quarta chymeria in Jtalia. Quinta erythrea: de qua paulo ante tactũ est nomine Erophila in Babylone orta: q̃ grecis Jlion petentibus vaticinata est perituram esse Troiam. ⁊ Homerum mẽdacia scripturum. Dicta autem erythrea quia in eadem insula eius inuenta sunt carmina Sexta Samia a Samo insula vnde fuit cognominata. Septima cumana q̃ ⁊ cumea: de qua Uirgilius. Ultima cumei venit iaꝫ carminis etas. dicta autẽ cumana a cumis ciuitate que est in campania: cuius sepulchrum adhuc est in sicilia. Octaua hellespõtia. in agro troiano nata. Nona phrygia. Decima tyburtina. Ab his omnibus diuinitas christi per multa ante tempora q̃ꝫ in vterũ virginis descẽdisset prophetata fuit. Quarum dicta ⁊si simul collecta legeriꝫ. tamen quia vnde originaliter fuissent extracta inuenire nõ potui: hic minime volui inserere: preter illud quod dictum est per Augusti. de Sybilla erythrea. Memini etiam me legisse ⁊ vidisse in castro papiensi propheciaꝫ Sybille delphice: que de christo sic continebat. Jn vltima etate humiliabitur deus: ⁊ humiliabitur proles diuina. iungetur humanitati deitas: ⁊ puellari officio educabitur deus ⁊ homo. Signa precedent apud iudeos mulier vetustissima scilicet Helisabeth puerum concipiet. stella orbis mirabitur. ducatum prestabit scilicet magis. ad ortum .s. christi. Hic habens pedes idest annos. 33. eliget sibi ꝺ piscatoribꝰ eiectis nũeꝝ duodenariũ: vnũqꝫ diabolũ. s. Judã. ñ ĩ gladio bel

loue Eneadē vrbē:regeſq̄ ſubiſciet:ſʒ ī ba/
mo piſcatoris deiectiōe ⁊ paupie ſupabit di
uitias.⁊ ſupbiā ↄculcabit.huic quatuor aīa
lia ideſt euangeliſte ſurgent in teſtimoniuʒ.
ſectātes iuſticiā legemq̄ irreprehenſibilē.
huic cōtradicet̄ a beſtia.ſ. antixp̄o:⁊ ſurget
ſtella mira.i.pau. q̄ttuor aīalium hn̄s ima/
ginē. Erit āt beſtia horribil̄.ſ. Maugmeth
ab oriente veniens :cuius rugitus vſq̄ ad
gētes punicas audietur.hucuſq̄ Sibylla:
que ſatis apte diuinitatem chriſti pronun/
ciauit. In hiſtorijs ꝟo romanoꝝ legit̄ ꝙ tē
pore Conſtantini īpatoris ⁊ Helene matris
eius inuentū fuit in ciuitate Conſtātinopo
litana ſepulchrum quoddā ī quo iacebat ho
mo laminā auream habēs in pectore:ī qua
ſcriptū erat. Ihs xp̄s fili⁹ dei naſcet̄ de vir
gie Maria. Credo in eū. O ſol ſub Cōſtan
tini ⁊ Helene tēporib⁹ iterum me videbis.
Simile exēplū inuenit̄ in cronicis regū ca/
ſtelle. Dicit̄ enī ibi ꝙ apud Toletuʒ in quo
dā ſaxo inuent⁹ ē liber ſatis vetuſtus:ꝗ ſcri
ptus erat littera hebraica. greca.et latina.
loquens de triplici mundo myſtico. Et in il
lo inter cetera dicebat̄. In principio tertij
mundi xp̄s fili⁹ dei naſcetur de ꝟgine Ma
ria.⁊ ꝓ ſalute hominū patietur. At ⁊ Chal/
cidius ſuper.z.thimei Platonis de ſtella.q̄
apparuit magis in ortu xp̄i ſic loquit̄. Non
fuit ſtella illa morbū ⁊ mortē denunciās:ſʒ
aduentū dei venerabilis:quā cū ſuſpexiſſēt
chaldeorū ꝓfecto viri ſapientes ⁊ in conſi
deratiōe rerū celeſtiū ſatis exercitati que
ſiſſe dicunt̄ recentē ortū dei. Joſephus ꝟo
i.18.antiquitatū li. de xp̄o ait. Fuit aūt pre
dictis tēporibus ſapiens vir:ſi virū eū noīa
re fas eſt. Erat enī mirabilium operū effe/
ctor.⁊ doctor hominū coꝝ qui lībēter q̄ ve
ra ſunt audiūt.⁊ multos quidē iudeoꝝ: mł
tos quoq̄ ex gentilibus ſibi adiūxit. xp̄s ħ
erat. Hunc accuſatiōe primoꝝ noſtre gētis
virorū:cum Pilatus in cruce agenduʒ de/
creuiſſet:nō deſeruerūt hi qui ab initio di
lexerūt eum. Apparuit enī eis tertia die ite
rū viuēs ſm̄ ꝙ diuinitus inſpirati propħe
vel hec vel alia de eo innumera miracula
predixerunt. Angelus aūt ꝗ virgini conce
ptum naſcituri dei nunciauit. Luc.i.c. ſub
didit. Qđ enim ex te naſcet̄ ſanctū vocabit̄
fili⁹ dei. Et Johes baptiſta de xp̄i diuinita
te ſic dixit. Uidi ⁊ teſtimoniū perhibui: ꝗa
hic eſt filius dei. Idipſum dixit Nathanael
Joh̄.i.⁊ Petr⁹ Math̄.16. Audiamus iterū
⁊ Paulū Heb.i.d. Multipharia multiſq̄
modis olim de⁹ loquens patribus in ꝓphe
tis nouiſſime diebus iſtis locutus eſt nobis
in filio:quē conſtituit heredem vniuerſorū:
ꝑ quem fecit ⁊ ſecula. Et Ro.i. Quod ante
promiſerat ꝑ ꝓphetas ī ſcripturis ſanctis đ
filio ſuo. Et ad Titum.z. Apparuit gratia
ſaluatoris noſtri dei. Et ne prolixitate dicē
di tediuʒ audiētibus ingerat̄: dimiſſis aliis
teſtimoniis que chriſtum acclamant deum
verum:ſubnotabimus vocem illā paternā:
que inſonuit in monte vt patet Math.17.
Hic eſt filius meus dilect⁹,in quo mihi be
ne complacui ipſum audite. Et Joh.1z.cuʒ
chriſtus dixiſſet. Pater clarifica filiū tuuʒ
audita ē vox de celo: Et clarificaui:⁊ iterū
clarificabo. Et quidam de turba confuſuʒ
ſonum illius vocis audientes dicebant to
nitruum factuʒ eſſe. Alii autē dicebant an
gelum illi fuiſſe locutū. Sed non deſūt he
retici maledicti.ſ. Cherintus Hebion Pau
lus Samoſcetanus Fotinus ⁊ alii qui ſecū
dum Tho.in.4.ſumme contra gentiles tā
preclara validiſſimaq̄ de chriſti diuinitate
teſtimonia infirmare: ⁊ deiicere ſatagunt.
Aiūt enim ꝙ de ſimilibus ideʒ eſt iudiciuʒ
Sed omnes illi in quibus deus inhabitat
per gratiam vocantur in ſcripturis filii dei
per nūcupationem ⁊ adoptionem.⁊ tamen
non ſunt eiuſdem nature ſiue ſubſtantie cū
ipſo deo ergo a ſimili dicetur de chriſto ꝙ
ē dei filius ꝑ participationem:per adoptio
nem: vel nūcupationeʒ:nō autem per natu
ram. Probare auteʒ poſſumus per ſcriptu
ras ꝙ iuſti vocantur dei filii ⁊ dii. Unđ Da
uid in p̄s.ait. Ego dixi dii eſtis:⁊ filii excelſi
omnes. Et Joh.i.c.dicitur. Dedit eis pote
ſtatē filios dei fi.h.qui.cre.ī no.ei⁹. Et Joh.
x. Illos deos dixit ad q̊s ſermo dei factus
eſt. Et prime ſue canonice.c.3. Uidete qua
lem caritatem dedit nobis deus: vt filii dei
nominemur ⁊ ſimus. Et Ro.8. Ipſe enim
ſpūs teſtimoniū reddit ſpūi nr̄o ꝙ ſim⁹ filii

đi. Et Jac.i. Uoluntarie.n.genuit nos ꝟbo veritatis. Huiuſmõi ꝓbationibus heretici venenoſi ſuū virus effuderunt. Cōtra quoſ egregius Augu.in li.de eccleſiaſticis dog. de xp̄o ita loquitur. Natus ē ſm veritatez nature ex đo dei filius:natꝰ ē ſecūdū verita tem nature ex hoīe hoīs filius. vt ñ appellatione:nō adoptione:ſed natura in vtraqꝫ natiuitate naſcēdo filij nomē haberet. Ex q̄ dicto doc.theologi. di.x. tertij li. colligunt vnā propoſitionē .ꝙ hec locutio: xp̄s filius đi p adoptionē nullo mō ē admittenda:ſiue ꝓferať ſimpliciť.ſiue cū determinatiōe:vtpote ſi addať inq̄ꝫtū hō:qꝛ filiatio reſpicit pſonā eo ꝙ xp̄s ē vnus filius: ⁊ nō duo filij: lꝫ ī eo ſint due natiuitates.ſ.etňa ⁊ tēporaľ. Adoptio aūt preſupponit quādā extraneita tem:que nullo mō cōuenire pōt pſone xp̄i. Ad illud ꝟo ꝙ heretici obiiciūt.ſ. đ ſimilibꝰ idē eē iudicium. Rñdet Tho.in.4.li. ſūme ɔtra gētiles. Q᷑ aliť ſcriptura loquiť đ xp̄o ꝙ ſit filius dei:aliter de nobis. De ipſo eniz dixit. Joh.3.⁊ Joh.6. ꝙ deſcendit de celo ergo erat antequam de celo deſcendiſſet. Dicit eum vnigenitum Joh.i. Et Joh.8°. ipſe dixit. Añq̄ꝫ Abraham fieret ego ſum.q̄ oīa diuinitatis eius veritatē oñdūt.

Q᷑ experimēto miraculoꝝ xp̄i oñditur eius diuinitas:tū pp ſpeciē operū:tuz ꝓpť modū,tū ꝓpter documētuz. Capitulū.2.

Ecūdo inſinuemꝰ experimēto vel exēplo ꝙ xp̄us fuerit verus deus eiuſdem cū patre nature. Et đ hoc ipſe xp̄s dixit iudeis in tēplo in porticuꝰ Sa lomonis qñ circūdederūt eū interrogantes ſi eſſet xp̄s. Loquor vobis ⁊ ñ creditis. opa que ego facio ī noīe patris mei:hec teſtimo niū perhibēt đ me. Joh.x. Et cū ꝓpter hꝰmodi ꝟba voluiſſēt eū lapidare dixit. Uos dicitis qꝛ blaſphemo qꝛ dixi filius dei ſum. Si nō facio opa patris mei: nolite credere mihi. Si aūt facio ⁊ ſi ñ creditis mihi: opibꝰ credite: vt cognoſcatis ⁊ credatis: qꝛ pater in me eſt ⁊ ego in patre. Ex hoc dicit Tho. in.3.pte.q.43. Q᷑ miracľa chriſti fuerūt ſuf ficiēs teſtimoniū diuinitatis ſue propť tria p̊ ꝓpter ſpeciē operū. 2° ꝓpter modū. 3° ꝓpter documētū. Primo ꝓpť ſpeciē opeꝝ que trāſcendebāt oēm ptātem create natu re.propterea fieri non poterant niſi uirtute diuina. Unde Joh.9. Cecus illuminatus di cebat. A ſeculo non eſt auditum: quia aperuit quis oculos ceci nati.niſi eſſet hic a deo non poterat hec ſigna facere. 2° miracula que fecit chriſtus fuerunt ſufficiens teſtimo niū diuinitatis ſue :qa faciebat miracula: propria uirtute ⁊ auctoritate. Unde Luce 6.ſcriptū eſt.uirtus de illo exibat ⁊ ſanabat omnes. Et Luce.7. Reſuſcitans adoleſcen tulum.īpatiue locutus ē. Adoleſcēs tibi di co ſurge. Et qñ reſuſcitauit Lazarū Joh. xi.ait. Lazare veni foras. Neqꝫ audiēdi ſūt q dixerūt animā beatā:⁊ p̄cipue aiam xp̄i uirtute ꝓpria poſſe miracula facere .qm̄ ut dicit Ric.di.14.3.li. Miracula nō poſſunt fieri aliqua creata uirtute. Uñ q̄uis xp̄s quia ē deꝰ ⁊ hō :poſſit ratione diuine poten tie miracula facere.hoc tñ anima eius non pōt. Uñ Ric.li.i.de trinitate c.2.ait. Jlla ꝓ digia ⁊ ſigna que fuerūt facta ad cōfirmationē fidei noſtre:nō niſi p diuinā virtutem fieri potuerūt. Et ſi dicatur ꝙ ī ſuſcitatione Lazari xp̄s egit gr̄as deo patri. Rñdeť ꝙ aliud ē gratias referre:⁊ aliud ſuffragium īpetrare .propterea xp̄s dixit loquens ad patrē. Ego.n.ſciebam ꝙ ſp me audis.ſed ꝓ pter populū q circūſtat dixi :ut credant qa tu me miſiſti. Jdeo imperatiua voce clama uit. Lazare ueni foras. Alii ꝟo q miracula fecerūt nō ea fecere ꝟtute ꝓpa:ſꝫ ꝟtute đi vľ ꝟtute ipſiꝰ xp̄i īcarnati . Uñ ⁊ Petrꝰ ut ſcribitur ī actibꝰ apoſtoloꝝ dixit ei qui.40 annis iacuerat infirmus ad portaz templi: Jn nomine ihū ſurge et ambula. Tertio miracula ſunt ſufficiens teſtimonium chriſti diuinitatis propter documentum: quia filium dei ſe predicabat. Uñ. Joh.5. dixit. Pater meus uſqꝫ mō operatur. ⁊ ego operor. Et Joh.6. Sicut miſit me uiuens pať et ego uiuo propter patrem. Et Joh.7. Si me ſciretis forſitan et patrem meum ſcire tis. Et Joh.8. Ego et pater vnū ſumꝰ. Et Joh.16. Exiui a patre ⁊ ueni ī mūdum. iterum relinquo mundum ⁊ uado ad patrem Niſi hoc fuiſſet verum nequaquam ei aſti tiſſet diuina uirtus in miraculorum patra

tione. Nam impossibile est ipsum deū tam scelesto mendacio ferre testimoniū per ope ra infinite uirtutis. que sunt miracula vera Ex h Gregorius in omelia de ephia cōtra duros iudeos sic pulchre loquitur. Omnia clemēta auctorē suū venisse testata sūt. Ut enī de his quasi quodā humano usu loquar deū hūc celi eē cognouerūt: q2 protinus stel lā miserūt. Mare cognouit. qa sub ei9 plan tis se calcabile pbuit. Terra cognouit. quia cōtremuit. Sol cognouit. qa lucis sue radi os abscōdit. Saxa ꝛ parietes cognouerūt qa tēpore mortis ei9 scissa sūt. Infernus co gnouit: qa hos quos tenebat captiuos red didit. Et tñ hūc quē deū oīa clemēta īsēsi bilia sēserūt: adhuc īfideliū iudeoꝝ corda deū eē minime agnoscūt: ꝛ duriora saxis ad penitētiā scindi nolūt. eūqꝫ confiteri abne gāt: quē elemēta vt diximus aut signis aut scissionibus deum clamant.

Qr apparet diuinitas xp̄i ratione sāctifi cationis aiaꝝ remissionis peccatoꝝ. ꝛ pdu ctionis mundi. Capitulum. 3.

Tertio insinuemus diuinitatem xp̄i ratione. Quecūqꝫ. n. attribuuntur ſm veritatē alicui illa que nō pos sūt ꝯuenire nisi soli deo. ille ē de9. Sed xp̄o attribuuntur secūdū veritatē ea q̄ cōueni unt soli deo. ḡ ipse ē deus. Sunt aūt illa pri cipalia tria. Primū ē aiarū sāctificatio. Se cūdū pctōꝝ remissio. Tertiū mūdi pductio

Primū qđ deo cōuenit ē animarū sāctifi catio. Ido ipse Leuitici. 19. c. ait. Ego dn̄s q sāctifico vos. Hoc ipsū dicit de xp̄o. Unde Heb. vltio. Ih̄s vt sāctificaret p suū sāgui nē pplꝫ extra portā pass9 ē. Secūdū qđ đo cōuenit est peccatoꝝ remissio. ppterea per Esa. 43. ipse sic loquit. Ego sū qui deleo ini quitates vestras. Sed ꝛ de xp̄o. Math. 2. angelus dixit Joseph. Ipse eni saluū faciet populū suū a peccatis coꝝ. Ex hoc Math . 9. c. habetur. Qr cū quidaꝫ ex scribis mur murarent intra se: q2 xp̄s dixerat paralitico Cōfide fili remittunt tibi peccata tua. xp̄s rn̄dit. Ut quid cogitatis mala in cordibus vestris? Quid ē facilius dicere: remittunt tibi peccata tua. an dicere. surge ꝛ ābula? Ut sciatis aūt q2 fili9 hoīs haber potestateꝫ dimittēdi peccata. tūc ait paralitico: surge tolle lectū tuū. ꝛ vade in domū tuā. Tertiū qđ deo cōuenit ē mūdi productio. Hinc est quod p Esa. 48. c. ait. Ego ipse: ego primus ꝛ ego nouissimus. Manus quoqꝫ mea fun dauit terrā: ꝛ dextera mea mensa est celos. Sed de xp̄o etiaꝫ dicitur. Joh. 1. In princi pio erat v̄bū ꝛ īfra. Omnia p ipsū facta sūt ꝛ sine ipso factū ē nihil. Et mūdus per ipsū factus est: ꝛ mūdus eum nō cognouit. Non cognouerūt iudei: q2 in ppria venit ꝛ sui cū non receperunt. Nō cognoscunt infideles: q2 ipsū puruꝫ hominē existimātes deū veꝝ adorare recusāt. Nō cognoscūt ꝛ mali chri stiani. qui vt dicit Paul9 ad Titū. 2. Cōfi tentur se nosse deū: factis aūt negāt. O mū danorū supbia detestāda. O temeraria mē tis humane curiositas. O deniqꝫ ingratitu do maligna. Certe ille qui ī cuna vagiit: in presepio pānis fuit inuolutus. ī terris cū ho minib9 cōuersatus ē. ī cruce ī medio latro nū pepēdit. ī sepulchro vsqꝫ ī diē tertiū latu it. ipse uerus deus est. qui a mortuis resur gens ascendit in celuꝫ: ꝛ sedet a dextris dei Ipse pter nimiaꝫ caritatē suā qua dilexit nos: cū in forma dei eēt: nō rapinaꝫ arbitra tus ē eē se equalē đo. Exinaniuit semetipsū formā serui accipiēs: in similitudinē hoīum factus ꝛ habitu inuentus vt homo. vt dicit Phil. 2. c. O imensa pietas. o ardētissima caritas patris nostri dei. de quo dicit Joh. 3. Sic deus dilexit mundū vt filium suum vnigenitū daret vt omnis q credit in illū ñ pereat: sed habeat vitā eternā. Hoc Greg9 ꝯsiderās xp̄m in cruce nudatū. clauis cōfos sū. vulneribus plenū. coronatū spinis. extin ctū morte crudeli: cū admiratiōe ad deū ac pietate clamabat. O inestimabilis dilectio caritatis: vt seruū redimeres filiuꝫ tradidi sti. Nos vero cum ipso tā feruidū amorem recolentes referam9 gratias bn̄factori nr̄o deo ꝛ dn̄o iesu xp̄o: cui sit laus ꝛ gloria per infinita seculorum secula Amen.

Sabbato quarte hebdomade ī q̄drage sima. de v̄itate: q̄litate seu tēporalitate hor ribil illi9 bestie. s. ātixp̄i: q appebit ī vltimis temporibus cum ꝯsumata fuerit iniquitas hominum. Sermo. 53.

EGo sum lux mũdi Qui sequitur me non ambulat in tenebris: ꝟba sunt redẽptoris nostri: originaliter scripta Joh.8.c. ꝛ in euangelio hodierno. Jn vltimis tẽporibꝰ cũ ꝯsumata erit iniquitas hominũ apparebit deo permittẽte horribilis illa bestia que vocabulo cõi dicit̃ antixp̃s.s.xp̃o cõtrarius: ꝓpterea saluator noster p̃monuit oẽs vt solidi essẽt atq꜔ cõstantes in fide: neq꜔ desererent ipsũ saluatorẽ: qui ꝟbo ꝛ exẽplo salutis viã nobis oñdit. Erat eniꝫ lux vera q̃ illuminat oẽꝫ hoieꝫ veniẽtẽ in hũc mũdũ. Joh.i. Qm̃ aũt tp̃e ꝑsecutiõis antixp̃i mlt̃i ꝺficiẽt: qui xp̃m derelinquentes. antixp̃m sequentur ꝛ colent: currentq꜔ luce relicta post tenebras erroruꝫ ac vitioꝝ. Jdcirco in p̃nti sermone ꝓ eruditione p̃ntiũ de antixp̃o erimꝰ tractaturi. eo ꝙ nõ ipse sed christus ẽ omni studio atq꜔ conatu seq̃ndus. De ipsoq꜔ antixp̃o tria mysteria principalia declarabimus.

Primum dicitur veritatis.
Secundum qualitatis.
Tertium temporalitatis.

Qꝛ per auctoritates scripture ꝛ testimonia sãctoꝝ oñdit̃ futurꝰ ãtixp̃s. Caplm̃.j.

PRimũ mysteriũ de antichristo declarandũ dicitur veritatis: in quo aperte debemus ostendere qualit̃ verum est ꝙ antichristꝰ sit venturus: qui ecclesiam dei arctius expugnabat: ꝛ xp̃ianos crudelissime ꝑsequetur q̃꜔ fecerit vnq̃꜔ qcũq꜔ alius xp̃ani nominis inimicus. Ad h̃ aũt ꝓbandũ sũt auctoritates scripture ꝛ sctõꝝ testimonia que sequuntur. Scribitur nãq꜔ Geñ.49.c. ꝙ Jacob patriarcha ĩ extremo vite sue predicens filijs que ventura erant dixit de Dan. Fiat dan coluber in via cerastes in semita. mordens vngulas equi vt cadat assessor eius retro. Et licet vt dicit magister in historijs scholasticis intelligant iudei hanc ꝓphetiam de Sansone: qui fuit ꝺ tribu dan. vt patet. Judic.i3. Et iudicauit populũ vt habetur ibi.i6.c. tamẽ glo. ordinaria dicit ibi. sic Dan nõ solum coluber sed cerastes vocatur: qui serpẽs esse cornutus perhibetur: quo digne antixp̃i aduentus asseritur: quoniã cõtra sanctos morsu pestifero ꝛ cornu ptãtis armabitur. Ambrosiꝰ ꝟo li. de benedictione patriarchaꝝ. dicit prefatam ꝓphetiã de antixp̃o debere intelligi. ait enim. Antichristus futurus est de tribu dan. seuus iudex ꝛ tyrannus immanis q populũ iudicabit: ꝛ tanq̃꜔ sedẽs in via serpens deijcere tẽptabit eos q viam ambulãt veritatis. hec ille. Sicut enim duodeciꝫ fuerũt apostoli: de quorũ numero cecidit vnus: loco cuius successit Mathias: sic in numero duodecim tribuuꝫ filiorũ israel vna tribus ruit. s. dan. que in antichristo persequet̃ christũ. loco cuius Apoc.7. in visiõe beati Joh suppletur tribus Manassen: qui fuit filius Joseph. vt dicitur Geñ.38. Quare ꝓphetia Jacob recte ꝓnũciauit antichristũ futurũ. Daniel ꝟo. xi.c. ita inquit. Adhuc aliud tempus erit. s. ãtichristi. ẜm Nicolaũ de lira. ꝛ faciet rex. i. antichristus iuxta voluntatẽ suaꝫ ꝛ eleuabitur ꝛ magnificabit̃ aduersũ omnẽ deũ: ꝛ aduersum deũ deoꝝ loquet̃ magnifica. ꝛ dirigetur. i. ꝓsperabitur donec cõpleatur iracundia. s. dei ꝑpetrata quippe ẽ diffinitio: quasi dicat: sic ẽ determinatũ in dei p̃scia. Et deũ patrũ suoꝝ nõ reputabit: ꝛ erit in cõcupiscẽtijs feminaꝝ: nec quẽq꜔ deorũ curabit: qꝛ aduersum vniuersa consurget. Et Daniel. 8.c. Cuꝫ creuerint iniquitates: consurget rex impudẽs facie. s. antichristus inuerecũdus ad oẽ malũ etiam intelligens ꝓpositiões. Et roborabitur fortitudo eius: sed nõ in viribus suis. s. qꝛ in viribꝰ diaboli Et supraq̃꜔ credi potest vniuersa vastabit. Et prosperabitur ꝛ faciet. Et interficiet robustos scilicet illos qui inuenientur firmi ĩ lege dei nolentes ei obedire. ꝛ populum sãctorum secũdũ voluntatem suam: ꝛ dirigetur dolus in manibus eius: ꝛ cor suum magnificabit. Et in copia reꝝ oĩuꝫ occidet plurimos: ꝛ contra principem principũ. s. deum consurget. Et sine manu ꝯteretur. s. quia illũ deus interficiet. nõ ꝑ manũ hoĩs: sꝫ ãgeli De ipso etiam antichristo ꝓphetauit. Joh. i. sua canonica. c. z. Audistis qꝛ antichristus venit. i. veniet tempore suo ẜm Nicolaum de lira. Et Apoc. i3. Joh. ait. Uidi de mari

bestiam ascendentē:habentē capita septē.
⁊ cornua.x.⁊ sup cornua eiꝰ.x.diademata ⁊
sup capita eiꝰ noīa blasfemie. Et bestia quā
vidi similis erat pardo:⁊ pedes eiꝰ sicut pe-
des vrsi:⁊ os eius sicut os leonis.⁊ dedit il-
li draco virtutē suā.⁊ potestatē magnā. Et
vidi vnū de capitibꝰ suis:quasi occisū ī mor
tē:⁊ plaga mortis eius curata ē. Et admira
ta ē vniuersa terra pꝰ bestiā.⁊ adorauerunt
draconē qui dedit potestatē bestie. Et ado
rauerūt bestiā.d. Quis similis bestie:⁊ quis
poterit pugnare cū ea? Et datū est ei os lo
quens magna:⁊ blasphemias. Et data ē ei
potestas facere menses.42. Et aperuit os
suū in blasphemias ad deum blasphemare
nomē eius:⁊ tabernaculū eius:⁊ eos q̄ i ce
lis habitāt. Et datū ē illi facere bellū cū sā-
ctis ⁊ vincere illos. Et data ē illi ptās ī oēs
tribū ⁊ populū ⁊ linguam ⁊ gentē. Et ado-
rauerūt eā oēs qui habitāt terrā:quoꝝ non
sunt scripta noīa in libro vite agni qui occi-
sus est ab origine mūdi. Sanctꝰ ēt Metho
dius:quē ꝯmendat Hieroꝰ ī prologo super
Danielē.de quo ēt meminit magister histo
rie scholastice.c.4.super Gen̄.ita de ātixp̄o
dixit in libro quodā suo:in q̄ tractat de pri-
mis ⁊ nouissimis tēporibꝰ. Ueniet filius p-
ditiōis q̄ dicit̄ antixp̄s:⁊ putans ꝙ sit deus
exaltabit cornua eiꝰ nimis. Et Paulus.2.
Thessa.2.c. Reuelabit̄ ille iniquꝰ:quē dn̄s
iħs īterficiet spū oris sui:⁊ destruet illustra
tiōe aduentꝰ sui. Cuiꝰ aduētꝰ est ꝫm opatio
nē sathane in omni ꝟtute ⁊ signis ⁊ ꝓdigijs
mendacibus:⁊ in omni seductiōe iniqtates
his q̄ pereūt. De antixp̄o etiā Dama. dixit
ī.4.li.suarū sniarū. Decet scire qm̄ oportet
antixp̄m venire. Et Augꝰ. 20.li.de ciui.di.
c.19. Nō veniet ad viuos ⁊ mortuos iudicā
dos xp̄s:nisi prius venerit ad seducendos ī
aīa mortuos aduersariꝰ eius antixp̄s. Sed
ī q̄ tēplo sessurus sit incertum ē. vtrū in illa
ruina tēpli:qđ a Salomone constructū est.
an in ecclesia: Et saluator noster Joħ.5 ait.
Ego veni in noīe patris mei:⁊ nō accepistis
me. Alius veniet ī noīe suo:⁊ illū accipietis
Et Math.24. Cum videritis abhomina-
tionem desolationis:que dicta ē a Daniele
propheta:stantē in loco sācto q̄ legit ītelligit

Predixerat qppe Daniel.9.c. In dimidio
hebdomadis deficiet hostia ⁊ sacrificiū. ⁊ ī
templo erit abhomīatio desolatiōis. Quod
declarans Hilariꝰ super Math.dicit. To
tū iudicium aduentus futuri ponit.d. Cum
videritis ⁊c̄. De antixp̄i enī tp̄ibꝰ hec locu-
tus est propheta. Abhominatio enī ex eo di
cta ē ꝙ aduersus deū veniēs nomē dei sibi
vendicet. Desolatiōis aūt abhominatio:q̄r
bellis ⁊ cedibꝰ terrā desolaturus sit. Depre
hendimꝰ ergo p tot testimonia verū esse ꝙ
antixp̄s veniet. Sed nōnulli hanc veritatē
subterfugere querūt.d. venisse iā antixp̄m
Nā aliqui sūt tenētes hereticos omnes an
tixp̄os fuisse Alii opinant̄ illū fuisse Nero
nem. Quidā vero arbitrātur ꝙ fuerit spur
cissimus Maugmeth. Sed primis respon-
demus non esse negandū hereticos omnes
mysticos antixp̄os posse vocari. Quia et
Joħ.i.canonice.2.c. Antixp̄i ait multi sūt.
Et Hieronymus sup illo ꝟbo Math.24.
Multi veniēt in noīe meo.d.ego sū xp̄s.
inquit. Ego reor omnes heresiarchas anti
xp̄os esse:⁊ sub noīe xp̄i docere que contra
xp̄m sūt. Ueruntm̄ nō obstat quin verus et
realis antixp̄s venire debeat. Contra secū
dos vero dicere possumus ꝙ Nero nō fuit
antixp̄s verus.tum quia post ipsum inuen-
ti sunt ⁊ alii crudelissimi psecutores xp̄iano
rū vt Domitianus. Antoniꝰ seuerus. Ma
ximianꝰ. Decius. Aurelianus. Diocletianꝰ.
Maximinꝰ ⁊ ceteri.tum q̄a antixp̄s regna
re debet p tres ānos cum dimidio:sicut pa-
tet in auctoritate superius allegata Apoc.
vbi dicit̄ ꝙ data ē illi ptās facere menses.
42. Et Daniel.12.c.dr̄.ꝙ persecutio eius
durabit p tempꝰ.i.per annū ⁊ tp̄a.i.p duos
annos ⁊ dimidiū tp̄is.i.dimidiū anni ꝫm ex
positionē Hiero. Nero aūt scđm Horosiū
⁊ Eutropiū regnauit annis.14. Nō potuit
etiā Nero esse antixp̄s:q̄r antixp̄s īterficiē
dus ē ab angelo.⁊ Nero interfecit seipsū.
vt qui aliis crudelis extiterat:in seipso cru
delitatis officiū exerceret. Sed adhuc qui-
dam dixerunt Neronem resurrecturum ⁊
futurū antichristū. de quibus dicit Augꝰ.
li.20.de ci.dei. Multū mihi mira hec opi-
nantium tanta presumptio. Alios vero qui

dixerunt Maugmeth fuisse antixp̄m ↄuin
cere possumus ex verbis christi dicentis.
Math.z4. Nisi breuiati fuisset dies illi ñ
fieret salua omnis caro. Persecutio autez.
Maugmeth durauit iam per annos octin
gentos. Persecutio autez antixp̄i licet gra
uior ꝛ t̃ribilior futura sit qualibet alia: ab/
breuiabit̃ ꝑpter electos Quare expectād⁹
ē antixp̄s de q̊ paulus.z.Thessa.z.c.ait.ꝙ
reuelabitur ille homo peccati filius perdi/
tionis:qui aduersatur ꝛ extollitur supra oē
quod dicitur deus.

¶ De qualitatibus seu conditionibus an/
tixp̄i q̃ꝫtum ad eius natiuitatē:malignitatē
ꝛ potestatem. ¶ Capitulum.z.

Ecundū mysteriū declarandū de
antixp̄o dr̃ qualitatis:ī quo notare
debem⁹ triplicē ei⁹ↄditionē. Prima dr̃ na/
tiuitatis. Scd̄a malignitatis. Tertia pote/
statis. ¶ Prima antixp̄i ↄditio dr̃ natiuita
tis. ſm Methodiū nascet̃ ī chorozaim. nu/
triet̃ ī bethsaida. Sꝫ q̱busdā videt̃ ꝙ nascet̃
ī Babylone.ut dicit glo.sup.z.Thessa. Et
Hiero⁹.sup danielē. Uerū tñ nec hoc videt̃
ↄsonū v̄itati:nisi ītelligam⁹ babylonez my/
stice: ꝑut sig̃t confusionē:eo ꝙ babylon illa
magna cecidit.ꝛ facta ē ībabitabilis. Ex q̊
dubiū videt̃ in q̊ loco determiate sit nasci/
tur⁹ antixp̄s. De gēte v̄o credibile ē ꝛ veri/
simile ꝙ nasciturus sit. vt Hiero⁹ dicit sup xi.
.c.Dan̄. de ppl̃o iudeoꝝ. De mō aūt lꝫ q̱daꝫ
dicant ꝙ ope demonis generabit̃ succubi.
.s.q̱ assūpto corpore ī specie mulieris suppo
net se viro.ꝛ īcubi q̱.s.postea ī specie viri cō/
miscebit se mulieri. Tñ hoc nulla auctorita
te ꝓbari pōt. Et vt hiero⁹ dicit ad paulinū.
Qđ de scripturis scis auctoritatē nō hꝫ:ea/
dē facilitate cōtēnit̃ qua ꝓbat̃. Idcirco ībe
rendū ē sn̄ie dama.q̱ ait. Nō ex fornicatiōe
generabit̃ ꝛ suscipiet oēm actū sathane.

¶ Scd̄a cōditio antixp̄i dr̃ malignitatis. Erit
q̱dē hō malus vitiosus ꝛ nequā:sicut vnquā
aliq̱s fuerit ī hac vita. Sed apud nōnullos
dubiū videt̃. Utꝝ antixp̄s erit diabol⁹ īcar
natus queadmodū xp̄s fuit de⁹ īcarnat⁹. Et
q̱busdā videt̃ ꝙ sic.q̱r Greg⁹.16.moral̃. ait.
Caput iniquoꝝ diabolus ē.q̱ vltimis tp̄ib⁹
illud vas ꝑditiōis īgressus antixp̄s vocabit̃
Uerū tñ hiero⁹.exp̄sse ↄtrariū dicit sup illo
v̄bo danielis.7.c. Ecce oculi hōis erāt ī cor
nu illo. Nō putem⁹ inq̱t iuxta q̊rundā opio
nē illud cornu.i.antixp̄m diabolꝫ esse vel
demonē:sꝫ vnū de hōib⁹ ī q̊ sathan habitatu
rus ē corꝑaliter. Qđ dictū ītelligendū ē.nō
ꝙ istud fiat ꝑ assūptionē ꝛ vnionē ī suppo/
sito:q̱r vt puto īconueniēs ē suppositū qđ/
cūq̱ creatū posse nām extraneā assumere:
q̱r hoc ē priuilegiū singulare suppositi īcrea
ti. Quare dicendū ē ꝙ diabolus ī antixp̄o
hītabit ꝑ totalē illi⁹ hōis possessionē. Et ad
hūc ītellectū trahēda sunt v̄ba Greg. Hoc
etiā ipsū sētire videt̃ ioānes dama.q̱ de an
tixp̄o ait. Presciens deus iniq̱tatez future
voluntatis ei⁹ concedet ī eo hītare sathanā
Erit itaq̱ antixp̄s hō purus ꝛ verus:lꝫ dia
bolo familiarissim⁹:ex cui⁹ cōmercio multa
scire ꝛ facere pot̃it. Uñ Greg. z9.li.mora.
ait. Sicut.n.cedrus arbusta cetera ī altum
crescēdo deserit.ita ēt antixp̄s mūdi gloriā
tp̄aliter obtinens:mensuras hoīum ꝛ hoīes
culmine ꝛ signorum potestate transcendet.
Spiritus quippe in illo est qui ī sublimibus
positus potentiam nature sue non perdidit
vel deiectus. Cuius idcirco virtus nūc mi/
nime ostñditur:q̱r dispensatione diuine forti
tudinis ligatur. ¶ Tertia antixp̄i conditio
dicitur potestatis. Accipiet nāq̱ potestatē
a deo sinente ꝛ permittente super vniuersā
terram. Attrahet nāq̱ paucis dūtaxat ex/
ceptis ad se omnes gentes:facietq̱ non so/
lum obliuisci: verum etiam blasphemari no
men illud:quod est super omne nomen.no/
mē.s.dñi nostri iesu christi. Multaq̱ impia
loquetur ꝛ dicet contra honorē eius:ꝛ vir/
ginis matris:ac oīum scōꝝ celi:inducetque
oēs populos vt ipsum colant pro deo. Et vt
dicitur Math.z4.c. Erit enim tunc tribu
latio magna qualis nunq̱ fuit ab initio mū
di vsq̱ꝫ modo.neq̱ fiet. Inuadet siquidez il
le homo peccati vniuersū orbem terrarum
manu armata:congregabitq̱ in prelium co
pias incredibiles:nec erit qui possit se defē
dere a furore illarum. Largiet̃ adhuc am/
pla munera:ꝛ largissima dona his q̱ ei spon
te sua adherebunt. Seducet ꝛ alios signis
ꝛ prodigijs mendacibus. Et vt dr̃ Math.

24. Surgent pſeudo xp̄i: ⁊ pſeudo propheté: ⁊ dabunt ſigna magna: ita vt ĩ errorem inducant ſi fieri poteſt etiã electi. Ceſſabũt tũc deo permittẽte omnia miracula vera: Cruciabunt pro xp̄o illi qui feruẽtes erũt: ⁊ nulla conſolatione viſitabuntur. O quid erit tũc tãtas nouitates inſpicere? O quãta horribilitas videre dirui tẽpla ⁊ eccleſias dei: religionẽ deleri: contemni virtutes: ꝓphanari ſacra: ⁊ pollui ꝟgines. ac torqueri ſine vlla pietate xp̄ianos. O quãta ignominia occupabit tunc mũdũ qñ licebit vnicuiqꝫ ꝓ libito ad carnalitates: ad ſpurcitiã omnem: ⁊ ad laſciuias laxare habenas. Sꝫ breue erit tempus illud in quo proſperabitur diabolus antixp̄s. Quoniam vt predictum eſt poſt tres annos cum dimidio deo iubente ĩterficietur ab angelo.

¶ Q2 ſecundũ aliquos vicinũ eſt temp⁹ antixp̄i. tum ꝓphiarũ prenunciatione: tuꝫ etatum annumeratione, tum etiam iniquitatũ conſumatione. ¶ Capitulum tertium.

TErtium myſteriuꝫ declarandũ de antixp̄o dicit̃ tp̄alitatis. in quo videndum eſt an proximum ſit ⁊ vicinuꝫ temp⁹ quo apparere debeat peſſimus antixp̄s. Et ſaluo iudicio meliore. dicũt quidã ꝙ ſic propt̃ tria. ¶ Primo ꝓpter prophiaꝝ prenunciationẽ. Secũdo ꝓpter etatũ annumerationẽ. Tertio ꝓpt̃ iniquitatũ cõſumationẽ. Primo ꝓpter ꝓphiaꝝ ꝑnunciationẽ Aiunt enĩ abbatẽ Joachim ſpiritu claruiſſe ꝓphico. Ipſe ꝟo papaliſtã depinxit. in q̊ multa futura de ſtatu eccl̃ie prenunciauit. Ibiqꝫ ponit duos poſt iſtũ: q̄ Paulus ſecundus vocat̃ ſũmos pontifices eſſe futuros. poſt quos et tertius depingit̃ qui coronam exhibet antichriſto. Sed ⁊ ego dico ꝙ licet multa predixerint Joachim. ſctã Brigida: Methodius. Merlinus ⁊ ceteri q̄ ſp̄m habuerũt ꝓphie. tñ vt mihi videt̃ dicta eoꝝ ñ intelligunt̃. Nã de Nicolao Caliſto Pio ⁊ Paulo pontificibus maximis nihil inuentũ eſt. qđ Papaliſta ſonet ſꝫm veritatẽ. Qđ ſi verũ ſit relinquo arbitrio ſapientiũ dicẽdum. Et ꝓpterea reprehẽſibiles poti⁹ iudico q̃ꝫ laude dignos eos q̄ ꝓphias que ĩ ſcriptura ſacra non habentur nimis curioſe legere ⁊ interpretari ſtudẽt: qm̄ ſepius inueniuntur decepti. Scio eteni etiã graues ac ſanctos viros in hoc ipſo defeciſſe. Nã qdã egregius ⁊ ſanctus predicator diebus nr̃is cathalogo ſcõruꝫ aſcript⁹ bono zelo ductus publice ⁊ ſepiſſime predicauit. ĩmo ſup inde tractatũ copioſiſſime ſcripſit. Q2 ſuo tẽpore natus erat antixp̄s: habebat ipſe quaſdã prophetias: aliquaſqꝫ ratiões quib⁹ inducebatur: vt ita crederet ⁊ ꝑdicaret. Sꝫ reuera euidentia facti declarat ipſũ fuiſſe deceptũ. Et ſic nõ audeo ꝑ aliquã ꝓphetiã: quaꝫ nõ intelligo temere diffinire: ꝙ tempus iaꝫ ĩmineat antixp̄i. Secũda rõ que mouit aliq̊s vt dicerẽt proximũ iam fore antichriſti tempus ẽ propt̃ etatũ annumerationẽ. Dicũt enim nos eſſe in ſexta etate mũdi ex q̃ preteriérũt. 1466. anni. Et ex cõſequenti in breui mundus habebit finem. Et cum antichriſtus anteq̃ꝫ mundus finiatur venturus ſit. ergo veniet ĩ breui. Sed quid ad hoc dicendũ ſit diffuſius habebitur in ſermone đ contemptu mundi. ¶ Tertia ratio q̃ pleriqꝫ aſtruere nitunt̃ antixp̄m cito eẽ venturũ ẽ propter iniquitatũ conſumationẽ. Dicũt. n. impletam iam ⁊ conſumatã eſſe menſuraꝫ iniquitatũ ⁊ peccatoꝝ: ac ꝑ hoc ĩſtare tempus. de quo. 2. Thi. 3. c. dicit̃. In nouiſſimis diebus inſtabũt tp̄a ꝑiculoſa: ⁊ erunt hoĩes ſeipſos amãtes. cupidi. elati. ſuꝑbi. blaſphemi. parentib⁹ nõ obediẽtes. ingrati. ſceleſti ſine affectiõe. ſine pace. criminatores. incõtinẽtes. ĩmites. ſine benignitate ꝓditores. proterui. tumidi. voluptatuꝫ amatores magis q̃ꝫ dei. habentes quidem ſpẽm pietatis virtutẽ aũt eius abnegantes. hec illi. Quis ꝟo oĩa ſupradicta inuoluerũt hoĩes mortales miſeroſqꝫ: ⁊ potiſſimũ eos q̄ nomẽ xp̄ianũ profitentur: ꝓpterea ⁊ ſi rõ tertia nõ cõcludat de facto ꝙ vicinũ ſit tempus ãtixp̄i ſatis tñ efficax eſt ad nos monendũ vt illud timeam⁹ tempus. Heu heu. quis ſine horrore cogitare queat q̃ꝫtũ hodie ſuperabundauit iniqtas ⁊ refrigerata ẽ caritas multoꝝ? O xp̄iana religio. o decora ⁊ ĩuiolata fiđs. pſequuntur te hodie. deturpãt ⁊ inficiũt nõ tantum alienigene: ſed ⁊ tui q̄ fideles ⁊ chriſtiani vocari gloriantur. Illi ſunt qui modi

cam aut nullam habent ad dei cultũ reue-
rentiam. Illi qui ecclesiasticas dignitates
pro explendo ambitionis sue appetitu furã
tur ⁊ rapiunt. Illi sunt qui collocauerunt
vineaȝ domini sabbaoth idest ecclesiam sã
ctam. non agricolis fidelibus: sed vt ita di-
cam atrocissimis hostibus. Illi sunt qui ec-
clesiaruȝ bona lacerant. dissipant. in vsus
malos expendunt ⁊ deuorant: sicut lupi. Il
li sunt qui principantur imperant et domi-
nantur: populus sine iusticia. sine veritate.
sine clementia. Illi sunt qui precepta dĩ vi
uentes negligunt ⁊ contemnunt. Non co-
lunt deuȝ. non amãt. non venerãtur: ⁊ blas-
phemãt nomen eius scm̃ ⁊ ĩ illo piurant: di
es festos non seruãt. parentes aspernantur
inuidi sunt. iracundi litigiosi. seditiosi. per-
cussores. homicide humanum sanguinem
crudeliter effundentes. Non erubescũt: q̃si
iaȝ publice adulterari. fornicari. ⁊ quod his
fedius est contaminari fetidissimo vitio so-
domie Auaricie autem locum dederũt ita
vt nulla sit ampli⁹ veritas. nulla fides: nul-
la caritas in eis. Lucrãtur per vsuras: frau
des. simulationes deceptiões ⁊ alios inde-
bitos modos. Licentiarunt linguam vt lo-
quat̃ criminationes. mendacia testimonia
falsa. detractiones. susurrationes. scurilita-
tes. contumelias. improperia et conuitia.
Aperuerunt cor suuȝ ad cõcupiscẽdũ hui⁹
seculi bona: ⁊ ad desiderandũ delectari in
peccatis carnis. Fregerũt multi votũ qđ
deo fecerant. Finxerunt multi bonitatem
vite: acceperũt ouiũ vestimẽta. intrinsecus
autem sũt lupi rapaces. O quanta pecca-
ta ⁊ q̃ȝ enormia latẽt sub ouina pelle. o ma
gne deus. o sapientissime dñe. tu oĩa vides
tu omnia deniqȝ nosti. Nos vero merito ꝓ
pter tanta facinora timere debemus ne in
nos deseuiat ira sua sinatqȝ per antixp̃ȝ ve
xari mundũ tempestate magna. A qua nos
liberet redemptor noster pijssimus: qui cũ
patre ⁊ spiritu sancto viuit ⁊ regnat per ĩ-
finita secula seculorum. Amen.

Dominica de passione in mane. de hono
re parentuȝ exemplo christi: qui in euange-
lio suũ pr̃eȝ honorare se asserit. s. q̊ ad dile-
ctõeȝ: sbiectõeȝ. ⁊ ɔuersatõeȝ. Sermo. 54.

Ego honorifico patrem meum. Uerba sunt redemptoris nostri origina
lit̃ Job. 8. c. ⁊ hodierno euã
lio ãnotata. Facti sũt adeo
vtplurimum impij filij ad parentes suos.
vt merito quilibet pater aut mater dicere
possit illud esa. prio. Filios enutriui ⁊ exal-
taui: ipsi auteȝ spreuerunt me. Ut igitur ẽt
⁊ ipsi iuuenes ⁊ adolescentes ac pueri pa-
rentes colendo ad veram penitentiam re-
ducantur: in presenti sermõe de honore pa-
rentum dicere statui. Nam exodi. 20. c. do-
minus deus dixit. Honora patrem tuum ⁊
matrẽ tuam. vt sis longeuus super terram.
Christus vero in euangelio hodierno pr̃eȝ
se honorare fatet̃. vt sic nos etiam suo exẽ-
plo instrueret quid agere debemus. De ip̃o
itaqȝ parentum honore tria mysteria de-
clarabimus.

Primum dicitur dilectionis.
Secundum subiectionis.
Tertium conuersationis.

Qr honorandi sunt parentes propter be
neficioꝝ multiplicitatem propter parentũ
caritatem. ⁊ propter irrationabilium exem
plaritatem. Capitulum. i.

PRimum mysterium declarandum
de parentum honore dicit̃ dilectio
nis. Debent vtiqȝ filii qui parentes
honorare volunt illos diligere et ex corde
amare ꝓpter tria. Primo propter benefi-
ciorum multiplicitatem. Secundo propt̃
parentum caritatẽ. Tertio ꝓpter irratio-
nabilium aĩalium exẽplaritatem. Primo
filii debent parentes diligere ꝓpter bene-
ficiorum multiplicitatem. Quisnam expli-
cet quot a parentibus filii bñficia recepe-
runt? Ab illis equidem sumpserunt esse qđ
bonum tam grande est. vt ipsum sit funda
damentum omnium aliorum bonoruȝ. Nã
qui non habet eẽ: nullum aliud bonum ha-
re potest. non diuitias. nõ gloriaȝ. nõ famã.
non sciam. nõ virtutes. nõ gr̃am. non vitaȝ
eternam. Ipsum etiam esse bonũ ab omni
bus est desiderabile. Unde Aris. 2° de aĩa
ĩquit. Omnia appetunt esse. ⁊ illius causa

agūt quecūꝗ agūt ſm nāz. Propter hoc bonū a parentibꝰ habitū libro de hebdomadibus Boetius ait. ¶ Omnium bonorum ipſū eſſe bonū ē. Hic etiā ſapiēs. Eccle.7.c. ait. Honora patrem tuuz ⁊ gemituū matris tue ne obliuiſcaris. Memēto quoniam niſi ꝑ illos nō fuiſſes. Et Hiero. in epiſtola de honore parentū ait. Honorandi ſunt parētes: quia ꝓmo ſūt nobis cā naſcēdi. Hoc bñficio motꝰ Coriolanꝰ romanus cōſul ab vrbis rome obſidione ceſſauit. Scribit nanꝗ de illo Eutropius. ꝙ poſtꝗ̄ vicerat volſcoſ ⁊ coriolos: unde poſtea nomē accepit: exul factus romanis ad uolſcos in exiliū mittit̄. cū quibus gratioſe uiuēs ab eis ɔtra romanos dux factus ē. Et pꝰ multas ciuitates ⁊ terras ab eis adeptas ad foſſas quinꝗ miliū paſſuū ab urbe caſtra poſuit. ſecundꝰ pꝰ Tarquiniū ſuperbū: ꝗ ɔtra patriā duxiſſet exercitū. Populat̄ ide romanū agꝝ cuſtodibus inter populatores poſitis. qꝺ ſm Frontinū de re militari. faciebat ut diſcordia oriretur inter pr̄es ⁊ populum. Multitudo tādē ingens pacē expectans: ſenatū mouit ut ad Coriolanū oratores mitteret. Qui cum non obtinuiſſēt: iterū miſſi alij nō recipiunt̄ in caſtris. Mittuntur poſtea ſacerdotes cū ſuis inſignibꝰ velati. qui minꝰ fecerūt ꝗ̄ primi. Tūc matrone ut ſcribit Valeriꝰ ſub rubrica de pietate erga parētes. ad Vecturiā matrem Coriolani. Volumniāqz vxorē frequentes cōueniūt ut ipſa mater ⁊ uxor Coriolani duos eiꝰ filios ī hoſtiū caſtra ducerent: ⁊ urbē precibꝰ liberarēt: quā armis tutari difficile erat. Cum g̊ ad caſtra ventū ē: nunciat̄ Coriolano adeſſe ingēs mulierum agmen. qui ſpreuit eas. mox quidā familiariū: niſi me inq̄t decipiāt oculi: mater tua. ɔiunx ⁊ liberi tui adſūt. Tunc Coriolanꝰ cū matri obuie āplexū ferret: dixit mat̄. Priuſ ꝗ̄ āplexū accipiā dic an ad hoſtē: an ad filiū veneri. ⁊ utrū captiua ī caſtris tuis ſim. In h̄ me lōga uita ⁊ ſenectus traxit ut exulē te deīde hoſtē uiderē. Potuiſti populari hanc terrā: q̄ te genuit ⁊ nutriuit? Si ego te non peperiſſē roma nō oppugnaret̄. Si filiū nō haberē: libera ī patria mortua eſſē. Uxoris deīdeac liberorū āplexꝰ ab oī turba mulierū ſtrauere uirū. Tunc ad matrē ꝟſus ait. Expugnaſti ⁊ uiciſti irā meaz. Patriā ergo utero tuo dono: repenteqz agꝝ romanū armis hoſtibus liberauit. Recordatꝰ fuit ergo Coriolanꝰ ꝗ̄tū matri debebat: in cuius utero ſuſcepit eſſe. Hinc Hieroꝰ de honorandis parentibus ait. Prebeatur patribus amoris mixta formido: ꝗ primi ſūt nobis cā naſcēdi. Exhibete patribꝰ filij qꝺ vos poteſtas paterni nominis cogit: que adeo ē coꝝ meritis attributa: ut ipſa de uobis exigat quod natura iubere non potuit. Matribꝰ quoqz debitā īpēdite reuerētiā: que vobis uteri liuore ſeruientes pondus corporis ueſtri tolerant: atqz ignotam portantes infantiam: famulatuz quēdā exhibent naſcituris Illo tempore nō tm̄ ſibi mr̄ eſurit. nec accep tos ſola digerit cibos. Materno victu alitur ⁊ ille qui latet: eiuſqz mēbra alteriꝰ comeſtione paſcuntur: ut homo futurus alienis morſibus ſaturetur. hec ille. Sunt ⁊ alia beneficia filijs a parentibus oblata. Nam ut in pluribus ipſi filios nutriūt aut nutriri faciunt. ipſos in etate infantili cum magna diligentia ab omnibus contrarijs protegunt ⁊ defendunt. Ipſi eis prouident de uita et tegumento. Ipſi eis alludunt: applaudunt ⁊ blandiuntur ut a planctu reuocent. Ipſi eos docent ut loqui ſciant: immo ut ſepiſſime ut bonos mores ſequantur. ꝓpterea Hieroꝰ de honore parentū. ait. Memento g̊ parētū eſſe ꝙ talis es: q̄rū manibꝰ incrementa ſumpſiſti. ⁊ filij debent parentes diligere propter parentū caritatē: Nā quātūcunqz filij diligant patrem et matrē tamen ab his plus diligunt̄. Et hoc ſecundū Ar. 8. ethi. prouenit ex triplici ratione. Prima ratio ē diuturnitatis temporiſ. Nā quanto amor magis durat: tanto vehemētior ꝑficitur. Amor autē parētū ad filios diuturnior eſt ꝗ̄ filioruz ad parentes. Stati enim cum filii naſcuntur parentes diligūt eos: non tamen ſtatim filii diligunt parentes: quia non ſtatim ſunt tante cognitionis ut poſſint cognoſcere quid ſit diligendum. diuturnior eſt ergo amor parentum ad filios ꝗ̄ econuerſo et fortior eſt et vehementior. ¶ Secunda rō eſt certitudinis ꝓ

Falsu est. q[uod] sc[ri]-
bat ualerius
matronas adve-
turia[m] uenisse
et hoc uerisimile
fuit

lis. Parētes igit̄ sūt magis certi de sua pro le: q̃ ipsa de parentibus. Et sic matres plus q̃ patres. ¶ Tertia rō est vnionis. quia filii vniuntur parentibus eo ꝙ ab ipsis habent esse. ⁊ nō ecōuerso. Ideo dicit Alex. in. 3. volumine summe. ꝙ de amore filiis exhibēdo nō datur preceptum. sicut nec de amore sui ipsius. q2 ad hoc sufficienter inclinat natura. Unde sicut humor ascendit a radice ad ramos. ⁊ nō econuerso. sic naturaliter a parentibus ascendit amor ad filios ⁊ nō ecōuerso. Idcirco amor parentū ad filios est naturalis. Amor v̄o filioruȝ ad parentes debet esse gratuitus. Hinc Hieronymus ī epistola de honorandis parentibus ait. Sit tibi grata vita ipsoꝝ: quibꝰ carior est vita tua q̃ propria. Redde amoris vicē colēde pietatis. De hoc autē amore parentum ad filios est exemplū de Dauid clementissimo. 2. Regū. 18. Cuȝ enim Absalon filius eius tēptasset eum pellere regno: ac Dauid contra eum mouisset exercitum: cum ipse Dauid remansisset in porta ciuitatis: p̄cepit Joab ⁊ Abisai quibus commissa erat sūma belli. d. Seruate mihi puerū Absalon. Itaq3 egressus est populus contra Absalonē ⁊ suos ī cāpuȝ: ⁊ factum est preliū. Debellataq3 est ab exercitu Dauid gēs Absalonis. Accidit autē ut Absalon occurreret seruis Dauid sedens mulo. Cumq3 ingressus fuisset mulus subter condensā quercum. adhesit caput eiꝰ quercui. ⁊ illo p capillos suspenso: mulus cui insederat pertrāsiuit. Quod cum nunciatū fuisset Joab: tulit tres lanceas in manu sua ⁊ īfixit eas ī corde Absalonis. Cūq3 adhuc palpitaret cucurrerūt decē iuuenes armigeri Joab ⁊ interfecerunt eū. Cum v̄o nuncius curreret ad Dauid. qui sedebat int̄ duas portas: ⁊ speculator diceret. Uideo aliqueȝ venientē: dixit Dauid. O si bonus est iste nuncius. Et appropinquans nuncius ad Dauid ait. Salue rex. Benedictꝰ dominus deus: qui dispersit oēs contrarios regi meo. Et ait rex. Est ne pax puero Absalōi? Qui respondit ꝙ interfectus erat. O Dauid pater piissime. o pater amantissime. Nō cogitauit Absalonis rebellionem: nō dixit. Uolebat filius meus subripe regnuȝ meū idō merito est iterfectus: imo paterno amore deuictus. cōstrictus ē lachrymas fundere. ⁊ ascēdit cenaculū porte: ⁊ fleuit: ⁊ sic loquebatur. Fili mi Absalon: Absalon fili mi quis mihi tribuat vt ego moriar p te? Absalon fili mi: Fili mi Absalon. Uincebat ḡ paternꝰ affectus Dauid animū: vt de mortuo filio licet sibi inimico nō gauderet: ȝ potius angustiaret̄. Tertio filij debent parētes diligere ꝑpter brutorū ⁊ irrationabiliū animaliuȝ exemplaritatem. Ipse equidem seuissime fere ⁊ animalia siluestria: serpētes feroces volucresq3 rapaces ad parētes suo modo pietatem exhibēt ⁊ amoreȝ. De ciconia enī ī li. de natura animaliū legitur. ꝙ senescens pater aut mater eiꝰ ab ea nutritur: alis cōfouet̄: ⁊ Ciconia filia quecūq3 potest beneficia parentibus indulget. Quare vt dicit Ambrosius in exameron. Auis pia romanorum antiquo more appellari solebat. Sed dum hec loquimur: admirari debemꝰ vnde ē ꝙ in multis filijs tanta iniquitas reperitur. Nam vsq3adeo pleriq3 in patrem aut ī matrē crudeles effecti sūt: vt non solū eos odiant: non soluȝ non amēt: sed mori illos desiderent ⁊ affectēt. imo visuȝ est temporibus nostris. s. 1470. in ciuitate Bari filium gladio interimere propriā matreȝ. O genimina viperaꝝ. O omnis humanitatis inimici. o inexhonoratissimi filii. o socij proditoris Jude. Ecquid nequius cogitari aut dici pōt vel audiri: q̃ erga parētes vestros vestra iniqua ⁊ mala voluntas? Sed vt arbitrari possum triplex est causa: cur filij parentes exosos habent. ¶ Prima causa est filiorū superbia: propter quā egre ferunt si a parentibus corrigātur: si illorum reprimat̄ audacia. si moueantur vt bene viuant. Cōtra tales est aureum illud dictuȝ Salomonis. Audi fili mi disciplinam patris tui: ⁊ ne dimittas legem matris tue: vt addatur gratia capiti tuo: ⁊ torques collo tuo. Secunda cā quare filij odiunt parentes est auaritia. Cupiunt equidem dominium ⁊ potestatem habere super paternis ⁊ maternis bonis. ⁊ cum id assequi non valeant. cōtra parentes concipiunt odiū. Nonnulli vero viduas matres ⁊ vetulas nunc precibus: nūc

blanditijs falsis inducūt vt de sua dote liberam eis faciāt donationē. Qui tñ cuȝ id obtinēt nullā de matribus curā gerunt. Et propterea caute agendū est ⁊ q̄ꝫdiu quis potest esse bonoruȝ suorū dominus nō det alicui bona sua. Ex hoc sapiens Eccl.33.c.ait. Filio ⁊ mulieri.fratri ⁊ amico nō des potestatem super te in vita tua:⁊ nō des alienis possessionem tuaȝ:ne forte peniteat te ⁊ de preceris pro illis. Tertia cā est quare multi filij parentes odiunt.illorum luxuria. Ut enim dicitur.i. Esdre.4.c. Multi dementes facti sunt propter vxores suas. Propt̄ illas quandoqꝫ filij parentes molestant.expellunt de domo.⁊ quasi amplius videre ñ possunt. O filij diligite vxores vestras:sed non immoderato amore vt parentum vestrorum obliuiscamini. Mementote semper ꝙ magis diligunt vos parentes vestri q̄ꝫ vxores vestre.

Qualiter filij debēt eē parētib⁹ subiecti ⁊ de triplici gradu supioritatis:spūalis.temporalis.⁊ corporalis. Capitulū.2.

Secundū mysteriū declarandū de honore parentū dicit̄ subiectio. Debent vtiqꝫ filij esse parētib⁹ subditi:illisqꝫ obedire. Et de hoc dicit̄ Col.3. Filij obedite parētibus vestris per omnia. Et Eph.6. Filij obedite parentib⁹ vestris ī domino.hoc enim iustū est. Honora patrē tuū ⁊ matrē tuam:quod est mandatum primuȝ in promissione vt bene sit tibi ⁊ sis longeu⁹ super terram. Et Hiero⁹ in epistola de honorandis parentibus ait. Imitamini filiuȝ Machabeū:qui matri suadēti mortē obediuit:⁊ durum imperiuȝ gratanter aggressus est.ne offenderet genitricem. Et redēptor noster humilitatis magister:vt dicitur Luc.2.c.erat subditus illis scilicet Joseph: et virgini matri. Et Deut°.xi.c.quando lex currebat seueritatis et iusticie dixit deus. Si genuerit homo filiū contumaceȝ ⁊ proteruuȝ qui non audiat patris ac matris ī perium:⁊ coartatus obedire contempserit:apprehendent eum:⁊ ducent ad seniores ciuitatis:et ad portam iudicii:dicentqꝫ ad eos. Filius noster iste proteruus ⁊ contumax ē: monita nostra audire cōtemnit:cōmessatio nibus vacat.et luxurie atqꝫ conuiuiis:lapidibus euȝ obruat populus ciuitatis.et morietur vt auferatis malū de medio vestri: ⁊ vniuersus israel audiēs pertimescat. Notandum tamen s̄m Alex.in.3.ꝙ triplex est gradus superioritatis secundū queȝ debet esse ordinata obedientia. Prima ē superioritas spiritualis. Secunda temporalis. Tertia corporalis. Prima est superioritas spiritualis.ī qua est prelat⁹ cui obediendū est in spiritualibus ⁊ non in temporalibus nisi per accidens inquantum temporalia quādoqꝫ ordinari possūt ad aliqueȝ finem spiritualem. Secunda ē superioritas temporalis:in quaȝ preest dominus tēporalis qui mandare potest ea que concernunt publicū ⁊ cōmune bonum.eiqꝫ sub pena peccati obediendū est vt dicitur.41.q.3. c.qui resistit.c.si bonum.c.Julianus. Et.di. 8.c.que contra mores. Tertia ē supioritas corporalis:in qua paterfamilias preest filijs ⁊ omni domui sue. Et secundum hanc pater potest p̄cipere ea que pertinēt ad necessitatem vel vtilitatē. Et secundum hoc filij debent parētibus obedire. Unde si parentes mandarent illa que pertinent ad superiores spirituales:vtputa ꝙ filij ieiunarent in pane ⁊ aqua:quod est officiū confessorum:aut mandarent ea que pertinent ad superiores temporales sine ipsorum voluntate et auctoritate non esset eis obediēdū Multo minus etiam non debent filij parētibus obedire in his que cederent in detrimentum proprie salutis et esset contra diuinum honorem. Unde Ugo de sancto Uictore ait. Obedire debemus parentibus ī omnibus:exceptis his in quibus dei patris dilectio offenderetur. Et Hieronymus ad Furiam. Honora patrem tuū:sed si te a vero patre non separat.tandiu scito sanguinis copulam:q̄ꝫdiu ille suū nouerit cōditoreȝ. Alioquin tibi Dauid protinus clamat ⁊ dicit. Audi filia et vide:et obliuiscere populum tuum:et domum patris tui:⁊ concupiscet rex decorem tuum.hec ille. Ex quibus omnib⁹ colligimus ꝙ grauiter errent hi q̄ filios aut filias non ex leuitate:sed ex volūtate bona deo seruire volentes īpediunt:

ac a proposito bono reuocare nituntur. de quibus diffusius i sermone de religione dicemus. Nũc autē hortari tm̄ sufficiat iuuenes ꝓpter xp̄m nō dubitare parētibꝰ ñ obedire. Ip̄e eni dixit Math. x. Qui amat patrem aut matrē plusq̄ȝ me nō est me dignꝰ. Sic confortabat scūs Sebastianꝰ iuuenes illos fide ⁊ sanguine ac passione germanos Marcū. s. ⁊ Marcellianū dum ꝓ fide xp̄i decollari debebāt. Ad quos aduenere parentes. vt eos a sancto ꝓposito reuocarēt Aduenit ⁊ primo mater q̄ soluto crine scissisq̄ȝ vestibus vbera oñdens aiebat. O pre dulces filij circundat me inaudita mestitia ⁊ intolerabilis luctus. Heu me miserā: amitto filios ad mortem vltro tēdentes: quos si mihi hostes auferrēt ꝑ media sequerer bella raptores. si violenta iudicia concluderēt carcerem irrumperem moritura. Nouum hoc pereundi genus est. in q̊ carnifex rogatur vt feriat: vita optat̄ vt ꝑeat: mors inuitatur vt veniat. Nouus hic luctꝰ. noua miseria. in qua natorū iuuentus sponte amittitur: ⁊ parentum miseranda cogitur senectus vt veniat. Hec dicēte matre pater senior adducitur manibus seruulorum: ⁊ puluere asperso capite hiꝰ voces dabat ad celū. Ad mortem vltro proficiscentibus filijs vale dicturus adueni: vt que mee sepulture parauerā: in filiorum sepulturas expendaȝ infelix. O filij bacculꝰ senectutis mee: ⁊ geminum viscerū meorum lumē. Cur sic morteȝ diligitis? Uenite huc iuuenes: ⁊ flete super iuuenes sponte pereūtes. Uenite huc senes ⁊ mecū suꝑ filios plangite meos. Deficite plorando oculi mei. ne videam filios meos gladio cedi. Aduenerunt etiā cōiuges cū filijs lamentātes. Inter hec ceperunt corda martyrū mollescere: quos tamē sanctꝰ Sebastiānꝰ suis verbis dulcissimis cōfortauit. adeo vt ꝓ xp̄o animose pati nō dubitarent. Et sic decollati sūt. Quo exemplo edocentur iuuenes: nō esse illis curandū: si in his que ad anime salutem proprie: ⁊ ad dei spectant honorē: a parentibus contrarium precipitur: ⁊ ob hoc sint eis inobedientes: vt deo pareant.

¶ Qr filii debēt cum parentibus conuersari cum benignitate: cum humilitate: ⁊ cuȝ pietate. ¶ Capitulum tertium.

Tertium mysteriū declarādū de honore parētū dicit̄ cōuersatiōis. Debent vtiq̄ȝ filij cū parentibus conuersari vt debēt ⁊ expedit tripliciter. Primo cum benignitate. Secūdo cum humilitate Tertio cum pietate. Primo cum benignitate: vt sint eis benigni ad cōsolanduȝ eos: nō ad contristandū. Nam vt iquit Hieroꝰ: Habet quandā senectus infantiaȝ. Solent vtiqȝ senes esse tediosi suspiciosi. querulosi. imundi. ⁊ in domo inutiles. Nō tamen propterea filij debent per impatientiā ꝟbis illos exaspare. Unde Hieroꝰ inquit. Nemo ꝑentes aspis verbis ledat. hoc ora filiorum aspernētur qd̄ ꝑentes ledat audire. Et idē Hieroꝰ de honorādis parentibꝰ ait ad filios. Audite filij salutiferā iussionē: et precepta legis affectu debiti amoris iplete. Seruite patribus futuri patres. et matres vestras tenera diligite pietate: vt vestre coniuges mereantur matruȝ nomine nuncupari. Nemo patrem aspis verbis ledat: ne fiat amara dulcedo. Hoc tamen sit inter parētes ⁊ filios q̄ domino iubente natura continuit. Affectuȝ sonet quicquid lingue dixerint liberorum. Inter caras coniunctasq̄ȝ personas pietatis iura seruentur. Hoc filiorum ora loquantur: quod delectat parentes audire. Et iterum supradicto libello idē ait. Meretur enim cecitatis sue subire supplicium: qui parentum vultus vel toruo visu despexerit. ⁊ elatis oculis leserit pietatē. Si quicq̄ȝ sapitis filij. eo animo videte venerabiles facies: quo vos ipsi conspiciunt et eorum labris dulcibus osculis inherete: quia eorū oscula adhuc habetis i membris Senibus seruire ꝑfacile est. quos nemo potat nemo nutrit succo corporis sui. Foueatur itaq̄ȝ parentum senectus: ⁊ factis eorū vicissitudo reddatur. hec ille. Contrarium autem facientibus multa mala eueniunt. Unde idem Hieroꝰ vbi supra. Irreuerens autem filius quod a domino ipse mercatur Salomonis dicta testantur. Contumelijs afficiens patrem et contemnens senectam matris: confundetur et in opprobrijs erit.

filius derelinquēs custodire disciplinā pa/
tris meditabitur sermones malicie. Male
dicenti patrē ꝛ matrē extinguetur lumen.
ꝛ pupille oculorū eius videbunt tenebras.
Audi fili patrez qui genuit te: nec contem/
pseris quia senuerit mater tua. Parcat pa/
tri lingua quam genuit. ꝛ matrez suā nemo
crudeli verbo percutiat. Sic te rapiet fili
iuuenilis etatis auctoritas: vt noueris vnd
sis natus. Memento scripture sancte: vbi
spū scō loquente dictū ē. Qui maledixerit
patrē aut matrez morte moriatur. hec ille.
Que oīa breuib⁹ ṽbis cōprehendēs sapiēs
Eccl. 3. c. ait. Fili suscipe senectā prīs tui ꝛ n̄
contristes eū in vita illius. Si defecerit sē
su veniā da illi. Suscipe inqt senectā labo/
riosam ꝛ onerosam recordans infantie tue
quādo flebas: turbabas domū: inqetabas
dormientes: fatigabas mrem: fedabas pan
nos. ꝛ alia faciebas quib⁹ infantilis etas so
let esse molesta. Sicut enī tolerauit pater
aut mater imo suscepit ꝛ adiuuit infantiaz
tuam. sic ꝛ tu suscipe ꝛ non abhorreas sene/
tam illorū. Sequit̄ Sapiens ī auctoritate
p̄allegata. d. Patris tui nō alieni nō canis.
nō inimici: sed patris tui cari genitoris ama
toris ꝛ benefactoris. O q̄3 dulce vocabulū
pater aut mater. o q̄3 gratū ṽbū filius aut
filia. Hinc Hiero⁹ ad matrē ꝛ filiā ī gallijs
cōmorantes ait. Mater ꝛ filia noīa pieta/
tis: officiorū vocabula: vincula nature sūt.
hec ille. Caueāt autem filij ne qd̄ absit defi
cientes sensu parentes derideant ꝛ maledi
cantur: sicut et Cham qui maledictus fuit
eo ꝙ noe patre suo dormiente eum disco/
optum irrisit. vt habet̄ Geñ. 9. c. 2° filij de/
bent cum parentib⁹ cōuersari cum hūilita
te illos reuerēdo atq3 timendo. Maxime
aūt filij debent timere ne sua culpa aut de
fectu a patre vel a mr̄e maledicant̄. Est ciz
hoc mō paterna aut materna maledictio sa
gitta vulnerās ꝛ penetrās intima cordis fi
lioꝝ maloꝝ. Uñ Aug⁹ 22. li. de ci. dei nar
rat ꝙ apud Cesareaz Capadocie quedam
nobilis matrona fuit viri destituta solatio.
x. filios habens: septem mares ꝛ tres femi/
nas. Quadam autem vice mater ab eis of/
fenditur: ꝛ maledictionez filiis imprecatur

Subito īprecationē mr̄is diuina uindicta
subsequitur. ꝛ omnes pena horribili: ꝛ simi
li feriuntur. Nā omnes tremore sūt horri/
biliter percussi. Quapropter nimiū dolen/
tes ꝛ ciuiū suorū oculos nō ferētes: p totuz
orbē vagari ceperūt. Et q̊cunq3 ibāt omni
um ī se ꝓuocabāt aspectū. Ex his aūt duo
frater ꝛ soror Paul⁹ ꝛ Paladia Hyponiā
venerunt. ꝛ Augustino qd̄ sibi aduenerat
narrauerūt. Cūq3 iam. 15. dieb⁹ ante pasca
ecclesiā btī Stephani frequētātes sanitatē
ab ipso martyre multis precib⁹ postulassēt
in ipso die pasce: cū frequēs popul⁹ presēs
esset oratiōe facta āte altare sācti Stepha
ni ābo frater ꝛ soror surrexerūt pariter sani
O filii supbi. o filii parētib⁹ vestris insultā
tes. o filii irreuerētes. inobediētes ꝛ cōtu/
maces timete paternā ꝛ maternā maledi/
ctionem: Timete insuper ꝛ diuinū iudiciū.
Nā sicut lōga vita sperāda ē ab illis q parē
tes honorāt. ut habet̄ Exo. 20. c. Ita ꝛ bre/
uis vita ꝛ īfelicitate plena a malis filiis ē p
timescēda. 3° debēt filiī cū parētibus ꝯuer
sari cū pietate illis. s. ī infirmitatib⁹ necessi
tatibus ꝛ āntiquitate pie subueniēdo cū fa/
cultas adest. Unde Hieronym⁹ vbi supra
ait. Exolue fili qd̄ debes ꝛ officia debita q̄
licūq3 exhibe famulatu. parētib⁹ ṽo nemo
reddere potest quātū tenetur. Et Ambro⁹
super Luc. ait. Si paueris inqt matrē. non
reddidisti ei cruciatus: quos ꝓ te passa ē. n̄
labores quibus te gestauit. non alimenta q̄
tibi ministrauit. Audi etiā Hiero. o ingrate
fili ubi s̄. d. Quid ip̄a memorē nutrimēta:
ꝛ tenere īfantie dulces iniurias: quas nu/
tritoris affectus de suis parabolis sumit?
Quid cibos in matre cōfectos: qui femine/
is manātes ex mēbris lacteū soluunt̄ ī suc/
cū: ꝛ fauces inualidas liquido sapore perfū
dūt? Cogēte natura sumūt īfātes de matre
qd̄ bibāt. ꝛ dente non nato hoc sibi curren/
tibus labris eliciūt: ꝙ nō sit necesse morde
re. Seruiunt materna posteris pectora. ser
uiunt ipsis in cunabulis manus ꝛ terga. mē
bris deuoluta lactētiū gratos artus accipi
unt. Optat mr̄ paruulum crescere. optat ci
to videre maiorē: cumq3 numeris iuuenū
miscere festinat nūq̄3 sibi forsitā seruiturum

Dis tot tãtiſq; precedẽtibꝰ factis: parenti bus ⁊ matri tota debet alacritate ſeruiri. hec ille. ¶Prout fecit illa filia licet pagana: quam laudat Ualerius rubrica de pieta/ te erga parentes. Hec matrẽ adiudicatam ut famie moreretur in carcere per dies plu/ rimos fingens ſe uiſitationis cauſa ad eam accedere uelle. impetrato a carceris cuſto/ de aditu: tamen bene excuſſa ne ſibi alimẽ/ ta portaret: proprio lacte ſuſtẽtauit: Quod dũ iudici ĩnotuiſſet matri donauit uitã ad/ mirans filie pietatẽ. Curent igitur ſeruare filii que dicta ſũt. patres uero ⁊ matres ca/ ueant ne ipſis pro quibuſlibet minimis de fectibus maledicãt. Hoc ideo dico: quia ſo lent plures mulieres nõ poſſe loqui abſq; maledictionibꝰ ⁊ blaſphemiis: O feroces matres cur filios veſtros quos portaſtis ĩ vtero tot maledictionibꝰ iugulatis: Ut ta mẽ propitius ſit deus omnibꝰ tã parentibꝰ ꝙ filijs conſulo: vt hac die ꝙ primũ intraue ritis domũ anteꝙ comedere incipiatis oẽs filii ⁊ filie corã patribuſ ⁊ matribus genufle xi veniã petant ⁊ poſtulent benedici. At et ipſi parentes eos amplexantes. dulciť oſcu lentur ⁊ benedicant: ſicq; acquiretur ĩ h̃ ſe/ culo dei gratia ⁊ in futuro eterna gloria: in qua viuit ⁊ regnat Marie virginis filius amoroſus redemptor noſter ieſus: q vt nobĩ daret exemplũ honorandi parentes vt dic̃ Lucas: erat ſubditꝰ illis Joſeph ⁊ Marie: vt dictum eſt ſupra. Amen.

¶ Dominica de paſſione ĩfra diẽ de male/ dictionibus diuerſarũ creaturarum: irrati/ onabilium: ⁊ intellectualiũ: ⁊ ipſiꝰ dei oĩum creatoris.

¶ Sermo .55.

DEmonium habeſ Jude oꝝ blaſphemantiũ xp̄z ver ba ſunt iſta originaliť Joh̃. .8.c. ⁊ in euangelio hodier no. Contremiſcunt viſcera mea: ⁊ cor meũ fit gelidum totum cũ conſi/ dero deteſtabilem horribilẽq; xp̄ianorum abuſum: qui preſũpſerunt iã publice relaxa re linguas ſuas ad maledictiones ⁊ ad blaſ phemias dei ⁊ ſanctorũ celi. Eſt autẽ h̃ ma/ lum adeo cõmune: adeo generale: adeoq; antiquũ atq; inueteratum: vt propterea vi/ deatur pleriſq; aut paruum: aut ſatis leue peccatum: vel certe nullum. Quo fit vt iã in vicis: in plateis: in domo: in foro: in ciuita te: in agro reſonet cõtumelia dei ſũmi: ⁊ be/ nedicte matris eius: ⁊ aliorum ſanctorũ. Et licet nõnulli confiteantur ⁊ accuſent ſe ma/ ledicẽdo ⁊ blaſphemãdo peccaſſe: nihilomi nus nolunt credere peccati huius graui / tatem. Ea propter in preſẽti ſermone d̃ pec cato maledictionis: ſub quo ⁊ blaſphemiaʒ intercludemꝰ aliqua neceſſaria ſtudebimꝰ declarare: vt ſic qui ad penitentiam veraʒ voluerint redire: intelligant ꝙtum ipſis ca uenduʒ ſit a maledictis. Nã ⁊ iudei peſſimi domino ieſu chriſto maledicẽtes merito vi dentur abhorrendi: multo fortius ⁊ ipſi chri ſtiani: qui fidem eius profitẽtur. Diſtingue/ mus ergo triplicem maledictionem.

¶ Prima eſt facture irrationalis.

¶ Secunda creature intellectualis.

¶ Tertia nature diuinalis.

¶ Q non debẽt chriſtiani maledicere cre/ aturis irrationabilibus eo ꝙ ordinãtur ad hominez per ſubuentionem: ſignificationẽ: ⁊ per modum continentis. ¶ Capitulum. j.

PRima maledictio eſt facture irrati onalis: cum. ſ. quis maledicit terre. lapidibus. arboribus. animalibus. pluuie ventis. ſoli. ⁊ lune: ac ſimilibus. Et d̃ hac maledictione ſactus Tho. 2ª. 2. q. 76. inquit. Maledicere rebus irrationabilibꝰ inꝙtum ſunt creature dei eſt peccatũ blaſ phemie: maledicere autẽ eis ſecundum ſe ꝯſideratis ẽ ocioſũ ⁊ vanũ: ⁊ per cõſequens illicitũ. Sed poſſet aliqs arguere oſtẽdẽdo non eſſe illicitum maledicere creaturis irra tionabilibus. Primo q̃ vt habeť. 2. Regũ. i. Audita Dauid morte Saulis ⁊ Jonathe maledixit montibus gelboe. Secundo qa xp̄s vt habetur Math̃. 21. ⁊ Marci. xi. ma ledixit ficulnee: in qua non inuenit niſi folia Tertio q̃ Job: vt dicitur eiuſdẽ. 3. maledi/ xit diei ſuo: ⁊ dicebat. Pereat dies in qua natus ſũ ⁊ nox in q̃ dictũ ẽ: cõceptus ẽ hõ dies illa vertatur ĩ tenebras. Rñdet Tho. vbi ſupra ꝙ benedictio ⁊ maledictio ꝓprie põt ꝑtinere ad illã rẽ cui põt bonũ aut malũ

cōtingere.s.rōnali creature. Ipsis ĝ irrationabilibus dicit̄ cōtingere bonū aut malum in ordine ad creaturam rationalē propter quā sunt. Ordinant̄ aūt creature irrationales ad hoīez tripliciter. Primo p modū subuentionis: inq̄tuz ex eis subuenit̄ humane necessitati. Et hoc modo a deo Gen.3. post peccatū primoꝝ parētū maledicta ē terra. vt.s.p eius sterilitatē hō puniret̄. Et Deut° 28. de⁹ dixit. Si audire nolueris vocez dñi dei tui: vt facias ꝛ custodias oīa mādata ei⁹ ꝛ cerimonias quas ego p̄cipio tibi hodie: veniēt super te oēs maledictiōes iste ꝛ apphēdēt te. Maledictus eris in ciuitate: maledictus in agro: maledictū horreū tuū: ꝛ maledicte reliquie tue. maledictus fructus ventris tui: ꝛ fructus terre tue. armēta boū tuorū. ꝛ greges ouiū tuaꝝ. Scđo ordinantur creature irrationales ad hoīem p moduz significatiōis. Et sic christ⁹ maledixit ficulnee in significationē synagoge ꝛ iudaice gentis q̄ nō hēbat nisi folia. v̄ba.s.legis sine fructu Et ꝑpterea merito debebat arescere ꝛ auferri ab ea regnū dei: qđ significatū fuit ī ficulnea a xp̄o maledicta. 3° ordinant̄ creature irrationales ad ipsū hoīez propter modū ꝯtinētis: aut tēporis: aut loci. Et sic Job maledixit diei in qua natus erat propter culpā originalē: quā nascēdo contraxerat. Ita ꝙ maledictio illa nō arguit ī eo aliquā ipatiētiam: sed tñ arguit ꝛ explicat ꝙ die qua natus ē ꝛ cōceptus cōtraxit originalē culpam q̄ radix est oīum passionū quas patimur in hac vita. Dauid insuper maledixit mōtibus gelboe: ad explicādā cedē q̄ in eis facta fuerat. ꝑpterea dicebat cū fletu ꝛ lachrymis. Montes gelboe nec ros nec pluuia veniat sup vos in quibus ceciderūt inclyti israhel. Saul ꝛ Jonathas amabiles ꝛ d̄cori. aqlis velociores: leonibus fortiores. Filie israel super Saul flete. Et ego doleo super te frater mi Jonatha. Quare nō ē trahendū ī cōsequētiā: vt vnusquisq ꝑ suo libitu creaturis irrationabilibus maledicat.

¶ Qr hō nō debet maledicere creaturis intellectualibus.s. creature infernali. creature terrestri: ꝛ celesti.

¶ Capitulum.2.

Secunda maledictio ē creature itellectualis: q̄ adhuc triplex est. Pria est creatura intellectualis infernal̄ q̄ est diabolus: cui inq̄tū creatura dei ē nō licet maledicere. Uñ in epistola Jude. Cuz altercaret̄ Michael cū diabolo de corpore Moysi: nō fuit ausus in cū iudiciuz inferre blasphemie. Altercatio aūt illa vt dicit glo. erat: qr diabolus volebat inuenire corpus Moysi: qđ post mortē vt habet̄ Deut°.33. deo volente vbi sit ignoratur: ꝛ diabol⁹ volebat vt sciret̄. vt sic traheret populum ad idolatriā. Sed angelus ꝓhibebat. Et tñ cū diabolo cōtēdens nolebat blasphemare cū Idcirco Hiero⁹.24.q.3.c.si igitur. ait. Si igitur Michael ñ fuit ausus diabolo ꝛ certe maledictionis dignissimo iudiciū inferre blasphemie: q̄to magis nos ab oī maledicto puri esse debemus? Merebatur diabolus maledictū. sʒ p os archāgeli blasphemia exire nō debuit. Secūda creatura intellectualis dici pōt terrestris.s.hō: cui pōt quis tripliciter maledicere. Primo ex cōformatiōe đi ꝛ amore iusticie. Et đ hac dicit̄.24.q.3.c.cū sācti viri. Cum sci uiri maledictionis sniaꝫ ꝓferūt: ñ ī hāc ex voto vltiōis: sʒ ex iusticie amore ꝓrūpūt. Sic Gen.9. dixit Noe Maledictus Chanaan: seruus sit fratrum suorum. Sic Act.8. Petrus maledixit Symoni. d. pecunia tua tecuz sit in perditiōe. Secundo pōt qs hoī maledicere ex quadaz leuitate vel subreptione: sicut solēt multi facere: licet ociose ꝛ bestialiter: qui nesciūt loqui cū socio sine maledictione. d. Sis suspēsus per gulas. nascat̄ tibi vermis canis. ꝛ similia. Tertio pōt quis hoī maledicere ex liuore odio ꝛ animo malo. ꝛ hoc cū sit contra caritatē peccatū ē mortale: Tertia creatura itellectualis dicit̄ celestialis: cui nullo pacto maledicere licet. Sed heu qd referam? Nā tāta ē corruptela xp̄ianorū: ut ꝑ nihilo ducāt blasphemare scōs ꝛ gloriosā virginē Mariā. Et sicut hi q boni sūt deuotionē habēt ad uirginē. ꝛ ultra illā suū patronū ꝛ aduocatū fecerūt scm̄ Antoniū. alig scm̄ Frāciscū. alig scm̄ Nicolaū. alig scāz Katherinā ꝛ huiusmodi. Ita pessimi ꝛ maligni blasphematores blasphemāt v̄ginē beatā: ꝛ ꝑ sua

mala deuotiōe aliq̄ scm̄ Antoniū. aliq̄ Frā
ciscū. Clarā ⁊ hi⁹. O igratissimi peccatores
o furētes ai. o uenenosa ⁊ amarissima ligua
o deniq₃ pditissimi homies. Ecqd mali fece
re uobis sci? In quo nocuerūt vobis? An
nō assidue p vr̄a salute itercedūt ad dn̄m?
Nōne ⁊ ṽgo illa piissima mater gratie: fōs
misericordie p vobis idefessa ē aduocata?
Quid ergo blasphematis illā ⁊ reliq̄s scōs?
Sed reuera si seruaref illud qđ dicit i. c. sta
tuim⁹. ex̄ de maledictis. s. q̄ publice blasphe
mātes deū uł uirginē sāctissimā: uł aliquē
scōꝝ publica pnīa p. 7. hebdomadas puni
rētur: i q̄rū. s. q̄libet sexta feria i pane et aq̄
ieiunarēt: facerētq₃ alia q̄ cōtinētur ibi. p
fecto n̄ ita de leui prūperēt i blasphemias.
Et lʒ pnīe sint arbitrarie ut tactū ē i pcedē
tib⁹: tamē laudo ut hi q audiūt confessiones
ipsos blasphemos n̄ ita de leui absoluāt: qa
facilitas uenie tribuit icētiuū deliquēdi. p
pterea arguāt illos aspe: icrepēt dure: ⁊ pe
nitētiā iiūgāt salutiferā ⁊ fructuosā Quinā
nō uidet quāta diligētia op⁹ sit ad blasphe
mos ⁊ maledicos emēdādos? Difficile est
utiq₃ malā cōsuetudinē derelinquere: O ve
re mala ꝯsuetudo q̄ hoies xp̄iani iiuriātur
deo ⁊ scīs ei⁹. In hac soli xp̄iani ōmersi sūt.
q̄niā nō ē aliq̄ natio neq₃ iudeoꝝ neq₃ gēti
liū ⁊ paganoꝝ: i q̄ tot sint blasphemie ⁊ ma
ledictiones sicut i populo christiano.

De peccatū maledictionis ⁊ blasphemie
dei ē graue: tū rōne abhoiatiōis: tū rōne su
patiōis: tū ēt rōne ꝯtrariatiōis. Capitulū. 3.

Tertia maledictio ē nature diuina
lis. cū. s. qs de deo male loqtur cō
uitia ⁊ cōtumelias maiestati sue i
ferēdo: ⁊ de h̄ dicit Ric. de scō. Uic. Scele
ratissimū gen⁹ pcti ē qn̄ qs i dei vituperiū
delectaf. Et glo. sup illo ṽbo Esa. 18. c. Ad
ppłʒ terribilē ⁊c. Omne pctm̄ blasphemie
cōpatū leui⁹ ē. Et itez ibi. Nihil ē horribili
us blasphemia: q̄ ponit os suū i celū. Quā
tū ṽo graue sit peccatū maledictiōis ⁊ bla
sphemie colligi pōt ex triplici rōne. Prima
dicit abhoiationis. Secūda supatiōis. Ter
tia cōtrariationis. Prima dr̄ ratio abhomi
nationis. In veteri siquidē testō abhomina
bantur patres antiqui vsq₃ adeo peccatum

blasphemie: q̄ ex mandato dei de blasphe
mia conuictū lapidabāt. Un̄ Leuiti. 24. di
xit dn̄s. Educ blasphemū extra castra: ⁊ po
nāt omnes q audierūt: manus suas sup ca
put ei⁹. ⁊ lapidet eū omnis popul⁹. Insuper
priores illi patres audire detestabant eos
q blasphemabant. Iō act. 9. Arbitrātes. li
cet falso Stephanū blasphemare cū dixit.
Uideo celos aptos. ⁊ infra. Cōtinuerūt au
res suas ne. s. fm̄ glo. audirēt blasphemātē:
et nō solū audire: sʒ etiā nominare non au
debant uocabulū maledictiōis. Un̄ cū ac
cusarent Naboth. ut habet. 3. Regū. 22.
Benedixit deo ⁊ regi. i. maledixit. Et Job.
ut habetur eiusdē. p̄. offerebat holocausta
p filijs suis. Dicebat. n. Ne forte peccaue
rint filij mei. ⁊ benedixerit deo. i. maledixe
rint. Similiter et temporibus his abhomi
nabilis ē blasphemia apud infideles: naʒ q
cūq₃ blasphemaret deū in terris turcorum
aut sarracenoꝝ grauiter puniretur. Ob qđ
aut nunq̄ aut satis raro sentiūtur ibi uerba
blasphemie et maledictionis. O xp̄iani p̄n
cipes. o ptātes seculares. o cuiuslibet reipu
blice patres. curate et uos legibus honestis
punire blasphemos: ne deteriores infideli
bus habeamini. Secunda ratio ostendens gra
uitatē maledictionis et blasphemie dei di
citur superationis. Superat. n. tria pecca
ta grauissima et execranda. Primū ē pec
catū paganorū seu infidelium: quia ut ait.
Tho. 2ª 2. q. 13. Infidelis ea de deo dicit et
loquitur que licet falsa sint: tn̄ credit eē ṽa
Xp̄ianus ṽo blasphemās loquif cōtra ueri
tatē quā credit. Secūdū est peccatū homi
cidaꝝ. Ut eni dicit Tho. ibidē q̄tū ad no
cumētū maius pctm̄ ē homicidiū q̄ blasphe
mia: eo q̄ magis nocet homicida hoi iterfe
cto: q̄ blasphem⁹ deo blasphemato. Sed q̄
tū ad obiectū maius peccatū ē blasphemia
q̄ homicidiū: quia homicida licʒ interficien
do hominē offendat deū: tn̄ p̄ncipaliter in
tēdit offēdere hominē. Sed blasphem⁹ et
maledicus intendit principaliter et directe
offendere ipsum deum. Tertium est pecca
tum iudeorū crucifigētiū xp̄m. Unde Au
g⁹ ait. Magis peccat blasphemātes deum
triūphantē in celis: q̄ q crucifixerunt eum

ambulantē in terris. Rō hiꝰ ē ſm Alex. i. z. ſūme. Tū q2 iudei nō cognouerūt ipſū eſſe deū. Vñ aplꝰs ait. Si cognouiſſent nunꝙ̄ deū glorie crucifixiſſent. Sed qui deū blaſphemant cognoſcūt illū eſſe deū. Tū ēt q̄a iudi ñ ꝑmiſerūt ei fidē ī baptiſmo ſic xp̄iāi. Tū q2 fit maior iīuria rōne maioris ſtatꝰ. 3ª rō ondēs ḡuitatē peccati maledictionis et blaſphemie dicitur contrariationis. Cōtrariatur nanꝙ̄ blaſphemia ⁊ maledictio dei. pͦ nature. 2° ſcripture. 3° creature. ¶ Prio contrariatur nature que dictat benefactorē ſuū eē cognoſcendū. Nā ⁊ ſuo mō hoc faciunt aues celi ⁊ piſces maris ⁊ beſtie terre quāto magis ad id obligat̄ homo ratiōalis: ⁊ tamen inter omnia beneficia que magna ⁊ multa ſunt a bono deo homini collata: beneficium lingue ē vnū ſingulare preſtātiſſimū ⁊ egregiū. O blaſphemator ingrate. o feralis mens: o impudica lingua. Cur nō ſolū deo tuo gratias nō agis: ſed qđ peius eſt illum crudeliter maledicis? Cur non ſolum benefactori tuo laudes nō impendis: ſ3 illū potius turpiter vilipēdis? Cur tm̄ benefactorez nō ſolum nō recognoſcis: ſed potius ita inhoneſte blaſphemas? Dedit tibi ipſe ligūā: vt tu cū illa laudares eum: ⁊ benediceres nomē ſanctū eiuſ. Scđo blaſphemia cōtrariat̄ ſcripture. Ipſa vtiꝙ̄ admonet ⁊ hortatur nos vt benedicamꝰ deū. Vñ Thobi. 4. c. ſcribit̄. Oī tp̄e bñdic deu3. ⁊ Eccle. 39. Bñdicite dñ3 i oībꝰ opibꝰ ſuis ⁊ Dđ. pſal. 15. Bñdicā dñm q tribuit mihi intellectum. Et pſal. 33. Benedicā. d. in. o. t. ſ. l. e. in ore meo. Et pſal. 144. ¶ Per ſingulos. di. b. t. ⁊. l. n. t. i. e. ⁊. i. ſ. ſ. Et Ro. 12. Benedicite ⁊ nolite maledicere. Tertio blaſphemia contrariat̄ creature. Oīs eñi creatura laudat ⁊ bñdic̄ deū. Vñ Augꝰ. in ſmone vnius martyris inquit. Oīa quecūꝙ̄ fecit deꝰ laudāt deū: Audiſtis in benedictiōibꝰ ⁊ audiſtis ī omni ſolēnitate qñ leguntur: qm̄ oīa laudāt deū: celeſtia: terreſtria: angeli: homines: luminaria celi: arbores terre. flumina: maria. qcqd deus creauit ſiue in celo: ſiue in terra ſiue ī mari laudat deum. hec ille. Et ſancta mat̄ eccleſia ī matutinis cantat hymnū triū puerorꝫ: in camino ignis omnes creaturas inuitantiū ad laudes ⁊ benedictionē dei. Quid

reſpondetis igit̄ o blaſphemi ad voces oīu3 creaturarꝫ. Angeli celi laudant ⁊ dicūt clamātes. Benedictus deus: Sol: luna: ſtelle: ⁊ omnia celeſtia corpora. dicūt. Benedictꝰ deꝰ. t̄ra aq̄. aer. ignis. ⁊ ꝯcta q̄ ī eis ſūt dicūt bñdictꝰ deꝰ. hōi ⁊ rēi viri dicūt. bñdictꝰ deꝰ. ⁊ vos ꝯ morē oīu3 aliarꝫ rerꝫ maledicitis niſi forte dixeritis ꝙ exēplū ſumitis ab his qui ſūt dānati in inferno. đ qbus dr̄. Apoc. 16. Blaſphemauerūt deū celi p̄ doloribus ⁊ vulneribus ſuis. O ḡ infernales homines. o blaſphemi diabolici qui nō niſi cū dānatis blaſphemando ⁊ maledicendo cōformatis ⁊ cōcordatis. Idcirco apparet ꝙ̄ graue ſit peccatū veſtrum. Propterea clamauit Eſa. i. c. Veh genti peccatrici: populo graui iniquitate. ſemini neꝙ̄. filijs ſceleratis: blaſphemauerūt deū Iſrael. abalienati ſunt retrorſū. Et merito ꝓpha cōminatur blaſphemantibus ⁊ maledicentibus: quia propter blaſphemias ⁊ maledictiōes īdignatus deꝰ etiam in preſēti ſeculo blaſphematores flagellat ⁊ exterminat. Eſt de hoc exēplū. 4. Reg. 19. de Sēnacherib ob cuius blaſphemiā angelus vna nocte exercitū illius aggrediens. 185. milia hominū interemit. ipſo tandem Sēnacherib a ꝓprijs filijs interēpto. Refert inſup Gregꝰ in. 4. dial. li. De Rome puer. 5. annorꝫ blaſphemus in brachijs patris exñs: iuſto iudicio dei a diabolo ſuffocatus eſt. Propter h̄ peccatū etiam deus mittit peſtilētias. famē: ⁊ guerras: vt dr̄. 37. q. z. c. Flagitia. in glo. ⁊ in Auten. ut ñ luxuriēt̄ ꝯ nā3. Et ut ego vidi diebꝰ meis Italia ſepiꝰ flagellata ē mltis tribulatiōibꝰ ⁊ peſtilētiis. puto pp fetorē ſodomie ⁊ īpietatē blaſphemie. Nā l3 mlta ſint alia pctā q̄ ꝯmittūt: h̄ tñ duo ꝯtaminare videt̄ q̄ſi oēm carnē. Et vt de blaſphemia dicā. nō ſūt ab ea mundi ⁊ puri dñi nō ciues: nō ruſtici: nō agricole: nō artifices: nō viri: nō mulieres: et qđ auditu horribile ē. nō ſacerdotes. non religioſi. Ex oī nāꝙ̄ ſtatu grandis multitudo extat que loquitur verba blaſphemie. O italia tāto vitio đpuata. o ppl̄i tāto ſcelē deꝑ̄pati: timeo ne đſeuiat ꝯ nos furō đi. corrigat igit̄ vnuſqſꝙ̄ ſeip̄3 ⁊ refrenet liguā ſuā3: oēſꝙ̄ parit̄ laudēmꝰ ⁊ bñdicamꝰ deū: q bñdictꝰ ē ⁊ laudabil̄ p īfinita ſcl̄a ſcl̄orꝫ Amē.

¶ Feria secūda quinte hebdomade. d' pec cato inuidie qua laborabant pharisei otra christū Jesum. ¶ Sermo. 56.

M Iserunt principes et pharisei ministros vt apprehenderent Jesum Scribuntur hec verba. Joh. 7. c. et in euāgelio hodierno. Cō mouebantur pharisei et scribe contra piissimum Jesū ex liuore et inuidia: quia nō poterāt sufferre: vt alicui maior honor exhiberetur q̄ ipsis. et propterea nō ē mirandū si ita seueri fuerūt contra innocentissimū filium v̄ginis. Jdeo Gilbert⁹ por. ait. Jta oblīqt iuidia vt rectū nā nō videat. Et Seneca ad Lucillū. Perit oē iudiciū cū res in affectu trāsit. Hoc aūt vitium satis infestat miseros mortales: adeo vt vix possit aliquis immo nullus euadere laqueos inuidorum Jdcirco in presenti sermone de inuidia erimus dicturi. de qua tria mysteria proponimus principaliter declaranda.

¶ Primum dicitur diffinitio.
¶ Secundū offensio.
¶ Tertium conditio.

¶ Qualit̄ diffinit̄ a doctorib⁹ qd sit iuidia: et q̄ dolor ex bono alterius pōt pueīre ex timore: ex defectu: et ex malignitate. Cap. j.

P Rimū mysteriū declarandum de inuidia dicit̄ diffinitio. in quo videndum est qd sit iuidia. Et Johes Damā. li. 2. suaꝝ sniarū ait. Jnuidia ē tristicia de alienis bonis. Pro cuius declaratione notandū secūdū Alex. 2. volumine sūme. et Tho. 2ª. 2. q. 37. Q dolor de alterius bono pōt tripliciter puenire. Primo ex timore proprio cum quis dolet de bono alicui⁹: qa verisimilit̄ timet sibi vel alijs nocumētū inferri. Et hūc dolorē Ari. in. 2. rheto. dicit nō eē iuidiā ꝫ effectū timoris. de q̄ Grego⁹. li. 22. moral. ita ait. Euenire plerunq3 solet vt non amissa caritate et inimici nos ruina letificet et rursus eius bonū sine iuidie culpa cōtristet: cū ruēte eo quosdā bn̄ erigi credimus. et proficiēte illo q̄sdam iniuste opp̄mi formidamus. Rōnabilit̄ nāq3 vnusq̄sq3 magis diligere debet seipsū q̄ alios: et cōe bonū et multoꝝ: q̄ particulare vl̄ vni⁹. Sic letabantur de malo pharaonis filij Jsrael q̄ Exo. 15. dicebāt. Cātem⁹ dn̄o: gloriose. n. honorificatus est: equū et ascēsorē proiecit i mare. et dū erant in captiuitate in manu ei⁹ dolebant de prosperitate illius: idipsum fecerunt de prosperitate et aduersitate Holophernis alioꝛūq3 qui populū dei vexare presūpserunt. Secūdo pōt prouenire dolor de alteri⁹ bono ex defectu: cū. s. qs dolet n̄ q̄ proximus bonū illud habeat: sed q2 illud sibi deficit. et si qs dolet ex defectu boni qd̄ nō est vere bonum. male agit sic dolēdo: vt si quis doleat: q2 nō fornicatur: sicut multi faciunt et similia. Si vero doleat quia non habet bonū qd̄ est vere bonum et honestum recte agit. Et cum dolor talis circa honesta versatur secundū Aris. 3. rheto. vocat̄ zelus De hoc dicebat Paulus. 1. Cor. 14. c. Emulamini spiritualia. Et Hiero. ad Letam de istitutiōe filie. Habeat socias cū quib⁹ addiscat. quibus inuideat: quarū laudibus mordeatur. Tertio potest prouenire dolor de alterius bono ex malignitate et iniquitate: quādo displicet multis absq3 ipsorum cōmodo vel incōmodo q̄ alij habeant bonuꝫ. Et h̄ vtplurimū euenire solet ex inani gloria. Unde Greg⁹. xi. moraliū ait. Prima nanq3 soboles inanis glorie est que dū oppressam mentē corrūpit: inuidiam mox gignit: q2 dū vani nominis potentiā appetit: ne quis hāc alius adipisci valeat: tabescit. Et ex hoc est q̄ inuidia solet esse inter pares: quia vnusquisq3 appetit alios in gloria secūdū suū statum aut graduꝫ superare. Unde nūq̄ rusticus aut agricola inuidebit doctori de scia: nec mulier inuidebit militi d' strenuitate vl̄ fortitudine: nec mercator aut ciuis religioso de fama sanctitatis. et sic de alijs. Sꝫ vn⁹ quisq3 inuidet alteri de his bonis: q̄ vel ip̄e habet vl̄ habere intēdit. Et tn̄ si hoc fiat aīo deliberato cū sit ↄ caritatē: petm̄ ē mortale Caritas iquit ap̄lus. i. Cor. 13. c. nō emulat̄.

¶ Q maligna bestia inuidie semp offendit virtuosos et sanctos viros. vt ex multis p3 exemplis ¶ Capitulum. 2.

S Ecundū mysteriū declarādū de inuidia dicit̄ offēsio. Hec. n. bestia ma

ligna offendit ſemꝑ virtuoſos ⁊ ſcõs viros. Unde ualeriꝰ li.4.de amore ⁊ dilectiõe.ait Nulla tã modeſta facilitas ẽ:q̃ malignitatiſ dẽtes uitare poſſit. Et Seneca de ↄſolatione ad paulinũ. Inimica ẽ ſꝑ alienis ꝑfectibꝰ ĩuidia. Et Ouidius.i.de remedio amoris. Sũma petit liuor.perflant altiſſima uẽti. Sũma petũt dextra fulmina miſſa iouis Et Oratiꝰ. Sepiꝰ vẽtis agitaᷣ ingẽs Pinꝰ ⁊ celſe grauiore caſu Decidũt turres:feriũt qꝫ ſũmos Fulgura mõtes. Et Hieroꝰ ĩ epitaphio ſcẽ Paule. Sẽper virtutes ꝑſeq̃tur ĩuidia:feriuntqꝫ ſũmos fulgura mõtes. Et enĩ oẽs ſci emulos habuerũt. In paradiſo q̊qꝫ ſerpẽs fuit:cuiꝰ ĩuidia mors ĩtrauit in orbẽ terraꝝ. Ipſe q̊qꝫ dñs nr̃ Ihs xp̃s zelo ẽ crucifixꝰ hec ille. Hec ẽ.n.illa ĩuidia de qua dr̃ Sapie.2.qð ĩ auctoritate Hiero.ẽ iam dictum. Q.ſ.per illã mors ĩtrauit ĩ mũdũ. Hec ẽ illa fera peſſima:propᷓ quã frẽs Ioſeph eũ ĩterficere tẽptauerũt.⁊ tãdẽ vendiderũt hiſmaelitis:dicẽtes patri: ꝙ fera peſſima deuoraſſet eũ. Hec ẽ ꝑpter quã Saul odio graui commotꝰ fuit cõtra Dauid:tẽtãs ſepiꝰ illũ ꝑimere. quod ⁊ feciſſet:niſi Ionathas p̃monuiſſet eũ.ut hẽᷣ.i. Regũ.18. Inuidebat aũt ei Saul:quia poſt ĩterfectum Goliath.⁊ ðbellatos philiſteos ad eũ puelle cãtabant. Saul percuſſit mille:⁊ Dauid ðcẽ milia. Quid dicã de ãtiq̃s Romanis:q toto orbe clariſſimi.⁊ ſue reipu.zelatores fuere precipui. Nõne ĩuidie morſibꝰ laniati extitere? Patet hꝰ ĩ furio Camillo:ð quo ſcribit Horoſiꝰ ⁊ Titꝰ Liuiꝰ ꝙ cũ romanꝰ exercitus ꝑ decẽ cõtinuos ãnos magnas clades accepiſſet creatꝰ dictaᷣor cũ capanetibꝰ ⁊ faliſcis maxima cũ ꝑſꝑitate ↄflixit. ⁊ uictis duobꝰ populis:p̃dã ĩter militeſ partitus ẽ. Deĩde Ueiẽtiũ ciuitatẽ obſedit:quaꝫ tãdẽ cepit. Iſta uictoria fuit cũ tãta gloria romanoꝝ ꝙ dictator ſublatis ad celũ manibꝰ p̃catꝰ ẽ ꝙ ſi cui deoꝝ romana felicitas nimia uidereᷣ eiꝰ ĩuidia ſub aliquo ſuo ĩcõmodo ſatiaretur:atqꝫ ĩter preces ſubito lapſu ðcidit. Qð omen ſꝫm Ualeriũ ad ſui damnationẽ:qua poſtea p̃ſſus ẽ ptinuiſſe traditur Nã poſtq̃ ad urbẽ triũphãs rediit: tribuni multiqꝫ ciues Camilli virtuti emuli: diffamabãt gloriã eiꝰ:cõtẽdẽtes hoſtilẽ predã nõ equo iure fuiſſe diuiſã.⁊ iſta pẽdẽte inuidia faliſcorũ ciuitatẽ romano ſubegit ĩperio. Poſt qð a.L. Apulegio tribuno plebis accictus ꝑpter ĩequã Ueientiũ p̃de diſtributionẽ:intercurrẽte illis diebꝰ adoleſcentis ſui filii morte.ut hĩc ĩ publico ⁊ inde priuato cruciaretur ĩcõmodo:in exiliuꝫ pellitur damnatꝰ.15.milibꝰ eris. Camillus ꝗ̊ ab urbe diſcedens humiliter deos precatus ẽ:ut ſi hoc iniuſte pateretur:q̃pͥmũ ſe ciuibus ⁊ ĩgrate patrie neceſſariũ fieri vellent. Qð ſubſecutũ ẽ. Nã galli ſenones obſeſſam vrbẽ preter capitoliũ ceperẽt. Quare miſſũ ẽ ad Camillũ ꝓ auxilio:qui mox veniẽs ingratã patriã ab hoſtibus liberauit:ut dicit. Augꝰ li.5.de ci.dei.c.18. De Scipiõe' inſuꝑ africano dicit Ualeriꝰ maximus ꝙ cũ poſt plurimos triũphos vocareᷣ ad reddẽdũ cõputũ de pecunie quãtitate:tãq̃ indignatus tale fertur dediſſe reſpõſũ. Cum frater meus totã vobis ſubiugauit aſiam.et ego totam africã. nec opes aſiane fratrem meum nec africane me diuitẽ fecerũt:ſed inuidia fecit utrũqꝫ glorioſũ. Et ut ſcribit Liuiꝰ:tãta fuit inuidia ciuiũ cõtra Scipionẽ ꝙ cuꝫ accuſareᷣ a tribunis plebis nil aliud ad obiecta reſpõdit.ſed dixit. O quirites:hoc die vici carthaginẽ magna ſperãtẽ.⁊ accipere leges noſtras iuſſi. Recordor enĩ hũc diem ãniuerſariũ illũ eſſe q̊ ãte aliquot ãnos vici Hannibaleꝫ. Et ut ſcribit Ualeriꝰ de fiducia ſui laureã ſuã capiti ſuo ĩpoſuit ⁊ ſubiunxit. Equũ eſt diẽ hũc litibꝰ ⁊ iniuriis ſeꝑ ĩmunẽ eſſe. Me ergo ĩ capitoliũ ad Ioueꝫ optimũ et Mineruã:ceteroſqꝫ deos q capitolio ⁊ arci preſidẽt ↄferã ſalutandos:eo ꝙ in die iſto:et ſepe ac feliciter ꝓ repu.dimicaui. Uoſqꝫ omnes hortõ venire mecũ:oraṙeqꝫ deos:ut uobis mei ſimiles duces oĩ tꝑe largianᷣ: His dictis et ſenatum totum ⁊ uniuerſũ equeſtrẽ ordinem ⁊ cunctã plebẽ comitẽ habuit de eo ꝙ pauciſſimi cum tribunis remãſerũt.qui tãdẽ ut ĩquit Ualerius.dolore anxii atqꝫ inuidia tabeſcẽtes: ⁊ pudore obruti ſe turbis ĩmiſcuere. ⁊ cum ceteris ꝑſecuti ſũt reũ. Scipio aũt ñ modo capitoliũ:ſꝫ per totã vrbẽ omnia deorũ tẽ-

pla cū populo romano circuiuit:nō mino/
re honore re⁹ triūphās de īuidis. q̄ uictor
olī triūphauit ꝺ hostib⁹.⁊ cū uideret neces/
se esse aut succūbere emulis.aut vlcisci.neu
trum experiri decreuit:ꝫ poti⁹ uolūtariū si
bi elegit exiliū:abijtqꝫ Liternū suā uillulā
asperā solitariā ⁊ incultā.haud ꝓcul a Cu/
mis ciuitate cāpanie. O igitur īuidia rapa/
cissima.o uirtutū emula .o pestilentissima
omniū virtuosoꝝ inimica . Ex dictis utiqꝫ
clarū ē qualiter ipsa uirtuosis ⁊ sāctis getē
aut pacem habere nec sinit nec patitur.

¶ De triplici mala conditione inuidie .s. ꝓ
pria flagellatione.caritatiua oppositiōe.⁊
diabolica assimilatione. ¶ Cap.3.

TErtiū mysteriū declarādum de īui
dia dicit̄ conditio. Est utiqꝫ triplex
mala conditio ꝓpter quā īuidia est
abhominanda. Prima dicit̄ ꝓpria flagella
tio. Secunda caritatiua oppositio . Tertia
diabolica assimilatio. ¶ Prima mala condi/
tio īuidie dicitur ꝓpria flagellatio. Est vti
qꝫ officiū eius flagellare ⁊ affligere ꝓpriū
subiectum. Propterea Isidorus in libro dif
ferētiaꝝ ait. Inuidus aio medullit⁹ estuās
a semetipso liuoris proprii sp̄ exigit penas.
Et Hiero⁹ ad Asellā de fictis amicis excla
mat.d. O iuidia primū tui mordax. Et So
crates dicebat. Utinā inuidi ī oībus ciuita
tibus oculos ⁊ aures haberent:ut de omni
b⁹ profectib⁹ torquerētur . Quot enī sunt
boīum feliciū gaudia:tot sūt inuidorū ge/
mitus. Et Orati⁹. Inuidia siculi nō īuene/
re tyrāni Maius tormētū. Secunda mala
cōditio inuidie dicitur caritatiua oppositio
Opponitur sigdē caritati ꝓximi. Illā tamē
caritatē docent nos scī ⁊ ipse sāctus sancto
rum xp̄s Ih̄s . Unū Paulus. i.Cor.14. ait
Sectamini caritatem. Et.16.c.ait. Om̄nia
opa vr̄a fiant īcaritate Et.eph.3.c. In ca
ritate radicati et fūdati. Et.4.c. In carita/
te crescamus. Et.5. c. Estote imitatores ꝺi
sicut filii carissimi.⁊ ambulate in dilectiōe
sicut ⁊ christ⁹ dilexit nos. Et ad Col̄.3.c. Su
per omnia caritatem habentes. Er Ioh̄. i.
cano.3.c Qui nō diligit fratrem suum in te
nebris manet. Et christus ih̄s Ioh̄.13. Mā
datum nouū do uobis ut diligatis inuicem
Et.13.c. In hoc cognoscēt omnes quia me/
discipuli estis:si dilectionē habueritis adini
uicem. Aduertēter igitur spirituales consi/
derent hi qui per penitentiā se affligunt:co/
gitent religiosi qui seculum derelinquūt ut
deo seruiāt .quantū malum sit īuidia : que
cum caritate stare non potest. Ipsa equidē
sola uenenū ē cuiuscunqꝫ alterius boni: ga
ut inquit Aug⁹ super Ioh̄. Dilectio sola di
scernit inter filios dei:⁊ filios diaboli. Si/
gnent se omnes signo crucis. baptizentur.
omnes cantent alleluia.intrent ecclesias.
impleant parietes basilicarum:non discer/
nuntur filij dei a filiis diaboli nisi caritate.
Magnū indicium.magna discretio . Quic
quid uis habeas:si non habes caritatē nihil
habes. Alias virtutes si non habes:hāc ha
be:⁊ legē implesti.hec Aug⁹. Tertia mala
conditio inuidie dicitur diabolica assimila
tio.ipsa quidē assimilat homines malignis
spiritibus. Nam quid aliud ē alterius inui
dere felicitati q̄ diaboli officiū exercere?
Ideo xp̄s inuidis phēis Ioh̄.8.c.ait. Uos
ex patre diabolo estis. Nos vero curemus
esse filij dei omnē inuidiā a cordib⁹ nostris
expellētes:ut sic valeamus in hoc seculo ac
quirere dei gratiā ⁊ ī futuro sēpiternā glo/
riā:in qua viuit et regnat ipse benedict⁹ de
us per infinita secula seculorum . Amen.

¶ Feria tertia quinte hebdomade in qua
dragesima de peccato detractionis:a quo
abstinere debēt qui ueram penitentiā deo
qꝫ acceptā agere uolunt. Sermo.57.

QUidam enim
dicebant:quia bonus est:
alij autem non:sed seducit
turbas. Scribuntur hec
uerba Ioh̄.7.c.⁊ in euan
gelio hodierno. Loquit̄ unusquisqꝫ de alte
ro ſm ꝙ ei afficitur:ita ꝙ qui diligit non sa
turatur laudibus: qui vero inuidet aut
odit libēter detrahit et uituperat: ꝓpterea
phēi inuidentes xp̄o sequacesqꝫ sui causa
detractionum morsibus lacerabant. Nec
potuit piissimus ih̄s vitare oblocutorum
dentes:quinimmo ut pꝫ in hodierno euan/

gelio publice a multis accusatus ē. ⁊ noīat⁹
peccator ⁊ malus. Jsta nanq̄ȝ solet eē pessi/
ma īuidoꝝ cōditio: vt omnia in malā ptem
īterpretētur ⁊ trahāt: ac de oībus male di/
cāt. Uenit inquit xp̄s Luc. 7. Johēs bapti
sta nō manducās nec bibēs: ⁊ dicunt demo
niū habet. Uenit filius hoīs manducans ⁊
bibens: ⁊ dicūt potator vini est. Cum vero
detractio apud q̄ȝplures minimū pctm̄ eē
reputet̄. ideo ī hoc sermōe de ip̄a aliqd dis/
seram⁹ ondentes q̄ȝtum expediat peniten/
tibus a tali vitio penit⁹ abstinere. de q̊ tria
mysteria principalia erunt declaranda.

Primuȝ dicitur malignatio.
Secundum modificatio.
Tertium extensio

Qꝫ maligna sit detractio. tum respectu
cōtrarietatis. tuȝ respectu generalitatis. tū
ēt respectu crudelitatis. Capituluȝ. j.

PRimū mysteriū declarandum de
detractiōe dicitur malignatio. Est
siquidē pctm̄ hoc satis malignuȝ et
graue triplici rōne. Primo rōne cōtrarie/
tatis. 2° rōne generalitatis. 3° rōne crude/
litatis. Primo rōne cōtrarietatis. Contra
riat̄ siquidem fame que vt ingt. Alex. in. 2.
sūme preciosissima est oīuȝ bonoruȝ tēpora
liū. Et hoc exp̄ssius dixit Sapiens pv̄. 21.
Melius ē nomē bonū q̄ȝ diuitie multe. Et
Eccl. 41. Curam habe de bono nomīe. Et
Aug⁹ id psuadebat. 12. q. i. in. c. nolo. d. Qui
fidens conscie: famā suaȝ negligit crudelis
ē. Est ergo fama preciosa corona oīum ho/
minū: siue maioꝝ siue minoꝝ: siue domino/
rum siue ciuiū: siue p̄latoꝝ siue subditoꝝ: si
ue seculariū siue religiosoꝝ: siue viroꝝ siue
mulieꝝ. Fame itaqȝ gradus oēs nitore suo
venustat atq̄ȝ decorat. Cū ḡ detractio hāc
īpugnet: non dȝ pctm̄ leue censeri. Propte
rea ab Alex. sic diffinit̄. Detractio est aliene
fame p occulta v̄ba denigratio. Notanduȝ
tñ q̄ ē dīfferētia int̄ cōtumeliā. ꝯuitiū: ipro
periū. susurrationē. ⁊ detractioneȝ. Contu/
melia ſm Tho. 2ª 2. q. 72. est expressio de/
fectus alteri⁹ corā eo p verba ad ipsū deho
norandū. Et si fiat aīo corrigendi nulluȝ est
pctm̄: q₂ etiā ⁊ sancti hoc fecerunt. vñ Luc.
24. xp̄s dixit discipulis euntib⁹ ī Emaus:
O stulti ⁊ tardi corde ad credenduȝ ⁊c̄. Et
Math. 15. dixit phariseis. Hypocrite. bene
p̄phetauit de vobis esa. Et Paul⁹ Gal. 2.
O insensati galathe qs vos fascinauit? Si
vero cōtumelia fiat aīo solatiandi: aut nul/
lū peccatum: aut veniale ē: dūmodo fiat di
screte. q₂ ludus noxi⁹ est in culpa. 2. q. 7. c.
qualis. Si autē cōtumelia fiat aīo iniurian
di: q₂ cōtra caritatē ē: pctm̄ est mortale. Ex
hoc Math. 5. xp̄s dixit. Qui dixerit fratri
suo fatue: reus erit gehenne ignis. Est ergo
contumelia cum refert̄ defectus culpe: siue
defectus ille sit ſm veritatē: siue non: in vi
tuperiū alicuius. Conuitiū est cū refert̄ de
fectus nature vel pene vt qui diceret ceco
O cece. ⁊ surdo: O surde: ⁊ claudo. O clau
de aīo iniuriādi. Et sic. i. Reg. i. Fenēna q̄
multos habebat filios: amisit illos: q₂ ipro/
perabat anne: q̄ steril̄ erat. Jmproperiū ēt
est cum refertur alicui beneficiū sibi colla/
tū ad ipsū confundendū. Et de hoc sapiens
Eccl. 41. ait. Cum dederis ne iproperes. sȝ
imiteris deū. Et. 20. c. Datū insipientis nō
erit tibi vtile. nā oculi eius septēplices sūt.
Exigua dabit: multa iproperabit. Jdcirco
Seneca li. 2. de bñficiis ait. Qui dedit be/
neficiū taceat: narret q accepit. Jsta tamē
q̄nq̄ȝ sumunt̄ vnū p alio. Susurratio ē cū
refert̄ malū de alio in ei⁹ absētia: vt ponat̄
in discordia cū p̄ximis suis. Et de hac ple/
ne dictuȝ ē in sermone de discordia. Detra/
ctio v̄o est cū dicit̄ malū de alio in absētia
ei⁹ vt sua fama denigret̄. Et vt ingt Tho.
2ª 2. q. 74. Susurratio ⁊ detractio conue
niūt ī mā̄ ⁊ forma. sed differūt in fine: q₂ mā̄
tam susurratiōis q̄ȝ detractiōis ē malū p̄xi
mi. forma v̄o ē dicere illud in absentia eius
Sȝ finis susurratiōis est discordia. finis v̄o
detractionis est infamia. O quot docti pro
pter detractiones creduntur idocti. Quot
virgines creduntur corrupte. Quot vidue
continentes ⁊ caste: luxuriose creduntur ⁊
vane. Quot penitētes hypocrite Quot do
mini iusticie amatores tyranni. Quot deni
qȝ boni reputātur mali. Jdeo ait Ambro⁹.
Tolerabiliores sunt fures qui diripiunt bo
na nr̄a: q̄ȝ d̄tractores q lacerāt famaȝ nr̄am
2ª ratio ostendēs malignitatē detractionis

nis vocaṫ generalitas. Sunt nanq̃ multa peccata q̄ ⁊ si cõmittanṫ. nõ tñ in oib⁹ locis: nec oi tẽpore: nec ab omnib⁹ ꝑsonis. Uitiũ aũt detractionis nulliũ excipit locũ: nullũ temp⁹: nullãq̃ personã. Hic ẽ qd glo. sup illis verbis pv. 24. c. Cũ detrahẽtib⁹ ne cõmiscearis. ait. Propṫ hoc vitiũ piclitaṫ fere totũ gen⁹ hũanũ. Et Hiero⁹ ad Celantiã. Raro iuenies q ita irreprehẽsibilẽ velit exhibere vitã suã: vt nõ libenṫ reprehẽdat alienam. Tertia rõ oñdẽs malignitatẽ detractionis diciṫ crudelitas. Est enĩ peccatũ h satis crudele. ꝓpterea diciṫ. 6. q. i. c. summa iniquitas. Sũma est iniqtas frẽs detrahere ⁊ accusare: q2 ois q detrahit fratri suo homicida ẽ. Qd intelligendũ ẽ ꝑ quãdã silitudinẽ: q2 sicut homicida extinguit ꝓximi corpus: ita ⁊ famã detractor. Ex hoc cõpatur leoni deuorãti humanas carnes. Uñ Ezec. 18. c. dicitur. Leo fact⁹ ẽ didicit rape p̃dam: et comedere hoies. Et Greg⁹. 13. li. moraḃ. exponẽs illud Job. Quare ꝑsegmini me sic de⁹ ⁊ carnib⁹ meis saturamini? ait. Hi sunt q aliene vite detractiõe pascũtur. ⁊ aliorũ ꝓculdubio carnib⁹ saturanṫ. Et glo. sup illo verbo. pv. 23. Noli eẽ i cõuiuijs potatorũ: nec i comessationibus eoꝝ q portãt carnes ad vescendũ. Carnes inqt ad vescendũ ẽ i locutione derogatiõis vicissim vitia ꝓximi dicere. Hoc ḡ pctm̃ feralẽ facit hoiem: imo oi fera peiorẽ. Quia vt dicit. Jac. 3. c. sue cano. Oẽs nãq̃ aialiũ volucrũ ⁊ serpentium nãe ab hominẽ domite sũt ⁊ domanṫ. Linguã aũt hominũ null⁹ vnq̃ domare potuit: neq̃ põt. O igiṫ detractio pctm̃ dãnabile. Tu nempe es que multos ad tartara festinantissime compellis. Quia vt Jac. 5. c. dicitur. Si quis putat se religiosum esse non refrenans linguam suam: sed seducẽs cor suum: huius vana est religio.

¶ De tribus modis committitur detractionis vitium. s. per modũ iniquum. astutum. ⁊ simulatum. ¶ Capitulũ. 2.

Secundũ mysteriũ declarandũ de detractione dr̃ modificatio. Solet eqdẽ pctm̃ istud plurib⁹ modis committi: quos tñ nos ad tres p̃cipuos reducemus. Prim⁹ diciṫ iniqu⁹. Secund⁹ astut⁹. Tertius simulatus. Primus ẽ modus iniqu⁹: cũ quis ꝓximũ infamare studet cũ iniquitate. Qd põt fieri tripliciṫ. p̊ reuelando pctã sua secreta: nõ seruando p̃ceptũ de fraterna caritate. de q̊ xp̃s dixit Math. 18. Si peccauerit i te frater tu⁹ vade ⁊ corripe eũ inter te ⁊ ipsũ solũ. 2° fingendo de ꝓximo mala que non cõmisit. 3° scribendo contra ipsũ famosos libellos: vel sicut hodie fieri solet inuectiuas lenocinio verborũ fucatas componendo ⁊ cantilenas. Secund⁹ modus detrahendi diciṫ astutus. Sunt nanq̃ alii cum astutia detrahentes ꝓximo adhuc tripliciter. p̊ tacẽdo. Nã cũ iterroganṫ d̃ alicuius virtutib⁹: licet nullũ malũ dicant: tacent tñ verum ⁊ bonũ qd sciunt: dicereq̃ debent. Sicut si qs iterrogareṫ de aliqua puella nubili an esset honesta: ⁊ ille sciret sic eẽ: tñ aut taceret aut diceret. Nõ me interpono de alienis factis: talis vtiq̃ ⁊ si nõ directe: indirecte tamẽ proximi sui famam lederet. Jdeo dicebat Gilbertus por. Grauis rapacitas cum verã alterius gloriã ⁊ si mendacio nõ corrumpis: silẽtio preteris. Liuor enĩ excellentiã propriam semper cogitans: alienã obscurat. 2° astuti detrahũt negando: cum. s. ⁊ si malũ nõ dicãt de proximo: negãt tñ bona q̄ de illo ab alijs narrantur ⁊ predicãtur. 3° astuti detrahunt venenãdo: cũ. s. multa bona dicũt de aliq̊ venenãdo cũ aliquo malo iuterposito: sicut plerĩq̃ faciũt sẽp addẽtes: s3 vel si. Dicũt. n. O si talis non haberet illũ defectum: vel illũ ⁊c. quot virtutibus qbus floret laudareṫ a cunctis: vel dicunt: Talis ẽ doctus vel probus: sed deficit in humilitate ⁊ huiusmodi. Sicq̃ detractores astuti ne videantur detrahere laudant vt tandem vituperent: et siṫ. cum melle porrigunt ad bibendũ venenum. Uenena ait Hiero⁹ ad Letham. non dant nisi melle circundata. Tertius mod⁹ detrahendi dicitur simulatus: qui ẽ ꝓpri⁹ hypocritarũ. Jpsi etenim detrahunt tripliciter. Primo dolendo. Fingunt nanq̃ voce. vultu. verbis. gestu. suspirijs dolenter ⁊ ex caritate referre criminationes et diffamationes proximorum suorum. cum tamẽ id faciant ex impietate liuore ⁊ inuidia. 2°

hypocrite detrahunt augendo: cum nar/
rãt aliqđ factum minimũ ỽbis suis aut fa/
ctis ampliãtes illud ꝛ adaugẽtes. ¶ 3° hypo
crite detrahũt nominãdo cũ.s.nominãt mł/
tos cũ laude. ꝛ post alicui alteri detrahunt.
Hi modi et si non hoc ordine: nihilomin⁹ in
substantia pro maiori parte ponuntur ab
Alex. de ales in secundo volumine summe.
ꝛ a sancto Tho. 2ª 2. q. 73.

¶ Qr per detractionẽ offendunẽ detraben
tes: audiẽtes: ꝛ patiẽtes. ¶ Capłm. 3.

TErtiũ mysteriũ contemplandũ de
đtractõe dicit̃ offensio. Est enĩ pec
catuz ħ offensiuũ valde. Offendit
nanq̃ tria hominũ genera. Primi sũt đtra
hentes: Secundi audientes. Tertij patien
tes. Primi q̊s detractio offendit sũt ipsi de
trahentes. Nam vltra hoc q̃ mortalit̃ pec/
cant ẽm Scotũ in. 4. di. 15. tenent̃ ad resti/
tutionẽ fame. Qđ ẽm Ric: ꝛ Tho. fieri ha/
bet ad arbitriũ boni viri. Et de modo resti/
tuendi talem famã etiaz satis ample scripsit
sactus Bernardinus in quadragesimali đ
xp̃iana religione. Ideo non curaui ħ mul/
tũ hic ampliare. Uerũtñ cum paucissimi re
periãt̃ qui famã velint restituere his quib⁹
detrahũt: magnũ piculũ ẽ detrahere. Scđi
quos detractio offẽdit sunt audientes. Illi
enĩ qui detrahentib⁹ beniuolũ prebẽt audi
tũ: peccatũ nõ effugiunt. Idcirco Bernñ. ad
Eugeniũ ingt. Uelle đtrahere ꝛ audire gd
horum damnabili⁹ sit non facile dixerim.
Et Aug⁹. Ne accõmodes aures tuas de/
tractioni. Detrahenti eiz aĩe ꝛ audiẽti. vtris
q̃ esca mortis ẽ detractio. Et. xi. q. 3. c. non
solũ. Non soluz ille reus est q de alio maluz
profert. sed q cito criminib⁹ aurem prebet.
Propterea caute agẽdũ ẽ vt nõ solũ ñ de/
trabam⁹ ꝫ ne detrahentes quidẽ audire ve
limus. Ad hoc aũt quinq̃ sũt opportuna re
media. Primũ ẽ elongatio. vt si fieri potest
elonget se vnusquisq̃ ab his q̊s detrahere
videt paratos. Et de ħ sapiens pꝟ. 4. ait.
Detrahẽtia labia ꝓcul sint a te. Secunduz
remediũ ẽ contristatio. Nã si quis nõ põt se
a detractoribus elongare: ostendat eis de/
trahere volentib⁹ vultũ tristem. significãs
se nõ libenter audire: ꝛ confricando caput.
spuendo ĩ terrã. post tergũ respiciendo. ꝛ fa
ciendo similia refrenet dicentis audaciam.
Quia vt ingt sapiens pꝟ. 25. Uentus aqui
lo dissipat pluuias: ꝛ vult⁹ tristis linguã de/
trahentem. Et Hieronymus ad Rusticum
monachuz. Sicut sagitta si mittat̃ in duraz
materiaz: nõnunq̃ reuertit̃ in mittentem: ꝛ
vulnerat vulnerantẽ. Ita ꝛ detractor cum
tristem viderit vultũ audiẽtis: immo nõ au
dientis: sed obturãtis aures suas ne audiat
iudiciũ sanguinis. illico cõticescit. pallet vul
tus. saliua siccat̃. Et. 6. q. i. c. Ex merito. dr̃.
Nemo inuito auditori libenter refert. Ter
tiũ remediũ est reprehensio. sicut xp̃s fecit
dũ discipuli detrahebant Magdalene: q/
b⁹ dixit Math. 26. Quid molesti estis huic
mulieri? bonũ opus ꝛc̃. Et ad hoc propositũ
Job. 29. dixit. Conterebam molas inig.
ꝛ de dentib⁹ illius auferebã predã. Quar/
tũ remediũ ẽ cordis stabilitio vt nõ credat̃
cito omne malũ quod dicit̃: qa multi multa
loquunt̃: ꝛ sepius falsa q̃ vera. Et vt dicit̃
Eccl. 19. Qui cito credit leuis est corde. De
xp̃o ꝛ Johe baptista: vt tactũ est multi ma/
le loquebant̃. Duo senes iudices tanq̃ adul
terã mentiendo accusabãt Susannã instan
tes vt lapidaret̃: vt patet Danielis. 13. San
cta Marina virgo que in habitu virili ĩco/
gnita alijs deo seruiebat in monasterio: in/
famata fuit q̃ ĩpregnasset iuuenculã quan
dam: Ob quod fere vsq̃ ad mortem extra
monasteriuz ab inde pniam egit. Hiero⁹ ẽt
gloriosus in epistola ad Asellã de fictis ami
cis cõquerit̃ valde sic. d. Si tibi putẽ a me
gratias posse referri nõ sapiã. Potens ẽ de
us sup personã meã sancte anime tue resti/
tuere qđ meret̃. Ego enĩ indignus: nec esti/
mare vnq̃ potui nec optare: vt tãtuz mihi ĩ
xp̃o largireris affectũ. Et licet me sceleratũ
quidam putent: ꝛ oĩbus flagitijs obrutum:
ꝛ pro pctĩs meis etiã hec parua sint tamen
tu bene facis q̃ ex tua mente malos etiam
bonos putas. Periculosum quippe ẽ de ser
uo alterius iudicare: ꝛ nõ facilis venia pra
ua dixisse de rectis. Ueniet veniet dies il/
la. ꝛ mecũ dolebis ardore non paruo. Ego
probrosus: ego versipellis et lubricus: ego
mẽdax ꝛ sathane arte decipiens. Quid enĩ

tutius eſt. vel hec credidiſſe: vel finxiſſe de inſontibus. an etiā de noxijs credere noluiſſe? Oſculabant̄ gdā mihi man⁹: ⁊ ore vipereo detrahebāt. dolebāt labijs: corde gaudebant. Uidebat dn̄s ⁊ ſubſanabat illos: et miſerum me ſeruū ſuū futuro cū eis iudicio reſeruabat. Quintū remediū ē cordis compaſſio: vt cū quis audit aliquos detrahentes. referentes etiā veritatē: compatiatur proximis ſuis peccatoribus: cōſideretqꝫ qꝛ ſecūdū cōmunē legē. vt Lact. ait li. 6. nēo poteſt eſſe tā circūſpectus tam prudens qui nō aliqn̄ labatur: ⁊ ideo qlibet magis timere debet de ſuo lapſu q̄ꝫ de peccatis alienis gaudere. Tertij quos detractio offēdit ſūt patiētes. illi videlicet quibus detrahit̄. Nā vltra hoc ꝙ illorū fama denigrat̄ cum ſepius innoteſcat eis ꝙ male dicit̄ de illis. affliguntur ⁊ contriſtantur. Sed reuera conari debent vt potius letentur ⁊ iocundent̄: quoniā tales detractiones. criminationes ⁊ oblocutiōes falſe faciūt ad augmentū glorie. Un̄ xp̄s Math. 5. dixit. Beati eritis cū maledixerit vobis hoīes. ⁊ perſecuti vos fuerint ⁊ dixerint omne malū aduerſū vos mētientes propter me: gaudete et exultate qa merces veſtra copioſa eſt in celis. Seruanda inſup eſt regula Gregorij. q. xi. q. 3. c. int̄ verba. ait. Int̄ verba laudantiū vel vituperantiū ſemper ad mentē eſt recurrendū. Et ſi non inuenitur in nobis malū quod d̄ nobis homines dicunt: in magnā debem⁹ leticiam proſilire. Et rurſus. ſi non inuenitur in nobis bonum quod de nobis homīes loquuntur: magnam triſticiā generare debet. Uideant itaqꝫ detractores ⁊ bilingues quanta mala faciūt detrahendo. Penitentes ergo prohibeant linguam ſuam a malo: ⁊ labia ſua non loquantur iniqua: vt ſic diuine gratie munera ī ſeculo hoc poſſint participare: ⁊ tandem peruenire ad eternū regnum beatorum. in quo xp̄us ſaluator noſter cum patre ⁊ ſpiritu ſctō viuit et regnat ꝑ infinita ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Feria quarta quinte hebdomade ī quadrageſima. de periurij vitio: a quo maxime penitētes cauere debēt. ¶ Sermo. 58.

Non eſtis ex ouib⁹ meis. Uerba ſunt redēptoris nr̄i originaliter. Joh. x. c. et in euāgelio hodierno. Quod de iudeis locut⁹ ē xp̄us in v̄bis premiſſis: hodie non īmerito dici poteſt de xp̄ianis malis. Ipſi eteni vocē xp̄i contemnentes: diuina mandata obſeruare nō curant: quinīmo g̅uius offendunt q̄ꝫ cetere nationes: que ſub quacunqꝫ falſa religione viuunt. Inter cetera autem mala atqꝫ peccata: que ab eis cōmitti ſolent eſt illud vnum execrandum valde: violatio ſcilicet ⁊ fractio iuramenti. Iſtud nanqꝫ peccatum ita inoleuit. vt a multis ob publicam cōmunem pernitioſamqꝫ cōſuetudinem minimū eſſe credat̄. Ea ꝓpter pro preſentium eruditione in hoc ſermone de ꝑiurio verba faciem⁹: qm̄ periuri ex ouibus xp̄i eſſe nō poſſunt. Proponem⁹ ergo de ꝑiurio principalit̄ tria myſteria declaranda.

¶ Primum dicitur diffinitio.
¶ Secundum cōmiſſio.
¶ Tertium malignatio.

¶ Quid ſit ꝑiurium: ⁊ an iurare ſit licitum quot ſūt iuramenti comites: ⁊ que ſit iuramenti forma. ¶ Capitulum. j.

Primū myſteriū declarandū de ꝑiurio dicit̄ diffinitio: ī quo videnda ſūt quattuor. Primū qd ē ꝑiuriū. Secundū vtrū iurare ſit licitū. Tertiū qd̄ ſūt iuramēti comites. Quartū q̄ ſit iuramē ti forma. Primū videndū eſt: qd eſt ꝑiuriū. Et reſpondet Ray. in ſūma ſua. d. Periuriū eſt mendaciū iuramēto firmatū. Et qꝛ dicit iuramento. notandū ſm Alex. de ales in. 3. ſūme. ꝙ duplex eſt iuramentum. Unū aſſertoriū: cū. ſ. iurando aſſeritur aliquid ſic eſſe vel non eſſe. Secundū ē iuramētum promiſſoriū cū promittitur aliquid fieri vel non fieri. Et in vtroqꝫ mentiendo periuriū conſiſtit. Sed hoc pleni⁹ declarabitur in ſequenti myſterio. Ugo vero de ſancto Uict. quid ſit periurium expreſſius declarat ſic. Periurium eſt falſa vel indiſcreta iuratio ſeu iuramenti tranſgreſſio. ¶ Secundum vidēdum: vtrum iurare ſit licitum. Et ꝙ ſic

videt primo exemplo dei. Ipse etenim iurauit Unde Gen. xx. Per memetipsum iuraui dicit dominus. Et ps. 109. Iurauit dominus et non penitebit eum. Et Hiere. 44. Ecce ego iuraui in nomine meo magno ait dominus. Et Amos. 4. Iurauit dominus deus in sancto suo. Et Luc. i. Iusiurandum quod iurauit ad Abraam patrem nostrum etc.
¶ Secundo quod iurare sit licitum patet exemplo patrum tam veteris quam noui testamenti. Scribitur enim Iosue. 14. Iurauit Moyses in die illo dicens Terram quam calcauit pes tuus erit possessio tua: et filiorum tuorum in eternum: quia secutus es dominum deum tuum. Et Iudicum. xi. Iurauerunt filii israel in masphat et dixerunt. Nullus nostrum dabit filiis Beniamin de filiabus suis. Et. ii. Regum. xi. Iurauerunt viri Dauid. d. Iam non egredieris nobiscum in bellum: ne extinguas lucernam israel. Et. ii. Paral. c. 15. dicitur de filiis Iuda et Beniamin quod venerant in hierusalem. Iurauerunt domino voce magna: et in iubilo et in clangore tube. Et Ro. i. iurauit Paulus. d. Testis est mihi deus cui seruio in spiritu meo: et in euangelio filii eius. quod sine intermissione memoriam vestri facio semper in orationibus meis. Et Phil. i. Testis est mihi deus quomodo cupiam omnes vos in visceribus iesu christi. Et Hiero. in descriptione Pauli primi heremite inquit. Testor deum et angelos eius vidisse monacos. etc. ¶ Tertio quod iurare sit licitum probatur ex ordinatione ecclesie et sacrorum conciliorum. Nam ordinata sunt iuramenta romanorum imperatoris. vt patet in cle. romani principes. de iureiur. Heretici abiurantis heresim. vt notatur de conse. di. ii. c. Ego Berengarius. et extra de here. c. Ad abolendam. Prelatorum. vt de elect. i. c. significasti. et sic de aliis iuramentis que sacri canones ponunt. ¶ Quarto quod iurare sit licitum probatur auctoritate. Unde Deut. 6. Dominum deum tuum timebis: et illi soli seruies. et per nomen illius iurabis. Et Deut. x. c. Iurabis in nomine eius. Et ps 62. Laudabuntur omnes qui iurant in eo. Et Hiere. 4. iurauit. Uiuit dominus in veritate et in iudicio et in iusticia. Ad idem facit quod scribitur. xx. q. i. c. omne. c. non est. c. in nouo testamento. c. vt noueritis. c. ita. c. tu malum non facis. c. et iurabunt. c. considera. c. si peccatum esset. Quinto probatur quod sit licitum iurare ratione. Nam actus latrie est licitus: sed iurare per deum est actus latrie: quia sicut Hiero. in glo. super illud Math. v. Reddes domino iuramenta tua. ait. Hoc per quod quisque iurat veneratur. Uenerari autem deum actus latrie est. ergo actus iurandi per deum est licitus. ¶ Sed contra arguunt aliqui ex auctoritate saluatoris. d. Math. v. Ego dico vobis non iurare omnino. Et ex auctoritate Iac. quinto. c. v. sue canonice ait. Ante omnia fratres mei nolite iurare. Rndet Augustinus in libro de mendacio. et in epistola ad plebeculam. quod in his auctoritatibus predictis non prohibetur iuramentum in quocunque casu. Sed interdicitur immoderatus et nimius vsus eius ne sic perueniatur in periurium. ¶ Tertium videndum. quot sunt iuramenti comites vt debito modo fiat. Rndet Hiero. xxii. q. ii. c. animaduertendum quod sunt tres. s. veritas. iudicium et iusticia. Idem ponitur in. c. et si christus. extra. de iureiur. Prima conditio vel comes iuramenti est veritas: vt. s. fiat cum veritate. Secunda est iudicium vt fiat discrete. Tertia conditio est iusticia: vt fiat de re iusta et licita. Quartum videndum erat que sit iuramenti forma. Et rndet Inno. et Ray. quod alia fuit forma iuramenti in veteri lege in qua iurare solebant. d. Uiuit deus: viuit anima mea vt patet. i. Reg. 24. et. 25. Alia fuit forma iuramenti in ecclesia primitiua. Tunc enim iurantes dicebant. Testis est mihi deus. vt. s. dictum est de Paulo. Hodie vero forma iuramenti solet esse. ad sacra dei euangelia. Omnibus tamen modis quibus deus iuratur iuramentum est. ¶ Quot modis committatur periurium: et quod quattuor sunt iuramenta indebita. s. falsa. iniusta. incauta. et omissa. ¶ Capitulum. ii.

Secundum mysterium contemplandum de periurio dicitur commissio in quo ex dictis notare debemus quod periurium committi potest quadrupliciter secundum quattuor indebita iuramenta. Primum est iuramentum falsum. Secundum iniustum. Tertium incautum. Quartum omissum. Prio committitur periurium respectu iuramenti: cum quis iurat falsum siue in iuramento assertorio: siue promissorio. Aduertendum tamen secundum Aug. xxii. q. ii. c. homines quod aliquis potest iurare falsum cum intentione fallendi. et talis peccat et periurus est. Aliquis potest iurare falsum sine intentione fallendi: et tunc si adhibuit diligentiam debitam ne iu-

raret falſum: licet illud iuret non peccat
Quia vt dicit̃ ĩ dicto.c. Ream linguã nõ fa
cit niſi rea mens. Poteſt etiã qs iurare verũ
cũ intentiõe fallendi:⁊ tal̃ peccat:⁊ q̃ꝫtum ĩ
ſe eſt ꝑiurus efficitur. Secũdo cõmittit̃ ꝑiu
riũ in iuramẽto iniuſto vel illicito.⁊ tũc pec
catũ ẽ ſic iurare.⁊ peccatũ ẽ tale iuramẽtũ
obſeruare. Unñ Iſidorꝰ in.c. In malis .zz.
q.4. In malis ꝓmiſſis reſcinde fidẽ.in tur/
pi voto muta decretũ. Quod incaute voui
ſti ne facias. Impia ꝓmiſſio ẽ q̃ ſcelere adi
plet̃. Ad idẽ ẽ.c.ſi aliqd .c.nõ ſolũ.c. vnuſ/
quiſq̃ꝫ.c.icõmutabilis.c.magne.c.nõ ſemper.
c.diffinitio.c.ſi ad peccatũ.⁊.c.mulier. Pro
pterea nõ excuſat̃ Herodes q iuſſit ampu/
tari caput Iohis baptiſte ne violaret iuſiu/
randũ. Iurauerat nanq̃ꝫ dare puelle ſaltan
ti quicqd peteret:licet dimidiũ regni eius.
At illa petijt.d. Da mihi ĩ diſco caput Iohiſ
baptiſte: vt dr̃ Marci.6.c. Iđo dic̃ Amb.
li. de officijs. Herodes ſaltatrici premiũ tur
piter ꝓmiſit crudeliter ſoluit. Turpe eſt ꝙ
regnuꝫ pro ſaltatione ꝓmittat̃. Crudele ꝙ
mors prophete pro iuſiurandi religione do
natur.3° cõmittit̃ ꝑiuriũ in iuramento ĩcau/
to ſiue indiſcreto:in q̊ deeſt iudiciũ.ſicut ſo
lẽt facere multi:q ꝓ oĩ minima re iurant ꝑ
deũ:ꝑ ſcõs ſcãſq̃ꝫ:ꝑ corpus ⁊ ſanguinẽ xp̃i.
⁊ hiꝰ:q audire debẽt v̾bũ ſapiẽtis.d. Eccl.
z3. Iurationi non aſſueſcat os tuũ. Multi
enĩ ſunt caſus ĩ illa. Et iterũ ibi. Uir multũ
iurãs ĩplebit̃ iniquitate:⁊ nõ diſcedet a do/
mo eiꝰ plaga. Qui aũt ſic conſueuerũt iura
re difficile corrigunt̃. Unñ ⁊ ego ſcio in ciui/
tate quadã italie ep̃m quendaꝫ q neſciebat
loqui:niſi diceret ꝑ corpus xp̃i ⁊ in noĩe dia
boli. Cũ v̾o nullꝰ auderet illũ corrigere:do
minus ciuitatis caritate motꝰ hoc officiũ in
ſe ſuſcepit:quare ĩuitauit ep̃m vt ſecũ pran
deret:⁊ finito prãdio dñs traxit ep̃m ad ptẽ
ſatiſq̃ꝫ reuerent̃ ⁊ honeſte dixit ei. Pat̃ re/
uerendiſſime multi de te aiunt ꝙ non ſcis
v̾bũ ꝓferre ſine iuramẽto ⁊ ĩuocatiõe dia/
boli. At ep̃s in impatientiã v̾ſus reſpondit
In noĩe diaboli:⁊ qs đ me ita dicit.ꝑ corpꝰ
xp̃i nõ ẽ verũ. Cui dñs. Iam a te ipſo teſti/
moniũ accepi.ſicq̃ꝫ ep̃s ille cuꝫ rubore di/
ſceſſit. Illi v̾o ſit̃es plurimi inueniunt̃:qui

etiã dũ confitent̃ ob iurãdi longã cõſuetudi
nem iurare non erubeſcũt. Quarto cõmit/
tit̃ periuriũ in iuramẽto omiſſo.cũ.ſ.nõ ſer/
uantur ea q̃ ſeruari debẽt ⁊ poſſũt etiã iu/
ramento firmata. O ſi ſeruarẽt reges:prin
cipes.duces comites marchiões.barones.
officiales publici capitanei: poteſtates. re/
ctores.iudices.aduocati.procuratores: no/
tarij:⁊ certe multi alij que iureiurãdo ꝓmi
ſerunt.q̊t iniuſticie ceſſarent.q̊t impietates
deeſſẽt.q̊tue mala deficerẽt. De prelatis aũt
curã aiaꝝ habẽtibꝰ nihil dico:tñ vnũ aſſe/
ro ꝙ multi ex his q in dignitatibꝰ ſũt cõſti/
tuti tam ſpũalibus q̃ꝫ tꝑalibꝰ:ex euidentia
facti:ipſorumq̃ꝫ opibꝰ ꝑiuri eẽ cognoſcunt̃.

Quare ꝑiuriũ oſtendit̃ peccatũ malignuꝫ et
graue.tum ꝓpter tranſgreſſionẽ.tum ꝓpt̃
ꝓuocationẽ.tũ ꝓpter aſſimilationem.tum
etiã propter punitionem. ¶ Capitulum.3.

Tertiũ myſteriũ de ꝑiurio declarã/
dũ dicit̃ malignatio. Eſt ſiqdẽ pec/
catũ ſatis graue atq̃ꝫ malignũ qua
druplici rõne.p̊ rõne trãſgreſſionis.z° rõne
ꝓuocationis.3° rõne aſſimilatiõis.4° rõne
punitionis. Prima rõ dicit̃ trãſgreſſionis.
Tranſgrediunt̃ ſiqdẽ ipſi ꝑiuri p̃ceptũ dñi
qui ait. Exo.zo. Nõ aſſumes nomẽ dei tui
ĩ vanũ. Et Leuitici.19. Nõ ꝑiurabis in no/
mine meo. O q̃ꝫtũ confundi debẽt xp̃iani
ꝑiurantes qñ apud ĩfideles tantam vim hꝫ
iuſiurandum: vt Marcus Regulus mori
potiꝰ elegerit q̃ꝫ iurata per illũ violare. In
quit enĩ Augꝰ de illo li.i. de ciui.dei. Mar
cus Regulus imperator populi romani ca
ptiuus apud carthaginẽſes fuit:qui dũ ſibi
mallẽt a romanis ſuos reddi:q̃ꝫ eoꝝ tene/
re captiuos ad h̾ ĩpetrandũ hũc p̃cipue Re
gulũ romã miſerũt priꝰ iuratiõe cõſtrictuꝫ:
ſi quod volebãt minime peregiſſet reditu/
rũ eſſe carthaginẽ.perrexit ille atq̃ꝫ in ſena
tu cõtraria ꝑſuaſit:qr nõ videbat̃ eſſe vtile
romãe reip.mutare captiuos:nec a ſuis pꝰ
hoc ad hoſtes redire cõpulſus eſt:tñ qa iu/
rauerat id ſponte cõpleuit. Carthaginẽſes
autẽ vt dicit Ualerius ſub rubrica de cru/
delitate.eum grandibus cruciatibus neca
uerunt.incluſuꝫ quippe anguſto ligno: vbi
ſtare cogeret̃:clauiſq̃ꝫ acutiſſimis referto:

vt se in vllam partē sine penis atrocissimis
inclinare nō posset: etiā vigilādo ꝓmeruit.
O xpiani periuri. o violatores fidei. O fra
ctores iuramēti: aīaduertite ⁊ considerate
ꝙ̄ vitupabile ē ꝙ̄ ue dānabile pctm̄ vestrū
⁊ in exēplo Marci Reguli discite quanta
diligentia teneri debeat iusiurandū. 2° pec
catū piurij ē graue atꝗ malignū rōne ꝓuo
catiōis. Ex illo nanꝗ ꝓuocat deus ad indi
gnationē ⁊ irā: quia sicut inuocantes no
mē eius ꝓtegit ⁊ defendit. Ita illud falsifi
cantes ⁊ cōtēnentes abhorret ⁊ ꝑsequitur.
Dixit eni Johel. z. c. Omnis q inuocauerit
nomē dn̄i salu' erit. Et p dauid in ps. Pro
tegā eū: quoniā cognouit nomē meū. Et
ꝓv. 18. Turris fortissima nomē dn̄i. sic ecō
uerso expugnat illos q nomē ei' irreueren
ter tractāt. Propterea Asdrubal a cartha
ginensibus missus ad romanos legat' pro
pace firmanda: postꝗ̄ Scipio deuicit han
nibalē: vt dicit Titus Liuius cū orasset i
senatu: flexissetꝗ ad misericordiā patres:
vni eorū q pre omnib' carthaginensiū frau
des celarat dicenti. Per quos deos iurabi
tis nobis: quos alias iurādo fefellistis? Re
spondit p eosdem q̊s tam aduersarios expi
mur cōtra iurata frangentes. Legit etiā i
vita sancti Nicolai ꝙ vir qdam ab vno iu
deo quandā sūmā pecunie mutuo accepit:
iurans super altare sancti Nicolai ꝙ ꝙ̄ ci
tius posset: eam sibi redderet. Tenente illo
diu pecuniā: iudeus eā expostulat: sed ille
eā sibi reddidisse affirmat. Ducit res ad iu
diciū ⁊ iuramentū indicitur debitori. At il
le bacculū cauatum: quē auro minuto iple
uerat secū detulit: ac si ei' adminiculo indi
geret. Uolens igitur facere sacramentū: iu
deo ibidē existenti bacculū tenendū dedit.
Jurauit itaꝗ ꝙ plus reddiderat ꝙ̄ accepe
rat: fcō iuramēto bacculū suū repetijt: quē
iude' ignarus astutie sibi reddidit. Rediēs
aūt qui fraudē fecerat i quodā biuio oppi
sus sono corruit. Currusꝗ cū ipetu veniēs
eū necauit: ⁊ plenū auro bacculū fregit ⁊
aurū effudit. Audiēs h iude' concitus illuc
venit. Cūꝗ dolū vidisset: ⁊ a multis ei sug
gereret ut aurū recipet omnino renuit: nisi
q defūctus fuerat ad preces bti Nicolai ad

vitā rediret: asserens si hoc fieret se baptis
ma suscepturū. Cōtinuo igit q defunct' fue
rat surrexit: ⁊ iude' in xpi noīe baptizat' ē.
Jn ciuitate vo Licij fuit qdā q Antoni' pe
dul' dicebat quē ego cognoui: hic dum co
rā officialibus iurasset falsum: addidissetꝗ:
Precor deū celi vt si mētiar faciat me mor
te subita interire: stati cecidit in eodē loco ⁊
miserrim' expirauit. 3° piuriū est peccatum
graue atꝗ malignū rōne assimilatōis. Fa
cit vtiꝗ hoīem similē ꝓditori Jude: q xpm
osculando ⁊ salutādo tradidit inimicis suis.
Sic periuri inuocātes nomē dei veritatē
⁊ iusticiā opprimūt ⁊ occidūt. 4° piuriū est
pctm̄ graue atꝗ malignū rōne punitionis.
Nā p ciuiles leges punit vt patet ex textu
multarū legū ciuiliū quas causa breuitatis
omitto. Nam videmus iuramentū violan
tes truncatiōe man' affici: ita vt oībus sint
eos videntib' in exēplū. ⁊ vt sibi caueāt mo
nimentū. Per leges aūt canonicas punit p
iuriū grauiter. vt pz. 22. q. 5. c. q periurat. c.
si qs coact'. c. si qs cōuict'. lz hodie vt tactū
ē in p̄cedentib': pnīe sint arbitrarie. Sūt ēt
piuri infames vt patet sexta questione pri
ma. c°. infames. Ex quib' oībus colligimus
quātū hi qui ad penitētiā venire uolunt: cu
rare debēt vt abstineant a piurio. Hoc siq
dē pctm̄ ē quo maximus xpianoꝝ numerus
ad tartara ruit. Hoc pctm̄ est quo nutriunt
fraudes: deceptiōes simulatiōes ⁊ iiusticie
Hoc pctm̄ est ꝓpter qd̄ opprimūtur paupe
res: vexant vidue: pupilli ⁊ orphani tribu
lant. Quia vt supius dictū est: si hi q vel ec
clesie vel reipublice presunt seruarēt iura
menta sua: cuncta recte sancte iustissimeꝗ
fierēt: essentꝗ de ouibus ihu xpi: q nobis
omnibus suam largiatur gratiā ⁊ in fine sē
piternam gloriam. Amen.

¶ Feria qnta p' dn̄icā de passiōe de Ma
ria magdalena. s. de triplici ei' statu: vt offē
siōis: ꝯuersiōis et ꝗtificatiōis. ¶ Sermo. 59.

REmittuntur ei

peccata multa: qm̄ dilexit
multū. Uerba sūt redēpto
ris nostri origialiter Luc.
7. c. ⁊ in euangelio hodier

no. Relucet in exẽplo Marie magdalene benignitas ⁊ clementia ſaluatoris nr̃i dei. Suſcepit penitentez: ⁊ pctã oĩa remiſit illi. Propterea ſcã mat̃ eccleſia legit hodie euãgeliũ in quo res tam pia: tãq̃ȝ dulcis exprimitur ⁊ narrat̃: vt ſic pctõres nõ diffidãt de clemẽtia ieſu xp̃i bñdicti. Quare equũ ẽ ac rationabile vt ⁊ nos tota mente contẽplemur Marie magdalene penitẽtiã ⁊ cõuerſionẽ. Ipſa ẽ que ĩ pctis deũ offendẽdo diutius fuerat imorata. Ipſa ẽ que corde compuncta xp̃m audiuit pctã ſua ſibi remittentẽ. Ipſa eſt in qua prius abũdauit delictum ⁊ poſtremo ſupabundauit ⁊ grã. Quapropter de ea loqui volentes: in preſenti ſermone triplicẽ eius ſtatũ cõſideremus.

Primus dicitur offenſionis.
Secundus conuerſionis.
Tertius gratificationis.

De ſtatu offenſionis Marie magdalene in quo videndum eſt: an hec mulier fuerit ſoror Lazari: ⁊ an peccatum eius fuerit corde ⁊ opere perpetratũ: ac que potuit eẽ cauſa peccati eius.

Capitulum .j.

Primus ſtatus Marie magdalene quẽ cõſiderare debemus dicit̃ offẽſionis. Hoc notat̃ in euãgelio. cuȝ dicit̃. Ecce mulier q̃ erat ĩ ciuitate peccatrix .ſ. notoria publica ⁊ infamis. Uirgili⁹ 4. enei. Fama malũ q̃ ñ aliud veloci⁹ vllũ Mobilitate viget: vireſq̃ȝ acquirit eundo. Parua metu prĩo: mox ſeſe attollit ĩ auraſ. Ingredit̃ que ſolo ⁊ caput iter nubila cõdit. Pro cuius clariore noticia tria dubia emergunt declaranda. Primũ. vtrum iſta peccatrix: de qua Lucas meminit fuerit Maria magdalena ſoror Lazari. Secundũ. vtruȝ huius mulieris peccatricis pctm̃ fuerit tm̃ corde: aut ſimul ⁊ ope ppetratũ. Tertiũ. q̃ potuit eẽ cauſa vt Maria magdalena rueret ⁊ peccaret. Ad primũ dubiũ dixerunt aliqui q̃ hec peccatrix cui⁹ mentionẽ Lucas facit nõ fuit Maria magdalena. ſȝ q̃dã alia tum q2 nomẽ eius nõ exprimit̃. tum q2 videt̃ eis incõueniens nobiliſſimã mulierẽ: qualis fuit Maria magdalena. ad tantam ĩfamiã infameq̃ȝ vitã potuiſſe peruenire. Sȝ ego dico q̃ q̃ hanc opinionẽ ſequũtur m n⁹ bene ſentiunt. Nã ⁊ ſi Lucas nomen illius peccatricis nõ expreſſit: hoc fecit ad denotãdũ ſm morẽ ſcripture q̃ ĩ ſtatu pcti ñ deo erat cognita p approbationẽ. Dicitur enim virginib⁹ ſtultis ab eo q̃ omnia nouit cognitione ſimplicis noticie. Math. 25. Neſcio vos: q2 illas non cognoſcebat: vt approbaret q̃ ab eo p pctm̃ erãt ſeparate. Sic ⁊ Luce. 16. exprimit̃ nomen Lazari: qui erat ſcriptus in libro vite. ⁊ tacetur nomen diuitis q̃ erat reprobatus. Sic a ſimili dicimus de Maria magdalena. Qualit̃ autẽ ipſa nobilis genere ⁊ ſoror Lazari tãta potuit infamia deturpari declarabimus in tertio dubio. Hic vere pprie debemus dicere quod Lucas de ipſa Maria magdalena vere ⁊ realiter ẽ locut⁹. Ad h̃ aũt facit p̃mo auctoritas Aug. q̃ in libro de cõſenſu euãgeliſtarũ aſſerit hãc peccatricem Mariã magdalenam fuiſſe. Et hoc ipſum aſſerit Grego. qui in omelia preſentis euangelij ſic ait. Cogitanti mihi de Marie penitentia flere magis libet q̃ȝ aliquid dicere. Cuius enim vel ſaxeuȝ pectus ille huius peccatricis lachryme ad exemplum penitẽdi non emolliunt? Conſiderauit nanq̃ȝ quid fecit ⁊ noluit moderari quid faceret. Super conuiuantes ingreſſa eſt: non iuſſa venit. inter epulas non erubeſcit. Hanc vero quam Lucas peccatriceȝ mulierẽ vocat: Johẽs Mariã nominat. Illaȝ eſſe Mariam credimus: de qua Marcus ſeptem demonia eiecta fuiſſe teſtat̃. Et qd p ſeptem demonia niſi vniuerſa vitia deſignãtur: hec ille. Joh. aũt. xi. c. ait. Maria erat q̃ vnxit dñm vnguẽto: ⁊ extérſit pedes ei⁹ capillis ſuis: cuius frater Lazarus infirmabat̃. Marcus etiã vlt. c. ſic d̃ ipſa ſcribit. Surgẽs ieſus mane prima ſabbati apparuit primo Marie magdalene de qua eiecerat ſeptem demonia. Inſuper patet hanc peccatricem Mariam magdalenam fuiſſe eo q̃ eccleſia in feſto marie magdalene legit euangelium huius peccatricis. Et in hiſtoria beate Marie magdalene habet̃ q̃lit̃ ipſa reuelauit ſacerdoti cuidã q̃ eã ĩ heremo ĩuenit q̃ ipã fuiſſet famoſa illa peccatrix. q̃re ñ ẽ dubiũ q̃ Lucas loq̃t̃

de ipsa. Secūdū dubiū erat. vtrum huius
peccatricis scilicet Marie magdalene pec
catum fuit tm̄ corde: aut simul ⁊ opere per/
petratū. Et ad hoc ē triplex modus dicendi
Quidā enī dicūt ipsā fuisse uirginē corpore
⁊ carne: sꝫ tm̄ mēte corruptam. Contra illos
tamen est auctoritas ecclesie que ī festo eiꝰ
non facit officium virginū: cum tamen ꝫm
oēs doc. mentalis uirginitas recuperetur
per penitentiā. Cōtra istos etiam ē. quia ec/
clesia nō iudicat de peccatis occultis ⁊ men
talibus: sed de manifestis ⁊ opere perpetra
tis. Cum ergo euangelista nominat illam
peccatricem: ⁊ in ciuitate notam. sequit̄ ꝙ
de peccatis eiꝰ manifestis ⁊ nō secretis scri
pserit. Alij doctores dicūt ꝙ Maria mag/
dalena fuerit publica meretrix. qm̄ de illa
Crisoꝰ super Math. ait Tunc illa prosti/
tuta lupanar exiuit: quando discipulus ge/
hennā ītrauit. Et Hieroꝰ ad Furiam. Me
retrix illa ī euangelio: que pedes domini la
chrymis lauit. ⁊ crine detersit. ⁊ cōfessionis
sue honorauit unguento. manifeste depin/
git ecclesiam de gentibus cōgregatā. Et idē
in ꝓlogo Osee ꝓphe. Hec ē illa mulier me
retrix ⁊ adultera: de qua loquit̄ dominꝰ ad
iudeos dicens. Meretrices ⁊ publicani p̄/
cedēt vos ī regno celorū. Propter huiusmo
di ꝟba dixerunt aliqui prefatam secundam
opinionē. Sed ego dico ꝙ satis durū ē: imo
nec credibile mulierem generosam nobilis/
simis parentibus ortam ⁊ diuitiis abundan
tem loca spurcissima pro precio inhabitasse
Docto. āt Crisoꝰ ⁊ Hieroꝰ loquūt̄ ꝺ ea. ut. s̄.
dictū ē. ad denotādū ꝙ uita eius: licꝫ ī pro/
pria domo: tā lasciua erat tamqꝫ dissoluta
ut uideretur quasi una ex meretricibus: q̄
solēt in lupanaribus immorari. Et ꝓpterea
est tertius modus dicendi cui ego adhereo
tenens viam mediam ꝙ Maria magdale
na ī sua domo delitiis ⁊ ocio vacās vsqꝫ ad
suam conuersionem omne tēpus suū: omnē
qꝫ uitam uoluptatibus exposuit: ornando
caput: poliendo crines: vngendo faciem.
componēdo vestes. cantando vanas canti
lenas. loquēdo lasciua. conuersando cū iu/
uenibus: ⁊ ex cōsequenti de facili alia faciē
do: que nō licet homini loqui. Tertium du
biū erat. q̄ potuit esse causa ut Maria mag
dalena rueret et peccaret. Et dico ꝙ potu/
erūt eē tres. Prima cā fuit eiꝰ formositas ⁊
pulchritudo. Erat siqdē pulchra ⁊ formosa
naturaliter atqꝫ pulchritudinē illā āpliabat
cū ornatu vano īhonesto ac meretricio. Ta
lis utiqꝫ pulchritudo cū inhonestate habitꝰ
aspectꝰ: uultꝰ. ⁊ gestꝰ sociata in magnū po/
nit discrimē mulieres: quia ut īquit Aureo
lus Theophrastꝰ. Mulier pulchra cito ad
amatur: ⁊ difficile est custodire quam mul/
ti amant. Et sapiens ꝓꝟ. 5. inquit. Fallax
species ⁊ uana est pulchritudo. Propterea
Hieroꝰ reprehēdit acriter ornatū inhone/
stum mulierū. Unde ad Furiā ait. Ornatꝰ
iste non domini est velamē: sꝫ antixp̄i. Aut
loquendū nobis ut vestiti sumꝰ. aut vestien
dū ut loquimur. Lingua ꝑsonat castitatē. ⁊
totum corpꝰ p̄fert īpudicitiā. Et ideꝫ ad sa/
cras uirgines de continētia virginal': Pro/
pheticus ille sermo nō ꝓferatur de uobis
Filie eorum composite circūornate: ut simi
litudo templi ⁊ dealbate ab extra: ut monu
mēta que auro relucent: intus ꝟo plena sūt
ossibus mortuorū. He non filie regis xp̄i sꝫ
regis Tyri. He semper in muneribus vul/
tus impudicitia diuites plebis et capiunt ⁊
⁊ capiuntur. Impudicissimus mulierum af
fectus: semper ī auro. semper in gemmnis:
semp in ornamentis extrinsecus gloriā po
nunt. Non sufficit eis libido innata nature:
sed occasionē querūt explende libidinis.
Affectant ꝓculdubio ut oculi uirorū aurū
contemplantes ⁊ gēmas tandē figantur in
faciem. ⁊ furtiuis oculorum suorū nutibꝰ fa
ciliꝰ īcitēt ad libidinosū īcēdiū. hec ille. Sic
Maria magdalena dissoluta ⁊ vaga vani
tatibus dedita: offerebat seipsā uiris diligē
dā amore uano ⁊ uitioso. ⁊ ex ꝯn̄ti sollicitan
dā: Secūda cā q̄re ad tā lasciuā vitā ꝺuenit
fuit ubertas ⁊ abundantia bonorum tem/
poraliū: ob quā satisfaciebat corpi ī oībus
delitijs suis: pascebat illud splēdide: bn̄ co/
medebat. bibebat ⁊ dormiebat. refugiebat
qꝫ quoscūqꝫ labores. Qꝺ quāti ꝑiculi sit n̄
solū mulieribꝰ sꝫ etiā viris declarat deꝰ ꝑ
Ezech. 33. d. Hec fuit iniquitas sororis tue
Sodome. saturitas panis. ⁊ abūdātia. ⁊ oci

uz ipsius ꝛ filiaꝝ eius. Tertia cā q̃re Maria magdalena tanta flagitia enormia ꝯmisit. fuit libertas. Secūdū eni͂ Augu. in li. de decē cordis. quattuor sūt custodie mulieris quibus adiuuat̃ vt honeste viuat. Prima ē timor dei. Scd̃a timor legū adulteras punientiū. Tertia societas viri. Quarta verecūdia mundi. De hac sic dicit Hiero⁹ ad Furiam. Tenera res in feminis fama pudicitie est: ꝛ q̃si flos pulcherrimus cito ad leuē marcescit aurā. maxime vbi etas cōsentit ad vitiū ꝛ maritalis deē auctoritas: cui⁹ umbra tutamē ē vxoris. hec ille. Cū ḡ magdalena nec deū: nec leges timeret: esset ꝗ absꝗ viro. ꝛ in libertate sua: qꝛ patrimoniū diuisuz erat inter Lazarū ꝛ ipsaz ꝛ Marthā: facile ē credere ꝛ opinari ꝙ frōtē fecerit meretricis: ꝛ sine rubore ac verecūdia sue libidini satisfecit. ita vt per excellentiā diceret̃ peccatrix. O Maria magdalena q̃ꝫ vilis est in tali statu cōditio tua. o q̃ꝫtum denigrata est fama tua. o q̃ꝫta ignominia ꝓpter tuā lubricam vitā circūdedit parentelā tuā. Sꝫ his omnibus grauius ē: qꝛ facta es dei inimica ꝛ eius angelis ac sanctis oībus odiosa valđ. O īfelix ꝛ excecata. o miserrima anima cur tanto studio ꝓcuras ꝑdere celū: offēdē deū ꝛ in interitū currere damnatiōis eterne. Et quid aliud ē eē peccatricē nisi eē in periclo grādi dānatiōis future? Uerūtn̄ ꝙ audim⁹ de Magdalena: qꝛ peccatrix erat: hodie dici pōt de innumerabilibus quasi mulierib⁹ adulteris: fornicarijs: incestuosis ꝛ omni flagitio ac dedecore infectis. O impie creature: o carnales ꝛ lasciue mulieres. cognoscite statū vestrū: ꝛ scitote ꝙ nihil magis pōt vos ledere q̃ꝫ peccatū: sicut pꝫ de Magdalena.

¶ Qualiter Maria magdalena cognouit pctm̄ suū: ꝛ corde contrita ad pedes iesu humiliter satisfecit. ¶ Capitulum. z.

SEcundus status Marie magdalene: quē cōsiderare debemus dicit̃ cōuersionis. Hūc explicat Lucas cū dicit. Ut cognouit qꝛ iesus accubuit in domo pharisei attulit alabastrū ⁊c̃. vbi pōnūtur tria de ip̄a magdalena. Primū est cognitio. Secūdū satisfactio. Tertiū cōtritio. Primū ē cognitio: qꝛ dicitur: vt cognouit. Cognouit siquidē bona que omisit mala q̄ cōmisit. damna que incurrit. Cognouit peccatorū suoꝝ magnitudinē: turpitudinē ꝛ multitudinē. Cognouit dei ꝯ peccatores seueritatē. erga penitētes pietatē. ꝛ circa iustos liberalitatē. Quō ista cognouit cū ꝓpter peccatum anima ceca efficiatur? Juxta illud qđ đ peccatorib⁹ dr̄ Sap̄. z. Excecauit illos malitia eoruz. Et Sophonie. i. Ambulabūt ut ceci qa domino peccauerūt. Et ut Ari. inquit. z°. de anima. Nihil uidetur nisi in lumine. Et dicere possumus ꝙ cognitionem accepit omnium supradictorū ꝑ lumē irradiātis grē dei qui etiā peccatorib⁹ ꝛ malis quantum est de se offert claritatē ꝛ splēdorē gratie sue. Quidā autē ꝑie dicūt Magdalenam audiuisse predicantem xp̄m. quod satis uerisimile ē detestātēꝗ pctā anime ad dei imaginem formate: O q̃ꝫ acuta q̃ꝫ penetrabilia: q̃ꝫ ue ardentissima erant verba iesu xp̄i predicantis. Loquebatur siquidē ex intimis cordis cū admirando feruore bulliebat eius mēs: ut animas eriperet de diaboli laqueis. Aspexit ergo sic predicās ꝛ vidit Magdalenam extrinsecus ꝛ intrinsecus. Clamare forte cepit. O anima mea pro cuius amore deus homo factus sum: cur me persequeris? cur mundū amplecteris? cur patrem omniuz deum ita sup̄be cōtemnis? Quid tibi ī fine succedet ꝓ uanitatibus tuis? O plena oī miseria: cur nō erubescis carnalē ducere vitam? An nō ꝯsideras ꝙ peccatoꝝ finis īterit⁹ ē? Uita pn̄s nihil ē: mundus cū suis bonis ꝓditor ꝛ labilis est. Redi ad cor tuū: ꝛ cōsidera vias tuas. Reuertere: reuertere a uia tua mala: reuertere ad me qui te patiēter expecto. dulcissime iuito clementissimeꝗ suscipio. Ueni depone pctā tua: ꝛ ueni ad me secura. veni inquam o aīa mea dilecta. ꝛ ego remittam tibi pctā cūcta que cōmisisti. Nō enim veni uocare iustos sed peccatores ad penitētiam. Huiusmodi āt similibusꝗ ꝟbis potuit xp̄s peccatricē Magdalenā excitare illuminare ꝛ inflāmare. q̃re mentē mutauit. mundū ꝯtēnere cepit. ꝛ uolūtatē ꝓposito se emendādi ac benefaciendi impleuit: quod mystice designat̃ ī alabastro. i. ī uase đ alabastro facto

ꝭm Cirillũ: qđ attulit plenũ vnguento ꝑcio
so. ¶ Secũdũ qđ ponit᷑ de Maria magda/
lena ĩ ei⁹ cõuersione dicitur satisfactio. Per
que enim pctã peccauerat: ꝑ eorũ opposita
satisfacere curauit ꝭm Greg. ĩ omelia. Pec
cauerat siqdẽ ꝑ ꝓsũptionẽ ⁊ audaciam. satis/
fecit cũ uerecũdia ⁊ erubescẽtia: quia ĩgres
sa domũ pharisei nõ stetit ante: ꝫ retro xp̃m
Et stans ĩquit euãgelista retro secus pedes
⁊c̃. Peccauerat ꝑ supbiã. satisfecit cũ humi
litate tota inclinata ad pedes ihu. Pecca/
uerat per vanum oculorum affectũ: satis/
fecit cum lachrymarum ĩundantia. Pecca/
uerat ꝑ ĩordinatum capillorum decorẽ. sa/
tisfecit ꝓ illorũ cõtẽptũ: pedes iesu cum illis
abstergendo. O felix cõmutatio excelsi de
xtera facta: que paulo ante a deo erat alie/
na: nunc studiosissime illi conatur adherere

¶ Tertiũ quod ponitur ĩ Marie magdalene
conuersione dicitur contritio. Erat utiqꝫ
abundans dolor ꝓ pctis eius ĩ corde illius
quẽ ꝑ lachrymas ostẽdebat. Tot enĩ ab ei⁹
oculis lachryme defluebant: ut sufficerent
ad lauãdũ pedes iesu. Pieqꝫ possum⁹ ↄtẽpla
ri ꝙ lꝫ nihil diceret ṽbo. ĩ cõde tñ suo loque
bat᷑ ad dñm. O bone iesu. o pastor animaꝝ o
spes unica salutis mee miserere mei. Ego sũ
illa ĩfelix ĩgrataqꝫ peccatrix que te offẽdi.
Ego sũ illa que lasciuo gestu: vano aspectu
nimioqꝫ ornatu multorũ animas illaqũaui.
Ego sũ illa que mũdũ cuꝫ suis bonis magis
dilexi ꝙ̃ te deũ meũ benefactorẽ meũ. fon
tẽ ĩdeficiẽtẽ oĩs boni. Heu me miserã. heu
me dolẽtẽ nimiũ. heu me quid feci. peccaui.
inique egi. sed tu pius ⁊ misericors indulge
mihi. Ecce pedes tuos teneo q me ꝑegrinã/
do quesierũt. Nõ uenisti vocare iustos: sed
peccatores ad pñiam. Nõ despicis cor con/
tritũ ⁊ humiliatũ. O ihu dulcis. o ihu cle/
mentissime. o fili dei benedicti sana animã
meam. suscipe penitẽtẽ. cõsolare lacryman/
tem. ad te ueni ad te fugi. ad te totis visceri
bus clamo miserere mihi peccatrici: que pa
rata sum de cetero obtemperare voluntati
tue. Talia uel similia ĩ contrito corde Ma
gdalene versabantur.

¶ Qualiter post conuersionẽ Maria mag
dalena multiplicem gratiam a domino iesu
xp̃o est consecuta. ¶ Capitulum 3.

Terti⁹ stat⁹ Marie magdalene quẽ
cõsiderare debem⁹ dicitur gratifi/
cationis. Inuenit nanqꝫ Magda/
lena cõtrita gratiam apud xp̃m. q tria bene
ficia ei exhibuit admiranda. Primũ dicit᷑
defensionis. Secũdũ remissionis. Tertiuꝫ
consolationis. Primũ beneficiũ dicitur de
fẽsionis. Factus etenim fuit xp̃s defensor
ei⁹: qui defendit illã a pharisẽo intra se mur
murante: ut patet in euangelio. a Martha
sorore sua de illa cõquerẽte. ut dr̃ Luc. x. c.
⁊ a discipulis ĩdigne ferẽtib⁹ cũ vngeret ca
put eius. ut nõt᷑ Math 26. c. Secundũ be/
neficiuꝫ dicitur remissionis. Remittuntur
dixit xp̃s ei pctã multa. Et conuersus ad il/
lam addidit Remittuntur tibi pctã tua. O
mellifluuꝫ uerbũ. o iocũda sñia. Ecquid po
tuit audiri meli⁹ qd vtilius: qd ue fructuosi⁹?
Beati ait psal. qrũ remisse sunt iniqtates.
⁊. q. t. s. p. O felix pñia Magdalene: q̃ xp̃m
ad se traxit. Fecitqꝫ ut peccatricẽ animam
antea ꝓpter pctã deletaꝫ de libro uite iusti
ficaret. ⁊ ĩ numero ↄscriberet᷑ electorũ suo/
rũ. Tertiũ beneficiuꝫ collatũ a xp̃o Mag
dalene fuit cõsolationis. Fecit etenim eam
dignã consolationibus suis spiritualib⁹: ita
ut merito dicere posset illud ꝑs. Consolatio
nes tue letificauerunt animã meã. Quisnã
explicet qualis fuit consolatio Magdale/
ne quando stabat ⁊ audiebat verbum xp̃i
quando conuersabatur cum gloriosissima
Maria matre ei⁹: quãdo angelos uidit re
surrectionem suã illi annunciãtes: qñ prima
resuscitatũ xp̃m in specie hortulani aspexit
⁊ uocata ab eo Maria: cognouit illuꝫ esse:
uoluitqꝫ pedes eius tangere. ⁊ tũc nõ fuit
permissa: quando post cum alijs mulieribus
tenuit pedes eius dum eis apparuit in uia:
qñ post exilium perueniens cum Lazaro et
Martha et ceco nato: quẽ xp̃s illuminaue
rat et beato Maximino. alijsqꝫ christianis
Marsiliã. post illi⁹ patrie ↄuersionẽ: postqꝫ
miracula plurima superne contẽplationis
auida asperrimã heremũ petijt ⁊ in loco an
gelicis manib⁹ preparato per. 30. annos in
cognita mansit: in quo nec aquarum fluen
ta: nec arborum: nec herbarum erãt solatia

ut ex hoc manifestaret q nō terrenis refectionibus sed celestib⁹ epulis satiabat. Qualibet enim die septē horis canonicis ab angelis in ethera eleuabatur. et celestiū agminum gloriosos cantus corporalibus aurib⁹ audiebat. Quanta adhuc fuit eius iocunditas: cū dispositione dei in extremo vite sue a sacerdote quodā iuēta ē quē ad beatum Maximinū misit ut die resurrectiōis dominice oratorium sol⁹ ingrederetur tpe quo ad matutinū surgere consueuerat: quod ꝛ fecit: viditqꝫ in oratorio Mariam magdalenam spatio duorū cubitorū eleuatā a terra: ꝛ stantē in medio angelorum. O quantū fuit Magdalene gaudiū qñ postremo conuocato uniuerso clero ab ipso epo sciſſimū sacramentū cum multa lachrymarum inundatione suscepit: ꝛ añ altare ꝓstrata animā emisit ad celos. O admirabilis deus. o pater misericordiarum qui obliuiſceris omnium iniquitatū quas fecit impi⁹: si ad pniam reuertat. Ecce ostendisti nobis in Maria magdalena quanta ē bonitas tua: quanta patiētia quāta caritas: quāta gratia. Tu illam peccantem supportasti. a te fugiētē tenuisti obaudientem aduocasti. reuertentē suscepisti. ꝛ penitētē iustificasti: atqꝫ iustificatā in celo esse iussisti. Cui⁹ meritis maiestatē tuā supplices deprecamur. ut nobis largiatur hic gratiā ꝛ in futuro sempiternam gloriam. Amen.

¶ Feria sexta quite hebdomade ī quadragesima. de horrendo peccato homicidii: ad quod consequi solet desperatio ꝛ impenitentia. ¶ Sermo. 60.

Cogitauerunt vt interficerēt eum. Scribuntur hec ꝟba Joh. xi. c. et in euangelio hodierno. Nescit quiescere maligna mēs inuidorū q̄ semp ꝓximo machinat mala: ꝛ exquirit dolos. Neqꝫ peccatū aliqđ tam graue ē: ut sibi facile nō appareat. Propterea scribe et pħici statuerūt ī cogitatu pessimo interficere xp̄m: qđ tādē opere cōpleuerūt. Sic et pleriqꝫ hoīes neqā ferales: atqꝫ crudeles ad suā irā explēdā sepissime suos ꝓximos occidere non formidāt. Et quoniam homicidii peccatum solet sequi desperatio ¶ Jdcirco ad tantum periculum deuitādum in p̄nti sermone de homicidio erimus locuturi qa penitētib⁹ satis prodesse potest huius materie declaratio. De homicidio ergo tria principalia mysteria pro ꝓonem⁹ aperienda.

¶ Primum dicitur diffinitio
¶ Secundum modificatio.
Tertium punitio

¶ Quid sit homicidium. ꝛ de his qui interficiunt seipsos: ꝛ de occisione brutorū: et q̄liter quandoqꝫ homicidiuꝫ fieri potest absqꝫ peccato. ¶ Capitulum. j.

Primū mysteriū de homicidio aperiendū dicitur diffinitio: in quo qd sit homicidium videam⁹. Et secunduꝫ Ray. i sūma sua. ꝛ Hosti. in ti. de homicidio. Homicidium ē hoīs occisio ab homine facta. ꝛ dicitur ab hoīe ꝛ cedo cedis qua si hominis cediū. Pro cui⁹ cōclusionis declaratiōe tria sūt dubia declarāda. Primū vtrum sit licitū occidere volucres pisces et bi⁹ ¶ Secūdū vtrū homo peccet iterficere seipsū. Tertiū vtrum homicidiū fieri possit absqꝫ peccato. Ad primū dubiū rñdet Aug⁹ li. i. de ci. dei. d. q fuit ꝛ ē error manicheorū tenētiū q nō sit licitū homini iterficere bruta ꝛ irrōnabilia. Cui⁹ erroris ipietas apparet: qa deus bñdictus oīa supradicta ad vsum hoīs deputauit. Vñ Geñ. 9. d. deus. Crescite ꝛ multiplicamini ꝛ replete terram. ꝛ sit timor vester atqꝫ tremor super cuncta animalia terre: ꝛ sup oēs volucres celi cum uniuersis q̄ mouēt ī t̄ra Oēs pisces maris manui vr̄e traditi sūt ꝛ oē qđ mouet ꝛ uiuit erit vobis ī cibū. Propt̄ea Aug⁹ ubi s̄. ait Justissima ordinatiōe creatoris ꝛ mors ꝛ vita eoꝝ nr̄is vsib⁹ subdit. Ex q̄ ingt Tho. 2ᵃ 2. q. 64. q null⁹ peccat vtēdo re sua ad h̄ ad qđ ē ordinata. Ex ordinatiōe āt diuina: ut p̄dictū ē: gnālit̄ plāte sūt pp aīalia: ꝛ utraqꝫ pp hoiem. Usus āt coꝝ ī cibū maxie necessarius ē. qđ sine occisiōe fieri nō pōt. Hic ꝛ Ar. i. i. politice ingt. q uenatio ē q̄si qđdā iustuꝫ belluꝫ: q̄ hō rationalis rebelles sibi bestias deuicit. ꝛ ad suū vsum conuertit ꝓpt̄ q̄ oīa in diffinitione d̄r q homicidiū ē hoīs ꝛ non

bruti. ¶ Ad ſecundū dubiū fuere nōnulli q
dixerūt ꝙ nō peccat q interficit ſeipſū: qa
inuēti ſūt preſtātiſſimi viri q ſibiipſis mortē
intulerūt. Nā Samſon interfecit ſeipſū: vt
patet Judic.16. Cato cēſorinꝰ vt dr̄ ī ſpecu
lo h̄ ipſū fecit. Jdē ⁊ Cato vticenſis: vt re/
fert Lact.ī.3.li. idipſuꝫ cōfirmās de Clean
te. de Criſpo. de Zenone. ⁊ de Empedocle
Curtius armatus equo in hiatuꝫ t̄re ſe pre/
cipitauit. vt Augꝰ meminit. li.5. de ci. dei.
Sed cōtra hāc opinionē ē v̄itas rei: qꝛ vt
inquit Alex.ī.3. ⁊ Tho.2ᵃ 2. vbi s̄. Nulli lꝫ
ſibiipſi mortē inferre q̄druplici rōne. p̄ hoc
eſt ꝯ rōnē nālē: qꝛ vnaqueqꝫ res nitit̄ cōſer
uare ſeipſam. Vñ Ari. in.2. de aīa ait. Oīa
appetunt eē: ⁊ illiꝰ cā agunt quicqd agunt
ſ̄m nām. Et boetiꝰ in.3. de cōſola. Oē nāqꝫ
aīal tueri ſalutē laborat: mortē ꝑniciēqꝫ de
uitat. 2ᵃ rō ē qa ē cōtra caritatē: q̄ vnuſqſqꝫ
tenet̄ ſe diligere. 3ᵃ rō ē qa ē cōtra coītatē:
qa quilibet hō eſt ꝑs coītatis. 4° qa ē cōtra
deū: ſic̄ q alienū ſ̄uū int̄ficit. Quare ꝓ nul/
lo caſus dꝫ ſe qs occidere. Neqꝫ ēt occaſio
ne vitandi penā: qa ſ̄m regulā apl̄i nō ſunt
faciēda mala vt inde eueniāt bona. De Sam
ſone v̄o ⁊ v̄ginibus qbuſdā q̄ tpe ꝑſecutio/
nis ſe ī caſurū fluuiū p̄cipitarūt. ⁊ tñ int̄ ſan
ctos habent̄. ait Augꝰ li.i. de ci. dei ꝙ ñ pec
cauerūt ſe occidēdo: qa fecerūt illud ex re/
uelatiōe ⁊ inſtictu ſpūs ſci. Cauenduꝫ tñ eſt
hodie vt non credat̄ oī ſpūi: qa diabolꝰ trāſ
figurans ſe ī angelū lucis m̄ltos decipe cō
ſueuit. Ad t̄tiū dubiū cū q̄rebat̄: vtrū homi
cidiū fieri pōt abſqꝫ pctō: dico ꝙ ſic ī tripli/
ci actu. Primꝰ dr̄ caſualitatis. Secundꝰ ne
ceſſitatis. Tertius vtilitatis. Primꝰ actus
dicit̄ caſualitatis cuꝫ qs aliū interficit non
volūtate: ſꝫ caſu ut inq̄t Ray. ī ſumma ſua.
Caſu fit homicidiū: vt cū qs ꝓijcit lapidem
ad auē vel ad aīal ⁊ alius trāſiens ex inſpe
rato occidit̄: vel incidit arborē ad cuiꝰ caſū
aliqs oppⁱmit̄. Sꝫ diſtīguēdū ē: qꝛ īterficiēs
caſu: aut dabat operā rei licite. aut illicite.
ſi illicite: vtputa ſi ꝓijciebat lapidē v̄ſus lo
ca ꝑ q̄ cōſueuerūt hoīes trāſitū face: ⁊ ſil̄r.
hic homicida reputat̄. vt.15.q.i.c. merito. ⁊
§. ex premiſſis. Vñ ſi clericus ludo vel exer
citatiōe viriū: vel venatiōe iaculū mittens

aliū ꝑimit: qa hoc ab eo debet eſſe penitus
alienū: homicidij reus efficit̄: vt pꝫ.50. di. c.
clerico. ⁊ extra de p̄ſump. c.i. Si v̄o interfi
ciēs caſu dabat operā rei licite: vt qa magi
ſter cā diſcipline v̄berabat diſcipulū: vel qꝛ
deponebat aliqs fenū de curru. vel arborē
propriaꝫ ſibi neceſſariā incidebat ⁊ ſil̄r. h̄
ſi adhibuit diligentiā quā potuit: videlicet
reſpiciēdo ⁊ ꝓclamādo nō nimis tarde vel
remiſſe. ſꝫ tpe cōgruo ⁊ alte: ita ꝙ ſi aliquis
erat ibi vel veniebat pot̄at fugere ⁊ ſibi ca
uere: ⁊ magiſter non exceſſit modū in v̄be/
rando diſcipulū nō imputabit̄ ei homicidiū
ſi caſu cōtingat. Si aūt dabat oꝑaꝫ rei lici/
te: ⁊ nō adhibuit diligentiā debitā. homici/
diū īputabit̄ ei. Huiuſmōi diſtinctio ponit̄.
di.50. c. ſepe contingit. ⁊ c. ſi duo fratres: ⁊
extra de homi. c. Johēs. ⁊ c. qdam vt aſſe/
ris. Secūdus actꝰ in quo homicidiū nō eſt
peccatū dr̄ neceſſitatis: cū quis aliū interfi
cit ſe defendendo ne occidat̄ ab eo. Notan
dū tñ ſ̄m Ray. ī ſūma ſua. ꝙ aut neceſſitas
occidendi fuit euitabilis: qa pot̄at euadere
abſqꝫ occiſione: ⁊ tūc ē reus homicidij. aut
fuit neceſſitas ineuitabilis: qꝛ occidit homi
nem ſine odij meditatiōe. īmo cū dolore aī
ſe ⁊ ſua liberādo: cū alias nō poterat euade
re: ⁊ ſic occidens nō peccat: nec aſtringitur
ad penitentiam niſi ad cautelam propter
ambiguuꝫ duplicitatis. vt patet.23.q.5.c.
excōmunicatoruꝫ. Et licet quidam dixerit
ꝙ iſtud intelligit̄ de laicis tantū ⁊ nō de cle
ricis: veruntñ verior eſt opinio ⁊ cōmunior
ꝙ clericus interficere poteſt in neceſſitate
ineuitabili: ⁊ nō peccat nec efficitur irregu
laris: ſicut habetur extra de homi. ī. c. ſigni/
ficaſti. ⁊ extra de ſen. exco. c. dilecto filio. li.
6. ⁊ in cle. ſi furioſus. de homici. quia vt di/
cit̄. ff. de iuſti. ⁊ iure. l. vt vim vi. Vim vi re/
pellere licet cuꝫ moderamine inculpate tu
tele. ¶ Tertius actus in quo homicidium
non eſt peccatum dicitur vtilitatis: cuꝫ ſci/
licet quis aliuꝫ occidit vel in bello iuſto pu
gnando: vel ex auctoritate officij iuris or/
dine ſeruato maleficos puniendo. ¶ Nam
Exo.22. dixit deus. Non patieris malefi/
cos viuere ſuper terrā. Ex quo dicit Tho.
2ᵃ ſcd̄e. vbi ſupra ꝙ ſicut licitum eſt occi/

dere animalia bruta: in q̃tũ naturaliter or/dinantur ad vsũ hoĩuz: sicut ĩperfectũ ordi naĩ ad pfectũ. Sic cũ oĩs pars ordineĩ ad to tũ: sicut ĩpfectũ ad pfectũ. Omnis enĩ ps naturaliter ẽ ppter totũ. vnde ⁊ p salute to tius corporis laudabiliter pciditur mẽbruз putridũ. Idcirco cũ quelibet singularis pso na ɔpareĩ ad totã coĩtatẽ sicut ad totũ vn⁹ homo piculosus coĩtati ⁊ corruptiu⁹ alioꝝ: laudabiliter ⁊ salubriter occidiĩ ut bonum cõe seruetur. quare nec iudex peccatores ad mortẽ cõdẽnãdo ex debito officii ⁊ amo/re iustitie. nec minister peccat si iussus a iu/dice occidat cõdẽnatũ. ut habetur expresse 23. q. 5. c. miles. c. cũ minister. c. officia. c. lex eterna. ⁊. c. q percutit. Et utinã huiusmodi seueritas abundaret ĩ illis: ad quos spectat aliorũ crimina punire. Ueruntamen hodie puniũtur nõ rei ⁊ malefactores amore iusti cie. sed illi tãtũ qui licet rei sint fautores ta men non habent.

¶ Et nõ solum manu sed etiam multis ali/is modis homicidium damnabiliter com/mitti potest. ¶ Capitulum. z.

Secũdũ mysteriũ de homicidio ape riendũ dicitur modificatio. ĩ quo vi dẽdũ est quot modis homicidiũ cõ mittitur. Et loquẽdo de homicidio proprie dico q̃ cõmitti potest tripliciter. p̃ suasione z⁹ auxiliatione. 3⁹ operatione. Primo sua/sione uel consilio. Et sm Guil. hoc intelligiĩ de consilio exhortationis uel approbatiõis nõ de cõsilio simplicis opinatiõis. Si qs enĩ querenti alicui in genere an liceret xpiano clerico uel laico paganũ occidere. ñ animo persuadendi sed exponẽdi quid hoc casu sẽ/tiret. responderet hoc esse licitum: nõ fieret irregularis. licet ille cui taliter respondisset paganũ postea interficeret ex cõfidentia il li⁹ rñsionis. licet etiã iste errasset in respon/dẽdo. Inno. ⁊o in glo. super. c. ad audiẽtiaз. extra. de homici. dicit sic. Intelligiĩ ɔsilium uel mãdatũ dedisse in mortẽ alicuius: quan do suasit illud. vel rogauit: uel mãdauit: uel alias consuluit: utilitatẽq; seq̃reĩ ex homici dio ostendendo. Secundo cõmittitur homi cidiũ auxiliatiõe: cũ. s. qs auxiliatur occiso/ri astando: ministrãdo arma. monendo. con/fortando. ⁊ huiusmõi. Ut. n. dicit Ro. i. Nõ solum qui faciunt: sed etiã q consentiunt fa ciẽtibus digni sũt morte. 3⁹ committitur ho micidium operatione. ⁊ hoc multipliciter. Primo ueneno aut uenenosis medicinis. Sic occiderũt Alexandrũ magnũ Cassan/der Philippus ⁊ Solla filii antipatris sm Q. Curtiũ. Dederũt nanq; ĩ potũ uenenũ sibi: quo hausto sm Iustinũ in media potio ne uelut telo confossus ingemuit: deporta/tusq; ẽ a conuiuio semianimis. Maliuoli autez dicebant cũ ebrietate pĩre. Quarto itaq; die indubitata morte: sentiens tumul tuantes milites: quia rex occidebatur insi/diis: pia oratione sedauit. cunctisq; dexterã porrigẽs eos osculatus ẽ: sicq; defecit ãno etatis sue. 30. Uenenosis insuper herbis at q; medicinis carnales quedam ⁊ libidinose matres filios suos adhuc in utero latitãtes perimũt. Medici ãt ⁊ aromatarij uel incu/ria uel negligẽtia uel malicia dũ ueneno/sas medicinas egrotis tribuũt: ĩ hũc erro/rẽ prolabũtur. Taceo reliqua que dicere possem tã de mulieribus q̃ de uiris: quoni am sufficere debet eis q uenenis vtuntur stimulus conscientie sue. Secundo commit titur homicidiũ opere cũ maleficiis ⁊ incã/tationibus. Uidi ego Ianue cõbustã ⁊ affi/xã palo quandã sclauã: q̃ suũ dñm ac domi/nã cũ his diabolicis superstitionibus inter/fecerat. 3⁹ committiĩ homicidiũ ope percu/tiendo manu. Sic Cayn interfecit fratrem suum Abel. ut dicitur Gen. 4. ⁊ hoc utiq; peccatũ satis graue ẽ atq; crudele. tum qa est cõtra preceptũ dei q ait Exo. zo. Non occidas: tum qa ẽ contra opificiuз eius qui corpus et animã mirabili sapientia sua vni/uit. Est etiã hoc peccatum cõtra corpus p/ximi ⁊ sepe contra animã eius: qa dum inĩ ficitur non est contritus. Est contra paren/tes interfecti q excitãĩ ⁊ cõmouẽtur ad odi um. Est contra rempu. quia homicida oẽs leges: omniaq; iura spernit. Est cõtra ange lũ custodiẽtẽ q nõ parũ de suo custodito in/terfecto ɔdignaĩ. O igiĩ homicida ptinax ⁊ supbe. o petõr neq̃ssime. o crudelior oĩ fera pessima cõtine manũ tuã. noli seuire ĩ pxi mos tuos. Si peccasti hacten⁹: age pnitẽ/

tiam. Si i ppósito es occidédi desine ab ira z derelique furoré. vince teipsũ: z noli peccatũ tã horrédũ tãq3 deo exosu3 immortali cõmittere. Noui nãq3 q̃plures: qui tande3 leti facti sunt: eo q mutauerũt consiliũ suum. Propterea dico z iterum dico: Nolite locũ dare diabolo. nolite effundere sanguiné hominis: qm̃ int cetera pctã homicidiu3 maximi est nocumenti. Unde posito q homicida haberet in potestate ul destruere celum et terram z oĩa q̃ in eis sũt: dũmodo talis destructio nõ ueniret i dãnũ hominũ: ul iterficere hoíem: mai9 malũ cõmitteret illũ iterficiendo q̃ deuastãdo cũcta corpora celestia: z omnia alia q̃ sũt in h mũdo. Maioré siquidé iiuriã faceret deo hoíem iterficiens: q̃ q sine hoís dãno celũ puaret luminaribus suis. aeré volucribus: terram arboribus. z mare aquis.

❡ Et omnes leges tam diuine q̃ humane acriter z grauissime dãnant ac puniunt homicidas. ❡ Capitulum. 3.

Tertiũ mysterium aperiendũ de homicidio dicit punitio. Punitur siquidé homicidiu3 grauiter triplici pena. Primo pena legali. 2° pena cõsciétiali. 3° pena diuinali. Primo punit pena legali. Scriptũ quippe é i lege veteri Exo. 21. c. Qui percusserit hominé uolés occidere: morte moriatur. Idé dicit lex ciuil. ff. ad. l. cor. de sicca. l. i. z. C. ad. l. cor. de sicca. l. is q cum telo. Secũdũ ẜo legé canonicã homicida é irregularis. z nõ põt pmoueri. z eijcitur iã pmot9. sicut patet. 50. di. c. si qs uiduam. Et. 51. di. c. aliquantos. z de peni. di. i. c. piculosa. z ex̃ ne cleri: uel mo. c. sniã3 sanguinis. z ex̃ de homici. c. sicut dignũ. z. c. significasti. 2°. punitur homicidiũ pena cõsciétiali. Nam in foro penitétie ẜm Ric. in. 4. homicida astringi debet ad satisfaciendũ. z q̃ uis nõ possit restituere uitã: obligat tñ ad restituendũ alia bona p illo damno: cõpensata qualitate lesi: z quantitate dãni. z possibilitate dãnificantis. Et hãc restitutioné debet facere ad arbitriũ boni uiri. Et q talis teneatur ad restitutioné pat3. quia quanto hõ alium plus dãnificat: tanto magis ad restitutioné tenetur. Bona auté corporis bona exteriora excedũt. Scot9 auté in. 4. di. 15. dicit q p satisfactione homicidij expedit homicide primo q exponat uitã suã i causa iusta: utpote cõtra ecclesie inimicos. ul cõtra hereticos seu alios ifideles. z hoc ordinãdo laboré z periculũ suũ i satisfactionem illius quem ipse occidit: ut si cui nõ potest i corpalibus satisfacere: satisfaciat i spiritualib9 bonis. 2° si predicti casus nõ occurrãt totã vitã suam i oratione z pnĩa debet ordinare ad illius subleuationé qué ipse occidit. 3° q3 si interfectus alios sustentabat. s. patré uel matrem: aut alios sibi ppinquos seu paupe res: obligat talis iterfector omnib9 illis ad tãtã restitutioné: quãtã illis abstulit p interfectioné illi9. S3 ego puto Scotũ omnia supradicta intellexisse de quadã congruitate: non necessitate. z precipue primũ. s. de exponéda uita p anima iterfecti. Et si ipse intelligi voluit de necessitate expedire: Ego salua reuerétia sua id nõ credo neq3 teneo. Qm̃ ut inquit Hieronym9 ad damasũ papã Lex iustitie tenax clemétiã non habebat: ❡ Sed quicũq3 adult fraudator homicida: z ut breuiter dicã qualicũq3 mortali crimine detinebat: nulla uenia pnĩe laxabat a crimine. oculũ p oculo: déte p dente. aĩam p anima iubebat exoluere. S3 misit de9 filiũ suũ natũ ex muliere: factũ sub lege: q austeritaté legis euãgelij gratia téperauit. hec ille. Et ppterea mihi uidet q occisori penité ti satisfaciat quelibet alia satisfactio sibi imposita ad arbitriũ discreti cõfessoris absq3 hoc q uitã suã exponat periculo mortis: qa talis obligatio satis esset dura atq3 periculosa. Induceret nãq3 quoslibet homicidas i desperationé. z de9 benign9 desperationé maxime odit quia ut ait Hiero9. ad Rusticu3 monachum. Nihil sic offendit deũ sicut cor ipenités. Solũ desperationis crimé est qđ ueniã cõsequi nõ põt. 3° punitur homicidiũ pena diuinali. Est utiq3 sepissime deus homicidarũ seuissim9 ultor z robustissimus psecutor: cui9 iudicio fit ut homicide ferientes gladio: gladio feriant. Et omissis q̃ i scripturis habet z notissima sũt: Patet etiã hoc i exéplis gẽtiliũ. Crudelis z homicida Cir9 p3 Iustinũ z Paulũ Horosiũ i bello occisus

fuit: eiusq͡ȝ caput ĩ utrẽ hũano sãguine plenũ missũ ẽ. Crudel' ⁊ hoĩcida Nero: ut diximꝰ ĩ sermone de ãtixp̄o: iterfecit semetipsũ. Domitianꝰ ẜm eutropiũ ⁊ Horosiũ q̄ senatores nobilissimos occidit: multos etiã cõsobrios suos: a cubicularijs suis occisus ẽ ãno etatis sue. 45. Hãnibal cartaginẽsis: q̄ ex crudelitate captiuos Romanos oneribꝰ ⁊ itinere fessos. ut dicit Ualeriꝰ sub rubrica de crudelitate. succisn p̄ma parte pedũ relinq̄bat quosdãq͡ȝ fratres ⁊ propiquos ferro vsq͡ȝ ad morte͞ decertare cogebat: ueneno se extinxit. Nam fugerat post cartaginẽ deuictã ad Antiochũ regẽ. ad quẽ a senatu Romano missi fuere legati qui regẽ ad pacem cogerẽt: Hãnibalẽq͡ȝ deposcerẽt. ⁊ cũ Hãnibal de fuga atq͡ȝ salute oĩo desperasset. ueneno hausto qd̄ more regio sub gẽma ferebat̃ inclusũ obijt. sicq͡ȝ ab his q̄ ad eũ ꝯp̄hẽdẽdũ missi fuerãt exanimis ẽ iuentus. ẜm Eutropiũ. De ĩterfectoribꝰ etiã Cesaris sic scribit Suctoniꝰ. Nullꝰ fere triẽnio supuixit: nullusq͡ȝ naturali morte obijt: Naȝ pars naufragio: ps prelio defũcta ẽ. Quidã se illo pugione quo Cesarẽ vlnerauerãt occiderunt. Diebus etiã nostris multa nobis exẽpla mõstrata sũt. Ex quibꝰ vnũ tacendũ minime puto. In ciuitate Eugubij quidã iuuenis noĩe Petrus impedire volens testamẽtũ patris iã defũcti: unũ de executoribus. Laurẽtiũ. s. de strotiis de Florẽtia filiũ domini Palc. manu ꝓpria ĩterfecit. Eraȝ ego Padue: vbi ⁊ dñs Palas supradictꝰ etiam morabatur: egoq͡ȝ sibi nũciaui dolẽdũ casũ ⁊ inopinatũ filij hortãs illum plurimũ ad patiẽtiã. Sequenti ꝟo quadragesima cũ Senas accessissẽ repperi ibi homicidaȝ illum q̄ sepiꝰ ad me veniẽs precabat̃ ut ab uxore ĩterfecti: que Florẽtie tunc erat: p̄ meas litteras sibi ueniã ĩpetrarẽ. qd̄ cũ obtinere nõ valuissem ille miser in ciuitate Senarũ stare decreuit. ⁊ dum habitaret in quodã hospitio venerũt duo ex Florentia precio ducti qui hospitẽ pecunia corrũpẽtes: in eius celario prefatuȝ iuuenẽ occiderũt: amputaueruntq͡ȝ digitum eius his qui illos miserãt pro signo ferendum. Dũ autẽ simul irent in itinere duo. illi ceperũt cõtẽdere: unusq͡ȝ in socium irruens ipsum peremit. At et ille captus est et ẜm iuris regulas vita priuatus in partesq͡ȝ diuisus tanq͡ȝ duorum homicidiorum perditissimus reus. O igitur terribilis iustitia dei: qui homicidis etiam in hac uita rependit vicem. Timete igitur illam omnes qui prompti estis ad rixas: ⁊ ab homicidio uobis caueatis ut sic valeatis acq̄rere ĩ h̄ seculo dĩ grãȝ ⁊ ĩ futuro gl'iã. Amẽ

Sabbato quinte hebdomade in quadragesima. de sacratissima coĩone: ad quã oẽs fideles se debent disponere ⁊ p̄parare.

Sermo. 61.

Qui manducat meaȝ carnem ⁊ bibit meum sanguinem in me manet ⁊ ego ĩ illo. Uerba sunt redemptoris nostri originaliter Joh̄. 6. c. Ampliꝰ nõ ẽ differẽdũ dicere ⁊ loqui de sãctissima cõmunione: quoniã iaȝ apropinquat tẽpus quo fideles cuncti ad illam deuote sumendã esse debẽt expediti. Sũt tamẽ multi q̄ obliti salutis sue cõmunicare aut negligũt aut renuũt: ⁊ ꝯtemnũt. quibus ĩ hoc sermone oñdere statui quanta sit necessitas suscipiẽdi sãctissimũ eukaristie sacramẽtũ. Opus equidẽ ẽ cũ uerbis ꝟitatis cõterere duriciẽ obstinatorũ: qm̄ nihil periculosiꝰ aut damnabiliꝰ ipsis põt euenire q͡ȝ separari ab amore. a beniuolentia ⁊ a gratia dñi nr̃i iesu xp̄i. Ipse utiq͡ȝ in uerbis ĩ themate allegatis se mansurum pollicetur cũ eo qui eius carnem manducat ⁊ sanguinem bibit in sacramento altaris. Ut igitur rũpãtur corda durissima eoꝝ qui cõmunionẽ fugiũt: de ipsiꝰ necessitate locuturi tria mysteria proponimus declaranda.

Primũ dicitur obligationis.

Secundum exclusionis.

Tertium conditionis.

Or obligantur ad cõmunionẽ homines tum ob memoriam passionis xp̄i. tum propter ecclesie preceptũ. tum etiã ꝓpter xp̄i comminationem.

Capitulum. j.

Primũ misterium de communione declanduȝ dicitur obligationis Obligantur siquidem homines ad

cōicandū ſuſcipiēdūq; ſciſſimū ſacramētū
dñi nr̄i ieſu xp̄i triplici rōne. Prio rōne recō-
datōis. 2° rōne preceptiōis. 3° rōne cōmina-
tionis. Primo rōne recordatiōis. Inſtitu-
tum ſiquidem fuit ſacramētū altaris a dño
ieſu xp̄o vt fideles ſui illud ſumentes recor-
darent amoris quē nobis oſtendit dñs ꝓ no-
ſtra ſalute paſſionē acerbiſſimā: crudeleq̄;
mortē patiētiſſime tolerauit. vnde Math.
26. ⁊ Luc. 22. ipſe ait. Hoc facite in meam
cōmemorationem. Et Paul⁹. i. Cor. xi. ait.
Quotienſcūq; māducabitis panem hūc et
calicē bibetis. mortē dñi annunciabitis do-
nec veniat. Et idē ponit in ſnīa de ɔſe. di. 2.
c. ſcriptura. c. q2 paſſus. c. ſemel xp̄s. c. i xp̄o
⁊. c. ſemel īmo latus. In. c. q2 xp̄i corpus. Eu-
ſebius ita loquit̄. Quia corpus aſſumptum
ablaturus erat ab oculis: ⁊ illaturus ſideri-
bus: neceſſariū erat vt die cene ſacr̄m no-
bis ſui corpis ⁊ ſanguinis ɔſecraret: vt cole-
retur iugiter ꝑ myſteriū qd̄ ſemel offereba-
tur in preciū: vt q̄a q̊tidiana ⁊ īdefeſſa cur-
rebat pro omniū ſalute redemptio. ꝑpetua
eēt redēptionis oblatio et ꝑennis victima
illa iugiter viueret in memoria: ⁊ ſemꝑ pn̄s
eēt ī gratia. hec ille. Cū ergo ſacr̄m hoc ve-
nerabile fideliter ⁊ deuote ſūptū xp̄z paſſū
ad mentē reuocet. ingratiſſimi ꝓfecto cen-
ſendi ſūt illi q ſaltē ſemel in āno cōicare no-
lunt. O obſtinate mētes q̄ tanti benefacto-
ris: nec etiā ꝑraro recordari vultis. O īpia
aīa peccatrix: nō ſic fecit erga te fili⁹ dei bn̄-
dicti. Nunq̄; ipſe te obliuiōi tradidit. Quin
īmo ſemper fuit memor tui naſcendo. ſugē-
do vbera. in cuna vagiendo: ꝑegrinādo. vi-
gilādo ieiunando: orando. predicādo. patiē-
do. ⁊ moriendo. Propter te nāq; oīa iſta fe-
cit. ſemꝑ te videbat. ſemꝑ te diligebat. ſēꝑ
tecum in corde ſuo colloquebat̄ atq; dice-
bat. O anima delicata. o anima inſignis et
nobilis. propter te ſū factus homo. propter
te ſum carne veſtitus. propter te fero quoſ-
cunq; labores. ꝓpter te dēniq; affixus in
cruce pendo. Quare h̄ chriſtus ſubdit illud.
Tren. 3. Recordare pauꝑtatis ⁊ trāſgreſſio-
nis. i. afflictionis mee. potatiōis fellis ⁊ ab-
ſinthij. O ferrea mens cur nō audis vocē
amoroſi ieſu? Cur illū nō inſpicis: ⁊ pro ſuo
amore ac cōmodo tuo vitia ⁊ peccata depo-
nis? Cur ſacramentū eius in memoriā ipſi⁹
vt debes nō accipis? Cur non compateris
doloribus cruciatibus ⁊ afflictionib⁹ ei⁹?
Quibus omnibus grauior eſt ingratitudo
tua. Audi ipſum o peccator: audi inquam:
audi de cruce ad te clamantem ⁊ dicentem
ſecūdū Bern̄. Uide homo que ꝓ te patior.
vide penas quibus afficior: vide clauos q-
bus confodior: non eſt dolor ſicut quo cru-
cior: cū ſit tantus dolor exterior: intus eſt
tamen dolor grauior: tā ingratū dum te
experior. Ad hāc ergo ingratitudinē euitā-
dam facit cōmunio altiſſimi ſacramenti: qd̄
vt ꝑdictum eſt ſignū ē memoratiuū dñice
paſſionis. ¶ Secundo obligantur homines
ad cōmunionē rōne preceptionis. Prece-
pit nāq; ſacta mater eccleſia fidelibus cū-
ctis vt cōmunionē ſuſcipiant. De hoc autē
pro varietate temporū varia facta ſunt ſta-
tuta. In eccleſia ſiquidem primitiua dū ſan-
guis xp̄i recens feruebat in corde creden-
tiū cōicabāt oēs q̊tidie: vt pȝ Act. 2. c. ⁊ d̄
ɔſe. di. 2. c. pacta. Lapſu ꝟo tꝑis vſ⁹ coīonis
ꝯduct⁹ eſt ad dies dñicos. Et de hoc dixit
Aug⁹ de conſe. di. 2. c. quottidie. Quotti-
die eukariſtie cōmunionē accipere nec lau-
do nec vitupo. Omnibus tn̄ diebus domi-
nicis cōmunicandū hortor. Succedente ve-
ro tempore ſtatutū fuit vt ter in anno homi-
nes coicarent. videlicet in paſca dñi. nata-
li. ⁊ pente. vt expreſſe patet de conſe. di. 2.
c. ⁊ ſi non frequentius. ⁊. c. ſeculares. Notā-
dum tamē quia quod dicit̄ de conſe. di. 2. c.
in cena dñi. ſ. ꝙ cōmunicandū erat in die ce-
ne: intelligitur de conſilio nō de precepto.
Tempore vero in quo caritas refriguit ec-
cleſia obligauit laicos ad cōmunionē tm̄ ſe-
mel in anno: ſicut patet extra. de pe. ⁊ re. in
. c. omnis vtriuſq; ſexus. Et tamē tanta ē ī
multis nequitia maleq; voluntatis obdura-
tio: ꝙ non ſolū non cōmunicant ſemel in an-
no: verū etiam ſine cōmunione per annoſ
⁊ annos perdurant. 3° obligantur ad cōmu-
nionem rōne cōminationis. Dicit enī xp̄us
cōminans Joh. 6. c. Niſi māducaueritis car-
nem filij hominis: ⁊ biberitis eius ſanguinē
non habebitis vitam in vobis.

Quare excuſantᷣ a peccato qui non cõmuni/ cant ſemel in anno propter punitionem vel defectuʒ: ⁊ de his qui indiſpoſiti ſunt.

Capitulum ſecundum.

Secundū myſterium declarãdū de cõmuniõe dicitᷣ excluſio. Excludū tur eteni a cõmunione nõnulli qui coĩcare nõ debẽt iuxta ſtatutū eccleſie pſa tum.ſ.ſemel in anno proptᷣ tria. Primo pro/ pter punitionẽ. Secundo ꝓpter defectio nẽ. Tertio proptᷣ indiſpoſitioneʒ. Primo ꝑ/ pter punitioneʒ. Nã nõnullis interdicta eſt cõmunio ſemel in anno: licet contriti ſint et cõfeſſi: propter punitionẽ precedentiū pec/ catoꝝ. Unde.33.q.2.c.latorẽ dicitur de pa tricida aut matricida. ꝙ nõ debet cõmuni/ care vſqꝫ ad tres annos. Et vt dicit Ric.in 4. Nulli notorio ⁊ manifeſto ac infami pec catori cū ad penitentiã reuertitur: ẽ ſtatiʒ eukariſtia miniſtranda. tum ꝓptᷣ reuerẽtiã ſacramẽti: tum vt probetur conuerſio vera vel ficta. tum ne alij puſilli, ſcandaliʒentur. Poſſet tamẽ contrariū fieri vbi articulus pietatis vel neceſſitatis aliquãdo aliᷣ fieri ſuaderet: puta quia eẽt tam feruida penitẽ tia: compunctio ⁊ lachrymarū abundantia: ꝙ etiã alios ad deuotionẽ prouocaret: vel mortis periculū imineret. Nam ĩ extremo vite nulli penitenti eſt eukariſtia denegan da: vt ꝓbatᷣ. di.50.c.penitens ⁊.26.q.6.c.ſi pſbyter. ⁊.c.cognouimus. ⁊ de elec.in.c.lʒ.

Secũda rõ quare aliq excludunᷣ a cõmu nione dicitᷣ defectiua: ſiue defectiõis. qñ.ſ. aliquis deficit ſenſu aut rõne fatuitatis aut ratione etatis. De etate aūt in qua quis ad cõmunioneʒ ſit inducendus. dicit Alex.in 4. ſūme ꝙ ſtanduʒ ẽ arbitrio boni viri: qui potiſſime conſiderare habet an ille q cõmu nicare dʒ tantã habeat fidẽ ⁊ diſcretionem vt diſtinguere ſciat inter ſacramẽtū in quo realiter continetᷣ xp̃s. ⁊ materialeʒ panem ſeu vinū. Tertia ratio quare aliqui exclu/ dunᷣ a cõmunione drᷣ indiſpoſitiõis: quia nõ ſunt diſpoſiti cum firmo propoſito a vitijs abſtinere: q vt dicetᷣ in tertio myſterio ſi ſic coĩcauerint peccãt. Et rurſus ſi nõ cõicaue rint ſemel in anno: a peccato non ſunt ĩmu/ nes. Et ſi dicatur ꝙ non videtᷣ peccare qui cõmunionẽ omittit q̃a ſe ad illaʒ indiſpoſitū videt: cū hoc accedat ad ſacramenti reue/ rentiam. Reſpondeo ⁊ dico ꝙ non peccat propter reuerentiã ſacramenti: ſed propter indiſpoſitionem ſuam: eo ꝙ quilibet pecca tor tenetᷣ diſpõere ſe ad correctionẽ et emẽ dationẽ. Ex quo dicit Alex.in.2.ſumme ꝙ quando peccator cogitat de ſua mala vita: et excitatur intrinſecus a dei gr̃a gratis da ta ⁊ extrĩſec⁹ a verbis ſcripture: a voce predi catorū ab exemplis bonorum viroꝝ: vt pec cata deponat: ſi in tali actu non agit operã vt conteratur: de nouo mortaliter peccat: peccato.ſ.negligẽtie: ad quod ſequunᷣ alia pctã.ſ.cõtemptus diuine gratie: obduratio cordis. ⁊ ĩpenitẽtia. Idcirco friuola ẽ atqꝫ ꝑiculoſa excuſatio illius qui dicit: cõicare nolo q2 nõ ſum diſpoſitus pctã relinquere. Nã lʒ nõ ſit cum pctõ coĩcandū. tamẽ a pec cato ẽ abſtinẽdū. O quot detinet illaquea tos diabolus. o quot ſūt fornicatores. adul teri ſodomite. vſurarij. ⁊ ſimiles: q nullam ĩ ſuo corde mentionẽ faciūt de emendatiõe ſua. O inſenſati. o reprobi. o maligni inimi/ ci creatoris veſtri dei. o damnãdi cruciati/ bus eternis: cur duritiaʒ veſtrã voluntatẽ qꝫ in malo pſeuerantẽ nõ inſpicitis? Flete ſuper voſmetipſos. Flete inquã: q2 in breui ꝓ dilectione momẽtanea luetis penaſ eter nas. Heu heu quãta crudelitas: quãta ĩpie tas. quãta feralitas non cõpati proprio pe/ riculo. ꝓprio damno atqꝫ iacture. O luxu rioſi domate veſtrã libidinem. O auari re/ frenate veſtrã cupiditatẽ: O ſuꝑbi deponi te iras. rãcores ⁊ odia. ⁊ nolite fugere. noli te contemnere xp̃m deum. Ipſe eſt qui ad nos venit. Ipſe nobis offert ſeipſuʒ in ſacra mẽto altaris. Sʒ dicet aliquis. Ecquis ſci/ re poteſt ſi ſine peccato ⁊ mundus ſit? In/ quit eni ſapiens Eccleſiaſtes.9. Nemo ſcit: vtruʒ odio vel amore dignus ſit. Et Dauid in p̊s. Delicta quis intelligit? Cui ego reſpõ deo. ꝙ etſi certitudinaliter de cõmuni lege nullus ſe ſciat eſſe in caritate. tamen per cõ iecturas ⁊ ſigna poteſt vnuſquiſqꝫ id crede re atqꝫ tenere. Sunt autem he coniecture: dolor de peccatis cõmiſſis: propoſitum ab illis in poſterum abſtinendi: humilis et dili

gens confessio: prompta satisfactio: ad bonum operandum expedita voluntas. Ueruntamen vt predictum est si quis omnino se ad hoc indispositum viderit: a sacra communione omnino abstineat.

¶ De tribus conditionib⁹ que precipue obseruari debēt ab his qui sanctissimu3 sacrm deuote sumere volunt. ¶ Capitulum.3.

TErtiū mysteriū declarandu3 de cōmunione dicit̄ cōditio. Coīcare siquide3 volentes debēt corpus xpi cum deuotiōe. fide. ac reuerentia suscipere: quibus necessaria sūt maxime tria. Primū est mundicia. Secūdum diligentia. Tertiū reuerentia. ¶ Primu3 quod coicantibus est necessariū dicit̄ mūdicia: que ē triplex. Prima est mundicia mentalis: vt. s. mens munda sit ab omni pposito malo z ab omni actu cuiuscunq3 peccati mortalis Et de hac dic apl's. i. Cor. xi. c. Probet aūt seipsū homo: z sic de pane illo edat: z de calice bibat. Qui enī manducat z bibit indigne: iudiciu3 sibi manducat z bibit. Notādu3 tamē q potest quis dici indignus isto sacramēto dupliciť Aut rōne proprie iniquitatis: et sic est indignus omnis existēs ī peccato mortali. Aut ratione proprie paruitatis z infirmitatis: z sic quilibet etiā quantūcūq3 sanct⁹ īdignus est. Propterea oīs cōicans dicit: Dñe nō sū dignus. Sed illi qui pp̄ter suam impietatē z malicia3 indigni sunt. iudiciū sibi manducant z bibunt: dum sciſſimū sacramentū suscipiūt. O sacerdotes o religiosi eukaristiā frequentantes notate verba: signate mysteria. Ueh mūdo a scandalis. Ecquis enumerat quot sunt q polluto ore presumunt accipere corp⁹ xpi? Uerūtn̄ circa h dubiū oritur. vtru3 peccet sacerdos dans eukaristiā illi quem scit esse in peccato mortali. Et respondet Ric. in. 4. q talis peccator aut nō petit eukaristiā sibi dari. z tūc sacerdos dādo peccaret. Aut petit: z tunc distinguo qa aut suū pctm̄ ē occultū: aut manifestu3. Si manifestū. tunc sacerdos dando sibi eukaristia3 peccaret: quia legitimā contra ipsu3 habet exceptionē: quā sibi publice obijcere pōt. Et accipio hic manifestū non pro omni eo qd̄ pbari pōt: qd̄ magis proprie dicitur manifestabile q̄ manifestū. Un̄ si sacerdos sciret parrochianū suu3 esse in crimine: qd̄ legitime contra eū posset pbare: ita q illd̄ crimen nescirent eū ipso nisi duo vel tres testes p quos hoc probare posset: nō pp̄ter h deberet eukaristiā negare illi in publico petenti: qa iā inferret sibi penā ante criminis probationē: qd̄ fieri nō debet: vt ponit̄. xi. q. 3. in. c. cor. Sed accipio hic manifestū p notorio. Est aūt pctm̄ notoriū: vel p sniam vel per cōfessionē factā in iudicio. aut euidentiā rei: que tergiuersatiōe aliq̄ celari nō pōt. extra de coha. cle. et mul. c. vltimo. Si autem peccatū suū est occultū: Aut petit ī occulto. z tūc sacerdos sibi dando peccaret qa habet contra eū legitima3 exceptione3: quam sibi in occulto obijcere pōt: z ipsū debet monere ne petat in publico: vt hr̄ de cōse. di. z. c. non prohibeat. Aut petit in publico. z tūc est distinguendū: qa aut est de aliena parrochia: z tunc peccaret sibi dando. Aut est de parrochia sua: z in tali casu sacerdos tenet̄ sibi dare: qa contra eū non habet legitimā exceptionē: quā ei in publico obijcere possit. ex de offi. iudi. ordi. c. si sacerdos Sic xp̄us coicauit Judā quē sciebat proditorē: ne peccatū ei⁹ occultū panderet̄: vt dicitur. i. q. i. c. xpus. z. 7. q. i. c. aduersitas. Illi ergo qui cū pctō mortali cōicare p̄sumūt. Jude similes efficiunt̄. Secūda mūdicia necessaria cōicare volentib⁹ dicit̄ confessionalis. Debet nanq3 quis ante sacramēti susceptionē mundare se p confessiōe3 factā sacerdoti. Sed hic dubitare cōtingit. vtrū cōtritus non confessus peccet mortaliter cōicando. Et rn̄det Ric. q distinguendū est. quia aut talis habet copiā confessoris idonei: et temp⁹ sufficiens ad cōfitendū: z loquelā liberam: aut nō. Primo suspiciēdo hoc sacramētū mortaliter peccat. qa ad hoc q homo sit dign⁹ hoc sacramētū suscipe: regrit̄ q reconcilietr deo z eccl'ie que reconciliatio ē p confessionē z absolutionē. Secundo modo subdistinguendū ē: qa aut iminet scandalu3 psone sue: aut cōis hoc ē populi: aut qa iam incepit sacrū mysteriū si sacerdos est. z ī q̄li

bet istorũ casuũ licitũ ẽ cõicare cũ ꝓposito cõfitendi. Si tñ nõ adest aliquis predictorũ casuũ tenet̃ expectare quousq̧ habeat copiam confessoris. Tertia mundicia que requirit̃ in volentib⁹ cõmunicare dicit̃ corporalis. Pro cuius intelligentia notandũ fm Bon. ⁊ Ric. i. 4. di. 9. ꝙ alia ẽ immundicia corporalis q̃ est cõiuncta sp̃uali. sicut pollutio proueniẽs ex crapula: vel ex turpib⁹ cogitationibus precedẽtib⁹. ⁊ cũ hac nõ licet ad sacramẽtũ accedere. Alia est imundicia pure corporalis nullũ horrorẽ imundicie in aĩa generãs: vt imundicia in pede ⁊ hec nõ impedit. Unde pollutio ꝓueniẽs ex infirmitate: vel debilitate nãe nõ impedit vsũ sacramẽti: licet laudabile sit ob reuerentiam abstinere. Similit̃ imundicia menstruorꝫ nõ ꝓhibet mulierẽ cõicare: q̃a est imũdicia pure naturalis. Simile põt dici de illa infirmitate: que Leuitici. 15. vocat̃ fluxus semis Et si diceret̃ ꝙ tales in veteri lege reputabantur imundi: ⁊ arcebant̃ ab ingressu i tẽplum: ⁊ ab esu agni. Rñdent prefati doc. ꝙ istud non tenet̃ hodie: q̃a lex data est in on⁹ ⁊ in figura: ⁊ p illas imundicias significabãtur imundicie sp̃uales. Dicit tamẽ Bon. ꝙ deus diligit mũdiciaꝫ corporaleꝫ que excitat deuotionẽ mentis: ⁊ abhominat̃ immũdiciã corporalẽ: que est via ad irreuerẽtiaꝫ mentis. vnde qui immundis manibus tractaret corpus christi propter irreuerentiam sacri nõ esset imunis a peccato. Secunduꝫ principale qđ requirit̃ ⁊ est necessariũ cõicantib⁹ dicit̃ diligentia: que adhuc triplex esse potest. Prima est diligentia examinatiõis. Debet q̃dẽ quilibet q vult cõicare examinare diligenter seipsũ: vt confiteat̃ de oĩbus peccatis mortalib⁹: de quibus memor ẽẽ põt. q̃m si quis omisisset confiteri aliq̃đ peccatũ mõtale ꝑpter suã voluntariã negligentiã: licet psuaderet sibi ꝙ propter confessionẽ alioꝝ esset mũdus: cõicando peccaret mortaliter ⁊ si quis facta diligentia sua nõ recordaret̃ nisi de vno pctõ: ⁊ de illo dũtaxat cõfiteret̃ in particulari: ⁊ de oblitis in generali cõicãdo grãm xp̃i obtineret secundũ Scotum i 4. di. 9. Immo multotiens oblita pctã virtute sacramenti ad memoriã reducunt̃ Et tunc tenetur homo post susceptum corpus christi q̃citius potest confiteri de illis i speciali: quod etiam tactum est a nobis: duꝫ diximus de reiteratione confessionis. Secũda diligentia ẽ feruentis orationis. Debent vtiq̧ qui cõmunicare habent: per aliquod spacium ante orare feruenter. ¶ Tertia diligentia est pie meditationis. Debent etiam pie meditari ⁊ contemplari clementiam et amorem domini nostri iesu christi qui nobiscũ esse dignatur in venerabili sacramento. ¶ Tertium quod est necessarium communicantibus dicitur reuerentia. Debent nanq̧ corpus christi sumere cum reuerẽtia ⁊ honore genuflexi videlicet et pectora sua tundentes. di. Centurionis verba Math. 8. Domine nõ sum dignus ⁊c. Et de hoc deuotissimũ ẽ exemplum illud: menteq̧ sollicita speculandum: quod de beato Hieronymo Eusebius in eius transitu narrat. Scribit enim sic. Quidam frater ad locum accedens sanctissimum corpus iesu christi secuꝫ tulit. quod vbi Hieronymus vir domini videre potuit: nobis ei auxiliantib⁹ ꝓstrauit se in terram protinus ⁊ voce ⁊ lachrymis q̃tuꝫ poterat clamabat. d. Domine quis ego sum vt sim dignus ꝙ sub tectum meum intres? Meruit hoc peccator homo? Certe domine non suꝫ dignus. Nunquid ego melior sum q̃ omnes patres mei? Tu Moysi noluisti vno ictu oculi te mõstrare. Cur nũc tantum te humilias: vt patiaris ad hominem descendere publicanum et peccatorem? Cumq̧ proximus esset sacerdos: erigens se uir gloriosus genibus flexis cum cunctis tenentibus magnis lachrymis et suspiriis: et q̃pluries percutiens pectus suum dixit. Tu es dominus meus et de⁹ meus q pro me passus es. an forte alius? Certe tu es ille: qui cum deus esses solus ante tempora et sine principio genitus a deo patre eterna ⁊ inuestigabili generatione: q cum ipso patre ⁊ spiritu scõ vn⁹ de⁹ es p̃manẽs illđ qđ eras ⁊ es: Intra vni⁹ puelle corpusculũ te clausisti factus homo. Tu nempe es ille quẽ in Jordane baptizãte Joan-

ne uox ſubito paterna celitus intonuit. Hic
inquiēs ē filiꝰ meꝰ dilectꝰ: in quo mihi bene
cōplacui: ipſum audite. Et ſpiritꝰ ſāctus ī te
ī colūbe ſpecie deſcendes te eſſe vnū cū pa/
tre et idem in ſubſtantia declarauit. Tu bo
ne ieſu ꝓ me crucis tam grandis in tuo iſto
quod cerno preſēs corpore ſupertuliſti ſup
plicium: ut mortem quam meis incurreraꝫ
flagitiis interimeres. ⁊ animas antiquoruꝫ
quas dudum diabolica neqtia infernalibꝰ
manſionibꝰ detinebat recuperes. ⁊ totam
humanā naturam: q̄ corruerat in mortē per
petuam: tuo cū ipſa pacificato patre: ad vitā
īterminabileꝫ reuocares. Tu es vita uita/
lis ⁊ amabilis: atqꝫ iocunda. Multaqꝫ alia
addidit verba myſteriis deuotiſſimis plena
quibꝰ finitis vir domini glorioſus ſacramē
tum ſuſcipiens ad terram ſupinꝰ rediit. De/
inde manus ī modū crucis ſupra pectꝰ tenēs
Symeonis prophete vaticinium decanta/
uit. Quo finito apparente luce quadam mi
rabili: ex hac uita migrauit. Elaboremus
itaqꝫ omnes: ut cum omni deuotione qua
poſſumus ſacramentum hoc frequentemꝰ
ut ſic mereamur in hoc ſeculo participes fie
ri diuine gratie: ⁊ in futuro ſempiterne glo/
rie: in qua videbimꝰ deū ſicuti eſt: q uiuit et
regnat ꝑ omnia ſecula ſeculorum. Amen.

Dominica oliuarum in mane. de contem
ptu mundi: ad queꝫ nos xp̄s rex regum in/
duxit uerbo ꝑiter ⁊ exemplo. Sermo. 62.

Ecce rex tuus venit tibi māſuetꝰ
ſedēs ſuper aſinā. Scribū
tur hec uerba Math. 21. c.
et in euangelio hodierno.
Inuigilandum ē accuratiſ
ſime ab omnibus nobis: ne
decipiamur a blanditiis proditoris mundi
Allicit equidē nos apparenti ſuauitate: dul
ciqꝫ armonia bonorū tꝑalium. Cui ſi prebu
erimus aures mentis immemores facti glo
rie celeſtis: ruemus in pelagus vaſtiſſimuꝫ
inferni tenebroſi: ſicͭ illi qui ſyrenarū cātus
nō curāt euitare De quibꝰ ſic dicit Hierony
mus ad matrē et filiā ī galliis cōmorantes:
Narrāt gentiliū fabule cātibus ſyrenarum
nautas ī ſaxa precipites. ⁊ ad Orphei citha
rā arbores beſtiaſqꝫ: ut ſilicū dura mollita
Hic ⁊ Hieroꝰ ī prologo Ioſue dicit. Nos
ad patriā feſtinātes mortiferos ſyrenarum
cantus ſurda debemꝰ aure pertrāſire. Pro
pterea ſaluator noſter in omni vita ſua ꝟbo
pariter ⁊ exēplo contēnere mūdū nos docu
it. Pro cuius ꝯtēptu hac die māſuetꝰ ⁊ hu/
milis ſedere voluit ſuper aſinā. Et qm̄ rariſ
ſimi ſunt qui eius exēplū ſequātur: pluresqꝫ
inueniuntur dilectores q̄ꝫ cōtēptores mun
di. Idcirco ī preſēti ſermone de mūdi cōtē/
ptu dicemus: notabimuſqꝫ tres pricipales
rationes quare ſit contemnendus.

Prima rō dicitur diuine ordinationis.
Secunda finalis conſūmationis.
Tertia maligne conditionis.

Qꝫ mundus contemnendus eſt. eo ꝙ de
us ita ordinauit. ⁊ de cauſa ꝓductiua mun/
di et tempore ac unitate. Capitulum. i.

Prima rō quare ꝯtēnēdꝰ ē mundus
dr̄ diuine ordinationis. Ordinauit
enī deus ut hō diligeret ipſū deuꝫ
ſūmū bonū. n̄ aūt mūdū. Un̄ magiſter ſen. i.
diſ. ſecūdi li. ait. Fecit deꝰ rōnalē creaturā
ut ſummū bonū intelligeret: ītelligēdo ama
ret: amando poſſideret: poſſidendo frueret̄
Sꝫ ꝓ huius ꝑtis pleniore ītelligētia tria ſūt
de mundo declaranda Primū dicit̄ cālitas
Secūdū tꝑalitas Tertiū unitas. Primum
declarandū dr̄ cauſalitas. vtrum. ſ. cā effici
ens ꝓductiua mūdi fuerit ipſe deꝰ. Et cir/
ca h̄ ſūt tres opiniones. Prima phoꝝ. q
neſcientes ītelligere: quō aliqd fieret ex ni
hilo. ſūt multa falſa de mundo locuti: ſicut
patet de Democrito ⁊ Epicuro. q ut lactan/
tius ait ī. i. di. inſti. dixerūt omnia fortuitu
eſſe facta. Cōtra quos licet alii phi dixerit
mūdū eſſe factū. ut pꝫ pͦ de celo ⁊ mūdo. ⁊
2ͦ. methaurorū. tm̄ errauerūt aliq aſſeren/
tes illum factum eſſe a deo de ſui eſſentia.
Sed hec poſitio ſequētibus phis apparuit
īprobabilis ꝙ dei eſſētia nobiliſſima ⁊ oīo
inuariabilis fieret corporaliū ⁊ variabiliū
materia: q̄ de ſe eſt īperfecta. niſi perficiat̄
ꝑ formā. Anaxagore aūt opinio fuit ut dic̄
Ar. i. phicorū. ⁊. 2. de. aīa. ⁊ in. i. de genera/
tione ꝙ mūdꝰ erat factꝰ ex pricipiis exiſtē/
tibus. ſ. materia ⁊ forma. Sed forme late/

bant ĩ materia anteq̃ intellectus illas disti
gueret. Platonici ꝟo posuerũt mundũ ex
principijs existentibꝰ materia ⁊ forma. sed
materiã posuerũt ꝑ se. ⁊ formas separatas.
Thales milesius vt refert Lactantius. li.i.
di.insti. dixit deũ ex aqua cũcta formasse.
Unde materiã rerum posuit in humore. et
principiũ causamq̧ nascendi cõstituit ĩ deo
Omitto quid senserit Crisippus: qd Clean
tis: qd Zeno: quid Empedocles et ceteri q
ideo errauerunt: qꝛ nescierunt contemplari
omnipotentiã dei: que ex nihilo põt facere
aliqd. Unde ex nihilo creauit angelos: ex
nihilo mãm primaꝫ: ex nihilo creat animas
nostras. Propterea dicit magister. di.ij.se
cundi.li. Creare ẽ ex nihilo aliquid facere.
Hoc aũt nos intelligimus ex reuelatione
dei facta Moysi eximio ꝓphaꝝ. q in prinᵒ.
Geñ. ita scripsit. In principio creauit deus
.i. ex nihilo ꝓduxit ꝺm glo: celuꝫ ⁊ terram
Ex quo de phis dicimus illud Lactãtij ĩ.i.
di.insti. Omissis terrenis hiꝰ phie auctori/
tatibꝰ nihil certi asserentibꝰ: aggrediamur
viã rectam. q̊s equidẽ si putarem satis ido/
neos ad bene viuendũ duces esse: ⁊ ipse se/
querer ⁊ alios vt sequerent̃ hortarer. Sed
cũ magna inter se concertatiõe dissideãt: se
cumq̧ ipsi plerũq̧ discordent. apparet eoꝝ
iter nequaq̃ esse directũ. Siquidẽ sibi qui
q̧ vt est libitũ proprias vias ĩpresserũt: cõ/
fusionẽq̧ maximã ingrentibus veritatẽ re
liquerunt. Nobis autẽ qui sacramentũ re
ligionis accepimus cũ sit veritas reuelata
diuinitꝰ omnes vtriusq̧ sexus sine vllo discri
mine ad celeste pabulum cõuocamus. hec
ille. Sileant ergo phi et erroribꝰ suis circa
ꝓductionẽ mundi ĩponant iaꝫ finẽ. Secun
da opinio est hereticoꝝ. Nã manichei vt
cõmemorat Augꝰ. in li. de nã boni. Ponen
tes duo principia. vnũ. s. deũ oĩuꝫ ĩuisibiliũ
Aliud diabolũ oĩum visibiliũ: dixerũt mũ/
dũ istũ visibilẽ factũ fuisse atq̧ productum
a diabolo tenebraꝝ principe. Hãc autẽ he/
resim ꝑditissimã conant̃ ipsi ꝓbare auctori
tate. rõne. ⁊ exemplo. Auctoritate conten/
dunt ꝓbare. d. q̧ diabolus in scripturis vo
cat̃ princeps ⁊ deus mũdi huiꝰ. Uñ Iohã.
ij. xp̃s ait. Nunc iudiciũ est mũdi: nũc prin
ceps mũdi hꝰ eijciet̃ foras. Et Ioh.ij. Ue/
nit eniꝫ princeps huius mundi: ⁊ ĩ me nõ hꝫ
q̧cq̃. Et ꝺ̃ se Ioh.19. Pilato dixit. Regnuꝫ
meũ non ẽ de hoc mundo. 2ᵒ arguũt mani
chei rõne sic. Nullũ malũ ẽ a deo. qa vt hr̃
Geñ.i. Uidit deus cuncta q̃ fecerat. ⁊ erãt
valde bona. Et Dioꝰ in li. ꝺ̃ di.no. ait. A sũ/
mo bono nõ egredit̃ nisi sũmuꝫ bonũ: ſꝫ mũ
dus ẽ malꝰ ergo nõ est a deo. Qꝫ aũt sit ma/
lus pꝫ: qa si eẽt bonus eẽt diligendꝰ: qa ꝺm
Dionysiũ vbi. s̃. Bonũ ẽ naturalit̃ diligibl̃e
sed oĩs predicat mũdũ fore contẽnendum.
Unde Ioh.i. cano. 2. c. ait. Nolite diligere
mundũ: neq̧ ea que in mũdo sũt: qꝛ si quis
diligit mundũ nõ est caritas patris ĩ eo. Et
Iac.4. scribit̃. Adulteri an nescitis qꝛ ami/
citia huius mũdi inimica ẽ deo? Quicunq̧
ergo voluerit amicus huius seculi eẽ: inimi
cus dei cõstituet̃. Et Ioh.7. de mundo xp̃s
dixit. Non põt mundus odisse vos: me aũt
odit: qa testimoniũ ꝑhibeo de illo: quia opa
eiꝰ mala sũt. 3ᵒ superinducunt manichei ad
suũ erroreꝫ ꝯfirmãdũ exemplũ. qꝺ̃ Math.
recitat. 4. c. qñ ostendit diabolꝰ christo oĩa
regna mundi ꝓmittẽs se ea illi datuꝝ si ca/
dens adorasset eũ. ꝙ videt̃ q̧ ipse erat dñs
mundi. Sed certe mentiunt̃ manichei ⁊ scri
pturas corrumpũt: distrahũtq̧ a ꝟitate sen
sus. Qm̃ vt ait magr̃ historiaꝝ scholasticaꝝ
ĩ principio Geñ. Et Alex. ĩ. 2. sũme. ⁊ Bon.
⁊ Ric. di.i. secundi li. Mundus ĩ scriptura
multipliciť accipi cõsueuit. Nã aliqñ accipi
tur ꝓ deo. aliqñ ꝓ oĩ creatura seu oĩ creata
natura aliqñ ꝓ ipso hoĩe: aliqñ pro vita pre
senti: aliquãdo ꝓ vitiosa vita maloꝝ. Pro/
bat̃ hec acceptio multiplex satis clare. Nã
Ioh.i. dicit̃ de ꝟbo dei. In mũdo erat. i. in
patre. ꝺm Augꝰ. Et mũdus ꝑ ipsũ factus ẽ.
.i. oẽ qꝺ̃ reꝑit̃ siue ĩ celo siue ĩ terra. Et mũ/
dus. i. hõ eum. s. ꝟbũ ĩcarnatũ nõ cognouit:
qꝺ̃ dictũ refert̃ ad iudeos. Qꝫ ẽt homo ĩtel/
ligat̃ noĩe mũdi. patet ꝑ illud qꝺ̃ dicit̃. Ioh.
3. Sic deus dilexit mũduꝫ vt filiũ suũ vni/
genituꝫ daret: vt oĩs qui credit in illũ non
pereat: ſꝫ habeat vitã eternã. Qꝫ etiã mun/
dus accipiat̃ ꝓ vita presenti patet in ꝟbis
xp̃i. d. Ioh.16. Exiui a patre ⁊ veni in mun/
dũ. iterũ relinquo mundũ ⁊ vado ad p̃rem.

Oꝛ ẽt mũdus accipiat̃ ꝓ vita maloꝝ ⁊ ini-
quoꝝ hoīum colligit̃ ex v̓bis xp̃i Joh.15.di
scipulis.d.Quia de mũdo nõ estis:sed ego
elegi vos de mundo:ꝓpterea odit vos mũ-
dus.Diabolus itaq3 dicitur princeps mũdi
nõ ꝙ ab ipso mundus creat⁹ sit:sed quia est
oīum malorum caput .ſm illud Grego.16.
moral.Caput iniquoꝝ diabolus est.Et hoc
modo mũdus dicit̃ malus:⁊ merito odiẽd⁹
atq3 spernẽdus.Explicauit hoc ipsũ Johes
cũ subdidit in auctoritate p̃allegata. Noli-
te diligere mundũ ⁊c̃. Omne qđ ẽ in mun-
do cõcupiscentia carnis ẽ:⁊ concupiscentia
oculorũ:⁊ superbia vite.Dicitur itaq3 dia-
bolus princeps maloꝝ rõne pretacta. Et a
Paulo vocat̃ deus huius seculi nuncupati
ue:sicut ab eodẽ Phil.3. gulosoꝛu3 venter
dicitur deus.Et p hec dicta satis sufficien-
ter respõsũ ẽ ad auctoritates:ac rõnẽ quas
manicheus induxerat.Ad exemplũ v̓o dici
mus ꝙ diabolus qñ promittebat xp̃o.men
daciter loquebat̃.Uoluisset vtiq3 decipere
eum mẽdacio suo:sicut decepit in paradiso
terrestri prios hoīes:⁊ quotidie decipit sibi
credentes.Propterea Joh.8.xp̃us de ipso
dixit.In veritate nõ stetit:qa veritas nõ ẽ
in eo:Cũ loquit̃ mendaciũ ex proprijs loq-
tur:quia mẽdax ẽ ⁊ pater eius:Stent ergo
confusi manichei cu3 diabolo p̃re suo: ⁊ de
mundi productiõe amplius nõ loquantur.
Tertia est opinio vera scõꝝ ꝙ mundus est
in esse productus a deo:quã ecclesia in sym
bolo apostolorũ predicat.d.Creatore3 celi
⁊ terre.Et in symbolo patrũ: factorem celi
⁊ terre vi.om.et inui .Que veritas colligit̃
ex dictis scripture vtriusq3 testi. Unde sa-
piens Eccl.i.ait.Unus ẽ altissimus creator
oīpotens rex metuẽdus nimis.Et Judith.
13.Benedict⁹ deus qui creauit celũ ⁊ terrã.
Et Dauid in p̊s.88.Tui sũt celi ⁊ tua ẽ ter-
ra:orbem terrarũ ⁊ plenitudinẽ eius tu fũ-
dasti.aqlone3 ⁊ mare tu creasti .Et esa.48.
Ego primus ⁊ ego nouissimus.Man⁹ mea
fundauit terrã:⁊ dextera mea mensa est ce
los.Et Joh.i.Omnia per ipsu3 facta sunt.
Et Eph.3.In deo qui creauit omnia. Et
Col.i.In ipso cõdita sunt vniuersa que sũt
in celo et in terra visibilia et inuisibilia. Et
Heb.i.In initio tu domine terra3 fundasti
⁊ opera manuum tuarum sunt celi.Et Act.
4.Domine tu fecisti celu3 ⁊ terram. Et.17.
Deus qui fecit mundũ ⁊ oīa que in eis sũt.
Et Apoc.x.Jurauit per viuentem in secu-
la seculorũ:qui fecit celũ ⁊ terram.Hoc in-
super vt premissu3 est:phi q̃3 plures confir-
mant licet in modo producendi deficiant
Unñ Lact.li.i.di.insti.Orpheus inqt vetu-
stissimus poetarũ deu3 veru3 ⁊ magnũ pri
mogenitũ appellat:eo ꝙ añ ipsum nihil sit
genitũ:sed ab ipso sunt cũcta generata. Et
Macrobius li.i.de somno Scipionis ait.
Deus q prima causa est:vocat̃ vnus omniũ
que sũt queq3 vident̃ esse princeps ⁊ origo
est.Et vt inquit Aug⁹ li.xi.de ci.dei. Exce
ptis propheticis vocibus mundus ip̃e ordi
natissima sui mutabilitate ⁊ mobilitate :et
rerum omniũ pulcherrima specie :quodam
modo tacite ⁊ factũ se esse:⁊ nisi a deo inef
fabiliter atq3 inuisibilit̃ se fieri potuisse pro
clamat.Et idẽ li.x.cõfe.Interrogaui đ deo
meo celum.solem.luna3.⁊ stellas Et rñde-
rũt.Neq3 nos sum⁹ qđ queris.Et dixi oīb⁹
que circunstant fores carnis mee.Dicite đ
deo meo aliqd.Et exclamauerũt voce ma
gna.Ipse fecit nos.Interrogatio mea:intẽ
tio mea:⁊ rñsio eoꝝ species eorum.hec ille.
Ex quibus omnib⁹ considerare debemus
q̃3 admirãda sit sapientia creatoris q̃3 timẽ-
da ⁊ veneranda potẽtia:q̃3ue laudanda ac
benedicẽda bonitas:que nobis fiunt notis-
sima du3 inspicimus mundũ istu3 ab illo ꝓ-
ductu3 de nihilo:in quo oīa sunt ordinatissi
ma:⁊ nihil est superfluu3 atq3 diminutum.
Secundu3 de mundo declarandu3 dicitur
temporalitas.Et hic videndu3 ẽ.vtru3 mũ
dus fuerit a deo productus ex tempore:aut
ab eterno Et quibusda3 visum est Aristote
lẽ tenuisse ꝙ mundus fuerit ab eterno: pro
pterea quia primo physicorũ dicit ꝙ mate
ria est ingenita.Et in primo de celo ⁊ mun-
do ꝙ celum est ingenitu3:⁊ nullũ ingenitu3
incipit esse ergo vniuersitas rerum non ice
pit esse.Propterea Boñ.i.dis.secũdi li.ait.
Excellentior inter philosophos Aristoteles
secundu3 ꝙ sancti ei imponunt:⁊ cõmenta-
tores exponunt:⁊ verba eius pretendunt i

hunc errorē dilapsus fuit. Quidam tamen
moderni dicunt illud nequaq̄ sensisse neq̄
intendisse pbare ꝙ mūdus eo nō ceperit:
sed ꝙ non cepit motu nālī. hec Boū. Et scūs
Tho. q. 45. prime partis dicit. Non pōt p/
bari demonstratiue mūdum semper fuisse:
nec rationes quas ad hoc Ari. inducit sunt de
monstratiue simpliciter: sed sm quid ad con
tradicendū positionib9 antiquoꝝ ponentiū
incipere sm quosdam modos in veritate im/
possibiles. Et ꝙ ita sit apparet ex trib9. Pri
mo quia tam in. 8. phicorū: q̄ in primo de ce
lo et mundo pmittit quasdam opiniones: vt
Anaxagore et Empedoclis et Platonis cō/
tra quos rōnes cōtradictorias īducit. 2° qa
vbicunq̄ de hac materia loquitur inducit
testimonia antiquorū: qđ non est demōstra
toris. sed psuadentis. 3° quia expresse dicit i
primo topicorum: ꝙ quedam sunt problem/
mata dialetica. de quibus rationes nō ha/
bemus. s. vtrū mundus sit eternus. Et cum
probat materiam ingenitam. hoc facit ideo
quia materia nō habet subiectū de quo sit.
et sic pbat celum ingenitū: quia non habet
subiectū ex quo generetur ideo materia et
celū non inceperūt p generationem vt qdā
ponebant. Sed quicquid Aristo. senserit et
ceteri phi de eternitate mundi. a nobis par
uifaciendum ē: quoniam scriptura sacra te/
statur mundum non fuisse ab eterno. Unde
prov. 8. Sapientia dei deus dei filius cum
patre eternus et cum spiritu sancto ait. Do/
minus possedit me in initio viarum suarum:
anteq̄ quicq̄ faceret a principio ab eterno
ordinata sum: et ex antiquis anteq̄ terra fie
ret. Ipse adhuc iesus benedictus deus īcar
natus Joh. 17. inquit. Pater clarifica filium
tuum claritate quam babui anteq̄ mund9
fieret. Unde aperte innuit mundum ab eter
no non fuisse. Ratio autem est scđm Tho.
vbi supra. Quia voluntas dei est causa re/
rum: vt nota. de conse. di. 2. in. c. reuera. et
c. omnia. Sic ergo necesse est omnia esse si
cut necesse est deum velle: cum necessitas
effectus ex necessitate cause dependeat. vt
dicitur. 5. metaphi. Absolute ergo loquen/
do non est necesse deum aliquid velle nisi
seipsum. Unde non est necessarium deū vel
le ꝙ mūdus semper fuerit: sed eatenus mū
dus est quatenus deus vult ipsum esse: cum
esse mundi ex dei voluntate dependeat si/
cut ex sua causa. Et si dicatur Cur deus nō
condidit mundum anteq̄ conderet. Respō
det Aug9 li. i. super Gen. cōtra manicheos
quia noluit. Et si adhuc petatur cur noluit.
Adhuc respondet ꝙ nō possumus assigna/
re cām volūtatis dine: qa tūc esset dare ali
quid maius volūtate dīna: qđ ē falsū. Ideo
magr sen. i. di. 2. li. ait Uolūtatis dei, cā que
renda non ē. Tūc g deus mūdū pduxit: cū
voluit et sibi placuit. Qđ ēt cōfirmat Ma/
crobius li. 2. de sono Scipionis. d. Quis n
hinc estimet ipsum mūdum cepisse. et nec lon
gā retro ei9 etatem: cum ab hinc vltra duo
retro annorum milia de excellentium rerū
gestarum memoria: nec greca quidem extet
historia. Nam supra Ninum nihil in libros
preclarum redactum est. Si enim ab initio
immo ante initium fuit mundus. cur per in
numerabilium seriem seculorum non fue/
rit cultus: quo nunc vtimur inuentus: non
litterarū vsus. quo solo fulcitur eternitas?
Huiusmodi omnia videnť eternitati rerum
repugnare dum opinari non faciunt certo
mundi principio paulatim singula queq̄ re
perisse. ¶ Tertium de mundo declaradum
dicitur vnitas. Circa quod queritur: vtrum
mūdus sit vnus aut plures. Et licet Anaxa
goras et Democritus dixerint esse infinitos
mundos: tamē scriptura mūdū noīat in sin
gulari. qa vn9 est et non plures. Ratio est se
cūdū Tho. vbi s. Quia vn9 est ordo in reb9
creatis existens: ppterea mūd9 dicit vnus
vnitate ordinis: sm ꝙ qdam ad alia ordi/
nanť. Nam quecūq̄ sūt a deo: ordinem ha/
bent ad inuicem: et ad ipsū deū. Quare ne/
cesse ē ꝙ omnia ad vnū mūdū pertineant.
Hinc Ari. xi. metaphy. ex vnitate ordinis i
reb9 existentis. concludit vnitatē dei guber
nantis. Fecit ergo de9 vnū mūdū: licet con
stet ex diuersis distictisq̄ partib9 et naturis
Omnium vero q̄ sunt finē voluit esse homi
nem rationalem. sm illud phi. Sumus quo
dammodo finis omnium eorum que sunt.
Dicit tamē Boū. i. di. secundi. ꝙ homo dici
tur finis sub fine. Sed deus est finis princi/

palis et ultimus qm̄ omne officium: omnē motū: omnēq3 opationē cuiuscūq3 create nature deus ad usū hominis deputauit. Illi nanq3 seruiūt elemēta. obsequuntur celestia corpa. ꝛ assistunt ad custodiam āgeli Et cur ista: nisi ut omnia diligāt benignissimuz deum: qui nō ideo fecit mūdū ad hoīs usum ut inde ipse cōtemneretur sed potius ut ab hoīe cognosceret ꝛ amaret ꝓpter tot exhibita beneficia? O igit̄ īgratissima anima q̄ creaturam ī amore p̄ponis creatori tuo: bonū sūmū ꝛ īcreatū negligis atq3 spnis ꝓ bono vilissimo ꝛ creato. Non sic aīa peccatrix non sic. Euigila ꝛ suspice celū cōtēplare ibi deum creatorē benefactorē ꝛ glorificatorē tuū tibi dicētē atq3 clamātē. noli diligere mundū. dilige me q illū ad te tā ordinate creaui. Noli me obliuioni tradere. Noli ꝓ momētanea dilectione pdere eterna gaudia ꝛ obligare te ad eterna supplicia.

Qr mundus est cōtemnēd⁹: quia finiet̄ et cōsūmabitur. et quid cognosci potest a nobis de huiusmodi fine et consummatione. Capitulum. z.

Secunda ratio quare cōtemnēdus ē mūdus dicit̄ finalis ɔsumationis Habebit nāq3 mūdus iste cōsūmationē ꝛ finē: nec durabit semper. Ad cuius clariorē intellectū ī hac parte circa tria dubitare cōtigit. Primo circa noticiā generalem. Secundo circa noticiam certitudinalez. Tertio circa notitiam cōiecturalē. Primo contingit dubitare de fine mundi circa notitiam generalē. Utrum. s. in generali cognoscere possumus ꝛ scire ꝙ mūd⁹ habebit finē. Et rn̄deo ꝙ sic. eo ꝙ sancte scripture: omnesq3 doctores id tenent ꝛ confitēt̄. Un̄ Jo. i. ca. c. z. ait. Trāsit mundus ꝛ cōcupiscentia ei⁹. Et. i. Cor. 7. Paulus ait. Preterit figura h⁹ mūdi. Et xp̄s Luc. zi. ꝛ Marci. iz. ꝛ Math. z4. Celum et terra transibunt. Et Dauid in p̄s. Opera manuum tuarū sūt celi. Ipi pibunt: tu aūt pmanebis ꝛ oēs sicͭ vestimētū ueterascēt. ꝛ uelut amictū mutabis eos: ꝛ mutabūt̄. Et sapiēs Ecclesiastes. 3. Oīa tempus habēt: ꝛ suis spatiis trāseunt uniuersa sub sole. Et Aug⁹ in. q. noui et ueteris testi. Et. iz. super Geñ. ad litterā

Incōueniēs est mundū eternū dicere: quē cū uidem⁹ passioni subiectū ꝛ per singl'a senectute deficere credim⁹ ꝛ finiri. ꝛ Greg⁹. ī moralibus. exponens illud Job. i4. c. Non resurget homo donec atteratur celū. et nisi h⁹ mūdi finis aduenerit: humanū gen⁹ a somno mortis nō euigilabit. Sed posset aliqs arguere contra ex dictis pħoꝝ ꝛ etiā sacto ruz. Nā Plinius li. i. historie nālis ait. Mūdū minime esse credi par est eternū īmensū neq3 genitum neq3 interituꝝ vnq̄3. Et Ar. li. i. de planetis. Mundus totalis ē ppetu⁹ ꝛ sempiternus: nec cessabit vnq̄3 generare animalia ꝛ plantas ꝛ omnes suas species. Et idem in. z. de generatione. Semp continua erit generatio ꝛ corruptio ꝛ nunq̄3 deficiet. Ric. etiam ī 4. 43. di. dicit ꝙ fuit opinio quorundam pħoꝝ ꝙ cū omnia naturalia p influentiā corporū celestiū disponant̄: qn̄ omnes partes celi redibunt ad primum sue creationis locum: tunc omnia generabilia et corruptibilia eadem numero que ante fuerant reuertentur. Et hoc per naturaz vniuersalem: que sicut dicit Auicēna in. 6. metaph. est virtus infusa in substantias celorū gubernans vniuersitatē generationū. Illa autē celi dispositio erit in cōplemento. 36. miliū annoꝝ ab illo instanti quo creatū ē firmamētū. hanc vero opinionē deridendo cōmemorat Aug⁹. iz. de ci. dei. c. i3. d. ꝙ qui sic tenuerūt ꝓfitebant̄ Platonē iteruz lectuꝝ in achademia: easdemq3 futuras scolas: illosq3 pħos qui ante fuerūt. Ueruntn̄ oēs pħi qui ꝺ mūdi eternitate loquunt̄: aut ex parte ante: aut ex parte post. vt inqͭ Augustinus. 9. c. prefati. li. iz. dicunt ꝙ putāt n̄ qꝺ sciunt. Et cōtra ponētes annorū rerūq3 illam reuolutionē sup̄dicto. c. 3. inquit. Absit vt nos ista credamus. Semel enim xp̄s mortuus ē ꝓ peccatis nr̄is: surgēs aūt a mōtuis iā nō morit̄: mors ei vltra nō dominabit̄. ꝛ nos post resurrectionē semp cuz dn̄o erim⁹. hec ille. Sūt tn̄ nōnulli obijciētes ex dictis sacre scripture. Nā Eccle. i. dicit̄. Generatio p̄terit: ꝛ generatio aduenit. terra āt in eternū manet. Et de sole luna stellis ceterisq3 celestibus corporib⁹ Dauid p̄s. i69. ait Statuit ea in eternū ꝛ in seculū seculi. ergo

nõ deficiẽt: ꝛ ex cõsequenti mundus dura-
bit in eternũ: ꝛ semper erũt terra elementa
ꝛ celestia corpora. Cui obiectioni respõdere
possumus ex dictis Scoti in. 4. dis. 43. q. i.
rñsione ad secũdũ argumẽtuȝ. cũ quo con-
cordant ceteri theologi in. 4. di. 48. Dicimꝰ
ꝙ mundus põt cõsiderari dupliciter. s. ꝗ̃
tũ ad suã substantiã siue essentiã. ꝛ ꝗ̃tuȝ ad
suas operationes. Mũdus ergo manebit
ꝗ̃tum ad substantiã: sed nõ ꝗ̃tũ ad operati-
onẽ. Uñ Ric. dicit ꝙ cessabit motus corpo
rũ celestiũ: qꝛ vt habetur Apoc. x. angelus
iurauit ꝙ tẽpus amplius nõ erit: sed impos-
sibile est esse motũ sine tpe. ergo motus ce-
li cessabit: nõ quidẽ per naturã: sed per vo-
luntatẽ intelligẽtiaꝝ mouẽtiũ obediẽtium
volũtati creatoris: in desinẽdo mouere sic.
ex amore eius modo sibi obediũt ĩ mouẽdo
Quapropter cõueniẽter a pħo. iz. metaph.
dicitur. Cã prima mouetur in rõe amati et
desiderati. Si nꝛ̃ pħs in suo verbo sanuȝ ha
buit intellectũ. Tunc aũt placebit creatori
vt amplius intelligentie corpora celestia ñ
moueant. qꝛ tũc habebitur finis motus cor
poꝝ illoꝝ. Intelligentie eniȝ mouẽt illa cor
pora vt per motum eorum fiat renouatio ĩ-
fluentiarum: ꝛ contẽperantia: que requirit
ad generationẽ ꝛ corruptionẽ quousq̧ iple
atur numerus electoꝝ. Omne auteȝ quod
ꝑ aliquẽ finẽ mouetur illo fine habito ratio
nabile ẽ ꝙ ab illo motu quiescat. Tho. etiã
in. 4. sũme ꝯ gẽtiles. c. vltimo ait. Quia oĩa
corporalia quodãmõ sũt ꝓpter hominem cõ
sumato electorũ numero necesse ẽ vt totius
creature corporee statꝰ ĩmutetur vt ꝯgru-
at statui hominũ: q tũc erũt. ꝛ qꝛ tũc hoĩes
incorruptibiles erunt a tota creatura corpo
rea tolletur generationis ꝛ corruptionis sta
tus. Et sic nõ germinabit amplius terra. nõ
ambulabũt in siluis animalia. nõ volabunt
aues in aere: nõ fiet vicissitudo temporum.
nõ alternatio diei ꝛ noctis: nõ videbuntur
hoĩes inhabitare terrã. nõ reperientur ciui
tates: castella: ꝛ oppida: nõ edificia: nõ agri
culture: non exercitia ꝛ artes: non erũt do
minia principatus ꝛ regna. Si autẽ quere-
retur. ergo qd erit? Rñdeo ꝙ in fine seculi
oẽs homines morientur: ꝛ omnes postea re
surgent. Exurget autẽ flãma cõflagratiõis
ꝛ diluuiuȝ ignis. secũdũ illud prophe. Ignis
ante ipsũ precedet. Et de illo dicit glo. suꝑ
z. c. z. Thesa. ꝛ Beda in glo. super. z. Petri
. 3. c. ꝙ tantũ ascendet ꝗ̃tum aqua diluuij
fuit altior super omnes mõtes terre. Et licet
aliqui voluerint contẽdere ꝙ diluuium illd
fiet naturaliter: eo ꝙ illius ignis generatio
erit naturalis: quia uirtute ignis elemẽti et
corporũ celestium generabitur in materia
terrestri aquea ꝛ aerea. Et allegant Sene-
cam in li. de qõibus naturalibus. ꝛ Ari. i. z.
metaph. q ait. Dixit Empedocles arsuram
cẽ terram cũ vniuersa sidera cõueniẽt in si
gno cancri: ꝛ vniuersalẽ inũdationẽ futurã
cũ eadẽ turba siderũ cõueniẽt in capricor-
nio. Tamẽ Ric. in. 4. dicit ꝙ sicut purga-
tio mũdi per aquã diluuij fuit supnaturalis
ad purgandũ mundũ ꝺ hoĩbus malis. secun
dũ ꝙ manifeste innuit tex. sacre scripture.
Ita ꝛ illius ignis productio erit supernatu-
lis. Nec est incõueniẽs ꝙ eius productionẽ
precedat vehemens siccitas naturaliter ge
nerata illius ignis ꝓductioni concordãs: ñ
tamen sicut dispositio necessaria: sed ꝯgrua.
Quare aũt prima purgatio mundi fuit per
aquam: ꝛ secunda erit per ignẽ. Dicit Boñ.
. 47. dis. quarti. ꝙ rõ est: qꝛ sicut in principio
ardor regnauit cõcupiscẽtie: sic in senectu-
te mundi frigus auaritie. Refrigescet eniȝ
caritas multoꝝ. ꝛ ideo quia purgatio debȝ
fieri per contrarium: sicut purgatio ardoris
concupiscentie facta est per aquam. sic pur
gatio frigoris malicie ꝛ auaricie fiet ꝑ ignẽ
Post resurrectionẽ vero erit ꝓ amicis dei
dies longissima iocundissima atq̧ leta qui
nũq̃ habet noctem: quãdoquidem oẽs ele-
cti cũ anima simul et corpore conregnabũt
hinc cum xp̃o. Pro dãnatis auteȝ reprobis
fiet nox amara ꝛ tenebrosa que per infinita
secula protrahetur. in qua nunq̃ deerunt
luctus: gemitus. suspiria. ꝛ veh. quãdo ꝛ ipi
cũ anima simul ꝛ corpore tremẽdas penas
inferni luent. Secũdo contingit dubitare
circa noticiam certitudinalem vtruȝ possit
aliquis certitudinaliter scire quantum tem
pus sit vsq̧ ad consumationem seculi. Et re
spondet. Ric. 47. di. quarti. ꝙ non: quia vt

tactū ē ſuperi⁹:ꝯſūmatio ſeculi nō depen/
det a cauſa naturali :ſed a uoluntate diuina.
Jō xp̄s dixit Math.25. Neſcitis diē neqȝ
horā.ꝛ Marci 13.De die aūt illa ꝛ hora nemo
ſcit:neqȝ homo neqȝ āgeli celorū:neqȝ fili⁹.
Et ſm Aug.ſumit̄ hic fili⁹ ꝑ capite ratione
mēbroꝝ.ꝛ nō rōne ꝓprie perſone:quoniam
xp̄s nouit omnia:omniūqȝ ſciam habuit.ut
dicitur in.3.ſen.ſed nulli membro ſuo decla
rauit q̄diu erit mund⁹ duratur⁹. Hic Luc.
12.dixit .Eſtote parati quia qua hora non
putatus fili⁹ hominis ueniet. Et Marci.13.
Uidete vigilate et orate .neſcitis enī quan
do tempus ſit.3° contingit dubitare circa
notitiam coniecturalem Utrum ſcȝ p con/
iecturas aliquas poſſet quis aſſerere modi
co tp̄e mundū fore duraturū. Et quidaȝ di
cūt ꝙ ſic inducētes ſuo modo tres princi/
pales coniecturas. Prima ē etatū antiqui/
tas.Dicūt enī etates mundi etati hoīs com
parari.quod Aug⁹ ſentire uidet̄ ſuper Joh
ꝛ.22.li de ciui .dei.in fine.Sicut ergo ſex
ſunt etates hoīs. ꝛ in ſexta non poteſt diu
uiuere : ita ergo in ſexta ietate diu durare
nequit. Prima etas hominis eſt infantia:q̄
dūrat uſqȝ ad ſeptimū annum.Secunda ē
pucricia uſqȝ ad.14.annū.Tertia eſt adole
ſcentia uſqȝ ad.25.annū.Quarta eſt iuuen
tus uſqȝ ad.50.Quita ē ſenect⁹ uſqȝ ad.80
Sexta ē decrepitus vſqȝ ad mortē.Cū aūt
ad illam peruenit iam certus eſt ꝙ mors
non multum tardabit. Et licet qn̄qȝ ſenes
confortēt ſeipſos dicantqȝ:adoleſcētes etiā
moriuntur.allegantes illud dictū Tullii in
li.de ſenectute .Fruſtra ſperat adoleſcens
ſe diu victurum.Quid enī ſtultius q̄ icer/
ta ꝑ certis habere.qm̄ etiam illa etas mul/
to plures q̄ ſenectus mortis habet caſus.
Facilius enim adoleſcentes ī morbos inci/
dunt.grauius egrotāt. triſtius curantur.ta
mē vrbana confutatio huius ſententie eſt
quam facit ſācta Marcella.de qua Hiero⁹
ī epiſtola ad Principiam ait .Orbata pa/
tris morte.viro q̊ȝ poſt nuptias ſeptimo mē
ſe priuata eſt.Cumqȝ eam cerealis Jn⁹.cla
rum inter conſules nomen eſt: ꝓpter etatē
et āntiquitatem familie:et inſignē:qđ maxi/
me viris placere cōſueuit. decorē corporis
ac moꝝ tempantiā ābitioſus peteret : ſuas
qȝ lōgeuus polliceretur diuitias:ſed nō q̄ſi
in uxorem.ꝛ quaſi ī filiam uellet donatio/
nes tranſfundere.Albinaqȝ mater tam cla
rum preſidiū uiduitate domus ultro appe/
teret. illa reſpondit. Si uellem nubere et
non eterne me pudititie dedicare.utiqȝ ma
ritum quererem non hereditatem . Jlloqȝ
mādante:poſſe ꝛ ſenes diu viuere ꝛ iuue/
nes cito mori.eleganter luſit. Juuenis q̄dē
poteſt cito mori:ſed ſenex diu viuere nō po
teſt.hec ille.Si ergo mors vicina eſt ſene/
ctuti.ergo finis imminet mundo iaȝ ſeneſcē
ti.Eſt equidē prima etas eius ab Adam uſ
qȝ ad Noe .Secunda a Noe vſqȝ ad Abra
ham.Tertia ab Abraham uſqȝ ad Dauid.
Quarta a Dauid vſqȝ ad captiuitatē baby
lonis.Quinta a captiuitate babylonis vſqȝ
ad chriſtum.Sexta a xp̄o vſqȝ ad fineȝ mū
di.Ex iſta autē ſexta etate fluxerūt. 1466.
anni quare uidet̄ ꝙ parū ē illud qđ ſupeſt.
Secūda ꝯiectura quā ſumūt alii de ꝓpin/
quitate finis mūdi ē antixp̄i vicinitas.Aſſe
rūt enī ſm ꝓphias antixp̄m fore de proxi
mo venturum.poſt cuius aduentum non
multum durabit mundus.Tertia coniectu
ra ē peccatoruȝ cōſummata iniquitas. Re
friguit quippe caritas multorū:ꝛ ex oī pte
ſupabundat malicia.ꝛ ingratitudo occupa/
uit cūctos habitatores terre. Uerūtamen
cū cōiecturis huiuſmodi aut ſimilib⁹ nō au
deo ego affirmare q̄c q̄ de vicinitate finis
mundi:ſequēs in hoc Aug.qui.li.18.đ ciui.
dei.c.53.ait. Fruſtra annos qui remanent
huic ſeculo cōputare ac diffinire conamur:
cum hoc ſcire non eſſe noſtrū ex ore verita/
tis audiuimus.Quos tamen alii q̄dringen/
tos alii quingētos alii etiā mille ab aſcenſi/
one domini uſqȝ ad vltimū ei⁹ aduētū cōple
ri poſſe dixerunt.Quēadmodū autē quiſqȝ
eoꝝ aſtruat opinionē ſuam longum eſt de/
monſtrare:ꝛ nō eſt neceſſariū. Coniecturis
quippe vtūtur humanis non ab eis aliquid
certū de ſcripture canonice auctoritate ꝓ
fertur.Omniū uero de hac re calculantiuȝ
digito reſoluit :ꝛ quieſcere iubet ille qui di
cit. Non eſt ueſtrum noſſe tempora uel mo
menta que pater poſuit ī ſua ptāte: hec ille:

¶ Quare ut optime hanc partem cõcludam omni curiositate dimissa dico ꝙ satis debet esse omnib⁹ nobis quia cito deficiem⁹: ꝛ in breui rapiet nos uiolentissima mors: Tunc ꝙ̊ nobis deficiet qñ vita p̄sēti priuabimur.

¶ Qr cõtēnendus ē mundus: quia est falsus ꝛ vanitate plenus: sicut apparet ī exemplis eorum qui dilexerunt illum: et quia dilectores suos ducit ī damnationē. Capl'm .3.

Tertium mysteriū siue tertia ratio quare contemnendus est mundus dicitur maligne cõditionis. Reperitur siquidem in huius mundi temporalibus bonis triplex mala conditio. Prima dicitur falsitatis. Secūda uanitatis. Tertia dānabilitatis. Prima conditio bonorū huius mundi dicitur falsitatis. Sunt nāqꝫ hec bona huius mundi falsa non uera: si in eis finis constituatur: qm̄ ad veritatem boni qđ nos beatos facere debet requirit̄ exclusio omnis mali: ꝛ cuiuscunqꝫ contrarii. Sed in hac uita nullus euitare potest labores. dolores. angustias calamitates ꝛ erunnas: quibus premitur mortalium genus. Ex q̊ Hieronymus ad Heliodorum de uita Nepotiani ait. Ubiqꝫ luctus ubiqꝫ gemitus. ꝛ plurima mortis imago. Et boetius. li. 2. de consola. Quis est inquit tam composite felicitatis: ut non aliqua ex parte cū stat⁹ sui q̄litate rixetur? Anxia. n. res ē humanorūꝫ bonoꝝ ꝯditio: ꝛ q̄ vl' nūq̄ꝫ tota ꝓueniat vl' nūq̄ꝫ tota ꝑpetua subsistat. Huic cēsus exuberat sꝫ ē s. bi pudori degener sāguis. Hūc nobilitas notum facit: sed angustia rei familiaris inclusus mallet esse ignot⁹. Ille utroqꝫ circunfusus uitā celibem deflet. Ille nuptiis felix: orbus liberis alieno censū nutrit̄ heredi. Alius prole letatur: filij filieue delictis mest⁹ illacbrymat. Idcirco nemo facile cum fortune sue conditione concordat. hec ille. Quare quasi ꝓ miraculo narrat̄ felicitas. Q. Metelli. de quo Ualerius li. 7. ru. đ felicitate ait. Q. Metellū nasci ī orbe terrarūꝫ principem voluit fortuna. parentes ei nobilissimos dedit: adiecit animi ratissimas dotes et corporis vires: ut sufficere laboribus posset: vxorem pudicitia ꝛ fecunditate conspicuāꝫ: consulatus decus imperatoriam potestatēꝫ: speciosissimi triumphi pretextum largita est. Fecit ut eodem tempore tres filios consulares: vnum etiam cēsorem triumphalem videret. ꝛ quartum p̄torē utqꝫ tres filias nuptui daret: earūqꝫ sobolem sinu suo exciperet. Hunc vite actūꝫ eius finis consentaneus excepit. Nam ultimo senectutis spatio defunctum: leuiqꝫ genere mortis inter oscula: complexusqꝫ carissimorum pignorum extinctum filij ꝛ generi humeris suis per urbem latum rogo imposuerūt. hec ille. Sed rarissima sunt huiusmodi exempla. Propterea dixit Lucanus. Felix qui potuit mundi euitare ruinas. Quin īmo audiuntur omnium regum: omnium principūꝫ: omniumqꝫ magr̄atuū sepius deflēde querele Nec potest aliquis diu persistere quin tamen clamet et dicat. Heu mihi quia circundederunt me mala. Patet h' in exēplo illo quod Tullius refert ī li. de finibus bonorum et malorum. Quod etiam recitat Ualerius de mutatione morum et fortune. Et plinius in historia naturali. Polycrates inquit samiorum tyrannus adeo fortunam sibi obsequiosam habuit: ꝙ oīa desiderata perficiebat. ¶ Ad moderandam igitur fortune inuidiam sumpto in manu annulo: quem preciosum possidebat in mare iecit. sed inopinate illum repente recuperauit. Nam post dies paucos a piscatoribus piscis captus qui annulum sorbuerat tyranno donatus est. Accidit tandē ꝙ aduersus Darium persarum regem duxit exercitum ꝛ ꝙ Orunthes prefectus Darii illum acie fuderit. ceperitque. ꝛ ī summo magalensis montis uertice suspendi iusserit. Et relictus auibus lacerandus: qui vbiqꝫ felicissime ī terra uixerat: in aere miserrime expirauit. Quid de infelicitate aliorum referam: qui se beatos crediderunt? Legantur historie que utplurimum illos infelici dolorosaqꝫ morte ac uiolenta extinctos esse describūt. Ninus rex assyriorum qui bella finitimis ītulit. 50. annis: ut refert Paulus Horosius li. i. post deuictam asiam scythiam ꝛ Zoreastrem dum deficientem a se propugnat vrbem sagitte ictu interiit. Baldasar rex Babylonis. ut ait Josephus. x. antiqui-

tatuȝ li. obſeſſa babylone a medis ⁊ perſis: Dario. ſ. ⁊ Cyro. in tantū venit in obliuionē ſui: vt celeberrimū iniret cōuiuiū: ⁊ in vaſis templi biberet: ⁊ obſeſſus vacaret epulis. Vn̄ i nocte captꝰ ē ⁊ iugulatꝰ. Cyrus rex ꝑ/ ſaꝝ: vt Oroſiꝰ vbi ſupra cōmemorat ꝙ gan gē fluuiū i quo miles ſubmerſus fuerat in q̄drigētos. lx. alucos cōminuit. a Thamari maſſagetarū regīa ſuꝑatꝰ occidit̄. Xerxes ille rex potētiſſimus ꝙ ſubuertit mōtes: vt Hieroꝰ ait ad Heliodoꝝ de vita Nepotia/ ni: ⁊ maria cōſtrauit: bello i grecia infelicit̄ geſto contemptibilis ſuis factus: ſm̄ Juſti/ nū ꝑ Arthabanū p̄fectū ſuū occidit̄. Dariꝰ vt cōmemorat. Q. Curtius ab Alexan. ma gno ſuperatus a ſuis captus apud tharam oppidū Parthie detētus i vehiculo cathe/ nis ⁊ cōpedibꝰ aureis vulneribus cōfoſſus: ⁊ letaliter vulneratꝰ dimiſſus: ſicq̄ miſera biliter expirauit. Alex. magnus pꝰ tot cele/ bres glorioſaſq̄ victorias: ſōiectionēq̄ vni uerſe aſie: imo pene totius orbis: ꝑ Caſſan/ drum filiū antipatris. vt. Q. Curtius dic̄ ve nenatus ē. Naȝ Caſſander ille ⁊ Philippꝰ ⁊ Solla fratres eiꝰ miniſtrare regi ſolebāt: qui in potu illi venenū dederūt: quo hauſto ſm̄ Juſtinū i media potiōe velut telo cōfoſ ſus ingemuit: deportatuſq̄ eſt a cōuiuio ſe/ mianimis. Maliuoli autem dicebant eum ebrietate perire: quod ⁊ Solinus ſcͥit in li. de mirabilibus mūdi. Cōtra quē ē Tullius li. i. de diuinatiōe. ⁊ Juſtinus. ⁊. Q. Curtiuſ. Quarto itaq̄ die Alexā. indubitata morte ſentiens tumultuantes milites: qa rex occi debatur inſidijs: pia oratiōe ſedauit: cunctiſ q̄ dexterā porrigens eos oſculatus eſt: tan dem morit̄ anno etatis ſue. 33. ⁊ menſe vno cum regnaſſet annis. 12. ꝓut pȝ. i. Macha beoꝝ. i. c. Romulus fundator vrbis rome. vt ponit Titꝰ Liuius apud paludē capree tempeſtate magna orta ⁊ tonitruis circūda tus nube nuſq̄ apparuit: ⁊ nōie Quirini in/ ter deos cōſecratus eſt. Seruius Tullus ſextus romanoꝝ rex a Tarquinio ſuperbo occiſus ē. Pyrrhꝰ rex Epyrotaꝝ: ꝙ romāis bella intulit in fauorē tarentinorum: venit/ q̄ romā vſq̄ Preneſte a romanis tandem victus ad patriā rediēs ſm̄ Juſtinuȝ Spar thanis idixit belluȝ quibus relictis Argos inuaſit vbi feruide magis q̄ꝫ caute pugnās ictu ſaxi e muris iacti mactatus ē. Hānibal penoꝝ dux qui annis. 14. in italia romanos contriuit: poſtea i africa a Scipione deui/ ctus ꝓfugus: ⁊ damnatus exilio ad Antio/ chum magnū regē ſyrie veniēs vt Juſtinꝰ meminit: qa a romanis petebat̄: fugereq̄ȝ negret: veneno raptim hauſto: qđ more re/ gio ſub gemma ferebat̄ incluſū obijt. Sic/ q̄ȝ ab his qui ad euȝ comprehendendū miſ/ ſi fuerant exanimis inuentꝰ ē. Pompeius magni Pompei genitor. ſm̄ Oroſium ful mine ꝑcuſſus perijt. Pompeius magnus fi lius eiꝰ qui. 22. reges orientales: vt ait Oo roſius ſuperauerat: a Ceſare deuictus cuȝ fugiſſet in Alexandriam ad Ptolemeū re gem: cui teſte Eutropio Pompeius a ſena tu tutor datus fuerat propter iuuenileȝ eta tem eius: cuiq̄ȝ regnum ſumma fide ſerua/ uerat. et paterna pietate reſtituerat: conſi/ lio Theodori Fotini ⁊ Achille: ſiue timore ne Pompeius Alexandriam occuparet: ſeu deſpecta infelicitate eius: ſiue credens placere multum victori Ceſari: per Achil/ lem prefectuȝ regni occiſus eſt. Florus au/ tem dicit in. 4. li. Pompeius ſuo gladio tru cidatus ſub oculis vxoris ſue liberorumq̄ȝ ſuorum moritur. Ceſar vt Suetonius nar/ rat: mortuo Pompeio in eodem menſe: ſed interiectis diebus quinquies triumphauit. Primo de Gallia ⁊ Britannia. ſecūdo. de Egypto. tertio de Pharnace ⁊ Ponto. 4°. de Juba ⁊ Africa. et. 5° de Hiſpania. Fuit q̄ȝ illi gloria multa in vſurpato imperio an/ nis tribus ⁊ menſibus ſeptē. Tandeȝ Caio Caſſio. et. M. Bruto contra eum conſpi/ rantibus princeps orbis. 23. plagis confoſ/ ſus occubuit anno. 56. etatis ſue. Marcus Antoniꝰ nepos Julij Ceſaris ex ſorore Ju lia ab Octauiano Auguſto victus in Ale/ xandria ab eodem Ceſare obſeſſa ſecundū Plutarchum gladio ſe peremit dum annū ageret etatis. 56. Caius Gallicula impera/ tor Romanus tertius ab Octauiano ſce/ leratiſſimus auarus et libidinoſus: adeo vt duabus ſororibus ſtuprum intulerit: cru/ delis omnibus ⁊ exoſus. ¶ Rome in pa/

latio occisus ē vt habetur i cronica Mar/
tiniana cū regnasset annis tribus mensibus
.x. diebus octo Nero imperator quint⁹ ab
Augusto qui natus est premissis pedibus vt
scribit ¶ Plinius.li.7.historie naturalis: vi
tiosus: auarus ꝛ lasciuus ab vrbe fugiens
secundū Eutropium.32°.anno etatis sue. ꝛ
imperij.14.seipsū interfecit. Domitian⁹ im/
perator secūdū Suetoniū ꝛ Eutropiū a cu
bicularijs suis.7.vulneribus occisus ē āno
etatis sue.36.ꝛ cū dedecore sepultus. Heli⁹
pertinax imperator vulneribus obtrūcatus
est. Mauritius imperator ob inuidiam oc/
cisus est.cum imperasset anno vno. Antoni
us imperator tertio imperii sui anno inter/
fect⁹ est a tumultu militari Rome cum ma
tre sua. Maximianus imperator cū impe/
rasset annis tribus apud Aquileiam deserē
tibus cū suis militibus: cum filio suo adhuc
puero occisus est. Gordianus imperator 6°.
imperij sui anno postq̄ꝫ de Persis triūpha
uit veniēs Romā prope vrbē: fraude philip
pi occisus ē. Decius imperator cū impasset
annis duobus in bello barbaro peremptus
est. Ualerius imperator a rege Persarum
deuict⁹ ē: ꝛ in seruitutē redact⁹. Naꝫ q̄ꝫ diu
vixit rex eiusdē prouincie pedē ceruicibus
ei⁹ imponēdo: solitus erat equum ascendere
Aurelianus imperator fraude sui serui occi
ditur. Tacitus impator septimo mense im/
perij sui subita morte preoccupatus ē. Pro
bus imperator sexto anno imperij sui milita
ri tumultu vexatus est. Clarus imperator
fulmine perijt. Diocletianus imperator ve/
neno extictus est. Constantinus filius Con
stantini magni a ducibus fratris sui Constā
tij peremptus est. Julianus apostata a sācto
Mercurio milite miraculose occisus ē Ua
lens imperator 4° imperij sui āno a Gottis
in bello perēptus ē. Et ne si omnia huiusmōi
exempla diceremus tediū oriretur i menti/
bus auditoꝝ. Cōcludimus breuiter q̄ cūcta
huius seculi blandimēta amaritudine sūt p/
mixta. Nec pōt homo ab illa se liberare pro
libito voluntatis sue. Nō enim potuere pre
dicti potētes impatores ꝛ reges euitare illā
cum oī potētia sua nō valuerūt se ab illa de
fēdere viri fortes. Nō Antheus. nō hercu/
les: nō Sanson: nō Hector: nō Achilles: nō
deniq̄ꝫ quilibet alij. Nequiuerūt etiā ꝛ ipsi
philosophi cū philosophia sua declinare ma
lignitatē seculi. Quinīmo passi sūt ꝛ ipsi icō/
moda mlta. persecutiones: captiuitates exi
lia. cruciatus ꝛ dāna rerū. Propter q̄ oīa
merito mūd⁹ ē paruipendēdus. ¶ Secun
da cōditio bonorū huius mūdi dicitur vani
tas. Posito .n. q̄ cūcta feliciter dilectorib⁹
eius ad uotū succederēt. tñ vana sūt: cadu/
ca ꝛ breuia: null⁹ qꝫ pōt i illis diuti⁹ imora/
ri. Oīa nāqꝫ que i mūdo sūt: cito i breui de
ficiunt. Jō ait Ugo li.i. de aīa. Dic mihi vbi
sunt amatores mūdi: q ante pauca tpa no/
biscū fuerūt? Nihil ex eis mansit nisi cine/
res ꝛ uermes. homines fuerūt sicut tu. co/
mederunt: biberūt: riserūt: duxerūt i bonis
apparentibus dies suos: in pūcto autē de/
scenderunt ad inferna. Hic caro eorum ver
mibus: illic anima eorū eternis deputatur
supplicijs donec rursus infelici collegio col
ligati sēpiternis inuoluantur incendijs. hec
ille. Cui cōsonat sententia Baruch pphe.c.
3.d. Ubi sunt pncipes gentiū: ꝛ qui dominā
tur super bestias que sunt super terraꝫ: qui
ludunt i auibus celi: qui argētū thesaurizāt
ꝛ aurū in quo ꝯfidūt homines: ꝛ nō ē finis
acquisitionis eorū: q argētū fabricant: et
solliciti sunt: nec ē inuentio opeꝝ illoꝝ? Ex
terminati sunt et ad inferos descenderunt.
Dicite igitur o amatores mundi. ubi sūt tot
clari uiri: qui reputabant beati? Ubi sūt re
ges Asyriorū: Belus Ninus Semiramis
Zamenus Arius Athalius Xerxes Ara/
metres Bolchus Balleus Alchadas Ma
nuchus Mathalen⁹ Sper⁹ Manul⁹ Spa
rethus Aminites Boloth⁹ Bolosparis Lā
predes Sosores, Mithreus Thantanes
Thimeus Eupales Offratenes Gazepes
Sardanapal⁹: q regnauerūt cū tāta gloria
successiue fm Pau. Horosiū li.i. annis mil
le cētū 60. vsqꝫ ad Sardanapalū? Ubi sūt
reges Persarū atqꝫ medorū: rex Dari⁹ rex
Cyr⁹ Cambises. Xerxes Arthaxerxes et
ceteri? Ubi sūt reges Atheniēsiū Cecrops
Granaus Amphitrion Erichthonius Pā
cleon Erictheus Panchyon Egeus The/
seus Menesteus Demofon Nichites Ob/

sides Themistes Melāpus Chodrus Ar/
chipus Thensipus Fabras Magetes Di/
genitus. Agamestor Eschilus: Ubi sunt re
ges Lacedemonioꝝ Herascheus Egis et
Thetratus Labotes Doristus Ageselscus
Archila⁹ Theletus Calchamines: Ubi sūt
reges Siccioniorū. Sessip⁹ Egialchus Eu
rops Thelcinus Apis Egialcha Thelsyon
Elgiorus Mesapus Erathus Orast⁹ Or/
thopolus Maratus Polyb⁹ Siccion Ina
chus: Ubi sūt Ptolemei ⁊ Pharaones: q
regnauerūt in Egypto. Ptolemeus prim⁹:
a quo ſm Justinū alij dicti sunt Ptolemei
propter claritatē noīs eius. Ptoleme⁹ Phi
ladelphus Ptolemeus Euergetes: Ptole
meus Philopater. Ptoleme⁹ Epiphanes.
Ptoleme⁹ philometor Ptolemeus phiton.
Ptolemeus Euergetes seruus. Ptoleme⁹
Alexander. Ptolemeus Dionysius: Ubi
sunt iudices ⁊ reges iudeoꝝ. Moyses Jo/
sue Othoniel Ayoth Sāgara Delbora Ba
rach Gedeon Abimelech Thola de Isa/
char Hyair Galadites Jepte Abesā Helo
nica Abdon Samson Heli ⁊ Samuel: Hi
oēs fuerūt iudices successiue. Regū autem
prim⁹ fuit Saul. p⁹ quē regnauerūt Dauid
Salomon Roboam Abias Assa Josaphat
Jorā Ochozias Johas Johatan Amasias
Ozias Achaz Ezechias Manasses Amon
Joachin Sedechias Aristobolus Alexan/
der Herodes. Ubi sūt reges latinoꝝ. Jan⁹
Saturnus Picus Faunus ⁊ Latin⁹: Ubi
sunt reges albanoꝝ. quoꝝ prim⁹ fuit Asca/
nius Enee filius: qui condidit Albā secūdum
Titū Liuiū: cui successerūt posthum⁹ Sil/
uius filius eius sic dictus: quia in silua ⁊ ve
natiōe nutritus est. Eneas siluius Latinus
silui⁹ Alba siluius Egipus siluius Capis sil
uius Carpentus siluius Tyberius qui suf/
focatus in tyberi fluuio nomen dedit. Naꝫ
ante Albula dicebaſ. Agrippa siluius Are
mulus Auentinus Procas Amulius: Ubi
sūt reges romanoꝝ: primus Romolus. 2⁹
Nūma pōpilius. tertius Tullus hostilius.
4⁹ Anchus. quintus Tarquinus priscus.
sextus Serui⁹ tullus. septimus Tarquini⁹
sup'bus: Ubi tot gloriosi senatores cōsules
dictatores inuictissimiq3 duces qui florue/
runt in vrbe. Brutus Lucius Tarquinus
Collatinus Spurius Cassius Coriolanus
Caius Flauius Lucius Uirginius Lucius
quītus Cincinatus Furius Camillus Ap/
pius Claudius. Q. Cecili⁹ Metellus Bal
charicus Scipio asina Scipio aphricanus
Scipio emilianus Curius dētatus. Q. Fa
bius Caius Flaminius ⁊ ceteri: Ubi sunt
tot imperatores q ibi regnauerūt. quorum
aliquos in pcedētibus nominauimus: Ubi
sūt tot sapiētes seculi phi astrologi historio/
graphi oratores ⁊ poete: Ubi Thales mile
sius Chylo lacedemonius Solon atheniē/
sis Periander corinthius Pithachus mithi
leneus Byas prienneus Pithagoras sami
us Plato socrates Aristoteles Diogenes
Anaxiales Zeno Empedocles Epicurus
Anaxagoras Democritus Heraclitus Le
ucipus Hyparch⁹. Hi oēs phi. Aliabragel
Albumasar Ptolemeus. hi astrologi. Hie/
ronyus egyptius Berosus chaldeus Ma
nethā Sutorius Chalinicus Dyodor⁹ Pos
sidonius Theon Andronicus Aphricanus
Tertulianus Phrygius Dares Trogus
Pompeius Justinus abreuiator eius Jose
phus iudeus Titus Liuius. hi historiogra/
phi. Lysias Demostenes Hegesias Cyrene
us Antiochus Ascalonita Apollonius Ni
conius Cicero Cato cēsorinus. hi oratores.
Ouidius Juuenalis Lucanus Uirgilius
Oratius Terentius Persius Tibullus. hi
poete. Ubi sunt deniq3 oēs quos ēt diebus
nostris ⁊ vidimus ⁊ cognouimus: quos mū
dus tulerat in sublimi: Periit certe memo
ria eoꝝ cū sonitu: vt ait pphꝫeta: ⁊ dominus
in eternū permanet. O q̄ cito q̄ ue repen/
te euanescūt velut fumus omnia q̄ i hoc mū
do credūtur ⁊ reputantur bona. Qd cōside
rās Salomon. z. Ecclesiastes. c. dixit. Ma
gnificaui opera mea. edificaui domos. plan
taui vineas feci hortos ⁊ pomeria: ⁊ conse/
ui ea. cuncti generis arboribus. Extruxi
mihi piscinas aquarū: ut irrigarē siluas li/
gnorū germinātiū. Possedi seruos et ancil
las multaq3 familiā habui: armēta quoq3 ⁊
magnos ouium greges ultra oēs q fuerūt
ante me i hirlm. Coaceruaui mihi argentū
⁊ aurū ⁊ substantias regū ac prouinciarum

Feci mihi cãtores ⁊ cãtatrices ⁊ delicias fi
liorũ hominũ. Scyphos ⁊ urceos ĩ ministe/
rio ad uina fundẽda: ⁊ supergressus sum opi
bus omnes q fuerũt ante me ĩ ir̃lm Sapiẽ/
tia quoq; pseuerauit mecum: ⁊ omnia q̃ de
siderauerũt oculi mei nõ negaui eis: nec ꝓ
bibui cor meũ quin omni voluptate fruere
tur ⁊ oblectaret se in his q̃ parauerã. Et hãc
ratus sum partẽ meã si uterer labore meo
Cumq; me cõuertissem ad vniuersa opa q̃
fecerãt manus mee: ⁊ ad labores ĩ qb⁹ fru/
stra desudauerã: uidi ĩ omnibus uanitatem
⁊ afflictionẽ spiritus ⁊ aĩ ⁊ nihil permanere
sub sole. Quanta autẽ fuerit magnificẽtia
⁊ gloria Salomonis patet. Primo si cõside
retur ei⁹ potẽtia: ⁊ diuitiarum copia: ⁊ fame
claritas. ac delitiarũ affluentia. Nã ut ha/
betur. 3. Reg. i. c. Uiuente Dauid patre: et
ipso imperãte ⁊ uolẽte vnctus fuit in regẽ:
⁊ dixit omnis popul⁹. uiuat rex Salomon.
Et ascendit vniuersa multitudo post eũ: et
populus canentium tibijs. ⁊ letantiũ. gau/
dio magno. ⁊ insonuit terra a clamore eorũ
Et ut dicitur. 3. Reg. 4. c. Regnauit super
oẽm isr̃l. ⁊ erat ĩ ditione sua habens omnia
regna secũ a flumine terre. Philistijm vs/
q; ad terram Egypti offerentiũ sibi mune/
ra. ⁊ seruiẽtiũ ei cũctis dieb⁹ uite ei⁹. Erat
autem cibus Salomonis per singulos dies
30. chori simille: ⁊. 40. chori farine. x. boues
pigues. ⁊. 20. boues pascuales: ⁊ cẽtũ arie/
tes: excepta uenatione ceruorum ⁊ caprea
rũ atq; bubalorum ⁊ auium altilium. Ha/
bebat. 40. milia presepia equorum curiali
um. et. 12. milia equestrium. Et ut scribitur
.x. c. prefati. li. Regina Sabba donauit ei.
30. talenta auri. et aromata multa nimis et
gemmas preciosas. Secundum autẽ Ca/
tholicon apud aliquos est. 50. librarũ. ꝑm
alios. 72. In. 2. vo li. palĩ. c. 2. narrat q̃liter
Salomon volens edificare domum dei. et
palatium suum numerauit. 70. milia uirorũ
portantium humeris suis. ⁊. 80. milia qui ce
derẽt lapides in montibus: prepositosq; eo
rum tria milia sexcentos. Fecitq; fieri edi
ficia speciosa ualde. diffundebaturq; fama
eius ꝑ vniuersũ orbẽ: ⁊ tamẽ deprauatum
est cor eius: ut adamaret mulieres alienige
nas. Habuitq; omnẽ delectationẽ ĩ qbus/
cũq; secundũ sensualem appetitũ. nihilomi
nus omnia preterierunt ⁊ defecerũt. Ideo
ipe ↄquerit i. c. i. Ecclesiastes. d. Uanitas va
nitatũ ⁊ omnia vanitas. Ob quod Criso⁹
super Joh. ita pulchre loquitur. Uanitas
vanitatũ inquit Salomon. ⁊ omnia vani/
tas. Hunc uersiculum si saperent qui in po/
tentia versantur: in parietibus suis omnib⁹
et vestibulis scriberent. in domo. ĩ foro: et
in egressibus. et ante omnia ĩ consciẽtijs su
is ut semper eum ⁊ oculis cernerent et cor/
de sentirent. quoniam multe sunt rerũ faci
es ⁊ imagines false. que decipiunt ĩcautos
Istud oportet quotidie carnem salutare: et
in prandiis ⁊ in cenis. ⁊ in omnibus conuen
tib⁹ libẽt vnũquẽq; ꝓxĩo suo canẽ a ꝓximo
suo libẽter audire: q2 uanitas vanitatũ et
oĩa vanitas. Hec ille. Que uerba non ĩme/
rito ponderãda sũt: ut sic cognoscat̃ mundi
miseria. ¶ Tertia conditio bonorum huius
mundi dicitur dãnatio. Ipsa etenim se dili/
gentes ducũt in damnationem eterne mor
tis. Et ut Grego⁹ ait ¶ Momentaneũ est
quod delectat: sed quod cruciat est eternũ
Ideo Aug⁹ in quodam sermone ĩquit. Nul
la maior insania q̃ pro delectatione momẽ
tanea perdere eterna gaudia: et obligare:
se ad eterna supplicia. Audite ergo o mor/
tales homines: ⁊ considerate que dicta sũt
ad mentemq; vestrã currite ⁊ reducite cor
⁊ animum ad amorem dei: et ad beatitudi/
nem eius inardescat desiderium vestrum:
reuocate affectum a proditore mundo illũ
q; spernite: ut sic possitis in hoc seculo adi/
pisci dei gratiam: et in futuro sempiternam
gloriam. Amen.

¶ Feria secũda hebdomade sancte. de my
steriis sacramenti eukaristie: quorum noti
cia fideles excitat ⁊ inflammat ad feruorẽ
⁊ deuotionem. ¶ Sermo. 63.

Emoriaz fecit

mirabilium suorum mise/
ricors et miserator domi/
nus escaz dedit timẽtib⁹ se
Illuminati prophete ṽba
sũt ista originaliter ps. 110.

Ostendit nobis dñs ihs xp̃s ardentissimã
caritatẽ suã non solũ in cruce ⁊ passione: ve
rum etiã ⁊ multis alijs diuersisq3 modis: ⁊
potissimũ cum instituit sanctissimum sacra/
mentũ preciosissimi corporis ⁊ sanguis sui.
Quoniã autẽ tanto feruẽtius xp̃ianorum
aĩe cum reuerentia ⁊ deuotiõe ad illud su/
scipiendũ animari possunt: quanto clarius
eius mysteria cognoscũt ⁊ intelligunt. Id/
circo in presenti sermone de eo aliqua ape/
riemus: quoniam si xp̃us illud fecit in me/
moriam eius: ⁊ suorum mirabilium: nisi nos
tanti beneficij recordaremur merito de in/
gratitudinis vitio veniremus culpandi. De
ipso itaq3 sacramento venerabili tria my/
steria erunt a nobis declaranda.

Primum dicitur institutionis.
Secundum figurationis.
Tertium fructificationis.

Qualiter xp̃s instituit sacramentũ euka
ristie in cena: ⁊ ordinauit ap̃los sacerdotes:
⁊ quare hoc sacramentum cõficitur ĩ specie
panis et vini: ⁊ sub duplici specie: et an sub
vtraq3 debeat sumi. Capitulum. j.

PRimum mysteriũ declarandũ dr̃
institutionis. In quo contingit du
bitare circa septem. p̊ circa temp⁹.
2° circa ꝑsonã. 3° circa ordinẽ. 4° circa mãm.
5° circa spẽm. 6° circa additionẽ aque. 7° cir/
ca obligationẽ. Prĩo circa tempus dubita
tur. Quare h̃ sacramẽtu3 institutũ fuit tp̃e
legis gratie: ⁊ nõ ante. Ad quod respondet
Alex. in. 4. sũme. ⁊ Bon. di. 8. q̃rti. ꝙ istud
fuit cõueniens ꝓpter duo. p̊ ꝓpter rem cõ
tentã: que ẽ corpus xp̃i verũ: vt pleni⁹ de/
clarabitur in sequẽti sermone. 2° fuit cõue/
niens propt̃ efficaciã: que ẽ caritatis vincu/
lũ: q̃ in noua lege apparere ⁊ abundare de
buit. Et ex hoc institutũ ẽ iminẽte passione
in signũ amoris quẽ xp̃s ad gen⁹ hũanũ ha
bebat. Nam nõ solũ voluit dare nobis sua
.i. obseq̃a omniũ creaturarũ. ⁊ suos. i. ange/
los ĩ adiutoriũ: sed etiã seipsũ dedit ĩ filiũ ꝑ
carnis assumptionẽ. ſm illud esa. 9. Filius
datus ẽ nobis. Dedit se ĩ sociũ ꝑ nature no
stre conformationẽ. ſm illud ap̃li. Phil. 2.
Habitu inuent⁹ vt hõ. Dedit se in magistrũ
ꝑ doctrine predicationem ſm illud Ioh. 13.
Vos vocatis me magister ⁊ dñe: ⁊ bene di
citis: sum eteñ. Dedit se in luce3 ꝑ exempli
oꝑationẽ. ſm illud Ioh. 13. Exemplũ eñ de
di vobis vt queẽadmodu3 ego feci ita ⁊ vos
faciatis. Dedit se in patrem per gratie rege
nerationẽ. ſm illud Ioh. i. Quotquot autẽ
receperunt eũ: dedit eis ptãte3 filios dei fie
ri his qui credũt ĩ noĩe eius. Dedit se in ho/
locaustũ medullatũ ꝑ passionẽ: ⁊ tandẽ de/
dit seipsũ in cibũ ad spiritualez refectione3.
O inflammata caritas iesu xp̃i. O ardens
amõ clemẽtissimi cordis sui. Supabũdant̃.
ꝑfecto ostẽdit nobis quãtũ nos ip̃e dilexit
⁊ propterea tũc sacramentũ ẽ institutũ: cu3
amor eius bulliebat atq3 feruebat. Unde
Ioh. 13. dicit̃. Cum dilexisset suos qui erant
in mũdo: in finẽ dilexit eos. i. ſm glo. maio/
ra signa dilectiõis ostendit. Secundo du/
bitatur circa hora3. Et vt colligit̃ ex dictis
euãgelistarũ xp̃s hoc sacramentũ instituit
hora cene quãdo iã comederant ipse ⁊ ap̃li
agnũ pascalẽ. Ex quo pleriq3 nõ bene itel/
ligentes dicere voluerũt ꝙ hoc sacramẽtũ
non debet confici ante prandiu3: s3 post ce/
na3. Arguunt eñ sic. In operando debem⁹
nos cõformare xp̃o tanq̃ exemplari. iuxta
illud Exo. 25. Inspice et fac ſm exemplar
quod tibi in mõte monstratu3 ẽ. s3 xp̃s hoc
sacramentũ p⁹ cenã cõfecit. ergo ⁊ a nobis
debet cõfici p⁹ cenã. Contra istos vero est
tex. de cõse. di. i. in. c. sacramenta. Sacram̃
ta inq̃t altaris non nisi a ieiunis hominibus
celebrent̃. Rõ est ſ3 Ric. in. 4. di. 8. ꝓpter
maiorem solennitatẽ ⁊ sobrietatem ministe
rij. ⁊ maiorem reuerentiã sacramenti. Nec
valet obiectũ. eo ꝙ xp̃s rationabiliter con
fecit post cenam: quia voluit terminare fi/
guram ⁊ legem in esu agni pascalis. ⁊ intro
ducere veritatem in institutionẽ sacr̃i. Hi⁹
autẽ ratio non conuenit ad hoc ut a nobis
debeat post cenam confici. Et sic hoc sacra/
mentum confici debet a ieiunis ut p3 de cõ
se. di. 2. in. c. liq̃do. Et secundũ Ric. ubi su/
pra sumitur hic ieiunium pro priuatione
cuiuslibet alimenti ante. s. q̃3 quis sumat ci/
bum uel potum. si etiam postea in die plu/
ries comesturus sit. In casu tamẽ necessita
tis imminente mortis periculo potest hoc sa

cramentum post alios cibos sumi. Etiā si sa
cerdos ante missaȝ lauerit os suū ⁊ casu ali
quo gutta illi⁹ aque intrauerit ī stomachū:
nō propter hoc tenetur dimittere missā: ꝑ
cipue in die solēni: qꝛ hoc non videt̄ īpedire
dignā preparationē presbyteri nec reuerē
tiā sacramēti. Et de similibus idē iudicium
habeatur. ¶ Tertio cōtingit dubitare cir
ca ordinē: quando. s. apostoli fuerunt a xp̄o
ordinati sacerdotes: ⁊ acceperunt cōsecran
di potestatē. Ad qđ respondet Ric. i. 4. di.
24. q. Tertio queritur in q̊ actu cuiuslibet
ordinis imprimat̄ caracter: in respōsione ad
argumētū. ꝙ christus ordinauit apostolos
sacerdotes: cū dedit eis potestatē conficiē
di. Luc. 22. ⁊ Math. 26. dicēs. Hoc facite
in meā cōmemorationē. 4° dubitat̄ circa
materiam in qua sacramētū est cōficiendū
Et respōdēt doctores. i. 4. di. xi. ꝙ materia
congrua huic sacramēto est panis de fru
mento ⁊ vinū de vite: eo ꝙ christus ita īsti
tuit: ⁊ hoc rationabiliter. Primo qdē q̄tuȝ
ad vsum huius sacramēti: qui ē mādu catio
Sicut enī aqua assumitur ī sacro baptismi
ad vsū spiritualis ablutionis: qꝛ corporalis
ablutio couenienter fit in aqua. Ita panis
⁊ vinū qbus coiter homines reficiūt ī h̄ sa
cramento assumūtur ad vsū spiritual' man
ducationis. Secūdo q̄tū ad effectū cōside
ratuȝ in vno quoq̄ sumētiū: qꝛ vt Ambro.
dicit super epistolaȝ ad Cor. hoc sacramen
tū valet ad tuitionē corporis ⁊ aīe. Iō caro
christi sub specie pāis: ꝓ salute cōporis. Sā
guis vero sub specie vini ꝓ salte aīe offert̄.
¶ 3° q̄tum ad effectū respectu ecclesie que
cōstituitur ex diuersis fidelibus: sicut pa
nis ꝯficitur ex diuersis granis: ⁊ vinū fluit
ex diuersis vuis. Notandū tamē s̄m Tho.
in. 3. parte. q. 24. ar. 3. in responsione ad ter
tiuȝ argumētuȝ. ꝙ si farine triticee admi
sceret̄ aliqua quātitas modica ⁊ parua al
terius farine poterit ex īde ꝯfici panis: qui
est materia huius sacramēti: qꝛ modica ꝑ
mixtio nō soluit speciem. secus vero si esset
magna. ¶ 5° dubitat̄ circa specieȝ quare. s.
sacr̄m hoc cōficit̄ sub duabus specieb⁹. Ad
qđ respōdet Alex. de ales ꝙ hoc pⁱcipalit̄
fit duplici rōne. Primo ꝓpter duplicis na
ture nostre a xp̄o sumptionē ad vtriusq̄ re
dēptionē. vt ostēderet xp̄s totā humanam
naturā. i. animā ⁊ corp⁹ assumpsisse vt vtrū
q̄ redimeret. Panis enī ad corpus refert̄
vinum ad animā. Secūda ratio est ꝓpter
duplicē xp̄i īmolationem. s. ī vita ⁊ ī morte.
Nā expectatio ⁊ preparatio ad mortē fuit
mors quedā: que ergo fuit ī vita represen
tat̄ specie panis. que aūt ī morte specie vini
¶ Sexto circa additionē aque. Utꝝ aqua
sit de substantia siue ītegritate sacramenti.
Ad qđ respōdet Boñ. i. 4. di. xi. d. ꝙ de īte
gritate huius sacramenti sunt quattuor. s.
materia. forma. ordo. ⁊ ītētio ꝯsecrātis. De
ꝯgruitate aūt ⁊ bene esse sunt que sunt his
annexa. Aqua ergo cū nō sit aliquod horuȝ
nō est de necessitate sacramēti: sed ānexum
est materie. s. vino. qꝛ adiungit̄ vino: ⁊ ī ipsū
cōuertitur: ⁊ postmodū ī sanguinem: ⁊ ideo
est de cōgruitate apponēda. tamē admiscē
da est vino: vt dicitur extra de cele. mis. c.
vltimo. Cui⁹ ratio multiplex est s̄m Alex.
Prima propter exēplum dñi. Probabilit̄
enī creditur ꝙ dñs hoc sacr̄m īstituit in vi
no aqua ꝑmixto: vt dicit. Dama. ⁊ Cypria
nus: de consc. di. 2. c. scriptura. Secūda rō
est ꝓpter signum vnionis corporis mystici
cū capite. Uñ de conse. di. 2. c. cuȝ oē. dicit̄.
Cum in calice vino aqua miscet̄ xp̄o popu
lus adunatur: ⁊ credētiū plebs ei ī quē cre
dit copulat̄ ⁊ iungitur. i. copulāda ⁊ iungen
da significat̄ ꝑ fidē: ⁊ dignā sacri susceptio
nē. Ex quo Ric. in. 4. di. xi. refert ꝙ ꝑꝑ hi⁹
significationē tantū debet apponi de aqua
⁊ de vino ꝙ aqua possit trahi ad naturā vi
ni. Populus enī trahend⁹ ē ad xp̄m. Et iō
multū sunt illi reprehēsibiles q plus ponūt
de aqua q̄ de vino. Est qdem pernitiosus
abusus: vt dicitur k. c. pernitiosus. extra de
cele. mis. Tertia rō q̄re aqua admiscet̄ vi
no ē ꝑꝑ fluxū aque de latere xp̄i: a quo lan
ceato. vt habet̄ Ioh. 19. continuo exiuit san
guis ⁊ aqua. Iō de cōse. di. 2. c. in sacrorū
oblationibus. dr̄. Nō debet ī calice dñi aut
vinuȝ solū aut aqua sola offerri: sed vtrūq̄
permixtū: qꝛ vtrūq̄ ex latere xp̄i ī passiōe
sua profluxisse legitur. Notandum tñ s̄m
magistrum sen. c. penultimo. xi. di. quarti.

ꝙ ſi ſacerdos ꝯſecret vinuꝫ ſine aqua vere
ꝯuertitur ĩ ſanguinē. Naꝫ ⁊ grecoꝝ eccle/
ſia dicit̃ aquã nõ apponere ſacramento. vt
ait Inno. de officio miſſe. parte. 3. c. 26. ⁊ tñ
eccleſia nõ negat ipſos cõficere ſanguinem
xp̃i. Ille tamē q aquã nõ apponeret repre/
hēdēdus eſſet propter ratiões iam dictas.
Septimo dubitatur circa obligatiõeꝫ. vtꝝ
.ſ. populus debeat coĩcare ſub vtraqꝫ ſpe/
cie. Ad qđ reſpõdet ſãctus Tho. 3. parte. q.
80. ꝙ circa vſuꝫ huius ſacramēti duo poſ/
ſunt ꝯſiderari. vnũ ex parte ipſius ſacramē
ti. aliud ex parte ſumētiuꝫ. Ex parte ipſius
ſacramēti ꝯuenit ꝙ vtrũqꝫ ſumat̃. ſ. corpus
⁊ ſanguis: qꝛ ĩ vtroqꝫ ꝯſiſtit ꝑfectio ſacra/
mēti. Et ideo qꝛ ad ſacerdotē pertinet hoc
ſacramētuꝫ ꝯſecrare ⁊ ꝑficere: nullo modo
debet corpꝰ xp̃i ſumere ſine ſanguine: ꝓut
plene patet đ ꝯſe. di. 2. in. c. cõperimus. Ex
parte aũt ſumētiũ requirit̃ ſumma reuerē/
tia ⁊ cautela: ne aliquid accidat qđ vergat
in iniuriã tãti ſacramēti. Quod ꝑcipue poſ/
ſet accidere ĩ ſanguinis ſumptiõe: qui qdeꝫ
ſi ĩcaute ſumeret̃ de facili poſſet effundi. Et
qꝛ creſcēte multitudine populi chriſtiani in
qua ꝯtinētur ſenes ⁊ iuuenes: quoꝝ quidã
nõ ſunt tãte diſcretiõis: vt cautelã debitaꝫ
circa vſuꝫ huius ſacramēti adhiberent. Iõ
ꝓuide obſeruat̃ vt populo ſanguis ſumen/
dus nõ detur: ſed ſolũ ſumat̃ a ſacerdote. ⁊
etiã ſecũdũ aliquos nõ dat̃ ſub vtraqꝫ ſpe/
cie ꝓpter ꝑiculũ erroris. ne. ſ. cõis ppl'ſ cre/
deret xp̃m nõ eſſe totum ſub vtraqꝫ ſpecie.

¶ De figuris que ꝑceſſerũt ſacramētũ eu/
kariſtie: ⁊ de ſeptē ꝓprietatibꝰ mãne appro/
priatis huic ſacramēto. ¶ Capitulũ. 2.

SEcũdũ myſteriũ declarãdũ de ſa/
cramēto eukariſtie dicitur figura/
tiõis. Fuit nãqꝫ ꝯgruuꝫ hoc ſacra/
mētũ prefigurari ſecũdũ Alex. ⁊ Boñ. i. 4.
di. 8. ꝓpter tria. Primo ꝓpter dignitatē: qꝛ
predicãdũ ⁊ expectãdũ erat ſicut donũ dei
excellētiſſimũ. ideo figure huiꝰ ſacramenti
preire debuerũt ĩ qbus refulciret̃ expecta/
tio fideliũ: ⁊ dignitas huius ſacramenti fa/
moſior oſtēderet̃. Unde figuraꝝ ꝑmiſſio nõ
fuit aliud q̃ꝫ fame eiꝰ diuulgatio. ¶ Secũ/
da ratio eſt ꝓpter difficultatē. Inter cetera
enĩ ſacramēta hoc eſt difficillimũ ad credē
dum: imo inter cetera credibilia: iõ hoĩes
debuerunt ad hoc aſſuefieri quadã figura/
rum manu ductione. ¶ Tertia ratio fuit ꝓ
pter ſignificationem: quia hoc ſacramento
xp̃s paſſus ſignificatur: ⁊ continetur. Con/
gruebat autem xp̃m paſſum aliqua figura
preſignari. Similiter autem ⁊ hoc ſacramē
tum quo ſignificatur ⁊ continetur. Preceſ
ſerunt autem nõ vna: ſed plures figure: qꝛ
ſicut dicit Augꝰ in. 4. de trini. Oportebat
qꝛ per multa eramus a deo deciſi ꝙ multa
vitã vēturã ꝯclamarent. ſ. xp̃m. Et ſecũdũ
Alex. licet res prefigurata tantis figuris ſit
vna ſecũdum ſubſtãtiam: tñ illius ſunt mul/
ti effectus ⁊ multe proprietates ſiue cõditi/
ones quarum multiplicitatem reſpiciũt ip̃e
figure diuerſe. Magiſter vero ſen. dimiſſis
alijs figuris que aſſignari poſſent. tm̃ quat
tuor enumerat: ſacrificium ſcilicet Mel/
chiſedech: agnũ paſcalem: mana: ⁊ ſangui/
nem qui fluxit de latere xp̃i que figure ſuf/
ficienter enumerant̃ duplici ratione. ¶ Pri/
ma eſt reſpectus ſiue relatio figurarum ad
legem nature moſaice ⁊ euangelice: vt. ſ. ꝑ
oblationem Melchiſedech oſtendatur fuiſ
ſe prefiguratum ſacramentum in lege natu
re. Per agnum paſcalem: ⁊ mãna in lege
ſcripture. Et per ſanguinem qui fluxit de la
tere xp̃i in lege gratie. ¶ Secũda ratio eſt
ſi attendamus ad ea que preſignantur. Nã
ĩ hoc ſacramento eſt viſiblis forma: ⁊ hec ꝑ
figurata eſt in ſacrificio Melchiſedech: ⁊ ē
res cõtenta: ⁊ hec figurata eſt in agno paſ/
cali: ⁊ res ſignificata tm̃: ⁊ hoc in mãna: Et
virtus dãs efficaciã: ⁊ hoc ĩ ſãguine q deflu/
xit de latere xp̃i. Uerũtamē ſolerter eſt ad
uertendum ꝙ in mãna qđ pluit dñs patri/
bus in deſerto Exo. 16. ſeptem conditiones
reperiuntur conuenientes huic ſacramēto
ineffabili. ¶ Prima eſt modus generatiõis.
¶ Secunda eſt locus deſcenſionis. ¶ Ter
tia tempus recollectionis. ¶ Quarta termi/
nus menſurationis. ¶ Quinta ritus prepa/
rationis. ¶ Sexta auſus reſeruatiõis. ¶ Se/
ptima guſtus ſaporationis. ¶ Prima cõdi/
tio erat modus generationis: quia in nocte
inuiſibiliter de celo deſcendebat. Quid enĩ
deſignatur per noctem niſi fidei noſtre ſta/
tus? Sicut enim in regno celorum nula eſt

obſcuritas tenebroſa: ꝛ in inferno nulla poteſt luciditas apparere. Sic in pꝛ̃ſenti peregrinatione nõ eſt lux clara viſionis deifice ſicut in celo: non obſcura tenebroſitas eterne damnationis ſicut in inferno: ſed nocturna fidei lux ſtellari ꝛ lunari nõ quidem ſolari lumine illuſtrata quibus luminibus vidsíemus ꝛ cognoſcimus hoc ſacramentum. Secũda cõditio illius mãne erat locus deſcenſionis: qꝛ deſcẽdebat in deſerto circa caſtra filiorum iſrael ſolum: eiſq; defecit cum intrauerunt terram promiſſionis. Sic hoc ſacramentũ nõ niſi in eccleſia: ꝛ in ei⁹ fide veraciter conſecratur: atq; in deſerto pꝛ̃ſẽtis vite tantũmodo frequentatur. Cum autẽ ad repromiſſam viuentium terram ventuꝫ fuerit iam non amplius hoc ſacrificium offeretur: ſed glorioſus ieſus ĩ cõſũmato felicitatis loco cõſpicietur ineffabiliter exaltatus. ¶ Tertia conditio erat tempus recollectionis. Sex enim diebus poterat reperiri precepitq; Moyſes ex parte domini: feria ſexta ꝓ ſabbato colligi. Sabbato aũt egreſſi quidam de populo vt colligerent non inuenerunt. Sic ꝛ iſtud viuificum ſacramẽtum non niſi ſex diebus pꝛ̃ſentis peregrinationis reficere habet: ſꝫ ſabbato ſempiterne quietis inuenietur rex noſter ieſus chꝛiſtus non myſtice ſacramento velat⁹ ſed manifeſtus ꝛ decore regio glorioſus. ¶ Quarta cõditio eſt terminus menſurationis: qꝛ per ſingula capita menſuram gomoꝛ ex parte dñi Moyſes colligi inſtituerat nec q̃ plus collegit plus habuit: nec qui minus: min⁹ inuenit. Sic quidem iſtud mirabile ſacramẽtuꝫ neq̃q̃ cõtinet minorem ieſum in minori hoſtia q̃ in maiori: nec plus in pluribus q̃ ĩ vna. ¶ Quinta conditio erat ritus preparationis: qꝛ illud mãna ignem optime ſuſtinebat: nã mãna liquidum colligebatur ſimile coriandro: ꝛ ꝓpe ignẽ ponebat̃ ꝛ efficiebat̃ durũ: deinde atritabat̃: ꝛ ex ei⁹ farina conficiebatur panis. Sed ſi ponebatur ad ſolẽ liquefiebat: ꝛ ꝯtabeſcebat. Sic iſtud benedictum ſacramentuꝫ perfecte ignẽ ſuſtinet deuoti ꝛ feruentis amoris: atq; rationes ab amoris fornace procedentes perfecte concludunt huius ſacramenti irrefragabilem veritatem: Sed ſol curioſitatis humane ꝛ fantaſtice rationis ad perſcrutationẽ ſacramẽti per pꝛ̃ſ[en]tiã euꝫ liq̃ſcere facit. ¶ Sexta cõditio eſt auſus reſeruationis. Nam precipiens Moyſes ꝙ nullus ſeruaret ex eo vſq; in mane: q̃ voluerũt reſeruare: inuenerunt ꝙ ſcaturire cepit vermibus atq; cõputruit. Sic hoc ſacramentuꝫ reſeruatũ ab his qui ad illud nolũt accedere ſcatet vermibus: qꝛ ipſi tales deteriorantur: ꝛ indurantur: vt patet. 8ꝛ. di. in. c. preſbyter. ¶ Septima conditio erat guſtus ſaporationis: qꝛ vnicuiq; ſapiebat iuxta ꝺ̃ſiderij ſui appetitũ. Aliqui enĩ cũ ſũma delectatione veſcebantur cibo illo ſapidiſſimo: nonnulli vero murmurãtes dicebãt. Aia noſtra nauſeat ſuper cibo iſto leuiſſimo. Sic hoc ſacratiſſimuꝫ ſacramẽtũ ſumẽtib⁹ diuerſimode ſapit ſecũdum diuerſas diſpoſitiones quas ĩ eis format vel deſideriũ caritatis vel indeuotio malignitatis. O quot ſũt obſtinati peccatores ꝛ preſumptuoſi qui corp⁹ chꝛiſti ſumentes nullũ ex eo ꝑcipiunt guſtũ. Alij ꝟo q̃mirabiliter propter deuotionẽ ꝛ fidẽ recreantur ꝛ cõſolãtur. De quo ꝛ ſi multa poſſent exempla narrari: vnũ tamẽ referã qꝺ rome euenit. Tẽpore nãq; Eugenij quarti quedã notabilis ꝛ ſpiritualis domina deo deuotiſſima Franciſca nomine de pontianis ſingulis diebus feſtis ſacramẽti cõmunionẽ de manu ſacerdotis reuerẽtiſſime ſuſcipiebat: ſẽtiebatq; delectationẽ admirabilẽ adeo vt ſepius poſt cõmunioneꝫ ꝑ magnũ tẽporiſſpaciũ raperet̃ ĩ extaſim. Quodã vero die dũ ĩ eccleſia ſancte Cecilie trãſ tyberiꝫ expectaret accipere coꝛoneꝫ: ſacerdos ille qui celebrabat: aut leuitate duct⁹ aut diabolica tẽptatione deuictus temptauit ſibi dare hoſtiam non conſecratam Cũq; ori ei⁹ appropiquaſſet recuſauit illaꝫ ſumere dicẽs. Parcat tibi de⁹ o pater ſacerdos: q me nõ ſolũ decipere credidiſti: ſꝫ etiã idolatram facere voluiſti. Quibus verbis cõmotus ſacerdos veniã petiit. ꝛ peccatum poſtea cõfeſſus: rem aliis ſtuduit enarrare: De ſeptem fructibus quos aquirunt hi qui fideliter ꝛ deuote ſanctã cõmunionem ſuſcipiunt. ¶ Capitulum. 3.

TErtiũ mysteriũ declarandũ de sãctissimo sacramẽto dr̃ fructificationis. Deuote eni coicãtes multos fructus consequũtur ⁊ p̃cipue septẽ. ¶ Primus dicit̃ gratificatio. Secũdus remissio. Terti⁹ satisfactio. ¶ Quartus defensio. ¶ Quint⁹ releuatio. ¶ Sext⁹ cibatio. ¶ Septimus glorificatio. ¶ Primus fructus dr̃ gratificatio. Confert eni sacramẽtũ deuote coicantib⁹ gratiã. Ratio est ſm Tho. 3. pte. q. 79. Tum q2 in eo cõtinetur xp̃s qui sicut veniens in mundo: venit cũ gratia: ſ3 illud Joh. i. Gratia ⁊ veritas per iesũ xp̃m facta est. Ita veniens in isto sacramento. Tũ q2 representatur passio ei⁹: que fuit gratie effectiua. ¶ Tum q2 sumitur sub specie cibi nutrientis. Uñ sicut cib⁹ prestat vitã: ita ⁊ hoc sacramẽtũ. propterea vocat̃ eukaristia. i. bona gratia. Nam dicitur sacrificiũ respectu preteriti: sc3 passionis xp̃i quã rep̃sentat. Et dicit̃ cõmunio respectu presentis quasi cois vnio: q2 vnit mẽbra cũ corpore: vel in corpore mystico ⁊ dicitur viaticũ respectu futuri: q2 est p̃figuratiuũ vite: ⁊ quia passio vnio ⁊ gloria sunt ex gratia: iõ noiat̃ eukaristia. ¶ Secũdus fructus deuote cõmunicantiũ dicit̃ remissio. Remittunt̃ nãq3 per hoc sacr̃m pccã venialia. vt habet̃ de ↄse. di. 2. c. cũ omne. c. si quotiẽs. ⁊. c. añ bñdictionẽ. Quãtum aũt sit istud. s. remissionẽ venialiũ habere: patere potest si cõsideret̃ q̃tũ ipsã aiam ledãt. Nam licet eternã dãnationẽ nõ ĩducãt: tamẽ inferunt duo precipua nocumẽta. Primũ est q2 diminuũt feruorem caritatis. Secũdum q2 obligant ad penã tẽporalẽ. Ex quo dicit Boñ. in. 4. di. 20. ꝙ si quis morit̃ tm̃ venialia habẽs vadit ad purgatoriũ. Tertius fructus d̃uote coicantiũ dr̃ satisfactio. Hoc siquidẽ sacramentũ satisfacit pro peccatis. Secũdũ eni3 Tho. 3. parte. q. 79. hoc sacramẽtũ simul ẽ sacrificiũ ⁊ sacramẽtũ. Sed rationẽ sacrificij habet inq̃tuz offertur. Rationẽ ṽo sacramẽti inq̃tuz sumit̃. Et ideo effectum sacramenti habet in eo qui sumit: effectũ aũt sacrificij in eo qui offert vel in his pro quibus offertur. Si ergo cõsideret̃ vt sacramẽtum habet duplicẽ effectũ. Uno modo directe ex vi sacramẽti. Alio modo quasi ex quada3 cõcomitantia. Ex vi quidem sacr̃i directe habet illũ effectum ad quẽ est institutu3. nõ ẽ autem institutũ ad satisfaciẽdũ: sed ad spiritualiter nutriendũ per vnione3 ad xp̃3 et ad mẽbra ei⁹: sicut et nutrimẽtu3 vnit̃ nutrito. Sed q2 hi⁹ vnitas fit per caritatem ex cuius feruore aliquis cõsequit̃ remissionẽ non solũ culpe: sed etiã pene. Inde est ꝙ ex consequẽti per quandã cõcomitãtiã ad principalẽ effectum hõ cõsequet̃ remissionẽ pene: non quidẽ toti⁹: sed ſm modu3 sue deuotionis atq3 feruoris. Si autẽ cõsideretur inq̃tũ est sacrificiu3 habet vi3 satisfactiuã: ⁊ prodest his pro quibus offertur tã viuis q̃3 defunctis. Sed in satisfatione magis attenditur affectus offerentis q̃3 qualitas oblationis. Quis ergo hec oblatio ex sui quantitate sufficiat ad satisfaciendum pro oĩ pena: tñ fit satisfactoria illis pro quibus offertur: vel etiã pro offerentibus ſ3 quãtitatem sue deuotiõis: ⁊ nõ pro tota pena. Hinc Alex. papa de conse. di. 2. in. c. nihil. ait. Nihil in sacrificijs mai⁹ esse cepit q̃3 corpus ⁊ sanguis christi: nec vlla oblatio hac potior est: sed oẽs precellit: q̃ pura conscientia dño est offerenda. Quartus fruct⁹ deuote coicãtium dicit̃ defensio. Defẽdit vtiq3 hoc sacramentum p̃seruando a peccatis futuris. Ut enim ait Tho. vbi s̃. Peccatu3 est q̃dã mors spiritualis anime. Unde hoc modo preseruatur aliquis a peccato futuro: quo preseruatur corp⁹ a morte futura: qđ quidem fit dupliciter. Uno mõ inq̃tum hominis natura interius roborat̃ contra ĩteriora corruptiua: ⁊ sic preseruat̃ a morte per cibum ⁊ medicinam. Alio modo per hoc ꝙ munitur cõtra exteriores impugnationes: ⁊ sic preseruatur per arma: quibus munitur corpus. Utroq3 aute3 modo hoc sacramentum conseruat a peccato. Nam primo quidem per hoc ꝙ christo coniungit per gratia3 roborat spiritualem vitam hominis tanq̃3 spiritualis cibus ⁊ spiritualis medicina: secundum illud psalmi. Panis cor hominis confirmat. Et Aug⁹ super Joh. ait. Securus accede panis est non venenum. Secundo inq̃tum ẽ signu3

passionis xp̄i per quaꝫ victi sunt demones
repellit ipsoꝝ impugnationem. Vn̄ Criso⁹
sup Ioh.ait .Ut leones flām̄a spirātes de
mēsa dn̄i recedim⁹ terribiles demonibus
facti. Notandū tamē q̄ licet hoc sacramē
tū inq̄ꝫtuꝫ est de se habeat virtuteꝫ preser/
uatiuā a peccato:n̄ tamē aufert homini pos
sibilitatē peccandi: eo q̄ homo in statu vie
est hui⁹ conditionis q̄ potest flecti l bonuꝫ
⁊ i malū. ¶ Quint⁹ fructus deuote coicā/
tiū dicitur releuatio. Si eni homo post de/
uotā coionē i peccatum rueret facilius ab
illo surgere potest: q̄ꝫ si ante illud nō coicas
set. Ratio est: quia vt diximus: per sacraꝫ
coionē anima roboratur ⁊ fortificat̄: ⁊ ideo
facilius est forti resurgere q̄ꝫ debili. Sex/
tus fructus deuote coicantiū dicitur ciba
tio. Cibat vtiqꝫ hoc sacramētuꝫ spiritualit̄
animā ⁊ multotiēs miraculose reficit ipsū
corpus. Dicitur eni de beata Katherina d̄
Senis: q̄ sepi⁹ cōmunione suscepta p̄ dies
plurimos sine cibo ⁊ potu p̄sistebat absqꝫ
aliqua sui corporis lesione. ¶ Septim⁹ fru
ctus dicitur glorificatio. Facit etiā hoc sa/
cramētum ad augmētuꝫ glorie que sequit̄
ad augmētū gratie. Quanto eni anima p̄/
ficit ⁊ crescit i gratia: tanto copiosiorē glo/
riam promeretur. Sed qui deuote ⁊ humi
liter suscipit sacramētū eukaristie proficit i
gratia: vt tactū est superius: idcirco abūdā
tius gloriā obtīebit. Currite igitur omnes
⁊ cōscientijs a peccatis emūdatis sacrā cō/
munionē accipite: q̄ꝛ saluator noster dixit
Ioh. 6. Si quis mādūcauerit ex hoc pane
viuet in eternū: hic per gratiā: ⁊ in futuro
per gloriā. in qua viuit ⁊ regnat ipse iesus
d̄i filius cum patre ⁊ spiritu sancto per cun
cta secula seculorum. Amē.

¶ Feria tertia hebdomade sacte: de veri
tate sacramēti eukaristie: i quo vere ⁊ rea
liter cōtinetur ipse xp̄s. Sermo. 64.

C Aro mea vere
est cibus ⁊ sanguis meus
vere est potus. Verba sūt
redēptoris nostri origina/
lit̄ Ioh. 6. c. Inter cetera
fidei nostre credibilia maximum ⁊ admira
bile ē realis ac vera existentia corporis ⁊
sanguinis xp̄i in sacramēto altaris sub spe/
cieb⁹ panis ⁊ vini. Hoc vtiqꝫ nisi fides cre
dat sermo non explicat. Verūtamē ad con
fundendā p̄fidiā infideliū cōsolādosqꝫ fide/
les qui id credūt: in hoc sermone d̄ verita/
te altissimi sacramēti v̄ba faciem⁹. Est et/
enim necessariū simpliciter credere ⁊ firmi
ter confiteri qd̄ a dn̄o iesu xp̄o audiuimus
dictū: carnē. s. suam vere esse cibū: ⁊ suum
sanguinē vere esse potū. s. in sacramēto al/
taris: in quo vere ⁊ realiter continet̄. Ad qd̄
probandum ⁊ fideliter persuadendum pro/
cedemus tripliciter.

¶ Primo per auctoritates.
¶ Secūdo per rationes.
¶ Tertio per exēpla.

¶ Quod omnes tam theologi q̄ꝫ sacra conci/
lia: ⁊ doctores antiqui tenent ⁊ cōfitentur
dn̄m iesum xp̄m realiter esse i sacramento
altaris sub speciebus panis ⁊ vini. Cap̄. j.

P Rimo probanda est veritas corpo
ris ⁊ sanguinis xp̄i i sacramēto al/
taris per auctoritates. ¶ Primo
theologorū. ¶ Secūdo cōciliorꝝ. ¶ Tertio
doctorꝝ. ¶ Primo itaqꝫ theologi oēs Ric.
. s. Boñ. Tho. Sco. ⁊ ceteri. di. x. quarti. li.
dicūt q̄ opinio q̊rūdā fuit ⁊ error pessimus
q̄ xp̄s non eēt in altari nisi tm̄ sicut i signo.
⁊ dicitur manducari. q̄ꝛ signū eius tm̄ acci
pitur. Sed iste error cōtra pietatē fidei est:
q̄ tantum beneficiū sibi a deo datum reco/
gnoscit ⁊ gratias agit: q̄ i carne sua ⁊ natu
ra propria sit nobiscuꝫ. Est etiā cōtra sacra
menti dignitatē per excellētiā: in quo relu/
cet diuina potentia ⁊ bonitas alti⁹ ceteris
sacramētis. Nā cetera sacramēta excellit:
⁊ q̄si cōsumatiuum ē alioꝝ oiuꝫ: sic caritas
omniū virtutum. Manifestat̄ nāqꝫ omni/
potentia dei in operis singularitate. Cū. n.
panis in corpus xp̄i veruꝫ et integrū i mil/
tis altaribus conuertit̄ nullo remanēte cō
muni ostendit se deus posse supra omnē po
tentiā operatiuā in cōuersione. Et per h̄ q̄
idē in plurib⁹ locis supra imaginatiuā: Et
p̄ hoc q̄ tā magnū ⁊ integrum in tā parua
specie facit existere non contractū: ostēdit
se posse supra potentiam itellectiuā. Error

igitur pretactus detractus est a quodam
Berengario rome corã iij.episcopis vt ha
betur de conse.di.z.in.c.ego Berengari⁹.
Ideo catholice dicẽdũ est ſm Franciscum
de marone i quodã sermõe de corpore chri
sti:ꝙ sub specie panis que videtur i hostia
quattuor esse creduntur. Primo quidẽ ibi
creditur esse corpus christi ex vi verborũ
quia verba consecrationis de solo corpo
re faciunt mentionem. ¶ Secundo est ibi
sanguis christi ex concomitantia imme/
diata quia sanguis imediate disponit cor/
pus ad vitam. ¶ Tertio ẽ ibi anima christi
ex concomitantia propinqua:q2 licet aĩa ñ
viuificet corpus nisi mediãte sanguine: tñ
pertinet ad eandẽ naturã:⁊ ideo cõcomitat
ipsuz ppĩque. Quarto est ibi diuinitas ver
bi ex cõcomitãtia remota:q2 licet diuinitas
cũ trib⁹ precedẽtib⁹ faciat vnũ suppositũ:
tamen nõ ptinet ad vnã naturã. Similiter
etiã i calice ista quattuor eẽ credũt:ƺ alio
ordine. ¶ Primo est ibi sanguis ex vi ver/
borũ pro eo ꝙ ṽba cõsecrationis calicis de
solo sanguine faciunt mẽtionem. ¶ Secũ/
do est ibi corpus ex cõcomitãtia imediata
q2 corpus sanguinis est imediatuz recepta/
culuz. ¶ Tertio est ibi aĩa ex cõcomitãtia
ppinqua:q2 ptinet ad eãdẽ naturã huma/
naz. ¶ Quarto ẽ ibi diuinitas ex cõcomitã
tia remota:q2 non pertinet ad eandẽ natu/
rã:q̃uis ad idẽ suppositũ. Et ista quattuor
significauit saluator noster ibi esse.d. Joh.
6. Ego sũ panis:per hoc dãs intelligi corp⁹
Et subiungit: viuus:per hoc denotas aĩaz
per quam corpus viuificatur:⁊ q2 aĩa sine
corporeo sanguine viuificari non potest:
ideo subintelligitur hic sanguis. Deinde ad
dit:qui de celo descendi propter diuinita/
tem. Quare totus xp̃s cõtinetur sub specie
panis:⁊ totus sub specie vini. ¶ Secundo
ad ostendendã veritatẽ sacramenti facit au
ctoritas sacroruz cõciliorum. Scribitur.n.
extra de cele.mis.in.c.cuz Marthe. Dicit
hoc sacramẽtum mysteriũ fidei: qm̃ aliud
ibi creditur q̃ʒ cernatur:⁊ aliud ibi cernit
q̃ʒ credatur. Species panis ⁊ vini cernitur
⁊ creditur veritas carnis ⁊ sanguinis xp̃i.
Et in.c.i.de sũ.tri.⁊.fi.ca.sic scribit. Una ẽ
fidelium vniuersalis ecclesia extra quam
nullus oĩo saluat:in qua idem ipse sacerdos
est ⁊ sacrificiũ iesus xp̃s:cuius corpus ⁊ san
guis in sacro altaris sub speciebus panis ⁊
vini veraciter continetur transsubstãtiatis
pane i corpus ⁊ vino in sãguineƺ virtute di
uina:vt ad perficiendũ mysteriuƺ vnitatis
accipiamus ipsi de suo qđ accepit ipse đ no
stro. Sƺ propter dicta i palł.c.cũ marthe.
notanda sũt ſm Fran. de marone q̃ttuor
documenta. ¶ Primum ꝙ in hoc sacro pro
prie non videtur xp̃s oculo coporali:q2 ac/
cidentia q̃ ibi cernunt nõ sũt i corpore xp̃i
sicut in subiecto. Et si querat q̃re xp̃s in h
sacro corp⁹ suum dedit nob velatũ sub acci
cidentibus. Rñderi potest ꝙ id fecit ppter
quattuor rationes. ¶ Prima est pp humili/
tatem: vt.s. homines in hoc sacramẽto hu/
miliarentur credentes ea que sunt supra in
tellectũ.in hoc eni sacramẽto valde neces
saria est captiuatio intellectus in obsequiũ
xp̃i. ¶ Secũda ratio est pp fidelitatẽ: vt.s.
fides habeat meritum:q2 vt Greg.dicit in
omeł. Fides non habet meritũ vbi huma/
na ratio p̃bet experimẽtũ. ¶ Tertia ratio ẽ
propter indignitatẽ.s.quo ad malos q indi/
gni sunt clare conspicere corp⁹ dñi iesu xp̃i
¶ Quarta ratio est propter imbecillitateƺ
quo ad omnes:quia claritatẽ corporis iesu
xp̃i nullus viator naturalit̃ posset ĩspicere.
¶ Scđm documẽtũ ꝙ lƺ pprie ibi ñ videa
tur xp̃s :tamẽ ñ errãt fideles qui dicũt dñƺ
se vidisse in manibus sacerdotis:q2 nullus
errat:cui⁹ verba pñt verificari eo modo q̃
verificatur scriptura diuina:in qua dicitur
ꝙ aliqui viderũt deũ oculo corporali: sic đ
Moyse dicitur ꝙ vidit dñm cernẽdo cor/
poralem rubũ. Exo.3.non ꝙ ibi viderit di/
uinitateƺ:sed q2 dñs assistebat illi rubo. Et
ita corpus xp̃i suo modo assistit specieb⁹ q̃
in hoc sacramẽto cernunt. ¶ Tertiũ docu
mentũ ꝙ in hoc sacramẽto adoratio non ẽ
dirigenda ad illud qđ cernitur:sed ad illud
qđ creditur tñ:q2 illud ẽ dignũ adoratiõe.
¶ Quartũ documentũ ꝙ ãte cõpleta ṽba
consecrationis hostia non est adoranda do
nec eleuatur a sacerdote vel adoratur:q2 ñ
dũ ibi constat esse corpus xp̃i. ¶ 3° ad osten

dẽdã veritatẽ sacramenti sũt auctoritates sanctorũ doctorũ. Ex qbus omnib⁹ quattuor tñ inducem⁹ nominatissimos: ꝛ famosos doc. s. Amb⁹. Aug. Gre. ꝛ. Hilariũ. Ambrosius enĩ in li. de sacramẽtis. ꝛ ponitur ꝺ cõse. di. z: in. c. panis. ait. Panis est in altari vsitatus ante verba sacramẽtorum: vbi autẽ accessit consecratio: de pane fit corp⁹ christi. Et idẽ in li. de officijs: ꝛ habeť in. c. ante benedictionẽ. de cõse. di. z. Añ bñdictionem alia species nominať: post benedictionẽ corp⁹ significať. Et idẽ ꝺ cõse. di. z. in. c. reuera. ait. Hoc quod conficimus corpus ex uirgine est. Et idem de conse. di. z: i. c. omnia. ita pulchre loquitur. Omnia q̃cũq͂ voluit dñs fecit in celo: ꝛ in terra: ꝛ qꝛ voluit sic factum ẽ. Ita licet figura panis: et vini videať: nihil tñ aliud q̃ caro xp̃i ꝛ sãguis post consecrationẽ credenda sunt. Vñ ipsa veritas ad discipulos hoc inquit. caro mea est pro mundi vita. Et vt mirabilius loquar non alia plane q̃ que nata ẽ ꝺ Maria: ꝛ passa est in cruce: ꝛ resurrexit ꝺ sepulchro. Et Aug. ꝺ cõse. di. z. c. nos autẽ dicit. Nos aũt ĩ specie panis ꝛ vini quá videm⁹ res inuisibiles. i. carnẽ ꝛ sanguinẽ honoram⁹. Et idẽ in. c. non omnis. Non oĩs panis sed accipiens benedictionẽ xp̃i fit corp⁹ xp̃i. Et idẽ in epistola ad Hyreneũ. Perfectus panis de celo: corpus ẽ ex virgine. Greg. ãt ĩ omeľ. pascali. ꝛ habeť i. c. qd sit. de cõse. di. z. Mysteriũ fidei dicitur qꝺ credere debes ꝙ ibi salus nostra consistat. Prouidẽs .n. nobis dñs ꝺdit h̀ sacr̃ꝫ salutis: vt qꝛ nos quottidie peccamus: ꝛ ille iã mori nõ põt: ꝑ illud sacramentum remissionẽ conseq̃mur. Quottidie. n. ipse comeditur ꝛ bibitur ĩ veritate: sed integer et viuus atq͂ ĩmaculat⁹ permanet. Et iõ magnũ ꝛ pauendũ mysterium est: qꝛ aliud videtur: ꝛ aliud intelligiť. Hilarius de cõse. di. z. c. corpus. ita loquiť. Corpus christi qꝺ sumitur de altari figura ẽ dũ panis ꝛ vinũ extra videtur: veritas autem dum corpus ꝛ sanguis christi in veritate interius creditur: Confiteri igiť debemus ꝛ indubie credere dominum iesum christum in sacramento altaris vere ꝛ realiter contineri.

¶ Qꝛ rationibus fidelibus probari potest etsi nõ demõstratiuis veritas carnis ꝛ sanguinis xp̃i ĩ sacramẽto eukaristie. Cap̃. z.

Secundo probanda est veritas corporis ꝛ sanguinis xp̃i in sacramẽto admirabili eukaristie per ratiões non quidem naturales: ꝛ demonstratiuas sed fideles ac persuasiuas. ꝛ colligi possunt principaliter tres. ¶ Prima dicitur distantiua. ¶ Secunda conceptiua. ¶ Tertia commutatiua. ¶ Prima dicitur distantiua. Maior enim distantia est: vt dicit Bonauentura. di. x. quarti. inter ens ꝛ nõ ens: q̃ inter ens ꝛ ens. Si ergo deus potuit de nihilo producere omnia que sunt in celo ꝛ in terra cur non poterit mutare vnũ ens in aliud ens: ꝛ conuertere panem in carnem: ꝛ vinum in sanguinem? Iõ Ambro. ĩ libro de sacramentis ait. De totius mundi operibus legistis quia ipse dixit: ꝛ facta sunt: ip̃e mandauit ꝛ creata sunt. Sermo igitur qui potuit ex nihilo facere quod non erat: non poterat ea que sunt in id mutare quod non erat? Non est enim minus dare q̃ mutare nouas naturas rebus. ¶ Secunda ratio dicitur conceptiua. ¶ Si corpus christi supernaturaliť: ꝛ miraculose potuit a virgine concipi: cur non poterit in sacramẽto ex miraculo realiter ꝯtineri? Ideo ait Ambrosius vbi supra. Quid hĩc queris nature ordinem in christi corpore cum preter naturam sit ipse dominus nat⁹ ex virgine? Sed non immerito dubitari potest vtrum nobilior sit virtus transubstantiandi panẽ ĩ carnem: ꝛ vinum in sanguinem christi: virtute virginis ipsum concipientis. Et nonnulli tenere voluerunt ꝙ sic: tum quia sacerdos conficit corpus christi paucioribus verbis q̃ conceperit virgo. tum quia virtus conceptionis in virgine terminata fuit ad corpus xp̃i passibile ꝛ mortale. Vt⁹ ãt trãsubstãtiãdi ťminať ad ĩpassibile ꝛ ĩmortale. Cõtra istos tamen sic asserentes dicit Bonauentura. x. di. quarti. ꝙ dupliciter est loqui de virtute transubstantiante ꝛ de concipiẽte. Uno modo prout sunt in suo fonte: ꝛ primo principio: vt dicatur virtus concipiendi que operata est conceptionem principali-

ter ⁊ propria auctoritate: ⁊ ſimiliter virtus transſubſtantiandi: ⁊ ſic non eſt comparatio ſecūdū magis ⁊ minus ī ſe: cū ſit vna ⁊ eadē virtus diuina nō itenſa nec remiſſa. Sed ſi ipſa cōparetur ad manifeſtationē factā per hos effectus iudicādū eſt ꝙ ſe habent ſicut excedentia ⁊ exceſſa. licet enim vtrūq̧ ſit nobiliſſimū ⁊ oſtēdat potentiā eſſe ſummā. ī cōceptione tamen magis laudat̄ maieſtas diuīa ⁊ ī trāſubſtātiatōe magis captiuat̄ rō noſtra. Secūdo mō poſſumus loqui de hac duplici virtute: ꝓut dicit̄ cōmunicari creature ſm ꝙ dr̄ ꝙ virgini data eſt poteſtas concipiēdi: ⁊ ſacerdoti ꝑ v̄bū poteſtas cōficiēdi: ⁊ ſic loquendo ſimplicit̄ virt⁹ cōcipiēdi dignior et excellentior ⁊ nobilior eſt: tū qꝛ ſubiectū magiſ nobilitat. Maius. n. ē eē matrem dei q̄ eſſe ſacerdotē: tū qꝛ actio eſt ſingularior ⁊ preclarior. Maius enim ē cōcipere q̄ cōficere: qꝛ terminus actiōis plus accipit a cōcipiente matre q̄ a cōficiēte ſacerdote. Accepit enī a matre humanitatez ⁊ eſſe. in conſecratione vero corporis xp̄i nō accipit eſſe. Idcirco reſpondēdū eſt his qui contrariū tenere voluere dicētes virginē concepiſſe xp̄m mediantibus plurib⁹ v̄bis q̄ ſacerdos conficiat. Quos neſcio ſi īſanos aut ignorātes nominē eo ꝙ cōparatio iſta nulla eſt: qꝛ verba ſūt de neceſſitate conſecrationis: non aūt cōceptionis. Unde ſi ſacerdos nunq̄ ꝓferret verba nūq̄ conſecraret. Beatiſſima aūt virgo nō cōcepit xp̄m ex vi verboꝝ: ſed ex merito virtutum ſuaꝝ: ob qđ poſito ꝙ cū dixit. Ecce ancilla dn̄i. obmutuiſſet: remanētibus in ea tamē virtutib⁹ ſupradictis. adhuc ꝯcepiſſet xp̄z. Similiter male ītelligunt q̄ virtutez tranſubſtantiandi hoc modo ꝓ̄ferunt virtuti cōcipiendi: qꝛ illa terminat̄ ad corpus impaſſibile ⁊ imortale. ⁊c. Nam arguūt quaſi corpus xp̄i conſecratione fieret. Sed certe nō fit. Nā non fit eius humanitas: qꝛ facta eſt ī cōceptiōe: nō fit gloria corporis: qꝛ facta ē in reſurrectione: non fit perfecta etas: quia etas. 33. ānorum ſpatio ē ꝑfecta: vnde argumentū deficit vt diximus: qꝛ arguit ac ſi faceret: ſed ꝑ cōſecrationē nihil nouū fit: ſed hoc ſolū fit: vt qđ erat in celo perfectum: ⁊ glorioſum idē ſine mutatione ſui ſit in ſacramento virtute tranſubſtantiandi. ¶ Tertia ratio manuducens nos vt firmiter credamus corpus xp̄i eſſe ī ſacramēto altaris dicitur cōmutatiua. Nā legimus ſepi⁹ fuiſſe per diuinā virtutez īmutatā naturā. Iō Amb⁹ in. c. reuera. de cōſe. di. 2. iquit. Forte dices aliud video quomodo tu mihi aſſeris ꝙ corpus xp̄i accipiam? Et hoc nobis adhuc ſupereſt vt probem⁹: quantis igitur vtimur exēplis: vt probemus hoc non eſſe qđ natura formauit: ſed qđ benedictio conſecrauit maiorēq̧ vim eē benedictionis q̄ nature: qꝛ benedictione etiam natura ipſa mutatur. Uirgaz tenebat Moyſes. ꝓiecit eam ⁊ facta eſt ſerpens: Rurſus apprehendit caudā ſerpentis: ⁊ ī virge natura reuertitur. Uides ergo prophetica gratia bis mutatā eſſe naturā: ⁊ ſerpentis ⁊ virge. Currebant egypti flumina puro meatu aquaruz ſubito de fontiū venis ſanguis cepit erūpere. non erat potus in fluuijs. Rurſus ad prophe ꝓ̄ces cruor ceſſauit fluminū. aquarum natura remeauit. Circūcluſus erat vndiq̧ populus hebreoruz. Hic egyptijs vallatus: inde mari clauſus. Uirgam leuauit Moyſes: ſeparauit ſe aqua: ⁊ in murorum ſpeciē ſe congelauit: atq̧ inter vndas via pedeſtris apparuit. Iordanis retrorſuz cōuerſus contra naturā: in ſui fontis reuertit̄ exōdiū. Nōne clare naturā vl̄ maritimoꝝ fluctuuz vel fluuialis curſus eſſe mutatā. Sitiebat populus patruz: tetigit Moyſes petrā: ⁊ aqua de petra fluxit. Nūquid non preter naturā operata eſt gratia: vt aquā vomeret petra: quā n̄ habet nā? Marath fluui⁹ amariſſim⁹ erat vt ſitiēs pp̄l's bibē nō poſſet. miſit Moyſes lignum in aquā: ⁊ amaritudinem ſuā aquarum natura depoſuit: quā īfuſa ſubito gratia tēperauit. Sub Elyſeo ꝓpha vni ex filiis ꝓphaꝝ excuſſuz eſt ferrum de ſecuri. ⁊ ſtatim īmerſum. rogauit Elyſeum qui amiſerat ferruz. Miſit Elyſeus lignum in aquā ⁊ natauit ferrum: vtiq̧ ⁊ hoc preter naturā factū eſſe cognouimus. Grauior eſt ferri ſpecies ꝙ aquarū liquor. Aduertimus ergo maiorez eſſe gratiam q̄ naturam ⁊ adhuc tamen propheti

ce benedictionis miramur gratiam. Qz si tantum valuit humana benedictio vt natu rã cõuerteret: quid dicemus de ipa conse/ cratione diuina vbi ipa verba dñi saluato/ ris operãtur? Nã sacramentum istud quod accipis xp̄i sermõe cõficitur. hec Amb. qui in talibus τ similibus exẽplis nobis ostẽdit quãta põt magnus τ excelsus deus: cuius ptãti atq3 virtuti imẽse τ infinite ascribun/ tur omnia miracula sacramenti altaris.

¶ Qualiter miracula τ exempla operata ĩ sacramento altaris ostendunt vere ibi esse corpus xp̄i. ¶ Capl̄m. 3.

TErtio probãda ẽ veritas sacramẽ ti p exempla. Nã deus benedictus τ si nõ semp q̃nq3 tñ ad cõfusionem cordiũ inflatorum multa de hoc sacr̄o ostẽ/ dit mira atq3 stupẽda. Inter que illud vnũ ẽ celeberrimũ ac memoria dignũ: quod eue nit dũ scũs Antonius de padua Arimini p̄ dicabat. Ibi nãq3 hereticus quidã aderat: qui male sẽtiebat de corpe xp̄i: atq3 ĩ contẽ ptũ corpis christi hostias nõ cõsecratas se/ pius asino suo prebebat ĩ cibũ. Cũ vero hoc ĩnotuisset Antonio fidei dfensori acerrimo illũ ad se vocatũ dure redarguit: veritatẽ/ q3 sacr̄i ei fideliter psuasit. Cũ vero ille pti/ nax in suo sensu maneret: assereretq3 asinũ suum psepe tali cibo fore depastum: ꝯuenit cũ eo Antoni⁹: vt de hoc experiẽtia fieret: τ p dies tres asinus sine cibo trãsiret. τ die tertia Antoni⁹ ĩ foro celebrata missa. τ reſ/ uato sacr̄o illud ĩtra hostias nõ cõsecratas reponeret: atq3 illo modo asinus famelicus ĩuitaretur ad pabulũ. quod cũ factũ fuisset corã multitudine maxima: aĩal illud appro/ pinquãs sponte in qua corpus christi intra hostias nõ cõsecratas reuerẽter reconditũ erãt ex miraculo dei cognouit dñm suu3. τ caput τ pedes ĩclinãs humiliter adorauit. neq3 cura sibi fuit de cibo: quo ĩdigebat: cũ q3 verberibus ab illo heretico angeret̃ ĩtra heretur τ volueretur: sẽper faciebat vt pri/ us: ob quod hereticus ille τ alii q̃plurimi oĩ errore deposito ad verã fidem redierũt. Antonius aũt deo gratias referẽs sacr̄3 ho norifice ĩ loco debito posuit τ conseruauit. De multis ẽt compertũ ẽ ꝙ ex priuilegio spã ĩ corp⁹ xp̄i viderunt: aut in specie pueri: aut carnis: aut sanguinis. Quod fit s̄m Tho. 3. pte. q. 76. p ĩmutationẽ oculoꝝ eoꝝ qui sic vidẽt: quorum oculi ĩmutãtur ac si expresse viderẽt exteri⁹ carnem aut sãguinẽ vel pu erum nulla trãsmutatione facta ex pte sacr̄i Qđ patet ex eo qr aliis videtur sub spẽ pa/ nis. Nec tñ id ptinet ad aliquã deceptionẽ qr talis species diuinitus format̃ ĩ oculo ad aliquã veritatẽ figurãdam: ad hoc. s. ꝙ ma nifestetur vere corp⁹ xp̄i esse sub hoc sacr̄o sicut etiã xp̄s absq3 dceptione apparuit di/ scipulis euntibus ĩ Emaus. Dicit. n. Aug⁹ ĩ li. q. euãgelii. ꝙ cũ fictio nostra refert̃ ad ali quã significationem nõ est mẽdaciũ: sed ali qua figura. Sũt itaq3 multa hui⁹ sacr̄i pre clarissima testimonia que tñ oĩa si deessent sufficere nobis debet v̄bũ xp̄i dicẽtis. Hoc ẽ corp⁹ meũ. de quo dicere possumus quod Isaac dixit dum filiũ tãgebat. Uox q̄dem vox Iacob ẽ sed manus man⁹ sũt Esau. Nã ĩ tactu τ ĩ odoratu Esau eũ reputabat. ĩ vo ce tñ Iacob eum cõfitebatur. Sic ĩ hoc ad mirabili sacr̄o sẽsibus nostris. s. visui odora tui. gustui. τ tactui accidẽtia panis se offe runt: sed ipi auditui veritas carnis xp̄i. O igitur ĩeffabile sacramẽtum. o inexplicabi/ le signũ amoris iesu xp̄i. o deniq3 triumpha le priuilegiũ nobis exhibitũ. Nõ ẽ eni3 aut fuit aliq̃ tam grãdis natio: que habeat de/ os appropinquantes sibi: sicut adest nobis ds noster. Ergo omni deuotione qua possu mus celebremus hui⁹ sacr̄i mysteria quo no bis adueniat gratia. τ tãdem perẽnis τ eter na gloria: in q̃ ipse dñs iesus viuit τ regnat cum patre τ spũ scõ p ĩfinita se. secu. Amen.

¶ Feria q̃rta hebdomade sancte. de sacra mento eukaristie: ad quod deuote suscipiẽ/ dũ fideles inuigilare dbent. Sermo. 65.

ACcepit panem τ grãs agẽs fregit τ dixit Accipite τ mãducate. hoc ẽ corpus meũ: quod pro vo bis tradet̃. hoc facite ĩ meã cõmemorationem. Doctoris gẽtiu3 verba sunt ista. i. Cor. xi. c. Satis vtile τ proficuũ esse arbitratus sum: si adhuc de sacr̄o ĩeffa

bili eukariſtie nõnulla dixero: qm̃ quanto
magis illius preconia fidelibus inoteſcunt
tãto ardẽtius excitãtur ad illius vſũ: deuo/
tãq; ſuſceptionez. Idcirco preter ea que di
cta ſunt: adhuc videbimus quedam non im
merito de hoc benedicto ſacr̃o dilucidãda:
proponemus itaq; tria pricipalia myſteria:
que apoſtolus in verbis preallegatis expli
cauit ⁊ annotauit. videlicet.

¶ Primum dr̃ trãſubſtãtiationis.
¶ Secundum mãducationis.
¶ Tertium conſecrationis.

¶ De trãſubſtãtiatione paniſ in carnẽ ⁊ vi/
ni in ſãguinem xp̃i. ⁊ de cõditionibus admi
rãdis ipſius trãſubſtãtiationis. ¶ Captm̃. i.

Primũ myſteriũ annotatũ ab aplo
dr̃ trãſubſtãtiationis. ¶ Quia xp̃s
panẽ accipiẽs: ⁊ grãs agẽs panem
illũ bñdixit ⁊ cõſecrauit: cõuertitq; ſbaʒ ei⁹
ĩ ſbaʒ corporis ſui: ſic ⁊ ĩ ſacr̃o iſto ſba paniſ ĩ
ſbam corporis xp̃i. ⁊ ſba vini ĩ ſubſtãtiã ſan/
guinis ei⁹ vere cõuertit̃. Ad quod plenius
itelligẽdum quattuor ſunt dubia declaran
da. ¶ Primũ vtrum ĩ cõſecratione ſit ve/
ra trãſmutatio ſiue cõuerſio panis in corp⁹
xp̃i: an panis ſimul maneat cũ corpore. Ad
qđ rñdet Alex. in. 4. ſũ. volumine. ꝙ aliqui
errãtes dixerunt ꝙ ĩ hoc ſacr̃o nõ ẽ aliqua
cõuerſio. ſed ad ꝓlationem verboꝝ ſine cõ
uerſione aliqua fit diuina virtute: vt corp⁹
xp̃i ſit ibi. Tamen hec poſitio ẽ cõtraria ſã
ctoꝝ auctoritati. vt pʒ. Eſt etiã ꝯtra cõgrui
tatẽ ſacr̃i: diminuitq; vtilitatẽ meriti. Naʒ
multiplex ẽ ratio quare cõgruit vt panis cõ
uertatur ĩ corpus xp̃i ⁊ nõ maneat ſimul.
¶ Prima ẽ vitatio idolatrie. Si enĩ ſub ſacr̃o
maneret panis fortaſſis qñq; ĩdiſtincte ado
raretur cuʒ dñõ. Secũda ratio ẽ efficacior
deductio ad ipſũ xp̃m cõprehẽdẽdũ. Spẽs
enim panis que modo deducit immediate
ad dñʒ xp̃ʒ cõprehẽdẽdũ ⁊ veſcẽdũ tũc me
diate deduceret: qr primo deduceret ad cõ
prehenſionem panis: ⁊ poſt ad comprehẽſio
nẽ dñi. Tertia rõ ẽ ſpũalior refectio. mõ. n.
illa refectio ẽ ſpiritualis oĩo: tunc eſſet etiã
carnalis qr tunc cibus carnalis aſſumeret̃:
⁊ nõ ſolũ ſpũalis. Quarta rõ ẽ veritatis ĩſi/
nuatio. ſ. vt credatur ꝙ ſit tm̃ cibus anime
⁊ nõ corporis: ⁊ ꝙ h̃ cibo fit vnio ſpiritualis
nõ corporalis. Opinio ad hoc pretacta mi/
nuit vtilitatẽ meriti: qr ponendo ꝙ acciden
tia nõ poſſunt eſſe ſine ſubiecto ĩnitẽdo rõ/
nibus humanis: meritum fidei diminuit. iõ
dicendum ꝙ tota ſubſtãtia panis cõuertit̃ ĩ
ſubſtãtiã corporis xp̃i remanẽtibus accidẽ
tibus ſine ſubiecto. Secũdum dubiũ ꝺcla/
rãdum. vtrũ ĩ iſta cõuerſione annihilet̃ ſub/
ſtãtia panis. Et ad hoc reſpõdet Ric. in. 4.
diſ. xi. d. ꝙ q̃uis poſt cõuerſionẽ ſubſtantie
panis ĩ ſubſtãtiã corporis xp̃i nihil de ſubſtã
tia paniſ remaneat. tñ qr ſubſtãtia corporis
xp̃i ĩ quã conuerſa ẽ: aliquid ẽ: ãnihilata nõ
ẽ. vnde ſubſtãtia panis nõ ẽ in nihilũ reda/
cta: ſed in melius cõmutata. ſ. in corpus xp̃i
nõ tamẽ ſm̃ Alex. de pane illo accipit eſſe
corpus xp̃i: ſʒ ip̃a eſſentia panis ſine oĩ mu/
tatione facta ĩ corpus xp̃i mutat̃ ĩ illud. Iõ
Ugo. li. 2. de ſacr̃is pte. 8. c. 9. ait. Nõ ſic cor
pus xp̃i in pane cõſecrari dicimus: vt de pa
ne corpus xp̃i eſſe accipiat: nec quaſi corp⁹
nouũ ſubito factũ de mutata eſſẽtia: ſed in
ipſũ verũ corp⁹ mutatã eſſẽtiã: nec ipſa ſub/
ſtãtiã panis ⁊ vini in nihilũ redactã qr deſiit
eſſe quod fuit: ſed mutatã potius: qr cepit eẽ
aliud qđ nõ fuit. Tertiũ dubiũ declarãduʒ
vtrum illa cõuerſio fiat in ĩſtãti vel ſucceſſi
ue. Et Rñdet Ric. vbi. s̃. ꝙ fit ĩ ĩſtanti: qr
vt accipi põt a ꝯmẽtatore. 4. metaph. Oĩs
ſucceſſio in mutatione cauſat̃ vel ex reſiſtẽ
tia mobilis ad motorez: vel medii ad moto
rẽ vel ratione vtriuſq;. ⁊ puto ꝙ ſub reſiſtẽ
tia ipſius medii debeat cõprehẽdi diuiſibi/
litas ſpacii ꝑ cõparationem ad limitationez
virtutis ĩ motore. vnde q̃uis corporale me
dium angelo nõ reſiſtat: tñ quia limitate v̾/
tutis ẽ: nõ poſſet ſe trãſferre ab oriẽte ĩ occi
dentẽ pertrãſeũdo ſpacium in inſtãti. Uirt⁹
aũt cõuertẽs ſubſtãtiã panis ĩ corpus xp̃i ñ
ẽ limitata. Illa enim cõuerſio fit ꝑ virtutez
diuinã: que ĩfinita ẽ. Nec ſibi reſiſtit ſubſtã
tia panis: qr tota natura ꝑfecte ſubditur vir
tuti diuine. Nec ẽ aliquod mediũ per quod
iſta cõuerſio fiat. hoc enĩ nõ habet locũ pro
prie loquẽdo: niſi de mutationẽ locali. Pa/
nem enĩ nõ eſſe corpus xp̃i nihil poſitiuũ di
cit: ⁊ tñ ſi eſſʒ mediũ nõ oporteret ꝙ cauſa/

ret successionē i diuina operatione. Deus.n vnū lapidē trāsferre posset ab oriēte in occidētem p totum medium in istāti. Non.n. oportet ꝙ diuisibilitas medii causet successionē in mutatione: nisi cū hoc mutans sit limitate virtutis. Quartum dubium declarādum. vtrū virtus trāsubstātiatiua principalius respiciat sacerdotē ꝙ̄ verba. Et rn̄det Ric. dis. 8. quarti. ꝙ virtus predicta prīcipali⁹ respicit sacerdotē: qr quādo dn̄s operatur aliquē effectum mediāte īstrumento animato cuiusmodi ē seruus fm phm primo politicoꝝ: ꝛ inanimato. virtus dn̄i principalius respicit instrumētum aīatū ꝙ̄ inaīatū. In trāsubstātiatione aūt sacerdos se habet sicut instrumētum aīatū: ꝛ verba sicut iaīatum. iō virtus dn̄i prīcipaliter opantis principalius respicit sacerdotē ꝙ̄ verba. Secūda ratio ē. quia qn̄ plura instrumēta p ordinem se habētia cōcurunt ad eundē effectū vt manus ꝛ pēna ad scripturā. virtus prīcipalis motoris prīcipali⁹ respicit illud īstrumētum qđ ē sibi ppinquius ꝛ mediāte quo aliud īstrumētum mouet: vnde virtus scribētis prīcipalius respicit manū ꝙ̄ pennam Ad trāsubstātiationem āt cōcurrunt plura īstrumēta p ordinem se habentia. s. sacerdos ꝛ vba: qꝛ sacerdos ē ppinqor prīcipali agēti: qr sibi ē similiō ꝛ ei⁹ repsētat psonā. Est ēt plationis verboꝝ causa. iō virt⁹ trāsubstātiatiua principalius respicit sacerdotem ꝙ̄ verba. 3ª ratio ē qr virtus trāsubstātiatiua sacerdotem respicit pmanēte rōne caracteris q in sacerdote pmanet. verba āt sicut sūt trāscūtia respiciūt trāseūtē nō p aliquē trāsitū ex pte virtutis: prout ē in principali agēte: sed p trāsitū ipsoꝝ verboꝝ. fm quid tn̄ pdicta virtus respicit principalius verba ꝙ̄ sacerdotē: inq̄tū verba magis de propinq se habēt ad effectū ꝙ̄ sacerdos. fm quē modū etiā dici pōt ꝙ virtus scribentis prīcipalius respicit pennam ꝙ̄ manum.

¶ De multiplici mādQucatione corporis xp̄i ꝛ de dubiis que circa illā haberi possūt.

¶ Capl'm. 2.

Secūduȝ mysteriū qđ ānotauit apostolus ī themate dicit mādQucationis: asserens qđ xp̄s dixit. Accipite ꝛ mādQucate. hoc ē corp⁹ meū. Ad quod pleni⁹ ītelligēdum quattuor sunt dubia dclarāda. Primū quot sūt modi mādQucādi corpus xp̄i. Et rn̄det magister in. 4. di. 9. ꝙ ē duplex. vnus sacr̄alis: alius spūalis. que distinctio fm Bon̄. oritur vno mō a dispositione sumentium: quia quidam accedunt male dispositi: ꝛ hi manducant sacramentaliter. quidam bene. et hi spiritualiter Secundo accipitur a modo sumendi: quia quidam suscipiunt ore corporis: ꝛ nō cordis ꝛ hi sacr̄aliter. Quidā vero ore cordis. ꝛ hi spūaliter. Comedere igitur sacr̄m spūaliter ē illud suscipere cū fide īformata caritate. Comedere aūt sacr̄aliter ē illud suscipere cum fide sine caritate. Qui mādQucāt sacramētaliter: tn̄ suscipiunt sacr̄m: sed non effectum illius. Qui vero mādQucant spūaliter effectuȝ gratie cōsequunt̄. Secūduȝ dubium. vtrū mali sumāt corpus xp̄i veraciter. Et rn̄det Tho. 3. pte. q. 80. ꝛ Bon̄. in. 4. di. 9. ꝙ circa hoc quidam antiqui errauerūt dicētes ꝙ corpus xp̄i verū a malis nō sumit̄ quia non decet tātā maiestatē ꝛ carnem tā scām ꝛ puram in corpus peccatis subditum ītroire. Ideo asserebāt ꝙ corpus xp̄i veruȝ a speciebus abscederet: ex quo peccator ipȝ labiis ꝛ ore polluto contingeret. Sed hoc ē erroneum eo ꝙ manentibus spēbus corp⁹ xp̄i sub eis esse non desinit. Species autem manet q̄diu sb̄a panis maneret: ꝛ sibi adesset. Manifestum est āt ꝙ sb̄a panis assūpta a peccatore nō statim eē desinit: sed manet q̄diu per calorem naturalem digeratur. Unde tam diu corpus christi sub spēbus sacramentalibus manet etiam a peccatorib⁹ sumptum. Quare doc. omnes dicunt ꝙ peccatores veraciter ꝛ sacramentaliter: lȝ non spiritualiter corp⁹ christi suscipiāt: quod cantat ecclesia in prosa in festo corporis christi dicens. Sumunt boni: sumunt mali: sorte tamen inequali vite vel interitus. Et Aug⁹ super Joh. ait. Multi de altari accipiunt: ꝛ accipiendo moriuntur. Ad idem est. c. sicut Judas. c. ꝛ sācta. de cōse. di. 2. Tertiū dubiuȝ vtrum peccator qui cū certa sciā ī peccato sumit corpus xp̄i: sumat illud dānabi

liter. Et ꝙ sic pȝ ꝑ dictum apli. d. ꝙ iudiciũ
sibi mãducat ⁊ bibit. quod nõ ẽ ſm Boñ. qꝛ
ipsũ corpꝰ aliquã maculã det aĩe. sȝ qꝛ pctõr
ipsũ cõtemnit dũ se preparare nõ vult ⁊ mũ
dare. Sed aliqs obijcere põt si mãducare
corpus xp̃i cũ pctõ peccatũ ẽ ergo a simili ⁊
videre. ergo quotiẽscũqȝ existẽs ĩ peccato
mortali videt corpꝰ xp̃i peccat mortalit̃. Rñ
det Tho. ⁊ Boñ. ꝙ visus non ꝑtigit ad sbaȝ
corporis xp̃i: sed solũ ad spẽs sacr̃ales: sȝ ille
qui manducat nõ solum sumit spẽs sacr̃ales
sȝ ẽt xp̃m qui ẽ sub eis. ⁊ iõ a visione corpo
ris xp̃i nullꝰ baptizatus ꝓhibet̃. nõ baptiza
ti ãt nõ sunt admittẽdi: ẽt ad ĩspectionẽ hu
ius sacr̃i. vt pȝ ꝑ diony. in li. ange. hierar. sȝ
ad mãducationẽ nõ debent accedere nisi il
li qui bene dispositi ⁊ mundati sunt. q̃re nõ
ẽ simile videre ⁊ sumere hoc sacramẽtum

¶ Quartũ dubiũ ẽ. vtrum accedere ad h̃ sa-
cramẽtum cũ cõscia peccati sit grauissimuȝ
oĩuȝ peccatoꝝ. Et qbusdã videtur ꝙ sic.

¶ Primo qꝛ glo. sup illud. i. Cor. xi. c. Qui mã
ducauerit. ⁊c. De ĩdigne mãducãte ait. ac si
xp̃m occiderit punict̃. sed peccatũ xp̃m occi
dẽtium videt̃ fuisse grauissimum. ergo ⁊ h̃
peccatuȝ. 2ᵒ arguunt. qꝛ Hieroꝰ dicit in q̃-
dã ep̃la. Quid tibi cũ feminis qui ad altare
cum dño fabularis? Dic sacerdos dic cleri-
ce qualiter cũ eisdẽ labiis filiũ dei oscularis
quibus osculatus es filiã meretricis? O iu
da osculo filiũ hominis tradis. Ex qbus v̉-
bis videtur ꝙ fornicator accedẽs ad mẽsã
xp̃i peccat sicut peccauit Judas pctõ enor-
mi ⁊ grauissimo. Rñdet tamẽ Tho. vbi su-
pra. ꝙ aliquod peccatũ põt dici grauiꝰ alio
dupliciter. vno modo ꝑ se. alio mõ ꝑ accidẽs
Per se qdem ſm rõnem sue speciei: que at-
tẽditur ex ꝑte obiecti. ⁊ ſm hoc quãto id cõ
tra qδ peccat̃ ẽ maiꝰ: tãto peccatũ ẽ grauiꝰ
⁊ quia diuinitas xp̃i est maior humanitate
ipsius: ⁊ ipsa humanitas est potior q̃ȝ sacra
menta humanitatis: Inde est ꝙ grauissima
peccata sunt que cõmittunt̃ in ipsam diuini
tatem: sicut ẽ peccatũ ĩfidelitatis ⁊ blasphe
mie. Secũdario ãt sunt grauia peccata que
cõmittuntur in humanitatẽ xp̃i. ¶ Tertio
ãt loco sunt peccata que cõmittũtur cõtra
sacr̃a que ꝑtinent ad humanitatẽ xp̃i. ⁊ post
hoc sũt alia peccata cõtra puras creaturas
Per accidens aũt vnũ peccatũ ẽ grauius
alio ex ꝑte peccãtis: puta peccatũ quod est
ex ignorãtia vel ĩfirmitate leuius ẽ peccato
qδ ẽ ex ꝯtẽptu vel ex certa sciẽtia. Et eadẽ
ratio ẽ de aliis circũstãtiis. Secũdũ hoc er
go coĩcare in peccato mortali in qbusdam
põt esse grauius. sicut in his qui ex actuali
cõtẽptu ĩ cõscia pcc̃i ad h̃ sacr̃ȝ accedũt. In
quibusdã vero minus graue. puta ĩ his qui
ex quodã timore ne deprehendãtur in pec-
cato cum cõscia pcti hoc sacramẽtũ suscipi
ant. Sic ergo patet ꝙ hoc peccatũ ẽ mlt̃is
aliis grauius ſm suã spẽm: nõ tñ oĩum gra-
uissimũ. Ad primũ ergo dicẽdum ꝙ pecca-
tũ ĩdigne sumẽtium hoc sacr̃m compat̃ pec-
cato occidẽtiũ xp̃m ſm similitudinẽ. qꝛ vtrũ
qȝ cõmittitur cõtra corpus xp̃i. nõ tñ ſȝ cri-
minis quãtitatem. Peccatũ enĩ occidẽtiuȝ
xp̃m fuit multo grauius. Primo quidẽ qꝛ il
lud peccatũ fuit cõtra corpus xp̃i ĩ sua spe-
cie propria. hoc ãt ẽ cõtra corpus christi ĩ spe
cie sacramẽti. Secũdo qꝛ illud peccatũ pro
cessit ex ĩtentione nocẽdi christo. nõ ãt hoc
peccatũ. Similiter fornicator accipiẽs cor
pus christi compat̃ iude osculanti christum
q̃ȝtum ad similitudinẽ criminis. qꝛ vterque
ex signo caritatis christũ offẽdit. nõ tñ q̃ȝtũ
ad criminis quãtitatẽ. Hec tñ similitudo ñ
minus cõpetit aliis peccatoribus q̃ȝ fornica
toribus. nã ⁊ ꝑ alia peccata mortalia agitur
contra caritatẽ christi: cuius signum ẽ hoc
sacr̃ȝ: tãto magis quãto peccata sũt grauio
ra. Scδȝ quid tñ peccatũ fornicationis ma
gis reddit hoĩem ineptum ad ꝑceptionẽ hu-
ius sacramẽti. inq̃ȝtuȝ. s. ꝑ hoc peccatũ sp̃us
maxime carni subiicit̃. ⁊ ita ĩpeditur feruor
dilectionis qui requiritur in hoc sacr̃o. Plꝰ
tamẽ ponderat ĩpedimẽtum ipsius carita-
tis q̃ȝ feruor eius. vnde etiã peccatũ ĩfideli
tatis quod funditus separat hominẽ ab ec
clesie vnitate simpliciter loquẽdo maxime
hominem ineptum reddit ad susceptionem
huius sacramenti. vnde grauius peccat ĩfi
delis accipiens hoc sacramentum q̃ȝ pecca
tor fidelis. ⁊ magis cõtemnit xp̃m ſm ꝙ est
sub hoc sacr̃o presertim si non credat christũ
vere sub hoc sacramẽto esse. qꝛ q̃ȝtum ẽ ĩ se

diminuit sanctitatem huius sacramenti: et virtutem xpi operantis in hoc sacramento quod est contemnere ipsum sacramētum in seipso. Fidelis autē qui cū conscientia peccati sumit: contemnit hoc sacramentum nō in seipso: sed q̄tū ad vsum indigne accipiēs

De potestate consecrandi concessa sacerdotibus rite ordinatis secundum formam ecclesie: qui soli cōficere possunt. Caplm. 3.

Tertiū mysterium qd̄ apl's annotauit dr̄ cōsecrationis. ibi. Hoc facite in meā cōmemoratione. In quibus verbis fm̄ Fran. data fuit potestas consecrādi aplis: qui vt dictū ē in precedētib⁹ fuerunt tūc a xpo ordinati sacerdotes. Sed hic quattuor dubia adhuc occurrūt aperiēda. Primū. vtrū angeli habeāt ptātem cōsecrādi. Et rn̄det Alex. i. 4. q nō: eo q ds talē potestatem ipsis nō dedit. et hoc cōgrue. Primo q2 virt⁹ trāsubstātiādi elemētū in corp⁹ xpi et sāguinē data ē verbo sēsibili vnde cuius ē proferre verbū sēsibile: eius ē ministerialiter mediante verbo tali cōsecrare. Inquit enī Aug⁹. i. q. i. in. c. detrahe. Accedit verbū ad elemētum et fit sacramētum: Secūda rō ē q2 si sacramēta ministrarētur hoī p āgelos esset hō in sua reparatione subiect⁹ angelice nature: et sic nō esset p xp̄m solū restitut⁹ in pristinā dignitatē. Scdm dubiū. vtrum aliquis nō sacerdos possit cōsecrare. Et respōdeo q nō. imo si oēs hoīes mūdi nō sacerdotes essent sācti et iusti: et p ānos et ānos dicerēt verba cōsecrationis sup debita materia cum itentione cōsecrandi nunq̄ cōsecrarēt Jō scribitur de sū. tri. et fi. ca. c. i. Hoc vtiq3 sacramentum nemo potest conficere nisi sacerdos qui rite fuerit ordinatus fm̄ claues ecclesie: quas ipse concessit apostolis eorūq3 successorib⁹ iesus christus. et ecclesia cātat sic. Sacrificiū istud instituit: cuius officium committi voluit solis presbyteris quibus sic congruit: vt sumant et dent ceteris. Et. 25. di. in. c. perlectis dicitur. Ad presbyterum pertinet sacramētum corporis et sanguinis domini in altare dei conficere. Tertium dubium. vtrum sacerdotes mali et peccatores possint consecrare. Et rn̄det Boū. in. 4. di. 13. q sic. quia officium consecrandi non est ex propria sanctitate: vt quidam heretici dicunt: sed ex auctoritate. Tho. vero in. 3. parte. q. 87. ait: Non ex hoc ipso aliq̄s desinit esse minister christi q est malus: q2 dominus habet bonos et malos ministros. q cum auctoritatem habent consecrandi: consecrare possunt: Unde aug⁹. i. q. i. c. itra. ait. Intra catholicam ecclesiam in ministerio corporis et sāguinis domini: nihil a bono maius: nihil a malo minus perficitur sacerdote quia non in merito consecrantis: sed in verbo perficitur creatoris et in virtute spūs sācti. Ad idem est. c. vt euidenter. c. prophete. c. cum scriptura. c. multi secularium. et. c. sacerdotes. Quartum dubium. vtrum sacerdotes heretici. scismatici. excōmunicati vel degradati possint conficere. Et respondet. Boū. in. 4. dis. 13. q aliqui voluerunt distinguere q sacerdotes mali quidam occulti sūt mali: et tales possunt consecrare. Alii vo sūt manifeste mali et ab ecclesia precisi. sicut heretici: et alii predicti: et tales non possunt. Et ad hoc allegant dictum Aug⁹. i. q. i. c. extra catholicam. Extra catholicam ecclesiam nō ē loc⁹ veri sacrificii. Et Hiero⁹ i. c. odit. q dicit. Odit domin⁹ sacrificia hereticorum: et a se proiicit: et quotiens in nomine eius cōgregati fuerint detestatur fetorem eorū: et claudit nares suas. Habent etiam ibi. c. nō oportet. Sed tamē positio ista falsa est: vt patebit. Ideo dicendum et melius q sacerdotes omnes prenominati ɔsecrare possunt: quia potestas consecrandi eucaristiam vt ingt: Tho. et omnes theologi pertiet ad caracterem sacerdotalis ordinis. Caracter autē ī delebilis est. Ideo dicendu3 q ī sacramento duo attenduntur. s. sacramenti veritas q̄ consistit q̄tum ad rem primam: et sacramenti vtilitas: que consistit q̄tum ad rem vltimam: que est incorporatio vel vnio: q̄tum ad corpus mysticum Si de veritate sacramenti loq̄mur veritas saluatur vbi ex parte ministri est ordo et intentio. et verbi prolatio: cum adest debitum elementum. Si autem loquamur q̄tum ad vtilitatem: dicendum q sacerdos bonus conficit ad vtilitatem suam et assistentium Malus occultus ad damnum suum tn̄: nihilominus ad vtili-

tatem assistentium qui deuote audiunt missam. Sed precisus et heretic⁹ ad damnationem suã et oium assistẽtium. Quia ergo in p̃cisis et hereticis manifestis priuatur sacramentum omni fructu: q̃uis sit ibi corpus xp̃i verum. Ideo loquuntur sacri canones ipsoꝝ sacrificia detestantes nõ rõne operati operis: sed damni. Ric. vero i. 4. dicit q̃ prefatos sacerdotes posse hoc sacrificiũ cõficere itelligitur dupliciter. aut de iure. aut de facto. Primo modo nõ omnis sacerdos põt hoc sacramentum cõficere: quia nec irregularis nec suspensus: nec iterdictus: nec excoicatus: nec scismaticus: nec hereticus nec degradat⁹ hoc sacramtũ põt de iure cõficere: quia quilibet predictorum prohibit⁹ est potestatis sacerdotalis vsus. vnde conficiendo grauissime peccant. Secundo modo. s. de facto quilibet ipsorum potest vt predictum est. Considerent itaq̃ laici quãta est sacerdotalis dignitas: quanta sacerdotibus data est ptãs. Non sint ipsi sacerdotum iudices: et ex consequenti sacramentorum cõtemptores. de quo plenius diximus in opere de virtutibus. Uenerentur et colãt illos vt patres: vt dominos et tanti sacramẽti ministros. Preparent se omnes cum omni humilitate et reuerentia ad sacrã coionem de illorum manibus suscipiendam. Ipsi vero sacerdotes studeant pro viribus nitorẽ mẽtis et anime conseruare: viuereq̃ munde et caste: vt sic digne conficere possint et dispensare fidelibus absq̃ proprio detrimento: imo cum merito et benedictione dei sacratissimum corpus filii eius domini nostri iesu xp̃i: qui est benedictus et laudabilis per infinita secula seculorum. ¶ Amen

¶ Feria quinta in cena domini. de exẽplis a christo nobis exhibitis: in quibus eum sequi debemus et precipue tempore sacre eukaristie communionis. ¶ Sermo. 66

Exemplum enim dedi vobis vt quemadmodum ego feci: ita et vos faciatis. Piissimi iesu verba sunt: ista Joh. 13. c. et in euangelio hodierno. Suscepturi sanctissimum sacramentum hodierna die vel in proxima solennitate pascali diligenter ac sollicite inuigilare debemus: vt ad illud accedamus cũ omni mundicia: puritate ac reuerentia. Id autem facere poterimus si voluerimus imitari exempla virtutum: que docuit nos ip̃e xp̃s ĩ vltima sua cena. In illa nanq̃ docuit nos omnes quid coicando essemus facturi. Idcirco ĩ presenti sermone pro morali d'claratione euangelii de exemplis moralibus spiritualiter in eo contentis: et a domino iesu christo nobis oblatis erimus tractaturi: quoniam ad illa christus iesus nos in v̈bis ĩ themate premissis inuitat. In quib⁹ totum euangelium hodiernum complectẽdo septem exẽpla deuotissima declarabim⁹

¶ Primum dr̃ memorande mortalitatis.
¶ Secũdum consumande caritatis.
¶ Tertium tollerãde aduersitatis.
¶ Quartum cõtemnende prosperitatis
¶ Quintum obseruãde castitatis.
¶ Sextũ exercende humilitatis.
¶ Septimum desiderande felicitatis.

¶ Qualiter christus docuit nos exemplo suo memores esse mortis acerbissime: quã pro nobis peccatoribus ex caritate et amore patientissime tolerauit. ¶ Capl'm. i.

Primum exemplum quod christus nobis exhibuit dicitur memorande mortalitatis. Ipse etenĩ memor erat mortis sue: quod euangelista exprimit. s. Ante diem festũ pasce sciens iesus quia venit hora eius vt transeat ex hoc mundo ad patrem. Pro quorum verborum declaratione tria sunt notanda. ¶ Primum q̃d per hoc nomen pasca intelligatur. Et ad hoc sic dicit Aug⁹ super Joh. Pasca non sicut quidam estimant grecum nomen est: s̃ hebreum Opportunissime tamen ocurrit ĩ hoc noĩe quedam cõgruẽtia vtrarũq̃ linguarũ. Quia enĩ pati grece paschi dr̃ ideo pascha passio putata ẽ. vel h̃ nomẽ a passione sic appellatũ. In sua vero lingua hoc est in hebrea pascha trãsitus dr̃: propterea q̃ tũc primum pascha celebrauit populus dei qñ ex egypto fugiẽs rubrũ mare ptrãsiuit. Secundum ãt Nico. de lira dicebat pasca udeoꝝ trãsitus: eo q̃ tũc angelus trãsiit p

egyptũ iterficiẽs primogenita egyptiorum
τ filios israel saluãs. ¶ Secũdum notãduz
ꝙ pascale festũ apud iudeos ĩcipiebat a ve/
spera diei: in qua luna erat. 14. Dies ãt festi
uus apud eos ĩcipit a vespera vnius diei: τ
durat vsqꝫ ad vesperã sequẽtis diei. Unde
Leuitici. 23. c. dr̃ a deo. A vespere vsqꝫ ad
vesperũ celebrabatis sabbata vr̃a. τ sic di/
es pasce solennis erat luna. 15. ꝑꝑ quod eun/
dẽ diẽ: quẽ Johẽs noĩat ante diẽ festũ pa/
sce ꝑꝑ naturalez distinctionẽ dierũ. Mar/
cus noĩat primũ diẽ azimorũ: qꝛ a vespere
ꝓcedẽtis diei ĩcipiebãt comedere azima.
Quare ſm Diero. oẽsque theologos di. xi.
quarti. tenẽdũ ẽ ꝙ iesus fecit cenã luna. 14
τ passus ẽ luna existẽte. 15. Tertiũ notãduz
ꝙ sicut christus recordabat̃ mortis de ꝓxi/
mo sibi ĩminẽtis: ita τ qui vult coĩcare mor
tẽ xp̃i ad suã mẽtem reuocare debet. Hoc
docuit apl's cũ dixit. i. Cor. xi. Quotiẽscũqꝫ
mãducabitis panẽ hũc τ calicẽ bibetis: mor
tẽ dñi ãnunciabitis donec veniat.

¶ Qualiter xp̃s nos docuit exemplo suo
vt memores simus immense caritatis sue: q̃
nos dilexit. ¶ Caplꝫ. 2.

S Ecũdũ exẽplũ qđ docuit nos xp̃s
dicit̃ cõsumãde caritatis. ſ. đ q̊ euã
gelista scribit: Cũ dilexisset suos q
erãt ĩ mundo: ĩ finem dilexit eos. i. ſm glo.
maiora signa dilectionis ostẽdit. Dilexit nã
ꝗꝫ dñs ſuos suos iustos τ sãctos: reos τ pec
catores: pro eis patiẽdo τ moriẽdo. Ob qđ
Hieronymus ad damasũ papam de filio
prodigo ait. Que maior potest esse clemen
tia: ꝗꝫ vt dei filius hominis putaretur. decẽ
mensium fastidia sustineret: partus expecta
ret aduẽtum. ꝑ singulas adolesceret etates
τ post contumelias vocũ alapas τ flagella
crucis pro nobis fieret maledictus: vt nos
a maledicto legis absolueret? Et aposto
lus Ro. 5. inquit. Cõmendat suam caritatẽ
deus in nobis: qm̃ cum adhuc peccatores
essemus xp̃s pro nobis mortuus ẽ Si ergo
xp̃s tantum dilexit nos: vt sãguinem suum
τ vitam daret pro nobis: nos debemus τ il
lũ diligere: ac pro eius amore proximoruz
odia deponere. An nõ heretici vel ingrati
habendi sunt illi qui xp̃m nõ diligunt. pro q

bus mori dignatus ẽ? Propterea scribitur
sic de conse. di. 2. in. c. iteratur. Semꝑ xp̃i
mors per seculi vitam posteris ẽ nunciãda
vt discant qua caritate dilexit suos qui pro
eis mori dignatus ẽ. Cui omnes debemus
vicem rependere caritatis. quia ad hoc pri/
or dilexit nos cum essemus gehenne filii. vt
cum diligeremus a morte iam liberati. Et
Cassio. in. li. de dilectione dei ait alloquens
aĩam sic. Audi anima mea τ auribus perci/
pe diuinã clementiã Quis abyssũ tã ineffa
bilis gr̃e ꝯsiderauit? Quis đ fõte tãte dulce
dinis gustauit τ ñ amauit? Quare ñ diffũdis
in deuz vniuersos affectus quos dirigis ad
vanitates τ insanias falsas? Cur queso di/
ligis aliquid preter illum qui tam benigne:
tam misericorditer a tot miseriis te redemit
Jugi scrutinio τ assidua meditatione reuol
ue qualiter vnigenitus dei patris cum cẽt
splendor τ figura substantie eius post exina
nitionem vsqꝫ ad formam serui. post lachry
mas post labores. post sudores. post contu/
melias. post flagella. post sputa. post liuores
post coronam spineam: pro te affixus in cru
ce quandoqꝫ pependit. Manus eleuabat
ad patrem in sacrificium vespertinum: vt
te ad amplexus amicabiles inuitaret. Uide
anima mea ne ingrata sis in tanto cumulo
beneficiorum. Ingratitudo enim est perem
ptoria salutis. hec ille. Quando ergo xp̃us
conspicit hominem ꝙ nõ diligit conquerit̃
de illo: vt Aug⁹ inquit in li. contra. 5. here/
ses. d. Cum essem vnicus patris mei recon
ciliaui te. cũ ĩter mõtes τ siluas errares que
siui te. humeris meis portaui te. laboraui. su
daui. caput meũ spinis apposui. man⁹ meas
τ pedes clauis obieci. lãcea lat⁹ meũ apui:
vt te mihi copularẽ: τ tu diuideris a me.

¶ Qualiter xp̃s nos exemplo suo docuit
aduersa libenti aĩo tolerare: τ in tribulatio
nibus esse patiẽtes: ¶ Caplꝫ. 3.

T Ertiuz exẽplũ quod nobis christ⁹
ỏdit dr̃ tolerãde aduersitatis. To/
lerauit. n. Judã ꝓditorẽ suuz equo
τ patiẽti animo. quem ĩ cena retinuit: coĩca
uitqꝫ eum cũ aliis discipulis: ne eius pecca
tũ occultũ faceret manifestũ. vt habet̃. i. q. i
c. xp̃s. τ hoc euangelista expressit cum dixit

Et cena facta.s.q̃ntum ad esũ agni pascalis
non tamen cõpleta q̃ntum ad alia cibaria.
Seqtur.cũ diabolus iã misisset ĩ cor vt tra
deret eum Judas Symonis scariotis.s. ꝭm
Nicolaum de lira:qr die precedẽti eum vẽ
diderat suggestione diaboli hãc ꝓditionem
ĩ cor ipsiꝰ mittẽtis.Seqͭ textꝰ.Sciẽs qr oĩa
dedit ei pater in manus:⁊ quia a deo exiuit
⁊ ad deum vadit.Que verba exponẽs gre
go.4.moralꝭ.ait.Sciebat.n.ꝙ in manu sua
ipos etiã ꝑsecutores acceperat:vt ipse in se
ad vsum pietatis intorqueret quicquid eoꝝ
contra se malicia ꝑmissa seuiret. O quanta
erat patiẽtia ⁊ longanimitas benedicti ihũ
xp̃i:quãdo in cena illa respiciebat proditorẽ
videbatqꝫ cor eius malignũ. ⁊ tamen non
eiiciebat eum non ostendebat sibi turbulẽ
tam faciem.nõ ĩferebat contumelias illi ⁊
cõuicia:sed modis oĩbus mãsuetissimis q̃s
tum ĩ se erat:querebat reuocare illũ a cogi
tatu maligno. O patientia inuictissimi xp̃i
iesu benedicti. Hãc docuit nos verbo cum
dixit Luce.zi. Jn patiẽtia vestra possidebi
tis animas vestras. Et Math.5. Beati qui
ꝑsecutionem patiũtur propter iusticiã: quo
niam ipsoꝝ ẽ regnũ celorũ. De patientie aũt
laudibus multa dicta sunt a nobis in opere
de virtutibusꝭ.ideo pauca hec sufficiãt.

¶ Qualiter xp̃s nos exemplo suo docuit
contẽnere prospera mundi huius.⁊ ne ĩ illis
fiduciam habeamus. ¶ Capl'm.4.

Quartum exemplum quod christus
nobis dedit fuit cõtemnende ꝓspe-
ritatis. De quo euãgelista scribit.
Surgit a cena ⁊ ponit vestimẽta sua.i. de-
ponit.per hoc ĩnuens deponẽdum esse oẽm
seculi huius affectum:neqꝫ cõfidenduꝫ esse
in bonis p̃ntis vite. Quod Hieroꝰ dixit sic
scribẽs in epistola ad Exuperantium. Si fie
ri põt imitare Joseph.⁊ Egyptie dñe palliũ
derelinque.nudus christum nudum seque-
re. Nec soluꝫ a christo eiusqꝫ sãctis: verum
etiam a gentilibus sepe monemur vt huius
vite gaudia paruipẽdamus:respuamusque
omnia bona eius. Unde ⁊ Seneca ad Lu-
cillum ait. Noli huic trãquillitati cõfidere:
Et iterũ ad eundem. Clamo vitate que vul
go placent qui casus ad oẽ fortuitũ bonuꝫ
suspiciosi pauidiqꝫ subsistite. Et fera ⁊ piscis
sepe aliqua oblectatione decipitur:mune-
ra ista fortune putatis ĩsidie sunt. Quisquis
vr̃ꝫ tutã agere vitã volet.ista fiscata bñficia
deuitet q̃s plurimũ:in quibus hoc quoqꝫ mi
serrimi fallimur: qđ dum habere putamus
ĩ precipitia cursus iste deducit:⁊ huius emi
nentis vite exitus cadere est.

¶ Qualiter xp̃us exemplo suo nos docuit
obseruare ⁊ custodire sibi valde acceptam
virtutem castitatis. ¶ Capl'm.5.

Quintum exemplũ a xp̃o nobis da
tũ fuit obseruande castitatis. Qđ
euangelista explicauit cum dixit.
Et cum accepisset lintheum precinxit se.
Nos etiã lumbos precĩctos habere debe-
mus.ꝭm illud Luc.iz. Sint lumbi vestri p̃-
cincti. Que verba exponẽs Grego.ĩ ome-
lia.ait. Lumbos enim precingimus cũ car-
nis luxuriaꝫ per continentiam coartamus.
Sed vt dicit Augꝰ:quem allegauimus in
sermone de luxuria. Jnter omnia xp̃ianoꝝ
certamina duriora sunt prelia castitatis: in
quibus quottidiana ẽ pugna ⁊ rara victo-
ria. O quãta multitudo dãnatur ꝓpter vi-
tia carnis. Ecquis explicet quot sũt illi qui
vt persistant in miseriis ⁊ turpitudine cõfi-
teri ⁊ coĩcare postponunt. Quis etiã enume
ret quot inueniũtur q pꝰ ꝑpetrata nefãdissi
ma ⁊ fetidissima peccata carnalia:pre vere-
cũdia illa nõ cõfitẽtur.⁊ sine ꝟa emẽdatiõe
conscientie accedunt ad sacram coĩonem.
O infelix conditio talium sic facientiũ: qui
iudicium dei manducant ⁊ bibunt.

¶ Qualiter xp̃s exẽplo suo nos docuit:vt
humilitatis exercitia ñ recusemꝰ .Cap.6.

Sextum exemplum quod christꝰ no
bis tribuit dicitur exercende humi
litatis. De quo euangelista subdit.
Deinde misit aquam in peluim: et cepit la-
uare pedes discipulorum: ⁊ extergere lin-
theo quo erat precinctus. ¶ O quid erat
videre regem angelorum ⁊ dominum celi
⁊ terre genuflexum ante pedes discipulo-
rum.⁊ manibus propriis contrectantem:⁊
lauantem pedes illos sordidos:⁊ lutosos.
Jnterroga eum anima mea: ⁊ dic illi.
Cur o bone iesu tantum te humilias? Ut

defatigatus et madefactus sudore pedes discipulis tuis laues? Et respõdebit tibi ꝓtinus. O anima mea. Caritas que me traxit vsq ad exinanitionem. vsq3 ad formam serui ipsa me sic humiliare compellit. Quin immo et maiora humilitatis officia suscipere coget: cũ die crastina crucifixus et nud⁹ cum latronibus deputabor. Sed discite a me omnes: quia mitis sum et humilis corde

¶ Qualiter xp̃s exẽplo suo nos docuit vt desiderem⁹ supnã felicitatẽ. Capl'3. 7.

Septimũ exẽplum quod xp̃s nobis dedit dicit desiderãde felicitatis. qr Petrũ iduxit vt desideraret habere partẽ secũ. dicit ergo Joannes. Uenit ergo ad Symonẽ Petrũ. Et dixit ei Petrus. Dñe tu mihi lauas pedes? Jn passu hoc dubitare solẽt quidã vtrũ xp̃s lauerit pedes discipulorum aliorum prius q̃ Petri. Et Origeñ. dicit q sic. qr icepit lauare a minorib⁹. Sz nõ videt verisimile. vt dicit Nico. de lira. si transisset p omnes alios: qui aliqs eorũ vel plures recusassent hãc lotionẽ: sicut et Petrus. Et ideo alij doct. dicunt q primo venit ad Petrũ. pp qd alij discipuli audita reprehensione Petri nõ fuerũt ausi vltra iã recusare. Qd ergo euangelista dicit: cepit lauare. etc. et postea subdit. Uenit ergo ad Symonẽ: non est per hoc intelligendũ q alios lauerit ante ipsũ: sed euãgelista pri⁹ dixit factũ in generali: postea explicat modũ in particulari incipiens a Petro q dixit. Domine tu mihi lauas pedes? i. vis lauare pedes mihi peccatori? tu qui es fili⁹ dei. q̃si dicat nullo modo decet. Simile verbũ dixit in principio sue cõuersionis Luc. 5. Exi a me dñe: qr hõ peccator sum. Rñdit iesus et dixit ei. Qd ego facio tu nescis modo: scies aũt postea. i. sm Criso. humilitatẽ hui⁹ doctrine. Et quomodo humilitas sufficit i deũ ducere. Dicit ei Petr⁹ non lauabis mihi pedes in eternũ. i. nunq̃ sm Aug⁹. ac si diceret. Nũq̃ sustinebo vt tu laues pedes meos. Et secũdũ Nico. de li. licet Petr⁹ hoc faceret bono zelo: tñ idiscrete hoc faciebat qr cum christus non posset errare nõ debebat voluntati eius aliq̃ modo resistere. Jdcirco respõdit ei iesus. Si nõ lauero te non habebis partẽ mecũ. Qd moralit et litteraliter intelligi põt. Moraliter quippe intelligendo. nullus põt habere partẽ cũ xp̃o in gloria celesti: nisi lot⁹ fuerit a macula peccati: iuxta illud Apoc. xi. Non intrabit i ea aliquid coinquinatũ. Si autem itelligat de lotiõe corporali literaliter: tũc sz Origeñ. dubiũ est quõ ille qui ob reuerentiã iesu ñ permittebat lauare pedes suos non habebit partẽ cũ filio dei. Et rñdet Nico. de lira. q sicut aliquid est illicitũ nõ ex sui natura: sed tñ qr prohibitũ: vt patet de ligno vetito primo parenti: ita similiter aliquid ẽ necessariũ ad salutẽ: nõ ex sui natura: sed pp preceptum dei vel prelati: et sic erat in proposito. Exquo enim christ⁹ volebat simpliciter hoc facere. Petrus de necessitate salutis tenebatur hoc sustinere. Sz cũ a xp̃o fuit reprehensus rñdit. Dñe non tñ pedes meos: sed et manus et caput. q. d. prius sustinerem a te per totũ corpus lauari q̃ a te separi: qr q̃uis esset durũ sibi vt magister su⁹ ei seruiret: tñ grauius illi erat ab ipso separi. Uñ dr in itinerario Clementis q qñcunq Petrus erat memor dulcissime societatis xp̃i resoluebatur in lachrymas ita q facies ei⁹ adusta videbat ex frequenti lachrymarũ fluxu. Dixit ei iesus: q lotus est. s. per baptismũ nõ indiget nisi vt pedes lauet. i. affectus: qr vt dicit Aug⁹ in expositiõe hui⁹ passus. Si aliquis baptizat⁹ stati moriatur euolat ad patriã: nec indiget aliqua alia lotione: sz si supuiuat indiget lotione pedũ. i. affectionũ mentis: Subdit adhuc xp̃s. Uos mũdi estis: sed non oẽs. vbi Aug⁹. Hoc qd sit ne q̃rerem⁹ ip̃e euãgelista patefecit adiungens. Sciebat eñi q̃snã esset q traderet eum. Et Origeñ. Qd ergo dicit vos mũdi estis refert ad. xi. qd vero subdit: sz non oẽs: dr pp Judã existentẽ imũdũ. Sequit euangelista. Postq̃ ergo lauit pedes discipulorum suorũ accepit vestimenta sua: et cum recubuisset: iterũ dixit eis. Scitis quid fecerim vobis? Uos vocatis me magister et dñe. sũ eteniz. Si ergo laui pedes vobis ego dñs et magr: et vos debetis alter alterius lauare pedes. i. pietatis: benignitatis: et humilitatis obsequia inuicez exhibere: qm hec ẽ via p quã

acquirit̄ beata vita. Ergo vt ſacra coīo nobis ꝓficiat: demus operā vt ī his ſeptē premiſſis exēplis imitemur dn̄ꝫ ieſum xp̄m: vt ſic tādē admittamur ad cenā illā magnā: in qua oēs electi paſcūt̄ reficiūturqꝫ btā viſione dei: q eſt bn̄dictꝰ ī ſecula ſeculoꝝ. Amē.

Feria quinta ī cena dn̄i. de celebratiōe miſſe: ac eius ſignificatione. necnon ⁊ illius auditione. Sermo. 67.

Sacrificate ſacrificiū iuſticie: ⁊ ſperate ī dn̄o. Illuminati prophe verba ſunt iſta ps. 4. Poſſunt ac debent oēs fideles ſperare vberē fructū ſe fore ſuſcepturos ex frequēti oblatōe ſacrificij imaculati dei noſtri ieſu xp̄i: qui quotiēſcūqꝫ miſſe debite celebrant̄ offert̄ ꝓ viuis atqꝫ defunctis. Et licet non oēs eſſe poſſint parati ſemꝑ ⁊ quottidie ſciſſimū ſacramētū ſuſcipe: verūtamē nō priuāt̄ur ſuauiſſimo eiꝰ fructu cū aſſiſtūt fideliter ⁊ deuote quādo a ſacerdotibꝰ ꝯſecrat̄. Unde Augꝰ de ꝯſe. diſ. 2. in. c. vt gd. ait. Ut gd paras dētē aut vētrē: crede ⁊ manducaſti. Quoniā aūt pleriqꝫ cor habētes auidū ⁊ indeuotū negligēter ſuo tēpore ad miſſas audiēdas cōueniūt: aut illas audiūt minus reuerēter. Idcirco ī hoc ſermone de miſſa loquamur: ad quā nos iuitat ꝓpha ī verbis ꝓpoſitis exhortās etiā eos q nō ſunt ſacerdotes vt velīt adeſſe ī celebratione tāti myſterij: ſperātes ob id conſequi copioſa munera grē dei. De miſſa itaqꝫ tractaturi tria myſteria pricipalia declarabimus.

Primū erit de celebratione.
Secundū de ſignificatione.
Tertiū de auditione.

De triplex regula eſt obſeruanda in celebratione miſſe. ſ. loci tpis ⁊ modi. Cap. j.

Primū myſteriū de miſſa declarādum ē de eius celebratione. Nam licet vt ait Ugo li. ꝺ ſacr̄is Miſſa nil aliud eſt ꝙ̄ conſecratio eukariſtie: que ideo dicitur miſſa: qꝛ mittit̄ hoſtia vel oblatio. Uel ſicut dicit magiſter di. 13. q̄rti. Miſſa dicitur: qꝛ mittitur celeſtis miſſus: q vt exponit Inno. ē magni ꝯſilij angelus. Iſte inquam mittitur ad conſecrandū: qꝛ ille eſt ſacerdos inuiſibilis dn̄s ieſus xp̄s q ꝯſecrat ⁊ conficit hoc ſacramentuꝫ vbicūqꝫ cōficiatur. Uel dicitur miſſa. quia populus fidelis per miniſterium ſacerdotis p̄ces ⁊ vota ⁊ oblationes deo mittit. Tamē celebranda eſt cū obſeruatiōe triplicis regule. Prima eſt loci. Secūda temporis. Tertia modi. Prima regula obſeruanda in celebratione miſſe ē loci. Ut enim inquit Ric. ī. 4. diſ. 13. Coīter non licet miſſā celebrare in loco non ſacro: qꝛ ſic iſtituit eccleſia: vt patet ꝺ cōſe. di. i. c. ſicut. c. miſſarum. c. hic ergo. ⁊. c. nullus preſbyter. Cuius inſtitutiōis ratio fuit: qꝛ in ſacramēto altaris qꝺ in miſſa conſecratur: continetur ille qui eſt ſūme ſāctus ⁊ totiꝰ noſtre ſanitatis cauſa effectiue inq̄ꝫtuꝫ deus: ⁊ meritorie inq̄ꝫtū homo. In caſu tn̄ magne neceſſitatis permittunt iura celebrari in loco non ſacro: ſi tamē tabula ſit cōſecrata: ceteraqꝫ ſcā myſteria ad illud officium pertinētia ibi affuerint ſicut cum eccleſie omnes fuerint icenſe: vel cū hoīes eſſent in itinere: vel cuꝫ adeſſet alia aliqua legitima ⁊ rationabilis cauſa: in quibus caſibus cū licentia epiſcopi celebrare licet in loco non ſacro. Cōceditur tamē fratribus predicatoribus ⁊ minoribus exigente legitima cauſa. vtputa dū eſſent p̄dicantes verbuꝫ dei ī publicis campis vl' plateis: aut ī ſimilibus celebrare cuꝫ altari viatico abſqꝫ licētia ab epiſcopo poſtulata vel īpetrata: qꝺ patet ex̄ ꝺ priuil. ⁊ priuil. exceſ. c. in his. vbi ſic habet̄. In his que ad cultū diuinuꝫ facere dignoſcunt̄: nō maligna ſed benigna eſſet potius interpretatio facienda. Unde imitari compellimur ꝙ cū fratribus predicatoribus ⁊ minoribus duxerimꝰ indulgēdū: vt vbicūqꝫ fuerit ſine ꝓchialis iuris p̄iudicio cū altari valeant viatico celebrare. Quidā nimis ſtricte interpretando īdulgentiā noſtrā nitunt̄ aſſerere: ꝙ per eā dicti fratres preter prelatorum aſſenſū facere h' non poſſunt ꝑꝑ qꝺ eos celebrare iuxta īdulgentiā apoſtolicā non ꝑmittunt. Cū aūt nihil eis conferret memorata indulgētia: ſine qua prelatis annuētibus id liceret eiſdem: fraternitati tue mandamus quatenus iter

pretatione huiusmodi reprobata: duz tñ ab
alijs que iuri parrochiali proueniūt ꝓrsus
abstineant: datam eis sic licentiaz celebran
di auctoritate nostra non differas publica/
re: ita ꝙ dicti fratres aliquā ex indulgentia
nostra videantur ī hoc gratiā cōsecuti. Hec
ibi. Que verba sunt Honorij tertij. Et sic ī
loco sacro: vt dictū ē: cōiter misse sunt cele
brande: ita etiā celebrari debent super alta
ri consecrato. Notandū tñ secūdū Ric. vbi
supra ꝙ ꝗuis ante tempus Siluestri cele/
braret super altare ligneū: qd cito poterat
transferri: qr propter persecutionē non erat
fidelibus certus locus ad manēdū: tamen
postea instituit ecclia vt celebraret sup alta
re lapideū. Unde d cōse. di. i. i. c. altaria. di/
citur. Altaria si non sunt lapidea chrisma/
tis vnctione non consecrent. Cui⁹ ratio fuit
qr altare debet esse d materia forti: qr cōse
crari debet: et ideo non debet esse de terra.
Et qr in ecclesia debet esse copia altarium
vt hoc mysteriū frequentet: ideo altare nō
debet esse de auro: vel de argento: q̄ nō fa
ciliter possunt haberi. In veteri autē lege:
qr ñ sic multiplicabantur altaria: nihil opus
erat si de auro fierent. Conuenienti⁹ est ēt
altaria fieri d lapide ꝗ̄ d ligno pp significa
tionē: qr vt dicit glo. in dicto. c. altaria. Al/
tare significat xp̄m: qui dicitur petra. Sed
occasione dictorū apud multos dubitatur.
Utrū celebrans super altare nō cōsecratū
aut fractū sit irregularis. Et rñdet Ric. ꝙ ñ
eo ꝙ irregularitas est de iure positiuo: et h
nō est in iure positū. Scienter tamen cele/
brans super altare nō ꝯsecratū grauit pec
cat etiā si hoc faciat ex ignorātia crassa: ꝗ̄/
uis min⁹ grauiter ꝗ̄ si h faceret sciēter: qr
ecclesia ordinauit sup altare cōsecratū de/
bere celebrari: vt patet de cōse. di. i. c. ec/
clesie. et ex̄ de cōse. eccle. vel. alta. c. i. et. c. qd
ī dubiis. Secūda regula seruāda in cele/
bratione misse dicitur tēporis. De quo sciē
dum ſm Ric. ꝙ qr hoc sacramentū ptinet
ad tēpus gratie: qd p diē significat: iuxta il
lud apli Ro. 13. Nox pcessit dies āt appro/
pinquauit: iō cōiter loquendo missa debet
celebrari in die artificiali: et nō in nocte: in/
cipiendo diē artificialē nō tantū ab ascēsu
solis super oriçontē nr̄m sz ab illa pte tpis q̄
pōt ppēdi eē sup oriçontez nr̄z aliqua aeris
illustratio p aliquos radios solis: q̄ illustra
tio ē manifestatio solis orituri. In nocte tñ
natiuitatis dñi media nocte vel circa horaz
illam celebratur missa: et antiqtus celebra/
batur in principio noctis resurrectionis. Et
hoc propter priuilegiū illaꝝ noctiuz. Et de
hoc dicitur de cōsecra. di. i. i. c. nocte sācta.
Nocte sācta natiuitatis dñi saluatoris mis/
sas celebrent presbyteri et hymnū angelicū
in eis solēniter decātent. quoniā etiā eadē
nocte ab angelo pastoribus ē nunciat⁹. Et
subito facta est cū angelo multitudo cele/
stis exercitus laudantiū deū: et dicentium.
Gloria in excelsis dō: et in t. p. h. b. v. Qua/
re autē celebrantur tres misse in die natal
dñi ratio est ſm Archi. in tractatu quez fe/
cit de offi. ecclesie: qr vna missa. s. ante diez
significat tempus ante legem qñ eram⁹ in/
tenebris. Secūda missa ī aurora significat
tempus sub lege qñ nōdū plena dei cogni/
tio habebat. Tertia in die significat tēpus
gratie qñ iā plena cognitio habetur. De ho
ra aūt misse sciēdū est ꝙ īstituta est fieri cōi
ter tribus horis. scilicet hora tertia sexta: et
nona. Celebratio eniz misse est memoriale
passionis xp̄i: qui ſm Aug. in li. de cōcordia
euangelistaꝝ. crucifixus fuit hora tertia li/
guis iudeoruz: hora sexta manibus militū.
et hora nona expirauit. Consuetudo tamen
est vt non dicatur solennis missa hora no/
na: nisi in dieb⁹ ieiuniorū: et maxime qñ epi/
scopi faciunt ordinationes. Misse autē pri
uate dici pñt ab aurora vsq3 ad sextam. Sz
dubium oritur apud plerosq3 quare in pa/
rasceue non celebratur missa. Et rñdetur
ꝙ id rōnabiliter fit: quia dupliciter repñsen/
tatur ab ecclesia passio christi. Uno modo
inꝗ̄tum fuit in christo ſm se et absolute: vt
moueantur corda eorum ad compassionez:
et quia ipsa dies in qua passus fuit ipsaz pas/
sionem satis efficaciter representat: statuit
ecclesia vt illa die non consecretur corpus
christi: sed quod in precedenti die reseruatū
est sumat. Sāguis tamē nō reseruat ꝓpter
effusionis periculum. Quia autem effectus
passionis illius seu influentie ad nos conti/

nue proueniunt:seu in nos descendunt: idõ statuit ecclesia vt excepta die predicta quo tidie i ecclesijs missa celebretur. Tertia regula seruanda in celebratione misse dicit modi qui consideratur aut respectu calicis aut respectu luminis: aut respectu indumẽtorum. Si respectu calicis: et tunc aduertẽdum est vt dicit Ric. quod non licet celebrare in calice lapideo propter eius ineptitudinem: nec ligneo pp humiditatẽ: nec vitreo pp fragilitatem: nec ereo vel de auricalco: qz ob vini virtutem erugine3 colligeret: et vomitũ prouocare posset: sz d3 esse calix de auro vel de argento. Et si quis tam paup ẽ quod non possit habere calicem aureũ vel argenteu3 habeat stãneũ: vt patet expresse de consecra. di.i.c. vasa. et c. et calix. ¶ Secũdo consideratur modus in celebratione misse respectu luminis. Nam sacerdos nõ debet celebrare sine igne seu lumine: et hoc primo propter ecclesie constitutionẽ: que reprehẽdit celebrãtes sine igne: extra de cele. mis. c. vltimo. Secundo pp ipsius ignis significationem. Significat enim dilectionis feruorẽ p quem xp̃s pro nobis passus hoc sacramentum instituere voluit. Etiam ei⁹ lumẽ et calor significant quod sacramentũ operatur in celebrante digne: et suscipiente augmentum illuminationis in intellectu: et feruorẽ caritatis i affectu. ¶ Tertio consideratur modus celebrandi respectu indumentoru3 ¶ Nullus vtiq3 celebrare debet sine vestib⁹ ab episcopo benedictis de quibus sic dicit de cõse. di.i.c. vestimenta. Uestimenta ecclesie quibus dño ministratur: et sacrata eẽ debent et honesta: quib⁹ i alijs vsib⁹ nõ debent frui q̃3 ecclesiasticis: et deo dignis officijs: que nec ab alijs debent cõtingi aut offerri. nisi a sacratis hominib⁹: ne vltio que Balthasar regem percussit sup hoc trãsgrediẽtes veniat et corruere eos faciat ad ima. Et vt dicit glo.i.c.se. super verbo polluũt Ex veste alicui⁹ dñe vel alteri⁹ non debet fieri casula vl' ali⁹ ornat⁹ ecclesie. Que autem et quot sint vestes ille que requirũtur ad celebrationẽ misse refert Inno. in li. de offi. misse. parte.i.c.io.d. Sex sunt idumẽta coĩa ep̃is et presbyteris. videlicet amictus alba. cingulus. stola. manipulus: et casula. In multis tñ locis inualuit consuetudo vt cingulus nõ benedicat. Quicũq3 ergo celebraret sine huiusmodi vestibus grauiter peccaret. Sint ergo sacerdotes diligentes et solliciti: ne omittant quicq̃3 de his que ordinata sunt ab ecclesia.

¶ Ex illor q̃ requirũtur in celebratione q̃dam significant ptinentia ad incarnationẽ: quedam ad passionem: quedam vero ad resurrectionẽ. ¶ Capitulum. z.

Secũdũ mysterium de missa declarandum est de eius significatione: in quo videre debemus qd significent illa que requirũtur ad misse celebrationẽ vltra ea que requirũtur ad essentiã sacramenti. Et respondet Ric. quod per illam significãtur tria. ¶ Primo quedam ptinentia ad incarnationẽ. ¶ Secũdo quedã pertinẽtia ad passionem. ¶ Tertio quedã pertinẽtia ad resurrectionem. ¶ Primo significantur quedam pertinẽtia ad incarnationes et natiuitatẽ xp̃i. Nã sacerdotis calciatio incarnationis est representatio. In persona enim filij dei dicit in psal. In idumea extendam calciamẽtũ meum. i. humanam naturã: quã assumã. Unde sacerdos cũ xp̃3 representet: missam nõ debet dicere discalciatus. Amictus i capite representat diuinitate3 amictam humanitate. Caput enim xp̃i est deus. Alba camisia nouitatem vite significat quã xp̃s habuit et docuit: et tribuit i baptismo. zona siue cingulus significat xp̃i iusticiam: iuxta illud propheticũ. Et erit iusticia cingulũ lumboru3 ei⁹. Manipulus positus in leua per quã vita p̃sens designatur significat quod christus in via manipulum portauit virtutũ et meritorũ. Stolla q̃ collo sacerdotis incũbit significat obediẽtia3: quã christus pp salutẽ humani generis subijt fact⁹ obediens vsq3 ad mortẽ. Casula q̃ alijs vestimẽtis supponitur christi caritatẽ significat: que omnes alias virtutes excellit. Introit⁹ sacerdotis ad altare aduentu3 christi significat: et introit⁹ misse desideriu3 aduent⁹ ei⁹ significat. Et ideo in missa solẽni non debet intrare sacerdos quousq3 iceptus sit introit⁹ misse: qz ante christ⁹ fuit de

ſideratus q̃ꝫ veniret. Et qꝛ in aduentu xp̃i
fuit aperta vena miſericoꝛdie: iõo poſt ĩtro
ituꝫ ſubditur. Kyrieleiſon: qð ĩterpꝛetatur
dñe miſerere: qð nonies dr̃ cõputando ibi
xpelẽ: vt per miſericoꝛdiã xp̃i nouẽ aſſocie/
mur oꝛdinibus angeloꝛũ. Poſt hoc ſubiun
gitur. Gloꝛia in excelſis deo ad repꝛeſentã
dum hymnũ: quẽ angeli paſtoꝛibꝰ nato do/
mino cõcinerũt: quẽ ſacerdos inchoat: quia
angeluꝫ magni cõſilij repꝛeſentat. Et cho/
rus concinẽdo pꝛoſequitur: qꝛ ſubito facta
eſt cũ angelo multitudo militie celeſtis: lau
dantiũ. ꝛc̃. Orationes autẽ que ſubſequũt
repꝛeſentant oꝛationes quas xp̃s poſt ſuaꝫ
natiuitatẽ fecit pꝛo populo. Epiſtola q̃ pꝛe/
mittitur euangelio ſignificat pꝛedicationẽ
pꝛecurſoris Baptiſte. Graduale ſignificat
lamẽtũ penitentie: qꝛ Joãnes penitentiam
pꝛedicabat. Et quia poſt luctuꝫ ſequitur cõ
ſolatio: iuxta illud Math. 5. Bti qui lugẽt
qm̃. ꝛc̃. Jdeo poſt graduale cãtat̃ . alleluia:
quod ſignificat ieffabile gaudiũ angeloꝛuꝫ
ꝛ hominũ in eterna felicitate laudãtiũ deũ.
Diaconꝰ ſuſcipiẽs codicẽ euangelij benedi
ctionẽ a ſacerdote poſtulat ad ſignificãduꝫ
ꝙ nullus debet p̃dicare niſi mittat̃. Lectio
enim euangelij pꝛedicationẽ chꝛiſti ſignifi/
cat. Et debet legi in loco magis eminẽti q̃ꝫ
ep̃la: iuxta illud. Super monteꝫ excelſum
aſcende tu qui euangelizas ſyon: ꝛ qꝛ coꝛde
creditur ad iuſticiã: oꝛe autẽ cõfeſſio fit ad
ſalutẽ vt oſtendat eccleſia ꝙ euangelij ver
buꝫ coꝛde recipit: mox poſt euangeliũ fidei
ſymbolum oꝛe decãtat: qð tamen ſacerdos
incipit vt ſignificet ꝙ xp̃s oꝛe ꝓpꝛio xp̃ianã
fidem docuit. Offertoꝛiũ qð cãtatur ſigni/
ficat ſacerdotẽ oblaturũ ſacrificiũ laudis:
qui anteq̃ꝫ dicat oꝛemus: pꝛemittit: dñs vo
biſcũ: ad ſignificãdũ: qꝛ niſi dñs ſit nobiſcũ
ad ſalutẽ noſtrã oꝛare ñ poſſumꝰ. 2° ſigni/
ficãtur in miſſa quedã ptinentia ad xp̃i paſ/
ſionẽ. Nã poſt offertoꝛiũ fit ſilentiũ: ꝛ dicũ
tur oꝛationes tacite: ad repꝛeſentãdũ illud
tempus quo xp̃s nõ ãbulabat palã inter iu/
deos cũ eum ĩterficere cogitarent. qꝛ tamẽ
appꝛopinquãte paſſiõe iterũ palã ãbulauit
ad hoc ſignificãdũ exclamat ſacerdoſ. Per
omnia ſecula ſeculoꝝ. Pꝛefatio aũt ẽ que/
daꝫ gratiaꝝ actio ꝛ diuine laudis cõfeſſio:
repꝛeſentans illã gratiaꝝ actionẽ quaꝫ ſa/
cti reddunt xp̃o in celo: Sanctus repꝛeſen/
tat laudẽ quã ſibi cecinerũt pueri hebꝛeoꝛũ
in dñica palmarũ: eleuatio coꝛpoꝛis xp̃i re/
pꝛeſentat eleuationem xp̃i ĩ cruce. demiſſio
depoſitionẽ eius de cruce. poſitio ſup palaꝫ
inuolutionẽ ĩ ſyndone munda. pala. n. ſyndo
nẽ repꝛeſentat: ideo dicitur de cõſe. di. i. c.
cõſulto. Conſulto oĩuꝫ cõſtituimus vt ſacri
ficiũ altaris nõ in ſerico panno aut ticto qſ/
q̃ꝫ celebrare p̃ſumat: ſed in puro lintheo ab
epiſcopo cõſecrato terreno. ſ. lino ꝓcreato:
atqꝫ cõtexto: ſicut coꝛpꝰ dñi noſtri ieſu xp̃i
in ſyndone linea mũda ſepultũ fuit. hec ibi.
Cũ autẽ ſacerdos dicit. Nobis quoqꝫ pec/
catoꝛibus: repꝛeſentat cõtritionẽ: ꝛ cõfeſſio
nẽ latronis alteruꝫ increpantis: ꝛ miſericoꝛ
diã petentis: eo ꝙ Centurio ꝛ q cũ eo erãt
reuertebãtur pcutientes pectoꝛa ſua. Quã
do ſacerdos exclamans dicit. Pater nr̃ ꝛc̃.
reductio ad memoriã illius clamoꝛis: quẽ
emiſit xp̃s ĩ hoꝛa moꝛtis. d. Pater in manꝰ.
ꝛc̃. altare crucẽ ſignificat. Calix ſepulchꝛũ.
patena lapideꝫ quo ſepulchꝛũ fuit clauſũ.
3° ſignificant̃ in miſſa quedaꝫ pertinentia
ad xp̃i reſurrectionẽ. Nã cũ ſacerdoſ dicit.
Pax dñi ꝛc̃. inſinuat ꝙ vna ſabbatoꝝ ſtetit
ieſus in medio diſcipuloꝝ ſuoꝛuꝫ ꝛ dixit eis
Pax vobis. Et quia tunc dedit eis poteſta
tẽ remittẽdi peccata: ideo choꝛus exclamat
Agnus dei. ꝛc̃. qð ter repetitur ad ſignificã
duꝫ ꝙ petimus nobis dimitti peccata cogi
tationis: locutionis ꝛ operationis: p quoꝝ
remiſſionẽ veniemꝰ ad eterna pacẽ. Poſt/
coĩo ſignificat gaudiũ apoſtoloꝝ de xp̃i re/
ſurrectiõe. Jte miſſa eſt: repꝛeſentat illud
qð dictũ eſt apoſtolis poſt aſcenſionẽ ĩ celũ
. ſ. Hic ieſus qui aſſumptus eſt. ꝛc. Deo gra/
tias: repꝛeſentat apoſtolos regreſſos ĩ Hie
ruſalẽ cũ gaudio magno vnanimiter pſeue
rantes in oꝛatione. Significat etiã ꝙ ꝓ be
neficio redẽptionis noſtre cuius myſteriuꝫ
repꝛeſentat̃ in miſſa debemꝰ eſſe ĩ cõtinua
gratiaꝝ actione. Si quis vero q̃reret cur
nõ dicitur Jte miſſa eſt: in qualibet miſſa
Rñdet Boñ. di. iꝫ. quarti. ĩ declaratiõe lit/
tere ꝙ quedã miſſe celebꝛantur ſpecialiter

ad honorē sanctorum: ꝛ quia ipsi sunt beati: ꝛ corā deo: ideo in talibus licentiatur populus: ꝛ dicitur. Ite ꝛc. quasi festinate ingredi in illam requiem. Quedā misse specialiter celebrātur ad salutē viuorum: ꝛ quia non sumus certi de salute nostra: ideo debemus continue solliciti esse. ne per nostrā ignauiā in nobis misse efficacia depeat. Ideo dicitur in missa. Bñdicamus dño. Quedā misse specialiter dicūtur ad requiē defunctorum: ꝛ in illis dicitur. Requiescāt in pace. Si aūt adhuc aliquis quereret: quis adinuenit ritum celebrandi missā. cum tot conditionibus: audiat Ric. d. in declaratione littere. di. 13. quarti. Missam beatus Petrus apostolus primus oīum Antiochie dicitur celebrasse: secūdum quod dicit Ugo. li. 2. de sacramētis. pte. 8. c. vltimo. Et de cōse. di. i. c. Jacobus. dr. Jacobus frater dñi secūdum carnem: cui primum tradita est hierosolymitana ecclesia: ꝛ Basilius cesariensis episcopus tradiderūt nobis misse celebrationē. i. misse celebrande ordinez secūdum glo. ibidē. Et post alij alia addiderunt ad solēnitatem ꝛ decorē. vt habet. di. xi. c. Ecclesiasticarum.

¶ An sit melior missa sacerdotis boni quā mali: ꝛ an sit de obligatiōe audire missā. ꝛ qualiter missa sit audienda humiliter reuerenter ꝛ deuote. ¶ Capitulum. 3.

TErtium mysteriū declarādum de missa dicitur auditio: in quo ꝯsiderabimus adhuc tria videlicet. ¶ Primo meliorationē. ¶ Secūdo obligationē. ¶ Tertio deuotionē. ¶ Primo consideremus meliorationē: vtrū melior sit missa boni sacerdotis quā mali. Et quibusdā videtur ꝙ non propter verba Greg. qui in registro ait. Heu in quā magnū laqueum incidunt qui diuina ꝛ occulta mysteria plus ab alijs sanctificata fieri posse credūt: cum vnus idez spiritus scūs ea mysteria occulte atqꝫ inuisibilter opando sanctificet. Sed in contrariū est illud quod scribitur. i. q. i. c. ipsi sacerdotes: vbi sic habet. Quanto sacerdotes fuerint digniores: tanto facilius in necessitatibus pro quibus clamant exaudiuntur. Ad idez facit. c. ibidē sacerdotes ꝛ. c. sacrosancta. Rñdet Tho. 3. parte. q. 82. ꝙ in missa duo sunt considerāda. s. ipsum sacramētū quod est principale: ꝛ orationes: que in missa fiunt ꝓ viuis ꝛ mortuis. Quantum ergo ad sacramētū nō minus valet missa mali sacerdotis quā boni: quia vtrobiqꝫ idē ꝯficitur sacrm. Ad quod facit. c. cū scriptura. i. q. i. ꝛ. c. significastis. ꝛ. c. non quales. ꝛ. c. dñs. ꝛ. c. non nocet. ¶ De oratione aūt que fit in missa: dicendum ꝙ pōt considerari dupliciter. Uno mō inquātum habet efficaciā ex deuotione sacerdotis orātis. ꝛ sic nō ē dubiū ꝙ missa melioris sacerdotis ē magis fructuosa. Alio mō orō pōt considerari inquantū ꝓfert a sacerdote in persona totius ecclesie: cuius sacerdos est minister: quod quidē mynisteriū etiā in peccātibus manet. ¶ Unde quantū ad hoc est fructuosa non solū oratio sacerdotis peccatoris ꝛ missa: sed etiā oēs alie eius oratiōes quas facit in ecclesiasticis officijs: in quibus gerit personā ecclesie. Orationes tñ eius priuate non sunt fructuose. Greg. ergo loquit de veritate sacramēti in auctoritate prealegata ad partē contrariā. Ex quo Boñ. d. Si quis libentius audit missā melioris sacerdotis credo ꝙ benefacit: dū tñ credat ipsū in substantialibus non superexcedere peccatorē: alioqn periculose erraret. ¶ Secūdo consideremus misse obligationē: de qua sic loquitur. c. missas. de cōse. di. i. Missas die dñico secularibus audire totas spāli ordine ꝓcipimus: ita vt ante benedictionez sacerdoti egredi populus nō presumat. Ubi circa tria dubitare ꝯtingit. ¶ Primo vtrū clerici ꝛ religiosi teneantur seruare hū statutū: quia dr secularibus. Et respōdet Jo. an. in rosario sup dicto. c. ꝙ si ad hoc tenēt laici: multo magis ꝛ clerici: qui totaliter dediti sunt diuino cultui: vt pꝫ. 12. q. i. c. duo sūt genera. ¶ 2º dubitat vtrū eadē sit obligatio audire missaz alijs diebus festiuis que ꝛ diebus dñicis. Et dicēdū ꝙ sic: quia de similibus idez ē iudiciū. Nam statutū de auditiōe misse factū fuit vt saltē pro illo tēpore vacaret diuinis. Ex quo ꝓcipitur ꝙ tota missa audiat: vt pꝫ in pallegato. c. missas. ꝛ in. c. oēs fideles: ꝛ in. c. cū ad celebrādas. Sꝫ alia festa ab ecclesia ꝓcepta sūt supaddita diebus dñicis: vt in illis vacet diuinis: ideo populus in illis festis ꝑ

dictis audire missas tenet. Et hoc colligit
ex his q̄ dicūt ex̄ d̄ parrochijs i.c. vt dn̄icis
dieb⁹ ⁊ festiuis. ¶ 3° ↄtingit dubitare: vtꝝ
peccet q ñ audit missā a ꝓprio parrochiāo.
Et dicūt coīter doc. ꝙ n̄: dūmodo n̄ fiat ex
cōtēptu: ⁊ propri⁹ sacerdos non regrat: q si
regreret indiscrete: ⁊ indebite nō esset audi
end⁹: puta si regreret īpediēs d̄uotionē: ⁊
salutē parrochianoꝝ: puta si requireret ali
quē parrochianū: vt audiret missā suā duȝ
ille vellet ꝑegrinari. vel ꝓ īplendo aliq̄ vo
to: vel ꝓ cōsequēda aliq̄ īdulgentia. Nam
requisitio sacerdotis in tali casu irrationa/
bilis eēt ⁊ iniusta. Similiter etiā cuȝ popu/
lus ire vellet ad audiendū verbum dei ab
aliquo illud p̄dicāte: q auctoritatē habeat p̄
dicādi: sicut habere solent religiosi mendi/
cātes: iniquū ꝓculdubio esset si sacerdotes
astringere vellent suos subditos: vt omisso
v̄bo dei missas audirent ī parrochia: ī quo
etiā casu subditi ei ñ obediētes meo iudicio
nō peccāt qa vt īquit Bern̄. i. li. de p̄ceptio
ne ⁊ dispensatione. Iniquū ꝓculdubio fo/
ret si ea que sūt ꝓ sola caritate īstituta con
tra caritatē tenerent: sȝ obseruare statutuȝ
de auditione misse ī ꝓpria parrochia est in/
stitutū ꝓ caritate: ḡ non debet s̄uari cōtra
caritateȝ. Esset aūt ↄ̄ caritatem si populus
coīs īpediretur ne posset cibari: ⁊ recreari
spirituali doctrina: ⁊ maxime q2 vt ī pluri/
b⁹ ipsi curati ⁊ parrochiāi aūt nō p̄dicāt aut
predicare nesciunt: ⁊ tn̄ vt dixim⁹ ī s̄mone
de verbo dei: et habetur ex̄ de offi. iudicis
ordi. c. īter cetera. Inter cetera que ad salu
tem spectāt populi christiani pabulū v̄bi d̄i
maxime noscitur necessariū: q2 sicut corp⁹
materiali: sic aīa spirituali cibo nutritur.
Si ergo necessitas corporalis aut tēporal̄
excusat a pctō non audiētes simplicit̄ mis/
sā: ⁊ ex cōsequēti si illā ñ audiant ī ꝑrochia:
multo forti⁹ necessitas spiritual̄ excusabit:
q̄ vt dictū est inest populo coī ad audiēduȝ
v̄bū dei. Hortandi tn̄ sūt oēs tā viri ꝙ mu/
lieres: vt suos parrochianos reuereāt̄: con/
suetasq3 faciāt oblationes: ⁊ cū eoꝝ bene/
dictione se trāsferāt cū adest legitima cā ad
missas alibi audiēdū: īmo laudarē si īp̄i pa/
tres sacerdotes cū predicat̄ v̄bū dei ab aliq̄
famoso viro surgerent bono mane: ⁊ cele/
brata missa pp̄los suos admōerēt vt cōflue
rēt ad p̄dicatiōes: ipsiq3 ꝓ bono exēplo vna
cū illis idem facerēt quoniā vt dictū est sa/
tis indigēt seculares dirigi ꝑ verbū dei ī viā
salutis. ¶ 3° ↄsideremus misse deuotioneȝ:
Audiēda eteniȝ est humiliter reuerēter: ac
deuote. Sunt tn̄ multi q dū missa celebrat̄
ponūt se ꝓpe os sacerdotis ꝓspiciētes si de
illo passeres exeāt ac musce. Alij sacerdotē
preueniunt fortiter clamantes. Gloria in
excelsis. Credo. ⁊ similia. Nā duȝ sacerdos
facit pausam postq̄ dixit visibiliū ⁊ īuisibi/
liū anteq̄ sequat̄. Et ī vnū dn̄ȝ iesum xp̄m
⁊ illi submurmurātes dicūt. Et ī vnum dn̄ȝ.
⁊c. Multi adhuc nō curāt audire ea que sa
cerdos ī missa dicit: sed suas oratōes ⁊ offi/
cia genuflexi dicūt: qui tamē q̄ diu sacer/
dos alte loquit̄ aut cātat astare debēt misse
cū silētio ⁊ ītēte audire: vt dicit̄ de cōse. di.
i. ī. c. ap̄lica. Quādo vero sacerdos secretas
oratōes ⁊ canonē dicit. tūc possunt ⁊ ipsi di
cere oratōes ⁊ orare. nō tamē cum strepitu
faciēdo pis. pis. pis. ⁊ turbādo mentē sacer/
dotis. Pleriq3 etiā volūt audire missas q̄s/
dā peculiares omissa ꝓpria missa diei dn̄i/
ci aut festi precepti. qui si sciēter id faciūt nō
excusant̄ a pctō nisi audiāt missaȝ ꝓpriam
Unde dicit̄ extra de cele. mis. c. quidā. Qui/
dā laicoꝝ habēt ī ↄsuetudine vt per singu/
los dies audiāt euāgeliū. In principio erat
verbū: ⁊ missas peculiares. hoc ē de sancta
trinitate. ⁊ de scō Michaele. Et ideo statu/
tū ē vt vlterius h̄ nō fiat nisi suo tēpore. Et
nisi aliquis velit ꝓpter reuerētiā sancte tri/
nitatis nō ꝓ alia deuotione audire. Sed si
voluerint vt misse sibi cātent̄ de eodem die
missas audiāt ꝓ salutte viuoꝝ ac etiā defū/
ctoꝝ: hec ibi. Quare vt finem huic sermoni
demus audiēde sunt misse cū oī māsuetudi/
ne ⁊ feruore. qm̄ sic audiētes ↄsequūt̄ ī hoc
seculo dei gratiā ⁊ ī futuro sempiternā glo/
riā: ī qua viuit ⁊ regnat deus per eterna se/
cula seculorum. Amen.

¶ Feria quinta in cena dn̄i. de sacro ba/
ptismatis: ꝑ quod efficiūtur hoīes d̄i filii pro
mittētes in illo abrenunciare diabolo ⁊ ei⁹
pompis. ¶ Sermo. 68.

Q Ui lotus eſt non indi/
get niſi vt pedes lauet:
ſed eſt mundus tot⁹. Uer/
ba ſunt redēptoris nr̄i Joā
nis.iz.c.⁊ in euangelio ho/
dierno. Multa debet eſſe munditia mētis
omnibus qui ꝑ ſacr̄m baptiſmi regenerati
facti ſunt participes:⁊ heredes celeſtis re/
gni dn̄i ieſu xp̄i. Per baptiſmū nāq̄ʒ filij dī
efficimur:ī illo ꝓmittētes abrenūciare dia/
bolo:⁊ omnibus pompis eius vt notat̄ de
ↄſe.di.4.c.p̄ma igit̄.⁊.c.primū īterrogetur.
Qm̄ aūt pleriq̄ʒ tanti bn̄ficij īmemores:oē
cor ſuū ad mūdana atq̄ʒ terrena ↄ̄uertūt
paruipēdētes nō ſolū repromiſſaʒ beatitu/
dinē: verū etiā habitā dignitatē: ⁊ gratiā ꝑ
baptiſmū. Jdcirco de ipſo ī preſenti ſmone
aliq̄ diſcutiem⁹: vt ītelligētes tāti ſacramē/
ti virtutē p̄eminētiā ⁊ ſublimitatē:cōemur
iuxta ſaluatoris noſtri ſentētiā ī v̄bis alle/
gatis ꝓ themate lauare pedes.i.mētis affe
ctiones mūdare ab oī inquinamento:⁊ tur
pitudine inordinati amoris cuiuſcūq̄ʒ boni
creati. De ipſo itaq̄ʒ baptiſmate locuturi
tria myſteria proponimus declarāda.
Primū dicitur diffinitionis.
Secūdū obligationis.
Tertiū fructificationis.
Quid ſit baptiſmus:⁊ d̄ eius inſtitutio/
ne ac materie determinatione:nec nō ⁊ for/
me obſeruatione. Capitulum.j.

P Rimū myſteriuʒ de baptiſmo de/
clarandū dicit̄ diffinitionis:in quo
quid ſit baptiſm⁹ videam⁹. Et licet
Ugo li.z.de ſacramētis pte.6.c.z.dicat.
Baptiſmus eſt aqua diluendis criminibus
ſanctificata ꝑ verbū dei. Tamē ↄueniētior
eſt diffinitio magiſtri qui in.4.di.3:ait. Ba
ptiſmus eſt ablutio corporis exterior facta
ſub forma preſcripta verborum. Secūduʒ
.n. Ric. ſuper prefata diffinitione duplex
ē mā batipſmi.ſ.remota q̄ eſt aq̄:⁊ ꝓpinqua
que ē ablutio ī aqua. Diffinitio ḡ Ugoniſ ex
primit materiā remotā:⁊ illa magiſtri mate
riā ꝓpiquā. Pro declaratiōe autē clariore
hui⁹ ptis:tria adhuc d̄ baptiſmo ↄſiderem⁹
Primo eius īſtitutionē. Secundo ma/
terie determinationē. Tertio forme ob/
ſeruationē. Primo eius īſtitutionē cōſi/
deremus.quādo.ſ.baptiſmus fuit īſtitutus:
Et aliqui dixerunt ꝙ fuit īſtitutus poſt re/
ſurrectionē quādo xp̄s dixit aplis Math.
vltimo. Eūtes docete oēs gētes baptizan/
tes eos ī noīe patris.⁊c. Alii aūt dicunt ꝙ
fuit īſtitutus ab illo tꝑe quo xp̄s ipſuʒ ſcīfi/
cauit. Sed.vt.d.Dama.ī 4.li.c.i. Xp̄s ſcīfi
cauit baptiſmū quādo fuit baptizat⁹. ergo
tūc fuit īſtitutus. Et glo.ſuper illud Luc.3:
Jeſu baptiçato.etc. Baptiçatus inquit eſt
dn̄s mūdari nō indigens:ſed tactu munde
carnis aquas mundans vt vim habeāt ab/
luendi. Sʒ Ric.in.4.dicit ꝙ chriſtus ba/
ptiſmi ſacramētū p̄mo īſtituēdū īſinuauit.
ſecundo inſtituit.tertio īſtitutum obſeruari
precepit. Primū fecit facto ⁊ verbo. Facto
qn̄ a Joanne baptizat⁹ fuit ī q̊ baptiſmo īſi/
nuauit baptiſmū fore ī aqua fiēdū:q̄a ipſe ī
aqua baptizat⁹ fuit:⁊ ī noīe trinitatis īquā/
tū ī ſuo baptiſmo apparuit ꝑſona patris in
voce:⁊ ꝑſona filii ī carne:⁊ ꝑſona ſpū̄s ſcī in
colūbe ſpecie:nec tūc aliquā virtutē rege/
nerādis cōtulit aquis:niſi ꝙ ex tunc ordina
ta fuit aq̄ ad hoc vt ī ea īſtitueret̄ regenera
tionis ſacr̄m. Si tn̄ haberet̄ illa aq̄ q̄ corpus
ei⁹ tetigit ſeruari deberet cū maxīa reuerē
tia ꝓpter mūdiſſimā ⁊ ſāctiſſimā carnē quā
tetigit. Uerbo etiā īſinuauit baptiſmū:qn̄
Joh.3.c.dixit Nicodemo. Niſi q̄s renatus
fuerit ex aqua ⁊ ſpū̄ ſcō nō pōt itroire in re
gnū dei. Scd̄o xp̄s baptiſmū īſtituit q̄d fe/
cit facto ⁊ verbo. Facto. qn̄ vt dicit̄ Joh.
x.baptizauit ꝑ diſcipulos ſuos q̄ de mādato
ei⁹ baptizare ceperūt. Et vt dic̄ Nico.de li
ra ſequēdo Aug. Primo ipſe xp̄s baptiza/
uit diſcipulos ſuos baptiſmo ſuo.ſ.aq̄ ⁊ ſpū̄
ſcō.q̄d etiā ponit̄ de conſecra.di.4.c.qn̄ ab
hieroſolymis.⁊.c.ſi cos. Deīde verbo īſtituit
quādo miſit diſcipulos ſuos binos ad predi
cādū ⁊ baptizādū.de qua miſſione habetur
Luce.x. Tertio xp̄ſ īſtitutū baptiſmū obſer
uari precepit qn̄ poſt reſurrectionē dixit di
ſcipulis. Euntes.⁊c̄. Sāct⁹ v̄o Tho.ī.3.pte
.q.66.dicit ꝙ baptiſm⁹ īſtitut⁹ fuit ante paſ
ſionē xp̄i:ſed neceſſitas vtēdi hoc ſacramen
to īdicta fuit poſt paſſionē ⁊ reſurrectionē:

tum quia in passione xpi terminata sunt fi/
guralia sacramēta: quibus succedit baptis/
mus ꝛ alia sacramenta noue legis: tum etiā
quia per baptismum cōfiguratur homo pas
sioni ꝛ resurrectioni xpi inq̄ntum moritur
peccato: ꝛ incipit nouam iusticie vitaʒ. ꝛ iō
oportuit xp̄m pati prius ꝛ resurgere q̄ hoi/
bus indiceretur necessitas se configurando
morti ꝛ resurrectioni. Et lʒ apl'i baptizassēt
vt dictum ē ante passionē xpi. tñ fm Ric.
adhuc nō publicabant baptismum vt neces
sarium ad salutē: ꝛ lex nō obligat quousque
sit ꝓmulgata. ¶ Secūdo cōsideremus cir/
ca baptismum materie determinationē. ē
.n. baptismi materia aqua. vt ait Ric. ꝛ oēs
doc. tam theologi q̄ canoniste. comprehen
dendo sub aqua ablutionem: que fit ī ea. et
loquendo de baptismo secundum quod di
stinguitur a baptismo sanguinis: ꝛ flaminis
de quib⁹ dicemus in sequēti mysterio. Ra/
tio ē fm Ugo. in li. de sacramētis: qꝛ omne
sacramētum similitudinem quādam habet
ad ipsam rem cuius ē sacramētum. Aqua. n
ē representatiua effectuum baptismi ꝛ rōne
nature ꝛ ratione vsus. Nam aqua est natu
raliter frigida. ratione cuius representat fo
mitis repressionem. Est etiam naturaliter
humida humiditate apta ad abluendū. rōe
cuius representat a sordibus peccati purga
tionem. Est etiam naturaliter diaphana: ꝛ
clara ratione cuius representat gratie illu/
minationem. Quia etiā q̄ntum ad vsum est
multum vtilis: representat sacramētum ba
ptismi esse in effectu valde vtile: Et quia ē
ad habēdum valde facilis: represētat sacra
mētum baptismi esse q̄ntum ad obseruantiā
facile. Et quia etiā q̄ntum ad vsum ē multū
cōis: representat sacramentum baptismi q̄
tum ad necessitatem esse cōe. Nec pōt esse
aliqua artificialis aqua materia baptismi:
sed naturalis tm̄. qꝛ baptismus institut⁹ fuit
sacramentum necessitatis q̄ntum ad omnes
Et iō xp̄s ipsum īstituere noluit nisi ī aqua:
que faciliter posset haberi. ꝛ coiter ab oib⁹
tam pauperibus q̄ diuitibus. quod nō ē verū
de aliqua aqua: nisi naturali. Et si diceret
q̄ ignis esset conueniens materia baptismi
qm̄ fm Dionysium ꝛ Dama. habet vim illu/
minandi. Et Iohēs baptista Math. 3. pre
nuncians xpi baptismum dixit. Ille vos ba
ptizabit in spū sc̄to ꝛ igne. Rñdet Tho. q̄
pp rationes iam tactas aqua ꝛ nō ignis est
materia baptismi. Dictum vero Ioh. fm ex
positionem Hiero. refertur ad spm̄ sanctuʒ
qui sup discipulos in linguis igneis appa/
ruit. vt dicitur Act. 2. Uel per igneʒ pōt in/
telligi tribulatio. vt Criso. dicit sup Math.
quia tribulatio peccata purgat ꝛ cōcupiscē
tiā. quare ignis accipitur ibi metaphorice.
Qm̄ aūt vt superius cōmemorauimus ma
teria propinqua baptismi ē ablutio in aqua
vnde baptizare in greco tantū valet quan/
tū lauare in latino. fm illud Iudith. 12. De/
scendebat in vallem Betulie ꝛ baptizabat
se. Propterea apud nōnullos de īmersione
in aqua dubitatur. vtrū. s. sit necessaria. Et
respōdet Tho. in. 3. pte. q. 66. ꝛ Boñ. ꝛ Ric.
in. 4. di. 3. q̄ q̄uis tutius sit baptizare ꝑ mo
dum īmersionis: qꝛ hoc habet coior vsus: po
test tamen baptismus fieri per modū asper/
sionis vel ꝑ modū effusionis fʒ illud Ezech.
36. Effundā super vos aquā mundam. Sic
apl'i baptizauerūt tria milia hoiuʒ vna die
ñ īmergēdo ſʒ aspergēdo. Et btūs Lauren
tius baptizauit Romanū effundēdo. Qñ ḡ
īmineret necessitas vel propter paucitateʒ
aque: vel propter debilitatem ministri: qui
nō pōt sustentare baptizanduʒ: vel propter
damnum quod baptizandus ex īmersione
timeret: ꝛ verisimiliter dubitaret: potest ba
ptismus sine īmersione celebrari. qꝛ lʒ ablu
tio aque sit de necessitate sacri: modus tam̄
ablutionis per accidens se habet ad sacra/
mentum. Secundum vero Ric. cum totuʒ
corpus nō posset ablui: abluenda ē pars pri
cipalior: vt caput. ꝛ maxime facies: quia in
ea vigent sensus. ¶ Unde credo q̄ si caput
pueri baptizaretur anteq̄ pars corporis ex
eat: quod aliquādo faciēdum est propter pe
riculum mortis. puer baptizatus ē. Si ve/
ro manus vel pes abluatur anteq̄ aliqua
pars alia appareat: volunt aliqui dicere q̄
puer baptizatus esset: quia anima ē in qua/
libet parte corporis tota. Cōmunius tamen
tenetur q̄ de lege cōi non esset baptizatus
q̄uis forte diuina pietas in tali casu vicem

suppleat baptismi. et ideo sẽper quando pe-
riculum mortis iminet abluendum est illud
de puero quod põt ablui siue sit parꝝ siue sit
multũ. hec Ric. Dubitat̃ adhuc a multis an
imersio effusio vel aspersio debeat esse vna
vel trina. Et rñdẽt doc. supius noĩati ꝙ vni
tas vel multitudo imersionũ nõ ẽ de sbstã-
tia baptismi: sꝫ solũ de bene esse. iõ vtrũqꝫ
licite fieri põt. s. semel et ter imergere: qꝛ vni
ca imersione significat̃ vnitas mortis xp̃i: et
vnitas diuinitatis. Per trinã ãt imersionẽ
significat̃ triduũ sepulture xp̃i. et etiã trini-
tas psonaꝝ. Sed vt dicit Tho. diuersis ex
causis ꝫm ordinationẽ ecclesie quãdoqꝫ in-
stitutus ẽ vnus modus: quãdoqꝫ alius quia
enĩ a pricipio nascẽtis ecclesie quidã de tri-
nitate male sentiebãt. xp̃m purũ hoiẽ esti-
mãtes: nec dei filiũ dictũ ꝫm veritatẽ natu
re: sed tm̃ pp meritũ eius quod precipue fu-
it ĩ morte. iõ nõ baptizabãt in noĩe trinita-
tis: sed ĩ cõfiguratione mortis xp̃i. et vna im
mersione: quod reprobatũ fuit ĩ primitiua
ecclesia: statutumqꝫ vt baptizaret̃ ĩ noĩe pa
tris etc. et tunc imergẽdo. sicut patet de ꝯse.
di. 4. c. postq̃ vos. et c. si quis ep̃us aut pre-
sbr et c. de trina. et c. eodẽ modo. et c. multi.
Postmodũ vero inoleuit quorũdã heretico
rũ et scismaticoꝝ error. qui ꝫm Aug. sup Jo.
male sẽtiebãt de vnitate diuinitatis. iõ ĩ de
testationem erroris coꝝ fuit statutũ ĩ ꝯcilio
Tholetano vt vna tm̃ fieret imersio. sicut
habet̃ de conse. di. 4. c. pp vitãdum. Sꝫ ces
sãte tali causa coĩter obseruatur ĩ baptismo
trina imersio. vt põt colligi extra de baptis-
mo et eius effectu. c. i. et ideo grauiter pecca-
ret aliter baptizãs quasi ritũ ecclesie nõ ob
seruãs: nihilominus tñ esset baptismus. Oc-
currit aũt pp dicta dubitare circa talem ca
sum. Quidã existẽs sup pontem nõ potens
habere aquã ad baptizãdum puerũ et veri-
similiter timẽs eũ cito moriturũ itendẽs p-
uidere saluti pueri proiicit eum ĩ aquã cum
ĩtentione baptizãdi proferens verba: ĩ qui-
bus consistit debita forma. postea puer eua
dit aliquo casu: vtꝝ talis debeat reputari
baptizatus. Et aliquibus videtur ꝙ sic. qꝛ
ibi cõcurrunt debita forma: debita mate-
ria: et debita itẽtio. Ric. aũt di. 4. quarti te

net cõtrariũ. qm̃ cum pp̃ria materia baptis-
mi sit ablutio ĩ aqua: quod aqua abluit: pri
mo aqua coopit̃ ĩ toto vel ĩ parte. et postea
discoopitur: vnde pp primũ baptism⁹ repre
sẽtat xp̃i sepulturã. et pp secũdum resurrecti
onem. Quãuis autem puer in casu predicto p
actũ illius qui ipsũ piecit in aquã imergat.
nõ tamen est actus ordinatus ex sui natura
ad hoc vt puer abluat̃: sꝫ ad hoc vt submer
gatur. Et ideo si aliquo casu puer extrahat̃
de aqua puer esset baptizãdus: qm̃ illa im-
mersio q̃tum fuit ex sui natura nõ ordĩaba
tur ad eleuationem pueri de aqua sꝫ ad sub
mersionem. ¶ Tertio circa baptismũ cõsi-
deremus forme obseruationem. Est. n. for-
ma baptismi. Ego te baptizo in noĩe patris
et filii et spiritus sancti. vt habetur extra de
baptismo. c. i. Et vt dicunt doc. nulli lꝫ mu-
tare aliquid q̃tum ad illud quod ẽ de essen
tia forme: et si mutat̃ nihil agitur. et vltra h⁰
culpa ĩcurrit̃. Si aũt aliqd qd ptinet ad for
mã ex sola determinatione ecclesie mutat̃:
nihilominus est sacr̃m: sed culpa ĩcurritur.
Verũ ab apl̃is qui baptizabãt ĩ noĩe domi-
ni iesu. vt habetur Act. 8. c. nõ fuit mutata
forma q̃tum ad ĩtellectum. qꝛ ĩ nomine xp̃i
tota trinitas intelligitur. sed solum q̃tum
ad vocem. nec hoc ipsi potuissent nisi ex fa-
miliari cõcilio spũs sci. Et hoc fuit vt dicit.
Tho. vt nomen xp̃i quod erat odiosum iu-
deis et gentib⁹ honorabile redderetur. Nec
põt dari baptismus. d. In noĩe trinitatis nõ
exprimendo psonas. nec in noĩe vnius pso-
ne nõ exprimẽdo alias: qm̃ sacr̃a habẽt effi
caciã ab institutione xp̃i. et iõ si pretermitta
tur aliquid eorũ que xp̃s ĩstituit circa aliqd
sacr̃m efficacia caret: nisi ex spãli dispensa-
tione eius qui virtutẽ suã sacr̃is nõ alliga-
uit. xp̃us aũt ĩstituit sacr̃m baptismi dari cũ
ĩuocatione trinitatis: et iõ quicquid desit ad
ĩuocationem plenã trinitatis tollit ĩtegrita
tẽ baptismi. Nec obstat ꝙ in noĩe vni⁹ pso-
ne ĩtelligat̃ alia sicut ĩ noĩe patris ĩtelligit̃ fi
lius: aut ꝙ ille qui noĩat vnã solã psonã põt
habere rectam fidem de tribus: quia ad sa-
cramentũ sicut reqrit̃ materia sẽsibilis. ita
et forma sensibilis vnde non sufficit intelle-
ctus vel fides trinitatis ad pfectionẽ sacra

mēti nisi sēsibilib⁹ v̄bis trinitas exprimatur vnde ⁊ ī baptismo xp̄i vbi fuit origo sāctificatio nostri baptismi affuit trinitas sēsibilibus signis.s.pater in voce. fili⁹ ī humana natura. ⁊ spūs scūs ī colūba. Notādum tñ: vt inquit Tho. qñ greci baptizāt in noīe p̄ris ⁊ filii ⁊ spūs sācti. tñ dicūt. baptizet̄ seru⁹ xp̄i: ⁊ nō ego te baptizo. qđ ip̄i faciūt ad euitandū āntiquoꝝ errorē qui virtutē baptismi baptiste attribuebāt. d. Ego sum pauli. ego cephe. ⁊ nihilomin⁹ quia ī illa forma exprimitur actus exercitat⁹ p ministrū cū īuocatione plena trinitatis: v̄uz p̄ficit̄ sacramētū. qm̄ ego nō ē đ s̄ba forme: sz ponit̄ ad maiorē expressionē ītētionis. Nec sufficit verba corde cogitare nisi vocaliter exprimantur. qr vt īquit Boñ. In vocali expressiōe v̄boꝝ significat̄ pfecta fidei ꝓfessio: que ↄsistit ī v̄bo ⁊ ī corde. Significat̄ etiā ꝙ regeneratio facta ē p v̄bū īcarnatū: qđ optime significatur p v̄bū voce īductū. Hinc Aug⁹ ait. i.q. i.c. detrahe. Detrahe v̄bū. aqua qd erit nisi aqua? Accedit v̄bū ad elemētū: ⁊ fit sacr̄m Unde ista tāta virtus aque vt corp⁹ tāgat: ⁊ cor abluat nisi faciēte v̄bo? Et idē Aug⁹. Baptism⁹ inquit ē tinctio ī aqua v̄bo vite sāctificata. Propter predicta vt plenior habeat̄ cognitio de forma baptismi. Sciēdū ē ẜz Ric. ⁊ Boñ. ꝙ forma pōt variari sex modis. Prīo subtrahēdo. Scđo addēdo. Tertio īterponēdo. Quarto corrūpēdo. Quīto v̄bū p v̄bo ponēdo. Sexto trāsponēdo.

¶ Primo variat̄ forma subtrahēdo. Et q̄tuz ad hoc sciēdū ꝙ si subtrahit̄ aliqd de essētia forme nō remanet virt⁹ baptismi. Et qr tota ista pars In noīe p̄ris ⁊. fi. ⁊. s. s. p quā exprimit̄ p̄ricipalis baptizāſ ⁊ sāctificat̄ elemētū: ē de essētia forme. iō si de hoc subtrahat̄ aliqd nō remanet virt⁹ baptismi. In alia āt pte forme que ē: Ego te baptizo. sūt aliqua ptinētia ad essētiā forme. s. exp̄ssio act⁹ baptizādi. ⁊ psone baptizate. eo ꝙ ī illa termīatur baptizādi act⁹. Unde si aliqđ predictorū subtrahat̄ nō remanet virt⁹ baptismi. expressio āt ministri nō videt̄ esse đ essētia forme: quā christ⁹ tradidit ī baptismi īstitutiōe qr a ministro baptismus nō hz v̄tutē. 2° variat̄ forma addendo. Et vt ait Ric. circa h̄ cōsiderāda sunt duo. vnum ex pte addentis aliud ex pte additi. Si. n. addēs illud quod addit ītendit esse de essentia forme volens baptizare ī alia fōma q̄ baptizaret ecclesia tollitur virtus baptismi. ad quā requirit̄ ꝙ baptizās ītendat facere quod facit ecclesia: si etiā illud quod additur ē corruptiuum forme nō remanet v̄tus baptismi. vt si postq̄ dictum est: ⁊ spūs sācti: addatur hi⁹ determinatio: creati: vel minoris q̄ pater ⁊ filius ⁊ hi⁹. Si autē addens non ītendat mutare ritum vel formā ecclesie. ⁊ illud quod addit ñ est corruptiuum forme. nō tollitur per hoc virtus baptismi. vnde si baptizās terminata forma qua vtitur ecclesia superaddit illud: ⁊ beata virgo adiuuet te: aut aliquid cō simile. vel si in principio forme addat nomē proprium: post hoc pronomen ego. dicendo: Ego Joānes baptizo te. ⁊c. non tollit̄ virtus baptismi. 3° variat̄ forma īterponēdo seu īterrumpēdo. Et circa hoc aduertendum ꝙ cū actus baptizādi sit act⁹ vni⁹: si fiat īterpositio talis que corrumpat vnitatem actus: ⁊ maxime si corrumpat cōtinuitatē ītentiōis baptizātis non remanet v̄tus baptismi. vnde si baptizās postq̄ dixit. Ego te baptizo ī noīe patris: īterponat vnā longā narrationem: vel vadat ad faciendum aliquod negociuz: ⁊ postea reuertatur ⁊ dicat. ⁊. f. ⁊. s. s. ñ est puer baptizatus. Si āt interpositio sit modica: ita. s. ꝙ non discontinuet ītentionē baptizātis: neque actum ẜm vsum coēm: ⁊ īterpositum nō sit forme corruptiuum. non propter hoc impeditur virtus baptismi. vnde si baptizās postq̄ īcepit actū tussiat: vel dicat taceatis. vel aliquid simile. ⁊ postea pficiat non propter hoc impeditur virtus baptismi. Quarto variatur forma corrumpēdo. ⁊ tunc si corruptio verborum sit talis ꝙ non remaneat eadem significatio: nec ẜm īstitutionem prime impositionis nec ẜm accomodationem vsus: impeditur virtus baptismi. Si āt sit talis ꝙ q̄uis non remaneat significatio secundum institutionem prime impositionis: remanet tñ secundum accomodationem vsus: Tunc si nō fiat talis corruptio ex malicia vel derisiōe: sz ex ignorantia vel defectu lingue: non ꝓpter hoc ī/

peditur virtus baptiſmi. Unde de conſe. di. 4. c. rettulerũt. zacharias papa Bonifacio epõ ita ſcribit. Rettulerunt nuncii ꝙ fuerit in eadem ꝓuincia ſacerdos qui latinam linguam penit⁹ ignorabat. ⁊ dũ baptizaret neſciens loqui latine infrĩgens lĩguaꝫ diceret Baptizo te in noĩe pr̃ia ⁊ filia ⁊ ſpũs ſanctia ⁊ ꝑ hoc tua reuerẽda ſcitas cõſiderauit eos baptizare: ſed ſciſſime frater. ſi ille qui baptizauit nõ errorẽ ĩducens aut hereſim: ſed ꝓ ſola ignorantia rõne locutionis ĩfrĩgẽdo linguã. vt. ſ̃. dixim⁹ hoc baptizãs dixiſſet: ñ poſſumus cõſẽtire vt denuo baptizet̃. 5° variatur forma ṽbũ ꝓ ṽbo ponẽdo. ⁊ tũc ſi accipiat̃ ṽbũ ꝓ ſua materia que ẽ vox. ponere ṽbũ ꝓ ṽbo nõ ĩpedit ṽtutẽ baptiſmi: qꝛ in qualibet lingua licitũ ẽ baptizare q̃uis male faceret latin⁹ ſi baptizaret ĩ lingua greca vel hebrea: niſi ex aliquo caſu impitiã ligue latine ĩcurriſſet: ⁊ ĩ linguis aliis cẽt pit⁹. Si ãt accipiat̃ ṽbũ ꝓ ſua materia ⁊ forma ſil̃. vl̃ ſua forma tm̃: cum forma ṽbi ſit ſignificatio poner̃ ṽbũ ꝓ ṽbo exñti d̃ eẽntia forme. ĩpedit ṽtutẽ baptiſmi: qꝛ talis mutatio corrumpit formã. Uñ ſi diceret̃. In noĩe genitoris ⁊ geniti. nõ eſſet baptiſm⁹: eo ꝙ ꝑ nomẽ patris ⁊ nomẽ filii ſignificãtur ipſe ꝑſone principaliter. per genitorẽ aũt ⁊ genitũ ſignificãtur actus notionales. ¶ 6° variatur forma trãſponẽdo. ⁊ tũc ſi fiat talis trãſpoſitio que mutet ſenſũ orõnis quã hꝫ ex vi ordinis verboꝝ ĩpedit̃ ṽtus baptiſmi. vt ſi dicat̃: Ego pr̃is ⁊ filii baptizo te ĩ noĩe ſpũs ſcĩ. qꝛ ex vi iſtius ordinis ṽborum ſenſus ẽ. Ego qui ſũ pr̃is ⁊ filii ⁊c. ⁊ hoc quod dico: in noĩe: nõ accipitur niſi reſpcũ ſpũs ſcĩ. Si aũt tranſpoſitio nõ mutat ſignificationem orõnis: quam hꝫ ex vi ordinis ṽboꝝ tunc dico ꝙ ſi non fiat ex malicia: ſed ex ignorãtia. non impedit̃ virtus baptiſmi: Si autem fiat ex malicia ĩpedit̃ propter defectũ ĩtentionis ĩ baptizãte

¶ Qualiter omnes tenẽtur baptizari d̃ neceſſitate. ⁊ d̃ poteſtate baptiſmatis. ac de cõditionibus que ſeruari debent in baptiſmo ¶ Cap. z.

Secũdum myſteriũ de baptiſmo declarãdum d̃ obligatiõis in quo tria adhuc habemus nõ immerito exquirere ⁊ cõſiderare ad hoc vt pꝰ iſta dilucidioꝛ appareat. prĩo cõſiderabim⁹ ptãtẽ. z° neceſſitatem. 3° qualitatẽ. P̊ cõſideremus baptiſmi ptãtẽ. quis. ſ. ptãtẽ habeat baptizãdi. ⁊ circa hoc quinqꝫ dubia ſolẽt emergere. ¶ Primũ. vtrũ ad diaconũ ꝑtineat baptizare. Et arguũt quidã ꝙ ſic. p̊ qꝛ ſil̃ iniũgitur a dñõ officiũ baptizãdi. ⁊ p̃dicãdi ſꝫ illud Math. vlt. Eũtes docete ⁊c. ſed ad officiũ diaconi ꝑtĩet euãgelizare. ergo videtur ꝙ etiã ad officiũ diaconi ꝑtineat baptizare. z° arguunt. qꝛ btũs Laurẽtius cuꝫ eſſet diaconus plures baptizauit. Sed contra ẽ quod dicit Gelaſius papa. 93. di. c. diacones. vbi ait. Diacones propriã conſtituimus obſeruare mẽſurã: nec vltra tenorem paternis canonibus deputatũ quippiã temptare ꝑmittim⁹. Et ĩfra. Abſqꝫ epõ vl̃ p̃ſbytero baptizare nõ audeant. nec predictis ordinibus fortaſſe longius cõſtitutis neceſſitas extrema cõpellat. Ad idẽ eſt tex. de conſe. di. 4. in. c. cõſtat. Pro ſolutione ergo preſentis dubii rñdet Tho. 3. ꝑte. q. 67. ꝙ ſicut celeſtium ordinum proprietates ⁊ eorũ officia ex eorum noĩbus accipiuntur: vt dicit. Dio⁹ in li. de cele. hierar. ita etiã ex noĩbus eccleſiaſticorum ordinuꝫ accipi põt quid ad vnũquenqꝫ pertineat ordinem. Dicũtur autem diacones quaſi miniſtri: quia ad eos ñ pertinet aliquod ſacr̃m principaliter: ⁊ quaſi ex proprio officio prebetur: ſed miniſteriũ adhibere aliis maioribus in ſacramẽtoruꝫ exhibitione. ſicut habet̃. 93. di. ĩ. c. diaconi. ĩ c. nõ oportet. ⁊ ĩ alio. c. diaconi. ⁊ ĩ. c. legim⁹. ⁊ ĩ. c. dñs. Quare ad diaconũ nõ ꝑtinet q̃ſi ex ꝓprio officio tradere ſacramẽtũ baptiſmi: ſed in collatione hui⁹ ſacr̃i ⁊ alioꝝ aſſiſtere ⁊ miniſtrare maiorib⁹. Hĩc Iſidor⁹ li. z. de officiis ait. Ad diaconũ ꝑtinet aſſiſtere ⁊ miniſtrare maioribus ſacerdotib⁹ ĩ oĩbus q̃ aguntur in ſacramentis xp̃i ĩ baptiſmo. ſ. in chriſmate. in patena. ⁊ calice ¶ Ad primum ergo dicendum ꝙ ad diaconum pertinet recitare euãgelium in eccleſia: ⁊ predicare ipꝫ poſtmodum cathetizandis. Unde ⁊ Dio⁹ dicit ꝙ diaconi habent officium ſuper immundos. inter quos ponit cathecuminos. ſꝫ docere. i. exponere euangelium ꝑtinet ꝓpe ad epiſcopum. vñ nõ ſeqtur ꝙ ad diacones

ꝑtineat officium baptizandi. Beatus vero Laurentius baptizauit neceſſitatis cā. Secūdum dubiū ē. vtrum baptizare ſit officiū pꝛeſbyteroꝝ. Et reſpondet Tho. ꝙ ſic. eo ꝙ ſacerdotes ad hoc cōſecrātur vt ſacramentum coꝛpoꝛis xp̄i cōficiant. Illud aūt eſt ſacramētum eccleſie vnitatis. Per baptiſmū aūt aliquis fit ꝑticeps eccleſie vnitatis. qa ianua ē ⁊ fundamētum alioꝝ ſacramētoꝛū vt dicit̄ de conſe. di. 4. c. cum itaqꝫ. Unde ⁊ baptizatꝰ accipit ius accedendi ad menſam dn̄i: qꝛ ſine baptiſmo alia ſacramenta ꝯferri nō pn̄t. vt habet̄. i. q. i. c. ſi quis ꝑ ignoꝛantiā. Jō ſicut ad ſacerdotem ꝑtinet cōſecrare eukariſtiam: ad quod pꝛincipaliter oꝛdinat̄ ſacerdotium: ita ad pꝛopꝛiū officiū ſacerdotis ꝑtinet baptiçare. Eiuſdem enī videt̄ eſſe operari totum ⁊ partem in toto diſponere. Et ſi diceretur ꝙ ſolum epiſcopoꝝ ē baptizare: quia ipſoꝛum ē docere vt dicit Dioꝰ in li. eccleſiaſtice hierar. Rn̄det Tho. ꝙ officium docendi ⁊ baptizādi dn̄s ap̄lis iniunxit quoꝛum vicem gerūt ep̄i. aliter tamē ⁊ aliter. Nam officium docendi cōmiſit eis xp̄s vt ip̄i per ſe illud exercerēt tanꝗ̄ pꝛincipaliſſimum. Unde ⁊ ipſi ap̄li dixerunt Act. 6. Nō ē equum nos derelinquere verbū dei: ⁊ miniſtrare mēſis. Officiū āt baptizādi cōmiſit apoſtolis vt ꝑ alios exercēdum. Unde. i. Coꝛ. i. dicit ap̄ls. Nō enim miſit me xp̄s baptizare: ſed euangelizare. ⁊ hoc ideo quia in baptizādo nihil oꝑatur meritum ⁊ ſapientia miniſtri: ſicut ī docēdo. nec tn̄ ꝑ hoc excluditur quin epiſcopi poſſint baptizare. nā ⁊ ap̄ls dicit ſe quoſdam baptizaſſe in ep̄la vbi ſupꝛa. ¶ Tertium dubiū. vtrū laicꝰ poſſit baptizare. Et rn̄detur ꝙ ad miſericoꝛdiā eius qui vult omnes homines ſaluos fieri ꝑtinet vt in his que ſunt de neceſſitate ſalutis hō de facili remediuꝫ īueniat. Inter oīa aūt alia ſacramēta maxime neceſſitatis eſt baptiſmus: qui ē regeneratio hoīs ī vitam ſpūalem: quia pueris aliter ſubueniri n̄ pōt: ⁊ adulti non poſſunt aliter ꝗ̄ per baptiſmū plenā remiſſionē cōſequi ⁊ ꝗ̄tum ad culpā: ⁊ ꝗ̄tum ad penā. Et ideo vt homo circa remediū tam̄ neceſſarium defectiuum pati n̄ poſſit: īſtitutum ē vt etiam laicus iminente neceſſitate baptizare poſſit. vt habet̄ de cōſe. di. 4. c. conſtat. ⁊ c. in neceſſitate. Nō debet tamen laicus facere illa ſacramentalia baptiſmi que faciunt ſacerdotes: que ꝑtinēt ad ſolēnitatem: nō aūt ad neceſſitatem baptiſmi. ⁊ ideo ſolum a ſacerdote fieri debēt. cuius ē ſolēniter celebꝛare. ¶ Quartū dubium ē. vtrum mulier poſſit baptizare. Et reſpondet Tho. ꝙ ſicut nec laicus debꝫ baptizare pn̄te clerico: nec clericus pn̄te ſacerdote: ita ⁊ femina non debet baptizare nō ſolum pꝛeſente clerico vel ſacerdote: ſꝫ nec etiā pꝛeſēte viro ſiue maſculo. In neceſſitatis tamen articulo pōt abſqꝫ ſolēnitate baptizare. vt habet̄ de conſe. di. 4. c. mulier. ¶ Quintū dubiū ē. vtrū ille qui nō ē baptizatus poſſit baptizare. Reſpondet Tho. ꝙ ꝑ eccleſiam determinatum ē ꝙ nō baptizati ſiue ſint iudei ſiue pagani poſſunt baptiſmi ſacramētum cōferre: dūmodo in foꝛma eccleſie baptizent. vt patet de conſe. di. 4. ī. c. romanus pontifex. ⁊ in. c. a quodam. Si āt foꝛma eccleſie nō fuerit obſeruata: ſacramētū baptiſmi nō cōfertur. Et ſic ītelligenduꝫ ē illud Grego. ſcd̄i in. c. quos a paganis. de cōſe. di. 4. Quos a paganis baptizatos aſſeruiſti. ſ. eccleſie foꝛma nō obſeruata: vt d̄nuo baptizes in nomine trinitatis mandamus. Notādum aūt ꝙ ſi talis baptiſmus a pagano ſiue īfideli ſuſcipitur neceſſitate vrgente debite fit. Si vero extra articulum neceſſitatis hoc fieret: vterqꝫ grauiter peccaret. ſ. baptizans ⁊ baptizatus. ⁊ per hoc īpediret̄ baptiſmi effectus: licet non tolleret̄ ipſum ſacramentum. Et ſi diceretur quō ille qui nō ē baptizatus cuꝫ nō ſit miniſter eccleſie pōt baptizare: Reſpondetur ꝙ ille q̄ non ē baptizatus ꝗ̄uis non pertineat ad eccleſiam re uel ſacramento. pōt tamen ad eā ꝑtinere intentione ⁊ ſimilitudine actus. inꝗ̄tum. ſ. intendit facere quod facit eccleſia. ⁊ foꝛmam eccleſie ſeruat in baptizando ⁊ ſic oꝑatur tantum exterius vt miniſter xp̄i: q̄ interius baptizat. vt notatur de conſe. di. 4. c. ſi inter bonos. ⁊ c. baptiſmus. ⁊ c. cum baptizat. Secundo conſideremus baptiſmi neceſſitatem. Et circa hoc quiqꝫ adhuc dubia ſūt aperienda. pꝛimo vtrum omnes te

neantur ad susceptionē baptismi. Et respon
detur ꝙ post diuulgationem īstitutiōis ei⁹
oēs tenētur baptizari. Unde Aug⁹ de fide
ad petrū dicit illud quod scribitur. 15. q. i. in
c. velis firmissime. Firmissime tene: ⁊ nulla
tenus dubites: exceptis illis qui pro xp̄i no/
mine suo sāguine baptizātur nullū hoīez ac
cepturū vitam eternā: qui nō hic amabilis
suis fuerit per penitētiam fidemqȝ conuer/
sus. ⁊ per sacramētum fidei ⁊ penitētie. i. ꝑ
baptismum liberatus. Et Criso⁹ idem dicit
in sentētia de cōsecra. di. 4. c. nō pōt. Tāte
aūt dignitatis ē baptismus: ꝙ etiā sāctifica
ti in vtero debēt baptizari: vt inquit boñ.
in. 4. di. 6. ⁊ hoc triplici ratione. Prima rō ē
ꝑꝑ bonum obedientie: q₂ deus precepit: vt
oēs renascantur aqua. Secunda ē propter
humilitatem. q₂ vnusquisqȝ debet se repu/
tare peccatorem: ⁊ indigere xp̄i redemptio
ne. Tertia rō ē propter vnitatem: vt ab ali
is membris xp̄i homo nō discordet. Secun
dum dubium vtruȝ sine baptismo posset q̄s
saluari. Et rn̄det Tho. ꝙ sacramētum ba/
ptismi dupliciter pōt alicui deesse. vno mō
⁊ re ⁊ voto. quod cōtingit illis qui nec bapti
zantur nec baptizari volunt: quod manife/
ste ad contēptum sacramenti ꝑtinet q̄ꝫtum
ad illos qui habent vsum liberi arbitrii. ⁊ ta
les salutem consequi non possunt. Alio mo/
do pōt sacramentum baptismi alicui deesse
re: sed nō voto: sicut cum aliquis desiderat
baptizari: sed aliquo casu preuenitur morte
anteq̄ꝫ baptismum suscipiat. talis auteȝ sine
baptismo actuali salutem consequi pōt. Un
de Amb. dicit de valentiniano qui cathecu
minus mortuus fuit. Queȝ regeneraturus
eraȝ amisi. verūtamen ille gratiā quā popo
scit nō amisit. Et de hoc Aug⁹ de cōse. di. 4.
in. c. baptismi. ita ait. Baptismi vicē aliquā
do implere passionem de latrone illo cui nō
baptizato dictum ē. Hodie mecuȝ eris ī pa
radiso. beatus cyprianus nō leue argumē/
tum assumit: quod etiam atqȝ etiam cōside
rans īuenio nō tm̄ passionem ꝓ nomine xp̄i
id quod baptismo deerat posse supplere: sȝ
etiam fidem ⁊ conuersionem cordis si forte
ad celebrandum mysterium baptismi ī an/
gustiis temporum succurri non pōt. hec ibi.

Cui consonat notabile dictum Inno. tertii.
in. c. ap̄licā. extra de presbytero nō baptiza
to. Propter ista autem magister sētentiaꝝ
ceteriqȝ theologi distinguunt tria baptisma
ta. Primum vocant flaminis. s. sp̄us sancti:
quo baptizātur hi qui baptizari vellent: vt
dictum ē: ⁊ nō possunt. Secūdum vocāt ba
ptismum fluminis. i. aque. de quo loquimur
Tertium dicunt baptismū sanguinis cum
quis nō valens baptizari aqua: patitur pro
fide xp̄i: ⁊ moritur pro confessione eius. cui
ianua celi aperitur. vt dr̄ de conse. di. 4. c.
cathecuminum. Et si obiiceretur ꝙ nō ē ni
si vnum baptisma. iuxta illud ap̄li. Eph. 4.
Unus deus: vna fides: vnum baptisma. rn̄
det tho. ꝙ tria baptismata p̄dicta vnū dici
pn̄t propter vnitatē sp̄us sācti: a quo habēt
virtutē ⁊ gratiā. Uel pōt dici ꝙ vnum ē ba
ptisma sacramētū. s. fluminis: seu aque. alia
vero duo lȝ cōferant salutem. tamē non sūt
sacramētum vt dicit Boñ. in quarto. di. 4.
Tertiū dubium. vtrū baptismus sit differē
dus vel accelerādus. Et rn̄det Tho. ꝙ circa
hoc est distinguēdum de baptizandis. Naȝ
aut sunt pueri aut adulti. si sunt pueri nō ē
differendum baptisma. Primo quidem q̄a
nō expectatur ī eis maior instructio aut ple
nior conuersio. Secūdo propter periculuȝ
mortis: q₂ eis nō pōt alio remedio subueniri
nisi ꝑ sacramētū baptismi: quib⁹ baptismus
prodest ꝑꝑ fidem offerentium ⁊ ecclesie. vt
dicit Aug⁹ de conse. di. 4. c. illud ꝑscrutari.
Et Isidorus ibidē in. c. ꝑuuli. Si aūt argue
retur ꝙ actus actiuorum sunt in patiente ⁊
disposito s̄m Ar. in. 2. de anima. sed in par/
uulis nulla precessit dispositio ad susceptio/
nem effectus baptismi. ergo baptism⁹ n̄ pōt
causare suum effectum ī paruulis. Respon
det Ric. ꝙ illa propositō debet intelligi de
actiuo limitate virtutis. Deus aūt a quo s̄e
principaliter effectus baptismi: agens ē īfi/
nite virtutis. Minor etiam argumenti rea
liter intellecta falsa est. quia fides ecclesie
aliquo modo ad susceptionem baptismi dis/
ponit: quare pueri q̄ꝫ citius comode fieri po
test sunt baptizandi. Si vero de adultis lo/
quimur: quibus subueniri pōt ꝑ baptismi d̄/
siderium vt supra dictum ē tunc eis vt ait

· 179 ·

Tho. nõ statim cũ cõuertuntur ẽ sacramentum baptismi cõferẽdum: sed oportet differre vsq3 ad aliquod certũ tẽpus. Primo quidem propter cautelã ecclesie: ne decipiatur cõferens sacramẽtum credẽtibus ficte: vnde de conse. di. 4. i. c. iudei. dñ. Judei quorũ pfidia frequẽter ad vomitum rediit: si ad leges catholicas venire voluerint: octo menses iter cathecuminos ecclesie limen introeant: ⁊ pura fide venire noscuntur: hanc demum baptismi gratiã mereant̃. Secũda rõ dilationis ẽ vtilitas eorum qui baptizãtur qui aliquo tẽporis spacio indigent ad hoc ꝙ plene instruant̃ de fide: ⁊ exercitẽtur in his que ptinet ad xp̃ianam vitã. Tertia ratio ẽ sacramẽti reuerentia: ob quam antiqtus adulti baptizabãtur in duabus precipuis solẽnitatibus. pasca. s. ⁊ pent. vt habetur ꝺ cõse. di. 4. c. de cathecuminis. ⁊ c. duo tpa. ⁊ c. venerabilis. Põt tamen omitti dilatio p̃dicta aut propter necessitatez: puta cũ aliquis baptizari cupiẽs esset in articulo mortis psecutiõis ⁊ naufragii. vt expresse habetur de consc. di. 4. in. c. hi qui. Aut quãdo illi qui sunt baptizãdi apparent pfecte instructi in fide ⁊ ad baptismum idonei. sicut philippus apl's statim baptizauit eunuchũ. vt habetur Act. 8. c. ⁊ petrus Cornelius: ⁊ cos qui cum ipso erant. Act. xi. Quartuz dubiũ. vtrum peccatores ad baptismũ accedẽtes teneantur sua peccata cõfiteri. Respondet Tho. ꝙ duplex ẽ peccatorum confessio vna que fit iterius deo. ⁊ hec̃ requirit̃ ante baptismum. vt. s. homo peccata sua recogitans de eis doleat: Nõ enim põt incboare nouam vitam: nisi eum peniteat veteris vite. vt Aug⁹ dicit in li. de penitẽtia. Alia ṽo ẽ cõfessio peccatoruz exterior que fit sacerdoti: ⁊ talis confessio nõ reqritur ãte baptismum primo quidem quia talis confessio cũ respiciat psonam ministri pertinet ad pnie sacramẽtum quod nõ requiritur ãte baptismum: quia est ianua oium sacramentorum. Secũdo qꝛ cõfessio exterior que fit sacerdoti ordinatur ad hoc ꝙ sacerdos cõfitentem absoluat a peccatis: ⁊ liget ad opera satisfactoria: que baptizãdis ñ sunt iponẽda. ꝼm illud Amb. in glo. Ro. xi. Grã dei in baptismo nõ requirit gemitũ neq3 planctũ: vel ẽt opus aliquod: sed solã fidem. ⁊ oia gratis cõ donat. Que verba notãtur de cõse. di. 4. i. c. sine penitẽtia. Baptizandi etiã nõ idigent remissione peccatoꝝ p claues ecclesie: qb⁹ oia remittuntur p baptismũ. Sufficit ꝙ hiis qui baptizãtur cõfessio generalis: quã faciunt ꝼm ritũ ecclesie abrenũciantes sathane: ⁊ oibus opib⁹ eius. Si tamẽ ex sua deuotione vellent cõfiteri audiẽdi sũt: nõ ad hoc ꝙ satisfactio eis iponatur: sed vt cõtra peccata consueta eis spũalis vite iformatio tradatur. Quitum dubiũ. vtrũ pueri iudeorum ⁊ ifidelium sint iuitis parẽtibus baptizandi. Et respõdetur ꝼm sententiam Ric. di. 64. ⁊ Tho. 2ª. 2. q. 10. ⁊. 3. parte. q. 68. ꝙ filii ifidelium aut habent vsum rationis: ⁊ annos discretionis: aut nõ. si sic: quoniã q̃tũ ad ea que sunt iuris diuini vel naturalis incipiunt sue ptãtis esse. ideo propria voluntate inuitis parentibus baptizari pñt. Si vero nondum habent vsum liberi arbitrii baptizari non debent: quoniam nunq̃ hoc fecit ecclesia. ⁊ hoc duplici ratione. Una quidem est propter periculum fidei. Si eni pueri nondum vsum rationis habentes baptismum susciperent: postmodum cum ad perfectam etatem peruenirent: de facili possẽt a parentibus induci vt relinquerent quod ignoranter susceperunt: quod vergeret in fidei detrimẽtuz. Alia ratio ẽ quia repugnat iusticie naturali. Filius enim est aliquid patris: ⁊ primo quidem a parentibus nõ distiguitur secundum corpus q̃diu ĩ matris vtero continetur. Postmodũ vero postq̃ a matris vtero egreditur anteq̃ habeat vsum liberi arbitrii continetur sub parentum cura sicut sub quodam spũali vtero. Qz diu enĩ vsum rationis non habet puer: non differt ab aĩali irrõnali. vnde sicut bos vel equus alicuius est: vt vtatur eo cuz voluerit sicut proprio instrumento secundum iura ciuilia: ita de iure naturali est ꝙ filius anteq̃ habeat vsum rationis sit sub cura patris. quare inuitis parentibus non debet filiis baptisma dari. Ipsi etiã ifideles adulti nullo mõ coacti sunt baptizãdi. vt dr̃. 45. di. c. de iudeis. quia vt ibi hr̃ tales non sunt

ĩuiti ſaluādi:ſed volētes:vt integra ſit for/
ma iuſticie. Sicut enim proprii arbitrii vo/
luntate homo ſerpēti obediēs periit:ſic vo/
cante ſe grā dei propria mētis ↄuerſione gſ
q₃ credēdo ſaluaꞇ̃. Notādum tñ ſm Ric. ſe
quēdo ſniam Inno.tertii.in.c.maiores. ex/
tra de bap.⁊ eius effectu. ꝙ aliquis pōt co
gi ad baptiſmum ſuſcipiēdum duplici coa/
ctione. Prima ē coactio abſoluta: qñ quis
baptizetur inuitus ⁊ penitus cōtradicens:
qui licet abluatur exterius ⁊ baptizetur ſ₃
debitam formā:tñ nec rem nec caracterem
ſuſcipit ſacri. 2ª ē coactio conditionalis: qñ
quis terroribus atq₃ ſuppliciis violēter at
trahitur ⁊ ne detrimētum incurrat:baptiſ/
mi ſuſcipit ſacrm:talis ſicut ⁊ is qui ficte ad
baptiſmum accedit caracterez ſuſcipit xp̄ia
nitatis ĩpreſſum:⁊ ipe tanꝙ̃ cōditionaliter
volens:licet abſolute nō velit cogēdus eſt
ad obſeruantiam fidei xp̄iane. ¶ Tertio cō
ſideremus baptiſmi qualitatem. Debet nā/
q₃ baptiſmus conferri qñ a miniſtris eccle
ſie datur.cū quinq₃ conditionibꝰ.prima dici
tur vnitatis. 2ª ſimultatis. 3ª modalitatis.
4ª.paternitatis. 5ª ſacralis ſolēnitatis.pri/
ma conditio que obſeruari debet in baptiſ/
mo dicitur vnitas. Nam vnus debet bapti
zare ⁊ non plures.qm̃ ſi plures baptizarent
aut dicerent.nos te baptizamus.⁊ hoc non
eſſet conueniens:qm̃ homo nō baptizat niſi
vt miniſter xp̄i:⁊ vicem eius gerens. Unde
vnus eſt xp̄s.ita o₃ vnum eē miniſtru₃: qui
xp̄m repñtet.⁊ ideo cōtraria ĩtentio videꞇ̃
excludere baptiſmi ſacrm. Aut plures ba/
ptizarent ⁊ vnuſquiſque diceret.ego te ba
ptizo.⁊ ſic quilibet exprimeret ſuam inten/
tionem ꝙ ipe ſingulariter baptiſmum con.
ferret.⁊ tunc manifeſtum ē ꝙ ille qui prius
verba proferret daret baptiſmi ſacramen.
tu₃. Alius vero ꝙ̃tuncunq₃ ius baptizandi
haberet ſi verba pronunciare preſumeret:
eſſet puniendus tanꝙ̃ rebaptizator. Si aūt
oīo ſil' verba ꝓferrent:aut hoīem ĩmerge/
rent vel aſpergerent eſſēt puniēdi de inordi
nato modo baptizandi.⁊ nō de iteratiōe ba
ptiſmi:q₂ quilibet ꝙ̃tum ĩ ſe baptizaret:nec
traderet aliud ⁊ aliud ſacrm:ſed xp̄s qui eſt
vnus iterius baptizans vnum ſacrm ꝑ oēs

cōferret. Si āt quereretꞇ̃ an poſſit vnus plu
res ſil' baptizare.dicēdum ꝙ ĩ caſu neceſſi/
tatis ſic ſub hac forma. Ego vos baptizo ⁊c.
nec ꝑ hoc diuerſificaretꞇ̃ forma eccleſie quia
plurale nō ē niſi ſingulare geminatū:preſer
ti₃ cū pluraliter dicatur Math. vlt. Bapti
zātes eos ⁊c.hec Tho. 2ª conditio que in ba
ptiſmo cōferendo requiritur dicitur ſimul/
tas:vt.ſ.ſil' ſint verba ꝓlata cum ipa abluti
one. Dicit tñ Ric.di.3.quarti.ꝙ verba ⁊ ab
lutione₃ ſimul eē pōt ĩtelligi tripliciter.aut
per reale₃ exiſtentiam vnius ĩ alio.aut ꝑ eo
rum coexiſtentiā in intentione.aut in tēpo/
re. Simultas ſm modū primu₃ nō requiriꞇ̃
q₂ nec poſſibilis ē:eo ꝙ verba nō ſunt nata
eſſe in ablutione.nec econuerſo. Simultas
modo ſecūdo requiritur de neceſſitate ex/
plicite:inꝙ̃tum neceſſarium ē ꝙ abluens ⁊
verba proferens ĩtendat circa baptizādum
facere quod facit eccleſia. Simultas aute₃
tertio modo aliquo modo requiritur de ne
ceſſitate:⁊ aliquo modo nō. Neceſſariū eni
ē ꝙ baptizās ſic abluat ⁊ verba proferat:ꝙ
ſm cōem vſum illa duo videantur ꝑtinere
ad actu₃ vnum:quod nō eēt verum:ſi ĩ ma
ne ablueret:⁊ ĩ ſero verba ꝓferret. vel ecō
uerſo.nō eſt tñ neceſſarium ꝙ ſimul pūctua
liter vtrūq₃ ĩcipiat ⁊ terminet.ſed ſufficit ꝙ
prolatio verborum incipiaꞇ̃ anteꝙ̃ ablutio
termineꞇ̃:vel econuerſo. Debet tñ baptizās
illa facere ſimul:quāto magis pōt bono mo
do. 3ª conditio que in baptiſmo ē ſeruanda
dicitur modalitas. Nam vt inquit Ric.⁊
Boñ. Sacerdos debet puerū tenere per la
tera:⁊ verſa facie ad aquā debet ĩmergere
Quare aūt faciem magis ad aquam ⁊ non
ad celum baptizandus tenet:debet eſſe in ſi
gnum humilitatis ⁊ reuerentie. 4ª condi/
tio que in baptiſmo ſeruāda eſt dicitur paꞇ̃/
nitatis. Debet nanq₃ aliquis adeſſe qui ba/
ptizandum leuet de ſacro fonte vt Dioꝰ di
cit in li.de eccle.hierar. Rō eſt ſm Tho. q₂
ſpiritualis regeneratio que fit per baptiſ/
mum aſſimilatur quodāmodo generationi
carnali. Unde dicitur.i.Pet.2. Sicut mo/
do geniti infantes ratiōabiles:ſine dolo lac
concupiſcite. In generatione aute₃ carnali
paruulus nuꝑ natus indiget nutrice ⁊ peda

gogo. vnde etiã ĩ spirituali generatione baptismi requirit̃ aliqs qui fungat̃ vice nutricis ⁊ pedagogi. instruendo eũ qui ẽ nouiti⁹ in fide: de his que ꝑtinẽt ad vitã xp̃ianam: ad quod prelati vacare nõ possũt circa oẽs curã populi occupati. Et debet esse vn⁹ qui leuat de sacro fonte: vt dicit̃ de cõsecra. di. 4. c. nõ plures. Si tamẽ plures essent: cum oĩbus cõtrahit̃ cognatio spũalis vt habetur extra de cognatione spirituali. c. ꝙuis. li. 6. Et q leuat etiã dꝫ esse secularis nõ religiosus aut monachus: vt dicit̃ de conse. di. 4. c. nõ lꝫ. ⁊ c. monachi. Dꝫ ẽt eẽ fidelis ñ ĩfidelis: vt pꝫ de consecra. di. 4. c. in baptismate. Ratio ẽ secundũ Tho. quia infidelis nõ est membrũ ecclesie: cuius personam gerit tenens ad sacramẽta. Et si de facto siue ĩ necessitate leuat vel tenet: seu baptizat: nõ cõtrahit aliquã cognationẽ spũalẽ. Qui aũt leuat de sacro fonte aliquẽ: eius pater spiritualis dicit̃ vt patet. 30. q. i. in. c. ad limina. ĩ §. filia ⁊. in. c. omnes. ⁊. 3. q. 3. c. ita. vbi dicit̃. Ita diligere debet homo eũ qui se suscepit de sacro fonte sicut patrem. Et de cõse. dis. 4. in. c. vos ante omnia. de hoc Aug⁹ ita loquit̃. Uos ante oĩa tam viros ꝙ̃ mulieres: qui filios in baptismo suscepistis moneo vt vos cognoscatis fideiussores apud deũ extitisse ꝓ illis q̊s visi estis de sacro fonte suscipere. iõ eos semꝑ admonete vt castitatẽ custodiant iusticiã diligant: caritatẽ teneãt. Dicit tñ Tho. ꝙ patres spirituales moderno tp̃e ad hoc nõ ita stricte obligant̃: qa vt plurimum hi qui baptizant̃ parentes habẽt xp̃ianos de qbus presumẽdũ ẽ ꝙ suos filios diligẽter ĩstruãt. Si tamẽ q̊cunꝙ̃ mõ sentirẽt cõtrariũ tenent̃ ꝫm suũ modũ saluti spiritualiũ filioꝝ curã ĩpendere. Sꝫ nõ lꝫ effari q̊t mala: q̊t fraudes: quotue lenocinia sub nomie cõpaternitatis ⁊ cõmaternitatis fiant. Taceo illa ne scandalizẽtur hi qui deũ timentes dũ cõpatres fiunt sacramẽtũ baptismi fideliter reuerent̃. Unusqꝫ iudicet seipsũ ⁊ videat si qs ille est q cõpaternitatis iura fidẽqꝫ polluat: ⁊ ꝙ̃ graue nephandũqꝫ scel⁹ cõmitat. Quinta cõditio que ĩ baptismo seruari debet dr̃ sacramẽtaliũ solẽnitas. Nam vt inqt Tho. lꝫ sacramentalia nõ sint de substantia sacramẽti. sũt tamen ad bene ẽe ad excitãdũ deuotiõẽ fideliũ: ⁊ reuerentiam ad sacramẽtũ. Scd̃m ꝟo Bon. dis. 6. quarti. Ordo coꝝ que sũt ad solennitatẽ sacramẽti baptismi ꝫm cõem eccl̃ie cõsuetudinẽ hic est. Primo exufflatur. ⁊ hoc fit vt ꝟtus diaboli exterior expellat̃ ⁊ ĩterior expellenda significet̃: sicut pꝫ ex dicto Rabani. de institutiõe clericorũ. Et Aug⁹. in li. d̃ symbolo. de ꝯse. di. 4. c. postꝙ̃. ⁊. c. sicut nostis. Secũdo signũ crucis fit ĩ pectore et in fronte: vt demon cognoscat se pellendũ tã in occulto cordis ꝙ̃ in apto cõfessionis. Rabanus aũt vbi supra. ⁊. in. c. postea. dic̃. Postea signat̃ baptizãdus signaculo sancte crucis: tam in fronte ꝙ̃ in corde: vt ab eo tẽpore apostata diabolus ĩ suo vase pristino sue interẽptiõis cog̊scẽs signaculũ iam sibi deinceps illud sciat eẽ alienũ. Tertio sal ĩ ore ponit̃: vt sequit̃ Rabanus in. c. ex hinc: vt ꝑ sal typicũ sapientie sale conditus fetore careat iniquitatis. ne a vermibus peccatorũ vltra putrefiat: sed magis illesus seruet̃ ad maiorẽ grãꝫ ꝑcipiẽdã. Significat g̊ sal ꝙ ꝑ baptismũ sapientie sapor ꝑ̃paratur: et fetor fomitis restrĩgit̃. Quarto fit linitio auriũ ⁊ nariũ cum sputo. ⁊ de hoc dicit Rabanus vbi supra in. c. postea. Postea tanguntur ei nares ⁊ aures saliua: ⁊ dr̃ ei ꝟbuꝫ euangelicuꝫ qđ iesus qñ surduꝫ ⁊ mutuꝫ sanauit tangens cũ sputo linguam eius: ⁊ mittẽs digitos ĩ auriculã eius dixit. Effeta quod ẽ adaperire. hoc enĩ sacr̃m hic agitur vt ꝑ saliuaꝫ typicam: ⁊ sacerdotis tactũ sapientia ⁊ virtus diuina salutẽ eiusdeꝫ cathecumini operetur: vt aperiantur ei nares ad accipiẽduꝫ odoreꝫ noticie dei: vt aperiant̃ ei aures ad audiendũ mãdata dei. Quinto fit inunctio in pectore ⁊ spatulis: vt significetur gratia vnctionis ad deũ amandũ: et ad bona opa faciendũ. de quo ẽt loqtur Rabanus in. c. deinde. Sexto post baptismum fit ĩunctio chrismatis ĩ vertice: vt dicit ibidem Rabanus. ĩ. c. postꝙ̃: vt christi regni baptizat⁹ ꝑinceps fiat: vt a xp̃o xp̃ian⁹ vocari possit. ⁊ talis vnctio fit in capite: quia vt inqt Amb⁹. ĩ li. de sacramẽtis. Sapientis sensus ĩ capite eius. Per caput g̊ ꝫm Bon. aĩa designatur

q̃ p̱ baptiſmũ ĩputribilis reddit̃ ad cõtéplã/
dũ eterna. Chriſma eiꝫ confectũ eſt ex oleo
lucente ⁊ balſamo cõſeruante. Septĩo ba/
ptizatus veſtit̃ veſtimento candido. de quo
Rabanus in.c. poſt baptiſmũ. inquit. Poſt
baptiſmũ traditur xp̃iano veſtis candida: q̃
ſignificat innocentiã ⁊ puritateꝫ xp̃ianam:
quaꝫ poſt ablutas veteres maculas ſtudio
ſancte cõuerſatiõis ĩmaculataꝫ ſeruare de/
bet ad repreſentandũ ante tribunal chriſti.
Amb°. ꝟo i.c. accepiſti. ſic ait. Accepiſti pꝰ
baptiſmũ veſtiméta candida: vt eſſet indi/
ciũ ꝙ exueris voluntaté peccatoꝝ. ⁊ indue
ris innocẽtie caſte velamina. Neq̧ propte/
rea tenendũ: vt ait Tho. ꝙ non liceat xp̃ia
nis alijs veſtibus vti: qm̃ veſtis illa: vt di/
ctum ẽ datur pro tunc in myſterio ſpũalis ſi
gnificationis. Ultimo ponit̃ cereus in mani
bus: vt ſit lucerna pedibꝰ eius verbũ dñi ⁊
lumen ſemitis eius. Debent ergo cũ neceſſi
tas non cõtradicit ſacr̃a predicta deuote ce
lebrari cũ aliq̇s baptizatur: quorũ etiã non
ĩmemores eſſe debẽt hi q̇ ſũt baptizati. Re
cordare o aĩa xp̃iana qualiter in ſacro fon/
te diabolo abrenũcians iħu xp̃i membrum
effecta es. Recordare quéadmodũ ĩ baptiſ
mo grã tibi cõceſſa ẽ. vt ſm̃ virtuté ⁊ volũ/
tatem dei viuere poſſes. Recordare inſup̱
quõ in baptiſmo viaꝫ ingreſſa es eterne ſa/
lutis. Noli o ĩfelix peccatrix tantoruꝫ bene
ficiorũ oblita diabolo coĩcare. Noli opera
bona negligere. Noli viam paradiſi deſe/
rere: ſed curre poſt chriſtum in odorem vn/
guentoruꝫ illius: cuius nomen eſt oleũ effu
ſum. a q̊ xp̃o xp̃iani dicuntur: vt dicit̃ extra
de ſacra vnctione. c. cum veniſſet.

Q per baptiſmũ deletur culpa. remittitur
pena: ⁊ confertur gratia. Capitulũ. 3.

TErtiũ myſteriũ declarandũ de ba/
ptiſmo dicit̃ fructificatio: ĩ quo de
fructibꝰ ſiue effectibꝰ baptiſmi libꝫ
dicere. Et notari poſſunt tres principales
effectus. Primus dicit̃ deletio culpe. Se/
cundus remiſſio pene. Tertiuſ collatio gra
tie. Primus effectus baptiſmi dicitur dele
tio culpe. Per ipſũ eteni deletur omnis cul
pa tam originalis q̃ꝫ actualis: vt docet ma/
giſter ſen. in. 4. di. 4. Et de hoc dicit Augꝰ
de cõſe. di. 4. in. c. a paruulo. A paruulo re/
center nato vſq̧ ad decrepitũ ſenẽ ſicut nul
lus prohibendus eſt a baptiſmo: ita nullus
eſt qui non peccato moriat̃ in baptiſmo: ſed
paruuli tantũ originali. maiores auté omni
bus etiã moriunt̃ peccatis que male viuen/
do addiderũt originali. Et idẽ Augꝰ in. c. vt
oñderet. ait. Nullo excepto dictum eſt. ſ. ab
ap̃lo. Quicũq̧ baptizati ſumus ĩ xp̃o: ĩ mõ
te ipſius baptizati ſumꝰ. Et ideo dictũ ẽ vt
p̱baret nos mortuos eſſe pctõ. Et glo. ſup̱
illud Exo. 14. Unus ex eis nõ remãſit. inq̇t.
O ia peccata ablata ſũt in baptiſmo: poten
tia diabolica eſt ſubmerſa. Dicit ergo dñs
Bon. ꝙ in baptiſmo oĩs culpa deletur: ⁊ re
ſtituitur homo in priſtinã innocẽtiã q̃tũ ad
animã. Si auté querat̃ ratio huius. dicit ꝙ
eſt diuina liberalitas: que tantã huic ſacra/
méto contulit efficaciam. Sed poſſet aliq̇s
arguere ſic. Diuerſoruꝫ morborum diuerſe
ſũt medicine. ẽ cũ culpe ſint diuerſe: nõ tm̃
ſpecie: ſꝫ genere. vtpote originalis ⁊ actual̃
⁊ venialis ⁊ mortal̃. ergo ad hoc ꝙ curẽtur
neceſſe ẽ ꝙ diuerſe adhibeant̃ ſpirituales
medicine. Rñdet Bona. ꝙ remediũ poteſt
morbum reſpicere dupliciter. aut q2 princi/
paliter ſit ad hoc: aut q2 hoc curat tanq̧ an
nexum. Scd̃m ẽ ꝙ diuerſi ſunt morbi ſpũa
les. diuerſe ſũt etiaꝫ medicine ſacramenta/
les principalit̃ ad illos ordiate. Si aũt mor/
bus habeat aliũ morbũ cõiunctũ: ⁊ medici/
na p̱fectã habeat ꝟtuté curandi non tm̃ cu
rat pricipalẽ: ſed ẽt annexã ⁊ ſic facit baptiſ
mus. Secundꝰ baptiſmi effectꝰ eſt remiſſio
pene. Remittit̃ ſiquidẽ baptizato oĩs pena
peccato debita. Uñ Augꝰ in li. de baptiſmo
paruulorũ. ⁊ habet̃ de conſe. di. 4. in. c. per
baptiſmũ. inquit. Quicquid ab homine di/
ctũ factuꝫ ⁊ cogitatũ ẽ: totũ abolet̃: ⁊ quaſi
nõ factũ habet̃. Et glo. ſup̱ illo verbo pſal.
quorũ tecta ſunt peccata. dicit. Ita ſunt te/
cta peccata in baptiſmo ꝙ deus ea nõ vult
punire. Si aũt diceret̃ ꝙ hoc nõ videt̃ con/
ſonum eo ꝙ Anſel. in li. cur deus hõ ait. Si
peccatũ nõ punit̃: inordinatũ dimittit̃ ⁊ deꝰ
nihil inordinatũ relinquit. Reſpõdet Ric.
ꝙ xp̃s p̱ paſſioné ſuam ſufficienter exoluit

penaꝫ peccatis debitā:ꝙ in baptiſmo remit/
tunt̄. Sed adhuc nōnulli arguūt oſtenden/
tes ꝙ ꝑ baptiſmuꝫ non remittat̄ oīs pena.
Primo quia vt habet̄ de conſe.di.4.in.c.
ne abſit.iudeis veniētibꝰ ad baptiſmū indi/
cenda eſt penitētia ⁊ abſtinētia.40. dieruꝫ
Secundo qa videmus paruulos baptiza/
tos qui nulluꝫ peccatum commiſerunt.poſt
baptiſmū multis penalitatibus ſubiacere.⁊
conſtat ꝙ non iniuſte.ergo baptiſmus non
remouet oēm penam. Inquit enim Augꝰ.
13.de trini.c.16. Omnia huius ſeculi mala:
dolores:laboreſqꝫ hominū veniunt de pec
catoꝝ:⁊ maxime de peccati originalis me/
ritis. Tertio arguūt quia baptizatus ante
xp̄i paſſionem adhuc paradiſū nō intrabat
ſed clauſura illa erat pena peccati.ergo per
baptiſmū non remittit̄ illa pena. Ad primuꝫ
reſpondet Ric.ꝙ illa pn̄ia non indicitur iu
deis propter ſacramēti efficaciaꝫ:ſed propt̄
eius reuerentiā.⁊ iudeoꝝ recipiētiū baptiſ/
muꝫ probationē:vn̄ eis non indicebat̄ poſt
ſuſceptionem baptiſmi:ſed ante:⁊ q̄muis ſic
obſeruaret̄ quondam.tamē modo nō opor/
tet obſeruari:ſed quod innuit glo.ī preallē/
gato.c.ne abſit.niſi eſſet contraria cōſuetu/
do. Ad ſecundū reſpondet Bona.dicens ꝙ
diſtinguendū eſt de penis. Quedā eniꝫ ſunt
pene eternales.⁊ quedaꝫ tēporales Ab oī
eternali abſoluit baptiſmus delēdo omneꝫ
culpam. De penis autē tp̄alibus adhuc ē di
ſtinguendū:quia quedā cōtrahuntur:vt fa/
mes ſitis:paſſioneſqꝫ contemporanee vite.
Quedaꝫ īponunt̄ ⁊ aſſumuntur:vt ieiunia
corporalia ⁊ ſpiritualia exercitia.⁊ laborio/
ſa opera. Baptiſmus ergo vt dictum ē ab/
ſoluit ab omni pena eternali ⁊ ab omni pe/
na tēporali ſatiſfactoria ſiue aſſumpta:nō
autē ab omni cōtracta vtpote a fame ſiti ⁊
ceteris ſimilibus. Ratio aūt eſt:qa ad hoc
ipſū non ordinauit ⁊ ratio quare nō ordina/
uit eſt:qa cōgruuꝫ fuit ꝙ huiuſmodi penali
tates in nobis propter tria reliqueret. Pri
mo propter manifeſtandā equitatem diui/
ni iudicij:vt illa ſententia quam dictauerat
de morte Ade ⁊ poſterorū eius immobilis
permaneret.vnde ab illa nemo euadit. Se
cunda ratio fuit ad oſtendendum fructum
paſſionis chriſti:a qua virtutem ſacramen/
tum habet:vt penas remittat{perſonales
non naturales:quia remedium reſpicit ꝑſo
nam nō naturā. Tertia rō fuit ꝓpter hoīeꝫ
adiuuandū. Per hiꝰ eteni penalitates adiu
uat̄ homo vt ſpiritualit̄ viuat:⁊ pugnās co/
ronetur. Tho.In,q.69.tertie partis dicit
ꝙ baptiſmus habet virtutem auferendi pe
nalitates preſentis vite.non tamen eas au/
fert in preſenti vita:quod fit tum vt bapti/
zati conforment̄ xp̄o:q licet a principio ſue
conceptionis fuerit plenus gratia ⁊ verita
te:habuit tn̄ corpus paſſibile.quod per paſ/
ſionem ⁊ morteꝫ eſt ad vitam glorioſam re/
ſuſcitatum.ita ⁊ xp̄ianus in baptiſmo gr̄am
conſequitur q̄tum ad aīaꝫ:habet tamē cor
pus paſſibile:in quo proximo poſſit pati:ſed
tandeꝫ reſuſcitabitur ad impaſſibilem vitā
Unde ⁊ apoſtolus Ro.8.ait. Qui ſuſcitauit
ieſum chriſtum a mortuis viuificabit ⁊ mor
talia corpora noſtra ꝑ inhabitantem ſpiritū
eius in nobis. Penalitates ergo virtute ba
ptiſmi auferentur a iuſtis in reſurrectione
quando mortale corpus hoc induet incorru
ptionem ⁊ immortalitatem. Ad tertium ar
gumentuꝫ reſpondet Ricar.ꝙ baptiſmus
modo aperit celi ianuam baptiçato q̄tum
ad efficaciam:q̄muis hoc non poſſet facere
ante paſſionem:quia particularis remotio
clauſionis predicte q̄tum ad efficaciam de
pendet ex vniuerſali remotione illius clau
ſionis q̄tum ad ſufficientiam:que per chri/
ſti paſſionē facta eſt. Tertius{baptiſmi effe
ctus eſt collatio gratie. Ut eniꝫ inqt glo.ad
Titum.4.c.in expoſitione verborum apl̄i
dicentis. Saluos nos fecit per lauacrū re/
generatiōis ⁊ renouationis ſpiritus ſancti
queꝫ effudit ī nobis abunde. Lauacꝝ rege
nerationis eſt ſacramētū baptiſmi:in q̊ dat̄
gr̄a ſpiritus ſancti ⁊ copia virtutum. Sꝫ nō
nulli dubitant an pueri in baptiſmo conſe/
quantur gratiam ⁊ virtutes:cum nondum
habeant vſuꝫ liberi arbitrij. Et dicit Tho.
3.parte.q.69.ꝙ quidam antiqui poſuerunt
ꝙ pueris in baptiſmo non dantur gratie
et virtutes:ſed imprimitur eis caracter
chriſti:cuius virtute cum ad perfectam e/
tatem venerint conſequuntur gratiam et

virtutes. Sed hoc patet esse falsum dupli/
citer. Primo quidē ꝙ pueri sicut et adulti
baptismo efficiuntur membra christi. unde
necesse est ꝙ a capite recipiāt influxū gra
tie et uirtutis. Secundo qa secundū hoc pu
eri decendentes post baptismum non per/
uenirent ad uitaȝ eternam: quia dicitur ad
Ro. 6. Gratia dei uita eterna. Causa auteȝ
erroris fuit quia nescierunt distinguere in
ter habitū ⁊ actū. ⁊ sic uidētes pueros inha
biles ad actus uirtutum: crediderūt eos pꝰ
baptismū nullatenꝰ uirtutē habere. Sȝ ista
impotentia operandi non accidit pueris ex
defectu habituum. sed ex īpedimēto cor/
porali: sicut et dormientes quamuis habe/
ant habitus virtutum impediuntur tamen
ab actibus ꝓpter somnū. hec Tho. Ex qui
bus omnibus colligimus quantum debea/
mus deo nos qui baptizati sumus: quibus
tam liberaliter sua dona dignatus est īpar
tiri. conari insuper omni studio tenemur uir
tutes amplecti: ad quas nos faciles reddi/
dit in susceptiōe baptismi. ut sic mereamur
in hoc seculo grē ꝑfectū ⁊ ī futuro eterne
vite premium. Amen.

¶ Feria sexta in parasceue. de doloribus anxietatibus ⁊ amaritudinibus xp̄i iesu q̊s in sua passione ꝓ totius humani generis salute sustinuit. ¶ Sermo. 69.

Dolores nostros ipē portauit. Esa. ꝓphe v̄ba sūt ista 53. c. Passionē dn̄i nostri
iesu xp̄i tam acerbissimaȝ
q̄ȝ ignominiosam hodie re
colentes a lachrymis con
tinere minime debemꝰ quinimo flentes in/
uitare debemꝰ insēsibiles creaturas ut mo
do suo cōpatiantur filio uirginis ī cruce pē
denti. v. illud Senece ī prima trage. Luge/
at ether: magnusq; parēs etheris alti. Tel/
lusq; ferax. ⁊ uaga pōti mobilis vnda. Tu
q; ante omnes qui ꝑ terras tractusq; ma/
ris fūdis radios. Noctemq; fugas ore de/
coro. Quidnā flebilius cōmemorari potest
q̄ȝ mors illa scuissima dei et saluatoris no/
stri ihū xp̄i. Talis memoria inquit Ber. re
quirit lachrymas. Ad illas etenim nos pro
uocat sācta mater ecclesia hodie nigris in/
duta. Ad illas nos excitat xp̄s ih̄s in dolo/
ribꝰ suis. Ad illas insuper nos trahit virgo il
la piissima: spes unica mūdi. Nam si pie vo
lumus contēplari videbimꝰ eam vultu me/
sto facie squalida: sparso crine: ac scissis ve/
stibus stantē ante crucē: ⁊ querula voce di
centē. O fili mi: quē de spiritu sancto cōce/
ptum deum verum ⁊ hominē peperi: video
te inter duos latrones cruci affixuȝ ⁊ vulne
ribus plenū. O fili mi: quē adorant angeli.
caput spinis tenes coronatū. O fili mi: quē
tanta diligentia dū tenellus eras enutriui
quē semper dilexi semꝑ amaui: q2 tu me di/
lexisti ⁊ amasti genitricē tuaȝ: ecce in cruce
mortuꝰ es ⁊ extinctus. O pater eterne: cō/
patere mihi sue miserrīe matri ⁊ plange me/
cū tuum ac meū filium. Et quia id tue natu
re non conuenit: precipe illud creaturis tu/
is, O angeli spiritus ⁊ vos modo vestro plā
gite mecū. O celestia corpora quorum pul/
chritudinem vincebat decora facies filij
mei plangite illuȝ ista die instar leprosi de/
formem factum: O insensibilia elementa. o
terra cum tuis arboribus ⁊ plantis: o aqua
cum tua claritate ⁊ admirabili fluxu. o aer
cum tua facilitate. o ardens ignis cum tua
viuacitate. plangite mecum factorē vestrū
filium meū. O reges terre: principes ⁊ qui
libet domini: plangite mecū dn̄m dominā/
tiū filiuȝ meū: O populi omnes: ⁊ tu preci/
pue o popule christiane: quos xp̄s tantum
amauit: vt ⁊ mori pro vobis eligeret: plan/
gite illū mecū tā dire mortuū filium meum
O virgines: o viduc: o continentes: o senes
o paruuli lugete mecuȝ benignissimū dn̄m
vestrū. O matres que filios genuistis solui
te crineȝ ⁊ ꝑ mesta colla capilli fluant īplē/
tes aerē vocibus ⁊ dicētes mecuȝ. Fili mi
ih̄u. ih̄u fili mi: hodie pro peccatoribus pas
sus ⁊ mortuus es. O lumē oculoꝝ meoꝝ: o
spes ⁊ solatiū vite mee. o gaudiū ⁊ iocundi
tas mea: quō factus es mihi amaritudo et
dolor: vulnerasti cor meū ⁊ transfodisti illō
pūgēti gladio. His aut similibus v̄bis piissi
ma virgo nr̄am duritiē rūpere satagit. Sed
q2 nō sumus a nobis sufficientes hoꝝ myste
rioꝝ vt debemus cū deuotione ꝯspīctione:

fletu:⁊ lachrymis recordari. opus ẽ vt sup/
nũ imploremus auxiliuz. Et licet in oĩbus
alijs predicationibꝰ consueuerimꝰ ꝟginuz
virginẽ interpellare. tñ quia hodie circa fi/
lij lamenta est occupata: gaudiũq; angeli/
ce salutationis cõuersũ est illi in tristiciã et
merorem. ideo ad crucẽ humiliter cõfugie
mus: illamq; salutabimus: verba quibꝰ ec/
clesia vtit̃ referẽtes. O crux aue spes vni/
ca hoc passionis tp̃e auge pijs iusticiã reis/
q; dona veniaz. Et tu pater de celis deus
cõcede nobis oĩbus: vt ꝑ merita crucis filij
tui corda nostra flectere mollireq; valea/
mus: quatenus cũ lachrymis loqui ⁊ audi
re possimꝰ passionẽ eiꝰ. Hac itaq; suscepta
fiducia de ipsa passione locuturi ad christi
dolores conuertemus sermonẽ quos ĩ ver
bis in nostro themate allegatis Esaias pre
nunciauit. Ut autem ordinate incedamus
distinguemus in tres principales articulos
hodiernã p̃dicatiõez: in q̊rũ quolibet quat/
tuor dolores christi pie contemplabimur.

In primo articulo quattuor dolores.
Primus dolor dicitur orationis.
Secundus cõprehensionis.
Tertius deductionis.
Quartus contradictionis.

In secundo articulo quattuor:
Primus presentationis.
Secundus sententiationis.
Tertius crucifixionis.
Quartus inspectionis.

In tertio articulo quatuor.
Primus illusionis.
Secundus collocutionis.
Tertius incompassionis.
Quartus separationis.

Qualiter christus in oratione vehemen
ter doluit ꝓpter contristationem. propter
petitionem: ⁊ ꝓpter confortationem.

Primi articuli dolor primus.

PRimus dolor quẽ xp̃s iesus ꝓ no/
bis tulit. ⁊ nos pie illũ meditari ha
bemus. dicit̃ orationis. Doluit nan
q; dei filius in laboriosa oratiõe quaz post
cenam fecit ad patrẽ: Cuius doloris vehe/
mentia colligi põt ex tribus. p̊ ex contrista/
tione. 2° ex petitione. 3° ex confortatione.
Primo apparet vehementia doloris christi
ad orandũ cunctis ex cõtristatiõe. Ad q̃d ĩ/
telligendũ notare debemꝰ: quia Joh. 18. di
citur ꝙ post cenaz egressus ẽ iesus cũ disci/
pulis suis trãs torrẽtẽ Cedron vbi erat hor
tus in quẽ introiuit ipse ⁊ discipuli eius. Et
licet Mathe. 26. Marci. 14. et Luc. 22.
narret̃ ꝙ hymno dicto exierũt ĩ mõtẽ oliua
rũ. Tamẽ Augꝰ de consensu euangelistaꝝ
dicit ꝙ idem est locus. Hortus enĩ ille erat
trãs torrentẽ Cedron ad pedes montis oli
ueti. Ibi postq; discipulꝭ dixit scandaluz q̃d
passuri erãt: premonuissetq; Petrũ in se ni
miũ cõfidentez qualiter eũ ter anteq; gallꝰ
bis cantaret esset negaturus. Uenit cũ eis
in villam: que dicit̃ Gethsemani. ⁊ dixit di/
scipulis suis. Sedete hic donec vadaz illuc
⁊ orem. Et assũpto Petro ⁊ duobus filijs
Zebedei: cepit contristari ⁊ mestꝰ esse: ⁊ ait
illis. Tristis est aĩa mea vsq; ad mortẽ. Sz
hic theologi querũt vtrũ ĩ aĩa christi fuerit
passio tristitie. Et arguũt quidaz ꝙ nõ. Nã
sapiens Eccl. 30. c. tristiciã dissuadet dicẽs.
Tristiciã nõ des anime tue: ⁊ non affliges
temetipsũ in consilio tuo. Et iterũ ibi. Tri/
sticiã longe expelle a te. multos enĩ occidit
tristicia ⁊ non ẽ vtilitas ĩ illa. Ari. insuper. 3.
thopi. ait. Eadẽ sũt magis eligenda sine tri/
sticia q̃ cum tristicia. Sapiẽs insuper ꝓꝟ.
12. ait. Nõ contristabit iustũ q̈cquid ei acci
derit. Sed Ric. ⁊ Bon. di. 15. tertij rñdẽt ꝙ
absq; dubio sicut magister sen. refert. ⁊ tex.
euangelicus cõfirmat. in aĩa xp̃i fuit passio
tristicie. Sicut. n. ex cõiũctiõe rei amate cũ
apprehensione eiusdem causat̃ in appetitu
sensitiuo passio delectatõis sic ex cõiunctio
ne rei odite cũ apprehensione eiusdẽ causa
tur in appetitu passio tristicie. ⁊ quia res de
ꝓximo ⁊ certitudinaliter futura cõsiderat̃
quasi iã presens ꝓpter euentꝰ instantẽ pro/
pingtatẽ ⁊ infallibilitatẽ. ideo nõ solũ respe
ctu rei odite cũ est p̃ns: sz etiaz respectu rei
odite infallibiliter ⁊ de ꝓxio vẽture ẽ pas/
sio tristicie. Unñ ꝟm phm in. 2. rheto. Illi qui
iã decapitant̃ nõ timẽt vidẽtes sibi necessi/
tatẽ iminere: sz tristant̃. Et iõ q̈a sensualitas
aĩe xp̃i mortẽ recusabat cũ apprehẽdit ipsã
vt de ꝓximo infallibiliter venturã: causa/

ta fuit in ei⁹ appetitu passio tristicie. Aliter
tamē fuit ī eo tristicia q̄ȝ ī nobis. In nobis
enī frequēter causat̄ cōtra ⁊ p̄ter imperiuȝ rō
nis. qd̄ vituperabile ē: vt pȝ p auctoritates su
perius allegatas. In xp̄o vero non fuit nisi
f̄m imperiuȝ rōnis: q̄ imperabat sensualitatem
tristari moderate f̄m exigentiā sue nāe. ⁊ iō
in ipso nō fuit tristicia rōnē puertēs neqȝ cō
turbās: nec de necessitate. Ob qd̄ Hiero⁹
sup Math. ait. Dn̄s nr̄ vt veritatē pbaret
assumpti hoīs vere qdē cōtristat⁹ est. Sed
ne passio in aīo illi⁹ dn̄aret̄ p passionē cepit
cōtristari. Aliud enī ē cōtristari: aliud icipe
ɔtristari: hec ille. Cōsideremus ḡ q̄ȝ benigne
dn̄s orbis tribus illis discipulis aduocatis
eos forte amplexando: ⁊ nunc supra vnum
nūc supra aliū dexterā extendēdo cū suspi
rijs ⁊ anxietate mīta dicebat. Heu filij mei
discipuli mei carissimi. Tristis ē anima mea
vsqȝ ad morteȝ. Scd̄ȝ Nico. de lira. dictio
vsqȝ accipi pōt dupliciter. vno modo intēsi
ue: qꝛ tātū intēsa erat q̄ȝtū poterat esse. alio
modo extensiue qa durauit vsqȝ ad horam
mortis. 2° apparet vehementia doloris xp̄i
ex petitione. Dimissis vtiqȝ trib⁹ illis qbus
dixit. Sustinete hic ⁊ vigilate mecuȝ. auul
sus est ab eis q̄ȝtū iact⁹ ē lapidis: vt Lucas
meminit. ⁊ positis genib⁹ orabat dicēs. Pa
ter mi si possibile ē trāseat a me calix iste ve
rūtn̄ nō sicut ego volo sed sicut tu. Et vēit
ad discipulos suos ⁊ inuenit eos dormiētes:
⁊ dixit Petro. Sic? Non potuisti vna hora
vigilare mecū? Vigilate ⁊ orate ne itretis ī
tēptationē. spiritus quidē pmpt⁹ ē: caro āt
īfirma. Iterū secūdo abijt: ⁊ orauit vt prius
Et venit iterū ⁊ īuenit discipulos dormien
tes p̄ tristicia: ⁊ relictis iteruȝ scd̄o abijt. et
orauit. Ubi doc. theo. querūt vtrū illa ora
tio fuit a rōne aut a sensualitate. Et rn̄det.
Boñ. di. iz. tertij. q̄ de ipsa dupl'r possum⁹
loq. aut q̄ȝtū ad mām. aut q̄ȝtū ad formam.
Si loqmur de ipsa q̄ȝtū ad mām: cū mā orō
nis respiciat desideriū petētis: talis fuit pe
titio sensualitatis: cui⁹ desideriū erat ad nō
moriendū. vt magister sen. dicit ī littera. Si
autē loquamur de p̄dicta oratiōe q̄ȝtuȝ ad
formā: sicut cū forma petitiōis respiciat di
scretionē pponentis. ⁊ talis modus pponē

di sit a discretiōe rōnis: cōcedendū est q̄ ta
lis orō fuit volūtatis rōnalis. Ad qd̄ meli⁹
intelligendū notandū f̄ȝ Boñ. ⁊ Ric. q̄ cū
in xp̄o sint plures nature intellectuales. vȝ
diuina ⁊ humana necesse est in xp̄o plures
eē voluntates: qd̄ magister ī tex. p mltimo
das auctoritates scōꝝ ondit. Unde si nume
rent̄ voluntates xp̄i f̄m nās due sūt. s. diui
na. ⁊ humana. sed f̄m psonas tres sunt. s. vo
luntas dīna. ⁊ volūtas aīe rōnalis. ⁊ volun
tas appetitiua sensitiua: que extenso nomīe
volūtatis volūtas dr̄. qa mouet̄ p⁹ apphen
siōeȝ: qꝛ pprie loqndo de noīe volūtatis vo
lūtas nō īuenitur nisi in pte aīe rōnali. scd̄ȝ
ph̄m 3° de aīa. Igit̄ tanq̄ȝ verus homo cogi
tans īmo clare videns dn̄s iesus xp̄s q̄ sibi
parabātur ī pximo passiones que martyria
ī suo corpe toleratur⁹ erat: voluntate qua
dā pietatis dicebat. Pat̄ si possibile ē trāf
fer a me calicē istū: verūtn̄ qa sic est volun
tas tua vt p humano genere moriēdo ⁊ pa
tiendo satisfaciaȝ: ecce me promptissimū et
paratū. fiat non qd̄ ego volo voluntate sen
sualitatis. sȝ qd̄ tu. qa ego ideȝ volo volūta
te rōnis. O bone ih̄u doctor veritatis q te
pisti facere ⁊ docere. tu nobis dixisti vt orā
tes loq̄remur patri tuo v̄bū hoc: quod tu ī
tua agonia sepius replicasti. fiat voluntas
tua. Ob quod Leo papa in sermone de pas
sione ait. Hec vox oēs fideles instruxit. oēs
cōfessores accēdit. oēs martyres coronauit
Nam qs mūdi odia: quis temptationū tur
bines: qs posset psecutorū supare terrores:
vbi xp̄s in oīb⁹ ⁊ pro omnibus pr̄i diceret.
Fiat volūtas tua? Discāt ḡ hanc vocē oēs
ecclesie filij: vt cū aduersitas violenter ali
cuius temptatiōis incūbit sepato tremore
formidinis accipiāt tolerātiā passionis. hec
ille. 3° apparet vehemētia doloris xp̄i ī sua
orōne ex cōfortatione. Taȝ vrgēs enī erat
dolor eius vt ⁊ angelus ad eū cōfortādum
mitteret̄. Apparuit inqt Lucas ei angelus
cōfortās eū. Apparitio aūt illa f̄m Nico. d̄
lira. fuit in visione corpali: vbi ostendit̄ q̄ ī
eo erat vera hūanitas: que confortabat̄ cō
tra tristiciā insurgentē ī pte sensitiua ex ap
prehēsione mortis īminentis. Et fact⁹ ī ago
nia plixi⁹ orabat. Erat aūt hec agonia relu

ctatio sensualitatis morte͂ horrentis. ⁊ ro͂nis ipsa͂ acceptātis quia v͛tute diuina quelibet ꝑs ꝑmittebat͂ agere ⁊ pati q͂d erat sibi proprium. Et factus e͂ sudor eius sicut gutte sanguinis decurre͂tis i t͂ra͂. Ex vehemēti enim anxietate fiebat: vt no͂ solu͂ humores exire͂t ꝑ sudore͂. s; etiaz aliq͂d de sanguine sudorez tingente. Sc͂dm vo opinione͂ aliquoꝝ h͂ supernāliter factu͂ est: vt sic x͂ps suu͂ sanguine͂ iam ꝓ salute n͂ra effu͂dere inciperet. Sed non i͂merito querere q͂s posset vtru͂ dolor christi patientis fuit dolor acerbissim⁹: ita ꝙ excesserit oe͂m dolore͂ quorumcu͂q; patientiuz. Et r͂ndet Ric. i tertio. ⁊ Bon͂. di. 16. ⁊ Tho. tertia p͂te. q. 66. ꝙ q͂uis dolor x͂pi no͂ fuerit maximus oi͂um doloru͂ simpliciter: cum dolor da͂natoꝝ sit eo maior. fuit tame͂ maxim⁹ oi͂um doloꝝ huius vite ꝓpter tria. p͂ ꝓpter ca͂m passionis. 2° propter modu͂ patiendi. 3° propter co͂ditione͂ patientis. Primo si considerer͂ causa ob qua͂ x͂pus passus fuit: i eo doloris afflictio magna fuit. No͂ eni͂ patiebat͂ ꝓ culpa ꝓp͂ria: imo ꝓ aliena. no͂ ꝓ amicis. sed pro inimicis: ⁊ e͂t ꝓ his quos videbat ingratos: 2° si co͂sideret͂ modus patie͂di: fuit i eo dolor acerbissimus. tum prop͂ generalitatez: quia in omnib⁹ me͂bris affligebat͂. tu͂ etiaz ꝓpter continuitatez q͂a suspendiu͂ ei⁹ continuabat͂: ⁊ claui adeo affligebant pe͂de͂te͂. Ob q͂d mors confixoꝝ in cruce est acerbissima: quia configu͂t͂ in locis neruosis et maxime sensibilib⁹. 3° si co͂sideret͂ qualitas siue co͂ditio patie͂tis: maxima fuit i eo afflictio propter maxima͂ co͂plexionis equalitate͂: ⁊ ꝓpter sensus viuacitate͂. Unde q͂a nullus potuit ei equari nec i equalitate co͂plexionis: nec in viuacitate sensus: dolor illius fuit oi͂um doloꝝ acutissim⁹. Addit e͂t Tho. ꝙ si co͂sideret͂ puritas doloris x͂pi: dolor iste fuit maxim⁹. Na͂ in alijs patientib⁹ mitigat͂ tristicia iterior ⁊ etia͂ dolor exterior ex aliq͂ co͂sideratio͂e ro͂nis ꝑ qua͂da͂ deriuatione͂ seu redundantia͂ a supiorib⁹ virib⁹ ad vires iferiores: q͂d in x͂po patiente no͂ fuit. Unicuiq; eni͂ viriu͂ ꝑmisit agere q͂d est sibi ꝓp͂iuz s͂m Dama. Jo x͂ps Tren͂. i. c. ait. O vos oe͂s q͂ tra͂sitis ꝑ via͂ attendite ⁊ videte si est dolor similis sicut dolor meus. Cuius magnitudinem nos colligere possum⁹ cu͂ videm⁹ x͂pz suam passione͂ cogita͂te͂ sudore͂ sanguineum emittere. Ubi es o anima ratio͂alis? Quid agis? O isignita imagine dei tui. Uelis obsecro christo iesu oranti. sudanti. gementi. lachrymanti. et agoniçanti pro salute tua assistere misericorditer. Noli dormire illi qui n͂ dormiuit ipse tibi. Jnspice mentis oculo co͂passiuo quanta pro te passus est a die natiuitatis sue vsq; ad horam presentem: ⁊ nu͂c vigilans ⁊ orans frequenter patri seipsum offert: mortem acerbissimam hodie fore passurum. Et quia homo est cogitat in seipso et sibiipsi loquitur: Heu me filium m͂ris mee hinc ad modicuz captus ero. ligatus. flagellatus. delusus. spinis coronatus. ⁊ inter duos latrones in cruce confixus. Faciam oi͂a libenter vt obediam patri meo: ⁊ redimam humanuz genus. Sed heu me quanta sustinebo tormenta. O quanta est tristicia mea ⁊ amaritudo cordis mei. Compatere illi anima dura: ⁊ collige in corde tuo guttulas illas sanguinis quas sudando pro te fudit in terram.

¶ Qr in comprehensione vehementer doluit ꝓpter Jude da͂natione͂. prop͂ sua͂ ligationem. ⁊ ꝓpter discipulorum turbationez.

¶ Primi articuli dolor secundus.

SEcundus dolor quem christus pro nobis sustinuit dicitur comprehensionis. quando. s. ministri iudeorum comprehenderunt eum: ⁊ velut mancipiuz vilissimum ligauerunt. Fuit autem tu͂c vehemens dolor eius propter tria. ¶ Primo propter Jude damnationem. Secu͂do propter suam ligationem. Tertio propter discipuloruz turbationez. Primo fuit veheme͂s dolor christi propter Jude damnationem. Jpse nanq; turbam duxit ad locum in quo christus orauerat: postq͂ erat cum discipulis suis. Sciebat enim ipse locum illuz: quia frequenter conuenerat illuc cum discipul͂ suis. Dederat autem signum his qui christu͂ comprehensuri erant. d. Quencu͂q; osculatus fuero ipse est: tenete eum. Hoc autez signuz s͂m glo. dedit eis ne loco christi caperent Jacobu͂ minore͂: qui erat similis x͂po in

facie. Accedens ergo Judas ad xp̄m oscu
latus est eum: ⁊ dixit. Aue rabbi. Cui Ihs
Amice inquit ad quid venisti? quasi dicat
ꝑm aliquos. Tu ostendis amicitiam signo:
⁊ proditionē agis de facto. Uel meliꝰ scḋm
alios. O Juda amice mi quem ego dilexi:
quē ad apl'atum vocaui. cui familiarē me
dedi: cuius pedes in cena laui. cui nunq̄ȝ di
splicui: osculo me tradis? Cur ista cōtra me
facis? O amice mi Juda: cui si ad peniten/
tiam redire volueris: veniam sum presta/
re paratꝰ. Cur me derelinquis? Cur a tuo
ꝓposito malo animum tuum nō reuocas?
Amice mi si adhuc me amicū habere uolue
ris: licet me tradas in manus inimicorum
meorum: reuertere tamen ad me ⁊ ego
suscipiam te. O vere benignissimū ⁊ man/
suetissimū dominū: qui licet doleret de iīu
ria quā sibi Judas inferebat: magis tñ ac
magis affligebatur de damnatione eiꝰ. Nā
licȝ xp̄s qui videbat omnia dolore nō mo/
dico afficeretur qñ Judas cōcepit aīo illuȝ
vendere: quādo Judas ad principes sacer/
dotum accessit: ⁊. 30. argenteos ī manu re/
cepit: quādo a cena exiuit: ⁊ ad colligendū
cohortē ⁊ ministros sollicitus properauit:
insuper suo fetido ore ausus ē ꝓditorie oscu
lari faciem iħu decoram. ⁊ os eius precio
sissimum: plus tamen angustiabatur cū vi/
debat Judā ꝓpter suā obstinationem fore
damnandum. Sed hic dubitat̄ utrū si Ju/
das ñ tradidisset xp̄m ⁊ iudei nō crucifixis/
sēt eū fuisset hūanū genꝰ redēptū. Et rñdet
Alex. i. 3. volumine sūme ꝙ sic: quia in tali
casu sola uoluntas patiendi suffecisset ad
redēptioneȝ siue ad liberationē. ideo nō ex/
cusatur Judas a pctō: neqȝ iudei: Et si dica
tur Ro. 8. Proprio filio suo nō pepercit de
us sed pro nobis omnibus tradidit illū. Et
Esa. 53. Tradidit in mortem animā suā. er/
go sicut pater ⁊ filius nō peccauerunt a simi
li non peccauit Judas neqȝ iudei. Rñdet
Tho. 3. parte q. 47. ꝙ eadem actio diuersi
mode iudicat̄ ī bono uel in malo ꝑm ꝙ ex
diuersa radice ꝓcedit. Pater eniȝ tradidit
xp̄m passioni ex caritate. qḋ intelligi potest
vno quidem modo ꝑm ꝙ sua eterna volun
tate preordinauit passionē xp̄i ad humani
generis liberationem. ꝑm illud Esa. 53. Do
minus posuit ī eo iniquitateȝ omniū nostrū
Secundo nō protegendo eū a passione: sed
exponēdo psequentibꝰ ut Augꝰ dicit. Ipse
ꝓo filius tradidit seipsum passioni propter
humilitatem ⁊ ex obediētia factus ꝓ nobis
obediens usqȝ ad mortē. ut dicitur Philip.
2. Judas coopatus est passioni xp̄i ex cupi
ditate ⁊ iniquitate. Pilatꝰ ex humano timo
re. Et phēi ex liuore ⁊ inuidia. ideo ipī vi/
tuperantur. ⁊ potissimū ingratissimus Ju/
das: de quo sic exclamat Bernā. O Juda
mercator pessime. o ꝓditor auarissime: cur
ñ petiuisti a mr̄e triginta illos argēteos? Et
quia paupercula erat aut mendicasset aut
seipsam potius vendidisset: dedissetqȝ tibi
precium ne filium suū ꝑderes innocētē. 2°
fuit uehemens dolor xp̄i ꝓpter suam cōpre
hensionem et ligationē. qñ. s. a ministris il/
lis ligatus fuit. Ad qḋ plenius intelligendū
querēdū prius nobis est. utrum ipse filius
dei benedicti volēs passionē sustinuit. Et
respondeo ꝙ sic. quod patet tripliciter. Pri
mo ex scripture ↄfirmatione Unde Esa. 53.
dicitur. Oblatus est quia ipse voluit. 2° ex
p̄nunciatione. Prenūciauit quidē passionē
suā qñ dixit. Math. 16. ꝙ oportet ire hiero
solymam ⁊ mlťa pati a seniorībꝰ ⁊ scribis et
p̄ncipibus sacerdotum: ⁊ tertia die resurge
re. Et. Math. 17. c. qñ post transfiguratio
nē p̄cepit discipulis suis. d. Nemini dixeri/
tis uisionem donec filius hominis a mortu/
is resurgat. Et iterum. Math. 20. qñ assū
psit duodecim discipulos suos secreto: ⁊ ait
illis. Ecce ascendimꝰ Hierosolymā ⁊ filius
hominis tradetur p̄ncipibus sacerdotū et
scribis. ⁊ cōdēnabūt eū morte. ⁊ tradēt euȝ
gētibꝰ ad illudēdū ⁊ flagellādū ⁊ crucifigē
dū. 3° patet ꝙ volūtarie xp̄s se obtulit passi
oni ex facti ꝓbatione. Nā iudeos ⁊ eos qui
cū ipsis erant solo verbo uirtute sua ī terrā
ꝓstrauit. Quippe cū interrogasset eos quē
q̄ritis? Illiqȝ rñdissēt. Ihm Nazarenū. ut
eis dixit. Ego sum: abierūt retrorsū ⁊ ceci/
derūt ī terrā. ut sic declararet̄ virtus diui/
nitatis eius. Ob qḋ Augꝰ super Joh. igt.
Ubi nunc militū cohors? Ubi terror ⁊ mur
mur armorum? Una vox turbā odiis fero/

cē: armisq̄ terribilē: sine telo vllo percussit repulit: strauit. Deus enī latebat in carne et sempiternus dies ita mēbris occultabatur humanis vt laternis ꝛ facibus q̄rerer a te/ nebris. hec ille. Et vt Criso⁹ sequitur. Demū ne quis dicat quoniā ipse iudeos ad hoc idu xit vt ipsū occideret: seipsū in manibus coꝝ tradens manifeste ostēdit eis oīa que suffici ebant eos reuocare. Sed quia pmanebant in malicia ꝛ nullā habebāt excusatione. tūc seipsū in manibus eorū tradidit: ideo iterū interrogauit eos postq̄ a terra surrexerūt: Et illi responderūt sicut prius. Quibus ipē dixit. dixi vob q: ego sum: si ḡ me queritis finite hos abire. Tūc Symō petr⁹ gladio p cussit Malcū seruū pōtificis: abscidit q̄ au riculam eius dexterā. Si quis autē quere/ ret vnde gladius erat Petro. Criso⁹ dicit q̄ audiens iudeos contra christū cōspirasse armauerat se. Theophilus vero ait q̄ habu erat ipsum in cena pro vsu agni. Sz xp̄s au/ ricula illius sanata: ut Lucas refert. Petrū caritatiue redarguit dicēs Mitte gladiuz tuum in vaginam. An putas q: non possum rogare patrē meū: ꝛ exhibebit mihi modo plusq̄ .iz. legiones angeloꝝ. Ubi Hierony mus: Quasi dicat. Nō indigeo .iz. apostolo/ rū auxilio: etiam si oēs me defēderēt .q pos sum habere .iz. legiones angelici exercitus Unde legio apud veteres sex milibus homi num complebatur. De .iz legionibus .6z. milia angeloꝝ fiunt ī quot genus hominuz lingua diuisa est hec ille. Subdidit xp̄s quō ergo implebuntur scripture prophetarum? Calicē quē dedit mihi pater nō vis vt bibā illum? Deinde dixit turbis Tanq̄ ad latro nem existis cū gladijs ꝛ fustibus cōprehen/ dere me? Quottidie apud vos erā docens in tēplo: ꝛ nō me tenuistis. Sed hec ē hora vestra ꝛ ptās tenebraꝝ: hora vestra dicit .s. vobis concessa ad me cōprehēdēdū. ꝛ ptās tenebraꝝ: q: diabolus tenebrarū princeps eos ad hoc incitabat. Tunc illi cōprehēde/ runt iesū ꝛ ligauerūt eū. O flebile specta/ culū: o dolendū malū: o lachrymabile factū videre illos in xp̄m seuientes. Nā vt pie pos sumus cōtēplari irruerūt in euz frementes ꝛ rugientes leonū more. Alij ceperūt euz p capillos suos ꝛ violenter in terrā piecerūt. Alij gratiosas manus suas capientes retro verterunt. Alij funib⁹ duris illas ligauerūt Alij cathenā collo eius imposuerūt. Alij cō tumeliosis v̄bis iniuriabant sibi. Alij dniq̄ pugnis ꝛ pomis suoꝝ ensiuz percusserūt eū. Quid vidēs o aīa mea? Quid audis. Quid loquor? de quo dicimus q̄ tanta patiebat. q̄ ligatus erat: ꝛ tā viliter oppressus ꝛ fati gat⁹: nōne ipse ē ih̄us dei ꝛ virginis filius? Nōne rex hominū ꝛ angeloꝝ? Nōne crea tor: gubernator: redēptor: glorificator: ꝛ be nefactor tuus? Cur igitur nō ploras. cur nō clamas ad sidra? O iesu mi sal⁹ anime mee: amice pter me miserā peccatricez: tā dire vinctus es ꝛ cathenatus. Emolli cor tuum ad pietatē ꝛ cōmiseratione: ꝛ sequere illum meditatione deuota quocūq̄ d̄ cetero per/ get. Tertio fuit vehemēs dolor christi ppt̄ discipuloꝝ turbationē. Discipuli eteni talia que in xp̄m fiebāt cōspiciebāt. ꝛ ex hoc terri ti fugierūt eo relicto. ꝛ hoc pdixit Zachari/ as ppheta .iz.c. Percutiā postorē ꝛ disper/ gentur oues gregis. Sed h̄ incidit questio. Utrū pphete pdixerūt mortē xp̄i ꝛ passio/ nem. Et rn̄deo q̄ sic. Nā Lactantius .li. 4. inducit verba Sibylle .d. Et in manus im/ pias infideliū postea veniet. dabunt autez deo alapas incestis manibus: ꝛ ipurato ore expuent venenatos sputos. Dabit vero ad verbera simpliciter sactū dorsū. ꝛ colaphos accipiens tacebit: ne qs agnoscat q̄ uerbū sit. ul' vnde ueniat ut iferis loquat: ꝛ corona spinea coronet. Ipsa eni isipiēs gēs deū tu/ um nō cognouisti: sed spinis cū coronasti: ꝛ horridū illi fel miscuisti. hec ibi. Sed expres se adhuc sacti pphete passionē xp̄i multipli citer prenūciarūt. Dic nāq̄ Esa .5.c. Incur uabit hō ꝛ humiliabit vir. Glo. Rabbi Sa/ lomō dicit. Inclinabit homo ꝛ humiliabit altus uel robust⁹ virorū. Et idē exponens illud Deute .3z. Deū qui te genuit dereliqui sti. dicit i hebreo. Thessi .i. debilitas ꝛ obli/ uisceris deū: Moho ele ele mole lecha .i. uulneratū l' occisū tuū l' afflictū. Et Tren. .i.c. Hieremi. dixit. Plorās plorauit i nocte ꝛ lachryme illius i maxillis ei⁹. Glo. rabbi Moysi habet. Plorans erit .s. ipsa Hierusa

lem: ꝛ plorare facit deũ factũ. Et Treñ. 3. Hieremias inquit. Dabit percucienti se maxillam satur abitur opprobriis. Quib⁹ verbis consonat dictũ Michee. 5. c. In uirga ĩquit pcutient maxillã iudicis isrl. i. xp̄i Nam Esa. 33. dicit. Adonai iudex nr̄. Adonai dator nr̄. Adonai rex nr̄. ipse autẽ saluabit nos Et Esa. 53. c. de xp̄o passuro ita locutus est Dñe qs credidit auditui nostro. i. passionis xp̄i mysterio: qđ ego ꝛ alii pphete audiuim⁹ a spiritu sancto? Et brachiũ dñi cui reuelatũ est? quasi dicat. paucis. Et ascẽdet sicut virgultũ corã eo. s. xp̄s. coram deo p̄re: ꝛ sicut radix. s. sursũ fructificãs de terra sitienti. i. đ virgine nõ humectata uel fecũdata humano semine. Et nõ ẽ ei spẽs neqꝫ decor. s. in passione: ꝛ uidimus eũ: et nõ erat aspectus ꝛ desiderauim⁹ eũ despectũ ꝛ nouissimũ virorum: virum dolorũ ꝛ scientẽ ĩfirmitatem ꝛ quasi abscõdit⁹ vultus eius: ꝛ despect⁹. s. p̄ verecundia. vnde nec reputauim⁹ eũ. Uere languores nostros ipse tulit et dolores nostros ipse portauit. ꝛ nos reputauim⁹ euꝫ quasi leprosuꝫ ꝛ pcussũ a deo ꝛ humiliatum Ipse autẽ uulnerat⁹ ẽ pꝑter iniquitates nostras. ꝛ attrit⁹ ẽ pꝑter scelera nostra. Disciplina pacis nostre super eum ꝛ liuore eius sanati sum⁹. Omnes nos quasi oues errauimus. vnusquisqꝫ ĩ viã suã declinauit: ꝛ dominus posuit in eo iniquitatẽ oium nostrũ: hec ille. Qꝛ autẽ predicta pphia ad litteraꝫ intelligatur đ xp̄o patet p rabbi Moysen qui hoc tenet ut dicit Nico. de lira De tribulatione etiã xp̄i exponũt doc. iudei. illud Esa. xi. Timoris dñi. quod sequitur ad illa verba. Requiescet super eũ spũs timoris dñi. ꝛc. Nã ĩ li. Zanhedri ĩ phec. i. distin. helecy taliter scriptum ẽ. Uaharibo. i. ꝛ molestabit eũ ĩ timore dñs. Ibi dicit Rabbi Alexãdri docet ꝙ honoraret eũ dñs p̄cepto tribulationũ ꝛ tormẽtorũ. Et dauid in psal. 21. q de xp̄o ſm Nico. de lira intelligit ĩ persona xp̄i ita dicit. Deus deus meus. i. pater rõne diuinitatis ꝛ rõne humanitatis. respice ĩ me. s. positũ in afflictione. quare me đreliquisti. s. ĩ manib⁹ iudeoꝝ. lõge a salute mea. s. corpali. vba delictorũ meoꝝ. i. populi q̄ sua fecit sustinẽdo p eis penã: De⁹ meus clamabo p diẽ. s. circa horã nonã. ꝛ nõ exaudies: quia oratio illa pcedebat ut dictũ ẽ q̄ntũ ad suã materiã a uoluntate sẽsualitatis ꝛ nõ ad insipiẽtiã mihi. s. hoc cõtingit ꝙ nõ sũ exauditus: imo magna fuit sapia sic redimere genus humanũ. Tu aũt ĩ sancto habitas. i. omnia sancte facis. In te sperauerũt patres nostri: ꝛ liberasti eos. s. de seruitute egypti ꝛ captiuitate Babylonis. Que liberationes fuerũt quedã figure liberationis hominũ propter mortem meã facte. Ego aũt sum uermis. i. visus abhominabilis: ꝛ nõ hõ. s. nõ vtens rõne q̄ntũ ad opinionẽ iudeoꝝ q dicebãt eũ đmoniacũ opprobriũ hominũ. s. maioꝝ ꝛ phaseoꝝ: ꝛ abiectio plebis. s. populi cois. Oẽs videntes me deriserunt me. locuti sunt labiis: ꝛ mouerũt caput. s. dicentes: Sperauit in domino eripiat eũ: saluum faciat euꝫ qm̃ uult eũ. Qm̃ tu es qui extraxisti me de ventre. s. sup naturã fecisti me nasci de virgine. Spes mea: qa in xp̄o fuit spes future glorie q̄ ad corpus. In te piectus sũ ex vtero. i. tibi in supposito vbi unit⁹ a cõceptiõis principio. de vẽtre matris mee de⁹ me⁹ es tu. i. deũ meũ te cognoui: quia aĩa xp̄i ab instanti cõceptionis fuit repleta vtutib⁹. Ne discesseris a me: qm̃ tribulatio pxima ẽ: et non est qui adiuuet. Circũdederũt me uituli multi: tauri pingues. s. iudei petulantes. ꝛ auari obsederunt me. Aperuerunt super me os suum: sicut leo rapiens ꝛ rugiẽs. Sicut aqua effusus sum: et dispersa sũt omnia ossa mea. i. discipuli. Factum ẽ cor meũ tanq̄ꝫ cera liquescẽs ĩ medio ventris mei. Aruit tanq̄ꝫ testa vtus mea: et lingua mea adhesit faucibus meis: ꝛ ĩ puluerem mortis deduxisti me. Qm̃ circũdederũt me canes multi: consiliũ malignãtiũ obsedit me. Foderũt manus meas ꝛ pedes meos. dinumerauerũt oĩa ossa mea Ipsi vo ɔsiderauerũt me ꝛ ĩspexerũt me. diuiserũt sibi vestimẽta mea: ꝛ sup vestẽ meã miserũt sortẽ. Et iterũ ps. 2. quẽ apostoli Act. 4. c. de xp̄o ĩtelligẽdũ testati sũt: de eius passiõe ita ĩquit. Quare fremuerũt gẽtes ꝛ populi meditati sunt inania? Astiterunt reges terre. i. Herodes: qui uocabatur rex Galilee Marci. 6. et Math. 14. Et Ponti⁹ Pilatus q tenebat

ꝑ tūc locū imperatoris. Unde Centurio sub eo constitutus vocatur regulus Joh. 4. Et pricipes cõuenerūt in vnum aduersus dn̄z ⁊ aduersus xp̄m eius. Ad hoc ēt ē ꝓphia illa Zach. 12. dicens. Uidebunt i quē trāsfixerūt. Sunt ⁊ alie pt̄es de xp̄i passione pro pħie: q̄s omittimus breuitatis cā: ⁊ ad disci pulos reuertimur i captiõe xp̄i perterritos ⁊ fugientes. Neqȝ credēdū ē id fuisse sine angustia cordis magistri sui etiā ⁊ sine fletu ac planctu ipsorū. Puto etenim ꝙ postquā viderunt turbā xp̄m ligantē ab illo aliquātulum elõgati fugiēdo cū eiulatu ⁊ suspiriis dicebāt O mgr̄ clementissime oī melle suauior: quō videm⁹ in te seuire maliciam iudeorū. heu ⁊ nos miseri quid faciem⁹ tā gratiosū p̄rem amittentes: Reliqm⁹ oīa ut seque remur te: ⁊ nūc certificati sum⁹ ꝙ p̄ñtia tua p̄uabimur: qm̄ occident te pħei. his ⁊ sil'ib⁹ querelationib⁹ discipuli mesti magistrū solū i p̄sequētiū manib⁹ ac crudelissime cū tractantiū dereliquerunt.

Dolor xp̄s vehementer doluit i deductiõe ꝑpter discipuli negationē: ꝑpter Anne interrogationē. et propter alape pcussionem.

Primi articuli dolor tertius.

Tertius dolor quē xp̄s ꝑ nob peccatoribus supportauit dicitur deductionis. qn̄ ut habet̄ Joh. 18. vinct⁹ duct⁹ ē ad Annā primū. i. primo. cui⁹ causa subdit̄: Erat eni socer Caiphe. ⁊ qa eundo ad domū Caiphe habebāt transire ante domū istius Anne. iō itrauerūt domū eius ob ipsi⁹ reuerētiā. Beda ꝟo dicit: quia forte diuinitus factū ē: ut q erāt affines sāguine sociarētur i scelere: Tunc aūt fuit vehemens dolor xp̄i propter tria. Primo propter negationē. Secūdo ꝑpter interrogationem. Tertio ꝑpter percussionē. Primo fuit vehemēs dolor ille ꝑpter negationē quādo a discipulo negatus fuit. Ut etiā ingt Johēs seq̄batur iesum Simon petrus ⁊ alius discipulus. i. Joannes ſm Aug. Discipulus autē ille erat not⁹ pōtifici. ⁊ itroiuit cū iesu i atriū pontificis. Petrus aūt stabat āte hostiū foris: quē Joannes itroduxit. Cui ancilla hostiaria dixit. Nūquid ⁊ tu ex discipulis es hominis istius: Dicit ille. Non sum. Erat āt Simon Petrus stās: ⁊ calefaciēs se ⁊ ibi secūdo ministris dixit. Nō sū. Et tertio rn̄dit cognato illius: cui⁹ abscidit auriculam dicēti Nōne ego te vidi i horto cū illo: Sȝ dubitat̄ hic de hac negatione Petri. eo ꝙ videtur diuersimode ab euāgelistis narrari. Nam Mathe⁹ dicit secūdā negationē factā ad vocē ancille. Et Johēs dicit ad vocē ministrorū ad ignēȝ stantium. Similiter Matheus dicit tertiam negationē factam ad uocē illoꝝ q stabāt: ⁊ Johēs ad uocē cognati illius: cuius Petrus abscidit auriculā. Rn̄det Nico de lira seqūēdo Aug. de cõsēsu euangelistarum ꝙ principalis itentio euāgelistarū erat exprimere tertiā Petri negationē. ⁊ i hoc oēs cõueniūt. De personis autē accusātib⁹ siue de negationis loco nō erat p̄ncipalis itētio. ⁊ ꝓbabile est ꝙ multi ad uerba Petri circa eū ⁊ consimilia verba dicebāt: iproperādo ei magistrū suū ⁊ ideo unus euāgelistarum exprimit vnam p̄sonam accusātē: ⁊ alius aliam. vnde ſm veritatē historie prima negatio fuit facta ad hostiarie vocē pricipaliter. Secūda ad uocē illorū q stabāt ad ignē: fuerunt tamē excitati ab alia ancilla: ⁊ tertia facta ē multis euȝ accusātibus. inter quos pricipalis erat cognat⁹ illius: cuius Petrus absciderat auriculā. De hac aūt negatione Petri Criso⁹ i sermone ita ait. Idcirco aūt diuine ꝓuidentie secretū pmisit. ut prim⁹ ipse laberet̄ Petr⁹: q̄ erga peccantes duriorē sn̄iam ꝓprij casus intuitu tēperaret. Petrus eni orbis terrarum doctor et magister peccauit: ⁊ veniam impetrauit: ut hec indulgentie norma et regula iudicantibus preberetur. Idcirco non angelis arbitror commissam sacerdotii ptātē: ne cum ipsi minime peccarent: in peccatoribus sine misericordia iudicarēt homo passibilis sup̄ homines ordinat̄: ut dū ipse in aliis suas recolit passiones mitem apud eos se prebeat et benignum. hec ille. Secūdū aūt Nico. de lira: quidā voluerūt tenere ꝙ Petr⁹ nō negauit xp̄m ex timore mortis: sȝ ex amore nolēs ab eo separi. Sciebat. n. ꝙ si dixisset se eē discipl'ȝ xp̄i stati fuis

ſet eiectus ꝛ ſeparatus ab eo. Sꝫ hoc patet
eſſe falſũ ꝓpter ṽbuꝫ xp̃i: q predicens Pe/
tro ꝙ eũ eſſet negaturus: ꝛ vidẽs ꝙ eſſet d̃
ſe multũ preſumẽs ſubdidit. Spirit⁹ qdem
promptus ẽ: caro aũt infirma. Et ꝙ nega/
tio ſua ex timore ꝓuenerit teſtatur Raba/
nus. qui ait. Palam corã oĩbus negauit. q
ſe manifeſtari expauit. Et de hoc Leo pa/
pa ſic dicit. Ob hoc autẽ heſitare ꝑmiſſus
ẽ. vt in eccleſie principe remediũ penitẽtie
reconderet̃: ꝛ nemo auderet de ſua virtute
cõfidere. Et Hiero⁹ ſic refert. Scio quoſdã
pio affectu erga apl'm Petrũ locũ hunc ita
interpretatos: vt diceret̃ Petrũ hominem
negaſſe nõ deũ. ꝛ cẽ ſenſum. Neſcio hoĩem:
q a ſcio deũ. H̃ q̃ꝫ friuolũ ſit prudẽs lector in
telligit. Si enĩ iſte nõ negauit. ergo menti/
tus ẽ dñs: qui dixerat. Ter me negabis. Et
iterũ Leo papa in quodã ſermone ſic loq/
tur. Felices o apl'e ſacte lachryme tue: q̃ ad
diluendã culpã negatiõis virtutẽ ſacri ha/
buere baptiſmatis. Affuit enĩ dextera dñi
ieſu xp̃i q̃ labentẽ te pri⁹ q̃ꝫ deijcereris exci
peret: ꝛ firmitatẽ ſtandi in ip̃o cadẽte ꝑicu/
lo recepiſti. Cito itaqꝫ ad ſoliditatẽ rediȷ̃t pe
tra tanq̃ꝫ recipiens fortitudinẽ: vt q tunc in
xp̃i expauerat paſſione: ĩ ſuo poſt ſupplicio
non timeret. Et Greg. l. 3. moral. ita ſcribit.
Ideo int⁹ ꝛ caritatis calore Petr⁹ torpue/
rat: ꝛ ad amorẽ pñtis vite quaſi ad ꝑſecuto
rũ prunas ĩfirmitate eſtuãte recalebat. Ex
quibus conſtat ꝙ Petrus ex timore magi/
ſtrũ negauit. quẽ tamẽ ip̃e pie reſpexit: pe/
nitentẽqꝫ miſericorditer ad ſe recepit. Se
cundo fuit vehemẽs dolor xp̃i propter ĩter
rogationẽ. Interrogabat nanqꝫ eũ põtifex
Anna de diſcipulis ſuis: ꝛ de doctrina ei⁹.
Scd̃m Criſo. interrogabat eũ velut ſeditio
ſũ: ꝛ nouarũ rerũ factorem redarguere vo
lens. Sed hic dubiũ orit̃. vtrũ iſte Anna et
ceteri ꝑſecutores xp̃i cognouerũt eũ. Et ꝙ
ñ ꝓbari poſſꝫ ex ṽbo apl'i. i. Cor. 2. c. dicẽtis
Si cognouiſſent nunq̃ꝫ dñm glorie cruci/
fixiſſent. Et de hoc etiã Act. 3. c. Petrus lo
quens iudeis dixit. Scio ꝙ ꝑ ignorantiam
feciſtis: ſicut ꝛ principes noſtri. Uerũtamẽ
Tho. 3. parte. q. 47. ꝛ Ric. l. 3. dicũt ꝙ iudi
nõ cognouerũt xp̃m propter ignorantiam
craſſam ꝛ affectatã: qm̃ euidentia ſigna ha/
bebant aduentus ei⁹: ꝛ videbant miracula
que fiebant ꝑ ipſũ ſed ꝓpter odiũ ꝛ inuidiã
noluerunt euꝫ recipere. Ideo. Ioh. 5. xp̃us
dixit. Si non veniſſem et eis locutus non
fuiſſem peccatuꝫ nõ haberent. Tertio fuit
vehemens dolor xp̃i ꝓpter percuſſionem.
Narrat enim euangeliſta ꝙ phariſeo rñdit
Ego ſemper docui in ſynagoga ꝛ in templo
quo omnes iudei conueniunt: ꝛ ĩ occulto lo
cutus ſum nihil. Quid me interrogas? In/
terroga eos qui me audierũt quid locutus
ſum ipſis. Ecce hi ſciunt que dixerim ego
Hoc autẽ cum dixiſſet vnus aſſiſtens mini
ſtrorum dedit alapam ieſu dicens. Sic re/
ſpondes pontifici? O admiranda patiẽtia
manſuetiſſimi ieſu. percuſſus in faciem ictu
graui: manu furibunda: adeo vt ſcd̃m quoſ/
dam dentes oris eius remouerentur: et os
ſanguinem expueret: nihil tamen contume
lioſe locutus eſt illi: ſed ſic magis innocẽtiã
ſuam defendit dicens. Si male locutus ſuꝫ
teſtimoniuꝫ perhibe de malo. ſi auteꝫ bene
cur me cedis? Ubi Aug⁹ ait. Quid iſta re/
ſponſione verius: manſuetius: iuſtius? Sꝫ
hic dubitatur an chriſtus ſic reſpondẽdo be
ne fecerit. cum ipſe dixerit Math. 5. Si qs
te percuſſerit in maxillã dexteraꝫ prebe ei
ꝛ alteram. Ipſe auteꝫ hoc non fecit: ſed ma
gis percutientẽ ſe correxit. Ad qd̃ reſpõdet
Aug⁹ ꝙ illud preceptũ nõ datur abſolute:
ſed magis ſecũdũ preparationẽ animi. quia
homo debet habere animũ preparatuꝫ ad
hoc faciẽdum vbi videret hoc expedire ad
honorem dei ꝛ vtilitatem eccleſie: alias au
tem non. immo aliquando expedit iniurian
tibus reſpondere ad ipſorum ꝛ aliorum in/
ſtructionem: ſicut fecit hic chriſtus: qui licet
ita reſponderit tamẽ nõ ſolum alterã maxil
lam iteruꝫ percuſſuro: ſed totum corpus fi/
gendum parauit in crucis ligno.

¶ Qꝛ chriſtus vehementer doluit in cõtra
dictione propter falſam teſtificationeꝫ pro/
pter publicam criminationem: ꝛ propter ſi/
bi factam deriſionem.

Primi articuli dolor quartus.

QUartus dolor quem chriſtus ſuſti/
nuit in paſſione pro nobis dicitur

contradictionis:quãdo a domo Anne liga/
tus miſſus eſt ad domũ Caiphe pontificis:
in qua vehemẽter doluit propter tria. ⁋Pri
mo propter falſã teſtificationẽ. ⁋Secundo
ꝑpter publicã criminationẽ. ⁋Tertio ꝑpter
deriſionẽ. ⁋Primo fuit vehemens dolor
chriſti propter falſã teſtificationem. Ut enĩ
dicit Mattheus. Pricipes ſacerdotũ:ꝛ oẽ
conciliũ querebant falſum teſtimoniũ ↄtra
ieſũ: vt eũ morti traderent.ꝛ non inuenerũt
cũ multi falſi teſtes acceſſiſſent. Refert enĩ
Nicodemus in euãgelio ſuo ꝙ cũ multi ſur
rexiſſent aliquis eorum dicebat. Ego vidi
chriſtũ miracula facientez. Alter aſſerebat:
Et ego vidi eũ.ꝛ audiui verba veritatis ꝑ/
dicantẽ.ꝛ ſimilia. Pleriq͂ʒ locuti ſũt ſpiritu
ſancto mouente linguã eoꝝ cõtra volunta/
tẽ ſuã. Nouiſſime autẽ venerũt ꝛ duo falſi
teſtes:ꝛ dixerunt. Hic dixit poſſũ deſtruere
tẽplũ dei:ꝛ poſt triduuũ reedificare illud.
Sed hic oritur queſtio quomodo iſti dicũt
falſi teſtes.qñ Joh.2.xp̃s dixerat. Soluite
tẽpluʒ hoc ꝛ in tribꝰ diebus excitabo illud.
Ad quod reſpõdet Hieroꝰ ſup math.quem
ſequitur Nicolaus de lira ꝙ illa verba que
dixit chriſtus intelliguntur de tẽplo corpo/
ris ſui: vt ibidẽ dicit. Et h̃ ſonãt verba ibidẽ
poſita que chriſtus dixit nõ precipiẽdo ſed
predicẽdo eis quid eſſent facturi. Unde ſen
ſus ẽ. Soluite.i. ſoluetis tẽplũ hoc.ſ.corpuſ
meum per mortem.ꝛ in tribus diebus exci
tabo illud per reſurrectionẽ:ꝛ nõ deſtruaʒ
dixit vel poſſũ deſtruere. Jnquit g̊ Hieroꝰ.
Falſus teſtis eſt qui non eodeʒ ſenſu dicta
intelligit quo dicuntur. Poſſent ẽt dici ꝑdi
cti falſi teſtes ex falſa intẽtionę. qꝛ intẽde/
bant procurare mortẽ innocẽtis. Secũdo
fuit vehemẽs dolor chriſti ꝑpter publicam
criminationẽ. Nã cum taceret ꝛ nihil rñde
ret ad ea que ſibi obijciebant:quaſi reſpon/
ſione indigna.pricepꝰ ſacerdotũ q ex impa
tiẽtia de tribunali ſurrexerat ait illi. Adiu/
ro te per deũ viuuʒ: dt dicas nobis ſi tu es
chriſtus filiꝰ dei. Dicit ei iħs. Tu dixiſti. Ad
qđ rñdet ꝑpter reuerẽtia diuini nominis ĩ/
uocati: Et ſubdidit. Uerũtñ dico vob.ãmo
do videbitis filiũ hominis ſedentẽ a dextriſ
dei ꝛ veniẽtẽ in nubibꝰ celi. Tunc pricepꝰ
ſacerdotũ ſcidit veſtimẽta ſua dicẽs. Bla/
phemauit.quid adhuc egemꝰ teſtibus? Au/
diſtis blaſphemiã. Quid vobis videt? Ubi
Hieronymꝰ ait. Pontificẽ quẽ de ſolio ſa/
cerdotali furor excuſſerat eadeʒ rabies ad
ſcindendas veſtes ꝓuocat. Et Criſoꝰĩ omeł
inquit. Hoc fecit vt accuſationeʒ redderet
grauioreʒ:ꝛ quod verbis dicebat:factis ex
tolleret. Qui aũt erãt cum pontifice fremẽ
tes dixerunt. Reus eſt mortis. Ubi Orige
nes ait. Certum putas fuit erroris ipſã prin/
cipalẽ omniũ vitã reã mortis pronũciare.ꝛ
per tantoꝝ reſurgentiũ teſtimonia nõ reſpi
cere fontẽ vite: de quo in omnes viuentes
vita fluebat? hec ille. Quis vero falſo il/
li violenta morte dignũ acclamaſſent xp̃m:
tamẽ dubiũ hic incidit. vtrũ in ipſo neceſſi/
tas fuit ad moriendũ morte naturali. Et re
ſpondet Ric.in.3.di.16.ꝙ in ipſo fuit neceſ/
ſitas moriendi q̃ʒtũ ad humanã naturã que
neceſſitas non fuit cõtracta nec ꝑpter pec/
catum debita: ſed fuit voluntarie aſſũpta:
Uoluntarie enĩ filius dei talẽ aſſumpſit na
turã humanaʒ: ꝙ niſi eam miraculoſe cõſer
uaret:neceſſariũ erat ꝙ corpus eius reſolu
bile ꝛ mortale ſenio defeciſſet: q̃ʒuis valde
diu duraſſet propter excellẽtiſſimã cõplexi
onẽ. Fuit ergo in eo neceſſitas moriẽdi rõe
nature aſſũpte relicte ſuo regimini natura
li:non tñ fuit neceſſarium illum mori morte
qua mortuus eſt.niſi per cõparationẽ ad di
uinam preordinationem: Sed adhuc nõnul
liꝰ dubitant vtrũ neceſſitas moriẽdi in chri/
ſto ſubiecta fuerit eius voluntati humane.
Et quidaʒ tenent ꝙ ſic. Primo qꝛ ſecundũ
Anſel.ĩ li.cur deus homo. Sapiẽtie ꝛ iuſti/
cie dei repugnat cogere mortẽ pati ſine cul
pa illũ quem iuſtuʒ ad eternam fecit beati/
tudinẽ:ſed homo chriſtus nunq̃ʒ habuit cul
pam et fuit factus iuſtus ad eternam beati
tudinẽ.ergo repugnaſſet ſapientie ꝛ iuſticie
dei ꝙ chriſtus mortem ſuſtinuiſſet ſi noluiſ/
ſet. Alij vero contrariũ aſſerũt:qm̃ mori ex
conditione nature ꝛ poſſe mori nunq̃ʒ aliq̃
creata virtute repugnare videret ſed ĩ xp̃o
fuit neceſſitas moriẽdi ex conditione natu
re.ergo cum voluntas humana ſit creata ñ
potuit illa voluntate fieri ĩmortalis. Rñdet

yo

yo: an moritur vel [illegible]

yo

Ricardus ad istā questionē: q̄ ut tactū est aliqui dicunt q̄ necessitas moriendi in xp̄o subiecta fuit voluntati humane. Dicunt enī q̄ p comparationem ad necessitatē moriē-di xp̄s inq̄ntum hō tenuit mediū iter statum innocentie et nature lapse. In primo enī sta-tu nec nā nec uoluntas suberat necessitati moriendi. sed in nobis tam natura q̄ uolun-tas subsūt necessitati moriendi: non sic itel-ligendo q̄ necessarium sit voluntatē mori: sed quia corpus a morte preseruari non pōt. In natura autem humana xp̄i natura sube-rat necessitati moriendi: sed voluntas p̄erat ita q̄ non potuisset mori nisi uoluisset. Cui opinioni videtur concordare Dama. li. 3. c. 19. dicens q̄ non precedebāt ī dn̄o uolunta-tem naturalia. Nihil enī coactum in ipso cō-sideratur: sed omnia volūtaria: Alii autē di-cunt contrarium: quia ille solus pōt muta-re cursum et legē nature: q naturam institu-it et ordinauit. cum ergo in natura humana christi fuit necessitas moriendi ex conditio-ne nature: ergo p aliquā volūtatē creatam tanq̄ per causā efficientem non potuisset p̄-seruari a morte. si tamen ex deliberatione mori noluisset: diuina uoluntas eum a mor-te preseruasset. Huic opiniōi secūde magis q̄ prime Ric. inherere videtur: licet vtra-q3 sit sustētabilis. Nihilominꝰ ppter dicta alia suboritur questio. Utrū xp̄s p volūta-tem separauerit miraculose animā suā3 a suo corpore. an vo fuerit sepata vi aflictionum ei illatarum. Et respondet Ric. q̄ xp̄s mor-tuus fuit per violentiam afflictionū ei illa-tarū3: concurrente vehementia doloris cō-passionis q̄ mortē accelerauit. Uñ et Pe-trus Actuū. 2. dixit iudeis de xp̄o: hunc per manus iniquorum affligentes interemistis Et. c. 3. Auctorem vero vite interfecistis. Et si argueretur ex dicto Aug. i. 4. d̄ trini. c. 13. vbi ait. Longa morte cruciabanī ligno suspēsi Unde latronibꝰ ut iam morerēt et d̄ ligno ī ā āte sabbatū deponerētur crura cō-fracta sūt. xp̄s aūt q a mortuus iuētus ē mi-raculo fuit. ergo si fuit mortuus miraculo ñ p uiolētiā mortuus est afflictionum illatarū. Rñdet Ric. q̄ ibi Augꝰ accipit miraculū3 p mirabili: quia mirabatur Pilatus et sui quō ita cito eēt mortuꝰ eo q̄ cām accelera-tionis mortis eius nō considerabāt. Cuiꝰ ac-celerationis cā fuit vehementia doloris cō-passionis: et tenerrima cōplexio: quā hēbat et p̄terea p totā noctē fuerat afflictꝰ: et ī cru-cifigendo eū crucifigentes grauius extēde-runt mēbra eiꝰ q̄ illorū q crucifixi fuerunt cū eo: quia plus eū odiebāt. Fuit tñ aliquo modo mors illa miraculosa: quia nisi dispen-satiue diuīa potētia phibuisset beatitudinē anime xp̄i ī suū corpꝰ redundare: corpꝰ xp̄i nulla interueniente morte glorificatū fuis-set. Qd̄ si fuisset factum nlla virtute creata potuisset illa aīa a corpe suo separi. hec Ric. Ex quibus omnibꝰ colligimꝰ dn̄m nostrū ie-sū xp̄m pro caritate sua uoluisse vnire ani-me sue corpus passibile et mortale: ut sic p nobis peccatoribꝰ patiēdo et moriēdo pro nostris d̄bitis satisfaceret. Judei āt crimina-bantur eū fore reū mortis tanquā malefa-ctorem: seductorē et blasphemū. 3ꝰ fuit ve-hemēs dolor xp̄i ppter derisionē. qñ. s. vsq3 mane dimissus ē ī manꝰ seruorū uilissimorū q expuerunt ī faciē eiꝰ. et colaphis eū ceci-derunt. Alii aūt palmas ī faciē eius dede-runt. d. Prophetiza nobis xp̄e qs ē q te p-cussit. Et ut inquit Marcꝰ velauerūt faci-em eiꝰ. et hoc fecerūt ꝑm aliquos: ne viden-tes dignissimā faciē illā pietate vincerētur O ih̄u benedicte q̄ dura nox hec est: ī qua a principio usq3 ad finem quietem nescis. s3 nunc uno modo: nūc alio corpore et animo fatigaris. O amantissime iuuenis q̄tū me peccatorem dilexisti: quē cū tot laboribus passionibꝰ et cruciatibus redimere uoluisti O mens humana cur tam dura es ut dn̄o tuo cōpati negligas: q pro compassione tua sputis deturpatur. alapis ceditur: et ab indi-gnissimis psonis viliter pertractatur? Heu me quid erat inspicere illos seuientes ī eū: alios trahentes capillos eius: nonnullos su-darium leuātes spuere in os eius: quosdā3 importunis vocibus clamare ī aures eius: hos pugnis percutere pectus eꝰ: illos exten-sa manu uerberare collū eiꝰ. O ih̄u mi q̄tū nos dilexisti. Sed nos miseri te nō diligimꝰ Uince o humanū cor vince torporē tuum genus humanū. et omnem affectū tuū porri

ge ihu xpo. Ecce qꝫ iã appropinquat dies. ⁊ mors de proximo ꝓ amore tuo sibi parat Sed ubi es o Maria mater? Ubi habitas An ignoras que circa dilectissimũ filiuꝫ tuum geruntur? Dicunt nãqꝫ quidã qꝫ Johes euangelista dimisso iesu in domo Caiphe cucurrit uersus bethaniã ad domũ Magdalene ubi uirgo remanserat qñ xps cum discipulis suis uenit hierusalem ad cenaꝫ faciendam: et ibi clamans ad hostium: a uirgine orante tremente ⁊ attonita auditus ẽ. Ad uocauit mox Magdalenam. d. Surge filia et uideamus quid nobis de filio meo significatur. Apta fuere hostia domus: ⁊ intrauit Johes eiulans. flens ⁊ lachrymans dicensqꝫ: Heu me ueneranda mater quam durus tibi nũciꝰ aduenio. ⁊ cum pre singultibus vix loqui valeret: interrogabat a virgine cõlachrymante Ubi ẽ filiꝰ meꝰ? vbi ẽ ihs meꝰ? Quid actũ ẽ de filio? Uiuit adhuc an iudei interfecerũt eũ? Heu me dolentẽ nimium. Et Johes rñdere poterat atqꝫ dicere: nondũ mortuus ẽ. sed puto hodie morti erit tradẽdꝰ. Cõprehẽderunt enim illũ ĩ nocte ministri iudeorum ⁊ detinẽt eũ uinctũ in domo Caiphe: asserũtqꝫ neqꝫ illi phei et scribe dõbere morti adiudicari. O qꝫ gelidũ tunc factum est cor illud uirgineũ: quãtoue dolore repleta fuit aĩa eiꝰ. Que stati exiuit domũ cum Johe ⁊ Magdalena. aliisqꝫ comitantibꝰ hierusalem festina petẽs. Cum auteꝫ intrauit ciuitatem transeuntes quosdam iterrogabat. d. illud Cãticorũ. 3. Num quẽ diligit aĩa mea uidistis filium meũ vnicũ? Et illi interrogabãt. qualis ẽ dilectꝰ tuus? Et illa. Dilectus meꝰ candidꝰ ⁊ rubicundus. filiꝰ meus pulcher ⁊ decorꝰ: factꝰ: morigeratus: virtutibus redimitus: gratia plenus: etatis. 33. ãnorũ: ⁊ mihi carissimꝰ. O fili mi iesu ubi te inueniam? Circuibo ciuitatẽ p vicos ⁊ plateas ut te queram. ut te inueniã. ut te videã. ut cõplectar ut alloquar priusqꝫ moriaris. Perrexit tandẽ usqꝫ ad domũ põtificis ubi multitudinẽ ꝯgregataꝫ ĩuenit. qñ ad Pilatũ ihs xps mittẽdꝰ erat Tẽptabat ad filiũ ꝓperare: ⁊ ñ pmittebat Clamabat altisona voce. Fili mi iesu: Jesu fili mi. Audiebat tũc forte filiꝰ lamẽtãtem matrem ⁊ adaugebat angustia mentis eiꝰ. Nã quãto iter eos amor erat vehementior tãto vtriusqꝫ dolor cõpassionis intensior. Cõpatiebatur vtiqꝫ mater filio: cõpatiebatur filius cõpassiue matri. Sꝫ ut deuotiꝰ hanc partẽ exoluamus querẽdũ est. vtrũ virgo gloriosa magis dilexerit filiũ suum qꝫ aliqꝫ alia mater filios suos. Ad quod ego respõdeo qꝫ sic. ⁊ probo hoc mltiplici rõne. Primo rõne claritatis. Clare enĩ virgo cognoscebat. ⁊ certissima erat qꝫ a filio sũme diligebatur: ⁊ cum firmiter crederet ipsum esse deũ ĩ suo utero incarnatũ sciebat illũ eaꝫ diligere pre ceteris creaturis ⁊ humanis ⁊ angelicis: quare cor eiꝰ ĩflãmabat ut illũ diligeret: a quo sciebat magnope se fore dilectam. Secũdo hoc probo rõe sãctitatis. Diligebat xo filiũ suũ copiosissime: quẽ plenũ sãctitate gratia oĩqꝫ uirtute diligẽdũ cẽsebat. Tertio hoc probo ratione totalitatis. Fuit enim beata uirgo ita mater xpi ut ab ea sola spũ scõ cooperãte corpulẽtã substantiaꝫ accipet. Quare amor q debet esse patris et matris ad filiũ erat in uirgine sola ad xpm ab ea genitum. Quarto hoc probo rõne diuturnitatis. Amor enim quanto diutnior tanto vehementior. Cum ergo filium suũ uirgo dilexerit per annos. 33. absqꝫ vlla pturbatione: consequẽs ẽ qꝫ cum diligebat in etate florenti iam cõstitutũ ultra qꝫ dici possit. Quinto hoc ꝓbo rõne familiaritatis Nũqꝫ enĩ inuẽtus ẽ aliquis filius q ita blande: ita reuerenter ita dulciter: ita familiariter conuersaretur cũ parentibus suis: sicut christus faciebat cũ uirgine matre. Non enim dubitare quispiam posset qꝫ per tot annos quibus xps cum matre conuixit nõ fuerit liquefactum cor eius ĩ amores illius a quo totiens uocari matrem sesẽsit: quem et ipsa filium sepe nominabat Quare firmiter teneo qꝫ virginis amor ad christum vincebat omnem amorem quoruncũqꝫ parentum: qui tenerrime filios suos diligunt aut dilexerunt.

Qꝫ xps in presẽtatione vehementer doluit propter accusationem propter flagellationem et propter coronationem.

Secundi articuli primus dolor.

Secundi anticuli primus dolor ihu
xpi dicit presentationis. Cũ enim
Pilato fuit presentat⁹ voluit vehe
menter: ꝛ pcipue ppter tria. Prio ppter ac
cusationẽ. Secũdo ppter flagellationem.
Tertio ppter coronationẽ. Primo voluit
vehemẽter ppter accusationẽ. Ad quod in
telligendũ cõmemorandũ ẽ qꝺ euangeliste
tradũt. vz. ꝙ mane adductus fuit ihs a do
mo Caiphe ad domũ Pilati presidis in pre
toriũ. Erat aũt pretoriũ locus vbi audiebã
tur ꝛ examinabant rei: ꝛ ipsi nõ introierunt
iudei in pretoriũ: vt non cõtaminarẽtur ex
ingressu dom⁹ hoīs gẽtilis: sed manducarẽt
pasca. i. azimos panes: qui a iudeis p dies.
8. comedebãtur. O impia cecitas. alienige
ne iudicis pretorio cõtaminari timebant et
fratris innocentis sanguinẽ non timebant.
Exiuit ergo Pilat⁹ ad eos foras: ꝺ. Quaz
accusationẽ affertis aduersus hoīem istũ?
Rñderunt. Si nõ esset hic malefactor: non
tibi tradidissemus eũ. Ubi Aug⁹. Interro
gent atqꝫ rñdeant ab īmundis spiritib⁹ libe
rati: ceci vidẽtes. mortui resurgentes: vtrũ
sit malefactor. Addiderũt ẽt qꝺ Lucas dic
Hũc inuenimus subuertentẽ gentẽ nrãm.
ꝛ phibentẽ tributa dari Cesari. ꝛ dicentez
se xp̃m regẽ esse. Dixit eis Pilat⁹. Accipite
eum vos: ꝛ scd̃m legẽ vestrã iudicate eum:
quasi dicat. si sufficit vr̃a examīatio. suffici
at ꝛ vestra sententia Naz vt dicit Nico. de
lira. Romani aliqua minora iudicãda pmi
serant iudeis retinentes sibi penam mortis:
ꝛ causã sanguinis. Ideo p hãc rñsionez inhi
bebat ne xp̃o mors īferret. Et ideo illi intẽ
dentes eum morti adiudicari rñdebãt No
bis ñ licet īterficere queq̃. Introiuit ergo
iterum in pretoriũ Pilatus. ꝛ interrogauit
iesũ. Tu es rex iudeorꝫ? Ubi queritur. qua
re Pilatus sic eum interrogabat. Et rñdet
Nico. de lira. ꝙ cũ iudei accusassent euz de
tribus videlicet: quia subuerterat gentẽ. ꝛ
prohibuerat tributa dari Cesari. ꝛ dixerat
se esse regẽ. De duobus primis pilatus non
curauit inquirere. Non de primo: quia ipse
gentilis erat: ꝛ non iudeus. non etiam de se
cundo: quia sciebat illud esse falsũ. sꝫ tantuz
de tertio: eo ꝙ romani nomẽ regiũ a iudeis
abstulerãt. Rñdit ihs. A temetipso h̃ dicis:
an alij tibi dixerunt de me? q. d. Concepisti
hanc opinionẽ de me p temetipsũ? vbi Cri
so⁹ ait. Nõ ignorans interrogat: sed ab ipso
accusari iudeos volẽs. vnde seqtur euange
lista. Rñdit Pilat⁹. Nunqd ego iude⁹ suz?
Gens tua ꝛ pontifices tui tradiderũt te mi
hi. Quid fecisti? Rñdit iesus. Regnũ meũ
nõ est de hoc mũdo. Quasi dicat. nõ quero
tpalem dñationẽ. Dixit ei Pilat⁹. Ergo rex
es tu? Rñdit ihs. Tu dixisti quia rex sum
ego. Ego in hoc natus sum: ꝛ ad hoc veni in
mundo: vt testimonium phibeam veritati.
Omnis qui est ex veritate audit vocẽ meã
Dicit ei Pilatus. Quid ẽ veritas? Et nõ ex
pectato rñso exiuit ad iudeos. ꝺ. Ego nullã
in eo inuenio cãm: ꝛ vt liberaret eum de fu
rore ipsorꝫ proposuit ẜm cõsuetudinẽ quaz
habebant. s. in solẽnitate pasce vt vnũ reũ
morte peterent liberãdũ: an vellent christũ
esse illũ: vel Barrabã: qui in carcerib⁹ ppẽ
maleficia sua ꝺtinebat: ꝛ populo erat odio
sus. Clamauerũt aũt omnes Non hunc: sed
Barrabam. O quali gladio feriebat tunc
cor virginis matris qñ audiebat horribiles
illos clamores iudeorꝫ petentiũ potius libe
rationẽ Barrabe latronis q̃ꝫ filij sui inocen
tissimi. Dixit Pilatus iudeis. Quid igit fa
ciam de iesu: q dicitur xp̃us? Dicũt oẽs cru
cifigatur. Et ille quid inqt mali fecit? Re
sponderũt. Cõmouit populũ p vniuersaz iu
deã īcipiẽs a galilea vsqꝫ huc Quare Pila
tus misit iesũ ad Herodẽ galilee tretarchã:
qui illis diebus hierosolymis erat. Et cum
iesus benedictus nullũ verbũ corã eo dixis
set spreuit illuz Herodes cũ exercitu suo: ꝛ
illusit indutum veste alba: ꝛ remisit ad Pi
latum Pilatus aũt cõuocatis principib⁹ sa
cerdotũ dixit eis volens eripere xp̃um de
manibus eorꝫ. Ego nullam causaz inuenio
in homine isto ex his in quibus eum accusa
tis. Sed neqꝫ Herodes. Nam remisit eum
ad nos: ꝛ ecce nihil dignũ morte actuz ẽ ei.
At illi clamabãt. Nos legem habemus ꝛ se
cũdum legẽ debet mori. Dixit eis Pilatus
Corripiam eũ ꝛ dimittã. O pilate si inocẽs
ẽ: cur corripies? Si reus: cur dimittes? O

ꝙ laborioſa fuit mors ieſu chriſti tā diu ma
lignis cōſilijs: criminationibꝰ: accuſatiōibꝰ
⁊ clamoribꝰ exquiſita. ¶ 2° doluit chriſtus
vehemēter ꝑꝑ flagellationem: qn̄ vt refert
Marcus: Pilatus tradidit ieſuȝ militibꝰ
flagellandū. Ut eni doc. dicūt: ligauerunt
illi ieſuȝ denudatū ad columnā quādā ⁊ fla
gellauerunt eū a planta pedis vſqȝ ad ver/
ticē. Et vt ait Gregꝰ naçançenus: caro xp̄i
flagellata poſt liuores ſanguinē ex oī parte
ſcaturiebat: quo etiā terra ſub pedibus ih̄u
⁊ colūna ipſa atqȝ flagella madefiebāt. Et
vt arbitror poſt crudelē illā flagellationem
cū ſoluiſſent euȝ pre debilitate nimia ⁊ do/
loris imēſitate ī terrā cecidit ſanguine ſuo
irrigatam dn̄s noſter ih̄s. Sed hic theologi
querūt. vtꝝ ī xp̄o fuit vera doloris paſſio.
Et quidā: licet nō dicere voluerit: ꝙ nō ar/
guentes dicūt primo ex dicto Hilarij. d. in
.x. li. d̄ trinitate. Uirtus corporis ſine ſenſu
pene vim pene ī ſe deſeuiētis excepit. verꝰ
autēȝ dolor nō eſt ſine ſenſu pene. ergo ⁊c.
¶ 2° adducūt dictū Dionyſij: q ad Joānem
euāgeliſtā ita ſcribit. Abſit vt ita īſaniaȝ vt
credā ſanctos aliqd pati ſecūdum corporis
paſſiones: ſed ſolū credo nos iudicare ipſos
ſentire. Si ergo ſcī nō ſentiūt paſſiones niſi
ſecūdū iudiciū ⁊ nō ſecūdū experiētiā. ergo
patiēdo nō habēt dolorē veꝝ: ⁊ ꝑ ꝯſequens
multo minus nec ſcūs ſcōꝝ xp̄s. ¶ 3° conāt
ꝓbare opinionē ſuā exēplo Moyſi q ieiu/
nauit. 40. diebus. ⁊. 40. noctibus ſine ali/
qua corporis leſione ꝓpter ꝯtinuā ꝯtēpla/
tionē. Si ergo ꝑfectio ꝯtemplatiōis aufert
paſſionē ⁊ ſenſum famis: pari ratione videt̄
ꝙ aufert ſenſum doloris in carne paſſibili.
Sed ī xp̄o fuit ꝯtinua ꝯtēplatio ⁊ ꝑfectiſſi/
ma. ergo videt̄ ꝙ nulla fuit ī eo doloris ex/
periētia. Sed ꝯtra hāc opinionē eſt oīs ſcri
ptura ſacra. Unde in ꝑs in perſona xp̄i di/
citur. Afflictus ſuȝ ⁊ humiliatus ſuȝ nimis.
Et iterum. Ego ſuȝ paupꝫ ⁊ dolens. Et iteꝝ
Supꝫ dolorē vulnerū meoruȝ addiderunt.
Propterea dicunt theo. di. 16. tertii libri. ꝙ
uera doloris paſſio fuit in xp̄o qm̄ ī eo fuit
caro paſſibilis ⁊ perforabilis. Fuit etiā vir
tus ſentiendi ſcd̄ȝ quā aīa ꝯpatit̄ corpori le/
ſo. Et qm̄ hec duo veruȝ doloreȝ faciunt. ſ.

vera leſio ⁊ verus leſionis ſenſus: ⁊ hec duo
vere fuerunt in xp̄o indubitanter tenendū
eſt ꝙ in ipſo vera fuit doloris paſſio. Ad di
ctum aūt Hilarii reſpondet̄ ꝙ ſm̄ quoſdaȝ
dictū illud retractauit. Ul' pōt dici ꝙ Hila
rius in verbo ꝑdicto nō excludit ſenſuȝ do/
loris a chriſto ſm̄ humanā naturā: ſed ſm̄ di
uinā. Unde illa verba referenda ſunt ad ꝑ
ſonam chriſti. Uel vt magiſter ſen. exponit
dicere poſſumus ꝙ Hilarius nō vult oſten
dere xp̄m non habuiſſe veruȝ dolorē: ſȝ nō
habuiſſe cauſam doloris: qm̄ paſſus eſt pro/
pter delicta noſtra. Ad ſecunduȝ ꝟo. ſ. ver
buȝ Dionyſii dicit Boñ. ꝙ Dionyſius non
vult dicere nec ſenſit ꝙ btūs Joānes ⁊ alii
ſancti non experiantur dolorē in tormētis:
ſed vult cōmendare cōſtantiam mētis que
non magis cōmouebatur ex experiētia ſen
ſus ꝙ comoueret̄ ex ſola conſideratione: ⁊
iudicio rationis. ¶ Ad tertiū ꝟo qd̄ obiicie
batur de Moyſe dicenduȝ ꝙ etſi dulcedo
contēplationis quodāmodo ipſuȝ reficeret:
⁊ a ſenſibus exterioribus abſtraheret adeo
vt naturales virtutes quodāmodo cōſopi/
ret: vt non ita conſumerentur: ⁊ cibum re/
quirerent: tn̄ ꝙ tanto tēpore ieiunauit ſine
ſui leſiōne h̄ fuit ꝑ ſpeciale bn̄ficiuȝ ⁊ diui/
nū miraculū. ⁊ iō n̄ hȝ locū ī ꝓpoſito: qꝛ xp̄s
in paſſione ſua nō exercuit miracula poten
tie: ſȝ potiꝰ vſus ē armis patiētie ¶ 3° doluit
vehemēter chriſtus propter coronationem
qn̄ milites duxerunt eū in atrium pretorij:
⁊ induerūt eum purpura: ⁊ īpoſuerūt capiti
eius coronā ſpineam: ⁊ circundederūt eū: ⁊
veniebant ad euȝ illudētes: ⁊. d. Aue rex iu
deoꝝ: ⁊ expuebant in eum ⁊ dabant ei ala/
pas: ⁊ ꝑcutiebāt caput eiꝰ. Et caput illd̄ an
gelicis ſpiritibꝰ tremēdū. vt Bern. ait. ſpi/
naꝝ dēſitate pūgebat̄. Nam corona illa de
iuncis marinis ad modū ſpinaꝝ acutis erat
ꝯfecta. vt dicit Nico. de lira. At Pilatus
fecit ih̄m ſic coronatū ⁊ purpura veſtitū ve
lut ꝯtēptibilē ⁊ abiectū exire. Dixitqȝ iude/
is. Ecce homo. quaſi dicat. punitꝰ ē. iō debȝ
vobis ſufficere. At illi magis clamabant.
Crucifige. crucifige eum. Et poſt multa ad
diderunt. Si hunc dimittis n̄ es amicus ce
ſaris. Omnis enim qui ſe regē facit contra/

⁊

dicit cesari. Et cum talia agitarentur misit
ad Pilatum vxor eius. d. Nihil tibi ⁊ iusto
illi. Quasi dicat: nullo modo eū cōdēnes:
sed magis dimitte. Multa enim sum hodie
passa p visum pp eum: qꝛ vt dicit Raban⁹
diabolus apparuerat ei mouens eā terrori
bus ad liberationē xp̄i volens sic impedire
hoīum salutē. Sed dubitatur vtrum visio
predicta facta fuerit in somno vel vigilia.
Et respondet. Nico. de lira ꝙ hoc n̄ habet̄
expresse: credit̄ tn̄ magis ꝙ fuerit ī somno.
¶ De xp̄s in sententiatione vehement̄ do/
luit pp onerationem pp associationem ⁊ pp
lamentationē. ¶ Scd̄i articuli dolor scd̄s

Secundus dolor secūdi articuli dici
tur sententiationis. Uidens nanqꝫ
Pilatus non posse iudeorum furo
rem sedare nec mitigare: quinimmo audie
bat eos magno cum tumultu clamantes.
Si hunc dimittis nō es amicus Cesaris: ac
cepta aqua lauit manus coram populo. d.
Innocens ego sum a sanguine iusti huius.
Uos videritis. Ubi remigi⁹ ait. Mos erat
apud antiquos vt cū vellet qs ostēdere se
īmunem esse ab aliq̊ crimine accepta aqua
lauare manus suas corā populo ꝯsueuerat.
Et respondēs vniuersus populus dixit. Sā
guis eius super nos: ⁊ super filios nostros.
Quare Pilatus humano timore victus p
tribunali sedens secūdū ordinem curie sue
sententiam iniustā contra iesum protulit vt
crucifigeretur. Tunc amantissimus noster
iesus cruciatus est propter tria. p̊. propter
onerationem. ¶ 2° pp associationem. ¶ 3°
propter lamentationē. ¶ Primo cruciat⁹
est propter oneratiōem: quando. s. crux one
rosa: ⁊ dura humeris suis fuit īposita. Tūc
enim cum de domo Pilati versus montē
caluarie duceretur anqꝫ ꝯuenisset ad locū:
vt dicitur in quadam historia. afflicta ⁊ me/
sta mater ei⁹ obuiā illi processit: volēs illū
tangere ⁊ amplecti. Quam vt filius aspexit
merore confectā cecidit fatigatus sub cru/
ce. Ipsa etiā mater dulcissima quasi mor/
tua in terrā ruit. Ob qđ in loco illo in hu/
ius facti memoriā capella a fidelibus con/
structa fuit: que sancta Maria de spasmo
nūcupatur: Tandē iudei angariauere ho/
minem Cyreneum noīe Symonem vt tol/
leret crucem iesu. Qm̄ vt aiunt quidam
cum seplus temptasset iesu illā portare pre
debilitate ferre amplius nō valebat. Cur/
re o anima mea curre velociter ⁊ hume/
ros tuos subiice illi cruci: in qua iesus dei fi/
lius operabitur salutē tuā: īmo omniū sal/
uandorum. Sed hic doc. querunt: q̄re xp̄s
benedictus pati voluit mortem crucis. Et
respōdet Tho. 3. parte ꝙ hoc fecit pp septē
rationes. ¶ Prima ratio est pp exemplum
virtutis. Dicit enim Aug⁹ in li. 83. q. Sapiē
tia dei hominem ad exemplū quo recte vi
ueremus suscepit. Pertinet aūt ad vitā re
ctam ea que non sunt metuenda nō metue/
re. Sunt autem homines qui q̄uis mortē
ipsam non timeant: genus tamē mortis hor
rescunt. Ut ergo nullū genus mortis recte
viuenti homini metuendū esset illius homi
nis cruce ostendendū fuit. Nihil enim erat
inter omnia genera mortis illo genere exe/
crabilius: ⁊ formidabilius. Secūda ratio ē
qꝛ hoc genus mortis maxime conueniens
erat satisfactioni pro peccato primi parētis
Unde Aug⁹ dicit in quodam s̄mone de pas
sione. contempsit Adam preceptum accipi/
piens ex arbore: sed quicquid Adam perdi
dit xp̄s ī cruce īuēit. Et Ambro. de xp̄o ita
ait. De p̄ctis ꝓtoplasti fraude facta ꝯdolēs
qn̄ pomi noxialis morte morsu corruit: ipse
lignū tūc notauit damna ligni vt solueret.
Hoc opus nostre salutis ordo depoposce/
scerat multiformis proditoris ars vt ar/
tem falleret: ⁊ medelam ferret inde hostis
vnde leserat. Et iterum ecclesia dicit. Oi/
potens eterne deus qui salutē humani ge
neris ī ligno crucis ꝯstituisti: vt vnde mors
oriebatur inde vita resurgeret: ⁊ q ī ligno
vincebat ī ligno quoqꝫ vinceret̄. ¶ 3ª ratio ē
qꝛ vt dicit Criso⁹ in s̄mone de passione. In
excelso ligno: ⁊ non sub tecto passus est: vt
etiā ipsius aeris natura mundaretur. Sed
⁊ ipsa terra simile beneficium sentiebat de/
currētis de latere sanguinis stillatione mū
data. Et idem Criso⁹ super Joānē inquit
Audiens suspensionē intelligas in altū: vt
sanctificaret aerē: qui sanctificauerat terrā
ambulando in ea. ¶ Quarta ratio est: qꝛ p

hoc ꝙ christus in cruce moritur ascensū nobis parat in celum: vt Criso⁹ dicit. ¶ Quinta ratio est: quia hoc cōpetit vniuersali saluationi totius mundi. Naȝ figura crucis vt ait Greg⁹ naçançenus a medio contracta in quatuor extrema partita: significat virtutem ꝛ prouidentiam eius qui in ea pepēdit vbiqꝫ diffusam. Criso⁹ etiam dicit ꝙ in cruce expansis manibus moritur vt altera manu veterem populum: altera eos qui ex gentibus sunt trahat. ¶ Sexta ratio est: qꝛ per hoc genus mortis diuerse virtutes designanẜ. Unde Aug⁹ dicit in li. ꝺ gratia veteris ꝛ noui testamēti. Non frustra tale gen⁹ mortis elegit: vt latitudinis ꝛ altitudinis ꝛ longitudinis ꝛ profunditatis: de quibus apl's loqẜ: magister existeret. Nā latitudo ē ī eo ligno qꝺ trāsuersū ꝺsup figiẜ: ħ ad bona opa pertinet: quia ibi extēdūtur man⁹. Lōgitudo est ī eo ligno: qꝺ vsqꝫ ad terrā trahiẜ quo crux stat sistiẜ ꝛ pseuerat quod lōganimitati tribuitur. altitudo est ī ea ligni parte: que ab illa que trāsuersa figitur versus sursum reliquiẜ. hoc est ad caput crucifixi: quia bene sperantiū superna expectatio est. Jam vero illud ex ligno qꝺ fixuȝ occultaẜ. vnde totū illud exurgit significat ꝓfunditatē gratuite gratie. Et sicut etiā Aug⁹ dicit super Joħ. Lignū ī quo fixa erāt mēbra patiētis ad cathedrā fuit magistri docentis. ¶ Septima ratio est. qꝛ hoc genus mortis plurimis figuris respondet. vt eniȝ Aug. dicit in sermone de passione. Jn diluuio aquarum humanuȝ genus archa lignea liberauit. De egypto dei populo recedēte Moyses mare virga diuisit: ꝛ Pharaonem ꝓstrauit: ac populū dei redemit. Jdē Moyses lignū in aqua misit ꝛ amaritudinē eius ī dulcedineȝ commutauit. Ex lignea virga de spirituali petra salutaris vnda ꝓferẜ. Et vt Amalech vincereẜ: ꝯtra virgā Moyses expāsis manibus extēdiẜ. Et lex dei arche testamēti credita lignee: vt his oībus ad lignū crucis per quosdā gradus veniaẜ. ¶ Secūdo cruciatus est xp̄s igēti dolore ꝓpter associationē Associatus nāqꝫ est cū duobus latronibus sicut p̄dixerat. Esa. 53. c. Et cū sceleratis deputatus est. Ubi doc. querūt vtrū hoc ꝯuenienter sit factum. Et respōdēt ꝙ ī hoc alia fuit itētio iudeoꝝ: alia ordinatio dei. Qꝫtuȝ .n. ad itētionē iudeoꝝ sic dicit Criso⁹. Duos latrones vtrinqꝫ crucifixerūt vt coꝝ suspicionis fieret particeps. sȝ nō ita euenit. Nā de illis nil diciẜ. hui⁹ āt vbiqꝫ crux honoraẜ Reges diademata deponentes assumunt cruce ī purpuris ꝛ diadematibus maximis ī mensa sacrata vbiqꝫ terraꝝ crux emicat. Qꝫtū vero ad dei ordinationē xp̄s cū latronibus crucifixus est. ¶ Primo quia vt dicit Hiero⁹ super Math. Sicut pro nobis maledictū crucis factus est. sic pro omnium salute inter noxios quasi noxius crucifigitur Secūdo vt dicit Leo papa ī sermone ꝺ passione. Duo latrones vnus ad dexteraȝ: ali⁹ ad sinistram crucifiguntur vt ī ipsa patibuli specie denotareẜ illa que in iudicio ipsi⁹ hominum oīum faciēda ē discretio. Et Aug⁹ dicit super Joħ. Jpsa crux si attēdas tribunal fuit. Jn medio enī iudice cōstituto: vn⁹ qui credidit liberat⁹ alter qui insultauit dānatus ē: iam signabat qd facturus est de viuis ꝛ mortuis: alios positurus ad dexteraȝ ꝛ alios ad sinistrā. Tertio ꝺm Hilariū duo latrones leue ac dextere affiguntur: oēȝ humani generis diuersitateȝ vocari ad sacramentum passionis dñi ostendētes: sed qꝛ ꝑ diuersitateȝ fideliū atqꝫ infideliū fit omniū secunduȝ dexterā ꝛ sinistraȝ diuisio: vn⁹ ex duobus ad dexteram situs fidei iustificatione saluaẜ. ¶ Tertio cruciat⁹ ē christ⁹ acerbo dolore ꝑꝑ lamentationē quādo vt meminit Lucas sequebaẜ illū multa turba populi ꝛ mulierū que plangebant ꝛ lamentabantur euȝ. Cum quibus etiā ipse compatiendo p̄dixit futurā illi⁹ ciuitatis calamitatē ꝛ desolationē. Sȝ doc. ħ q̄rūt. cur iħs xp̄s ī hierusalē pati voluit. Et rn̄dēt ꝙ ħ cōuenienter factū est multiplici ratione. ¶ P̄ qdē: qꝛ hierusalē erat loc⁹ a deo electus ad sacrificia sibi offerēda: q̄ quidem figuralia sacrificia figurabāt xp̄i passionē q̄ ē verū sacrificiū: iuxta illud. Epħ. 5. Tradidit semetipsū oblationē: ꝛ hostiā deo ī odorē suauitatis Secundo quia virtus passionis eius ad to-

tum mundū diffundēda erat: ideo ī medio terre habitabilis pati voluit .i. in hieruſalē. Unde dicitur in ps: Deus aūt rex nr̄ ante ſecula operatus eſt ſalutē in medio terre .i. hieruſalem: que dicit̄ eſſe terre habitabilis vmbilicus. ¶ Tertio qꝛ hoc maxime cōueniebat humilitati eius: vt .ſ. ſicut turpiſſimū mortis genus elegit: ita ēt ad eius humilitatem pertinuit ꝙ in loco tam celebri cōfuſionē pati nō recuſauit. Unde Leo papa dicit in ſermone ephie. Qui formaȝ ſui ſuſceperat bethleem preelegit natiuitati: ꝛ hieroſolymam paſſioni.

¶ Qr in crucifixiōe xp̄s vehemēter doluit propter potationē: propter cōclauationeȝ: ꝛ propter eleuationem. ¶ Secundi articuli dolor tertius.

Tertius dolor ſecundi articuli dicit̄ crucifixiōis . quando crucifixerunt euȝ in mōte caluarie: vbi nimio dolore agitatus eſt pp tria. ¶ pͦ propter potationē. 2° propter conclauationē. ¶ 3° propter eleuationē. ¶ Primo nimio dolore agitatus eſt xp̄s propter potationē. qꝛ vt inqͭ Matheus. Dederūt ei vinū bibere cū felle mixtum. Ubi querendum ē quare illo vino ſic amaro potauerunt eū. Et dicit Nico. de lira: ꝙ aliqui dicūt id factum fuiſſe: vt citius xp̄s moreretur ꝛ ſic milites eius cuſtodia citius expedirētur: qui debebāt eū cuſtodire quouſqȝ expiraſſet. Sed ipſe Nico. aliter dicit. Nam legitur in quodam libro hebraico: qui apud eos ītitulatur. liber iudicum ordinariorū: ꝙ qꝛ Salomon dixerat ꝓv. 31. Date ſicerā merentibus: ꝛ vinuȝ his qui amaro ſunt animo vt bibāt ꝛ obliuiſcāt̄ egeſtatis ſue. ꝛ ideo ſeniores iudeorum ſtatuerant vt cōdemnatis ad morteȝ daretur vinum aromaticum ad bibēdū: vt facilius tolerarēt paſſionē. In hieruſalē autē erant matrone deuote ꝛ cōpaſſiue: que hoc vinū ꝛ ſicerā .i. potū inebriatiuū dabāt ex deuotiōe. Iudei ergo ex nimia crudelitate moti tale vinū datū ꝓ xp̄o ꝛ aliis duobus latronibus acceperūt ſibi ſecūdū ꝙ dictuȝ erat Amos. 2. Uinū damnatoꝝ bibebāt: ꝛ loco eius poſuerūt acetū cū felle mixtum. Talē potū cuȝ guſtaſſet ieſus noluit bibere. Nec contradicit Marcus cuius textus habet. Et nō accepit: qꝛ n̄ accepit ad bibēdū: ſȝ ad guſtādū ſolū vt ſic īpleret̄ ī eo qd̄ dictuȝ eſt ī pſalmo. Et dederūt ī eſcā meā fel. ꝛ in ſiti mea potauerūt me aceto. ¶ Secūdo multo dolore fatigatus eſt xp̄s ꝓpter cōclauationē. quādo .ſ. cruce iam parata atqȝ diſpoſita: ꝛ ī terra collocata ſecūdum coēm opinionē exuētes nequā illi magno īpetu dn̄m ieſum xp̄m ad terrā ꝓiecerūt vt clauis euȝ ↄfigerēt. Et licet euāgeliſte non omnia dicāt: quia tantū eſſentialia ſcribere curauerūt: nihilominus veriſimiliter credere poſſumus: ꝙ ita nudatus ꝛ genuflexus ieſus vt ſe ſuper crucē extēderet oculis ad celum leuatis ī corde ſuo dixit. Suſcipe ſancte pater eterne me dilectū filiū tuum quem tibi offero ī ſacrificiū imaculatū ꝓ ſalute humani generis ꝛ remiſſione peccatoꝝ. Ecce iaȝ nō offerūtur tibi legalia ſacrificia hircorum aut agnoꝝ: vel ſimiliū. ſȝ caro inocētis mei filii tui. Trigita ꝛ tres anni elapſi ſunt quibus hāc crucē ſemper aſpiciēs ī illā mori ꝓ humani generis redēptione cōcupiui ꝛ deſideraui. Tādē ꝓiiciēs ſe ſuper crucē: manus ſuas ꝛ pedes liberaliſſimo geſtu extendit. Acceperūt auteȝ clauos crucifixores: ꝛ ↄfixerūt eū. Malleoruȝ aūt ictus ꝛ ſonitus audiri poterant a virgine matre: cuius cor clauis illis accutiſſimis: qui manus ꝛ pedes oſſa ꝛ carnes filii ſui rumpebāt: ↄfigebatur Crucifixi ſūt etiā cū eo duo latrones. quos pleriqȝ voluerūt tenere fuiſſe cruribus alligatos tātū. Sed ego dico ꝙ fuere ↄclauati qꝛ vt inqͭ Aug⁹ ſup Ioānē. Pēdētes ī ligno clauis ad lignū manibus ↄfixi: ꝑducta morte necabāt̄. Scripſit aūt ꝛ titulū Pilatus: ꝛ poſuit ſuper crucē. Erat aūt ſcriptū. Ih̄s naçaren⁹ rex iudeoꝝ. litteris hebraicis grecis ꝛ latinis. Ubi querit̄ a doctoribus cur hac triplici ligua deo volente titulus ille fuerit ſcriptus. Et r̄ndet Criſo⁹. Credibile ē multos gētiles ſimul cū iudeis ꝓpter feſtū ↄueniſſe: ꝛ ideo vt nullus ignoraret: nō ī vna ligua. ſed ī tribus ſcripſit. Et Auguſtin⁹ dicit Tres ligue ibi pre ceteris eminebant: hebraica ꝓpter iudeos ī dei lege glориantes: greca pp gētiū ſapiētes. latina pp romanos

multis ac pene omnibus tũc gentibus imperãtes. Theophil⁹ vero inqt. Significat aũt ĩ superscriptio triplici fmõe signata dñz esse regẽ practice: philosophice: necnõ theologice. Naz p latinas lrãs figurat̃ practica: eo ꝙ romanum ĩperium potẽtissimũ satisqꝫ officiosũ ĩ expeditiõib⁹ fuit. Per grecas ꝟo philosophia figurat̃: Greci nãqꝫ erga naturaliuz speculationez ĩsudauerunt. Demum p hebraicas theologia ꝓtenditur duz iudeis ẽ credita reruz diuinaruz agnitio. Dicebãt ğ pilato põtificesĩ iudeoꝝ. Noli scribere rex iudeoꝝ: sed qꝛ dixit ¶ Rex suz iudeorũ. Rñdit Pilatus. Qð scripsi scripsi. Milites ãt diuiserũt sibi vestimẽta sua ꝛ tunicã mittẽtes sortẽ: erat aũt tunica incõsutilis. i. sine sutura ðsup cõtexta p totũ sup quã miserũt sortes. Et lꝫ Marcus dicat ꝙ sortes miserũt super eis. s. aliis ĩdumẽtis xp̃i. tamẽ fm Nico. de lira. illud debet ĩtelligi p sinedochen. i. sup aliquid eoꝝ. i. sup tunicã. Tertio vexatus est iesus multo dolore quãdo crux fuit eleuata a terra ꝛ posita ĩ foramine atqꝫ plãtata: ĩ qua iaz natus erat fructus nostre saluatiõis anteꝙ̃ ĩ mõte caluarie defigeret̃ In ipso aũt motu ꝛ eleuatiõe crucis: ac plãtatione põdus corporis per tres clauos vel quattuor secũdũ quosdã sustinebat̃. Jõ mẽbra illa debilitata incredibili cruciabantur dolore. Sed ꝛ tũc mestissima mater filiũ intuẽs ꝯtẽptibilẽ. ꝯfusibilẽ: despectuz. deformẽ grãdi angustia plenũ. plagis attritum. in medio latronũ pẽdẽtẽ. adiutorio Magdalene ꝛ Johis ꝙ̃tũ potuit cruci ꝓpiquã se fecit. Ubi mutatã cernẽs aspectus filii sui venustatẽ ꝛ elegãtiã ꝯsideransqꝫ ꝙ̃ graui supplicio detinebat̃: lamẽtabiles voces emittebat. Hoc aũt exp̃ssit Joh̃. quãdo dixit. Stabat aũt iuxta crucem ih̃u mater ei⁹: ꝛ soror matris ei⁹ Maria Cleophe. ꝛ Maria magdalene. Sed dubium hic est. qꝛ Luce. z3. dicitur. Stabant omnes noti eius a longe. Sed dicit Nico. de lira. sequendo Aug. in li. de consensu euangelistarum. ꝙ in tanto interuallo erant. vt ꝛ iuxta dici possent: qꝛ ĩ ꝯspectu eius presto aderant: ꝛ a longe respectu turbe ꝓpinquius circũstantis cuz Centurione ꝛ militibus. Pretereuntes aũt blasphemabant euz mouentes capita sua ꝛ dicentes: Uah qui destruis templum dei: ꝛ in triduo illud reedificas. Salua temetipsũ si filius dei es descende nunc de cruce. Similiter ꝛ principes sacerdotum illudẽtes cũ scribis ꝛ senioribus dicebant. Alios saluos fecit: seipsum non potest saluum facere. ih̃s autem in tot persecutionibus ꝛ maledictis dixit verbum illud primum in cruce omnis patientie exemplum. Pater dimitte illis: qꝛ nesciunt quid faciunt. opere implens quod verbo docuit quando dixit. Orate pro persequentibus ꝛ calũniantibus vos. Improperabant etiã ei latrones qui crucifixi erãt cum eo. Lucas vero dicit ꝙ vnus tm̃ blasphemabat: quẽ alius reprehendit. Sꝫ aug. in libro de ꝯsensu euangelistarum dicit ꝙ Joh̃es loquitur in plurali ponẽs plurale p singulari secũdum vsitatum loquendi modum. Uel põt dici fm Hieronymum ꝙ primum vterqꝫ blasphemauerit: deinde vnus credidit in xp̃m. ꝛ priorem negationem sequenti confessione emendauerit. Unde hieronymus sequitur. In duobus latronibus vterqꝫ populus ꝛ gentilium ꝛ iudeoruz primo dominum blasphemauit: postea signoꝝ multitudine alter exterrit⁹ egit penitentiã. ꝛ vsqꝫ hodie iudeos increpat blasphemantes. hec ille. Dixit ergo latro penitens. Domine memento mei dum veneris in regnũ tuum. Respiciens autem Jh̃s benedictus huius latronis contritionem fidem. spem atqꝫ caritatem. respondit ei secundum verbũ quod in cruce protulit. d. Hodie mecũ eris in paradiso. O felix promissio. O breuitãte felicitatis adimpletio. Nullus ante latronem hoc verbum audiuit. Promissa siquidem fuit patribus: ꝛ prophetis eterna vita per christum: sed nulli sicut latroni ita breui spacio designata.

¶ Or in ĩspectione xp̃s vehementer doluit ꝓpter querelationem. propter recordationem. ꝛ propter commendationem.

¶ Secundi articuli dolor quartus.

Quartus dolor secundi articuli dicitur inspectionis. Cũ enĩ de cruce

inſpexiſſet matrem: aſperriſſimo dolore
vulneratum eſt coꝛ eius: ⁊ precipue pro/
pter tria. ¶ Primo propter querelationeꝫ
¶ Secũdo pp recordationẽ. ¶ Tertio pp
cõmendationem. ¶ Primo doluit xp̃s pp
querelationẽ. Audiebat nanqꝫ q̃relas ma/
tris ĩgeminantis: ⁊ dicentis ſibi vocabuluꝫ
illud qđ p triginta ⁊ tres ãnos cũ tanta dul
cedine vtriuſqꝫ commemorauerat. In paſ/
ſione vero illud proferebat cũ corde pleno
dolore merore ⁊ amaritudine. ¶ Poterat ẽ
ẽgo illa ſanctiſſima lamentari ⁊ dicere. Fi
li mi anime mee olim conſolatio: ⁊ gaudiũ
nunc autẽ gladius penetrabilior oĩ mucro/
ne acutiſſimo. Fili mei quem nouem men/
ſibꝰ ĩ vtero tenui: quẽ paruo lacte paui quẽ
totiẽs ĩfantẽ: ⁊ paruulũ panis ĩuolui: ĩ cuna
repoſui: ⁊ amoroſis amplexibꝰ ſtrinxi inter
vbera mea ⁊ oſculata ſũ. O q̃ ĩfelix mihi ⁊
tibi facta eſt dies iſta. Et quis poterit me/
deri vulneribus dolorum meorum: ⁊ miti/
gare anguſtiam miſelle matris tue: cũ inſpi
ciã te filiũ meũ vt leproſuꝫ factuꝫ: q ſpecio/
ſus eras p̃ filiis hominũ. vt maleficiũ ⁊ reũ
cũ iniquis deputatũ? Qui ſcũs ſcõꝝ es: vt
fatuũ ⁊ ſtultũ cerno: ĩ quo recõditi ſunt oẽs
theſauri ſapiẽtie dei: vt hoſtẽ ⁊ omniuꝫ ini/
micũ: q oĩbus affabilis benignus ⁊ humanꝰ
ſemp aſtitiſti. ⁊ ſup oĩa velut oblitũ mei vi/
due matris tue. Nã ecce iã morieris: ⁊ nihil
mihi dicis. et qd faciã ego ſine te filio meo?
Quo diuertã? Ad quẽ ↄfugiã? Tu mihi pa
ter. tu mihi frater. tu mihi blãdus filiꝰ eras.
tu mee diuitie. tu mee delitie. tu mea glia.
O me deſolatã: q̃ tãtũ filium ĩ cruce video
deficere. O amãtiſſime fili loq̃re mihi ma/
tri tue: loquere vt audiã vocẽ tuã cigneo ca
nore dulciorẽ. Loquere ĩquã vt ſic ſaltẽ au
diẽs verba tua patiẽtior fiã ad tolerandã q̃
me cruciat p amore tuo penã. Nõ deneges
mihi qđ poſtulo. Exaudi me ⁊ verbo tuo cõ
ſolare ne deficiã ĩ hac tribulatiõe. O fili mi
lumẽ oculoꝝ meoꝝ ↄdeſcẽdiſti latroni mi/
ſericorditer loquẽs ei. Acquieſce itaqꝫ vo/
to matris tue: ⁊ dic mihi quid factura ſim:
Cui me orphanã dereliquis? His vel ſimi/
libus querelis pulſabat meſtiſſima mater
aures afflictiſſimi filii ſui: qui nõ minorẽ pe
nã experiebat̃ ĩ mẽte ꝑpter teneritudineꝫ
matris q̃ ſentiebat ĩ corpore a plãta pedis
vſqꝫ ad capitis verticem vulnerato. Iõ ꝼm
quẽdaꝫ deuotũ: tacitus ĩ ſuo corde dicebat
carmẽ illud vulgare ſiue eiꝰ ſñiam. Matre
mia bñdicta molto te vego afflicta. El tuo
lachrymare e vna ſagitta. Ch el cuor mio ha
paſſato. Nõ piãgere o matre mia. El tuo la
crimare e pena mia. Supporta fin chio ſia
da morte reſuſcitato. ¶ Secũdo doluit xp̃s
pp recordationẽ. In talibus nãqꝫ myſteriis
recordabat̃: ⁊ ĩ ſeipſo ↄferebat dicẽs. O mi
mr̃ quõ oĩa gaudia q̃ de me ſuſcepiſti ↄuer/
ſa ſũt tibi ĩ merorẽ ⁊ luctũ? Ubinã ſũt ange/
li ĩ mea natiuitate cãtantes? Ubi paſtores
ad preſepe veniẽtes? Ubi oriẽtales reges ĩ
cuna me adorãtes? Ubi grata per. 30. ⁊ tres
annos vtriuſqꝫ conuerſatio ⁊ familiaritas?
Ubi tot ⁊ tãta de me p̃dicata miracula: pp
que oĩa letabat̃ cor tuũ? Heu me nũc videſ
tãtũ filiũ tuũ factũ ĩ deriſuꝫ omni populo. ⁊
abiectiſſimã mortem pati. ¶ 3º doluit xp̃s ꝑ/
pter cõmẽdationẽ qñ aperiẽs os ſuũ melli/
fluũ dixit ei. Mulier ecce filiꝰ tuꝰ. ſ. Iohẽs
euãgeliſta: q ſecũ iuxta crucẽ aſtabat. Et vt
doc. dicũt nõ vocauit eã materno noĩe: ſed
cõi: ne ex teneritudine nomĩs materni: ſi ex
primeret̃ aggrauaret̃ animꝰ eius. Deĩde cõ/
mẽdãs eaꝫ diſcipulo dixit. Ecce mater tua
q. d. Deputo te ad eiꝰ obſequium. Et ex illa
hora accepit eã diſcipulus ĩ ſuã. ſ. curã ⁊ dili
gẽtiã. O quot doloꝝ aculeiſ punctũ fuit tũc
cor virgineũ ex vna parte: cũ mulieris non
matris audiuit vocabulũ licet ex parte alte
ra aliqualiter conſolaretur: quia filius amã
tiſſimus eius ieſus eã cõmẽdauerat dilecto
diſcipulo. Ideo Augꝰ ait ſup hoc paſſu Ioh
Ex illa hora ⁊c. Hec nimirũ eſt illa hora: de
qua ieſus aquã conuerſurus ĩ vinũ dixerat
matri. Quid mihi ⁊ tibi eſt mulier? nõdũ ve
nit hora mea. Tunc enim diuina facturus:
non diuinitatis: ſed infirmitatis matrem ve
lut incognitam repellebat. ¶ Nunc autem
humana iam patiens ex quo fuerat factus
homo: affectu commendabat humano.
¶ Moralis igitur inſinuatur locus ⁊ exem/
plo ſuo inſtruit preceptor bonus: vt a filijs
piis impendatur cura parentibus tanquaꝫ

lignũ illd̓ vbi erãt fixa mẽbra moriẽtis eẽt cathedra magistri docentis.

¶ Qr xp̃s vehemẽter doluit ĩ clamatione ꝓꝓ mundi horrorez: ꝓꝓ sui confusionez: ⁊ ꝓꝓ patris derelictionem.

¶ Tertij articuli primus dolor.

P Rimus dolor tertii articuli dicitur clamationis. Ostendit enim in clamore suo imẽsitatẽ doloris ⁊ potissimuz ꝓꝓ tria. ¶ p̊ propter mundi horrorez: ¶ 2° ꝓꝓ sui confusionẽ. 3° propter patris d̓relictionẽ. ¶ Primo ostendit xp̃s imensitatem doloris in mundi horrore: quando .s. insensibiles creature crudelitatẽ q̃ in ipsũ fiebat horrentes modo suo patienti iesu compati vise sunt. A sexta nanq3 hora tenebre facte sunt super vniuersam terram vsq3 in horam nonam. Et vt Lucas inquit. Sol obscuratus est: ⁊ veluz tẽpli scissum ẽ in duas partes: a sũmo vsq3 deorsum: ⁊ petre scisse sunt: ⁊ terra mota est. Ubi apparet perturbatio corporum superiorum primo: deinde inferiorum. Qualiter aũt fuit illa tunc solis eclipsis doctores varie sũt opinati. Hieronymus nanq3 dixit ꝙ ille tenebre fuerũt facte ꝑ retractionẽ radiorũ solis diuina virtute. Origenes aũt dixit ꝙ h̊ factũ est ꝑ interpositionẽ nubiũ densarũ. Sz in hoc magis credendum est Dionysio ariopagite: qui dicit in epistola ad Policarpum hoc fuisse ꝑ interpositionẽ lune ĩter terrã: ⁊ solẽ sicut fit ĩ eclipsi solis. Et ibidez dicit ꝙ ipse h̊ vidit tunc existens in Egypto vbi ẽ aeris puritas. Uidit igitur lunã ab oriente ascẽdentẽ v̓sus meridiẽ: ⁊ supponẽtẽ se soli. Hieroꝰ autem ⁊ Origeñ. non loquũtur de illa eclipsi asserendo ꝙ sic fuerit vt dicũt: sz ꝙ potuit sic fieri. Quare sequendo Dionysiũ dicimus ꝙ illa eclipsis nõ potuit esse naturał: sed miraculosa: ⁊ hoc multipliciter. ¶ Primo q2 luna erat .15. ⁊ tunc distat a sole ꝑ diametrum celi. Eclipsis ãt solis non põt fieri naturaliter nisi tẽpore cõiũctionis solis ⁊ lune ꝓꝓ qd̓ dicit Dionysiꝰ ꝙ mirabat̃: q2 nõ erat tempꝰ cõueniens ad talẽ cõiũctionẽ. ¶ Secundũ miraculũ fuit: q2 trãsacta eclipsi luna rediit ad orientẽ: ita ꝙ in vespere fuit in oriente sole existente in occidẽte: ⁊ sic orbes eorũ sũt ad pristinũ statũ restituti. ¶ Tertiũ miraculuz fuit: q2 pars orientalis solis ꝑmo fuit obscurata: ⁊ iterũ vltimo illuminata: cõtrario autem modo fit in eclipsi naturali.

¶ Quartũ miraculũ fuit ꝙ luna fuit ĩmobił sub sole ꝑ tres horas: In naturali v̓o eclipsi ꝯtinue mouetur sub sole: vt etiam refert Crisoꝰ. ¶ Quintũ miraculũ fuit: q2 illa eclipsis abstulit lumẽ vniuersis partibus terre licz aliqui hoc velint ĩtelligi tm̃ de terra iudee. Uerũtñ vt apparet ex dictis Dionysii fuit in Egypto. fuit in grecia: ⁊ fuit Rome: ⁊ sic in aliis mundi partibꝰ. Unde Horosiꝰ ait. Cũ dñs patibulo affixus ẽ maximo terremotu ꝑ vrbem Romã facto: saxa in montibꝰ scissa: maximarũq3 vrbiũ plurime partes plus solita concussione ceciderunt. Eodemq3 die ab hora diei .6. sol in totũ obscuratus ẽ. tetra nox subito obducta terris est: adeo vt stellas tunc diurnis horis vel potiꝰ in illa horrenda nocte toto celo visas fuisse referat̃. Eusebius etiã in chronica asserit se legisse ꝙ tunc in Bithynia que est in Asia fuit magnꝰ terremotus: ⁊ maior solis obscuratio q̃3 vnq̃3 fuerit: ⁊ ꝙ dies hora sexta in tenebrosã noctẽ v̓sus sit: ita vt stelle viderẽtur ĩ celo: ⁊ ꝙ ĩ Nicea q̃ est vrbs Bithynie multas edes terremotus subuerterit. De illius eclipsis miraculo Dionysiꝰ in epistola ad Apolophaniũ q secũ erat in Egypto illo tẽpore postea sic scripsit. Cũ reperimꝰ. q2 ⁊ erat notissimũ solẽ pati molestias: nõ debere aio ad te vaste peritie sacrariũ: adhuc nescimus tante rei mysteriũ. Quid inq̃3 speculum doctrine Apolophanis his secretis ascribis atq3 tu mihi ore diuino: ⁊ ñ humani sẽsus ꝟmone? O bone Dionysi diuinaꝝ ꝑmutationes sunt rerũ. In historia vero scolastica legitur ꝙ phi ad hoc adducti sunt vt dicerent. Aut deus nature patit̃: aut ordo nature ꝑuertit̃. De turbatione corporũ ĩferiorũ clara sũt oĩa. Tm̃ de velo sciẽdũ ẽ scd̓m Nico. de lira: ꝙ erat iuxta tẽplũ int̃ scũz: ⁊ scũm scoꝝ. Cuius scissio significauit ĩpletionem veritatis ĩ morte xp̃i q̃ latebat ĩ figuris veteris testamẽti. ¶ Secũdo fuit ĩmẽsus dolor xp̃i ꝓꝓ sui confusionẽ: quando cõsiderabat q̃3 cõfusibiliter patiebatur: quia

p̄cedēti dn̄ica ab oī populo ita venerabiliter fuerat susceptus. Erat eteni passio eius ignominiosissima: ⁊ despecta valde: de qua alias deo dante suo loco dicemus. ¶ 3° immensus fuit dolor xp̄i propter patris derelictionē. Ideo clamans circa horam nonaz voce magna dixit. Hely hely: lamaçabathani? Quod est interpretatū. hely. i. deus meus. lama. i. quare çabathani. i. dereliqsti me? Ubi glo. Dicitur deus eū deseruisse in morte: q2 potestati persequētiū eū exposuit Subtraxit eni protectionē: sȝ nō soluit vnionē. Quidā autem illic stantes. s. milites Romani ſm Hiero. idioma hebraicū ignorantes dicebant. Helyam vocat iste. At ⁊ mater verba illa audiēs ⁊ intelligens: illorumq3 viȝ ɔsiderās vndiq3 experiebat merorē.

¶ Ex xp̄s vehementer doluit in potatione pp amaricationē: pp peccatorum obstinationē propterq3 matris lamētationē.

¶ Tertii articuli secūd⁹ dolor.

Secundus dolor tertii articuli dicit potationis: quando iterū clamans dixit. Sitio. oblataq3 fuit ori eius spongia potu amarissimo repleta. Tunc doluit xp̄s propter tria. ¶ Primo propter amaricationē. ¶ Secūdo propter peccatorum obstinationē. ¶ Tertio pp matris lamētationē. ¶ Primo doluit xp̄s propter amaricationē. q2 spongia illa ori eius sic apposita amaricauit labia ⁊ eius linguam. Quare iterum clamans dixit. Consumatum ē. s. totum iam corpus meū doloribus ⁊ passionibus circundatum est. Nam ligua que sine lesiōe hucusq3 fuerat reseruata: modo amaritudine est repleta. Uel cōsūmatū ē mystice intelligendo opus redēptionis humane.

¶ 2° doluit vehementer xp̄s pp peccatoꝝ obstinationē. Non eni minus sitiebat peccatorum salutē: q̄3 corporis sui in cruce extēsi ⁊ fatigati recreationē. Dicebat eteni. sitio. i. salutem omnium. q2 ꝑ omnibus patior: pro omnibus sanguinē meū patri offero: ꝑ oībus morior. Uenite ad me oēs corde cōpuncti: ⁊ emendatione ac correctiōe vestra recreate mentem meā. O q̄3 grauis tūc illius animum dolor vrgebat cū videbat innumeros esse: qui a peccatis ad penitentiaz nūq̄3 redirent. quibus nec passionis sue virtus pp eorum duritiam esset in aliquo profutura. Ut eniȝ dicūt theologi licet xp̄i passio sufficientissima fuerit pro salute omniuȝ tamē illius effectū nō consequunt illi q peccata deponere nolunt. Quare cum omnibus prosit sufficienter: non tn̄ oībus efficienter: Unde sicut erga xp̄m crudeles fuerunt illi qui eum potauerūt felle ⁊ aceto: ita peccatores qui ad penitētiā redire nolunt. Audite illum audite o peccatrices anime: ꝑ vobis clamat amorosissimus Jesus pro vobis dicit. Sitio. Cur ergo saxea corda nō rumpitis? Cur tam clemētissimo dn̄o non compatimini? Hinc Bern. ait. Ascendit ī altū crucis vt ab omnibus videretur: voce magna clamauit: vt ab omnib⁹ audiretur: clamori lachrymas addidit: vt ei homo compateretur. Qui ad eius vocē non excitatur ad clamorē: non cōpungitur grauior est terra. ⁊ fetidior sepulchris. Tertio doluit xp̄s vehemēter pp matris lamētationem. Potuit igitur tunc virgo benigna filiū audiēs in cruce dicentē. Sitio: multis singultibus lachrymis ac suspiriis dicere. Heu heu me: q video? Qui audio? O vniuerse creature celi ⁊ terre admiramini paupetatē filii mei. Ipse enim qui diuinitatis sue potentia satiat angelos: pascit etiam ꝓuidentia sua volucres celi: ⁊ pisces maris: bestias ac vniuersa pecora campi: atq3 hominibus cunctis quottidianum panē distribuit: clamat ī cruce. Sitio: ⁊ denegatur sibi paululum aque: īmo tribuitur sibi potus amarissimus. O fili fili fili mi amorosissime: cur tibi d̄ meo pectore lac illud porrigere n̄ valeo: qd̄ totiēs dū paruulus eras suxisti. O fili mi cur non possū tibi ministrare in cruce sitienti cibū ⁊ potū: quē colo ⁊ acu ita diligenter dum ī etate infantili eras acquirebam? Poterat etiam tūc illa feruētissima Magdalena ⁊ ipsa flendo dicere. O magister care: o magister bone. Et cur ego īdigna tua discipula in hac tāta necessitate tibi subuenire nō possū? O dānata seuitia iudeoꝝ: cur tanto furore inflāmaris aduersus dn̄ȝ ⁊ magistꝝ meum? Que oīa ipsi domino Jesu ad dolorem accedebant.

¶ Quod xps vehementer doluit cognoscens generalem scandalizationem: iudeorum ingratitudinem: et multorum incompassionem. ¶ Tertii articuli tertius dolor.

Tertius dolor tertii articuli dicitur cognitionis. Doluit etiam summopere iesus noster amorosissimus propter suam scientiam et cognitionem: quia vt inquit sapiens. Ecclesiastes.i. Qui addit scientiam: addit et dolorem. Et licet omnia christus cognosceret presentia preterita et futura. Verumtamen in cruce positus cognoscebat et considerabat precipue tria vnde tristabatur atque dolebat. ¶ Primo generalem scandalizationem. Secundo iudeorum ingratificationem. ¶ Tertio multorum incompassionem. ¶ Primo cognoscebat generalem scandalizationem. Videbat vtique quod virgine matre duntaxat excepta in qua sola: vt doc. dicunt remansit fides diuinitatis sue: ceteri omnes a fide defecerant. nam apostoli et omnes discipuli videntes ignominiam crucis: putauerunt eum purum hominem et non deum. ¶ 2° considerabat xpus et cognoscebat iudeorum ingratificationem: de quorum ingratitudine dolens in seipso: dicebat illud quod ecclesia hodie decantat. Popule meus quid feci tibi: aut in quo contristaui te? Responde mihi. Ego propter te flagellaui Egyptum cum primogenitis suis: et tu me flagellatum tradidisti. Ego te eduxi de egypto demerso pharaone in mare rubrum: et tu me tradidisti principibus sacerdotum. Ego ante te preiui in columna nubis: et tu me adduxisti ad pretorium Pilati. Ego te paui manna per desertum et tu me cecidisti alapis et flagellis. Ego dedi tibi sceptrum regale: et tu mo capiti meo coronam spineam. Ego propter te Chananeorum reges percussi: et tu percussisti arundine caput meum. Ego te exaltaui magna virtute: et tu me suspendisti in patibulo crucis. ¶ Tertio cognoscebat et considerabat christus in cruce multorum incompassionem. Sciebat etenim quotquot futuri erant qui non solum sibi compati non debebant: verum etiam et crucem ipsam et passionem ipsius forent derisuri. Verbum namque crucis vt apostolus inquit pereuntibus quidem stulticia est. O quot innumerabiles vt sic dicam: viri et mulieres inter xpianos reperiuntur: qui hodie passionem xpi recolentes nec minima pietate flectuntur: nec curant dare operam vt in commemoratione tanti mysterii: et si non oculis corporis: saltem oculis mentis fleant et lachrymentur. Quinimo multi sunt qui aut luxuria aut auaritia aut superbia excecati dominum iesum xpm habent in derisum. rursus sibi crucifigentes filium dei. pro quibus omnibus ipse mitissimus dominus sua caritate dolore attrahebatur vehementer.

¶ Quod xps vehementer doluit dum inclinato capite emisit spiritum. et de lamentatione matris eius. ¶ Tertii articuli dolor quartus.

Quartus dolor tertii articuli dicitur separationis. Doluit dominus iesus xps dum clamans ad patrem dicens: In manus tuas domine commendo spiritum meum. inclinato capite tradidit spiritum. Vbi Criso. ait. Per hoc quod moriens vocem emisit magnam: apertissime se verum deum esse ostendit. Quoniam homines cum moriuntur vix tenuem vocem emittere possunt. Caput autem inclinauit: vt ex modo moriendi ostenderet quod moriebatur ex obedientia patris. Comprobata autem fuit veritas mortis eius vt patet ex textu euangelii. Iudei. n. quoniam parasceue erat. i. dies veneris: in cuius vespera incipit solenitas sequentis sabbati: vt non remanerent in cruce corpora sabbato. Erat enim magnus dies ille sabbati: et propter se: et propter pasce solenitatem: rogauerunt Pilatum vt frangerentur crucifixorum crura: et de cruce tollerentur eorum corpora. Venerunt ergo milites et fregerunt crura latronum. Ad iesum autem cum venissent vt viderunt eum iam mortuum non fregerunt eius crura. Sed vnus militum lancea latus eius aperuit: et continuo exiuit sanguis et aqua. Sanguis ad nostram redemptionem. Aqua ad peccatorum ablutionem. Sciendum tamen secundum Tho. 3. pte. q. 66. ar. 4. in responsione ad tertium argumentum. quod aqua illa non fuit humor fleumaticus vt quidam dixerunt. sed aqua miraculose egrediens a corpore mortuo: sicut et miraculose prodiit sanguis ad comprobandum veritatem dominici corporis. contra Manicheorum errores: vt. s. per aquam que est vnum ex quattuor elementorum numero: corpus xpi vere fuisse compositum ex quattuor elementis: Per sanguinem vero osten-

deretur esse cõpositum ex quattuor humo/
ribus. Itaqȝ post tot labores cruciatꝰ ⁊ pe
nas rex angelorũ ⁊ dominus in crucis sup
plicio fuit extinctus O quale nouuȝ. Quo
merito pro amore ⁊ pietate tãti domini oẽs
homines lugere debẽt senes: ⁊ iuuenes. mu
lieres ⁊ viri. Moueri si quidem debent eo
rum corda: cum intuentur mortuum inter
latrones benignum iesum ⁊ matrem semi/
uiam inter brachia Magdalene ⁊ Joannis
ac aliarum mulierum deuotarum cadentẽ.
O q̃ꝫ durus esset qui temperaret a lachry/
mis: videns virginem illam iuxta crucem
interfectum filium lamentantem. Puto ꝙ
pre lachrymis ⁊ clamoribus precedentibus
rauce facte fuerant fauces eius: tamen vo/
ce qua poterat clamans dicebat. O fili mi
vita angelorum: quomodo extinctus es. ⁊
amplius non loqueris? O fili mi lumen ocu
lorum meorum: quis mihi det vt moriar ꝑ
te? O fili mi in cuius conceptu partu ⁊ or/
tu tantam suscepi leticiaȝ: quomodo omnia
mihi versa sunt in tristiciam. O pater eter
ne defleo ⁊ plango vnigenitum filium tuuȝ
ac meum ⁊ pre dolore quasi deficio. Adiu/
ua me: ⁊ quasi dolore mortue mihi succur/
re. o gabriel angele. Et vbi sunt verba que
mihi dixisti? Dixisti nanqȝ mihi. Aue. i. sine
veh: ⁊ hodie circũdederũt me ãgustie vndi/
qȝ. Dixisti mihi ꝙ eram plena gratia: ⁊ ho/
die plena sum tot tribulationibus. Dixisti mi
hi ꝙ eram in mulieribus benedicta: ⁊ hodie
sum a iudeis maledicta. Dixisti mihi ꝙ erat
benedictus fructus ventris mei: ⁊ ecce fru
ctus est hodie crucis maledictuȝ. O me mi
seram tot penis atrocissimis agitatam. Fle
uit ergo hodie xp̃s saluator noster in cruce.
Fleuit mater eius Maria peccatorũ oĩuȝ
aduocata. Fleuit Magdalene. fleuit Joã/
nes. fleuit Petrus. fleuere discipuli ceteri.
fleuit sol dum obscuratus ẽ. fleuit terra dũ
cõtremuit. fleuit templi velum dum scissuȝ
ẽ. fleuerunt saxa dum sunt scissa. fleuere se/
pulchra duȝ sunt aperta. Plange ergo ⁊ tu
o popule xp̃iane: ⁊ dum passionem xp̃i com
memoras: age ei quas potes totis viribus
gratias vt sic ipse participes nos efficiat me
ritis sanctissime passionis sue: qui cuȝ patre
⁊ spũ sancto viuit ⁊ regnat deus per imorta
lia secula seculorum. Amen.

Sabbato sancto. de sepultura corporis
xp̃i. ⁊ eius morte. quam semper animo re/
uoluere debemus Sermo. 70.

Erat enim magnꝰ dies il/
le sabbati. Scribũtur hec
verba Joh. 9. c. Deuotissi/
mus hic dies sabbati pia
deuotione a nobis est re/
colẽdus: in quo domini nostri iesu xp̃i mors
occurrit non ĩmerito contemplanda. Dixi/
mus nanqȝ in precedenti sermone quantis
doloribus agitatus xp̃s crucem pro nobis
conscendit. ibiqȝ tradidit spiritum. Nũc ve
ro ad declaranda sue mortis mysteria diri/
gẽdus est stilus. Neqȝ enim quicq̃ꝫ aut de/
uotius aut conuenientius meditari hodie fi
deles possent. Propterea magnus dicitur
dies iste sabbati: non solum secundum litte
ralem intellectum iudeorum: verũ etiã ſm
mysticum spiritualemqȝ intellectum. Ma
gnificauit enim illum xp̃s benedictus per
mortem ⁊ sepulturam suã. de qua loqui vo
lentibus tria mysteria se ĩgerunt declarãda
Primum ẽ ex parte carnis.
Secũdum ex parte anime.
Tertium ex parte sepulture.
An caro xp̃i fuerit mortua. ⁊ an fuerit
a diuinitate separata. ⁊ vtrum per mortem
carnis sit mors attribuẽda ꝑsone xp̃i. Ca. i.
Primum mysterium declarandum
de morte xp̃i ẽ ex ꝑte carnis Circa
quam tripliciter dubitare cõtingit
Primo circa mortificationem. Secũ
do circa separationem. Tertio circa attri
butionẽ. Primo cõtingit dubitare circa
mortificationem: vtrum. s. per separationẽ
anime a corpore xp̃i caro eius fuit mortua
Et ꝙ sic patet. quia in simbolo dicitur de
christo ꝙ mortuus est ⁊ resurrexit. Et hoc
cantat ecclesia cum dicit. Ipse enim verus
est agnus: qui abstulit peccata mundi: qui
mortem nostram moriendo destruxit: ⁊ vi/
tam resurgendo reparauit. Dominus autẽ
Boñ. di. zi. tertii. dicit ꝙ caro illa fuit mor

tua:eo ꝙ caruit vſu ⁊ cõplemento vite.res eniꝫ corporalis nõ ē viuificabilis niſi ab aliqua forma ſpirituali ipſam cõplente: ⁊ ſibi ꝓportiõabili. Quã ergo in ipſa ſaparatione anime.caro xp̃i caruit huiuſmodi forma iõ vere mortua fuit. Et q̃uis haberet diuinitatẽ vnitam.nõ tamen ab ea viuificabatur nõ pp defectum a parte viuificãtis:ſed propter ĩproportioneꝫ a parte viuificabilis.

¶ Secundo contingit dubitare circa ſeparationem. Utrum.ſ.in morte caro xp̃i fuerit a diuinitate ſeparata. Et reſpondent doc. ꝙ non. Unde Leo papa in ſermone ĩquit. Tãta ē vnio dei ⁊ hoĩs: vt nec ſupplicio poſſet dirimi nec morte diſiungi. Et Aug⁹ contra Felicianuꝫ. Xp̃s in ſepulchro carnem ſuaꝫ non deſeruit. Que verba magiſter ſen .ponit in littera.di.zi.tertii. Quare autem non fuit diuinitas a carne ſeparata ꝫ Boñ.põt eſſe ratio triplex. videlicet liberalitas ex parte aſſumentis. dignitas ex parte aſſumptibilis. ⁊ vtilitas ex parte aſſumptionis. Liberalitas inquam ex parte aſſumentis. q2 quãdo deus dat aliquod donum. nõ ſubtrahit illud ſine culpa. Si ergo nulla culpa interuenit:non decuit diuinã liberalitatem carnem quam ſibi liberaliter vniuerat a ſe ſeparare. Dignitas etiam ex parte aſſumptibilis fuit in cauſa:quia ſicut caro illa ꝓpter ſui dignitatem non debuit videre corruptionem:ita nec ipſam decuit a verbo ſeparari. Utilitas autem ex parte aſſumptiõis ad hoc ipſum faciebat. Ad hoc enim fiebat illa vnio diuinitatis ad humanam naturam: ⁊ carnis ad animam. vt procuraretur noſtra ſalus. Et quoniam ſeparatio anime a carne ordinabatur ad hoc vt noſtra ſalus procuraretur:ſeparatio ãt carnis a diuinitate ad nihil vtilis erat. Ideo firmiter eſt tenẽduꝫ ꝙ nunq̃ diuinitas fuit a carne illa ſãctiſſima ſeparata. Tertio cõtingit dubitare circa attributionem. Utruꝫ.ſ.propter mortẽ carnis ſit mors perſone verbi attribuenda. Et reſpondẽt doc.theologi ꝙ abſqꝫ dubio cõcedendum eſt filiũ dei pro nobis fuiſſe mortuum:prout in ſymbolo dicitur. Quod etiã Ambroſius expreſſe teſtatur. d. Tantuꝫ fuit peccatum noſtrum vt ſaluari non poſſemus. niſi vnigenit⁹ dei filius moreretur pro nobis debitoribus mortis. Hoc autem ſibi vere attribuitur:nõ ꝫm naturam diuinam: ſed ꝫm humanam. non p eſſentiam:aut per inherentiam:ſed per idiomatum cõmunicationem. ⁊ hoc in nullo derogat diuine dignitati: ⁊ multum conſonat pietati. Nullũ eniꝫ verbum maioris dignationis ⁊ clemẽtie reſonare põt ĩ aurib⁹ cordis noſtri q̃ ꝙ vnigenitus dei filius pro nobis ſit mortuuſ. quod vt predictum eſt intelligi debet non ſecundum naturam diuinaꝫ ſed humanam p idiomatum cõmunicationem: q2 vt ĩqt Aug⁹ quẽ magiſter inducit ĩ textu. Si quis dixerit atqꝫ crediderit deũ paſſũ anathema ſit.

¶ An anima xp̃i fuerit a carne ſeparata ẽt ſeparata diuinitate: ⁊ an poſt inſtans ſeparationis ſit effecta impaſſibilis. ⁊ an ex benignitate deſcendit ad inferos. Capl'm.z.

Secũdum myſterium declarandum de morte xp̃i ē ex parte anime. Circa quaꝫ adhuc contingit tripliciter dubitare. ¶ Primo circa ſeparabilitatem. ¶ Secũdo circa impaſſibilitateꝫ. ¶ Tertio circa benignitatẽ. Primo ꝯtingit dubitare circa ſeparabilitateꝫ. An.ſ.anima chriſti a carne ſeparata fuerit etiam ſeparata diuinitate. Et reſpondet magiſter ſniarum. quem ſequuntur ceteri theologi di.zi. ꝙ ſicut nunq̃ fuit diuinitas ſeparata a carne ita nec ab anima. Unde. Ioh. Dama. inquit. Si mortuus ē vt homo: ⁊ ſancta illa aĩa ab eius corpore diuiſa ē. diuinitas tamen imſeparabilis ab vtroqꝫ permanſit. Ratio autem huiuſmodi inſeparabilitatis ꝫ Boñ. poteſt eẽ triplex. ¶ Prima. quia deum non decebat. qui indiſſolubili matrimonio animam illaꝫ ſibi copulauerat. Unde ſicut non decet virum relinquere vxorem:ſic non decuit verbum ab anima ſeparari. ¶ Secunda ratio ē: quia nobis non expediebat : eo ꝙ ſi facta fuiſſet ſeparatio. anima illa non habuiſſet potentiam ad eripiendum genus captiuuꝫ: nec mediatricis effectũ ad rcõciliãdũ: ⁊ neutrũ erat nobis expediens. ¶ Tertia ratio ē. q2 anime illi nõ cõgruebat. tum q2 erat ĩnocentiſſima:tum quia erat beatiſſima. Quia enim beatiſſima erat nolebat a verbo ſe-

pārari.⁊ qꝛ innocētiſſima nō poterat cōtra
voluntatē ſuā ſeparari ab eo.quia iā punita
fuiſſet ſine culpa. Hinc Dama.ait. Anathe/
ma ſit qui dicit verbū depoſuiſſe qđ ſemel
aſſumpſit. Sed cōtra hoc aliqui inſtāt obii/
cientes illud Joh.x. Ꝑtātē habeo ponendi
animā meā:⁊ iterū ſumendi eam.ergo ſi iſte
ſermo ē ꝑſone filii dei: videtur ꝙ filius dei
animā depoſuit i morte.ergo i morte aīa fu
it a ꝟbo ſeparata. Ad hoc reſpōdet Aug⁹ ꝙ
verbū illud ē ꝑſone filii dei ratione carnis
aſſumpte. Erat enim i poteſtate eius ſepa/
rare aīam a corꝑe.⁊ iterū corꝑi illā reunire
Jō aliud ē ibi deponēs:aliud vnde deponit
deponēs ē virtus diuina. vnde deponit eſt
corpus. ¶ Secūdo cōtingit dubitare circa
īpaſſibilitatē. vtrū anima xp̄i poſt inſtās ſe/
parationis īpaſſibilis ſit effecta. Ad qđ rn̄/
det Boñ. vbi ſupra.ꝙ ex certitudine aucto
ritatis hoc nō ē determinatū.ſicut etiā ma/
giſter tāgit.in.3.di.18. Uerūtamē ꝓbabile
ē ⁊ rōni magis cōſonū ꝙ ſtatim p⁹ſeparati/
onē habuit īpaſſibilitatē. Si enim nō patie
batur anima xp̄i niſi diſpēſatiue:⁊ ꝑꝑ nr̄am
ſalutē.ſi iam nō erat tēpus ⁊ locus merēdi
iam aīa xp̄i n̄ debebat nec poterat pati.nec
ſolū de aīa chriſti ꝓbabile ē ꝙ ſtatim poſt ſe
parationē a corpore facta ſit īpaſſibilis:ſed
ēt de qualibet aīa viri ſancti in qua nō repe
rit̄ reatus alicui⁹ pcti. Et ſi diceretur:cur
caro chriſti nō fuit īpaſſibilis facta ante re/
ſurrectionē:ſicut ⁊ anima. Reſpōdet Boñ.
ꝙ hoc fuit ex duplici cauſa. Prima quidē:
qꝛ aīa propinquior erat glorie q̄ꝫ caro. Erat
eni beata ſm aliquam ſui ptē. Secūda ve/
ro cauſa:qꝛ dilatio īpaſſibilitatis in carne fa
ciebat ad fidei noſtre cōfirmationem. vide
licet vt oſtēderetur chriſtus veraciter paſ/
ſus ⁊ mortuus fuiſſe:nō ſic dilatio īpaſſibili
tatis i anima. Jō magis dilata fuit īpaſſibi/
litas corꝑis q̄ꝫ īpaſſibilitas aīe ex diſpenſati
one diuina. ¶ 3° cōtingit dubitare circa bē
nignitatē vtꝝ.ſ.ex benignitate aīa xp̄i dſcē
dit ad iferos. Et ꝙ ſic pꝫ.qꝛ i ſymbolo apl̄o/
rum dicitur:Deſcendit ad iferos. Et Act.2
Hunc deus ſuſcitauit ſolutis doloribus i/
ferni. Et Joh.Dama.ait.Deſcendit ad īfer
na aīa deificata: vt quēadmodum his qui
i terra ſunt:ita ⁊ his qui i tenebris ⁊ vmbra
mortis ſedent ſuperluceſcat. Sciēdū tamē
ſm Boñ.diſ.22.tertii li. ꝙ nomine inferni
aliquādo itelligitur pena.aliquādo loc⁹ pe/
ne.⁊ ſꝫ h̄ dupliciť pōt aliqs dici dſcēdere ad
īferos aut qꝛ dſcēdit ad penā:aut qꝛ dſcēdit
ad locum pene. Primo mō n̄ conuenit xp̄o.
Jn eo enim nō fuit pena damni:nec fuit pe
na ſenſus. ¶ Secundo modo competit xp̄o
Deſcendit enim q̄ꝫtum ad illam partem in
qua erant illi qui detinebātur merito pecca
ti primi parentis:que quidem pars conſue/
uit limbus appellari. Ad illam inquā partē
deſcendit non compulſus neceſſitate:ſꝫ ſua
voluntate ⁊ ptāte: Ratio aūt quare voluit
deſcendere ad eripiendos illos qui detine/
bantur ibi compediti cum etiam poſſet face
re hoc nō deſcendendo:fuit duplex. videlꝫ
propter conſolationem vinctorum:⁊ prop/
ter confuſionem aduerſariorum propter cō
ſolationem vinctoru m:quia magna fuit eiſ
conſolatio de pn̄tia ipſius anime ieſu xp̄i:⁊
maxima fuit dignationis oſtenſio in hoc ꝙ
ipſe perſonaliter voluit deſcendere ad eos.
Fecit etiam hoc propter confuſionem ad/
uerſariorum vt ipſi demones confunderen
tur ex ſua pn̄tia.⁊ ſicut vicerat eos i terra i
natura aſſumpta:ſic aīa eius de eiſdē triū/
pharet apud īferos de eiſdem ipſos īuitos
expoliando.Deſcendit itaqꝫ aīa illa ad con
ſolādos ſcōs patres.ad letificādos:⁊ btīfi/
cādos. Uiderūt nanqꝫ q̄ꝫ primū illis ſe pn̄ta
uit diuinitatē ei⁹. vnde in loco īfernali exi
ſtentes habuerunt paradiſum ⁊ apertā dei
viſionem:que non eſt aliud q̄ꝫ vita eterna:
Sꝫ adhuc quis querere poſſet vtrū anima
xp̄i moram cōtraxit i inferno vſqꝫ ad horaꝫ
reſurrectionis. Et rn̄det Boñ.⁊ Ric. vbi.s̄
⁊ Tho.3.pte. q.53.ꝙ ſicut xp̄s vt nr̄as pe/
nas in ſe ſuſciperet voluit corpus ſuum i ſe
pulchro poni:ita etiam voluit aīam ſuā ad
īfernū deſcēdere.corp⁹ āt ei⁹ manſit i ſepul/
chro p diē itegrū.⁊ duas noctes ad ꝯprobā
dā ꝟitatē mortis ſue. Uñ ēt tātūdē credēdū
eſt aīam eius fuiſſe i inferno: vt ſimul aīa
ei⁹ educeret̄ de īferno.⁊ corp⁹ de ſepulchro
Ex quo Aug⁹. 18.li.de.ci.dei.c.44.ait.
Propheta in ventre ceti triduo fuit. ⁊ tn̄

illū ſignificauit ī profūdo īferni triduo futurum qui dn̄s ē oīum ꝓpharū. Et in li. de fide ad Petrum de aīa xp̄i loquēs dicit Jp̄a de īferis die tertio reuertēte idē deus ſm carnē: q̄ in ſepulchro iacuit: de ſepulchro resurrexit. Sed nōnulli arguunt: q2 Luce. 22 xp̄s dixit latrōi. Hodie mecū eris ī paradiſo. ergo videtur ꝙ aīa christi illa die q̄ mortu⁹ eſt fuit ī paradiſo. ⁊ ſic deſcēdens ad infernū nullā moram ibi contraxit. Ad quod rn̄det Aug⁹ exponens verbum predictum ꝙ noīe paradiſi nō ītelligitur ibi locus empyrei nec locus paradiſi terreſtri: ſed ip̄a apta ⁊ clara viſio ip̄i⁹ dei. De hoc vero deſcēſu xp̄i ad inferos ſic pulchre loquitur Aug⁹ in quodā ſermone. Mox vt christus ſpiritū tradidit vnita ſue diuinitati aīa ad īfernoruz profunda deſcendit: cūqz tenebrarum terminum quaſi quidam depredator ſplendidus ac terribilis attigiſſet: aſpiciētes cuz impii ac tartaree legiones territi inquirere ceperunt. d. Unde ē iſte tā fortis: tā terribilis tam ſplendidus: tam preclarus. Mundus ille qui nobis ſubditus fuit: nunq̄ꝫ nobis talem mortuum miſit: nunq̄ꝫ inferis talia munera deſtinauit. Quis ergo iſte q ſic ītrepidus noſtros fines ingreditur: ⁊ non ſolum noſtra ſupplicia nō veretur: verū etiaz ⁊ alios de vīculis noſtris abſoluit? Ecce ip̄i qui ſub noſtris ſolebāt ſuſpirare tormentis īſultant nobis ꝯ ꝑceptione ſalutis. Et nō ſolum iam nihil verētur: ſed īſuper nobis minātur. Nunq̄ꝫ hic ſic mortui ſupbierūt: nec aliquādo ſic leti potuerunt eſſe captiui. Ut quid huc iſtum adducere voluiſti o prīceps noſter? Periit omnis leticia tua. in luctum cōuerſa ſunt gaudia tua: dum tu xp̄m ſuſpēdis in ligno: ignoras quāta dāna ſuſtineas in īferno. Poſt iſtas crudelium voces īfernalium: ecce innumerabiles ſanctorum populi lachrymabili voce clamabant: Aduenisti redemptor mundi. aduenisti quem deſiderātes quottidie expectabam⁹. Deſcēdiſti pro nobis ad īferos. noli nobis deeſſe: cū reuerſus fueris ad ſuperos. Aſcende domine ieſu īferno ſpoliato ⁊ auctorē mortis ſuis vinculis irretito: ⁊ redde iam leticiam mundo. Succurre īquiunt: iam ſeuas extingue penas: ⁊ miſerando reſolue captiuos: dum hic es abſolue reos. cuz deſcenderis. defende tuos. hec ille. O q̄ꝫ īgenti leticia animaruz in limbo exiſtentium tunc mētes perfuſe ſunt cum viderunt beniſſimum ieſū tam diu expectatum: tam diu deſideratum: tā diu deniqz acclamatum. Uiderūt inquam animaz eius ⁊ diuinitatem: cui erat vnita. Uiderunt chriſtum redemptorem mediatorem ⁊ glorificatorem ſuum: neqz locus ille etiam luce corporali ex preſētia anime xp̄i illuſtratus. vt Ric. dicit erat eis amplius penoſus. Expectauerunt ergo vt predictū ē anime ille ſācte cum ſumma leticia in eodē loco tēpus reſurrectionis chriſti.

Qualiter chriſtus depoſitus fuit de cruce ⁊ de afflictione matris eius: nec nō ⁊ de eius ſepelitione. Capl̄m. 3.

Tertium myſterium declarandum de morte chriſti ē ex p̄te ſepulture. Ad quā pie volētes attendere tria cōſiderare debemus. primo ſubuentionez. 2° afflictionē. 3° ſepelitionem. primo cōſiderare debemus ſubuētionem: qualiter. ſ. Joſeph ab aramathia ⁊ Nicodemus licentia a pilato obtenta: depoſuerunt xp̄z de cruce. Jpſi. n. q erāt diſcipuli occulti ieſu ferētes ſecū īſtrumēta venerūt ad crucē. ad cui⁹ pedes iacebat meſta mr̄ cū Maria magdalene ⁊ Maria iacobi: ⁊ matre filioꝝ zebedei: ⁊ euāgeliſta Johe: ceteriſqz mulierib⁹ que ſecute fuerant Jh̄m a galilea miniſtrantes ei. vt Matheus refert. Cum āt Joſeph: ⁊ Nicodemus virginem reuerenter ſalutaſſent lachrimantibus oculis ei dixerūt. Uenimus o mater meſta: vt filium tuum ⁊ magiſtꝝ noſtrū deponamus de cruce: recōdamuſqz vt moris ē honorifice in ſepulchro. O pietas cōmendabilis borū virorum nobilium. o deuotio digna laudū Joſeph ab aramathia: q a pilato petiit vt ſepelire poſſet precioſum corpus ieſu. Sed ſi quis quereret quare pro hi⁹ licentia nullus ex. 12. acceſſit. ſed ſolū iſte ioſeph. Reſpōdet Criſo⁹. ꝙ nullus audebat ſicut iſte: qui īſignis iudeorum erat: ⁊ pilato notus. Dicebatur etiam ille ioſeph ab aramathia: ex quo iā dixerat. vt ait Beda ipſa ē ciuitas: que primo Reg.

dr̄ ramatha d̄ qua fuit Samuel. 2° cōſidere
mus afflictionē. Surgēs Maria mater cū
anxietate multa brachia extendebat. vt di
lectū filiū tāgere poſſet. Et cum auulſi fue
runt claui de manibus: ⁊ pedibus ſuſcepit
cū cōtriſtātiū auxilio eum īter brachia ſua. ī
deq; ī terram poſitū adorabat eū. Deinde
cum multa caritate dolore mixta cōtracta-
bat ſua ſciſſima mēbra. tāgebat caput. ⁊ ſpi
neā coronā extrahebat ab illo. oſculabatur
illud multipliciter pforatū: ⁊ cruore reſper-
ſuz: atq; dicebat. O caput dignū diadema
te ⁊ corona īperiali: q̄ turpiter coronatū te
vidi hucuſq; corona ſpinea. īſpiciebat liui-
dā faciē: ⁊ in illā merens ⁊ ruēs oſculabatur
eam atq; ſubdebat. O decora facies ⁊ ſpe
cioſa nimis: ex qua per tot annos tātū gau
diū ſuſcepi: quō facta es vt leproſa. Suſci-
piebat deīde pforatas man⁹ amoroſe oſcu-
lās, illas referens ſp piiſſima verba cōpatiē
de querele. Sic etiā ⁊ latus aptū tangebat
manu oſq; illi applicabat. Fili inquiēs mi
q̄ dira fuit crudeliſq; manus illa: que te lā-
cea pforauit. nec puto poſſet aliqs plene īue
ſtigare q̄liter virgo depoſitū de cruce fi-
liū dolēter lamētabatur. Magdalena etiā
⁊ Joſeph ⁊ Nicodem⁹: ceteriq; aſtātes pre
cōpaſſione flebāt ⁊ ipſi. ¶ 3° cōſiderem⁹ ſe-
pelitionē qualiter hora cōpletorii iā īminen
te Joſeph ⁊ Nicodem⁹ inſtabāt vt corp⁹ ſe-
peliret̄. Quare Nicodem⁹ ptulit mixturaz
myrrhe ⁊ aloes quaſi libras cētum: ⁊ lz tali
vnctione a putrefactione cōſeruatiua xp̄s
nō īdigeret: qm̄ corpus ei⁹ corrūpi nō pote-
rat nec debebat: tn̄ Nicodem⁹ hoc nō ītelli
gēs ex deuotiōe ſua ad vngēdū corp⁹ xp̄i.
tulit vnctionē p̄dictā. Acceperūt ergo cor
pus ieſu: ⁊ ligauerūt cū lintheis. i. panis li-
neis īuoluerunt cū aromatibus: ſicut mos
ē iudeis ſepelire. Erat āt ī loco vbi crucifi-
xus ē hortus. ⁊ ī horto monumētum nouū:
in quo nōdum quiſq̄ poſitus fuerat. Ibi g̊
pp paraſceuē iudeoruz: q2 iuxta erat monu
mētum poſuere ieſum. que oīa in myſterio
facta ſunt Nam vt inquit Tho. ſepeliri vo-
luit xp̄s rōnabiliter. primo quidē ad cōpro
bādam veritatē mortis. Nō enī aliquis in
ſepulchro ponitur niſi qui iā vere mortuus
ē. Vn̄ pilatus vt hr̄ Marci. 15. anteq̄ cōce
deret xp̄m ſepeliri diligēti inqſitiōe cogno
uit eū eſſe mortuum. 2° q2 per hoc q xp̄us
de ſepulchro reſurrexit datur ſpes reſurgē
di per ipſū his qui ſunt ī ſepulchro. ſm illud
Joh. 5. Oēs qui ī monumētis ſunt audient
vocē filii dī. ⁊ q audierīt iuuēt. 3° ad exēplū
eorum qui per mortē xp̄i ſpiritualiter mori
untur peccatis: qui. ſ. abſcondūtur a cōtur-
batione hominū. Unde dr̄ Col. 3. Mortui
eſtis ⁊ vita veſtra abſcōdita ē cū xp̄o. Mo
dus etiā ſepeliēdi rationabilis fuit. Nam in
horto ſepultus eſt ad deſignādum q p mor
tē ⁊ ſepulturā ipſius liberamur a morte quā
īcurrimus pp peccatū Ade ī horto paradiſi
cōmiſſū. In aliena etiā poſitus ē ſepultura:
vt dicit Aug⁹ in quodā ſermone. quia pro
aliena moriebatur ſalute. ⁊ etiā pp abūdāti
am paupertatis pro nobis ſuſcepte. Naz q
domū in vita nō habuit vt Theophilus re
fert. poſt mortez quoq; in alieno ſepulchro
recōditur ⁊ nuduſ exiſtens a Joſeph coope
ritur. Erat inſup monumētum nouū. vt hie
ro⁹ ait. ne poſt reſurrectionem ceteris cor-
poribuſ remanētibus ſurrexiſſe alius finge
retur. Et vt Aug⁹ dicit Sicut ī marie virgi
nis vtero nemo ante illū: nemo poſt illum
cōceptus eſt: ita ī hoc monumēto nemo āte
illū nemo p⁹ illū ſepultus ē. Aduolutū etiā
fuit ſaxum magnū ad monumēti hoſtium:
vt ſic appareret oīmoda veritas ſepulture
ſue. Quare vt participes ſimus mortis ⁊ ſe
pulture xp̄i: ſepeliamus ⁊ nos vitia noſtra
atque peccata: ſicque conſurgemus cum
ipſo accipientes hic gratiam: ⁊ in futuro
btām gloriam. Amen.

¶ Dominica reſurrectionis dn̄i noſtri ieſu
xp̄i. de iocunditate pticulari: generali. ⁊ ma
ternali reſurrectionis eius. ¶ Ser. 71.

Hec dies quam fecit dn̄s exulte
mus ⁊ letemur in ea. Scri
būtur hec verba ps. 117.
Sic̄ amara fuit credētib⁹
in ieſū xp̄m paſſio eius: ita
iocūda debet eſſe reſurrectio illi⁹: Propte-
rea gaudere vnuſquiſq; ⁊ letari debet ac

iocūdari:cū audit vere ex mortuis xp̄m sur
rexisse. Hoc eni docet nos ꝛ instruit sancta
mr̄ ecclesia dū sepius replicat ꝓpheticūꝫ di
ctū a nobis assūptū ꝓ themate. In diuinis
nāqꝫ officiis diurnis nocturnisqꝫ horis hui⁹
tēporis exultādū esse predicat ꝓ victoria ꝓ
gloria. proqꝫ magnificētia xp̄i resurgentis
Letabūdū ꝑfecto nouū ab angelo nuncia
tū ē:cū dixit. Surrexit nō ē hic. Surrexit i
quā ille qui ꝓ amore nostro pati ꝛ mori nō
recusauit: vt nos mortuos peccato resusci-
taret ad vitam. Quapp vt diem istū cū spi
rituali leticia cōpleamus: i hoc sermone de
resurrectionis xp̄i iocūditate verba facie-
mus. Subdistinguemusqꝫ sermonē in tres
pricipales partes triplicē. s. iocūditatē.

¶ Prima dicitur particularis.
¶ Secunda generalis.
¶ Tertia maternalis.

¶ De iocūditate quam habuit ipse xp̄s i re-
surrectione: ꝛ de mirabilibus actib⁹ opatis
a potētia diuina in ipso resurgēte. Capl'z. i.

PRima iocunditas resurrectionis
xp̄i dr̄ pticularis q. s. fuit i aīa bn̄di
cta ipsius iesu xp̄i: dū corp⁹ suū ite
rū sibi vniuit efficiēs illud ꝑpetuo gloriosū
Ad qd̄ pleni⁹ itelligēdum notādū ē ꝙ i ipso
xp̄o resurgēte quattuor act⁹ mirabiles ope
rata ē virtus ꝛ potētia dei. Primus fuit sā-
guinis reassumptio. Secūdus corporis mu
tatio. Tertius anime vnio. ¶ Quartus se-
pulchri penetratio. Primus actus fuit san-
guinis reassumptio. Nā reassumpsit corp⁹
xp̄i clausum existēs i sepulchro sāguinē pro
priū qui extra erat dispsus: qd̄ nō nisi p diui
nā virtutē fieri potuit. Ratio āt prefate re
assumptionis sanguinis ꝺm Tho. in. 3. pte.
q. 54. est: qꝛ qcquid ad naturā corporis hu-
mani ptinet: totū fuit in corpore xp̄i resur-
gētis. Manifestū ē āt ꝙ ad naturā corpo-
ris humani ptinēt carnes ꝛ ossa ꝛ sāguis: ꝛ
alia hi⁹. iō oīa ista i corpore xp̄i resurgentis
fuerūt. Dicūt etiā phi ꝙ sāguis ē sedes ani-
me. ꝛ aīa viuificat corpus sāguine median-
te. Quare idubitāter sanguinē suū resurgēs
xp̄s ad suū corp⁹ reduxit. Utrū āt totū sāgui
nē assumpserit ita ꝙ nulla pticula siue gut
tula de illo in terra remāserit due sunt opi-
niones. ¶ Prima est sci Tho. qui vbi sup.
ar. 3. in rn̄sione ad argumētū. 3. dicit ꝙ tot⁹
sāguis qui de corpore xp̄i fluxit: cū ad veri
tatē humane nature ptineat in xp̄i corpore
resurrexit. Sanguis aūt ille qui i qbusdam
ecclesiis pro reliquiis ꝯseruatur non fluxit
de corpore christi. sed miraculose dr̄ effluxis
se de quadā imagine christi pcussa. ¶ Alia
ē opinio Frā. de marone. qui ait. Nō ē in-
cōueniēs si aliquid de sanguine christi fuso
dicatur eē in aliquibus ecclesiis: quia forte
corpus in vita incorruptibili nō idiget tāto
sanguine sicut in vita mortali. Et lꝫ vtraqꝫ
opinio sit sustentabilis: tamē secūda maiorē
firmitatē videtur habere. tum quia totus sā
guis nō ptinet ad veritatē humane nature
Unde ꝛ sanctus Tho. in suo quolibet. 5o. q.
3. dicit. Cum ergo christus ante passionem
comederit ꝛ biberit nihil ꝓhibet in eo fuisse
aliquē sanguinem nutrimētalem qui ad ve
ritatem humane nature non pertinet. ꝛ quē
non oporteret in resurrectione ad corp⁹ ei⁹
redire. tum qꝛ in plerisqꝫ solēnissimis locis
ostenditur verus christi sāguis. Nam in ca
pella regis francie est de sanguine christi. ꝛ
de spinea corona sanguine tincta. ¶ In pro-
uincia prouincie apud sanctum Maximi-
num in conuentu fratrum predicatorum in
festo sancte Marie magdalene ostenditur
ampulla cum sanguine christi. Apud Escu-
lum in conuentu fratrum predicatorum est
spina cum sanguine christi. Alia insuper spi
na cum sanguine est Racaneti in conuentu
fratrūꝫ heremitarum. In ciuitate vero mā
tue i abbatia sancti Benedicti in ecclesia
sancti Andree est de sanguine christi quem
asportauit Longinus cuius corpus requie
scit ibidem. In alemania vero in ciuitate:
Nuremberge est ferrum cum quo Longi-
nus lanceauit latus christi sanguine resper
sū. Et sic i multis ptibus xp̄ianorū ver⁹ oñdi
tur sanguis xp̄i. Facit etiā ad cōfirmatio-
nē sc̄de opinionis auctoritas sūmi pōtificis
Nā ꝑ Pium maximū scriptū ē vt seqt̄. Pi-
us episcopus seruus seruorum dei. dilectis
filiis abbati monasterii btē Marie Xanto
nensis diocesis: ꝛ cantori ecclesie. Xan-
tonēsis ac priori prioratus sci Eutropii ex-

trā muros xantone ſalutem ⁊ apoſtolicam
benedictionez. Jllius qui ſe pꝛo dñici ſalua
tione gregis in pꝛecium īmolari nō abnuit
vices: q̄uis īmeriti gerentes in terriſ ad ca
curis vrgemur indefeſſis: per que cunctoꝝ
xp̄i fidelibus erga ſaluatoꝛem ſuum creſcat
deuotio: ac ipſoꝛum quibus ſit ab eis du/
bietatis ſemotis ſcrupulis per amplius ſuc
cedat ſalus animarum. Exhibita ſiquidem
nobis nuper pꝛo parte dilectoꝛum filioꝛum
guardiani ⁊ conuentus domus ville Ru/
pelle: oꝛdinis fratrum minoꝛum xantoneuz
dioceſis petitio continebat. ꝙ licet ⁊ tanto
tempoꝛe: cuius memoꝛia nō extitit in eccle
ſia dicte domus: vt pie creditur quedaz poꝛ
tiuncula pꝛecioſiſſimi ſanguinis domini no
ſtri ieſu chꝛiſti in ligno crucis pꝛo redemptō
ne humani generis ſalubꝛiter effuſi. ⁊ per
eoſdē guardianū ⁊ ꝯuentū certis anni tēpo
ribus xp̄i fidelibꝰ ſolēnit̄ oñdi: ac inibi ab
eodē tp̄e citra ab eiſdē fidelibꝰ venerari cō
ſueta foꝛe inhibeatur. ⁊ honoꝛifice conſerue
tur. Nonnulli tamen curioſi plus q̄ͣ opoꝛte
at ſapere ſatagentes: quo ſpū ducti neſcitur
publice ac pꝛiuate aſſerere non verenteſ ꝙ
nil de pꝛefato ſanguine remanſit in terris: fi
deles ipſos a pia eoꝛum deuotione quā ha/
ctenus geſſerunt ad pꝛefatam ſāguinis poꝛ
tiunculam in dicta eccleſia colendam retra
here conantur in non modicum incolarum
partium illarum ac guardiani ⁊ conuentus
pꝛedictoꝛum ſcādalum atqz grauamē: Qua
re pꝛo parte dictoꝛum guardiani ⁊ conuen
tus nobis fuit humiliter ſupplicatum vt ſu
per his ſibi ⁊ fidelibus eiſdem oppoꝛtune ꝓ
uidere benignitate apoſtolica dignaremur
Nos igitur qui de pꝛemiſſis certam notici
am non habemꝰ. attendentes ꝙ veritati
fidei nullatenus repugnat affirmare redem
ptoꝛem noſtrum de ſāguine pꝛefato ob ip̄iꝰ
paſſionis memoꝛiam aliquam partem ī ter/
ris reliquiſſe: ac pꝛopterea deuotionē ipſoꝝ
fideliū plurimū cōſeruari: ⁊ ſcandalis ipſis
q̄ͣtum in nobis ē obuiare cupientes. hiꝰ ſup
plicationibus inclinati diſcretioni veſtre ꝑ
apoſtolica ſcriptura mādamus: quatenus
vos vel duo aut vnus veſtrum ſi ⁊ poſtq̄ͣ
vocatis qui fuerint euocandi de pꝛemiſſis
vobis legitime ꝯſtiterit oībus ⁊ ſingulis tā
exēptis q̄ͣ nō exēptis cuiuſcūqz p̄eminētie
ſtatus dignitatis gradus oꝛdinis vel ꝯditio
nis fuerint auctoꝛitate noſtra ſub penis ⁊ cē
ſuris eccleſiaſticis. ne dictos fideles ab oī
pia eoꝛum deuotione quam hactenus geſſe
runt ad p̄fatā ſanguinis hiꝰ poꝛtiunculā ī ea
dem eccl̄ia venerādā: vt p̄fertur quoq̊ mo/
do retrahere. Guardiano quoque ⁊ cōuen/
tui p̄dictis ne ꝑ illatas eis retroactis tp̄ibus
p̄miſſoꝝ occaſiōe iniurias quaſuis ꝑſonas
ad iudiciū euocari facere pꝛeſumant dicta
auctoꝛitate diſtrictiꝰ inhibere curetis con/
tradictoꝛes ꝑ cēſurā eccl̄iaſticā appellatiōe
poſtpoſita cōpeſcēdo nō obſtātibꝰ cōſtituti/
onibꝰ ⁊ oꝛdinatiōibus apl̄icis: nec nō domꝰ
⁊ oꝛdinis p̄dictoꝝ iuramēto cōfirmatione
apl̄ica: vel quauis firmitate alia roboꝛatis:
ſtatutis ⁊ cōſuetudinibus ceteriſq̄ͣ cōtrari
is q̄buſcunq̄ͣ: aut aliq̄bꝰ coīter vel diuiſim
ab apl̄ica ſede īdultū exiſtat. ꝙ interdici ſu/
ſpēdi. vel excoīcari nō poſſint ꝑ litteraſ apl̄i
cas nō faciētes plenā ⁊ expꝛeſſaz de verbo
ad verbū de īdulto hiꝰ mētionē. Datū rome
apud ſāctū Petrū āno incarnationis dñice
.1461. quintodecimo kal̄. auguſti. Pontifi/
catus noſtri āno tertio. Pꝛopter que oīa ſa
tis rationabile eſſe videt̄ ꝙ aliq̄d de vero
xp̄i ſanguine effuſo inueniat̄ ī terra. Utrum
vero talis ſanguis ſit tanta veneratione
dignus: quāta ſanguis qui eſt in eukariſtia
apud pleroſque dubium eſt: qm̄ ſi vnitus eſt
diuinitati: adorandꝰ eſſet adoꝛatione latrie
Si vero nō eſt vnitus diuinitati: tūc honoꝛ
latrie nō debetur ei: ſicut ſanguini in eukari
ſtia. Quid aūt tenēdum ſit. an. ſ. a ſanguine
fuſo ſit ſeꝑata diuinitas vel vnita nō ē diffi
nitum vel determinatū cū altera opinionū
ſuſtineri poſſit. vt pz per cōſtitutionē nouaz
factā a ſūmo pōtifice Pio ſecundo: qui p̄di
ſputatam materiā iſtaz in ſui p̄ñtia ꝑ doctiſ
ſimos viros ſtatuit ⁊ oꝛdinauit ꝙ nullꝰ de
cetero ſō pena excoīcationis auderet dāna
re quācūqz opinionē p̄dictā: cū vtraq̄ͣ ſuſti/
neri poſſit abſque erroꝛe. Ego vo adhereo
opinioni doc. mei Fran. qui ait. ꝙ licz aīa
xp̄i ⁊ caro nunq̄ͣ fuerint a diuinitate ſepara
te ſanguis tamen ſeparatus a coꝛpoꝛe. ex

consequenti erat sepatus a diuinitate. Cui⁹ signū ē: q̄z lz dicamus filius dei fuit sepult⁹ ⁊ filius dei descēdit ad iferos: nō tñ dicim⁹ filius dei fuit effusus sup terrā. Ista autem idiomatiū coicatio ē nota talis vnionis ꝭm Aug⁹. in ꝑ de trini. ¶ Secūdus actus quē operata ē virtus diuina in xp̄o resurgente fuit corporis mutatio. Et si corpus ñ sit mutatuz secūduz substantiā: q̄z eiusdē nature resurrexit: fuit tñ mutatū ꝭm qualitatem. Erat eni secūdū Greg⁹. in omel. eiusdē nature: sed alterius glorie. Nō potuit ḡ fieri creata virtute vt corpus exanime añ ⁊ vulneribus plenū sanaret impassibiliter additis aliis dotibus corporis gloriosi. ¶ Tertius actus fuit anime ad corpus vnio. Nō eni pōt nisi diuina ꝟtute aīa sepata eidem corpori vniri: qđ melius ⁊ diffusius explicabitur i opere de virtutibus: in sermōe de resurrectiōe generali. ¶ Quartus act⁹ fuit sepulchri penetrario. Exiuit nāq̄z xp̄s de sepulchro clauso: sigilato ⁊ custodito. Sz non nulli circa hoc dubitāt pp verbū Math. dicentis. Angelus aūt dñi descēdit de celo ⁊ accedens reuoluit lapidē. Ad qđ respondet Beda. d. Accedēs reuoluit lapidē non vt egressuro dño ianuaz pandat: ſz vt egressus eius iam facti hominibus p̄stet indiciū. Qui eniz mortalis clauso virginis vtero potuit nascēdo mundū ingredi: ipse fact⁹ imortalis clauso sepulchro potuit resurgēdo exire de mundo. Consideremus ergo quanta leticia fuit mens xp̄i pfusa cū de sepulchro exiens q prius passibilis fuerat gloriosuz ⁊ impassibilem se cōspexit. Ut puto q̄ primū eleuatis i celū oculis gratias rettulit patri q eū de morte iam fecerat triūphare.

¶ De iocūditate quā habuerūt ex resurrectione xp̄i victi. discipuli mlieres ⁊ āgeli. Ca. 2

Secunda iocūditas dr̄ generalis: q̄ quadrupliciter subdistingui potest. Prima victoruz. ¶ Secūda discipuloꝝ. Tertia mulieꝝ. Quarta angeloꝝ. ¶ Prima iocūditas fuit victoꝝ: eorū. s. qui vincti detenti fuerāt i limbo: quos inde resurgens xp̄s penit⁹ eduxit: ⁊ liberauit ꝓut Zacharias propheta p̄nunciauerat. 9. c. d. Tu quoq̄z i sanguine testamēti tui emisisti vinctos tuos đ lacu: in quo non erat aqua. Que verba ꝭm Nico. de lira ad litterā itelliguntur de xp̄o. cui propheta loquit̄ i secūda persona: de quo ante dixerat in tertia ꝑsona. Sed dubiū hic oritur: vtrum xp̄s oēs aīas que erāt in iferno liberauerit. Ad qđ respondet. Boñ. di. 22. tertii. li. ꝙ xp̄s nō liberauit nisi aīas electorum suorum ⁊ eoruz qui erāt mēbra ipsius. Quis eni passio xp̄i oībus suffecerit: non tamē influit nisi in ei⁹ membra: ⁊ iō illi soli ꝑ passionē xp̄i saluati sunt qui vel erant ei⁹ mēbra quando passus est vel futuri erant p conuersionē ad ipsū. Quoniā igitur multi erant in inferno: qui nec membra xp̄i erant: nec futuri erāt: q̄z ñ erant in statu merendi: nō oēs dñs eripuit de iferno. ſz tm̄ electos. Uñ Grego. in quadam omel. infra octauā pasce ait. Qđ ante passionē suā dixit i resurrectiōe sua dñs impleuit. Si exaltat⁹ fuero a terra oīa trahaz ad me ipsū. Omnia enim trahit qui de electis suis apud inferos nullum reliquit. Oīa abstulit vtiq̄z electa. Uñ etiaz recte per os Osee dicit. Ero mors tua mors: morsus tu⁹ ero inferne. Quia enim in electis suis fūditus occidit mortē: mors mortis extitit: quia vero in inferno partem abstulit: partem reliquit nō occidit funditus: sed momordit infernū: hec ille. Non fuerunt ergo ab iferno liberati per xp̄z dānati per sentētiā diffinitiuam: siue propter peccatum actuale siue etiam propter peccatum originale. Nam vt inquit Tho. 3. parte. q. 52. Pueri qui cū originali decesserāt nullo mō fuerāt cōiuncti passioni xp̄i p fidem ⁊ dilectionē: ideo ñ fuerunt ab inferno liberati. Et lic̄z sācti patres adhuc tenerent astricti reatu originalis peccati inquantū respicit humanā naturaz tamē erāt liberati p fideʒ xp̄i ab oī macula peccati: ⁊ ideo capaces erant illius liberationis quā xp̄s attulit descēdens ad iferos Paruuli ꝟo qui nō fuerāt a peccato originali mundati: neq̄z per fidē propriam: q̄z nō dū habuerunt vsū liberi arbitrii: neq̄z p fidem parentū: aut p aliquod fidei sacramētuz: q̄z non erāt i statu i quo essent capaces gratie xp̄i nec merita xp̄i poterant eis suffragari: nec satisfactio ei⁹ pro peccato Ade

ad eos habebat extendi: liberati nequaq̃
fuere. Sed adhuc dubiũ ē an liberate fue/
runt aīe que erant in purgatorio. Et rñdet
Tho. vbi supra: ꝙ passio xp̃i nō habuit tūc
maiorē efficaciā q̃ habeat nūc: ⁊ ideo illi
q fuerūt tales: quales nunc sunt illi q ī pur/
gatorio cruciant: liberati nō fuerūt. Si q̄ āt
inuenti sunt ibi tales quales etiā nūc satis/
factiōe completa liberant: nil prohibet eos
a purgatorio fuisse liberatos. Fuit ergo io/
cunditas illa oīuz patrū q ī limbo detinebā
tur: quibus gaudiuz accidētale accreuit lo
cum illū derelinquēdo: in quo taz diu habi/
tauerant in tenebris ⁊ merore. ¶ Secunda
fuit iocunditas discipuloꝝ. Ipsa eteni resur
rectionis die apparuit xp̃s discipulis eun/
tibus in Eemaus vt patet Luce vlt. Item
apparuit discipulis congregatis in vnū vt
dicitur Joh. 20. Et tunc non aderat Tho/
mas. Apparuit adhuc ⁊ Symoni: sȝ vbi aut
quando nescitur. nisi forte qñ redibat a mo
numento cum Joh. Luc. vltimo. Uel vt di
citur in historia ecclesiastica apparuit ei ī ca
uerna in qua flendo manebat: nā postq̃ ne
gauit xp̃m in cauernā quandā ītrauit q̄ mō
dicitur gallicantus: vbi se totum ad lamen
ta penitētie cōuertit. Ibi vt qbusdā placet
in ipsa resurrectionis die magister benignis
simus visitauit eū: certificans illū de sui re
missione peccati. Ob qđ petrus miro gau
dio fuit affectus. Similiter letatus est ex re
surrectione xp̃i Joseph ab arimathia. Legi
tur nāq̧ in euangelio Nicodemi ꝙ iudei in
dignati cōtra ipsum eo ꝙ xp̃z sepelierat: ce
perunt ipsū: ⁊ in quodā cubiculo diligenter
clauso ⁊ sigillato eū recluserunt: volētes pꝰ
sabbatū eū occidere. Et ecce xp̃s ī ipsa no/
cte resurrectionis ad eum ītrauit: ⁊ osculuȝ
ei dedit. ⁊ īde saluis sigillis eū educēs ī do/
mū suā ī arimathia ipsuȝ adduxit. ¶ Tertia
fuit iocūditas mulierū que ipsa die resurre
ctionis viderūt euȝ. Uidit nanq̧ illū Ma/
ria magdalena in specie hortulani vt dicitur
Joh. 20. Uiderūt ⁊ illū secum postea ⁊ alie
Marie: quibus a monumēto redeuntibus
apparuit ih̃s occurrēs illis ⁊ dicēs. Auete.
Ille aūt accesserunt ⁊ tenuerūt pedes eius
⁊ adorauerunt eum. vt patet Math. vlt. c.
¶ Quarta fuit iocunditas angeloꝝ quibus
accidētale gaudiū accreuit ꝓ gloria xp̃i re/
surgētis: ꝓ liberatiōe patrū d̄ limbo. etiā ⁊
ꝓ totius leticia ecclesie militātis.

¶ De iocunditate quaȝ habuit mater iesu
christi ex resurrectione eius: sicut multipli/
citer probatur. ¶ Capłm. 3.

Tertia iocūditas pricipalis dicit̄ ma
ternalis. Super ceteros eteni pro
xp̃o resuscitato letificatū est cor vir
ginis matris. Sibi nāq̧ vt pie credit̄ prius/
q̃ ceteris bñdictus filiꝰ eiꝰ apparuit. qđ ꝓ/
bari pōt quadrupliciter. ¶ p̊ ex testificatōe
¶ 2ᵒ ex ɔtrarii cōfutatiōe ¶ 3ᵒ ex celebratōe
¶ 4ᵒ ex ɔuenienti ratione. ¶ Primo ꝓbari
potest ex testificatione ¶ Testatur enim hoc
Ambroꝰ. i. li. de virginibus. d. Uidit Ma/
ria resurrectioneȝ domini. Et primo vidit ⁊
credidit. vidit Maria magdalena q̃uis ista
adhuc nutaret. ¶ 2ᵒ probatur ex contrarii
confutatione. Aiunt enim nonnulli christuȝ
virgini matri ideo non apparuisse: quia nul/
lus euangelistarum hoc asserit. Sed ad hoc
doc. dicunt ꝙ euangelistarum officium fuit
solummodo resurrectionis testes inducere.
matrē autē ad testificandū ꝓ filio inducere
eos nō decuit. Si eniȝ verba extranearum
feminaruȝ deliramēta visa sunt: quomodo
nō magis matrē ꝓ filii amore crederēt de/
lirare? Nō scripserūt ergo euāgeliste ꝙ xp̃s
apparuerit virgini matri: sed pro constanti
dereliquerunt illud. ¶ Tertio probatur ex
celebratione. Ad insinuandū nanq̧ ꝙ xp̃s
resurgens a mortuis appareret virgini ma/
tri sancta romana ecclesia ipsa resurrectio/
nis die stationē celebrat apud sanctā Ma/
riā maiorē: vbi tēpore magni Greg. dū ipse
ī die pasce missaȝ cātaret: ⁊ pax dñi ꝓnun/
ciaret: angelus domini alta voce respondit:
Et cū spiritu tuo. Ob qđ cuȝ ipsa die papa
ibidem celebrat in huius miraculi testimo/
nium nil sibi cū dicit. Pax ⁊c. respondetur
¶ Quarto probatur ex conuenienti ratiōe
Rationabile etenim fuit vt filius resurre/
ctione sua prius matrem letificaret: quam
amplius ceteris doluisse constat. Contem/

plari ergo deuote possumus ꝙ sanctissima illa ꝟgo ipsa resurrectiõis nocte orationibꝰ intenta filium suũ: quẽ sepulchro clausũ reliquerat videre ardentissime cupiebat. Nec ꝗ eni ignara erat illũ die tertia a mortuis resurrecturum. Ob qꝺ vl' corde vel ore dicere poterat. O pr̃ eterne ecce iã tẽpꝰ istat vt filiũ tuũ ⁊ meũ a mortuis reuoces. Suscita ergo illũ ⁊ ad me mitte tanto merore pro sua passione contritã. O fili mi dulcissime: o fili mi amantissime quem vidi plagis repletum: spinis coronatum: crudeli morte extinctũ: ⁊ in sepulchro repositũ: qñ videbo te ex mortuis triũphasse? Dixisti o fili mi: ⁊ totiens dixisti. Die tertia resurgã. Ecce iam dies tertia iminet. Surge dñe in requiem tuã: ⁊ veni vt videaꝫ te solatiũ aĩe mee. Et dum hec ⁊ similia ꝟgo gloriosa rogaret: ecce cuꝫ ingenti lumine: decora facie: aspectu ꝗ affabili apparuit ei filius. Salue ingens mater: ⁊ de cetero misericordie regina. Cessent amodo dolorosa suspiria: amara lamenta: ⁊ copiose lachryme. Ecce ego ipse sũ qui in vtero tuo steti: quẽ peperisti: quẽ pauisti lacte ꝟgineo: quẽ tenerrime educasti: quẽ tãtopere dilexisti: quẽ deniꝗ defleuisti trãsfixa doloris gladio. Ego sum iesus filiꝰ tuus: q infernũ expoliaui. Inde patres eduxi: ⁊ eternitatis adituꝫ deuicta morte reseraui. Gaude o mater veneranda: q̃ data ẽ mihi oĩs potestas in celo ⁊ in terra: ⁊ in noĩe meo flectetur oẽ genu. Tu vero post me ĩ regno celorũ super omnes homines ⁊ angelos exaltaberis. Non posset profecto mẽs nostra inuestigare ꝗ̃ benigna fuerit visitatio illa: ꝗ̃ blãda ⁊ amicabilia verba matris ⁊ filii: ꝗ̃ gratiosi ⁊ iocũdi vtriusqꝫ ĩ alterũ aspectꝰ ꝗ̃ etiam reuerentes morigeratiqꝫ reciproci gestus: post que omnia decessit filius matre in leticia: ⁊ desideriis simul remanente. Letemur ergo ⁊ nos cum illa desiderantes videre suum dilectum filium sedentem ad dexteram patris cũ quo ⁊ spiritus scũs viuit ⁊ regnat per eterna secula. Amẽ.

¶ Feria secũda post dñicã resurrectionis: de tẽporalitate: qualitate: ⁊ veritate resurrectionis xp̃i. Sermo. 72.

R Esurrexit dñs vere. Scribũt hec ꝟba Luc. vltimo .c. ⁊ in euãgelio hodierno Iocũdissima resurrectiõis dñi nr̃i iesu xp̃i sacr̃a a fidelibus cunctis diligentissime pariter ⁊ ꝺuote ad mentẽ sũt reuocãda: qm̃ ꝑ illa exurgẽ põt cũctoꝝ animꝰ ad speꝫ future: ⁊ imortal' vite. Idcirco p̃ter ea q̃ dicta sũt in ꝭmõe ꝓcedẽti: restãt adhuc plurima ñ imerito aperienda. Ipse eteni xp̃s mortis pcciqꝫ ꝺstructor multifariã resurrectionis sue veritatẽ patefacere voluit mundo: vt sic nullus qui in eũ credere nollet iexcusabilis redderet'. Et vt euangelica lectio p̃ntis diei habet: discipulis eũtibꝰ ĩ Emaus: in specie ꝑegrini se ostendit: quẽ ĩ fractiõe panis cognouerunt ex mortuis vere surrexisse. Ut igitur ꝺ hac resurrectiõe gloriosa clara habeat' noticia de ipsa in hoc ꝭmone locuturi tria mysteria ꝓponemꝰ ꝺclarãda. ¶ Primũ dr̃ tꝑalitatis. ¶ Scõꝫ qualitatis. ¶ Tertium veritatis.

¶ Quare xp̃s accelerauit resurrectionem suã: nec illã distulit vsqꝫ ad generalẽ oĩum resurrectionẽ. Capitulum .i.

P Rimũ mysteriũ declarãdũ ꝺ resurrectõe dr̃ tꝑalitatis i q̊ possumꝰ sub distiguẽ triplex tẽpꝰ. ¶ Primuꝫ dr̃ tẽpꝰ acceleratũ. ¶ Secũdũ tẽpꝰ retardatũ. ¶ Tertiũ tẽpꝰ determinatũ. ¶ Primũ dr̃ tẽpꝰ acceleratũ. Accelerauit eni xp̃s resurrectionẽ suã: nec illã distulit vsqꝫ ad resurrectionẽ generalẽ rõnabilit' ꝑꝑ tria. ¶ Prima rõ fuit ꝑꝑ corporis dignitatẽ. Cuꝫ eni illud corpꝰ dignissimũ foret ex eo ꝙ erat ꝺificatũ siue diuinitati vnitũ: nõ fuit decẽs vt tam diu sub pulueẽ iaceret. Qꝺ ꝓnũciauerat ꝓpheta. d. Nõ dabis scũꝫ tuũ. i. corpꝰ scĩficatuꝫ: q̃ ĩ oĩ scĩtate ɔceptũ: ⁊ cũ diuinitate vnituꝫ: videre corruptionẽ. ¶ 2ª rõ fuit ꝑꝑ fidei firmitatẽ. Si. n. ñ surrexisset fides periisset: nec verũ deũ eũ aliqs credidisset. sic pꝫ ĩ discipulis: de qbꝰ nũc euãgelista loq̃t'. Ipi eteni in via tristes ⁊ dolẽtes colloquebãt': de his q̃ acciderãt nõ q̃si credẽtes: vt Theophilus ait sed sicut stupẽtes ĩ rebꝰ extraneis. ꝓpterea xp̃s reprehendit eos: vt patet ĩ littera euan

gelii. 3ª ratio fuit propter resurrectiõis no
stre exẽplaritatẽ. Si enĩ xp̄s resurrexit. g̊ ꝛ
nos sp̱are possumus resurrectionẽ nostraꝫ
Unde Pau.i.Cor.15.ait. Si xp̄s p̄dicat̃ ꝙ
resurrexit a mortuis: quõ quidã ĩ vobis di/
cunt ꝙ resurrectio mortuorum non est. Et
Greg⁹ in omel. inquit. Exẽplo dñs mõstra
uit qd̄ ꝑmisit ĩ p̄mio: vt sicut illũ fideles rẽ
surrexisse cognoscũt: ita ĩ seipsis fine mũdi
premia resurrectiõis sperarent. Et idẽ iteꝝ
ait. ñ plus q̈̄ triduanã mortẽ esse voluit: ne
si ĩ illo resurrectio differret̃ ĩ nobis oĩo de/
sperare̾t. Sꝫ circa h̄ dubitare cõtingit. vtꝝ
xp̄s primus fuerit resurgentiũ. Et ꝙ sic vi/
detur: eo ꝙ Apoc.i. vocat̃ p̊genit⁹ mortuoꝝ
Et.i.Cor.15. apostolus ait. Xp̄s resurrexit a
mortuis primitie dormiẽtiũ. Ubi glo. qꝛ pri/
mus tp̱e ꝛ dignitate. Contrariũ tñ videt̃: qꝛ
ĩ veteri testamẽto p̱ Heliã ꝛ Heliseum aliq
resuscitati legunt̃. Similiter ꝛ xp̄s añ passi/
onẽ suam tres mortuos suscitauit. Insuper
Math.27. dicitur ꝙ iter cetera miracula
ĩ passione xp̄i visa monumenta aperta sunt
ꝛ multa corpora scõꝝ qui dormierãt surre/
xerũt. g̊ nõ videt̃ ꝙ xp̄s fuerit prim⁹ ad re/
surgendũ. Rñdet Tho.3.p̱te.q.53. ꝙ resur
rectio est reparatio a morte ĩ vitã. Duplicit̃
autẽ aliq̄s eripit̃ a morte. Uno mõ. ĩ actu. s.
vt viuere incipiat: q̄litercunq̄ꝫ etiã p⁹ mo
rietur. Aliomodo vt aliq̄s liberet̃ nõ solum
a morte: sꝫ ẽt a necessitate: ꝛ qd̄ plus ẽ a pos
sibilitate moriẽdi: ꝛ hec ẽ vera ꝛ perfecta re
surrectio: cuius respectu prima dr̃ ĩperfecta
Loquẽdo g̊ de resurrectione p̱fecta xp̄s ẽ
prim⁹ resurgentiũ: qꝛ ipse resurgendo p̄mo
p̱ueĩt ad vitã penit⁹ ĩmortalẽ: s̄ꝫ illud Ro.
.6. Xp̄s resurrexit ex mortuis: iã nõ morit̃
mors illi vltra nõ dñabit̃. Sꝫ resurrectione
ĩp̱fecta quidã alii surrexerũt añ xp̄ꝫ ad pre
monstrãdũ q̄si ĩ quodã signo resurrectionẽ
ipsius. De illis aũt de quib⁹ dicit Mathe⁹
varie loquũt̃ doc. Nã Hiero⁹ sup Math.
sentire videt̃ ꝙ surrexerunt añ xp̄m iteruꝫ
morituri. In sermone d̾o de assũptiõe v̾gi/
nis h̄ sub dubio derelinq̄t. Remigi⁹ v̾o ait
Indubitanter credere debem⁹ vt q resur/
gente dño a mortuis surrexerũt: ascẽdente
illo ad celos pariter ꝛ ipsi ascẽderunt. Et lꝫ
sustineri posset opinando ꝙ resurrexerint
añ xp̄m iteruꝫ morituri: tñ magis cõsonum
est pietati ꝙ resurrexerint post xp̄ꝫ: nõ iteꝝ
morituri: tũ qꝛ mors est pena peccati. ꝛ ipsi
erant ab oĩ peccato vltimate purgati: tũ qꝛ
corporibus eoꝝ vnite fuerũt aĩe glorificate
Ex qua vnione secũdum Aug. ĩ epistola ad
Dioscoꝝ efficiũtur corpora ĩpassibilia ꝛ glo/
riosa. Resurrectio aũt illoꝝ ponit̃ ab euãge
lista ante resurrectionẽ xp̄i p̱ quãdã antici/
pationẽ. ꝑpterea ipse ait. Et exeuntes de
monumẽtis post resurrectionẽ eius. i. xp̄i s̄ꝫ
Nico. de lira. venerũt ĩ scãꝫ ciuitatẽ ꝛ appa
ruerũt multis. Secũdũ tẽpus notatũ in
resurrectione xp̄i dicit̃ retardatũ. Licet. n.
surrexerit ante resurrectionẽ generalẽ. non
tñ statiꝫ vt mortu⁹ est resurrexit: sed distulit
vsq̄ꝫ ĩ diẽ tertiũ. ꝛ hoc rationabiliter p̱p̱ tria
Primo ꝑpter significationẽ. vt. s. ex hoc
significaret̃ ꝙ lux sue mortis curauit nostrã
duplicẽ mortẽ. ꝛ iõ vna die ĩtegra ꝛ duab⁹
noctibus iacuit ĩ sepulchro. vt p̱ diẽ intelli/
gat̃ lux sue mortis. per duas noctes nostra
duplex mors. Hãc rationẽ assignat glo. sup
illud Luc. vlt. Oportuit xp̄m pati. ꝛc. 2ª
ratio fuit ꝑpter restaurãdoꝝ p̄figurationẽ.
quã tãgit Petrus rauen̄. d. Tres dies vo/
luit xp̄s esse sue sepulture: que ĩ celo sunt re
stauraturus: que ĩ terra reparaturus: q̄ apd̄
ĩferos redẽpturus. 3ª ratio fuit ꝑpter p̱/
bationẽ. vt. s. ꝓbaret veritatẽ mortis eius:
vt sic clari⁹ elucesceret veritas resurrectio
nis. Tertiũ tẽpus ãnotãdũ de resurrecti
ne xp̄i dicit̃ determinatũ. Surrexit enĩ die
tertia. qd̄ p̄dixerat Math.12. Sicut inquit
Jonas fuit ĩ vẽtre ceti tribus dieb⁹ ꝛ trib⁹
noctibus: sic erit filius hominis ĩ corde ter/
re. i. ĩ sepulchro secũdũ glo. tribus diebus ꝛ
tribus noctibus. Notandum tñ secundum
Aug. li. 4. de tri. ꝙ hoc ĩtelligit̃ p̱ synecdo/
chen: vt prima dies accipiat̃ s̄ꝫ partẽ sui po
stremã. secũda dies s̄m se totã ꝛ ĩtegrã. t̄tia
s̄m partẽ sui primã. ꝛ sic erũt tres dies. ꝛ gli/
bet hoꝝ dierũ suã noctẽ habuit precedẽteꝫ.
Tũc enĩ s̄m Bedã mutat⁹ ẽ ordo: ꝛ cursus
dieꝝ ac noctiũ. Antea enĩ dies p̄cedebãt ꝛ
noctes seq̄bãt. post passionẽ ãt hic ordo mu/
tat⁹ ẽ: ita ꝙ noctes p̄cedũt ꝛ dies sequũtur

⁊ hoc mysterio cõgruit q̃m hõ primo de die gratie cecidit in noctẽ culpe: post passionem aũt xp̃i ⁊ resurrectionẽ đ nocte culpe rediit ad diẽ gratie. De hora vero resurrectionis varie loquũtur doc. Nã qdã videnť dicere ꝙ surrexit media nocte: quidã vero ꝙ surrexit ĩ aurrora. Rõ aũt hui⁹ diuersitatis ẽ ꝓ eo ꝙ cõsiderant diuersimode ĩ illa dilatiõe congruẽtiã q̃tũ ad numeꝝ horaꝝ. Nã aliqui ĩcipiũt tempus cõputare ab hora sexta qua crucifixus ẽ ⁊ tenebre facte sunt super vniuersã terrã: ⁊ isti protẽdũt tẽp⁹ vsq3 ad mediam noctẽ inter diẽ sabbati: ⁊ diẽ dñicũ: ⁊ sic computant. 36. horas: q2 tunc erat equinoctiũ vernale: qñ xp̃s dñs passus est. Aliqui ĩceperũt cõputare a sero in quo positus fuit in sepulchro: ⁊ ꝓtẽdũt tẽpus vsq3 ad diluculũ diei dñice: ⁊ tam isti q̃3 illi tandẽ cõsiderãt cõgruẽtiã tante dilationis. Jõ enĩ dñs distulit per. 36. horas vt in hoc significetur liberatio ⁊ victoria perfecta. Jlle. n. numerus est ex senario numero in se ducto qui quidẽ est numer⁹ ꝑfectus ƒ3 arithmetricũ. Est ⁊ alia cõueniẽtia: q2 in. 36. horis sunt due noctes: ⁊ vnus dies: ita ꝙ salua ẽ ibi ꝓporcio simplicis ad duplũ vt significeť sicut p̃dictũ ẽ ꝙ xp̃s vna simplici sua vetustate abstulit duas nostras vetustates. Licet g̊ vt ait Boñ. dis. 22. tertii. li. p̃dicte opiniones videanť differre tñ ꝯueniũt ĩ assignãdo tẽporis ꝯgruẽtiã. Et posset dici ꝙ in hora sibi nõ ꝯtradicũt: q2 dupliciť diciť res fieri. aut quando fit ƒm veritatẽ: aut qnando innotescit. Et illi qui horã mediam noctis assignant resurrectionis tẽpus determinãt qñ primo fuit: q̄ vero mane assignãt tẽp⁹ determinãt qñ ĩnotuit. Uel certe r̃surrectio fuit inter horã medie noctis: ⁊ mane dñice: ⁊ q2 mediũ denominať ab extremis: iõ aliqui dicunt fuisse ĩ media nocte: aliqui vero ĩ mane.

¶ Qꝫ xp̃s resurrexit ĩuisibiliter. veraciter ⁊ feliciter. Capitulum. 2.

SEcũdũ mysteriũ declarandum de resurrectione xp̃i dr̃ qualitatis: in quo sciendũ ẽ ꝙ xp̃s resurgere voluit a mortuis cum triplici qualitate ⁊ conditione. Surrexit enim. p̊ inuisibiliter. 2° veraciter. 3° feliciter. ¶ Primo surrexit ĩuisibiliter: q2 nullus mortaliũ euz vidit resurgentẽ. Ad quod ĩtelligendũ querũt doc. vtꝝ resurrectio xp̃i in suo actu debuit oĩb⁹ manifestari. Et q̄busdam videť ꝙ sic. primo q2 si publico peccato debeť publica penitẽtia. ƒm illud. i. Timot. 5. Peccãtẽ corã oĩb⁹ argue. ita merito publico debeť premiũ publicũ. sed claritas resurrectiõis est premiũ humilitatis passionis. vt Aug. dicit sup Job Cũ ergo passio xp̃i oĩbus fuerit manifestata eo publice patiẽte. videť ꝙ gloria resurrectõis ipsius debuit omnibus manifestari. ¶ Secũdo arguiť. q2 discipuli viderũt xp̃3 actu ascẽdẽtẽ ĩ celo. iuxta illud. Act. p̊. Uidentib⁹ illis eleuatus est: ergo a siti debuerũt ipsuz videre actu a mortuis resurgẽtez. ¶ Tertio arguiť. q2 illi q̄bus fuit manifesta resurrectio xp̃i testes fuerũt resurrectionis qđ testimoniũ ferebãt publice p̃dicãdo: qđ nõ ꝯuenit mulierib⁹ g̊ videť ꝙ ĩcõueniẽter ꝑmo illis q̃3 ceteris fuerit manifestata. Rñdet Tho. 3. ꝑte. q. 55. ꝙ eoꝝ que cognoscunť quedã cognoscũtur cõi lege nature. quedã vero ex sp̃ali munere gratie: sicut ea que diuinitus reuelãtur: quorum vt Dio⁹ dicit ĩ li. cele. hierar. hec est lex diuinitus ĩstituta: vt a deo ĩmediate suꝑiorib⁹ reuelẽtur: quib⁹ mediantibus deferantur ad ĩferiores. sicut patet in ordinatione celestium spirituuz Ea vero que pertinent ad futuram gloriaz cõmunem hoĩuz cognitionem excedũt. ƒ3 illđ Esa. 64. Oculus non vidit deus absq3 te q̃ p̃parasti expectãtib⁹ te. Jdeo huiusmodi ab hoĩe nõ cognoscũtur nisi diuit⁹ reuelata Quia ergo christus resurgẽs nõ resurrexit ad vitã mortalẽ sed ĩmortalẽ ⁊ gloriosaz. iõ resurrectio illi⁹ debuit ordinate pri⁹ angelis: deĩde ꝑ angelos hoĩbus reuelari. Unde Hilarius sup Math. dicit ꝙ ideo angelus primus resurrectiõis est ĩdex: vt quodã famulatu paterne volũtatis resurrectio nũciareť. Et vt diciť Act. x. Dedit eũ manifestũ fieri nõ omni populo: sed testib⁹ p̃ordinatis a deo. ¶ Ad primũ ergo argumẽtũ dicẽdũ ꝙ passio xp̃i ꝑacta est ĩ corpore adhuc habẽte naturã passibilẽ: que cõi lege nota ẽ oĩb⁹ ⁊ iõ passio xp̃i oĩ populo ĩmediate manifestari potuit. Jpsa autem resurrectio simpli

citer supnaturalis ꝛ miraculosa fuit. ¶ Ad secundū argumētū dicēdum ꝙ ascēsio xp̄i q̄ꝫtū ad t̄minū a q̊ n̄ trāscēdebat hoīuꝫ coēꝫ noticiā: sꝫ solū ad terminū ad quē. Et ideo discipuli potuerunt videre ascensionē xp̄i quantū ad terminum a quo. i. ſꝫ ꝙ eleuabatur a t̄ra. n̄ āt viderūt ip̄m q̄ꝫtū ad terminū ad quē: qꝛ nō viderūt quō reciperet̄ in celo sed resurrectio xp̄i trāscēdebat coēm noticiā: ꝛ q̄ꝫtū ad terminū a quo: ſꝫ ꝙ aīa rediit ab inferis: ꝛ corpus de sepulchro clauso exiuit: ꝛ q̄ꝫtū ad terminū ad quē: ſm ꝙ est adeptus vitā gloriosaꝫ. Et iō nō debuit fieri resurrectio sic ꝙ ab hoīe videret̄. ¶ Ad tertiū vero argumentū dicēdū ꝙ mulieri n̄ ꝑmittitur docere ī ecclesia publice: sed bn̄ ꝑmittit̄ aliquos domestica admonitiōe īstruere. Apparuit ergo xp̄s ꝓmo Marie magdalene. vt sicut mulier prima fuit nuncia mortis: ita esset nūcia vite. Ex quo Cirillus ait. Femina que quodāmodo fuit mortis ministra: venerāde resurrectiōis mysteriū ꝓma ꝑcipit ꝛ nūciat. Adeptū est ergo femineum gen⁹ ꝛ ignominie absolutionē ꝛ maledictionis repudiū Similiter etiam ꝑ hoc ostēdit̄ ꝙ q̄ꝫtū ad statū glorie ꝑtinet nullū detrimētū patiet̄ sexus femineus. Ostēdit etiam ꝛ xp̄s. qꝛ iaꝫ non venerat vocare iustos sed pctōres: ꝛ qꝛ pctōres ꝛ meretrices ad penitētiā redeūtes p̄cedēt ī regno celoꝝ. Supest adhuc ꝛ alia ratio quare mulieribus prius apparuit: eo ꝙ ip̄e ipsū ardētissime amauerūt ītātū vt ab ei⁹ sepulchro discipulis recedētibus nō recederēt: ꝛ p̄cipue ipsa feruētissima Magdalena que stabat ad monumētū foris plorās. vt dicitur Joh̄. zo. que a xp̄o sibi apparēte interrogata mulier quid ploras? existimās ꝙ hortulanus esset rn̄debat. Tulerūt dn̄ꝫ meuꝫ ꝛ nescio vbi posuerūt eū. Dn̄e si tu sustulisti eū dicito mihi vbi posuisti eū. ꝛ ego eū tollā. O ardens amor Marie magdalene. Colloquebat̄ magistro suo deseipso cum tāta affectiōe. quare xp̄s bn̄dict⁹ eā nominādo Mariā se cognoscendū illi dedit atqꝫ voluit priusq̄ꝫ discipulis sibi apparere. z⁹ surrexit xp̄s veracit̄ qꝛ verū corpus habuit. Contra quod aliqui arguūt. ꝓ qꝛ verū corpus n̄ pōt esse cū alio corpore ī eodeꝫ loco: sicut erat corpus xp̄i: nā intrauit ad discipulos ianuis clausis: vt dı̄ Jo. zo. ¶ Secūdo qꝛ verū corpus non euanescit ab aspectu intuentiū nisi forte corrūpat̄ sed corpus xp̄i euanuit ab oculis discipulorum eū intuentiū: vt dicit̄ Luc. vlt. ¶ Tertio qꝛ cuiuslibet veri corporis est determinata figura: sed corpus xp̄i apparuit discipulis in alia effigie: vt pꝫ Marci vlt. ergo videtur ꝙ xp̄s post resurrectionē n̄ habuit veruꝫ corpus humanū. ¶ Ad primuꝫ argumentū rn̄det Tho. ꝙ corpus xp̄i post resurrectionē: nō ex miraculo: sed ex cōditione glorie sicut quidā dicūt clausis ianuis ad discipulos intrauit simul cū alio corpore ī eodem loco existens. Uel dicendū ꝙ nō ex natura corporis: sed potius ex virtute diuinitatis vnite illud corpus ad discipulos: lꝫ veruꝫ esset ianuis calusis intrauit. Un̄ Aug⁹ sup Joh̄. d. Moli corporis vbi diuinitas erat clausa hostia n̄ obstiterūt. Jlle quippe nō eis apertis ītrare potuit: quo nascēte virginitas matris īuiolata ꝑmansit. ¶ Ad secūdū argumētū dicit Tho. ꝙ quicūqꝫ habet corpus glorificatū ī potestate sua habet videri qn̄ vult: ꝛ nō videri quādo nō vult: hoc tamē xp̄s habuit nō solū ex conditione corporis gloriosi: sed etiam virtute diuinitatis sue. Euanuit ergo ab oculis discipuloruꝫ: nō qꝛ corrumperetur aut resolueretur in aliqua inuisibilia: sed qꝛ sua volūtate desiit ab eis videri: vel eo p̄sente: vel eo abscedente ꝑ dotē agilitatis. Et si adhuc quereret̄ cur post resurrectionē nō cōuersabatur cū discipulis sicut ante continue. respondet ¶ Tho. ꝙ circa resurrectionē xp̄i duo erāt discipulis declaranda. s. ipsa veritas resurrectionis: ꝛ gloria resurgentis. Ad veritatem aūt resurrections manifestandā: sufficit ꝙ ei pluries apparuit: vt dicet̄ in tertio mysterio. Ad gloriā aūt resurrectionis manifestādaꝫ noluit continue ꝯuersari cum eis: sicut prius fecerat: ne videret̄ eis ad talē vitam resurrexisse: qualē prius habuerant. ¶ Ad tertiū dicēdum ꝙ apparuit discipulis sicut voluit sine sui mutatione: quia sic erat ī po-

testate eius. Ex quibus cõcludimus q̄ verum corpus habuit ⁊ veraciter resurrexit. ¶ 3° surrexit xp̄s feliciter: q2 in resurrectiõe corpus habuit gloriosũ: q̄d apparet triplici ratione. ¶ Primo quidem quia resurrectio christi fuit exemplar: ⁊ causa nostre resurrectionis. Sancti aũt ĩ resurrectiõe habebũt corpora gloriosa. vt dicit apl's. i. Cor. 15. Unũ cũ causa sit potior causato: ⁊ exẽplar exemplato: multo magis corpus xp̄i gloriosũ fuit cũ resurrexit. ¶ Secũdo hoc apparet: q2 p humilitatẽ passionis meruit gloriã resurrectionis. ¶ Tertio q2 aĩa xp̄i a principio sue conceptionis fuit gloriosa per fruitionem: ⁊ visionẽ diuinitatis. Est aũt dispẽsatione factuz vt ab aĩa gloria non redũdaret ĩ corpus: ad hoc q̄ mysteriũ nostre redẽptionis sua passiõe ipleret: ⁊ iõ pacto hoc mysterio anima xp̄i statim in corpus in resurrectiõe reassumptũ suã gloriam deriuauit: ⁊ ita factum est corpus illud gloriosũ: d̄ quo Phil. 3. apostolus dicit. Reformabit corpus humilitatis nostre configuratũ corpori claritatis sue. Sed nõnulli obiiciunt pp cicatrices quas ĩ corpore post resurrectionez retinuit que ad quandã corruptionẽ ptinere vident̄ Ad q̄d respõdet Tho. q̄ citratices ille erãt in corpore xp̄i post resurrectionẽ nõ ad corruptionẽ ⁊ deformitatẽ: sed ad dignitatem ⁊ d̄corẽ: vt Aug⁹ dicit. 22. li. de. ci. d̄i. Quare ãt cũ cicatricib⁹ resurrexit: plures a doctorib⁹ assignantur rationes. ¶ Prima ratio est propter gloriã xp̄i. Unde Beda sup Luc. Non inquit ex ĩpotentia curandi cicatrices seruauit: sed vt ĩ ppetuũ victorie sue circunferat triũphuz. 2ª ratio fuit ad confirmandaz fidẽ circa resurrectionẽ. ¶ Tertia ratio vt patri p nobis supplicans quale genus mortis pro homine ptulerit semper ostendat. Quarta ratio vt illas in iudicio ad confusionez reproborũ demonstret. Unũ Aug⁹ ĩ li. de symbolo ait. Inimicis vulnera demonstraturus ẽ sua vt cõuincẽs eos veritas dicat. Ecce hominẽ quez crucifixistis videte vulnera que infixistis: agnoscitis latus q̄d pupugistis: q̄m p vos: ⁊ propter vos apertum ẽ: nec ĩtrare voluistis.

¶ Qr sufficiẽter xp̄s d̄clarauit resurrectionem suã verbo: nuncio: ⁊ argumẽto. Cap. 3.

Tertiũ mysteriũ declarãduz de resurrectione xp̄i d̄r veritatis. Uolu it nanq3 clemẽtissim⁹ saluator noster veritatem resurrectionis sue declarare sufficienter q̄d fecit tripliciter. ¶ p̊ verbo. ¶ 2° nuncio. ¶ 3° argumento. ¶ p̊ declarauit christus veritatem resurrectionis sue verbo: quando. s. ante passionẽ prenunciauit illam. Unde Math. 17. post transfigurationem suam dixit. Nemini dixeritis visionem hanc donec a mortuis filius hominis resurgat. Et Math. 20. postq̄ dixit q̄ fili⁹ hominis erat crucifigend⁹: subdidit. Et tertia die resurget. Et Math. 26. passione sua iã de pximo iminente dixit. Postq̄ resurrexero p̄cedã vos ĩ galileã. 2° d̄clarauit v̄itatẽ resurrectiõis sue nũcio qñ. s. ipo volẽte ãgelus dixit mulieribus. Surrexit: nõ ẽ hic Marci. vlt. ⁊ Math. 28. ¶ 3° id declarauit argumẽto. Unũ Act. p̊. Prebuit seipsũ viuũ ĩ argumẽtis multis post passionẽ suaz. Notãdũ tñ vt ĩquit Tho. 3. parte q̄ argumẽtuz dicit̄ dupliciter. Uno modo quecunq̄ ratio rei dubie faciẽs fidẽ. Alio mõ aliq̄d sensibile signũ: q̄d ĩducit ad alicui⁹ veritatis manifestationẽ. Primo modo xp̄s non pbauit discipulis resurrectionẽ: q2 talis pbatio argumẽtatiua procedit ex aliq̄bus principiis que si non essent nota discipulis: nihil per ea eis manifestaret̄: q2 ex ignotis nõ põt aliq̄d fieri notũ. Si aũt essent eis nota nõ trãscẽderẽt rationẽ humanã. ⁊ iõ nõ essent efficacia ad fidẽ resurrectiõis astruẽdã que rõnez humanã excedit. Oportet. n. p̄ncipia ex eodẽ genere assumi: vt d̄r. i. posterior. Si aũt accipiat̄ argumẽtũ secũdo mõ. sic xp̄s resurrectiõez suã d̄r argumẽtis declarasse inq̄tũ p q̄dã signa euidẽtissima vere se resurrexisse oñdit. Oñdit ãt illa pp duo. ¶ p̊ q2 nõ erãt corda eor̄ disposita ad hoc q̄ de facili fidez resurrectõis acciperẽt. Unde dixit eis Luc. vlt. O stulti ⁊ tardi corde ad credendũ. Et Marci. vlt. Exprobrauit incredulitatem illorum. 2° vt per huius signa eis ostensa efficacius testimoniũ illor̄ redderet̄. Ipsa aũt

argumēta vel signa oīa simul sumpta ostē/dūt verā ⁊ gloriosaȝ resurrectionē. Qꝫ vera fuerit resurrectio ōndit xp̄s ex parte corporis ⁊ ex parte aīe. P̄o ex parte corporis. circa qđ tria ōndit. P̄o qꝫ eēt verꝫ ⁊ solidum nō fantasticū vel rarū sicut aer. p hoc qꝫ palpabile p̄buit. Unde ipe dixit Luc. vlt. Palpate ⁊ videte: qꝛ spiritus carnē ⁊ ossa ñ habet sicut me videtis habere. ¶ 2° ōndit qꝫ esset corp⁹ humanū ōndēdo eis verā effigiē: quā oculis intuerēt. ¶ 3° ōndit qꝫ eēt idē corpus nūero ōndēdo vulnerū cicatrices: ob qđ dixit Luc. vlt. Uidete manus meas ⁊ pedes meos: qꝛ ego ipse sum. ¶ 2° ōndit veritateȝ resurrectionis ex pte aīe iterato corpori vnite: ⁊ hoc p opa triplicis vite. ¶ P̄o quidē per opus vite nutritiue: in hoc qꝫ cū discipulis manducauit ⁊ bibit: vt legitur Luc. vlt. Et si diceret̄ qꝫ angeli i assūptis corporib⁹ cōederunt ⁊ biberūt: vt pȝ Gen. 18. de angelis quos Abrahaȝ suscepit hospitio: ⁊ tñ ex h̄ ñ cōcludit̄ qꝫ angeli habeant vera corpa sibi naturaliter vnita: ḡ nec p h̄ qꝫ xp̄s comedit posset argui qꝫ habuerit suū ꝟuȝ corp⁹ iterꝫ aīe vnitū. R̄ndȝ Tho. qꝫ ē alia rō đ angelꝫ alia de xp̄o. Nā angeli apparentes nō asserebant se hoīes eē: sicut asseruit xp̄s se verū hoīeȝ esse. Etiā aliter xp̄s manducauit: ⁊ aliter angeli. Nā qꝛ corpa ab angelis assūpta nō erāt corpa viua vel aīata. nō erat vera comestio: lȝ esset vera cibi cōtritio: ⁊ iniectio i interiorem ptē copis assūpti. Unde angelus dixit Tob. x. Cū esseȝ vobiscū vid按bar quidē mādūcare ⁊ bibere vobiscuȝ: ſȝ ego cibo inuisibili vtor. Sȝ qꝛ corp⁹ xp̄i vere fuit aīatū: vera fuit ei⁹ comestio: quia vt Aug⁹ inquit. Nō ptās ſȝ egestas. edēdi corpibus resurgentiū auferť q̄re xp̄s ꝟe manducauit ptāte nō egestate. Jō Beda inquit. Mādūcauit post resurrectionē: nō q̄si cibo indigens: nec q̄si nos i resurrectione quā expectam⁹ cibis egere significās: ſȝ vt eo mō naturaȝ corporis resurgētis astrueret. 2° ōndit veritatē resurrectionis p opa vite sēsitiue: i h̄ qꝫ discipulis ad interrogata r̄ndebat ⁊ p̄ntes salutabat. i q̄ ōndebat se ⁊ videri ⁊ audire. 3° p opa vite intellectiue: i hoc qꝫ cū eo loquebāť ⁊ de scripturis disserebāt. ⁊ ne qđ deesset ad p̄fectionē manifestationis: ōndit se habere diuinaȝ naturā p miraculū qđ fecit i captura pisciū: ⁊ vlterius p h̄ qꝫ eis videntibus ascendit in celū. Gloriaȝ adhuc ōndit intrans ianuis clausis pmittēs se videri ⁊ ñ videri. Uñ Greg⁹ i omel. Palpandā carnē dñs p̄buit: quā clausis ianuis introduxit: vt etiā post resurrectionē ostēderet corp⁹ suū eiusdē nature: ⁊ alteri⁹ glorie. Jpse itaqꝫ redēptor mundi qui tot argumentis veritatē sue resurrectiōis: vt tactū est confirmauit: voluit tandē de illa certiores nos reddere cū ad se attraxit oēs populos: oēsqꝫ nationes falsoꝝ deorū cultu penitus extīcto. Quomodo nāqꝫ nisi viueret deus ⁊ homo sedens in gloria patris crediđissent i eū non solū populares ⁊ rudes veruȝ etiā ⁊ docti ph̄i ac potentissimi reges: ⁊ principes. O vere efficacissimū signum ad credēdū in xp̄m resuscitatū: queȝ adorāt vt diximus tot milia miliū coꝝ q credūt ⁊ sperant in illū. Jpse igitur ē i cui⁹ femore erat scriptū. Hic ē rex regū: ⁊ dñs dominantiuȝ Apoc. 19. Jpse est cui data ē oīs ptās i celo ⁊ in terra: q surrexit vere regnatur⁹ cū p̄re: ⁊ spiritu sc̄o i eternū. Amē.

¶ Feria tertia p⁹ dñicā resurrectiōis: đ resurectiōe oīuȝ generali ante iudiciū: ꝯ illos q̄b⁹ hec videť veritas īpossibil. Sermo. 73.

Uidete manus meas ⁊ pedes meos: qꝛ ego ipse sum. Uerba sunt redēptoris nr̄i Luc. 24. c. ⁊ in euangelio hodierno. Cum audim⁹ a mortuis suscitatū dñȝ iesum xp̄ȝ: speȝ nr̄aȝ subleuare đbem⁹ ad futurā oīuȝ resurrectionē. Q̄m aūt plerisqꝫ icredulis ⁊ curiosis īpossibile videť: ac nullo pacto verisimile qꝫ rursus aīe suis corporib⁹ reuniēť sicqꝫ oēs hoīes tādē r̄surgēt. Jdcirco i p̄nti ſmone de generali resurrectione aliq̄ discutiem⁹: q̄m hāc saluator noster resurgēs ideȝ numero p̄mōstrauit i seipso: sicut pȝ i ꝟbis allegatis in themate: i q̄b⁹ ad generalē resurrectionē animū reuocātes tria mysteria declarabimus. ¶ Primū dr̄ veritatis. Secūdum generalitatis.

Tertiũ qualitatis.

De veritas reſurrectionis generalis ꝓ
batᷓ ꝑ auctoritates. rõnes. ⁊ exẽpla. Cap̃. i.

PRimũ myſterium de reſurrectiõe
generali declarãdum dᷓ veritatis
in quo ponitur talis cõcluſo: ꝙ nu
mero electorum cõpleto oẽs aĩe reuniẽtur
corporibus ſuis: ⁊ reſurgẽt hoĩes illi idẽ ſm
naturã qui prius fuerunt. Probatur autez
hoc tripliciter. p̃ auctoritate. 2° rõne. 3° exẽ
plo. Primo auctoritate. Scribitur enim
Job. 19. Scio enĩ ꝙ redemptor meus viuit
⁊ in .n .d. de. t. ſ. ſ. ⁊ rur. c. pel. m. ⁊. in. c. m.
v. ſ. m. quez vi. ſ. e. i. ⁊ nõ. a. ⁊. o. m. c. ſ. ꝑꝑ que
verba Hiero⁹ dicit de Job. ad Paulinum.
Ut de ceteris ſileam reſurrectionem corpo
rum ſic prophat: vt nullus de ea vel mani/
feſtius vel clarius ſcripſerit. Et Ezech. 37.
deus ait. Ecce ego intromittã in vos ſpm̃ ⁊
viuetis: ⁊ dabo ſuper voſ neruos: ⁊ ſuccre/
ſcere faciam ſuper vos carnẽ: ⁊ ſuper extẽ/
dam in vobis cutez. ⁊ dabo vobis ſpm̃ ⁊ vi
uetis: ⁊ ſcietis qꝛ ego dñs. Et Eſa. 26. dicitᷓ
Uiuent mortui: ĩterfectiqꝫ veſtri reſurgẽt.
Et Daniel. 12. Multi de his qui dormiũt ĩ
terre puluere euigilabunt: alii in vitaz eter
nam. alii in opprobriũ: vt videãt ſemꝑ. Et
Sopho. 3. Expecta me in die reſurrectiõis.
Et Jone. 3. Subleuabit de corruptione vi/
tam meã. Et p̃s. 138. Tu cognouiſti ſeſſionẽ
meã: ⁊ reſurrectionem meã. Et. 2. Macha.
7. Rex mundi defunctos nos ꝓ ſuis legi/
bus in eterne vite reſurrectione ſuſcitabit.
Et. i. Cor. 15. Oẽs quidẽ reſurgemuſ. Et ibi
dẽ. Stella differt a ſtella ĩ claritate: ſic erit
⁊ reſurrectio mortuoꝝ. Et. i. Theſſal. 4.
Nolumus vos ignorare de dormientibus
vt nõ. c. ſ. ⁊. c. qui. ſ. nõ. h. Si. n. c. ꝙ ieſus. m.
e. ⁊. r. i. ⁊. d. e. qui. d. per ieſum ad. cuz eo. Et
Luc. 14. Retribuetᷓ tibi in reſurrectione iu
ſtorum. Et Job. 5. Procedent qui. b. f. in re
ſurrectionẽ vite: qui vero. m. e. ĩ. r. iudicii.
Et Math. 22. In reſurrectione neqꝫ nubẽt
neqꝫ nubẽtᷓ. Et ne multa dicamus ĩ vtroqꝫ
ſymbolo reſurrectio mortuoꝝ decãtatᷓ. De
qua etiã in. c. i. de ſũ. trini. ⁊ fi. ca. Innocẽti⁹
tertius ait ſic. Oẽs cũ ſuis ꝓpriis reſurgẽt
corꝑibus: que nũc geſtãt vt recipiãt ſꝫ oꝑa
ſua ſiue bona fuerĩt ſiue mala. illi cũ diabo
lo penã ꝑpetuã. ⁊ iſti cũ xp̃o gloriam ſẽpiter
nã. Sed cõtra hanc veritatẽ arguunt non/
nulli multipliciter. Primo infirmãt teſtimo
nium ſcripturaꝝ aſſerentes ꝙ quicquid in
eis dᷓ de reſurrectione ẽ ſpiritualiter ĩtelli/
gẽdum: lꝫ etiã corꝑaliter loqui videantur. ſi
cut cũ dicimus multa de deo corꝑalia: qui
ĩcorporeus ẽ que ꝑ metaphorã aliquid ſpũa
le deſignãt. 2° arguũt. qꝛ. i. Cor. 15. dᷓ. Ca
ro ⁊ ſanguis regnũ dei nõ poſſidebunt. 3°
arguũt. qꝛ dicit Auicenna. 3. metha. Quod
annihilatũ ẽ nõ reducitur. ſed forme corpo
rũ humanoꝝ ad vltimũ annihilanᷓ qꝛ nihil
de eis remanet niſi materia prima. ergo ille
forme eedẽ numero nunꝙ̃ reuertenᷓ. 4° ar
guunt. qm̃ contingit vt aliquãdo hoĩes car
nibus veſcanᷓ humanis: ⁊ ſolũ tali nutrimẽ
to nutrianᷓ. Caro ergo eadẽ in pluribus ho
minibus reperiᷓ Nõ ẽ aũt poſſibile ꝙ ĩ plu
ribus reſurgat nec aliter videᷓ vniuerſalis
reſurrectio ⁊ ĩtegra: ſi vnicuiqꝫ nõ reſtitue
retur qꝺ habuit. videᷓ ergo ĩpoſſibile ꝙ ho
minũ reſurrectio ſit futura. Ad primũ ar/
gumẽtum rñdet Tho. in. 4. ſume cõtra gen
tiles. d. ꝙ Philetus quidã ⁊ Himeneus te
nuerunt ſpũaliter ĩtelligẽda dũtaxat ṽba
ſcripturaꝝ de reſurrectione. q̊s apl's. 2. Thi
motei. 2. reprobat. d. Philetus ⁊ Himene⁹
exciderant a veritate: d. reſurrectionẽ iam
eſſe factã. Contra eoꝝ igiᷓ opinionẽ ẽ euan
gelicus tex. Job. 5. vbi de vtraqꝫ reſurre/
ctione ſpũali. ſ. ⁊ corporali expreſſe dñs ẽ lo
cut⁹. Ait. n. Amẽ amẽ dico vobis qꝛ venit
h. ⁊ nũc ẽ. q. m. au. u. fi. dei: ⁊ qui au. vi. Qꝺ
ad reſurrectionem ſpũalem aĩaruz ꝑtinere
videᷓ: que iã tunc fieri incipiebat: cum aliq
ꝑ fidẽ xp̃o adherebãt. Sꝫ poſtmodũ corpo/
ralẽ reſurrectionẽ exprimit. d. Uenit hora ĩ
qua. o. q. in. m. ſũt. au. uo. fi. dei. Manifeſtũ
ẽ aũt ꝙ ĩ monumẽtis nõ ſũt aĩe: ſed corpora
ergo predicitᷓ hic reſurrectio corporum. Ad
ſecũdum argumẽtũ dicit Bon̄. ĩ. 4. di. 43.
ꝙ apl's loquiᷓ ibi de carne ⁊ ſãguine ꝙ̃tuz
ad corruptionẽ: nõ ꝙ̃tuz ad ſbam: vt ĩtelli/
gatᷓ ꝙ qui carnaliter viuunt regnũ dei poſ
ſidere nõ poterũt. ⁊ ſumitᷓ ibi caro ꝓ hoĩe ꝑ
ſynecdochen. Ad tertiũ argumẽtũ rñdet

Ric.in.4.di.43.quod Auicēna loquitur de ptā te nature que ē limitata & finita. virtus aūt diuina cū sit ifinita pōt idem corpus in nu mero reformare. & aīe sue vnire. Ad quar tū argumētum rūdet Tho.in.4.sūme con tra gētiles.c.81.quod nō ē necessarium quod qcqd fuit in hoīe materialiter resurgat in eo. Et iterū si aliqd deest supplet p potētiam dei.

¶ Ad hoc ergo quod resurgat homo idem nu mero nō requirit quod quicquid fuit materia liter i eo fm totū tēpus vite sue resumatur sed tātū quātū sufficit ad cōplemētū debite quātitatis: & precipue illud resumēdū videt quod pfectius fuit sub forma et specie huma nitatis subsistens. Caro ergo comesta resur get in eo i quo pri⁹ fuit anima rōnalis pfe cta. in secūdo vero si nō solū carnibus hu manis pastus ē: sed & aliis cibis poterit resu mere tātum de alio quod ei materialiter ad uenit: quod erit necessariū ad debitā quātita tē corpis restaurandā. Si vero solū huma nis carnib⁹ sit pastus resurget i eo quod a ge nerātibus traxit: & quod defuit supplebitur oipotētia creatoris. quod & si parētes ex solis humanis carnibus pasti fuerāt: vt sic & co rū semen quod ē supfluū alimēti ex carnibus alienis generatū sit: resurget quidē semen i eo qui ē natus ex semine. loco eius cuius carnes comeste sūt supplebitur aliūde. hoc eni i resurrectione seruabit. quod si aliquid ma terialiter fuit i pluribus hoibus: resurget i eo: ad cuius pfectionē magis ptinebat. vn de & si fuit in vno vt radicale semen in quo ē generatus. in alio vero sicut supplemētū supueniēs: resurget in eo qui ē generat⁹ ex hoc sicut ex semine. Si vero i vno fuerit vt ptinēs ad pfectionē iduiduí: in alio vt de putatū ad pfectionem speciei. resurget i eo ad quem ptinebat fm pfectionem iduidui Unde semen resurget in genito: & nō in ge nerante. Et costa Ade resurget i Eua: nō i Adā in quo fuit sicut in nature principio. Si aūt fm eundē pfectionis modum fuit i vtroqz: resurget in eo in quo primitus fuit: que oīa fient virtute illius cui nihil ē ipossi bile. Hinc Aug⁹ li.22. de ciui. dei. c.20. ait. Absit vt ad resuscitāda corpora vitęqz red dēda nō possit oipotētia creatoris oīa reuo care: que vis bestie vel ignis assūpsit. vel in puluerem cinereūue collapsum: vel i humo rē solutū: vel in auras ē exaltū. Absit vt si nus vllus secretumqz nature ita recipiat aliqd subtractū sēsibus nostris: vt oīuz crea toris aut cognitionem lateat: aut refugiat ptātez. hec ille ¶ 2° pbat veritas generalis resurrectionis rōne: que triplex esse pōt.

¶ Prima dr reparationis ¶ Secūda pfectio nis. ¶ Tertia cōpletionis. ¶ Prima rō osten dēs futurā corporū resurrectionē dr repa tionis. Ut eni dicit Ansel. i li. cur deus hō. Si hō n peccasset nūqz moreret. sed cuz aīa simul & corpe ad beatā gloriā assumeretur ergo si xps pfecte reparauit hoiem lapsum debuit illū ad talē statū reducere: i quo si mul aīa & corpus glorificaretur. Cū autem hoc nō fiat i pñti qz oēs morimur. ergo aut oēs resurgem⁹ post mortē. aut humani ge neris reparatio fuit minus sufficiēs: quod est falsum. ¶ Idcirco saluator noster voluit a mortuis resurgere. vt dictū ē in precedēti bus: quatenus & nos de resurrectione nra spem habeamus idubitatā. Unde & Paul⁹ .i. Cor.15. ait. Si aūt xps predicat quod resur rexit a mortuis: quō quidā dicūt i vobis quod resurrectio mortuorū nō ē? Si āt resurre ctio mortuorū nō ē: neqz xps resurrexit.

¶ Secūda rō dr pfectiōis. Ut eni iquit Ric. resurrectio corporum facit ad pfectionem vni uersi. Est eni triplex substantia. s. pure cor palis: & pure spūalis: & copali & spirituali cō posita. Si aīe ergo a corporib⁹ separate nū qz corporibus iterum vnirētur: sequeretur quod in hac pte vniuersū ppetuo sua pfectiōe ca reret. Preterea aīa nata ē vt sit pars substā tie cōposite ex corpali & spiritnali natura: ps āt habet de cōi lege impfectū esse extra totū ¶ Incōueniens āt ē vt tā nobilis sēstan tia ppetuo careat naturali pfectione sui eē Insup cū aīa sit corpis forma: & forma na turalē iclinationē habeat ad materiaz: aīa ex consequēti naturalē iclinationez habet ad pficiēdū humanū corpus & regēduz. sed nulla naturalis iclinatio ē frustra. qz vt dr i .3. de aīa. Natura nihil facit frustra. Et i. i. de celo & mūdo. Natura nō facit aliqd fcm vacuū. Et si hoc ē verū de natura naturata

multo fortius de natura naturãte: hoc ē ꝺ
īstitutore create nature: qui ipsā nō natura
liter nec de necessitate: sed libera volūtate
īstituit. Frustra āt ꝛ vana esset ī aīa separa
ta predicta īclinatio si nunq̄ȝ esset humano
corpori iterum vnienda. ¶ Tertia rō dicit̄
cōpletionis. Nā vt ait Jsidorus in pmo de
sūmo bono. c. 29. Qui mēte tractauerūt qꝺ
pficerent corpe: simul ꝛ aīo puniētur ꝛ cor-
pe. Spectat ergo ad cōpletā rōnē punitio-
nis iniquoꝝ ꝛ manifestationē diuine iusti-
tie: vt mali cum suis ꝓpriis corpibus ppe-
tuo puniātur. Sic etiā requirit supabundā
tissima clemētia ꝛ liberalitas sūmi ꝺi vt ele
cti sui cum ꝓpriis corporibꝰ eternaliter le-
tētur ꝛ gaudeāt. Fuerūt nāqȝ corpa ipa ī-
strumēta ꝛ organa animaꝝ ad virtutū opa
exercēda. Jpsi etenī sācti ꝑ xp̄i amore car
nē suā crucifixerūt cū vitiis ꝛ cōcupiscētiis
Et vt ait Paulus Heb. xi. Alii distēti sunt
nō suscipiētes redēptionē: vt meliorē īueni
rēt resurrectionē. Alii vero ludibria ꝛ ver-
bera expti: insuper ꝛ vincula ꝛ carceres: la
pidati sunt. secti sūt. tēptati sūt. in occisione
gladii mortui sūt. Circuierūt ī melotis: ꝛ in
pellibus caprinis: egētes. angustiati. afflicti
quibus dignus nō erat mundus. ī solitudi-
nibus errātes: ī mōtibus ꝛ speluncis ꝛ ī ca-
uernis terre. ¶ Tertio ꝓbat̄ exēplo veritas
resurrectiōis general̄. Et Augꝰ li. 22. ꝺ ci. ꝺi.
r̄fert exēplū illꝺ qꝺ valeriꝰ r̄citat li. p̄. rubri
ca ꝺ miracul̄. Et macro. li. i. ꝺ sōno scipiōis.
Et plato ī li. de re pub. ꝙ qdā. Pheretres
natiōe Pāphilꝰ miles officio cū vl̄neribꝰ ī p̄
lio acceptis vitā effudisse crederet̄. cū. 12. die
inter ceteros vna peremptos iacens tādeȝ
esset honorādus igne subito seu recepta aīa
seu retēta quicquid emersis diebus egerat
viderat vel tanq̄ȝ publicū ꝓfessus iudiciuȝ
humāo generi enūciauit. Faciūt adhuc ad
resurrectionem corporū approbādā exem-
pla eorū qui surrexerunt ꝑ solā virtutē dei
tā in veteri q̄ȝ in nouo testō. Scribit̄ nāqȝ
3. Reg. 17. ꝙ Helias precibus suis filiū vi-
due suscitauit: q2 iam mortuꝰ erat. Et ꝺ ipo
dicit Hieronymus ī ꝓlogo ī Jonā. Scīn io
nam hebrei affirmāt filiū fuisse mulieris vi
due Sareptane: quē Helias ꝓpheta mor-
tuū suscitauit: m̄re postea dicente ad eum.
Nunc cognoui ꝙ vir dei es tu: ꝛ verbum
dei in ore tuo verū ē. Et. 4. Reg. 4. c. hr̄ ꝙ
Heliseus extinctū filiū mulieris precibꝰ su
is ad vitā reuocauit. Luc. vero. 7. c. pōitur
resurrectio adolescētis. Et Math. 9. resur
rectio filie archisynagogi. Et Joh. xi. resur
rectio Lazari quattuor dies in monumēto
iā habētis. Et Act. 20. c. narratur de Paulo
qui dum predicaret apud Troadē: quidaȝ
adolescens nomine Eutychus sup fenestrā
cum mergeretur somno graui cecidit ꝺ ter
tio cenaculo deorsu 3 ꝛ sublatus oblatus ē
mortuus. Ad quem cuȝ descendisset Pau
lus: incubuissetqȝ super eum: adolescens il
le protinus viuens ꝛ incolumis resurrexit.
Et vt breuius ptē istam concludamꝰ omis-
sis aliis in medium adducemus memorabi
le illud exemplum de. 7. dormientibus. qꝺ
¶ Theodorus ꝛ Rufinus īsimul scripserunt.
Jn ciuitate ḡ Ephesi orti sunt. s. Maximi
anꝰ. Malchꝰ Martianꝰ Jobēs Seraphiō
ꝛ Constātinꝰ. Hi cum accusati essent Decio
tūc Ephesi existēti ꝙ xp̄iani essent: dato eis
resipiscendi spacio vsqȝ ad reditum Decii
qui prouinciam visitaturus erat dimittun
tur. At illi īterim patrimoniū suum in pau-
peres expēdentes: inito cōsilio in mōtē Ce
lion secesserunt: ꝛ ibi esse secretius decre-
uerunt. Diu ergo latentibus sic vnus eorū
s. Malchus mutato habitu ne cognoscere-
tur ad emendum panes ciuitatem intrabat
Cum autem Decius rediisset ꝛ eos ad sacr-
ficandum perquiri iussisset. Malchus ter
ritus ad socios rediit: qui sedentes ꝛ collo-
quētes in luctu ꝛ lachrymis sicut deus vo
luit dormierunt. Mane autem facto cum
innotuisset Decio illos in spelunca latere
iussit os spelunce lapidibus obstrui. vt ibi fa
me morerentur. Mortuo ergo decio post
ānos. 196. tempore Theodosii imperatoris
pullulauit heresis eorum qui negabant re-
surrectionē mortuoꝝ. Unde ꝯtristatꝰ Theo
dosius indutus cilicio per singulos dies fle
bat. Quod misericors ꝺus vidēs thesaurū
sue pietātis apuit: misitqȝ in cor cuiusdam

burgēſis Ephesi: vt ī illo monte edificāret ſtabulū paſtoꝛibus ſuis. Cemētariis ꝗ̄ ſpeluncā apientibus ſurrexerūt ſcī. ⁊ putabant ſe vna nocte tm̄ doꝛmiſſe. Malchꝰ vero ad vrbē deſcēdere diſpoſuit vt panes emeret ⁊ quid de ipſis diceretur ſētiret. ⁊ cū deueniſſet ad os ſpelūce videns lapides miratꝰ ē Ueniēs autem ad poꝛtā vrbis vidit ſignuꝫ crucis ſuperius depictum. Inſpexit cuꝫ admiratione ⁊ timoꝛe. pariter vrbem īgredit̄ in qua neminem cognoſcebat audiebatqꝫ hoīes colloquētes de xp̄o: ſicqꝫ ſtupefactꝰ ⁊ attonitus acceſſit ad eos qui panes vendebant: ⁊ cum argenteos pꝛotuliſſet mirati venditoꝛes dicebant ad inuicem: ꝙ iſte iuuenis antiquū theſaurū īueniſſet. Malchꝰ vero eos ad inuicem loqui videns territus rogabat eos vt ipſum dimitterent: ⁊ panes ⁊ pecuniam retinerent. Ac illi tenentes eum dixerunt. Unde es tu qui theſauros imꝑatoꝛum. inueniſti? Indica nobis: ⁊ erimus ſocii tecū: ⁊ celabimus te. At ille q̄ſi īſanus ſtabat. Illi vero clamare ceperūt ꝙ theſaurū abſconditū īueniſſet: adduxerūt qꝫ euꝫ ad ep̄m ciuitatis noīe Mamertinū: ⁊ ad ꝓconſulem noīe antipatrē. Qui dum vidiſſēt argēteoſ: īterrogaſſētqꝫ Malchū vbi illos reperiſſet: pꝛocidens añ eos Malchuſ dixit: Pꝛo deo dicite mihi vbi ē Deciꝰ īperatoꝝ qui heri fuit in hac ciuitate. Ep̄ſ dixit. Fili non ē hodie in terra qui Decius imperatoꝛ nominetur. Hic fuit ante lōgum tēpus. Malchus dixit. In hoc ego ſtupeo: ⁊ nemo mihi credit. Sed ſequimini me: ⁊ oſtēdam vobis ſocios meos qui ſunt in mōte celion. ⁊ ipſis credite. Hoc. n. ſcio ꝙ a facie decii imperatoꝛis nos confugimꝰ: ⁊ heri ſero vidi ꝙ ingreſſus eſt Decius hanc vrbem. ſi tm̄ hec ē ciuitas Epheſi. Tunc ep̄s dixit ꝓcōſuli. Uiſio ē: quā vult dñs oñdere in iuuene iſto. Perrexerunt ergo cum eo ⁊ populi plurima multitudo: ⁊ īuenerūt ſicut Malchus dixerat. vidēteſqꝫ facies ſanctoꝝ gloꝛificauere dñm: nunciauerūtqꝫ rem tā grandē īpatoꝛi qui mox ex Cōſtātinopoli Epheſum veniēs iuit ad locuꝫ vbi ſācti moꝛabāt̄ amplexatuſqꝫ illos dicebat: Sic video voſ tanq̄̄ ſi viderem dñm reſuſcitantē Lazarū

Tunc dixit ſāctus Maximianus. Cređ nobis. ꝙ ꝑꝑ te ſuſcitauit nos deus. Uere eniꝫ reſurreximus ⁊ viuimus: ⁊ ſicut īfans ē in vtero matris non ſentiens leſionem ⁊ viuit ſic fuimus viuētes iacētes ⁊ doꝛmiētes. ⁊ n̄ ſentientes. Ex his dictis cōſolatꝰ totus populus fuit xp̄ianoꝝ. ⁊ cūctis vidētibus īclinantes capita ſua in terram ſpiritū dn̄o tradiderūt. Surgēs autem īperatoꝛ cecidit ſuper eos flens ⁊ deoſculans eos. Et cū iuſſiſſet fieri loculos aureos: in quibus mitterentur. in ipſa nocte apparuerunt imperatoꝛi. d. vt ſicut hactenus in terra iacuerāt: ⁊ de terra ſurrexerant. ita eoſ dimitteret: donec illos deus iterum ſuſcitaret. Juſſit ergo imperatoꝛ locum illum in honoꝛem ⁊ memoꝛiam coꝝū oꝛnatis lapidibus decoꝛari.

An reſurrectio erit generalis reſpectu electoꝛū dānatoꝝ. ⁊ ꝑuuloꝛū. Capl̄m. 2.

Secundum myſteriū de reſurrectione generali declarādum dicit̄ generalitatis: in quo aperiēdū eſt an reſurrectio erit generalis. ⁊ hoc triplici reſpectu. Pꝛimo reſpectu electoꝝ. 2ᵒ dānatoꝝ. 3ᵒ ꝑuuloꝝ. Pꝛimo vidēdū ē ſi reſurgent electi. Et lꝫ ex pꝛecedētibuſ firmiter habeatur ꝙ ſic. tn̄ nōnulli arguunt ī cōtrariū. Et pꝛimo qꝛ liberioꝛ eſt aīa ad ꝯtēplādū deū a coꝛpoꝛe exuta q̄̄ coꝛpoꝛi coniuncta. ſꝫ nihil debet fieri quo aīe electoꝛum ſint minus libere ad contemplandum deuꝫ. ergo electorum aīe iterum coꝛpoꝛibus non reunientur Secūdo arguunt. qꝛ nō debet participare ī pꝛemio qđ pꝛeſtat impedimētum in merito: ſꝫ coꝛpus pꝛeſtat īpedimētū aīe ī merito quia vt dicitur ad Gal. caro cōcupiſcit aduerſus ſpiritū. ergo non debet ꝑticipare cū aīa in pꝛemio. ꝑticiparet aūt ſi iterꝝ anime vniret̄ electe. 3ᵒ arguūt: qꝛ nō pōt eſſe reſurrectio: niſi a moꝛte in vitam reparatio. ſꝫ non oēs hoīes moꝛientur. ergo non oēs reſurgent. Dicitur enī in ſymbolo. ꝙ xp̄s venturus ē iudicare viuos ⁊ moꝛtuos. ergo aliqui iudicabūtur qui nunq̄̄ moꝛientur. Et Hieroꝰ ad Marcellā ait. Quoſdā ī fine ſeculi aduenīente xp̄o nō eſſe moꝛituros: ſed viuos repertos in immoꝛtalitate repente mutandos. Et Augꝰ li. 2. de baptiſmo

paruulorū dicit. Quibusdam in fine largietur vt mortē istam repentina cōmutatione nō sentiāt. ¶ Ad primum argumentum respōdet Ric. ꝙ lȝ aīa vnita corpori tali quale habet modo non sit ita libera ad cōtēplādum deum sicut a corpore exuta: tñ hoc nō ē verum de corpore glorificato quale habebunt electi in resurrectione. Ad secūduȝ dicēdum secundum Ric. ꝙ in corpore nostro duo sunt. s. natura. ⁊ hec nō prestat īpedimētū merito: ⁊ vitiositas que prestat īpedimētuȝ merito. ⁊ ideo in electis nō resurget vitiositas corporis: sȝ natura. Ad tertium refert Ric. ꝙ falsum ē dicere ꝙ nō oēs hoīes moriētur cū dicatur Gen. 3. ad Adam. Puluis es ⁊ in puluerē reuerteris. que snīa cecidit sup oēs qui ſm legē nature ab eo erāt descensuri. Unde Pau. Ro. 5. d. Sicut per vnū hoīem peccatū in hunc mundū ītrauit ⁊ per peccatum mors ita in omnes homines mors pertransiit: in quo omnes peccauerunt. ¶ Et Heb. 9. ait. Statutum est oībus semel mori. Quare dicēdum ē ꝙ ad soluendū debitū originalis pcti oēs homines morietur. In symbolo vero dr̄ ꝙ xp̄s iudicabit mortuos qui iam mortui sunt. ⁊ viuos qui. s. viuūt in presenti lȝ sint morituri. Hiero⁹ etiā ꝓ tāto dixit quosdam nō morituros: qꝛ post mortē quasi statim resurgēt. Aug⁹ aūt dictū suū correxit li. 2°. retractationū. c. 23. Secundo vidēduȝ ē si resurgent oēs adulti dānati. Et hoc propter verbū ꝓphe. d. Nō resurgent impii ī iudicio. Ad qđ rn̄det Ric. ꝙ illud ꝟbū ītelligitur vel đ resurrectione spirituali in presēti iudicio misericordie. vel de resurrectione corpali gloriosa: quod pȝ ex ꝟbis sequētibus vbi subdit. Neqȝ peccatores ī ꝯsilio iustoꝝ. Tertio vidēdū ē an resurgēt puuli qui cū solo originali decesserunt. Et quibusdā videtur ꝙ ñ eo ꝙ resurrectio erit ꝑꝑ plenā retributionē meritorū. sed paruuli tā purgati a peccato originali ꝙ̄ illi qui ī peccato originali decedūt: ñ meruerūt nec demeruerūt. ergo nec illi nec isti resurgēt. Sed in cōtrariū ē snīa oīum theologoꝝ. Iō Ric. dicit ꝙ puuli qui cū originali decesserūt resurgēt. Ratio est. qꝛ ꝓ peccato originali obligat hō ad penaȝ dāni. peccatū aūt originale cōtrabit illa aīa ꝑ sui vnionē cum īfecta carne. ⁊ iō cōueniens ē vt aīe puulorū carētiam visionis dei ꝑpetuo patiātur suis corporibus vnite: per quorū cōtagionē īcurrerūt obligationē ad penā. Ad rōnem ergo ī cōtrariū dicēduȝ ꝙ ꝙ̄uis ī puul' ñ sit act⁹ merēdi: vl' đmerēdi: ī illis tñ ī qb⁹ remissū ē pecūȝ origīale ē radix merēdi. s. gratia gratū faciēs: ⁊ ī illis quib⁹ nō ē remissum ē radix demerēdi. s. habitualis cōcupiscentia. ⁊ iō resurgēt tam isti ꝙ̄ illi. Ex quibus oībus cōcludimus resurrectionē corporū futurā ad oēs hoīes se extēdē.

¶ Qualiter mortui resurgēt respectu loci: dispositionis ⁊ finis. ¶ Caplm. 3.

Tertiū mysteriū de resurrectiōe generali dr̄ qualitatis: ī quo aperiēdū ē qualiter mortui resurgēt: ⁊ ħ triplici respectu. ¶ Primo respectu loci: Secūdo respectu dispositiōis. ¶ Tertio respectu finis. ¶ Primo vidēdū ē qualiter mortui resurgēt respectu loci. in quibus. s. locis resurrecturi sūt. Et dicit Ric. ꝙ si corpora mortuoꝝ siue illoꝝ pulueres fuerint ī monumētis: ibidē reformabūtur ⁊ surgēt iuxta illđ Ezech. 37. Ecce ego aperiā tumulos vestros. ⁊ educā vos de sepulchris vestris popule meus. Et glo. sup illud Math. 27. Monumēta apta sūt ⁊c. d. Monumēta apta sunt ī typū resurrectionis future. Si aūt corpora nō erunt in monumētis: resurgent ī illis locis ī quib⁹ tpe resurrectionis erit ps principalior corporis. Si āt illo tēpore ꝯtingat alicuius corporis ptes esse in pluribus locis: vtpote quia medietas cordis esset in vno loco. ⁊ medietas in alio. ⁊ sic de capite ⁊ aliis mēbris: tunc resurrectio fiet in loco vbi deus volet. Si autem in vno loco esset cor totum: ⁊ in alio totū caput: tunc quidaȝ dicunt ꝙ resurrectio fiet in eo loco vbi erit cor qꝛ ipsū formatur priusꝙ̄ cetera mēbra: vt dicit Ar. in. 13. de animalibus. Et sic dicit Auicenna. Cor ē primum mēbrū in vita ⁊ ē primū principiū venarū ⁊ neruorum. ⁊ ab ipso tanꝙ̄ a primo principio deriuatur per totum corpus influentia anime vitaliū motuum causatiua: qꝛ ab ipso ē prima origo spirituū qui sunt delatiui influētie ipsi

us anime. Circa cor etiam alia mēbra con/gregātur sicut cōtra cētrum: ꝛ ē illud quod ultimo moritur in hoīe. Alii dicūt ꝙ homo resurget ubi tunc erit caput. qꝛ ut habeť. ff. de reli. ꝛ sum. fune. l. cū i diuersis. Ibi ē hominis sepultura: ubi ē caput eius sepultū. Amb. etiā i glo. sup illud ps. Uide humilitatē meā ꝛ eripe me. dicit ꝙ caput totū corpꝰ dirigit ꝛ sēsibus iplet. ꝛ ibi expresse videtur attribuere sibi primatū iter oēs partes totius corporis. Quicquid aūt de hoc sit: relinquamus ipsi deo. cuius virtute: ut dictuꝫ ē resurrectio mortuoꝝ fiet. 2° vidēdū ē qliť mortui resurgēt respectu dispositiōis ꝛ hoc q̄tū ad tria pmo quantu ad etatē. 2° q̄tū ad quātitatē. 3° q̄tum ad deformitateꝫ.

Primo q̄tū ad etatē querit̃ si oēs resurgēt in eadē etate. Et rńdet Ric. in. 4. dis. 44. ꝙ etas pōt accipi dupliciter. Uno modo p toto tpe quo vixit homo ab istanti sue formationis usqꝫ ad istans sue reformationis. ꝛ sic nō oēs in eadē etate resurgēt. Alio mō p statu corporis ꝛ virtutis: qui ex annis in humano corpore relinquitur: ſm quem modū accipiendi etatē dicimus ꝙ Adam factꝰ fuit i etate virili. Et sic oēs i eadē etate resurgēt: qꝛ omnes resurgent in statu corpis ꝛ naturalis virtutis quā habituri erāt si tātum vixissent vel habuerūt qui tātū vixerunt: que ē in tpe ad quod terminat̃ motus pficiēdi: qui circiter de lege cōi ē illud tēpꝰ quo xps mortuus ē. Propterea glo. Eph. 4 quam magister sen. iducit in tex. dicit. Oēs i eadem etate resurgēt i qua xps mortuus ē ꝛ resurrexit: cuiuscūqꝫ etatis mortui fuerint. Et Aug. 22. li. de ciui. dei. c. 15. inquit. Quod cōmemorauit apl's de mensura etatis plenitudinis xpi. sic accipiamus dictum ut nec ultra nec infra iuuenilem formā resurgāt corpa mortuoꝝ. ſꝫ i ea etate ad quā xpm puenisse cognouimus. Secundo q̄tū ad quātitatē querunt doc. utrum omnes resurgēt in eadē forma. Et rńdet Ric. ꝙ non sed quilibet resurget i ea quātitate ꝛ mēsura siue statura: que unicuiqꝫ indiuiduo dbebatur in termino motus perficiendi secundū naturalē virtutē caloris extēdētis humidū humidi ꝛ suscipientis extensionē. Si aūt per errorem nature vel per nimiam superabundantiam materie eēt indebitus quantitatis excessus. vel diminutio siue defectus diuina potentia supplebit vel resecabit: p ut plene ponit Augꝰ li. 22. de. ci. dei. c. 15.

Tertio q̄tuꝫ ad deformitatem querit̃. utꝝ corpora resurgentium resurgent cū deformitatibus suis. Et quidam arguunt ꝙ sic. Primo quia cicatrices sunt deformitates i corpore. sed corpus xpi resurrexit cum cicatricibus: ut pꝫ Joh. 20. ergo multo fortiꝰ resurgent alia corpa cum suis deformitatibꝰ. Secūdo arguunt. qꝛ Augꝰ dicit. 22. de ci. dei. c. 17. ꝙ mulieres in sexu femineo resurgēt: sed femineus sexus ē ex defectu nature ꝛ preter eius itentionē: qꝛ sicut dicit Ar. i. 16. de aialibus. Femina ē vir occasionatꝰ .i. impfectus. ergo aliqua deformitas erit i illis resurgētibus. Sed i contrariū ē auctoritas Aug. in Ench. d. Resurgēt corpa scōrum sine ullo vitio seruata itegritate nature. Rńdēt ergo doc. theo. ꝙ sicut accipi pōt ex snia Aug. 22. de ci. dei. c. 19. Ois deformitas reducit̃ vel ad illā que ē ex pte coloris. vel ad illā que ē ex pte figure. vel ad illā que ē ex pte diminutionis ptium. vel ad illā que ē ex pte supabundātie. Quocūqꝫ mō accipiat̃ deformitas nullo pacto erit in corporibus electoꝝ. Corpa aūt dānatoꝝ resurgent sine deformitate que ē ex pte diminutionis partiū. qꝛ ut apl's dicit. i. Cor. 15. mortui resurgent icorrupti. s. sine diminutione ſm glo. Sed utrū resurgāt sine deformitatibus aliis dubiū ē. Et quidā dicūt ꝙ deformitates alie manebunt in eis ad maiorē cōfusionē illoꝝ. Alii vero dicūt ꝙ resurgent sine illis: qꝛ in reparatione corporis resurgētis magis attendetur nature pfectio q̄ cōditio que prius fuit. Hoc tñ Augꝰ i ench. relinquit indeterminatū. d. ꝙ nos fatigare ñ debet coꝝ icerta habitudo vel pulchritudo quoꝝ erit certa ꝛ sempiterna dānatio. Ad primum ergo argumētum rńdet Augꝰ. 22 de ci. dei. c. 20. ꝙ cicatrices i corpore xpi: ꝛ i corporibus martyꝝ: ut etiā tactū ē in ſmone precedēti nō erūt ad deformitatē: sed ad dignitatē ꝛ decorē. Ad secūduꝫ argumētum notandū ꝙ ut Augꝰ dicit. 22. de ciui

dei.c.17. Aliqui voluerunt dicere ꝙ omneſ
reſurgent in ſexu virili propter verbuz apl'i
qui ait. Eph. 4. Donec omnes occurramus
i virū perfectum. Et ſic Aug⁹ exponit. Uir
dr̄ ibi nō a ſexu ſed a virtute. nō corporis ſꝫ
mentis: per quem modū mulier ſācta vir ē.
Et ſm hoc dicitur in ps. Beatus vir qui nō
abiit in conſilio ⁊c. quod intelligi etiam pōt
de muliere. Dicēdū ergo ꝙ ſicut viri reſur
gent in ſexu virili: ſic mulieres in femineo:
qr hoc exigit natura indiuidui. ⁊ congruit p
fectioni ſpeciei. ⁊ erit occaſio laudandi ſapi
entiam dei. Et vt ait Aug⁹ vbi ſupra. Mē
bra feminea non erunt accōmodata veteri
vſui. ſed nouo decori: quo nō alliciatur aſpi
cientis cōcupiſcentia que nulla erit: ſed dei
laudetur ſapientia atqꝫ clementia. Quāuiſ igi
tur mulier generetur preter itentionē natu
re pticularis. ē tamen de intentione nature
vniuerſaliſ. q̄ vtrūqꝫ ſexū reqrit ad pfectio
neꝫ humane ſpeciei. nec erit poſt reſurrecti
onem i illo ſexu cōfuſio. qr ſicut dicit Aug⁹
nō erit ibi libido que confuſionis cauſa eſt.
Nā priuſq̄ peccaſſent nudi erant. ⁊ nō cō
fundebātur vir ⁊ femina. Unde nec poſt re
ſurrectioneꝫ veſtibus opus erit. Tertio vi
dendum ē qualiter mortui reſurgent reſpe
ctu finis. Et ad hoc dicimus ꝙ vt ex prece
dētibus colligi pōt: finis damnatorum erit
vt cum corporibus eternaliter cruciētur. fi
nis autem electorꝝ erit: vt cū corporibus in
perpetuum letent̄ ⁊ cōſolētur. Sed dubiū
in hoc oritur vtrum electorꝝ btitudo maior
erit p⁹ iudiciū q̄ āte. Et rn̄det Ric. di. 49.
ꝙ maior erit extenſiue. eo ꝙ modo non ha
bent niſi btitudinem aie. tunc aūt erūt bea
ti ⁊ in anima ⁊ in corpore. Beatitudo etiam
cuiuſlibet anime erit maior extenſiue: quia
nunc gaudet de bono proprio. tunc autem
gaudebit ⁊ de ſuo ⁊ de corporis bono. Ali
qui tamen dicunt ꝙ nō erit maior intēſiue.
Sed contra eos ē auctoritas magiſtri. d. in
tex. Peracto iudicio ampliorem gloriā ſue
claritatis deus monſtrabit electis. ñ ꝙ aīa
ſit receptura maiorem glorie habitum. ſed
quia augebitur perfectio ſue naturalis vir
tutis. Quāto āt pfectior ē naturalis anime
virtus: tanto cū equali adiutorio ſuperna
turali deum clarius videt. ꝙ āt pfectior fu
tura ſit per corporis reſumptionem natura
lis anime virtus. Ric. probat ſic. Quanto
res habet perfectiorē eſſendi modum: tāto
perfecti⁹ pōt habere ſue virtutis operatio
nē. Sꝫ anima beata per ſui corporis reſum
ptioneꝫ habebit perfectiorē eſſendi modū
q̄ modo: quia oīs pars habet pfectiorē mo
duꝫ eſſendi in toto q̄ ſeparata. iō habebit p
fectioreꝫ naturalem virtutē q̄ mō. Prete
rea natura recta nō appetit naturaliter ha
bere aliquid quo habito nō fieret pfectior
ſecundum modum eſſendi nec ſm virtuteꝫ
ſed ſi cuiuſlibet aīe beate ē natura recta: ⁊
quilibet naturaliter appetit reſumptionem
corporis proprii. ergo per illam reſumptio
nem quilibet fiet pfectior ſm eſſendi modū
vel ſm virtutē. Perfectiorē ergo habebūt
anime eſſendi modum ⁊ virtutē poſt reaſſū
ptionem corporum q̄ ante. ⁊ p conſequens
maiorem beatitudinem. ꝙ autem anima in
corpore corruptibili impfectioreꝫ habeat ſu
am opationem naturalem q̄ ſeparata hoc
ē p accidens. ſ. rōne corruptibilitatis corpo
ris. Quia vt dicitur Sap. 9. Corpus quod
corrumpitur aggrauat animā. Sed vt dicit
Aug⁹. 12. ſuper Gen̄. verſus finem. Cū aīa
hoc corpus iam nō animale: ſed per futuraꝫ
cōmutationem ſpirituale receperit: perfe
ctum habebit nature ſue modum obediēs
⁊ imperans: viuificata ⁊ viuificās tam ineſ
fabili facilitate: vt ſit ei glorie quod fuit ſar
cine. Erit itaqꝫ in illa generali reſurrectiōe
ſupadmiranda leticia ⁊ iocunditas amicorꝝ
dī: qui ex affectu experiētur q̄ fructuoſū ē
pp xp̄m quoſcūqꝫ ſubire labores. Ecōuerſo
ꝟo dānati miſeri ex pene acerbitate cogno
ſcēt quāta ē ſtulticia: quanta demētia negli
gere aīaꝫ: ⁊ fouere corp⁹ cōtemnere celū ⁊
q̄rere mūdū reſiſtē dō ⁊ ſuire diabolo. Sol
licite igit̄ puidēdū ē vt ab ipſis ipiis ſepara
ti p bona opa ⁊ verā penitētiā annumerari
valeam⁹ angelicis choris ordinibuſq̄ ſcōꝝ:
collaudantes ⁊ benedicentes deuꝫ p imor
talia ſecula ſeculorum. Amen.

Finis quadrageſimalis.

Sermo in festo annunciationis virginis Marie eiusdē Roberti cū aliis sermonib⁹ sequētib⁹ .s. de p̄destinatorū numero: ⁊ danatoꝝ. ⁊ de catenis: ⁊ sic de aliis q̄ sequunt̄.

Ne timeas Maria. inuenisti n. gratiam apud deū. Lu. .i. Sacratissime solennitatis hodierne preconia digna laude ingenioli paruitatem deterrent: ⁊ inde oritur difficultas fandi vbi adest rō nō tacendi. Quia omnes huius seculi hoīes virginē deum ⁊ hoīem ī vtero suo recipiētem in hac die precipua reuerētia extollere debēt Qz obrē ⁊ loq̄ difficile ⁊ tacere videtur īgratum. Uerūtamen sicut possumus ī meritis btīssime dn̄e cōsiderātes sacratissime ānūciationis sue mysteria enarremus. si quid ibi fuerit in dicendo diminutum cōpatietur ⁊ ipsa fragilitati nostre. Audacter itaqz ad nostrā deuotionem circa huius diei solēnitatē dirigimus sermonē. Hec siquidē dies ē in qua pro humani generis salute dei fili⁹ virginalem īgressus ē vterum. Hec dies ē in qua angeli leti facti exultauerunt in iubilo. Hec dies ē ī qua per vniuersū mundum melliflui facti sunt celi. Quare vt possum⁹ mētes nostras feruenti⁹ deuotioni subiiciamus: qđ vt melius ⁊ deuotius facere possimus de hac bn̄dicta solēnitate dicere statui: que annūciatio virginis gloriose ab ecclesia nūcupatur: eo q̄ ipsa virgo īuenit hodie gratiam. nō soluz sibi. sed cūctis gētibus: sicut verba ꝑposita dicūt: in quibus de hac ānunciatione aliq̄d loq̄ cupiētes tria possum⁹ mysteria ɔtēplari

Primum dicitur missionis.
Secūdum dicitur annunciationis
Tertium dicitur consensionis.

Primum mysterium cōtēplanduz dr̄ missionis. de quo Luc. i. c. dicit̄ In mēse. 6. missus ē angelus gabriel a deo ī ciuitatem galilee cui nomen nazareth. ad virginē desponsatam viro: cui nomen erat Joseph de domo Dauid: ⁊ nomen virginis Maria. In quibus verbis lz multa possint considerari: nihilominus causa breuitatis quinqz considerationes de hac missione poterunt notari.

Prima dr̄ quando.
Secunda dr̄ quis.
Tertia dr̄ a quo.
Quarta dr̄ ad quem locum.
Quinta dr̄ ad quam ꝑsonam.

Prima cōsideratio dr̄ qn̄. Unde dr̄ ī euāgelio: ī mense. 6. ſm Nico. de lira. s. a conceptu precursoris: q2 fuit conceptus in septēbri circa finem mensis. Saluator autez circa finem Martii. s. 25. die ſz Bern̄: Fuit aūt hic mensis conueniens: vt in eo filii dei fieret incarnatio propter tria.

Primo propter nouitatem.
Secundo propter delitiositatem.
Tertio propter conformitatem.

Primo fuit cōueniēs hic mensis propter nouitatem. Naz ait Jsidorus. 5. li. ethimol'. q̄ martius appellatur propter Martez romane gentis auctorē: ⁊ dicitur quasi mēsis nouarum. Cōueniēter ergo tali tēpore debuit concipi: qui auctor ē mundi. In cuius cōceptione facta sunt a deo quattuor noua Primum nouum est angeli salutatio. Unde Bern̄. ī sermone de annūciatione dicit. In iungitur noua legatio angelo: ⁊ nouam virgo professa virtutez noue salutatiōis honoratur obsequio. hec ille. Et Hiero⁹ in sermone de assumptione: Cogitis me. ⁊c. Nō simplex vel cōsueta fuit ista salutatio: sed oī admiratione digna. Secūdū. facta ē noua sine viro virginalis ɔceptio. Jō Bern̄. ī quodā sermone de pent. ait. Substātialiter vtero virginis elapsus: de spū scō cōceptus est xp̄s. O noua miracula. Cōceptus fuit sine pudore: partus sine dolore. mater sine corruptione. Tertiū. facta ē noua tāte maiestatis abbreuiatio. q2 Bern̄. sup missus ē inquit. In cōceptu ꝑtuqz virginali noua ac mira profecto incipit qui diligenter ingrit Porro ibi agnoscitur lōgitudo breuis latitudo angusta: altitudo subdita. Et Hiero⁹ ad Pau. ⁊ Eusto. vere nouū ⁊ oīum nouitatū supeminens nouitas virtutū: qn̄ de⁹ quē ferre nō poterat mundus: neqz videre aliquis vt viuere possit sic ingressus ē hospitium vētris vt corporale claustrū ne sciret: sicqz gestat⁹ vt tot⁹ de⁹ ī eo esset. Qnartuz facta est noua omnis creature renouatio. Quippe omnis creatura ātiquata erat: ⁊ a

ꝓprio vsu elongata: qa post primū pctm̄ nulla creatura habuit vsum suū debitū. Facta est enī vt hoi seruiret existēti sine pctō ꝛ sb dito ꝺo. qn̄ ḡ hō peccauit ꝛ iā mysteriū creaturaꝝ renouatiōis creatura debito vsu caruit. Nūc aūt ē restituta: qa xp̄o homini oīs creatura exhibebat seruitutē. ꝛc̄. ꝛ sic impletuꝫ est illud Apoc. zi. Ecce noua facio oīa. z° fuit hic mēsis cōueniēs ꝓpt̄ delitiositatē. Nam tpe veris ꝛ mense nouorum solēt quedā flumina pricipalia iundare. vt Phison ꝛ Tigris. sic modo flumina spiritualiuꝫ carismatū ꝛ donoꝝ. Unde Eccl. z8. Ego sapientia effudi flumina. s. gratie. ꝛ sciētie. Jō Jsidor⁹. 5. ethimol. dic̄. Uer dictū ē. qꝛ viret tūc p⁹ hyemē vestit̄ tell⁹ herbis. ꝛ flore cuncta replent̄. Et phs dicit ꝙ ver ē pictor terre. istud tēpori gratie cōuenit: p⁹ hyemē culpe ista aruit herba. ꝛc̄. 3° fuit hic mensis cōueniēs ꝓpt̄ cōformitatē. Tali enī mense vetus Adam ē de limo formatus: ꝛ in paradiso collocatus: ꝛ ide ꝓpt̄ ꝑuaricationē expulsus. Tali ergo mēse fieri debuit reparatio p nouū Adam Unī ꝛ tūc est xp̄s incarnatus: ꝛ in paradiso vteri ꝟginalis collocatus vt multo meli⁹ oparetur: ꝛ custodiret illud. Eodē insuper die quo vet⁹ Adaꝫ suos p lignū damnauit: nouus Adā eos p lignuꝫ reparauit. Dr̄ enī ꝙ Adam in mane creat⁹ hora nona peccauit. O Adā vbi es? O adā ecce iam incarnatiōe filii dei tua oīa mala finient̄. Secūda cōditio dr̄ qs. s. missus ē et dicit̄ angelus Gabriel. Quare aūt p angelū facta sit ista salutatio triplex rō sumi pōt.

Prima ex parte dei.
Secunda ex parte angeli.
Tertia ex parte virginis.

Prima rō sumit̄ ex pte dei: vt seruaret̄ ordo quē ipse statuit: quo mediantib⁹ angelis diuina hominib⁹ ministrant̄. Hec ē regula Dionysij in li. de angelica hierar. qui ait. Dn̄icū benignitatis mysteriū angeli primū edocti sūt: postea p ipsos ad nos cognitiōis grā transiuit. Scd̄ꝫ enī Jsidoꝝ. 7. ethimol. Angeli grece vocant̄ hebraice Malaboth. latine ꝟo nuncij interpretant̄. ab eo ꝙ dn̄i voluntatem populis nunciant. Angeloruꝫ autē vocabulū officij nomen ē nō nature. Semp enī spirit⁹ sunt: sed cū mittunt̄ vocant̄ angeli quibus ideo pictoꝝ licentia pennas facit: vt celerē eorum in cunctis discursum significet. Angelus ergo nuncius dicit̄ qa ad ꝟgineꝫ missus ē ad annunciandū mysteriū incarnatiōis filij dei. Sed cōtra hoc dici posset. qa qd̄ supra dicit̄ nō fuit ꝯgruū: Nam vt dicit Dionysi⁹ in li. cele. hierarchie supremis angelis fit reuelatio imediate a deo ꝓpter ipsoꝝ dignitatē. Sed mater dei est sup oēs angelos exaltata. ergo videt̄ ꝙ imediate a deo debuerit sibi annūciari incarnatiōis mysteriū. ꝛ non per angelū. Ad qd̄ rn̄det beat⁹ Tho. 3. pte. q. 30. ꝙ mat̄ dei superior erat q̄ꝫtum ad dignitatē: ad quam diuinitus eligebat̄. Sed q̄ꝫtum ad statū p̄ñtis vite inferior erat angelis: qa ipse christ⁹ rōne passibilis vite modico ab angelis minorat⁹ ē. vt dr̄ Heb. z. c. Sꝫ tn̄ qa xp̄s fuit sil̄ viator ꝛ ꝯphēsor q̄ꝫtū ad cognitionē diuinoꝝ nō indigebat ab angel̄ istrui. Sꝫ mr̄ dei nō erat in statu cōprehēsoꝝ. iō de dino cōceptu per angelos instruenda erat. Et si adhuc obijciat̄ ꝙ btā ꝟgo ex lumie gratie ꝛ fidei cognoscebat dei filiū incarnāduꝫ et credebat h̄ fidelissime q̄ in vtero mr̄is fuerat sanctificata. Jō nō videt̄ ꝙ tale mysteriū debebat ei p angeluꝫ reuelari. Ego dico ꝙ licet fidē de mediatore ꝟgo habuerit an̄ annūciationē angeli: verūtn̄ ex humilitate cordis sui nūq̄ꝫ cogitauit se ad tale mysteriū sublimandā. igit̄ ante hoc debuit premoneri. z^a rō sumit̄ ex pte angeli: vt ondeŕet se iuuare humanā nām ꝛ ei⁹ querere salutē. sicut diabol⁹ impulerat ad ꝑditionē. ꝛ sic̄ pria suggestio fuit a diabolo. sic annūciatio saluatoris fieret ab angelo. Et hāc rōnē posuit Beda ī omelijs. Aptū hūane restaurationis principiū vt angel⁹ a deo mitteret̄ ad virginē ptu cōsecrandā diuino: qa pria ꝑditionis humane cā fuit: cū serpēs a diabolo mittebat̄ ad mulierē spiritu supbie decipiendam. 3^a rō sumit̄ ex pte virginis. Prio vt ex tali nūcio mens eius eleuaret̄ in deū ꝛ sic ardenti caritate flāmesceret: vt prius p amorem euꝫ cōciperet mente q̄ corpore. Un̄ Aug⁹. li. de ꝟginitate ait. Beatior erat Maria cōcipiēdo fidē xp̄i: q̄ concipiendo

carnē xpi. Et post subdit. Materna ꝓximi/
tas nihil Marie ꝓfuisset nisi felicius xp̄m
corde q̄ carne gestasset. 2° vt eius puritas
ondereť. Ideo Hiero⁹ in sermone de assū/
ptione ad Paulā ꝛ Eusto. ait. Bn̄ angelus
ad virginē mittiť: qa semp est angelis cogna
ta virginitas. 3° vt esset certior testis huius
sacri: quando sup hoc sacramētū erat instru
cta. Dicebať ergo nūcius angelus Gabriel.
Secūdū Hieronymum hoc nomē Gabriel
pōt multipliciter iterpretari. Primo. ꝟtus
nostra de⁹. Secūdo fortitudo dei. Tertio.
confortauit me deus. Quarto confirmatio
dei. Missus ē ergo angelus Gabriel: quia
virtute diuina cōcepit virgo: non humana.
Secūdo quia diuina fortitudo magis vide
tur connexa fuisse in ista annūciatiōe q̄ in
mūdi creatōe. Plus eni distat deus a qua/
libet creatura sua q̄ creatura a nihilo. Ido
dicitur in. c. damnamus. extra de sū. tri. ꝛ fi.
catho. Inter creatorē ꝛ creaturam nō pōt
tanta dissimilitudo notari quin inter eos sit
maior dissimilitudo notāda. Plus ergo fuit
facere hoiem deum q̄ producere de nihilo
mundū. Tertio angelus cōfortauit ꝟginē.
Quarto p eius annūciationē cōfirmatus ē
cor virginis. Tertia consideratio diciť a q.
Dicit tex. euāgelij: a deo. Sed pie mens hu
mana dubitare pōt cur non statim p⁹ pctm̄
opatus est deus salutē humanā: ꝛ carnē nō
assumpsit de virgine. Ad qd̄ assignari pos/
sunt tres rationes.

Prima propter peccati punitionem.
Secūda propter morbi curationem.
Tertia propter christi honorationem.

Prima rō quare tm̄ distulit incarnari fi/
lius dei diciť ꝓpter peccati punitionez. Nā
in hoc manifestať diuine vltionis seueritas:
q̄ tantos clamores ꝛ luctus hominū tāto tē
pore sustinuit anteq̄ vellet descēdere. ꝛ ipe
Adam cū posteritate sua tanto tpe expecta
uit in limbo exulās a paradiso: qa diuina iu
sticia nihil inultuz relinqt. Secūda ratio est
propter morbi curationē. Nam peccatum
qd̄ homo cōmiserat ex supbia prouenerat.
Ideo p humilitatē liberandū erat: quod fie
ri debuit vt homo se infirmū agnosceret: et
liberatore indigere. Unde glo. super. 3. c. ad
Gal. Magno cōsilio factuz ē: vt post hois
casum non illico dei filius mitteret. Reliqt
eni deus hominē prius in libertate arbitrij
i lege naturali. vt sic vires nāe sue cognosce
ret. vbi cū deficeret legē accepit. qua data
inualuit morbus nō lege s; nature vitio: et
ita cognita īfirmitate clamaret ad medicū:
ꝛ gratie quereret auxiliū. hec ibi. Per totū
itaqȝ tempus illud quo venire distulit cum
multa humilitate sancti patres et amici ei⁹
aduētum ipsius precib⁹ multiplicatis roga
bant. Facta eni erat ipsis ꝓmissio de incar
natione filij dei: et in fide mediatoris viue/
bant. Quis nā nō cogitet Adam ꝛ Euā post
peccatū cōmissū ad penitētie lamenta se cō
uertisse: qn̄ ecclesia sancta illos cōfiteť ꝛ po
nit in numero electorū: quod esse nō posset
sine fide mediatoris. Ideo Aug⁹ in li. de cor
reptiōe ꝛ gratia dicit. Illa fides sana ē: qua
credimus nullu; homine; q̄tuncunqȝ par/
ue etatis liberari a cōtagione mortis: ꝛ obli
gatione peccati: nisi p vnū mediatorē dei ꝛ
hoiem iesū xp̄m. Potes et rōnabiliter cre/
dere qp primus pater Adaz: q ita sapiens cō
ditus fuerat post lamētū pnie ꝛ recognitio
nē salutis sue in iesu nascituro de carne sua
magna ꝛ mira reuerētia deū coluit: ꝛ colen
dū generatiōi electoꝝ mandauit ad iesum i
carne venturū. ꝛ p salute nostra moriturū
ardētissimo suspirauit affectu: ꝛ alios docuit
suspirare. Cū eni Adaz nongētis ꝛ triginta
annis vixerit sic p; Gen̄. 5. Quanta putas
documēta salutis de fide mediatoris dedit
posteris? Quid Noe vir iustus atqȝ pfect⁹
fecit qn̄ inundante diluuio saluū se recepit
in archa? Quid Abrahaz pater cui facta ē
ꝺ xp̄o repromissio? Quid Moyses legis la/
tor? Quid sci patres ceteri oēs et prophe?
Nempe hi omnes agnouerunt morbū suū.
imo oium hoiuz qui p xp̄m curari debebāt.
O quanti dū viuerēt in hoc seculo erāt illo
rū gemitus. o quanta suspiria. o q̄ vehemē
tissima ꝛ ardentissima desideria post mortē
corporis huius. cum illum tenebrosū limbū
inhabitarēt: sperantes inde per christum re
uocari ad lucez glorie per tot milia annoꝝ.
O q̄ deuoti erāt ipsorum clamores. Ueni
dicebant. veni ad liberandū nos dn̄e deus

virtutū. Oſtēde faciem tuam: et ſalui erim⁹ Sed pudeat ex hoc deuotam animam iam chriſti morte redemptam: et in ſuo ſanguine lotam non delectari et non quieſcere in rece pto munere: quod ſancti patres ita volebāt vt nihil aliud viderētur nec cupere nec vel le: niſi ſolum ſibi exhiberi dilectum ieſum ď miſeratione promiſſū. Unde. Bern. ſermo/ ne. z. ſuper Cantic. ait. Ardorem deſiderij patrum ſuſpirantiū chriſti in carne preſen/ tiam frequentiſſime cogitans cōpungor: et confundor in memetipſo: et vix contineo la/ chrymas: ita pudet torporis miſerabiliū tē/ porum horum. Cui nanqꝫ noſtrum tantū in/ gerat gaudium gratie huius exhibitio: quā tum ſanctis veteribus accēderit deſideriū promiſſorum: hec ille. Patet itaqꝫ nō incō/ uenienter fore factum: vt ꝓpter hoīum hu militatē tardaret filius dei incarnationem ſuam. Tertia ratio quare tantū diſtulit i/ carnari filius dei ē ꝓpter chriſti honoratio nē. Magna qppe dignitas et vtilitas erat verbi incarnati: quā vt merito vnuſqſqꝫ co gnoſceret per longam preconū ſeriem con/ ueniens erat Jdeo in glo. ſup. 3. c. ad Gala/ tas. dr̄. Quanto maior iudex veniebat. tan to preconum ſeries longior precedere debe bat. hec ibi. Debuerunt itaqꝫ precedere de illo incarnato verbo figure: ꝓphie et alia q̄ in veteri teſtō relatu digna ſunt vt verbi i/ carnati excellentiam omnes aſpicerēt. Cū ergo omnia completa eſſent dei clementia humano generi ſubuenire nō diſtulit. quin immo diffinito conſilio angelum aduoca/ uit cui ambaſiatā virgini exponendam. ipſe fuit dixitqꝫ pater. Uade ad virginem illam immaculatam puram et ſanctam: quia illā in ſponſam eligo. Subiunxit filius. Et ego eam in meam matrē eligo: de cuius puriſ/ ſimis ſanguinibus paſſibilem carnem aſſu/ mam. Eroqꝫ ei vnicus filius. ipſaqꝫ mihi di lectiſſima mater. Spirituſ ſanctus ſuperad didit. Et ego inhabitator ero ſuus gratioſiſ ſimus: et operatione mea virgo in eternum concipiet filium. Quis dubitabit ſine erro/ re mirabili ſtupendaqꝫ leticia exultaſſe ce/ leſtes hierarchias et angelicos choros quan do videbant totum mundum ad penitentiā in breui rediturum pro incarnatiōe filij. Si ipſis gaudium eſt ſuper vno peccatore peni tentiam agente: Letabantur ergo gaude/ bant et exultabant benedicentes deum. O inquam gaudium ſuauiſſimum: que per tot milia annorū in damnatione derelicta fue rat humana natura iam aſſumitur in vnio/ ne perſone a filio dei: quare angelus a do/ mino mittitur ad ſuam ſponſam cui tam ſub/ limia ſacramenta referre deberet. Quarta conſideratio dicitur ad quem locum: quia ī ciuitatem galilee: cui nomē Nazareth. Po nitur hꝫ nomen loci ad denotandā certitudi nem hiſtorie ſm Nico. de lira. Jnſuper vt adimpleretur prophetia Eſa. xi. que dicit. Egredietur virga de radice Jeſſe: et flos ď radice eius aſcendet. Ubi ſecundum veri/ tatem hebraicam habetur. Et Nazareus ď radice eius aſcendet. Jſte locus fuit conue niēs vt ī eo annunciaretꝛ ꝟgini diuinū pro poſitū: quia Nazareth īterpretatꝛ flos. Et floris eſt triplex cōditio: q̄ ꝟgini competit.

Prima pulchritudo.
Secunda redolentia.
Tertia fructuoſitas.

Ponit has conditiones deuotus Bern. in ſermone de aſſump. v. Commendant flo res pulchritudo: ſuauis redolentia: et ſpes fructus gratia triplex. Prima ergo con/ ditio dicitur pulchritudo: qa flores ſūt pul/ cherrimi. Sic et beata virgo in omnib⁹ ſuiſ actionibus ex parte corporis et ex parte mē tis. Unde Canti. 4. dicitur. Tota pulcha eſ amica mea: et macula non eſt in te. Super que verba Ugo de ſancto Uic. dicit. Pul chra in corpore: pulchra in mente: corpore vnica et mente ſincera. Secunda con/ ditio floris eſt redolentia et ſuauitas odo/ ris. Sic et beata virgo ſuauiſſimum redde bat ſuarum virtutum odorem. Jdeo in per ſona eius dicitur Eccle. 24. Jn plateis ſi/ cut cinnamomum et balſamum aromati/ zans odorem dedi: quaſi myrrha electa de/ di ſuauitatem odoris. Fuit hic odor beate virginis: exemplaris et immaculata vita. Unde Amb⁹. li. i. de ꝟgitate ait. Ut virgu la fumi ex aromatibus myrrhe et thuris qa multis erat repleta ꝟtutū odorib⁹. manās

ex ea fragrabat suauissimus odor etiaz spi
ritibus angelicis. Et Hiero. ad pau. ꝛ Heu
sto. in sermone de assũp. Uere hortus deli
tiaꝝ beata virgo: in quo consita sũt oĩa flo
rũ genera ꝛ odoramẽta virtutũ. Tertia cõ
ditio floris ẽ fructuositas. Sic ꝛ a virgine
florentissima fructus ille dulcissimus exijt
ihs benedict⁹ per cuius gustũ oẽs electi sal
ui fiunt. Jõ Ecc. 24. dicit: Ego mater pul
chre dilectionis timoris ꝛ magnitudinis et
sacte spei. Jn me oĩs gratia vie et ueritatis
Jn me omnis spes vite ꝛ virtutis. Transi
te ad me omnes qui concupiscitis me: et a
generationibus meis adimplemini. Spiri
tus enim meus super mel dulcis. ꝛ heredi
tas mea sup mel ꝛ fauũ. Jpsa virgo flos ẽ
campi: de qua ortũ ẽ preciosũ liliũ cõualliũ
ꝑ cuius partũ mutatur nã ꝓthoplastorum:
quo deletur ꝛ culpa ẜm Augu. in sermone
de natiuitate virginis. Quinta cõsideratio
dicit̃ ad quã personã: qꝛ ad virginẽ despõsa
tã viro cui nomẽ erat Joseph de domo da
uid ꝛ nomẽ virginis Maria. in quibus ver
bis tres huius sponse cõditiones nominant̃

Prima dicitur virginitas.
Secũda dicit̃ societas.
Tertia dicit̃ nobilitas.

Prima conditio sponse ad quã angelus
mittitur dicit̃ virginitas. Erat eniz illa pu
ella: que in dei matrẽ eligebat̃ virgo puris
sima. Cõgruebat eniz sic eẽ propter tria. P̊
ꝓpter dignitatẽ patris seruandã. Cũ enim
xps sit verus deus nõ fuit cõueniẽs vt aliũ
patrẽ haberet q̃ deũ: vt dignitas trãsferret̃
ad aliũ. Scđo ꝓpter puritatẽ filij. Nã fili⁹
ẽ verbũ. Uerbũ autẽ absque oĩ corruptiõe
cordis cõcipitur. Quia g̊ caro xpi sic fuit de
virgine assũpta vt eẽt caro verbi dei: cõue
niens fuit: vt etiã ipse sine corruptione ma
tris cõciperetur. Tertio fuit cõueniẽs ꝓpt̃
incarnationis finẽ. Nã ad hoc facta fuit in
carnatio: vt hoĩes trãsferrẽtur in filios dei
Uñ Joħis. i. dicit̃. Dedit eis potestatẽ filios
dei fieri his qui credunt in nomine eius: qui
nõ ex sanguinibus neq; ex volũtate carnis:
neq; ex voluntate viri: sed ex deo nati sunt.
Per carnẽ ẜm Nico. de lira intelligit̃ ħ mu
lier Geñ. 2; Os ex ossibus meis: ꝛ caro de
carne mea: qꝛ femina paꝝ ꝑticipat de rõne
respectu viri. Filij ergo dei nõ debebãt ge
nerari ꝛ nasci voluntate carnis ꝛ viri. i. co
gnitione maris ꝛ femine. Ob quã cãm xp̃s
de virgine nasci debebat. Jdeo Aug⁹ in. li.
đ ꝟginitate. ait. Oportebat caput nostrũ isti
gni miraculo ẜm corpus nasci de virgine: ut
sanctificaret sua membra ẜm spiritũ de vir
gine nasciturus. hec Tho. 3. ꝑte. q. 27. Se
cũda cõditio persone ad quã angelus mittit̃
dicitur societas: quia virgo hec sanctissima
erat despõsata viro. Quod triplici rõne cõ
uenienter factũ esse cognoscimus. Prima
rõ sumit̃ ex parte xp̃i. ut. s. genealogia eius
cõsueto modo texeret̃ ꝑ uirũ. ut Ambro⁹ di
cit super Luc. 2° ut partus eius diabolo ce
laretur ẜm Hiero. ꝛ. Criso. super Math. 3°
ut puer natus a Joseph nutriretur. Unde ꝛ
pater eius dictus ẽ: qꝛ nutritius eius fuit.
Secũda rõ sumit̃ ex parte matris. ut. s. libe
raretur ab infamia: ꝛ ne tanq; adultera la
pidaretur: ꝛ adiutoriũ haberet a Joseph sã
ctissimo: ut dicit Hiero⁹ ꝛ Amb⁹. Tertia rõ
sumitur ex parte nostri. Et prima est ut cer
tius testimoniũ haberem⁹ ex xp̃o: quia de
uirgine fuit natus. Unde dicit Amb⁹. super
Luc. Locupletior testis pudoris marit⁹ ad
hibetur: qui posset delere iniuriam: ꝛ uindi
care opprobrium si non agnosceret sacra
mentum. Secũda fuit. quia cuz ipsa despõ
sata esset et uirgo: in persona ipsi⁹ simul uir
ginitas ꝛ matrimonium honoraretur: con
tra hereticos alteri istorum detrahentes.
Tertia conditio sponse ad quã angelus mit
titur dicitur nobilitas. Propter hoc subiun
git: de domo dauid Ad ostendenduz q; xp̃s
descendit đ domo ꝛ semine dauid: sicut fue
rat per prophetas predictum. Licz enĩ Jo
seph non fuerit pater saluatoris: tamen vir
go Maria: de qua xp̃s carnẽ assũpsit. fuit
de eadem tribu cum Joseph. Qđ ꝓbatur ꝑ
hoc: qꝛ mulieres: in hereditate paterna suc
cedentes: non poterant contrahere matri
monium nisi cum viris de eadem tribu ne
fieret confusio sortium. ut habetur Nume
ri. 36. c. Beata aũt virgo fuit vnica Joachĩ
patri suo: succedens ei in hereditate. Ex q̊
sequitur q; ipsa ꝛ Joseph fuerunt ex eadem

tribu.ſ.Dauid Ex quo aperte mõſtratur no
bilitas virginis. Equidē Math.i. ponūtur
ter q̄terne gnātiões ab Abrahā vſq ad xp̄z
ī q̄bus deſcribit̄ ꝙ beata virgo fuit nata ex
.14.patriarchis.⁊.14.ducibꝰ⁊.14.regibꝰ ſe
cūdū ꝙ dicit Nico.de lira. Et vt dicunt q/
dā hoc factum fuit vt que nobiliſſima erat
ꝩtute ⁊ gratia:nobilis eſſet ⁊ ꝓgenie. Iſta
fuit illa bñdicta virgo ad quā celeſtis nun/
cius e celo mittebat̄ a deo. O q̄ȝ iocunduȝ
nouū ſentiet in breui aīa tua virgo benedi/
cta. O q̄ȝ mirabilē grām cõſequeris o puel
la ſanctiſſima:q̄ tantū apud deū meruiſti vt
te ſolā eligeret:de qua ꝓ ſalute mūdi aſſu/
meret humanam carnē. Feſtinat itaq an/
gelus:et tota angelica natura letante fide/
liſſimus nuncius ad virginē properat.

Secundū myſteriū contemplanduȝ
dicit̄ annūciatio. Et de hoc ſubdit̄:
Ingreſſus angelus ad eam dixit.
Aue gratia plena dñs tecū:benedicta tu in
mulieribꝰ. Que cū audiſſet turbata eſt ī ſer
mone eius ⁊ cogitabat qualis eēt iſta ſalu/
tatio. Et ait angelꝰ ei: Ne timeas Maria:
inueniſti eīȝ grām apud deū. Ecce cõcipies
in vtero ⁊ paries filiū:⁊ vocabis nomē eiꝰ
ieſuȝ. Hic erit magnus:⁊ filius altiſſimi vo
cabitur. Et dabit illi dñs deus ſedē Dauid
patris ſui.⁊ regnabit in domo Iacob ī eter
num:⁊ regni eius non erit finis⁊c̄. In qui/
bus verbis quinq conſiderationes per or/
dinem ſunt declarande.

Prima dicitur apparitionis.
Secunda dicitur occupationis.
Tertia dicitur ſalutationis.
Quarta dicitur cognitionis.
Quinta dicitur cõfortationis.

¶ Prima cõſideratio dicit̄ apparitionis:q̄
dicitur:ingreſſus angelꝰ. Circa quod q̄runt
doctores. An angelus ille apparere debue
rit virgini viſione corporali. Et rñdetur ꝙ
ſic.ſm ꝙ Criſo.ait.ſuper Math. Et hoc cõ
gruū fuiſſe mõſtratur triplici ratione.

Primo propter ſimilitudinem.
Secundo propter magnitudinem.
Tertio propter certitudinem.

¶ Prima rõ fuit ꝑpter ſimilitudinē. Quia
id q̄d annūciabat̄ erat incarnatio dei īuiſi/
bilis. Vñ cõueniēs fuit vt ad huius rei de/
clarationē viſibilis creature formā aſſume
ret:in qua viſibiliter appareret:cum ēt oēs
apparitiões veteris teſtī:ad hanc ordinent̄
qua filius dei apparuit in carne. Secunda
rõ fuit ꝑpter magnitudinē. Quia hoc con/
gruuȝ fuit dignitati matris dei:que nõ ſolū
in mente:ſed ēt corporeo ventre erat dei fi
lium receptura. Et ideo nõ ſolum mens eiꝰ
ſed etiā ſenſus corporei erāt angelica viſio/
ne refouendi. Sed obijci põt.ꝙ magis vide
ret̄ ptinere ad dignitatē virginis:ſi angelꝰ
ei apparuiſſet viſione intellectuali tm̄. Nā
vt inquit Augu.12.ſuper Geñ. dignior eſt
ītellectualis viſio q̄ȝ corporalis:⁊ precipue
ipſi angelo magis conueniens. Nam viſio/
ne intellectuali videtur angelus in ſua ſub/
ſtantia. Viſione autē corporali videtur in
aſſumpta figura corporea. Sed ſicut ad an
nunciadum cõceptum diuinū decebat ve/
nire ſummū nunciū:ita videtur ꝙ etiaȝ de
cuerit eſſe ſummū genus viſionis:ergo vi/
detur ꝙ angelus debuerit apparere viſio/
ne intellectuali. Ad hoc rñdet beatus Tho.
3.pte.q.30.ꝙ intellectualis viſio eſt potior
q̄ȝ imaginaria vel corpalis:ſi ſit ſola. Sed
Augꝰ dicit ꝙ eſt excellentior ꝓphetia que
hȝ intellectualē ⁊ imaginariam viſioneȝ:q̄ȝ
illa que habet alterā tm̄. Beata igitur ꝩgo
nõ ſolū percepit viſionē corporalē in ange/
li apparitione:ſed etiā intellectualē illumi/
natiõeȝ. Unde apparitio nobilior fuit. Fuiſ
ſet tamē nobilior ſi ipſū angelū ītellectuali
viſione in ſua ſubſtātia vidiſſet.ſed hoc non
patitur ſtatus viatoris: vt angeluȝ per eſſē
tiam videat. Tertia rõ fuit propter certitu
dinem. Conueniebat in hoc certitudini eiꝰ
ꝙ annūciabātur ea que imaginamur. Pro
pter iſta Augꝰ in quodā ſermone qui legit̄
in feſto annunciationis ſic ītroducit loquē/
tem beatā virginē. Audite fratres: audite
Mariā nobiſcū loquentem:carne abſentē
ſpiritu preſētem: verecūdia virginitatis vul
tū auertētē a collocutiõe : ⁊ īdicātē quõ im
pregnata ſit a creatore. Erā īquit Maria
in domo mea puella iudea. Dauid regis ſtir
pe generata. Adulta facta ſū ⁊ deſponſata.
Deſpõſata ſū cõiugi:⁊ placui alteri:nõ iter/

neniente adulterio:ſed interueniente ſpū ſcō. Deſponſata ſum hoī iudeo:⁊ placui altiſſimo deo. Deſpōſauit me vir iudeus:⁊ adamauit me xp̄s deus. Ignorauit Ioſeph ſpōſus meus ꝙ me adamaſſet deꝰ meus:⁊ putauit ꝙ de adulterio impregnatus eſſet vēter meus. Nā ignorante Ioſeph ſpōſo meo venit ad me qdam paranymphꝰ xp̄i:nō patriarcha primus aut propheta egregiꝰ:ſed Gabriel archangelus:facie rutilās veſte coruſcans.greſſu mirabilis:q viſitauit:ſalutauit:⁊ grauidauit me.hec ille. ¶ Secunda cōſideratio dicit̄ occupatiōis. Propter quod ſubditur. Ad eam. Sed qd facientem? Ad quid occupatam? Quidue agentem exercitii? Naꝫ vt doc. dicunt. Ingreſſus ē ad eā.

¶ Primo orantem.
¶ Secundo ſuſpirantem.
¶ Tertio lachrymantem.

¶ Primo eſt ingreſſus angelus ad eaꝫ orātem:qa illa hora orationi ardentiſſime īuigilabat. Unū Bern̄.ſuper miſſus ē ingt. Quo ingreſſus? In ſecreto cubiculo vbi clauſo ſup ſe hoſtio orabat patrē in abſcōdito. Si enī cōceptio p̄curſoris fuit denūciata patri p̄occupato ī ſacrificio:multo ꝓbabilius eſt ꝙ cōceptio ſaluatoris fuerit denūciata v̄gini in oratione ⁊ deuotiōe actualiter exiſtenti. 2ᵒ ingreſſus eſt ad eā ſuſpirantē. Nam totus īpetus ſcīficatiōis prime īpellebat mentē huius ſacratiſſime virginis ad deſideriū incarnationis filij dei ⁊ ſalutis oīum electorum. Unde oēs virtutes mentis ſue ī id qđ poſtea in ea factū fuit toto conatu precedebant. Hec eniꝫ fuit felix clauſula totius expectationis ⁊ deſiderij ⁊ poſtulationis aduentus boni ieſu:in qua oīa deſideria ſāctorum patruꝫ precedentiū conſūmari ⁊ terminari vident̄. Propter qđ oīo eſt inexpreſſibile nobis illud feruidum deſideriū:et orationis virtuoſe ſuſpiriuꝫ quo ſuſpirabat ad deū:vt filiuꝫ ſuum mittere dignaret̄ ad noſtram aſſumendā naturā. Non credas aūt ꝙ ad ipſum recipiendū in carne ſua reputaret ſe dignā:quia gr̄a ſcīficationis:que eam oī virtute repleuit:ſic a principio ipſam mētem virginis in omniū virtutū radice.ſ.ſancta humilitate inabyſſauit ꝓfundo:ꝙ ſicut nulla pꝰ filiū creatura tm̄ aſcendit in dignitate gratie:ſic nulla creatura eam tranſcendit in humilitatis p̄fectiſſime recognitione. Nec alicui pure creature datuꝫ ē in via tātum guſtare nihiluꝫ eſſe nec tantuꝫ ſe ānihilare ſub volito maieſtatis diuine. Propter qđ nō miꝝ ſi oratio talis humilitatis non ſolū penetrabat nubes:ſed ēt omnes angelicas cohortes:⁊ continue ſiſtebat̄ ante acceptabiliſſimū cōſiſtoriuꝫ ſanctiſſime trinitatis. In ipſa ḡ hora annūciatiōis cū ſuſpirijs multis filiū dei:vt ad incarnandū veniret: deprecabat̄. Tertio ingreſſus eſt angelus ad eam lachrymantē pre deuotiōe:pre dulcedine quaꝫ concipiebat:cū cogitabat deū hoībus adeo fore propitiū ꝙ ꝓ eis carnem aſſumeret. Lachrymātē inſup pre cōpaſſione totius humani generis ſauciati ⁊ vulnerati ⁊ captiuati ſub iugo tenebrarū. O ſi vidiſſes virginē paulo ante aduentuꝫ āgeli ī hac oratione feruida:forte ⁊ cor tuum mollires dulcedine deuotionis. Erat quidē ipa vtputo in hac oratiōe plus ſolito feruentiſſima mentali eleuationi intentiſſima ⁊ diligētiſſima ad perſcrutāda deuote myſteria incarnationis. Tunc humiliter corde deuoto plangentibus ocul' ⁊ vultu ad celeſtia eleuato dicebat ad deū. O clementiſſime dn̄e deus rex regum qui bonitate tua munduꝫ creaſti de nihilo:⁊ pꝰ angelos hoīem ad tuā imaginē formatuꝫ dn̄m conſtituiſti creaturarū vt tibi ſeruiret:vt te diligeret:tibiq; ī oībus obtemparet. Miſerere ei iā perdito propt̄ peccatū:miſerere bonitate tua:miſerere clemētia ⁊ caritate tua. Aperi celos et deſcende. Iam tot annoꝝ milia p̄curreruūt: ex quo ſancti patres:⁊ prophete patriarch̄ ⁊ amici tui in tenebris habitant expectantes lumen tuū. Ueni obſecro pr̄ benigniſſime:veni ⁊ ne reſpicias pctā hoīum. Deſcende de celis verus deꝰ:verū lumen:gaudiū ſolatiū:dulcedo ⁊ cōſolatio afflictorū. O ſi oculis ꝓprijs tam grande myſteriū aſpicerē. O quantū letarer cū deū in carne viderem. O quātū ſancti patres gaudiū ſuſciperent. Rumpe moras creator optime:⁊ veni ad liberandū nos. In huiuſmodi meditationibus occupata angeluꝫ lumine refulgē

tem conspexit. O Maria quid expectas? Quid queris? Quid ploras? Ecce iam i breui pficiet in te qd dictum est a domino. Ecce angelus ad te venit nunciare salutē mūdi. Tertia cōsideratio dicitur salutationis. Et de hoc subditur. Dixit. s. angelus ad eam. Aue gratia plena dominus tecum: benedicta tu in mulieribus In qua salutatione triplex virginis excellentia notatur.

Prima dicitur nature.
Secunda gratie.
Tertia glorie.

Prima excellentia virginis que i hac salutatione notatur dicit nature. Quod qdem triplici modo demonstratur. Primo modo Aue. i. sine veh. hoc ē triplici veh. cui subiacet totū femineū gen⁹. s. veh pudoris laboris z doloris. Ipsa āt fuit sine veh pudoris i conceptione. Sine veh laboris i gestatiōe. Sine veh doloris in parturitiōe. Nam teste Bern. fuit sine cōrruptione fecūda: sine grauatione grauida: sine dolore puerpera. Ratio aūt quare fuit sine veh pudoris ē: qa ei⁹ conceptus fuit sine corruptione non humano semine: s; mystico spiramine. Soli enim principi porta illa seruata est: quā nō violauit egrediens sicut mystice ponitur Ezech. 44. Hac triplici maledictiōe nulla mulier immunis natura fuit: nisi sola virgo benedicta. Vñ Eue. Gen. 3. dictū est. Multiplicabo erūnas tuas z conceptus tuos: paries i dolore filios tuos. Secundo in virgine per aue excellētia nature demonstrat: quia ab alio triplici veh imunis fuit. s. cōcupiscentie culpe z pene. De quo Apoc. 18. Aquila clamabat. Veh veh veh habitātib⁹ in t͛ra. Fuit ergo beata ꝟgo sine primo veh erūne concupiscentie peccati originalis: qa sine eo cōcepta est. Cant. 4. Tota pulchra es amica mea: z macula nō est in te. Aut in ea oīs fuit extincta per spūs sci sanctificationem. Vñ ps. Sanctificauit tabernaculū suum altissimus. i. beatā virginē in qua nouē mēsibus habitauit. Secundo fuit sine veh culpe et venialis z mortalis. Unde Aug⁹ in li. de natura z gratia. Cū de culpa agitur nullam de matre dñi volo fieri questionem. Tertio fuit sine veh pene: que. s. est in separatione anime a corpore: que est incineratio et corporis dissolutio. Nam sicut dñs nō dedit sanctum suum videre corruptionem. i. xp̄m. sic nec sanctā suam de qua natus est sanctus: sed corpore z aīa in celū assumpta est. Tertio insup modo p aue: ꝟginee nature excellentia demonstrat. qa. s. fuit sine alio triplici veh. de quo. i. Joh. c. 2. dicit. Omne qd est in mundo zc. Auariciam namq; cōclusit per pauptatē: luxuriam p virgitatē. diabolū ꝟo. s. superbiā p humilitatē: qa has ꝟtutes i se pfectissime habuit. Secunda excellentia virginis que in hac salutatione declaratur dicitur gratie. Et de hac subditur. Gratia plena. Et vere plena: quia vt Hieronymus inquit ad Pau. z Eusto. Ceteris per partes prestatur. Marie vero totam se infudit gratie plenitudo. Quisnam explicet etiam multis sermonibus gratiam virginis benedicte? O armarium spūs sancti. o archa domini. o virgo gloriosa: quid maius dici pōt matre dei? quid tale? quidue equale? Tertia excellentia dicitur glorie cum subditur: Dominus tecum. Dominus enī est pater dominus filius: dñs spūs scūs. Tecum dominus pater: quia tu es sponsa patris. Tecum dñs filius: qa tu es mater filij. Tecum dominus spiritus sanctus: quia camera spiritus sancti cōprobaris. Et tñ non tres dñi incarnati in te: sed vnus est dñs. s. filius incarnatus: quia verbū caro factū est. Ideo benedicta tu in mulieribus. i. a mulieribus: vel super oēs mulieres que benedicentur in te: sicut mater in filio Nā sicut Aug⁹ dic i sermone de natiuitate virginis. Auctrix pcti Eua. auctrix meriti Maria. Eua occidēdo obfuit. Maria viuificādo pfuit. Percussit illa: sanauit ista. hec ille. O q̄ bñdicta. Ido bñdicēda ē ꝟgo ista dignissima bñdictōib⁹ replēs hūanū gen⁹. Quarta cōsideratio dicit cognitionis. Et de hac adiūgit. Que cū audisset turbata ē i ſmōe ei⁹ z cogitauit q̄lis esset ista salutatio. In qb⁹ ꝟbis triplex actus honestissimus virginis gloriose denotatur.

Primus dicitur auditionis.
Secundus turbationis.
Tertius cogitationis.

Primus actus ad quem virgo dignis-

ſima cõmota eſt fuit auditionis:quia atten-
tiſſime audiuit nũcium ſũmi dei. dulciſſime
illã ſalutãtẽ ac magnificatione bñdicẽtem.
Quid audis o virgo piiſſima? Quid refer-
tur ab ãgelo? Quid cor tuuꝫ facit cũ ſẽtis
angelicã vocẽ? Secũdus actus fuit turba-
tionis: Quia turbata ẽ nõ turbatione ĩcre-
dulitatis:ſicut Zacharias:ſꝫ turbatiõe ad-
mirationis:ſicut Nico. de lira dicit. Nã be
ata virgo ſolita erat uidere ãgelos. ⁊ ideo
de apparitione ãgeli nõ fuit mirata .i. tur-
bata:ſed de ſalutatiõe ĩſolita:quia nihil mi-
rabilius ẽ uere humili ꝙ̃ ſua exaltatio. Et
ideo cũ btã virgo eſſet humillima: audiens
ſalutationẽ tãte excellẽtie:turbata eſt ĩ ſer-
mone:nõ ĩ apparitiõe. Tertius actus virgi
nis benedicte fuit cogitatiõis. Nã uultu ve
recundo cepit cogitare: myſteriuꝫ pruden
tiſſime põderare. Quinta conſideratio dici
tur cõfortationis. de qua ſubĩfertur. Et ait
angelus ei. Ne timeas maria:inueniſti .n.
gratiam apud deum. Ecce concipies ĩ vte-
ro et paries filium ⁊ uocabis nomẽ eius ie
ſum. Hic erit magnus et filius altiſſimi vo
cabiẽ. Et dabit illi dominus deus ſedem da
uid patris eius. ⁊ regnabit in domo Jacob
ĩ eternũ: ⁊ regni ei9 non erit finis. In quib9
verbis triplex nouuꝫ angelus nunciauit.

¶ Primũ dicitur conceptionis.
¶ Secundũ dicitur nominationis.
¶ Tertiũ dicitur magnificationis:

¶ Primũ nouũ fuit cõceptionis. O Ma-
ria ĩquit angelus noli timere de ſalutatiõe
.ſ. inſolita. Inueniſti enĩ gratiã apud deum:
nõ ſolũ pro te ſꝫ ꝓ toto humano genere: Ec
ce cõcipies ĩ utero ⁊ paries filium. Secũdũ
nouum fuit nominationis. Et uocabis ĩqt
nomen eius ihm. Scdm Nico. de lira non
dicitur impones:quia hoc nomẽ nõ fuit ĩpo
ſitũ a Maria uel ab angelo:ſed a deo patre
ſm ꝙ fuerat predictum ab Eſa. propheta.
62. c. Uocabitur tibi nomẽ nouũ: qđ os dñi
nominauit. Sꝫ iſtud nomẽ fuit diuulgatuꝫ
ꝑ angeluꝫ ipſi Marie et Joſeph: ⁊ per eos
aliis. Nomen etiaꝫ impoſitum ẽ ſecundum
proprietatem futuraꝫ: quia ſalus humani
generis erat futura per xpm. Ihs enim ſa-
lus interpretatur ſecũdũ. Hiero. ¶ Tertiũ
nouum fuit magnificationis. quando dixit
hic erit magn9. Semper enim fuit magn9
deus:ſed futurus erat magnus homo ⁊ ma
gnus propheta:ſicut Luc. 7. c. dicitur. Pro
pheta magnus ſurrexit in nobis. Et filius
altiſſimi vocabitur. i. ipſius dei: qui ſolus ẽ
altiſſimus. Homo enĩ altus ẽ inter creatu-
ras corporales:ſed angelus altior: deus ãt
altiſſimus. Iſta enĩ filiatio ſm Nico. de lira
accipitur hic ꝑ nãm. In oĩbus ãt aliis ꝙ̃tũ-
cũꝙ ſanctis ẽ tãtũ filiatio dei ꝑ adoptionẽ.
Et dabit illi dñs de9 ſedẽ Dauid patris ei9.
Sed ꝯtrariũ patet per hoc ꝙ dicit Hiere.
.22. de Jeconia rege Juda. Scribe iſtũ vi-
rũ ſterilem. Nec erit de ſemine eius qui ſe-
deat ſup tronũ Dauid. Beata auteꝫ virgo
Maria de qua natus ẽ ihs deſcẽdit de Je
conia. vt pꝫ Math. i. qꝛ ponit ĩ xpi genealo
gia. ẽ etc. Ad quod dicẽdũ ſm Nico. de lira
ꝙ Hieremias loquit ꝺ regno tẽporali ipſi9
Dauid in quo nullus poſtea regnauit de ſe
mine Jeconie. Et aliqui alii qui ſuſceperũt
regis nomẽ in iudea ante Herodẽ aſcaloni
tã. nõ fuerũt de tribu regia:ſed de tribu ſa-
cerdotali. Xps etiã qui deſcẽdit ꝺ Jeconia
ſm carnẽ per virginẽ Mariã nõ ſedit ſup
tronũ Dauid:loquendo de tẽporali regno.
ĩmo iſtud negauit corã Pilato dicẽs. Joh.
.18. Regnũ meuꝫ nõ eſt de hoc mundo. Tñ
poteſtatẽ accepit poſt reſurrectionẽ etiam
inꝙ̃tum homo ſup omnẽ creaturam. ſm ꝙ
ipſe dic Math. 28. Data ẽ mihi oĩs pote-
ſtas in celo ⁊ in terra. Nã inꝙ̃tũ deus non
accepit aliquã poteſtatẽ de nouo ſiue in tẽ-
pore. Angelus autẽ hic loquit de regno ſpi
rituali ⁊ celeſti:quod figuratũ fuit ꝑ regnuꝫ
Dauid tẽporale:ſicut ⁊ celeſtis hieruſaleꝫ ꝑ
tẽporalem. Uñ ⁊ ſubditur. Et regnabit ĩ do
mo Jacob in eternũ. ſ. ſuper electos. De do
mo etiã Abraã ⁊ Iſaac aliqui fuerũt repro-
bati:ſicut Iſmael ⁊ Eſau. De domo aũt Ja-
cob oẽs eius filii a ſanctis doctoribus inter
electos ſunt cõputati. qꝛ etſi aliqui peccaue
rũt egerũt poſtea penitẽtiã. Hec Nico. de
lira. Et regni eius nõ erit finis: qꝛ xps nõ ſo
ſolũ inꝙ̃tum deus:ſed etiã inꝙ̃tũ hõ regna
bit in eternũ ſup oẽs: etiam ſuper angelos.
Quid ẽ hoc o virgo regia quod tibi angel9

loquitur? Uere nouum: qđ alij tot annis ex pectauerūt ſancti patres ⁊ electi dei ſētire. Quō i his verbis imutatur cor tuū o ꝟgo? Audi obſecro anima mea: q̄ʒ celeſtis nūciuſ ex parte dei virgini declarat ſalutē mūdi ꝑ ſui filij cōceptionē futurā. Quid feciſti o puella? Quid feciſti vt deū inclinares ad tuuʒ ſanctū amorem? Ecce angelus ex parte ſūme trinitatis tibi reuelat te ī matrē illius aſſumēdā: quē paulo ante vt deſcenderet deuotiſſime rogabas. Satiſfactū ē iā petitiōi tue. O virgo ſacratiſſima en ſaluator mūdi tuū ad habitandū requirit vterū virginalē Fecit ille quod poſtulabas: fac ⁊ tu etiā qđ ipſe querit. Querit te in matrē. Querit đ te carnē accipere. Sed nō ſine cauſa rē tā grādem adhuc ponderas virgo pia. Jdcirco ad tertiū myſteriū ꝓcedamus.

Tertiū myſteriū cōtēplāduʒ dicitur conſenſionis. Pro quo addit ī euāgelio. Dixit autē Maria ad angelum. Quō fiet iſtud: qm̄ virū non cognoſco? Et reſpondens angelus dixit ei. Spiritꝰ ſanctus ſuperueniet ī te: ⁊ virtus altiſſimi obūbrabit tibi: ideoqʒ ⁊ qđ naſcetur ex te ſāctuʒ vocabitur filius dei. Et ecce Heliſabeth cognata tua: ⁊ ipſa cōcepit filiū ī ſenectute ſua Et hic menſis eſt ſextus illi que vocatur ſterilis: quia non erit impoſſibile apud deū oē verbū. Dixit autē Maria. Ecce ancilla domini fiat mihi ſm ꝟbū tuū. Jn quibus ꝟbiſ .5. cōſiderationes erūt notande.

- Prima dicitur virginitatis amplexio.
- Secūda dicitur ſpiritus ſancti cooperatio.
- Tertia dicitur exempli admiratio.
- Quarta dicit̄ humilis reſpōſio.
- Quinta dicitur verbi dei incarnatio.

Prima conſideratio dicitur virginitatis amplexio. Mira ſiquidē deuotione glorioſa virgo amplexabat̄ ꝟginitatis decorem. Quod ꝓbari pōt tripliciter.

- Primo ex ſuo ꝓpoſito.
- Secundo ex ſuo voto.
- Tertio ex ſua cōfirmatione.

Primo inquā patet ex ſuo ꝓpoſito: Dic̄ magiſter ſen. in. 4. di. 30. ⁊ confirmatur per Augu. 27. q. 2. c. btā Maria. Beata Maria propoſuit ſe obſeruaturā votuʒ ꝟginitatis in corde: ſed ipſū virginitatis votū ñ expreſſit in ore. Subiecit ſe diuine diſpoſitiōi dum propoſuit ſe obſeruaturam virginitatem: niſi deus aliter ei reuelaret. Nec ſic faciendo fecit contra legeʒ. Deutº. 7. Nō erit apud te ſterilis vtriuſqʒ ſexus. q̄ʒ ipſa ī hac vice nō ſimpliciter virginitatem vouit: ſed ſub conditione ſi deo placuerit. Secundo patet ex ſuo voto. Nam accepto ſpōſo Joſeph ſanctiſſimo: ⁊ cognoſcens dñi voluntatem ſimul cū viro verbis expreſſis virginitatem vouit: ſicut patet in predicto. c. beata Maria. Et id cōfirmatur per Augu. in. li. đ virginitate: q ait. Annūcianti angelo Maria reſpondet. Quomodo fiet iſtud: quoniā virum nō cognoſco? Quod profecto ñ diceret: niſi virginitatē deo ante vouiſſet. Tertio patet ex ſua confirmatiōe: quādo angelo dicebat. Quoniā viruʒ non cognoſco. i. nō cognoſcere propono. Diligebat itaqʒ virginitatem virgo: ⁊ moduʒ diligenter interrogabat de ſuo cōceptu. Secunda conſideratio dicitur ſpiritus ſancti cooperatio. Nā vt audiuit angelus reſponſum virginis letꝰ rettulit ei. Spiritus ſāctus ⁊c̄. Jn qua relatione tria virgini promiſit.

- Primo ſpiritus ſancti ſupuētioneʒ.
- Secundo filij humanationē.
- Tertio eiuſdem filij ſanctificationeʒ.

Primo promiſit ꝟgini ſpiritus ſancti ſuperuentionē: quādo dixit. Spiritus ſanctuſ ſuperueniet in te. i. non concipies humano modo: ſed diuino: q̄ʒ nō ꝟtute ſeminis viril: ſed virtute ſpiritus ſancti. Et bene dixit: ſuperueniet in te quia prius venerat ſuꝑ virginem adhuc in vtero matris exiſtentem: ipſam a peccato originali preſeruādo. Uel ſecūdū alios purgando. Sed in conceptiōe filij dei ſuperuenit ſpiritus ſanctus. i. iteruʒ venit ad ꝯfirmāduʒ ⁊ ꝯferendum maiorem gratie plenitudinē: q̄ nō ſolū ſctificauit mētem: ſed etiam ventreʒ. Nec propter hoc dicendum eſt chriſtum eſſe filiū ſpiritus ſācti duplici ratiōe ſm Boñ. in. 3. diſ. 4. Primo propter vitandum errorē circa generationem temporalem. Quia cū ſm illam dicat̄ xp̄s conceptus de virgine ⁊ ſpiritu ſancto: ſi diceretur ſpiritus ſāctus eius pater: ſicut

virgo eius mater.iaꝫ videretur xp̄s ex hoc natus ex Maria ꝛ spiritu sancto:sicut nasci tur ꝑles ex muliere et uiro. Et quidem hoc falsum est:qꝛ ꝑles ꝑtē accipit a patre.ꝛ ꝑtē accipit a matre:in qua assimilatur patri et matri in eadē natura.et forma. Et hoc nō est reperire in xp̄o q̄tū ad eius cōceptionē imo soli matri assimilatur ī natura assūpta. Jō non debet admitti xp̄m esse filium spiri tus sancti:sed solius virginis m̄ris.ad mani/ festandā ꝛ confirmadā veritatem ꝛ propri/ etatem tēporalis generationis. Secunda ratio sumitur ex parte generationis eterne: ne.s.confusio fiat eternarū relationū ꝛ ꝓpri etatum Unde cum propriū sit persone pa/ tris generare respectu persone fdij nullate/ nus admittitur christum esse filium spiritus sancti .in quo non ē alia persona: uel hypo/ stasis q̄ illa quam ab eterno pater genuit. Secundo angelus ꝓmisit uirgini filij huma nationem cū dixit. Et uirtus altissimi obū/ brabit tibi.i.dei filius qui est dei patris ꝛ sa pientia et uirtus.ut dr̄.i.Cor.i. Obumbra/ bit tibi qꝛ sub umbra carnis latebit uirtus diuinitatis.3° ꝓmisit ei filii sāctificationē.d.Jō qꝫ ꝛ qđ nascetur ex te sanctum uocabitur filius dei Secundum Nico.de.lira dicit sā ctū absolute absq̄ determinatiōe:qꝛ si dixisset sanctus de° vl' scūs hō: vl' aliquid consimile non expressisset sanctitateꝫ eius complete quia in eo est sanctitas diuina ꝛ humana:ꝛ quicquid sanctitatis potest cogitari in qua/ cūque creatura : eminentius est in christo. Jdeo dicitur sāctum absqꝫ determinatione Et uocabitur inquit filius dei. Accelera vir go responsum:ꝛ expedias nuncium. Expe/ pectat enim adhuc cum modestia ꝛ audit at tente . Non interrūpit v̄ba angelus: sꝫ illa suscipit cum multa reuerentia. Tertia cōsi deratio dr̄ exēpli admiratio. Angelus enim ut uirginem clarius informaret exemplum sibi proposuit. Quod fuit efficacissimum tri plici ratione.

Primo ratione claritatis.
Secūndo ratione fecunditatis.
Tertio ratione possibilitatis.

Primo fuit exēplū illud efficacissimū rō ne claritatis:quia nō erat obscurum nō de persona icognita:nec extranea seu peregri na:sed de persona notissima ꝛ cōiuncta. Ec/ ce inquit. Helisabet cognata tua. Secundo fuit efficacissimū rōne fecunditatis. Mirū quippe videtur si sterilis concipiat.sed mul to maius si concipiat ī senectute. Propte/ rea dixit angelus. Jpsa concepit filium ī se/ nectute sua. Et hic mēsis est sextus illi.s.mē si ī quo ipsa cōcepit:que vocat̄ steril': Quia eius sterilitas sic erat nota:ut uocaretur ste rilis.3° fuit efficacissimum rōne possibilita/ tis. Cū enim maius sit uirginem ꝯcipere q̄ sterilē:iō angelus inducit rōnis efficaciā ex dei omnipotentia: quia nō erit impossibile apud deuꝫ omne verbum:q dixit ꝛ facta sūt Quarta cōsideratio fuit humilis r̄nsio. Di/ xit ēt Maria ad angelū. Ecce ācilla domi ni. Fiat mihi secundum v̄bū tuum . Que re sponsio fuit gratissima

Primo deo.
Secūndo angelis.
Tertio hominibus.

Primo fuit hec responsio gratissima do q ad suum vterum descendere statim digna tus est. Et quē celi et terra capere non pote rant : verbis istis Maria clausit in suo uen tre. O icogitabilis virtus Marie virginis o ineffabilis clementia creatoris.o incom/ prehensibilis altitudo mysteriorū dei. Una mulier hebrea fecit inuasionem in domo re gis eterni. Una puella ut sic dicā diuinā sa/ piētiā circūuenit:ut ꝓpterea de ea ꝯqueri tur deus.d.Can.4. Uulnerasti cor meū so ror mea spōsa: vulnerasti cor meū ī uno cri ne colli tui.ꝛ in vno oculoꝝ tuorū. Ubi glo. Pro amore tuo carnē assūpsi:ꝛ vulneribus primis in cruce vulnerasti cor meū. Nā pri mogenita filii sui fuit.plusq̄ ꝑ ea redimen da in munduꝫ venit q̄ pro oī alia creatura Ex uirginis ḡ carne de° summā altitudineꝫ vestiuit humilitate.sūmas delitias vestiuit penalitate.sūmā opulētiā vestiuit pauper/ tate:sūmā lucē vestiuit tenebris.sūmū ho/ norē uestiuit opprobriis:sūmū amabile ve/ stiuit flagellis. Quid plura? Hodie v̄go sa/ cratissima dicit. Cōgratulamini mihi oēs q diligitis dn̄m:qꝛ cū eēm puula placui altis/ simo Placuit certe:qꝛ dixit. Ecce ācilla do

mini. nō dixit ecce regina: ecce mr̄. sʒ ecce ancilla. O humillima v̓ginis oblatio: q̄ se in ācillā dei totā obsequiosā reddebat. ¶ 2° fuit hec respōsio gratissima angelis qui uirgineū ɔsēsū expectabāt. Quis nā explicet quāto gaudio sint repleti: cū iā v̓ginē audiebāt .d. Ecce ācilla dn̄i? Letabātur gdē iocūdabāt τ exultabāt. Tertio fuit hec respōsio g̃tissima hoībus: qb⁹ per Mariā salus mittebatur a dño. O Adam. o Eua parentes generis humani. O Abrahā o Jsaac. o Jacob o Esaia. o Hieremia o sācti patriarche τ ꝓphete. Dicite mihi queso dicite cū uirgo locuta ē uerba salutis nostre. sensistis ne aliqd aut audiuistis? Puto enī ꝙ angeli ad uos descēdētes voce amena dixerūt. Gaudete p̄res sc̄i: qa hodie puella vna illa quā i ꝓphetiis τ figuris ꝓnūciastis a dño regsita respōsū prebuit. Ecce ancilla dn̄i: τ iā icarnatuʒ ē i ea verbū diuinū. Puto ēt claritatis īsolite radiū eis apparuisse: nūc se retrahendo nūc se reddēdo. O q̄lis fuit τ q̄ꝫ magna iubilatio tūc illorū q sedebāt i tenebris τ vmbra mortis. Quinta cōsideratio dr̄ uerbi diuini icarnatio. Sc̄d̄m enī Joh. Dama. post virgineū cōsēsū facta sūt tria simul τ semel. Primū corpis xp̄i organizatio. Secūdum aīe ipsius xp̄i creatio. Tertiū corpis τ aīe xp̄i cū diuitate vnio. Assūpsit enī verbū totum hominē τ nō prius corpus q̄ꝫ animam: sed simul ut docet magister in tertio .di. 4. Ex qua vnione de⁹ homo fact⁹ ē i vtero virginis. τ uirgo facta mater dei. qd̄ dicē stupeo. certe nec dicē valeo aut exprimere rē tā grandē. Quid factū ē i te o virgo gloriosa cū sēsisti tuum vterū tali filio decoratū? O quāta fuit tūc omniū tuorum sēsuū interiorum τ exteriorū mutatio. Jllū certe habebas q i celis cū patre regnabat. Jllū tenebas: q simul cū patre spiritū sāctū īspirabat. Securi iā sum⁹. τ āplius nō desperabimus. Juua nos virgo piissima: τ ad tuū filium pro nobis porrige preces: ut nobis gratiam suā largiri dignet: qua valeamus sua cognoscere beneficia et sibi possimus ac filio i hac die gratias condignas referre: qui humilē se tibi dedit: qui est benedictus in secula seculorum. Amen.

¶ Sermo de predestinatorum numero et damnatorum.

Multi sūt vocati: pauci vero electi. Math. 20. c. Uerba q̄ reuerentiis vestris sūt ꝓposita dilectissimi in xp̄o tesu: sūt ipsius dn̄i ih̄u. que si homines vani attēte pēsarēt ac subtiliter discuterent: timēdi deum causam haberēt. Quid enī pōt tāta efficacia timorē icutere: q̄ꝫ prefata verba ore veritatis infallibilis prolata considerare? Quis enim nō pauere: quis non obstupesceret: qui uideret suū regē populos sibi subiectos omnes sine defectu coram se aduocantē: τ ex tanta multitudine paucos ad gloriam eligentem: reliquos autem in confusione ignominia τ tormento relinquentem? O quantus timor o quantus fletus. o quantus gemitus tales comprehenderet. Sed nunc insania hominum putat contrarium. Nam si singillatim omnes interrogentur ifideles an sint electi ad salutem: quasi omnes dicerent sumus. Similiter etiam iudei idem dicerent. Uerū quid de xp̄ianis loquar: quorum fides est verissima. Nonne τ ipsi etiam i omnib⁹ malis uiuentes: tamen credunt se misericordiam dei consecuturos? Interroga queso singulos i oī sexu τ i oī etate cōditione gradu ac dignitate: neminem fere inuenies etiam si in malo perseueret: qui se non putet electum. τ hoc euenit: partim: quia ignorāt lumen ueritatis: partim: quia proprii amoris fallacia decipiuntur: parti deniqʒ: quia diabolica suggestione fallūtur. Nā plerūqʒ ēt fatui se sapiētes existimāt: τ qui claros non habent oculos vmbrā interdum pro veritate percipiunt: τ sepe somniantes putant se vigilare. τ esse vera que somniant. Sic mltis vocatis a deo eueniet qui nunc credunt se saluari τ damnabuntur: quia dicit saluator. Multi sunt vocati: pauci vero electi. Nonne vides in omnibus rebus exemplū. quia illud quod est deterius plus abundat ut in fine sermonis dicetur. Sed nunc cape exemplū in piscatoribus: quia utplurimū plus immunditie: τ pisciū inutiliuʒ i rete ca

piunt ꝙ sint boni pisces. Hoc confirmat di uina auctoritas Math.13. Sile est regnu3 celorum sagene misse in mare vsq3. ibi. in ca minu3 ignis. Ecce ꝙ boni ponunt in vasis quasi in modico loco morantes ꝓpter pau/ citatem: s3 mali ꝓijciunt in littus maris pro pter multitudinē. O peccator cōuertere ꝛ cōsidera quid significet. Multi sunt vocati ꝛc. Sed licet xp̄s nequeat mētiri: tñ qa ei⁹ sacratissima dicta ab ignorātib⁹ male intel lecta sepenumero errore decipiuntur. Iō pro luculentiori thematis nostri declaratio ne tria in hoc sermone notabimus.

¶ Primum dicitur oppositio.
¶ Secundū dicitur declaratio:
¶ Tertium dicitur confirmatio.

¶ [illegible] primū qđ est oppositio. Quidā enī videntur opponere ꝙ nō pauci s3 multi sint electi. ꝛ h̄ triplici oppositōe ꝓbare vident.

¶ Prima dicitur inclinationis.
¶ Secunda dicitur reuelationis.
¶ Tertia dicitur predestinationis:

¶ Prima oppositio dicitur inclinationis. ꝛ est talis. Omnia que sūt inclinant ad agen dū f̄m bonitatē sue nature loquēdo natura liter: vt p3 in creaturis insēsibilib⁹ ꝛ sensibi libus: q̄ magis ꝙ nos sequunt nāe sue incli natione. Uñ ph̄s. 4. eth. ait. Unusq̄sq3 diri/ git opa sua scđm optimū eoꝝ q̄ sunt in ipso. Et Boeti⁹ in. 4. de cōsol. psa. 4. ingt. Agit enī cuiusq3 nā: qđ ꝓpriū ē ei diffinire. ergo ꝛ de⁹ cuius eē est pfectissimū inclinat a bo/ nitate sue nāe vt agat f̄m cā. nā si alia agūt h̄ a fortiori de⁹. hoc p3. z. meth. vbi dicitur. Qđ est causa alioꝝ vt sint talia illud maxie ē tale. exemplo ignis qui cū sit causa calefa ciendi aquā arguit ꝙ sit maxie calidus. g̃ cū deus sit cā vt alia agant f̄m inclinationē sue nature. ipse debet agere f̄m suam: imo magis: qa teste Proculo: q dicitur de cau/ sis auctor. Quicquid pōt cā secunda: pōt cā prima nobiliori ꝛ altiori modo. Et cōmenta tor. z. metha. ait. Prima cā ēst magis digna i esse ꝛ virtute ꝙ oīa alia entia. quia omnia alia entia acquirūt eē ꝛ virtutē a p̄io Sed que est inclinatio nāe dei: Misericordia. Hinc dr̄ i ps. Apđ dñm mīsicordia: ꝛ copio sa apđ eū redēptio. ꝛ. z 6. q. 3. c. alligāt. ꝛ alle

gatur de peni. di. i. §. item dr̄. Misericordie dñi nec mensuras ponere possum⁹ nec tpe diffinire. Ecce ꝙ inclinat ad miserēdu3 f̄m naturā. g̃ debet pluribus misereri. et dñter plures eligere ꝙ dānare. Uez rñdere quis poterit ꝙ etia3 deus inclinat ꝑ nām facere iusticia3. Concedo. sed tñ magis inclinat ad misericordiam testāte Iac. z. c. sue cañ. vbi ait. Superexaltat aūt misericordia iudicium. Et de pe. di. i. c. qa diuinitatis. ꝛ sūt ṽba Hie ro. vbi dr̄. Diuinitatis nā clemēs ē ꝛ pia: ma gis ad indulgētiā ꝙ ad vindictā ꝓna q̄ nul/ latenus vult mortē pctōris: s3 vt magis cō/ uertat ꝛ viuat. g̃ plurib⁹ miserer. Secunda oppositio dr̄ reuelatiōis. Arguēdo nāq3 ꝓ talibus dico ꝙ plures saluent: qa in diuinis scripturis iuenitur ꝙ plures saluant. Nam oēs electi significant in ꝓmissionib⁹ factis ad Abraha3 a deo sicut scā mat eccl'ia canit Signifer sanctus Michael repñtet eas in lucem scām: quā olim Abrahe ꝓmisisti. ꝛ se/ mini eius. Sed semē electoꝝ ē amplissimū. Nā Geñ. iz. dixit deus Abrahe. Egredere de terra tua: ꝛ de domo patris tui. ꝛ itulit. d. Faciam te crescere in gentē magnā. Itē i3. c. d. Faciā semen tuū sicut puluerē terre quem ꝛsi homo pōt numerare: semen quo/ q3 tuum numerare poterit. Et. i5. c. anteꝙ Abrahā filiū hēret educēs eū foras dixit. Suspice celū: ꝛ numera stellas si potes: et dixit ei. Sic erit semen tuū: Ecce quot sunt electi significati in semine. Abrahe. Hinc Iob. z5. d. Nungd est numerus militū ei⁹: quasi. d. Nō. Et Dauid inducit christu3 pa/ tri. d. Dinumerabo eos: ꝛ super harenā mul tiplicabuntur. Similiter Ioannes Apoc. 7. hoc testat. di. Audiui numerū signatoru3 i44000. signati ex oī tribu filioru3 isrl̄. Ex tribu Iuda. i2000. signati: vsq3 ibi. stātes añ thronū dei. Ecce quāta ē electorū multitu/ do. Propterea doctores sci in suis opinio/ bus licet sint varie: tñ ostendūt multos sal/ uandos. Magister nanq3 sen. in. z. di. i. dic hominem esse factum inter alias causas ꝓ restauratiōe nature angelice. Unde ꝛ i dis. 9. allegat Greg. d. Superna illa ciuitas ex angelis ꝛ hoībus constat: ad quā credimus tantos humani generis ascendere quantos

illic contigit angelos remāſiſſe:ſicut ſcriptū eſt. Statuit terminos populorum iuxta numerum angelorum. Et hoc exponit ipſe magiſter dicens. Nō iuxta numerū eorū q ceciderūt:homines ad beatitudinem admittuntur:ſ3 eoꝝ q remāſerūt:ergo iux hāc opinionē cu3 ſint angeli pene innumerabiles ſeqtur ꝙ tot erunt hoīes q ſaluabūt. Nam de angelis dr̄ Daniel.7. Milia miliū miniſtrabāt.ei ꝛ decies centena milia aſſiſtebāt ei. Itē idē magiſter ī p̄fata di.ponit aliā opinionem q̄ ē Aug.zz.li.de ciui.dei.c.i.d. De mortali ꝓgenie merito iuſteq3 dānata tātū pplm ſua gr̄a colligit.ut īde ſuppleat ꝛ reſtauret partē q̄ lapſa ē āgeloꝝ:ac ſic illa dilecta ac ſuperna ciuitas nō fraudet̄ ſuoꝝ numero ciuiū:qnetiā fortaſſis ꝛ abūdātiore letetur. Itē ibidē ponit aliā opinionē dicēs ꝙ ſolū ruine āgelice p uirgines reſtaurabūt:d̄ ceteris autē hominib⁹ ſūt tot ſaluādi: quot ſūt angeli q remāſerūt. ꝛc̄. Eſt ꝛ alia opinio Bon̄.in.z.di.9.q̄ videt̄ oībus verior: Ait enī ꝙ cū ſint .9.angeloꝝ ordines debēt ad ipſos homines aſſumi ꝓ meritorū cōditiōe ꝛ ideo nō tm̄ aſſumētur ad ipſos ꝟgines.qnēt ꝛ mlti alii cū ēt multi corrupti carne ī merito multis virginibus p̄ferāt̄.ſicut p3 ī beata Maria magdalena:ꝛ Petro aplo qui multis uirginib⁹ vtriuſq3 ſex⁹ p̄ferūt̄. Preterea dicit ꝙ multi dū fuerūt ī hac vita non fuerūt tāti meriti ut poſſēt aſſumi ad āgelorū ordines:q tn̄ ſaluati ſūt merito paſſionis xp̄i.ꝛ de ipſis fiet decim⁹ ordo.ſicut olī fuit figuratū tēpore Ezechie regis Jude quando a deo īpetrauit ne moreret̄:tūc ſol in ſignū exauditionis p.x.g̃d⁹q̊s deſcēderat retroceſſit ī horologio Achaz:ſic̄ p3.4.Reg.zo.c. Sic xp̄s ſol iuſtitie nouē relictis āgelorū ordinib⁹ad decimū generis humani faciēdū deſcēdit. Et ſimiliter iſte decim⁹ordo ſignatus ē ī decima dragma Luc.iz.quam mulier.i. diuina caritas amiſſam.requiſiuit. domū.i.humanā naturā paſſiōe ſubuertēs Ecce quot iſtis opinionibus preſupponūtur ſaluādi. Numera eos ſi potes.g̊ nō ſūt pauci vocati ſiue electi. Tertia oppoſitio dr̄ p̄deſtinationis. Et arguit̄ ſic. Aut de⁹ predeſtinauit oēs:aut partē. Si oēs.ergo oēs ſaluabuntur:qa predeſtinatio eſt origo ꝛ fundamentū humane ſalutis.ut colligit̄ di.40 primi ſniarū ꝛ.z3.q.4.c. Nabuchodonoſor Preterea arguit̄. Deus eſt immutabilis. ſi ergo oēs p̄deſtinauit :omnes ſaluabit:quia ei⁹ voluntas n̄ poteſt mutari.iuxta illud qđ dicitur đ reg.iur.li.6. Qđ ſemel placuit amplius diſplicere nō pōt. Si aūt dicis ꝙ non omnes predeſtinauit ſed partem:ꝛ ego quero quare nō omnes. Et ꝓbatur ꝙ nō ſit verū. Primo ſi ſic eſſet uideretur ꝙ de⁹ eſſet perſonarū acceptor. ꝛ hoc negat ſcriptura Unde Actuum.x. Petrus ait. In ueritate cōperi:qm̄ de⁹ nō eſt perſonarum acceptor Item .3z.q.4.c.ſicut.ꝛ de ↄſe.di.4.c.necquaq̄. Et ex̄ de preben.c.uenerabilis li.6. dicitur. Non generis ſ3 uirtutum nobilitas viteq3 honeſtas gratū deo faciūt ꝛ idoneu3 ſeruitorem.ad cuius regimen nonullos nobiles ꝛ ignobiles :pauperes ꝛ potentes admiſit:eo ꝙ non eſt apud deum pſonarum acceptio. Etiam ſcribit̄ Joh.z.c. Nō ē pſonarū acceptio apud deū. Et Sap̄.z. Equaliter ē ei cura de omnib⁹ Et Math.8. Solē ſuū oriri facit ſuper bonos ꝛ malos. Secundo ꝓbatur:quia omnes ad pniā3 vocat ſic̄ dic̄ apl's .i. Timotei.z.ꝙ deus uult oēs homines ſaluos fieri. Uult g̊ oēs.ꝛ nō ptem Unde idem apl's Ro.8.ait. Scim⁹ qm̄ diligentibus deum oīa coopantur in bonū his q ſecundum propoſitū vocati ſūt ſancti. Nā quos preſciuit et predeſtinauit conformes fieri imaginis filii ſui:ut ſit ipſe primogenitus in multis fratribus:quos autem p̄deſtinauit:hos et uocauit.ꝛ quos uocauit.hos ꝛ iuſtificauit ꝛ quos iuſtificauit eos ꝛ magnificauit. Quid g̊ dicemus ad hec? Si deus p nobis quis contra nos? Qui etiā ꝓprio filio non pepercit:ſed pro nobis omnib⁹ tradidit illum. Quō non etiam cum illo omnia nobis donauit? Sed voluntas dei eſt infallibilis:quia omnia q̄cūq3 voluit fecit. Nec poteſt impediri.ad Ro.9. Uoluntati eius quis reſiſtit? g̊ ꝛc̄.

SEcundum myſterium dicit̄ declaratio. Ne ergo in errore mēs parū intelligentium permaneat:ex prefatis videbimus tres declarationes cōtra

tres predictas oppositiones.
Prima est contra inclinatione.
Secunda contra reuelationes.
Tertia contra predestinationem.
Prima e contra inclinationem. Dicebat q deus debebat plures saluare q damnare. quia eius na magis inclinata e ad miserendum q puniendu. Rndeo q uerum e q tu ad effectu: non qtu ad natura: qa no est differes i na. s3 tn no sequit q pptera oes ut plures saluentur: qa regula illa itelligit stantibus terminis ipsi natura. Veru naq3 est q deus saluaret oes siue multos: si ipsi se ad salute disponerent. s3 qa n se disponunt. io na n saluat. Patet h exeplo mltiplici. Na cib naliter habet pbere nutrimetu. s3 tame no prebet i illo q no habet digestionem. lumen h3 illuminare: s3 tn no illuminat cecor oculos. medicina h3 sanitati disponere: sed no disponit morituros. z h no est culpa actiuorum: sed ex deffectu passiuorum. quia no sunt dispositi. Unde hoc idem confirmat phs. z. de anima. d. Act actiuoru sut i patiente bene disposito. Sic dico q dei natura licet de se sit iclinata omnib misereri. tn no omnibus miseretur: quia no se disponut ad susceptione ipsius. Hinc auctor de causis ait. Prima causa z superior seper e sine varietate. sed cause secude no recipiut virtutem prime nisi secudu attigetiam ergo n valet argumentu. Secuda declaratio e cotra reuelatione. Na dicebatur q plures ex reuelatione demostrat saluari q damnari. Respodeo q d electis e loqui duplicit. s. absolute z respectiue siue oparatiue. Primo mo elector e maxima mltitudo None tibi uidet mlti tot pphe. tot martyres tot ofessores. tot vgines tot otinentes z casti? Et sic habent intelligi ille auctoritates: doctoru q3 opiniones. Secundo mo in coparatione siue oparatiue loqndo dico q electi sut paucissimi. si eni3 boni malis comparantur paucissimi inueniuntur. Nam siquis ex magno monte harenarum uel ex littore maris sumeret pugillum harene: harena illa gradis diceretur absolute: quia grana ibi contenta essent infinita: sed coparando ad illa que sunt i monte siue in littore maris diceretur pauca. Sic est de electis. na3 multi sunt absolute. sed in coparatione damnatoru3 pauci: z io deus absolute loquedo dicit ad Abraam: q semen suum multiplicaret sicut puluerem: z sic stellas celi. Et in oparatione loquedo fuit dictu Deut. 33. Ecce omnes electi in manu dei sunt. qsi dicat. Electi ta pauci sunt ut possint manu teneri. Hic sap. 3. dr. Iustorum anime i manu dei sunt. Et sic p3 secuda declaratio. Tertia declaratio e contra predestinatione. vbi dicebat q aut deus omnes elegit uel predestinauit: aut partem. z si omnes. g omnes erant saluandi. et si partem hoc erat falsu. tum quia non est personarum acceptor. tu etia quia vult oes homines saluos fieri. Respondeo dicendu q non omnes predestinauit. Na predestinatio e tm bonor. Un magister. i. i. di. 40. ait. Predestinatio e gre preparatio qua elegit quos voluit ante mundi costitutione3. Sed dices. ergo est personarum acceptor. z q n omnes uocat ut dicit Apoc. Dico q non sequitur. Nam ipse ex hoc non acceptat personas sed merita. et danat demerita. Et ideo no oes pdestinauit. qa puidit qsda i pcto duraturos. illos at tm pdestinauit qs bnfacturos pcognouit. Un. 23. q. 4. c. Nabuchodonosor. Aug ait uires obedietie no ideo cuiusq subtrabit qa eu n pdestinauit. S3 ideo eu no pdestinauit qa recessur ab ipsa obedietia puidit. Et ifra dicit. Quia psciti sunt casuri: no sut pdestinati. essent at pdestinati si esset reuersuri. Ecce ergo q deus non cosiderat i pdestinatioe personas: sed merita. Qd at dicebat fm aplm q de vult oes homines saluos fieri. zc. Rndeo fm doc. z maxime fm Ioh. Dama. z Alex. de ales. Q in do dicitur esse duplex volutas: no respectu voletis: s3 respectu voliti. Una dicit antecedes siue absoluta: altera coseques siue conditionata. Volutas atecedes e i qua vult deus oib misereri. z vult oes saluari. Uocat .n. cu ista ad pniam oes. s. iudeos paganos: sarracenos: z qscuq3 peccatores clamatq3 ad uita eterna. Sed ista n sequit effectu suu pp rebellione liberi arbitrij nri. Clamat ds volo te saluare aia mea. Et liberu arbitriu peccatoris rnd3. Nolo. Exeplu d rege q pcl

uꝫ soluit ꝓ liberatione suoꝝ ciuiũ. ⁊ parat naues: ut ĩ patriã eos reducat a captiuitate ⁊ oẽs a uĩculis vult liberare ac soluere. Sꝫ qdã coꝝ cõtẽnũt. Ecce ꝙ sarraceni: iudei: ⁊ ceteri obstinati peccatores nolũt exire de/ carcere ĩfidelitatis ⁊ male uolũtatis. Sꝫ tñ deꝰ p̃cium ꝓ omnibus soluit redẽptionis et omnibꝰ vult misereri. Unde aplus Heb. 5. Factus ẽ oĩbus obtẽperãtibꝰ sibi cã salu/ tis eterne Et d̾ absoluta volũtate dicit, idẽ aplus. i. Thi. p̊. Hoc bonũ ⁊ acceptũ coraꝫ saluatore nostro d̾o q vult omnes homines saluos fieri ⁊ ad cognitionẽ veritatis ꝑueni re: q dedit semetipsũ ꝓ omnibꝰ. Alia volun tas dicit̃ cõsequẽs siue cõditionata. Et ꝟm istã uolũtatẽ ñ vult oẽs hoĩes saluare. quia hec ẽ cũ cõditione diuine iustitie. Uult enĩ illos saluare q gradiũtur ꝑ semitã mãdatoꝝ suoꝝ. ⁊ damnare eos q ãbulãt ꝑ uias nõ bo nas: nisi retrahãt pedẽ. Exẽplũ de rege qui suos ciues diligit. ⁊ oĩbꝰ salutẽ optat ⁊ quã/ ꝗ̃ uelit omnes saluos esse: tñ uult quosdam q nephãda commiserũt supplicijs tradere. Sic est d̾ deo. Sed dic̃ aliquis. Nolo aliqd boni agere: qa si sũ p̃destinatꝰ: oĩo saluabor si uero nõ: oĩo dãnabor. Tace stulte: qa deꝰ ita te p̃destinauit ꝙ tñ vl̃t te laborare ut sal ueris. Unde magister ĩ. p̊. di. 40. ait Prede stinatio ẽ salꝰ ex ĩductione meritoꝝ. Et. 23. q 4. c. obtineri. dicit̃. Ipsa quoqꝫ perẽnis re/ gis p̃destinatio ita ab oĩpotẽte deo posita ẽ ut ad hãc electi ñ nisi labore ꝑueniãt: quate nus laborãdo mercãtur accipe: qd̾ eis oĩpo tẽs deꝰ ab eterno disposuit dare. Itẽ ꝓpte rea ñ dãnaberis. qa sicut speculator ostẽdẽs viã bonã trãseũtibꝰ ⁊ ne malaꝫ uiã q̃ ẽ a sini stris teneãt: nõ ẽ cã ut ĩ ea ĩcidãt in latrones Sic deꝰ ꝑ p̃destinationẽ nõ ẽ causa dãnatio nis alicuiꝰ. Nã stultus esset ille q nihil cibi ꝉ medicine sumere vellet dicens. Si debeo mori moriar ⁊ si uiuere viam. Unde Augꝰ 23. q. 4. c. Nabuchodonosor. ait. Uasis ire nunꝗ̃ d̾us redderet interitũ: nisi spõtaneũ ĩueniret̃ homo habere peccatũ. qꝛ nec d̾us peccãti hoĩ iuste ĩferret irã. si homo ex p̃de/ stinatione dei cecidisset ĩ culpã. Et idẽ in. c. Uasis. §. nõ ḡ. ait. Nõ ḡ necessitatẽ facit cor rectionis uꝉ obdurationis diuina predesti/ natio siue p̃scictia: cũ boni ꝑ grãm corrigant̃ libero arbitrio mali ꝑcant ⁊c̃. Hoc satis pꝫ. ꝙ nõ seq̃t̃ ꝙ deus debeat multos uꝉ omnes ꝓpter predestinationẽ saluare: sed illos qui volunt saluari bñ uiuendo ⁊ operando.

Tertiũ mysteriũ dr̃ ꝯfirmatio. Annũ cio uobis mala noua: qa verificat̃ sermo ihu xp̃i q dicit Multi sũt uo/ cati. ⁊c̃. Qd̾ ut certiꝰ confirmetur triplici cõ firmatione demonstrabitur.

Prima dicitur exẽplificationis.
Secunda dicitur testificationis.
Tertia dicitur malignationis.

Prima ꝯfirmatio dicit̃ exẽplificationis. Nã si ĩtuemur oĩa exẽpla tã naturalia ꝗ̃ di uinalia ⁊ moralia ĩueniemꝰ ꝙ plures tẽdũt ad penã ꝗ̃ ad glĩã. Primo. n. ꝯsideremꝰ na turalia exẽpla. Uidemꝰ enĩ ꝙ ĩ istis q̃ natu ralit̃ fiũt plus malitie abũdat ꝗ̃ bonitatis Unde faciliꝰ ẽ destruere ꝗ̃ edificare: ꝑdere ꝗ̃ ĩuenire. occidere ꝗ̃ resuscitare. Naꝫ uno ãno ꝯficit̃ panis. ⁊ vno momẽto quasi deuo rat̃: multis ãnis homo ꝑficit̃: ⁊ modica hora ꝑdit̃ ⁊ occidit̃. Quare hoc? Quia natura re rum facilius ducitur ad malũ. Itẽ videmꝰ ꝙ plꝰ ẽ terra inculta ꝗ̃ culta: plꝰ aque ama re ꝗ̃ dulces. plus sunt ĩmunditie que ex fru mento vino ⁊ oleo exeũt ꝗ̃ ipsi fructus: plꝰ lapides edificiorum ꝗ̃ preciosi. Sic repro/ bi plures sũt ꝗ̃ electi. Itẽ cernimꝰ ꝙ in his rebus q̃ usui nature sũt difficiles ad haben dũ pauci ꝑueniũt. ut in scientia dignitatibꝰ ⁊ hꝰmodi. Et hoc q̃re? Quia p̃ciosa difficilli me possidẽtur. Sic ergo et gloria celestis a paucis eripitur: quia p̃ciosissima. est. Unde ait philosophus Malũ ẽ facile: difficile est bonuꝫ. Secundo consideremus diña ex empla que fuerũt figura saluandorum pau citatis. Lege Geñ. 7. c. ⁊ inuenies ꝙ tem/ pore diluuii pauci. i. octo anime vtriusqꝫ se xus saluate sunt in archa Noe. Lege insuꝑ Geñ 19. ⁊ similiter ĩuenies. ꝙ ex Sodoma et Gomorra solus Loth cum uxore sua et duabus filiabus saluatus sit. Et tamen qa eius vxor retrospexit in statuam salis mox conuersa fuit. Item si bene legis inueni/ es ꝙ ex illa maxima multitudine filiorum israel que egressa est d̾ terra egypti. nemo

eoꝝ a.20.annis ſupra intrauit terram pro/
miſſionis niſi Caleph ⁊ Joſue. O pctōr con
uertere qa multis:imo oibus terra viuētiū
promiſſa eſt.⁊ tñ pauci intrāt pauci effugiūt
interitū huius ſeculi:qa nolūt ſibi ꝓuidere
Tertio cōſideremus exēpla moralia. Naȝ
legitur ꝙ ſanctus Bernardus.15.die poſt
mortē ſuā apparuit cuidā monacho. cui inť
alia interroganti ſi tam difficile eēt ſaluari
vt ſcripture teſtanť.reſpōdit ꝙ veruȝ erat
Et intulit.d. Ea die qua ex hac vita migra
ui:quadraginta tria milia hominuȝ deceſſe
rūt.⁊ ſolūmodo ego cū quodā heremita vi/
tam celeſtē intraui.⁊ quidā bon⁹ ſecularis
penas purgatorij ſaluandus intrauit. Re/
fert etiā quidā hiſtoric⁹ ꝙ quidā monachus
Lugdunenſis.q fuerat in heremo ꝑ annos
triginta i magna pnia.poſt ſuā mortē appa/
ruit epo ciuitatis Lugduñ.d. Ha.ha.o iuſti
cia dei ꝗ̃ terribilis:ꝗ̃ ſubtilis:ꝗ̃ acuta:ꝗ̃
aſpera. Et mirans eps ipſum adiurauit vt
diceret quid hoc eſſet. Cui ille reſpōdit. O
Joannes age pniam.grandis enim tibi re/
ſtat via. Eo eniȝ die q̊ ego deceſſi ex hac vi
ta trāſierūt etiā octuaginta milia aīe:q̄ oēs
damnate fuerūt exceptis.5.quarū due eť/
nam gloriā ⁊ tres purgatoriū itrauerūt. Et
his dictis diſparuit. Habetur ēt in cronicis
ordinis noſtri ꝙ duȝ quidam frater noſter
deuotus ⁊ ſcūs predicaret in partibus Ale
manie.populo ipſū audiēte.⁊ vidente.que/
dam mulier peccatrix cōpuncta tūc diuina
gratia:mortua ē ex vehemēti pctōrū dolo/
re. Et cum finē predicator ſermoni feciſſet:
idixit populo vt vna ſecū dño funderēt pre
ces:vt ſi bonū foret quod actū eſſet i mulie
re appareret. O mirabile dictu. Jlla q̄ mō
tua fuerat ſana reſurrexit. Rogat frať eaȝ
vt ſi qd vidiſſet apiret ad audientiuȝ vtilita
teȝ. At illa ait. Heu ſciant oēs hoies ꝙ mor
tui ſūt hodie.70.milia hominū qui oēs dā/
nati ſunt exceptis.4.q ad purgatoriuȝ de/
ſcēderūt. O obcecati pctōres agite penitē/
tiam:quia iuſticia dei eſt ſtrictior ꝗ̃ crediť.
Et quid mirū ſi tot damnanť.cū totus mū
dus ſit laqueis plenus? Nōne ſanct⁹ Anto
nius abbas raptus in ſpū vidit totū mūdū
laqueis plenū.⁊ flens exclamauit dicens.

Dñe qs euadet hos loqueos? Et dñs reſpō
dit. Sola humilitas. Ecce ꝙ nemo pōt ſa/
uari niſi fuerit humiliſ.⁊ tñ paucos videm⁹
qui illam virtutem ſequunť. Hoc cōfirmat
dñs Math.18. Niſi conuerſi fueritis:⁊ effi
ciamini ſicut puuli:nō intrabitis in regnum
celoꝝ.q̊ ⁊c̄. Secūda cōfirmatio dicit teſtifi
cationis. Nā hoc teſtanť oēs ſcripture ⁊ do
ctores.⁊ etiā pagani. Uirgili⁹.n.ait.6. enei
dos. Pauci q̊s equus amauit Jupiter. Et
Ualerius maximus. Multis enī laborib⁹
ſuſceptis vix eoꝝ cōpotes fieri cōtingit. Et
Aug⁹.20.de ci.dei. Plures hoies currūt i
penis ꝗ̃ in gloriā. Jdē.21.c.12.ait. Si oēs a
tenebris trāſferrenť in lucem:in nullo appa
reret veritas vltiōis.in qbus propterea mť
to plures ꝗ̃ in illa ſunt.vt ſic oñdatur quid
hoibus debeť.ꝙ ſi oibus redderet iuſticia
iudicantis.nemo recte repħenderet. Jteȝ li
bro de vero cultu ait. Anteꝗ̃ chriſtus adue
niret in mūduȝ.de mūdo tranſierūt pluſꝗ̃
qnqȝ milia anni qbus oēs dānabanť: dem/
ptis paucis de populo iſrael. Et idē eodem
libro. Arbitror enī tres mundi partes fore
damnandas:eo ꝙ in ipſis oēs regnant infi/
deles. De quarta aūt parte quid dicam.niſi
qđ Joh.ait. Totus mūdus in maligno poſi
tus eſt? Et Greg⁹ i omeť.ſup Math.dicit.
Ad fidem plures veniūt ſȝ ad celeſte regnū
pauci ꝑducunť. Pleriqȝ enī vocibus deum
ſequunť:ſed moribus fugiūt. Ueniamuſ ad
campū diuinaꝝ ſcripturaꝝ. Quid dicis tu
o Eſa.c.8. Multiplicaſti inqt gētem:ſed nō
magnificaſti leticiaȝ. Et.i.petri.4.c. diciť.
Si iuſtus vix ſaluabiť:impius ⁊ pctōr vbi
apparebit? O miſer pctōr. mala nouella.
Sed forte dicis. Non credo predictis teſti/
bus:quia fortaſſis vt hoies ſunt locuti. Sal
tem chriſto crede. Quid dicis dñe ieſu? Au
di Math.7. Jntrate inquit per anguſtam
portam.quia lata porta ⁊ ſpatioſa eſt via q̄
ducit ad perditionem:⁊ multi ſunt q intrāt
per eam. O pctōr paupcule ꝗ̃ male nouel
le. Tu velles ꝙ dicerē ꝙ oēs ſaluanť. Ego
nō poſſū:qa veritas mihi cōtradicit. Certe
ſi iſta nō eēnt vera ⁊ vtilia:xp̄s ea nō predi
caſſet. Nam vt etiā ſalutis viā arduā oñde
ret dič i eodē.c. Non oīs q dič dñe domine

intrabit ĩ regnũ celoꝝ:ſꝫ q fecerit volũtatẽ
pr̃is mei q in celis ẽ:ipſe ĩtrabit in regnũ ce
loꝝ. Multi mihi dicẽt in illa die: Dñe nõne
ĩ noĩe tuo ꝓphetauim⁹:nõne ĩ noĩe tuo de/
monia eiecim⁹:multaſqꝫ virtutes fecim⁹?
Et tunc confitebor illis:qa nunq̃ꝫ noui eos.
Diſcedite a me oẽs qui operamini iniquita
tẽ. Et thema dicit. Multi ſunt vocati.ꝛc̃.
Tertia cõfirmatio dicĩ malignatiõis. Tã
ta ẽ hominũ malignitas ꝙ nõ mirari debe/
mus ſi pauci ſaluenĩ. Licet enĩ vt ph̃s ait:ꝺ
futuris contingentib⁹ nõ ſit determĩata ve
ritas:tñ ſepiſſime ex qualitatibus reꝝ q̃dã
futuroꝝ iudicia certa ꝑcipim⁹. Sicut dici/
mus. Sero rubꝛũ celũ:mane indicat eſſe ſe
renũ. Et hoc vtplurimũ verũ ẽ Cognoſci/
mus ẽt ex nubiũ dẽſitate:ventoꝝ fulgurũ
ꝛ tonitruoꝝ multiplicatiõe ꝙ magnã teſtã/
tur futurã tẽpeſtatẽ. Unde ꝛ ip̃e ſaluatoꝛ
cũ de tribulatiõe que ĩ orbẽ vẽtura ẽ loq̃re
tur diſcipulis intulit dicẽs. Ab arbore autẽ
fici diſcite parabolã Luc.zi. Hoc aũt dico
ꝙ ex precedentibus ſignis multotiẽs exitũ
cognoſcim⁹ futuroꝝ. Cũ enĩ totuꝫ pene mũ
dũ cernam⁹ letali vulnere pc̃ti ſauciatũ.et
plura mortis ſigna q̃ꝫ vite:qd aliud de ipſo
iudicare poſſumus q̃ꝫ malũ? Nõne attrito
ſmõis prouerbio dicim⁹ ꝙ ĩpoſſibile ẽ ma/
le viuere ꝛ bene mori:ꝛ ecõuerſo:nonne ve
rũ eſt qꝺ Gen̄.8.c.ſcriptũ ẽ. Senſus ꝛ cogi
tatio hominis proni ſũt ad malũ? Et.iz.q.i.
c.oĩs etas.dicĩ. Oĩs etas ab adoleſcentia
ſua prona ẽ ad malũ.g̊ qa hoĩes proni ſũt et
prompti ad malũ pereũt. Hinc.i. Joh̃.z.c.
dr̃. Totus mũd⁹ ĩ maligno poſitus ẽ. Cuꝫ g̊
plura mala ſigna dãnatiõis ĩ mũdo cogno/
ſcim⁹ vt dixi q̃ꝫ ſalutis:qd poſſum⁹ dicere
niſi ꝙ multi ſũt vocati:pauci ꝟo electi? O
dñe deus q̊ vadũt iudei ꝛ infideles? Ad in/
fernũ. Siqs enĩ alĩ crederet eẽt hereticus
Quo tẽdunt pueri qui ſine baptiſmo dece/
dũt? Ad ĩfernũ. Quo ẽt vadunt tot hereti/
ci qui ſũt in mũdo? Nã oẽs oriẽtales ethio
pie:libye pene omnes greci. Boſinenſes:ꝛ
multi alij varijs hereſib⁹ ſũt implicati. Nõ
inuenies caſtellũ ciuitatẽ aut villã que non
habeat aliquos hereticos occultos ꝛ publi
cos. Nã alij nõ credunt aĩam eſſe ĩmortalẽ

Alij dicũt nõ eſſe aliã vitã:nec ĩfernuꝫ:nec
paradiſuꝫ. Alij aſſerũt luxuriam nõ eẽ pec/
catũ. Alij putãt ſtellarũ fatũ ſuper libeꝝ ar
bitriũ habere ptãteꝫ. Alij credũt mulieres
ĩ gattas:ꝛ hoĩes in lupos poſſe mutari. Alij
tenẽt ꝙ ſpiritus humani ingrediunĩ corpo/
ra aliena. Alij credũt ꝙ facere incantatio/
nes nõ ſit peccatũ Et multi alij errores ĩue
niunĩ a qbus nolũt hoĩes cõuerti. Omnes
huiuſmõi ĩ errore ſuo obſtinati perſiſtentes
ſũt excõicati ab eccleſia: vt pꝫ. Similiter q
non credũt ſacramenta eccleſie. Conſidera
quot ſũt viri ꝛ mulieres in his errorib⁹ ĩpli/
cati. Multi publici:ſed plures occulti. Iſti
quo vadũt? Ad infernũ. Dic modo de igno
rantibus doctorib⁹ prelatis confeſſorib⁹ et
ſubditis. Quãta eſt taliũ multitudo:quorũ
quilibet tenẽ ſcire que ad eoꝝ ſpectant ſa/
lutem ꝛ officiũ: vt de alijs taceã. Sũt tot q
ignorant penitus articulos fidei deceꝫ pre/
cepta:ꝛ pleriqꝫ orationẽ dñicã ꝛ quod dete
rius eſt cõfeſſores ꝛ eoꝝ prelati etiã ipſi ple
ni ignorantia raro inducũt tales vt diſcãt:ꝛ
in eoꝝ ignorãtia moriunĩ. Quo iſti vadũt?
Ad ĩfernũ. Quomodo ſcis frater Rober/
te? Reſpondeo:qr omnes doctores canoni
ci:ꝛ omnes theologi dicũt:ꝛ precipue Tho.
in.3.pte.q.176.ꝙ ignorantia iuris non excu
ſat in his q ſunt doli capaces.patet etiã ex̃.
de iniurijs.c. Si culpa.ꝛ ex̃ de vi.ꝛ. ho.cle.
c.vt qſqꝫ.ꝛ de reg.iur.li.6.ꝛ.37.di. Ideo ꝓ/
hibenĩ.ꝛ in glo.ibi.ꝛ de cõſe.di.4.c.nos an/
te oĩa. Item quo tendũt multi q moriuntur
deſꝑati:multi morte ſubitanea qui non ha/
bent ſpaciũ penitẽdi? Heu quia portantur
ad ĩfernũ. Quo inſuꝑ tendũt predones ex/
tortores:fures:luſores: dãnificatores:vſu/
rarij.tp̃is venditores:ꝛ hi⁹.ꝛ q talibus pre/
bent auxiliũ:fauorẽ ꝛ conſiliuꝫ:qui omnes
tenenĩ ad reſtitutionẽ? Ad infernũ. Habes
hoc extra de furtis.c.porro.ꝛ in glo.ibi ſuꝑ
ꝟ.ſatiſfacere. Et de vſuris.c.cum tu. Itẽ li.
6.de reg.iu. Itẽ.14.q.6.c.ſi res.ꝛ.z4.q.z.
c.legatur. Et de pe.diſ.6.c. nemini. Quo g̊
miſeri vadũt? Ad infernũ. Quo vadũt ma
li religioſi:qui nõ ſeruant regulã ſuam? Ad
infernũ. Quot pctõres moriunĩ extra cari/
tatẽ propter odiũ cũ proximo ſuo:aut ꝓp̃

amorē peccādi: vel horrorē satisfaciēdi: aut etiam alia sibi de causa: sed tm̄ penitēt ꝓpē timorem gehenne. Heu quia rapiuntur ad tartara. quia scriptū ē de pen: dis. z. c. null⁹. ꝛ sunt ꝟba Aug. d. Scriptū est neminē sine caritate saluū esse. Nō itaqꝫ in solo timore viuit hō. Quē ergo penitet oportet nō solū deū timere iudicē: sꝫ diligere iustū: vt nō solū penā timeat: sed anxiet pro gloria. O igitur captiui diaboli reuertimini ad misericordiam dū tēpus est. O miseri xp̄iani renegati: reuocate vitā vestrā ad dn̄m deū vestrū vt euitetis consortia damnatoꝝ. Redite ꝙ ꝙa nemo dāna nisi p propriā culpā: ꝛ deus non est inculpandus: sed potius nostra malignitas. Nam deus nō vult quēpiā vilem ꝛ magnū peccatorē pire: sed stat extēsis ī cruce brachijs cōpatiēs pctis ꝛ dānationi nr̄e: vt oībus largiat sua infinita mĩsericordia vitam eternam: ad quam ipse nos conducat qui viuit ꝛ regnat in secula seculoꝝ. Amē.

Sermo de cathenis.

Vidi angelū descēdentē de celo habētē clauē abyssi: ꝛ cathenam magnam ī manu sua. Apoc. x. Infirmitates curande dilectissimi in xp̄o iesu. nō aliter curant: nisi p medicinas eis contrarias: vt puta infirmitates calide per medicinas frigidas: ꝛ ecōuerso. Et hoc ꝯfirmat Ari. z. ethi. d. Medicīe habēt fieri per cōtraria. Et. 8. Contraria cōtrarijs curantur. Quare antiquus ille serpens generis humani inimic⁹ videns hoīem illuc posse conscēdere p humilitatem: vnde ipse per superbiam corrue rat: confirmatus in dei odio ꝛ nostri īuidia: ſꝫ querit nos precipitare: ꝛ ad baratruꝫ vbi ipe est deducere p frequentationē peccatorum mortaliū. Et quia scit nos per pniaꝫ in hac vita posse resurgere: conat multis modis ī ipsis nos ligare ne resurgam⁹: vt ī his moriendo eternaliter pereamus. Propter hoc dicit thema nostruꝫ. videlicet. Uidi angelum. i. diabolū descendentem de celo. i. p superbiam cadentē habentem clauē abyssi: ꝛ cathenam magnaꝫ in manu sua. i. ligamenta ad liganduꝫ animas ne vere peniteant: sed eternaliter pereant. Que volentes dissoluere ꝛ de animab⁹ nostris extirpare: vt possimus penitere: necesse est malleos fortes habere: qui ipsas cathenas disrūpant: ligamentaqꝫ dissoluant. Sed quia opposita iuxta se posita magis elucescūt: videamus primo cathenā ꝛ ligamenta que singillatim per medicamēta cōtraria dissoluemus. Ex scriptura enim sacra: vt percipere potui cathena ista magna habet nouē nodos: quos necesse est soluere ꝛ totaliter destruere: vt a peccatis nosipsos soluamus. videlicet.

Prima dicitur infidelitas.
Secūda desperabilitas.
Tertia dicitur horribilitas.
Quarta dicitur difficultas.
Quinta dicitur exemplaritas.
Sexta dicitur delectabilitas.
Septima dicitur timiditas.
Octaua presumptuositas.
Nona dicitur longanimitas.

Prima ergo cathena magna ꝛ terribilis est infidelitas. Mirari enī soleo tantam diuersitatem hominū tam diuersimode operantiū. Quidam enī bene: quidā melius: quidam vero optime: quidā male: aliqui peius: nōnulli pessime opantur. Sed finaliter īuenio ꝙ ista diuersitas nō causatur nisi ex defectu: aut a diuersitate fidei. Et ꝙuis dicāt oēs se credere: non tamen oēs illa que credunt considerant ꝛ inuestigāt. Qꝫ autē hoc sit verū ꝓbat primo p rōnem. Secūdo per auctoritatē. Tertio p exēplū. Primo p rōnem. sic. Sentētia ē Ari. in principio de sensu ꝛ sensato. Nihil ē ī itellectu quin pri⁹ fuerit ī sensu. Qꝺ si per intellectū nō cognoscitur: nec per voluntatē amat. sicut ipse ait ī 3. de anima. Uoluntas nō fertur nisi in pcognitum. Et Aug⁹. x. de trini. c. i. ait. Firmissime nouimus nō nisi nota amari posse. Qꝫ si non amatur: nec ēt ꝓpter illud aliquid boni opatur. Si ergo volumus bn̄ agere ꝛ in virtutibus insudare: necesse ē bonum ꝛ premiū ꝓpter quod opamur cognoscere: quia finis mouet operantē ad agendū. z. phisicorum. Sed ipsū bonū supernū: ꝛ felicitatem eternaꝫ non possumus nāliter cognoscere.

ergo necesse est vt supnaturaliter cognosca mus. ⁊ hoc est per fidē. Quanta ergo erit fi des: tanta erit cognitio: quāta erit cognitio: tanta erit affectio: ⁊ quanta erit affectio: tā ta erit virtutis opatio. ergo de primo ad vl timū quanta erit fides. tanta erit operatio. Rursus ꝑ eandē rōnem penaꝫ eternā ma lū esse acerbissimū nāliter cognoscere non possumus: ergo supnaturalit̄ per fidem. Si ergo volumus peccata deuitare: necesse ē penaꝫ ad quā pctā inducūt nos cognoscere Et tanta erit peccati deuitatio. quanta erit pene cognitio. Si ergo nō ē nisi ꝑ fidē: quā ta erit fides: tanta erit peccatoꝝ deuitatio ⁊ oditio. Per hanc ergo rōneꝫ pꝫ opa bona ⁊ mala procedere a ꝓfectu ⁊ defectu fidei. Secundo hoc idē probat̄ per auctoritateꝫ Augu. d. Fides mensurat actiones. Et per illud Lact. 2. diuinarū institutionū aduer sus gētes circa principiuꝫ. Nū dū existimāt nulli deo nos esse cure: aut post mortē nihil esse futuros: totos se libidinibus adijciunt. Et dum licere sibi putant hauriendis volu luptatibus scienter incūbūt: per quas īpru dentes laqueos mortis incurrūt. Ignorāt enim q̄ sit hoīs ratio: quā si tenere vellēt in primis deū suū agnoscerēt: virtutē iusticiā ꝗꝫ sequerent̄: frenis figmētis aīas suas non substernerēt ⁊ mortiferas libidinū suauitates nō appeterēt. hec ille. Probat̄ etiā auctori tate sacre scripture. Et Primo Moysi di centis Numeri. 20. Quia nō credidistis mi hi vt sanctificaretis me corā filiis israel. nō introducetis hos populos in terrā quaꝫ da bo eis. Itē. 2. Paralipomenon. 16. Prebet fortitudinē his qui corde perfecto credūt in eū. Et Tobie. 2. Uitā illaꝫ expectamꝰ: quā dominus daturus ē his qui fideꝫ suā nunꝗꝫ mutant ab eo. Et Esa. 6. Si non credideris nō ꝑmanebis: quia in peccatum rues. Ideo dicit̄ Abachuc. 2. Iustus in fide sua viuit. i. bn̄ opatur. Preterea dicit̄ Math. 9. ⁊ Lu. 6. Cōfide filia: fides tua te saluam fecit. Et Math. 9. Secundum fidē vestram fiat vo bis. Et. 15. O mulier magna est fides tua: fi at tibi sicut vis. Et Mar. 9. Omnia possi bilia sunt credenti: etiam maxima ⁊ ardua. Et Ioh. 3. Qui credit in euꝫ non iudicatur: qui vero non credit iam iudicatus ē. Et ite rum. Qui credit in filium dei habet vitam eternam: qui autem incredulus est filio nō videbit vitam eternaꝫ: sed ira dei manet su per eum. Item Paulus magnificat fidē no stram dicens Ro. i. Gratias ago deo: quia fides nostra annunciabitur vniuerso mun do. Et Ro. 10. c. Corde enī creditur ad iusti ciā: ore aūt confessio fit ad salutem. Dicit. n. scriptura. Omnis qui credit in illū non con fundetur. Et. 2. ad Cor. 12. ait. Si estis in fi de xp̄i vos ꝓbate per opera. Et ad Gal. 2. Nullus iustificat̄ ex operibus legis nisi ꝑ fi dem. Et ad Eph. 2. Gratia saluati estis per fidē. Et. 6. In oībus sumentes scutū fidei: vt possitis omnia tela nequissimi ignea ex tinguere. Item Heb. xi. Lapidati sūt: secti sunt: temptati sunt: in occisione gladii mor tui sunt. Circuierunt in melotis: ⁊ in pellibꝰ caprinis egentes: angustiati: afflicti: quibꝰ dignus non erat mundus. Et hec omnia ꝓ pter fidem. Item Iac. 2. Quid proderit fra tres si fidem quis dicat se habere opera au teꝫ non habeat? Nunquid fides poterit sal uare eum? Item. i. Ioh. 5. c. Hec est victo ria que vincit mundum fides nostra. Pa tent ergo predicta per auctoritates.

¶ Tertio probatur per exemplū. Ponatur ꝙ qui dam transeat per viam. ⁊ occurrat ei vnus amicus eius dicēs: ne transeas vlteriꝰ: quo niam inimici tui prope parati sunt cum gla diis interficere te. Ille autem si credet au fugiet: si auteꝫ transierit interficietur. Sic enim nobis euenit per viam peccatorū trā seuntibus. Uenerunt prophete: martyres. ⁊ apostoli: demum ipse christus nobis ami cissimus: ⁊ clamauerunt omnibus peccato ribus dicentes. Ne transeatis o superbi ꝑ viam superbie. O auari per viam auaritie. q̄a inimicus vester diabolus interficiet vos . i. ducet vos ad infernum in illas tenebras exteriores. Quare ergo nō fugimus? Qua re istam viam nō deuitamus? Nō ob aliud quia non credimus.

¶ Rursus ponatur ꝙ vnus cupidus ⁊ auarus querens ditari nū cios habeat dicentes sibi. Perge ad illam ciuitatem: et multas pecunias lucraberis. Nunquid si credet non ibit? immo cursu

velocissimo z non tardabit. Sic nobis euenit naturaliter desiderantibus felicitatem Quibus dictuz ē solum felicitatez eē i alia vita: z ibi sūmū bonū adesse. Nō ergo ob aliam causā euenit: ut illud summū bonum totū cōtemnatur: nisi quia ānūciātib⁹ non credim⁹. Et sic pz predicta conclusio p rationē: per auctoritatē. z per exēplū. Si autē quereretur a me: propter quid fidei nr̄e tantis signis approbate nō credit hominuz multitudo maxima: dicerē cupiditatem et inordinatā terrenoꝝ affectionem huius rei solaz cāz esse: probando sententiam meam per auctoritatem Lactantii in. li. 7. diuinarum institutionuz aduersus gentes. Interī necessariū puto admonere lectores: ꝙ hec nostra que tradimus praue uitiosēqz mentes: aut omnino nō intelligēt. Ebetatur. n. acies eorum terrenis cupiditatibus que sēsus omnes grauant: imbecillesq3 reddunt. Aut etiā si itelligent: dissimulabunt tamen z hec vera esse nolēt: quia trahuntur a vitiis: z scientes suis malis fauēt quoruz suauitate capiūtur: z ṽtutis viam deserūt cuius acerbitate offenduntur. Nā quia auaricia z opum inexplebili quadam siti flagrāt quia non pñt venditis aut dilargitis que amāt tenui cultu uitam degere sine dubio malunt id esse fictum: quo desideriis suis renunciare coguntur. Item qui libidinum stimulis incitati: ut ait poeta. in furias ignem ꝗ ruūt utiqz icredibilia nos asserere dicūt quia vulnerant aures eorum precepta continentie que illos a uoluptatibus suis prohibēt qbus animam suam cum corpore ad iudicauerunt. Qui vero ambitione inflati: aut amore potentie inflammati omne studium suum ad acquirendos honores contulerūt. nec si solem ipsū in manibus gestem⁹ fidem accōmodabunt ei doctrine que illos iubet omni potentia z honore contempto: humiles viuere: atqz ita humiles ut accipere iniuriam possint z referre nolint si acceperint. Hi sunt homines: qui cōtra veritatē clausis oculis quoq̄ mō latrāt. Qui autem sani erunt. i. non ita vitiis immersi ut insanabiles sint z credent his libent̄ attendent z quecunqz dicimus aperta plana z simplicia: z quod maxime op⁹ est vera z inexpugnabilia illis videbuntur. Nemo uirtuti fauet nisi qui sequi potest. Sequi autem non facile est omnibus. Hi possunt quos paupertas z rerum exigentia exercuit: z virtutis capaces efficit. Hec ille. Et sic habem⁹ primā cathenam. Cōtra istam cathenā ad ipsā totaliter dissoluendam duplici malleo laborabim⁹. s. rationis z exēplaritatis. Primo malleo rationis. Presupponatur ergo res omnes creatas habuisse principium: et mundū eē factum: ut dicit phs. z. methauro. z in. i. de celo z mundo: sed non ab alio: nisi ab ipso deo. Nam per hanc cognitionē venim⁹ in cognitionem veri dei: sicut ꝓbat Ar. 8. phi. Primo via cause efficiētis Quia est deuenire ad vnā causam que ē causa vltima omnium z non habeat causam supra se: quia aliter esset processus in infinitum: quod a nullo ꝯceditur Secundo uia mot⁹ quia nihil mouetur a seipso. Et itellige hic moueri educi de potentia ad actū. Est ergo deuenire ad unuz imobile: quod faciat oīa moueri. Et iste ē de⁹: de q̄ dicit Boeti⁹ O qui ꝑpetua mūdū ratione gubernas. Terrarum celiq3 sator: qui tempus ab euo Ire iubes: stabilisq3 manes dans cuncta moueri. Nota ergo ꝙ iste de⁹ ē sūma sapientia z itelligentia: z iō oīa fecit ꝓpter aliquē finem: quia omnis agens ẜm rationem agit ꝓpter finem: ut dicit phs. z. phi. z. z. de aīa Si q̄. q̄ramus quare fecit elementa z fructus terre: z oīa alia animalia: Nō ob aliud nisi ut ostēderet suā potētiā: z ad hominis vtilitatē qui eis vtit̄ ut patet. Propter qꝺ dicit Ar. i. z. phi. z in. z. ꝺ aīa. Finis quodā modo omnium ē homo. Et ex hoc sequitur hominē esse nobiliorē omniū rerū naturaliū ꝓpter ipsū factarū. Rursus si q̄rat̄ q̄re fecit hominē: z uelim⁹ dicere ꝙ ad hoc solū ut i hac uita comedat z bibat: z viuat: z finaliter moriatur: ut videmus p experiētiā z vlteri⁹ nō sit de ipso memoria: sequeretur hoc falsissimū icōueniens: terram et arbores: z etiā elemēta z bestias. nobiliores eē ipo homine. Et qa hoc ē icōueniēs: z nullaten⁹ veꝝ: z cōtra omnē philosophiā naturalē: q̄ vult finem nobiliorē esse his que sunt

ad finem ordinata. vt ait. Ari. z. phiſicoꝝ. ideo oportet concludere finē noſtrū eſſe alibi. ideſt ĩ vita futura: ⁊ hominez futuruz eē immortalez ⁊ perpetuum: qa fruſtra aliter eēt conditus a deo: ⁊ ſic de ceteris creaturis maior cura fuiſſet deo ꝙ̄ de nobis rōnabilibus. quod falſū eſt. Et hec oīa trahūtur ab illo pulcherrimo tex. Lact. in. 7. li. diuinarum inſtitutionū: qui ait. Quis. n. taz inept⁹ taz ocioſus: ut aggrediat̄ aliquid facere fruſtra: ex q̊ nullā vtilitatē: nullūq; cōmodum ſperet? Qui domum edificat: nō ideo edificat vt tm̄ domus ſit: ſed vt in ea poſſit habitari. Qui nauem fabricat: nō ideo aſſumit operam vt tm̄ nauis appareat: ſed vt in ea nauigetur. Itē qui vas aliquod inſtituit ac format: non propter illud facit vt tm̄ feciſſe videatur: ſed vt vas illud effectū capiat aliquod neceſſariū. Sic ⁊ cetera quecūqz fiūt nō vtiqz ĩ ſupuacuū: ſʒ ad vſus aliquos vtiles laborātur. Mundus ergo a deo factus eſt non vtiqz propter ipſū mundum. Nō eiz calore ſolis aut lune: aut aſpiratione ventoruz. aut humore imbriū aut alimonia frugū cuz ſenſu careat indiget. Sed nec illud quidem dici poteſt ꝙ deus per ſeipſum fecerit mundum: qm̄ poteſt eſſe ſine mundo ſicut fuit antea: ⁊ his omnibus que in eo ſunt queq; generant̄ deus ipſe nō vtitur. Apparet ergo animantium cauſa mundum eſſe conſtitutum: quoniam rebus his quibus cōſtat animantes fruūtur: que vt viuere ⁊ conſtare poſſint omnia his neceſſaria temporibus certis ſubminiſtrātur. Rurſus ceteros animantes cauſa hominis eſſe factos: ex eo claruz ē ꝙ homini ſeruiunt: ⁊ tutele eius: atq; vſibus data ſunt. ⁊ infra. Sicut ergo mundum nō propter ſe deus fecit: quia eius cōmodis non indiget: ſed propter hominē qui eo vtitur: Ita hominē non propter ſe. Que vtilitas deo in homine inquit Epicuruſ: vt eum propter ſe faceret? ſ. vt eſſet qui opera eius intelligeret: qui prouidentiam diſponēdi: rationez faciendi: virtutem conſumandi ⁊ ſenſu admirari: ⁊ voce proloqui poſſet.

¶ Quorum oīum ſūma hec eſt vt deuz colat Is eñi colit qui eū intelligit. Is artifex rerū oīum. Is verū patrem ſuum debita veneratione proſequitur: q virtutem maieſtatis eius de ſuorū operū inuentiōe: inceptione: pfectione: metit̄. Quod plani⁹ argumētum proferri poteſt: ⁊ munduz hominis: et hoīem ſui cauſa deū feciſſe: ꝙ̄ ꝙ omnib⁹ ex animantibus ſolus ita formatus ē: vt oculi ad celuz directi: facies ad deū ſpectās: vultus ſuo cuz parente coīs ſit: videaturq; hominem deus quaſi porrecta manu adleuatuz ad contemplationem ſui excitaſſe: hec ille. Secundo malleo exemplaritatis diſſoluenda eſt hec cathena diabolica: Naz vidēmus p experientiaz tot et tanta miracula eſſe facta: que nō niſi per deū fieri potuerūt. Vñ Ri. i. 4. de trinitate ait. Dñe ſi decepti ſum⁹ nō niſi p te decepti ſum⁹. Nā tātis ſignis firmata ſt. q: nō niſi p te fieri potuerūt. Et hoc probat̄ p Ari. in poſtpredicamētis. q dicit ꝙ a priuatiōe ad habitū nō ē regreſſuſ p naturaz. Si ergo homo priuatus eſt viſu. nō poteſt illuminari niſi per opus ſupernaturale ⁊ diuinū. Similiter mortuus nō poteſt reſuſcitari niſi per miraculuz. Quare ḡ dubitam⁹ fidei credere: ⁊ ei totaliter adherere: cū ſit tot et tantis miraculis ꝓbata et confirmata? Q ſi dixeris miracula facta non eſſe. Reſpondet Aug⁹. zz. de ciui. dei. dicēs: Si iſta miracula facta eſſe nō credūt vnū grande nobis miraculū fuit: ꝙ iam ſine vllis miraculis tot⁹ mund⁹ credidit. Qd̄ ſimiliter dici poteſt de miraculis dieb⁹ noſtris factis per inclytuz confeſſorem Antoniuz paduanū noſtrum: que tot ⁊ tanta fuerunt: vt vehementez ſtuporem toti mundo induxerint. O fides ſancta o fides catholica. o fides ortodoxa. o fides roborata. qſ dubitet amplius tibi credere? Certe nullus niſi a ſenſu ⁊ ratione alienatus. Nā miracula tot facta vidimus: audiuimus: palpauimus que nullatenus negare poſſumus. Que ſi qdā veneno ſerpentino negabunt vnuz grāde miraculum miraculoꝝ eſt: ꝙ totus mūdus: vt ita loquar pedibus vnius pauperis fratris mortui proſternit̄ ⁊ inclinatur. Ipſū adorāt reges: domini: prelati: ⁊ ſummi pontifices. Credamus ergo indubitanter: ⁊ credendo amemus: ⁊ amando deo fidelit̄ ſuiamus ⁊ finaliter ſalui erimuſ. Et ſic patet pri

ma cathena.

Secunda cathena vocatur despera
bilitas. Nam hec est cõsuetudo de
monis ex fallacia sua: vt ãteq̃ pec/
catores peccẽt eis suggerat deũ esse miseri
cordẽ. Sed postq̃ peccauerint suggerit ipz
esse crudelẽ: vt sic desperando de misericor
dia dei: nunq̃ peniteant. Sicut fecit Cayn
homicida q dixit Geñ. 4. Maior ẽ iniqtas
mea q̃ vt veniã merear. Idcirco Salomõ
ait pṽ. 18. impius cum in profunduz pecca/
torum venerit contemnit. s. veniaz. Item in
psona iniquoruz dicit Hiere. 18. c. Fact⁹ ẽ
dolor meus perpetuus: ⁊ plaga mea renuit
curari. Sicut fecit Iudas Math. 27. Abie
ctis argenteis in templo laqueo se suspen/
dit. Et ex hoc sequitur illud malum: q2 ruũt
de peccato in peccatum: ⁊ in dies efficiũtur
deteriores. iuxta illud ad Eph. 4. Desperã/
tes semetipsos tradiderũt impudicitie ĩ ope
rationem imũdicie omnis in auariciaz. Sz
cathena ista facile disrumpitur auctoritate
scripture: ⁊ exemplo. Nam omnis scriptu/
ra clamat q deus est misericors. Inter alia
Salomon ait Eccl. 2. c. Pius et misericors
est dñs ⁊ remittit in die tribulatiõis pecca/
ta. Et idem. 17. c. Magna est misericordia
dei ⁊ propitiatio eius cõuertentibus ad se.
Item. 18. Quis adijciet enarrare misericor
diaz dei? Itez Joel. 2. Cõuertimini ad me
in toto corde vestro ⁊c̃. et infra. Et conuer/
timini ad dominũ deuz vestrum: quoniam
benignus ⁊ misericors est: patiens et multe
misericordie ⁊ prestabilis sup malicia. Itez
ps. 29. Audiuit dñs ⁊ misertus est mei. Et
in pluribus alijs locis: ita q videtur scriptu
ra nõ aliud facere q̃ preconiçare miseri cor
diam dei. O peccator indurate. o peccator
obstiate: quare ergo desperas? Quare nõ
cõuerteris ad dñm: quia dñs semper ẽ pa/
ratus te recipere ⁊ acceptare? Noli g̃ cre/
dere diabolo: quia dicit deũ esse crudelez:
quia certe vult te decipere: ⁊ in eternuz te
damnare ⁊c̃. Secũdo destruitur exemplo
qm̃ null⁹ vnq̃ cõuersus ẽ ad deũ. ⁊ ab eo re
pulsus est sine misericordia. Patet de latro
ne. Patz de adultera: seu de peccatrice de
prehensa in adulterio: ⁊ in alijs de quib⁹ di/
cit Bern̄. in sermone. 22. super Can. canti.
¶ Omnino propter mansuetudinem que de
te predicatur currem⁹ ad te dñe ihu audiẽ
tes q non spernis pauperem peccatorem.
Non horruisti confitentem latronem: nõ la
chrymantem peccatricem: nõ deprehensaz
in adulterio: non supplicantẽ publicanũ: nõ
negantem discipulum: non persecutorẽ di/
scipuloruz. Certe in odorem horum vnguẽ
toꝝ tuoꝝ currem⁹. Quid g̊ dubitatis o pec
catores scelerati ad illũ pijssimũ recurrere
qui tante est misericordie. vt oẽs velit sal/
uos facere ⁊ propter hoc voluit filium suũ
carnem assumere: ⁊ demum sanguinẽ suuz
preciosissimuz effũdere. Et ideo ille barba/
tus Hieronymus in epistola ad Sabianuz
exhortatoria ad penitentiaz dicit. Samuel
quondam lugebat Saulem quia penitue/
rat q vnxisset eũ regem sup israel ⁊c̃. vsq̃
ibi. cui omnia clementa seruirent.

Tertia cathena dicitur horribilitas
satisfaciendi. Et voco satisfactionẽ
pro restitutione fame: pro recon/
ciliatione inimicorum: pro remissione iniu/
riarũ. pro obseruatione votorũ: pro execu/
tione testamentoruz: p euitatione peccato
rum: necnõ excisione causarũ eorundẽ. iux
ta illud Aug⁹. de penitẽtia. di. 3. circa princi
pium. Satisfactio est peccatorũ causas ex/
cidere: nec eorũ suggestionibus aditum in/
dulgere. Sed omnia ista horrent facere pec
catores. Confitent̃ nanq̃ ⁊ cõicãt: sz nũq̃ re
stituũt nũq̃ inimicis recõciliant̃: nũq̃ occa
siones peccãdi deuitãt: ⁊ sic eternalit̃ puniũ
tur et dãnantur. Hec ẽ cathena ferrea: hec
ẽ cathena plumbea: hec ẽ molla grauis ad
collũ petõris demergens ad profundũ ĩfer/
ni. Exclama g̊ ad vsurarios: ad auaros: ad
predatores: ⁊ ad omnes substantias alioruz
rapientes siue p malos contractus: siue per
falsam setentiã: siue p falsam aduocationez
siue per aliquẽ aliũ modum proximũ dãni
ficauerũt: vt restituant: quia aliter non re/
mittitur peccatũ nisi restituat̃ male ablatũ
extra de reg. iur. li. 6. ⁊. 14. q. 6. c. si res. ⁊ est
Aug⁹. ĩ epl̃a. 2. ad Macedoniũ. Hec audi/
re horrent: ista aures eorũ offendunt: nulla/
tenus satisfacere volunt. Sed heu heu ista

cathena diabolica quantos damnauit: quã tos ligat ⁊ ligauit: quantos ĩ baratrũ inferni demersit? Non eiꝫ ille errauit: qui dixit: Pecunie oĩa obediũt. Propterea spiritus scũs Baruch.3. testatur omnes istos eẽ dãnatos.d. Ubi sunt qui argentum thesaurizant: et aurum in quo confidunt homines? Rñdit. Ad inferna. Ad inferna oẽs descenderunt. Dorrent etiã multe mulieres vane amouere a se supfluas vanitates: superflua iocalia: ⁊ adulterinos capillos: vel alienos: diabolica fomenta ⁊ reliqua silia que oĩo si penitere volũt relinquere oportet. Dorrent partiales renũciare ptialitatibus: indulgere inimicis: remittere iniurias. que tñ facere obligantur. Dorrẽt detractores restituere famã quã iniuste tulerunt: qui tamẽ non absolui debent nec possunt nisi hoc faciãt. Istis omnibꝰ cathenis ferreis profecto ita ligati sunt: vt pnĩa eorum vana sit ⁊ vacua: nec ꝯñter potest eẽ deo grata ⁊ accepta. Cõtra quã cathenã solus vnus malleus pficit: q cõtinet in his ṽbis Diero. Tpale eniꝫ est qđ delectat: eternũ vero qđ cruciat. Ecce cõsidera ergo ga gaudium qđ habes de oĩbus supradictis tpale esse ⁊ instantaneum: ⁊ oĩo transitoriũ: penaꝫ ṽo nisi satisfacias: vt predictum ẽ futurã esse perpetuã ⁊ eternaꝫ firmiter crede. Quis enĩ tam ignarus tamq̃ insipiens ẽ: ut modicũ qd eligat habere gaudij ⁊ delectatiõis: infinitas ṽo penas ⁊ eterna supplicia sustinere velit? O magna huꝰ mentis alienatio: q̃ nõ considerat illud euãgelicum dictuꝫ. Quid enĩ prodest hoĩ si vniuersũ mũdũ lucretur. aĩe vero sue detrimẽtũ patiat? Math.16. Et sic pꝫ tertia cathena.

Quarta cathena vocat̃ difficultas. Suggerit diabolus maxie menti peccatoris: q̃ nullatenꝰ a peccatis resurgat: nec in bonũ pficiat: qa hoc est difficile: ⁊ quodãmodo impossibile. Ad quam cathenaꝫ dissoluendam ⁊ facilitatis nostre ad bonũ ppalandam ⁊ demonstrandã mouetur quedaꝫ pulchra questio. Si deꝰ creaturaꝫ premiat sola bona volũtate absq̃ opibus: ⁊ si necesse ẽ bona opatio adiuncta voluntati. Oritur ergo ista questio ex auctoritatibus sibiinuicem ꝯtrarijs. Ab vna enim pte probat̃ q̃ non. Naꝫ dicit Berñ. in li. de libero ar. Intẽtio sufficit ad meritum: bona actio requiritur ad exempluꝫ. ergo videtur q̃ quantum ad meritũ vite eterne nõ sit necessaria bonitas actionis exterioris. Item super ps. Dixi cõfitebor. ⁊c̃. dicit glo. Uotum pro opatione iudicatur. Confirmat hoc Gregꝰ super Math. i omel. d. Non est vacua manus a munere cuꝫ archa cordis repleta fuerit bona voluntate. Itẽ habet̃ ad hoc tex. ex. de sen. exco. c. cuꝫ voluntate. in glo. que dicit. Amplius respicit deus ad corda et ad spontaneas voluntates q̃ ad actus. Adiungitur tex. 14. q. 6. c. vlti. Furtũ autẽ non tã in quantitate rei q̃ in affectu furantis considerator. Et ĩ eo. c. Dieroꝰ ait. Non enĩ qđ furto ablatũ est: sed mens furantis attenditur. Et. 15. q. 6. c. i. Amplius respicit deus ad cogitatiões ⁊ spontaneas voluntates q̃ ad actus. Et. 22. q. 5. c. qui periurare. Qui periurare paratus est: anteq̃ periuret piurus esse videt̃: quia deus ex opibus nõ iudicat: sed ex cogitationibus: ⁊ ex corde. 24. q. i. c. odi. Etsi holocausta obtulerit: vt ieiunare: elemosynas dare: pudicitiã seruare: que sũt vere holocausta: non vere ea suscipit deus. Nam nõ sacrificiorũ magnitudineꝫ: sꝫ offerentiũ merita causasq̃ diiudicat. Unde ⁊ vidua q̃ in corbona duo minuta miserat omnibus a saluatore prefertur. 42. dis. in. c. periculose. ⁊ i. c. in quacunq̃. ⁊ i. c. cõuertimini. vbi dr̃. Uoluntas p facto reputat̃. Iteꝫ vt auctoritas testat̃: volũtas remuneratur nõ manus. Probat̃ etiã vna rõne sic. Mereri vitaꝫ eternã ẽ in ptãte nr̃a. opa aũt exteriora nõ sũt in ptãte nostra. ergo ista nõ sunt necessaria ad merendũ. Sed ex alia pte arguitur q̃ sic. Et pͦ p tex. Ambr. in li. de offi. transũptiue vero. 26. di. c. non satis. Nõ satis ẽ bñ velle: nisi sit ⁊ bene facere. Et Iac. 2. Fidꝭ sine operibus mortua est. Et Ioh. 8. Si filij Abrahe estis opa Abrahe facite. Et Mat. 3. Oĩs arbor que non facit fructum bonuꝫ excidetur. ⁊ in ignẽ mittet̃. Et. 2. ad thesal. 3. c. Audiuimus quosdam inter vos inquiete ambulare nihil opantes: quasi diceret: male facitis. Et. 2. Petri. i. c. Satagite vt per bona opa vestrãꝫ certaꝫ vocationem ⁊

electionē faciatis. Ex quib⁹ oībus videtur concludi necessaria esse opera cū bona voluntate ad meritum uite eterne. Qđ etiam ꝓbat̄ vna ratione: quia si intentio ⁊ voluntas sola sufficeret ad meritū: facillimū esset mereri uitaꝫ eternā: qđ ē cōtra saluatorem d. Math. 7. Arta ē uia que ducit ad uitam Ex his ergo ꝯtrarietatib⁹ oritur ista questio. Ad quā respōdetur ſm Alex. de ales ī .2. parte sue sūme. ⁊ Boñ ī. 2. di. 4. arti. i. q. 3. ꝙ duob⁹ modis loqui possumus de operibus bonis. Aut de illis que sunt de superogatione. Aut de illis que sunt de obligatione. De primis dico volūtatem non esse sine merito: īmo p̄miari etiam si sit facultas ad opandū. Et nota ꝙ si in his esset īpossibilitas tātū meretur bona uolūtas quantum si ei esset adiuncta bona operatio cuꝫ facultate possibilitatis. Et hoc est veruꝫ de premio essētiali: non tamen de accidentali. ¶ Nam mulier nupta desiderās esse uirgineꝫ: q̄uis istud desideriuꝫ premietur p̄mio essentiali: tamen nō de aureola ⁊ accidentali premio Similit̄ dici pōt de martyrio: ⁊ de aliis opibus superogationis. De illis ṽo operibus q̄ sunt de obligatione dicēdū ē ꝙ aut ille qui habet bonam ītentioneꝫ hꝫ facultatem bñ operādi: aut non. Si non habet facultatem sed bonā voluntatem ⁊ rectā ītētionē tunc plenitudo sola volūtatis sufficit ei ad meritū vite absq̄ exteriori opere. Et sic hñt intelligi omnes ille auctoritates et rationes que primo fuerunt adducte. Si autē adsit facultas ⁊ potestas: intentio nō pōt sufficere ad meritū absq̄ opere. Et hoc ꝓbatur ratione auctoritate: ⁊ exēplo. ¶ Primo h̄ ꝓbat̄ trib⁹ rōnib⁹ ſm Boñ. vbi s. p̊ pp diuinorū mādatoꝝ obligationē. 2° pp ṽtutis ꝑfectionē. 3° ꝓpter voluntatis cōpletionem. Primo ꝓpter diuinorum mādatorū obligationem. Quia diui mādati obligatio facit: ut ītētio sine operib⁹ nō sufficiat cū se offert opportunitas ⁊ facultas. Mandata eñi dei nō solū obligāt ad volendū: sꝫ etiā ad faciendū. Vñ Hieronym⁹ ad Eusto. ait. Eterna vita nō nisi ꝑ diuorū mādatoꝝ obseruationē acqritur. Et veritas ī euāgelio Math. 19. Si vis ad uitam īgredi serua mandata.

¶ 2° ꝓpter virtutis ꝑfectionē: q̄a uirtus est vltimū potētie: ⁊ ideo eleuat potētiā ad aliquid magnū ⁊ arduum. Potētie aūt aīe ñ habēt suā operationē siue ꝑfectionē cōpletā: nisi exeāt ī opera sibi debita: quando adest facultas: ⁊ libertas: atq̄ opportunitas. Ut .n. ait. Ar. in. 2. ethi. ad perfectionē ṽtutis tria requiruntur. scire. velle. ⁊ operari: 3° ꝓpter voluntatis cōpletionē. Quoniam plena voluntas ponit effectū si adsit facultas. Alioquin nō dicit̄ homo plene aliquid velle: si non facit cū possit: sed semiplene et pigre. ¶ Secundo ꝓbatur ꝑ auctoritates. Nam Aug⁹ dicit in sermone de dedicatiōe templi. Sicut enim malis operib⁹ q̄si q̄busdaꝫ seris ac vectibus vite nobis ianua clauditur. ita absq̄ dubio bonis operib⁹ aperitur. Et .i. Joh. 3. Filioli mei: ñ diligam⁹ verbo neq̄ ligua: sꝫ opere ⁊ ṽitate Itē Greg⁹ ī quadā omel. pēth. ait. Amor dī nūq̄ ē ociosus. Operatur eñi magna si est. Si auteꝫ operari negligit amor nō est. Ergo si nō adsunt opera nō ē uer⁹ amor. Probatur etiaꝫ hoc per euangelium Math. 25. Esuriui et non dedistis mihi mādūcare ⁊c. dicit dominus reprobis: ⁊ ꝓpter hoc feret sententiaꝫ damnationis cōtra eos. Si ergo ꝓpter defectum bonorum opeꝝ quis damnabitur: g̊ propter bonoꝝ operū opationē qs saluabitur. ergo opera necessaria sunt ad meritum semper ītelligēdo cū adest facultas et opportunitas. Et sic ītelligūtur oēs ille auctoritates secūdario adducte. ¶ Tertio ꝓbatur ꝑ exēplū. Certe amiciores deo fuerunt Petrus et Paulus ⁊ reliq apostoli q̄ q̄libꝫ nostrū. Si ergo ipsi coronati sūt ꝑ opa bona. patet etiā ꝙ nos sine operib⁹ a deo non coronabimur. Et hoc specialiter ondit dñs Petro passionē fugienti: cui apparēs ī via dixit vado romā iterum crucifigi. Uidem⁹ etiam per experientiam homines mortales ꝓpter lucra tp̄alia vehementer laborare ⁊ insudare. Quare g̊ nos tedere debet ꝓpter illā sūmā felicitatē: vbi omne gaudium: oīs iocūditas: omnes diuitie: omnis pulchritudo reperitur: vigilare: laborare: necnō virtutibus abundare: Nam beatus Ber. de quintaualle ordinis minorum primus post

ſanctum Franciſcū. dum ſtaret ī choro ad miſſā ⁊ leuaretur corpus: chriſti cecidit ī extaſi: vſq; ad nonas. deinde conſurgens clamauit ad fratres: O fratres mei: agamus bonum: pluries hoc replicans: nec poterat iſta dicēs ſaturari. Et de hoc reddens rationē ſubiungebat: O quanta gloria. o quāta beatitudo. o quanta iocunditas bene operantibus ꝑparata eſt. Agamus ergo bonū: q; cetera omnia dimittimus: ſola bona opa nobiſcū portamꝰ: Dicēte Joh. in Apoc. 14. Opa. n. illoꝝ ſequūt̄ illoſ. ⁊ ſic pꝫ 4.ª catena.

Quinta cathena vocatur exemplaritas. Quid enī dicit diabolus ī corde hominū ſeculari ūī peccatis exiſtentiū: ut in ipſis ꝑmaneant nec ꝑ ucrā penitentiam reſurgant niſi illud qđ vulgus cōmunit̄ dicit: Pctā nō ſūt ita grauia ut ꝑdicatur: diabolus non ē ita turpis ut pingitur Et ut iſtis magis adhereant āte oculos eorū ponit exempla alioꝝ. ſ. doctoꝝ: ſuperiorum: ſacerdotum ⁊ religioſorum. Et iſto modo ligat animas: adeo ut totꝰ mūdus ſic ligatus pereat. O cathena terribilis: tu es illa que ut ita loquar deum impaſſibilē lachrymari facis. ⁊ plorare: ⁊ ꝑ os ſui cātoris exclamare: ⁊ dicere. Factus ſū tāq; vas ꝑditū: i. perforatū qđ ab vna parte capit. ab alia ꝑdit. Et ſubiungit rōnē dicēns. Qm̄ audiui uitupationē multorū cōmorātiū ī circuitu. Jn circuitu enī cōmorātur homines mūdani: auari luxurioſi: ⁊ reliq peccatores: qui clamāt ⁊ dicūt. Si licꝫ doctoribꝰ qui leges noſcūt: ſi ſacerdotibꝰ peccare: ⁊ religioſis q quottidie diuina legūt. q̄re nō etiā nobis? Profecto ſi vera eſſent q̄ ꝑdicāt: non male agerent: nec in uitiis ꝑmanerēt. Et iſtis diabolicis cathenis irretiti. ⁊ in pctīs perſeuerant: ⁊ de peccato in pctm̄ ruunt: ⁊ nunq̄ ꝑ pnīam reſurgūt. Et hec eſt rō maxima quare ſcriptura ita hortatur ad bonū exēpluꝫ: ⁊ uehementer reprehēdit puſillos ſcādalizātes: occaſionem peccādi ꝑſtātes ꝑ maluꝫ exēplum. Qꝫ aūt hortet̄ ad bonū exēplū ꝓbatur. Nam in teſtō veteri dicit̄. Qđ me facere videbitis facite. Judicū. 7. Sit hec mulier in exēplum virtutis ī effrata. Ruth. 4. Hanc tēptationē ꝑmiſit deꝰ euenire illi ſicut ⁊ btō Job: ut poſteris daretur exemplū patientie. Job ſecundo. Exemplo didici diſciplinam. prouer. 24. Florete flores quaſi liliū ⁊ date odorē. ſ. habentes duplicē mūdiciā. ſ. iteriorē ⁊ exteriorē ⁊ quaſi libanus frōdete. ſ. ꝑ bonā famā. Ecc. 39. Jtē ī euāgelio Math. 5. dicitur Nō pōt ciuitas ab. ſup. mon. poſita. neq; ⁊c̄. Et ifra. Sic luceat lux veſtra corā hominibꝰ: ut uideāt veſtra bona opa ⁊ glorificēt patrem veſtrū q in celis ē. Et Luc. xi. Nemo accendit lucernā ⁊ ponit eam ſub modio: ſed ſup cādelabrū: ut luceat oībꝰ qui ī domo ſūt. Et. 12. Sint lumbi veſtri precincti. ⁊ lucerne ardētes ī manibꝰ veſtris. Et Joh. 13. Exēplū enī dedi vobis. ut queādmodū ego feci ita ⁊ uos faciatis. Ad h̄ hortat̄ apl'us. i. ad Cor. xi. d. Jmitatores mei eſtote ſic̄ ⁊ ego xp̄i. Et ad Ro. 12. c. Prouidentes bonū nō ſolum coram deo. ſed etiam corā oībꝰ hōibus. Et 2. ad Cor. 6. Jn oībꝰ exhibeamꝰ noſmetipſos ſic̄ dei miniſtros Et ad Phil. 2. Sitis ſine reprehenſione in medio nationis praue ⁊ ꝑuerſe. iter quos luceatis ſic̄ luminaria ī mūdo. Et ibidē. c. 4. Modeſtia veſtra nota ſit omnibꝰ hominibus. Et. i. ad Theſſal. 4. Rogamus vos fratres ut digne ambuletis ad eos qui foris ſūt. Et. i. ad Thi. 4. Exēplū eſto fideliū ī uerbo: in cōuerſatiōe: ī caritate: in fide et ī caſtitate. Et ad Titū 2. Jn omnibꝰ ꝑbe te exēplū bonorū opeꝝ ī doctrina ⁊ ītegritate. Et Jac. 3. Quis ſapiēs ⁊ diſciplinatꝰ iter vos? oſtendat ex bona cōuerſatione opera ſua ī manſuetudine. Ex qbꝰ oībus apparet q̄ laudabile q̄q; optimū ē īferioribꝰ bonū ꝑbere exēplū. Et ideo eadē ſcriptura reprehēdit ꝑbētes malū exēplū. Naꝫ Moyſes dicit Leuitici. 16. Corā ceco nō ponas offēdiculum. Et Deutº. 27. Maledictus q errare facit cecū in itinere. De his cōquerebat̄ Dauid ī ꝑs. d. Juxta iter ſcādalū poſuerūt mihi. ſ. ꝑ malum exemplum. Hos reprehēdit ſapiens Ecc. 27. Qui laqueum aliis ponit peribit ī illo. Similit̄ Eſa. 3. c. dicit. Peccatum ſuum quaſi ſodoma predicauerūt. Et. 57. ait. Auferte offendicula d̄ medio populi mei. i. mala exempla. Et Ezech. 13. c. Confortaſtis manus impii: ut non reuerteretur

a uia sua mala. Et hoc ꝓpᷣ mala exẽpla. Pro
pterea saluator Math.5. ostẽdit ꝙ̃tũ sit de
testabile aliis ꝑbere malum exemplũ dicẽs
Si oculꝰ tuꝰ scãdalizat te erue eũ ⁊ ꝓijce abs
te: ⁊ si pes tuꝰ ⁊c̃. Et Math.18. Et Marci.
.9.c. Qui scãdalizauerit vnũ de pusillis istis
minimisq̄ ĩ me credũt: expedit ei ut suspẽdat̃
mola asinaria ĩ collo eiꝰ ⁊ demergat̃ ĩ ꝓfũdũ
maris. Ueh mũdo a scãdalis. Et ĩfra. Ueh ãt
homini illi ꝑ quẽ scãdalũ venit. Hos repre/
hendit Pau. ad Ro.14. Noli cibo perdere
illum ꝓ quo mortuus ẽ xp̃s. Pꝛopterea de
seipso dicit ne alios scandalizaret. i. ad Cor.
x. Omnia mihi licẽt. ſꝫ non omnia expediũt
Et. z. ad Cor. xi. Quis scandalizatur ⁊ ego
nõ vroꝛ? Propterea Hieronymꝰ ait. Dimit
tendum ẽ ꝓpter scandaluꝫ oẽ quod preter/
mitti potest. Huius autem mali exẽpli dete
statio nõ ob aliud facta esse creditur: nisi q̄a
inimicus humani generis multos inducit
ad peccãduꝫ ꝓpter malũ exẽplũ. ⁊ maxime
illorũ q̄ bono exẽplo splẽdescere deberent:
necnõ ligatos illos ĩ peccato tenet: ne ꝑ pe/
nitentiam resurgant. Hec ẽ illa cathena ter
ribilis: de qua dictum est. Ad quam dissol/
uẽdam duobus malleis vtemur. ¶ Pꝛimo
dissoluitur sic. Hec est sententia theologo/
rũ: et maxime sci Tho. zᵃ z. q.73. ꝙ magni
tudo peccãtis aggrauat peccatuꝫ. Et hoc ꝓ
batur quatuor rationibus. ¶ Primo: quia
facilius maiores ut doctoꝛes: sacerdotes ⁊
religiosi possũt resistere peccato cũ excedãt
in scientia ⁊ uirtute. Unde Luc. iz. c. dicit̃:
Seruus sciens voluntatem domini sui: ⁊ ñ
faciens plagis vapulabit multis. ¶ Secun
do ꝓpter ingratitudinem: quia omne bonũ
quo quis magnificatur siue sit bonũ tẽpo/
rale: siue spirituale siue sit scientia aut digni
tas: dei beneficium est. cui. s. deo homo sit ĩ/
gratus peccãdo. Et quantũ ad hoc quelibꝫ
maioꝛitas que est ĩ temporalibꝰ bonis aggra
uat peccatum. ¶ Tertio propter specialem
repugnantiam actus peccati ad magnitu/
dinem persone. sicut si princeps iustitiam vi
olet: qui ponitur iusticie custos. magis pec/
cat ꝙ̃ alius ⁊ si sacerdos fornicetur qui casti
tateꝫ vouit: ⁊ alios adhoꝛtari debet. Quar
to propter maluꝫ exemplũ siue scandalum

quiã vt dicit Gregorius ĩ pastorali. In exẽ
plum culpa vehementer ostenditur: quãdo
pro reuerẽtia ordinis peccator honoratur.
ad pluriuꝫ etiam notitiam perueniunt pctã
maiorum: ⁊ magis ea homines indigne fe/
runt: ideo grauiora sunt: ⁊ maiorem penaꝫ
et damnationem habebũt. Si ergo o pecca
tor vides maiores in peccatis ꝑseuerantes:
noli exemplo illorum tu peccare: nec in pec
catis perseuerare: quia et si peccatum eorũ
grauius sit tuo: ⁊ maiori pena dignũ. tuum
tamen propter hoc penã sibi debitã nõ eui/
tabit. Et si cum his in inferno damnaberis
ꝓpter multitudinẽ nõ minus ardebis. ĩmo
magis. Cuius rationem assignat Augusti
nus. z. q. i. c. Multi. Nam non ꝓpterea mi
nus ardebunt: quia cum multis ardebunt:
immo magis. Quia quãto plura in igne sũt
ligna tanto magis inualescit ignis. Propte
rea sapiens. Ecc.7. Non pecces in multitu
dine ciuitatis. Sed peccatoꝛ qui se per ma
iorum exempla defendit hoc non ob aliud
facit: nisi quia a peccato resurgere negligit
⁊ ĩ ipso permanere satagit. Et ideo huiusmo
di effugatio ipsuꝫ non excusabit. iuxta illud
Ecc.3z. Homo peccatoꝛ vitabit correptio
nem: ⁊ secundũ volũtatem suã inueniet cõ/
parationem. ¶ Secundo predicta cathena
sic dissoluitur. Nam si solum essent malum
exemplum prebentes: et non econuerso bo
num conferentes: excusati essent peccato/
res ⁊ si non a toto: tamen a tanto. Quia ḡ
in unoquoqꝫ genere boni ⁊ mali sũt: sequẽ
da sũt bona exempla ⁊ mala euitãda. Pꝛo
pter quod ait Hieronymus ĩ epl̃a ad Celã
tiam. de recto modo viuendi. Ideo timen/
dum est ne quos duces recti huius itineris
habere non credimus: eos comites habea/
mus erroris. Si ergo inueniũtur exempla
que nos per hanc uiã ducãt: ⁊ rectum euã/
gelii tramitem teneant: sequenda sunt. Sin
autem uel deficiant: uel deficere putantur
apostoloruꝫ forma uniuersis posita est. Cla
mat vas electionis Paulus: nos quoqꝫ ad
angustum hoc iter conuocans dicit. Imita
tores mei estote sicut et ego xp̄i. Certe qđ
amplius omnibus est: ipsiꝰ xp̄i relucet exẽ/
plũ: qui in euangelio ait. Uenite ad me oẽs

qui laboratis ⁊ onerati estis. ⁊ ego reficiam vos. tollite iugum meū super vos ⁊ discite a me: q̄a mitis sū ⁊ humilis corde. Si periculosum est imitari illos de quib⁹ dubitas an imitādi sint: hūc certe imitari tutissimū est atq̄ eius vestigia insequi: q̄ dicit. Ego sum via veritas ⁊ vita: Nunq̄ errat imitatio q̄ seq̄tur veritatem. Et infra. Auferātur peccādi feda solatia: nihil omnino agim⁹: q̄ nos p̄ multitudinis exempla defendim⁹: ⁊ ad cōsolationē nostrā aliena sepe mirantes vitia: deesse nobis dicimus quos debeamus seq̄ Ad illius exemplū nitamur quē omnes fatemur imitandum. Atq̄ ideo precipua tibi cura sit legem noscere diuinam: per quam possis quasi p̄sentia cernere exempla sanctorum. hec ille.

Sexta cathena vocat̄ dlectabilitas. Adeo enim in multis caro spiritui dominatur. adeo oblectamentum mundi et carnis ab ipsis amatur ⁊ peccatorū carnis species fantasie imprimitur: adeo diabol⁹ suis deceptionibus super ipsos dominatur: ut quotiens recordantur si penitere volunt: non amplius debere delectari ut hactenus delectati sunt aliam vitam minime esse putantes: in placibilibus huius miserrime vite licet cum offensis multis: ⁊ scelerib⁹ quasi in sua beatitudine conquiescūt Qua de re ne huiusmodi oblectamenta dimittāt: de eorum peccatis penitentiam nō solum sumere renuunt: verum etiam ut mūdo isto gaudeant: de peccato in peccatum ludendo discurrunt. ¶ Ad quam dissoluēdam primo occurrit illud Hieronymi. Facile cōtemnit omnia qui se semper cogitat esse moriturum. Cogitate ergo mortem o iuuenes: sepe horam eius ad mentem reuoluite. q̄a mūdi delectationes toto conamine spernetis. Ad hanc vtiq̄ dissoluendā plurimum valet memoria passionis xp̄i: quod d̄ seipso testatur hieronymus dicens in ep̄la ad Eustochium. Quia impossibile ē ī sensu hominis non irruere motum medullarum calore: ille laudatur: ille predicatur beat⁹ qui statim ut ceperit cogitare interficit cogitatus et allidit eos ad petram. Petra āt erat christus. Et q̄ hoc sit verum ī seipso p̄basse fatetur ibidem dicens. O quotiens in heremo constitutus ⁊c̄. usq̄ ibi. in odorē vnguentorum tuorum curremus.

Septima cathena uocat̄ timiditas. Dicit enī intra se insensatus peccator diabolica suggestione decept⁹ Quid enī p̄dest cōfiteri? Quomodo potero ī bonis inceptis perseuerare: ⁊ a peccato ī futuꝝ me abstinere? Iteꝝ incidā ī illa. ⁊ sic nihil p̄dest pnīa acta: Et sic huiusmodi timiditate cathenat⁹ nō resurgit: Ad quā dissoluēdā mouet̄ vna pulchra q̄stio vtilis ⁊ iaudita. Si peccata semel dimissa p̄ veram penitentiā nō dico falsam: quia sic nō oportet dubitare: possunt redire tam quo ad numerum q̄ quo ad culpam: per sequens peccatū mortale commissum. Probatur primo q̄ sic. per illā parabolam scriptam Math. 18. Ideo assimilatum est regnum celorum homini regi: qui uoluit rationem ponere cū seruis suis. Ubi habetur q̄ rex ille seruum suum inueniens debitorem decem milium talentorum. ⁊c̄. dic totam historiam: Sic ⁊ pater vester celestis faciet vobis si non remiseritis vnusquisq̄ fratri suo de cordibus vestris. Quod nō est aliud dicere: nisi q̄ deus qui nobis penitentibus multa peccata dimisit: et q̄ si nos proximo nos offendēti vtiq̄ non dimittimus: illa eadem peccata ab eo nobis dimissa iterum sunt nobis ab ipso imputata ⁊ punita. q̄a simili est in omnibus aliis peccatis. Quod etiam probatur per Augustinum in libro de baptismo contra donatistas dicentem. Redire dimissa peccata vbi fraterna caritas non est apertissime dominus docet de illo seruo quem cum dominus inuenisset debitorem decem milium talentorum deprecanti omnia dimisit. Ille autem conseruum suum qui ei debebat centum denarios suffocabat. Et cum misericors non fuisset iussit eum dominus reddere quod ei dimiserat. Unde Ambrosius super epistolam ad Ephesios. 5. c. ī glo. ⁊ ponitur a magistro sententiarum ī. 4. di. 20. c. i. vide ibi. Donate inuicem si alter in

alteram peccet: alioquin repetit dimissa. Si eīz in his contemptus fuerit.s. dominus sine dubio reuocabit sententiā per quaz misericordiam dederat. Hoc idem dicit magister in.4.di.22.c.i.ꝛ habetur de pe.d.4.c. cōsiderandū. vbi dicit Gregorius in.4.dialogorꝫ. Ex dictis euāgelicis consistit: ꝙ si non ex corde dimittimus quod i nos delinquit: illud rursum exigitur quod iam nobis per penitētiā dimissuz esse gaudebamꝰ. Sz contra. Oppositūz pz per Aui.3.sue meth. 4.c.qui ait. Quod annihilatū est non reducitur. Sed cū peccatum remittitur annihilatur. ergo ꝛc̄. Exēplū habes de beato Augustino: qui vidit in manu diaboli librū in q̊ scriptum erat ꝙ beatus Augustinus dimiserat confessionez. Qui statim confessus respexit librū ꝛ nihil inuenit scriptum. Similiter de seruo qui fecerat adulteriū cū vxore domini sui: Cuz autem vellet dominus suꝰ per quendam incantatorē certificari: seruꝰ hoc sentiens confessus est peccatū suum: et diabolus interrogatus respondit de hoc se penitus nihil scire. Itē de vxore cuiusdam que cōmisit adulteriū: ꝛ cuz exprobraretur a viro suo. illa prorsus negabat. Tunc dixit vir eius ꝙ si teneret ferrum ignituz in manu sua sine lesione crederet ei. Que cōfessa est peccatum suuz: ꝛ postea deo volente tenuit presente viro ferruz ignitum in manibus suis absqz lesione. Preterea nullū successiue corruptuz potest redire idē numero. aliter duo cōtraria possent esse simul vera: quod est falsum. Non enī hora preterita potest reuerti: nec aliquod prolatū verbū: nec reliqua successiua. Ex his.g̊ cōtrarietatibꝰ oritur p̄dicta questio. Ad quā respondendū est ꝓm sniam doctoris subtilis Joh. Scoti. ī 4.di.22.q.i. ꝙ peccatuz dimissum siue originale: siue veniale: siue mortale idez numero redire nō potest q̄tum ad culpam.i. ꝙ si post penitentiā vnum peccatuz mortale cōmittat̄: propter quod anima damnet̄: soluz de illo punietur: ꝛ nō de alijs.s. per penitentiam dimissis. O penitentia sancta quāta ē bonitas tua: ꝛ efficacia. De qua bene ꝓpheta Ezech.c.18. dicit. Si impius egerit penitentiam ꝛc̄. Et concluditur ꝙ omniuz iniquitatum suarum non recordabor. Ratio huiꝰ positionis est ista: quia secundū sententiam omnium theologoruz in.4. sententiarū dis. 44. vbi loquunt̄ de resurrectiōe nulla res annihilata potest redire eadē numero nisi ꝑ diuinaz potentiam. Tunc sic per sententiā omnium theologoruz in.2. sentētiarum. di. 34. Deus non est causa alicuius peccati. qa hoc non esset facere: sed potiꝰ deficere. Q̄d absurdum est in deo ponere. Unde Augu. in li.83. q̄onum.q.3. Deo auctore non fit homo deterior. Restat ergo ꝙ peccatum per penitentiam dimissuz: ꝛ totaliter annihilatum. aliter redire non potest nisi per diuinā potētiam. Et hoc est impossibile vt probatum est: ergo peccata dimissa non possunt amplius redire. Facienda est ergo penitentia: nec recidiuatio timenda est propter rationem iam dictam. Dicas ergo ad parabolam: ꝛ ad auctoritates iam adductas secundum Ric. vbi supra in responsione primi argumenti: ꝙ pro tanto in illis auctoritatibus peccata dicuntur redire: quia per sequens peccatum culpa grauatur. Si eīz mihi peccanti cōtra te īdulsisti: ꝛ postea cōtra te pecco: ex hoc istud peccatum grauiꝰ redditur. Hinc est ꝙ predictus doctor vbi supra.q.5. querit. Si maior est ingratitudo in casu ab innocentia q̄z in casu a vera penitentia: quia ex his predictis sequit̄ ꝙ maior sit ingratitudo in casu a vera penitentia quia peccatum sequens grauatur per peccata dimissa prius per penitentiaz. Sz peccatum in quod cadit homo ab innocentia: per nullum aliud peccatum precedens aggrauatur. Ad hoc respondet ipse doctor dicens: ꝙ gratiarum actio duo respicere debet scilicet quantitatez doni. ꝛ gratuite donationis modum. ¶ Respiciendo autem ad quantitatem doni magis est ingratus innocens peccando q̄z penitens: quia ceteris paribus maius donum est seruare hominē ne peccet: q̄z illi qui peccat indulgere. Ceteris enim paribus nobilior status est innocētie q̄z penitentie. Sed considerando modum gratuite donationis magis est ingratus penitens cum peccat: q̄z innocens: quia quanto magis qs elōgat̄ a d̄bito recipiēdi b̄n̄fici

um:tanto est modus donationis magis gratuitus cũ beneficiũ sibi confertur. Magis autem elongatur a receptione gratie quantũ est ex parte sua ille qui peccauit: quam ille qui non a gratie conseruatione. Omnibus tñ cõpensatis si cõpensetur aggrauatio que est in sequenti peccato propter precedentia iã dimissa: maior est ingratitudo cadere a vera penitentia quam ab innocentia. Et ideo dicunt doctores quod peccatoribus recidiuantibus propter eorũ ingratitudinẽ debet maior pena imponi: quia peccatum eorum grauius. Et sic habent intelligi predicte auctoritates: et nõ aliter. Faciamus ergo penitentiã nec timeamus recidiuare: quia ex assumpta penitentia inimicus factus est debilior. et ideo minime timẽdus est quia secundũ Hiero. Parũ timẽdus est hostis: qui nõ põt vincere nisi volentẽ. Insuper secure cõsciẽtie libertate homo fit robustior contra insidias diaboli tanquam fortis armatus et a carcere liberatus: quia pnia est armatura dei: de qua ad Eph. 6. apostolus ait. Induite vos armaturã dei vt possitis resistere aduersus insidias diaboli. Preterea penitentiã agens fit particeps omniũ custodiẽtiũ mandata dei: iuxta illud ps. Particeps ego sũ omniũ timentiũ te: et custodientiũ mandata tua. Appropinquat enĩ dñs penitẽtibus protectiõe et illuminatiõe. iuxta illud ps. Dñs illuminatio mea et salus mea: quẽ timebo? Dñs protector vite mee: a quo trepidabo? quasi dicens. non a diabolo: nec ab aliqua potentia. Et Job .28. Pone me iuxta te: et cuiusuis manus pugnet contra me. Quasi dicat. Non curo Et ad Ro. 8. Si deus pro nobis quis cõtra nos? O xpiani. o mundi amatores: o tardi: o pigri. Ad penitẽtiã ad penitẽtiã dico conuertimini. Faciamus penitẽtiam: quia dñs defẽsor et protector noster est contra insidias diaboli: et tẽptationes inimici. Et sic patet ista cathena.

Octaua cathena vocatur presumptuositas. Presumũt enim peccatores de misericordia dei dicentes quod male viuendo deus miserebitur sui. Quod est dominum iudicare iniustum: necnõ blasfemare eum: sicut in persona taliũ ps ait. Nõ iudicabit deus nec itelliget deus Jacob. Cõtra quos dicitur Eccle. 5. Ne dicas miseratio dñi magna est: quia de spe ruces in presũptiões temerariã et superbã et absque timore in peccatis firmã faciens habitationem. Ad quam cathenam dissoluendã queritur ista questio. Utrũ in deo sit iustitia. Et videtur quod nõ: quia quicunque facit omnia pro libito sue volũtatis: nõ secundum iusticiam operatur. Sed sic dicit apostolus ad Eph. i. Deus oĩa operatur secundum consilium sue voluntatis. Nõ ergo iusticia debet ei attribui. Preterea actus iusticie est reddere debitũ. Sed deus nulli est debitor. ergo deo nõ spectat iusticia. Sed contra hoc obijcitur. Tota natura clamat deũ esse iustissimũ. Nam apostolus. 2. ad Timot. 4. dicit quod deus est iudex iustus. Sed nõ est iudex iustus in quo non est iusticia. Ergo etc. Et ps. ad dominũ clamat. Justicia plena est dextera tua. Et alibi. Justus dñs. Ad hanc quõnem rñdet Tho. in. i. parte. q. 21. arti. i. Et Ric. in .4. di. 46. arti. i. q. i. dicit quod duplex est spẽs iusticie. Una cõmutatiua. Alia distributiua Prima consistit in mutua datione et acceptione: vtputa emptione et venditione: et alijs cõmutationibus. Et hec dicitur ethi. 5. Justitia cõmutatiua. Et hec nõ põt esse in deo: quia nullus dedit ei tantũ quod mereatur vt illi retribuatur. Unde apostolus ad Ro. 2. c. Quis prior dedit illi et retribuatur ei? Quasi diceret nullus. Secũda cõsistit in distribuendo: secundum quã aliquis gubernat vel dispẽsat: datque vnicuique secũdũ dignitatẽ suã. Sicut ergo ordo congruus familie vel cuiuscũque multitudinis gubernate demõstrat huiusmodi iusticiam in gubernante: ita ordo vniuersi qui apparet tã in rebus nãlibus quam in rebus voluntarijs demonstrat iustitiã dei. Unde dicit Dio. c. 4. de diui. no. Oportet videre verã esse dei iusticiam quod oibus tribuit. Preterea secundum vniuscuiusque existẽtiũ dignitatẽ: et vniuscuiusque nãm natura in proprio saluatur ordine Et sic patet quod in deo est iusticia distributiua que distribuit bonũ et malum: penam et gloriam. Dicas ergo ad argumẽta in oppositũ secundum Tho. vbi. s. quod quamuis deus operetur oĩa secundum cõsiliũ sue voluntatis: tñ hoc non obstat quin operetur secundũ iusticiam: quia ĩpossibile est quod deus nollet quod rõ sue sapiẽtie dictat. Que quidem est sicut lex iusticie: secundum

quā eius volūtas recta ꝛ iuſta ē. Uñ qđcū
qȝ facit ſecūdū uolūtatē ſuā iuſte facit: ſicut
illud qđ ſecundum legē facim⁹ iuſte facim⁹
Sed nos ẜm legē alicuius ſuperioris: deus
autē ſibiipſi eſt lex. Ad aliud ꝟo dicas ẜm
Ric. in rñſione quarti argumenti. ꝙ ꝛ ſi d-
us nulli creature debitor ſit ex recepto: ta-
men debitor eſt ex promiſſo. Promiſit eniȝ
gloriam dare benefacientibus. Nulli tamē
ē debitor niſi ğa voluit. Si auteȝ queratur
quare vult: nō reſpondeo niſi ğa vult: quia
voluntas ſua ē cā prima. Et ſic patet predi-
cta qō. Noli ğ p̄ſumere de miſericordia dei
quia tantū ē iuſtitia quantum miſericordia
Uñ Grego. ait. Miſericordiā dei debem⁹
erubeſcere: ſi iuſtitiā eius nolum⁹ formida-
re. Et Hiero⁹. Magna eſt miſericordia dei
imo maior ꝙ̄ credim⁹: ſȝ nō minoꝛ ē iuſtitia
Et idem Hiero⁹. Potius iuſtitia eſt timen-
da: ꝙ̄ miſericordia ſine penitētia pꝛeſumen-
da. Uñ Deut. c. x. dicitur. Deus magnus et
potens ꝛ terribilis: qui perſonam non acci-
pit nec munera. Et Job. 9. dr̄. Si iuſtifica-
re me voluero os meum cōdemnabit me: ꝛ
ſi innocentem me oſtendero prauum me cō
probabit. Itē pꝟ. 6. c. Zelus et furoꝛ viri ñ
parcet in die vindicte nec acquieſcet cuiuſꝙ̄
precib⁹ nec recipiet pro redemptione dona
plurima. Et ibidem. x. c. dicitur. Nō prode
rūt theſauri impietatis in die vltionis. Pro
pterea dñs per Eſa. loquitur. 47. c. biſ pꝛe
ſumptuoſis d. Reuelabitur ignominia tua
ꝛ videbitur oppꝛobꝛiū tuuȝ. vltionē capiā:
et ñ reſiſtet mihi homo. Et per Hiere. 48. c.
ait. Cor foꝛtium Moab erit in die illa ſicut
cor mulieris parturientis. Et per Ezech.
7. c. Et Sophonie. i. ait Argentum eorum
et aurū eorū nō poterit eos liberare. Sed
penitentiam age: quia non poterit deus iu
ſtitiaȝ p̄terire. Et ſic patet cathena octaua.

Nona cathena ꝛ vltima vocatur lō
ganimitas. Pleriqȝ peccatores mi
ſeri ſūt: q uitā noſtrā coꝛporalē nun
ꝙ̄ finem habere credunt. Dicunt enim ītra
ſe. Gaudeam⁹ ꝛ epulemur: foꝛtes ꝛ diuites
ſumus: quis nobis male facere pōt? Cōtra
quos ē ſcriptura ſacra: experiētia expreſſa:
ꝛ euangelii parabola. Scriptura ſacra di-
co: quia. Jac. 4. c. ſcribitur. Que eſt uita no
ſtra? Uapor ad modicū parens: ꝛ deinceps
exterminabit. Et. Job. iȝ. dicit. Homo na-
tus de muliere breui viuens tempore ꝛc̄.
Et. c. zo. ingt. Gaudium peccatoris ad iſtar
pūcti. Si aſcenderit vſꝙ̄ ad celos ſuperbia
eius: ꝛ caput eius nubes tetigerit quaſi ſter
quilinium in fine perdetur. Et Dauid in p̊s.
Uidi impium ſuperexaltatum et eleua-
tum ſicut cedrus libani. ꝛc̄. Et dominus in
euangelio tales cōmonet. d. Math. z5. Ui
gilate. neſcitis enim qñ dñs veniet ſero: an
me dia nocte: an gallicātu: an mane. Ne cū
venerit repēte īueniat vos dormiētes. Se-
cūdo contra ipſos exclamat experiētia: ğa
videmus iuuenes mori: ꝛ frequētius ꝙ̄ ſe-
nes. Noui ego iuuenē militē: dñm terraruȝ
multarū in paucis dieb⁹ morte repētina de
ficientem. Cū ī quada ciuitate predicarem
vidi dominā filiā militis cum ſonitu tubarū
ꝛ magnis pompis ad nuptias euntem vno
die dominico: ſed in alia hebdomada ſequē
ti cum lachrymis ad tumulū ſociata eſt. O
iuuenes effrenati. o iuuenes inſenſati. o iu-
uenes qui felicitatem ponitis in rebus ve-
ſtris ꝛ tranſitoriis: emendate vos dico: quia
neſcitis utrum vſꝙ̄ ad horam eritis viui.
Emendate vos dico: quia videtis experiē-
tiam quottidie. Et ſic videm⁹ vbiqȝ: quoſcū
qȝ in iuuentute. vel in media etate: uel ſene
ctute mori. ¶ Tertio clamat euangelii pa-
rabola cōtra predictos viuere ſperantes:
que ſcripta eſt Luc. iz. de illo diuite qui ani
me ſue dicebat. Anima mea multa habes
bona repoſita in annos plurimos: requie-
ſce. comede: bibe ꝛ epulare. Cui dixit deus
Stulte hac nocte animam tuam repetent
a te. Que autem paraſti cuius erunt? Ideo
infert dominus. d. Eſtote parati quia qua
hoꝛa non putatis filius hominis veniet. Et
ſic patet qualiter diſſoluit̄ iſta cathena ter-
ribilis ꝛ amara. Rogemus ergo deum oī-
potentem: ut concedat nobis gratiam: pre-
dictas ſoluendi cathenas: ut hic gratiam et
in futuro gloriam ab eo conſequamur: qui
viuit et regnat in ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Sermo de spe bona.

GUstate et videte: qm̄ suauis ē dn̄s: beatꝰ vir qui sperat in eo. ps. 33. Statuerūt multi ceco errore inducti nihil aliud querere ⁊ desiderare ꝗ̄ bona breuissima huiꝰ seculi: ⁊ res pituras mūdi. Qui si saperēt ⁊ intelligerent: ꝗ̄ multa ⁊ magna promisit dn̄s diligentibus se: hec omnia terrena ⁊ caduca velut stercora reputarēt. Sed ut oēs ad regnū celorū erigere valeāt affectꝰ suos: in presenti sermone tractandū est de virtute spei. Uerba aūt ꝓposita possūt dici in persona ciuium celoꝝ: qui dicūt. Gustate ⁊ vos mundani ⁊ videte quoniam suauis est dn̄s. scʒ amicis suis: quibus tā ineffabilia bona largitur. Beatus uir qui sperat ī eo. In quibus tria mysteria ꝯcurrunt cōtēplanda. vʒ.

¶ Primum de sua diffinitione.
¶ Secundum de sua distinctione.
¶ Tertium de sua fructificatione.

PRimo cōtēplemur spei diffinitionē vbi estuidendū quō a doctoribus diffinitur. Notādū aūt ꝙ a doc. tres diffinitiones assignantur ¶ Prima ē magistri. 3. sen. di. 27. sic. d. Spes est virtus qua spūalia ⁊ eterna dona sperāt. zᵃ ē glosatoris Pauli Aymonis. Ro. 5. sic. d. Spes est certa expectatio future beatitudinis ꝓueniēs ex meritis ⁊ grā dei. 3ᵃ ē Aug. d. Spes ē uirtus q̄ quis se ad id qđ credit ꝓuētuꝝ ꝑsumit. Circa aūt istas diffinitiones mōstrāde sunt tres regule: quarum:

¶ Prima dicitur possibilitas.
¶ Secunda dicitur uarietas.
¶ Tertia dicitur veritas.

¶ Circa primā querit: vtrū possibile sit hoī viatori spare beatitudinē sēpiternā. Et videtur ꝙ nō. qa dicit Aug. Inuisa diligere possumꝰ: īcognita nequaꝗ̄. Sʒ nō cognoscimus beatitudinē: qa trāscēdit intellectum sicut oculum sol. iux̄ illud. i. Cor. z. Oculus n̄ vidit: nec auris audiuit nec ī cor hoīs ascēdit. ergo nec diligit nec speratur. Sicut solent quoq̄ sensuales dicere. Quis vidit ꝑadisum? Quid possumꝰ scire de illa beatitudine. cū nihil videāmꝰ nisi tꝑalia bona? Hic faciamꝰ ꝑadisū. Hic ꝯstituamꝰ finē nr̄m. Quibꝰ sic doc. rn̄dēt. Et ꝑ āgelicꝰ doc. Tho. zᵃ. z q. 17 et. i. z. q. 5. ⁊ Bon̄. i. 4. di. 46. ⁊ Sco. ⁊ Ric. ī eodē loco. ꝙ vera btītudo pōt dupliciť ꝯsiderari. s. ī gn̄āli ⁊ ꝑticulari. Si ꝯsiderať ī generali inq̄tū ē bonū sufficiētissimū cognoscibile ex se: Dico ꝙ oībꝰ ē nota: qa qlibʒ scit qd ē bonū ⁊ qd ē sufficiētissimū eē. In ꝑticulari vo īq̄tū ꝯsistit in clara visioē dī: dico ꝙ n̄ ē cognoscibile illđ bonū: qđ dn̄s largiť scīs suis. Nullꝰ nāq̄ posset cogitare nullus audire ꝗ̄ excellens sit et sublimis glīa illa. Oīa. n. bōa tꝑalia nihil sūt respcū illiꝰ. Que oīa ꝓbari pn̄t exēplis scōꝝ: qbꝰ illud narrādū occurrit: qđ Aug. narrat ī epl̄a ad Cirillū đ trāsitu btī Hiero. vbi ait. Sʒ ut merita btīssimi Hiero. n̄ lateāt: qd mihi dīna clemētia ānuēte ī ipso sui obitꝰ die accidit enarrabo. Eadē nāqʒ die ⁊ hora q̄ exutꝰ putredie atqʒ īmūditie carnis toga Hieroꝰ scūs vestimētū ꝑpetue īmortalitatis ⁊ īestimabilis glīe ⁊ leticie īduit: positꝰ ī cellula mea gescēs auide cogitās q̄lis īesset aīabꝰ btōꝝ q cum xp̄o gaudēt glīe ⁊ letitiaꝝ quātitas: cupiēs īde ex hac mā breuē cōponere tractatū: ꝑcibꝰ īpulsus nr̄i Seueri quōdā venerabilis Martini turonen̄. ep̄i discipuli charta et calamo: pugillariq̄ ī mabibꝰ susceptis breuē volēs scribere epl̄am scīssimo Hiero. destinādā: vt qcqd de h̄ sētiret: rn̄dēt. Sciebā enī ī tā difficili q̄ōne a nullo alio uiuētium me posse euidētiꝰ edoceri. Cū iā īciperē salutatiōis exordiū Hieroꝰ. ineffabile subito lumen nr̄is inuisū tꝑibꝰ nr̄isq̄ʒ līguis minime declarandū cū īeffabili īauditaqʒ celorum fragrantia cellulam in qua stabam intrauit iam hora completorii. Quo a me viso: stupore admirationeq̄ commotus: animi ⁊ membrorum virtutes amisi. ¶ Nesciebam enim tūc ꝙ dextera dei exaltasset seruum suum: notas faciens in populis virtutes suas. ¶ Nesciebam etenim ꝙ deus antique miserationis seruum fidelem a carnis inmunditiis soluisset: et tam sublimem ei in celo sedē parasset. Nesciebam certe inuestigabiles vias dn̄i: nesciebam thesauros infinite dei sapīe et scīe. Secreta et occul/

ta dei iudicia nõ cognoscebã:qm̃ quos vult facit ineffabili sapiã ad sui cognitionẽ veni re:Quos aũt vocat p̃destĩat iustificat ⁊ btĩ/ficat ꝓut decreuit cõuenire. Itaq̄ q̄ talez mei oculi nunq̄ ꝑsenserãt lucẽ:talẽ olfatus meus odorẽ nõ senserat.tã nouis:tã inaudi tis signis obstupebã. Int̃ hec ĩ me cogitati/bus ꝑstrepentib⁹ qd hoc eẽt:de luce dicens v̄ba vox emicuit. Augustine Augustine qd queris? Putas ne in breui ĩmittere vascu/lo mare totũ:breui includere pugillo terra/rũ orbẽ:celũ firmare ne vsitatos exerceat cursus? Que auris nulla ꝑsonũ hausit:au/diet tua? Que oculus nullius hominũ vide re potuit tu⁹ videbit? Que cor hũanuz nul latenus ĩtellexit:nec ẽt cogitauit:existimas te posse intelligere? Infinite rei quis erit fi nis? Poti⁹ totũ mare ĩ artissimo clauderet vasculo:potius terrarꝫ orbẽ paruulus tene ret pugillus:potius a motu cõtinuo celum desisteret:q̄ gaudiorꝫ ⁊ glorie quib⁹ beato rũ aĩe sine fine potiunt̃ minimã intelligeres particulã:nisi vti ego vera expiẽtia docere ris. Et sequit̃ ad hec. Ego stupẽs pauore ad miratione tam inuisa:pene amens:oĩ q̃si vi gore carens his verbis aliqualez sumẽs au daciã tremebunda voce dixi. Fas vtinam mihi foret.quis tã felix es ⁊ gloriosus:q taz honorifice ad illa ꝓperas gaudia:q taz dul cia eloqa faris meo gutturi non ambigere. At ille. Nomẽ inqt meũ queris? Hierony/mi illi⁹ presbyteri cui transmittendã ep̃lam iam scribere incepisti sum aĩa:q̃ in hac hora in bethleẽ Iude:carnis onere deposito cũ xp̃o oĩq̄ celesti comitata cohorte:decorata pulchritudine:oĩ illustrata splendore:illo ĩ/duta ĩmortalitatis deaurato vestimẽto:cir cũamicta oĩum bonorꝫ ⁊ gaudiorꝫ varieta/te:sonorꝫ oĩuz:triũphali cũ diademate coro nata:⁊ oĩ btĩtudine et felicitate vallata:tã gl̃iose tã ĩeffabilit̃ ꝑgo ad regna celorꝫ sine fine mãsura. Nullũ.n.glorie expecto defe/ctũ:sꝫ augmẽtum.sed iterũ iungar corpori glorificando:⁊ nullatenus morituro sꝫ gl̃iã quam nũc solã habeo habitura in illa.s. vni uersali carnis resurrectione cũ xp̃o. Et seq/tur infra. Placeat autẽ voluntati tue aliq̃ mihi interroganti r̃ndere. Quid optas dici

to:me oĩ volũtati tue scias r̃nsurã. Uellem inquaz ĩtelligere vtrũ btõrꝫ aĩe quedã vel/le possint q̃ obtinere nequeãt. At illa. Unũ Augustine noueris q̄ scõrũ aĩe in illa et̃na gloria ita sũt solidate ⁊ firmate ĩ deo q̄ nul/la sibi inest alia voluntas nisi dei in q̃ nihil velle aliud p̄nt nisi que de⁹ vult:iõ que vo/lũt obtinẽ p̄nt. Eteni quecũq̄ volunt deus vult ⁊ adimplet. Nemo quippe nostrũ suis fraudat̃ desideriis:quia nihil preter deũ ali quis nostrũ optat. Qm̃ v̄o semꝑ vt volum⁹ in deo habemus.nostra semꝑ desideria sũt plenissime adimpleta. Uale. Isto g̃ modo nullus viuẽs põt cognoscere altitudinẽ glo rie scõrꝫ. Tñ nõ est paruipendendũ tale bo/nuz:q̄ fatuus eẽt qui nihil crederet nisi qδ videret. Nam multi carnales ⁊ sensuales: qa non viderũt scõrum gloriã illã negant ⁊ ꝑuipẽdũt. De qbus ait Greg⁹.4.dial̃.in ꝓ/logo. Carnales quiq̄:qa ĩuisibilia illa scire non valent ꝑ expimentuz: dubitãt vtrum ne verũ sit qδ corꝑalibus oculis non videt̃ Itaq̄ ponit exẽplum de muliere pregnãte ⁊c̃. Applica figurã.que habet̃.3. Reg.x.c.δ regina Sabba:q̃ audita fama Salomonis ⁊c̃.dixit coram rege. Beati viri tui:⁊ beati serui tui hi qui stant coram te semper:⁊ au/diunt sapientiã tuaz. Glo. Regina admirã/do in laudem Salomonis erupit.di. Beati viri tui.⁊c̃. Uere beati sunt quorum rex est christus:et qui eterna eius visione perfrui merent̃:⁊ gloriã quam habent cum patre ⁊ spũ scõ cõspicere:⁊ sapientiã quam mundis corde se oñdit perpetualiter ꝑcipere letant̃ hec ille. Et oĩa que dicta sunt.de particula ri cognitione dicta sunt ⁊c̃. Sed considerã/do beatitudinẽ in generali:omnes possunt illã appetere:qa ad h̄ nãliter mouent̃.ut ait Aug⁹.13.de trini.c.i. Oĩum certa sẽtẽtia ẽ q ratiõe quoquo mõ vti p̄nt beatos esse oẽs homines velle. Et eodẽ.li.c.29. Nã indidit nobis:ut beati ĩmortalesq̄ esse cupiamus. Qδ ꝓbari põt ꝑ id qδ dicit Ar.3.topi. Ma ximũ bonũ oẽs maxime appetũt. Et Boe/ti⁹.3.de cõso. Oĩs mortaliũ cura quã mul/tiplicium studiorũ labor exercet:diuerso q/dẽ calle procedit:sed tñ ad vnum beatitudi nis finẽ nititur peruenire:quo adepto nil

aliud deſiderare queat. Hec ibi. Oēs igiꝛ̄ i exercitijs ⁊ laboꝛibus nil aliud querūt q̄ꝫ aliquod bonū in quo poſſint letari ⁊ quieta ri. Et qm̄ multi credūt illud bonū eſſe in di/ uitijs: multi in honoꝛib⁹: multi i magnificē/ tijs ideo ibi cōſtituūt finē ſuū. Qui tn̄ poſſūt cognoſcere erroꝛē ſuum triplici ratione

Primo rōne coītatis. 2° rōne inſatiabili tatis. 3° rōne exēplaritatis: Primo rōne coītatis pōt quis cognocē i nullo tpaliū bo/ noꝝ eſſe beatitudinē iſtā. Nam cū beatitu/ do ſit quoddā ens p ſe bonū: nō cōpatiꝛ̄ ſecū aliqđ malū ſm Tho. 2ª 2. q. 2. Sꝫ oīa bona tpalia ſunt coīa bonis ⁊ malis. Jdeo i ipſis nō eſt vera btītudo. Quis nāqꝫ tam excoꝛs eſt ut non iudicet eſſe malos homicidas: la/ trones: ꝟſipelles ⁊ ſimiles? Et tn̄ hi ſepe h⁹ mūdi bona habēt. Jniqui ⁊ mali ſūt diuites ⁊ c̄. Jdeo ait Aug⁹. i. de ci. dei. c. 8. Placuit quippe dīne ꝓuidētie pꝛeparare in poſterū bona iuſtis: qb⁹ nō fruenꝛ̄ iniuſti. ⁊ mala im/ pijs: quib⁹ nō excruciabunꝛ̄ boni. Jſta vero temporalia bona ⁊ mala vtriſqꝫ voluit eſſe coīa: ut nec bōa cupidi⁹ appetāt: q̄ mali q̊qꝫ habere cernūꝛ̄ nec mala turpiter euitēt: qb⁹ ⁊ boni plerūqꝫ afficiūꝛ̄. Jnꝛ̄eſt aūt plurimū qualis ſit vſus uel carū rerū q̄ ꝓſpere uel eaꝝ que dicūꝛ̄ aduerſe. hec ibi. Sed ut for/ ti⁹ dicam⁹. Quid pōt dici in hoīe ſūmū bo/ nū qđ belue ⁊ bruta participant. Jdeo ait Lactan. 3. dinaꝝ inſti. aduerſus gentes. Cū de officio hoīs agaꝛ̄ opoꝛtet ſūmū ſūmi aīa lis bonū in eo conſtitui: qđ coē cū alijs ani/ malib⁹ eſſe nō poſſit. Sꝫ ut feris dentes: ar mentis coꝛnua: volucrib⁹ penne ꝓpꝛie ſūt: ita hoī ſuū aliquid debet aſcribi: ſine quo rō nem ſue cōditiōis amittat. Naꝫ qđ viuendi aut generandi cā datū ē omnib⁹ quidem ē bonū naturale. ſūmū tn̄ nō eſt niſi qđ eſt vni cuiqꝫ generi ꝓpꝛiū. hec ille. Nec etiā bona aīe ſūt hoīs beatitudo. vtputa ſcīe ⁊ ꝟtutes: qa nec iſta p ſe acquirūꝛ̄ ſed ꝓpter aliud. Un de Lactā. eodem loco ait. Qui ſcientiā ſū/ mū bonū facit aliqd hoī ꝓpꝛiū dedit: ſꝫ ſcīē tiā alteri⁹ rei grā hoīes appetūt nō ꝓpter ſeipſā. Quis eiꝫ ſcire cōtēt⁹ ē nō expetēs ali quē ſcīe fructū? Artes iō addiſcūꝛ̄ vt exer/ ceanꝛ̄. Exercēꝛ̄ aūt vel ad ſubſidia vite: uel ad voluptatē. uł ad glīā. hec ille. De ꝟtute aūt ꝙ non ſit bonū hoīs ſūmum: idē ſubdit: Supeſt etiā ut refellam⁹ q virtutē ipſā ſū/ mū bonū putauerūt. Jn qua opiniōe etiā Marcus Tulli⁹ i quo multa inconſiderate fuerūt. Non enim virtus ipſa ſūmū bonū: ſed effectrix ⁊ mrꝛ̄ ſūmi boni ē: quoniā ꝑueni ri ad illud ſine ꝟtute nō pōt. hec ille. 2° po teſt oñdi i nullo bono tēpoꝛali eſſe ſūmū bo nū rōne inſatiabilitatis. Eſt enī beatitudo ſꝫ Boñ. in. 4. di. 49. finis ſatians appetitū. Sꝫ nihil eſt i hoc mūdo qđ ſatiare poſſit ap petitū hoīs. nō diuitie nō honores: nō ma/ gnificentie. ⁊ ſimilia. g̊. ⁊ c̄. Jdeo ait Señ. in vna epłaꝝ ad Lucillū. Congeraꝛ̄ i te qcqd multi locupletes poſſident. ⁊ vltra priuatū pecūie modū foꝛtūa te ꝓuehat: auro tegat: purpura veſtiat. ⁊ ad hoc modus delitiarū ⁊ opū te ꝑducat ut terrā marmorib⁹ abſcō/ das. Non tm̄ tibi habere liceat ſed ⁊ calcare diuitias. Accedant ſtatue ⁊ picture ⁊ quic/ qd ars vlla elaborauit: maioꝛa his capere diſces. Naturalia enī deſideria infinita ſūt: ⁊ falſa opinione naſcentia: vbi deſinant nō habēt. h̄ ille. Exēplū patere pōt de Alexan dro magno: q poſtq̄ꝫ adept⁹ eſt q̄i totius mū di imperium: dicebat. Mundus nō ſufficit mihi. g̊ in iſtis nō eſt beatitudo: ſed in gloꝛia dei: ſicut ait pſal. Satiaboꝛ cū apparuerit gloꝛia tua. Et Aug⁹. li. cōfeſſionū. Redite ꝑuaricatoꝛes ad coꝛ: ⁊ inherete illi ſoli q fe/ cit nos. ſtate i eo: ⁊ ſtabitis: quieſcite in eo ⁊ requieſcetis. Quare itis in aſpera quoniam iſtud bonū qđ queritis vel amatis ab illo ē Tertio id pꝛobaꝛ̄ rōne exēplaritatis. Oēs nāqꝫ ſancti exhibēt nobis hui⁹ veritatis te/ ſtimoniū: qui nō ſolū huius mūdi vanitates ⁊ voluptates nō queſierūt: verū etiā ipſas aufugerūt vſqꝫ ad moꝛtē. Et hoc pꝛobatur duplici auctoꝛitate. Pꝛima eſt Pauli exem plificando de patribus veteris teſtamenti ad Heb. xi. ſic dicētis. Sācti p fidē vicerūt regna opati ſunt iuſtitiaꝫ adepti ſunt repꝛo miſſiōes. Obturauerūt oꝛa leonū extinxe/ runt ipetū ignis: effugarūt aciem gladij. cō ualuerūt de infirmitate: foꝛtes facti ſunt in bello: caſtra verterūt exteroꝛū. Acceperūt mulieres de reſurrectione moꝛtuos ſuos:

Alij autē distenti sūt: nō suscipientes redem ptionē vt meliorē iuenirēt resurrectionem. Alij vero ludibria et verbera experti insuper et vincula et carceres: lapidati sunt: secti sūt: tēptati sunt: in occisione gladij mortui sunt. Circuierūt in melotis: et in pellibus caprinis egentes angustiati afflicti: quibus dignus non erat mundus. In solitudinibus erran- tes: i montibus et in speluncis: et in cauernis terre. hec ibi. Alia ē Rabani in sermone oīum sanctorū qui exēplificat de sanctis noui te- stamenti dicēs. Apostolis subiectū est triū- phale martyrum nomē: qui per diuersa tor mētorum genera xpi passionē nō lacescētib⁹ pcordiorum mentib⁹ imitabantur. Alij nanque ferro perempti. alij flāmis exusti: alij flagris verberati: alij vectib⁹ pforati: alij cruciati patibulo: alij pelagi piculo demersi: alii vi- ui decoriati alii vinculis mancipati: alii lin guis priuati: alii lapidibus obruti: alii frigo re afflicti: alii fame cruciati: alii vero trūcatis manibus siue ceteris cesis mēbris: specta- culum cōtumelie in populis nudi pter no- men dñi portauerunt. hec ibi. Quid dicam de xpo qui sp ōndit in hac vita nō esse bea- titudinē: et amaritudinē habuit vsque ad cru cis mortem: De quo Firmian⁹ Lact. 7. diui. insti. aduersus gentes sic ait. Pater noster ac dñs qui cōdidit formauitque celū q solem cum ceteris siderib⁹ induxit: q libratā magni tudie sua terrā vallauit mōtib⁹ mare circū dedit: amnibusque distinxit. et qcqd est i hoc ope re mundi cōflauit atque pfecit ex nihilo: per spectis errorib⁹ hoīum ducē misit q nobis iu sticie viā pāderet. Hunc sequamur oēs: hūc audiam⁹: huic deuotissime paream⁹: qm̄ so lus vt ait Lucreti⁹. Veridicis hoīum pur- gauit pectora dictis Et finē statuit torpedi nis atque timoris. Exposuitque bonū sūmum quo tēdim⁹ oēs. Quid foret atque viā mon- strauit limite puo. Quo possumus i id recto cōtendere cursu. Nec mōstrauit tm̄: sed etiam pcessit ne qs difficultatis gr̄a iter vtutis hor reret. hec ibi. Eleuent igit ex his cordis nr̄i studia ad cognoscēdū regnum celorum: et inflā ment affect⁹ ad amorē glie: qr ibi vere et pfe ctissime iocūda requies iuenit. Scda regu la monstrāda dicit varietas. In qua viden dū est que differentia sit inter fidem et spem: Respondet sm Aug⁹. in enchiridion: q est triplex. Prima quia spes nō est nisi bonarum rerū. fides vero malarum et bonarum. Secūda qa spes est futurorum tm̄. fides vero est futurorum preteritorum et presentiū. Tertia qa spes ē de bonis tm̄ sibi. fides vero de bonis tam sibi quam aliis. Tertia regula dicit veritas. In qua tres veritates notari possūt. Prima scdm s. Tho. 2ᵃ 2. q. 18. q in beatis nō est spes quia iam habēt quicqd volunt. Unde ad Ro. 8. Quod videt qs qd sperat: Et Aug⁹. x. de ci ui. dei. c. 25. ait. Spes enī que videt non est spes. Tāta ē enī in ipsis certitudo beatitudi nis q nullam spem habere cogunt. Si vero dicatur q sancti in patria expectāt resurre ctionē et corporum glorificationē. ergo sperāt. Respondet sm Boñ. q nec anime beatorum nec angeli pprie habent spem. Et ratio est: quia spes est expectatio pmii substantialis. Oēs aūt hi premiū substantiale habent: et iō carent spe proprie dicta. Alia est rō: quia spes habet annexam fidē. Fides āt cognitio enigmatica ē. Et qr claritas visionis diuine tollit oīa enigmata: per cōsequēs euacuat ipsā spē. Et ob hāc rōnē dicit q nec aīa nec angeli habēt spem. Potest tm̄ dici q lz i eis nō ponat spes proprie dicta. s. q est expecta tio premij substātialis: est tm̄ in eis spes lar- ge dicta p quacunque expectatione secūde stole et gaudii accidētalis. Secūda veritas ē. q in damnatis nō ē spes. Nam sm Tho. vbi s. sicut ad verā beatitudinē spectat vt aliqs certus sit de sue beatitudinis ppetui- tate: alioquin volūtas nō quietaret. Sic ēt perpetuitas pene cū pertineat ad penam. Non enī vere haberent rationem pene dā nati si perpetuitatē dānationis ignorarēt. Et hoc est quod dicit. Job. 15. Non credit. s. qui est damnatus: q reuerti possit de te- nebris ad lucē. Et si qs petat quare, respon det glo. Sicut. n. inuolut⁹ tenebris luce de sperat: sic etiā damnati desperāt vnque posse egredi de tenebris inferni. Tertia veritas est. q spes reperit in his qui sunt in purga- torio et in his qui sunt in hac vita. De his q sūt in purgatorio pz per magistrum senten- tiarū in. 4. d. Qr sācti patres felici spe igres

ſum ianue celeſtis expectabāt. Si ergo di/
ceretur ꝙ ipſi ſunt certi ꝙ non poſſunt dā/
nari ergo nō īdigēt fulcimēto ſpei. Dicēdū
ſm Bon̄. ꝙ hoc non ē propter aſſecutionez
glorie: ſed propter cōfirmationez liberi ar/
bitrii quod ē extra ſtatum merēdi: atqꝫ de/
merēdi. Et illa ꝯfirmatio nō euacuat ſpez.
Quis ponat extra ſtatum vertibilitatis li/
beri arbitrii. De his ꝟo qui ſunt in hoc mun
do dubiū eſt an ſpes poſſit eſſe in peccatori
bus. Uidetur eni ꝙ non: quia ſecunduz ma
giſtrū in. 3° di. 27. Sine meritis aliquid ſpe/
rare: non ſpes ſꝫ p̄ſumptio dici poteſt. Si di
cas. Oēs peccant et omnes ſperant. ğ ꝛc̄.
Reſpondet Bon̄. ꝙ quadruplicit̄ aliqs pōt
exire in actū ſperādi. Aut eni ſperat haben/
do merita in propoſito: in radice: ꝛ ī effectu
ſicut homo iuſtus qui diu dn̄o ſeruiuit. Aut
ſperat habendo merita in ꝓpoſito ꝛ in radi
ce: ſed nō in effectu. Sicut ille qui ante bo/
nū vſum virtutuz poſtq̄ʒ ſuſcepit grāz expe
ctat beatitudinez ꝛ per illam ſperat ſaluari.
Aut ſperat nō habendo merita nec in ꝓpo/
ſito: nec in radice: nec in effectu. ſicut ille q
facit malū: ꝛ perſeuerare intendēs credit ꝑ
ſolam miſericordiā ſaluari neglecta diuina
iuſticia. Primus actus ē ſpei iam formate ꝛ
exercitate. Secūdus formate ꝛ prio infuſe.
Tertius ſpei informis. Quartus preſūptio/
nis: quia preſumptio eſt cuz qs in malo ſine
emendatione ſperat poſſe ſaluari. Un̄ Gre.
Qui veſtigia xp̄i dedignātur ſequi: qua te/
meritate ſperant ad eius claritatis gaudia
peruenire: hec ille. Sꝫ ſi peccator diſpone/
ret ſe conuerti: lꝫ ſit peccator: tamē ſperare
pōt ꝛ debet vitā eternā. qꝛ vt ait Hiero. ad
Ruſticū monachū. Nihil ſic offēdit deū q̄ʒ
deſperatio. Et ſic patet primum principale.

Secundo contemplemur ſpei di/
ſtinctionem. Nam triplex ſpes po/
teſt diſtingui. videlicet.

¶ Prima dicitur bona.
¶ Secunda dicitur vana.
¶ Tertia dicitur falſa.

¶ Prima dicitur bona que eſt in deuz vel
ratione gratie: quia in omni neceſſitate ſpe/
rat homo gratiā a deo inuenire. vel ratione
venie: quia ſperat cōſequi veniā delictorū
ſuorū. vel ratione glorie: quia homo ſperat
omnē gloriā ſuam a deo. Et de hac dulciſſi
ma ſpe ait ſapiens Eccl. 2. Reſpicite filii na
tiones hominū: ꝛ ſcitote quia nullus ſpera/
uit in domino. ꝛ confuſus eſt. Et prouer. 16.
Qui ſperat in domino beatꝰ ē. Et p̄s. Bea
tus vir qui ſperat in domino. Et alibi. Bea
tus vir cuius eſt nomē dn̄i ſpes eius. Et p̄s.
30. In te dn̄e ſperaui. ꝛc̄. O q̄ʒ firmū ē ſtabi
limētum ſperare in domino. Uere nil in hoc
mundo ſecurius fieri poteſt. Secunda ſpes
dicitur vana. Et hec eſt illorum qui ſpez ſu/
am ponunt in vanitatibus mundi. Horum
itaqꝫ ſpes vana dicitur Joh. i. can̄. Mūdus
tranſit ꝛ concupiſcentia eius. Quid eſt eniz
ꝙ non in breui tranſeat et euaneſcat vt fu/
mus? O miſeria hūana audi quid de ſe ipſo
loquitur ſapiens Eccleſiaſtes. 2. c. Magni
ficaui opera mea: edificaui mihi domos: plā
taui mihi vineas: feci hortos et pomeria: et
conſeui ea cuncti generis arboribus: extru
xi mihi piſcinas aquaꝝ: vt irrigarem ſiluaz
lignorum germinantium. ¶ Poſſedi ſeruos
et ancillas: multamqꝫ familiam habui. Ar/
menta quoqꝫ ꝛ magnos ouiū greges vltra
omnes qui fuerunt ante me in hieruſalem:
Coaceruaui mihi argentum ꝛ aurum ꝛ ſub
ſtantiam regum ꝛ prouiciarum. Feci mihi
cātores ꝛ cātatrices: ꝛ delicias filioꝝ homi
num. Scyphos et vrceolos in miniſterio
ad vina fundenda: ꝛ ſupergreſſus ſum opi/
bus omnes qui fuerunt ante me in hieruſa
lem. Sapientia quoqꝫ perſeuerauit mecū:
et omnia que deſiderauerunt oculi mei nō
negaui eis. Nec ꝓhibui cor quin omni vo/
luptate frueretur: ꝛ oblectaret ſe in his que
preparaueram. Et hanc ratus ſum partem
meā ſi vterer labore meo. Cumqꝫ me cōuer
tiſſem ad vniuerſa opera que fecerant ma
nus mee. ꝛ ad labores in quibus fruſtra ſu/
daueram vidi in omnibus vanitatē ꝛ affli/
ctionez aı̄ ꝛ nihil ꝑmanere ſub ſole. hec ibi.
Exemplifica de ſenectute hoīs ꝛc̄. Jōo Cri
ſoꝰ omel. 6. ſup Joan. ait. Uanitas vanita/
tum inquit Eccleſiaſtes: ꝛ omnia vanitas.
Hunc verſiculum ſi ſaperēt qui in potētia

Salamon

Jo. Cris

versantur ĩ parietibus suis omnibus ꝛ vesti
buł scriberēt in domo ꝛ ĩ foro et ãte omnia
in conscientiis suis: ut semꝑ ꝛ id oculis cer/
nerent: ꝛ corde sẽtirent: Quoniam enĩ mul
te sũt rerum facies ꝛ imagines vane que de
cipiunt incautos: oportet istud carmen sa/
lutare quottidie: ꝛ in prandiis ꝛ in cenis: cõ
uenientibusqꝫ omnibus: vnũquẽqꝫ ꝓximo
suo canere libenter: ꝛ a proximo suo audire
libenter: quia vanitas vanitatum ꝛ omnia
vanitas. hec ibi. ¶ Tertia spes dr̃ falsa. Et
hec est illorum q̄ nũqꝫ credũt se esse moritu
ros. Uerificatur. n. de his illud Tulii de se
nectute dictum. Nemo ẽ tã senex q̄ non se
putet ꝑ annum posse viuere. Cui concordat
Hieronymus ad An. Nemo est sic fractis
viribus: ꝛ decrepite senectutis ut non se pu
tet adhuc ãnũ esse victurũ. Inde subripit
obliuio cõditionis sue: ut mortale aĩal iam
iamqꝫ soluendũ erigatur in suꝑbiam: ꝛ aĩo
celũ tangat. hec ille. Patet enĩ satis euiden
ter hanc spem esse falsam. Et sic patet secũ
dum principale.

Tertio contemplemur spei fructifi/
cationez. Possum⁹ ãt in hoc myste
rio triplicem spei fructum ponere.
¶ Primus dicitur fortificatio.
¶ Secundus dicitur confortatio.
¶ Tertius dicitur assecuratio.
¶ De primo igitur patet: ꝙ spes fortificat
hominem in laboribus suis. iux̃ illud Ori/
geñ. super Exo. Spes futurorum: laborib⁹
requiem parit: Nam si uana spe bonorum
temporaliũ tot grauia ꝛ onera ardua mor/
tales tolerant infelices: quõ laborare vsqꝫ
ad mortem difficile videri põt his q̄ sperãt
regnum celorum? Quare diebus ac nocti/
bus variis curis homines mũdi ĩdefesse su
dãt nisi quia aliquid sperant adipisci? Labo
rant dñi sperãtes magnifice dñari: laborant
milites sperãtes gloriã tẽporalem acq̄rere.
laborãt mercatores sperãtes diuitias adi/
pisci. laborãt artifices ꝛ agricole victum ve
stitumqꝫ sperantes recipe. Sed multo for
tius laboribus insisterent si finaliter vitam
eternã sperarent. Hec ille. Unde Grego.
in morał. Et ponit̃ ĩ. decretis. dis. 47. c. oẽs.
Omnes hui⁹ seculi dilectores: in terrenis
reb⁹ fortes sũt: ĩ celestib⁹ d̃biles. Nã ꝓ tẽpo
rali gloria desudare vsqꝫ ad mortẽ appetũt
ꝛ ꝓ spe ꝑpetua nec parũ quidẽ ĩ labore sub
sistũt. Pro terrenis lucris iniurias quasli/
bet tolerãt: ꝛ pro celesti mercede uel tenu
issimi v̄bi cõtumelias ferre recusãt. Terre/
no iudici toto etiam die assistere fortes sũt:
ĩ oratione corã dño uel hore vnius momen
to lassantur. Sepe nuditatẽ: deiectionẽ: fa/
mez ꝓ acquirẽdis diuitiis atqꝫ honoribus
tolerãt. eaꝝ rerũ se spe ꝑ abstinẽtiã cruciãt
ad quas adipiscendas festinãt. Suꝑna au/
tẽ laboriose q̄rere tãto magis dissimulant:
quãto magis ea retribui tardi⁹ putãt. Hec
ille. Patet quomodo sãcti iugũ dñi fortiter
portauerũt: ꝛ nõ ĩfirmi mortales. Secun/
dus spei fructus dicit̃ cõfortatio. Ipsa enim
solatium ẽ tribulatorũ ꝛ afflictoꝝ ĩ hac vita
quoniã ĩpossibile ẽ ꝙ qui sperat ĩ dño succũ
bat. Exemplifica ĩ ꝓsperitate ꝛ afflictione
Jõ Hieronym⁹ ĩ ep̃la ad Tyrasiũ eũ rep̄/
hẽdẽdo scribit: eo ꝙ nimis doluit de dormi
tione filie. Ait enim. Caritatis tue scripta ꝑ/
cepi: in quibus animum tuum dolore com
motum de filie dormitione cognoui. Non
aliud ꝑ̄ncipaliter admirat⁹ sũ q̄ꝫ xp̃iani pe/
ctoris ĩ te uirtutẽ ablatã fuisse: ut animum
flecteres ad dolorem. Stupeo murũ fidei
penetratũ vulneribus orbitatis: quẽ sopire
debuerat spes resurrectiõis ꝛ regni celestis
Nunqꝫ spes cũ dolore cõcordat: nec fides
aliq̄ñ sẽtit quãcũqꝫ iacturaz. resurgere cre
dim⁹ mortuos nostros ꝛ plãgim⁹? Quid fa
ceremus si mori tm̃mõ ꝑ̄ciperet d̃us: uolũ/
tas e⁹ sola sufficeret ad solatiũ: cui nullũ ꝑ̄po
nere iubemur affectũ: cũ qd̃ dederat abstu
lit dñs q̄ creauerat? Quis ẽ ille q̄ plangat
qd̃ ad tẽp⁹ acceperat? Cõmodauerat ut ha
beres quãtocũqꝫ tp̄e voluisset: ꝛ cũ vellet
rursus auferret. Nihil abstulit de tuo q̄ di/
gnatus ẽ recipere ꝓpriũ. Creditũ suũ reci/
pere decuit creditorẽ: ꝛ nihil aliud decet q̄ꝫ
creditori suo gratias agere mutuãtẽ. Sic
Job legim⁹: quẽ sequamur deuotissima vo
ce dicẽtẽ. Dñs dedit dñs abstulit: sicut dño
placuit: ita factũ ẽ sit nomẽ dñi bñdictuz. H
ille. Fecisset ego Tyrasius sic̃ Job si recte
sꝑasset ĩ dño. Terti⁹ spei fruct⁹ dicit̃ assecu

ratio: quia hec virtus reddit homines secu-rū in morte: quā hoīes oēs ita timēt. Patet de Paulo ad Phil. i. Cupio dissolui: et eē cū xpo. Patet de scō andrea in cruce pēdē te: de q̄ ait Aug⁹ li. de pe. Ne permittas me dñe descendere viuū: sed tempus est vt cō-mendes terre corpus meū. Tam diu enim illud portaui: terre iam illud commenda: et amplius me vigilare nō permittas. hec ibi. Agam⁹ 7 nos similiter: vt digne sperare illā gloriam possimus hic per gratiā 7 in futuro per gloriam. Amen.

¶ Sermo de virginitate.

Queramus dño nostro regi virginē. 3. Regū. p̄. Solet q̄ri a doctorib⁹. 7 apud morales philosophos: vtrū suare v̄ginitatē sit licitū. Et videt̄ q̄busdā q̄ non. Et rō ipsorū ē. Oē q̄d cōtrariat̄ p̄cepto legis nō est licitū. Sed v̄ginitas est hi⁹. g̃ 7c̄. Nam p̄ceptū legis est Gen̄. z. de oī ligno q̄d ē in padiso comedes vt cōseruari valeas. Silr̄ hoc est p̄ceptum legis nāe Gen̄. p̄. Crescite 7 multiplicamini Vn̄ quemadmodū esset illicitū se abstinere a cibo sic nō est licitū seruare v̄ginitatē: q̄a ē cōtra p̄ceptū legis nāe. z^a rō est talis. Oē q̄d recedit a medio virtutis est vitiosū. Vn̄ phs. z. ethi. dicit q̄ qui voluptate vtit̄: nec ab vno se abstinet intempat⁹ ē. q aūt oēs fugit agrestis ē. Sz q seruat v̄ginitatem ab oī delectatiōe se abstinet venerea. ergo illicitū ē. Et sic apud illos erat vitiū 7 nō virtus. Ad q̄d r̄ndet btūs Tho. z^a z. q. 152. arti. z. q̄ in humanis actib⁹ illud est vitiosū quod ē prer̄ rectā rōnē. Habet aūt h̄ rō recta: vt his q̄ sūt ad finē vtat̄ aliqs: sz ea mensura q̄ cōgruit fini. Est aūt hoīs triplex bonum vt dicit phs. i. ethicor̄: Primū ē q̄d cōsistit i rebus exteriorib⁹: puta diuitijs. Secūdū est q̄d cōsistit in bonis corporis sicut ē sanitas: pulchritudo 7 similia. Tertiū ē q̄d consistit in bonis anime: iter que principalis est vita contemplatiua que est potior vita actiua: vt dicit̄. 4. ethi. 7 Luc. x. Maria optimam partē elegit 7c̄. Quor̄ bonor̄ exteriorum q̄dā ordinant̄ ad ea q̄ sūt vite contēplatiue. Pertinet g̃ ad rectitudinē hoīs: vt aliquis vtat̄ exterioribus bonis s̄m eam mēsurā que competit corpori: 7 similiter de alijs vt possit cōtēplari: 7 hoc nō est vitiosū. Similiter si aliquis abstineat se a delectationibus corporalibus vt libentius possit vacare vite contēplatiue hoc nō est vitiosum. Et q̄a virginitas relinquit venereā delectationē vt possit vacare vite contēplatiue: iō vitiosum nō est: imo magis virtuosū. Ideo v̄ginitas est licita. Circa quam virtutē quattuor notabimus contēplationes videlicet.

¶ Primo virginitatis p̄fectionem.
¶ Secundo virginitatis exaltationem.
¶ Tertio virginitatis conseruationē.
¶ Quarto virginitatis corruptionem.

¶ Circa primū notandū s̄m Tho. z^a z. q. 152. ar. 9. q̄ in virginitate duo sūt considerāda. vnū scilicet formale. 7 aliud materiale. Formale est firmum propositū. s. velle nunq̄ experiri delectationes carnales: et si posset. Materiale est corpis integritas. Et ideo triplex est virginitas. Una que ē corporis 7 nō mētis: quia mēte fornicant̄ 7 nō corpe: vt pz. 3z. q. 5. c. si paulus. Secunda ē mentis 7 nō corporis: quia violate sūt. 3z. q. 5. c. tolerabili⁹. Tamen iste n̄ amittūt virginitatē vel virginitatis coronā. Non sunt tamē cōsecrāde iter alias virgines: vt patet. 3z. q. i. c. vlti. Tertia ē mentis 7 corporis. 7 hec ē gloriosa. 3z. q. 5. c. sicut eni. Iō dicit Aug⁹. Virginitas est i carne corruptibili perpetua incorruptionis meditatio. hec ibi. Hec aūt est p̄fectissima. 7 hec de primo. Circa secundū. s. suā exaltationē nota virginitatis octo exaltationes. Et prima ē angelor̄ cōformitas. Nam deus fecit eā in celo sociā angelor̄. Nā oēs angeli virgines sūt creati. Vn̄ Ambro. li. de v̄gin. ait. Supgreditur virginitas conditionē hūane nature: p quā homines angelis assimilant̄. hec ille. Nam vt dicit Cyprianus ē angelor̄ soror. Inquit eni. Virginitas ē angelor̄ soror: victoria libidinū: regina virtutum: 7 possessio omniū bonor̄. Et ideo Hiero. ait. Uiuere i carne p̄ter carnē āgelicū est 7 nō hūanum. Q̄d dñs declarauit Math. zz. In celo neq̄ nubēt neq̄ nubent̄: sed erūt sic̄ut āgelis

dei. Sꝫ ē questio quō genuissent τ fuissent virgines in statu innocētie. Rñdet Aug. d. ꝙ genuissent salua pudoris integritate τ pe perissent sine dolore. Secūda exaltatio est xp̄i societas. Nam licꝫ in patria oēs sint btī τ videant diuinā essentiam: tamē virgines magis sunt deo coniuncti. Vñ Apo. 14. Hi sunt qui cū mulieribus non sunt coingnati: ꝟgines enī sūt: hi sequūtur agnū quocunqꝫ ierit. Et Ambro. dicit. Quocūqꝫ pergit vir gines sequūtur agnū atqꝫ laudibꝰ xp̄m sēp associant. Tertia ē prioritas. Nam ꝟgitas ordinata fuit in statu īnocentie: qa homo de terra ꝟginea fuit creatꝰ. Gen̄. i. τ matrimo niū pꝰ. Gen̄. i. τ. 32. q. 2. c. in pn̄cipio. Quar/ ta ē mentis dignitas. Due enim sūt vite: vt dicit Tho. 2ª 2. q. 18. ar. pͦ. s. vita actiua: τ vi ta contemplatiua. Cōtemplatiua ē dignior: vt dicit phus. 2. ethi. Uirginitas aūt ꝑtinet ad vitā contēplatiuā. ergo ē dignior. Figu ra huius fuit Maria magdalena q̄ stabat secus pedes dn̄i Luc. 7. Quita est virtutis raritas. Nā illa que raro reperiunt̄ sūt pre ciosiora sicut lapides preciosi. Sed virgini tas raro repit̄. ergo τc̄. Sexta est ꝑditionis irrecupabilitas. Tanta ē excellentia huius virtutis ꝙ ꝑdita nullo modo pōt ampliꝰ re cuperari: vt dicit Hiero. Cum cetera deus possit. nō potest ruinā virginitatis recupa/ re. Intellige de virginitate corꝑali. Et hoc rōne sue preciositatis: quia sic nō est de alijs virtutibus. s. caritate. fide τ spe. τ sic de alijs que possūt recupari. Septima ē statꝰ subli/ mitas. In ecclesia dei sunt tres statꝰ: vt pꝫ 2ª 2. q. 15. arti. i. s. status virginitatis mr̄imo/ nij τ viduitatis. Sublimior autē omnibus istis est virginitas que fuit prior mr̄imonio. 32. q. i. c. nuptie. Octaua et vltīa est fructꝰ sublimitas. Nam illa virtus dicit̄ eē tanto nobilior ac ꝑfectior quanto ei maiꝰ premiū datur. Sed maius premiuꝫ datur virgini/ tati. gͦ τc̄. Dicit enī Hiero. ꝙ nuptie replēt terrā: virginitas celū. Et sic patet secundū principale. Circa tertiū. s. eius cōseruationē nota septem necessaria ꝓ cōseruatiōe huiꝰ virtutis. Et prima ē sobrietas. Naꝫ vt dici tur ꝓuer. 20. Luxuriosa res est vinū. Ideo apl's ad Eph. 5. ait. Nolite inebriari vino in quo est luxuria. Dicit Hieroꝰ. Uenter vino estuans facile in libidinē spumat Sicut pa/ tet de Loth qui vino repletus dormiuit cū duabus filiabus suis. Gen̄. 19. Secunda ra tio est sollicitudo. Nam ociū inducit maxīe ad carnis temptationem: vt dicitur Ezech. 16. c. Hec fuit iniquitas sororis tue Sodo/ me abundantia panis saturitas τ ociuꝫ. hec ibi. Sicut accidit etiā Dauid. 2. Reg. xi. de Bersabee. Exemplū etiam de sancta Justi na a diabolo tēptata: quia erat sine exerci/ tio. Ideo dicit Hieroꝰ. Semper aliqd boni facito: vt diabolus semꝑ occupatū te inue/ niat: τ notat̄ de conse. dis. vlt. c. nunq̄ꝫ. Ter/ tia est habitus honestas. Nam superfluitas habitus ducit ad lasciuiā. Vñ. i. Pet. 2. Nō in tortis crinibus: aut auro: aut veste ꝓcio/ sa: sed quod decet mulieres ꝓmittentes pie tatem per bona opera. Unde Augꝰ ad Can cianum militem ait. Homines et mulieres que serico τ purpura īduunt̄ xp̄m inducre difficile est. Ideo consulimus in christo pie viuere volentibus vt moderate induātur. hec ibi. Exemplū de Judith que ornata de cepit Holofernē vt patet Judith. x. Et Cy prianus dicit. Serico τ purpura idute chri stum induere nō pn̄t. ¶ Quarta est custodia sensuum. Unde intelligenduꝫ est: magnam partem innocentie esse cecitateꝫ. Dyna enī oppressa fuit a Sychen Gen̄. 34. qa curio/ se voluit videre mulieres regionis illius. Quinta est modestia sermonis. Unde Hie/ roꝰ. Sermo virginis prudens et rarus. Et 2. Pet. 4. Si quis loquitur quasi sermōes dei. Sexta est timor: vt virgo semper sit ti/ morosa. Unde Bern̄. Solent virgines que vere virgines sunt semꝑ esse pauide. Exē/ plum patet de beata virgine Luc. i. Septi/ ma τ vltima est fuga occasionū. Unde Hie ronymus. Solus cū sola secrete nō sedeas. Qm̄ vt ait Bernar. stare cuꝫ mulieribus τ īmunē se conseruare maius est q̄ꝫ mortuos resuscitare. Et iō dicit Hieroꝰ. hostiolū tuū raro aut nunq̄ꝫ mulieruꝫ pedes terant: quo niam: vt ipse dicit mentes ferreas libido domat. Exemplum patet de beato Bern̄. clamāte. latrones latrones. Applica exem plum māle de duobus lapidibus qui si ad

inuicem cõprimantur emittunt ignẽ3. Na3 Aug⁹ nolebat ſtare cũ propria ſorore conſi derans piculum. Sicut p3 de Amon q op/ preſſit Thamar ſororẽ ſuam. 2. Reg. 13. Et ſic patet tertiũ principale. Circa quartu3 et vltimũ .ſ. corruptione3 nota q͏ quinq3 ſunt que habent corrũpere virginitatẽ. Primũ eſt ſuperbia. Unde Aug li. de ꝟgi. Non ſo lum predicanda eſt virginitas: vt amet: ve rum etiã ãmonenda eſt ne infletur. Facili⁹ enim ſequunt̃ agnũ coniugate humiles q̃3 virgines ſupbientes. Nam de⁹ nõ ſolu3 re ſpexit virginitatem Marie: ſed magis hu/ militate3: vt p3 Luc. i. Secundus ẽ defect⁹ caritatis. Exemplũ de illis quinq3 ꝟginibus fatuis Math. 25. Unde Bern̄. Caſtitas ſi/ ne caritate eſt lampas ſine oleo. Tolle cari tatem caſtitas deo nõ placet. Tertiũ ẽ ma cula pc̄ti. Nihil enĩ valet caſtitas cum pc̄tõ quia eſt forma priuata. Un̄ Hierony. Illa virginitas hoſtia xp̄i eſt: que nec mẽtẽ nec carne3 libidine maculat. Ille virgines que in pc̄tis morant̃: deo non placẽt. Quartũ ẽ diuiſio cordis. Unde Aug⁹ li. de virgi. ait. Totus vobis in corde figatur: qui ꝓ nobis fixus eſt in cruce. Diuiſum eſt cor virginis cũ deo: ⁊ mũdo ſtudet placere. hec ille. Qui tum eſt ſtabilitas. Un̄ Aug⁹ vbi ſupra. Deũ ſeq̃mur ne virginitatis bonũ a nobis perda tur hic per gratiã ⁊ in futuro p glĩa3. Amẽ.

¶ Sermo de iudicio peſtilentie.

Iudicia dei abyſ/ ſus mł ta. pſal. 35. Ezech. 14. c. dic̄ dñs. Si miſero peſtilẽtia3 ſup terrã illã ⁊ effudero in dignationem meã ſup ea3 in ſanguine: ⁊ auferam ex ea hominem et iumentum: ⁊ Noe ⁊ Daniel ⁊ iob fuerint in medio eius. viuo ego dicit dominus deus: quia filium ⁊ filiam non liberabunt: ſed ipſi iuſticia ſua liberabunt animas ſuas. hec ibi. in quibus verbis notabimus triginta pec/ cata: ꝓpter que deus glorioſus peſtilẽtiam mandat. Primum eſt peccatũ originale de quo dicitur. Ro 15. Per vnu3 hominẽ pec/ catum intrauit in hunc mundum: ⁊ per pec/ catum mors. Nam ſicut remouens colu/ mnã per accidens remouet lapide3 ſibi ſup poſitum: ſic ille qui eſt cauſa perditionis co/ lumne originalis iuſticie eſt cauſa priuatio/ nis vite ⁊ ſanitatis que conſeruabantur in homine per originale3 iuſticiam. Sed quia peccatu3 primi hominis fuit cauſa perditio nis originalis iuſticie: ideo decidit ipſe cum tota ſua poſteritate in infirmitates et mor/ te3 ineuitabilem. Unde omnes ſubijcimur morti eo q͏ ſibi dictũ fuit ꝓ omnibus Gen̄. 3. Puluis es ⁊ in puluerem reuerteris. Ex quo peccato exorta ſũt peſtis: ⁊ alia iudicia peſſima. ¶ Secundum eſt peccatum luxu/ rie: ꝯtra qđ deus ordinauit mr̃imonij ſacra/ mentum cuius ſunt tria bona .ſ. ſacramen/ tu3: fides: ⁊ proles. Contra ſacramentũ pec cant concubinarij publice tenentes concu/ binas: ſiue occulte: ſiue ſuſcipiendo filios ſi ue non. ¶ Peccant ſacrilegi ſiue clerici mu/ lierib⁹ copulati ſiue layci xp̄i ſpõſas polluẽ tes: ſiue in ſacris ordinibus conſtituti reli/ gioſas maculantes. Contra fide3 matrimo/ nij peccant adulteri: ſiue occulti: ſiue publi ci: ſicut Dauid cum Berſabee. 2. Regu3. 3. Contra prole3 peccant ſodomite qui nocte natiuitatis domini extincti ſunt peſte: vt di cit beatus Hiero. Peccant abutentes va/ ſculo vxoris: ſicut Her cum Thamar fecit qui peſte mortuus eſt. Gen̄. 38. Peccant ſe/ men fundentes in terra3: ſicut qui fulmine interijt: ſicut Ona3: vt patet Gen̄. 38. Ter/ tium peccatu3 eſt ſacrilegium: contra .ſ. ec/ cleſiaſticas perſonas ⁊ eccleſias ſupponen/ do eas angarijs ⁊ grauaminibus impoſitio nibus collectis: ⁊ vbi laicus ſoluit parũ ec/ cleſia ſoluit multu3: diues ſoluit quaſi nihil: pauper quaſi totum. Ideo ĩquit dñs Eſa. 3. Uos enim depaſti eſtis vinea3 meam: ⁊ ra/ pina pauperũ in domo vr̃a. Quare atteri/ tis populum meũ: ⁊ facies pauperũ cõmoli tis. Hec dicit dñs exercituu3. Et ꝓ iſto pec cato ecce pena Ezech. 5. Uiuo ego dic̄ dñs ꝓ eo q͏ ſcĩn meũ violaſti in omnib⁹ offenſio nibus tuis: ego quoq3 te confringam: ⁊ non pcet oculus meus ⁊ non miſerebor. Tertia ps tui peſte morietur: ⁊ fame conſumetur i

medio tui: ⁊ tertia ps tui gladio cadet in cir
cuitu tuo: tertiã partem ꝟo tuã ĩ omnẽ ven/
tum disp̃gã: ⁊ mittam in uos famẽ et be
stias pessimas: usqꝫ ad interẽptionẽ sanguis
transibit p te. hec ibi. Quartum peccatum
est transgressio festiuitatum. Uult. n. deus
celebrari ⁊ obseruari festiuitates. Exo. zo.
c. Memento ut diẽ sabbati sctifices. Nõ
obseruãtibus vero festiuitates cominatur
deus flagellũ pestis. Deut°. z8. c. Adiunget
tibi deus pestilẽtiã donec cõsumet te de ter
ra. Percutiet te domin⁹ egestate febre et
frigore ⁊ aere corrupto ac rubigine: ⁊ perse
quetur donec pereas. hec ibi. Quintuꝫ pec
catum ẽ symonia: p quam diuina dona et
spũalia nõ nisi p̃cio aut prece dispẽsãtur: bñ
ficia p̃cib⁹ amicorũ magis q̃ꝫ suffragio me
ritorũ acquirũtur: ⁊ quãtitate pecuniarum
magis q̃ꝫ salute aĩaꝝ conferũtur. Surgũt
ĩdocti ⁊ rapiũt ecclesiastica culmina. docti
ꝟo cũ suis doctrinis demergũtur. In sũmo
vitiosi honorãt: ꝟtuosi suppeditãt. Propte
rea dic̃ dñs Ezech. 6. Hec dicit dñs deus.
Percute manũ tuã ⁊ allide pedẽ tuũ: ⁊ dic
heu heu heu ad omnes abhominatioẽs ma
lorum dom⁹ israhel: qui gladio fame peste
ruituri sũt: ⁊ cõplebo ĩdignationẽ meã ĩ eis
hec ibi. Sextum peccatũ ẽ idolatria: p quã
hoĩes ⁊ mulieres deo terga vertunt ⁊ faci
ũt idolũ seruiẽtes ei magisqꝫ deo faciẽdo ĩ/
cantationes ⁊c̃. de quo de⁹ irascit̃. Unde Le/
uitici. z6. c. Ego dñs de⁹ vester. nõ faciatis
vobis idolum ⁊ sculptile: nec titulos erige/
tis: nec ĩsignẽ lapidẽ ponetis in terra vestra
ut adoretis eum. Q si nolueritis accipere
pniaꝫ: aut disciplinã: sed ãbulaueritis ex ad
uerso mihi. ego quoqꝫ aduersũ uos incedaꝫ
⁊ pcutiã vos septies: ppter pctã vestra: in/
ducãqꝫ sup vos gladiũ vltorẽ federis mei.
Cũqꝫ cõfugeritis ĩ vrbes immittã pestilen
tiã in medio vestri ĩtantũ ut vrbes vestras
redigã in solitudinẽ. ⁊ deserta faciã sanctu/
aria vestra. nec recipiã vltra odorẽ suauissi
mũ: dispergãqꝫ terrã uestrã. hec ibi. Septi/
mũ ẽ ĩhonoratiõ parentũ. Uñ Ecc. 3. Hono
ra patrẽ tuuꝫ ⁊ matrẽ tuã ut supueniat tibi
benedictio a deo: ⁊ benedictio illi⁹ ĩ nouissi
mo manet. Bñdictio pr̃is firmat domũ fili

orũ. maledictio aũt matris eradicat funda
mẽta. Et Hiere. 3. dicitur Hec dicit dñs ex
ercituũ. Ecce mittã ĩ eis gladium: famem
⁊ pestẽ: ⁊ ponã eos quasi ficus malas: que
comedi nõ pñt eo q pessime sint: ⁊ psequar
eos in gladio ⁊ in fame ⁊ ĩ pestilentia: ⁊ da/
bo eos ĩ vastationem vniuersis regnis ter
re ĩ maledictionẽ: ⁊ ĩ stuporem: ⁊ in sibilluꝫ
⁊ opprobrium cũctis gentibus: eo q nõ au
dierunt verba mea: que misi ad eos per ser
uos meos pphetas. hec ibi. Octauum est
fraudatio decimaruꝫ. Uñ Mal. 3. dr̃. Re
uertimini ad me ⁊ ego reuertar ad vos dic̃
dñs exercituum. Et dixistis. In quo reuer
temur? Si affiget homo deuꝫ: quia vos cõ
figitis me. Et dixistis. In quo cõfigim⁹ vl
fraudam⁹ te? In decimis ⁊ ĩ primitiis ⁊ in
penuria vos maledicti estis: ⁊ me vos con
figitis gẽs tota. Que uerba exponuntur a
btõ Hieronymo: ut hr̃. 16. q. i Ecce ego do
coram vobis viã vite et viam mortis. Qui
habitauerit ĩ vrbe hac: morietur gladio fa/
me. peste. Posui tibi faciem meã super ciui
tatem hanc in malum ⁊ non in bonum: ait
dñs ad populũ hũc. Hiere. zz. c. Nonũ pec
catũ ẽ obstinatio. Uñ Exo. 9. dixit dñs ad
Moysen. Ingredere ad Pharaonem ⁊ di
ces ad eũ. Hec dicit dominus de⁹ hebreoꝝ
Dimitte populum meum ut sacrificet mihi.
Q si adhuc renueris ⁊ retines mihi eũ ec
ce manus mea erit super agros tuos: ⁊ sup
equos ⁊ asinos tuos: ⁊ super camelos ⁊ bo/
ues ⁊ oues pestis valde grãdis. Fecit ergo
dñs uerbũ hoc. Altera enĩ die mortua sunt
oĩa aĩantia egyptiorum. Decimũ pecca/
tum est homicidiũ. Quia enim Pharao rex
egypti iussit ut interficerẽtur primogenita
masculini sexus hebreorũ: ppterea occidit
dñs primogenita egyptioꝝ pestilẽtia graui
Unde dicit̃. Exo. iz. Factũ ẽ autẽ ĩ noctis
medio percussit dñs omne primogenituꝫ in
terra egypti a primogenito Pharaonis q
sedebat in solio eius vsqꝫ ad primogenitum
captiui q erat ĩ carcere: ⁊ oẽ primogenitum
iumẽtorum. hec ibi. Undecimũ peccatũ est
gulla. Nã iudei ĩ d̃serto estuauerũt esu car
niũ murmurãtes ɔtra Moysẽ. Uñ dicitur
Numeri. xi. c. Surgens ergo populus tota

die illa et nocte: et die altero cōgregauit co
turnices: q parū decem choros. et siccaue-
rūt eas p gyrum castrorum. Adhuc carnes eo
rū erant in dentib⁹ ipsorū: nec defecerat hu
iuscemodi cibus. et ecce furor domini conci
tatus ī populum pcussit eum plaga magna
nimis. i. peste: ut dicit glo. Uocatusq est lo-
cus ille sepultura cōcupiscētie. Ibi enim se
pelierunt populum qui desiderauerat car
nes. hec ibi. Duodecimum peccatū est diffa-
matio. Ut. n. dr Numeri. 14. c. Quousq de
trahet mihi populus iste? Feriam ergo eos
pestilentia et consumam. Moyses aūt roga
uit p populo ad dn̄m q pepercit eis: sed adie
cit. In solitudine hac iacebunt corpa vestra
Omnes q numerati estis a viginti annis et
.s̄. et murmurastis otra me: nō intrabitis in
terram super quā leuaui manū meā: ut ha
bitare vos facerē. preter Josue et Caleph.
hec ibi. Qui aūt mortui sunt in deserto fue
runt sexcēta tria milia: qngenti qnquagin-
ta. Unde hec pestis durauit. 40. annis: ab-
sorbuitq quolibet āno quīdecim milia octo
gintaocto viros: excepto vno anno in quo
mortui sunt. 15. milia centum decem et octo
oputādo unū annum cū alio. Decimumter
tiū peccatū ē icredulitas. s. non credere di
uine potētie ī mirabilibꝰ eius. Un̄ Nume
ri 20. c. dicitur: q cū populus hebreorum
murmurasset contra Moysen ob defectū
aq̄ et bis percussisset silicē. d. Audite rebel
les et increduli: num de petra hac poterim⁹
eiicere vobis aquā? Dixitq dn̄s ad Moy-
sen et Aaron. Quia nō credidistis mihi ut
scificaretis me corā filiis israel: non introdu
cetis hos populos ī terrā quā dabo eis. Hec
est enī aqua cōtradictionis ubi iurgati sunt
filii israhel contra dominum. Decimūquar-
tum peccatū ē supbia. Un̄ dicitur. 2. Reg.
24. q cū Dauid ob supbiā fecisset dinume
rare populū suū sermo dn̄i fact⁹ est ad Gad
pphetā. d. Uade et loquere ad Dauid. Hec
dicit dn̄s. Triū tibi datur optio. Elige qd̄
volueris ex his ut faciā tibi. Cūq3 uenisset
Gad ad Dauid nūciauit ei dicēs. Aut septē
annis erit fames in terra tua. Aut trib⁹ mē
sibus fugies aduersarios tuos et illi psequē
tur te. Aut certe tribus dieb⁹ erit pestilen-
tia in terra tua. Nūc g delibera et vide quē
respondeā ei qui me misit sermonem. Im
misitq3 dominus pestilentiā ī israhel a ma
ne vsq3 ad tempus cōstitutum: et mortui sūt
septuaginta milia uirorum. Decimumqui-
tum peccatum est auaritia. Un̄ dicitur. 4.
Regū. 6. c. q facta ē fames magna ī sama
ria ppter auaritiā et oppressiones quas fe
cerant diuites cōtra paupes intantum ut
matres comederēt filios suos. Unde non so
lum fame: sed etiam peste multi corruerunt
Decimumsextū peccatū ē usura: q̄ multum
inualuit ī ciuitatib⁹: s̄m illud ps. Tota die
circūdabit eā super muros eius iniquitas
et labor in medio eius et iniusticia. Et nō de
fecit d plateis ei⁹ vsura et dol⁹. Ideo Ezech
7. c. dicitur. Ira. n. mea sup vniuersum po-
pulum eius. Gladius foris: pestis et fames ī
trinsecus. Qui ī agro sūt gladio morientur
et qui in ciuitate pestilentia et fame deuora-
buntur. Decimūseptimū ē vsurpatio. Un̄
Ezech. 38. c. dicitur. Nunquid ad sumenda
spolia tu uenis? Ecce ad diripiendū predā
cōgregasti multitudinē tuā: ut tollas argen
tū et aurū et auferas supellectilem atq3 sub-
stantiam: et diripias manubias īfinitas. Id-
circo gladius uniuscuiusq3 in fratrem suū
dirigetur: et iudicabo eos peste et sāguine et
hymbre: vehemētē ignem et sulphur pluā
super eos: et scient quia ego domin⁹. hec ibi
Decimūoctauū peccatū est fraus emptiōis
et venditionis. Applica de illis qui vendūt
plusq debent et etiam decipiunt in pōdere
etc̄. Unde verificat pphetia Apoc. 13. c. Et
faciat omnes pusillos et magnos diuites et
pauperes: liberos et seruos habere caracte
rem in manu dextera: aut in frontibus suis
et ne quis possit vēdere aut emere. nisi qui
habeat caracterem aut nomē bestie. s. frau
dū: aut numer nōis eius. Et. 16. c. dicit. Pri
m⁹ āgelus effudit phialā suā ī terra: et factū
ē vuln⁹ seuū et pessimū. i. pestis ī hoies qui
habebāt caracterē bestie: et eos q adorauе
rūt imaginē ei⁹. h ibi. Decimūnonū pecca-
tū ē oppressio ex acceptione psonarū. Hic
dic de diuisione ciuitatis: arctatione: alter-
catiōe: discordia: rixa: iniuria. de sanguinis
effusione et silia etc̄. Ideo dicitur Math. 17.

c. Consurget gens ĩ gẽtẽ: ⁊ regnũ aduersus regnũ: ⁊ erũt pestilẽtie ⁊ fames ⁊ terremotus p loca. Uigesimũ ẽ puersitas iudicioꝝ. Unñ dr̃. Esa. i. Quõ facta ẽ meretrix ciuitas fidelis plena iudicij? Justitia habitauit ĩ ea nunc autẽ homicide. Argẽtũ tuũ versũ ẽ in scoriã: vinum tuum mixtũ ẽ aq̃. Pricipes tui ĩfideles socii furũ. Oẽs diligũt munera sequũtur retributionis. Pupillo nõ iudicãt ⁊ cã vidue nõ ĩgredit̃ ad eos. Et. x. c. Ueh q cõdũt leges iniq̃s et scribẽtes iniustitiã scripserunt ut opprimerent ĩ iudicio pauperes ⁊ uiz facerent cãe humilium pplĩ mei: ut essent vidue preda eorum: ⁊ pupillos diriperẽt. Et. c. 5. Ueh qui coniungitis domuz ad domũ: ⁊ agrum agro copulatis vsq₃ ad terminũ loci. Nũquid habitabitis vos soli ĩ medio terre? Domus multe deserte fient grandes ⁊ pulchre ⁊ absq₃ habitatore. s. ppter pestem. Uigesimumprimũ peccatũ ẽ negotiatio dolosa. Unñ Ezech. 28. dr̃. In sapientia et prudentia tua fecisti tibi fortitudinez ⁊ acquisisti tibi aurũ ⁊ argẽtum ĩ thesauris tuis. In multitudine sapientie tue. ⁊ ĩ negotiatione tua multiplicasti tibi fortitudinem ⁊ eleuatũ ẽ cor tuuz ĩ robore tuo. Propter hec dicit dñs deus. Eo q eleuatũ ẽ cor tuũ q̃i cor dĩ: idcirco ecce adducã super te alienos robustissimos gẽtiũ. Et ĩfra. Immittã ei pestilentiam ⁊ sãguinẽ ĩ plateis eiꝰ ⁊ corruent interfecti in medio eius gladio p circuitũ: ⁊ scient qa ego dñs. hec ibi. Uigesimumsecũdũ peccatũ ẽ piuriũ. Unñ Hiere. 4. c. dr̃. Et iurabis viuit dñs ĩ ueritate ⁊ in iudicio ⁊ in iustitia: ⁊ benedicent eũ gentes ipsũq₃ laudabũt. Et infra. Laua a malitia cor tuum: ⁊ a piurio ut saluus fias. Alioquĩ ut dr̃. 21. c. Debellabo ego uos ĩ manu extenta: ⁊ ĩ brachio forti. ⁊ in furore ⁊ indignatione: ⁊ in ira grandi. Et percutiã hitatores ciuitatis hꝰ. homines ⁊ bestie pestilẽtia magna morient̃. hec ibi. Uigesimũtertiũ peccatum ẽ blasfemia Unñ Esa. i. Ueh gẽti peccatrici: populo graui iniquitate: semini nequã: filiis sceleratis. Dereliquerũt dñz: blasphemauerũt scm̃ israel abalienati sũt rtrorsum. Super quo pcutiam vos vltra addẽtes puaricationẽ. Jõ dicit ps. Inueniat̃ manus tua oĩbꝰ inimicis tuis: dextera tua inueniat omnes qui te oderũt ⁊c. vsq₃ ibi. nõ potuerũt stabilir̃. Uigesimũquartũ peccatũ ẽ cõsensus in malũ. Applica de matre cõsẽtiẽte filiaz peccare: similiter de patre filiuz: et breuiter de illis qui habent alios gubernare. Unñ Hiere. 7. Nõne uides qd isti faciunt in ciuitatibus iuda: ⁊ in plateis hierusalez? Filii colligunt ligna: ⁊ mulieres cõspergũt adipem: ut faciant placentes regine celi ecce quõ conueniunt ĩ peccatis q̃si omnes de una familia. Jõ sequitur. Ecce furor meus ⁊ ĩdignatio mea conflatur sup locũ istũ sup viros ⁊ super iumẽta. s. p pestẽ. hec ibi. Uigesimũquĩtũ peccatũ est negligẽtia correctionis. Nam ut habet̃. 13. q. 4. c. Ecce. dic̃ Augꝰ. Quotquot habetis inter uos qui ab hoc amore seculi pregrauãtur auaros piuros adulteros inspectores nugarum: cõsultores mathematis phanatis auguruz auruspiciũ. ebriosos. luxuriosos. Quicquid inter vos malorum esse nostis quãtum potestis ĩprobate: ⁊ corde recolatis ⁊ redarguite: ut excatis inde: ⁊ nolite consentire: ⁊ immundum nõ tãgatis. hec ibi. Et quia hoc facere nolumꝰ: nõ miꝝ si deus punit p pestẽ iustos cũ miseris peccatoribꝰ. Unñ Augꝰ. i. de. ci. dei. c. 9. dic̃. Plerunq₃ enĩ ab eis docẽdis admonẽdis aliqñ etiã obiurgãdis ⁊ corripiẽdis male dissimulatur: uel cũ laboris piget: ul̃ cũ os eorum coram qbꝰ verecundamur offendere vl̃ cũ coꝝ inimicitias deuitamus ne ĩpediãt ⁊ noceãt in istis tpalibꝰ rebꝰ siue q̃s adipisci adhuc appetit nostra cupiditas siue q̃s amittere formidat infirmitas: ita ut q̃uis bonis maloruz uita displiceat: ⁊ ideo cum eis non incidant in illam dãnationez q̃ talibus preparat̃ pꝰ hanc vitaz: tamen qa ppterea peccatis eoruz damnabilibꝰ parcunt: dum eos ĩ suis licz leuibꝰ et venialibꝰ metuũt. iure cũ eis tpaliter affliguntur: q̃uis in eternũ minime puniantur. Jure istaz vitã qñ diuinitus flagellantur cũ eis amaram sentiũt: cuius amando dulcedinẽ peccãtibꝰ eis amari esse noluerunt. hec ille. Et ideo Esa. 44. c. dicitur. Memento Jacob qm̃ seruus meꝰ es tu. Nõ obliuiscaris mei Deleui ut nubẽ iniqtates tuas: ⁊ q̃si nebulã

peccata tua. Reuertere ad me qm̄ redemi te. Et qa negligētes sum⁹ ideo sequit̄ Esa. .47.c. Ueniet super te malū: ⁊ nescies ortū eius: ⁊ irruet super te calamitas quā nō poteris expiare. Ueniet sup̱ te repente miseria quā nescies. Sta cū incātatoribus tuis: ⁊ cū multitudine maleficioruꝫ tuorū: i qb⁹ laboriosa ab adolescētia tua stēt: ⁊ saluēt te augures celi q cōtēplātur sydera ⁊ supportabant tibi menses: ut ex eis ānūciarēt tibi vētura. Ecce facta sūt q̄si stipula. ignis cōbussit eos. Nō liberabūt aīam de manu flāme. i. pestilētia. Uigesimūsextū pctm̄: ē inordinata dilectio. Nam de⁹ volēs flagellare peccatorē p̱cutit eū i oīb⁹ q̄ ipse amat. Qui ꝯo amat bona nālia: ut filios: idō punit de⁹ eū i filiis: sicut Cham peccāte: maledict⁹ fuit filius eius Chanaā. Geñ. 9. Uigesimūseptimum ē rapina. s. iniuste detinēdo bona defūctorum que ipsi mādauerūt in suis testamentis. Clamant enim aīe eorum in purgatorio dicentes miseremī mei miseremini mei. Uigesimūoctauū pctm̄ est vana gloria. Ut enim habetur. 2. Reg. vlti. cum Dauid fecisset numerare populum suum ⁊ fuisset i vanam gloriā deduct⁹: locut⁹ ē dn̄s ad Dauid p̱ pp̄haꝫ Gad. Elige tibi ꝺ trib⁹ vnū aut p̱sequi trib⁹ annis ab inimicis tuis: aut vexari fame trib⁹ ānis: aut trib⁹ dieb⁹ peste flagellari. Qui elegit tertiū. Et mortui sunt plusq̄ꝫ sexaginta milia hominū. Uigesimū nonum peccatū ē ifidelitatis. Quod pctm̄ maxime de⁹ puniuit. Hinc Darii toti⁹ orientis ruit īperiū. Hinc hierusalē fundit⁹ euertitur. Hinc ciuitas athenienśis ī nihilū deuenit: Hic roma ꝓsternitur ⁊ precipitatur. Hinc tot effusiones sanguinum euenerūt. Trigesimuꝫ peccatū ē igratitudo. de q̊ hr̄ Esaie. 38. ꝙ cuꝫ Ezechias ꝯstituisset preliū aduersus regē assyrioꝝ ⁊ dieciśset cū i furore maximoñ rettulit gratias ꝺo. Propter qꝺ factū ē verbū dn̄i ad Esaiā ꝓp̄hām. Uade ⁊ dic Ezechie. Dispone domui tue quia morieris tu ⁊ ñ viues. Auertam⁹ ḡ corda ab his pctīs: ut de⁹ nec pestilētias nec fames mittat: nisi ut solū i h̄ mundo puniamur: ⁊ ñ p̄ pter sua iustitia i etnū damnemur.

Finis.

Incipit tabula predicationuꝫ de aduētu xp̄i magistri Roberti ordinis minoꝝ cū nō nullis aliis p̄dicationib⁹ in h̄ libro contētis.

Roberti de licio ex ordine minoꝝ ī theologia pitiſſimi: verbi dei in hac etate oratoris eloquentiſſimi: ꝑdicatiões a prima dñica de aduentu quottidie incluſiue vſqʒ ad quartam: et de feſtiuitatibus a natiuitate dñi vſqꝫ ad epiphaniā cū nōnullis alijs ſuis predicationibus feliciter incipiunt.

Prima dñica de aduētu. de lapſu hois: ꝛ de cognitiōe Ade: qua cognouit xp̄ʒ eſſe incarnandū ꝓ ſalute generis humani: que aliter haberi nō poterat niſi xp̄s īcarnaret̄.

Prim⁹ fruct⁹. Jeſus ab Adaʒ cognitus.

Nox precessit dies āt appropinquauit. Uerba ſūt doctoris gētium ad Ro. iz. c. ꝛ in ep̄la hodierna. Nihil vnicuiqꝫ tam cōueniens eſſe pōt ad ſeipſum incitandū ad dilectionē ſummi dei q̄ꝫ frequens cogitatio ſuoꝝ beneficioꝝ que ex munere liberalitatis ſue concedere voluit rōnali creature. Jnter que illud vnum profecto ſtupendū ac memoria eſſe dignuʒ cenſeo: ꝙ ſeipſum veſtire forma mortalitatis noſtre voluit. Stupenduʒ quippe eſt in carne viſibili apparuiſſe deuʒ pro redemptione ꝛ ſalute hominum. Quapropter ſtatuit ſancta mater eccleſia hoc tp̄e aduent⁹ huiuſmodi myſteria colendiſſima deuotiſſime celebrare: vt fideles cuncti vigiles fiāt: ne quippiaʒ velint: deſiderent: amentqꝫ preter dilectum ieſum oīum ſaluatorē. Ob qḋ in ſequentib⁹ ſermonib⁹ equū eē arbitrat⁹ ſum: aliqd dicere de aduētu dñi nr̄i ieſu xp̄i in carnē: Hodierna vero die menteʒ reuocabo ad incarnatiōis noticiā: quā intelligemus ſub vna tm̄ propoſitione que ē. Jeſus ab Adam cognitus. Jn ipſo enim patre generis humani initiū cepit omnium perditio qḋ nox preceſſit: ꝛ tñ per xp̄m inuenta ē ſalus ꝛ ſibi ꝛ oīb⁹ electis: q ciues eſſe debēt ī celeſti hieruſalē. Quod Paulus declarat: cum dicit. Dies aūt. ſ. lumen gratie: et gaudium reſurrectionis appropinquauit. Ad quod meli⁹ intelligendum in preſenti ſermone tres concluſiones erunt declarande.

Prima dicitur veritatis.

Secunda dicitur qualitatis

Tertia dicitur remiſſibilitatis.

Capitulum primum qualiter verum eſt ꝙ deus non condidit hominem in his penalitatib⁹ ꝛ miſerijs: quas videmus: ſed ꝓpter pctm̄ ī illas cecidit ſic exigēte dina iuſticia.

Prima concluſio dicitur veritatis ī qua philoſophantium quorundam impugnandus eſt error: inter quos et ſi pleriqꝫ varia dixerint: vel de mundi eternitate: vt Ariſtoteles: vel de infinitate: vt Anaſarcus ꝛ Democritus: qui prout Ualerius cōmemorat de cupiditate glorie. infinitos mundos fore dixerunt: vel de mūdi nouitate vt quidam alij fuere: tamen nōnulli qui ꝓfeſſi ſunt ex tempore a deo mundum factum fuiſſe: homines vero inique ꝑ peccatum cecidiſſe: ſed eos a principio generationis fuiſſe eiuſdem conditionis cui⁹ ſunt in hoc tempore calamitatis et luctus.

Quod ſi verum eſſet: facillime ſequeretur ꝙ ob nullam culpam neceſſariū erat ex ꝑte hominis incarnari filium dei. Dicunt ergo omnes doctores catholici humanam naturam lapſam ab illo ſtatu in quo fuit ab opifice ſummo condita. Quod probatur quadruplici ratione.

Primo ratione diuine clementie.

Secundo ratione diuine ſapientie.

Tertio ratione diuine iuſticie.

Quarto ratiōe diuine condecētie.

Pria rō dicit̄ diuine clementie. Nā nihil ꝓcedere debet a ſūma clementia ꝛ bonitate: qḋ non ſit magis inclinabile ad iuſticiā ꝛ veritatē q̄ꝫ ad maliciā: ꝛ magis ꝓpinquum ad bonū q̄ꝫ ad malū. Sed ſēſus ꝛ cogitationes hoīuʒ ꝓni ſūt ad malū ab adoleſcentia: ꝓut ſcribit̄ Geñ. 8. c. ꝛ notatur. iz. q. i. in. c. oīs etas. Ergo ī illa corruptōe iniqua ñ fuit hūana natura a ſumma bonitate ꝓducta. Jnſuꝑ. Nihil ꝓcedit a ſūma bōitate dignū maledictiōe. Sed multe ſūt in nobis paſſiones maledictiōe digne: ſicut pʒ in Job. ʒ. c. ꝛ ī lege maledicebāt̄ ſteriles mulieres. Nō apparet itaqꝫ hūanā naturā in h̄ ſtatu fuiſſe cōditā. ſed in alio a quo cecidit per peccatū.

Secunda ratio dicitur diuine ſapientie. Ubicunqꝫ enim eſt ſumma ſapientia: ibi eſt ſumma pulchritudo: ſicut Aug⁹. exponit in

li.ꝺe trini. Sed a ſūma pulchritudine nihil ꝓcedit fedū aut turpe:nihil qđ rōnalē offē dat intellectū. Sed ī homine ratione vten te ſūt ꝺefectus naturales:de quibus natu raliter erubeſcit:et multa ꝺeteſtabilia ſm rōnem:ergo talia nō fuerūt cōdita ī huma na nā. Relinquitur itaqꝫ ꝙ ē lapſa. Tertia rō ꝺicit̄ ꝺiuine iuſtitie. Nā nullus affligitur pena niſi p̄cedat culpa. Sed paſſio inuolun taria in rōnali creatura ē pena . ergo nullo modo talis paſſio fuiſſet ī homine anq̄ pre ceſſiſſet culpa. ¶ Quarta ratio ꝺicit̄ ꝺiuine cōdecētie. Dicit enim Anſel. in p̊ li. Cur ꝺe us homo .c.9. Deo autē nequaqꝫ eſtimatur cōuenire : ut creaturā quā fecit iuſtā ad be atitudinē ſine peccato miſeram eſſe cogat Hominē aūt inuitū mori miſerū eſt: Si er go deus exigit moꝛtem ab homine ſub ſta tu quo ē:ergo eſt ſub culpa. ¶ Sed contra has rationes arguūt phi primo ſic. Omne cōpoſitū ex cotrariis ē diſſolubile. Dicit enī Auic. Contraria ſēper appetūt ire in regio nes ꝺiuerſas. Sed coꝛpus Ade in ſtatu pꝛi me conditionis fuit compoſitū ex cōtrariis ergo per naturā fuit diſſolubile ⁊ coꝛrupti bile. Sed tale eſt modo coꝛpus humanum ergo ꝑ coꝛruptibilitatem nō ꝓbatur ſtatus nature lapſe. Itē omne contrarium ē ꝺiuiſi bile . Corpus ade in prima conditione erat contrarium. ergo erat diuiſibile. Secundo arguunt ꝙ corpus illud erat ſenſificatum. g̊ erat ſenſitiuum ꝺoloris : quia ſicut dicit Augꝰ. ꝺolor eſt ſenſus diuiſionis impatiēs Nō g̊ ſēſus doloris ⁊ pene probat ſtatū na ture lapſe. Tertio arguūt. quia dicit Augꝰ. ſuper Geñ. ad litteram. Adam nō mandu cauit ꝺe pomo:eo ꝙ non crederet eſſe deū ſed ne ſuas delitias contriſtaret .ſ. vxorem ſicut ſalomon adorauit idola. 3. Reg. xi . ne contriſtaret vxores ſuas . Ex his pꝫ ꝙ Eua erat triſtabilis in ſtatu prime conditionis. Sed triſtitia eſt paſſio affligens animam. Relinquitur g̊ ꝙ ſtatus prime conditionis ē ſtatꝰ paſſibilitatis anime ⁊ coꝛpis. Quar to arguunt. quia ſicut dicit Joh̄ Damaſ. cō cedit ꝺeus iuſtos incidere in calamitates ꝓpter multas cauſas. Una eſt:ut eā que in ipſo iuſto latet uirtutem aliis manifeſtā fa ciat :ut Job.i.c. Alia eſt ut non ex recta cō ſcia eleuet̄ ꝑ ſupbiā:ut in Paulo.2. ad Cor. i2.c. Alia ꝓpter eruditionem aliorū:ut alii erudiantur:ut in Lazaro Luc.i6. Alia ꝓpt̄ gloriā dei:nō ꝓpter ꝓprium aut parentuꝫ peccatuꝫ:ut ī ceco a natiuitate Joh.9. Alia ꝓpter zelum alteriꝰ uite:ut in martyribus ad Heb.9. Ergo non eſſet īcōueniēs etiam ſi hō nō peccaſſet habē penalitates que eū oꝛdinarēt ad maiorē gloriā:ad maius meri tum ⁊ ad maiorem coronam. Uerū hec oīa friuola ſūt ſi conſideremus illud qđ Ugo . ꝺe ſancto Uic. ꝺicit ī li. ꝺe ſacris : vbi ꝺiſtin guit tres ſtatus humane nature. Primus ē nature a deo cōdite. Secundꝰ eſt nature la pſe: Tertius eſt nāe brē. In primo ſtatu ha buit hō poſſe peccare:⁊ poſſe nō peccare:et ī eodem ſtatu habuit poſſe moꝛi ⁊ poſſe non mori. ſicut poſſe peccare ⁊ poſſe non pecca re:qm̄ in hoc ſtatu nō ē peccādi ⁊ moꝛiendi neceſſitas. Et hec fuit prima humani coꝛpo ris immortalitas. In ſecūdo ſtatu habet poſ ſe moꝛi:⁊ n̄ poſſe n̄ mori. ſic̄ poſſe peccare:⁊ n̄ poſſe n̄ peccare:qm̄ ī hoc ſtatu ē peccandi ⁊ moꝛiēdi neceſſitas. ¶ In tertio vero ſtatu habebit poſſe non moꝛi ⁊ nō poſſe moꝛi: ſic̄ poſſe nō peccare ⁊ n̄ poſſe peccare. quoniaꝫ ad hunc ſtatum ꝑtinet moriēdi ⁊ peccandi impoſſibilitas. Ad primū ergo obiectuꝫ ꝺi cendum eſt ſecūdū Ugo. pꝛefatū: ꝙ hō an̄ peccatū natura mortalis ⁊ paſſibilis fuit: q̄ tn̄ ex beneficio creationis precedēte:⁊ ꝓpꝛo ſtudio ſubſequente facere potuiſſet ut non moreretur adeo ꝙ ī Adā erat poſſibilitas ad ꝺiſſolutionē ⁊ coꝛruptionē:tamē cū po tētia euitādi oēm ꝺefectū. In ſtatu xͦo mo derno ē poſſibilitas cuꝫ necitate īeuitabili. Hoc idē dicit Augꝰ ī libꝛo ꝺe queſtionibꝰ noui ⁊ veteris teſti. Deus inquit hominem fecit. q q̄diu non peccaret īmoꝛtalitate vi geret:ut ip̄e ſibi auctoꝛ eſſet aut ad uitā aut ad mortē. Et idē ꝺe baptiſmo ꝑuuloꝛū ait. Fiebat oꝛdo iuſtitie:ut ſicut aīa ꝺño ſuo ita coꝛpus ei obediret . Et iterū. i3. li. ꝺe ciui. ꝺi c.3. ꝺicit. Fatēdū ē qdē p̄mos homines ita fuiſſe inſtitutos:ut ſi non peccaſſent nullum genꝰ mortis experirent̄. Sed eoſdeꝫ primos patres a deo fuiſſe mulctatos ut etiā ꝗcqd

ex ipſorum ſtirpe exortũ fuiſſet: eadẽ pena
teneretur obnoxiũ. Non eni aliud ex eis ꝗ̃
qđ ipſi fuerant naſceretur. Pro magnitu/
dine quippe culpe ipſius naturã damnatio
mutauit in penis: ut qđ penaliter preceſſit
in peccãtibus hominibus p̃mis naturaliter
ſequeretur in naſcentibus ceteris. Et ideʒ ĩ
iponoſticon. Uide mortem non a deo aucto
re ſed errore uite veniſſe hominibus ĩ para
diſo delitiarum poſitis. Idipſum confirmat
auctoritas ſacre ſcripture. Uñ Sap̃. p̊. dr̃:
Deus mortem nõ fecit. ſed ipii manibus et
uerbis accerſierũt illam. Et i. z. c. Geñ. cla
ra ẽ ſnĩa cõminantis dei. Quacũq; die co/
mederis ex eo: morte morieris. i. morti ob/
ligatus eris: uel moriẽdi neceſſitatẽ incur/
res. ſm Aug. ſup Geñ. ad litteram. Et idẽ.
14. li. đ. ci. đi. c. 29. Uiuebat itaq; hõ ĩ para
diſo ſicut uolebat ꝗ̃diu hoc uolebat quod
deus iuſſerat. Bonus uiuebat fruẽs đo ex
quo bono bonus erat. ¶ Uiuebat ſine vl/
la egeſtate: ita ſemper uiuere in poteſtate
habens. Cibus aderat ne eſuriret: potus ne
ſitiret: lignuʒ vite ne illũ ſenectus diſſolue
ret. Nihil corruptionis in corpore: nihil ex
corpore ullas moleſtias vllis ei ſenſibus in/
gerebat. Nullus ĩtrinſec⁹ morbus. nullus
ictus metuebatur extrinſec⁹. Sũma in car
ne ſanitas erat: in animo tranquillitas. hec
ille. Neq; hanc impaſſibilitatẽ ĩnocẽtie di
cimus vnã ⁊ eandẽ impaſſibilitati glorioſe
q̃a ſm Scotum illa impaſſibilitas glorio/
ſa priuat actum et potentiam patiendi.
Hec ꝟo tm̃ actum et non potentiam. Hec
magiſter ĩ ſecundo. Neq; inſuper credere
debemus in eo ſtatu impaſſibileʒ homineʒ
omnino fuiſſe: q̃a. ut ſanctus Tho. đclarat
prima parte. q. 37. duplex ẽ paſſio. Una cõ
muniter dicta ſm quãcũq; immutationem
etiã ſi ptineat ad perfectionẽ nãe cõdite. et
ſm hanc paſſibilis erat homo ⁊ ſʒ animam
⁊ ſm corpus. Secũda ẽ paſſio ꝓprie dicta
Et ſic pati dicit̃ quod a ſua naturali diſpo/
ſitione remouetur. Paſſio enim ẽ defect⁹
actionis. In rebus ãt naturaliter cõtraria
agunt ⁊ patiuntur ad iuicẽ. quorũ unuʒ re
mouet alterũ a ſua naturali diſpoſitiõe. Et
de hac paſſiõe dicit Damaſcenus ꝙ paſſio
eſt motus p̃ter naturã. Hoc modo ĩ ſtatu in
nocentie ĩpaſſibilis fuit qđ vr̃ ĩpoſſibile: tm̃
oñdẽ poſſum⁹ ex mĺtis ſãctoꝝ exẽplis q̃ di
ſpenſatiue ⁊ ẽt ſpeciali priuilegio hoc impaſ
ſibilitatis donum diuinit⁹ acceperũt. Quid
nam fuit illud ſtupendũ ꝓdigiũ đ trib⁹ pue/
ris in ardẽtẽ fornacem miſſis: quos tamen
flãma nedũ cõbuſſit: ſʒ mẽs ẽ accẽſa nimis
nec ĩ minimo leſi plaudebant: deũ ĩ medio
flãmaruʒ poſiti benedicentes? Daniel. 3. c.
Quid de iona dicem⁹: qui ĩ uentre ceti die
bus tribus ⁊ noctibus habitauit: tandem
p⁹ triduũ illeſus exiuit? Jone. z. c. Quid đ
Moyſe qui. 40. diebus ⁊. 40. noctibus
habitauit in monte ſine cibo: ut legem me/
reret̃ accipere? ut Exo. 14. c. Quid de Jo/
anne euangeliſta q̃ in dolio feruentis olei
miſſus nocumentum vllũ nec ſẽſit. ⁊ uene/
num fortiſſimũ bibẽs quo duo ãte ipſũ bi/
bẽtes inteẽmpti fuerãt ſine detrimento eſt
inuentus? ¶ His ⁊ aliis tam veteris ꝗ̃ noui
teſtĩ ducimur: ut credam⁹ nõ eſſe ĩpoſſibile
quod de nã inſtituta ĩ ſcripturis narratur.
Fuit ergo p̃mus hõ creatus in ſtatu ĩpaſſi/
bilitatis ſicut uiſum eſt prius q̃ p peccatũ ſe
⁊ omnes mortales fecit ⁊ morti ſubiugauit
His uiſis ⁊ declaratis exeat ĩ campũ prim⁹
humani generis pater: ipſeq; lamentabilit̃
dicat. ¶ O filii generis humani. o mortales
ꝯcti paſſibiles: miſeri: ignorãtes: pleni luctu
calamitatib⁹: laborib⁹: anguſtiis: amaritu/
dinib⁹: infirmitatib⁹. moleſtiis: curis: ptur
bationibus: variis feditatib⁹: ⁊ erubeſcen
tia q̃s uos mecum ad tot mala damnauit?
Quid nam experimĩ in hac uita erumnoſa
p̃ter gemitus ⁊ ſuſpiria? Unde tot ĩcõmo/
da venerunt uobis? O de⁹ benigne. o crea
tor admirabil. talia nõ ptractaſſes nobiſcũ
niſi me peccatorẽ cũ omni poſteritate mea
iuſticia tua punire voluiſſes. Heu me. Ego
ſũ ille peccator magnus. Ego ſũ ille diuine
maieſtatis ꝯtẽptor. Ego qui tãtã ruinã ſup
oẽs induxi generationes mũdi: Erã a deo
mire cõditus: ſapientia naturali illuſtratus
collocatus ĩ paradiſo delitiarũ: dñs anima
lium piſciũ ⁊ volatiliũ: liber abſq; omni ſer
uitute: ad deũ ꝯtẽplãdũ habilis et idoneus
ad ꝓcreandũ filios bñdictos. Et ego q̃a de/

um meũ deserui: de paradiso eiectus sũ in hanc vallē lachrymarum: ut cũ sudore ve/scar pane meo ego ꝛ omnes q a me descen/suri sunt. Quibus omnib⁹ sicut ꝛ mihi clau/sa ē porta celi. ꝛ non possumus aliquo me/rito nostro videre faciem filij dei: Cecidit ergo dignitas nostra. ꝛ natura bene istitu/ta cõrupta ē. nõ tñ penaliter ʒ culpalit: qđ oēs idubitāt credē tenēt ɔ nccitate salutis.

¶ Capitulũ secundũ. de qualitate peccati primorũ parentũ. ꝛ ꝙ pncipale peccatũ ho/minis est ꝙ lapsus fuit in omnibus licʒ alia peccata concurrerint.

Secunda cõclusio dicitur qualitatis Nam solet quorũdā anim⁹ non si/ne rõne mirari quale fuit illud pri/morum parētũ peccatum: ob quod taʒ seue crudeliterq; deus humanũ genus puniuit: de quo quattuor opiniones inueniunt a do ctorib⁹ sacre theologie assignate ꝛ dnotate.

¶ Prima ē ꝙ fuit superbia.

¶ Secunda est ꝙ fuit auaritia.

¶ Tertia ē ꝙ fuit gulla.

¶ Quarta ē ꝙ fuit inobedientia.

¶ Prima opinio que ē ꝙ fuit supbia cõfir/matur Ecclesiastici. x. c. Initium oīs peti ē superbia. Et iterũ Ecclesiastici. z5. A mulie re initium peccati. ergo mulier perpetrauit peccatum supbie. Itē Aug. in. li. de uirgini tate. Diabolus iquit i celo voluit esse sicut deus. cadens aũt psuasit homini similitudi/nē sue volũtatis. Itē Aug⁹ ad Horosium. Elatus Adam suasioni serpentis obediens preceptũ cõtēpsit. Et idem super Geñ. In/fuit menti Ade amor quidā ꝓprie potesta tis ꝛ quedā de se superba p̄sũptio. Secunda opinio ꝓbatur. primo per tex. Geñ. 3. Eri/tis sicut dii. ꝛc. Hoc primo cecidit in mentē mulieris. s. appetere multitudinē sciētie pl⁹ q̄ oportet qđ ē peccatũ auaritie secundum Gre. Ergo illud fuit peccatũ auaritie Ter tia opinio cõfirmat̃. quia ut dicit tex. Geñ. 3. c. Uidit mulier lignũ quod esset pulchruʒ visu ꝛ ad vescendũ suaue. Et. 35. di. in. c. Se xto die. scribitur. Gulla a paradiso regnãteʒ expulit. Et Hieronym⁹ cõtra Iouinianum Sollicite ꝓuidēdũ ē. ut quos saturitas a pa radiso expulit esuries reducat. Quarta opi nio habet̃ ex eo quod dic̄ Paul⁹ ad Ro. 5. ꝙ vnius hominis inobedientia peccatores ɔstituti sũt mlti. Et Aug⁹. in. li. de v̄a reli/giõe. Adā pp trāsgressionē obediētie de pa radiso eiect⁹ ē. Et sup Geñ. ad litterā iterũ dic̄. Nõ potuit meli⁹ ꝛ diligēti⁹ cõmendari q̄tũ malũ sit inobediētia. cũ ideo re⁹ inigta tis fact⁹ ē hõ qa eā rē tetigit ɔ ꝓhibitioneʒ q̄ si nõ ꝓhibit⁹ tetigisset nõ utiq; peccasset Has opiniões veras cõcordat dñs Boñ. i zz. di. secũdi li. vbi ostēdit ꝙ pncipale pec catũ hoīs p qđ lapsus ē fuit inobedientia. Ade. ꝛ ad hāc conat⁹ ē diabol⁹ adducere ho minē. Sʒ qm̃ nemo operat̃ ad malũ aspici/ens nec appetit malũ nisi sub specie boni. iō clare dep̄hēdēs diabol⁹ ꝙ nõ posset mulie rē p̄cipitare nisi apponeret aliqđ appetibi/le: illa tēptādo ꝓposuit ad q̄ oīs hõ nālit̃ icli nat̃. Naturalit̃ eni oīs homo iclinat̃ ad bea titudinē: q̄ ē bonũ gloriosũ: dlitiosũ ꝛ copio sũ. Uñ hõ naturalit̃ appetit excellētiā: suffici entiā: ꝛ leticiā. Et i ordinato appetitu taliuʒ cõsistit iustitia: i inordinato v̄o culpa. Gulla eni ē iordinat⁹ appetit⁹ cibi suauiter reficiē tis. Auaritia ē inordinat⁹ appetit⁹ sufficiē/tie. Superbia est inordinat⁹ amor excellen tie. Diabolus ergo primo ꝓmisit mulieri di gnitatis excellentiam: cum dixit. Eritis sic̄ dij. Secundo subiũxit cognitionis abundā tiam: scientes bonum ꝛ malũ. Postremo p̄ tendit suauitatis experientiam: cum ostēdit lignum pulchrum visu: ꝛ ad vescenduʒ sua ue: Quia ergo mulier diabolo consensit in appetendo p̄mo cē sic̄ dn̄s fuit supba. deide appetendo scire bonum et malum fuit aua ra. Postremo experiendo suauitatem ligni vetiti: fuit gullosa. Et in hoc fuit transgres/sionis rea: ꝛ inobedientie culpa inuoluta. Nec est inconueniens plura genera pecca torum secundum ꝓgressũ cõcurrere ad vnũ flagitium perpetrandum. hec Boñ. Come/dit itaq; Adā de ligno vetito cõtra iperium diuine maiestatis. Paruipendit preceptũ altissimi dei qui ei mādauerat vt ei obediret ꝛ cognosceret ipsũ regē celorum: ꝛ oiuʒ cre aturarum. Quod equidem non minimum

non paruū: nō denicꝫ leue crimē putanduꝫ ē. Unde Aug⁹. 14. de ciuitate dei. c. 12. ait: Non dꝫ existimare qſcꝫ leue ac paruum il/lud fuiſſe cōmiſſū: quia i eſca factū eſt: non quidē mala nec noxia: ſed q̄ probibita. Ne cꝫ enim quicꝫ mali deus in illa tante feli/citatiſ paradiſo crearet: atcꝫ plātaret. Obe dientia cōmendata eſt i precepto: que virt⁹ in creatura rationabili mater eſt oīum cu/ſtoſqꝫ virtutū. Hec itaqꝫ de vno cibi gene re non edendo vbi aliorum tanta copia ſub iacebat: tam leue preceptū ad obſeruandū tam breue ad memorie retinendū. vbi pre/ſertim nondū volūtati cupiditas reſiſtebat quod de pena trāſgreſſionis poſtea ſubſecu tū eſt: tanto maiori iniuſticia violatū ē: quā to faciliori poſſet obſeruantia cuſtodiri. hec ille. Cur itaqꝫ miramur ſi indignat⁹ eſt de⁹ qui magnus: īmenſus: glorioſus ſapientiſſi/mus: omnipotens: colendus: adorandus et timendus tot beneficia īdulſerat prothopla ſto ſi ab ipſo contēptus eſt? O reprobanda humana ſuperbia: quid fuit cōtēnere deū? O temeraria preſumptio humane mentis quid: quid: qd eſt calcare preceptū atqꝫ mā datum regis eterni? Nōne lex ipſa nāe cla mat: ꝙ dīnoꝝ mādatoꝝ p̄uaricatoreſ digni ſūt morte? Preuaricat⁹ ē Adā ꝛ ꝑpter ino/bedientiam ad mortem eſt condemnatus.

Capitulū tertiū. qualiter deus remitte re voluit peccata hoīs: ꝛ nō angeli. ꝛ qualiṫ myſteriū incarnationis fuit Ade reuelatū.

TErtia cōcluſio diciṫ remiſſibilitatis Licet eni tam enorme fuerit illud delictum: vt ꝑ illud diuina iuſticia dannauerit totum genus humanū. verun tamen voluit clemētiſſimus deus in ira cō tiere miſericordias ſuas: qm̄ decreuit ac de liberauit homini perdito ꝛ penitēti: per filij ſui incarnationeꝫ ſuccurrere. Sup quo du/bius ſolet eſſe animus. cur magis humanuꝫ genus ſaluū factuꝫ eſt. ꝛ remiſſionem acce pit qꝫ āgelica natura preuaricatrix. Quod rationabile eſſe demonſtrant doctores di/centes: peccatum hominis fuiſſe remiſſibi/le: angeli vero oīo irremiſſibile. Quod pro/batur quattuor cōuenientijs.

Prima eſt proprietas liberi arbitrij.
Secunda conditio nature.
Tertia ordo diuine iuſticie.
Quarta congruitas miſericordie.

Prima conuenientia diciṫ libertas arbi/trij. In libero arbitrio ſm magiſtrū. 24. di. ſecundi. eſt facultas voluntatis et rationis tam in hoīe qꝫ in angelo. tamē differenter. Nam qꝫtuꝫ ad volūtatē differt homo ꝛ an gelus: q̄ liberū arbitriū hominis ante ele/ctionē voluntatis ꝛ p⁹ electionē ſe hꝫ muta biliter. Angeli vo ꝛ ſi āte electionē ſe habet mutabiliter poſt electionē tamen ſe hꝫ imu tabiliter. Et hac rōne in ſūmo gradu ē libe/rum arbitriū in deo. infimo aūt gradu eſt i homine. Si ergo ē liberū arbitriū i angelo neceſſe eſt vt ſit medio modo ſe habēs ꝛ ita diciṫ liberuꝫ arbitriuꝫ i eo mutabiliṫ ſe hr̄e ad bonuꝫ ante electionē: ꝛ imutabiliṫ poſt. Poteſt eni eligere ꝛ non eligere. ſed qcqd illud ſit ſiue bonuꝫ ſiue malum: nō pōt illud deteſtari poſtqꝫ elegerit. Ex quo pꝫ ꝙ non poteſt penitere ſiue ꝑ pniam culpā delere q̄ eſt delectatio mali. Et ita relinquitur ꝙ cul pa eius nō pōt deleri ſicut culpa hoīs. Iteꝫ qꝫtum ad proprietatē rōnis patet. q̄ in libe ro arbitrio eſt iudiciū de bono. ſed differen ter in hoīe ꝛ angelo. q̄ ſicut dicit Dio⁹ intel lectus angeli deiformis eſt. ꝛ hoc ē quia ſu/pra tempus. ꝛ ita accipit totum ſimul. ꝛ non poſt hoc illud: vel illud ex illo. Et ideo diciṫ angelus intellectualis ſubſtantia. Sed in/tellectus hominis eſt in tempore: ꝛ ideo cō/ferendo accipit. Unde non accipit totuꝫ ſi/mul. ſed vnuꝫ poſt aliud ꝛ vnum ex alio. ſi/cut ex premiſſis accidit concluſio. Et ideo homo dicitur rationalis ſubſtantia: quia ra tio eſt virtus collatiua vnius ab alio. Qua lis ergo cōparatio eſt ſimplicis ad compo/ſitum: et puncti ad lineam in eſſendo: talis comparatio eſt intellectus angelici ad ītel/lectum hominis in intelligendo et iudican/do. Cum ergo iudicium fiat ab intellectu. patet ꝙ angelus ſecundum ſtatum ſue con ditionis iudicat de re non in tempore: et de re tota ſimul: et in iudicando de ipſa videt eam totaꝫ ſimul. ergo rectiſſime iudicat. ꝛ ī iudicādo peccat ex certiſſima malitia. Ex q̊ nullo mō pōt excuſari. Nō autē ſic ē ð hoīe

qui cum totam rem simul non videat potest
decipi in suo iudicio. Et ideo cum peccatū
eius aliquo modo possit excusari: nō est irre
mediabile. Unde Gen. 6. Non remanebit
spiritus meus idest idignatio mea i homine
quia caro est. ¶ Secunda conuenientia est
conditio nature: quã tãgit Anselm⁹ in. 2. li.
cur deus homo. Homo p aliũ hoiẽ qui nõ
esset sui generis nõ debuit reparari. Et cū
nõ sint omnes angeli eiusdẽ generis. patet
ꝙ nõ fuit possibilis hec reparatio in angelo
sicut in hoie. Insuper ex ↄditione peccati tã
hois ꝙ̃ angeli variat̃ peccatũ ⁊ ꝙ̃tũ ad ge/
nus. ⁊ ꝙ̃tum ad circunstantiam. ⁊ ꝙ̃tum ad
occasiones. Quãtũ ad gen⁹ fuit in appetitu
scientie dei. Superbia ei⁹ i appetitu omni/
potentie. Omnipotentiam autẽ suã nunꝙ̃
voluit deus cõmunicare alicui creature. iõ
angelus appetiit illud ad quod nullo modo
erat ordinatus. Sciẽtiã aũt suã voluit deus
coicare creature. Ad illã enĩ est homo ordi
natus i gloria. ideo peccatũ hois est remissi/
bile. peccatũ vero angeli nõ. Quãtū vero
ẽ ad circũstãtiã peccati est differẽtia. quia in
Adam fuit aliqua ignorãtia: q̄ peccatũ qđ
erat mortale credidit esse veniale ſm Aug.
⁊ habuit ꝓpositũ penitẽdi ⁊ petẽdi veniam
de illo peccato. Angeli vero nõ. Quãtũ ad
occasionẽ peccati est differẽtia: q̄ angelus
per se peccauit. Adã vero alio suggerente.

¶ Tertia conuenientia dicitur congruitas
diuine iusticie. Nã in homine vno erat tota
species humana multiplicanda. Sed i ange
lo peccãte nõ erat tota natura angelica. Et
ꝓpter hoc diuine iusticie cõgruũ fuit hoiẽ
expiare: ⁊ nõ angelũ. ¶ Quarta cõueniẽtia
est ex parte diuine misericordie cui nõ erat
ↄdecẽs vt nihil beatificaret̃ in humana na/
tura ad beatitudinẽ ordinatũ. Datum ergo
est tẽpus ex dei liberalissima misericordia
homini lapso petẽdi veniã de peccato ⁊ de
eo agẽdi penitẽtiã. Puto enĩ ꝙ post expul
sionẽ de paradiso Adã pater noster ↄuertit
se ad lamẽta penitẽtie: ⁊ xp̄m vẽtuꝝ summa
deuotione excoluit: quem incarnandum co
gnoscebat. Nam ecclesia sancta ponit eum
in numero sanctorum. quod esse non posset
sine fide mediatoris. quod Aug⁹ in libro de
correptione ⁊ gratia testatur dicens. Illa fi
des sana est qua credimus nullum hominẽ
siue maioris siue parue etatis liberari a cõ/
tagione mortis ⁊ obligatione peccati nisi p
vnum mediatorem dei ⁊ hominum iesum
christum. Secundum autem doctrinã san/
cti Tho. 2ª 2. q. 2. viã hominibus veniendi
ad beatitudinem est mysterium christi incar
nationis quod ante statũ peccati homo co/
gnouit: sed non explicite: quia non secundũ
ꝙ ordinabatur ad liberationẽ a peccato
per passionem ⁊ resurrectionem: quia homo
non fuit prescius peccati futuri. Uidetur au
tem incarnationis christi prescius fuisse ex
eo quod dixit. Propter hoc relinquet. homo
patrem suum ⁊ matrem suam ⁊ adherebit
vxori sue. Gen. 2. Et h̄ ab apostolo Paulo
ad Heb. 7. dicitur sacramentum magnum
esse in christo ⁊ ecclesia. Quod quidem sa/
cramentum non est credibile primum ho/
minem ignorasse. Post peccatum vero ex/
plicite illud mysterium cognouisse nulli du
bium esse debet secundum ꝙ ordinabatur
ad salutem hominis per passionem ⁊ resur/
rectionem. Unde ⁊ habuit Adam cogniti
onem salutis sue in iesum nasciturū de car
ne sua. Quisnam explicet quanta deuotio
ne omni tempore vite sue Adam cũ lachry/
mis ⁊ suspiriis deum incarnari expostula/
uerit? O Adam ↄmunis pater quid fecisti?
Cur peccasti? cur offẽdisti legem dei? Heu
me inquit peccaui erraui. Sed dei filius
bonitate sua restituet vobis incarnatione
sua benedicta quicquid ego perdidi in pre/
sumptione mea. O peccatores non pauea/
tis. Habemus reparationem. Non conque
ramus amplius de Adam: immo cantemus
cum Greg. O felix culpa que talem ac tã/
tum meruit habere redemptorẽ. Fuimus
in tenebris per peccatum. ⁊ iam sumus in
luce gratie per verbum incarnatum. Cuius
beneficio consequi valeamus splendorem
glorie: in qua christus viuit ⁊ regnat in secu
la seculorum. Amen.

¶ Feria secunda sermo de ardenti deside/
rio sãctoꝝ patrū veteris testamenti auide
cupientium christum incarnari.

¶ Secundus fructus. Jesus desideratus.

Nox precessit. Iterū vbi.s. Cogimur ad cor nr̄z inflāmandū ī amorē bn̄dicti iesu xp̄i in celo sedētis ad dexterā patris ex vehementi desiderio illo quo sācti patres veteris testamēti p multa curricula annorū succensi ardentissimis suspiriis deprecabātur ipsū incarnandum. Qđ deuotus Bern̄. considerans sermone. z. super cātica ait. Ardorē desiderii patrum suspirantiū xp̄i in carne presentiā frequētissime cogitans compungor: ꝛ cōfundor ī me metipso: ꝛ vix cōtineo lachrymas: ita pudet torporis miserabiliū tempoꝝ hoꝝ. Cui nāqꝫ nostrū tantū ingerat gaudiū gratie hui⁹ exhibitio: quātū sanctis veteribus accenderit desideriū promissorū. Hec ille. Idcirco nostra incitatione prosequi volentes incarnationis beneficiū: in presenti sermone de ipa dicturi sumus sub vno fructu qui est. Iesus desiderat⁹. Pro cui⁹ declaratōe tres cōclusiones occurrunt ꝓponēde.

¶ Prima dicitur occasionis.
¶ Secunda retardationis.
¶ Tertia meritationis.

¶ Capitulum primum qualiter xp̄s voluit incarnari: ꝛ si non peccasset homo an fuisset incarnatus.

Prima conclusio dicitur occasiōis: in qua vidēdum est si peccatum solum fuit incarnationis occasio: ꝛ precipua ratio: vel si adhuc homo nō peccasset aliqua alia causa dei filius incarnasset.

¶ Et circa hoc tres sunt opiniones.
¶ Prima dicitur sustentabilis.
¶ Secunda probabilis.
¶ Tertia cōmēdabilis.

¶ Prima opinio dicitur sustentabilis: que est quorundam magistroꝝ dicētiū ꝙ de icarnatione est loqui dupliciter. Est eniꝫ incarnatio carnis assumptio. Pōt ergo eē sermo de carne assumpta. Aut ꝗtū ad substātiaꝫ. Aut ꝗtuꝫ ad defectū passibilitatis ꝛ mortalitatis. Si loquamur de icarnatiōe ꝗtū ad defectū passibilitatis: ꝛ mortalitatis dicunt ꝙ si homo nō peccasset xp̄s carnē mortalē nō assūpsisset. Sed si loquamur de incarnatione ꝑm ꝙ dicit assūptionē humane nature simpliciter: etiā si hō non peccasset xp̄s incarnatus esset. Nam incarnatio facit ad ꝑfectionē totius vniuersi in hoc ꝙ completioneꝫ dat humano generi ꝗtuꝫ ad tria. Primo ꝗtū ad illud ꝙ respicit naturā. Secundo ꝗtū ad illud qđ respicit gratiā. Tertio ꝗtū ad illud qđ respicit gloriā. ¶ Quātum ad primū in incarnatione est consumatio modoꝝ educēdi hominē ī esse. Quadruplex nāqꝫ est modus educēdi hoīem in esse. Nec de viro nec de muliere vt Adā. De viro sine muliere: vt Eua. De viro ꝛ muliere: vt ceteri hoīes. De mulierē sine viro: vt xp̄s Ergo si homo stetisset: fuisset incarnatio: qꝛ si non esset fili dei incarnatio: tūc vnus modus productionis deficeret: ꝛ sic vniuersus esset iperfectus. Vn̄ dicit Aug⁹ in li. de li. ar. ꝙ vniuersus habet tantam ꝑfectionem ꝙ nemo pōt rōnabiliter aliquā iꝑfectioneꝫ iuēire ī eo. ¶ Secūdo īcarnatio facit ad ꝑfectionē hoīnis ꝗtū ad illud qđ respicit gratiā. Nam xp̄s est caput ecclesie nō solū ꝑm diuinā naturā: sed etiā secūdum humanā vt on̄dit Aug⁹ super Iob. Sed si homo nō peccasset adhuc xp̄s eēt caput ecclesie: ergo aut filius dei se icarnasset: aut caput ecclesie remansisset acephalū. Insuꝑ si homo lapsus n̄ esset nihilominus fuisset sacramētū matrimonii. Si igitur sacramētū matrimonii in cōiunctione sexuū significat cōiunctionem xp̄i ꝛ ecclesie ꝗtū ad naturaruꝫ vnionē ꝑꝑ īseꝑabilitatē: vt dicitur ad Eph. 5. ergo si hō stetisset aut sacramētū matrimonii eēt falsum signū vel filius dei fuisset īcarnat⁹. ¶ Tertio incarnatio facit ad cōplemētū hoīs ꝗtū ad illud qđ respicit gloriā. Nā ꝑm Aug. de spū ꝛ aīa. totū hoīeꝫ assūpsit xp̄s vt totum beatificaret. Sꝫ si hō n̄ esset lapsus: erat totus beatificabilis: ergo xp̄s fuisset incarnatus. His rationibus adherentes dicunt quidā īdubitāter ꝙ stante adhuc natura in terminis sue ꝯditiōis: ꝛ si nūꝗ fuisset lapsa ꝙ dei fili⁹ fuisset īcarnat⁹: nō vt redēptor: sed vt glorificator. ¶ Secūda opinio dr̄ ꝓbabilis q̄ primā oīo negat. Dicit eni ꝙ si hō nō peccasset nūꝗ xp̄s carnē sūpsisset: qꝛ h̄ ma

gis cōcordat pietati fidei. Nā pcedēs opi/
nio q̄ dič ꝙ deū ↄueniebat īcarnari pp pfe
ctionē vniuersi: deū īter pfectionē vniuer
si cōcludit: qḋ īcōuenientissimū ē: qꝛ īcarna
tionis mysteriū ē sup oēm vniuersū: siue q̄stū
ad naturā: siue q̄stū ad gloriā. Dicit nāq̄
phs i.xi. pme phie. Deus super oēz vniuersi
ordinē ponēdus ē. Et ad illḋ qḋ adducitur
de modo educendi hoiez dicere possumus:
ꝙ quartus ille modus quo eductus est xp̄s
nō est de pfectione vniuersi: nec ex hoc seq/
tur: ꝙ si talis modus nō fuisset ꝙ vniuersū
sua pfectiōe careret. Sicut .n. n̄ pōt argui ī
pfectō vniuersi q̄stū ad suscitationē mortui
quā ds̄ n̄ fecisset si hō n̄ peccasset. Posset ēt
dici ꝙ de illo modo pductiōis nō arguitur
veritas incarnatiōis: qꝛ deus potuisset p/
ducere hoiez de muliere absq̄ viro: qui tñ
non esset deus. Ad illud qḋ dicebatur ꝙ in
carnatio facit ad pfectionē hominis q̄stum
ad illud quod respicit gratiam: quia xp̄s est
caput ecclie: dicere possum⁹ ꝙ duplex est
capitis proprietas. Una q̄ attēdit̄ sꝫ ↄformi
tatē ad mēbra. Alia q̄ attendit̄ sm̄ donoruꝫ
gratuitoꝝ īfluētiā. Rōne pme pprietatis
xp̄s ē caput ecclie īq̄stū ds̄: ꝛ rōne hui⁹ pn/
cipalit̄ tenet rōnē capitis. Et iō dato ꝙ in/
carnat⁹ n̄ eēt ecclia hoiuꝫ capite n̄ careret.
Habuisset eni tūc caput deū: sicut nunc ec/
clesia angeloꝝ. De alio vero qḋ adducebat̄
de matrimonio respōdere possumus ꝙ ma/
trimoniū duplicē habet significationē. Si/
gnificat eniꝫ ↄiūctionē di ad ecclesiā sm̄ ca/
ritatē. ꝛ significat ↄiūctionē sm̄ vnionē ī p/
sone vnitate. Utrāq̄ haꝝ significationum
habet sm̄ statū lapsuꝫ. Alteraꝫ vero habu/
isset. si homo stetisset. Et ideo nō eēt falsum
signū. Sicut eniꝫ matrimoniū nūc est ī offi/
ciū ꝛ ī remediū: tūc aūt solū ī officiū: sic ha/
bet duplex significatū nūc: tūc aūt vnū. De
eo vero qḋ vltimo dicebat̄. s. de gloria qꝛ to
tū assumpsit: dicūt isti q tenēt hāc opinionē
secūdā: ꝙ illa nō est ratio precipua: sꝫ ānexa
pricipali: p eo ꝙ si nūq̄ deus īcarnat⁹ esset
homo glorificationē corporis sui ex visione
dei pfecte ꝛ totaliter habuisset. Uisio enim
xp̄i corporalis spectat nō ad essentialē ↄple

tionē beatitudinis: sed ad quoddā accidēta
le gaudiū. Et hoc patet: qꝛ alii sensus beati/
ficātur vt visus: ꝛ tñ obiecta sibi corrspō
dētia nō habebūt: sicut tact⁹ gustus ꝛc. Glo
ria nāq̄ sēsuū exteriorū p redūdātiā dilecti
onis veniētis ex pte supiori a visiōe di: cui⁹
visio adḋ reficit: vt nihil vltra necessariū sit
aīe ad eius btitudinē. Unde multū deroga
re videt̄ sūmo bono qui dicit ipsuꝫ nō suffi/
cere absq̄ bono creato sibi adiūcto ad ho/
minem pfecte beatificādū. Hec Boñ. i. di.
tertii. li. ¶ Tertia opinio dr̄ cōmendabilis:
que dicit xp̄ꝫ natū fuisse. vt hominē pdituꝫ
redimeret: nec curat inuestigare ea que po/
tuissent euenire homine stāte. Sed gratias
dat deo q tā benigne voluit puidere homi/
ni perdito. Dicit nāq̄ Aug⁹ in li. de verbis
dñi. Uenit filius hoīs querere ꝛ saluū face/
re qḋ pierat. Si homo non peccasset filius
hoīs non venisset. Et idē super Joh. Nulla
causa fuit veniēdi xp̄o dño: nisi pctōres sal/
uos facere. Tolle morbos: tolle vulnera. ꝛ
nulla est causa medicine. Et idē sup illo ver/
bo Math p̊. Ipse eniꝫ saluū faciet populū
ꝛc. Si ergo homo non peccasset: virgo non
peperisset. Et idē sup illud Joh. xi. Dñe ecce
quem amas. Si peccatores dñs nō amaret
ad trā de celo n̄ descēdisset. Et idē sup psal/
mos. sup illo verbo īfirm⁹ suꝫ. Ut maneret
homo ī eo qḋ deus fecit. Si eniꝫ maneret in
eo qḋ deus fecit: nō ī limo īfixus esset queꝫ
deus genuerit. Et Leo papa ī sermone. Si
homo ad imaginē ꝛ similitudinē dei factus
ī suo honore mā sisset: creator mūdi creatu/
ra nō fieret: neq̄ sempiternus tēporalitateꝫ
subiret: aut equalis deo patri dei fili⁹ formā
serui assumeret. Et Paulus. i. ad Timot. i.
Xp̄s ihs venit ī mūdū saluos facere pctōres
Ista nobis cordi esse debent qꝛ dānato hu/
mano genere propter peccatum voluit dei
filius incarnari vt ipsum redimeret. O im/
mensa amplitudo diuine caritatis. O pro/
funda bonitas sūmi dei. Peccauimus nos
omnes cecidimusq̄ in captiuitatem infer/
ni: ꝛ ipse vt nos redimeret misit non ange/
lum non archangelum: non deniq̄ aliam:
creaturam: sed vnigenitum filium suū. Au/

diat terra:intelligat celuz:imo audiāt Joħ.
3.nouū iocundū: nouū feliciſſimuz :nouum
amoroſiſſimuz.Sic d̄us dilexit mundū: vt
filiū ſuuz vnigenitū daret vt omnis qui cre
dit in illū nō pereat:ſed habeat vitā eternā.
Et ad Ro.4.Propter nimiā ſuā caritatez
inquit apoſtolus qua dilexit nos deus:mi/
ſit filiū ſuū i mundū vt ſaluetur mund⁹ per
ipſum.Qd̄ Greg⁹ conſiderans admirando
cātabat.O ineſtimabilis dilectio caritatis
vt ſeruū redimeres filium tradidiſti.Quid
ſuaui⁹ quid dulcius poteſt audiri? O pec/
catores igrati diligite xp̄z quos iā redemit:
quē patres antiqui illū redempturū expe/
ctātes toto corde dilexerūt.

Capitulum ſecūdū: qualiter xp̄s conue/
nienti tēpore icarnatus ē:ꝛ q̄ꝫ ratiōabiliter
tantū diſtulit incarnari.

SEcunda concluſio dicitur retarda/
tionis. Incarnari equidē volēs d̄i
filius:nō fecit illico poſt peccatum
nec paulo poſt:ſed poſt ſextū millenariū in
ſexta etate mundi.Mirum certe quare ħ
largū donum nō accelerauerit.Uerūtn̄ nō
ſine ratione credēdū ē factum eē:q2 vt ſcri
bitur.Eccleſiaſtes.3. Oīa tempus habent
Poſſunt aūt huius tarditatis ratiōes tres
aſſignari. Prima ratio fuit propter pec/
cati punitionem.
Secunda propter morbi curationē.
Tertiā ꝑpter xp̄i incarnādi cōmēdationē.
Prima ratio ꝛc. Nam in hoc manifeſtat̄
diuine vltionis ſeueritas contra peccatuz :
ꝙ clamores ꝛ luctus hominū tanto tēpore
ſuſtinuit anteq̄ꝫ vellet deſcēdere. Fecit āt
ħ q2 diuina iuſticia nihil inultum relinquit.
Secūda ratio fuit pp morbi curationē. Nā
ꝑmū peccatū qd̄ homo cōmiſerat:ex ſuper
bia prouenerat:iō p humilitatē liberandus
erat. Qd̄ fieri debuit vt hō ſe īfirmū agno
ſceret ꝛ liberatore īdigere.Uñ glo.ſup epi
ſtolā ad Gal.dic̄.Magno ꝯſilio factū ē vt
p⁹ hoīs caſū nō ilico d̄i fili⁹ mitteret̄.Reliq̄t
eni deus hominē prius in libertate arbitrii
in lege naturali vt ſic vires ſuas cognoſce/
ret.Ubi cū deficeret legē accepit.Qua da
ta inualuit morbus non legis ſed nature vi
tio vt ita cognita infirmitate ſua clamaret
ad medicum:ꝛ gratie q̄reret auxiliū. Ter/
tia ratio fuit pp xp̄i incarnandi cōmendati/
onē.Debebat nāq3 illud beneficiū cōmēda
ri q̄ꝫ neceſſariuz erat:debebat cōmēdari p
multos ꝓnūciatores.Ob qd̄ debebāt pre
cedere figure prophetie :ꝛ alia que i vete/
ri teſtamēto relatu digna ſunt:de quib⁹ in
ſequentibus diffuſius dicemus.Quib⁹ im/
pletis miſit deus filiuz ſuū:ſ3 illud apoſtoli
ad Gal.4.At vbi venit plenitudo tēporis
miſit deus filiuz ſuum. Et non immerito
tempus incarnationis dicitur tempus ple
nitudinis:qm̄ i incarnatōe ē facta plena par
ticipatio diuinitatis.Uñ ad Col.z.i ip̄o ha
bitat oīs plenitudo diuinitatis. In incar/
natione reparata eſt angeloꝝ ruina: In in/
carnatione homo plene a culpa liberat̄: ad
Col.i.In ipſo placuit omnē plenitudinē iha
bitare:ꝛ per eum reconciliari. In incarnati
one facta eſt plena participatio boni neceſ/
ſarii q̄ꝫtum ad bonum veritatis intelligen/
dum:ꝛ gratie q̄ꝫtum ad effectum Joħ.i.De
plenitudine eius omnes accepimus. O q̄ꝫ
felix ꝛ beata dici poteſt hec etas nr̄a .o ve/
re aureum ſeculum in quo experimur dul/
cedinē icarnati verbi filii dei quā per multa
annorum milia expectantes petierunt.Adā
pater noſtre gentis.Noe vir iuſt⁹.Abrahaz
per obdientiam placens deo.Iſaac manſue
tus.Jacob contemplator.Moyſes rectus
ꝛ dilect⁹ deo.Dauid ſm cor dn̄i elect⁹.Eſa/
ias ſerra ſecatus Daniel in lacum leonū miſ
ſus:aliiq3 amici d̄i patriarche ꝛ ꝓphe.Re/
ges in populo dei diuinitus prefecti : aliiq3
q̄ꝫplurimi illoꝝ tpe. Hinc eſt ꝙ ſaluator di
cebat loquens diſcipulis ſuis.Luc.x.Bea
ti oculi qui vidēt q̄ vos videtis.Dico enim
vobis q2 multi prophete:ꝛ reges voluerūt
videre :ꝛ non viderunt q̄ vos videtis:ꝛ au
dire que vos auditis.ꝛ nō audierunt. Sed
heu inquā q2 eſt ſomnolēta mens humana
ad talia cōtēplandum.Pauci equidem re/
periuntur qui cogitare velint copioſuz fru/
ctum quē ſuſceperunt ſuſcipiūt :ꝛ ſuſcipere
poſſunt ex beneficio icarnati ieſu.O mens
dura.o creatura rationalis.o negligēs aīa
o anima ſomnolenta.o anima dormiens.o
anima pigra expergiſcere queſo:ꝛ contem/

plare q Adam vixit ānis nongētis trigīta: vt scribitur Gen.7.ꝛ semper in sacrificiis:ī orationibus.in diuino cultu clamabat. Ueni iesu:ꝛ nō potuit ip̄z videre:quinimo moriens ad loca tenebrarū descendit. Idipsum fecit Seth filius eius viuēs ānis nongentis .iz.in eadem fide ꝛ desiderio mediatoris. Hoc oēs alii iusti ab Adam vsq₃ Noe clamauerunt:ꝛ non potuerūt obtinere. Interficit abel inocens:ꝛ clamauit eius sanguis ad viuentem deum:ꝛ tamen celum cōscendere non valuit:ꝛ detrusus est in limbo. Indignatus est deus ↄtra iniquitatē mūdi tēpore Noe:ob quā oēs diluuio pdidit:ꝛ tñ Noe cū suis ob iusticiā:mūdiciā ꝛ puritatez in archa saluatus est. Et cuz oībus diebus vite sue xp̄m desiderasset videre nō potuit: ꝛ nongentesimo ac quinquagesimo anno etatis sue moriēs. Gen.9.luce diuina priuatus est. Abrahaz vt deo promptus obediat filiū ꝓpriū imolare satagit:xp̄m incarnandū semꝑ desiderās:ꝛ qđ voluit nō obtinuit: ꝛ centesimo septuagesimo quinto āno moriens ī senectute bona. Gen.25.descēdit ad inferos. Ibi Isaac. Ibi iacob. Ibiq₃ oēs illoruz tēporum: vsq₃ ad mortē xp̄i. O ifelix peccator vis cognoscere serenitatē: tranqllitatez:ꝛ gratiā tēporis nostri:' Uide finē eorum qui xp̄o volunt adherere. Lapidatur Stephanus ꝛ clamat: video celos apertos. Comburitur Laurenti⁹:ꝛ igne morit̄:ꝛ statiz volat ad celum. Longū ꝑfecto satis eēt apostolorum omniū:martyrū cōfessorū atq₃ virginū similia narrare. Sz illud vnū p̄tereūdū nō ē:qđ oēs ad imitationē deuotionēq₃ gratiosissimi iesu xp̄i iducere potest. Crucifigitur latro q multa flagitia ꝑpetrauerat:ꝛ xp̄o se cōmēdās eadē die ī paradiso recipit̄:currite peccatores ad fontē gratie ihm xp̄m:q clamabat ī tēplo Joh.7. Si qs sitit veniat ad me ꝛ bibat. Non obest nobis precedens tarditas rationalis incarnationis iesu christi.

Capl'm tertiū de imēsitate beneficij incarnationis:ꝛ qualiter se habēt ad illud merita sanctorum patrum.

TErtia cōclusio dicit̄ meritationis. In qua pie videre possumus an xp̄i icarnatio fuit ex mera gratia:ꝛ an illā ipetrauerūt scōꝝ patrū ꝛ ecclesie merita. Nā Paulus dicit ad Titū.i. Apparuit benignitas ꝛ humanitas saluatoris nostri dī nō ex operibus iusticie que fecimus nos. Uerūtamē dicere possumus secūdū doctrinā Boñ.in 3.di.4.de beneficio incarnationis tripliciter respondendo.

Primo q̄ntum ad circūstantiā.

Secundo q̄ntum ad efficaciam:

Tertio q̄ntū ad substātiā vel essentiā.

Primo si loquamur q̄ntū ad circūstātiaz tēporis:potest ↄcedi absq₃ calūnia q cadat sub merito p̄cedētis ecclesie. sancti eni patres flagrantissimis desideriis meruerunt incarnationis accelerationem. Secundo si loquamur de beneficio incarnationis q̄ntum ad efficaciam que erat a seruitute diaboli ꝛ a reatu carentie visionis dei: cadit sub merito. 3° si loquamur de illo beneficio q̄ntum ad substantiam vel essentiam est dicendum q cadat supra sanctorum patrū merita. Propter quod non est iuste retributionis sed dignationis eminentissime: Naz si congregetur in vnum humilitas omniuz sanctorum:nunq̄ poterit in minimo comparari illi humilitati qua dei filius apparere voluit ī forma serui ꝛ habitu īuētus vt homo. Si colligāt oīa suspiria:omnes lachryme:omnes pene:oēs cruciatus: oēs pnīe: oīa genera mortis etiā quecunq₃ passi sunt sancti ꝑpter xp̄m:ꝛ collocētur ex vna parte:ex altero vero latere ponat̄ vna lachryma xp̄i vel nascētis: vel fugiētis per egypti nemora: vel orantis: vel patiētis: vel moriētis plus illa lachryma vna valet ex fornaceo illo corde ꝑueniēs:q̄ omnia illa bona que diximus ꝛ cogitare possumus in quibusdaz sanctis ꝛ electis ꝛ amicis dei. Hinc Hieronymus ad Damasum papam de filio ꝓdigo ait. Que maior potest esse clemētia q̄ vt dei filius:fili⁹ hoīs putaretur: nouem mensium fastidia sustineret: partus expectaret aduentuz:per singulas adoleret etates:ꝛ post cōtumelias vocum.alapas:ꝛ flagella:crucis pro nobis fieret maledictum vt nos a maledicto legis absolueret.hec ille Iuste ergo ꝛ rationabiliter anima nostra:

ſitire debet ad ieſuꝫ in gloria coronatũ quẽ ſancti patres in nocte legis deſiderauerunt incarnandũ: qꝛ dies grẽ nobis appropiquauit: qua mediante facilis eſt nobis acceſſus ad beatã eternãqꝫ vitã: ĩ q̃ xp̃s ſaluator ſe/culi viuit ⁊ regnat in eternũ. Amẽ.

¶ Feria tertia prime dñice aduentus ſmo de reuelationibus factis mentibus prophetarum de incarnationis myſteriis. ⁊ qualiṫ prophete p̃dixerunt multipliciter chriſtum fore venturum.

¶ Tertius fructus. Jeſus ꝓphetis cognitus.

N Ox preceſſit. ⁊c. Placuit quõdã altiſſi/mo deo celi incarnationis myſteria prophetarũ mentibus reuelare: vt ꝑ ipſoꝝ voces inſtrueretur huma/nuꝫ genus de veritate ĩcarnati verbi. Nullus eqdẽ excuſare ſe poteſt: ſi ieſuꝫ ñ credat ſi eũ non colat: ſi illũ toto corde nõ amplexatur. Huius aduentũ preceſſerũt tot prophetarũ oracula ⁊ teſtimonia. Firmaṫ enĩ vni/uſcuiuſqꝫ mens in fundamẽto veritatis: cũ ſenſerit de xp̃o venturo prophetas clamare ac predicare. Quapropter in preſenti ſmo/ne de incarnatione verbi loqui volẽtes cõſiderabimus illas ſupernas reuelatiões q̃s habuerunt prophete: colligemuſqꝫ ea q̃ di/cturi ſumus ſub vno fructu: qui ẽ. Jeſus ꝓ/phetis cognitus. Ad cuius declarationem tres cõcluſiones occurrũt declarande: q̃rũ

¶ Prima vocaṫ diffinitio.

¶ Secũda vocatur multiplicatio.

¶ Tertia vocaṫ teſtificatio.

¶ Capitulum primũ: de prophetia quid eſt ⁊ qualiter non poteſt eſſe naturaliter: cõtra opinionẽ illoꝝ qui dixerũt qꝺ hõ poſſet na/turaliter prophetare: qꝺ ſi verũ eſſet ꝓpheticũ teſtimoniũ nõ eſſet cõueniens.

PRima concluſio vocaṫ diffinitio in qua conueniens eſt ſcire quid ẽ prophetia: qꝛ niſi hoc clare intelligereṫ nõ ſatiſeſſet incarnationẽ xp̃i magnifacere ex quo fuit a prophetis prenunciata. Scꝺꝫ ergo Caſſiodorũ: prophetia eſt diuina inſpiratio: rerũqꝫ euẽtus ĩmobili veritate dñiõſtrans. ex qua diffinitione habemus: ꝙ illa cognitio quã habuerunt prophete eſt ſuper/naturalis ⁊ diuinitus inſpirata. Unñ. z. Peẗ. i. Non enĩ voluntate humana allata ẽ ali/quando prophetia: ſed ſpiritu ſancto inſpirati locuti ſũt ſancti dei homines. Et in hoc interimiṫ error ipſorũ qui dixerũt prophetiaꝫ eſſe a natura. Nam vt Aug⁹ dicit. iz. ſuper Geñ. ad litterã: quidã voluerunt dicere ꝙ humana natura haberet quandã vim diui/nationis ĩ ſeipſa. Et hoc videtur eſſe ſecũdũ opinionẽ Platonis qui poſuit ꝙ aĩe habẽt omniũ rerũ cognitionẽ per participationẽ idearũ. Sꝫ iſta cognitio obumbraṫ in eis ꝑ ꝯiunctionẽ corporis: ĩ quibuſdã plus: in quibuſdã vero minus ſm corporis puritatẽ di/uerſam. Et ſecũdum hoc dicunt ꝙ corpora habentia aĩas nõ multuꝫ obtenebratas ex corporũ vnione poſſũt futura precognoſce/re ſm primã ſciam. Sed contra hoc obiicit Aug⁹ ꝙ nõ ſemꝑ põt vim diuinationis ha/bere aĩa cum ſemꝑ velit. Et ꝙ verius videtur ꝙ aĩa ex ſenſibus cognitionẽ acquirat. Oĩs enĩ cognitio ortũ habet a ſenſu ſꝫ Ariſtotelẽ. Jdeo meli⁹ eſt dicẽdũ ꝙ p̃cogniti/onẽ futuroꝝ hoĩes nõ habẽt: ſed acquirere poſſunt ꝑ viam experimẽtalem ĩ qua iuuãṫ per naturalẽ diſpoſitionẽ: ſm quã ĩ hoĩe in/uenitur ꝑfectio virtutis imaginatiue: ⁊ cla/ritas ĩtellectiue. Et tñ hi⁹ precognitio futuroꝝ differt a prima que habetur ex reuela/tione diuina. Primo quideꝫ qꝛ p̃ma põt eẽ circa quoſdã effectus ad quos ſe poteſt ex/tẽdere humana experiẽtia. Secũdo qꝛ pri/ma prophetia eſt circa ĩmobilẽ veritatẽ nõ aũt ſecũda: ſed poteſt ſubeſſe falſum. Hinc eſt qꝺ dicit Nico. de lira ſup̃ p̃s ĩ principio: ꝙ propheta ſermonis ĩterpretatiõe dicitur quaſi procul fans: qꝛ denunciat ea q̃ ſunt ꝓcul ſeu remota a naturali cognitione humana. Jſidorus vero li. x. ethimol. dicit ꝙ pro/phete ĩ veteri teſtamẽto vocabantur vidẽtes: qꝛ videbãt ea q̃ abſcondita erant. Et gẽtilitas appellabat eos vates a vi mẽtis. Secũdũ vero Nico. de li. triplex eſt grad⁹ eorum que excedũt cognitionem noſtram.

¶ Primus propter rei cognoſcẽde cõditionẽ.

¶ Secũdus ꝑꝑ cognoſcẽtis conditionẽ.

¶ Tertius propter modum cognoſcẽdi. Primus gradus coꝝ que ſũt remota a natura/

li cognitione ẽ pp rei cognoſcẽde ↄditionẽ: q ẽt ĩ triplici gradu ſubdiſtinguit. Primus grad⁹ ẽ pp rei cognoſcẽde ſupeminẽtiã: cuiuſmodi ſunt diuina maxime circa pſonarũ propria. Ideo de talibus facte ſunt reuelationes prophetice Eſaie p ſeraphin ſanctus clamantia ꝛ clarius ĩ nouo teſtamẽto. i. Jo. 5. Tres ſunt qui teſtimonium dant in celo pater verbum ꝛ ſpiritus ſanctus. Secundus gradus eſt pp rei cognoſcende latẽtia: cuiuſmodi ſunt cordium ſecreta ſoli deo cognita. Unde ꝛ cogitatio Symonis magi p reuelationez fuit cognita Petro. Act. 8. Jõ dixit ei Petr⁹. In felle amaritudinis video te eſſe. Cogitabat nãqz gratiã ſpiritus ſãcti vendere. ¶ Tertius grad⁹ ẽ pp rei cognoſcẽde diſtãtiam. Que diſtãtia vno modo accipitur ex parte loci: ꝛ ſic heliſeus p ſpiritū propheticũ diſtans p magnũ ſpaciuz Gieçi miſit ad Sunamitem mulierẽ poſtulãs an cuncta circa ſe ꝛ virũ eius: ꝛ filium eius recte agerẽtur. 4. Reg. 4. c. Alio modo accipitur diſtantia ex parte preteriti tẽporis vl' futuri. Pñs enĩz non diſtat a nobis. De diſtantibus aũt ſm preteritum facta fuit reuelatio Moyſi de creatione mũdi. vt dicit Greg⁹ ſuper Ezechielem. De diſtãtibus ſecundum futurum fuerũt alie reuelationes prophetice. ¶ Secundus gradus eorum que ſunt a naturali noſtra cognitione remota eſt pp cõditionẽ cognoſcẽtis. Et pp h' aliquando cognoſcẽtis defectus ſuppletur p ſpiritum propheticum. Et hoc modo Abias ſolonites cognouit vxorẽ Hieroboam domum ſuam ĩgrediẽtem q̃uis eſſet cecus. 3. Reg. 14. c. ¶ Tertius gradus eorũ que ſũt remota a conditione humana eſt pp cognoſcẽdi modũ: ſicut Salomon habuit cognitionẽ animaliũ ꝛ piſciuz: vt habet. 3. Reg. 4. nõ p exẽplum ſtudii: ſz per ĩſpirationẽ ſpũs ſci. Fuerũt ergo prophãꝝ reuelationes nõ ex naturali ingenio: ſed diuinitus inſpirate. Qđ facile eſt inueſtigare: qꝛ vt inquit Scotus ĩ plogo primi li. ſniarũ vbi dicit ꝙ ꝛ ĩ nõ euidentibus ex terminis: nec pricipia ſic euidẽtia ex terminis habẽtibus nõ cõſonãt firmiter ꝛ ĩfallibiliter diuerſimode diſpoſitis: niſi a cauſa ſuperiori ipſo ĩtellectu ducerẽt ad aſſenſum. Sed pphete vario modo diſpo

ſiti exiſtẽtes ĩ diuerſis tẽporibus ĩ talibus nõ euidẽtibus oĩo ↄſonabãt. Hãc etiã materiã ptractat Aug⁹. 19. de ci. dei. c. 22. vbi ait Seruitores noſtri pauci eſſe debuerunt ne multitudine vileſcerẽt. Nec ita ſũt pauci: vt eoꝝ nõ ſit mirãda ↄſenſio. Neqz. n. ĩ multitudine philoſophoꝝ qs ĩuenit: ĩter quos cũcta que ſenſerũt ↄueniãt. Nã reſurrectionẽ carnis nullus pbare poſſet ex exterioꝝ euidẽtia: ꝛ tñ pphe ĩ diuerſis locis ꝛ ĩ diuerſis tẽporibus eã pfeſſi ſunt vno ↄſenſu: ſicut et de aliis fidei noſtre myſteriis dicere poſſumus. Qđ nũq̃ eſſet niſi vnus ſpũs fuiſſet in oĩbus. Qđ etiã Lactan. firmian⁹ ĩ primo li. diuinaꝝ ĩſtitutionum aduerſus gentes ait. Omiſſis terrenis huiuſmodi phie auctoribus nihil certi aſſerẽtibus aggrediamur viã rectã. Quos eqdẽ ſi putarem ſatis idoneos ad bene viuẽdũ duces eſſe: ꝛ ipſe ſequerer: ꝛ alios vt ſequerẽt hortarer. Sz cuz magis ĩter ſe ↄcertatiõe diſſideãt: ſecũqz ipſi plerũq̃ diſcordẽt: apparet eoꝝ iter nequaq̃ eſſe directũ. Siqdẽ ſibi vt eſt libitũ pprias vias ĩpreſſerũt ↄfuſionẽq̃ maximã ĩquirẽtibus veritatẽ reliquerũt. Nobis ãt q ſacramẽtũ religionis accepim⁹: cũ ſit veritas reuelata diuinit⁹: oẽs ſine vllo diſcrimine ad celeſte pabulũ ↄuocam⁹. hec ille. Mira ergo dmẽtia eſt pphaꝝ teſtimonia vilipẽdere. q nihil locuti ſũt de xpo: niſi qđ celit⁹ acceperũt. O pfida iudeoꝝ negtia: q xpo credẽ noluerũt. o ſtulta gẽtiliũ ſcia: q xpz ĩpugnãt. o rpzobãda xpianoꝝ malitia q xpz nõ imitãt. de quo vt patebit nihil legim⁹: neq̃ audiuim⁹: nihil q̃ ↄfitemur niſi qđ preuiderũt pphe.

Caplm ſecũdũ ꝙ futura poſſunt mltiplicit' pnũciari: ꝛ quõ ſit vera pphetia accipiẽda ꝛ de pphetie ṽitate.

SEcũda concluſio dr multiplicatio Poteſt nanqz multiplex prophetia intelligi ꝛ accipi.

¶ Prima dicitur apparens.

¶ Secunda dicitur ĩpropria.

¶ Tertia dicitur vera.

¶ Prima dicitur apparens que eſt ĩ precognitione futurorum que poſſũt ex ſuis cauſis precognoſci ſicut medicus precognoſcit ſanitatem aut mortem futuram: quia ordo eſt ad tales effectus in cognoſcendo in ali

quibus cauſis. ¶ Secūda eſt ꝓphia ꝓpro/
prie dicta: qñ alicui coīcatᷣ aliqd ad ꝓphiã
ptinēs abſqȝ tñ tali ītelligētia. Quia ſm ꝙ
habetᷣ Daniel. 6. c. ītelligētia opus eſt ī viſi
one. Hoc ipſuȝ tenet Hiero⁹ ſup Eſa. ī pri/
cipio. Cōtigit aūt illud fieri dupliciter. Uno
modo in viſione ſicut vidit Pharao ſpicas
Geñ. 41. ꝛ Baltaſar manū ſcribētē ī parie/
te Daniel. 7. ille dormiēs: iſte vigilãs. Neu/
ter tamē eorum fuit ꝓpħa: ſed Daniel ꝛ Jo/
ſeph qui viſiones ītellexerūt. Secūdo ꝯtin/
git ī locutiōe ſicut Caiphas Joħ. xi. dixit qd
ꝓpheticū ītēdens ſolū dare ꝯſiliū de morte
xp̄i ꝙ eſſet expediēs: ꝗuis eſſet īnocēs: ne
occaſione ipſius venirēt romani ꝛ tollerent
locū ꝛ gētē. Sed a ſpū ſcō factum eſt ꝙ hoc
ꝯſiliū ſic ꝓtulit: qꝛ mors xp̄i futura ꝓ ſalute
foret ſpirituali totius mūdi ipſo Caipha hoc
ignorãte. Et ꝓpter hoc nō fuit ꝓpħa ꝓprie
loquendo ſicut nec aſina Balaam fuit ra/
tiōale aīal: ꝗuis ꝑ liguã ei⁹ fuerit ꝓlatū ver
bū rationale angelo liguã ei⁹ mouēte: abſqꝫ
tñ cognitione aſine. ¶ Tertio ꝯtingit hoc in
opatiōe: qñ. ſ. ſpūs ſcūs impellit aliquem ad
aliquid agendū: qđ habeat ꝓſperū euētum:
ꝗuis homo mot⁹ h̄ ignorat. Sicut Judicū.
xi. dicitᷣ de Jepte ꝙ irruit ſpūs dñi ſup ipȝ
. ſ. ad pugnãdū ꝯtra filios Amon: tñ nō fuit
ſibi reuelata victoria futura. Et talis mot⁹
vocatᷣ ſpūs ſcī īſtinctus: qui eſt caſus ꝓpħie
ſm doctores. i. aliquid deficiens a ratione
ꝓpħie. Et talis mot⁹ ſimilis eſt motui bene
fortunati: qui mouetᷣ ad aliquid bene mouē
dū: ſine tamē ratiōe ꝛ cognitione preuia: vt
habetᷣ ī libro de bona fortuna: Differt tamē
qꝛ motus bene fortunati eſt a cã naturali. ſ.
ab īfluētia orbis: vel ītelligētia motoris vt
dicūtᷣ aliqui vel ab vtraqȝ ſimul: vt dicunt
alii. Mot⁹ aūt Jepte ꝛ ꝯſimiliū eſt a cauſa
ſupnaturali. ſ. ex motōe ſpūs diuini. Jſte tñ
īſtictus magis appropīquat ad rationē ꝓ/
phetie: ꝗ alii duo modi p̄dicti. ¶ Tertia eſt
ꝓpħia vera ꝛ ꝓprie dicta: ī qua ꝓphetiçãs
ītelligit qđ ꝓpheticat. Que etiã ī multipli/
ci gradu reperitᷣ quoꝝ ille altero eſt excellē
tior vnde ceteris paribus eſt ītelligētia cla/
rior. ¶ Primus iſtius ꝓphetie gradus eſt
qñ cū viſione alicui coīcata datᷣ viſionis in/
telligētia. Sicut Hieremias vidit ollã ſuc/
cēſaȝ ꝛ facies eius a facie aquilonis Hiere
. i. ꝛ ītellexit ꝑ hoc ſignificari exercitū regis
babylonis ventuꝝ ad cōburēdū ciuitatē hie
ruſalē. ¶ Secūdus gradus eſt qñ nō fit ta/
lis viſio ſeu apparitio: ſed auditᷣ vox īſtruēs
de aliquo ſupernaturali. i. Reg. 3. Samuel
audiuit vocē dñi loquētis: nec tñ vidit ali/
quã effigiē ſibi apparētē. Quod patet ex h̄
ꝙ credidit eſſe vocē Helie ipſuȝ vocãtis: vt
habetᷣ ibidē. Et iſte grad⁹ ꝓphetie eſt excel/
lētior p̄dicto qꝛ voces ſunt ſigna magis ex/
preſſiua veritatis ꝗ figure. ¶ Tertius gra
dus eſt qñ nō auditᷣ ſolū vox īſtruēs: ſȝ etiaȝ
cū h̄ apparet pſona aliqua loquens. Propṫ
qđ iſte gradus ē excellētior duobus primis
Uariatᷣ tñ tripliciᷣ. Quia pſona ſic īſtruēs:
vel apparēs ī effigie aliqua aliqñ eſt homo
ſcūs. ſicut. z. Machaħ. 17. c. hr̄. ꝙ Onias iã
defunct⁹ apparuit Jude Machabeo. d. ci.
đ Hieremia ꝓpħa ſibi apparēte. Hic eſt qui
multū orat ꝓ populo ꝛ vniuerſa ſancta ciui
tate hieruſalē. Aliquãdo pſona apparēs eſt
angelus. Et ſic ꝯmuniter legūtur facte re/
uelatiōes noui ꝛ veteris teſtam̄ti. Aliqñdo
eſt ī effigies repreſentans ipſum deum. ſicut
Eſa. 6. dicitur. Uidi dominum ſedentem ſu/
per ſolium excelſum ꝛc. Et iſte tertius gra/
dus eſt excellentior ſecundo. ꝛ ſecundus pri
mo. ſicut deus eſt excellentior angelo. ꝛ an/
gelus homine. ¶ Notandum autem ꝙ oēs
iſti gradus variantur dupliciter. Quia ta/
les apparitiones aliquando fiunt per ſo/
mnium ꝛ etiam vocantur reuelationes per
ſomnia. Aliquando in vigilia ꝛ tunc pro/
prie vocantur viſiones. Et iſte ſecundus
modus qui vocatur viſio eſt excellentior
altero: quia maior illuſtratio mentis requi/
ritur ad hoc ꝙ ipſa diſtracta per operatio/
nem ſenſuum exteriorum in vigilia capiat
intelligibilem veritatem de ſupernaturali
bus ꝗ in ſomno in quo ſenſibus exteriorib⁹
quietatis anima magis diſponitur ad capi/
endum huiuſmodi veritatem. Econtrario
eſt in cognitione accepta via naturali: que
accipitur per viam ſenſus memorie ꝛ expe
rimenti: vt dicitur. i. metapħ. Et ideo talis
cognitio non poteſt accipi in ſomno. Quar/

tus gradus prophetie ē qñ sine apparitione
alicuius figure vel signi sensibilis veritas
itelligibilis de occultis per diuinā reuelati
onem manifestatur. Et hoc modo facte sūt
reuelatiões ipsi Dauid vt hr̄ i principio gl.
super ps̄. Et iste gradus est excellētior pre/
dictis. Sicut enim ille diceretur melioris
igenii τ clarioris qui caperet veritatē con
clusionum geometricaliū sine descriptiōe
figurarū sensibilium q̄ ille qui capere non
posset sine tali descriptione. Sic etiā in co/
gnitione ꝓphetica illa mens dicitur excel/
lentius diuinitus illustrata: que veritatem
itelligibilē capit absq; sensibilibus signis: q̄
sunt figure τ voces supradicte: q̄ illa q̄ ca/
pit sb̄ talibus signis. Hec Nico. de lira i ꝓ
logo sup psalmista. Nos autem gradus vo
luimus hic iterserere: vt itelligam⁹ q̄ gran
de sit prophetie donū quod deus sapiētissi
mus tam multipliciter coicat rōnali creatu
re. vt sic mēs humana edocta nullo modo
de prophetarum dictis dubitare queat.

¶ Tertium capitulum. de his qui per chri
stum incarnatum gesta sunt: τ qualiter pro
phete illa predixerunt.

TErtia cōclusio dicitur testificatio.
Nihil enim legimus de verbo icar
nato i nouo testō: quod testimoniis
prophetarum nō fuerit prenunciatū. Tria
enim sunt illa que comprehendunt totam
vitam benedicti iesu.

¶ Primū est incarnatio.
¶ Secundum est conuersatio.
¶ Tertium est consumatio.

¶ Primū ē eius incarnatio: in qua multa
concurrunt: que distinguendo videamus.
¶ Legimus enim Math. i. christū ex genere
Abrahe τ ex semine Dauid nasciturum: qd̄
predictum fuit Gen̄. zz. In semine tuo be/
nedicētur oēs gētes. Et Dauid in ps̄. Iura
uit dn̄s dauid veritatem τ nō frustrabitur
eum: de fructu ventris tui ponam sup sedē
tuam. Legimus xp̄m de virgine natū. Lu
ce. z. c. Qd̄ predixit. Esa. 7. c. Ecce virgo cō
cipiet τ pariet filiū Et Hiere. 3i. c. Creauit
dn̄s nouū. i. icarnationis mysteriū sm̄ Ni.
de lira. Et loqtur de futuro p modū preteri
ti pp̄ certitudinē ꝓphetic. Femina circūda
bit virū: q2 btā virgo xp̄m virū pfectum sā
ctis virtutibus ab istanti icarnationis i vte
ro suo circūdedit. Legimus de xp̄o ꝙ sit in
bethleem natus. Luc. z. c. Hoc prenuncia/
tū ē a Michea. 7. c. Tu bethleem effrata
paruulus es. i. locus effrata. alio noīe sic no
minatus Gen̄. 37. in milibus Iuda. i. respcū
populi tui i dignitate τ multitudine: q2 inde
fuit tribus Iuda. Inde enim fuit nat⁹ Da/
uid Reg. pmi. i6. Et q2 nobilitas ciuitatis
magis cōsistit i populo q̄ in spacio. Math.
. z. c. allegat istā auctoritatē sic. Et tu beth/
leem terra Iuda nequaq̄ minima es in
principibus Iuda. ex te enim exiet dux q
regat populum meum israel. Legimus de
xp̄o ꝙ btā virgo reclinauit puerū iesum in
presepio Luc. z. c. Quod predixit Esaias. i.
c. Cognouit bos possessorē suū. τ asinus pre
sepe dn̄i sui. Legimus de xp̄o ꝙ fuit adora/
tus a magis Math. z. c. Et hoc prenuncia/
tum est per prophetā. ps̄. 7i. Adorabūt eū
oēs reges terre oēs gētes seruiēt ei. Et ps̄.
78. Oēs gētes q̄scūq; fecisti veniēt τ ado/
rabunt coram te dn̄e. Legimus de xp̄o ꝙ
fugerit psecutionem Herodis in egyptum.
Qd̄ ꝓphetatū erat Esa. i9. Ascendet dn̄s
nubem leuē. s. assumēdo sibi carnē humanā
sm̄ Nico. de lira. que dicitur nubes q2 for/
mata fuit spū sci virtute. sicut nubes sursū
generatur in aere. Et leuis quia nō fuit ag/
grauata pōdere peccati originalis. Subdit
Et igredieť egyptū: τ mouebunť simulacra
egypti a facie ei⁹: quia ipo ingrediente egy
ptū simulacra corruerunt. vt scribitur i hi
storia scholastica. Legim⁹ de xp̄o. q2 iz. āno
etatis sedit i medio doctoꝝ i templo. Hoc
preostendit propħa. ps̄. 8i. Deus stetit i syna
goga deorum: i medio autē deos diiudicat.
Secūdum quod cōtineť i vita christi ē eius
cōuersatio: de qua multa dicūtur ab euan/
gelistis de qua tamen prophete pred xerūt
Quod āt dr̄ Math. 4. c. prenūciatum est a
zacharia. 3. c. Uidi iesum sacerdotē magnū.
Et sequitur: Sathanas stabat aduersus eū
ut aduersaretur ei. Quod dicitur de xp̄o ꝙ
. s. discipulos pauperes congregauit. hoc dr̄
ab Esa. 6i. c. Spiritus domini super me euā
geliçare pauperibus misit me. i. aplīs. Qd̄

scribitur de christo multa miranda fecit. dr ab Esa. 37. De' ipse venit et saluabit nos. Tunc aperient oculi cecorũ: et aures surdorũ patebũt. Quod iuenit de xpo. De ei' persecutionibus pdixerunt pphe. Unde David in ps. 2. Astiterũt reges terre et principes conuenerũt in vnum aduersus dñz et aduersus xpm eius. De pditione eius predixit ppha ps. 40. Qui edebat panes meos magnificauit sup me supplãtationẽ. ¶ Tertiũ qd inuenit in vita xpi ẽ eius cõsumatio. Ipsi' nã qz mortẽ vituperosã predixit Esa. 63. c. Et Daniel. 9. c. Ipsius descẽsum ad limbũ predixit zacha. x. c. Tu aũt in sãguine testamẽti tui eduxisti vinctos de lacu. Et vt breuiter cõcludã ipsius resurrectionẽ: ascensionem in celuz: et missionẽ spũs sci: aliaqz gesta p prophetas veteris testamẽti predicta fuere. Ex q nescio cur ita ebetat quorũdã anim' vt in xpm incarnatum credere nolint. Quid naz verius esse potest quod a deo reuelatum ẽ ipsis prophetis: et a prophetis predicatum ẽ nobis? Non fuerunt certe vane voces eorum. Incarnatus est dei filius vt omnes saluet. omnes inuitat ad paradisi delitias: sed non omnes ad ipsum aspicere volunt. Quinimmo qui humano generi tam larga contulit bñficia cõtẽnitur vilipẽditur: ac blasphematur. O munde neq o munde peruerse: o munde pessime. quis explicare posset grandis est numerus inimicorum xpi? Inimici eius sunt omnes idolatre: et heretici pagani: infideles: iudei: etiam tot falsi christiani. Tamen velint nolint xps ipse qui incarnatus est inimicos suos crudeliter puniet. amicos vero qui in eum crediderunt corde et opere illi seruiendo merito sue incarnationis adducet in vitam eternam et lucez future glorie. in qua viuit et regnat per infinita secula seculorum. ¶ Amen.

¶ Feria quarta prime dominice de aduẽtu. Sermo de electione virginis btẽ in matrem xpi: ex qua sola nasci voluit que magis grata deo fuit: quecunque alie sancte mulieres.

¶ Quartus fructus: Iesu Maria mater.

N Ox precessit etc. vbi s. Excelsus cõditor orbis: q mũdũ ineffabili sapiẽtia sua disposuit et ordinauit: voluit icarnationẽ sui filii dilecti i oib' ordiatã eẽ vt i tã mirabili ope nihil rephẽsibile: nihil irrõnabile: nihilqz cõfusibile inueniret. Si eniz quispiã aures ai strixerit et itelligere voluerit tanti mysterii pfũditatẽ: iueniet pfecto vnde merito admirari possit. Idcirco i pñti sermone icarnationẽ xpi volẽtes magnificare que in oibus ordinatissima fuit: dicemus de ipsi' ordine tũ ad matrẽ cõcipientẽ: que ẽ gloriosa virgo Maria: Firmabimus aũt oia que dicturi sumus i vno fructu q ẽ: Iesu maria mater. Ad qd meli' intelligendum tres conclusiones ponemus

Prima cõclusio dicitur cõformitatis.
¶ Secunda dr congruitatis
¶ Tertia dr singularitatis

¶ Caplm primũ. qualiter xps assũpsit carnẽ de massa nre pditiõis et de genere Adã: et qualiter noluit illã aliũde formatã suscipe

P Rima cõclusio dr cõformitatis in qua sm doctores catholicos cõfitemur xpm assũpsisse humanã naturã de massa nobis cõformi: siue de genere Adã et nõ alterius generis vel qualitatis. sm illud apti ad Heb. 2. Qui enim sanctificat et scificatur ex vno oẽs. Sumit aũt cõueniẽtia huius assumptionis ex triplici rõe sm Boñ di. 12. tertii. li. sniar.

¶ Prima ratio dr iustificationis.
¶ Secũda dr ostensionis.
¶ Tertia dicitur ordinationis.

¶ Prima rõ dr iustificationis. Nã quis di fili' potuisset carnẽ aliũde de massa ade assumere: voluit tñ illã assumere d Adã ad suãdã rectitudinẽ iusticie: vt videlz eiusdẽ generis esset satisfactor et puaricator. Nã si alterius generis esset sm Anselmũ nõ attribueret eidẽ generi satisfactio: ac p hoc ñ recte seruaret iusticie rectitudo que ab illo genere reqrit emẽdã i quo repperit offẽsã precedẽtẽ. Insup de' cõdidit humanã naturã

ĩ tãta altitudine: vt nulli alii creature esset
obnoxia redẽptio. Necẽs ẽ fuit vt redẽptor
aut solus esset de⁹: aut haberet ĩ se gen⁹ ve
re creature. hoc ẽ vt eẽt de genere illi⁹ mas/
se: que ortũ habet d lũbis ade. Si ãt dicere
tur: ꝙ ĩproperiũ parẽtũ redũdat ĩ prolez: ⁊
xp̃s debuit esse mũdus ab oĩ ĩproperio. er/
go nõ debuit esse de genere seruili. Rñde/
re possumus ꝙ ẽ verũ: qñ filius ẽ imitator
paterni sceleris. Cũ ãt ẽ contrarius quo ad
mores nõ debet ĩ eũ patris ĩproperiũ iuste
redũdare: nisi ipse filius mera sua benigni/
tate portare velit ⁊ sustinere. vt ponitur. 56.
dis. c. vndecunqz. c. nunꝗ. c. nasci. c. spõsus.
Vñ xp̃s nõ ex necessitate sustinuit ĩproperi
uz Ade: sed ex mera sua benignitate: vt diũ
ipse sustineret pro alio qđ esse nõ meruit. ali
us liberaret ĩproperio: quod ipse ꝓmeruit
Hoc ẽ qđ Hiero. ĩ homel. sup Math. dicit.
Notandũ ĩ genealogia saluatoris nullã san
ctarũ assumi mulierũ: sed eas quas scriptu/
ra rephẽdit: vt ꝗ pp peccatores venerat de
peccatricibus nascens oĩum peccata dele/
ret. Secunda rõ quare fuit cõueniẽs xp̃m
assumere carnẽ dr̃ ostẽsionis: vt ostenderet
nob dulcedo misericordie đi vt videlz ipse đ
us qui ab hoĩe cõtẽptus fuerat tanꝗ ab ad
uersario ⁊ inimico: ipse idẽ generi humano
vniretur in xp̃o ĩ vnitate ꝑsone. In quo ma
nifestat mira diuine pietatis cõdescẽsio in h
ꝙ ipsũ gen⁹ humanũ sibi inimicũ sibi cõiun
gere voluit ꝑ ĩdissolubile vinculũ. Si autẽ
obiiciatur: ꝙ alterius nature ⁊ qualitatis ẽ
morbus ⁊ medicina. ergo si xp̃s rõne assũ/
pte nature fuit humani generis medicina:
vr̃ ꝙ eius caro nõ debuit formari de massa
corrupta. Dicere possum⁹ ꝙ verũ ẽ qñ me/
dicina sentit corruptionem morbi. qđ nullo
mõ fuit ĩ xp̃o: q2 nõ erat ĩfectus corruptiõe
concupiscentie sed erat replet⁹ plenitudine
gratie. Vñ ⁊ Paul⁹. i. ad cor. 15. c. ait. Fact⁹
ẽ prim⁹ hõ Adã in animã viuẽtẽ. nouissim⁹
ãt adam in spm̃ viuificãtẽ. Et ĩfra. Primus
hõ de terra terrenus. secũdus hõ de celo ce
lestis. Qđ ĩtelligit nõ ꝗtum ad diuersitatẽ
nature: sz pp differẽtiã quãtũ ad q̃litatẽ vir
tutis ⁊ vitii culpe ⁊ gratie. Tertia ãt rõ vo/
catur ordinationis. Ordinauit enĩ deus vt
genus humanũ totũ multiplicaret ex vno:
pp representationẽ illius vniuersalis princi/
pii qđ deus ẽ. nec pp peccatũ ĩfringi đbuit.
Et iđ xp̃s mediator dei ⁊ hoĩum hõ ver⁹ nõ
aliunde: sed de massa humani generis de/
buit formari. Ita tamen debemus sẽtire de
carne xp̃i ꝙ fuerit de massa nostri generis:
vt sẽper sẽtiamus carnẽ illã benedictam ab
omni corruptione ⁊ feditate concupiscẽtie
alienã per virtutẽ spũs sancti: vt plenius in
sequentibus declarabitur. hec Boñ.

Secũdum capitulum qualiter xp̃s no/
luit assumere Adam in vnione persone: q2
nõ cõueniebat sibi: nec Adam erat ad hoc
dignus nec humano generi erat expediẽs.

Secunda conclusio dicitur congrui/
tatis. Appetit enĩ mens intelligere
cur ipse Adam nõ est assumptus a
verbo. Quod declarant doc. Alex. in. 3. ⁊
Boñ. prefata. 12. di. non fuisse congruum
triplici ratione.

Prima respicit deum.
Secunda Adam.
Tertia humanum genus.

Prima respicit deũ. Nõ enim compete/
bat creatori omniũ vt ꝑsona dei hoĩez pec/
catorẽ assumeret: cũ ipse in forma assũpta đ
buit peccatores ceteros iudicare: ⁊ de pec/
cato nullo mõ deberet argui: siue ꝭm natu/
rã assumẽtẽ: siue sz naturã assũptã sz quaꝝ
vtrũqz sibi cõpetebat ptãs iudiciaria. sicut
pz Joh. 7. c. ⁊ Math. 25. Ideo phariseis lo
quendo xp̃s Jo. 8. dicebat. Quis ex vobis
arguet me de peccato? quasi dicat. nullus.

Secunda ratio respicit ipsum Adã. Nõ
enim conueniebat vt ille qui tantum se de/
iecerat per culpam: tantum exaltaretur vt
esset deus. Sufficiebat enim sibi: vt tãtum
đo recõciliaretur. 3ª ratio respicit humanũ
genus. Non. n. cõueniebat humano generi
Adam assumi: q2 cum esset ille homo pene
debitor. vtpote qui reus erat oĩuz aĩarum
nostrarum: nõ esset eius passio adeo grata.
sicut si oĩo esset innocens: ⁊ vix etiam suffi/
ceret ad satisfaciendum ꝓ se: nedum ꝙ pos/
set suã satisfactionem aliis cõmunicare.

Tertiuz capl'm ꝙ xp̃s voluit vir de mu/
liere nasci: vt ostẽderet muliebrem sexuz fo
re saluandum: ⁊ se verũ hominẽ: ac redde/
ret vniuersum perfectum.

Tertia cōclusio dicit̄ singularitatis Cum enī xp̄s carnem assumere deberet voluit illā non incōuenienter de muliere tātū accipe. Cur nā xp̄m credimus sic facere voluisse. Certe nō sine rōnabili causa. Nā ut dicit sāctus Tho. in. 3 pte. q. 31. argumēto. 4. in corpore q̄stionis. ꝛ in solutione tertij ar. xp̄s benedictus voluit tātū de femina nasci tribus rationibus.

Prima ꝑpter muliebrē sexū cōmēdādum

Secūda ꝑpter veritatem astruēdā.

Tertia ꝑꝑ vniuersalitatē gn̄atiōis ip!ēdā.

Prima ratio ē ꝑpter muliebrē sexū cōmēdādum: quā tangit augꝰ. in. li. 83. q̄onū. d. ꝙ hominis liberatio in vtroqꝫ sexu debuit apparere. Naꝫ qa sexus masculinus ē nobilior q̄ꝫ femininus. ideo humanā naturā ī sexu masculino assūpsit. Quia vero sexus femininus liberādus erat. hic appet ꝙ vir ille de femina natꝰ ē. Et idem Augꝰ. li. de agone xp̄iano. Nolite īquit vosipsos contēnere viri. Filius dei virū suscepit. Nolite vosipsas cōtēnere femine: quoniā ex vobis filiꝰ dei natus est. hec ille. Ne indignentur mulieres: si sētiāt se nō esse tāte dignitatis quante ē vir qa: ut dicit Boñ. Uirilis sexus excedit muliebrē ī tribꝰ

Primo q̄ꝫtū ad dignitatē ī principiando.

Secūdo q̄ꝫtū ad virtutem in agendo.

Tertio q̄ꝫtū ad auctoritatem ī ꝑ̄sidendo.

Primo ergo q̄ꝫtū ad dignitatē ī ꝑ̄ncipiādo: qa oēs tam viri q̄ꝫ mulieres ex vno viro fuerūt. In q̄ expꝛ̄ssa repñ̄tatio apparet vt sit egressus rex ab vno ꝛ vnico ꝑ̄ncipio ꝛ sūmo. Secūdo excedit q̄ꝫtū ad virtutē ī agēdo qꝛ viri est agere: ꝛ mulieris est pati. Uñ plus habet ð ꝟtute actiua sexus virilis Propt̄ qð pħs in. li. ð aīalibus dicit ꝙ femina est vir occasionatus. i. imperfectꝰ. Tertio precedit sexus virilis quātū ad auctoritatem in presidendo. Nam secūdum ordinē non mulier viro: sed vir mulieri preficitur sicut caput corpori: Unde apl̄s. i. Cor. xi. c. Caput aūt mulieris est vir. Cū hec ita sint: simpliciter loquēdo nobilioris ꝯditionis est vir q̄ꝫ mulier. Tñ ꝑpter hoc non auferī ab ipsis mulieribus ī esse suo nobilitatis ꝓprie ꝯditio. Est eniꝫ muliebris sexus valde honorabilis. cū ex femina natus est xp̄s. Secūda rō quare xp̄s voluit: de femina nasci est ꝑpter ꝟtutē astruēdā. vt videlicet veritas īcarnatiōis ostēderet̄. Quā tangit Augꝰ in epl̄a ad volusianū. d. Si omnipotēs deus hominē vtcūqꝫ formatū ex materno vtero crearet ꝛ repētinū īferret aspectibus: nōne opinionē ꝯfirmaret erroris vt hominē verū nullo modo suscepisse crederet̄: ꝛ dū omnia mirabiliter facit auferret qð misericorditer fecit: Nūc aūt īter deū ꝛ hominem mediator apparuit vt ī vnitate persone copulans vtrāqꝫ naturaꝫ ꝛ solita sublimaret īsolitis ꝛ īsolita solitis tēperaret. hec ille. Tertia rō quare xp̄s voluit de femina nasci dicit̄ ꝑpter vniuersitatē generatiōis adiplēdā. vt īpleat̄ quartꝰ modus educēdi hominē ī esse De quo dictū est ī sermone. z. ꝯsideratōe. z. ꝛ ꝑ̄ma opiniōe. Quid igit̄ dicere sufficiemꝰ de illiꝰ laudibꝰ que electa est vt de ea filius dei nasceret̄: Deficit sensus: ꝓsternit̄ aīus ꝛ intellectꝰ obnubilat̄. Quisnā colliget vllis verbis ꝛ enarrabit quātꝰ fuit illiꝰ virginis singularis excellentia. q̄ placuit deo magis q̄ꝫ oīs alia creatura: Multe enī fuerūt in mūdo mulieres digne sancte: ꝟtutibꝰ adornate. ꝛ sempiternis seculis gloriose. Omitto eas: q̄s pagani laudant. ꝛ de eis dico quas scriptura sacra cōmēdat. Nōne magna fuit fides mulieris sareptane credētis ꝟbis Helie ꝓphe. 3. Reg. 17. c. q ꝑ̄suasit ei multiplicationē farine ī hydria ꝛ olei in lechito tpe quo clausum est celū ꝛ penuria terrā īuasit Quid dicemus de prudētia Sarre q̄ ītellexit ludū inter Isaac ꝛ Ismaelē nō esse bonū neqꝫ ꝭm dn̄i voluntatem: dixitqꝫ Abrahe. Eiice ācillā ꝛ filiū eiꝰ: nō enī erit heres filiꝰ ancille cū filio meo Isaac: Geñ. 21. c. Quid de Rebecca sollicita ad ꝓcurandū quō Iacob bn̄dictionē a p̄re q̄ debebat̄ ꝑ̄genito obtineret: Geñ. 29. Quid de auctoritate Delbore. q̄ dei ppl̄ꝫ iudicauit. docuitqꝫ filiū barach qualiter populū dei de manu sisare liberaret. Iiudicū. 4. c. Quid de Bersabee matris Salomonis ꝓuidētia. que ad regeꝫ Dauid senescentem nimis tam pulchra oratione expetiuit: vt filiꝰ eius Salomon regn̄ret post ipsum: 3. Reg. i. c. Quid de sarre filie

Raguelis deuotione: que tam deuote dñz orauit vt eam liberaret de iproperio quod audierat ab ancilla dicēs. Ad te dñe faciez meā conuerto: ad te oculos meos erigo: peto dñe vt de vinculo iproperii huius absoluas me: aut certe desuper terram eripias me? Tobie.3.c. Quid de Judith que populū ꝯfortauit. ⁊ Holofernē tyranū iterfecit. Quid de Hester regine cautela q̄ regē placauit eo tēpore q̊ illū senserat fore letū i cōuiuio? Quid d̄ Abigail igenio siue idustria que cū vidisset virum suū Nabal dure respōdisse nūciis Dauid: festinauit ⁊ tulit diuersa exenia. ⁊ Dauid iratum placauit. i. Reg.25.c. Multe nempe fuerunt mulieres p̄stātes fide: prudētia: sollicitudie: auctoritate: puidētia: deuotiōe: cōstātia: cautela: igenio: pietate: benignitate: liberalitate humanitate: pudicitia: sobrietate: cōtinētia: mansuetudine: hospitalitate: caritate: religione: quas scriptura cōmemorat tam veteris q̄ʒ noui testamēti. ⁊ tamen nulla eligit̄ vt xp̄m cōcipiat nisi sola Maria. O igitur virgo in eternū benedicta. O gloriosa dña bñdicta excelsa sup sidera. tibi ꝯuenit illud Prouerbiorum vltimo. Multe filie congregauerunt diuitias: tu supergressa es vniuersas. quia in te icarnatus est saluator mundi: qui sit benedictus p infinita secula seculorum Amen.

Feria quinta prime dñice de aduentu.

Sermo de ppetua virginitate sancte Marie virginis: que fuit vera mr̄ dñi nr̄i iesu xp̄i.

Fructus quintus: Jesu matris virginitas

Nox precessit dies aūt appropiquauit. Jtem vbi supra. Admirabile icarnationis mysteriū ex oī parte cōuertit animū i stuporē ⁊ potissimū cū nobis occurrit xp̄m dei filiū esse de virgine natuz. Quis audiuit vnq̄ʒ tale. aut quis vidit vnq̄ʒ huic simile? Certū enim ē q̄ natura talem effectū pducere nō potuit: nec pōt. Deus ipse illud fecit potētia sua inestimabili. Et qm̄ matris priuilegia in filii honorē deueniunt Jdcirco i presēti sermone de icarnatiōe loqui volētes stilum dirigemus ad eā que digna fuit: vt ex ipsa dei filius nasceretur. Dicemusq̄ʒ de ipsius virginitate ppetua sub vno fructu qui ē: Jesu matris virginitas: Pro cuius declaratione tres conclusiones proponimus declarandas.

Prima dr̄ probationis.

Secunda dr̄ rationis.

Tertia dr̄ decorationis.

Que ex testimonio pphetico: angelico: ⁊ ecclesiastico apparet matrē xp̄i fuisse virginē: ⁊ qualiter confundunt̄ iudei ⁊ heretici cōtrarium sentientes. Capl'm.i.

Prima cōclusio dicitur pbationis: in qua fundamentaliter probādum est Jesu xp̄i matrem fuisse virginē Quod quidē triplex auctoritas manifestat

Prima est auctoritas prophetica.

Secunda est angelica.

Tertia est catholica.

Prima auctoritas virginitatē Marie manifestans dr̄ pphetica. Dicit nāq̄ʒ Esa.7 c. Ecce virgo cōcipiet ⁊ pariet filium Sed hāc auctoritatē iudei dicunt nō posse itelligi de xp̄o. Dicunt eni primo q̄ ibi dr̄. dabit dñs vob signū. s. libertatis Achaz ⁊ populi sui a duobus regibus regnū eius destruere volētibus. Jh̄s aūt nazarenus natus ē post tēpus Achaz p quingentos ānos ⁊ amplius ergo cōceptio vel natiuitas iesu nazareni nullo mō fuit signū dicte liberatiōis. 2° arguunt q2 i hebreo dr̄. Ecce alma: qd̄ nomen nō significat virginē sed adolescentulā. ⁊ indifferēter sumit̄ de virgine ⁊ corrupta. 3° arguūt: q2 in dicta pphetia ponitur. Et vocabit̄ nomē eius hemanuel. ⁊ i hebreo habetur Et vocabit ipsa. scilicet alma nomen eius hemanuel. Jesus autem non fuit vocatus a matre sua hemanuel sed ih̄s. vt patet in euangelio. ergo hoc s̄m lr̄am nō pōt itelligi de xp̄o. 4° arguūt ex hoc qd̄ subditur i hoc. c. anteq̄ʒ sciat puer vocare patrē ⁊ matrez. Ex quo pʒ q̄ in puero de quo hic ē sermo fuit ignorantia. qd̄ xp̄iani negāt de iesu nazareno: in quo fuit plenitudo scientie ab instanti sue conceptionis. Jō dicunt iudei q̄ hec scriptura exponitur de Ezechia filio regis Achaz qui post dictum prophete natus ē. Sed hoc dictum impugnat rabbi sa/

lomon per hoc ꝙ Ezechias erat. 25. annoꝝ qñ cepit regnare post Achaz patrem suum imediate. vt hr̃. 4. Reg. 18. Achaz regnauit tm̃. 16. annis. vt hr̃. 4. Reg. 16. c. ꝙ in pricipio regni Achaz añ ꝙ diceret̃ ꝓphetia. Ezechias erat nat⁹ ⁊ erat. 9. ãnoꝝ. Et ꝑ hoc dicit rabbi Salomon ꝙ hec ꝓphetia itelligẽda ẽ de filio Esaie. Acceperat eni Esaias i vxorẽ quãdã iuuẽculã: ⁊ iã cõcep̃at de eo. Et qꝛ de puero existẽte i matris vtero nescit̃ si sit masculus vel femina: iõ qꝺ certitudinaliter p̃dicit̃ ꝑ aliqꝺ signũ: ẽ credibile ꝙ illꝺ qꝺ ꝑmittit̃ ad tale signũ sit futurũ. Est ergo sẽsus. Pariet filium: ⁊ qñ i natiuitate eius videbis verbũ meũ verificatuꝫ: scias te a duob⁹ regib⁹ te iuadere disponẽtib⁹ cito liberãdum. Et ita fuit qꝛ p⁹ preuaricationẽ Achaz rex assirioꝝ venit i Damascũ cõtra Rasiꝫ regẽ syrie ⁊ eũ iterfecit: ⁊ ꝑplꝫ ei⁹ trãstulit i cirenẽ vt hr̃. 4. Reg. 16. c. Et eodẽ ãno vt ibidẽ dr̃ Osee fili⁹ Hela cõiurauit cõtra Phacee filiũ Romelie regẽ isrl' ⁊ eũ iterfecit. Sed ista expositio nõ põt stare. qꝛ i. c. sequẽti dr̃ de puero nato: Et erit extẽsio alarũ ei⁹ iplẽs latitudinẽ terre tue o hemanuel. Et loq̃t̃ ibi de terra regni iudee: cui⁹ nũꝙ dñs fuit Esaias nec filius ei⁹ ⁊ etiã hemanuel ꝺ quo fuit sermo: ñ fuit filius Esaie. Insuꝑ i. c. 8. dr̃. Anteꝙ sciat puer vocare patrẽ ⁊ matrẽ auferet̃ fortitudo damasci: ⁊ spolia samarie corã rege assyriorũ. Nã añ nonum ãnũ regis Osee fuit capta Samaria a Salmanasar rege assyrioꝝ. vt hr̃. 4. Reg. 18. c. lꝫ Osee ante fuerit tributari⁹ regis assyrioꝝ. Et sic a natiuitate pueri de quo hic ẽ sermo: si fuit fili⁹ Esaie vsqꝫ ad captionẽ Samarie fluxerũt ãni. 17. s. 8. de regno Achaz. ⁊. 9. de Osee: qꝛ puer fuit natus quarto ãno Achaz. Añ vero. 17. annos puer scit vocare patrẽ ⁊ matrẽ. Et ꝓpterea nos ꝯfitemur ꝙ hec scriptura loq̃tur ꝺ dño nr̃o iesu xp̃o. vt pꝫ Math. p̃. ⁊ exponit̃ a doctoribus catholicis. Ecce ṽgo cõcipiet ⁊ pariet filiũ. i. btã virgo. Et vocabit̃ nomẽ eius hemanuel: qꝺ ẽ iterpretatũ nobiscũ ꝺs. Ad primum autẽ qꝺ iudei oppõebãt dicẽdũ ẽ secunduꝫ. Nico. de lira. ꝙ i sacra scriptura ponitur duplex significatum respcũ alicui⁹ euẽt⁹. Unũ prenosticuꝫ quod est indicatiuũ effect⁹ futuri. vt pꝫ. Judic. c. 6. vbi datũ fuit signũ Gedeoni i vellere qꝺ idicatiuũ auctoris salutis fuit. Aliꝺ ẽ signũ rememoratiuũ effect⁹ p̃teriti. sicut Exodi. 3. dixit dñs Moysi. Habebis signũ: ꝙ miseri te: Cũ tu eduxeris populũ meũ de egypto: imolabis suꝑ mõtẽ istũ. Istud signũ ẽ rememoratiuũ ⁊ respicit p̃teritũ i magna distãtia sicut i ꝑua: vt ẽt signũ p̃nosticũ respectu futuri. Dicẽdũ ergo ꝙ liberatio regni iudee a ꝑsecutionib⁹ fuit signũ saluatiõis mũdi fiẽde per xp̃m. Et qꝛ Achaz erat icredul⁹ verbo prophetie: cõueniẽs fuit vt sibi daret̃ signũ rememoratiuũ futuri i lõginquũ vt ipse i ꝓpria ꝑsona nõ audiret sicut i mẽte nõ credebat. Illi tamẽ qui descẽderũt ab eo viderũt: vt Maria ⁊ ioseph. Et iõ signãter ꝓpha ñ dixit verbũ ad Achaz dicens. audi Achaz: sed ad domũ Dauid. d. Audite ergo domus Dauid. de qua domo fuit ioseph ⁊ Maria: ñ tamẽ ad eos refert̃ qꝺ ibi dr̃. Nũquid parũ uobis ẽ ⁊c. sed qꝺ subdit̃. dabit dñs ipse vobis signũ. ¶ Ad secũdũ dicẽdũ ꝙ halma i hebreo significat abscõsam: ⁊ ide halma dicit̃ abscõsa que significat iuuẽculã aspectib⁹ hoium abscõditã: ita ꝙ de ei⁹ pudicitia ⁊ itegritate nõ dubitat̃: maxime qñ ponit̃ lr̃a h. ⁊ tũc sonat sicut helona. Et sic nõ ieniũtur i tota scriptura scripte: nisi tm̃ tres. s. rebecca. Geñ. 24. vbi dr̃ de ea. Puella decora nimis ṽgoqꝫ pulcherrima ⁊c. Et seq̃tur. Puella que egrediet̃. In hebreo habetur: Halma que egrediet̃. Secũda fuit Maria soror moysi. ꝺ qua Exodi. 2. dr̃. Juit puella. In hebreo dr̃ Juit halma. Et iste due fuerũt due virgines purissime: quoniã fuerunt sic nominate. Tertia fuit beata virgo Maria in hac ꝓphetia Esaie. ¶ Ad tertiũ dicẽdum. ꝙ duplex ẽ nomen alicuius. s. ipositionis. ⁊ nature. sicut petrus ẽ nomen alicuius. s. ipositionis. homo ãt vel hic homo ẽ nomẽ nature. Ihus ergo fuit nomen ipositũ ipsi xp̃o. vt pꝫ Luc. 2. Hemanuel ãt ẽ nomẽ nature seu ꝓprietatis. significat enim: nobiscũ deus. vt dictum ẽ. s. Et hoc ẽ propriuꝫ xp̃i.

ĩ quo diuina natura ⁊ humana ſunt cõiũcte
in eodem ſuppoſito. Et hoc modo vocatus
ē pluribus aliis nominibus ꝓprietates na-
ture ſignificantibus: ſicut vocatus ē lapis
Daniel. 2. Ad quartum dicendum ꝙ licet
in xp̃o nõ fuit aliqua ignorãtia. fuit tamen
homo in tēpore: ⁊ ſic habuit ſciētiam ĩfuſaꝫ
in tempore: ⁊ anteq̃ illam haberet: liberatõ
populi promiſſa per Eſaiam completa fuit
Secunda auctoritas manifeſtans virgini-
tatem Marie dicitur angelica. Nam Lu-
ce. 2. cum beata virgo dixiſſet: quomõ fiet
iſtud. ⁊c. angelus reſpondit: ſpiritus ſãctus
ſuperueniet ĩ te. ⁊ virt⁹ altiſſimi obumbra
bit tibi ideoqꝫ ⁊ qđ naſcetur ex te ſcm̃ vo-
cabitur filius dei. Sed cõtra iſtam verita-
tem ĩſurgunt heretici dicentes btãm virgi-
nem nõ fuiſſe virginē. Et arguunt pͦ. quia
Deute. 7. c. dr̃. Nõ erit apud te ſterilis vtri
uſqꝫ ſexus tam in hominib⁹ q̃ iumētis. Sꝫ
beata virgo nihil debuit facere quod eſſet
contrarium legi. ergo btã virgo virginita-
tem nõ debuit acceptare. ❡ 2° arguũt quia
Math. i. dicitur de ioſeph. Nõ cognouit eã
donec peperit filium ſuum primogenitũ. er
go p⁹ cognouit eã. 3° arguunt. qꝛ Joh. 2. dr̃
de xp̃o ꝙ dſcēdit ĩ capharnaũ ipſe ⁊ mr̃ ei⁹:
⁊ fr̃es ei⁹ ⁊ diſcipuli ei⁹. ergo habuit fratreſ car
naleſ: qꝛ aliter nõ poneretur copula ĩter fra
tres ⁊ diſcipulos. 4° arguunt. qꝛ Luce. 2. di
citur. Dixit mater eius ad illuꝫ. Ecce pater
tuus ⁊ ego dolentes querebamus te. ergo
Joſeph fuit patᷓ xp̃i. Jſta dogmatizauit el-
uidius hereticus peſſimus: quē validiſſime
deiicit Hieronymus in quodã libello queꝫ
edidit cõtra eum. Verũtamen ne nos per
multa vagemus: reſpondem⁹ ad prima ob-
iecta ſm dotrinã magiſtri ſnĩarũ di. 12. quar
ti li. ꝙ beata virgo Maria ex ĩſtinctu ſpũs
ſci ꝓpoſuit ſe ſeruaturam virginitatem ſi
deo placeret. Cum autem voluntatem dei
cognouit: votum expreſſit. Hoc confirma-
tur. 27. q. 2. c. Sufficiat ⁊. c. btã Maria.
Ad ſecundum dicendum ſecundum Ric. in
4. diſ. 30. ꝙ in illa auctoritate Math. do-
nec accipitur ſicut in pͦs. ſede a dextris me
is donec ⁊c. quod nõ intelligitur ꝙ poſtea

ſedeat: ſed ꝙ vſqꝫ ⁊ tunc. ⁊ poſtea. Nam ſi-
cut dicit Nico. de lira. ſuper Math. donec
ſignificat aliqñ tempus determinatuꝫ quo
tranſacto fit aliquid. Aliqñ ponitur pro ſēp
Et ſic accipitur hic. ⁊ in auctoritate pſalmi-
ſte preallegata. Primogenitus etiam ĩ ſcri
ptura non ſolum dicitur poſt quem alii: ſed
etiã ante quē nullus ēt ſimilᷓ ali⁹ ſequatᷓ. Ad
tertium dicendum ꝙ fratres non ſolum di
cuntur qui eiſdem parentibus naſcuntur: ſꝫ
etiam conſanguinei germani. Unde Pau-
lus ad Gal. i. dicit. Alium apoſtolorum vi-
di neminē: niſi Jacobum fratrem domini.
Erat enim Jacobus conſanguineus ieſu
chriſti fili⁹ ſororis btē Marie: ſicut ⁊ alii. vt
Johẽs ⁊ Symon chananeus. de quibus lo
co ſuo dicemus. ❡ Ad quartuꝫ dicendum
eſt ꝙ Joſeph ibi intelligitur pater chriſti
putatiue. Unde Hieronymus ſuper math:
in illo verbo. genuit Joſeph virum Ma-
rie. Cum virum inquit audieris ſuſpitio ti-
bi non ſubeat nuptiarum: ſed recordatio cõ
ſuetudinis ſcripturarum quia ſponſi viri ⁊
ſponſe vocantur vxores. Voluit nanq̃ chri
ſtus ſuam matrem virginem fuiſſe deſpon
ſatam: tum vt eius genealogia conſueto
modo texeretur per virum vt Amb°. dicit
ſuper Lucam: tum vt puer natus a ioſeph
nutriretur tuꝫ vt ꝟgo liberaretur ab infa-
mia: ⁊ ſic ne tanq̃ adultera lapidaretur: tũ
etiam vt dicit Amb°. ſuper Lucam. vt ab
ipſo Joſeph teſtimonium haberemus de
ſua ſponſa vxore virgine pregnante. ❡ Ut
enim dicit Math. Poſtq̃ vidit Joſeph
virginem filium dei in vtero tenentem: vo
lebat dimittere eaꝫ: non ꝙ aliquid mali de
ea ſuſpicaretur ſecundum Criſo. ſed quia
ignorabat myſterium. Et eo ſic cogitãte: an
gelus domini apparuit ſibi in ſomnis. d. Jo
ſeph fili Dauid: noli timere accipere Ma
riam coniugem tuam ſcilicet ad habitati-
onem tecum. quod enim in ea natum eſt:
de ſpiritu ſancto eſt ⁊c. ❡ Patet ergo ex te
ſtimonio angeli tam virgini q̃ Joſeph ap-
parentis: ipſam virginem glorioſam inta-
ctam omnino permanſiſſe. Tertia aucto
ritas dicitur catholica. in ſymbolo. Fides

equidem imaculata dicit: xp̄m conceptum de spū scō: natum ex Maria virgine. Et ecclesia cātat. scā virgo virginū ora p nobis.

Qr cōueniēs fuit xp̄i matrem virginem esse per conseruationez paterne dignitatis ⁊ puritatis filii. ac propter finem incarnationis?

Captm. 2.

Secunda conclusio dicitur rationis In qua videre debem⁹ quare xp̄s debuit virginem matrem habere.

Ad quod adducimus tres rōnes quas allegat scūs Tho. in. 3. pte. q. 27.

Prima ē propter dignitatem patris.

Secunda est pp puritatē filii.

Tertia est pp incarnationis finem.

Prima ratio ē pp dignitatem patris. s. conseruandam. Cum eniz xp̄s sit verus d̄s: non debuit habere alium patrem q̄z deum. Nam filius alicuius nobilissimi patris: non debet attribui alteri patri ignobili ⁊ indigno. Cū ergo xp̄s eēt eterni patris dei verus naturalis ⁊ consubstantialis filius non fuit conueniēs alium patrem habere. Secunda ratio est pp puritatem filii. Nam videmus q̄ flos a radice orit̄ sine radicis corruptione: ⁊ splendor a luce vel sole sine lucis vel solis lesione: ⁊ verbum a corde vel mente absq; mentis contagione. Cuz ergo xp̄s sit flos a radice patris descendēs: ⁊ cādor lucis eterne: ⁊ dei patris verbum: cōsequens fuit q̄ sine corruptione matris conciperetur. Nam si conceptio verbi nostri: qd̄ est iperfectum: corruptionem non patitur: multo magis conceptio verbi pfecti. Quia igitur caro sic fuit a verbo dei assumpta vt esset caro verbi dei: conueniens fuit q̄ ipsa caro sine corruptione matris conciperetur. Tertia rō est propter incarnationis finem. Nam ad hoc fuit icarnatio: vt hoīes renascerentur i filios dei vt dr̄ Joh. p̊. Dedit eis ptātē filios dei fieri his qui credūt i noīe ei⁹ qui nō ex sāguinibus neq; ex volūtate carnis neq; ex voluntate viri: sed ex deo nati sūt. Per carnē ſm Nico. de lira. itelligēda ē hec mulier Gen. 2. c. hoc nūc os ex ossib⁹ meis: ⁊ caro de carne mea assumpta ē. Filii ergo dei nō debebāt nasci voluntate carnis ⁊ viri. i. cōiunctione maris ⁊ femine. ob quā cām xp̄s debebat nasci de virgine. vnde Aug⁹ li. de virginitate ait Oportebat caput nostrū in signum miraculoꝝ ſm corpus nasci de virgine: vt significaret sua mēbra ſm spm̄ de virgine etiā nascitura. Sed cur vitam⁹ ista p̄dicare de virginitate Marie: quā Ezechiel. 44. c. p̄uidit i porta clausa. de qua dicit. Porta hec clausa erit ⁊ non apietur. ⁊ vir nō trāsibit per eā: q; dn̄s de⁹ israel igressus ē per eam. Quod exponens Aug⁹ in quodā sermone dicit. Quid ē porta in domo dn̄i clausa. nisi q̄ virgo Maria sēper erit intacta. Et qd est homo nō trāsibit p eā nisi q̄ Joseph nō cognouit eam. Et qd ē dn̄s solus itrat ⁊ egreditur p eam. nisi q̄ spūs scūs ipregnauit eā: ⁊ dn̄s angelorū nascitur p eā. Et quid ē clausa erit in eternū: nisi q̄ Maria virgo ē ante partū ⁊ virgo post partum.

Qr sola virgo Maria fuit mater ⁊ virgo ⁊ qualiter fuit vera ⁊ propria mater: vt patet ex dictis sacre scripture: ⁊ rationibus doctorum.

Captm. 3.

Tertia cōclusio dicitur decorationis. Fuit nanq; btā virgo i sua virginitate d̄corata priuilegio quodā singulari: vt esset virgo simul ⁊ mater.

Qr autez ipsa vera fuerit mater iesu xp̄i atq; realis declaratur tripliciter.

Primo auctoritate.

Secundo ratione.

Tertio inuocatione.

Primo declaratur q̄ btā virgo fuerit vera mater iesu xp̄i auctoritate. Nā Luce primo dixit ei angel⁹. Paries filiū. Et iterꝫ ibidez btā virgo audiuit btām Helisabeth dicētem. Unde hoc mihi vt veniat mater dn̄i mei ad me. Et Luce. 2. Pepit filiuz suum primogenitū. Et eodem. c. Dixit mater eius ad illū. Et Math. 2. Et intrantes domum iuenerūt puerū cū Maria mater ei⁹ Et eodē. c. Angelus apparēs Joseph dixit ei. Surge ⁊ accipe puerꝫ ⁊ matrē eius. Et Joh. 2. c. Nuptie facte sunt in cana galilee: ⁊ erat mr̄ iesu ibi. Et Joh. 19. c. Stabat aūt iuxta crucē mr̄ ei⁹ ⁊ soror mr̄is ei⁹. 2° pbat̄ rōne q̄ beata virgo fuerit vera mater iesu xp̄i. Nam vt colligitur ex dictis scī Tho. i

3. parte. q. 32. z parte prima. q. 27. ad hoc q aliqs sit pater: vel aliqua sit mater: vel aliquis sit filius quatuor requirūtur. s. vite generatio. substātie collatio: materie prepara te administratio: z nature specifice assimilatio. Primo enī requiritur vite generatio Nā non ex quacūqz generatione sequitur paternitas vel maternitas vel filiatio: sz ex generatione viuētiū. Et ideo si aliqua ianimata ex aliqua materia fiant: non propter hoc sequitur ī eis ratio paternitatis: vl' maternitatis: vel filiationis. Sicut si ex ligno fiat scamnū nō pp hoc lignū dr̄ pater scāni Similter nō dr̄ q ignis generatus ex igne sit filius ignis generantis. ¶ 2° requirit collatio substātie. Nā si aliquis facit aliquid nō oferendo de sua sbā: nō dicit pater vel mat. Sicut artifex q facit scamnū nō dicit pater scāni. nec scānū filius eius. ¶ 3° requirit materie pparate administratio. Nō eniz simpliciter pbē māz ad gnationē alicui⁹: facit patrē vel matrē: sz pbere materiā sic ppratā. Sicut terra nō dicit ppric mater hoīs: nec homo pat vermis: vnde format. ¶ 4° reqrit materie specifice assimilatio. Naz si genitū nō assimilet generāti ī natura specifica: generās nō dicit pat: nec genitū dicit fili⁹. Sicut capillus q ab hoīe generat nō dicit fili⁹. cū ḡ hec quattuor conditiões fuerīt ī btā virgine: patet q fuerit vera mater xp̄i. Primo nāqz genuit xp̄z viuū. Uñ Damascen⁹ li. 3. Fili⁹ dei otraxit ex castissimis z purissimis sanguinibus virginis Marie carnē anima tā aīa rōnali. ¶ 2° btā virgo xp̄o de sua sba pbuit. Nā vt dicit scūs Tho. in. 3. di. 4. btā virgo ī generatōe xp̄i otulit qcqd alia mat oferre debet ad generationē filii. Si ḡ alie mulieres vere dicūtur matres: z btā virgo vere poterit dici mater. ¶ 3° btā virgo non solū materiā pbuit ad cōceptionē xp̄i sz materiā sic ppratā. ¶ 4° pduxit sibi sil'e ī spē. suū. s. speciosissimū filiū ¶ 3° pbat q btā v̄go fuerit vera mat xp̄i iuocatōe. Naz ecclesia scā dicit ipsaz reginā misericordie eē matrē xp̄i cū eā iuocat. vt ibi. Aue maris stella dī mat alma. z Alma redemptoris mater. Et profeco ē valde gratissimū hoc v̄bū mater v̄gini gloriose: cū sibi dicit: qz ī h̄ exprimitur oīs sua pfectio: laus z gloria. Hic ē qd Ecc. 24. de seipsa dicit. Ego mat. s. singulari modo: mat v̄go: mater itacta: mat iuiolata: mater pulchre dilectōis: timoris: magnitudinis z scē spei. In me oīs gratia vite z virtutis ī me oīs spes vite z veritatis. Trāsite ad me oēs q ocupiscitis me: z a generatiōib⁹ meis iplemini. Spūs enī me⁹ super mel dulcis: z hereditas mea sup mel z fauuz. O q̄ȝ dulce vocabulū ad dicēdū mr̄ xp̄i. o q̄ȝ fructuosuz p oīb⁹ ad allegādū. Jō ī aduersitatib⁹ z angustiis ī piculis z ī oī tribulatōe ad v̄ginē tā decorā recurramus: que habere meruit in vtero suo regē celoz z dnīz. A quo vt a filio ipetrat nobis gratiā quā nobis ocedat ipse ih̄s xp̄s piissim⁹ q est bn̄dict⁹ z laudabilis p ifinita secula seculorum. Amen.

¶ Feria sexta post primā dn̄icā de aduētu Sermo de annūciatōe dn̄i nr̄i ih̄u xp̄i facta p angelū gloriose virgini Marie. De stupēdis mysteriis hui⁹ annūciatōis z preconiis dignissimis virginis benedicte.

¶ Sextus fructus: Jesus annunciatus.

Nox precessit dies autez appropinquauit. Iter vbi s̄. Sacramētū ineffabile īcarnatiōis filii dī ita solēniter celebratū est: vt oēs angelici chori ouerterētur ad leticiā z exultationē: eo. s. tēpore quo p sanctā trinitatē facto osilio angelicus nūcius est deputatus: vt mitteret ad virginē ad annūciādū sibi despōsationē eterni regis: ex qua sequi debebat pax humani generis: z salus toti⁹ mūdi. Et quoniā tale mysteriū est satis efficacissimū corda dura mollire ac liquefacere ī amore dilecti ih̄u. Jdcirco ī p̄nti sermone de ipsi⁹ annūciatione dicemus sub vno fructu q est. Jh̄s ānūciat⁹. Pro cui⁹ declaratiōe tres oclusiones erūt notāde.

¶ Prima oclusio dicit ogruitatis.
¶ Secūda oclusio dicit qualitatis.
¶ Tertia oclusio dicit virtuositatis.

¶ Ex angelus debuit annūciare v̄gini oceptionē filii dei: vt ex hoc seruaretur ordo ex parte dei: z oformitas reparatiōis cū lapsu z v̄go purissima ardentius se disponeret ad

xp̄z suo vtero recipiendum. ¶ Cap̄. j.

Prima ꝯclusio dicit̄ ꝯgruitatis. ¶ In qua videbim⁹ qualiter angelus cō-gruēter ad virginem missus est ad annūciādū dei filij cōceptū triplici ratione.

Prima ratio sumit̄ ex parte dei.

¶ Secūda ratio ex parte angeli.

¶ Tertia rō ex parte virginis.

¶ Prima ratio sumit̄ ex parte dei: vt ꝯua-ret̄ ordo quē ipse statuit: ꝙ mediātibus an-gelis diuina hoībus nūciātur. Et hec est re-gula Dionysii. li°. de āge. hierar. vbi ait. Dñi-cū benignitatis mysteriū āgeli ꝓmo edocti sunt: postea ꝑ ipsos ad nos cognitiōis gratia trāsiuit. Si aūt obiiceret̄ ꝙ beata virgo su-perior fuerat angelis. ḡ nō debebat sibi tale mysteriū ab āgelo reuelari. q2 vt dicit Dio⁹. supremis āgelis fit reuelatio īmediate a dō Ad hoc respōdere possumus ꝺm Tho. in. 3. ꝑte. q. 30. ꝙ btā v̄go supior erat āgelis q̄ntū ad dignitatē ad quā diuinit⁹ eligebat̄ s3 q̄ntū ad statū p̄ntis vite erat iferior: q2 ⁊ ipse xp̄s rōne passibil' vite modico ab angel' ē mino-rat⁹. vt dr̄ ad Heb. 2. c. ⁊ notat̄ i ꝓmo sniaꝝ di. 16. Uerūtn̄ q2 xp̄s fuit simul viator ⁊ cō-p2ehēsor: q̄ntū ad cognitionē diuinoꝝ nō in-digebat ab angelis īstrui. Sed mater dī nō erat ī statu cōp2ehēsoꝝ. iō de diuino ꝯceptu ꝑ āgelos īstruēda erat. Et si adhuc obiiciat̄ ꝙ btā v̄go ex lumine fidei cognoscebat dei filiū īcarnādū: q2 tāta copia gratie ībabita-bat ī aīa ei⁹. ḡ videt̄ ꝙ nō debebat īstrui de eo qd̄ iā sciebat. Ego dico ꝙ licet fidem de mediatore habuerit ante ānūciationē: tn̄ ex humilitate cordis sui nūq̄ȝ cognouit seipsā3 fore ī matrē eligendam tanti filii. Et ex hoc angelus debuit sibi ānunciare ꝙ filius dei erat ī suo vtero venturus: ⁊ susceptur⁹ car-ne3 ex purissimis sanguinib⁹ suis ꝑ opatio-nē spūs scī: qd̄ ⁊ fecit: sicut p3 Luc. p°. ¶ Se-cūda ratio sumitur ex ꝑte angeli. vt. s. serua-retur ordo ī reparatione qui seruat⁹ fuerat in lapsu. Cecidit nāq̄ȝ hō angelo malo Euā tēptante: releuari aūt debebat āgelo bono Marie nūciāte. Et h̄ inquit Beda ī omel'. Aptū humane restaurationis principiū: vt angelus a dō mitteret̄ ad virginē partu cō-secrādā diuino. q2 prima ꝑditionis humane cā fuit cū s̄pens a diabolo mittebat̄ ad mu-lierē supbie spū decipiēdā. ¶ 3ª rō sumitur ex parte virginis. Et p° vt ex tali nūcio mēs eius eleuaretur ī deū: vt sic ardenti carita-te flāmesceret: vt prius xp̄m cōciperet per amorē mēte q̄ȝ corpore. Nam vt Aug⁹. li. dē virginitate ait. Materna ꝓpīquitas nihil Marie ꝓfuisset: nisi felicius xp̄m corde q̄ȝ carne gestasset. ¶ 2° vt eius puritas ōnde-retur. Hic Hiero. ad Pau. ⁊ Eusto. Bn̄ an-gelus ad virginē mittitur: q2 ē sēꝑ angelis cognata virginitas. ¶ 3° vt esset certior te-stis h⁹ sacri qn̄ supꝑ hoc diuinit⁹ eēt īstructa. Sic itaq̄ȝ ordinatū fuit: vt angelus ad vir-ginē mitteret̄. Quis excogitare posset: quā-ta tūc fuerit leticia ī celesti hierarchia: quā-tū gaudium quāta exultatio: cū ordinabat̄ legatio tam solēnis: ⁊ grata fienda ꝑ ange-lum. Fluxerunt tot ānorum milia: qb⁹ n̄ so-lum hoīes: s3 ipsi angeli expectauerāt vidē diē illum. O benignitas. o pietas ⁊ magna dulcedo sūmi dei. Ecce apta ē vena miseri-cordie tue. Angelus vocat̄ a tota trinitate: ābasiata sibi īponit̄. Uade inqt pr̄ vade ad virginē illā Mariā: ⁊ dic ei: q2 illā ī meā spō-sā vnicā eligo: ipā3 diligo suꝑ oēs creaturas ipsi⁹ amore vulneratū ē cor meū. Uade ait filius ⁊ dic ei: q2 ego ipsā ī matrē eligo: ⁊ pas-sibilē carnē de ipsa suscipiā: eroq̄ȝ ei amoro-sus filius ipsaq̄ȝ dulcissima mea mater. Spi-ritus scūs subiūxit. Uade ⁊ dic ei: q2 ego se-cū ero: ⁊ opatiōe mea v̄go ꝯcipiet: v̄go ꝑtu-riet ⁊ v̄go ī eternū manebit. O quāta fuer̄ tunc cātica. O quot laudes: q̄t vē tripudia ī regno celoru3. Multa pōt humana mēs de ipsis pie cōtemplari: q̄ nos b2euitatis cā dimittim⁹. Diximus tn̄ ista vt ītelligerem⁹ q̄ȝ cōgruū fuerit ꝙ angelus xp̄m īcarnādū virgini ānūciaret.

¶ Qr angelus ānūciās virgini ꝯceptū filii fuit de ordine archangeloru3 Gabriel vo-cat⁹: q v̄gini apꝑuit visiōe corporali. Ca. 2.

Secūda cōclusio dr̄ q̄litatis. In qua vidē debem⁹ qualitatē angeli nun-ciantis: ⁊ si nō ī oībus saltē q̄ntū ad tria videlicet.

¶ Primo q̄ntū ad ōdinē. Scd̄o q̄ntū ad nomē. Tertio q̄ntū ad apparitionē.

¶ Primo īquā cōsiderem⁹ cui⁹ cōditionis fuerit angelus q nūciauit īcarnatione3 xp̄i.

Et vt colligit ex dictis sancti Tho.3.di. ter
tii li.7.3.pte sũme.q.30.ille angelus fuit de
medio ordine ĩfime hierarchie:q̃ ẽ ordo ar/
changelorũ. Qđ coueniẽs vr̃ eẽ 7 verũ: vt
saluaret ̧pprietas ordinũ.q2 ad angelos p/
tinet dirigere act⁹ alicuius hoĩs q ad ipsum
tm̃ ptinẽt. Unde dicũtur mysteria nũciare.
Ad archangelos ꝟo pertinet dirigere act⁹
hoĩs q ĩ totã multitudinẽ redũdant. Unde
7 medii.s.archangeli dicunt quasi pricipes
angeli. Quia g̊ cõsensus beate virginis q p
angelũ requirebat erat actus singularis p/
sone redũdantis ĩ vtilitatem multitudinis:
ĩmo toti⁹ humani generis: ideo angelus ille
debuit esse de ordine archangelorum. Et cre/
dibile ẽ ꝙ fuerit sũmus ĩ illo ordine. Aliqui
ꝟo alii dicũt illũ fuisse de sũmo ordine su/
preme hierarchie.q2 proprietas illorum ẽ ĩ dei
amore ardere. Et q2 in ĩcarnatiõe succendẽ
da erat amoris flãma ĩ tota ecclesia: 7 singu
lariter in aĩa virginis: ideo angelus ille de/
bebat esse de ordine seraphin. Nec propter
hoc pvertit ordo: q2 sicut singulare erat op⁹
incarnationis complendũ ĩ virgine: nullo
modo possibile ꝭm ordinẽ create nature: ita
singularis debebat esse nũci⁹ ille q mitteba
tur ad talia nũciandũ: Quicquid aũt sit sa/
tis ẽ nobis ꝙ de sũmis angelorum angelus
missus est: siue fuerit de secũdo: siue de sup/
mo ordine prime celestis hierarchie. Secũ/
do consideremus cui⁹ cõditionis fuerit ãge
lus q̃tũ ad nomen. quia vocatur Gabriel:
Qđ suo officio cõgruit. Nã ꝭm Greg. Ga/
briel fortitudo dei ĩterpretatur. Ad ostẽdẽ/
dum ꝙ incarnatiõis mysteriũ esset p dei for
titudinẽ nunciandũ. Et similiter ad ostẽdẽ
dum ꝙ dominus virtutum veniebat ad
debellandum aereas potestates. Ita ꝙ Ga
briel annunciauit virgini: ꝙ fortis deus ve
niebat ad fortẽ mulierem. De qua dicit pꝟ.
vlt. Mulierẽ fortẽ qs ĩueniet? ¶ 3° ɔside
remus ĩ angelo nũciãte cui⁹ ɔditiõis fuerit
q̃tũ ad visionẽ 7 apparitionẽ. Et ad h dicit
Criso. sup Math. ꝙ angelus apparuit ꝟgi/
ni visiõe corpali: qđ ɔueniẽs fuit triplici rõe.

¶ Primo ratiõe similitudinis.

¶ Secũdo ratiõe celsitudinis.

¶ Tertio ratiõe certitudinis.

¶ Prima rõ fuit similitudinis: q2 illud qđ
ãnũciabat erat ĩcarnatio inuisibilis dei. Unñ
ɔueniẽs fuit vt ad hui⁹ rei declarationẽ ĩui
sibilis creatura formã assumeret ĩ qua visi/
bilit apperet. 2ª rõ dr̃ celsitudinis. Cõueni
ebat.n.mr̃i dĩ q̃ nõ solũ ĩ mẽte s3 ẽt ĩ corpo/
reo vẽtre erat filiũ dei receptura: vt ãgelũ
corporaliter videret. S3 si aliqs obiiceret:
ꝙ magis faceret ad dignitatẽ ꝟginis. si an/
gelus apparuisset ei visione ĩtellectuali. q2
vt Aug⁹ dicit.12.sup Geñ.ad lr̃a3. dignior
ẽ ĩtellectualis visio q̃ corporalis. q2 visione
ĩtellectuali videt ĩ sui substantia. visione ꝟo
corporali videt ĩ assũpta figura. g̊ digni⁹ fu
isset apparere visione ĩtellectuali. Rñdere
possum⁹ ꝙ ĩtellectualis visio ẽ potior q̃ sit
imaginaria vel corporalis si sit sola. S3 ipe
Aug⁹ dicit ꝙ excellẽtior ẽ ̧pphia q̃ habet
ĩtellectualem 7 imaginariã visionem q̃ illa
que habet alteram tãtum. Jõ beata virgo
non solũ pcepit visionẽ corporalẽ in angeli
apparitõe: s3 etiã ĩtellectualẽ illuminationẽ
Unñ apparitio nobilior fuit. fuisset tamẽ no/
bilior si ipsũ angelũ ĩtellectuali visione ĩ ̧p/
pria specie vidisset siue ĩ sui s̃ba. S3 h ñ patit
stat⁹ viatoris vt ãgelũ p essentiã videat. ¶ 3ª
rõ quare ãgel⁹ apparuit corpali visione dr̃
certitudinis. Ea eni3 q̃ sunt oculis subiecta
certi⁹ cõprehẽdim⁹ q̃ ea que imaginamur.
Propt hec oĩa Aug⁹ ĩ quodã sermone ꝟgi/
nẽ ĩtroducẽs loquẽtẽ ait. Uenit ad me qdã
magn⁹ panymph⁹ xp̃i. nõ pr̃iarcha pm⁹ aut
̧pph̃a egregi⁹: s3 Gabriel archãgel⁹ facie ru
tilãs: veste coruscãs: gressu mirabilis: 7 aspe
ctu terribilis: q visitauit 7 perturbauit me. hec
ille. ¶ Felix illa apparitio 7 iocunda nimis
ĩ q̃ nũciabat ab ãgelo nouũ letissimũ: nouũ
gratissimũ: nouũ ̧ppinquissimum de salute
humani generis. Quid audisti o puella for/
mosa. O mulier sancta o virgo virtuosa?
Quid audisti? quid ãgelus tibi rettulit? Cer
te nulla vnq̃ creatura fuit que habuerit ta
lem reuelationem: qualem tu habuisti. Ti/
bi dicitur. Aue.i.sine veh. Tibi dicit. plena
gratia. Tibi benedictio datur in mulierib⁹.
Tibi prenunciat angelus ex tuo vtero ĩ mũ
dum dei filium egressurum. O beata femi/
na longũ esset narrare cuncta que angelus

dixit. Que virgo respondit illa: de quibus
plene suo loco dicemus. Nūc aūt veniam⁹
ad tertiū quod erat videndum in tertia con
clusione preposita.

¶ Quod gloriosa virgo ⁊ si non merito condi/
gni: tamen merito cōgrui ⁊ digni meruit eē
mater filii dei. Capitulum. 3.

Tertia conclusio dicitur virtuosita
tis. In qua ɔtemplari libet si ex vir
tutibus meruit virgo ɔcipere xp̄z.
Et ne p multa vagemur dicimus ad hoc s̄z
doctrinam domini Boñ. i. 3. di. 4. q̄ triplex
est meritum.

¶ Primum dicitur cōdigni.
¶ Secūdum dicitur cōgrui.
¶ Tertiū dicitur digni.

¶ Primum ē meritum cōdigni: quo qs ex
tanta caritate meretur tantā gloriam. Et h̄
merito virgo nō potuit mereri cōcipere fi/
lium dei ꝓ eo q̄ ex hoc excedit omne meri/
tum. Siue enī dicamus deū fieri hoīez: siue
dicamus mulierē fieri matrē dei: vtrūqz ē
supra statum q debetur creature. Et tam h̄
q̄z illud fuit benignitatis ⁊ gratie. ¶ Secū
dum est meritum cōgrui: quo peccator dici
tur gratiā sibi mereri cū ad gratiaz se dispo/
nit. Et sic beata virgo meruit ante īcarna/
tionē cōcipere filium dei: qm̄ pre nimia sua
puritate benignitate: ⁊ humilitate idonea
erat vt efficeret̄ mater dei. ¶ Tertiū ē me/
ritum digni: q̊. s. vir iust⁹ orat ꝓ alio vt me/
reatur exaudiri. Et hoc merito meruit btā
virgo cōcipere xp̄m post ānūciationē: quia
spiritus sanctus ī eam copiosissime descen/
dit nō īdispositā. Si enī bene cōsideramus
quid ɔtinetur ī verbis illis que virgo sacra
tissima cōcludēdo angelo dixit: ecce ancilla
dñi: certe eā dignā iudicabim⁹ ɔceptiōe filii
dei. Nā cum dixit. Ecce. ꝓmptitudinē obe
dientie ostendit: que tāta fuit q̄ nunq̄z deo
gratior acceptiorqz in aliqua alia creatura
siue hoīe siue angelo īueniri poterit. Cū sub
iūxit. ancilla dñi. profundū humilitatis sue
ostēdit siue manifestauit. Nō enī potuit ea
q̄ eligebatur vt esset mater dei efficacius si/
biipsi vilescere: deumqz magnificare: q̄z se
ancillā dñi nūcupando. Cū dixit. Fiat mihi
fidē suā declarauit. Cuius lumine adeo fuit
illustrata: vt nihil de xp̄o īcarnādo sentiret
diminutum. Cū tādem dixit: s̄m verbū tuū
caritatem suam apuit qua ad deuz diligen
dum ita cum illo ardēter coniuncta fuit: vt
creatura nō sufficiat illud cogitare. Nunq̄z
ī hac vita īuētus ē nec iuenietur q tāto fer/
uore amoris cor suum dederit deo q̄tū tri/
buit tūc ipsa virgo beata. Nullus etenī eo/
rum q dilexerūt deū fuit ī eo excessu dile/
ctionis: ī quo ipsa feruebat adeo q̄ illis ver
bis prolatis merito digni meruit esse mater
dei. O armarium diuine gratie. o armariū
diuine misericordie. o fons pietatis. o fōs ca
stitatis. o pute⁹ humilitatis. o plenitudo pru
dentie. o plenitudo gratie: que tantum me/
ruisti. Propter que impetra nobis gratiam
filii tui: vt valeamus illius amore recolere
qd̄ ipse ꝓ nobis dignatus est facere: q ē bñ/
dict⁹ ⁊ laudabil' p īfinita scl'a scl'oꝝ. Amen.

¶ Sabbato post primā dñicam de aduētu
sermo de mirabili conceptione filii dei iesu
xp̄i: ⁊ qualiter virgo gloriosa ipsū cōcepit in
vtero suo verū deū ⁊ verū hominem: ⁊ de
his que occurrunt circa hanc conceptionez
consideranda.

¶ Sextus fructus. Iesus vtero clauditur.

Nox precessit di
es aūt appropīquit. Iteꝝ
vbi supra. Letatur aīa su/
pra modum ī cognitione
veritatis eius potissimuz
que īgenii proprii vires ac
facultatem excedit. nec haberi pōt nisi aliq̊
lumine diuine gratie īteruenīēte: siue illud
sit lumē apparitionis: siue visiōis: siue fidei.
Et qr hec nobis veritas p̄dicat': mōstratur
qz fidei radio. s. q̄ christus filius dei cōcept⁹
fuerit de spū scō ī ventre virginali. Idcirco
ī preseēti s̄mone ꝓ tante veritatis claritate
ītelligēda ac deuotione dicemus de conce
ptione mirifica ac stupenda dñi nr̄i iesu xp̄i.
Et more solito proponimus fructum suauis
simum ⁊ dulcissimū huius sermonis qui est.
Iesus vtero claudit'. In quo tres cōclusio/
nes p̄cipales declarabim⁹ videlicet.

¶ Prima cōclusio dr̄ spiritus scī supuētio.
¶ Secūda cōclusio dicitur xp̄i cōceptio.

Tertia conclusio dicitur corporis conditio ¶ Qz virgo sacratissima cōcepit xp̄m sup̄ueniēte ī ea spū scō: ⁊ quare talis cōceptio attribuitur spūi scō cuius filiꝰ nullo modo dictus ē xp̄s: atq3 quomodo exponit̄ illud angelicū dictum spiritus sanctus superueniet in te. ¶ Capitulum. j.

Prima cōclusio dicit̄ spūs sci superuētio. Quia enī ƀm āgelicū ꝓmissū ī xp̄i cōceptione spiritꝰ scūs supuenit ī virgine: videtur atribui spiritui sancto spāliter corporis xp̄i cōceptio: qđ cōueniēs ōndit. s. Tho. di. 4. tertii. li. ⁊. 3. parte. sū. q. 32. triplici ratione.

¶ Primo ratione caritatis.
¶ Secundo ratione liberalitatis.
¶ Tertio ratione sanctitatis.

¶ Primo conueniēter attribuitur spiritui scō talis conceptio ratione caritatis. Spūs enī scūs ē caritas vel amor dei pr̄is ⁊ filii. Ex maximo aūt amore dei prouenit: vt filius đi sibi carnē assumeret ī vtero ꝟginali vt dr̄ a Jo. 3. c. ¶ Secūdo conuenienter dicitur xp̄s conceptus de spiritu scō ratiōe liberalitatis. Ut enim dictu3 est. s̄. fructu 2° ⁊ conclusione. 3. nō aliquibus meritis: s3 sola liberalitate ⁊ gratia deifilius carnē assūpsit. Jō spiritui scō q ē ipsa gr̄a cōceptio xp̄i atribuitur: vt dicit Augꝰ ī enchiridiō. ¶ Tertio cōceptio xp̄i atribuitur spiritui scō ratione sanctitatis. Quia enī spūs scūs ē spūs sāctificatiōis: vt dicitur. Ro. 3. ideo sicut alii per spiritū sanctū sanctificantur spiritualit̄ vt sint filii dei adoptiui: ita xp̄s ꝑ spiritū sanctum ē ī scītate conceptus: vt esset filiꝰ dei naturalis. Et ꝓpter hoc angelus dixit btē virgini. Jōq3 ⁊ qđ nascet̄ ex te sanctū vocabit̄ filius dei. Neq3 tñ xp̄s q2 de spū sancto ꝯceptꝰ dicit̄: filiꝰ est spūs sancti putādus. q2 vt īquit Augꝰ ī encħ. Natus est de spū scō xp̄s: nō sicut filius. ⁊ de Maria ꝟgine sicut filiꝰ. Doctor aūt seraphicus dn̄s Boñ. in. 3. dis. 4. dicit ꝙ hec locutio xp̄s est filius spūs sancti. nullo modo est admittēda. tū ꝓpter vitādū errorē circa generationē tēporale3 tū circa generationē eternā. Circa generationē tēporalē debet vitari error. q2 cū ƀm illā si diceret̄ xp̄s ꝯceptꝰ de virgine spū scō: ac si spūs scūs eiꝰ esset pater: ⁊ virgo eiꝰ mr̄ iā videret̄ ex hoc ꝙ xp̄s natꝰ esset de Maria ⁊ spū sancto sicut nascit̄ ꝓles de viro ⁊ muliere: qđ falsu3 est. q2 ꝓles partē accipit a patre ⁊ partē accipit a matre: in qua assimilat̄ patri ⁊ matri in eadē forma ⁊ natura. ¶ Quod nullo modo est reperire in xp̄o q soli matri assimilat̄ ī natura assumpta. Circa generationē eternā vitandus est error. ne fiat ꝯfusio eternaꝝ relationū ⁊ ꝓprietatu3. Uñ cu3 ꝓpriu3 sit ꝑsone patris generare respectu ꝑsone filii nullatenus admittit̄ xp̄m esse filiū spūs sancti. in quo nō est alia ꝑsona vel ypostasis q̄3 illa quā pater ab eterno genuit. Hinc Augꝰ vt dicit magister in. 3. di. 3. ait. Quis dicere audebit xp̄3 esse filiū spūs sancti: cū hoc ita sit absurdū vt nulle fideliū aures valeant sustinere: ideo catholice īserēda est auctoritas illa āgeli. videlicet. Spūs scūs supueniet ī te. Nō eni3 supuenit ī virginē scūs spūs vt esset pater xp̄i: sed vt dicit Tho. ī. 3. sen. dis. 3. hec supuētio pōt multipliciter ītelligi. p° spūs scūs supueniet ī te. i. sup possibilitatē ⁊ cursu3 nature veniet ī te. dādo fecūditatē ⁊ ꝯseruādo virginitatē. ¶ 2° spūs scūs supueniet in te. i. supra illud quod habes de plenitudie eiꝰ ī te. Quia sicut oīī ipleuit metē: nūc presentia filii sui īplebit vētrē: operādo filii dei ꝯceptionē. ¶ 3° exponit̄ spūs scūs supueniet ī te. i. desup celis veniet ī te. Quia omne datū optimū desursu3 est. iac. p°. ¶ 4° exponit̄. spūs scūs supueniet in te. i. supra merita tua: ⁊ supra merita oīu3 creaturaꝝ. 5° exponit̄ spūs scūs supueniet ī te. i. sup oēs q an̄ te fuerūt ⁊ erūt: vt sis eiꝰ tabernaculū: tēplū: ⁊ sacrariū. Ex his cū audimus spm̄ scm̄ supuenisse stati3 opis magnitudinē admiremur: veneremurq3 ī ꝟgine fecūda amplissimum munꝰ plenitudinis gr̄e sibi ꝯcesse: q̄ tāta fuit: vt sola esset illiꝰ mater in terris: qui solū habet patrē ī celis.

¶ Qz xp̄i ꝯceptio fuit admirabilis valde: tū ꝓpter tēpus quia facta est in instanti: tum propter virginem in qua est facta: tum propter gratiam anime christi. ¶ Capl'm. 2.

Secūda ꝯclusio dicit̄ ꝯceptiōis. Fuit equidē xp̄i cōceptio admirabilis valde triplici ratione.

¶ Prima ratio dicitur temporis.
¶ Secunda ratio dicitur virginis.
¶ Tertia ratio dicitur gratie.
¶ Primo fuit admirabilis conceptio xpi ratione temporis. quia fuit subitanea et in instanti. nostra autem est successiua et in tempore vt dicit Joh. Damascenus. Quod sic fuerit talis conceptio declarat sanctus Thomas in .3. sen. di. 3. q. 2. et in tertia parte summe q. 33. tali ratione. Conceptio xpi facta fuit virtute diuina. Uirtus autem diuina cum sit infinita effectum suum subito et in instanti producere potest. Ideo in conceptione xpi quattuor eodem instanti fuerunt. ¶ primo scilicet conuersio sanguinis purissimi beate virginis in carnem et alias partes corporis xpi. ¶ 2° formatio membrorum organicorum. ¶ 3° animatio corporis organici. ¶ 4° assumptio corporis animati in vnitatem diuine persone. In nobis autem per virtutem finitam: et defectum agentis: et propter dispositionem patientis hec successiue contingunt: ita quod maris conceptio non perficitur nisi vsque ad certam diem. vt philosophus dicit .9. de animalibus et similiter femine. In xpi autem conceptione materia quam virgo ministrauit statim formam et figuram humani corporis accepit. ¶ 2° xpi conceptio fuit mirabilis ratione virginis. Magnum namque aliquod miraculum contingit esse duobus modis. Uno modo quando agens nec est naturale: nec materia est naturaliter proportionata ad talem formam vt formatio hominis de limo terre que est miraculosa tam ex parte agentis quam ex parte materie patientis. Alio modo contingit miraculum: quando materia est naturale: agens autem est supnaturale. sicut quando aliquis a febre sanatur. Quia ergo materia quam virgo administrauit ad formationem corporis xpi fuit naturalis: ex qua corpus hominis naturaliter formari potest. et propter hanc materiam naturalem quam virgo preparauit ad conceptionem corporis xpi xps dicitur naturalis filius virginis. sed virtus formans fuit diuina. scilicet virtus spiritus sancti. et quia vnumquodque magis iudicatur secundum formam quam secundum materiam: magis scilicet agens quam secundum patiens. Inde est quod conceptio corporis xpi debet dici simpliciter miraculosa et supnaturalis. Secundum quid vero. scilicet ex parte materie quam virgo preparauit potest dici naturalis. ¶ Sed forte aliquis arguet quod conceptio xpi etiam ex parte virtutis actiue sit naturalis tali ratione. In illuminatione ceci quibus potentia visiua miraculose deest: tamen post acceptam potentiam cecus naturaliter videt. Sed spiritus sanctus virgini potentiam generatiuam dedit. Ergo postea naturaliter generauit. Ad hoc respondet sanctus Thomas in .3. di. 3. duobus modis. Primo quod non est simile exemplum: eo quod ceco illuminato datur potentia visiua sine omni dispositione contraria visioni: et ideo operatio seu visio sequens est naturalis. Sed potentia generandi data est virgini manente virginitate que est dispositio contraria ad conceptum. Alio modo potest dici quod exemplum non est simile: eo quod ceco illuminato datur potentia passiua: cuius operatio est propter hoc quod mouetur ab agente naturali. scilicet colore. et ideo illa visio est naturalis. Sed virgini datur potentia generandi per hoc quod mota est eius potentia passiua ad generandum ab agente supnaturali: ideo conceptio corporis xpi est miraculosa. Hic Anselmus ait. li. de conceptu virginali. Spiritus sanctus virtus altissimi virum virginem de muliere virgine mirabiliter propagauit. ¶ Tertio xpi conceptio fuit mirabilis ratione gratie: quia vt dicit Alex. in .3. xps ab instanti sue conceptionis fuit ita plenus gratia: quod eius gratia augeri non potuit. Nam augmentum non competit rei secundum quod res est interior. et tota potentialitas capacitatis alicuius est impleta ex fine implente: et ideo non habet iterius quo crescat: Et quia anima xpi ab initio conceptionis fini vltimo est vnita: non solum per fruitionem vt esset perfectus comprehensor: sed etiam per verbi vnionem. ideo gratia eius augeri non potuit.

¶ Quod corpus domini nostri ihesu xpi fuit in instanti formatum assumptum: et quare illud non fuit productum in perfecta quantitate. ¶ Capitulum .3.

Tertia conclusio dicitur corporis conditio. fuit enim corpus domini nostri ihesu xpi vtero virginis clausum in conceptione tripliciter conditione sociatum videlicet.
¶ Prima dicitur formatio.
¶ Secunda dicitur animatio.
¶ Tertia dicitur assumptio.
¶ Prima conditio dicitur formatio: quia corpus xpi in instanti conceptionis fuit perfecte formatum quantum ad perfectam organicationem et dispositionem membrorum. Quod probatur per Aug. li. de fide ad Petrum dicentem. Firmissime tene: et nullatenus dubites non carnem christi sine diuinitate in vtero virginis fuisse conceptam prius quam susciperetur

a verbo. Ex hoc dicimus ſm magiſtrum in .3. ꝙ verbū nō ſuſcepit niſi carnē formataȝ.
¶ Dñs aūt Boñ. ſupra prefata di. dicit h̄ fuiſſe conueniens triplici ratione.
¶ Primo ex parte verbi aſſumētis.
¶ Scđo ex pte virtutis operantis
¶ Tertio ex parte virginis cōcipientis.
¶ Prima ratio ſumit̄ ex pte v̄bi aſſumētis: q2 nō debebat v̄bū aſſumere pteȝ humane nature: vt eſſet hō ſȝ qd: ſed ſȝ totaȝ hūanā naturā: ⁊ ita carnem ⁊ aīaȝ: maxime cū aīa det carni cōueniētiaȝ. vt vniat̄ cum diuina natura. Et qm̄ aīa non ē nata vniri niſi carni formate ⁊ organizate: ideo ī primo īſtanti cōceptionis neceſſe fuit corpus xp̄i ad perfectā organiçationeȝ adduci. Unde Aug⁹ li. de tri. Non ex vtero virginis prius caro concepta eſt ⁊ poſtea diuinitas in carnē: ſed mox vt dei v̄bū ī vterū venit factū ē caro: ſeruata ꝓprietate nature: ⁊ pfect⁹ hō in vnitate carnis humane. ¶ Secūda rō ſumitur ex parte virtutis opantis: q2 virtus diuina operatur mirabiliter. Hoc aūt ē miraculuȝ miraculoꝝ: ꝙ femina cōcipiat deū iō ad ſue mirabilis potētie oſtenſioneȝ ſubito formauit illud corp⁹: qđ forte natura ñ poterat niſi ſucceſſiue. ¶ Tertia rō ſumitur ex pte virginis cōcipientis: que ſtatī vt conſenſit: repleta fuit ſpū ſancto: ⁊ mater dei effecta. Et qm̄ mr̄ dei non erat: niſi deus vnit⁹ eēt carni quā cōceperat: ⁊ caro nec deo nec aīe deberet vniri: niſi haberet mēbroꝝ diſtictionē cōuenientē. Hinc eſt ꝙ ab inſtanti cōceptionis ī membroꝝ diſtinctiōe corp⁹ xp̄i debuit eſſe perfectū. Sed tm̄ hic remanet mens dubia: cur corpus illud pfectū q̄ntū ad organiçationē nō fuit ꝓductū ſiue formatū ī perfectione q̄ntū ad quantitatē. Nō eni fuit corpus Ade nobilioris cōditionis q̄ȝ corp⁹ xp̄i: ⁊ tm̄ illud in inſtāti creationis fuit pfecte a deo formatū q̄ntū ad quantitatē molis. Et h̄ dicit dñs Boñ. vbi. s̄. R̄ñdetur ꝙ pfectio quātitatis illi⁹ corporis fuit opatione nature cui⁹ ē opari ſm tp̄is ſucceſſionē. Et lȝ d̄s aliter d̄ illo corpore facere potuiſſet: voluit tm̄ ſic eſſe triplici ratione. ¶ Primo propter legis vniuerſitatis cōſeruationē.
Secūdo pp fidei confirmationem.
¶ Tertio pp humilitatis xp̄i cōmendationeȝ
¶ Pria ergo rō fuit pp legis vniuerſitatis cōſeruationē. Nā d̄s vnicuiqȝ nature cōceſſit ꝓpriā opationē: nec vtit̄ miracl̄o vbi natura p ſe poteſt ſufficiēter opari. Et q2 natura ī xp̄o ſatis ſufficiēter poterat corp⁹ xp̄i ad pfectā q̄ntitatē deducere: iō qđ ī illo derogabat ei⁹ dignitati: noluit d̄s tēpus āticipare tāq̄ȝ iuſt⁹ vniuerſitatis adminiſtrator vt vnū q̊dqȝ iuxta v̄tutē ſibi ꝯueniēteȝ opari ſineret. Et h̄ qdē ꝯueniebat: q2 nāȝ nolebat perimere: ſȝ repare. ¶ Scđa rō fuit pp fidei cōfirmationē. In h̄.n. veritas fidei ꝯfirmat̄ ad firmit̄ credēdū ꝙ xp̄s ñ fantaſticā: ſȝ veraȝ carnē aſſumpſit. ¶ Tertia rō fuit pp humilitatis xp̄i cōmēdationē. Cōmēdat̄ nāqȝ ſua humilitas: qm̄ non ſolū dei fili⁹ fact⁹ eſt hō: ſȝ nat⁹ ē paruulus materno lacte nutritus ī cuna vagiēs ītra mr̄is brachia geſtat⁹ ⁊ officia queqȝ ſuſcipiēs qb⁹ infantuli īdigē ſolēt. ¶ Secūda cōditio corpis xp̄i dr̄ animatio. Fuit nēpe illud corp⁹ p̄ter morē alioruȝ: vt dictū ē ī inſtāti animatū. De qua animatione diffuſi⁹ dicturi ſum⁹ ī ſequētibus.
¶ Tertia cōditio illi⁹ corporis fuit aſſūptio q2 ī eodē etiā īſtāti fuit a v̄bo aſſūptuȝ. Uñ Greg. 18. li. moral. Angelo ānūciāte: ⁊ ſpū. ſ. adueniēte mox v̄bū ī vtero: ⁊ mox ītra vterū v̄bū caro. Quib⁹ diligēter ꝯſideratis ſi xp̄ȝ īſpicere voluerim⁹ ī vtero v̄ginis recluſuȝ deducemur ad īgētes gratias ei pſoluēdas: q p nobis pccōrib⁹: p nob̄ miſeris: ⁊ viliſſimis v̄miculis: p nobis inimicis eterni pr̄is .9. mēſib⁹ habitar̄ voluit ī thalamo v̄ginali Sȝ qd dicemus de v̄gine illa gratioſiſſima q̄ talē filiū tenebat ī ventre? O res digna miratu. O ſtupēdū ꝓdigiū. O ieffabile ſacramētū. Stat ī ſua cellula v̄go deuota: ⁊ ī ventre ſuo baiulat quē celi: ⁊ terra capere nō poſſunt. Sciebat ſe v̄ginē eē. Expiebat̄ ſe iā cōcepiſſe. Certiſſima erat ex angelica īſtructione de nouitate tāti miraculi q2 ꝯceperat filiū dei humani generis redēptoreȝ Multa erāt ī ei⁹ corde ſuauitatis repletio: mlt̄a ī mēte dl̄cedo: ⁊ copia iocūditatis. Leue pond⁹ letumqȝ ſuſtiebat: O q̊t lachryme fluebāt ex ocul̄ illi⁹ v̄ginis: humilis in tali geſtione tanti filii iubilantis. O quid dice/

bat? Quid loquebatur? Quid cogitabat? Certe humana mens ſecreta huiꝰmodi plene excogitarẽ nõ valet. Poſſumꝰ tñ pie credere puellã illã deo dilectã die noctuqꝫ in ſemetipſa dixiſſe. filiũ dei in ventre habeo Ipſum teneo quẽ prophete predixerũt: quẽ patriarche prenunciauerunt: quẽ ſãcti pr̃es deſiderauerũt: ꝗ mũdũ ſaluare debet: ꝗ infernuꝫ expoliabit: ꝗ paradiſũ aperiet: ꝗ angelos letificabit. Ipſe ẽ dei filiꝰ. Ipſe ẽ meꝰ filius. O fili mi dulciſſime. O fili mi amantiſſime. O fili mi piiſſime: queꝫ corde credo corpore teneo: qñ te oculis ꝓpriis aſpiciaꝫ? Qñ te infantulum natum lacte depaſcaꝫ? Uñ h̄ mihi: vt tu me ĩ tuã matrẽ elegeris? Gratias tibi ago deus meus: ꝗ ſis ĩ eternũ bñdictus. Hec ꝛ ſimilia poterat virgo mente reuoluere: Nos aũt debiles ꝛ infirmi eã precemur humilibus precibꝰ: vt pro nobis ĩtercedere velit apud ſuũ dilectuꝫ filiũ regnantẽ ĩ celꝰ quem ipſa tenuit ĩ vtero incarnatuꝫ ĩ terris ꝗ ẽ benedictus. ꝛc. Amẽ.

Dñica ſecũda de aduentu. Sermo ꝺ diuinitate Jeſu xp̃i: qui ſicut fuit verus ꝛ ꝑfectus hõ: ita fuit verus ꝛ ꝑfectus deus qꝺ ſi quis nõ crederet: abſqꝫ dubio periret qꝛ ita debemꝰ credere xp̃m deũ vt etiã nõ negemus hoĩeꝫ: ꝛ ita ipſũ hominẽ tenemur cõfiteri vt etiã deũ eſſe nõ dubitemus.

Octauꝰ fructus. Jeſus eſt filius dei.

Beatus qui nõ fuerit ſcandaliçatus ĩ me. Uerba ſũt redẽptoris nr̃i originaliter Math. xi. c. ꝛ in euangelio preſentis dñice. Conatꝰ antiquus hoſtis ꝙ̃tuꝫ põt mentem euertere a luce veritatis: vt errore diſſeminato in animam ſibi credentem eam facile decipiat: atqꝫ deducat ꝑ ſemitã vitioꝝ. Et inter cetera conatur ſuggerere his qui vel curioſi vel inertes fuerĩt opiniones varias falſas ꝛ impias circa ĩcarnationis ſacratiſſime myſteria. De quibꝰ ꝗ male ſentit de xp̃o redẽptore vere ſcandaliçatꝰ: ꝛ a ſua ſalute procul dubio efficitur alienus Jdcirco redẽptor noſter diſcipulos Johis ĩſtruxit dicẽs eos fore beatos ꝗ nõ ſcãdalizantꝰ ĩ ipſo. i. qui bene ſapiunt de diuinitate ꝛ humanitate: Et qm̃ xp̃m incarnatum ita confiteri debemus hoĩem vt nõ negemus deũ. Jõ in preſenti ſermone de ieſu xp̃i diuinitate dicturi ſumꝰ. De q̃ nullus ĩ xp̃o ſcandalizari debet: qꝛ oẽs ipſũ credere tenemur verum hoĩem ꝛ verũ deũ. Ad qꝺ pleniꝰ intelligendũ veritateꝫ hanc curabimꝰ declarare ſub vno fructu. ſ. Jeſus ẽ filiꝰ dei. Pro quo notabimus tres ↄcluſiones ꝑncipales.

Prima concluſio dr̃ teſtificationis.

Secũda ↄcluſio dicitur attributiõis.

Tertia concluſio dr̃ oꝑationis.

Qꝺ xp̃s deus ſit: qꝛ hoc habetꝰ ex teſtimonio humano angelico ꝛ diuino: ita ꝙ tã ſcripture iudeoꝛuꝫ ꝙ̃ gentiliũ ſiue etiã xp̃ianorum clamant xp̃m eſſe verũ deũ. Cap. j.

Prima concluſio dr̃ teſtificationis. Colligimus nãqꝫ xp̃m eſſe filiũ dei ex multiplici teſtimonio ſcripturaꝝ q̃ de ipſo loquuntur. de quibus aliquas adducamus. Pro quaꝝ ordinatione ãnotabimus triplex teſtimoniũ ĩ ſcriptura inuẽtum ſiue repertũ de dño ieſu xp̃o.

Primũ dicitur humanũ:

Secundũ dicitur angelicũ.

Tertiũ dicitur diuinũ.

Primũ teſtimoniũ dicitur humanuꝫ qꝺ ꝓferunt iudei: ꝛ teſtificantur gentiles: ꝛ inimici xp̃i manifeſtant. Primo nãqꝫ iudei teſtificãtꝰ diuinitatẽ xp̃i. Ecce iã Eſaias incipit loqui. Dicit. n. 9. c. Paruulus natus ẽ nobis ꝛ filiꝰ datꝰ ẽ nobis. Ecce humanitas. Et ſeqtur. Et vocabitꝰ nomẽ eius admirabilis cõſiliarius: deꝰ fortis: pr̃ futuri ſeculi: princeps pacis. Ecce diuinitas. Qꝛ vt dicit. Nico. ꝺ li. ſuꝑ hoc paſſu. Trãſlatio. 70. interpretũ hꝫ. Et vocabitur nomẽ eius magni conſilii angelus. in trãſlatione ꝟo chaldaica hr̃. Uocabitur nomẽ eius ꝑmanẽs ĩ ſecula meſſias. Jtem hiere. 23. Ecce dies veniunt dicit dominus: ꝛ ſuſcitabo dauid germẽ iuſtũ. Trãſlatio chaldaica hꝫ. ſtatuã meſſiã iuſtum. Et ſubditur. Et hoc eſt nomẽ qꝺ vocabunt eũ dñs iuſtus nr̃. Jn hebreo ꝟo ponitur nomẽ dei thetragramaton vt dicit. Nico. de lira. quod eſt nomen ſolam eſſentiam dei ſignificans ꝓ vt dicit Rabbi Salomon.

Itē Baruch.3.c. Hic ē deus noster.⁊ ñ esti
mabitur alius aduersus eũ. Ecce diuinitas
Et ĩfra. Post hoc in terris visus ē ⁊ cuz hoĩ
bꝰ cõuersatus ē. Ecce humanitas. Itē iohs
bap.qui xp̃m baptizauit dicit. Ioh.i. Uidi
spm̃ descendētez quasi colũbã de celo.⁊ ma
nētē sup eũ:⁊ ego nesciebã eũ:sed q me mi/
sit baptizare ĩ aqua ille mihi dixit.sup quez
videris spiritũ descendentez ⁊ manētē sup
eũ:hic est qui baptizat in spũ scõ ⁊ ego vidi
⁊ testimoniũ ꝑhibui qꝛ hic ē filius dei. Itez
Nathanael dixit xp̃o. Ioh.i. Tu es filiꝰ dĩ.
Et Petrus apostoloꝝ princeps Math.16.
a xp̃o iterrogatus respõdit. Tu es xp̃s filiꝰ
dei viui. Et sancta Martha Ioh.xi.c.dixit
xp̃o. Ego credidi qꝛ tu es xp̃s filius dei vi/
ui qui in hunc mũdum venisti. Et Cēturio
Math.27.c.dixit de xp̃o. Uere filius dei
erat iste. Et Iosephus iudeꝰ de xp̃o loquēs
ĩ.18.li antiquitatũ ait. Fuit predictis tp̃ibus
sapiēs vir:si tñ eum virũ noĩare fas ē. Erat
eniz mirabiliũ operũ effector ⁊ doctor oĩuz
eorum qui libēter ea que vera sunt audiũt
⁊ multos quidē iudeorũ multos quoqz ex
gentibus sibi adiunxit:xp̃s hic erat.hũc ac/
cusatione primorũ nr̃e gētis viroꝝ cũ Pila
tus eũ ĩ cruce agēdum decreuisset: nõ de/
seruerũt hi qui ab initio dilexerunt eũ. Ap/
paruit enĩ eis tertia die iterũ viuens ſm ꝙ
dinitꝰ ĩspirati ꝓphete vł hec vł alia de eo ĩ/
numera miracula predixerũt:sed ⁊ ĩ hodier
nũ diē xp̃ianorũ qui ab ipso noĩati sũt ⁊ no/
men ꝑseuerat ⁊ gēs.hec Iosephus. Itē rab
bi Moyses ĩ li. de iudicibꝰ. de xp̃o loquēs
dixit. Ihs nazarenꝰ visus ē eē messias. Et
Paulꝰ apl's ad Heb.p̊.c.ingt. Multiphariã
multisqz modis olim deus loquēs prĩbus ĩ
ꝓphetis.nouissime diebus istis locutꝰ ē no/
bis ĩ filio quē cõstituit herēdē vniuersorum
per quē fecit ⁊ secula. Et ad Ro.p̊. Qđ ãte
ꝓmiserat ĩ scripturis scĩs de filio suo ⁊c. Et
ad Titũ.2.c. Apparuit gratia dei ⁊ saluato
ris nostri. Insup testimoniũ afferunt de xp̃i
diuinitate gētiles ⁊ pagani. Nã calcidiꝰ sup
.2. Thimei Platonis ponit de stella creata
ĩ xp̃i natiuitate.⁊ dicit ꝙ stella illa nõ fuit
morbos ⁊ mortē denuncians:sed aduētum
dei venerabilis ad humane cõsumationis
rerũqz mortaliũ gratiam. Quã stellam cuz
nocturno tp̃e ĩspexissent chaldeorũ ꝑfecto
viri sapiētes:⁊ ĩ cõsideratione rerum cele/
stium satis exercitati:significasse dicũt re/
cētem ortũ dei. Itē ĩ liᵒ.quodã rep̃to apud
Tholetum in quodam saxo tp̃e Ferdinãdi
regis castelle qui scriptus erat lr̃a hebraica
greca:⁊ latina loquēs de triplici mũdo: po/
nēs xp̃m ĩ tertio mũdo dicebatur. In tertio
mũdo filius dei nascetur ex virgine Ma/
ria:⁊ ꝓ salute oĩum patiet̃. ¶ Et erat ibi scri
ptũ ꝙ liber ille tp̃e dicti regis deberet inue
niri. Itez Sibylla erythrea. vt Augꝰ dicit.
18.li.de ci.dei. versus quosdã cõposuit de fi
ne mũdi quorum prime littere iuncte sonãt
Iesus xp̃os thenct hyros sother:qđ ē latine
iesus xp̃s filiꝰ dei saluator. De aliis autē Si
byllis que de christo prophetarũt dicentes
ipsũ eē filiũ dei:ad pn̄s taceo. qm̃ ipsarum
dicta non potui autentice inuenire:licet de
ipsis inueniatur Isidorus .8 .ethimol'.li.lo
quēs:quas decē fuisse cõmemorat. Prima
ꝑsica:que fuit de persis. Secũda libyca.
¶ Tertia delphica in tēplo delplici Apollinis
genita que ante troiana bella vaticinata ē
cuius plurimos v̾sus operi suo Homerus ĩ/
fuit. Quarta chimeria ĩ italia. Quĩta Ery/
threa noĩe Herophila in babylone orta que
grecis ilion petētibus vaticinata perituraz
esse troiam ⁊ Homerũ mēdacia scripturuz.
Dicta ãt Erythrea:qꝛ ĩ eadem ĩsula eius in/
uēta sunt carmina. Sexta Samia a samo ĩ
sula vnde fuit cognoĩata Septima Cuma
na noĩe Amalthea:que.9.libros attulit tar
quinio prisco:ĩ quibus erant decreta roma
na cõscripta. Ipsa enim. Cumea ē. de q̃ Uir
gilius dicit. Ultima cumei venit iã carminis
etas. Dicta ãt fuit Cumana a cuma ciuita/
te:que ē in cãpania:cuius sepulchꝝ ĩ sicilia
adhuc manet. Octaua hellespontia in agro
troiano nata:que scribit̃ Solonis ⁊ Cyri fu
isse tp̃ibus. Nona phrygia. Decima tyburti
na. De his fert̃ ꝙ ĩ suis carminibus de xp̃o
deo ⁊ hoĩe multa predixerũt. Item in histo
riis romanorum inuenitur ꝙ tēpore Con/
stantini ĩperatoris ⁊ helene matris eius ĩuē
tum fuit quoddam sepulchrum constantino
poli:in quo iacebat homo auream laminaz

habens: in qua scriptum erat .xp̄s nascetur
de virgine. Credo in eum. O sol ⁊ luna sub
Helene ⁊ Constantini tẽporibus iterũ me
videbitis. Postremo xp̄i diuinitatem testã
tur inimici sui. Si loquamur de iudeis: ecce
ꝙ dispersi sunt per vniuersum mundum da
ti in opprobrium cunctis gentibus. Si di/
camus de romanis imperatoribus xp̄m ꝑ/
sequẽtibus ĩ martyribus suis: nõne oẽs pe/
rierũt crudeli morte? Patet de Nerone q
ab ĩperio depositus extra vrbem miserabi
liter mortuus ẽ. Domitianus a senatu roma
no ĩterfectus ẽ. Decius a diabolo eiectꝰ de
cessit. Diocletianus primo ab ĩperio deposi
tus ĩde strangulatus ẽ Maximianus occi/
sus ẽ. Sic ⁊ alii: vt Maxẽtius: Gallus. Va
lerius: Seruiꝰ: Volusianus: Cõstans Julia
nus: Theodoricus: ⁊ ceteri qui xp̄m male ĩ/
pugnãtes: male finierunt. Si hereticos at/
tendamus inuenimus de ipsis ꝙ manu dei
fuerũt ꝑcussi. Et ceteris dimissis: ne prolixi
tas tediũ generet: cõtra Arriũ illũ maledi/
ctũ dirigamus sermonẽ. qui ob ĩpietatẽ su
am dãnatus ẽ in generali cõcilio Niceno.
vt notaẽ .15. di. c. canones. Iste fuit ille male
dictus nequã: qui multa falsa de xp̄i diuini
tate pessime dogmatizauit. Ut enim dicit
Cassiodorus li. i. historie tripartite. ⁊ Euse/
bius in. x. li. historie ecclesiastice. Arriꝰ fuit p̄
sbyter alexãdrinus in sacris litteris erudi/
tissimus: cupidꝰ glorie. ⁊ hypocrita magnus
qui vidẽs Alexãdrum ordinatũ in episcopũ
alexãdrinum. qđ ipse cupiebat. eidẽ ĩuidit.
⁊ cum Alexãder filiũ equalẽ patri eẽ dice/
ret: vt ipsũ ĩpugnaret cepit cõtrariũ assere/
re: dicebatqꝫ filium creaturã a substãtia pa
tris separatũ. Hoc tp̄e Siluester rome ⁊ cõ
stãtinus magnus ĩperator ĩ cõstantinopoli/
tana vrbe cõciliũ ordinari fecit ĩ Nicea: in
quo cõcilio vt dictũ ẽ reprobati sunt Arriꝰ
⁊ sequaces eius. Mortuo vero Cõstãtino:
Cõstantini filius ĩperiũ oriẽtis tenuit: q Ar
rium ĩ gratiã recepit deceptus ab eo: quoni
am fatebatur se credere symbolũ apl'oꝝ: ⁊
maliciose hoc iureiurando cõfirmauit. Re/
uersusqꝫ ẽ hoc modo constantinopolim cuꝫ
cõplicibus suis: ⁊ volebãt conciliũ celebra/
re. Qđ sẽtiens Alexãder conatus ẽ ĩpedire
sed nequiẽs apte dixit Arrium nõ eẽ catho
licũ: nec licere infringi sentẽtiam episcopo/
rũ. Tunc Eusebius quidã fauẽs Arrio di/
xit Alexãdro iureiurãdo ꝙ nisi publica cõ/
muniõe Arriũ cũ vniuersis apud se suscipe
ret: tertia die ipse ad exiliũ mitteret. Disce/
dẽs ergo mestus Alexãder orabat ne Euse
bii verba sortirẽtur effectũ. Igitur vna die
sub altare pronus iacuit tota nocte rogans
deum vt ĩpediret maliciã inimicorũ suorũ:
Post hec ad palatiũ ĩperator vocauit Arri
um petẽs an concilii decreta seruaret. Cui
rñdit. Ita. Credens ergo verbis. Arrii susci
pi eũ ab Alexãdro in cõĩone precepit. Erat
enĩ tũc sabbatũ ante pasca resurrectiõis. ita
qꝫ dum Arriꝰ egressus esset ĩperatoris au/
lã ⁊ honoraretur obsequiis satellitũ Euse/
bii ac populi: sicqꝫ magnificus incederet ꝑ
vrbem: tãdem ad locũ venit cui nomen est
forũ Cõstantini. Ibi totus tremefactus est
⁊ vẽtris sui solutio facta eum coegit secessũ
querere. Et nõ tm̄ feces: sed fluxũ sãguinis
cum ĩtestinis emisit. Splen etiã fluxit ⁊ ie/
cur. Et in tam fetido actu mors subsecuta ẽ
Audiuimꝰ ergo ex hiꝰ exemplis quãta sit po
tentia huius crucifixi: qui nisi deus fuisset:
nõ fecisset talia. ¶ Secũdum testimonium
manifestans xp̄i diuinitatẽ dicitur angeli/
cum. Ab ipsis nanqꝫ angelis habemus ꝙ
xp̄s fuerit filius dei. s. ab angelo Gabriele
dicente virgini Marie. Cõcipies ⁊c. Quod
nascetur ex te sactum vocabiẽ filius đi. Et
ab angelo ꝑmonẽte Joseph Math. i. Et ab
angelis qui post ieiuniuꝫ .40. dierũ accesse
rũt ⁊ ministrabãt ei. Math. 4. c. ¶ Tertiũ
testimoniũ ad cõprobãdã xp̄i diuinitatẽ di
citur diuinũ. Nã Math. 17. audita est vox
de celo a Petro Jacobo ⁊ ioãne. Hic ẽ filiꝰ
meus dilectus in quo mihi bene cõplacui.
Et iterũ ĩstante tp̄e passionis ioh. 12 .c. ipso
iesu dicẽte patri: pater clarifica filium tuũ:
vox patris audita ẽ. Et clarificaui ⁊ iterum
clarificabo. Sufficiant igiẽ tot testimonia:
lꝫ possumus dicere ꝙ quecũqꝫ martyrum
gesta doctorũ ⁊ scõrũ exẽpla xp̄m deũ esse
declarant: De quibꝰ alias dicturi diffusius
erimus donante deo omnipotẽte in tracta
tu de doctrina xp̄iana.

¶ Qr xp̄s deus sit:qꝛ sibi attribuunt̄ in scriptura diuina que soli deo conueniunt.s.sanctificatio animarū:remissio peccatorum:productio mundi. ¶ Cap.2.

Secunda cōclusio dr̄ attributionis. Attribuūtur nāqꝫ ī scriptura dn̄o iesu xp̄o quedā q̄ soli deo ꝯueniūt.
¶ Primū dr̄ aīarum sanctificatio.
¶ Secūdum dr̄ peccatorū remissio.
¶ Tertiū dicit̄ mundi productio
¶ Primū quod deo cōuenit dicitur aīaruꝫ sanctificatio. vt pꝫ Leuit.xi.c.vbi dicitur. Ego dn̄s q̄ sāctifico vos. Et h̄ dr̄ ad Heb.2 ¶ Qui sāctificat ⁊ q̄ sāctificant̄ ex vno oēs ⁊c. Et ad heb. vlt. Jh̄s vt sanctificaret populū per sāguinē suū extra portā passus ē. Secūdum qd̄ deo cōuenit dicit̄ peccatorū remissio. Unde Esa.43. Ego sum qui deleo iniquitates vestras. Unde Math.p̄. angelus dixit ioseph. Jp̄e saluum faciet pp̄lꝫ suū a peccatis eoꝝ. Et Math.9.cū quidā ex scribis intra se murmurauerūt.qꝛ xp̄s dixit paralitico. Cōfide fili r̄mittūt̄ tibi peccā tua xp̄s dixit. Ut quid cogitatis mala ī cordibus vestris? Quid ē facilius dicere remittūtur tibi peccata tua.an dicere surge ⁊ āmbula? Ut sciatis aūt quia filius hoīs habet ptāt̄ē ī terra dimittendi peccata:tunc ait paralytico. Surge tolle lectum tuum:⁊ vade ī domuꝫ tuā. ¶ Tertiū quod deo cōuenit ē mundi productio.iuxta illud Esa.48.Ego ipse prim⁹ ⁊ nouissim⁹:manus quoqꝫ mea fūdauit terrā.⁊ dextera mea mēsa ē celos. Et hoc attribuitur xp̄o Jo.p̄ cuꝫ dicit̄. Jn pricipio erat verbū ⁊c. Oīa p ipsum facta sunt. Et īfra. ¶ Mūdus p ipsum factus ē. Qd̄ de filio dei dn̄o iesu xp̄o dr̄ sicut postea dicitur in ꝯclusione. Et verbū caro factuꝫ est:⁊ habitauit in nobis.⁊c.

¶ Qr xp̄s sit de⁹:quia fecit mirabilia:que fuerunt sufficiens testimonium diuinitatis. sue propter speciem operū: propter moduꝫ ⁊ propter documētum. ¶ Capl'ꝫ.3

Tertia cōclusio dicitur operationis Mōstrant xp̄m eē deū opera miraculosa p ipsū facta. De q̄bus dicebat Joh.5.c. Opa que ego facio ī noīe patris mei:ipa testimoniū phibent d̄ me. Miracula quoqꝫ xp̄i ē. Tho.3.pte.q.43.ar.3 fuerūt testimoniū diuinitatis sue maxīe pp tria
¶ Primo pp speciem operuꝫ:
¶ Secūdo pp modum.
¶ Tertio pp documentum.
¶ Primo pp speciē operū:qꝛ transcēdebāt oēꝫ potestatē create nāe. ꝓpterea fieri non poterāt nisi diuina virtute. Unde cecus dicebat. A seculo nō ē auditū:ꝙ aperuit quis oculos ceci nati. Nisi esset hic hō a deo:non posset facere quicq̄. Joh.9.c. ¶ Secundo pp modū:qꝛ xp̄s faciebat miracula propria virtute ⁊ auctoritate. Unde Luc.6.scriptū ē. Uirt⁹ d̄ illo exibat ⁊ sanabat oēs ⁊ Mat.8.c. Jmpauit ventis ⁊ mari ⁊ facta ē tranqllitas magna. Et Luc.7.c.resuscitās adolescētē dixit. Adolescens tibi dico surge. Et Joh.xi.c.in resurrectione Lazari dixit. Lazare veni foras. Et sic de aliis miracul'ei⁹. Alii vero qui miracula fecerūt:fecerūt ipa nō virtute ꝓpria:sed virtute diuina vel virtute ipsius xp̄i icarnati. Unde Petr⁹ vt scribit̄ ī actib⁹ apl'oꝝ Act.3.c.dixit ei q.40.ānis p seipsū nō poterat ambulare:⁊ sedebat ad portā tēpli. Jn noīe iesu xp̄i nazareni surge ⁊ ambula. Et si dicat̄ ꝙ in resurrectiōe Lazari xp̄s egerit gratias d̄o p̄ri:r̄ndet̄. Aliud ē gratias referre.⁊ aliud ē gratias īpetrare Primū nō presupponit secūdū:sꝫ bene ecōuerso. Jnsup quare xp̄s gratias egerit habet̄ ibi ioh.xi. Ego enim sciebam ꝙ sēp me audis:sed pp populuꝫ qui circūstat dixi: vt credat:qꝛ tu me misisti. Et si dicatur ꝙ de⁹ orauit.dicit Beda ꝙ nō orauit ad petēdum suffragiū:sed ad dādū exēplū. ¶ Tertio miracula eius fuerūt testimoniū sufficiēs diuinitatis sue pp documētū:qꝛ se filiū dei predicabat:qd̄ nisi verū fuisset:nequaq̄ ei astitisset diuina virt⁹ ī miraculorū operatione. Nā īpossibile ē tā scelesto mēdacio quātū ē illud si n̄ eēt verū:ipsū deū ferre testimonium p opa īfinite v̄tutis q̄ sūt miracula v̄a. Et pp h̄ ꝯueniēs fuit xp̄i r̄nsio:quā fecit bis q̄ a Joāne īcarcerato fuerūt missi quos ioh̄es misit ad xp̄ꝫ vt īterrogarēt eū. Tu es q̄ vēturus es:an aliū expectam⁹? Qd̄ f̄m greg. Joh̄es fecit nō dubitās ipsū esse mundi saluatorem:sed ignorans an ad infernum esset in propria persona descensurus. ¶ Sciebat enim ꝙ virtus passionis extendenda erat

vsq; ad eos qui in limbo erant sm Amb°. s. Lucā. quod nō fuit ex ignorantia s; ex quadam pietate. Uel sicut Criso° voluit vt satisfaceret in hac qōne discipulis suis quib° durū videbatur melius de xpo credere q̄ de Joāne. Jdeo xps se deū cōtestās: euntes iquit renūciate Joāni que audistis: ⁊ vidistis. Ceci vidēt. claudi ambulāt. leprosi mundātur surdi audiūt. mortui resurgūt. pauperes euangelizātur. Jn qbus oībus se deum declarabat. Nō dedignet ergo gētilis nec idolatra nec īfidelis quisq; xpo se subdere: q: videt eū vel vagiētem ī cuna vel lachrymātem, ī brachijs mrīs vl' fascia p̄cictū vl' famescētē vel sudantē. vel cōtumelias patientē: vel in cruce pēdentē: vel morientē in medio latronū: q: hec oīa ī ipso fuerūt s; assūptam naturā: seruata tamē in eodē supposito ꝓprietate nature diuine O mundi superbia detestāda, o temeraria mentis humane curiositas. Certe ille qui cum hoībus visus ē: videbitur in gloria maiestatis sue: qm̄ cōgregabūtur an̄ eum oēs gentes. Et qui eū deriserunt: ⁊ qui ei nō crediderūt. ⁊ qui eu; nō adorauerūt condēnabūtur in igne; eternum. Qui aūt amici eius eē voluerit accipient benedictionem seu btitudinem eternā promissam: ad quā nos perducat qui est benedictus in secula seculorū. ¶ Amen.

¶ Feria secunda post dn̄icā secūdam d̄ aduentu. Sermo de gloria ⁊ sublimitate x̄bi icarnati. ꝯ hereticos qui xpm d̄i filiū ita cōfessi sīt vt eū īferiorē p̄re ac minorē dixerit.

¶ Fructus nonus: Jesus magnificatus.

BEatus qui nō fuerit ⁊c. Jnsurrexerūt qda; spiritu maligno īflati q̄ x̄bi incarnati gloriam ⁊ honorem ꝑuifacere studuerūt Na; cū audierunt xpm dei filiū nominari: per varias errorum opiniones hāc ī xpo filiationem cōtempserunt. Ob qd̄ cum xpo scandalizati sunt. ita vt cum talibus erroribus nullo pacto potuerint incarnatiōis beneficiū p̄ticipare. Contra quos dirigem° stilum. ⁊ dicemus de magnitudine icarnationis iesu xp̄i: que tāta ē vt nihil sibi maius accōmodari possit. Jdē enim filium dei esse deū verum ⁊ dn̄m oīum creaturarū ostēdemus: ⁊ idcirco fructū nr̄u; cōponemus q ē Jhs magnificatus. Pro cuius declaratiōe tres cōclusiones occurrunt declarande.

¶ Prima cōclusio dr̄ singularitatis.
¶ Secunda cōclusio dr̄ eternitatis.
¶ Tertia cōclusio dr̄ equalitatis.

¶ Q xps filius dei fuit verus ⁊ naturalis contra opinionē Cherinti. Fotini. Ebiōis. ¶ Pauli Samosathani qui dixerūt xpm esse filium dei ꝑ adoptionem. ¶ Caplm. i.

PRima conclusio dr̄ singularitatis. Jn q̄ magnificamus dn̄m iesu; xp̄; q: ipsum confitemur veru; ⁊ naturalē dei filium. Contra quā opinionem veniunt heretici videl;. Cherintus. Ebion. ¶ Paulus Samosathan°. Fotinus. ⁊ alii sm ¶ Tho. in. 4. summe contra gentiles: qui dixerunt xpm non esse verum filium dei. Qd̄ probatur tripliciter.

¶ Primo ratione adoptionis.
¶ Secundo rōne inhabitationis.
¶ Tertio rōne deprecationis

¶ Prima ratio dicitur adoptionis. Nam q per adoptionem filii sunt dicuntur filii non vere sed nūcupatiue. Si ergo de christo inuenitur q̄ vocet' filius dei. hoc debet ītelligi ꝑ adoptionem vel per nuncupatione; sicut in scriptura de hoībus scīs habet'. Nam Job. i. scribitur. Dedit eis ptātem filios dei fieri: his qui credunt in noīe eius. Et. i. Jo. 3. Uidete qualem caritatem dedit nobis deus pater: vt filii dei noīemur ⁊ simus. ⁊ idē ī eodem loco. Omnis qui natus est ex deo n̄ habet peccatum. Et Job. x. Jllos dixit deos ad q̊s sermo factus est ¶ Et ad Ro. 8. c. Jpse enim spiritus testimonium reddit spiritui nostro q̄ filii dei sumus. ¶ Et. Jac. i. c. Uoluntarie enim genuit nos verbo veritatis. Ecce q̄ in his auctoritatib° nos filii dei nuncupamur: non quidem per naturā sed ꝑ adoptionem. Sic etiam de christo infertur ita q̄ non sit naturalis dei filius. Sed hoc falsissimum ⁊ hereticum esse constat. Jnquit enim Aug° li. de ecclesiasticis dogmatibus. ¶ Natus est secundum veritatem nature ex deo dei filius: secundu; veritatē

nature ex hoīe hoīs filius: ꝛ nō adoptione ñ appellatione. sed natura in vtraqȝ natiuitate nascendo: vt filii nomen haberet. Ex quo dicit dñs Boñ. ꝙ hec locutio. s. xp̄m esse filiū dei per adoptionem nō admittitur. siue ꝓferatur cū determinatione vtpote si addatur inq̄ꝫtuȝ homo: siue nō: q2 filiatio respicit ꝑsonam: adoptio aūt presupponit quādā extraneitatē. hec Boñ. x. di. tertii. ar. z. q. i. Scūs āt Tho. īpugnat fundamētum ꝑ hereticos introductū: q2 aliter loqtur scriptura de filio dei xp̄o: ꝛ aliter de nobis. De ip̄o enim dr̄ ꝙ descendit de celo. Joh. 3. ꝛ. 6. q̊ erat anteq̄ꝫ de celo descendisset. Dixit etiaȝ eum missum: vt per eum adoptionē filiorū reciperemus. ad Gal. 4. Dicit etiā eū vnigenitum Joh. p̊. Dicit etiam eum equalem patri. Paulus apl's ad phil. z. c. Insuper eū diuina scriptura xp̄m dei filium: ꝛ angelos dei filios noīat: tn̄ alia ꝛ alia ratione. Unde apl's ad Heb. i. Cui aliquādo angeloruȝ dixit. Filius me⁹ es tu ego hodie genui te? Itē īter ceteros qui dei gratiā habuerunt: Moyses habuit eam copiose. de quo Exo. 33. c. dr̄ ꝙ loquebatur ei dñs facie ad faciē: sicut loqui solet homo ad amicū suuȝ. Si ergo xp̄s iesus nō diceretur dei filius nisi per gratiā adoptionis sicut ꝛ alii sancti: eadem rōne Moyses filius dei ꝛ xp̄s diceretur. lȝ etiam abundātiori mō gratia xp̄s fuerit dotatus. Nā ꝛ īter alios scōs vnus alio maiori gratia repletur. ꝛ tamen eadem ratione oēs filii dicūtur. Moyses aūt nō eadē rōe dicitur filius qua xp̄s. q2 distinguit apl'us xp̄ȝ a Moyse sicut filiū a seruo. Unde dicit ad Heb. 3. c. Moyses quidē fidelis erat ī tota domo eius tanq̄ꝫ famulus in testimoniū eorum que dicenda erant. xp̄s vero tāq̄ꝫ filius in domo sua. Unde dictū hereticoꝝ ex scripturis conuincitur nullā habere firmitatē. q2 vt dicit apl's ad Col. p̊. In ipso cōplacuit inhabitare oēm plenitudinē diuinitatis. Et ex hoc cōsecuta est vlterius quedam vnio inter hoīem ꝛ deū: duȝ ꝛ homo ille bona sua voluntate deo inhesit: ꝛ deus suā voluntatē acceptauit. ꝭȝ illud Joh. 8. Qui me misit mecū est: ꝛ nō relinquit me soluȝ: quia ego que placita sunt illi facio sꝑ vt sic intelligatur talis vnio esse hoīs illius ad deū qualis est vnio de qua apl's. i. Cor. 6. dicit. Qui adheret deo vnus spūs est cum eo. Sed si quis diligenter consideret: predicta positio veritatem excludit. Nam vt dicit sanctus Tho. in. 4. sūme cōtra gētiles. ꝭm predictā positionē nō fuit verbū dei homini illi vnitū: nisi ꝭm inhabitationē per gratiam Ex q̄ cōsequitur vnio voluntatū. Inhabitatio āt verbi dicitur ī sāctis suis a cōstitutione mūdi. Que tamen īhabitatio īcarnatio dici nō pōt. alioquin ab initio mundi deus īcarnat⁹ fuisset ꝑꝑ īhabitationē verbi diuini ī sāctis hominibus. Consueuit itaqȝ sacra scriptura his modis significare talē inhabitationem: Locutus est dñs ad Moysen. Dixit dñs ad Moysen. Factum ē verbū dñi ad Hieremiā. vel ad alios ꝓphetas. Nunq̄ꝫ tamē legitur ꝙ verbum dñi factū sit Moyses: vel Hieremias: vel aliquis alius. Et tamen de xp̄o dr̄. Uerbū caro factum est. Insuꝑ ꝓnomina demonstratiua: ad ꝑsonā referuntur vel ypostasim: vel suppositū. Nemo eniȝ diceret: ego curro alio currēte: nisi figuratiue vtpote quia alius loco eius curreret. Sȝ ille hō qui dr̄ iesus dicit de se. Añq̄ꝫ Abrahā fieret ego sum. Joh. 8. ꝛ. Jo. x. Ego ꝛ pater vnum sumus. ꝛ plura alia que maxime ad diuinitatem ꝑtinēt. ergo manifestū ē ꝙ ꝑsona illius hoīs loquētis ē ꝑsona filii dei. Tertio arguunt heretici rōne deprecationis: q2 xp̄s orans ad patrem Joh. 17. dicebat. Ego claritatem quā dedisti mihi dedi eis: vt sint vnum: sicut ꝛ nos sumus. Sicut ergo pater ꝛ filius vnū sunt: ita discipulos vnū esse volebat. Sed si volebat eos eē vnū cuȝ patre ergo qualis est vnio discipulorum ꝛ alioruȝ scōrum ad ipsū patrē: talis fuit vnio ipsius filii. ergo xp̄s dictus ē filius ꝑ quādā vnionē ꝛ amicitiā cū deo. Ad hoc rñdet scūs Tho. vbi. s̄. cōtra gētiles. ꝙ argumētum nō concludit: q2 eē vnū pōt ītelligi dupliciter. aut in essentia: aut in amore. Cum enim xp̄s dicebat: vt sint vnuȝ sicut ꝛ nos sumus. loquebatur de vnione amoris q2 vt patet ī textu precedenti sācti euangelii. c. 5. multiplicatis vicibus commēdauerat xp̄s discipulis suis amorem ꝛ caritatem. Remanet igit̄ catholi

cū documētū ꝙ xp̄s singulariť ē dei filius
ver⁹ vt patet ꝑfect⁹ eiusdē nature cū patre.

Qꝫ xp̄s ē dei filius ñ ex tp̄e sed ab eter/
no a patre genitus. Caplm. 2.

SEcunda cōclusio dicitur eternita/
tis Apparet quidē ꝙ̄ magnus sit fi
lius dei q nō ex tēpore sed ab eter/
no a patre genitus ē. Unde Aug⁹ li. de tri/
nitate. ⁊ ponit̄ a magistro. 9. di. primi li. Si
prius erat deus ⁊ postea pater fuit: vtiqꝫ
generationis accessione mutatus est. Auer
tat deus hanc dementiā. Et Hilarius. In/
ter gignere ⁊ gigni nullū ē mediū. s. duratio
nis. Unde si patri ē propriū semꝑ genuisse
filio ꝓpriū ē semꝑ fuisse genituꝫ. Sꝫ Euno
mius hereticus aliter male sentit. s. ꝙ filius
ante incarnationis mysteriū nō extiterit. ⁊
etiā ante mundi cōstitutionē. Ponebat nā/
qꝫ ſm dicta platonicoꝝ sūmum deū patreꝫ
creatorē oīuꝫ rerū. A quo primitus effluxis/
se dicebāt quādā mētē: ī qua essent oīum re
rū forme superiorē oībus aliis rebus: quaꝫ
primū ītellectuꝫ noīabāt. Et p⁹ hec dicebāt
esse aīam mundi nō localiter sed ītelligibili/
ter extensaꝫ a cētro terre vsqꝫ ad sūma ce/
li: vt testatur Greg. Nisenus. li. de natura
hoīs. Et de hac etiā dicebat Macrobi⁹ su/
per sōnium Scipionis. Aīa mūdi nihil post
auctorē deum pōt esse ꝑfectius. Deinde po
nebāt alias creaturas. Quod āt ī scripturis
sacris de filio dei dicit̄ hoc de mēte predi/
cta Eunomius volebat ītelligi. Cui opinio/
ni cōsonat positio auicenne qui supra primū
celum ponit ītelligentiam primam mouen/
tem primum celum: supra quā vlterius de/
um in summo ponebat. Quos omnes catho
lica fides prosternit. qꝛ nō ītellexerunt illi/
us generationis ineffabilis sacramētuꝫ. qđ
Joānes predicauit ī euangelio suo. In prin
cipio erat verbum ⁊ verbum erat apud de
um ⁊ deus erat verbum. hoc erat in princi/
pio apud deum. Ubi coeternitas patris ⁊ fi
lii declaratur. Nam vt dicit. Nico. de lira
suꝑ hoc passu. tripliciter cōtingit vt proce/
dēs sit posterius duratione eo a quo ꝓcedit

Primo rōne liberatiōis potentie.
Secūdo rōne modi producendi.
Tertio rōne libertatis.

Primo rōne liberatiōis potentie: qñ ꝓ/
ducēs nō habet a principio sue durationis
potentiam productiuam perfectaꝫ. sicut hō
a principio pueritie nō habet potentiam ge
nerandi perfectam: ⁊ eius filius necessario
posterior ē duratōe. Scđo ꝯtigit ꝑ modū ꝓ
ducēdi qꝛ qñ aliqđ ꝓducitur ꝑ motū qui mo
tus ē ī tp̄e oportet ꝙ ꝓductū sit posteri⁹ ꝓ/
ducente duratione: qꝛ productum habet pri
mo esse in illo instanti: ī quo terminatur mo
tus. Tertio contingit ratione libertatis:
qñ aliquid producitur libere ⁊ nō de neces/
sitate nature: qꝛ tale agens potest expecta/
re ad producendum suū effectum: sicut crea
re a deo cuius potentia est perfectissima: ⁊
sine transmutatione ⁊ motu. tamen creatu
ra nō est sibi coeterna: quia si ab eterno po/
tuit producere creaturam: tñ noluit. Nullo
aūt istorum modorum pōt poni in diuinis ꝙ
filius siue verbum sit posterior patre: quia
in diuinis nulla pōt eē potentia productiua
imperfecta: vt de se pꝫ. nec verbū in diuinis
procedit per mutationem ⁊ motum: qꝛ in di/
uinis nō habet locum. ſm illud Jac. i. c. apđ
quem nō est trāsmutatio. Et filius ꝓcedit a
patre de necessitate nature: qꝛ deus necessa
rio ītelligit se. Sic ergo relinquitur ꝙ filius
sit equalis patri in duratione. Et hoc exp̄s/
sit Johēs. hoc. s. verbū erat apud deū a pri/
cipio eternitatis. Concor. his Scot⁹ ⁊ Boñ.
⁊ Tho. di. 9. primi libri sententiarum.

Qꝫ fili⁹ ē equalis p̄ri. cōtra hereticos qui
dicūt xp̄m p̄re esse minorē Caplm. 3.

TErtia conclusio dr̄ equalitatis. Ex
dictis etenim in prima ⁊ ī secūda cō
clusione deducimur filium dei ma/
gnificare: qꝛ ē equalis patri. Hoc tñ quidaꝫ
heretici negāt dicentes xp̄m patre esse mi/
norem. Adducunt aūt ī fulcimētum erroris
sui primo illud dictū Joh. 4. Pater maior
me ē. Et illud. i. ad Cor. 15. Cum oīa subiecta
illi fuerint: tunc ⁊ ipse fili⁹ subiectus illi erit.
s. patri. Secūdo dicunt ꝙ natura patris nō
patitur īdigentiaꝫ neqꝫ defectū neqꝫ igno/
rātiam. Sed ī filio hec repiunt̄: qꝛ a patre re
cipit. iuxta illud Math. xi. Oīa mihi tradi/
ta sunt a patre meo. Et nō pōt ea que potest
pater. iuxta illud Math. 20. Sedere ad dex
tram meam vel ad sinistrā nō ē meum dare
vobis ⁊c. Unū nō ē eiusdeꝫ nature cū patre

vnde nec equalis patri. ¶ 3° arguunt. quia preceptũ recipere: obedire: orare ꝛ mitti: inferioris eẽ videtur. De obedientia xp̄i dicit̃ Joh. 14. Sicut mandatũ dedit mihi pater sic facio. Et ad Phil. 2. Factus obediens ꝛc. De oratione hr̃ Joh. 14. c. Ego rogabo patrez. De missione ad Gal. 4. Igitur filius minor ẽ patre ꝛ ei subiectus. Et ad h̃ rñdet. Athanasius dicens. Equalis patri ſm diuinitatẽ: minor pr̃e ſm humanitatẽ. Sic eniz xp̄s q̃ztum ad humanitatẽ passus ẽ mortu⁹ ẽ orauit: ꝛ alia fecit: fuit obediẽs ꝛ filia. vnde de seipso loquẽs dñs iesus xp̄s Joh. x. dicebat. Oues mee vocem meã audiũt. ꝛ vitã eternã do eis. Ubi oñdit se equalẽ auctoritatẽ hr̃e cũ ipso patre. Hoc idẽ expressit ꝑ hoc. Philippe qui videt me videt ꝛ pr̃ez meum. Creditis in deũ ꝛ in me credite. Joh. 14. c. Unñ ſm orthodoxe fidei documẽta ecclesia scã catholica confitetur xp̄m verũ ꝛ naturalẽ dei filium eternũ: equalẽ patri: ꝛ verum deũ eiusdẽ essentie ꝛ nature cũ pr̃e: nõ factũ nec creatũ: sed genitũ. Mirũ ẽ certe quãta sit in quorũdam mẽtibus ꝑtinacia: q̃ta duricies: quãta malicia: qui potius volũt cum ꝓprio sẽsu perire q̃z se sapiẽtioribus⁹ credẽtes ꝑ luminosã veritatis viã ambulare.

¶ Optimũ salubreqz ẽ vnicuiqz remedium: vt semꝑ que magna: que alta sũt ita sapiat sicut sapiẽtes tradunt. Hoc ẽ quod scribitur extra de cõstitutionib⁹. c. nõ initaris. ꝛ in. c. canonũ. ꝛ. 8. q. i. c. sciendũ. ꝛ. 3. q. 9. c. pura. Ne initaris prudentie tue. Prudentie sue initur: qui ea que sibi agenda vel dicenda videntur. patruz decretis preponit. Inqt ẽt Salomon ꝓu. 28. Qui cõfidit in corde suo stultus ẽ. Nõ debemus ergo cõfidere i nobis: sed vocibus credere ꝓphetarũ: predicationes audire apl'oꝝ: saluberrimãqz doctrinã itelligere multorum sanctoꝝ: qui omnes vna voce ꝓclamãt xp̄m dei filium: magnũ excelsum. gloriosum: qui lz ſm diuinam naturã eẽt ipassibil' ꝛ imortalis ꝛ ifinitus: voluit tñ i assũpta natura ifirmus mortalis: ꝛ subditus apparere. vt nos redimeret quos deiecerat ꝛ captiuauerat primoruz parẽtũ superbia. Idcirco nullus scãdalizetur i xp̄o qui est benedictus in eternum. ¶ Amẽ.

¶ Feria tertia post secũdã dñicã de aduentu. Sermo de humanitate xp̄i. cõtra hereticos qui dicunt xp̄m nõ fuisse hoiez.

¶ Fructus decimus: Jesus homo ꝑficitur

Beatus qui nõ fuerit ꝛc. vbi supra. Exaltata ẽ magnopere dignitas humani generis in icarnatione filii dei qñ ille qui impat vẽtis ꝛ mari: germiare facit terrã: solis ac lune gressũ disponit. siderũqz cursũ miro ordine ordinat: dignatus est hoiem assumere in vnionem ꝑsone verbi. Sed cõtra hoc amplissimũ munus isurgũt maledicti qdam asserẽtes de xp̄i humanitate quedã nõ sana: nõ vera nõ deniqz ad credẽdum vtilia. Cõtra quos i p̄nti sermone dicturi sumus de xp̄i humanitate: explicabimusqz rem istam' i vno fructu qui ẽ. Jh̄s hõ ꝑficit. ꝑ c⁹ d̃clarationẽ tres ꝯclusiões erũt nõnde.

¶ Prima cõclusio dr̃ corꝑis veri assumptio.

¶ Secũda ꝯclusio dr̃ animatio.

¶ Tertia ꝯclusio dr̃ ꝓpetatis nature ꝯſuatio

¶ Q xp̄s assũpsit verã carnẽ: ꝛ fuit ver⁹ hõ. ꝯtra manicheos ꝛ valẽtinianos. Cap. i.

Prima ꝯclusio dr̃ corporis veri assũptio. In qua notãdũ ẽ ſm catholicã veritatẽ q dñs nr̃ iesus xp̄s assũpsit hoiez cũ vero corpore: ꝛ cũ vera carne. Uerũtñ circa hoc ꝯtingit tripliciť sẽtire.

¶ Primo ſm manicheos.

¶ Scd̃o ſz valẽtiniãos. Tertio ſz catholicos

¶ P° nãqz fuere manichei. q dixerũt xp̄z assũpsisse corp⁹ fãtasticũ ꝛ appẽs ꝛ ea q̃ ſz hoiez gessit. s. q nat⁹ ẽ. q comedit: q mortu⁹ ẽ: i v̓itate ñ fuerũt: sz i qdã appentia. Et h̃ opinio bestial' ꝛ irrõnabil' totũ icarnatiõis mysteriuz ad q̃zdã fictionẽ d̃ducit. Jõ huc errorẽ ſsacre scriptur̃ euacuãt auctoritates. Nã Jo. i. dr̃. Uerbũ caro fcm̃ ẽ. Et ñ dicit ſz appẽtiã sz ſm existẽtiã. Et iteꝝ Luc. vlt. c. dixit xp̄s appẽs discipul'. Palpate ꝛ vid̃te qr spũs carnẽ ꝛ ossa ñ hz sic me videtis hẽre. Nõ: n. carnis silitudo caro ẽ: neqz ãbulatiõis silitudo ãbulatio ẽ. g̊ si xp̄s ñ ãbulauit: ñ comedit: nõ pass⁹ ẽ. ñ v̓e red̃mit nos: ꝯ illd̃ apoc. i. Dilexit nos ꝛ lauit nos a pctis nr̃is i sãguine suo. Et apoc. 5. Redemisti nos d̃o i sãguie tuo. Et. i. Pet. i. c. nõ cõruptibilib⁹ auro vl' argẽto re

dēpti estis:sed precioso sanguine quasi agni īmaculati ⁊ īcontaminati domini nostri iesu xp̄i. Et ad Ro.3. Justificati ī sanguine ipsi⁹ Sequeretur enim ꝙ xp̄s nō vere resurrexerit. ⁊ ꝙ oēs apostoli: ⁊ euangeliste fuerūt mēdaces testes: qui virtute magna reddebant testimoniū resurrectionis iesu xp̄i. vt scribitur Act.4.c. Sequeretur etiā ꝙ xp̄s fuerit deceptor ⁊ seductor coꝝ: qui ei regratiant̄ de tot laboribus quos dignatus ē sustinere: ⁊ sic nihil eēt nr̄a redēptio. Sꝫ heretici scipsos roborāt ꝑ illud qđ Paul⁹ ait ad Ro.8.c. Misit deus filiū suū ī similitudinē carnis pc̄ti. Et iteꝝ ad Phil.2. Jn similitudinē hoīum factus. ergo vr̄ ꝙ xp̄s non fuit hō sed ī similitudinē secūdum apparētiā. Ad hoc rn̄det scūs Tho.i.4.sum.cōtra gētiles. 22.c. ꝙ ꝗtū spectat ad ꝓpositū: quedā ē similitudo apparētie. vt qđ aliqd apparet eē aliqd qđ n̄ ē. quedā ē similitudo specifica: sicut oēs hoīes sil'es spē dicūtur. Et hoc mō sumitur hec similitudo ī auctoritatibus allegatis. Nā vt dicit Hilari⁹. ⁊ ponit̄ de v̄borū sig.c. ītelligētia. Jntelligētia verboꝝ ex causis ē assumēda. Paulus loquebatur de xp̄o hoīe ſm veritatē. Quod pꝫ. q2 subiunxit ꝙ fuit factus obediens vsqꝫ ad mortem crucis. 2ᵃ opinio fuit valentinianoꝝ. qui dixerunt ⁊ male: ꝙ xp̄s hūit corpus verū non tm̄ terrenū. q2 portauit illud de celo ⁊ nihil đ matre virgine accepit. ⁊ ꝑ eā quasi ꝑ aqueductū transiuit. Occasionē sui erroris accipiebāt ex quibusdaꝫ verbis sacre scripture male ītellectis. Naꝫ scribitur Joh.3. Nemo ascendit ī celum nisi qui de celo descendit filius hominis qui est in celo. Et Joh.6. Descendit đ celo. Et.i.ad Cor.15.c. Prim⁹ homo de terra terren⁹. secūdus de celo celestis. Hec oīa sic volebant ītelligi. vt xp̄s de celo ſm corpus descēdisse etiā crederet̄. sed talis veritatem carnis excludit a xp̄o. quia caro vera nō formatur ex celesti mā: sed ex elementis. Jnsuꝑ ap'lus dicit ad Ro.i.c. factus est ex semine Dauid ſm carnem. ¶ Et Math.i. scribitur eius genealogia. ⁊ btā v̄go dr̄ eius mater: q2 ex ipsa natus ē. vt in superioribus diximus. Auctoritates ergo intelligende sunt: q2 xp̄m de celo descendisse nō ītelligitur secūdum carnem aut aīam sꝫ secūdum ꝙ deus. Et hoc ex his verbis intelligi potest: quia dixit filius hominis qui est in celo: ostendens se ita descendisse de celo: ꝙ tamen in celo esse non desierit. Quod propriuꝫ diuinitatis ē vt ita ī terris sit ꝙ celum repleat. Hiere.23. Celum ⁊ terram ego impleo. Nec etiam filio dei īꝗtuꝫ deus est descendere de celo cōpetit secundum motū localem. Nam quod localit̄ mouetur: sic ad vnum locum accedit ꝙ ab altero recedit. Jō filius dei dicitur descēdisse secundum hoc ꝙ terrenam sbaꝫ sibi copulauit. Sicut ⁊ ap'ls eum exinanitum dicit. inꝗtum formam serui accepit: ita tm̄ ꝙ diuinitatis naturam non perdidit. Tertio catholici dicunt ꝙ xp̄s naturam carnis habuit consimilem nostre nature. Non enim decebat in ipsa veritate inueniri deceptionem. ⁊ oculorum ludificationem quia veritas non nouit fallere. Nec decebat in perfectissimo đi filio īueniri imperfectionem: quia perfectissimus non nouit deficere. Et ideo sicut apparebat: sic verum corpus ⁊ perfectum de nostro genere. ⁊ de vtero beate virginis assumpsit verissime.

¶ Q xp̄s fuit verus hō secūdum aīam. cōtra Arrium ⁊ Apollinareꝫ. Capl'm.2.

Secunda conclusio dr̄ animatio. Voluit nanqꝫ xp̄s aīam rōnalem assumere: vt eēt verus homo. secūdum illud Math.26. Tristis est aīa mea vsque ad mortem. Circa quam conclusionem occurrit triplex modus dicendi.

¶ Primus secūdum Arriuꝫ.

¶ Secūdus ſm Apollinareꝫ.

¶ Tertius ſm doctrinaꝫ ecclesie.

¶ Primus modus dicēdi ſm Arrium qui dixit ꝙ ī christo nō fuit aīa: sed loco aīe fuit eius diuinitas. Sed hec positio firmitatem nō hꝫ qm̄ deus forma corporis eē non pōt. Manifestum ē aūt aīam principaliter de rōne hoīs esse: cum sit eius forma. Si ergo christus aīam non habuit: verus homo non fuit cū tm̄ eū ap'ls hoīem eē asserat. i. ad Timoteū.2. Vnus ē mediator dei ⁊ hoīum homo christus iesus. Adhuc ap̄li⁹. Tristicia ira ⁊ hi⁹ passiones sunt anime sensitiue. vt patꝫ

p phm.z.de aia. Hoc āt i xp̄o fuisse euāge/
liis approbat̄. Oportet ğ i xp̄o fuisse aiaʒ sē
sitiuā: de q̄ planū ē ꝙ differt a natura dina
filii dī., Hec Tho.24.'di.3.sniaꝝ. Uerūta/
mē q hanc opinionē hereticā sustinē volūt:
arguunt ɔ̄ ꝟitatē eo ꝙ scribit̄ Jo.i. Uerbū
caro factū ē. Ubi Jo. ī sūma expmit myste/
riū īcarnatiōis: ꝛ tn̄ nihil dicit de aia. Item
vnio dine nature ad humanā dr̄ īcarnatio.
Sed denoiatio semp debet fieri a nobilio/
ri. Et cū aia sit dignior: q̄ȝ caro: ꝛ īcarnatio
n̄ dicat̄ aiatio: videt̄ ꝙ aia n̄ sit assūpta a ꝟ/
bo. Itē. Nā n̄ facit p plura q̄ pōt facere per
pauciora: sʒ ī xp̄o psona dina potens erat in
actu itelligēdi: ꝛ amādi ꝛ viuificādi: cū ipse
fili⁹ dei nō careat volūtate nec itelligētia
nec vita. ğ videt̄ ꝙ rōnalē aiaʒ xp̄s n̄ habu/
it. Ad primū rn̄det̄ secūdū Bon̄. di. z. tii
li. ꝙ dictū Jo. ē p sinecdochē: ꝛ accipit̄ ibi ca
ro ꝓ tota nā. Usus ē āt Johes tali locutio/
ne: qꝛ nā assūpta notior ē nob ex pte substā
tie corpal' q̄ȝ spūal': ꝛ cognitio nr̄a īcipit ab
his q̄ sūt nob magis nota: ꝛ i assūptiōe car/
nis icludit̄ assūptio aie rōnalis: qꝛ si assūpsit
carnē: mlto magis ꝛ aiaʒ. Ad zm rn̄det̄ ꝙ
denoiatio debet fieri a digniori: nisi alia in/
terueniat noticia. Et qꝛ rōnabiliter dat̄ no/
bis noticia p ea q̄ sūt nobis magis nota. iō
poti⁹ dicim⁹ īcarnationeʒ q̄ȝ animationem.
Ad tertiū rn̄det̄ ꝙ psona ꝟbi viuificat p
modū efficiētis: nō tn̄ ɔuenit sibi viuificare
p modū pficiētis forme. Et h rōne sūme p/
fectōis q̄ ē pp quā nō pōt esse alicui⁹ ps ɔsti/
tutiua. Scd̄s modus dicēdi fuit Apollina
ris q dixit qđ xp̄s habuit aiaʒ sensitiuā: tn̄ si/
ne mēte ꝛ itellectu ita ꝙ ꝟbū dei fuit illi aie
loco itellect⁹ ꝛ mētis. Sʒ hoc nō sufficit: nec
veꝝ ē. qꝛ hō speciē sortit̄ humanā ex h ꝙ mē
tē humanā ꝛ rōnē habet. Si ğ xp̄s h nō ha/
buit: ver⁹ hō nō fuit nec eiusdē spēi nobiscū
qꝛ aia ratōe carēs ad aliā spēʒ ptinet q̄ȝ aia
ratōeʒ habēs. Scdʒ. n. phʒ. 8. metaph. i dif/
finitōib⁹ ꝛ specieb⁹ q̄libet differētia essen/
tialis addita vel subtracta variat speciē. sic
i numeris vnitas. Ratōale āt ē differentia
specifica. Si ergo i xp̄o fuit aia sensitiua si
ne rōne: nō fuit eiusdē speciei cū aia nr̄a: q̄ ē
rōnē hn̄s. hec Tho. Terti⁹ modus dicēdi
ē ŧʒ doctrinā eccl'ie ꝙ xp̄s assūpsit aiaʒ rōa
lē de nouo creatā. Un̄ Athanasius. Perfe/
ctus deus: pfectus homo ex aia rōnali ꝛ hu/
mana carne subsistens.

Q in xp̄o seruata est ꝓprietas vtriusq̄ȝ
nature. ɔtra hereticū Apollinarē cōtrariuʒ
asserentem. Capl'm. 3.

TErtia ɔclusio dicit̄ ɔseruatōis. Nā
ita xp̄ʒ deū ꝛ hoieʒ ɔfitemur vnaʒ
tn̄ psonā: vt nullo modo ɔfūdat̄ ꝓ/
prietas vtriusq̄ȝ nature. Qđ Leo papa te/
stificat̄ i sermone de natiuitate dn̄i. Inquit
.n. Uerbū dī ds fili⁹ dī: q i pricipio erat apđ
deū: p quē oia facta sūt: ꝛ sine quo factū est
nihil: pp liberādū ab eterna morte hoieʒ fa/
ct⁹ ē hō: ita se ad susceptionē humilitatis nr̄e
sine mutatione sue maiestatis iclinās: ꝛ ma/
nēs qđ erat assumēsq̄ȝ qđ nō erat: verā for/
mā ŧui forme i qua do pr̄i equalis ē vniret
ꝛ tāto federe naturā vtrāq̄ȝ ɔsereret. vt nec
īferiorē ɔsumeret glorificatio. nec supioreʒ
minueret assūptio. Salua igitur ꝓprietate
vtriusq̄ȝ substātie ꝛ i vnā coeūtē psonā susci/
pit̄ a maiestate humilitas: a ꝟtute īfirmitas
ab eternitate mortalitas. ꝛ ad deponēdum
nr̄e ɔditiōis debitū: natura iuiolabil' nature
ē īfusa passibili. hec ille. Sʒ Apolinari⁹ ma/
le ɔtra hāc ꝟitatē locut⁹ ē dicēs ipʒ ꝟbuʒ in
carnē ɔuersuʒ. sicut cū dr̄ Jo. z. Ut gustauit
architriclin⁹ aquā vinū factū. Qđ ea ratōe
dr̄: qꝛ ē ɔuersa i vinū. Sʒ hic error ipossibili
tatē habet ŧʒ doctrinā sci Tho. i. 4. summe
cōtra gētiles. c. 27. triplici rōne.

Primo rōne imutabilitatis.
Secūdo rōne simplicitatis.
Terrtio rōne icōmunicabilitatis.

Primo rōne imutabilitatis. Nā de⁹ est
imutabilis. Omne āt qđ i aliud ɔuertit̄. mu
tat̄. Cū ergo ꝟbū dī sit ver⁹ ds. ipossibile est
ꝙ ꝟbū dī fuerit i carnē mutatū. Secūdo
rōne simplicitatis. Cū. n. ꝟbū dei sit ds sim/
plex est. ꝛ nulla i ipso ɔpositio esse pōt. Si ğ
aliqd ꝟbi sit ɔuersuʒ i carnē: oportet totum
ꝟbū esse ɔuersuʒ. Qđ āt i aliud ɔuertit̄: de/
sinit esse illud qđ pri⁹ fuit: sicut aqua ɔuersa
i vinū iā nō est aqua sʒ vinū. ğ post īcarnati
onē: ŧʒ rōnē pdictā ꝟbū dī penit⁹ nō erit: qđ
falsissimū ē: tū ex h ꝙ ꝟbū dī i eternū sit. ut

qꝛ post icarnationē xp̄s verbū dei dicit̄ ꝼm illud Apoc.19.c. vestitus erat veste aspersa sanguine ⁊ nomē eius verbū dei. ¶ Tertio rōne icōmunicabilitatis. Eoꝝ eniȝ que non ꝯueniūt i materia ⁊ i genere vno. ipossibile est fieri ꝯuersionē ⁊ vniri iuiceȝ. vt ex linea nō fit albedo: qꝛ sunt diuersoꝝ generū. neqȝ corpus elemētale pōt cōuerti i aliquod corpus celeste: vel i aliquā icorporeā substātiaȝ vel ecōuerso. qꝛ nō ꝯueniūt i materia nec in genere cū quocūqȝ alio. Eo ꝙ aūt deus nec i genere est nec materiā habet. ipossibile est verbū i carnē fuisse ꝯuersuȝ: vl̄ i quodcūqȝ aliud. Diximus qd de xp̄o sentimus ꝼm traditiōes patrum: ⁊ expugnauimus rōnibus manifestis hereticoꝝ omniū obiecta nephāda. Satis ergo est clara xp̄i noticia. Iō nullus ꝑ ignorātiā volūtariā ⁊ affectatā si ei nō credit excusare potest se. Tamē quibuslibet doctrina suscipiēda est: vt de verbo icarnato fide credat̄: qđ verbū explicare nō potest Hoc dicit elegātissime Leo papa i sermone de natiuitate dn̄i. Excedit quideȝ dilectissimi: multūqȝ supeminet humani eloquij facultatē diuini opis magnitudo. ⁊ ide oritur difficultas fandi: vnde adest rō nō tacendi. Quia i ih̄u xp̄o filio dei nō solū ad diuinam essentiā. sed etiā ad humana spectat naturā: quod dictū est ꝑ ꝓph̄aȝ. Generationē eius qs enarrabit? Utrāqȝ eniȝ substātiā i vnam cōuenisse ꝑsonā nisi fides credat sermo non explicat. Et iō nūqȝ materia deficit laudis. qꝛ nunqȝ sufficit copia laudatoris. Gaudeamus igit̄ ꝙ ad loquēdū tāte misericordie sacramētū ipares sumꝰ ⁊ cū salutis nr̄e altitudinē vicere nō valemꝰ: sentiamꝰ nobis bonū esse ꝙ vicimur. Nemo eniȝ ad cognitionē veritatis magis ꝓpinquat: qȝ q itelligit in rebꝰ diuinis etiam si multum ꝓficiat semꝑ sibi supesse qđ querat. Nā qui se ad qđ tendit ꝑuenisse presumit: nō quesita reperit: sed in iquisitōe deficit. Ne aūs infirmitatis nr̄e ꝑturbemur angustiis: euāgelice nos ⁊ prophetice adiuuant voces. hec ille. Inherētes igit̄ nos dictis sanctorū xp̄m deuȝ ⁊ hoīem adoremus: qui viuit ⁊ regnat in secula seculorum. Amen.

¶ Feria. 4. pꝰ secūdā dn̄icā đ aduētu. Sermo ꝙ solus filius dei carnē assumpsit: ⁊ nō alie persone trinitatis.

Fructus vndecimꝰ. Ih̄s i mundū mittitur.

B Eatus qui non ⁊c. vbi. s̄. Cupientes qdaȝ mysterium incarnatiōis icōsiderate inuestigare cōfundūtur i mente: qm̄ credunt totā trinitatē fore icarnatā nescientes distinguere diuinaꝝ ꝑsonarū pluralitatē. Et qꝛ hoc tenere falsū est ⁊ ipiū Idcirco i ꝑsenti ꝼmone videbimꝰ qualiter sola persona verbi carnē assūpsit. Collige musqȝ ea que dicturi sumꝰ sub vno fructla .s. Iesus i mundū mittitur. Pro cuius đcuratione tres cōclusiones erūt notande.

¶ Prima conclusio dicit̄ expressionis.

¶ Secūda cōclusio dr̄ terminatiōis.

¶ Tertia cōclusio dr̄ extensionis.

¶ Qꝛ ꝑsona icarnata noīat̄ verbuȝ. Cap̄. j.

P Rima conclusio dr̄ exꝑssionis. Nā persona icarnata exprimit̄ ⁊ noīat̄ noīe verbi. Io. p̄. c. Iō vt aliqualit̄ huiꝰ verbi habeamꝰ noticiā tria sūt notāda.

¶ Primuȝ q̄liter verbū inuenitur i nobis.

¶ Secūduȝ qualiter verbū i deo ponit̄.

¶ Tertiuȝ qualiter proprietas filiationis in verbo diuino reperit̄.

¶ Primū videdū ē qualit̄ verbū iuenitur in nobis. Circa hoc dicit Nico. de lira. suꝑ Io. ꝙ vox significatiua dr̄ verbū: sȝ h̄ tantūmodo large ⁊ denominatiue: inqȝtum significat interiorē mētis cōceptū: sicut vrina dicitur sana inqȝtū ē sanitatis idicatiua. Et iō sicut illud proprie dr̄ verbū qđ ꝑ vocē significat̄. s. interior mentis cōceptus: ꝼȝ ꝙ dicit ph̄s ꝑ̊ ꝑiermeniaꝝ. Uoces sunt note. i. signa earū q̄ sūt i aīa passionū. Et ideo conceptus mētis interior anteqȝ ꝑ vocē designetur ꝓprie verbū dicitur. Et hoc ē qđ dicit Augꝰ. 17. de trinitate. Quisqs pōt itelligere verbū nō solū āteqȝ sonet: verū etiā anteqȝ sonoꝝ eius imagines cogitationem iuoluant: potest videre aliquā illiꝰ verbi similitudinē: đ quo dictū est: in principio erat verbū. Uerūtamē duplex est in nobis interior mētis ꝯceptus. Unus iperfectus ⁊ ifor

mis. Alius formatus ⁊ perfectus. Cuius ra
tio ē. quia cognitio nostra ꝓcedit ꝺ imperfe
cto ad perfectum. Et ideo de re primo ha/
bemus cōceptum cōfusū ⁊ imꝑfectū: vt dr̄
primo pħicoꝝ. Et talis cōceptus nō dicitur
proprie verbū: ſꝫ cogitatio. ¶ Procedēdo āt
ꝑuenimus ad habēdū cōceptū rei determi
natū: q a philosophis vocat̄ diffinitio: ⁊ a sā
ctis vocat̄ verbū. ¶ Secūdum vidēdū est
qualiter verbuꝫ ponit̄ in deo. Circa qꝺ ē cō
siderādū: ꝙ ꝺs ē ītellectualis nature: vt ab
oībus tā sanctis ꝙ̄ prophetis supponit̄ ma/
nifestū. Jō in ipso nō nomē ad similitudinē
verbi large dicti. qꝺ est ipsa vox significati/
ua vel cōceptus rei ē īperfectus: qꝛ in deo
nihil est īperfectū. Et propter hoc vox signi
ficatiua que est sensibilis: ⁊ ipsa cogitatio q̄
licet sit intellectualis: tamē importat imper
fectionē: nō habet ibi locū. Sed ibi ponitur
verbū inq̄ꝫtū īportat cōceptū rei perfectū.
qꝛ deus de vnico actu intelligendi seipsum
oīa cōcipit ꝑfecte. Ex quo patet differētia
v̄bi nr̄i ad verbū diuinū: qꝛ verbū nostruꝫ
ī mente multiplicat̄. Quot. n. sūt ibi ꝯcept⁹
īperfecti vel formati: tot sunt ibi verba. Jn
deo aūt vnicū ē v̄bū: qꝛ nō pōt esse ibi nisi
vnicus cōceptus ꝑfectissim⁹. Jtē verbū in
nobis est accidēs: ⁊ quid trāsiēs: qꝛ nō semꝑ
actu ītelligimus. Sꝫ ī deo est quedam sub/
stantia diuina: q̄ n̄ patit̄ admixtionē alicui⁹
accidētis seu cuiuscūqꝫ essentie create: ⁊ est
verbū qꝺ sēꝑ actu ꝑmanet ⁊ eternū. ¶ Ter
tiū vidēduꝫ ē q̄liter ꝓprietas filiationis in
verbo diuino reperit̄. Ad qꝺ sciēdū est ꝙ ꝺ
ratione filiationis est ꝙ ibi sit processus vi/
uentis a viuente ꝭm rōneꝫ. similitudinis in
identitate nāe saltē specifice: vel ꝓpinquo
genere: vt declaratuꝫ est fructu q̄rto p̄ntis
operis. Et qꝛ verbū ī diuis ꝓcedit sicut vi
uēs a viuente: ⁊ ī identitate nāe n̄ soluꝫ spe
cifica: ſꝫ ēt numerali: ⁊ ꝓcedit etiā ꝭm rōnē
similitudinis: qꝛ ꝺ rōne verbi ē ꝙ sit ꝑfecta
similitudo illi⁹ cui⁹ ē verbū: iō v̄bū ī diuinis
⁊ fili⁹ idē sūt ꝑ oēm modū. Jō Aug⁹ ī. 6. li. ꝺ
trinitate ait. Uerbū solus fili⁹ accipit̄ ⁊ ī eo
loco dr̄ v̄bū q̄ fili⁹. De q̄ v̄bo idē dicit Aug⁹
ī z. li. de trinitate ꝙ ipsa proprietas filii pso/
nalis diuersis noīb⁹ significat̄ ad exprimē
dam diuersimode perfectionē ei⁹. Ut eniꝫ
ostēdat̄ patri naturalis: dr̄ fili⁹. vt oн̄datur
patri per oīa similis: dictur splēdō. Ut ostē
datur īmaterialiter genitus: dicitur verbū.
Nam verbum est secunda persona in san/
ctissima trinitate.

¶ Qꝛ incarnatio determinatur ad solaꝫ ꝑ/
sonam verbi. ¶ Capitulum. z.

S Ecunda conclusio dicitur termi/
natio. Jncarnatio nāqꝫ terminatur
ad solam personam verbi ex tripli/
ci conueniētia.

¶ Primo inquantum fili⁹ ē imago.
¶ Secūdo īquātū fili⁹ ē verbū.
¶ Tertio inq̄ꝫtū ē fili⁹.

¶ Primo conueniens fuit vt sola persona
verbi īcarnaret̄: iq̄ꝫtum est imago: qꝛ homo
assumptibilis erat rōne dignitatis imaginis
Et qꝛ fili⁹ est imago p̄ris: magis conueniēs
erat ꝑsonā filij assumere creaturā. ¶ Scꝺo
fuit magis ꝯueniēs: inq̄ꝫtū est verbū. Quia
fili⁹ dei est verbū patris: sic ꝓcedit ab ipso:
vt pater se manifestat ꝑ ipsuꝫ. Et iō sicut ad
ītētionis manifestationē verbū ītelligibile
cōpulat̄ voci sensibili: sic ad diuinitatis reue
lationē verbū patris ꝯgruū fuit vniri carni
¶ Tertio fuit ꝯueniēs: qꝛ fili⁹. Nā fili⁹ solus
est genit⁹ ab eterno. Et sic ꝯgruebat eū car
nē assumere. vt esset de genere hoīuꝫ ⁊ ita
fili⁹ hoīs. Et h̄ est qꝺ dicit Aug⁹. li. de trini/
tate: quē allegat magister sentētiaꝝ. di. i. li.
ꝰtij. Dei fili⁹ nō q̄siuit nisi matrē ī terris: qꝛ iā
habebat patrē ī celis. Jnsuꝑ si loquamur ꝺ
īcarnatōe ꝑ cōparatōeꝫ ad humani generis
redēptionē: magis ꝯueniēs fuit filiū īcarna
ri ꝙ̄ patrē ⁊ sp̄m scm̄. Et h̄ apparet si ꝯside/
rem⁹ hoīs lapsuꝫ: reparādi modū: ⁊ repara/
tionis fructū. ¶ Primo si ꝯsideremus hoīs la/
psuꝫ: videmus ꝙ lapsus fuit appetēdo ꝺi si/
militudinē ⁊ equalitatē: que ꝓprie filio attri
buit̄. Jdeo quasi directe ꝯtra filiū peccauit
Hoc est quod dicit Anselmus li. cur deus
homo. Homo pro quo erat oraturus. ⁊ dia/
bolus quem erat expugnaturus: ambo fal/
sam dei similitudinem sumpserunt. Uн̄ spe/
cialius aduersus filium peccauerunt. Se/
cundo si consideremus modum reparatio/
nis: filio incarnari conueniens fuit. Repa

rāti eni sum⁹ p mediatoris obediētiaȝ ⁊ sup plicationē: qđ magis filio ꝙ alii competit. Unde Anselmus li. cur ds hō. Cōueniētius sonat filiū supplicare patri: ꝙ aliā personā.

Tertio si cōsideremus reparationis fructū: icarnatio ad hoc facta ē vt sim⁹ dei filii. Si ḡ posteri⁹ p illud habet reduci qđ est pri⁹ i eodē genere cōgruū fuit vt filii efficeremur p illū q est fili⁹ naturalis. Unī Aug⁹ .3. li. de trinitate ait. Ut hō ex deo nasceret primo ex ipso nat⁹ ē deus. Oportuit eni vt p euȝ efficeremur filii adoptiui: qui ē filius naturalis. Hec Boñ. di. i. tertii libri. Alex. i .3. ⁊ Tho. i .3. pte sūme. q. 3. ar. 8.

Qꝫ nulla psona icarnari potuit nisi persona filii. Capitulum. 3:

Tertia cōclusio dr extēsionis. In q̄ ñ imerito querunt doctores si alia psona a filio. s. pris vel spūs sci potuit se extēdere ad possibilitatē icarnatiōis. Et ad h̄ ſm doctrinaȝ Boñ. di. i. tertii li. ar. i. q. 4. dixerūt qdaȝ ꝙ nulla psona icarnari potuit nisi persona verbi. Quod probāt triplici ratione.

Prima rō ē pp personaruȝ ordinationē.

Scđa ratio ē pp personaꝝ conditionē.

Tertia rō ē pp oppositoꝝ distictionē.

Prima rō ē pp personarū ordinationē. Ita .n. ordinate sunt psone diuine: vt nulla i eis sit admixta cōfusio. Sȝ si alia psona icarnaretur: nasceret qdaȝ confusio trinitatis: qa plures filii in trinitate dicerentur. Secūda ratio est pp personaꝝ diuinaꝝ conditioneȝ: que talis est: vt vna persona sit alteri similis ⁊ equalis. Si ergo icarnaret vł pater vel spūs scūs nasceret. s. quedā equalitatis diminutio: dū duo filii cēnt i diuinitate: quoruȝ vnus haberet excellentiorē natiuitatē altero. Tertia ratio ē pp oppositoꝝ distictionē. debēt nāꝙ opposita esse disticta. Si aūt alia persona a filio incarnaret: nasceret quedā oppositorum idistinctio: qꝛ tūc ibi essent due psone: qrū quelibet genita: ⁊ filius diceret vł vnus: ⁊ idē fili⁹ genit⁹ ⁊ ingenit⁹ diceret: si pater incarnaret. Et ideo qui volunt hanc positionē tenere dixerūt ꝙ nulla alia psona nisi filii poterat incarnari: nō propter defectū sed propter dignitatē potētie: que nō admittit aliquod idecens. Sed dñs Boñ. dicit ꝙ pater ⁊ spiritus sanctus potuissent icarnari absq; aliqua repugnātia. Potuissent eni formare corpus qđ sibi vnirent de genere humano nō p viā generationis sicut formare corpus Eue: que nō dicitur eē filia Ade. Propterea dato ꝙ alia persona assumpserit carnē: ⁊ ñ verbū: adhuc ibi nō est cōfusio nec equalitatis diminutio ſȝ rē: qꝛ ex hoc nulla fieret trāsmutatio circa psonas diuinas. Nulla eni est cōfusio quando nos credimus ꝙ vnus ⁊ idem ē temporalis ⁊ eternus imortalis ⁊ mortuus. Nullū. n. ē incōueniens cū dicimus filiū esse equalem patri ⁊ minorē patre ſm naturarū dualitatem. Sufficiat itaq; nobis ꝙ fili⁹ est incarnatus non iperfecte nō diminute: qnimo cū oibus requisitis ad salutē ⁊ redēptionē nostram. Ipsum ergo audiam⁹: ipsū imitemur qui pro nobis in mūdum venire dignatus ē qui semp paratū se offert ad nos saluanduȝ qui ē benedictus. ⁊c. Amē.

Feria quinta post secūdā dñicā de aduētu. Sermo contra iudeos: qui dicunt xpm esse venturum.

Fruct⁹ duodecim⁹. Jesus venisse visus ē.

Beatus qui nō fuerit. ⁊c. vbi .s. Generatio peruersa iudeorum hodierna die per totum orbem terrarū dispersa ⁊ disseminata in xpo scandaliçatur: qꝛ per ipsos de xpo dulcissimo: ⁊ iesu nostro negatur qđ p nos pdicať. Dicūtq; eū venturum: quē venisse oio clarū ē. Quibus tanto fortius viriliter est resistendū: quanto ipsis fides maior exhiberi posset: qꝛ ad eos de xpo facta est reuelatio. Habēt. n. ipi prophetarū documēta: ⁊ scōꝝ patrū exēpla i scripturis veteris testamēti: quarū sensū puertentes facile ignorantibus psuadēt qđ volunt. Idcirco i presenti sermōe ꝯ iudeos dicturi sumus de xpi aduētu in mundū siue in carnē cuius tēpus preterituȝ est: ⁊ nō futuruȝ. Dicemusq; pro hac veritate sub vno fructu .s. Jesus venisse visus est. Ad cuius declarationē tres cōclusiones erunt ptractande.

¶ Prima conclusio dicit iudeorum dispersio siue captiuitas.
¶ Secunda conclusio dicit eccle stabilitas.
¶ Tertia conclusio dr miraculoꝝ claritas.

PRima conclusio dr iudeoꝝ dispsio seu captiuitas. Na mille ꝛ quadringentis ꝛ.z4.ãnis iudei dispersi vagantur ꝑ oẽs nationes mundi. Nõ habent ciuitatẽ: nõ tẽplũ: nõ regnũ: nec aliquã amplius dignitatẽ. Certe si eos ĩterrogare voluerimus cur tãto tẽpore seuit ira dei ɔtra eos nesciũt respondere: nisi qꝛ xp̃m ĩ lege ꝓmissũ suscipere noluerũt: quĩmo ꝑsecuti sũt eũ vsqꝫ ad ɔdẽnationẽ mortis. Sꝫ prophetia patriarche Jacob Geñ.z4.c. satis autẽtice manifestat xp̃ꝫ venisse: contestãs tunc nasciturũ euꝫ: qñ iudeis regale sceptruꝫ deficeret. Ait eni. Non auferet sceptrum de iuda: nec dux de femore ei⁹: donec veniat qui mittendus est: ꝛ ipse erit expectatio gẽtiuꝫ. Uerũtñ aliq iudei dicunt ꝙ hec auctoritas nõ intelligitur de xp̃o. sꝫ de Nabuchodonosor rege babylonis q missus ẽ ex ordinatione diña contra hierusaleꝫ ꝑꝑ pcc̃ã populi vt habetur.4. Reg.z5.c. ꝛ ex tunc defecit r̃gnũ iudeoꝝ: qꝛ Nabuchodonosor cepit Sedechiã regẽ. ꝛ filios suos corã eo occidit: ꝛ oculos ipsius effodit: vinxitqꝫ eum cathenis: ꝛ adduxit ĩ babylonẽ: nec postea aliquis de ei⁹ stirpe regnauit. Quibus rñdet Nico. de lira. ꝙ hoc est falsuꝫ: quia post captiuitatẽ babylonicam iudei habuerũt duces ꝛ principes sicut patet de Zorobabel. Esdre.3. de Neemia Esdre per totum. ꝛ de Machabeis. vt habet ĩ libris Machabeorũ. Habuerũt etiã reges: qꝛ Johẽs hircanus filius Symonis Machabei ĩposuit sibi diadema regni. Et extũc regnauerũt filij vsqꝫ ad Herodẽ. Aug⁹. aũt.18. li. de ciuitate dei dicit ꝙ prim⁹ post babylonicã captiuitatẽ rex fuit Aristobolus. Primus apud iudeos Aristobolus assumpto diademate ꝛ rex ꝛ põtifex factus est. Nã antea nõ reges sed pricipes ꝛ duces habuerunt. Huic Aristobolo successit Alexãder etiã ipse rex ꝛ põtifex. Post hũc vxor Alexãdri regina iudeorũ fuit: cuius tẽpore mala sunt eos secuta grauiora Nã filij huius Alexãdri Aristobolus ꝛ Hircanus iter se de ĩperio dimicãtes vires aduersus israeliticã gentẽ ꝓuocauerunt romanas. Hircanus nãqꝫ a romanis ɔtra fratrẽ poposcit auxiliũ. Uenitqꝫ Pompeius preclarissimus princeps qui iudeã cũ exercitu ĩgressus: ciuitatem cepit: templuꝫ reserauit non deuotione supplicis: sed iure victoris. Et ad sancta sanctoruꝫ: quo nisi sacerdotem summũ ĩtrare licebat: non vt venerator: sed vt prophanator accessit. Cofirmatoqꝫ Hircani põtificatu: ꝛ subiugata gẽte posito custode Antiparte vinctuꝫ secum Aristobolũ ducit. Et ex tũc iudei tributarij Romanoꝝ esse ceperũt. Hec idẽ dicit Crisostomus ꝛ Eutropius. li.6. Deide post paucos annos Herodẽ alienigenã habuerunt: quo regnãte natus est xp̃s. De quo Herode dicit Eusebius primo .li. ecclesiastice historie. ꝛ Josephus.7. antiquitatũ li. ꝙ ex idumeoꝝ gẽte paternũ genus: arabũ vero materni sanguinis originem duxit: qui a romanis iudeoꝝ regnũ sibi ɔcedi fecit. Jn quo cũ esset subleuatus: mox ĩ superbiam erupit: ac iudeis plurima mala ĩtulit. Nã ꝛ pontifices nõ iam secũdũ generis ordinem ɔstituebat: sed ignobilibus quibusdam permittebat sacerdotia. sacratã etiã vestẽ summi põtificis obclusaꝫ signaculo tenuit: nõ ꝑmisso alteri⁹ potestati vsu eius. Cũ etiã videret ꝙ generis iudeoꝝ nobilium iudicia si permanerẽt libri sibi plurimũ quererẽt nobilitatis sue. oẽs libros ĩ quibus ɔstructio generis habebatur iussit ĩcẽdi: estimãs se nobilem videri posse. Ueꝝ fuere tũc falsi diligẽtes ꝛ studiosi viri qui vel descriptos ex parte aliqua: hi⁹ libros habebant domi: vel essent memoriter habiti. q ordinẽ ꝓsapie retinuerunt Ecce iam ꝙ iudei ɔfiteri cogũtur sꝫ ꝓphetică ꝓmissionẽ xp̃ꝫ iam aduenisse. qui dum fuerint interrogati. vbi sunt illi sanctissimi patres israelitici populi ꝓtectores ꝛ defensores christum venisse ɔfiteri cogũtur. Ubi ergo o iudei Moyses q populũ captiuũ diꝟtute ex egypto de manu Pharaonis eduxit ꝛ liberauit. Exodi.iz.c. Ubi Josue sub quo illa tria magna miracula ostẽdit deus. Primũ qñ iordanis fluuius aquis inũdat⁹ libeꝝ populũ dei nõ sorbuit. Josue.4. Se

cunduꝫ qn̄ clangentibus ſacerdotibus hie-
rico corruit Joſue.6.c. Tertium quando
Joſue contra hoſtes pugnāte ſol vnius diei
ſpatio ſtetit. Joſue.x.c. Ubi iudices illi for-
tiſſimi bellatores: q populū dei de inimicis
ſuis viriliter defenderūt? Ubi Othoniel q
populuꝫ dei liberauit de manu regis ſyrie?
Judicū.3.c. Ubi Aioth q moabitas circiter
decem millia omnes robuſtos ⁊ fortes per-
cuſſit. Eglon eoꝝ rege ī ſuo cenaculo īterfe
cto? Judicuꝫ eodem.c. Ubi Sangar filius
anath. qui ꝑcuſſit de philiſtijm ſexcētos vi-
ros. ⁊ Jſrael defendit? Eodē.c. Ubi Delbo-
ra ⁊ Barach qui Barach creditur vir eius
fuiſſe. ipſa tn̄ Delbora iſrael liberauit de ma
nu Jabin regis aſor? Judicū.4.c. Ubi Ge-
deon: qui iſrael liberauit de manu Madiā
terrore lapidū ⁊ tubaꝝ hoſtibus ſubito per-
turbatis aliis mutua cede cadentibus: qui-
buſdā vero ī fugā ꝯuerſis? Judicū.7.c. Ubi
Abimelech fili⁹ Hierobaal de ꝯcubina nat⁹.
q ſeptuagita fratres ſuos de prīs vxoribus
oēs preter vnū Joathā q minimus abſcōdi-
t⁹ erat occidit: ⁊ dn̄iū populi violēter arripu
it? Judicū.9.c. Ubi Tholadi Sachar. vbi
Tholā Jahir Galaaditæ? Ubi Jepte fili⁹
cuiuſdā meretricis: qui ſpurius a fratribus
fuit eiectus tādē neceſſitate vrgēte ad pri-
cipatū vocatus eſt. ⁊ ex voto filiā īmolauit
ſtultus ī vouēdo: crudelis ī ſoluēdo? Judi-
cū.xi.c. Ubi Abeſſan q ſeptem annis iſrael
iudicauit? Ubi Ahialon ꝫabulonites? Ubi
Abdon fili⁹ Hellel Pharatonites: q habuit
40. filios ꝺ qb⁹ Judicū.12.c. Ubi Samſon
fortis q leonem īterfecit philiſteos occidit ⁊
tot ⁊ tāta fecit ꝯtra eos? Judicū.15.c.⁊.16.c
Ubi Heli ⁊ ſamuel ⁊ ceteri victorioſi duceſ
ppl̄i iudeoꝝ? Ubi ⁊ regeſ illi potētiſſimi: q̊s
ꝓfecit eis deus? Ubi Saul qui primus re-
gnauit ī iſrael ⁊ ex volūtate dei vnctus eſt
ī regem a Samuele ſacerdote.1. Reg.15.c.
Ubi Dauid: q ſecūdus regnauit. q ꝑmiſſio-
ne dei īterfecit gigātē goliath. ⁊ demuꝫ ad
paucos dies effect⁹ eſt rex ſup populū iſrael
.1. Reg.16. Ubi ſalomon fili⁹ ei⁹ q regnauit
poſt Dauid patrē ſuuꝫ.3. Reg.3.c. ⁊ dedit ei
dn̄s ſapiētiā ⁊ prudētiā multā nimis ⁊ latitu
dinē cordis quaſi harenā que eſt ī littore ma

ris. ⁊ erat ſapiētior cūctis hominibus: poſſi-
debatq̄ oīa regna a flumine terre philiſtijꝫ
vſqꝫ ad terminū egypti.3. Reg.4.c. Et edi
ficauit domū dn̄i: ⁊ glorioſe regnauit ī vita
ſua. Ubi hieroboam vbi Abias? vbi Aſſa?
vbi Joſaphat? vbi Joraꝫ? vbi Ochoꝫias?
vbi Joas? vbi Amaſias? vbi Oſias? vbi
Joatham? vbi Achaꝫ? vbi Eꝫechias? vbi
Manaſſes? vbi Amon? vbi ⁊ reliq iudeoꝝ
reges: q vt ī libris regū diffuſius notaꝰ ſuc-
ceſſiue regnauerūt cū virtute multa ⁊ vi-
ctoria inimicorum populi dei? Quid feciſtiſ
o iudei? Quod ſceluſ commiſiſtis? cur dati
eſtis in opprobrium gentiū: ⁊ abiectionem
cūctis gentib⁹? vbi Eſaias? vbi Hieremiaſ
Eꝫechiel. Daniel. Oſeas. Joel: Amos: Ab
dias. Jonas. Micheas. Naum. Abachucb
Sophonias. Aggeus. Zacharias. Mala-
chias? Certe nullus eſt q aliquid ꝓpheticet
de aduētu meſſie: qr iā venit. Jpſi aūt iudei
clauſerunt cor ſuū: ⁊ tā manifeſtiſſimis exē
plis apertiſſimiſqꝫ expimētis credē nolūt.

De eccl̄e ſtabilitate ꝓbaꝰ chriſtum iam veniſſe. Capitulum.2.

Secūda concluſio dicitur eccl̄ie ſta
bilitas. Nam a tempore xp̄i ſtabil̄:
⁊ firma permanſit: nec vlle vnq̄
tempeſtates: nō dico ſolūmodo hereticoꝝ:
ſed etiam potentiſſimoꝝ tyrānorum potue-
runt illam ſubmergere. Quod vtiqꝫ fieri n̄
poſſet niſi celitus defenderetur. Nec deus
ita ſibi aſiſteret ſi mēdaciter predicaret xp̄ꝫ
veniſſe. Quiſnaꝫ explicet quot fuerunt im-
peratores Romani: qui xp̄ianū nomen de
lere conati ſunt. ⁊ eccleſiam dei duriſſimis
cruciatibus: ⁊ oī crudelitate vexarunt? Nō
nulli fuere qui dixerunt decē tn̄ perſecuti-
ones eccleſiam paſſam. Unā vero nouiſſi-
mam: ⁊ futurā eſſe dicunt ab antixp̄o: q̊s tn̄
Auguſtinus improbat li.18. de ciui. dei. 52.
c. vbi ait. Proinde nec illud quidē temere
puto eſſe credendum ſiue dicenduꝫ ꝙ non-
nullis viſum eſt vel videtur n̄ āplius eccle-
ſiam paſſuram perſecutionis vſqꝫ ad tēpus
antichriſti q̄ꝫ ꝙ iam paſſa eſt decē: ⁊ vnde-
cimaꝫ eadēqꝫ ſit nouiſſima ab antixp̄o. Pri
mam quippe cōputant a Nerone. Secūdā
a Domitiano. Tertiā a Traiano. Quartā

ab Antonio. Quintā a Seuero. Sextam a Maximino. Septimā a Decio. Octauaȝ a Ualeriano. Nonaȝ ab Aureliano. Decimā a Dioclitiano: ⁊ Maximiano. Plagas enī egyptiorum que deceȝ fuerunt: anteq̄ȝ inde exire inciperet populus dei: putant ad hunc ītellectum esse referendas: vt nouissima antixp̄i persecutio similis videatur vndecime plage egypti: qua dū hostiliter persequerētur hebreos in mari rubro populo dei per siccum transeunte perierunt. Sed ego illa re gesta in egypto istas persecutiones prophetice significatas nō esse arbitrō. Quis ex eis qui hoc putant exquisite ⁊ ingeniose illa singula his singulis comparata videantur nō prophetico spiritu: sed ꝯiectura mentis humane: qua aliquādo ad veruȝ peruenitur: aliquādo fallitur. Quid enim q sentiunt hoc dicturi sūt de persecutiōe qua ipse dn̄s crucifixus est? In quo eam sūt numero posituri? Si āt hac excepta existimāt cōputandum tanquam ille computāde sint que ad corpus pertinēt: non qua ipsum caput est appetitum: ⁊ occisuȝ. Quid agēt de illa que posteaq̄ȝ christus ascendit in celum hyerosolymis facta est? Ubi beatus Stephanus lapidatus ē? Ubi Jacobus frater Joānis gladio trucidatus est? Ubi apostolus Petrus vt occideretur inclusus est: ⁊ p angelum liberatus? Ubi fugati ⁊ dispersi de hierosolymis fratres? Ubi Saulus: qui postea Paulus apostolus fact⁹ ē vastabat ecclesiā? vbi ipse quoqȝ iā fidem quā persequebatur euāgeliçans: qualia faciebat est passus siue p iudeā siue p alias gentes quacūqȝ xp̄m feruentissime predicabat? Cur ḡ eis a Nerone videtur ordiēdū: cū ad Neronis tempora īter atrocissimas p̄secutiones: de quibus nimis longum est cuncta dicere ecclesia crescēdo peruenerit? Hec Aug⁹: q in premissis verbis docet ecclesiā dei nō nisi inter turbines: ⁊ conquassationes varias floruisse. Et illud profecto mirabile vnicuiqȝ esse debet ꝙ īperatores romani qb⁹ mūdus oliȝ resistere nō potuit: vt totuȝ terraruȝ orbem sue iurisdictioni subiecerunt: nō valuerūt cultū dei ꝺlere de terra: quē nullus defendit armis: nec pecunia: non deniqȝ humanis fauoribus quinimo cū īportuna persecutione victores esse deberēt ipsi ita victi sunt: vt in vrbe collocaretur sedes ecclesie sancte dei. O admirabilis virt⁹ iesu xp̄i crucifixi. O īcogitabilis potentia xp̄i qui moriens resurgere voluit tertia die: vt stabiliret ecclesiam eamqȝ firmaret sicut p miserat Petro Math.16.c. Super hāc petrā.ſ.m e christū edificabo ecclesiam meaȝ: ⁊ porte īferi n̄ p̄ualebūt aduersus eā. Ipe ē de quo Daniel exposuit visionem Nabuchodonosor: ꝙ debebat subiicere regnum Romanorum. Nā Nabuchodonosor vt dicitur Danielis secundo. dixit. Uidi statuam magnam: cuius caput ex optimo auro erat pectus ⁊ brachia ex argento: vēter ⁊ femur ex ere: tibie autem ferree. Et post sequitur ꝙ abscisus est lapis de monte sine manibus ⁊ percussit statuam in pedib⁹ eius: ⁊ comminuit eos. Per statuam designāturquattuor regna. Primum est regnum chaldeorū qd̄ designatur per caput aureum: sicut ipse Daniel exponit. Secundum est regnum persarum: quod designatur per argentum: quod subiecit sibi regnum chaldeorum. Designatur autem per argentuȝ. vt dicit Nicolaus de lira: quia in illo regno multū vacabant sapientie ⁊ eloquentie: que significantur per claritatem argēti ⁊ eius sonoritatē. Et quia regnū medorū ⁊ persarū primo fuerūt duo regna. ⁊ in vno regnabat Darius. ⁊ in alio Cyrus. ideo signata fuerūt per illa duo brachia. Uerūtamē quia fuerunt coniuncta simul tempore Cyri: mortuo Dario: illa duo brachia erant ꝯiuncta in pectore vno. Tertium est regnum grecorū: quod subiecit sibi regnū persaꝝ tēpore Alexādri magni. Designatur autem per es propter sonoritatem: quia es inter alia metalla est magis sonoruȝ Quartuȝ est regnum romanoꝝ. quod designat̄ per ferꝝ: q2 subiecit sib regnū grecoꝝ ⁊ omnia regna mundi: sicut ferrum domat omnia alia metalla. Per lapidem auteȝ abscisuȝ sine manib⁹ designat̄ xp̄s: q ē nat⁹ de virgine sine manibus complectētium: que virgo designatur per montem propter excellentiaȝ vite. Cui xp̄o subiiciendū erat regnū romanorū. Quod īpletū fuit tempore.

Cōstātini: qui a beato Siluestro baptiçat⁹ romanū imperiuȝ xp̄o subiecit. Ex quibus oībus conuincuntur iudei. vt velint nolint dicāt xp̄m venisse: quē tamē impie negant absqȝ vlla rationabili causa .ꝛc.

¶ Qꝫ xp̄m venisse probatur claritate miraculorum. ¶ Capitulum. 3.

Tertia conclusio dicit miraculoruȝ claritas. Constat nāqȝ venisse xp̄ȝ qꝛ ante aduentū eius multa miracula facta sunt ī veteri lege. Nunc ꝟo illa fieri tm̄ videntur ī xp̄iana religione virtute dn̄i nostri iesu xp̄i. Quāta eni fuerint illa signa oliȝ exhibita: pȝ ī scripturis veteris testamēti. Ibi quideȝ vt Aug⁹ testatur libro .x. de. ciui. dei. c. 8. reperiem⁹ q̄lit̄ Abrahe ex sterili vxore datus est filius: etiā ipsa senescēte. Gen̄. 26. c. Ibi vxor Loth ī statuā salis cōuertitur: qꝛ supremū preceptū cōtēpsit. Gen̄. 19. c. Ibi in liberatione populi de egypto: colūna ignis ꝑ noctem: ꝛ nubis per dieȝ iter p̄bebat israelitico populo. Exo. 13. c. Ibi apertū mare rubrū ostenditur: ꝛ filii israel ꝑ siccū transeūtes. egyptii ꝟo ī mediis fluctibus īuoluuntur. Exo. 14. c. ¶ Ibi marath fluuius amarissimus immisso ligno dulcificatur. Exodi. 15. c. Ibi manna paratur patribus in deserto. Exo. 16. Sȝ quid oīa numerare tēptam⁹: cū breuis s̄mo illa explicare nequeat? Non negant ipsi iudei q̄ dicimus: sed respōdere volūt cur tot signa ꝛ virtutes defecerūt. Negant aūt ꝙ in nostra fide nunc tales virtutes ꝛ multo maiores inueniantur. ¶ Nos aūt q xp̄iani sumus: de dn̄o iesu xp̄o autētice legimus ꝙ miracula multa fecit curando infirmos: obsessos a demonibus liberando: illuminādo cecos mūdādo leprosos: ꝛ qꝺ mai⁹ est mortuos resuscitando: vt dictū ē fructu. 8. presētis operis. Et non soluȝ in creaturis rationabilib⁹ videntur hec signa: sed etiā ī īsēsibilib⁹ elementis. Hic est qꝺ Greg. ī omel. epiphanie ait. Oīa elemēta auctorē suū venisse testata sunt. Ut eni de his quasi quodā vsu humano loquar deū hūc celi esse cognouerūt: qꝛ protin⁹ stellā miserūt: mare cognouit: qꝛ sub ei⁹ plantis se calcabile p̄buit: terra cognouit: qꝛ eo moriēte cōtremuit: sol cognouit: qꝛ lucis sue radios abscōdit: saxa ꝛ parietes cognouerūt: qꝛ tēpore mortis ei⁹ scissa sunt. Infern⁹ cognouit: qꝛ hos q̊s tenebat mortuos reddidit. Et tn̄ hunc queȝ deū oīa elemēta insensibilia asserūt adhuc īfideliū iudeorū corda deū minime esse cognoscūt: ꝛ duriora saxis ad penitentiam scindi nolūt: eumqȝ confiteri abnegant: quem elemēta vt diximis. aut signis aut scissionib⁹ deum clamant: hec ille. Nec ipse xp̄s tantum ista miracula fecit: sed in eius virtute ꝛ nomine in ecclesia vsqȝ in hodiernum diem multipliciter fiunt. Sicut patet ī apostolis ī martyribus in virginibus: ꝛ in confessorib⁹. De quibus omnibus tanta dici possunt ꝙ vix aliqs illa queat aut legere aut audire. Uerūtamen illud vnum est miraculuȝ miraculorum omnium clarissimū ac mirabilissimū ꝙ mundus totus ꝑ apostolos in xp̄m crediderit. Nec fuer̄t rustici: simplices vulgares ꝛ idiote qui in xp̄m crediderunt: sed viri litterati: docti: periti philosophi oratores: p̄ncipes: reges: ꝛ imperatores. Un̄ Aug⁹. 22. li. de. ci. dei. dicit. c. 5. Jam ergo tria sunt incredibilia que tn̄ facta sunt. Incredibile est xp̄m resurrexisse in carne: ꝛ in celum ascendisse cum carne. Incredibile est mundū reȝ tam incredibilem credidisse. Et īcredibile ē homines ignobiles infimos paucissimos imperitos tam incredibilem reȝ tam efficacit̄ mundo: ꝛ in illo etiam doctis ꝑsuadere potuisse. Horum trium incredibilium primuȝ nolunt isti cum quibus agim⁹ credere. Secundum coguntur ꝛ cernere qꝺ tn̄ non inueniunt vnde sit factum si nō credūt. Tertium certe resurrectio xp̄i: ꝛ in celuȝ cū carne cum qua resurrexit ascensio toto mundo iaȝ predicatur: ꝛ creditur. Si credibilis nō est: vnde toto terrarum orbe iaȝ credita ē? Sed multi nobiles sublimes: ꝛ docti etiam vidisse dixerunt: ꝛ quod viderunt diffamare curarunt: eis mundū credidisse non mirum est. Sed istos adhuc credere nolle per durum est. Si autem vt verum est paucis obscuris minimis: ꝛ indoctis ea se vidisse dicētib⁹ ꝛ scribētib⁹ credidit mūd⁹: cur pauci obstinatissimi qui remāserunt ipsi mūdo iaȝ credēti adhuc vsqȝ n̄ credūt? Qui ꝓpterea

numero exiguo ignobilium infimorum imperitorum hominũ credidit: qz in tam contemptibilibus testibus multo mirabiliusꝰ diuinitas seipsa psuasit. Eloquia nanqz psuadentium que dicebant mira fuerunt facta nõ verba. Qui eniz xp̄m in carne resurrexisse et cum illa ad celum ascendisse nõ viderant hec se vidisse narrantibus nõ loquētibꝰ tm̄: sed etiam mirifica facientibus signa credebant. Homines quippe quos vnius vel vt multum duarũ linguarum fuisse nouerant repente linguis omniuz gentium loquētes mirabiliter audiebant. Claudum ab vberibus matris: ad eorum verbum i xp̄i noīe pꝰ 40. ānos incolumem constitisse: sudaria de corporibus eoꝝ ablata sanādis languētibꝰ ꝓfuisse: in via qua fuerant trāsituri positos in ordine īnumerabiles morbis variis laborātes vt ambulātium super eos vmbra transiret cōtinuo salutem solere recipere: et alia multa stupenda in xp̄i noīe p eos facta. Postremo etiā mortuos resurrexisse cernebāt. Que si vt legunt̄ gesta eē cōcedūt ecce tot incredibilia tribus illis īcredibilibus addimus: et vt credat̄ vnũ īcredibile: qđ de carnis resurrectione atqz in celum ascensione dicit̄ multoꝝ īcredibilium testimonia tanta cōgerimus et nōdum ad credendum abhorrēda duricia īcredulos flectimus. Si vero p ap̄los xp̄i: vt eis crederetur resurrectōez atqz ascensionē predicātibus xp̄i etiam ista miracula facta eē nō credunt. Hoc nobis. vnuz grande miraculũ sufficit: ꝙ iam terrarũ orbis sine vllis miraculis credidit. Hec Augꝰ. Cōfūdātur ergo iudei duri qui xp̄ianam fidem impugnant: qui xp̄m venisse negant: quem vt prediximus tot quottidiana miracula declarant et manifestant O iudei olim a deo predilecti: modo dati ī opprobriuz gētiũ reuertimini reuertimini: deponite vestrā duriciem. Currite ad xp̄m desideratum: qui iā venit māsuetus: qui ē benedictus in secula seculorum. Amen

Feria sexta post secundam dominicam de aduentu. Sermo de fide firma: qua debemus xp̄m cognoscere.

Fructus. 13. Jesus fide cognoscitur

Beatus qui non fuerit etc. vbi sup̄. Magna ē multitudo et numerus pene īcredibilis eoꝝ qui eterno bono priuātur qm̄ ī xp̄z credere nolūt cũ tn̄ vt apostolus docet ad Heb. xi. c. sine fide ipossibile ē placere deo. Ipsa nanqz ē que ītellectum illuminat. mēti veritatē reserat. et aīam ducit ad noticiam eoꝝ que necessario sunt cognoscēda ꝓ obtinēda salute. Et quoniā qui sine fide viuit vel ī aliquo articulo fidei dubitat: vt notatur extra de hereticis. c. p̄. ifidelis simpliciter ē. Jdcirco ī presenti sermone dicturi sumus cōtra eos qui fide integra carent. et in xp̄o scandalisantur. Pro quibꝰ ponemus fructum qui est: Jh̄s fide cognoscitur. Ad quod plene intelligēdum tres cōclusiones erunt notande.

Prima cōclusio dicitur paruitas.
Secūda cōclusio dicitur sublimitas.
Tertia cōclusio dicitur superioritas.

De proprio ingenio xp̄z cognoscere non possumus. Caplm̄. i.

Prima conclusio dr̄ paruitas. Jn q̄ scire debemus ꝙ xp̄m p fidem cognoscere possumꝰ: ingenio autem ꝓprio nequaꝙ̄: qz ītellectꝰ rationalis creature p semetipsũ ad talem noticiam extēdere se minime valet. Nisi diceremus ſƺ eos qui fatui sunt: ꝙ ītellectus noster intelligit oīa quod ē falsũ. Et falsitas ista haberi pōt si cōsideretur ꝙ triplex ē ītellectus

Primus ē ītellectus diuinus.
Secundus ē ītellectus angelicus.
Tertius ē intellectus humanus.

Primus ītellectus ē diuinus: de quo dicit Scotus. di. 2. primi. li. ꝙ ē infinitus: et cognoscit quodcunqz ītelligibile pfectissime: q̄rũ ē ītelligere ī se: et vnico. actu ītelligēdi ītelligit semetipsũ et oīa. Quod etiā late declarat scūs Tho. li. primo cōtra gentiles. c. 24. Et qz esse dei ē ifinitũ ipse solus se ifinite ītelligit. Secundus ītellectus ē angelicus. de quo dicit Dioꝰ ī li. de diui. no. ꝙ est deiformis. Quod ideo dicitur ſm̄ Boñ. i. 2 dis. 3. nō qz hz deiformitatē quā hz ītellectꝰ

gloriosus ꝑ assimilationē que ē ī statu ꝑfe/
cto. sed qꝛ sine susceptiōe specierū ꝑ illud qđ
hꝫ ī se actu cognoscit. ¶ Ex h̄ angel⁹ natura
li cognitione diuā essētiā videre n̄ potuit in
claritate sua: tum qꝛ hec cognitio ē primuꝫ
p̄miū: q̊ habito mēs creata qescit tāq̄ btā ⁊
ꝑfecta. ſꝫ illud Jo. 17. Hec ē vita eterna vt
cognoscāt te deū verū. Angel⁹ āt n̄ erat per
naturā beat⁹. iō h̄ p̄miū non obtinuisset nisi
gratuita dei īfluētia. tū qꝛ diuina lux ꝑꝑ sui
eminētiā ē iaccessibilis virib⁹ oīs create na
ture: ⁊ ꝑ q̄dā benignitatis cōdescēsionē fa/
cit se cognosci: ita ꝙ ī illa cognitione cogno
scēs multo pl⁹ agat q̄ agat. Jlla āt cōdescē/
sio bonitatis qđ gratuitū dicit: sed ↄstat ꝙ n̄
dicit diuine essētie humiliationē: qꝛ nō pōt
minorari sed dicit alicui⁹ radii gratuitā īmis
sionē: ꝑꝑ quā aīa clare cognoscit cū ē īmis/
sio abūdātia sicut ē ī gloria. Tū ēt nō vidit
angel⁹ naturali cognitiōe diuinā essētiā: qꝛ
ꝓximior ē deo aīa habēs gratiā q̄ sit āgel⁹
habēs sola naturalia. Aīa v̄o exuta cū grā
n̄ pōt aspicere lucē sūmā nisi adiuuet̄ ꝑ glo/
riā. sicut pꝫ de his qui fuerūt ī lībo: ⁊ đ aliis
qui sūt ī purgatorio. A fortiori ergo nec an
gel⁹ hꝫ cognitionē de diuina essētia ꝑ natu
rā: sꝫ cognouit deum tūc ī puris naturalib⁹
cōstitut⁹ ꝑ speculū clarū ⁊ ꝑ vestigium. hec
Boñ. i. 2. vbi oñdit̄ limitatio ītellect⁹ āgeli/
ci. qꝛ nō extēdit se ad ītelligendū essētiā di/
uinā eo mō quo ītelligit ītellect⁹ diuin⁹. Jn/
suꝑ ēt ī glīa vn⁹ angelus magis ītelligit q̄
ali⁹: qꝛ vt vult Dio⁹ li. de ange. hierar. diue
reuelatiōes fiūt a deo ī mēte ipsī seraphin.
illas v̄o coīcat cherubin. ⁊ sic ſm ordinē su/
ꝑiores īferiorib⁹ reuelāt. ¶ Terti⁹ ītellect⁹
dr̄ human⁹: qui lōge īferior ē ītellectu āge/
lico: qꝛ cognoscit res ī tp̄e: ⁊ cū discursu rati
ocinādo: q tn̄ nō ē equalis ī oībus rōe vtēti/
b⁹. qꝛ qđ vn⁹ scit alter ignorat. nec ēt aliqs
ita ē doctus: quin possit fieri doctior. ſm il/
lud prouer. i. Audiēs sapiēs sapientior erit.
vnde refert Hiero⁹ de Themistide ph̄o scri
bēs ad Nepotianū ꝙ cū expletis. 127. ānis
ad mortē appropinquaret: amare flebat di
cēs: se tūc e vita migrare: cū aliquid scire ī/
ciperet. Quo exēplo mouemur ꝙ non nisi
fatue existimāt quidā se oīa scire. ⁊ illa pu

tāt esse que ipsi ītelligūt: ⁊ que nō ītelligūt
oīo nō eē. Jsti sūt qui spū suꝑbie ⁊ presūpti
onis decepti a veritate fiūt alieni: qꝛ vt di/
cit Bern̄. suꝑ cātica. Bubo oculo veritas
nō videt̄. Et Aug⁹. 7. cōfessionū semetipsū
de tali errore redarguit dicēdo. ¶ Tumore
meo seꝑabar a te. ⁊ nimis īflata facies clau
debat oculos meos. Cum itaqꝫ oīum ītelle
ct⁹ n̄ sint equales: oportet vt oēs fide iuuēt.
¶ Qꝛ ea que de xp̄o cognoscūtur sunt ita
sublimia ꝙ excedūt capacitatē humanā. iō
necesse ē ipsū fide cognoscere. Caplm. 2.

Ecūda cōclusio dr̄ sublimitas. Ne/
cesse ē eni iesum fide cognoscere:
qꝛ ea que de ipso dicūtur adeo sūt
sublimia vt hoīs naturaleꝫ capacitatē exce
dant. Qđ coueniens eē ostendit Tho. in. i.
cōtra gentiles triplici rōne:
¶ Primo rōne ordinationis.
¶ Secundo rōne vere cōditionis.
¶ Tertio rōne delectationis.
¶ Primo equidē decēs fuit hoībus ꝓponi
fide tenenda ea que supra naturales animi
vires sunt rōne ordinationis. Ordinamur
eni ad alterius bonū q̄tū expiri in presenti
vita possumus. Jō oportuit mēte euocari ī
aliquid altius q̄ ratio nr̄a ꝑtingere ī presēti
possit: vt sic discamus ī illud studiū tēdere:
qđ totū statū p̄ntis vite excedit. Et h̄ preci
pue xp̄iane religioni cōpetit: qꝛ singulariter
dona ꝓmittit. ¶ Secūdo hoc cōueniēs fu/
it ratione vere cōditionis ad dei. s. veriorē
cognitionē habēdam. Tūc eni solum deuꝫ
ī p̄nti vere cognoscimus qn̄ ipsū eē credim⁹
supra oē illud qđ de deo cogitari pōt ab ho
mine: eo ꝙ naturalem hoīs cognitionē diui
na substātia excedit. ¶ Tertio illud fuit cō
ueniēs rōne delectationis. Noticia nanqꝫ
diuinorū ē valde delectabilis. Unde. Ar. x.
ethicoꝝ. c. 7. cōtra Symonidē ph̄m dicit. ꝙ
hō ad diuina ⁊ īmortalia tēdere debet q̄tū
pōt. Hic symonides dimittēdā hoī dicebat
suꝑiorū cognitionē: ⁊ humanis rebus inge/
niū applicāduꝫ: inquiēs humana sapere ho
minē ⁊ mortalē mortalia. Et. xi. de aīalib⁹
Ar. dicit. ꝙ q̄uis parum sit qđ de substan/
tiis suꝑiorib⁹ ꝑcipim⁹. illud tn̄ modicū ē ma
gis amatū ⁊ desideratū oī cognitione: quā

habemus de substātiis īferioribus. Et i. z. de celo ꝛ mūdo ait. ꝙ cū de corꝑibus celestibus questiones solui possunt conuenit audiri: vt vehemēs sit gaudiū eius. ostēdēs ꝙ de rebus nobilissimis ꝗ̄tūcunqꝫ iperfecta cognitio: maximā ꝑfectionē ꝛ delectationē anime confert. Multo magis ergo cognitio diuinorū secretorū que fide haberi pōt.

¶ De ↄfirmādo predicta: fidei sacrā superāt altitudinē humani itellectꝰ. ¶ Capłm. 3.

TErtia cōclusio dr̄ suꝑioritas. Ex dictis ī prima ꝛ ī secūda cōclusiōe cōstare pōt ꝙ fidei sacramēta suꝑant altitudinē humani itellectꝰ. iō rōne demōstratiua cognosci nō pn̄t. Oportet ergo: vt simplici fide ꝛ nō sophistica iterrogatiōe suscipiant̄. Jō scribit̄. i. c. ꝺ sū. tri. ꝛ fide ca. vbi glo. ait. Ubi rō deficit supplet fides. Et hoc Hilarius li. de trini. ait. Neqꝫ celestiū ꝑ se sciam humana ībecillitas consequit̄. Nā visibiliū itelligētiā ipse sibi corꝑaliū sensus assumat. Nō. n. subeant igenia nostra i celesti sciētia neqꝫ incōprehēsibilem virtutē sēsu aliquo īfirmitas nostra cōcipiet. Neqꝫ ꝑꝑ hoc irrōnabiliter mouētur qui sic credūt ea que humanā rōnē suꝑant. qꝛ vt iquit Ugo de scō Uic. li. i. 3. ꝑte. c. 24. circa credenda quedā sūt extra rōnē: vt necessaria. quedaꝫ secūdum rationem: vt probabilia. quedam cōtra rōnē vt icredibilia. q̄dā supra rōnē vt mirabilia ꝛ diuina. Si ꝟo vicat̄ ꝙ ī fide ꝓponit̄ aliquid qꝺ ēt humana rōe iuestigari possit. vt deū eē: ꝛ tn̄ credēdū nobis ꝓponitur. tradere ꝰ saltez ista tāq̄ credēda vr̄ eē suꝑfluum Ad ħ rn̄det scūs Tho. 2. 2. q. 2. ꝙ necessariū ē hoī accipe ꝑ modū fidei ēt q̄dā que naturali rōne ꝓbari pn̄t triplici rōe.

¶ Primo ꝑꝑ generalitatem.
¶ Secundo ꝑꝑ velocitatem.
¶ Tertio ꝑꝑ securitatem.

¶ Primo ꝑꝑ generalitatē. Quia noticia fidei pōt esse generalior ꝛ cōmunior. Si eniꝫ veritas solūmodo rōni inquirēda relinqueretur: paucis hoībus inesset noticia dei. Secūdum enī Tho. ꝑ. cōtra gētiles. c. 4. a fructu studiose iniquisitionis que ē iuētio veritatis plurimi īpediūtur tribus de causis. Quidā siquidē ꝑꝑ cōplexionis īdispositionē ex qua multi sunt naturaliter indispositi ad sciēdum. Unde nullo studio ad hoc ꝑtigere possent vt sūmum gradum humane cognitionis attingerent: qui ī cognoscendo deū cōsistit. Quidam vero īpediuntur necessitate rei familiaris. Oportet enī īter hoīes eē aliquos qui tꝑalibus administrādis īsistāt qui tātum tēpus ī ocio ↄtemplatiue inquisitōis nō possent expēdere: vt ad sūmum fastigiū humane inquisitionis ꝑtingere possint. s. dei cognitionem. Quidā autē īpediuntur pigritia. Ad cognitionem enī eorum que de deo ratio īuestigare pōt. oportet multa ꝓcognoscere. cū fere totius philosophie cōsideratio ad dei cognitioneꝫ ordinet̄. Propter qꝺ metaphisica que circa diuina versatur: īter philosophie ꝑtes vltima remanet addiscēda

¶ Secūda rō ē ꝑꝑ velocitatē. Uelocius eniꝫ fide q̄ rōe cognoscitur deus ꝛ citiꝰ. Nā qui ad predicte veritatis cognitionē ratiōe vellēt ꝑuenire: vix post longū tēpus id possent attingere: tū ꝑꝑ multa que exigunt vt dictū ē. tum etiam qꝛ tēpore iuuentutis diuersis passionum motibus anima fluctuās nō est apta ad tā alte veritatis cognitionem: sed in quiescendo fit prudens ꝛ sciens vt habet̄. 7. phisicorū.

¶ Tertia ratio ē ꝑꝑ securitatē quia noticia fidei ē securior inuestigatione rationis. Plerunqꝫ enim tali inuestigatiōi falsitas admiscet̄ propter debilitatem itellectus nostri ī iudicādo: ꝛ fantasmatum permixtioneꝫ. Et ideo oportuit: vt per viaꝫ fidei veritas elucescat. ¶ Hinc apostolus ad Eph. 4. Non amplius ambuletis sicut ꝛ gētes ambulāt in vanitate sensus sui: tenebris obscuratum habentes intellectum. Igitur humiliet vnusquisqꝫ mentem suam: deponat omnes coriositates animi sui: abiiciat quilibet presumptionem a se: ꝛ cum de xp̄o senserit fide videant propter rationis debilitatem. Sed nescio quid dicam de multis qui nullo argumento flecti pn̄t ad credēdū que credere obligantur. Nisi forte dixerim eos excecatos vel superbia: vel auaritia: vel luxuria: a quibus cum abstinere nolint id credunt quod volunt. ¶ Hoc nanque solum eē videtur malorum refugium. Quapropter nos veram fidem habeamꝰ: vt de-

um in celo videre possimus qui ē benedict⁹ in secula seculorum. ¶ Amen

¶ Sabbato post secundā dn̄icam de aduētū. Sermo de sequela xp̄i. cōtra falsos xp̄ianos: qui dicunt se i xp̄m credere quem tn̄ in operibus virtutū nolūt imitari vnde in ip̄o merito scandalizantur.

¶ Fructus.14. Jesus est imitandus.

Beatus qui non fuerit scādalizat⁹ i me. vbi supra. Ostēdūt quidā se in hac vita xp̄m diligere. ⁊ i ipsum credere verba ꝓferēdo: sed operibus ipsi contrariātur: qm̄ vitiosius viuūt vitaqȝ corū ē reprehēsibilis valde atqȝ in his que di sūt facillime fatigant̄. adeo vt nec i minimo laborare velint ꝓ adipiscēda gloria sāctorū ꝓ quibus in presenti sermone dicturi sumus de sequela iesu xp̄i. qr vt Jac. ait. 2. c. fides sine opib⁹ mortua ē. Nō. n. ꝓdest nob xp̄m ↄm̄dar̄. xp̄m laudar̄: xp̄m magnificare: xp̄m nominare nisi ipsū fuerimus imitati. Erit itaqȝ h⁹ sermonis fructus: Jh̄s ē imitādus. Nam qui ipsū sequitur in illo nō scādalizatur. pro cuius declaratione circa xp̄i sequelam tres cōclusiones notabimus.

¶ Prima cōclusio dr̄ determinatio.
¶ Secunda cōclusio dr̄ ratio.
¶ Tertia cōclusio dr̄ retardatio.

¶ Qr debemus imitari xp̄m: nō tn̄ in oībus sed ex necessitate in obseruantia humili diuinorum consiliorum ⁊ opib⁹ pfectionū.

Prima cōclusio dicitur. ¶ Caplm̄. i. determinatio. In qua expedit scire in quo debemus xp̄m sequi. De quo Petrus ait. i. Petri. 2. c. Xp̄s passus ē ꝓ nobis vobis relinquēs exēplū: vt sequamini vestigia eius. Et Joh. p^a canonica. 2. c ¶ Qui dicit se in xp̄m credere: debet sicut ille ambulauit: ambulare. Et Lactātius. 7. li. diuinarū institutionū ait. Pater eni noster ac dn̄s qui cōdidit firmauitqȝ celum qui libratā magnitudine sua terrā vallauit mōtibus mari circūdedit: oīaqȝ distinxit: ⁊ quicquid ē in hoc ope mūdi cōflauit atqȝ pfecit. Qui ꝓspectis erroribus hoīum ducē misit vt nobis iusticie viā panderet. Nunc sequamur oēs. hūc audiamus. huic deuotissime pareamus: quoniā solus vt ait Lucretius. Veridicis hoīum purgauit pectora dictis. Et finē statuit torpedinis atqȝ timoris. Exposuitqȝ summum bonū quo tēdim⁹ oēs. ¶ Qui formā atqȝ viā mōstrauit limite puo. Quo possem⁹ ad id recto cōscēdere cursu Nec tātū ostēdit: sed precessit ne quis difficultatis gratia iter veritatis horreret. Et Greg⁹ dicit. Qui xp̄i vestigia dedignātur sequi: qua temeritate sperāt ad eius claritatis gaudia cōsequēda puenire? Et i euāgelio ip̄e saluator ait Joh. 8. Ego sum lux mūdi: qui sequit̄ me nō ambulat i tenebris. Et Joh. 13. Exemplū eni dedi vobis vt queadmodū ego feci ita ⁊ vos faciatis. Ex his remanet dubius animus: in quo debeam⁹ xp̄m sequi: cū xp̄s ieiunauerit quadraginta diebus ⁊ quadragita noctib⁹. ⁊ nihil comedēs vel bibēs: i desertū locū ad orādū accesserit: aīam suā psecutoribus obtulerit: fueritqȝ multipliciter illusus: flagellatus: cōtumeliis affectus: in medio duorū latronū crucifixus: ⁊ tādem ꝓ nobis cū amaro dolore mortuus. Si ergo debemus xp̄m sequi: nūquid ⁊ talia pati obligati sumus: ita vt aliter nō possimus saluari? Ad qd̄ ē notādum illud quod dicit dn̄s ¶ Bon. in quodā libello suo: qui intitulatur apologia pauperū: qꝫ in xp̄o contingit tres actus reperire.

¶ Primi respiciūt dignitatē excellētie.
¶ Secundi cōdescensionem misericordie.
¶ Tertii informationem perfecte vite.

¶ Primi actus in xp̄o respiciunt dignitatē excellētie: vt illi in qbus apparet sua potentia: sicut opera miraculosa: vel sapientia sic reuelatio secretorū cordis. vel seueritas iudicii: sic eiicē vēdētes ⁊ emētes de tēplo ⁊ dura increpatiōe ferire pōtifices. vel auctoritas officii: sicut sacrm̄ ↄficere. ⁊ man⁹ ipōere: ⁊ relaxare peccata. Que oīa xp̄o coueniunt: qr ip̄e erat de⁹ oīpotēs: erat hō: ⁊ ex grā vniōis oīa sciēs: erat iudex ⁊ erat sacerdos. Secūdi actus in xp̄o respiciūt ↄdescēsionē misericordie. Nā xp̄s nuptiis interfuit: comedit cū pharisco. Luc. 7. in domo Marthe ⁊ Magdalene mltotiēs hospitabat̄: ibiqȝ co

medebat apposita sibi cibaria. Comedit cū publicanis ꝛ peccatoribus. vt patꝫ Math. 9. Et qñ comedit in domo Mathei pharisei murmurabāt dicentes: quare cum publicanis ꝛ peccatoribus manducat magister vester? Habebat tunicam inconsutilem nō rudem nec hispidaꝫ. Cōuersabatur inter hoīes: ꝛ tandem cū peccatoribus loquebat̄. Que oīa ipse fecit nō tanꝗ̄ imperfectus sed pfectissimus. Et huiusmodi opa in ipso ipfecta nequaꝗ̄ fuerunt. qꝛ sicut bonum dicit̄ tripliciter: ita ꝛ malum tripliciter. ꝛ sicut perfectuꝫ dicitur tripliciter ita ꝛ impfectum tripliciter. ¶ Est enim bonum ex genere vt actus transiens super debitam materiam. Ut ire ad ecclesiam: dare elemosynam: ieiunare ꝛ similia. Est etiaꝫ bonum ex circunstantia: sicut actus circunstātiis debitis īformatus: vt occidere hominē pp iusticiam. qꝛ lex ita iubet. Est etiā bonum ꝭꝫ se: qđ nullo modo pōt fieri male: vt ē diligere deum: ē opꝰ virtutis ex radice caritatis procedēs. Similiter malum aliquid est ex genere: vt actus trāsiens sup materiā īdebitam sic occidere hoīem. Est malum ex circunstātia: sicut dare elemosynam diuiti: pauperibus fame perire permissis. ꝛ ieiunare pp inanem gloriā. Et ē malum ꝭm se. ꝛ ē illud qđ nullo modo pōt fieri bonum sicut odire deū: ꝛ de facto peccare mortaliter. Perfectum etiā quoddā ē ex genere vt ē actus difficilis: ꝛ excellēs: vt oīa relinquere ꝛ religionem intrare. Quoddā ē pfectum ex circunstantia: vt est actus debitis circunstātiis ꝛ pfectionibꝰ informatus: sicut fugere mortē nō ex īfirmitate ꝛ timore: sed pro meliori bono: vel ꝗ̄tum ad deum vel ꝗ̄tum ad ꝓximum. Tertiuꝫ ē pfectum ꝭm se: sicut ē actus difficilis a virtutis sublimitate procedens. vt ē motus feruide ꝛ calide dilectionis in deum. Imperfectum etiam dr̄ tripliciter. Quoddam ē iperfectum ex genere. vt ē actus facilis ad quē humana īfirmitas ꝛ fragilitas cōmuniter īclinatur vt possidere pecuniaꝫ: habere vxorem ꝛ similia. Quoddam ē ex circunstātia: vt dimittere vestem pp fugam maioris iniurie. Tertium ē impfectum ꝭm se quod nullo modo potest stare cum euangelica perfectione: vt fugere pauptatē. Ex his oibus apparet ꝙ bonū ꝭm se nunꝗ̄ potest esse malū ꝛ ecōuerso. Sed bene bonum ex genere potest esse malū ex circunstantia: sicut qui iret ad ecclesiam vt placeret hominibus ꝛ ñ dō. Et malum ex genere potest esse bonum ex circunstātia. sicut si iudex maleficiorum ꝭm iura aliquem occideret. In quo casu nō male faciunt: sed bene faciunt. vt pꝫ. 23. q. 5. c. lex eterna. c. cum minister. ꝛ. c. qui malos. Perfectū etiam ex genere pōt esse iperfectum ex circūstantia: sicut ītrare religionē causa alicuius cōmodi tēporalis. Ita etiaꝫ iperfectū ex genere posset perfectuꝫ esse ex circunstantia: sicut facere aliquod opus ad debitum finē caritatis ordinatum ꝓcedens ex radice intime caritatis. Hoc modo xp̄us benedictus omnia perfectissime fecit: qꝛ cū comedit vel bibit: vel cōuersatus est cū hoībus: vel cuꝫ nuptiis īterfuit: ꝛ similia. ñ hoc fecit: vt satisfaceret alicui suo irrationabili appetitui: q in ipso nō erat: sed vt īfirmos cōfortaret ne crederent si christus talia opera nō fecisset se nullo modo posse saluari si ab eis operibus imperfectionis oīo nō abstinerent. Unde similiter dicimus ꝙ in xp̄o maioris perfectionis fuit familiare colloquiuꝫ cum peccatoribus: ꝗ̄ dura increpatio facta p Ioānem baptistam ipis phiseis. Maioris pfectiōis fuit in xp̄o ɔuersatio cuꝫ hoībꝰ ꝗ̄ solitudo Ioānis in heremo: qm̄ hec ꝛ similia procedebant a christo ex ardentissima caritate. Nā sic humanā assumēdo naꝫ ī nr̄ā ꝗdem factus est humilis. sed in ꝓpriis remansit excelsus: sic ꝛ summe caritatis dignatio ad actus quosdaꝫ nostre ībecillitatis: ꝛ imp fectionis conformes deprimitur ꝛ summe p fectiōis rectitudine nō curuatur. Et iō talia opera perfecta in ipso fuerunt. Neqꝫ acceptanda est sentētia falsa illoꝝ qui minus bene ītelligētes dicūt ꝙ pfectio ꝛ ipfectio differunt sicut duo cōtraria: sicut iusticia ꝛ peccatum: gloria ꝛ ignominia: vita ꝛ mors. Sꝫ bene verum ē ꝙ differūt sicut magis bonū ꝛ minus bonū: magis meritoriū ꝛ minꝰ meritorium. Item nō valet consequentia. vnꝰ facit opus perfectionis. ergo benefacit. Alter facit opus imperfectionis. ergo male fa

cit. Ideo Amb.li.i.de offic.ait Officiuꝫ oē
aut bonū aut ꝑfectū ē. Quod cū scriptura/
rū auctoritate possum⁹ probare. Habemus
enī in euangelio dixisse deū Math. 19. Si
vis ad vitam īgredi serua mādata. Nō ho/
micidiū facias. Nō adulterabis. Hec me/
dia sunt officia quib⁹ aliquid deest. Idō sequi
tur Math.19.c. Si vis ꝑfectus eē vade: ⁊
vēde oīa que habes ⁊ da pauperibus: ⁊ ve
ni sequere me. Hoc ē ergo ꝑfectum officiū
qđ greci cathōcū vocant: quo corrigimur
oīa que aliquos potuerunt lapsos habere.
hec ille. Et idem Ambrosius sup eplam ad
Cor. ait. A licitis tempare vult fideles: vt
nō solū īnocentes sed gloriosi videamur cō
cessa enim preterire virtutis ē maxime. Et
Aug⁹ in li. de bono cōiugali inquit. Bonuꝫ
erat qđ Martha faciebat occupata circa
ministerium sanctorū: sed melius qđ Ma/
ria soror eius. Bonū Susanne in coniuga/
li castitate laudamus: sed tamē ei bonū vi/
due Anne ac multo magis Marie ꝟginis
anteponimus. Bonū erat qđ faciebāt qui
de substantia sua xp̄o ⁊ eius discipulis mi/
nistrabant: sed melius quidē faciebant qui
omnē substantiā suā dimiserāt: vt xp̄ꝫ expe
diti⁹ sequererētur: Et Hiero. ad Demetriadē
īquit. Prohibent mala precipiunt bona: cō
cedūtur media: suadent ꝑfecta. In duobus
primis omne peccatum concluditur. Reli/
qua vero posita sunt in nostra potestate: vt
aut vtamur concessis ac licitis: aut ob ma/
ius premiū ea que nobis permissa sūt respu
amus. Quibus omnibus apparet ꝙ perfe
ctum non differt ab imꝑfecto. sicut virtuo/
sum a vitioso: sꝫ sicut magis bonum a mino
ri bono. ¶ Tertii actus ī xp̄o respiciūt īfor
mationem ꝑfecte vite sicut offerre se morti
virginitatem ⁊ paupertatem obseruare: ⁊
huiusmodi. Cuꝫ ergo queritur in quo debe
mus sequi xp̄m. ¶ Rn̄deo ꝙ in obseruantia
diuinorum mandatorum: vt apparet ex pre
missis. In operibus autem ꝑfectionis nō te
nemur ipsū sequi: nisi inquantum volumus: si/
cut si nos astringeremus ad obseruandum
diuina consilia: vel ī casu ꝙ extrema neces
sitas expostularet sicut si aliter vnus nō pos/
set se defendere: vt si nō negaret xp̄m mo/
reretur. in quo casu tenetur de necessitate
salutis magis eligere mortem. Idcirco mul
ti iudices sunt: qui ex operibus perfectiōis
vel in xp̄o consideratis vel in sanctis suis:
eos lacerant: in quibus talia opera nō relu
cent. Quis ignorat ꝙ etiam in opibus ꝑfe/
ctionis ⁊ gradus ⁊ varietas īueniatr? Op⁹
nanqꝫ perfectionis ē pro xp̄o comburi: la/
pidari: crucifigi: capite trūcari: sagittari vel
decoriari. Opus perfectionis ē: mundo di
misso in solitudine deo seruire. Opus perfe
ctionis ē habitum religionis assumere: ⁊ in/
ter homines stando: verba vite predicare.
Que fatuitas ē ergo dicere: Paul⁹ prim⁹
heremita stetit in heremo: ⁊ benefecit. Ste
phanus fuit lapidatus ⁊ nō stetit in heremo
ergo male fecit? Sanctus franciscus nō fu
it sacerdos: ⁊ noluit esse propter humilitatē
⁊ benefecit. ergo sanctus Antonius qui fu/
it sacerdos male fecit? O rudis intellectus
ē ista cogitare. O ruda ingenia o mētes īsi
pide atqꝫ bestiales. Certe absqꝫ vlla ratio/
ne volunt pleriqꝫ de quibus loquimur: oēs
ad opera ꝑfectionis fore obligatos: dānāt
cōiugia: dānāt reges: duces: barones: mili/
tes. mercatores: artifices: ⁊ quoscunqꝫ in se
culo constitutos. Quibus ego dico ꝙ hi q
in seculo sunt in quolibet gradu: ⁊ seruant
mandata dei: ⁊ salus eterna eis nō denega/
tur. Asserunt etiam hi eos qui perfectionis
viam īgressi sunt ad oīa ⁊ singula perfectio
nis opa teneri. quod falsū ē vt ostendimus
exēplis preallegatis. Sequamur ergo xp̄ꝫ
bono animo: q: ad nihil īpossibile nos cogit

¶ De tribus rōnibus inducimur sequi xp̄ꝫ
quem multi fugiunt. ¶ Caplꝫ. 2.

Secunda conclusio dicit ratio vel ī/
ductio. Inducimur nanqꝫ christum
sequi: quē multi fugiūt triplici rōe.

¶ Primo ratione nominationis.
¶ Secūdo ratione honorationis.
¶ Tertio ratione remunerationis.

¶ Primo īducimur sequi xp̄m ratione no/
minationis. Nominamur enī xp̄iani: qđ no
mē primo ab apostolis ⁊ discipulis fuit ītro
ductuꝫ. Nā vt scribit in. 2. li. ecclesiastice hi
storie. cū passim p gentiliū populos diuina
cēsūderetur dignatio: primū Corneli⁹ apud

Cesaream palestine vrbem maximā cuꝫ oī
domo sua ad fidem xp̄i Petro ministrante
ꝑducitur. Jamqꝫ ī dies q̄plurimi ⁊ alii ex
gentibus apud Antiochiam ad fidem vene
runt. Ob qđ ibidē florentissima congregat̄
ecclesia: in qua oībus pariter ⁊ ī gratia dei
⁊ vnanimiter degētibus: ibi primū discipuli
perēni fonte sūpto mutato vocabulo appel
lati sunt xp̄iani. Quia vero xp̄ianus a xp̄o
dicitur: oportet vt qui illud nomen habent
xp̄m sequātur: qꝛ nomen debet esse conso/
nans rei: sicut probatur. zi. di. c. cleros. ⁊ de
prebendis ⁊ dignitatibus. c. cū scđm. ⁊ isti/
tuta de donati. §. ē. Hinc est quod scribitur
extra. de sacra vnctione. c. cōuenisse. A chri
sto xp̄iani dicūtur: vt quasi vncti deriuent̄
ab vncto: vt omnes currāt in odorē vnguē
torum illius cui⁹ nomē vt oleū ē effusū. Et
Aug⁹ ī li. de doctrina xp̄iana de hoc sic loq/
tur. Ex sacramēto vnctionis christianorum
oīum vocabulū descēdit. Quod nomē ille
frustra sortitur qui xp̄ꝫ minime imitatur

¶ Secūdo inducimur ad sequēdum xp̄m rōe
honorationis: qꝛ honorat xp̄s se sequentes
tanto honore vt maior excogitari nō possit
Jō dixit discipulis suis xp̄s Joh. 15. Jaꝫ nō
dicaꝫ vos seruos: sed amicos. Et in ps. 148
Nimis honorificati sūt amici tui ds. Qđ ve/
rū esse conspicimus: cum videmus tam ce/
lebri veneratione coli memoriam sanctorū
Et magis aperte videbitur: cum in fine se/
culi imitatores xp̄i magis honorabūtur q̄ꝫ
purpurati reges: q̄ꝫ īsatiati diuites: q̄ꝫ deli/
cati iuuenes: q̄ꝫ hi qui voluptatibus ⁊ blā/
ditiis seculi vacauerunt. Tunc vt scribit̄.
Sap̄. 5. Stabunt iusti in magna constantia
aduersus eos ⁊c. vsqꝫ illorum est. Erit tunc
maior gloria ⁊ honor piscatoris amici dei:
q̄ꝫ fuerit gloria exhibita quibuscunqꝫ impe
ratoribus romanorum. Nulla erit tunc illo
rum romanorum gloria qui post multos la
bores: ⁊ sudores: ⁊ angustias: ⁊ effusionem
sanguinis: ⁊ dira vulnera superatis hosti/
bus in vrbe maxima triumphabant. Erat
nanqꝫ triumphus ille honor maximus: qui
dari poterat a romanis. Et dicit̄ a tris: qđ
est tres ⁊ phanus: quod est sonus: quasi tri/
plex sonus pro benemerito ciue. Fiebat āt

triplex consultatio pro triumpho. Nam pri
mo consulebatur exercitus. Secūdo sena/
tus. Tertio populus. Quibus cōcordanti/
bus triūphabat victoriosus dux. Uel dicit̄
ꝙ triplex fuit leticia triumphātis. Prima ꝙ
cum ad vrbeꝫ triumphalis ciuis rediret ei
cum effusa leticia occurrebat populus vni
uersus. Secūda erat leticia: qn̄ triūphātis
curruꝫ p̄cedebāt captiui omnes manib⁹ p⁹
terguꝫ ligatis. Tertia leticia qꝛ triumphās
seruū post se habebat gestātem ānulū simi/
lē suo: ⁊ a tergo triūphantis coronā aureaꝫ
deferentē. Ipse vero triūphans īdutus ve
ste aurea ascendebat sup currū aureum tra
ctū a quattuor equis albis: vt scribit Luci
us flor⁹ li. primo. Et sic pōpatic⁹ dux cūte
senatu ī capitolio albos mactabat tauros
⁊ sacrificabat Joui. Et ob tēpamētū huius
effuse leticie: licebat īpune oībus iocose ad
uersū triūphantem dicere quecunqꝫ cōui/
tia. Et iō moti romani ad tātā gloriam: sine
rubore postulabāt sibi đcerni triūphales ti
tulos ob quecunqꝫ leuia. Quibus vt occur
reret̄ teste Ualerio sub rubrica de iure triū
phādi. lege cautuꝫ ē nequis triūpharet nisi
5. milia hostiū ī vna acie occidisset. ¶ Et ne
lex cupiditatis glīa fraudaret̄: adiutorio al
terius legis suffulta ē: quā Lucius Mari/
us. ⁊. M. Cato tribuni plebis tulerūt. Mi
nabatur enī penam impatoribus: qui falsū
numerū occisorū hostiū aut amicorum ciui
um senatui suis litteris nunciassent. ¶ Jube/
bāt etiā vt q̄ꝫ primo vrbē ītrassēt apud q̄sto
res vrbanos iurarēt de vtroqꝫ numero ab
his senatui scriptuꝫ esse. Erat ēt sācitū: vt ꝓ
habito īperio: nō ꝓ recupatis romani popu
li triūphus decerneret̄. Ob quā legē vt scri
bit Ualeri⁹. supior african⁹ ob recupatas hi
spanias nulluꝫ triūphuꝫ habuit. Nec. M.
Marcell⁹ ob recupatas Siracusas. fiebāt
āt in his triumphis solatiosi ludi ⁊ festiui io
ci in honorē triumphantis. Unde maxime
mouebantur ipsi romani ad viriliter agē/
dum ⁊ aggrediendum quecunqꝫ ardua: ⁊
difficilia sibi cōmissa Sic triumphauit Lu
cius posthunius megetellus secūdum Ti/
tum Liuiuꝫ. li. p̊. ab vrbe condita: qui Sā/
nites vicit ⁊ Uriam superauit. Triumpha

uit Lucius Emiliꝰ: Paulꝰ filiꝰ Lucii Emi/
lii: qui apud Camios occiſus ē ſecūdū Pli
niū de viris illuſtribus: eo ꝙ Ligures vicit
⁊ perſem regem macedonie ſuperauit. Tri
umphauit Papilius: qui lucius Papilius
curſor dictus ē: qui Sānitum duritiem fre
git: ⁊ adeo clare cuncta geſſit ꝙ romani ſm
Eutropium ⁊ Horoſium: hunc Alexandro
maximo duci parē eſſe preſtolabātur. Triū
phauit Quintus Cecilius Metellꝰ dictus
Macedonicus ſꝫ Eutropiuꝫ li. 4. a domi/
ta Macedonia: qui philippum regē de ma
cedonia deuictum eduxit. Triūphauit me
tellus filius eius ſm Horoſiū creticꝰ dictꝰ:
qꝛ Cretā romano pplo ſubiugauit Triūpha
uit Pōpeiꝰ magnꝰ poſt ſupatos duos reges
ſm Horoſium trahētibus currū elephantis
preferēs ante ſe filios Mitridatis ⁊ Triga
nis ⁊ Ariſtobolū pricipem iudeorum. Triū
phauit Ceſar quinquies vt Suetoniꝰ ſcri/
bit. ⁊ Florus. propter ea que geſſerat ī gal/
lia ⁊ britānia ⁊ egypto ⁊ africa. Triūphauit
Probꝰ impator: qui ſm Eutropiū. 9. li. ⁊ ru
finū ī annalibus romanorū: vicit alemanos
germanos: gottos exarmatos. ⁊ diebus. 5.
ſic glorioſe triūphans inter alia ſpectacula
totū currū ī ſpēm ſilue fecit cōſeri arborībꝰ
ac per diuerſos aditꝰ mille apros: mille cer/
uos: mille leones: cētūqꝫ lupicos īmiſit leo/
pardos: ⁊ quaſcunqꝫ alias feras habere po
tuit viuas ⁊ oīa conceſſit diripiēda populo
Multiqꝫ fuerūt alii: qui in huiuſmodi triū/
phis nō paruum ſibi honorem vēdicauerūt
Sed vere fumus fuit ⁊ vanitas talis honor
Laborauerūt ſollicitudine pro re inſtabili ⁊
momētanea. Non ſic autem erit de honore
amicorum dei qui honorem perpetuū ⁊ īde
ficientē acquirent. Non dicetur impatori/
bus olim triūphantibus: tunc vero fletibus
ſed his qui xp̄m ſunt imitati Math. 25. c.
Venite benedicti patris mei. O ergo mun
dana pigritia. o vituperabilis negligentia:
Si illi ciues terrene ciuitatis tantum labo/
rarunt pro illo modico honore accipiendo:
cur omnes nō inuigilant ad imitandum xp̄ꝫ
pro honore: qui pmittitur oībꝰ btīs ī regno
celorum: ¶ Tertio inducimur ad imitāduꝫ
xp̄m rōne remunerationis. Dat nanqꝫ ſe ſe/
quentibus remunerationem liberaliſſimaꝫ
pro ſeruitio tpali vitaꝫ eternam: p breui la
bore bonum quod nunq̄ꝫ deficiet. Hinc eſt
quod Hiero. in queſtionibus ad Elbidiam
ait. O quāta btītudo pro paruis magna re/
cipere: eterna pro breuibus: pro morituris
ſemp viuētia: ⁊ habere deum debitoreꝫ.

¶ Qꝛ multi ſine ratione pp tria retrahun/
tur a xp̄i ſequela. ¶ Cap. 3.

TErtia cōcluſio dicitur retardatio:
Retardant̄ equidem ⁊ retrahūtur
multi a ſequela xp̄i irrationabiliter
maxime propter tria.

¶ Primo pp fidem dubiam.
¶ Secūdo pp humanam verecundiā.
¶ Tertio pp ſpem falſam.

¶ Prima retardatio dicit̄ eſſe pp fidem du
biam: qꝛ nolunt firmiter credere exiſtiman
tes nihil aliud eſſe niſi quod ī pn̄ti vita inue
nitur atqꝫ videtur. ¶ Quos Gregꝰ in quar
to dialogorum quodam exemplo valde di/
gno cōuincit: vbi ait. ꝙ ſi caſu vna mulier ī
fouea aliqua terre obſcura ⁊ anguſta pari/
at filium: ibique eum educat vſque ad an/
nos diſcretionis. poſtmodum ei dicat: qua/
liter eſt ſupra ipſos celum: terra: ſol luna ſtel
le: plāte: hoīes: edificia: fōtes: maria ⁊ huiuſ
modi. fatuus eſſet ille filius ſi non crederet
dicens: iſta nō pn̄t eē: qꝛ ea nō vidi. Pariſor
miter ſtultus ē hō qui nō credit ſācte matri
eccleſie: nō credit predicatoribus ⁊ cōfiten/
tibus de futura vita regni celorū. ¶ Secū
da retardatio dicitur eſſe propter humanaꝫ
verecundiam. Timēt enim malorum homi
nū latratus ⁊ morſus: qui derident ſepenu/
mero eos qui benefacere ſtudent: ſm illud
puer. 13. Deteſtātur ſtulti eoſ qui fugiūt ma
la. Et puer. 14. Ambulans recto itinere: ⁊
timens deum deſpicitur ab eo qui infami
graditur via. Et. Joh. 3. Oīs qui male agit
odit lucem. Contra quos Hieroꝰ dicit ad
Pāmachium. Prima virtus monachi ē cō
temnere oīa iudicia. ⁊ recordari apoſtoli di
centis. Si adhuc hominibus placerem xp̄i
ſeruus non eſſem. Magiſqꝫ deridendi ſūt
qui imitantur diabolum q̄ꝫ qui ſequunt̄ xp̄ꝫ
Tertia retardatio dicitur eſſe propter ſpeꝫ
falſam: quia ſperāt diu viuere: qđ vnicuiqꝫ

dubiū eē dz. Sz euenir solet qđ Hiero. scribit ad Serūtiā. Nemo iquit eni ē tā fractis viribus ac taz decrepite senectutis vt ñ se putet vnum adhuc ānū superuicturum esse Unde subripit obliuio conditiōis sue vt terrenum animal iamqz soluendum erigatur in superbiā: τ aīo celuz teneat: Hec ille. Coexcitentur itaqz omniū mētes: aperiantur oculi cognoscam⁹ seculi vanitatem: labilitatē: falsitatem istabilitatem calamitatem breuitatem τ finē. Conemur itaqz imitari xp̄m iesum qui nos iuitat: ac ad nos clamat. Uenite ad cenā paradisi: τ ad beatitudinez impetrabilē que parata est oībus post me venire volentibus: quam nobis concedat iesus christus Amen.

¶ Dn̄ica tertia de aduentu. Sermo de predicatione Joānis baptiste: qua christum đi filium publice predicauit.

Fructus. i5. Jesum Joānes predicat.
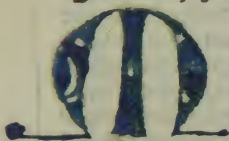
M Edius autem vestrum stetit quē vos nescitis. Jo. i. c. τ in euāgelio p̄ntis dn̄ice. Precursor domini nostri iesu xp̄i Joānes babtista ex dispositiōe sp̄us sc̄i xp̄z dei filiū publice p̄dicauit: cuius altitudinē singulariter idicare voluit his q fuerāt ab hierosolymis ad eū missi: q tamē cū ceteris phariseis ac iudeis p̄fidis nullo modo acquieuerūt Jōhis testimonio veracissimo. Noluerūt que de xp̄o audierāt a Jōhe humilimē te suscipere. Et qz i euangelio hodierno fit specialis mētio de Jōhis predicatione: qua xp̄z dei filium firmiter: fortiter veraciterqz asserebat. Jdcirco p̄ euāgelij declaratione fructū p̄ponim⁹ elucidādū q est. Jh̄z iōhes predicat. Ad cui⁹ expositionē tres ɔclusiones occurrūt annotāde.

Prima ɔclusio dicit missionis.
Secūda ɔclusio dicit iterrogatōis.
¶ Tertia ɔclusio dī magnificatōis.

¶ Ꝋ missi sunt ad Joānē sacerdotes τ leuite iterrogātes an esset xp̄s. ¶ Cap^m. z.

P Rima conclusio dicitur missionis. Que notatur i prima parte euāgelii vbi dicitur q miserunt iudei ab hierosolymis sacerdotes τ leuitas vt interrogarēt eum. Tu quis es? Ubi nō imerito querimus quare iudei potius opinabantur de Joāne q esset christus: q̄z de dn̄o nostro iesu christo. Nā s̄m Origenē tēpus aduentus xp̄i populū recreabat: τ quodāmō iam p̄ns existēs legis peritis ex sacris scripturis speratū colligentibus: pp qđ Theodas nō modicā multitudinē quasi xp̄s ɔgregauit: τ post illum Judas galileus i dieb⁹ professionis. Cū ergo feruentius expectaret xp̄i aduentus: iudei transmittunt ad Joannem cōiter scire volētes si ipse se xp̄m fateretur: propter tria.

¶ Primo propter baptismi nouitatē.
Scđo pp predicatiōis claritatem.
¶ Tertio pp vite austeritatē.

Primo iudei habuerunt de Joāne talez opinionē pp baptismi nouitatē: qz vt dicit i fine huius euāgelii. Joānes erat i bethania trans iordanē baptizans. Hec bethania s̄m glo. alia fuit ab illa q̄ non longe erat ab hierusalez: vbi fuerat Laçarus mortu⁹ suscitatus. De qua etiā dicit Origenes q alio nomine vocabatur bechabora. Et qz nullus p̄phetarū ante Joānē acceptauerat baptiçare: iō baptismus ei⁹ quandā nouitatē pretendere videbatur: que nō imerito superiores iudeoꝝ mouere poterat: vt de Johe suspicarēt q eēt xp̄s. De quo baptismo quatuor veritates tenēde sunt catholice. ¶ Prima veritas s̄z Ric. in. 4. q si extēdam⁹ nomē sacramēti ad omne signū rei sacrātis suscipiētē: sic baptismū Jōhis erat sacramētū qz expresse representabat xp̄i baptismū: qui ē res sacrās suscipiētē. Si aūt restrigamus nomē sacramēti ad illud qđ est sacre rei signū τ cā: sic nō erat sacramētū: qz nō ɔferebat gratiā ex vi sacramēti vt declarabim⁹. Uñ respcū sacri baptismi xp̄i debet dici fuisse sacramētale: qz fuit quedam dispositio τ p̄paratio ad illi⁹ baptismi susceptionē: vt dicit magister sn̄iaꝝ i lr̄a. di. z. quarti li. Secūda veritas q baptismus Joānis vt dicit p̄fat⁹ doctor fuit istitutus auctoritate dina. Qđ p̄bat p illud qđ dī a Joanne baptista. Jo. i. Qui misit me baptiçare ille mihi dixit Sup quē videris sp̄m descēdētē τ manētē

ff

ſuꝑra cū.ipſe ē q baptiçat ī ſpū ſcō. Hoc ipꝫ
patet.qꝛ Math.zi.xp̄o quereñti ꝺ baptiſmo
iohis. vtrū eſſet ex celo an ex hoīb⁹:nō fue
rūt auſi dicere ꝙ ex hoīb⁹. Et dr̄ ille baptiſ/
mus Joānis:eo ꝙ ipſe ſol⁹ fuit miniſter pri/
marie īſtitutōis ⁊ executiōis illi⁹ baptiſmi.
¶ Tertia veritas ꝙ baptiſm⁹ Joannis ſm̄
glo.ſup illud Luc.3.p̄dicās baptiſmuꝫ pnie.
nō dabat ſeu ꝯferebat gratiā:qꝛ vt dicit̄ ibi
Johēs dare non potuit baptiſmū:quo pctā
ſoluerētur. Nā vt dicit Boñ.z.di.quarti li.
talis baptiſm⁹ fuit īſtitut⁹ ꝑ quādā p̄parati/
onē ⁊ aſſuefactionē ad baptiſmū xp̄i.ꝺ ꝯſe.
di.4.c.nō regnabant̄. Uñ glo. Math.3.ſuꝑ
illo verbo. Ego baptiço.ait. Tātuꝫ corpora
lauo:qꝛ peccata ſoluere nequeo vt ſicut na/
ſcendo ⁊ predicando precereo.ſic baptican/
do .ad chriſti baptiſmum dirigam. ¶ Quar
ta eſt veritas ꝙ baptizati baptiſmo Joānis
iterum debuerunt rebaptiçari: ſicut pa/
tet ꝑ Aug.ſuꝑ ioh.⁊ ponit̄ de conſe.di.4.c.
Aliud. vbi dicit̄. Si quos baptiçauit iudas
iterum nō ſunt baptiçādi:⁊ quos baptiçauit
Joānes:iterꝫ ſunt baptiçādi. Et ideꝫ li.z.de
baptiſmo cōtra donaſtitas ait. Dñs ihs xp̄s
tali baptiſmo mūdat eccleſiaꝫ:quo accepto
nullū alterꝫ requirat̄. ioānes aūt tali baptiſ
mo precingebat.quo accepto eſſet etiaꝫ ba/
ptiſmū dñicū neceſſariuꝫ. Et hoc habet̄ ex/
preſſe Act.19.c.quādo baptiçatos baptiſmo
ioannis Paulus baptiçauit baptiſmo xp̄i.
Dic̄ tñ dñs Boñ.ꝙ quorūdā opinio fuit ꝙ
baptiçati baptiſmo Joānis ſi nō habebant
fidē trinitatis rebaptiçādi erāt. Si āt habe/
bāt fidē trinitatis:quā iterius īſignebantur
tāꝗꝫ caractere: habebāt ſpm̄ ſcm̄ ꝑ ipoſitio/
nē manuū ⁊ iō ñ erāt rebaptizādi. Scot⁹ aūt
in.z.di.ſui quarti.q.vnica īquit ꝙ duplicit̄
poteſt itelligi baptiſmus iohis. Uno modo
ī forma baptiſmi xp̄i: quā potuit didiciſſe a
diſcipulis xp̄i vl̄ ab aliis audiētib⁹ eos bapti
çare. Et tunc non dicitur ꝓprie baptiſmus
Joannis ſicut non dicitur baptiſm⁹ ¶ Petri
vel Pauli. Et planū ē ꝙ tales ſic baptiçati
nō erāt baptiçādi. Alio modo poteſt itelligi
baptiſmus Joānis nō ī forma baptiſmi xp̄i
ſed ī aliqua alia forma ꝓprie.ſ.ī noīe vēturi
vt dicit̄ Act.19.vel abſq3 aliqua forma. Et
ſic ꝺ baptiçato ſatis videt̄ neceſſariū ꝙ erat

baptizādus baptiſmo xp̄i:tum ꝓpter prece
ptū generale obligās omnes.qꝺ nō iplebāt
ſic baptizati a Joāne.tū qꝛ medicina prepa
ratiua ſuſcepta:ꝯgruum eſt recipere medi/
cinā curatiuā. Baptiſmus aūt Joannis vt
dixi paulo ſuperi⁹ erat ſicut diſpoſitio ⁊ me/
dicina preparatiuā ad baptiſmū xp̄i ¶ Ideo
nō tenet̄ opinio magiſtri a doctoribus ī hoc
paſſu:quia nō videtur habere rationes cō/
uenietes. ¶ Secūdo iudei magis opinabā/
tur ꝙ Joannes eſſet xp̄s ꝗꝫ de dño nr̄o ihu
xp̄o propter doctrine claritatē. Adeo nanq3
doctrina eius erat grata: vt magna popu/
lorꝫ frequētia cōueniret ad ipſuꝫ audiēduꝫ
Unde Math.3.dicit̄. Exibat.ad eū hiero/
ſolyma ⁊ oīs iudea:⁊ oīs regio circa iorda/
neꝫ. Et ſi dicatur ꝙ populi ſtulte faciebant
cum non conſtabat eis de auctoritate Jo/
annis:qui etiam nulla miracula faciebat.vt
dicitur Joh.i. Dicitur ꝙ fama miraculo/
ſe conceptionis Joannis de ſterili ⁊ ſene:⁊
annunciatio eius facta patri in loco:⁊ feſto
ſolenni:⁊ ablatio vſus lingue ⁊ eius reſtitu
tio nota plebi:⁊ preclara vita parentum:⁊
eius ab infantia permanſio ī deſertis:⁊ ſan/
ctitas:⁊ ſtupenda efficacia ſpiritus in loquē
do dabat apertiſſimum teſtimoniuꝫ ioāni
ꝙ eēt vox illa clamātis ī deſerto.ꝺ qua di/
cit Eſaias. Jō exit⁹ populorꝫ nō erat temeri
tas:ſꝫ poti⁹ motio ſpūs dei:⁊ rōis ⁊ volūta/
tis corꝫ ſibi ꝯſentiētis. ¶ Tertio iudei de io
anne opinabāt̄ ꝙ eēt xp̄s ꝑꝑ vite auſterita/
tē vel ſingularitatē. Nā xp̄s ferebat veſtes
cōmunes. ioānes aūt de pilis camelorꝫ ꝯfe
ctas. Chriſtus panē ⁊ vinū comedebat cum
peccatorib⁹. iohēs āt habebat duriſſimuꝫ
victū ⁊ euitabat ꝯſortia pctōrꝫ. Chriſt⁹ de fa
bro ꝓgenit⁹ eſſe credebat̄. iohēs xo a ſūmo
ſacerdote. Uerūtñ ñ excuſant̄ iudei qb⁹ iſte
de quo tātā opinionē habebāt xp̄ꝫ eis oñdit
vt patebit ī ſequētib⁹. Ex hoc vt prediximꝰ
ī precedēti fructu ꝯuincūtur illi q hoīes ex
exteriorib⁹ iudicare volūt.

¶ Q destinatis ad ioānꝫ ipſe ad tria ve/
raciter reſpōdit. ¶ Capl̄m.z.

Ecunda concluſio dicitur īterroga
tionis. Nā hi q fuerunt ad ioāneꝫ
deſtinati:ipſum ſagaciter:⁊ ſtudio/
ſe iterrogauerunt proponētes ſibi ſimplicit̄

tria: ad que ipse veraciter voluit respõdere.
Primũ qs es tu. Secũdũ Helias es tu.
Tertium propheta es tu.

De primo dicit textus. Et confessus est et non negauit. Et confessus ẽ: qr nõ suz ego xp̃s. Ubi respondet ſm Criso. intentioni eorũ: qr ad hoc querebãt. Tu quis es vt respõderet eis si esset xp̃s vel non. Dicit Criso⁹: Sic fide dignum existimauerunt esse Joãnem: vt ei de seipso dicenti crederent. Ad secũdum sibi propositũz dicit. Non sũ. Qd contrariari videtur sẽtẽtie saluatoris: q dixit. Math. xi. de Joãne baptista. Ipse est Helias: et ad hoc secũdum Origenez dixerunt quidã: q Joãnes erat Helias: tñ ignorabat se esse Heliã. Et hoc nimirum tenẽt q asserunt iterate ĩcorporationis vnionẽ tã q̃ anima multa posset ĩduere corpora. Unñ iudei p leuitas: et sacerdotes querũt an eẽt Helias arbitrantes Helie aĩam in Joãne esse. Qui dixit. Non sum: nesciens primeuam vitã ppriã. Sz hunc errorẽ interemit Origenes dicẽs. Qualiter aũt videt rationabile si tãq̃ propheta a spiritu illuminat⁹: et de deo vnigenito tãta narrauit ignorasse de seipso an vnq̃ eius anima fuerit ĩ Helia Jõ Greg. in omel. hunc passuz declarat dicens. Ex his verbis questio nob valde implexa generat. Alio quippe loco inquisitus a discipulis dñs de Helie aduentu respondit. Helias venit: et nõ cognouerũt eũ. Sz si vultis scire Joãnes ipse est Helias. Requisitus aũt Joãnes dixit. Non sum Helias. Quid est h fratres carissimi: qr qd veritas affirmat hoc ppheta veritatis negat? Ualde enĩ inter se diuersa sunt. Ipse ẽ: et nõ ego Quomõ ergo ppheta veritatis est: si eiusdẽ veritatis sermonibus cõncors nõ ẽ? Sed si subtilit veritas ipsa requiratur: hoc qd int se contrariũ sonuit: quõ cõtrariũ nõ sit inuenitur. Ad Zachariã nãq angelus de ioanne dixit. Ipse precedet añ illũ ĩ spiritu: et virtute Helie. Quia sicut Helias ſm dñi aduentuz p̃ueniet: ita Joãnes preuenit primũ Nam sicut ille precursor venturus est iudicis: ita iste precursor factus est redẽptoris: Joãnes ergo in spiritu helias erat in psona helias non erat. Quod ergo xp̃s fatetur de spiritu: hoc Joannes denegat de persona. Quia et iustuz erat vt discipul' dñs spiritualem de Joãne sñiaz diceret. Et Joãnes idẽ turbis carnalibus nõ de suo spũ sed de corpore responderet. hec ille.

Ad tertiaz ĩterrogationẽ respondit ioãnes se non esse prophetam. Qz si alicui dubiũ hec responsio faceret cum dñs eum prophetam dicat et plus q̃ prophetam: nos respondere possumus q hic propheta tripliciter potest capi videlz.
Primo modo generaliter.
Secũdo modo specialiter.
Tertio modo singulariter.

Primo modo accipitur generaliter pro quolibet propheta: et sic Joannes nõ erat propheta sed plusq̃ propheta. Et Aug⁹ ait. Joannes maior erat q̃ propheta: quia quẽ prophete longe ante prenunciauerunt Joãnes p̃ñtem demonstrabat. Secundo modo accipitur propha spãliter. Et sic ſm Nico. de lira famosa erat opinio tũc tẽporis apud antiquos iudeos: q ante xp̃m veniret vn⁹ magnus propheta co q scriptum est Deut°. 18. c. Prophetã suscitabo eis de medio fratrum suorũ. Que quidẽ auctoritas ſm veritatem ĩtelligenda est ad litteram de xp̃o: licet iudei ĩtelligerent eã de alio propheta Et iõ interrogauerunt eum: si esset ille propheta. Et respondit nõ. Nõ eniz negauit se esse prophetã absolute. scilicet pphetã missum ante xp̃m: qr negasset veritatẽ. Sz negauit se ipsũ esse pphetã de quo loquit scriptura preallegata: q̃ ad litteram intelligẽda erat de xp̃o: vt dictum ẽ. Tertio mõ accipit ppha singulariter. Et sic ſm glo. accipit p Heliseo. ĩ q̃ regeuit duplex spiritus pphax. 4. Reg. z. c. Jõ Joãnes dixit. Non suz. s. Helise⁹. Mira certe humilitas Joannis aĩam possidebat. q in tanta estimatione sui noluit iactanter dicere quod non erat. Potuisset respondere se esse christum vel prophetam et noluit.

Recusauit sibi vsurpare honorem alienum: et veritatem rei petentibus mãifestauit. Sz veh mundo a scãdalis. Pro tali honore o quotiẽs veritas offuscatur

Quot mendacia proferuntur:

quot flagitia ꝑpetrantur. Certe vix illa explicare possumus. Nō sic faciebat Joānes: qui nobis sue humilitatis ꝓbere voluit exēplū. Et hec sufficiant ꝓ scđa ɔclusione.

¶ Qr Joannes sua predicatione christum magnificauit. ¶ Capitulum.3.

TErtia conclusio dr̄ magnificatiōis. Magnificauit.n. Joānes xp̄m illum predicādo declarans his q interrogabāt eum specialiter de tribus.

¶ Primo de maiestate.
¶ Secūdo de prioritate.
¶ Tertio de sublimitate.

¶ Primo de maiestate magnificauit xp̄m: qr illis petētibus qs es vt responsuz demꝰ his q miserunt nos: qd dicis de te ipso? respondit. Ego vox clamatis ī dserto dirigite viā dn̄i. Ubi xp̄z dn̄m predicat: ſm ꝙ Esa.40. predixerat. Joānes.n. dmōstrat se clamare in deserto iudee: vt oēs se preparēt ī aduentu xp̄i ī mundū. Et bene designatur ioannes ī proprietate vocis: qr erat ānunciator verbi dn̄i: hoc ē xp̄i q ē verbuz patris. Un̄ Greg.ꝰ i omel. ait. Scitis aūt qr vnigenitꝰ filiꝰ verbū patris vocat̄ Joāne attestante q ait. In principio erat verbuz .ꝛc. Et subdit. Ex ipsa autem nostra locutione cognoscimus: qr prius vox sonat vt verbū possit audiri. Joānes ergo vocē se esse asserit: qr verbū ꝓcedit: aduentū itaqz dn̄icū precurrens vox dicitur. qr per eius mysteriuz patris verbū ab hominibꝰ auditur. Theophilus aūt dicit ꝙ Joānes vox est: qr veritatē manifeste annunciat. Oēs.n. q ī lege erāt obscure loquebantur. Sz posset queri quare Joānes appellat se vocē. Rn̄detur tripli ci rōne. Prima rō est: qr verbū est in corde: sz manifestatur per vocē dicētis: ꝛ ponit̄ in corde audientis: ꝛ sic nihilominus verbum adhuc remanet in corde dicētis ꝛ audiētis: ꝛ vox transit. Sic ēt xp̄s qui ē verbū ī corde patris ad nos venit ꝛ Joānes ipsū manifestauit. Sic xp̄s ꝛ remāet ī corde patris ꝑ eternaz generationē: ꝛ ī cordibus nostris ꝑ fidē: ꝛ ioānes transiuit ꝑ morte Jo.3. Me oportet minui illū aūt crescere. Secūda rō est qr sicut verbū est prius q̄ȝ vox: ꝛ nō vox preit verbū: sic xp̄s fuit ante Joannem. Et ideo ipse dixit. Jo.i. Prior me erat. Et non ioānes ꝓcessit xp̄m. Luc.i. Ipse precedet ante illū in spiritu .ꝛc. Tertia rō est qr sicut vox est cōiuncta verbo: nec tn̄ est verbū: sic Joānes multa sanctitate cōiūctus fuit xp̄o nec tn̄ fuit xp̄s. Nā xp̄s fuit sponsus Joannes vero amicus sponsi. ¶ Secūdo magnificauit xp̄m de prioritate. Nam seq̄t euāgeliū. Et q missi fuerāt erant ex phariseis: interrogauerūt eū: ꝛ dixerūt ei. Quid ergo bapticas si tu non es xp̄s: neqz Helias neqz ꝓpheta? ¶ Rn̄dit eis dicēs. Ego baptiço ī aq̄ medius aūt vestrum stetit quē vos nescitis. Qđ sic intelligitur ſm Greg. qr ꝑ carnē dominus apparens ꝛ visibilis extitit corpore ꝛ inuisibilis maiestate. Uel ſz Criso. qm̄ decens erat xp̄m cōmixtuz eē populo vt vnū multoꝝ se vbiqz humilē esse docētem. Uel ſm Theophilum. Medius erat phariseoꝝ dn̄s: sed ignorabant eū: qr ipsi scripturas se scire putabant. Et inquantū ī illis ꝓnunciabatur: dn̄s medius eorū erat. s. ī cordibꝰ eoruz. Sed nesciebāt eum eo ꝙ scripturas nō intelligebant. Ipse est qui post me venit: q ante me factus est. Sed quomodo verum ē hoc dictuz cū xp̄s secūdū diuinitatē sit genitus ꝛ n̄ factus. Secūdum humaitatez vo post conceptū ꝓcursoris ī vtero virginis sit incarnatus? vt patet Luc.i. Ad qđ rn̄det Gregꝰ in omel. dicēs. Sic nāqz dicit̄ ante me factus est ac si dicatur antepositꝰ ē mihi. Post me ergo venit: qr postmodū natꝰ. Ante me factus est: qr mihi prelatus. ¶ Tertio magnificauit xp̄m de sublimitate. cū dixit. Cuius non sum dignus vt soluam corrigiā calciamētoꝝ eiꝰ. Circa qđ dubiū occurrit si xp̄s calciamēta portauit. Et ſm hāc sētentiam videt̄ ꝙ sic. Tamē ex altera habet̄ Luc.x.c. ꝙ xp̄s apostolis suis calciamenta portare inhibuit. Et ipse fecit quod docuit Act.p̄. Et Hiero. ad Eustoc. inquit. Discipuli absqz calciamētorum onere: ꝛ viculis pellium ad predicationē noui euāgelii destinantur: ꝛ milites vestimentis iesu sorte diuisis caligas non īuenerunt quas tollerent Jō ſm Nicolaū de lira dicendū ē. ꝙ Joānes metaphorice locutꝰ est dicēs se non eē dignū exhibere xp̄o etiam minimum serui

tium:ſicut ſolent hoīes aliq̄ñ loqui ad oſtē/
dendum ſuā paruitatē vel alicuiuſ alterius
excellentiā. Uel ſm̄ Greg. dicere poſſum⁹
ꝙ per corrigiā calciamēti īcarnationis my/
ſteriū ītelligitur. Ait enī. Incarnatus dn̄s
veniēs quaſi calciatus apparuit:q ī diuini/
tate ſua morticina nr̄e corruptiōis aſſūpſit.
Corrigia ergo calciamenti eſt ligatura my/
ſterii. Joānes ergo ſoluere corrigiaꝫ calcia
mēti eius nō valet qꝛ incarnationis myſte/
riū nec ipſe inueſtigare ſufficit. Ac ſi patent̄
dicat. Quid mirū ſi mihi ille p̄lat⁹ ē quē p⁹
me quidē natū conſidero:ſꝫ natiuitatis ei⁹
myſteriū nō cōprehēdo. Hec Greg. Quis
itaqꝫ iudeos pertinaciſſimos:ꝛ formidolo/
ſos nō iudicet:qꝛ poſtq̄ꝫ Joānis teſtimoniū
audierūt. xp̄ꝫ q̄rere neglexerunt: īmo ipſū
inuentū ſuſcipere noluerunt. Sed nō min⁹
īmo multo magis iniqui exiſtimādi ſunt fal
ſi xp̄iani q chriſtū expellūt de cordib⁹ ſuis.
Audiūt prophas p̄triarchas:apoſtoloſ:mar
tyres:cōfeſſores: virgines:doctores:ꝛ p̄/
dicatores clamātes xp̄m eſſe ſaluatorē mū/
di:ꝛ euꝫ fugiunt:ꝛ malis operibus ipſū per
ſequuntur. O q̊t ſcelera. quot īpictates:q̊t
facinora mala falſi xp̄iani cōmittunt:rurſū
crucifigentes filiuꝫ dei: vt dicit apoſtolus.
Aperiamus ergo corda noſtra:mūdem⁹ il/
la ab oī inquinamēto:ꝛ ſuſcipiam⁹ dn̄ꝫ ieſū
xp̄ꝫ qui ſeipſū tā benigne nobis cōmunica/
re voluit apparēs ī medio hoīuꝫ: vt oēs eū
cognoſcerent:atqꝫ ab ipſo q̄rerent munus
eterne ſalutis:qđ nobis concedat ipſe qui ē
benedictus in ſecula ſeculorum. Amen.

Feria ſecunda poſt tertiā dn̄icā de aduē
tu. Sermo de ſatiſſactione ꝑ xp̄ꝫ facta.

Fructus. 16. Jeſus ſatiſfactor.

MEdius autem
veſtrum. ꝛc. vbi ſ. Propt̄
grauitateꝫ peccatorū hu/
mani generis ſuſcepit xp̄s
īnocēs carnē:eterno pa/
tri cum ſua penitentia pro
omnibus aſſumpta plene ſatiſfacturus. Nō
eniꝫ pro ſeipſo xp̄s venit in mūduꝫ:ꝛ paſſus
eſt ſudores:labores: opprobria: vulnera: ꝛ
duraꝫ morteꝫ:ſed vt paternā iuſticiaꝫ ↄtra
hominum peccata ex condecenti placaret.
Nā ita contra peccata mortalia indignatur
deus vt nullus poſſet per ſe ſufficere nō ſo/
lum ꝓ peccato primorum parentum:ſed ꝑ
q̊cunqꝫ pccō ꝓprio ipſius furorē mitigare.
Cuꝫ itaqꝫ fructū tā vberrimū oēs guſtam⁹
.ſ. ꝙ irā dei vincere poſſumus ex beneficio
incarnati ieſu. Idcirco in preſēti ſermone đ
ſatiſſactione ꝑ xp̄m facta dicturi ſum⁹ ſub
vno fructu qui eſt. Jeſus eſt ſatiſfactor. In
quo contēplabimur xp̄m ſatiſfactorē. Pro
cuius declaratione tres cōcluſiones erunt
notande.

Prima dicitur congruitatis.
Secūda dicitur poſſibilitatis.
Tertia dicitur copioſitatis.

Q̄ humanuꝫ genus reparari ꝑ ſatiſſacti
onem cōgruum fuit. Capitulum primum.

PRima concluſio dr̄ cōgruitatis In
qua vidēduꝫ eſt ꝙ magis congruū
fuit humanū genus reparari ꝑ ſatiſ
factionē q̄ꝫ ꝑ aliū modū. Et hoc ſꝫ dominū
Boñ. in. 3. di. 20. ar. i. q. 2. maxime propter
tres rationes.

Primo ratione diuine iuſticie.
Secundo ratione diuine ſapientie.
Tertio ratione diuine honorificētie.

Primo ratione diuine iuſticie: quia illa
via magis cōueniens fuit ad reparationeꝫ
humani generis:in qua ſeruatur ordo diui/
ne iuſticie. Magis autē ſeruatur ordo diui
ne iuſticie cū malum punitur:q̄ꝫ cū malum
relinquitur īpunituꝫ. Sed cuꝫ peccator re/
paratur ꝑ ſatiſſactionē: malum punitur:cū
ſine ſatiſfactione:malū relinquitur īpunitū
Ergo magis ſeruat̄ ordo dīne iuſticie in re/
paratione ꝑ ſatiſſactionē q̄ꝫ ſine ſatiſfactio
ne. Hāc rōnē tangit Anſelmus in li. cur đs
homo: vbi ait. Si peccatū īpunitū dimittit̄
ſimiliter ſe hꝫ đs peccāti ꝛ ñ peccāti. Se/
cundo magis cōgruuꝫ fuit reparationē pre
dictā eē ꝑ ſatiſſactiōeꝫ rōne dīne ſapiētie.
Nā illa via magis ↄgruit reꝑatiōi humani
generis:ī qua magis ſeruatur ordo dīne ſa/
pientie. Sꝫ ſic eſt ſꝫ Aug⁹. ꝙ ordinatio pec
cantiū ī ſuppliciis:ſiue peccati ī pena mani
feſtat decorē dīne ſapiētie que nō patit̄ vni
uerſuꝫ ex aliq̄ ſui parte deturpari. Sed cū

peccatoꝛ releuatur per satiſſactionez pena
ſequitur ad culpã:cũ ꝟo ſine ſatiſſactione:
culpa ñ oꝛdinaẽ ꝑ penã. Ergo reparatio hu/
mani generis potius cõuenit diũe ſapiẽtie
ꝑ ſatiſſactionẽ ꝗ̃ ſine ſatiſſactione. ¶ 3° rõ/
ne diũe honoꝛificẽtie magis ꝯgruũ fuit. ꝛc.
Nã illa via magis cõuenit repatiõi humani
gñis ĩ q̃ magis ſuaẽ honoꝛificẽtia diũe ma/
ieſtatis. Sʒ pccõꝛ cũ peccat ꝑ ꝑuaricationẽ
deũ ĩhonoꝛat. Si g̊ pccũz dimittiẽ ſine ſatiſ
factione:pccũz relinquiẽ abſqʒ honoꝛiſ abla
ti recũpenſatione:cuʒ aũt ſatiſſactio reddiẽ
honoꝛ recũpenſatur. Ergo ĩ mõ reparandi
honoꝛẽ ꝑ ſatiſſactionẽ magis ſeruaẽ honoꝛi
ficẽtia diũe maieſtatis ꝗ̃ ꝑ aliũ moduʒ. Sʒ
inſtare poſſum⁹ mltiplicit. Et ꝓ ſic. Magis
decet deũ facere qđ magis facit ad oſtẽſio/
nẽ ſue benignitatis:ꝛ miſericoꝛdie. Sed di/
mittere peccata oĩa abſqʒ aliq̃ ſatiſſactione
pene:ẽ maioꝛis miſericoꝛdie:ꝗ̃ exigere ab
illis penã. Sed deus ẽ miſericoꝛdiſſimus:ꝛ
benigniſſimus adeo vt benignioꝛ cogitari
ñ poſſit. Ergo videẽ ꝙ mod⁹ ille reparãdi q
eſt abſqʒ ſatiſſactione magis ſibi conuenit.
Secũdo poſſum⁹ ĩſtare:ꝙ ille mod⁹ magis
cõuenit reparationi humani generis:q ma
gis ẽ oſtẽſiu⁹ diũe ſufficiẽtie. Sʒ ſi ſic deus
humanũ genus repararet ꝙ nullã ſatiſſacti
onẽ reqreret:magis ſufficiẽs appereret. Nõ/
dereẽ enĩ tunc ꝙ emẽdaꝝ noſtraꝝ ꝛ honoꝝ
noſtroꝛũ non ĩdiget. Ergo modus reparãdi
abſqʒ ſatiſſactione magis eſſet conueniẽs.
¶ Tertio poſſumus obiicere ꝙ ille mod⁹
magis cõuenit reparationi humane nature
q magis ẽ oſtẽſiu⁹ diũe potẽtie: ꝓ eo ꝙ r̃pa
ratio ẽ quedã recreatio. Sʒ ſi de⁹ abſqʒ oĩ
ſatiſſactione reparaſſet gen⁹ humanuʒ ſolo
ꝟbo:ſicut fabꝛicauit mũdũ:maioꝛ ibi eſſet
diũe virtutis oſtenſio. ergo. ꝛc. ¶ Quarto
poſſumus arguere:ꝙ ille modus magis cõ
uenit reparatiõi humani generis: ĩ quo hõ
magis aſtringitur ad laudandũ ꝛ amanduʒ
deũ. Sʒ ſi deus culpã habentẽ reliqſſet abſ
qʒ oĩ ſatiſſactione pene:eſſet magis laudã/
dus ꝛ amãd⁹ ab hoĩe:qꝛ ab ipſo plura ꝑce/
piſſet. g̊. ꝛc. ¶ Quinto poſſumus arguẽ:qꝛ
ille modus magis cõuenit reparationi hu/
mani generis:ĩ q̊ magis erudiẽ hõ ad execu
tionez diũi mandati:ꝛ imitationẽ dei. Sed

hõ debet remittere ꝛ cõdonare aliis culpã
ꝛ penã:g̊ ſi deus hoĩ debuit dare exẽplũ ꝑ/
fectionis:videẽ ꝙ magis decuit reparare
gen⁹ humanũ totũ relaxãdo ꝗ̃ ſatiſſactio/
nez aliquã exigẽdo. R̃ñdeẽ ad obiecta ſm
dñm Boñ. vbi s̃. ¶ Ad pꝛimũ: ꝙ vniuerſe
vie dñi miſericoꝛdia ꝛ veritas. Cũ igiẽ ipſe
ſit ſũme iuſtus ꝛ miſericoꝛs:iõ in reparatio/
ne generis humani:q̃ ẽ excellẽtiſſima viaꝝ
dei:cõgruuʒ ẽ vt ſimul currat miſericoꝛdia
cũ iuſticia. Et iõ decẽs fuit vt ds̃ ab hoĩe ſa
tiſſactionẽ exigeret ꝓ iniuria ſibi facta. Et
ſi hõ nõ poſſet:tũc miſericoꝛdia diũa ſubue/
niret dãdo ei mediatoꝛẽ q ꝓ eo ſatiſſaceret.
Ad 2^m^ dicẽdũ:ꝙ ſicut ds̃ exigit a nob̃ mã/
datoꝝ ſuoꝝ obſeruãtiã:ñ ꝑꝑ ſuã ĩdigẽtiã: ſʒ
ꝑꝑ oꝛdinationẽ nr̃aʒ:qꝛ debem⁹ ei tãꝗ̃ dño
obedire:ſic ꝛ ꝓ pccõ exigit emẽdã:ñ ꝑꝑ hoc
ꝙ ĩdigeat:ſʒ vt reducat nos ad oꝛdinationẽ
debitã. ¶ Ad tertiũ dicim⁹ ꝙ ſi ĩ oĩ oꝑe dei
oſtẽdaẽ diũa potẽtia:ĩ opere tñ reparatiõis
magis mãifeſtaẽ benignitaſ: ꝛ miſericoꝛdia:
ꝛ ꝑ cõſequẽs ipſa iuſticia cũ miſericoꝛdia an
nexa:ſic ĩ deo ẽ:vt cũ poſſet vno verbo ge/
nus humanũ reparare:maluit tñ reparare
cũ difficltate:ꝛ penalitate:qꝛ magis oppoꝛ
tunũ erat ibi miſericoꝛdiã oſtẽdere ꝗ̃ potẽ/
tiã. ¶ Ad quartũ dr̃ ꝙ plus nos ſtrĩgit ad ho
noꝛẽ ꝛ laudẽ dei h̃ ꝙ dedit vnigenitũ filiuʒ
ſuũ ꝗ̃ ſi nõ dediſſet. ¶ Ad quintũ dicim⁹ ꝙ
ſi debeamus xp̃m imitari ĩ aliqb⁹:nõ tñ ne/
ceſſariũ ẽ ipſũ imitari ĩ oĩb⁹. ad deũ ſpectat
querere vindictã:ſʒ ꝙ dr̃ ad Ro. 12. Mihi
vindictã ꝛ ego retribuã: Et tamẽ nob̃ vin/
dicta ꝓhibita eſt. Vñ doctoꝛes oẽs conclu/
dũt ꝙ nullo modo iuſticia di potuiſſʒ effica
cius mitigari ꝗ̃ ꝑ viã ſatiſſactionis. Et ſic
patet pꝛima concluſio.
¶ Qꝫ nulla creatura pꝛeter xp̃ʒ potuiſſet ꝓ
hoĩe ſatiſſacere. ¶ Capitulũ. 2.
S Ecunda cõcluſio dr̃ poſſibilitatis.
Jn qua cõſiderare licet poſſibilita/
tẽ ſatiſſactionis fiẽde pꝛo peccato
tripliciter. ¶ Pꝛimo ex parte angeli.
¶ Secũdo ex ꝑte hoĩs.
¶ Tertio ex parte xp̃i.
¶ Pꝛimo ex parte angeli. Alexãder ĩ tertio
dicit ꝙ nulluſ angelus nec oẽs ſimul potue
runt hãc ſatiſſactionẽ reddere. Sʒ cõtra h̃

poſſumus arguere:qꝛ hō q̄ cecidit ꝑ aliū im
pellētē debet releuari ꝑ illū eundē. Sꝫ hō
ꝑ angelū cecidit. Ergo ꝑ āgelū debuit fieri
ſatiſſactio. Ad hͦ dicit Alexāder. vbi ſupra:
ꝙ ſatiſſactio ꝑ angeluꝫ nō eſt cōueniēs ne/
qꝫ poſſibilis:multiplici ratione.

Primo rōe dīne iuſticie. 2°. ratiōe ſequele
peccati. 3° ratione diuine iuſticie. Primo
ratiōe diuine iuſticie q̄ reqrit vt qui pecca/
uit ſatiſſaciat. Sꝫ hō peccauit:g̊ hō dꝫ ſatiſſa
cer̄. Secūdo rōne ſeq̄le peccati. Nā reatꝰ
peccati originalis obligat totā humanā na/
turā ⁊ oēs illiꝰ generis ſeu nature ad dāna/
tionē eternam:ſed nullus angelus poteſt ſe
equare toti humane nature. Et ſicut dicit
Anſelmuſ. Illud ꝑ qđ debet fieri ſatiſſactio
debet eſſe maiꝰ q̄ꝫ cōmiſſū. Oportet aūt ꝙ
ille q̄ habet ſatiſſacere de peccato originali
ſit tātꝰ ꝙ poſſit equari toti humane nature:
⁊ ꝙ etiā plus valeat. Tertio rōne reſtitu/
tionis. Nā ſi homo repareť oportet ꝙ reſti/
tuať ad dignitatē illā quā habiturꝰ erat āte
peccatū. Qꝫ aūt ſi repararet ꝑ angelū: non
poſſet reſtitui ad illā dignitatē patet. quoniā
ſi nō peccaſſet eſſet equalis angelis dei ī ce
lis. Et idē nobis ꝓmittiť poſt reparationē ⁊
reſurrectionē Luc. 20. ⁊ Math. 22. Erūt
ſicut angeli dei ī celo. Si aūt repararet per
angelū:angelus ꝑ ꝯſeq̄:ēs eēt hoīs dn̄s. qꝛ
vt dicit Anſelmꝰ. quecūqꝫ alia ꝑſona hoīeꝫ
a morte redimeret:eiꝰ ſeruꝰ idē hō recte iu/
dicareť. Ad argumētū rn̄deť ꝙ ideꝫ ordo
ſeruatus eſt ī lapſu ⁊ in reparatione huma/
ni generis: quia ſicut ibi fuerat conſenſus
mulieris. malo angelo eidem ſuggerente:
ita cauſa reparationis hominis fuit conſen/
ſus mulieris:bono angelo eidem nuncian/
te. Secundo licet conſiderare huius ſa/
tiſſactionis poſſibilitatem reſpectu homi/
nis. Sicut enim angeli non potuerunt ſa/
tiſſacere de peccato:ita ⁊ homines ſiue ali/
qua alia creatura. Et ſi dicatur ꝙ augu/
ſtinus dicit ꝙ iuſticia diuina non plus exi/
git in pena q̄ꝫ commiſſum fuit in culpa. Si
ergo commiſſa eſt culpa a pura creatura.
ergo pura creatura debuit ſatiſſacere. Re/
ſpondet Alexander in tertio. ꝙ quantitas
peccati ade debet attendi penes tria. vi/
delicet.

Quantum ad peccantem.
Quantum ad inordinationē peccati.
Quantum ad illū ī quē peccatur.

Et ꝙ quantitas talis peccati debeat ſic
conſiderari patet. quoniam ſi quis offen/
deret regem ⁊ militem: plus offenderet.
offendēdo regē q̄ꝫ militē. Ita dīna iuſticia
attēdit quātitatē peccati Ade. Cuius pecca
tū licet rōne peccātis fuerit ſolius creature
tn̄ peccauit ī bonū īfinitū. ſ. in deū. Inſuper
deordinauit ⁊ reaꝫ fecit totā humanā natu/
raꝫ. g̊ ſꝫm iſtos duos reſpectus eſt Ade pctm̄
īfinitū: ⁊ trāſcēdēs omnē humanā creaturā

Secūdo debet ꝯſiderari ī pena quātum
cōmiſſuꝫ eſt ī culpa. culpa aūt fuit īfinita: ⁊
peccatū ꝓpter deū offenſuꝫ. ex quo patet ꝙ
dꝫ exigere penā īfinitam ī peccato Ade: aut
ſi admittat ſatiſſactionē: debet fieri ſatiſſa/
ctio a tali perſona: ī qua ſit īfinitū bonū: ⁊ a
qua ſit ordinatio totius humane nature. Sꝫ
nulla pura creatura eſt talis. Ergo propter
hoc de iuſticia nō fuit: vt per purā creaturā
fieret ſatiſſactio. Tertio licet conſiderare
poſſibilitatē huius ſatiſſactiōis ex parte xp̄i.
Nā cū ſatiſſactio fieri nō poſſet per aliquaꝫ
creaturā: vt dictū ē: ꝯueniēs ē vt ſatiſſaciat
xp̄s ds̄ ⁊ hō: qꝛ vt ait Anſelmꝰ: ſic ſatiſſacit
deꝰ q̄ pōt: ⁊ hō q̄ debet: vt mens humana q̄/
buſlibet curioſis īquiſitionibꝰ dimiſſis: ſatiſ/
factori xp̄o gr̄as agat: ⁊ īfirmitatē ꝓpriā co/
gnoſcēs ad ipſuꝫ medicuꝫ humiliter currat.

Qꝫ xp̄i ſatiſſactio q̄ꝫtū ad culpas penas ⁊
anguſtias fuit copioſa. Capl̄m. 3.

Tertia ꝯcluſio dr̄ copioſitatis. Si. n.
ꝯſideremꝰ ſatiſſactionē ꝑ xp̄ꝫ factā
īueniemꝰ eā copioſā ⁊ abūdātē val/
de. ſꝫ illud ps̄. 129. Copioſa apđ eū redēptio
Ad qđ plene ītelligēdū ītueri licet: ꝙ huiꝰ ſa
tiſſactio ſingulariť ſe extēdit ad tria videlꝫ.

Primo ad culpas.
Secūdo ad penas.
Tertio ad anguſtias.

Primo inquā chriſtus ſatiſſecit pro noſtris
culpis ſufficientiſſime pro quibus inimici
dei eramus: ꝓpter primorum parentū pec/
catum: ⁊ quottidie dei inimicitiam incurri/
mus propter debita propria. Unde Augꝰ.

z.li.de ciui.dei.3.c.ait.Dicũtur ĩ ſcripturis inimici dei q̃ nõ natura ſed vitiis eiꝰ aduerſant ĩperio:nihil ei nocere valentes ſed ſibi. Cũ itaqꝫ nulloꝝ hoĩuꝫ vires ſufficiãt ad amicitiã recõciliãdã ⁊ abolẽdã:xp̃s benedictus meritũ ſuũ ⁊ paſſionis ſue ſanctiſſime eterno patri obtulit:cuius virtute vniuerſalis pax dei ⁊ hominũ eſt ꝯſecuta. Et cũ quiſqꝫ poſt facinora ⁊ commiſſa vere penitẽs ad deũ redire voluerit:nõ poteſt ipſe magnus deꝰ ⁊ excelſus dicere. Offendiſti me ĩfinitũ bonũ:culpa tua ĩfinita:nõ ſufficit pnĩa tua: vt meã obtineas amicitiaꝫ.Quinĩmo obligatus eſt benigne ⁊ gratioſe redeũtẽ pctõrẽ:ad amorẽ ſuuꝫ ducere ⁊ amplecti.Et iõ pctõr põt dicere.Et ſi merita mea ſint ĩſufficiẽtia: vt te deũ meũ quẽ inique offendi ⁊ turpiter dereliqui pacificũ videã:nõ eſt tamẽ ĩſufficiẽs meritũ dilecti filii tui:qui pro me tibi ⁊ ꝓ oĩbus peccatoribus pleniſſime ſatiſfecit.Securus ergo ad te clamore requiro vt mihi ĩdulgeas:vt ignoſcas:vt veniã prebeas.Multa ſunt flagitia mea: de quibus me dolenter accuſo.Et quia dolor meꝰ nõ ſufficit illoꝝ maculã delere: ſuſcipe doloreꝫ filij tui:qui ꝓ me paſſus eſt:pro me ſanguinẽ fudit.ꝓ me mori dignatus eſt.O ĩcogitabilis virtus verbi incarnati.o mira ſuauitas aĩe penitẽtis. Nulla eſt taꝫ grãdis culpa ꝓ qua xp̃s nõ ſatiſfecerit. Jõ Apoc.i. dicitur. Lauit nos a pctĩs noſtris in ſanguine ſuo.Et Augꝰ ait.Fuſo ſanguine ſine culpa oĩuꝫ culpaꝝ cirographa deleta ſunt. Dr̃ aũt cirographũ ſꝫ Boñ.di.19.tertii. li.metaphorice a ciros qđ eſt manus ⁊ graphos qđ eſt ſcriptura:quaſi ſcriptura manu facta Sicut enĩ quãdo aliquis obligat ſe alteri facit ei cyrographũ:ita hoĩes peccantes obligãt ſe vt diuina iuſticia habeat eos punire: diabolica malicia poſſit eos accuſare:ꝯſcia qꝫ ꝓpria remordere.Omnia ergo cirographa per chriſtum deleta ſunt. Et ſi dicatur hoc nõ eſſe veꝝ:qꝛ multa ſunt pctã ꝑ q̃ diabolus detinet hoĩes hic ⁊ ĩ futuro ad luẽda ſupplicia.ergo videt̃ ꝙ nõ oẽs culpe ſint delete.Reſpõdere poſſumus ꝙ meritum xp̃i poteſt dupliciter ꝯſiderari.

Primo ꝗtũ ad ſufficiẽtiã.

Secũdo ꝗtũ ad efficaciã.

Primo ſi ꝯſideremus meritũ xp̃i ꝗtũ ad ſufficiẽtiã:ſic ſe extẽdit ad oẽs homĩes:⁊ ad oẽs culpas:qꝛ oẽs hoĩes merito xp̃i pñt ſaluari.Si aũt ꝯſideremus ꝗtũ ad efficaciaꝫ: ſic ſe extẽdit tm̃ ad eos q̃ faciũt qđ debent. Et qꝛ multi ĩ hoc deficiũt.iõ nõ experiũtur effectũ meriti ihũ xp̃i.Qui tanto nequiores ſunt quãto ꝓ eis xp̃s ſicut ⁊ ꝓ alijs copioſiſſime ſatiſfecit. Secũdo xp̃s ſatiſfecit pro noſtra pena.Uñ.i.Pe.2.c.Peccata noſtra ipſe ꝑtulit ĩ corpore ſuo ſuꝑ lignũ.Que v̾ba exponẽs magiſter ſnĩaꝝ ſuꝑ di.19.tertij libri c.4.ait.Portare pctã nr̃a eſt portare penã noſtroꝝ pctõꝝ Et de hoc Eſa.53.c.ait.Uere languores nr̃os ipſe tulit:⁊ dolores nr̃os ipſe portauit.Na vt dicit Boñ.virtute paſſionis dimittitur nobis pena eterna ⁊ pena ſatiſfactoria.ſicut habet fieri ĩ ſacr̃o baptiſmi:⁊ ĩ relaxationibꝰ quas facit eccleſia ⁊c.

Tertio ſatiſfecit xp̃s ꝓ nr̃is anguſtiis v̾tute paſſionis ⁊ reſurrectõis.ſic̃ dicit Boñ. ĩ 3°di.19.qm̃ q̃ amici dei erũt:accipiẽt donũ ĩpaſſibilitatis.⁊ erũt ĩmunes ab oĩ amaritudine:quã guſtamꝰ ĩ pñti vita. Nõ dormiant igit̃ mortales miſeri:ſꝫ feſtinãter currant ad xp̃ꝫ. Jpſe nãqꝫ ẽ qui pctõres venit ſaluare. Jpſe ꝓ eis ſanguinis ꝓprii preciũ expoſuit Jpſe ad eos clamitat Math.xi.c.Uenite ad me oẽs q̃ laboratis ⁊ onerati eſtis.Uenite.ſ.vos peccatrices aĩe aggrauate põdere pctõꝝ veſtroꝝ:ad me dilectorẽ veſtrum:ad me amatorẽ veſtrũ.Et ego ex caritate mea ⁊ amore ĩtimo:quo vos diligo reficiaꝫ vos: gr̃aꝫ reſtituẽdo:exonerãdo vos ab oĩ pena quã deberetis ꝑſoluere. O repꝛehenſibilis ml̃toꝝ pigritia:q̃ ꝓprie ſaluti ꝯſulere negligũt.Aperta eſt vena clemẽtie chriſti ieſu: ⁊ pctõres nõ curãt.Heu ĩquã.heu multa milia animaꝝ deſcẽdũt ad ĩfernũ:que ſi vellẽt merito chriſti poſſent ſaluari. Nihil deeſt ex parte ipſius.ipſarum tamen tarditas eſt manifeſta.Nolunt currere ad fontem aque viue:qui vt prediximus pleniſſime pro omnibus ſatiſfecit:offerens redeuntibus a peccato in preſenti gratiam ⁊ in futuro gloriã quam nobis ille concedat qui eſt benedictꝰ in ſecula.Amen.

Feria tertia post tertiam dominicam de
aduentu. Sermo de penalitatibus ꝛ defe/
ctibus assumptis a christo.

¶ Fructus.17.ihus defectus sustinens.

Medius autem
vr̃m stetit quē vos nescitis
vbi supra. Omnes condi/
tiones assumpte nature in
dño iesu christo predicāt su
am ardentissimam caritatē. Admirādū pro
fecto ē eum suscepisse naturā nostrā cuꝫ pe/
nalitatibus ꝛ angustiis: quibus pp peccata
subiicit̃ hoīum debilis vita. passus ē nanqꝫ
xp̃s fameꝫ: sitim labores ꝛ erumnas: sicut ꝛ
ceteri hoīes. Qd̃ nos cōsiderātes animi vi/
res debemus restringere ad cogitanduꝫ q̃
vehemens fuit caritas filii dei. Ob quod ī
pñti sermone de penalitatibus ꝛ defectibus
assumptis a xp̃o dicturi sum⁹: sub vno fru/
ctu: qui ē. Jesus defectus sustinēs. Pro cu/
ius ꝺclaratione tres ꝯclusiōes nōnde erūt

¶ Prima dicitur qualitatis.
¶ Secunda dicitur equitatis.
¶ Tertia dicitur causalitatis.

¶ Qr xp̃s illos defectus assumpsit: quos as
sumere debuit. ¶ Capl'm .i.

Prima conclusio dicit̃ qualitatis. in
qua videre debemus quales defe/
ctus sustinuit seu assumpsit. Ad qd̃
dicit magister sniaꝝ. di.15.c.i.et.3°. tertii li.
ꝙ illos defectus assūpsit. quos illū assume/
re decuit: ꝛ nobis expediens fuit. Quod de
clarat dñs Boñ. ī eadeꝫ di. ar.i.q.i. ꝛ Alex.
in 3°. sū. d. ꝙ quidā sūt defectus ex culpa ꝛ
ad culpā. sicut pronitas ad malū ꝛ difficul/
tas ad bonū. Et tales nō decuit xp̃ꝫ assume
re: qꝛ fuit minister iusticie: oīo segregatus a
peccato. Quidā vero sūt defectus ex culpa
sed nō ad culpā: quorū quidā sunt ptiales: q
dā vero sūt generales. Generales vocātur
illi qui respiciunt totā humanam naturā: si/
cut famescere: sitire egere . ꝛ hi⁹ . Partiales
vero defectus sūt illi qui respiciūt aliquas
psonas specialiter sicut diuerse egritudinū
spēs. Qm̃ ergo xp̃s venerat naturā huma/
nā redimere cōiter sine psonarum distincti
one. iō defect⁹ vniuersales penales tm̃ ha/
buit: ꝛ nō vitiosos: ꝛ nō defectus partiales.
Generales defectus voluit assumere: quia
in assumptiōe defectuū apparet humiliatio
Sed ꝺm Berñ. descendit q̃tum descende/
re potuit. Si ergo maior ē humiliatio ī assū
ptione plurium defectuuꝫ q̃ paucorū: uide
tur ꝙ assumere debuit oēs defectus. Rñ/
det Boñ. ꝙ oīs humiliatio bona ꝛ laudabil̃
ortū habet ex discretione rationis. Nō eniꝫ
ꝺbet ꝑcedere ex īpetu: sed ex causa rōnabi
li. ꝛ quia de aliquib⁹ defectibus rationabi
le nō erat vt xp̃s se per eoꝝ assūptioneꝫ hu
miliaret: qꝛ potius ex illa humiliatione se ī/
utilē q̃ vtilē reddidisset: sicut si fuisset cec⁹:
vel gibbosus: ꝛ hi⁹. ideo tales defectus nul/
lo modo voluit assumere.

¶ Qr equum fuit defectus penalitatis in
christo reperiri. ¶ Capitulū secūdū.

Secunda conclusio dicitur eqtatis.
equū eteniꝫ ꝛ rōnabile fuit: supradi
ctos defectus ꝛ penalitates in chri
sto reperiri propter tria.

¶ Primo propter preciū nostre salutis.
¶ Secundo propter exemplū virtutis.
¶ Tertio ꝑpter fulcimētū nostre fragilitatis

¶ Primo propter preciū nostre salutis qa
proposuerat nos nō corruptibilibus auro ꝛ
argēto redimere: sed precioso sanguine suo.
vt dicit̃. i. Pet. i. c. ꝛ aīam suā ponere ꝓ ani
mab⁹ nostris: Ad hoc aūt nō fuisset idone⁹:
nisi naturā deficientē ꝛ passibilē assumpsis/
set. Et si cōtra hoc obiicit̃. Sicut sūme iusti
cie repugnat defectus culpe: sic sūme potē
tie repugnat defect⁹ fragilitatis ꝛ īpoten/
tie. Sed deū sūme iustū nō decuit habere
defectū culpe nec in se nec in natura assum
pta. Ergo pari rōne nec defectum penalita
tis ꝛ impotentie. Respondere possum⁹ ꝺm
Boñ. ꝙ hec similitudo tenet si cōpetur īfir
mitas ꝛ culpa ad nāꝫ diuinā. Jn natura enī
diuina sicut nulla pōt esse iniusticia: sic nul
la pōt eē īpotentia. Si aūt cōparent̃ ad na/
rā assumptā: sic non habet veritatē: ꝓ eo ꝙ
ipsa īfirmitas pōt esse materia exercēde v̾/
tutis. Uirtus enī infirmitatis exercet̃ potis
sime in perpessiōe terribiliū: eorū maxime
que mortē inducunt. Culpa v̾o ꝛ iniquitas
oīo aduersantur iusticie: ꝛ vitupabile red/

dit magis laudabile: quando est coniuncta interiori virtuti animi secundũ meriti statũ ¶ Secundo fuit rationabile xp̃m prefatos defectus assumere propter exemplũ virtutis: specialiter humilitatis ⁊ patiẽtie: quibꝰ mediantibus peruenitur ad celum. ⁊ in quibus xp̃s nos ipsum voluit imitari. vt dr̃. 93. di. c. dñs noster iesus xp̃s. ¶ Tertio fuit cõueniens ꝑꝑ fulcimentum nostre fragilitatis vt. s. fragilitati nr̃e succurreret manifestando nobis veritatem assumpte nature. Hãc rõnem tangit magister sententiarũ ĩ littera ¶ Sed cõtra ipsam possumꝰ arguere qꝛ in resurrectione gloriosa nõ erũt huiusmodi defectus. ergo ꝑ hos defectus nõ probat̃ veritas humane nature. Ad hoc rñdet Alex. in tertio qꝛ vt scribitur. i. Cor. 15. c. Seminatur corpus aĩale surget corpus spirituale. ⁊ priꝰ ẽ quod aĩale: deinde quod spirituale. Ideo aliud ẽ ostẽdere veritatẽ corporis vt ẽ spũale. aliud vt ẽ aĩale. Nã vt corpus ẽ aĩale ĩdiget alimẽto. vt spũale nõ. Similiter aliud ẽ ostẽdere veritatẽ anime: vt ẽ vnita corpori aĩali: aliud vt ẽ vnita corpori spirituali.

¶ Qꝫ isti defectus ex alia causa sunt ĩ nobis ⁊ ex alia in xp̃o. ¶ Capl̃m. 3.

Tertia cõclusio dicit̃ causalitatis nã vt dicit magister sñiaꝝ in. 3. di. 15. c. 3. ex alia causa sũt isti defectus ĩ nobis: ⁊ ex alia in xp̃o. In nobis enĩ sunt ex necessitate contracti: sed in xp̃o sũt ex volũtate assũpti. Ait enĩ textus sic. Ex sola voluntate miserationis de nostro in se trãstulit verã ĩfirmitatẽ. sicut accepit verã carnẽ. Qđ declarat dñs Boñ. d. ꝙ nos defectus a parẽtibus trahimus ꝑꝑ legẽ ꝓpagationis ⁊ legẽ cõcupiscentie: que militat in istis mẽbris Nam passibilis generat passibilẽ: ⁊ habens legẽ cõcupiscentie in mẽbris generat filiuꝫ subiectũ cõcupiscentie. ⁊ ex reatu illius concupiscentie insunt proli oẽs penalitates. Et ꝑꝑea dicũt̃ oẽs iste penalitates ĩ nobis cõtracte: quasi ex cõcursu duoꝝ tracte. s. propagatoris nature: ⁊ corruptoris cõcupiscentie. In xp̃o aũt secus. Ipse enĩ neutro modo fuit ꝓpagatus: nec ſm ꝓpagationẽ legis naturalis: nec ſꝫ corruptionẽ libidinis: sꝫ spũs scũs adueniens in ipsa virgine ⁊ ipsam fecũdans: carnẽ eius ab omni feditate corruptionis purificauit: passibilẽ ãt reliquit. Ex illa autẽ carne ipse filius dei edificauit sibi corpus immaculatum: et illud corpꝰ vniuit ⁊ sibi ⁊ anime rationali: que quidem ĩmunitatẽ habuit a culpa: ⁊ in se ⁊ ĩ carne cõiuncta: Et sicut ĩmunitatem habuit a reatu culpe: sic ſm ordinem diuine iusticie ĩmunitatẽ habere debuisset a passibilitate miserie. ꝙ ergo in carne illa remansit penalitas hoc fuit ex dispẽsatione ipsius assumẽtis: cõcurrente simul acceptione illiꝰ aĩe rõnalis: que ĩ primo ĩstanti sue creationis habuit vsuꝫ cognitionis: ⁊ placuit sibi tali corpori vniri ꝓpter salutẽ generis humani. Et sic pꝫ ꝙ tales defectus ĩ xp̃o fuerũt nõ necessitate generationis: sed volũtate dispẽsationis: volũtate inꝙ̃ diuina preueniẽte: sꝫ volũtate creata comitãte. Dicimus aũt fuisse a volũtate dĩna nõ tanꝙ̃ infligẽte de nouo: sed tanꝙ̃ a relinquẽte ĩ acceptatione aĩe xp̃i: cũ in eius arbitrio esset ⁊ voluntate defectus illos ipsum excludere. Hec Boñ. in. 3. di. 15. ar. i. q. 3. Cõsideremus ergo nos qui saluari cupimꝰ qualiter aĩa eiꝰ bñdicta ab ĩstanti sue creationis preuidit oẽs labores quos ipse passurꝰ erat in. 33. annis in huius vite ꝑegrinatiõe. Preuidit ꝙ in presepio frigore ⁊ paupertate cruciari debebat: ꝙ in desertis egypti cũ matre pauꝑcula esset ꝑegrinꝰ futurꝰ: ꝙ ĩ terra aliẽa penuriã sustineret: ꝙ in ieiuniis: orõnibus: ⁊ vigiliis ⁊ sui corporis vulneribus a iudeis illatis esset fatigãdus. Et tamẽ prõpte benigne ⁊ liberaliter dixit. Magis cõtẽtor naturã humanã assumere cũ penalitatibus vt saluetur mundus ꝙ̃ sine penalitatibꝰ vt dãnetur mundus. O pelagus amoris iesu xp̃i. o fornax succensa nimis illius aĩe benedicte. Quõ poterimꝰ nos vermiculi ꝯdignas ⁊ debitas gratias ꝑsoluere tãto redẽptori: qui ñ nisi ex amore tã stupẽda facere dignatus ẽ ĩ assũpta carne? Amor fecit eũ lachrimari. Amor fecit eum peregrinari. Amor fecit eum vulnerari. amor fecit eum verberari. Amor fecit eum in cruce mori. O aĩa insignita imagine dei dilige christuꝫ. dilige inquã illũ qui ẽ tuus legitimus spõsus: quẽ vides amore tuo nũc vagientẽ ĩ p̃sepio nũc fatigatũ ĩ itinere: nũc orãteꝫ ĩ solitudine nunc flentẽ in cruce: vt te ducat ad regnum

eťne btitudinis.ī quo ipē xp̄s regnat. Amē.

Feria quarta post tertiam dn̄icā de aduētu. Sermo de moribꝰ iesu xp̄i. ⁊ qualiter aiam suā benedictā cū passionibꝰ regulauit

Fructus.18. Jesus rectus moribus.
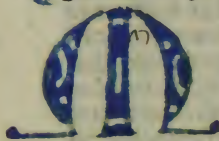
MEdius autem ⁊c. vbi supra. Qm̄ ī precedenti fructu de defectibꝰ a xp̄o assūptis aliqua diximus ī generali: cōueniēs ē vt ī presenti sermone aliquid dicamus ī speciali de ipsis defectibus: secūdū ꝙ respiciūt aiaꝫ rōnalē. q2 ipse dei filiꝰ ⁊ verbū caro factus tā ex parte corporis ꝙ̄ ex parte aīe ordinatissimus adeo fuit vt nihil superfluum aut diminutuꝫ in assumptōe nr̄e nature valeat ī ipso reperiri. Et qm̄ ī aīa ē potētia irascibilꝭ: idcirco videbimus quēadmodū xp̄s ꝙ̄tū ad ista tria animā suā benedictā cū passionibus regulauit. Erit aūt fructus huius sermonis. Jesus rectus moribus: Pro cuius declaratōe tres ꝯclusiones sunt notāde.

Prima dicit̄ exclusionis.

Secūda dicit̄ ꝯtristationis.

Tertia dicit̄ ꝯturbationis.

Ꝙ christus non habuit defectus ignorantie. Capitulum.j.

PRima ꝯclusio dicitur exclusionis. Nam dn̄s noster ih̄s xp̄s ꝙ̄tum ad potētiā rōnalē voluit a se excludere defectū ignorātie: vt docet magister sentētiaꝝ di.15.c.2.tertij li. Et rō ē ꝭꝫ Boū. di. ꝑdicta.ar.2.q.i. q2 nec xp̄m decebat. nec nobis expediebat. Xp̄ꝫ nō decebat. q2 aīa eiꝰ debuit eē deiformis ac per hoc repleta luce sapiētie ⁊ rectitudine iusticie. Jgnorātia aūt priuatio ē sciē: ⁊ pōt esse via ī erroreꝫ ⁊ obliquationē a rectitudine iusticie: ac ꝑ hoc xp̄o nō cōpetebat. Nobis etiā nō expediebat quos venerat redimere dirigere ⁊ docere. Qđ facere nō potuisset si habuisset defectū ignorantie. Jnde ē quod Anselmꝰ ait. in li. cur deus homo: Jlla assumptio ī vnitatē persone filii dei nō nisi sapienter a sūma sapientia fiet. ⁊ ideo nō assumet in hoīe qđ nullo modo ē vtile. Et iterū idem. Quō tot ⁊ tanta faceret opera sine īmensa sapiā? Et iteꝝ. Quō illi crederēt hoīes: si illū scirēt nescietē? Si autem nesciret ad quid erit vtilis ei ignorantia? Sed circa h̄ cōtingit dubitare. primo quia Joh. Dama. loquēs đ verbo īcarnato ait. Oportet scire ꝙ seruilē ⁊ ignorantē naturā xp̄s assumpsit. Secūdo: q2 Leo papa ī sermone đ eph̄ia. ait. Adorauerūt īfantē ī nulla ab aliorū generalitate discretū. Sed generaliter alii īfātes sūt ignorātes. ergo ⁊ xp̄s ī sua īfātia habuit ignorātiā. Tertio arguit̄: q2 sciā īflat. Sed xp̄s sūme se humiliauit: ⁊ defectꝰ nr̄os assūpsit ꝗ faciūt ad humilitatē. ergo debuit habē defectū sciētie. Ad hoc rn̄det̄ ⁊ primo ꝙ̄tū ad primū ꝭm dn̄ꝫ Boū. ꝙ Damas. nō attribuit ignorātiā ⁊ seruilitatē nature assūpte rōne istius singularis nature: q̄ fuit v̄buꝫ copulatū ī vnitatē ꝑsone: sed ꝙ̄tū ad alias naturas cōsimiles ī specie. quasi diceret. Assūpsit naturā nostrā que ē ignorās nō ī xp̄o: sed ī nob̄ Aliud dictū Leonis pape ē. Ad qđ rn̄det̄ ꝙ loquit̄ de xp̄o de his q̄ exteriꝰ apparebāt. ui Ad tertium dicitur ꝙ dupliciter est loq đ scientia. Aut prout ē absq3 caritate. Aut ꝓut ē caritati ꝯiuncta. Si loq̄mur de ipsa ꝓut ē a caritate diuisa. sic dicit apl's ꝙ inflat. Si āt accipit̄ ꝓut ē caritati cōiuncta. sic n̄ ē via ad īflationē: sꝫ potiꝰ ad rectitudinē ⁊ edificationē. Et hoc mō fuit in xp̄o. De cuiꝰ sciā ī sequētibus pleniꝰ loco suo dicemꝰ. Nūc āt ꝙ̄tū ad pn̄s ꝓpositū nobis sufficiat ītelligere ꝙ xp̄s ignorātiam nullo mō secū habere voluit. Ex quo colligimꝰ ꝙ̄ grauiter errāt ꝗ ignorātiā studēt magnificare: quasi in eā aliqd ꝑfectionis īueniāt. Quos qd aliud dixeriꝫ ꝙ̄ bestiales ⁊ brutales? Nā vt scribit̄ .38. di.c. ignorātia. Jgnorātia ē mr̄ cūctoꝝ erroꝝ. Et de qua Aug. in li. de v̄bis apostoli dicit. Pessime matris ignorātie pessime ī de filie due sūt falsitas ⁊ dubietas. Jlla miserior: ista miserabilior. illa ꝑnicior: ista molestior. Quare xp̄s ī exemplum debet esse oībus vt ignorantiam fugiant.

Ꝙ xp̄s habuit potētiā ꝯcupiscibilē ca.2:

SEcūda ꝯclo dr̄ ꝯtristatiōis. Uoluit nāq3 đs ꝙ̄tū ad potētiā ꝯcupiscibilē ꝯtristari ꝭꝫ illđ math.26. Tristis ē aīa mea vsq3 ad mortē. Et iteꝝ ibidē. ⁊ ce

pit cōtristari ⁊ mestus esse. Hoc idem patet qꝛ fleuit sup hirl'm. vt scribit' Luc.19. Et rō ē ꝭm Ric. di.15. tertii li. qꝛ sicut ex cōiunctione rei amate cū apprehensione eiusdez causatur in appetitu passio delectationis: sic ex cōiunctione rei odite cū apprehensione eiusdem causat' in appetitu passio tristicie. Et qꝛ res de proximo ⁊ certitudinaliter futura cōsideratur quasi iam presens: pp instantez ꝓpinquitatem ⁊ īfallibilitatē: iō nō solum respectu rei odite cū ē presens: sed etiā respectu rei odite īfallibiliter ⁊ de ꝓximo future ē passio tristicie. Unde ꝭm phm in 2° rhetorice illi qui iam decapitant' nō timent videntes sibi necessitatem īminere: sed tristātur. Et iō qꝛ sensualitas aīe xp̄i mortē recusabat cū apprehendit ipsam vt de proximo ⁊ īfallibiliter venturā fuit in eius appetitu sensitiuo passio tristicie. Sed cōtra hoc arguere possumus: qꝛ vt dicit phs 3°. ethicorum. Eadem magis eligenda sunt siue tristicia q̄ȝ cū tristicia. ſȝ xp̄s optīe sciuit eligere. ergo magis d̄buit redimere gen⁹ humanū sine tristicia q̄ȝ cū tristicia vt pȝ Esa. 42. c. vbi de xp̄o dicitur. Nō ē tristis neqȝ turbulentus. Et ꝓuerbiorꝫ. 12. Nō contristabitur iustus qcqd ei acciderit. Et Seneca ꝓbat multiplici rōne ꝙ tristicia nō cadit in sapientē. Et fundamētū sue rōnis est qꝛ virtutem nihil ledere pōt sicut nihil pōt eam auferre. ergo si xp̄s vere sapiēs fuit. ⁊ virtutē incōcussam habuit: passionem tristicie nō sensit. Ampli⁹. Nullus tristatur nisi de eo quod fit contra voluntatem suam. Sed cōtra voluntatem xp̄i nihil fieri potuit. ergo nō videtur ꝙ in se tristiciam habuerit. Rn̄detur ad hoc ꝭm dn̄z Bon. di.15. ar.2. q.2. tertii li. ⁊ Ric. ibidem ꝙ pōt esse triplex tristicia.

Prima ē preter rōnis īperium.

Secūda ē cōtra rōnis iudiciuȝ.

Tertia ē subiecta rōnis īperio.

Prima tristicia ē que cōsurgit ex quadā necessitate ⁊ surreptiōe: sicut motus primi. Et hec qdē ↄmunis ē sapientib⁹ ⁊ īsipiētib⁹ bōis ⁊ malis. Scd̄a tristicia ē: ī q̄ rō subiicitur sensualitati: nec tn̄ turbatur: sed etiam pturbat'. Tertia ē. qn̄ quis tristatur rōne dictāte ⁊ suadēte ipsum tantū ⁊ taliter sup aliquo debere tristari. Et isto tertio mō fuit vere ī xp̄o. Duob⁹ aūt primis modis n̄ fuit ī eo tristicia. Et ꝭm hoc soluunt' auctoritates ī cōtrariū adducte. Ad illud vero qđ vltio adducebatur. ꝙ nihil cōtra voluntatē xp̄i euenit dicēdū ꝙ hoc ē verū de volūtate rōnis absoluta. nō aūt ē verū de volūtate cōditionata. Cōtristatus ē ergo christus cū videret suos labores ⁊ hoīum īgratitudinē ac multorꝫ peccata ⁊ dānationē. Et qꝛ oīa taȝ preterita q̄ȝ presētia q̄ȝ etiā futura clare videbat ab instāti sue cōceptionis: idcirco sepius cōtristabatur ⁊ afficiebatur merore: adeo vt de ipso legatur ī quadam ep'la ꝙ visus ē flere. ridere aūt nunq̄ȝ. O q̄ȝ pie mēs humana moueri debet cū xp̄m dei filiū. 33. annis semp in amaritudine cōtemplatur. Uide quō vide queso o aīa mea: ⁊ inspice diligenter qualiter benedictus iesus semp tristatur siue sit puerul⁹ in cuna vagiēs: siue sit ī maternis brachiis semp gestatus: siue sit ī medio doctorū: siue sit in cōuiuiis: siue cōuersetur cū discipulis: siue doceat in templo: siue miranda operetur. Interroga ipsum: ⁊ dic ei. O leticia angelorum. O gaudiū aīaruȝ sanctarum. Cur nō letaris inter honores? Et statim dicet tibi. O aīa mea: ego contristor propter te. Ego cōtristor propter peccata tua: pp que ego nō nisi dolere d̄beo. Ego cōtristor: qꝛ video quot angustiis: quot cruciatibus: quot laboribus te aīa mea exquiro. Et tn̄ ob īgratitudinē ⁊ ignorantiam de me nō curant: me fugiunt. me spernūt: ⁊ diabolū sequētes me abhominātur. Cōtristabatur ergo christ⁹ ob multas hu⁹ cās. ⁊ q̄ȝto plura videbat ⁊ cognoscebat: voluntati sue cōtrariari: tanto vehemētior ī eo erat tristicia

Qr xp̄s potētiā irascibilē habuit. Cap.3.

Tertia conclusio dicitur conturbationis. Secundum enim catholicā veritatem ī christo fuit cōturbatio ⁊ ira quantuȝ ad potentiam irascibilem. sicut patet ioh. 2. qn̄ eiecit ementes ⁊ vendētes de templo. Sed cōtra hoc obiicit' primo ꝭm Aug. de ciui. dei. Perturbatō passionū a sapientibus ⁊ bonis ita regitur: vt malint eam non habere quā vincere. Sed dicit Greg⁹ li. 5. moraliū. ꝙ ira per zelum sapiē-

entes turbat: ergo cum xp̄s fuerit sapientissimus ꝛ optimus: maluit eas nō habere ꝙ vincere. Itē super illud Job. 5. Uirū stultum interficit iracūdia. Greg⁹ dicit. Ira sicut per vitium oculum mētis excecat: ita per zeluꝫ turbat. Sed oculos mentis in xp̄o nec excecare potuit nec turbare: cum ipse esset i continuo vsu cōtemplationis. ergo nō videtur ꝙ aliqua affectio ire in eo fuerit. Respōdetur ad hoc ꝭm Ric. in. 3. di. 12. ꝙ ira tripliciter pōt accipi. Uno modo pro supabundantia q̄ ꝭm ph̄m. 4° ethicorū. 7. c. dr̄ iracundia ꝛ sic ira nō fuit i xp̄o. Alio modo accipit̄ ira pro voluntate iudicādi aliquod male factū. ꝛ sic ira ē i appetitu itellectiuo. Et hoc modo nō fuit i xp̄o. Tertio mō accipitur ira ꝑ quadā passione appetitus sensitiui insurgente ex apprehēsione illate iiurie vt possibilis vindicari ꝙuis cum difficultate. Si eni͂ apprehēdatur iiuria vt nō possibilis vindicari nō isurgit nisi passio tristicie. Si vero apprehēdatur vt possibilis vīdicari absqꝫ oi͂ difficultate tūc isurgit passio ire: quia tunc talis vindicta nō apprehenditur sub ratione ardui. hoc 3° mō fuit passio ire in appetitu sensitiuo anime xp̄i. ex hoc ꝙ apprehēdebat iferri deo iiuriam a peccatoribus ꝙtum in eis erat que iiuria possibilis erat vidicari cum difficultate tamen nō ex parte dei: sed ex ꝑte peccatorum rebelliū ꝛ difficilium ad penitentie susceptionē. Hec tamē passio i xp̄o non fuit cōtra imperium rationis: nec ꝑter imperium: nec de necessitate. sed ad iperiū voluntatis. ꝛ ꝭm rectum ordinem rationis. Ad primum ergo dicit Ric. ꝙ ꝙuis ira per zeluꝫ turbet homines sapientes alios a xp̄o tū xp̄m nunꝙ turbauit: q2 sicut dispēsatiue factum fuit ꝙ gloria anime xp̄i i corpus: ꝛ sensualitatem nō redundaret: ita dispēsatiue factū fuit: vt passio partis sensitiue i nullo rationem turbaret. Ad secūdum dr̄ ꝙ ira per zelum i aliis hominibus turbat i aliquo rationem ad tempus propter debilitatem intellectus eorum. In xp̄o aūt fuit semper intellectus fortissimus ꝛ clarissimus: ideo nullo modo turbari potuit. Quare si recte sapere voluerimus atqꝫ sētire: dicemus ꝙ xp̄s passionem ire i se suscepit. cōtra duritiē peccatorum impenitentium: nō solum eorū qui tūc erant: sed omnium quorūcunqꝫ tam presentium ꝙ futurorum: ex quo mens eius iusticie zelo succensa cōmouebatur cōtra peccatores obstinatos ꝛ duros. Non enim sine causa allocutus ē blande peccatricem penitētem: deprehensam i adulterio: latronē pēdētem i cruce. ꝛ reliquos de quibus legit̄ i euangeliis. Phariseos vero dura icrepatione asperrimis verbis ꝛ facie tremebunda reprehendit ꝛ icrepauit. quoniam sicut ex ratione mitis esse debebat ꝛ pius peccatorib⁹ penitentibus ita ecōuerso seuerū ꝛ durum debebat se ostendere ipenitentibus ꝛ obstinatis. sicut etiā i die iudicii manifestabitur quando cōgregabūtur ante ip̄m omnes gētes. Tunc videbunt ꝙ duri sunt q conuerti nolunt: q penitentiam negligūt: ꝙ grauis erit ira filii dei: qñ sine vlla compassione ꝓferet furibundam ꝛ tremebūdam sētētiam Ite maledicti i ignem eternuꝫ. ꝛc. O ꝙ ira cunda erit tunc reprobis facies sua. O ꝙ terribilis erit tunc eius aspectus. Nō ē p̄ñtis disputationis i talibus dilatari. Sꝫ hec pauca diximus ad ostēdēdū ꝙ rōnabiliter ira fuit i xp̄o: q ē b̄ndict⁹ i secula. Amen.

Feria quīta post tertiā dn̄icam de aduētu. Sermo de gratia capitis nostri qualiter ih̄s gr̄a est caput oīum nostrū. Fructu s. 19 Ih̄s caput proponitur.

Medius autem

Itez vbi supra. Cōgregauit i vnū electos suos dn̄s ih̄s xp̄s: qbus eandem dedit regulā caritatis: qua fit vt ꝭm sn̄iam apostoli multa mēbra vnū corpus cōstituāt: vnāqꝫ faciāt ecclesiam in sp̄ū scō adunatā extra quā ordinatur ꝛ colligit̄ exercitus celestium ciuiū i superna hierusalē. Et qm̄ non expedit sine capite eē corpus pro cōsolatione oīum dilectorū iesus xp̄s di filius ipsorum caput meruit esse: cui omnes ꝙtū possumus iherere debemus. Idcirco pro nostra īstructione in p̄ñti sermone dicemus de gratia capitis nostri. ꝛ de his q sunt membra ei⁹ sub vno fructu: qui ē. Ih̄us caput proponitur. Pro cuius declaratiōe tres

cõclusiones erunt notande.
Prima dr̃ conuenientie.
Secũda dr̃ dependentie.
Tertia dicitur influentie.
Q xp̃o conuenit esse caput. Cap.i.

Prima cõclusio dr̃ cõuenientie. In qua scire debemus: ꝙ xp̃o cõuenit esse caput ecclesie: ꝑut testat̃ apl's ad Eph.i.c.d. Ipsum dedit caput supra oẽs ecclesiam: que ẽ corpus ipsi⁹. Et ad Col. p. Ipse ẽ caput corporis ecclesie. Qd̃ sic eẽ itelligẽdum declarat Alex.i.3. vt metaphorice itelligat̃ eẽ caput: qd̃ ð xp̃o dr̃ q̃druplici rõe
Primo rõne superioritatis.
Secũdo rõne dignitatis.
Tertio rõne prouidentie.
Quarto rõne gratie.

Primo dr̃ eẽ caput rõne supioritatis. Quia sicut rex dr̃ eẽ caput regni: eo ꝙ ꝑ suũ imperiũ mouet regnũ: ita xp̃s q2 ẽm ꝙ hõ ẽ rex regũ: ⁊ habet regnũ supra oẽs creaturã. ẽm ꝙ hr̃ Apoc.19. Et erat scriptũ i femore suo Rex regũ ⁊ dñs dñantiũ. Secundo dr̃ esse caput rõe dignitatis: q2 melius ⁊ dignius i quolibet genere caput dr̃ esse i illo genere: sicut leo dr̃ esse caput aĩaliũ: q2 ẽ dignius ⁊ nobilissimũ oĩum aĩaliũ: ita xp̃s dignissimus ⁊ nobilissim⁹ ẽ caput oĩum creaturaꝝ rõnabiliũ. Tertio dr̃ eẽ caput rõe ꝓuidentie. Nã paterfamilias dr̃ esse caput sue familie: q2 oĩbus ꝓuidet. Cuz ergo xp̃s se habeat ꝑ hunc modũ ad ecclesiã. quia pastor ẽ ⁊ ep̃s aĩarũ: ⁊ ꝓuidet ⁊ regit ecclesiaz Unde.i. Petri.2. Eratis eñi sicut oues errãtes: sed cõuersi estis nũc ad pastorẽ ⁊ ep̃z aĩarũ vestrarũ: iõ merito dr̃ caput. Quarto dr̃ esse caput rõe gratie. Nã in capite sũt oẽs sẽsus: ⁊ ipsũ caput ab aĩa pficitur ꝑ sensũ: ita xp̃s a spũ scõ accipit oẽs modos gratie: sicut caput ab aĩa. Nos aũt sicut membra: q2 nos oẽs sẽsus gratie ab ipso recipimus. Et hoc ẽ qd̃ dicit Aug⁹ ad dardanuz. In capite qd̃ ẽ christus sunt oẽs sẽsus gratie: i aliis vero ẽ solus tactus: quibus dat⁹ ẽ spiritus sanctus. Dicitur ergo christus caput ẽz has proprietates: q2 ẽ velut rex: ⁊ q2 est dignissimus rõnabilium creaturarum. Et quia ẽ in ratione prouidentie: ⁊ q2 habet plenitudinem gratie q̃tum ad omnem sensum. Et lz sic dicatur esse caput metaphorice: tñ proprie dr̃ caput ex influentia sensus ⁊ motus ẽm diuersas partes eius: q2 ab iteriori parte capitis fluunt nerui ꝑ quos fluunt sensus ad membra: a posteriori vero ꝑte fluunt nerui per quos fluit motus ab aĩa ad singula membra. Similiter xp̃s in ecclesia influit sensum ⁊ motum spiritualiter: sensum influit per fidem: motum vero ꝑ amorem. Ueruntamen est aduertendum ꝙ caput ecclesie dicitur dupliciter. s. cõiter ⁊ ꝓprie. Cõmuniter tota trinitas ẽ caput ecclesie. Tota. n. mouet ⁊ regit ecclesiam: ⁊ ifundit ei gratiaz qua sentit per fidem: ⁊ mouet̃ per caritatẽ. Unde in rõe regentis ⁊ ifluentis se habet ad ipsã. Proprie vero dr̃ caput xp̃s hõ siue deus. Hõ ẽm humanitatẽ: quia hoc mõ se habet ad ecclesiã ẽm rationem cõformitatis ad ipsã ꝑ gratiã ⁊ naturam

Q multi habẽt depẽdẽtiã a xp̃o capite Capl'm.2.

Secunda conclusio dr̃ depẽdẽtie. In qua videre ðbemus qui sunt illi qui tanq̃ mẽbra a xp̃o capite habent dependentiam: siue illi inhereant ⁊ vniãtur: ⁊ specialiter q̃tũ ad q̃ttuor
Primo q̃tum ad angelos.
Secũdo q̃tum ad electos.
Tertio q̃tum ad reprobos.
Quarto q̃tum ad vtrũqz cõpositum

Primo cõsideremus q̃tũ ad angelos si ipsorum ẽ caput christus. Ad quod dicẽduz videtur ꝙ nõ: q2 vnius nature sunt caput: ⁊ corpus. Sed christus inq̃tum homo: ⁊ angeli nõ sunt eiusdem nature. ergo christ⁹ ẽm ꝙ hõ nõ ẽ caput angelorum. Sed ↄtrariuz dr̃ ab apl'o ad Col.2. vbi loquitur de xp̃o cũ ait. Qui ẽ caput oĩs principatus ⁊ ptãtis Insup oĩa subiecit deus sub pedibus ei⁹. vt dr̃ ad Eph. p. auctoritate psalmiste. Ubi loquitur glo. Sicut pes ẽ ifima pars corporis. sic i xp̃o infima pars ẽ humanitas: quã angeli adorant. Ex quo reliquitur ꝙ ãgeli sunt subiecti ipsi humanitati christi. Unde si christ⁹ dr̃ caput ecclesie: vt dicebat̃ paulo ante: eo ꝙ regit ecclesiam sibi subiectaz. similiter debet dici caput angelorũ: eo ꝙ ipe rat ipsis sibi subiectis. Ex quo respondere

poſſumus ad illud qđ adducebať ī ꝯtrariuꝫ ꝙ ſi dicatur ꝑ metaphoraꝫ: qꝛ rex dr̄ caput regni mouẽs ⁊ impans ipſi. ſic ipſe chriſtus inq̃tum hõ ẽ caput angelorũ: qꝛ ẽ rex cõſtitutus ſup eos. Si aũt dicatur caput ſm cõformitatẽ nature: ſic xp̄s inq̃tum hõ non ẽ caput angelorum ſimpliciter: ſed ſm qd: qꝛ nõ ẽ cõformis angelis ſimpliciter ſed ſm qd. Dr̄ ꝙ aĩa rõnalis q̃tum ad partẽ ſuperiorẽ ĩtellectualẽ habet cõformitatẽ cũ angelis. Eſt ergo caput ipſis inq̃tuꝫ cõformať ipſis ĩ natura ꝑ partẽ rõis ĩtellectualem hoĩum. Aut ẽ caput ſimpliciter qꝛ habet plenaꝫ cõformitatẽ cũ illis. ❡ Secũdo cõſideremus q̃tum ad electos: ſi oĩum electoruꝫ vel aliquorum xp̄s ẽ caput. Et ꝙ nõ ſit oĩuꝫ caput ꝓbatur. Nã xp̄s proprie ẽ caput ſecũdũ ꝙ hõ. Sed nõ fuit hõ ante ĩcarnationem. Ergo nõ fuit caput ſcõꝝ patrũ. Ad hoc reſpondet glo. ſup. c. i. ad Col. querẽs: Cum eccl'ia ab Abel ceperit: quomodo chriſt⁹ caput eorũ ẽ: qui tũc fuerunt. Et dicit ꝙ xp̄s dicit caput ſm diuinitateꝫ ⁊ ſm humanitatẽ. Secũdum diuinitatem fuit principiũ ⁊ fundamentũ eccleſie: qꝛ oẽs iuſtoſ qui ab Abel vſqꝫ ad vltimum iuſtũ fuerunt ⁊ futuri ſũt generaliter virtute diuinitatis illuminauit. Secundum humanitatẽ põt dici caput vel principiũ eccleſie: qꝛ ſuper fidẽ humanitatiſ fũdatá ẽ. Ex hoc expreſſe relinquitur ꝙ ſi eccleſia fuit fundata ſup fidem humanitatis ſue ante ĩcarnationẽ. ⁊ ex eo dr̄ caput: q̊ eſt fides de ſua humanitate. ergo eſt caput coꝝ q fuerũt ante ĩcarnationẽ fideliũ: ſicut eorum qui ſũt poſt ĩcarnationẽ. Nã ſi diceretur caput ſolum: qꝛ habet humanitateꝫ: tũc eſſet caput fidelium ⁊ infidelium equaliter cum ſm humanitatem equaliter conueniat cuꝫ hominibus fidelibus ⁊ infidelibus. maximum eſſet ĩconueniens: ideo caput dicitur non quia eſt homo ĩ re: ſed quia eſt homo in fide. ⁊ creditus ẽ eſſe homo ab omnibus electis: lꝫ tp̱e variato: qꝛ patres ãtiqui fidem habuerunt de ipſo iam venturo: ⁊ nos fidem habemus quia iam venit: vnde omnium electorum ẽ caput. Et de hoc Aug⁹ ponit exemplum: in li. de cathetiʒandis rudibus: quod habetur Geñ. 38. c. de filiis iude ⁊ Thamar vidue in quorum natiuitate ʒaram prior eduxit manum: in qua obſtetrix ligauit coccinũ dicẽs. Iſte egredietur prior. Illo vero retrahente manuꝫ: egreſſus ẽ alter. Hec dicit Aug⁹. ꝙ ſicut ʒaram dum naſceretur prius emiſit manum. poſtmodum caput ſecutum ẽ. deinde cetera membra. Sed tñ caput dignitate ⁊ ptãte precellit. lꝫ tp̱e ſequeretur. Ita chriſtus mediator dei ⁊ hoĩuꝫ qui p̄triarchis ⁊ prophetiſ premiſit manũ anteq̃ appareret ĩ carne: vĩculis legis ſuperbum populum aſtringentẽ ſiue cõprimentem: tp̱e naſcendi ſecutum eſt caput corporis eccleſie. cui adheſerunt oẽs fideles credendo. ❡ Tertio cõſiderem⁹ q̃tum ad reprobos: qui ſunt in fide ⁊ caritate non tamen perſeuerantes: vtrum chriſt⁹ ſit caput ipſorum. Et videtur ꝙ nõ. qꝛ corpus chriſti verum quod traxit de virgine eſt figura ⁊ ſacr̄m corporis myſtici: quod ẽ eccleſia: quia ſicut corpus chriſti ẽ cõpactum ex puriſſimis ſanguinibus virginis ⁊ pertinentibus ad gloriam reſurrectionis: ita a ſimili corpus myſticum quod eſt in eccleſia cõpaginatum debet eſſe ex puriſſimis ⁊ fideliſſimis aĩabus pertinentibus ad gloriaꝫ reſurrectionis. ergo non ſunt membra eccleſie niſi pertinentes ad gloriam reſurrectiõis. ❡ Sed reprobi in fide exiſtentes in caritate: qui tamen nõ perſeuerabunt. ⁊ infideles nõ pertinent ad gloriã reſurrectionis. lꝫ pertineãt ad reſurrectionem. ergo nullus reprobus eſt membrum eccleſie. Et ſic xp̄s non eſt caput reproborum etiam exiſtentium in caritate. Ad hoc reſpondet Alex. ꝙ eſſe mẽbra chriſti vel eccleſie non ponit niſi ſenſum gratie per fidem ⁊ motum per amoreꝫ ⁊ caritatem vel conformitatem cum chriſto ĩ natura. Et qꝛ iſta ſũt in reprobis exiſtẽtib⁹ ĩ fide ⁊ ĩ caritate. lꝫ nõ cũ ꝑſeuerantia. iõ q̃diu ſũt iſta ĩ illis: cõcedẽdũ ẽ ꝙ ſũt mẽbrũ xp̄i ⁊ eccl'ie: ⁊ ꝯparanť ad xp̄ꝫ taq̃ ad caput. q̃tũ ad preſẽtẽ ſtatũ ĩ quo ſũt ĩ fide ⁊ ĩ caritate. Qñ ãt poſtea diſcedẽt ab iſtis tũc erũt mẽbra abſciſa a corp̱e eccl'ie. Ad rõnẽ ĩ ꝯtrariũ ẽ dicẽdũ ꝙ corp⁹ xp̄i veꝝ figura ẽ ⁊ ſacr̄ꝫ corporis myſtici q̃tũ ad p̄ntẽ ſtatũ: ſꝫ ñ q̃tũ ad futurũ. Rõ ãt ꝓcedit ac ſi reſpicẽt ſtatũ futurũ: cũ obiicit ꝑtinentib⁹ ad gloriã reſurrectiõis: Et qđ de reprobis dixim⁹ qui tñ ſũt

in fide: et caritate de malis itelligere debemus: lz ad vnionem corporis mystici siue ecclesie nunq̄ pprie pertineāt existētes i peccato mortali. Uerūtamē differt dicere vnitatē ecclesie et corporis ecclesie. In vnitate nanqz ecclesie sunt boni et mali: dūmodo habeāt fidē rectam. Et hoc ē qd̄ hr̄ Math. 13. q̄ ipsi tritico adiuncta ē zizania. Ubi dicit Aug⁹ q̄ ecclia ē ager i q̄ radicātur triticuz i. boni. et zizania hr̄ ē mali. Et tn̄ i fine sepabūtur. Unitas vo corpis ecclesie nō ē nisi p fidē formatā et caritatē: sicut dicit Ugo. li. de sacris. Iō mali nō sūt de corpe ecclie: q̄uis sint de ecclia. ¶ Quarto ɔsiderem⁹ q̄tū ad vtrūqz cōpositū. s. corpus et aīaz: si xp̄s ē caput aīaꝝ tm̄: aut corpoꝝ et aīaꝝ simlr̄. Ad qd̄ rn̄detr̄ ſm glo. i. ad Cor. 6. Nescitis qr corpa vestra mēbra sūt xp̄i? Qd̄ caput ē nō soluz aīarū: sed etiā corpum que i gloriosa resurrectione suā pfectionē habebūt. Tūc nāqz electi omnes erunt cū principe xp̄o: quē dilexerūt: i cuius aspectu placido hilari et iocūdo letabūtur et reficient̄ iterius et exterius: Sed q nūc nolūt eē mēbra illi⁹ nō poterunt tūc regnare cū illo. O ifelix mūdanorū cōditio. Uolūt hoīes mēbra poti⁹ fieri diaboli q̄ xp̄i. Illū sequūtur. a xp̄o fugiūt. virtutes spnūt: amplectunt̄ vitia: et de futuro nihil premeditatur. Nūc nūc tēpus ē i ecclia militanti xp̄m patronū accipe. vt in ecclia triūphāti valeamus cū xp̄o gloriari. O q̄ beata gēs. o q̄ beat⁹ pplus cui⁹ pius iesus xp̄s dn̄s et caput ē. O q̄ miserabil͛ et lachrimosa societas cui diabol⁹ pest: nō i ordine sz i errore: nō in gaudio sed in merore: nō i bono ſm in oī malo. Studeam⁹ itaqz q̄tū possum⁹ vt xp̄i mēbra et nō diaboli ieniamur

¶ De influentiam gratie a christo capite accipimus ¶ Capl'm. 3.

Tertia conclusio dicitur influentie. In qua perscrutari debemus de influentia gratie a christo capite. ex eo qd̄ Ioh. i. dicitur. De plenitudine eius omnes accepimus gratiam. Pro cuius declaratiōe occurrūt quattuor dubia apiēda

¶ Primum vtrum possit esse influentia a christo homine in corpus ecclesie.

¶ Secundum vtrum possit eē iflūetia i āgel'.

¶ Tertium. vtrū maior fuerit influentia hoīs post icarnationē q̄ aā: vel equalis.

¶ Quartum vtrum vnio capitis ad corpus sit vnio simpliciter.

¶ Circa primū ē sciēdū q̄ xp̄s hō ifluit grāā corpi ecclie et mēbris eius trib⁹ modis.

¶ Primo per modū meriti.

¶ Secundo p moduz exemplaris.

¶ Tertio p modum capitis.

¶ Primo mō in nobis ē gratia a xp̄o homine per modū meriti: qr ipse ē qui nobis meruit gratiam per quā remittūtur peccata nostra et gratiā p quā cognosceremus et diligerem⁹ ipsū et oibus credētibus in ipsū et diligētib⁹ hoc meruit. Unde ad Ro. 5. dicitur. Sicut p vni⁹ hoīs inobedientiam multi constituti sunt peccatores: ita per vnius hoīs obediētiam iusti constituuntur multi. 2⁹ modo iflu it nobis gratiam p moduz exēplaris. Sicut enim videmus q̄ sic se habet exēplar ad exemplum q̄ quodammodo exemplum educitur ab exemplari: ita in ipso xp̄o homine ē exemplar propositum gratie. Cui debemus coaptare nos et conformare. Nam ipse est liber vite iuxta quem scribi debent libri nostri. i. conscie que sūt libri. vt habetur apoc. 20. c. Hinc et apostol⁹. i. ad Cor. 15. c. ait. Primus homo de terra terrenus: secundus homo de celo celestis. qualis terrenus tales. et terreni: qualis celestis tales et celestes. Ergo sicut portamus imaginem terreni portemus et imaginem celestis. ¶ Tertio modo influit xp̄s nobis gratiam per modum capitis. ¶ Est enim quidam amor capitis ad membra: vt ipsum caput quodam naturali amore diligat membra. Unde spiritus naturales qui sunt in capite ex hoc amore decurrunt a capite in membris. ¶ Unde si aliquod membrum leditur: concurrunt spiritus a capite ad partem illam dolentem: et ibi colliguntur. ¶ Influentia ergo capitis ad membra vt sensificentur et moueantur ē per naturalem amorem. Et hunc appetitum implet spiritus animalis influens a capite ad membra. Secundum hoc ergo dicendum q̄ spūs increatus per quem est nobis cōmunio totius trinitatis. s. spiritus sanctus abundant i nostro capite scilicet i xp̄o

⁊ ipſius xp̄i ⁊ ſue beate anime ē deſideriuȝ vt ꝑcipiamus ſuū ſpiritū. Ipſe vero ſpirit⁹ explet deſideriū quod habet xp̄s ad nos ex ſuo ardentiſſimo amore. Circa ſecundum dubium eſt notandum ꝙ a capite xp̄o hoīe recipiunt angeli ſingulariter tria.

Primo cognitionē veritatis.
Secundo honorem.
Tertio dulcedinem ſiue iocunditatem.

¶ Primo cognitionē veritatis: qa erudiūtur ab ipſo. imo etiā per eccleſiaȝ que ē corpus eius innotuit eis myſteriū incarnationis. Nec erubeſcunt erudiri per ipſā. Unde Apoſtolus ad Eph.3.c. Mihi enī oīuȝ ſanctorum minimo data eſt hec gratia in gentibus euāgeliçare iueſtigabiles diuitias xp̄i illuminare omnes: que ſit diſpenſatio ſacramenti abſconditi a ſeculis in deo: qui creauit omnia vt innoteſcat principibus ⁊ poteſtatibus in celeſtibus per eccleſiā multiformis ſapientia dei ſm̄ prefinitioneȝ ſeculoꝝ quā fecit in chriſto ieſu domino noſtro. Super que verba dicit Nicolaus de lira ꝙ redemptio xp̄i diſpenſabilis tam gentibus q̄ȝ etiam iudeis nō fuit ante reuelata niſi paucis ⁊ obſcure. Et myſteriū chriſti de vocatione gentiliuȝ nō ſolū hominibus fuit abſconditū: ſed etiā angelis. Qui etiā predicātibus apoſtolis hanc noticiā intuitiuam habuerunt per eccleſiam. ideſt ꝑ apoſtolorum ꝑdicatiōes: vidētes actu cōuerſioneȝ gētiū ad fidem: Qđ factū fuit ſm̄ prefinitionē ſeculorū. i. eternam diſpoſitionē. tpe plenitudinis adimpletā: quā fecit in xp̄o ieſu adimpleri. Cui dicto cōcordat Dio⁹. d. angelicas dignitates ſupra memoratū myſteriuȝ xp̄i ad plenū nō intellexiſſe donec cōpleta ē paſſio xp̄i: ⁊ apl̄oꝝ ꝑdicatio ꝑ gentes dilatata: Aug. etiā. 7. ſup Geñ. ad litterā ait. Sic fuit myſteriū incarnatiōis xp̄i a ſeculis abſconditū in deo: vt tamē innoteſceret pricipib⁹ ⁊ ptātibus in celeſtib⁹. Ubi dicit ſcūs Tho. in prima pte. q. 57. ar. 5. ꝙ de myſterio icarnationis xp̄i contingit loqui dupliciť. Uno mō in generali. Et ſic omnibus reuelatuȝ ē a principio ſue btitudinis. cuius ratio ē. qa hoc eſt quoddaȝ generale pricipiū ad quod oīa eorū officia ordinantur. Oēs enim ſunt adminiſtratorij ſpiritus. Heb. p̊. in miſteriuȝ miſſi propter eos qui hereditatē capiunt ſalutis. Quod quidē fit ꝑ incarnatiōis myſterium. Unde oportuit de hoc myſterio oēs a pricipio coīter edoceri. Alio modo poſſum⁹ loqui q̄ȝtum ad ſpeciales conditiōes. Et ſic non omnes angeli a principio de omnibus ſunt edocti: imo quidā etiā ſupiores angeli poſtmoduȝ didicerunt ſicut dicit Dio⁹. 7. c. cele. hierar. Secundo accipiūt honoreȝ qui attenditur q̄ȝtū ad reparationē ſiue reſtaurationem ruine angelice. Non enim paruȝ erat eis detractū honoris ex ruina apoſtataꝝ angeloꝝ. Sȝ ꝑ incarnationē ⁊ paſſiōeȝ fit reſtauratio ruine angelice ꝑ hoīes implētes numeruȝ ipſoꝝ angeloꝝ. Uñ in p̊s. 109. dicitur. Judicabit in nationibus īplebit ruinas. Et glo. ad Ephe. i. dicit. Propoſuit reſtaurare. i. ad primū ſtatuȝ reducere omnia ꝑ peccatū deſtructa. angelos ⁊ homines qa ꝑ hoīs reſtaurationē ruina angelorū reparatur. Tertio recipiūt dulcedinē ⁊ iocunditatē ab ipſa humanitate xp̄i. Nam magnā recipiunt dulcedinē ⁊ contēplationeȝ diuinitatis. Sed cū vident diuinitatē in humanitate: ē eis alius modus dulcedinis. Propter quod Petrus ait. In quē deſiderabāt angeli conſpicere. Et Johel. 3. dicitur. Colles fluent lac ⁊ mel. Colles enim angeli ſūt: qui ante incarnationē fluebant mel in dulcedine contēplationis diuinitatis in ſe. Sȝ ex eius incarnatione fluunt dulcedines cōtemplationis diuinitatis et humanitatis: q̄ humanitas ſignificať ꝑ lac. Et ſi dicatur ꝙ angeli erant beati ante incarnationem chriſti. Sed beatitudo eſt ſtatus omniū bonoꝝ aggregatione perfect⁹. ergo ipſi erant ī ſtatu omniū bonoꝝ congregatōe pfecto. ergo nihil deficiebat eis đ aliquo bono. Reſpōdet Alex. in. 3. ꝙ q̄ȝuis ī bono eſſētiali eēnt perfecti ex viſione: tū de eis acceſcere potuit bonū ⁊ gaudium accidētale. Circa tertium dubiuȝ eſt dicendum ꝙ eccleſia poſt incarnationē ⁊ paſſionem xp̄i maiorē recepit grāȝ q̄ȝ ante. Qđ pȝ. qa ante incarnationē ꝑ fidē xp̄i erat remiſſio peccatorū q̄ȝtuȝ ad culpā: ⁊ nō q̄ȝtū ad oēm penam: qa remanebat pena carētie viſionis dei. Poſt icar

nationem ꝟo est remissio pctoꝝ q̃tū ad cul pam ꝛ oēm penā. Uñ lꝫ fides ecclesie añ incarnationē et pᵒ sit eq̃lis: virtuosioꝛ tñ est pᵒ q̃ȝ ante: qa hꝫ meritū passiōis xp̄i sibi cōiunctū. hec habent ab Alex. Circa q̃rtū dubiū dicendū ꝑm Ugo. de scō Uic. ꝙ vnuz dicit multipliciter. Primo mō ē vnū in nā. Et hoc modo pater filius ꝛ spūs sanctus sunt vnū. Secūdo mō ē vnum in ꝑsona. Et sic humanitas ꝛ diuinitas sūt vnū in ꝑsona filij. Tertio modo est vnuz per iusticiā p̄ntē: ꝛ futurā gloriā. Et illud est vnū qđ attendit in cōformitate voluntatis. Et sic dicimus ꝙ vnio membroꝝ cuȝ capite in corpe ecclesie ē vera vnio in qua beati sunt qui vniunt: ꝛ miseri q ab ea sepantur: quoniā oē bonuȝ felicitans animaȝ in xp̄o est: in ipso sunt thesauri icōpabiles: ꝛ iestimabiles diuitie dei. Ergo ipsuȝ queramus vt ab ipso recipiamᵒ gratiam: quā nobis ipse cōcedat. ꝛc̃. Amen.

Feria sexta post tertiam dn̄icam de aduentu. Sermo de scientia iesu christi.

Fructus. zo. Jesus est sciens omnia.

Mediis autē Jte₂ vbi s. Doctores iudeoꝛuȝ audiebant xp̄ȝ sepenumero scripturas ꝓpharū predicantem: ꝛ mirabantur quō litteras sciret: cuȝ eas non didicisset. Nec soluȝ eo perfectiōis tpe: quo maturuȝ igeniū litteraꝝ pinguedine solet esse delibutū hoc viderunt: veꝝ etiaȝ in infantili etate. anno videlicet. i z. in medio coꝝ sedentē: sapientissime audientē ꝛ interrogantē illū cōspexerunt. Quo spectaculo potuissēt si voluissēt cognoscere: ipsū esse filiū dei: in quo relucebat splēdoꝛ tāte scie ꝛ sapie. Sȝ voluntate sua peruersa i eū credere noluerūt: spreuerunt sciam eiᵒ: ꝛ ipsū ꝑsecuti sūt vsq̧ ad mortē. Et qm̄ singulare ē hoc priuilegiū in dn̄o iesu xp̄o: quo. s. scđm assumptam nām omni scia erat decoꝛatus. Ideo in p̄nti sermōe de scia aie xp̄i dicturi sumus. De qua fructuȝ vnū ꝓponimus contēplādū: q est: Jesus est sciens omnia. Pro cuius declaratione tres cōclusiones erunt notande.

Prima dicitur multiplicationis.

Secunda dicitur acquisitionis.

Tertia dicitur conditionis.

De multiplex fuit scientia in christo.

Capitulum primū.

Prima conclusio dicit multiplicatiōis. Jn qua scire debemus ꝙ ꝑm multiplicationē nārū in christo multiplicabat eius scientia put declarāt magister sn̄iaꝝ in tertio. ꝛ catholici doctores. Cuius rōnem assignat Alex. i. 3. sūme. d. vt dicit Joh. Dama. Quoꝝ sunt diuerse nāe: eorum sunt diuerse oṗationes. Oṗationibᵒ autē ꝓportionat habitus. Ergo cū in ipso sint diuerse oṗationes ꝑpter diuersas nās: erunt in ipso diuersi habitus. Et cuȝ scia dicat habitū ꝑm diuinā nām ꝛ humanā: in ipso erūt diuerse scie. Jnsup ꝓut dicit Boetiᵒ in li. đ diuersis naturis ꝛ vna ꝑsona. Xp̄s accepit aliquid a triplici statu humani generis: siue Ade vnus status fuit qui reddebat ei si stetisset: status. s. beatitudinis in premiū. Aliᵒ fuit status in q̄ erat. s. status innocentie. Et tertius statᵒ fuit pᵒ lapsū. Uñ xp̄m triplicez ꝑm hos status cognitionē decuit habere vȝ.

Primo cognitionem glorie.

Secundo cognitionē nature integre.

Tertio cognitionem penalis experientie.

Et hoc ꝑpt ꝑfectionē aie xp̄i: que nō tm̄ debet eē ꝑfecta ꝑm supioꝛē portionē: verū ēt ꝑm inferioꝛē: ēt ꝑm ptem sensualē: nō tm̄ q̃tum ad statū patrie: ꝫ ēt q̃tuȝ ad statum vie. Addit dn̄s Boñ. di. iȝ. tertij li. ꝙ q̄ ꝑfecta fuit aīa xp̄i q̃tuȝ ad cognitionē nō solū respectu cognoscibiliū: ꝫ ēt respectu modorum cognoscendi: ideo cum res triplicit sint cognoscibiles ꝑm ꝙ triplicit habent eē. Habent eni esse in ꝟbo in intellectu creato ꝛ i proprio genere. Ad hoc ꝙ intellectᵒ aie xp̄i plenaȝ de rebus habeat cognitionē: res cognouit ista triplici cognitiōe. Et sic pȝ ꝙ aīa nō tm̄ habuit cognitionē eoꝝ in verbo: sed ēt rerū a verbo. Cognitionē inquam nō tm̄ simplicis noticie: sed etiā experientie. Possumus tamen cōtra hoc arguere sic. Uniᵒ ꝑsone vna ē ꝑfectio. xp̄s est vna ꝑsona: ꝛ scia est ꝑfectio. ergo ipsius erit vna scia. zᵒ sic. Xp̄s est sciens sciētiā increatā. ergo ē certissima ꝑfectissima ꝛ nobilissima. ġ supfluuȝ est po

nere in ipso aliam scientiã: quia frustra fit p plura quod põt fieri p pauciora. 3° sic. Sciẽ tia xpi que est per gratiã vnionis est ẽm ma ius lumen q̃ sint alie tres sequentes de qui bus dictum ẽ. Sed sicut ẽ in lumine corpa li q maius lumẽ absorbet minus. g̃ similit est in lumine spirituali. g̃ nõ manent in xpo alij modi sciẽdi: nisi duo. s. vnus q est sciẽtie increate: alius qui ẽ per lumen gratie vnio nis. Ad primũ horũ argumentorum responde tur ẽm volũtatẽ dñi Boñ. di. 13. tertij li. et Alex. in. 3° q habitus non verificat ẽm pso nã: s ẽm naturã. Uñ dicit Joh. Dama. q in xpo sũt diuerse volũtates pter diuersas naturas z siliter debẽt esse diuerse sciẽtie; Ad secundũ dicendũ q q̃uis xpus sit vna psona cuz filio dei: non tamen p personalez vnionẽ. Et ẽm hoc ẽ sciens sciẽtia increata: sicut filius dei. Unde rõne psone nõ indiget alia scientia. tamẽ rõne psone i humana na tura indiget alia scientia. s. creata. Nõ enim debet esse hũana nã in xpo impfecta: qd se queret si careret scientia creata. Sed perfe ctior debet esse i ipso natura oibus alijs. iõ omni genere sciẽdi sciẽtia creata oportet q sit perfecta illa aĩa. Ad tertiũ dicenduz ẽ q in corpalibus minus lumẽ offuscat z absor betur a maiori. Et rõ hui° est: qm oĩa lumi na corpalia sunt ad vnũ actum. s. manifesta tiõis: qui qdẽ act° p se z pfectissime ẽ a lumi ne maiori. Sed in spiritualib° nõ ẽ sic. Non enĩ oĩa lumina spũalia sunt ad vnũ actũ. Di stinguẽdũ tñ ẽ ẽm statũ cõprehẽsoris z viato ris. Nã viatoris nõ ẽ vn° act° s plures. Uñ lumina plura ṽtutũ seu donorum i viatore nõ sunt ad vnũ actuz. Cõprehensoris vero non ẽ nisi vn° actus q determinatur ẽm clarita tẽ luminis z totalitatẽ ṽtutis eius lumine. s. diuine visionis in gloria. Xps autẽ erat i statu simul viatoris z comprehensoris secũ dum ptes anime differentes supiorẽ z infe riorez: z ideo scientia cõprehensoris non ab sorbebat alias scientias.

De scientia christi non fuit per successio nem temporis acquisita. Capitulum. z.

Secunda conclusio dicitur acquisi tionis. In qua notare debemus q scientia christi nõ fuit per successio nem tẽporis acquisita: sed ab initio sue con ceptionis sibi indita. Quod sentire videtur Alex. in. 3. Et ad hoc facit illud Grego. sup illo verbo. Luc. z. proficiebat etate. Pro ficiebat non q ipse sapientior fieret ex tem pore: sed paulatim demonstrabat sapientiã Sed circa hoc notanduz est secundũ Alex. i tertio. q in christo fuit multiplex modus sciendi. Primus fuit secunduz diuinam na turam. Et ibi scientia idem est quod ipsũ. Et iste modus fuit i filio dei ab eterno. Se cundus est ẽm gratiã vnionis: qui mod° di citur ab omni alio scienti incõicabilis cui cunq alteri creature. Tertius est ẽm grãz comprehensoris in quo cõicant angeli z aĩe sancte. Quartus ẽm naturã integrã anime ẽm q habuit Adam scientiam in statu inno centie. Quintus secũdũ penalem naturam assumptam. Sextus est quedam gratia da ta christo ad cognoscendum res ẽm nume rum z per progressum tẽporis. Q̃tum ad primum sciendi modum similiter se habet christus añ incarnationẽ z post. Secundus vero modus non fuit ab eterno. Et secũdũ istum habuit cognitionẽ omniuz coruz que pertinebant ad mysterium incarnationis: passionis z redemptionis. Secunduz vero tertium modũ non habuit cognitionẽ oiuz eorum que pertinebant ad gloriam suam z suorum. i. eorum qui ordinantur ad illam.

Secunduz ṽo quartuz moduz habuit noti ciã eorum que cognouit Adã in statu natu re integre. Secunduz quintuz moduz didi cit multas penalitates ẽm expientiã in affe ctiua q̃tum cognouit ẽm aliuz modũ. s. ẽm gratiã cognitiõis: que data ẽ sibi p gratiaz vnionis. Unde prescíuit illas p istã gratiaz: Sextus modus cognitionis est ad cogno scendum p expientiã nõ vt prior q fuit affe ctiue: sed cognitiue ex sensu. Secundũ no tandum est q cognitio in sensu p expientiã est duplex. Una cum res est in sensu scdm similitudinez. Alia cum res est in sensu secũ dum formam. Aliter enĩ est similitudo colo ris in oculo: aliter color. Ita duplex est co gnitio in xpo secundum expientiam. prima q̃tum ad naturam penalem. secunda q̃tuz ad specialẽ gratiã cognoscendi res secũduz

naturã ꝑ proceſſum temporis.

¶ Qꝫ anima chriſti eque erat ſapiens ut deus. ¶ Capitulum.3.

TErtia concluſio dicitur conditiõis ꝭ Fuit nãqꝫ ſciã chriſti magna ꝛ ad/mirabilis. Circa quã ꝯtigit dubitare: ſi fuit equalis ſciẽtie dei. ex eo ꝙ Ugo ꝺ ſancto Uic. ait. Anima xp̃i eque ſapiẽs eſt ut deus. Ad quod dicit. Alex. in. 3. ꝙ ẽ conſiderare diuinã ſciẽtiã ſecũdũ ꝙ dicitur re/ſpectu ſui. Et ſic ſciã ẽ uirtutis infinite. Et ſꝫm hunc modũ nihil eſt ei equale. Secũdo eſt conſiderare diuinam ſciam reſpectu creaturarũ: ꝛ hoc tripliciter.

¶ Primo reſpectu ad illud quod ſcitur.

¶ Secundo reſpectu ad modum per quẽ ſcit.

¶ Tertio reſpectu ad modum quo ſcitur.

¶ Et ad hoc ꝙ aliquid dicatur equale ſciẽ dei: oportet ꝙ equetur ſꝫm hec tria: quod non eſt poſſibile creature aliquo modo. Di/cendum ergo ꝙ cõparatione habita ſciẽtie anime chriſti ad diuinam ſcientiam: ſecun/dum illud quod ſcitur eſt dicere animam xp̃i eque ſcire ſicut deus: quia ſcit omnia q̃ deus. Comparatione vero habita q̃tũ ad medium per quod ſcitur: vel quantum ad modum quo ſcitur non erit dicere equalitatẽ: quia deus ſcit omnia per ſeipſum: ſicut cauſa omniũ. Anima v̄o xp̃i nõ per ſeipſũ cãꝫ immo ꝑ cãm deũ. Ecce inequalitas q̃/tum ad mediũ. Luculentior ẽ enim cogni/tio dei q̃ cognitio anime xp̃i ꝺ rebus oĩbꝰ q̃a deus ipſe omnes res videt ut in ſe: aĩa uero xp̃i nõ ut in ſe: ſed ut in deo. Nõ ẽ ḡ ab ſurdum dicere dominum noſtrũ iħm xp̃m noticiam habuiſſe ex lumine ſcientie ſue p̃/ſentium p̃teritorum ꝛ futurorum: qua ſciẽ/tia ꝛ cognitione fiebat ut dolor ineſtimabilis ſẽꝑ cruciaret animã illiꝰ. Et vllo vnq̃ tẽpore ĩueniri potuit ſine merore: q nũq̃ ca/ruit clariſſima cognitione. Cogita aĩa mea queẽadmodum ãte oculos xp̃i ſẽꝑ erãt pctã totiꝰ mundi. Uidebat ipſe q̃ſcũqꝫ deũ. offẽdẽtes q fuerunt a p̃ncipio mũdi ꝛ ſũt atqꝫ erũt vſqꝫ ad finẽ ſeculi. Uidebat ipſe peccata oĩa offẽdere deũ ſũmũ bonũ ꝛ infinitũ Uidebat ipſe multitudineꝫ eorũ q ingrati erãt ſibi de bñficio ĩcarnationis. Uidebat numerũ damnãdorũ. Uidebat ſingulas penas: quas ſuſtinuerunt quilibet ſcĩ cõfeſſo/res et martyres: ꝛ ceteri quiqꝫ ob ſuũ amorẽ. Uidebat q̃cunqꝫ tormenta paſſiõis ſue tpe ꝑ ipſum ſuſtinenda. O quot ſuſpiria ex fornaceo illo corde ſepiſſime ꝓrũpebant. O quot lachryme mitis iħu faciẽ rigabãt: qñ hec oĩa ſimul ꝯtemplãs in ſemetipſo di/cebat. Ego carnẽ aſſũpſi ut pctũ deſtruerẽ ꝛ ecce tot pctã multiplicant̃. Ego carnẽ aſ/ſũpſi ut ſpoliarẽ ĩfernũ ꝛ ecce grandis ẽ numerus illoꝝ qui ĩ illũ ſunt adiudicãdi. Ego carnẽ aſſũpſi ut ad paradiſũ omnes reducerem cruciatibꝰ meis. Paſſurus ſũ nãqꝫ opprobria: ĩfamiã: flagella: liuores: uulnera ꝛ mortem amarã. Et ecce quot a regno celo/rum expellentur. O ĩgratiſſimi homines. o ĩfideles: de vobis doleo: quia ad paradiſũ non uenietis. O iudei ꝓ uobis affligor: q̊s infernꝰ ſuſcipiet. o xp̃iani falſi ꝓ vobis con/triſtor: quos ignis gehenne indeſinenter exuret. O anima mea ĩ ꝓfundo amaritudinis poſita O mens mea anguſtiis vndiqꝫ vexata. Si inimicos meos cõſidero: ꝓ illis affli/gor. Si amicos inſpicio: ꝛ illis ex pietate. compatior. O Stephane ĩ amore meo eris lapidatus. Et tu Laurenti amore meo eris cõbuſtus. Et tu Sebaſtiane eris ſagittatus Et ſic ꝺ aliis dicere poterat: quos ĩ ſua mẽte lucida colligebat. Cõpatere ergo anima dño noſtro iħu chriſto: quẽ cũ audis ĩ aſſũ/pta natura omnia ſcientem: ſcias etiã q̃ crebro dolentẽ: merentem: lugentem ſuſpirantem ꝛ lachrimantem. Infige cordi tuo illiꝰ lachrymas ꝛ ſuſpiria: ut ſic valeas ab ipſo ſuſcipere gratiã: q ẽ bñdictꝰ ĩ ſecula. Amẽ.

Sabbato. Sermo de potentia xp̃i.

¶ Fructus. 11. Iħs potenter operans:
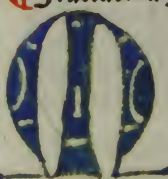
MEdius aũt Iterũ vbi. s.

Dñi noſtri iħu xp̃i maieſtatẽ diuinitatis declarãt nobis oꝑa illa miraculoſa: q̃ non niſi ſupernaturali potentia fieri potuerũt: ut di/ctum ẽ ĩ p̃cedẽtibꝰ. Et qñ poſſũt nõnulli eã potentiã xp̃o tribuere in aſſũpta natura. qđ erroneum ẽ dicere. Idcirco in preſenti ſer

mone de potentia xp̄i dicturi sumus: vt ita
credamus de ipso mirabilia facta: q̄ semꝑ
cōditiones ⁊ ꝓprietates seruem⁹ vtriusq̄
nature. Nam certissimū est q̄ sicut scientia
in xp̄o fuit admirabilis: ita ⁊ potentia. Ue/
rū scientia fuit in eo ꝫm humanitatē ⁊ diui/
nitatem vt diximus in anteriori sermone: po
tentia ꝟo in ipso est ꝫm diuinitatem. Ad qđ
plenius intelligendum proponemus in me
dio fructum qui est. Jesus potenter operās
¶ Pro cuius intelligentia tres conclusiones
erunt notande.
¶ Prima dicitur determinationis.
¶ Secunda dicitur negationis.
¶ Tertia dicitur impressionis.
¶ Qꝫ anima christi non est omnipotens:
¶ Capitulum primum.

PRima cōclusio dicit̄ determinatio
nis. Jn qua scire debemus de potē
tia xp̄i ꝫm doctores catholicos q̄
aīa christi nō est oīpotēs. sicut notat̄ in ter/
tio sententiarū. di. 13. Et rō huius ꝫm Ric.
ibidē q̄a oīpotentia includit actiuā potētiā
infinitā intēsiue: quia cum vnūquodq̄ agat
ꝫm q̄ est in actu: ⁊ patiat̄ q̄tum est in poten
tia. quantū res habet de actiua potentia: tā
tuꝫ habet de actualitate. ḡ potentia actiua
infinita includit actualitatē infinitā in habē
te illam potentiaꝫ. Actualitas autē infinita
in nulla creatura eē potest. quia oīs actua/
litas creature cuꝫ passibilitate ꝑmixta est.
Tū oīs potētia actiua que aīe xp̄i dari po/
tuit sibi data est. Dn̄s auteꝫ Bon̄. di. 14. ait
q̄ oīpotentia cōicari nō potuit alicui crea/
ture: q̄a omnis creatura eo ipso qđ ex nihi/
lo est deficit a sūma stabilitate. Unde quia
nō existit ꝑ seipsaꝫ: deficit a sūma simplicita
te. ⁊ quia nō agit ꝑ se totaꝫ deficit a summa
maiestate: vnde distare pōt ipsa virtus a sb
stantia. Et quoniā ꝑ se nō subsistit: nec in se:
nisi sustentet̄ a diuina potentia: quia nō pōt
seipsā sustentare. ideo īpossibile ē ipsam esse
omnipotentē. Rursus qm̄ ex seipsa tota nō
agit: nō potest in totā rei substantiā: ⁊ ideo
nō potest esse oīpotēs cū nō possit totū pro/
ducere. Postremo quia virtus eius nō di/
stat a substantia tantū pōt elōgari q̄ defi/
ciet oīo: vn̄ nō pōt in oīa. Sicut igitur soli
deo conuenit sūma stabilitas: sūma simpli/
citas. sūma īmensitas: sic ēt oīpotentia: que
necessario requirit ista tria. Unde nec ani/
me xp̄i: nec alicui creature potest oīpotētia
cōicari: nisi dixerim⁹ de aīa xp̄i q̄ ei oīpotē
tia cōicatur eo modo: quo cōicat̄ ei nomen
excellentie diuinitatis: hoc est ꝑ cōicationē
idiomatū: que ortū habet ex ꝑsonali vniōe.
Sicut etiā possum⁹ dicere q̄ homo ē oīpo/
tens: Sed cōtra hoc obijcitur: quia dicitur.
Math. vlt. c. Data est mihi oīs potestas in
celo ⁊ in terra. Ubi glo. inquit. Nō de coet/
na patris diuinitate: sed de assumpta huma
nitate dicit. Et iterū glo. super illud Luc. i.
Hic erit magn⁹. dic̄. Nō q̄ an̄ virginis par
tuꝫ magnus nō fuerit: sed q̄ potentiā quaꝫ
dei filius naturaliter hꝫ: homo ex tꝑe erat
accepturus. Ad hoc dicit Ric. q̄ iste glose
intelligūtur scđm illum modū loquēdi: quo
idiomata cōicant̄. Unde post verba glo. se/
cundo allegate statiꝫ subiungitur. Ut vna
sit persona homo ⁊ deus.
¶ Qꝫ in xp̄o non est potentia peccandi.
¶ Capitulum. 2.

SEcunda cōclusio dicit̄ negationis.
Nā negamus in xp̄o potentiā pec/
candi. sicut vult Anselm⁹ li. cur de⁹
homo. ⁊ oēs doctores in. 3. di. 12. Qđ decla
rans Ric. ait. q̄ xp̄s peccare nō potuit: nec
inq̄tū deus: vt ꝑ se pꝫ. nec inq̄tuꝫ homo: q̄
erat comprehensor. Et sicut āgeli boni pec/
care nequeūt: ita etiā nec ipse. Nō potuit ēt
peccare inq̄tuꝫ homo viator quia qn̄ mate
ria est sub aliqua forma cui⁹ actualitas eq̄t
⁊ implet totā capacitatē ⁊ possibilitateꝫ to/
tius materie: nō est possibilis ad cōtrariam
priuationē que est ꝑ pctm̄. Sed notādū ꝫm
Bon̄. ⁊ Alex. in. 3. q̄ potentia peccandi dici
tur dupliciť. Uno mō potentia qua peccat̄.
Et sic noīat ipsū liberū arbitriū creatuꝫ: qđ
quidē pōt in bonū adiutū gratia. Et quia ꝑ
sui naturā est defectiuū. hinc ē q̄ illa poten
tia siue facultas dici pōt potētia bn̄faciēdi
⁊ potētia peccādi. Nullus enī peccat nisi ꝑ
illā. Alio modo potētia peccādi dr̄ potentia
ordīata ad peccādū. Primo mō potētia pec
candi fuit in xp̄o: q̄ vt dicit Damascen⁹. oīa
que in nostra natura plantauit ds̄. assūpsit

dei verbũ. Si vero potẽtia peccandi dicit̃
potẽtia ordinata ad peccatũ perpetrandũ:
sic nõ est cõcedendũ ꝙ xp̃s habuerit poten
tiã peccãdi: ꝓ eo ꝙ peccare nõ potuit. Talis
enĩ ordinatio: imo deordinatio diminuit de
plenitudine libertatis. Qđ vt clarius vno
verbo intelligamus: dicimus ꝙ xp̃s habuit
potentiã peccãdi ex eo ꝙ habuit liberũ ar/
bitriũ: qđ ꝓpt̃ plenitudinẽ gratie ñ poterat
a bono deficere: ⁊ ita nec peccare. Et si di/
cat̃ ꝙ si xp̃s nõ potest peccare: ex necessita/
te cõseruat iusticiã. ergo nõ est laudãdus de
iusticia: qa vt inqt Lac. 6. dinaruz institutio
nũ aduersus gentes. Nulla laus est nõ face
re qđ facere nõ possis. Ad hoc rñdet Alex.
ꝙ est quedã necessitas coactiõis ⁊ ꝓhibitio
nis. Et cũ aliqđ bonũ fit ex huiusmodi neces
sitate nõ debetur laus facienti illud: qa ista
tollit voluntatẽ: Et ẽ necessitas imutabili/
tatis. Et ista nõ tollit voluntatẽ nec laudẽ:
sed ponit imutabilitatez volũtatis in bono.
Et hoc mõ dr̃ deus ex necessitate eẽ bonus
⁊ bona queqꝫ facere: sicut scribit Hiero. ad
Paulinũ dicẽs. Bonus est deus: ⁊ oĩa que
cũqꝫ facit bona sint necesse ẽ. Tali ergo ne
cessitate secũdo mõ dicta xp̃s seruauit iusti
ciã. De qua dicit Ansel. ꝙ improprie dicit̃ ne/
cessitas: eo ꝙ nõ est ibi coactio nec prohibi/
tio. Et sic pꝫ ꝙ sicut deus maxime laudãdꝰ
est de bonis q̃ habet ⁊ seruat: ita ⁊ dñs ih̃us
christus quia peccare non potuit.

De aĩa xp̃i dĩna ꝟtute poterat in istis ĩfe
riorib' vltra oꝑa nature — Captl̃m. 3.

Tertia cõclusio dicit impressiõis. In
qua pleriqꝫ querere solẽt si aĩa xp̃i
posset facere nõ mediãte oꝑe natu/
re impressiones: q̃ ꝑ nãm fiũt in istis inferiori/
bꝰ: qa ex qbusdã scõruz dictis ⁊ rõnibꝰ vide
tur ꝙ sic. Nã dicit Ioh. Dama. li. 3. loquens
de xp̃o. Supra hoĩez: q̃ hoĩum sũt, agebat.
Et ponit exẽplũ đ ambulatiõe suꝑ aquas.
ĝ videt̃ ꝙ hoc fecerit ꝑ nãz humanã super/
nãliter sublimatã. ĝ pari rõne aĩa xp̃i posset
facere nõ mediante nã impressiões quas fec̃
natura. Ad hanc questionẽ dixerũt aliqui:
ꝙ q̃uis aĩa humana ꝑ suã nãlem virtutem
nõ posset facere tales impressiones: tñ aĩa btã
⁊ maxĩe aĩa christi ꝓpter excellẽtiã sue bea
titudĩs ⁊ ꝓpt̃ excellẽtia sue actualis existẽ
tie posset facẽ tales impressiões nõ mediãte
oꝑe nãe. Vñ isti plane cõcedũt: ꝙ ipse pos/
set hanc mãm trãsmutare ad formã substan
tialẽ ⁊ accidentalẽ modo subliniori: q̃s trãs
mutet̃ oꝑe nãe. Sꝫ cõtra videt̃ posse argui
ꝑ euãgeliuz ⁊ ꝑ scõs: qa ꝑ miracula q̃ facie/
bat xp̃s ostendit se deũ esse. Que probatio
nõ fuit efficax: si illa fieri potuissent creata
virtute. Q̃uis aũt ꝑ btitudinẽ aĩe xp̃i ⁊ suã
existentiã in ꝟbo sit ĩ ea suꝑnaturalis ꝟtus:
tamen non transcendit terminos virtutis
create. Ideo dicẽdũ ꝙ q̃uis xp̃s qa ẽ deꝰ
⁊ homo possit ratione diuine potentie predi
ctas impressiones facere: tamẽ eius aĩa hoc
nõ põt. Unde Ric. li. i. de tri. ait. Illa signa
⁊ ꝓdigia que facta fuerũt ad cõfirmationẽ
fidei nostre nõ nisi diuĩa virtute fieri potue
runt. Vñ intelligendũ est verbũ Damasce/
ni: quia ĩ illo vult dicere: ꝙ xp̃s q̃uis esset
homo faciebat per diuinã virtutẽ opera ex
cedentia virtutẽ humanã. Et ꝙ iste fuerit
itellectus eius pꝫ: qa post illa verba: paucis
interpositis sic dicit. Nõ enĩ homo erat: sed
deꝰ hõ. Ista ergo q̃ supra dicta sũt de potẽ/
tia xp̃i catholice tenere debemus: quẽ cum
deuz ver ⁊ hoĩem profiteamur: nõ irratiõa
bilit̃ dicimꝰ ꝙ ptãtẽ hꝫ saluãdi ⁊ damnandi:
mortificare ⁊ viuificare. đducere ad ĩferos
⁊ reducere. Cui omnes debemꝰ gliã ⁊ hono
rem ꝑ infinita secula seculoꝝ Amen.

Dñica. 4.ª de aduẽtu. Sermo đ clamore
Ioannis qualiter cõgruo tpe xp̃z clamitat.
Fructus. zz. Iesum Ioãnes clamitat.

Actuz est verbuz dñi
suꝑ Ioannem
Zacharie filiuz in deserto
Scribũtur hec ꝟba Luc.
3. c. ⁊ in euãgelio p̃ntis dñi
ce. Exiuit precursor dñi di
lectꝰ Ioannes baptista in solitudinẽ deser/
ti a teneris annis: ibiqꝫ cõuersatꝰ ẽ vsqꝫ ad
etatẽ maturã. Quare factũ ẽ: vt xp̃m quez
in vtero matris existens exultando saluta/
uerat: toto illo tẽpore nunq̃ꝫ viderit sicut pa/
tere põt ex illo ꝟbo Ioh. i. Et ego nesciebã
eum. Sed spiritu sãcto in eũ veniẽte christũ
publice diuulgare cepit: ipsũ predicabat et

demōstrabat saluatorē seculi: ꝑut testatur lectio euangelica hodierna: que nō imerito a nobis diligenter est ponderanda ꝛ examinanda. Pro cuius declaratione occurrit nobis consuetus fructus qui est. Jesum Joannes clamitat. Pro q̊ tres ꝯclusiōes ponem⁹

Prima dicitur temporis opportunitas.
Secunda dicitur persone dignitas.
Tertia dicitur clamoris qualitas.

Quod tempus in q̊ Joannes christuꝫ clamitabat fuit opportunū. Capl'm. j.

PRima cōclusio dicit̄ tp̄is opportunitas. Notat̄ enī in p̄ia pte euāgelij opportunitas tēporis: in q̊ xp̄s in mundū veniēs a Joanne baptista est predicatus. Dicit nanq̧ euāgeliū. Anno. 15. imperij Tiberij Cesaris: ꝓcurante pontio Pilato iudeā: tetrarcha aūt galilee Herode. In quibus verbis tria tēpora designantur.

Primum vnionis romani imperij.
Secunduꝫ partitionis regni iudaici.
Tertium diuisionis sacerdotij.

Primū temp⁹ qđ hic designat̄ dicit̄ vnionis romani īperij. Nam vt colligit̄ ex dictis Liuij Orosij Eutropij ꝛ alioꝝ qui romane reipublice gesta conscripsere romani orbis dn̄ium appetētes vsq̧ ad Octauiani tēpora bellis ꝓuincias varias edomando: regimen in vrbe ꝓ reipu. statu sepenumero mutauerūt. Nā p̄io regnauerūt ibi reges vꝫ. Romul⁹. deinde Numa Pompilius: q leges romanis instituit. p⁹ hūc Tulli⁹ Hostilius: q albanos vicit: veientes ꝛ fidēnatos: cui successit Anc⁹ marti⁹: q dimicauit cōtra latinos ꝛ monteꝫ ianiculuꝫ ciuitati adiecit. P⁹ ipsū Tarquin⁹ Priscus: q ludos romanis īstituit. vicit sabinos: primusq̧ triūphās romā intrauit. P⁹ cuius obitū secut⁹ ē Seruius Tullus. Tandē fuit Luci⁹ Tarquin⁹ supbus: q prim⁹ excogitauit vincula carceres ꝛ fasces. ꝛ ꝓpter stuprū Lucrecie vxoris collatini. 35. anno regni sui cū vxore ꝛ liberis expulsus est. Et per hos reges regnatū fuit ānis. 243. cū adhuc Roma vix vsq̧ ad. 17. miliariū possideret. Post reges cōsules regnare ceperunt duo de hac cā creati: vt si vn⁹ malus esse voluisset: alter habens potestatē potuisset eū ꝓhibere. Et placuit ne imperiū longi⁹ q̄ꝫ p annū haberēt: ne ꝓpter diuturnā potestatē insolētiores redderent: sꝫ annales. semp essent: qui se post annuꝫ scirent esse priuandos. Habuerūt ergo romani primo anno Luciuꝫ Juniū Brutū. ꝛ Taquinum collatinum consules. Et cum amoueretur Tarquinus collatinus codeꝫ anno factus est cōsul Lucius Ualerius publicola. Et vsq̧ ad annū trecentesimum et vltra ab vrbe condita durauit imperiū cōsulare. Post quod pro duobus consulibus facti sunt decem: qui sententiā ꝛ potestateꝫ haberent. A quibus secūdo anno hec potestas sublata est: ex eo ꝙ Appius Claudius vnus ex decem filiā cuiusdam virgineꝫ voluit corrumpere. Restitutuꝫ est igitur imperium consulare: ꝛ vsq̧ ad ambo bella inter cesareꝫ ꝛ Pompeiū gesta nullus vnq̄ꝫ fuit: qui nec vrbi nec orbi per se imperaret. Sꝫ Julio cesare interfecto Octauianus imperiū sumpsit quia vt dicit Seneca in primo li. de questionibus naturalibus. ꝛ Plutarchus de vita ꝛ obitu Ciceronis: nepos erat Julij cesaris: eiusq̧ filius adoptiuus: quem cesar heredem in testamento reliquit. Hic Octauianus vt dicit Suetonius regnauit annis. 56. Duodecim cum Marco antonio et. 44. per se. Qui sedatis omnibus bellis orbem totum suo subiecit imperio: cūctis inimicis ꝛ turbationibus romanorum deuictis. Huic successit ī imperio Tiberius: cuius tempore romanorum imperium solidum erat ꝛ vnitum cuius anno. 15. imperij Joannes christuꝫ incepit predicare. Quod quidē tempus merito hic assignatur: vt notaretur ꝙ gētiles erant ad fidē xp̄i reuocādi. Unde Greg⁹ in omel'. ait. Redemptoris precursor quo tp̄e verbum predicatiōis acceperit memorato romane reipublice principe: ꝛ iudee regibus designatur: cum dicitur. Anno. 15. ꝛc̄. Quia enim illū predicare venerat: qui ex iudeis quosdam: et multos ex gentibus redempturus erat: per reges gentium. ꝛ principes iudeorum predicationis eius tp̄a designantur. Quia autem gentilitas colligenda erat: ꝛ iudea pro culpa ꝑfidie dispergenda: ipsa quoqꝫ descriptio terreni principatus ostendit: quoniā ꝛ in ro

mana repu. vnus prefuisse describit. Ad h
ēt īquit Origenes. In pphetico qdē smōe
solis iudeis predicato solum iudeorum re-
gnum describitur. Uisio inquit Esaie in die
bus Ozie Joathan Achaz ꝛ Ezechie regū
iuda: Et in euangelio qḋ erat predicādum
in vniuerso mundo dominium describitur
Tiberii cesaris: qui totiꝰ orbis dominus vi
debatur. hec Origenes. Secundum tem-
pus quod hic designatur dicitur partitiōis
regni iudeorū: cū sequitur ī euāgelio. Pro-
curāte pontio Pilato iudeam. ꝛc̄. Ubi Be
da ait. Pilatus equidem. 12. anno Tiberii
cesaris in iudeam missus ꝓcurationē gētis
iudaice suscepit: atqꝫ ibi per decē annos cō
tinue usqꝫ ad ipsuꝫ pene finē Tiberii perdu
rauit. Herodes āt ꝛ Philippus ꝛ Lisani-
as filii sunt Herodis illius sub quo dominꝰ
natus ē. Inter quos ꝛ ipsum Herodeꝫ Ar-
chelaus frater eorum decem ānis regnauit
Quia uero a iudeis apud Augustuꝫ crimi-
natus ē: apud Uiennā exilio periit. Regnū
autem iudee quo minꝰ ualidū fieret: idem
Augꝰ p tetrarchas diuidere curauit. Hec
Beda Ueruntamē de Lisania dicunt ali-
qui ipsū nō fuisse filiū Herodis: sed magis
Ptolemei qui sub monte libano hitabat.
Et alexander filius fuit Aristoboli qui de
Mathan descēderat. Tetrarcha āt idē ē
quod princeps quarte partis. Naꝫ regnum
ipoꝝ iudeoꝝ ī quattuor partes erat diuisū
.s. iudee galilee ituree ꝛ abiline. Quibꝰ pre-
fuerunt quattuor. s. Pilatus tenēs locū im
peratoris sup iudeā. Et Herodes q erat te-
tracha. i. pnceps galilee. ꝛ philippꝰ q erat te
trarcha ituree ꝛ traconitidis regionis. ꝛ Li
sanias qui erat tetrarcha abiline. Abilina ē
nomē regionis. Nō autē sine causa factum
ē q̄ tot principes imperarent iudeis eo tpe
quo xp̄s uenit in mūdū. Ait nanqꝫ Greg. ī
omel. Quia. n iudea erat ꝓ culpa pfidie di
spergēda: in iudee regno p quartaꝫ partem
plurimi principabātur. sm illud. Omne re
gnum ī seipsum diuisū desolabitur ꝛc̄. Ter
tiū tēpus qḋ hic designatur dicitur diuisio
nis sacerdotii. cū subditur. Sub principi-
bus sacerdotū Anna ꝛ Caipha. Super q̊
verbo ait Beda. Ambo incipiente predica
tione. Johis. i. Anna ꝛ Caiphas principes
fuerūt sacerdotū: sed Anna illū annū: Cai-
phas vero eū quo dn̄s ascēdit crucē admi-
nistrabat: tribꝰ aliis ī medio pontificatu p-
functis. Uerū hi maxime q ad domini passi
onē pertinēt ab euangelista commemoran
tur. Legalibꝰ nāqꝫ tūc pceptis vi et ābitiōe
cessantibꝰ: nulli pōtificatꝰ honor vite vel ge
neris merito reddebatur. sed romana ptāte
summa sacerdotii prestabatur. hec Beda
Quare autē tale tēpꝰ ī euangelio notatur.
rationem assignat Greg. ī omelia. dicens.
Et quia Joannes illum predicauit q simul
rex ꝛ sacerdos extitit. Lucas euāgelista p̄
dicationis eius tpa ñ solū p regnum: sed ēt
per sacerdotium designauit.

De persona Johis erat dignissima.

Capitulum. 2.

Secunda cōclusio dicitur persone di
gnitas. Que notat̄ in uerbis euan
gelii. cum dicitur. Factū ē verbū
domini sup Joannē Zacharie filium ī de-
serto. In quibus tria notari possunt.

Primū est diuina inspiratio.
Secundum est Joannis commendatio.
Tertium est loci deputatio.

Primū est diuina inspiratio. qa factū est
vbuꝫ dn̄i. Nam Joānes baptista non cepit
predicationis officium presumptuose: sed a
spiritu sancto celitus īspiratus. Unde Cri-
so. super hoc passu ait. Uerbuꝫ dei hic man
datuꝫ dicit̄: quia non a se uenit Zacharie fi
lius: sed deo ipsum monente. Secundū qḋ
notatur hic dr̄ Joānis cōmēdatio. quia di-
citur. Super Joannē Zacharie filiuꝫ. Ubi
nobilitas designatur: quia erat ex genere
sacerdotali. ꝛc̄. Tertium qḋ hic notat̄ est
loci deputatio: quia subiungit̄. In deserto.
Ubi Theophilus ait. Per totū tempus p̄-
terituꝫ occultus fuit Joannes in deserto:
ut nulla suspitio nascatur in hominibus: q̄
gratia affinitatis ad xp̄m: uel cōuersationis
a teneris annis: diuina de ipo testaret̄. Ex
quibus verbis nos moraliter instruimur:
q̄ si verbū dn̄i. i. inspirationem diuinā sup
nos fieri volumꝰ: tria debemꝰ habere. Pri
mo humilitateꝫ cū qua habitat grā. iuxta il
lud Jac. 4. c. Superbis deus resistit: humi

libus autē dat gratiam. Nam Joannes in/
terpretat vas gratie .i.ille ī q̄ ē gratia. Se/
cundo debem⁹ habere memorie viuacita/
tem. Zacharias nanq memorans dn̄m inē
ptatur. Tertio debemus habere penitētie
rigiditatem.ut.s.sumus in deserto peniten/
tētie. Nam Math.3.dr. Penitentiam agi
te apropinquabit ī uos regnū dei. Non eq/
dē erat Joannes ī voluptatibus seculi:non
in delitiis mūdi:non ī gaudiis huius tempo
ris:sed in solitudine deserti: Nā quāto quis
q magis se elongat a dlectatiōe sensuū ex
teriorū.tanto plus attingit ad intelligentiā
et lumen secretorum dei. Non miremur in/
quam nō miremur: si falsi christiani de deo
n̄ bene sentiant:quia inebriauit eos fallax
gratia temporalium bonorum:quibus non
sapiunt ea que dei sunt.

Et Joannes uenit predicare in omnem re/
gionem iordanis. ¶ Capitulum.3.

Tertia conclusio dicitur clamoris q̄
litas. In qua notare debemus sm
euangelii seriē q Joannes venit ī
omnē regionē iordanis ut dicit Nico.de li
ra. Exiuit in deserto vbi pauci habitabant:
et uenit ad loca magis hītata:ut plures pos
sēt ad ei⁹ pdicationē venire et ab eo baptiza/
ri. Ibiq clamādo tria singularit pdicabat.

¶ Primo baptismi efficaciā.
¶ Secundo uie mundītiam.
¶ Tertio salutis notitiam.

¶ Primo predicabat baptismi efficaciam
dicit enī ī textu euangelii. Predicans ba/
ptismū penitētie in remissionē peccatorum
Que verba sm q Nico.de lira super.c.i.
Luc. videtur dicere:possūt dupliciter itel/
ligi. Uno modo pro baptismo Joannis:quo
licet n̄ dimitterent peccata:tamē susceptio
illius baptismi erat quedā ptestatio agen/
di uerā penitentiā:per quā ipsa peccata di/
mittuntur. Alio modo potest intelligi d ba/
ptismo christi cuius uirtute peccata dimit/
tuntur. Et qa tale baptismum Joānes dare
nō poterat. ideo pdicabat dādū p xp̄m in p
ximo ventur. Secūdo predicabat vie mū
diciā dicēs. Scriptū ē in li.sermonū. Esaie
pphete. Uox clamātis ī deserto:parate viā
dn̄i:rectas facite semitas eius. Ois vallis
iplebit:et ois mōs et collis humiliabit:et erūt
praua in directa et aspera in uias planas
Hec autē habētur Esa.40.c.q̄ ad litteram
xp̄o predicanti ouenīut. Nā Ambro.dicit.
Bene uox dicit Johes verbi nunci⁹:ex eo
q ipse manifestauit verbū īcarnatū:cui di/
cebat viā esse parandā: Nam si bene consi
derem⁹:ipse erat orbis cōditor totiusq vni
uersi gubernator et rector: quem suscipere
oēs debēt cū diligēti preparatione: Hinc ē
qd Ambro⁹ ī sermōe tertie dominice de ad
uentu dicit. Oportet nos eē oī sāctitate pu
ros :mūdos pudicitia:nitidos honestate. Et
Origenes sup his verbis ait. In corde no/
stro via paranda ē dn̄o. Magnū enī est cor
hominis et spaciosū:si tn̄ fuerit mūdū. Nec
ī corporis quātitate:sz ī uirtute sensuū ma/
gnitudinem eius intellige:que tantam sci/
entiam capiat veritatis. Prepara ergo in
corde tuo viam dn̄o per cōuersationem bo
nā et egregiis vl perfectis operib⁹ dirige se
mitam:ut ī te sermo dei absq offensa perā/
bulet. Hec ille. Et certe qd Joānes predi/
cabat populis circa iordanē:ecclesia hoc tē
pore sacratissimo fidelib⁹ suis cōmemorat
ut omnes se pparent p futura solēnitate do
mini nostri ih̄u xp̄i. Cui grati sunt illi q sibi
nascēti seipos p̄sētāt peītētia cādidatos d/
coratos v̄tutib⁹:et duotiōis feruētes: O te
meraria xp̄ianorū corruptela.o rep̄hēsibil
cōsuetudo.o d̄testabiles mores. Tunc nā/
q magis offenditur xp̄s cū magis ē hono
randus. In sequenti enī festiuitate multipli
cātur vanitates:pompe:solatia:inepte leti
cie:ioculationes:lenocinia :comessationes
ebrietates: vaniloquia: vsure:periuria mē
dacia: phibiti ludi.et qd horrēdū ē ipudēter
īuerecūde:publice ipia blasphemia dei au/
dit ī nocte natiuitatis dn̄i. Nam pastores
erūt laudātes et glorificantes deū:sed tot et
tāti uiri mulieres iuuenes et senes deū celi
erūt maledicētes. O celi quomō nō absco
ditis faciē vestrā a nobis? O sol quomō nō
abscōdis lumē tuum? O planete quō nō re
trahitis lumē uestrū? O terra quō nō con
tremiscis? O homines iusti et pij quō non
fletis in tam execranda iniuria creatoris?
Nascit xp̄s paruulus :hūilis:paup:lugēs ī

p̄sepio p̄ salute hominū: τ ecce blasphemāt. Non ē hec uia: ut eius grā nos dignos red/damus. Inquit eni apostolus ad Ro.13.c. Abiiciam⁹ opera tenebrarū τ iduamur arma lucis: sic ut in die honeste ambulemus Non in comessationib⁹ τ ebrietatib⁹: nō in cubilibus τ impudicitiis: nō in cōtentione τ emulatione: sed iduimini dominū nostrū iesū christū. Uidem⁹ nāq̧ i xp̄o factū esse qđ i p̄phetia per Johēm allegata ɔtinebatur. Humiles eni qui p̄ valles intelligūtur iple ti sūt donis spiritualibus. Montes qui sūt superbi tyranni: sicut fuit Herodes: Nero Domitianus. Diocletianus: τ alii xp̄m perse quētes humiliati sūt. Corda praua directa sūt: sicut fuit in Maria magdalena pecca/trice: in Matheo publicano et ceteris ad xp̄z ɔuersis. Corda aspera τ ɔ̄ xp̄m idurata mollificata sūt τ deducta in uias planas sicut patet i Paulo: Si ergo xp̄s est q̄ gratiā donat rebelles reprimit pctā dimittit. τ duros sua pietate mollificat. ipsum amare. ipsū ti/mere tenemur: τ dignum sibi habitaculū in nostra mēte preparare. Tertio predicabat Joannes salutis notitiam. quando dicebat Uidebit omnis caro salutare dei. Ubi Criso. ait. Ostenditur hic qm̄ ad fines mundi diffūdet euāgelij virt⁹ atq̧ cognitio. Greg. in omel. ait. Oīs caro .i. oīs homo saluta/re dei. i. xp̄m in hac uita videre nō potuit. Propheta ḡ oculū ad extremū iudicii diez tendit. quādo hūc omnes τ electi τ reprobi pariter uidebūt. hec Grego. Nos itaq̧ qui xp̄m p̄ fidē videm⁹ conemur illi ita seruire ut mereamur ipsū aspicere gloriosū cū ple/nitudine oīuz nostroꝝ desideriorum in felici illo regno: in quo ipse viuit per infinita secula seculorum. Amen.

¶ In natiuitate domini nostri iesu christi ¶ Sermo de possibilitate qualitate τ iocun/ditate incarnationis uerbi dei.

¶ Fructus. 23. Jesus letanter nascitur.

Euangelizo vobis gau/dium magnum quod erit oī pp̄lo: q̄ā nat⁹ ē vob̄ ho/die saluator mūdi q̄ ē xp̄s dn̄s i ciuitate Dauid. Scri/būt hec uerba Luc. 2. c. τ in euangelio p̄me misse huius sacratissime solennitatis. Dies hic celeberrim⁹ dilectissimi i xp̄o ihū sūma cū deuotione est excolēdus: in quo scā ma/ter ecclesia recolit mysteria iocūdissima natiuitatis saluatoris nostri ihū xp̄i. Quid nā q̧ dulci⁹ potest audiri: quid suauius: quid/ue mirabili⁹ q̧ q̧ ihs xp̄s filius dei in beth/leez nascitur? Currite gentes et uenite oēs cum pastoribus ad videndum dei filium p̄ nobis peccatoribus i presepe natū. Hoc sit nobis hodierna die studiū τ magnificentia ut natiuitatem ihū xp̄i pie ardenter atq̧ affectuose cōtēplari velim⁹. Inuigilent sen/sus nostri τ puerulum xp̄m ihm̄ suscipiam⁹ reuerenter. De quo in presenti sermone di/cere uolentes fructū p̄ponim⁹. q̄ ē. Jhs le/tanter nascitur. Quod angelus testificatus ē in uerbis p̄positis i themate: in quib⁹ na/scentis xp̄i gaudium exp̄mitur. Ubi τ nos tria mysteria contemplabimur.

¶ Primū dicitur īcarnationis possibilitas.
¶ Secundum dicitur natiuitatis qualitas.
¶ Tertium dicitur natiuitatis iocunditas.

¶ De icarnatio xp̄i ē possibil'. Capitulū. j.

Primū mysteriū dicit' īcarnationis possibilitas. In quo explicem⁹ cō/tra nonnullos impie sentientes q̧ deū incarnari fuit īpossibile. De aūt hoc sit falsū patet: quia suū oppositū ē verū. Et h̄ tāgitur a doctorib⁹ videlicz scō Tho. τ btō Boñ. in. 3. snīaꝝ di. i. q. i. τ p̄batur ipsū possibile esse incarnari trib⁹ rationibus:

¶ Primo ratione omnipotentie.
¶ Secundo ratione excellētie.
¶ Tertio ratione conuenientie.

¶ Primo probant ratione omnipotentie. Nam deus cuz sit oīpotens: potest oē illud qđ nec cōtradictionē includit nec aliquem defectum i deo ponit. s̄m illud Luc. i. Nō erit impossibile apud deū oē verbū. Sed deum humanam naturā assumere nec iclu dit cōtradictionē: nec i deo aliquē defectuz ponit: Nā dīnā naturā vniri humane i vnitate p̄sone n̄ ē aliud q̧ diuinā p̄sonā q̄ ab eterno fuit hipostasis respectu diuine nature esse hipostasim respectu humane nature in tp̄e. hoc aūt non dicit aliquā īpfectionē: sed

poti⁹ dignitatē ꝛ nobilitatē Sicut.n.cū đus sit ens ab eterno: in nullo fit derogatio bonitati sue: dū ē cā bonitatis creature create i tpe q̄uis bonitas creata lōge sit iferior bonitate icreata. Sic .n. psona filii dei cum sit hypostalis intellectualis et spiritualis ꝛ icreata ab eterno in nullo derogat si sit hypostasis rationalis nature create i tēpore. ꝛ queādmodū deus de nō creāte fit creās in actu absq̄ aliqua sui mutatiōe uel inouatione: sꝫ solum facta mutatiōe ex pte nature create: sic psona filii dei q̄ nō erat hypostasis humāe nature i actu habet eē ei⁹ hypostasis absq̄ aliq̄ sui mutabilitate solū facta mutatiōe ex pte nāe assūpte. Et queādmodū de⁹ ē i creatura p essētiā ꝛ p presētiā: ꝛ i nullo depēdet ab illa: sꝫ poti⁹ depēdet creatura ab ipso tāq̄ a cā cōseruāte ꝛ sustētāte: sic ꝛ de⁹ cū ē i creatura rationali p vnionē nō depēdet ab ipsa sꝫ poti⁹ ecōuerso: quia hꝫ sustentari i illo. Secūda ratio dicit ex cellētie: Nā ut ait Hilari⁹. Plus pōt de⁹ facere q̄ homo dicere ul' itelligere: Sꝫ homo pōt dicere ul' itelligere rōnabilit deū humanā naturā assumere. g̃ multo magis de⁹ pōt hoc facē. Intelligit nanq̄ hō cōgruū fuisse đuꝫ incarnari: tū pter sue potētie sapie ꝛ bonitatis eminētē manifestationē: q̄ qdem facta ē i humani generis susceptione: tū pter operū diuinoꝝ excellētē ꝯsūmationē q̄ ē facta cū vltimū ꝯiūctū ē primo: tū propter humilē peti solutionē ad liberationeꝫ hoīs captiui: q̄a sola psona diuina erat q̄ p̄ponderabat toti humano generi. Tertia rō dicit ꝯuenietie. Nā eorū ē facilis vnio: que ad iuicē silitudinē habēt. Sed homo ē creatus ad silitudinē ꝛ imaginē dei ut dr Geñ .i. g̃. humana natura diuine aliquo modo ē vnibilis i psona. Et si dicit q̄ nulla pōt esse vnio inter illa inter q̄ nulla est ꝓportio: sꝫ đi qui ē infinitus ad creaturā que ē finita nulla ē ꝓportio. g̃ nulla potest eē vnio. Ad hoc dicēdū q̄ duplex ē ꝓportio. Una q̄ attenditur in cōuenietia ordinis. Alia que attendit in cōmēsuratione quātitatis. Cū g̃ dicit q̄ omne vnibile ē ꝓportionabile. ꝛc. dicendū q̄ verum ē si itelligatur de ꝓportione que attēditur i cōuenietia ordinis: Si autē intelligatur de ꝓportione que ē i cōmēsuratione quātitatis non habet veritatē p eo q̄ si aqua maris ifinita esset adhuc posset spōgia immergi: sicut nunc immergeret. Et ideo sufficit ad vnionem ꝓportio que consurgit ex conueniētia ordinis. Et talis ē conuenientia que ē inter creaturam rōnalē ꝛ deuꝫ p eo q̄ creatura rōnalis eo ipso q̄ est imago dei: nata ē ordinari in ipso. Diximus q̄liter doctores theologici possibilitatē icarnatiōis ostdunt: quod a nob nō ē curiose inuestigādū: sꝫ mēte poti⁹ affectuose redolēdū

Quo tempore et loco ꝛ qua paupertate christus natus sit. Capitulum .z.

Secundum mysterium dicitur natiuitatis qualitas. In quo considerare debemus qualiter christus nat⁹ describit ab euangelista. Ex cuius ꝯsideratione tres ꝯditiōes. xpi nascētis colligim⁹.

Prima dicitur temporalitas.

Secunda dicitur localitas.

Tertia dicitur paupertas.

Prima cōditio dr tpalitas. Designat nā q̄ i euāgelio q̄ xp̄s nat⁹ ē. Octauiani ipatoris tpe. Qui ut scribit Suetoni⁹ ꝛ Eutropi⁹ nat⁹ ē i veletrano oppido. viij. kal. septē bris ex pr̄e Octauiāo senatore ꝛ mr̄e Actia nepte Julij cesaris genita ex Julia sorore: q̄ nupserat. L. Balbo: de quo refert Plinius in .z. Historie naturalis: q̄ cū vrbē itraret apparuerūt stelle circa solē i modū corone posite. Hic sedatis oībus bellis orbē totū suo subiecit impio ꝯctis inimicis ꝛ turbationib⁹ romanoꝝ đuictis. Regnauit nanq̄ āns. 56. duodeci cū. M. Antonio. ꝛ M. lepido. ꝛ. 44. per se. Et vt dicit Solin⁹ de mirabilibus mūdi rēp⁹ Augusti solū reptū est quo plurimū arma cessauerūt ꝛ igenia floruerūt. Fuerūt. n. tūc. Horatius flacc⁹ Uirgilius Ouidi⁹ Macer Catull⁹ veronensis Terenti⁹ Uarro. M. T. C. Apollodorus Ualerius Messala. Ualeri⁹ maximus: et q̄plures alii. Ut autē dicit Orosius. Octauianus uictor rediēs sub oriente cū triplici triūpho vrbem ingressus: tūc pm⁹ ga rem pub. auxerat. Augustus ē salutatus: Et cū pacificū possideret imperiū: edictū fecit ut describeretur vniuersus orbis: ut sciret q̄t

ꝓuincie:quot hoĩes essẽt ĩ toto orbe. Et di-
cebat̃ descriptio:qꝛ numerus eoꝝ qui cẽsuȝ
ferebant redigebat̃ in scriptis vt refert ma
gister in historia scholastica.Dicebat̃ etiã ꝓ-
fessio:qꝛ quilibet offerẽs denariũ suũ presi-
di ponebat illũ super caput suũ:ꝛ ꝓprio ore
profitebat̃ se esse subditũ Romano ĩperio.
Regnãte hꝰ imperatore piissimo xp̃s dei fi-
lius nasci voluit.Unde Beda ait. Nascitu-
rus in carne dei filiꝰ sicut de ꝟgine natꝰ vir
ginitatis sibi decus oñdit esse gratissimum:
sic pacatissimo seculi tp̃e procreatur.qꝛ pa-
cẽ querere docuit.ꝛ pacis sectatores ĩuise-
re dignat̃. Nullũ aũt maiꝰ potuit esse pacis
indiciũ:q̃ȝ totũ orbẽ vna descriptiõe conclu
di:cũ Octauianꝰ augustus tanta.12.annis
circa tẽpꝰ dñice natiuitatis pace regnauit.
Theophilꝰ vero ait.Conueniẽs erat vt per
xp̃m cultꝰ multoꝝ deoꝝ deficeret:ꝛ vnus
deꝰ coleret̃. vnde vnꝰ rex orbi imꝑasse de-
scribit̃. Nec existimare debemꝰ regẽ reguȝ
ihm xp̃m sub descriptiõe mũdi natũ absq̃ꝫ
mystica ꝛ rõnabili cã.Dicit Origenes.Dili-
gentius aũt intuẽti sacramẽtũ quoddã vi-
detur significari:qa ĩ totius orbis ꝓfessione
describi oportuit xp̃m: vt cũ oĩbus scriptus
sanctificaret oẽs. Grego.ĩ omel.ingt. My
stice aũt nascituro dño mũdꝰ describit̃:quia
ille apparebat in carne q electos suos ascri
beret in eternitate.2ª cõditio dicit̃ xp̃i nascen
tis localitas. Nasci enim voluit ĩ Bethleeȝ
iude ad quẽ iuerat Joseph cũ Maria:eo ꝙ
esset de domo ꝛ familia Dauid. Et dicitur
Bethleeȝ ciuitas Dauid ẜm Nico.de lira.
qa inde oriundus fuit vt habet̃.i.Reg.17.c.
Et Joseph erat de genere Dauid:sicut dici
tur.Math.i.Et nõ ẽ alienũ a ꝓposito:quia
ih̃s xp̃s natꝰ ẽ ĩn tam hũili loco:ꝛ nõ in irl̃m
nec in maxima roma:qa in oĩbus suis acti-
bꝰ se humilẽ exhibere voluit.Unñ Bethleẽ
elegit sue natiuitati:ꝛ irl̃m sue passioni: vt ꝑ
hoc gloriaȝ hominũ cõfutaret:q in ciuitate
ignobili nascens:ĩ ciuitate nobili est passus
opprobriũ. Et vt dicit̃ in quodam sermone
ephesini cõcilij.Si maximã Romaȝ elegis-
set ciuitatẽ: propt̃ potentiã ciuiũ mutatõeȝ
orbis terraꝝ putarent:si filius fuisset impa
toris potestatis auctoritatẽ ĩperatori ascri-
berent Sȝ vt humilitas xp̃i oñderet̃:ꝛ diui
nitas cognosceret̃ orbẽ terraꝝ trãsformas-
se:pauperculaȝ elegit matrẽ :pauperiorẽ ꝛ
ignobiliorẽ patriã.tũ in signũ ꝑfecte victo-
rie:tum vt suã potestatẽ ostẽderet ĩ ipa Ro
ma que caput erat orbis ĩ qua statuit caput
ecclesie sue.ẜm illud Esa.26.Ciuitatẽ subli
men humiliabit.ꝛ cõculcabit eã pes pauꝑis
i.xp̃i:gressus egenoꝝ.i.Petri ꝛ Pauli apo
stolorũ eius.Tertia cõditio dicit̃ xp̃i nascẽ-
tis pauꝑtas.de qua ait Luc.2.c. Impleti
sũt dies Marie vt pareret:ꝛ peꝑit filiũ suũ
primogenitũ:ꝛ pannis cũ inuoluit:ꝛ reclina
uit eũ in p̃sepio: qꝛ nõ erat ei locus in diuer
sorio.Diuersoriũ nanq̃ꝫ ẜm magistꝝ in histo
ria scolastica dicit̃ operimẽtum qđ est inter
duas domos:sub quo ciues ad colloquẽdũ
vl̃ ꝓpter aeris intemperiẽ diuertebãt vbi
Joseph boui ꝛ asino p̃sepe fecerat. Mira-
re modo aĩa mea q̃ȝ extrema fuit pauꝑtas
regis celoꝝ ꝛ oĩuȝ creaturarum nascentis.
Audi Hiero.ad Marcellã de vrbe secedẽ
da dicentẽ.Quo sermone:qua voce spelũ-
cam tibi saluatoris exponam? Et illud pre-
sepe in q̃ infantulus vagijt:silẽtio magis q̃ȝ
infimo sermone honorandũ est.Ubi sunt la
te porticꝰ? Ubi aureata laquearia? Ubi do
mus miserorũ penis ꝛ dãnatoꝝ labore ve-
stite? Ubi ad instar palacij priuatoꝝ extru-
cte basilice: vt ville corpusculũ hoĩs precio-
sius inambulet:ꝛ quasi mũdo quicq̃ȝ nõ pos
sit eẽ ornatius:tecta sua magis velit accipe
re q̃ȝ celũ? Bethleẽ. Ecce in hoc paruo ter-
re foramine celorum conditor natus est:hic
inuolutus pãnis:hic visus a pastoribus:hic
demonstratus a stella:hic adoratꝰ a magis.
hec ille. Et idem ad Eustochiuȝ. Ille cuius
pugillo mundus cõcludit̃ :presepe ꝯtinetur
angustia. O quid erat videre filiũ dei ĩuo-
lutũ pannis: vagientẽ:lachrymantẽ: pre fri
gore tabescentẽ: Eamus oẽs queso cũ pa-
storibus ꝛ dicamus sibi. O angeloꝝ rex di
gnissime:q ꝓ nobis ad hãc necessitatẽ veni
sti: vt ex pauꝑcula mr̃e in tuguriolo vilissi-
mo nõ habẽs vbi caput reclies:qđ vis a no
bis? Quid tibi ꝑsoluere possumꝰ? Uis au-
rũ? vis argentuȝ? Placẽt tibi vel gemme
vl̃ iocalia vel preciosa queq̃ꝫ diuertibilia?

Et si forte ista spreueris q̄ faciūt tm̄ ad or natuz pro tua necessitate domū acciperes ad habitandū: ligna et pannos ad calefaciē dū. Et mox infantulus iste clamabit arden ter. O rationales creature nolo mūdi diui tias: nolo d̄litias: nolo magnificētias. Ecce vestram carnē assūpsi. Puerulus suz τ pro vobis trigintatrib⁹ annis laborabo indesi nenter in fame τ siti: in vigiliis τ peregrina tionibus: in angustiis τ psecutionibus ī pla gis τ uulnerib⁹ ī sāguinis effusione vsqz ad mortem. Si mihi placere cupitis q vos ita diligo: peccata vestra mihi donate. Illa sup humeros meos ponite dolentes ī corde ve stro de quibuscūqz commissis: τ ego ꝓ uo bis satisfaciam. Ego omnium penitentiam portabo. O humani cordis duritia cur nō mollitur: cur non flectit̄: cur non mouetur ad uocem omniū saluatoris? Sūt nēpe hu mane mētes gelatē τ ferro duriores: quo niam xp̄m puulꝫ clamantē τ dicētē: pctā deponite: pctā deponite: quia ꝓpter pecca ta incipio peregrinari ad mortē: non audi unt. Sed quid tu faciebas o v̄go piissima: q̄ndo uidebas ī assūpta carne factorē eiuz tā īfimo loco natū? Flebāt oculi tui? Que tanto magis eras pietate deuicta: quanto certior eras de altitudine secreti. Nempe human⁹ itellect⁹ excogitare nō posset qua lit̄ v̄go sacratissima puella τ plena gratia sui filii ardētissimā paupertatē defleuit.

Qr omnes creature in xp̄i natiuitate si gnū iocūditatis ostēderūt. Capl̄m. 3.

Tertiū mysterium dicitur natiuita tis iocunditas. Nam natiuitas pre sens letissima debet esse animis q buscunqꝫ bene dispositis. De qua τ nos tri plicem iocunditatem inferemus.

Prima dicitur supnaturalis.

Secunda dicitur virginalis.

Tertia dicitur generalis.

Prima dicit̄ supnaturalis: que facta fu it in angelicis choris. Et quidez angel⁹ un⁹ letus ad pastores descendit: q uigilias no ctis custodiebant super gregem suum: an nuncians eis q̄ nat⁹ esset ibo: cum quo fa cta est multitudo magna celestis exercitus cantantium: gloria in altissimis deo τc̄. Et ut inquit Beda ī omel. nūq̄ȝ in tota ueteris testamēti serie reperiem⁹ āgelos: q tā sedu lo apparuerunt patrib⁹: q̄ cū luce appaꝛu erint. Sed hoc priuilegium recte huic tpi ē reseruatuz: quando exortum ē in tenebris lumen: τ rectis corde letitia. hec ille. Secū da iocunditas dicitur virginalis. Suscepit equidem virgo gloriosa inestimabile gau dium: cum uidit se pepisse sine corruptione τ sine dolore. Nec ut qdā fatue arbitrantur iacens peperit filiū suum nec obstetricū ha buit adiutorium. Un̄ Hiero. aduersus El uidium. Nulla ibi obstetrix: fuit nulla muli ercularum sedulitas intercessit. Ipa pānis inuoluit īfantem: ipsa τ mater τ uirgo. Pu to enim q̄ appropinquante hora partus sē sit virgo purissima tantā ītellectus letitiam quantā non sēserat vnq̄ȝ omnib⁹ dieb⁹ vi te sue: τ omnes sēsus ei⁹ spūales τ corpora les quadaz inenarrabili suauitate replebā tur. Et eleuata sup humanas vires ī abyssū diuine cōtēplationis ita cum immenso dul core peperit filium suuz. Quē ut vidit na tum: mox adorauit ut verum deū: τ deide illū ad se suscipiens: suo pectori strinxit: τ pā nis īuoluendo lacte suo purissimo pascebat Audiuit τ angelos cātantes: uidit pastores cū admiratiōe veniētes ad īquirendū d̄ sal uatore nato: quē ipsa parturierat: ipsa tene bat: ipsa tractabat. O gaudium uere inco gnoscibile cū uirgo gloriosa videbat ocul̄ corporeis: quem sancti pr̄es ceteriqꝫ electi desiderauerunt inspicere. Nec solum filiuz suum sētiebat: sed sui ipsi⁹ τ etiam dei filiuz esse intelligebat. Tertia iocunditas d̄r generalis. Nā domino nascēte oēs quodā modo creature uise sunt suo modo letari. Creatura nanqꝫ pure corporea letata est: qa ut testat̄ Inno. terti⁹ tpe illo quo rome longo tempore pax fuit: romani tēplū pacis pulcherrimū ↄstruxerunt: τ ibi statuā Ro muli posuerūt. Cōsulētes v̄o apollinē quā tū duraret: acceperūt rn̄sū quousqꝫ v̄go pa reret. Qd̄ ipsi audiētes dixerūt. In eternū durabit: qa v̄go nūq̄ȝ pariet. Un̄ τ ī forib⁹ tēpli titulū hūc scripserunt. Templum pa cis ī eternū. Sꝫ in ipsa nocte qua uirgo pe perit tēplū fundit⁹ corruit. Ubi modo ē ec

clesia:que scē marie noue dr. ¶ 2° letata ē creatura cōporea ⁊ lucida ut pdict⁹ Inno. papa dicit. In ipsa enim nocte natiuitatis obscuritas aeris in claritatē diei versa est. ⁊ i die natiuitatis dn̄i tres soles in oriēte ap paruerunt:qui paulati i unū corp⁹solare re dacti sūt:licet i historiis scholasticis dicatur ꝙ hoc nō fuit in die natiuitatis:ſ; an̄ p ali/ qd̄ tēp⁹.s.post mortē filii cesaris: qd̄ etiam Eusebi⁹ in cronica asserit. Orosi⁹ vo dicit vba hec. Hora circiter tertia :repēte ligdo ac puro sereno circulus ad spēm celestis ar cus orbē solē ambiuit:quasi vēturus esset qui ipsum solē sol⁹mūdūq; totū effecisset et regeret. Addit ⁊ Innocentius rē dignam miratu ꝙ Octauianus ipator i tantū sena/ tui placuit:ut ipsū p deo colere vellēt. Qui se mortalem intelligēs:imortalitatis sibi no men noluit vsurpare . Ad illorum vo ipor/ tunā instantiam Sibyllā pphetissam aduo cat:scire uolēs per eius oracula:si i mūdo aliqn̄ eo maior nasceret. Et cū i die natiui/ uitatis dn̄i cōsiliū super hac re ɔuocasset: ⁊ Sibylla i camera imperatoris oraculis isi/ steret i die media circulus nitēs apparuit circa solem . ⁊ i medio circuli vgo pulcher/ rima filium gestās in gremio. Tunc Sibyl/ la hoc cesari ostendit. Cum autem iperator ad predictam visionē plurimu; admirare tur:audiuit vocē dicentem. Hec ē ara ce/ li. Dixitq; ei Sibylla . Hic puer maior te ē: ipsum adora . Et in camera in qua hec cele brata sunt:in honore scē Marie dedicata est ecclesia :que usq; hodie dicitur ara celi. Octauianus vo puero sibi monstrato myr rhā dedit:⁊ deus de cetero vocari recusa/ uit. ¶ Tertio letati sūt pastores inueniētes sicut dixerat eis angelus. Unde ⁊ nos oēs letari debemus:⁊ spūaliter iocūdari:qa ait Leo papa i sermōe: Saluator noster hodie dilectissimi natus ē. gaudeam⁹. Neq; eni; locū fas ē esse tristicie: vbi natalis est vite: que ɔsūpto mortalitatis timore ingerit no bis de pmissa eternitate letitiam. Nemo ab huius alacritatis participatione secer/ nitur. Una cunctis letitie cōmunis ē ratio. quia dominus noster mortis peccatiq; de/ structor:sicut nullum a reatu liberū repe/ rit :ita liberandis omnibus venit. Exultet sāct⁹:qa appropinquat ad palmam . Gaude at peccator qa inuitat ad ueniā. Animet gē tilis:qa vocatur ad uitā. hec ille: Igitur le/ ti sūt celi ⁊ ciues celorū. ⁊c. Sic ⁊ nos gau/ dentes referamus gratias deo :qui seipsu; dedit paruulū :ut nos magnos faceret in re gno celorum:i quo viuit ⁊ regnat p īfinita secula seculorū. Amen.

¶ In festo sācti Stephani prothomartyris.

¶ Sermo de eodem.

¶ Fructus . 24. Stephanus ihm videns.

Video celos aper/ tos:⁊ iesū stātē a dextris vtutis dei Actuū.7.in tribulatio ne positis ac laborantibus dilectissimi in xp̄o ihu pro diuino amore nō deē auxiliū sue gratie:qua fit ut quecūq; ardua ⁊ difficillima nō solu; nō moleste ſ; iocunde ⁊ equo aīo ferant. Ni hil enim morte terribili⁹. Hanc tamē amici dei cū op⁹fuit passi sūt p xp̄o gaudētes. Et ne multorū exēpla referam⁹. pponitur exē plum de pthomartyre:qui i etate floridis/ sima lapidationis martyriū patiētissime to lerauit. Cui cū ex debito cogamur honore; deuotū exhibere:ut possim⁹ suffragio ipsi⁹ sue sanctissime uite eē imitatores. de ipso i p̄nti sermone dicturi sumus sub vno fructu q ē. Stephan⁹ iesū uidēs:sicut dicitur i the/ mate. Video celos apertos ⁊c. In qb⁹ scissi mis uerbis tria principalia p̄uilegia beati Stephani notabimus.

¶ Primū dicit̄ gratie.

¶ Secundum victorie.

¶ Tertium glorie.

¶ Q2 in Stephano fuit gratia. Cap. j.

Primū p̄uilegiū dicit̄ gratie. d qua dicit̄. Act. 7. Stephan⁹ăt plen⁹grā ⁊fortitudīe faciebat signa ⁊ pdigia magna i pplo . Nā cū tria sint pctā p̄ma ad q̄ cetā reducūt v;. supbia. auaritia. luxuria Pro qb⁹ dr̄. i. Ioh. 2. Omne qd̄ ē i mūdo: aut ē ɔcupia carnis:aut ɔcupia oculo⁊ aut supbia uite:necessariū ē vnicuiq; laborare ut ab his nō supetur:qnimo vicēdo ɔrias se quat̄ vtutes. Qd̄ eē nullo mō pōt sine diuina

Leo

gratia: sic docet Aug⁹. in li. de correptione ⁊ grã. ⁊ ĩ li. de p̃destinatiõe scõꝝ ⁊ ĩ enchiridion. De⁹ aũt bñdict⁹ vnicuiqꝫ laborare volẽti ⁊ facere qđ ĩ se ẽ: hãc grãm libere largit̃ adeo ut null⁹ nisi de ꝓpria negligẽtia ꝯqueri possit. Unde Cyprian⁹ ĩ ep̃la ad Domnũ ait. Perfluẽs largit̃ spũs: nullis finib⁹ p̃mit̃ nullis metarũ spacijs frenat̃. Mãna iugit̃ exuberat affluẽter. Nostrũ pect⁹ tm̃ faciat ⁊ petit. Quãtũ illud fidei capax offerim⁹: tantũ iundãtis grẽ haurim⁹. hec ille. Qđ clare ꝑcipimus ĩ btõ Stephano xp̃i ꝓtomartyre dilectissimo: q grã dĩna supauit p̃fata pctã. ⁊ obtinuit ĩ se tres solẽnes virtutes videlꝫ.

Prima est uirtus humilitatis.
Secũda est uirtus paupertatis.
Tertia est uirtus castitatis.

Prima virtus quã obtinuit beat⁹ Stephan⁹ dr̃ humilitatis ĩ honore sibi ab ecclesia exhibito. Ut eñ docet scriptura Actuũ. c. 6. ipse ñ fuit vltim⁹ ĩmo p̃m⁹ ex septẽ diaconib⁹ ab ap̃lis ordinatis ĩ ministerio. Cũ enĩ esset maxima multitudo credẽtiũ: q̃ in dies crescebat. iz. ap̃li decreuerũt eligere septẽ q possẽt p̃esse ministrationi tp̃ali: ut ipsi possẽt liberi⁹ vacare verbi diuini p̃dicatiõi. Et elegerũt Stephanũ plenũ fide ⁊ spũ scõ. et Philippũ ⁊ Prochorũ: ⁊ Nicanorẽ ⁊ Thimonẽ ⁊ Parmenã: ⁊ Nicholaũ aduenã Anthiochenum. In quo honore nulla elatione Stephan⁹ ĩtumuit: sꝫ ĩ cũctis se humilẽ exhibuit. Secunda uirtus dicit̃ pauptatis. Nã de eo dicit̃. Actuuꝫ. 6. ꝙ fuit plen⁹ fide. Unde Aug⁹ ait. Qui de deo verã fidẽ habent: ñ cupiũt ĩ his miseriis diuites fieri. Et sic pꝫ q̃stũ ad secũdã uirtutẽ. Tertia dicit̃ castitatis. Nã de eo dr̃ ꝙ fuit boni testimonij ⁊ mũdissime fame. Et qa pleriqꝫ sua voluñtate ĩ pctis cõmorãtes excusationẽ suscipiũt dicentes non posse virtuose viuere: qa ipse dñs suã grãꝫ denegat: nos intelligere debem⁹ ꝙ ex fonte illo inundãtissimo diuine bonitatis unusquisqꝫ gustare potest si uelit. Et qa qui mali sũt nolũt qđ ĩ se ẽ facere: iõ grãm dĩnã pticipare nõ pñt. Inquit. n. Euchidi⁹ ĩ l i. de causis. ꝙ prima cã ĩest oĩbus reb⁹. dispositionẽ vnã nõ tñ oẽs accipiũt sꝫ tm̃ secũdũ dispositionẽ suã. Quo fit: ut aliq recipiãt đ grã q̃stũ eis sufficiat ad salutẽ: ut sũt illi q ĩ caritate obseruãt diuina mandata alii ꝟo aĩo feruẽtiores: p̃fectionis opera aggrediẽtes ãple ⁊ copiose gratiã diuinã ĩpetrãt. Nõ. n. potuissẽt perseuerare ĩ deserto. Antoni⁹ magn⁹ Ilariõ Paul⁹ prim⁹ heremita: ⁊ alii de qb⁹ dicit̃ ĩ vitis patrũ: nec ẽt martyres tã ĩmanes ferre cruciat⁹ durasqꝫ penas si gratia dei illis nõ succurrisset. Nõ potuissẽt ĩ etate sua tã florẽtissima supportare ⁊ calcare mundi supbiã: spernere mũdi diuitias: paruipẽdere vanas delitias. ⁊ humiliter ac caste seq xp̃m ĩ paupertate: si nõ fuissent adiuti gratia dei. Et si dicit̃ ꝙ grã nõ potest ẽẽ maior ĩ uno q̃ꝫ ĩ alio. potest ad hoc responderi ꝑ Augustini dictũ ad Dardanũ. In qbus habitat de⁹ nõ equaliter habitat. Et idẽ ad Bonifaciũ. Tripliciter grã meret̃ augeri. Que ꝟba exponẽs Alex. in 3. dicit ꝙ maius ⁊ min⁹ ĩ formis spũalib⁹ nõ dicit̃ sicut ĩ formis corporalib⁹ qa secundũ Aug. de quãtitate anime ĩ formis materialibus dicit̃ maius ⁊ min⁹ secũdũ quãtitatẽ diuisiuam: ĩ formis ãt spiritualibus secundum quantitatem ꝟtualẽ. Redeũtes ergo ad nostrũ ꝓpositũ dicim⁹: ꝙ nõ ẽ incõueniens bonitati diuine qbusdã copiosũ donũ gratie cõcedere: cum ⁊ de⁹ nulli deneget: ut dictum ẽ qđ ẽ ad salutẽ necessarium. Si eñ oẽs iudei heretici ĩfideles ⁊ mali xp̃iani ĩ hoc seculo existẽtes vellent gratiam dei: facile possẽt eã obtinere. Habuit eam Stephan⁹: ⁊ estimauit ac magnifice p̃ciũ illi⁹ appreciauit.

Qꝛ in Stephano fuit victoria. Capi. 2.

Secundum priuilegiũ in quo relucet diuinũ adiutorium beati. Stephani dicitur uictorie. Mos enim malorum est bonis ꝑsecutionem ĩferre: qa secundum phoꝝ sẽtẽtiã: contraria simul stare non possunt: sed mutuo se expellunt: s̃m ꝙ Aristoteles. x. meta. docet: et in predicamentis. siue fuerint contraria priuatiue uel positiue: sicut calidum non stat cum frigido: nec album cum nigro: nec tenebra cũ lumine. Unde quia boni malis contrarii sunt: eos cedunt et molestant: et importune ꝑsequũtur: Unde. 23. q. 4. c. Qui secundũ

carnē. ait Hiero. Qui fm carnem natus ē persequebatur spūalē. s. Ismael Isaac. Nūc autē spūalis carnalē persequitur. Qđ pz ēt per beatū Hiero. in epitaphio scē Paule. Semper virtutes psequit inuidia: feriūt qз sūmos fulgura montes. Etiā sancti oēs emulos habuerūt. In paradiso quoqз serpens fuit: cui⁹ inuidia mors intrauit ī orbē terrarū. Et vt de oībus taceā: dñs noster iesus xp̄us phariseorū inuidia est crucifixus Et ne multorū exempla que sunt innumerabilia replicemus: ecce in proposito est. Stephanus leuita: contra quem insurrexerunt viri iniqui impij querentes sibi mortē īferre: triplici bello interueniēte:

Primum dicitur disputationis.
Secundum dicitur accusationis.
Tertium dicitur cōminationis.

Primū preliū fuit disputationis: qa surrexerunt quidā de synagoga: que appellabatur libertinorū a regiōe sic nominatorū fm Nico. de lira: ꝛ cirenensiū a cirene ciuitate: ꝛ alexandrinorum ab alexandria metropoli egypti: ꝛ eorū qui erāt a cilicia ꝛ asia que sunt regiōes ꝓpinque Judee. In quo prelio datus ē sibi spiritus sanctus. qui sibi facundiam mīstrauit fm xp̄i ꝓmissū. Luc. xi. Ego dabo vobis os ꝛ sapientiā: cui non poterunt resistere ꝛ cōtradicere oēs aduersarij vestri. Ideo aduersarij. Stephani nō poterant resistere sapientie ꝛ spiritui qui loquebatur. Secundū preliū dicitur accusationis: quia videntes iudei ꝙ ꝑ primū modum eū nō supassent: callide submiserūt duos falsos testes: q eū in iudicio accusarent. Et venerūt ꝛ accusauerūt eū dicētes. Stephanū blasphemasse deū ꝛ Moysen ꝛ tēplum ꝛ legem. In quo prelio affuit sibi diuinū auxilium: qa intuentes in eū oēs q erāt in concilio: faciem eius viderunt tanqз faciē angeli. Ubi est subsecuta victoria: quia de omnibus sibi obiectis ipse se clarissime purgauit: magnificādo deū: ꝛ Moysen ꝛ legē: ꝛ templū. De deo dicit eū qui locutus ē patribus ꝛ prophetis deū fuisse gloriosū. De Moyse ꝙ amic⁹ dei fuerat. De lege ꝙ fuerat a deo data. De templo ꝙ fuerat ex precepto dei constructū. Tertiū preliū dicitur cōminationis. Nam cū Stephanus fuisset multa rōnabiliter locutus: emuli sui nō volebant respondere. ꝛ audiētes que dicebātur desiccabant cordibus suis. ꝛ stridebant dentibus in eum. Ecce autem statim brachium dñi auxilium suggerens Stephano q in tali prelio prospiciebat sibi īminere periculū mortis. Nā intendēs in celū vidit gloriā dei ꝛ ait. Ecce video celos apertos: ꝛ ihm stantem a dextris virtutis dei. De ista apparitione dicūt sancti doctores ꝙ Stephanus aut vidit oculo corpali aut mentali: Si corpali tria mirabilia sūt subsecuta. Primū est ꝙ vidit celos aptos. Qđ scđm Nico. de lira. est intelligendū nō ꝙ celi fuerunt aperti ꝛ diuisi: cū sint incorruptibiles sed quia sic clare vidit: acsi nullū fuisset obstaculū intermediū. Secundū mirabile est: qa vidit iesū in gloria patris: cū fm naturā impossibile sit vt corpus glorificatū ab oculo corpali ī sua gloria possit videri. Tertiū mirabile est. cū corpus xp̄i sit in celo empyreo: videndo ipsū vidit vltra celū aereū siderеum ꝛ cristallinū. Impossibile autē est fm naturā: vt oculus corporalis in tanta distantia possit videre. Si autem vidit oculo mentali: tunc factum est vt mens eius eēt adeo illuminata ad noticiā glorie dei: ꝛ dñi nostri ihu xp̄i filij sui: vt nihil aliud posset vel velle: vel desiderare: nec mortē quam oēs fugiūt velut sibi nociuū timere. Qđ ostenditur. Judei eī cū audissēt eum talia dicētem continuerūt aures suas. fm glo. ne audirent blasphemiā. Et sic ex malicia sua estimantes eū blasphemū: licet nō esset eduxerunt eum extra ciuitatem ꝛ lapidabant. Et testes deposuerūt vestimēta sua: vt celeri⁹ īterficerēt eū: ad pedes adolescētis: q vocabat Saul⁹: q postea Paul⁹ fuit. Ipse vero lapidat⁹ vulnerat⁹: cruore ꝑfusus nō dicebat. Heu me dolētē: nō heu me iuuenē: nō dicebat. heu me qz morior sine cā. ñ dicebat heu me qz relinq̄ mūdū. heu me qz relinquo amicos morte ꝑcussus. Sz qd dicebat: Dñe iesu accipe spūm meū: ꝛ ne statuas illis hoc peccatū. Quo dicto obdormiuit ī domino. Ubi glo. ait. Pulchre dictū ē. obdormiuit in dño ꝛ nō mortu⁹ ē: qa obtulit sacrificiū dilectio

nis: et obdormiuit in spe resurrectionis.

De in Stephano fuit gloria. Capitulum. 3.

Tertium priuilegium beati Stephani: in quo relucet diuinum adiutorium dicitur glorie. Nam vt ait ps. preciosa in conspectu domini mors sanctorum eius. Quod in stephano verificatum est: quia triplicem gloriam adeptus est.

Prima dicitur specialis honorationis.

Secunda dicitur miraculorum operationis.

Tertia dicitur plene beatificationis.

Prima gloria quam consecutus est beatus Stephanus dicitur specialis honorificationis. Est enim in ecclesia dei inter martyres primus: et eius festum post natiuitatem domini celebratur. Et nota quod de beato Stephano fit duplex officium vel festum. scilicet inuentionis et passionis. Inuentio eius anno domini quadringentesimo septimo et anno sexto Honorij principis narratur fuisse. Cuidam enim presbytero Luciano in territorio hierosolymitano feria sexta in stratu suo quiescenti: cum pene vigilaret quidam senex statura procerus vultu decorus: prolixa barba: pallio candido amictus: in cuius summitatibus erant tanquam auree cruces contexte: calciatus caligis in superficie deauratis apparuit. Qui virgam auream manu tenens tetigit eum dicens. Patefacito diligenter tumulos nostros: quia indecenter reconditi sumus et despecto valde loco. et refera hoc episcopo hierosolymitano Joanni. Cui Lucianus dixit. Domine quis es? Et ille. Ego sum Gamaliel qui Paulum apostolum enutriui: eumque docui legem. Qui autem mecum iacet est sanctus Stephanus: quem lapidatum in meo tumulo nouo collocaui. Alius est nichodemus nepos meus: et alius Abibas filius meus. Quo dicto sanctus Gamaliel dispa ruit. Cum autem prefatus Lucianus iussa eius differret implere. iterum apparuit ei. Dixitque Gamaliel. Quare neglexisti que tibi dixeram? Qui dixit. Pater non neglexi: sed orauissi hoc a deo esset: mihi secundo appareret feria sexta sequentis hebdomade. Post hec autem Lucianus abijt ad episcopum: narrauitque ei cuncta per ordinem. Pergunt igitur cum alijs episcopis ad locum Luciano ostensum. inuenteque sunt sanctorum reliquie: et in ecclesia montis syon sunt reuerenter collocate. De hac inuentione loquitur. Beda in cronica sua. Corpus vero sancti Stephani est delatum constantiopoli. Quod tandem tempore Theodosij imperatoris rome est delatum: et in sepulchro in quo iacet sanctus Laurentius fuit et conditum. Inuentio autem fuit eadem die qua passio eius celebratur. Festiuitas autem mutata est post natiuitatem domini: quia solennius agebatur festum de eius inuentione quam de passione. Ideo festum de passione post natiuitatem domini ab ecclesia celebratur: et propter reuerentiam natiuitatis domini et quia passio eius maior et dignior est quam eius inuentio. Secunda gloria quam assecutus est beatus Stephanus dicitur miraculorum operationis. Dicit enim Aug. xxii. de ciui. dei. beatum Stephanum innumeris miraculis coruscasse. et mortuos sex suis meritis suscitasse: multosque a varijs languoribus liberasse. de quibus diffusius loquitur ibi Aug. Tertia gloria quam beatus Stephanus assecutus est dicitur plene beatificationis. hanc habet in regno celorum deum clare videndo tenendo atque fruendo. Ibi factus est in pace locus eius. Ibi possessionem habet opulentam et plenam quibuslibet bonis. Ibi possidet aureolam: que datur martyribus doctoribus et virginibus. Sic itaque audiuimus Stephanum laborantem itelleximus cum christum adiuuantem: ipsum vero vincentem: eumque nunc gloriosum colimus in regno celorum: in quo christus ipse benedictus viuit et regnat cum omnibus sanctis suis per infinita secula seculorum. Amen.

In die sancti Joannis euangeliste. Sermo de eodem.

Fructus. 25. Jesus Joannem diligit

Dilectus meus mihi et ego illi. Canti. 2. c. In collegio sanctorum celi magnam gloriam possidet Joannes euangelista: cuius laudes vix lingua exprimere sufficit: quoniam ex omni parte virtutum suarum preconia supabundant. Uerumtamen quia hodierna die ecclesia ipsius festum celebrat nos deuotione qua poterimus de ipso verba facturi sumus dicemusque quam dilectus atque carus fuit domino nostro iesu christo sub vno fructu: qui est. Jhesus Joannem diligit. Quod in propositis verbis exprimitur: cum de ipso christus dicit. Dilectus meus etc. In quibus verbis tria mysteria huius ardentissime dilectionis erunt nobis contemplanda.

Primum dicitur rationis.

Secundū dicitur oſtenſionis.
Tertium dicitur concluſionis.
¶ De rōnibus ꝓbatur Joannem a xp̄o ſingulariter fuiſſe dilectum. ¶ Capl'm.i.

PRimū myſteriū dicitur rōnis: In q̊ contēplari libet: cur xp̄s filius dei Joannē euāgeliſtā ita dilexit. Rñdet̃ vt de ipſo ſingularit̃ dr̃: ꝙ fuerit dilect⁹ diſcipulus ih̄u. Nā Joh.13.habet̃. Erat recūbens vnus ex diſcipul' ei⁹ ī ſinu ih̄u: quē diligebat. Et Joh.2. Venit ad Symonem Petrū: ꝛ ad illū diſcipulum quez diligebat ieſus. Et.12.c. Conuerſus Petr⁹ vidit illuz diſcipulū quē diligebat ih̄s ſequētē. Aug⁹. ſup hoc ṽbo ait. Seipſū dicit diſcipulū quē diligebat ieſus: qa ipſū p̄ ceteris familiari⁹ diligebat. De hoc ēt cantat eccleſia: ꝛ ſumit̃ d̄ dictis venerabilis Bede. Hic ē Johēs q priuilegio amoris p̄cipui ceteris alti⁹ a dn̄o meruit honorari. Et dicim⁹ ꝙ triplici ratōe chriſtus ita diligebat Joannem.
Primo ratione fraternitatis.
Secundo ratione etatis.
Tertio ratione virginitatis.
¶ Primo euz diligebat rōne fraternitatis qa erat ſibi frater ex eadē ſtirpe nat⁹. Nā vt colligit̃ ex dictis ſanctoꝝ patrum. Anna tres filias habuit.ſ. Mariam matrē dn̄i: et Mariā iacobi: ꝛ Mariā ſalome. De Maria iacobi geniti ſūt Jacobuſ minor. Symō cananeus. Judas Thadeus: q fuerūt apl'i: ꝛ Joſeph q cognomiatus ē iuſtus. De Maria ſalome natus ē Jacobus maior ꝛ Joannes euāgeliſta. Vñ ſm̄ Franciſcū de maronis colligit̃ hec veritas ꝙ Johānes euāgeliſta habuit triplicē germanitatē ad xp̄m: primo eo ꝙ mat̃ dn̄i habebat tantā germanitatez ſola ad filiū ſuū: quātā habēt pater ꝛ mater ī alijs: eo ꝙ corpalē ſubſtātiā totaz filio ſuo dedit ī qua germanitas radicatur: eo ꝙ de ſubſtātia ṽginis xp̄s fuit totaliter format⁹ Et iō tantū fuit ei germanus btūs Joānes ex p̄te ſolius matris: quātū ſi xp̄s fuiſſet ex vtroqꝫ parēte. Et ſi dicat̃ nō ē verū ꝙ xp̄s magis dilexerit Joannē q̄ꝫ alios apl'os: qr Joh. vlt. xp̄s dicit Petro. Symon Joānis diligis me? Et ipſe. Tu ſcis dn̄e: qa amo te. Et xp̄s magis diligit eos: q euz magis diligūt. Ergo magis dilexit Petrū q̄ꝫ Joānez Qd̄ etiaz ex textu apparet: qr Petro cōmiſit eccleſiaz gubernandā. Ad hoc dicē poſſumus ſm̄ Aug. ſup Joh. ꝙ ē dilectio in ſigno exteriori: ꝛ ē dilectio ī effectu interiori. Si loquamur d̄ dilectiōe p̊ modo: magis diligebat ieſus Joannē qa maiorē ei exhibebat familiaritatē. Si aūt q̄ꝫtū ad effectū interiorē q ē effect⁹ gratie: ſic diligebat Petruz: qa maius munus gratie ei exhibebat. Et hec eſt ratio quare p Joannē ꝛ Petruz duplex vita ſignificat̃: p Petruz vita actiua que trāſit: p Joanē vita cōtēplatiua que pmanet. Unde Petro dictum eſt. Sequere me. De Joanne vero dicit̃. Sic eū volo manere. Et qa actiua ē laborioſior et fructuoſior: contēplatiua vero purior ꝛ iocundior. ad ſignificandā huius vite duplicē differentiam familiarius ſe dn̄s exhibebat Joanni q̄ꝫ Petro. Ex hoc dic̃ Aug. ꝙ Petrus erat melior: ſed Johēs erat felicior. Bern̄. autez aliter rñdet. d. ꝙ Petrus dilexit feruētius: ꝛ iō diligebat̃ fortius. Joānes vero dilexit dulci⁹: ꝛ ideo diligebat̃ familiari⁹. Alij autē dixerūt ꝙ Petr⁹ magis dilexit deū ī ꝓximo q̄ꝫ Joānes. Joānes vero magis dilexit deū in ſe q̄ꝫ Petrus. Vñ Petr⁹ recepit curaz regiminiſ: ꝛ ex hoc habuit maiorē gloriā ad laborē actioniſ. Joannes aūt habuit efficaciorez gratiā ad quietē cōtēplationis. Fuit ḡ vterqꝫ dilect⁹ a xp̄o: cuz de Joanne modis predictis dicat̃ ꝙ a xp̄o ſingulariter diligebat̃. Sed aliquis dicere poſſet. Videt̃ mihi ꝙ Petrus apoſtolus fuerit xp̄o ampli⁹ amicus: ꝛ ꝙ magis xp̄s ipſum dilexit: Et hoc ꝓbo tali ratione. Quando aliquis homo habet facere aliquod magnū iter ſi eſt bene ſapiens. ipſe cōmittit rem ſibi magis carā maiori ꝛ meliori amico: quem habeat in mūdo Sed ille qui eſt fons ſapientie verbum dei in excelſis.ſ. dominus ieſus quādo iuit ī celum ipſe cōmiſit rem ſibi magis caraz: quā in mūdo haberet. ſcilicet ſanctā matrē eccleſiam: pro qua de celis deſcendit: ꝛ mori voluit: Petro quando dixit ei. Tu es Petrus ꝛ ſuper hāc petrā edificabo eccleſiam meā Math.16. Et quodcūqꝫ ligaueriſ ſup terrā

erit ligatū τ in celis. Et tibi dabo claues re/
gni celoꝝ. Ergo videt̄ ꝙ beatus Petrus
fuerit melior amicus quē christus habuerit
Ad istā ratione̅ ego respōdeo τ dico ꝙ dn̄s
noster iesus xp̄us cōmendauit ecclesiaꝫ suā
meliori modo beato Joāni q̄ꝫ Petro. Et ra
tio est ista. Uos scitis ꝙ nihil aliud est eccle
sia q̄ꝫ congregatio fideliū omniū xp̄ianoꝝ:
sed tp̄e passiōis xp̄i tota fides xp̄iana defe/
cit in omnibus τ remansit solū i virgine glo
riosa. Unde ipsa sola fuit tunc sancta mater
ecclesia. Et ista cōmendata fuit btō Johi.
Ergo maior. τc̄. Iteꝫ videt̄ fuisse maior alia
ratione. In euangelio fit cōparatio int̄ sta/
tuꝫ virginitates τ matrimonij. Et dicit euā
gelista ꝙ est tanta differētia: quanta ē inter
centum τ triginta. Beatus Petrus habuit
vxorem τ filiaꝫ btūs aūt Joannes fuit vir
go purissimus. Et ideo tanta differentia vi/
detur esse inter eos: quanta est inter centuꝫ
τ triginta. Sed diceret aliqs. Est ne maior
Joanne baptista? Joannes baptista fuit v/
go purissimus: fuit germanus christi: fuit sā/
ctificatus: fuit ꝓpheta τ plusq̄ꝫ ꝓpheta. fuit
martyr. Ipse ē d̄ quo saluator ait. Inter na
tos mulierū nō surrexit maior Johe bapti/
sta. Quid dices ad istas magnas prerogati/
uas? Respondeo τ dico ꝙ Johēs euange/
lista habuit excellēter oēs istas prerogati/
uas. Si vis dicē ꝙ Johēs baptista fuit vir
go: τ iste euāgelista Joannes fuit virgo mē
te τ corpore ideo dominus vocauit eum de
nuptijs: τ ꝑpter excellenteꝫ virginitatē chri
stus i cruce positus ipsi matrem commēda/
uit: τ in signū hui⁹ maxime virginitatis do/
minus nō permisit corpus eius in feruentis
olei dolio destrui nec corrumpi: nec p⁹ mor
tē eius vermibus τ terra putrefieri. Si vis
dicere: baptista fuit germanus xp̄i. dico ꝙ
Joannes euangelista excessit cum in vno
gradu. quia Joannes euangelista fuit fili⁹
sororis beate virginis Marie. Sed beatus
Joannes baptista fuit filius Helisabet co/
gnate eius. Si vis dicere ꝙ Joannes ba/
ptista fuerit sanctificatus in vtero. dico ꝙ
licet Joannes euangelista non fuerit sācti/
ficatus in vtero: tamen ibi Joannes bapti/
sta recepit semel spiritum sanctum: sed bea/
tus Joannes euangelista recepit ter cum
alijs apostolis. Si vis dicere ꝙ Joannes
baptista fuerit propheta τ plusq̄ꝫ propheta
dico ꝙ Joannes euangelista fuit propheta
sicut apparet in Apocalypsi: quando ꝓphe
tauit multa: que ventura erant septem ec/
clesijs que sunt in asia: τ multa alia que sunt
ventura. Fuit etiam plusq̄ꝫ propheta: quia
habuit nobilius officium q̄ꝫ si esset prophe/
ta. Si vis dicere ꝙ Joannes baptista fuit
martyr: dico etiam ꝙ Joannes euangeli/
sta fuit martyr. Ita dicit beatus Aug⁹ in q̄/
dam sermone beati Joannis euangeliste: q
incipit. Postulat auteꝫ mater filiorum Ze/
bedei cuꝫ errore muliebri. Intelligens chri
stus preces eius ex filiorum descēdere vo/
luntate ait. Potestis bibere calicem quem
ego biturus sum? Per calicem in scriptu
ris diuinis passionem intelligimus: vt est il/
lud. Pater si possibile est transeat a me ca/
lix iste. Et in p̄s. Quid retribuam domino
pro omnibus que retribuit mihi? Caliceꝫ sa
lutaris accipiam. Statimq̄ꝫ infert. quis est
iste calix Preciosa in ꝯspectu domini mors
sanctorum eius. Possumus responderunt
illi. Quibus christus. Calicem quidem me/
um bibetis sedere autem ad dexteram. τc̄.
Augu. Queritur questio. Calicē martyrij
filij Zebedei. videlicet Jacob⁹ τ Joannes
biberunt cum scriptura tamen narrat apo/
stolum Jacobum ab Herode capite trun/
catum. Joannem autem propria morte fi/
nisse? Sed si legimus historias ecclesiasti/
cas: in quibus refertur ꝙ ipse propter mar
tyrium fuit missus in feruentis olei dolio: τ
pro suscipienda corona christi athleta preces
serit statimq̄ꝫ cum delegatus in pathmos i/
sulam sit. τ venenum biberit: videbim⁹ mar
tyrij animum non defuisse: et bibisse Joan/
nem calicem confessionis: licet persecutor
non effuderit sanguinem. hec Augustinus
Demum ille gladius passionis christi: qui p/
transiuit animam Marie: ptransiuit aīam
Joannis euangeliste: vt dicunt aliqui san/
cti. Sed quid dices ad verbum christi quā
do ipse dixit. inter natos mulieruꝫ τc̄. Re/

spondeo ⁊ dico sm ꝙ dicit quedā glo. ꝙ in
hoc nō prefertur patriarchis ⁊ ꝓphetis: et
cūctis hominibꝰ: sed equalis ceteris sāctis
ostendit̄. Uel aliter dicēdū ē ꝙ xp̄s fecit cō
parationē ad scōs q precesserūt: ⁊ idō dixit
non surrexit. i. nullus maior precessit: sed n̄
negauit quin equalis. Uel etiā dicit̄ ꝙ non
fecit cōparationem ad sāctos q sequi debe/
bāt. ⁊ ideo nō dixit: non surget maior. q̄a Jo
annes euāgelista debebat surgere equalis
Quis istorū duorū sit maior uel minor: non
debemus curare sicut patet ꝑ quoddam
miraculū: qđ ī vita beati Joānis baptiste
legit̄: ubi habet̄ ꝙ erāt duo doctores theo/
logi quorū unus Joannē baptistam: alter
euangelistā preferebat. Tandē sup hoc di
sputatione ꝓposita quilibet valde sollicitꝰ
erat auctoritates ⁊ efficaces rationes inue
nire: quibus suū Joānē posset preferre. Ad
ueniēte aūt disputatiōis die: q̄libet sāctoꝝ
emulatori suo apparuit. eiqꝫ dixit. Bene cō
cordes sumus ī celis: de nobis nō dispute/
tis ī terris. Tunc illi sibi adinuicē hoc ī po/
pulo publicauerunt. ⁊ deū bn̄dixerūt. Dica
mꝰ ergo Joannē euangelistā singulariter ī/
ter alios fuisse dilectū. ¶ Secūdo diligebat
christus Joannē rōne etatis: q̄a in etate te
nera mūdo spreto secutꝰ ē christū: Erat q̄p
pe adolescēs: ⁊ a christo fuit uocatus ad sui
imitanda vestigia. De cuius uocatiōe dicit
Nico. de lira ī ꝓlogo in Joannē. ꝙ triplici
ter Joannes fuit uocatus. Primo ad xp̄i
aliq̄lē noticiam. Nam ut habet̄ a Joāne. i.
c. quando Andree petenti: rabbi vbi habi/
tas: rn̄dit iesus: veni ⁊ vide. erat cum ipso
Joannes euangelista. Qui sequētes xp̄m
venerunt ⁊ uiderunt vbi maneret sicut ho
spes: ⁊ manserunt apud illum illo die. ¶ Se/
cundo fuit uocatus ad xp̄i familiaritatem.
Et de hac uocatione dicit Hieronymus in
ꝓlogo sup Joanē. Hinc ē Joannes euan/
gelista unus ex discipulis domini qui virgo
a deo est electus: quem de nuptiis volentē
nubere vocauit dn̄s. ¶ Tertio fuit vocatꝰ
ad apostolatum: q̄n relictis retibus ⁊ patre
cū fratre suo secutus ē christum Math. 4.
Ambulās ih̄s iuxta mare ⁊c. ¶ Tertio dili/
gebat christus Joānē ratione sue virginita
tis. Placent enī dn̄o nostro iesu christo qui
in matrimonio regulate viuunt: sed multo
magis placēt ei qui continētiā seruāt. Sup
oēs tamē grati sūt illi qui mēte ⁊ corpore
virginitatē amplectūtur. Quod videt̄ no/
strā propriā naturā excellere ⁊ superare. q̄r
inquit Hiero. ad sacras virgines de cōtinē
tia virginali. Grande est ⁊ īmortale. ⁊ pene
vltra nostrā corpoream naturā superare lu
xuriam ⁊ cōcupiscētie flāmam adolescētie
facibus estuātem omni virtute restringere
nostri gemitus oblectationes excludere: vi
uereqꝫ cōtra hūani generis legē: despicere
cōiugii solatia: dulcedinē cōtēnere liberoꝝ
⁊ quecūqꝫ presentis vite cōmoda sunt ꝓ ni
hilo spe future beatitudinis ꝯtempsisse. hec
ille. Cum itaqꝫ Joānes adolescēs xp̄m fue
rit secutus ⁊ uirgo afficiebatur ei xp̄us. qui
puritatē diligit. Quo exēplo inducimur: ut
⁊ nos q̄z citius possumus: xp̄m velimus seq̄
Quid dormimꝰ? Quid sumus inertes cum
audimꝰ Joannē a xp̄o dilectū? Curramus
ut diligamur ab illo: quia nisi dilexerit nos
nihil nobis proderit qđcūqꝫ tēporale bonū
In dilectione quoqꝫ sua cōsūmatur omnis
felicitas. Ille etenim sapiens est: ille magnꝰ
ille deniqꝫ gloriosus: qui ita viuit: ut a xp̄i
amore non excludatur.

¶ Qr xp̄s ostendit dilectionem: quam ha/
bebat erga Joannem. Capitulum. z.

Secundum mysterium contemplā/
dum dicitur ostensionis. Uoluit nā
qꝫ dominus noster ih̄us xp̄us ostē/
dere dilectionem erga Joannem in hac vi/
ta maxime quantum ad tria. videlicet.
¶ Primo q̄tum ad professionem.
¶ Secundo q̄tum ad conuersationem.
¶ Tertio q̄tum ad cōmendationem.
¶ Primo ostendit xp̄us ih̄us dilectionem
suam erga Joannem: quantū ad professio/
nem: quia sublimauit eum ad gradus mul/
tiplices ecclesiastice dignitatis. Nam ut ī/
quit apostolus ad Eph. 4. c. Dedit xp̄us q̄s
dā quidē apostolos: quosdā autem prophe/
tas: alios autem euangelistas: alios autem
pastores ⁊ doctores. Sed Joānes fuit apo
stolus: ut patet Math. x. c. Fuit propheta
sicut notatur Apoc. i. c. sicut ipse ait. Bea/

tus q audit z legit verba prophetie huius:
z seruat ea que in ea scripta sunt. Fuit euã-
gelista: sicut apparet in euãgelij descriptio
ne. Fuit etiam doctor predicando z discur
rẽdo per asiam: z demũ scribẽdo epistolas
suas canonicas. Secũdo ostendit xpus di-
lectionẽ erga Joannẽ in cõuersatione. Hic
nanq fuit: qui cũ Petro z Jacobo xpm vi
dit transfiguratũ. Math.17. Secundo fuit
hic in puelle resuscitatiõe. Ita legit Marci
5.c. q princeps accessit ad eum z adorabat
eum dicens. Domine filia mea modo defun
cta est: sed veni z impone manũ sup eaz z vi
uet. Respondit ei iesus dicens. Noli time-
re. Et cum venisset ad domũ principis: sum
psit Petrũ Jacobũ z Joannẽ. z patrem et
matrez puelle: z ait illi. Surge. Et confestiz
surrexit z ambulauit. Tertio hic fuit etiam
i sua acerbissima passione. Math.26. Assũ
pto Petro z duobus filijs zebedei cepit cõ
tristari z mestus esse dicens. Tristis est aia
mea vsq ad mortẽ. Hic etiam fuit qui tem
pore cene recubuit in sinu iesu: ibiq obdor-
miuit. In qua dormitiõe reuelata sũt ei se-
creta celestia: de quib9 postea ipse dicebat
prima sua canonica. p.c. Quod fuit ab initõ
quod audiuim9 z quod vidimus: et manus
nostre cõtrectauerunt de verbo vite. Ubi
secundũ quosdam habem9 dicere: q Joan
nes vidit deum per essentiaz in hac morta-
li vita. Quod cõfirmatur: quia ei fuit reue-
latum mysteriuz generatiõis eterne: quam
nullus cognoscere potest. zc. Secũdo quia
fuit ei reuelatum mysteriũ incarnationis:
quod notat ad verbi ppietatez. z ita a diui
nitate sub propria ratione. Quod expressit
Joãnes in canonica dicens. Nos vidimus
z testificamur: quando pater misit filiũ suũ
saluatorez mundi. Et Joh.i. Uidim9 gloriã
eius. Sed act9 beatificus nõ potest cogno-
sci: nisi cognoscat illud in quo est: sicut Ste-
phanus nõ potuit videre xpm esse ad dex-
teram dei: nisi videret deũ. Tertio ostẽdit
christus erga Joannẽ dilectionẽ suã quan-
tũ ad cõmẽdatiõnẽ: qñ moriẽs i cruce: z au
diẽs suã mrẽz flẽtez z lachrymãtẽ cõmẽda
uit eam suo dilecto Joanni dicens. Ecce
mat tua. O q dignũ fuit h priuilegiũ Joã-
ni concessuz. Naz si bene cõsiderem9: vide
bat christus virginem matrem suam paup-
culam desolatam: z merore confectam. Nã
clamabat querula voce ad filium dicens.
O fili mi dulcissime. O fili mi amãtissime
O fili mi dilectissime. Uideo te in cruce de
ficientem: z ego orbata tanto filio quo ibo?
Ad quem confugiam? Quis mihi auxiliuz
dabit: z consilium i tam inestimabili pena?
O fili mi domuz non habeo. pecunias non
possideo: diuitias non teneo. Tu mihi the-
saurus eras. z ecce in cruce morieris. Ami-
ci tui omnes dereliquerunt te. Quis mihi
mitagabit dolorem meum? Cui me dimit-
tis? O fili sapientissime respõde mihi. Ego
mater tua. Ego te in vtero meo portaui.
Ego te paui lacte meo. Ego te tenui brachi
is meis. z nũc fact9 es mihi alien9. Latroni
locut9 es: z mihi qd dicis? Loquere fili lo
qre afflicte matri tue Marie. Audi o Joã
nes: quid de te loquitur christus? Mulier
inquit ecce filius tuus. z tu Joannes: vide
matrem tuam. Tibi eam cõmendo. Tu il-
laz adiuua: ei assiste in tribulationibus suis
Non habebat xps in mundo quenq cario-
rem sua matre: z eam vt diximus Joanni
benignissime cõmendauit.

¶ De Joannis amor a christo feliciter est
conclusus. ¶ Capitulum.3.

Tertium mysterium principale dici
tur conclusionis. Amor quidez ad
Joannem euangelistam feliciter ẽ
conclusus. ¶ Quem christus voluit tripli-
ci priuilegio decorare in hac mortali vita
dum viueret.

¶ Primum dicitur miraculorum corrusca-
tionis.

¶ Secundum dicitur admirande consum-
mationis.

¶ Tertium dicitur superne glorificationis.

¶ Primuz priuilegium dicitur miraculorũ
corruscationis. Ipse enim multa miracula
operatus est. A Domitiano nanq crudelis-
simo ad vrbem vocatus: in qua in feruẽtis
olei dolio missus: inde illesus exiuit: a quo
fuit in exilium relegatus. Hic Domitianus
vt de ipso didicimus sm Suetonium Eu-
tropium Horosium z Judam libro de tẽpo

ribus fuit Uespasiani filius ⁊ frater iunior Titi. Qui mortuo Tito in imperium sublimatus est: ⁊ in principio ostendit se moderatũ valde: dissimulans diligere studia poetarum. ⁊ reficiẽs bibliothecas. Et ita videbatur horrere cedes: vt nec boues imolari mãdauerit. Sed in fine seuerus apparuit. Nã senatores nobilissimos ⁊ multos cõsulares suos occidit. Et secundum Eusebium libro 3. ecclesiastice historie persecutus ẽ christianos ⁊ iudeos. Et secũdum Horosiuz se deũ ⁊ dñm permisit appellari. ⁊ in cunctis suaꝝ primordijs litteraruz dicebatur. Deus ⁊ dominꝰ vester Domitianꝰ. Qui propter odiũ tandem a cubicularijs suis occisus ẽ vulneribus anno etatis sue quadragesimo qnto. Quo mortuo sanctus Joannes ephesuz remeauit. Ubi Drusianam suã deuotam suscitauit. Ubi Cratonem phm̃ ⁊ duos iuuenes qui mundũ contempserant: ad fidem christi reduxit: propter gẽmaꝝ fractaruz integritatem. Ubi iuuenẽ qui mortuus efferebat̃: ad vitam redire imperauit. Et non solum ĩ Epheso: verum etiam per totam asiaz multa miracula est operatꝰ virtute diuina: sicut diffusius patet ĩ sua legenda: Secundũ priuilegiũ dicit̃ admirande ꝯsumatiõis. Mirabiliter enĩ cursum suũ consumauit. Naz cum esset. 88. annorum apparuit ei dñs dicẽs. Ueni dilecte mi. Qui die dominico predicauit vsqꝫ ad magnaz partez diei. demũ qꝫ in foueam descendit: super quam tanta lux emicuit: ꝙ nullus ibi respicere poterat. Recedente vero lumine: fouea ĩpleta manna inuenta est. Ubi difficultas oritur apud plurimos: si Joãnes fuit mortuus. Et dixerunt aliqui ꝙ non est mortuus: sed dormit in sepulchro hoc accipientes in signum: ꝙ in sepulchro suo videur quedam scaturicies manne per modum ebulitionis surgere. Et dicunt ꝙ hoc causatur ex vita eius. Sed Augꝰ hoc improbat: quia hoc non eẽt Joannis priuilegium sed magis detrimentum: si taz diu a diuina fruitione retardaretur alijs apostolis in gloria existentibꝰ. Alij vero dixerũt ꝙ Joannes non est mortuꝰ: sed cuz Enoch ⁊ Helia translatus est in paradisum. Hoc autem videtur esse falsum: qꝛ scribitur ad Heb. 9. c. Statutũ ẽ homini semel mori. Nec virgini gloriose est concessũ non mori. Quidaz .n. dicunt: ꝙ est mortuꝰ: tamẽ sine dolore: sicut fuit sine corruptione carnis. Quod videtur sentire Hieronymꝰ in prologo in Joannem ⁊ in Apocalypsim: vbi ait. Hic est Joannes qui sciens superuenisse recessũ: conuocatis discipulis in Ephe so post multa signorum experimenta in defossum descendens sepulture sue: locutione facta reddidit spirituz: tam extraneus a dolore sue mortis: 𝔭 a corruptione carnis fuit alienus. Et si dicatur ꝙ christus dixit Petro de Joanne. Sic eum volo manere: vñ exijt sermo inter fratres ꝙ discipulus ille non moritur. Secũdum Augꝰ est dicenduz ꝙ christus respondit ad verba Petri petẽtis habere Joannem socium in passione et martyrio dicens. Sic euz volo manere donec veniam: non ad iudicium in fine: sed ad vocanduz euz in gloriam celestem ab huiꝰ mundi statu. Tertium priuilegium dicitur superne glorificationis. In celesti nanqꝫ curia copiosam esse Joannis gloriã oẽs cognoscere possunt: qui sciunt gloriam esse meritis correspondentez. Et ne multa dicamus: Joannes euangelista non in infimo ordine ⁊ gradu est sanctoruz collocatus: verum etiam ipse est qui propter amorem int̃ seraphin ardentes habitare creditur. Si g̊ felix ⁊ beata dilectio est: que Joannem ad gloriam ac dulcedinem vsqꝫ perduxit: ipsiꝰ exemplo vt christus nos diligat studeamꝰ: qui est benedictus ⁊ laudabilis per infinita secula seculorum. Amen.

In festo innocẽtum. Sermo pro eisdem. Fructꝰ. 26. Innocẽtes pro xp̃o occidũt.

R Ecipe puerum ⁊ matrem eius et fuge in egyptum. Angeli ad Joseph loquentis verba sunt ista. Math. 2. c. Iniqtas Herodis impij ⁊ crudelis christum iesum in cuna vagientem persequ vt occideretur curauit. Quod se implere

credens ne deciperetur non solum sup christum vt ipse interficeretur effudit iram suã: sed etiam super alios paruulos innocentes: quorum solennitas celebrata est in ecclesia. Ubi mens deuota intueri debet quanta sit obligatio rationalis creature ad filium virginis diligendum: qui in qualibet etate sua pati pro nobis dignatus est. Quamobrẽ in presenti sermone recẽsere debemus ea que de fugatione: et eius peregrinatione in egyptum: et puerorum occisione euangelica historia testatur: sub vno fructu: qui est. Innocentes pro christo occiduntur. De q̊ tria principaliter occurrunt contemplanda.

Primum est innocentis iesu elongatio ex angelica monitione.

Secundum est Herodis nequitia ex paruulorum necatione.

Tertiũ ẽ occisorum merita ex remuneratõe:

Ex monitus Joseph per angelum cũ ihu et Maria fugit in egyptum.

Capitulum primum.

Primus mysterium contemplãdum dicitur innocentis iesu elongatio ex euangelica ãmonitione. De quo in textu euangelii scribitur. Angelus domini apparuit in somnis. Joseph. et c. Ubi tria dubia possunt occurrere.

Primum est an aliquis angelus deputatus fuerit ad custodiam christi.

Secundum est quare christus illo tempore mori recusauit.

Tertiũ ẽ cur in sua fuga egyptũ petere voluit. Ad primũ dubiũ videt a quibusdã dicendum q christus ad sui custodiam angelum habuit. Multa enim in scripturis inueniuntur ex quibus facile hoc colligi potest. Nam Luce. ii. c. habetur q angelus nũciauit christi natiuitatem: qui potuit esse angelus ad sui custodiam deputatus. Et ibidem xx. Ecce apparuit ei angelus domini cõfortans eum. Ubi Beda ait. In testimonium vtriusq natureangelum eum confortasse: et angelum ei ministrasse describitur. Jesus christus secundũ humanam naturam et passibilitatis statum fuit paulo minus ab angelis minoratus: vt declarat magister in primo sententiarum di. i6. Unde q̃tum ad hoc angelico videbatur indigere presidio. Angelicam custodiam deus fecit ad anime dignitatem secundũ Hieronymũ super Math. i8. c. qui dicit. Magna quippe est dignitas aiarum: vt vnaqueq ab ortu natiuitatis sue habeat ãgelũ ad sui custodiã d̃putatũ. Aĩa autem christi cũ sit nobilissima: nõ debet tanta dignitate priuari. Que tamen omnia: et si videntur concludere veritatem: tamẽ falsa sunt: quia non habuit christus angelum ad sui custodiam deputatum secundum doctores in. ii. di. xi. vbi ar. i. q. 3. beatus Bon. rationem assignat. Quia nec demones eum poterant opprimere per violentiam corporis diuinitati vniti nec poterãt allicere affectum per blanditias: plenitudine gratie confirmatũ. Ideo christus nõ indigebat angelo bono: nec q̃tum ad defensionem corpis nec q̃tum ad eruditionem rationis: nec q̃tum ad excitationem affectionis. Non solũ autem christus non indigebat: sed nec ei etiã competebat. Custodia enim in custodiẽte respectu custoditi dicit presidentiam quandã. Et q2 angeli xpo domino subijciebãt. iõ nullum officiũ presidentie ipsius iesu christi eis admitti debebat. Quicquid autem de scripturis allegatum est. de angelis administrãtib9: et custodientibus et seruiẽtibus ipi christo: non de presidentibus est intelligendum Nunq̃ enim ita minoratus est xps ab angelis: vt aliquis angelus auderet ei presidere: cũ ita bene sit adorandus christus in cruce et in sua infirmitate sicut in sua virtute. Cum ṽo dicebatur q ãgelica custodia fuit ad hominis dignitatem: dicendũ q custodiri ab angelis ita dicit dignitatem in aĩa respectu aliarũ creaturarum que nõ cõmittuntur angelice custodie: vt tamen dicat imperfectionẽ respectu beatorum: qui aliena custodia nũq̃ egent. Et anima christi ab instanti sue cõceptionis erat perfecte beata q angelum custodientem non debebat habere. sed bene ministrantem. Quod non in vno tm̃ sed ĩ pluribus locis manifestum est. sicut patet Math. 4. vbi dicitur q ministrabant ei angeli. In obsequium ergo christi angelus apparuit in somnis Joseph. Sz adhuc versatur in dubium animus. Quia apparuit an

gelus Zacharie:apparuit uirgini gloriose:
apparuit pastoribꝰ dũ vigilarent:cur Jo/
seph apparuit ĩ somnis. Ad hoc respondet.
Crisostomꝰ ĩ omelia dicens. Non apparuit
maniseste sicut pastoribꝰ:qa ualde fidelis
erat.pastores indigebãt quasi rudes:virgo
indiguit quasi ab angelis instruenda.simili
ter Zacharias indiguit ante conceptionem
prolis miraculi visione: Hec ille.De ß Re/
migiꝰ assignat rationẽ moralẽ ⁊ dicit. Per
hoc ꝙ angelus apparuisse ĩ somnis dicitur
mystice designatur quia illi q a curis terre
nis ⁊ secularibꝰ negociis requiescunt.ꝑfrui
angelica uisione merenter.hec ille. Jn hac
apparitione notãda sũt uerba ãgeli q dixit.
Surge ⁊ accipe puerũ ⁊ matrẽ eiꝰ:⁊ fuge ĩ
egyptuꝫ.Quia ut dicit Crisostomus super
Math.nõ propter matrẽ puer natꝰ ẽ:sꝫ ꝓ
pter puerũ mater separata ẽ. Et ꝼm Hila/
riũ.cũ euangelista despõsatã eã vocauit iu
sto coniuge nuncupauit:sꝫ post partum ma
ter iesu ostẽdit:ut queãdmodũ iustũ depu/
taretur Marie in virginitate coniugium:
ita uenerabilis ostenderetur eius ĩ iesu ma
tre uirginitas. Ad secunduꝫ dubium respõ
det Augustinus ĩ questionibus noui et ue/
teris testamenti. vbi ait. Oĩa propriis lo/
cis ⁊ temporibꝰ gessit saluator. Cum ergo
christꝰ mori disponeret pro hominibus.dif
ferre voluit: vsqꝫ ad trigesimum tertium
annũ etatis sue:tum ut illo tempore ĩterme
dio uerbo pariter ⁊ exẽplo instrueret. tum
ut ueritatem vtriusqꝫ nature insinuaret oĩ/
bus:tum ut dilectionem suam ardẽter ostẽ
deret:quia uitaꝫ suaꝫ pro nobis dedit:quã/
do erat in perfectissimo statu. Ad tertiũ du
bium respondet euangelista cum dicit:ꝙ ĩ
egypto christus mansit ut impleretur quod
dictum ẽ ꝑ ꝓphetam. Ex egypto vocaui fi
liuꝫ meũ. Augustinus ĩ quodã sermone de
epiphania dicit. Moyses aliquãdo ĩ egy/
pto clauserat diem:illuc christus adueniẽs
sedentibus in tenebris reddidit clarissimaꝫ
lucem. Quod vtiqꝫ verum esse ostẽdit ma/
giter in historia scholastica. Nocte enim il
la christus cum matre intrauit egyptum:
qua precepto suo exiuerant filii israel:ut si
cut non fuit domus:in qua primogenitus
non iaceret mortuus angelo percutiẽte:sic
ipso ingrediẽte non fuit templũ:ĩ quo ido/
lum nõ corruerit. Quod Esaias predixerat
19.c. Ecce dominus ascẽdet super nubẽ le/
ueꝫ:⁊ ĩgredietur egyptũ:⁊ mouebuntur si/
mulacra egypti a facie eius. Hanc ꝓuinciã
cõmẽdat Jsidorꝰ quartodecimo ethimolo
giarum dicens.eam esse que prius aerea
dicebatur.deĩde egyptꝰ vocata ab egypto
Danai fratre ibi regnãte. Hec ab oriente si
ne fine et rubro mari coniuncta ab occasu
Libyã habet. a septentrione mare magnũ.
regio celi imbribus ĩsueta:⁊ pluuiarũ igna
ra. Nilus solus circũfluens eam irrigat.et
inundatione sua fecundat: vnde multaruꝫ
terrarum partem frumento alit. Ceterorũ
quoqꝫ negociorum adeo copiosa:ut imple/
at mercibus suis orbẽ terrarũ. Hanc chri/
stus sibi elegit forte etiam ut ibi se esse mon
straret futurum. Jn egypto enim plus reli
gio viguit q̃ꝫ alibi. Si quis nunc ad egypti
veniat solitudines: paradiso omni illam vi
deret heremum digniorem. Et sic egyptus
anachoritis: veluti astris celuꝫ fuit adorna
ta. Hec ille. Multa declaramus de christi
fuga in egyptum: Sed pia mens nostra de
bet considerare q̃ꝫ dolenter audiuit mater
Joseph sibi dicentem. O uirgo dulcissima
fugiamus repente:quia Herodes filiuꝫ tu
um perdere querit. O quantus timor vir/
gineã mentẽ inuasit:quãtusue dolor cor be
nignissimum penetrauit. Puto enim ꝙ sine
mora filiuꝫ in brachiis suscipiens lachrymã
tibus oculis cum Joseph sene puella cum
paruulo desertuꝫ iter arripuerunt. Contẽ/
plare nunc anima mea quot noctes duxe/
rũt insomnes:quot uicibus sitis estuauerũt
ardore.quotiens ⁊ absqꝫ cibo nocte inuigi/
lauerunt in heremo. Compatere nunc ani
ma dura creatori tuo pro te peregrinanti.
Compatere ⁊ Joseph qui sollicitus erat ad
inquirendum per heremum:ut matris ⁊ fi
lii necessitatibus occurreret pro viribꝰ:⁊ ñ
valebat. Compatere ergo uirgini sacratis/
sime que nunc terretur:nunc pauet:nunc fi
lium inter vbera stringit.nunc faciẽ eius la
chrymis rigat:nunc adorat:nunc etiam eiꝰ
deflet penalitates. O impossibile eẽt exco/

gitare:q̃ ſupra hoc myſterio facta ſũt:et mł ta alia que fiebant. Profecto ſi excogita/ rẽtur vix oculi a lachꝛymis ↄtineri valerẽt

Qꝫ maxima ⁊ crudelis fuit nequitia He rodis contra chꝛiſtum.

Capitulum ſecundum.

Secundum miſterium contemplãdũ dicitur Herodis aſtuta neqtia ex puerorum necatione. De quo ho/ dic tria conſideranda ſunt.

Primum dicitur differentia.
Secundũ dicitur ſufferentia.
Tertium dicitur malitia.

Primum conſiderandum dicitur diffe/ rentia. Secundum enim hiſtoriarũ doctri/ nam tres fuerunt Herodes.

Primus dictus Herodes Aſcalonita:ſb quo dominꝰ natus. et a quo pueri occiſi ſũt

Secundus dictus eſt Herodes Antipas qui. Joannem decollauit

Tertius dictus eſt Herodes agrippa:q Jacobum occidit. ⁊ Petrum incarcerauit

Secundam conſiderandum dicitur ſuf/ ferentia. Non eni Herodes eo ipſo quo de luſus eſt a magis:pueros occidi mandauit: ſed poſt aliquod tempus. Quia ut dicit Ni colaꝰ d̃ lira cũ uellet oẽs pueros de Beth/ leem interficere : ne puer ſibi incognitus euaderet:impeditus eſt ab executione hu/ ius facti:eo ꝙ a ceſare Auguſto per epiſto/ lam eſt citatus romam filiorum accuſatiõi/ bus reſponſurus. Eundo aũt romam ⁊ re/ manendo in curia: ⁊ reuertendo ad iudeam appoſuit annũ ⁊ plus. Et ideo poſt fere du/ os annos ad regnum ſuum reuerſus: ⁊ in re gno confirmatus eſt:quando ſententiam ꝓ ſe cõtra filios habuit. Et tunc ꝑfecit necez puerorum prius in mente conceptam

Tertiũ cõſiderãdũ dicit̃ malitia. Quis nã explicet quanto dolo animus Herodis fuerit repletꝰ:qui ut chꝛiſtũ perderet: non ſolum ipſum ſꝫ oẽs pueros q erãt ĩ Bethle/ em. ⁊ ĩ oĩbus finibus eius a bimatu ⁊ ĩfra: ideſt ab ĩfantibꝰ duorum annorũ uſqꝫ ad pueros quinqꝫ annoꝝ mãdauit occidi: Cui aſſertioni vere fidẽ facit ꝙ q̃dã oſſa ĩnocen/ tum adeo grandia ſunt:ꝙ puerorum duos annos habentium eſſe nõ poſſunt. niſi dixe rimꝰ coꝛpora tũc maioris quãtitatis fuiſſe: Quare autẽ Herodes ita mãdauit:cũ chꝛi ſtus eſſet duorũ annoꝝ: ⁊ nõ uniꝰ anni tñ: ⁊ vniꝰ mẽſis:nec uniꝰ diei cuius etatis pue ri ĩterfecti ſunt ſecundum pꝛimã opinionez: nec trium annorũ ſcd̃ꝫ opinionem ſecundã: Reſpondet Auguſtinus ĩ ſermone de ĩno centibus :quia timebat ne puero cui ſidera famulabãtur paulo ſupra etatẽ uel ĩfra ſpe cies mutata eſſet: et ſic tẽpus occultaret. Jdeo uidetur pueros a bimatu vſqꝫ ad pu eros vnius diei ĩterfeciſſe. Tunc adimple/ tum ẽ quod dictũ ẽ per Hieremiã ꝓphetã Uox in rama audita ẽ. ploratus ⁊ ululatus multus. Rachel plorans filios ſuos. Ubi Hieronymꝰ ait. Quãdo dicitur ĩ rama:non putemus nomen loci eſſe:qui ẽ iuxta Ga/ baa:ſꝫ rama excelſũ ĩterp̃tatur:ut ſit ſenſus Uox ĩ rama audita ẽ. ideſt longe lateqꝫ diſ perſa. Cui dicto concoꝛdat dictum Criſoſto mi ſuper Matheum:ꝙ ploratꝰ fletus par uulorum oſtendit:ululatus autem matrũ ſignificat lamẽtũ. Et qđ dicit̃ ĩ euangelio. Rachel ploꝛãs filios ſuos:ſecundum ꝙ di cit Nico. d̃ lira ĩterpretat̃ metaphorice :q̃ſi merẽs ſit Bethleez ratiõe ſue ſepulture q͂a ibi ĩ ſepulchꝛo ẽ:ut habet̃ Geneſis.35. Et h̃ dicit Hieronymus ſuper Matheũ. Ubi ait Queritur quomodo Rachel filios alteriꝰ tribus ideſt bethleem quaſi ſuos ploret. Reſpondebimus bꝛeuiter quia ſepulta ſit iuxta bethleem in effrata ⁊ materni coꝛpu/ ſculi hoſpitium nomen matris accepit. Si/ ue quoniam Juda et Beniamin due tribꝰ iuncte erant: ⁊ Herodes preceperat non ſo luz in Bethleem interfici pueros:ſꝫ ĩ omni bus finibus eius. Unde ꝑ occiſionẽ Bethle em intelligimꝰ multos etiam de Beniamĩ fuiſſe occiſos. Hec Hieronymus. O quale edictum irrationabile ⁊ crudele. o q̃ꝫ lugu/ bris ⁊ flebilis executio. O q̃ꝫ iniuſta ⁊ iniq̃ occiſio. Rapiebantur paruuli quidam a pe ctoribus matrum:quidam in cunis iacen/ tes:quidam blande parentibus alludentes quidam vrbane in domibus perambulan tes: ⁊ ſine vlla pietate uel proiiciebantur ad muros:uel gladio:uel ſtrictis in gutture manibꝰ ſuffocabantur. Uidiſſes tunc in ter

ra iacere cadauera puerorū. Uidiſſes tūc terram coopertam ⁊ madefactaʒ ſanguine pueroruʒ paruulorum innocentium. Uidiſſes matres in qualibet domo ſparſis crinibus propter tam horrendum flagitium ſingultibus lachrymis ⁊ vllulatibus acclamātes. O quanta compaſſio animum audientium mouere debet in ſpectaculum adeo funeſtum ⁊ lugubre. ⁊ cetera.

¶ Qꝫ innocentes merito paſſionis chriſti ſunt remunerati. ¶ Capitulum. 3.

TErtium myſteriuʒ contemplandū dicitur occiſoruʒ remuneratio. De premio autem iſtorum ſanctorum apud nonnullos extiterunt varie ſententie: quas oēs ad tres ſententias reducemꝰ

¶ Prima dicitur ſententia falſa

¶ Secunda dicitur ſententia debilis.

¶ Tertia dicitur ſententia vera.

¶ Prima ſententia falſa eſt eorum qui dicunt paruulos hos occiſos nihil meruiſſe: eo ꝙ in eis nondum erat expeditus rationis vſus: nec uoluntarie pro chriſto patiebantur. Contra quos eſt auctoritas eccleſie uniuerſalis: que hos colit pro ſanctis: et in ſanctorum numero cōfitetur. Unde auguſtinus in ſermone innocentum. ¶ Hodie fratres cariſſimi natalēʒ illoꝝ infantiuʒ colimus: quos ab Herode crudeliſſimo rege interfectos eſſe euangelii textus eloquitur Et ideo cum ſumma exultatione gaudeat terra noſtra: celeſtium militum: ⁊ tantaruʒ parēs fecunda virtutum. Ecce prophanus hoſtis nunꝗ̄ beatis paruulis tantuʒ prodeſſe potuiſſet obſequio quantum profuit odio Naʒ ſicut pn̄tis diei feſta manifeſtant: quātum contra beatos paruulos iniquitas abūdauit: tantū in eis gratia diuine benedictionis effulſit. Hec Auguſtinus. qui in hoc etiam ſermone multa pſequitur de gloria iſtorum ſāctorum. Ideo iſtorum falſa eſt opinio. Secūda ſententia eſt debilis Nam ut inquit Tho. 2. 2. q. 124. fuerunt quidam qui dixerunt ꝙ in innocentibus acceleratꝰ ē uſus miraculoſe liberi arbitrii: ita ꝙ uoluntarie etiam paſſi ſunt. Quod dictum nullibi reperitur autenticum. ideo vbilibet tanꝗ̄ debile acceptatur: quia ut inquit Hieronymus ad paulinū. Quod de ſcripturis auctoritatem non habet: eadem facultate contemnitur qua probatur. Tertia ſentētia eſt vera. De qua loquitur ſanctus Tho. vbi ſupra: ꝙ martyrii gloriam: quam in aliis propria voluntas meretur: illi paruuli occiſi dei gratia ſunt aſſecuti. Nam effuſio ſanguinis propter chriſtum vicem gerit baptiſmi. Unde ſicut in pueris baptizatis per gratiaʒ baptiſmalem meritum xp̄i operatur ad gloriam: ſic in iſtis operatum eſt ad palmaʒ martyrij obtinendam. Et hoc eſt quod dicit Auguſtinus in quodam ſermone de epiphania quaſi alloquens ad innocentes ſic inquiens Ille de ueſtra corona dubitabit ī paſſione pro xp̄o: qui etiam paruulis baptiſmum pdeſſe non eſtimat. Non habebatis etatem in qua in paſſurum chriſtum crederetis: ſꝫ habebatis carnem in qua pro xp̄o paſſuro paſſionem ſuſtineretis. hec ille. Cum itaqꝫ viderimus hos paruulos feliciſſimos celicolas eſſe factos: qui propter chriſtum paſſi ſunt: eos veneremur. ut etiam p domino ieſu chriſto ſimul cum eis pati non timeamꝰ qui profecto laborantes exaltat in fine: et beatos facit ī glorioſo regno celorum: in q̊ viuit ⁊ regnat in ſecula ſeculorum. Amen.

¶ In ſancto Silueſtro. Sermo de dignitate ſacerdotali.

¶ Fructꝰ. 27. Jeſus ſacerdotes approbās.

ECce ſacerdos magnus qui in diebus ſuis placuit deo. Ecc. 44. Uerba hec ſumit eccleſia ī cōmendatiōe beati Silueſtri confeſſoris ī hodierna ep̄la recitata. Qui mūdum ineffabili ſapientia multiplici varietate rerum creauit ipſe eccleſie ſue ſancte ſtatus diuerſos mire diſpoſuit: in quibus cōtemplari poſſumus candorem ſapientie ſue proficere ad ſalutem: cum ad illos vocati iuſte ac ſcē operari conamur. Eſt tamen inter eccleſiaſticos gradus laude dignus ⁊ vere commendandus ſacerdotalis ordo: quiuſqꝫ ad pōtificalem poteſt aſcendere celſitudinem. In qua qui normam debitam obſeruare ſtudet: deo placet: ⁊ gratus efficitur. Fecit hoc modo beatus Silueſter qui a ih̄u chriſto in ſancto

cõtubernio est gloriose deputat⁹. Ad cuius commendationem in presenti sermone de ipso loqui volentes fructum nostrum pro/ponimus consuetum: qui est. Jħs sacerdo/tes approbãs. Ubi tria pulchra notari p̃nt de beato Siluestro a christo probato: que quidem hec sunt. videlȝ

Primum dr̃ sacerdotalis dignitas

Secundũ dicitur sacerdotalis sublimitas.

Tertium dicitur sacerdotalis sanctitas.

De sacerdotalis dignitas excellentior ē quacunqȝ tpali dignitate. Cap̃. j.

PRimuȝ priuilegiũ dicitur sacerdotalis dignitas: quia de ipso dr̃. Ecce sacerdos. Est enim sacerdotalis dignitas excellentior quacunqȝ dignitate tẽporali. Quod ꝓbare possumus triplicit̃.

Primo ratione.

Secundo auctoritate.

Tertio exẽplo.

Primo probare possumus rõne excellẽtia sacerdotalis dignitatis. Que triplex potest esse. videlȝ.

Prima dicitur significationis.

Secunda dicitur institutionis.

Tertia dicitur conditionis.

Prima ratio dicitur significationis Nam sacerdos secunduȝ Isidorum. 7. ethimologiaruȝ. idem est quod sacer dux. vel sacra dans. Ratio autẽ istius duplicis interpretationis secundum Tho. in. 4. di. 24. ē quia per mysterium sacerdotale sacerdos ē medius inter deum ⁊ populuȝ. Nam ipse diuina nunciat et ministrat populo: et vota populi offert deo. Dicitur etiam sacerdos: quasi sacra dans. Sacra autem quis dare põt duobus modis: uel auxiliando: uel sacramenta dispensando. primo mõ qlibet iustus iq̃ntũ sacra sua merita dat uł coĩcat alijs auxiliando interpretatur sacerdos. Secundo modo nomen sacerdotis ē ĩstitutum ad significandũ eũ qui sacra dat. i. sacramẽtorum dispensationeȝ. Et sic ille q ē in gradu ordinis constitut⁹ dicitur sacerdos. Secunda rõ dicitur institutionis. Nam sacerdotium p̃cessit legẽ scriptã: qa ĩ testõ veteri p̃m⁹ sacerdos qui iubẽte dño victimas obtulit fuit Aaron. sicut pȝ Gen. 14. c. Demũ p sacerdotium iubente dño regalis potestas est ordinata. Unde. i. Reg. 8. c. dixit dominus ad Samuelem sacerdotẽ. Audi vocẽ eorũ. i. filiorũ israel petentium habere superiorẽ: ⁊ constitues super eos regẽ. Inde ē q spiritualis auctoritas terrenã potestateȝ habet instituere ut sit: ⁊ iudicare si bona nõ sit. Quod ꝓbatur p apostolum Paulũ. d. i. Cor. 7. c. Nescitis qm̃ angelos iudicabimus quanto magis secularia? Quod etiã notat̃ . c. p venerabilem. extra: qui filii sunt legitimi. 9. q. 3. c. nemo. ⁊ in. c. aliorum. Tertia rõ dicitur conditionis. Est eni sacerdotalis dignitas spiritualis. Et iõ quanto spirit⁹ nobilior ē corpore: tãto sacerdotalis dignitas ē nobilior quacunqȝ dignitate tẽporali. sicut patet extra. de translatiõe episcopi ⁊ electi in. c. inter corporalia. Et hoc est qd̃ notatur 6. dis. c. Duo quidẽ. ubi sic habetur. Auruȝ ñ tã preciosi⁹ plumbo. q̃ regia potestate sit ordo sacerdotalis altior. Et eadem di. in. c. qs dubitet. sic dicitur. Quis dubitet sacerdotes xp̃i regũ ⁊ principum omniũqȝ fidelium patres ⁊ magistros censeri? Secundo possumus probare excellentiam dignitatis sacerdotalis auctoritate. Nam Petr⁹ 2. sue prime epistole: sacerdotibus ait. Uos estis genus electum: regale sacerdotium: gens sancta: populus acquisitiõis. Et ecclesiastici. 7. c. dicitur. Honora deum: ⁊ honorifica sacerdotes. Et Esa. 61. c. scribitur sic de sacerdotibus. Uos sacerdotes domini vocabimini: ministri dei nostri dicetur vob̃ Et. xi. q. 3. in. c. absit. Antheri⁹ papa ait. Absit vt quicq̃ sinistrum de his arbitremur q apostolico gradu succedẽtes christi corpus sacro ore conficiunt: per quos nos christiani sumus qui claues regni celorum habentes ante iudicii diem iudicant. In veteri quidẽ lege habetur. Quicunqȝ sacerdotib⁹ ñ obtemperasset: aut extra castra positus lapidabat̃ a populo: aut gladio ceruice subiecta cõtẽptũ expiabat cruore. Et Hiero⁹ ad Rusticũ monacuȝ sic de sacerdotib⁹ scribit. Nõ ē humilitatis mee: neqȝ mensure iudicare d̃ ceteris: neqȝ d̃ mĩstris eccliaꝝ sinistꝝ qppiã

dicere. Et.6.q.i.c.sacerdotes. Telesphorꝰ papa ait. Sacerdotes q̄ proprio ore corpus dn̄i cōficiūt ab oībus sūt obediēdi ⁊ timendi nō dilacerandi: aut detrahendi. Et.xi.q.z.c. Sacerdotibus. Gregꝰ Mauricio īperatori sic scribit. Sacerdotibꝰ non ex terrena ptāte dn̄s rex noster citiꝰ indignet̄: sȝ excellenti consideratiōe ꝓpter eū. cuius sunt serui ita eis dominet̄: vt etiā debitā reuerētiam īpendat. Nā in diuinis eloquijs sacerdotes aliquando dij: aliqn̄ angeli nuncupātur. Nam ad Moysē de eo qui ad iuramētū deducēdus ē dicit̄. Applica istū ad deos vȝ. ad sacerdotes. Et rursum scriptū ē. Dijs nō detrahes .s. sacerdotibus. Et ꝓpħa ait. Labia sacerdotis custodiūt scientiam ⁊ iusticiā ⁊ legē requirūt ex ore eius: quia angelus dn̄i exercituū est. Quid igit̄ mirū si pietas vestra digneтur eos honorare: q̄bus in suo eloquio honorē tribuens eos aut āgelos aut deos etiā ipse appellat deus.′ hec ille. Tertio possumus ꝓbare excellētiam sacerdotal' dignitatis exēplo. Legimꝰ nanq̄ multos xp̄ianissimos īperatores fuisse non dedignatos subijcere se sacerdotibus. In quorum numero fuit ille piissimus Theodosius de quo scribit̄ in historia tripartita. Hic aūt cū audisset apud tesalonicaȝ ciuitatem quosdā iudices fuisse lapidatos: īdignatus omnes pariter iussit interimi. vbi .7. milia sunt occisi nullo precedēte iudicio: Cum vero Mediolanū venisset: ⁊ solēniter in sacrum voluisset intrare templū: occurrit ei Ambrosiꝰ ep̄s foris ad ianuas: ⁊ sic īgrediētem his sermonibus a sacris liminibus ꝓhibuit incessū. Nescis miser impator ꝑpetrate a te necis quanta sit magnitudo.′ Neq̄ post cām tanti furoris mens tua molē presūptionis agnoscit.′ Sed forte recognitionē peccati ꝓhibet potestas imperii.′ Decet tn̄ vt vincat ratio potestatem. Quibus igitur oculis aspicies coīs dn̄i templū.′ Quibꝰ calcabis pedibꝰ sanctū illius pauimētū.′ Quō manus extēdes: de quibꝰ adhuc sanguis stillat inoxius.′ Recede recede: ne secūdo peccato priorē nequitiaȝ augere cōtēdas. Audiens hos sermones imperator gemens et flens ad regalia remeauit. Cūq̄ octo menses transissent: ꝓpinquauit natiuitatis dn̄i festiuitas. Impator aūt satis angustiabat̄. Quē videns Ruffinus tunc magister militū ⁊ impatoris familiarissimus: cām sue tristicie quesiuit. Qua cognita Ruffinus ad Ambrosium perrexit. Quem cum Ambrosius vidisset: mox ait. Impudentiam canumꝰ imitatus es o Ruffine. Ego dico tibi: qnoniaȝ imperatorem ingredi limina sacra prohibeo. Que mox Ruffinꝰ imperatori rettulit. At īpator in media iā platea pergo īquit: ⁊ iustas ī facie suscipiā cōtumelias Et veniēs ad antistitē supplicabat vt vincula eius solueret dicēs. Tuū ē docere: meuȝ aūt est suscipere. Cui Ambrosius iniūxit vt legē conderet: ne quis sententiā mortis posset dare aīo irato: sȝ trāsacto dierum numero.30. Quod ⁊ fecit: sicq̄ lachrymosus ⁊ dolens cū humilitate ad ecclesiā ē introductꝰ seruās in oībus reuerentiā antistiti Ambrosio. Quid de Cōstātino impatore dicemꝰ: q̄ post susceptū baptisma sacerdotes honorare studuit.′ Nam de ipso scribit̄.96.dis.c.in scripturis. In scripturis narrat̄ Constantinus impator dixisse. Uere si proprijs oculis vidissem sacerdotē dei: aut aliquē eorum q̄ monastico habitu circūcincti sunt peccātē: chlamydem meā explicarē: ⁊ cooperirē eū: ne ab aliq̊ videret̄. xi.q.z.in.c.sacerdotibꝰ. sic habetur. Eccliastica quoq̄ testat̄ historia: q2 cū pie memorie Cōstātino pricipi scripto oblate accusatiōes ꝯ ep̄os fuissēt: libellos q̄dem accusatōis accepit: ⁊ eosdē q̄ accusati fuerant episcopos cōuocās in eoꝝ conspectu libellos quos acceperat incendit dicens. Ite ⁊ inter vos causas vestras disponite: q̄a dignū nō ē: vt nos iudicemꝰ deos. In qua sentētia sibi magis ex hūilitate q̄ȝ illis aliq̄d prestitit ex reuerētia īpensa. Ante cū q̄ppe pagani ī republica pricipes fuerūt: q̄ verum deum nesciētes: deos ligneos ⁊ lapideos colebant: ⁊ tamen eoruȝ sacerdotibus magnū honorē tribuebāt. hec ibi. Et ne multa dicamꝰ: efficacissimū est exēplum xp̄i. de q̊ Cyprianus carthaginēsis.93. di.c. dominus. ait sic. Dominus noster iesus xp̄s rex ⁊ iudex vsq̄ ad passiōis horaȝ seruauit honorem pontificibus ⁊ sacerdotibus. Nā

cum leprosum mūdasset: dixit ei Uade ostē de te sacerdotib⁹. Sacerdotē adhuc appellans quē sciebat esse sacrilegū. Itē cū sub ditus passioni alapā accepisset nihil ɔtumeliose locutus est ī personam pontificis. Ex quibus omnibus clare deprehēditur perampli ssimam esse sacerdotalem dignitatē. Cui nō debent xpiani esse infesti: quoniam ut dicitur. 3. q. i. c. Nulli. Dominū crucifigūt qui eū ī suis sacerdotib⁹ persequūtur. Sic faciebant antiqui tyranni et inimici christi: quos tamen diuina manus impunes non permisit abire.

Secūdū priuilegiū beati Siluestri dicitur sacerdotalis sublimitas: qa fuit ipse nō tm̄ sacerdos: sed etiam magnus. Nā mortuo Melchiade episcopo vrbis rome: Siluester ab omni plebe in sūmum pontificem est electus. Ubi sciendum est q̄ in nouo testamento xp̄s instituit triplicem gradum sacerdotum.

Primus est inferiorum.
Secundus est episcoporum.
Tertius est pontificum maximorum.

Primus gradus sacerdotū constitutus a christo est grad⁹ sacerdotum inferiorū. Nā habuit dominus septuagintaduos discipulos: quibus succedūt presbyteri: q sūt minores in auxilium operis: ut notatur. 95. dis. c. Olim. Secundus gradus est episcoporum. q sacerdotes maiores respectu aliorū īferiorū dici possunt. Hi locum duodecim apostolorū tenent ī ecclesia: sicut patet. 68. di. in. c. Quorū vices. 2. 12. q. i. in. c. Uidētes. Tertius gradus ē pōtificū maximorū. Nā domin⁹ super alios elegit Petrum ī sūmū sacerdotē: sicut notatur dis. 16. in. c. Ita dominus noster. Et. 21. dis in. c. In nouo testamento. ꝛ habet ī eadem dis. c. Cleros. Ubi etiā dicit q̄ talis grad⁹ seruatus ē in ueteri lege ubi Aaron sūm⁹ sacerdos fuisse tradit ꝛ filij ei⁹ sacerdotes minores fuerūt. Talis etiā discretio a gentilibus maxime introducta ē: quia suos sacerdotes flamines a filo qd̄ portabāt ī capite: alios simplicit flamines. alios archiflamines appellabāt. Quāte āt pēminētie sit maximi pōtificat⁹ grad⁹ ostēdit Agatho papa. 19. di. i. c. Sic oēs vbi sic dic. Sic omnes apostolice sedis sāctiōes accipiende sunt tanq̄ ipsius diuina voce Petri firmate. Quisq̄s eni catholice ad papalē celsitudinē sblimat: ipe ē Petri successor ipse vicari⁹ xp̄i. ipe ē cui tot⁹ mūd⁹ deuote ē subiectus. Et licet sit magna potestas imperialis: longe tamen nobilior est facultas pōtificalis. Et ideo scribitur de maioritate et obedientia. in. c. solite. Fecit deus duo magna luminaria in firmamento celi: luminare maius ut preesset diei: ꝛ luminare minus ut preesset nocti. Utrunq̄ magnū: sed alterum maius. Ad firmamētū igit celi: hē uniuersalis ecclesie: fecit deus duo magna luminaria. i. duas instituit dignitates: que sūt pōtificalis dignitas ꝛ regalis potestas. Sed illa que preest diebus. i. spiritualibus maior est: que vero carnalib⁹ minor. ut quāta est inter solem et lunam: tanta esse inter pontifices et reges differentia cognoscatur. hec ibi. Multa adduci possunt ad probandum ea que dicimus: que causa breuitatis omittim⁹: cōcludētes summū pontificem excellere dignitate ac auctoritate q̄scunq̄ siue temporali siue in spirituali statu exaltatos ꝛ honoratos.

Ertium priuilegium beati Siluestri dicitur sacerdotalis sanctitas quia diebus suis placuit deo. Tota. n. vita sāctorū ē dies. Un̄. i. ad Thes. 5. apostolus ait. Omnes vos filii lucis estis. Tria nanq̄ dū esset pontifex: ut placeret deo exercere voluit btūs Siluester.

Primo pascere populum exemplo.
Secundo pascere populum uerbo.
Tertio pascere populū temporali subsidio

Primo voluit pascere populum exēplo Nam adeo fide ꝛ morib⁹ resplendebat: ut non solum a xp̄ianis: uerum etiam a paganis miro diligeretur affectu. Secundo voluit pascere populum uerbo: quia sepi⁹ vultu angelico christum filium dei predicabat christianosq̄ confortabat: ut ī fide stabiles permanerent. ꝛ Constantinum de fidei sacramentis plene docuit ꝛ instruxit. Ut eni dicitur in ei⁹ legenda: persequēte ipso Cōstantino xp̄ianos: exiuit Siluester d̄ vrbe: ac in quodā mōte cū suis clericis māsit. Cū

vero Cōstantin⁹ in mirabilē leprā īcidisset ad cōsiliū pōtificū idolorum adducta erant tria milia pueroꝝ: ut eos occidi faceret: ⁊ se ī eorum sāguine recēti ⁊ calido balnearet. Egrediēte aūt eo ad locū vbi balneū ꝑparari debebat: matres pueroꝝ obuiauerunt ei miserabiliterq̧ vllulabāt. Cōstātin⁹ ꝗ iussit stare currū: ⁊ erigēs se dixit. Audite me omnes ꝗ hic statis. Dignitas iperii romani de fōte nascit̄ pietatis: que hāc etiā legē dedit: ut capitali sētētie subderet̄ qcūq̧ ī bello aliquem occidisset īfātem. Quanta ergo erit crudelitas: ut hoc nostris faciam⁹ filiis qđ nos ꝓhibuim⁹ alienis. Meli⁹ est ergo mori salua vita īnocētū: ꝙ̄ p eoꝝ interitu vitā recuperare crudelē. Jussit ergo ut matribus suis pueri ⁊ dona plurima ꝓberētur Sequēti ꝟo nocte Petr⁹ ⁊ Paulus apparuerūt ei dicētes. Qm̄ exhorruisti sāguinis effusionem: misit nos dn̄s ih̄s xp̄s dare tibi recuperādē sanitatis cōsiliū. Siluestrū ergo episcopum ꝗ apud montē sirapti latitat accersi. Hic tibi piscinā ostēdet ī qua īmersus ter ab oī curaberis lepre morbo Euigilans stati cōstātinus misit milites ad Siluestrū. Quos uidēs ad palmā martyrii credidit se vocari. Pñtat⁹ tandē Constātino audiuit p ordinē sui somnii visionē. Percūctāti aūt Cōstātino ꝗ essent ꝗ sibi apparuerāt duo dii. respōdit Siluester eos esse christi apostolos: ⁊ nō deos. Quorū imagines afferri fecit Siluester: ⁊ iperator tales eē ꝗ sibi apparuerāt exclamauit. Siluester āt eū cathecuminū fecit: ⁊ vnius hebdomade ieiuniū indixit sibi: ⁊ carceres aperiri monuit. Cūq̧ in aquā descendisset. baptismatis ibi admirabilis splēdor emicuit: sicq̧ mūd⁹ exiuit. ⁊ christū vidisse se asseruit. Ipsa āt die sui baptismatis multa ad ampliatione cultus christi statuit ⁊ ordinauit. Tertio uoluit beatus Siluester pascere populū tpali subsidio. Scribitur naq̧ ī sua legēda: ꝙ oīum orphanorū: viduarum: ⁊ pauperū noīa ī scriptis habebat: ⁊ omnib⁹ necessaria ꝓuidebat. Fecit etiā multa signa uiuens Qui mundum spreuerat cum oībus suis cōcupiscentiis. Unde et ī fine obdormiuit ī dn̄o Cuius exēplo animent̄ sacerdotes: ut sicut illi conformes fūt ī dignitate: ita eum studeant sequi ī uite sāctitate. Nam tanto magis oēs obligantur deo ad rationē reddēdam quanto ab ipso plura dona suscipiunt. Qui iō plura eis contulit beneficia: ut ei seruientes magis exaltentur in regno celorum: in quo uiuit et regnat: Amen.

In circuncisiōe domini. Sermo đ eadē. Fructus. 28. Jesus est circuncisus.

POstquam ꝯsūmati sūt dies octo ut circūcideret̄ puer. Scribuntur hec verba Luc. 2. c. ⁊ ī euangelio hodierno. Ardens amor iħu xp̄i ipsius mētē pulsare cepit ī etate tenella ⁊ īfantili: ut humano generi passionis sue beneficia īciperet dispensare. Octaua nāq̧ die sāguinē suum fudit ī circūcisione apparēs velut peccator circūcisionis legi subiect⁹: cū tamē mund⁹ fuerit ab oī sorde. Et ꝗa piū ē contēplari qualiter puerul⁹ ille lachrymans circuncidebatur. Idcirco ī presenti sermone de ipsius circūcisione dicturi sumus ꝓponentes fructū. Jesus ē circuncisus. Ad cuius explanationem tres cōclusiones notabimus.

Prima dicitur institutionis.
Secunda dicitur obseruationis.
Tertia dicitur cessationis.

De sacramentū circūcisionis conuenienter fuit institutum. Capitulum. j.

PRima cōclusio dicitur īstitutionis In qua dicimus circūcisionis sacramentū cōuenienter fuisse īstitutū ꝗa deus illud instituit sicut patet Geñ. 17. vbi sic habetur. Circuncidetur ex uobis oē masculinū: ⁊ circūcidetis carnem ꝑputii vestri: ut ī signum sit federis iter me ⁊ uos. Jn fans octo dieꝝ circūcidet̄ ex uobis. Huius autē īstitutionis conuenientia triplex assignatur a Ric. in. 4. di. i.

Prima ē ratione morbi.
Secunda ē ratione temporis.
Tertia est ratione persone.

Prima cōueniētia ē ratione morbi contra quē circuncisio fuit instituta: qui erat peccatū originale. Quod expresse represen

tabat circūcisio: ꝛ q̄tū ad cām ꝛ ad q̄tū ad ꝓcessū: ꝛ q̄tū ad effectū. Cōtrahit enī pec/ catū originale p ꝓpagationē libidinosam quaꝫ cām circūcisio representabat ratione membri in q̊ fiebat: qđ deseruit uirtuti ge neratiue. Processus aūt fuit circularis. ga ut dic̄ Anselmus. ꝑmo ꝑsona corrūpit nām deinde natura personam: quem ꝓcessum repñtabat circūcisio p circularē pellicule i/ cisionē. Effect⁹ vero ē supabundātia cōcu/ piscētie: quē represētabat superfluitas pel lis que ab ipso mēbro separabatur. Ideo ñ tm̄ causam ꝛ processus: ꝛ effect⁹ originalis peccati: sꝫ etiā deletio p circūcisionē signi/ ficabatur. ¶ Secunda cōueniētia fuit rati one tēporis ī quo instituta fuit circuncisio. Erat. n. q̄daꝫ dispositio ad suscipiēdū legē ꝛ ad distiguēdū populū cui dāda erat lex ab aliis populis. Et iō anteq̄ lex daret̄ debuit īstitui. Fuit etiā īstituta. circuncisio ad si/ gnificādum ppl'm qui eēt deo peculiaris: ꝛ suo cultui mancipād⁹. ¶ Tertia cōuenien/ tia dr̄ ratione persōe: cui data fuit: qui fuit Abraā de quo dicitur. Geñ. 17. Tulit autē. Abraā Ismaelem filium suū: ꝛ omnes ver/ naculos domus sue. vniuersosq̄ quos eme rat: cūctos mares ex omnib⁹ uiris domus sue: ꝛ circūcidit carnē ꝑpucii sui. Et Isma/ el filius eius. i3. annos īpleuerat ante tēp⁹ circuncisionis sue. Eadem die circūcisus ē. Abraā ꝛ Ismael fili⁹ eius: ꝛ omnes viri do mus illi⁹ tā uernaculi q̄ ēptitii: ꝛ alienige/ ne pariter circūcisi sūt. Ipse equidē Abra am post diluuium specialius se diuino cul/ tui mancipauit. Unde exiuit de terra sua: ꝛ ð cognatiōe: ut se ab īfidelibus separet. ut habetur Geñ. i2. c. a quo erat descensurus populus qui legem scriptam erat susceptu/ rus. ꝛ de cuius genere nasciturus erat san/ ctus sāctorū: Et hoc ē qđ dicit apl's. Ro. 4. Signū accepit circūcisionis signaculū iusti cie fidei: que ē ī ꝑputio: ut sit pater oīuꝫ cre dētiū. Huic dixerat deus Geñ. i2. c. Faciā te ī gentē magnā ꝛ benedicā tibi ꝛ magni/ ficabo nomē tuū: erisq̄ bñdictus. Benedi/ cam benedicentibus tibi: ꝛ maledicam ma ledicentibus tibi: atq̄ benedicentur in te vniuerse cognationes terre. De cuius pro/ missionib⁹ a deo sibi factis plenius suo lo/ co dicemus. Nunc vero hoc tantum cōclu dere sufficiat q̄ circuncisionis mandatum Abrahe deus dedit: quia erat fidelissimus amicissimus: ꝛ obedietissim⁹ sicut patet le/ gentibus sacram scripturaꝫ.

¶ De obseruatus est debitus ordo ī instru mento circuncisionis. Capitulum. 2.

Secūda conclusio dicitur obserua/ tionis. Obseruatus etenim est de/ bitus ordo in huius sacri dispensa tione: quia fiebat cum debito instrumento s. cum cultello petrino. Unde Iosue. 5. c. do minus ait. Fac tibi cultros lapideos ꝛ cir/ cuncide filios israel. Ubi dicit Ricardus. q̄ hoc non erat necessarium nisi in casu spe/ ciali. Et secundum Ugonem. li. ꝑ. de sacra/ mentis. parte. i2. c. 2. cultellus de petra fa/ ctus significat christum. de quo dicit apo/ stolus. i. Cor. x. Petra autem erat xp̄s. pro pter quē ab electis omnis erat abscindēda corruptio. Fiebat insuper circuncisio octa/ ua die. ut patet ex dictis in prima conclusio ne. Et si dicatur. Hoc nō est uerum: quia ha betur Iosue. 5. Populus qui natus ē in de serto per quadraginta annos in itinere la/ tissime solitudinis incircuncisus fuit: ꝛ po/ stea circuncisi sunt a Iosue in galgala. ꝛ ista dilatio circuncisionis non fuit secundum legem eis imputata in peccatum. Respon det Ric. ex glo. Aug. q̄ cum illis fuit dispē satum inspiratione diuina triplici de causa ut nō tenerentur circuncidi in deserto. Nā ut habetur Numeri. 9. quando nubes ele/ uabantur: de tabernaculo debebāt profici sci. Et quia non presciebant facturam ele/ uationē nubis: nō potuissēt sine nimio gra/ uamine ꝓficisci qñ de nouo essēt circuncisi. Ideo dispensatum fuit cum eis: ut non te/ nerentur circuncidi in deserto. Et etiā ga dum erant in deserto. in quo non alii habi/ tabant cū eis erāt sufficienter distincti ab aliis populis. Quare autē circūcisio fiebat octaua die: triplex ratio assignari potest.

¶ Prima ratio est secundum intellectum tro pologicum.

¶ Secunda ratio est secundum intellecum analogicum.

¶ Tertia ratio eſt ſm intellectum hiſtoricuȝ.

¶ Prima rõ eſt ſm intellectũ tropologicũ: ⁊ eſt iſta. Ut octo dies accipiãtur ꝓ octo q̃ requirũtur ad circuncisionẽ ſpiritualem.

¶ Primum eſt peccati cognitio.

¶ Secundum eſt propoſitũ deſerendi malũ. ⁊ faciendi bonum.

¶ Tertium eſt pudor de peccato.

¶ Quartum eſt timor de futuro iudicio:

¶ Quintum eſt contritio.

¶ Sextum eſt confeſſio.

¶ Septimum eſt ſpes venie.

¶ Octauum eſt ſatiſfactio.

¶ In quibus omnibus velut in octo dieb⁹ peccator iuſtificatur.

¶ Secũda rõ eſt ſm intellectũ anologicũ: quam tangit Ugo li. p̊ de ſacramentis. c. z. dicens. Octonari⁹ in ſacra ſcriptura aliqñ tempus reſurrectiõis ſignificat: quod p⁹ preſentẽ vitam ſeptẽ diebus currit. Sequitur aũt tẽpus gratie: in quo quaſi poſt ſabbatũ legis eterna bona deo ſeruiẽtib⁹ promittũtur. Merito ġ circũciſio iuſſa ẽ fieri octaua die vt oſtenderet̃ ꝙ ĩ tpe gratie corda circũcidẽda erant ꝑ emundationẽ iniqtatis: ⁊ in tpe reſurrectõis corpa ꝑ depoſitionẽ corruptiõis. Tertia rõ ẽ ſecũdũ ĩtellectũ hiſtoricum: ſeu litteralẽ. Nã ſicut dic̃ rabbi Moyſes maximus. phs ⁊ theologus iudeus. puer in ſeptẽ diebus tãte teneritudinis ẽ: quante eſt adhuc ĩ vtero matris ¶ In octaua aũt die fortificat̃ ⁊ ſolidatur. Et iõ noluit deus ante octauũ diẽ circũcidi: ne ob nimiã teneritudinẽ nimiũ lederet̃. Et ne parẽtes quorũ amor ꝑ ꝓceſſũ temporis creſcit ad filios: ſubtraherent filios a circũciſione: noluit ꝙ vltra octauũ diẽ differret̃. Sed circa h̃ contingit dubitare: qa vt dicit Ugo de ſacramentis vbi ſupra. illi qui añ diẽ octauũ decedebãt ſaluabant̃ ĩ fide parentũ: qui ante octauã diẽ nõ debebãt circũcidi. Et magr̃ ſentẽtiarũ cõtrariũ videt̃ ſentire. di. i. quarti. vbi dic̃ ꝙ neccitate mortis añ octauã diẽ circũcidebãt. Ad quoꝝ cõcordiaȝ dic̃ Ric. ꝙ ſi circũciſio fiebat ex neceſſitate mortis añ octauã diẽ ſuũ habebat effectũ: ⁊ tamen ſi nõ fiebat ꝓpter timorẽ ne acceleraretur mors pueri puer ſaluabat̃ in fide parentuȝ. Uñ dicit Ric. ꝙ nõ eſt conſentiendũ magiſtro: ꝙ tales peribant ſicut paruuli q modo moriunt̃ ante baptiſmũ. Noluit enim deus puerũ obligari ad circũciſionẽ añ octauam diẽ Si aũt querat̃ quare mulieres non circũcidebãtur: aſſignari poſſunt plures rationes. Pria ratio ẽ Alexãdri de ales ĩ quarto volumĩe ſũme ſue. ⁊ Ric. ĩ declaratione littere. ſ. quia corruptio nature ꝑ quã pctm̃ originale cõtrahitur principalius fuit a viro q̃ȝ a muliere. Nã ſi Adã nõ peccaſſet poſt q̃ȝ Eua peccauerat: peccatũ originale ꝓles eius nõ contraxiſſet. Secũda ratio ẽ eorundẽ quia mulieris membrũ virtuti generatiue deſeruiẽs nõ eſt aptũ circũciſiõi ſicut virile membrũ. Tertia rõ eſt ſm eoſdẽ: ꝙ circũciſio data fuit ĩ ſignũ diſtinctiuuȝ. Et qa vir ẽ caput mulieris: vt dicitur. i. Cor. 9. iõ ſufficiebat ad populi fidelis diſtinctionẽ ſignaculũ datũ viris. Ugo ṽo de ſacramentis libro p̊. parte. iz. aliã aſſignat rationẽ dicens. ꝙ in ſacra ſcriptura per maſculinum ſexũ animã. ꝑ muliebrẽ ṽo carnẽ ſignificari ſolet: vt oſtẽderetur ꝙ illa exterior circũciſio animabus ſanctificationeȝ contulit. ſȝ carni non abſtulit corruptionem.

¶ Qr conuenienter multis rationibus ceſſare debuit circuncisio. ¶ Capl̃m. 3.

Tertia cõcluſio dr̃ ceſſatiõis. Ubi d̃ ceſſatione circũciſionis inquiri debent: ⁊ conſiderari permaxie tria.

¶ Primum rationis euidentia.

¶ Secundum temporis circunſtantia.

¶ Tertium digna obſeruantia.

¶ Primũ cõſiderandũ dicit̃ rõnis euidentia. ſ. qua rõne circũciſio debuit ceſſare. ſm illud apl̃i ad Gal̃. 5. Si circũcidimini: xp̃us vob̃ nil ꝓderit. Et ad h̃ rñdet Alex. de ales in. 4. volumĩe ſũme. ⁊ Ric. ubi ſupra: quia ſicut dicit apl̃s. i. Cor. 13. Cũ venerit qd̃ perfectuȝ eſt: euacuabit̃ qd̃ ex pte eſt. Sed baptiſm⁹ ẽ ꝑfectior medicina q̃ȝ circũciſio: et q̃ȝtũ ad ſignificationẽ: ⁊ q̃ȝtuȝ ad gr̃ie collationẽ. ⁊ ẽt q̃ȝtuȝ ad ampliorẽ ſui oſtẽſioneȝ. Significat enĩ ſanationẽ morbi expreſſius: ⁊ cõfert gr̃aȝ abundãtius. Et etiã qa ẽ ſacramentuȝ cõmune: qa ſibi non appropriat nec ſexũ nec gẽtẽ. Uñ ad Gal̃. 3. apl̃s ait. Qui

cunqz in xp̄o baptizati estis xp̄m induistis Non est iudeus nec grecus: nō est seru⁹ nec liber: non ē masculus nec femina: oēs vos vnū estis in xp̄o. Jō nō ē ampli⁹ circuncisio conueniēs nec necessaria: ¶ Secūdū considerandū dr̄ temporis circunstantia. Nā vt dicit Ric. legalia habuerūt virtutē suam ꝛ seruari debuerunt vsqz ad passionē xp̄i: sed in passione xp̄i vim suā amiserunt. Cui attestatur qđ dicit saluator Joh. 19. Cōsūmatū est. Tamē post passionē ante temp⁹ diuulgati euangelij licituz fuit illis qui de iudeis conuertebantur ad fidē seruare legalia: nō spem ponēdo in eis: sed ad euitandū scandalum: ꝛ vt lex deduceret̄ ad tumulum cū honore: ne ac si semper mala fuisset videret̄ repudiari. Post tēpus vero diuulgati euāgelij nulli fuit licitū seruare illa legalia. Hinc ē ꝙ Paulus vt habetur Act. 6. circūcidit Timotheū: qꝛ nondū erat diuulgatuz euāgeliū: ꝛ ne iudeos scādalizaret: quia Timotheus erat de matre iudea. Titū vero quia simpliciter erat gentilis circuncidere noluit vt in circūcisione Timothei ostenderet sacramēta legalia non debere dānari: ꝛ ī hoc qꝛ Titum circuncidere noluit ostēderet ea non esse necessaria. ¶ Tertium considerandum dicitur. digna obseruantia. Uoluit enī dn̄s nr̄ iesus xp̄s dignā circūcisionis legem obseruare. Quod conueniēter factum ostēdit Alex. in quarto propter sex causas. Prima causa ē vt ostenderet se eē filiū Abrahe cui data est circūcisio: ꝛ cui predictum erat Gen̄. 22. Benedicētur ī semine tuo oēs gētes. Semē aūt istud est xp̄s: vt dr̄ ad Gal. 4. vnde cum tota posteritas Abrahe circuncideretur: non crederetur xp̄s esse fili⁹ Abrahe: nec ille in quo implende erant promissiones: nisi fuisset circuncisus. ¶ Secunda causa fuit: vt per subiectionē suaz nos a seruitute legis absolueret. ¶ Tertia causa fuit qꝛ noluit soluere legē: sed adimplere ꝛ terminare. ¶ Quarta causa fuit vt se ostenderet principium ꝛ causam sāctificationis q̄ fiebat ꝑ tria remedia ꝯ peccatū. s. per sacrificia a tp̄e Abel vsqz ad Abrahaz. ꝑ circūcisionē ab Abrahā vsqz ad xp̄z: a xp̄o ꝑ baptismuz ī nouo testamēto. Uñ decuit xp̄m eē baptiçatum ꝛ circuncisuz ꝛ oblatuz. Quinta cā fuit: vt eēt frater iudeoꝝ: vt ostenderet se eē illum de quo Moyses dixit. Prophetam suscitabit vobis deus de fratribus vestris: ipsum audite. Deute. 18. ¶ Sexta cā fuit: ne iudei occasionē haberēt ipsū non recipiēdi nisi eēt circūcisus. Uide ergo o rationalis creatura quanta fuit hodie humilitas incarnati filij dei. Intuere quāta sit caritas eius qui non ꝑꝑ se: sed ꝑꝑ te voluit circuncidi. Contēplare qualiter hodie īnocentem sanguinē cepit effundere. Inspice quādo accipitur ex manibus matris: vt ducat̄ ad circūcisionē. Audi matrē dicētē Joseph qui forte euz portabat. Sit tibi cōmissus filius meus paruulus vt q̄z leuius fieri possit circuncidatur. O virgo sāctissima ꝛ de filio tuo tenera qd facies quando filium tuuz videbis a planta pedis vsqz ad caput totalit̄ vulneratum sanguineqz irrigatum? Remanet in tuguriolo mater expectans filiuz circuncisum. O anima fidelis cōpatere dilecto tuo. Quādo enī circūcidebatur: plorabat: flebat. lachrymabat: clamabat dicēs a. a. a. quasi diceret. Aīa mea: ꝑꝑ tua peccata hāc penā sustineo: ꝑꝑ tua peccata sanguinē fundo o aīa. Sed multo maiora ꝓ te facere suz paratus: qꝛ amore tuo lāgueo: amore tuo vulnerari: ꝛ crucifigi cōcupisco: ſꝫ tēpus expecto cōueniēs: ꝛ idoneū. Reportat̄ filius matri quē plangentez pre dolore ipa stringit ad pectus consolatur cum blāditijs virgo pijssima: ꝛ lacte pascit virgineo: ei tm̄ dicere poterat: ꝛ non sine lachrymis. O sacratissime fili: in quo nullum reperitur peccatuz: hodie ꝑꝑ peccatores tan̄q̄ peccatores vulneratus. Hodie de tuo corpore cum dolore sanguis effluxit. Hodie violētā penam ꝓ hominibus subire cepisti. O fili mi delicate. Et hi⁹ verbis dilectū iesum osculādo alloquebatur Nos vero matrē cū filio veneremur: ipsāqz matrez deprecemur humiliter vt dignetur filium suū nobis propicium facere ꝑ meritum sue circuncisionis: q̄ est benedictus in secula. Amen.

¶ In festo epiphanie sermo de eadē.

¶ Fructus. 29. Jesum adorant reges.

Vidimus stellã eius in oriente: ⁊ venimus adorare eum. Scribuntur hec verba Math. z. c. ⁊ in euangelio presentis solẽnitatis. Ne putarẽt homines xp̃m non esse deũ cuius natiuitas a pastorib⁹ tanq̃ a simplicibus fuerat reuelata: aduocati sunt reges ⁊ sapiẽtes p̃moniti miraculo nouo stelle apparentis: qui xp̃m natũ in hierusalem querunt adorare: ipsumq; ibi nõ inuenientes nõ destiterũt a cepto ꝓposito. ⁊ exeuntes hierosolymã stelle ducatũ secuti sunt: q̃ illos ad p̃sepiuz duxit. Ubi xp̃z vidẽtes pannorũ viliuz paupertate cõclusuz: tanq̃ deũ ꝓ hominũ salute incarnatũ sunt venerati. Hoc nobis sacramẽtuz pie ꝯtemplãduz preponit hodie sãcta mater ecclesia. Ubi ⁊ nos studia nostra debemus apponere: vt sic cũ his regibus xp̃z inueniamus dicentes cum ipsis. Uidimus stellã eius in oriente. i. spiritus sancti gratiã: qua illustrati sumus ꝑ patriarcharũ oracula ꝑ ꝓphetaruz testimonia ac ꝑ sãctoꝝ omniũ documẽta: vt cognoscamus xp̃z filiuz dei affectuosa mẽte a nobis fore colenduz. Et venim⁹ adorare eũ. In q̃bus verbis fructus occurrit declarandus: q̇ ẽ. Iesũ adorant reges. Pro cui⁹ intelligẽtia ð his regib⁹ tria mysteria ꝯsiderabimus

- Primum dicitur illuminatio.
- Secundum dicitur affectio.
- Tertium dicitur deuotio.

Qr magi illuminati fuerunt apparitione stelle.

Capitulum. i.

Primũ mysteriũ contẽplandum dicit̃ illuminatio. de quo fit mẽtio in euãgelio vbi dicit̃ ꝙ magi isti fuerũt illuminati vt crederẽt in xp̃m apparente eis stella miraculi. Ubi tres conclusiones sunt notande.

- Prima dicitur nominationis
- Secunda dicitur apparitionis.
- Tertia dicitur conditionis.

Prima conclusio dicit̃ nominatiõis. Isti enĩ reges noĩantur magi. i. malefici Unde Exo. 8. malefici Pharaonis dicunt̃ magi Dicit enim Criso. istos fuisse maleficos: sed postea conuersos. Quibus dñs voluit natiuitatẽ suã reuelare. Uel dicunt̃ magi quasi illusores: quia Herodẽ illuserũt. Rabanus vero dic̃. Magi sunt qui de singulis rebus philosophãtur. Unde magus idẽ ẽ qð sapiens. Nã perse mag⁹: hebraice scriba: grece philosoph⁹: latine vero sapiẽs dicit̃. Unde ⁊ magi quasi sapientia magni. De his sic dicit Remigius. Sciendum est autem ꝙ varia est de magis opinio. Quidaz enĩ dicunt eos fuisse chaldeos: Et chaldei pro deo stellã colebãt: ⁊ idcirco dixerũt: ꝙ nũcupatio eoruz deorũ ostẽderit verũ deum natuz. Alij dicunt persas eos fuisse. Nonnulli dicunt illos de vltimis finibus terre fuisse. Alij xo asserũt eos fuisse nepotes Balaã quod magis est credẽdũ. Balaã enĩ int̃ cetera que ꝓphetauit dixit Numeri. z4. Orietur stella ex Iacob: ⁊ exurget hom o de israhel. Illi vero per hanc prophetiam mox vt viderũt stellã nouã intellexerũt regem natum: ⁊ venerũt adorare euz. Hec Remigius. Secunda cõclusio dicitur apparitionis. Scðz enĩ qð dicit Criso. sup Math. q̇dã secretorum inspectores de genere Balaam elegerunt de seipsis duodecim. Et si quis moriebatur filius eius aut aliquis propinquoruz ĩ ei⁹ loco substituebatur. ⁊ ꝑ singulos ãnos certo tempore super montẽ victorialẽ ascẽdebant. vbi tribus diebus orabant deũ vt eis stellã illã quã Balaam p̃dixerat ostenderet. Quadã autez vice dũ sic ibi manerent tres reges: stella quedã ad eos super montẽ venit: que habebat formã pulcherrimi pueri. sup cuius caput crux spendebat: que magos allocuta ẽ dicẽs. Ite velocius in terrã iuda ⁊ regem quem queritis natum inuenietis. Tertia conclusio dicitur conditionis. Fuere nãq; ſm Remigium multi qui dixerunt stellam illam sp̃m sanctuz fuisse: q̇ sicut discipulis in flãma ignis apparuit: ita ⁊ his regibus ĩ specie stelle. Alij autem dixerũt fuisse angelũ. Sed vera doctoꝝ opinio ẽ: ꝙ fuit stella realiter de nouo creata. Unde glo. super illo verbo. Uidimus stellã ei⁹ dicit. Propriam. quia hanc deus creauit ad ostensionem. Dicunt tamẽ sãcti ꝙ hec stella ab alijs differebat ĩ multis. Prima differentia erat q̇a ſm glo. super Math. differebat ĩ origine. q̇a alie facte sũt ĩ mũdi pricipio. hec

vero de nouo creata est. Secunda diffe-
rentia erat: quia differebat i officio. qa alie
stelle facte sūt vt sint i signa ꝛ tpa: hec autē
vt magis viā preberet. Tertia differentia
erat qa differebat in duratione: qa alie stel-
le sūt ppetue. hec autē completo officio suo
redijt in preiacentem materiam. Quarta
differentia erat: quia ſm Fulgentiū differe
bat in situ qa non erat localiter sita i firma-
mēto: sꝫ pēdebat i meditullio aeris proxima
terre. Quinta differētia erat quia diffe-
rebat in fulgore: qa ceteris erat splendidior
ꝛ i meridie splēdidissima apparebat: nec splē
dorē eiꝰ splēdor solis poterat occultarī. Sex
ta differentia erat. quia differebat in motu:
quo precedebat magos motu viatoris. Nō
enī mouebatᷣ motu circulari: sꝫ qsi motu p-
gressiuo. Septīa dr̄a erat: qa differebat ſm
Criso. i occultatione ꝛ apparitione: qa aliqñ
apparebat: aliquādo occultabatur. Cū enī
itrauerūt hierosolymā occultauit seipsam:
deinde vbi herodem reliquerunt seipsam
mōstrauit. Unde concludit Criso. Uidetur
hec stella virtutis inuisibilis fuisse in talem
apparentiā formata. Sꝫ dubiū in mētē ve-
nit ppter ea que dicta sūt: quomodo isti xp̄ꝫ
deuꝫ natuꝫ i stelle apparitiōe itellexerunt
Et dicit Leo papa in sermōe de epiphania
Preter illam stelle speciem: que corporeuꝫ
incitauit obtutuꝫ: fulgētior veritatis radiꝰ
eorū corda pdocuit. Augꝰ vero in li. de que
stionibus noui ꝛ veteris testa. cōcordare vi
detur cum sentētia Criso. superius allega-
ta. Ait enī sic. Judeoꝝ natuꝫ regē itellexe-
rūt cū stella indice tēporalis rex soleat desi-
gnari. Hi enī magi chaldei non maliuolen
tia astroꝝ cursū: sꝫ reruꝫ curiositate specula
bātur. In sermone vero de epiphania ait.
Dicturus es. A quibus audierunt ꝙ talis
stella xp̄ꝫ natū significaret. Profecto ab an
gelis aliqua admonitione reuelatiōis. Que
ris fortasse an ab angelis bonis: an a malis
Christum quidē ꝛ angeli mali hoc est de-
mones filiuꝫ dei esse confessi sūt. Sꝫ cur ꝛ
a bonis non audierunt. quādo i xp̄o adoran
do salꝰ eoꝝ inquirebatᷣ: nō iniquitas damna
batᷣ? Potuerūt ergo illis āgeli dicere. Stella
quā vidistis xp̄i est. Ite adorate illū vbi na
tus sit. hec Augꝰ. Colligimꝰ tñ ex omnibus
mentem illorū regum siue apparente illis
angelo siue loquente: siue puerulo in me-
dio stelle fuisse illuminatam intrinsecus vir
tute spiritus sancti vt omnes simul intelli-
gerent natum esse filium dei.

Qꝫ grandis erat affectio magoruꝫ erga christum natum. Capitulum secundum

SEcundum mysterium contemplā-
dum dicitur affectio. Tanta etenī
affectione ad christum natum ma-
gi postq̄ꝫ eum cognouerunt: sunt moti: vt
non terrerentur viarum asperitate: quin ad
christum querendū omni sollicitudine se p-
cingerent. Nam ab oriente venerūt hiero-
solymā. Ubi tria occurruntt consideranda

Primum est velocitas.

Secundum est localitas.

Tertium est iniquitas.

Primū cōsiderādū dicitᷣ esse velocitas
Quia vt cōmuniter tenēt doctores cuꝫ tre
decim dieꝝ esset xp̄us: magi ad cū stella du
ce venerunt. Qđ si admirari nos cogat ꝙ
in tam paruo tpe p tāta terraꝝ spacia veni
re potuerūt. s. ab oriente in hierusaleꝫ. que
in medio mūdi dicitᷣ esse sita: potest dici ſm
Remigiuꝫ ꝙ puer ad quē ipsi properabāt
eos perducere potuit. Uel ſm Hieronymū
ꝙ sup dromedarios venerūt: qui sūt anima
lia velocissima: que tantum currunt in vna
die: quantum equus in tribus. Secunduꝫ
considerandum dicitᷣ localitas. Ubi docto-
res querunt: cur isti magi specialitᷣ venerūt
hierusalē potiꝰ q̄ꝫ ad aliam ciuitatem mun-
di. Et respondet Remigius dicens: ꝙ hie-
rusalem regia ciuitas erat. Et crediderunt
ꝙ talis non nisi in vrbe regia nasci debuis-
set. Siue venerunt vt locum natiuitatis cer
tius discere possent. Siue vt adimplere-
tur quod dictū ē. De syō exibit lex: ꝛ verbū
dñi đ hierusalē. qa ibi pmo ānūciatꝰ ē xp̄s
Siue vt studio magoꝝ dānaretᷣ pigritia iu
deoꝝ. Hec Remigiꝰ. Oꝫtaꝫo fuerit tūc iu
deoꝝ negligētia: p se pꝫ: q cum p scripturas
īuenerūt xp̄i aduētū eē ppiquū: viderūtqꝫ
reges a finibꝰ t̄re venisse ad illuꝫ adorādū:
qbꝰ ꝛ ipsi locū natiuitatis reuelābāt: ñ cura-
rūt ad eūdē locū ipsis pfecto vicinū ppare

vnde Aug° i sermone de epiphania ait. Cū multi nati atq3 defuncti essent reges iudeorum: nunq3 quēq3 illoꝝ adorandum magi q̄sierunt: q2 neq3 quēq3 eorum de celo loquentem didicerunt. Nō itaq3 regi iudeorū quales esse illic solebant: hunc tam magnū honorem lōginqui alienigene ab eodē regno prorsus extranei a se deberi arbitrant. Sed talē natum didicerunt in quo adorando se salutem: quā secūdū qd dictum ē cōsecuturos minime dubitarent. Nec.n. etas erat saltem cui adulatio humana seruiret non in membris purpura: nec i capite diadema fulgebat: nō pompa famulantiū: nō terror exercitus: non gloriosa fama pliorum hos ad eum viros ex remotis terris cu3 tanto voto supplicationis attraxerat. Jacebat i presepio puer ortu recens: exiguus corpore: cōtemptibilis paupertate: sed magnū aliquid latebat i paruulo: quod quidē illi homines primitiue gentiu3 nō terra operante. s3 celo narrante didicerant. hec ille. Ubi ostendit q3 grande argumētū iudei potuerunt habere ex aduētu z reuelatione magorū. Tertiu3 considerandu3 dicit iniquitas: q̄ Herodis regis mentem inuasit: q2 audiēs aduentū magoru3 turbatus est: z oīs hierosolyma cu3 illo: timēs ſm Crisostomū ne a iudeis d̄ regno expelleretur: z ne etiā a romanis culpari posset: si aliquis rex ibi vocaret: que3 Augustus nō ꝯstituisset. Et notāda sūt verba ista: z omnis hierosolyma cum illo. s. maiores ciuitatis: qui fauebāt Herodi. Et colloquio habito Herodes cum sacerdotibus z scribis de loco natiuitatis christi clā vocatis magis: q2 non confidebat de iudeis: z ideo voluit suum consilium eos latere: diligenter didicit ab eis temp° stelle: q̄ apparuerat eis: z mittens illos i Bethlee3 dixit. Jte z interrogate diligenter de puero: z cū iueneritis renunciate mihi: vt z ego veniēs adorē eum. O malignitas Herodis supbi. ¶ O venenosa z dolosa locutio. O iniqua astutia serpētina: ꝑ qua sicut iquit Greg. in omel. adorare velle se simulat vt hūc si iuenire posset extinguat. hec ille.

¶ De multa fuit deuotio magorum erga xp̄m natum. ¶ Capitulum. 3.

Tertium mysterium contemplandū dicitur deuotio. Exeuntes nāq3 reges isti hierosolymā viderūt stellā antecedentem eos vsq3 dum veniēs staret supra vbi erat puer. O quanta fuit tunc in eorum cordibus consolatio quando intrantes domu3 inuenerunt puerum cum Maria mater eius. Aberat autē scdm Rabanū diuino nutu Joseph. Et magi tria deuotionis z humilitatis sue signa i xp̄o paruulo demōstrant. Primū signū fuit adoratiōis. ¶ Secundum signum fuit oblationis. ¶ Tertium signū fuit congratulationis. ¶ Primum signum fuit adorationis: q2 procidētes adorauerunt eū. Ubi sic exclamat deuotus Bern. Quid facitis o magi? Lactentem puerum adoratis in tuguriolo vili in vilibus pānis? Nonne deus iste: z rex ē? Et vbi aula regia? vbi thron°? vbi curie regalis frequentia? Nūquid ministri Joseph z Maria? Isti insipientes facti sunt: vt fierent sapiētes. ¶ Secūdum signū fuit oblationis. Quia apertis thesauris suis obtulerunt ei munera aurū thus z myrrhā. Erat enī traditio antiquoꝝ ſm Remigiū: vt nullus ad regē vacuus introiret. Perse aūt: z caldei talia munera consueuerunt offerre ſm Aug° in ſmone de epiphania. Aurum ascribitur ei sicut regi magno. Thus imolatur vt deo. Myrrha prebetur tanq3 ꝓ salute omniu3 morituro. ¶ Tertiū signū fuit congratulationis. Hic nāq3 credere possumus: q benedictus ille filius quē isti reges tanto labore quesierunt: quē colebant: quē tanto venerabantur affectu: eos absq3 leticia abire non permiserit. Jdcirco consideremus qualiter in brachiis matris existens aspiciebat magos ilari facie: ipsisq3 gestu z nutu dulciter blandiebatur. Non exprimebat verba: sed signis quibus poterat de illorum visitatione ostendebat se letum fore Et virgo illa mater intacta: que humanissima erat: z mitis atq3 mansueta postq3 viderat in his regib° tantā fidē tantāq3 deuotionē multa eis verecūdo sermone de filio suo est locuta: enarrando qualiter angelus ānūciauerat: ipsaq3 conceperat: z parturierat: angelis cantantibus atq3 annunciantibus

pastoribus eius natiuitatē: et quomodo ipe dnis icarnatus fuerat: vt saluum faceret genus humanum. Cōmendabat ex hoc magorum prudētiā sollicitudinē benignitatē: q ad ipsū videndum tam citius pperauerant: et dicebat eis. Pro vestra remuneratiōe sciatis qa quē adoratis deus est: cui munera obtulistis rex est. Ipsumqꝫ in brachijs suscipite: qa homo est. Itaqꝫ filiū suum liberalissime vnicuiqꝫ eorum amplexandum porrigebat. O virginis cōsueta pietas. o filij dei profunda humilitas. o gratia superexcessiua orientalium regum: qui a virgine matre filium dei incarnatū inter sua pectora stringēdum suscipiunt Conemur etiam nos mentē nostram dispone re: qa nec nobis negabit se filius dei. Magi vero admoniti i somnis ne redirēt ad Herodem: p aliā viam reuersi sūt in regionē suā De quo dicit Criso. sup Math. Cum reuersi fuissēt predicantes multos erudierunt: Et deniqꝫ cū Thomas esset in puincia illa: baptiçati sūt et facti sunt adiutores predicationis illius. Quorū corpora post felicē mortē pmo p Helenam Cōstātini matrē reperta: et in Cōstantinopoli translata. secūdo p sanctum Eustorgium mediolanensē archiepiscopum mediolanum perducta. vltimo per federicum imperatorem coloniam theotonie sunt delata. Anime vero eorum viuunt in eterna gloria. Amen.

¶ Sermo de sancto Joseph.

IOseph fili Dauid noli timere accipe Mariā cōiugē tuam. Quod enim i ea natū ē d spū scō ē. Math. p. c. Dilectissimi in xpo ihū nr doctor Bon. 45. di. qrti li. sniarum dicit q ē nobilissima res nos miseros mortales hoc i mundo habere singularē deuotionē nō solum deo eterno: sed suis gloriosis sanctis: quibus orationes nostre sepe debent dirigi. Et moueri debemus ad hoc tribus rationibus.

¶ Primo propter nostram inopiam.
¶ Secundo propter diuinam reuerentiam
¶ Tertio propter sanctorum gloriam.
¶ Primo propter nostrā inopiā: qa nō meremur in diuino conspectu vnum minimum spirituale meritum: immo sumus potius pleni demeritis et peccatis. Sed in oratione sanctorum adheremus ipsorum meritis que sunt copiosa in regno celorum. Item quia sumus obumbrati carne mortali: ac pauperes amore. Et quoniam aliqui sunt qui propter vnā specialē passionem magis amant sanctos qꝫ deum: sm vnā confidentiā: propter hanc primā rationē nō dedignatur deus vt habeamus sanctos deuotos ɔsiderata nostra paupertate. Item quādo cōfugimus ad illas orationes sanctorum cōfitemur nostram paruitatē et agnoscimus sanctos dei. ac eos amore reuere remur. Sūt eni multi q bona agūt respectu sanctorum. Et ista opatio non ē vana: sꝫ bona. Itē debemus etiā valde venerari sanctos: quoniā cōsideramus premij altitudinē. Reliquā ergo hoc mane oēs alios sanctos: et cum oculo cordis aspiciēdo ad celū video vnam sedē i qua moratur ille virgo spōsus virginis: senex deuotus: pater xpi putatiuus sanctus Joseph. Hic ē meus deuotus. venit mihi semel i mēte: vt legerē aliquid de eo: ac querendo scripturas sacras reperi: q sanctus Joseph est vnus de gloriosioribus sanctis paradisi. Propterea firmaui in mēte mea vnum propositum bonum videlꝫ de habēdo eū pmeo aduocato: ac predicare toti mundo q habeāt eū in reuerētia. Ideo pposui pdicare de eo: quia i euāgelio fit de eo hodie mentio. Et cā veniendi ad predicationis nostre ordinē assumpsi verba Math. i. c. i thematae. In quibus sacratissimis verbis denoto sancti Joseph tres gloriosissimas excellentias vltra alios sanctos.

¶ Prima est excellentia virginalis.
¶ Secunda est excellentia filialis.
¶ Tertia est excellentia diuinalis.
¶ Or in beato Joseph fuit excellentia virginalis. ¶ Capitulum. j.

QUoad primā excellētiā: q ē virginalis Ubi demōstrabo vestris reuerētijs qꝫtum fuit excellēs meritum Joseph q sedet i celis alte sublinatus tribus dignitatibus.

¶ Prima est virginalis vnio.
¶ Secunda est virginalis conuersatio.
¶ Tertia est virginalis auxiliatio.

Prima dignitas vocat̃ virginalis vnio: in qua videre habem⁹ ꝙ iter Mariã ⁊ Joseph fuit vn⁹ amor sanctissim⁹. Nã post filiũ suũ magis btã virgo Joseph amauit ꝙ̃ aliũ sanctũ. Nã pia mẽte credi potest: ꝙ spiritus sanct⁹ nõ vnisset virginẽ amore ad Joseph amãdũ: nisi ab ipso spũ scõ ꝓcessisset ⁊ matrimoniũ eorũ ↄtractũ fuisset. Tu posses dicere. Nõ fuit veꝝ matrimoniũ: qa vt ait Hiero. aduersus Heluidiũ. Joseph Marie potius custos fuit ꝙ̃ marit⁹. Et ĩ euãgelio. Joseph volebat dimittere eã ⁊c. ergo non fuit veꝝ matrimoniũ. Magister. 30. di. q̃rti sententiaꝝ dicit ꝙ iter Mariã ⁊ Joseph fuit verissimũ matrimoniũ. Et hoc idẽ habet̃. 27. q. 2. c. Institutũ. Et hoc tenẽt Ric. 7. Boñ. 30. di. q̃rti sentẽtiaꝝ. ⁊ Tho. tertia pte. q. 29 sequẽtes sentẽtiã magistri. Quod declarãt duob⁹ modis. ¶ Primo ꝙ ĩ matrimonio ẽ quedã pfectio ĩ esse primo. ⁊ ĩ eẽ scđo. ¶ Prima ĩ esse pmo ꝓspicit q̃ sunt de essentia matrimonij. Secunda prospicit quendam actum particularem qui est actus matrimonij. Item illud qđ ẽ ĩ esse primo ĩ sancto matrimonio ẽ quedã mutua potestas quã dat spõsa suo spõso: ⁊ ecõuerso simul viuẽdi: ac sibijpsis inuicẽ seruiẽdi: quo ad obsequia matrimonialia: tñ ñ quo ad copulã carnalẽ. Et ista vnio fuit iter Mariã ⁊ Joseph. Scđa q̃ ẽ ĩ esse scđo: q̃ ꝓspicit actũ matrimonialẽ nõ fuit iter Joseph ⁊ Mariã. qa lꝫ amarent se tãꝙ̃ spõsos: ac insimul habitarẽt cõmutarũt copulã carnalẽ p spiritus scĩ opationẽ in copulã virginalẽ. vt in. c. Beata Maria. 27. q. 2. Nã quãdo Maria stabat ĩ tẽplo põtifices querebãt eã nubere ƒm legẽ. ⁊ ipsa vouerat virginitatẽ. Et ꝓpter hoc nõ fecerat cõtra legis debitũ: qa ipsa virgo copulã matrimonij: opatiõe spirit⁹ scĩ mutauit ĩ virginitatẽ quoniã sic erat volũtas dei. Et similiter fecit Joseph. Et verbis Hiero. respõde intelligẽdo maritũ largo mõ in q̊ intelligit̃ act⁹ matrimonij. Propterea dixit magis custos ꝙ̃ maritus. Itẽ qa fuit error hereticoꝝ dicentiũ malũ de ꝟgine. videlꝫ ꝙ habuerat coitũ cũ Joseph. ideo Hieronym⁹ ipsã excusãdo dixit ꝟba predicta. Et aduersus Heluidiũ reddit rationẽ: vt ĩfra dicã. videlꝫ de ꝟbis Joseph q voluit Mariam relinquere.

Quia aliq doctores dicũt ꝙ q̃ndo Joseph vidit Mariã pregnantẽ đ spũ scõ: incepit dubitare de ea: ⁊ volebat eã relinquere: ne scãdalũ sequeret̃. Crisostom⁹ aũt aliter dicit ⁊ ego cũ eo. ꝙ quãdo Joseph vidit Mariaꝫ pgnãtẽ: nõ cogitauit maluꝫ aliquod de ea. sed credendo bonitati virginis credebat ꝙ aliqđ dei op⁹ esset operatũ secrete in ea: ꝓpterea voluit recedere. Et iõ dicit idẽ Crisostom⁹. O inestimabilis vẽter Marie virginis. Magis eniꝫ credebat Joseph virginitati ei⁹ ꝙ̃ vtero ei⁹: ⁊ magis credebat virginẽ posse concipere ꝙ̃ Mariam posse peccare. Dic mihi qs te mouet ad hãc opinionẽ nisi ꝙ Joseph viderat Mariã que ei miraculose data fuerat in ei⁹ spõsã. Nã ipse erat senex ⁊ Maria quattuordeciꝫ ãnoꝝ. Et vt scitis erat a põtificib⁹ preceptuꝫ: ꝙ omnes mulieres deberẽt se nubere: ⁊ Maria vouerat virginitatem: ⁊ tamen erat factum dictum preceptum vt habes Deutero. 7. c. Propterea Maria nolens legi contradicere dixit. Uadam ad pontificem: quoniam virginitatem voui ⁊ narrabo negocium. Introiuitque pontifex in sancta sanctoruꝫ faciens orationem. Et venit vox angelica ac dixit: Cuius florebit virga in manu illaꝫ tenentis: ⁊ superueniet columba: date eam illi in vxorẽ. Et sic factum est. Et tunc multi iuuenes virgam habuerunt: ac nemini floruit. Secunda etiam die orarunt: ⁊ data fuit Joseph virga in manu: ⁊ floruit: ⁊ columba descendit super eum. Tunc pontifex spiritu sancto inspiratus dedit illi Mariam in sponsam: Et ob hanc rem potuit Criso⁹. arbitrari ꝙ Joseph non aliter intelligere potuerit: nisi qđ a re diuina hoc processerit in Maria. Alia est opinio ꝙ Joseph videns virginẽ pregnantem cernebat vnum splendorem in ea tã relucentem: qui exibat a sensibus ꝙ non poterat eam intueri: ideo volebat eam dimittere. Propterea cogita quãti meriti est Joseph: q taleꝫ habuit in vxorẽ virginẽ. Itẽ cõsidera q̃t⁹ erat amor Marie erga spõsũ suũ. Nã erat sanctior ceteris alijs: cupiebatꝙ ꝓphetarum salutẽ ac alioꝝ ceteroꝝ. ergo non dubites ꝙ etiaꝫ Joseph salutẽ desiderabat: quẽ tantũ diligebat. Et ista est virginalis vnio. Nã tñ fuit cũ virgi-

ne vnitus: quãtũ fuit spõsus virginis. Tol-
le secũdã dignitatẽ ꝗ fuit virginalis ↄuersa
tio. Joseph enĩ habuit istã excellẽtiam. s. vir
ginalis ↄuersationis: ⁊ vidit inumerabiles
dei grãs. Et aduerte ꝙ ista est regula gene
ralis: ꝙ q malã habẽt societatẽ ĩ hoc mũdo
male agũt ⁊ ecõuerso. Quot sunt q in nocte
natiuitatis xp̃i ludũt ⁊ blasphemant deũ ⁊
virginẽ? O canes ꝓditores Erit vnus qui
bonã habebit volũtatẽ: ⁊ vnꝰ ribaldus de-
struct eã. Ambro. dicit ꝙ virgo fuit sanctior
alijs: mater dei: ac plena spũ scõ: ⁊ erat vir-
go nõ solũ corpore: sꝫ etiã mẽte ⁊ corde: nec
ĩ ea fuit vnq̃ macula alicuius peccati. Et
ꝓpterea qd credis ꝙ agebat Joseph: q plu-
ries videbat spõsaꝫ suã nocte surgẽtem ad
orationẽ: ac de nocte sepius plorare? Non
credis ꝙ ad bene agẽdũ ĩflãmabat̃? Arbi-
tror ꝙ sepe orabat cũ orãte. Credo ꝙ quã-
do virgo benedicebat deũ: ipse etiã illũ be-
nedicebat cũ benedicẽte. Et nõ dubites ꝙ
conabatur cor suũ humiliare: sicut faciebat
virgo. Cõsidera q̃tũ erãt dulcia eoꝝ collo-
quia. Nã qñ Maria loquebat̃ de deo. ille
stupebat. Itẽ cõsidera ꝙ dũ stetit ⁊ habita-
uit cũ virgine tot ãnis: ipse semꝑ dispone-
bat intuẽs gesta ⁊ modos Marie: ducere
vitam suam de bono in melius. Et non fuit
sanctus q istud habuerit donũ. Nam non
12. nõ. 16. sed. 30. annis stetit cũ Maria vir-
gine. Nõ credis ꝙ Maria ipsuꝫ summe di
ligebat: ⁊ sũme ipsuꝫ debebat amare? Cer-
te sic. De morte vero Joseph clare in sacra
scriptura nõ reperit̃: sed credẽdũ ꝙ paꝝ añ
baptismũ xp̃i mortuꝰ fuit: q2 quãdo xp̃s di-
sputabat ĩ tẽplo viuꝰ erat: tamen tꝑe passio
nis nõ fit de eo mentio: Tertia dignitas
Joseph fuit virginal' auxiliatio. Nescit mũ
dus dicere dilectissimi q̃ꝫ est larga ⁊ magna
Marie dignitas. Unde Berñ. Oibus oĩa
Maria facta ẽ. Sapiẽtibus ⁊ ĩsipiẽtbꝰ co-
piosissima caritate se cõmunicat. Que ẽ pec
catoruꝫ spes? Uirgo. Que est spes despera
torũ? Gloriosa virgo. O quot infundit gra
tias continue peccatoribus: Nõ est homo q
eam inuocat: q non impetret ab ea gratias
si sũt honeste. O Joseph non debes recipe
re ⁊ tua sponsa tua etiam pro omnibus de-
uotis tuis gratiam? Certe sic. Quãdo tu eiꝰ
partui affuisti. ⁊ in omni suo negocio ei auxi
lium tribuisti vt patet. Quãdo virgo ĩ egy
ptũ aufugit quis eam associauit? Joseph.
Et ille quidẽ sepe adiuuabat virginẽ fascia
re puerũ quietum: qui etiam stabat ad labo
rãduꝫ vt virginem adiuuaret. Hieroꝰ. di-
cit ꝙ Joseph erat carpentarius: laborabat
qꝫ d arte sua: vt daret edere illi qui dat to-
ti mũdo comedere. Et Luce. 2. c. Quando
Joseph ⁊ mater ibant querẽdo pueꝝ iesum
illis tribꝰ diebꝰ plorãtes. qa vidẽdo Joseph
Mariã plorãtẽ ipse etiam plãgebat. Quis
reperiet̃ qui tantum seruierit virgini sicut
Joseph? Si ergo ẽ Maria ita gratiosa: ꝙ
qui dicit ad eius reuerẽtiã vnum Aue Ma
ria: facit sibi gratiaꝫ: quãto magis credis ꝙ
fecerit Joseph q tanto tꝑe sibi ⁊ xp̃o serui-
uit? Ego discrectioni tue relinquo.

Qr Joseph habuit tres alias dignitates
vltra omnes sanctos.

Capitulum. 2.

Q Ape secũdã excellẽtiã: que est filia-
lis. Et ĩ ista etiaꝫ tres alias dignita
tes ãnotabimus vltra oẽs sanctos.

Prima est electio.

Secũda est honoratio.

Tertia est ↄsolatio.

Prima est electio. Ut eniꝫ dicit Boñ.
xp̃s est pater oĩuꝫ electoꝝ. Elegit nãq̃ꝫ xp̃s
oẽs q saluari debebant pro filiis. ⁊ similiter
elegit ꝓphetas ⁊ patriarchas. Nã dixit apo
stolis: filioli mei. Itẽ etiã martyres ⁊ ↄfesso-
res filios appellauit Joh̃. i. c. Dedit eis pote
statem filios dei fieri his q credũt ĩ noĩe eiꝰ
Sed Joseph pro patre putatiuo electus
fuit. Et nota quare fuit electus ad istud
ministerium: quia vt dicit Hiero. christus
habet patrem in celo absque matre. Et di-
cunt doctores cõculando omnes hominuꝫ
impugnationes: ꝙ prima ratio fuit ꝫm sen-
tentiam Ambrosij ad demonstrandum car
nis genealogiam propter aduentum christi
quia erat de tribu Dauid ⁊ ipse Joseph
Item ⁊ secundo fuit respectu celandi istud
mysterium ⁊ ad decipiendum diaboluꝫ. As
signat etiam aliam rationem Hiero. ꝙ fuit

cõueniens ne Maria lapidaretur a iudeis credentib⁹ ipsã cõmisisse adulteriũ. Nõne ẽ signũ magni amoris recõmittere sibi tãtum thesaurũ: ergo sanct⁹ Joseph est magnus ni mis. ¶ Secũda excellẽtia vocatur honora tio. Inter alios sanctos: ꝛ quere quẽ vis: nõ repies post virginẽ cui domin⁹ fecerit tãtã gratiã: ꝛ tãtũ honorẽ: quãtũ Joseph fecit. Uide Luce. ꝛ. c. Et erat subdit⁹ illi. Et Hie ro. dicit. Jesus subiectus est parẽtibus suis Nã colebat ipse matrẽ cui⁹ erat pater ꝛc. Talis subiectio erat. ꝙ illa diuinitas aliqñ familiariter ministrabat Joseph: dabatque sibi tobaleã ad tergendũ manus: ergo nõ dubites ꝙ multa obsequia familiaria fecit xp̃s Joseph. ¶ Tertia excellentia vocatur consolatio. Quis sanctoꝝ habuit maiorẽ cõ solationẽ ĩ mũdo Joseph? Cõsolationes ha buit Petrus q mãducauit ꝛ bibit cuꝫ xp̃o. Ipse enĩ efficiebatur vt fatuus. Iteꝫ quãdo Joannes dormiuit supra pectus dñi. o quã tã cõsolationeꝫ accepit. Ibi enĩ fluenta euã gelij d̃ ipso sacro dñici pectoris fõte potauit Frãciscus dũ semel oraret cuꝫ manibus in cruce: xp̃us cũ vocauit. Amice Francisce tolle cruceꝫ ꝛ sequere me: ꝛ effect⁹ fuit tan tũ fatu⁹. Quãdo ĩ mõte aluerne recepit stig mata: qualeꝫ cõsolationẽ habuit cogita. Ex ibat fere ex dulcedine sibi aĩa. Etiaꝫ quan do fratri Rufino appuit virgo cũ filio ĩ bra chiis: tantaꝫ ex illa visione recepit cõsolati onẽ: ꝙ quasi aĩa exiuit. Sed Joseph quan taꝫ cõsolationeꝫ recepit quando in nocte vi dit angelũ sibi dicẽtẽ: Joseph fili Dauid no li timere accipere Mariaꝫ cõiugem tuam. Iteꝫ quaꝫ cõsolatiõeꝫ recepit: qñ nat⁹ fuit xp̃s credens ipsũ esse filiũ dei? Itẽ qñ audi uit angelos cantantes: Gloria in altissimis deo? Quãdo audiuit Symeoneꝫ tenenteꝫ xp̃m ĩ vlnis ac dicenteꝫ. Nũc dimittis ser uũ ꝛc? O Joseph quanta erat leticia tua: o quantũ gratulabaris qñ cogitabas habitas e tanto tpe cũ xp̃o: quãdoqꝫ stabas cũ vgi ne ꝛ xp̃o ad vnã mensã ꝛ maxime tot ãnis. Iteꝫ qñ erat duodecim annoꝝ tenebat ma nũ xp̃i cũ sua. Quantam leticiã ex hoc ca piebat? Ipse veniebat extra sensũ. Pie cre das ꝙ sepius in die xp̃s Joseph osculabat:

vt faciunt filij patres. Uere Joseph potest cũ pp̃heta canere: Cõsolatiões tue letifica uerũt animaꝫ meã. Ergo aĩa cõsidera cũ si de si audirem⁹ christũ loquentẽ quid agere m⁹. Preparem⁹ ex deuotiõe. Et tu Joseph qui tãtã habuisti practicã cuꝫ filio dei: quo modo faciebas? Credo ꝙ ex nimia dulcedi ne ꝛ deuotione exibas a sensibus.

¶ De Joseph vltra predictas habuit etiam alias excellentias.

¶ Capitulum. 3.

Tertiã excellẽtiã diuinalẽ vellẽ di cere: sed nõ sufficit tẽp⁹. Tñ cape vt potes. Nã tres habuit dignitates ĩ hac 3ᵃ excellẽtia. ¶ Prima fuit simulatiõis: qꝛ vocat̃ pater putatiu⁹. ¶ Secũda gratifi catõis: qꝛ qñ d̃s al' quẽ eligit ad aliquẽ ma gnũ statũ: semp sibi magnas dat grãs. Et p pterea eligẽdo Joseph ad tm̃ mysteriũ: quã tas grãs sibi dedit cogita. ¶ Tertia grã vi sionis: qꝛ vidit eia que pp̃hete p̃dicauerũt de virgine ꝛ de verbo ĩcarnato: q tetigit cũ manib⁹ ꝛ fide. Multa sunt priuilegia Jo seph: ꝛ specialiter ista nouẽ que audisti De precemur igit̃ vt intercedat p nobis ad vir ginẽ ꝛ filiũ q ĩ hoc mũdo det nobis suã graꝫ ꝛ ĩ alio gloriã. Amen.

¶ Sermo de beatitudine.

Exultabunt sancti ĩ glo ria: letabũtur ĩ cubilib⁹ su is. ps. 149. Non põt aliqs pcipere que dei sũt: ꝛ igna rus spũali scia nõ põt cõtẽ plari. Et pptereã mũdum istũ cũ vitijs imitat̃: q que d̃s pparauit dili gẽtib⁹ se nõ ↄsiderat. Sed poti⁹ pro bono optimo ꝛ imẽso vmbrã aliq ĩmo multi acci piũt. Quãobrẽ ĩ p̃nti sermone de futura bti tudine vel gaudio btõꝝ sum locuturus vt mẽs p ↄtẽplationẽ eleuata possit percipere quodãmodo quãta sit glĩa future beatitudi nis. Et vt illud possim cõprehẽdere: quinqꝫ ↄsideratões de ipsa gloria faciem⁹ ad hono rẽ quinqꝫ plagaꝝ xp̃i.

¶ Prima cõsideratio erit de obiecto nobilis simo animã quietãte.

¶ Secunda erit de excelsa gloria corpus nostrum dotante.
¶ Tertia erit de amena pa̅tria oēs btōs locāte.
¶ Quarta erit de societate iocunda gaudiuz augmentante
¶ Quinta erit de liberatione certissima ab oī pena tristante.

Declarandū nāqz est ī prima consideratione q̄ꝫtū sit gaudiū beatorū ī aīa q̄etata propter adeptionem beatitudinis: cuiꝰ obiectū ē ipse deus: q̄ consistit ī tribus dotibus aīe. Et ad habēdā huiꝰ noticiam tres ponemus conclusiones.
¶ Prima cōclusio ē ꝙ finis humane vite atqz ꝑfectio sit ipsa beatitudo.
¶ Secūda conclusio ē ꝙ omnes appetūt beatitudinē in generali.
¶ Tertia conclusio est ꝙ beatitudo haberi in hac vita non potest.
¶ Pro declaratione prime cōclusionis ē sciēdum: ꝙ oīa q̄ fiūt: fiūt ꝓpter aliquē finem. Jō ingt Ari. 2. phisicoꝝ. Oīa ordinant̄ ꝑꝑ finē: ꝛ nō solū intellectus: sed etiam natura agit propter finē. Et. 2. Metaphi. idē dicit Finis est causa causaruz. Finis necessitat agens. Et in causis efficiētibꝰ essentialiter ordinatis est deuenire ad efficiēs primū. Et ibidē. Qui ponūt processū ī causis finalibꝰ ī īfinitū: auferūt naturā boni. Et. 2. phi. dicit ꝙ finis habet naturā optimi. Et iō ponētes ꝓcessum in causis finalibus ī infinitū auferunt finem. Finis tn̄ duplex dicit̄ secūdum Boñ. in. 2. di. 15. videlicet finis sub fine: ꝛ finis principalis ꝛ vltimus. Finis sub fine est ipse homo. vt dicit Ari. 2. phi. c. 3. Sumus finis quodāmodo oīuz eoꝝ que sunt. Nā cūcta creauit deus ꝓpter hominē vt testatur ꝑs. Oīa subiecisti sub pedibus eius. ꝛc̄. Finis principalis ꝛ vltimus ē deꝰ: ad cuiꝰ glorie: nō augmētationē ī se: sed ostensionē cūcta creauit. videlicet hoīez ꝛ angelos: vt glīficarent̄ ꝛ beatificarent̄. Jō ingt magister sentētiaꝝ dis. i. secūdi. Fecit deus creaturā rationalē: vt sūmuz bonū intelligeret. Sūmū bonum ꝓo deus ē. vt dicit Jsidorus de sūmo bono. i. c. Jō ipse deus est finis nostre ꝑfectionis. Testat̄ hoc Ric. dis. 49. quarti Et etiā Scotus ibidē. ꝛ sanctꝰ Tho. prima ſe. q. i. Ob illud eni sumīꝰ opifex vt homo hūc finē consequat̄ nō desinit illum iuuare. Jō cūcta beneficia que ds̄ hoī tribuit etiaz aduersa: q̄ importabilia quibusdā vidētur: ideo fecit vt homo cognoscat creatorē: beatificatorē: gubernatorem: defensorē: ꝛ diligat glorificatorem. Augꝰ de ci. dei. li. 8. c. 3. Finis hoīs appellat̄: quo q̄sqz cum peruenerit beatus erit. Ad secūdā nunc cōclusionē deueniēdo aduertēduz ē ꝙ ip̄e deus naturaliter vnicuiqz īdidit ꝙ appeteret beatitudinem. Sz pleriqz arguūt contra sic ꝑ illud dictū Augustini. x. de trini. c. i. Firmissime nouimus nō nisi nota amari posse. Dr̄ nāqz i. 3. de aīa. ꝙ bonū apprehēsū ē obiectū appetitus. Sed vt dicit Aug. 13. de trini. Beatitudinē nō oēs nouerūt: qꝛ quidam posuerunt eaz ī voluptate: quidā ī virtute animi: q̄dam in aliis rebus. Jdem etiā dicit Ari. i. ethicoꝝ. 6. c. Ergo nō oēs appetūt beatitudinē. Probatur. Essentia beatitudinis ē visio diuine essentie. Sed aliq̄ opinantur hoc esse impossibile ꝙ deus ꝑ essentiā ab homine videat̄. Vn̄ hoc non appetunt. Ergo nō oēs appetūt beatitudinē. Probat̄ adhuc ꝑ Ari. dicētē. x. ethicoꝝ. c. 8. Felicitas ē operatio intellectus secūdū ꝓpriam virtutē. Sz non oēs appetunt opari secūduz virtutem: cum multos videamꝰ laborare circa vitia. Ergo ꝛc̄. Dicendū ſm Ric. ꝛ Scotū ī quarto. di. 19. ꝛ beatū Tho. prima ſe. q. 5. ꝙ beatitudo pōt dupliciter cōsiderari: videlicet p̄ ī generali ſm cōmunez rōnez beatitudinis: inq̄ꝫtū est bonū quoddā sufficientissimū voluntatē satiās. Alio mō in speciali: inq̄ꝫtū ē illud ī quo consistit. Secūdo modo non oēs cognoscūt: nec appetunt beatitudinē. sed p̄ modo beatitudo oībus est nota: ꝛ oēs illam appetūt. Hinc Augꝰ. 13. de trini. 8. c. Ad appetendū beatitudinem natura cōpellit: cui summe bonus creator hoc indidit. Et ibidē dicitur. Si vnus dixisset: oēs beati esse vultis: miseri esse nō vultis. dixisset aliquis ꝙ nullus ī sua nō cognosceret voluntate. Et Boetiꝰ li. 3. Omnis mortaliū cura quā multipliciū studioꝝ labor exercet: diuerso quidem calle procedit: sed ad vnū tandem beatitudinis finē nititur peruenire. hec ille. Sz

nõnulli ſuperbiẽtes: ĩ quo cõſiſtit vera beatitudo nolũt attendere. iõ conant̃ lucrari pecuniã ibi credẽtes eſſe beatitudinẽ. Exẽplũ patet. Nã ſi quis vellet emere aurũ: ⁊ oſtenderetur ei auricalcũ: quod nõ cognoſceret: emeret ꝓ auro. Et ſi queras quid vis emere? reſpõdet aurũ: licet ei oſtẽdas auricalcũ Si dicis auaro. qd vis? dicet. beatitudinẽ. Uis paradiſũ? Paradiſum dicet pecuniã: q2 ibi credit ꝙ ſit beatitudo ⁊c̃. Sed decepti ſunt vt patebit ĩferi⁹. Nõnulli etiã percipiẽtes ĩ quo cõſiſtat beatitudo: cũ talis ꝑceptio ſit ex munere grẽ: facti ſunt ſibimetipis ſapiẽtes: ⁊ voluerunt bñ operari. Et ſic patet reſpõſio ad ꝑmũ argumẽtuʒ. Sʒ adhuc eſt notandũ circa beatitudinẽ ĩ generali. videlicet. Si aliquis q̃rat quõ cognoſcit̃ beatitudo in generali. dico ꝙ ĩnata ẽ iſta cognitio. Et ſi queratur quid dico q2 ſufficientia cognoſcitur ꝑ indigentiã: ⁊ ſi opponat̃ ꝙ priuatio nõ eſt via cognoſcẽdi habitũ: dicẽdũ ꝙ eſt quedã ĩdigentia oĩo priuãs: quedã diſponẽs ⁊ inclinãs. Et hec eſt rõ cognoſcẽdi. Poſſet tamen dici ꝙ cognitio beatitudinis ⁊ multaꝝ rerũ naturaliuʒ nobis eſt innata. Et ſi dicatur ꝙ aĩa ẽ vt tabula raſa: hoc intelligit̃ ſolũ q̃tuʒ ad ſpecies ⁊ ſimilitudines quas querit ꝑ ſẽſus. Hec Boñ. ĩ. 4. di. 49. Ad argumẽtum ſecunduʒ eſt dicenduʒ. ꝙ cũ voluntas ſequat̃ appꝛehẽſionem intellectus ſeu rationis: ſicut cõtingit ꝙ aliquid ẽ ideʒ ſecũdũ rem: qδ tñ eſt diuerſuʒ ratione conſiderationis: ita contingit ꝙ aliquid eſt idẽ ſecũdũ rem: ⁊ vno mõ appetit̃: ⁊ alio modo nõ appetit̃. Beatitudo ergo põt cõſiderari ſub ratione finalis boni ꝑfecti: ⁊ ſic naturaliter voluntas eſt ĩ illud: vt dictũ ẽ. Poteſt etiã cõſiderari ſecundũ alias ſpeciales conſiderationes: vel ex parte ipſius operationis: vel ex parte potentie operatiue: vel ex parte obiecti. ⁊ ſic non ex neceſſitate voluntas tendit ad ipſam. Ad tertium argumentum dicitur ꝙ q̃uis multi in ſpeciali operentur malum: tamen in generali oẽs appetunt operari bonum. ¶ Tertie cõcluſionis nunc ſequitur declaratio. Et quoniam demonſtratum eſt omnes appetere beatitudinem: ⁊ nõnullos errare: vt talis error de ipſoꝝ mẽtib⁹ euaneſcat: demõſtrabimus ꝙ beatitudo in hac vita haberi non poteſt: triplici ratione:

¶ Primo ratione miſerabilitatis.
¶ Secundo ratione moꝛtalitatis.
¶ Tertio ratione capacitatis.

¶ Pꝛimo inquaʒ ratione miſerabilitatis. Beatitudo equidẽ vt ait Boeti⁹ ĩ. 3. de cõſolatione. ſtatus eſt oĩum bonoꝝ aggregatione ꝑfectus. Sʒ talis ſtatus ĩ mũdo ſeu in hac vita haberi nõ põt. iõ btitudo etiã hẽri nõ põt. Qꝫ ĩ hoc mũdo talis ſtatus nõ reperiatur: patet ſi conſideremꝰ ea ĩ quibus credunt hoĩes beatitudineʒ reꝑire. vtputa diuitias: honoꝛes gloꝛiã: potentiã: ſanitatem: voluptateʒ: mundanam ſcientiam. filioꝛum ⁊ parentũ ſolatiũ: ⁊ ſimilia ĩ quibus pleriqʒ cõfidũt. In quibus oĩb⁹ quot ſint miſerie declaratur Job. iʒ. cũ dicitur. Hõ nat⁹ de muliere: bꝛeui viuẽs tẽpoꝛe: repletus multis miſeriis. Berñ. libꝛo de ĩpꝛobatione vitioꝝ. c. vltimo. Oĩa que cernis vanaꝝ gloria rerum. Umbꝛa velut tenuis velociter cũcta recedunt. Et Aug⁹ libꝛo de ſimbolo: tractatu. x. Ecce ruinoſus eſt mũdus: ecce tantis calamitatibus repleuit decus mũdũ: ecce amarus eſt mundus. Et ſi ſic amatur: quid facerem⁹ ſi dulcis eſſet? O mũde immunde tenebꝛas pariẽs quid faceres ſi maneres: Quem non deciperes dulcis: ſi amarus alimenta mentiris? Et Auguſtinus. nono de ciuitate dei. Omnes inquit homines q̃diu in oꝛbe moꝛtales ſunt: miſeri ſunt. Et Boetius in. z. Qꝫ multis amaritudinibus humane felicitatis dulcedo repleta ẽ. Que ⁊ ſi fruenti iocunda eſſe videatur: tñ quo minus lõge cuʒ velit abire: retineri non põt. Et q2 hec materia pꝛolixius tractanda erit: cuʒ ꝑdicabim⁹ de contemptu mundi: iõ aurelii Auguſtini auctoꝛitateʒ diſcurramus. ex. zz. libꝛo de ciui. dei ſumptã. Queratur ibi Aug⁹. Numera tu etiã ſi vis mala communia bonis ⁊ malis. Jõ ↄcluditur ex hac pꝛima ratione: ꝙ ĩ vita pꝛeſenti vera beatitudo haberi non poteſt. ¶ Secundo inq̃ʒ iſtud oſtenditur ratione moꝛtalitatis. Inquit enim Auguſtinus. iʒ. de ciuitate dei. c. 7. Beatitudo ſine ĩmoꝛtalitate eſſe nõ põt.

ſʒ in hac vita qlibet eſt moꝛtalis. Ergo ⁊c̄.
O fatuitas excecãs hoīum mẽtes: o incꝗ
labilis humana miſeria. O vita vmbꝛatica
Quãta ſtulticia eſt ĩ hoībꝰ huiꝰ ſeculi: cum
mundum nõ ꝯtemnunt. Uilipendunt cele/
ſtia: colunt autẽ terrena. cuʒ oīa in moꝛte
deficiãt. Jō hoc ꝯſiderãs Augꝰ ĩ pꝛima pte
ſupputationuʒ ſic ait. Uita hec vita miſera:
vita incerta: vita laborioſa: vita ĩmunda: vi
ta dña maloꝝ: regina ſupboꝝ: plena miſe/
ria ⁊ erroꝛibꝰ: q̄ nõ eſt dicẽda vita ſʒ moꝛs:
ĩ qua momentis ſingulis moꝛimur ꝑ varios
mutabilitatis defectꝰ: diuerſis generibus
moꝛtis. Nunꝗ̄ ğ ꝗ̄diu viuimꝰ ĩ hoc mũdo
poſſumus dicere vitã: quã humoꝛes tumi/
dant: doloꝛes extenuãt: ardoꝛes excitant:
aera moꝛbidãt: eſce iflãt: ieiunia macerant:
ioci diſſoluũt: triſticie cõſumunt: ſollicitudo
coartat: ſecuritas hebetat: diuitie iactãt: pau
pertas deijcit: iuuentꝰ extollit: ſenectꝰ icur
uat: ĩfirmitas frãgit: meroꝛ depꝛimit: ⁊ his
oībus malis moꝛs furibunda ſuccedit: ſim
literq̄ʒ gaudio iſtius miſere vite finẽ ipo/
nit: ita vt cũ eſſe deſierit: nec fuiſſe putetur
Hec ille. Jtẽ Augꝰ libꝛo ſolilogoruʒ dicit
Uita mea vita caduca: vita que ꝗ̄to ma/
gis creſcit: tãto magis decreſcit: ꝗ̄to magis
ꝓcedit: tanto magis ad moꝛtẽ accedit. Ui
ta fallax ⁊ vmbꝛatica plena laqueis mul
tis. Nũc gaudeo: ſepe triſtoꝛ: nunc vigilo iã
infirmoꝛ. Nũc viuo ſtatim moꝛioꝛ: nunc fe/
lix appareo: ſemꝑ miſer: nunc rideo iã fleo:
ſicq̄ʒ oīa mutabilitati ſubiacent: vt nil vna
hoꝛa vno ſtatu ꝑmaneat. Hinc timoꝛ: hinc
tremoꝛ. hinc fames hinc ſitis: hinc caloꝛ hic
frigus: hinc languoꝛ: inde doloꝛ exuberat
Subſequitur his oībꝰ inopinata moꝛs: que
mille modis miſeros hoīes quotidie rapit.
Hunc necat febꝛibus: illuʒ oppꝛimit dolo/
ribus. hũc conſumit fame: illũ ſiti extiguit.
illũ ṽo ſuffocat aquis: hunc perimit flãmis.
hũc interimit laqueo: illuʒ dentibꝰ beſtiarũ
foꝛtiũ deuoꝛat: hunc trucidat ferro: illũ ve
neno coꝛrũpit. alterũ ṽo tãtũ repẽtino ter/
rore miſeram vitam finire cõpellit. Et nunc
ſuper hec oīa magna eſt miſeria: qꝛ cum ni/
hil ſit certiꝰ moꝛte: ignoꝛat homo finẽ ſuũ: ⁊
cũ ſtare putat: tollit̄ ⁊ perit ſpes eiꝰ. Neſcit

aũt hõ quando vel vbi: vel quomodo mo/
riatur. ⁊ tamen eſt certuʒ ꝙ euʒ moꝛi opoꝛ/
teat. hec ille. Quare vita pꝛeſens beata eſſe
minime poteſt. Pꝛo hoꝛũ omniuʒ declara/
tione dicas exẽpla de tot diebꝰ noſtris in/
terfectis abſq̄ʒ culpa: de expulſione a pr̄ia.
ꝺ ꝑditione terre ſancte. de igne ĩ terra. Ta
rentina de ruina domus ĩ ciuitate Bicteti.
de igne pꝛope Tranũ. de ſuffocatis pꝛope
Bꝛoſti in quatuoꝛ galeis ex vi ventoꝛum.
de illo quẽ comedit piſcis: quando natabat
in terra idronti. de illo qui cecidit de equa
ſub rota currus pꝛope eccleſiã cathedralem
Licii. Et iã Hieroꝰ in ſuo felici tranſitu ait.
O vita mundi non vita: ſed moꝛs: vita fal/
lax: vita cõmixta triſtitiis: imbecillis ⁊ vm/
bꝛatica: vita pꝛiuans vita: cui ineſt vita fra
gilis: vita momentanea ⁊ caduca: que ꝗ̄to
magis creſcit: tanto magis decreſcit. Cum
plus pꝛocedis: tanto plus ad moꝛtẽ pꝛopin/
quas. O vita plena laqueis: quot ĩ mundo
homines illaqueatos tenes? Quot ꝑ te iaʒ
ſuſtinent toꝛmenta ĩfernalia? O beatus ē
qui tuas cognoſcit fallacias. O beatioꝛ q
de tuis non curat blanditijs. O beatiſſimꝰ
qui te bene pꝛiuatus eſt. Melioꝛ eſt negoci
atio eius auro ⁊ argento. Hec ille. Et idem
Hieronymus ad matrem ⁊ filiam in galliis
commoꝛantes. Stadium quoddam eſt hec
vita noſtra moꝛtalis: in qua bellum quoti/
die gerimus: quia militia vita hominis ſu/
per terram. Quis inter ſerpentes ⁊ ſcoꝛpio
nes tutus ingreditur: vel ſecure doꝛmitat?
Quis dulces iuxta viperas ſomnos capit?
Nam etſi ſemper non percutiat: tamen ſol/
licitat. Securius eſt ergo perire non poſſe:
ꝗ̄ iuxta periculum non periſſe. hec ille.

Tertio poteſt iſtud oſtendi ratione ca/
pacitatis. Fecit pꝛofecto deus animaʒ ad
imaginem ſuaʒ ⁊ ſimilitudinem. ⁊ vt inquit
Auguſtinus quartodecimo de trinitate.
octauo capitulo. Eo anima imago dei eſt:
quo eius capax eſt ⁊ particeps eſſe poteſt.
Cum ergo deus ſit infinitum bonum: nullũ
bonum creatum ſufficere põt ad omneʒ hu
mani appetitus perfectionem. Ergo non
poteſt habere perfectam quietem: niſi illã
habeat in ſummo qui deus eſt. Et hoc eſt

quod dicit Aug⁹ libro.i.cōfessionū ꝓpe pri-
cipiū. Fecisti nos dñe ad te: ꝛ inquietuȝ est
cor nostrū: donec quiescat in te.ps. Satia-
bor cum apparuerit gloria tua. Ex hoc di-
cit Ric. vbi s̄. ꝙ sine clara dei visione non
potest haberi beatitudo. Et rō est: q2 vt in-
quit Augu.iȝ.de ciui. dei.c.5. Beatus non
est: nisi qui habet q̄ vult.s.naturaliter: ꝛ non
voluptuose. Perfectio autē vniuscuiusqȝ
attendit̄ ſm rationeȝ sui obiecti. Obiectuȝ
auteȝ intellectus est qd̄ qd est: idest essentia
rei: vt dicit̄.3.de aia. Vñ in tm̄ procedit pfe
ctio intellectus: in q̄tū cognoscit essentiam
alicuius rei. Si g̊ intellectus aliqs scit essen
tiā alicuius effectus: p quā nō possit cogno-
sci essentia cause: vt si sciat de causa quid ē
non dicit̄ itellectus attigere ad cām simpli-
citer: q̄uis p effectū possit cognoscere de cā
an sit. Et iō remanet naturaliter homini de
sideriū cognoscēdi effectuȝ: si scit eū habe-
re causam: vt sciat etiā de cā qd est. Et illud
desideriū est admiratiōis: ꝛ causat iq̄sitionē
vt dicitur in pricipio metaph.puta vt si ali-
quis cognoscens eclypsim solis cōsiderat ꝙ
ex aliqua cā ꝓcedit: de qua q2 nescit admi
ratur: ꝛ admirādo inquirit.nec ista inquisi-
tio quiescit quousqȝ pueniat ad cognoscen
dum essentiā rei. Si ergo intellect⁹ huma-
nus cognoscēs essentiā alicui⁹ effect⁹ crea-
ti nō cognoscat de deo: nōdū perfectio eius
attingit simpliciter ad primā cām: sed rema
net adhuc ei naturale desideriū inquirendi
eam. Vñ nōdū ē pfecte beatus. Ad pfectā
igit̄ beatitudinē requirit̄ ꝙ itellectus ptin-
gat ad ipsaȝ essentiā prime cause: q̄ est nobi
lissimū intelligibile.ꝛ sic pfectioneȝ suaȝ ha
bebit p vnionem ad deū: sicut ad obiectuȝ:
i quo solo beatitudo hoīs cōsistit: vt s̄ dictū
est. Ex his oīb⁹ elicit̄: q̄uis ñ sit perceptibi-
le: q̄tum erit beatoꝝ gaudiuȝ ipsuȝ deum
intelligendo: qd̄ intelligere dicit̄ clara dei
visio: ꝛ vna dos aīe: ex qua alie sequuntur
vȝ dos fruitionis: ꝛ dos secure tentionis.
He dotes erūt beatis rōne obiecti partici-
pati. Sȝ qualiter gaudium erit ex his pate
bit si declarabim⁹ quid sint he dotes. Ric.
vtiqȝ vbi s̄ dicit de prima dote. Dos visi-
onis est quidā habitus luminosus in intelle
ctu: quo eleuatur ad clare deū videndum.

Primo videbimus deum sicuti est.
Secūdo deum incarnatum.
Tertio deum finem nostrum.

Primo vidēs deū aīa beata i sui substā
tia videt qd̄ oculus nō vidit: nec auris au-
diuit.ꝛc̄. Quis nanq̄ poterit explicare q̄
pulcher: q̄ bonus: q̄ pius: q̄ benignus sit
creator? Deficit certe sensus: nō sufficit itel-
lectus hoc in mūdo excogitare in creaturis
q̄ nihil sunt respectu creatoris. Jō Aug⁹ i li
bro soliloquioꝝ. Veh cecis oculis qui te nō
vidēt: sol illuminās celū ꝛ terraȝ. Veh cali-
gātib⁹ oculis q te videre nō pñt. Veh auer
tentibus oculos vt nō videāt ꝟitateȝ. Ne-
queūt eni oculi assueti tenebris sūme veri
tatis radios intueri: nec sciūt de lumine ali
quid estimare: quoꝝ ē i tenebris habitatio
Tenebras vident: tenebras diliguȝnt: tene
bras approbāt: de tenebris euntes in tene-
bras nesciunt vbi corruāt. Jō nāqȝ si mor-
tales miseri conspicerent q̄ta sit creatoris
dulcedo: nihil aliud gustarent de mundo.
Quid est deus? Qualis est aut q̄tus? Cuȝ
sit infinitus certe cōprehendi nequaq̄ pōt
Vex de ipso noticia aliqua haberi potest:
si considerem⁹ q̄ ipse fecit atqȝ creauit. Jō
Sap̄.14. dicitur. A magnitudine speciei et
creature cognoscibilis poterit creator hoꝝ
videri. Et Jsidor⁹ de sūmo bono.li. p̊.c.4.
Sepe ad icorporeā creatoris ꝛc̄. Jbi vide-
as obsecro. Quot i mūdo fuerūt hoīes: sūt
ꝛ erūt? Quot ipsoꝝ gaudia? Quot leticie?
Quot exultationes? Quot felicitates? de
diuitiis: de delitiis: de choreis. de odorib⁹
de colorib⁹: de saporib⁹: de honorib⁹: de ce
teris: ꝓpter q̄ humani nr̄i sensus delectari
solent ꝛ aīa? Oīa simul collige: ꝛ cuȝ simul
ea collegeris: inuenies nihil esse respectu
gaudij: qd̄ habent beati de visione diuina.
O lumen icomprehēsibile. O sūma maie-
stas dei: quomodo potero te in hoc mundo
aliqualit̄ sentire? O aīe xp̄iane vultis ali-
quid videre de imagine creatoris? Audite
quid asserit Aug⁹ libro solilogoꝝ: qui deuȝ
multis modis q̄siuit. Ait eni sic. Circuiui
vicos ꝛ plateas: ꝛ hui⁹ mundi ciuitates q̄-
rēs te ꝛ ñ iueni. Quare? Male q̄rebā foris

quod erat itus. Misi nūcios meos oēs sē
su s exteriores: vt q̄rerēt te: ꝛ nō iueni: q̄a
male querebā. Jdeo enī lux mea deus: q̄re
illùminasti me? Quia male p illos q̄rebā:
quia tu es iteri⁹: ꝛ tamē ipsi vnde itrauerís
nescierūt. Nā oculi mei dicūt. Si non fuit
coloratū: p nos nō itrauit. Aures dicūt. Si
sonitū nō fecit: p nos nō intrauit Nasus di/
cit. Si nō oluit: p me nō venit. Dicit gust⁹
Si nō sapuit: p me nō intrauit. Tactus etiā
addit. Si corpulēt⁹ nō ē: nihil de hac re me
īterroges. Nō ita hec sūt deus me⁹. Nō enī
corporis nec dec⁹ t̄pis. nec cādorē lucis uel
colorē: uel dulciū melodiaꝝ cant⁹: ꝛ q̄cūq3
dulce sonātia: nō florū ꝛ vnguētorū uel aro
matū odores: nō mella vel māna gustui de/
lectabilia: nō cetera que ad tāgendū uel ad
amplexādū amabilia. nec omnia alia sēsib⁹
his subiecta q̄ro: cū deū meū quero. Absit
ut ita crediderī3 deū meū esse: q̄ etiā bruta
liū sēsib⁹ comprehēdunt. Et tñ cu3 deū me
um quero: quero nihilomin⁹ quādā lucem
sup oēm lucē: quā nō capit oculus. quādā3
vocē sup oēm vocē: quā nō capit auris. quē
dā odorē sup oē3 odorē: quē non capit naris
quandam dulcedinem super oē3 dulcorem
quā nō sapit gust⁹. quēdā amplexu3 sup oē3
amplexu3: quē tactus nō tāgit. Et iterioris
q̄de3 hoīs me torquata lux fulget: vbi loc⁹
nō capit: ista vox sonat vbi tēpus non capit:
odor iste redolet: vbi flatus non spargit. sa/
por iste sapit: vbi nō ē edacitas: amplex⁹ iste
tāgit: vbi nō diuellit. Hic est odor me⁹: ꝛ nō
estimabit alius ad illum. Et ita circuibam
oīa querēs ꝑpter te: ꝛ ꝑpter eia derelin/
quēs me. Jnterrogaui terra3 si esset deus.
me⁹. Et dixit mihi. Non. Et omnia que in
ea sūt: hoc idē cōfessa sūt. Jnterrogaui ma
re ꝛ abyssos: ꝛ reptilia: que ī eis sūt. Et re
spōderūt: Nō sum⁹ de⁹ tu⁹: Quere supra
nos. Jnterrogaui stabilē aere3 ꝛ inq̄t. Fal
lit labor tu⁹: nō sū ego de⁹. Jnterrogaui ce
lū lunā ꝛ stellas. Nec nos sumus de⁹ tuus
īquiūt. Et dixi oībus his q̄ circūstāt fores
carnis mee. Dicitis mihi quod vos nō estis
Dicite mihi aliq̄d de illo. Et exclamauerūt
oēs voce grādi. Jpse fecit nos. Jnterrogaui
ꝑinde mūdi molē: dic īquā mihi si de⁹ me⁹
es: an nō? Et respōdit voce forti. Nō sū igt
ego: sed p ip̄3 sū ego. Quē queris in me ipe
fecit me. Supra me q̄re q̄ regit me: q̄ regit
ꝛ te. hec ille. O magna igit dulcedo mētis
qñ tot Aug⁹ cōsiderabat. Nēpe magn⁹ ei vi
debat dñs ꝛ laudabilis nimis. Jdeo esa. 33.
dr̄. Rege3 in decore suo videbūt. Ecclesia/
stes. xi. Dulce lumen ꝛ delectabile ē oculis
videre solē. Et tāta est letitia in visione gra
tiose essentie dine: ꝙ potius sancti dei vel/
lēt in inferno eē ꝛ deū videre: ꝙ̄ ī paradiso
ꝛ deū nō videre: ꝛ poti⁹ ī penis esse ꝛ deu3
videre: ꝙ̄ extra penas: ꝛ deu3 nō videre.
Criso⁹ quoq3 ait. Ego dico multo grauior
ē ꝙ̄ gehēna cruciatus remoueri ꝛ abiici ab
illa gloria. nec puto ita acerba esse gehen
ne incendia ut sunt illa quibus torquentur
hi q̄ arcētur a cōspectu dei. Et Bern̄. Re/
uera illud ē sūmū ꝛ veru3 gaudiū quod nō
de creatura: s3 de creatore cōcipit: quod cū
possederis: nemo tollet a te: cui comparata
oīs aliunde iocūditas meror ē. oīs suauitas
dolor est: omne dulce amaru3: omne pul/
chru3 fetidū: oē postremo quod delectari
possit molestū: cum dei bonitas ī infinitum
excedat omnē bonitatē creatā. delectatio
que erit ī perceptione īmediate illi⁹ bonita
tis: in infinitm melior erit omni ꝑceptione
create bonitatis. Joh. 18. Hec est vita eter
na vt cognoscāt te solū deu3 ꝛ quem misisti
iesum xp̄m. Augustin⁹. supra. z. Corin. iz.
Jbi beata vita ī fonte viuo bibit: vnde ali/
quid spargitur huic humane vite. Jdeo ꝓ/
pheta Dauid dicit. Quemadmodum desi/
derat ceruus ꝛc̄. Omnes delitie que sūt in
toto mundo velut minime gutte sūt aque:
que fluxerunt ab illo sacro fōte trinitatis.
Ueh ergo inimicis dei q̄ dimittunt infinitā
dulcedinem ꝛ bonitatem pro minima scin/
tilla q̄ vertet ī amaritudinem. Hiere. z. c.
Dereliq̄rūt me fontē aq̄ viue ꝛc̄. Secundo
videbimus deum incarnatum. Un̄ Bern̄.
Plenū ꝓrsus oīs suauitatis videre hominē
hominis conditorem. Profecto nimia leticia
erit videre xp̄3 tā ꝙ̄ gloriosū deū ire p para
disū. Un̄ Scot⁹ in. 4. di. 49. dicit. q̄ xp̄us
potest se mouere regaliter sicut rex in celo
empyreo. Tertio videbimus ip̄sū nostrum

finē: videbim⁹ ip̄m factorē: creatorē: sicut vn⁹ ex nobis: ꝛ humanā nāꝫ exaltātē sup angelos. Et hec erit p̄ma dos aīe. De. 2ª dote ingt̄ Ric. i. 4. vbi s̄. ꝙ dos fruitionis ē pfectus caritatis habitus q̊ aīa fruitur deo. De 3ª. dote ingt̄ Ric. vbi s̄. Dos tentionis ē habit⁹ pfect⁹: q̄ volūtas ē pfecte secura de tētiōis p̄dicte ppetuatiōe. Quid plura? Sursum corda leuem⁹ de tenebris vite hui⁹: et dulcedinē paradisi p ɔtēplationē deguste/mus: qꝛ nihil arbitror dulci⁹ q̄ꝫ tali cogita/tione occupari. Exēplū fr̄is Egidij. Exēplū fratris Bern̄ de quinta valle.

Ecūda ɔsideratio ē de excelsa gl̄ia corp⁹ nr̄ꝫ dotātē: i q̄ videbim⁹ q̄ꝫta erit hoīs gl̄ia ī ip̄o corpore. Jdcir/co notare debemus: quia vt dicunt docto/res quatuor erunt corporis dotes.

Prima claritatis.
Secunda subtilitatis.
Tertia agilitatis
Quarta ipassibilitatis.

Prima dos corporis erit claritas. Nam corp⁹ gl̄ificatū ꝓpt̄ ꝟtutē tēperātie illustrabit totū paradisū sua pulchritudīe ꝛ digni/tate. Certe lumē stellaꝝ ꝛ solis respcū cor/poris ih̄u gl̄iosi modicū erit. Dicit eni Ric. ꝙ nō erūt eiusdē speciei: sꝫ s̄m ꝓpphetā ful/gebunt iusti sicut sol. ꝛ lux solis erit septies duplicata post iudiciū. Esa. 33. Cogita ḡ in q̄ꝫta gl̄ia ɔsedebūt: q ī hac vita lubrica tē/perate vixerūt. Unde Scot⁹ dicit vbi su/pra: ꝙ color claritatis corpis erit clarus s̄m ɔplexiōis sue gradū. et variat⁹ colore: ita ꝙ oēs colores erūt delectabiles s̄m diuersitatē sensuū ꝛ ꝓportionē: ꝛ sicut btūs cla/rius videbit ī aīa: sic d̄s videbit̄ clarius ab eo. Et sicut est alia claritas stelle a lumīe solis: sic ꝛ corpa btōꝝ. Corp⁹ btī erit porosuꝫ: ita ꝙ per poros erit visibile oculis: ꝛ sic p illos poros mł̄tiplicabit̄ species vsq̄ꝫ ad oculū btī. Secūda dos erit subtilitas: quaꝫ hēbūt btī. s. ꝓpt̄ prudētiā ordinādo p̄ntia ꝛ futura ad honorē d̄i. Cōtra quā nihil pōt ɔ̄ se ponere. Et hēbit duas subtilitates. Pri/ma subtilitas erit aīe. Nō eni erit secretū ī h̄ mūdo. ī iferno. ī plateis: ꝛ ī scientijs natu/ralib⁹. qd̄ nō sciat. Qꝛ s̄m Greg. 4. dial̄. qd̄ ē qd̄ nesciāt cū sciētē oīa sciant? 2ª sub/tilitas erit corporis. Erit eniꝫ corp⁹ subtile penetrās sine fractiōe s̄m Scotū: sicut xp̄s trāsiuit ianuis clausis. Et corp⁹ gl̄ificatum pōt eē simul cū corpe nō gl̄ificato: qꝛ non ē penetrabile. Un̄ ps. Jn noīe tuo trāsgredi/ar murū. 3ª dos corporis erit agilitas: q̄ sibi ɔpetit ꝓpt̄ iusticiā. Jō in īstāti quocūq̄ꝫ volet accedere ibi erit. qꝛ s̄m h̄ nō min⁹ erit expedita aīa cuꝫ corpe q̄ꝫ sine corpe. Et di/cit Scot⁹: ꝙ btī ex fortitudine leuabūt ita agiliter magnū mōtē: sicut vnā pēnā. 4ª dos erit ipassibilitas: qꝛ nullū malū patien/tur. Et hec erit gl̄ia btōꝝ corpoꝝ videre se ī gl̄ia claritatis: subtilitatis. agilitatis ꝛ im/passibilitatis. Et dicit Scot⁹ ꝙ oēs sensus tā sp̄ūales q̄ꝫ corporales erūt ī sua pfectiōe. Uidebit nāq̄ꝫ aīa deū p clarā visionē. odo/rabit deū p trāsformationē. audiet deum p sue volūtatis ip etionē. Ex his sensib⁹ ī aīa glorificata: redūdabit gl̄ia ī sensib⁹ corpo/ris gloriosi. ꝛ q̄ꝫto magis aīa erit gl̄ificata a d̄o ī sensib⁹ suis: tāto in corporeos sensus in maiorē gl̄iā redundabit. Primo qdē visus erit tāte pfectiōis: ꝙ ab extrīseco nō pote/rit corrūpi vel īpediri. Naꝫ sine obstaculo videbit ɔcta corpora. Un̄. 12. nobilitatibus erit decorat⁹. Primo qdē videbit ītra si/cut extra: ꝛ oīa corda: ꝛ corpis armoniā: at/q̄ꝫ iterioꝝ mēbroꝝ dispositionē. vt dicit cōmētator super Jsidoꝝ de ange. hierar. 2° videbit oculus subtus sicut sup̄. 3° vide/bit de lōge sicut ꝓpe. 4° minima sicut magna. Nā videbit btūs ī oriēte: etiā si ip̄e maneret ī occidēte. 5° supiora oc̄los nō leuando. 6° īferiora oculos nō īclinādo. 7° vi/debit diuersa obiecta: ꝛ q̄si īfinitos radios tanq̄ꝫ vnū ꝛ q̄si vnitos. 8° videbit quodli/bet obiectū ꝛ qd̄libet p̄dictoꝝ q̄si īfinitoruꝫ radioꝝ ab altero sepatū. 9° videbit ī nocte sicut ī die. 10° oc̄lis clausis sicut aptis. 11° absq̄ꝫ labore aliquo ꝛ īfatigabili oīa sup̄dicta. Un̄ Esa. 60. Tūc videbis ꝛ affluces: ꝛ mi/rabit̄: ꝛ dilatabit̄ cor tuū. Tertio audit⁹ pfi/ciet̄. Nā nullū audit⁹ obstaculū poterit īpe/dire eū vel ɔturbare. Qui ī trib⁹ maxime pfectus erit. Primo nāq̄ꝫ audiet oēs īsi/mul sonos ꝛ voces: ꝛ oēs cant⁹ totius cele/

stis curie sine reuerberatiōe aeris. ¶ 2° di-
scernet ī his vnū ab altero ita distincte. q
nullus cant⁹ sonus aut vox poterit ab al-
tero īpediri. 3° audiet ita de longe sicut
de ppe. ¶ 4° aūt gustus ꝛ tactus ī pñti vita
similes quodāmodo dici possūt. Nā gustus
particularis ē tactus q ē ī oībus subiectis:
idest sensuū partib⁹ subiectiuis. Gustus au
tez nō erit ī patria ī aliquo actu: q deserui-
at nutrire: sed tñ inquantū ē apprehēsiuus
sapoꝝ: redūdabit quedā dulcedo aīe ī sen-
su gustus: ꝛ secūdū quosdā causabit ī ligua
ꝛ gustu beato quādā suauissimā humidita-
tem atqz illū saporē: q correspōdeat pfectio
ni illius cui⁹ erit ligua. Ric. tñ sentit q ta-
lis humiditas in palato et gustu aut fiet
a deo p creationē: aut creabit ī ea ex vi be
atitudinis aīe. Exēplū de sanctis patribus
q tā parū comedebāt. Exēplū de beato frā
cisco q ieiunauit in lacu perusino. Exēpluz
de Maria magdalena. Quinto tactus pfi
ciet: atqz īexplicabili delectatione iocūda-
bitur. Quia nempe iocūdissima suauitate
adherebit dō. hinc est q corpori suo iūctus
hāc iocūdissimā adherentiam illi impartie-
tur. Sed qr aīa gloriosa erit ī toto suo cor-
pore gloriosa: hīc ē q gloriā suā toti corpo
ri cōmunicabit p experiētiam tanti altissi-
mi ꝛ gloriosissimi sensus: q in presenti vita
nō potest bene ītelligi aut credi: nisi ab illis
qui p priuilegiū singulare toto corpore ali-
quam diuinam dulcedinem experimētali-
ter experti sunt. Talis autem perfectio p̄-
dictorum procedet: quia voluntas subiecta
deo corpori ꝛ ei⁹ sensibus ad libitum impe-
rabit. Corpus vero cum sensibus suis ani-
me sicut anima deo obediet.

Tertia consideratio ē de amena pa
tria omnes beatos locante. Nā vt
dicit Paulus ad Ro. 13. Que sunt
a deo ordinata sunt. Et Ari. 7. phisi. 3. capi.
Nihil inordinatū que natura ꝛ secundum
naturam sunt. Et iconomicorum li. i. in fine
Oportet vnūquodqz loco suo poni. Pro-
pterea omnipotens deus locū mirificū ad
habitandū nobis preparauit: celū videlicet
empyreū. Celū nanqz istud īquit Bonū. i. 2.
di. 2. est locus spiritualiū substātiaꝝ ꝛ loc⁹
corpoꝝ glorificatoꝝ. Uerū philosophi de
hoc celo nihil sūt locuti: tamē via naturali
etiā poterimus hoc celum percipe. Scri-
ptura ꝟo sacra illud exprimit cum ait. In
principio creauit deus celū ꝛ terrā. Nico
laus de lira exponit d̄ empyreo. Et hoc p-
bat per litterā sequētē: qr firmamētū ꝛ ce-
lum aqueum facta sunt secunda die. Et da
mascenus hoc exponit. In pricipio creauit
deus celum ꝛ terram: idest sine stellis speri
ce forme. Qr autē illud celū sit ponēduz vt
dicit Bonū. vbi s̄. triplex ratio persuadet.

¶ Prima est perfectio vniuersi.
Secūda ē propter motum firmamenti.
¶ Tertia ē habitatio hoīs beati.

Et quoniam finis imponit necessitatem
his que sunt ad finem propter perfectionē
vniuersi necesse est ipsum esse vniforme. qr
cum sit celum luminosum difforme si nō es-
set vniforme non esset vniuersum comple-
tum. Propter motum firmamenti ponen-
dum est ipsum esse īmobile: vt motus mo-
bilis fiat circa immobile: scilicet centrum:
ꝛ intra continens immobile: ꝛ locans scili-
cet empyreum. Nam Ari. dicit in secundo
de celo ꝛ mundo. capitulo quarto. In quo-
libet genere mobile supponit immobile: qr
omne fluxibile a quo fluxus d̄riuatur. Sz
corpus celi siderei est mobile. ergo supra il
lud de necessitate est ponere vltimum cor-
pus quod sit immobile. hoc quidem est em-
pireum. Item decimo metaphisice capitu-
lo secundo: ꝛ libro secundo celi ꝛ mūdi. qn-
to capitulo. ꝛ in arismetrica in multis locis
In quolibet genere in quo est ponere infi
mum ꝛ medium: est ponere supremū. Sz
gradus in corporibus attenditur secundū
gradus perspicui ꝛ lucis. Sed īuenitur cor
pus opacum simpliciter: vt terra: ꝛ secun-
dum totum opacum. Ergo si complemen-
tum est in corporibus debet esse corp⁹ sim
pliciter ꝛ secundū totum luminosuz. Pro-
pter etiam habitationez hominis beati po
nendum est ipsum luminositatis pfecte. vt
habitatio ꝯgruat suo habitatori. Nā cū ali
quis locus tenebrosus debeat dānatis: p

oppositum lucidus debetur beatis. Procedet autem leticia beatis propter tria.

¶ Primo propter loci luminositatem.

¶ Secundo propter loci puritatem.

¶ Tertio propter loci magnitudinem.

¶ Primo beatis ꝓcedet leticia ꝓꝑ loci luminositatem: qꝛ dicit Scotus in. 4. di. 49. Illud celum erit lumine plenissimum: ⁊ omni iocunditate gratiosum. Jõ clamat Tobias i3. Beatus ero si fuerint reliquie seminis mei ad videndã claritatẽ hierusalẽ. Certe si esset possibile vnam animã videre gaudia illi⁹ vite certissime despiceret infinita gaudia huius mũdi. Unde Aug⁹ li. 4. de li. ar. inquit. Tanta est autem pulchritudo iusticie: tanta est iocunditas lucis eterne: hoc ẽ incõmutabilis veritatis atqꝫ sapientie: vt etiam si in ea nõ liceret amplius manere q̃ꝫ vnius diei hora: propter hoc solum inumerabiles anni huius vite pleni delitijs: ⁊ affluentia tẽporaliũ bonorũ recte meritoqꝫ contẽnerent. Non enĩ prauo aut falso affectu dictum est. Quoniã melior dies vna in atrijs tuis super milia. O igitur ceci mũdani qui paradisum facitis de hoc mundo: qui ẽ paradisus asinorũ. Sursum corda. Hinc est quod Aug⁹ in libro soliloquiorum illam patriam cõsiderans magna cum dulcedine dicebat. O regnũ eternũ: regnũ oĩuꝫ seculorum: vbi lumen ĩdeficiens: ⁊ pax dei que exuperat omnẽ sensum: in qua sãctorũ aĩe requiescũt. ⁊ leticia sempiterna sup capita eorum: gaudiuꝫ ⁊ exultationeꝫ obtinebunt: ⁊ fugiet dolor ⁊ gemitus O q̃ꝫ gloriosum est regnuꝫ quo tecũ dñe regnãt oẽs sãcti: amicti lumine sicut vestimẽto: habẽtes ĩ capite suo coronã de lapide precioso. O regnum beatitudinis eterne: vbi tu dñe spes sanctorum ⁊ corona glorie facie ad faciẽ videris a sanctis: letificans eos vndiqꝫ in pace tua que exuperat omnem sensum. Ubi gaudium infinitum: leticia sine tristicia: salus sine dolore: vita sine labore: lux sine tenebris: vita sine morte: omne bonum sine omni malo. Jbi iuuẽt⁹ nũq̃ꝫ senescit: ibi vita terminũ nescit: ibi decor nunq̃ꝫ pallescit: ibi sanitas nũq̃ꝫ marcescit: ibi gaudiũ nũq̃ꝫ decrescit: ibi dolor nunq̃ꝫ sentitur: ibi gemitus nunq̃ꝫ auditur: ibi triste nihil videtur: ibi leticia sẽꝑ habetur. ibi malũ nulluꝫ timetur quoniam sũmũ bonũ possidetur: qđ est semper videre faciẽ dñi virtutum. hec ille. Nõ oportet ibi q̃rere oleũ ꝓ lucerna vt luceat in ea. Nam claritas dei illuminabit illaꝫ: ⁊ lucerna eius est agnus ⁊ ambulabunt in lumine eius. ¶ Secundo procedet beatis leticia ꝓꝑ loci puritatem. Non erunt ibi caligines: nõ lutum: non fetores: nõ calores: non frigora non malicia: nõ paupertas: nõ tormenta ⁊ odia: sed tota puritas: sanctitas leticia. Apoc. zi. Non intrabit ĩ ea aliquid coinquinatũ: ⁊ sciẽs abhominationeꝫ ⁊ mendacium. Et Aug⁹ de vanitate mundi. Non erunt ibi fames neqꝫ sitis: nõ frigus: nõ est⁹ nulla tẽptatio aut peccãdi volũtas. ¶ Tertio ꝓcedet beatis leticia ꝓꝑ loci magnitudinem. Si quis velit cõprehendere magnitudinẽ illius patrie superne: incipiat ab his ĩferioribus numerare: qꝛ Ro. i. c. scribitur Jnuisibilia dei a creatura mundi. ⁊c. Considera ergo primo terrã aquã aerẽ ignis speram ⁊ lunam: mercuriũ solẽ: venerem: marteꝫ: iouẽ: saturnũ: stellatũ celuꝫ: ⁊ cristallinũ ⁊ celũ empyreũ. Jstorũ nãqꝫ qđlibet alterum in decuplo superat ĩ magnitudine ⁊ pulchritudine. Hiere. 3. c. O israel q̃ꝫ magna ẽ domus dei: ⁊ ingens locus possessionis eius Aug⁹ de vanitate mundi dicit. Nil hoc loco magnificentius: nil gloriosius: nil puri⁹: nil verius nil ista bonitate sinceri⁹: nil abundãtia copiosius. Exẽplũ de tẽplo Salomonis ⁊ regine austri. 3. Reg. x. c. Jstud autem regnum est regnũ oĩuꝫ seculoruꝫ ⁊ absqꝫ fine ¶ O beati q habitant ĩ domo tua dñe ĩ secula seculorũ laudabunt te. Et Aug⁹ li. soliloquiorum ĩquit. O patria nostra patria secura: te a longe videm⁹: ab hoc mari te salutamus ab hac valle ad te suspiram⁹: ⁊ nitimur cũ lachrymis: si quãdo ad te perueniam⁹.

Quarta cõsideratio ẽ de societate iocunda gaudiũ augmẽtãte: qđ patet ex trib⁹

¶ Primo ex societatis multitudine.

¶ Secũdo ex societatis nobilitate.

¶ Tertio ex societatis amicabilitate.

¶ Primũ gaudiũ erit ex societatis multitudi-

tudine: qr tāta erit ibi mltitudo regū z regi/ nar: scōr z scār z angelor φ ñ sine magno tripudio videri poterūt. Apoc. 7. Uidi turbā magnā q̄ dinumerare nemo poterat. zc.

¶ Secūdū gaudiū erit ex societatis nobilitate O q̄ mirabile erit videre tot mirificos scōs z sanctas: videre christum zc. Ideo Hiero: ad Eustochium. Quotiēs te vana seculi de lectat ambitio: quotiens ibi vides aliqd glo riosum: ad paradisuz mēte trāsgredere: z cē incipe qd futura es. Egredere paulisper de carcere corporis tui: z p̄sentis laboris mer/ cedē ante oculos depinge: quam oculus nō vidit: nec auris audiuit: nec in cor hominis ascēdit. ¶ Tertiū gaudiuz erit ex societatis amicabilitate. Nunqd in patria illa vnuz ē: z equale oium meritū? Certe nō. Nā Ioh. 14. dicit. In domo patris mei māsiōes mul te sunt. Glo. Idest diuersa premia meritor. Et. i. Corinth. 15. Stella differt a stella i cla ritate. Hoc tñ intelligēdū ē secundu; Ric. i 4. di. 49. cum discretione. In beatitudine nāq; est cōsiderare beatitudinis obiectum: scilicet bonū increatū: qd z idē existens ab omnibus participat: z etiā ipsam dispositio/ nē beator: p quā istud bonū clare vidēdo: z pfecte intelligēdo ipsum participant. Ex parte qdem eiusdē obiecti participati vnus non est beatior alio: qr ppter merita capa/ cior nō est. O miranda suauitas. Dicit qppe Scotus in. 4. di. vlti. φ tanta est caritas i/ ter ipsos: φ vnus participat de bonis oiuz z q̄uis naturali amore quilibet plus se dili/ gat q̄ aliū: z plus deū actu elicito. tñ tanta erit delectatio societatis: φ qlibet nō min⁹ vellet p alio bona q̄ p se. Si eniz i hoc mū do multi posuerunt corpus in morte p ami co: certe multo maior caritas erit ibi. Unde Ansel. ait. Perfecta caritate inumerabiliū angelor z hoīum ibi nullus minus diliget aliū q̄ seipm. nec aliter gaudebit qsq; p sin gulis q̄ p seipso. Unde in paradiso sūt tres qualitates sanctor. s. maior: minor: z eqliū Qui sunt in equali gloria: reduplicāt coruz gloriā ab omni parte: qr cognoscunt se ama ri a quolibet equali mēsura. Maiores ve/ ro reduplicāt corum gloriaz ab omni parte: qr cognoscūt se amari tantuz q̄tuz amāt. s. qr gaudēt de cor gloria pro quolibet sicut de sua propria. Minores vero reduplicāt coruz gloriā per cor amorē. z magis cogno scūt illos se gloriosiores: z isti minores vidēt aliquē ex gradibus se gloriosiorem: aliquē cētū: z huiusmodi ifiniti. z p qlibet redupli cāt qt vicibus cognoscūt illos gloriosiores se. Ex q accidētalit gloria i scis mltiplicabit

Q Uinta cōsideratio est de liberatio/ ne certissima ab omni pena tristā/ te. Erunt eni liberi a triplici piculo

¶ Primo a peccato.

¶ Secūdo a mundo.

¶ Tertio ab inferno.

¶ Primo a peccato erūt ita liberi: φ ampli us peccare nō poterunt. O q̄tus est seruis dei timor in hac vita. vt dicit Aug⁹ in li. de ciuitate dei. zz. c. zz. ne in peccatuz ruant. Ibi autem timere nō expedit. ¶ Secūdo a mundo z suis malis. Non eni erit caro ad/ uersus spiritum. nō diabolus tentans. nō pe ricula aliqua. Jō Apoc. 7. dicitur. Nō esuri ent: neq; sitient amplius. zc. ¶ Jō Bern. di/ cit. O felix anima: que fetulēte carnis supe rata miseria in hui⁹ sapiētie lumine requie/ scit. Jō Paulus Ro. 8. c. dicebat. ¶ Infelix ego hō qs me liberabit de corpe mortis hu ius? Et Aug⁹ li. soliloquioruz dicit. Felices qui de naufragio vite presentis ad tāta gau dia iam peruenire meruerūt. Infelices nos z miseri. qui per hui⁹ maris fluct⁹ magnas z pclosas voragines trahimus nauē igno rantes an ad portū salutis peruenire valea/ mus. Infelices inquā quor est via i exilio. vita in periculo: finis in dubio nescientes fi nē nostrū: qr omnia in futurum reseruantur incerta: z adhuc in pelagi fluctibus versa/ mur suspirantes ad portū. hec ille. ¶ Ter/ tio ab inferno videbūt se liberatos: z a tāta miseria: vbi sempiternus ē horror: z dānati cruciant. Ex quibus omnib⁹ colligit φ can tabunt z glificabunt deum. Sz quō in celo possit cātari: multis nō est clarū: cum dicat. Damascenus de angelis. Cōsilia sermone sine voce prolato. Et Esaias ɔtradicere vi/ detur. 6. c. Clamabāt alter ad alterū: sanct⁹ sanctus sanctus. Ad hoc dicit Boñ. in. z. di. . z. φ in paradiso erit laus mētalis z vocalis

Patet hoc: quia multi sancti ab angelis cū laudibus vocalibus sunt delati. Sȝ tñ tutius est dicere ꝙ erit in angelis mentalis: in hoībus vero vtraqȝ: vt totus hō ferat̄ ī laudeȝ diuinā. Et si queraт̄ quomō pōt hoc eē: dicit ꝙ illa formatio vocis nō fiet ꝑ spirationem ⁊ respirationem: sed per aerem: qui q̄si naturaliter erit beatis complantatus: sicut patet in quibusdā aīalibus: vt ī apib⁹. Uel certe ita deseruiet empyreū glificatis sicut aer corporibus nō glorificatis. Si cōsideremus ergo fratres carissimi dicit Greg⁹ in omel. que ⁊ q̄ta sunt que nobis ꝓmittūtur in celis ⁊c̄. vsqȝ ibi. munere letari. Ad que nos perducat ille qui viuit ⁊ regnat ī secula seculorum. Amen. Finis.

Incipit tractat⁹ de diuina caritate ɔpilatus ꝑ reuerēduȝ sacre theologie doctorem magistrū Robertū de Licio ordinis minorum: in quo oñditur cū oī ꝟitate sacrosācte scripture q̄lit̄ deus bñdict⁹: q̄tū ī se ē oībus peccōrib⁹ offert īdulgētiā ⁊ remissionē peccatoꝝ: neminem excludens a salutis via.

Enite ad me oēs qui laboratis ⁊ onerati estis: ⁊ ego reficiā vos. Uerba sunt redēptoris nr̄i iħu xp̄i originaliter Matth. xi. c. Inestimabilē caritatē dei: qua homines diligit ipugnāt sepenumero hi q a peccatis desistere nolūt. Ipi nāqȝ ipio ac sacrilego ore suo asserūt: optimū deū fore cāȝ dānatiōis eoꝝ: q̄si nec hoīs merita ī aliquo prosint: nec ipis iniqs sua malitia valeat imputari. Hoc errore illusi pleriqȝ audaciam in malo ꝑseuerādi suscipiūt. penitētiāqȝ negligūt delictoꝝ suoꝝ. Nihil ingūt īterest q̄lis q̄sqȝ sit siue bonus siue malus: cuȝ deus quosdā sic habeat odio: vt etiā post diuturnā in ꝟtutibus ꝑmanētiā reprobet: quosdā aūt diligat vt frequētata īpietas sua: ātiq̄taqȝ malicia ipsos nō prohibeat saluos fieri. Cōtra hi⁹ genus hoīum acriter insistēdum esse censui. Ad quoꝝ cōfusionē decreui ī p̄senti tractatu de caritate dei ad hoīes: tam bonos q̄ malos copiosius dicere. Ostēdā egdē ꝙ q̄tū est ex parte diuine clementie nullus q̄tūcūqȝ sit scelestissimus ac flagitiosus expellitur a salute: imo vt sic dicā oēs peccōres mundi dulcissime blāde ⁊ amorosissime īuitātur vt salui fiant. vt pȝ ī verbis ꝓpositis in themate nostro. Que verba etsi a xp̄o clamāte in tēplo dicta sint: tñ extēdūtur ad quoslibet peccatores: qui sunt: vel erunt vsqȝ ad cōsumationē seculi. Clamat itaqȝ dñs iesus christus ex abūdantia caritatis sue. ⁊ dicit. Uenite. ⁊c̄. Ubi pro instructione nostra notare possumus septeȝ ignitas flammas de diuina caritate erga miseros ingratosqȝ peccatores.

Prima dicitur facilitas cum dicit. Uenite.
Secunda dicitur suauitas: cuȝ dicit. ad me.
Tertia dicitur generalitas: cū dicit. omnes
Quarta dr̄ mlt̄iplicitas cū dic̄. q laboratis
Quīta dicitur grauitas: cū subiungit ⁊ onerati estis.
Sexta dr̄ preciositas. cū dicit. et ego.
Septima dicitur gratiositas: cum concludit: reficiam vos.

Et cum singulas has flāmas difficile sit in vno sermone explicare: dicem⁹ de ipis ī septē sermonibus bñ distictis. In hoc vero p̄ primā incipiamus elucidare flāmā: que dicitur facilitas. Cuius sensus ē ꝙ deus oīpotens neminē violentat neqȝ cogit vt salu⁹ aut reprob⁹ fiat: ⁊ cuȝ oēs sint liberi facillime possunt saluari. Que veritas sub triplici cōclusione declaratur.

Prima dicitur voluntatis.
Secūda dicitur gratiositatis.
Tertia dicitur exēplaritatis.

Capl̄m primū qualiter ī libertate ⁊ libera oium volūtate ē vt saluentur vel dānentur. ex quo concluditur ꝙ si omnes mundi peccatores volunt: possunt saluari: ⁊ si non saluantur imputatur ipsis.

Rima conclusio dicitur voluntatis: qr cuȝ oīuȝ voluntas libera sit: qcunqȝ volunt saluari saluantur: q vero dānari dānantur. Possūt quippe oēs bene ⁊ male facere sicut volunt. Nullusqȝ cōpellitur ad vtrūqȝ. Probatur hoc ꝑ Augustinū. li. 5. de ciui. dei. c. x. vbi ait. Sūt nr̄e voluntates: ⁊ ipse faciunt quicquid volendo facimus: siue bonū siue malū. qđ nō fie

ret ſi nollemus. Et idẽ in li. de libero ar. ait. Uaſis ire nunꝙ̃ deꝰ redderet interitum: ſi non ſpontaneum inueniretur homo habere peccatũ. Que verba ponuntur in decretis .23.q.4.c. Nabuchodonoſoꝛ. Et hoc idem ꝓbat Augꝰ d. illud qđ notatur .15.q.i.c. merito.c. illa.c. ex volũtate. Et .7.q.i.c. ſciẽdũ. Et .56.di.c. naſci. Peccatũ eſt adeo voluntarium: quod ſi nõ ſit voluntariũ nullum eſt peccatum. Idem dicit Criſo. 32.q.5.c. ſicut. Sicut enĩ peccatũ inq̃t opꝰ ſine voluntate nõ facit: ⁊ iuſticia ex ope nõ ſeruat̃ niſi volũtas fuerit. De hoc dicit etiã Gratianꝰ de pe. di. 2.c. ſicut niſi. Nec ad vitia nec ad virtutes neceſſitate trahimur: ſed volũtate. Oia tñ includit elegãtiſſime Hiero. ĩ qõnibꝰ ad Heluidiũ. vbi ſic ait. Hoĩes ſuo arbitrio đrelicti ſunt. Neqꝫ enĩ bonũ neceſſitate faciunt: ſed volũtate: vt credẽtes coꝛonã accipiant: increduli ſupplicijs mancipent̃. Et iteꝝ Hiero. eodẽ loco. Deus equali cũctos ſoꝛte generauit: ⁊ dedit arbitrii libertatẽ vt faciat vnuſqſqꝫ quod vult: ſiue bonũ ſiue malũ. Et iterũ. Dedit hoĩbus ptãteꝫ: vt vox ĩpa diſputet cõtra creatorẽ ſuũ. ⁊ cãs voluntatis illius perſcrutetur. Hoc etiã cõfirmat ſapiẽs Eccl. 15.c. cũ dicit. Deus ab initio cõſtituit hoĩem: ⁊ reliq̃t eũ in manu ↄſilii ſui. Unde patere põt ꝙ hõ ſit liberi arbitrii. Alioquin ſecũdũ Tho. pꝛima parte ſũme. q.83. fruſtra eſſent cõſilia: exhoꝛtationes ⁊ pcepta: ꝓhibitões premia: ⁊ pene. Uerũtamẽ eſt ſciẽdũ ꝙ q̃dã agũt abſqꝫ iudicio: ſicut lapis mouet̃ deoꝛſum. ſimiliter oĩa cognitiõe carentia. Quedã agũt iudicio: ſed nõ libero ſicut aĩalia bꝛuta. Judicat enĩ ouis videns lupũ eũ eſſe fugiẽdũ naturali iudicio: ⁊ non libero: qꝛ nõ ex collectione: ſed ex naturali inſtinctu hoc iudicat. Et ſimile ẽ de quolibꝫ bꝛutoꝝ aĩaliũ. Sed hõ agit iudicio: qꝛ per vim cognoſcitiuã iudicat aliquid eẽ fugiendũ vel ꝓſequẽdũ. Et qꝛ iudiciũ illud non ẽ ex naturali ĩſtinctu in particulari opabili: ſꝫ ex collectione rationis .iõ agit libero iudicio potens in diuerſa ferri. Ratio enĩ circa cõtingentia habet viã ad oppoſita: vt patet in dialeticis ſillogiſmis ⁊ rhetoꝛicis pſuaſionibus. Particularia aũt opabilia ſũt q̃dã cõtingẽtia: ⁊ iõ circa ea iudiciũ rõnis ad diuerſa ſe habet: ⁊ nõ eſt determinate ad vnũ. Et pꝛo tanto neceſſe eſt ꝙ hõ ſit liberi arbitrii: ex hoc ipſo ꝙ eſt rõnalis. hec Tho. Cuiꝰ verbis congruit illud dictũ Tullii libꝛo p̊ đ officiis vbi dicit. Inter hoĩem ⁊ beluaꝫ hoc maxime intereſt. ꝙ hoc tantũ q̃tũ ſẽſu mouetur ad illud ſolũ quod adeſt: quodqꝫ pñs eſt ſe accõmodat: parũ admodũ ſentiens pteritũ aut futuꝝ. Hõ aũt qm̃ rationis ẽ particeps: p quã ↄſequentia. i. cãs finales ⁊ cãs rerũ. i. pricipia videt: earũqꝫ pꝛogreſſus q̃ſi anteceſſiones nõ ignoꝛat: ſimiles cõparat rebuſqꝫ pꝛeſentibꝰ adiungit: atqꝫ annectit futuras: facile totius vite curſũ videt: ad eã qꝫ regẽdã p̃parat res neceſſarias. hec ille. Ex qbꝰ oĩbus clariſſimuꝫ eſt: hoĩeꝫ id poſſe ĩ bono ⁊ ĩ malo qđ velit. Quĩnimo tãta eſt hec libertas: vt nullũ agẽs creatũ poſſit ĩpꝫ libeꝝ arbitriũ cogere: iuxta illud Berñ. ĩ li. de li. ar. Uolũtas pꝛo ingenita ſui nobilitate nulla cogit̃ neceſſitate. Ad hoc tñ aduertẽdũ ſiue intelligendũ ſm Boñ. in .2.di.25. ꝙ eſt dupliciter loq de libero arbitrio. Uel q̃tũ ad actuꝫ exterioꝛẽ. Uel q̃tũ ad actum ĩterioꝛẽ. Si aũt loquimur q̃tũ ad actũ exterioꝛẽ: reſpectu talis actꝰ poteſt interuenire coactio. Poteſt enĩ quis cõpelli vt ipſo nolẽte genua coꝛam idolis flectat. Si loq̃mur q̃tũ ad actũ ĩterioꝛẽ: q. ſ. eſt velle eligere vl̃ cõſẽtire ſic reſpectu talis actus põt liberum arbitriũ aliquo mõ ĩduci: põt ⁊ ĩpediri: ſed nullo mõ cogi ſiue ↄpelli. Induci quidẽ põt cũ amat aliud a ſe: ⁊ qđ ĩfra ſe ẽ. Uñ p oblationẽ alicuius rei amate põt ĩduci ad cõſentiẽdũ ĩ aliquid multũ efficaci pſuaſione p quẽ modũ idolatre tẽtabant ſcõs martyres cõſentire idolatrie mõ pꝛomittẽdo leta: modo ĩfligẽdo triſtia. Iſta tñ inductio lõge diſtat a coactione: ſicut pꝛobat ĩpe exitꝰ. qꝛ nec blãdimẽtis allici. nec toꝛmentis terreri adeo potuerunt: vt a veritate iuſticie mutarent̃. Et ſic liberũ arbitriũ põt ĩduci. Põt etiã ĩpediri pꝛopter ĩclinationẽ ⁊ cõiũctionẽ ſui ad naturã coꝛpalẽ: q̃ poſſet aliqs aliũ ita ledere: vt vſũ liberi arbitrii amitteret. Coactio enĩ ponit liberi arbitrii vſũ ⁊ actũ: ſed ligatio ⁊ ĩpeditio tollit. Et iterum ĩpeditio

prouenire pōt ab inferiori. Coactio vero a
superiori. Et hinc est ꝙ liberū arbitriū: etsi
possit induci ab agente creato ratione boni
exterioris amati: ⁊ possit īpediri ratione cor
poris cōiūcti: nō tñ pōt cogi respectu actus
proprij. Sed adhuc dubiū venit ī mentem:
qđ declarare ⁊ intelligere optimū est ac de/
lectabile. Pōt nāqꝫ peccator quisqꝫ quere/
re an liberū arbitriū: qđ a creatura cōpelli
nō pōt cogi possit a creatore. Et videt̄ ꝙ sic
Nā Luce. 13. c. dicit̄. Exi in vias ⁊ sepes: ⁊ cō
pelle intrare vt īpleat̄ domus mea. Si er/
go domū dei nō cōtingit intrare nisi ꝑ vsuꝫ
liberi arbitrii: ⁊ dn̄s intrare cōpellit. videt̄
ꝙ liberū arbitriū cogat. Itē Ioh. 6. dicitur
Nemo venit ad me: nisi pater qui misit me
traxerit illū. Sed tractus est motꝰ violētꝰ.
vt dicit ph̄s. ergo liberuꝫ arbitriū violēta/
tur. Itē Prouer. 20. Sicut diuisiōes aqua
rum: ita cor regis in manu dn̄i quocunqꝫ vo
luerit īmutabit illud. Sed talis īmutatio ē
quedā coactio. ergo deus cogit liberū arbi
triū. qđ si verū esset: cōqueri possent pecca/
tores de deo. possentqꝫ ad ipsum clamare.
O creator oīpotēs cur nos perire ꝑmittis?
Cur nos in errore nr̄o relinqs? Cur tantam
multitudinē a te sempiternis cruciatibꝰ de/
putādā nō cōpellis: nō cogis ad bonū? Tua
est potētia: tuū est regnū: tua deniqꝫ boni/
tatis oīs ⁊ dulcedinis abundantia. Misere
re nostri deus: ⁊ succurre voluntatibꝰ pe/
reūtiū. Uolūtatē habemꝰ: sꝫ malū volumꝰ:
malū eligimꝰ: malū nos sequit̄. Tu aūt ꝓ/
priā vim inferas volūtati: quod si tu deus
nō feceris: cā certissime eris nr̄e ꝑditionis.
Sed ꝑfecto fragile debileqꝫ ē tale pecca/
toꝝ fundamētum. qm̄ qui ꝟitatē cognoue/
runt: asserūt nullo modo liberū arbitriuꝫ a
deo cogi posse. Nā Augꝰ sup Geñ. ad litte
ram dicit. Nō pōt deus facere cōtra natu/
ram: quā bonā instituit: qm̄ non pōt facere
contra suā volūtatē. Si ergo deus volūta
rie liberū arbitriū hoī dedit: īpossibile ē cū
facere de libero arbitrio ꝯtra innatā eiꝰ li/
bertatē. Sed si ipsū cogeret: ꝯtra libertatē
faceret. ergo liberū arbitriū a deo cogi est
impossibile. Itē Augꝰ. 19. de ciuitate dei. di
cit. Illud est vnicuiqꝫ rei naturale: qđ đ ipa
facere disposuerit oīpotētis volūtas. ergo
si nullū naturale ē violētum: nihil qđ facit
deus est violētū. Si ergo oīs coactio ē per
violētiā: quicquid đs de libero arbitrio fa/
ciat nulla pōt sibi inferri violentia: ac ꝑ hoc
nulla coactio. Ad clariorē tñ notitiā huius
veritatis dicit dn̄s Boñ. i. 2. di. 25. Qꝛ cuꝫ
querit̄ si liberū arbitriū pōt a deo cogi: du/
pliciter pōt ītelligi. Aut ita ꝙ possit aufer/
re libertatē: ⁊ auferendo libertatē īducere
coactionem. Et hoc modo nulli dubiuꝫ esse
debet quin deꝰ possit hoc facere: ꝗtū ē de
immēsitate sue potētie. Alio mō vt intelliga
tur ꝙ deus cogit liberū arbitrium salua li/
bertatis ꝓprietate ⁊ eius natura. Et h̄ mō
non solū est īpossibile: sed etiā nō intelligibi/
le: ꝓ eo ꝙ īplicat duo contradictorie oppo/
sita. Ex h̄ eni ꝙ liberū est: si aliqd vult libe/
re vult. Ex h̄ ꝙ voluntariū est: si aliqd vult
voluntarie vult: ⁊ seipso mouēte vult. Ex
hoc aūt ꝙ cogit̄: si qd vult seruilit̄ vult: ⁊ si
qd vult inuite vult: ⁊ si qd vult ab alio vult
qꝛ violētū est cuius ꝑīcipiuꝫ est extra nihil
conferēte vim passo. ergo liberū arbitriuꝫ
a deo cogi nō est aliud ꝗꝫ actuꝫ liberi arbi/
trii simul et semel esse liberū ⁊ seruilē: esse
voluntariū ⁊ nō esse voluntariū. esse a se ⁊
non esse a se. Si ergo est īpossibile qđ clau/
dit in se vtranqꝫ partem cōtradictionis: ñ
tm̄ est īpossibile creature: verū etiā creatri
ci essentie: qꝛ illud posse nō est posse. Ad in/
telligentiā aūt obiectoꝝ ē sciēdū ꝙ differt
dicere volūtatē induci: ⁊ voluntatem mu/
tari: ⁊ voluntateꝫ cogi. Tūc eni īduci dicit̄
qñ aliqua persuasio ei fit qua disponit̄: vt
ad aliquod appetibile inclinet̄: que si valde
intēsa sit nomē coactionis sortitur: ꝗuis nō
sit vera coactio. Tunc aūt volūtas mutat̄:
qñ ipsa nolēte vnū: potenti virtute affectio
ei īmittitur ad cōtrariū: ⁊ de nolēte fit vo/
lens: ita ꝙ vna affectio expellit̄ ⁊ contraria
inducitur: sicut pꝫ cū deus de amatore tem
poraliū facit cōtēptorē. ⁊ h̄ dicit̄ esse q̄dam
compulsio ⁊ tractio diuina: vt voluntas ab
eo separetur. cui ꝑ amoris glutinuꝫ fortiter
iungebatur. Tūc vero volūtas dr̄ cogi: qñ
ītelligitur ipsaꝫ īuitā aliqd velle ⁊ repugnā
te actu voluntatis deliberatiue. aliena vir

tute mouente ⁊ repugnantia manēte ad aliquid volēdū īclinari. Et hoc duo opposita īplicat. Uolūtas igit̄ īduci potest ab agente creato: mutari vero ab alio nō potest nisi ab agēte īcreato. sed cogi a nullo. Cū igit̄ dicit̄ ī scriptura deū volūtatē hoīs cōpellere vel trahere vel mutare: ītelligitur nō quia volūtatē cogat: sed quia volūtatē creatā non solū īducit: sicut agens creatū: verum etiaȝ īmutat īmittēdo affectiones varias. In qua īmissione nō est coactio: pro eo q̄ ita volūtarie volo illud qđ deus īmittit: sicut illud quod ex meipso volo. Et si aliquid volo volēs volo nō īuitus: ⁊ ita ī volēdo ad nihil cōpellor. hec Bon̄. Cū ergo libertas a coactione ī oībus equaliter se habeat quis de deo si ipsemet agit cōqueri potest? Quis etiā sui ipsius culpā ī semetipso nō reflectet? Quis propriā ⁊ volūtariā nequitiā nō agnoscet? Nisi dicere velit adhuc aliquis q̄ deus minime rectū quid fecit: q̄r hominē ī libertate arbitrij voluit cōstituere. Sed ꝑfecto si bene sapiāt: ītelligēt nō inanē fore sentētiā illā que dicit̄ Gen̄. c. i. Uidit deus cūcta que fecerat ⁊ erāt valde bona. Ex quibus verbis Hieroꝰ scribēs ad paulinū dicit. Bonus est deus: ⁊ oīa que fecit bona sint necesse ē. hec ille. Sapiētissimus ergo rerum opifex oīuȝ ⁊ magister: cū hominē conderet rationalem ad beatitudinē: in tali statu cum voluit esse in quo ad beatitudinem perueniens: dei iusticia semꝑ salua ⁊ misericordia laude honoris ⁊ glorie corona d̄coraret̄. Quomodo ergo homo potuisset laudari q̄ malū nō fecisset quod facere nō valebat? Inquit enim Lactātius ī. 6. li. diuinaꝝ īstitutionū aduer. gen. Nulla laus est nō facere qđ facere non possis. Hinc Hieroꝰ ad Demetriadē. virginē ait. Iam prouidēdū est: ne forte illud remordeat te: ī quo temere īperitum vulgus offendit: vt ideo nō vere bene factū hominē putes: eo q̄ is malum facere potest: nec ipsa natura astrīgatur ad immutabilis boni necessitatem. Nam si diligēter reȝ tractes ⁊ ad subtiliorē ītellectū animum tuū cogas hinc tibi melior ⁊ superior hoīs status apparebit vnde putat̄ īferior. In hoc enim gemini itineris discrimine. ī hac vtriusq̄ libertatis parte: rationalis anime decus positum est. Hinc inq̄̄ totus nature nostre honor cōsistit: hinc dignitas: hinc premium: hic deniq̄ optimi quiq̄ laudem merent̄. Nec esset hoīs vlla virtus ī bono perseuerātis si is ad ima trāsire nō posset. hec ille. Nōnulli autē obijciūt his que dicimus ex diuina ꝑsciētia que est īfallibilis: q̄ ipsa necessitatem īferat actionibus hoīuȝ. Quibus respōdemus sibi prescietiā esse: ⁊ hoīes voluntate nō necessitate ad bona vel mala īclinari. Unde Augꝰ li. 5. de. ciui. dei. c. xj. dicit. Nullo modo cogimur aut retēta ꝑsciētia d̄i tollere volūtatis arbitriū: aut retēto volūtatis arbitrio deū: qđ nephas ē: negare ꝑsciū futuroꝝ: sȝ vtrūq̄ ꝯplectimur: vtrūq̄ fideliter ⁊ veraciter ꝯfitemur. Illud vt bene credamus: hoc vt bene viuamꝰ. Male aūt viuit̄ si de deo nō bene credit̄. Unde absit a nobis eius negare presciētiā vt libere velimꝰ quo adiuuāte sumus liberi vel erimus. Proīde nō frustra sunt leges: obiurgationes: exhortatiōes: laudes ⁊ vituperationes: quia ⁊ ipsas futuras esse presciuit ⁊ valent plurimum q̄̄tum eas valituras esse presciuit. Et preces valēt ad ea impetranda: que se precantibus cōcessurum esse presciuit. Et iuste premia bonis sanctis: ⁊ peccatis supplicia constituta sunt. Neq̄ enim ideo peccat homo quia deus illum peccaturuȝ esse presciuit. imo ideo non dubitatur ipsum peccare cum peccat: quia ille cuius prescientia falli non potest: non fatuȝ nō fortunā: nō aliquid aliud: sed ipsum peccaturū esse presciuit. Qui si nolit omnino nō peccat: sed si peccare noluerit etiaȝ hoc ille presciuit. hec ille. Liberi ergo sunt omnes qui bene agunt. liberi sūt q̄ male. liberi qui iam celum conscenderunt. Insuper liberi ⁊ q̄ suorum criminum supplicia lugent.

Secundum capitulū: q̄ facile est vt peccatores saluentur: quia gratia ad salutem necessaria omnibus preparata est a deo: ⁊ nulli volenti negatur.

Secunda conclusio dicitur gratiositas. Facile quippe est vnicuiq̄ volenti posse saluari: quia gratia ad saluteȝ necessaria omnibus est preparata. Ad quod plenius intelligenduȝ sciēduȝ quoldā

ita tenuiſſe liberi arbitrij facultatē: ⁊ totū il
lā eſtimaſſe: vt abſq3 auxilio diuine gratie
ꝑ ſolius liberi arbitrij poteſtatē ſaluari oēs
poſſe ꝓfiterentur. Fuit autē erroris huius
ꝑnicioſiſſimus garrulator Pellagiꝰ ⁊ eius
imitatores. de qbus egregiꝰ doctor Augꝰ.
li. i. retractationū ait. Noui heretici pellagij
cū ſic liberꝝ aſſerunt voluntati arbitriū: vt
grē dei nō relinquāt locū: quam ẜm merita
noſtra dari aſſerūt. Cōtra quā ſniāz validiſ-
ſime pugnat idē doctor preclariſſimus i q̄ꝫ
pluribus doctrine ſue locis: oñdens neminē
abſq̄ꝫ grā non ſolū non poſſe in aliquod opꝰ
meritoriū: ſꝫ i quācunq3 meritoriā cogitatio
nem volūtatis: vel ad opa meritoria deue-
nire. Unde ad Bonifaciū papā ait. Nō pōt
homo aliqd boni velle niſi iuuet᷑ ab illo q nō
pōt malū velle. Et iterꝝ in li. de predeſtinati
one ſcōrū3. Prius eſt cogitare bonū q̄ꝫ cre-
dere. ⁊ ipſū cogitare bonū ex deo ē. Et i. li.
de correctiōe ⁊ gratia. Sine gratia dei nul
lum prorſus ſiue volēdo ſiue agēdo faciunt
hoies bonū. Et ad Ualētinū. Cogitare vel
agere ſcdm deū nulla rōne ſine gratia dei
poſſumꝰ: Et i enchiridiō. Grā ꝑuenit vt ve-
limꝰ bonū. Et i. li. de eccl'ia. dogma. d. Mo
uet ad querēdā ſalutē libertas arbitrij: mo-
uēte prius deo. Sūt ⁊ alij doctores q Aug.
dictis firmiſſimo iudicio alligantur. Inquit
nāq̄ꝫ Iſidorus li. differētiarꝝ. Gratia ē diīe
materie donū ꝑ quod bone volūtatis ē exi
tus. hec ille. Et iterꝝ ibidē. Sciāt defenſoreſ
liberi arbitrij nihil boni poſſe niſi diīe gra-
tie iuuamine ſuſtentent᷑. Et de h̄ etiā magi-
ſter. 2. ſniarꝝ. 26. di. Bona volūtas comita
tur gratiā nō gratia volūtatē. Et Paulus
vas electionis. 2. Cori. 3. c. Nō ſumus ſuffici
ētes aliqd cogitare a nobis tanq̄ꝫ ex nobis
ſꝫ ſu. n. ex. d. ē. Et Ro. 9. Nō ē volētis neq3
currētis ſꝫ miſerētis dei. Aduertēdū tñ ẜm
Boñ. i. 2. di. 28. q. 6. ꝙ opꝰ aliquod triplicit᷑
pōt dici bonū. Uno mō dr̄ bonū eſſe aliquid
ſimpliciter. Et hoc ē bonū qd̄ ordinatum ē
in finē. ⁊ tale ē bonū meritoriū. Et hiꝰ bonū
nō pōt liberū arbitriū lapſū abſque auxilio
gratie gratū facientis. 2° mō dr̄ aliquid eſſe
bonum in hoc ꝙ aliquo modo de congruo
diſponit ad bonū. Et tale ē bonu3 qd̄ fit ex-
tra caritatē: nihilominus tñ cū recta inten-
tione. Et i tali nō pōt liberꝝ arbitriū abſque
munere grē gratis date ꝑ quod illuminetur
⁊ dirigat᷑ ⁊ excitet᷑ vt velit facere vt ſit ali-
qd deo placitū. ¶ 3° mō dr̄ aliquid bonu3: qa
eſt ordinabile: ⁊ habet aliquā ordinationem
intra ſe: ſiue ex trāſitu ſuꝑ materiā debitam
ſicut paſcere eſuriētē: ſiue ex debita circun-
ſtātia ſuperaddita. ſ. cū id faciat quādo exi
git loci ⁊ temporis opportunitas. Ad illud
autē genꝰ boni cōplendu3: ⁊ ſi grā gratis da
ta ſit neceſſaria ad hoc ꝙ fiat faciliter: circū
ſcripto tñ oī munere grē. ⁊ relicto libero ar-
bitrio i puris naturalibꝰ ꝑ naturale iudiciū
⁊ diſtinctu3 hō poſſet in tale bonu3: deo ſibi
cooperante ſicut cooꝑat᷑ in alijs creaturis.
Nā ſine primo agente nullu3 agēs pōt age-
re. Ad bonum autem quod ducit ad bo-
nu3 perfectum ſiue merito congrui: ſiue me
rito condigni non poteſt abſq̄ꝫ auxilio dei
Ex his qdā minꝰ bene itelligētes dicunt ꝙ
nullꝰ abſq3 grā ſaluari pōt. ⁊ ꝙ nō ē i homi-
nū poteſtate ſeu voluntate poſſe ſaluari. Sꝫ
his leuiter reſpōdere poſſumꝰ: qa diīa grā
nec liberu3 arbitriu3 coartat: nec ipſu3 a ſe
excludit. Exprimit nāq3 Augꝰ ordinē grē ⁊
liberi arbitrij. i libro de eccleſiaſticis dog
matibꝰ. d. Initium ſalutis nr̄e deo miſerāte
habemꝰ. Ut acquieſcamꝰ ſalutari iſpiratio-
ni. nr̄e poteſtatis ē. Ut adipiſcamur qd̄ acq
rendu3 admonitione cognouimꝰ. diuini eſt
muneris. Ut nō labamur iā adepto ſalutis
munere: nr̄e ſollicitudinis: ⁊ diīi pariter ad
iutorij. Ex h̄ dicto clare cognoſcit᷑ ꝙ pricipi
um ſalutis a grā dei ē: ſꝫ nō niſi i hoīe cōſen-
tiēte. Qd̄ etiā Augꝰ li. d. li. ar. aptiſſime ma
nifeſtat: Uirtutē inquit deꝰ i nob ſine nobis
oꝑat᷑. Et iterꝝ. Qui fecit te ſine te: nō ſalua-
bit te ſine te. Que auctoritates vnā eādēq3
ſniam habēt: nullāq3 repugnātiā. Nā prima
auctoritas denotat i hoīs ſalute diſpoſitio
nē ſuſceptiuā virtutis ⁊ ptātē effectiuā. Di-
ſpoſitio ſuſceptiua virtutis ē liberꝝ arbitriū
Poteſtas autē effectiua ē diuina grā Dicit
g̊. Uirtutē deꝰ oꝑat᷑ i nobis cōſentiētibꝰ Ec
ce diſpoſitio ſuſceptiua. Sine nobis efficiēti
bꝰ. Ecce effectiua ptās: q̄ deo tribuit᷑. Et in
ſcda auctoritate idē dr̄. Qui fecit te ſine te

efficiẽte. Ecce ptās effectiua. Nō saluabit te sine te ɔsentiēte. Ecce dispositio susceptiua. Et cū liberū arbitriū vix aut nūq̄ destituat a grā gratis data ſm Boñ.i.2.di.28.qd ali ud restat nisi malos nō saluari nō ex d̄fectu grē ſ3 ex d̄fectu ꝓpe volūtatis. Sic.n.sol ra dios suos ñ abscōdit: ſ3 illos q̄tū i se ē oib⁹ īdifferēter coicat:ita ꝛ de⁹ grā3 suā. Et sicut aliqs claudēs fenestrā ne lumē solis videat ē iculpād⁹ qa lumē recusat:ꝛ non sol ipse qui q̄tū i se ē relucet ei. Jta repꝛehēsibilis ē hō qui resistit gratie dei quā ipse semp dare est parat⁹. Quid nāq̄ culpe i fonte vberrimo ꝛ affluentissimo esse potest:si transiens quis piam siti defatigatus ꝓpa sua negligentia illius aquam nō bibat? Audite itaq̄ miseri pctōꝛes ꝛ itelligite si saluari cupitis:si pctō rum veniā ɔcupiscitis:si celestē patriā anhe latis. Apite coꝛ vestrū:ꝛ nō ɔtēnatis gratiā dei vocātis:qa Apoc.3.c.dicit. Ego sto ad hostiū ꝛ pulso. Si qs aperuerit mihi itrabo: ꝛ cenabo cū illo:ꝛ ille mecū. Clamat eqde3 deus benign⁹ ad aiam peccatricē: illud qđ Cant.2.c.scribit. Aperi mihi soroꝛ mea: spō sa mea:amica mea: columba mea:foꝛmosa mea. Aperi.sc3 aia soroꝛ mea:qa tu ad ima ginē ꝛ similitudinem meā facta es. Sponsa mea: quia ad hūc finē despōsaui te i fide: vt mecū i celis i eternū regnare valeas. Ami ca mea: qa beneficioꝛū multitudine: vt me cognoscas: vt me diligas:a me p̄dotata es. Colūba mea: vt mihi similiter obedires p̄ ceptis ꝛ monitis salutarib⁹:a me bñ instru cta ꝛ disciplinata es. Foꝛmosa mea quia vt me solū foꝛmosū amares:sūma pulchꝛitudi ne a me decoꝛata es. Aperi ergo mihi:ꝛ me non abijcias neq̄ repellas.

¶ Capitulū tertiū de exemplis qb⁹ clare cō stare potest q̄ oēs peccatoꝛes si volunt pos sunt saluari:ꝛ si qui non saluantur: ideo est: quia nolunt:nemine ipsos cogente.

Tertia ɔclusio dicitur exemplarita tis. Sūt qdē exēpla plurima qbus apparere potest:q̄ facile sit saluari cū sit hoc in volūtate vniuscuiusq̄ sicut su perius diximus. Audiam⁹ ergo Aug.in li. de li.ar. Et notat̄ in decretis.23.q.4.c. Na buchodonosoꝛ. Ubi egregius doctoꝛ addu cit exemplu3 de Nabuchodonosoꝛ ꝛ Pha raone:dicens. Nabuchodonosoꝛ penitētia3 meruit fructuosa3. Nonne post innumeras ipietates flagellatus rex ille penituit:ꝛ re gnu3 qđ pdiderat rursus accepit? Pharao aūt ipsis flagellis duriοꝛ est effectus ꝛ pijt Dic mihi rationē reddat q diuinū ɔsiliū ni miū alto ꝛ sapiēti coꝛde diiudicat: Cur me dicamētū vnius medici manu ɔfectū:alij i teritū:alii valuerit ad salutē:nisi qꝛ xp̄i bo nus odoꝛ aliis est odoꝛ vite in vitā:alus est odoꝛ moꝛtis i moꝛtē? Q̄tū aūt ad naturam ambo hoies erāt:q̄tū ad dignitate3 ambo reges:q̄tū ad causa3 ambo dei populū ca ptiuū possidebāt:q̄tū ad pena ambo flagel lis clemēter admoniti. Quid ḡ fines eoꝛum fecit esse diuersos: nisi q̄ vnus manu3 dei super se sentiens:i recoꝛdatiōe ꝓpꝛie iniq tatis igemuit:alter vero libero ɔtra dei mi sericoꝛdissimā veritatē pugnauit arbitrio? Dec ille. Pharao nanque.x.plagis a deo percussus non se humiliauit: sed populum dei psequēs i mari rubꝛo submersus dāna tus periit. Nabuchodonosoꝛ vero post se ptēnē penitētiā siue sui castigationē: vt di cit Daniel.4.c.leuauit oculos ad celū:ꝛ se ḋo humiliās ad honoꝛem regni decoꝛemq̄3 venit. Et secundum Nico.de lira sup hoc passu Danielis.saluus moꝛtuus est quia scri ptura histoꝛiam illam in eius salutem termi nat. Patet ergo q̄ nec Pharaoni nec Na buchodonosoꝛ aduersus fines facta est vio lentia. Est ꝛ huic simile exēplū Petri ꝛ Ju de discipuloꝝ xp̄i Petrus xp̄i apostolus. Judas xp̄i apostolus. Peccauit Petr⁹ ne gādo xp̄m. peccauit Judas prodēdo xp̄m. Quid est ergo q̄ Petr⁹ post pctm̄ xp̄o suc cessit i aiaꝝ cura ꝛ merito coꝛonatus bea titudinis palmā accepit. Judas vero se la queo perimens ꝛ suspendens dānatus est? Nulli dubiū esse debet q̄ si Judas saluari voluisset vtiq̄3 vere potuisset. Unde de pe. di.i.c.his potestatis.dicit̄. Arbitroꝛ eni3 q̄ etiā Judas potuisset tanta miseratione dñi nō excludi a venia:si penitentiam nō solum apud iudeos:sed apud chꝛistum egisset. hec ibi. Penituit inquies Judas:sed cur veniā non accepit? Ad quod facile est respōdere

Quia laqueo se supendit. Et ideo in.c. Judas.de.pe.di.3.dr̃. Penituit sed male. nam laqueo se suspẽdit. Idẽ notatur in.c. Nihil.z.i.c.sceleratioꝝ.eadẽ di.z.i.c.nemo.de pe.di.i.vbi dr̃. Nemo põt bene agere pniaꝫ nisi spauerit ĩdulgẽtiã. Uidẽs quippe Judas qa male egerat ĩ singultibꝰ ꝛ suspirijs prorupit dicẽs. Peccaui o me dolẽtẽ. peccaui o me ĩfelicẽ. Peccaui inq̃: quia tradidi sanguinẽ iustũ. O ĩpie Juda cur tuũ peccatuꝫ cognoscẽs nõ cucurristi ad pedes ihũ xp̃i: ꝫ potius ad pedes sacerdotũ: etiã si illũ querere debuisses: siue ligatũ ad columnã: siue crucifixũ: siue ĩter duos latrones pẽdetẽ? Si eo ĩuẽto dixisses ei. peccaui ihũ: qa osculo te tradidi ĩ manus iniquoꝝ: vile preciũ ab eis suscipiẽs: stati audiuisses vocẽ dulcissimã eiꝰ dicẽtẽ tibi. Remittunt̃ tibi pctã tua Nõ hoc fecit Judas: ꝫ abiẽs laqueo se suspẽdit: ꝛ sic dãnatꝰ ĩterijt. Petrus vero pꝰ trinã negationẽ si voluisset dãnatus fuisset Nullꝰ cũ ĩduxit ad salutẽ. ꝫ sẽtiẽs cãtũ galli vt p̃dixerat ei xp̃s: ꝛ vidẽs se a xp̃o respici sicut hr̃ Luce.zz. egressus foras fleuit amare. Dicebat forte Petrus. O q̃ta ẽ iniqtas mea. o q̃ graue peccatũ. Negaui me scire xp̃m: quẽ vidi: quẽ amaui: q me tãtũ dilexit Uidi eũ sup aq̃s ãbulare: mortuos suscitare illumiare cecos: ꝛ mũdare leprosos: ꝛ tamẽ dixi me eũ non vidisse. O benignissime p̃rmi: negaui noscere te quẽ aspexi ꝓpriis oculis trãsfiguratũ ĩ mõte: ꝛ captꝰ formositate ꝛ pulchritudine maiestatis tue dixi: faciamꝰ hic tria tabernacula. O pijssime saluator mũdi: tu me ad apostolatũ vocasti: tu meos pedes lauisti. Tu mihi tua secreta mõstrasti ꝛ ego cũ iuramẽto negaui te. Parce mihi: ĩdulge peccatis meis: nõ me despicias penitẽtẽ. O Petre esto securus: qa humilitas penitẽtie tue xp̃m ĩclinat ad veniã. Pepercit Petro xp̃us quẽ nũc sedere facit ĩ gloria regni celoꝝ. Que itaq̃ difficultas ẽ vt peccatores saluent̃: q cũ volũt possunt saluari? Audiãt peccatores oẽs: qd loquar: qd cũ veritate di ã. Si aĩa peccatrix: diaboli serua: inimica dei: ꝛ gratia spoliata: d̃leta ex libro viuẽtiũ ꝓpteꝛ sua scelera multa ꝛ nephãdissima: deo recõciliari voluerit: tãta est facilitas: vt ad recõciliationẽ huiꝰ nõ sit expediẽs neqꝫ necessariũ expectare tẽpora lõga. nõ ãnos: nõ mẽses: nõ diẽ: nõ horã: ꝫ vt sic dicã ĩ ictu oculi reuoluto corde ad deũ cũ cõpũctione ꝛ ꝓposito bene viuẽdi ipso facto oĩs culpa cessabit. O igit̃ reprehẽsibilis humana duritieς. o reprobãda negligẽtia peccatoꝝ. o ĩpietas humane mẽtis. Tã dulcis est via salutis oĩbꝰ populis: ꝛ tamẽ paucissimi illã ĩgrediunt̃. Clama ad deũ o peccatrix aĩa ꝛ dic ei: Miserere mei: ꝛ statiꝫ sine vlla dilatione dabit tibi gratiã suã quã offert oĩbꝰ ad se recurrẽtibꝰ: quos vocat sicut patet in themate.d. Uenite.s.ad grãꝫ meã quã vobis liberaliter exhibeo. Hãc ipse deꝰ det nobis omnibus ut peruenire tandem possimꝰ ad eternam gloriam. ¶ Amen

¶ Sermo secundus de diuina caritate in quo ostenditur q̃ suauis ꝛ benignus sit deꝰ benedictꝰ ipsis peccatoribꝰ vt saluẽtur: q̃ suauitas ad omnes se extendit ꝛ nullũ excipit

Uenite ad me oẽs qui laboratis ꝛ onerati estis.ꝛc. vbi supra. Conat̃ antiquus hostis suggerere eis qui peccata pristina deponere iam disponunt sentientes facilitatem voluntatis sue: q benignus deus cum multa exprobratione atque obiurgatione peccatores ad se redeuntes suscipiat. Quod falsissimũ esse cõstat ꝛ ab oĩ veritate alienũ cũ rex ipse ꝛ dominꝰ oĩuꝫ creaturaꝝ penitẽtibꝰ sit totus blãdus benignꝰ placabilis dulcis suauis ꝛ pius. Quare ĩ presẽti sermone ad ꝯfortationẽ oĩuꝫ de secũda flãma diuĩe caritatis q̃ suauitas dicta ẽ disseremꝰ: ostẽdẽtes q̃ ĩmẽsa sit suauitas dei ad oẽs sub triplici radio illustrãte. Eruntq̃ hi tres radij: tres ꝯclusiões ꝯfirmãtes hanc ꝟitatẽ.s. q deus ex suauitate sua multa facit vt peccatores saluẽtur: que non faceret sinõ vellet q̃tũ ĩ ipso ẽ saluos fieri omnes.

¶ Primꝰ radiꝰ dicit̃ beneficioꝝ cõmunicatio
¶ Secundꝰ radiꝰ dicit̃ diuturna supportatio.
¶ Tertiꝰ radius dicitur abundans miseratio

Capitulū primū vbi dicitur de imensis beneficijs que deus exhibet cunctis peccatoribus ostendens ꝙ quantum in se est vult omnes saluari.

Primus radius quo illustramur ad cognoscēdū dei suauitatē erga oēs dicit̄ beneficioꝝ cōmunicatio. In principio cuius q̄ro abs te o miser hō: si vnq̄ꝫ cogitasti quis ille sit qui te ardentiꝰ ceteris diligat? Respōdebis forte ꝙ pater tuus vel mater tua: vel soror tua: ⁊ huiusmodi. Sed certe ignoras veruꝫ amatorē tuuꝫ. Deꝰ hic est. De quo dicit Ugo de arra sponse. Spōsū habes ⁊ nescis: pulcherrimū oīuꝫ ⁊ faciē eiꝰ nō vidisti. Ipse enī te videt q2 nisi te videret nō te diligeret. Uoluit adhuc seipsū tibi p̄sētare. ⁊ munera misit. aīaꝫ d̄dit pignꝰ amoris. hec ille. Uerba ista sunt poteris dicere de illis qui iusti: qui boni sanctiq̄ꝫ sunt: hos deus amat. hos diligit: hos amplectit̄ vinculo caritatis. Peccatores vero quō diligit deus: cū nequeat esse amor vbi ē inimicitia ⁊ odiū? Scribit nanq̄ꝫ Auguꝰ. 12. li. de ciui. dei. c. 3. d. Dicuntur ī scripturis inimici dei: q nō natura: sed vitijs eius aduersant̄ impio nihil ei nocere valentes sed sibi. Inimici sūt resistendi voluntate: nō potestate ledendi. Et idē. Scio deū inimicū omni criminoso. Et de hoc īsup habet̄. Sap̄. 14. c. vbi dicit̄. Abominabilis est deo īpius ⁊ īpietas eius. Et Eccl̄. 12. c. Altissimus odio habet peccatores. Et Judith. 5. c. Deꝰ pctōꝛuꝫ odit iniq̄tatē. Et Dauid loquēs ad deū dicit. Odisti oēs obseruātes vanitatē. Ad hoc respōdere possumꝰ ex dictis Bon̄. in. 3. di. 32. ꝙ deꝰ nō dicit̄ creaturā diligere ratione affectionis animi: sed rōne coīcationis alicuiꝰ boni. Ita ꝙ dilectio dei dicit̄ potius esse dilectio effectus q̄ꝫ affectꝰ. Coīcatio autē bonitatis diuine si attēdat̄ q̄ꝫtum ad effectū gratie nō se extēdit ad peccatores. Ideo ꝓpter huiusmodi boni subtractionē dicit̄ illos odire. Et sic ītelligunt̄ auctoritates preallegate. Sꝫ coīcatio alioꝝ beneficioꝝ ⁊ bonis ⁊ malis cadē est. Ob q̄d ⁊ malos deꝰ diligit: nō vt malos sed sua illis beneficia tribuēs vt boni fiant Sunt autem inter cetera tria beneficia q̄ ⁊ bonis ⁊ malis tribuuntur a deo scilicet.

Primum est creationis.

Secundum est sociationis.

Tertium est gubernationis.

Primum est beneficium creationis. Quisnam estimet quantum bonum est esse in numero creaturarū non quaruncūq̄ꝫ: sed rationabiliuꝫ? Nullo q̄dē precio emi posset vnus ex oculis: aut aliquod ex membris nostris. Multo minus aliqua anime potentia cuiuscunque thesauro precioso poterit comparari. Et quis est qui omnibus dedit animam cum potentijs ⁊ corpus cum sensibus nisi deus? Dedit autem hec ex mera liberalitate sua. Hic est quod Lact. in. 2. li. diuinarum insti. aduer. gen. dicit. Deus veri patris officio functus est. Ipse corpus effinxit: ipse animam quam spiramus infudit: illius est totum quicquid sumus. hec ille. Et Bern̄. in sermone quodam. Parum tibi videtur homo? Cogita qualem te fecit. Nempe sm corpus egregiam creaturam: sm animam magis: vtpote imagine creatoris insignem rationis participem: beatitudinis eterne capacem: Porro ambo sibi coherere fecit artificio incomprehensibili sapientia īuestigabili. Nec hoc ante promeruit: qui ante non fuit. Nec spes retributionis fuit: quoniam bonorum nostrorum non indiget. Secundum beneficium dicitur sotiationis. Magnum quippe hoc est: vt vnusquisque habeat socium angelū. Unde dicit Hieronymus super. 18. c. Mathei. ⁊ ponitur in. 2°. sen. di. xj. magna est dignitas animarum: vt vnaqueque ab ortu sue natiuitatis ī sui perfectionem ⁊ custodiam habeat angelum specialiter delegatum. In qua auctoritate tria notantur a doctoribus theologicis. Primū notandum secundum Alex. de ales in. 2. sū me. ⁊ Archidiaconuꝫ super. c. firmissime. de cōse. di. 4. ꝙ est duplex natiuitas. s. in vtero ⁊ ex vtero. Prima ē qñ aīa creatur simul ⁊ īfūdit̄ corpori. Secunda vero ē q̄ꝫdo exijt de vētre matris. Angelus autē deputatur homini a prima natiuitate. s. ī vtero: nō ante Nec debuit etiā post istā differri. Ratio enī scd̄m Bon̄. in. 2. di. xi. in declaratione littere. Qr illa custodia principalius respicit spiritum q̄ꝫ corpus. Et ideo non debet spālem

angelū ad ſuā cuſtodiā habere anteq̄ ſpūs
īfundat̄. Nō debet etiā differri. qꝛ ex tūc de-
fendere pōt: ⁊ adiuuare. Utꝝ aūt q̄diu par-
uulus caret vſu ratōis aliquē occultū effe-
ctū habeat q̄tū ad habilitatē ⁊ directionē
ī bonū. rationē aſſignare eſt difficile: ſed ne-
gare nō eſt tutū. hec Boñ. ¶ Secūdū notā-
dū ꝙ angelus nō deſerit obſtinatū ī pecca-
tis vſqꝫ ad mortē. Ratio eſt ſm Boñ. quia
ꝓnior eſt bonꝰ angelus ad adiuuādū q̄ ma-
lus ad perdēdū. Sed malus angelus hoīez
nō dereliquit vſqꝫ ad mortē etiā q̄tūcūqꝫ
ſanctū: ſic ⁊ bonus q̄tūcūqꝫ ſceleratū nō di-
mittit vſqꝫ ī finē. ¶ Tertiū notādū eſt ꝙ an-
gelus btūs ꝓpter cuſtodiā hoīs nō eſt īferi-
or hoīe viatore neqꝫ īdignior cum illud fiat
ex dulcedine ſummi dei: q homini oſtēdere
uoluit benignitatē ſuā: que tāta eſt vt ange-
los ſuos mittat. q hoīes habēt adiuuare. De
h aūt auxilio ⁊ āgeloꝝ cuſtodia ſuo loco ali-
as dicturi ſumꝰ. Nūc ꝟo tm̄ tetigiſſe ſuffici-
at. ꝙ deꝰ bn̄dictꝰ ita ꝯputauit āgelos ad cu-
ſtodiā iniq̄rū ſicͭ ad cuſtodiā bonoꝝ. Sed hic
īcidit dubiū nō īmerito diſcutiedū. ſ. vtꝝ ds
magis diligat hominē q̄ āgelū: vl̄ ecōuerſo
Et ꝙ magis diligat āgelū oſtendit̄ ſic. Ma-
ior dilectiō ⁊ minor attēdit̄ ſm maiorē ⁊ mi-
norē ꝯmunicationē diuine liberalitatis. Sꝫ
deꝰ ꝑ vno ſolo motu angelū glorificauit: qđ
nō facit hoībus. ergo eſt eis liberalior q̄ no-
bis. ergo magis angelos diligit q̄ nos hoīes
Itē angeli magis diligūt deū q̄ hoīes ꝓ eo
ꝙ nullā habēt retardationē qua īpediātur
ne totaliter poſſint tēdere ī deū. ergo ſi deꝰ
magis diligit diligētes ſe: videtur ꝙ magis
diligat angelos q̄ nos hoīes. Contra. Dicit̄
ad Heb. i. Nuſq̄ angelos apprehendit: ſed
ſemen Abrahe. Sed illud fuit potiſſimū ſi-
gnū dilectōis ⁊ familiaritatis diuine ꝙ aſſu-
meret noſtrā naturā creatā ī vnitate ꝑſone
ſue. ergo magis videt̄ ꝙ dilexerit naturam
humanā q̄ angelicā. Itē Ioh. 15. Maiorē
caritatē nemo habet. ⁊c̄. Sed deus poſuit
animā ſuā ꝓ hoībus: ⁊ nō ꝓ angelis. g̊ videt̄
ꝙ magis dilexit hoīes q̄ angelos. Itē illaꝫ
naturā magis diligit quā ī altiori gradu ho-
noris ꝯſtituit. Sed deꝰ humanā naturam in
vtroqꝫ ſexu angelicis ſpiritibꝰ ſuperpoſuit

.ſ. xp̄ꝫ ⁊ eiꝰ nobiliſſimā matrē. ergo videtur
ꝙ humanā naturaꝫ magis diligat ⁊ magis
dilexit q̄ naturā angelicā. Huic queſtioni
Boñ. reſpōdet in. 3° di. 32. dicēs. Qꝛ cū deꝰ
dicat̄ diligere creaturā effectu ſꝫ ꝙ duplex
eſt effectus ꝑicipalis dei reſpectu creature
rationalis: ſm hoc pōt dilectio dei maior ⁊
minor dupliciter cōſiderari. Eſt aūt duplex
effectus. ſ. ꝯditōis. ⁊ reparatiōis. Si loqua-
mur de dilectōe dei q̄tū ad effectū ꝯditōis
ſic magis dilexit angelos: qꝛ meliora ꝯtulit
eis naturalia ⁊ magis potētes eos fecit. Si
vero loquamur q̄tū ad effectū reparatōis
ſic magis dilexit hoīes q̄ angelos: qm̄ an-
gelos deſeruit: hoīes vero reparauit ſeu re-
leuauit. Si aūt queras que illaꝝ dilectionū
magis excedat reliquā: Tūc reſpōdēdū eſt.
ꝙ eſt loqui de exceſſu dilectōis ſecūdū ſta-
tū p̄ſentē. ⁊ ſecūdū ſtatū finalē. Secūdum
ſtatū p̄ſentē magis dilexit angelos q̄ hoīes
¶ Secūdū ſtatū finalis gratie ī quo erit repa-
ratio ꝯſūmata: videtur rationabiliter poſſe
dici: ꝙ magis diligat hoīes. De pluribꝰ eniꝫ
habebit hō ī paradiſo vnde gratus ⁊ deuo-
tus exiſtat deo q̄ angelicus ordo tuꝫ ꝓpter
bn̄ficiū creatōis. tum ꝓpter bn̄ficiū īcarna-
tōis. Et ſic patet ad obiecta reſpōſio. Nam
prime ratōes ꝯcludūt ſm effectū ꝯditiōis:
alie ſm effectū reparatōis: habito reſpectu
ad finalē ſtatū. Hec Boñ. Dictū eſt ſatis de
dilectōe hoīs: ⁊ angeli reparatōe. Nos ve-
ro a deo ſingulariter dilectos hoīes cogno-
uimꝰ: qbꝰ āgelicos ſpūs dignatꝰ ē ſociare: a
q̊rū ſocietate alieni nō ſūt īfideles: nō iudei
nō heretici: nō deniqꝫ mali xp̄iani. O ſup̄na
dei pietas cur h facis? Cur angelos ad cu-
ſtodiā nō tm̄ amicoꝝ ſed etiā inimicoꝝ tuoꝝ
deputas? Profecto nō ob aliaꝫ cauſaꝫ: niſi
vt tua a cūctis noſcat̄ ſuauitas q̄ etiaꝫ pctō-
res ad tuā euocas caritatē. Quiſnā ē q oēs
hoīes gubernat: oēs alit oēſqꝫ paſcit. Ille
ꝓculdubio de quo dicitur ī p̄s. di. 8. c. Quo
iure extra đ deci. i. c. tua nobis. Dn̄i ē terra
⁊ plenitudo eiꝰ: orbis terraꝝ. ⁊ vniuerſi qui
habitāt ī eo. Ipſius nāqꝫ ſunt oīa: celū ⁊ ter-
ra mare ⁊ oīa elemēta: luna ſol: ſtelle: arbo-
res: plāte ⁊ cuncta q̄ ſunt ī mundo: a qbus
beneficiuꝫ ſuſcipiunt īgrati pctōres. Unde

Ugo de arra spõse ait. Respice vniuersum mũdũ istuz. ⁊ ɔsidera si aliqd ĩ eo sit qđ tibi nõ seruiat. Dis natura ad hunc finẽ dirigit cursuz suuz: vt obsequijs tuis famulet̃ ⁊ vtilitati deseruiat tuisq3 oblectamẽtis pariter ⁊ necessitatib⁹q3 affluẽtiã idesiciẽtẽ occurrat. Hoc celuz: hoc mare: hoc aer: cuz his q̃ sunt ĩ eis vniuersis explere non cessat. hec ille. Uideam⁹ ergo q̃ multis quãtis ac qb⁹ bon⁹ de⁹ oĩa illa largit̃. Propterea Math. 5. dicit̃. Pluit sup iustos ⁊ iniustos: ⁊ solẽ suum oriri facit sup bonos ⁊ malos.

Secunduz capitulum qualiter deus ex abundanti pietate sua nõ statim punit peccatores: sed eos expectat longo tempore solum vt conuertantur.

Ecundus radi⁹ quo illustramur ad cognoscẽdã dei suauitatẽ dicit̃ diuturna supportatio. Nullus qdẽ est tã isane mẽtis q nõ cognoscat luce clarissima pctm̃ summe displicere deo. Ob qđ statim mortali peccato ꝑpetrato meret̃ pctõr eternas penas subire. Certissimuz est autẽ q̃ ds̃ ĩ tã seue punitiõis executõe potẽtiã habet ⁊ facultatẽ: cui nemo resistere põt: ⁊ tamẽ tollerat patiẽter: nõ vnuz tm̃ sed plures: ⁊ q̃ inumeros pctõres nephãdissimis spurcissimis horridisq3 peccatis fedatos: de qbus dicit̃ Ecclíastes. i. c. Stultoꝝ ĩfinitus est numerus. Quot nãq3 sunt ĩ hac vita erũ nosa hi⁹ in stulticia laborãtes idolatre. heretici: scismatici: excõicati: ꝓditores. sacrilegi: seditiosi: dtractores: susurrones: bilingues falsarij: piuri: deceptores: mẽdaces: vsurarij: sortilegi: malefici: ĩcãtatores: elati: supbi. Inanis glorie cupidi: hipocrite: irosi: gulosi blasphemi: lusores: fornicatores: adulteri: sodomite: tyrãni dñi: ⁊ crudeles: ꝓprietarij: religiosi nõ officiãtes: clerici sigilli pnĩe fractores: symoniaci dei tẽpla igrediẽtes: ⁊ habitãtes irreuerẽter: aduocati ⁊ ꝓcuratores sine veritate ⁊ sine iusticia: semel ĩ anno nõ ɔfitẽtes ⁊ coĩcantes: coronẽ ĩ pctõ mortali suscipientes: ⁊ alijs pluribus vitijs obnoxij quos expectauit deus ⁊ tolerat patienter quosdam ad vnum annum: quosdã ad duos quosdam ad vltimũ vite sue? Cur nõ periclitantur subito tot pctõres qui merentur viui descendere ad infernum? Cur nõ aperitur terra ⁊ deglutit eos? Cur tanto tẽpore vt ꝑdiximus primo radio diuinis beneficijs perfruuntur? O superexcelsa latitudo diuine caritatis. O pelagus infinituz diuini amoris. Exaltãtur impij ⁊ superbi mortales contra deum: ⁊ ipse non statim priuat illos salute propter affluentissimaz caritatẽ suam. Unde Sap. xi. dicit̃. Misereris oĩuz dñe. quia omnia potes dissimulans peccata hoĩuz propter pnĩaz. Et. z. Petri. 3. c. Deus patiẽter agit ꝓpter nos nolẽs aliquẽ perire sed oẽs ad pnĩam reuerti. Pctõres aũt non corriguntur ex diuina expectatione: sed potius malicia propria obdurantur in mente. Hinc apostolus Ro. z. c. ait. An ignoras q2 benignitas dei ad penitentiam te adducit? Tu aũt secũdũ duritiã tuã ⁊ impenitẽs cor thesauriças tibi iram in die ire ⁊ reuelationis iusti iudicij dei. Siquidem si esset aliqs potens qui in potestate sua haberet filij sui interfectorem: nonne benignus esset si eum viuere permitteret? Igitur a simili: peccando nosmetipsos qui sumus filij dei interficimus spiritualiter: ⁊ tamen deus sinit nos viuere vita temporali: ⁊ etiaz vita spirituali ꝑ quam nos filij dei sumus: Q2 vero peccantes nos interficimus. probatur. Sap. 18. c. Homo per maliciam occidit animam suam in se. Peccando etiam filium dei iesum christum: q ĩ nobis est iterficimus. Unde Heb. 6. Rursus sibimetipsis crucifigentes filiuz dei. Et glo. sup Math. Uere omnis homo malus q̃tum ad voluntatem suaz: ⁊ manus mittit in deum ⁊ occidit eum.

Capitulum tertium de abundantia diuine misericordie: que tanta est vt pctã omnia ⁊ superet ⁊ antecedat.

Ertius radius quo illustramur ad cognoscẽdũ dei suauitatẽ dicit̃ abũdãs miseratio. Multa qppe est misericordia dei pctõribus ad se ɔuertẽtibus exhibita. Sz quõ dices hoc potest esse verũ cũ Damascenus dicat li. z. c. i3. misericordia est tristicia in alienis malis. Sed in deo nulla est tristicia. ergo nec misericordia. Ad quod respondetur secundum Ric. in. 4. di. z6. Q2 misericordia ĩportat duo. Unũ tãq̃

essentaile. Aliud tamꝗ accidentale. Primum est promptitudo voluntatis ad subueniendũ miseris ĩ qua est totũ virtutis misericordie essentiale. Secũdũ vero est passio tristicie: que orit̃ ĩ appetitu sensitiuo ex cognitione miserie alterius. Quãtuꝫ ad secũdũ nõ est ĩ deo misericordia. sed quãtũ ad primũ est summe misericors ita ꝙ misericordia est in eo ſm effectũ: ⁊ nõ ſm passionis defectum. Concordat his Bon. ⁊ Scotus. 26. di. 4. ⁊ Alex. in. 4. summe. ⁊ Tho. prima parte. q. 22. Hinc est ꝙ Anselmus ĩ monologion loquẽs ad deũ ait. Misericors es quia miseros saluas: peccatoribus parcis. Misericors nõ es: quia nulla miserie compassione afficeris. Quãta auteꝫ sit latitudo huius diuine misericordie patet ĩ sacra scriptura decretorumqꝫ sentẽtijs. Et primo sapiẽs Ecc. 2. c. ait. Magna misericordia dei ⁊ ꝓpitiatio illius cõuertẽtibus ad se. Quis adijciet narrare misericordias dei? Ecc. 18. Letetur aĩa nostra ĩ misericordia ei⁹. Ibidem. 15. Tu autem dñe suauis ⁊ verus es: ⁊ ĩ misericordia disponens oĩa. Sap. 15. Exo. 39. c. Dñator dñe deus misericors ⁊ clemens patiẽs ⁊ multe misericordie ⁊ verax. Et Esa. 54. dicit dñs. In misericordia sempiterna miser⁹ sũ tui: dicit redẽptor tuus dñs. Derelinquat ĩpius viã suã: ⁊ vir iniquus cogitatões suas ⁊ reuertatur ad dñm ⁊ miserebit̃ eius. Esa. 55. Inuocabis ⁊ dñs exaudiet clamabis ⁊ dicet adsum: quia misericors sum dñs deus tu⁹. Esa. 58. Cõuertimini ad dñꝫ deũ vestꝝ: qr benignus ⁊ misericors est patiens ⁊ multe misericordie ⁊ prestabilis super malicia. Johelis. 2. Magnificata est vsqꝫ ad celos misericordia tua. psal. 29. Tu autẽ dñe suauis ⁊ mitis ⁊ multe misericordie omnibus inuocantibus te. psal. 85. Laudate nomẽ ei⁹ quoniã suauis est dñs ĩ eternũ misericordia eius. psal. 99. Magna est super celos misericordia tua. psal. 107. De penitẽtia di. prima c. vide. Pius est dñs ⁊ misericors qui vindictam temperat ab eo qui eam penitẽdo preuenit. Et de pe. di. i. c. Quia diuinitatis natura. Hiero⁹ ait. Quia diuinitatis natura clemens est ⁊ pia: magisꝗ ad indulgentiam prona quãꝗ ad vindictam: que nõ vult morteꝫ peccatoris: sed vt conuertatur ⁊ viuat. si ergo post lapsum peccatoꝝ ad verã penitẽtiaꝫ se ꝯuerterit: cito a vero misericordie iudice veniã ĩpetrabit. Et de pe. di. i. c. Nouit deus. ⁊ . c. Si agam⁹. ⁊ . c. Quãobrẽ. ⁊ . 22. q. 4. c. vnusquisqꝫ. ⁊ . c. Incõmutabilis. Nouit de⁹ mutare sentẽtiã: si tu noueris mutare ꝓpositũ .i. emẽdare delictũ. Quid faciũt ergo pctõres? Cur nõ ad deũ reuertãtur qñ tãtã misericordiã pctõres ipsos suscipiẽtẽ ĩueniũt? Inquit. n. Greg⁹ ĩ omelia. Qui stare ꝯtẽpsit saltẽ post lapsũ surgat. Reuertẽtes nos dñs clemẽter amplectit̃: qr pctõꝝ vita esse indigna iã nõ põt que fletib⁹ saluat̃. hec ille. Et de pe. di. i. c. In actõe. Cor ꝯtritũ ⁊ humiliatũ deus nõ spernit. Et ꝑ Ezechielẽ. 18. c. dñs dicit. Nolo mortẽ peccatoris: sed vt ꝯuertat̃ ⁊ viuat. Reuertimini ⁊ viuite: Paulusqꝫ ad Eph. 2. c. dicit. De⁹ diues est ĩ misericordia. Et iteꝝ. i. Cor. i. Benedictus deus ⁊ pater dñi nr̃i iesu xp̃i. pater misericordiaꝝ. Que oĩa ꝯsiderãs deuotus Bern. sup cãtica sermone. 22. ait. Omnino ꝓpter mãsuetudinẽ que de te ꝑdicat̃ curremus post te dñe iesu audiẽtes ꝙ nõ spernas pauperẽ: pctõrẽ nõ horreas. Nõ horruisti ꝯfitẽtẽ latronẽ: nõ lachrymãtẽ peccatricẽ: nõ chananeã supplicãtẽ: nõ deprehẽsaꝫ ĩ adulterio: nõ sedẽtẽ ĩ teloneo: nõ supplicãtẽ publicanũ: nõ negãtem discipulũ: non persecutorem discipulorum. non ipsos crucifixores tuos. hec ille. Nihil ergo ĩ deum austerum. nihil terribile est ad se venientibus peccatoribus. Ideo clamat. Uenite ad me operantes iniquitatem. Uenite ad me flumen indeficiens omnis caritatis. Ad me qui vos creaui. Ad me qui vobis contuli tanta beneficia. Ad me qui multis annis vos expecto. Ad me qui dulcissime vos inuito. Ad me qui vos benigne suscipio Ad me qui vobis indulgeo. Ad me vestrum creatorem: qui paratus sum dare vobis felicitatem regni celorum: quam nobis concedere dignetur qui est benedictus in secula seculorum. Amen.

Sermo tertius de diuina caritate: in quo declaratur: quare deus benedictus ⁊ gloriosus multa pctã ⁊ oĩa cuiuscũqꝫ grauitatis remittit ỽe penitẽtib⁹ ad se redeũtib⁹.

Venite ad me oẽs qui laborantis ⁊ onerati eſtis. Jterum vbi ſupra. Etſi quodcunque pctm̃ mortale quia contra deũ cũ ſit infinitum bonũ: malũ infinitũ merito dici poſſit: verũtñ vnũ altero grauiꝰ eſſe reſpectu alicuius circũſtantie: nullꝰ ſane mentis ambigit: imo ⁊ pleriqꝫ pctõres: licꝫ alios penitẽtes videãt: tamẽ ſe illis grauius errare ratiõe cognoſcũt rationeqꝫ iudicãt. Ob qđ in dubiũ venit. Si diuina caritas ad oẽ peccati genus ⁊ ad quoſcunqꝫ peccatores ſe extẽdat Qđ quidẽ ſaluator noſter ſoluit ĩ verbis premiſſis: cum dicit. Venite ad me oẽs. ſ. pctõres. Jn quibꝰ verbis tertia flãma diuine caritatis exprimit̃: de qua in preſenti dicẽdũ eſt ſub triplici concluſione. videlicet

Prima vocatur volitionis.
Secunda vocatur remiſſionis.
Tertia vocatur damnationis.

Capitulum primuꝫ ꝙ deus ſuauis eſt oĩbus ⁊ qualiter ĩtelligitur illud dictũ apl̃i ꝙ vult oẽs ſaluos fieri cũ tamẽ nõ oẽs ſaluẽt̃.

Prima concluſio dicitur volitionis Jn qua ſcire debemus ꝙ deus gratioſus q̃ꝫtum in ipſo eſt vult oẽs ſaluos fieri iuxta illud p̃s. Suauis dñs vniuerſis ⁊ miſerationes eius ſup oĩa opera eius. Apl̃s aũt. i. ad Timot. z. c. loquens de liberaliſſima voluntate dei dicit. Oẽs homĩes vult ſaluos fieri ⁊ ad agnitionẽ veritatis venire. Sꝫ nõ imerito dubiũ oritur qa cũ non oẽs saluẽtur videt̃ ꝙ volũtas dei nõ ſit efficax: vel dictũ apl̃i ẽ minus veruꝫ. Ad quod declarãduꝫ dicit doctor ſeraphicus Boñ. in primo. di. 46. ⁊ Nico. de lira ſup hoc paſſu ꝙ dictũ apl̃i tribꝰ modis exponit̃. Vno mõ vt ſit ibi diſtributio accõmodata ſicut ⁊ hic Omnis hõ timet ĩ mari. Scđm enim coẽm modũ loquendi intelligitur q ẽ in mari. Similiter Augꝰ exemplificat. vt ſi dicat̃. Magiſter iſte docet omnes pueros de iſta ciuitate: qa. ſ. docet illos q adiſcunt. Nullus enĩ docetur niſi p ipſum. Sic ĩ propoſito poteſt eſſe ſenſus. Deus vult ſaluos fieri oẽs hoĩes q ſaluãtur: qa nullus ſaluatur niſi velit deꝰ

Secũdo mõ põt exponi vt ſit ibi diſtributio p generibꝰ ſinguloꝝ: ⁊ nõ p ſingulis geneꝝ. Sicut cũ dicit̃. Omne aĩal fuit ĩ archa Noe qa de oĩbꝰ generibꝰ aĩaliũ fuerunt ibi aliq̃ ĩdiuidua. Et deꝰ de oĩ genere vult aliq̃s ſaluos fieri. ſ. de grecis: đ latinis: de prelatis: đ ſubditis: ⁊ de oĩ genere. Et ſic exponit magiſter ſnĩaruꝫ ĩ textu. di. 46. i. li. Tertio mõ põt exponi de volũtate đi ãtecedẽte ⁊ õ cõſequente. Voluntas antecedens eſt: qua qs vult aliquid abſolute. Voluntas auteꝫ que eſt conſequens eſt qua quis vult aliquid conſideratis circunſtantijs. Voluntas antecedens eſt voluntas reſpectu eiuſdem ppter quod deus hominem facit: ⁊ eſt irrefragabiliter bonorum. Voluntas conſequens eſt qua vult aliqua ẜm preſciaꝫ meritorum differentia aũt inter hanc ⁊ illam voluntatem: non eſt ẜm diuerſitatem affectionis ſiue modi volendi qui ſit in deo: ſed ſecunduꝫ rationem cõnotandi ⁊ intelligendi. Prout enĩ dicit̃ deum velle ſalutem: tum ex parte nature date: tum ex parte gratie oblate. Dedit enim deus naturã ẜm quam ipſum poſſent cognoſcere. ⁊ cognitum querere: ⁊ q̃ſitum inuenire: ⁊ inuento inherere: ac per hoc ſalutem obtinere. Gratiam ſimili modo obtulit dum filium miſit: cuius preciũ omniuꝫ ſaluti ſufficit. leges etiam ⁊ mandata ſalutis tribuit ⁊ oſtendit. Jpſe inſuper prope eſt omnibus inquirentibus ⁊ omnibus inuocãtibus eum. Velle ergo hominem ãtecedent̃ ſaluare nõ cõnotat ſalutem. Velle autẽ conſequenter ſaluare: eſt velle dare ſalutem ei quem ſcit ad ſalutem pu̾nturũ p ſuum auxilium ⁊ gratiam: ⁊ connotat ſalutis euentum. Et ſic non eſt dicere ꝙ deus vult oẽs homines ſaluos fieri.

Capitulum ſecundũ: qualiter deus penitentibus peccatoribus remittit omne genꝰ peccati: ⁊ quomodo intelligitur de peccato ĩ ſpiritum ſanctum qđ ſit irremiſſibile.

Secunda concluſio dicitur remiſſionis. Si enim deus vult omnes homines ſaluos fieri qui ſaluari volũt adhuc remanet dubium de peccato ĩ ſpiritum ſanctum. Poſito eniꝫ ꝙ aliquis peccaſſet in ſpiritum ſanctum ⁊ reuerti velit: vtrũ

deus talem ad veniam susciperet. Et videtur q̄ nō. q̄a pctm̄ in spm̄ scm̄ ē irremissibile. Patz p Aug. li. de fide ad Petrum. vbi ait. His qui peccāt in spm̄ sanctū: neq3 hic neq3 in futuro remitti dicimus. His respōdendū est s̄m magistrū sentētiarū di. 43. secūdi. li. q̄ peccatū i spiritū sanctū vix aut raro: aut difficiliter remittitur. Secundu3 eni Alex. de ales in. 3. summe vbi tractat de remissione peccati Ade. peccatum tripliciter dicitur irremissibile. scilicet.

¶ Negatiue.
¶ Priuatiue.
¶ Contrarie.

¶ Negatiue ē irremissibile illud quod nullo modo potest remitti: Et isto modo ē irremissibile peccatu3 luciferi τ aliorū damnatorꝫ. ¶ Priuatiue dicit̄ irremissibile q̄d nō habet aliquid dignū vt remittatur. Et sic oē peccatū mortale ē irremissibile: q̄a nullum peccatum mortale habet aliquid p q̄d sit dignū remissione. Cōtrarie vero dicitur irremissibile: q̄a habet cōtrariam dispositione3 ad remittendū: sine qua nullo modo pōt remitti. Et isto mō est irremissibile peccatū in spiritū sanctū: q̄d directe est contra effectū spritus sancti: qui quidē dicitur gratia penitentialis. Huius autē peccati sex sunt spēs vt patet p Aug. in enchiridion. τ de fide ad Petrum. τ in li. de sermone domini in monte. τ in li. de baptismo paruulorum. v3

¶ Desperatio.
¶ Presumptio.
¶ Inuidia fraterne gratie.
¶ Obstinatio.
¶ Finalis impenitentia.
¶ Impugnatio veritatis agnite.

¶ Quarū specieꝝ numerus assignatur s̄m Bon. in. 2. di. 43. vbi dicit. q̄ cū peccatum in spiritum sanctū sit contra pnialē gratiam tunc aut est cōtra ipsam ratione sui: aut ratione antecedētiu3: aut ratiōe subsequentiū. Si ratione antecedētiū: cum ad pniam antecedant timor τ spes tanq̄3 due mole. contra timorē est presumptio. contra spem est desperatio: Si ratione cōsequētiū: cū ad penitentiā cōsequat̄ emenda que cōsistit in duobus. s. in vera cōfessione τ vera satisfactiōe sic sumunt̄ due spēs: quarū vna est ipugnatio veri agniti. alia est detestatio boni. Si ratione sui: sic est obstinatio que cōprehēdit etiā finalē impenitentiā. Dicit̄ g̃ peccatū in spiritū sāctū irremissibile magis q̄3 aliorum peccatoꝝ genera p eo q̄ non tm̄ repugnat gratie: sed etiam dispositioni ad veniā τ gratiā suscipiendā. Remissibile autē ēst tum ratione diuine potētie remittētis: tu3 quia hō potest d̄ illo penitere: excepto pctō finalis impenitētie. Hec aūt finalis impnia d̄r dupliciter: sicut τ pseuerantia. Nā perseuerantia vno mō dicit̄ ppositum perseuerandi. Alio modo dicit̄ continua pmanentia in bono us q3 in finem. Sic τ ipenitentia vno modo dicitur propositū nō penitēdi. Alio modo dicitur continua pmanētia i malo. Impenitentia primo mō put dicitur ppositum nō penitēdi est peccatum irremissibile quia vix remittitur. eo q̄ tale ppositum claudit viā ad gratiā τ impedit ingressū spiritus sancti. Tamē possibile ē q̄ illud peccatū interdu3 licet nō semper remittatur. Sed impenitētia secūdo mō dicta nullo mō potest remitti. Hec autem nemini est attribuenda usque ad illud instans in quo posset dici de aliquo q̄ finaliter sit impenitens.

¶ Capitulum tertium de peccato damnatorum q̄ talibus etiam remitteret si ipsi verā penitentiam facerent: τ q̄ penitentia eoru3 nihil valet.

Tertia cōclusio d̄r damnationis. Nā licet ea que dicta sunt locum habeant in his qui peccant in via: τ emēdantur: dum viuūt in hoc seculo: tamē nullo pacto extendi possunt ad eos qui in inferno dānati sunt p sniam diffinitiuā. His eni3 nunq̄3 deus veniā dabit: τ tamē pnia3 agūt sicut patet Sap. 5. c. Dicētes itra se pniam agētes. Ergo videtur q̄ dei benignitas nō sit oib⁹ cois: neq3 oēs pnia3 agētes dei suauitatē iueniūt. ¶ Ad q̄d dicēdū ē s̄3 Bon. i. 4. dis. 14. q̄ agere pnia3 sine dolore d̄ culpa sua cōmissa pōt eē duplicit̄. Aut ppt̄ lesionē nature. Aut pp̄ter offēsionē maiestatis diuine. Primā pnia3 habere q̄s pōt ex sola natura sine aliq̄ munere gr̄e. Sicut eni hō naturalit̄ se diligit: sic etiā odit oē ppter q̄d

malū icurrit. Et talis pnia ē i damnatis ⁊ i malis. Fuit hec i Anthioco scelestissimo: de q̄ dicit̄. z. li. Machab. 9. c. Orabat scelest⁹ dn̄m a q̄ nō erat misericordiā cōsecuturus. Fuit etiā i Esau: d̄ q̄ dicit̄ ad Heb. z. Nō inuenit locū pnie: q̄q̄ cū lachrymis postulasset eā. Hāc dn̄s nō acceptat: nec qs sic penitēs iuenit gratiā vel veniā. Alia ē pnia q̄ qs penitet ,ppter dei offēsā. Et hec nō ē sine diuina gratia gratū faciēte vel gratis data: q̄ deo placet. Et q̄niā diabol⁹ hāc habere nō pōt: ideo nec veniā habere pōt. S; si p ipossibile poneret̄ q̄ diabolus ⁊ damnati possēt habere hāc pniā: tūc dn̄s daret eis gratiā. Un̄ de diabolis loquēs Bern̄. i li. de gradi b⁹ humilitatis ait. Sic eni de⁹ tēperauit in vidicta sniam vt si vellet recipere veniā n̄ neget. Nullū ē pctm̄ ē tā graue tā pōderosū q̄ d̄s clemētissim⁹ pctōrib⁹ nō remittat: siue sit mortale simplex: siue sit i spūm scm̄: siue i deū. Und̄. Criso⁹ d̄. pe. di. 3. c. talis. ait. Talis ē: mihi crede talis erga homines dei pietas q̄ nunq̄ spnit pnia; si ei sincere ⁊ simpliciter offerat̄. Et si ad sūmū qs pueniat malo rū: ⁊ ide tamē velit reuerti ad veritatis viā suscipit libēter ⁊ āplectit̄. hec ille. Et Hieronym⁹ ad Oceanū de hac sic dic̄. Que pctā flet⁹ iste nō purget: Quas iueteratas maculas hec lamēta nō abluāt: Petrus trinā negationē trina cōfessione deleuit. Aaron sacrilegiū ⁊ cōflatū ex auro vituli caput fraterne correxere pces. Dauid sancti ⁊ māsuetissimi viri homicidiū piter ⁊ adulteriu; septē die; emēdauit fames. Jacebat i terra: volutabat̄ i cinere: ⁊ oblit⁹ regie maiestatis lumē querebat in tenebris: illūq̄ tm̄ respiciens quē offēderat lachrymabili voce dicebat. Tibi soli peccaui ⁊ malū corā te feci: ⁊ redde mihi leticiā salutaris tui: ⁊ spū pncipali cōfirma me. Atq̄ ita factū ē: vt q me docuerat virtutib⁹ suis quō stans nō caderē: doceret per penitētiā quō cadēs resurgerē hec ille. De ipso quoq̄ Dauid pctōre grauissimo idē Hiero⁹ ad Sabinianū diaconū lapsū ita scribit. Totā pniam pctōris ostendit ps. 50. q̄do igressus ē Dauid ad Bersabee vxorē Urie Ethei: ⁊ a Nathā ,pph̄a correct⁹ rn̄dit. d. Peccaui. Statīque meruit audire. Et dn̄s abstulit a te peccatū tuū. Adulterio. n. iūxerat homicidiū: ⁊ tn̄ ide cōuersus ad lachrymas. ait. Miserere mei de⁹ s; magnā m. tuā. Magnū eni pctm̄ magna idigebat misericordia. vn̄ adiūgit ⁊ dicit. Ampli⁹ laua me ⁊c̄. Tibi soli peccaui. Rex eni; aliū nō timebat. Et malū corā te feci ⁊c̄. Cōclusit eni; de⁹ oia sub pctō: vt oibus misereretur Tātūq̄ ,pfecit vt dudū pctōr ⁊ penitēs trāsierit i magistrū. Ait eni;. Docebo iniquos vias tuas ⁊c̄. Hec Hiero. Hoc vero qd̄ dictū est de Dauid notatur. z. Reg. iz. c. Ubi narratur qd̄ post adulteriū pariter ⁊ homicidiū p Dauid cōmissu;: cū ei cōminaret̄ Nathan ,pph̄eta iudiciū dn̄i: dixit ad Nathan. Peccaui dn̄o. Statimq̄ audiuit Nathan respondente;. Et dn̄s transtulit peccatum tuū a te. Hec ,p oiu; diximus consolatione: vt sentiant peccatores omnes q̄ ampla sit caritas ⁊ benignitas summi dei. Et ad hoc occurrit quoddam exemplu; vere stupēdū ⁊ admirabile. sicut habetur in legēda sancti Basilij. Uir quida; venerabilis Heradius nomine filiam suam habebat vnica; quam disponebat dn̄o consecrare. Diabolus vero callidus ⁊ astutus inflammauit supra modū vnum de seruis suis i amorem puelle. Hic cum impossibile iudicaret posse i amplexus tam nobilis puelle: ⁊ dn̄i sui filie peruenire: accersiuit maleficū quendam: subsidiu; ab eo ⁊ auxiliū postulans promisso precio. Cui ille respondit. Si vis mittam te ad dominū meum diabolum: cui si volueris obtēperare fauebit tibi: ⁊ completum erit desideriu; tuum: ⁊ prospera queq̄ succedent. Ad que; iuuenis ibo inquit: sed modū terminūq̄ eūdi insinua. Ille igitur maleficus ad diabolū per predictum iuuenem misit hec verba. Quoniam quidem mi domine studium meum est omnes quos possum tue adducere voluntati. Mitto tibi hunc iuuenem: prẽcor te vt suum desiderium assequatur. Et dans hāc ep̄la; iuueni dixit. Uade tali hora noctis ad monumētū cuiusdā gētilis: ibiq; acclama demonē: ⁊ hāc cartā i aere exalta: ⁊ stati; aderit tibi. Qui iuuenis h̄ faciēs subito appuit tenebra; pn̄ceps cū sua comitiua. et ep̄la plecta dixit ad eū. Credis i me

Qui ait. Credo domine. Et diabol⁹. Abnegas deum tuū? Cui respondit. Abnego. Dixitque diabolus. Ne a te decipiar: fac mihi manu tua scriptū i quo confitearis te xp̄o et baptismo et xp̄iane renunciare professioni. Qui fecit scriptū qualiter xp̄o abrenunciasset: et diaboli seruituti se mancipasset. At diabolus missis spiritibus fornicationis ad cor puelle inflāmandum in amorem iuuenis disparuit. Postea aliqb⁹ elapsis dieb⁹ adeo puella i iuuenis amore cōuersa est: vt patri diceret. Uel mihi iuuenē talem in virū tradas: vel mortuā me cito videbis. Et cū nulla persuasione posset eam pater lugēs et dolens ab hoc proposito amouere: eam predicto iuueni desponsauit. Qui cū diebus aliquib⁹ moraretur cū vxore sua nouiter. ducta: notat⁹ est a multis qd̄ nihil xp̄ianitatis erat in eo. Uidebant eum ecclesias fugere: crucis signum horrere: et dei verba spernere atqz alia facere que bono viro non conueniunt. Rettulerunt hi qui obseruabāt vxori sue quid viderāt quidue de iuuene sentirēt Illa vero diligenter inquirendo: a viro didicit veritatem: et pertimescēs valde iuuenem flexit ot ambo ad sanctū Basiliū pergerent. Ad quem cū venissent: et sibi oīa narrassent. ait ad iuuenē. Uis reuerti fili? Uellem inquit sed nō possū. Obligatus enī sum scriptura propria ad diabolo seruiēdū. Cui Basili⁹. Non sit tibi cure. Benign⁹ est eniz dn̄s et te penitentē suscipiet. Et cōtinuo apprehēdes eū signū crucis impressit in frontem eius: inclusumqz i cellula quadam post tres dies eū visitauit. Quē iuuenis libenter vidit: dixitqz. O pater terribiles sūt clamores demonū: qui tenentes scriptū meum in manu dicūt: Tu venisti ad nos: et nō nos ad te. Dixitqz ei sanctus Basilius. Noli timere fili. Et iterum eo recluso p̄ ipso orauit. Post aliquot dies iterum visitauit eum. Cui iuuenis ait. O pater a longe nunc audio clamores demonum et minas: et non video ipsos. Quo cōfortato sanct⁹ Basili⁹ discessit. Alia vero die ad euz rediit. Cui iuuenis. Bene i quit habeo pater. Uidi nanqz hodie in visu te pugnantē et vincētē diabolum. Post hec educēs eū: clerū et populū fecit congregari et omnes monuit orare p̄ iuuene: quem tenēs manu ducebat ad ecclesiā. Et ecce diabolus cuz sua comitiua ad eū venit. et conabatur rapere iuuenē de manu ei⁹. Juuenis autē clamabat: Sācte dei adiuua me. Diabolus vero dicebat. O Basili preiudicas mihi Ipse venit ad me. Ecce ego teneo ei⁹ scriptum. Tunc oēs qui aderāt clamauerūt kyrieleyson. Et orāte Basilio ecce carta p̄ aerem delata: et ab omnibus visa venit ad manus Basilij. Quā ipse suscipiēs dixit iuueni. Cognoscis has litteras frater? Et ille. Hee sunt domine. Et fregit Basilius scriptū in signū remissionis culpe tam grandis. Et regulā sibi bene viuēdi docuit. Recepit ergo iuuenis tanti sceleris remissionem qui deum reliquerat: qui diabolo se dederat: q̄ salutē suā in obliuionem tradiderat. O amplitudo misericordie dei. O abundātia diuine pietatis. Quis dsperabit? O omniū peccatorum portus refugium salus et vita. Reuertimini ergo peccatores ad deū nō terreamini peccatorum magnitudine. Quocunque peccato longe maior est dei misericordia: quam nobis sua gratia hic impartiri dignetur vltimo nos perducens ad eternam gloriam. Amen.

¶ Sermo quartus. de diuina caritate in quo declaratur q̄tū ipse deus benignus cō descendit humane fragilitati remittēdo peccata sepius iterata: a quibus pauci se abstinent: et qualiter remittit etiam multitudinem peccatorum.

Uenite ad me oēs qui laboratis et onerati estis. Iterū vbi supra. Nihil si recte cōspicimus debilius est humana mēte. que velut arūdo a vento agitata facile mouetur: facile flectitur: facileque a bono incepto deficit et ad malum cōuertitur. Est vtique hic i multis infirmitas laboriosa: vt p⁹ penitentiam post susceptam indulgentiā peccatorum relabātur in scelera multo plura illis a quibus per antea fuerant absoluti Quibus volēs deus ostendere suā caritatē eos ad se vocat: etiā succurrere huic necessi-

tati sua benignitate spondens. Ait eni. Ue
nite ad me oēs q laboratis.s.sepi⁹ peccādo:
peccataq multa isimul aggregādo: quia ⁊
vobis sum idulgere paratus. Ad quod ple
ni⁹ intelligēdū ē i presenti sermone de quar
ta flāma diuine caritatis: que multiplicitas
vocatur: dicendum. Pro cuius declaratio
ne notabimus tres conclusiones.

Prima dicitur ruinationis.
Secunda dicitur replicationis.
Tertia dicitur multiplicationis.

Capl'm primū i quo aperitur error eorū
qui dicūt: q si hō post pniam cadat, vel reci
diuet q illa penitentia non fuit vera.

PRima cōclusio dr ruinatiōis: vbi
veritatē hanc asserim⁹.s.q hō post
penitētiā pōt iterū ruere i peccatū
⁊ idigere misericordia dei. Sed contra hoc
arguūt nōnulli.d.q si hō cadat a pnia vel
vt clarius dicā. si hō p⁹ pniam peccat: q illa
nō fuit vera pnia. Curant aūt illud ꝓbare
auctoritatib⁹ sanctoꝝ. Nā vt habet de pe.
dis.3. Amb. i sermōe quadragesime ait. Pe
nitētia ē mala preterita plāgere: ⁊ plāgēda
iteꝝ nō cōmittere. g qui iteꝝ peccat veram
penitētiā nō facit. Itē Greg⁹ ait. Peniten
tiam quippe agere ē ⁊ ꝑpetrata mala plāge
re: ⁊ plāgēda iterū nō perpetrare. Nā q sic
alia deplorat: vt tñ alia cōmittat. adhuc pe
nitētiam agere aut simulat aut ignorat. Et
itē Isidorus de sūmo bono iquit. Irrisor est
nō penitens q adhuc agit qd penitet. Nec
videtur deū poscere subditus: sz subsānare
supbus. Et Aug⁹ i li. soliloquioꝝ. Inanis ē
pnia ingt quā sequēs culpa coingnat. ergo
ex his auctoritatib⁹ videt q pnia quā sequi
tur culpa nulla ē: nec vera est. ergo si homi
nes experiētia certa cōspexerit: se p⁹ pniaz
ad pctā prolapsos: eaq pnia nulla fuerit: qd
aliud remanet: nisi vt timētes ruinā bonuz
facere nunq velint. Auertat de⁹ q ita esse
credam⁹. imo si qs hāc positionē teneret: q
si hō cadat a pnia q pnia illa nō fuit vera:
vl post quēcūq ɔceptū bonū. si ab illo desi
stat: q illud bonū verū bonū nō fuit: tanq
hereticus ab oīb⁹ ē vitād⁹. Fuit hic ātiqu⁹
error ipij manichei. Pro q ɔfutādo notan
dum est ꝫm doctr nā Alex. de ales i. 4. uo
lumine sūme sue q veritas pnie accipit du
pliciter sicut ⁊ veritas cuiuslibet virtutis.
Uno mō eni virt⁹ vera dicit q habet verū
virtutis opus: vel nata ē habere qtū ē d se
Et h ē d essētia virtutis. Alio mō dicit vir
tus vera: q pducit i finē. Et hec veritas nō
ē essētialis virtuti: sz tm dicit virtutis cōti
nuationē. Si g pmo mō dicat pnia vera: q
veꝝ virtutis habet actū: sic de pnie verita
te ē detestari malū cōmissū: ⁊ ꝓ illo tpe nul
lū cōmittere: ⁊ de futuro ꝓponere nō cōmit
tere. In h statu si qs decederet salu⁹ esset. Et
tñ ab his oībus pōt hō cadere: ⁊ ita a penitē
tia vera: veritate p mō dicta. Si aūt dicat
pnia vera q pducit i finē: vt finalis ⁊ ɔtinua
ta: ab hac nō ē cadere. Nā si qs lōgo tpe in
pnia pmāsisset: i q si fuisset mortuus: fuisset
aggregatus numero electoꝝ: postea i pctō
mortali moreret: pterita pnia ipsū nō salua
ret. Nō remanet tñ qn pnia illa nō fuerit ve
ra: imo etiā verissima. Et ab illa potest hō
cadere. Patet h i niniuitis hoībus q pniam
agētes i pdicatiōe Jone subterfugere sub
uersionis iteritū meruerūt. nō eni cōsecuti
fuissent gratiā: nisi illa fuisset vera pnia. Et
tamē vt notat i.c. sic igit niniuite. de pe. di.
3. qa postea ad vomitū sūt reuersi ex ira dei
eorū ciuitas a rege medoruz subuersa ē: re
gnāte apud Hebreos Josia. Et etiā ad hoc
ɔueniēs ē exēplū Dauid de q. 2. Regū. 12.
c. dicitur q de pctō mortis Urie penituit: ⁊
dñs pniaz eius acceptauit. Postea vo pec
cauit iteꝝ numerādo populū: ꝓut plenius
legit. 2. Regū. penulti. c. ⁊ nihilominus pri
ma eius pnia a q cecidit fuit vera. Intelli
gēde itaq sūt auctoritates i ɔtrariū addu
cte. Nā ꝫm Gratianū de pe. dis. 3. c. Sz vo
ba. illa vba auctoritatū nō ad diuersa tpa:
sz ad idē tēpus referunt: vt. s. eo tpe q qs de
flet mala q cōmisit ⁊ pniam facit: nō peccet
⁊ scelera nō cōmittat. Pnia egdē habet eē i
li. arbitrio ꝫm statū vie qd vertibile ē: ⁊ pōt
a bono i malū: ⁊ a malo i bonū sepius exire

Capitulum secundum: qualiter deus nō
tantum semel sed pluries peccatoribus pe
nitentib⁹ remittit omnia peccata: ⁊ quare
penitētia potest iterari: baptismus vo nō:

Secunda ɔclusio dicit̃ replicationis Nã lʒ hõ possit a vera pnĩa cadere ĩ pctm̃:põt tñ sepi⁹ ꝑ pnĩaʒ surgere ⁊ dei misericordiã ĩuenire. Cõtra quã sentẽ-tiã pleriqȝ ɔueniũt asserẽtes non nisi semel ɔcessuʒ pctõrib⁹ posse ꝑ penitẽtiã a pctõ re-silire. Et licet homo: vt dictũ ẽ: a vera pnĩa valeat ruere: nõ tñ põt pnĩaʒ iteꝝ agere fructuosaʒ. Arguũt aũt ꝙ Ambrosius dicit in c. Reperiũt. de. pe. di. 3. Sicut vnũ baptisma ita vna est pnĩa. Quibus respõdẽdũ est ꝺm Bonã. in. 4. di. 14. ꝙ dictũ Ambrosij ĩtelligit de pnĩa solẽni ꝺm morẽ aliquaꝝ ecclesiarũ. nõ aũt de penitẽtia cordis qua pctõr mente ad deũ ɔuertit̃. Qꝛ aũt pnĩa possit iterari: baptismus vero nõ: ꝓbat̃ tripliciter. ¶ Pͦ qꝛ in baptismo ĩprimit̃ caracter ꝙ est ĩdelebilis: in pnĩa vero nõ. ¶ 2° qꝛ baptismus est ɔtra morbũ nõ iterabileʒ qualis est originalis culpa: sed pnĩa ɔtra morbũ iterabilẽ: qualis ẽ morbus pctĩ actualis. Et medicina debet aptari morbo. ¶ Tertio qꝛ baptismus habet totã efficaciã a passiõe xpĩ: sed penitẽtia nõ tãtũ a passione xpĩ: sed etiã ab actu nostro. Ideo baptismus nõ iterat̃ sicut ⁊ pnĩa. Penitẽtia vero iterat̃ ꝺm ꝙ volũtas nostra cõuertit̃ ⁊ reuertit̃. Dicere ergo ꝙ pnĩa nõ possit iterari est error crudelissimus claudẽs viscera diuine misericordie: cogẽs oẽs pctõres ad desperãdũ: vt sciãt oẽs pctõres ꝙ deus misericors ⁊ clemẽtissimus paratus est ĩdulgere: nõ tãtũ semel: sed bis ter millies ⁊c̃. Unde ⁊ ipse dñs ihs Math. 18. c. dicit interroganti Petro ⁊ dicenti. si peccauerit in me frater meus dimittã vsqȝ septies ei? Nõ dico tibi septies: sed vsque septuagies septies. idest totiens quotiẽs secũduʒ Hiero. Et ponitur numerus finitus pro numero infinito. Hinc Aug⁹ de pe. di. 3. c. Adhuc ĩstãt. ait. Quoniã quottidiana est offensio oportet vt quottidiana sit remissio. Cur docuisset dñs orantes dicere. dimitte nobis debita nostra: nisi ipse nobis misericors ꝑseueraret: qui nos ab hac petitõe nõ vult deficere? Hec Aug⁹. Hieronymus aũt ad Rusticũ scribit. Septies ĩ die cadit iustus ⁊ resurgit. Si cadit quõ iustus: si iustus quõ cadit? Sed iusti vocabulũ nõ amittit ꝙ ꝑ penitẽtiã semꝑ resurgit. Et nõ solũ septies: sed septuagies septies delinquẽti: si ɔuertat̃ ad penitẽtiã peccata donãtur. hec ille. Ad hoc etiã Lactãtius. 6. li. diuinaꝝ ĩstitutionũ aduersus gẽtes ait. Nemo .n. potest esse tam circũspectus: taʒ prudẽs quin aliquãdo labatur. Et idcirco deus imbecillitatem nostram sciens: pro sua pietate aperuit homini portũ salutis: huic necessitati cui fragilitas nr̃a subiecta ẽ medicina pnĩe subuẽire. Et Leo papa. de pe. di. i. c. multiplex misericordia dei igt̃. Mltiplex misericordia dei ita lapsis humanis subuẽit: vt nõ solũ ꝑ baptismi gratiã: sʒ etiã ꝑ pnĩe medicinã spes vite reparetur eterne: vt qui regenerationis dona violassent: proprio se iudicio cõdemnantes ad remissionẽ criminũ peruenirent. Quid igitur peccatores se excusando respondebũt? Quid gratiosius possunt audire de deo q̃ȝ ꝙ tot multiplicatis vicibus veniã pollicetur his qui ab eius amore non semel tãtũ: sed totiẽs ꝓpria malicia cadũt? Aperi cor tuũ o peccator negligens: ⁊ vide si erga te blandus sit deus. Esto quippe vt nunc ad ipsum reuertaris: ⁊ dicas ei: peccaui: ⁊ statim indulget tibi: ⁊ modico interuallo temporis occurrente iterum peccata pristina vel peiora committis: si reuertaris ad deũ: ⁊ dicas ei: heu me infelicẽ: peccaui doleo. ignosce mihi: adhuc iterum impetras qd̃ optas: ⁊ adhuc post paululũ: ꝓposito bone volũtatis relicto recidiuas: ꝗuiora faciora ꝓseq̃ndo: postqȝ si cõpũcto cord̃ ad deũ clamaueris ꝓ remissiõe ĩpetrãda exaudiet te.

¶ Capitulũ tertiuʒ qualiter deus remittit pctõri penitenti multa pctã: nec ꝓpter multitudinẽ negat ei veniam.

Tertia conclusio dicitur multiplicationis. Ostendit enim deus peccatoribus caritateʒ suã: cũ si ĩ vno solo si fieri posset omniũ maloꝝ: siue demonũ siue hominũ essent pctã omniũ hereticoruʒ idolatraꝝ: omniũ homicidaruʒ. ⁊ huiusmõi. hic tamẽ ad deũ ɔuerti desiderãs benigne suscipitur nec despicitur ob tantã cõgeriem pctõꝝ iniquitatũqȝ. Quod vtiqȝ verũ ɔstat esse auctoritate. Esaias nãqȝ in persona dei 44. c. ait. Delebo iniquitates tuas vt nubẽ ⁊ q̃si nebulam pctã tua. Dicit iniquitates in

plurali ad notãdũ q̄ plura ⁊ multa pctã re/mittit etiã ſi ĩ vno iueniãtur. Idipſuʒ voluit dñs oſtẽdere p̄ Ezechieleʒ.18.c. vbi ait. Si impius egerit pñiaʒ ab oĩbus peccatis ſuis que operat⁹ eſt. ⁊ cuſtodierit vniuerſa p̄ce/pta mea: ⁊ fecerit iudiciũ ⁊ iuſticiã: vita vi/uet: ⁊ nõ morieť. Omniũ iniquitatum eius quas operat⁹ eſt nõ recordabor. Dicit ergo deus remiſſurꝫ ſe nõ aliqua ſed oĩa atqꝫ nõ ſe recordaturꝫ. Aduertẽdũ tamẽ eſt in eo q̄ dicit: nõ recordabor. q2 nõ recordari põt du pliciter ĩtelligi. Primo q̄ꝫtum ad ſimplicem obliuionẽ. Et hoc modo nõ cõuenit deo: q2 oĩa ſcit: p̄terita p̄ſentia ⁊ futura. Alio modo nõ recordari põt ĩtelligi q̄ꝫtũ ad vindictaʒ ⁊ punitionẽ. vt ſi quis nõ recordať de alicui⁹ pctõ ad ipſuʒ puniẽdũ ⁊ iudicãdum. Et hoc modo nõ recordari diciť de deo. Cum ergo diciť. non recordabor: ſenſus ẽ iſte. Cũ pctõ/rem penitentẽ cõſpexero: ita euʒ videbo ac ſi nũq̄ꝫ peccaſſet. Igitur audi tu aĩa vocem clamantis dei qui ad te loquitur: tibiqꝫ di/cit. Tu fornicata es cum amatoribus mul/tis: tamen reuertere ad me ⁊ ego ſuſcipiam te. Cur tam dura es o ĩgrata creatura? Cur non mollitur cor tuum ad vocem tam dul/cẽ celeſtis ſpõſi? Forte dices. Timeo ipſum ⁊ deſpero propter multitudinem peccatorũ meorum. An non audiſti que dixi paulo an te? Sed adhuc vt ſpes tua ſubleuetur: ſpe/culare ⁊ conſidera illam peccatricem Ma/gdalenam cui dominus peccata dimiſit. O q̄ꝫ multa ⁊ varia commiſerat contra deum cum perditione animarum ſuorꝫ proximorꝫ ⁊ tamẽ ſcribitur Luc.7.c. Dixit ieſus phari ſeo qui de ipſa murmurabat. Remittuntur ei pctã multa: Marcus ĩ euãgelio ſuo aſſe/rit ihm xp̄m ab illa eieciſſe.7. demonia: per que ſm̄ Greg. in omel. ſuper Luc. vitiorũ vniuerſitas deſignatur. O magna olĩ pec catrix: nunc vero ſacta qd remiſit tibi lachry manti chriſtus? Nunquid vnũ pctm̃? Certe inquiet ad omnes euangelicam vocem per/ſcrutantes. Nõ vnum ſed plura mihi dimiſ/ſa ſunt. Utinam omnes pctõres mũdi ad pe des ieſu currerẽt ſicut ⁊ ego: quia vnicuiqꝫ diceret. Remittunť tibi peccata tua. Que omnibus nobis remittat dominus noſter ieſus chriſtus ſaluator ſeculi: concedens hic nobis gratiam demum perducens nos ad eternam gloriam: qui ſit benedictus: exaltatus: magnificatuſqꝫ in ſecula ſeculo/rum. Amen.

Sermo quĩtus de diuina caritate: ĩ quo oſtenditur q̄ꝫ ardens ſit amor diuinus vt ſal uentur peccatores: quos etiã ĩ extremo vite ſi vere penitẽtiã egerint libẽter ſuſcipit.

Venite ad me omnes q̄ laboratis ⁊ one/rati eſtis. Iterum vbi ſu/pra. Rem grandem de ca ritate diuina aggrediar in preſenti ſermone: ĩ quo cõ/templabimur latitudinẽ diuini amoris: qui tã vehemẽs ⁊ ardẽtiſſimus eſt erga quoſli/bet peccatores vt ſaluentur: vt poſt inue/teratam in malis conſuetudinem diuturnã/qꝫ perſeuerantiam ſi ſe corrigere voluerint benigne adhuc eis veniam prebet. Hoc vti qꝫ ĩ quinta flamma amoris ſaluator expreſ ſit: cum dixit. Venite ad me o. qui la. ⁊ one. eſtis. ⁊c̃. Onus ſiquidem peccatorum vetu ſtatem conſuetudinemqꝫ deſignat: que ag/grauat illos qui penitentiam differunt non ſolum vſqꝫ ad decrepitam ſenectutem: ve/rum etiam vſqꝫ ad extremum vite. His ta/men ita tarde ac ſero penitentibus ſpondet redemptor mundi peccatorum indulgen/tiam. Ob quod in preſenti ſermone aperi/am hanc flammam more ſolito ſub triplici concluſione.

Prima ꝯcluſio vocať difficultas.

Secũda ꝯcluſio vocať poſſibilitas.

Tertia ꝯcluſio vocať remiſſibilitas.

Capitulum primum qualiter hi qui peni/tentiam differunt vſqꝫ ad extremum vite vix poſſunt vere penitere propter impedi/menta que poſſunt occurrere.

Prima concluſio dicitur difficul/tas. Differre ſiquideꝫ penitentiam vſqꝫ ad extremum vite in malo perſeuerando periculoſiſſimum eſt. quia dif ficile eſt vt poſſit quis tunc digne peniten/tiam agere propter quinqꝫ impedimenta

que possunt occurrere.
Primum dicitur passionum alteratio.
Secundun dicitur caritatis priuatio.
Tertium dicitur in peccatis habituatio.
Quartum dicitur diaboli impugnatio.
Quintuz dicitur ꝓpinquorum inimicatio.

Primũ ĩpedimẽtuꝫ dicit̃ passionũ altera
tio. Solet enĩ euenire ꝙ ĩ extremitate vite
q̃ndo peccatores ĩfirmãt: ĩ sẽsitiua pte adest
maximus dolor ꝛ timor maximus: ꝛ q̃ndo/
q̃ vterq̃ sit: ꝛ vtraq̃ passio vehemẽs nata
ẽ ĩpedire libeꝝ arbitriũ ꝛ vsũ libere rõnis ꝛ
volũtatis. Et licet oẽs nr̃e passiões rationẽ
ꝛ mẽtẽ hominis tristari habeãt. tñ s̃m Aug.
li. 83. q̃õnũ. q. 33. passiones cãte a tristabili/
bus plus mouẽt q̃ passiões causate a delec
tabilibus. Actus aũt displicẽtie de pecca/
to ad hoc ꝙ sit sufficiẽs ad penitẽtiã veram
necessario requirit̃ habere vsũ liberũ rati/
onis q multotiẽs ꝓpter passiões ĩpedit̃. Effi
ciunt̃ quippe multi frenetici: ꝛ nec dei nec sui
valẽt recordari. Multi pdũt loquelã cũ sẽ
su. ꝛ loq quippiã nõ pñt. Hic Aug⁹ ĩ sermone
ꝯ ĩnocẽtibus ait. Hac aĩaduersiõe pcutitur
peccator vt moriẽs obliuiscat̃ sui: q dũ vi/
ueret oblitus ẽ dei. Ex h̃ Aug⁹ de pe. di. 7.
c. nullus. ait. Null⁹ expectet q̃ndo peccare
non põt. Arbitrij querit libertatẽ vt delere
possit cõmissa: nõ necessitatẽ. Qui pri⁹ itaq̃
a peccatis relinqtur q̃ illa relinqt: nõ ea li/
bere: sꝫ q̃si necessitate ꝯdẽnat. Scd̃z im/
pedimẽtũ dicit̃ caritatis priuatio. Ad hoc enĩ
vt displicẽtia pctõꝝ sit deo grata: ẽ necesse
ꝙ sit ꝯdigne circũstãtiata ꝑncipij ꝛ finis h̃ ẽ
ꝙ sit volũtaria ꝓpter deũ. Vñ Aug⁹ ĩ p̃di
cto. c. nullus. Scriptũ ẽ inquit neminẽ sine
caritate posse saluari. Nõ itaq̃ in solo timo
re viuit hõ. Quẽ ergo penitet oportet non
solũ deũ timere iudicẽ: sꝫ etiã iustũ diligere:
vt nõ tñ penã timeat: sꝫ ãxie ꝓ glia. hec il/
le. Cũ g̊ ĩ tali extremitate vite magis qs ti/
more q̃ amore ducat̃ ad penitẽtiã: piculosũ
ẽ tale tẽpus expectare. Tertiũ ĩpedimẽ
tũ ẽ peccatoꝝ habituatio. Nã vt ph̃s dicit.
habit⁹ ẽ q̃litas de difficili mobilis a suo sub/
iecto. Ex frequẽtatis enĩ actib⁹ generat̃ ha
bitus. Cũ itaq̃ aliqs diuturno tẽpore ĩ mũ/
di amore pseuerauit: difficillimũ ẽẽt ipsũ tra

here: vt mũdũ nõ diligat: ꝛ de pdito mũdo
nõ doleat. Dicit nãqꝫ Grego. ĩ moral. Nũ/
q̃ sine dolore pdit̃: quod cũ amore possidet̃
Vidi ꝛ ego multa exẽpla de hoc. Nã cũ di
ues qdã laboraret ĩ extremo: ego cũ mone/
bã vt aĩam suam deo cõmitteret. Ipse vero
sentiẽs a suis domesticis ꝛ familiaribus per
domũ discurrẽtibus ꝯtractari bona sua: cũ
suspirijs dicebat: Heu me heu me. tm̃ labo
raui ꝓ his bonis adipiscẽdis: ꝛ mõ diripiũt̃
mihi. O diuitie mee. o pecunie mee. o ioca/
lia mea qs vos possidebit? Inter hec ꝛ hui⁹/
modi paꝝ de sua salute sollicit⁹ miserrimus
expirauit. Fuit aliud exẽplũ etiã huic simi/
le ĩ ciuitate Spoleti. Ibi enĩ erat puella q̃/
dã formosa q̃ vanitatib⁹ semp ĩtẽta erat: ꝛ
nihil de futura vita cogitabat. Hec ĩfirmi/
tate pcussa monitiões ꝛ hortamenta salutis
abhorrebat. Tãdem cũ cerneret se supuiue
re nõ posse: petiuit cuncta ad ornamentum
corpis expectãtia. Et cum se ornasset quasi
nuptias ĩtraturã cuꝫ singultibus ꝛ suspirijs
en moriar dicẽs: en dilectã mihi vitã ablatã
cõspicio: o diabole suscipe animã meam. In
ter hec verba expirauit damnata ꝛ ꝯspera/
ta. Quartũ ĩpedimentum dicitur diabo
li impugnatio. Ingerit nãqꝫ diabolus gra/
ues temptationes cũ aliquẽ appropinqua/
re fini conspicit. De quo ps ait. Insidiatur
in abscondito quasi leo in spelũca sua. Quia
ꝛ si a circũstantibus non videatur: apparet
tamen durus ꝛ grauis his qui ad mortem
corporalem laborãt. Unde Beda refert in
gestis anglorum. ꝙ rex quidam ãglie Odo/
ardus nomine habuit militem in armis pro
bum: sed corruptum in moribus: qui frequẽ
ter admonitus in sanitate contemnebat se
corrigere. Cum autẽ improuisa infirmita/
te feriretur: a rege visitatur ꝛ monetur ad
penitentiam. Qui renuit dicens: ꝙ videre
tur hoc facere ex timiditate cordis. Cum ve
ro ad mortis deduceretur terminos: iteruꝫ
rex visitauit eum monẽs vt peniteret. Qui
dixit. O domine mi rex: tarde est cum iam
sim iudicatus ꝛ damnatus. Ideo non possũ
penitere quia parum anteq̃ ingressus fui/
sti domum istam intrauerunt duo clarissimi
iuuenes: quorum vnus sedebat ad pedes

lecti mei:alius ad caput:q̃ ꝛ dixerunt. Iste
adiudicatus ē morti. Uideamus si aliquod
ius habemus in eo. Et vnus extraxit librū
speciosissimū de sinu suo:ꝫ valde paruulus
litteris aureis ꝛ fulgētibus scriptū. In quo
legēs vidi aliqua parua bona que fecerā in
iuuētute mea anteq̄ꝫ mortaliter peccassem
Et cū miro modo exultarē in visione eoꝝ:
ecce duo teterrimi demones intrauerunt ꝛ
portauerūt vnū magnū libruꝫ teterrimis
litteris scriptuꝫ. In quo vidi scripta omnia
pctā mea atqꝫ flagitia. Et dixerūt dictis an
gelis qui hic erāt. Quid hic facitis:cū in eo
nullū ius habeatis:ꝛ liber vester nihil vale-
at:sed bene noster? Angeli autem respōde-
runt ꝙ veruꝫ est:ꝛ recesserūt. Et hi duo de-
mones cruciāt me. Quib⁹ dictis expirauit.
Nec tātū malis diabolus molestus est in ex
trema vita: veꝝ etiā ꝛ bonis ꝛ sanctis. Scri
bit eniꝫ Cyrillus ad Aug. de trāsitu Hiero-
nymi. ꝙ Eusebius vir sanctissimus olim di
scipulus Hieronymi:cū esset e vita migra-
turus adueniēte die qua se ex Hieronymi
reuelatōe migrari sciebat:die tertio p̄eūte:
labore febriū cōcussus valide:se sup terraꝫ
magistri sui Hieronymi nō imemor nudum
reclinari fecit a fratrib⁹ :et a singulis oscu-
lū accipiēs:benigna eos cōsolatiōe cōforta
uit: vt in scō manerēt ꝓposito. Deide saccū
quo opiebatur gloriosus Hieronymus de-
ferri:ꝛ supra se deponi fecit. Ordinauitqꝫ
se nudū ad instar gloriosi Hieronymi magi-
stri sui extra ecclesiā in qua iacebat sancti
Hieronymi cadauer sepeliri. Post h̄ corpo
re dñi nostri ihū xp̄i se muniens:deo ꝛ btō
Hieronymo deuote se cōmēdauit:ꝛ sic p tri
duū locutōe corporali ac priuatus visione:
circūstātibus alternatiꝫ fratrib⁹ psalteriuꝫ:
passionē dñi:ꝛ alia sacra cōtinue legētibus
iacuit. Duꝝ quippe est hoc qð narro ait Cy
rillus:ꝛ cūctis ratōe vtētibus formidabile.
Die eniꝫ quo moriturus erat ante beate aīe
exitū p duas horas venerabilis Eusebius
cepit ita terribiles actus pagere ꝙ circūstā
tes monachi pauore pterriti timētes i terra
iacebāt. Nā quādoqꝫ trāsuersis oculis ma-
nibus simul iūctis: voceq̄ꝫ dura:facie terri
bili clamabat. Nō faciā. nō faciā. Mētiris

Mētiris. Post hoc ad terrā vertēs faciem
suā:i terra eā firmabat q̄tū poterat clamās
Adiuuate me fratres ne pereā. Qð mona-
chi vidētes:oculis lachrymātibus eū inter-
rogauerūt quid hoc esset. Ad quos ille. Nō
ne vidistis demonū agmina q me debella
re cupiebant? Et illi. Quid te facere vole-
bāt cū dicebas : nō faciā. mētiris? Ait illis
Conabant̄ vt dei nomē blasphemarē. Tūc
eni hoc facere negabā ac clamabā. At illi:
Quare p̄r abscōdebas faciē tuā i terram?
R̄ndit. Ne eorū cōspectū viderē:q tā tur-
pis ꝛ terribilis ē ꝙ oēs terrores q sūt i mun
do:respectu ei⁹ nihil sunt. Tādeꝫ apparēte
Hieronymo gl'ioso feliciter expirauit. Si
ergo amicus dei tā durū pliū cū diabolis ē
cōgressus:quid faciēt demōes his q di sunt
inimici? Jō seruādū ē illð Eccl'. v.c. Ne tar
des ꝯuerti ad deū:nec differas ð die i diē:
Subito eni veniet ira illi⁹:ꝛ i tēpore vidi-
cte disperdet te. ❡ Quītū ipedimētum est
amicoꝝ seu ꝓpiquoꝝ inimicatio. Ut enim
dñs Matth. x.c. dixit. Inimici hoīs dome
stici ei⁹. Cōueīt eni istud diuitib⁹ ꝛ magna-
tib⁹ ꝙ i fine nullus eis audet noīare con-
fessionē vel satisfactionē. Sꝫ qui sunt ami-
ci sollicitāt:si quid de suis bonis rape pos-
sint. O quot moriūtur sine penitētia ꝓpter
culpā ꝓpiquoꝝ. Hic ē ꝙ ecclesia medicis
p̄ceptū dedit. ex̄ de pe. ꝛ re. c. cū infirmitas
ð. Cū infirmitas nōnūq̄ꝫ ex pccō ꝓueniat:
dicēte dño lāguido quē sanauerat. vade ꝛ
ampli⁹ noli peccare:ne deterius tibi conti
gat. p̄senti decreto statuim⁹:ꝛ districte pre-
cipimus medicis corporū: vt cū eos ad ifir
mos vocari cōtigerit:ipsos ante oīa mone-
ant ꝛ inducāt: vt medicos aduocēt aīarum:
Ut postq̄ꝫ ifirmo fuerit de spirituali salute
prouisum:ad corporalis remediū medicine
salubrius ꝓcedat̄:cū cessante causa cesset ꝛ
effectus. hec ille. Cū itaqꝫ ex p̄dictis aliisqꝫ
impedimentis manifestū sit sepe penitenti-
am differentibus periculū graue immine-
re non est securum tardare vsqꝫ in finem.

❡ Capitulū secūdū qualiter non negatur
peccatoribus penitentia: etiam in extre-
mo vite:ꝛ ꝙ de nullo peccatore ē desperā
dum in hac vita.

Secūda conclusio dicit̄ possibilitatis. Nā etsi sit difficile vt hō q diu ī malo perseuerauerit ad bonā viaʒ redeat: nō tñ est īpossibile. Jmmo potest esse vt qspiam oī tēpore vite sue fuerit malus: ⁊ tñ ī vltimis ad deū reuertat̄. Probat̄ equidē hoc quintuplici via.

¶ Prima via dicit̄ auctoritatis.
¶ Secūda via dicit̄ libertatis.
¶ Tertia via dicitur precepti maiestatis.
¶ Quarta via dicit̄ caritatis.
Quinta via dicitur exēplaritatis

¶ Prima via dicit̄ auctoritatis. Probat̄ eniʒ esse possibile vt hoīes ad saluteʒ veniant post diuturnaʒ ī peccatis consuetudinē auctoritate Augu. ⁊ ponit̄ de pe. di. j. c. nemo. Nemo ē desperādus dū in hoc corpore cōstitutus ē. Et idē ī libro de vita xp̄iana ait. Nonnullos scimus ⁊ legimꝰ q antea aut ignorātie cecitate. aut causa pfidie: aut adolescētie vanitate decepti: multiplici et vario peccatoꝝ genere tenebant̄ obnoxij: ⁊ per sustinētē dei clemētissimā penitētiam postea ab errore conuersi: maiora adhuc opa fecisse iusticie q̄ꝫ ante pccā cōmiserāt.

¶ Secūda via dicit̄ libertatis. Anteq̄ꝫ enī de corpore exeat aīa: vnusqsqꝫ viator liber ē: ⁊ d̄ cōmuni lege ad bonū ⁊ ad malū pnꝰ. Unde sic se habet vnusqsqꝫ peccator ad bonū: sicut qlibet iustus ad malū. Sꝫ sicut q̄ꝫdiu ī libero arbitrio sumꝰ: vnusqsqꝫ q̄ꝫtūlibet scūs: securꝰ eē nō pōt. ita ⁊ oīs peccator q̄ꝫtūcūqꝫ neq̄ꝫ desperare non debet. Propterea Hiero. ad Julianū ait. Etenī sancti corruūt si fuerīt negligētes: ⁊ pccōres pristinū recipiūt gradū: si sordes fletibꝰ lauerīt. Hoc qdē dico vt te nō terreāt descēdētes. sed prouocent ascendentes. Nūq̄ꝫ a malis exemplum sumitur: ⁊ in rebus seculi semper a pte meliori incitamēta salutis sumūtur. hec ille. ¶ Tertia via dicit̄ p̄cepti maiestatis. Nā satisfacere d̄o vsqꝫ ad extremū est oībꝰ p̄ceptū. Precepit nāqꝫ d̄s pnīam īdifferēter pccōribꝰ. Sꝫ vt ait Augꝰ ī s̄mōe cōfessoꝝ: seruum pigrū nō dānaret: si ea q̄ fieri nullo mō poterāt īperaret. ergo īdifferēter oēs pccōres pn̄t facere pnīaꝫ. Quarta via dr̄ caritatis. Oēs ex caritate tenēt̄ diligere proximos suos: siue sint boni siue sint mali. Sꝫ fundamentū huius caritatis ē: qꝛ p̄ximi possūt participare btītudinem. Sꝫ q sūt mali: sūt tāq̄ꝫ p̄ximi ex caritate diligēdi. ergo pn̄t pticipare btītudinē. Sꝫ h̄ nō pn̄t q̄ꝫdiu ī pccō sūt. ergo pn̄t a pccō resurgere. ¶ Quīta via dicit̄ exēplaritatis: q̄ p̄bat̄ exēplo. Legit̄ ī legēda scī Andree ꝙ senex qdā noīe Nicolaus adiit sanctum Andreā. d. Dn̄e ecce. 70. anni vite mee īqbus luxurie deseruiui. Accepi aliqn̄ euāgeliū orās deū: vt mihi ammodo cōtinētiam largiret̄. sꝫ ī ip̄o pccō īueteratꝰ: ⁊ mala cōcupiscētia īflāmatꝰ: statī ad opꝰ solitū reuertebar. Quadā aūt vice oblitꝰ euāgelii qd̄ sup me posuerā ad lupanar iui: statiqꝫ meretrix dixit mihi. Egredere senex: egredere qꝛ angelus dei es tu. Ne me cōtingas: neqꝫ huc accedere p̄sumas. Video enī sup te mirabilia. Stupefactus recolui ꝙ mecum euangelium detulissem. Nunc ergo sancte dei pro salute aīe mee pia tua oratio itercedat. Audiens hoc beatus andreas flere cepit: ⁊ a tertia vsqꝫ ad horam nonam orauit. Et surgēs comedere noluit: sed dixit. Non comedam: nisi sciaꝫ si deus miserebit̄ istius senis. Cumqꝫ diebus quinqꝫ ieiunasset venit vox ad andream dicens. Obtines andrea pro sene. Sed sicut ieiuniis macerasti te: sic ⁊ ipse se affligat ieiuniis vt saluetur. Qd̄ ⁊ ipse fecit mēsibus sex in pane ⁊ aqua ieiunans. Et postmodū plenus bonis operibus in pace quieuit. Uenit ergo vox ad andream dicens. Per orationem tuaꝫ nicolaum quem perdideram acquisiui. Ex his ergo colligimus ꝙ nemo sit taꝫ prauus qui post retenta facinora longo tempore penitere non possit. Aliud enim est dicere ꝙ sit difficile: ⁊ aliud ꝙ sit impossibile. ¶ Primum verum est. secundum non solum falsum: sed hereticum: ⁊ contra omnem veritatem scripture.

¶ Capitulum tertium qualiter si nunq̄ꝫ homo bene fecisset: sed semper fuisset malus. ⁊ tamen in vltimo vite penitentiam ageret deus sibi indulgeret.

Tertia cōclusio dicit̄ remissibilitatis. Posito enī q aliqs toto tēpore vite sue inimic⁹ dei fuit: nihilqȝ boni opat⁹ ē i īfantia: vel i pueritia: vel in adolescētia: vel i iuuētute: vl' dēniqȝ i senectute adhuc de illi⁹ salute nō ē despandū. Talis egrotat grauiter: nihil cogitās de emēdatione: nō sic ē desperādū. Incipit laborare in extremis: nec agit pēitētiā: adhuc nō ē desperādū. Ducit̄ ad talem terminū q nō pōt amplius dicere nisi hec vba. Peccaui de⁹ mis̄ere mei. Si ex corde talia loqtur: tam amplissima ē dei mis̄icordia: q idulget sibi omnē vitā male actā: ⁊ ascribit cū numero electoꝝ. Et h̄ probat̄ qntuplici testimonio.

Primum est hieronymi.
Secundum est Leonis pape.
Tertium est Julij pape.
Quartum est Cypriani.
Quintum est Celestini.

Primū testimōiū ē Hieronymi ad Paulam de dormitiōe blesille: que. xx. sue etatis anno diez clausit extremū. d. sic. Cū sanctuȝ corpusculū febriuȝ ardor excoqueret: ⁊ semianimē i lectulo vallaret circulus ppinquoꝝ: hec i extremis verba mādabat. Orate dn̄m iesuȝ vt mihi ignoscat: qa iplere nō potui qđ volebam. Secura esto o mi blesilla. Confidimus probare vera eē que dicimus: nunq̄ est sera cōuersio. Uox hec primū i latrone dedicata ē. Amen dico tibi hodie mecū eris i paradiso. Et idē ad Damasuȝ papā. ⁊ ponit̄ de. pe. dis. 3. c. importunis. Xp̄s inquit de cruce i paradisū latronē tulit. Et ne quis aliquādo seraȝ cōuersionē putaret fecit homicidij penā martyriū.

Secūdū testimōniū ē Leonis pape ⁊ notatur in decretis. 26. q. 6. c. his qui. vbi ait. Mis̄icordie dei nec mēsuras possum⁹ ponere nec tēpore diffinire: apud quē nullas patit̄ venie moras cōuersio: dicēte dei spū per prophetam. Cum conuersus ingemueris salu⁹ eris. Tertiuȝ testimoniū ē Julij pape. 26. q. 6. c. Si p̄sbyter. vbi ait. Uera cōfessio i vltimo tpe pōt esse. qa dn̄s non solū tēporis: sed etiā cordis inspector ē. Sicut latro vnius momēti pn̄ia meruit eē in paradiso i hora vltime cōfessiōis. Quartuȝ testimoniuȝ est Ciprianī i epistola secūda ad Demetrianum. q dicit: In isto adhuc mūdo pmanēti nulla penitētia sera ē. Patet ad idulgētiaȝ dei aditus: ⁊ querētibus atqȝ intelligētib⁹ vitatē facilis ē accessus. Quintū testimoniū ē Celestini pape. 26. q. 6. c. Cognouim⁹. Perdidisset vtiqȝ latro in cruce pmiū ad xp̄i dexterā pēdēs: si illū hore vnius penitētia nō iuuisset: Cuȝ esset in pena penituit: ⁊ pro vnius confessiōe sermonis habitaculū paradisi eo promittente pmeruit. Uera ergo ad deū cōuersio i vltimis positoꝝ mēte poti⁹ ē estimāda q̄ tpe. ppha h̄ talit̄ asserēte. Cuȝ cōuersus igemueris tūc saluus eris. hec ille. Patet ergo q largissima ē dei charitas: ⁊ effusa pietas illius qui nō tm̄ pctā relaxat: ꝫ etiā ex modica pn̄ia fetidissimos peccatores ad suā gratiā suscipit: quā nobis ipse largiat̄ qui ē benedictus in secula seculoꝝ. Amen.

Sermo sextus de diuina charitate: in quo aperitur q̄ iestimabile sit precium nr̄e redēptiōis: vbi offert̄ copiosissime sanguis christi: vt peccata abluantur: queȝ ipse xp̄s passus offert omnibus gratiose.

Uenite ad me omnes qui laboratis ⁊ onerati estis. Iterum vbi supra. Cupienti scire profundum diuine charitatis: necessariuȝ est inspicere dei filiū in cruce pēdēteȝ: q vt paterne iusticie satisfaceret: recuperaretqȝ perditū humanū genus: voluit preciosum sanguineȝ suuȝ effundere. cuius virtute nobis peccata ədonant̄: gr̄a cōcedit̄: ⁊ aperit̄ ianua regni celoruȝ: Erant eniȝ tria q̄ homines in celū cōscendere impediebant: diabolica ptās: dei iusta seueritas: ⁊ propria hominū malicia: ppt̄ q̄ dignat⁹ ē mūdi redēptor i suo corpore sacratissimo suscipere oē debitū satisfactiōis. Unde oēs pctōres ad deū volētes redire securū habēt ad illū accessuȝ cui nō ppria merita: ꝫ innocentis iesu meritum offerre valent: Idcirco i presenti sermone de sexta flamma diuine charitatis dicendum est que preciositas nun

cupat̃. de qua ſaluator dicit. Ego. ſ. Ego ſũ ipſe q ꝓ pctõꝝ veſtroꝝ abſolutõe ꝑciũ ſuffi ciẽtiſſimũ ſoluo. Ad qđ plenius ĩtelligẽduз notabimus tres ↄditões xp̃i patiẽtis oppo ſitas ĩpedimẽtis noſtre ſalutis.

Prima ↄditio dicit̃ abiectõis humilitas.
Secũda dicit̃ doloris acerbitas:
Tertia dicit̃ extrema paupertas.

Capl̃m primũ de humilitate xp̃i in cruce qua vicit diaboli ſupbiã: q ĩpediebat hoĩes ne ſaluarentur.

Prima ↄditio vocat̃ abiectiõis hu- militas. Uoluit ſiquidẽ ieſus bene- dictus a poteſtate diaboli liberare nos p ſuã abiectionẽ ⁊ humilitatem. Mors qdẽ eius abiectiſſima ⁊ ignominioſiſſima ⁊ viliſſima fuit eo volẽte: vt diabolũ humili- tate vinceret: Põt aũt humilitas xp̃i cruci- fixi oſtẽdi ſi ↄſiderent̃ tria. videlicet.

Locus.
Tempus.
Modus.

Primo quidẽ fuit mors xp̃i abiectiſſima ratõe loci. Nã q elegit bethleem natiuitati: Hieruſalẽ ſue paſſioni elegit: vt maior mor tis eſſet abiectio q̃ ortus ſui extitiſſet glo- ria. Erat. n. hieruſalẽ metropolitana: prici- palis ſedes regis: magiſterij ⁊ ſacerdotij. Et ideo ibi voluit pati ille q erat rex magiſter ⁊ ſacerdos: ⁊ ĩ cultu vnius dei ⁊ ĩ magno ppl̃o Nã dicit̃ Act. z. Et erãt habitãtes ĩ hieruſa lẽ iudei viri religioſi ex omni natõe que ſub celo eſt. Et ſubdit̃. parthi ⁊ medi ⁊ elamite ⁊ q habitabãt meſopotamiã: iudeã ⁊ cappado ciã: põtũ ⁊ aſiã frigiã ⁊. pãphiliam: egyptũ ⁊ ptes libye q̃ ẽ circa cirenẽ: ⁊ aduene romãi: iudei quoqз ⁊ proſeliti: cretes: ⁊ arabes. Ex quo patet ꝙ eius mors fuit maxime igno- minie ꝓpter diffuſionẽ ĩfamie ad oẽs mũdi parteſ. Fuit etiã crucifixus ĩ mõte caluarie vt Joh. 19. ſcribit̃: vbi ĩpij cruciabãtur ⁊ de- capitabãtur: Hic qdẽ eſt mõs ĩ quo Abrahã voluit ĩmolare filiũ ſuum yſaac. Geñ. zz. Secundo fuit xp̃i paſſio ignominioſiſſima rõne tẽporis: q2 paſſus eſt ĩ feſto azimoꝝ: qñ de tota iudea populus iſrael ĩ hieruſalẽ cõ- uenire debebat. Nam ſm Nico. de lira viri ter in ãno tenebãtur hieroſolymã accedere

⁊ ĩtereſſe feſto: ⁊ apparere corã dño. Primo ĩ paſcate que ĩ anno illo fuit feria ſexta. ⁊ ta li die crucifixus eſt ih̃s. Secũdo ĩ pẽtheco- ſte ĩ memoriã date legis ĩ mõte ſynai. Ter- tio ĩ ſcenophegia qđ idẽ eſt qđ fixio taber- naculoꝝ: ⁊ fiebat ĩ memoriã. 40. annoꝝ: q- bus filij iſrael fuerũt ĩ deſerto. Tertio fuit xp̃i paſſio vituperoſiſſima rõne modi. quia crucifixus eſt ĩ alto loco vt ab oĩbꝰ videret̃: ⁊ poſitus eſt ĩ medio latronũ tãq̃ ipſe duo- bus illis latronibus deterior extitiſſet. Hec aũt oĩa ih̃s patiẽter tulit vt diaboli ſuparet poteſtatẽ. Unde ⁊ Joh: apoc. zo. c. ait. Uidi angelũ deſcẽdẽtẽ de celo. i. xp̃m habentem clauẽ abyſſi. ⁊ cathenã magnã ĩ manu ſua: ⁊ apprehẽdit draconẽ magnũ ſerpẽtem anti- quũ: q eſt diabolus: ⁊ ligauit eũ ⁊ clauſit in abyſſum: ⁊ poſuit ſignaculũ ſup ipſuз. Per iſtũ angelũ ſm oẽs expoſitores ĩtelligit̃ xp̃s q virtute ſua diaboli poteſtatẽ ligauit. Sed nõ ĩmerito aliqs poſſet obiicere. ꝙ. ſ. diabo li poteſtas nõ eſt ligata. Nã. i. Petri. 5. dicit̃ Sobrij eſtote ⁊ vigilate: q2 aduerſariꝰ ve- ſter diabolus tãq̃ leo rugiẽs circuit querẽs quẽ deuoret. Et Eph. 6. c. Nõ eſt nobis col luctatio aduerſus carnẽ ⁊ ſãguinẽ: ſз aduer- ſus mũdi rectores tenebraꝝ haꝝ. Ad qđ rñ- dent Alex. de ales ĩ. 3. volumine ſumme. ⁊ Boñ. in. 3. di. 19. Q2 vt etiã magiſter ſentẽti- arũ ĩ littera dicit: p paſſionẽ xp̃i liberati ſu- mus a poteſtate diaboli oẽs qdẽ q̃tum ad ſufficiẽtiã: ſed illi ſoli q ſunt de eiꝰ corpore qđ eſt eccleſia q̃tũ ad efficaciã. Qđ pз ſic. Nã diabolus ante xp̃i paſſionẽ habebat dupli- cẽ manũ ſcilicз attrahẽtẽ: ⁊ ĩpellẽtẽ. Manꝰ attrahẽs, erat poteſtas trahẽdi hoĩes ad lim bũ etiã iuſtos ⁊ ſanctos. Manꝰ ĩpellẽs erat poteſtas ꝑcipitãdi ĩ malũ ⁊ fallaciã p violẽ- tiã: q2 tẽptabat vt draco: ⁊ tẽptabat vt leo. Prima manꝰ attractiua erat tãte potentie: vt nullus poſſet ei reſiſtere. Et hec fuit oĩo debilitata xp̃i paſſione: Jã eniз nullũ iuſtuз põt ad limbũ trahere: q2 p paſſionẽ xp̃i dele tũ eſt cyrographũ peccati Ade. Manũ aũt ĩpellẽtẽ habebat ita fortẽ vt cũ magna diffi cultate poſſet qs ei reſiſtere. Et ideo ĩ mul- tis regnabat: imo fere ĩ oĩbus: ⁊ oẽs ſupa- bat: vel p fraudulẽtiã. vel p violẽtiã. Et hu

iusmodi potestas debilitata est ꝑ passionem xp̄i: ꝑ quā lumē veritatis accipit̄ ꝯtra diabolicā fraudulētiā. ⁊ adiutoriuȝ tribuit̄ virtutis ꝯtra diabolicā violētiā: lumē veritatis interius ꝑ diuinā īspirationē: exteri⁹ ꝑ humanā īstructionē. Jā itaqȝ fere ī oībus est veritas ꝓpalata. ⁊ ideo destructa est idolatria que pri⁹ regnabat. Adiutoriū ī ꝟtute attribuit̄ ꝑ gratie īfusionē que reprimit ꝯcupiscētiā: ⁊ hoc merito passionis xp̄i quā diabolus abhorret ⁊ timet. Et sic pōt ad obiecta respōderi. Quicūqȝ ĝ xp̄ȝ īterrogetur: cur caput non erigit ī cruce: audiet illū ꝓtinus respōdētē Heu quāta est ꝯfusio. Ego ille sum q hierusalē ītrauerā clamātibus pueris: benedict⁹ q venit ī noīe dn̄i. ⁊ omni populo iubilāte. ⁊ modo nudus patior ī medio latronū: vt hominē liberē a diabolica sup̄bia ⁊ potestate.

Capitulū secūdū de īmenso dolore xp̄i in cruce quē sustinuit vt ipse ꝓ oīb⁹ pctōribus penitētiā faceret.

Secūda ꝯditio xp̄i patiētis fuit doloris acerbitas vt penas nostras ipse portaret. de qb⁹ Esa. 53. c. ait. Uere lāgores nostros ipse tulit: ⁊ dolores nostros ipse portauit: ⁊ nos reputauimus euȝ quasi leprosum ⁊ ꝑcussuȝ a deo ⁊ humiliatū. Ipse aūt vulneratus est ꝓpter iniquitates nr̄as ⁊ attritus est ꝓpter scelera nostra. Disciplina pacis nostre sup̄ eū: ⁊ liuore ei⁹ sanati sumus. Oēs nos quasi oues errauim⁹. vnusquisqȝ ī viā suā declinauit: ⁊ dn̄s posuit ī eo iniqtatē oīuȝ nostrū. Et. i. Petri. c. 2. Pctā nostra pertulit ī corpore suo sup̄ ligņuȝ: vt pctīs mortui iusticie viuamus cuius liuore sanati sumus. Que verba declarās magister ī. 3. di. 19. ait. Peccata portare est pro peccatis nr̄is penā pati. Doluit itaqȝ ih̄s ꝓ nobis. Ad cuius pleniorē ītelligētiā tria de ipso ꝯsideremus:

Primo veritatem.

Secundo grauitatem.

Tertio vtilitatem.

Primo ꝯsideremus doloris xp̄i veritatē. Nō eniȝ videt̄ qbusdā xp̄ȝ vere doluisse: qr arguūt primo ex quodam dicto Hilarii. decimo libro de trinitate. vbi ait. Uirt⁹ corporalis sine ꝯsensu pene vim pene in se deseuiētis excepit. Sed verus dolor nō est sine ꝯsensu pene. ergo in xp̄o nō fuit verus dolor. Secūdo arguūt ex dicto Dionysii: q ad Joānē euāgelistā ita scribit. Absit vt ego insaniā. vt credā sanctos aliqd pati ſm corporis passionē: sed ſȝ solū iudicare ipsos sentire credo. Si ergo hoc est verū sancti nō sēserūt passiones vllas sed solū ſm iudicium: nō ergo ſm experiētiā. ergo patiēdo nō habuerūt dolorē verū. Ergo multo minus scūs scōrū xp̄s. Tertio arguūt: qr Moyses ieiunauit. 40. diebus ⁊. 40. noctibus sine aliqua corporis lesione ꝓpter cōtinuā cōtēplationē. Si ergo ꝑfectio cōtēplationis aufert passionē ⁊ sensum famis: pari ratōe videt̄ ꝙ auferat sensum doloris in carne passibili. Sed in christo fuit continua contemplatio ⁊ ꝑfectissima. ergo videt̄ ꝙ nulla fuerit ī eo doloris experiētia. Quarto arguūt: qr natura agēs ꝑstantior est patiēte. Sed natura assumpta ꝑstātior est oī alia. ergo non videt̄ ꝙ ab aliqua natura possit affligi vel ledi. Quinto arguūt qr si anima Petri poneret̄ in infernū: ab ignibus nō cruciaret̄: qr non habet in se causam per quā debeat dolere. Igit̄ anima xp̄i nullā causam passionis in se habebat. videt̄ ergo ꝙ nullū dolorē sentiebat in carne q̄ntūcūqȝ passibili. Si ergo dolor est passio ipsius anime potius q̄ carnis: videt̄ ꝙ in xp̄o nō fuerit dolor verus. Tali errori innitūtur qdā heretici. ⁊ est etiā antiquus error sarracenorū: q error euacuat redēptionē nostrā ⁊ dicit xp̄ȝ nō esse xp̄ȝ. Dū .n. dicit xp̄m nō fuisse veraciter passum: dicit ipsuȝ non satisfecisse: ac ꝑ hoc nec genus humanū esse redēptū. Dū vero dicit ipsum simulasse se pati: dicit ipsum fuisse mēdacē. ⁊ ita nec vere fuisse dei filiū nec dī nunciū. ⁊ ita nec mediatorē: sed potius deceptoreȝ. Ideo catholice dicēdū est ſm Alex. in. 3. sūme. ⁊ Boñ. di. 16. 3. libri sentētiarū. Qr absqȝ dubio vera doloris passio fuit in xp̄o sicut scriptura testat̄. Unde Esa. 53. c. dicit̄. Uidimus eū nouissimū virorū virū dolorū ⁊ sciētē infirmitatē. Quod nō intelligit ꝓpheta de sciētia simplicis noticie: sed de sciētia experiētie. Et in persona eius dicit̄ in psal. Ego sum pauper ⁊ dolens. Fuit enī in xp̄o caro

paſſibilis ⁊ ꝑfoꝛabilis: fuit etiaꝫ virtus ſen/
tiẽdi ſm quã etiã aĩa ꝯpatitur coꝛpoꝛi leſo.
Q̃m igitur hec duo veꝝ doloꝛẽ faciũt. ſ. ve
ra leſio: ⁊ verꝰ ſẽſus leſiõis: ⁊ hec duo vere
fuerũt ĩ xp̃o: ĩdubitãter tenẽdũ ẽ ꝙ in xp̃o
fuit vera doloꝛis paſſio. ¶ Ad primũ ꝰ qꝺ
obijcit̃ de auctoꝛitate Hilarij tripliciť ẽ re/
ſpõdẽdũ. Quidã enĩ dicũt ipꝫ v̾ba illa re/
tractaſſe. Alij vero aſſerũt qꝺ ĩ v̾bo p̃dicto
⁊ ĩ alijs ibidẽ poſitis nõ excludit ſẽſũ dolo/
ris ĩ xp̃o ſm humanã naturã: ſꝫ ſm diuinaꝫ.
Unde v̾ba illa nõ ſũt referẽda ad xp̃i ꝑſonã
Et hoc ꝯfirmat̃: qꝛ vt dicit idẽ Hilariꝰ ĩtelli
gentia v̾boꝝ ex cauſis ẽ aſſumẽda. Uoluit
itaqꝫ ĩ v̾bis p̃miſſis excludere erroꝛẽ arrij
heretici: q dicebat xp̃ꝫ ſm ſe totũ paſſũ fuiſ/
ſe. Quidã v̾o: vt magiſter ſẽtẽtiaꝝ ĩ littera.
rñdẽt ꝙ Hilarius nõ voluit oſtẽdere xp̃m
nõ habuiſſe verũ doloꝛẽ: ſꝫ nõ habuiſſe cãm
doloꝛis. Ad ſecũdũ de auctoꝛitate dionyſij
dicẽdũ ẽ. Qꝛ dionyſius nõ ſenſit ꝙ btũs Jo
annes ⁊ alij ſcĩ nõ experirent̃ doloꝛẽ in toꝛ/
mẽtis: ſꝫ voluit ꝯmẽdare ꝯſtantiã mentis: q̃
non magis ꝯmouebatur experientia ſẽſus:
q̃ꝫ cõmoueretur ex ſola conſideratione ⁊ iu
dicio rationis. Ad tertiũ de moyſe dicẽduꝫ
eſt: ꝙ ⁊ ſi dulcedo ꝯtemplationis quodam/
modo ipſũ reficeret: ⁊ a ſenſibus exterioꝛi/
bꝰ abſtraheret adeo ꝙ naturales v̾tutes
quodãmodo ꝯſopiret: vt nõ ita conſumeren
tur ⁊ cibũ requirerent: tamẽ ꝙ tanto tp̃e ie
iunauit ſine aliqua ſui leſione: hoc fuit ꝑ ſpe
ciale priuilegiũ ſiue beneficiũ ⁊ diuinũ mi/
raculũ. Et ideo nõ habet locũ ĩ ꝓpoſito: qꝛ
xp̃s in paſſione ſua non exercuit miracula
potẽtie: ſꝫ potius vſus eſt armis patientie.
¶ Ad quartum dicẽdum ẽ ꝙ illud nõ opoꝛ
tet intelligi ꝙ ſit verũ ſimpliciť: ſꝫ ſecũdum
aliquam cõditionẽ ſiue ꝓprietatẽ. Quia enĩ
lapis ledit pedẽ: nõ opoꝛtet ꝙ lapis ſit nobi
lioꝛ pede: ſed ſufficit ꝙ excedat in aliqua cõ
ditione: vtputa ĩ duritie ⁊ ſoliditate. Et ſic
ẽ in pꝛopoſito. Qꝛuis eniꝫ clauus nõ eẽt no
bilioꝛ carne xp̃i: erat tamẽ durioꝛ ⁊ ſolidioꝛ
Et ſi tu obijcias mihi de aĩa ꝙ nõ poſſet pa
ti: dicendum ꝙ anima nõ patiebatur ꝑ ſe: ſꝫ
per accidens. ſ. compatiendo carni. Uel ſm
Aug. in. 6. muſice. anima ſumit occaſionem
patiendi ex̃ carne: verũtamẽ patit̃ ex ſe oc/
caſione accepta. Aliter poteſt etiam dici ꝙ
illud verbum habet intelligi ſꝫ inſtitutionẽ
nature nõ ſm diſpenſationẽ miſericoꝛdie ⁊
punitionẽ iuſticie: quoꝝ primũ reſpicit aĩaꝫ
xp̃i: reliquũ animaꝫ peccatriceꝫ ſicut. 44.
di. 4. expꝛeſſe habet̃. Ad quintuꝫ qꝺ obij/
citur ꝙ aĩa Petri nõ pateret̃ ĩ inferno: di/
cẽdum ꝙ non eſt ſimile: quia anima Petri
poſt gloꝛificationem perfectam nõ eſt paſſi/
bilis ex cauſa pꝛopꝛia nec ex diſpenſatiõe di
uina pꝛopter ſalutem alienã. Non aũt ẽ ſic
de anima xp̃i que diſpenſatiue ⁊ volũtarie
paſſibilitatem habuit cũ carne paſſibili cui
adiuncta fuit. ¶ Secundo conſideremus
doloꝛis grauitatẽ. Fuit enĩ doloꝛ eius gra
uiſſimꝰ: ita vt excederet omnes penas mar
tyrum: ⁊ quecũqꝫ genera toꝛmentoꝛum tri/
plici ratione: videlicet.

¶ Pꝛimo pꝛopter aĩe ſue lipiditatem.

¶ Secundo pꝛopter carnis teneritudinẽ.

¶ Tertio pꝛopter utriuſqꝫ neceſſitudinẽ.

¶ Pꝛima ratio patet. quia aĩa eius habuit
noticiam omnium ueritatum. vnde nouit
diſtincte que ſibi fuerũt penalia: nec pꝛo/
pter vnum aliud minus appꝛehẽdit. Jdeo
ſm numerum eoꝛum que patiebatur ⁊ par
tiuꝫ ſm quas patiebatur fuit apud animã
ieſu doloꝛis multiplicitas. Unde Eccleſia/
ſtes. i. dr̃. Qui addit ſciẽtiã addit ⁊ laboꝛẽ.

¶ Secunda ratio patet. quia ſm Boñ.
in. 3. diſ. 16. in eo erat maxima complexio
nis equalitas ⁊ ſenſus viuacitas. Quanto
enĩ complexio eſt nobilioꝛ. ⁊ quanto ſenſus
tactus eſt viuacioꝛ. tãto doloꝛ eſt acutioꝛ.
Secundum autem doloꝛis ipſius magni/
tudinem eſt totius coꝛpoꝛis afflictio. Au/
di enim omnium membꝛoꝛum afflictioneꝫ.
Pedes eius fuerunt afflicti: cuꝫ diſcalcia/
ti ⁊ nudi per totam noctem et per partem
magnam dici huc ⁊ illuc currerent. Picqꝫ
credendum eſt: ꝙ ſepius ĩ lapides impin/
gebant effundebantqꝫ per viam ſangui/
nem ſacrum. Uitalia membꝛa ac reſpiran/
tia ſicut coꝛ et pectoꝛis concauum: ⁊ ſimi/
lia dure fuerũt afflicta in timoꝛe ⁊ multoꝝ
ſuſpirioꝝ ⁊ gemituũ aſſũptiõe circa coſtas
Doꝛſuꝫ latera atqꝫ coꝛpus. et vniuerſali/

ter omnia membꝛa ĩ dura flagellatione af-
flicta fuerũt: ĩ qua ſuperficies carnis ſue
tenere ⁊ delicate fuit crudeliter lacerata
⁊ ſanguine cruẽtata. Bꝛachia fuerũt affli-
cta ob durã ligationẽ ⁊ cõſtrictionez: Hu-
meri fuerunt afflicti duro onere crucis.
Os quoq; afflictũ fuit tam fetido oſculo
pꝛoditoꝛis: q̃ etiã fellis ⁊ aceti amaro po-
tu. Nares afflicte fuerunt hoꝛꝛibili fetoꝛe
ſputoꝝ abbominabiliũ iudeoꝛum ⁊ fetoꝛe
cadauerũ moꝛtuoꝝ. Gene quoq; afflicte
fuerũt ⁊ tumefacte ac ſanguĩe ⁊ liuoꝛe cõ-
ſperſe: tũ ex percuſſionibus faciei: tum eti
am ex ſpinea coꝛona ꝓpter quã ſanguis p
eius faciez defluebat. Oculi fuerũt affli-
cti cõfuſi ⁊ velati ac fletu reliquati: ĩ furo-
ris ⁊ iracundie ignez ſpirãtiũ inimicoꝛum
ſuoꝝ aſpectu: necnon quia videbat matrẽ
⁊ diſcipulũ quẽ diligebat flentes ⁊ crucia-
tos. Aures replete fuerũt oppꝛobꝛijs. Uer
tex capitis afflictus fuit duriſſimis ſpinis
⁊ pcuſſione arundinis. Ob ĩmẽſitatẽ itaq;
doloꝛis clamat xp̃s Treñ. i. d. O vos oẽs
q trãſitis p viã attẽdite ⁊ videte ſi ẽ doloꝛ
ſimilis ſicut doloꝛ meus. ¶ Tertia ratio
ꝓpter aĩe ⁊ coꝛpis neceſſitudinẽ. Quanto
qdez maioꝛ eſt amicitia aĩe ad ipſũ coꝛpus
tãto ſeparatio ẽ doloꝛoſioꝛ. Cũ g̊ iter aĩam
xp̃i ⁊ ipſũ coꝛp⁹ maioꝛ eſſet amicitia q̃ fuit
in alijs hoĩbus mũdi: tũ ꝓpter aĩe bñ oꝛdi-
nate charitatẽ: tũ etiã ꝓpter coꝛpoꝛis ſeu
carnis puritatẽ ⁊ dignitatẽ ſequit̃ ꝙ quã-
do aĩa xp̃i p moꝛtẽ fuit a coꝛpoꝛe ſeparata
ꝙ doloꝛ ipſius intenſioꝛ fuerit q̃ doloꝛ cu-
iuſcunq; moꝛientis. ¶ Tertio conſidera-
re opoꝛtet doloꝛis xp̃i vtilitatẽ. Nã p do-
loꝛez ſuũ nos liberamur a pena cui merito
ſubijceremur. Scd̃m .n. Boñ. i. 3. di. 19. paſ-
ſio xp̃i nos liberauit a pena tẽpoꝛali: ⁊ ab
eterna: ⁊ ab ea q̃ ẽ iter vtrãq; media. A pe
na tẽpoꝛali liberat duz ꝟtute illi⁹ cõdonãt̃
nobis pctã nõ ſolũ q̃tũ ad culpã ⁊ reatuz
pene eterne: ſ; etiã q̃tũ ad dimiſſionẽ pe-
ne ſatiſfactoꝛie: ſicut habet fieri ĩ ſacramẽ-
to baptiſmi. A pena eterna liberat liberã-
do a culpa: Dũ enĩ p paſſionẽ xp̃i nobis grã
impetrat̃: p quã culpa dimittit̃: nobis debi
tũ pene eterne moꝛtis relaxat̃. Liberat a

pena que ẽ etiã inter vtrãq; media: que q-
dẽ fuit carentia viſionis diuine ex merito
peccati Ade. Et illa qdẽ ⁊ ſi fuerit ad tẽp⁹
pꝛopter gratiã reparata in eis qui detine-
bãtur ĩ limbo: debebat tamẽ habere eter-
nitatẽ habito reſpectu ad culpaz Ade. S;
aliqs obijciet: qa nunc illis penis tp̃alibus
ſubiacemus quib⁹ ſubiacebant illi q erant
ante paſſionez xp̃i. Et nullus q ẽ ĩ inferno
damnatus liberatur a pena tempoꝛali nec
ab eterna. Rñdet dñs Boñ. ꝙ rõ illa pec-
cat ſm̃ cõſequẽs. Non eniz ſeqtur ꝙ ſi hoc
mõ non liberat a pena tẽpoꝛali ⁊ eterna: ꝙ
ꝓpter hoc nullo mõ. Quis eniz nõ liberet
a pena eterna eos q ſunt in malo obſtinati:
liberat tamẽ eos q volũt ⁊ poſſunt ad xp̃m
cõuerti. Rurſus q̃uis non liberet a pena
tẽpoꝛali ĩ p̃ſenti vt ab iſta fame ⁊ ſiti: libe-
rabit tamen ĩ futuro. liberat etiã ab aliqui
bus penis tp̃alibus ad quas eſſemus obli-
gati merito peccatoꝝ noſtroꝛuz niſi paſſio
xp̃i interueniret. Siquis ergo pie xp̃m cõ-
templãdo in cruce pendẽtez ĩterroget: cur
caput tenet inclinatũ: audiet illũ dicẽtem
ꝓtinus. Heu me. doloꝛibus angoꝛ: paſſio-
nibus crucioꝛ: ⁊ in amaritudine moꝛat̃ ani-
ma mea. Alloquere ipſũ alloquere anima
dura: ⁊ loquetur ipſe tecũ libenter. Dic ei.
O amantiſſime iuuenis: qd̃ ſcelus commi-
ſiſti: vt crucẽ cũ tanto doloꝛe aſcenderes?
Et ipſe dicet tibi. Tu anima es mihi cauſa
doloꝛis: tu peccaſti ⁊ peccare nõ ceſſas: et
cum penas nõ valeas ſoluere delictoꝛum
ego pꝛo te penitẽtiaz ago ⁊ pꝛo oĩbus q ſal-
uari volunt. Abſq; enĩ mei ſanguinis effu-
ſione null⁹ ſaluari poſſet. Sanguis ꝟo me-
us effuſus tante virtutis eſt ⁊ efficacie: vt
vna gutta ſola ſufficiat ad redimẽdũ oẽ ge
nus humanuz. S; ego largus redemptoꝛ
vt ſecuri fiant qui ſaluari ⁊ cõuerti volũt
non vnã guttulaz: ſed de toto coꝛpoꝛe meo
ſanguinẽ meuz effundo: de capite: de facie
de oꝛe: de collo: de manibus de pedibus:
de omnibus membꝛis meis: ⁊ deniq; de
coꝛde meo. Propter hoc Berñ. ſuper Cãt.
ſermone. xx° ait. Ad cumulũ pietatis tra-
didit in moꝛtem animaz ſuam: ⁊ de pꝛopꝛio
latere pꝛotulit pꝛecium ſatiſfactionis: quo

placaret patrē. Propter qḋ illuꝫ ad ſe ver/
ſiculū traxit. Apud dn̄m miſericordia ⁊ co/
pioſa apud eū redēptio. Prorſus copioſa:
quia nō gutta ſed vnda ſanguinis largiter
per quinqꝫ partes corporis emanauit. hec
ille. Sꝫ hoīs peccatoris ipſiꝰ fugiētis ma/
litiā xp̄s cōſiderās: de ipō ſic conquerit̄ per
Auguſtinū cōtra qnqꝫ hereſes. Cū eſſes i/
quit inimicus patris mei recōciliaui te. Cū
iter mōtes ⁊ ſiluas errares q̄ſiui te. Hume
ris meis portaui te. Patri meo reddidi te.
Laboraui: ſudaui. caput meū ſpinis oppo/
ſui. manus meas clauis obieci. lācea latus
meū apui. ſāguinē meū fudi. aīaꝫ meāꝫ po/
ſui vt te mihi copularē: ⁊ tu diuideris a me.

Capl'm t̄tiū de pauptate xp̄i quaꝫ i cru/
ce ſuſtinuit: vt nobis diuitias gr̄e iueniret.

TErtia cōditio xp̄i patientis ē extre
ma pauptas: quaꝫ ſuſtinuit ꝓ nr̄is
culpis dīlēdis. De qua ipē Matth.
8. c. ait. Uulpes foueas habēt: ⁊ volucres
celi nidos: fili⁹ aūt hoīs non habet vbi ca/
put ſuū reclinet. Fuit nāqꝫ chriſtus triplici
paupertate fatigatus.

Prima pauptas fuit bonorū temporaliꝫ
Secūda amicorū familiariū.
Tertia donoꝝ ſupernaturaliū.

Prima pauptas fuit bonoꝝ tpaliū. Nul
lū qppe bonū tpale aderat xp̄o i cruce an/
guſtiato. nō dom⁹: nō tectū: nō pannus: non
aurū: nō argētū: ſꝫ nudus ipē pendebat.
Scd̄a pauptas fuit amicoꝝ familiariuꝫ: qꝛ
oēs eo relicto fugerūt. Hinc ꝑ ꝓphām con
querit̄ dicēs. Cōſiderabā ad dexterā ⁊ vi/
debā: ⁊ non erat q cognoſceret me. Scd̄m
Alex. de ales. nō dicit ad ſiniſtrā ꝓpter vir/
ginē btām que ſola ad ſiniſtrū pſecutionū fi
liū veꝝ deum ⁊ hoīem cognoſcebat. Ceteri
ho ⁊ ſi ex generali ꝯpaſſiōe xp̄o cōpateren
tur: tn̄ ipꝫ credebāt purū hominē i tormen/
tis deficiētē. Tertia pauptas fuit dono/
rū ſupnaturaliū. Habebat xp̄s dona pluri
ma: vtputa ſciētiā ſapiētiā ſāctitatē pulchri/
tudinē corporis ⁊ aīe: ⁊ alia huiuſmodi qui/
bus omnib⁹ i cruce ⁊ ſi nō fuerit priuatus:
priuari tamē viſus ē: dū reputat⁹ ē pecca/
tor: ſtult⁹: ſeductor ⁊ oīum maloꝝ ppetrator
Quare nō imerito ad ſe aduocās aīam pec/
catricem dicere pōt. Reuertere ad me aīa
mea. Ecce pro te preciuꝫ ſoluo. Expendo ꝑ
te omnes theſauros meos. Suſcipe ſangui/
nē meuꝫ. Suſcipe penas meas: ⁊ offer illas
patri celeſti. Dic ei. Parce mihi miſere pec/
catrici ꝑ vulnera: ꝑ dolorem: ꝑ ſanguinem
ꝑ mortem ih̄u xp̄i. Parce dn̄e quia fili⁹ tu⁹
pro nobis peccatoribus pati dignatus eſt.
Et ſtatim deus remittet tibi peccata tua.
Ergo nō imerito precioſitas vocari poteſt
hec flamma amoris vbi xp̄s precioſum ſan/
guinem ſuum offert peccatoribus: vt conſe/
quantur ſalutem: quam nobis donet ille q
viuit in ſecula. Amen.

Sermo ſeptimus de diuina caritate in
quo declaratur q̄ꝫ gratioſus ſit deus pecca
toribus penitentibus: ⁊ ad ſe redeuntibus:
quibus admiranda dona concedit.

VEnite ad me
omnes qui laboratis ⁊ one
rati eſtis ⁊ ego reficiā vos
vbi ſupra. Ut ſe tandeꝫ be/
niuolum reddat deus pec
catoribus penitētib⁹ offert
illis munera gratie ſue: cum dicit. reficiam
vos. Ad quod plenius intelligendum i pre/
ſenti ſermone: de caritate diuina conclude/
mus tractatum exponētes ſeptimam flam/
mam: que vocabatur gratioſitas. Pro cui⁹
declaratione notabimus tria gratioſa do/
na que deus ꝓ ſui amore peccatoribus ad
ſe redeuntibus elargitur.

Primum donum dicitur reſtitutionis.
Secundum letificationis.
Tertium glorificationis.

Capitulum primum qualiter deus reſti/
tuit peccatoribus per pn̄iam bona prius ꝑ/
dita ⁊ per peccatū mortificata.

PRimuꝫ donum qḋ deus bn̄dictus
elargit̄ pct̄orib⁹ penitētib⁹ dicit̄ re
ſtitutiōis. Scd̄m Ric. in. 4. di. 14.
⁊ coēm opinionē theologoꝝ: ꝑ penitētiā re
ſtituūt̄ homini opa prius perdita: ⁊ ꝑ culpā
mortificata: q̄ ante viua fuerunt. Si qs nā/
q̄ꝫ i caritate exiſtēs decē ānis fuerit do ie/
iunādo ⁊ orādo ⁊ cetera hi⁹ faciendo: adue/
niente culpa mortali bona hec oīa perdidit.

Sed eo a culpa resurgēte reuiuiscūt simul oīa suprad icta. Sed ꝯtra obiici pōt p dictū Ugonis: q ait. Nemo i spe correctōis pecca re debet: qꝛ qđ semel amittit ipsuꝫ nō recu perat̄ ampliꝰ. ergo si bona opa prius facta sint amissa p culpā: īpossibile est ea restitui: ergo nec viuificari. ¶ Ite. Omne qđ viui ficat̄ est aliquo modo. Sed qđ omnino piit nullo modo est. Et talia sunt opa bona priꝰ facta. ergo nec viuificari nec recupari pñt Rñdet Boñ. in. 4. di. 14. ꝙ opa que prius fuerūt viua: qꝛ ex caritate facta ꝛ digna vi ta eterna: postea adueniēte culpa mortifi cātur i isto: qꝛ ampliꝰ i hoc ꝙ̄ diu est culpa in eo nō est dispositio digna remuneratōe ꝓ pter idignitatē ipsius: sed rursus gratia re deūte que istū facit dignū vita eterna. iam opa i hoc sunt digna remuneratione. ꝛ ideo restituūtur ꝛ viuificātur. Ideo dicūt quidā ꝙ opa bona i caritate facta qꝛ bona sunt. ꝛ ideo fiūt i laudē dei vt ide debeat laudari deus. qꝛ vero in vnitate mystici corporis. ꝛ qꝛ i caritate ptinēt ad corpꝰ mysticū. qꝛ ve ro ex libera volūtate ꝛ iusta: ad radicis pre miū siue ad faciētis meritū. Unde qꝛ iste ca dit q facit opa: nihilominꝰ remanēt i corpo re mystico. qꝛ ide alia membra gaudebūt. ꝛ ds ide laudabit̄. Sed tamē non manent ad gliā faciētis: ꝛ iō moriūtur ista cuꝫ iste mo rit̄: sed eo resurgēte a culpa: ꝛ facto đ corpo re mystico sibi opa bona reuiuiscūt. Quic quid aūt sit de hoc siue remaneāt i corpore mystico: siue nō: verꝫ est: ꝙ remanent i me moria eius q fecit: ꝛ dubiū etiā nō est quin maneāt i memoria dei: ꝛ ꝙ̄ diu manet cul pa manēt i cognitōe dei cūcta respiciciētis ꝛ i memoria pctōris. Sed ibi nō manent ad remunerādū: nec i memoria pctōris ad gau diū. sed magis ad dolēdū. Sed cū resurget manēt i deo ad remunerādū: ꝛ in memoria ipsius pctōris ad gaudēdū. Ad dictū Ugo nis dicēdū est ꝙ itelligit de illo opere bono qđ homo potuisset facere vel fecisset illo tē pore quo peccauit: qđ qdē nō recuperabit̄ qꝛ si alio tēpore velit facere opus qđ omisit pdit qđ deberet facere i illo tēpore. ¶ Ad secūdū dicēdū ꝙ illa opa que mortificata fuerūt manēt i memoria eiꝰ qui fecit ꝛ dei primo a quo fecit. hec Boñ.

¶ Capitm secūdū de leticia angeloꝝ ꝛ totiꝰ celestis curie ꝓpter penitētiā ꝛ ꝯuersionē peccatorum.

Secūdū donū dicitur letificationis Facit vtiqꝫ deꝰ angelos suos iubi lare i ꝯuersione pctōꝝ. Uñ Luc. 15. dicit̄. Gaudiū est angelis dei sup vno pctō re penitētiā agēte. Sed circa hoc notādū de gaudio angeloꝝ ꝭm Boñ. di. xi. secundi li. ꝙ ipsuꝫ gaudiū i angelo crescere: pōt itel ligi dupliciter. Uel extēsiue. Uel intensiue Extēsiue dicit̄ crescere quādo qs de pluri bus gaudet. Intēsiue aūt quādo affectꝰ eiꝰ de aliquo copiosiꝰ gaudet. Si ergo loqua mur de cremēto gaudii ꝭm primū modū. s. ꝙ̄tū ad extēsionē verꝫ ē. ꝛ doctores co[m]ter sentiūt ꝙ ipsis beatis angelis accrescit gau diū ex salute pctōꝝ: qꝛ de pluribus gaudēt ꝭm ꝙ plures saluātur. Si aūt loquamur de cremēto gaudii ꝭꝫ modū aliū: scilicꝫ ꝙ̄tū ad itēsionē: sic est distiguēdū. Nā gaudiū du plex est. Quoddā est gaudiū i quo ꝯsistit p̄ miū substātiale: ꝛ illud est gaudiū de bono icreato: qđ angelus habet de deo ꝛ i deoꝰ. Est iterꝫ gaudiū quoddā accidētale: ꝛ illud est gaudiū qđ angelus habet de bono crea to: siue ꝓprio: siue alieno. ergo aliqui dixe rūt ꝙ i angelis creatis accrescit vtrūqꝫ gau diū itēsiue: qꝛ nōdū fuit pfecte bti: ꝙ̄uis sint bti ꝯfirmati. De quoꝝ opinione nō videtur fuisse magister: sꝫ qꝛ hec opinio nō videtur ꝓbabilis: ideo fuerūt alii q dixerūt: ꝙ neu trū gaudiū crescat i eis itēsiue: sed solū ex tēsiue: sicut caritas coꝝ nō est maior ꝙ̄ fu erit ab initio: ꝙ̄uis plures nunc diligāt ꝙ̄ tūc. Sed qꝛ istud nō videt̄ adhuc satis ꝓba bile: ꝙ angelis accrescat materia gau dii: quin etiam accrescat ꝛ gaudiuꝫ: ideo est tertiꝰ modus dicēdi. ꝙ i angelis nullo mo do accrescit gaudium in quo consistit pre mium essentiale: quia ꝙ̄tum ad illud perfe cte beati sunt. Sed gaudium in quo consi stit premium accidentale accrescere potest non solum extensiue: verum etiam intensi ue: ꝛ ratione proprii boni coniuncti ꝙ mini strando aliis bona opera: ꝛ ratione boni fa ciunt in quibus premium accidentale me

rentur. Et quia etiam cõciues suos ad bea
titudinem perducunt: super quibus cõgra/
tulãtur. Nõ solũ aũt angeli: sed etiã tota tri
nitas gaudet ⁊ facit festũ de ↄuersione pctõ
ris. Et p̄mo gaudet pater. Nã rex terrenus
multũ gaudet: qñ fili⁹ sibi ↄcipit: sicut leta/
tus est Abrahã de ↄceptu Sarre. Multũ
gaudet quando nascit. sic Zacharias ⁊ heli
sabeth ĩ ortu p̄cursoris. Multũ gaudet quã
do filius ablactatus est. Unde Abrahã fecit
magnũ ↄuiuiũ in ablactatõe filij sui ysaac.
Geñ. 21. Multũ gaudet quãdo fili⁹ grãdis
effect⁹ est: ⁊ ad mẽsaȝ recipit. Sic pater ce/
lestis de filio spũaliter ↄcepto: nato: ablacta
to: ⁊ ad mẽsaȝ recepto multũ gaudet. Cõce/
ptio nãqȝ accipit ĩ ↄtritõe: siue boni ꝓpositi
inchoatiõe. Unde Esa. 26. A facie tua dñe
parturiuimus ⁊ cõcepimus spiritũ salutis.
Natiuitas attẽditur ĩ cõfessione vel bonoꝝ
operũ ostẽsione: Sed de multis potest dici
illud Esa. 37. Uenerũt filii vsqȝ ad partum
⁊ virtus nõ est pariẽdi. Ablactatio attendit
ĩ vite perfectõe: quãdo homo ĩtãtũ ꝓficit ꝙ
iam nõ ĩdiget lacte paruuloꝝ: sed cibo soli/
do perfectoꝝ de quo Heb. 5. Perfectorũ ẽ
solidus cibus. Ad mẽsaȝ receptio attẽditur
ĩ celesti refectõe. iuxta illud Luc. 22. Ego
dispono vobis regnum. vt edatis ⁊ biba/
tis super mẽsam meam in regno meo. ¶ Se
cũdo gaudet filius triplici de causa. ¶ Pri/
mo qꝛ videt effectũ sue passionis. Quod no
tatur ĩ parabola de oue perdita ⁊ inuenta.
De qua Greg⁹ ait ĩ omel. Una ouis perijt
quãdo homo peccãdo vite pascua dereliqt
In humero aũt posuit: qꝛ pctã ĩ corpore suo
ipse portauit. Et Aug⁹ in libro ↄtra quinqȝ
hereses. Cũ esses inquit xp̄s inimic⁹ patris
mei recõciliaui te: cum inter mõtes ⁊ siluas
errares quesiui te: humeris meis portaui te
patri meo reddidi te: laboraui: sudaui: caput
meũ spinis opposui: manus meas clauis ob
ieci: lãcea latus meũ aperui totus iniurijs ⁊
asperitatibus laceratus sum: sanguinẽ fudi
⁊ aiaȝ posui: vt te mihi copularẽ: ⁊ tu te diui
dis a me? hec ille. Tãtũ aũt desiderium de
oue ĩuẽta habuit: ꝙ etiã desertũ. i. celũ de/
reliquit. Qd̃ dicit desertũ idest derelictum
ab homine qui fuerat ipsum habiturus: tũ
qꝛ ad istar deserti ĩ eo sunt dul cãt⁹ auiũces
idest angeloꝝ. Ibi etiã sũt rose martyꝝ: vio/
le ↄfessoꝝ: ⁊ lilia virginũ. ¶ Secũdo gaudet
filius: quia videt ĩ pctõre ↄuerso reformati/
onẽ sue imaginis. Quod notatur in secũda
parabola de dragma perdita ⁊ ĩuẽta: ĩ qua
imago regis refulget. Decẽ eñi dragme sũt
nouẽ ordines angeloꝝ: ⁊ decimus hominũ
q ad dei imaginẽ sunt creati. Sed decima
dragma perdita fuit: quãdo homo peccauit
Sed xp̄s ipsaȝ quesiuit ⁊ suã imaginẽ repa/
rauit. ¶ Tertio gaudet eo ꝙ videt resusci/
tationẽ sui fratris. Qd̃ notat in tertia para/
bola de filio ꝓdigo de quo dicit. Epulari ⁊
gaudere oportebat: qꝛ frater tu⁹ perierat ⁊
inuẽtus est. ¶ Tertio de ↄuersione pctõris
gaudet spũs scũs triplici de causa. ¶ Primo
qꝛ recuperat tẽplũ suũ qd̃ debet ĩhabitare
de quo. i. Cor. 3. c. Nescitis ꝙ tẽplũ dei estis
vos: ⁊ spũs dei habitat in vobis? Habitare
aũt nõ posset: nisi spũs malignus recederet.
2. Cor. 6. Que aũt ↄuẽtio xp̄i ad belial? qs
ↄsensus tẽplo dei cũ idolis? ¶ Secũdo gau
det quia recuperat membrum suũ quod de
bet viuificare. i. Cor. 6. An nescitis quia mẽ
bra vestra templum sunt spiritus sancti?
¶ Uidemus autẽ ꝙ membrum precisum pu
tridum vel paraliticum non viuificatur a
spiritu humano. Eodem modo nec pecca/
tor a spiritu diuino: tum quia diuisus est a
deo Esa. 59. c. Iniquitates vestre diuiserũt
inter vos ⁊ deum vestrum. Tum quia pu/
trefactus est in peccato. Joel. i. Computru/
erunt iumenta in stercore suo. Tum quia
paraliticatus est ex inordinato motu: non
enim habet sensum amoris dei de quo dicit
Sap. Sentite de deo in bonitate. ¶ 3⁰ gau/
det quia recuperat vas suum quod debet
implere. Oportet autem ꝙ istud vas sit va
cuum ab amore mundi si debet ĩpleri amo/
re dei. Unde Aug⁹ super Joannem. Uas
es: sed plenus es. Funde quod habes: vt re
cipias quod non habes. Funde amorem se/
culi: vt implearis amore dei. Sed circa hoc
queri potest: quomodo ĩtelligatur illud ver/
bum. Maius gaudium est angelis dei su/
per vno peccatore penitentiam agente: qȝ
super nonagintanouem iustis. Ad quod di/
cendum ꝙ potest intelligi dupliciter. ¶ Aut
de tepidis iustis: aut de feruentibus. Si pri

mo modo hoc verum est. Unde Greg⁹ ait: Mai⁹ de peccatore q̃ de fratre iusto gaudium fit in celo quia ꝛ dux ĩ prelio plus illũ militem diligit qui post fugam reuersus hostem fortiter premit: q̃ illum qui nunq̃ terga vertit: ꝛ nunq̃ aliquid fortiter fecit. Sic agricola illam terrã amplius amat que post spinas habuit fructum: q̃ illam que semper fertilez messem produxit. De hoc etiã Aug⁹ in li. cõtra faustum sic dicit. Agricole plus placent agri qui spinis etiam magnis eradicatis centenum proferunt: q̃ qui nullas spinas vnq̃ habuerũt: ꝛ vix ad tricesimũ peruenerunt. Si autẽ intelligatur de iustis feruentibus: tunc distinguendum est inter affectum ꝛ effectum. Nam secundum Boñ. meliori maior affectus. Magis autem indigenti maior est tribuendus affectus. Uidemus enim ꝙ si aliqua mater decez filios habeat si vnus infirmatur ꝛ postea sanatur: maius gaudium ostẽdit de sanitate istius recuperata q̃ de sanitate in alijs conseruata.

Capl'z tertium de gloria quam acquirũt pctõres conuersi. ꝛ de ipsorum beatitudine in regno celorum.

Tertium donum quod deus peccatoribus penitentibus elargitur dicitur glorificationis. Nam in celesti ꝛ beata hierusalem ipsos tandem aggregat societati ciuium supernorum. Neq̃ eñi propter peccata ipsis infimum locum cõcedit: quinimmo vt saluator ait propter ipsam penitentiam meretrices ꝛ publicani precedent in regno celorum. Quãta aũt sit eoruz gloria ĩ celo: ostenditur in Thayse meretrice: de qua in vitis patrũ legitur: ꝙ tãte pulchritudinis extitit: ꝙ multi propter eam vẽditis substãtiis suis ad vltimam paupertatem deuenerunt: sed ꝛ amatores eius mutuo se ĩterficiebãt. Quod cũ audisset abbas Pãnucius sumpto habitu seculari: ꝛ vno solido ꝓfectus est ad eam in quandam egypti ciuitatẽ: deditq̃ ei solidũ quasi ꝓ mercede peccãdi. Illa aũt accepto precio ait illi. Ingrediamur simul cameraz: Cũq̃z ingressus esset ꝛ locũ preciosis ornamẽtis stratũ ascẽdere ĩuitaretur: dixit ad eam. Si est interius cubiculum in ipsum eamus. Illa aũt dixit. Est quoddã cubiculũ vbi nullus ĩgreditur. Si vero deũ times: nullus locus ẽ q ei⁹ diuinitati abscondatur. Quod cũ senex audisset dixit ei. Scis esse deum? Cumq̃ illa respondisset se scire deum ꝛ regnum futuri seculi: nec non tormenta peccatorũ: dixit ei Si ergo hec nosti: cur tot animas ꝑdidisti? Et non solum pro tua: sed pro aliorum reddenda ratione damnaberis. Illa vero prouoluta ad pedes abbatis Pannucii cum lachrymis orabat. d. Scio esse penitentiã pater: ꝛ confido remissionem te orante sortiri. Peto tribus horis inducias: ꝛ post hec quo volueris ibo: ꝛ queçunq̃ preceperis faciã. Cũq̃ ei locum abbas constituisset: vbi veniam ĩpetrare deberet: illa collectis omnibus queçunq̃ de peccatis lucrata fuerat: perlatisq̃z in media ciuitate populo expectãte igne combussit clamans ꝛ dicens. Uenite omnes qui peccastis mecũ: ꝛ videte quõ ea que mihi ꝯtulistis exurã. Cũ aũt oĩa icẽdisset: ad locũ quẽ abbas Pannucius ꝯstruxit ꝑrexit. Qui illã in cellula parua reclusit: hostiũq̃z cellule plũbo signauit: ꝛ paruã reliquit fenestrã: ꝑ quã ei cib⁹ daret̃: iussitq̃z pax panis ei ꝛ paululũ aque ab aliis ministrari. Cuz ergo tribus annis fuisset inclusa ꝓfectus abbas Pannuci⁹ ad abbatẽ Antoniũ cõuocatis discipulis vt ab eo ĩquireret si remisisset ei sua pctã deus: narrata cã sanctus antonius discipulis conuocatis: p̃cepit vt illã nocte orarẽt. Statimq̃z abbas Paulus maior discipulus Antonij vidit in celis lectũ preciosis vestibus ornatũ: quem tres virgĩes facie clara custodiebãt. Cũq̃z Paulus diceret gratiaz illã cẽ Antonii: nõ est Antonii: sed Thaysis meretricis vocez sibi dicentem audiuit: Quod cum mane audisset abbas Pannucius cum gaudio discessit. Et cuz illam eduxisset de cella: quindecim diebus superuixit ꝛ pausauit ĩ pace Ergo aperiant oculos suos peccatores vt videant longitudinem latitudinem altitudinem ꝛ profundum ardentissime caritatis dei: qui sua amplissima ꝛ immensa clementia paratus est semper pctõribus penitẽtibus dare salutem: quã nobis oĩbus largiat̃ ipse qui viuit in secula seculorum. Amen.

De imoꝛtalitate aīe tractatꝰ icipit.
Sermo pꝛimus in quo tractatur de vita in communi.

I Usti autem in ꝑpetuū viuent. Scribunt hec verba originalit̄ Sap̄. 5.c. Quoniaꝫ falſo pleriqꝫ opinant̄ extictos hoīes coꝛpoꝛali moꝛte amplius nec viuere: nec viuificari poſſe: fiātqꝫ ex hoc in oībus vitijs brutis deterioꝛes. ī p̄ſenti tractatu de īmoꝛtali vita ſtatui compilare. Eſt qppe ſatis ſupqꝫ neceſſariū apire oībꝰ: quēadmodū dei ſapīa ſtatuit vt hoīes ꝓ varietate meritoꝝ: aut ī eternū viuant ī feliciſſima patria paradiſi: aut illā ɔtēnentes eternis ſupplicijs deputētur. Nā que durioꝛ pena cēſeri pōt q̄ꝫ pctōꝛ homo q ſentiēs certitudinaliter ꝓponi ſibi bonū ꝛ malū ꝑpetuo duratuꝝ a pctō ſeparari nō curat? Grādis eqdē iactura eſt ꝓ momētaneo ac labili hꝰ mūdi bono ꝑdere gaudia nūq̄ꝫ defutura: ꝛ obligare ſe ī ſecula ſeculoꝝ ad eternas penas. Quapꝛopter vt ipſius īmoꝛtalis vite plenioꝛ ac lucidioꝛ poſſit haberi noticia: ī h̄ ſermone ad vitā ī cōmuni ſtilū noſtꝝ dirigemꝰ: de qua tria myſteria erūt ɔtēplāda.

Pꝛimū erit de vite diffinitōe.
Secūdū erit de vite originatōe
Tertiū erit de vite ſubſtantiata ſuſceptōe.

Quid ſit vita ſꝫm p̄hm declarat̄: ꝛ an aīa ſit ipſa vita. Capl̄m.i.

P Rimū dicēdū erit de vite diffinitōe. Nā vt Cicero tradit ī pꝛimo d̄ officijs: oīs que a ratōe ſuſcipit̄ de aliqua re īſtitutio: debet a diffinitōe ꝓficiſci vt facilꝰ ītelligat̄ qd ſit de quo diſputetur. Igit̄ īquiramꝰ pꝛimo qd eſt vita. Et diffinit̄ ſic a p̄ho libꝛo de motu coꝛdis. Uita eſt actꝰ aīe pꝛimꝰ ī motu coꝛpoꝛis adaptati ad mouendum. Ex qbus verbis dubitatio mouetur. An vita ſit ipſa aīa. Et qbuſdā videt̄ ꝙ ſic. Nā Ambꝛ.i.li. de bono moꝛtis. oſtēdit ꝙ aīa nō pōt moꝛi: qꝛ eſt vita. Et vita eſt ɔtraria moꝛti. Ait autē ſic. Aīa vita eſt: quō pōt moꝛtem ſuſcipe: cū ſit ipi ɔtraria? Ipe etiā Ambꝰ. in codē li. ꝓbat ꝙ vita ſit anima ſic. Cui anima īfundit̄ vita infundit̄: a quo aīa diſcedit vita diſcedit. Anima g̊ vita ē. Iſidorus li.i. d̄ ſūmo bono. Uita ingt coꝛpoꝛis eſt anima. Sꝫ ꝛ p̄hus vult ꝙ aīa viuat ſeipſa. Igit̄ erit ſua vita. Qd̄ ꝓbari pōt. Aīa viuit Aut g̊ ſeipſa: aut alio. Si alio: aut illud viuit aut nō. Si nō. ergo nō dat vitā. Si viuit. g̊ aut ſeipſa aut alio. Tūc ſimiliter querit̄ de illo alio. Si ergo nō eſt abire in infinitū: relinquit̄ ꝙ illud quo viuit: viuit ſeipſo. Sed veriſſimilius eſt ꝙ aīa viuat ſeipſa q̄ꝫ aliud quo viuit. g̊ aīa ſeipſa vita eſt. ergo vita eſt aīa. Soluit aūt hāc ambiguitatē Alex. in 2. volumine ſūme ſue. d. ꝙ vita nō ē anima ſed actus ab ipſa egrediēs. Quia vt ſcribit̄ in libꝛo de motu coꝛdis: pꝛimꝰ ɔtinuꝰ actus anime vita eſt. Unde anima eſt cauſa vite ī coꝛpoꝛe ꝛ cauſa vite ī ipſa. Unde vita qua aīa ī ſe viuit nō eſt aīa: ſed cauſa aīe. ideo vita nō eſt aīa: nec ecōuerſo foꝛmaliter loquēdo. Ad auctoꝛitates ī ɔtrariū allegatas reſpōdet Alex. ꝙ ītelligūtur ꝑ comitātiā cauſalē nō ꝑ idēptitatē eſſētialē. ratōe. ſ. effectꝰ quo ipſa coꝛpꝰ viuificat. Ad aliud etiaꝫ qd̄ īducebat̄: ꝙ aīa viuit ſeipſa aut alio ꝛc. reſpōdet p̄dictꝰ doctoꝛ. ꝙ aīa dicit̄ viuere ſeipſa: qꝛ pꝛīcipiū vite eſt ī ipſa: nec eſt ab aliquo extra ipſaꝫ: ſicut ē de vita coꝛpoꝛis: qd̄ eſt ab ītrinſeco ſcilicet ab ipſa aīa: ſꝫm ꝙ dicit Ambꝰ ꝙ aīa cauſat vitam: ꝛ facit ꝙ vita ſit ī coꝛpoꝛe. Nota ergo ꝙ viuere ſeipſo eſt dupliciter. Aut ſicut ſe toto. Aut ſicut aliquo ſui. Uerbi gratia. Aliter viuit aīa ſeipſa: aliter vita. Uiuit enī vita ſeipſa tota ſicut ē. Unde viuere ē eē. In vita eniꝫ nō ē aliqd quod nō ſit vita. Sed aīa viuit ſeipſa ideſt aliquo ſibi intrinſeco: vtpote foꝛmali pꝛincipio: qd̄ nō eſt alterius nature q̄ꝫ ipſa aīa. Et ideo ex hoc nō ſequit̄ ꝙ aīa ſit vita Si eniꝫ hec eſſet vera. aīa eſt vita: neceſſario opoꝛteret ꝙ idē ī ea eſſet īfoꝛmās ꝛ īfoꝛmatū: ideſt ipſa eſſet ſua foꝛma: Sed idem eſſet illi eſſe ꝛ viuere. ſicut idem viuere eſſe ꝛ viuere quia vita ſeipſa viuit. Uita ergo eſt actus pꝛimus ꝛ continuus ſubſtantie nobilis mouētis: vel cognoſcētis: vel vtrūqꝫ facietis. Sed adhuc arguūt qdā. d. ꝙ vita nō poſſit eſſe actus aīe. Nā vita cū ſit

ꝑfectio viuētiū: actꝰ cū ſit accidēs ñ pōt eē ꝑfectio taliū. Rñdet ad h̄ Alex. ꝙ ē primus actꝰ forme ſubſtātial': ⁊ ē actꝰ ꝯſeq̄ns ad primū actū. Licȝ autē ꝯſeq̄ntiū actuū ſit aliqđ accidēs: tñ actꝰ p̄mꝰ q ē ꝑfectio ſubſtātie nō ē accidēs. Nā ſic̄ itellectꝰ qñqȝ noiat ipſam potētiā itellectiuā. qñqȝ āt actū eiuſdē accidētalē. vt. ſ. q ꝓuenit ex ꝯp̄bēſiōe reruȝ extriſecaꝝ: ſimil'r ē de vita. Uñ vita qñqȝ nominat ip̄aȝ vitā ꝓut ē ſubſtātia: qñqȝ actū eiuſdē accidētalē. Jſta nihilominꝰ rudibus oñdi ñ pñt. q2 vt Ari. iq̄t i. 3. metha. Soluere viculū ignorāti nō ē poſſibile.

Uñ vita hȝ ſuū p2icipiū. Capl'3. 2.

Ecūdū myſteriū ꝯtēplādū ē de vite originatiōe: vñ. ſ. vita trahit originē: ſic̄ a p̄ncipio efficiēte. Et plato dic̄ aiaȝ eē p̄ncipiū vite. Jn libro āt đ motu cordis dr̄ ꝙ motꝰ ē cā vite. Ari. 2. đ aia Aia ē viuētis corpis cā ⁊ p̄ncipiū veꝝ. Tñ reſtat dubiū: q2 ex v̄bis ſcōꝝ videt̄ ꝙ ois vita ſit a đo. Jnq̄t eñi Aug. li. đ v̄a religione. Nulla vita ē q̄ ñ ſit ex đo: q2 đs ſūma vita ē: ⁊ ip̄e ē fōs vite. Et Dion. ī li. đ di. no. Ois vite erit vital' motꝰ ex vita ip̄a q̄ ē ſup oēm vitā. Et Geñ. 2. Formauit đs hoiem de limo t're: ⁊ īſpirauit ī faciē eiꝰ ſpiraculū vite. g̊ ꝑ effectū p̄ncipiū vite ē ip̄e deus. Rñdet Alex. vbi ſ. d. ꝙ aliqd viuit ī ſe: ꝑ ſe: ⁊ ex ſe vt vita p̄ᵃ q̄ ē đs. Et aliqd viuit ī ſe ⁊ ꝑ ſe: ſȝ ñ ex ſe: vt ala ⁊ āgelus. Eſt iteꝝ aliqd qđ viuit ī ſe: ſȝ ñ ex ſe: nec ꝑ ſe. vt aia ſēſibil' ⁊ vegetabil'. Jlloꝝ āt q̄ viuūt ꝑ ſe ⁊ ī ſe: q̄dā pñt aliis vitam coīcare: vt aie rōnales corpibꝰ organicis potētia vitā hñtibꝰ. q̄dā ñ pñt: vt ſpūs āgelici ⁊ ſpūs rōnales q̄dā q̄ nō ꝑ ſe: ſȝ ꝑticipādo vitā ill' mediātibꝰ q̄ ꝑ ſe viuūt. vt corpa hūana. Ex qbꝰ pȝ ꝙ q̄dā ſūt q̄ ꝑ ſe viuūt: vt ſūt ſpūs āgelici. Dicimꝰ g̊ ꝙ vita eorū q̄ ꝑ ſe viuūt imediate ſit a đo ſicut eorū ſubſtātia vl' eſſētia. Uita v̄o eoꝝ q̄ viuunt ꝑticipādo vitā mediātibꝰ ill' q̄ viuūt ꝑ ſe: ñ ē. imediate a đo: ſȝ ill' mediātibꝰ q̄ ꝑ ſe viuūt. Sȝ ꝓpt h̄ qđ diximꝰ doctor p̄dictꝰ. q. 18. p̄ma pte. q̄rit dubiū: videlȝ vtrū aia ſit vita in deo. Et ꝙ ſic ip̄e ꝓbat: qa Joh. i. dr̄. Qđ factū ē ī ip̄o vita erat. Sȝ oia ꝑ deū fcā ſūt g̊ ī deo oia ſūt vita. Jnſup viuere dei ē eiꝰ itelligere. Jn deo aūt idē ē intellectꝰ: ⁊ qđ itelligit̄. ⁊ ipſū itelligere eiꝰ. Unde qcqd ē ī deo vt itellectū. ē ipſū viuere: ſeu vita eiꝰ. Cū g̊ oia q̄ fcā ſūt a deo ſint ī ipſo vt itellecta: ſeqt̄ ꝙ oia ī ip̄o ſint vita diuia. Cōtra tñ hoc poſſumꝰ inſtare. Primo ſic. Act. 17. dicit̄. Jn ip̄o viuimꝰ mouemur ⁊ ſumꝰ. Sȝ nō oia q̄ ſūt motꝰ ī deo ſūt vita. 2° ſic. Oia ſūt ī deo ſic̄ ī p̊ exēplari. Cū g̊ nō oia viuāt in ſeipſis: videt̄ ꝙ nō oia ī deo ſint vita. Rñdet his p̄fatꝰ doctor. Ad primuȝ ꝙ creature dicūtur eē ī deo dupliciť. Uno mō in q̄ntū ꝯtinent̄ ab ip̄o ⁊ ꝯſuant̄ v̄tute diuina. ſic̄ ea dicimꝰ eſſe ī nobis q̄ ſunt ī nr̄a ptāte. Et ſic creature dñr eē ī đo: ꝓut ſūt ī ꝓp2ijs naturis. Et h̄ mō itelligit̄ v̄bū apl'i dicētis. Jn ip̄o viuimꝰ mouemur ⁊ ſumꝰ: qa nr̄ȝ eē ⁊ nr̄m viuere: ⁊ nr̄m moueri cauſat̄ ab ip̄o đo Alio mō dñr res eē ī deo ſic̄ ī cognoſcente. Et ſic ſūt ī deo ꝑ ꝓp2ias ratiōes q̄ nō ſunt aliud ī deo ab eēntia diuia. Unde res ꝓut ſūt ī deo ſūt eēntia diuina. Et qa eēntia diuina ē vita nō aūt motꝰ: inde eſt ꝙ res hoc mō loquendi ī deo non ſūt motus ſed vita

Ad ſcđm dicit ꝙ exēplata oportet ꝯformari ſ̄m rōneȝ forme: nō aūt ſ̄ȝ modū eēndi. Nā alterīꝰ mōi habet eē q̄libet forma in exēplari ⁊ ī exēplato: ſic̄ forma domꝰ ī mēte artificis hȝ eē ī maťiale ⁊ itelligibile. Jn domo aūt q̄ ē ex̄ aiaȝ hȝ eſſe maťiale ⁊ ſenſibile. Unde rōne reꝝ q̄ ī ſeipſis nō viuūt: ī mēte diuina ſūt vita: quia ī mente diuina habent diuinum eſſe.

De ſubſtantiata ſuſceptione vite ⁊ que ſunt illa que vitam ſuſcipiunt ⁊ viuentia dicuntur Capitulum. 3.

Ertiū myſteriū ꝯtēplādū eſt de vite ſubſtātiata ſuſceptiōe. videlȝ q̄ ſūt illa que vitā ſuſcipiūt ſeu viuunt: ita vt viuentia dici poſſint. Et fit circa hoc inſtantia tripliciter.

Primo mō reſpcū oīuȝ reꝝ nāliū an viuāt. 2° reſpectu corpoꝝ celeſtiū an illis ſit vita

Tertio reſpectu increate nature an inſup etiam ipſa ſit viuens.

Primo quibuſdā forte videret̄ ꝙ ī oibꝰ rebus nālibus ſit vita. Jnquit enim Ari. 8. phi. ꝙ motus eſt vt vita quedā natura exi

nẽtibꝰ hoībꝰ. Sꝫ oēs res naturales partici
pāt motū. ergo oēs res naturales participant
vitā. Sꝫ ɔ̄ hꝫ Dioꝰ ī li. ꝺ diui. no. ait sic. Plā/
te ſꝫ vltimā resonātiā vite hn̄t viuere. Ex
qbꝰ vbis accipit q̄ vltimū gradū vite ob/
tinēt plāte. Rn̄det ſꝫ Tho. pma pte. q. 18.
ꝙ illa ꝓprie dicūtur viuētia: q̄ seipa ſꝫ ali/
quā speciē motꝰ mouēt. Alia vo ī q̊rū nā ñ
ē: vt agāt se ad aliquē motū vł opationē vi
uētia dici nō pn̄t: nisi ꝑ similitudinē. Et sic
vbū phi pōt itelligi: vł ꝺ motu p̊. s. corporū
celestiū: vł de motu coīter. Et vtroqꝫ mō
dr̄ q̄ ī vita corpoꝝ naturaliū ꝑ silitudinē ꝛ
ꝓprietatē. Nā motꝰ celi ē ī vniuerso corpo/
raliū nāꝝ: sicꝰ motꝰ cordis ī aīali: q̄ vita cō
seruat. Et similit quūqꝫ motꝰ nālis se habet
ad res nāles: vt q̄dā silitudo vitalis opatio
nis. Qz ꝰ fit istātia ꝺ corporibꝰ celestibꝰ: ꝺ q/
bus nōnulli asserūt ꝙ sint aīata. Scribit si/
qdē Augꝰ ꝺ ciui. ꝺi li. 18. ꝙ anaxagoras apꝺ
athenienses reꝰ factꝰ sit: qꝛ solē dixit eē lāpa/
dē ardētē: negāsqꝫ vtiqꝫ eē deū. Et vt do/
cet dn̄s Bon. i. 2. di. 14. qdā phi posuerunt
ꝙ celi haberēt aiaꝫ: ꝛ ꝙ celuꝫ essꝫ magnum
aīal: ꝛ ꝙ moueret a ꝓpria forma ꝑfecta: sic
mouet aīa. Et hāc aiaꝫ motricē posuerunt
regi ꝛ dirigi a ꝺo: mediāte itelligentia. Cui
positiōi qdā ihērētes iducūt Hiero. asserē
tē sup illꝺ Ecclesiastes. j. lustrās vniuersa ꝑ
circuitū ꝑgit spūs. ꝙ celi sūt aīati. Quibus
obstat dictum Joh. Damas. d. li. 2. Nullus
aīatos celos vt luminaria existimet. Inaīa
ti qppe sūt ꝛ isensibiles. Rō vo pōt esse ſm
Bon. vbi s. qꝛ substātia intellectualꝭ ñ vnit
corpori: nisi mediāte vegetabili ꝛ sensibili.
Et ita si celū ꝑficeret a substātia spirituali
haberet sentire ꝛ vegetari. Hiero. vo me/
taphorice locutꝰ ē. Qꝫ si adhuc obijceret ex
vbis cōmētatoris: q ait i. 2. de celo ꝛ mūdo
Pricipia que sūt ī orbibꝰ sūt viua. Phs ēt
dicit ꝙ pncipiū potētialit ꝛ causa ī vita est
orbis. Ad pmū dici pōt ſꝫ Alex. ꝙ illꝺ itel
ligit de intelligētiis que viuunt: qs motri
ces orbiū ponūt. Uel dicūtur viua effecti/
ue: nō ꝙ habeāt vitā vt formā vel actū: sed
effectiue tm̄ hn̄t calorem aut frigus: nec tm̄
calida sunt vł frigida formaliter loquēdo.
Uiua itaqꝫ dici pn̄t. i. cōseruātia viuentes

ī vita. Nimirū detestādus est error ponen
tiū illa viuere: cū facile si aliquid diuinita
tis habere possent ea venerarent ac cole/
rēt. Ista qdaꝫ falsitate delusi soleꝫ ꝛ lunam
deos existimātes corpa illa adorare sūt au
si. De qbꝰ sic loqt Eusebiꝰ li. p̊ de euāgelica
ꝑparatiōe. Egyptios ferūt pmos oiuꝫ cuꝫ ī
celū oclos sustulissent motū ordineꝫ ꝛ qn̄ti/
tates corpoꝝ celestiū admirātes soleꝫ ac lu
nam deos putasse: ac solem qdem osiris lu/
nā ysin nūcupasse a ꝓprietate q̄dā iditis sibi
noībꝰ. Nā si qs ad latinaꝫ linguā vba trās/
ferat: multi oculi osiris dici possūt. Nec id
ab re. Radios enī suos q̄si multis rebꝰ im/
mittit oculos: qbꝰ oīa ꝓspicit. Ysin vo lati/
ne ꝑscā dicere possumꝰ: lunc hꝫ noīe indito.
qm̄ sēpiterna priscaqꝫ sit. Et iterū de grecis
idē platonē iducit. Plato inqt in cartilo sic
scribit ad vbuꝫ. Uidētur mihi pmi grecoꝝ
eos solūmodo deos putasse: quos etiā nūc
multi ex barbaris colūt: solē videlicꝫ atqꝫ
lunā. tellurē: stellas atqꝫ celū. Nam cū ipsa
cernerēt. them semꝑ hoc ē currere atqꝫ re/
solui: ab hac ipsiꝰ them natura theos. i. de/
os appellarūt. Tertio ꝺ natura icreata du
bitat. an ipa sit viuēs. Cū enī vita addat su
pra eē: ī illo in q̊ nihil addit ad eē videt ꝙ ñ
sit ibi vita. In ꝺo aūt nihil addit ad eē. alio/
quin ī ipso eēt aliqua cōpositio. Uñ nec in
ipo erit vita. Rn̄det Alex. ꝙ in deo ē vita:
nō ꝑ differētiā a substātia: sꝫ ipe sua vita ē:
ꝛ suū viuere: ꝛ tāto nobilior ē eiꝰ vita qn̄to
simplicior. Qꝛ aūt diuinuꝫ esse est simplicis/
simū nihil habēs de potētialitate admixtū.
iō est in plena actualitate atqꝫ vigore. Qꝫ
aūt ī deo sit vita patet ꝑ Augu. q ait in li. ꝺ
fide ad petrū. Deus naturaliter vita ē. In/
de est ꝙ antiqui ꝑ iuramentuꝫ solebant di/
cere. Uiuit dn̄s. sicut pꝫ. 22. q. i. c. Et iura/
bit. Et. i. Reguꝫ. 18. c. ꝛ. 24. ꝛ. 26. ꝛ. 28. Et
2. Reg. 2. ca. Et Judith. 13. dixit illa scā Ju
dith. Uiuit ipse dn̄s deus nr̄. Et Esa. 49. c.
Uiuo ego dicit dn̄s. Et Danielis. 14. dixit
Daniel. Non colo idola manufacta: sed vi/
uentē deuꝫ: qui fecit celuꝫ ꝛ terraꝫ. Et Hie
re. 22. c. Uiuo ego dicit dn̄s. Et Ezech. 14
ꝛ. 16. c. Uiuo ego dicit dominus. Ipse ergo
est deus qui viuit: cuius vita est eterna: tū

quia esse diuinuz est eternum. Ut autez in/
quit Tho. prima parte .q.10. illud quod ve/
re est eternum nõ solũ ẽ ens viuẽs. tũ q2 vt
ait Ari. xi. Metaph. oñso q deus sit itelli/
gens: concludit q habet vitã sempiternã 7
pfectissimã: q2 intellect9 est perfectissimus:
7 semp in actu. Quare cum ipe sit vita ve/
ra: alijs nõ tñ tẽporalem: sed etiam eternaz
vitã cõcedere potest: ad quaz iusti festinan/
tes adipiscuntur regnum celorum: in quo
christus saluator noster viuit 7 regnat i se/
cula seculorum. Amẽ.

Explicit sermo de vita tẽporali 7
eterna: scilicet ipsius dei.

Sermo secũdus in quo tractatur de vi/
ta hominis ante suam beatitudinem:

Iusti autem i ppetuuz
viuent. Iterũ vbi. s̃. Ac/
quirenda nũc est vita im/
mortalis non sine labore:
quoniaz ipsa est premiuz
cuiuscunq3 opis virtuosi.
Et vt Greg9. ait in smone plurimoꝝ mar/
tyruz: ad magna premia perueniri nõ põt:
nisi p magnos labores. Uerũtamẽ anteq3
de ipa vite eternitate quicq3 dicamus: de
vita hoĩs añ suã btitudinẽ aliqd apiemus.
Unde ꝯsiderabim9 eaz sm triplicez statuz.
Primo sm statum nature condite.
Secundo sm statum nature lapse.
Tertio sm statum nature reparate.
Qd i statu nature cõdite homo si voluis/
set impassibilis fuisset: et immortalis.

Capitulum primum

Primo ꝯsiderem9 hoĩs vitaz sz sta
tuz nature condite. s. ante pctm: q̊
tpe si voluisset impassibilis erat et
imortalis. Ad qd pleni9 intelligendũ erunt
declarande tres difficultates. videlicet.
Prima de impassibilitate.
Secunda de immortalitate.
Tertia de cibi necessitate.
Prima difficultas est de ipassibilitate:
quo. s. vez sit q hõ cõditus fuerit impassibi
lis: Primo qa sentire est quoddam pati.
Sz i statu innocentie erat homo sensibilis.
Ergo et passibilis

Secũdo qa corp9 hoĩs molle fuit. Et oẽ
molle naturaliter passiuuz est a duro. Er/
go si corpori pmi hoĩs oblatũ fuisset aliqd
durũ ab eo pateret: 7 sic fuiss3 hõ passibil.
Tertio qa Aug. sup Gen. ad lram dicit.
Adã nõ mãducauit de pomo eo q nõ cre/
deret eẽ deũ: s3 ne suas delitias cõtristaret
.s. vxorẽ suã. sicut Salomon adorauit ido/
la. 3. Reg. xi. c. ne cõtristaret vxores suas.
Ex qb9 pat3 q Eua erat causa pp̃ter quaz
Adam comederat. Nã status pme ꝯditio/
nis erat status passibilitatis anime 7 cor/
poris tristabilis i statu pme ꝯditionis. Scd
tristicia est passio affligens aĩaz. Relinqt g
q stat9 prime ꝯditiõis erat status passibili/
tatis aĩe 7 corporis. Ad hec obiecta soluen
da scũs Tho. i. pte. q. 97. dicit q passio du/
pliciter dicit. Uno mõ pp̃rie: 7 sic põt dici
q a sua nãli dispositiõe remouet. Passio
eniz ẽ effect9 actiõis sz Gilbertũ poretanũ
li. 6. principioꝝ. In reb9 aũt nãlr ꝯria agũt
7 patiunt ad inuicẽ: qꝛ vnũ remouet alte/
ruz a sua nãli dispositiõe. Et d h dicit Da/
mas. q passio ẽ mot9 pter nãm. Alio mõ dr
passio cõiter sm quãcũq3 imutationẽ etiaz
si ptineat ad pfectionẽ: sic intelligere: vel
sentire dicit qddaz pati. Patet g ex diffini/
tiõe ista: q passio erat isto scdo mõ 7 nõ p̊:
qm̃ sentire 7 dormire nõ remouẽt hominẽ
a nãli dispositiõe: s3 poti9 ordinant ad bonũ
nature. Ad secũdũ idẽ doctor dicit q i illo
statu hõ poterat corp9 pseruare: ne pateret
ab aliq̊ duro. Poterat qdẽ p pp̃riã ratiõez
per quam poterat vitare nociua. Poterat
etiam p diuinam prouidentiam que sic ip̃z
tuebat. vt nihil ei occurreret ex iprouiso:
a quo lederet. Ad tertiũ rñdet Alex. i. 3. vo
lumie sũme sue q q̃uis hõ haberet naturã
tristabilẽ nunq3 tñ tristaret: dũmõ ratio p
negligẽtiã 7 pp̃rio studio nõ deficeret. Cõ/
cludũt itaq3 doc. oĩo ipassibilitatẽ illi9 stat9
Unde Isidor9 li. de trinitate ait. Si hõ i pa/
radiso inocẽs viueret: nec ignis eũ vreret
nec aqua mergeret: nec aeris absentia suf/
focaret: nec oĩa que nocẽt mortalib9 ipedi
rẽt. Et Aug9. li. 14. d ciui. dei. c. 26. ait. Ni/
hil corruptiõis i corpe vel ex corpore vllas
molestias: vllis eius sensibus ingerebat.

Nullus ītriſecꝰmoꝛbꝰ:nullꝰ ictꝰ metuebaẗ
extriſecꝰ.Sūma.ī carne ſanitas erat:ī aīo
tota trāqllitas.Sic ī paradiſo nullꝰeſtꝰaut
frigꝰſic in eiꝰ hītatione :nulla ex cupiditate
vł timore accidebat bone volūtatis offen
ſio.Nihil oīo triſte:nihil erat inaniẗ letum.
hec ille:Notādum tñ ꝭ dicta Scoti:⁊ dñi
Bonꝰ:⁊ alioꝝ doc.di.19.ſi li.ꝙ ipaſſibilitas
illa nō erat dos:ſic ipaſſibilitas btōꝝ:qm̄ ſo
lū ꝓuabat actū:ſꝫ nō potētiā patiēdi.Im/
paſſibilitas ꝟo btōꝝ ꝓuat actū ⁊ potētiam
paſſiōis ꝭ oēꝫ ſtatū.Et ne cui ipoſſibile vi/
deaẗ qꝺ dicimꝰꝺ ſtatu ꝓmi hoīs oīa ad ꝺi vo
lūtatē ⁊ oꝛdinē referēdo:īſpiciamꝰ exēpla
qbꝰpatere pōt qlr ꝺſ actū ſuſpēdit actiuoꝝ
⁊ paſſiuoꝛum appꝛoximatoꝝ:⁊ ñ ipeditoꝝ.
ita vt actio nō fuerit ſecuta:ſic ꝭ nāꝫ fcūꝫ
fuiſſꝫ.Eſt qppe ignis elemētū maxime acti
uitatis:⁊ nihilominꝰtres pueros ī ardētem
foꝛnacē miſſos vt ꝯburerēẗ nec mīme leſit
qnimo ābulabāt ī medio flāme laudātes ⁊
bñdicētes ꝺū.Daniel.3.c.Scīſſima agnes
flāmis iiecta fuit:⁊ nihil ſibi nocuit.Iohēs
euāgeliſta Domitiani crudeliſſimi tpibꝰ ro/
me ī doliū feruētis olei miſſus:illeſus exi/
uit.Idē ēt venenū moꝛtifeꝝ bibit:q̊ exhau
ſto duo alij extīcti fuerāt.ipē ꝟo intactꝰ p/
māſit.Quid plura? Indomitas feras mā/
ſuetas fecit ꝺs ſcīs ſuis.Nōne fecẗ ſempiẗnꝰ
ꝺs ꝙ illos nedū offēdere auſe ſūt.veꝝ etiā
eis obediebāt:ac ſi rōne vigerent? Fero/
ciſſimi inẗ aīalia leōes reputāẗ.⁊ tñ antonio
miſtrabāt ad ẗrā effodiēdā ꝓ ſepultura pau
li ꝓmi heremite:vt ī vitis patrū ꝺ paulo le
giẗ.Leōis pſidio abbas Zozimas ſcē ma/
rie egyptiace coꝛpuſculū ſepeliuit.Leoneꝫ
etiā Hieroꝰ.habuit:q ita obediēs erat vt ⁊
aſinū monaſterij ad paſcua dirigeret.De io
na legimꝰ:ꝙ fuit a cete ꝺuoꝛatꝰ:⁊ pꝰtridu/
um ad littꝰ ab eadē belua ſanꝰ fuit eiectus
Jone.3.nec mirādū ſi ad ipꝫ reꝝ oīum opi/
ficē ſapiaꝫ atqꝫ potētiā iſta referamꝰ.Ipſe
ſiqdē ⁊ hec tpa tenebraꝝ:ꝓut meliꝰ indica/
uit hoī ꝯuenire aliqbꝰbeluis marinis dona/
uit vt cū hoīe familiaritateꝫ ꝯhere poſſent.
Sicut ꝺ delphine Pliniꝰ ī li.ꝺ nāli hiſtoꝛia
ait.Delphinꝰ hoīeꝫ nequaq̄ vt alienū expa
ueſcit:ſi obuiā nauigijs venit exultās allu/
dit.Solinꝰāt ꝺ mirabilibꝰmūdi p̊ li.igt.Au
guſto ꝓncipe ī cāpania delphinū puer fra/
gmētis panis p̊ allexit:⁊ ī tm̄ cōſuetudo va/
luit:vt alendum ſe etiā manu ipſiꝰcrederet.
Moxqꝫ cū ꝑtuliſſꝫ puerilis audacia eū inẗ
ſpacia lucerni lacꝰeuectauit.Vñ effcūꝫ ē vt
a baiano littoꝛe pueꝝ eqtātē vſqꝫ puteolos
veheret.Hoc ꝑ annos plīmos tā diu geſtū
ē dōec aſſiduo ſpectaclo ꝺſineret eē miracu
lū.Sꝫ vbi puer obijt ſub ocuł publici ꝺſide
rij meroꝛe delphinꝰīterijt.In affrico q̊qꝫ lit
toꝛe ꝺlphinꝰ ab iponēſibꝰ paſtus ē.tractan/
dūqꝫ ſe ꝓbuit:ipoſitoſqꝫ freqnter geſtauit.
ꝓcōſul africe flauianꝰipē eū cōtigit.Apꝺ
laſſū āt vrbē puerū delphinus adamauit.
Quē ꝑ maria iludētē:cū vndoſioꝛ fluctꝰne/
cauiſſet.ꝺlphinꝰ ad ẗrā reuexit:⁊ ac ſi ille re
atū ſuū fatereẗ:pniaꝫ ſuā moꝛte mulctauit:
nec ampliꝰ ī ꝓfūda reuerti voluit.Hec Au.
Gelliꝰī li.noctiū atticaꝝ.Et Aug.li.p̊ ꝺ ci/
uitate ꝺi.c.14.dicit.ꝙ Ariō cithariſta opti
mus a periādro coꝛīthioꝝ rege artis gr̄a di
lectꝰ fuit:a q̊ licētia obtēta ſiciliam ⁊ alias
partes italie viſitauit:ꝺmulcēs aures oīuꝫ
⁊ mētes:adeo vt multas qn̄titates pecunie
cōgregaret.Et reuerti ꝓponēs Coꝛīthum:
elegit ſibi nauī ⁊ nautas coꝛīthioꝝ.Naute
āt ꝓiecta ī altū naui:tenuerūt cōſiliū ꝺ ipō
necādo.Ariō āt itellecta moꝛte:pecuniaꝫ ⁊
bona ſua obtulit:⁊ cūcta q̄ hēbat:illł ꝺdit ꝓ
ſalute.Tūc ei naute ingūt ſibi vī ꝓpꝛiis ma
nibꝰñ iferre.ſꝫ iperāt ꝙ ipē ſolus ī mari ſa/
liat.Oꝛauit tūc cytharedꝰarion ꝙ ſibi ꝑmit
tāt nobiles veſtes cape:⁊ cū fidibꝰilliꝰ car/
men canere.Naute vt delectareẗ eiꝰcantu
qꝺ oꝛauerat cōceſſerūt.Ariō ġ ſtās ī ſūmo
puppis oꝛnatꝰaltiſſōa voce cātauit.domon
cū fidibꝰ:⁊ oꝛnatu ſeſe ī ꝓfūdū egit.Naute
nequaq̄ dubitātes qn ꝑiſſꝫ:curſū ſecuti ſūt
Sꝫ cōtigit ꝺlphinū adueniſſe:doꝛſoqꝫ ſuo
cantoꝛē ī latoniā regionē ꝺpoꝛtaſſe.Arion
ꝟo petiuit.Coꝛīthū:rettlitqꝫ oīa regi.Qui
nautas fecit ingri.Quibꝰiuētis īterroga/
uit qd foꝛet ꝺ arione.Qui rñderūt ꝙ eſſꝫ in
italia.Quos tñ mētiri volētes rex ꝺ verita
te cōuicit.Huiꝰhiſtoꝛie argumēto diẗ Au.
gelliꝰ:ꝙ athenis ſuo tpē ſculptū atqꝫ pictū
videbaẗ ſimulacrū.ſ.delphinꝰ vehēs ſuper

quo effigies sedebat humana. Dixim⁹ ista
vt clareat oibus non esse durũ quod loqui/
mur de hominis cõditi ĩpassibilitate. Se/
cũda difficl'tas ẽ ꝺ illius stat⁹ ĩmortalitate:
quõ.s.poterat tunc corpus hoĩs esse incor/
ruptibile ⁊ ĩmortale. Nã oẽ cõpositũ ex cõ
trarijs ẽ naturaliter dissolubile ⁊ corrupti/
bile. Igiẽ ⁊c̃. Ad istud respondet Ugo in li.
de sacramentis: vbi ponit tres status hu/
mane nature.

Primus est nature condite.
Secũdus ẽ nature lapse.
Tertius est nature beate.

In primo statu habuit homo posse pec/
care: ⁊ posse non peccare. ⁊ sic habuit pos/
se mori ⁊ posse non mori ⁊ hoc fuit prima hu
mani corporis immortalitas. In secũdo sta
tu habuit posse mori ⁊ nõ posse nõ mori. Et
sic posse peccare ⁊ nõ posse ñ peccare: qm̃ ĩ
hoc statu ẽ peccãdi ⁊ moriẽdi necessitas. In
tertio vero statu habebit posse nõ mori ⁊ ñ
posse mori: sicut ⁊ posse nõ peccare ⁊ nõ pos/
se peccare: quoniã ad hũc statuȝ ptinet mo/
riendi ⁊ peccãdi ĩpossibilitas. Sanctus ꝭo
Tho.ĩ prima parte.q.97. dicit ꝙ aliqd põt
dici ĩcorruptibile tripliciter. Uno modo ex
parte materie: eo.s.ꝙ nõ habet materiam
sicut angelus. Uel habet materiã que non
est in potẽtia nisi ad vnã formã: sicut corp⁹
celeste. Et hoc dicitur secũdũ naturã ĩcor/
ruptibile. Alio mõ aliqd dicitur ĩcorrupti/
bile ex parte forme: qꝛ.s.rei corporali inhe/
ret aliqua dispositio: p quã totaliter a cor/
ruptione ꝓhibeẽ. Et hoc diciẽ ĩcorruptibile
secũdũ gloriam: quia vt Aug⁹ dicit ĩ episto
la ad dioscbor: tã potẽti natura fecit deus
aĩaȝ: vt ei⁹btitudine redũdet etiã ĩ corpus
plenitudo sanitatis ⁊ ĩcorruptionis vigor.
3° mõ diciẽ aliqd ĩcorruptibile ex parte cau
se efficiẽtis. Et hoc mõ ĩ statu ĩnocẽtie fu/
it incorruptibilis ⁊ ĩmortalis: qꝛ deus sic vo
luit. Hinc ait Aug⁹ ĩ questionib⁹ noui ⁊ ve
teris testamẽti. De⁹ hoĩeȝ fecit: q q̃diu non
peccaret immortalitate vigeret: vt ipse sibi
auctor esset: aut ad mortẽ aut ad vitã. Et
idẽ ĩ li. de baptismo paruulor ait. Fiebat
inquit ordo iusticie. vt sicut aĩa dño suo: ita
ei corp⁹ obediret. Et in .li.13. de ciui. ꝺi.c.
3. ait. Fatẽdũ ẽ primos hoĩes ita fuisse in
stitutos: vt si nõ peccassent: nullũ gen⁹ mor
tis experirenẽ. Sȝ eosdẽ primos hoĩes ita
fuisse morte mulctatos. vt qcqd eor stirpe
fuisset exortũ: eadẽ pena teneref obnoxiũ.
Et in sequẽti.c.s.4°. idẽ ait. Pro magnitu/
dine quippe culpe illi⁹ naturã dãnatio mu/
tauit ĩ peius: vt qꝺ penaliter processit ĩ pec
cãtibus hominib⁹ primis: naturaliter seq̃re
tur in nascẽtibus ceteris. hec ille. Et idẽ in
li.14. de ciui. dei.c.26. dicit. Uiuebat itaqȝ
hõ in paradiso: sicut volebat: q̃diu hoc vo
lebat qꝺ deus iusserat. Uiuebat fruẽs ꝺo:
ex quo bono bon⁹ erat. Uiuebat sine egesta
te vlla: sic semp viuere habẽs in ptãte. Ci/
bus aderat ne esuriret: potus ne sitiret: li/
gnũ vite ne illum senecta dissolueret. hec il
le. Tertia difficultas diciẽ de cibi neces/
sitate. Si eniȝ corp⁹ erat impassibile: quo/
modo cibis indigebat? Et rñdet Aug⁹ in
qõnib⁹ noui ⁊ veteris testamẽti. ꝙ immor/
talitas ꝑmi stat⁹ erat ꝺm vim qñqȝ supnãlẽ
in aĩa residentẽ: nõ aũt p aliquã dispositio/
nẽ corpori inherẽtẽ. Uñ ꝓ resolutione cor/
poris aliqd de humido.s. corporis poterat
depdi. ⁊ ne totaliter ꝯsumaretẽ: necesse erat
p assumptionẽ cibi homini subueniri. Se/
cũdo cõsideremus hominis vitã secũdum
statũ nature lapse. Peccãte siquidẽ homi/
ne: introducta fuit lex mortis vt moreretur
vsqȝ ad cõsumationeȝ seculi iuxta cõmina
tioneȝ dei dicẽtis Geñ.2. Quacũqȝ die co
mederis morte morieris. i. mortis necessi/
tatem incurres: vel morti obligatus eris.
ꝺȝ ꝙ exponit Aug⁹ sup Geñ. Uerũtñ ĩ illis
primordijs lõga fuit vita illor: adeo vt au
diẽtes adã vixisse nongentis ⁊ triginta an
nis. ⁊ Malaleel octingentis .95. annis. ⁊
Iaret nõgẽtis. 62. ãnis. ⁊ Matusalẽ nõgẽ
tis. 69. annis. vt patet Geñ.5.c. plurimum
admiranẽ. Unde apud plerosqȝ varia ⁊ fal
sa qdẽ de annis illis opinio ẽ exorta. Nã vt
dicit aug⁹ li.15. de ciuitate dei.c.12. Aliqui
dixerũt ꝙ.x. anni illi⁹ tp̄is accipiunẽ ꝓ vno
ãno nr̃o: volẽtes ꝙ nõgẽti ãni ex illis essent
nonaginta. Sȝ falsũ eẽ ħ cõstat: vt ex codi/
cibus colligiẽ. Habeẽ eniȝ Geñ.5.c. cẽtũ ⁊
30. ãnor erat adam qñ tertiũ genuit filium

Qui āni ſecūdū illos eſſent.12.ex nr̄is. Sed omittamus adā: q2 fortaſſe etiā qn̄ creat⁹ ē generare potuit. S3 qd d̄ Seth: de q̊ habet ꝙ cētū.5.erat ānoꝝ qn̄ genuit Enos. ac ꝑ h̊ nōdu3 habebat ānos.xi. Enos v̊o. 90. erat ānoꝝ qn̄ genuit Caynā. Et ſic nouem ānos habebat. Cainan aūt.70.erat ānoꝝ qn̄ genuit malaleel: ꝛ ſic ſeptē ānos hēbat. Quis hō generat ī ſeptē ānis: ſi tunc āni.70.nūcupant ꝙ ſeptē fuerūt. Plini⁹ v̊o cū audiſſet hoīes ad tot perueniſſe ānos: hec oīa īſcitia ipa ꝑueniſſe ē arbitrat⁹: īquiēs quoſdā trāſiſſe ānū eſtate ꝛ aliū hyemi. Archades triū mēſiu3 ānos habuiſſe: egyptios ꝛ lauinios 13. acharuanas ſex. Contra quā opinionem Aug⁹ ſuꝑ Geñ. ad litterā adducit ſcripturā dicētē. Sexcēteſimo āno vite noe mēſe.2. die.7.mēſis rupti ſt̄ oēs fōtes abyſſi magne. Et Geñ. c.8. Requieuit archa mēſe.7.27. die mēſis ſuper mōtes armēie. At v̊o aque ibāt ꝛ decreſcebāt vſq3 ad.x.mēſe3. Et poſt ſubdit ſcriptura. Sexcēteſimo primo anno vite noe ꝑmo mēſe prima die mēſis īminute ſunt aque ſuꝑ terrā. Tales igit̄ erāt tūc anni q̄les ꝛ nunc. Et ſi adhuc vltra q̄ratur quō tā diu hominum illoꝝ vita poterat elōgari. Ad hoc reſpōdet Nicolaus de lira ſuper Geñ.5.c. ex verbis Joſephi ī.i.li. ātiq̄tatum: q opinioni noſtre. imo ſcripture ſancte de ānis cōcordat: aſſerens Hieronymū egyptiū. ꝛ Beroſiū Caldemiū ꝛ Manetham ide3 tenuiſſe illis libris: quos de antiquitate ſcripſerūt: ꝙ hoc fiebat multiplici rōne.

Prima rō ſumit̄ ex bonitate cōplexiōis primoꝝ parētū: q fuerunt a d̄o immediate formati: et ꝑ ꝯſeq̄ns optime ꝯplexiōati: ꝛ ſic ad lōgiorē vitā diſpoſiti. Et illa bonitas cōplexionis magis deuenit ad hoīes propinquos illi⁹ tēporis q̄ȝ ad remotos temporis moderni. Secūda rō ſumit̄ ex mō viuēdi: q2 tēperate viuebāt. Tertia rō ſumit̄ ex bonitate nutrimēti: q2 ante diluuiū t̄re naſcētia fuerūt meliora q̄ȝ poſt. q2 īundatio diluuij fuit ꝓ maiori ꝑte ex aquis oceani ſalſis: q̄ īducūt ſterilitatē terre: ꝛ per cōſeq̄ns reddūt peiora terre naſcentia: ex quib⁹ abbreuiat̄ hominis vita. Quarta rō ſumit̄ ex ſcientia ade: q2 formatus fuit in ſcientie ꝑfectione. Et ideo cognouit virtutes fructuū herbaꝝ ꝛ lapidū ꝓcioſoꝝ: q̄ faciunt ad cōſeruādā ſanitatē ꝛ vitā ꝓlōgandā: ꝛ de hoc docuit hoīes illi⁹ tēporis. Quinta rō ſumit̄ ex bono aſpectu ſiderū ſuꝑ regione3 illā ī qua manebāt: q aſpectus multu3 facit ad lōgitudinē vite. S3 ꝑ motu3 celi cōtinuū mutat⁹ ē tēpore ꝓcedēti. Sexta rō ſumit̄ ex diſpoſitione diuina hoc ordināte vt per longam vitam hominum multiplicaretur genus humanu3. Propt̄ oīa hec Aug⁹.c.8. li.15. d̄ ciui. dei. māuducit nos ad ītelligēdā illi⁹ vite diuturnitatē: q2 non potuiſſent tot hoīes ex vno multiplicari: niſi ꝑ lōgu3 tractū t̄pis. Nā magr̄ hiſtoriaꝝ dicit ſuꝑ Geñ. 10.c. ꝛ Aug⁹ narrat ī li. q̄ōnū ſuper Geñ. Q2 ex tribus filijs noe adhuc eo viuēte nati ſūt 24.milia viroꝝ: ꝛ cētū ꝛ.10. ꝑter mulieres ꝛ ꝑuulos. Vixit q̄ppe Noe p⁹ diluuiū ānis 350. ꝛ fuerūt oēs āni noe nongēti.50. ſic p3 Geñ.9.c. Ex vno: inſuꝑ abrahā dicit Aug⁹ vbi s̄. non multo ampli⁹ q̄drigētis annis numeroſitas hebreoꝝ gētis tāta ꝓcreata eſt: vt in exitu eiuſdē ꝑp̄li d̄ egypto ſexcēta milia hoīu3 fuiſſe referant̄ bellice iuuētutis. Et ſi dicat̄ ꝙ poſt diluuiū nō tā diu vixerūt hoīes cū dn̄s dixerit Geñ.6. Erūt dies illi⁹ cētū viginti ānoꝝ. R̄ñdet aug⁹.c.24.libro 15. d̄ ciui. dei. ꝙ illud nō fuit t̄ps humane vite poſt diluuiu3. ſ3 termin⁹ aſſignatus ad penitētia3 his q in diluuio erāt perituri. Et vt teſtat̄ magiſter hiſtorie ſcolaſtice: dixit dn̄s hec v̊ba ante annos.20. q̄ȝ inciperet archa fieri: q̄ facta legit̄ cētū ānis. Vel ſecūdū Strabone3 eo anno hoc dixit deus quo cepit archa fieri: Sed quia in malicia perſeuerauerūt ante prefixū terminū. ſ. centeſimo anno deleti ſunt. Q2 etiam poſt diluuium vixerit homines centum .20. annos patet. Habemus enim ex vndecimo Geñ. Sem erat cētum annoꝝ qn̄ genuit arphaxat biēnio poſt diluuium: ꝛ poſt vixit q̄ngentis annis. Salē vixit quadringētis triginta tribus annis. Vixit Heber.464.annis. Vixit Thare 205.annis. Vixit Abraha3.175. ānis. Geñ. 25. Vixit Jſmael.137.annis. Geñ.25. Et ſic ēt alij plurimi q̊s lōgū eēt ꝯmemorare. Nō tñ ꝓpterea hi q tā diu vixerūt morte3 eua-

dere potuerũt. ¶ Tertio consideremꝰ hoīs vitā ſm statū nature repate. In quo.ſ. post aduētū xp̄i ⁊ eiꝰ mortē ac aſcēſionē ī celum breuius q̄ꝫ priꝰ hoīes vitā finiūt. Si enim ꝓpter pctm̄ mors ē ſubſecuta ⁊ introducta cur nō post ſatiſfactionē que fcā ē xp̄i paſſione totaliter est remota? Et ſic dicimꝰ ex doctrina Alex.i.3.⁊ dn̄i Boñ. di.19.ꝙ xp̄s incarnatus ē vt hoībꝰ ſubueniret:⁊ ꝓ eis ſatiſfaceret. Homo autē peccādo incurrit aliqua damna principalia vt priuationē diuine viſionis ⁊ deſtinationē in limbo: Aliqua ꝟo incurrit ex cōſequēti: vt famē ⁊ ſitiꝫ: laborē: mortē: ⁊ huiuſmōi. Debuit itaq̄ꝫ xp̄s ita ꝓ hoīe ſatiſfacere vt meliꝰ ipſe hō conſequi poſſet beatitudinē eternaꝫ. Hoc aūt fit remanentibus penalitatibꝰ: vt vel peccatū hoīs lapſi cōfitenť: vel cōpatiunť xp̄o paſſo vel de regno celoꝝ curant. Ut enim inquit Augꝰ. ſuꝑ pſal. Ecce turbať mūdus ⁊ amatur. Quid ſi trāqllus eēt ⁊ formoſus? Quō ei hereres q ſic amplecteris fedū? Flores eiꝰ quō colligeres ſi ſic a ſpinis nō reuocas manū? Et in libꝰ de ꝟbis dn̄i ideꝫ ait. Ideo deꝰ felicitatibꝰ huiꝰ ſeculi amaritudinē miſcet: vt alia querať felicitas cuiꝰ dulcedo n̄ ē fallax. Et lꝫ xp̄s vt tactuꝫ ē ab his penalitatibus nō liberauerit nos vt nūc: ipſius tn̄ fiet merito vt in gnāli reſurrectiōe ꝑut dicetť in ſequētibꝰ: beati ſua corpora reaſſumāt ipaſſibilia imortalia ⁊ glorioſa: cū quibus eternaliter letabunť in gloria celeſti: in qua xp̄s bn̄dictꝰ viuit ⁊ regnat in ſecula ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Sermo tertius in quo animaꝫ eſſe imortalem ſua nobilitate exemplis ⁊ teſtificatione probatur.

Tristi autē ī ꝑpetuum viuēt. Dei viuētis ꝟba ſunt iterū vbi.s̄. Predicant equidem publice amatores mundi nihil poſt morteꝫ homini ſupereſſe: animaꝫq̄ꝫ ſimul aiunt cū corpore interire: ideoq̄ꝫ nullū agēdum bonuꝫ eſſe ꝓ futura vita cōſequēda. Cui errori dānatiſſimo in hoc ſermone q̄ꝫtū poterimꝰ reſiſtemus. Oſtendemus aūt aīe imortalitatē que a corpore exuta non moritur: nō corrūpiť: nec vt iſti aiunt deſinit eē: quinimo beati ſunt illi quos dn̄s inuenerit vigilātes: ⁊ ve hiis q negligūt pniaꝫ peccatoꝝ ſuoꝝ. Ad itelligēdū ꝟo qliter aīa rationalis ſit imortalis vtemur tribꝰ modis.

Primꝰ modus erit ipiꝰ aīe nobilis cōditio.

¶ Secundꝰ modꝰ erit exēplorum coruſcatio

¶ Tertius erit multorum teſtificatio.

¶ Que tanta eſt nobilis aīe cōditio ꝙ oīum corporum ſuperioruꝫ ⁊ inferioruꝫ dignitatem excedit.

¶ Capitulum primum.

Primus modus ad oſtendendum aīe imortalitatē diciť nobilis conditio: que vtiq̄ꝫ talis eſt: ꝙ aīa ipſa rationalis excedit dignitatē quorūcūq̄ꝫ corporum: ſiue inferioruꝫ ſiue ſuperioruꝫ Que aūt omni corpore nobilior ſit anima rationalis. ꝓbatur tripliciter.

¶ Primo auctoritate.

¶ Secundo ratione.

¶ Tertio exemplo.

¶ Primo ꝓbať auctoritate. Nā igt Ari. ꝑ de aīa. Aīa aūt aliqd meliꝰ eē ⁊ antiqus.i. nobiliꝰ impoſſibile eſt. Impoſſibiliꝰ aūt adhuc intellectu.ſ.eē aliqd nobiliꝰ. Rationabiliū eniꝫ eē habet ⁊ nobiliſſimū ⁊ diuinuꝫ ſm naturā. Idē ī ꝑ de aīa ī principio docet qliter ſciētia de aīa q̄ꝫtū ad bonitatē ⁊ honorabilitatē ē preponēda alijs ſciētijs naturalibus que ſūt de numero bonoꝝ honorabiliū ꝓpter bonitateꝫ ſubiecti qđ eſt aīa intellectiua q̄ ē nobilior oī corpore. Ad idem dicit Augꝰ. in libro de libero arbitrio vbi ait. Oīs aīa oī corpore ē nobilior ſeu melior. Et ī libro.83.queſtionū. Oīs aīa melior ē oī corpore. Melius ē enī qđ viuificat: q̄ꝫ qđ viuificať. Corpus aūt ab aīa viuificari: nō anima a corpore nemo ambigit: Et ideꝫ in libro de duabus animabus. Anima luce iſta quā hoīes venerant melior ē: qm̄ quideꝫ illa intelligiť mente. hec ſenſu corporis innoteſcit. Et ī li.8. đ ciui. dei.c.13. dicit. Oī corpori preferunť anime. Et in li. ſoliloqoꝝ. Quicquid enim celi ambitu continetur: inferiꝰ humana aīa ē. Et idem in libro đ q̄ꝫtitate anime. Quemadmodum fatendum

animam humanam non esse quod deus est: sic presumendum est nihil inter oia que dñr ipsi deo esse ꝓpinquius. Et Criso. in libro ꝺ lapsu mũdi. Quãto celũ terra pulchrius: tã to aie pulchritudo oẽm formã pulcherrimi corporis superat. Ad idẽ ẽ glo. in. c. Cũ sit: ꝺ etate ⁊ qualitate ordinandorꝫ: q̃ dicit. Aie pciosiores sunt cũctis reb⁹ etiã corporalib⁹ Idẽ habetur. 12. q. 1. c. Precipim⁹. Et. 24. q. 3. c. Si habes. Et de pe. ⁊. re. c. Cum infir/mitas. Et. C. ꝺ sacrosanc. ecclesijs. l. sicim⁹.

¶ Secundo ꝓbatur rõne que triplex põt esse

¶ Prima ratio creationis.

¶ Secunda rõ ordinationis.

¶ Tertia rõ assimilationis.

¶ Prima rõ dicitur orationis. Quia anima nobilior est q̃ ipsa corpora creata ⁊ in eẽ ꝓ/ducta si attendamus adhuc tria.

¶ Primum. s. a quo sit creata.

¶ Secundum. s. de quo sit creata.

¶ Tertium qualiter sit creata.

¶ Primo qdem aĩa rõnalis creata ẽ a deo opifice sũmo. Unde glo. sup illud psal. Qui finxit singillatĩ corda coꝝ. dicit. Creauit ꝺs aĩas singuloꝝ per se. Aduertendum tamẽ ꝙ pħi qdam cum platone dixerunt ꝙ aie fuerũt simul create ĩ corpib⁹ stellaꝝ: ⁊ post formatis corporibus istis organicis: p orbes planetaꝝ ad hoc viuificãdum descẽdunt: ⁊ postmodum corruptis corporibus illuc re/uertuntur. ⁊ postmodum suo loco ⁊ tempo/re iterũ ad alia corpora descẽdũt. Hanc opi nionem videt̃ narrare Macrobius expla/nãs sõniũ Scipionis. Sꝫ hec opinio ẽ ɔtra pħiam q̃ dicit ꝙ ꝓprius act⁹ debet fieri ĩ ꝓ pria materia. Unde si opinio ista esset vera aĩa corporib⁹ nõ cẽt perfectior. Fuerũt ĩsu per heretici quidã dicentes ꝙ aie fuerunt create in celo cum angelis: qꝛ sunt eiusdem nãe: ⁊ postmodũ ad suggestionẽ ꝺi tenebra/rũ peccauerũt: ⁊ merito illi⁹ pcti ĩ corpora sunt retruse tãq̃ in carcerem. vt ibi purgen tur: vt cum purgate sunt ad celestem gloriã reuocentur. Et hec opinio est manicheorũ que cõtrariat̃ fidei xp̃iane ponens nullam aĩam debere damnari. Contrariat̃ etiam pħie: cũ ponit ꝙ corp⁹ ɔparat̃ ad animã non sicut pfectibile: sed sicut carcer. Qꝺ si veruꝫ cẽt: sequeret̃ ꝙ hõ non esset vera species cũ ex aĩa ⁊ corpore nõ fiat vnũ: Est adhuc opi/nio talis ɔtra sẽsibilem experiẽtiam: qꝛ vi/demus aĩam q̃tũcũq̃ bonam nolle a cor/pore separi: adeo vt aie etiã beate vt ostẽde tur in sequentib⁹ ĩclinationẽ habeãt ad ipꝫ corp⁹ sibi vniẽdum. Iõ illa opinio ẽ abijciẽ da. Cui aug. cõtradicit libro de eccle. dog/matib⁹. vbi ait. Credẽdũ ẽ ⁊ firmiter tenen/dũ ꝙ aie nõ sũt ab initio create: vt Orige/nes finxit: aut ĩ corpib⁹ seminãt̃: vt Lucife riani: ⁊ Cyrill⁹ ⁊ qdã latinoꝝ affirmãt: sꝫ a ꝺo aĩam creari simul ⁊ ĩfũdi ĩ corpore ɔposito ⁊ formato. hec ille. ¶ Secũdo attẽdẽdũ ẽ de quo sit aĩa creata. Et heretici qdaꝫ pariter etiã ⁊ pħi dixerũt aĩam de dei substãtia esse ꝓductã. Nã ꝭꝫ aug. priscilianiste manichei ⁊ gnostici vt pꝫ li. 7. sup Gẽn. ad litterã. ⁊ li. cõtra Faustũ: ⁊ ĩ libro de duab⁹ aĩab⁹ dice/bãt ꝙ aĩa eẽt oĩno quod de⁹ ẽ: vel aliqd esse de substãtia dei. Idipsuꝫ tenuit Euripides pħs vt testat̃ Tulli⁹ in li. tusculanaꝝ qõnũ. Et ipse Tulli⁹ libro eodẽ carũdẽ qõnũ ait. Spirit⁹ human⁹ ex diuina mente disertus cũ nullo alio nisi cũ ipõ deo cõparari põt. ⁊ Seneca ad Lucillũ epl̃a. 66. inquit. Nihil aliud est aĩa q̃ pars diuini spũs in corp⁹ no strũ imersa. Hoc ideꝫ scripsit Macrobius supra somnium Scipionis. Quaꝫ opinio/nem deiecit Aug⁹ libro de origine anime quoniã si ita esset: anima nec ĩ meli⁹ nec ĩ pe ius labi posset. Et iteꝝ. Deus multaꝝ aĩaꝝ formatiõe laceraret̃. vnde idẽ aug. li. ꝺ fide ad petrũ ait. Nõ vnius nature possunt eẽ q fcẽ ⁊ fcm̃. Alij ĩsup pħi ex elemẽtis aĩaꝫ ɔsta re asseruerũt. Ut eni scribit ari. in p̃ de aĩa. democritus dixit aĩam eẽ ignẽ quendã. In li. ꝯo de vita ⁊ morte. ari. legit̃. Eraclitũ sẽp affirmasse deos oẽs ex igne esse ⁊ ex igne vniuersa cõstare: ⁊ aĩam fauillã eẽ stillantis essẽtie. zeno stoycus ⁊ leusipp⁹ illud idẽ ꝓfi/tebãt̃ ꝭm Tulliũ libro p̃ qõnũ tuscula. Hoc idẽ affirmabat hipparcus ꝓut scribit Ma crobi⁹ in li. p̃ sup sõniũ Scipionis. Ad illud aũt tenere moti sũt: qꝛ aĩa p̃sẽte corp⁹ calet: ⁊ recedẽte frigescit. Diogenes teste pħo ĩ p̃ de aĩa dixit aĩaꝫ eẽ aerẽ. Cui ɔcordarũt Cle antes ⁊ Crisipp⁹: vt scribit greg. Nazanze/

n⁹ ī li. de nā̄ hoīs. anaximenes vt ait aug. li. 8. de ci. dei. oēs rez cā̄s aeri dedit. Nā̄ dicebat deos aīam ꝛ oīa alia ab aere gigni: cuꝫ absqꝫ aere nulla aīalia cerneret procreari moriqꝫ subito aere ꝑdito. Hic ꝫm pliniū in li. de nāli historia īuenit horologiuꝫ. Tales milesi⁹ ꝓut refert Tulli⁹ li. ꝑ̊ de nā̄ deorū: materiā̄ posuit ī humore cā̄m nascēdi: tenuitqꝫ deū ex aqua cuncta formasse ꝛ alia hi⁹ de aīa locuti sūt delatrā̄tes. Cō̄tra q̄s theologi ꝯueniunt affirmā̄tes ꝺ̄ nihilo a ꝺ̄o aīam eē̄ creatā̄. Unde aug. in li. de quantitate aīe ait. Non ex his notis vsitatisq̄ꝫ naturis aīa fcā̄ ē q̄s istis corporeis sēsibus tā̄gim⁹. Naꝫ neq̄ꝫ ex terra: neq̄ꝫ ex aere: neq̄ꝫ ex aqua: neq̄ꝫ ex igne: neq̄ꝫ ex his oīb⁹: neqꝫ ex alijs ꝯiūctis horz cō̄stare aīaꝫ puto. Nec nūc disputā̄dū ē q̄lit̄ ꝺ̄s possit ex nihilo aliqd facere q ꝛ angelos ꝺ̄ nihilo sic̄ et aīas voluit creare. ¶ Tertio attēdēdū ē q̄liter aīa sit creata. s. q2 spiritualis ꝛ īcorporalis substantia. Ut eni augu. ait. aīa substā̄tia est īcorporea regens corp⁹. Sꝫ ignaris nō facile ꝑsuademus spūm eē̄ aīam ꝛ non corpus: q2 vt Tho. dicit. 5. q. prime partis dicunt sola corpora esse: ꝛ qꝺ̄ nō ē corp⁹ nihil eē̄. cū tm̄ ꝺ̄s spirit⁹ sit Joh. x. ꝛ angeli substā̄tie spūales eē̄ dicā̄tur. Hinc ē qꝺ̄ Lact. in. 7. li. diuinarz institutionū. c. 9. de inuisibili deo dicit. Quia de⁹ ab hoīe videri nō pōt: ne q̄s tm̄ putaret ex eo ip̄o deū nō eē̄: q2 mortalib⁹ oculis nō videret̄: int̄ cetera suorz īstitutorz miracula fecit etiā̄ mixta quorz vis q̄dē appareret: substā̄tia aūt nō videret̄: sicut ē vox odor vent⁹: vt harum rez argumēto ꝛ exēplo etiā̄ deuꝫ licet sub oculis nō veniret: de sua tm̄ vi ꝛ effectu ꝛ opib⁹ cernerem⁹. hec ille. Angelos etiam nō solū bonos: sꝫ etiā̄ malos. i. demones esse ex effectu magicarz artiū cō̄spicim⁹: de quib⁹ nūc loq omittim⁹: q2 lati⁹ suo loco tractabim⁹. Ad aīam igit̄ īcorporeā̄ veniam⁹ quaꝫ esse alex. in. 2. sic ostēdit. videm⁹ inq̄t quedā̄ corpora que n̄ nutriunt̄. nec augmentā̄t̄ nec generā̄t̄: nec mouēt̄ nisi motu violētissimo vt lapides. Quedā̄ que nutriunt̄ ꝛ augmentā̄t̄: vt plate. Quedā̄ ꝟo que vltra hec mouēt̄: ꝛ sentiunt: vt animalia. Que iā̄ ꝟo que vltra hec agunt rōne. Si ergo harz opationū eē̄t corporeitas p̄ncipiū ꝛ cā̄ iuenirētur tunc in oīb⁹ corporib⁹: Sꝫ hoc ē falsū. Ergo illud a quo ille opatiōes ꝓueniunt: non erit corp⁹ sꝫ aīa. Insup̄ videm⁹ actiones ī quib⁹ conueniunt vegetabilia ꝛ aīalia ꝛ hoīes vt nutrire ꝛ generare. Et videm⁹ actiōes cōes hominib⁹ ꝛ brutis: in q̄b⁹ nō cōicant vegetabilia: vt sentire ꝛ imaginari. Et videm⁹ alias que sunt ꝓprie hominibus: vt rōcinari ꝛ intelligere: ꝛ inter bonuꝫ ꝛ malū verū ꝛ falsum discernere: ꝛ hi⁹. Ergo erit in vegetabilibus principium generationis: quod q̄dem est aīa vegetatiua: in aīalib⁹ brutis p̄ncipiū mouēdi ꝛ stā̄di: qꝺ̄ ē aīa sensitiua: ī hoīb⁹ ꝟo principiuꝫ ratiocinandi ꝛ intelligendi. qꝺ̄ ē aīa ītellectiua. Quisnā̄ explicet quot sunt hoīuꝫ opationes que licet ꝑ corp⁹ exerceā̄tur tā̄q̄ꝫ ꝑ īstrumētū: nihilomin⁹ ab anima ip̄a ꝓcedūt? Quanta est preteritarz rerum memoria? Quā̄ta ad futura prouidentia? Quot picture: quot artes: quot ad capiendum aues. pisces ꝛ indomitas feras modi distincti? Quot ad pugnā̄dū arma? Quot ad nauigā̄dū mare dispositiōes mirabiles? Quot ad inueniēdā̄ sciēdā̄qꝫ veritatē artium liberaliū sciētie? Un̄ ista in hoīe? Certe nō ab ip̄o corpore: sꝫ ab ip̄a aīa. Un̄ Aug⁹ Homines nā̄ꝫ aīe scire volentes redarguit in li. confessionū. d. Eunt hoīes mirari alta mōtiū: ingētes fluct⁹ maris: ꝛ altissimos lapsus fluminū: oceani ambitū: ꝛ gyros siderū: ꝛ seip̄os relinquūt nec mirant̄. Et in li. de spū ꝛ aīa idē Aug⁹ dicit. Qm̄ dictū est mihi vt meipsū cognoscā̄: nō possum sustinere vt me habeā̄ īcognituꝫ. Magna aūt negligentia ē nescire q̄d sit illud: q̊ celestia tā̄ ꝓfunde cogitam⁹: naturalia tā̄ sublimi īdagatione īuestigam⁹: ꝛ ꝺ̄ ip̄o q̊qꝫ creatore nr̄o tā̄ subtilia desideram⁹ scire. Nec ē res peregrina nec lō̄ge quodā̄modo q̊ ip̄a sapim⁹: sꝫ adest semp̄ nobiscū: tractat: loq̄t̄: ꝛ int⁹ nescit. Datuꝫ ē illi tā̄ ingētiū rerū scire secreta: ꝛ seip̄ꝫ cognoscere nō pōt. hec ille. Aīa itaqꝫ spūal̄ ē. neqꝫ ex h̄ aīas ꝛ angelos eiusdem speciei dicimus: licꝫ angeli spūales ītelligibilesqꝫ substā̄tie sint. Quod Origenes tenuit vt dicit scūs Tho. ꝑ̄ma pte. q. 75: ꝛ i. q. 7. ꝑ li. q̄stionuꝫ de aīa: cō̄tra quē idē Tho. dicit ꝙ

illa que habēt diuersas ꝑfectiones secundū
speciē: differunt specie. Sʒ āgelus ⁊ aīa ha
bent diuersas rōnes ſm speciē: ḡ angelus ⁊
aīa differunt spē. Aīa eni rōnalis homini ꝑ/
bet spēm ⁊ actū specificū: qđ nō facit ange/
lus. ¶ Secūdo ꝓbaꝛ ꝙ aīa oī corpore sit no
bilior rōne ordinatiōis. Quidnā ē quo ipsa
sit finis oīum corporū: imo vt ꝑhus dicit. z.
phisi. oīum reꝝ que sunt? O ꝙ̄ mirāda est
oīum elemētoꝝ celorūqʒ varia pulchritudo
Q̄ta ē ī oīb⁹ creaturis creatis bonitas: q̄ta
qʒ in cūctis vtilitas? Jō audi o aīa pigra q̄/
liter tibi suiunt vniuersa. Respice igꝛ Ugo
in li. de arra spōse: vniuersū mūdum: ⁊ ꝯside
ra ī eo si aliqđ sit qđ tibi nō suiat. Oīs nāqʒ
creatura ad hūc finē dirigit cursū suū: vt ob
seqꝫ tuis famuleꝛ ⁊ vtilitati deseruiat. tuis
qʒ oblectamētis pariꝛ ⁊ necessitatib⁹ ſm af/
fluentiam indeficiētē occurrat: hoc celum:
h terra: h mare: h aer: cū his que sunt in eis
vniuersis explere ñ cessant: hec ille. Et si di/
caꝛ. debent ista oīa ad corporis cōditionē re
ferri: possum⁹ rñdere: corpora ista ꝓpꝛ aīaʒ
eē. Unde ari. in. z. li. de aīa ait. Oīa eni cor
pora phisica aīe instrumēta sūt: sicut aīaliuʒ
sicut ⁊ plātaꝝ tāqꝫ gr̄a aīe extrinseca. Est ḡ
corpus aīe īstrumētū organicū. Jō aug. ī li.
soliloqoꝝ ad deū dicit. Oīa dñe que dicūꝛ
sub pedib⁹ hominis subiecisti vt solus hō su/
per oīa tua tuus eēꝛ totus. Exꝛiora nāqʒ ꝓ
corpore cūcta creasti: ipm ꝟo ꝓ aīa: aīaʒ ꝟo
ꝓ te: vt tibi soli vacaret: te soluʒ amaret: et
possideret ad solatiū. hec ille. ¶ Tertia rō
ad ostēdendū aīe imortalitatem dꝛ assimila
tionis: qꝛ aīa deo assimilatur. Nā Geñ. i. di
xit de⁹. Faciam⁹ hoīem ad imaginē ⁊ simili
tudinē nostrā. Qđ negātes: heretici reputā
tur. z8. q. 3. c. penult. De ista ꝟo similitudine
dicemus suo loco diffusius. Nūc tñ dicim⁹
aīam deo similē: qꝛ sicut ds̄ ē simplex ⁊ non
cōponiꝛ: sic aīa que de nihilo ē creata: sicut
de⁹ ē imortal. ita ⁊ aīa. Et alie sūt hi⁹ simili
tudines que nō accipiūꝛ ſm idēꝑtitatē: sed
ſm q̄sdam ꝓportionē. ¶ Tertio ꝓbaꝛ exē
plo: ꝙ oī corpore sit aīa nobilior. Nā vide/
m⁹ scōs crucifixisse corpora sua ⁊ dura peni
tētia castigasse: vt aīa salua fieret. Quanta
fuit Pauli primi heremite ꝓhia in heremo:
de quo scribit Hiero. in vitis patrū: oēm in
solitudine duxit etatē: cibū ⁊ vestitū ei pal/
ma prebebat? Quid fecit antonius? Quid
Jlarion? Quid Machari⁹? Quid Franci
scus? Quid Dñic⁹? O sci ⁊ amici dei: dicite
nobis quare tot vigilijs ⁊ oꝛonib⁹ ⁊ discipli
nis carnē vestrā mortificastis? Rñdebunt
certe oēs. Propter aīam. O martyres tri/
umphātes: cur vos tot cruciatib⁹ exposui/
stis ⁊ tot supplicijs: ⁊ mori ñ recusastis? Jte/
rū ⁊ ipi clamabūt ⁊ dicēt. Propꝛ aīam. O
ihu bñdicte: cur tu. 30. annis in mūdo ⁊ am/
plius famē sitim labores sudores vulnera ⁊
liuores sustinuisti? Stati clamabit. Propꝛ
aīam. O aīa nobilis. o aīa delicata. cur tuā
ī tot exēplis nobilitatē ñ curas agnoscere?
Respice aīa misera: qꝛ carnē ꝓ te suscepit
xp̄s: ꝓ te paupꝫ nat⁹ ē ī ꝑsepio: ꝓ te circūci/
sus: ꝓ te peregrinaꝛ in egyptū ꝓ te ieiunat:
ꝓ te orat: ꝓ te lachrymaꝛ: ꝓ te patiꝛ: ꝓ te sā
guinē fūdit. Jō Berñ. in meditatiōibus ait.
Sublime ē aīe ꝑncipiū: q̄ nō nisi sanguine
christi redimi potuit. Quam ergo commu/
tationem pro aīa tua das qui ꝓ nihilo das
illam? Nonne dī filius cum eēt in sinu pa/
tris a regalib⁹ sedib⁹ ꝓpꝛea descēdit: vt eaʒ
liberaret a ꝑtāte diaboli? Quā cuʒ vidisset
pctoꝝ funib⁹ irretitā iā iāqʒ demonib⁹ tra/
dēdā vt morte dānaret ꝑpetua: fleuit super
illā q̄ flere se nesciebat. Nō solū aūt fleuit
sʒ etiā se mori ꝑmisit: vt sui sāguinis ꝑcio re
dimeret. hec ille. Et Ugo in li. de arra spon
se. ait. Amplius mihi vilis eē nō debeo. ḡ tm̄
deo placui vt mori dignareꝛ ne ꝑderet me.
Patet ḡ ex dictis: quāta sit aīe nobilitas: ⁊
q̄tū corpora cūcta dignitate ꝑcellit quā tm̄
īfelicissimi pctōres suis miserijs vilē fedāqʒ
reddunt ac faciūꝛ. Cū itaqʒ tāta sit aīe nobi/
litas: quō poterim⁹ eā dicere interire cū cor
pore: q̄si ds̄ tā egregiā creaturā ꝯdidissʒ. vt
eā tā breui tp̄e ꝑimeret? Concludendum est
ḡ cū ꝟbis Catonis q̄ in li. de senectute Cice
ro scripsit: vbi sic habeꝛ. Sic mihi ꝑsuasi: sic
sentio: cū tāta celeritas animoꝝ sit: tāta me
moria ꝑteritoꝝ. futuroꝝ ꝓuidentia: tot ar/
tes: tāte sciētie. tot inuenta: non posse eā na
turaʒ que res ipsas contineat esse mortalē.
¶ Q animam eē immortalem testificatiōe

probatur. Capitulum. 2

Secundus modus ad ostendendum aīe īmortalitatē ē mltoꝝ testificatio. Adducem⁹ aūt tria testimonia.

Primum est philosophorum.

Secundū est sanctorum atq; doctoꝝ.

Tertium est theologoruʒ.

Primū testimoniū ē philosophorū: q suo modo aīe īmortalitatē ꝯfessi sūt. Unde Seneca ad lucillū epistola. 56. sic ait. Mors illa quā ꝑtimescimus ⁊ recusam⁹ iter mutat vitā non eripit: Ali⁹ enim expectat q nos reponat in lucē dies. Idē ī li. de nālib⁹ qōnib⁹ ait. Si tranquille volum⁹ viuere: in expedito habenda ē aīa: vt siue illā īsidie siue egritudines petant: qd aliud debeo nisi vt exeat exhortari: ⁊ cū oīb⁹ eam bonis emittere? Uade inꝗ vade fortiter: vade feliciter nihil dubitās fac qđ ꝗdoq; faciēdū ē. En rerum natura que generauit expectat: ⁊ locus isto melior ⁊ tutior. Auerois sup. xi. meth. Aīa rōnalis manet post mortē: ⁊ finis ꝓsperitatis ei⁹ erit si ꝯiūgat primo motori. Galien⁹ in li. đ spmate. Sicut lumē solis qđ est īcorporale separat ab aere ab oī oculoꝝ intuitu sine corruptione: sic ⁊ anima sine sui corruptione separatur a corpore. Plato insup pħus nobilissim⁹ aīe īmortalitatē ꝑ confessus ē. Nā vt dicit Machrobius in li. saturnaliū ⁊ A. gellius in li. noctiū acticarum libꝝ edidit de īmortalitate aīe: quē Tullius trāstulit ī latinū. Denominat aūt ille liber a Phedrone qdā Socrati ⁊ Platoni adeo dilecto: vt plato nomini suo libꝝ dicaret. In dicto igitur libro plato sic ait. Perfectus ⁊ purgatus hinc trāsiens habitabit cum deo. Idē plato in thimeo. Aīa ē immortalis: ⁊ ꝑꝫ ꝙ vicerit passionis vel victa fuerit ꝑmiabitur vel punicē post hanc vitā. Macrobius in ꝓlogo super sōnium Scipiōis sic ait. Sic habeto oīb⁹ qui patriam seruauerit iuuerint auxerint certū eē in celo diffinitū locuʒ vbi btī sēpiterno euo fruāt. Lactā. li. 7 diuinaꝝ insti. aduersus gen. refert ꝙ polites qdam consuluit apollinem milesium vtruʒ remaneat anima post corpus: an dissoluatur. Qui respondit. Anima ꝗdiu vinculis tenet in corpore corruptibiles passiones sentiens mortalibus cedit doloribus. Cum vero humanā solutionē peruelocissimaʒ post solutū corpus inuenit: omnino ad ethera fertur ⁊ manet in eternum. Tullius in questionibus tusculan's sic ait: Non est lugēda mors quā sequit īmortalitas. Idem in philip. Breuis a natura nobis data est vita: sed memoria bene acte vite sempiterna. Que si non esset longior ꝗ hec vita: quis esset tam amens q maximis doloribus ⁊ periculis ad laudem gloriamq; conscenderet? Salustius ī libro de repu. dicit. Diuitiaruʒ ⁊ fame gloria fluxa atq; fragilis est: virtus clara eternaq; habetur. ergo preclara facies: magne diuitie: hac he vires corporis breui dilabuntur ingenia ⁊ egregia facinora: sicut anima immortalia sunt. Quintilianus dicit. Si quis sciat quis sit finis bonorum: que vera felicitas: nunꝗ sibi videbitur pre matura morte perire. Lucretius. Redit idem retro de terra quod fuit ante: Sed quod missum est ex ethereis oris. Id rursuʒ celi fulgentia tēpla receptant. Cicero in li. de senectute dicit. Apud xenophontem autem moriens Cir⁹ maior hoc dixit. Nolite arbitrari o mihi carissimi filij me cum a vobis discessero nusꝗ aut nullum fore. Nec enim dum eram vobiscum animum meum videbatis: sed eū eē in hoc corpore ex his rebus quas gerebam intelligebatis. Eundem ergo esse creditote etiam si nullum videbitis. Nec vero claroruʒ viroꝝ post mortem honores ꝑmanent si nihil ipoꝝ animi efficerent quo diuti⁹ memoriā sui teneremus. Mihi nunꝗ quidem persuaderi potest: animos cū in corporibus essent mortalibus viuere: cum exissent ex his emori. Et paulo post. Ueruʒ ex vita ita discedo tanꝗ ex hospitio: nō tanꝗ e domo Cōmorandi enī nobis natura diuersorium dedit nō habitādi. O ꝑclarū illū diē: cū ad illud diuinoruʒ aīoꝝ ꝯciliū cetūq; proficiscar: cūq; ex hac turba ⁊ colluuiōe discedā. Proficiscar enī nō solū ad eos viros đ qb⁹ antea dixi: veꝝ etiā ad Catonē meum quo nemo vir melior natus ē: nemo pietate prestātior. Et in eodē li. ītroducit catonē sic dicētem. Ego vr̄os pr̄es. P. Scipio: tuq;. C. L. viros clarissimos mihiq; amicissimos viuere arbitror: ⁊ ea qdē vita q̄ ē sola vita nominanda. Nam dum sumus inclusi in his

compaginibus corporis munere quodā ne/
cessitatis ⁊ graui opere pfūgimur. Est eniꝫ
celestis aīus ex altissimo domicilio depres/
sus: ⁊ q̄si dēmersus ī terrā: locū diuine na/
ture eternitatiq̄ꝫ cōtrariū. Sꝫ credo deos
imortales spirasse aīos in hūana corpora:
vt eēnt q terras tuerent: quiq̄ꝫ celestiū or/
dinē ꝯtēplātes imitarent cuꝫ vite mō atq̄ꝫ
ꝯstātia. Nec me solū rō ac disputatio impu
lit: vt ita scriberē: sꝫ nobilitas etiā summo/
ruꝫ pħoꝝ ⁊ auctoritas. Audiebā Pytha/
goraꝫ pithagoreosq̄ꝫ īcolas pene nr̄os qui
cēnt italici pħi quōdā noīati nūq̄ꝫ dubitas/
se: qn ex vniuersa mente diuina delibatos
aīos haberemꝰ. Demōstrabant mihi prete/
rea que Socrates supremo vite die de im/
mortalitate aīoꝝ disseruisset: is q cēt oīum
sapiētissimꝰ oraculo Apollinis iudicatus.
Similiter Didymꝰ ad Alexandrū cuiꝰ ꝟba
hec sūt. dicit. Nos nō sumꝰ huiꝰ mūdi icole:
sꝫ aduene: nec ita in orbē terraꝝ venimus:
vt in eo libeat cōsistere: sꝫ trāsire. Prope/
ramꝰ eniꝫ ad patriā legibꝰ nullis delictorū/
q̄ꝫ pōderibꝰ ꝑgrauati. ⁊c̄. Valeriꝰ maximꝰ
li. z. c. i. aīe imortalitatē fatet: asserēs fuisse
morē galloꝝ mutuare pecunias vt eos re/
ciperēt apud inferos. Quid plura? Pħi nō
tm̄ verbo: sꝫ etiā exēplo aīe ōnderūt imor/
talitateꝫ. Nā refert Augꝰ. li. i. de ci. dei. c.
zz. ꝙ pħs qdā cui nomem Theobrotꝰ lecto
Platonis liº de imortalitate aīe: de muro se
ꝓcipitem dedit atq̄ꝫ iterfecit seipsū. Et La
ctā. liº. ʒ. diuinaꝝ īsti. d. Multi ex his q eter
nas eē aīas suspicabāt: tā̄q̄ꝫ incertissimi mi/
graturi essent sibiipsis manꝰ itulerūt: vt cle
antes Crisippꝰ Zeno ⁊ empedocles. ⁊ ex ro
manis Cato qui fuit in oī vita sua socratice
ꝟitatis imitator. Oīuꝫ hoꝝ historia omissa
de Catone libet aliqd declarare. Plēs. n.
sic dicti sūt. Fuit nāq̄ꝫ qdaꝫ Cato Censori/
nus: de q̊ meminit Tulliꝰ li. i. de amicitia:
queꝫ etiā cōmendauit Piniꝰ de viris illu/
stribꝰ asserens ꝙ q̄dragesies q̄ter accusatꝰ
ꝓ se solū cām dixit optimeq̄ꝫ fuit absolutꝰ.
Et Valerius sub rubrica de studio ⁊ indu/
stria. d. Nunq̄ꝫ fuit ita agguatꝰ ꝙ ꝑ aliū de
fendi voluisset. Et Tulliꝰ in q̄ōnibꝰ tuscu/
lanis. d. li. i. ꝙ fuit in eo tāta eloq̄ntia q̄ꝫta

illis tp̄ibꝰ dici posset. Et Valeriꝰ vbi s̄ inq̄t
ꝙ erat doctissimꝰ lr̄is grecis ⁊ latinis. La/
tinas tn̄ didicit fm̄ Pliniū de viris illustri/
bus: dū iā cēt senex ⁊ ī sardinia pretor. Hic
vt nōt ī speculo tedio duplicis q̄rtane affe/
ctꝰ vt beatiore vita frueret seipm̄ iterfecit
Fuit alius Cato filiꝰ sup̄dc̄i vir bellicosus
de q̊ Frōtinus de re militari refert: ꝙ dū
in bello ꝯ macedonie regē pugnaret equo
ꝓlapsus: cū se recollegisset aīaduertit gla/
diū cecidisse e vagina: quem fortit̄ recupa/
uit ⁊ vulneratis hostibꝰ ad suos rediit. Qđ
exēplū adeo romāos accēdit ad ꝓliū ⁊ ma/
cedones terruit. vt macedones vincerent.
Fuit ⁊ alius Cato q Marcꝰ Cato dicebat
filiꝰ sup̄dicti: ⁊ nepos Cēsorini: q ꝯsul in afri
ca diē clausit extremū. Fuit ꝟo aliꝰ Cato
q ⁊ Porciꝰ filiꝰ ꝓcedētis Marci Catonis: q
Uticēsis dicit: q2 in ytica libye ciuitate se
occidit. Et đ hoc loq̄t Lactā. ī auctoritate
allegata. Cā aūt fuit vt nō subijceret a cesa
re: oīm ipe pōpeianas partes fuerat secutꝰ.
De q̊ Augꝰ. liº. ꝓ̊. de ciuitate dei. c. zʒ. dicit.
ꝙ nō fortitudie: sꝫ ipatiētia se ꝑemit. O q̄ꝫ
cōfūdi deberēt xp̄iani aīe negātes imorta
litatē: qn̄ qdē ⁊ ipi pħi gentiū ꝟbo ⁊ opere
aīaꝫ nunq̄ꝫ mori tā lucidissime testificati sūt

Secūdū testimoniū ē sāctoꝝ atq̄ꝫ docto/
rū. Oēs qppe sci aīe imortalitatē ꝑdicant.
Unde Sap. ʒ. c. dicit Salomon. Iustorum
aīe ī manu dei sūt: ⁊ nō tāget illos tormētū
malicie: visi sūt oculis īsipiētiū mori: illi aūt
sūt in pace. Et Jacob patriarcha Gen̄. ʒ7.
cū sibi filij dixissēt de Joseph: ꝙ fera pessi/
ma deuorasset eū. Descēdā inq̄t ad filiū me
uꝫ lugēs ī infernū. Et Thobias cū cecꝰ fuis
set dicebat his q īsultabāt ei. Tob. 6. Filij
scōꝝ sumus: ⁊ illā expectamꝰ vitā quā deus
daturꝰ ē his q fideꝫ suā nūq̄ꝫ mutant ab eo.
Septē fratres īsup cum certi essent de aīe
imortalitate testificati sūt. z. Mach. 7. Cū
eniꝫ Antiochus ꝯtra fas cōpelleret eos car
nes porcinas comedere: nec vellēt obedi/
re iussit sartagines ⁊ olas eneas succendi:
iussitq̄ꝫ ei q prior fuerat locutꝰ amputari lin
guā: ⁊ cute capitis abstracta sūmas quoq̄ꝫ
manꝰ eiꝰ ⁊ pedes ꝓcidi ceteris eiusdē fratri
bus ⁊ matre inspiciētibus. Et cum iaꝫ ꝑ oīa

inutilis factꝰ eẜẜ: iussit ignē ei admoueri et
adhuc spirātē torreri ī sartagine. In qua cū
diu cruciaref̄ ceteri vna cū matre inuicē se
hortabanf̄ fortiter mori. d. Dn̄s deꝰ ī seruis
suis consolabif̄. Mortuo hoc p̊ scđs capit:
⁊ cute capitis eiꝰ cū capillis detracta inf̄ro
gabāt si mādūcaret priꝰ q̄ȝ toto corpore per
mēbra singula puniref̄. At ille rn̄dēs pater-
na voce dixit. Nō faciā. Nō iō quia frater
meꝰ crudeliter consecutꝰ ē mortē negabo
dn̄m. Propter qđ ⁊ ille sequēti loco primi
tormēta suscepit: ⁊ ī vltimo spū cōstitutꝰ sic
ait. Tu qdē scelestissime in p̄nti vita nos ꝑ-
dis: ȝ rex mūdi defūctos pro suis legibꝰ in
eterne vite resurrectiōe suscitabit. Pꝰ hūc
tertiꝰ illudif̄: ⁊ linguā postulatꝰ cito ꝓtulit: ⁊
manus cōstanter ostēdit: ⁊ cū fiducia ait. E
celo ista possideo: ȝ ꝑpter dei legē nūc hec
ipsa despicio: qa ab ipso me maiora receptu
ruȝ spero. Ita vt rex ⁊ q cū ipo erāt mira-
renf̄ adolescētis aīuȝ: q̄ q̄si nihiluȝ estima-
ret cruciatꝰ. Et hoc ita defūcto q̄rtū vexa-
bāt similiter torquētes. Et cū iā eēt ad mor
tē sic ait. Potius ē ab hoībus morti datos
speȝ expectare a deo: iteꝝ ab ipo resuscitā-
dos. Tibi enī resurrectio nō erit ad vitam.
Et cū eū amouissent q̄ntū vexabāt. At ille
respiciēs ī eū dixit. Potestatem iter hoīes
hn̄s cū sis corruptibilis facis qđ vis. Noli
aūt putare genꝰ nr̄ȝ a deo eē derelictū. Tu
aūt patiēter sustine ⁊ videbis magnā p̄tātē
ipsius: q̄liter te ⁊ semē tuū torq̄bit. Pꝰ hūc
ducebāt ⁊ sextuȝ. Et is mori īcipiēs sic ait.
Noli frustra errare. Nos enim ꝑpter nos-
metipsos hec patimur peccātes ī deū nr̄m
⁊ digna admiratiōe facta sūt in nobis. Tu
auteȝ patiēter sustine ⁊ videbis magnā po-
testatē ipsiꝰ q̄liter te ⁊ semē tuū torquebit.
Pꝰ hūc duxerūt ⁊ septimū: q sił mō aīose
tormēta excepit. At mater p̄ns exn̄s mori-
entibꝰ filijs talia loquebaf̄. Nescio qualiter
ī vtero meo apparuistis. Nec enī ego spm̄
⁊ aīaȝ donaui vobis ⁊ vitā: ⁊ singuloꝝ mē-
bra nō ego ipa cōpegi. ȝ mūdi creator qui
formauit hoīs natiuitatē: quiq̄ȝ oīuȝ īuenit
origineȝ: ⁊ speȝ iteꝝ nobis cū misericordia
reddet ⁊ vitā. Ad vltimū cū ad adolescētio
rē venissent dicebat. Fratres mei modico

nē dolore sustētato sub testamēto vite eter
ne effecti sūt. Post q̊s oēs ⁊ mater cōsūpta
ē. Similiter ⁊ doctores scī aīe īmortalitatē
testanf̄. Primꝰ nanq̄ȝ ē Aug. qui septimo liº
de tri. c. 14. ait. Aīa hēt mortē suā: cum vita
btā caret: que vere aīe vita dicēda ē. Sed
īmortalis ideo nūcupaf̄ qm̄ qualicūq̄ȝ etiā
cum miseria nunq̄ȝ desinit viuere. Et ideȝ
in libro de spiritu ⁊ anima. dicit. Immorta-
lis est anima: ne a creatoris sui similitudine
discrepare videatur ¶ Non enim poterat
esse imago ⁊ similitudo đi: si vllo mortis ter
mino clauderef̄. Et ī li. de eccłiasticis dog-
matibꝰ ait. Solū hoīem īuenimꝰ hēre aīam
substātiuā: q̄ exuta corpe viuit ⁊ sēsus suos
atq̄ȝ īgenia viuacif̄ tenet: nec cū corpe mo-
rif̄ sicut arabi asserūt: nec post modicū iter-
uallū sicut zeno: q̄ substātialif̄ viuit. Et idē
ī ench. ⁊ ponif̄. 13. q. 2. c. tēpꝰ ¶ Tps qđ inf̄ ho
minis mortē ⁊ vltimā resurrectionē inf̄posi
tū ē: aīas abditis receptacułꝭ ɔtinet sic vna-
queq̄ȝ digna ē vel rege vel erūna: ꝓ eo qđ
sortita ē ī carne dū viueret. Et Greg. li. 4.
diał. sic loqf̄. Tres vitales spūs creauit op̄s
deus. Unū q carne nō tegif̄: nec cum carne
moritur. Aliū q carne tegif̄: sed nō cum car
ne morif̄. Tertiū q carne tegif̄ ⁊ cum carne
morif̄. Primꝰ ē angelicꝰ spūs. Scđs ē spūs
humanꝰ. Tertius ē spūs iumētoꝝ oīumq̄ȝ
brutoꝝ animaliū. hec ille. Et hieroꝰ ad bene
dictū eundē rep̄hendens de īmoderato do-
lore ꝓ morte filie sue dicit. Caritatis tue scri
pta ꝑcepi: ī qbꝰ aīum tuū dolore commotuȝ
đ filie dormitiōe cognoui. Nō aliud ī te ad-
miratꝰ sū q̄ȝ xp̄iani pectoris ī te v̄tutē abla-
tā fuisse. Stupeo murū fidei penetratū vul-
neribꝰ orbitatis: queȝ sopire debuerat spes
resurrectiōis ⁊ regni celestis. Et anastasius
papa. 13. q. 2. c. habef̄. ad idē ait. Hn̄t forsitā
illi iuxta lōgi doloris excusationē q vitā al-
terā nesciūt: q dē hoc seculo ad meliꝰ eē trā-
situ nō ɔfidūt. Nos aūt q hoc credimꝰ ⁊ do-
cemꝰ: contristari nimiū de obeuntibus non
debemꝰ. At vt cōcludamꝰ audiēdus ē xp̄s:
q. x. c. Math. d. Nolite timere eos qui occi
dunt corpus: aīam autem non possunt occi
dere. Sed potius eum timete qui potest ani
mam ⁊ corpus perdere in gehēnā. Et math.

5. Gaudete ꝛ exultate: qꝛ merces vr̄a copiosa ē i celis. Math. 25. Ibunt hi in supplicium eternū: iusti aūt i vitam eternā. Omitto aliorum testimonia ne lōgitudine ꝟborum audientes tediū suscipiāt. Hoc tm̄ addens ꝙ oia q̄ scripta sūt tā i vtroqꝫ testamēto ꝙ̄ in libris doctorum ecclie: hāc ꝟitatē directe vel indirecte cōcludūt. ¶ Tertiū testimoniū ē theologorum q in. 2. dis. 19. multiplicit aie imortalitatē defēdunt. Est tñ hui⁹ veritatis int ceteros defensor acerrim⁹ . d. Boñ. q ait primo: ꝙ si ꝯsiderem⁹ aiam i cōparatiōe ad diuinā iusticiā: necesse ē illā fore imortalē. Ad diuinā qppe iusticiā spectat: vt nihil qđ bñ ꝛ iuste fit vergat i malū exitū. Sꝫ ꝓm omnes sapientes ꝛ morales phos: potius debet hō pati mortē ꝙ̄ recedere a veritate vite: ꝛ a ꝟitate iusticie. Sꝫ si omnino ꝑimeret aia: ꝑimeret ois iusticia que ē i ipa: ꝫ talis perpessio q̄ ē iusta: ꝛ quā laudat ois rō recta maluꝫ haberet exitū: qđ ē cōtra diuinā iusticiā. 2° si ꝯsiderem⁹ aiaꝫ i cōparatiōe ad ꝓpriā ꝟtutē: necesse ē eā eē imortalē. Nā cuiuslibet scientie corruptibilis opatio ātiquat ꝛ senescit i tpe. Sꝫ aie rōnal opatio nec antiquat nec senescit i tpe imo iuuenescit: qꝛ i antiqs ē sapiētia: in multo tpe prudētia. ¶ Tertio si ꝯsiderem⁹ aiam i ꝯparatiōe ad suū finē: necesse ē eā fieri imortaleꝫ. Nā finis imponit necessitatē his que sūt ad finē. Finis ꝟo ipi⁹ anime ē btitudo. Si ꝫ btūs esse nō pōt: qui bonū qđ habet potest amittere. Igit necesse est animā esse immortalem.

Tertius mod⁹ ad ostēdēdū aie imortalitatem ē exemplorum corruscatio. Possumus aūt subdistinguere tria exempla.

¶ Primum exemplum dr̄ apparitionis.
¶ Secundum exemplū dr̄ exauditionis.
¶ Tertiū exemplum dr̄ defensionis.

¶ Primum exempluꝫ dr̄ apparitionis. Et si dicat: quō pōt aia apparere cū sit inuisibilis ꝛ incorporea. Dicim⁹ ꝙ deo volēte apparent aliqñ aie i vigilia: ꝛ aliqñ i sōnis. De apparitiōe i sōnis nō ē dubiū ꝙ visio illa est imaginaria que fit ꝑ aliq̄ repñtatiōeꝫ alicuius rei corporalis. Illa ꝟo apparitio q̄ fit i vigilia sicut apparitio Moysi Math. 17. i transfiguratiōe: ꝛ aiarum aliarum: de q̄bus dicet i sequētib⁹ qualiter fiat difficile ē assignare. Nā aliqui dicūt ꝙ aia Moysi apparuit ibi i proprio corpore quod assūpsit ad tp̄s. Qđ videt tenere aug. i li. de mirabilib⁹ sacre scripture. li. 3. c. 13. Sꝫ dicit Tho. 3. ꝑte. q. 45. ꝙ liber hic false ascribit aug. ideo que ibi tradūtur nō sūt autentica. Iteꝫ alij dicūt ꝙ aie possūt apparere i alienis corporib⁹ assūptis sic apparēt angeli. Recitat Dionysi⁹ i epl̄a ad Timoth. q̄lit petr⁹ ꝛ paulus sibi apparuerunt i hec ꝟba. Attende miraculū: vide ꝓdigiū frater Thimotee. Die eni victimationis eorum presto fui. Post mortē ꝟo illorum vidi eos inuicē manu ad man⁹ itrātes portas vrbis: ꝛ idutos vestes luminis: ꝛ colore claritatis ꝛ lucis ornatos. Hec ille. In legēda insuper Pauli narrat ꝙ cū ipse duceret ad locuꝫ passiōis cuidā matrone Plautille ei⁹ discipule obuiauit: que secūduꝫ Dionysium alio noie Lenobia nuncupabat. Que flens orationibus Pauli ꝯmendare se cepit. Cui paulus. Uade plautilla eterne salutis filia cōmoda mihi velū quo caput tuum tegis: ꝛ illo oculos meos ligabo: ꝛ postmodū illud tibi restituam. Cum ergo ad locum passionis venisset: ꝟsus orientē manibus i celum extensis deuotissime cum lachrymis prima vice orauit. Postmodū vt dicit Diony. suis oculis imposito velo Plautille extendit collum: ꝛ suscepit coronā: Et percutiente carnifice amputatum est caput Pauli. Tunc beatissimus i ipso ictu explicauit velum: ꝛ collegit sanguinem proprium ꝛ ligauit eum ꝛ obuoluit: ꝛ tradidit cum femine. Et reuerso carnifice dixit ei Lenobia. Ubi dimisisti magistrum meum Paulum? Respōdit. Cū socio iacet ibi extra vrbem in valle pugillū ꝛ velo tuo velata est facies eius. Et ipsa respōdens ait. Ecce nunc intrauerunt Petr⁹ ꝛ paulus iduti veste ꝑclara: ꝛ coronas fulgētes habebant in capitibus. Et protulit velū sanguine cruentatum: ꝛ mōstrauit eis. Propter quod multi fuerunt ad xp̄m couersi.

¶ Secunduꝫ exempluꝫ. In legenda quoꝙ̄ Pauli primi heremite legitur: ꝙ beatus antonius ille magnus vidit angelos animā Pauli ad celos deferētes. Qui currens ad

eius cellam inuenit cum genibus flexis ad modum orantis: ita vt viuere eũ estimaret Sed cũ mortem vidicissz dixit. O sanctissima anima quod gerebas in vita in morte monstrasti. Sicqz adiutorio duorum leonũ superuenientium ipsum tradidit sepulture.

¶ Tertium exemplum est de sancto Germano: de quo dicit Greg. z. dialogorum ꝙ sanctus benedictus longe a capuana ciuitate positus ipsius animam in globo igneo ad celum ferri ab angelis aspexit. Quartuz exemplum est de beato francisco: de quo refert dominus Bonñ. in legenda maiori: ꝙ illa hora qua obdormiuit vnus ex fratribus vidit ipsius animam sub specie stelle prefulgide in celum recto tramite sursum ferri.

¶ Minister quoqz fratrum terre laboris: qui tunc erat frater aug. vir vtiqz sanctus ⁊ iustus in hora vltima positus: cum iampridez amisisset loquelam: audientibus qui astabant subito clamauit ⁊ dixit. Expecta me pater: expecta me pater. Jam venio tecum Querentibus autem fratribus ⁊ admirantibus cur sic loqueretur respondit. Nonne videtis patrem nostrum Franciscum qui vadit ad celum? Et statiz sancta illa anima migrans a carne patrem est secuta sanctissimum. Episcopus insuper assisinus ad oratorium sancti mihaelis in monte gargano tũc temporis peregrinatiõis causa perrexerat. Cui beatus Frãciscus in nocte transit⁹ sui apparens dixit. Ecce relinquo mundum: ⁊ vado ad celum. Manc igiť surgens episcopus socijs narrauit que viderat. Et assisium rediens cum sollicite requisisset certitudinaliter recognouit: ꝙ ea hora qua sibi per visionez innotuit: beatus pater ex hoc mũdo migrauit. ¶ Quintum exemplum ē de beato Martino. De quo refert beatus Seuerus in suo dialogo: ꝙ beatus Seuerus episcopus coloniensis duz die dominica cũ suis clericis post matutinuz loca sancta visitaret: illa hora qua vir beatus obijt audiuit chorũ canentiuz in sublimi. Dixitqz suis. Dñs meus Martinus episcopus migrauit ex hoc mũdo: ⁊ nunc angeli canẽdo deferũt eũ in celũ. Eodem quoqz tempore mediolani Ambrosius eps erat: Cuz autez celebraret dñica die erat cõsuetudo vt veniẽs lector nihil legere presumeret priusqȝ sanctus pater nutu iussisset. Factũ ē autez vt illa die dñica nullus extaret qui lectionez beati Pauli legeret: qua beatus antistes sup sanctũ altare obdormiuit. Quem cuz nullus excitare presumeret trãsacto lõgo spacio excitauerũt euz dicẽtes. Jaz hora preterijt. Respõdit beatus Ambrosius Nolite turbari. Mltũ mihi valet sic obdormisse. Quia tale miraculum dominus dignatus est ostendere. Nam noueritis fratrez meum Martinum sacerdotez egressũ fuisse de corpore: me autem eius funeri obsequium prestitisse. Tunc illi stupefacti diem ⁊ tempus notant: atqz reperiunt sicut dixerat illis Ambrosius. ¶ Sextum exemplũ est sanctoꝝ Geruasij ⁊ Prothasij martyrum: quoꝝ corpora inuenit beatus Ambrosius ãno secundo Theodosij mediolani Nam sibi apparuerunt: ⁊ etiã cũ eis apparuit Paulus. ⁊ declarauerũt locum in quo sua corpora erant recondita. Que magna deuotione Ambrosius ad basilicam fauste reposuit. ¶ Septimum exemplũ est de inuentione corporis sancti Stephani: quod repertum fuit hierosolymis apparẽte Gamaliele presbytero cuidam luciano. Et ne per singulos ire necesse sit: multa visa sunt etiam post mortem de statu defunctorum ĩ quibus animarum immortalitas apertissime demonstratur. ¶ Secũduz exemplum dicitur exauditiõis. Si eniz aĩe sanctorum non viuerent in regno dei quõ possent homines mũdi in suis petitionibus exaudiri? Qz aũt exaudiãť pz de illis q se ṽgini gl'iose Chaterine: Antonio alijsqȝ scis ꝯmẽdãt: quoꝝ suffragijs a multis piculis ⁊ aduersitatib⁹ liberãť. In tẽpestate maris naufragium patiẽtib⁹: ĩ egritudine varijsqȝ ãgustijs laborãtib⁹ qͦtiens subuenit ṽgo btã? Quid igiť referes tu o fili pditionis? Est ne mortua ṽgis aĩa? Est ne mortua aĩa btĩ Antonij? Nũqd mortua ē aĩa btẽ Ursule aliorũqȝ scõꝝ? Absit tã ĩpiũ errorẽ cogitare. O pr̃ Frãcisce quõ aĩam tuã dicere possum⁹ mortuã q post mortẽ tuã tãtiſ exbibuisti subsidia caritatis? Narrat dñs Bonñ. h miraculũ in

legēda maiori bti Frācisci:qꝫ i ptibꝰ catha-
lonie accidit viꝛ quēdā noīe ioħem btō frā-
cisco deuotū quodā sero p quādā viā icede-
re:ī qua ꝑ iferēda morte īsidie latitabāt nō
qdē ipi sʒ cuidā alteri. Exurgēs aūt qdā de
īsidijs cū hostē suū eū eē putaret: tā letalit
eū plagis pluribꝰ gladiauit: vt nulla ꝑsus
subesset spes recuperāde salutis. Cū igit iu-
dicio medicoꝝ ipsiꝰ desperata eēt curatio:
ꝯuertit se ad bti Frācisci patrociniū ꝛ q̄ꝫta
poterat deuotiōe salutē postulabat: Cui no-
cte astitit qdā i habitu fratris minoris p fe-
nestrā igressus:q vocās eū dixit. Qꝛ fiduciā
habuisti in me:ecce dn̄s liberabit te. A quo
cū eger igreret qs eēt. Frācisscū se eē rn̄dit.
Et stati appropinquās vulneꝝ suoꝝ ligatu-
rā resoluit. Et cū vnguēto p oēs plagas vt
videbat punxit. Staticꝫ sēsit se pristine re-
stitutū sanitati. Quo facto btūs frācīscꝰ se-
cessit. At ille vxorē letꝰ vocauit. Que cele-
riter currēs:ꝛ stare iā vidēs quē sepeliēduʒ
putabat i crastinū viciniā totā clamore cō-
pleuit. Accurrētes āt sui cū niterent illū tā-
q̄ꝫ freneticū i lectū reponere:ꝛ ille renuens
ondēret ꝛ assereret se sanatū: tāto sūt stupo
re attoniti. vt q̄si sine mēte oēs sint effecti:ꝛ
ipm fātasticū eē crederēt: qꝛ quē paulo an-
te ꝯspexerāt plagis atrocissimis laniatū:ple
na videbāt icolumitate iocūdū. Quibꝰ ille
q scūs fuerat sanꝰ ait. Nolite timere:qꝛ san-
ctꝰ frācīscus mō a loco isto recessit. Et illaꝝ
sacraꝝ manuū tactu me itegre libauit. In-
quit post hec dn̄s Bon̄. Digne qdē btūs pat
carne iā mortuꝰ ꝛ viuēs cū xp̄o p̄sentie sue
ostēsiōe mirabili:ꝛ manuū sacraꝝ palpatio
ne suaui. vlnerato letalit viro sanitatem cō
cessit:cū illiꝰ i se stigmata tulerit q misericor
diter moriēs ꝛ mirabiliter resurgens: vulne
ratū genꝰ humanū ꝛ seminiuū relictū plaga
rū suaꝝ ꝟtute sanauit. ❡ Tertiū exēplū dr
defēsiōis. scōꝝ qppe patrocinia qbꝰ sepius
ppl̄i subsidium defēsiōis obtinuerūt: aīam
ostēdūt imortalē. Scribit nāqʒ in. 2. Ma-
chab. c. 15. q̄lit cū iudas Machabeꝰ cogeret
bellū ꝯmittere ꝯ̄ Nichanorē q hierl̄m ꝛ tē-
plū dissipare volebat essetcꝫ Judas i locis
samarie cū paucis q timebāt ꝓpt paucitatē
suā:hortatꝰ ē cos iudas: exposito sōnio qd i

eadē nocte viderat i hunc modū. Uiderat
eni sūmū sacerdotē ꝺfūctū iā manꝰ ꝓtēdē-
tē orare ꝓ ppl̄o iudeoꝝ:post hūc apparuis-
se Hieremiā ꝓpħam dedisseꝗ ipsi Jude gla
diū aureū ꝛ dicētē. Accipe gladiū scm̄: in q̊
ꝯcidas aduersarios ppl̄i mei isrl̄. Qua visio
ne ꝯfortati q erāt cū iuda ipetū fecerūt i ho
stes:ꝛ ꝓstrauerūt ex eis nō minꝰ q̄ꝫ. 40. mi-
lia: Nichanore cū eis iterēpto: ꝛ redierunt
hierosolymā bn̄dicētes deū: caput Nicha-
noris ꝛ manū cuʒ humero abscisā circa tem
plū suspēdētes. Nōne scūs Mercuriꝰ Juli
anū apostatā iterfecit? ❡ Nā cū ipe ꝯ̄ persas
icederet manu forti:ī nocte vidit Basiliꝰ in
eccl̄ia scē Marie i visu multitudinē ange-
lorum:ꝛ in medio quandam feminā in thro
no stantem. ꝛ astantibus dicentem. Uocate
mihi cito Mercurium qui iulianum apo-
statā occidat: q me ꝛ filiū meū supbe blas-
phemat. Erat aūt mercuriꝰ qdā miles q ab
ipo iuliāo ꝓ fide xp̄i fuerat intfectꝰ:ꝛ i eadē
eccl̄ia erat sepultꝰ. Staticꝫ scūs Mercuri
us cū armis suis q̄ ibi ꝟuabāt affuit:ꝛ iussus
ab ea i p̄liū ꝓperauit:ꝛ monumētū suū ape
ruit. Expgefactus aūt basiliꝰ ad locū vbi
scūs Mercuriꝰ cū armis suis qescebat iuit:
ꝛ monumētū suū apiēs nec corpꝰ ibi nec ar-
ma iuenit. sequenti mane ibidē rediens in-
uenit corpus eius ꝛ arma ꝛ lāceā sanguine
cruētatā. Et ecce qdā de exercitu dixit. Cū
iulianꝰ ipator i exercitu moraret affuit mi-
les qdā ignotꝰ:q vrgēs calcaribꝰ equū au-
daci mēte iulianū ipetijt: lāceā fortit vibrās
ꝛ ipm p mediū pforauit. Et subito abscedēs
nusq̄ꝫ cōparuit. Ipe ꝟo Julianꝰ duʒ adhuc
spiraret: vt dr̄ i historia tripartita : sanguine
suo manuʒ ipleuit:ꝛ i aere ꝓiecit: dicēs. Ui
cisti me galilee vicisti. Sicqʒ in his vocibus
expirauit. Et ab oībꝰ suis isepultꝰ relictꝰ fu-
it. Ecce quot nob offerunt exēpla vt aīaʒ i-
mortaleʒ sciamꝰ. O dura corda qd facitis?
Cur aīe salutē negligitis? Audite xp̄ʒ dicē-
tē Math. 16. Quid ꝓdest homini si vniuer
sū mūdū lucret: aīe ꝟo sue ꝺtrimētū patiat?
Aut quam dabit hō ꝯmutationē ꝓ aīa sua?
Queramꝰ igitur illā saluare: vt viuat cum
xp̄o hic per gratiam:ꝛ in futuro p gloriam.
❡ Amen. ❡ Laus Deo.

Est conventus S. Agnetis de montepolitiano